

TRADITIO CATHOLICA.

SÆCULA IV-V. ANNI 387-430.

SANCTI AURELII

AUGUSTINI,

HIPPONENSIS EPISCOPI,

OPERA OMNIA,

POST LOVANIENSIIUM THEOLOGORUM RECENSIONEM

CASTIGATA DENUO AD MANUSCRIPTOS CODICES GALLICOS, VATICANOS, BELGICOS, ETC.,

NECNON AD EDITIONES ANTIQUIORES ET CASTIGATIONES,

OPERA ET STUDIO

MONACHORUM ORDINIS SANCTI BENEDICTI

ET CONGREGATIONE S. MAURI.

EDITIO NOVISSIMA, EMENDATA ET AUCTION,

ACCURANTE J.-P. MIGNE,

BIBLIOTHECÆ CLERI UNIVERSÆ,

SIVE

CURSUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

TOMUS UNDECIMUS ET ULTIMUS.

VENEUNT 16 VOL. 86 FRANCIS GALLICIS.

EXCUDERATUR ET VENIT APUD J.-P. MIGNE EDITOREM,
IN VIA DICTA THIBAUD, OLIM D'AMBOISE, PROPE PORTAM LUTETIÆ PARISIORUM VULGO
D'ENFER NOMINATAM, SEU PETIT-MONTROUCE NUNC VERO INTRA MOENIA PARISINA.

1865

(Une.)

TRADITIO CATHOLICA.

SÆCULA IV-V. ANNI 387-430.

ELENCHUS

AUCTORUM ET OPERUM QUI IN HOC TOMO XLVI CONTINENTUR

S. AUGUSTINUS, HIPPONENSIS EPISCOPUS.

Indiculus Librorum, Tractatum et Epistolarum S. Augustini, editus cura Possidii, Episcopi Calamensis.	col. 5
Opera Appendicum, quorum auctores aut jam antea noti, aut hac editione detecti sunt, eorumque auctorum nomina aut ætas.	22
Operum Ordo Novus cum ordine veteri comparatus	23
Operum Ordo Vetus cum ordine novo comparatus.	29
Index Alphabeticus Operum omnium.	33
Index generalis in omniâ Opera.	43
Index in Opera quæ in Appendicibus continentur.	679

SUPPLEMENTUM.

Lectori philaugustino, Michael Dionysius.	813
Sermones viginti quinque Inediti, admixtis quibusdam Dubiis.	817
D. Oct. Fraja Frangipane, monachi Cassin., Pio VII Papæ Epistola.	939
Præloquium Editoris.	939
Sermones decem ex Cod. Casinens. recens editi.	945
Index Sermonum qui in Supplemento continentur : cui Indici Sermonum initia junguntur.	1003

INDICULUS

LIBRORUM, TRACTATUM ET EPISTOLARUM

SANCTI AUGUSTINI

HIPPONENSIS EPISCOPI,

EDITUS CURA POSSIDII EPISCOPI CALAMENSIS.

CAPUT PRIMUM. — CONTRA PAGANOS.

- In tomo 1.* — De Academicis, libri tres.
Ibid. — De Ordine, libri duo.
In tomo 8. — De Utilitate credendi, liber unus.
In tomo 1 (a). — De Vera Religione, liber unus.
Ibid. — De Animæ Immortalitate, liber unus.
In tomo 6, in libro Quæstionum 83, quæst. 1. — Quæstio, Utrum anima a se ipsa sit.
Ibid., quæst. 3. — Quæstio alia Utrum a Deo auctore sit homo deterior.
Ibid., quæst. 9. — Item alia quæstio, Utrum corporeis sensibus percipi veritas possit.
Ibid., quæst. 11. — Item alia quæstio, Quare Christus de femina natus sit.
Ibid., quæst. 16. — Item alia quæstio, De Filio Dei.
Ibid., quæst. 19. — Item alia quæstio, De Deo et creatura.
Ibid., quæst. 23. — Item alia quæstio, De Patre et Filio.
Ibid., quæst. 27. — Item alia quæstio, De providentia.
Ibid., quæst. 28. — Item alia quæstio, Quare Deus mundum facere voluerit.
Ibid., quæst. 29. — Item alia quæstio, Utrum aliquid sit sursum aut deorsum in universo.
Ibid., quæst. 32. — Item alia quæstio, Utrum rem ullam alius alio magis intelligat; atque ita ejusdem rei per infinitum eat intelligentia.
Ibid., quæst. 42. — Item alia quæstio, Quemadmodum Dei sapientia Dominus Jesus Christus, et in utero matris fuerit, et in cœlis.
Ibid., quæst. 44. — Item alia quæstio, Quare tanto post venit Dominus Jesus Christus.
Ibid., quæst. 48. — Item alia quæstio, De credibilibus.
In tomo 3, parte 2. — De Consensu Evangelistarum, libri quatuor.
In tomo 2, Epist. 102. — Quæstiones contra Porphyrium expositæ sex, id est, De resurrectione, De tempore christianæ religionis, De sacrificiorum distinctione, Ex eo quod Dominus dicit, *In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis*, De Filio Dei secundum Salomonem, De Jona propheta.
In tomo 6. — De Divinatione dæmonum, liber unus.
In tomo 7. — De Civitate Dei, libri viginti duo.

EPISTOLÆ CONTRA QUOS SUPRA.

- In tomo 2, Epist. 17.* — Maximo Madaurensi.
Fratribus Carthaginensibus.
Epist. 232. — Madaurensibus.
Epist. 118. — Dioscoro.
Epist. 132, 137. — Volusiano.
Epist. 158, 145. — Marcellino.
Epist. 153. — Macedonio, de intercessionibus episcoporum.
Epist. 155. — Item ipsi, de veris virtutibus.
Epist. 253 et 235. — Longiniano.

TRACTATUS ADVERSUS QUOS SUPRA.

- In tomo 3, Serm. 348.* — Exhortatio ad fidem. — De

(a) In hac nostra editione liber de Vera Religione ad to-
mum tertium revocatus est. Vide Monitum tom. II, p. 1. M.

PATROL. XLVI.

timore Dei. — De Parentalibus. — De defectu Solis
Serm. 199, etc., necnon forte Serm. 374. — De Epi-
phania, duo.

Item de Epiphania contra quos supra, duo.

Sermm. 197, 198. — De Kalendis Januarii, contra
quos supra.

Sermm. 240, 241, etc. vel 361, 362. — De Resurre-
ctione, tractatus duo.

Sermo 150. — De lectione Actuum Apostolorum, ubi
Epicurei et Stoici philosophi cum apostolo Paulo
contulerunt.

De testimoniis Scripturarum contra Donatistas et
idola.

CONTRA MATHEMATICOS.

In tomo 6, in libro Quæstionum 83, quæst. 45. — Qua-
stio adversus quos supra.

In tomo 2, Epist. 246. — Epistola ad Lampadium.

CONTRA JUDEOS.

Quæstio de Judæis¹.

In tomo 6, in libro Quæstionum 83, quæst. 56. — Item
alia quæstio, De annis quadraginta sex ædificati
templi.

In tomo 2, Epist. 196. — Epistola ad Asellicum epi-
scopum, de cavendo Judaismo.

Adversus quos supra, tractatus duo.

CAP. II. — CONTRA MANICHEOS

In tomo 1. — De moribus Ecclesiæ catholicæ, et de
Moribus eorum, libri duo.

In tomo 8. — De duabus Animabus, liber unus.

In tomo 1. — Unde malum, et de libero arbitrio, li-
bri tres.

In tomo 8. — Acta contra Fortunatum Manichæum,
liber unus.

In tomo 1 (a). — In Genesim contra Manichæos, li-
bri duo.

In tomo 8. — Contra epistolam Fundamenti, liber unus.

Ibid. — Contra Adimanti calumnias, quæstiones di-
versæ, numero viginti octo.

In tomo 6, in libro Quæstionum 83, quæst. 2. — Quæ-
stio de libero arbitrio.

Quæst. 6. — Item quæstio de malo.

Quæst. 10. — Item alia quæstio, Utrum corpus a
Deo sit.

Quæst. 14. — Item alia quæstio, Non fuisse corpus
Domini nostri Jesu Christi phantasma.

Quæst. 21. — Item quæstio, Utrum Deus mali auctor
non sit.

Quæst. 22. — Item quæstio, Deum non pati necessi-
tatem.

Quæst. 24. — Item quæstio, Utrum et peccatum et
recte factum in libero sit voluntatis arbitrio; quod
ita esse, omnino verissimum est.

Quæst. 25. — Item quæstio, De cruce Christi.

¹ Hic forte lapsus est auctor Indiculi. Nam in libro Quæ-
stionum octoginta trium exstat quadam quæstio, de *ideis*,
quæ in hoc indiculo sola præmittitur: nulla vero est, de
Judæis.

(a) Vide Monitum tom. II, p. 1. M.

- Quæst. 40.* — Item quæstio, Cum animarum natura una sit, unde hominum diversæ voluntates?
Quæst. 43. — Item quæstio, Quare Filius Dei apparuit in homine, et Spiritus sanctus in columba?
Quæst. 49. — Item quæstio, Quare filii Israel sacrificabant visibiliter pecorum victimis.
Quæst. 51. — Item alia quæstio, De homine facto ad imaginem et similitudinem Dei.
Quæst. 52. — Item alia quæstio, De eo quod dictum est, *Pœnitet me hominem fecisse.*
Quæst. 53. — Item quæstio, De auro et argento quod ab Ægyptiis Israelitæ acceperunt.
Quæst. 55. — Item quæstio, De eo quod scriptum est, *Sexaginta sunt reginæ, et octoginta concubinæ, et adolescentulæ quarum non est numerus.*
Quæst. 73. — Item quæstio, De eo quod scriptum est, *Et habitu inventus ut homo.*
In tomo 8. — Contra epistolam Secundini Manichæi, liber unus.
Ibid. — Acta habita cum Felice Manichæo, libri duo.
Ibid. — De natura boni, liber unus.
Ibid. — Contra Faustum Manichæum quæstiones diversæ, libri triginta tres.
In tomo 2, Epist. 140. — Epistola ad Honoratum.

TRACTATUS ADVERSUS MEMORATOS.

- In tomo 5, Sermo 1.* — De, *In principio fecit Deus cælum et terram; et, In principio erat Verbum.*
Sermo 50. — Ex eo quod in Aggæo propheta scriptum est, *Meum est aurum, et meum est argentum.*
 Contra quos supra, Quæstio de sacrificiis spirituum-libus.
 Contra quos supra, de die Domini secundum Sophoniam prophetam.
Sermo 21. — Contra quos supra, ex eo quod scriptum est in Job, *Venerunt Angeli in conspectu Dei, et diabolus in medio eorum; et ex Evangelio, Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.*

CONTRA PRISCILLIANISTAS.

- In tomo 8.* — Ad Orosium, liber unus.
In tomo 2, Epist. 190. — Ad Optatum episcopum, de Anima, epistolæ duæ.

CAP. III. — ADVERSUS DONATISTAS.

- In tomo 9.* — Psalmus Abecedarius.
Retract. lib. 1, cap. 21. — Contra epistolam Donati hæretici, liber unus.
Retract. lib. 2, cap. 5. — Contra supra scriptos, libri duo.
In tomo 9. — Contra epistolam Parmeniani episcopi, libri tres.
Ibid. — De Baptismo contra supra scriptos, libri septem.
Ibid. — Contra partem epistolæ Petilianæ, liber unus.
Ibid. — Item contra plenariam ejusdem epistolam, liber unus.
Ibid. — Contra secundam epistolam ejusdem, liber unus.
In tomo 2, Epist. 93. — Contra epistolam Vincentii Donatistæ et Rogatistæ, liber unus.
 Contra quosdam hoc sermonis sumptum est a supra scriptis, liber unus.
In tomo 9. — Contra epistolam Cresconii grammatici, libri quatuor.
Retract. lib. 2, cap. 19. — Contra quod attulit Centurius a supra scriptis, liber unus.
In tomo 9. — De unico Baptismo contra Petilianum, ad Constantium, liber unus.

¹ Duo Mss., *Contra quosdam, a quibus (vel, a quo) responsum est supra scripto libro, liber unus.* Unus e Carnutensibus Mss., *Contra quosdam odor missam est ad supra scriptos, liber unus.* Fossatensis Ms., *Contra quosdam horror missam est a supra scripto libro uno.* Viderit lector, cum verius aliquid elicere possit ex his veterum librorum sectionibus.

Retract. lib. 2, cap. 35. — De Maximianistis, contra supra scriptos, libri tres.¹

In tomo 9. — Breviationes gestorum de Collatione facta, contra supra scriptos Donatistas, libri tres.²

Ibid. — Post Collationem, contra supra scriptos Donatistas, liber unus.

In tomo 2, Epist. 185. — De Correctione Donatarum, liber unus.

Retract. lib. 2, cap. 46. — Ad Emeritum episcopum Donatarum, liber unus.

In tomo 9. — Responsionum contra epistolas duas Gaudentii episcopi Donatarum, liber unus.

Ibid., vulgo De unitate Ecclesiæ. — Epistola contra quos supra, ad catholicos fratres, liber unus.

Januario³, primati partis Donati.

In tomo 2, Epist. 88. — Primiano commonitorium.

Epist. 106, 108. — Macrobio epistolæ duæ.

Epist. 93. — Vincentio una.

Epist. 33. — Ad Proculeianum, quatuor.

Epist. 87. — Ad Emeritum, duæ.

Epist. 51, 66. — Ad Crispinum, quatuor.

Epist. 34, 35. — Ad Eusebium, duæ.

Thiavensibus⁴, duæ.

Constantiniensibus, una.

Epist. 173. — Donato Mutugennensi.

Cresconio grammatico.

Epist. 89. — Festo commonitorium contra supra scriptos.

Epist. 23. — Epistola ad Maximinum eorum episcopum.

Epist. 142. — Clericis qui ex parte Donati sunt conversi.

Epist. 204. — Ad Dulcitium tribunum, epistola contra supra scriptos.

Ad Gaudentium Donatarum episcopum, epistola una.

TRACTATUS CONTRA DONATISTAS.

Tractatus tres de traditione in persecutionibus, et falso baptismo.

Item contra supra scriptos, unus de iis qui se cogi ad unitatem conqueruntur.

De Bono unitatis Ecclesiæ.

In tomo 5, Sermo 10. — Item de duabus mulieribus de parvulo disceptantibus, contra supra scriptos, Sinitii habitus.

Jam supra, cap. 1. — De testimoniis Scripturarum, contra supra scriptos, et contra idola.

Contra supra scriptos per natalem sancti Salvii⁵ martyris.

Contra supra scriptos, Quia non homines baptizant, sed Christus.

De Baptismo contra supra scriptos, brevissimus liber unus.

CAP. IV. — CONTRA PELAGIANISTAS.

In tomo 10. — De Baptismo parvulorum ad Marcellinum, libri duo, et epistola ad ipsum, de Peccatorum meritis et remissione.

Ibid. — De Spiritu et Littera ad Marcellinum, liber unus.

Ibid. — De Natura et Gratia, liber unus.

In tomo 1. — Ad episcopos Eutropium et Paulum, de Perfectione justitiæ hominis, liber unus.

In tomo 10. — Contra Gesta Pelagii, liber unus.

Ibid. — Contra Pelagium et Coelestium, de Gratia Christi, et de Peccato Originali, libri duo, ad Pinianum, Albinam et Melaniam.

Contra quæstiones Pelagianistarum, liber unus⁶.

¹ Legendum, liber unus.

² Vulgo, *Breviculus collationis*, tres in dies distinctus.

³ Veteres quidam Mss., *Januario*.

⁴ Editi, *Thiavensibus*. At Mss., *Thiavensibus*; vel, *mutato in b, Thiabensibus*.

⁵ Tres Mss., *Salvi*. Alii, *Salvi*; aut, *Salvi*, ut in vetere Calendario Carthaginiensi, ad diem tertium ante idus Januariæ. De hoc martyre Ado in Martyrologio: « In Africa natalis sancti Salvii. In hujus natali S. Augustinus verbum fecit ad populum Carthagini. »

⁶ Istud opusculum vel ipse est liber seu Epistola 157 ad Hilarium, recensita rursus infra, capite sexto, vel non aliud.

- In* tomo 10. — Ad Valerium, de Nuptiis et Concupiscentia, liber unus ¹.
Ibid. — Ad papam Bonifacium, contra supra scriptos, libri quatuor.
Ibid. — Contra Julianum, libri sex.
In tomo 2, *Epist.* 191, 194. — Epistolæ ad Sixtum presbyterum, contra supra scriptos, duæ.
Epist. 193. — Ad Mercatorem epistola ², contra eosdem, una.
In tomo 5, *Sermo* 294. — Tractatus de Baptismo parvulorum.
In tomo 10. — Ad Valentinum monachum, de Gratia et Libero Arbitrio, liber unus.
Ibid. — Item ad quem supra, de Gratia et Correptione, liber unus.
Ibid. — Item contra secundam Juliani responsionem, imperfectum opus.

CAP. V. — ADVERSUS ARIANOS.

- In* tomo 6, *in libro Quæstionum* 83, *quæst.* 18. — Quæstio, De Trinitate.
Quæst. 37. — Quæstio, De semper nato.
Quæst. 50. — Quæstio, De æqualitate Filii.
Quæst. 69. — Item alia, De eo quod scriptum est, *Tunc et ipse Filius subjectus erit ei, qui illi subiecit omnia*.
In tomo 8. — De Trinitate, libri quindecim.
In tomo 2, *Epist.* 238. — Contra supra scriptos Arianos, ad Pascentium, liber unus.
Epist. 239, et 241. — Epistola ad eundem contra quæstiones diversas.
Epist. 242. — Contra supra scriptos, epistola ad Helpidium ³.
 Ad Therentianum ⁴, una.
Epist. 170. — Ad Maximom, una.

TRACTATUS DIVERSI ADVERSUS SUPRA SCRIPTOS, QUI FILIUM INÆQUALEM PATRI ESSE CONTENDUNT.

- In* tomo 5, *Sermo* 126. — Ex Evangelio Joannis, *Non potest Filius facere quidquam, nisi quod viderit Patrem facientem*.
 Ex eodem Joanne, *Pater enim diligit Filium, et omnia demonstrat ei*.
Sermo 52. — Item de Trinitate.
Sermo 117. — De, *In principio erat Verbum*.
In tomo 8. — Collatio cum Maximino, Arianorum episcopo.
Ibid. — Item, ad quem supra, libri duo.
Ibid. — De hæresibus ⁵ ad Quodvult deum diaconum, imperfectum opus.
In tomo 6, *in libro Quæstionum* 83, *quæst.* 80. — ADVERSUS APOLLINARISTAS, quæstio.

CAP. VI. — DIVERSI LIBRI VEL TRACTATUS, VEL EPISTOLÆ, AD UTILITATEM OMNIUM STUDIOBORUM CONSCRIPTÆ.

- In* tomo 1. — De Beata Vita, ad Theodorum, liber unus.

forte a libro de Perfectione Justitiæ hominis. Nam illud ipsum nonnullis in manuscriptis notatum reperitur, non hoc loco, sed paulo supra, ante opus contra Gesta Pelagii, proximo videlicet loco post prædictum librum de Perfectione justitiæ hominis, cujus quidem libri titulus a Prospero in libro contra Collatorem, n. 59, profertur hunc in modum: « Ad Paulum et Eutropium sacerdotes, contra Pelagium et Cælestii quæstiones. »

¹ Legendum, *libri duo*.

² Editi et nonnulli e manuscriptis pro, *epistola*, quam huc vocem ex Beccensi codice et ex duobus Carnutensibus exemplaribus revocamus; substituerant, *episcopum*. At Augustinus Mercatorem et in hacce ad ipsum epistola, et in libro quæstionum Cælestii, solum suum semper appellat, tanquam inferioris ordinis Christianum.

³ Sic tres Mss. Alii duo, ad *Ellidium*. Fossatensis codex et editio Lov., ad *Helvidium*.

⁴ Duo Mss., ad *Terentianum*. Beccensis, ad *Terentium*.

⁵ In Fossatensi Mss., *De hæresibus nonaginta*, ad Quodvult deum, etc. Altheltro quoque abbati, *liber de nonaginta hæresibus*, dicitur, in epistola ad Gerunium regem, inter Bonifacianas a Nicolao Serario publicatas ordine quadragesimæ quartæ.

- In* tomo 1. — Soliloquiorum libri duo.
Retract. lib. 1, cap. 6. — De Grammatica, liber unus.
In tomo 1. — De Musica, libri sex.
Retract. lib. 1, cap. 6. — Cæterarum disciplinarum principia, libri quinque, id est, de Dialectica, de Rhetorica, de Geometria, de Arithmetica, de Philosophia.
In tomo 1. — De Animæ Quantitate, liber unus.
In tomo 6. — De Agone Christiano, liber unus.
In tomo 1. — De Magistro, liber unus.
In tomo 6. — De Fide vel Symbolo, liber unus.
In tomo 3, *parte* 2. — De Sermonem Evangelii in monte, libri duo.
Ibid. — Quædam expositio Epistolæ omnis ad Galatas, liber unus.
In tomo 6, *in libro Quæstionum* 83, *quæst.* 4. — Quæstio, Quæ sit causa ut sit homo deterior.
Quæst. 5. — Item quæstio, Utrum animal irrationale beatum esse possit.
Quæst. 7. — Item quæstio, Quæ proprie in animante anima dicatur.
In tomo 3, *parte* 2. — Item quædam Expositio in Epistolam ad Romanos, libri duo.
Quæst. 8. — Item quæstio, Utrum anima per se moveatur.
Quæst. 12. — Item quæstio, De mente mundanda ad videndum Deum.
Quæst. 13. — Item quæstio, Quo documento constet homines bestiis excellere.
Quæst. 15. — Item quæstio, De intellectu.
Quæst. 17. — Item quæstio, De scientia Dei.
Quæst. 20. — Item quæstio, De loco Dei ¹.
Quæst. 26. — Item quæstio, De differentia peccatorum.
Quæst. 30. — Item quæstio, Utrum omnia in utilitatem hominis creata sunt.
Quæst. 31. — Item quæstio, Quomodo virtutes animæ a Cicerone divisæ ac definitæ sunt.
Quæst. 33. — Item quæstio, De metu.
Quæst. 34. — Item quæstio, Utrum non aliud amandum sit quam metu carere.
Quæst. 35. — Item quæstio, Quid amandum sit.
Quæst. 36. — Item quæstio, De nutrienda charitate.
Quæst. 38. — Item quæstio, De conformatione animæ.
Quæst. 39. — Item quæstio, De alimentis.
Quæst. 41. — Item quæstio, Cum omnia Deus fecerit, quare non æqualiter fecerit.
Quæst. 47. — Item quæstio, Utrum aliquando cogitationes nostras videre possimus.
Quæst. 54. — Item quæstio, De eo quod scriptum est, *Mihi autem adhærere Deo bonum est*.
Quæst. 57. — Item quæstio, De centum quinquaginta tribus piscibus.
Quæst. 58. — Item quæstio, De Joanne Baptista.
Quæst. 59. — Item quæstio, De decem virginibus.
Quæst. 60. — Item quæstio, *De die autem et hora nemo scit, neque Angeli cælorum, neque Filius hominis, nisi Pater solus*.
Quæst. 61. — Item quæstio, De eo quod scriptum est in Evangelio, turbam Dominum in monte pnissee de panibus quinque.
Quæst. 62. — Item quæstio, Ad id quod scriptum est in Evangelio, quod baptizabat Jesus plures, quam Joannes, *quoniam non ipse baptizabat, sed discipuli ejus*.
Quæst. 63. — Item quæstio, de Verbo.
Quæst. 64. — Item quæstio, De muliere Samaritana.
Quæst. 65. — Item quæstio, De resurrectione Lazari.
Quæst. 66. — Item quæstio, De eo quod scriptum est, *An ignoratis, fratres, scientibus enim legem loquor, quia lex dominatur homini, in quantum tempus vivit; usque ad eum locum in quo scriptum est, Vivificabit et mortalia corpora vestra per inhabitantem Spiritum ejus in vobis*.

¹ Hic subsequitur apud Lov., *Item quæstio, De ira Dei* sed abest a manuscriptis

- Quæst. 67.** — Item quæstio, De eo quod scriptum est, *Existimo enim quod indigne sint passionēs huius temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis; usque ad id quod dictum est, Spe enim salvi facti sumus.*
- Quæst. 68.** — Item quæstio, De eo quod scriptum est, *O homo, tu quis es, qui respondens Deo?*
- Quæst. 70.** — Item quæstio, De eo quod Apostolus dicit, *Absorpta est mors in victoria; ubi est, mors, contentio tua? ubi est, mors, aculeus tuus? Aculeus autem mortis peccatum est, virtus autem peccati lex.*
- Quæst. 71.** — Item quæstio, De eo quod scriptum est, *Invicem onera vestra portate, et sic adimplebitis legem Christi.*
- Quæst. 72.** — Item quæstio, De temporibus æternis.
- Quæst. 74.** — Item quæstio, De eo quod scriptum est in Epistola Pauli ad Colossenses, *In quo habemus redemptionem, remissionem peccatorum, qui est imago Dei invisibilis.*
- Quæst. 75.** — Item quæstio, De hæreditate Dei.
- Quæst. 76.** — Item quæstio, De eo quod apostolus Iacobus dicit, *Vis autem scire, o homo inanis, quia fides sine operibus otiosa est?*
- Quæst. 77.** — Item quæstio, De timore, utrum peccatum sit.
- Quæst. 78.** — Item quæstio, De pulchritudine simulacrorum.
- Quæst. 79.** — Item quæstio, Quare magi Pharaonis fecerunt quædam miracula, sicuti Moyses famulus Dei.
- Quæst. 81.** — Item quæstio, De Quadragesima et Quinquagesima.
- Quæst. 82.** — Item quæstio, De eo quod scriptum est, *Quem enim diligit Dominus, corripit; flagellat autem omnem filium quem recipit.*
- Quæst. 83.** — Item quæstio, De conjugio.
- In tomo 3, parte 1.* — De Doctrina Christiana, libri quatuor.
- In tomo 6.* — Ad Simplicianum, de Diversis Quæstionibus, libri duo.
- In tomo 2, Epist. 157.* — Responsio objectis Iuliani, liber unus.
- In tomo 3, parte 2.* — Adnotationes Evangeliorum, libri duo.
- In tomo 3, parte 1.* — Adnotationes in Job, liber unus.
- In tomo 2, Epist. 54, 55.* — Ad inquisitiones Januarii responsio, libri duo.
- In tomo 1.* — Confessionum libri tredecim.
- Catechismi¹ liber unus.
- In tomo 6.* — De opere monachorum, ad Aurelium episcopum, liber unus.
- Retract. lib. 2, cap. 32.* — Epistola Jacobi exposita non tota, liber unus.
- De Veteri Testamento aliqua exposita².
- In tomo 6.* — De sancta Virginitate, liber unus.
- Ibid.* — De Bono Conjugali, liber unus.
- In tomo 3, parte 1.* — De Genesi ad Litteram, libri duodecim.
- Quaternio unus, quem propria manu sanctus episcopus Augustinus initiavit.
- In tomo 8, contra Faustum Manich.* — Quæstiones diversæ de Veteri Testamento, in libris triginta tribus.
- Retract. lib. 2, cap. 11.* — Contra Iulianum³, De ecclesiis ad altare, liber unus.
- In tomo 2, Epist. 140.* — De gratia novi Testamenti ad Honoratum, liber unus.
- In tomo 6.* — De fide et operibus, liber unus.
- In tomo 2, Epist. 147.* — De videndo Deo, ad Paulinam, liber unus.
- Idem supra, cap. 4.* — De Perfectione iustitiæ hominis, liber unus.

In tomo 2, Epist. 166. — De Origine animæ, ad sanctum Hieronymum, liber unus.

Ibid. Epist. 167. — De Sententia Jacobi apostoli, ad eundem, liber unus.

Epist. 187. — De Præsentia Dei, ad Dardanum, liber unus.

Epist. 36. — Ad Casulanum, De jejunio sabbati.

In tomo 10. — Ad Victorem, de Natura animæ et ejus Origine, libri quatuor.

In tomo 6. — Ad Pollentium, de incompetentibus Nuptiis, libri duo.

In tomo 8. — Contra Adversarium Legis et Prophetarum, libri duo.

In tomo 6. — Adversus mendacium, liber unus.

Ibid. — Ad Laurentium, de Spe, Fide et Charitate, liber unus.

In tomo 4. — Psalmi expositi, a primo usque ad trigesimum secundum. Ex his in populo tractati sunt, decimus quartus, decimus quintus vigesimus primus, vigesimus sextus, trigesimus, trigesimus primus, trigesimus secundus, trigesimus tertius⁴.

Ibid. — Item alii dictati, id est, sexagesimus octavus⁵, septuagesimus primus, septuagesimus septimus, septuagesimus octavus⁶, octuagesimus secundus, octuagesimus sextus, octuagesimus octavus⁷, centesimus quartus, centesimus quintus, centesimus septimus, centesimus octavus, centesimus decimus, centesimus undecimus, centesimus duodecimus, centesimus decimus tertius, centesimus decimus quartus, centesimus decimus quintus, conjunctis sibi centesimo decimo sexto, centesimo decimo septimo, centesimo trigesimo quinto, centesimo quinquagesimo.

Ibid. — Reliqui omnes, excepto centesimo decimo octavo⁸, in populo disputati sunt, numero nonaginta septem.

Ibid. — Fiant ergo omnes tractatus Psalmorum in populo habiti, numero centum viginti tres, quia centesimus vicesimus primus his⁹ est expositus.

In tomo 3, parte 2. — Tractatus de Evangelio Joannis, a capite usque ad finem, in codicibus sex.

CAP. VII. — EPISTOLÆ.

In tomo 2, Epist. 3, 4, etc. — Ad Nebridium, decem.

Epist. 1. — Ad Hermogenianum.

Epist. 2. — Ad Zenobium.

Ad Firminum¹⁰.

Epist. 18. — Coelestinum.

Epist. 20. — Ad Antonino.

Epist. 142. — Saturnino.

Thalasio et Valentino.

Eumatio¹¹.

Epist. 19. — Gaio.

Epist. 26. — Licentio.

Desiderio¹².

Epist. 21. — Valerio episcopo.

Epist. 100, 112. — Donato.

Epist. 243. — Læto.

Cratoni et aliis Carthaginensibus.

Maximo¹³ episcopo.

Epist. 38. — Profuturo.

Epist. 74. — Præsidio.

Epist. 145. — Anastasio.

¹ Fossatensis codex, *trigesimus octavus*.

² Codices Mss., *id est, sexagesimus septimus*.

³ Unus Carnutensis codex hic addit, *septuagesimus nonus*. Hunc etiam Fossatensis habet; sed præterit, *septuagesimus octavus*.

⁴ In Mss., *octuagesimus septimus, octuagesimus nonus*: omisso, *octuagesimus sextus*; et, *octuagesimus octavus*.

⁵ Fossatensis Ms., *excepto centesimo vigesimo octava*.

⁶ Sic in uno ex Carnuteusibus manuscriptis. At in editis, *ibi*.

⁷ Unus Carnutensis Ms., *Ad Firminum*.

⁸ Duo Mss., *antonio*.

⁹ Sic Ulmmeriana editio et quatuor melioris notæ manuscripti. At Lov. *Rumachio*. Ubo manuscripti, *Uermatio*.

¹⁰ Fortasse legendum, *Dario*. Epistolæ scilicet 229 et 231.

¹¹ Fossatensis Ms., *Maximino*.

¹ Fortasse, *De Catechizandis rudibus*. In tomo sexto.

² Fortasse, *Quæstio in Heptateuchum*. In tomo tertio.

³ Fortasse, *Iulianum*.

Victori presbytero ¹ de campo Bullensi.
Epist. 248. — Sebastiano Monacho.
Epist. 120, 205. — Consentio.
Epist. 98. — Bonifacio episcopo.
Epist. 105. — Romaniano.
Epist. 32. — Item ipsi.
Epist. 85. — Paulo episcopo.
Epist. 268. — Plebi propriae.
Epist. 78. — Item ipsi.
Epist. 23. — Aurelio episcopo.
Epist. 41. — Item ipsi.
Epist. 60. — Item ipsi.
Epist. 29. — Alypio episcopo.
Epist. 83. — Item ipsi.
Epist. 102. — Deogratias presbytero
Epist. 28, 40. etc. — Ad sanctum Hieronymum, sex.
Epist. 27, 149. etc. — Ad Paulinum, octo.
Epist. 52. — Severino.
Epist. 53. — Generoso.
Epist. 127. — Armentario et Paulinae.
Epist. 159, 162, 164 et 169. — Jovino et Joviniane ²
et cæteris.
Evodio, epistolæ tres ³.
Epist. 130. — Probæ, De orando Deo.
Epist. 131. — Item ipsi, duæ.
Epist. 150. — Item ipsi et Julianæ, De velatione De-
metriadis.
In tomo 6. — Julianæ, De sancta Viduitate.
Epist. 49. vel 140, vel 228. — Honorato, tres.
Flaetiano.
Epist. 91, 104. — Nectario ⁴, quatuor.
Epist. 86. — Cæciliano.
Epist. 47. — Publicolæ, duæ.
Epist. 237. — Osontio.
Epist. 96, 97. — Olympio.
Epist. 259. — Cornelio.
Epist. 173. — Donato.
Item Olympio ⁵.
Jam supra. — Plebi propriae, duæ.
Supra. — Paulo episcopo.
Supra. — Item Paulo supra scripto.
Epist. 61. — Theodoro præsi ⁶.
Epist. 59. — Victorino.
Epist. 56, 57. — Celeri ⁷.
Epist. 151. — Cæciliano.
Epist. 62. — Severo episcopo.
Epist. 84. — Novato ⁸ episcopo.
Epist. 252. — Felici.
Adeodato.
Catulino.
Epist. 34, 35. — Eusebio.
Fausto et Pelagiae.
Aurelio episcopo.
Placentino episcopo.
Epist. 265. — Seleucianæ.
Severo.
Memori ⁹ episcopo.
Epist. 104. — Asello ¹⁰.
Æmilio.
Theodoro et Felicissimo.
Aroniano et Avitæ ¹¹.
Epist. 266. — Florentinæ.

¹ Duo manuscripti præbent, *Victorino episcopo*.
² Fossatensis Ms., et Joanno. Alii quidam Mss., et Jo-
viano.

³ Aliquot Mss., *Evodio episcopo, tres*.

⁴ Sic tres Mss. Alii vero cum editis, *Flaetiano exnotario*.

⁵ Ex manuscriptis addidimus, *Item Olympio*.

⁶ In tribus manuscriptis omissum, *præsi*. Hoc tres opti-
mæ notæ manuscripti habent : cujus loco in uao Carnutensi
codice substitutum, *Cresimi* ; apud Lov., *Crescenti* ; apud
Ulm., *episcopo*. Huic autem Theodoro duo Mss. præmit-
tunt, *Crisino*.

⁷ Alter ex duobus Carnutensibus manuscriptis, *Celerino*.

⁸ Duo Mss., *Item ipsi Novato episcopo*.

⁹ Duo Mss., *Memori* : ut infra.

¹⁰ Fortass, *Asellico*, *Epist.* 196.

¹¹ Fossatensis Ms., *vitæ*. Alii duo Mss., *Habitatæ*.

Marinianæ.
Epist. 175. — Innocentio episcopo.
Imperatoribus.
Stiliconi.
Præfectis Italiæ ¹.
Crescenti episcopo ².
Epist. 125. — Alypio ³ episcopo.
Epist. 249. — Restituto diacono ⁴.
Macario ⁵.
Domnioni.
Viventio presbytero.
Delfino.
Epist. 176. — Item Innocentio episcopo ⁶.
Epist. 58. — Pammachio
Agrippino.
Plebi Cataquensi.
Epist. 174. — Item Aurelio episcopo.
Gerontio.
Maximiano ⁷.
Epist. 63. — Item Severo episcopo.
Epist. 77. — Felici et Hilarino ⁸.
Jam supra. — Item plebi propriae.
Item ipsi.
Item ipsi.
Epist. 177. — Item Innocentio episcopo.
Epist. 17 vel 170. — Maximo ⁹.
Burnio ¹¹.
Presbyteris propriis.
Item Macario ¹².
Theodolo.
Concordio.
Item Memorio ¹³ episcopo.
Item Cratoni.
Epist. 110. — Item Severo episcopo.
Jam supra. — Novato.
Mecurio diacono.
Romano.
Item Æmilio presbytero.
Theodoro et Felicissimo, duæ.
Oratori ¹⁴.
Item Aurelio episcopo, duæ.
Firmo.
Muneri.
Repentino.
Lauritio.
Pelagasio ¹⁵ et Vagulo.
Ampelio episcopo.
Item Repentino.
Maximo.
Samsuero.
Epist. 245. — Possidio episcopo.
Protopeni et Thalasio.
Item Protopeni.
Item Thalasio.
Item Protopeni, duæ.
Item Aurelio episcopo.
Clericis Carthaginiis.

¹ Tres Mss., *Præfectis Italiæ*. Alii tres, *Præfecto Italiæ*.

² Tres Mss. omittunt, *episcopo*.

³ Unus Carnutensis Ms., *Olympio*.

⁴ Duo Mss., *Restituto episcopo*. Unus Carnutensis, *Resti-
tuto diacono et Restituto episcopo*. Fossatensis vero, *Restitue
diacono, Restuto, Marario, Domnioni, etc.*

⁵ Forte, *Macrobio*, *Epist.* 106.

⁶ Duo Mss., *Item ipsi Innocentio episcopo*.

⁷ Fossatensis Ms., *Pammatico*.

⁸ Forte, *Maximino*, *Epist.* 25.

⁹ Sic duo manuscripti. Alii tamen probæ notæ, cum edi-
tis, *Hilariano*.

¹⁰ Unus e Carnutensibus Mss., *Maximino*, Colbertinus et
Cassaniensis, *Maximo et Burnio* (vel *Burino*) presbyteris
propriis.

¹¹ Duo Mss., *Burnioni*.

¹² Forte, *Macrobio*, *Epist.* 108.

¹³ Duo Mss., *Memori* : ut supra.

¹⁴ Fossatensis Ms., *Oratorio*. Unus ex Carnutensibus
tori.

¹⁵ Tres Mss., *Pelagasio*. Tres alii, *relgasio* : unus ex istis,
qui est Fossatensis, et *Valgulo*.

Supra. — Sebastiano monacho.

Epist. 256. — Christino ¹.

Anisio.

Telici.

Epist. 252. — Geminiano.

Item Firmo *supra* scripto.

Epist. 261. — Audaci ² graminatico.

Acatio ³.

Epist. 115. — Cresconio.

Epist. 227. — Item Alypio episcopo.

Jam supra. — Item Alypio.

Epist. 126. — Albinæ.

Epist. 154. — Apringio proconsuli.

Jam supra. — Item Christino.

Epist. 124. — Albinæ, Piniano, et Melaniæ.

Epist. 247. — Romulo.

Epist. 251. — Panchario.

Epist. 114. — Florentino.

Jam supra. — Cresconio.

Epist. 115. — Fortunato episcopo.

Epist. 116. — Item Generoso.

Epist. 255, 254. — Benenato episcopo, duæ.

Epist. 255. — Rustico.

Epist. 64. — Quintiano ⁴ presbytero.

Epist. 65. — Xantippo.

Supra. — Item Aurelio episcopo.

Epist. 78, 122. — Item Clero ⁵.

Epist. 69. — Castorio.

Supra. — Item Alypio episcopo.

Supra. — Item Severo episcopo, duæ.

Epist. 92, 99. — Italicæ.

Epist. 246. — Lampadio.

Epist. 267. — Fabiolæ.

Epist. 70. — Naucellionis.

Fratribus a Carthagine.

Redempto.

Fratribus Carthaginiis.

Item plebi propriæ.

Epist. 264. — Maximæ.

Epist. 282. — Ad Ecdicium, epistola una.

Epist. 684 altera. — Ad Petrum et Abraham, una.

CAP. III. — TRACTATUS DIVERSI.

De Charitate et Timore casto.

De Spe.

De eo quod scriptum est, *Jugum meum suave est, et sarcina mea levis est.*

In tomo 3, *Sermo* 54. — De placendo et non placendo hominibus.

Sermo 144. — De eo quod scriptum est, *Ille arguet mundum de peccato, de justitia, et de judicio.*

Tractatus de Psalmo trigesimo quarto, non toto.

Sermo 51. — De generationibus secundum Matthæum et Lucam.

Sermo 4. — De Jacob et Esau.

Sermo 88. — De duobus cæcis.

Sermo 2. — De filio Abraham ducto ad sacrificium.

Fortè *Sermo* 3. — Item de Abraham, vel ejus filiis duobus.

De tribus virgibus Jacob, et de Psalmo vigesimo primo non toto.

Sermo 9. — De decem chordis.

Sermo 351. — De militate agendæ poenitentiae.

Sermo 52. — De Goliath, et David, et de contemptu mundi.

Sermo 346. — De peregrinatione Christianorum, quæ in hac vita est.

Serm. 248, 249, etc. — De centum quinquaginta tribus piscibus, ex Evangelio Joannis.

De Judicio Salomonis inter duas mulieres mere-

trices.

Serm. 259, 260, 353, et forte 391. — Ad juvenes, de die octavarum infantium, duo.

Sermo 33. — De versu Psalmi, *Deus, canticum novum cantabo tibi.*

De cantico Isaie.

Sermo 363. — De cantico Exodi.

De Psalmo decimo septimo, et Joannis apostoli Epistola.

De Psalmo vigesimo primo ¹, et Epistola beati Petri apostoli.

De responsorio Psalmi, *Da nobis auxilium de tribulatione, et vana salus hominibus.*

Sermo in quo multæ propositæ sunt quæstiones, sed una soluta est.

Sermo 149. — Alius in quo quæstiones propositæ ex Actibus Apostolorum et Evangelio solvuntur.

Sermo 278. — De vocatione apostoli Pauli, et commendatione dominicæ orationis.

Sermo 76. — De eo quod Petrus in mari titubavit.

De Psalmo quadragesimo quarto ², non toto.

De depositione Cyri ³ episcopi Carthaginiis.

Sermo 9. — De novissimo die.

De Psalmo septuagesimo primo, non toto.

Sermo 288. — De natali sancti Joannis, de voce et verbo.

De Apostolo, *Finis enim legis Christus: et de versu Psalmi nonagesimi ⁴.*

De Evangelio, *Si vos Filius liberaverit, vere liberi eritis.*

De venatoribus Dei et sæculi.

De versu Psalmi centesimi tertii.

Sermo 110. — De muliere curva, decem et octo annos habente in infirmitate.

De eo quod ait in Ecclesiastico, *Omne animal diligit simile sibi, et omnis caro ad similem sibi conjungitur; et si communicabit lupus agno aliquando, sic peccator justo.*

De Apostolo, ubi ait, *Credenti in eum qui justificat impium; et, Lex spiritualis est, ego autem carnalis sum, etc.*

De versu Psalmi quinquagesimi secundi ⁵, in natali Martyrum.

Sermo 22. — De versu Psalmi sexagesimi septimi *Sicut defecit fumus, deficiant, etc.*

Sermo 170. — Ex eo quod Apostolus ait, *Secundum justitiam quæ ex lege est, quæ fuerim sine querela; et de versu Psalmi centesimi quadragesimi secundi.*

De versu Psalmi vigesimi quarti, *Vias tuas, Domine, ostende mihi, etc.*

De versu Psalmi quadragesimi primi, *Quemadmodum cervus desiderat ad fontes aquarum, etc.*

De versu Psalmi centesimi noni, ubi ait, *Tecum principium in die virtutis tuæ; et de Melchisedech.*

De Apostolo, *Infelix ego homo, quis me liberabit a corpore mortis hujus?*

De muliere quæ fluxum sanguinis patiebatur: et de Jeremia, ubi ait, *Accepit lumbare lineum, et abscondit eum in petra.*

De Apostolo, *Mortui enim estis, et vita vestra abscondita est cum Christo.*

De depositione Restituti episcopi Carthaginiis.

Sermo 64. — De Evangelio, *Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum, etc.*

In tomo 6. — De Obedientia.

De Utilitate jejunii.

In tomo 5, forte *Serm.* 352. — Item de Utilitate agendæ poenitentiae, et de versu Psalmi quinquagesimi, *Miserere mei, Deus.*

¹ Item Carnutensis Ms., *vigesimo secundo non toto.*

² Tres Mss., *quadragesimo tertio.* Unus Carnutensis *quadragesimo quinto.* Beccensis, *quadragesimo sexto.*

³ Beccensis Ms., *Quirini.* Duo Carnutenses, *Quiri.*

⁴ Lov., *nonagesimi primi.*

⁵ Duo Mss., *Psalmi sexti.*

¹ Aditi et plerique Mss., *Pristino.* Carnutenses duo libri, *Christino.* videtur verius: nam infra rursum, *Item Christino.*

² Fossatensis liber, *Adaci.* Unus Carnutensis, *Saddaci.* Et hunc puncto interposito secernunt a subsequente, *Grammatico.*

³ Ajud Lov., *Agatio.*

⁴ Quatuor Mss., *Quintillimo.*

⁵ Unus e Carnutensibus Mss., *Celeri.*

Sermo 125. — De quinque porticibus, ubi multitudo languentium jacebat; et de piscina Siloe.

Ex eo quod scriptum est in Genesi fecisse Deum tertio die.

Item alius, de die quarto.

Alius, de die quinto.

Alius, de die sexto.

Alius, de die septimo.

De ebrietate Noe, et nudatione femorum ejus.

Sermo 5. — De luctatione Jacob cum Angelo.

De virga conversa in serpentem, et manu colorata, et aqua in sanguinem.

Sermo 43. — Ex eo quod ait Isaias, *Qui autem dediti mihi erunt, possidebunt terram¹, et hereditabunt montem sanctum meum*: Et de Apostolo, *Has ergo promissiones habentes, charissimi*, etc.

Sermo 137. — Ex Evangelio, de pastore merenario, et fure.

Sermo 368. — De Apostolo, *Nemo unquam carnem suam odio habuit*: et ex Evangelio, *Qui amat animam suam, perdet eam*.

Sermo 177. — Ex eo quod Apostolus ait: *Nihil intulimus in hunc mundum*: et de versu Psalmi quinquagesimi, *Miserere mei, Deus*.

Ex Evangelio, *Agite poenitentiam*.

De Regnorum², ex eo quod David intravit ad Bethsabee, et maritum ejus occidendum curavit.

De versu Psalmi trigesimi tertii, *Venite, filii, audite me, timorem Domini docebo vos*: et de muliere in adulterio deprehensa, quæ Domino oblata est.

Sermo 141. — Ex Evangelio, *Ego sum via, veritas et vita*: sermo habitus cum pagani ingrederentur.

De Apostolo, *O altitudo sapientiæ et scientiæ Dei!* et de versu Psalmi quinquagesimi noni, *Deus, repulisti nos, et destruxisti nos*: et de versu Psalmi centesimi decimi octavi, *Bonum mihi quod humiliasti me, ut discam justificationes tuas*.

De versu Psalmi trigesimi, *In te, Domine, speravi, non confundar in æternum*.

De Operibus misericordiae.

Ex Evangelio Joannis, ubi regulum increpavit.

De Charitate inquieta.

De responsorio Psalmi centesimi trigesimi primi, *Paravi lucernam Christo meo*, etc.

De responsorio Psalmi centesimi tertii, *Benedic, anima mea, Domino; Domine Deus meus, magnificatus es nimis*.

De responsorio Psalmi quinquagesimi primi, *Speravi in misericordia Dei*.

Sermo 37. — De lectione Proverbiorum Salomonis, ab eo loco ubi dictum est, *Mulierem fortem quis inveniet*: usque ad finem libri, hoc est, *Et laudetur in portis vir ejus*.

Sermo 36. — Ab eo quod scriptum est in Proverbiis Salomonis, *Sunt qui divites se affectant³, nihil habentes*; et *sunt qui se humiliant, cum sint divites*: et, *Redemptio animæ viri divitiæ ejus, pauper autem non suffert minas*.

Sermo 55. — Item de eo quod scriptum est in Proverbiis, *Fili, si sapiens fueris, tibi sapiens eris, et proximis tuis*; si autem malus evaseris, solus hauries mala.

Sermo 82. — De eo quod scriptum est in Evangelio, *Si peccaverit in te frater tuus, corripe eum inter te et ipsum solum*: et in Salomone, *Annuens oculis cum dolo, congregat hominibus nestitiam*; qui autem arguit palam, pacem facit⁴.

Sermo 91. — De Evangelio; ubi Dominus interrogat

Judæos, cujus dicerent Christum esse filium: et de vidua illa, quæ misit duo minuta in gazophylacium.

Ex Evangelio Matthæi, de thesauro in agro, et pretiosa margarita, et de reti misso in mare.

Sermo 245, etc. — Ex Evangelio, ubi Dominus tangi se noluit a Maria, eo quod nondum ascenderat ad Patrem.

Sermo 146. — Ex Evangelio, ubi Dominus oves suas Petro commendat.

De responsorio Psalmi quinquagesimi sexti, *Miserere mei, Deus, miserere mei, quoniam in te confidit anima mea*.

Ex Evangelio, ubi de divite, qui induebatur purpura et bysso, scriptum est.

Sermm. 261, 262, etc. — De quadragesima Ascensionis Domini.

De quinquagesima per vigiliis, ex eo quod scriptum est, *In principio fecit Deus cælum et terram*.

Item aliis ejusdem diei, de responsorio Psalmi centesimi quadragesimi, *Pone, Domine, custodiam ori meo*.

Fortis Sermo 53. — De octo sententiis beatitudinum, ex Evangelio.

Item de die Pentecostes, ex eo quod scriptum est in Tobia, *A die Pentecostes, qui est sancta septimanarum*.

Serm. 109. — De Evangelio, ubi scriptum est, *Concorda cum adversario tuo, cum es cum illo in via*.

Ex Apostolo, de homine vetere exuendo, et novo induendo, et de versu Psalmi vigesimi quinti.

Ex Evangelio, *Videbo vos iterum, et gaudebit cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollet a vobis*.

CAP. IX.

Sermm. 184, 185, etc. — De natali Domini.

Sermo 261, etc., supra. — De Die quadragesime Ascensionis Domini.

Serm. 101. — Ex Evangelio, quod scriptum est, *Messia multa*; usque ad id quod ait, *Pax vestra ad vos revertetur*.

Sermo 60. — Ex Evangelio, de thesauro in cælo condendo.

Sermo 148. — Ex Evangelio, ubi Jesus dicit discipulis suis, *Usque nunc nihil petistis in nomine meo*.

Sermo 285. — De die natali martyrum Casti et Emilii.

Sermo 266. — De die Pentecostes, de versu Psalmi centesimi quadragesimi, *Emendabit me justus in misericordia*.

Sermo 29. — Item de eodem die, de versu Psalmi centesimi decimi septimi, *Confitemini Domino, quoniam bonus est¹*.

Sermo 7. — De flamma in rubo in Exodo, eo quod non comburebatur.

Sermo 28. — Per jejunium quinquagesimæ, de versu Psalmi centesimi quarti, *Lætetur cor quærentium Dominum*.

Item de versu per jejunium quinquagesimæ Psalmi centesimi decimi quinti, *Ego dixi in pavore meo, Omnis homo mendax*.

Sermo 133. — Ex Evangelio, ubi Jesus non se ascensurum ad diem festum dixerat, et tamen ascendit. Ex Epistola ad Galatas, ubi Paulus Petrum reprehendit.

Sermo 89. — Ex Evangelio, ubi Jesus arborem arefecit; et de illo, ubi se finxit longius ire.

De avaritia.

Sermo 160. — De Apostolo, ubi ait, *Qui gloriatur, in Domino gloriatur*: et de versu Psalmi septuagesimi, *In tua justitia erue me et exime me*.

Sermm. 103, 104. — De Evangelio, ubi Domino Martha ministrabat.

Sermm. 287, 288, etc. — De natali Joannis Baptistæ.

Sermm. 295, 296, etc. — De natali sanctorum apostolorum Petri et Pauli.

t in manuscriptis hic et infra, *quoniam bonum est*

¹ Sic Mss. At Lov., *Qui autem serviunt mihi, erunt possidebunt terram*.

² Lov., *De regno cælorum*. Verius Fossatensis vetustissimus liber, *De Regnorum*; subaudi, *libro*: sic enim priscis citari solet.

³ Sic quinque manuscripti. At editi hic et infra, *De responsione*: tamen habent supra, *De responsorio Psalmi*. De noctis auxilium, etc.

⁴ Lov., *efficit*.

- Ex Evangelio, de dilectione Dei et proximi.
 Ex Evangelio, ubi Pharisæi Dominum interrogant, Si licet uxorem quacunque ex causa dimittere.
 De Apostolo, ubi ait, Quis nos separabit a charitate Christi?
 Ex Evangelio, Qui non odit patrem et matrem, etc.
 Per natalem Catulini.
 Per natalem sanctorum martyrum Scillitanorum, tractatus duo.¹
 Ex Evangelio, ubi ait Jesus, Impleta sunt tempora, et appropinquavit regnum Dei, poenitemini, et credite Evangelio.
 Sermo 72. — Ex Evangelio, Aut facite arborem bonam, et fructum ejus bonum; aut facite arborem malam, et fructum ejus malum.
 Serm. 302, 303, etc. — Per natalem sancti martyris Laurentii.
 Ex Evangelio, de muliere quæ decem et octo annos curvata erat, et de his super quos turris ceciderat.
 Sermo 306. — Per natalem martyrum Massæ candidæ.
 Per natalem martyris Quadrati.
 Ex Evangelio, Ego sum panis qui de cælo descendi: et, Operamini escam, non quæ perit, sed quæ permanet in æternum.
 De versu Psalmi decimi septimi, Disciplina tua me direxit in finem, et disciplina tua ipsa me docebit.
 De versu Psalmi decimi noni, Mittat tibi auxilium de sancto.
 Sermo 65. — De Evangelio, ubi ait, Nolite timere eos qui occidunt corpus, etc.
 Sermo 53. — Ex Evangelio de beatitudinibus.
 Sermo 274, etc. — De natali sancti Vincentii.
 De versu Psalmi quadagesimi tertii, Quoniam propter te morte afficimur, etc.
 Per natalem sancti Agilci.²
 Sermo 69. — De Evangelio, Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego vos reficiam.
 Forte Sermo 70. — Item ex eadem lectione, per natalem Carthærensium.³
 Forte Sermo 374. — De Amore Dei.
 Sermo 75. — De evangelica lectione, ubi Domino jubente Petrus super mare ambulavit.
 De ordinatione diei⁴ et depositione episcopi Florentii.
 De episcopo eligendo et ordinando in locum memorati.
 De versu Psalmi septimi, Justum auxilium meum a Domino, qui salvos facit rectos corde.
 De versu Psalmi septuagesimi tertii, Exsurge Domine, judica causam tuam, commemora opprobriorum tuorum.
 De versu Psalmi centesimi, Misericordiam et judicium cantabo tibi, Domine.
 In tomo 3, parte 2. — De epistola Joannis ad Parthos, sermones decem.
 In tomo 5, Sermo 24. — De versu Psalmi octuagesimi secundi, Deus, quis similis erit tibi? ne laceas neque mitescas, Deus:
 Supra. — De natali sancti Joannis Baptistæ.
 Sermo 8. — De decem plagis et decem præceptis.
 De lectione evangelica.
 Serm. 326, 327, etc. — De die natali Martyrum.
 Ex Evangelio Eucæ, et de Actibus Apostolorum.
 De versu Psalmi centesimi quadagesimi tertii, Deus, canticum novum cantabo tibi, etc.

¹ Sic plures manuscripti. Editi autem omissa voce, duo; quoniam, Tractatus, transferunt ad sequentis sermonis titulum, hoc modo: Tractatus ex Evangelio, etc.

² Colbertinus manuscriptus præbet, Agilci. Cassanensis, Achilei. Fossatensis, Agilci: et sic vetus Calendarium Carthaginense ad octavum diem ante kalendas februarias.

³ Fossatensis codex, Carthærensium. At in vetere Calendario Carthaginensi Carthærensium nominantur ad diem quartum ante nonas februarias.

Duo MSS., Dei.

- Sermo 44. — De lectione Isaie, Domine, quis credidit auditui nostro?
 Serm. 330, 331, et 368. — Ex Evangelio, Qui amat animam suam, perdet eam.
 De natali sancti Joannis, tractatus duo.
 Serm. 295, 296, etc. — De natali apostolorum Petri et Pauli.
 De Evangelio, ubi Centurio Dominum rogat pro puero suo.
 De adolescentium luxuria.
 Sermo 98. — De tribus mortuis a Domino resuscitatis.
 Sermo 126, jam supra cap. 5. — Ex Evangelio, Non potest Filius a se facere quidquam, nisi quod viderit. Patrem facientem.
 Sermo 127. — De eo quod scriptum est, Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit quæ præparavit Deus iis qui diligunt eum.
 De die Pentecostes per vigiliis, ex eo quod scriptum est, In principio fecit Deus cælum et terram.
 De Charitate tractatus, duo.
 De versu Psalmi septuagesimi, Libera me de manu peccatoris, etc.
 De versu Psalmi septuagesimi quarti, Confitebimur tibi, Deus, confitebimur tibi.
 De versu Psalmi centesimi decimi septimi, Confite mini Domino quoniam bonus est.
 De retenta unitate ad senem Maximum.¹

CAP. X.

- Sermo 184, etc. supra, cap. 9. — De natali Domini, tractatus septem.
 Serm. 199, 200, etc. — De Epiphania, tractatus, septem.
 Serm. 205, 206, etc. — De quadagesima ante Pascha, tractatus quinque.
 Sermo 218. — De Domini passione, tractatus duo.
 Serm. 119, etc. 219, etc. — Per vigiliis Paschæ, tractatus viginti tres.
 Sermo 212, 213, etc. — De Symbolo, tractatus tres.
 Serm. 56, 57, etc. — De Oratione Dominica, unus.
 Sermo 216. — Exhortatorius ad Competentes tractatus unus.
 Sermo 259, etc. supra, cap. 8. — De octavis infantium, tractatus duo.
 Serm. 26, etc. supra, cap. 8, et cap. 9. — De Ascensione Domini, tractatus duo.
 De Eucharistia, tractatus unus.
 Serm. 267, etc. — De adventu Spiritus sancti, tractatus unus.
 De natali Apostolorum, tractatus unus.
 Serm. 274, 275, etc. — De natali sancti Vincentii, tractatus duo.
 Sermo 339. — De natali episcopi, tractatus unus.
 Supra. — De natali sancti Joannis, tractatus unus.
 Serm. 309, 310, etc. — De natali sancti Cypriani tractatus quatuor.
 Serm. 280, 281, 282. — De natali Perpetuæ et Felicitatis, tractatus tres.
 De natali sancti Salvii, tractatus unus.
 Supra. — De natali sancti Vincentii, tractatus duo.
 Sermo 340. — De natali episcopi, tractatus unus.
 De versu Psalmi centesimi trigesimi octavi, Imperfectum meum viderunt oculi tui.
 De eleemosynis rerum spiritualium.
 De ministerio rerum carnalium, quod sit in sanctos.
 De eleemosynis quæ fiunt in omnes.
 Sermo 364. — De Samson, et de versu Psalmi quinquagesimi septimi, Si vere ergo justitiam loquimini.
 De natali sancti Victoris, et de versu Psalmi centesimi decimi quinti, Pretiosa in conspectu Domini.
 Sermo 343. — De Susanna et Joseph.

¹ Fossatensis manuscriptus et unus Carnutensis. Maximianum.

De versu Psalmi centesimi trigesimi primi, *Sacerdos*
les tui induantur justitiam.
Sermon. 336, 337, etc. — De dedicatione ecclesiar,
 tractatus duo.
Sermo 71. — De blasphemia Spiritus sancti.
In tomo 6. — De cura pro mortuis gerenda.
Ibid. — Ad Dulcitium, liber unus.
Ibid. — De continentia, sermo unus.

Fient simul ¹,..... Ac per hoc, quod memoratus
 sanctus Augustinus episcopus Spiritu divino actus, in
 sancta Ecclesia catholica, ad instructionem anima-
 rum fecit libros, tractatus, epistolas, numero mille
 triginta, exceptis iis qui numerari non possunt, quia
 nec numerum designavit ipsorum.

² Locus mendosus in exemplaribus manuscriptis.

OPERA APPENDICUM,

QUORUM AUCTORES AUT JAM ANTEA NOTI, AUT HAC EDITIONE DETECTI SUNT;

EORUMQUE AUCTORUM NOMINA AUT ÆTAS.

IN TOMO PRIMO.

Principia Dialecticæ auctorem habent Augustinum
 quemdam, alium quidem ab Hipponensi, sed forte
 non alium ab auctore librorum de Mirabilibus sa-
 cræ Scripturæ, qui pariter Augustinum se nuncu-
 pat.
 De Vita Eremitica ad sororem liber, est Aelredi
 Rhievallensis in Anglia abbatis.

IN TOMO SECUNDO.

Epistola ad Demetriadem, est Pelagii.
 Altercatio Augustini cum Pascentio, est Vigili Ta-
 psensis.

IN TOMO TERTIO.

Libri tres de Mirabilibus sacræ Scripturæ rursus
 cujusdam Augustini sunt, aut Britonis natione, aut
 Britonum vicini, qui ante Bedam quidem vivebat,
 sed non ante annum Christi sexcentimum sexage-
 simum hos libros scripsit.
 Opusculum de Benedictionibus Jacob patriarchæ, est
 fragmentum Quæstionum in Genesim, quas Alcu-
 nus tum ex Hieronymo, tum ex Gregorio maxima
 ex parte collegit.
 Quæstionum Veteris et Novi Testamenti scriptor,
 quæstione quadragesima quarta ex Veteri Testa-
 mento, anno circiter trecentesimo ab excidio Je-
 rosolymitano se scripsisse indicat. Dicendi quoque
 ratio scriptorem sapit non longe recentiorem.
 Multi hoc opus adjudicant Hilario diacono, qui
 Damaso summo Pontifice florebat.

IN TOMO QUINTO.

Sermo 9, est Origenis, ex quo et plura translata in
 Sermones 5, 6, 20, 24, 25, 26, 30, 31, 33.
 Gregorii Boëtici creditur Sermo 235.
 Ex Ambrosii præfatione in librum de Spiritu sancto
 descriptus est Sermo 56, sicut et ex vulgato ejus-
 dem opere de Sacramentis Sermo 84.
 Joannis Chrysostomi est Sermo 155, ac, secundum
 duos manuscriptos, Sermones 45 et 268.
 Pelagii libellum continet Sermo 256, ejusque doctri-
 nam sapit Sermo 71.
 Heraclii, qui Augustino in episcopatu successit, est
 Sermo 72.
 Pertinent ad Leonem papam, Sermones 133, 148.
 Ad Maximum Taurinensem, Sermones 80, 100, 122,
 145, 152, 185, 202, 248.
 Petri Chrysologi sunt Sermones 61 et 199, sed non-
 nihil interpolati ac decurtati.
 Fausti Regiensis censeri possunt Sermones 119, 155,
 154, 156, 161, 162, 176, 182, 196, 203, 234.
 Cæsario Arelatensi partim asserti, partim ad horum
 assertionem confirmandam ex jam vulgatis ipsius
 nomine huc revocati sunt Sermones 2, 4, 8, 10,
 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 22, 29, 29, 34, 35,
 37, 38, 40, 41, 42, 44, 45, 63, 66, 67, 68, 69, 76,
 77, 72, 89, 90, 91, 93, 104, 107, 110, 112, 115,

116, 129, 130, 139, 140, 141, 142, 173, 174, 224,
 225, 228, 229, 230, 241, 249, 253, 256, 257, 258,
 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 269,
 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279,
 281, 282, 283, 284, 285, 286, 288, 289, 292, 293,
 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 305, 305, 307,
 308, 309, 313, 314. Ac præterea videntur ab eodem
 ex alijs Patrum scriptis collecti Sermones 5, 6, 14,
 21, 24, 25, 33, 36, 53, 57, 58, 75, 101, 105, 111,
 149, 168, 197, 198, 210, 220, 252, 287.

Ex Vigilio Tapsensi descriptus est totus Sermo 113,
 cum parte postrema Sermonis 254.

Ambrosio Autberto tribuendus est Sermo 208, forsi-
 tan et Sermo 195, aliique qui cum his duobus stilo
 consentiunt.

Rabani Mauri nomine jam inter ipsius opera exstant
 Sermones 98, 108, 222, 280, 290, 291, 297, 302,
 304, quibus forsitan adjungendus et Sermo 143.

Bedæ vel Alcuini, aut certe concionatoris Rabano
 familiaris eoque antiquioris est Sermo 209.

Odiloni abbati Cluniacensi restituendus est Sermo
 171.

Ad Ivonem Carnutensem pertinent Sermones 64, 74,
 247, forte et Sermo 223.

IN TOMO SEXTO.

Hoc in tomo habentur Tractatus:

De Fide ad Petrum, sive de Regula veræ fidei, Ful-
 gentii Ruspensis episcopi.

De Spiritu et Anima, Alcheri Cisterciensis monachi.
 Nec dissimili stilo conscriptus est liber de Diligendo
 Deo, ac Manuale.

De Amicitia, opus est Aelredi Rhievallensis in Anglia
 abbatis Cisterciensis, in epitomen contractum.

De Substantia dilectionis, Hugonis Victorini.

Meditationes, aut omnes, aut prope omnes, Joannis
 Fiscannensis abbatis.

De Contritione cordis, ex meritis Anselmi Cantuarien-
 sis archiepiscopi conflatum opus.

Speculum, prima pars est operis, quod sub titulo
 Confessionis fidei Alcuini, Pater Chiffletius edidit.

Scala paradisi, Guigonis Carthusiensis.

De Cognitione vitæ, Honorii Augustodunensis.

De Vita Christiana, Fastidi Britonis.

De salutaribus Documentis, Paulini Forojulienensis seu
 Aquileiensis patriarchæ.

De septem Vitiis, et septem Donis Spiritus sancti,
 Hugonis Victorini.

De Conflictu vitiorum et virtutum, Ambrosii Aut-
 berti, seu Aulperti.

De Antichristo, opus ab Adsono Derbensi abbate,
 Gerberga regina Ludovici Ultramarini regis Fran-
 corum uxore rogante, conscriptum.

Psalterium, dicitur beati Joannis papæ factum apud
 Viennas.

In canticum Magnificat, ex Hugone Victorino.

De Consolatione mortuorum, sancti Joannis Chryso-
 stomi.

Editto nova.	Pag.	Ed. Lov. Tom. Pag.	Editto nova.	Pag.	Ed. Lov. Tom. Pag.
Casse secunda, Sermones de Tempore.	993		De Tempore Barbarico sermo	699	322
Classe tertia, Sermones de Sanctis.	1247		De Utilitate Jeiunii sermo.	707	326
Classe quarta, Sermones de Diversis.	1483		De Urbis excidio sermo.	713	330
Classe quinta, Sermones dubii.	1639		IN APPENDICE.		
In Appendice, Sermones suppositi.	1733		Liber Sententiarum viginti unius.	723	Append. IV 417
Ad superiores illas germanorum vel spuriorum classes revocantur universi Sermones qui apud priores editiones sic digesti erant:			Dialogus Quæstionum sexaginta quinque.	733	420
Sermones de Verbis Domini.		Append. X 3	Liber de Fide ad Petrum.	735	Append. III 384
Sermones de Verbis Apostoli.		95	De Spiritu et Anima.	779	410
Homiliæ quinquaginta.		150	De Amicitia.	831	Append. IV 528
Sermones de Tempore.		208	De Substantia Dilectionis.	843	510
Sermones de Sanctis.		404	De Diligendo Deo.	847	Append. IX 567
Sermones septendecim a Parisiensibus editi.		431	Soliloquia animæ ad Deum.	865	573
Sermones de Diversis.		446	Meditationes.	901	IX 534
Sermonum Fragmenta.		613	De Contritione cordis.	959	Append. IX 399
Sermones ad Fratres in eremo, quorum tamen pars maxima in sequentem tomum rejecta est.		Append. X 712	Manuale.	951	383
Sermones undecim ex majoris Carthusiæ manuscriptis.			Speculum.	967	410
Sermones a Jacobo Sirimundo additi.			Speculum Peccatoris.	983	457
Sermones ab Hieronymo Vignierio additi in prima parte Supplementi.			De Triplici Habitaculo.	991	591
Sermones ab eodem additi in secunda parte Supplementi.			De Scala Paradisi.	997	393
Sermones quoque hic nunc primum vulgati numero septendecim.			De Cognitione veræ vitæ.	1005	401
Fragmenta hic addita sexdecim. Serino Eraclii.			De Vita Christiana.	1031	416
Homiliæ quatuordecim sancti Cæsarii Arelatensis episcopi, a Stephano Balazio editæ, aliæque ejusdem sancti Cæsarii ex bibliotheca Patrum depromptæ.			De Salutaribus Documentis.	1047	Append. IV 518
TOMO SEXTO.			De Duodecimi Abusionum gradibus.	1079	Append. IX 395
Opera moralia cum aliquot quæstionum libris, scilicet:			De septem Vitiis, et septem Donis Spiritus sancti.	1089	Ex supplemento Vignierii.
De diversis Quæstionibus octoginta tribus liber unus.	11	IV 229	De Conflictu vitiorum et virtutum.	1091	Append. IX 440
De diversis Quæstionibus ad Simplicianum libri duo.	101	264	De Sobrietate et Castitate.	1103	453
De octo Dilectis Quæstionibus liber unus.	147	230	De Vera et Falsa Pœnitentia.	1113	Append. IV 511
De Fide rerum que non videntur liber unus.	171	Append. IV 507	De Antichristo.	1131	Append. IX 454
De Fide et Symbolo liber unus.	181	III 61	Psalterium quod Augustinus matri suæ composuisse fertur.	1135	IX 532
De Fide et Operibus liber unus.	197	IV 25	Expositio cantici Magnificat.	1137	Append. IX 453
Enchiridion, de Fide, Spe et Charitate liber unus.	231	III 83	Tractatus de Assumptione B. Mariæ.	1141	421
De Agone Christiano liber unus.	289	286	De Visitatione infirmorum libri duo.	1147	428
De Catechizandis rudibus liber unus.	369	IV 295	Sermones de Consolatione Mortuorum.	1159	432
De Continentia liber unus.	349	508	De Rectitudine catholice conversationis.	1169	425
De Bono Conjugali liber unus.	373	VI 330	De Symbolo.	1189	Append. X 687
De Sancta Virginitate liber unus.	393	338	De Esu Agni.	1201	Append. X Edit. Par. 375
De Bono Viduitatis liber unus.	429	IV 321	Sermones ad Neophytos.	1205	A Sirimundo editi.
De Conjugiis Adulterinis libri duo.	451	VI 350	De Creatione primi hominis.	1215	Append. IX 444
De Mendacio liber unus.	487	IV 3	De Vanitate sæculi.	1215	423
Contra Mendacium liber unus.	517	14	De Contemptu Mundi.	1213	427
De Opere Monachorum liber unus.	547	III 283	De Bono Discipuli.	1217	423
De Divinatione Dæmonum liber unus.	581	321	De Obedientia et Humilitate.	1221	915
De Cura pro Mortuis gerenda liber unus.	591	IV 288	Sermones alii ad populum.	1223	Ex App. tom. X Edit. Par. aut ex Vignierio, aut ex Sirimundo.
De Patientia liber unus.	611	316	Sermones ad Fratres in eremo.	1233	Append. X 712
De Symbolo ad Catechumenos tractatus quatuor.	627	IX 291	TOMO SEPTIMO.		
De Disciplina Christiana sermo.	667	510	De Civitate Dei contra Paganos libri viginti duo.		V
De Cantico novo sermo.	677	313	Librorum et capitum summaria ad frontem operis edita sunt.		
De Quarta Feria sermo.	685	316	IN APPENDICE.		
De Cataclysmo sermo.	693	318	Exhibentur scriptiones aliquot de Stephani martyris detectione, translatione et miraculis, scilicet:		
			Aviti ad Palchonium Epistola de reliquiis S. Stephani, et de Luciani epistola a se e græco in latinum versa.	803	Append. X 630
			Luciani Epistola ad universam Ecclesiam de revelatione corporis Stephani martyris.	807	Ibid.
			Anastasio ad Anduleum Epistola, de subsequente scriptura.	817	Ibid.
			Scriptura de alia detectione ac translatione Stephani in urbem Byzantium, quam Anastasius latinitate donavit.	817	Append. X 639
			Severi Epistola ad omnem Ecclesiam de virtutibus in Minoricensi insula factis per reliquias S. Stephani.	821	Ibid.
			De Miraculis S. Stephani libri duo ad Evodium.	833	632

Editio nova.	Pag.	Ed. Lov. Tom. Pag.	Editio nova.	Pag.	Ed. Lov. Tom. Pag.
TOMO OCTAVO.					
Opera polemica adversus Judæos, Manichæos, Priscillianistas et Arianos, cum præfixo in capite libro de Hæresibus, et adjunctis in eadem libris de Trinitate, exhibentur.			tuor.	445	181
De Hæresibus ad Quodvultdeum liber unus.	21	VI 5	De Unico Baptismo contra Petilianum liber unus.	595	82
Tractatus adversus Judæos.	51	30	Breviculus Collationis cum Donatistis.	613	215
De Utilitate credendi ad Honoratum liber unus.	65	34	Post Collationem ad Donatistas liber unus.	651	232
De duabus Animabus contra Manichæos liber unus.	93	58	Sermo ad Cæsarensis Ecclesiæ plebem Emerito præsentate dictus.	689	247
Acta seu Disputatio contra Fortunatum Manichæum.	111	Append. VI 65	De Gestis cum Emerito.	697	250
Contra Adimantum Manichæi discipulum liber unus.	129	72	Contra Gaudentium Donatistam episcopum libri duo.	707	251
Contra Epistolam Manichæi, quam vocant Fundamenti.	173	45	Sermo de Rusticiano subdiacono, a Donatistis rebaptizato et in diaconum ordinato.	753	Ex vign. Supplem.
Contra Faustum Manichæum libri triginta tres.	207	89	IN APPENDICE.		
De Aetis cum Felice Manichæo libri duo.	319	208	Contra Fulgentium Donatistam incerti auctoris liber.	763	
De Natura Boni contra Manichæos liber unus.	351	228	Excerpta et scripta vetera ad historiam Donatistarum pertinentia.	773	Append. VII 271
Secundini Manichæi epistola ad Augustinum.	371	217	TOMO DECIMO		
Contra Secundinum Manichæum liber unus.	377	219	Opera polemica contra Pelagianos.		
Contra Adversarium Legis et Prophetarum libri duo.	603	243	De Peccatorum meritis et remissione et de Baptismo parvulorum ad Marcellinum libri tres.	109	VII 277
Consultatio Orosii ad Augustinum.	665	264	De Spiritu et Littera ad eundem liber unus.	192	309
Ad Orosium contra Priscillianistas et Origenistas liber.	669	268	De Natura et Gratia contra Pelagium, ad Timasium et Jacobum liber unus.	247	310
Sermo Arianorum.	677	273	De Perfectione Justitiæ hominis epistola seu liber ad Eutropium et Paulum.	291	308
Contra Sermonem Arianorum liber unus.	683	271	De Gestis Pelagii ad Anrelium liber unus.	319	334
Collatio cum Maximino Arianorum episcopo.	709	283	De Gratia Christi et de Peccato Originali ad Albinam, Pinianum, et Melaniam libri duo.	359	323
Contra eundem Maximinum Arianum libri duo.	743	ibid.	De Nuptiis et Concupiscentia ad Valerium, libri duo.	413	343
De Trinitate libri quindecim.	819	III 222	De Anima et ejus Origine contra Vincentium Victorem libri quatuor.	473	481
IN APPENDICE.			Contra Duas Epistolas Pelagianorum, libri quatuor ad Bonifacium.	540	450
Tractatus contra quinque hæreses.	1111	VI 13	Contra Julianum hæresis Pelagianæ de ensorem libri sex.	641	363
Sermo contra Judæos, Paganos et Arianos.	1117	93	De Gratia et Libero Arbitrio ad Valentinum et cum illo monachos Adrumetinos liber unus.	881	517
Dialogus de Altercatione Ecclesiæ et Synagogæ.	1131	Append. VI 367	De Correctione et Gratia ad eundem liber unus.	915	531
De Fide contra Manichæos liber Evodio tributus.	1139	VI 258	De Prædestinatione Sanctorum ad Prosperum et Hilarium liber unus.	950	546
Commonitorium (vulgo Augustini) de recipiendis Manichæis qui convertuntur.	1153	Append. X Edit. Par. 577	De Dono Perseverantiæ ad eundem liber unus.	993	558
Contra Felicianum Arianum de Unitate Trinitatis liber virgilio Tapsitano episcopo restitutus.	1157	XI 323	Contra secundam Juliani responsionem imperfectum opus sex libros complectens.	1049	Ex vign. Supplem.
Quæstiones de Trinitate et de Genesi.	1171	Append. III 426	IN APPENDICE.		
De Incarnatione Verbi ad Januarium libri duo.	1175	Append. IV 492	Hypomnesticon contra Pelagianos et Cælestianos, vulgo libri Hypognosticon.	1611	Append. VII 397
Liber de Trinitate et Unitate Dei.	1193	497	Liber suspecti auctoris de Prædestinatione et Gratia.	1663	610
De Essentia Divinitatis.	1199	501	Libellus incerti auctoris de Prædestinatione Dei.	1677	620
Dialogus de Unitate sanctæ Trinitatis.	1207	Append. X Edit. Par. 577	Varia scripta et monumenta ad historiam Pelagianorum pertinentia.	1679	
Liber de Ecclesiasticis Dogmatibus.	1213	Append. III 580	Prosperi Aquitani pro Augustino contra iniquos doctrinæ ipsius de gratia et prædestinatione reprehensores apologetica opuscula, scilicet:		
TOMO NONO.			Epistola ad Rufinum de Gratia et Libero Arbitrio.	1793	
Opera polemica contra Donatistas.			Liber contra Collatorem.	1801	Append. VII 582
Psalmus contra partem Donati.	23	VII 3	Responsiones ad capitula ca-		
Contra Epistolam Parmeniani libri tres.	33	6			
De Baptismo contra Donatistas libri septem.	107	32			
Contra Litteras Petilianæ libri tres.	245	89			
Epistola ad Catholicos contra Donatistas, vulgo de Unitate Ecclesiæ liber unus.	301	141			
Contra Cresconium grammaticum partis Donati libri qua-					

Editio nova.	Pag.	Ed. Lov. Tom. Pag.	Editio nova.	Pag.	Ed. Lov. Tom. Pag.
luminantium Gallorum.	1853	573	ad indiculum ab eodem Pos-		
responsiones ad capitula obje-			sidio editum pertinentes.	5-20	
ctionum Vincentianarum.	1843	577	S. Augustini episcopi operum		
Responsiones ad excerpta Ge-	1849	Append. V 579	omnium ordo novus cum or-	23	
nnensium.			dine veteri comparatus.		
Ejusdem liber Sententiarum ex	1839	Append. III 428	S. Augustini episcopi operum	29	
Augustino.			omnium ordo vetus cum or-		
TOMO UNDECIMO.			dine novo comparatus.	33	
Opera Appendicum quorum au-			S. Augustini episcopi operum		
ctores aut jam antea noti,			omnium Index alphabeticus.		
aut hac editione detecti sunt,	21		Index generalis in omnia opera		
eorumque auctorum nomina			S. Augustini, cui subjungitur		
aut retas.			Index generalis in omnia Ap-		
Indiculus librorum, tractatum			pendicum opera, cum locis		
et epistolarum sancti Augu-			Scripturæ quæ sive in operi-		
stini Hipponensis episcopi,			bis S. Augustini, sive in		
editus cura Possidii episcopi	3		operibus Appendicum expli-	43	
Calamensis.			cantur.		
lectiones variantes.					

S. AUGUSTINI EPISCOPI OPERUM ORDO VETUS CUM ORDINE NOVO COMPARATUS.

Editio Lovaniensis.	Pag.	Ed. nova. Tom. Pag.	Editio Lovaniensis.	Pag.	Ed. nova. Tom. Pag.
TOMO PRIMO.			duodecim.	198	III 243
Retractionum libri duo.	3	I 383	De Agone Christiano liber unus.	288	VI 289
Confessionum libri tredecim.	28	659	De Opere Monachorum liber		
Grammatica, liber unus.	100	Append. 1383	unus.	293	517
Dialectices principia.	111	1409	De Spiritu et littera liber unus.	305	X 199
Categoriz decem.	111	1419	De Divinatione dæmonum liber		
Principia Rhetorices.	128	1459	unus.	321	VI 581
Principia Geometriæ (non ex-			Speculum ex utroque Testa-	324	III 887
stant).			mento		
Principia Arithmetices (non ex-			IN APPENDICE.		
stant).			De Definitionibus orthodoxæ fi-		
Principia Philosophiæ (non ex-			dei liber unus.	580	Append. VIII 1213
stant).			De Fide ad Petrum, seu Regula		
De Musica libri sex.	133	I 1081	veræ fidei, liber unus.	584	Append. VI 753
Contra Academicos libri tres.	173	903	De Mirabilibus sacræ Scripturæ		
De ordine libri duo.	193	977	libri tres.	304	Append. III 2149
De Vita Beata liber unus.	212	959	De Spiritu et Anima liber unus.	410	Append. VI 779
Soliloquiorum libri duo.	219	899	Quæstionculæ de Trinitate.	426	Append. VIII 1171
De Magistro liber unus.	252	1193	Interrogatio de Benedictionibus		
De Animæ Immortalitate liber			Jacob.	427	Append. III 2199
unus.	242	1021	Prosperi Aquitani sententiæ.	428	Append. X 1859
De Quantitate Animæ liber unus.	248	1033	TOMO QUARTO.		
De Libero Arbitrio libri tres.	265	1221	De Mendacio ad Consentium li-		
De Vera Religione liber unus.	290	III 121	ber unus.	3	Append. VI 487
De Moribus Ecclesiæ liber unus.	319	I 1309	Contra Mendacium ad eundem		
De Moribus Manichæorum liber			liber unus.	14	517
unus.	331	1343	De Fide et Operibus liber unus.	25	197
De Genesi contra Manichæos li-			Quæstionum de Divinis libri sep-		
bri duo.	343	III 173	tem.	57	III 517
Regula sancti Augustini.	365	1377	Quæstionum Evangelicarum li-		
IN APPENDICE.			bri duo.	141	1321
Regulæ Clericis traditæ fragmen-	366	Append. I 1477	Quæstionum Evangelicarum se-		
tum.			cundum Matthæum lib. unus.	156	1565
Regula secunda.	366	1449	De Consensu Evangelistarum		
De Vita Eremitica ad sororem.	367	1451	libri quatuor.	160	1041
TOMO SECUNDO.			Octoginta trium quæstionum li-		
Epistolarum volumen continens			ber unus.	229	VI 41
Epistolas numero decentas			De Diversis quæstionibus quæ-		
septuaginta et unam.			stiones septem, libri duo.	264	101
IN APPENDICE.			De Octo Dulcitii quæstionibus		
Continentur Epistolæ novemde-			liber unus.	280	147
cim.			De Cura pro Mortuis gerenda li-		
TOMO TERTIO.			ber unus.	288	591
De Doctrina Christiana libri qua-			De Catechizandis rudibus liber		
tuor.	3	IO 15	unus.	295	509
Locutionum libri septem.	41	485	De Continentia liber unus.	308	549
De Fide et Symbolo liber unus.	61	VI 181	De patientia liber unus.	316	611
Enchiridion, ad Laurentium li-			De Bono viduitatis liber unus.	321	429
ber unus.	85	231	De Sermone Domini in monte		
De Trinitate libri quindecim.	85	VII 619	libri duo.	329	III 1229
De Genesi ad litteram imperfe-			Expositionis Epistolæ ad Roma-		
ctus liber unus.	162	III 219	nos inchoatæ liber unus.	360	2087
De Cæossi ad litteram libri			Expositionis quædam propo-		

Editio Lovaniensis.	Pag.	Ed. nova. Tom. Pag.	Editio Lovaniensis.	Pag.	Ed. nova. Tom. Pag.
zitionum ex Epistola ad Romanos liber unus.	307	III 2065	TOMO SEPTIMO.		
Expositionis Epistolæ Pauli ad Galatas liber unus.	376	2105	Prioris partis dispositio.		
Adnotationum in Job liber unus.	393	825	Psalmus contra partem Donati.	3	IX 93
IN APPENDICE.			Contra Epistolam Donati liber unus (non exstat).		
Viginti unius sententiarum liber unus.	417	Append. VI 725	Contra partem Donati libri duo (non exstant).		
Sexaginta quinque Questionum dialogus.	420	753	Contra Hilarium liber (non exstat).		
Questionum Veteris et Novi Testamenti liber unus.	426	Append. III 2213	Contra Epistolam Parmeniani libri tres.	6	33
De Incarnatione Verbi libri duo.	492	Append. VIII 1175	De Baptismo contra Donatistas libri septem.	32	107
De Trinitate et Unitate Dei liber unus.	497	1193	De Unico Baptismo contra Petilianum liber unus.	82	595
De Essentia Divinitatis liber unus.	504	1199	Contra quod attulit Centurius (non exstat).		
De Fide rerum invisibilium liber unus.	507	VI 171	Contra litteras Petiliani libri tres.	89	245
De Substantia Dilectionis liber unus.	510	Append. VI 843	De Unitate Ecclesiæ contra Petiliani Epistolam liber unus.	141	591
De vera et falsa Pœnitentia liber unus.	511	1115	Contra Cresconium granunaticum libri quatuor.	161	445
De Salutaribus Documentis liber unus.	518	Append. VI 1017	Probationum et testinoniorum contra Donatistas liber unus (non exstat).		
De Amicitia liber unus.	528	851	Contra nescio quem Donatistam liber unus (non exstat).		
TOMO QUINTO.			Admonitio Donatarum do Maximianistis, liber unus (non exstat).		
De Civitate Dei contra Paganos libri viginti duo.		VII	De Maximianistis contra Donatistas, liber unus (non exstat).		
IN APPENDICE.			Breviculus Collationum cum Donatistis : collatio quædam trium.	215	613
Castigationes.			Epistola nomine Cirtensis concilii ad Donatistas post Collationem.	230	II 577
Joannis Ludovici Vivis Commentaria.			Post Collationem ad Donatistas liber unus.	232	IX 651
TOMO SEXTO.			Ad Emeritum liber unus (non exstat).		
De Hæresibus ad quodvultdeum liber unus.	5	Append. VIII 21	Sermo de Emerito ad plebem Cesarencis Ecclesiæ.	247	689
De quinque Hæresibus oratio.	15	VIII 1111	De Gestis cum eodem Emerito liber unus.	250	697
Concio ad Catechumenes.	25	1117	De Correctione Donatarum (tomo 2, pag. 79).		II 792
Oratio adversus Judæos.	30	VIII 51	Contra Epistolam Gaudentii libri duo.	51	IX 707
De Utilitate Credendi ad Honoratum liber unus.	34	65	IN APPENDICE		
Contra Epistolam Manichæi Fundamentum dictam liber unus.	43	173	Contra Fulgentium Donatistam liber unus.	271	Append. IX 763
De Duobus Animabus contra Manichæos liber unus.	53	93	Posterioris partis elenchus.		
Contra Fortunatum Manichæum liber unus.	65	111	De Peccatorum meritis et remissione libri tres.	277	X 109
Contra Adimantum Manichæi discipulum liber unus.	72	129	De Spiritu et Littera liber unus.	309	109
Adversus Faustum Manichæum libri triginta tres.	89	207	De Natura et Gratia contra Pelagianos.	319	317
De Actis cum Felice Manichæo libri duo.	206	519	De Gestis Pelagii liber unus.	324	319
Epistola Secundini Manichæi ad Augustinum.	217	371	De Gratia Christi, et Peccato Originali contra Pelagium libri duo.	325	359
Contra Secundinum Manichæum liber unus.	219	577	De Nuptiis et Concupiscentia ad Valerium libri duo.	345	413
De Natura Boni contra Manichæos liber unus.	228	551	Contra Julianum Pelagianum libri sex.	365	641
De Fide seu de Unitate Trinitatis contra Manichæos.	236	Append. VIII 1159	Contra Duas Epistolas Pelagianorum libri quatuor.	430	549
Contra Adversarium Legis et Prophetarum libri duo.	245	VIII 603	De Anima et ejus Origine libri quatuor.	481	475
Contra Priscillianistas et Origenistas liber unus.	265	669	De Perfectione Justitiæ contra Coelestium liber unus.	508	291
Sermo Arianorum distinctus numeris.	272	677	De Gratia et Libero Arbitrio liber unus.	517	881
Contra Sermonem Arianorum liber unus.	274	685	Ad Valentianum et ipsius monachos epistolæ duæ.	528	II 908
Contra Maximum Arianorum episcopum libri tres.	285	709	De Correctione et Gratia liber unus.	531	X 815
De Unitate Trinitatis contra Felicianum liber unus.	323	Append. VIII 1157	Ad Augustinum Prosperi et Uilarii epistolæ.	542	II 1002
De Bono conjugali Contra Jovinianum liber unus.	330	VI 373	De Prædestinatione Sanctorum liber unus.	546	X 959
De Sancta Virginitate liber unus.	358	393	De Dono Perseverantiæ liber unus.	558	993
De Adulterinis Conjugiis ad Pollentium libri duo.	350	451			
De Epicureis et Stoicis tractatus unus.	363	V 868			
In illud, Ego sum qui sum, tractatus unus.	365	62			
IN APPENDICE.					
De Altercatione Ecclesiæ et Synagogæ liber unus.	567	Append. VIII 1131			

Editio Lovaniensis.	Pag.	Ed. nova. Tom. Pag.	Editio Lovaniensis.	Pag.	Ed. nova. Ponr. Pag.
IN APPENDICE.			De Triplici Habitaculo.	391	Append. 47 991
Prosperi Reglensis episcopi Responsionum libri quatuor.	573	Append. X 1833	De Scalas Paradisi.	393	997
Cælestini pontificis Romani pro Augustino epistola.	504	1735	De Duodecim Abusionibus.	395	1079
Concilium Arausicanum habens canones viginti quinque.	595	1785	De Contritione cordis.	399	939
Hypognosticon incerti auctoris libri sex.	597	1611	De Cognitione veræ vitæ.	401	1003
De Prædestinatione et Gratia liber unus.	616	1065	De Speculo.	410	967
De Prædestinatione Dei.	620	1677	De Vita Christiana.	416	1031
TOMO OCTAVO.			De Assumptione B. Mariæ Virginis.	421	1141
Enarrationes in Psalmos libris quinquagenis distributos complectitur.		IV	De Contemptu Mundi.	423	1215
TOMO NONO.			De Vanitate Sæculi.	425	1213
In Evangelium Joannis expositio. Tractatus.	3	1H 1579	De Obedientia et Humilitate.	426	1221
In Epistolam Joannis expositiones numero decem.	236	1977	De Bono Disciplinæ.	427	1217
De Decem Chordis liber unus.	268	V 78	De Visitatione infirmorum.	428	1147
De Pastoribus liber seu sermo.	274	270	De Visitandis infirmis.	430	1147
De Ovibus tractatus seu sermo.	283	295	De Consolatione mortuorum.	432	1159
De Symbolo fidei ad Catechumenos libri quatuor.	291	VI 627	De eodem argumento.	433	1139
Tractatus quatuordecim de diversis, scilicet :			De Sobrietate et Castitate.	435	1103
De Disciplina Christiana.	310	667	De Speculo Peccatoris.	437	985
De Cantico novo.	313	677	De Conflictu Vitiorum et Virtutum.	440	1091
De Cultura agri Dominici, sive de Feria Quarta.	316	685	De Rectitudine catholicæ conversationis.	444	1109
De Cataclysmo.	318	693	De Creatione primi hominis.	452	1213
De Tempore Barbarico.	322	699	De Arbore scientiæ boni et mali.	452	Append. V 1753
De Quatuor Virtutibus charitatis.	326	Append. V 1952	De Antichristo.	454	Append. VI 1131
De Laudibus Charitatis.	326	V 1533	Super Magnificat.	455	1137
De Honestate mulierum.	326	Append. V 2301	TOMO DECIMO.		
De Convenientia decem plagarum et decem præceptorum.	326	V 67	Sermones sexaginta quatuor de Verbis Domini.	3	Tomo quinto habentur omnes isti sermones, quorum ordinem tam in veteri quam in nova editione servatum exhibet index post Præfationem et Disquisitionem criticam appositus.
De Utilitate Jejunii.	326	VI 707	Sermones triginta de Verbis Apostoli.	53	
De Urbis excidio.	330	715	Homiliæ quinquaginta	156	
De Pugna animæ.	332	V 713	Homiliæ ducentæ quinquaginta sex de Tempore.	208	
De Utilitate Poenitentiae	332	1549	Homiliæ quinquaginta et una de Sanctis.	404	
Psalterium matri compositum.	332	Append. VI 1135	Sermones septemdecim a Parisiensibus additi.	431	
Meditationum liber.	334	901	Sermonum de Diversis partes duæ.	504	
IN APPENDICE.			Fragmenta quædam operum D. Augustini.	615	
In Apocalypsim Joannis Expositio. Homiliæ.	333	Append. 1H 2417	IN APPENDICE.		
De Diligendo Deo, seu Meditationum liber.	367	Append. VI 847	De Revelationibus Stephani protomartyris.	630	Append. VII 805
Soliloquiorum liber unus.	573	863	Appendix Sermonum de Diversis.	641	V
Manuale.	583	939	Sermones ad Fratres in exemo.	712	Partim in tomo quinto partim in Appendice toni sexti.

S. AUGUSTINI EPISCOPI

Operum omnium

INDEX ALPHABETICUS.

	Tom. Pag.	Pom. Pag.
A		
De Daodecim Abusionum gradibus.	Ap. VI 1079	VI 686
De Actis cum Felice Manichæo libri duo.	VIII 519	Ap. II 1156
Contra Academicos libri tres.	I 905	Ap. VIII 1131
Contra Adimantum Manichæi discipulum liber unus.	VIII 129	Ap. VI 831
De Ascensione Domini sermo extra ordinem.	V 1746	V 1512
De Adversitate temporalit.	Ap. V 2315	1690
De Conjugiis Adulterinis libri duo	VI 451	
In Adulteros.	Ap. V 2288	Ap. VII 847
De Esu Agni.	Ap. VI 1201	X 475
De Agone Christiano liber unus.	VI 289	
De Agri Dominici cultura.		
Altercatio Augustini cum Pascentie.		
Dialogus de Altercatione Ecclesie et Synagogæ.		
De Amicitia.		
De Amore Dei et Amore sæculi.		
De Amore hominis in hominem.		
Anastasio ad Landuleum Epistola de subsequente scriptura. Scriptura de deotione ac translatione sancti Stephani in urbem Byzantium, quam Anastasius latinitate donavit.		
De Anima et ejus Origine contra Vincentium Victorem libri quatuor.		
De Duabus Animabus contra Manichæos		

	Tom.	Pag.		Tom.	Pag.
liber unus.	VIII	93	Quare natus et passus sit Christus.	Ap. V	2200
De Spiritu et Anima.	Ap. VI	779	Quod Christianorum tempora prædicta sint.		2348
De Immortalitate Animæ liber unus.	I	1021	De Christiano nomine cum operibus non christianis.		2237
De Quantitate Animæ liber unus.		1035	Quales sint Christiani boni et mali.		2240
De Antichristo.	Ap. VI	1131	De Vita Christiana.	Ap. VI	1051
In Joannis Apocalypsim Expositio.	Ap. III	1117	De Civitate Dei contra Paganos libri viginti duo.	VII	
Sermones de Verbis Apostoli.	V	814	De vita et moribus Clericorum suorum sermones duo.	V	1568
Arauscani concilii canones.	Ap. X	1785	Regulæ Clericis traditæ fragmentum.	Ap. I	1447
De Libero Arbitrio libri tres.	I	1221	De Cogitationibus turpibus fugiendis.	Ap. V	2514
De Libero Arbitrio et Gratia.	X	881	De Cognitione veræ vitæ.	Ap. VI	1005
De Arbore scientiæ boni et mali.	Ap. V	1735	Breviculus Collationis cum Donatistis.	IX	615
Opera polemica adversus Arianos.	VIII		Post Collationem ad Donatistas liber unus.		885
Sermo contra Arianos.	V	1485	Collatio cum Maximino Arianorum episcopo.	VIII	709
De Trinitate, sive de Scripturis veteribus et novis contra Arianos.		1689	Liber Contra Collatorem.	Ap. X	1801
Sermo contra Judæos, Paganos et Arianos.	Ap. VIII	1117	Commonitorium (vulgo Augustini) de recipiendis Manichæis qui convertuntur.	Ap. VIII	1155
Sermo Arianorum.	VIII	677	Ad Competentes sermo exhortatorius.	Ap. V	2212
Contra Sermonem Arianorum liber unus.		683	In eos qui Concubinas ante aut post uxores adhibent.		2288
Arithmeticæ principia (non exstant).			De Nuptiis et Concupiscentia ad Valerium libri duo.	X	415
De Auguriis.	Ap. V	2268	De Confessione peccatorum.	Ap. V	2212
De Assumptione B. Mariæ.	Ap. VI	1141	Confessionum libri tredecim.	I	659
Augustini Vita auctore Possidio.	I	53	De Bono Conjugali liber unus.	VI	575
Indiculus librorum, tractatum et Epistolarum Augustini, cura Possidii editus.	XI	5	Ad Conjugatos sermo.	V	1709
B			De Consensu Evangelistarum libri quatuor.	III	1041
De Baptismo contra Donatistas libri septem.	IX	107	De Contemptu mundi.	Ap. VI	1215
De Unico Baptismo contra Petilianum.		595	Ad Continentes sermo.	V	1563
De Peccatorum meritis et remissione et de Baptismo parvulorum ad Marcellinum libri tres.	X	409	De Continentia liber unus.	VI	349
De Mysteriis Baptismatis sermones tres.	Ap. VI	1205	De Contritione cordis.	Ap. VI	939
De Tempore Barbarico.	VI	699	De Correctione et Gratia liber unus.	X	915
De Beata Vita.	I	959	De Correctione proximi.	V	1697
De Benedictionibus Jacob Patriarchæ.	Ap. III	2199	De Utilitate credendi ad Honoratum liber unus.	VIII	65
De Natura Boni contra Manichæos liber unus.	VIII	551	Contra Cresconium grammaticum Donatistam libri quatuor.	IX	445
De Bono Conjugali.	VI	575	Sermones de Consolatione Mortuorum.	Ap. VI	1159
De Bono Disciplinæ.	Ap. VI	1217	De Cultura agri Domini.	VI	685
De Bono Viduitatis.	VI	429	De Cura pro Mortuis gerenda.		591
Ad Bonifacium contra Duas Epistolas Pelagianorum, libri quatuor.	X	549	Augustini nomine ad Cyrillum Jerusalemitanum episcopum, et contra, de laudibus sancti Hieronymi epistola.	Ap. II	1120
Augustini nomine ad Bonifacium, et contra, Epistolæ breviores sexdecim.	Ap. II	1447	D		
Breviculus Collationis cum Donatistis.	IX	615	De Decimis sermones duo.	Ap. V	2264
C			Ad Demetriadem Pelagii epistola.	Ap. II	1099
Sermo ad Casarcensis Ecclesiæ plebem Emerito præsentis dictus.	IX	689	Principia Dialecticæ.	Ap. I	1409
Homiliæ plurimæ sancti Casarii Arelatensis.	V		Dialogus Questionum.	Ap. VI	755
De Cantico Exodi.	V	1634	De Substantia Dilectionis.		843
De Cantico novo.	VI	677	De Diligendo Deo.		847
De Charitate.	V	1535	De Dilectione parentum et Decimis.	Ap. V	2264
De Charitate.	Ap. VI	1225	De Disciplina Christiana tractatus.	VI	667
De Charitate et Cæco illuminato.	V	1529	De Bono Disciplinæ.	Ap. VI	1217
De Pace et Charitate.		1586	De Divinatione Dæmonum liber unus.	VI	581
Ad tenendam Charitatem exhortatio.	Ap. V	2245	De Essentia Divinitatis.	Ap. VIII	1199
De dilectione Charitatis et odio Cupiditatis.		2247	De Doctrina Christiana libri quatuor.	III	45
De Castitate.		2291	De Salutaribus Documentis.	Ap. VI	1047
De Castitate et Munditia.		2296	De Ecclesiasticis Dogmatibus.	Ap. VIII	1213
De Castitate conjugali.		2297	De Dominica et aliis diebus festis pie celebrandis.	Ap. V	3274
De Sobrietate et Castitate.	Ap. VI	1105	Opera polemica contra Donatistas.	IX	
De Cataclysmo.	VI	695	Excerpta et scripta vetera ad historiam Donatistarum pertinentia.	Ap. IX	775
De Catechizandis rudibus liber unus.		509	De quodam Donatista qui reversus est ad Ecclesiam.	V	1598
Categoriæ decem.	Ap. I	1419	De lite et concordia cum Donatistis.		1590
De Rectitudine catholicæ conversationis.	Ap. VI	1169	De septem Vitis, et septem Donis Spiritus sancti.	Ap. VI	1089
Epistola ad Catholicos contra Donatistas, vulgo de Unitate Ecclesiæ.	IX	591	De octo Dulcitii questionibus liber		
Contra id quod attulit Centurius (non exstat).					

unus.		Tom. Pag.		Tom. Pag.
		VI 147	De Grammatica liber.	Ap. I 1385
	E		De Gratia novi Testamenti.	II 538
In Ebrietatis malum sermones duo.	Ap. V 2303		De Gratia Christi et de Peccato Originali contra Pelagium, ad Albinam, Pinianum, et Melaniam libri duo.	X 339
De Moribus Ecclesiæ catholicæ.	I 1309		De Gratia et Libero Arbitrio ad Valentinum et cum illo monachos Adrumetinos liber unus.	881
In illud, <i>Ego sum qui sum</i> .	V 62		De Corceptione et Gratia ad eosdem liber unus.	915
De faciendis Eleemosynis sermones tres.	1700		Liber suspecti auctoris de Prædestinatione et Gratia.	Ap. X 1665
Plures alii.	Ap. V 2331			H
De Gestis cum Emerito.	IX 697		De Triplici Habitaculo.	Ap. VI 991
De generalitate Eleemosynarum.	Ap. VI 1227		De Hæresibus ad Quodvultdeum liber unus.	VIII 21
De Oratione et Eleemosyna.	1225		Tractatus contra quinque hæreses.	Ap. VIII 1111
Euchiridion de Fide, Spe et Charitate, liber unus.	VI 251		Quæstionum in Heptateuchum libri septem.	III 547
De Erepto Energumeno.	Ap. V 2347		Homiliæ quinquaginta.	V
De Epicureis et Stoicis.	V 807		De primi Homini creatione.	Ap. VI 1213
Epistolæ ducentæ septuaginta secundum temporum ordinem dispositæ, et quatuor in classes digestæ.	II		De Honestate mulierum.	Ap. V 2301
Epistola consolatoria ad Probum.	Ap. X 1397		De Humilitate et Timore Domini.	2513
Expositio quarundam propositionum ex Epistola ad Romanos.	III 2063		Quod Scripturæ humiles benedixerint et superbos maledixerint.	2310
Expositio epistolæ ad Galatas.	2105		Hypomnesticon contra Pelagianos et Coelestianos, vulgo liber Hypognosticon.	Ap. X 1611
In Epistolam Joannis tractatus decem.	1977			I
Contra Duas Epistolas Pelagianorum libri ad Bonifacium quatuor.	X 549		De Sententia Jacobi liber unus.	II 733
Contra Epistolam Donati (non exstat).			Ad Inquisitiones Januarii libri duo.	199
Contra Epistolam Parmeniani libri tres.	IX 33		De Utilitate Jejunii tractatus unus.	VI 707
Contra Epistolam Petiliani libri tres.	245		De Incarnatione Verbi ad Januarium libri duo ex Origene collecti.	Ap. VIII 1175
Sermo Eraclii, præsentæ Augustino habitus.	V 1718		De Mystério Trinitatis et Incarnationis sermones duo.	Ap. V 2196
De Vita Eremitica ad sororem.	Ap. I 1451		In die octavarum Infantium.	V 1500
Sermonum ad Fratres in eremo aliqui.	V		De Dilectione inimicorum.	1695
Sermones ad Fratres in eremo.	Ap. VI 1235		Alii duo sermones.	Ap. V 2250
Quæstionum Evangeliorum libri duo.	III 1321		Adnotationum in Job liber unus.	III 825
Quæstionum septemdecim in Evangelium secundum Matthæum liber unus.	1365		In Joannis Evangelium tractatus centum viginti quatuor.	1379
In Evangelium Joannis tractatus centum viginti quatuor.	1379		In Epistolam Joannis ad Parthos tractatus decem.	1977
			De Susanna et Joseph.	V 1505
F			Tractatus adversus Judæos.	VIII 51
Contra Faustum Manichæum libri triginta tres.	VIII 207		De Extremo Judicio sermones tres.	Ap. V 2206
De Actis cum Felice Manichæo libri duo.	519		Contra Julianum hæresis Pelagianæ defensorem libri sex.	X 641
Contra Felicianum Arianum de Fide Trinitatis liber.	Ap. VIII 1157		Contra secundam Juliani responsionem imperfectum opus sex libros complectens.	1049
De Quarta Feria tractatus.	VI 685		Ad Juvenes sermo.	V 1706
De Fide et Operibus liber unus.	197			L
De Fide rerum quæ non videntur liber unus.	171		De Lectione et Meditatione legis Dei.	Ap. V 2323
De Fide et Symbolo liber unus.	181		Ut populi Lectiones divinas audire studeant.	2324
De Fide contra Manichæos liber Evodio tributus.	Ap. VIII 1139		Contra Adversarium Legis et Prophetarum libri duo.	VIII 603
De Fide catholica sermones quatuor.	Ap. V 2176		De Libero Arbitrio libri tres.	I 1221
Expositio fidei, et interpretatio nominis ejus.	2233		De Gratia et Libero Arbitrio ad Valentinum et cum illo monachos Adrumetinos liber unus.	X 881
Liber de Fide ad Petrum.	Ap. VI 753		Locutionum libri septem.	III 483
De Fine sæculi liber unus.	II 904		Luciani Epistola ad universam Ecclesiam de revelatione corporis Stephani martyris.	Ap. VII 807
Acta seu disputatio contra Fortunatum Manichæum, liber unus.	VIII 111			M
Fragmenta sermonum.	V 1719		De Magistro liber unus.	I 1193
Fragmenta sexdecim hic addita.	V		Expositio cantici <i>Magnificat</i> .	Ap. VI 1137
Contra Fulgentium Donatistam incerti auctoris liber.	Ap. IX 763		De Moribus Manichæorum liber unus.	I 1345
Contra Epistolam Manichæi quam vocant Fundamenti liber unus.	VIII 173		De Mandatis Dei servandis.	Ap. V 2243
			Manuale.	Ap. VI 951
G				
Responsiones ad capitula calumniantium Gallorum.	Ap. X 1833			
Contra Gaudentium Donatistam episcopum libri duo.	IX 707			
De Genesi contra Manichæos libri duo.	III 173			
De Genesi ad Litteram imperfectus liber.	III 219			
De Genesi ad Litteram libri duodecim.	245			
Responsiones ad excerpta, quæ de Genuesi civitate sunt missa.	Ap. X 1849			

	Tom. Pag.		Tom. Pag.
De Martyribus vel Phylacteriis.	Ap. V 2271	Peccatoris Speculum.	Ap. VI 983
Collatio cum Maximino Arianorum episcopo.	VIII 779	De Peccato Originali contra Pelagium.	X 385
Contra eundem Maximinum Arianum libri duo.	743	De Peccatorum meritis.	109
Meditationes.	Ap. VI 901	De Gestis Pelagii ad Aurelium liber unus.	319
De Mendacio liber unus.	VI 487	Contra Duas Epistolas Pelagianorum libri ad Bonifacium quatuor.	549
Contra Mendacium liber unus.	517	Opera polemica contra Pelagianos.	X
De Mirabilibus sacrae Scripturae libri tres.	Ap. III 2149	Varia scripta et monumenta ad Pelagianorum historiam pertinentia.	Ap. X 1679
De Miraculis sancti Stephani ad Evodium libri duo.	Ap. VII 833	De Peregrinatione nostra in hac vita per fidem.	V 1522
De Misericordia et Indulgentia.	Ap. V 2328	De Perfectione Justitiae hominis, epistola seu liber ad Eutropium et Paulum.	X 291
De Misericordia divina et humana.	2330	De Dono Perseverantiae liber.	993
Ut populus ad integrum Missas audiat, sermones tres.	2278	Contra Litteras Petiliani libri tres.	IX 245
De Opere Monachorum liber unus.	VI 547	De Martyribus vel Phylacteriis.	Ap. V 2271
De Moribus Ecclesiae et de Moribus Manichaeorum libri duo.	I 1309	De Praedestinatione Sanctorum ad Prosperum et Hilarium liber.	X 959
De Cura pro Mortuis gerenda liber unus.	VI 591	Liber suspecti auctoris de Praedestinatione et Gratia.	Ap. X 1663
De Mortuorum Consolatione.	Ap. VI 1159	Libellus incerti auctoris de Praedestinatione Dei.	1677
De Contemptu Mundi.	V 1517	De Praesentia Dei liber seu epistola ad Dardanum.	II 832
Item.	Ap. VI 1215	Prosperi Aquitani pro Augustino contra iniquos doctrinae ipsius de Gratia et Praedestinatione reprehensores apologetica opuscula, scilicet :	
De incauta familiaritate extraneorum Mulierum.	Ap. V 2301	Epistola ad Rufinum de Gratia et Libero Arbitrio.	Ap. X 1793
De Mulierum honestate.	2301	Liber contra Collatorem.	1801
De Musica libri sex.	I 1081	Responsiones ad capitula calumniantium Gallorum.	1833
N		Responsiones ad capitula objectionum Vincentianarum.	1843
De Natura et Gratia contra Pelagium, ad Timasium et Jacobum liber unus.	X 247	Responsiones ad Excerpta quae de Genuensi civitate sunt missa.	1849
Sermones ad Neophytos.	Ap. VI 1203	Ejusdem liber Sententiarum ex Augustino.	1859
De eo quod Neophytis ex oleo sancto aures et nares a sacerdotibus illiniuntur.	1201	Enarrationes in Psalmos.	IV
De unctione capitis et de pedibus Neophytorum lavandis.	Ap. VI 1211	Psalmus contra Partem Donati.	IX 23
De Nuptiis et Concupiscentia ad Valerium libri duo.	X 413	Psalterium quod Augustinus matri suae composuisse fertur.	Ap. VI 1435
O		De quadam Psallendi consuetudine.	Ap. V 2282
De Obedientia et Humilitate.	Ap. VI 1221	De Purgatoriis Poenis et Inferni Puteo.	2210
Opus imperfectum contra secundam Juliani responsionem, sex libros complectens.	X 1049	De Psallendi ritu.	V 2284
De Opere Monachorum.	VI 547	De Pugna animae.	V 713
De Fide et Operibus.	197	Q	
Oratio adversus Judaeos.	VIII 51	Quaestiones sex contra Paganos expositae, liber seu epistola.	II 370
Orandum esse attente, et de sermonibus otiosis.	Ap. V 2280	Quaestionum in Heptateuchum libri septem.	III 547
Ut genua flectantur in Oratione, et de verbis otiosis vivandis.	2285	De diversis Quaestionibus ad Simplicianum libri duo.	VI 101
In die anniversaria Ordinationis episcopalis.	V 1687	De diversis Quaestionibus octoginta tribus liber unus.	11
De Ordinationis Augustini die sermones duo.	1480	Quaestiones Veteris et Novi Testamenti.	Ap. III 2213
De Ordine libri duo.	I 977	Quaestiones Veteris et Novi Testamenti post vulgatae.	Ap. III 2385
Ad Orosium contra Priscillianistas et Origenistas liber unus.	VIII 669	De octo Dulcitii Quaestionibus liber unus.	VI 147
De Ovibus.	V 295	Quaestionum Evangeliorum libri duo.	III 1321
P		Quaestionum septemdecim in Evangelium secundum Matthaeum.	1365
De Poenitentia sermones novem.	Ap. V 2216	Quaestiunculae de Trinitate.	Ap. VIII 1471
De Utilitate agenda Poenitentiae sermones duo.	V 1535	R	
De Poenitentibus.	1713	De Rectitudine catholicae conversationis.	Ap. VI 1169
De Vera et Falsa Poenitentia.	Ap. VI 1113	Regula ad servos Dei.	I 1377
Sex quaestiones contra Paganos.	II 370	Regula secunda.	Ap. I 1449
De Scala Paradisi.	Ap. VI 997		
Contra Parmenianum libri tres.	IX 33		
Pascentii altercatio cum Augustino.	Ap. II 1156		
De Pastoribus.	V 2706		
De Patientia liber unus.	VI 611		
Sermones duo de Pace, instante Collatione cum Donatista.	V 1582		
De Laudo Pecis.	1582		

	Tom. Pag.		Tom. Pag.
Regula Clericis tradita fragm.	Ap I 1447	Fragmenta hic addita sexdecim.	
Regula vera fidei.	Ap V 1959	Sermo Eraclii.	
De Vera Religione liber unus.	III 121	Homiliae quatuordecim sancti Caesarii	
De Remissione peccatorum.	X 109	Arelatensis a Stephano Baluzio edi-	
Responsiones ad capitula calumniar-		tæ, aliæque ejusdem sancti Cae-	
tium Gallorum.	Ap. X 1833	sarii ex bibliotheca Patrum deprom-	
Responsiones ad capitula objectionum		pæ.	
Vincentianarum.	1843	De Sermone Domini in monte.	III 1229
Responsiones ad excerpta, quæ de Ge-		Severi Epistola ad omnem Ecclesiam	
nuensi civitate sunt missa.	1849	de virtutibus in Minoricensi insula	
De Resurrectione mortuorum Sermones		factis per reliquias S. Stephani.	Ap. VII 82
duo.	V 1599	De Sepultura Domini.	Ap. V 2204
Retractationum libri duo.	I 583	De Sobrietate et Castitate.	Ap. VI 1103
De Revelationibus S. Stephani.	Ap. VII 805	Soliloquiorum libri duo	I 869
Principia Rhetorices.	Ap. I 1439	Soliloquia.	Ap. VI 863
Expositio quarundam propositionum		Speculum.	III 887
ex Epistola ad Romanos.	III 2063	Speculum.	Ap. VI 967
Epistolæ ad Romanos ineoata Expo-		Speculum Peccatoris.	983
sitio.	2087	De Spiritu et Littera liber unus.	X 199
Sermo de Rusticiano subdiacono		De Spiritu et Anima.	Ap. VI 779
Donatistis rebaptizato et in diaconum		Scriptiones aliquot de Stephani mar-	
ordinato.	IX 753	tyris detectione, translatione et mi-	
S		raculis.	Ap. VII 805
De Sacrificio vespertino.	V 1501	De Stoicis et Epicureis.	V 807
De Scala Paradisi.	Ap. VI 997	De Susanna et Joseph.	1505
De Fine Sæculi.	II 904	De Symbolo ad Catechumenos tracta-	
De Vanitate Sæculi.	Ap. VI 1215	tus quatuor.	VI 627
De Salutaribus Documentis.	1047	De Symbolo sermones septem.	Ap. V 2183
De Samsonē.	V 1639	Item de Symbolo.	Ap. VI 1189
De sacræ Scripturæ Mirabilibus libri		De Symboli fide et bonis moribus.	Ap. V 2194
tres.	Ap. III 2149	T	
Secundini epistola ad Augustinum.	VIII 571	De Tempore Barbarico.	VI 699
Contra Secundinum Manichæum liber		De Timore Dei.	V 1524
unus.	557	De Trinitate libri quindecim.	VIII 819
Prosperi liber Sententiarum ex Augu-		De Trinitate, sive de Scripturis veteri-	
stino.	Ap. X 1859	bis et novis contra Arianos.	V 1689
Liber Sententiarum viginti unius.	Ap. VI 725	De Trinitate et Genesi, quæstiones ex	
Sermones ad populum habentur, sic		Alcuino descriptæ.	Ap. VIII 1171
distributi:		Liber de Trinitate et Unitate Dei.	1193
Classe prima, Sermones de Scri-		Dialogus de Unitate Trinitatis.	1207
pturis.	V 23	De sancta Trinitate.	Ap. V 2173
Classe secunda, Sermones de Tem-		De mysterio Trinitatis et Incarnationis	
pore.	995	sermones duo.	2196
Classe tertia, Sermones de Sanctis.	1247	Quæstiunculæ de Trinitate.	Ap. VIII 1171
Classe quarta, Sermones de Diversis.	1485	V	
Classe quinta, Sermones dubii.	1639	De Vanitate Sæculi.	-Ap. VI 1213
In Appendice, Sermones supposititi.	1735	De esuriendo et sitiendo Verbo Dei.	Ap. V 2517
Ad superiores illas germanorum vel		Qualiter excipiendum Dei Verbum.	2319
spuriarum classes revocantur uni-		Ut aspera prædicatio non respuatur,	
versi Sermones qui apud priores		sed requiratur.	2320
editiones sic digesti erant :		De Videndo Deo.	II 596
Sermones de Verbis Domini.		De Bono Viduitatis liber unus.	VI 429
Sermones de Verbis Apostoli.		De Anima et ejus origine contra	
Homiliæ quinquaginta.		Vincentium Victorem libri qua-	
Sermones de Tempore.		tuor.	X 475
Sermones de Sanctis.		Responsiones ad capitula objectionum	
Sermones a Parisiensibus editi.		Vincentianarum.	Ap. X 1843
Sermones de Diversis.		Quare sancti Viri in hoc sæculo in pec-	
Sermonum Fragmenta.		catoribus vindicaverint.	Ap. V 2262
Sermones ad Fratres in eremo, quorum		De Sancta Virginitate liber unus.	VI 395
tamen pars maxima in totum sex-		De Visitatione infirmorum libri duo.	Ap. VI 1147
tum rejecta est.		De Beata Vita liber unus.	I 959
Sermones undecim ex majoris Carthu-		Ad eos qui putant quod illis ad Vitam	
sie manuscriptis.		eternam sufficiat, si male non fe-	
Sermones a Sirmundo additi.		cerint.	Ap. V 2231
Sermones a Vignierio additi in prima		De Vita Christiana.	Ap. VI 1031
parte Supplementi.		De Cognitione veræ Vitæ.	1005
Sermones ab eodem additi in secunda		De Vita Eremitica.	Ap. I 1451
parte Supplementi.		De Conflictu Vitiorum et Virtutum.	Ap. VI 1091
Sermones quoque hic nunc primum		De Urbis excidio tractatus unus.	VI 715
vulgati numero septemdecim.			

INDEX

IN OMNIA OPERA

SANCTI AUGUSTINI.

Prior Romana arithmetica nota, totum designat, posterior arabica, columnam.

Aaron medius inter Moysen et populum. III, 599. Aaronis et Moysis non solum officia, sed et mortes, fuerunt signa futurorum. III, 744. Summum sacerdotium cepisse videtur ab Aarone. III, 684. Aaronis sacerdotio quare promissa aeternitas, cum finiendum esset. VII, 536. Aaronis sacerdotium defecit. VII, 534. In Aarone ministerium fuit, in Moyse principatus. III, 599. Aaroni imputatur peccatum Israelitarum. III, 643. Aaron erranti populo ad idolum fabricandum non consensit inductus, sed cessit obstrictus. VII, 419.

Abaddires numen paganorum. II, 82.

Abaguris Regis ad Christum epistolam citat Darius. II, 1022. Christum ad Abagarem perrexisse, mulaque illi et civitati illius beneficia praestitisse ait Darius. II, 1022.

Abba et pater idem. IV, 1012, 1419. Cur simul iunguntur ab Apostolo. IV, 1011, 1419. Abba et pater, quia duo populi in Christo. V, 838.

Abbir Germaniciana. IX, 211.

Abdias quid prophetavit. VII, 587. Quando prophetavit non invenitur. VII, 587.

Abel interpretatur luctus. VII, 461. Abel gratia electus et praedestinatus. VII, 458. Abelis sacrificium cur Deo acceptum. III, 2017. Abel sacrificium, novi Testamenti fides. VIII, 258. Abel immolatus, primitiae Ecclesiae. IV, 1339. Abel martyrium dedicavit. X, 1373. Abel figura Christi. VII, 443, 460, 461; VIII, 259. Et iustorum persecutiones ab impiis sustentium. VII, 456, 614. Abel initium fuit civitatis Dei. IV, 1846. Abel primus civis civitatis coelestis. VII, 457. Abelis sanguis clamat de terra. IV, 442.

Abeloni seu Abelianii vel Abeloitae heretici. VIII, 47. Filios non generabant, sed adoptabant qui sibi succederent. VIII, 47.

Abennexer interpretatur lapis adjuvaloris. VII, 539.

Abena Dea. VII, 128, 196.

Abigail flexit David et a sanguine mariti revocavit. V, 1408.

Abimelech interpretatur Regnum patris mei. IV, 303, 308, 602. Abimelech rex Philistinorum. VII, 509, 514. Nomen Abimelech pro Actis positum. IV, 501. Abimelech ad quem abiit Isaac, an alter ab eo ad quem perregerat Abraham. III, 569. Abimelech et feminis ejus an libido detracta et postea restituta. X, 454, 722. Abimelech ignorantia iustitiae nomine male nuncupatur a Juliano. X, 521.

Abitinenses. IX, 100, 108, 235.

Ablactare volentium mos translatus ad ablactationem spiritalem. IV, 246. Ablactari ante tempus. IV, 1713.

Annegare se omnibus jussum est. V, 588. V. Negare se.

Abominari, seu abhominari, sic aliquem habere, ut nec homo videatur. V, 84.

Abominari Deus quandoque dicitur, non ad perditionem, sed ad disciplinam. IV, 1415. Abominati solent dici exheredati. VI, 86.

Abominatio ab omen dicta. I, 586. Abominatio desolationis tunc facta est, quando eversa est Jerusalem. II, 916.

Abortivi letus an resurgent. VI, 172. Abortivos letus resurrectorum nec affirmare nec negare audeat Augustinus. VII, 776. Probabilius videtur resurrectorum. VII, 776.

Abortus. Ad homicidium non pertinet puerperium inferme. III, 625.

Abrahæ patria. VII, 492. Abraham quo tempore natus. VII, 487, 561. Et quo anno vitae Tharræ natus et egressus de Charran. III, 534. Quoto vitae anno de Charra egressus est. VII, 495. Abraham tempore antecedit sapientiam Aegyptiorum. VII, 597.

Abrahæ cur nomen mutatum, et quæ utriusque nominis significatio. VII, 507. Abraham cur primum nomen cum posteriore non retinet, Jacob vero e contra. V, 689. Ex Abraham Hebraeos sic appellatos fuisse credibile est. I, 636.

Abraham an ex fide justificatus. an ex operibus. IV, 238. Abraham fide placuit Deo. IV, 1918. Abrahæ cor effectum ad fidem. V, 97. Abrahæ opus sine fide qualecumque esset, nihil proderet. IV, 239.

Abraham. An fuerint Angeli qui apparuerunt Abrahæ et

Loth. VII, 508. Abrahæ Trinitas tota apparuit. VIII, 808, 808. Abraham animo exire de terra sua primitus jussus est. VII, 496. Abraham Transfluvialis appellatus est ex ea regione unde venerat. III, 556.

Abrahæ promissio quo anno facta. VII, 524. Duplex promissio Abrahæ facta est. VII, 496, 509, 524. Abrahæ facta est promissio terræ amplissima. III, 583. Promissio facta de danda Abrahæ, et ipsius semini terra Chanaan. VII, 499. Quomodo promittitur Abraham terra Chanaan in æternum. VII, 503. Terra Abrahæ promissa in possessionem æternam aut spiritualiter accipi debet, aut secundum tempus cuius non constituitur finis. III, 557.

Abrahæ promittitur posteritas multiplicanda ut stellæ cæli. VII, 509. Promissio facta Abrahæ de spiritali semine impleta per incarnationem Christi. VII, 525. Posteritas Abrahæ cælesti felicitate donanda hoc promisso significari videtur. VII, 500. Multiplex seminis Abrahæ segregatio. VII, 514, 519. Quomodo orbis terrarum in semine ejus contentus. VII, 521. Abraham non dubitavit in fide quando petiit signum. VII, 501. Quid significat sacrificium quod Abraham obtulit, cum poposcisset ut de his quæ crediderat doceretur. IV, 1362; VII, 501. Abrahæ sacrificium figura immolationis Christi. V, 133.

Abrahæ nondum proles de Sara promissa, cum de Agar suscipere voluit. VIII, 271. Abraham non peccavit accedens ad Agar ancillam. VII, 505. Nec aliquo se contaminavit adulterio. VIII, 656.

Abrahæ corpus quomodo emortuum. X, 712. Abrahæ corpus emortuum dicitur respectu Saræ senioris. III, 557. Non erat emortuum respectu Cethuræ. III, 557, 566. Abraham per miraculum suscepit Isaac de Sara. III, 557, 566. Abrahæ fecunditas restituta est, non libido. X, 449, 712. Abrahæ, cum genuit Isaac, concupiscentia non defuit. X, 449. Abraham concupiscentiæ malo bene usus est. X, 1458. Caro Abrahæ simul habebat et vulnus prævaricationis et medicamentum vulneris. III, 424.

Abraham castitatem cælibum habebat in habitu, castitatem nuptiarum in usu et habitu. VI, 392. Abraham qua ratione melior sit continentibus. VI, 392. Abraham continentie merito, quam in habitu habebat, Joanni non impar. VI, 391. Abraham laudatur quod vir viriliter usus sit feminis. VII, 504. Quid significat quod post mortem Saræ alteram uxorem duxit. VIII, 537. Conjugium Abrahæ cum Cethura aliquid mystice significat. III, 566. Abraham, Isaac et Jacob propter Christum conjuges, propter Christum patres fuerunt. VI, 396.

Abraham uxorem suam ad concubitum duobus regibus vendidisse calumniabatur Pausanias. VI, 166. Abraham a Facti criminationibus vindicatur. VI, 166; VIII, 420. Abraham non mentitus est dicendo Saram esse sororem suam. III, 555. Sed cautela humana tacuit uxorem. VIII, 422, 423, 599. Quid hac cautela figurabat. VIII, 424.

Abrahæ risus quid significat. VII, 505. Abrahæ risus admirationis fuit et lætitiæ; Saræ autem dubitationis. III, 553. Abrahæ cur seni natus filius. V, 504. Convivium quod celebravit Abraham die quo ablactatus est Isaac, reerendum est ad spiritalem significationem. III, 560.

Abrahæ tentatio a Deo. V, 28. Abraham non peccavit quod filium Deo jussus voluit immolare. III, 703, 811; VII, 33, 39. Abrahæ fuit quando voluit filium immolare, quod jubente fuit obedientia, Deo non jubente, quid fuit nisi dementia? IX, 751. Abrahæ fides et pietas in filii sui oblatione. V, 27, 31, 32. Et obedientia. VII, 510. Abrahæ obedientia magna, quia res difficillimum imperata. VII, 423. Abrahæ fides in oblatione filii Isaac, et hujus rei sacramenta. IV, 244. Abraham in similitudinem patris æterni adducitur. VII, 514. Abraham propter obedientiam et fidem Isaaco præferendus. VII, 514.

Abraham fuit Propbeta. III, 1712; VII, 507. Quiddam scriptura dicit de Abraham, et factum est, et prophetia est. V, 51. Abraham vidit Verbum in sinu Patris. III, 1712. Abraham demonstratum est sacramentum filii Dei. VI, 334. Et Christi incarnatio revelata. X, 101. Abraham incarnationem Verbi

novit. III, 1712. Quare Abraham fecit jurare servum suum sub femore suo. III, 1712; IV, 502.

Abrahæ semen secundum hyperbolen dicitur futurum sicut arena maris. III, 556. Abraham in Christo pater multarum gentium. VII, 507. Una gens ex omnibus gentibus vocata pertinet ad semen Abrahæ. IV, 1592. Abrahæ progeniem perdidit, qui ab ejus fide degeneravit. IV, 1948. Abrahæ progeniem perdidit Judæi non credendo. IV, 1948. Abrahæ nomen immerito jactant Judæi. IV, 550. Abrahæ duo sibi, duo Testamenta. III, 2135.

Abrahæ semen, et filii, qui. IV, 1070, 1392, 1476, 1948. Abrahæ filii ii qui sunt ex fide. II, 894, 895. Abrahæ filii credendo facti sumus. IV, 244, 1948. Fideles omnes Abrahæ sunt filii. VI, 534, 538. In semine Abrahæ benedicuntur qui fidem Abrahæ imitantur. VIII, 532. Abrahæ filii nos imitando ejus fidem. III, 1465. Abrahæ semen facti sunt imitatione fidei, credentes in Christum. VIII, 421, 514. Reges gentium. quomodo ex filio Abraham. III, 557.

Abraham olea. X, 835. Abrahæ inseritur oleaster gentium. X, 984. Abraham ad Ecclesiam pertinet. V, 59. Abrahæ quod per promissionem donavit Deus, ad fidem nostram pertinet. X, 592.

Abraham in divitiis pauper. IV, 1083; V, 113. Et in bonis operibus non infatus. V, 113. Munera ab Abrahamo filiis concubinarum suarum distributa mystice quid significant. III, 566.

Abraham patruus Loth. VIII, 437. Secessio pacifica Loth et Abrahæ, ex caritate. VII, 498. A diluvio ad Abraham mille septuaginta et duo anni fluxerunt. VII, 489. Ab Abraham usque ad Moysen generationes septem per Jacob numerantur duodecimi per Esau. III, 579.

Abrahæ sinus. I, 763; II, 711; III, 481; V, 113; VIII, 514; X, 558. Abrahæ gremium. VII, 26. Abrahæ sinus intelligitur remota sedes quietis atque secreta ubi est Abraham. I, 765. *Nota (a)*. Abrahæ sinus an ad inferos pertineat. II, 834. Abrahæ sinum non esse in inferis censet Augustinus. II, 711. Abrahæ in sinu præsentia divinitatis antiqui justi fruebantur. II, 712.

Abrahamium, locus ubi sunt corpora Patriarcharum. III, 592, 593. Distat a monte Calvarie triginta millibus. III, 592.

Αβραάμ. VIII, 26.

Abrenuntiatio in mysteriis baptismatis usitata. X, 1241. V. Baptismus.

Absalon sive *Abessalon* interpretatur patris Pax. IV, 73, 97. Quomodo patri pax cum patrem bello persecutus sit. IV, 97. Absalon impius plus patrem sanctum David extinctu quam rebellis afflixit. IX, 720. Quid potuit consolari David de morte Absalon. II, 807. Absalon figuravit Judam proditorem et falsos fratres. IV, 73, 97, 1847.

Abscindere oculos aliquorum, amorem eorum conciliare. III, 729.

Abcondit se a conspectu Dei, qui deserto ipso incipit jam amare quod suum est. III, 208.

Abconditum vultus Dei. IV, 252, 255; V, 1613.

Abconditum tabernaculi Dei, quid sit. IV, 201.

Absens, qui sensu abest, censetur. IV, 1274.

Absentius. IX, 245.

Absolvere est innocentem judicare. V, 152. Deus reum non absolvit, sed peccata donat converso. V, 152. V. *solvere*. Absolvendi potestas Ecclesie tradita. III, 1762. Absolutio peccatorum per Ecclesiam dari potest, suscitari autem ipse mortuus, non nisi intus clamante Domino potest. IV, 1306.

Absorpti vivi, et mortui absorpti quinam sint. IV, 761. Ecclesia non absorbet vivos, sed prius maciat. IV, 541, 1642.

Abstinentias ceremoniarum observare non licet nisi quas ratio approbaverit. III, 746. Abstinentia Manichæorum superstitiosa. I, 1361. Non immunditia obsonii timenda est, sed immunditia cupiditatis. I, 798. Abstinentiam ab aliquibus cibis nihil prodesse putavit Jovinianus. VIII, 45. Abstinentie laudabilis triplex causa, ad comprimendam delictationem, ad tuendam infirmitatem, propter caritatem. I, 1558, 1560. Abstinentia rerum terrenarum sæpe facilius est quam temperatus usus. VI, 590, 592. In abstinentia cibi et potus discretio servanda. II, 960. Abstinentia qualis suscipienda tempore Quadragesimæ. V, 1043, 1047. Abstinentia delicata et ridenda. I, 1359. Abstinentia a vino delicata. V, 1053. V. Quadragesima.

Abstinerere ab omni re mala quis dicatur. X, 306. Abstinerere a carnibus quia immundæ putantur contra fidem est. II, 221.

Abstractum innuitur plus esse quam concretum. III, 1684.

Abundantia intelligitur quasi rei nimium exuberantis effusio. I, 975. Abundantia hominis in paradiso vera: post peccatum abundantia quæ est? ærumna, calamitas. IV, 224. Ab ipsa abundantia nec egestas aliena est. I, 975. Abundantia non est apud divites. IV, 224. Abundantia nostra ipse Deus. IV, 1628.

Abundare et scire, non nisi eorum est, quos abundantia non corrumpit. VI, 390.

Abundare dicitur per antiphrasim, quod non est. III, 800, VI, 554.

Abundantio in fundo Strabonianensi diocesis Hipponensis ordinato presbytero ecclesiam committere noluit Augustinus ob male conversationis ejus indicia publica. II, 251.

Abusus rerum culpandus, non res ipsæ. I, 1239.

Abyssus quid. IV, 1354, 1943. Abyssus cor hominis. IV, 473, 980. Abyssus nomine latentia corda mortuorum, et profundæ cogitationes significantur. IV, 1748. Abyssus est in corde bono, et in corde malo; sed hæc nuda sunt Deo. IV, 1749. Abyssus humanæ conscientie nuda est oculis Dei. I, 779. Abyssus profunditas peccatorum, quo quisque pervenit contemnendo Deum. IV, 548, 549.

Abyssus prædicatores verbi. IV, 981.

Abyssus nomine intelligitur materies informis in Genesi. VIII, 612. Abyssus et tenebræ super faciem abyssi. I, 827. Abyssus abyssum invocans quid. I, 850.

Academia. In Academia, Archesia Polemon, Polemoni Xenocrates, Xenocrati Plato successit. II, 459. Academiae tertie princeps auctorque dictus Carneades. I, 955. Academia, schola Platonis. VII, 361. Sic dicta quod a populo esset secreta. I, 943.

Academia Philosophia, VIII, 1073, 1074. De rebus etiam manifestissimis dubitabat. VIII, 1019, 1056. Academiae utriusque veteris ac novæ dissidium. I, 926. Nova Academia non tam contra veterem, quam contra Stoicos commota est. I, 926. Unde nata sint quæ novæ Academiae tribuuntur. I, 955.

Academici Philosophi a Platone instituti. VII, 623. Academici Philosophi iidem qui Platonici. VII, 257. Academici veteres quid senserint de finibus bonorum et malorum. VII, 625, 626, 627. Academici veteres longius aberraverunt novis, ponentes beatitudinem in hac vita. VII, 630. In quo differunt novi Academici a veteribus. VII, 625.

Academicis novis incerta sunt omnia. VII, 646. Academicorum placita fuerunt, homini scientiam non posse contingere. I, 925. Et tamen hominem posse esse sapientem. I, 923. Academici sentiebant verum non posse comprehendere. I, 923. Sapientis totum munus in conquisitione veri collocatum esse. I, 923. Sapientem nulli rei assentiri debere. Errare enim eum qui assentitur rebus incertis. Omnia autem incerta esse. I, 925. Suspensionem assensionis magnam esse sapientis actionem. I, 924. Nihil esse turpius quam opinari. I, 923. Academici non potuerunt in dubium vocare animi quasdam per seipsum firmissimas perceptiones rerum verarum. VIII, 1075. Academicorum dubitationem tamquam dementia Christiani detestantur. VII, 646. Academici putantes errorem peccatum, et ideo omnem assensionem suspendendam, refelluntur. VI, 242.

Academici philosophi longe in alia, quam vulgo creditum est, fuisse sententia. II, 61. Academici Philosophi Platonice doctrinam occultabant, ne irruentibus passim pecoribus et rudibus, nullo modo posset liquida puraque servari. II, 61. Quia metuenda erat falsi approbatio. II, 62. Quia nonnulli inventionem ipsam veri in carnis sensibus ponebant. II, 441. Academicorum sententiam de fallacia sensus humani quomodo explicet Petilianus. IX, 359.

Academicorum argumenta eruditus quoque negotium faciescebant. I, 919. Vel etiam ipsi Augustino. I, 905, 904, 950. In Academicorum sententiam propendebat Augustinus initio. VIII, 78, 79. Credit tamen eos certo consilio sententiam suam dissimulasse, neque sensisse uti vulgo putantur. I, 953 et seq. Contra Academicos libri tres ab ipso scripti in secessu ante baptismum. I, 905, 904, 950.

Academici a Monnica dicti Caducarii. I, 968. Lepidus Ciceronis locus de Academicis. I, 941.

Acatius clausis oculis natus cataplasmate ex Eucharistia curatus. X, 1315.

Acca nutrix Romuli. VII, 578.

Acediari. III, 953.

Achab abstulit labores Nabuthæ injuste, Israel vero abstulit labores Chanaanæ juste. II, 811. Achab cur fallacie spiritu seductus. IV, 1001.

Achæi. VII, 86.

Achan. Quo Dei judicio peccato Achan cæsi sunt ab hostibus filii Israel. IX, 743.

Achilles. VIII, 585.

Achitophel interpretatur fratris Ruina. IV, 97.

Achis Rex Geth. IV, 301. Achis interpretatur. Quomodo est. IV, 302, 305, 308, 315. Achis intellectus nomine Abimelech. IV, 301.

Accedere. Non locorum intervallis acceditur ad Deum, aut receditur a Deo: dissimilis factus, longe recessisti, similis factus, proxime accedis. IV, 1273, 1217. Accedimus ad Deum, vel recedimus ab eo, non loco, sed conscientia; non vehiculo, sed animo; non pedibus, sed affectibus. IV, 1871. Acceditur ad Deum per poenitentiam. IV, 314. Accedunt gentes, fide sectando, corde inhiando, caritate currendo. IV, 313. Accedamus ad Christum, ut illuminemur, non ut tene-

bremui. IV, 313.

Accentus in codicibus graecis non contemnendi. III, 592.

Accessio critica medicis vocatur. I, 719.

Accessus ad Deum. I, 673. V. Accedere.

Acceptio personarum. II, 1636. Acceptio personarum quid.

X, 580. Acceptio personarum non est, ubi iniquitas non est.

X, 580. Acceptio personarum non est quod gratia uni detur, alteri non detur. X, 580, 581. Acceptio personarum in electione ad honores ecclesiasticos, non leve peccatum. II, 740

Acceptorem personarum Deum non esse ex parvulorum causa probatur. II, 585.

Accidens arguit semper aliquam rei mutationem. VIII, 913. Accidens separabile et inseparabile. VIII, 913.

Accipere iniquitatem, pro, ignoscere aut oblivisci iniquitatem. III, 502.

Accipitrem necat panis. I, 1349

Acclamatio plebis. V, 166.

Accusatio perversa latit, fortunæ, diaboli vel Dei in peccatis. VI, 358. In accusationibus nonnullorum adversus alios quomodo iudicandum. IX, 610. Accusationes hereticorum contra catholicum presbyterum admitti nec possunt nec debent. II, 1068.

Accusatorum duo genera. I, 928. Accusant multi in altero, quod in corde proprio cogitant facere. IV, 800.

Acetum Christo in cruce oblatum, quod gustare noluit, quid significet. IV, 477, 831.

Actes luminis, quo lux et tenebræ dijudicantur, per oculi pupillam dringitur. IV, 146.

Actionis bonitas aut malitia unde dignoscenda. VIII, 446.

Tota hominis actio bona, est converti ad Deum. III, 582. Quid in actione querendum est. VII, 647. In omni motu actionis et initium et finis debet attendi. VII, 200. Actio quæ ad gloriam Dei spectat qualis sit. II, 188. Quod sit a te, Deus facit in te. Nunquam sit a te, quod non ipse Deus facit in te. Sed aliquando facit in te, quod non sit a te. V, 380. Iuste ac bene aliquid fieri non ideo putandum, quia Deus fieri sinuit. VI, 583.

Actionis laborem cur plerique vitant, quamvis regendis populis idonei esse possint. VIII, 456. Actionis negotium iustum suscipit necessitas caritatis. VII, 648. Actio beatorum non erit operosa. VI, 342. Actio et cognitio beatorum hominem faciunt. VI, 299. Actionis cognitionisque ordinata consensus, pax anime rationalis. VII, 640, 642. V. Agere.

Activa vita prius et uberius fecundatur. VIII, 454. Activam vitam nemo propter se expetit, sed propter contemplativam. VIII, 432, 433.

Actus Apostolorum quidam Manichæi repudiant. II, 1033.

VIII, 69, 368, 505. Et huic libro nolunt credere. III, 1262.

Actuum Apostolorum lectio celebris in Ecclesia. X, 962.

Acta 2. Actuum Apostolorum liber omni anno in Ecclesia recitatus. III, 1455. Actuum Apostolorum liber legi solitus a Dominico Paschæ. V, 1426.

Aculeus mortis peccatum, quare. IV, 95. Acutissimorum hominum vanitas dolenda. VII, 209.

Acquidinus præfectus et consul. III, 1254.

Adamus nulla alia vi præter hircino sanguine vincitur. VII, 715.

Adam interpretatur homo, vocabulum commune utrique sexui. VII, 460. Adam hebreo sermone hominem significat. X, 1385, 1385. Adam orbem terrarum nomine suo significat. IV, 1256. In nomine Adam quatuor orbis terrarum partes, demonstrantur. III, 1465, 1475. Et quadragenarius senarius numerus invenitur. III, 1474.

Adam primus homo. VII, 211. Adæ et Evæ origo juxta Manichæos. I, 1375 et eorum parentes. VIII, 57. Adam a principe tenebrarum creatum dicunt Manichæi. VIII, 569.

Adam qua ætate aut statura conditus fuerit. III, 348. Adam et Eva non formati in illo die spiritali prius condito. III, 344. Adam non aliter formatus fuit quam haberent causæ primordiales. III, 349, 351. Insufflatio Dei in Adam quid significet. III, 204. Dei status in Adam aut ipsa anima est, aut ipso facta est. II, 348. Difficultates varice si anima Adæ non prius creata quam corpori inspirata. III, 370.

Adæ ecstasis. III, 408. Per ecstasim factus est Adam particeps Angelicæ curiæ. III, 408. Ex costa Adami sopiti formata Eva eique matrimonio juncta quid sibi velit. III, 203. Quando inmisit ei Deus soporem, ut de latere illi conjugem faceret, typum gerebat Christi dormientis in cruce. IV, 668, 1381, VII, 778. Adam figura Christi. Eva figura Ecclesiæ. IV, 461. Adam evigilavit tanquam prophete plenus. III, 408. Ad quid Adamo data femina. VI, 331. Adamo Deum creasse duas mulieres unde genealogiæ infinitæ, anilis traditio Iudeorum. VIII, 637.

Adam qualis creatus. VII, 790. Ad imaginem Dei quomodo creatus. VI, 531. An sapiens conditus sit. I, 607, 1305. Sapientia in Adamo excellentissima. X, 1432. Adam creatus est justus. V, 1426, et cum bona voluntate. VII, 418. Adamo dona gratiarum in creatione collata. X, 935. Gratia si homini defuisset, non sua culpa cecidisset. X, 936. Gratia

primi hominis qualis. X, 274, 935. Fortissimo dimisit Deus atque permisit facere quod vellet. X, 940. Adamo non tanta gratia collata est, quam sanctis. X, 937. Potentior est gratia in Christo data, qua efficitur ut homo in bono permanere velit, quam gratia Adæ X, 935. V. Gratia Primus homo catholico dogmate magis bonus conditus prædicatur, quam Pelagiano. X, 1536. Manichæus negans Adamum bonum a Deo conditum, non Genesis vel Paulinæ epistolæ auctoritate, sed ratione convincitur. X, 1537. Sic oportebat prius hominem fieri, ut et bene velle posset et male. Postea vero sic erit, ut male velle non possit. VI, 336. Libera servitus Adæ expediebat. VII, 425.

Adam in natura sine culpa et vitio. V, 172. Adæ natura inculpata et sine vitio creata. X, 247, 271, 932. Adam non creatus est in carne infirma, neque aliquem genuit ante peccatum. II, 588. Generaturus fuisset posteros etiamsi non peccasset. I, 601, 605. Adam non est ex atus in carne peccati. X, 149. Adæ caro non est similitudo peccati. X, 815. Adam et Eva cæci creati. X, 416. Apertio oculorum in Adamo et Eva quid. X, 417, 565. Adam malum nescisset, nisi fecisset. VIII, 613.

Adæ felicitas ante peccatum. VII, 434. Homo quam beatus et liberæ voluntatis ante peccatum. X, 1531. Homo ante lapsum beatus, sed non plane. X, 932. Futurus perfecte beatus, si stetisset. X, 955. Quæ ista beatitudo. X, 933. Adam in paradiso ante peccatum beator, quod ad delectionem præsentis boni, quolibet justo. VII, 328. Adami natura ante peccatum quam sublimiter stabat. X, 1552, 1535.

Adam a Deo factus voluntatis bonæ. X, 1496. Adami voluntatis vires ante peccatum. X, 955, 940. Adam ante peccatum poterat omnia quæ volebat, quomodo. VII, 425. Adam sic factus est, ut nihil omnino voluntati ejus resisteret, si vellet Dei præcepta servare. VIII, 124.

Adam Dei lumine et amore egebat ad perseverandum. VII, 422. An Adamus acceperit perseverantiæ donum. X, 931. Adam quomodo peccaverit non perseverando, si perseverantiæ donum non accepit. X, 931. Primus homo gratiam sibi ad perseverandum necessariam acceperat, sed in ejus relictam arbitrio. X, 935, 938. V. Perseverantia.

Adam liber ad opus bonum creatus est. X, 271, 1144. Adam poterat legem facile custodire si vellet. X, 149. Adam per liberum suum arbitrium stare potuit. X, 953. Adam poterat et non peccare si nollet. X, 1536. In conditi hominis erat viribus non discedere a Deo. X, 1001. In Adæ arbitrio erat cum Dei adjutorio diabolum vincere. VII, 455. In potestate Adæ non erat, bene vivere sine Dei adjutorio, erat autem male vivere. VII, 455. Justitiæ reinendæ non sufficiebat ejus liberum arbitrium, nisi divinum adjutorium præberetur. VI, 284. Adam adjutorio, quod necessarium est iam ad resistendum concupiscentiæ, non indigebat. X, 933. Homo per liberum arbitrium Deum deseruit. X, 933. Adam arbitrio suo factus est malus. V, 409. Adam per liberum arbitrium perdidit merita, per quod potuit illa habere. X, 959. Adamo merces fuisset meriti non posse peccare, si perseverasset. X, 936. V. Libertas.

Adæ corpus quale fuit. VII, 395, 395. Adam secundum corpus terra erat. X, 110. Adæ primo corpus animale. VII, 395, 397, 402. Adami et Evæ corpora ante peccatum non erant corruptibilia. VI, 352. Adami corpus prius animale, postea spiritale factum esse quidam opinati sunt. III, 552. Discutitur hæc opinio. III, 552. Adæ corpus spiritale factum fuisset merito obedientiæ. VII, 402.

Adam non patiebatur discordiam carnis et spiritus. X, 172, 175, 1536. Nec necessitatem certandi cum vitiis. X, 802, 818. Adæ corpus animæ ejus perfecte famulabatur. X, 172. Anima Adæ ante peccatum, etiamsi nondum spiritale corpus, sed animale, tamen pro arbitrio regebat. II, 589. Adam plenum habebat dominium in membra sua. X, 565. Adam si concupiscentiam ante peccatum habuisset, miser fuisset. X, 1534. Adamum miserum faciunt Pelagiani etiam in paradiso. X, 1536. Præscientia Adami miserum eum fecisset. X, 933. Adam ante peccatum nudus a simulatione, sed divina luce vestitus. III, 208. An Adam habuerit affectus timoris et doloris ante peccatum. VII, 417. Nullam pati poterat corporis ægitudinem. I, 601.

Adam mortalem factum, qui sive peccaret sive non peccaret mortuum esset, dogma Cælestii. X, 535; et Pelagianorum. VIII, 48; X, 1170, 1178, 1362, 1539, 1560, 1561, 1570, 1571. Hoc dogma Pelagius in judicio Palæstino damnavit. X, 1178. Ficto corde damnavit hæresim suam. X, 1089. Damnavit hæresim suam, ne damnaretur. X, 1536. Licet in judicio Palæstino damnaverit dogma suum Pelagius, tamen non timent tenere Pelagiani. X, 1275, 1279. Adam etsi non peccasset, fuisse vel corpore moriturum desinunt Pelagiani dicere, uti existimat Augustinus. II, 873. Adami mortem non timebat. X, 1536.

Adam immortalis est creatus. X, 1598. Adam immortalis creatus est, quatenus poterat non mori. III, 354. Adam

poterat non mori si peccare nolisset. X, 1536. Adam non mortuus fuisset nisi peccasset. VII, 398, 397; X, 109, 1556. Adam in corpus spiritale mutandus fuerat. X, 110. Adam si non peccasset, sine defectu fuisset aenosus et tempore quo Deus vellet a mortalitate ad immortalitatem sine media morte venturus. X, 110. Adam et posterius ejus potuissent in angelicam formam citra mortem mutari. III, 397. Si Adam jaste vixisset, corpus ejus in spiritalem habitudinem mutatum fuisset, nec ivisset in mortem. III, 353, 354, 355, 395. Adam post genitos filios, sine interpositione mortis, ad meliora perductus fuisset, si non peccasset. VI, 281. Adam et Evæ eorumque posterius si præceptum Dei non violassent, ita erant victuri quamvis in corpore animali, ut nunc vivunt Elias et Enoch. X, 1597. Adam si non peccasset, talis esset, vita sanctorum sine mortis experimento, qualis erit post resurrectionem. VII, 417.

Adam, licet spiritalis mente, corpus tamen habuit animale, etiam in paradiso constitutus. III, 353. Adæ non spiritale, sed animale corpus a Deo formatum est. III, 351. Corpus Adæ ex hoc mortale, ex quo animale. III, 353, 354. Adæ corpus factum est propter peccatum, non mortale, sed mortuum. III, 354. Adam quatenus mortalis creatus. X, 1090. Adam mortalis erat conditione corporis animalis, immortalis beneficio Conditoris. III, 354. Adam etiam si non peccasset, mortuus fuisset, nisi de ligno vitæ edisset. VII, 596. Adam in paradiso habebat ex lignorum fructibus refectorem contra defectionem, et de ligno vitæ stabilitatem contra vetustatem. X, III. Adam ante lapsum usus est ligno vitæ. X, 172.

Adam morti addictus, quia peccavit. X, 1571. Adam mortuus merito culpæ, non necessitate naturæ. X, 1560. Adam et Evæ ex quo peccaverunt, per mutabilitates ætatum, morbo quadam concepto ierunt in mortem. X, 120. Adam mortuus esse dici potest ipso die, quo de ligno comedit. VII, 396. Adam quot modis mortuus est. VII, 387. Adam mortem animæ, non corporis, peccato meruisse quidam non recte arbitrantur. III, 353. Adæ spiritus quadam morte infidelitatis extinctus. X, 113. Adam per peccatum factus est homo vetus qui corrumpitur, etc. III, 354. Adam mortalis factus genuit homines mortales. VII, 379.

Adæ quomodo locutus sit Deus. III, 392. Aliqua specie corporali. III, 387. Adamo cur arbor vetita. VIII, 562, 615, 616. Adam cur prohibitus sit a re bona. IV, 896. Adam et Evæ quare a ligno scientiæ boni et mali prohibiti. X, 172. Prohibitio acta Adamo non vascendi de ligno scientiæ defenditur. VIII, 613, 615. In prohibitione, etc., nec instituit Deus quod obesset, nec voluit quod non potuit nec infructuose voluit quod homo non erat servaturus, jubere. VIII, 615, 616. Ideo præceptum licet levissimum dedit ei Deus, ut se esse Dominum commoneret. VII, 422. Adamum non cibis, sed prohibitus cibis perdidit. II, 140. Vide Lignum scientiæ.

Adamus cur creatus, qui præsciebatur peccaturus. VI, 332. Cur Deus jussit Adæ et Evæ, quod sciebat illos non esse servaturos. X, 165. Adæ tentationem et casum cur Deus permittit. V, 172; VII, 435, 436. Adam Deus in ea salute, in qua conditus erat, custodire voluisset si præscisset non peccaturum. VI, 276. Deus non ignarus fuit Adamum peccaturum, sed simul præscivit quid boni et justi de peccante esset facturum. VIII, 614. Tentatio et culpa Adami permessa est ad utilitatem posterorum. III, 435. Adam animalis primum, deinde spiritalis tum effectus est, cum in paradiso præceptum perfectionis accepit. III, 201.

Adami lapsus causa. III, 1603. Qua ratione Adamus ad peccandum inductus sit. III, 433, 434. Adam non credidit serpenti. III, 432, 435. Adam dicitur ab Apostolo non esse seductus. VII, 419. Adam licet non seductus, non tamen ideo minus reus. VII, 419. Adam non errore sed necessitudine sociali peccavit. VII, 419. Et amicali quadam benevolentia, non carnis victus concupiscentia. III, 435. Adam imitatus est Evam peccando. X, 1225.

Adæ peccatum ab animo coepit per elationem. X, 683. Adam superbia cecidit. III, 2040. Adæ peccatum a superbia primo inceptum. VII, 420, 421. Et defectione a summo bono. VII, 420, 421. Adam appetivit non esse sub dominatione Dei. III, 384. Adam inter paradisi delicias noluit servare justitiam. X, 183. Adam avaritia cecidit, quippe cui Deus sufficere non potuit. III, 2039. Rapere voluit divinitatem, perdidit felicitatem. IV, 848. In Adæ prævaricatione voluntas mala malum opus præcessit. VII, 420. Adam sine certamine victus. X, 1125. Ad umbram fugit a facie Dei. IV, 1854. Credidit Deum facile indulgendum veniam peccati. III, 446. Excusationes Adami et Evæ plenæ superbia. III, 449. Quæ sepsu dixit Deus, Ecce Adam factus est tanquam unus ex nobis. III, 451. Adam prius deseruit Deum, quam desertus est. VII, 387. Adæ peccatum ex eo tempore requiri debet, ex quo potuit vivere vel bene vel male. III, 346.

Adami lapsus nihil Deo nocuit. VI, 335. Vide Homo. Adami peccatum non potuit perturbare Dei consilium. VII, 418.

Adami casus ad experimentum cavendi debet nobis valere, non ad imitationem peccandi. Ideo ille cecidit ut nos surgamus. IV, 539. Peccatum Adæ necessarium fuisse absurdum est credere. VII, 430. Adam etiam si non peccasset, potuissent tamen posterius ejus peccare. VII, 418.

Adam in paradiso peccavit. X, 471, 794. Adami apostasia ineffabilis. X, 1274, 1275. Culpa magna fuit. X, 1572. Peccatum magnum. X, 1179. Tanto gravior, quanto facilius, peccatum est. X, 258, 937. Adæ tanto gravior peccatum, quanto ei fuit liberius ab eo abstinere. X, 1148. Vide Libertas. Adæ peccatum grandius, quam indicare possumus. X, 471, 1555. An Adæ peccatum gravior quam Cain et Semelitarum. X, 1555. Adæ peccatum quare tam grave. VII, 420, 423; X, 1440.

Adæ impietas quanta fuerit indicat et divina Scriptura, et ipsa generis humani miseria. X, 1277. Adæ peccatum granditate supplicii æstimandum. X, 1553, 1556, 1572. Adæ peccatum ut non videatur grande, leve ac prope nullum supplicium esse contendit Julianus, quod meruit. X, 1569, 1572, 1573. Adami peccato peccata posterorum quamlibet horrenda æquari vel præferri non debent. X, 1553, 1554. Cur Adam post lapsum ante Evam interrogatus. III, 449.

Adæ damnatio justa. VII, 423. Adami poena. III, 430. Adæ peccati poena justissima. X, 260. Quæ fuit Adæ poena. VII, 422, 423. Quid perdidit Adam per peccatum. III, 355. Adam imaginem Dei perdidisse peccato, quomodo accipiendum. I, 640. Adam amissa beatitudine in miseriam projectus est. V, 209. De poenis Adæ et Evæ inflictis. III, 211. Adam in quales miseras ceciderit malo usu liberi arbitrii. VII, 386. Adami posterius post liberum ejus peccatum, in necessitatem præcipiti sunt. VIII, 124, 125. Ab illa necessitate, Adami posterius per gratiam liberantur. VIII, 125. Adæ inobedientiæ inobedientiæ retributa est. VII, 423. Inobedienti homini hæc est poena reddita in semetipso, ut ei vicissim non obediatur, nec a semetipso. VIII, 613. Obedienti Adamo fuisset mercedi; poena inobedientiæ sanctis ejus posteris est exemplo. VIII, 614. Adam priusquam peccaret, nec carnem peccati habuit, nec similitudinem carnis peccati. X, 1584. Adam non talis factus, quales nascuntur hodie infantes. X, 1496. Alia fuit Adæ et Evæ conditio, alia posterorum. X, 1532. Adam non ad infantilem habitudinem ac infirmitatem peccato vel poena redactus est. VII, 579. Quod in Adam fuit voluntarium, in nobis factum est naturale. VIII, 166. De poenis Adæ, quæ in posterum transeunt. I, 1297; III, 211. Per peccatum Adæ nuntiata nuditas. X, 1070. V. Membra. Nuditas. Adam cur indutus tunicis pelliceis. IV, 1341.

Adam paradiso expellitur. III, 431. Adam cur de paradiso dimissus. X, 183. Adam separari debuit a ligno vitæ. III, 431. Adam tanquam excommunicatus. III, 431. Quare Adam contra paradysum collocatus. III, 431. Adam post peccatum e paradiso a Deo dimissus dicitur, non exclusus, quare. III, 213. Adam civis Jerusalem, peccando factus est peregrinus. IV, 1658. Adam homo qui descendebat ab Jerusalem in Jericho. III, 1340. In punitione Adami et ceterorum peccantium, nec futurorum improvidus Deus, nec impotens, nec malitiosus, nec æmulus. VIII, 614, 616, 617.

Adæ peccatum ipsum solum læsisse et non genus humanum, dogma Cœlestii. X, 558. Et Pelagianorum. X, 431. Adæ peccatum non ipsi soli nocuisse, et infantes non esse in eo statu, in quo Adam fuit ante peccatum, quo sensu intellexit Pelagius. X, 393. Adam primus accepit morsum serpentis cum veneno. V, 1342. Adæ culpa mors omnium. II, 825, 826; X, 1157. Et ejus prævaricatione polluti omnes. X, 1227. Adam unus homo et totum genus humanum. III, 1473. In Adam genus humanum tanquam radicaliter institutum est. III, 345. In Adam omnes unus homo fuimus. X, 115, 194, 444, 1219, 1401. In Adam omnes fuerunt quando peccavit. VII, 386. In Adamo omnes peccaverunt. X, 933. Adæ posterius vinculo damnationis obstricti. II, 843, 858, 859. In Adamo omnes fuerunt ratione seminis quando damnatus est. VII, 378; X, 1442. Peccato et mortis primi hominis obnoxii omnes nascuntur, et simul justitiæ vitæque æternæ secundi hominis sociati renascuntur. X, 121. Ex Adamo trahitur originale peccatum. I, 649, 654. Adami peccatum ab omni nascente etiam de parentibus renatis trahitur. X, 471. Adæ posterius per naturalia jura propaginis et peccato et damnationi obnoxii. X, 1555. Omnes filii Adæ naturaliter mali. X, 1251. Adæ peccato humanum genus oleastrum factum est. X, 453. Ex Adam et super Adam multa peccata nascuntur. IV, 1735. Adæ peccatum quomodo et nobis alienum, et nostrum. X, 1210.

Adam. Initium peccati ex Adam factum esse quatenus ceteri eum imitati sunt, docebant Pelagiani. II, 679, 684. Pelagiani, qui docebant initium peccati ex Adam factum esse quatenus ceteri eum imitati sunt, refelluntur. II, 684. Adam an posterius exemplo tantum peccandi vitari. X, 1161. Adam exemplum quidem est voluntate peccantibus, sed

origo est cum peccato nascentibus. X, 114, 115. Si in Adam omnes imitatione peccaverunt quia primus peccavit, in Abel omnes justificantur quia primus iuste vixit. X, 119. In Adam peccaverunt omnes, non imitatione tantum, sed contagione. X, 231, 868, 1217. Adæ peccatum non imitatione tantum, sed propagine in omnes transit. X, 462, 463, 1186. Similitudo transmissionis peccati ex Adamo. X, 1218. Ad Adam pertinet omnis qui ex illa successione propaginis nascitur, sicut ad Christum omnis qui in illo gratiæ largitate renascitur. X, 1211, 1224. V. Omnes.

Adam et Christus ab Apostolo propositi, ille ut generationis, hic ut regenerationis auctor. X, 1165. Adam et Christum Apostolo proponente, imitationem imitationi, non regenerationem generationi opponunt Pelagiani. X, 1202. Secus Apostolus. X, 1263. In Adam non prima secundum Julianum forma peccati, sed maxima: similiter et in Christo non prima iustitiæ forma, sed maxima. X, 1537. 1373. Adam forma peccati propter generationem, non propter imitationem. X, 1253. Peccare in similitudine prævaricationis Adæ quid. X, 116.

Adam ante lapsum sanguine Christi non indignus. X, 953. Adamo ad quam rem profecerit penitentia. X, 1582. Adamus recte creditur per Christum ab inferni vinculis solutus. X, 1523, 1582. Adamum per Christi gratiam, quando descendit ad inferos, ab inferni doloribus liberatum credit Ecclesia. X, 1533. Adam Dei misericordia liberatus ex inferno. X, 238. Adam solum fuisse doloribus inferni Ecclesia consentit. II, 711. Primi parentes salvati. X, 183. Adami salutem contradicunt Tatiani. VIII, 30.

Adam primus, Adam secundus. X, 1533. Adam quatenus forma futuri Adæ secundi. X, 462, 1171, 1223, 1225. Adam quomodo forma Christi. II, 684. Omnes in Adam, omnes in Christo. V, 1335. In Adam Christus, et Adam in Christo. IV, 1296. Nemo in mortem nisi per Adam, nemo in vitam nisi per Christum. II, 845. Adæ caro simul habuit et vulnus prævaricationis, et medicamentum vulneris. III, 424. Adam non potuisse erui ex prævaricatione, nisi statum pristinæ libertatis Christi Domini reformasset adventus, ait Innocentius. II, 783. Quia cecidit Adam, ideo descendit Christus; ille cecidit superbia, ille descendit misericordia. IV, 1596. Christus plus præstat regeneratis, quam eis Adam nocuerat. II, 684.

Adam vicit in Job. III, 2007. Adam victus in paradiso, vicit in stercore. III, 2007. Adam in stercore cautior, quam Adam in paradiso. IV, 220. Ab Adam homines, a Christo filii hominum dicimur in Scriptura. II, 548. Non tamen ubique. II, 548. Adam homo, non filius hominis. IV, 550. Cur quorundam tantum filiorum Adæ nomina exprimantur in serie generationum. VII, 436.

Adam an solos Cain et Abel ante Seth genuerat, non potest affirmari. VII, 456.

Adam utrum solet corporeis oculis Deum videre, non evidenter apparet. VIII, 856.

Ab Adamo nondum sex millia annorum complentur. VII, 599.

Adam si hodie moreretur, paucos dies vixerat. V, 1518.

Adam origo duarum civitatum. VII, 466.

Adamiani hæretici, eorumque dogmata. VIII, 31.

Adelphus a Thasbarte. IX, 222.

Adeodatus naturalis filius Augustini. I, 769. Augustino horreri est illius ingenium. I, 769, quod magnum quiddam pollicebatur. I, 962. Adeodatus interloquitur in libro de beata vita. I, 963, 968. Sensa ipsius sunt omnia, quæ ex alterius collocutoris persona referuntur in libro de Magistro edito Romæ cum esset in annis sedecim. I, 769. Etatis anno ferme 13, cum Augustino baptizatur. I, 769. Adeodatus præmatura morte rapitur. I, 769.

Adeodatus episcopus. II, 759, 780.

Adeona dea. VII, 128, 196.

Adeps frumenti. IV, 1046, 1930. Adipem in escam non sumunt Judei. III, 684.

Adhærere Deo quantum bonum. VII, 350. Adhærere Deo beatissimum. I, 1322. Bonum est creato spiritui adhærere Deo semper, ne quod adeptus est conversione, aversione lumen amittat. I, 846. Adhærere Deo incorporaliter potest, qui potest Deum invisibiliter videre. II, 615. Adhærere Deo non valemus, nisi dilectione, amore, caritate. I, 1322.

Adimantus Manichæi discipulus. V, 100; VIII, 129, 130. Prænominis dictus est Addas. VIII, 129, 130, 663. Adimanti opus sive liber. VIII, 207, 633, 232. Adimanti error de anima refellitur. VIII, 144. Ejus calumniosa obiectio ex Apostolo. V, 100. Adimante solum Manichæum præferebat Faustus. VIII, 207, 232.

Adjuro te, pro, jura mihi. III, 492.

Adjutorium Dei nobis necessarium. V, 108, 121, 373, 836, 894, 895, 1167, 1171. Illud orandum ad faciendum bonum, X, 1292, 1293. Vide Gratia. Deo desistente ab adjutorio, laborare potes, vincere non potes. IV, 1424. Sine adjutorio Dei

non potest homo intelligere et obedire oculis et auribus cordis. III, 770. Adjutorium Angelo et primo homini necessarium, si tunc defuisset, non sua culpa cecidissent: nunc quibus deest, poena est peccati. X, 956. Adjutorium Dei si desit, non ideo est excusabile hominis vitium. III, 771. Adjuvat Deus ut faciamus ejus jussa a quo speramus promissa. V, 1669. Non est durum et grave quod Deus imperat, qui adjuvat ut fiat quod imperat. V, 584. Adjuvat non solum sanctificando, illuminando, etc., sed etiam caritatem dando. X, 1291. Adjuvantur omnes sancti a Deo, sed intus ubi nemo videt. IV, 625. Adjutoriorum duo genera. X, 321. Adjutorium sine quo aliquid non fit, et quo aliquid fit. X, 936. Vide Gratia.

Admetus Rex. VII, 571.

Admirationem quænam causant. VIII, 871. Admiratio oboritur ex re insolita et insperata. I, 981; III, 179. Non est sine quadam formidine. IV, 1412. Quædam admiratione digna in homine fidei. IV, 469. Quod fidem credentium admiratur Christus, nobis mirandum esse significat. III, 180.

Admiratio pro laude. II, 707.

Adnominare aliquam, id est, facere eam uxorem. III, 624.

Adolescentes paucissimi sunt, qui ab ineunte adolescentia nulla damnabilia peccata committant. VII, 730. Adolescentiæ quænam vitia adulescent abundare. VII, 556. In adolescentibus qui dant operam litteris, coercendi sunt æmulationis et inanis jactantiæ motus. I, 991. Adolescentibus præcepta morum traduntur. I, 1006.

Adoleſcentia: quid. III, 563.

Adonai interpretatur Dominus eo modo quo solus Deus dicitur Dominus. VIII, 513.

Adonis a primo dente extinetus. VII, 185.

Adoptio filiorum. V, 548. Adoptandi consuetudo antiqua in populo Dei. III, 1072. Adoptionis vinculum ab antiquorum moribus alienum non fuit. VIII, 215, 216; neque a sacris litteris. V, 549. Adoptionis varia exempla. VIII, 215. Adoptans dici potest genuisse non carne, sed caritate, quem filium sibi adoptaverit. III, 1073. Adoptionis lex filios etiam mortui adoptabat. I, 635. Adoptionis genus duplex. VIII, 206.

Adoptionis nomen plurimum valet in nostræ fidei Sacramento. VIII, 215. Adoptio filiorum Dei quæ. III, 1268. Adoptio hominum quomodo fit a Deo. VIII, 215. Adoptionem parvulorum in baptisinate agnoscebant Pelagiani. X, 573, 583. Dei misericordia et benevolentia homines adoptando. III, 1394. Adoptio credentium jam facta, spiritu, non corpore. III, 2073. Adoptio nostra non erit perfecta nisi in cælo. VII, 729. Adoptio et glorificatio hominis non ex meritis ipsius, sed ex gratia Dei. III, 1276.

Adorare et rogare non convertuntur. VIII, 751. Adoratio humanitatis Christi. IV, 1264. Nemo Christi carnem manducat, nisi prius adoraverit; et non solum non peccamus adorando, sed peccaremus non adorando. IV, 1264. Homo fit similis ei quem adorat. III, 1466. Non adoranda creaturæ unde aliqua similitudo dicitur ad Christum vel sanctos significandos. IV, 1193. Christiani nullum mortuorum colunt, nihil ut numen adorant quod sit factum et conditum a Deo. II, 83. Adorare in templo et ad templum differunt. IV, 86.

Acquirere quid significat. VII, 537.

Adrastus Cyzicenus nobilis mathematicus. VII, 720.

Adrumetum IX, 201.

Adrumetini monachi turbantur quibusdam in illis sic gratiam prædicantibus, ut negent liberum arbitrium, Deumque redditurum unicuique secundum opera ejus; non recte intellecta Aug. epistola ad Sixtum, de qua Evodius consulunt. II, 969. Illis Aug. epistola rescripsit Evodius. II, 969. Vide Notas. Augustini epistolam ad Sixtum apud ipsos interpretatur Sabinus presbiter, nec sedatur contentio. II, 976. Adrumetinum monasterium Cresconius et Felix erant monachi. II, 969. Cresconius et Felix ad Augustinum perrexerunt ante festum Paschæ. II, 970; et cum eis alter Felix, et cum eo Pascha egerunt. II, 971. Augustinus Valentini rogat mittatur ad se is a quo se turbatos dicebant, illum scilicet Florus. II, 973. Florus ad Augustinum venit. II, 977, cum Valentini litteris quibus ab erroris suspicionem liberatur. II, 976. Adrumetini monachi inter se de gratia et libero arbitrio dissidentes consulunt Augustinum, qui ad eos librum super ea re scribit. I, 656. Librum de gratia et libero arbitrio ad ipsos scribit Augustinus. II, 972. Ad ipsos mittit Augustinus quæ contra Pelagianum errorem confecta erant. II, 972. Adrumetinorum monachorum occasione de correctione et gratia prodit liber. II, 1002.

Ascensionis et adventus Spiritus sancti festa traditione recepta sunt. II, 200.

Ascensio Christi pignus nostræ. V, 1210. Non ascendit in cælum, nisi qui inhaeret Christo. V, 570.

Ascensus interior in Deum. IV, 413, 1629, 1639, incipit ab humilitate. IV, 1603, 1672.

Advenæ, adventui perhibeatur. IV, 1518.

Adventus Christi duplex. IV, 1233, 117; V, 124, 128,

vel in Ecclesia, vel in corpore proprio. II, 920. Adventus Christi primus et secundus quid differant. III, 1624. *Vide* Christus. Comparantur inter se duo adventus. IV, 1258. Adventum Christi Danielis hebdomades transactum significant, non futurum. II, 899, 911. Ita censent ejusdem prophetiæ expositores. II, 912, 917, et Hesychii mens est. II, 903, 911. An ad utrumque adventum pertineant hebdomades Danielis. II, 911. Adventus Christi quæ fuit utilitas. IV, 1766.

Adventus Domini ad iudicium, computatis annis ab Adam, post septem annorum millia futurus a nonnullis creditur. IV, 90. Refutatur hæc opinio. IV, 90. Qui dicit Domini adventum citius esse futurum, et qui dicit tardius esse futurum, uterque errat. II, 924, 925. Adventus Christi optandus. IV, 811, quomodo. IV, 811. Diligendus et expectandus. II, 909. Si amamus Christum, utique adventum ejus desiderare debemus: perversum enim est, si tamen verum, quem diligis, timere ne veniat; petere adventum ejus, et timere ne exaudiaris. IV, 1913. Adventus Christi durus est duris, mitis est piis. IV, 1237. Tribulationes facit Christus ad inflammandos animos desiderio adventus sui. IV, 125. In potestate tua est quomodo expectes venturum Christum: ideo differt venire, ut cum venerit, non te damnet. IV, 1257. Adventum Domini vere desiderat et expectat, qui pie vivit. II, 904, 905, 909. Ad eum quisque se præparare debet. II, 905, 906, 907, 908. Non resistamus primo adventui, ut non expavescamus secundum. IV, 1253.

Adversarius occultus grande malum. VII, 632. Adversarius a nobis vincendus ut coronemur, quis sit. VI, 289. Adversarius auxilio Christi vincitur. VI, 291. Adversarii et nocentes tolerandi ut phrenetici, parvuli et infirmi. III, 1258. Adversarius tuus cui debes consentire dum fueris in via, quis sit. IV, 542; v, 76, 245, 636, 1171, 1698. Adversarius est voluntatis tuæ sermo Dei, donec fiat auctor salutis tuæ. V, 636.

Adversa quare justis et injustis communia. VII, 20, 21. Amatores hujus sæculi crebrius inter adversa quam inter prospera cordis aures admovent veritati. II, 938. In adversis magis cogitant amatores hujus sæculi evadere unde anguntur, quam capere unde currentur. II, 938. In ferendis adversis constantia. V, 623. Adversis in rebus contra Deum non murmurandum. V, 1557. *Vide* Flagellum. Tribulatio. Non deest suis Deus in adversis. VII, 28. Deus affligi permittit quos diligit. II, 424. Adversitates temporales necessariae sunt exercendæ atque perliciendæ virtuti. III, 1220. Adversitas, vel supplicia quibus puniuntur peccata, vel exercitationes quibus diluuntur. VIII, 588. Adversitates temporales a Deo possunt imperari, et propter Deum debent tolerari. VIII, 451. Adversitas donum est admonentis Dei. II, 957. Ad sedes felicitatis æternæ venire non possumus, nisi temporalibus malis exercitiis non defecerimus. II, 267. In tormentis beati dicuntur pii, quia spe beatitudinis adipiscendæ mala hujus vitæ fortiter perferunt. II, 675. Adversitas quælibet temporalis facile toleratur, ut æterna præna vitetur, æterna quies comparetur. V, 444. Spe beatitudinis adipiscendæ mala hujus vitæ pii fortiter perferunt. II, 668, mala sæculi tolerant recti corde. III, 1025. *Vide* Afflictiones.

Adversitates quibusdam utiles sunt, quibusdam perniciosæ. VIII, 451. Adversitas nulla fraagit quem felicitas nulla corrumpit. IV, 1058, aut quem non decipit sæculi hujus prosperitas. V, 687. Adversitas omnis corporalis atque spiritalis eleemosynis et jejuniis atque orationibus superandæ sunt. v, 1042. Adversitas et prosperitas, utraque cavenda est, ista ne corrumpat, illa ne frangat. IV, 1824. Adversitates devitandæ cum Deus apertissime adiutor est. III, 613. Per malos et iniquos Deus flagellat poenis temporalibus quos voluerit. II, 993.

Adulatio est fallaci laude seductio. v, 1561, falsa laus. IV, 1824. Adulatione plerumque homines mentiuntur. IV, 87. Adulatio comes est omnibus malis. IV, 142. Adulatio oleum peccatoris. IV, 1824; IX, 66. Nemo gratuletur homini qui prosperatur in via sua, cujus peccatis deest ultor, et adest laudator: major hæc ira Domini est. IV, 126.

Adulator. v, 579, 1229. Adulatores laudem suam tanquam oleum venditant stultis. II, 571; IV, 1921; VI, 46. Peccatoribus adulari quantum malum. IV, 581. Adulantium linguæ alligant animas in peccatis; delectat enim ea facere in quibus non solum non metuunt reprehensor, sed etiam laudator auditur. IV, 126. Adulatione trahunt in se, quos ad peccata illectant, et eos tanquam devorant. IV, 87. Adulator, adstipulator est facti. IV, 581.

Adulantes amici pervertunt; inimici litigantes plerumque corrigunt. I, 772. Magis amat objurgator sanans, quam adulator ungens caput. II, 114. Adulatoris lingua plus persequitur, quam manus interfectoris. IV, 839. Non timebis comminatore, si non amas. IV, 675. Aliqui dicunt bona nostra malo animo, alii mala nostra bono animo: utrique cavendi. IV, 449.

Adulteri male utuntur corporis bono. X, 1451. Adultero-

rum membra, et divina opera, et membra naturæ; attamen vitio, et per hoc diabolo subjecta. X, 1407. Adulteri redarguuntur. v, 83. Adulterante virum, non propter carnem, sed propter caritatem dolere debet femina Christiana. v, 85. Adulterorum fœda excusatio. v, 84. An mulier marito permittente possit misceri alteri viro, et vicissim. III, 1254. Historia de hac re. III, 1254.

Adulteræ quævis aliqua damnatione, morte tamen non plectebantur. VII, 82. Adultera mulier cur non fuerit lapidata. IV, 1325. De muliere adultera. v, 109, 1589. Adulteræ mulieris historia in Græcis plerisque exemplaribus non legebatur. VI, 451. Adulter perimanens in adulterio ad baptismum non admittitur. VI, 220, 482. Adulteris poenitentibus recte pax datur. II, 341. Antonini Lex contra adulteros. VI, 474. *Vide* Conjugium.

Adulteræ quædam animæ, quædam fornicariæ. v, 117. *Vide* Fornicatio.

Adulter serpens antiquus. IV, 451.

Adulter ut letatur carne corrupta sic diabolus corrupta mente. IV, 452.

Adulterium, quid sit. VI, 373, unde dictum. v, 345. Adulterii malum quam late patens. v, 78, 83. Adulterium unde malum convincatur. I, 1225. Adulterium, non ideo malum est quia vetatur lege; sed ideo vetatur lege quia malum est. I, 1225. Adulterium duplici præcepto prohibetur. v, 71. Adulterio non solvitur conjugium. VI, 452. Infantes ex adulterio nati non ob hoc peccatores. III, 418. Adulterinis conceptibus Deus juste animas largitur. II, 778. Contra adulteria quidam in totum poenitentiae locum clausurunt. II, 540. De adulterinis conjugii liber. VI, 451. Adulterium inter deos frequentatum. VII, 81. Adulterium carnis, et adulterium cordis. v, 1439. Adulterium animæ colentis dæmonia. v, 76. Adulterium est amare aliquem hominem pro Christo. III, 1497.

Adulterinam pecuniam erogare. VI, 228.

Advocatus, qui causam malam egit, restituere tenetur. II, 663.

Advocati nostri sic Martyres sunt, ut tamen unus sit Advocatus noster Christus. v, 1295.

Adytum templi. IV, 204.

Ædificantium duo sunt genera, aut super arenam, aut super petram. III, 1444. Ædificare in petra, et ædificare in arena, quid. IV, 1535. Ædificant in petra, qui ad tentationes præparant; ædificant in arena, qui felicitatem terrenam promittunt. v, 275. Ædificare aurum, argentum, et lapides pretiosos, quid. IV, 222. Nil amantes præter Christum, ædificant aurum, argentum, etc. Amantes cum Christo terrena, quæ tamen ei non præferant, ædificant lignum, stipulam, etc. IV, 222. Qui ædificat amorem terrenorum super fundamentum regni cælorum, salvus fiet, sic tamen quasi per ignem. IV, 1044, 1045.

Ædificatio civitatis spiritalis. IV, 1620. Ædificatio et dedicatio domus Dei in nobis. v, 1471. Ædificatio in labore, dedicatio in lætitia. v, 1476.

Ædificium Dei sumus, quia qui colit nos, habitat in nobis. IV, 802. Gratia Dei, non meritis præcedentibus ædificamur in locum sanctum Dei. IV, 816.

Æger. *Vide* Ægrotus.

Ægeria nymphea Pompilii conjux habita. VII, 223,

Ægialeus primus rex Assyriorum. VII, 561.

Ægis, scutum Jovis. III, 1056. Unde sic nominatur. III, 1056.

Ægrotudo alterius quomodo suscipienda ex caritate, ut sublevetur. VI, 80.

Ægrotare. Nasci hic in corpore mortali, incipere ægrotare est. IV, 1320. Ægrotare et convalescere non æquæ habet homo in potestate. v, 850, 1269. Ægrotat periculosius, qui se sanum putat. v, 495.

Ægrotorum duo genera. v, 495. Ægrotus et infirmus in quo differunt. v, 277. Æger medico consilium dare non audeat. IV, 1914, 1915. Ægroti concordia cum medico. v, 82. Æger non exauditur ad voluntatem, sed ad sanitatem. v, 1299. Ægrotus præcepta medici observando, non nisi paulatim fit sanus. v, 1270. Ægrotus, qui irridet medicamentum suum, nihil est superbius. IV, 1838. Ægrotantium illicita remedia. v, 1459. Ægrotus sanari nolens remediis superstitiosis, fit martyr in lecto. v, 1301. Ægrotos duos facilius fert sanus unus, quam duo ægroti se invicem singulos: sic malos facilius ferunt boni. IV, 190. Ægrotos omnes Christus medicus invenit. v, 495. Ægroti quo remedio per Christum sanati. v, 496. Ad poculum sumendum exemplo medici Christi invitamur. v, 545, 781. Ægroti multi in lecto diabolus vincentes. v, 52.

Ægroti ad piscinam sanatio figurativa. v, 686, 690, 693.

Ægyptii ex semine Cham oriundi. IV, 1598. Ægyptiorum regnum florebat Abraham temporibus. VII, 497. Ægyptiis tradidit litteras Isis. VII, 597, 599. Ægyptiorum sapientia commentitia, antiquitate posterior est prophetia Abraham.

VII, 597. Et Patriarcharum nostrorum. VII, 599. Ægyptiorum sapientiæ commementiæ antiquitas refellitur. VII, 599. Ægyptiorum sapientia, maxime Astronomia. VII, 599. Ægyptii Geometricam dilexerunt. III, 549. Ægyptiorum mos circa mortuorum corpora. V, 1635. Ægyptii condiendis corporibus mortuorum præcellunt. III, 592. Ægyptiorum religionem casuram prædixit Trismegistus. VII, 248, 251. Et hoc accepit a dæmonibus. VII, 248, 251. Ægyptiis pastores abominabiles. III, 603. Ægyptiis sacrificia Israelitarum abominationes sunt. III, 603. Ægyptii Hebræis proximi dicti. III, 507. Ægyptiorum plagæ decem exponuntur. IV, 1001; V, 67. Ægyptii cur ranis et muscis domiti sunt. III, 2039. In Ægyptiis figura præsentis sæculi. Ægyptiorum spoliatio male a Fausto reprehensa. VIII, 445. Ægyptios ab Israelitis in mutua auri et argenti acceptione decipi, quomodo permisit Deus. VI, 34. Ægyptiorum divitiæ, quas Israelitæ abstulerunt; ipsis erant debite. IV, 1400. Ægyptii spoliati, figura Christianorum proficiendum ex Ethnicorum scientia. III, 64. Ægyptiorum submersio in rubro mari, figura abolitionis peccatorum in baptismo. III, 1722; V, 57. Ægyptiaci dies. III, 2150. Ægyptus. V, 291, 292, 768. Ægyptus terra Cham. IV, 1398. Ægyptus in Hebræa lingua tenebras vel tribulationes significat. IV, 1001. Ægyptus interpretatur afflictio, et figuram sæculi refert. IV, 1477, 1750. Ægypti situs. IX, 423. Eductus populus Dei de Ægypto, quid figuravit. IV, 487. Exitus Israel ex Ægypto mystice exponitur. VIII, 269. In Ægypto frumentorum copia ex inundatione Nili, pasceorum vero e contra. III, 591. Ænân vel Ænân interpretatur Fontes. VIII, 457. Ænânus Proconsul. II, 399. Ænânus Proconsul Africæ. IX, 340, 611, 649, 686. Quo tempore Felicis causam audivit. IX, 687. Æniani sententia qua Felix Aptugnensis purgatus et absolutus est. IX, 340. Ælius diaconus. IX, 315. Æmilianus episcopus. II, 759. Æmilii et Castus martyres. V, 1295. Æmulari ut velint iniquos, moventur boni, cum florere illos vident. IV, 1201. Æmulatio et invidia quid differant. III, 2142. Æmulatio preclivis ad suspicandum in malum. IV, 1435. Æneæ pater, Anchises; mater, Venus. VII, 81. Quo tempore Æneas in Italiam venit. VII, 576. Æneam venisse Carinaginem non est verum. I, 671. Æneas, pius appellatur. VII, 16. Æneæ donus, id est, Romani. VII, 462. Æneas deus a Latinis factus est. VII, 576, 577. Ænigma quid. VIII, 1068, 1069. Ænigma est obscura parabola quæ difficile intelligitur. IV, 546. Ænigmata valent ad amorem veritatis acuendum. VI, 320. Ænigmatistæ poetæ vocantur. III, 739. Æqualitas ipsa vera, atque ipsa vera et prima unitas, non sensu sed mente conspicitur. III, 146. Æquanimitas quomodo servanda. IV, 1212. Æquitas ab æqualitate dicta. I, 1043. Æquitatem perdere Deus non potest. IV, 744. Æonas triginta admittebat Valentinus, quomodo. VIII, 28. Vide Ptolemæus. Marcus. Aer non est prætermisus in Genesis historia. II, 281, 282. Aer quando et cur factus sit. III, 238. Aer, cælum dicitur. I, 865; VI, 292; VII, 684. Aer, cæli et cælorum nomen accepit. III, 263, 279, 281. Aer terræ, aquæ, cælo, firmamento pro sua puritate vel impuritate deputatur. III, 238, 239, 274, 281, 282. Aer Junoni datur. VII, 119. Aerem deum esse sensit Anaximenes. I, 782; II, 443. Aeri infinito rerum causas tribuit Anaximenes. VII, 226, 259. Aer est quid aliud ab æthere secundum Poetas. VII, 149. Ventii, tonitrua, nubes, pluvia, grando, serenitas, sunt in inferiore aeris parte. III, 284. Non in sublimiore. III, 257. Aer comparatione aquarum siccus sentitur. III, 238. Aerem aqua superiorem esse probatur. III, 264. Aer in humidam naturam conversus creditur tempore diluvii. III, 280. Aer quomodo gestandis volatibus avium sit accommodatus. III, 238, 282, 286. Aer alimentum est. I, 1251. sine acre, nullus sensus aut motus corporis. III, 363. Aer est carcer peccantium angelorum. III, 985, 730; IV, 1943. Aeris animalia dæmones. I, 915, 1007. Qui nos acumine ac subtilitate sensuum superant, non ratione. I, 916. Aerius a quo Aer aut. VIII, 39, 40. Aeriani quid addunt Arianis. VIII, 39, 40. Æs inventum ante ferrum. VII, 214. Ære antiqui colebant terram. VII, 214. Æschines. IX, 409. Æschines Atheniensis tragicus actor rempublicam capessivit. VII, 36. Æsculapius deus. VII, 128. Æsculapius deus medicus. VII, 128. ab Epidauro Romam

advocatus. VII, 87, 97. Æsculapio naviganti Romam Epidaurius serpens comes adhæsit VII, 294. Templum Æsculapio consecratum in monte Lybiæ. VII, 254. Æsculapius homo idem et deus. VII, 254.

Æsopi fabulæ. VI, 538. Æsopi fabulas versibus prosecutus est Socrates. III, 1048.

Æstas nostra quæ. IV, 1947. Æstas prosperitatem sæculi, hiems adversitatem designat. IV, 475, 804. Ferventes spiritu per æstatem, novelli in fide per ver significantur. IV, 941. Æstas nostra, Christi est adventus; hiems nostra, Christi occultatio. V, 217.

Æstimare Dei, est ordinare. IV, 1863. Æstimator integer rerum, quis. III, 29. Juste et sancte vivit. III, 29.

Ætates mundi sex. III, 1515, 1461; VI, 15, 338; per sex hydrias significantur. III, 1461. Sex mundi ætates ad sex creationis dies comparantur. IV, 1182. Unde incipiat ætas creatio, et quo finiatur. III, 190. Sex illæ ætates operosæ sunt, in septima speratur requies. III, 190. Ætates mundi septem per septem dies designatæ. III, 190. Ætates quatuor ab Abraham usque ad finem sæculi. VIII, 158. Ætatem sextam inchoavit Nativitas Christi. VIII, 892. Cur istæ ætates sint inæquales. III, 193.

Ætatis gradus. II, 966. Ætatis quot gradus, tot mortes ætatum. IV, 1686. Ætates duæ, senectus et senium. IV, 894. Ætas senioris et senis quo differant. III, 191. Ætas non est, ubi est æternitas. VIII, 773, 774. Ætas etsi longa videatur, cum pervenerit, vincitur brevis, quia finitur. IV, 1613.

Ætates spirituales. V, 1081. Ætates sex hominis cum veleris tum novi. III, 145. Ætas viginti annorum fideles significat. III, 718. Ætas nulla ab uberibus Philosophiæ excluditur. I, 908.

Ætius a quo Aetiani, qui et Eunomiani appellantur. VIII, 40.

Æternitas quid sit. VII, 731. Omnia stant in æternitate. IV, 1623. In æternitate nec præteritum quidquam est, nec futurum, sed præsens tantum. IV, 71. Æternitas non habet quando. IV, 1459. In æternitate stabilitas est, in tempore autem varietas: in æternitate omnia stant, in tempore alia succedunt, alia arceunt. V, 666. Æternitas dicitur longitudo dierum. IV, 1643. Æternitas unus dies, et multi dies, et multi anni. IV, 727. Æternitatis dies simul sunt omnes: ideo saliant. IV, 1147. Æternitatis dies non venit, neque transit; quia nec hesterno præterit, ut veniat, nec crastino urgetur, ut transeat. IV, 1463. Æternitas in verbo quatuor syllabis constat, in se sine fine est. IV, 1898. Vera æternitas est, ubi temporis nihil est. III, 1588. Æternitas quomodo differt a tempore. VII, 321; quomodo exprimitur in Scripturis. IV, 1310.

Æternitas vera solius Dei. VIII, 563. Non ejus æternitatis est hic mundus, cujus æternitatis est Deus. III, 175. Æternitas Dei æternitas semper stans. I, 814. Æternitas, ipsa Dei substantia est, quæ nihil habet mutabile, nihil præteritum, nihil futurum; nec est ibi nisi est. IV, 1511. Æternitate misera melior est temporalis felicitas. VII, 241. Æternitas non est sine veritate et caritate. VIII, 909. Æternitas facta est nobis refugium, ut ad eam de hac temporis mutabilitate fugiamus. IV, 1442. In cælo est æternitas et veritas; in terra duo ista, quod ortum est, et fides. III, 1070. Æternitas quantum ad id quod ortum est valet, tantum ad fidem veritas. VIII, 904. Æternitatem aliquando significat nomen sæculi. IV, 1715. Æternitatis imitatio quædam in vicissitudine temporum. IV, 120. Omnia sæculorum spatia definite si æternitati interminatæ comparantur, sunt nulla. VII, 359.

Æternitas quærenda. III, 1638. Æternitatem, veritatem, beatitudinem omnis homo querit. VIII, 887. Non est hic quod querimus. VIII, 887. Ab omni forinsecus strepitu requiescat, qui cogitare vult annos æternos. IV, 976.

Æternum dicitur cujus temporis finis non est. III, 311, 556. Æternum antecedit tempora, nec clauditur tempore. IV, 913. In æterno neque quidquam præteritum, neque quidquam futurum, sed quidquid est, tantummodo est. VI, 15. Æternum hoc vere habendum, quod nullo tempore variatur. IV, 908. Æternum duobus modis intelligi potest. III, 608, 680. Æternum quod habet initium, est tanquam numerus. VII, 320. Æternum deinceps esse non posse nisi quod semper antea fuisset, falso docebat Platonici. VII, 311. Plato contraria sensisse videtur. VII, 311. Æternum omne est immortale. et non e contrario. VI, 15. Æternum et perpetuum inter se differre Priscillianistæ censebant. VIII, 668.

Æterna bona non carnaliter cogitanda. IV, 488. Æternæ vitæ meritum non apprehenditur nisi dono Dei. III, 419. Ad æterna capessenda quomodo mens efficiatur idonea. VIII, 905. Æterno creatori adherentes et nos æternitate afficiamur necesse est. III, 131. Æternum ardentius diligitur adeptum quam desideratum. III, 55. Æterna ad fruendum, temporalia præstat Deus ad utendum. V, 415. Æternum infernum. I, 768.

Æthan interpretatur Robustus. IV, 1120

Ætherem aliud esse, aliud aerem antiqui Poetæ volunt. VII, 190. *Æther mobilior aere.* III, 225. *Æther, animus Dei mundi.* VII, 212. *Æther Jovi datur.* VII, 119.

Æthiopes nigri, quosnam significant in Scripturis. IV, 938.

Ætiologia. VIII, 68.

Ætna mons flammarum flumina evomit. VII, 111. *Æneis ignibus ita ferbuisse mare legitur, ut rupes urerentur, navium pices solverentur.* VII, 111. *Catinensis urbis tectavi villæ ex Ætna erumpentis diruta.* VII, 111.

Affectantes mala, quamvis aliis ad salutem valeat quod fecerint, bona invenire non possunt. IV, 212.

Affectiones nostræ, motus animorum sunt. III, 1732. *Aliud affectio, aliud affectionalis qualitas.* X, 854. *Affectiones quæ a Græcis πάθη, a Cicerone Constantiæ dicuntur, tres sunt.* VII, 411. *Affectiones seu affectus animi qui a Græcis πάθη, a Cicerone Perturbationes appellantur, quatuor sunt.* VII, 258, 406. *Affectiones quare Deo et Angelis tribuuntur, cum his careant.* VII, 261. *An primi parentes affectiones timoris et doloris habuerint ante peccatum.* VII, 449. *Affectiones cadere in sapientem dicunt Platonici, stoici negant.* VII, 258. *Affectiones quasdam in animum sapientis admittunt Stoici.* VII, 411. *Affectioibus Christus non caruit.* VII, 415. *non tamen ex conditionis infirmitate.* VII, 415.

Affectiones in usus justitie convertit Christiana disciplina. VII, 260. *Affectiones omnes recta vita rectas habet, perversa perversas.* VII, 416. *Affectiones si nulle sunt, tunc recte non vivitur.* VII, 415. *Affectiones seu delectationes suas habent etiam pia opera.* IV, 978. *Affectiones hujus vitæ sunt, non futuræ quæ speratur.* VII, 415. *Affectiones quædam tamen erunt in patria.* VII, 416. *Affectiones corporis tres, sanitas, stupor, immortalitas.* IV, 650.

Affectus homini quasi pedes sunt. III, 1789. *Affectus nostri, pedes nostri sunt in itinere ad Deum.* IV, 1217. *Affectibus ad Deum currinus, non passibus.* VI, 681. *Vox non est ad aures Dei, nisi animi affectus.* VI, 322. *Affectus puniuntur etiam cui non succedit effectus.* VII, 483.

Affinitates futuræ etiamsi Adam non peccasset. I, 603, 615; *contra quam alias crediderat Augustinus.* III, 161. *Affinitas spiritalis.* III, 162.

Afflictionibus laborant boni, dum hic mali florent. IV, 190. *Vide Quare boni malis temporalibus affliguntur.* VII, 20. *Affligi in hac vita iustus expedit.* VI, 98. *Affliguntur homines, ut Deum querant.* III, 863, et ut affectiones suas a terrenarum delectationum fluxu colligant. III, 871. *Afflictionibus purgatur et exerceatur Ecclesia.* III, 23. *Quibusdam parcitur in hoc mundo, ut abundantius torqueantur in altero: quibusdam hic non parcitur, ut ibi parcat.* III, 1577. *Nunquam immerito affliguntur homines.* III, 871. *Vide Adversitas, Tribulatio, Prosperitas.*

Africa tertia pars Orbis. VII, 497. *Africæ dimensio.* VII, 497. *Africa num in meridie.* V, 291, 768. *Africæ situs.* IX, 423. *Africa in ordine credendi non est novissima.* IX, 419. *Africa an communicet Orienti et Oriens Africæ.* IX, 538. *Africa a barbaris divexata.* II, 529. *In Africa facilius corniculas audieris quam, etc.* II, 456. *Afrorum traditorum crimen non potuit maculare Orbem terrarum.* IX, 100, 558, 559, 541. *Vide Donatistæ, Traditores.* *Africa Pelagiana hæresi infecta.* X, 396.

Africanus de Christi Genealogia scripsit. I, 633.

Africanus episcopus. II, 759, 780.

Agamemnon Rex Mycenarum. VII, 572.

Agapes. Sacrificia gentium Christiani non verterunt in agapes. VIII, 383.

Agar ejusque filius, carnales veteris Testamenti significabant. VII, 512. *Agar fugiens a facie Saræ, figura hæresum.* V, 32.

ἄγαν et ἀσέδρα quid differant. IV, 1444, 1509.

Agareni interpretantur proselyti. IV, 1053.

Agellius noctium Atticarum auctor. VII, 259, *cujusdam Philosophi in maris tempestate perturbationem narrat.* III, 551.

Agenorina dea. VII, 122, 123.

Agendum nihil quod ratio non approbaverit. III, 746. *Nemo melius ordinat quid agat, nisi qui paratior est non agere quod divina potestate prohibetur, quam cupidior agere quod humana cogitatione meditatur.* VI, 526. *Quidquid egeris, bene age: et laudasti Deum.* IV, 541. *Actio animæ talis esse debet, quæ tendat ad quietam securitatem, non quæ augeat inquietum laborem.* IV, 1489. *Actio bona perducit ad semper vigilantem quietem.* IV, 1489. *Actio quietorum, et otium beatorum.* IV, 1465. *Ad bene agendum spes non habenda in homine.* X, 886. *Vide Gratia, Opera.* *Agere, nec perficere bonum sive malum, quid sit.* V, 818. *Vide Actio.*

Agri plus est, quam regi. X, 325. *Aguntur homines ut agant.* X, 373, 918. *Agis, si agaris; et bene agis, si a bono agaris.* V, 718, 856.

Agenses in rebus duo cognita Antonii vita nuntium sæculo remittunt. I, 755.

Aggæus, quid et quo tempore prophetaverit. IV, 1467; VII, 593; *propheta erat in captivitate Babylonica.* IV, 1917, *prophetavit reparationem Jerusalem.* IV, 1917. *Aggæi locus vindicatur contra Manichæos.* V, 350. *Aggæus non laetæ Donatistarum schismati.* IX, 670.

aggæa. IX, 235.

Agilis et Romanus a Paulino ad Augustinum missi. II, 122, *ab Augustino cum magna jucunditate suscipiuntur.* II, 122.

aginesis. II, 1063.

Agnes Virgo et Martyr. V, 1250, 1365.

Agnoscere in Scriptura aliquando idem sonat, atque gratum habere. IV, 1374. *Agnoscere Dei multis Scripturæ locis, servare est; non agnoscere, damnare est.* IV, 1856. *Agnoscere Deum peccata, pro non agnoscere.* IV, 947.

agnoxius Episcopus Maximianista. IV, 380.

Agni vel agnæ pro tempore partus ovium. III, 572. *Agnus in lacte matris suæ non occidendus prophetia de Christo.* III, 632. *Agnus Paschalis figura Christi.* III, 608. *Ejus mysteria.* VI, 663. *Agnus significat innocentiam sapientie ruminantis.* IV, 1854. *Agnus immaculatus Christus, quomodo.* IV, 763. *Agnus sequi quocumque ierit, proprium Virginitatis.* VI, 407.

Agon Christianus. VI, 289.

Agonistici appellati a Donatistis Circumcelliones. IV, 1732.

Agonotheta diabolus. IV, 1859.

Agri nomine, castella, municipia et colonie vocari solent. III, 1206. *Ager Domini mundus iste.* III, 198; IV, 1950. *Ecclesia Dei.* IV, 1440. *Agri Domini cultura.* VI, 693. *Duo in agro, clerici sunt qui gubernant Ecclesiam.* IV, 1279, 1750.

Agrariæ leges. VII, 107.

Agricola perdit quod seminat; sic perdenda nunc anima. V, 1456. *Agricultorum peccata.* IV, 886. *Agricola noster est Deus.* IV, 802. *Homines vero operarii hujus Agricola.* IV, 802. *Deo quasi agricolæ, fructus de eo quod seminavit, affertur.* IV, 1518.

Agricultura plurimi delectantur. III, 1504. *Ejus encomium.* III, 1504, 1505. *Agricultura omnium artium innocentissima.* VIII, 37. *In usu esse cepit apud Græcos regnante Argo.* VII, 564. *Ante peccatum non erat afflictio laboris.* III, 378. *Agriculturæ opus allegorice.* III, 379. *Agriculturam cur auditoribus suis permittunt Manichæi, in cæteris accusant.* VIII, 37.

Agrippinus episcopus Carthaginiensis. IX, 606, *prædecessor Cypriani.* IX, 155; *baptizatus ab hæreticis non rebaptizandi consuetudinem deserere prior tentavit.* IX, 153, 154, 140, 145, 159. *Difficultas opponitur.* IX, 155. *Agrippinus etsi aliter sentiret, unitatem non deseruit.* IX, 140.

ajax. VIII, 588.

Αἶων, quomodo latine reddi soleat. IV, 1020, 1187, 1593.

Αἰώνιον. VII, 506.

Alæ duæ caritatis. IV, 1347, 1791, 1952. *Alæ orationis duæ, jejunium et elemosyna.* IV, 482.

Alaricus. V, 624, *Romam evertit.* I, 647; *prima urbis obsidione an. ccccvi exeunte hanc cladem populo Romano infert.* II, 565. *Not. a. Urbe capta jussit inviolatos servari qui ad loca sancta confugissent.* VII, 13, *not. 2, 17, 45, 48.* *Militum Alarici humanitas.* VII, 48.

Alba ab Ascanio redificata est. VII, 89; *quo tempore.* VII, 577. *Alba Romæ mater est propior quam Troja.* VII, 89. *Tullo Hostilio expugnata est.* VII, 89. *Latinorum reges, post Albam conditam, Albanorum reges dicti sunt.* VII, 577. *Albanis impie bellum intulerunt Romani.* VII, 89, *et injuste.* VII, 89.

Albicerius divinus professione apud Carthaginem. I, 925, *consulentibus mira quædam et certa respondebat.* I, 925. *interroganti cuidam ut diceret quid anima voveret; Virgili versum eum cogitare respondit; eundemque versum securus recitavit; licet ineruditus.* I, 915.

Albina mater Melaniæ. X, 359. *Not. Albina, Pinianus, Melania, etc.* II, 471. *Not. Alypium et Augustinum per Hieronymum saluant.* II, 928.

Albinus Acolythus ecclesiæ Romanæ. II, 867, 868, 871, 874.

Albor in cute lepra est, non cando. IV, 937.

Albula fluvius, nunc Tiberis. III, 203.

Album ad Deum pertinere dicunt Manichæi, nigrum ad Hylen. VIII, 396. *Albis vestibus induti post baptismum.* V, 678, 1092.

Alcibiadis tristitia. VII, 413.

Alcinus pontifex factus, licet a genere sacerdotali esset alienus. VII, 606.

Alecto furia infernalis. VII, 38.

Alexander rex atque Pontifex apud Judæos. VII, 606.

Alexander Macedo Alexandriam condidit. III, 795; *regnum ejus magnum locis, sed brevissimum tempore.* VII, 117, *mi*

resplendentissima, sed minime diuturna potentia. VII, 602; in Dei templo hostias immolavit, sed non vera pietate. VII, 608. De sacris deorum ad Olympiadem matrem scripsit. VII, 256, 338.

Alexander vetus hæreticus cuius meminit Hieronymus. II, 252, 286, in epistolam ad Galatas commentariolos reliquit. II, 252.

Alexandra Regina Iudæorum. VII, 606.

Alexandria. VIII, 944, 966.

Alienari a vita Dei, quam magna poena. VI, 329.

Alienatio a sensibus et a spiritu malo, et a bono fieri potest. III, 470, quoniam discrimine. III, 470.

Alienigenæ qui. IV, 648, 721. Alienigenæ, qui totam felicitatem non putant, nisi præsentem. V, 204, 205.

Aliena possidentur, cum superflua possidentur. IV, 1922. Alienum a conscientia, quod alienum ab opere: quod alienum est a conscientia, alienum videtur a scientia. IV, 354. Alienus est, quisquis ex tuis nihil tibi prodest. IV, 553.

Alimentum præter cibum et potum, tertium est alimentum aurarum. X, 513. Alimenta, medicamenta quotidiana. VII, 690. Augustinus a Deo edoctus, ut quemadmodum medicamenta, sic alimenta sumpturus accedat. I, 797, 798. Alimentorum sumendorum regulæ. III, 1537. Alimentum sola salutis causa sumendum. I, 797. Usus alimentorum et ligni vitæ in paradiso. X, 772.

Allegoria quid. IV, 1347; VIII, 1068. Allegoriæ plures species. VIII, 1068. Allegoria quadruplex, historiæ, facti, sermonis et sacramenti. III, 166. Hæc regula in omni allegoria retinenda est, ut pro sententia præsentis loci consideretur, quod per similitudinem dicitur. IV, 116. Allegoriarum utilitas. II, 214. Allegoria usus est ipse Christus in Evangelio. VIII, 70.

Alleluia. Vide Halleluia.

Allevare aliquem, pro interficere. III, 824.

Allogamenta contritionum, sacramenta. IV, 1903.

Allophyli mystice. III, 118; IV, 648, 721.

Almon fluvius non procul ab Urbe in Tiberim influens. VII, 50. Not. (c).

Allogia dicitur, cum epulis indulgetur, ut a rationis tramite devietur. II, 141. Allogiare est epulis indulgere, ita ut a ratione devietur. III, 1423.

Allogi. Hæretici. VIII, 31.

Altare. I, 778; IX, 202. Altare Christi. IX, 220. Altare ligneum. IX, 190. Altare æreale, quod nemo tangit indignus; et altare visibile quod multi tangunt indigni. IV, 195. Altare sublime invisibile, quo non accedit injustus: ad illud altare ille solus accedit, qui ad istud securus accedit. IV, 479. Altare erectum super reliquias Stephani. V, 1438, et super corpus Cypriani. V, 1425. Altaria Martyribus ipsis non eriguntur, sed Deo. V, 1251, 1438. Ad altare Dei recitantur suo loco Martyres et sanctimoniales defunctæ. VI, 423. Martyres ad altare meliore loco recitantur. V, 1251.

Altaris oblatio. II, 637. Altaris sacrificium pro mortuis. VI, 609. Ad altare fieri memoriam sui desiderat Monica in extremis. I, 778. Altare, vel quod accipitur de altari. V, 562. Ex altari dispensatur victima sanæ. I, 778. Recipitur apud Carthaginem mos cantandi psalmos ad altare. I, 634.

Altare spiritaliter fidem accipere debemus. III, 1242. Altare Dei cor nostrum. VII, 280.

Altercandi studium damnatur. III, 1308.

Alternantia in creatura mutabili movere nos non debent. VI, 131.

Altitudo. Nullum corpus est quod longitudine, latitudine, et altitudine careat. I, 1038, 1048. Altitudo corporis, aliæque dimensiones explicantur. I, 1038. Altitudo spiritalis. IV, 1728.

Altus est Deus, et ab humilibus contingitur. IV, 947, 1206.

Alypius Thagaste oriundus. I, 724. parentibus primatibus municipalibus. I, 724. corporis statura brevis. I, 967. Alypii cognatus Romanianus. II, 140. Alypius, natu minor Augustino. I, 724. Augustino amicissimus a primis annis. I, 724. ab eoque frater cordis sui dictus. I, 766. Alypius Augustini Thagaste et Carthagine in Rhetorica auditor. I, 724. Alypius a minori ætate magnam virtutis indolem præferebat. I, 724. Carthagine ut fur apprehenditur, sed mox liberatur. I, 726. Carthagine spectaculis deditus, a Circensium insania revocatur oburgatione Augustini. I, 728; Romam venit ante Augustinum ut jus discat. I, 726. Alypius fortissimus domitor corporis italicum glaciale solum nudo pede olaverit insolito auso. I, 769. Spectaculorum gladiatorum amore incredibili, incredibiliter abreptus est. I, 726. Manichæorum superstitione cum Augustino involvitur. I, 726.

Alypius Mediolanum cum Augustino proficiscitur. I, 727, continentissime vivit. I, 750. Augustinum ab uxore ducenda prohibet, quo simul sapientiæ libere vacent. I, 750. Assessoris munere tertium fungitur. I, 727, 754. Dum assidet Comiti largitionum Italianarum, ejus integritas a potentissi-

mo senatore, et pollicitationibus et minis tentatur. I, 727. Alypius abstinere se ab ærarii Prætoriani usu præ justitiæ amore. I, 727.

Alypius putat credi a Catholicis non esse in Christo animam et mentem hominis, ideoque ad fidem pigre movetur. At postea errorem hunc Apollinaristarum esse intelligit. I, 746. Alypius Augustini ad Deum conversi proposito bono sese adiungit. I, 761. Alypius secedit cum illo in agrum Cassiacum, catechumenus cum catechumeno. I, 766. Disputat cum Augustino de finibus bonorum et majorum. I, 732. Christi nomen litterariis illis lucubrationibus inseri dignatur, sed postea respicit. I, 766. Illic Augustino suam operam confert in edendis libris, de Ordine et de Academicis; interlocutoris personam in istis ita sustinens, ut ipsa ejus verba sint, quæ litteris mandata fuerunt. I, 908. Alypius rēocat Mediolanum nomen inter baptizandos cum Augustino daturus. I, 769. Alypius baptizatur. IV, 169.

Alypius Thagastensis episcopus. IX, 697, 700. Alypium papam et fratrem salutatur Hieronymus. II, 156. Ad Alypium Eusebii episcopi Constantino-politani historiam mittit Paulinus. II, 212, mittit et panem unum. II, 100. Alypius quanti Augustinus æstimaret. II, 90. Alypius ob abdicationem sæculi, ob repulsam carnis et sanguinis, et solitudinem laudatus. II, 95. Alypii historiam Augustinus Paulino scripturum se spondet. II, 110. Alypius ad Sixtum rescribit. II, 867. Alypius et Augustinus Julianam et ejus familiam bonis moribus imbuerunt. II, 848. Alypio et Augustino cohortantibus, nuptiis jam paratis nuntium remisit Demetrias. II, 848. Alypius benignissime ac sincerissime acceptus a Bonifacio Papa. X, 349. In Alypium multa contumeliosa et indigna clamantur Hyponenses cum Pinianum ad presbyterium postulabant. II, 477, 481. Juliani calumnia in Alypium. X, 1065, 1066. Alypius vernula peccatorum Augustini a Juliano dictus. X, 1053. Augustinus Alypio verborum, Alypius Augustino rerum magister effectus est, professione ipsius Augustini. I, 1007.

Amaccura. IX, 221.

Amalech, interpretatur Populus lingens. IV, 1053.

Amam, interpretatur Frater ejus. IV, 1110.

Amaricantes. IV, 88, 796, 816, 1750.

Amaritudo. Quocumque se converterit anima, in terrenis rebus amaritudinem invenit: unde dulcescat non habet, nisi leve se ad Deum. IV, 1083, 1086. Amaritudines dulcedini vitæ temporalis cur Deus miscet. IV, 1213, 1793. Amaritudines miscet Deus delectationibus etiam innocentibus, ut amorem non habeamus nisi vitæ æternæ. IV, 458.

Ambacum Propheta quid quando prophetavit non invenitur. VII, 587.

Ambitiosorum miseria. I, 724.

Ambitrius episcopus. II, 759, 778.

Ambrosius episcopus Mediolanensis. X, 866, laudatur. I, 717. Cælibatus ejus, occupationes et studia. I, 720, 721. Ambrosius in litteris sæcularibus et ecclesiasticis eruditus. X, 1157. Omni die Dominico verbum Dei tractat ad populum. I, 721. Ambrosius diligitur a Monnica perinde atque Angelus Dei. I, 719. Ambrosius benigne excipit Augustinum, qui studiose ipsum concionantem audit. I, 717. Ambrosius, consulenti Augustino quid potissimum de Scripturis legere debeat, quo sese ad baptismum comparet, Isaiam præscribit. I, 769. Augustinus per Ambrosium conversus et baptizatus. X, 645. Ambrosii ore potissimum Deus Augustinum ab errore liberavit, et per illius ministerium gratiam salutaris baptismi huic indulsit. II, 152, 620.

Ambrosii persecutio. II, 177. Ambrosius persecutionem a Justina Augusta Ariana patitur. I, 770. Excubat plebs in Ecclesia mori parata cum Episcopo. I, 770. Tunc Hymni et Psalmi ut canerentur secundum morem Orientalium partium, ne populus mororis tædio tabesceret, institutum est, et ex illo retentum. I, 770.

Ambrosius synaxes ad memorias martyrum prohibet. I, 719. Ambrosius corpora SS. Protasii et Gervasii divinitus delegit. I, 770; VII, 761; IX, 430. Ambrosium adhuc vivum, obsecrabant demones ut sibi parceret. VI, 608. Ambrosius in observando sabbati jejuniis, servandum esse morem Ecclesiæ in qua quisque versatur, respondit. II, 151, 201.

Ambrosii dilectione Paulinus ad fidem innutritus est. II, 102. Ambrosius Paulinus patrem suum vocat. II, 102. Ambrosii presbyter censetur Paulinus. II, 102.

Ambrosii mors contigit an. CCCXCVII, 4. April. II, 151, 152. Notas vide.

Ambrosius hæreticorum expugnator. X, 1368. Ambrosius Pelagio opponitur. X, 381. Ambrosii doctrina opposita Pelagianis. X, 681. Ambrosius peccatum originale agnovit. X, 1052, 1157. Neminem sine peccato esse docuit. X, 284. Ambrosii sententia pro peccato originali. X, 378, 409. Ambrosii testimonia contra Pelagianos. X, 633. Ambrosii doctrina tribus Juliani erroribus opposita. X, 674, 675. Ambrosii fidem et purissimum in Scripturis sensum, ne inimicus qui-

dem, teste Pelagio, ausus est reprehendere. X, 1052. Ambrosium, si viveret, primum seipsum, deinde ceteros emendaturum in materia de peccato originali, dicebat Julianus. X, 1408, 1414. Ambrosius quamlibet sanctus nequam auctoritatis Scripturæ canonicæ comparandus. X, 581.

Ambrosius inter scriptores Ecclesiasticos flos quidam enituisse speciosus, dicitur a Pelagio. 1228, 1230. Ambrosius Pelagii ore magnopere laudatus. X, 581, 583, 584, 409, 410, 436, 445, 466, 632, 661, 671, 693, 1070, 1080, 1137, 1274, 1345, 1378, 1402, 1411, 1412.

Ambrosius Mariæ virginitatem defendebat. X, 445. Hanc ob rem Manichæus a Joviniano appellatus. X, 445. Ambrosius scripsit contra eos qui Dominum profecisse de libris Platonis contendebant. II, 125. Ambrosii de Christi iustitia sensus. X, 1084. Ambrosii sententiam de videndo Deo amplectitur Augustinus. II, 620. Ad veteris legis interpretationem quasi regulam commendans, sæpe inter concionandum dicebat, Littera occidit; Spiritus autem vivificat. I, 722. Ambrosius interpretationem Origenis in quibusdam sequutus est. II, 261.

Ambrosii expositio in Isaiam. X, 632, 633, 634, 647. In psalmum XLVIII. X, 646. In librum Tobie. VI, 579. In Lucam. X, 645, 1034. Ambrosii lib. de Isaac et Anima. X, 671. De sacramento regenerationis seu de philosophia. X, 685, 687, 680. Apologia prophetæ David. X, 632, 645, 1024. Ambrosii liber de Fuga sæculi. X, 633, 634, 689, 1003. De Arca Noe. X, 632, 674. De Bono mortis. X, 655. Liber I. De Pœnitentia contra Jovinianos. X, 632. Lib. de Paradiso. X, 682, 688.

Ambrosiani versus. I, 777.

Ambrosiana Basilica. I, 770.

Ambulare secundum carnem et secundum spiritum. V, 846. Ambulare non secundum hominem, sed secundum Deum. VI, 356. Ambulare nostrum, est fervere in itineribus bonorum operum. IV, 290. Ambulare viam pigrius melius est, quam præter viam fortiter currere. IV, 259. Ambulans in via fidei, perducitur ad speciem. IV, 1854.

Amen vox hebræa. III, 1694. Quare non est interpretata. III, 1694. Quid significet. *Ibid.* Amen, idem ac verum est. V, 1633. Amen interpretatur verum, non quomodocumque, sed mystica religione. VIII, 515. Amen, ad invocationes Antistitum respondet populus. VI, 320. Amen, fideles Eucharistiam accipientes respondent. V, 1247, 1469. Amen et halleluia diebus Passionis et Resurrectionis dominicæ per totum mundum canitur. IV, 177. Amen et halleluia propter sanctiorem auctoritatem servata sunt. III, 42. Amen et halleluia tota erit beatorum actio. V, 1530. Amen amen ad aliquid affirmandum assumitur. III, 649.

Amicitia quid sit. VI, 22; X, 550. Amicitia est rerum humanarum et divinarum cum benevolentia et caritate consensus. I, 941; II, 1071. Amicitia mutuo amore constat. VI, 173. Amicitia similibus moribus confit. III, 243. Amicitia vera ex caritate æternitatis et veritatis manat. II, 667. Non est vera amicitia, nisi eam Deus adglutinet inter ipsi hærentes caritate. I, 696. Amicitia nusquam nisi in Christo fidelis est. X, 550. Illa est lex amicitie justissima, ut sicut non minus, ita non plus quisque amicum, quam seipsum diligat. I, 873.

Amicitia nullius repudianda. VI, 82. Amicitia hominis parum prodest, et quandoque multum nocet: secure optatur amicitia Christi. IV, 1718. Amicitia offerenda his qui eam a nobis petere non audent. VI, 83. Illum in amicitiam receptum possumus dicere, cui omnia consilia nostra refundere audeamus. VI, 83. Temerarium benevolentie judicium cavendum est erga eum, cujus nonnisi bona statim apparent. VI, 83. Ab animo non repellendus, cujus primo non nisi mala innotescunt. VI, 83. Sine fide de amicitia non constat. VI, 173. Amicitie amor amat quod non videtur. V, 1692.

Amicitia alia consuetudinis, alia rationis. V, 1691. Amicitia an propter se solum petenda sit. VI, 21. Amicitia amor sit gratuitus. V, 1692. Amicitia non pensanda temporalibus commodis, sed gratuito amore putanda. II, 667. Amicitia pereunte, connubiorum, cognationum et affinitatum vincula in animo non servabuntur. VI, 173. Amicitia simulata nihil amarius. VII, 633. Amicitia res plena timoris et sollicitudinis. VII, 634.

Amicitia malorum inimica. I, 682. Amicitia mundi hujus, fornicatio est a Deo. I, 670. Amicitias civium Babylonie cum affectas, vide ne incipiat te delectare Babylonia, et obliviscaris Jerusalem. IV, 1768. Miser est omnis animus vinculus amicitia rerum mortalium. I, 697.

Amicum nihil est homini sive homine amico in quibuslibet rebus humanis. II, 493. Bene quidam dixit de amico suo, Divitum solus innox. I, 698. Amicus nullus inter iniquos. IV, 1179. Amicum ille veraciter amat, qui Deum amat in amico, aut quia est in illo, aut ut sit in illo. V, 1472. Amicum propter Deum amat, qui Dei amorem amat

in amico. VIII, 451. Amicus amicum in Deo certius habet. II, 72. Solus nullum earum amicum, cui omnes in illo cari sunt qui non amittitur. I, 699. Beatus qui amat Deum, et amicum in Deo, et inimicum propter Deum. I, 699. Amici veri indicium, si in religione consentiunt. I, 941. Amici non sunt, qui in rebus tantum humanis consentiunt. II, 1072. Inconstantia ejus qui ex caritate amicus est non timenda. II, 250.

Amicorum verorum et bonorum fides non ficta et mutua dilectio consolatur nos in hac vita. VII, 634. Amici arguere metuentes, plerumque minus utiles quam inimici iurgantes. II, 247. Amicus ne admoveat amicum, verecundia impedire non debet. II, 671. Amicus non omnis qui parit, nec omnis qui verberat, inimicus. II, 523. Nihil sic probat amicum, quemadmodum oneris amici portatio. VI, 80. Amicorum vitia non amanda. V, 325. Amicus malum suadens. V, 501. Amici et boni ad bonum, et mali ad malum, multum valent. V, 537. Amicus hominis veraciter esse non potest, nisi fuerit ipsius primitus veritatis. II, 667. Amicus recti non est, qui mallet id quod rectum est non juberi. IV, 823.

Amicus et inimicus nunc vix dignoscitur. V, 322. Amici bona voluntas non videtur, sed creditur. VI, 171. Nec benevolentia ejus nobis constat sine fide. VI, 171.

Amici mors amara, amarior mutatio. VII, 635. Quid in morte amicorum vere consolatur. VII, 635. Prodest aliquid, cognoscere quæ amara et tristia sunt erga carissimos nostros. II, 365.

Amicus Dei non efficitur quisquam nisi purgatissimis moribus et sincera caritate. III, 175. Si voluntatem Dei nosse quisquam desiderat, fiat amicus Deo. III, 173.

Amicus media nocte interpellatur ut det tres panes ad reficiendum amicum. V, 619. Amissionem rerum quas habet natura, devitat. III, 386. In amissione rerum temporalium, nihil perit sanctis. VII, 23.

Amisisse aliquid dicitur, qui speratum non acceperit. III, 355.

Ammanites ex Lot propagati. III, 762.

Amedera. IX, 221.

Ammon interpretatur Filius populi mei, sive Filius mœoris. III, 818; IV, 1053.

Ammonianus episcopus. X, 632, 663.

Ammonius medicus. VII, 761.

Amo. Amare, quid sit. VI, 23. Non amamus aliquid nisi pulchrum. I, 701, 1183. Amari homo unde se putat fieri beatum. VI, 672. Amari incognita an possint. VIII, 952, 964, 971, 875, 974, 910. Qui amat, non laborat. III, 1741. Non omnia quibus utendum est diligenda sunt. III, 27. Quod amas ad tempus, aut subducitur tibi, aut subduceris illi. V, 1633. Sine dolore non pereunt, quæ cum amore possessa sunt. VI, 156, 263. In sæculo non est quod possit amare Christianus. VI, 679.

Anatoria patriæ nostræ cantanda, non vetera. IV, 807.

Amatores lubrici, ut sint formosi fallaces, non curant reprehensores veraces. IV, 282.

Amate Deum, nihil melius invenitis. V, 1531. Ad amorem Dei, magnum incitamentum ex Christi incarnatione ductum. VI, 514, 539. *Vide* Amor. Amari Deus non potest, nisi habeatur. V, 211. Deus continuo cum amatur, habetur. V, 211. Amandus Deus super parentes. V, 1512. Amandus est Deus gratis. V, 903, 1646. Amare Deum gratis, pietas est. V, 568. Amare gratis Deum, quid sit. IV, 626, 658, 265, 1404, 1745. Amare Deum gratis hoc est, de Deo Deum sperare. Ipse sufficit tibi, præter illum nihil sufficit tibi. V, 1469. Si adhuc propter poenas times Deum, nondum amas quem sic times. III, 2049. *Vide* Caritas, Dilectio. Id quod nihil est aliud habere quam nosse, non potest deesse dum amatur. VI, 23. Præceptum diligendi Deum toto corde, nullam vitæ nostræ partem relinquit, quæ vacare debeat. III, 27. Amor iste fluvio comparatur. III, 27.

Amandus Deus propter ipsum, et proximus propter Deum. V, 1472. Amare aliquem hominem pro Christo, adulterium est. III, 1497. Amamus Deum de Deo. V, 210, 923. Novit Deus in unoquoque nostrum, et crisse quod fecimus, et amare quod fecit. III, 1923. Amat Deus suum, etiam in vitiosis, vel salvatione beneficium, vel damnatione judicium. III, 1923. quantum nos Deus, et quales dilexerit, cur necesse est cognoscere. VIII, 886.

Amat recte proximum qui agit etiam ut ipse toto corde, tota anima, tota mente Deum diligat. III, 27. Qui diligit fratrem, Deum diligit, quare. VIII, 957, 958. Quinam et proximum et seipsos juste diligunt. VIII, 956. Amare non sic debemus homines, quomodo quisque turbos. III, 2038. Amamus homines in quibus est aliqua scintilla caritatis, et e contra. III, 1465. Unde amatur aliquis qui putatur justus, et non est. VIII, 966. Bonos imitare, malos tolera, omnes ama. VI, 347. Amandi verum justus, ut sint; qui jam sunt, ardenter diligendi. VI, 344. Quid in his diligendum. VI, 348. Amicus plus amatur quam corpus, etiam e alio homine. I, 1490. Non opus est ut qui amat, exerceat se opem

amico ferendam. II, 1750. Amari cupiebat Augustinus non in se, sed in Christo. II, 1425. Amari et superiores ab inferioribus amant. VI, 315. Amare. *Vide Amor*

Amat semper se et suum corpus homo. III, 27, 29. Præcipiendus est modus homini quo se et corpus suum diligit. III, 28. Amare se, et negare se. V, 1456

Amas caritate, quidquid bene amas. V, 160. *Vide Amicitia, Amor, Diligere.* Tanto sumus dilectione pleniores, quanto saniores sumus a tumore superbiæ. VIII, 957, 958.

Amandi inferiora modus. V, 1654. Amarus factus inmundus, amari non desinit. V, 1419. Amor mundi si habet, non est qui intret amor Dei. III, 1993. Amando Deum efficimur dii: amando mundum, dicimur mundus. V, 678.

Amor pondus est, quo animus fertur quocumque fertur I, 848; II, 677; VII, 342. Amor hoc animis, quod pondus est corporibus. II, 212, 215. Amor manus animæ. V, 691. Pes animæ. IV, 124. Amore anima movetur tamquam ad locum quo tendit. IV, 124. Amor cursus est. IV, 441. Amor vacare non potest. IV, 260, 1618 In eo quod amatur, aut non laboratur, aut et labor amatur. VI, 448. Amor a dolore an vacare possit. IV, 598. Amoris vulnus. V, 1566.

Amor omnia sæva et immania prorsus facilia et prope nulla efficit. V, 444. Amore dura quæque mitescunt. V, 444. Amore trahitur animus. III, 1608. Nihil est tam ferreum atque durum, quod non amoris igne vincatur. I, 1528. Nulla maior ad amorem iuvatio, quam prævenire amando. VI, 514. Amor ipse an amandus est. VI, 25. Amor ipse quo bene amatur quod amandum est, ordinate amandus. VI, 467. Amor ipse amatur. VII, 341. Amoris vicissitudo in amato queritur. V, 211. His rebus maxime animum solemus intendere quas amamus. I, 1184. Quando quisque quod amat, habere videtur, felix vocatur: vere autem felix est, non si habeat quod amat, sed si id amet quod amandum est. IV, 202. Amate, sed quid ametis videte. IV, 260. Nihil aliud curæ esse debet quomodo vivatur, nisi ut quod amandum est eligatur. V, 585. Amor animæ. *Vide Anima.* Amor ad omne recte factum, et ad omne peccatum amor et timor ducit. IV, 1026. Ex amore suo quisque vivit, vel bene, vel male. VIII, 228. In hac vita virtus non est, nisi diligere quod diligendum est. II, 671, 673. Amor cum pravus est, vocatur cupiditas aut libido; cum autem rectus, dilectio vel caritas. IV, 124. Amor et dilectio non differunt. VII, 410.

Amor aut ascendit aut descendit. IV, 1629. Non præcipitur amor nisi Dei et proximi. III, 27. Amor Dei et proximi finis et plenitudo Scripturæ. III, 34. Amor verus quo ordine comparatur. V, 1654.

Amari se jubet Deus ab homine; et nisi faciat, minatur ingentes miseria. I, 665. Summo amore ad Deum tendere jubemur. I, 1516. Quia novit Deus hoc nobis prodesse ut amemus eum, laudando se, amabilem se facit. IV, 1869. Deus sagittat cor amantis, ut adjuvet amantem; sagittat, ut faciat amantem. IV, 1599. Virtus ad beatam vitam ducens nihil omnino nisi summus amor Dei. I, 1522. Omnia nobis dicunt ut Deum amemus; nec cessant dicere omnibus, ut sint inexcusabiles. I, 782. Ad amorem Dei excitat mundi pulchritudo. IV, 1887, 1892.

Amor Dei ex toto corde est cultus Dei, vera religio, recta pietas, debita servitus. VII, 281. Pietas cultus Dei est, nec colitur ille nisi amando. II, 556. Summa et vera sapientia est in præcepto illo primo. Diliges, etc. II, 556. Amor suavissimum Deo incensum. VII, 279. Amor, gemitus columbæ. III, 1425. Amantium mustum sunt piæ lacrymæ contributorum. IV, 1064. Nec amor noster erga Deum sine spe est, nec sine amor spes, nec utrumque sine fide. VI, 252. Qui recte amat, recte credit et sperat: qui vero non amat, inaniter credit, et sperat. VI, 286. Melior est animus cum obliviscitur sui præ caritate Dei. I, 1508. Deus præcipue et solus diligendus, quia nihil eo melius. II, 672. Modus amandi Deum est sine modo amare, ex epist. Severi. II, 419. Non possumus metiri, ut sciamus quantum desit nobis amor ad id quod sat est. I, 848. Totum exigit te, qui fecit te. V, 212

Amor Dei gratuitus spem mercedis non tollit. V, 1483. sicut pii gratis amant Christum, sic impii gratis oderunt. IV, 1452. Amore casto colendus est Deus. IV, 626, 638, 928, 1401. Minus Deum amat, qui cum Deo aliquid amat, quod non propter Deum amat. I, 796. Quod non propter se amatur, non amatur. I, 881. Castus timor venit de amore. IV, 1682. Timore non perit amor, ubi castus est timor. IV, 1592. Amor causa cur bonum recte fiat. X, 586, 788. Amat Deum omne quod potest amare, sivensciens sive nesciens. I, 869. Amare Deum plane non possumus, quia eum non videmus. IV, 1892. Quem cognoscere volumus prius plena caritate diligamus. I, 1331.

Amor Deum facit præsentem. II, 672. Amor Dei facit ut mors non modo contemnatur, sed etiam desideretur. Qui solum Deum amat et proximum propter Deum invictus est. III, 160. Ibi est locus quietis imperturbabilis, ubi non dese-

ritur amor, si ipse non deserit. I, 701. Stans in terra, in caelo es si diligas Deum. IV, 1085. Amando, cor ad Deum levatur. IV, 1085. Quanto plus amaveris, tanto plus adscendes. IV, 1065. Amando Deum adscendis, amando sæculum cadis. IV, 1667. Nondum coepit esse amator Dei, qui eligeret in affluentia bonorum sæcularium semper esse, et faciem Dei non videre. IV, 1089. Necesse est ut parum diligit Deum, qui non ab illo, sed a se ipso bonum se arbitrat effectum. II, 576. Amore Dei nolle laborare, quam pudendum. VI, 448. Amore petiitur, amore quæritur, amore pulsatur, amore revelatur, amore denique in eo quod revelation fuerit permanetur. I, 1525.

Amorem Dei non donat, nisi ipse Deus, nec aliter nisi per Christum. VII, 750. Non amaretur Deus nisi per Spiritum sanctum. I, 745, 848. Quo nisi Deo plenus est, qui plenus est dilectione. VIII, 968. Quis veraciter laudat, nisi qui sinceriter amat? II, 557. Libere laudas, quod laudando amas. IV, 1745. Amor in Deum tunc apparet, si amantur lucra Dei. V, 1558. Agendum est ut cæteri nobiscum Deum ament. IV, 929. Amor Dei principium civitatis cælestis, amor sui principium terrenæ. VII, 456.

Amor Dei in homines commendatur. VI, 514. Amat semper Deus, sive blandiatur sive minetur. VIII, 964. Amoris Christi erga sponsam pignora, Spiritus sanctus et sanguis. IV, 1170. De solo amore Christi in nos certi sumus. IV, 1292. Unde probari queat, an Christus ametur. IV, 1681.

Amanti Deum nec temporalium poenarum, nec imperalium legum, nec gehennarum timor est necessarius. II, 803. Amor Christianus Deo, humanus timor regibus debetur. IX, 45. Si omnes humanæ actionis motus ad Dei et proximi amorem referamus, mundabimur. I, 1186. Dilectionis Dei virtute homo inferiora ordinat, nec ab eis sordidatur. I, 1187.

Amor proximi. Vita bona et honesta non aliunde formatur, quam cum diligitur Deus et proximus. II, 525, 557. Anima tenet ordinem, seipsa tota diligens quod supra se est, id est Deum; socias autem animas, tanquam seipsam. I, 1187. Non diligit proximum tanquam teipsum, si non ad bonum, ad quod ipse tendis, adducis. I, 1332. Si placent animæ, in Deo amentur et ad eum rapiantur. I, 702. Disce amare in creatura Creatorem, et in factura Factorem, ne teneat te quod ab illo factum est, et amittas eum a quo et ipse factus es. IV, 459.

Amandus homo secundum Deum; gula et teipsum sic debes diligere. IV, 1816. Proximum sicut seipsum diligit, qui eum ad similem Dei dilectionem quantum inest perducit. II, 499. Regula dilectionis proximi est, ut quæ sibi quisque vult bona provenire, et illi velit; et quæ sibi accidere mala non vult, et illi nolit. III, 161. Qui diligit proximum, agit quantum potest, ut salvus corpore salvusque animo sit; quodque ad animam pertinet, ut primo timeat, deinde diligit Deum. I, 1554. Cum omnibus quos pariter diligit homo prodesse non possit, nisi conjunctionibus prodesset malit, injustus est. III, 163. Non sic ab homine homo diligendus est, ut diliguntur affines et cives, propter necessitudines temporales, quas odisse oportet. III, 161. Amare hominem, ut ex eo aliquid temporalis voluptatis aut commodi capias, foedum et detestabile vitium est. III, 161. Facile est malos odisse, quia mali sunt; rarum eos diligere, quia homines sunt. II, 654. Præcepto de diligendo Deo et proximo, non litteræ philosophorum, non leges civitatum comparandæ. II, 524. Hominem recte diligere non novit, quisquis eum non diligit qui hominem fecit. II, 1072. Illud maxime timendum est, ne se quisquam credat, contempto proximo, ad Deum quem diligit esse venturum. I, 1532. Nullus certior gradus ad amorem Dei, quam hominis erga hominem caritas. I, 1187, 1531. In amore proximi; sunt quasi cubacula caritatis Dei. I, 1187.

Amor hominis in hominem alius rectus, alius perversus. V, 1690. Amoris liciti gradus. V, 1690. Amor parentum. V, 1512. Uxoris. V, 501, 1515. Filiorum. V, 566, 1513. Inhumanum est non amare in homine quod homo est, sed amare quod filius est. I, 161. Amemus Dominum, amemus Ecclesiam ejus; illum sicut patrem, istam sicut matrem. IV, 1140.

Amor inimicorum. Cur Dominus præceperit diligendos inimicos, et odio habendos parentes et filios. I, 615. Qui inimicum odit, is odio se ipse gravius vastat, quam aut inimicum vastet, aut ab inimico vastetur. I, 674.

Amores duo, socialis et privatus. III, 437. Amores omnes prius sunt in hominibus de se, et sic de alia re. V, 1654. Qui se diligit, non aliud esse vult quam beatus. VII, 279. Solus se novit diligere, qui Deum diligit. I, 1531. Se spiritaliter diligit, qui ex toto quod in eo vivit, Deum diligit. I, 152. Nisi diligit Deum, nemo diligit se ipsum. II, 499, 768. Timere et amari velle ab hominibus non propter Deum, misera vita est et foeda jactantia. I, 803. Duo tantum præ-

cepta carnis data sunt, quia homo et Deum et seipsum eadem dilectione diligit. II, 672. Amor sui non diu subsistit in se, sed cito in vanis evanescit. V, 583. Sibi placentes multum Deo displicent. I, 806. Animus si placet sibi, tanto fit minor, quanto se cupit esse majorem. I, 1308. Amor sui perversus, verius est sui contemptus. V, 1457. Amor sui, causa cur a Deo ad infima deflectitur. VII, 1006, 1007. Amor sui prima hominis perditio. V, 583. Amor privatus et superbia, fontes malorum. III, 436. Amor sui animam turbat. VII, 396.

Amor Dei et amor sæculi opponuntur. V, 482, 633, 694, 1312. Amandus est solus Deus; omnis vero iste mundus, id est, omnia sensibilia contemnenda, utendum autem his ad vitæ necessitatem. I, 1327. Creatura si diligitur ab homine qui negligit Deum, fit penalis dilectori suo. I, 158. Amor Dei, amor proximi caritas dicitur; amor inuadi, amor huius sæculi cupiditas dicitur. IV, 260. Vitia quæ sunt in amore. VII, 632. Amor rerum vanarum et noxiarum poena primi peccati. VII, 784. Amor rerum inordinatus, non ipsa res in vitio. VII, 336. Peccatum ipsum non amatur, sed ipse inordinatus amor creaturæ est peccatum. V, 445. Amor sæculi non comparatur amore Dei. V, 694. Amor Dei inquit amorem creaturæ, et e contra. III, 1647, 1091. Amor temporalium rerum non expugnatur nisi aliqua suavitate æternarum. I, 1190. Amor rerum terrenarum viscum est pennarum spiritualium. V, 646, 1413. Amas sæculum, absorbebit te; amatoris suos vorare novit, non portare. V, 482. Amore eorum quæ forissecus sentiuntur, computrescent interiora. III, 845. Amore subduntur homines creaturis, et subditi judicare non possunt. I, 783. Deus jubet nos tolerare, non amare præsentia. IV, 251. Amore rerum etiam concessarum ædificatur fœnum, stipula, etc. IV, 1043. Amando res noxias miseri; habendo, miseres. IV, 202. Propitius Deus, cum male amamus, negat quod amamus; iratus dat amanti quod male amat. IV, 202. Cum id amamus, quod vult Deus ut amemus, procul dubio daturus est nobis. IV, 202. Amor mundi laboriosus. I, 1186. Amorem perniciosissimum rerum corporearum vera et divina philosophia monet frenare. II, 63. Quæ remedia contra amorem rerum vanarum et noxiarum Deus opposuit. VII, 783. Amorem suum ab eo quod abesse a se invito potest, disjungere nititur Augustinus. II, 63.

Amor utilis, et amor noxius. V, 1634. Amor illicitus. V, 1330. Amor tartareus. IV, 1816. Deum esse amorem turpis et vitio favens finxit libido. VIII, 374. Amoris impuri vis. V, 384, 883. Amor turpis quantas molestias habet. IV, 1331. Amor immundus in ina præcipitat, amor sanctus ad superna levat. IV, 1618. quisquis amat carnaliter, necesse est ut cum zelo pestifero amet: at amor sapientiæ sine zelo. IV, 310. Amori corporeo cum animus moritur, dulce vivit. II, 72.

Amando bonum, nos meliores efficimur. IV, 1869. Tales sunt homines, quales sunt amores. V, 584. Non faciunt bonos vel malos mores, nisi boni vel mali amores. II, 672; V, 1417. Amores duo contrarii possunt esse in homine. VII, 341.

Amor egenus et indignus ita diligit, ut rebus quas diligit, subiciatur. III, 251. Amor est gravior non proficiens ex indigentia. VI, 315.

Amor justitiæ castus, unde probatur. V, 963. Vide Timor. Amor justitiæ, non pœnæ timor, innocentiam parit. IV, 1190. Amore lex impletur, non timore. V, 199, 1171. Amore et timore differunt homo novus et vetus, et utrumque Testamentum. V, 81, 207. Amor inflammatur, timor humiliatur. IV, 1027. Ex ipsius amoris vario affectu virtus quadripartita. I, 1322, 1330. Vide Dilectio, Testamentum, Lex, Caritas, Homo, Odium.

Amorrhæi, interpretantur Amaricantes. IV, 1750.

Amos Propheta quid et quo tempore prædixit. VII, 583, 585. Amos propheta eloquentia quam sana. III, 96.

Ampelius episcopus. II, 759, 780.

Amphitheatrum. V, 334, 1026. Amphitheatrum ludorum gladiatoriorum. I, 726. Amphitheatri cruenta certamina. VI, 639.

Amphionis fabula. VII, 570.

Amplitudo quid sit. VI, 22.

Amisanti vallis. X, 1069.

Amulius frater Numitoris. VII, 577, 578, expulso fratre Albæ regnavit. VII, 91. Amulius decimus quartus ab Æneæ rex in Latio. VII, 577.

Amurca, oleum. V, 121, 137.

Amynas octavus decimus rex Assyriorum. VII, 369.

Anabadi quid sint. IV, 413, 1596.

Anachoretarum institutum laudatur. I, 1338.

Analogia quid. V, 364; VIII, 69.

Anania et uxoris ejus saluti spiritali, morte corporali consulebat Petrus. IX, 84; hæc correptio non fuit seyerior. V, 799. Ananiæ et Sapphiræ credendum est quod post hanc

vitam pepercerit Deus. V, 799.

Anastasis suscitatio, *Ἀνάστασις* resurrectio. III, 487.

Anastasius Pontifex Romanus. IX, 300. Anastasio Papæ Rufinus libellum obtulit. II, 719.

Anastasio episcopus Maximianista. IV, 376.

Anathema unde dictum et quid significet. III, 810.

Anathematizare mortuum Cæcilianum paratus Augustinus, si crimina in eum objecta probentur. II, 791.

Anatomicam artem continet ars medicinalis. X, 528.

Anatomici medici. VII, 791.

Ananenses clerici (Sisinnius, Martyrius et Alexander) a Gentilibus occisi. II, 556.

Anaxagoras auditor Anaximenes. X, 776. Quid de rerum causis sensit. VII, 226. Solem esse lapidem ardentem non vero deum dixit. VII, 601. Mentem deum esse dicit. II, 442, 443.

Anaximander auditor et successor Thaletis. VII, 226, quo tempore claruit. VII, 582. Quid sensit de rerum principiis. VII, 226. Mundus innumerabiles admisit. VII, 326.

Anaximenes discipulus et successor Anaximandri. VII, 226, quo tempore claruit. VII, 582. Aerem deum esse credidit. I, 782; II, 443. Aeri infinito rerum causas tribuit. VII, 226. Anaximenes deos ex ære ortos credidit. VII, 226. Contra Anaximenes et Anaxagoræ sententiam de Deo Cicero disputat. II, 443, 444.

Anchises pater Æneæ. VII, 81.

Ancilla et servi nos sumus. IV, 1633.

Anconæ extructa memoriæ Stophani ante ipsius corporis detectionem. V, 1443.

Ancones et Anconisei. III, 764.

Antius Marcus rex apud Romanos. VII, 92, 582; rex quintus. VII, 591.

Andabatarum mos. X, 1057.

Andreas. Apocrypha Scripturæ sub nominibus Andræ et Joannis. VIII, 626.

Andreas ex insula Capraria (monachus). II, 189.

Androgyni seu hermaphroditi. III, 294; VII, 486.

Androniche Hectoris uxor a Pyrrho in Græciam abducta, eique nupta. VII, 83.

Andromeda uxor Persei, in cælum post mortem recepta. VII, 572. Stella nomine Andromedæ appellata. VII, 572.

Anthon Aegyptius, ad quem scripsit Porphyrius ut de divinitate demonum doceretur. VII, 288.

Angulus copulans duos parietes Christus. IV, 712, 1222.

Angusta via ambulandum est, ut concupiscentiæ carnis exuantur. IV, 682. Angustatus es in terra, migra in cælum. IV, 1736.

Angelorum nomen latius acceptum. I, 602. Angeli, latine nuntii. III, 1596; V, 64, 230, 691; VII, 468. Angelus, latine nuntius, officii nomen est, non naturæ. IV, 1348, 1737; V, 64. Angelus, natura spiritus est; cum mittitur, fit angelus. IV, 1348. Angeli, spiritus rationales, cælestibus corporibus præsidentes. VI, 708.

Angelorum creatio. III, 222; per lucem primo die facta intelligitur. III, 268. Angeli non sunt coeterni Deo, nec tamen passi vicissitudinem temporum. I, 851. An Angeli potuerint semper esse. VII, 363. Angeli de substantia Dei geniti, secundum Manichæos. VIII, 308, et post Christum a Patre geniti. VIII, 581. Manichæorum error de Angelis post Christum a Patre genitis, refellitur. VIII, 582.

Angeli quandonam creati sunt. VII, 324, 347. Angelorum creatio an anterior quam mundi. VII, 343. Angelorum creationem non evidenter expressit Scriptura. VII, 324, non tamen prætermisit Scriptura. VII, 324, 347. Angelica creatura prima omnium creata est. III, 326, quare. III, 328. Angelica natura dies est primitus conditus. III, 334. Angeli quomodo creati, aut Deo non coeterni, si semper fuisse intelliguntur. VII, 364. De Angelorum creatione quibus conditionibus licet disputare. VII, 345.

Angelorum origo, informatio, et beatitudo, a Deo trino. VII, 558. Nihil melius instituit Deus quam Angelos. VII, 751. Angelorum pulchritudo. V, 136. In Angelis prima omnia creata est sapientia. III, 315. Angeli beati, sapientia creata. I, 851. Angelos Deus creavit simul eis et condens naturam et largiens gratiam. VII, 337. Angeli secundum aliquod temporis spatium, non prius fuerunt tenebræ. VII, 327. Angelos sanctos sine Dei amore nunquam fuisse credendum est. VII, 337. Angeli adhæserunt continuo luci creati. III, 317. Ex quo creati sunt Angeli ipsa Verbi æternitate pia et sancta contemplatione perfruuntur. III, 270. An omnes Angeli æqualis felicitatis ab initio creati. VII, 329.

Angelorum cognitio matutina et vespertina. VII, 343. Quæ am Angelorum cognitio dicitur vespertina et matutina. III, 334, dies et vespere. III, 315. In Angelica cognitione dies vespera et mane. III, 315, 326, quomodo. III, 316, non tamen inde ignobilior ista cognitio. III, 316. Lucem creatorem et se in illa viderunt Angeli in puncto creationis. III, 317. viderunt etiam se in se. III, 317. Angeli in ipso Verbo

Dei prius noverunt rationes æternas creaturarum, deinde in ipsis creaturis. III, 513. Angelica cognitio in creatura non remanet, sed creaturam refert in laudem Dei. III, 515. Sexta repetitione Angelicæ cognitionis matutine et vespertine, consummata est universa creatura. III, 515. Dies vespere et mane an simul in cognitione Angelica initio creationis et nunc. III, 516. Angeli non tantum in Deo norunt quod absconditum est, sed etiam hic eis apparet cum efficiuntur. III, 335. Angeli quomodo Deum Trinitatem cognoscunt. VII, 345. Angeli concordissima contemplatione Verbi Dei, sunt unus dies quam fecit Dominus. III, 515. Angeli creaturam melius norunt in Verbo, quam in ea ipsa. VII, 543. Ordo quo Angeli opera Dei noverunt. III, 517, 520. Angeli in Deo veritatem incommutabilem vident, et secundum eam suas dirigunt voluntates. III, 590. Angeli mysterium regni cælorum noverunt a sæculis. III, 354. Angeli cogitationes nostras, etiamsi nolimus, noverunt; nos autem ipsorum, nisi ostendantur, nosse non possumus. III, 473. Quomodo sensibilia cognoscunt. III, 269. Angeli unde temporalia et mutabilia certius noverunt. VII, 265. Angeli nunquam in futurorum cognitione falluntur. VII, 274, 275. Angelis numeratum est, quod homini videtur infinitum. IV, 1906. Angelis cognitio temporalium et mutabilium vilis est. VII, 265. Ineffabili modo de actibus suis æternam veritatem tanquam legem incommutabilem consulunt. IV, 1009. Quomodo veritatem Dei consulant. VI, 146. Angelis sive bonis, sive malis Deus loquitur multis modis. V, 102; quomodo illis loquatur. III, 591.

Angelorum omnium natura bona. VII, 349. Angelica natura ipso vitio quo misera est, optimam se institutam docet. VII, 755. Angeli natura mutabiles. I, 831; III, 153. Angeli mali, non a Deo mali sunt conditi, sed peccando facti sunt mali. VIII, 561; recedentes a summo bono. X, 819. Angeli cum libero arbitrio creati. VII, 731. Angelorum bonorum permansio, malorum casus, per liberum arbitrium. X, 932, 935. Quare Deus liberum arbitrium malis angelis non ademit, cum præsciret eos illo male usuros. VII, 751.

Angelorum genera duo secundum Porphyrium. VII, 505. Genus duplex Angelorum admittendum esse non habetur ex Scriptura. III, 439. Inter Angelos bonos et prævaricatores, vel præscientia, vel opere, Deus divisit. VII, 546. Angelorum diversitas non ex natura, sed ex voluntatibus et cupiditatibus. VII, 549, 553. Bonorum et malorum discretio quando facta. VII, 553. Angelorum societates duæ, una bona, altera perversa, lucis et tenebrarum nomine declarata. VII, 546. Angelorum bonorum et malorum discretionem significari aquarum discretarum nomine quidam putant. VII, 547, 548.

Angeli prævaricatores quatenus ante peccatum participes fuere sapientiæ, non potest definiri. VII, 527. Angeli prævaricatores non obtinuerunt excellentiam sapientis beatæque vite. VII, 527. Angeli prævaricatores an ante peccatum aliquam beatitudinem habuere, etsi non præsciam. VII, 529. Angeli prævaricatores aut minorem acceperunt gratiam, aut minus aduti sunt quam qui steterunt. VII, 557. Quomodo Angeli qui steterunt amplius aduti quam qui ceciderunt. VII, 557. Angeli quomodo extrinsecus adjuvantur. III, 391. Angelorum et hominum sic Deus ordinavit vitam, ut in ea prius ostenderet, quid posset eorum liberum arbitrium, deinde quid posset suæ gratiæ beneficium, iustitiæque iudicium. X, 952. Angeli desertiores immortales simul et mortui. VII, 402. Angeli mori potuerunt, quia peccare potuerunt. VIII, 767.

Angelicæ ruinæ causa, superbia. III, 453, 457, 441; IV, 1608, 1625; VII, 751. Angeli tanto minus quam nos peccare debuerunt, quanto meliores nobis fuerunt. III, 1925. Angelorum lapsus nihil Deo nocuit. VI, 335. Tanto damnabilior iudicata est Angelorum culpa, quanto sublimior erat eorum natura. III, 1925. Cur irreparabiliter cecidit Angelus. X, 1585. Cur nihil gratiæ Deus illis reparandis contulit. III, 1925, 2122. In eorum locum succedet pars hominum reparata. VI, 246.

Angeli de paradiso spiritali ceciderunt. VII, 1419. Angeli peccantes in huius aeris caliginem detrusi sunt. III, 750. Iis aer est velut carcer. VII, 546. Angeli desertiores, et vitiatos, possessores ac consortes hominis peccatoris. VI, 215. Angeli reprobi, exterminatores et angeli iracundiæ. III, 156. ultimi servi. III, 156; caro dicuntur. VII, 470; in secundam mortem post ultimum iudicium sunt præcipitandi. VII, 402; communi orbis incendio non sunt consumendi. IV, 1313; sensu doloris non carebunt. VII, 402.

Angeli an habeant corpora. II, 555; VII, 467, 468. Angelorum corpora. I, 626; IV, 1094; V, 1262. Angelorum caro quo sensu dici possit. V, 1622. Angelorum corpus spiritale. VIII, 870. Qualia sint, in quibus apparuerunt corpora, et quomodo mentibus ingerant visiones, difficile explicatur. VI, 260; VII, 870. Angeli per verum corpus assumptum apparent. V, 104. In corporibus apparuerunt quæ videri et

tangi possent. VII, 468. Angeli cum sint spiritus, an corporaliter cum mulieribus possint coire. VII, 468. Angeli apud Abraham vere manducarunt. V, 1617. Angeli qui apparuerunt, cibos, non quia indigebant, sed quia volebant et poterant, sumpserunt. VII, 596. Angelus manducat non ex necessitate, sed ex potestate, et ut hominibus congruat. V, 1618. Deum in Angelis an et quomodo Abraham et Sara agnoverint. III, 557, 558. Angelus apparens vice Dei, Dominus appellatus. V, 65. Angelus gestans personam Dei apparuit Jacob. V, 57. Angelus luctans cum Jacob, et teneri se nolens, quid significet. V, 58. Angelus qui apparuit Manue significabat Christum. III, 824. Angeli animalia. VII, 267. Angelorum ministerio, vox Patris in monte, et species columbæ visa, potuerunt fieri. II, 747. Per Angelum quandoque Deus loquitur. IV, 1395.

Angelorum beatitudo ex Deo solo. VII, 220, 275, 549, 553. Angeli Deo debent quod sunt, quod vivunt, quod iuste vivunt, quod beate vivunt. IV, 895. Angelis præceptum dedit Deus ut laudent illum. IV, 1941. Angelus lux est, non in se ipso, sed in Deo. VII, 325. Angeli hinc beati, unde et nos, etiam secundum Platonicos. VII, 279. Angeli beati nunquam sunt peregrinati, sed ita formati, ut sine ullo defectu contemplationis, sine ullo intervallo mutationis, æternitate et incommutabilitate Dei perficiantur. I, 851. Angeli eo beatiore, quod nunquam peregrinati sunt. VII, 525. Angeli in sublimibus sedibus non Deo coæterni, sed de sua sempiterna felicitate securi. VII, 528, 529, 546, 557. Angeli æternitate Dei sunt firmi, veritate certi, munere sancti. VII, 284. Angeli beati stabiles, non natura, sed voluntate, quia magis Deum quam se diligunt. I, 133. Angeli facti sunt de sua nunquam casura stabilitate securi. VI, 246. Non posse peccare facta est Angelis sanclis merces meriti. X, 956. Angeli non essent beati, si beatitudinis suæ incerti essent. III, 456, 457. De nullo eorum, ne peccando fiat diabolus, formidamus. VI, 359; X, 1117.

Angelorum naturæ convenit, ut Deo adhæreant. VII, 550. Angeli beati, liberaliter Deo serviunt: neque hoc Deo, sed ipsis prodest. I, 153. Angeli æterno Dei imperio liberaliter, quia suaviter, serviunt. VIII, 418. Angeli a contemplatione Dei nunquam resiliunt. III, 590. Angeli fiunt participes æternitatis, veritatis et voluntatis Dei. III, 590. Angeli sancti nunquam deserunt Deum. VIII, 614. Angelus cum avertitur a Deo fit immundus. VII, 325.

Angelorum panis. I, 1286. Angelis Deus ipse est tanquam vita victusque communis. VII, 751. Verbo vite tanquam pane suo cibantur. III, 1978. Angelos Verbum Dei incorruptibiles incorruptibiliter pascit. IV, 995. Angelorum cibus et satiety. VI, 707. Angeli in Verbo Dei requiescunt in sancto silentio. VI, 531. Angeli habent contemplationem et actionem suam. VIII, 418. Angeli quomodo vident faciem Patris, ita et nos videbimus Deum sicuti est. II, 606. Naturam Angelicam nihil prorsus delectat illicitum. III, 455.

Angelorum perfecta iustitia. III, 1634; X, 601. Angelus non secundum Angelum, sed secundum Deum debet vivere. VII, 407. Angeli in comparatione Dei iustitiz, non iusti, quomodo. VIII, 677. Angelos etiam sanctos, adhuc a peccatis suis esse purgandos, male asserebant Priscillianistæ. VIII, 674. Pro Angelis Christus non est mortuus. VI, 261. Angeli opera sunt Christi. III, 1823. In Angelis diffusa caritas per Spiritum sanctum. VII, 557.

Angelorum numerus nobis ignotus. VII, 457.

Angeli beati, officio superiores animis rationalibus, non natura. I, 1287. Angeli majores quidem homine, sed corrupto. VIII, 803. Ad Angelorum multitudinem, omne genus humanum, ad unam comparatur ovem. VIII, 727.

Angelorum quæ sint differentiz, et an ex eorum numero sint sidera, incertum. VI, 259. Beatos spiritus inter se differre credit Augustinus, sed quid differant, nescire se fateatur. VIII, 678. Angelis hominem præponere, quia pro eo Christus mortuus est, quid est aliud, quam de impietate velle gloriari? III, 1924.

Angelos creare corpora tantum, non animas voluit Plato. VII, 575. Creare inde sequitur. VII, 575. Angeli creare non possunt. III, 404. Angeli sive boni sive mali, non creatores. VIII, 876, 878. Ne nilius quidem naturæ quamlibet minimæ creatores. VII, 375, 374. An Creatori cætera facienti ministerium præbuerunt. VII, 374. Angeli nonnullam operam præstare possunt, ut aliquid creetur. III, 404. Materia corporali visibilium elementorum possunt uti Angeli, et boni et mali. IV, 1001.

Angelis beatis solus Deus imperat, ipsis autem universus mundus subjectus est. I, 1287. Quænam beatis Angelis subditæ creaturæ. III, 590. Angeli cælorum præpositi super potestates aereas. IV, 1385. Ex illa lege faciunt quidquid hic fit. IV, 1385. Gentes alienigenas sub Angelis Deus constituerat, portionem sibi faciens populum Israel. IV, 1121. Cur Angelis tribuantur affectus, cum peragunt officia. VII, 261.

Angeli officium est, ut animam restituat ante conspectum Domini. VIII, 727. Angelus quomodo ad Deum venit. VII, 484. Angeli boni non possunt esse medii inter miseros mortales, et beatos immortales; possunt mali. VII, 268.

Angeli sive boni sive mali, ad beatitudinem obtinendam mediatores hominum esse non possunt. VII, 276. Angelorum bonorum favor nobis necessarius ad beatitudinem assequendam. VII, 304. Angeli miserantur nos, et iuss Domini auxiliantur nobis. IV, 751. Angeli Deo offerunt orationes nostras. IV, 1009. Quomodo Angelus dicatur intellectum dare homini. IV, 1553. Angeli de salute hominum lætantur. IV, 1579. Angeli cum exaudiunt, Deus in eis exaudit. VII, 291. Angelos sanctos ad homines mitti dicunt Christiani, Platonicis non placet. VII, 276. Angeli adiutores nostri. VI, 69, 258. Quanta nobis misericordiae officia impendant. III, 31. Sine dolore et gemitu id præstant. VI, 69. Angeli in obsequium, non in adiutorium Christi, mitti potuerunt. IV, 666. Quando et quomodo manibus portarunt Christum. IV, 1166. Angeli in Ecclesia ascendunt et descendunt super Filium hominis, quomodo. IV, 507.

Angelos quomodo spectat hominum redemptionem. VI, 261. Homini sapienti amicos Angelos esse volunt philosophi. VII, 627. Angelorum amicitia nobis manifesta esse non potest. VII, 636. Amicitia Angelorum per bonæ voluntatis similitudinem querenda. VII, 252. Angeli dæmonibus amici esse non possunt. VII, 252. Angeli beati honorantur a nobis caritate, non servitute. III, 170. Angelos venerantur et amant Christiani, sed non illis sacrificant. VII, 654. Angelis iis qui sibi sacrificari iubent, non sacrificandum, docet vel naturæ sensus. VII, 294, 295. Angeli nolunt nos sibi sacrificare. VII, 284. Angeli divinos honores nolunt, et apertissime quandoque respuerunt. VII, 298. Angeli, nec cultum nec sacrificium exigunt. VII, 303, 304. Angelus ideo in Apocalypsi prohibet hominem adorare se, quia talis apparuerat, ut pro Deo posset adorari. III, 564. Angeli nolunt se pro Deo coli. IV, 1090, 1246, 1757. Angeli milites sunt, non norunt querere gloriam, nisi Imperatoris: si autem suam quæsierint, ut tyranni damnantur. IV, 1357. Angeli sancti ideo dii nusquam forte in Scripturis appellati, ne illis homines latræ cultum exhiberent. IV, 1757, 1757. Angelos imitandos potius quam invocandos admonet Porphyrius. VII, 304. Angelis iis qui nolunt sibi, sed uni Deo servire, credendum est de beata vita. VII, 295. Angeli et homines, vivum sacrificium Dei, vivum templum ejus. VII, 303, 312, 357.

Angeli boni et mali habent quædam opera similia. III, 443. Multa per Angelos agit Deus. VII, 220. Quemadmodum in hoc mundo operentur non novimus. III, 405.

Angelorum quanta potentia. IV, 1252. Angeli boni, potentiores malis. III, 444; VII, 717. Angelorum potentiam omnis homo desiderat, sed non iustitiam. IV, 1232. Angelis malis bene utitur Deus. IV, 1002. Malis quæ homines patiuntur, an præpositi quidam sint angeli mali. IV, 1596. Angelis malis utitur Deus, non solum ad puniendos malos, sed etiam ad probandos et manifestandos bonos. IV, 1001. Mala morum per malos Angelos exerceri in eos qui illis divina æquitate subduntur, convenientissime creditur. IV, 1001, 1003. Dolores corporum plerumque immittuntur ab angelis satanæ. IV, 1709. Angelos malos non propter iustitiam, sed propter malitiam poena humana delectat. IV, 105.

Angeli reprobi infima ministeria appellantur. I, 156; IV, 105; et angeli iracundiæ. IV, 105.

Angeli, cives Jerusalem. IV, 1901. Angeli et homines sancti una civitas Dei. VII, 284, 325, 357. Angelorum cives sumus. VII, 797. Quatenus Angelis, etiam in terra carnis conditione habitantes, jungi possumus. VII, 252. Angeli proximi nostri deputandi sunt. III, 31. Potest mens humana divinitus rapi ex hac vita ad angelicam vitam, antequam per istam communem mortem carne solvatur. II, 610. Paulus raptus ad vitam Angelicam. II, 610.

Angelorum celestis habitatio. IV, 1093. Angeli beati, domus Dei. I, 830. Templum Dei. IV, 1776; V, 1190. Curia celestis Imperatoris, celestis militia. I, 748. Angeli beati, excellentissima et sancta Dei ministeria. I, 170. Angelica ministeria, cursus Dei dicuntur. VII, 692. Membra Christi ad Angelorum æqualitatem divinæ gratiæ largitate perducta sunt. III, 1924, 1925. Angelos imitari gratiæ beneficium. X, 1164. Angelis futuros nos æquales non desperamus, quibus Angelorum Dominus ministravit. III, 574; IV, 1776. Angeli sancti deorum nomine possunt intelligi. VII, 275. Et ita appellantur in Scriptura. VII, 275. Angeli etiam Dei, homines nuncupati. VII, 468. In Scriptura nuncupantur viri. VIII, 808, 810. Nomine virorum solent appellari. III, 802. Sed nomine animarum non solent significari. I, 601, 612.

Angeli appellari solent homines aliquid nuntiantes. VIII, 527. Angeli omnes qui salutem cœlestem hominibus annuntiant. V, 1544. Angeli dici possunt Israel. IV, 1901. Dicuntur oves et boves. IV, 114. Angeli organa cœli. III, 879. Angeli nomen universæ supernæ civitati tribuitur. III, 334.

PATROL. XLVI.

Angeli beati dicuntur cælum cœli. I, 330.

Angelum videndi etsi potestas non est, ut videre possimus, promerendi gratia est. II, 604. Deus nunc fortasse videtur a quibusdam Angelis, eo modo, quo videtur sicuti est. II, 603.

Angeli ascendentes et descendentes in scala Jacob, quid significant. IV, 1577. Angelus movens aquam piscine. V, 690. Angelos Ecclesiarum septem de quibus in Apocalypsi, Tichonius intelligit Ecclesias. III, 81.

Angelorum codex. I, 832.

Angelus cuique adhibitus. VII, 680.

Angelus præpositus cuique rei visibili. VI, 90. Angeli his corporalibus judicandis et administrandis præstant. III, 484. Angelici hæretici. VIII, 32.

Anna vidua magni meriti. V, 1657.

Angustia. Per angustias transitur ad locum latitudinis. V, 1366.

Animus pseudodiaconus Celestensis. II, 928. Alienæ, scil. Pelagii blasphemæ, frivola verba subministrat. II, 928. Not b. Ejus libros ab Eusebio presbytero suscipit Hieronymus. II, 928. Anianus Traduciani nomine Augustinum aut Hieronymum designare videtur. II, 928. Latinate donavit hominibus Joannis Chrysostomi. II, 928.

Aniciana familia. II, 645; VIII, 574.

Anima. Quæstio de anima valde difficilis. III, 363, 366; X, 520. Nec facile solvitur ex Scripturis. III, 415. Aa eo ipso, quo distat natura nostra a pecore, de origine animarum disquirere ac disserere novit. X, 532. De natura spiritus et animæ nostræ multa ignorare, an vitio dari possit et debeat. X, 550. An turpe sit animæ, hæc ignorare. X, 528. Et magnum doctrinæ Ecclesiæ detrimentum. X, 498. Animarum originem ad nos forte non pertinet in hac vita nosse. X, 520. De origine animæ incerta erat Machabæorum parens. X, 814. Vincentii Victoris sententia de animarum origine difficultatibus plena. X, 508. In quæstione de origine animæ quid cavendum. X, 495, 484. Quatuor devitanda in quæstione de origine animæ. X, 493, 494. Undecim quæ cavenda sunt in quæstione de anima. X, 546.

De anima opiniones duæ. III, 412. Animæ origo tribus modis intelligi potest. III, 410. Quatuor de illius origine sententiæ. I, 1294. Anceps Augustinus de origine animæ. X, 150, 489, 490, 501, 506, 523, 525, 547, 1400. De ejus origine nihil definit Augustinus. II, 588, 717, 857. Et Hieronymum consulit sicut et Marcellinus. II, 864. De origine animæ nihil certi in Scripturis canonicis comperit Augustinus. II, 862. Circa originem animarum varia expendantur Scripturæ testimonia. III, 412, 413, 414, 419. Quatuor de origine animæ sententiæ. II, 776. Quæcumque sententiarum de origine animæ vera sit, Deum sine dubio laudandum esse voluit Augustinus in libro de libero arbitrio. II, 587. Qui aliquam ex quatuor sententiis Augustini de animarum origine, cæteris tribus rejectis vult propugnare, aut aliquid de Scripturis, quod non possit aliter accipi, proferat, aut rationem tam certam, ut contradictio nulla existat. II, 590. Versus 7 capitis 12 Ecclesiastæ adhiberi potest ad deferendam quamlibet quatuor sententiarum Augustini de animarum origine. II, 587, 589. In quæstionibus de animarum origine, cavendum ne negetur originale peccatum. II, 728, 729, 882, 732, 753. Quidquid de animæ origine cujuslibet inquisitione vel affirmatione disserit, si contra peccatum originale est, verum esse non potest. X, 608. Anima unde sit, a Deo est. III, 366, 411, 412, 418.

Anima non est a se ipsa. VI, 11. Anima Deum habet auctorem. VI, 11. Anima omnis non nisi a Deo esse potest. VIII, 93. Anima magis tribuenda Deo, quam lux sensibilis. VIII, 93, 99. Animæ omnes per Christum creatæ et conditæ. VIII, 93.

Animam de nihilo esse factam non credebant Manichæi; sed ejus, cujus est Deus, esse naturæ dicebant. VIII, 54, 35. Manichæorum error de anima. X, 1325. Anima non templum Dei, sed pars aut membrum ejus secundum Manichæos. VIII, 589, 381. Animam esse ipsam Dei substantiam Manichæi dicunt. III, 361. Et id quod Deus est. VI, 296. Animam esse a propria Dei substantia, Stoici, Manichæus, et Hispana Priscilliani hæresis censuit. I, 1237, 1242. Priscilliani error de anima. VIII, 666, 667, 668, 671, 672. Animam de nihilo esse factam non credebant Priscillianistæ. VIII, 668, 669, 670. Sed ejus, cujus est Deus, esse naturæ dicebant. VIII, 44. Et esse partem Dei. VI, 525. Sicut et Gnostici. VIII, 27. Animam a Deo factam, non ex nihilo, sed ex semetipso, error Victoris. X, 477, 512. refellitur. X, 477, 512.

Anima ex Deo est, non de Deo. VIII, 117, 549, 669. Anima non est Deus. VIII, 116. Non substantia Dei. III, 366, 372; IV, 1822. Anima non est natura Dei, sed illam participando potest illuminari. II, 541. Anima non est de ipsa substantia Dei. III, 356, 358, 412. Anima quoniam mutabilis est, facta esse de Deo qui immutabilis est, non potest. X, 477. Anima non est pars Dei contra Manichæos. II, 721; VIII,

(Trois

549, 614. Non est pars Dei, sed magnum bonum. v. 835. Animam portionem esse Dei dicere, et blasphemia est et hæresis. x. 496, 498.

Anima fatus Dei, sed non de ejus substantia. vii. 573, 402. Animam non esse partem halitus Dei ostenditur. x. 512, 513. Insufflatio Elisæi in faciem pueri, frustra adducitur ad probandum animam partem esse Dei fatus. x. 814, 136. Anima et Deus, non unius ejusdemque naturæ. x. 497. Animæ naturam a natura Dei distinguunt philosophi. iii. 361. Animam Deo coeternam putabant Platonici, quo fundamento. vii. 311. Animam, Angelos, dæmones, unius esse substantiæ, sed pro meritis distinguunt, asserebant Priscillianistæ. viii. 668. refelluntur. viii. 674, 676. Anima non est ex Angelis. iii. 411. Animæ ratio causalis non fuit inserta in natura Angelica. iii. 368. neque in creatura corporea. iii. 368. Animam rationalem ex irrationali fieri, nonnulli philosophi putarunt. iii. 360. Animam mulieris ex anima viri factam, quidam opinati sunt. iii. 407. refelluntur. iii. 408. Anima non est ex terra. iv. 1518. Anima Adæ non ex aliqua creatura. iii. 414.

Animarum propaginem Occidentalis Ecclesia solebat sentire. ii. 864. Animas ex traduce esse Tertullianus, Apollinaris, et Occidentaliū maxima pars censuit. ii. 719. De animarum traduce, opinio Tertulliani et Manichæi. x. 1218. De hoc errore Catholici a Pelagianis accusati. x. 1218. Animæ quomodo traduci possint, non potest explicari. ii. 862. Per semen concumbentis transfundi etiam semen animæ, volunt Traduciarii. iii. 424. In anima non est materia seminis manifesta, aut ratio seminis occulta. iii. 425. Animæ an sint ex traduce, an de novo creentur, ambigit Augustinus. iii. 425. Sententia Traduciarii de animarum creatione de novo, præponderare videtur. iii. 426; eorum argumenta. iii. 415, 418, 422. Animarum propaginem unde nonnulli adstruere putant. x. 491. Animarum propaginem defendentium testimonia solvuntur. ii. 863. Quid cavendum Traduciariis. iii. 426. Animas a Deo, non ex propagine fieri, an aliqua Scripturæ testimonia evincant. x. 484, 485, 486, 487, 488, 507. Anima an sit ex traduce, nihil corti Scriptura habet. x. 196. nec ex Scriptura potest demonstrari. x. 492.

Anima si ex traduce non est, ex nihilo est, non ex Dei natura. x. 487. Anima non de Deo nata, sed creata est. ii. 858. Anima a Deo facta, non ex se ipso, sed ex nihilo. x. 477, 497, 499. Anima an ex nihilo. iii. 358, 414. facta est ex nihilo. viii. 117. Animas de cælo lapsas esse putarunt Pythagoras, Platonici, Origenes. ii. 718. Animas vixisse antequam ista corpora gererent, Plato docuit. viii. 1011. Opinio Platoniorum de vita animæ ante corpus, figmentum. x. 402. De animæ incarnatione, quatuor sententiæ. ii. 587, 723.

Animas pro diversitate peccatorum, diversa corpora meruisse, sensit Origenes. vii. 336; refellitur. vii. 337. Anima non detruditur in corpus, propter mala sua demerita. ii. 717, 727, 731, 858. Animus pro diversis meritis, in diversa corpora detrusus esse, non dicendum. iii. 343, 419. Animæ non habent aliqua merita antequam corpori inserantur. iii. 413, 419, 421, 422. Animæ in carne peccati creantur, ut meritum comparent. iii. 418. Anima, an ad corpus venit propria voluntate, an Dei nutu. iii. 568. Si proprio nutu corpori inserta anima, non fuit præscia futuri. iii. 369.

Anima an a Deo descendit, necne, magna questio videtur Augustino. viii. 116. Animæ origo qua sit ut sit in corpore, Augustino etiam seni ignota. i. 587. Animas olim conditas, in thesauro Dei haberi, quidam Ecclesiastici existimant. ii. 719; urgentur. ii. 732. Animas Deum per infinitum tempus, atque ita semper dare, sicut semper est ipse qui dat, error Victoris. x. 515. Animas viri et mulieris prius creatas quam corpora, Scriptura non permittit credere. iii. 343. Hieronymus Marcellino insinuavit suam esse sententiam, singulas animas novas nascentibus fieri. ii. 747; et suam sententiam exposuit in opusculis contra Ruffinum. ii. 719, 864. Animarum novarum sine propagine insufflationem, deinde minime prohibet Augustinus. x. 495. Difficultates circa creationem animarum de novo. iii. 410; x. 483. Animæ si creentur singulæ singulis, quomodo peccatum originale contrahant. ii. 723. Anima quatenus secundum Vincetium, peccato originali obnoxia, si non sint ex traduce. x. 502. Animam ante peccatum meruisse esse peccatricem, et inquinari per carnem, error Victoris. x. 477, 478, 516; refellitur. x. 478, 481, 482, 502. Anima ante carnem, aliquem statum et aliquod meritum an habuit. x. 501; habuisse aliquem statum bonum, et meritum bonum, error Priscillianistarum. x. 515. Animam ante carnem alibi peccasse, ut damnaretur in carnem, dici non potest. x. 482; nec ob delicta alibi commissæ, in corpora meritis suis convenientia detrudi, in iisque magis minusve affligi. x. 126, 127. Animam meritis aliquod perdidisse per carnem, tanquam boni meriti fuerit ante carnem, error Victoris. x. 515. Error de animarum peccato ante corpus unde. v. 905.

Anima peccato originali non est obnoxia nisi per carnem. x. 479. Animam per carnem reparare habitudinem priscam et per illam renasci, per quam meruerat inquinari, error Victoris. x. 516. Anima, quatenus originale peccatum contrahat, anceps Augustinus. x. 507. Quid secundum fidem de anima tenendum putabat. x. 525. Animæ, cum ex Adam non veniant, tamen ex illo justam sortem damnationis inveniunt, nisi ad remissionem peccatorum renascendo perveniant. ii. 864. Animæ parvulorum ingemurabiles, quas Deo certum est sine baptismo de corporibus exituras, quomodo juste dentur in damnationem. ii. 778. Animas innocentes et mundas non implicat Deus peccato, eas carni peccatrici admiscendo. x. 478. Anima data corpori ut bona faceret. vii. 310. Animas novas creari asserentium solvantur testimonia. ii. 863.

Animæ passiones esse ex terreni corporis moribundis membris putarunt Platonici. vii. 711; refelluntur. vii. 408. Anima propter originale peccatum miserabili ignorantia prægravatur. x. 180. Vitium animæ non natura ejus, sed contra naturam ejus est, nihilque aliud est quam peccatum et poena peccati. iii. 141. Non sicut peccatum in animæ potestate est, ita etiam poena peccati. i. 1171. Anima etiam renata, ab omni peccato et ignorantia non potest esse libera in hac vita. vi. 60. Anima motibus perturbatur sæcularibus secundum suas inferiores partes. iv. 1887. Anima desideriorum diversitate verberata, portat plagas saucia, divisa per amores multos. iv. 1887. Sanitas animæ quando firmissima erit. i. 1171.

Anima an et quomodo condita in primis sex dierum operibus. iii. 358, 366, 368, 409. Anima quid sit, vix potest exprimi. iii. 366. Utrum anima sit corporea. x. 534. Animarum non Deum, sed Angelos creatores esse de igne et spiritu, volunt Seleuciani. viii. 41. Animam aerem esse quidam putaverunt. vii. 326. Anima non est aeria. x. 534; non est ignis, aer, aut aliquod corpus. viii. 981, 982; non est ex elementis. iii. 358, 362, 363, 366. Animam quintum corpus esse Aristoteles dixit, Plato nullum. vii. 773. Animam ex atomis esse Lucretius scribit. viii. 72. An animæ creationem materies aliqua præcessit. iii. 358; non potest dici qualis fuisset ista materies. iii. 559. Anima si de materia facta, saltem de materia spiritali. iii. 370.

Animam immortalem quidem, sed eam corpus esse contendit Tertullianus. viii. 46, 47; x. 499. Animas ex traduce fieri qui putant ex sententia Tertulliani, eas esse corpora volunt. ii. 861. Animam corpus esse credere, qui ex parentibus eam creari opinati sunt. iii. 423; alii idem sensere propter arentem divitis linguam. iii. 376. Tertullianus quia incorpoream cogitare non potuit. iii. 427. Colorem aerium et lucidum et sensus, animæ dat Tertullianus. iii. 427. Animam crescere substantia, noluit Tertullianus. iii. 428. Quid de incrementis animæ sensit Tertullianus. iii. 428. Quid alii qui eam corpus esse crediderunt. iii. 425. Animam de corpore ornari accipere et cum corporis incremento protendi et crescere absurdum est dicere. x. 541, 545; animam se subtrahere cum membra præciduntur, Victoris sententia. x. 540. Animæ quantitas molis quidem nulla, fusa per totum librum de hoc argumento editum. i. 1037, 1038; quantitas vero virtutis distincta in septem gradus, per ordinem ad corpus, ad se ipsam, ad Deum. i. 1076.

Animam esse corpus alius error Vincentii Victoris. x. 477. Anima non est corpus. iii. 372, 425, 426, 365; neque ex ullo corpore. iii. 365. Anima non est corporea. iii. 480, 363, 364, 366; vi. 671; x. 538, 539, 544; non est qualitas corporea. iii. 426; non est temperatio corporis. i. 1029; Aliud anima, aliud organa corporis. iii. 365. Potest tamen habere similitudinem corporis et corporaliū membrorum. iii. 480, 481, 363, 364. Fieri potest ut sit in anima similitudo quadam corporis, nec ipsa sit corpus. x. 540. De animæ conformatione. vi. 27. Desistentibus nuntiis sentiendi et ministris movendi, anima abscedit. iii. 364; his autem deficientibus ejus intentio turbatur. iii. 364. Unde sit ut anima abstrahatur a sensibus. iii. 364. Anima delectatur tenitis, vel contristatur offensis corporis sensibus. iii. 1584. Non parvuli animæ malum, tristitia. iii. 482.

Anima non est subdita corporibus, ne quidem celestibus. iii. 278. Ut vel anima ex corpore afficiatur, vel corpus ex anima, faciunt congruæ rationes in sapientia Dei incommutabiliter viventes. viii. 877. Anima quatenus læta aut tristitia patitur. x. 540. Anima vere læta aut tristitia patitur, et si non per corpora, sed per corporum tantum similitudines seruiat. x. 540, 542. Animæ vox in dormiente, quæ. iv. 1347. Anima dolet cum corpore, dolet sola in corpore, dolet et extra corpus. vii. 711. Aliud est in anima quo corpora vera sentimus, aliud quo similia corporibus, non corpora cernimus, aliud quo nec corpora nec corporum similitudinem contuemur. x. 542. Falsum est quod si anima est incorporea, careat forma. x. 537. Unde error eorum qui opinantur animam esse corpoream. viii. 978, 979.

Anima si corpus est, sequitur etiam Deum esse corpus. III, 426. Anima si corpus est, erit et sexus. X, 342. Utrum anima humana magicis carminibus evocata, vivorum conspectibus apparere possit, corporis lineamenta gestans. VI, 144. Animæ corpus vel quasi corpus, quod vehiculum nonnulli dicunt. II, 78.

Anima utrum sit spiritus. X, 535, 545, 546. Anima spiritus est, non corpus. II, 858; est simplex quiddam et propriæ substantiæ. I, 1035; spiritalis est, incorporea, vicina substantiæ Dei. IV, 1886.

Anima caro nominatur, cum carnalia bona adhuc appetit. VI, 194. Anima secundum se vivens, est carnalis. V, 854. Animæ cupiditates, quatenus carnis dicantur. X, 802. Anima terra dicta est. III, 225. Anima iniqua terra dicitur. III, 1257.

Animæ humanæ excellentia. III, 1431; V, 429. Anima nihil potentius, nihil sublimius. III, 1585. Anima ad imaginem Dei facta. V, 563. Nihil melius in natura animæ, quam quod ad imaginem sui Creatoris facta est. VIII, 1039, 1040. Anima secundum quid facta sit ad imaginem Dei. VIII, 1040. Animæ rationales, Angelis officio quidem impares, sed natura pares. I, 1287. Si quid aliquando eorum quæ Deus creavit, est melius anima, hoc peccato ejus sit, non natura. I, 1078. Animam factam, corpus autem licitum a Deo, putant quidam. IV, 1551. Animæ præstantia supra res corporeas. III, 364. Philosophorum opiniones de animæ substantia refelluntur. VIII, 978, 981, 982.

Anima et spiritus duo quædam sunt, sed sæpius uno nomine nuncupantur. X, 493. Anima aliquando cum mente, aliquando excepta mente, intelligitur. VI, 15. Animæ caput, meus, et spiritus. IV, 74, 77. Animæ pars duplex, intellectualis et spiritalis; utriusque differentia. VII, 287. Animæ pars superior mens rationalis. IV, 1887. Animæ partes inferiores. IV, 1887.

Animas duas constituebant Manichæi. VIII, 94, 95, 255. Manichæi error de duabus animabus, altera mala, altera bona, deque earum commixtione ac pugna. X, 1518, 1519. Animarum duo genera non haberi, ex deliberatione in malam et in bonam partem sequitur. VIII, 108, 109. Animarum an diversæ naturæ, quia sunt diversæ voluntates. VI, 27. Animæ tres gradus juxta Varronem. VII, 212. Animæ rationales trium generum sunt. VII, 238. Animæ intellectuali quantum Platonici tribuant. VII, 308. *Vide* Mens. Anima quomodo aut in somnis, aut corpore exonerata, cognoscat. X, 541.

Anima omnis a veritate habet, ut omnino anima sit. VI, 11. Cum coeperit esse capax rationis, aut a sapiente mente regitur, aut ab errore. III, 1518. Anima nostra errore ac stultitia irretita, viam, si qua est, querit veritatis. VIII, 75, 76. Animæ oculus mens. II, 1658. Animæ lumen Deus. III, 479. Ex Deo est quidquid intelligit anima, sicut valet. III, 480. Anima intelligendi potentia, de rerum varietate, deque ipsa cogitatione judicat. VIII, 186. Cum anima intellectuali visione Deum videt, etiam supra se videt illum. VIII, 480. Cum lumen illud anima conatur intueri, palpitat infirmitate et minus valet. VIII, 479. Anima quædam legit in æterna Dei luce. IV, 1888. Ut Deum resque divinas et spiritalis intelligat, a lumine oculorum se avertit. III, 562. Anima nisi se ipsa super se effundat, non pervenit ad cognitionem substantiæ incommutabilis. IV, 1712. Animæ cur præceptum, ut se cognoscat. VIII, 977. Quomodo seipsam quærat. VIII, 979. Anima omni voluit Deus inseminare initia intellectus, initia sapientiæ. V, 667. Anima capit rerum infinitarum imagines. IV, 1886. Animam humanam habere vim quamdam divinationis in seipsa, nonnulli volunt. III, 464; impugnantur. III, 464. Anima, mala non disceret, si non faceret. VII, 310.

Animæ humanæ falsas promittit beatitudines Plato. VII, 776. Anima unde beata. VIII, 1051, 1052; unde ærumnosa. VIII, 113, 115; unde misera. VIII, 127, 1051, 1052. Anima beatitudinis amissæ non reminiscitur, sed Dei. VIII, 1052; et regularum justitiæ. VIII, 1052. Animæ, ut beata sit, corpus omne fugiendum ait Porphyrius. VII, 387, 390. 776, 799; refellitur. VII, 390. Animæ felicitati non obstat corpus incorruptibile. VII, 794. Anima letabitur in corpore in quo gemuerit. VIII, 794. Anima cum Deo solo, in Deo solo, de Deo solo est beata. III, 1584, 1585; VII, 257. Animæ quies in solo Deo. II, 212, 213. Anima non habet ultra Deum, quod appetat. X, 240. Anima bene uti potest corporali felicitate servando ordinem in creaturis, si eam fecerit servire Creatori. II, 539. Animam beatam esse non posse nisi participato lumine Creatoris, noverunt Platonici. VII, 277. Novit et Plotinus VII, 279. Animam, etiam cum sapientiam perceperit, transire de beatitudine in miseriam et vicissim, quidam tenent. VII, 361; quam impium et absurdum, hoc asserere. VII, 369, 370, 371; hanc sententiam ipse Porphyrius refecit. VII, 310, 392, 795. Animæ si rediturae sunt ad corpus, beatæ esse non possunt. V, 1136. Animarum spes hic esset felici-

cior, quam in illa felicitate. V, 1136. Anima si semper ejus miseria et beatitudo alternat, non vere beata. VII, 319. Ex transitu animæ de beatitudine in miseriam, et vicissim, quomodo veritas elicitur. VII, 795. Animæ rationalis pax in quo sita est. VII, 640, 642.

Anima est immortalis. III, 372, 1737. Animæ vita post mortem adstruitur in numeris. III, 736. Animæ immortalitas probatur. I, 896, 897. *Item* in libro de hac re scripto. I, 1021. Ad indagandam solius animæ immortalitatem, vix pauci ingeniosissimi et eruditissimi pervenire potuerunt. VIII, 1025. Qualem beatitudinem invenerunt, qui ad indagandam ejus immortalitatem pervenire potuerunt. VIII, 1023. Animæ immortalitas modum quemdam habet. VIII, 1040. Anima modo suo immortalis. V, 428. Anima est immortalis, non ita ut Deus. II, 588, 721. Animas cum corporibus mori, et in fine sæculi utrumque resurgere, dixerunt Arabici. VIII, 46. Animas quidam Philosophi crediderunt esse mortales, alii immortales: utriusque sententiæ varia placita. VII, 601. Animam immortalem et miseriam vel beatitudini obnoxiam permanere tenuerunt philosophi multi. II, 589.

Anima licet immortalis, est mutabilis. III, 365, 1548, 1565; VI, 38. Id ostenditur contra Manichæos ex ipsorum doctrina. VIII, 584, 585. Anima vel in deterius, vel in melius mutari potest. III, 356. Animæ mutabilitas quæ. III, 359. Anima cum sit immortalis, quomodo mutabilis. VIII, 669. Anima, quia mutabilis est, non propriæ est. III, 1685. Anima est quodammodo mortalis, quia est mutabilis. III, 1588; VIII, 768. Anima, mortalis aliquo modo intelligi potest. III, 372. Quomodo mortalis. VI, 194; VIII, 883.

Anima et vitam et mortem suam habet. VIII, 1040. Animæ vita Deus. III, 1550, 1586; 1737; V, 415, 428, 881. Anima corporis sui vita, vita ipsius animæ Deus. V, 1248. Sicut tota vita corporis est anima, sic beata vita animæ Deus est. I, 783, 791, 1263. Animæ vita sapientia. VIII, 614, 616. Veritas. VI, 240. Animæ anima fides. III, 1754.

Anima quomodo mori potest. V, 428. Animæ mors duplex. VII, 710. Animæ mors, deserit a Deo. VII, 577. Animæ mors insipientia. VIII, 614, 616. Hæc est mors animæ, ut Deum nesciat. III, 835. Animæ quæ mors pejor est, quam libertas erroris? II, 963. Anima immortalis simul et mortua potest esse, quo sensu. VII, 402. Ea vitando vivit anima, quæ appetendo moritur. I, 837. Non alia salus animæ est, aut renovatio, aut reconciliatio auctori suo, nisi ut omnia corporea contemnat universoque huic mundo renuntiet, uti præcipitur in mysteriis. I, 1057.

Anima sine caritate mortua est. III, 1462. Anima mortua quid significat. III, 711. Animæ mortuæ motus tres, fastus elationis, delectatio libidinis, venenum curiositatis. I, 857. Animæ mortuæ corpus sepulcrum est. IV, 1117.

Animæ resurrectio. III, 1550, 1552. Animæ mors et resurrectio. VII, 665; VIII, 890, 898. Resurrectio animarum fit per substantiam Patris et Filii æternam: resurrectio corporum per dispensationem humanitatis Christi. III, 1591, 1592. Anima quomodo resurgit a peccato. III, 432. Ut mors carnis differatur, omnes sedulo laborant; ut mors animæ evite ur, vix aliqui curant. III, 1747. Anima sine gratia redire non potest. VIII, 1007. Se ipsam vulnerare potuit, sanare non item. V, 1269. Animæ suscitatio differt a suscitatione corporis. IV, 893. Animæ vivæ quare sic dictæ. III, 259.

Anima qualis sit. VI, 639. Animæ meritum non ex gradu corporis quod inhabitat, pensandum. VII, 240. Animæ non possunt dici magis vel minus bonæ, nisi vel moribus vel differentia temperaturæ corporum. III, 421. Anima media inter Deum et corpus. III, 1585. Inter Creatorem et creaturas. II, 539. In meditullio quodam rerum est ordinata. III, 201. Superior anima, solus Deus. I, 1170. Anima sub Deo et supra cætera collocata. VIII, 538, 547, 591, 592, 977, 1051. Anima habet infra se carnem, supra se Deum. VI, 710. Anima Deum dominum habet, servum corpus. IV, 1887. Anima, unum est in rebus proximum Deo. I, 961, 1077.

Anima subdenda Deo, animæ caro. V, 715. Animæ colendus est Deus solus, qui solus ejus est auctor. I, 1078. Animæ bonum Deo adherere. VI, 58. Oportet animam et regi a superiore, id est Deo, et regere inferiorem, id est corpus. I, 1170. Anima in medio quodam constituta, legem accepit, hæere superiori, regere inferiorem. IV, 1887. Deus subjicit animæ corpus, animam sibi, et sic omnia sibi. I, 1079. Anima tanto minus subditur Deo, quanto minus Deum in ipsis suis cogitationibus concepit. I, 1201. Rationalis anima si Creatori suo serviat, cuncta ei cætera servient. I, 1231. Intenta in Deum anima magis est, intenta autem in corpus minus est. I, 1170. Ut serviat sibi caro, serviat et illa Deo. VI, 711. Animæ famula est caro bene obediens. IV, 1887. Anima infelix est, quæ a corpore expectat consilium. IV, 1887. Anima cum se ad Deum refert, sacrificium est. VII, 283.

Animæ motus omnes nihil aliud quam voluntates sunt. VII, 409. Animæ propter amor, amore movetur tamquam ad locum, quo tendit. IV, 124. Anima non movetur pedibus, sed affectibus. III, 1741. Anima ad Deum levanda, tamquam vas ad fontem. IV, 1834. Anima nisi sitiât, non recte irrigabitur. IV, 1350.

Anima non habet ex se lumen, non habet ex se vires, etc. IV, 704, 1858. Anima non per seipsam, sed participatione lucis Dei est pulchra et virtute pollens. VIII, 261. Anima rationalis ut luna splendescere debet. III, 740. Anima non potest justa, salva, sapiens, aut beata esse, nisi participatione incommutabilis boni. II, 571. Anima sit bona, casta, pia, etc., participatione bonitatis, castitatis, pietatis quæ in Deo est. III, 1684. Anima humana non vegetatur, non beatificatur, non illuminatur, nisi ab ipsa substantia Dei. III, 1584. Anima nostra est ad Deum, quod aer ad lucem. VII, 326. Anima si ad lucem suam attenderit, tenebratur; si ad lucem Dei, illuminatur. IV, 1261. Anima dat ipsa sibi consilium ex luce Dei per rationalem mentem, unde concipit consilium firmum in æternitate Auctoris sui. IV, 1887. Anima avertens se a luce iustitiæ, quanto magis querit quod inveniât contra iustitiam, tanto plus a luce repellitur, et in tenebrosa demergitur. IV, 765.

Animæ fœditas, quæ. VIII, 636. Animæ pulchritudo, virtus, veritatisque doctrina, deformitas, vitium est. III, 359. Anima rationalis deformiter vivit, cum secundum trinitatem exterioris hominis vivit. VIII, 988. Anima si seipsam sequitur ut virtutem adipiscatur, stultum aliquid sequitur. I, 1314. Animæ natura perfecta est, cum spiritui suo subditur. VI, 194. Animæ quasi maritus est spiritus hominis. VI, 58. Anima tanto est pietate purgatio, quanto privato suo minus delectata legem universalitatis intuetur. VI, 90. Anima propria voluntate bonum sibi esse non potest, sed malum. II, 571. Anima valentior peccat, et post peccatum divina lege imbecillior, minus potens est auferre quod fecit. I, 1170. Anima, sicut se illuminare de se non potest, ita se satiare de se non potest. I, 853. Animam fœdam Christum ut pulchram faceret, lœdus factus est. IV, 1338. Anima humana tantum dilecta est fœda, pulchra quomodo fulgebit? IV, 204. Anima Christi quibus malis repleta fuerit. IV, 1110.

Anima sibi sufficit, ut perdat se; Dei est salvam facere. V, 138. Animæ virtus, caritas. IV, 1355. Animæ ossa, id est, firmamentum ejus et fortitudo. IV, 92. Anima nostra posita in mediis tentationibus sæculi; nihil infirmius. IV, 1634. Anima, unde infirma et tenebrosa. VIII, 1030. Anima vires tanto consumit citius, quanto eum deserit, a quo datæ sunt. III, 1314. Anima deterior fit appetitu inferiorum. II, 539. Anima tanto Deo propinquior, quanto similior: tanto dissimilior, quanto rerum mutabilium cupidior. VII, 271. Anima obligata amore terreno, quasi viscum habet in pen- nis, volare non potest. IV, 1618. Animam curvari quid sit. IV, 1849.

Anima sæcularium amore capta sit adultera et inimica Deo. IV, 1178. Anima quomodo a Deo deflectit, et fornicatur. VIII, 998, 999, 1003, 1006. Animæ fornicatio, quænam sit. VIII, 138. Animæ aversio a Deo. VIII, 102. Anima unde a Deo avertitur. VIII, 977. Anima foras exiit a Deo propter superbiam. III, 1603, 1603. Animam esse causam peccati ostenditur ex ipsius peccati poenitentia et indulgentia. VIII, 121, 123.

Anima Christi sponsa. VIII, 424. Animæ panis, verbum veritatis. IV, 752, 754. Ejus vir legitimus, Verbum divinum. VI, 58. Animæ humanæ cum Verbo Dei copulatio, difficilis ad intelligendum. VIII, 425. Anima peccato et legi peccati moritur, ut nubat Christo. VI, 62. Anima per fidem et spem in Christo est. IV, 1843. Animæ sanctæ, cælum et sedes Dei. IV, 530, 1186, 1260. Originalis regio beatitudinis animi, habitatio animæ et patria, Deus est. I, 587, 1036. Anima munda, locus Dei. VI, 16. Anima justi, framea Dei. IV, 324. Anima, census noster. IV, 388. Animarum jactura, jactura pastoris est. IX, 754. Animæ consulendum, non ut habeat bona, sed ut ipsa sit bona. V, 629. Animæ bona solus Deus donare potest. II, 591.

Anima Christiana in hac vita debet desolatam se reputare. II, 494, 496. Et ut desolata orare. II, 506. Anima, quæ intelligit se desertam omni auxilio, nisi solius Dei, vere vidua est. IV, 1725. Anima cum hic est in ista carne, habet etiam ipsa solatia verbi, solatia orationis, solatia disputationis. IV, 733. Anima luctans cum morbis suis, diu differtur a medico, ut ei persuadeatur in quæ mala se peccando præcipitaverit, ut diligentius tunc receptam sanitatem, utque intelligat quanta poena impiis præparatur, qui se nolunt convertere ad Deum. IV, 92. Animæ divitiæ. VIII, 165. Animæ fames. VIII, 636. Anima nostra pigro corpore involuta, velut nix facta est. IV, 1952. Animæ, per virgines quinque in Evangelio significatæ. IV, 1920. Animæ quæ tradendæ sunt bestiis. IV, 942. Anima nunquam a Dei laudibus silere debet. IV, 1316. Animæ virtutis capaces ac

fertiles præmittunt sæpe vitia, quibus indigent, cui virtuti sint potissimum accommodatæ, si fuerint præceptis excultæ. VIII, 444. Animæ malum accidit nulla addita detractave substantia. VIII, 193. Anima perverse utens creaturis, non effugit ordinationem Creatoris. II, 539.

Anima a Deo facta, per liberum arbitrium peccavit, peccato polluta est, et per misericordiam Dei in poenitentia est liberata. VIII, 547, 550. Oportebat ut Deus animæ daret liberum arbitrium. VIII, 118. Animas quæ natura sua bonæ sunt secundum Manichæos, solas peccare quomodo ostenditur. VIII, 107. Animas voluntate non natura malas esse, sequitur ex utilitate poenitendi. VIII, 109, 110, 119. Et ex earum justa damnatione. VIII, 106, 107. Anima sua culpa lapsa, sola Dei misericordia liberatur. II, 722. Animam terrenis peccatis obrutam Lazarus in monumento significat. VI, 59. Anima temporalibus voluptatibus dedita semper exardescit cupiditate, nec satiari potest. IV, 82. Unde anima voluptatem corporis pluris æstimat, quam ipsam sanitatem. I, 1170.

Animæ vis in corpus suum. VIII, 989. Modus quo anima corpori adheret, non potest comprehendi. VII, 725. Anima per se movetur. VI, 15. Anima est vita quædam. III, 1349; V, 880. Est vita corporis. III, 1586, 1737. Anima, summum corporis bonum. I, 1313. Quid corpori præstat. I, 601, 1074. Anima humana quodammodo condit putores. III, 1451.

Anima viva appellatur a Scriptura administratio corporis. III, 363. Anima totum corpus animat et vivificat. VI, 301. Tota est in qualibet corporis parte. II, 723. Tota sentit in singulis particulis. VIII, 183. Anima non modo universæ molis corporis sui, sed etiam unicuique particulæ illius sola simul adest. I, 1034. Dissecto corpore vermiculi, anima non secatur. I, 1071. Animæ officium. VI, 711. Anima, quomodo moveat corpus. III, 388, 389. Anima, domina curam gerens luteæ domus. VI, 667. Animæ in carnem jus. VI, 710. Corpus administrat per lucem et aerem. III, 363, 364. Leges in inferiorem non habet, nisi a superiore Deo. VI, 711. Anima regere corpus non potest, nisi ipsa regatur a Deo. IV, 887. Anima primi hominis ante peccatum, etiamsi nondum spiritale corpus, sed animale, tamen pro arbitrio regebat. II, 1108. Post peccatum regit, non omni modo pro arbitrio suo, sed sicut leges universalitatis sinunt. I, 1287; II, 587. Animæ quanta sit vis ad immutandam materiam corporalem, longum est disserere. VIII, 877.

Anima an aliquid a corpore patitur. I, 1167, 1168. Anima per sensus accipit, quicquid eam corporalium non latet. III, 563. Anima quomodo regitur a sensibus, quomodo ab intellectu. III, 1317. Corpus in anima facere quicquam fortasse non posset, si non esset primo peccato in deterius mutatum. I, 1166. De animis rationalibus operari, non per corpus sed per seipsam, solus Deus potest. I, 1183. Peccatorum conditio fit, ut permittantur animæ de animis aliquid agere per alterutra corpora. I, 1183. Anima, qualia opera, cum in corruptibili corpore agit, patitur. IV, 1320. Animam corpus non aggravabat ante peccatum. X, 1381. Anima corpore gravatur propter originale peccatum. X, 1268. Animæ corporibus coaptatæ, tanquam oblivione prægravantur. III, 418. Anima nondum passa sensibilibus sensuumque vanitatem, minus est obnoxia falsitatibus. II, 70. Anima illuditur, non similitudinum rerum vitio, sed opinionis suæ. III, 475. Lux oculorum impedimento est animæ ad intelligenda spiritalia. III, 363.

Anima memoria capit maximorum locorum imagines. VIII, 185, 186. Cogitat quæ non vidit, demendo et addendo. II, 69. Quomodo videat et audiat ubi non est, difficile explicatur. II, 517, 518. Anima quædam accipit per corpus quæ commutat, quædam quæ non commutat: et per seipsam quiddam accipit quod commutat, quiddam quod non commutat. VI, 27. Animæ carnisque discordia in naturam versa, unde. X, 681. De anima et corpore sententia Manichæi. X, 1319. Animæ et corporis consortium. III, 1584. Anima de corpore non maculatur, nisi cum mortalia ejus bona concupiscit. VI, 187.

Anima naturaliter appetit corpus. III, 369. Appetitu corpus administrandi, retardatur a visione summi cæli. III, 483. Anima est esurire et sitire. IV, 217. Animas nec in suis corporibus semper esse, nec sine corporibus durare perpetuo sentiebat Platon. VII, 392, 793.

Anima commendatio. IV, 1885. Anima cujusvis pecoris quam admirabilis. III, 1451. Anima nostra quamvis peccatis labefacta, melior est quam si in hanc lucem visibilem verteretur. I, 1276. Anima muscæ, immo omnis anima etiam vitiosa, præstantior luce. VIII, 96. Anima peccatrix melior est quolibet præstantissimo corpore, non meritis, sed natura. IV, 1885, 1886. Anima licet vitiosa melior corpore etiam sanctissimo VII, 264. Primo corpori anima extrema præponitur. I, 1279. Anima rationalis preferenda rebus iis quæ pro diis habentur. VII, 229. Animæ rationalis et irrationalis facultates. VII, 154.

Animam humanam sanguinem esse nusquam in Scriptura invenitur. VIII, 143. Non frustra per sanguinem significatur. VIII, 650. Anima pecoris, quo sensu sanguis dicitur. VIII, 144, 146.

Animam, sive spiritum animalia omnia habent. IV, 1272. Anima irrationalis in bestiis. VII, 610, 642. Animæ animantium, a Deo. VII, 374. Animæ rationales volucris tribuere, ad hæresim pertinet. X, 530. Animarum irrationalium semina vitare possunt maligni spiritus, ut cum sui generis vitiis nonnulla nascentur. X, 1382.

Anima diversimode in Scriptura sumitur. IV, 1411. Anima pro vita. III, 496, 555, 510, 704, 711, 1291. Anima vita est qua vivimus. IV, 1776. Anima vegetativa, non anima dici solet, sed vita. III, 230. Anima pro homine. III, 517, 521, 588, 1740; VII, 403; VIII, 934. Anima est homo interior. X, 156. Anima aliquando sumitur pro corpore. II, 865, 864. Pro delectatione animali. III, 744. Animæ nomen aliquando positum ab Augustino, pro universa creatura incorporali. I, 603. Anima cur mundo data, systema Porphyrii. VII, 510. Anima cur datur morituris. II, 726. Animam secum attulisse omnes artes, nec aliud esse discere, quam remitti, quomodo accipiendum. I, 594, 787.

Animæ omnia Christianorum, propter unam fidem, una anima est. IV, 1336.

Animam ponere, mori est. III, 1738.

Animam alicujus querere, et in bono et in malo dicitur. III, 504.

Animam suam perdere quid significat. III, 76. Animam suam amare et perdere duobus modis intelligitur. V, 1439. Animæ quidam amor perversus, et quoddam rectum odium. V, 1653. Animæ amor perversus abundat, rectus valde paucorum est. V, 1653. Animam diligendi modus. V, 1653. Anima hic non amanda. V, 1398. Cujus gratia animam perdere jubemur. V, 1394. Animam odisse quid. III, 1767. Animam perdit qui amat, quomodo. III, 1767; V, 1653. Animam perdere ut inveniat. V, 1394. An illam odit, qui carnalem ejus affectum intermit. II, 1056. Animam appendere cum pecunia. V, 1437. Animæ impiorum in pœnis vivunt. VII, 382. Justorum in requie sunt. VII, 382, 392, 393.

Anima. De Animarum statu post mortem, quid senserint Philosophi. V, 1132, 1135. Quid circa animas agitur a die mortis, usque ad resurrectionem. X, 978. Animarum judicium in ipso de corpore exitu. X, 499. Animarum receptacula ante resurrectionem. VI, 158, 283. Animarum receptiones diversæ. III, 1751. Animæ piorum in sinu Abrahamæ secure expectant judicii diem. IV, 361. Animæ ab omni contagione corruptionis purgatæ, in placidis sedibus constituuntur, donec corpora recipiant. VIII, 1069. Anima continuo post mortem requie fruitur, si digna est: sed vita æterna cum Angelis in flore datur. III, 1751. Animæ sanctorum ante resurrectionem corporis, sunt quidem in requie, sed in ea non sunt actione qua corpora recepta vegetantur. II, 327. Utrum animæ cum a corpore excesserint, loco corporali contineantur. III, 376. Animæ pro meritis feruntur ad loca, vel pœnarum, vel quietis, similia corporibus. III, 480, 481. Mutari anima potest, non localiter, sed temporaliter. III, 430. Anima nullo modo locorum spatia, sua mole occupat. VIII, 184, 185. Animæ locus, non in spatio aliquo est, sed in delectatione, quo se pervenisse per amorem lætatur. IV, 124. Corpus peregrinatur locis, anima peregrinatur affectibus. IV, 1604. Anima non exit de corpore cum corpore, quo possit ad loca corporalia ferri, et his contineri. II, 699, 706. Anima cum exierit de corpore, non habet aliquod corpus. III, 480. Anima ad corporalia loca, vel non fertur nisi cum aliquo corpore, vel non localiter fertur. III, 480. Vera est pœna aut lætitia animæ post mortem, licet non sit corporalis. III, 480, 481. An in inferis se non corporibus, sed corporum similitudinibus agnoscat. X, 540. Animarum alia est sine corporibus requies aut pœna, alia cum corporibus. V, 1283, 1454. *vide Martyres.*

Animæ purgatio. III, 852. Animam quæ Deo mittente polluta est, Deoque deficiente mundari non potuit, in globo tenebrarum perpetuo vinculo puniri, Manichæorum doctrina. VIII, 284, 285. De animarum purificatione phantastica et ridicula Eucharum fabula. VIII, 40, 41. De purificatione animæ per sacrificia et consecrationes, sententia Porphyrii. VII, 286, 287. Animam spiritali purificatione theurgica posse purgari, non vero intellectualem, dicebat Porphyrius. VII, 306. Sine theurgicis artibus et teletis, virtute continentis posse purgari, latebatur Porphyrius. VII, 306. Teletis idoneam fieri susceptioni spirituum, et ad videndos deos, docebat Porphyrius. VII, 286. Non vero intellectualem, ad videndum Deum suum. VII, 287. Animam ab ignorantia per nullas teletas purgari, putabat Porphyrius. VII, 307. Animæ purificationem in principis esse, Platonici profitentur. VII, 300. Anima, veri Dei cultu mundatur et sana-

tur. VII, 288. Animæ defunctorum an sciant, vel curent que geruntur circa vivos. IV, 1437. Animas sapientium in astra ferri, stultorum vero ad corpora, sive hominum, sive bestiarum revolvi, Platonici dogma. VII, 392. Animas eorum qui inhoneste vixerint, ut hiant pœnas, ad alia hominum corpora. Porphyrius; Plato etiam ad bestiarum redire docuit. VII, 575. Animas etiam purgatas, ad corpora iterum redire, stulte Platonici asserebant. VII, 311. De animarum reditu in corpora post purificationem, melius Platone Porphyrius philosophatus est. VII, 310. Virgilio non placet doctrina de animarum reditu in corpora. V, 1134. Animarum revolutio usque ad corpora bestiarum, Platoni et Plotino probata est, Porphyrio displicuit. VII, 310. In alia humana corpora transmigrare animas, docuit Porphyrius. VII, 310. De animarum revolutione, Manichæorum sententia. VIII, 226, 231, 383, 384. Animas cæteras, præter Auditorum et Electorum, in pecora redire putant Manichæi, et in omnia quæ radicibus fixa sunt et aluntur in terra. VIII, 37, 143, 144. Non tamen in minutissima animalia. VIII, 144. Opinio Manichæorum, animarum transmigrationem admittentium, deterior quam philosophorum. III, 361. Animas humanas ad pecora, ad canes, ad porcos et ad corvos revolvi, futilis quorundam opinio. IV, 1911.

Animas sceleratorum verti in dæmones, et in quæque animalia suis meritis congrua, quædam hæresis docet. VIII, 45. Animas hominum pessimas post mortem in dæmones verti, putavit Tertullianus. VIII, 47. Animas hominum, dæmones esse post corpora, dixit Plotinus. VII, 265. Triplex genus dæmonum in quos animæ mutari possunt. VII, 283. Animæ natura in naturam corporis non convertitur. III, 411. Nec in naturam animæ irrationalis, nec in naturam Dei. III, 411. Animarum quarundam fœticitæ transmigrationes. III, 361. Plato solas animas a Deo conditas putans, easque in bestias revolvi, relutatur ab Ambrosio in libro *de philosophia*. X, 686. Animas hominum in pecora, vel pecorum in homines posse transferri fides veritasque catholica non admittit. III, 360, 361. Nec morum similitudo evincit. III, 361. Animas ad propria corpora reverti, doctrina Angelorum, Prophetarum, Christi et Apostolorum. VII, 510. Animæ cupiditas revertendi ad suum corpus. VII, 711, 794. Anima resumptum corpus numquam ulla morte deponet. VII, 794. Animarum liberatarum numerus an possit semper augeri. VII, 371.

Animus definitur substantia quædam rationis particeps, regendo corpori accommodata. I, 1048. Animus, summus gradus animæ. VII, 212. Hæc pars animæ, mundi dicitur Deus. VII, 212. Animus ad capiendum seipsum angustus est. I, 785. Animus quid sit non incongrue nos dicimus ideo nosse, quia et nos habemus animum. VII, 953, 954. Animus in homine vocatur genius. VII, 212. Animus ipse, rectissime sensus dicitur. VII, 318. Animi partes tres. VII, 427.

Animi potentis sine quibus recte vivi non potest, media bona sunt. I, 597, 1268. Animi motus omnis aliquid facit in corpore. II, 72. Animi perturbationes quatuor. I, 788. Animus unde mutabilis esse cognoscitur. VII, 231.

Animus melior est quam omnia corpora. III, 1561. Animus melior corpore. II, 65. Nullo modo ullo animo ullum corpus potentius. I, 1185. Corporis decus animus: animi decus, Deus. III, 1643.

Animus nonnisi conversione ad Deum fit bonus. VIII, 950. Animi pulchritudo, justitia. VIII, 954. Animus cum ad corpus declinat, quodammodo corpora cit. VIII, 588. Et terrenorum cupiditate sordescit. III, 1289; VIII, 89, 90. Animus fit Deo similis, dum ei se subijcit: quantoque id fecerit studiosius, tanto erit sublimior, et illo solo dominante liberrimus. I, 1319. Animus nimis intentus humanis actionibus, Deo quodammodo vacuatur. III, 619. Animus tanto fit plenior Deo, quanto in superna atque æterna liberior extenditur. III, 619.

Animus diligendo corpus, fit infirmus. III, 27. Egrotudo hæc animi est, quia non totus assurgit veritate sublevatus, consuetudine prægravatus. I, 759. Animi sanitas secundum Stoicos. V, 1528, et secundum veritatem. V, 1528. Animus per sapientiam sanatur. VII, 636. Sanitas animi est, firmiter sine inhaerere incommutabili Deo. III, 27. Animus non sanus æstimandus est, qui non temporalibus æterna præponit. II, 499.

Animus cum ordinate se vincit, laudis atque virtutis est. VII, 431. Nullo modo animus potestati alterius animi, nisi suis cupiditatibus subditur. I, 1052. Animum prosternere est in eis quæ sublimia sunt in corporibus, quietem voluntatis appetere. VIII, 898, 899, 1005, 1006, 1009.

Animi mors et resurrectio quædam. III, 25. Cujus animus non moritur huic sæculo, is non resurgit ad vitam, sed ad supplicia. III, 25. Animus cum seipso sibi quasi suo bono gaudet, superbus est. II, 459. Animus in hac vita amem patitur. III, 1281. Animi pabulum veritas. II, 62. Animus

tanto magis inseritur veritati, quanto familiarius in ea volutatur. II, 66. Animus cibo præceptorum reficiendus est. III, 1287. Inde animus pascitur unde lætatur. I, 863.

Animi in corpus imperium, quale. VII, 430. Animus corpori recte non imperat, si Deo ipse non servit. VII, 656. Animus imperat corpori, et paretur statim; imperat animus sibi, et resistitur. I, 760. Animus facilius corpori imperat, quam sibi. VII, 430.

Animus corporis dominator, rector, habitator, videt res sine corpore. IV, 468. Animus absque simulacris potest aliquid cernere. III, 301. Non videtur Deus nisi ab animo, non tamen ut animus. IV, 469.

Animo non essent passivi homines et demones, nisi essent miseri. VII, 241. Animo locus est affectio sua. IV, 95. Animus an post resurrectionem, sine organo corporis valeat corporalia nosse, nescire se affirmat Augustinus. II, 629. Animus de consuetudine id semper inquit, unde gaudere solet. VI, 46. Animi magnitudo non est seipsum interimere quacumque ex causa. VII, 33.

Animalia mortalia, a minoribus diis seu Angelis facta, sentiebant Platonici. VII, 373, 375. Inepta Manichæorum de fabricatione animalium in gente tenebrarum, fabula irridetur. VIII, 395. Animantia an uno die multiplicata fuerint. III, 240. Animalium ex aquiseductio prius narratur, quam quæ de terra, quare. III, 279, 280. Potuerunt animalia noxia etiam creata, nihil nocere, si causa non exstisset, vel puniendorum vitiorum, vel probandæ virtutis. III, 288. Animalia noxia vivos homines aut penaleriter lædunt, aut salubriter exercent, aut utiliter probant, aut ignoranter docent. III, 289. Animalia venenosa ante peccatum hominis videntur creata. III, 289. Animalia vere adducta sunt ad Adam ut iis nomina imponeret. III, 400. Hoc significationem propheticam habet. III, 400. Quomodo animalia adducta ad Adam. III, 402. Animalia carnivora non vixisse carnibus in Arca, magis credendum est. III, 550. Animalia in Arca inclusa, figure variarum gentium in Ecclesiam introducendarum. VII, 483. An in insulis a terra remotissimis animalia propagata sint ex iis quæ servata sunt in Arca. VII, 485.

Animantibus Deus certos numeros seminum dedit. III, 240. Animalia, quæ nulla præcedente commixtione oriuntur, ex vi quæ elementis inest, oriuntur. VIII, 875.

Animalia quædam in veteri Testamento cur immunda censebantur. VIII, 253. Significationis tantum causa, immunda erant Judæis. VIII, 498. Animalia munda et immunda quid significant, et quomodo illa figuris propheticeis de Christo a Moyse commemorata sunt. VIII, 337.

Animalium motus, quibus appetunt vel fugiunt aliquid, an appellandæ voluntates. VII, 131. Animalium merita, non pro gradibus elementorum existimanda. VII, 240. Animal irrationale beatum esse non potest. VI, 12. Animalia quædam in mediis ignibus vivunt. VII, 709. Animalia domestica subito efferata Romæ, quid portendebant. VII, 104. Animans animal, ex animo constans et corpore. VII, 264.

Animositas. Ingenii majoris est animositatis flammam confitendo extinguere, quam falsitatis nebulas intelligendæ vitare. IX, 332.

Anna interpretatur gratia. VII, 528. Anna mater Samuelis, figura Christianæ religionis et gratiæ. VII, 528. Anna prophetissa unde maxime commendatur. VI, 440. Cur etsi filios non habuit, secundas nuptias recusavit. VI, 436.

Anæus Seneca Apostolorum temporibus claruit. VII, 490.

Anas et Caiphas pontifices, alternos annos agere solebant. III, 1937.

Anianus consul. IX, 687.

Anibal de Romanis multas victorias reportat. VII, 180. prope Roman fulminibus deorum territus est. VII, 101. Anibal a Scipione Alcano majore victus. VII, 102.

Antibonius Robatensis Episc. IV, 381.

Annona Retica. VII, 575.

Annus circuitu solis animadversus est. VIII, 893. Quis annus magnus sive Platonis. III, 256. Anni manifesti et obscuriores quinam sunt. III, 236. Anni diversimode numerabantur apud populos diversos. VII, 451. Anni Egyptiaci quaternis mensibus quondam stabantur. VII, 358. Anni primorum hominum an nostris æquales. VIII, 450. Annos primorum hominum æque prolixos fuisse ac nostros ostenditur. VII, 434. Annorum primorum hominum numerus, aliter in codicibus Hebræis, aliter in nostris recensetur. VII, 449. Unde nata est diversitas in dinumeratione annorum Hebræorum et LXX interpretum. VII, 453. In dinumeratione annorum, magis Hebræorum quam LXX sequenda auctoritas. VII, 452.

Anni æterni. IV, 752, 976. Anni sine annis. IV, 418. Anni Dei, unus dies. I, 815. Anni Dei omnes simul stant. I, 815. Anni illi non deficient, qui stant. VI, 1623. Anni nostri deficientes dicuntur, sive quia in eis deficiamus amando quæ transeunt, sive quia ad paucitatem redacti sunt. IV, 1145. Anni stant in vita æterna, hic autem transeunt, imo per-eunt. VII, 531.

Annorum numerus unicuique computandus est, ex quo facta est prima mortalis nativitas. III, 873. Annos crescentibus non addi, sed subtrahi, exemplo probatur. IV, 795. Anni homini magis decedunt, quam accedunt. V, 638.

Annorum multa millia quidam falso in historia temporum computant. VII, 358. Absurda hæc vanitas refellitur. VII, 358. Ab creatione hominis ad Augustini tempora, nondum sex millia annorum completa erant. VII, 358. Annorum sex millibus hoc sæculum definierunt quidam. IV, 1143. alii, septem. 22. d. Anni CCCC. sunt in hebdomadibus LXX. Danielis. II, 941. Annorum multitudo diei nomine aliquando significatur. II, 910, 911. Annus senario numero pollet. VIII, 893.

Anni per agnos, viademias, messes, aut aristas aliquando numerantur. III, 572.

Annus bissextus. III, 431.

Anniversarius Ordinationis episcopi. V, 1483, 1687.

Annuli aurei, insignia dignitatis apud Romanos. VII, 100.

Annulorum aureorum modios tres e Cannensi prælio Carthaginem misit Annibal. VII, 100.

Anseri solemnia celebrabant Romani. VII, 70. Anseribus non facile quidquam edacius invenitur. VIII, 193.

Ansula de ossibus struthionum in digitis, genus superstitionis. III, 50.

Antæi fabula. VII, 570.

Ante Deum, id est in honorem Dei. III, 615, 618.

Anticategoria. IX, 510.

Antichristus a Daniele prædictus. VII, 787. et ab apostolo Paulo. VIII, 685. Pseudo-prophetæ nomine in Scriptura designatur. VII, 679. ab Apostolo Paulo, refuga appellatur. VII, 685. De tribu Dan exsurrecturus est. III, 788. Antichristus usque adeo beatus videbitur hominibus, ut etiam Deus putetur. IV, 126. In quo templo Dei sit sessurus incertum. VII, 685.

Antichristus quomodo mendaciter operabitur. VII, 687. Per nefarias artes perveniet ad vanum et inane culmen dominationis. IV, 126. Vim habebit in imperio, dolum in miraculis. IV, 128. Antichristi tribulatio, ignis per quem uniuscujusque opus probabitur. VII, 745. Persecutio per Antichristum ventura, violenta et fraudulenta erit. IV, 128. Antichristus totam nequitiam et impietatem, quam omnes pseudo prophetæ inchoaverunt, impleturus est. IV, 127. In Antichristi laquos irruent Judæi. IV, 1418. Antichristus interficietur Spiritu oris Christi. II, 908. Antichristus damnationi ultimæ destinatus. IV, 126. De Antichristo illud exponitur, *Constitu, Domine, Legislatorem*, etc. IV, 125. Antichristi persecutio tribus annis et sex mensibus erit. VII, 677. Antichristi persecutionis tempus ignotum. VII, 616. Antichristus manifestus futurus est. II, 908. Antichristus prius veniet, et tunc veniet dies iudicii. III, 1998.

Antichristi et pseudo-Christiani. IX, 151. Quinam dicuntur. IX, 231. Antichristi multi in Ecclesia. III, 1999; scilicet qui ore profitentur Christum, et moribus dissentiunt a Christo. III, 2002. Antichristi hæretici appellantur. VII, 687. Neronem resurrecturum, et Antichristum futurum nonnulli suspicantur. VII, 686. Alii nec occisum putant, sed subtrahunt. VIII, 686.

Antidicomarite hæretici. VIII, 40.

Antidotum contra omnia peccata. V, 1270; ex sanguine Christi. VI, 656.

Antiochena Ecclesia, ubi primum discipuli appellati sunt Christiani. IX, 414.

Antiochiæ basilica Machabæorum. V, 1379.

Antiochus, Machabæorum persecutor. V, 1379, 1382. Judæos ad idola colenda compellit. VII, 606. Meruit obdurari. V, 1381. Misericordia Dei indignus. V, 1307.

Antiochus feneus Platonici. I, 955. Philonis auditor. I, 955, 926. Academici utriusque sententias in similitudinem adducit. I, 926. Antiochus magister Ciceronis et Varronis, Stoicus magis quam Academicus. VII, 627.

Antipater procurator Judææ. VII, 607.

Antiphrasis. VI, 354.

Antipodas esse non putavit Augustinus. VII, 487.

Antiqui eadem cum fidelibus nostri temporis fide in Christum salvi facti sunt. II, 680, 845, 709, 838. Antiquis erat aliquod occultum regenerationis sacramentum. II, 845. *V. Patres.*

Antisthenes philosophus Socraticus; summum bonum in virtute animi posuit. VII, 227, 601.

Antitheta, ornamenta elocutionis decentissima. VII, 332.

Antoninus Christianorum persecutor. VII, 614. Antonini lex in adulteros. VI, 475.

Antonius vitis omnibus inquinatus, regni potentiam affectare videbatur. VII, 410. Antonio resistebat Cicero. VII, 410.

Antonius Egyptius monachus. I, 755. Vir sanctus et perfectus. III, 17. Antonius ad Deum conversus audita Evangelica voce *Vade, vende*, etc. I, 762. Antonius scripturas

divinas et memoriter audiendo tenuit, et prudenter cogitando intellexit. III, 17. Ex ejus vitæ lectione, converuntur duo aulici. I, 757.

Antonius unus e Patribus Carthaginensibus. II, 758, 780.

Antonius lector, episcopus Fussalensium ordinatur. II, 954. Variis criminibus accusatur a Castellanis et aliis. II, 954. Communione privatur nisi prius Fussalensibus omnia redderentur. II, 953. *Antonius* episcopus Fussalensium communionem privatus Numidiæ Primatem inducit ut se Papæ Bonifacio commendet. II, 953. Fussalensibus et iudicia, et publicas potestates, et militares impetus tanquam executores Apostolicæ sedis sententiam comminatur. II, 956. Iudicio consentit; agit postea ut ei communio reddatur. II, 953.

Antonius Notarius. VIII, 713.

Antropiani. Nota (a). IX, 589.

Antropomorphitæ quinam dicuntur. II, 628; VII, 189. Deum habere membra dicebant. II, 628. Tolerabilius et honestius de Deo sentiunt, quam Manichæi. VIII, 189. *Antropomorphitæ* schismatici, non hæretici. VIII, 39. *Antropomorphitæ* monentur. IV, 1747.

Anubis. I, 750.

Anulinus Proconsul. IX, 610, 626. Per eum Cæciliani causam ad Constantinum miserunt Donatistæ. II, 492. Duæ ejus relationes ad Constantinum Imperatorem. IX, 627, 637, 640. *Anulinus* transmisit libellos duos ad Imperatorem. II, 303. Unum contra Cæcilianum. II, 327. Alterum forte supplicem. II, 305. *Vide* *Notas*.

Απαρσία quid. VII, 781.

Απαρσία bona plane et maxime optanda est, sed non est hujus vitæ. VII, 415. *Απαρσία* quædam est omnibus vitiis pejor. VII, 415, 417. *Animus* hominis desperatius ægrotat, quando et doloris amiserit sensum. III, 1798.

Apelles hæreticus. VIII, 29, 386.

Apellitæ seu *Apelliani*, ab *Apelle* sic dicti. IX, 589. Eorum dogmata. IX, 589.

Apes de boum cadavere nascuntur. I, 1372. *Apibus* nihil inest maris vel femine. VII, 475. *Apes* semina filiorum non coeundo concipiunt, sed tanquam sparsa per terras ore colligunt. VIII, 876. Sic operantur generationem filiorum, quemadmodum ceræ speciem liquoremque mellis. III, 399.

Apex flaminis. VII, 60.

Apis tertius rex Argivorum. VII, 563. *Apis* factus est *Serapis*, omnium maximus Ægyptiorum deus. VII, 563. Bovem in honorem *Apis* alebat Ægyptus. VII, 563.

Apocalypsis liber, quam obscurus. VII, 683. *Apocalypsin* non accipiunt *Alogi*. VIII, 31. *Apocalypsis* an a *Pelagio* sit accepta, dubitat *Augustinus*. V, 1376.

Apocryphæ scripturæ quænam sint. VII, 470; VIII, 245.

Αποτον Chaos. VIII, 195.

Apollinaris Laodiceus, Psalmos interpretatus est. II, 261.

Apollinaris hæresiarcha. VIII, 40, 687.

Apollinaristæ hæretici ex *Apollinari* auctore suo dicti. VI, 93. Eorum errores. IV, 217, 1084; VI, 93, 248, 524; VIII, 40, 687; X, 1366. *Apollinaristarum* error de Christo. I, 746. *Apollinaristæ* Verbum in Christo, loco animæ fuisse asserebant. III, 716. *Apollinaristæ* animam humanam Christo defuisse putaverunt. VII, 404. Et non habuisse animam, aut non habuisse rationalem. II, 542; III, 1586, 1737. *Apollinaristarum* argumentum, ut probarent Christum caruisse anima. X, 492; convellitur. VI, 94.

Apollinaristarum tres sectæ. X, 1034. Dubitatur an *Apollinaristarum* hæresis exstent reliquiæ. IV, 217.

Apollo duplex. I, 983.

Apollo frater *Dianæ*, qui et sol esse dicitur. VII, 207. *Apollo* ignarus futuri. VII, 79. Ambiguum *Apollinis* oraculum de *Pyrrho*. VII, 97. *Apollinis* oraculum Christum vituperabat. VII, 620, 653. *Apollo* Cumæus quatríduo flevisse fertur. VII, 86. Quid de *Apollinis* fletu aruspices dixerint. VII, 86. *Apollo* pro Trojanis pugnabat. VII, 79. *Apollinis* servilia ministeria in exstruenda Troja. VII, 79. *Apollo* quare sagittas tenet. VII, 207. *Apollini* Delphico quare instituti ludii musici. VII, 569. *Apollo* ephebus pingitur. VII, 184.

Apollo deus medicinarum cum *Æsculapio*. VII, 129. *Apollo* divinator et medicus. VII, 207.

Apollo filius *Latonæ* *Admeti* regis armenta cum *Hercule* pavit. VII, 571. Alter ab illo qui reddebat oracula. VII, 571.

Apollonius Tyaneus. II, 583, 514. Magnus multo melior, quam *Jupiter*. II, 533. *Apollonius* Tyaneus conferre Christo vel etiam præferre, quidam conati sunt. II, 533.

Apophoretum relationis. II, 643. *V. Not.*

Apostasia primi hominis, quam magnum peccatum. X, 1274, 1275, 1277.

Apostata, sal infatuatum, III, 1343. *Apostata* pejor est quam ille qui non deseruit fidem, quam nunquam tenuit. VII, 742. *Apostatæ* seu desertores difficilius veniam consequuntur. IX, 478. Humiliorem agere poeniten-

tiam tenentur, quam qui in Ecclesia nondum fuerunt. IX, 605. *Apostata* sacramentum fidei non amittit. X, 420. Ad quid inanet sacramentum. X, 429.

Apostatæ nullum in Catholica Ecclesia, possunt honorem habere. IX, 514. *Vide* *Episcopi*. Ad militiam clericatus non eligendi. II, 228; IX, 605.

Apostatare a Deo, quid sit. I, 1188.

Apostatica radix. VI, 278. *Apostatica* creatura. X, 1177.

Apostolici hæretici. VIII, 32. *Encratitis* similes sunt, et *Apotaetizæ* appellantur. VIII, 32.

Apostoli latine *Missi* appellantur. III, 1781. *Apostolorum* duodenarius numerus, magnum sacramentum. IV, 1103, 1359. *Apostoli* non de mundo. III, 1677. *Apostoli* quid reliquerunt ut sequerentur Dominum. IV, 1371. *Apostolos* cur Christus humiles elegit. VII, 611. Cur infirmos. IV, 788. In tam contemptibilibus testibus, ut in *Apostolis*, multo mirabilius divinitas se ipsa persuasit. VII, 756. Quomodo *Apostolis* hic omnia nota facta sunt. V, 180. *Apostoli* et discipuli baptizati. X, 519. *Apostoli* ante passionem Domini baptizati sunt. II, 178, 1086; X, 519.

Apostoli Dominum tantummodo hominem putaverunt. IV, 1798; V, 1149. Non omnes Christum videbant, ait *Ambrosius*. II, 604, 610. *Apostoli* in passione Domini trepidaverunt. IV, 1799; V, 493. In passione ipsum relinquentes fidem amiserunt. III, 1901. De Christo dubitantes, a latrone victi sunt. IV, 1851; V, 749, 1116. *Apostoli* spem amiserunt. IV, 847, 1927. In passione Domini titubantes, ejus resurrectione firmati sunt. IV, 1798, 1799. Ante Christi mortem nondum erant martyrio maturi. III, 1807. Ante ejus resurrectionem humana magis quam divina sapiebant. III, 1899. *Apostoli* Ecclesiæ personam gesserunt quando spiritum sanctum acceperunt, et potestatem remittendi peccata. IX, 150.

Apostoli etiam post Christi resurrectionem peccato obnoxii. V, 749. *Apostoli* non sine peccato. X, 631. Licet nihil iis sanctius in novo Testamento. X, 599. *Apostoli* sub lege nondum a cupiditatibus liberi. V, 794. *Apostolis*, sicut et nobis, convenit dicere, *Dimitte nobis*, etc. IV, 1849. *Apostolos* libidine pollutos fuisse, calumnia *Juliani*. X, 556. *Apostoli* tanta humilitate et pietate de concupiscentia carnis gemebant, ut optarent eam potius non habere, quam domare. X, 562.

Apostoli Judæis et Gentibus Evangelium annuntiaverunt. IV, 541. *Apostoli* missi sunt ad gentes ad quas Prophetæ missi non erant. IV, 1121. Eorum prædicatio in omnem terram. III, 124. Et ad omnes Gentes. V, 159. *Apostoli* pervenerunt usque ad extremum terræ. IV, 1674. *Apostolorum* verba in fines orbis terræ quomodo pervenerunt. IV, 1122. *Apostolorum* prædicationem confirmant oracula Prophetarum. VI, 180. *Apostolorum* eloquia, mira fuerunt facta, non verba. VII, 756. Majora videntur fecisse miracula quam Christus. IV, 1707. De ipsis Deus coruscabat miracula, tonabat terrores, pluebat consolationes. IV, 1626. *Apostoli* in miraculis faciendis non sibi arrogabant potentiam Domini sui. IV, 1199. *Apostolos* Christus sicut luminaria, et aplaverat verbo, et accenderat Spiritu sancto. VII, 612. *Apostoli* igne divino ferventes, tanquam ligna ardentia, dum fugarentur e loco in locum, totam silvam mundi suo igne impleverunt. IV, 283.

Apostolis quomodo præceptum, ne aliquid secum portarent in via. VI, 507. Permissum ipsis mulieres sibi necessaria ministrantes habere, exemplo Christi. VI, 552. *Apostolis* data licentia vacandi ab opere corporali. VI, 554. *Apostolis* permittebatur aut victum ab aliis accipere, aut manibus operando quærere. VIII, 165.

Apostoli bonus odor Christi sunt et iis qui pereunt, et iis qui salvi fiunt. X, 990. *Apostoli* nec cum suspicerentur ab hominibus, nec cum despicerentur, elisi. III, 76. *Apostoli* in pressura laudant Deum. V, 500. *Apostoli* Christi conjugæ susceptæ, filios ei procreant. V, 1683. Ecclesias non sibi, sed Christo genuerunt. IV, 508.

Apostoli Aërosolymis decreverunt ne quisquam cogeret Gentes judaizare, non autem ne quisquam Judæos judaizare prohiberet. II, 279. *Apostoli* sabbato non vacarunt, nec jejunaverunt. II, 158. Non solebant solemniter die Dominico jejunare. II, 149.

Apostolorum et *Evangelistarum* testimonium de Christi genealogia immerito rejicitur. VIII, 239, 240. *Apostoli* de Domino quæ ipsi viderant confitendo, mortui sunt. V, 1414. *Apostoli* et martyres cur hic non regnaverunt. VIII, 449.

Apostolorum quibusdam divina substantiæ visionem fuisse concessam, non incredibile. II, 610. *Apostoli* leges ab Imperatoribus non postularunt, quare. II, 801. *Apostolos* sexaginta, relictis xii, cum Christo Domino, apostatas a fide recessisse, et apostolos tamen putatos esse, dicit *Petilianus*. IX, 271.

Apostoli arietes vocantur ab *Augustino*. II, 1026. *Arietes gregis*. V, 749, 1414. Duces ovium, præcipua membra Pasto-

ris. IV, 788, 916. 1849. Apostoli, herbarie nomine designati. IV, 1753. Apostoli, boves. III, 1470. Canes Domino fidem servantes et contra inimicos latrantes. IV, 835. Apostoli celorum nomine significati. III, 1664; IV, 288, 817, 1121, 1213, 1864. Apostoli celum faciunt, quia iustificati. IV, 1626. Apostoli dicti colles. IV, 785. Columnae. IV, 950, 1851. Columnae Dei vivi. VI, 692. Columnae quae passionem Domini nuntiaverunt, resurrectione firmatae sunt. IV, 950. Apostoli, filii sponsi. IV, 1815. Filii excussorum, quia filii Prophetarum. IV, 1674, 1677. Firmamenta et columnae Ecclesiae. II, 553. Flumina vocem suam per orbem elevantis. IV, 1187.

Apostoli fundamenta et portae Ecclesiae. IV, 1103. Fundamenta civitatis supernae. IV, 1101. Apostoli duodecim, duodecim horae diei. III, 1759; IV, 650. Apostoli lapides pretiosi. IV, 186. Lumen et lucerna, quo sensu. IV, 1566; V, 1511. Luminaria mundi, ignes sancti et decori. I, 856. Apostoli dicti sunt montes. IV, 517, 517, 781, 817, 882, 1355, 1630. Montes aeterni, montes magni. IV, 961. Mons Sina. IV, 817. Apostoli, nubes. IV, 547, 520, 980, 1212; VII, 532. Nubes Christum portantes. IV, 814, 853, 1235. Apostoli oculi Christi. IV, 1114. Oculi Ecclesiae. III, 843. Ossa seu firmamenta corporis Christi. IV, 168, 1297. Apostoli, patres. IV, 513. Pedes Domini. IV, 1167. Piscatores hominum. IV, 781. Principes. IV, 834. Throni seu sedes Dei. IV, 1625. Apostoli, quibusdam vasa sunt mortis, et sagittae acutae. IV, 106. et seq.

Apostolorum Memoria, liber hoc titulo donatus. VIII, 667.

Apostolus cum dicitur, si non exprinatur quis Apostolus, non intelligitur nisi Paulus. X, 589. Apostoli intentio in Epistola ad Romanos. VI, 126. Eius scopus in exemplo Jacob et Esau. VI, 112. Apostolum ipsum, ad quaestionem de electione et reprobatione, defecisse in responsione, inopia reddendae rationis, putant quidam stulti. VI, 278. Apostolus Rom. VII et sua et iustorum persona locutus est. X, 865, 867. Julianus sensum novum et distortum excogitat in verbis Apostoli. X, 848. Apostoli Pelagiana interpretatio. X, 1131, 1132, 1450. Apostolum pro qualitatibus ingeniorum in quinque personis locutum esse, commentum absurdum. VIII, 639, 647. Apostolus sic omnibus omnia factus, ut fallere non intenderit. VIII, 638, 639, 640, 641, 642, 657, 658. Apostoli monita sunt de re libera, quandoque tamen de re imperata. VI, 464. Apostoli merita, Dei dona. X, 890.

Apostolicae seu Apostolici haeretici. VIII, 32.

Apparitiones Dei antiquis Patribus factae. VIII, 806, 807. An Trinitas ipsa, an aliqua seorsim persona Patribus apparuerit. VIII, 853, 855. Apparitiones quaedam factae in veteri Testamento, Verbo tribuendae. VIII, 140. Soli Filio tribuuntur ab Arianis. VIII, 759. Apparitio Dei Adamo, in specie humana. VIII, 855, 856. Patri tribui potest. VIII, 855, 856, 657; et toti Trinitati. VIII, 857. Non evidenter apparet utrum aliqua ex Trinitate persona, an Deus ipse Trinitas visus fuerit Abraham. VIII, 857, 858; et Loth. VIII, 859. An Trinitati, an personae alicui seorsim, an Angelis tribuenda apparitio in rubo. VIII, 859, 860; et apparitio in monte Sina. VIII, 861. An Trinitas, an aliqua proprie persona in apparitione in monte Sina loquebatur. VIII, 862. Cui tribuenda apparitio in columna nubis et ignis. VIII, 861. Non temere dicendum quoniam ex Trinitate persona cuilibet Patrum apparuerit. VIII, 868. Apparuit sensibiliter Trinitas in baptismo Christi. V, 553. In apparitionibus divinis, vox Patris, species corporalis qua Spiritus sanctus demonstratus est, quomodo facta. VIII, 910. Apparebat tota Trinitas in Angelis, et aliquando sine distinctione personae, aliquando quaedam seorsim persona figurabatur. VIII, 883, 886. Apparitiones factae in veteri Testamento quomodo et Dei et Angeli esse dicuntur. VIII, 140.

Apparitiones Dei quomodo factae, latet. VIII, 881, 882. Nunquam oculis corporis apparuit Deus. VIII, 855, 856, 862, 863. Essentia Dei nunquam per se apparuit. VIII, 881, 882, 883, 886; sed per subjectam creaturam. VIII, 723, 811, 812, 832; et Angelorum ministerio. VIII, 882, 883, 884, 886. Apparuit Moysi Deus in specie visibili assumpta. III, 647. Quot modis creatura assumitur ad significandum. VIII, 879. Obiectio ex locutionis modo in apparitionibus Dei ducta, diluitur. VIII, 882. Dubitationes variae de apparitionibus divinis. VIII, 883. *Fide* Deus.

Apparitiones extra somnum et in somno. II, 697. Quomodo fiant, explicare non audeat Augustinus. II, 699. Apparitiones solum affirmat Augustinus non fieri qualitatibus aut motibus corporis. II, 699, 700. Apparitio Augustini adhuc viventis, ipsomet nascio. V, 1444, 1445.

Apparere (ex Ambrosio) dicitur, quod praevideri non potest. II, 605.

Apparitores qui et Stationarii appellantur. IX, 807.

Appetere. Quatuor ab homine naturaliter appetuntur. VII, 621.

Appetitus naturalis, non omnis malus et inhonestus. X, 146.

Apponi alicui rei, id est, eam amare. III, 495.

Apponi ad populum, quid. III, 594.

Arctaspata quid. III, 278.

Appius. II, 752.

Approbare quod bene facit, et improbare quod peccat, nemo potest, nisi clamante intus voce veritatis. V, 102.

Aprilis quasi Aperilis. VIII, 546.

Apringius, frater Marcelliani. II, 511.

Aptugitani. IX, 510.

Aptum et pulchrum, quid. I, 701, 703.

Aptus docebat iudaizare Christianos. II, 898.

Apuleius Afer Platonius nobilis. VII, 237. Librum de mundo scripsit. VII, 115; et de deo Socratis. VII, 238. Librum eum de deo Socratis scripsit, de daemone Socratis debuisset appellare. VII, 259. Asini aurei libros scripsit. VII, 574.

Apuleius Madaurensis, magus. II, 583, 514, 554. De magicis artibus accusatus. VII, 212. Sa contra magicarum artium crimina defendit. II, 521, 534; copiosissima oratione. VII, 244. Apuleius Madaurensis magus cum omnibus suis magicis artibus, ne ad aliquam quidem iudiciariam reipublicae potestatem, potuit pervenire. II, 554. Apuleium magum conferre Christo vel etiam praeferre quidam impie conati sunt. II, 533.

Aquam non a Deo creatam, sed ipsi coaeternam, quaedam haeresis dixit. VIII, 45. Aquas a Deo factas esse, impie negatur. VII, 548. Aqua quando creata. III, 256. Aquae nomine materies informis insinuat in Genesi III, 255, 250; VIII, 612. Et tota materia corporalis intelligitur in Scriptura. VI, 167. Quare super aquas Spiritus sanctus superferebatur. III, 250, 251. Cur solus Spiritus sanctus, non vero Pater et Filius. I, 847, 848.

Aqua, quando speciem propriam accepit. III, 275. Aquarum divisio. III, 181. Naturam aquarum non posse esse super sidereum caelum, multi asserunt. III, 263. Non refelluntur recurriendo ad omnipotentiam Dei. III, 263. Aquas esse supra caelos, quomodo quidam coatus est demonstrare. III, 265. Aquas esse super caelum non dubitandum est, quolibet, aut quocumque sint. III, 267. Aquas super caelos non vaporali tenuitate, sed glaciali soliditate pendere, quidam autumant. III, 267. Aquas esse etiam super sublime caelum, non repugnat. III, 266. Aqua supra firmamentum, et sub firmamento, quomodo intelligenda. III, 252.

Aquarum congregatio est ipsarum formatio. III, 181, 252. Aquarum congregatio, quomodo facta. III, 255; VIII, 612. Omnis aquarum congregatio, Hebraeis dicitur mare. III, 181. Non omnis aqua, mare est. III, 254.

Aquam rerum omnium principium putavit Thales. VII, 226, 230. Ex aqua generantur omnia. V, 67. Cuncta genera vel animalium, vel herbarum, atque lignorum. III, 328.

Aqua aeri similis. III, 280. Aquarum leues halitus aeri vaporatiter inserantur. III, 285. Aqua sumpta pro aere crasso. III, 184; et terris confuso. III, 237, 238. Terrae vocabulum aquis etiam tribuitur. III, 595. Aqua omnem potum significat. III, 514, 652. Aqua viva quae. III, 1514.

Aqua in sanguinem versa. V, 62, 67, significat de rerum causis sentire carnaliter. IV, 1000. Aqua marina sterilitatem inducit. IV, 1534. Vapor aquarum marinarum decoctarum sinuato cooperculo exceptus, humorem dulcem gustantibus exhibet. III, 259. Aqua sine substantia, quae. IV, 1645.

Aquae in Scripturis significationes diversae. III, 1328, 2026. Aquae nomen ubi in Scriptura reperitur, non statim baptismus intelligendus est. IX, 584. Aqua vitae salutaris. IV, 270. Aqua irrigat aut abluit. et significat Christum. IV, 175. Aquae nomine, Spiritus sanctus significatur. III, 216; IV, 1533. Aqua et populum significat, et Spiritum sanctum. III, 79. Aquae nomine, Angeli intellectus. I, 852. Aquae populos in Scripturis significant. IV, 68, 213, 980, 986, 1038, 1425, 1865; V, 690; IX, 65, 148, 359, 367. Aquae nomine, peccatores populi intelliguntur. IV, 1614. Aqua quinque portibus cincta, populus Iudaeorum Lege conclusus. IV, 1065. Aquae contradictionis, populi persequentes. IV, 1865. Aqua piscinae turbata, passionem Christi figurabat. IV, 1065. Aquae quomodo intraverint in animam Christi. IV, 842. Aqua, caritas. IV, 1353. Aqua est symbolum gratiae. III, 737. Vis quaedam rationi subjecta, qua ratione Deus veritasque cognoscitur, recte aqua divinitus appellata est. III, 252. Potest et intelligi vita spiritalis informis, nomine aquae. III, 250. Aqua, prosperitas saeculi. IV, 797. Aquae multae, variae doctrinae. IV, 269.

Aquarii haeretici. VIII, 42.

Aquatilibus solis cur benedictio, sicut homini impertita. III, 286.

Aquila Scripturam ex Hebraea lingua in Graecam transiit. VII, 603. Quo tempore. VII, 603. *Nos* (b.) Aquilam ceteris interpretibus Iudaei anteponunt. VII, 476.

Aquilas non vixisse carnalis in arca magis credendum est. III, 530. Aquilae non egent potu. I, 1566. Aquilarum oculi perspicaces nostris. I, 1049; III, 176. Aquilis quanta

vis oculorum. VII, 799. Aquilæ pulli quomodo probantur. III, 1666. Aquilæ renovatio, resurrectionis similitudo. IV, 1325. Aquila rostri partem in senecta exuberantem ad petram excutit, ut possit cibum capere. IV, 1323. Aquila symbolum Christi. III, 884. Aquila ideo te querit, quia cepisti leporem. IV, 1646. Aquila quomodo nobis imitanda. IV, 1323, 812.

Aquilo nunquam sumitur in bono in Scripturis sacris. III, 876. Aquilo significat diabolum et regnum ejus. IV, 534. Glaciem peccati. II, 561. Aquilonis latera, quæ. IV, 534.

Arabia gentes figurat. IV, 911.

Arabici hæretici. VII, 46.

Aradius vel *Analius*, quintus rex Assyriorum. VII, 562.

Aratus astrologus. VII, 500.

Arbiter, medius ad componendam causam dicitur. IV, 1583.

Arbitrium liberum a Manichæo agnatum. VIII, 543, 538, 1087. Arbitrium voluntatis non omnibus naturis datum. III, 390. Arbitrium liberum asseritur. VIII, 121. Arbitrium liberum in Angelis et hominibus. VIII, 537, 538, 542, 545. Primus homo per liberum arbitrium suum stare et ipse potuit. X, 933. Arbitrio nostro ut facti sumus ex bonis mali, ita ex malis bonos fieri posse qui dicunt refelluntur. V, 409; X, 1541, 1542, 1544.

Arbitrium laudabiliter liberum, quodnam sit. X, 1102. Arbitrium tunc vere liberum, quando est liberatum. X, 234. Arbitrium hominis liberandum a servitute peccati, quod ei nunc cum morte dominatur. VI, 282. Arbitrium voluntatis tunc est vere liberum, cum vitiis peccatisque non servit. VII, 418. Non liberatur arbitrium, nisi per gratiam. VI, 282. Arbitrium liberum pertinet ad gratiam. X, 241.

Arbitrium liberum non sic defendendum est, ut adiutorium Dei non putetur necessarium. III, 1778. Arbitrium voluntatis sine Dei gratia tentationes vincere, et præcepta Dei implere posse, suadent Pelagiani. VI, 329. Liberum arbitrium extolendo præcipiant Pelagiani. X, 1246. Arbitrii libertate non fidendum. VII, 467. Arbitrium voluntatis cum gratia commendatur. X, 542. Liberum arbitrium sine gratia non sufficit. X, 202, 203. Liberum arbitrium adjuvatur per gratiam, ut quod naturaliter volumus, hoc est, beate vivere, bene vivendo habere possimus. X, 1566. Liberum arbitrium parum est naturæ ad non peccandum, nisi adjuta, sanetur gratia. X, 293. Deo volenti salvum facere, nullum hominem resistit arbitrium. X, 942. Deus non aufert, sed adjuvat bonæ voluntatis arbitrium. III, 757. *Vide Libertas.*

Arbores quomodo et quando creatæ. III, 275. Tertia die creatæ secundum rationes causales. III, 259. De herbis et arboribus non solum dicitur, secundum genus, sed, et secundum similitudinem. III, 287. Arbor scientiæ boni et mali cur appellata est. IV, 897. Arbor scientiæ boni et mali ex se non perniciofa, sed ex obedientia violata. X, 172. Arbor paradisi bona erat, et ideo solum tangi non debuit, quia Deus prohibuerat. IV, 896, 897. Arbor paradisi interdicta ad commendandum obedientiæ bonum. VII, 394.

Arbor vitæ. III, 214. Ad eam nemo nisi per tolerantiam et scientiam pervenit. III, 214.

Arbor bona et arbor mala in Evangelio, quid. X, 461, 1433, 1438. Arbor bona vel mala, voluptas est. X, 667, 668, 672, 734, 1434. Arborem bonam vel malam quo sensu faciat homo. X, 570.

Arborum insitio. III, 405. Arbor ex semine, et semen ex arbore, quomodo. III, 538. Omnia quæ ad arborem pertinent, primitus in semine fuerunt vi et potentia causali. III, 357. Arbores sic vivere putant manichæi, ut sentiant et doleant, cum læduntur. VIII, 37.

Arca Noe de lignis imputribilibus. IV, 1917. Et de lignis quadratis exstructa, quo mysterio. IV, 1103. Arca quomodo bicamerata et tricamerata. III, 549. Cubita in mensura Arce, an fuerint geometrica. VII, 474. Cubita fuisse geometrica, putat Origenes. III, 549. Arca diluvii secundum rationem corporis humani, a Philone explicata. VII, 472; VIII, 274. Arca cur tot annis ædificata. V, 1610. Arcam aliam ædificans Christus, quid nos admoneat. V, 1611. Quænam animalia in Arcam introducta sint. VII, 475. Cur de Arca conjuncti exeant, qui disjuncti intraverunt. VIII, 265. Difficultatibus eorum qui Arce historiam impugnant, satisfit. VII, 475.

Arce significationes exponuntur. VII, 472. Arce Noe allegorica expositio. VIII, 262, 263. Neque historia sola sine allegoriis, neque allegoriæ solæ sine veritate historiæ admittendæ, ubi de Arce et diluvio agitur. VII, 472. Arce biteminatæ allegoria, Donatistarum errori accommodata. IX, 397. Arce altera allegoria veritati magis consentanea. IX, 397. Arca Noe figura Christi. VII, 477. Figura Crucis. III, 1164. Et Ecclesiæ. III, 1434; IV, 1538; VII, 472, 476; IX, 397. In Arca quædam ad Christum, quædam ad Ecclesiam referuntur. VIII, 274, 275. Arca qualiter Ecclesiam figurat. IX, 196. Ut illa omnia animalium genera continebat, ita Ecclesia omnes gentes. IV, 1358. Arca Noe, prophetia nostro-

rum fuit temporum. VII, 598. Arcam Noe, nomine pancar, exagitabant Manichæi. VIII, 598.

Arca in qua Lex inclusa est, unde dicta est Arca testamenti. VII, 295. Miracula quæ per Arcam facta sunt, Divinitati attestantur. VII, 293. Arca testamenti, pro sacratione quadam præsentia Domini, accipi potest. VI, 144. Arce et propitiatorii mystica expositio. III, 633. Arca sanctificationis Christi, Ecclesia vel Corpus quod ex Maria natum est. IV, 1722. Arca Domini in æternum manet, quomodo. IV, 1005.

Arcades a daemonibus Arcadibus homines in lupos conversi dicuntur. VII, 575.

Arcadius Imperator. VI, 722. Arcadius Augustus, bis Consul. VIII, 111, 112. Arcadius III consul. IX, 529, 574. Arcadii tempore Constantinopolis igne cœlesti peritura revelatur. VI, 722.

Archelaus, auditor et successor Anaxagoræ, quid de rerum principiis sensit. VII, 226.

Archesilas Zenonis condiscipulus sub magisterio Polemonis. I, 933. Polemoni eidem successit. I, 935. Academiæ sententiam dissimulavit. I, 935. Archesilas auctor academice novæ. VII, 226.

Ἀρχηγέτης, præpositus militiæ, vel coquorum. III, 582, 584.

Archimedis geometricæ litteræ, pertinaciter impugnatae ab Epicuro. VIII, 74.

Architectonica etiam dicitur ars opificum ex auro, argento, et metallo. III, 634. Architectonicum opus in textilibus. III, 515, 516.

Archisynagogi filia, et hæmorroïssa, quid figurent. V, 463, 486.

Archontici hæretici, eorumque dogmata. VIII, 29.

Arcus in nubibus quid significet. VIII, 265, 266, 630.

Arcus Dei extensus, sunt minæ ejus. IV, 686. Arcus nomine, Scripturæ sanctæ intelliguntur; IV, 106. Arcus Domini quas sagittas habeat, et quæ vasa mortis. IV, 106. Arcus iniquorum, insidiæ ipsorum. IV, 365.

Ardea civitas. VII, 93.

Area Dominica, Ecclesia. III, 127. Area Domini in qua nunc triticum, non sine palea. V, 119, 1174. Area ante ventilationis tempus non deserenda. IV, 190.

Arelatum. IX, 41.

Arelatense Concilium in causa Cæcilianæ. II, 161, 169, 198; IX, 41, 640.

Arenæ maris nomine, infirmi et carnales in Ecclesia intelliguntur. II, 336.

Areopagos Atheniensium Curia. V, 808. Unde sic dicitur. VII, 567.

Argentinus deus, dei Æsculani filius. VII, 103.

Argentius. II, 120.

Argentum probatum. III, 586. Argento probati, qui? IV, 1429.

Argirus in Priscillianistas aut nesciens irrui, aut ejusdem hæresis rebus implicatus. II, 1034.

Argivis primus regnavit Inachus. VII, 597. Argi seu Argivi unde sic dicti. VII, 564. Series regum Argivorum. VII, 562. Argivorum regnum simul cum Abrahamæ nepotibus ortum est. VII, 562. Argivorum regni occasus. VII, 372.

Argus, filius Apis, rex Argivorum. VII, 564. Argus post obitum ut deus haberi cepit. VII, 564.

Arguendi mali. V, 78, 549. Neque consentientes sitis malis, ut approbetis; neque negligentes, ut non arguatis; neque superbientes, ut insulenter arguatis. V, 530. Arguit in misericordia, qui non odio arguit. IV, 1824. Arguentur in ira Dei quidam, et non emendabuntur; quidam vero in emendatione fient salvi. IV, 397. Argui non vult in ira Dei, quisquis in hac vita sanari desiderat. IV, 91.

Aridum. Non omne aridum terra est. III, 234.

Aries hærens cornibus, figura Christi crucifixi. IV, 244. Aries rubricatus, figura Christi et Martyrum. III, 633.

Ariminense Concilium. VIII, 710, 711, 730, 772; X, 1100. Ariminensis Concilii auctoritate non se teneri dicit Augustinus. VIII, 711.

Aristippus philosophus Socraticus, voluptatem summum bonum esse dixit. VII, 227, 601.

Aristobolus filius Alexandræ reginæ Judæorum. VII, 607. Primus apud Judæos et rex et pontifex factus est. VII, 607.

Vinctus ducitur Romam. VII, 607.

Aristodemus tragicus actor, sæpe ad Philippum legatus ab Atheniensibus missus. VII, 56.

Aristonicus rex a Romanis victus. VII, 86.

Aristoteles sectam Peripateticam condidit. VII, 257. Aristoteles vir excellentis ingenii, eloquio Platoni impar. VII, 257. Cum Platone consentire visus. I, 936. Aristoteles loquente Christo apud inferos, contremiscit. IV, 1828.

Arithmetica non est ex insitulo hominum. III, 61.

Arionis Methymnæi nobilissimi citharistæ fabula. VII, 28. *Arius*. V, 1641; VI, 714. Heresiarcha a quo Ariani. VIII,

39. Arius non intravit per ostium in ovile. III, 1721. Arii hæresis de Filio Dei III, 1609; IV, 288, 837, 1040, 1712; VIII, 923. Arium et Eunomium Pascentius anathematizat. II, 1039.

Ariani. V, 55; IX, 395, 469, 589. Arianorum fides de ss. Trinitate. II, 1049. Patris et Filii et Spiritus sancti diversas substantias esse dicunt. II, 792. Patrem invisibilem dicebant, Filium vero visibilem. III, 1779. Patrem invisibilem, Filium vero et Spiritum sanctum visibiles dicebant. II, 626; III, 1779. Ariani putant substantiam Filii Dei nullo assumpto corpore, per seipsam esse visibilem. III, 392. Et Patrem solum esse invisibilem. III, 392.

Ariani Filium Dei negant verum Deum. VIII, 930. Dicunt aliud esse Patrem, aliud esse Filium. III, 1737. Patrem dicunt non genuisse id quod est. II, 750. Negant Filium esse æqualem Patri. III, 1672, 1711, 1796, 1820. Et spiritum sanctum Filio. III, 1796. Refelluntur. III, 1537, 1559, 1560, 1802. Ariani aut non colunt Christum, aut non unum Deum colunt. VIII, 743, 763. Ariani duos Deos et Dominos consequenter admittebant. VIII, 769, 770. Christum sine anima carnem suscepisse sentiunt. VIII, 39. *P.* Christus, Filius. Ariani diversas dicere naturas Patris et Filii convincuntur. VIII, 779, 780. Ariani per Filii injuriam, Patrem falso honorant. V, 772. Ariani ejusdam interrogationi utrum Deus volens genuerit Filium, an nolens, quomodo responsum. VIII, 1087. Ariani peccabant in Spiritum sanctum. II, 814. Ariani refelluntur asserentes Patrem majorem, Filium minorem, Spiritum sanctum multo inferiorem. VI, 640, 648, 656, 685, 692, 697. Ariani refelluntur. V, 664, 665, 701, 746, 770, 774, 989, 1150, 1496, 1676, 1689. Ariani minus intelligentes quam Judei. III, 1744. Concilium sardicense, quod Donatistæ proferebant, Arianorum fuisse advertebat Augustinus. II, 176.

Ariani Sabellianos nos esse criminantur. X, 458, 1461. Ariani dum Sabellianos fugiunt, in peius aliquid inciderunt. X, 1462. Ariani Donatistas sibi sociare tentarunt. II, 176; IX, 516. Arianorum fidem ipsi Donatistæ aliquando professi sunt. II, 793. Inter errorem Arianorum et Donatistarum quid intersit. II, 793. Arianus et Photianus, ambo hæretici, adversum se divisi. V, 447. Ariani damnati. VI, 650.

Arianis ad Ecclesiam redeuntibus gradus honoris servabantur. II, 813. Hoc displicuit Lucifero Calaritano, unde et in tenebras schismatis cecidit. II, 813. Quidam Reges ab Arianorum hæresi, conversi. VIII, 759. Ariani rebaptizant. VI, 652, 692, 706; VIII, 39. Persecutio per Arianos facta. VI, 308. Imperiales leges contra Arianos. VIII, 709. Ariani toto orbe abjecti. VI, 685. Ariana hæresis Augustini tempore pene extincta, similis cadaveri putrescenti, aut homini animam agenti. III, 1689. Arianus olim mortuus et renascens. VI, 686. Arianorum sermo, seu synopsis dogmatum eorum. VIII, 678, 679, 680.

Arma dextera et sinistra. IV, 426, 4215. Armatur Deus pro nobis. IV, 325. Magnum spectaculum est videre Deum armatum pro te. IV, 323. Armatus Deus, quomodo intelligendus. V, 1423. Arma Dei, si bene profecerimus, et nos erimus, quomodo. IV, 323. Arma contra tentationes fortissima, desideria æternæ vitæ. IV, 1774. Arma quibus expugnatur inimicus, et invictissimum scutum. IV, 89. Arma contra diabolum. VI, 637, 638. Arma nostra comburenda sunt igni, priusquam armet nos Deus armis Evangelicis veritatis, continentia, etc. IV, 523. Arma templis deorum detracta. VII, 100. Arma diaboli. VI, 637, 638.

Armamiter octavus rex Assyriorum. VII, 562.

Armenianensis fundus. II, 233.

Arreptitii. VII, 50. Arreptitii idolorum, tanquam ranæ de paludibus. IV, 520.

Arrha et pignus quo differant. V, 158, 858, 1673.

Arrogantia non ita caveatur, ut veritas relinquatur. III, 1712. cum omnis arrogantia odiosa est, tum illa ingenii et eloquentiæ multo molestissima. III, 1794.

Ars unde dicitur. VII, 128. Ars in animo residet. I, 1024; III, 179. Ars affectio quædam animi. I, 1182. Ars consistat imitatione et ratione. I, 1086. Artium genus triplex. III, 57. Artium omnium lex, æqualitas et unitas incommutabilis. III, 147. In artibus sapientia, quo sensu. III, 515. *Vide* Studium. Ars non habet vitium, non novit. IV, 354. Ars Dei necesse vitia, et judicat vitia. V, 579.

Artis genus duplex. I, 1035. Artium liberalium utilitas. I, 1013. Ars vulgaris quid. III, 146. Artem malam qui delegerunt unde vitam transigant, puniendi sunt; quia inde se volunt pascere, unde offendant eam a quo omnes pascuntur. IV, 1692. Artium professores unde sic appellantur. III, 1795. Artium cognitio aliquid confert ad intelligentiam Scripturæ. III, 57. Ars in brutis non reperitur. I, 1086.

Artifex vix ullus est, qui non habeat artem suam pecuniaria mercede venalem. VII, 197.

Artificia discere, quam pœnale sit pueris. VII, 728. Artificiorum forma per artificis manum trajicitur a sapientia

Dei, VI, 90.

Artemon seu Artemonius hæresiarcha. VIII, 34.

Arteriæ aeris venæ. X, 527.

Articuli temporum quinque. VI, 313, 558.

Artolyritæ hæretici unde sic dicti. VIII, 31. *Artolyritas* jungit Pepuzianis Epiphanius. VII, 31.

Aruspicum libri superstitionis. III, 50.

Asaph interpretatur Synagoga. III, 1317; IV, 916, 929, 1011: congregatio. IV, 970, 1035, 1051.

Asbestos Arcadiæ lapis, semel accensus non potest exstingui. VII, 715, 719.

Ascanius filius *Æneæ*, tertius Latinorum rex. VII, 576. Albam ædificat. VII, 89.

Ascatades rex Assyriorum. VII, 568.

Ascensus. *Vide* Adscensus.

Asclæ hæretici. VIII, 42.

Asclepius nepos *Æsculapii*. VII, 253.

Asellus diaconus. II, 718.

Asellus Domini, populus mitis. IV, 272, 310.

Asia totius orbis ad numerum partium tertia dicitur, ad magnitudinem dimidia reperitur. VII, 561. Asiæ dimensio. VII, 578. Asia nomen provinciae, et etiam tertie partis terræ. III, 783; VII, 497. Asia a Nino subjugata. VII, 578. Asiam pene universam Scythiæ aliquando tenuerunt. III, 794.

Asiatica luxuria. VII, 103.

Asina Balaam loquens quid significet. III, 742.

Asinius Pollio. II, 263.

Asinus aureus liber ab Apuleio scriptus. VII, 574.

Aspasius Paternus, proconsul. V, 1410.

Asper Grammaticus. V, 83.

Aspis ne audiat vocem incantantis, allidit unam aurem terræ; et de cauda obturat alteram. IV, 680, 681; V, 1432. Aspidi comparatur surdi verbum Dei audire nolentes. IV, 117. Aspidæ insidiosæ. IV, 684.

Aspidiscæ. III, 636.

Assaraci domus, id est, Romani. III, 533; VII, 462.

Assur figurate pro diabolo. IV, 1053.

Assuri, IX, 235. Assuritana civitas. IX, 253, 507, 528, 550.

Assuriani. IX, 108, 180.

Assyrii interpretantur dirigentes. IV, 1021. Assyriorum regnum, a Nino longe lateque porrectum. VII, 116. Assyriorum regnum, Asiæ universæ, excepta India, dominabatur. VII, 497. Assyriorum regnum florentissimum. VII, 560, 561. Florebat Abraham temporibus. VII, 497. Assyriorum regnum, mille ducentos et quadraginta annos permansit. VII, 117, 577. Assyriorum regnum ad Medos translatum. VII, 117, 577. Assyriorum regnum quo tempore desuit. VII, 577. Assyriorum regnum series. VII, 581.

Astaroth, et *Astarte* nomen Junonis. III, 797.

Asterisci in codicibus Græcis significant ea quæ habent Hebræi, nec habent LXX interpretes. III, 590; IV, 821.

Asterius Cretensium rex. VII, 569, not. b.

Asterius subdiaconus litteras Hieronymi ad Augustinum retulit. II, 257, 243. Asterius creatur episcopus. II, 276.

Asterius Scythopolitanus Psalmos interpretatus est. II, 262.

Astrologia, ejus inventio. I, 1014. Astrologia magnum religiosius argumentum, tormentumque curiosis. I, 1014. Astrologorum vanæ divinationes. I, 694, 707, 737, 915. Astrologia fatalibus stellis homines colligatos, et corpus secundum duodecim coeli signa compositum, volunt Priscillianistæ. VIII, 44.

Astrologorum nugæ refutantur. VI, 112. Astrologi unde vera respondeant. VII, 147. Astrologorum perspicacia et cæcitas. V, 458. *Vide* Mathematici.

Astuti, male cordati intelliguntur. III, 431.

Asystaton. X, 1095.

Asylum constituere Romulus et Remus. VII, 45. Asylum Romuleum, umbra quædam remissionis peccatorum. VII, 161. Asylum Apostolorum longe tutius, quam deorum. VII, 17.

Athanarici regis Gothorum persecutio in Gothia adversus Catholicos. VII, 616, et not. b.

Athanasius Alexandrinus episcopus catholicus. IX, 516. Vir magnæ constantiæ, et fidei sanissimæ. X, 1101. A Constantino specialiter quærebatur. II, 1016. Pro utilitate Ecclesiæ se servavit. II, 1017. Athanasii tempore omnis pene mundus a fide Apostolorum dilapsus. X, 1100. Ex DCL. Episcopis vix septem cum Athanasio in Trinitatis confessione permanserunt. X, 1100. Athanasius modulationes in Psalmorum cantu non probabat. I, 800. Mos ille cantandi non improbat ab Augustino. I, 800.

Athanasiani vel homousiani vocabantur ab Arianis Catholicis. X, 1101.

Athenarum civitas sub Cecrope rege vel instaurata est, vel condita. VII, 566. Athenæ unde dictæ. VII, 566. Sub Cecrope rege sic dictæ sunt. VII, 566. Qua occasione. VII, 568, 567. Athenis nihil habuit Græcia clarius. VII, 567. Athenis non

parva ex litteris et philosophis gloria accedit. VII, 561.

Atheniensium in omni litteratura apud omnes fama. V, 808. Athenienses claruerunt in Græcia, plus fama quam re ipsa. VII, 561. Athenis loquacissimæ philosophorum hæreses exstiterunt. IX, 454. Atheniensium regnum in rempublicam mutatum VII, 577. Athenienses feminæ publicis intererant consultationibus. VII, 566. Quare e publicis consultationibus expulsæ. VII, 567.

Atheus quomodo convincendus. I, 1246. Nonnihil pro Deo habet, cui cultum impendit. III, 153.

Atlas astrologus rex Mauritanie, frater Promethei, maternus avus Mercurii majoris. VII, 599. Florebat tempore quo Moyses natus est. VII, 599. Cursum solis, lunæ ac siderum primus observavit. VII, 254. *not.* 1. Quare cælum portare fingitur. VII, 565. *Atlas* laturarius. VIII, 307, 309, 374.

Atlas mons. VII, 565.

Atlantici philosophi. VII, 234.

Atom, principia rerum secundum Epicurum. VII, 250. Atomorum concursu fortuito, et mundos innumerabiles, et animantia, et animas, et deos ipsos fieri dicit Epicurus. II, 444. Refellit a Cicerone. II, 444, 445. Atomus in corpore et in tempore. V, 1624.

Atria, ampliora spatia domus intelliguntur. IV, 1756. Atria Domini, pro futura beatitudine. IV, 1067, 1059, 1281. Atrium sanctum Domini, Ecclesie Catholica. IV, 1233.

Atys, formosus adolescens, abscisus VII, 183. *Atys* fabula. VII, 213.

Avaritia quid. VII, 556. Avaritia generalis, qua plus appetit quisque, quam sat est. IV, 1550. Avaritia est velle esse divitem, non jam esse divitem. V, 523. Avaritia crescit copia. IV, 1659. Avaritia inexplebilis. IV, 330, 422, 438; V, 1651. Avaritia pereat, et dives est natura. V, 595. Avaritiæ fauces major pecunia non claudit, sed extendit; non irrigat, sed accendit. V, 328. Avaritia sæpe crevit in iis qui lasciviam compresserunt. VI, 448.

Avaritia grave peccatum. IX, 89. Opus est mali hominis, non Dei. IV, 1691. Avaritiæ crimen et poena. V, 958. Avaritiæ onus. V, 897. Avaritia catena pedum. III, 2037. Avaritia inimica Christi. IV, 1249. Damna eorum, qui ob lucra peccant. IV, 1645. Avaritia excusatur specie pietatis erga filios. V, 89.

Avaritia quædam vitæ, etiam ipsa cavenda. V, 663. Avaritia quædam est in libidine et in idololatria. V, 650. Avaritia pro amore privato ponitur. III, 456. Qui sua repetunt, caveant ab omni cupiditate. IV, 1570. Amat et avaritia unitatem. IV, 451. Avaritia plures allicit, quam peritiam. VII, 197. Avaritiæ consilium imprudens et stolidum. V, 527. Consilium Dei id jubentis, quod avaritia. V, 529. Avaritia aliud contra Deum jubet, aliud Deus contra avaritiam. IV, 675. Avaritia omnis præcidenda. V, 627, 650.

Avaritiæ remedium. IV, 1656. Christianis quæ fugiendæ avaritiæ doctrina traditur. V, 934. Avaritiæ dura jubenti impigre obeditur. V, 257. Avaritiæ homo servit, non Deo. V, 1205. Avaritia jubet dura, et obeditur; levia Deus, et non obeditur. IV, 1691. Ab avaritiæ et luxuriæ iugo Christus liberat. V, 526. Avaritia omnis a nobis circumciditur si gratis colatur Deus. IV, 1531. Ab avaritiæ sordibus purgat amor sapientiæ. VII, 204. Ut sacculus tuus impleatur nummis, anima tua febricitat. V, 403. Avaritia, cum arguitur, incipit odisse et criminari. IV, 1691. Avaritia verbis apud omnes damnatur, non factis. V, 953. Avaritia et luxuria, dominæ duæ contraria jubentes. V, 526. *Vide* Cupiditas.

Avaritia sancta. V, 526.

Avaritia vitæ æternæ optima. IV, 1169.

Avari. Non essent homines amatores pecunie, nisi eo se putarent excellentiores, quo sunt ditiores. III, 457. Tanto avari sunt homines, quanto elati. IV, 1909. Avarorum adagium: Quantum habebis, tantus eris; frange lupam, et fac fortunam. IV, 610; VI, 674. Avarus est, non solum qui rapit aliena, sed et qui cupide servat sua. V, 628. Avari vel sua cupide servantis periculum. V, 631. Avarus suorum reconditor, damnatur. V, 961. Avarus hydrops. V, 410, 956. Avari æstus quanti et quam inutiles. V, 403. Avarus quasi Martyr auri. V, 1461, 1470. Auro torquetur unde misericors adjuvatur. V, 327. Avari, pauperes. VII, 204. Avarus non tam habet, quam se credit habere. VI, 674. Fides ei potior proponitur. VI, 674. Avari insania. IV, 422. Avarus ministrum lucri sui facit Deus. IV, 250. Avarus lucrum invocat, non Deum. IV, 250, 617. Avarorum crudelitas. IV, 1778. Avarorum sarcina, pauperibus erogando, minuenda. VI, 673.

Avarorum inepta excusatio. V, 956. Avarorum falsa pietas in filios. V, 89, 528. Avari excusatio crudelis, filiorum obtentu. VI, 673. Avarus vocem habet pietatis, sed excusationem habet iniquitatis. IV, 422. Avari filio mortuo sua pars transmittenda. V, 523. Mortuo filio debetur, quod vivo servabatur. V, 528. Christus filiis annumerandus in patrimonii divisione. V, 528; VI, 673.

Avari formicis comparati. III, 361. Acute in quosdam avaros carcos. VI, 674. In eos qui res alienas concupiscunt. IV, 451. Avarus laborat, ut habeat unde impleat arcam, perdat securitatem. III, 2056. Avarus cum labore amat quod amat; sine labore amator Deus. III, 2056.

Avarus est Deus ad salutem nostram. V, 580. Avarus et amor Dei. VI, 674. Avare, Deus si ad te veniat sine auro et argento, non vis illum? quid tibi de his quæ fecit Deus sufficit, cui Deus ipse non sufficit? IV, 250. Avaris quid sufficit, si Deus ipse non eis sufficit? V, 141. Avarorum colloquia cavenda. VI, 673.

Auctoritas. Gemino pondere impellimur ad discendum, auctoritatis et rationis. I, 957, 1001, 1007. Tempore auctoritas, re autem ratio prior. I, 1007, 1311. Ad discendum, auctoritati credere, magnum compendium. I, 1042. Auctoritas duplex, divina et humana. I, 1007. Rationi roborandæ, hominum auctoritatem quærere, est imbecillitatis. I, 1152.

Auctoritatis culmen, lumenque rationis, in uno Christi nomine, atque in una ejus Ecclesia constitutum est. I, 1009. Auctoritate divinitus conscripta, velut gradu quodam ad Deum attollimur. VIII, 89. Auctoritas divinitus constituta quomodo nos movet. VIII, 9, 90. Auctoritate decipi miserum est, sed certe miserius non moveri. VIII, 89.

Auctoritas utilis ad bonos mores populis persuadendos. VIII, 90, 91. Bonorum vita facillime, non disputationum ambagibus, sed mysteriorum quibus initiatur, auctoritate, purgatur. I, 1007. Juvat sequi auctoritatem et præcepta sapientum, et per hæc loqui sibi Deum credere. I, 1075. Auctoritas velut canonica non constituitur in scriptis Doctorum. VI, 160. Disputatorum quorumlibet sententiæ non tanquam auctoritas canonica. X, 194.

Auctores sacri pauci esse debuerunt, quare. VII, 600.

Aucupes insidiosi. VIII, 67.

Audentes et Catechumeni, v. 754.

Auditorum erga doctores officium. V, 155. Auditor negligens, prædicatoris vitia ne causetur. V, 971. Auditores, terræ nomine significati; prædicatorum, cæli. V, 1234. Auditores quinam carnales, quinam spirituales. V, 156. Auditorum verbi divini, alii ædificant super petram, alii super arenam. V, 971. Auditorum acclamatio. V, 155, 1373, 1388, 1413.

Audire coram Deo, quid. IV, 195. Audiat Deum qui vult audiri a Deo. V, 126. Non audire, quasi non ædificare, malum est. V, 971; IV, 1812. Audire et non facere, in arena ædificare est; audire et facere, in petra ædificare est; nec audire nec facere, nihil ædificare est. IV, 1335. Qui bona audit et mala operatur, pro dulci pluvia spinas generat. IV, 1345. Quomodo fortis poterit esse in faciendo, qui deficit in audiendo? IV, 1211. Audiendo credimus, et credendo videbimus. IV, 510. Prius audi, postea vide. IV, 357. An audire et auribus percipere differant. IV, 544. Audire vocem laudis, est intelligere iustus; quia quidquid in te mali est, tuum est; quidquid boni est, Dei est. IV, 193. Audire verbum Dei tutius est, quam prædicare. V, 966. Audire magis optet servus Dei, quam dicere. IV, 1812. Audire, trahi et discere a patre. X, 972. Omnis qui audit a Patre et didicit, venit ad Christum. X, 971. Audire et discere, est manducare. IV, 1874.

Auditores apud Manichæos. VIII, 35; IX, 357. Merito a mandatis Evangelicis alienati. VIII, 228. Auditorum suorum animas in Electos aut in Electorum escas resolvit, arbitrantur Manichæi. VIII, 37. *Vide* Manichæi.

Auditus fit ex percussione aeris. I, 252. Auditus duplex, bonus et malus. IV, 344, 1236. Audiendi libido etiam in divinis canticis. X, 770.

Adurns, nomen fundi. VII, 767.

Aventinus rex Latii, deorum numero additus. VII, 577.

Aventinus mons. V, 63. Unde dictus. VII, 577.

Averni puteus. X, 1069.

Avertere. Rogandus Deus ut faciem non a nobis avertat, sed a peccatis nostris. V, 132.

Aversio voluntatis ab incommutabili bono ad mutabilia bonum, vel proprium, vel exterius, vel inferius, efficit hominem superbum, curiosum, lascivum. I, 1269. Aversione a Deo, homo tenebratur; conversione ad Deum, illuminatur. IV, 195.

Aves ex aquis a Deo creatæ, ut intelliguntur. III, 183. Aves non in firmamento volant, sed secundum firmamentum. III, 283. Aves in aere sublimiore volare non possunt. III, 237. Aves quadrupedes. I, 636. Avium vita et memor et garrula, et in nidis construendis, et educandis fetibus, solertissima. III, 283. Aves pollent memoria. I, 790. Inter aves nonnullæ sunt quæ aquam non bibunt. III, 237. Aves, non animæ vivæ, sed volatilia animarum vivarum dicuntur. III, 284. Aves cur Abraham in sacrificio non divisit. IV, 1362.

Avo nomen patris aliquando tribuitur. III, 494.

Auferre et tollere, quo differant. IV, 908.

Augendiarenensis siue *Augendus Arenensis* episcopus. IV, 381. *Augurationes* illicitæ in quo a signis licitis differant. III, 564. *Auguria* irridet Cicero. VII, 136. *Augustinus natus* est idibus novembris. I, 962. *Thagastæ*, municipio Africæ. I, 677. Apud mediterraneos natus atque nutritus. II, 70. *Madaurenses*, et fratres et parentes vocat. II, 1029. *Parentes* ejus *Patricius* et *Monnica*. I, 870. Ejus pater, municeps *Thagastensis*, admodum tenuis. I, 677. *Augustinus* hominem pauperem et de pauperibus natum se profitetur. V, 1580. *Augustini parentes*, fide ac moribus dispares. I, 669, 677. *Frater* ejus *Navigius*. I, 962, 980. *Soror* monialibus præposita. II, 958. *Consobrini*, *Lastidianus* et *Rusticus*. I, 982. *Consanguineus*, *Licentius*. II, 106. Et *Severinus* *Donatista*. II, 144. *Mater* ejus, et omnis domus, præter patrem, credebant in Christum. I, 669. *Augustini infantia*. I, 664. Unde loqui didicerit. I, 666, 671.

Augustini pueritia. I, 666. *Augustinus*, ab utero matris in christiana religione fuit educatus. I, 668, 921. Positusque a parentibus in *Catechumenorum* gradu. I, 729. Signatus signo Crucis et sacramento salis initiatus. I, 668, 921. Sategebat *Monnica* ut deus pater esset *Augustino*. I, 669. Pater ejus non evicit in eo jus maternæ pietatis, quo minus in Christum crederet. I, 669. *Augustinus* stomachi pressu laborans adhuc puer, baptismum pie instantique flagitat. I, 669. Reparata valetudine baptismum differtur. I, 669. *Augustinus datur* in scholam ut discat litteras. I, 667. Refugit litterarum rudimenta, ubi legere, scribere et numerare discitur. I, 670. Litteras latinas amat, græcas odit. I, 670. Latinas litteras inter blandimenta nutricum didicit. I, 671. Sentiebat tunc, ut poterat, Deum esse magnum aliquem, qui posset, etiam non apparens sensibus, exaudire et subvenire. I, 667. Quantum metuebat ne in schola vapularet. I, 667. Fateatur peccasse, minus scribendo, aut legendo, aut cogitando de litteris, quam exigebatur. I, 668. Ludere amabat, in certaminibus superbas victorias, et scalpi aures suas falsis fabellis. I, 668. Innumerabilibus mendaciis lallebat pædagogum, magistros, parentes. I, 674. Furta ejus domestica. I, 674. Fraudulentis victorias aucupabatur in ludo. I, 674. Gulæ et iræ deditus erat. I, 674. Quid recte vivere ipsi proponebatur. I, 667. Cura tantum erat ut disertus fieret. I, 677. Ipsi in scholis sese exercenti, acclamatur præ multis coetaneis et condiscipulis suis. I, 673. Ob progressum in litteris bonæ spei puer appellatur. I, 673. Reducitur a *Madauris*, in quam urbem, litteraturæ atque oratoriæ percipiendæ causa, peregrinatus fuerat. I, 677.

Augustinus annum ætatis XVI in paterna domo intermissis studiis transigit, genio ac libidinibus indulgens. I, 675. Interposito otio creverunt vepres libidinum. I, 675. Matris monitus, pro muliebribus habet. I, 678. Nunquam tamen in matrem contumeliosus, aut verbo durus. I, 776. *Augustinus* furtum nocturnum committit. I, 678. Inter coetaneos pudebat eum minoris dedecoris. I, 678. Libebat malum facere, non solum libidine facti, verum etiam laudis. I, 678. Hac de causa fingeat se fecisse quod non fecerat. I, 678.

Augustinus studiorum causa *Carthaginem* mittitur ætatis anno XVII. I, 683. capitur theatricis spectaculis. I, 683. Amore capitur. I, 683. Amari et amare, dulce ipsi erat, magis si et amantis corpore frueretur. I, 683. In solemnitate sacramentorum celebritate, intra ecclesiæ parietes concuiscit. I, 685. Ob quod peccatum a Deo verberatur. I, 685. *Augustinus*, in schola rhetoris, major est. I, 685. Studia ejus ad lora litigiosa tendebant. I, 685. *Augustinus*, a moribus protervis condiscipulorum qui eversores dicebantur, abhorret, pudore tamen impudenti, quod talis non esset, I, 685, 712. Sub id tempus orbatur pater. I, 685.

Augustinus prosequitur studia, matre sumptus suppeditante. I, 685. Et adjuvante *Romaniano* ejus *Mæcenate*. I, 920. *Augustinus* *Ciceronis Hortensio* ad sapientiæ studium incenditur. I, 685, 757, 961. Ardebat revolare a terrenis ad Deum. I, 686. Quam alte a puero Christi nominis amorem et reverentiam imbiberat. I, 686. Scripturam negligit, ut indignam quam *Tullianæ* dignitati compararet. I, 686.

Augustinus adolescens, laicus, catechumenus in *Manichæorum* hæresim incidit. I, 686; VIII, 174, 304; IX, 301. A *Manichæis* deceptus. IX, 543. Duplici ratione deceptus. VIII, 102. qua de causa in *Manichæos* incidit. VIII, 66. Non *Electus*, sed Auditor fuit apud *Manichæos*. VIII, 115. Ejus interim errores de Deo. I, 687, 703, 704, 705, 715, 736. De Christo. I, 716. De natura mali. I, 715. De veteri Lege. I, 688. De peccati causa. I, 735. In cuius inquisitione torquetur. I, 736. De rationali et irrationali natura. I, 703. De terræ fructibus. I, 691. *Augustinus* in *Manichæorum* hæresi alios inducit. I, 695. Inter illos *Romanianum*. I, 920. Et *Alypium*. I, 725. In ea novem annos, scilicet ab anno ætatis XIX ad XXVIII, persistit. I, 692, 710, 1526, 1574; VIII, 66, 180. Præconcepta ejus opinio de sanctitate *Manichæi*. I, 710. In difficultatibus quas *Augustinus* proponebat, ad *Faustum*

remittebatur. I, 710. *Augustini* convictum refugit *Monnica* detestans errores ejus. I, 691. Apud Deum plangit ejus perditionem. I, 691. *Monnica* de ejus futura resipiscencia admonetur per somnium. I, 691. Et per *Episcopi* ejusdam responsum. I, 691. *Augustinus filius lacrymarum* ab ipso appellatus. I, 692.

Augustinus liberales doctrinas docet. I, 693. Et *Rhetoricam*. I, 693. Primum *Thagastæ*. I, 696, 925. Tum *Carthagine*. I, 712, 721. Quo impatientia doloris ex amici ejusdam sui morte, migraverat. I, 698. Nec non illustrioris professionis gratia. I, 920. Utraque in urbe auditorem habet *Alypium*. I, 724. Quem a circensium insania convertit. I, 725. Vanæ gloriæ cupiditate ductus, poetices agonem subit. I, 693. *Haruspice* sibi palmam in litterario certamine promittentem detestatur. I, 694. *Augustinus* consulere solet *Mathematicos*. I, 694. A quibus evocare eum frustra nititur *Vindicianus senex*. I, 695. Et *Nebrius*. I, 696, 737. Istud divinationis genus vanum esse intelligit denique, audita narratione *Firmini*, et prorsus rejicit. I, 737. *Augustinus* concubinam fovet, servatque ipsi thori fidem. I, 695, 752. Ex ea filium suscepit, *Adeodatum* nomine. I, 769. Vide *Adeodatus*.

Augustinus categorias *Aristotelis*, et liberalium artium libros, annos natus ferme xx, per sese intellexit. I, 704. Ingenii *Augustini* quanta solertia, quanta perspicuitas. I, 705. Deformiter et sacrilega turpitudine, in doctrina pietatis errabat. I, 706. Falsa tunc de Deo cogitabat. I, 708. Unde in amorem eorum quæ tempore rapiuntur, lapsus sit. I, 701. *Augustinus*, libros de *Pulchro et apto* duos aut tres scribit. I, 701. Circiter annum ætatis xxvi. aut xxvii. I, 704. Quos *Hierio*, *Romæ* urbis oratori nuncupat. I, 702.

Augustino diu optatus, diu expectatus *Faustus* venit *Carthaginem*. I, 707. *Augustinus* a *Manichæis* alienari incipit comperta *Fausti* imperitia circiter annum ætatis xxx. I, 711. Non tamen omnino recedit. I, 711. *Augustinus* inveniendæ ac retinendæ veritatis desiderio, ab incunte adolescentia, flagravit. VIII, 65, 66, 78, 79. *Augustinus* credit, precibus matris datam sibi eam mentem, ut inveniendæ veritati nihil omnino præponat. I, 1019.

Augustinus, pertæsus licentiæ scholarium, *Carthaginensium*, *Romam* navigat. I, 712. Invita et decepta matre. I, 712. *Augustinus*, *Romæ* lepro correptus, periculose laborat. I, 713. In domo ejusdam *Manichæi* ubi convalescit. I, 714. *Romæ* jungebatur *Manichæis*, tam Auditoribus, quam *Electis*. I, 714. Ab insana eorum de natura mali opinione, nondum liber erat. I, 714. De inveniendâ apud *Manichæos* veritate desperat. I, 715. Academicis omnia dubia æstimantibus, suffragatur. I, 715. Familiaritas *Manichæorum*, studium ejus ad verum indagandum infringat. I, 715. Errores ejus circa malum, circa naturam Dei, circa *Inarnationem*. I, 715. Quid *Augustinum* in errore retinebat. I, 716.

Augustinus Rhetoricam docet *Romæ*. I, 716. Sedatiores *Augustini* discipuli *Romæ*, quam *Carthagine*. I, 716. Multi ne mercedem magistro reddant, subito conspirant. I, 716. Cur tales tunc odio haberet. I, 716.

Augustinus Mediolanum mittitur a *Symmacho* urbis præfecto, *Rhetoricam docendi causa*. I, 717. *Augustinus* excipitur benigne ab *Ambrosio*. I, 717. Ejus amore capitur. I, 717. Et facundia delectatur. I, 717. Veritatem in *Ecclesia catholica* inveniri posse desperabat. I, 717. Audiendo *Ambrosium*, sensim veritatem admittit. I, 717. *Manichæos* relinquendos decernit. I, 717. Quid *Augustinum* a *Secta Manichæorum* revocavit. VIII, 66. Movetur *Helpidii* disputatione contra *Manichæos* apud *Carthaginem*. I, 716. Necnon *Nebrii* contra eosdem argumento. I, 734. Quo timore, quæ cupiditate *Manichæos* reliquit. VIII, 577, 578. Quo pacto a dualibus naturis admittendis revocatur. VIII, 150. *Augustinus*, audita unius aut alterius loci scripturæ tractatione, cognoscit fidem catholicam deendi posse contra *Manichæos*. I, 718. sed adhuc de omnibus dubitans catechumenus in *Ecclesia catholica* esse statuit, donec aliquid certi cluceat. I, 718. Ab errore facile resiliisset, si substantiam spirituales cogitare potuisset. I, 718. Cur conatus *Augustini* ad indagandam veritatem, inutiles. I, 720.

Augustinus ætatis anno xxx, nec *Manichæus* est, nec *Catholicus*. I, 719. Quod *Monnicæ* matri *Mediolanum* adventanti renuntiat. I, 719. *Ecclesiæ* doctrinam magis magisque intelligit concionante *Ambrosio*. I, 721. Necessitatem fidei et scripturarum auctoritatem agnoscit. I, 722. Inibat adhuc honoribus, lucris, conjugio. I, 723. Ambitionis et cupiditatum vanitatem edocetur, viso mendico præ vino jocante et letante. I, 725. *Augustinus* panegyrim habet in laudem Imperatoris. I, 725. Forte *Valentiniani* minoris. I, 723. *Bautoni* consuli panegyrim dixit *Mediolani*. IX, 562.

Augustinus anxius de vitæ ratione ineunda. I, 728. Conversionem de die in diem differt. I, 729. *Augustinum* ab ineundo conjugio revocare conatur *Alypius*. I, 730. *Augustino* uxor queritur, ut conjugatus baptizetur. I, 730. De

eius futuro matrimonio revelationem expetit mater, sed frustra. I, 729. Augustinus, concubina in Africam redire permissa, aliam ipse procurat. I, 730. Augustinus, a gurgite carnalium voluptatum metu mortis et futuri iudicii revocabatur. I, 732. qui metus ab ejus pectore nunquam recessit. I, 732. De vita communi agenda cum amicis deliberat. I, 731. Decem ferine venturi erant in unam societatem, quo ex numero bini anni necessaria curarent, cæteris quietis. I, 731. Consilium istud abjicitur. I, 731.

Augustinus ætatis anno xxxi, ignorantie tenebris involutus errat adhuc circa Dei naturam. I, 733. Verum contemplatione gradatim adsurgens, pervenit demum ad id quod est; sed figere aciem non valet. I, 743. Augustinus credit in Christum stabili fide, sed infirmi. I, 737. Et erronea. I, 746. Paulatim assuescit Ecclesiæ doctrinæ, quam tantopere damnaverat. I, 721. Eamque præfert Manichæorum doctrinæ. I, 722. Ecclesiam catholicam semper illi commendaverant parentes. I, 718.

Augustinus qua via venerit ad catholicam Religionem. VIII, 78, 79. De Dei existentia nunquam dubitavit. I, 723. Non tamen recte de Deo sentiebat, quia corporeum adhuc aliquid cogitare cogebatur. I, 723. Platoniorum librorum lectione ad inveniendam veritatem adjuvatur. I, 740, 961. Ex his libris peritior quidem, sed inflator evadit. I, 746. Augustinus transit ad Scripturam sacram, maximeque ad Apostolum. I, 747. Cujus lectione mirum in modum proficit. I, 747, 921.

Augustino, anno ætatis xxxii, displicet agere in sæculo. I, 749. Amore tamen femine detinetur. I, 749. Vis malæ consuetudinis in Augustinum. I, 754. Ligatus erat non ferro alieno, sed sua ferrea voluntate. I, 753. Quam implicatus olim vitæ hujus mundi. VIII, 67. Augustinus Simplicianum adit. I, 753. Movetur et angitur, audita a simpliciiano conversione Victorini. I, 751. Movetur audita vita Antonii narrante Pontitiano. I, 755. Et audita conversione duorum Agentium in rebus. I, 756. Augustinus adolescens petebat a Deo castitatem, sed cito exaudiri nolebat. I, 763.

Augustinus secedit in hortum sequente ipsum Alypio. I, 758. Spiritus ejus et carnis luctamina. I, 758. Augustinus nec plene volebat, nec plene nolebat converti; ideo secum contendebat. I, 759. Plus in ipso valebat deterius inolitum, quam melius insolitum. I, 760. De difficultatibus ab ipso superat. I, 921, 961. Augustinus ab Alypio paululum secedit, et sub sicco se sternens, vim lacrymarum profundit ac Dei misericordiam deprecatur. I, 761. Augustinus vocis admonitu legit Apostolum et totus convertitur. I, 762. indicat matri. I, 762. Gaudet mater, exultat, triumphat de filii conversione, et Deo benedicit. I, 762.

Augustinus per Ambrosii os potissimum ab errore liberatur, et ab ipso baptizatur. II, 621; X, 436, 643. Trans mare baptizatus est in Ecclesia nota universo orbi terrarum. IV, 394. Conversio Augustini fidelibus et quotidianis matris ejus lacrymis concessa. X, 1026. Augustinus colibem vitam amplectitur, abjecta omni spe sæculi. I, 762. Deserere professionem Rhetorices usque ad vindemiales ferias differt. I, 762. Quam paucissimorum dierum dilationem excusat. I, 764. Quamquam haud culpa vacasse non diffidet. I, 765. Augustinus munus docendi tandem deserit. I, 767. Cogente quidem dolore pectoris. I, 764, 769, 907, 961, 980. Sed magis alliciente desiderio vacandi Deo. I, 764; II, 67.

Augustinus, feriarum vindemiales tempore, in Verecundi villam, Cassiacum secedit cum suis. I, 765. Ruris otium in studio sapientiæ insumit. I, 907. Inveniendi veri gratia quotidianam fere noctis partem pervigil agere solitus. I, 981. Quotidianis fletibus Deum rogat ut sanentur vulnera sua. I, 991.

Augustinus Ambrosium per litteras consulit quid potissimum de Scripturis sibi legendum sit, ut ad baptismum se digne comparet. I, 769. Isalam legere jubetur. I, 769. Augustinus libros aliquot ibi conscribit et ad Nebridium Epistolæ. I, 766. Augustinus instituendis discipulis Licentio et Trigetio curam adhibet. I, 908, 980. quotidie ante cenam dimidium Virgilit volumen audit. I, 989, 924. Ipsi morum præcepta tradit. I, 620. Pueriles æmulationis et inanis jactantiæ motus reprimi. I, 991. Hanc rogat magistro mercedem reddant, boni sint. I, 991. Augustinus inchoat libros contra Academicos, paucis diebus post secessum, exeunte anno ætatis suæ xxxii, Christi cccclxxxvi. I, 905, 908. Augustinus scribit librum de *Beata Vita*, idibus Novemb. anni Christi cccclxxxvi, quo ipse die in annum ætatis xxxii progrediebatur. I, 959, 962. Disputat cum Alypio, et Nebridio de finibus bonorum et malorum. I, 752. Libros de *Ordine* edit eodem tempore. I, 977, 980. Augustinus perficit postmodum libros contra Academicos. I, 924. Recitatione Psalmorum vehementer afficitur Augustinus catechumenus, in villa cum catechumeno Alypio feriat. I, 766. Psalmum quartum meditat, adversus Manichæos pic ex-

candescens. I, 766. Augustinus dolore dentium acerrimo cruciatur. I, 768, 880. Augustinus orat cum suis, et dolor fugit. I, 768. Augustinus *Soliloquia* scribit ætatis anno xxxii, Christi cccclxxxvii. I, 869, 878. Quinam tunc ejus mores et affectus. I, 877.

Augustinus Mediolanum revertitur, nomen daturus inter baptizandos. I, 769. Ibi librum de *Animæ immortalitate* anno Christi cccclxxxvii scribit. I, 1021. Et inchoat libros *Disciplinarum*. I, 591. Augustinus baptizatur cum Alypio et Adeodato. I, 769. Gaudium ejus spiritale post baptismum, fugiente omni sollicitudine anteactæ vitæ. I, 769. Lacrymarum et motus pietatis ad hymnos et cantica Ecclesiæ. I, 769, 801.

Augustinus reditum in Africam cum suis suscipit. I, 771. Augustinus apud Ostia Tiberina cum matre colloquitur de æterna vita, atque in ejus contemplationem ambo rapiuntur. I, 774. Vilescit ipsis mundus iste cum delectationibus suis. I, 775. Hinc elapsis vix quinque diebus ægrolat Monnica, et die nono ægritudinis suæ, anno ætatis lvi, et ætatis Augustini xxxiii, corpore solvitur. I, 776. Mortem ejus luget Augustinus. I, 776. Funus pro solemniori more celebratum prosequitur absque lacrymis. I, 777. Augustinus orat pro ejus salute. I, 778. Augustinus Romæ moratur, ibique libros de moribus Ecclesiæ et de moribus Manichæorum anno Christi cccclxxxvii scribit. I, 1510. Ibidem libri de *Libero Arbitrio* ab ipso inchoati eodem anno; postea autem in Africa anno cccxcv absoluti. I, 1222. Augustinus reversus in Africam scribit libros duos de *Genesi contra Manichæos*. III, 171, 172. Circiter anno Christi cccclxxxix. III, 174. Sub id temporis absolvit libros de *Musica*, quos Mediolani anno cccclxxxvii inchoaverat. I, 1082. Item librum de *Magistro* cum Adeodato. I, 769, 1194. Librum de *Vera Religione* nondum presbyter. III, 121, 122. Vide infra ubi de Operibus Augustini. Augustinus trans mare peregrinatus, alius vice, alius rediit. IV, 591. Quandam Africanam repetiit. IX, 362.

Augustini deliciæ, occipari Dei memoria. I, 794. Spes ejus nonnisi in magna valde misericordia Dei. I, 796. Augustinus ab actionibus necessitatis, quantum relaxari potest, ad Dei contemplationem refugit. I, 807. Castæ ejus deliciæ, Scripturæ divinæ. I, 810. si quid temporis liberum habet, in illis totum impendit. I, 810. Augustinus, secessum in solitudinem aliquando animo agitans, prohibetur a Deo, ut non sibi soli, sed aliis vivat. I, 808. Amor ejus in Deum vehemens. I, 782, 795. Non dubia, sed certa conscientia Deum amabat. I, 782. Augustinus incitatur a diabolo ut signum a Deo aliquod petat. I, 803. Dolet spectaculis aliquando se interfuisse. IV, 1919.

Augustinus juvenis, abjecta omni spe sæculi, dum quaerit ubi monasterium constituat, Hipponem venit, invisendi amici causa, quem secum in monasterio habere cupit servientem Deo. V, 1569. Augustinus monasterium Hipponem instituit in horto dato per Valerium. V, 1569. Augustini monasterium. X, 1017.

Augustinus ante presbyteratum fama pollet inter servos Dei. V, 1569. Augustinum ad clericatum petunt Hipponenses. II, 480. Augustinus apprehensus fit presbyter. V, 1569: et ordinatur invitatus. II, 88. Augustino Valerius prædicandi onus imponit. II, 117. Augustinus spatium temporis usque ad Pascha petit, ut in secessu vacet precibus et studio. II, 89. Augustinus rarissime tacere permissus est, ubicumque Valerio præsentem, loqui opus esset ad populum. I, 584. Augustinus presbyter Hipponensis jam creatus, disputat contra Fortunatum Manichæum. I, 612. Et biduo contra Felicem. I, 653.

Augustinus coepiscopus Valerii creatur. II, 123, 126; V, 1570. Imminente Christi Natali. II, 123. Quam vehementer episcopatum timobat. V, 1569. Augustinus a Megalio Calamensi episcopo ordinatus. IX, 357, *Not. (a)*, et in *app.* 834. Tempore ordinationis lacrymas fundit. II, 88. Augustinus ordinatus est et sedit episcopus vivente adhuc Valerio, utroque ignorante, id Concilio Nicæano fuisse prohibitum. II, 967. Augustinus Ecclesiæ non tam præesse quam prodesset desiderat. II, 511.

Augustinus omnia dimisit. II, 692. Non divitias dimisisse, sed ad divitias venisse dum episcopus factus est, sibi videri ait. II, 480. Augustinus secum habet monasterium clericorum in domo episcopii. V, 1570. Augustino obiciebat Petilianus, quod ab ipso monasticæ vitæ genus fuerit institutum. IX, 372. Augustinus calcatus fuit. V, 809.

Augustini domus vigilantia cura administrata. II, 271. Augustinus solo victu ad corporis valetudinem necessario contentus esse decernit. VIII, 67. Augustinus in victu et vestitu non decere se putat, nisi id quod cæteris sodalibus suis diaconis et subdiaconis conveniat. V, 1580. Augustinus clericis non permittit aliquid habere proprium, sed bene de fratribus sentiens, ab inquisitione dissimulat. V, 1569. Augustinus suos foris prandere aut cenare non permittit. V, 1580. Hereditatem cujusquam, filiis exhereditatis, non suscipit. V, 1571. Acrifer dolet testamentum a Januarii

clericum factum. v, 1570. Testamentum Januarii in gratiam Ecclesiae factum licet, irritum habet. v, 1570. Augustinus de suorum clericorum vita apud plebem agere cogitur. v, 1575. Augustini cura de fama. v, 1577. Augustinus statuerat nullum ordinare clericum, nisi qui sanctae societatis propositum amplecti vellet, ut postea si discederet, clericatu careret; mutato aliquando consilio offert clericis licentiam discedendi, servato clericatu. v, 1575. Comperita denique sodalium suorum firma voluntate, clericorum albo expungendum statuit, qui paupertatis propositum violaverit. v, 1580. Augustinus in communem usum cedere vult, quae clericis suis offerantur a fidelibus. v, 1579.

Augustinus nunquam abfuit Hippone, licentiosa libertate, sed necessaria servitute. II, 470. Augustinus in Mauritaniam Caesariensem necessitatis Ecclesiasticae causa perrexit. I, 650; II, 869. *Vide Notas.* Missus a Zozimo Papa. II, 857. Augustino grave est prolixas epistolas scribere, ne officio pastoralis desit. II, 421. Augustinus omnia alia officia etiam caritatis, dignitatis suae muneribus postponit. II, 421. Conqueritur per diem integrum se negotiis hominum, ut antea, implicari. II, 968. Otium postulat ut Scripturis vacet. II, 968. Plebs Hipponeensis adqueverat ut Augustino propter curam Scripturarum, per quinque dies hebdomadae nemo molestus esset. II, 967. Augustinus quam studiose in lege Domini meditaretur. VIII, 823. Ad divinas Scripturas non piam mentem afferens, aliquando, decipitur. v, 336.

Augustinus in dicendo Grammaticorum censuram non veretur, dum omnes instruantur. IV, 1796, 274; v, 228. Augustinus non praeparatus, ex occasione sermonem habet. v, 1349. Augustinus in aluit in errore lectoris voluntatem Dei sequi, quam suam in proposito ante psalmo ad enarrandam. IV, 1784. Augustinus Scripturam gestat in manibus inter concionandum. III, 1685; v, 221. Augustinus legit ex codice. v, 1628. Augustinus saepe verba non latina dicit ut populi intelligant. IV, 1644. Augustinus diebus solemnibus differt concionem, quod mali sint quibus onerosus est Dei sermo. v, 333. Augustinus aliquid auditoribus meditandum discutiendum relinquit. v, 364. In sermonibus ad populum, fatetur se semper vitasse questionem de peccatis in Spiritum sanctum. v, 449. Eam impulsus a Deo tractat. v, 449. Augustinus a pauperibus interpellatus, tamquam eorum legatus rogat, monet. jubet eis dari. v, 413. Augustinus factus mendicus mendicorum. v, 453. Augustini fatigatio in vigilia Paschae. v, 1442.

Augustini prudens caritas in ridibus imbuendis. VI, 328. Augustini in reprehendis palam feminis modestia et verecundia. v, 203. Augustino concionanti acclamant auditores. v, 134, 530, 1374. Inter praedicationem Augustini lacrymae auditoribus obortae. II, 117. Pugnae civilis immunitatem consuetudinem apud Caesarem Mauritaniae Augustinus populo dissuasit. III, 115. Augustinus canem gregis se vocat. IX, 353. Augustini in praedicando modestia. IV, 741, 1668, 1943. Augustinus non se commendat plebi, sed Deum, cui et ipse commendat. IV, 1982. Ad populum de loco quasi sublimiore loquebatur, sed timore sub pedibus audientium erat. IV, 812. Augustinus suos hortatur ut ipsum bene viventes relevent. v, 1481. Augustinus non delectatur nisi profectibus auditorum suorum. IV, 812. Et ovium suarum bona vita. v, 128. Augustinus salvus esse non vult sine ovibus suis. v, 125. Augustinus mercedem suam non vult securam esse perditis ovibus inobedientibus, sed iis inventis. v, 514, 1597. Augustinus pastor, non mercenarius. v, 762. Augustini studium ad juvandos verbi Dei ministros. VI, 311. Augustinus quae lecta fuerant, libro accepto a diacono, iterato legit. v, 1574. Augustinus Cyprianum in manus sumit et legit. v, 1317.

Augustinus antiquae fidei appellatur rursum conditor. II, 891. Augustinus laborat contra haereticos disputando, convincendo, convertendo, terrendo; tamen omnes diligendo. IV, 433. Augustinus Fortunatum Manichaeum in disputatione vincit. II, 273. *Vide Notas.* Cum Fortunio publicam disputationem habuit. II, 171. Augustinus trepidissime agressus mysterium Trinitatis insinuandum, ne tardioribus tedium faceret, gratias Deo agit secus contigisse. v, 363. Augustini manu subsignata epistola Leporii mittitur. II, 992. Augustinus ad Proiectum et Cylinnium scribit ut Leporium jam poenitentem et correctum suscipiant. II, 992.

Augustinus qua mentis affectione adversus Donatistas disputat. IX, 449, 450, 451. Quo animo ad refellendum Concilium Carthaginense a Cypriano habitum accedit. IX, 292. Augustinus a Donatarum criminibus recensendis abstinere eaque ut potest excusat. v, 306, 1595. Supplicium mortis ab aliquibus Donatarum magnorum scelere reis amoliri conatur. II, 535, 536. Augustinus litteras scribit ad laicos Donatistas. II, 537. Sentiebat non petendas leges ab Imperatoribus contra Donatistas. II, 804. Ad unitatem Christi neminem esse cogitum senserat. II, 329. Mentem postea mutavit. II, 329. Augustinus legem Theodosii contra

haereticos observandam sentiebat. II, 804. Augustino apud Cirtenses loquente et hortante, multi ex Donatistis conversi sunt. II, 591. Augustini torta viscera, dum Donatista ad Ecclesiam revertens a fratribus repulsus est. v, 1338. Augustinus appellatus haereticus ab iis quos eo nomine appellare posset, non appellat. v, 1348. Augustinus Donatarum insidias saepe patitur. IV, 1603. Augustini felix error in bivio. VI, 239. Augustinus Orosio de Priscillianistarum haeresi et Origenis quibusdam opinionibus, uno libro respondit. II, 748.

Augustinus ceterique Africani episcopi contra Pelagianos exerceri incipiunt. II, 537. Anno Christi ccccxi, aut ccccxi. II, 537. *Notas.* Augustinus quatuor de animarum origine sententias refert in libris de *Libero arbitrio*. II, 725. De ea origine nihil definit. II, 857. Augustinus cum Catholicis de animarum traduce accusatus. X, 1218. Augustinum jam Manichaeum esse, temere accusatur. IX, 545. Augustinus si Manichaeus quia asserit peccatum originale, Manichaeus et Ambrosius. X, 1402, 1404, 1414, 1417.

Augustinus fatetur se non recte aliquando de gratia Dei sensisse. X, 964. Aliquando credidit fidem, Dei donum non esse. III, 2061. *Retr.* Episcopali iudicio contra Celestium Carthagine habito non interfuit. I, 644. Gratiam negari in disputationibus Pelagianorum detestatur et horret. X, 252, 272. Augustinus Apostoli mentem de electione gratiae, primo non erat assecutus. III, 2061. Et *Retr.* lib. I, c. xxiii. Juliani libros ad Augustinum mittit Claudius episcopus. II, 949. Augustinus opus aliud contra Julianum mittit ad Claudium episcopum. II, 950. Juliani calumnia adversus Augustinum de gratia et libero arbitrio. X, 762, 1122. Julianus Augustinum Apollinaristam facere conatur. X, 814. Augustinum, Epicurum sui temporis appellat. X, 726, 1464. Nibaldi cultorem appellat. X, 720. Epistola Primatis adversus Augustinum scripta, in Concilio episcoporum damnata. IX, 591.

Augustino Patres duorum Conciliorum Numidiae et Carthagini curam Scripturarum imposuerunt. II, 968. Honorius et Theodosius de haeresi Pelagiana scribunt ad Augustinum. II, 927. *Vide Notas.* Testimonium quod Augustinus ex Sap. 4, II, adtulerat, tamquam non canonicum definiunt omittendum Massilienses et Semipelagiani. II, 1009. Augustini fides de ss. Trinitate. II, 1042, 1050. Augustinum et Hieronymum omnes haeretici detestantur. II, 891.

Augustinus Hieronymum summo affectu diligebat. II, 289. Augustinus a libris veteris Testamenti ex Hebraeo vertendis Hieronymum debortatur. II, 242. Quomodo libros veteris Testamenti in latinam linguam ab Hieronymo verti velit. II, 112. Hieronymum hortatur ut lxx versionem depravatam ac variantem, reddat latinae veritati. II, 244. Hanc de lxx quam ediderat Hieronymus interpretationem petit. II, 291. Augustinus Hieronymi apologiam adversus Rufinum accipit. II, 247. Dolet inter tam familiares personas (Hieronymum videlicet et Rufinum) discordiae malum exstitisse. II, 248. Hieronymum rogat ut prodatur Origenis et haereticorum errata. II, 157. Ab Hieronymo litteras poscit et scripta. II, 241. Litteras ab Hieronymo accipit. II, 154. Julianus Augustinum assecclam Hieronymi vocat. X, 1417.

Augustinus disputat cum Hieronymo de Legis observatione. II, 257, 260. Augustini et Hieronymi sententia de Legis observatione in quo differat. II, 260. Augustinus de Petro reprehendo a Paulo II, 111, 156, 253, 255, 257. Augustini sententia menti Cypriani et Ambrosii consentit. II, 286. Augustinus adversus Hieronymum scripsisse se librum et Romanam misisse negat. II, 237. Augustinum in scribenda adversus Hieronymum epistola gloriam populi requisivisse quidam Hierosolymis accusabant. II, 244. In epistola Augustini ad Hieronymum quaedam haeretica ipse Hieronymus judicat. II, 244. Augustinus respondet Hieronymo cum humilitate. II, 246, 249, 289. Ab Hieronymo veniam petit. II, 246, 276, 280. Et edeceri postulat. II, 276. Ad Augustini sententiam accessit Hieronymus. II, 290, *not.* 779.

Augustinus quantum veritatis studiosus. VIII, 887. Qua ratione indagandae veritati se comparabat. VIII, 68. Et qua animi affectione de questionibus disputabat. VIII, 822. Quomodo ad solutionem questionis ancipitis se compararet. VIII, 98. Augustinus resurrectionem corporalem futuram ante universalem, aliquando opinatus est. VII, 667. Quod instituitur praeter consuetudinem, ut quasi observatio Sacramenti sit, non approbat Augustinus. II, 221. Idola paganos frangi non vult, nisi prius data potestate. v, 422. Consuetudo jurandi ab ipso victa. v, 977, 1407.

Augustini modestia inter laudes. II, 818, 1076. Quomodo se gerit ad humanas laudes. I, 804; II, 93, 109, 429; v, 414, 1480. Augustinus sciens falsis detractionibus mercedem crescere, hanc non vult cum aliorum detrimento. v, 1581. A reprehensore falsitatis, quamvis ejus non esset conscius, reprehendi, quam ab ejus laudatore laudari, malebat. VII, 823, 824, 844. Augustinus qualibus laudibus et a quibus laudari velit. I, 1023. Augustinum non tam delectant vo-

ces laudantium, quam voces confitentium, et facta rectorum. IV, 812.

Augustinus ut se habet ad tentationes libidinis carnalis. I, 796. Et ad tentationes gulae. I, 797. Augustinus, ebriosus nunquam fuit. I, 798. Ut se gerit ad odorem illecebras. I, 799. Ut se habet ad secundum tentationis genus, quod est curiositatis. I, 809. Ut se habet ad oculorum illecebras. I, 800. Quomodo se gerit ad tertium tentationis genus, superbiae. I, 804. Ut se habet ad voluptates aurium. I, 799.

Augustini modestia. III, 1574; VI, 146, 159; VII, 537, 363, 365, 682, 686, 776; VIII, 678, 911; X, 523, 526, 547, 1027, 1034. Augustini pietas et modestia. VIII, 678, 911. Augustini modestia post expositionem Scripturae difficilioris. V, 466. Augustini modestia inter calumnias. II, 136; IX, 351, 353, 355. Augustinus detractiones hominum non timuit. IV, 1152. Augustinus a detractionibus se purgat, sed detractores non nominat. V, 1879. Augustinus qualis in criminatationibus et calumniis adversus eum prolatis. IX, 351, 353, 355. Augustinum Tertulli oratoris vocabulo propter Rhetoricam denotabat Petilianus. IX, 356. De Augustino adhuc presbytero cum malam in partem scripsisset, a sancto Concilio veniam petiit et meruit. IX, 357. Augustinum Manichaeum esse dicebat. IX, 354, 356, 345. Et presbyterum Manichaeorum esse dicebat. IX, 357. Augustinum Academicum damnable ingenium habere Carneadis dicebat Petilianus. IX, 359. Et Messiani proconsulis sententia fuisse percussum temere dixit. IX, 362. Augustinus quando cuique vel dicendo vel scribendo respondet, maledicta pro maledictis non rependit. IX, 347. Ineptae Cresconii calumniae adversus Augustinum. IX, 544. Augustini de sua conscientia, fiducia. IX, 545. Augustinus nomina declinare nondum nosse concedit Cresconio. IX, 467.

Augustinus Mediolani constitutus, inscius apparens in somnis Eulogio Carthaginis rhetori, locum Ciceronis exponit. VI, 601. Saepe etiam apparet duobus infirmis, pariter et ipse nescius. V 1441, 1445.

Augustinus amorem suum nititur disjungere ab eo quod a se invito abesse potest. II, 63. Augustinus in iudicando, aut aliquid mali suspicando de aliquo maxime cautus II, 267, 269. Augustini mansuetudo et misericordia in malos elucet occasione ejusdam tumultuose caesi. V, 1389. Augustinus satagit ut sibi reconcilietur Episcopus, quem litteris asperioribus offenderat. II, 623. Juvenis contra se arroganter scribentis, libros benigno et aequo animo suscipit. X, 473.

Augustini humilitas. II, 516; III, 121. Modestia. III, 411, 395, 431, 469, 470; X, 523. Augustinus in Scripturis sacris multa sibi latere ait. II, 222. Hebraeam linguam ignorare se ait. II, 369. Augustino lingua graeca parum familiaris. VIII, 868, 869. Augustini modestia in definiendo. IX, 242, 243. 575. Ejus animus in accipiendis viri sapientis responsis. VI, 597. Augustinus non vult se haberi magistrum. V, 153.

Augustinus plus amat discere, quam docere. II, 643. Magis audire, quam dicere. VI, 161, 170; IV, 1612. Augustinus jam senex, non dedignatur ex ministerio et studiis adolescentium, aliquid discere. IV, 1354. Inter praedicatores, nebulosam nubem se dicit. IV, 1345. Augustino suus sermo prope semper displicet. VI, 311. Non ita aliis. VI, 312. Augustinus non haeret pertinaciter suae sententiae. III, 315. Facile est ut quisque Augustinum vincat, de se ipso ait. II, 1048. Augustinus de Verbi generatione loquens ait: Si non poluero ego explicare, non rationem putetis, sed hominem defecisse. V, 664.

Augustinus quid a suis lectoribus exposcat. VIII, 822, 823. Quomodo libros suos legi aut corrigi volebat. VIII, 869. Auctoritatem velut canonicam scriptis suis tribui non vult. II, 628, 873. Quantum scriptis suis tribui velit. II, 585. Neminem vult sic amplecti omnia sua, ut ipsum sequatur, nisi in iis, in quibus ipsum non errasse perpexerit. X, 1027. Augustinus meditationes suas, ne oblivione fugerent, stilo alligabat. VIII, 823.

Augustinus cupit ut opuscula sua eo legantur ordine, quo scripta fuerunt. I, 384. Augustini libri tres contra Academicos. I, 905. Libros de Academicis scripsit, ut in spem reperiendae veritatis reduceret, quos forte a rerum comprehensione, Academicorum sententia deterruerat. II, 62. Augustinus scribit Romae librum de *Quantitate Animae*, circiter initium an. cccclxxxviii. I, 1036. Augustini libri tres de *libero arbitrio*. VIII, 538; X, 286. Hos libros ad Paulinum mittit. II, 125. Augustinus scripsit de *Genesi ad Litteram*. VI, 166. Expositionem Genesim ad litteram neque impossibilem esse, neque ipsi auctoritati Scripturae repugnare, demonstrandum Augustinus suscepit. III, 401: et de facto explicat ad litteram. III, 374. Duos libros de *Genesi contra Manichaeos*, initio conversionis scripsit secundum allegoriam. III, 373. Quare. III, 373. In libris de *Genesi* loquitur Augustinus secundum proprietatem rerum gestarum, non secundum aenigmata figurarum. III, 259. Quare Augustinus in-

terpretando Genesim, saepius nihil asserat. III, 261. Augustinus in exponendis Scripturis ad litteram, succumbit. III, 219.

Augustinus poeticam nobilitavit libris de *Musica*. II, 513. *Not.* Augustinus Romae absolvit libros de *Musica*, quos Mediolani an. cccclxxxvii inchoaverat. I, 1082. Augustinus quo sine libros de *Musica* scripserit. II, 369. Augustini libri sex de *Musica* qui exstant, agunt de solo rhythmo. II, 369. Augustini liber sextus de *Musica*, eorum qui exstant fructum omnem habet. II, 359. Augustinus disponebat alios sex libros de *melos* scribere. II, 359.

Augustinus de *Religione Catholica* quiddam scripsit. II, 81. Scripsit librum de *Vera Religione* nondum presbyter, circiter an. cccxc. III, 121, 122. Augustini liber de *utilitate credendi* quo tempore scriptus. VIII, 63, 64. et quo animo VIII, 65, 66. Augustini liber contra *Adimantum*. VIII, 664, 665, 666. Augustinus de *Fide et Symbolo* sermonem habet, in plenario Africae concilio apud Hyppone. I, 612. Augustinus libros contra Manichaeos ad Coelestinum misit. II, 85. Augustini libri duo ad *Simplicianum*. X, 1027. Libri de *Doctrina Christiana*. VIII, 461. Libri *Confessionum*. VIII, 186. Confessionum liber tertius. IX, 357. Augustinus libros Confessionum circa an. cccc edit, jam pridem episcopus. I, 658, 659. Augustini Confessionum libros petit Darius. II, 1022. Augustini Confessionum libri scripti antequam Pelagiana haeresis exstisset. X, 1026. Moras Augustini per id tempus, quo libros Confessionum scribit, quinam sint. I, 779 et sequentibus ad finem lib. X.

Augustini opus contra *Faustum*. III, 553, 597, 1045, 1073; VI, 166, 442; VII, 473; VIII, 664. Augustinus opus de *Civitate Dei* pollicetur. III, 437. Liber I. de *Civitate Dei*. III, 816. Augustinus libros de *Trinitate* juvenis inchoavit, edidit senex. II, 758. Libros de *Trinitate* absolutos et emendatos mittit ad Aurelium. II, 758. Augustinus libros de *Genesi* et de *Trinitate* citius edere non vult, quia periculosissimas quaestiones continent, quas discuti sedulo necesse est. II, 587. Augustini libri de *Trinitate*, de *Genesi* ad litteram contra Faustum. IX, 245, 246. *Retr.* Augustini *Breviarium de Trinitate*. VIII, 1058, 1059. Quo instituto et quo tempore Augustinus scripserit libros XII de *Genesi*. III, 244. Hos libros laudat Cassiodorus. III, 244. Augustini libri de *Bono Conjugali*. X, 142. Augustinus scribit de *Bono Conjugali* et de *sancta Virginitate*. VI, 442, 430; X, 142. Augustinus rogatus a Juliana scribit de *Professione viduitatis*. VI, 431.

Augustini opus de *Baptismo Parvulorum*. VII, 379. Augustini liber ad *Marcellinum*. X, 254, 260, 335, 1401, 1402: epistola contra *Petilianum*. IX, 480. Augustini liber de *Spiritu et Littera*. III, 85; VI, 211: de *Fide et Operibus*. VI, 149, 154. Augustinus commonitorium scribit ad Fortunatianum Siccensem de *videndo Deo*. II, 598. Augustini liber de *Natura et Gratia*. X, 338, 347. Augustini libri de *Civitate*. VIII, 54, 613, 1023. Augustinus quinque priores libros de *Civitate* absolvit. II, 742. Augustinus adversus *Emeritum* disputat apud Caesarem mense Septembri an. ccccxviii. I, 650: quando scriptus est Augustini liber de *Nuptiis et Concupiscentia*. X, 555, 1049. Augustinus librum primum de *Nuptiis et Concupiscentia* mittit ad Valerium Comitem. II, 950. Ex Juliani libris contra Augustinum decerta nonnulla ad Valerium Comitem missa erant. II, 950: quibus responderat Augustinus in libro 2 de *Nuptiis et Concupiscentia*. II, 956. Adversus Augustini scripta de *Nuptiis et Concupiscentia*, quatuor libros edit Julianus. II, 950. Augustini libri contra *Julianum*. X, 1051. Augustini *Enchiridion de Fide, Spe et Caritate*. VI, 154, 138: sermo de *Decem Plagis et Praeceptis*. IV, 1001: liber de *Cura pro Mortuis* ad Paulinum. VI, 157: liber de *Gratia et Libero Arbitrio* causa perturbationis in monasterio. X, 875, 876, 911, 912. *Not.* (a). Augustini liber de *corruptione et Gratia*. X, 1027.

Augustinus retractat opuscula sua simul et respondet Juliano. II, 1001: Augustinus senex scribit *Retractationum* libros. I, 585: quare consilium coeperit recensendi scriptio- nes suas. I, 584. Augustini *Retractationum* libri quo fine et quando scripti. X, 1028. Augustinus libros suos numero cccxxii esse cognovit. I, 639; II, 1000. Libri quidam post *Retractationes* ab eo conscripti. I, 656. *Not.* Augustinus homilias non retractaverat anno ccccxviii, nec de epistolarum saltem plurimarum retractatione quidquam dictaverat. II, 1001.

Augustini Opus Imperfectum, qua occasione scriptum. X, 1049, 1050. Augustini opusculum contra Porphyrium. X, 373. Epistola ad Probam. VI, 450. Epistola ad Pelagium. X, 349. Epistolam ad Pelagium per Innocentium mittendam scribit. II, 770. Augustini et aliorum quatuor episcoporum epistola ad Innocentium. X, 389. Augustini epistola ad Hilarium. X, 534. *Not.* 8. Ad Sextum Romanae Ecclesiae presbyterum. X, 879, 880, 1027. Ad Mercatorem. VI, 159. Epistola decima de *Fine Saeculi* ad Hesychium. VII, 664. Augustini epistola ad sanctum Paulinum Nolanum. X, 1028. Augustinus suis litteris inserit magis accessaria alia, quam quibus

scribit. VI, 431, 441.

Augustini liber de *Hæresibus* instante Quodvuldeo scriptus. VIII, 21. Qualiter Epiphanius in libro de hæresibus secutus sit. VIII, 41. Speculum Augustini memoria maxime tenendum est. III, 902. Augustini scopus in Speculo. III, 680. Libri cæteri ab Augustino scripti. *Vide* Retractationes. I, 655. Augustini opusculorum Indiculus. II, 576.

Augustinus contulit sacram Scripturam cum LXX interpretatione. III, 547. Augustinus psalmum LXXII nocte qua illucebat solemnitatis beatissimi Cypriani, exposuit. II, 543. In exsequiis cuiusdam fidelis, psalmum exposuit. IV, 1352. Jubeantibus fratribus et coepiscopis, psalmos aliquot interpretatus est. IV, 322, 563, 1216, 1532, 1803. Non interpretatus est Psalterium, sed codicum latinorum nonnullas mendositates emendavit. II, 1077. Augustini interpretationem in psalmos, ab interpretationibus veterum Græcorum discrepare ait Hieronymus. II, 246. Augustini sermones in Psalms stilo excipiuntur. IV, 599. Augustini sermo XLV de Diversis, laudatus. III, 567. Sub Augustini nomine opuscula quædam in Hispaniam delata. X, 331. De libris Augustini quid sentiret Julianus. X, 1053.

Augustinus et Alypius Julianam et ejus familiam bonis moribus imbuerunt. II, 848. Augustino et Alypio hortantibus, Demetrias nuptiis jam paratis nuntium reinisit. II, 848. Augustini desiderium videndi Paulinum et alloquendi. II, 108. Augustinus a Paulino panem accipit. II, 103. Ad Paulinum dono panem mittit. II, 125. Paulino spondet se Alypii historiam scripturum. II, 110. Augustinus a Palatino missa cilicia gratissime accepit. II, 990.

Augustinus in Fussalensium et episcopi eorum Antonii periculo, timore tantæ morore excruciat, ut ab officio cogitet gerendi episcopatus abscedere. II, 936. Augustinus rerum ecclesiasticarum procuratore, si salvo officio possit, carere desiderat. II, 481. Inter urgentissimas occupationes. VI, 431. Et corporis infirmitates. VI, 576. Mallet more monachorum operari certis horis. VI, 576. Augustinus Evangelio terretur, ne episcopali onere posito, securiorem vitam deligat. V, 1481. Augustinus nollet habere rationem cum potestatibus secularibus. V, 1392.

Augustinus infirmæ valetudinis. II, 476. Rhagadis et exochadis dolore ex tumore laborat. II, 152. Augustinus senex per ætatem, sed per infirmitatem corporis jam ante senex. V, 719, 1574. Augustinus cum morte familiaritatem querit. II, 74. Augustinus presbyterum Eracium successorem sibi exoptat. II, 967, 968. Hujus electionem populus cum plausu excipit. II, 967, 968. Augustinus onera occupationum suarum Eraclo refundit. II, 968. Augustinus præ corporis imbecillitate vix loquebatur, cum ad eum Bonifacius venit. II, 985.

De gestis Augustini vide vitam ejus a Possidio scriptam. I, 38.

Augustini alumni Alypius. II, 90. Bonifacius. II, 268, 271. Donatus. II, 227. Evodius. II, 697. Licentius. I, 908, 981. Privatus. II, 697. Possidius. II, 368. Profuturus. II, 11, 697. Servilius. II, 111, 697. Trigetius. I, 906, 981. Inter Augustini familiares S. Paulinus. II, 107. Augustinus et Alypius, corpore tantum, non animo, duo. II, 111.

Augustini elogium. II, 644. Augustinus vir probitatis justitæque documentum appellatur. II, 514. Augustinus ab Ambrosio laudatus. X, 1081. Augustinum magistrum in fide vocat Paulinus. II, 470: et magistrum et medicum spiritalem. II, 349. Augustinum mortuum esse sæculo ait Paulinus. II, 349. Augustini scientiam et litteras plurimi facit Paulinus. II, 347, 350. Augustinum, benedictum Doctorem Israel vocat. II, 462. Sal terræ, lucernam digne super candelabrum Ecclesiæ positam. II, 101. Augustini os, fistulam aquæ vivæ, et venam fontis æterni appellat. II, 101. Augustini libros, ut dictata divinitus verba Paulinus miratur. II, 99. Augustini verba, coelestia appellat. II, 126.

Augustinus oraculum Legis, sacrorum justitiæ, instaurator spiritualis gloriæ, dispensator salutis æternæ vocatur ab Andace. II, 1076. Augustinum legendo, gentiles ritus contempsit Darius. II, 1022. Augustinum Tullio comparat Nectarius. II, 588. Augustini epistolæ Christum, Platonem, Plotinum, Nebridio sonabant. II, 67. Orosius juvenis presbyter ab ultima Hispania ad Augustinum transit, litterarum ardore inflammatus. II, 748. Augustinus laudatur a Secundino. VIII, 374. Theodosius ad Augustinum scribit, ut Consilio Ephesino adsit. II, 927. *Not.* Augustinum longe adhuc a fide Christiana sepositum, et studii olim datum litterarum, quietis et honestatis cultorem dicit Vincentius. II, 348. Cum ad Augustinum venit, Legi docet quidquid contigerit ignorari, ex volusiano. II, 514.

Augustinus quidam Donatistarum episcopus. IX, 48.

Augustus Cæsar Cæsar filius adoptivus. VII, 110. Cum multis gessit bella civilia. VII, 109. Augusti pietas. X 1034.

Augustus mensis sic appellatus in honorem Imperatoris

Augusti. III, 51; VIII, 546.

Avitus, duo hujus nominis cives Hispani. VIII, 667, 668.

Avocamentum cordis. IV, 202.

Aulæ favor res fragilis. I, 756. Aulici per multa pericula perveniunt ad grandius periculum. I, 756.

Aurelianus Christianorum persecutor. VII, 614.

Aurelius episcopus Ecclesiæ catholice Carthaginensis II, 389, 392; 490, 493, 577, 758, 779; VI, 547; VII, 762, VIII, 817, 818, IX, 700; X, 519, 586. Aurelius auctor est Augustino edendi libri, *de opere Monachorum*. I, 639. Ad Aurelium sextus scribit. II, 867. Et Paulinus. II, 101. sexti epistolam ad Aurelium descripsit Augustinus. II, 867. Aurelii Carthaginensis factum laudabile. V, 1572. Aurelii Carthaginensis, Ordinationis dies anniversarius. V, 643.

Aurelius ab Utica. IX, 228.

Aurelius a Chullabi. IX, 258.

Auriga. V, 136, 562, 1026, 1511; VI, 580, 638. Auriga et venator, in iis qui populo spectaculum exhibebant. IV, 458, 459, 626, 1934. Auriga laudatur a populo in theatro secundum suarum studia partium. VII, 262.

Aurinum deum Romani non colebant. VII, 135.

Aurium voluptas. I, 779. Auris peccata. V, 382. Audisti verbum ab fratre moriatur in te. V, 323. Auris Dei, intelligenda est potentia ejus qua exaudit. IV, 130. Aures cordis, non corporis, requirit Deus. IV, 344. Aures audiendi voluntas est obediendi. X, 1016. *Vide* audire. Auris dextera servo amputata a Petro, allegorice in Donatistas. VI, 306. Auribus præstare sensum videndi et oculis audiendi non est impossibile Deo. X, 339.

Aurum pallor terræ, argentum livor terræ. V, 138. Aurum terra fulgens. V, 1653. Aurum et argentum terra est ei animo, qui terra non est. IV, 1481. Aurum fecit Deus, et te super aurum, ut illius sis dominus, non servus. IV, 1646. Aurum post te debet ire, non tu post aurum. V, 1417. Debet duci, non ducere; possideri, non possidere. V, 1417. Aurum per se et natura sua bonum, quamvis non summum. V, 528. Aurum bonis et malis cur datur. V, 527. Conditum est ad Conditoris laudem, ad bonorum probationem, ad malorum supplicium. V, 528. Aurum et argentum res est non hominis, sed Dei; quia id Deus non modo condidit, sed pro nutu administrat, aliis ad subsidium et probationem, aliis ad supplicium. V, 528, 527. Auro torquetur avarus, unde misericors adjuvatur. V, 527. Auri cupiditas damnatur, rectus usus a Domino commendatur. V, 529. Auri usus quis bonus, quis malus. V, 148. Aurum ille habet, qui auro uti novit; qui autem auro uti non novit, habetur, non habet. IV, 1646. Aurum ejus proprie est, qui bene illo utitur, adeoque veritas est Dei. V, 527. Aurum et argentum malis malum est, bonis bonum est. V, 468. Aurum et argentum bonum est, non quod te faciat bonum, sed unde facias bonum. V, 410. Auro bonus multa bona præstat, malus multa mala. V, 1417. Aurum ipsum ornat ille, qui bene utitur. V, 148. Aurum ab avaris Deo præponitur. V, 144. Et fidei. V, 146. Aurum multi ut acquirant, fidem perdunt. IV, 1645. Aurum acquisisti, perdidisti summum. III, 2056. Auri martyres, avari. V, 1461, 1470. *Vide* Divitiæ. Aurum non recte vituperari potest. V, 528, 529. Auri contemptus in Prophetis litteris commendatur. V, 332. Aurum et argentum allegorice. V, 331. Aurum significat sapientiam. III, 633. Auro sapientia, argento prudentia figuratur. IV, 823, 911. Aurum fides est, fenem concupiscentia. IV, 1242. Auro boni similes sunt, læno mali. IV, 1575.

Ausafa. IX, 236, 507, 528, 550.

Ausae prius appellabatur qui postea Josue. V, 1533; VIII, 527.

Auster ventus calidus. IV, 1664. Auster non aliquid mali significat in sanctis libris, sic ut nec aquilo aliquid boni. III, 876. Auster fervorem caritatis significat. II, 561.

Ausuaga. IX, 250.

Auxilium divini necessitas ad bonum. *Vide* Adjutorium. Gratia. Auxilium Dei cum poscit Julianus ad libros suos scribendos, Deum in voluntatibus hominum operari nesciens fatetur. X, 1249. Auxilium Dei justum dicitur, quod jam justo tribuitur. IV, 104. Ut de auxilio Dei diffidamus, suadet diabolus. IV, 325. Auxilium a Domino querendum. IV, 326. Auxilium gratiæ fides impetrat, quæ est in Christo Jesu. II, 760. Auxilium gratiæ quibusdam adest. VIII, 82.

Auxilius anathematizat Classicianum cum omni ipsius domo. II, 1086.

Axa filia Caleb. III, 793.

Aymnus ab *Ausuaga*. IX, 250.

Aynan interpretatur mœror eorum. VIII, 457.

Azymorum primus dies, quidam Sabbathi a Mattheo appellatur. II, 150. Azymorum diebus contaminatio Judæis erat, in alienigenæ habitaculum intrare. III, 1936. Azymorum manducatio quomodo spiritualiter intelligenda et observanda. VIII, 257, 503.

B.

Baal nomen Jovis. III, 707. **Baalsamen** quasi Dominus caeli puce dicitur. III, 797.

Babylon confusio interpretatur. IV, 773, 774, 1639, 1761; VII, 482, 490, 497, 530, 601. **Babylon** a Nemrot condita est. VII, 482. **Babylonica** turrem ædificantium superbia. VII, 482, 490. **Isthræ** superbia quomodo punita est. VII, 490, 491. **Babylon** in intiois Persidis regionibus condita est. IV, 773. **Babylon** caput regni Assyriorum. VII, 497. **Babylonia** quasi prima Roma. VII, 561. **Babylonem** condidit aut iastauravit Semiramis. VII, 561.

Babylon mundum istum significat. IV, 336, 1639. **Babylon** civitas diaboli. VII, 550; IX, 56. **Typus** societatis iniquorum. VI, 337. **Babylonia** civitas, societas est omnium perditorum, et ipsa regnum habet terrenum. IV, 208. **Babylonia**, prima fuit mater nostra. IV, 208. **Primo** nos genuit in captivitate. IV, 1795. **Babylon** et **Jerusalem** figure iustorum et reproborum. IV, 773. **Babylon** incipit a Cain, **Jerusalem** ab Abel. IV, 733, 773. **Babylon** regem diabolum, **Jerusalem** regem habet Christum. IV, 733. **Babylon** et **Jerusalem** modo permixte sunt. IV, 773. **Quinam** ad civitatem illam aut istam pertinent. IV, 733, 1106. **Babyloniam** et **Jerusalem** faciunt duo amores; **Jerusalem** facit amor Dei, **Babyloniam** facit amor sæculi. IV, 773. **Babylonia** habet amatores suos, et quales. IV, 1762.

Babylonia. Quomodo de medio Babylonis spiritualiter fugiendum. VII, 574. Incipit exire de **Babylonia**, qui incipit amare. IV, 774. **Etsi** corpus adhuc in **Babylonia** tenetur, cor ad **Jerusalem** præmittitur. IV, 1940. In **Babylonia** qui fideliter versantur, non pereunt, quia prædestinati sunt cives **Jerusalem**. IV, 1762. **Babylon**, i.e. cives, filii alieni. IV, 1770. **Babylon** ipsa quomodo filia Babylonis. IV, 1773. **Babylonie** parvuli, qui. IV, 1773. **Babylonis** flumina sunt, omnia quæ hic amantur et transeunt. IV, 1762. **Babylonie** gaudium est pax temporalis. IV, 1761. **Captivitas** Judæorum in **Babylonia**, figura est captivitatis nostræ in mundo. IV, 1639.

Babylonica captivitas et in ea gesta, quid significant. VI, 333. **Babylonia** Judæorum captivitas quo tempore contigit. VII, 582. **Transmigratio** in **Babyloniam** et reditus ex ea quid significat. VIII, 272, 275. **Babylonis** transmigratio figura transitus Evangelii ad gentes. V, 340.

Barchæ, feminae non tam virtute nobiles quam furore. VII, 571.

Bacchanalia. II, 81. **Bacchanalia**, sacra Libero patri instituta. VII, 571. **Bacchanalia** a senatu in Urbe Roma, prohibita. VII, 187, 571.

Bacchus. Vide *Liber*.

Baculus misericordie. V, 1650.

Baculus Elisæi Legis figura. V, 176.

Baculus arundineus. IV, 1038.

Bodesilituna ecclesia. II, 233.

Badi vel *Beda*. IX, 211.

Bagoi et **Thamugade** oppida Donatistarum præcipua. IV, 177.

Bagaiense oppidum. IX, 209, 505.

Bagaiense seu **Bagaitanum** Concilium. IV, 615, 683; IX, 47, 51, 115, 137, 251, 370, 505, 504, 506, 509, 519, 583, 585, 704. **Bagaitanum** concilium Donatistarum adversus Maximianistas. An. CCXCIV, habitum. II, 580; IX, 529. **Bagaitanum** Concilium trecentorum et decem episcoporum. IX, 527, 547, 555, 585, 586. **Nomina** nonnullorum. IX, 533. **Felicianum** Mustitanum et **Prætextatum** Assuritanum Donatistæ in eo Concilio damnaverunt et postea in eodem episcopatu in quo damnati sunt receperunt cogente Optato Gildoniano. II, 192, 198, 263, 509. **Bagaiense** Concilium cæteris in eodem Maximiani schismate constitutis. Primiani etiam damnatoribus, tantum quia Maximiani ordinationi non interfuerunt, dilationem dedit. IX, 528, 530, 532, 535, 569. **Terminus** dilationis. IX, 530, 532. **Prætextatus** et **Felicianus** etiam post diem præstitutum cum Maximiano fuerunt. IX, 574. **Bagaiensis** Concilii sententia in Maximianum et duodecim ordinatores. IX, 506, 550, 532, 709, 745. **Bagaiensis** Concilii sententia dictata ab Emerito Cæsariensi. IX, 507, 704. **Bagaitanum** Concilium, Mortuum funeribus plena sunt littera, dixit de Maximianistis. II, 736. **Bagaiensis** basilica a Donatistis incensa, et codices sancti in ignem conjeci. IX, 636.

Bagrada flumen. VII, 769.

Bagiense oppidum. IX, 528, 530.

Bala interpretatur inveterata. VIII, 454, 435.

Balaam reprobis et damnatus. VI, 136.

Balbus apud Tullium. X, 766. **Balbus** disputat in lib. Ciceronis de Nat. deorum. VII, 149.

Baleus decimus rex Assyriorum. VII, 563.

Balneum ideo dictum, quia anxietatem pellit ex animo. I, 777. **Balnet** effectus. I, 777. **Balneorum** usus semel in

mense conceditur sanctimonialibus. II, 963.

Baptizari. Verbum hoc ex græco latina consuetudo sic habet, ut non soleat alibi, nisi in sacramento regenerationis intelligi. X, 837.

Baptismi Joannis finis. IX, 182. **Baptismus** Joannis militat Christo, sicut Legis vetera sacramenta præcursorio quodam et præfiguratorio fungebantur officio. IX, 599. **Baptismus** Joannis ad Christi baptismum non pertinet tamquam pars aut gradus. IX, 289. Joannis baptismus regeneratio non flectat. VI, 235. Nec remittebantur peccata, nisi in spe. IX, 183. **Baptizandis** præcepta morum a Joanne tradita. VI, 210. **Baptismus** Joannis suscepit Christus. VI, 256; IX, 174. **Suscepit** ad ipsius sacramenti consecrationem. V, 1335. **Et** propter superbiam futurorum. IV, 1164. **Baptismus** Joannis cur non perseveravit IX, 182. **Baptismus** qui dabatur a Joanne, dictus est Joannis; non vero qui dabatur a Paulo, dictus est Pauli, quare. IX, 435.

Baptismus Christi. V, 917, 1505. Joannis baptismus discernitur. V, 1048. **Baptismus**, Sacramentum. III, 70. **Sacramentum** nativitatis, sacramentum magnum, divinum, sanctum, ineffabile. III, 2016. **Ejus** institutor. II, 180. **Baptismus** ad dispensationem Christi, quæ per ejus humilitatem facta est, pertinet. X, 131. **Baptismus**, Christi morte consecratus. V, 1562, 1633; et sanguine. IV, 1420. **Baptismi** aqua, Christi nomine consecrata, et cruce ipsius signata. V, 1531. **Aquæ** virtus per consecrationem verbi. VI, 694. **Homo** spiritualis judicare potest de solemnitate sacramentorum, sive Baptismi, sive mysterii in quo, ille piscis (id est Christus) exhibetur I, 861. **Baptismus** in nomine sanctæ Trinitatis datur. I, 851; V, 805. **Ideo** vocatur **Baptismus** Trinitatis. V, 1233.

Baptismus mysterium insinuat in initio libri Genes. VI, 153. **Baptismus** diluvio significatus. VIII, 263. **Et** **Israelitarum** per mare rubrum transitu figuratus. III, 1725; IV, 917, 1037, 1411, 1420, 1769; V, 37, 1531, 1533, 1562, 1633, 1637; VI, 333, 693. **Baptismus** Christi significabat aqua adspersionis. III, 735, 756; VIII, 631. **Et** ambulatio Christi super aquas. VI, 694. **Circumcisio** figura fuit baptismatis. X, 833. **Et** baptismi vice olim fuit. II, 845. **Sacramentum** baptismi Christus in Ecclesia pro circumcissione dedit. II, 1083. **Baptismus** circumcissionem spiritalem exprimit. X, 405.

Baptismus respiciat Seleuciani. VIII, 41, 42. **Et** **Manichæi**. VIII, 58.

Baptismus propter quid institutus. X, 1120. **Instituta** est secunda nativitas, quia prima est damnata. X, 837. **Quia** in Adam damnata est generatio, in Christo queritur regeneratio. V, 1345. **Secunda** nativitas est ex Deo et Ecclesia. V, 680. **Vulva** matris, aqua baptismatis. V, 674. **Homo** ante baptismum sub diabolo est, nec tamen ipsi Dei Potestati subtrahitur. X, 837. **Unde** homines, qui non regenerantur, sunt sub diabolo. X, 821. **Hoc** inter se fœdus inisse Deum et diabolum, ut quidquid perfunditur, Deus, quidquid nascitur, diabolus sibi vindicet, Juliani vanum acumen. X, 837.

Baptisma omnibus necessarium VI, 235; X, 189, 190, 199. **Etiam** post baptismum Joannis. IX, 182. **Paulus** baptizavit post Joannem baptismum Christi. II, 345. **Baptismus** necessarius etiam perfecte viventibus. III, 1495. **Et** in quolibet propectu interioris hominis. IX, 175. **Ad** baptismum nemo innocens venit. IX, 538. **Baptismi** necessitatem asserit Innocentius Papa. X, 576.

Baptizatos Judam et cæteros Apostolos ante passionem Domini fuisse probatur. II, 178. **Cum** Petrus negavit Dominum, nondum fuerant Apostoli baptizati, non tamen aqua, sed Spiritu sancto. II, 1086. **Apostolos** a Christo baptizatos magis credibile est. II, 1088.

Baptismus ad quid omnibus ætatis necessarius credebant Pelagiani. X, 609, 615. **Baptismus** cur tantopere extollunt Pelagiani. X, 621.

Baptismus Christi necessarius parvulis. III, 418; V, 637. **Baptismus** parvulorum non superfluous, quia peccato originali obligantur. II, 678. **Baptismus** necessarius parvulis ob peccatum originale, non ob personale. X, 121. **Regenerari** spiritualiter opus habet, quisquis carnaliter generatur. X, 121. **A** damnatione Adæ nemo liberatus nisi in Christo renatus. VI, 256. **Baptismus** in parvulis sufficit, ne post mortem oblit, quod carnalis generatio cum morte contrahit. VII, 759.

Baptizari parvuli debent, ut a diaboli putes atque a peccato liberentur. X, 1158. **Per** baptismum de potestate tenebrarum erantur parvuli morientes. II, 982; X, 426. **Ab** originali peccato liberari parvuli non possunt nisi baptismum Christi. II, 683. **Baptizantur** parvuli, non tantum ut justi sint, sed ut originali in eis virtutis sanctetur. X, 122. **Baptizantur** parvuli in remissionem peccatorum, sed ut in his qui nullum habent omnino peccatum. X, 978. **Parentes** sollicitos esse oportet, ut baptizentur infantes. X, 189.

Baptism in parvulorum ad quid admittebant Pelagiani,

(Quare.)

viii, 48; x, 570, 1067, 1438. De baptismo parvulorum, dogmata Pelagianorum et paradoxa. x, 705, 708. Baptisma illisdem Sacramenti verbis in infantibus, quibus in maioribus, celebrandum esse dicit Pelagius. x, 396. Parvulos propter salutem baptizandos negant Pelagiani, eo quod nullum ex Adam contagium damnationis attraxerint. ii, 761, 763, 773. In parvulis per baptismum remissionem fieri peccatorum fatentur aliqui Pelagiani, quo sensu. x, 146. Etsi fateantur Pelagius et Coelestius parvulos baptizari in remissionem peccatorum, negant eos ullum habere originale peccatum. x, 577, 585, 587, 588. Massilienses dubitasse videntur, parvulos erui de potestate tenebrarum per baptismum. x, 1009.

Baptizandos parvulos Pelagiani concedunt, non propter vitam æternam, sed propter regnum celorum. v, 1536; x, 142, 391, 395. Infantes etsi non baptizentur, habere vitam æternam, dogma Coelestii. x, 354. Addebant Pelagiani, æternæ vitæ præmiis, sine baptismatis gratia, posse parvulos donari. ii, 788. Non tantum ad regnum celorum obtinendum, sed et in peccati remissionem baptismum opus habent parvuli. x, 121. Sine baptismo, parvuli non possunt habere vitam in semetipsis. x, 618. Præter Christi societatem nemo salutem vitamque æternam consequi potest. x, 122, 128, 196. Parvuli non baptizati manent in tenebris. x, 129, 151. Parvulos sine baptismo mortuos posse pervenire ad regnum celorum, error Vincentii. x, 480, 481. Non baptizatis mortuis, veniam peccatorum promittit Vincentius et paradisum a regno celorum separat. x, 503, 504, 518, 520, 522. Parvuli ante vel post susceptum baptismum mortui an resurgunt. ii, 750. Pro parvulis ante baptismum mortuis offerendum esse sacrificium Corporis Christi, error Vincentii. x, 480. Parvulis non baptizatis regnum celorum promittere non ausi sunt Pelagiani. x, 481, 520; tribuunt salutem et vitam æternam; sed eos a regno celorum faciunt alienos. x, 125. Locus secundæ felicitatis parvulis non baptizatis ædificatus a Pelagianis. x, 1130. Medium locum inter regnum celorum et damnationem eis promittunt. x, 481. Et ob id a Conciliis et Sede Apostolica damnati. x, 505. Medius ille locus impugnatur. iii, 1813; x, 481. Sententia Dominica excludens non baptizatos a regno Dei, fatentibus Pelagianis. v, 1540. Parvuli non baptizati damnantur. x, 188, 189. In damnatione erunt cum diabolo. x, 140, 189. In mitissima tamen damnatione. x, 120.

Baptizandi filii etiam fidelium. x, 475, 812, 817. Baptizatorum filii cur baptizentur. x, 177, 178. Nec pater non regeneratus obest filio regenerato ad capessendam vitam æternam, nec pater regeneratus prodest ad hoc filio non regenerato; nec vicissim, etc. x, 1272, 1273. Nemo in suo parente renasci potuit non natus. x, 177. Non superfluo baptizantur baptizatorum filii. x, 191, 195, 199.

Baptizatis infantibus prodest Christus. v, 1546. Baptizatos inantes Ecclesia fidelium numero adiungit. x, 124. Et suo corpori Christi gratia inserit. x, 114, 196. Parvuli oblati per Sacramentum caritatemque fidelium, ac si incorporati Christi corpori, quod est Ecclesia, reconciliantur Deo. x, 131. Adoptantur ex filiis hominum in filios Dei in baptismate. x, 578, 583. Neminem nisi baptismum, ad altare admittit Ecclesie traditio. ix, 158. Inscrutabile cur infantes alii decedunt frustrati baptismo, alii non. x, 125. In questione de parvulis cur alius baptizetur, alius non baptizetur, congingendum ad auctoritatem divinam. v, 1339. De parvulis ante baptismum decedentibus scriptum esse, Baptus estne melitia, etc. error Vincentii. x, 517. Baptismura procurari infantibus, quorum pietatem futuram, si diu vixissent, Deus prævidit, an dici possit. iii, 419, 420. Hoc refellendi gratia excogitatum est ab Augustino. iii, 420. Varie responsiones, iuxta varias de animæ origine sententias. iii, 419, 420. Non fato, non fortuna, non acceptione personarum infans unus præ altero ad baptismi gratiam pervenit. x, 581. Non parentum aut ipsius parvuli merito, non ex prævisione bonorum vel malorum operum. ii, 835; x, 578. Quid dicendum de infante per incuriam parentum sine baptismo decedente. iii, 419.

Baptizari prodest parvulis in fide offerentium et Ecclesie. i, 1504. Fides aliena prodest infantibus. iii, 418; v, 1337. Valet ad consecrationem parvulorum, responsum offerentium. ix, 175. Parvulus credit in altero, quia peccavit in altero. v, 1342, 1346. Ad verba aliena sanatur, quia ad factum alienum vulneratur. v, 1342. Infantibus prodest offerentium ad baptismum voluntas per societatem unius ejusdemque spiritus, ex quo fit regeneratio. ii, 300. Quia non tam offeruntur a gestantibus, quam ab universa societate fidelium. ii, 561. Ea propter nec offerentium prava intentio impedire potest virtutem sacramenti. ii, 561, 562. Infantes ab aliis quam a parentibus offerri possunt ad baptismum. ii, 562. Per baptismum de potestate tenebrarum eruantur parvuli morientes; quia parvulum, etsi nondum fides illa, quæ in credentium voluntate consistit, jam tamen fidei sa-

cramentum fidelem facit. ii, 564. Cum homo ad usum rationis venit, Sacramentum baptismi non repetit, sed intelligit; ejusque veritati consona voluntate coaptatur. ii, 564.

Baptizare parvulos, regula antiqua. v, 959. Et traditio Apostolica. iii, 426; x, 151. Non inquit utatur parvulis ad culpam quod reluctantibus baptismum recipiant. ii, 841.

Baptisma Christi non nisi in sua communione Donatus assererat esse. i, 618. Baptismum verum, nec in toto orbe terrarum, nec in grandiore parte Donati, sed apud se tantum remansisse, quolibet minutissima pars Donati asserit. ix, 114. Baptismum suum sanctum dicebant Donatistæ, aliorum autem, nullum. iv, 1890. Baptismum verum non esse dicebant Donatistæ, nisi qui ab homine justo datur. ii, 511. Baptismum Donatistæ nisi ipsi dederint, inane esse volunt. vi, 506. Justificari vero eum, quem ipsi baptizaverant. ii, 809. Baptismum talem esse volunt, qualis est ille a quo habetur, vel datur, vel sumitur. ix, 286. Dictum eorum, *qualis sum ego qui baptizo, tales facio quos baptizo*, refellitur. v, 1525. In hoc ore proprio damnantur. x, 287.

Baptismi minister non attendendus, sed Deus. iv, 1890. Ostenditur ex exemplo Christi. ix, 77. Ostenditur et ex ipsis Donatistis. ix, 76. Testimonia a Donatistis allata, ad hanc rem non pertinent. ix, 567. In questione baptismi non considerandum quis det, habeat, aut accipiat: sed quid detur, habeatur, accipiat. ix, 165. Baptismi virtus non ex meritis ministri pendet. ii, 401. Nec a bonitate vel malitia ejus. iii, 1421. Sed ex Dei gratia mundat. v, 602. Et constat propria sanctitate. ix, 559, 560. Baptismus per se ipse considerandus verbis Evangelicis consecratus, non adjuncta perversitate sive accipientium sive tradentium. ix, 163.

Baptismus Christi unde agnoscendus et approbandus. ix, 142. Baptismus in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, Christum habet auctorem, non quemlibet hominem. ix, 279. Baptismus secundum Evangelium datus, Christi est, non ministrorum. ix, 110, 260, 262, 343, 438. Baptismus Christi sive per iniquum, sive per justum ministratus, nihil aliud est quam baptismus Christi. ix, 368, 369, 571, 572. Sacramentum Christi sanctum est, etiam si per minus sanctum, vel non sanctum hominem ministratur. ix, 561. Si quisquis inter homines fuerit, jus sibi baptismatis non debet usurpare, nemo est qui audeat baptizare. ix, 487. Baptismi sanctitas non impar, propter impares ministros. ii, 544; iii, 1428; ix, 175, 435, 499. Aliud est baptizare per potestatem, aliud baptizare per ministerium. iii, 1417. Baptizandi potestas in neminem transit a Domino, ministerium transit in omnes, sive bonos sive malos. iii, 1419, 1428, 1437. Non minister, sed ipse Christus est qui baptizat. ii, 341. Baptizabat Jesus, et non baptizabat, quomodo. iii, 1511. Baptismus quem dederunt Apostoli ante passionem Christi, et post Christum, non erat eorum, sed Christi. ii, 544; ix, 456. Baptismus Christi nemo Apostolorum ita ministravit, ut auderet dicere suum. ix, 383, 386. Sicut dixit aut Evangelium aut ministerium. ix, 183. Baptismus a sacrilegis datus, est Christi, sicut est Christi nomen quod a sacrilegis dicitur; sed utrisque non prodest. ix, 602, 603. Non talis quisque redit a baptismo, qualis fuit a quo baptizatus est. ix, 558, 574, 575, 576, 577. Alioquin Donatistæ redeunt peccatores. ix, 338, 340. Quotquot ab Optato baptizati sunt, Optati facti sunt. ix, 558, 340: sequeretur ut baptizandi denuo forent quam prius Donatistarum, quos tamen non rebaptizant. ix, 287, 336, 567, 568.

Baptismata duo dicunt qui aliud habere justos existimant, aliud iniquos. ix, 280. Baptismus communis bonis et malis. v, 561. Justis et injustis. ix, 195, 196. In zizanis et in palis verus est baptismus. ix, 280. Baptismi Sacramentum et in sacrilegis per se sanctum est. ix, 346. Baptismus etiam in sacrilego bonus, sicut lex in Judeo malo bona est. ix, 184, 596. Baptismi sanctitas cujusquam sceleribus pollui non potest. ix, 144, 167. Baptismus et in perversis est, et nullius perversitate perversus fit. ix, 190, 191, 197, 198, 200, 214, 215, 223. Exemplis ex veteri Testamento desumptis ostenditur. ix, 225. Sacramenta cum Evangelico celebrata, etiam si a traditoribus haberentur, non sunt sacrilega. ix, 602. Baptismus quidem habent iniqui quomodo iniqui sunt, sed non habent salutem ejus baptismus est Sacramentum. ix, 217. Baptismus in malis integer est, sed non prodest ad salutem. ix, 174, 219, 221. Cum a malignitate disceditur, incipit jam prodesse ad salutem, qui prius inerat ad perniciem. ix, 179, 509. Baptismus et esse potest in perversis, et ab eis etiam manifestis dari. ix, 210, 286.

Baptismus sancte dantis conscientia attenditur, quæ abluat accipientis, falsa Petiliani doctrina quæ refellitur. ix, 247, 260, 553, 556, 558, 565, 564, 573, 574, 577, 481, 536. Baptismus ab impio latente recte datum putabatur Donatistæ; non vero ab impio manifesto. ix, 75, 280. Si tunc per se abluat Deus aut Angelus cum latet conscientia pelluta baptizantis, satius est baptizari ab oculo malo, quam a

manifesto homine bono. IX, 67, 248, 280, 573, 374, 375, 376, 377, 578, 480, 481, 592. Consequentia hæc non est Augustini, sed ab illo necessaria ostenditur. IX, 376. Conscientia dantis an debet attendi tantum secundum famam quæ de illa seu vera seu falsa est. IX, 478, 480, 481, 498, 500, 537. Baptismus non dant verum Donatistæ, si reus vel occultus vel manifestus non dat. IX, 279, 280, 281. Argumenta quibus baptismum a perfidis datum nullum esse probabant Donatistæ, in ipsos retorquentur. IX, 280.

Baptizari a mortuo, quid. IX, 218. Baptizantur a mortuis, qui baptizantur in idolorum templis. IX, 484. et in deorum nomine. IX, 486. Baptizatores mortuos quosnam intelligere possint Donatistæ. IX, 230. Baptizare si non potest omnis peccator tamquam mortuus, nec occultus potest. IX, 483, 486. Baptismus a malis et improbis datus, non potest dici non datus. IX, 75. Baptismus a malis sive occultis sive manifestis datus integer est. IX, 500. Baptismus tantum valet per hominem contemptibilem, quantum per Apostolum datus. IX, 184. Baptismus sicut Evangelium, potest per bonos et malos dispensari a Deo. IX, 498, 500. Dispensator verbi et Sacramenti Evangelici si bonus est, consocius est Evangelii; si malus, non ideo non est dispensator Evangelii. IX, 384. Judas in exemplum adducitur. IX, 385.

Baptismi vis, sicut nec Evangelii, non pendet a ministro. IX, 260, 261, 262. Baptizati justificatio a baptizatoris iustitia non pendet. IX, 145, 369, 570, 371, 374. Baptizanti meritum in gratia baptismi non cogitandum. IX, 64, 435, 499. Ipsi idololatæ non a sacerdotibus suis se accipere arbitrantur sanctificationem quam putant, sed a diis suis. IX, 484, 486. Baptizati innocentia si ex innocentia baptizantis expectatur, incommoda sequuntur multa. IX, 264. Baptizati spes vana et inanis, si conscientia baptizatoris attenditur. IX, 247, 260. Spem suam ponit in homine, qui baptizatoris conscientiam attendit. IX, 500. Hinc schismata. IX, 302. In baptizatore non spes ponenda. IX, 378, 379, 380. Sive a fidelis, sive a perfido baptismi sacramentum quisque percipiat, spes ei omnis in Christo sit. IX, 249, 260. Baptizati seu Christiani caput et origo solus Christus. IX, 500, 502, 518, 560. Hoc vi veritatis oppressus concessit tandem Petilianus. IX, 490. Baptizator non sequendus. IX, 330. In nomine baptizatoris non baptizatur. IX, 533. Baptismi ministros cur per aliquod signum excellentioris sanctitatis noluit Christus demonstrari. IX, 184. Aliud sacramentum, aliud sacramenti effectus et usus. IX, 197. Baptizare non tamen cuiquam licet. IX, 489, 498. In Sacramento baptismatis an non nisi fidelis et iustissimus operarius adhibendus. IX, 500. Baptismi ministrum iustum esse præstat, quam injustum. IX, 499. Quare. IX, 361. Quomodo aliter Deus per bonos, aliter per malos ministros operetur. IX, 67. Baptizati ab hominibus sua querentibus, et mundum diligentibus, quasi ancillæ filii. III, 1486. Minister malus, canalis lapideus. III, 1422.

Baptismus amitti discedendo ab Ecclesia, dogma Donatistarum. IX, 390. Refellitur ex modo quo Maximianistæ recipiuntur. IX, 588, 590, 593. Baptismus orbis terrarum quibus rationis us exsufflant Donatistæ, iisdem exsufflant et suum. IX, 293. Baptismus non amittitur discedendo ab Ecclesia. IX, 109, 145, 195, 236, 237, 262, 298. Ex ipsomet Donatarum consensu. IX, 109. Nec in apostatis baptismi character deletur. IX, 71, 72. In errante et deserente nullo crimen est desertoris, character autem non est desertoris, sed imperatoris. IX, 691. Baptismus sic habent hæretici, quomodo desertor characterem. VI, 636. Unde damnantur, non unde coronantur. VI, 636. Baptismus eis redeuntibus non mutatur. VI, 636. Baptismus non amittitur discedendo ab unitate, incipit prodesset redeundo. IX, 204, 207, 208, 244. Baptismus communis esse potest, quibus non est Ecclesia communis. V, 1252; IX, 232, 238, 464. Baptisma qui Ecclesie commune cum hæreticis facit, non prodit sponsam Christi a iulteris. IX, 230. Baptisma unum est, et in Ecclesia sancta est, sed non in sola catholica. IX, 210, 219. Nec in solis sanctis. IX, 219. Baptisma potest esse et unde se aufert spiritus sanctus, et ubi non est Ecclesia. IX, 193. Baptismus et Ecclesia a se dividi possunt et separari. IX, 186, 191, 193, 206. Baptismi in Ecclesia dati veritas, a Petiliano diversis rationibus et exemplis iniqua, propugnatur. IX, 240. Baptismi veritas exemplo Christi in hæreticis non neganda, improbanda, aut destruenda, sed ipsorum iniquitas. IX, 601. Baptismi aqua sicut Euphratæ fluminis extra paradisum effluit. IX, 210, 221, 227, 229, 476. Baptismus Christi posse esse extra Ecclesiam, probat aqua quæ de corpore Domini exivit foras. IX, 440.

Baptismus qui amittere non potest, nec potest amittere ius dandi baptismum. IX, 70, 72. Ad integritatem sacramenti nihil interest quæ sit fides suscipientis. IX, 148. Aut ministri. IX, 147. Nihil accipientis, habentis, aut dantis bonitas aut malitia. IX, 199, 200, 212. Baptismus verbis Evangelicis consecratus non est aqua mendax. IX, 537. Et

apud hæreticos est, sicut et Evangelium. IX, 230. Scripturæ testimonia quæ contraria videntur; de veritate baptismi extra Ecclesiam dati, conciliantur. IX, 114. Baptismus etiam in hæreticis agnoscendus. IX, 630. Baptizare possunt thei flicatores, traditores, persecutores. IX, 338. Baptismus habent qui quamvis fallaciter accipiant, in Ecclesia accipiunt, aut illa putatur esse Ecclesia ab eis, a quibus accipiunt. IX, 245. Baptismus verum habere possunt nonnulli, etiam si non habeant veram fidem. IX, 604.

Baptismi duo non sunt quia hæretici possunt baptizare, IX, 230. Baptizandi potestatem non habent mali, si non habent hæretici. IX, 158, 160, 215, 216, 217, 221, 222, 230, 231, 236, 244. Baptismus nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti consecratus, apud hæreticos datus, Christi est et Ecclesie, non ipsorum. IX, 121, 140, 145, 151, 165, 220, 231. Sicut et ordinatio non est hæreticorum, sed Christi. IX, 691. Sola Ecclesia catholica, per hoc quod suum habet in communionibus separatis, generat filios spirituales. IX, 117, 121, 123, 126. Baptismus evangelica regula datus, etiam ab hæretico de Trinitatis unitate dissentiente, integer est. IX, 597.

Baptismus ab hæreticis datus, bonus, sicut et a malis. IX, 190, 191. Baptismus Christi violari non potest hæreticorum perversitate, cum apud eos datur et sumitur. IX, 177, 178, 179. Baptismus malorum non valet, si non valet hæreticorum. IX, 193, 203, 204, 205, 206, 207, 209, 211, 212. Baptismus ab hæreticis et schismaticis dari posse, in Concilio Nicæno definitum est. IX, 72. Utrum baptismus extra Ecclesiam posset conferri ante Concilii plenarii definitionem, inter magnos viros salva pace controveriebatur. IX, 114, 124. Quidquid de baptismo hæreticorum Cyprianus ejusque collega in Concilio Carthaginensi dixerunt, de baptismo iniquorum dici potest. IX, 259. et *lib. 6 et 7 de bapt.* Quæ ex Cypriani epistola ad Iubaianum probare videntur baptismum Christi non posse ab hæreticis conferri, refelluntur. *tom. IX lib. 3 et 4 de bapt. cont. Donat.* Donatistæ jam non permittuntur ignorare quin valeat baptismus, extra Ecclesiam acceptus. IX, 113. Baptismus in schismate datus, approbatus a Donatistis. IX, 630. Baptismus Trinitatis non habere Catholicos contendebat Petilianus, id ipsum de Donatistis probat Aug. IX, 286. Catholicos inter et Donatistas cardinales, nulla jam de baptismi bonitate extra Ecclesiam collata controversia est. IX, 113. Per Maximianistas finita est. IX, 630, 551. Baptismus Christi posse extra Ecclesiam dari, ex schismate Maximiani noverunt Donatistæ. VIII, 45, 44.

Baptismus unus etiam extra Ecclesiam ab ignorantibus datur, sicut extra Ecclesiam ipse unus Deus ab ignorantibus colebatur. IX, 599, 604. Utrumque tamen non prodest. II, 408, 415; IX, 599, 604. Baptismus etiam extra Ecclesiam, valere ostenditur ex illo Christi dicto, *Qui contra eos non est, pro vobis est.* IX, 315. Baptismus non accipiunt mali si non accipiunt hæretici. IX, 228, 229, 233, 244. Baptismus etsi sit apud Donatistas, non sequitur tamen illic accipiendum esse. IX, 460, 462, 466, 467, 530. Aqua præter Ecclesie societatem, non solum non valet ad salutem, sed valet potius ad perniciem. VIII, 263, 264, 265. Qui per baptismum nascitur de Ecclesia catholica, tanquam de Sara nascitur: qui nascitur de hæresi, tanquam de ancilla, sed ex semine Abraham. III, 1477. Baptismus ubicunque confertur, venerandus est. II, 501. Ex duobus in errore pari ac malitia constitutis, qui foris baptizatur, pejor est quam qui intus. IX, 169. Baptizari in schismate qui eligit, baptismum sciens non recte ibi dari, perversus et iniquus est. IX, 110, 111. Certa incertis præponenda cum agitur, ubi baptismus recte accipitur. IX, 113. Propter pacem Ecclesie non putat Cyprianus eos ab Ecclesie numeribus separandos, qui extra eam baptizati sunt. II, 539.

Baptismus apud hæreticos collatus valet, nec iterandus est. II, 562; V, 462, 797. Necesse non est ut rebaptizentur Donatistæ qui ad Ecclesiam catholicam transeunt. II, 313. Hæresum sectatores, imo et confiditores, in catholica baptizati, si redeant non rebaptizantur. IX, 225. Postillos, qui baptismum dederunt, quamvis hæreticos et perversos, non baptizatur, quia non eorum, sed Christi baptismus est. II, 345, 344. Qui baptismum super baptismum imponit, lapidem super lapidem ponit, sed qui destruat. IV, 433, 429. Qui rebaptizat, non facit ut baptismus non habeatur, sed ut ad penam habeatur. IV, 432. Baptismus non iterandum venientibus ab hæreticis, a tanta similitudine ostenditur. IX, 181; V, 797. Urgentur Donatistæ, quod Catholicos rebaptizent. IV, 134. Baptismus iterato dantes Donatistæ, baptizandum ducunt ut se Christianum non esse profiteatur. IV, 432, 1858. Baptismus non potest repeti. III, 1477, 1483; IX, 70, 72. Baptismus non propterea debet repeti quoties peccatur. X, 435. Rebaptizatio grande scelus. IX, 54. Sicut in Judæis, cum Christiani sunt, non bona Dei destruenda, sed mala conservanda; ita et in schismaticis vel hæreticis, cum catholici sunt, non sacramenta violanda, sed schisma aut hæresis

rescindenda. IX, 596. Baptismus impie iteratur propter traditionis crimen aut ignotum, aut non probatum. IX, 513. Baptizandum non est post hæreticos, si non baptizatur post ebriosos, luxuriosos, etc. IX, 218, 437. Baptisma ab hæreticis aut a malis datum non repetendum ostenditur. *tom. IX lib. 3 et 4 de Bupt.* Baptisma non iterandum in illo qui male credidit. IX, 77. Baptizatos foris, Ecclesia suscipit. IX, 186. Baptismum non iterandi consuetudo Ecclesie. IX, 226, 227, 254, 237. Et baptizatos in hæresi vel schismate non rebaptizandi. IX, 219, 220, 491. Etiam ante Cyprianum. IX, 145. Et ex Apostolica traditione veniens. IX, 153, 154, 155, 159, 170, 194. Hanc quasi cepit corrigere vel potius corrumpere Agrippinus prædecessor Cypriani. IX, 155. Et Agrippini auctoritate mutavit Cyprianus. IX, 159. Rebaptizare hæreticos, ut voluit Cyprianus, tunc fuit humani erroris; rebaptizare Catholicos, quod adhuc Donatistæ faciunt, semper est diabolicæ præsumptionis. IX, 606. Baptizatos extra Ecclesiam denuo non baptizandos censuit Ecclesia Catholica, antequam esset pars Donati. IX, 465. si baptismum non habebant, qui apud hæreticos baptizati sunt, cum ad Ecclesiam sine baptismo admissi sint, unum ex duobus fatendum est, aut perisse tunc Ecclesiam, aut non obesse aliena etiam nota peccata. IX, 175. Ab hæreticis venientem, denuo baptizatum, in scripturis canonicis probare non possunt Donatistæ. IX, 465. In scripturis nec schismatici inveniunt hæreticos ad Catholicam venientes denuo baptizatos, nec catholici hæreticos in baptismo quem in hæresi acceperant fuisse susceptos. IX, 601. Baptismum iterandum esse non sequitur ex eo quod post Moysen aut Joannem Apostoli baptizarunt. IX, 501, 563, 599, 606. Cur post baptismum Joannis baptizavit Paulus. IX, 181, 185. Testimonia Evangelica ad adstruendam baptismi iterationem solvuntur aut explicantur. IX, 601, 602. De baptismo post hæreticos iterando necne, nihil præceperunt Apostoli. IX, 192. Baptismum non iterandum quomodo ex Apostolis habemus. IX, 603. Baptismum non iterandi consuetudo jam plenario Concilio firmata est. IX, 138, 159, 162, 190, 192, 197, 199, 206, 219, 225, 232, 234. Hæreticos non rebaptizandos Ecclesie Deus revelavit. IX, 221. Ex hæresi venientes non rebaptizandos vel ijs Donatistæ consentiunt. IX, 745. Baptizatos a schismaticis suis recipiebant Donatistæ. IX, 251, 253. Baptismus in parte Cæciliani collatus optimus ostenditur contra Donatistas. IX, 59. Aut post Primum baptizare debent Donatistæ, aut non debent post Cæcilianum. IX, 520. si pro unitate partis Donati baptizatos in schismate nemo rebaptizat, pro unitate Christi lex vera et plenaria illius hereditatis denique agnoscitur. IX, 509. Baptismi iterationem occulta nescio qua inspiratione Dei, homines detestantur. IX, 180. Etiam ipsi hæretici. IX, 180. Baptismi iterationem perversam esse, ex ipso Cresconio Donatiano ostenditur. IX, 469, 470, 471. Rebaptizare non debent neque hæretici neque catholici, sed ex diversa causa. IX, 145. Baptismus cur non iteratur a Catholicis. IX, 346. De ijs qui de hæresi in Ecclesiam sine baptismo admissi sunt, quid senserit Cyprianus. IX, 490, 492. Hæretici qui ideo vellet ad Ecclesiam venire, quia baptismum non habere putarent, quomodo erudiendi. IX, 179. Utrum perniciosius sit non baptizari, quam rebaptizari. IX, 158.

Baptismus ab hæreticis aut malis datus integer est. IX, 207, 244. Sed non prodest ad salutem. IX, 110, 114, 170, 235, 236, 239, 237, 437, 756. Nec recte datur. IX, 110, 111. Baptismus legitimus possident hæretici et perversi, sed non legitime. IX, 180, 186. Legitime habent cum ad unitatem catholicam, aut ad vitam tanto sacramento dignam convertuntur. IX, 180, 186. Baptizatis extra Ecclesiam cum ad illam redeunt, tum accedit, quæ nisi intus dari non potest, unitas spiritus. IX, 462. Baptizati extra Ecclesiam ad veniam pertinent. IX, 158, 146. Baptismus tanto magis valet ad exitum separato, quanto magis posset ad salutem valere conjuncto. IX, 200. Baptismus habere possunt hæretici et mali, sed non habent remissionem peccatorum. IX, 227, 228, 252, 258, 244. Baptismus extra Ecclesiam datus non prodest ad remissionem peccatorum, nisi cum quis unitati reconciliatus fuerit. IX, 119, 121, 200. Baptismo etiam in schismate dato dimittuntur peccata, replicantur tamen propter perseverantiam in schismate. IX, 120, 227. Non tamen oportet rebaptizare. IX, 120, 121, 227. Baptismus ad irrevocabilem peccatorum remissionem non valet extra Ecclesiam. IX, 146, 147, 149, 150. Unde per malos ministros intra Ecclesiam datus, peccata dimittit. IX, 149. Baptismus Ecclesie potest esse extra Ecclesiam, munus autem beatæ vitæ non nisi intra Ecclesiam. IX, 155. Apud hæreticos valet et sufficit ad consecrationem, non ad vitæ æternæ participationem. II, 362. Baptismus usque ad sacramenti celebrationem hæretici perceperunt, vitam tamen æternam, nisi per unitatis sacramentum, non consequuntur. IX, 155. Baptismi aqua sicut aqua diluvii constituitur intra arcam salutaris, extra arcam vero mortifera. IX, 221.

Baptismus tunc incipit prodesse, cum ad Ecclesiam transiit. IX, 109, 113, 487, 711. Baptizatis in schismate quid præstatur, cum ad unitatem redeunt. IX, 572, 581. Baptismus a malis acceptus an peccatorum remissionem operetur. IX, 165, 166. Baptismus dare possunt hæretici et perversi, peccatorum remissionem dare non possunt. IX, 192. Sacramentum interdum danti nocet, accipienti prodest. IX, 488. Baptismum habere et dare possunt boni et mali, boni utiliter, mali perniciose. IX, 199, 200. Baptismus quinam utiliter accipiunt et tradunt, quinam inutiliter. IX, 241. Baptismus qui dant caritatem unitatis non habentes, ad perniciem suam dant. IX, 71, 72. Fidelem inter perfidumque plurimum distat, non ad sacramentum, si uterque dat aut habet, sed ad meritum. IX, 560, 562, 565.

Baptismus dare possunt boni et mali, abluere autem conscientiam non nisi Christus. IX, 482. Baptismi minister non justificat, sed Christus. IX, 249, 260, 261. Baptismi sacramentum cor oraliter opere ministrorum adhibetur, sed per hoc Deus hominis consecrationem spiritaliter operatur. IX, 192. Hominis in baptismo consecratio unica Christi est. IX, 596. Qui ab hæreticis aut iniquis baptizantur, si non falso corde convertuntur, a Christo baptizantur. IX, 219. Christus baptizat non visibili ministerio, sed occulta gratia. IX, 379, 385. Non aqua visibilis sufficit ad mundandum; requiritur præterea fons ille signatus, cui nemo communicat alienus. IX, 476. Aqua exhibens forinsecus sacramentum gratiæ, et Spiritus operans intrinsecus beneficium gratiæ, regenerant hominem. V, 312. Questiones variae de accipientibus, aut tradentibus baptismum veraciter aut fallaciter. IX, 242. In questione de baptismo erraverunt multi in Ecclesia. III, 1422. Concilia duo facta in Africa de questione baptismi. IX, 144. Ad baptismum exhortatio. V, 754, 1555.

Baptismi virtus. VIII, 572; IX, 165. Effectus. X, 570, 847. Sine eo non intratur in regnum cælorum. I, 857. Baptismus ipsum nihil aliud quam salutem vocant Christiani Punici. X, 128. Ad baptismum currebant catechumeni in periculis. VII, 674. Baptizati in Oriente et Africa multi ob terræ motum. V, 136. Baptismus Christi omnia peccata delet. V, 55, 582, 585, 390, 401, 752, 1064, 1537, 1635; VI, 262, 288, 659; VII, 40; X, 450, 600, 688. Baptismus dat omnium indulgentiam peccatorum et aufert crimina, non radit. X, 562, 565. Perfecta mundatio non in Joannis, sed in Domini baptismo est. II, 178. Nemo eorum qui ad Christum accesserunt per baptismum, exceptus est a gratia remissionis peccatorum. X, 140. Post baptismum, homo mundus est totus. II, 1789, 1790. De fonte Christi consecrata in sanguine tota pulchra ascendit anima. VI, 689. Baptismus a nobis expellit exterminatorem, si cor nostrum recipiat salvatorem. III, 1759.

Baptismus quatenus parvulis prosit et adultis. X, 123. Baptismus parvulorum. IX, 174. Quid valeat. IX, 175. Baptizatis gratia collata. V, 1095. Parvulis in baptismo lateat gratia infunditur. X, 114. Innovantur parvuli in baptismo. X, 1077. Per baptismum etiam in infanti ætate originalis peccati poena solvitur. III, 419. Per baptismum, commendante Ecclesie caritate, a damnatione liberantur a de usu rationis morientes. II, 364. Sacramento regenerationis in labulis moriens ante usum rationis non perit. VI, 288. Qualiter per baptismum evacuetur peccatum in parvulis similiter et in adultis. X, 150. Baptismi sacramento abluuntur omnis reatus peccatorum, qui in decem Legi præceptis admittitur. VII, 265. Baptizatus aut sanus de stabulo egressus est, aut sanus in stabulo est. X, 276. Qui sacramento baptismi recte abluuntur, spiritaliter et in carne et in anima inundatur. III, 736. Baptismi effectus est, ut reatus peccatorum præteritorum solvatur in omnibus, et in grandibus etiam sanetur voluntas et præparetur a Domino spiritu fidei et caritatis. I, 604. Non solum peccata, sed et ipsa desideria vitiosa baptismatis lavacro purgantur. X, 407. Et si in baptismo plena perfectaque remissio fiat, non tamen plena renovatio. X, 177.

Baptismus omnia delet peccata, non tamen omnem mox sanat infirmitatem. V, 752; X, 590. In baptismo, vitiorum reatus solutus est, manet infirmitas. X, 682, 685. Remittitur culpa, non languor quem culpa meruit. VI, 360. Baptismus concupiscentiam non auferit. X, 678, 1116. sed relinquit sine reatu. V, 591, 752, 820, 1537. Scilicet ad pugnam. V, 591. In hoc baptizatis sanctis pugnandi necessitas, unde. X, 679, 836. Baptizati quavis peccato mortui, habent quod in se mortificent. X, 846. Etiam ipsis baptizatis caro contraria est, ac proinde gratia necessaria. X, 276, 280. Quatenus baptismus a concupiscentiis solvit. X, 846. Invenis carnalem concupiscentiam non domabit, nisi adjutus sacramento baptismi. III, 419. Augustini amicus nesciens baptizatus mirum in modum apuro mutatus est. VI, 696. Regeneratio plus præstat, quam generatio. X, 1185, 1188. Baptismo accepto hominem non posse peccare docebat Jo-

vinianus. VIII, 48, 16. Non solum potest homo peccare post baptismum, verum etiam quamvis venialia, tamen aliqua peccata committit. X, 1117. Baptismus est unus, sed in oratione accipimus unde quotidie lavemur. V, 401. Propter quid baptizati orant, *Dirigite nobis debita nostra*. X, 863. Baptizati solvantur reatu malorum quæ remanent post baptismum. X, 855. Generatio ex Adam uno delicto obligat, regeneratio ex Christo tam illud, quam quicquid postea ex iniquis operibus humanæ conversationis accedit, solvit. II, 679. Baptismo universus reatus est solutus, cum omnibus quæ illi obediens, fecimus, diximus, cogitavimus; nec nobis deinceps obesset languor unde illicita desideria commoveantur, si illis nunquam obedientiam præberemus. IV, 1507. Omni peccato caret baptizatus, non omni malo. X, 850. Vis consuetudinis non deponitur in baptismo. X, 666. Baptismus non nos eximit poenis huius vitæ. VII, 728.

Baptismatis sanctitate non solum peccata, sed mala prorsus omnia tollenda. X, 435. Cur non statim eruuntur baptizati omnibus malis. X, 1179. Nec statim eis datur resurrectio sanctorum. X, 1180. A quibusnam malis perfecta sanitas et novitas in baptismate perficitur. X, 855. Absurda quæ sequuntur ex illa sententia, quæ nulla mala in baptizatis remanere tenet. X, 853. Baptismatis beneficio ad futuri etiam sæculi perfectionem pervenitur. X, 814. Baptismo omnis peccatorum remissio, plenæque in resurrectione sanatio et ab omni malo liberatio, accepta referri debet. X, 434, 591. Infirmitas quæ post baptismum remanet, resurrectione consumetur. X, 590.

Baptismo sanctificatur et corpus. X, 814. Baptizati corpus restauratum est ad statum primi hominis ante peccatum. VI, 604. In baptismate ægri multi sanati. VII, 764.

Baptizati recens dicti dies. V, 1092. Dicti infantes. V, 1092, 1099, 1101. Quare sic vocentur. V, 1101.

Baptizari in morte Christi quid. X, 824. Baptizari in Christi morte nihil aliud est, quam peccato mori. X, 660. Baptismus mortis ac resurrectionis Christi similitudo in parvulis ut in maioribus. VI, 236. In baptismo nullus non moritur peccato. VI, 233. In baptismo parvuli peccato moriuntur. X, 824, 827, 830, 1259. Mors mystica in baptismo. X, 685. Baptismus datur ut et moriamur et reviviscamus. VI, 235. Qui in morte Christi baptizantur, moriuntur peccato, ut Deo vivant. VII, 744, 745. Baptismus qui desiderat, vitam novam concupiscit. VI, 677. Baptizatus signatus est regio caractere. II, 507. Baptizatus quietem et operationem Dei initiari debet. III, 503. Baptizati hic et adhuc filii sæculi, et tamen filii Dei, quomodo. X, 157, 844. Baptismo parvuli qui abluuntur, eliguntur de mundo. X, 823. Tunc tempus est post baptismum cavendi omnia futura peccata, cum omnia sunt deleta præterita. VII, 40. Post baptismum maior est delictorum reatus. I, 669. Baptizati recens monentur, ut morum innocentiam præ se ferant. V, 1360. Bonos Christianos imitentur, non malos. V, 796, 1092, 1094, 1102, 1670.

Baptismus non omnibus prodest. IX, 462. Ubicumque est ipse est; sed non ille qui accipit, ubicumque est ipse est. II, 501. Commune est lavacrum regenerationis, sed ipsa gratia non communis est omnibus. IV, 984. Baptismo Christi potest homo baptizari, et tamen non fieri in eo remissio peccatorum. IX, 118, 119. Baptismus Christi quisquis habet, non propterea de peccatorum remissione securus esse debet. IX, 218. In baptismo Christum induunt usque ad sacramenti perceptionem et boni et mali, usque ad vitæ sanctificationem s. d. boni. IX, 195. Baptismus aliis in vitam, aliis in mortem. IV, 1760. Quosnam vivificat, vel non. IX, 189. Baptismus qui recipiunt, et sæculo verbis et non factis renuntiant, verum habeat baptismum, sed non vivificantur. IX, 189. Baptismus tamquam character infixus orat militem, convincit desertorem. IV, 455. Baptizatos ubicumque et quomodo cumque, gratiam baptismi non consequi, quomodo intelligendum. IX, 167.

Baptismus habere eos qui ubicumque et a quibuscumque illum verbis evangelicis consecratur, sine sua simulatione et cum aliqua fide accepissent, sed sine caritate, non prodesse. Aug. sententia. IX, 245. Sacramenta, scientia, prophetia, fides, magna quidem sunt, quamvis nihil ille sit qui ea sine caritate habuerit. IX, 601. Baptismus sine caritate nihil prodest. III, 1432. Qui fictus ad baptismum accedit, an accipiat remissionem peccatorum. IX, 119. Baptismus Christi potest quisque sine contagione mali ministri percipere, qui bona fide accedit ad Christum. IX, 586. Baptismo eodem et boni catholici salvi fiunt, et mali catholici vel hæretici pereunt. IX, 198.

Baptismus ab hæreticis datus aut a malis, nec ipsis prodest nec accipientibus, nisi mutantur. IX, 156, 157. Ex baptismo et conversione cordis salus completur, unum tamen sine altero esse potest. IX, 176. Baptismus sine iustitia non perducit ad regnum, nec vicissim. IX, 437. Præcepta duo de dilectione Dei et proximi, a nonnullis male dicuntur referri, alterum ad baptizandos, alterum ad baptizatos. VI, 207.

Baptismus sine mandatorum observatione sufficere ad vitam, male quidam putabant. VI, 210. An baptizati peccatores exituri sunt de gehenna. VI, 149, 154. Baptizatis omnibus, etiam hæreticis, quidam promittunt liberationem ab æterno supplicio. VII, 755. Quidam solis baptismi apud Catholicos, quamvis male viventibus. VII, 741, 742. Pœna transitoria baptizatis scelerate viventibus non promittenda. VI, 226. Baptismo nisi vita respondeat, non obtinebitur regnum cœlorum. VI, 227.

Baptismi forma seu ritus. II, 97; X, 143. Baptizandi parvuli ad Ecclesiam deferuntur. V, 1333. Ordo curationis erga baptizandos tenendus. VI, 221. Ad baptismum recipiendum fides necessaria. VI, 649. Baptismus non prodest, si desit fides. III, 736. Baptizandus interrogabatur utrum ad Deum converteretur et in illum crederet. IX, 352. An sæculo renuntiaret. IX, 190. Cur pro eo qui respondere potest, non debet alius respondere. IX, 175. Baptizandis symbolum tradebatur, reddendumque reposcebatur. VI, 206. Pueri septennæ cum baptizantur, reddunt symbolum. X, 481, 517. Baptizatur regulam fidei confitens. V, 1614. Fidei professio de loco eminentiori coram fidelibus memoriter fieri Romæ consueverat a baptizandis. I, 751. Ab offerentibus in autem ad baptismum, citra mendacium respondetur ipsum fidem habere propter fidei sacramentum, et convertere se ad Deum propter conversionis sacramentum. II, 564. Infantes per eos fiunt credentes, a quibus baptizandi offeruntur, et per eos increduli, qui eos, dum nihil prodesse credunt, offerendos esse non credunt. II, 870, 984. Parvulis accommodat Ecclesia aliorum pedes ut veniant, cor ut credant, linguam ut fateantur. V, 959. Si dixeris eum quem offers habere quod in illo scriptum fiat, confitendo deos; si dixeris, non habet; negando teneas. V, 950. Si hanc fidem in corde non habueritis, pro quibus respondetis, negando occiditis. V, 944. Quo sensu dicat Cyprianus parentum sacrilegiis amisisse parvulos quod fuerant consecuti. II, 361.

Baptismo præmittenda poenitentia de suis prioribus peccatis, quæ tamen non est utilis, nisi etiam baptizentur. II, 1083. Sicut et post baptismum si post illum peccaverint. II, 1083. A Petro non sola fides, sed et poenitentia baptizandis indicta. VI, 204. Poenitentia non solius infidelitatis, sed vitæ veteris quæ mutanda in novam. VI, 204. A baptismo prohibebantur pertinaces adulteri et meretrices. VI, 150, 470. Prohiberi pertinaces malos a baptismo, non novum. VI, 219. Error quorundam, omnes citra discrimen, etiam adulteros notos et pertinaces admittendos ad baptismum. VI, 197. Morum doctrinam non nisi post baptismum esse tradendam. VI, 197. Et propter fidem Christianam salvandos omnes baptizatos, etiamsi mores quantumlibet malos non correxerint. VI, 197. Triplex hic error refellitur. VI, 202. Baptizandi quid cavere, quid amare, pro quibus debeant orare. VI, 692. Abstinencia, jejunium, exorcismi, et continentia, præparationes necessarie ad baptismum. VI, 202. Baptizandis exponitur Psalmus XXII. V, 1616.

Baptizandi diabolo renuntiant. II, 889; X, 408, 427. In baptismo exorcismus et exsufflatio. II, 890; VI, 629; X, 649, 653. Cur baptizandos exsufflet et exorcizet Ecclesia. X, 1073, 1078, 1079, 1081. Signo crucis baptismatis unda consecratur. V, 1064; X, 861. Aquæ virtus per consecrationem verbi. VI, 694. Baptismus Christi non est, si verba Evangelica quibus symbolum constat, illic non fuerint. IX, 214. Baptismus sine certis illis Evangelicis verbis non potest consecrari. IX, 214. Facilius inveniuntur hæretici qui omnino non baptizent, quam qui non illis verbis baptizent. IX, 214. Baptismus non vitiat perversa Evangelicorum verborum seu ministri seu accipientis intelligentia. IX, 166, 167, 168, 170. Error qui per imperitiam in verbis illis contingit, non evacuat integritatem sacramenti. IX, 213, 214. Vitium precis superat affectus precantis. IX, 214.

Baptisma unum. VI, 706. Qui Baptismum duplicare volunt, duplicia corda necesse est requirant. II, 97. Baptismum tribus gradibus consecratum dicere, error magnus. IX, 284, 285. Baptizatus, unctus oleo. VI, 693. Imponitur ei nomen. V, 1447. Spiritus sanctus, invocatur super eum. V, 1163. Baptismus parvulorum et communio. V, 943. In baptismo osculum dabatur infantibus. X, 625. Baptismus ante octavam diem conferendus. X, 625. Ad baptizandum parvulos octavus dies non expectandus. X, 190, 191. Baptismi sacramentum, dies sabbati. III, 305. Baptismus omni die dari potest. V, 1048. Baptismus superstitiosus in mari die paschali s. Joannis. V, 1021. Baptismus per solennitates Natales. IX, 180. Cur baptizandum numerus major in his diebus. V, 1048. Ex diebus a chahibus septem vel octo infantum Sacramentis deputati. V, 1101. Cur Quadragesimale jejunium ante baptismi Christi celebrationem. V, 1048. Baptizati recens vestibus albis induti. V, 678, 1092. Baptizatorum in vestibis signum Christi apparuit apud Ierosolimam. V, 137. Baptizatorum infantum octavæ. V,

1101, 1196, 1201, et nota, 1560, 1669. Graviter puniri solere qui per octavas suas terram nudo pede tetigerint. II, 221. Octava in albis. II, 133. Baptizatorum capita in die octavarum revelantur. V, 1669. Baptizatorum octavo die, quid celebratur. IX, 290. Necesse est ut ille baptizetur vivus. III, 427. Baptismus catechumenis in ultime vite an dandus non potentibus nec respondere valentibus. d'versae sententiae. VI, 469. Baptismus dandus sentit Augustinus in casu proposito etiam adulterina conjugia retinentibus. VI, 469. Baptizari pro mortuis quid secundum Julianum. X, 1596. Baptismus quid in Cornelio valuit. IX, 174, 175. An qui baptizati sunt a discipulis Christi ante mortem ipsius, acceperint spiritum sanctum. VI, 55. Quidam parvulos ad baptismum percipiendum ferunt, quod eos patet hoc remedio temporalem retinere vel recipere salutem. II, 361.

Baptismus sanguinis, quis. IX, 276. Baptismi vicem implet martyrium et in articulo necessitatis vera conversio. IX, 175. Nolentium negare Christum, passio pro baptismo deputatur. II, 1687. supplet benignitas quod necessitas excludit. IX, 175. Deputatum est baptisma credentibus, et pro recepto habitum in animo libero, quod in corpore crucifixi dari non poterat. VI, 55. Baptismus quotidianus. V, 1063.

Baptizari non potest sine ministro. IX, 499. Baptismus minime et joculariter administratus, an ratus habendus. IX, 245. Baptismus dandi jus in Ordinatione habetur. IX, 71. Presbyterum baptizare solere iunior. II, 315. Laicus in necessitate baptizat. IX, 71. Baptismus sine ulla necessitate a laico datus, non potest dici non datus, sed illicite datus. IX, 71. Exemplis id declaratur. IX, 71. Baptismus in extrema necessitate etiam ab haeretico vel schismatico accipi potest. IX, 109, 200, 242. Baptismus an dari possit ab his qui nunquam Christiani fuerunt. IX, 242.

Baptismus auferet secundus Christi adventus sicut circumcisionem abstulit primus. II, 96. Mater quaedam filiis imprecatura, ad sacrum fontem ecurrit. V, 1445.

Baptismus suum habebat idololatrae. IX, 250. Baptismi novi institutor quidam Collicolarum major. II, 180.

Barabbas culicis nomine intelligitur. III, 1529.

Barba virili est ornamento, non munimento. VII, 791. Barba non intelligitur nisi in perfectis. IV, 1756. Virtus divina Christi barba figuratur. IV, 509. Barba significat fortis. IV, 1755. Barbata fortuna. VII, 122.

Barbarismi. VIII, 417. Barbarismus quid. III, 44.

Barbari in Orbis vastatione pepercere Christianis propter Christum. VII, 14, 17. Barbaricum tempus. VI, 699.

Barbarus servus Dei. II, 698.

Bardeanes a quo Bardesanistae haeretici. VIII, 51, 52.

Barjesu magus. IX, 372.

Barnabas cum Paulo psallens in vinculis. III, 1955. Barnabae et Petri simulatio merito a Paulo reprehensa. VI, 556.

Barnabas Presbyter. II, 966. V, 1580.

Barnabam servum Dei ad Augustinum mittit Plinianus dum a populo ad presbyterum egeretur. II, 479.

Baruch, scriba Jeremiae. VII, 591.

Baran interpretatur siccitas. IV, 852. Confusio. IV, 852, 1751, 1760.

Basilicae asylum vel ipsis barbaris venerabile. VII, 14, 17, 20, 45, 110, 115, 170. Coniungentes ad loca sancta in directione Urbis, a barbaris servati. VII, 170. Vide Ecclesia.

Basilica Celeritae. V, 516, 959. Basilica Faustae. V, 645, 1202. Basilica Florentia. V, 1597. Basilica Gratiani. V, 849. Basilica Honoriana. V, 889. Basilica Leontiana. V, 1201, 1207. Basilica Maior. V, 1191. Basilica majorum Carthagine. V, 201, 302, 1555; X, 554. Basilica Martyrum Scillitanorum. V, 840. Basilica viginti Martyrum. V, 799. Basilica ad octo Martyres. V, 1522. Basilica Novarum Carthag. V, III. Basilica Petri Carthag. in ratione tertia. V, 116. Basilica Restituta Carthag. V, 152, 183, 559, 645, 1257. Basilica Tricillarum. V, 561.

Basilicarum forma. III, 660.

Basilicae apud Carthaginem incensae a Donatistis. IX, 709.

Basilides a quo Basilidiani haeretici. VIII, 26. Basilides, primus ausus est dicere Deum quem Judaea gens coluit, non fuisse verum Deum. VIII, 664.

Basilisens nutu quodam regali inter serpentes excellere dicitur. IX, 54. Basiliscus rex est serpentium, sicut diabolus rex demoniorum. IV, 1408.

Basilus, natione Graecus. VIII, 668. Episcopus Caesariensis. X, 865. An Basilus faveat negantibus originale peccatum. X, 650. Basilii testimonium pro peccato originali. X, 652. Basilii sermo de Jojuno. X, 652. Liber contra Manichaeos. X, 649.

Bassus Syrus. VII, 767.

Baserna. II, 75.

Basaga, fereulum. II, 181.

Bathanarius comes Africae. VII, 744.

Baterum amaritudo. V, 1505.

Bautoni consuli panegyrim Mediolani dixit Augustinus.

IX, 362.

Beatitudinem omnes appetunt. I, 792, 793, 1220, 1512, IV, 295; V, 365, 766, 1401. VII, 377. Beatitudinem, Aeternam em, Veritatem quaerunt omnes. VIII, 887, 1018, 1034. Beati esse omnes volunt. X, 1521, 1524. Etiam perdit. II, 497. Vbi propterea sunt mali, ut sint beati. IV, 1502. Ideo volunt mali esse, ne miseri sint. IV, 205. Beatos omnes esse velle, et ipsi huius saeculi philosophi, et Academici de rebus omnibus dubitantes, coacti sunt confiteri. X, 1567. Propter beatitudinem omnium philosophorum invigilasse videtur industria. VII, 226.

De beatitudine quanta varietas voluntatum. VIII, 1018, 1019. In sola veri inquisitione illam ponebant Academici. I, 908. Beatitudo in animo non est, ut contentabantur stoici. II, 459. Philosophi falso in doloribus et cruciatibus sapientem beatum esse asseverarunt. II, 667, 668. Beatitudo philosophorum superiorum ridenda et miseranda. VIII, 1021. Non ille beatus dicendus, qui secundum suam vivit voluntatem. II, 497. Beatitudo in est vivere ut quisque vult. VIII, 1019, 1020. Praeclara ea de re Ciceronis sententia. VIII, 1019. Beatitudo in quo sita secundum Ciceronem. VIII, 1046. De beatitudine praecelaram Plotini dictum. VII, 271.

Beatitudo quid sit. V, 1401. Beatitudo, honorum omnium summa et cumulus. IV, 72. Beatitudinis notitia impressa est mentibus nostris. I, 1254. Beatitudo est adipisci summum bonum. I, 1254, 1260. Bonum summum id dicitur quo cuncta referuntur. II, 458. Vita beata in eo constituitur quod propter se diligendum est. III, 26. Beatitudo in fruitione veri et summi boni consistit. VII, 255, 705. Eo fruendo quisque beatus est, propter quod cetera vult habere, cum illud jam non propter aliud, sed propter se ipsum diligatur. II, 458; VII, 621. Beatitudo labasio summo bono. VIII, 950.

Beatitudo est Deus ipse. I, 848, 965, 968; II, 505; VIII, 165, 554. Beatitudo hominis Deus, vel notitia Dei. II, 840. Consecutio Dei. I, 1515, 1519. Fruitio Dei. I, 587. Inhabere Deo. I, 795. Caudere de Deo ad Deum propter Deum. I, 795. A multis ad unum currere, et ad unum manere. V, 587. Beatitudo est gaudium de veritate. I, 795. Perfecta cognitio veritatis qua est fruendum. I, 976. Beatitudo in sola visione Dei est certa et perpetua. III, 1288. Unde fiat perpetua. V, 655. Beatitudo hominum et Angelorum ex Deo solo. VII, 217, 220, 269, 279, 280, 290, 349, 656. Et hoc agnoverunt Platonici. VII, 279, 290.

Beata vita Epicureo est voluptas corporis. Stoico virtus animi, Christiano donum Dei. V, 812. Nihil magis Dei donum dicendum est. I, 962. Beatitudo, in opibus non consistit, etiam si quis se eas non amissurum certo sciat. I, 965. Beatitudinem in bonis terrenis non penunt, nisi qui non pertinent ad regenerationem filiorum Dei. II, 669. Non ille beatus dicendus qui salutem temporalem in se ipso, vel in aliis quos diligit, fuerit adeptus. II, 498.

Beatum vitam nemo novit et miser est. VI, 24. Conditiones duae ad beatitudinem, finitio boni incommutabilis, securitas de non amittendo illo. VII, 528. Beata vita non est nisi aeterna sit. V, 1405; VI, 24; VIII, 605. Beatitudinis aeternae comissiones in Prophetis. VII, 755. Beatitudo, aeternitas, veritas, felicitas. VII, 569. Aeternitas et securitas ad beatitudinem requiruntur. V, 1404; VII, 527, 560, 570, 455. Beatitudinis non secunda possessio, amorem Dei destruit. VII, 571. Beatitudo fallax et falsa, in qua miseria futura aut ignoratur, aut timetur. VII, 571. Beatus non est qui timet ne amittat quod possidet. I, 965. Qui praeseit se in miseriam casurum. X, 952, 953. Beatitudinem futuram esse vere sempiternam non argumentationibus humanis, sed fidei auxilio didicimus. VIII, 1025. Beatitudinis perfectae immortalitas sola potest implere mensuram. VIII, 607, 1022. Beatitudinis immortalitas ex filii Dei incarnatione creditilis sit. VIII, 1025.

Beatitudo futurae vitae perfecta. VIII, 1018. In civitate superna nulla erit toleranda calamitas, nulla frenanda cupiditas, sed sola Dei et proximi retinenda caritas. II, 525. Ibi vita, ibi dies boni, ubi nihil concupiscit adversus spiritum, tibi non dicitur, pugna, sed gaude. IV, 1862. In beatitudine, nec quod pugnaret erit, nec quod tulerit; totum coeet in pace. IV, 1860. Ibi non relinquetur nec in animo nec in corpore, quod rebellet adversus amorem Dei. IV, 1862. In beatitudine victoria, veritas; in beatitudine dignitas, sanctitas; in beatitudine pax, felicitas; in beatitudine, vita, aeternitas. VII, 78.

Beatitudo in hoc mundo non reperitur. I, 701. Beatitudo vera non est huius vitae. VII, 455, 628, 651. Non est hic quaerenda. 1106, 1363. Non est hic quod quaerimus. VIII, 867. Beata vita ubi quaerenda. V, 1105. Nulla hic beata vita, nisi qua in philosophia vivitur. I, 928. Beatitudo qualis potest esse in hac vita. VII, 656. Beatitudo spe tantum in hac vita tenetur. VII, 651, 648. Beatitudo hic perfecta quae sit. V, 1179. Beatitudo nostra in hac vita intrinsecus est. III, 1236.

Beatitudo in vita sociali non hic reperitur. VII, 631.

Beatitudinem non omnes qui volunt, adipiscuntur. II, 303. Nec erratur illam appetendo, sed ad illam tendendo. I, 1234. Cur tam pauci ad illam perveniant. I, 1257. Multi adipisci eam non tantum quantum sat est, ut valeant. I, 793. Beatitudinem omnes quidem concupiscunt, sed quoniam modo ad eam perveniatur, plurimi nesciunt. IV, 1502. Id sine quo ad illam non pervenitur, pauci volunt. IV, 1502. Nosse quomodo homo possit esse beatus vera scientia, et omnibus anteponenda. II, 436. Homo peccato beatitudinem amisit, non tamen amisit illius recuperandae facultatem. I, 1280. Ad beatitudinem non invenitur via certa sine divina auctoritate. VII, 600. Ad beatitudinem tendendum per fidem. VIII, 1020, 1033. Ad eam tendit qui bene vivit. I, 1321. Ad eam per bona opera pervenitur. I, 976, 1018. Beatus esse non potest nisi qui notitiam Dei habeat et imitationem. VII, 253. Deus naus colendus ad beatitudinem obtinendam. VII, 280. Via ad beatitudinem, similitudo cum Deo. VII, 271. Beatitudinem quemquam assecuturum negant Platonici, qui non incommutabili Deo puritate casti amoris adhaeserit. VII, 277. Ad beatitudinem via, Christus. V, 813. *V.* Felicitas. Beatitudo et immortalitas haberi non potest nisi per Christum. X, 747. Ad patriam celestem et unam viam esse, et multas vias Scripturae exhibent. II, 395. Beata vita si non amatur, non habetur. VII, 433. Regum, Principum, etc., labor in procuranda populis quiete inutilis ad vitam beatam, nisi curent ut haec ipsa quies ad Dei cultum referatur. II, 680. Beatitudinis nomen, etiam ad homines in diversis conditionibus constitutos, extenditur. VII, 328. Beatitudo carnalis in veteri Testamento promissa, spiritalem in novo expectandam docebat. VII, 539. Beatorum vita significata est paradiso corporali in quo Adam fuit. III, 478.

Beatus quis. I, 989. Ille beatus est qui non eget, hoc est, qui sapiens est. I, 976. Veritas perquirenda si beati esse volumus. I, 919. Ut quid vultis beati esse de infimis? sola veritas facit beatos, ex qua vera sunt omnia. IV, 79. Beatus ille qui ad summum modum per veritatem pervenit. I, 976.

Beatum faciunt duae res, bene velle, et posse quod velis. VIII, 1020. Beatus non est qui quod vult non habet, nec tamen omnis qui quod vult habet, beatus est. I, 964. Ille beatus dicendus qui omnia quae vult habet, nec aliquid vult male. VIII, 1020, 1021. Aut quod non decet. II, 498. Velle quod non deceat miserimum est, I, 964. Quare magis eligunt homines, cum utrumque non possunt, ut omnia quae volunt habeant, quam ut omnia bene velint, etiam si non habeant. VIII, 1020. Beatus neque ille dici potest qui non habet quod amat, quaecumque sit, neque qui habet quod amat si noxium sit, neque qui non amat quod habet, etiam si optimum sit. I, 1512. Vere est beatus, non qui id habet quod amat, sed qui id amat quod amandum est. IV, 202. Et qui eo fruitur, quod est optimum. I, 1512. Beatus non est continuo dicendus, qui eo fruitur quod amat. VII, 233. Beatus nullus nisi qui virtute alisque bonis sine quibus virtus esse non potest, fruitur. VII, 626. Beatus aequo nisi eo pervenerit ubi mori, falli, offendi omnino non possit. VII, 433. Beatus nullus, nisi justus. VII, 433. Beatus populus, quis. V, 206. Beati spe qui scrutantur testimonia Dei, non quia scrutantur, sed quia inventuri sunt quod exquirunt. IV, 1303.

Beatus fieri a se non potest homo. VI, 672. Philosophi in hac vita beati, et a se ipsis beati fieri, mira va nitate voluerunt. VII, 627. Beati volunt esse omnes habendo aliquid, sed fieri non potest ut res deterior te faciat esse beatum. IV, 293. Hoc solo beati eritis, re meliorem quam vos estis; Deus est melior te, qui fecit te. Hoc ama, hoc posside; hoc enim vis, habebis, hoc gratis habebis. IV, 294. Beati nos sumus ex ipso Deo et per ipsum, et in ipso. VIII, 928. Beatos nos fac, Domine, de te, non de auro, non de fundis, etc. V, 651. Non facit beatum hominem, nisi qui fecit hominem. II, 667, 669, 670. Inde necesse est ut fiat homo beatus, unde sit bonus. II, 495. Non aliunde beatus homo, aliunde civitas beata. II, 669, 670. Beati erimus Deum possidendo. IV, 293. Qui me longe positum misericorditer respexit, secum positum quomodo beabit? IV, 214. Beatissimos quid facit. VIII, 63, 64, 1061.

Beatorum praeium ipse Deus erit. VII, 801. Beatis spectaculum est ipse Deus. IV, 1901. Beatae mentis cibis. V, 709. Beatorum requies et cibis erit veritas. V, 1633. Beate vivere est perfrui Deo. III, 50. Quomodo homo frui Deo. VII, 253. Beati non convertuntur in Dei substantiam. X, 263.

Beatorum status. III, 476. Dei demum omnes habent beati, et singuli habent totam. IV, 1061. Cum audis recumbent. cum Abraham, etc., non pares ventrem, sed mentem. V, 429. Ubi de beata vita agitur, confectionum corporum mentio fieri non debet. VII, 271. Beatorum iucun-

ditas. IV, 1108. Ut natura beatificetur intrinsecus, doctrina ministratur extrinsecus. III, 380. Beati jam in luce veritatis positi. IX, 188. Pax aeterna, beatitudo finalis. VII, 636, 637. Haec superat omnem intellectum. VII, 798. Praemium quod in fine Deus daturus est beatis, non potest verbis explicari. III, 25. Summam in se ipsis, inter se et cum Deo pacem obtinebunt. VII, 797. Beatis Dei fruitio erit honorum omnium loco. V, 1189. Deus erit omnia in omnibus. V, 576, 867. Quaecumque hic varia quaeris, ibi Deus ipse tibi unus omnia erit. V, 376. Beatorum gaudium. VII, 691. In beatitudine erit vera gloria, verus honor, vera pax. VII, 801. Beati ex requie in requiem transibunt. VII, 694.

Beatum hominem faciunt cognitio et actio. VI, 299. Beatus dicitur aliquis, aut habendo aut agendo. IV, 1061. Beati quid habituri, quid acturi sint. IV, 1061. Beatorum actio quoniam erit. V, 1147. Beati vacabunt, vixebunt, amabunt, laudabunt. V, 1183; VII, 801. In caelo erit laus Dei sine cessatione, sine fastidio. V, 1147. Beatorum negotium non aliud nisi laudare Deum. IV, 1061, 1062, 1403; V, 233; VII, 801. Et cantare halleluia. V, 1147, 1176, 1186. Perpetua Dei laus erit otiosorum negotium: quo jam nemo accedet, unde jam nemo discedet. VIII, 314, 315. Inest in quiete patriae non desidiosa segnitia, sed quaedam ineffabilis tranquillitas actionis otiosae. II, 212. Non salubritas beatorum laus Dei, amor Dei. IV, 1062. Beati ideo laudant, quia amant; ideo amant, quia vident. IV, 1916. Beati etiam membris corporis Dei laudibus vacabunt. VII, 801. Beatorum tota actio erit dicere Amen et halleluia. V, 1633. Non sonis transeuntibus, sed affectu animi. V, 1632. Beatis nihil iucundius erit canticum in gloriam gratiae Dei. VII, 803.

Beati visuri sunt Deum in ipso corpore. VII, 797. An per corpus visuri sint Deum. VII, 797. Oculis corporis jam spiritalibus, incorporalia videbunt. VII, 799. Ad omnia videnda non indigebunt oculis corporeis. VII, 798. Oculi corporis habebunt suum officium. VII, 798. Beati se omnes invicem divine videbunt quando Deo pleni erunt. V, 1146. suas invicem cogitationes videbunt. V, 1145; VI, 387. Omnia videbunt unde absentes sunt corpore. VII, 797. Id quod extra est, cognituri sunt. VII, 784. Cognituri sunt penas damnatorum. VII, 784. Beatae vitae adesse debet veritas et amicorum cognitio sine metu deceptionis. V, 1404. Beatorum scientia et sapientia erit plena et perfecta. VII, 734.

Beati omnes immortales erunt. VII, 731. Beatorum immortalitas peccato auferri non poterit. VII, 403. Beati non facient opera iniquitatis, quia ibi nulla est iniquitas; non opera necessitatis, quia ibi nulla est necessitas; non opera misericordiae, quia ibi nulla est miseria. IV, 1062, 1099, 1108, 1941. Beatorum liberum arbitrium quale erit. VII, 802. In beatis erit inamissibilis voluntas pietatis et aequitatis, quomodo est felicitatis. VII, 802. In beatis voluntas, in damnatis facultas non poterit ulla esse peccandi. VI, 283. Quomodo beati malorum suorum obliviscuntur. VII, 805. Beatis erit insatiabilis satietas. V, 1633.

Beatitudo quomodo aequalis omnibus et diversa. V, 535. In beatitudine erunt quidam praemiorum gradus. VII, 802. Nulla tamen invidia. VII, 802. Beatorum felicitas, et miseria damnatorum, alia aliorum major. VI, 283. Minores et majores in beatis quinam. X, 223. Sanctorum communis erit vita aeterna, qualibet honorum distantia concorditer fulgeant. VI, 283. In vita beata, una erit virtus quae virtutes omnes complectetur, aut potius quae ipsa erit virtutes omnes. II, 671, 673. Pro virtutibus quibus constituta in laboribus utitur anima, tales quaejam potentiae in altera et vita sperandae sunt. I, 1191. Beatorum vitam similes actiones atque virtutes indicant. III, 243. Fides, spes, patientia non erunt in vita beata. III, 479. Beatissimi sunt, quibus hoc est Deum habere quod nosse. II, 840.

Beatitudinis bona conjicienda sunt ex bonis huius mundi. VII, 792. Ex morte Christi. VII, 792. Pro beatitudine minimum iusti laborant, et in ea veraciter semperque regnant. VII, 77. Multi beati, non propter quod ad st, sed propter quod aderit. IV, 1504. Beati spe, qui scrutantur testimonia Dei, non quia scrutantur, sed quia inventuri sunt quod exquirunt. IV, 1503. Si beatitudinis futura praemia non consolarentur martyres, qui tanta sustinerent? V, 1423. Beatitudo et gloria martyrum post resurrectionem major. V, 1283, 1451. Beatitudinis adipiscendae spe, mala huius vitae pro fortiter perferunt. II, 668. Hinc in tormentis beati dicuntur. II, 673.

Beatitudo sicut animae promittitur, sic carni resurrectione. IV, 731. *Vide Felicitas.* Beatitudo etiam corporum merces bonorum operum. X, 239. Beatorum corpus erit plene subiectum spiritui. VII, 802. Beatorum corpora quanta pulchritudine praedita erunt. VII, 781. Beatitudo corporis illa erit plenitudo sanitatis, id est incorruptionis vigor. II, 439. Beatorum corpora, etsi post resurrectionem spiritalia, linguae et voces habebunt quibus divinas laudes deprecantur. II, 350.

Beatitudo an statim post hanc vitam comparetur an in fine sæculi tantum, magna quæstio est. III, 1531. *Vide* Vita æterna. Beatitudinem an possideant homines sancti deuncti, merito quæritur. VII, 63, 64. Bene viventes hinc exeunt ad requiem, ad beatitudinem. VI, 677.

Beatitudinem inter et miseriam non est medius status in quo possit esse creatura rationalis. VII, 266.

Beatus Deus vere. VII, 523.

Beatus solus vivit ut vult. VII, 433.

Beate vivere quid sit. VI, 24.

Beatitudinis sola creatura rationalis capax. VIII, 534.

Beatitudinis nostræ perfectio in denario, quia redit ad primum. II, 218.

Beatitudines octo, sunt veluti gradus ad perfectionem. III, 1255. Beatitudines comparantur cum septiformi operatione spiritus sancti. III, 1254; V, 1523.

Lebus unco tractus sparsis visceribus interiit. VII, 107.

Lebus alter in victoria syllana laniantium manibus direptus. VII, 108. *Not. (c).* sparsis visceribus interiit. VII, 107.

Belinus Bajanensis. IX, 507, 528, 530.

Belluæ quomodo cognoscant. I, 1066. Num iis ratio et scientia. I, 1065. Belluæ vim sentiendi habent, non sciendi. I, 1066. Nec vis est velut imago scientiæ quæ est in homine. I, 1067. Bestiæ dijudicare non possunt de differentia sensuum externorum. I, 12. 6. Melior est homo brutis, non numeros faciendo, sed cognoscendo. I, 1018. Nulla ipsi cum belluis societas est. I, 1568, 1570. Sensu a plerisque bestis superamur: at mente, ratione, scientia illis præstamus. I, 1067. Bestiis dominari quid significet per allegoriam. III, 187 qui belluas domant, mansuetarii vocantur. I, 1233.

Bellerophontis fabula. VII, 570.

Bellona conjux Martis. VII, 191. Templum Bellonæ constitutum Romæ. VII, 105.

Bella omnia non culpat doctrina christiana. II, 530. Quibus causis quibusque auctoribus homines bella gerenda suscipiant, multum interest. VIII, 447, 448. Bellum quod gerendum Deo auctore suscipitur, recte suscipitur. VIII, 447, 448. Bellare non omnibus ius est. III, 781. Belli suscipiendi auctoritas et consilium penes principem, exsequendi ministerium penes milites esse debet. VIII, 447, 448. Bellare recte potest vir justus sub homine sacrilego. VIII, 447, 448. Bellorum civitatis terrenæ causæ. VII, 440. Bellum pro salute a republica suscipi posse censuit Cicero. VII, 738. Bellum inferre sola regnandi cupiditate, grande latrocinium. VII, 117. Ad belligerandum sola necessitas bonos compellit. VII, 124. Quenam in bellis jure culpanitur. VIII, 447. Quid in bello noxium perniciosumque est. VII, 638.

Bellantium finis, pax. VII, 440, 657. Bellum sine aliqua pace esse non potest, et e contra. VII, 641. Non pax quæritur ut bellum excitetur, sed bellum geritur ut pax acquiratur. II, 856. Pacem habere debet voluntas militis, bellum necessitas. II, 856. Bella ipso verbo occidere, quam homines ferro; et acquirere pacem pace, non bello, majoris est gloriæ. II, 1020. Si resp. custodiat præcepta christiana, bella non gerentur sine benevolentia. II, 851. Nec sine misericordia. II, 851. Cum iustum bellum geritur, pro peccato, et a contrario dimitatur. VII, 645.

Bella justa quenam. III, 781. Bella justa gerebant Israelitæ. III, 739. *Vide* inimici. Bella etiam justa dolorem sapienti creant, unde. VII, 654. Bellorum multiplices clades, diræque necessitates. VII, 651. Bellorum miseriæ vere sunt. VII, 654. In bellorum calamitatibus quid considerandum. VII, 450, 451. Bellorum miseriæ quisquis sine dolore vel cogitat, vel patitur, ideo miserior est, quia sensum humanum perdidit. VII, 654. Quare prospera et adversa bellorum alternant. VII, 522.

Bellorum tempora exitusque ex Dei judicio pendent. VII, 168, 170. Bellis Deus hominum mores emendat, virtutem exerceat, et auget. VII, 13. Bellum etiam illud quod ex cupiditate geritur, non solum non obest Deo aut sanctis, imo his prodest. VIII, 448. Cur viri virtute magni bellum exoptant. VII, 153. Magni quidem sunt et habent gloriam suam fortissimi, sed præcipue fidelissimi bellatores quorum laboribus Deo auxiliante hostis indomitus vincitur, et quies resp. comparatur. I, 1020. Bella decorum exemplo exarserunt. VII, 73, 74. Bella primus omnium Ninus intulit finitimis. VI, 116. Quot bellis afflicti Romani post conditam aram concordiæ. VII, 106. Bella sævissima sub imperatore Calliceno. II, 918. Bella socialia. VII, 106.

Belli civilis calamitas. VII, 88. Bella civilia, omnibus bellis laetibus amariora. VII, 109. Et miserabiliora. VII, 654. In bello civili romano fratrem se occidisse cognoscens se ipsum peremit. VII, 75. Bellum civile Marianum atque Syllanum. VII, 106. Bellum fugitivorum gladiatorum. VII, 168. Bellum Mithridaticum quadraginta annis peractum est. VII, 169. Bellum Piratarum. VII, 168. Bellum Samniticum Romanis infaustum annis tractum est ferme quinquaginta. VII, 169. Bellum Punicum primum per viginti et tres annos peractum est. VII, 169. Bellum Punicum secundum per annos decem et octo vires Romanorum extenuavit. VII, 169. Quid detrimenti attulit Romanis. VII, 169. Bellum Punicum tertium brevi confectum est. VII, 168. Bellum servile. VII, 106. *Not. (b).* Bellorum diuturnitatem temporibus Christianis male tribuunt Romani. VII, 169. De bellorum connexionem quæ adventum Christi plurima et gravissima præcesserunt. VII, 109. Bella, magni ludi demonum. VII, 99. Bellum magnum bellum Domini dicitur. III, 758.

Bellorum nobis duo genera. IV, 939, 1838. Bellum hominis adversus seipsum. IV, 939. Bellum suum secum trahit homo bonus quocumque it. V, 169. Bellum contra vitia. VI, 395; VII, 730. Bellum in nobis unde. VI, 380. Bellum carnis adversus spiritum, ex peccato ortum est. VII, 730. Ex peccato divisus es adversum te: habes contra quod pugnes in te, quod expugnes in te. IV, 1839. sic vindicatur in rebellem adversus Deum, ut ipse sibi sit bellum, qui pacem noluit habere cum Deo. IV, 894, 900. Bellum spirituale quomodo a suggestionem incipit, delectatione succenditur, et consensu vel renitu consummatur. IV, 1839. Bellum spirituale dum geritur, non contraria natura contra aliam pugnat, sed tamquam in domo maritus et uxor. IV, 1860. Pugna hominis cum villis non arguit eum esse vitiosum. X, 135.

Bellum interius animæ et carnis in iustis. V, 169. *Vide* Concupiscentia, Lucta, Pugna. Bellum intestinum cum hoste concupiscentia. X, 833. Bella intestina sanctorum non quiescunt in hac vita. X, 836. Bellum internum quam molestum. IV, 1838. Bellum nullum gravius et anarius quam voluntatis et passionis sine ullius victoria. VII, 638. Bellum magnum nobis est hostes non videre et vincere. IV, 1834. Melius est bellum cum spe æternæ pacis, quam sine ulla liberationis cogitatione captivitas. VII, 729. Post resurrectionem nihil nobis repugnabit ex nobis. VI, 274. *Vide* Pugna.

Bellum spiritualium adversus carnales, est illa in cortate correptio: gladius eorum sermo Dei est. IX, 507. Bellat adversus Deum impietas. IV, 523. Bellis tamquam civilibus per hereticos quatitur Ecclesia. IV, 1425. Bellum quinque elementorum, sive gentis lucis et gentis tenebrarum juxta Manichæos. VIII, 35. *Belocus* novus rex Assyriorum. VII, 562.

Belus primus rex Assyriorum. VII, 561. Pater Nihil. VII, 577.

Bema Manichæorum. VIII, 173, 174. Mense Martio cum magna festivitate celebratum. VIII, 346.

Bene nobis esse non potest, quamdiu a Domino peregrinamur. IV, 1039. Nil aliud vult homo, quam ut bene sit sibi; sed non in ea regione quærit in qua quærendum est. IV, 1035.

Benedictio, et bona dictio. VI, 520. Benedictio hominibus, avibus et piscibus tantum a Deo impertita, quare. I, 860. Benedictio quam Deus animantibus dedit ad multiplicationem, quæ sit. III, 240, 241. Benedictio Dei quid in primis parentibus operata sit. X, 403. Benedictiones Jacob et Esau de Christianis et Judæis exponuntur. V, 37, 58, 58. Benedictio jussu est gloriari in Deo et inhabitari a Deo. IV, 89. Benedictio Christianorum per carnem Christi. V, 57. Benedictio qua benedicimus Deum, et benedictio qua nos ipse benedicit, comparantur. IV, 802. Deus cum benedicit, facit quod dicit. IV, 1444. Benedici a Deo multis modis homines volunt. IV, 805. Benedictio Dei vita æterna est. IV, 1441. Benedictio Domini ex Sion quæ. IV, 1686, 1738. Benedictionis iuber. V, 312. Benedictio Antistiti super populum. II, 761, 775.

Benedicendus Deus in omni tempore. IV, 278, 308, 309, 565. Benedicendus Deus per singulos dies. IV, 1870, 1871. Benedicendus Deus in diebus et in noctibus, in prosperis et in adversis. IV, 1757. Benedicere Deum in Ecclesia, est sic vivere, ut per mores cuiusque benedicatur Deus. IV, 196. Benedicunt Dominum, qui habitant concorditer. IV, 1736. Benedicere Dominum si vis, ac verbum ejus, fac voluntatem ejus. IV, 1535. Cum coperis in bona vita benedicere Dominum, opera ejus cum benedicunt, non tua merita. IV, 1535. Benedicunt quidam ore, et corde maledicunt. IV, 737, 1738. Benedictio extorta. V, 80. Fiant preces antequam illud quod est in Domini mensa, incipiat benedici; orationes, cum benedicitur; interpellationes seu postulationes, cum populus benedicatur; et post hæc omnia gratiarum actiones. II, 636. Benedictio antistiti super populum. II, 761, 775. Nos erat apud Judæos maxime, ut transeuntes per operantes, illos benedicerent. IV, 1693. Benedicunt sono in foro, voto in Ecclesia. VI, 520.

Benedicere, pro, maledicere dicitur. III, 800; VI, 534.

Benefactoribus honores divini olim decreti. VII, 31.

Beneficentia nominatur, quod agit caritas ut proximo

prosit. III, 72. Beneficii non tunc sumus, cum id quod a nobis petitur, facimus, sed cum id facimus quod non obest peccantibus. II, 591. Duobus modis peccat homo in beneficentia. X, 299. Beneficia a solo Deo expectanda. VII, 293. Beneficia Dei duj lictis generis. IV, 345. Beneficia Dei in hominem, esse, vivere, sentire, intelligere. V, 281. Beneficia temporalia iustis et iniustis communia. IV, 688, 804, 1282. Beneficia Dei in omnes et bonos et malos. V, 1186. Non cessat Deus vocare, aut vocatum negligit instruere, aut instructum cessat perficere, aut perfectum negligit coronare. IV, 1319. Benefacit Deus aversum convertere, pugnantiem adjuvare, vincentem coronare. IV, 1934. Quia non gratis inferretur supplicium, ideo gratis praestitum est beneficium. IV, 138. Beneficia gratiae Dei recolenda. IV, 1739. Beneficiorum Dei memoria solemnitatibus testis recolenda. VII, 280. Beneficia quae prestare hominibus vel Angeli vel homines possunt, in unius omnipotentis potestate sunt. VII, 292. Beneficium qui praestat, forneratur. III, 1264. Beneficii tribuendi duo genera. III, 1264. Benefaciendum est hominibus propter salutem eorum aeternam. III, 1288.

Beneficiarius. IX, 638, 640.
Benenatus. IV, 376. Tugutianensis Episc. II, 1069, 1070; IV, 381.

Benevolentia est, qua prosumus cui possumus. VI, 511. Benevolentia perversa. IV, 1919. Benevolentia qua homo vult consulere proximo; fons et fluvius. III, 2039, 2040; IV, 857.

Benjamin interpretatur filius dexteræ. IV, 1022. Benjamin adolescentulus in mentis excessu, quem significat? IV, 874.

Benignitas summa et sancta et iusta Deo inest. III, 230.

Berecynthia deum mater a Pessimite VII, 50, 87. An Berecynthia cynocephalum peperit et febriat. VII, 87. Berecynthia quotannis ad Almonem fluvium aluebatur. VII, 50. Not. (c). Berecynthia simulacrum a Scipione Nasica in Urbem invectum. VII, 50. Sacra Berecynthiae quam turpi. VII, 87. Berecynthiae matris deum sacra deformiter crudelia et alii sacris turpiora. VII, 216.

Bersabee interpretatur puteus satietatis sive puteus seplinnis. VIII, 438.

Berzellai Galaadites regis David beneficia juveni delegat filio. II, 244.

Bestiae et pecoris nomina quibus animalibus usitate conveniant. III, 241, 286. Bestiae agri sexto die finxit Deus operatione distincta ab illa qua creavit omnia simul. III, 512. Bestiae invicem nocentes commiserunt. III, 288. *Vide* Animalia noxia. Bestiae quod nunc homini nocent, pona est primi peccati. X, 657, 663. Bestiae in paradiso nec moriturae fuissent, nec saviturae. X, 1507. Revolutionis bestiarum in homines et hominum in bestias opinio. III, 443. Bestiae spiritus. VIII, 779. Anima inest et pecori. VIII, 1057, 1061. Bestiarum animae vivunt, sed non intelligunt. VIII, 975, 979. Bestiae intellectu carent. IV, 480, 1939. Bestiae non habent rationem intelligendi, sed habent spiritum corporis animati et vitam manifestam, appetendi cibum, utilia sumendi, etc. IV, 1959. Bestiae sentiunt, reminiscuntur, appetunt. VIII, 999. Bestiae multae hominem seustrum acrimonia, viribus, motu, vitae diuturnitate vincunt. VII, 240. Bestiae sensibus et sensualibus motibus utuntur ad appetenda utilia et vitanda contraria. VIII, 673. Bestiae habent quaedam inter se signa. III, 57. Imagines in parte animae bestiarum. VIII, 979. Sicut beatitudinis non sunt capaces, sic poenae damnationis non sunt obnoxiae. X, 408. Per bestias sylvarum, gentes significatae. IV, 1358. Bestias occidi et manducari a Petro apostolo, quid? IV, 1359.

Bestiarii. V, 203.

Beta apud Graecos aliud, aliud apud Latinos significat. III, 34.

Bethel Clammaus, tusa, eadem civitas. III, 577.

Bethleem villa etiam non appellatur. VI, 359.

Bethuan, hodie Scythopolis dicitur. III, 795.

Bias trientis unus et septem sapientibus. VII, 382.

Ribunt omnes peccatores eundem calicem in hoc mundo, sed alii fecem, alii vinum. IV, 955.

Bigre. VII, 626.

Elger seu Birger. V, Abbir.

Bila. IX, 202.

Bissexturn post quatuor annos. III, 275; VIII, 895.

Bizacenus episcopus. II, 739, 781.

Blasphematores, inimici Dei. IV, 1178.

Blasphemare est mala verba de Deo dicere. I, 1354. Blasphemare peius est, quam pejerare. VI, 545. Blasphemari Deum faciunt Christiani mali. IV, 196. Infideles a salute impediunt. IV, 198. Rari jam inveniuntur qui Christum lingua blasphemant, multi qui vita. III, 1621. Blasphematur Deus de opere malo. IV, 1899. Non mirum si homines servis Dei detrahunt, cum ipsum Deum quotidie blasphemare non cessent. II, 266.

Blasphemiae infidelium contra Christianos, quando cessa-

bunt. IV, 280. Blasphemia in spiritum sanctum irremissibilis quoniam sit. V, 448. Blasphemia alia, dimisso peccato in spiritum sanctum, dimittitur. V, 457. Blasphemiam Filii non ideo facilius quam spiritus remitti, quia ille minor est in quantum homo. V, 457.

Blattae lucifugae. VIII, 363.

Bohba seu obba. IX, 229.

Bullensium regionum fons magnus. III, 284.

Bolitani seu Volitani Martyres. V, 849.

Bonifacius Romanae Ecclesiae episcopus. I, 653; II, 953; X, 549. Cautela ejus in Antonii causa. II, 955.

Bonifacius. VIII, 534, 535.

Bonifacius, episcopus. II, 536, 631, 652. Bonifacius episcopus, perlator Epistolae Marcellini ad Augustinum. II, 585.

Bonifacius episcopus Cataquensis. II, 358, 359. Not. Pauli eiusdani successor. II, 357. Maxime cavebat mandatum. II, 361.

Bonifacius presbyter, inter quem et quemdam monasterii S. Augustini nomine spem causa exorta est. II, 266. Quoniam illa causa. II, 268. Turbulentius agere cepit spes ut Bonifacius presbyter in suo gradu esse non permitteretur: Bonifacius paratus est honoris sui apud homines damnum perpeti potius, quam usque ad perturbationem Ecclesiae inaniter progredi. II, 269. Bonifacium presbyterum in nullo crimine reum detexit Augustinus. II, 266, 268. Bonifacii nomen de numero presbyterorum auferri jubere non vult nec audent Augustinus. II, 266, 267. Augustinus Bonifacium et spem ad sepulcrum B. Felicis Nolensis mittit; Bonifacius honorem suum sacerdotalem humiliter in peregrinatione occulavit. II, 267.

Bonifacius Africæ Comes. II, 993; V, 632. Bonifacius adhuc Tribunus barbaras Afrorum gentes expugnando ac terrendo pacavit. II, 995. Domesticorum et Africæ Comes factus eas grassari sivit. II, 995. Inter curas armorum desiderat nosse quae Dei sunt. II, 792. Bonifacius quantis negotiis sit implicatus. II, 993. Bonifacius rebus Romanæ patri necessariis occupatus. II, 793. Bonifacio in militia merenti praescribitur recte vivendi ratio. II, 854. Bonifacius tamen navigans uxorem duxit. II, 994. Sed non nisi prius catholicam tactam. II, 994. Filia tamen ipsius ab iis baptizata est, qui negant verum Filium Dei. II, 994. Et fama est eum concubinarum commixtione pollui. II, 994. Optatur ut uteri continentiam persuadere possit, quo reddat quod Deo debet. II, 997. Ac monasticam vitam suscipiat. II, 997. Bonifacius suadet ut poenitentiam agere non differat. II, 994. Ac minus attendat quid de eo meruerint homines, quam quid secundum Deum agere debeat. II, 995. Ei dicatur liber de correctione Donatarum. II, 792. Bonifacius recenti prioris conjugis obitu concepit servitutem Dei. II, 994. Hoc est monachorum vitam. II, 994. Quo Augustini et Alypii consilio huius inde revocatus. II, 994. Postea non debebat uxorem ducere. II, 997.

Bonifacius cuius hereditatem suscipere noluit Augustinus. V, 1572.

Bonatus ut doctissimus ab Ariano laudatus. II, 1033.

Bonum verum, quid sit. V, 468. Bonum omni malo carens integrum bonum est. VI, 257.

Bonum summum, quid. II, 458; VII, 232. Bonum summum est illud, cuius participatione sunt bona cætera. IV, 1740. VI, 17. Et homo beatus fieri potest. VII, 227, 624, 625.

Bonum summum unde sit in homine. VII, 232. Bonum beatificum. X, 736, 759. Bonum hominis quoniam sit. VII, 281; X, 759. Philosophorum dissensiones de summo bono. VII, 227, 252. Oplao Dinorechi de summo bono. X, 852. Summum bonum in volopate corporis Aristippus, in virtute animi Antisthenes posuit. VII, 601. In Deo solo summum bonum posuerunt Platonici. VII, 252. Summi boni duae conditiones, ut nihil eo melius sit, et ut tale sit quod non amittat invitus. I, 1512. Bonum quo vere bonus es, nec invitatus accipis, nec invitatus amittis. V, 469.

Bonum summum est incorruptibile. VIII, 607. Bonum simplex incommutabile. VII, 323. Bonum summum et omnino incommutabile, ipse Deus est. VII, 349; VIII, 101, 549, 551. Bonorum summa Deus nobis est: Deus nobis est summum bonum. I, 1316. Summum bonum, hoc anima est tuum bonum: sunt et inferiora bona, quae aliis et aliis bona sunt. IV, 1322. Bonum omnis boni bonum, unde omne bonum; bonum cui non additur quid sit ipsum bonum, bonum simplex: hoc a nobis desiderandum est. IV, 203. Totum hominis et verum bonum est lumen, quod non oculis sed mente conspicitur. IV, 81. Bonum summum quibus oculis cernitur. VIII, 206. Bonum summum diligere non potest, quamdiu mala corporis et tortuata formidantur. VIII, 89. Bonum summum adipisci nemo potest, nisi perfecte dilexerit. VIII, 89. Bonum quod non amatur, nemo potest perfecte habere vel nosse. VI, 24.

Bonum omne aut Deus, aut ex Deo est. I, 1263, 1270;

III, 137. Deus bonæ omnia bona fecit. I, 743, 811. Bona omnia creavit. VIII, 665. A summo bono formam speciemque accipiunt omnes locales temporalesque naturæ. VIII, 206. Bonum etiam infimum, nisi a summo bono esse non potest. VIII, 606. Omnino nullum invenias bonum, quod non a Deo sit bonum. IV, 1741. Nonnisi a Deo bona omnia sive magna sive parva. VIII, 193, 531, 555, 586, 597. Etiam minima et terrena. I, 597; VIII, 448, 560, 595. Bona sunt, sed non summe aut æqualiter quæque creata, simul vero universa sunt bona valde. VI, 235. Ut aliquid sit bonum non requiritur ut æquale sit Deo. VIII, 606. Omnia bona sunt. I, 743, 744. Bonum quoddam suum habent omnes creaturæ. IV, 1322. Sed comparatione Dei bona creata non sunt bona. I, 828.

Bona omnia Deus creavit, sed non sibi paria. VIII, 548. Bona alia aliis meliora. VI, 379. Alia aliis inferiora e nihilo per Omnipotentem creantur. VIII, 191, 586. Bona sunt omnia quæ sunt, sed inæqualia. VII, 353. Bona creata non debuerunt esse inter se æqualia. VIII, 606, 607. Bonum solum laudatur. IV, 1741.

Bona possunt esse sine malis, mala vero non sine bonis. VII, 418. Manichæum inter et Catholicum quid distat circa boni naturam. X, 1117. Boni naturam mutabilem vult Manichæus, mali vero naturam immutabilem. X, 1113. Boni necessitatem esse dixit Jovinianus. X, 1448. Tam bona quam mala naturaliter possunt amitti, quomodo. X, 1543. Quod generatur bonum est, non tamen sine malo. X, 846. Boni et mali pugna nulla esset, si nemo peccasset. X, 758. Bonum n si remansisset in natura, nullus boni amissi dolor esset in poena. III, 383. De boni a malo purgatione ac liberatione, sententia Manichæorum. VIII, 55.

Boni genus triplex. VII, 252. Bonum summum, Deus; bonum magnum, anima; parvum bonum, corpus. V, 833. Bonum triplex est, magnum, medium, et minimum. I, 1268. Magna bona sunt quibus recte vivitur, virtutes; media, sine quibus recte vivi non potest, potentie animi; minima, sine quibus recte vivi potest, species corporum. I, 1268. Bonum duplex, bonum alio bono bonum, et bonum seipso bonum. IV, 1740. Bonum duplex, aliud quod faciat bonum, aliud unde facias bene. V, 320, 410. Bona alia propter se expetenda, alia propter aliud. VI, 580. Bonum aliud nomine superius, alia diversi generis inferiora. V, 144. Bona Dei duplicis generis. IV, 345. Est bonum quod Deus non dat malis, est malum quod non dat bonis, et sunt quædam media et bona et mala quæ dat et bonis et malis. IV, 658. Bona queramus quæ non nobis sint communia cum malis. V, 1299.

Bonum animi id quod melius animo. IV, 293. Bonum animi Deus. IV, 294. Bonum animæ querendum, non cui supervolitet iudicando, sed cui hæreat amando. VIII, 949. Bonum corporis animus. IV, 293. Bona ipsius corporis, si quæ sunt, sicut forma et vires et salus, etc., non sunt nisi ex Deo creatore ac perfectore naturæ: quanto magis animæ bona donare nullus alius potest? II, 591. Bona sive corporis sive animæ sine virtute, non bona ejus sunt, cujus sunt. VII, 626.

Bonum nullum secundum Stoicos præter virtutem. VII, 258. Boni finis est secundum virtutem vivere. VII, 233. Beata vita merces bonorum est. V, 809. Bonum queris, et malum facis, in contrarium curris, quando pervenis? V, 809. De boni fine inter philosophos magna contentio est. VII, 281. Oppositæ philosophorum sententiæ circa finem boni. VII, 604.

Bona temporalia et æterna. V, 498. Bona Domini dulcia, immortalia, incomparabilia, sempiterna, et incommutabilia sunt. IV, 210. Bonum cui suspiramus, pax erit: qualis pax? IV, 1688. Bona celestis iherusalem quæ? IV, 779, 1679, 1686. Bona futuri sæculi non sapiunt impio. IV, 231. Bonum quod appetendum, regnum Dei est et iustitia ejus. III, 1292. Bona æterna quomodo petenda, quomodo temporalia. V, 1567.

Bona interiora sola diligenda sunt, cæteris autem ad necessitatem utendum, non ad gaudium perfruendum. IV, 81. Non facile inveniuntur, qui diligant bona interiora. IV, 81. Bonum tunc concupisci incipit, quando dulcescere coeperit. X, 586 quando delectat bonum, magnum est Dei donum. IV, 1347. *Vide Opus bonum.* Suavitatem dat Deus, ut bonum vere bene, hoc est non mali carnalis formaline, sed boni spiritualis delectatione faciamus. IV, 1565. Boni etiam imperfecti cupiditas donum gratiæ est, alioquin gratia secundum merita datur. X, 585, 584, 586. Nemo habet aliquid boni, nisi ab illo acceperit qui soles bonus est. IV, 1670. Boni cupiditas, caritas, quæ tota ex Deo. X, 586. Boni quidquid habes, in justificationibus Dei est. IV, 193. Nihil homini jubetur, quod a Deo non datur. X, 588. Bona spiritualia non auferet Deus, nisi tu dimiseris: carnalia vero et temporalia ipse auferit; et quisquis alius auferit, ipso donante potestatem, auferit. IV, 201.

Bonorum radix caritas. X, 209, 270, 574. Sine caritate nullum opus bonum recte vocatur. X, 374. Nullum bonum opus imputatur. X, 374. Nihil boni potest homo velle nisi per fidem gratiam gratuitam acceperit. X, 333. Nihil boni sine gratia. X, 370. Bona hominum facit in ipsis. X, 1133. Multa facit Deus in homine bona, quæ non facit homo; nulla vero facit homo, quæ non faciat Deus ut faciat homo. X, 586. Bona multa Deum facere de malis nostrisque peccatis. II, 727. Deus per se et in te bonum operatur. IV, 1335. Bonum facere nemo potest, nisi per Christum. IV, 141. Et nisi cognoverit unum Deum. IV, 141. Tam bonum quam malum facit homo ex propria voluntate, sed diversimode. X, 1481. Bonum qualiter voluntarium. X, 314. Bona voluntas datur a Deo et excitatur. V, 108. Bona voluntas Dei præcedit bonum voluntatem rectam. IV, 89, 151. Ab incommutabili bono deficere, origo malæ voluntatis. X, 570. Nonnulla animi bona sic pereunt per malam voluntatem, ut non possint redire per bonam, nisi Deus faciat quod non potest homo. X, 1541, 1543, 1546. Aut nolle quod bonum est, aut illud non posse perficere, ex vitio originali venit. X, 1517.

Bonum nec incipere nec perficere sine Deo possumus. X, 560, 586. Bonum quidem non facere non adjacet, sed perficere. X, 506. Bonum hic datur facere, non perficere. VI, 562. Bonum perficere quid sit. X, 560, 734, 803. Bonum agit qui malæ conscientie non consentit; sed bonum non perficit qui adhuc concupiscit. V, 818. Quando non perficitur? X, 508, 431. Totum bonum quod habemus, ab artifice nostro habemus; quod in nobis nos fecimus, inde damnamur; quod in nobis ille fecit, inde coronamur. IV, 1280. Bona aliqua fieri possunt, non bene facientibus a quibus fiunt. X, 749. Bonum operandum est in laudem illius a quo habes ut bonum agas. Abs te habes male agere, a Deo habes bene agere. III, 2050. Bonum quando timore poenæ, non amore iustitiæ fit, non bene fit bonum, nec fit in corde, quod fieri videtur in opere. X, 586. In donis spiritualibus tuum deputa quod amas in fratre; suum deputet quod amat in te. V, 1040. Bona nostra, instituta et dona Dei sunt; mala vero nostra delicta nostra sunt et judicia Dei. I, 781. Boni faciunt cum Deo quod bonum est, de malis facit Deus quod iustum est. VI, 294. Castigatur qui se in bono faciendo metitur de comparatione peioris. V, 89. *V.* Opus bonum. Ad aliquem cogendum ad bonum vis potest adhiberi. II, 731, 757, 803.

Bono superiore relicto noli curvare te ad inferius bonum. V, 144. Bonum quid querat cui adest Deus? aut quid sufficiat ei, cui non sufficit Deus? V, 366. Coheres Christi quid gaudes, quia socius es peccatori? Frige spem tuam ad bonum bonorum omnium. IV, 1522. Habent ima bona delectationes, sed non sicut Deus, qui est delectat rectorum corde. I, 679. Bona sunt ista quæ queris, sed mala tibi erunt deserto illo a quo bona facta sunt. IV, 1522. *Vide Tempordia.* Falsis bonis illudi est seipso inferiora miranda et appetenda arbitrari. I, 1528. Bona extrinseca non esse propter se appetenda neverunt philosophi. VII, 235. Bona omnia creata, mutabilia. VII, 349. Bona mutabilia unde sint bona, unde mutabilia. VIII, 607. Bona mutabilia nulla essent, nisi esset incommutabile bonum. VIII, 950. Bona mutabilia, bona sunt et non sunt; non stant, sed labuntur et flumit. IV, 1636. Bona, quia non summe bona, ideo corruptibilia et malo obnoxia. VI, 256. Bona mutabilia, non per se bona. IV, 203. Bona dicenda non sunt, quæ non faciunt bonos. V, 1511. Bona si queris, prius esto ipse quod queris. Si autem malus multa bona invenisti, quid tibi prodest quia peristi? V, 187. Bona habere vis, et bonus esse non vis: contraria est vita tua votis tuis. V, 521. Non vides te erubescere de bonis tuis, si domus tua plena est bonis, et te habet malum? V, 469. Bonorum tacita vox adversus eum qui ipsa sine Deo habet. V, 469. Bona omnia homo vult habere præter vitam et præter se ipsum. V, 141, 187, 469, 513, 630, 1562, 1482. Quid te offendisti? quid de te male meruisti? Inter bona tua non vis esse malum, nisi te solum. V, 1112, 1563. Bona obsunt, et mala prosunt, sicut fuerint quibus dantur. III, 1801. Bonum est quidquid patitur bonus, nec tormentum est poenæ, sed occasio coronæ. V, 1561.

Bona hujus vitæ, quænam sunt. VII, 644. Bona temporalia, sunt munera Dei. VII, 163, 165. Nonnisi a Deo expectanda. III, 568; IV, 346, 803, 1686. A solo Deo vero. VII, 139. Bona sunt ad necessitatis usum, non ad caritatis affectum: tamquam stabulum viatoris, non tamquam prædium possessoris. V, 954. Bona temporalia ipsa bona non sunt, nec dantur hominibus nisi ab illo qui habet omnium celestium et terrestrium potestatem. II, 996. Deus utilitati eorum consulit, quos orantes pro bonis temporalibus non audit. II, 545. Omnibus bona terrena potentibus Deus non dat, ut gratis eum colant. VII, 20. Bona non magnipendenda, quæ adipiscuntur et mali. V, 468; VII, 660. Impiis abundant bona, quæ piis aliquando desunt. IV, 61, 1678. Bona tem-

poralla cur et malis dantur a Deo. V, 1412. Bona temporalia malis dantur, ut a bonis contemnantur et meliora querantur. V, 1418. Bona temporalia concupita inardescunt, adepti vilescent, amissa vaneant. V, 861. Nec cessant inflammare ventura, corrumpere venientia, torquere trans-euntia. V, 861. Bona temporalia prophetice gubernabant iusti ante Christum. II, 540. Bona huius seculi dantur et hominibus malis, ne magnipendantur a bonis. III, 1047.

Bona et mala bonis et malis communia. V, 236. Bona temporalia cur Deus dat et auferat bonis, dat et auferat pariter malis. IV, 805. Bona temporalia ne putentur mala, dantur et bonis, ne putentur magna et summa bona, dantur et malis. II, 996. Bona temporalia auferuntur et bonis, ut probeatur, et malis ut erudiantur. II, 993. Austorum et in-justorum discrimen in huius vite bonis et malis. VI, 295.

Vide Mala. Bonum cuiuslibet naturæ qui perverse amat, etiamsi adipiscatur, ipse fit in bono malus, et miser meliore privatus. VII, 356. Bonis temporalibus bonus non extollitur. VII, 20. Bona alia bonorum propria, alia communia malis. V, 109. 1417, 1460. Bona quæ reservantur iis propria. V, 159, 1187. Bona et mala huius vitæ, non vero alterius, iustis et iniustis communia, quare. VII, 20. 21, 48, 175, 661. Bona alia sunt, quæ dat Deus et inimicis suis, alia quæ non servat, nisi amicis suis. IV, 755, 805, 918, 1068, 1088.

Boni tanta vis est, ut bonum querant et mali. V, 145. Ubi quique peccas, quasi bonum quæris. IV, 1522. Hoc ipsum quod forte peccas, eligendi boni aviditate falleris, quod bonum consilium Dei non audis, quid contemnendum et quid eligendum sit. IV, 1522. Bona terrena desiderantur, sed ex confusione Babylonice. IV, 779. Bona transeuntia et mortitura non querunt qui Deum querunt. IV, 122. Bonorum inferiorum adeptio gaudium facit, sed iniquitas est desertio meliorum. VIII, 557, 562. Initium bonorum huius vitæ sine providentia, et finis cum penitentia. II, 958. In his fallax est suavitas et infructuosus labor, et perpetuus timor, et periculosa sublimitas. II, 958. Terrenum bonum vilescent adeptum, quamvis accenderit desideratum. IV, 1335. Deus jubet nos tolerare, non amare præsentia. IV, 251. Bonis temporalibus non gaudendum, quare. III, 847. Bona ideo nemini conferunt veram felicitatem, quia non extinguunt insatiabilem cupiditatem. IV, 1411. Bona terrena ad sinistram pertinent. VII, 502. Bona corporis, etiamsi minuantur, bonam justamque vitam non minuant. VII, 51. Bonorum temporalium jacturam non est cur timeant boni. IV, 804. In temporalium bonorum amissione, mali majore damno feruntur. IV, 804. Amittendo bona temporalia agnosceimus utrum ea diligamus necne. III, 165. Stultum est fidere in vanitate, et laborare ad acquirenda bona peritura, sine ullo timore amittendi. III, 682.

Bona præsentia sunt contemnenda. V, 1597. Bona terrena contemnenda, mala autem non timenda exemplo docuit Christus. VI, 559. Bona temporalia noluit habere Christus, ut ostenderet contemnenda. IV, 250. Bona temporalia et a Deo petenda, et propter Deum contemnenda. VIII, 451, 452. Beatitudinem in bonis terrenis non penunt nisi qui non peritioent ad regenerationem filiorum Dei. II, 669. Divitiæ quale bonum. V, 468, 1419.

Bonis temporalibus quomodo utendum. I, 1238; VII, 645. Bonum alienum est quod male possidetur, male autem possidet, qui male utitur. II, 665. Bonis etiam quibusdam sic utendum, ut non ea tamen diligamus. X, 317. Bonis qui non ad hoc utitur, propter quod instituta sunt, peccat, alias venialiter, alias damnabiliter. VI, 380. Bonis temporalibus bene utendum, ad obtinenda æterna. VII, 641, 642. Bona temporalia ad æternum bonum referenda. IV, 1404. Esto bene utens rebus inferioribus fruens bono superiore. V, 144. Malum est male uti bonis, et bonum bene uti malis. I, 659. Boni et mali usus quatuor differentie. X, 147. Bona quedam quorum usus potest esse malus, quedam quorum non potest. X, 169. Bona cui non sunt necessaria, si non eis utitur, melius facit. VI, 380. Bonorum terrenorum facilius abstinentia, quam usus temperatus. VI, 590. Nec quisquam eis bene utitur, nisi qui et non uti potest. VI, 590. Bona quæ a Deo accepimus, ad hoc enuntianda sunt, ut aliis præ-sint. IV, 655. Omnis terrena possessio et exercitatio humanitatis est, et suppellicium cupiditatis. V, 527. Gravius esse spoliari facultatibus, quam occidi, Nectarius arbitratur. II, 586. Jura civilia non faciunt ut homines bonis bene utentes sint, sed ut male utentes minus molesti sint. II, 666. Bonorum suorum distributores et relictos quam multi in catholica communione. VIII, 225. Non deerunt, nec desunt fideles, qui felicitate temporali præcolleant. II, 549.

Bona temporalia Judæis promissa quid figurabant. VIII, 105. Bona temporalia in Christo expectabant Judæi, et illos iis cumulavit. II, 546. Bona veteris Testamenti Ecclesiæ de-pendenda fuerant, ut bona novi optare atque sperare jam disce-ret. II, 544. Ex bonis huius mundi, conjicienda sunt ea quæ daturus est Deus in cælo. VII, 792. Boni dies quinam

falso putantur. V, 253. *Vide Dies.*

Bona quedam multa sunt in se, quæ tamen mali signifi-cationem habent in scripturis. X, 854. Bona parva in com-paratione majorum, contrariis nominibus appellantur. VIII, 555. Quare diabolus bonis spargat mala. V, 508. Per pruden-tiam boni malum scitur, et per experientiam mali, bonum. III, 585. Soli Christo placuit bonum sine experi-mento mali. III, 585.

Bonum syllabum. X, 852.

Bonus solus Deus a quo cætera bona. V, 119, 185, 559. Solus Deus summe bonus et quod de illo est. VIII, 202. Solus simpliciter et sine adlito bonus. IV, 1740. Bonus sin-gulariter Deus est, et homo a Deo bonus est, de suo vero malus. II, 658. Bonus unus Deus secundum rectum verum-que bonum. VI, 701. Quantum Deo proprium sit, quod bonus est. IV, 1406. Bonus quomodo solus bonus. X, 508, 509. Boni seipso bono, non aliunde participato bono, scias Deus. IV, 1740. Boni per se et boni per participationem differunt. I, 1347. Bonus solus Deus, sed et secundum modulum proximum est et homo bonus. V, 119.

Boni sumus in quantum sumus. III, 52. Bonus nemo qui non fuerit malus. VII, 458. Homo ex se malus, Dei autem dono bonus. V, 1428. Bonus de malo non fit nisi a Deo. V, 409. Bonum facit de malo, qui semper est bonus. V, 409. Bonus nemo de suo, sed de illius qui nunquam est malus. V, 120. Deus bonos non tantum præscit, sed ipse facit. X, 958. Dei signum sumus non tantum ut homines simus, sed etiam ut boni simus. III, 383. A mortalitate et malitia quisque incipit, ut fiat bonus postea. IV, 754. Boni sunt tantum homines secundum quendam modum. VI, 701. Creature omnes testimonium dicunt bonitatis et magnitu-dinis Dei. IV, 1650. Boni vasa misericordie. III, 606. Bonos misericordia Dei amplectitur fovendes. VII, 20. His qui nihil malum se esse quam vires bonos, reliquam facilem esse doctrinam dixit Socrates. II, 1050.

Bonus vir non merito dicitur qui scit quod bonum est, sed qui diligit. VII, 541. Bonus est, qui quando potest mala facere, non facit. IV, 1190. Bonus ille dicitur, ejus præ-valent bona. II, 658. Non te laudes et quando bonus es, nam laudando te bonum, sis malus: bonum enim te fecerat humilitas, malum te facit superbia. IV, 195. Bonus non putet se solum bonum esse, neque malus neminem esse bonum. IV, 491. Bonum neminem esse dum quis putat, ipse fit nemo. V, 569. Si creperis esse bonus, crede esse et alios. V, 1162. Boni hic latent, quia bonum eorum intus est et absconditum in corde. IV, 621. Bonus non est quispiam timore pœne, sed amore justitiæ. II, 660. Bonum non facit terrena felicitas. V, 155. Bonus quantumcumque fueris, non eris sine aliquo malo. V, 119. Bonus nullus est alterius bono, nec malus alterius malo. V, 213.

Boni mixti cum malis in hoc seculo. VII, 46. De bono-rum et malorum permutatione. IV, 559, 540, 773, 1603, 1604. Bonus in commixtione malorum non timeat. IV, 191. Boni malorum contagione non polluantur. IX, 78, 629. Etiam ex ipso Donatistarum judicio. IX, 629. Et docet ipsum Christi exemplum. IX, 77, 78. Boni estote inter malos, et eritis sine malis boni. V, 1462. Exemplum regis Jo-saphat a Donatistis allatum nihil fayet illis. IX, 78. Bonum malus duobus modis non maculat. V, 559. Boni in malorum temporali commixtione gemunt ob iniquitates. IX, 103. Boni a malis separantur non loco, sed animo. IV, 93. Notæ quibus boni a malis distinguantur. IV, 775, 1604. Boni et spirituales ex carnalium conversatione tolerando proficiunt. V, 48. Bonus aliquando erubescit inter malos esse bonus. IV, 1209. Bonis mali nihil nocent. VI, 295. Bono malus nil vere nocet, sed prodest. V, 202. Boni quid agendum cum mali eos a pio proposito deterrent. V, 546, 548, 586. Boni cum adhuc infirmi sunt, opus habent in quibusdam malo-rum commixtione. III, 1371. Bonis mali necessarii. V, 1564.

Boni malis mixti sunt, non solum in seculo, sed et in ipsa intus Ecclesia. IV, 192, 1275, 1695. Boni et mali sunt in Ecclesia. II, 952; V, 470, 349, 1464, 1167, 1417. Boni ab Ecclesia per seditiosos nonnunquam expelluntur. V, 852. Illorum tunc virtus est patientia. V, 852. Bonus quisque in Ecclesia, oleum sanctitatis est in torculari, vas in honorem in domo magna, aurum in fornace, granum in horreo. V, 120. Boni ne deserantur, mali potius tolerandi, quam boni deserendi, ut separantur mali. II, 417, 418. Boni intolandi, mali vero donec ultimo judicio discretio fiat, tolerandi. V, 52, 471. Bonorum a malis separatio usque ad adventum Christi differtur. II, 258.

Boni sepe mala patiuntur in hoc æculo tanquam mali sint. VII, 661. Bonorum miseria, et malorum felicitas tem-poralis, pluribus scandalo est. VII, 703. Boni jure cum malis temporaliter flagellantur aliquando. VII, 21. Cur boni hic exercentur, et mali prospere agunt. IV, 470. Boni cur cum malis puniantur, et quantum inde proficiant. VI, 701. Bonos flagellum Dei erudit ad patientiam. VII, 20.

Boni verissima atque certissima felicitate præpollent. VII, 71. Malis non revera bene est, nec bonis male. V, 319. Bonus ad tempus laborat, et malus ad tempus floret. IV, 1191. Bonos laborare hic, et malos florere cum videmus, tentatio periculosa est. IV, 190. De malitia mali flagellatur bonus, et de servo emendatur filius. IV, 1213. De malis hominum quanta nobis præstat Deus. IV, 1214. Boni quomodo vivunt mundo. VII, 444. Bonus etiam si serviat, liber est. VII, 114. Boni an inter se pugnent, et quomodo. VII, 442. Justus quanto bonus est, tanto magis oneri est peccatori. IV, 361. Bonos facile inventurus est qui talis est. VI, 344, 347. *Vide Mali*. Bonorum amanda societas, sed spes in ipsis non ponenda. VI, 344, 348. Nemo sterilitate bonus. X, 749. Bonorum præmium deus ipse erit. V, 1460. Bonos et malos æqualem apud Deum honorem habituros, Joviniani blasphemia. X, 1418. Bonus proximiis, qui sibi bonus. V, 213.

Boni vocantur speciosi corpore. VII, 469. Boni similes auro, mali feno. IV, 1575. Boni montium nomine designati. IV, 349.

Borboryx seu Gnostici hæretici. VIII, 26.

Nos Ægyptiorum deus Apis. VII, 564.

Bos, id est Judæi, cognovit possessorem suum, et asinus, id est, Gentiles. IV, 1673. Bores triturantes qui sicut. IV, 114. Bores intelliguntur, qui nobis Scripturas sanctas dispensaverunt. III, 1470. Bovem et asinum ad operandum iungere quid sit in novo Testamento. VIII, 238. Bores locutos quidam historici referunt. VII, 110.

Botrus, episcopus in Numidia, accusator Cæciliani. IX, 26. Botrus et uva in spinis. V, 283, 473, 762. Botrus uvæ Christus. IV, 109.

Brachium Domini Christus. IV, 481, 891, 1233.

Breve est quicquid finem habet. IV, 727.

Breviatio gestorum collationis Carthaginensis. II, 537.

Brixia. IX, 539.

Brutus. II, 529. Consanguineus Tarquinii. VII, 94. Propinquus Lucretiæ. VII, 32. Brutus unus ex duobus primis consulibus a populo creatis post expulsos reges. VII, 61. Brutus erga Collatinum injuria. VII, 94. Brutus Lucium Tarquinium Collatinum collegam suum Urbe ejecit. VII, 94. Brutus filios occidit pro patria. VII, 162.

Bubona Dea bouum curam gerens. VII, 140.

Buccella. Quam multos Judas implet sanatus indigne accipientes buccellam. IV, 1834.

Buda, amicus juncus. II, 305. *Not.*

Bulli. VII, 194.

Bullæ apud Romanos insignia dignitatis. VII, 101.

Bulla. IX, 233. Bullensis Campus. II, 234.

Busi is. VIII, 601; tyrannus. filius Neptuni ex matre Libya. VII, 570. Diis suis suos hospites immolabat. VII, 570.

Bustaceni. IX, 234.

Byrrhus. V, 883, 1579.

Bysacium. IX, 450.

Bysaceni. IX, 393, 586.

Byzantium Maximianistarum schismate involutum. II, 533.

C.

Cabarsussitanum concilium Donatistarum. II, 580; IX, 503. Ejus epistola contra Primum. IV, 376; IX, 807 app. Eo concilio Primum damnatus. II, 579.

Cacus semihomo, sic dictus propter insociabilem feritatem. VII, 638. Cacus semihomo. Figmentum poeticum. VII, 639.

Cadaver nisi caro exanimis non solet nuncupari. VII, 695. Cadaver a cadendo dicitur. II, 675, 633. Quia discedente habitatore corpus cadit. V, 1154. Cadaveribus mortuorum peccata significantur in Lege. III, 592.

Cadere et descendere differunt. V, 1008. Cadere multi volunt cum David, et nolunt resurgere cum David. Non cadendi exemplum propositum est, sed si cecideris, resurgendi. IV, 586. Non sit delectatio minorum lapsus majorum; sed sit casus majorum tremor minorum. IV, 586. Non auditur sanus medici præceptum, ut non caderet; audiat vel ægrotus, ut surgat. IV, 438, 981. Cadis amando sacrum, ascendis amando Deum. IV, 546. Idoneus potuit esse homo ad casum suum, non est idoneus ad resurrectionem suam. IV, 1606.

Cades inter retatur, et mutata, et sanctitudo. III, 773.

Caducarii dicuntur, qui morbo comitiali laborant. I, 967.

Cæcilianus episcopus. II, 756; IV, 135; V, 1387. Propter ordinatum contra suam voluntatem Cæcilianum ecclesiæ Carthaginensis episcopum, schisma fecerunt Donatistæ. VIII, 45. Cæcilianus episcopus an ordinatus fuerit a traditoribus, ignorat Augustinus. II, 794. Cæcilianum falso ac-

cusaverunt Donatistæ. II, 794. Ejus innocentiam sævis suspicionibus insectati sunt Donatistæ. IX, 86. Cæcilianus traditionis et iurificationis accusatus. IX, 523. Calumpniis criminibus appetitus. VI, 201. Cæciliano peccatum in Spiritum sanctum obiectum injuste. IX, 554. Donatistarum testimonium contra ipsum pietas, veritas, caritas non permittit accipere. II, 794.

Cæcilianus ad hospitium collegarum, qui ab inimicis suis perversi erant, venire noluit. II, 163; IV, 375. In eum nihil mali probare potuerunt Donatistæ. II, 757. Eum tamen simul cum Felice ejus ordinatore damnandum putarunt Donatistæ. II, 160, 162; IV, 375. Cæcilianum a LXX ferme episcopis damnatum fuisse cum suis collegis et ordinatoribus Donatistæ dicebant. II, 160; IV, 385. Cæcilianus absens et innocens damnatus. V, 900. Inter eos qui eum damnarunt, multi traditores numerantur. II, 160. Ut referunt gesta concilii Cirtensis an. CCCV. II, 580. Majorinus damnari eum curavit absentem, et contra eum episcopus ordinatus est. II, 172. Non plus valere debet concilium Secundi Tigisiani adversus absentem Cæcilianum, etc., quam concilium Maximianensium adversus absentem Primum. II, 173; IX, 633, 634, 635. Cæcilianus eadem ratione excusatur a Catholicis qua Primum a Donatistis. IX, 583. Cæciliani et ordinatorum ejus causam ad ecclesiam transmarinam deferre noluerunt Donatistæ. II, 163.

Cæcilianum Donatistæ accusaverunt apud Constantinum. II, 502, 510, 528, 531, 581. Per Anulinum Proconsulem. II, 302. Concilium Romæ habetur ad discutiendam Cæciliani causam. II, 399. Præsidente Melchiadé. II, 399. Adversus Cæcilianum Tibellus Romæ Melchiadé et episcopis a Constantino missis datus. II, 166. Donatus Romæ cum Cæciliano causam dicens nihil probat. VI, 307. Cæcilianus apud Constantinum falso accusatus absolvitur. I, 643. Per sedem Apostolicam purgatur. IV, 582. Innocens pronuntiatur, et in episcopatu confirmatur. II, 161, 166, 167, 590.

Cæciliani causam in concilio Arelatensi Constantinus Imperator diligentius examinandam terminandamque curavit. II, 161, 169, 198. Cæciliani causam post episcopalia judicia ad Constantinum Imperatoris iudicium miserunt Donatistæ. II, 794. Cæcilianum in iudicio Constantini Imp. damnatum fuisse Donatistæ mentiebantur. II, 794, 580. Cæcilianus transmarino iudicio Donatistas, apud eos quos ipsi petierant iudices, ter vicit. IV, 583; V, 900, 1593. Cæciliano qui communicant, inquirari Donatistæ censent injuste. II, 412. Cæcilianum vel eos qui ei concorditer inhaerebant, fuisse zizaniam nunquam demonstrare potuerunt. IX, 91. Cæciliani causa victrix demonstratur ipsis Donatistarum verbis. IX, 682. Cæciliani causa, causæ Ecclesiæ non præjudicat. IX, 667. Etiam si vera essent ejus crimina. IX, 835. Maxime si Maximianistarum causa non præjudicat Donatistis. IX, 667, 675. Cæcilianus non polluit transmarinos, si Maximianus consortes schismatis sui non polluerit. IX, 740. Cæcilianus non caput posteris aut radix. IX, 577, 833. Cæciliani causa cum Primum causa conferunt. IX, 703. Conferuntur inter se iudicia quibus Cæcilianus et Primum damnati et absoluti sunt. IX, 552, 553. Cæciliani causa obesse non potuit Ecclesiæ toto orbe diffusæ. IX, 634.

Cæciliani causam ad causam Ecclesiæ non pertinere ut ostenderetur, egerunt Catholici in collatione. IX, 653. Cæciliani causam, licet ad Ecclesiæ causam non pertinentem, defendendam susceperunt episcopi catholici in collatione Carthaginensi. II, 580. Ut calumpniæ Donatistarum manifestarentur. II, 580. Valentinianus, Gratianus, Theodosius et filii ejus, iudicium Constantini in Cæciliani causa firmissime custodierunt. II, 400. Cæcilianum ex ipsis Donatistarum principibus ad Ecclesiam pertinuisse probatur. II, 796. Gesta pertinentia ad causam Cæciliani et Felicis, Augustinus recitavit Glorio et Eleusie. II, 160. Cæcilianum mortuum anathematizare paratus Augustinus, si crimina in eum obiecta probentur. II, 794. Cæcilianus in unitate baptizatus, legitime baptismum conerebat. IX, 52. Cæciliani nomen ad altare recitatur post ejus obitum. IX, 832. Cæciliani ordinatio, depositio, accusatio, purgatio, etc. *V. Donatistæ.*

Cæcilianus magistratus Apulugitanorum. II, 504, IX, 540, 780. Exduumvir. IX, 340, 779, 780.

Cæcilianus perlator epistolæ Innocentii ad Augustinum. II, 646. Cæcilianus unde in suspicionem venerit, quasi consensus Cædis Marcellini. II, 647. Cæcilianum catechumenum permanere ægre fert Aug. II, 632.

Cæcilius filius Celeris proconsulis Africæ. II, 225.

Cæcilius a Bith. IX, 202.

Cæcili orationes. VIII, 76.

Cæcitas et infirmitas morbi naturæ. X, 295, 296. Cæcitas dicitur aliquando etiam si aliqua tantum obiecta non videantur. III, 559. Cæcitas omnium hominum a nativitate. V, 746. Cæcitas interiorum oculorum est non intelligere. IV, 1382. Cæcitas mentis est damnum intelligentiæ veritatis, cum quis datur in reprobum sensum. IV, 91. In eam quis-

quis datus fuerit, ab interiore Dei luce secluditur, sed non penitus cum in hac vita est. IV, 94.

Cæcitas cordis quanta infelicitas. IV, 860. Cæcitas, prima peccatoris pœna. V, 864. Impiorum pœna III, 863. Cæcitas cordis, cum peccatur, quia nescitur quid iustitia vel, non tantum peccatum est, sed et pœna peccati. X, 1339. Cæcitas cordis gravis pœna, et simul peccatum. X, 258, 1068. Cæcitas mentis ex iudicio Dei æquissimo, etsi occultissimo. VIII, 633. Cæcitates pœnales spargit Deus super illicitas cupiditates. I, 674. Cæcitas cordis causa peccati. X, 787. Cæcitas hominum de cæcitate gloriantium. I, 685. Cæcitate cordis carere non est in hominum pœstate. X, 1339. Cæcitas in Judæis grande incredulitatis malum, et grandis causa peccati. X, 787. Cæcitas Judæorum Christi adventu aucta est. V, 752. Occulta vindicta est. IV, 860.

Cæcitas corporalis Pauli vera pœna fuit. II, 803.

Cæcus corde est omnis iniquus et omnis impius. III, 1388. Cæci a prima ætate eum de luce coloribusque interrogantur, quid respondeant non inveniunt. II, 70.

Cæci nati illuminatio. V, 750. Cæci nati error putantis peccatores non exaudiri. V, 751. Cæcus illuminatus Mediolani ad corpora martyrum. I, 604; VII, 761. Cæcorum duorum curatio quid significat. V, 544.

Cælestius Pelagii discipulus. I, 644. A quo Cælestiani. VIII, 32, 47. Vir acerrimi ingenii. X, 574. Falsæ doctrinæ vento inflatus. X, 588. Cælestius et Pelagius adversus Dei gratiam disputant. II, 863. Cælestius gratiam non pœnit præter naturale arbitrium voluntatis nisi in lege et doctrina. X, 375. Testimonia Scripturæ, quæ a Catholicis contra possibilitatem et arbitrii libertatem obijciuntur, aliis testimoniis conatur eludere. X, 504. Cælestius ad honorem presbyterii subreptè coeperat, sed ad iudicium episcopale perductus est. II, 683. Cælestius ad presbyterium pervenit in Asia. II, 760, 764. Cælestium cum Pelagio erroris arguunt Heros et Lazarus. II, 739, 764. Cælestii capitalia capitula de gratia a Palæstiniis iudicibus damnata. X, 337, 338. Cælestii sententiæ Pelagio obiectas quatenus approbaverunt Palæstini episcopi. X, 357. Orosius concilio Carthaginiensi litteras Heros et Lazari contra Cælestium dedit. II, 759. Cælestium et Pelagium a cathemari oportere, nisi errores suos anathemaverint, concilium censuit. II, 760. Cælestius Carthagine damnatus. X, 389, 385. Et excommunicatus. I, 644. Errorem de peccato originali in iudicio Carthaginiensi damnare recusat. X, 386. Parvulorum redemptionem per baptismum fieri confessus est tandem Cælestius. II, 683, 764. Pars actorum Carthaginensis iudicii contra Cælestium. X, 386. Cælestius consentire se litteris Innocentii Papæ fallaciter proficitur. X, 574, 575. Libellum fidei Zosimo Papæ offert. X, 386, 574. Quo sensu catholicus libellus dictus est. X, 386, 574.

Cælestio jam sua professione quasi correcto sedes Apostolica benignissima lenitate pepercerat. X, 576. Quidquid cum Cælestio lenius actum est, correctionis fuit clementissimæ suasio, non approbatio exitiosissimæ pravitatis. X, 574. Litteræ concilii Africani ad Zosimum, quibus doli et fraudes Cælestii deteguntur. X, 574. Cælestius se purgare moliens, ad consentiendum Apostolicæ sedis litteris obstrictus a Zosimo. X, 574, 575. Cælestius subducit se examini sedis Apostolicæ. X, 574, 575. Cælestii libellus Romæ gestis allegatus. X, 388. Cælestius a Zosimo damnatus. X, 389. Simul et Pelagius. X, 574. Gesta in causa Cælestii apud Zosimum. X, 575. Clerici Romani in damnatione posteriore Cælestii et Pelagii sub Zosimo nihil aliud senserunt, quam in priore sub Innocentio. X, 573, 576.

Cælestius Constantiнопoli damnatus. X, 703. Cælestius et Pelagius damnati a conciliis episcopalibus, ab Innocentio et Zosimo. II, 865. Cælestium et Pelagium in Ecclesia sanari malunt Patres Milevitani, quam desperata salute ab Ecclesia rescari. II, 764, 773. Exempla sententiæ in Pelagium et Cælestium lita a Conciliis, ab Innocentio, et a Zosimo, Augustinus mittit ad Optatum. II, 865. Cælestius catholica communione privatus. II, 894. Qui doctrinam ejus defendunt. II, 783. Damnationi Cælestii et Pelagii qui subscribere neglexerint episcopi, episcopatus amissionem multati, interdicta, in perpetuum civitatibus expulsi, communione privantur. II, 927. Præscriptæ in Pelagianos pœnæ addi untur, qui Cælestium et Pelagium propellere aut prodere distulerint. II, 927. In Cælestium et Pelagium nona Imperatorum sanctio. II, 927. Ut Pelagius et Cælestius urbe Roma pellerentur constitutum est. II, 927. Cælestium apud Hilarium (in Sicilia) dogmatizare suspicatur Augustinus. II, 685.

Cælestii definitiones. X, 292, 293. Has refellit Augustinus. X, 292, 293. Cælestii dogmata Pelagio obiecta tanquam ejus magistro, sed aliter ab illo intellecta. X, 357. Et ab ipso reprobata. X, 354, 344. Cælestius Pelagio audacior. X, 388. Cælestius apertior et pertinacior hæreticus, Pelagius

occultior et mendacior. X, 391.

Cælestiana hæresis ab Augustino et Alympio jugulata. N, 928.

Cælestiani hæretici. V, 980. Dicti sunt Pelagiani. II, 685. *Not. a.* Cælestiani et Pelagianum odio habebant Hieronymum, quare. II, 928.

Cælestius diaconus. II, 868. In sede Romana sine ulla plebis disquisitione constitutus. II, 953.

Cælestius ad quem Libri contra Manichæos mittuntur. II, 85. Cælestius Augustini amicus. II, 85. Cælestius Augustini presbyter. II, 429.

Cælesti dea apud Aros et Carthaginienses maximo in honore habita. IV, 732, 1270; V, 624; VII, 75. *Not. a.* sacra deæ Cælestis turpia. VII, 75.

Calibi sanctæ vitæ concubitus est omnis illicitus, cui conjugalit nec est licitus. X, 1390. Calibatam servans Daniel, figura servorum Dei. IV, 1731.

Cæli, Samen appellantur apud Punicos. III, 797.

Cælum patrem Saturni, f. bulantur. VII, 209. Cælum esse Jovem innumerabiliter affirmant. VII, 210.

Cæli locum igni tribuit Plato. VII, 256. Cælus trecentos sexaginta quinque esse dicebat Basilides. VIII, 26. Alii septem, alii octo, alii novem vel etiam decem perhibent cælus. III, 478. Primum, secundum, et tertium cælum corporale, spiritale, et intellectuale significat. III, 483. Tertii cæli occasione, corporalis et animalis et spiritalis hominis differentias quidam accipi volunt. III, 484. Cælestia spatia quam sint terrestribus latiora, obscurum. V, 1202. Cælesti corpore nihil in corpori us melius. III, 232. Cæli porta quomodo vocetur aliquis locus. III, 570. Cælus stare non putandum ob firmamenti nomen. III, 272. Quæstiones variae de motu cæli. III, 271. De figura ejus. III, 270. In cælo æthereo pacata sunt atque firmata omnia, in ea illud omnia mutabilia sunt et dissolubilia. III, 232. Turbulentæ qualitates hujus cæli inferioris non casitus volumur. III, 536. Cælum in erius terræ nomine deputatur. III, 536. Cælus aeris diluvio perisse quomodo intelligendum. III, 279. An perituri sunt cæli in conflagratione novissimi iudicii. VII, 697. Cæli quinam igne perituri sint, disceptatur inter doctos. IV, 1515. Quomodo cælum fiet novum post iudicium. VII, 682, 684.

Cælum cæli est cælum quod non cernimus. I, 826, 830. Cæli cælorum, cæli superiores; cæli inferiores, spatia aeris. IV, 1513. Cæli superiores quomodo sint super invicem, vel quot sint, vel quibus modis distincti, quibus incels impleti, qua dispositione regantur, multum est ad nos invenire, sa tagimus tamen illuc pervenire, ubi est patria nostra. IV, 288.

Cæli et terræ nomine intelligitur materia informis initio creata. III, 178, 225, 237, 272, 326. Machina ætherea. III, 235. Universa creatura. I, 815; III, 197, 199, 225, 248, 321, 322, 334, 750. Mundus. I, 1517. Angeli. I, 830, 833. Cæli nomine intelligitur spiritalis creatura. III, 252, 258. Spiritales et carnales in Ecclesia. I, 880; III, 264; V, 380, 388.

Cælum undique terram protegens, misericordiam divinæ figura est. IV, 1331. Cæli nomine significatur scriptura sacra. IV, 1541, 1909. Cæli sunt libri utriusque Testamenti. IV, 112. Sunt Apostoli. IV, 157, 1473. Unde cæli, homines infirmi. IV, 1939. Cæli Apostoli misericordiam Domini ubique confluunt. IV, 288. Cæli sunt Evangelistæ. IV, 154, 170. Cæli animæ sanctæ. III, 1236. Cæli sunt sancti. IV, 157, 159; V, 891. Et pote a terra suspensi, Deum portantes, præceptis tonantes, sapientia coruscantes. IV, 189. Sancti et iusti recte cælum appellantur. VII, 698. Cælo iustus, terra peccator significatur. IV, 156, 273, 276. Cælum, sancti; terra, terreni. V, 370. Cælum quilibet fidelium esse potest. IV, 1243. Cæli fundamenta dicuntur ii, quibus regnum cælorum superædificatur in sanctis et fidelibus. IV, 1049. Quomodo allegorice intelligendum sit cælum sicut pellis extentum, dixit Aug. lib. 15. Conf. c. 45. III, 271. Cælum æthereum spiritales significat. IV, 1748. Cælum Ecclesia, ipsa terra inimici Ecclesiæ. V, 580, 588, 594. Cælum et terra quomodo in oratione Dominica accipiuntur. X, 997. Cælum et terra in dominica precatone, quasi vir et femina convenienter intelligitur. III, 1279. Cælum incus, terra caro. V, 380, 388, 594, 401. Cæli ad serenam intelligentiam veritatis significandam pertinent. III, 264. Per cæli superiora, caritas intelligenda. IV, 1542.

Cælorum regnum varis nominibus exprimitur. III, 1233. Etiam in vetero Testamento promissum est. II, 768. Toto desiderio tendendum in cælum. V, 932. *Vide* Regnum cælorum. Cælum nulli clausum, nisi ei qui se exclusit. V, 1430. Homines a patria cælesti repercutiuntur pravorum morum statibus. III, 23. Cælum qui vult ascendere, Christo uniatur. IV, 1650. Ascendere vis? ascendente tene; membrum ipsius esto qui solus ascendit. V, 570. Christus de forma servi stravit viam, de forma Dei condidit patriam. V, 571, 573. Cælum adscenderunt Apostoli. V, 370. Nos

fide, spe et caritate cum capite nostro sumus in cælo; quia et ipsum divinitate, bonitate, unitate, nobiscum est in terra. IV, 205. Cælorum regnum venale Deus proposuit. IV, 1211. Emitur tanti, quantum quisque habere potuerit. IV, 1470; V, 707. Cælum indocti rapiunt. I, 757. Cælum latro primus intravit, Stephanus violententer invasit. V, 1425. Cæli, ubi nulla miseria, non indigent misericordia, indigent tamen Domino. IV, 287. In patria nullus erit orandi locus, sed tantum laudandi. V, 868. In futuro sæculo bene qui erunt, peccare non poterunt. X, 1235.

Cælestis patriæ o. us. V, 613. In cæli patria vespere, mane et meridies reperitur, non nox. III, 316.

Cælicolærum major novi baptismi institutor. II, 480.

Cærimoniarum. V, 1412.

C. Caesaris bellum adversus Pompeium. VII, 109. Cæsar victor Pompeii clementer exercuit victoriam civilem. VII, 109. Cæsar in domo sua victoria Mariana trucidatus. VII, 107. Tanquam appetitor regni in ipsa curia trucidatus. VII, 109. Cæsar Aug. libertatem jam quidem languidam, omni modo extorsit Romanis. VII, 103. Remp. veluti iustauravit æ renovavit. VII, 105. Cæsar nihil oblivisci solitus nisi iniurias. II, 528. Cæsaris clementia II, 528. Cæsar ad Deos immortales sublatus a Romanis. III, 1037. Cæsaris laudem in qua re Sallustius posuit. VII, 135.

Cæsares appellati sunt qui Cæsari Aug. successerunt. VII, 577.

Cæsaris vicus. IX, 216.

Cæsarea Cappadociæ. V, 1445.

Cæsarea urbs Mauritanicæ. II, 837. Cæsariensis provincia. IX, 395.

Cain possessio interpretatur. VII, 460, 461. qua ratione potuerit Cain civitatem adificare, cum tres aut quatuor tantum homines fuerint. III, 348; VII, 445. Quantum interfuerit temporis inter parentes primos factos et Cain scripturæ non expressit. III, 396. Cain et Romulus qui differunt. VII, 441. Cain reprobus cur prius natus Abele electo. VII, 457, 458. Cain invidia sua Deo odibilis. VII, 444. Ex invidentia diabolica fratrem occidit. VII, 441. Et ex odio. III, 2013. Cain culpa videtur ingens et levis poena, sed hominum iudiciis hoc videtur. X, 1556. Cain corporalem mortem magis timet quam si iritalam. VIII, 260. Vita carnifice punitus est. IX, 34, 319. An maledictio, qua Cain sterilitate terræ punitus est, sit contraria Evangelio. VIII, 134.

Cain filius, filia hominum dicitur. VII, 469. Cain posteri cur non recensentur in historia sacra. VII, 458. Cain successio in octo ab Adam generationes clauditur. VII, 463. Undenarium numero statuitur. VII, 65. Cur filia inter posteros Cain recenscantur, et non inter posteros Seth. VII, 460. Cain ex Eva matre genuisse cur putatum a quibusdam fuerit. X, 258. Cain sacrificium, veteris Testamenti terrenas opes exprimit. VIII, 258. Cain, filius diaboli. III, 2013. Cain est primus civis civitatis terrene. VII, 457, 441. A Cain crepit civitas Babylonica. IV, 733, 775. Cain accepto signo a Deo, ne occidatur, typus Iudeorum. IV, 442, 705, 997. Cain Iudæ et Iudeorum figura. VI, 688; VII, 445; VIII, 258, 259, 260. Et persequentium iustos. VII, 456.

Caini hæretici unde sic appellati. VIII, 28, 29. Eorum dogmata. VIII, 28, 29.

Caiphas et Annas arbo Pontifices, alternos annos agere solebant. III, 1955.

Caïus Cæsar. Vide C. Cæsar.

Caïus Serrilius Prætor. VII, 106.

Calama urbs. VII, 453, 766. Calamense opidum. IX, 357, 385, 525, 524. Memoria sancti Stephani Calamam advecta a Possidio episcopo. VII, 766. Miracula que Calamæ facta sunt in memoria sancti Stephani a Possidio episcopo illuc advecta. VII, 766, 768. Calamensis colonia. II, 515. Ejus vis et injuria erga catholicos et Ecclesiam. II, 518. Illic cum esset Augustinus, qui se gessit. II, 517.

Calamitatum omnium causa, peccatum. V, 1431. Calamitates publice divinarum providentiarum tribuende. VII, 15. Calamitatis tempore multitudo oburganda. IX, 95. Impii in calamitatibus positi se justificant, et bonum accusant. IV, 1637.

Calanus Scripturas significat. IV, 856.

Calaneum diabolus quomodo observat. IV, 548.

Calcedonum et libanorum professio velut quedam Grammaticæ infantia. I, 1012.

Calidorius episcopus. IX, 192.

Celibius junior equator Apurugitanæ civitatis. IX, 510.

Caliginem patitur quam non sentiebat, qui incipit velle capere veritatem. IV, 1955.

Calligenus sanuchus ob meretricem attentatam gladio percussus. X, 244.

Calpurnius philosophi mens de virtute et vitio. X, 1083, 1084.

Calix an in bonum an in malum accipi debeat, in 7. 9. Paul. 79. incertum. III, 90. Calice salutis accipere, pastores Domini debent. IV, 1316. Calicem nisi prius bi-

beret medicus, tangere timeret ægrotus. V, 1453. Calix Dominicus aquam vino mixtam debet habere. III, 111. Aug. loquens de calice aquæ frigida, quem Deus dari jubet, frigida hominum pectora inflammavit. III, 106. Calix in manu Domini vini meri plenus mixto quid? IV, 954. Quare peccatorum prena appellatur calix. IV, 157.

Caloris sedes in jecore. III, 562.

Calphurnius Lanarius vocatur Rufinus. II, 258.

Calvarie locus quid significat. V, 1085.

Calvities Elisæi a pueris irrisa quid significet? IV, 1055, 1059.

Calviensis fundus. IX, 521.

Calumpnia non est nisi quando falsi criminis objectione proximo læditur. III, 707. Calumpniæ sine rixa repellendæ. V, 1579. Calumpniæ qualiter ferendæ. IX, 551, 552. Calumpniæ infidelium, hæreticorum, schismaticorum, demonum vincuntur, cum Christus crucifixus attenditur. IV, 1578. Calumpniam perperso Dei adiutorium cur differatur. V, 1510. Nec malam conscientiam sanat laudantis præconium, nec bonam vulnerat conviciantis opprobrium. IX, 552. Calumpnia quod crimen falsum est, reum non facit hominem, nisi apud iudicem hominem: ubi autem Deus iudex est, nullus falso crimine læditur, quia non cui obijcitur, sed obijcienti potius imputatur. IV, 1582. Calumpnia Gentium et Iudeorum in Christianos maxima est, quod ab ipsis mortuum calumpniatur soli. IV, 1578. Qui nodos calumpniæ facere quærent, prius implicentur, quam quos implicare contendunt. IV, 654. Calumpnia græca. I, 948.

Calumniatores verba omnia aucupantur. IV, 654. Calumniator, diabolus. IV, 905.

Calx miraculum. VII, 713. Calx cur viva dicitur. VII, 715. Calx oleo perfusa non fervescit. VII, 713, 719.

Camæna dea canere docet. VII, 122.

Camilla Diana deluit. VII, 86.

M. Camillus quam ingratam sensit Romam, de qua optime meritis erat. VII, 62. Romam quam senserat ingratam, a Gallis tamen iterum liberavit. VII, 117.

Caminus diem iudicii significat. IV, 1562. Caminus, lingua adulatoris. IV, 869.

Campestris quid sunt et unde dicta. VII, 426; X, 467.

Campestrati quinam dicantur. VII, 426; X, 565.

Cancellus vel cancellum. VIII, 554. Intra cancellos collocari, honoris nota. II, 152.

Cancer nullis medicamentis sanabilis. VII, 763. Canceri curatio miraculosa. VII, 765.

Candelabrum quis sit. V, 1470.

Candidianus presbyter. VI, 610.

Candidus episcopus. II, 759, 780.

Candidus villa-regiensis ex Donatista episcopo apud Catholicos episcopus. IX, 475.

Candorius episcopus. II, 759, 780.

Canes non semper in malo accipiendi sunt. II, 634. Canes Christi vigilant et latrant, et pro domo et pro Domino, et pro grege et pro pastore. II, 634. Canes, qui non pro veritate sed pro consuetudine latrant. IV, 175. Canis pro extremo vel hominum vel pecorum. III, 507. Et pro hoc quod est contemptibile. III, 805. Canes, hæretici. IV, 1925. Canibus comparati maledici. II, 271. Canes dominum suum jam suis hominibus oblitum recognoscens. I, 1087.

Canere in jubilatione, est intelligere verbis explicari non posse quod canitur corde. IV, 285. Hoc est bene canere Deo, cantare in jubilatione. IV, 283. *Vide, Cantare.*

Canus urbs seu vicus Apuliæ. VII, 100. *Not. b.* Cannense prælium quam cruentum, et Romanis infantum. VII, 100.

Canon ecclesiasticus. IX, 489. Canon librorum veteris et novi Testamenti. III, 41.

Cantare et psallere quo differunt? IV, 814, 1173, 1590. Curandum ut intelligamus que cantamus. IV, 157. Cantare scienter naturæ hominis divina voluntate concessum est. IV, 157. Nemo Deo cantat digna, nisi qui ab illo acceperit, quod cantare possit. IV, 525. Qui desiderat, etsi lingua lateat, cantat corde. IV, 1104. Cantantes Deo, timeamus ne non bene cantemus. IV, 285. Cantandum Deo et oribus et moribus. V, 211. Cantandum corde, non carne. IV, 774. Cantandum ore et corde. V, 1024. Cantamus voce, ut nos excitemus; corde cantamus, ut Deo placeamus. IV, 1917. Cantatio labiorum tuorum exigitur de corde tuo. IV, 565. Caritate cantatur canticum novum. V, 207. Caritatem qui non habet, portare psalterium potest, cantare non potest. IV, 1966. Cantare amantium negotium. V, 207. Cantor amantis est, vox huius cantoris, fervor sancti desiderii. V, 1472. Non valde attendas ad vocem cantantis, sed ad mores operantis. IV, 1950. Cantat Deo, qui vivit Deo; psallit nomini ejus, qui operatur in gloriam ejus. IV, 814. Non poteris robare, quam vera cantus, nisi coeperis facere quod cantatis. IV, 1604. Cantantes in decachordo quinam sunt. V, 81. Cantatio ipsa confessio est, confessio peccatorum tuorum, et virtutis Dei. IV, 808.

Canticum et psalmus quid differant? IV, 78, 813. Canticum vetus et novum. V, 81. Canticum novum. VI, 678. Canticum novum cantare. V, 209, 890. Canticum vetus cantat cupiditas carnis; novum cantat caritas Dei. IV, 1227. Canticum novum nihil aliud est quam laus Dei. II, 557. Est ipsa dilectio. IV, 1227. Canticum novum gratie est, hominis novi, et Testamenti novi. IV, 285, 1866, 1949. Canticum Jerusalem, lingua nostra; canticum dilectionis huius sæculi, lingua barbara est, lingua aliena quam in captivitate didicimus. IV, 1771. Canticum novum, canticum pacis, canticum caritatis. IV, 1949. Canticum Dei, est gaudium sanctum. IV, 1917. Cantica divina, delicie spiritus nostri. IV, 1884. Canticum novum, mandatum novum. V, 1471. Canticum nostrum cui moribus tamquam saltatione oportet consonare. V, 1416. Canticum cum cithara significat sermonem cum opere bono conjunctionem. IV, 1174. Canticum quod nemo cantat præter virgines. VI, 410. Canticum novum ad novum hominem pertinet, vetus ad veterem. IV, 433, 807. Canticum nullum aliud docet nos Deus, nisi fidei, spei et caritatis. IV, 1171. In cantico passionis Christus quasi præceptor, martyres vero quasi succentores. IV, 1109. Canticum divitum et pauperum de canticis Sion quale? IV, 1768.

Canticum Moysis exponitur. V, 1634. Cantica graduum sunt quindecim, quia totidem fuerunt templi gradus. IV, 1960. Canticum graduum mystice quid. IV, 1596, 1639, 1667. Cantica canticorum, sancta cantica amatoria, etc. V, 289. Enigmata. V, 289. Canticum canticorum amores sanctos Christi et Ecclesiæ commendat. III, 925. Difficillimum est ad intelligendum. III, 925. Ostendit quantum appetenda, quantique pendenda divina caritas. III, 925. Narratio in Cantico canticorum genere locutionis figuratarum rerum est. III, 372. Canticum amatorum Manichæorum. VIII, 507.

Cantus est sonus speciosus. I, 843. Ejus melodiæ utilitas magna. I, 800. Utilis est ad movendum pie animum. II, 221. Cantus psalmorum in Ecclesia. IV, 137. Cantus ecclesiasticus instituitur Mediolani a sancto Ambrosio. I, 768. Eo mirum in modum afficitur Augustinus. I, 768. Delectatio carnis etiam in divino cantu cavenda. I, 799. Peccator cum cantu amplius delectat quam res. I, 799. Cantus gravitate furentium adolescentium petulantia sopita. X, 797.

Cautionum vanarum periculosa delectatio. V, 79. Ad cantiones vanas, quam ad salutaria monita audienda, major hominum propensio. V, 79. Cantica profana et salationes pulsæ de ecclesia ubi sepultus est Cyprianus. V, 1413. Cantantes turpia reprehenduntur. IV, 157. Cantat ipse in nobis cuius gratia cantamus. II, 538. Cantandi in ecclesia tempus, utilitas, sanctitas. II, 221. Cantant Donatistæ psalmos humano ingenio compositos, miscantque ebrietates. II, 120, 220.

Capharnaum caput civitatum Galilææ. III, 1106.

Capilli cum secantur non sentimus, quare. I, 1171. Capillos nudare feminas nec maritatus decet. II, 1060. Capilli temporalium rerum superflua significant. IV, 605. Inde tergendis pedes Domini. IV, 605, 1820.

Capitolium rex Tarquinius fabricavit. VII, 87. Capitolium Jovi dicatum fuit. VII, 119. Capitolium Jovi cedere noluerunt, Mars, Terminus, et Juventas. VII, 130. Capitolii incendium. VII, 72. Capitolio pepercerunt Galli, non vero Sylla. VII, 169.

Capitolinus lapis, Jovis simulacrum in Capitolio lapideum. VII, 77. *Not. c.* Capitolinus collis, anseris vigilantia servatus. VII, 70, 84.

Capraria insula. II, 189.

Capræ nomine Ecclesia de Gentibus significatur. IV, 1362.

Capses. IX, 235.

Captivitas justorum, religioni Christianæ probro esse non debet. VII, 50. Captivitatem religionis causa sponte tolerandam etiam paganinaverunt. VII, 28. Sunt in Scripturis sanctis, captivitatis religionis causa, magna solatio. VII, 28. Captivitas ad probationem vel emendationem a Deo permittitur. VII, 57. Captivitas Marci Attilii Reguli. VII, 28. Captivitas feminarum castarum et sanctarum multum dolenda: qui eas non deserat Deus. II, 426.

Captivitas nostra prima. IV, 891. Totus mundus sub captivitate. V, 179. Captivitas nostra demonstratur. IV, 1765. Captivitas nostra in quo consistat. IV, 1765. Captivitas est peregrinatio nostra. IV, 1917. Totum mundum velut massam infidelium diabolus possidebat. V, 890. Captivitas hominis ex peccato. V, 188. Captivitas hominis injusta non est, qui deseruit Imperatorem Deum, et divertit ad desertorem diabolum. IV, 990. Captivitas de qua per Christum liberamur. V, 179. Captivitatis nostræ instrumenta Redemptor noster sanguine suo delevit. V, 890. Captivi facti sumus, quia venundati sumus sub peccato: vendere nos potuimus, redimere non possumus; vendidimus nos consensione peccati, redimimur in fide justitiæ, dato pro nobis sanguine innocenti. IV, 1231, 1638. Confitere te esse in captivitate, ut dignus sis liberari. IV, 1071. Captivatores nostri diabo-

lus et angeli ejus. IV, 1765.

Captivitas Judæorum figura est captivitatis nostræ. IV, 772, 876, 1638, 1765. Captivitas felix per quam homines ad bonum capiuntur. IV, 850. Captivare captivitatem quid. IV, 850.

Caput circuitus impiorum superbia. IV, 1810. Caput erigere, levitatis et superbiæ signum. IV, 401. Capita draconum qui sint. IV, 937. Caput vituli quem Moyses misit in ignem, corpus erat impiorum. IV, 756. Caput insulicium Christo quare notabat. IV, 1339. Capita inimicorum suorum Christus quomodo conquassabit? IV, 851. Caput operiebant Africani in luctu, Judæi nudabant. III, 690.

Caput omnium justorum et Angelorum Christus. IV, 383. Caput bonorum Christus, caput malorum diabolus. IV, 1807. Caput nostrum quomodo Christus, et corpus Ecclesia. IV, 1803. Caput dici non potest, ubi corpus nullum est, cui sit caput. IV, 1805. Capitis excellentia ad cætera membra. IV, 217. Caput connexionione caritatis adheret corpori suo. IV, 251. Caput ubi est, ibi cætera esse membra proverbium est. IV, 225. Caput et corpus quomodo unum sunt. IV, 251. In capite membrorum vox agnoscenda. IV, 1295.

Carbo Cneus Papyrius Marianas partes sequutus, a Sylla victus, a Pompeio interfectus. VII, 69. *Not. d.* Carbonis Cnei Papyri crudelitas. VII, 107. Carbores multi fieri ex gente Papyria. VII, 69. *Not. d.*

Carbores sunt incorruptibiles. VII, 713, 719. Ideo limitibus substernuntur. VII, 719. Carbores ignis congerere super caput alterius quid sit. III, 73. Carbores ignis apud Apost. Rom. 12. non indignationem Dei, sed ignem penitentiae significant. IV, 1018. Carbores dicuntur, qui se convertunt ad Dominum, quia de mortuis reviviscunt. IV, 1601.

Carbunculus lucet in tenebris. III, 47.

Carcedonius. II, 250, 251, 252.

Carcerem merita faciunt. IV, 1842. Unum habitaculum alteri facit domum libertas, alteri carcerem servitus. IV, 1842. Carcer latus est homini gaudenti, et pratum tristi angustum est. IV, 1844. Carcer mundus iste. IV, 1843. Carcer, corpus dicitur a quibusdam. IV, 1843. Et caro propter corruptelam. IV, 1845.

Carhabia. IX, 507, 528, 530.

Cardea, dea præfecta cordini ostii. VII, 119.

Cardines astrologici. VII, 145.

Carere. Non est in carendo difficultas, nisi cum est in habendo cupiditas. III, 76.

Caritas quid sit. V, 143; VI, 23. Caritas virtus est, qua id quod diligendum est, diligitur. II, 759. Caritatem donum Dei esse negant Pelagiani. X, 1292. Caritatem inter gratiæ adjutoria nominare cur nolunt Pelagiani. X, 1296. Pelagianorum tenebrae, cum scientiam Legis ex Deo, caritatem vero ex nobis esse volunt. X, 905. Posse habere fidem vel caritatem, natura est hominum; habere autem, gratiæ fidelium. X, 968. Caritas non ex libero arbitrio, sed ex dono Dei. X, 502, 505. Caritas non per vires nostras, id est humanas, diffunditur in cordibus nostris. II, 990.

Caritas est donum Dei. II, 576, 595; V, 210, 577, 620, 715, 795, 1225, 1241, 1462; X, 257, 240, 290, 904, 905. Caritas donum majus gratia. X, 903. Caritate nullum Dei donum excellentius. VIII, 864, 865. Caritate minus est quidquid tibi Deus dederit. V, 793. Caritas qua præcepta implentur, non ex nobis est, sed ex Deo. X, 905. Caritas tota ex Deo. X, 586. Caritas et scientia ex Deo. X, 905. Si scientia Legis ex Deo, multo magis caritas. X, 1112. Caritas et vita æterna munus hereditatis filiorum promissionis. III, 566. Caritatem a nobis habere non possumus, sed a Deo per spiritum sanctum. X, 1105. Caritas donum est spiritus. III, 2067. Caritas cordis est dilatatio a spiritu sancto. V, 925. Effectus est præsentiae spiritus sancti. V, 1675. Caritas verius ara, quam ignis dicitur. V, 159. Caritas ut ab illo detur, a quo jubetur, orandum. II, 598, 1016. Caritas fide impetratur. II, 818. Caritas in quantum adest, exerceatur bene vivendo; in quantum autem minus est, impetretur petendo. V, 1016.

Caritas nequit esse sine fide. V, 564. Ubi dilectio est, ibi necessario fides et spes. III, 1846. Caritas languescit fide titubante. III, 55. Caritas de corde puro, et de conscientia bona, et fide non ficta quid sit. III, 56. Sine fide, spe et caritate anima nulla sanatur, ut possit Deum videre. I, 876. Post hanc vitam sola caritas. I, 876. Caritas sola semper manet. V, 867. *v.* Amor, dilectio, Caritas nullo modo recta esse potest, si ea quæ diliguntur, non vera, sed falsa sunt. III, 119. Caritatis via nihil excelsius, et non in illa ambulat, nisi humiles. IV, 1857.

Caritas ab Apostolo commendata. X, 903. Caritas commendatur. III, 1461. 2055; IV, 1949. Caritas quantum bonum. V, 764; maximum omnium bonorum. II, 811. Caritatis laus. II, 854; V, 1335, 1534. Caritas est Deus ipse. II, 818. Usque adeo caritas est donum Dei, ut Deus

vocetur. V, 852. In caritate tria quædam, velut vestigium Trinitatis. VIII, 837, 856, 960. Tria hæc considerantur. VIII, 961, 962. Per Mediatorem Deo reconciliati, hæreamus uni, iruamur uno, permaneamus unum. VIII, 895, 896.

Caritas est magna et vera virtus. II, 737; V, 1397. Virtus animæ. IV, 1333. Virtus civitatis Dei. IV, 541. Caritas vera christianorum, quæ. IV, 1816. Caritas major est fide et spe, quia adveniente objecto hæc cessant, illa vero crescit. IV, 1171. Caritas in omnibus et super omnia habenda. I, 1340. Quorumnam in cordibus diffunditur. X, 297. Caritas nova et æterna. IV, 1949. Caritas gratia est novi Testamenti. III, 735. Caritas vita cordis est. II, 564. Caritas, magna via est, magnum miraculum habet. IV, 1837. Mandatum est novum. V, 1236. Præceptum breve et apertum. VI, 669. Verbum consummatum et brevium. II, 834; VI, 670. Caritas finis omnis præcepti. VI, 288. Præcepti finis, non quo consumuntur, sed quo perficiuntur præcepta. IV, 261.

Caritas supereminetissimum locum in Scripturis obtinet. IV, 1232. Ad caritatem pertinent quæ scripsit Moyses. I, 840. Contentus utriusque Testamenti de præceptis caritatis. I, 1316, 1317. *Vide* Amor Dei et proximi. Caritas est latitudo mandati. III, 2038. In caritate latitudo est, in odio angustia. IV, 1738. Caritatis latitudo, longitudo, sublimitas, et profundum. II, 564, 565, 611. In cruce Christi figuratur. II, 565, 612. Qui cognovit quæ sit latitudo et longitudo et altitudo et profundum, et supereminetem scientiam caritatem Christi, vidit et Christum; vidit et patrem, ex Ambr. II, 604. Caritas latitudinem facit, unde Deus in nobis deambulat. V, 889. Caritatis præceptum continet physicam, logicam, ethicam, et rei publicæ salutem. II, 524.

Caritatis duo præcepta semper cogitanda, semper meditando, etc. III, 1531. Duo præcepta caritatis significata per biduum quod Jesus mansit in samaria et galilea. III, 1522, 1523. Caritatis pedes duo. IV, 313. Caritatis præcepta duo in omnibus scripturæ sermonibus reperit Augustinus. II, 223.

Caritas dicitur amor Dei et proximi. IV, 260. Caritate et Deum diligimus, et invicem diligimus. III, 1832. Caritas est nexus, quo homines invicem sibi et Deo connectuntur. III, 878. Deus et proximus una caritate diliguntur, etsi non sunt unum qui diliguntur. V, 1223. Binario numero in Scripturis, bipertita caritas commendatur. III, 1551. Caritas est motus animi ad fruendum Deo propter ipsum, et se atque proximo propter Deum. III, 72. Caritas est amor Dei, et proximi, sique ipsius secundum Deum. VII, 410. Caritas alia divina, alia humana. V, 1529.

Caritate Deus colitur. II, 737. Caritas gluten quo anima agglutinatur post Deum. IV, 758. Amandus Deus ita, ut si fieri potest, nos ipsos obliviscamur. V, 779. Amare Deum gratis, non sibi extra illum ponere mercedem quam expectet ex illo. V, 568. Si amas, gratis ama: si vere amas, ipse sit merces quem amas. V, 903. Hoc est Deum gratis amare, de Deo Deum sperare, de Deo propterea impleri, de ipso satiari. V, 1469. Omnia quisque accipiat cum caritate, non expectans retributionem temporalem, sed faciem Dei. V, 865. Si promissis quibuscumque bonis, tantum faciem Dei negandam audiens expavisti, gratis amasti. V, 966. Gratis Deum diligere invenitur Job, eum amans non quia aliquid dedit, sed quia se ipsum non abstulit. V, 569. Deus bono nostro diligitur, non bono suo. IV, 1952. Non unus Deus habebit divinitatem, si homo in illum non habeat caritatem. IV, 1952. Caritas Dei in nos major, quam nostra in Deum. IV, 1353. Deus est abundantia nostra per caritatem. IV, 1628. Deus sedet in eo, qui habet caritatem, tanquam in celo. IV, 1954. Non est vera Dei caritas in eo qui ingratus est Spiritui sancto. IV, 903. Caritate et humilitate Deo nunc propinquamus. V, 142.

Caritate Christo coloremus, non timore pœnæ. II, 393. Nemo ad Christum pervenit, nisi per caritatem. IV, 149. Caritas Christi in unitate ejus. II, 229. Caritas clamat ad Christum de nobis, caritas clamat de Christo pro nobis. IV, 1817. Si per caritatem nobiscum Christus est in terra, per eandem cum eo in celo sumus: Christus deorsum est compassione caritatis, nos sursum sumus spe caritatis. IV, 1630. Dominus adscendit, superior esset celis et inde mitteret caritatem. IV, 1544. In via caritatis qua ratione Christus ambulavit. III, 1885.

Caritas capaces reddit ad capiendam divinam. V, 703. Caritas reipublice divine nos adseiscit. II, 533. Caritas divina amorem illicitum meretricis non compatitur. V, 1331.

Caritate fideles in uno incommutabili unum sunt. X, 109. Quomodo Christus vult omnes in se unum esse. VI, 712. Caritas unitatis vinculum fortissimum. VI, 137. Caritas de multis cordibus hominum facit cor unum. III, 1338. Caritatis fervor ex multis unum conflatur. III, 2036. Caritatem qui non habent, non habuit in unum. IV, 1736. Caritatis fraternæ commendatio. III, 2014.

Caritas est nota disceptationis Christi. III, 1809. Cur hanc

fere solam Joannes apostolus commendat. III, 2037. Caritas Pauli et stephani commendatur. III, 2014.

Caritatem non habent, qui ab Ecclesiæ catholicæ communionem præcisi sunt, aut non diligunt unitatem. IX, 148, 149. Caritas nisi in unitate Ecclesiæ non potest custodiri. IX, 312. Non habetur extra Ecclesiam. V, 1223. Caritas laudat Dominum, discordia blasphemat nomen. IV, 1930. Caritatis fons Spiritus sanctus, principium unitatis in Deo. III, 1684. Caritas compagem facit, compages complectitur unitatem, unitas servat caritatem, caritas pervenit ad claritatem. IV, 259. Nulla est caritas Christiani, a quo non custoditur unitas Christi. V, 1422. Mater caritas quomodo sciendi unitatem docet. III, 1434. qui caritatem habet, securus est: nemo illum movet de Ecclesia catholica, et si foris incipiat illam habere, intronitur, quomodo ramus olivæ a columba. IV, 176. Caritas, vita; dissensio, mors. VI, 713. Fraternali caritatem oppugnare, est peccatum in Spiritum sanctum. III, 1267. Dissensiones aliquando aut a caritate nascuntur, aut caritatem probant. II, 937. Aliorum tribulatio communis est, quibus probatio, spes, dilectio, sp̄ritusque communis est. II, 363. Caritas in commune magis quam in privatum consulit. II, 564. Quisque etiam ipse habet, cum amat in altero, quod ipse non habet. III, 1812. Qui per aliquam necessitatem non potest implere quod jubet Deus, amet illum qui implet, et in illo implet. IV, 1627. Caritati nihil adversus invidentia. VI, 315. Caritatem quinam habere non possunt. IV, 1543, 1544. Caritas est in eo qui non sua querit in hac vita. IV, 1629. Caritatis societatem duo Cherubim commendat. III, 634. qui habent caritatem, portant invicem onera sua; qui non habent, graves sunt sibi. IV, 1698. Quanto major caritas, tanto majores plagæ de peccatis alienis. IV, 1269. Non est socius iniquitatis, qui impios ex caritate diligit, iis benefacit, pro iis intercedit. II, 654, 655, 658. Gravior est Deo pro fratre deprecatio, ubi sacrificium caritatis offertur. II, 87. Caritas sola exstinguit delicta. III, 1982.

Caritatis unitas præponenda est terrenæ commodo hereditatis. V, 1577. Fideles de requie fratrum suorum lætantur, etiam in propriis anxietatibus. II, 593. Omnis qui peccat, adversus caritatem facit: unde qui in uno offendit, factus est reus omnium. II, 730. qui clades hostiles non fugit ne deserat ministerium Christi plebi necessarium, majorem caritatis invenit fructum, quam qui propter se ipsum fugiens, atque comprehensus non negat Christum, suscipitque martyrium. II, 1015.

Caritas duplex severitatis et mansuetudinis. IX, 84. Ignoscendum est et vindicandum ex caritate. II, 660. Sicut parata est severitas peccata quæ invenerit vindicare, ita non vult caritas quod vindicet invenire. II, 958. Caritas stevens. IV, 1735. Caritas cædit, blanditur iniquitas. III, 2033. Caritas sævit more columbino, non corvino. III, 2035. Caritas quo usque irasci potest. IV, 1375. Aliquando amicis molesta esse non timeat. V, 539. Caritas intus non intermittatur, caritatis officia pro tempore exhibeantur. III, 2037.

Caritatis officia. VI, 328. Caritas non sic impenditur, ut pecunia. II, 869. Caritas exactor dulcis. III, 2045. Caritas semper debetur, et sola, etiam reddit, detinet semper debitorem. II, 869; V, 800. Caritas nos semper debitores tenet, quia illa una est quæ etsi quotidie redditur, semper debetur. IV, 307, 393. Caritas cum impenditur, non deficit. VIII, 272. Crescit cum erogatur. IV, 1922. Caritatem erogat, qui misericordiam facit. IV, 1922. Dilectio Dei sit gratuita, proximi benefica. V, 371. Difficile invenitur, qui non habeat unde præstet alteri. V, 371. Caritas semper habet unde det. IV, 371. Caritas dimittit, caritas dat. IV, 1861. Caritas non permittit te non præstare quidquid potes, etiam inimicis. IV, 260. Proximo quid quisque præstare debeat. V, 371. Caritas circa quæ debeat occupari. V, 1399. Caritas proximi in hoc comprehenditur, *Quod tibi fieri non vis, etc.* IV, 281. Hæc sententia, omnia flagitia et facinora exstinguit. III, 74. Caritas Dei in tribus consistit, caritas proximi in septem. IV, 281.

Caritatis ordo. VII, 643. Caritatem ordinare. V, 603. Non ordine amandi, sed ordine subveniendi, inferiores fortioribus antepone. II, 537. Caritas ad inimicos extendi debet. V, 564. Caritas inimicis cauta impenditur, amicis securi rependitur. II, 869. Caritas non tantum præsentibus, sed et toto orbe dispersos fratres complectitur. III, 2025. Caritatem non solum in fratres, sed etiam in eos qui foris sunt, exhibere debemus. IV, 209. Caritatis opus in futuro seculo. II, 565.

Caritas qua se diligunt homines malæ conscientie. V, 562. Caritatem quam vocant habent inter se etiam latrones. VIII, 225. Caritas humane alia licita, alia illicita. V, 1529, 1530. Caritas humana licita. V, 1529, 1530. Caritas ad inimicos extendi debet. V, 564. Caritas inimicis cauta impenditur, amicis securi rependitur. II, 868. Caritas non tantum præsentibus,

sed et toto orbe dispersos fratres complectitur. III, 2018. Caritatem non solum in fratres, sed etiam in eos qui fors sunt, exhibere debemus. IV, 299. Caritatis opus in futuro saeculo. II, 1035.

Caritas radix omnium bonorum. X, 570, 574. Sicut morum omnium radix cupiditas. IV, 1151. Ex caritate tanquam ex capite exoriantur cetera bona. III, 1832. Non fructus est bonus, qui de caritatis radice non surgit. X, 217. Caritatem tolle, non est quo te moves ad bonum opus; aut si moves, ut servus moves. V, 369. Sine caritate nihil est homo, quidquid aliud habuerit. III, 1459. Caritas sola bene operatur. V, 904. Sola bene utitur deus dei. VI, 157. Caritate amas quidquid bene amas. V, 160. Quod fit sine caritate, nullo modo fit bene. X, 905. Ubi caritas non est, non potest esse iustitia. III, 1256. Omnia bona opera nostra est opus caritatis. IV, 1118. Cum vere fit opus legis, caritate fit, non timore. III, 785. Lex non impletur sine caritate. V, 267, 616, 1211. Caritatis latitudo eius est, ne percat quidquid boni facis. V, 904. Nihil boni fieret, nisi esset caritas; et cum adest caritas, non potest bonum non fieri. X, 574. Caritate quid pretiosius, quid luminosius, quid firmitus, quid utilius? V, 764. Ubi caritas est, quid possit deesse? Ubi autem non est, quid est quod possit prodesse? III, 1141, 1151, 1813. Cum caritate omnia habentur; sine illa nihil prodest, quidquid haberi potest. III, 1816; IV, 1627. Caritatem adde, prosunt omnia: detrabe caritatem, nihil prosunt cetera. V, 44, 362, 375, 764, 785. Sine caritate omnia bona nihil prosunt. II, 229, 735. Nihil prosunt quaecumque sancta poterint haberi. IX, 195. Nec veritas, nec sacramenta, scientia, probitas, aut fides. IX, 512, 514, 601. Universa inutiliter habet, qui uult illud quo universis utitur, non habet. V, 510. Caritas si desit, frustra habentur cetera; si adsit, recte habentur omnia. III, 1462. Caritatem non habenti cetera dona auferuntur. IV, 1905. Caritatem aufer a corde, solum superat mendacium. V, 1843. Caritate sola distinguuntur boni a malis: cetera habent communia. V, 585. Nisi caritatis delectatione vincatur delectatio peccati, invicta servitutis necessitas. X, 1121.

Caritasque collatur bono voluntas. VII, 110. Caritas de te operatur, quando agis voluntas. V, 733. Caritas facit ut illi tantum in uteris qui modicum dedit, quantum illi qui multum. IV, 1627. Caritas occidit quod fuimus, ut simus quod non eramus. IV, 1628. Caritas vincit carnis concupiscentias. III, 2061, 2062. *Refr.* Servi eramus cupiditatis; liberati servi efficiuntur caritatis. III, 1696. Caritas non priva a excellentia letatur, unde et non inflatur. III, 457. Caritas secunda, ut vitetur inflatio. V, 785, 1868. Superdum sollicitudo, ne nobis fervet caritas, desit humilitas. VI, 427. Caritas instantur petenda, ut cetera delectationes concupiscantur, et quaelibet passionis perferantur. IV, 1848. Caritatis vulnere qui non fuerit vulneratus, ad veram sanitatem pervenire non potest. IV, 599.

Caritatis lex, libertatis lex est. II, 716. Caritatis consilio facienda sunt multa, non iussa praecepti legis. VI, 439. Caritatis lex cum lege veteri comparatur. IV, 1618. Caritas sarcina levis. IV, 825; X, 289. Sarcina passionum infundati gravis, caritati levis. X, 901. Levis fuit Petro quando passus est pro Christo, non quando eum negavit. X, 901. Caritate sunt praecepta levia. V, 564. Non nisi caritati sunt praecepta facilia. III, 652. Caritatis praecepto bono sine fructu adhaeretur ut quareret Dei donum, nisi prius acciperet aliquod dilectionis. X, 905. Penae ex caritate coronam parturunt. IV, 1844. Caritati quanto sunt futura meliora, tanto sunt infirmitati violentiora praesentia. II, 1305. Ut cupiditas nihil sine angustia: ita nihil cum angustia caritas tenet. III, 1348. Caritatis sarcinae suscipiendae, pro sarcinae cupiditatis. V, 697.

Caritas vis. IV, 511. Persecutionibus sola caritate resistitur. IV, 124. Caritas omnibus questionibus difficilis fortior. V, 1812. Caritas sic violentissima est ad salvandum, quomodo mors ad interfecendum violentissima. IV, 541. Cum morti compareretur fortitudo caritatis. IV, 1628. Caritas transfert de morte ad vitam. III, 2017. Caritas mortem evangelicam efficit in nobis, ait Paulus. II, 349. Pro caritate patientes debemus etiam mundi odia sustinere. III, 1853.

Caritas mittit feras timorem, sed servilem. II, 366. Quomodo. IV, 1880. Caritas timorem alium pellit, alium introducit. V, 385. Timore casto peccare timet caritas, etiam si sequatur impunitas; quia nec impunitatem iudicat servitutum, quando amore iustitiae peccatum ipsum deputat penam. IV, 1576. Timor id agit, ne facias; caritas, ut molis facere, etiam si impune possis admittere. V, 382, 885. Caritas de timore edificanda. VI, 316. Pietas timore incubatur, caritate perficitur. III, 136. Caritatis proventus multum, in augmentum timoris; signum perfectionis quoque, nullus timor. VI, 28. Caritas tunc perfecta erit, cum penam timor omnino abcesserit. X, 304. Caritas perfecta nec cupiditas

tem saeculi compatitur, nec timorem. VI, 309. Caritate se agi non timere, unde quis dignoscat. V, 795. Vetus Testamentum ad timorem pertinet, novum ad caritatem. III, 2074.

Caritati sui servit scientia. II, 223, 737. Fidei, spei, et caritati omnis scientia et prophetia militat. III, 35. Quicquid salutem accipitur mente, vel ore profertur, vel de quolibet pagina divina exsultatur, non habet finem nisi caritatem. IV, 1813, 1818. In multis scripturis aliud requiritur, nemo vobis aliud praecipiat: quicquid obscurum est in scripturis, haec ibi occulta est; quicquid illi planum est, haec ibi aperta est. IV, 1816. Caritas ad intelligentiam veritatis ducit. III, 1876, 1877. Caritas facit ut intelligere divina possimus. I, 1521. Caritatem scientiae plenitudo consequatur necesse est. IV, 1022. Caritatem qui tenet in moribus, life tenet et quod patet et quod latet in divinis sermonibus. V, 1554. Caritate doctrina Scripturarum tota possidetur. V, 1531.

Caritatis dulcedo. IV, 1720. Caritas sine gaudio talis esse non potest. IV, 974. Caritas amatur, nec tamen sentitur. V, 160. Sine caritate nulla est pax. IV, 1655. Caritas latum mandatum, quo pax redimatur. V, 1388. Caritatem non libet, nisi quod licet. X, 256. Caritatem qui habet, conscientiam suam attendat, et ibi videt Deum. IV, 1951.

Caritas et cupiditas in homine. V, 362. Merguntur homines pondere et terrenis affectibus, et emergunt caritatis sublevatione et spiritu sanctitatis. I, 947. Ipsi qui fructu prevalens caritatis, possunt tamen aliquid habere purgandum. IX, 125. Homo tanto plenior iniquitatis, quanto maior caritatis. II, 740. Qui noluerit servire caritati, necesse est ut serviat iniquitati. IV, 165. Caritas si defuerit, iniquitas erit. IX, 601. Quanto magis regnat in quocumque dei caritas, tanto minus ei dominatur iniquitas. IV, 1882. Regnat carnalis cupiditas, ubi non est dei caritas. VI, 287. Caritas carnis sperantium carnalem felicitatem in futuro saeculo. V, 31. Caritatis venenum est spes adipiscendorum aut retinendorum temporalium. VI, 25. Anima amans terram, vel etiam se ipsam, tantum delicit, quanto id quod amat, minus est quam deus. V, 779. Ex abundantia iniquitatis fit torpor caritatis. IV, 455. Caritas si nata est, labendo crescit, crescendo perficitur, perfecta permanet. V, 858. Caritas quanto maior est, tanto melior in quo est. VI, 280.

Caritas semper hic augeri potest. II, 739. Qualem caritatis mensuram Christus nobis indicit. IV, 861. Caritas quomodo amatur. V, 966; VI, 25. Caritatis nutrimentum est imminutio cupiditatis, perfectio nulla cupiditas. VI, 25. Caritatem crescentem minuitur cupiditas, donec veniat hic ad tantam magnitudinem qua major esse non possit. VI, 288. Caritas inchoata, inchoata iustitia est: caritas procreta, procreta iustitia est; caritas perfecta, perfecta iustitia est. X, 290, 296. Caritatis si quid minus est, ex vitio est. X, 299. Caritas tunc maxima est in hac vita, quando pro illa ipsa, contemnitur vita. X, 243.

Caritatis fons summum bonum. V, 589. Caritas facit civem Jerusalem. IV, 775. Sancti non sunt, nisi qui habuerint caritatem. V, 41. Caritate matre parturit et parit sui filii celestis Jerusalem. IV, 1925. Qui in caritate compaginatus est lapidibus vivis, ad domum Dei pertinet. IV, 1729. Cum anime deum intelligere contigerit, caritati non solum nihil detrahatur, sed additur etiam pluvium. I, 876. Tunc illa erit plenissima. I, 595. Caritas an habet quo crescat, cum de mortali excesserit vita. X, 290. *Vide* dilectio. Abundantia caritatis Dei facit ut beati cadere non possint. X, 955.

Caritas cur aquae compareretur. IV, 1553. Caritas per superiora coeli designatur. IV, 1542. Caritatis symbolum coecum. III, 734. Tabernaculum decem aulorum. III, 634. *Vide* Praeceptum, Scriptura, Lex. Caritas est fructus qui super Libanum extollitur. IV, 912. Caritas lex civitatis Dei. IV, 1261. Caritas lex est. II, 361; III, 1598. Margarita Evangelii pretiosa. VI, 670. Caritas quasi navis. IV, 1499. Caritas est oleum. III, 1438; V, 575. Panis. III, 1348. *Et* dixit nostra. IV, 657, 667. Caritas sapientia Dei est. II, 587. Tunica Christi desuper texta. IV, 176. Christi vestimenta sunt sancti ejus, tota Ecclesia ejus. IV, 507. Tunica vero desuper texta, caritas. IV, 176; V, 448. Caritas vestis unguis, V, 563; IX, 668. Fides, spes, caritas in pisce, ovo et pane in Evangelio Lucae significantur. II, 500. Caritas Ecclesiae figurata in Rebecca. V, 44; Caritatis alia germinio. IV, 825, 1731, 1852. Caritas quo pretio comparanda. V, 211. Caritas gratis amatur. III, 2034.

Caritas ea dicenda, quae non est vitia. V, 1327.

Caritas de origine carnis error Manichaeorum. V, 189. Carnis appellum non deo bono et vero, sed maligno angelum. VII, 1001. Praxillianista. VIII, 14. Carnis alium auctorem, simul spiritus putant Manichaei. VI, 759. Carum compe-

dem et carcerem putant. VI, 710. Carnem non pertinere ad hominem, error. V, 1191. Caro animata et sentiens unde et quomodo nascatur. III, 401. Carnis artifex deus, contra Manichæos. VIII, 592, 593, 594, 595. Caro a Deo creata non est malum. V, 832. Sed parvum bonum. V, 835. Per carnem nos benedixit Dominus. V, 58. Carnis non natura mala est, sed vitium. X, 1329. Carnis substantiam vel naturam malum non esse ostendit Christi incarnatio. VII, 501. Carnis et spiritus coinquinatio. V, 268.

Caro peccati est quæ per concupiscentiam nascitur. X, 1237. Caro peccati omnium est qui de commixtione nascuntur. X, 421, 1384, 1403, 1404, 1406. Cur mortalis carnis assumptio peccatum dicitur. III, 2072. Caro Christi solius non caro peccati. V, 823. Ceterorum autem hominum a Christo, non est nisi caro peccati. X, 1220, 1589. Omnis caro præter Christi carnem ex Deo, ex carne et ex peccato. X, 678. Caro peccati et similitudo carnis peccati, quid differant. V, 1114. In carne peccati mors et peccatum, in similitudine carnis peccati mors sine peccato. V, 844.

Caro concupiscens adversus spiritum quid. III, 416. Manichæi aliam animam admittebant, quæ cum carne concupisceret adversus spiritum. III, 1350. An caro dolet et concupiscit sine anima. VII, 424. Caro quomodo sine anima concupiscat? III, 417. Carnis et spiritus quasi quoddam conjugium. VI, 710. Carnem concupiscere est animam carnaliter concupiscere. X, 845. Carnis inobedientia peccatum habitans in membris nostris. X, 172. Caro tanto minus animæ subditur, quanto magis adversus spiritum concupiscit. VII, 629. Caro nunc onerosa, quia indiga, infirma, mortalis, corruptibilis. V, 1259.

Carnis discordia et spiritus non ex creatore. X, 1352. Non diaboli accedente concubitu corporali, sed spiritali Dei gratia recedente, secuta est. X, 864. Carnis adversus spiritum pugna, vitium est, non natura. X, 278. Deformitas est. X, 1355. Ex primi parentis prævaricatione est. X, 1324, 1336. Carnis corruptio ex peccato contracta, non peccatum, sed pœna. VII, 406. Carnis concupiscentia adversus spiritum, iusta pœna inobedientiæ primorum parentum. III, 460; X, 417. De damnatione hominis veniens. X, 287. Sic est peccatum inobedientiæ, ut sit pœna peccati. X, 175. Carnis fragilitatem, dolorum tormentum, vinculum mortis et laqueos tentationum ex Adam duximus. IV, 1072. Carnis rebellio pœna est hominis, rebellio vero hominis non est pœna Dei. VII, 424. Caro hominis et pecoris licet materiæ convenient, tamen sicut fine, sic et initio suo differrent, si homo non peccasset. X, 1359.

Carnis inobedientia non erat in primis hominibus ante peccatum. X, 172. Caro etiam post peccati remissionem in baptismo, captiva sub lege peccati. X, 433. Caro contraria, etiam ipsis baptizatis. X, 276, 280. Quam juste per carnem nos exerceat deus. VI, 362. A molestiis carnis alieni esse non possumus in hac vita. VI, 60. Carnis opera hostes nostri. VI, 354. Carnalia duo opera quibus sancti et prudentes ab imprudentibus secerantur. V, 346. Eva nostra interior, caro nostra est. IV, 548. Quomodo Adam per Evam diabolus supplantavit, sic per carnem vult nos supplantare. IV, 548. Carnis opera, opera hominis; hominis autem, quæ non Dei. VI, 569. Carnis opera enumerantur. VI, 60.

Caro quomodo domanda. VI, 681, 709. Carnis mortificatio, opus nostrum in hac vita. V, 834. Caro peccati laboribus et molestiis erudienda. X, 183. Carnis delectatio aliquantum et a licitis refrenanda. VI, 711. Servi tu ei qui fecit te, et tibi serviat quod factum est propter te: si contemnis servire tu Deo, nunquam efficies ut tibi caro. IV, 1860. Qui vult ut caro serviat sibi, admonetur ipse servire Deo. V, 713; VI, 562. Caro pugnas contra spiritum, quasi uxor contra maritum. IV, 1860. Caro tua conjux tua, formula tua: quodlibet deputa, opus est ut subicias. IV, 1860. Caro tanquam conjux amanda et castiganda. IV, 1826. Caro propter animam diligenda. I, 625. Caro est famula animæ. IV, 1884, 1885, 1887.

Carnem suam quisque diligit, etiam cum sibi subiecit. VI, 710. Carnis vitiis quando resistitur, ipsa amatur, quia ipsa curatur. VI, 361. Carnem suam sancti diligunt et desiderant. VII, 593. Carnem suam non odit homo, qui corpus suum castigat. VIII, 391, 392. Carnem suam nullum animal odit quamlibet abjectissimum. VIII, 391, 392.

Carni spiritus dupliciter consult. VI, 364. Carnis opera mortificant eos a quibus per continentiam non mortificantur. VI, 333. Operum carnis quamvis iocundis mortificantibus, non desunt vulnera peccatorum. VI, 357. Etsi lex peccati captivum teneat aliquid carnis aliquando, tamen non regnat. X, 453.

Carnis concupiscentia et bonum quando perficiatur. X, 753. Sensus carnis distinguendus a concupiscentia. X, 1352. Carnis affectus. X, 432. Caro agit desideria sua, age et tu tua. V, 820. Carni nihil plures permittas, nisi desideria. V,

820. Per desideria carnis famem scilicet, sitim, etc., quamvis inculpabilia sint, quidam in culpas incidunt. X, 282.

Carnis peccata non contemnenda. V, 511, 512. Et arguuntur qui dicunt Deum ea non curare. V, 511, 512. Carnis peccata diabolus levius facit, cum sint gravia et mortifera. V, 1094. Carnis voluptas, unum ex tribus vitiis, quibus omnia peccata concluduntur. IV, 115.

Carnem inter et spiritum concordiam fieri petunt baptizati in oratione Dominica. X, 676. Non virtus humana, sed divina gratia inter spiritum et carnem facit concordiam. X, 676. In pugna carnis adversus spiritum auxilio Dei indigemus. VI, 80. Carnis opera ut spiritu nostro mortificemus, spiritu Dei agimur. VI, 357. Ne dicas, non possum tenere et portare et frenare carnem meam; adjuvaris ut possis. IV, 457. Caro quos possideat aut a quibus possideatur. V, 1620. Lectulus doloris infirmitas est carnis. IV, 457. Caro si spiritui subiciatur, pax recta; si vero spiritui dominetur, pax perversa est. IV, 1860. Carnem qui vicerit, diabolus continuo superabit. IV, 1858. Caro per cor mundatur. VII, 505. Per carnem quæ bona opera fiunt? IV, 1060.

Carne servire Deo. V, 915. In carne non esse. V, 847. Et in carne esse, quid? X, 178. In carne esse dicuntur, qui secundum carnem vivunt. X, 255. Qui per Dei gratiam renati sunt, non sunt in carne. X, 178. Fidere in carne. V, 917. Vivere secundum carnem. VII, 404, 405. Ambulare secundum carnem quid sit. V, 846. Secundum carnem vivere, Epicureorum est; secundum animam, Stoicorum. V, 835. Anima secundum Deum, caro secundum animam vivat. V, 835. Secundum carnem vivere malum est. V, 835. In carne sumus, et in carne non sumus, quomodo? IV, 1490. In carne non cadere, magnum est; non autem in ea labi quis potest. IV, 1490. Carnis voluptas inimica est justitiæ. X, 726. Carnis et spiritus prudentia. V, 846. Affectus carnales. IV, 200.

Carnalis vita quid sit. III, 166. Carnalis et spiritalis, sanctus quisque in hac vita. V, 836. Caro totus est homo, qui caro corpore, carnalis est animo. V, 299. Carnalis erit anima, si secundum ipsam vivere voluerit. V, 834. Carnalis quis totus, quis ex parte, vel totus spiritalis. V, 836. Carnales in Ecclesia quinam? X, 193. Carnales dupliciter dicti. VI, 105. Carnalis christianus est, qui carnalem felicitatem hic habere gaudet, vel talem sperat in futuro. V, 54. Carnales et animales, qui adhuc parvuli sunt in Christo. V, 462; VI, 122. Carnales terra, spirituales celum. IV, 1748. Omnes carnales spiritalibus inimici sunt. IV, 1603, 1772. Carnales de Ecclesia in sorte sunt Esaii. V, 39. Carnales veteris et novi Testamenti per Agar et Cethuram figurati. VII, 512. Carnales inter se dividuntur. VII, 502. Carnalium divisione demones pascuntur. VII, 502. Carnales Christiani spiritalibus serviunt, non contra. V, 49. Carnales per ignem judicandi sunt in fine sæculi. VII, 504. Carnales quidam per ignem salvabuntur, quidam in igne damnabuntur. VII, 504. Carnales per noctem, spiritales per diem significantur. IV, 940. Carnalia in regno cœlorum non expectanda. V, 488.

Caro nostra fluvius est. V, 674. Caro nostra forum. V, 269. Carnis decus ad illud referendum est, a quo decora sunt omnia. I, 626. Caro nostra sitit Deo, quomodo. IV, 751. Caro omnis ad Deum veniet, quia Christus ex utero virginali assumpsit carnis primitias. IV, 776. Omnis caro, id est ex omni genere carnis. IV, 776. Caro Christi vehiculum quo processit ad nos, vestis, jumentum, templum. V, 676. Caro humana sponsa Christi. III, 1452. Caro Christi crucifixa data pro sæculi vita. V, 57. Carnem Christi conversum iri in substantiam Dei quidam asseruerunt. V, 57.

Caro Christi et sanguis, cibus et potus. III, 1612. Carnem et sanguinem Christi non satis est in sacramento tantum edere. III, 1621.

Carnibus non vescuntur Aeriani. VIII, 40. Priscillianistæ. V, 801; VIII, 44. Tatiani. VIII, 30. Carnem sic detestantur putant Patriciani, ut quidam eorum illata sibi morte, carne carere voluisse perhibeantur, quare. VIII, 42. Carnibus non vescuntur Manichæi. VIII, 36, 37. Carnibus vescuntur sacerdotes solum apud Manichæos. VIII, 401. Carnibus quomodo vesci auditores suos sinunt Manichæi. VIII, 37. Carnium comestio, cura Manichæis interdicatur. I, 1361; VIII, 150, 151, 154, 493, 494. Vigimentum Manichæorum de origine omnium carnum. VIII, 254, 255, 596. Carnem omnem immundam existimabant Manichæi. VIII, 227, 232. Quare. VIII, 253, 254, 255, 256, 320. Quare ratione carnibus vesci volebant Manichæi, eadem a cæteris escis debebant abstinere. VIII, 252, 253, 255. Carnes frugibus immundiores, non est cur doceant Manichæi. VIII, 255, 256. Temperare se a carnibus edendis, quia immunda putantur, contra fidem est. II, 222. Carnium comestio non coinquinat, si sine ulla offensioe, sine ulla iactura opinione, sine ulla libi-

dine sumantur. I, 1360. Car quidam cibi carnis veteri Testamento prohibiti. VIII, 151, 152, 275. Quasnam carnes desideraverunt israelitae in deserto. II, 617. Carnes omnes vescenda a discipulis suis remissa christum, secularis us vero indifferentiam ciborum permisit, mendaciam Faustii. VIII, 357. Novum Testamentum in eo quod nullas animalium carnes immundas habeat, non abesse veteri. VIII, 235. Abstinere a carnibus bonum est. I, 1358. Carnem non manducare bonum esse, cur Apostolus dixerit. VIII, 149. A carnibus primi patres abstinent, non damnamus, sed significandi gratia. VIII, 405. A carnibus, cur abstineant Christiani. VIII, 193, 194. Multi ex primis Christianis carnes non edebant, quare. V, 801.

Carnis resurrectionem negant Aethiopes. VIII, 29. Cnani. VIII, 29; Carpocrates. VIII, 27. Cordon. VIII, 29. Iheracite. VIII, 58, 59. Marcus. VIII, 28. Severianus. VIII, 30. Simon Magnus. VIII, 25. Valentinus. VIII, 28. Carnis resurrectionem aliquatenus cognoverunt Plato, Varro, alique gentiles. VII, 795. Praestantius est nescire carnem resurrectionem, et sine fine victurum, quam quicquid de eius natura edici docere potuerunt. X, 532. Carnis resurrectio adstruitur. IV, 732. Caro sanctorum in spe requiescit. VII, 395. De carne quid sperandum. V, 848. Carnis resurrectio et immortalitas piis promissa. V, 848. Caro hominis quae ab alio in escam sumpta est, redditur homini in qua erat caro humana primitus coepit. VII, 783. Carnis resurrectionem si miraculis mundus credidit, grande miraculum. VII, 756.

Caro post resurrectionem spiritalis futura. VI, 561; VII, 395. Post resurrectionem fiet spiritalis. X, 434. Carnis spiritalitas, quanta sit gratia, de donis quae in hac vita largitur Deus coniciendum. VII, 784. Caro post resurrectionem non erit caro secundum corruptionem, erit secundum substantiam. VIII, 129, 130, 143. Caro in resurrectione jam non corruptibilis erit. IV, 773. In carne incorruptibili possessura est regnum Dei, ex omnibus gentibus congregata Dei familia. X, 1602. Caro post resurrectionem longe perfectior erit, quam fuit in primis parentibus. VII, 395. Quomodo. VII, 395. Concordia summa carnis et spiritus post resurrectionem. VI, 274. Carni an visio Dei promissa in Evangelio (Luc. 3. 6). V, 1366. In iudicio videbitur Christus ab omni carne. V, 1266.

Carnis futura commutatio. V, 269. Caro hominis in corpus Angeli convertenda. V, 269. Carnis mutatio in melius, propria sanctorum erit. V, 1625.

Caro in Scriptura ponitur pro homine. II, 512, 543; IV, 217, 1761; V, 725; VI, 94, 556; VII, 494, 408; VIII, 690, 851, 832. Caro dicitur homo, figura a parte totum. X, 491, 1168. Caro pro uxore. III, 1395. Pro fratre ponitur. III, 496. Pro corpore aut pro consanguineis. III, 44. Pro mortalitate. VIII, 280, 535. Pro corruptione. VIII, 280. Carnis et sanguinis nomine ipsam corruptionem carnis et sanguinis Apostolus nuncupavit. I, 613, 631; II, 945, 946; V, 1623. Vel opera carnis et sanguinis intelliguntur. II, 945. Carnis et sanguinis nomine potest intelligi vel carnalis prudentia vel corruptio. X, 1602. Consuetudo animae facta cum carne, in Scripturis caro nominatur. I, 1181. Carnalis consuetudo morte significatur. VI, 79. Caro, corpus mortis cur dicitur. X, 676. Caro et sanguis quomodo non possidebit regnum Dei. II, 948; V, 1619.

Carenum vinura coctum. I, 1365.

Carosus subdiaconus. IX, 513.

Carmentes deae quae fata nescientibus canunt. VII, 122.

Carneades Graecus Philosophus. I, 909. Academicus. IX, 359, 360, 439. Tertius Academicus princeps atque actor. I, 935. Archelias vindex. I, 935. stoicos et Cynicum sibi convellendos proponit. I, 935. Nemo Academicorum minus alte quam Carneades dormivit. I, 945. Carneades verum invenire non potuit. II, 62.

Carpi. IX, 217.

Carpocrates haereticus. VIII, 27. Ejus haeresis. VIII, 27. Carpocrates mundum non a Deo factum, sed a daemonibus asseruit. VIII, 634. Ab illo Carpocratiani. VIII, 37.

Carraria. V, 1578.

Cartennae civitas. II, 532; IX, 697. In Mauritania Caesariensi. IX, 697. et II, 332.

Carthago. II, 163; V, 186, 195, 624, 809; VII, 954, 966; IX, 209. Civitas notissima et caput Africae. IX, 137. Condit a Didone. IV, 557. Tharsis nomine intelligitur. IV, 556. Carthago regnum deae caelestis. IV, 1270. Carthaginis regni primordia inter ceteras gentes navigationibus excellunt. IV, 557. Carthaginenses inter et Romanos tria bella gesta sunt. VII, 62. Not. c. Carthaginem Romae aemulam natebat dirui Scipio Nasica, quare. VII, 43, 62. Carthago a scipione Africanus deleta. VII, 102. Carthago plus nocuit Romanis everssa, quam adversa. VII, 102. Carthago atque Roma duae urbes latinarum litterarum artifices. II, 436. Carthaginiensium re-

rum status dum ita serviret Maritus Comes. II, 647. Carthaginiensibus gratulatur Augustinus, quod Romanos deos nomine dejectos noluit stare Carthagine. V, 168. Carthago in nomine Christi manet. V, 674. Carthaginensis Ecclesiae quanta sit in veteris Africae auctoritas. II, 92. Ejus prerogativa. II, 163. Basilica apud Carthaginem. V, Basilica Carthaginensem episcopum, non a stultitia, sed a propinquo-ribus episcopis ordinari, mos erat. IX, 641. Carthaginis Clerici. V, 293. Carthaginis genus. V, 419.

Carthaginense Concilium. Vide Concilium. Carthaginense Concilium Donatistarum adversus Caecilianum et socios. IX, 512. Septuaginta ferme episcoporum fuit. IX, 533. Caecilianum absente damnavit. IX, 644. Carthaginense Concilium schismaticorum contra Caecilianum. IX, 639. Consulem non habet, neque diem. IX, 639. 642. Carthaginense Concilium factum sine die et Consule. IX, 663. Carthaginense Donatistarum Concilium quadraginta trium episcoporum. IX, 532. Caelius, modestus, diligentiusque se gessit adversus Primum, quam Bagshanum adversus Maximianenses. IX, 532. Carthaginense iudicium contra Caecilianum. X, 386. V. Caecilius.

Cartagare. IV, 422. Not. 1.

Carna. II, 234.

Carnas in vicis quam multi Christiani facientes aut fieri cupientes, reprehenduntur. IV, 1033.

Cassini et pascui offerunt Artotyriae. VII, 51.

Caspilius nomen landi. VII, 787.

Castorius. II, 239.

Cassianus episcopus Donatista. IX, 554, 555.

Cassianus diaconus. IX, 640. Traditionis accusatus. IX, 662, 663.

Cassiciacum, rus Verecundi, ubi parabat se Augustinus ad baptismum suscipiendum. I, 763.

Cassius a Macomadibus. IX, 218.

Cassius templum Jerosolymitanum exspoliavit. VII, 607.

Castitas est Dei domus. I, 684; III, 639; V, 1505, 1507. Castitas non nisi ex Deo. II, 830.

Castitas in Deo vera est. III, 241. Castitas animi quid sit. VI, 543, 545. Castitas mentis, pulchritudo filiae regis iuriatocus. VIII, 313, 316. Castitas in mente esse debet. V, 1439. Castitas in quo consistat, et per quid corrumpatur. VI, 814. Vide Continentia, Pudicitia. Castitas sine voluntatis assensu non violatur. VII, 50, 52, 41. Castitatis integritas tantum in mente valet, ut illa in violata, nec in corpore possit pudicitia violari, cuius membra potuerint suerari. II, 427. Violentia inflata corpori animo reagentis, non pro corruptionis turpitudine, sed pro passionis vulnere deputabitur. II, 427. Castitas violentia non violatur, si mente servetur. II, 1671. Castitas fidei ne sensu interiori corrupto pereat magis commendandam, quam ne feminis violentis constuprentur in carne. II, 1616.

Castitas viris, feminis, non dum conjugatis, ac jam veto obstrictis commendatur. V, 753. In castitate servanda multi viri a feminis vincuntur. V, 753. Feminas coerces parentum custodia, sexus verecundia, legum timor; ideoque gloriosior virorum castitas. V, 756. Castitatem quicunque non servavit, nolite accedere ad panem Eucharistiae. V, 756. Castitas et concupiscentia. X, 803. Castitas in utroque Testamento commendata. VIII, 154. Castitatis et continentiae professio apud Catholicos. VIII, 223. Castitatis premium. VIII, 168. Castitas virginum et conjugatarum premium inaequale, sed aeternum utraque habet. V, 1507. Castitatis studium in Joseph et Susanna. V, 1439, 1443. Castitatem in aliis, impudici vel ipsi amant. V, 1059. Casta uxor. V, 759. Castus dormientis affectus. I, 797. Casti hominis desiderium et pugna. V, 718. Quo iudicio Dei in corpora continentium, libido hostilis peccare permessa est. VII, 41. Casti quomodo mortificent fornicationem. X, 846. Nichil pudendum est quod castum est. III, 403.

Caste Deum querere quid sit. V, 760. Caste vivit qui solum Deum attendit. I, 969. Castum cor, quo gratis amatur Deus et ab illo non petitur aliud premium. IV, 926. Castum cor non est, si Deum ad mercedem colit. IV, 698.

Casror et Pollux in deos relati. VII, 131.

Castra pro aciebus in praetio constitutis. III, 639.

Castrum Calvae. IX, 237.

Castus Siacensis. IX, 145, 219.

Castus et Aemilius in tormentis unde victi primum, unde post victores. V, 1205.

Casula. V, 630.

Casus vocatur cuius ratio et causa secreta est. I, 883. Nichil omnino posse fieri sine causa. I, 963, 965. Casus nihil fit in mundo. VI, 17. Casus omnia regi, impia dicitur est. IV, 270, 924. V. Cadere.

Catacarpos reliquiae holocausti quod ignis consumpsit. III, 678, 679.

Cataphraces Eucleticorum. VIII, 77.

Cataphraxes haeretici. II, 438. Forum auctores, iognata.

nomen. VIII, 50. Cataphryges promissionem Domini de mittendo Spiritu sancto, in Montano et Priscilla completam asserunt. II, 1034, 303. Et se promissum Paracletum suscepisse. VIII, 503, 507. Secundas nuptias damnabant. VIII, 503, 507. Hic error domianus secundas nuptias a Tertulliano propositus. VI, 45. Cataphryges in Phrygia schisma fecerunt. V, 1174.

Cataplasma ex Eucharistia. X, 1515.

Cataquensis Episcopus. II, 538.

Cataristae, Manichaeorum secta. VIII, 36, 37.

Colasia. V, 1235.

Catastolium. VIII, 575.

Cathari haeretici unde sic dicti; et etiam Novatiani appellati. VIII, 32. Cathari negabant Ecclesiam posse omnia peccata dimittere, et vocabant viduas nubere. VI, 593.

Catechismi ad baptizandos. VI, 210, 219, 226, 228. Catechizandi officium traditis praeceptis docetur. VI, 511. Catechistae orationis formulae. VI, 528, 545.

Catechumeni. V, 156. Catechumenus dicitur cui baptismus quandoque debeat. IX, 357. catechumenorum gradus. VI, 205. Catechumeni initiatio. VI, 544. Catechumeni in unum ti. III, 1714. Catechumenorum sacramentum. IX, 172. Not. Eorum sacramentum, quamvis non sit corpus Christi, sanctius est tamen et sanctius, quam cibi quibus alimur. X, 176. Not. a. Catechumeni secundum quendam modum per signum Christi et orationem manus impositionis sanctificantur. X, 176. Catechumeni sanctificatio non valet ad intrandum regnum celorum, aut ad remissionem peccatorum, si non fuerit baptizatus. X, 176. Catechumeni ad baptismum invitantur. V, 153.

Catechumeni baptismus est necessarius ut illuminentur. III, 1714. Eorum ad baptismum preparationes. VI, 636, 660. Catechumeni datis ad baptismum nominibus, abstinentia, jejuniis, exorcismis purgantur, et usu matrimonii abstinebant. VI, 205. Catechumeni in ultimo vitae an dandus baptismus non petentibus, nec pro se respondere valentibus. VI, 469. Opinio negans rejicitur, nec tamen damnatur. VI, 469. Caecilianus existimans fideles non posse rem publicam administrare vni catechumenus semper esse: non probatur Augustino. II, 632.

Catechumeni sit missa post sermonem. V, 523. Cur catechumeni non prodantur sacramenta fidelium. III, 1875. Catechumeni nesciunt quid sit manducare carnem Domini. V, 754. Urgentur ut Pascha imminente dent nomen, ac si eos non excitat festivitas, ducat eos curiositas sciendi quid hoc sit. V, 155. Catechumenus catholicus divina caritate flagrans, non solum haeretico, sed et malo baptizato anteprehendus. IX, 172. Catechumenorum vox in Psalmo ad gratiam sancti lavari festinantium. IV, 464.

Catechumeni apud Manichaeos an idem qui auditores. IX, 387.

Cathedra magistri nostri, coelum. V, 1203, 1237, 1320. Cathedra docentis magistri, lignum pendens tactum est. V, 1116, 1430. Cathedra pestilentiae regnum terrenum cum superbia dicitur. IV, 1.

Catholica nomen, nota Ecclesiae Christi. VIII, 175. Catholica etiam a suis inimicis Ecclesia nominatur. III, 128; IV, 643. Catholicam apud se potius esse quam apud adversarios, contendebant Donatistae. IX, 623, 625.

Catholicum unde dicitur. IX, 292, 394, 744. Unde dictum voluit Donatista. IX, q. p. 621, 850. Catholica communicatio. V, 55. Catholica fides. V, 1125. catholica plebs. V, 762. r. Ecclesia. Catholici a calumniosis Donatistarum criminationibus innocentes. IX, 553. Catholicorum mansuetudo et lenitas erga Donatistas. II, 506, 507. Catholici Donatistas non persequuntur, sed se defendunt. II, 300. Non agunt adversus Donatistas, ut res eorum habeant. II, 545, 509. Quare Donatistas querunt. II, 543, 811. Catholicorum in Donatistas contentio dilectionis est, non litis. V, 1586. Catholici Donatistarum soluti consulunt, dum ad unitatem eos cogunt. II, 491. Donatistae furore et servitia in Catholicos agunt, dicunt tamen se pati persecutionem. II, 507. Catholicos Donatistae Macerianos appellant. II, 501. Dispar ratio agendi Donatistarum in Catholicos, et Catholicorum in Donatistas unde. V, 258.

Catholicum rebaptizare, immanissimum scelus est. II, 93. Catholici etsi pers. cultores aut traditores probarentur, non tamen rebaptizandi. IX, 274. Novi haeretici catholici a quibus exeunt, novum nomen imponunt. X, 1033. Catholicos Pelagiani et Iovinianus appellabant Macerianae. X, 582. Quare. X, 571. Catholicorum sententia, Manichaeorum inter et Pelagianorum sententiam media. X, 607. Sic tamen ut utrosque damnet. X, 611.

Catholici bo. n. III, 1365. catholici nati. III, 1368. Catholici a seculis mortui an haeretico praeparandus an solo quod haereticus est. IX, 171. Catholici mali facilius convertuntur, quam haeretici. IX, 163. Catholicis in Ecclesia perseverantibus, quatuor peccatis vixerint, quidam salutem

promittunt. VII, 734.

Catholici scriptores quibusdam occasionibus fuerunt ad haeresim molientiam. VI, 319.

Catilius. X, 751. Vir pessimus. VII, 74. Haud gravis malus. I, 680. Ejus tolerantia non vulgaris. I, 1556, 1557. Non fuit fortitudo, sed duritia, quod inedia, algoris, vigiliae, supra opinionem patiens erat. II, 756. Catilinae conjuratio. VII, 80. Bellum civile. VII, 109. Catilina in bello civili prostratus est. VII, 71.

Catiliensis urbis tecta vi favillae ex Aetna monte crumpentis diruta. VII, 111.

Catilius deus, catili id est acutos facit. VII, 128.

Catonis laus. VII, 156. Catonis virtus veritati propinquit, quam Caesaris. VII, 156. Cato minor se ipsum occidit ut, ne ipsi peperisse Caesar gloriaretur. VII, 36. Cato impatiens se peremit. VII, 650. Catonis voluntariam sui ipsius caedem, ejus amici tribuerunt infirmitati. VII, 56. Et ipse la filio suo indicavit infirmitati tribuendam esse. VII, 56. Catonis lepidum responsum ad superstitiosum. III, 51. Cato uxorem suam alteri tradidisse laudatus. VI, 203, 388. Cato Uticensis Martiam uxorem suam cessit Hortensio. X, 810.

Catopis utriusque et innocentia et sapientia in proverbium abierunt. VII, 56. Not. b. Catonem imitari tutius, quam Jovem. II, 313.

Catonis coquus bene Christianus. VII, 769.

Catilius subdiaconus. IX, 513.

Catili bellum civile. VII, 109. Catilius hausto veneno se mandibus inimicorum subtraxit. VII, 107.

Catili leonem rugientes, et quarentes escam, daemones quando tentant. IV, 1292.

Caudium op. pidum Samnii. VII, 97. Not. 1.

Causa est formita, naturalis, voluntaria. VII, 131. Causae omnium quae fiunt, non sunt nisi voluntarie illius naturae quae spiritus vitae est. VII, 131. Et ita sensit Socrates. VII, 226. Non actis et praemis, sed causis, mali et boni discernendi sunt. II, 324.

Causa originalis omnium a Deo. VIII, 877. Causa omnium quae fecit Deus, voluntas ejus est. IV, 1745. Causa rerum bonorum, bonitas Dei; malorum, voluntas deficiens boni mutabilis. VI, 244. Causae secundae malorum, et ignorantia et concupiscentia. VI, 244. Causas rerum nosse an pertineat ad hominis felicitatem. VI, 258. quas nosse debemus. VI, 255, 258.

Causa cadit, qui plus petierit, quam ei debentur. IV, 1342. Causae Christianorum ad Ecclesiasticos iudices, non ad forum deferendae. IV, 1570. Causam suam intra annum agere si quis neglexerit, ut deinceps vorem ejus novo iudicio institutum est in Concilio Carthagine habito 13 Septembris an. CCCCI. II, 255. Causam presbyteri episcopis sex terminari Concilio Carthag. an. CCCXLVIII aut CCCXIX statutum est. II, 255. Causam agere ad duas. II, 169. Nec causa cause, nec persona personae praedictat, elatum Donatistarum. II, 580, 581; V, 901; IX, 667, 676. Quatenus illud dictum toties a se recitatum volebant intelligi Donatistae. IX, 667. retelluntur. IX, 667. Hoc dicto se jugularunt Donatistae. IX, 653, 681.

Cautiorem contra nos tenebat diabolus, hanc cautionem, hoc chirographum, suo sanguine delevit Christus. IV, 1127. Cautio delictoris deleta sanguine Redemptoris. V, 743. Cautio promissorum Dei, Evangelium. V, 1469.

Cayphas. Hoc in eo egit propheticum chrisma, ut prophetaret; hoc autem vi a iustitia, ut veritatem prophetaret. VIII, 351.

Cecrops rex Atheuensis. VII, 565, 568.

Cedar interpretatur tenebrae. IV, 1603.

Cedus eum cesas aut chesas. IX, 209.

Cedrus et palma nec in tempestatibus curvantur. IV, 1180. Cedri Libani, altitudines sunt mundi. IV, 1024. Cedri, homines elati vigore terrene nobilitatis. IV, 215. Cedrorum contritio, nobilium ad imitationem humilitatis Christi, depressio. IV, 213. Cedrinum lignum, synagogam spei. III, 751.

Celer Proconsul Africae. II, 225. Ejus procurator Spondens. II, 536. Celer vir spectabilis, nullam jam uspiam gerit potestatem. II, 934.

Celerina basilica. V, 316.

Celeritati radii ex oculo emissi resurrectio comparata. V, 1263.

Cecilius sen Calesius, episcopus in Numidia, accusatur Caecilium. IX, 26, 775.

Cecilius. I, 921.

C. Celsus. II, 275.

Celsus quidam opiniones omnium philosophorum usque ad sua tempora, sex non parvis voluminibus absolvit. VIII, 92.

Celsus. I, 631. Ejus opinio de summo bono, et de summo malo. VIII, 168.

Celicehi Catechumeni et postea Episcopi historia. VI, 165.

Censura. Injusta vincula dirumpit justitia. V, 310. Animas innocentes puniendas esse pro scelere alieno non putat Augustinus. II, 1067.
Census quid. III, 610.
Centurionum fabula. VII, 370.
Centones. VII, 548.
Centrum pro universitate ponitur. VII, 606. Centrum vocant Geometrae medium terræ. VII, 390.
Centuria. V, 265.
Centurio. IX, 639, 640. Centurionis humilitas. III, 1326; IV, 428. Humilitas et fides. V, 415, 487, 1505. Centurio et Regulus inter se comparantur. III, 1323. In Centurione gentes figuratæ. V, 416.
Centurius laicus donatista. I, 458.
Cephus quibusdam idem est ac Mesappus. VII, 585.
Cerberi fabula. VII, 570.
Cere pitheci. VII, 487.
Cerdon duos deos admisit. VIII, 664.
Cerdoniani hæretici eorumque dogmata. VIII, 29.
Cerebri tres ventriculi. III, 364. Pars cerebri anterior unde sensus omnes distribuuntur, ad frontem collocata est. III, 364.
Cerei laus ab Augustino dicta. VII, 468.
Cerem matrem magnam seu terram et Junonem esse perhibent. VII, 207. Ceras cum Libero seminibus præponitur. VII, 207. Cereis sacra. VII, 185, 210. P. Eleusinia. Cerem ac Libera propter panem et calicem colere putantur Christiani a donatistis. VIII, 379.
Ceratus episcopus. II, 1034.
Cerimonia a carendo quasi carimonia. I, 646.
Cerinthus hæreticus, ejusque opiniones. VIII, 27. Cerinthus et Hebion ideo anathematizati, quod Legis cerimonias Christi Evangelio minuerint ex Hieronymo. II, 237.
Cerinthiani hæretici. VIII, 27.
Certamen gratia nunc instituit, postea perficiet sanitatem. X, 1198. Etiam sub gratia homo spiritualis pugnat. X, 968. In hoc sæculo certandi vires præstantur, in futuro sempiterna pax. X, 1199. Certamen usque ad sanguinem. V, 1458. Certanti victoria datur per Christum. V, 1367. Certantem aduvat qui certamen indixit. V, 1511.
Certitudo non eadem in omnibus querenda est. I, 722. In rebus ad salutem animæ pertinentibus, certis incerta præponere grave peccatum. IX, 111, 113. Certum nihil est in hac terra, nisi mors. IV, 425.
Cervi proprietates allegorice exponuntur. IV, 465, 1698. Cervi designant repulsores linguarum venenosarum. IV, 214. Cervi maligni et spiritualiter transcendentes in cursu omnia spinosa veritum atque silvarum. IV, 1572.
Cervorum indeles cum freto transierat. VI, 81. Cervicali, superbi dicuntur. IV, 1694.
Cethure quod ex ea filios procreavit Abraham, non incontinentiæ tribuendum, sed significationi allegoricæ. III, 566. Cethura et filii ejus, carnales novi Testamenti significant. VII, 512.
Cetorum magnitudo. II, 382. Ceti costæ Carthagine in publico fixæ. II, 382.
Chæremon peritus sacrorum quæ diis celebrantur. VII, 290.
Chaldaea ad regnum Assyriorum pertinebat. VII, 492.
Chaldaei philosophi. VII, 251.
Cham interpretatur calidus. VII, 477. Cham filius Noe pater Chanaan. IV, 1398. In filio suo Chanaan maledicetur propter prophetiam. III, 551. De Cham semine exorti Aegyptii. IV, 1398. Cham figura fuit perditæ viventium. VII, 478. Hæreticorum. VII, 477.
Chamæleon. VIII, 988.
Chamos, nomen Dei ejusdem. III, 800.
Chanani interpretatur humilis. IV, 1394. Paratus humilitati. IV, 1731. Nomen eorum. VII, 478. Quo tempore sit impleta promissio Dei de terra Chanaan. VII, 524. Chanaan terra quomodo usque in sæculum pertinet ad semen Abraham. VII, 499.
Chananeæ cur dicti sunt semen maledictum. X, 1425, 1428. Chananeorum nomine septem gentes Israelitis infensæ aliquando intelligendæ. III, 783. Chananeæ labores Israel abstulit jaste, Achab vero abstulit labores Nabuthæi injuste. II, 811.
Chananeæ mulier, humilitatis exemplum. V, 483, 487. Chananeæ perseverantia in petendo. V, 487. Ejus fides qualis laudata est. VI, 154.
Chaos materiam confusam et initio informem Græci appellant. III, 173.
Character Christiani, crux in fronte ipsius, ipsum docet quid profiteatur. V, 1386. Character Dominicus. V, 1350. Huic portant baptizati. II, 754, 805. Characterem Dominus in fronte Stephani posuerat. V, 1457. Character sacramenti. P. Apostata. Character regius in militibus. II, 893.

Charus Hipponensis civis, orientalis autem diaconus. X, 352.

Cherubim scientiæ plenitudo latine dicitur. III, 211; IV, 1021, 1250. Cherubim creatura rationalis in multitudine scientiæ. III, 834. Cherubim in propitiatorio positorum explicatio mystica. III, 633. Duo testamenta figurant. III, 634. caritatis societatem commendant. III, 634.

Chellæus interpretatur absconditus. VIII, 450.

Chislaetæ. VII, 667. Seu Millenarii. VII, 668.

Chilo Lacedæmonius unus e septem sapientibus. VII, 582. Chirurgica unde dicta. I, 1088.

Chirurgi cujusdam Alexandrini bona fides. VII, 762.

Choraula malus, bonus symphonicus. II, 228.

Chordæ. De decem chordis. V, 75.

Chorus est consensus cantantium. IV, 1953. Chorus concordiam significat, quæ in caritate consistit. IV, 1109. Chorus Christi jam totus mundus est. IV, 1953.

Chrsimum adversis rebus valde turbatum consolatur Aug. II, 1055.

Chrisma. V, 1400. Chrismatis sacramentum in genere visibilium signaculorum sacrosanctum est, sicut ipse baptismus. IX, 342. Potest esse et in hominibus pessimis. IX, 342.

Christinus. II, 1070.

Christus sacramenti nomen. III, 2000. Christus Messias Hebraice, Græce Christus, Latine unctus, qui corpus suum (Eccelesiam) totum perungit. IV, 1370. Christus a chrismate dictus. III, 1648; VII, 549. Sive ab unctione. IV, 230, 1379; VIII, 53, 54, 645, 689. Quandam unctus a Spiritu sancto. VIII, 1095.

Christus ab initio generis humani prædicari non destitit. II, 576; X, 975. Nec defuerunt qui in eum crederent. II, 576. Articuli temporum quinque, per quos prænuntiari non destitit. VI, 314. Christi promissionem, ne in aliquo regum suorum completam putarent Judæi, quid actum sit. VI, 538. Christus ubique sacrarum Scripturarum occurrit et reficit. VIII, 269. Christus a multis Prophetis prænuntiatus. V, 1674. Christi prophetati veritas, de Judæorum codicibus probatur. III, 1052. Testimonia Prophetarum de Christo. III, 1668, 1669, 1661. Eorumque prædictiones de Illo. VII, 531. Prædictio de Christo, Eliezer juramentum. VII, 512. Christum Job prophetavit. X, 285. Christus in gestis et scriptis veteris Testamenti intelligendus. V, 31; VIII, 278, 276, 277. Christi figura fuerunt, sive quæ mystico patribus nostris per Angelica miracula apparuerunt, sive quæ per ipsos facta sunt. VIII, 895. Christum præloquuntur quæ in secundo Genesios cap. leguntur. VIII, 280. Christus prænuntiatus in XLIV. psalmo. VIII, 53, 54. Et in LXVIII. VIII, 54. Psalmus LXXI de Christo, non de Salomone intelligendus. IX, 406. Christus prænuntiatus in Isaie prophetia. VIII, 57, 58, 59. Christus promissus et prænuntiatus a Prophetis. VIII, 282, 283, 284, 643. Christum non sufficienter annuntiassent miracula sine prophetis testimoniis. VIII, 279. Christus cum Jona comparatur. VI, 666. Christum non tam prophetavit Jona sermone, quam sua quadam passione. VII, 587. Adventum Christi prædicatur. VII, 584, 588, 592, 595. Christus ipse et in Prophetis prædicabat. IV, 1845. Christum annuntiabant Prophete pleni Christo. IV, 1845. Prænuntiaverunt ut Deum et hominem. II, 521. Christus in antiqua lege prophetatus. II, 634. Scripturæ propter Christum factæ sunt. IV, 1779. Quidquid difficultatis habet homo in Scripturis, a Christo non recedat: cum ei fuerit in his Christus revelatus, intelligat se intellexisse. IV, 1257. Multa quæ de Christo dicuntur, non ad litteram intelligenda. IV, 1597.

Christum alius sacramentis prænuntiari cum venturus esset, aliis cum venisset annuntiari oportuit. II, 528. Alienigenarum testimonia de Christo. VII, 609. Oraculorum responsa de Christo. VII, 650, 651. Christum oracula non prædicant ut Deum, sed ut hominem tantum. VII, 652. sanctum immortalemque confessa sunt. VII, 305. Christum sic laudant oracula, ut vituperent Christianos, quare. VII, 682. Christus cur fuerit prænuntiandus. IV, 1447. Christum præcesserunt multi præcones, tanquam judicem magnum. IV, 1258.

Christi nascituri quantum in antiquis sanctis desiderium. V, 890, 1658. Christi incarnatio etiam nondum facta profuit patribus antiquis. X, 401. Per fidem in Christum venturum justificabantur patres. IV, 385, 596. Christus antiquis patribus ac nobis idem. V, 1553.

Christus figuris in veteri lege celebratur. VI, 42. Christus figuratus in carnibus ad vespem et panibus mane præstitis populo Israel. III, 616. Christus in sacrificiis veteribus prophetatus. VIII, 547. Figura de Christo. III, 794. Christi variæ figuræ ex veteri Testamento recensentur. VIII, 268, 269, 270, 271. Christi figura, lignum vite. VII, 701. Nœ et arca. III, 2022; VII, 472. Isaac. III, 1464, IV, 245; V, 153; VII, 511; VIII, 852. Aries quem vidit

Abraham. VII, 511. Aries rubricatus. III, 535. Lapis Jacob, virga Moysi. VIII, 835, 840. Christus figuratus per Angelos, per Isaac, per petram, per arietem. VIII, 772. Per tres aves. IV, 1240. Per serpentem a Moysse exaltatum. IV, 1378. X, 1138. Christus petra, manna, columna, tabernaculum, etc. VIII, 569, 579. Christus in Angelo lactante cum Jacob. IV, 506, 1936; V, 682. Christus in Moysse. V, 756. Christi figura Josue. VIII, 328. Christus et Ecclesia in ipsis Iudicum et Regum temporibus figurantur. VIII, 271. Christi nomen et Ecclesiam ita exhibent presentia tempora, sicut praeterita nuntiavit. VIII, 275. Christus in Samone. V, 1640. Christus in Iechonia adumbratus. V, 344. Christus in agno, tauri, hirco. V, 433. Christi crucifixi in similitudine carnis peccati, figura in serpente iereo exaltato. V, 1342. Christus sic in valamento Legis latet, ut in bardo medulla sub palea. V, 725. Christus per Lazarum significatus. III, 1352.

Christum ante carnem susceptam, fuisse visibilem, quidam existimant. VII, 508. Et apparuisse Abraham. VII, 508. Christus apparuit Abraham in persona Angeli. III, 865. Christi incarnatio, non incongrue creditur quibusdam fuisse revelata in gentibus. VII, 609. Christus tamquam Dominus Deus loquitur in prophetis libris, et tamen Christus apparet. VII, 708.

Christum nihil aliud quam hominem fuisse, quamvis excellentissime sapientiae, pagani dicebant. I, 635; III, 1018, 1069, 1071. Ringebant editos esse ab eo libros de magicis. III, 1049. Eoque inscriptos Petro et Paulo. III, 1049. Christum suas sententias de Platonis libris didicisse quidam dicere ausi sunt. III, 56. Christum non vere, sed putative passum asseverabat Marcus haereticus. VIII, 28. Cerdon. VIII, 28. Christum neque natum ex femina, neque habuisse carnem docebat Cerdon. VIII, 29. Deum annuntiatum in veteri Testamento, Deum Legis ac Prophetarum non esse patrem Christi, docebat Cerdon. VIII, 29. Docebat Marcionites. III, 1711. Christum hominem tantum dicebant Cerinthiani. VIII, 27. Ebionaei. VIII, 27. Photinus. II, 439. Christum colubum esse arbitrabatur Ophitae. VIII, 28, 29. Christum, Sem filium putari a Sethianis quidam dicunt. VIII, 29. De Christi incarnatione errores Manichaeorum, Photinianorum, et Apollinaristarum. X, 1033, 1034. Christum tantum hominem Photiniani, tantum Deum Manichaei volunt. V, 229. Christum alii tantummodo Deum fuisse dixerunt, alii hominem tantum; fides utrumque confitetur. III, 1035.

Christum serpentem (paradisi) dicunt Manichaei. VIII, 37, 38. Christum non solum in caelo ac stellis, sed etiam in terra atque in omnibus quae nascuntur in ea, confluxum, colligatum et concretum Manichaei dicebant. VIII, 211, 212, 379. Christo in rebus omnibus colligato quomodo subveniri posse putabant Manichaei. VIII, 211, 212. Christum primum quem sibi fingebant hominis filium dicebant. VIII, 211. Eumque esse solum istum visibilem. III, 1032; V, 36. Christum nullam carnem habuisse error Manichaeorum. X, 1585. De carne Christi quid Manichaei et Pelagiani, quidve catholici contra eos credant. X, 1385. Christum Manichaei non verum, sed phantasticum, colentes. V, 25. Christum corpus habuisse vulnerabile et mortale negant Manichaei. VIII, 304. Christum ex utero natum credere indignum putabant. VIII, 178, 213, 217. Christum non habuisse matrem conatur asserere. IV, 139. Christum speciem carnis, mortem crucis, vulnera passionis, cicatrices resurrectionis mentium esse subdebant. VIII, 57, 58, 179, 235, 238, 217, 256, 269, 506, 521, 322, 483, 487, 488, 489, 491, 495, 538, 590. Christum non habuisse cornem, et in corpore suo non resurrexisse, multi dixerunt. IV, 871.

Christum non semper fuisse, sed initium ejus, ex quo de Maria natus est, asseverant Pauliniani; nec eum aliquid amplius quam hominem. VIII, 54. Christum creaturam introducunt Origeniani. VIII, 55. De Christo quid senserint Ariani. VIII, 689, 691, 696, 697. Christum non secundum formam Dei, sed secundum formam hominis, de humana carne contagio passum esse dicebant Ariani. VIII, 725. Christum, Deum omnes apostoli dicebant. VIII, 721. Christum eundem ipsam esse et patrem et filium et spiritum sanctum voluit Nestoriani. VIII, 52. Sabelliani et Modaliani. VIII, 44. Christum esse medium Trinitatis dicebat retilianus. IX, 372. Christum in carne venisse negant Prochianistae. VIII, 41, 42. Christum in carne venisse negant omnes haeretici. V, 989. Negant et omnes sancti catholici. V, 202. Quare commendamus agnitionem corporis Christi formatione deo, et putandum esse factum esse, quomodo illud quod spirans tactus apparuit in columba. VI, 502.

Christum prius animam carnem suscepisse docent Ariani et Apollinaristae. VIII, 59, 60, 696, 697, 698. Cerdon haereticus in Christo Verbum locum animae esse, ad hoc membris humanae credidit. II, 835. Veritas est, quae Verbum Dei illi pro mente, pro intellectu, pro ratione fuisse dice-

ret. V, 1124. Christum non assumptis animam rationalem dogmatizant Apollinaristae. III, 1757; VII, 404. In Christo Verbum locum animae fuisse sentiebant Apollinaristae. III, 748; VIII, 40. Christum animam tantum, sine mente humanam habuisse dicebant Apollinaristae. IV, 217. Quidam ex illa haeresi propugnati dixerunt eum carnis etiam ipsa animae. IV, 218, 1084. Christo jam nato animam rationalem accessisse, temerarium est dicere. II, 532. Christus unde animam acceperit. III, 422. Christi anima non est ex traduce. III, 422. Et latenter ipsi Traducarii. III, 424. Christus secundum aliquos. Sap. vii dicit *Servicus sum animam hominum*. III, 415. Id examinatur. III, 421. De anima Christi difficillima quaestio est. VIII, 784.

Christi carnem non fuisse susceptam de carne Mariae, et Verbi aliquid in carnem fuisse conversum docent Apollinaristae. VIII, 40. Christum spirituale corpus secum attulisse, nihilque de Maria adsumpsisse, sed per illam tamquam per rivum aut fistulam transisse docebat Valentinus. VIII, 28. Christum non carnem deposuisse de coelo, sed ex elementis mundi accepisse docebat Apelles, eamque mundo reddidisse, cum sine carne resurgens ascendit in caelum. VIII, 30. Quid de carne Christi sentirent Priscillianistae. VIII, 608. Christum non resurrexisse, sed resurrecturum dicunt Ebionaei. VIII, 27. In Christo humanam formam in divinam substantiam esse commutandam, quidam censuerunt. VIII, 708. Christum in carne contempsit Porphyrius. VII, 501. Quid de Christo sentiant Pelagiani. X, 609. Haereticorum error de Christo tribus generibus terminatur. III, 1552, 1606. De Christo quid credendum. X, 1034. Christus quid erat ante incarnationem. V, 1095.

Christi duplex adventus. IV, 417, 1235; V, 202. Christi adventus in mundum, ratione carnis intelligendus. V, 939. Christum ut hominem tota Trinitas fecit. VI, 231. Christi incarnatio opus est totius Trinitatis. V, 1096. Christus cur ad nos venit. V, 945; VI, 658. Praecipua causa adventus Christi, caritatis commendatio. VI, 514. Christo nulla fuit causa veniendi, nisi peccatores salvos facere. Tolle morbos, tolle vulnera, et nulla est medicinae causa. V, 945. Christus venit, ut salutem hominis procuraret. IV, 1089. Quia cecidit Adam, ideo descendit Christus. IV, 1398. Si tu, o homo, non dimitteres Deum, non fieret pro te Deus homo. IV, 512. Deus factus est homo, ut quoniam homo potes ad hominem, qui non posses ad Deum, per hominem venires ad Deum. IV, 1741. Christum de coelo ad terram non mensura nostra bona, sed peccata duxerunt. V, 944, 1074. Non liberaretur humanum genus, nisi sermo Dei diglaretur esse humanus. V, 939. Si ille non esset homo, non liberaretur homo. IV, 766. Christus non quaereret quam fecerat, nisi foret ipse quod fecerat. III, 1622. Christus factus est homo, ne periret homo. V, 174. Nisi venisset filius hominis, periret homo. V, 295. De Christi in carne ad nos adventu patet. I, 701, 746.

Christus naturam humanam assumpsit, ut doceret id esse homini salutem, quod ab omni creatura intellectuali colendum est. III, 170. Sub modo beneficentius generi humano consultum est, quam cum ipsa sapientia Dei totum hominem suscepit. III, 134. Christus factus est princeps mortalitatis nostrae, ut efficeretur participes divinitatis ipsius. IV, 1346, 1783. Christus venit hominibus magistrum et adiutorem. II, 521. Christus nobis per mortale corpus apparuit, quia nos humilitate filii Dei sanari oportebat. II, 936. Quantum locum habeat homo in operibus Dei, videt ex Fili Dei incarnatione. VI, 297. Christus carnem suscepit, ne homo carnalibus inhaereret. II, 1057. Homo factus est, ut nos deos faceret. V, 1012. Nostram naturam suscepit, ut de ipsa quam deceperat, diabolus vinceretur. VI, 391.

Christi generatio et nativitas duplex, utraque mirabilis. V, 200, 773, 1067, 1015, 1017, 1019, 1073, 1085, 1089, 1091, 1095, 1075. Christus quomodo incarnatus. V, 1061. Christi incarnatio quam miranda. V, 1011. Est ineffabilis. VI, 248. Forma servi accessit, non forma Dei decessit. V, 390. Verbum non recessit a Patre. V, 1097. Christus hic erat per divinam maiestatem, venit per humanam infirmitatem. V, 940. Christi missio, ejus exiitio. III, 1615. Christus exiitavit se ad homines, ostendens quod erat, et demonstrans quod Deum erat. V, 1023. Christus venit latendo, venit apparendo, manet regendo. III, 1815. Homo in Christo non sic susceptus est a sapientia Dei, quomodo et alii homines ab ea sapientes fiunt. VI, 504. Homo sic susceptus est a Verbo, ut simul cum eo Deus fieret. IV, 75. Christus sic homo factus est, ut non destituerit esse Deus. III, 1621; V, 999, 1205, 1205. Ipse homo Christus tamquam ita fuit homo, ut non esset negatus Dei filius, propter unigenitum Verbum. X, 1133. Christus, Deus de Deo, lumen de lumine. III, 1635. Christus, Deus filius Dei, cui datus sit. V, 774. Filius Dei qualem Deo. V, 691. Verbum Dei unigenitum. V, 1061, 1068.

quomodo Dei Patris unicus. V, 769. Christus secundum formam Dei est invisibilis; erinde ac Deus Pater. IV, 1789.

Christus verus et verax Filius Dei et hominis. VIII, 211, 216, 222. Christus et Dei Filius semper natura, et hominis filius qui ex tempore assumptus est, gratia. VIII, 688, 702. Christus Filius Dei natura, non gratia; verus, non adoptatus. V, 990. Christus nusquam scri, turarum dicitur Filius Dei adoptione. VIII, 581. ne elluntur qui dicunt, qui filius est hominis, factus est Filius Dei; qui vero Filius est Dei, non est factus filius hominis. V, 999.

Christus verbum et homo. III, 1737. Deus et homo. IV, 578, V, 229, 196, 547, 573, 683, 1149, 1279, 1398, 1493. Christus est deus, anima rationalis, et caro. III, 1836; IV, 1084; VIII, 690. Sicut unus homo, anima et caro; ita unus Christus, deus et homo. V, 940, 997. Christus non semi-deus quasi parte Dei, deus, et parte hominis, homo; sed totus deus et totus homo. V, 1332. Verus deus et verus homo. VI, 300, 439; VIII, 211. Christus deus latens in carne. V, 1330. Deus et homo non duo sed unus est Christus. III, 1737, 1739, 1836; X, 144. In Christo gemina substantia, divina et humana, utrumque non duo, sed unus est Christus. III, 1836; V, 727.

Christus in unitatem personæ suæ accepit visibilem hominis formam. VIII, 736, 737. Deus non pars personæ Christi. VIII, 765. In unitate personæ ita Christus coagulavit Dei hominisque naturam, ut et solita sublimaret insolitum, et insolita solitis temperaret. II, 519. Idem deus qui homo, non confusione naturæ, sed unitate personæ. V, 999. Christus deus simul et homo in unitate personæ. VI, 249. Unam facit Dominus cum servo personam. V, 436. Unica in Christo persona. II, 543; III, 1353, 1617, 1817; V, 568; VIII, 686; X, 1034. Non duo Christi sunt, nec duo Filii Dei. V, 1341. Christus filius hominis erat in cælo, etiam quando in terra loquebatur. III, 1617; V, 436, 1340. Christus ob personæ unitatem, et in cælo manebat et ambulabat in terra. X, 144. In Christo sunt duæ substantiæ, deus et homo; sed una persona, ut Trinitas maneant, non accedente homine quaternitas fiat. V, 728, 999, 1203. In Christo distinguenda forma servi, non separanda aut alienanda, et in aliam personam constituenda. V, 309. In Christo propter unitatem personæ quælibet natura vocabulum alteri impertit, et divina humanæ et humana divinæ. VIII, 237. Dicitur de cælo descendisse filius hominis, et crucifixus Filius Dei. VIII, 789, 790. De eodem Christo prædicantur diversa, ob diversas naturas hypostaseos. VIII, 840.

Christus geminæ gigas substantiæ, secundum quid obediens, secundum quid æqualis Deo. VIII, 689. Christus patre minor et æqualis. VI, 250. Christus et unigenitus et primogenitus quomodo. VIII, 581, 583. Christum non secundum susceptionem hominis, sed secundum divinitatis excellentiam primogenitum intelligi volebant Manichæi. VIII, 473, 382. Christus propter formam Dei, dicitur principium, primogenitus, dominus gloriæ; propter formam servi, sponsus procedens de thalamo, caput corporis Ecclesiæ, etc. VIII, 835. Christo ut homini deus et Pater est et Dominus. VIII, 691. Ipsi deus pater formæ Dei, dominus formæ servi. IV, 1785. In Christo plenitudo divinitatis corporaliter, quomodo. II, 846; III, 459. Quo discrimine habet divinitas in Christo, et in membris ejus. II, 816. In Christo nec divinitas in creaturam, nec creatura in divinitatem mutata est. VIII, 829. Christum dei Filium eundem esse filium hominis incarnatione. V, 1000. Quomodo Christum filium hominis credere debemus. VIII, 223.

Christus ut homo ejus est natura, cuius et nos. V, 941. Christus eo ipse quo factus est filius hominis, qui distat a nobis. V, 680. Christus accessit ad id quod non erat, non amisit quod erat. V, 680, 683. Christi participatio in inferiori nostra, et participatio nostra in illius superiora, dissimilis. X, 174. Aliud in Christo stabile, aliud transitorium. IV, 1449. Priora Christi, ejus divinitas; posteriora, humanitas. IV, 1609. Christus unigenitus Dei non de nihilo factus. X, 1481. Christus quomodo Creator, quomodo creatus. II, 835. Christus immutabilis quantum ad Verbum. V, 689. Filius Dei non est mutatus per incarnationem. V, 103, 368. Christus sine sui mutatione homo factus. VI, 339, 343. Christus ideo est nostra firmitas, quia eum nostra non mutavit infirmitas. V, 166.

Christus perfectus homo. II, 835. Christus suscepit plenum hominem. V, 436. Totum hominem. V, 1124; VI, 186, 302, 355; VII, 505. Per spiritum, animam; et per animam, corpus suscepit. VI, 300. Christus habuit animam. VI, 302; et mentem hominis. VI, 301. Neque Christus aut non habuit animam, aut non habuit rationalem. II, 542. Christus si solam suscepisset animam, membra ejus non essent nisi animæ nostræ. V, 878. An anima ejus ex Adamo propagata, an creata. II, 717. *v. supra.* Christi anima non obnoxia peccato originis. II, 866.

Christi caro vehiculum quo processit ad nos et levavit ad Patrem. V, 675. Item vestis est jumentum, templum. V, 673. Christi vera caro, et ex Maria suscepta. V, 1619. Christi caro vera, quia non caro peccati, sed similitudo carnis peccati. V, 844. Christum negantes verum corpus habuisse, sed oculis visum esse quod non erat, refelluntur. V, 477. Christum habere veram carnem, contra Manichæos et Priscillianistas. V, 1122, 1123. Propter Verbum, Patri cara est Verbi caro. III, 1923. Christus habuit verum corpus. VI, 14, 300. Christi caro, vulnera, et cicatrices veræ. VIII, 250, 251, 340. Omnes conditionis humanæ affectus non simulavit, sed plane exhibuit; non conditionis necessitate, sed magisterii voluntate. VIII, 484. Imbecillitatem nostram suscepit Filius Dei. VI, 236. Christus humanæ infirmitatis affectus, sicut ipsam carnem ac mortem carnis, non conditionis necessitate, sed miserationis voluntate suscepit. IV, 1111, 1203; VI, 94, 95; VII, 414. Christi infirmitas fuit ex potestate. VII, 415. Christus esuriebat, et sitiebat, quia dignabatur, non quia cogebatur. V, 968. Somnus, cibus, et affectus humani, in Christo naturam humanam probant assumptam, non consumptam. II, 519. Christus communicavit nobiscum mala nostra, nobis daturus bona sua. V, 680. Contra Apollinaristas ostenditur habuisse Christum omnia hominis, præter peccatum. IV, 218.

Christi conceptio non habet exemplum. II, 707. Christus natus est de spiritu sancto, non ut de Patre, sed de Maria ut de matre. VI, 251. Christus sine concupiscentia conceptus. II, 844; III, 422. Christum non concupiscentia, sed gratia mater concepit. V, 823. Christi caro de nostra massa, non ex nodo concupiscentiæ hominis et femine. V, 928. Christus factus ex muliere, nullo interveniente concubitu. III, 403. Fide matris conceptus. VI, 249. Christus virgo non carnaliter concupiscendo, sed spiritualiter credendo concepit. IV, 826. Quomodo in utero matris fuit et in cælis. VI, 27. Christus in hunc mundum ad nuptias venit. III, 1452. Christi nuptiæ ad quas Judæi et gentiles invitari. V, 559, 1662. Christus natus est mortalis, ut mortem auferret. V, 1113. Mortalitem suscepit, ut daret immortalitatem. V, 683. Christus venit in carne, carnis vitia mundaturus. V, 1019. Christus induit se morte in virginitate matris, induit se vita in æqualitate patris. IV, 1942. Christus venit suscipere mortem nostram, promittere vitam suam. IV, 1942. Ad hoc venit, ut mortem crucis subiret. IV, 837. De nostro mortuus, de suo mori non potuit. V, 710. Sacerdos noster a nobis accepit quod pro nobis offerret. IV, 1701. Accepit ex te, unde moreretur pro te. IV, 1942. Accepit mortem de nostro, ut nobis daret vitam de suo. V, 688, 1110. Quia passurus venit, occultus venit. IV, 867. Christus venit non facere quod peccatores, sed pati quod peccatores. IV, 1198. Venit Christus, ut resurgant animæ ab iniquitate, corpora a corruptione. III, 1886. Christus ad hoc venit, ut crederes Deo. IV, 1898. Et ut post vitam fidei, conferret vitam æternam. III, 1727. In Christi carne poena sine culpa, ut et culpa sanaretur et poena. V, 1374. Christus suscipiendo poenam, et non culpam, et culpam delevit et poenam. V, 934, 1343.

Christus suscepit iniquitatem nostram, sed ferendam et sanandam, non autem habendam. V, 1331. Carnem assumpsit, non iniquitatem carnis; assumpsit carnem mundam, mundatricem. IV, 1830. Carnem assumpsit de utero Virginis, ut mundam offerret pro immundis. IV, 1953. Christus de Virginis corpore non suscepit quod sanaret, sed unde sanaret. V, 1341.

Christi caro per psalterium et citharam significatur. IV, 672. Christi caro cilicium appellatur, propter similitudinem carnis peccati. IV, 535. Christi caro, saccus. IV, 852, 1854. Lucerna sapientiæ dicitur. IV, 1793. Christi caro, tabernaculum, et sponsa Verbi. IV, 1163.

Christum a peccatis non liberum fuisse, Juliani calumnia contra Catholicos. X, 564, 559. In Christo natura humana sine peccato propter unionem. VIII, 688. Christus de humana carne contagia nulla passus est. VIII, 729, 744. Christus sic ad terrena contagia descendit, ut nullum haberet peccatum, etiam ex Arrianorum confessione. VIII, 761. Christus sine peccato conceptus, ut solveret peccatum. V, 817. Sine peccato natus, quia sine libidine conceptus. V, 442, 785, 823, 852. Christi nullum peccatum, nec originis nec propriæ iniquitatis. V, 824, 928. Christus peccatum originale non traxit. X, 1355. Christus solus sine peccato originali. X, 1416. Quomodo fuerit alienus a peccato originis. IV, 391. Christus solus sine peccato natus. X, 142, 253, 1085. Solus potuit ita nasci, ut ei non opus esset renasci. VI, 235. Christus solus sine peccato in hac vita. III, 733, 867, 1696, 1697, 1847; X, 184. Quare. X, 815. Christus peccatum etiam major fecisset, si parvulus habuisset. X, 815. In Christo natura humana inpeccabilis, X, 951.

Christi carnem ceterorum carni coequare, blasphemia est. X, 1375. Coequant pelagiani. X, 1418, 1429. Christi carnem ceterorumque nascentium ejusdem putat Iulianus esse puritatis. X, 815. Christo libidinem conatur Iulianus inferre. X, 1371, 1375. Christi nativitas de carne in quo nostrae similis et dissimilis. X, 174. Christi caro non a natura atque substantia carnis nostrae, sed a vili communione distinguitur. X, 1587, 1588, 1608. Christus non sumpsit carnem peccati, quamvis de matris carne peccati. X, 174. Christus quia non de carnis concupiscentia natus, non habuit carnem peccati. X, 1590. Veritas membrorum in Christo, non cupiditas peccatorum. X, 1570. Christus in carnem suam peccatum non transtulit, sed mortem. X, 145. Christus mortalitatem de matris mortalitate traxit, non vero peccatum. X, 814. Christi caro senescendo, ad mortem etiam ventura fuisse videtur. X, 180.

Christus non habuit cupiditatem vitiorum. X, 1566, 1569. Christus concupiscentiam non habuit, ac per hoc peccatum sicut non fecit, ita nec concupivit. X, 1590. Christus non per concupiscentiam natus nulla concupivit illicita. X, 1573, 1574. Christus non ideo debuit habere concupiscentiam, quia se imitandum proposuit. X, 1538, 1590. Exempli ratio nem non tolli in Christo, etiamsi non habuerit concupiscentiam communem nobiscum. X, 815. Concupiscentiam carnis Christus si habuisset, non eam sanasset in nobis. X, 816. Qui in Christo negant concupiscentiam, non propterea conveniunt cum Apollinaristis. X, 814. Christus solus concupiscentiam non habuit. X, 562. In Christo concupiscentiam diabolus non invenit. X, 1341, 1366, 1384, 1387. In carnem Christi cur non transtulit concupiscentia. X, 814. Carnis sensus in Christo fuerat, non concupiscentia. X, 1367.

Christi caro non caro peccati erat, quae non de carnali delectatione nata erat. VI, 64. Christi corpus non caro peccati, sed similitudo carnis peccati. III, 422; V, 179, 744, 814. Christus solus habuit similitudinem carnis peccati, quae non esset caro peccati. X, 1384, 1385. Christi caro quomodo in similitudinem carnis peccati. VIII, 297; X, 815. Similitudo carnis peccati, in qua Christus venit ad nos, dicta est peccatum. VIII, 744. Christus sine peccato, factus tamen peccatum. VI, 232. Quo sensu. V, 825, 845; X, 599. Quomodo appellatus peccatum. X, 403. Quomodo peccata et delicta habere dicitur, qui peccatum non fecit. IV, 172, 400; V, 1607. Christus fuit delictorum susceptor, non commissor. IV, 849. Delicta nostra sua delicta fecit, ut iustitiam suam nostram iustitiam faceret. IV, 172. Christus solus in hominibus verum dicere potuit homo Deus: si invenistis in me peccatum, dicite. IV, 590. In Christo integritas sine peccato, redditio sine debito, flagellum sine merito. IV, 465. Non solverat a vinculis nisi liber a vinculis. IV, 1830. Christus quomodo missus ut de peccato daminaret peccatum. V, 745, 823. Per solum Christum diluitur originale peccatum. VI, 235. Et alia originali peccato addita. VI, 236. Quod Christus ut homo aliquid sit amplius quam ceteri homines. IV, 217.

Christi humana natura non ante esse coepit, quam a Dei Filio susciperetur. VI, 232. 301. In Christo homo qui assumptus est, non prius creatus ut post assumeretur, sed in ipsa assumptione creatus est. VIII, 688. Christus non fuit prius Filius hominis et postea Filius Dei, sed in ipsa susceptione factus est. V, 941. Christus Dei filius suscepit totum hominem non antea se promerentem, sed omnino gratis. V, 941. Pelagiana haeresis eo ducit, ut putetur Christus voluntatis suae virtute meruisse, ut a Verbo Dei susciperetur. X, 1586. Christus praeclarissimum praedestinationis lumen. X, 982. Summum gratiae exemplum. VII, 508.

Christus praedestinatus. III, 1907; X, 982. Quisquis Dei Filium praedestinatum negat, hunc eundem Filium hominis negat. III, 1907. Quod in unitatem personae unigeniti assumptus est homo, gratiae est, non naturae. III, 1828. Ad personam unigeniti Filii Dei per gratiam pertinet natura humana. III, 1844. Christus ut susciperetur non meruit. VI, 250. Non ex meritis, sed ex gratia homo Christus est ab initio suo Dei Filius. X, 1157, 1158. Ex Pelagiano dogmate quae sequatur impietas contra gratiam Christo propriam. X, 1157. Christo gratia quodam modo fuit naturalis. VI, 252. Per eam factum est ut nullum posset habere peccatum. VI, 250. Hanc gratiam insinuat modus, quo natus est Christus de Spiritu sancto. VI, 251, 252.

Christus ex Adami semine, non seminali ratione procreatus: in eo cum ceteris non peccavit. X, 1401. Christus an et quomodo in lumbis Abraham. III, 424. Christus ex carne Abraham non fervorem vulneris, sed materiam traxit medicamentis. III, 424. Si Christus in Abrahamo secundum animam fuisset, non potuisset non decimari. III, 425. Christus non decimatus in Abrahamo, quomodo. X, 1552.

Christus homo dominicus. VI, 26, 42. Christus homo coelestis. VI, 409. Etiam secundum carnem. X, 1502. Christi di-

vinitas opponitur homuli divinitati. VII, 757, 759. Christum Deum esse, et miracula et prophetiae in illo implete persuadent. VII, 757, 759. Christum Deum esse persuadet confessio constans martyrum. VII, 676, 758. *Not.* Christum esse Deum intellexit mulier, quae ab eo peccata sibi posse dimitti credidit. V, 599. Christi latentem divinitatem prodere, divina quae gessit. V, 760. Christus Deum se esse probat. III, 1812. Christus hoc agit dictis et factis, ut Deus et homo credatur. III, 1622. Christus nunquam a Verbo separatus. III, 1817. Nunquam desertus. IV, 79. Nec passionis humilitate a Verbo depositus. IV, 74. Anima Christi nunquam separata a Verbo. III, 1758. Christus dictus etiam sola caro, et sola anima. III, 1759, 1760, 1856. In Christo suscepta est et Ecclesia a Verbo. IV, 77.

Christus secundum quod Filius Dei non habet genus in terra. VIII, 259. Christi origo carnalis ex iustis et peccatoribus. III, 769. Christus de regna stirpe et de sacerdotali. III, 899 1072. Christus quomodo filius Abraham et David. V, 557. Christus Filius Dei et Filius David. VIII, 469, 469. Christus filius David. III, 1742. Filius est et Dominus David. V, 345. Christus se filium David non negat. V, 572. Christus tamquam ex utero genitus est a David. IV, 1459. Christum ex semine David esse secundum carnem, omnium librorum atque linguarum clamant auctoritates contra Manichaeos. VIII, 248, 249. Christus filius David merito appellaretur, etiam si Maria ex David nullam originem duceret. III, 1072. Questio Iudaeis facta de Christo. V, 572. De Christo quid credendum. V, 1073, 1149. Christus non se negat filium Ioseph. V, 342, 343. Generationes ab Abraham usque ad Christum. V, 357.

Christi generationem aliter Matthaeus, aliter Lucas recensuit, quare. VI, 49; VIII, 214. Christi progenitores alios Matthaeus, alios Lucas commemorando non mentitur. V, 350; VIII, 216. Christi generationes cur Matthaeus descendens numerat, Lucas ascendens. V, 351. Quare per Ioseph numerantur, non per Mariam. V, 342, 350; VIII, 476; X, 816. De quadragenario numero in generationibus Domini. V, 352. Christi generationes cur LXXVII numerat Lucas. V, 353. In Christi generatione cur recenseantur peccatores. VIII, 440. Christus quare de tribu Levi nasci nobilit. VI, 50.

Christi duae nativitates. III, 1488, 1648. Christus antequam nasceretur, et ante omnia tempora erat. IV, 1186, 1187. Non in forma Dei, sed in forma servi natus est ex femina. VIII, 217, 218. Cur nasci de femina voluit. V, 103, 334, 4007; VI, 141, 186. Christus voluntate natus, misericordia mortuus. IV, 1241. Christus sibi fecit matrem de qua nasceretur. IV, 958. Christi ex Virgine nativitas. VI, 643. Christus cur partum Virginis elegit. VIII, 440. Hominem Deum ex Virgine nasci decuit. VI, 174. Christus Virginis filius et Virginum sponsus. V, 1018; VI, 397. Nobilitas fuit nascentis in virginitate parentis, et nobilitas parentis in divinitate nascentis. V, 1629. Quare Christus ex Maria carnem sumere voluit. III, 403. Christus non ideo ex Maria virgine natus, quod aliter in vera carne existere non posset. VIII, 483, 488.

Christus natus est illaesa matris virginitate. V, 999, 1001, 1003, 1014, 1038, 1073. Incorrupta illius integritate. VI, 186, 240. Per clausa ostia natus est. V, 1074, 1157. In exitu Christi per virgineam inviolatae matris viscera, introitu per clausa ostia, tota ratio facti est potentia facientis. II, 519. Christus sine peccato natus, quia non per concupiscentiam natus. X, 1584, 1585. Christi nativitas carnalis ideo secundum Ambrosium expers delicti, quia non est de coniunctione sexus utriusque. X, 444, 1589. Christus solus ex solo utero genitus. IV, 1459. Christus in solitudine natus est, quia solus ex Virgine natus. IV, 1845. Christi nativitas prodigiis plena. VI, 663; VII, 514. Signa in Christi nativitate. VI, 645. Christus quo tempore natus. VII, 100, 603. Quo die, quo Consule natus est, constabat tempore Augustini. III, 1592. Quot anni a nativitate aut a resurrectione ejus numerabantur. II, 911. Christus hic diem habet natalem ut homo, non ut Deus. V, 1502. Christus natus est octavo Kalendas Januarias. III, 629; VIII, 894; IX, 572. Christus conceptus est et mortuus circa octavum Kal. Aprilis. III, 629; VIII, 804. Christus natus est quando dies jam incipiunt crescere, Joannes vero cum incipiunt minui: quo mysterio. IV, 1735. Christus ante Joannem factus, id est Joanni antepositus. V, 1678. Christi natalis diei cum opere Christi congruentia. V, 1000, 1007, 1013, 1013. Christi et Joannis natalis cur celebretur, non vero aliorum. V, 1301, 1313. Christus qui nascatur in nobis. V, 1659.

Christus cur post tam longa tempora venerit. X, 973, 974. Christus cur non ante venerit. III, 1638. Quare non in principio peccati hominis venit. VI, 28. Venit vero in juventute et in senectute mundi. I, 626; V, 504. Sexu aetate humani generis. VI, 55. Quare venit post datam Legem.

geta. V. 28. Christus tunc hominibus apparere voluit, et apud eos prædicari doctrinam suam, quando scribat, et ubi sciebat esse, qui in eam fuerant credituri. II, 314.

Christus cur infans natus est et imbecillis, cum ex pers esset peccati. X, 149. Christus Deus nostri causa natus. V, 108, 1020. Mira in Christo infante dissidentium attributorum convenientia. V, 997, 1001. In Christo infante nec ignorantia nec animi infirmitas. X, 180.

Christi patria, populus iudeorum. III, 1524, 1596. Et nos ipsi. III, 1536. Christus in iudæa natus, sed non in iudæa. IV, 1245. Christus conditus sion et nascens in sion. IV, 1816. Christus apus, in se iudeus et gentes non excolat. V, 1025. Quomodo Christus non receptus a suis. V, 1505. Christo nato omnis fidelium gradus attestatur. V, 1019, 1657, 1659. Christus natus magis manu carnis. V, 1665. Iudeis et gentibus. V, 1668. Christi per tentatio. IV, 495.

Christi præsepe secretitatem vultu peccatorum, et obliuionem eorum male conscientie genera. III, 881. Christus et parvus magnus est. IV, 1256. Magnitudo illius ante dies, ultra dies, sine die. IV, 1256. Christus miracula omnia fecit, etiam antequam natus homo. IV, 1130.

Christi paupertas summa. IV, 841. Christus pauper natus veluit. III, 696. Christus cur egenus lactas est. V, 243, 916, 1129, 1591. Christos implere venit pauperes, qui pauper effectus est. IV, 455. Dignatus est indigere, ut posset operis mercedem reddere. V, 1668. Christus egere voluit propter te, ut haberes tui seculares terrena quæ deest, et metiores vitam æternam. V, 91. Christi paupertas, diuine potestis sunt: quomodo infirmis, et sanis ipsius, et mortalitas, est fortitudo, sapientia et immortalitas nostra. IV, 451. Christus pauper et miles, quomodo. V, 115, 215, 685. Christi diuine quæ? IV, 844.

Christi humilitas in incarnatione commendata. IV, 302. Humilitas Christi. III, 1396, 1681, 1737. Christi humilitas explicari non potest, neque ejus diuinitas. III, 1402. Christus veritas propter humilitatem carnis, fortassis etiam propter Virginis partum. II, 585. Christi humiliatio non potuit nisi alia esse. IV, 1755. Christus in humiliavit semetipsum, et minor videri non potuerit. III, 1905. seponit diuinitatem, dum occultat quod suum erat, apparet quod acceperat. V, 488. Humilia quæ de Christo narrantur, ad carnem ejus pertinent; sublimia ad diuinitatem. III, 1662. Christi humiliatio misericordia est, non impotentia. IV, 1259. Effrauit se sumendo quod non erat, non perdendo quod erat. V, 575. In ea carnis parvus exiit, in qua resuscitatus per clausa ostia magnus intravit. V, 1074, 1157. Cur tanta humilitate ad nos venerit Christus. VII, 221. Propter magnum superbiam peccatum deus humilis venit: hæc causa, hoc peccatum magnum, iste ingens morbus, animarum omnipotentem medicum de coelo deduxit. IV, 163, 502. Christus incarnatus est, ut humilitatis viam doceret. V, 1521. Christus humilis via, Christus excelsus et deus, veritas et vita. V, 778. Christus humilis apparuit, ut cum egeremus. IV, 1259. Verbum dei parvis Angelorum lactescit incarnatione, ut ad parvulos perveniat. IV, 503, 1710. Christus idem Angelorum in coelis, et hominum in præsepio cibus. V, 1016. Christus creator Angelorum factus est homo, ut parvam Angelorum iocundam vel hominem. V, 1008. Cibus cui capiendum irvabili eramus, missus est carni, et Verbum in caro factum est, ut infantie nostræ lactesceret dei sapientia. I, 745, 1296. Christus nisi esset humilis, nec manducaretur nec biberetur. IV, 305. Humilitas, caro et crucifixio Christi, hæc est quod sufficit parvulis. IV, 1613. Christus humilitate altitudinem præcedere voluit. III, 1621. In Christum humilem qui non offendit, non humiliabit excelsum. III, 2000. Christus fuit, ut infirmitate præberet exemplum. III, 1622. Christus exemplum magnum humilitatis nobis præbuit. III, 1631. signum Christi est humilitas ejus: ut nullo steliæ esse in fronte fidelium signum suum, sed crucem suam. III, 1536. Christi humilitatem qui respuit, superbus est, et longe a sanitate. V, 687.

Christus non solum loquendo, sed etiam nascendo magister exstitit. VIII, 440. In se nosdiscere voluit quid in hac vita contemnendum, quid in altera sperandum esset. II, 545, 549, 550, 551. Christi ortu iustitia nobis allata. V, 1005, 1015.

Christi circumcisio die octavo facta, ut ejus resurrectionem significaret. II, 580. Prophetia de Christo non occidendo in infantia. III, 629, 652. Christus in Ægyptum peratus, factis jam loquebatur membris suis, ut persequentes se inimicos lacerent. V, 1034. Christi sapientiam in annis duodecim seniores mirabantur. III, 422. Christus ut esset parentibus subditus, non diuine maiestatis fuit, sed ætatis humanæ. VIII, 786, 787. Christi obedientia opposita inobedientiæ Adæ. VII, 423. Vita Christi compendio descripta. III, 455. Christus quare voluit baptizari. III, 1411, 1413, 1448; V, 1322; VI, 235; IX, 77, 182, 290. Cur baptizari

voluit, qui sordes non habuit. IV, 1164. suscepit commendanda medicamenta, non vulnera. V, 1535. Cur sacramenta veteris legis suscepit. V, 1548. Baptizatus est, ut congrueret peccatoribus. X, 1576. Et humilitatis viam doceret. V, 1521. dum baptizari voluit, humilitatem suam altius commendavit. II, 645. Cur non solus baptizatus a Joanne. IX, 238. Christum antequam fere XXX baptismum fuisse, auctoritate evangelicæ rethetur. III, 55. Quare Christus neminem baptizavit. IV, 1503. Christus baptizat omnes, quos ministri ejus baptizant. III, 1417.

Christus cur quadragesima diebus jejunavit. V, 1241. Cur esuricas non fecit panem de lapide. IV, 1164 sicut in nuptiis vinum de aqua. V, 695. Christi esuries et sitis, nostra bona opera et populorum fidem resuscitat. IV, 536, 756, 851. Christus cur se a diabolo tentari permisit. V, 685. Christus quando a satana tentari voluit, nos transfiguravit in se. IV, 724. Christi tentatio, nostra doctrina est. IV, 1149. Tentatus est, ut suos doceret resistere tentatori. V, 685. Christi tentatio tripartita est, propter tria vitiorum genera, voluptatem carnis, superbiam et curiositatem. IV, 116. Christi mysterium in veteri Testamento revelatum. V, 1577.

Christus in non bonis potius, sed mala perpassus. V, 153. Christus calcatus fuit. V, 608. Christus tentans Philippon. V, 29. Christum quidam potantes in aliquo mentium neque eventura esse que voluntas est impis. V, 478. Unde nata hæc opinio. V, 478. V. Filius Dei, Verbum. Christus in loco Joana VII a mendario vindictus. V, 757, 759, 711. Testimonium etiam de seipso quam verum sit. V, 713. Christus interpellatus ut fratri juberet hereditatem pariri, cur tacere remittit. V, 1592. Christus divisor hereditatis esse videtur, quod doceat. V, 606. Christus Jesus transiens interpellatur, et sanat. V, 545. Christum Jesum transire quid sit. V, 544, 547, 1551.

Christi miracula. VII, 609. Alia sunt et communia cum aliis: ut proprium ipsi nati nasci de Virgine, a mortuis resurgere, in celum ascendere. II, 522. Christum magicis artibus recessu que fecit, calumniantur infideles. V, 256, 447. Christi facta etiam aliquo significant, quasi verba. V, 486. Aliquid aliud quam quod ipse se ferebat. V, 502. Christi facta, quæ verba sunt. V, 582. Christus lectoris officio functus. X, 146.

Christi actionum quarumque secus. V, 1615. Christus in omnibus quæ fecit, nos a monent, quomodo in hac vivamus. V, 475. Quod agit Christus, venit ad nos; et quod agimus propter illum, redit ad nos. V, 1475. Quid fecerit Christus ut hominem laborantem sanaret. V, 513. Cur priusquam elegit iam eras et idiotas, non divites, non oratores, etc. V, 557. Christus totus et A, et omnis inquit, et nobis: sed nec ab eis, nec a nobis totus est visus. V, 660. Quomodo nos invicem adjuvent vise nostra. V, 669. Christos tribulum solvens, mortem indebitam se saluturum præsignabat. V, 845. Christus iudeos terrendo revocavit ad misericordiam erga mulierem in adulterio deprehensam. II, 657, 658. Christus cum se abscondit, infirmitas nostre consulit, non suæ potestati derogavit. III, 1774. Christus non mortuum flebat, sed mortem quam sibi homo peccando occurravit. V, 1558.

Christi in monte oratio. V, 475. Christus orat pro nobis, ut sacerdos noster; orat in nobis, ut caput nostrum; oratur a nobis, ut deus noster. IV, 1081. Christus ex quo homo, ex hoc et infirmus; ex quo infirmus, ex hoc et orans. IV, 216. Christus ut deus Verbum, non habet ad quem, aut quare orat. IV, 216, 537. Christus orat, et dat quod orat. V, 1035. oravit Christus pro omnibus quos credidit, sive tunc viventes, sive postea futuros. III, 4917, 1918. Ad hoc oravit, ut doceret orare; ad hoc passus est, ut doceret pati; ad hoc resurrexit, ut doceret sperare resurrectionem. IV, 665. Christi oratio, nostre est infirmitatis indicium. IV, 79. Discipulorum est edificatio. III, 1902.

Christus passurus Pascha celebravit ea vespere, qua incipiebat primus dies azymorum. II, 595. Christi pedes discipulorum lavantis, humilitas quanta. III, 1787. quotidie lavat Christus pedes nobis. III, 1789, 1790, 1794. Christus etiam ante mortem, carnem suam mutavit in quod voluit. V, 1618. Christi perturbatio, cum Judas exiturus esset, quid significat. III, 1799. Christus propinquante hora passionis, potestate turbatus est. III, 1797, 1799. Turbatus est, quia voluit. III, 1753. In illius potestate erat sic vel sic affici, vel non affici. III, 1753. Christus pro nobis turbatus est. III, 1798, 1799. Turbatus est, ne nos desperemus. V, 1399. Quantum bonum sperare debemus de participatione divinitatis Christi, cujus nos et perturbatio tranquillat et infirmitas firmat. III, 1798. In Christo turbatur nostra infirmitas. III, 1799. Christus in se transtulit membra sua, et eorum affectum suscepit. III, 1769, 1799. Christus cum tristis fuit, membra sua infirma in se figuravit. IV, 481, 1208, 1368; V, 193, 1598. Christus loquitur ut peccator,

sed in persona membrorum suorum. III, 423. Christi fuit tristitia vera, sed voluntate sicut in sa. caro, suscepta. IV, 1208. Christo unde tristitia causa. IV, 838. Christus mortuus ex eo quod nostrum habebat, non in se, sed in nobis pavebat. IV, 250. Humana voluntas in Christo mortem refugiens. V, 1513. Christus sanguinem sudans de toto corpore, quid significet. IV, 1817.

Christi traditio, et a Iuda, et a Deo. V, 1383. Quod Iudas vendidit, Iudaeus emit, Christianus acquisivit. V, 1474. Christus patienter utebatur proditore. III, 1786. Christi in Iudam proditorem patientia. IV, 73, 135. Christus Iudam proditorem deserens, figuratur per Davidem fugientem a facie filii Absalonis. IV, 72. Christus in Iudam sperasse dicitur, quia fideles aliqui in illum se erabant. IV, 451. Christus sensum tradidit. III, 1802. se tradi in Iudeis, ut faceret de nescientibus voluntatem suam. III, 1951. Auctor calicis passionis suae, ipse est qui bibit. III, 1952. Christus a patre, a se ipso, a Iuda traditus est. II, 324; III, 2052; IV, 795. Christi mortem inique voluerunt impii, Deus iuste permisit. IV, 743. Cur Christus percutienti maxillam, alteram non praebuit. III, 1934, 1953. Christus percutientem se punire noluit, ut nos pacem diceret. III, 1934, 1935.

Christi passio. VII, 583, 388, 591. Quidquid passus est homo, non potest dici non passus Deus. IV, 1711. Deus cruce fixus recte dicitur de Christo. II, 746. Cum sit totus Christus Verbum anima et caro, ad totum referuntur quod in sola anima tristis est, aut quod in solo homine crucifixus, aut quod in sola carne sepultus. V, 1062. Christus quando crucifixus est, defectus solis vere prodigiosus. II, 917. Christus recte dicitur mortuus, etsi divinitas eius non moriatur. IV, 455. Christus, quia latebant oves in vepribus, ideo ad eos inveniendos non pervenit, nisi spinis passionis coronatus. V, 334. Christi manus extensae in cruce, quid significant. IV, 753.

Christus ideo crucifixus, ne quis genus aliquod mortis, quod homines ignominiosissimum arbitrantur, horreret. VI, 187. Ideo crucifixus, ut in cruce ostenderet veteris hominis nostri occisum. V, 1103. Christus cur in passione tacebat. IV, 407. Christus in crucis cathedra doceas regulam fletis. V, 1450. Insultationes sustinuit ad exemplum nostrum. IV, 353, 1452. In cruce docuit nos adversus linguas hominum esse patientes. IV, 351. Calumniae infidelium haereticorum, schismaticorum, demonum vincuntur, cum Christus crucifixus attenditur. IV, 1375. Christo insultantium cur nutabat caput. IV, 1339. Christi longanimitas in cruce. IV, 1956. Christus noluit descendere de cruce, quia patientiam docebat. III, 1397, 1673, IV, 462, 767, 882. In cruce distulit potentiam, publicavit misericordiam. III, 1863. *Vide Crux.* De cruce descendere differebat Christus, ut de sepulcro resurgeret. III, 1487. Christi fortitudo te creavit, infirmitas Christi te recreavit. III, 1312.

Christus quomodo factus peccatum et maledictum. VIII, 297, 744. Christus non meruit maledictum, licet in ligno penderet. VIII, 166. Tam non est contumelia Christi, cum Moyses eum dixit maledictum, quam non est laus Christi, cum Manichaei negant carnem habuisse mortalem. VIII, 298. Christus non merito iniquitatis, sed officio misericordiae suae passus est. VIII, 343. Christi passio non ex indigentia, sed ex misericordia. VIII, 342, 347. Christus et nasci potuit non satus, et pati non partus. VIII, 485, 486, 487, 488. Christi in passione caritas. VI, 658. Christi interfectio paratur ex eius sanguine medicamentum. V, 948, 998.

Christus speciosus, sed foedus factus propter foedam spoliis, ut eam faceret pulchram. V, 582. Christus orat pro crucifixoribus suis. V, 196, 324. De Christi deformitate processit decor Ecclesiae. V, 259. Tanto carior et dulcior factus est spem, quanto magis deformis. V, 259. Ut animam pulchram faceret, foedus factus est. IV, 1558. Christus de ormis et speciosus. V, 181. Quomodo. V, 706. Christi deformitas pulchritudo nostra est. V, 181. Christus etiam in cruce decorem habuit. IV, 495. Christus his foedus apparuit, a quibus passus est. IV, 1681. Foeda species crucifixi parturit pulchritudinem resurrectionis. V, 1184. Christus propterea hic exhumatus atque crucifixus, ut doceret nos bono huius saeculi contemnere magis, quam diligere. II, 993. In Christo doluisse divinitatem cum caro eius in cruce ageretur, haeresis quidam dixit. VIII, 44. Christus ex persona membrorum dixit, *Deus meus, Deus meus, ut qui me dereliquisti?* II, 344, 356; IV, 567, 623, 695, 882. Et ex persona martyrum. II, 550. Christus saepe ex persona Ecclesiae loquitur. II, 545. Christus in sua passi ne orans infirmitatem nostram portabat. II, 545; IV, 172. Christus in passione clamans non eruitur. IV, 173. Christus derelinquens est non ad insipientiam vobis, sed ut salvemus. II, 550. Christus in Ecclesia, et Ecclesia in Christo patet. II, 545.

Christi latus apertum, ut omnes per illud intrent. VI

704. Christus janua, apertum est ostium, quando latus ejus perforatum. V, 1413. Inde aqua sanguisque profudit: in uno mundatio tua, in altero redemptio tua. V, 1413. Christi coenae Ecclesia, de latere in cruce dormientis formata. IV, 1324, 1381, 1672, 1684, 1783. Christi aperto latere effusus est sacculus pretii nostri. V, 1454, 1473. Christi latus lancea perforatum est, et manavit pretium nostrum. V, 1064. Sanguis Christi si non funderetur, orbis terrarum non redimeretur. V, 683. Christus sanguine suo delevit omne peccatum. V, 824. Fecit nobis collyrium de sanguine suo. V, 753. Sanguis et aqua exiens de latere Christi, gemina Ecclesiae sacramenta. IV, 451, 1783; VI, 689, 696. Cum botrus ille pressus est, manavit illud unde calix inebrians quam precarius est. IV, 649. Christi sanguis in terra, magnam vocem habet. VIII, 259.

Christi mors voluntaria. VII, 520. Spontanea. VIII, 898. Christus passus et mortuus potestate et voluntate, non necessitate. IV, 1104; V, 1085; X, 256. Et hoc est pretium nostrum, quo nos recte redimeret. X, 256. Per id quod homo erat, mortuus est Deus; et per id quod Deus erat, excitatus est homo. IV, 1711. Mors voluntate obedientiae a Christo suscepta. X, 180, 182. Si mortuus non fuisset, Christus esse non posset. V, 1121. Christus factus est pro nobis obediens. VIII, 781. In Christo aeternitas et simul mortis humilitas. III, 1773.

Christus Filius Dei in se ipso vita, quomodo mortuus sit. V, 710, 1064. Christus mortuus est, cum caro mortua est. III, 1817. Christi mortalitas unde. V, 1067. Mors illi dignatione, non conditione. V, 1110. Mortalitas carnis ex peccato hominis, etiam in Christo facta. VIII, 297. Christus mortalis non de sua substantia, sed de nostra; sic nos immortales non de nostra, sed de ipsius substantia. IV, 1906. Christi mors mortem occidit. III, 1490. Christus mortuus mortem occidit. V, 1114. Mortem suscipiendo Christus superavit. X, 198.

Christus mortuus est quando voluit. III, 1638, 1673, 1674, 1675, 1738. Et quia voluit. III, 304, 1674, 1738; V, 54. Christus passus est quod et quando voluit pati. III, 1473, 1744, 1770. Christus non debuit mori, nisi quando opportunum fuit. III, 1457. Sexta mundi aetate reformavit hominem, quem sexto die formaverat. IV, 1182. Hora Christi, tempus Christi, quomodo debet accipi. III, 1674. Tempus mortis Christi. VII, 612. Christum aetate XLVI annorum passum esse, nonnulli per errorem putarunt. III, 53. Concitantur Evangelistae super hora, qua Christus crucifixus est. IV, 763.

Christus ex eo quod mortuus sit, an recte inferatur hominem eum fuisse. VIII, 479, 482. In Christi morte quis ponit animam, et quam animam. III, 1737. Verbum in Christi morte animam non posuit. III, 1738. Nec anima Christi seipsa posuit. III, 1738. Caro ipsa Christi quomodo posuit animam. III, 1738. Quomodo Christus ipse posuit. III, 1739.

Christi in passione cum diabolo certamen. VI, 664. Christus, iustitiae veritate, non violentia potestatis diabolum vicit. VI, 255. Christus vulneratus diabolum vulneravit. IV, 1126. Christi morte quasi trophaeo suo diabolus victus est. V, 1209. Christus de cruce sua, in qua erat fixus, diabolum occidit: et inde rex noster. IV, 1982.

Christus mortem occidit, vinculum vinxit, captivitatem captivavit. IV, 1830. Si ille non occideretur, mors non moreretur. V, 1203. Ille solus potest dicere sine causa hic se passum. IV, 1936. Sustinendo sine culpa poenam, et culpam solvit et poenam. V, 734, 1131. Nisi indebitum solveret, nunquam nos a debito liberaret. V, 843. Ille potuit redimere, qui se non potuit vendere. IV, 1703. Christus perfectissima victima pro mundandis vitiis nostris. VIII, 901. Christus sacerdos, cum in mundo non inveniret mundum quod offerret, seipsum obtulit. IV, 1733.

Christi mors praedicta in Scripturis sacris. VII, 552, 553. Christi mors significata in benedictione Iudae. VII, 520. Proposita de Christo in cruce tollendo. III, 776. Christi mors per serpente in deserto exaltatum figurata. X, 143. Christi mortem veram fore quomodo a Moysse assertum. VIII, 297, 298, 299. Christi passio figurata per nuditatem Noe. VII, 478. Per vacanarium. III, 733. Christi passio, sacrificium vespertinum. IV, 1818. Passionis Christi figura, ovis hemelatio. VI, 338. Christus sacrificium sese obtulit pro omnibus sacrificiis. IV, 74. Christi passio prophetata in libro Sapientiae. VII, 534. De Christi passione agitur per totum Psal. LXXX. IV, 760. Christi passio praedicta in Psalmo dedicationis. V, 1473.

Christi passionis mysteria et partes explicantur. V, 1084. Christi passionis et resurrectionis sacramentum. V, 1104. Christi mors propter aliud, et propter aliud resurrectio. V, 1120. Christi passio, exaltatio eius. III, 1773. Christi passio, purgatio nostra est. III, 1787. Christi passio distinctio est bonorum spiritualium atque carnalium, tempora-

hum atque æternorum. III, 733. Passionis Christi fructus. VI, 644, 648, 650.

Christus mortem cur suscepit. X, 1181. Christus Filius Dei crucifixus et mortuus pro nobis. V, 1069, 1074, 1089. Christi sanguis pro nostra redemptione fusus. V, 1475, 1515. Christo nec mors, nec vita nobis debebatur. V, 1110. Christi mors indebita, liberavit obnoxios mori. VIII, 1027, 1028. Unde reatum mortem Christum accepit. III, 122. Quomodo peccato mortuus. X, 1241. Christi mors quam convenienter electa, ut in sanguine ipsius iustificemur. VIII, 1050. Christus moriendo pro impiis, etsi in tolerantia paucos, in causa tantum nullos potest habere consortes. X, 1215. Christus ideo solvere potuit merendo peccata, quia ei mortuus est, et non pro suo peccato. VII, 501.

Christi sanguine lotus orbis redemptus est. IV, 177, 179, 1236. Christus emit sibi fratres sanguine suo, probavit reprobatus, redemit venditus, honoravit injuriatus, vivificavit occisus. V, 935. Christus redemit omnes captivos. IV, 1697. Apostolica sententia est et vera, quia salvator omnium hominum Christus. V, 1522. Christi sanguine redemptus non perit. V, 1255. Totum emit, qui tantum pretium dedit. IV, 1254. Secundum Petrum pro his tantum videtur passus qui sequuntur ejus vestigia. V, 1596. Christus pro omnibus passus est. V, 1598. Sanguis Christi pro servis pretium est, pro sponsa ignis. IV, 1631. Christi sanguis sic in remissionem peccatorum omnium fusus est, ut ipsam etiam peccatum posset delere, quo fusus est. III, 1865. Mors Christi, remissionis peccati similitudo. VI, 258. Christum gratis mortuum esse sequitur ex heresi Pelagianæ. II, 168. Christus pro nobis mundum vicit, non armato milite, sed irrita cruce. IV, 760. Christus nobis quotidie immolatur ipsa recordatione beneficii salvatoris. IV, 966. Christus tunc pro uno quoque moritur, quando mors ejus in baptismo fit particeps. X, 828. Christi sanguis valenti salus, nolenti supplicium. V, 1518. Christus ut in amorem timor converteretur, occisus est. IV, 1167. Christus mori voluit, ne mortem timeremus istam, sed illam potius unde nos liberavit per istam. IV, 831. Christus non solum verbo, sed etiam exemplo abstulit omnem timorem Martyribus. IV, 836. postea quam Christus transiit per tribulationes, jam patet via illius transitu. IV, 720. Christus pati voluit, ut consolaretur patientes. IV, 1176. Christi passione felicitatem æternam querere docemur. II, 542, 548. Christi mors, pignus vite ejus nobis donata. V, 1498. In Christo per patientiam homo celum acquisivit, et Deus in homine creditibus profuit. IV, 121. Ille est quod fecit, quam quod promisit Christus; incredulus est quod mortuus est æternus, quam ut in æternum vivat mortalis. IV, 1912. Christus donavit impiis mortem suam, quid servat justis nisi vitam suam? IV, 1912. Venit Christus contemnendus et honorandus, confitendus et negandus, etc. III, 1660. morte Christi seminatum est semen ejus. IV, 455. In uno exiguo loco cecidit granum, sed multam fructum attulit. IV, 866, 1377. Christus infirmus prædicandus est nobis, ut ejus magis eligeremus opprobrium. IV, 823. Christus imitandus a nobis est, non in miraculorum potentia, sed in tolerantia passionum. IV, 1149. Christi passionum communicatio ex caritate. V, 925. Christi passiones imitandæ sunt Christiano, non delictis conquirendæ. V, 273. De morte Christi cur non erubescendum. V, 1278, 1279. Christi aspectus contra morsum serpentis metaphorice in heresim Pelagianam. X, 1138. In Christi mortis contemptum quomodo diaboli suos inducat. VIII, 900. Quare in Christi sepultura sit recordatio novi monumenti. VI, 187. Deus requiescens ab operibus suis die septimo, præsumere voluit diem quo erat Christus in sepultura quiescens. III, 303. Sola Christi caro jacet, et dico, Dominus noster: quia vestem autem, vestitum adoro. V, 1062.

Christus descendit ad inferos. II, 710, 711, 715. Quare. VII, 541. Christus in inferno fuit secundum animam. II, 855. Christus an descenderit ad locum poenitentium. II, 854. Christus descendit usque ad ea loca ubi peccatores cruciuntur. III, 481. Christus apud inferos subvertit quibusdam. V, 456. Quosdam a tormentis solvit. II, 854; III, 481. Christo ad inferos descendente, credidisse incredulos, et exinde omnes liberatos, quendam heresim existimat. VIII, 45. Quidam putant eos ab inferis solutos esse a Christo, qui non audierant Evangelium. II, 714. Alii poetas et Oratores quos falsos deos ridendos monstrant, alii Paganos vite laudabiles. II, 710. Quosdam ab inferis liberaverit, temerarium est deificare. III, 1697. Christus inferna penetrans, et inde mortis victor ascendens, magnum mortuus nuntium fecit. IV, 1113. Quomodo Christus tribus diebus et tribus noctibus fuit in corde terræ. III, 87.

Christi resurrectio. VI, 187; VII, 584, 587, 592. Christi resurrectionem imaginariam fuisse dicunt Manichæi. VIII, 488, 489. Christi resurrectionem non in longum differi oportebat. II, 548. Nec ejus carnem resurrectioni ulciscer-

vari. II, 534. Christus suscitavit se, et suscitavit eum pater. V, 1590. Ille pater resuscitatus est, ut homo; et ipse se resuscitavit ut Deus. IV, 152, 646, 1342. Christus potestate mortuus est, potestate resurrexit. V, 1599. Christus in cruce patientiam, in resurrectione ostendit clementiam. VI, 665. Corpus Christi tale resurrexisset, quale positum est in monumento. VI, 504. Christi resurrectio, proprium signum, quod in ipso solo fuit. IV, 794. Unus ille resurrexit, jam non mortuus. IV, 1672. Nemo ante Christum resurrexit in æternum. IV, 1642, 1701. Christus, totus jam Deus post resurrectionem, quid intelligatur. I, 622. Christum et per clausa ostia post resurrectionem intrasse, et per incorrupta matris membra nascente exisse fides credit. V, 1010. Utrumque negant hæretici. V, 1010. Christum a sepulcro a discipulis sublatum hæretici a, ut audas fama est. V, 261. Vanitas multum vendens vocatam vanitatem. V, 261. Quare hitecannia ejus et sudarium in monumento inventa sunt. VI, 60.

Christi resurrectio cur primo per feminas nuntiata viris. V, 266, 1108. Christus præter Magdal. nec. V, 1148, 1154. Difficilis in Christi verbis ad vagam denari. V, 1143, 1148, 1151, 1154. Christus ad discipulos intrat per clausa ostia. V, 1157. Ab eo discipuli spiritum se videre putantes, reprehenduntur. V, 1122, 1125. Claritas in Christi corpore cum resurrexit, ab oculis discipulorum abscondita visse potius, quam defuisse credenda est. VII, 781. Christus jungitur discipulis in via. V, 1118. Christus in fractione panis agnoscitur. V, 1111, 1127. Christus car corporis sui servavit cicatrices. V, 539, 645, 888, 1140; VI, 647. Cicatrices servavit in corpore, ut vnius dubitationis sanaret in corde. IV, 1134. Christus post resurrectionem cicatrices, non vulnera demonstravit dubitantibus. II, 372. Cicatrices illæ, quas Christus post resurrectionem demonstravit dubitantibus, non erant fictæ. II, 372. Christus quare passus est in conspectu omnium, non vero resurrexit in conspectu omnium. II, 548. Christus post resurrectionem quomodo agnitus et non agnitus sit. II, 645. Christus recte dici potest fixissimæ. V, 556. Fictione figurata, non fallaci. V, 558. Christum nec falli, nec mentiri posse acriter propugnatur. V, 757. Christus post resurrectionem conversatur cum discipulis suis, ut in fide confirmetur. V, 1212. Christus cur dies quadraginta agit cum discipulis post resurrectionem. V, 1211, 1216. Christus post resurrectionem cibum ac potum sumpsit. VII, 506. Christus post resurrectionem manducavit potestate et caritate, non necessitate. V, 659, 1350. Christus post resurrectionem, esuriendi et sitiendi egestatem non habebat. III, 1808. Christi resurrectio indicavit nihil perire naturæ hominis. III, 435. Christi morte resurrectionem justis præstare esse talem, qualis in fine nobis promittitur, quidam dixerunt. II, 711. Christi natiuitas et resurrectio, propria et singularia miracula ejus. VII, 514.

Christi mors et resurrectio in Abel et Seth figurata. VII, 461. Resurrectionis Christi signum confirmatio vocæ rufæ. III, 754. Christi resurrectionem prædixit Amos. VII, 584. Osee. VII, 584. Christi resurrectio clarificatio Patris et Filii. III, 1905. Christi corporis una mors et resurrectio, duplici nostræ morti, ac resurrectioni corporis et anime concinit ad salutem. VIII, 889, 890, 891. Christi crux, sepultura, resurrectio, vite Christianæ figura. VI, 257. Christi resurrectio spes nostræ resurrectionis est. IV, 1700. Christi resurrectio, nos circumcidit. II, 1634; V, 1105. Christi mors nobis ad non timendum, resurrectio ad sperandum. III, 422. Christus morte et resurrectione sua docuit, quid non timeres, quid sperares. IV, 609. Christus passione sua ostendit quid sustinere pro veritate, resurrectione quid sperare in æternitate oportet. VII, 612. Christus nascendo conciliavit caritatem moriendo et resurgendo exclusit timorem. VIII, 89. Fidem, spem et caritatem mittere debemus in resurrectionem Christi. III, 754. Christus vivit in eis qui adversus concupiscentias pugnant. X, 866. Christi resurrectionis fides, Christianos discernit. V, 1075, 1155. Hoc est vere Christum velle interficere, nomen resurrectionis ejus extinguere. IV, 694.

Christus cur post resurrectionem suam præsentiam suam mundo subdedit. X, 182. Christus absentavit se corpore, ut edificaretur fides. V, 1119. In absente carne, divinitas ipsius concitaretur. V, 1214. Christi humanitas, in qua humano affectu hærebant, oculis discipulorum auferri debuit. V, 1254. Christus ascendit, ne discipuli remanerent in carne. V, 1212. Cur spiritus sanctus non posset venire, nisi absente Christo. V, 1258. Christi resurrectio et ascensio. V, 1670. Christi due glorificationes. V, 1222. Christi clarificatio in resurrectione et in eadem ascensione cognoscitur. III, 595. Clarificatio de victoria Christi completa est resurrectione et ascensione. V, 1206.

Christi ascensus in caelum. VI, 187. Christum cum corpore ascendisse in caelum. V, 1210. Christus unus ascendit in caelum quomodo. III, 1488; V, 570, 789, 1341; X,

144. Christus quam multis necum ascendit. V. 1155. Christi resurrectio et cum corpore in caelum ascensio creditibus probatur. VII. 755. Et jam credita ostenditur. VII. 756. Christi ascensioni miracula multa attestata sunt. VII. 760. Christi ascensio grande salubreque miraculum. VII. 760. Christus descendit ad nos ex misericordia. VII. 760. Christus descendit ad nos ex misericordia, ascendit ad Patrem ex iustitia. V. 789. Christi Domini ascensio sic celebranda, ut cum ipso ascendamus. V. 1202. Resurrectio Domini et ascensio in caelum nosram diem fuleit. III. 24. In Christi clarificatione peccata dissolvuntur et abolentur. III. 391. Christus ascendit in caelum, ut caput de sublimioribus sub eunt membris in terra laborantibus. V. 932. Christo uniat qui vult ascendere in caelum. IV. 1650. Christus ascendens levat nos, ad quos cadentes descendit. IV. 205. Christi in passione et resurrectione transitus de hac vita mortali in aliam vitam immortalem commendatur. II. 205. Vespere Dominus in cruce, mane in resurrectione, meridie in ascensione. IV. 640. Christus pellicanus nascendo, nicticorax moriendo, passer resurgendo. IV. 1300. Christus quomodo vadit parare mansiones, quae iam erant in dono Patris. III. 1814. Christi in caelum ascendens novissima verba quanti fieri debeant. III. 2061. Christi verbo novissima a schismatibus contempta. V. 1222. Caput in caelum ascensurum, commendavit membra in terra, et discessit. III. 2069. Christi ascensionis prophetia. V. 1208. Vestigia pedum Christi in monte Olivae. III. 1735. Christi natiuitas, resurrectio, et ascensio, potentius fortasse opus est, quam mundus. II. 322.

Christum carnem ad dexteram Patris non tulisse, sed eam in sole potuisse perhibere selectum VIII. 41, 41. Torquent corpus posse esse in caelo non intelligebant gentes. VI. 188. Corpus ipsum Christi esse levatum in caelum. VI. 304. quomodo sit in caelo corpus Dominicum, supervacaneum est querere. VI. 188. Christus quomodo nunc credatur esse in caelo. II. 853. Christi corpus ita est in caelo, ut erat in terra quando ascendit in caelum. II. 942. Christi corpus non est obnoxium corruptioni. II. 943, 945.

Christi sessio ad dexteram Patris. V. 1075. Christus ut homo sedet ad dexteram Patris; ut Deus ubique totus est. VI. 658. Christi sessio ad dexteram Patris quomodo intelligenda. VI. 188, 304. Christus quatenus Deus, est ubique; quatenus homo, est in aliquo loco. II. 834, 836. Non aliquid non est Christus. III. 495. Christus ubique. V. 1541. Ubi que totus. V. 1264. simul ubique totus ut Deus. V. 1264. Christus qui mutavit locum, nec mutavit. V. 347. Christi triplex praesentia. V. 1002. Christus et hic et sursum est. V. 683, 685. Christus et similis Moysi et dissimilis ex Scriptura agnoscitur. VII. 325, 326.

Christus aliquid amplius praecipit, quam praecceptum est in veteri Testamento. VIII. 129, 130. Christus nec a suo Deo voluit quemquam Iudaeorum avertere, nec aliquid mandatum quae per Moysen data sunt, infregit. VI. 349, 350. Christus nihil egit, sed omnia suadendo et monendo. III. 153. quomodo id intelligendum. I. 604. Christus simul veritatem et doctor, mansuetudinem et liberator, iustitiam et cognitor. III. 1648, 1649. Christi doctrina non adverso reipublicae. II. 552, 553. Christi disciplina ventosam et turbidam cupiditatem rerum extra nosham potestatem constitutarum, pellit ex animo. II. 485.

Christus et nostra sapientia et nostra scientia. VIII. 1054. Christus qua ratione dicatur diem et horam iudicii nescire. VIII. 312.

Christus et exemplum et adiutorium nostrum. V. 608. Exemplum Angelis et hominibus sacrum est Christus. III. 1069. Christus singulare exemplum obedientiae. III. 525. Christi exemplum non sufficeret, nisi spiritus sanctus miteretur. III. 1864. Christus imitandus proponitur homini qui demonem imitatus fuerat. I. 1593. Christi imitatio. V. 784, 1447; VI. 26. Christum an imitari possimus. X. 1566. Christum quatenus imitemur. X. 1306. Non propter Christi excellentiam nos excusare debemus, ut non eum pro modo nostro studemus imitari. X. 1306. Perfectionis exemplum in Christo sic imitandum, ut nitamur atque optemus concupiscentias non habere. X. 1573. Christum sequi omnes debemus. V. 1505. Christus sequendus ego et qua via. V. 586. In quibus liceat Christum sequi praeter martirium. V. 1506. Christum sequendum variis gradus, quibus in illis se retro respicere. V. 588. Christum se secuturum qui prohibetur, cum reprobat. V. 602, 605. Alter a Christo vocatus. V. 605. Ab eo vocatus quidam pietate carnali differre volens, arguitur. V. 605. Tertius ab eo vocatus ad suos respiciens culpatur. V. 604. Christus ad remanentem, retro redeuntem, aberrantem VI. 681. Christum sequi, non praecedere debemus. IV. 449. Christum quasi praecedere vult, qui consilio suo vult vivere. IV. 628.

Christi jugum suave. II. 485. Christi jugum leve. II. 200. Christus rex et sacerdos. VI. 48. Christus rex et sacerdos in universo veteris instrumenti apparatus praenuntiatus.

VIII. 200, 370. Christi sacerdotium et regnum praenuntiatum in Samuele et Davide. VIII. 271. Christus rex luminum beatorum. VII. 579, 580. Christus rex angelorum et hominum. VI. 556. Christus quo titulo Rex Israel. III. 1766. Christus Dominus verissimus. IV. 1809. Christi sacerdotium figuravit Melchisedech. II. 769. Christus sacrificium et sacerdos. III. 1835; IV. 300, 1735. Auctor Epistolae ad Hebraeos Christi sacerdotium in Melchisedech figuratum indicat, et praepoint sacerdotio Levitico. X. 1582. Per Melchisedech, sacerdotium Christi a sacerdotio Levi discernitur. III. 425. Christus sacerdos quo Deum placamus. VII. 213. Christus et in homine et secundum hominem quem suscepit, sacerdos et sacrificium. VII. 293, 313. Christus victor et victima, sacerdos et sacrificium. I. 808. Christus sacerdos et victima sacrificium laudis implevit. VIII. 87. Christus solus princeps sacerdotum, qui non habuit necessitatem sacrificium offerre pro suis peccatis. X. 162. Christus in forma servi maluit sacrificium offerre quam sumere, ne cuiuslibet creaturae sacrificandum quisquam putaret. V. 1252; VII. 208. Christus ad dexteram Patris, sacerdos noster. IX. 59.

Christus quotidie in sacramento immolatur. II. 364. Christi corporis sacrificium, sacramentum fidelium. II. 565, 569. Christi sacrificium per totum orbem terrarum in Ecclesia offertur. VI. 49. Christus seipsum hominibus dat cibum per sacramentum corporis et sanguinis sui. III. 879. Ex alteri dispensatur victima sancta, quae deletum chirographum quod erat contrarium nobis. I. 778. Carnis et sanguinis perceptio necessaria, ut habeatur vita. X. 1208. Christi sanguis inebriat mentem, ut amorem obliviscat mundi. VI. 606. Christi corporis sacramentum a sapientium superbiorum cordibus longe est. II. 940. Christi sanguine accepto ab omnibus gentibus respondetur Amen. VIII. 250. Adorant tantum, et non saturantur de corpore et sanguine Christi, qui non imitantur. II. 567. Christi corpore et sanguine divites terre non saturantur. II. 567. Parvuli qui carnem Christi non manducaverunt, vitam aeternam non consequuntur, ex Iamoc. 783, 826. Christi sanguis figuratur veteribus sacrificiis. X. 809. Christi sacrificii erant imitare omnia sacrificia Legis et prophetarum. VI. 249. Christi sanguine novum Testamentum dedicatum est. X. 328. Habes Christum in praesenti per fidem, in praesenti per baptismatis sacramentum, in praesenti per altaris cibum et potum. III. 1765. Manducare corpus Domini et biberere eius sanguinem, hoc est manere in Deo. III. 1614, 1616, 1618. Credere in Christum est manducare panem vivum. III. 1601, 1607.

Christi corpus duplex. III. 82. Christus tribus modis dictus in scripturis. V. 1423, 1500. Modus primus quo praedicatur et Deus. V. 1423. Alius modus quo commendatur ut Deus et homo. V. 1425. Tertius modus quo intelligitur caput et corpus. V. 1424. Christus caput et corpus. V. 754, X. 144, 145. Totum quod annuntiat de Christo, caput et corpus est. IX. 592, 595. Christus et membra eius unus est Christus. III. 1438; V. 570, 733, 769, 1341, 1506. Christus sursum in se, et deorsum in se. V. 685, 685. Christus aliquando de capite, aliquando de toto corpore Ecclesiae dictus. VI. 79. Christus caput Ecclesiae. V. 265. Caput Ecclesiae, iustorum omnium et Angelorum. IV. 385, 740, 786, 1120. Ipsa caro Christi caput Ecclesiae est. IV. 1613. Adjuncta eius carni Ecclesia, si Christus totus caput et corpus. III. 1979. Christus et Ecclesia, caput et corpus, unus homo est, unus Christus. IV. 161, 252, 259, 435, 429, 642, 895, 805, 723, 750, 761, 866, 948, 1082, 1138, 1679, 1784, 1817, 1819, 1840. Christus totus cum membris suis est propter Ecclesiam. X. 1001. Christi substantia, populus ejus. VII. 544. Christi corpus, Ecclesia catholica sola est. II. 815. Humilitate non potestatem initio congregata. II. 757. Christus Ecclesiam auctoritate movet, et ratione armavit. R. 448. Christus totus in corpore et in capite. III. 1622. Christus in membris suis. III. 1622. Unde quanta gratia pertingamus ad Deum, ut ipse voluerit esse nobiscum unus, qui est cum Patre unus. IV. 1816. Christus aliter est unus cum Patre, aliter unus nobiscum. V. 780. Qui non designatus est assumere nos in se, nec designatus est transfigurare nos in se et loqui verbis nostris. IV. 250, 251. Nobiscum est in terra divinitate, hostitate, unitate; nos cum illo in caelo fide, spe, caritate. IV. 205, 1650. Christus in membris hic parturit et dolet. IV. 613. Christus capite in caelo residet, pedibus et corpore in terra laborat. IV. 1103, 1103, 1167, 1178, 1846. Christus loquitur de caelo, quando ejus membra calcantur in terra. III. 2060. Christus solet in se membrorum suorum transferre personam. VII. 552. Ex persona membrorum est, quod dicit se defecisse a sperando in Deum. IV. 847. Dignatur accipere in membris suis quae dona membra ejus accipiunt. IV. 829, 850. Christus totus hereditatem Patris accepturus est, undum accepit. V. 151. In Christo passi sumus; et patitur ipse in nobis; in illo resurreximus, et ipse resurgit

in nobis. IV, 719. Prophetia de Christo capite, membris ejus membris agitata. V, 1471. Nomen in persona membrorum suorum, quae in persona propria loquitur Christus apud Prophetas. IV, 79, 436. Christus semper oris, facie, caput Christiani. IX, 248, 249, 269, 374, 375, 382. Christiani creator et caput Christiani. IX, 372, 373. Christus ex nobis omnibus tanquam membris corpus sibi habet. VI, 712. Non solum Christiani, sed Christiani facti sumus. III, 1368.

Christi membra quomodo efficiuntur. V, 1341. Ad Christum non omnes transierunt, sed quibus auctoritate vocatus. VIII, 635. Non tenet quisque in corpus Christi, nisi carnislibus expectatus fuerit iudicatus. III, 1323. Christus ab eo non potest intelligi, qui per Apostolica et Prophetica libera, lactis alimenta contempserit. VIII, 279. Nemo fit membrum Christi, nisi aut baptizatus in Christo, aut morte pro Christo. X, 489. Quibus pertinet ad corpus mysticum Christi, et qui non pertinent. II, 830. Venire ad Christum, quid. X, 883. Venire ad Christum, credere est. X, 835. Christus fide concipiendus, operibus edendus. V, 1612. Fides incarnationis Filii Dei. VI, 504.

Christus fidei Catholicae proprium fundamentum. VI, 253. Fides in Christum necessaria ad salutem. X, 398, 400. *Vide* Fides. Nemo ad spiritalem Jerusalem unquam pertinet, nisi cu Christus revelatus est. V, 610. Christus per fidem tenetur. III, 1739. Christo credendum esse docent omnes, etiam haeretici. VIII, 86. Credere in Christum, deum Dei est. X, 972. Nemo venit ad Christum, nisi cui datum fuerit, et datur hoc praedestinati. X, 1014. Christi nomine donum Dei, concessum quibus voluit et quando voluit. VII, 313.

Christi cognitio et adoratio ex gratia ipsius. III, 618. Christi ergatio eminent non erit, nisi in altera vita. X, 602. Christum non Apostoli omnes videbant, ex Ambrosio. II, 601, 610. Qui cognovit quae ait latitudo, longitudo, et altitudo, et profundum, et supereminentem scientiam caritatem Christi, vidit et Christum, vidit et Patrem, ex Ambrosio. II, 604.

Christi fide etiam antiqui iusti mundari potuerunt. VII, 303. Christi membra quadam processerunt adventum incarnationis Christi. IV, 754. Christi antiqui patres appellati, etiam antequam esset unctio; brachia quae iam Christiani. IV, 1395.

Christus nomine tenus est apud haereticos. VI, 235. Ne Christo et Judaeis in Christum creditum prophetia est, promissa Moysi facta de visione Dei. III, 519, 519, 600. Prophetia de benedictione quam Christus datus erat populo novo. III, 774. Christi praedicatio in omnibus gentibus est Jacob benedictio. VII, 815. Quod in Christum mundus credidit, virtutis fuit divinae, non persuasionis humanae. VII, 739. Christi iustitia non credentibus prodesse non potest. X, 132. Nemo potest esse iustus quantum fuerit ab unitate corporis Christi separatus. II, 811, 815. Christus unitate gaudet. VI, 712.

Christi corporis unitas nostro sacrificio commendatur. II, 839. Sanctitatem aggregatis ad Christum, perfecta statura Christi. IV, 227. Christi ossa, cor, venter, et lingua allegorice. IV, 175. Christi cor, scriptura sacra. II, 364; IV, 175. Lingua, praedicatores Evangelii. II, 351. Vestimenta, Sacramenta ejus. IV, 179. Apostoli. V, 436. Ecclesia. V, 490. Christi vestis in monte fulgens sicut nix, quid significabat. IV, 1932. Vestis inconsutiles, caritas quae dividi non potest. V, 149.

Christus sponsus et gigas, pulcher et fortis. V, 1662. Christus sponsus. III, 820, IV, 353, 493. Christum cum audis, noli sponsum a sponsa separare. IV, 553. Christus et Ecclesia, unum corpus. X, 1001. Christi et Ecclesiae aliquando una persona intimatur. III, 83. Christus et Ecclesia verum semina Abraham. III, 789. Christi corpus et sponsa Ecclesia. *Vide* Ecclesia. Christus sponsus et sponsa. IV, 1295. sponsus in capite, sponsa in corpore. V, 371. Christus Patrem et matrem reliquit ut adhereret uxori. VIII, 258. Quomodo. IV, 891, 1295; V, 370. Quod Christus Patrem et matrem reliquerit, et adhesit uxori suae, pulchre intellectum. III, 215.

Christus sponsam suam amavit dum adhuc esset foeda. IV, 495. Christus peccatores amat, ut non semper sint peccatores. V, 847. Christus nihil nisi Deum in nobis dilexit. III, 1809. Sponsae ad Christum affectus. V, 706. Christi sponsae verba ut intelligantur. V, 769.

Christus amandus. V, 727. Ante omnia diligendus. IV, 222. Christum pii amant gratis, impii gratis oderunt. IV, 1432. Christum qui amant, debent odire quod odit. IV, 1248, 1249. Christum in fundamento habere quid sit. VI, 155, 261. Christum in fundamento habere, est nihil ei praeponeere. VII, 743. Christus crucifixus cum amant, caritas amatur. IV, 1051. Amorem erga Christum illas iudeas docebat. VII, 704. Christus vita cordium. II, 366.

Christi adventus primus et secundus. III, 1327, 1408, 1624, 1675. Venit Christus primo salvare, postea iudicare.

III, 1684, 1685. Christi adventus alter occultus, alter manifestus. V, 121, 123. Christi adventus ad iudicium. VI, 188. Christi adventus ad iudicium, praenuntiatus. V, 1219. Christus sic praedicatur crucifixus, humilatus, iudicatus, ut veniat et excietas, veniat vivus in virtute, veniat iudicaturus. IV, 1262. Christum iudicem de caelo esse venturum non tam veteri, quam novo Testamento expressum est. VII, 703. Ubi legitur Deus ad iudicium faciendum esse venturum, intelligendus est Christus. VII, 707. Christus ut homo accepit potestatem iudicium faciendi. III, 1580; VIII, 223. Christus secundum hoc quod filius hominis est, potestatem iudicium faciendi a Patre et a seipso et a spiritu sancto accepit. VIII, 691. Totum orbem iudicabit, quia pro toto preteritum dedit. IV, 1256. Christo omnes omnium ordinum rationem reddaturi sunt. II, 1023. *Vide* Adventus. Novissimus Christi adventus, qualis. V, 1369.

Christus qualis venit. VI, 647, 648. Visibili forma iudex venit. V, 1070. Christus iudex futurus in forma servi. V, 711. Christus in forma hominis ad iudicandum venit. IV, 1696; VIII, 691. Christus ut homo homines iudicabit. III, 1555, in Christo iudicante forma servi videtur, oculis erit forma Dei. III, 1555; VII, 222. Impii videbant Christum in forma servi, iusti in forma Dei. X, 223. Christus cum iudicatur, docebat, ut iudicaret quos docuerat. IV, 291. Christus cum iudicet magis iudicaturus, nam cum magna humilitate iudicatus. IV, 463. In iudicio presentabitur velut ignis, ad penam impiorum, lumenque iustorum. IV, 814. Christus defensor penitentis, et petitor veniae confidentis, et iudex innocentis. IV, 809. Quinam sunt vivi et mortui quos iudicaturus est. VI, 168. Christus modo tacet iudicando, sed non tacet praedicando. III, 1400. Nunc silet a vindicando, non silet a monendo. IV, 569.

Christus ut iudex non metuendus, quia advocatus. IV, 558. Christi adventum non solum securi expectare, sed etiam desiderare debemus. IV, 1913. De Christi Domini expectando et desiderando adventu. V, 632, 1369. De secundo ejus adventu dicitur, *venit desideratus*. V, 350. Christianis turpe est adventum Christi non desiderare. V, 1610. Christum amant sola poena est esse sine ipso. V, 703. Christi adventus quandoam sit futurus, sciri non potest. II, 507, 908. Dicit plerumque inquisitio de tempore futuri adventus Christi. V, 1219. Christi responsum de suo adventu. V, 1219.

Christus non est agnitus a Judaeis. IV, 501. In carne cur Deus non agnitus. III, 207. Caro Christi, nubes quae lumen mundi temperetur, non obscuretur. III, 1653. Christus non est agnitus a Judaeis, quia gravata super eos erat manus Domini. IV, 1789. Christum solum Judaei non agnoscunt in Scripturis, propter quem tacet sunt Scripturae. IV, 1770.

Christum venturum credunt Judaei, sed non morituri. VII, 555. bona temporalia in Christo expectabant Judaei. II, 818. Christum jam venisse convincuntur Judaei, et fide gentium, et his quae in ipsa Judaeorum gente facta sunt. VIII, 278. Christum esse Messiam probatur contra Judaeos. V, 567. De ipsa civitate ubi illum occiderunt, omnes expulsi sunt. IV, 1725. De Christi adventu quantum distat inter praedicationem Angelorum et confessionem demoniorum, tantum inter sortitionem Prophetarum et curiositatem sacrificiorum. VIII, 230. Haeretici in hoc conveniunt, ut negent Christum in carne venisse. V, 988. Christum in carne venisse dubitare, malis Catholicis neque ac haereticis commune est. V, 392. Christi adventus quantum credentibus salutaris, tantum non credentibus exitibilis factus est. III, 1336.

Christus quare venit, et quid profuerit generi humano, explicatur contra Paganorum praerelas. IV, 1786. Christi adventu missa nobis beneficia. V, 891. Christi Filii Dei incarnatio, gratia quam maxima est. V, 1314. Christi incarnatio purgationis nostrae principium. VII, 561. Christus suscepit duo mala nostra, ut daret duo bona sua. V, 1279. Communicavit nobiscum mala nostra, nobis daturus bona sua. V, 689, 1598. Christus diabolum alligavit sacramento incarnationis suae. IV, 821. Verbum incarnationis, colligium. III, 1536, 1690. Christus quomodo non missus nisi ad Israelitas. V, 483. Christum Filium suum Deus misit propter praesentis et praedestinati, vocandos, justificandos glorificandos. V, 818. Christi bona quae erant solis praedestinati ad salutem saltem promeruit. IV, 313. Iusti Christus qui intelligantur. X, 923. Quo sensu dictum est, *in Christo omnes congregabuntur*. III, 708. Aulus Irenaeus beatum Filium Dei incarnationis se passionem, quam conveniens. VI, 217.

Christus unus mediator Dei et hominum. I, 501; IV, 216, 410, 1144; V, 310, 365, 686, 1257, 1697; VI, 968. Christus Verbum apud hominem, caro apud nos, Verbum caro inter nos et nos. III, 583. *Vide* Verbum. Iste nobis est mediator, qui nos videtur, amecordiar propter nos. IV, 1560. Christus Deus unus est mediator Dei et hominum, tum in veteri, quam in novo Testamento. X, 399, 400.

præter Christum mediatores alii non querendi. VII, 269. quomodo Christus mediator effectus. VII, 369. Ad hanc mediationem quid requiritur. VII, 268, 271. Christus per quid mediator. X, 402. Christus mediator, non quia deus, sed quia homo. III, 1845; IV, 1335; VII, 269. Christus ut homo, redemptor, mediator, caput ecclesie, etc. III, 1811. Christus in quantum homo, in tantum mediator; in quantum autem Verbum, non mediator, quia æqualis Deo. I, 808. Verus est mediator mortalis cum hominibus, iustus cum Deo. I, 808.

Christus via, veritas et vita. III, 35, 1575, 1816. Christus veritas, etiam non veritate annuntiari potest. III, 118. Christus manens apud Patrem, veritas et vita; induens se carnem, actus est via. III, 1086. Christus via nostra. VI, 381; Unica ad salutem via. I, 760; II, 637. Christi incarnatio via universalis salutis liberandæ. VII, 313. Sola via munissima ad Deum VII, 318. Christus factus est nobis via. III, 25, 315. Via qua imus. III, 1852. Christus via, in in illo ambulantes secure gradiamur. IV, 209, 307, 1157. Christus seipsum nobis fecit viam in cælum. VI, 559. Christus viam et stratum magnam se ipsum fecit, per quem ducit ad patriam. V, 91. Christus ad patriam via, ad vitam, ad veritatem. V, 685, 777, 778, 780, 952, 1403. Christus dux, via et patria: deducit nos tanquam dux, et in se du cit tanquam via, et ad se perducit tanquam patria. IV, 1610. Christus rex civitatis ad quam tendimus, in se se fecit viam ut ad civitatem perveniremus. IV, 1101. Christus de forma servi stravit viam, de forma Dei condidit patriam. V, 571, 573. Ipse est patria, quo imus; ipse via, qua imus. V, 573, 685. Christus per carnem sibi et nobis via fuit que rediremus. III, 1817. Per Christum imus ad Christum et ad patriam. III, 1816. Per hominem Christum, tendis ad Deum Christum. V, 1206. Christi humanitas via ad divinitatem. III, 1702; V, 1217. Christus factus particeps humanitatis nostræ, compendium præbuit participandæ divinitatis suæ. VII, 269. Christus donando peccata viam aperuit ad patriam. III, 25. Non est salutis via sine participatione corporis et sanguinis Christi. II, 657. In Christo ut est via non inhaerendum. III, 54. Christus et pater est, et Patris. IV, 1728. Christus frater noster. IV, 549. Christus proximus noster. III, 31; V, 953; VII, 701. Longinquus et proximus. V, 952. Christus mediator, non inter Patrem et homines, sed inter Deum et homines. IV, 216. Christus componit inter nos et Deum, nostram voluntatem corrigens ad iustitiam, illius sententiam flebens ad misericordiam. IV, 1384. Inter Deum Trinitatem et hominum infirmitatem et iniquitatem, mediator factus est homo non iniquus, sed tamen infirmus; ut ex eo quod non iniquus jungeret te Deo; ex eo quod infirmus, propinquaret. IV, 216.

Christi mediatoris gratia commendatur. III, 1812. Mediatio Christi necessaria fuit. III, 1070; IV, 1189, 1741. Nemo hic sic natus est, ut Christo medico non egeret. III, 1445. Christi mediatoris beneficio omnes egent. X, 431. Sicut nemo moritur nisi in Adam, sic nemo vivitur nisi in Christo. X, 140. Christus qui gratia ob hoc bonus, eadem alii ex malis boni. X, 1157, 1159. Pelagianum verbum, non gratis mortuum esse Christum, sed ut facilius iustificemur. X, 1226. Christum ad id nobis necessarium fuisse putavit Pelagius, ut discamus quemadmodum vivere debeamus. X, 270. Pelagii doctrina tantum et exempli magisterium in Christo agnoverunt. X, 703. Crux Christi quatenus evacuetur. X, 250, 251, 260, 270.

Christus medicus noster. III, 1597, 2054; V, 1570. Magnus medicus. V, 915. De sanguine suo, insano interfectori medicamentum fecit. V, 945, 846. Christus Samaritanus homini sauciato subveniens. V, 935. Christus medicus quomodo nos paulatim sanat. V, 1270. Christus medicus qui poculum peccati agro bibit. V, 342, 781. Christus in filio Dei incarnato medicina est omnibus consulens. VI, 218. Christus sanitas nostra. IV, 181. Christus in Paulo ostendit magnitudinem artis suæ. IV, 1708. Medicum Christum parvulis ob mala corporis necessarium fatentur Pelagiani, sed non ut a diaboli potestate liberentur. X, 1506. Medicum Christum iis necessariam dicunt, ut devitent invidiam. X, 1508. Christus etiam pro parvulis mortuus est. X, 122. Christus non nisi pro peccatoribus mortuus. X, 825. Christum et pro parvulis mortuum fatetur Julianus Pelagianus. X, 460.

Christus Redemptor noster. V, 726. Christus salutare Dei. III, 788; IV, 331, 445, 1593; V, 890, 1206; VII, 611, 624. Christus veritas et salutare Dei. IV, 445. Christus spes nostra. IV, 726. Christus unicus salvator. V, 1061. In Christo est salus omnium gentium. III, 872. Nemo liber a vulneribus trucidationis, nisi gratia Salvatoris. II, 845, 858, 884, 889, 574. Christus liberator. I, 1388. Superavit diabolum lege iustitiæ sine crimine occisus. I, 1286. Christi sanguis, qui nos liberat, quod bibebat et erogabat Augustinus. I, 810. Non a apus ei refundit inno-

centem sanguinem, non ei restituit pretium, quo nos emit ut nos auferat ei. I, 778. Christum ipsius parvulis nolunt eum esse Jesum Pelagiani. X, 1598. Christus quatenus reperat quæ ab Adam fuerant elisa. X, 1178. Quomodo omnia in ipso iustaurantur et pacificantur. VI, 261. Christus pro Angelis non est mortuus. VI, 261. Christus in forma Dei et in forma servi similis est Angelorum. III, 354.

Christus Salvator, pater et advocatus. V, 1062, 1370. Christus advocatus tantum pro iis qui in eum credunt. VI, 223. Ita Christus se Patri exhibere voluit precatorem, ut meminisset nostrum se esse doctorem. III, 1912.

Christus propheta prophetarum. VI, 357. Christus propheta et dominus prophetarum. III, 1396.

Christus magister verus. VI, 678. Christus vere magister bonus, quia deus. I, 835. Christus bonus magister, docens quod expedit scire. V, 1221. Christus magister qui sciebat et docere quod proderat, et non docere quod oherat. IV, 335. Christus magister omnium. V, 742. Christus concionator mundi. V, 596. Christus magister in cælo, non hominum tantum, sed Angelorum. III, 1487. Cathedram habet in cælo. VI, 678. Iustus docet. I, 875. Schola ipsius in terra, corpus ipsius. VI, 315. Christi facta etiam sunt signa. III, 1747. Et genera sunt locutionum. III, 1598. In omnibus quæ fecit dominus, admonet nos quemadmodum hic vivamus. V, 473. Christus etiam factis loquitur. V, 1171. Christi temporalibus gestis instruitur ad vitam æternam. V, 1614. Verbum Dei parum erat si loquendo præciperet, nisi et faciendo præfereat. I, 782. Tota vita Christi disciplina morum fuit, qua edocemur quæ appetenda, quæ fugienda. III, 135. Christus dictis, factis, morte, vita, descensu, ascensu clamat ut redeamus ad eam, et inveniamus eam. I, 701. Docuit nos et factis potestatem suam, et humilitate clementiam, et præceptione naturam. I, 1007. In Christo crucifixio multa homines discunt. VI, 207. Quenam nos docet Christus. I, 1007. Christus docens quid a se disci velit. V, 897. Christus mandatum Patris. V, 775. Christi præcepta quam utilia. VII, 65. Christus præcepta dedit pro moribus optimis contra perditos mores. VII, 74.

Christus magister humilitatis. V, 191. Doctor humilitatis. VI, 415, 416. Infirmitas Christi, magistra humilitatis. I, 745. Christi humilitas, medicina superbiæ nostræ. V, 684, 688. Christus caritate et humilitate duplicem hominis morbum sanavit. VI, 315. Christi humilitas summum medicamentum et altum sacramentum. VIII, 952. Magna est miseria superbius homo, sed major misericordia humilis deus. VI, 314. Christus novum Testamentum sempiternæ hereditatis manifestans, terrena contemnere exemplo docuit. VI, 359. Christi discipuli duobus modis dicti, X, 929. Christi cathedram figurabat cathedra Moysi. IX, 305.

Christo quisque vivat, non sit. II, 568. Christo suscitare semen tenetur quisquis spiritaliter natus est. VIII, 302. Christi paupertate saturatur, qui non tantum bona temeraria contemnit, sed et mala sustinet. II, 567. Christus contemnitur in se et membris, ab iis qui amant quæ contempsit. IV, 250. Christi tanta caritas fuit, ut voluerit habere coheredes. IV, 565. Christus ipse futurus possessio nostra. V, 1469.

Christus habet rempublicam suam. IV, 1911. Christus nos modo desuper gubernat. IV, 1774. Christi regnum aliter et aliter dictum. VI, 76, 77, 78. Christi regnum per omnes gentes quomodo propagatum. IV, 589. Pagani dicebant nomen Christi tantum per CCCLV annos duraturum. IV, 453, 454. In nomine Christi diabolus vincitur. VII, 560. Christi nomine fiunt, quæcumque prodigia fiunt. V, 1451, 1440.

Christi auctoritas. VII, 589, 595, 594, 598. Christus etiam ab iis qui in ipsum non credebant, laudatus. IV, 1570. Christum tamquam maxime sapientem pagani honorant, Deum negant. I, 636. Christum blasphemare pagani non audebant. IV, 1245. Pagani a diis suis prohibiti sunt Christum blasphemare. III, 1051. Christo impudenter incommoda præsentia imputant, qui colere non sinunt. VII, 109, 110. Christo quædam quatenus deus est, quædam quatenus est homo, conveniunt. II, 838. Multa de illo in scripturis secundum formam Dei dicuntur, multa secundum formam servi. II, 1042. Quæ non confundenda. II, 1042. Christus Patrem maiorem se esse dicit quatenus forma servi accepit. II, 751. Non facile invenitur pater a Christo appellatum fuisse dominum. II, 563. Filius ideo totum patri assignat, quia ipse de patri, non pater de filio est; totum unum nomen est totum dat. V, 1985. Christus cur assidue se dicit filium hominis. V, 1115. se filium hominis dicit in Evangelio, ut distinguat se ab Adam, qui homo est, non filius hominis. II, 547. Christi divinitas ab humanitate non separanda, sive filius Dei appellatur, sive filius hominis. II, 855. Christus æquidivinus dicitur, non æquidivinus. I, 1007. Motus exteriores Christi non perturbati animi erga sunt, sed docentis magistri. III, 180. Christus quod de se tulit testimonium quo-

modo verum. VIII, 522. Christus multa potuit quae voluit : et hoc melius est quod voluit. VIII, 485, 490. Christus majora opera dignatus est facere per discipulos, quam per se. III, 1823. Christus oculis corporeis non vidit patrem. II, 320, 707.

Christi ad Adamum comparatio. III, 1401, 1465. De primo homine et de Christo intelligitur primus et novissimus Adam, vel de uno quoque homine diversimode considerato. II, 946. Christus cur secundus Adam et secundus homo dictus. X, 1512. Adam quomodo Christi forma. II, 681. Christus e contrario forma Adami. X, 1555. Ab Adam homines, a Christo filii hominum dicimur in Scriptura, non tamen ubique. II, 548.

Christus vitis, ov's, leo, agnus, petra, lapis angularis dicitur per similitudinem. III, 1839. Nomen quod Christo convenit, secundum proprietatem, Verbum in principio. III, 1729, 1736. Christus dictus Agnus. V, 45, 1209. Agnus immaculatus, quomodo. IV, 765. Angelus magni consilii. IV, 515, V, 64, 691. Angelus et dominus Angelorum. III, 1596. Christus aquila. III, 884. Christus ariete cornibus haerente figuratur. IV, 245. Christus taurus, aries, hircus in figuris eloquiorum divinum dictus est. VIII, 546. Christus botrus. VIII, 271. Botrus uvae pressus in torculari. IV, 409, 649. Brachium Dei. III, 1546, IV, 484, 894. Christus cameli nomine intelligitur. III, 1360. Christus cibus Angelorum. IV, 995. Christus cibus est magnis ac parvulis. IV, 1598. Cibus mentis reficiens nec deficiens. V, 183, 1006, 1016. Cibus est qui esurientes satiat et integer manet. V, 185. Christus homo de caelo celestis. V, 1621.

Christus David appellatur, quare. VI, 168. David dicitur Christus, quia est ex semine David. IV, 1869, 1870. Christus filius et dominus David. IV, 1870. Christus nomine David figuratus est. IV, 646, 663. Christus Deus decorum. IV, 564. Dies noster. V, 952. Dies de die. V, 1005, 1099. Dies, cujus Apostoli duodecim horae fulgentes. IV, 650. Christus doctrina patris. III, 1629. Christus homo dominicus. IV, 67, 78, 105, 109, 114.

Christus Emmanuel. III, 385. Christus per favum designatus. IV, 1497. Christus finis noster, finis perficiens, non interficiens. III, 1785. Christus finis Legis, non quia consumit, sed quia perficit. IV, 78, 514, 628, 662, 723, 785. Christus firmamentum. IV, 911. Christus fons unde omnes sive ante incarnationem praemissi, sive ab incarnato missi acceperunt. V, 1511. Christus fundamentum nostrum et caput. V, 1616. Christus fundamentum eorum etiam qui ad Legem et Prophetas pertinent. IV, 1569. Christus gallina comparatur. III, 1350; IV, 526, 698. Christus gigas gigantum. IV, 1116. Christus granum mortificandum et multiplicandum. III, 1766. Granum quod cecidit in terram in passione. IV, 720. Granum morte multiplicatum. V, 1597. Qua ratione Christus vitis dicitur. VII, 580. Christus janua. V, 755, 780, 1647. Christus jurisperitus celestis. IV, 1849.

Christus ex lapide parvo mons magnus. IV, 522, 533, 534, 680. Christus lapis praecisus de monte sine manibus. III, 1407, 1465; IV, 1294. Christus lapis praecisus de monte, qui jacendo humilis quassat offendentem, veniendo excelsus conterit superbientem. V, 567, 575, 681. Christus lapis angularis. III, 1839, 2082; IV, 534; V, 42, 341, 544. Christus lapis offensionis omnibus malis. III, 2000. Christus lapis unctus a Jacob. III, 1449; IV, 506. Christus lapis unctus et reprobatus. III, 376. Christus leo. III, 1728, 1736; V, 45, 1209. Christus leo figurate, et petra, et vitulus. IV, 1155. Christus per solem, per leonem, etc., similitudinis causa non proprietatis substantia significatur. VIII, 266. Christus lignum vitae est in paradiso spiritali. III, 576. Christus lucerna vocatur. IV, 1567. Christus lumen illuminans. III, 1782. Lux Domini. IV, 155. Lux proprie dicitur lapis autem figurative. III, 545. Lux mundi. III, 1652. Lux inextinguibilis. III, 1575.

Christus manus Dei. IV, 1595, 1863; V, 1317. Christus margarita pro qua omnia vendenda sunt. III, 1371. Christus medicus. IV, 555. Medicus qui de seipso aegrotis medicamentum fecit. V, 725. Christus mercator. IV, 866. Christi quale cum humano genere commercium. V, 689. Christus mercator, qui in sacco ferebat pretium nostrum: percussus est lancea, fusus est saccus et manavit pretium orbisterrarum. IV, 178, 479. Christus huc venit ad commercium, attulit bona, accepit mala. IV, 1942. Christus assidue in scripturis appellatur mons. IV, 74, 77, 517; V, 45; VI, 52. Christus mons montium. IV, 1116. Mons uber et incaseatus. IV, 827. Mons et vallis. IV, 1397. Christus murus aversus insidias inimici. III, 1440. Christus negotiator celestis, qui venit accipere contumelias, dare honores; haurire dolorem, dare salutem; subire mortem, dare vitam. IV, 251. Christus nubes ex Virgine. IV, 1424.

Christus oleum. III, 710. Ostiarius. III, 1728. Ostium. III, 1728, 1754, 1755. Ovis. III, 575, 1728, 1735. Panis. V, 265,

725, 1465. Panis verus. III, 1692, 1607. Panis celestis manna adumbratus. V, 45, 1551. Panis celestis quem manducaverunt veri Israelitae. V, 1551. Panis Angelorum. I, 1286. Panis Angelorum et annona praefiantium de horreis arvecta dominicis. IV, 1863. Christus panis et potus. III, 1612. Qui e-urit panem Christum, esurit justitiam. III, 1607. Christus paracletus. III, 1828. Pastor. III, 1728, 1734; V, 508, 1647. Pastor et janua. IV, 1102, 1105. Christus pax. V, 170. Pax nostra. III, 1851. Christus pax nostra et verus pacificus. IV, 1635, 1638. Christus persecutor quatenus dici potest. IX, 265. Christus petra. III, 575, 757, 791, 804, 1729, 1756; V, 45. Petra supra quam Gedeon carnem hosti et azyma posuit, figura Christi. III, 112. Petra super quam aedificata est Ecclesia. I, 818; V, 1258, 1548. Petra ad quam hostis major est occidendus et minor elidendus. IV, 1774. Christus pretium nostrum. V, 1591. Christus principium. III, 1681; V, 24. Christus rector, sponsus et redemptor Ecclesiae. IV, 1784. Christus rex Judaeorum. IV, 526, 759. Christus rex et sacerdos. III, 1045, 1594.

Christus sacerdos dictus a sanctificando nos, et rex a regendo nos. IV, 504. Christus per salomonem figuratur. IV, 1668. Christus salutaris noster. IV, 1728. Christus sanctorum. IV, 1765. Christus sanctus sanctorum. IV, 1116. Si sacramenta cogites, sanctus sanctorum; si gregem subditum, pastor sanctorum; si fabricam, fundamentum sanctorum. IV, 1102. Christus sapientia Dei ubique praesens. III, 1659. Christus sol dictus: hinc Manichaeis occasio errandi. IV, 152, 1947. Christus templum et altare. III, 1529. Christus turris fortitudinis. IV, 725. Verbum divinum vera, Christus botrus uvae. IV, 109. Christus veritas et misericordia. IV, 667. Christus verus, quare. II, 384, 547. IV, 174. Christus Dei virtus, Dei sapientia, veritas. I, 1521; III, 170. Christus fons vitae. V, 1115. Fons et lumen vitae. III, 1654. Christus sacramentum vita. V, 92. Christus vita aeterna. III, 1610, 1818. Christus ut homo est vitis, agricola secundum divinitatem. III, 1359. Christus quare se vitem dixit, discipulos vero palmites. III, 1841. Christus vitulus propter victimam appellatus est. V, 45. Christus vultus. III, 883.

Christiana religio vera religio. I, 602. Apud antiquos fuit. I, 602. Christiana religio ab Jerusalem sumpsit initium. VII, 618. In sola Ecclesia catholica reperitur. III, 127. Christianae religionis salubritas. VII, 76, 79. Cur tanto temporis tractu, orbis sine Christiana lege fuerit, quaerenti respondetur. II, 375. Christum quemodo jam omnes cantent. II, 1028. Christianae doctrinae modus perquam optimus. III, 154. Christiana religio hominibus persuasit, quae hactenus persuadere non potuit. III, 123. Quae de Christiana religione in Scripturis praedicta sunt sic transeunt, ut transitura esse praedicta sunt. II, 1028. Factis regibus Christianis ubique in parvo tempore Christi Evangelium penetravit, ait thesych. II, 904. Christianam religionem ad parvum tantum duraturam esse jactabant ejus inimici. IX, 894. Christianitas an meritis proficit. IV, 521. Fidei christianae veritas, ex sanguine martyrum, castitate virginum. III, 123.

Christiani apud Antiochiam primum sic dicti. I, 622. Christiani propter mysticum christum sic dicuntur. VII, 676. Christianos recte Christos dicere possumus. VII, 552. Christiani figurati in Jacob. V, 43, 55. Christiani boni et mali in eodem Jacob benedicto et Esau claudicantem adumbrati. V, 58. Christianorum figurae in usque contigerunt Israelitis. V, 57, 38. Christianus populus, Indaeorum populo praefatus. IV, 990. Christianorum servi Judaei. V, 56.

Christiani ante Christum nonnulli exstiterunt. V, 1576, 1577. Antiqui sancti per fidem futurae passionis Christi, salvi facti sunt. I, 808. Christiani filii Patriarcharum, non veniendo de carne ipsorum, sed imitando fidem. IV, 953. Christiani reges appellantur a Christo. II, 1085.

Christiani fidei nomine intellectus. III, 1266. Christiani vere fratres Christi per adoptionem. VIII, 213. Fratres Christi et filii. III, 1829. Signum Christi in fronte accipit qui primum credit. V, 1675. Christiani in Christum, non in Petrum credunt. VII, 620. Signum suum Christus in fronte nobis figi voluit, ne Christi opprobria Christianus embeccat. IV, 252. Christiani nomen tanquam ad insultationem et opprobrium olim obiciebatur. IV, 486. Aliquando crimen et ignominia erat esse Christianum, nunc honor est. IV, 719, 856, 1158. Nullus jam error se audit extollere, qui non Christiani nominis velamentum acquirit. II, 447. Christiani sibi non sint viles, quibus Deus unigeniti sui pretiosissimum sanguinem quotidie fundit. V, 1578. Plus pertinet ad hominem quod Christianus est, quam quod homo, quare. II, 1420. Christiani Catholici vel orthodoxi nominantur, id est integralis custodes et recta sectantes. III, 127. Christianus auctoritatis pondere ducendus. V, 1600. Christiano satis est si credat a summa bona Trinitate creati esse omnia, eaque bona. VI, 255. Christiani non omnes sunt templum Dei, sed illi soli qui bene vivunt. IX, 671.

rus erat Carneades, elleboro purgandum car senebat, etc. IX, 459. Chrysippea argumenta. II, 82.

Chrysostomus. X, 685. In numero eruditorum ac sanctorum excellentissimus, secundum Julianum. X, 661. Cur de peccato originali non tam expresse locutus est. V, 553. Chrysostomi testimonium pro originali peccato. X, 636, 657. Chrysostomus Origenis et veterum sententiam de Petro reprehensio a Paulo amplexus est. II, 234.

Chullabi. IX, 258.

Cibus, interpretatur silentium. IV, 97.

Cibatio. IX, 232.

Cibus manducando atque ructando purgari et mundari, Manichaeorum deliramentum. VIII, 226, 230. Non quod intrat coquinare hominem, sed quod exit, ad solas turbas dixisse Christum calumniabatur Adimantus. VIII, 232. Cibi nulli sunt immundi. VIII, 151. Cibi non pollunt. I, 799. Cibus non perdidit Adamum, sed prohibitus cibus perdidit. II, 144. Noe omne carnis genus quod cibo esset usui, manducare permissum. I, 799. Iohannes locustis in escam cententibus non fuit pollutus. I, 799. Ciborum religio. I, 1340. In ciborum delectu superstitiones iratone admonendi. I, 1341. Alimenta mundis munda sunt, sed in nullo est munda luxuria. V, 1040, 1043. Non immunditia obsonii timenda, sed cupiditas. I, 799. Non cibi genere, sed aviditate immoderata iisque culandus est. VII, 515. Cibi potusque parcimonia. X, 723. Temperantia cibi et potus in paradiso, qualis fuisset futura. X, 772.

Cibum et potum non nisi gratia conservandae salutis lex aeterna admittit. VIII, 426. Alimenta sumenda tamquam medicamenta. I, 797. Magnus ille est, qui in cibo non rapitur aliquantulum extra metas necessitatis. I, 799. Quod satuli satis est, delectationi parum est. I, 797. Cibus sine voluptate non sumitur, ut vivatur. VII, 622. Ciborum necessitas calamitas est, et deliciae vocantur. I, 797. In cibo insidiatur laqueus concupiscentiae, et adiungit sese tamquam pedissequa periculosa iucunditas. I, 797. Felicius esset sine ulla saporis illecebrosa suavitate cibum et potum percipere. X, 774. Cibus qui in ventrem non sapit, in memoria quasi sapit. I, 786. Cibi aviditas major in curis. I, 924. Cibus corporis quomodo in Dei laudem sumendus. IV, 1899. De ciborum abstinence non gloriandum. I, 798. Cibi pretiosi divitum infirmitati indulgentur: cibi viles et electi nihil amplius praestant. V, 413. Cibus an ad corpus, an ad animam pertineat. I, 963.

Cibus terrenus, et cibus caelestis. VI, 797, 798. Cibus spiritualis unde praestantior corporali. V, 1481. suus animae cibus proprius et sua fames. I, 965. Cibus mentis. V, 709. Animus inde pascitur unde laetatur. I, 865. Cibus noster, Deus: solus reficit, nec deficit. IV, 597. Non aliunde vivit homo, et aliunde vivit Angelus. IV, 4742. Cibo iustitiae pascitur pius, impius superbiae. IV, 1290. Cibus serpentis si esse non vis, noli esse terra. IV, 1386. Cibus oculorum, lux. V, 183; Cibus Aegyptii. I, 741. *Not. (a).*

Cicatrix in Scriptura etiam solius coloris notam significat. III, 519, 696. Cicatrix quondam currere dicitur. X, 315.

Ciceion vel ciceia genus virgulti. II, 265.

Cicero. II, 391, 395. Philosophus Academicus. VII, 136; VIII, 1056; X, 1566. Vir eloquentissimus et verborum vigilantissimus appensor et mensor. VIII, 636. Ab ipso in latina lingua Philosophia et inchoata est, et perfecta. I, 940. Cicero nihil excellentius in latina lingua. I, 1204. Cicero laudatur. II, 493. Cicero iacipem se fuisse ait lingue latinae, ut minus apta rebus nomina imponeret quas sentiebat. I, 932. Eius linguam omnes mirantur, pectus non ita. I, 685. Apud ipsum etiam solacium. I, 1015. Eius oratio qua Roma servata fuit, barbara visa est. I, 1015, 1016. orationes Ciceronis, quas Verrinas vocant, nobilissimae. I, 1204. Cicero eloquentiam suam laudando, arrogantiam non timet. III, 1795. Ciceronis dialogus cui nomen Hortensius. I, 686; VIII, 1019, 1046, 1056; X, 774, 802. Cicero in Hortensio miseriam hominis vidit, causam non agnovit. X, 778. Ciceronis disputatio contra Anaximenis et Anaxa erat de Deo sententiam. II, 443. Ciceronis sententia de definitione ac divisione virtutum animi. VI, 20. De beata vita. I, 909. Ciceronis locus ex Tusculana exagitur. II, 667. Alius verior. II, 668. Locus de amicitia laudatur. II, 1071. Ciceronis locus. II, 1074. Ciceronis epistolarum modus. II, 1075. Ciceronis libri de Republica. VII, 648; X, 767. Perierunt VII, 55. *Not. (a)* Cicero quos dixerit quasi consulares Philosophos. II, 338. Cicero laudat Caesaris clementiam. II, 529. Ciceronis dictum de Roscio histione. III, 1068. Ciceronis improbatum de quodam dictum, *Nulum unquam verbum quod revocare vellet, emisit*. II, 586. Cicero simularum institutio, et fabulosus de diis opinionibus indignatur. VII, 156. Augusta irridet. VII, 136. De Ciceronis libris multa interrogatus Augustinus, quid respondeat. II, 452. Ciceronis codex Hippone non reperiretur. II,

438. Ciceronis cades, ejusque causa. VII, 110.

Cilicium dictum esse Tharsis, quidam visum est. IV, 356.

Cilicium. II, 189. Cilicium pauperis. V, 1402; Cilicium ad peccati significationem pertinet. III, 1077. Ad peccatorum confessionem. V, 518. In eo est recordatio peccatorum. VII, 463. Cilicium caro Christi propter mortalitatem et similitudinem carnis peccati. IV, 553, 852. Cilicia ad se missa gratissime accepit Augustinus. II, 989, 991.

Cinimati dictatoris paupertas. VII, 461.

Cinis penitentiae. IV, 1501. Penitentes volutantur in cinere tanquam similes se contestantes. IV, 1933. Cinis vacere rufie significat famam quae consecuta est passionem resurrectionisque Christi. III, 734.

Cinna Consul. VII, 107. Cinna peccandi licentia felix appellabatur. VII, 174. Cinna bellum Urbi intulit, eamque vastavit. VII, 69 et *Not. (c)*. 107.

Circe maga humosissima. VII, 573. Socios mutavit Ulyssis. VII, 575.

Circissarii agitatores quamdiu agitant, a communione separandi. IX, 787.

Circulo virtus comparatur. I, 1051.

Circi spectacula. VI, 658, 700. Circi insania. V, 1026. Circo et amphitheatro qui intersunt, redarguuntur. IV, 585, 1035, 1919. Circensium spectaculum qua de causa Septimo equestri a Romulo institutum. VII, 61, *Not. (c)*. Ludis Circensibus solis primum utebantur Romani. VII, 41. Unde Iudi Circenses Consualia dicti. VII, 61, *Not. (c)*.

Circumcelliones. VIII, 43; IX, 28, 96, 723. Circumcelliones seu Circilliones unde dicti. IV, 1750. Circumcellionum improbi mores. IV, 1750. Ebrietas et licentia. IX, 53, 54, 62, 257, 268, 320. Furor in seipsos et in alios. VIII, 43. Circumcellionum furor praecipitatum se per abrupta montium. IX, 106. Circumcellionum mortes voluntariae. IX, 651, 656. Circumcellionum est velle mori sine causa. V, 422. Circumcellionum principes. V, 306, 307. Circumcellionum sub Episcopis ac presbyteris ducibus volitantium quotidiana violentiae. IV, 134, 1254. Circumcelliones, clericorum Donatistarum satellites. IX, 580, 581. Circumcellionum duces clerici. II, 597. Circumcellionum greges et feminas, et sanctimoniales habent. II, 135. Circumcellionum furiae. V, 306. Furor. IX, 45, 46, 283, 306, 317, 319, 320, 322, 423, 428. Innocentius post effossum oculum et digitum praecisum et restitutus presbyter ab eis occisus. II, 509. Circumcellionum savitia. II, 97, 98, 307, 413. Sic vastant ecclesias in regione Hipponensi, ut barbarorum fortasse tacta mitiora sint. II, 422. Circumcellionum scelera, et crudelitatis eorum in Catholicos exempla. IX, 520, 522, 560, 651, 656. Circumcellionum savitia in episcopos. II, 306. In episcopum Bagaitanum. II, 507. In clericos catholicos. II, 502, 506. In clericos Hipponenses. II, 511; In laicos. II, 307. Circumcellionum furor erga Paulum et Macerium. IX, 47. Erga Rogatum. IX, 704. Circumcellionum arma. IV, 645. Ligna, ferrum, fundae. IX, 46, 320, 335. Circumcellionum fastes, diem Israelis. IV, 151. Circumcelliones calce et aceto humanos oculos persecuti sunt. IX, 636. Circumcellionum licentia iuste reprehenditur, etiam cum aliquibus pessimis violenti sunt. IX, 452. Circumcelliones basilicam Catholicorum apud Ibasnam invaserunt, altare commoverunt. II, 120. *Et de Donatistae*. Circumcellionibus salutandi formula haec erat, *Deo laudes*. IV, 1732; IX, 506. Circumcellionum salutandi formula, Ius timebatur, quam frenatus Leonis. IV, 1732. De Circumcellionum savitia expositio clericorum Hipponensium ad Iaquarium. II, 506. Lex lata contra Circumcelliones. IX, 48. Ex iis Circumcellionibus multi vi legum veraciter correcti. II, 522. Circumcellionica fortitudo. IX, 528. Circumcelliones a Donatis is appellantur Agonistici. IV, 1732.

Circumcisio cui tempore nativitatis Isach imperata. VII, 506. Et tota natiis Abrabe imperata. VII, 506. In Circumcisione nomen mutatur. VII, 505. Circumcisio et recte imposita est servis, et recte a liberis intellecta. VIII, 157. Circumcisio signum veteris Testamenti, quare in latenti carne. V, 876. Circumcisionis signum in congrua corporis parte datum. VIII, 479. Circumcisio quid praeanuntiat. IX, 200. Circumcisio prophetia Christi. V, 876; X, 403. signum gratiae Christi tollentis originale peccatum. X, 1175. Circumcisio figurabat regenerationem in Christo. X, 1075. Et gratiam Christi. X, 1206. Circumcisionis sacramentum praefigurabat nostri temporis baptismum. X, 504. Circumcisionis necessitas. VII, 506. utilitas. II, 96, 415. Effectus. IX, 475. Circumcisio vitium purgabat originale. X, 450, 824. A morte liberabat aeterna. X, 720. Circumcisio parvulorum sub tanti supplicii terrore praecipia, naturam vitiatam esse arguit. X, 402, 405. Circumcisioni praecipuum ostendit peccatum originale. X, 450, 686. Circumcisio circulo die praecipia. V, 916; VIII, 228, 335; X, 853, 1429. Circumcisio carnis in die octavo ad prophetandum Christum

(Sic.)

pertinet. VIII, 335. Eiusque resurrectionem II, 679. Circumcisio vice baptismi olim fuit. II, 815; V, 1348; IX, 309. Circumcisionis et baptismi comparatio. X, 686. Circumcisio carnalis spiritalem significat. III, 1651. Circumcisio magni sacramenti res est, et intelligitur inde circumcisio cordis. IV, 934; V, 801. Circumcisio cordis. X, 208. Circumcisio renovationem significabat. VII, 503. Regenerationem. VII, 505. Et exspoliationem carnalis vite per resurrectionem Christi. V, 1105.

Circumcisionem velut idololatriam detestari ne videretur Paulus, Timotheum circumcidit: Titum non circumcidit, ne sine ea salutem nullam esse putarent. II, 280. Circumcisio Timothei non per simulationem facta. VI, 492. Circumcisio in figura venturi baptismi ab antiquis observata. IX, 454. Circumcisionis ritus post Christum superfluous, non perniciosus, nisi ei qui in hoc poneret spem salutis. III, 2115, 2134. Circumcisio cur jam non observetur. VIII, 353. Circumcisionis iugum quare non imponendum gentibus in Christum credentibus. VIII, 156. Circumcisionem nec prodesset gentibus, nec Judæis obesse. VI, 492. Nec Judæos ab illa prohibendos, nec ad eam gentes compellendas esse. VI, 492. Cum circumcisionem irrident Manichæi, sibi ipsi adversantur. VIII, 478. Circumcisio et iustitia quomodo nos sumus. V, 916.

Circumitus temporum temporaliumque, an admittendi. VII, 361, 369. Circuitus, temporalium rerum cupiditatem significat, qua septem dierum repetito circuitu tamquam rota volvitur. IV, 139.

Cirta. IX, 208, 511. Quondam dicta Constantina. IX, 512. *Not.* 2. Cirtam pergit Augustinus episcopi ordinandi causa. II, 180. Cirtenses et Augustinus mutuo sese visendi desiderio flagrant. II, 592. Cirtenses conversionem suam Augustino quamvis absenti adtribuunt. II, 591. Itaque ille negat sibi tribuendam fuisse, etiamsi dum apud illos esset, et loqueretur, provenisset. II, 591. Cirtense concilium schismaticorum ann. CCCXI. secundo Tigrisitano præside. II, 161, 162, 580; IX, 639, 735. Vix undecim aut duodecim episcoporum fuit. IX, 663. Cirtense Concilium falsum esse contendebant Donatistæ. IX, 642, 645, 735. Cirtense Concilium verum esse ostenditur contradicentibus Donatistis. IX, 643, 644, 663. Utrum falsum sit, discuti jubet cognitor. IX, 645. Cirtensis Concilii tempus. IX, 643. Cirtense Concilium diem et consules habet. IX, 663. Cirtensis Concilii acta. IX, 510. *Not.* (a).

Cison, interpretatur durtia eorum. IV, 1034.

Citharæ et psalterii distinctio ac mystica significatio. IV, 280, 479, 671, 672, 900, 1964.

Civitas quid. VII, 447. Civitas proprie in hominibus inhabitantibus intelligitur. IV, 1621. Non in parietibus. VI, 721. Civitas, multitudo hominum in quoddam vinculum redacta concordie. II, 529. Concors hominum multitudo. II, 670. Civitas Romana pro regno Romano. III, 1106. Civitas vere florere dicenda est, quæ castis, honestis ac probis moribus præpollet. II, 514.

Civitas cum sine additamento ponitur in Scriptura, de civitate Dei, vel de Ecclesia intelligitur. IV, 912. Civitates duæ. VII, 437. Ab initio generis humani. VI, 533, 537. Altera iustorum, altera iniquorum. III, 456. Civitas utraque Angelorum et hominum. VI, 284. In omnibus gentibus licet tanta varietate inter se distinctis, non amplius quam duæ civitates. VII, 405. Una prædestinata est regnare cum Deo, altera cruciari cum diabolo. VII, 437. Utræque civitates in primo homine per præscientiam exortæ. VII, 376. Utrique civitati bona et mala communia, sed usus diversus. VII, 620. Prophetiæ partim ad civitatem cælestem, partim ad terrenam, partim ad utramque pertinent. VII, 525. Utræque civitas, pia et impia, nunquam terris de iit. VII, 489.

Civitates duæ diversis suis generationibus in historia Geneseos distinguuntur. VII, 446, 460. duarum civitatum excursus. VII, 620. Serie generationum Cain et Abel exprimitur. VII, 456, 460, 467. Civitatis utriusque mysterium in Cain et Seth. VII, 456, 460, 466. Civitatum duarum principium, amores duo. VII, 421, 436. Civitatem Dei esse, habetur ex Scripturis. VII, 313. Civitas Dei ex Angelis et hominibus constat. VII, 549, 284. Civitas Dei per præscientiam ordinata ante perpetratum Adami peccatum. VII, 418. Civitas Dei semper tolerans terram, sperans celum, Jerusalem vocatur et Sion: initium habet ab Abel, sicut mala civitas a Cain. IV, 1846. Civitatis Dei notitia evidentior in Abraham. VII, 496.

Civitatis Dei origo, informatio et beatitudo unde sit. VII, 338. Civitatis Dei conditor Christus. VII, 64. Civitatis spiritualis edificatio. IV, 1620, 1621. Civitas Dei ex fide gignitur, vivit ex spe. VII, 461, 466. Civitas Dei sancta Ecclesia. IV, 1261. Civitatem unam, domum Dei unam faciunt omnes fideles tam præteriti, quam præsentis et futuri, Angelis adjuncti. IV, 1668, 1669. Multi pleni caritate, civitatem fa-

ciunt Deo. IV, 1261.

Civitas spiritualis, ubi nemo nascitur, quia nemo moritur. V, 42. Civitatis supernæ quies et felicitas. IV, 1096, 1916. Civitas non aliunde beata, non aliunde beatus homo. II, 669, 670. In civitate Dei, voluntas Dei lex est. VII, 63, 284. Civitatis Dei lex et virtus, caritas. IV, 541, 1261. Civitatis supernæ rex veritas, lex caritas, modus eternitas. II, 535. Civitatis cælestis figura. VII, 458, 446, 463. Civitas superna hic est peregrina. VII, 438. Civitas superna in sanctis populi Dei peregrinata est, et in omnibus aliis sacramento adumbrata. VII, 481. Civitas superna dum peregrinatur in terra, pacem non habet in fide. VII, 645. Unde cum civitate terrena pacem habeat, unde discordiam. VII, 645. Pacem terrenam refert ad cælestem. VII, 646. Civitas superna dum peregrinatur in terra, leges et instituta nationum sequitur, quæ religionem non impediunt. VII, 645. Civitatis Dei custodes, Episcopi. IV, 1669. Cives Dei, spe beati in hac vita. VII, 648. Civium Dei in hac vita languores et curatio. VII, 442. Cives patrie supernæ fuerunt etiam in aliis gentibus a Judæis. VII, 609.

Civitatis terrenæ exordium. VII, 524. Civitatis terrenæ cives parit natura vitiosa, civitatis vero supernæ liberans gratia. VII, 459. Civitas impia apparere cepit a divisione linguarum. VII, 489. Civitas terrena generationes terrenas usque in finem habitura est. VII, 461. Civitatis terrenæ victoriæ mortiferæ aut certe mortales. VII, 440. In civitate terrena duæ formæ inveniuntur. VII, 459. Civitatis terrenæ bellum et pax. VII, 440. Civitas impia bestię nomine significatur. VII, 674, 679. Civitas diaboli et hujus civitatis curia, ministri, plebs. IV, 120. Civitatis malæ cives administrare aliquando actus bonæ civitatis exemplo ostenditur, et e contra. IV, 735. Cur sinat Deus iniquorum civitatem esse numerosiorem. VI, 337. Civitas Jerusalem captiva ab hujus sæculi Babylonia decursis temporibus liberanda. VI, 323. Civitates duæ quantum ab invicem discrepent. VII, 161. Et utriusque discrimen. VII, 456.

Civitates duæ confusæ sunt in hoc sæculo, iniquitate participata. VII, 46, 467. Jerusalem et Babylon jam corde sunt separate. IV, 1761. *Vide* Babylon. Civitates duæ in hoc mundo, Jerusalem et Babylonia permixtæ sunt interim, in fine separabuntur. III, 456; IV, 735, 773. Duæ civitates post judicium in æterna vel beatitudine, vel miseria. VI, 284. Opus de Civitate Dei pollicetur Augustinus. III, 436. De Civitate Dei quinque priores libri absoluti. II, 742.

Civitas circumstantiæ quæ. IV, 255, 722.

Civitas contradictionis quæ. IV, 637.

Cixan in diocesi Nippon. II, 252.

Clades et vastationes Christianis utiles. V, 621.

Clamare ad Christum quid. V, 543. Clamandum inter turbas clamare prohibentes. V, 518. Clamare ad Christum prohibens turba. V, 546.

Clamor cordis. V, 858. Clamor cordis est flagrantia caritatis; silentium cordis frigus caritatis. IV, 404. Clamor ad Dominum in affectu cordis. IV, 74, 83, 254, 971, 1854. *Vide* Oratio. Clamor media nocte. V, 378. Clamor pro impudentia et libertate iniquitatis. III, 491. Clamor pro peccatis manifestis. III, 858.

Clarenus. II, 240.

Clarus a Mascula. IX, 257.

Classicianus cum tota domo sua anathemate damnatur. II, 1066, 1067.

Claudianus poeta a Christi nomine alienus. VII, 172.

Claudius episcopus. X, 639, 640. Claudius episcopus Augustino mittit quatuor libros Juliani adversus unum illius opus. II, 949. Claudio mittit Augustinus quæ ad Juliani libros responderit, ut de iis iudicet. II, 949.

Claudianistæ seu Claudianenses. IX, 535. Claudianistæ ad communionem a Primiano admissi. IV, 579.

Claves Ecclesiæ. V, 1545, 1549, 1711; VII, 673. Claves Ecclesiæ traditæ. III, 25. Claves regni cælorum datæ Petro Ecclesiæ personam gestanti. V, 802, 1549; VI, 308. Claves non soli Petro, sed Ecclesiæ datæ sunt. V, 802. Claves regni cælorum in Ecclesia. VIII, 572. Clavium Ecclesiæ potestas. II, 536. Claves sic datæ sunt Ecclesiæ, ut non solum peccata remitteret, sed etiam ut ea vindicaret. VIII, 625. Pœnæ spirituales longe graviiores quam corporales. VIII, 619, 625. Gravius punitus est, qui velut relictus est impunitus. VIII, 625. Qui male a Donatistis intelligatur, *Quæ solveritis in terra*. V, 600. Claves Ecclesiæ per antistites ministrantur. V, 1545. Christus prius resuscitat, tunc Ecclesia solvit. V, 1549. Discipulorum est solvere quos Christus suscitavit. V, 594, 595. Vincula ipsius reatus solvunt. V, 595. Ad illas claves non pertinet qui non est in Catholica. V, 802.

Clauthmon mons. III, 790.

Clementia tanto plenior esse debet animus, quanto a nequitia purior. II, 659.

Clementius episcopus. X, 652, 663.

cleo VII, 84.

Cleobolus Lindius unus e septem sapientibus VII, 585.

Cleombrotus quare se præceptum dedit de iure VII, 56

Cleophon VII, 84.

Clericatum amant homines. V, 1573. Clericatus magis bonus, quam honor. V, 1573. Clericatum non accipiunt penitentes, nec ad ipsum redibant ex rigore discipline: poterat tamen circa illos dispensari. II, 812. Clericatus honor non auferitur Donatistis ad Ecclesiam redeuntibus. II, 811, 813.

Clerici unde dicti. IV, 824. Clericorum laus. I, 1539. Clericorum etiam invite electorum continentia. VI, 186. Clerici quomodo erga se invicem agere debeant. II, 1018. Clericorum Augustini in monasterio vita et mores. V, 1560. Clericos a vita communis proposito discedentes Augustinus degradare non audeat. V, 1572. Nos tandem se de clericorum tabula deleturum declarat. V, 1560. Clerici non fiant, qui de aliquo monasterio recesserint, vel projecti fuerint. II, 253. Clericum bonum vix bonus monachus facit, etc. II, 228. Clerici non recipiendi in monasterium. II, 253. Clerici ab omnibus publicis functionibus immunes. IX, 777.

Clericum degradare. VI, 271. Clericum nullum, qui nondum convictus sit, suspendi debere, nisi se non presentaverit. II, 269. Boni facti presbyteri laudatur humilitas, qui nec litteras accipit quibus in peregrinatione honorem suum acciperet. II, 269. A clero ac populo petit Augustinus, utrum placeat ut presbyteri accusati, sed non convicti, nomen ad altare non recitentur. II, 269. Ne quis post criminis penitentiam clericatum accipiat, vel ad clericatum redeat, vel in clericatu maneat, rigore tantum est discipline, non desperatione intelligen- tiæ. II, 812. secus agere licet poscente Ecclesiæ utilitate. II, 812. Presbyteri a se ab officio remoti Augustinus rationem reddit Frimati. II, 254. Reddit et Concilio. II, 254. Ut si intra annum causam suam agere neglexerit, vocem ejus deinceps nemo audiat. II, 254. Clericum unius Ecclesiæ ad aliam transire non sinit ordo ecclesiasticæ discipline. II, 251, 252. Institutum est ut clericum alienum nemo suscipiat. II, 253. Clericorum hereditas ad quos pertineat. II, 293. Presbyteri ex monacho facti bona ecclesiæ, in qua ordinatos erat, relinquenda censet Augustinus, cum prius dimidium tantum concessisset. II, 292. Clero suo Ambrosius vindicare vult paulinum presbyterum, etiam in diversis locis degentem. II, 190. Clerici omnes vanissimæ superstitionis hortatores a gentilibus appellati. IX, 845.

Clerici figurantur per Noe. IV, 1731. Clericorum nomine testamentum ista significantur. IV, 824. Et ipsæ hereditates. IV, 824. Clerici designantur per illud, *dum in agro*. IV, 1279, 1730.

Cliens quis. V, 728. Cliens majoris adversus minas alterius quo pacto se defendat. V, 723.

Cloacina dea. II, 84. Unde sic dicta. VII, 118. not. 1. Cloacina tantius dedicavit deam. VII, 190.

Cloacina nomen Veneri tributum. VII, 118. not. 1.

Cluere, id est purgare. VII, 118, et not. 1. Cluere idem quod pollere. X, 1147.

Cneus Manlius proconsul de Gallo-Græcis triumphat. VII, 102.

Coeternum et coævum, quo differant. V, 666.

Codices pretendebant inscriptionem in liminari pagina. II, 183.

Codrus Atheniensium rex morte sua patriam liberavit, quomodo. VII, 576. Codrus ab Atheniensibus ut deus habitus. VII, 576. Codri jurgia quid. VII, 576.

Coenses. II, 834.

Coelum, vide *Cælum*.

Coena Dominica vocatur sumptio corporis Christi. II, 203. Coena manibus Domini consecrata. V, 645. Cœnæ Dominicæ mysterium est, ut ejus sanguinem sumimus, pro ipso animam penamus. V, 1595. Cœnam suam dedit Dominus, passionem suam dedit: ille saturatur qui imitatur. IV, 178. *Vide* Eucharistia. Ad cœnam venire nemo cunctetur. V, 647. Judæi ad cœnam invitati, nos ducit et coacti. V, 645. Cogendi intrare ad cœnam: foris invenitur necessitas, navetur intus voluntas. V, 647. Tres excusationes ad cœnam venire nolentium. V, 643. In die cœnæ Dominicæ quibusdam in locis offertur tantum ad vespertinam. II, 202. Aliis in locis mane offertur corpus et sanguis Domini propter præsentes, ad vespertinam propter jejunes. II, 204. Nonnullis placet hoc esse corpus et sanguinem Domini post cibos offerri et accipi. II, 204. Discipuli corpus et sanguinem Domini non acceperunt jejuni. II, 203. An ante refectionem, an post, sumenda sit communio, non audeat Augustinus definire. II, 202. De communione in die cœnæ, faciat quisque quod in ea ecclesia in quam venit, invenerit. II, 202. Nos lavandi corpus in die cœnæ, et jejunium relaxandi. II, 203. inde ortus, quod baptizandorum corpora per observationem quadragesimæ sordidata eo die lavarentur. II, 204. Latio-

rum pedum in die cœnæ in consuetudinem nobis recipere noluerunt. II, 220. Nonnulli tollunt pedum in die cœnæ de consuetudine auferre non dubitaverunt. alii in diem tertium Octavarum vel in ipsam octavam transtulerunt. II, 220.

Cœnandi et præsantandi in propatulo, mos antiquorum romanorum. X, 1357.

Cœnobita laudantur: eorum institutum. I, 1538. Cœnitarum vita in Actibus Apostolorum descripta. V, 1574.

Cœnum vulnibus quæ au igne æcciderunt medicamentum. I, 1330.

Cogere. Ad aliquem cogendum ad bonum vis potest adhiberi. II, 754, 757, 802. Cogendus quis in Ecclesiam. V, 618. Foris invenitur necessitas, nascitur intus voluntas. V, 646. Cogi possunt hæretici et schismatici primum timore. II, 529, 905. Quomodo. II, 529, 522, 526. Non consideranda quod quis cogitur, sed quale sit istud quo cogitur. II, 529. Qui cogitur, non vult. X, 1117. Non ideo quis cogitur velle bonum, quia velle non potest malum. X, 1117. Cuius sicut est quam utilior diligentia, cogi tantum homines, non decet. II, 367.

Cogitari proprie dicitur, quod in animo colligitur, id est cogitur. I, 787. Cogitationes nostras non oriri nisi ex imaginibus corporum quæ ferant in animum, Democritus voluit. II, 445, 446. Et Epicurus. II, 445, 446. In cogitatione quatuor species reperiuntur. VIII, 996. In cogitatione unitas trium fit, memoriæ, internæ visionis, et voluntatis. VIII, 988. Cogitatio nobilitas rerum in abdito mentis reconditas, in conspectu mentis constituit. VIII, 1042. Cogitatio verbum supponit. VIII, 1070. Cogitationes et locutiones sunt et visiones, quomodo. VIII, 1070. Cogitationes nostras an aliquando videre possumus. VI, 51. Cogitationes nostras cur modo absconditas, in celo manifestas volumus. V, 1143. Cogitare nihil valent homines, nisi corpora. II, 517. Cogitanti corpora menti obversantur incorporeæ eorum similitudines. II, 614, 618. Cogitare non possunt stoici et Epicurei, nisi corporalia. II, 444. Quosdam non fugit rerum incorporearum intelligentia. II, 444. Cogitantur prope immensabilia incorporealiter atque intelligibiliter ab eis qui ista cogitare noverunt. II, 445. Hinc refellitur opinio Democriti de cogitationum nostrarum causa. II, 445. Cogitatio unde fertur in varia. VIII, 994. Cogitationem & consuetudinem abducere, magni ingenii est. II, 517. Cogitationes in corporibus coalescentes non latent. III, 213. Aliud est cogitare, aliud cupere. X, 584. Cogitare bonum, minus est quam cupere. X, 584. Facillime ac celerissime peccata sunt cogitando. X, 584. Cogitatio quodam arcedente consensu peccatum. X, 213. sicut ante homines facti, sic ante Deum cogitationis peccatum est. V, 928. In cogitatione quisque innocens, in cogitatione reus. IV, 1571. Navigat quisque in corde suo: multifragium non facit, si bona cogitat. V, 424.

Cogitatio pia a Deo est. I, 976. Cogitationes bonæ non nisi ex gratia. II, 818. Cogitatio autem ad pietatem, non minus idonei cogitare aliquid tamquam ex nobis. X, 1013. Cogitatio hominis non potest in perpetuum mutari sine gratia. X, 448. Non potest fieri ut habeat mala facta, quæ habet bonas cogitationes. IV, 1858. Cogitanti justitiam aliquid prout esse quod est ubique totum. V, 1486.

Cogitatio culpabilis mali quædam. X, 327. Malum nec in cogitationem venire, sententia Pelagii: si in symbolo piscipali objecta, quatenus ab ipso explicata. X, 524. Cogitationibus illicitis delectari sine consensu, nondum perfecta mors est, sed quodammodo inchoata. V, 594. Cogitationum delectationes illicitæ sunt peccata. VIII, 1009. Cogitationes malæ animam interficiunt, quamquam opere non impleantur. IV, 1190. Cogitationum malarum in corde unusquisque pugnat. IV, 1277. Cogitationes malæ munda-ndæ. V, 208. Cogitationes morosæ. X, 596. Cogitationes quæ a spiritu maligno inmittuntur, difficile est discernere. III, 465. Non discernuntur nisi dono Dei. III, 465. De cogitationibus alienis iudicari non debet. III, 1830.

Cognatio spiritalis cum Christo, propinquitati ejus carnali præponenda. VI, 397.

Cognoscendi multiplex ratio explicatur. II, 456, 457. Credo quo fit cognitio. III, 316. Deus scit in nobis etiam id quod ipsi nescimus. III, 1644. Cogniti a Deo homines dicuntur, cum eis se cognoscendum præstitit. III, 306. Cognitio Angelica. *Vide* Angeli. Cognationem plenam in hac vita habere non potest homo. VI, 80. Cognitio creaturæ vespertinæ habet et mane, quo modo. VII, 322. Cognitio rei ejusque in Verbo Dei ad diem pertinet, cognitio rei in ejus natura ad vespertinam. III, 313. Inter utramque multum interest. III, 313. Extra nos res corporeas novimus; spirituales in nobis. VIII, 954.

Cognitio Dei. I, 872, 873. Ad cognoscendum Deum quæ necessaria. I, 873, 876. Quem cognoscere volumus, prius plena caritate diligamus. I, 1531. Si voluntatem Dei nosse quisquam desiderat, fiat amicus Dea. III, 178. Infelix homo qui scit alia, et Deum non docet. Reatus autem qui Deum scit,

etsi alia nesciat. I, 708. Beatissimi sunt quibus hoc est Deum habere, quod nosse. II, 840. Dei plenitudinem nemo comprehendit. II, 696. Non parva est inchoatio cognitionis Dei, nosse quid non sit. II, 459. Nesciendo melius scitur: perfecta cognitio Dei in futura vita. I, 588. Cognitio Dei per negationes. III, 1588. Scientia Dei in anima hominis non est, nisi scire quomodo eum nesciat. I, 1017. Sensu corporeo non cognoscitur. I, 781. Cognitio Dei quoniam vera et ad vitam aeternam conducens. VI, 225. Nemo cognoscit Deum, nisi qui intelligit illum esse summum atque incommutabile bonum, ejus participatione sit bonus. II, 573. Creaturae ducunt ad cognitionem Dei. I, 745, 1278. Inexcusabiles sunt, qui Deum per ea quae facta sunt cognoscentes, non obediunt veritati. II, 836. Cum Deum scimus, nec hoc quidem nobis tribuendum est, sed illius misericordiae. II, 574. Non parva ex parte intelligit et scit Domineum, qui intelligit etiam hoc a Domino sibi dari ut intelligat et sciat Dominum. VII, 551. Cognitionis merces datur merito fidei. VI, 71. Deus non invenitur a superbis etiam si doctis. I, 707. Tanto magis vivere tendimus, quanto magis in Dei cognitione proficimus. III, 1905. Cognoscere Deum, et non sicut Deum glorificare, impietas et insipientia. X, 242. Cognitio Christi eminens non erit nisi in altera vita. X, 543.

Cognitio et consideratio sui. III, 1649. Cognitio sui quae utilis. V, 736. Cognitio sui caeteris scientiis praestat. VIII, 885. Homo sibi ipsi incognitus. I, 792, 979. Difficile est ut de se quisque perfecte judicet. IV, 1921. Necessus a sensibus et animi in seipsum collectio, necessaria homini ad notitiam sui adsequendam. I, 979. Quisquis ea sola novit quae corporis sensus attingit, non solum cum Deo esse non videtur, sed ne secum quidem. I, 996. Cognitio sui quales in anima excitat affectiones. VIII, 886. Cognitio sui ipsius facit ut sibi homo displiceat, et sic Deo placeat. IV, 266, 267. A cognitione sui ad cognitionem Dei transcendendum. III, 1542.

Cognitio certa et facilis rerum, unde. VIII, 608. Cognitio veritatis corde mundata. VI, 340. Cognitio et actio beatum hominem faciunt. VI, 299. Cognitio aliquando sanatur pro fide, aliquando pro visione. III, 1922. Cognoscere aliquando idem ac probare. IV, 1288.

Cognitor. V, 599.

Cognomenta hominum improborum non assumenda. X, 311.

Cognoscere aliquem proprie dicimur, quando ejus mores et vita non latent. III, 1830. Nemo nisi per amicitiam cognoscitur. VI, 82.

Colere Deum veram esse sapientiam scriptura definit. I, 653. Hoc nos est debere vero Deo, quod sibi exigit falsus deus. IV, 1220. Cultus vani plures exolantur. III, 169. Angelus malus non colendus. III, 169. Nullam creaturam colendam esse animae, verba ipsa sunt Ecclesiae olim fidelibus insinuada. I, 1977. Nil omnino colendum, quod mortalitatis ullus corporis sensus attingit. I, 583. Quia Deus rebus omnibus major et melior invenitur, plus omnibus diligendus est ut colatur. IV, 996. Colere Deum gratis et casto amore debemus. IV, 488, 617, 626, 658, 928, 1401, 1531, 1745. Colendus Deus fide, spe et caritate. VI, 252. Hoc enim colitur quod diligitur. IV, 996. Colitur Deus sacrificio laudis actionisque gratiarum. X, 214. In Ismael sunt omnes qui carnaliter colunt Deum; ad hoc pertinet vetus testamentum. IV, 1605. Cum nomen Christianum evertere non posset diabolus, suggerbat, ut sicut Deus propter coelestia, ita ipse propter terrena coleretur. IV, 456, 457. Idem cultus demoniis exhibitus fuit, qui vero Deo. IV, 1220. Coli dicuntur non tantum Deus, sed et homines, immo et aliae creaturae. VII, 278. *Vide* Cultus. Athei qui nihil colendum putant, serviunt tamen vitis. III, 153. Non sic colimus Deum quasi terram. I, 845. Colimus Deum tanquam Dominum, et colit nos tanquam terram suam. IV, 235. Colit te Deus et colis Deum, non ut ille, sed ut tu sis fructuosus. IV, 1891; V, 346.

Coloni ab incolendo dicuntur, non ab agricultura. VII, 278.

Collina dea collibus praefata. VII, 118.

Collitus maritus Lucretiae. VII, 52. *Vide* Tarquinius.

Collatio privatarum quam in usus publicos. VII, 106. Collatio publica Ecclesiae pro necessitatibus hominis aere alieno obruta. II, 1092.

Collatio Carthaginensis cum Donatistis. II, 499; X, 336, 346, 794. Multi ex parte Donati, episcoporum suorum et catholicorum collationem optant. IX, 625, 689. Catholicis episcopis Carthagine ad Concilium congregatis placuit Donatistas convenire, eisque offerre collationem. IX, 525, 810. Collatio saepius oblata est Donatistis. IX, 594, 595. Donatistae hanc recusant. IX, 594, 593. Donatistae collationem saepius recusant. IX, 45, 259, 631. Et concessum cum catholicis. IX, 636. Cur toties oblata collationem recusant. IX, 449, 453. Ex diffidentia causae malae nolunt con-

ferre cum catholicis. IX, 592. Donatistae collationem a catholicis oblata reprehendunt vitioso contentions nomine. IX, 548. Collatio via expeditor veritatis et unitatis causam agendi, quam lis. IX, 548, 549. Primitivus per advocatos in foro adversus Maximianum litigavit. IX, 548. Donatistae non approbandi, qui de baptismo cum catholicis nolunt conferre. IX, 466, 467.

Collationem inter episcopos utriusque partis fieri jubet Honorius imperator. IX, 613. Praeceptum Honorii de habenda collatione. IX, 816. Marcellinum collationi principe loco praecipuum sedere vult Honorius. IX, 817, 818, 819. Marcellini edictum quo utriusque partis episcopi convocantur. IX, 614. Donatistas quibus beneficiis cognitor invitavit ad conferendum. IX, 614. Edictum Marcellini de loco et modo collationis. IX, 614. Edicto Marcellini collationis Carthagine habendae condiciones proponentis Donatistae consentire noluerunt. II, 490. Litterae catholicorum, quibus respondent consentire se ad omnia quae illo edicto fuerant ordinata. IX, 613, 821. Quo animo episcopi catholici ad collationem venerunt. V, 1388. Notoria Donatarum. IX, 615, 805. Collationi locus assignatus Thermenae Gargillanae. IX, 620, 679, 819. Collationi quoniam dies constitutus. IX, 622, 818.

Collatio Carthagineasis quomodo habita. II, 578. Collatio cum Donatistis quo die et anno habita. IX, 613, 614, 616. Collationi quot ex utraque parte adfuerunt episcopos designat cognitor. IX, 613, 677. Concedunt catholici, ut universi ex Donatistis qui venerant adessent. IX, 615. Numerus episcoporum tum Catholicorum tum Donatarum, qui Carthaginem ad collationem venerunt. IX, 620, 677, 837. In eo quod ad collationem venerunt Donatistae, Catholicis non esse traditores agnoverunt. IX, 631. Quid propter obelant episcopi catholici se pro bono pacis acturos fore, si aut in parte Donati, aut in sua communione, veritas Ecclesiae demonstraretur. IX, 613, 700, 701. Catholici episcopi non ea pompa, qua Donatistae ingressi sunt Carthaginem. IX, 618, 679. Collationis exordium. IX, 813. Donatistae id egerunt, quantum poterunt, ne collatio fieret, tum ne acta facile legerentur. IX, 613, 618, 688. Donatistae timebant ne ultra verba eorum tenerent Catholici. IX, 253, 257. Numquam agi volebant, ubi vinci metuebant. IX, 679, 680. Timor eorum, ipse eorum iudex. IX, 630. Cathedralis antiquis episcopos alios additos ut numerus augeretur, obiciebant Catholicis Donatistae. IX, 618. Quod i, sos in Mustinana diocesi fecisse apparuit. IX, 618, 649. Donatistae falsitatis convicti in recitatione episcoporum suorum. IX, 619, 677. Donatistae proponebant Catholicis quatenus agere velint in collatione, an testimoniis Legis, an gestis publicis. IX, 626, 831. Catholicorum responsio. IX, 627, 679, 851. Notoria et mandata Donatarum cum responsionibus Catholicorum. IX, 820, 821, 822, 837. Mandatum Catholicorum quo tota causa comprehensa est, et electis ad disputandum septem episcopis injuncta est catholicae defensio. IX, 821. Sic a catholicis secunda die causa acta est in conscriptione Mandati, ut responsionem invenire non possent Donatistae. IX, 678. Donatarum tergiversationes tertia die collationis. IX, 679, 680. Donatistae Catholicis faciebant invidiam, quod hominem cognitorem postulassent. IX, 636, 637. Apparet ipsos Donatistas hominem judicem postulassee. IX, 636, 637.

Collationis au petitores Catholici. IX, 622, 623, 625, 679. Petierunt personam cur aliquando noluerunt suscipere Catholici. IX, 624, 679. Collationem ab utrisque petitam esse non dubium est. IX, 679, 818, 829, 850. Concessum a cognitore oblata recusant Donatistae. IX, 619, 827. Quare. IX, 624, 634. Ratio eorum expeditur. IX, 621, 634. Contra Ecclesias transmarinas episcopi se non habere confessi sunt Donatistae. IX, 682. Hinc separatio eorum injusta probatur. IX, 682. Contra se ipsos egerunt multa, dixeruntque et recedunt Donatistae. II, 578, 579, 582. Cecilianus de quo in collatione accusatus. IX, 639. Excusatur. IX, 641. Cecilianus aliorumque episcoporum causam quatenus agi velint episcopi catholici in collatione. IX, 635, 826. Donatistae iniquiores in Cecilianum, quam in Primitivum. IX, 533, 534, 611. Et in Novellum Tysicensem et Paustinum Turuthranum. IX, 616. Donatistae se potius iudicio Constantiani damnetes, quam Cecilianum, libello quem protulerunt, et literis Imperatoris ostendunt. IX, 633. Felices Apulgentis causam quare contemnerunt Donatistae in collatione. IX, 636.

Collatio Cecilianae causam purgavit. IX, 732. Donatistae petierunt et acceptam sex dierum collationem. IX, 678, 823. Donatistae mandato catholicorum respondere non poterunt in collatione, post acceptam collationem. IX, 682, 685. Sententia cognitoris de omnibus quae per tres dies in collatione acta sunt. IX, 635. Collationis gestis subscribere dicit recusant Donatistae. IX, 630. postea instante iudice consenserunt. IX, 660. Fratris nomen a catholicis respuerunt. IX, 749. Calumnia Donatarum de Marcellino collationis cognitore. IX, 694. Collationis iudicem corruptum esse praemio dicebant Donatistae. IX, 631, 656, 660, 676,

687. Conqueruntur Donatistae quod nocte contra eos est prolata sententia. IX, 661. Injusta eorum querimonia. IX, 661, 689. Donatistae inclusos se tanquam in carcere fuisse conquesti sunt. IX, 689. Respondetur Donatistarum querimonis de erepta sibi humano imperio libertate quam ipsis deus largitus est. IX, 716, 719. Donatistis in liberum arbitrium ab imperatore concessum. IX, 618, 650. Donatistis perditionis libertas data a Juliano. IX, 722. Donatistae a Catholicis confutati in collatione Carthaginiensi. IX, 651, 652. Et victi. II, 795. Post collationem Carthaginensem Donatistae pene omnes conversi. IX, 699.

Collationis cum Donatistis gesta. V, 599. Collationis acta per omnes passim Ecclesias diebus quadragesime in ecclesia recitari solent. IX, 700. Collationis cum Donatistis breviculus. I, 616. Liber post collationem contra eosdem. I, 616. Augustinus Bonifacium remittit ad breviarium collationis Carthaginiensis. II, 795.

Colles fidelium plebem significant. IV, 1179.

Collonita porta Romae. VII, 125.

Colloquium vinculum est societatis. I, 1011.

Collyria ad visum mentis sanandum, quae. III, 1515.

Collyris panis subeimericius. III, 577.

Color non est nisi in corporalibus. V, 1498. Color non corpus, sed quadam corporis qualitas. I, 1197. Color minus est omnibus, aut potius nullus, si lux auferatur. V, 1498. Colores ad sensum oculorum proprie pertinent. VIII, 98. Colorum varietas in pecoribus Jacob, unde. VIII, 877.

Colorbasus, ejusque heresis. VIII, 28.

Columbae natura et indoles. III, 1366, 1427. Columbae simplicitas atque proprietates imitandae. V, 426. Columba ex arce dimissa et cum sureculo olivae rediens, quid significat. VIII, 265. Columba spiritum sanctum significavit. IV, 1706. Vox patris in monte audita, species columbae visa, sine vivificantis animae ministerio. II, 746. Angelorum ministerio fieri potuerunt. II, 747. In columba spiritus sanctus non sua natura, sed significativa specie demonstratus est. II, 747. Columbam veram fuisse, in qua spiritus sanctus apparuit. VI, 502. Columbam emare et vendere, quid. IV, 1706. Columba pro signo dilectionis ponitur. IV, 654.

Columna nobis duce Jesu subtracta est. III, 777.

Coluthus a quo Coluthiani. VIII, 42.

Comes. II, 100. Comes largitionum Italianarum. I, 728.

Comitis officialis. II, 450.

Commemorari preceptis, id est admoneri. III, 706.

Commentarienses. IV, 1209. Quinam sint. IV, 1209, *not.* Commerceia divina nobiscum Christo incarnato peracta. IV, 231, 1942. Commertium Christi nobiscum. V, 688, 725. Commertium emptionis nostrae per Filium Dei. IV, 1521, 1925.

Commixtio conjugalis, bona est. X, 1411. Commixtio castorum conjugiorum procreandi causa, bonum opus. X, 1457. Bonum nuptiarum, X, 1409. Commixtio conjugalis. Duo tribuenda. X, 1412. Commixtio corporum non ondis mala. X, 709, 710. Commixtionem conjugalem non instituit diabolus. X, 837. Commixtio conjugalis esset, eisi nemo peccasset. X, 837. Commixtio sexuum etiam in paradiso futura erat. X, 709. Commixtio conjugalis ita esset, ut aut nulla libido esset, aut non iniqua. X, 837.

Commotionem patiuntur oves, qui a misericordia dilectionis Dei exeunt. VIII, 261.

Commune vocatur ab Apostolo immundum et coinquinatum. I, 1360.

Communicare. *Vide Dare.*

Communione malorum bonos contaminari dicunt Donatistae. I, 657. Donatistarum regula: Quales fuerint cum quibus fuerit communicatum, tales fieri omnes, et universam massam. IV, 513, 579. Communicare malis et peccatis alienis quid. IX, 517, 563, 657, 658. Communicare improprie est illis consentire. II, 265; IX, 79, 80. Communicare malo, quando facto ejus, consortiam voluntatis vel approbationis adjungitur. V, 519. Malos etiam cognitos bonis non obesse in Ecclesia, si eos a communione prohibendi aut potestas desit, aut aliqua ratio conservandae pacis impediat. II, 297. Communio malorum non maculat aliquam participatione sacramentorum, sed consensione factorum. II, 579. Non id agit Augustinus, ut ad communionem catholicam quisquam cogatur invitus. II, 152, 153. Communio alterius hominibus scribens de negotio fundi non reprehenditur, sed non sine suspitione est scribens de negotio animae. II, 160. Eis scribit Augustinus litteras quibus uti licet ad paganos. II, 154. Communicatio spiritualis tantum cum inglis, consensioque factorum prohibetur. IX, 672, 673. Communicant altari, non malis, quibus mali displicent, etsi eos tolerant. II, 170. Christiani, laboris et quietis invicem participes sunt. II, 187. Quod alter minus potest, in eo qui potest facit, si in altero diligi quod idem quia non potest, non facit. II, 597. Communicare se ei

non posse, qui Aurelio non communicat, Augustinus declarat. II, 252. Communionis nostrae imperatores, id est, Ecclesiae catholicae, leges adversus omnes haereticos determinant. IV, 684. Communionis eorum qui non sunt, hos appellant haereticos. IV, 684.

Communionis sancti altaris privantur interdum qui nolunt ablata restituere. II, 665. Ab ea non prohibentur nisi sponte confessi, vel legitime convicti. V, 1541. *Vide Excommunicatio.* Dispositio ad communionem. III, 1611, 1816. Communio quotidiana. II, 201; VI, 694, 696. Communio alicubi quotidia, alicubi ex his intervallis dierum. III, 1289, 1614. In paribus orientalibus plurimi non quotidie coram dominice communicant. III, 1289. Communio parvulorum. V, 945.

Communis vita. VI, 549. Communis sanctimonialium vita laudatur. IV, 1058. Communia sint omnia in monasterio. I, 1577, 1578. Communiter quae possidentur, non ea lites, inimicitias et caetera mala generant, quae ex privata rei possessione nascuntur. IV, 1748. Communes de privatis fecisse res suas quid proderat primis Christianis. IV, 1748.

Comediarum sermiones et actiones nullo modo potuisse recipi, nisi mores recipientium consonarent, fassi sunt etiam Pagani. II, 315.

Comparatio. Non ex bonis singulis homines inter se comparandi sunt, sed universa considerata sunt in unoquoque. VII, 514. Comparativi gradus vis. IX, 542, 544. Comparativus gradus non semper augeat quod comparat. IX, 585.

Compartus. VIII, 598.

Compassione caritatis Christus deorsum est, nos sursum spe caritatis. IV, 1650. Compassione clamat lingua calcato pede, non attritione. IV, 1105. Minus fit quod patitur unum membrum, si compatiatur alia membra. II, 565.

Compedes disciplinae Dei et timoris ejus. IV, 1505. Compedes nostrae mortalitatis. IV, 1895. Compedes solverunt occidendo, et in coronas converterunt persecutores. IV, 1500. *Vide Viacula.* Compediti quidam lugunt in Ecclesia, et solvuntur; et matrimonii compedes acrius ibi restringuntur. IV, 1939.

Compendiare alicui, id est occidere. III, 824.

Competentes. V, 1356. Unde dicti. VI, 202, 203, 602.

Competentes quasi simul petentes. V, 1076. Pactum cum competentibus Dominus inchoat. V, 1077. Competentibus fidei symbolum tenendum memoriter traditum. I, 612; VI, 180. Competentibus p. ius symbolum, ac postea oratio tradebantur. V, 577. Competentes in vigilia Paschae symbolum, non orationem reddebant. V, 598.

Complacencia sui, causa primi peccati. VII, 455.

Compresbyter. VI, 610.

Compunctus corde quis dicatur. IV, 1440. Convinctio ex conscientia peccati, timore mortis, timore iudicii. IV, 215.

Conatus. Voluntatem quidem liberam mihi dedisti, sed sine te nihil est mihi conatus meus. IV, 208.

Conceptio humana quomodo procedat et perficiatur. VI, 59. Conceptum prolis cur vitari jubent monachi. VIII, 420.

Conciliorum saluberrima auctoritas. II, 200. Obscurae quaestiones ne in universali quidem Concilio statim sunt definiendae. IX, 129. Litterae episcoporum et conciliorum provincialium decreta cedunt majoribus Conciliis. IX, 128. Concilia ipsa plenaria priora posterioribus emendantur. IX, 129. Et posteriora prioribus a. ad posteros preponuntur. IX, 155. Concilium plenarium. II, 200. Concilium plenarium restat post iudicium Romanum. II, 169. Concilii acta episcopus non habet in potestate, contradicente Primato. II, 164. Concilia Catholicorum consules et dies semper habuerunt. IX, 659. Hoc et ex Concilio Melchiodi et ex Scripturis probantur catholici. IX, 642. Concilia an diem et consules habere debere ex Scripturis probetur. IX, 665.

Concilia duo Aeterna de quaestione baptisimi. IX, 144, 145, 159. Concilium episcoporum Africae et Numidiae sub Agrippino. IX, 606. Concilium Carthaginense sub Cypriano. IX, 141, 145. Ejus exordium. IX, 128. Concilio Carthaginiensi de rebaptizandis haereticis non consentitur. IX, 254. Illudque refellitur. IX, 161, 162. Concilium Carthaginense de baptismo haereticorum damnat donatistas. IX, 219. Et schismatis arguit. IX, 220, 225. Concilii Carthaginensis patres quae studiosi unitatis. IX, 214. Concilium Carthaginense totius Africae de conveniendis Donatistis. IX, 525, *app.* 810. Carthaginense Concilium Africae universale de reconciliandis Donatistis. IX, *app.* 809. Varia concilia Carthagine habita contra Donatistas. IX, *app.* 802, 805, 807, 811. Concilium Iconiense et Synadense. IX, 495, 496, *not.* Concilium plenarium in quo de baptismo non iterando actum est. IX, 114, 155. Concilium Zertense in Numidia contra Donatistas. I, 647; II, 577. Concilium Hippone-Regiense totius Africae plenarium. I, 612; II, 92 *not.*, 115 *not.*, 233. In eo sermonem habuit Augustinus presbyter. I, 612. Concilium Romanum in causa Caecliani, sub Melchiodi,

II, 509, 701. Concilium Arelatense in causa Caeiliani. II, 161, 704; IX, 49. Concilium Milevitanum contra Pelagii haeresin. II, 762, 784. Concilia Carthaginense et Milevitanum. X, 618. Conciliorum Carthaginensis et Milevitan scripta ad Innocentium Papam directa. X, 576. Concilia duo adversus Pelagianos ad sedem Apostolicam missa. V, 754. Concilium Diospolitianum seu Palæstinum in Pelagii causa. II, 776, 827. *Vide* Pelagius. Concilium Carthaginense an. CCCXVI. II, 559. Concilium Carthaginense schismaticorum an. CCCXI. II, 165, 492, 579. Concilium Carthaginense an. CCCXLIII aut CCCXLIX sub Grato. II, 255. Concilium Carthaginense an. CCCXCVII. II, 269. Concilium Carthaginense an. CCCCI. II, 228, 253, 255. Dictum plenarium. II, 253. Concilium Carthaginense an. CCCCV. II, 805. Collatio Carthaginensis. II, 483. Concilium Carthaginense contra Cælestium. I, 644; II, 759. Huic non interfuit Augustinus. I, 614. Concilium aliud Carthaginense contra Pelagii haeresin. II, 759, 779. Concilium aliud Carthaginense de quo ad Zozimum data litteræ. II, 972. Concilium aliud Carthaginense dictum plenarium Africae. II, 972. *et not.*

Concilium Sædicense Arianorum fuit. II, 176; IX, 516. Contractum contra Athanasium Alexandrinum episcopum catholicum. IX, 516. Injus Concilii episcopi primum profert nomen donati Carthaginis episcopi. IX, 516. sine civitatum nominibus episcopos ad quos hæc data est habebat. IX, 516.

Concilia Donatistarum Cirtense, an. CCCV. II, 161, 550; IX, 510. *Vide* Cirtense. Concilia schismaticorum contra Cælestium. V, 960. Concilium Carthaginense schismaticorum in Cælestium. IX, 553. Septuaginta episcoporum. IX, 426. Sub secundo Tigrisitano. IX, 445, 639. Concilium Carthaginensis Donatistarum litteris per totam Africam missis facile creditum est. IX, 445. A Cælestio multos alienaverat falsa criminatio. IX, 445. Detecta dissensione sacrilega contra totum orbem Christianum, multi et episcopi et clerici et populi relictis Donatistis ad catholicam accem reverterunt. IX, 445. Concilium aliud Carthaginense C. LXX episcoporum schismaticorum. II, 542. *not.* Concilium Carthaginense quadraginta trium episcoporum contra Primitianum. IX, 552. *Vide* Carthaginense. Concilium Bagayanense. II, 815; IX, 98, 424. *Vide* Bagayanum. Donatistæ illud coram plenarium. II, 192; Cabarsussitanum. II, 880. IX, 505, 552. *Vide* Cabarsussitanum. Carthaginense triginta episcoporum post collationem. IX, 750. Concilium Maximianistarum contra Primitianum. V, 960.

Concio. Inter concionandum oratio. II, 117.

Concionantes. VII, 105, 106.

Conclericos vocat Augustinus clericos ad quos scribit. II, 479.

Concordia atque convenientia Deus auctor. I, 1171. Que harmonia a musicis dicitur in cantu, ea est in civitate concordia. VII, 96. Concordiæ præcepta in ecclesiis Christi traduntur. II, 529. Concordiæ præcepta talia non habebant falsorum deorum cultores, qualia in ecclesiis Christi traduntur. II, 529. Concordia salus populi. VII, 658. Concordia sine iustitia esse non potest. VII, 66. Concordia hominis cum Deo, qualis exigitur. V, 82. Concordia fratrum quare rara. V, 1560. Concordia fratrum in coelesti hereditate. V, 1595. Concordia eorum qui non ponunt spem suam nisi in rebus seculis, non realium est firma. IV, 628. Concordia paganismi in cultu filigantium deorum. VI, 712. Cur lites inter Christianos, non inter Paganos immittit diabolus. VI, 715. Litem huiusmodi vitas. VI, 714. Agrum omnibus modis ut filigantes ad concordiam revocentur. VI, 714. Concordia membrorum corporis, Christianos ad unitatem revocat. VI, 712. Concordia summa carnis et spiritus post resurrectionem. VI, 274. In patria, summa erit felicitas, summa concordia. III, 1656. Concordia et securitas perfecta laudantium Deum, non nisi in caelo. V, 1190.

Concordia dei. VII, 106, 152. Vane Concordia ut dea habita a Romanis. VII, 106. Concordiæ ades facta in loco seditionum et eorum. VII, 105, 168.

Concordialis. II, 592.

Concubina aliquando dicitur uxor. VII, 515. Concubina omnis, uxor, non autem omnis uxor, concubina. III, 571. Concubinas habere non licet. V, 1710. Concubina quæcumque præter uxorem, est meretrix. V, 1094. Concubina dimissa, si professæ fuerit nullum se alium cognitam, an ad baptismum sit admittenda, merito dubitatur. VI, 221. Concubinarum illi hereticos et carnales iudeos significat. VII, 515.

Concubitus humanus non nisi propagationis causa statuitur. VIII, 478. Concubitus conjugalis intentione generandi non est peccatum. X, 421, 806. Concubitus quando honestus, quando venialis, quando culpabilis. X, 819. Concubitus conjugalis, qui fit per incontinentiam, est peccatum. VIII, 184. *Vide* Conjugium, Nuptiæ. Concubitus ab solenti libidinis ro-

tuatatem non caret culpa, sed propter nuptias est venialis. X, 423, 807. Concubitus conjugalis hominem humanum fieri lex dicit. I, 632. Concubitus maris et feminae indicium est mortalium corporum. III, 295. Concubitus antiquorum etiam ancillis quomodo sine adulterio. V, 549. Concubitus etiam conjugalis remotum ab arbitris cubile querit. VII, 426.

Concupiscentia. X, 719, 829, 868, 1236. Concupiscentia præsentium est atque absentium, desiderium vero tantum absentium. IV, 1521. Concupiscentiam esse in homine ostenditur. X, 279. Sine concupiscentia nemo nascitur. II, 844; X, 1097, 1223. Non sentit eum Paternianus aut Venustianus, qui concupiscentiam admittit. X, 800. Concupiscentia alia laudabilis, alia damnabilis; hæc intelligitur quoties sine addito nominatur. IV, 1520. Concupiscentia, si non addatur cuius rei sit, in malo intelligitur. VII, 411. Concupiscentie in bonis malæ, cum id quod non licet, habet. VI, 562. Concupiscentia omnis mala, recte fornicatio vocatur. III, 1247.

Concupiscentia carnalis, et concupiscentia spiritalis. VI, 552. Concupiscit caro adversus spiritum in bonis, nam in malis non habet contra quem concupiscere. V, 717. Discordia, quæ est in spiritu et carne, pro concordia laborat. V, 821, 849. Concupiscentia carnis ad quatuor hominum gradus consideratur. III, 2905. Concupiscentia carnis, voluptatis nomine amatores significat. III, 423. Concupiscentia oculorum curiosos, ambitio sæculi superbos. III, 155. Concupiscentie si quando usurpant oculum, aurem, linguam, velaticam cogitationem, nec sic de salute desperamus. V, 816. Esca non esca, sed usque ad contemptum sacramenti quod in primatu suo habuit, esca concupiscentia damnat. II, 141.

Concupiscentia rei alienæ quædam decima præcepto vitæ. V, 71. Concupiscere rem proximi, etiam si postea illi successio quæatur, non licet. V, 71. Concupiscens res alienas, reprehenditur. IV, 431.

De concupiscentia carnis tres sententiæ contrariæ. X, 1454. De concupiscentia quid sentiunt Manichæi. V, 815, 821; VIII, 53; X, 1374. Concupiscentiam genti tenebrarum tribuunt Manichæi. X, 1351, 1356. Manichæus dicit concupiscentiam esse substantiam malam. X, 1320. Non vitium substantiæ bonæ. X, 1345. Manichæi errori quantum fides catholica adversa sit. X, 1325. Circa discordiam carnis et spiritus prorsus errant Manichæi et Pelagiani. X, 1514. Manichæorum et Pelagianorum sententiæ de concupiscentia. X, 1453. Concupiscentia carnis adversus spiritum, et spiritus adversus carnem, unde secundum Manichæos. X, 1510. Discordia carnis et spiritus secundum Pelagianos ex vi consuetudinis, secundum Manichæos ex commixtione naturarum boni et mali. X, 1522. De concupiscentia errores Manichæorum et Pelagianorum quid ab invicem et a fide catholica differant. X, 1530. Catholica fides de discordia carnis et spiritus quantum abhorreat a manichæi errore. X, 1519. De concupiscentia dogma catholicum utrique errori, Manichæorum et Pelagianorum, contrarium. X, 1521. In eo quod simul dicant malam esse concupiscentiam, longe a se invicem distare Manichæos et catholicos. X, 1459.

Concupiscentiam dicebat Julianus, de se esse affectionem naturalem et innocentem. X, 1094, 1095. Concupiscentiam vocat Julianus naturalem, non concupiscentiam carnis. X, 297. Julianus concupiscentiam laudabat. X, 769. Concupiscentiam nominare Pelagianos pudet, laudare non pudet. X, 446. Concupiscentia tanquam bonum a Juliano laudata et in paradiso collocata. X, 1274, 1275, 1284. Dissensionem carnis et spiritus in paradiso collocat Julianus. X, 1408.

Concupiscentiam in paradiso collocant Pelagiani. X, 1095, 1236, 1527, 1536, 1540, 1541. Etiam talem qualis nunc est. X, 1514, 1551, 1556. Concupiscentia in paradiso futura non fuisset. V, 717; X, 1544, 1557, 1559. Concupiscentia carnis contra spiritum non fuisset in paradiso, si non peccasset homo. X, 1097, 1098, 1544, 1558, 1559. Lex in membris repugnans legi mentis non erat in paradiso. X, 459, 1455. Non fuit ante peccatum. X, 752. Concupiscentia non erat in corpore illius vite quæ fuit in paradiso ante peccatum. X, 1459. Si concupiscentia in paradiso ante peccatum, nec tunc in primis parentibus effectus libera voluntas. X, 1514. Concupiscentia aut nulla in Adamo fuit ante peccatum, aut in illo vitata est per peccatum. X, 1555. Carnis concupiscentia qualis esse potuisset, si nemo peccasset. X, 1517, 1539, 1560, 1565. Concupiscentia carnalis vel nulla fuit in paradiso ante peccatum, vel si fuit, talis non fuit ut resisteret voluntati. VIII, 1032; X, 772, 802.

Concupiscentia non est sensus, sed quantitas. X, 886. Aliud sensus, aliud concupiscentia. X, 1579. Vis sentiendi et vis concupiscendi diversa sunt. X, 1583. Horribilis obscuritas eorum quos Pelagiani eroræ de concupiscentia. X, 1567, 1569, 1570. Concupiscentiam carnis, totius corporis sensibus immixtam dicit Julianus fuisse in Christo. X, 1570.

Concupiscentia bona dicebatur a Juliano. X, 1120. Concupiscentiam carnis, etiam quando malum concupiscitur, bonum putat Julianus. X, 1335. Concupiscentia non est bonum. X, 798, 815. Concupiscentia nec veraciter vituperatur a Manichæo, nec veraciter laudatur a Juliano. X, 1346. Concupiscentia est malum. X, 758, 759, 740, 742, 775, 799, 801, 802, 817, 820, 842, 1098, 1350, 1381, 1374, 1576, 1579, 1590, 1461. Concupiscentia carnis nostræ naturæ accidens malum, non dei disjunctione separandum, sed dei miseratione sanandum. X, 607. Concupiscentiam famem sacrilegam vocat Ambrosius. X, 1095, 1096. Concupiscentia et in conjugatis et in continentibus est malum. X, 740, 741. Concupiscentia malum non esset, si sola generandi causa ad licitum concubitum moveretur. X, 762. Concupiscentiam qui expugnat, fletur esse malum. X, 724, 725, 727, 728. Concupiscentia carnis mala. X, 764, 1379. Concupiscentia etiam in sententia Philosophorum est mala. X, 852. Concupiscentia mala est atque hic frenanda et minuenda, in beatis autem omnino sananda. X, 1517. Concupiscentia mala, quia impedit in malum. X, 1120. Concupiscentia carnis nunc sive excurrrens in illicita, sive tantum impellens, est mala. X, 1452. Juliano non concupiscentia ipsa, sed excessus tantum malus erat. X, 716. Concupiscentia ipsa mala, et non tantum eius excessus. X, 722. Concupiscentiam ipsam in Juliani opinione nec quando immo-dica est malum esse. X, 1348. Concupiscentiam ipsam malam esse, nec nisi post peccatum esse cepisse. X, 1456. Concupiscentia quare peior sit ignorantia. X, 741. Julianum propriis verbis convincit Augustinus, ubi agit de concupiscentia. X, 725, 724, 727.

Concupiscentia vitium unde et a quo sanari potest. X, 276. Concupiscentia non est a patre. X, 768. Opus Dei est homo, non concupiscentia, sine qua non generatur. X, 446. Concupiscentiam carnis prius in homine esse cepisse, quam culpam, Julianus prædicabat. X, 1352. Concupiscentiam carnis talem fuisse ante peccatum, non ostendit forma membrorum. X, 1438. Concupiscentiam præcessit mala voluntas. X, 1095. Concupiscentia non erat ante peccatum. X, 1605. Concupiscentia nulla esset, nisi homo ante peccasset. X, 415. Concupiscentia per prævaricationem primi hominis in nostram venit naturam. X, 259, 1097, 1147, 1274, 1545, 1550, 1561, 1394, 1408, 1414, 1455, 1514, 1608.

Concupiscentia languor noster est, non quasi alia natura. V, 816. Concupiscentia mortalis. X, 717. Remedium concupiscentiæ qui agnoscit, morbum concupiscentiæ agnoscit. X, 725. Concupiscentia est naturæ vitium. X, 800. Concupiscentia aut vitium est, aut vitiosa est. X, 1237. Concupiscentia in natura hominis aut ex peccato nata, aut peccato vitiosa. X, 1530. Concupiscentia, malum veniens ex depravatione peccato vitiosa nostræ naturæ. X, 1455, 1461, 1469. Concupiscentiam S. Patres ante Pelagianos dixerunt humanam vitiosam naturam. X, 1095, 1097. Concupiscentia et alia generis humani mala non nisi ex natura bona ex deo instituta, sed prævaricatione primi hominis vitiosa. X, 1525, 1528, 1538. Discordia carnis et spiritus secundum catholicos accidit ex primi hominis peccato. X, 1522.

Concupiscentia venit ex peccato. X, 820, 1081. Unusquisque motus ex Adam, portat secum traducem iniquitatis. IV, 734. Concupiscentia esse non potuit nisi in corpore mortis hujus. III, 400. Concupiscentia carnis adversus spiritum est ex primo peccato. VII, 788. Concupiscentia nobis innata est et ex primo peccato orta. V, 817.

Concupiscentiæ supplicium. X, 670. Concupiscentia poena peccati. VI, 562; X, 261, 1578. Venit hoc de poena peccati, ut homo adversus seipsum divideretur, qui uni subditus esse voluit. IV, 801. V. Bellum. Concupiscentiæ violentiæ, qua vincitur qui scit unde debeat abstinere, non tantum est peccatum, sed et poena peccati. X, 1559. Concupiscentia carnis homini est poena, non bestie. X, 1559. In pecoribus cur malum non est concupiscentia. X, 776.

Concupiscentia aliquando peccatum dicitur. I, 608; VI, 555. Concupiscentia peccatum est. X, 1556, 1605. Non est peccatum ei non consentienti. II, 895. Concupiscentiam nomine peccati appellat Apostolus. X, 560. Concupiscentia carnis quare peccatum vocatur. V, 840; VIII, 95, 94. Et quo sensu. X, 428, 565, 696, 1245. Peccatum vocatur, quia merito peccati contigit. V, 717. Concupiscentia carnalis, lex peccati. X, 452. Concupiscentia cur lex peccati, cur peccatum dicta. X, 1096. Concupiscentia et peccatum, et poena peccati, et causa peccati. X, 787. Concupiscentia carnis filia et mater peccati. X, 429. Concupiscentia eadem quæ lex peccati resistens legi mentis. X, 1497. Concupiscentia legi mentis repugnat. X, 798. Concupiscentiam iuste patitur homo. V, 821. Pro concupiscentia non murmurandum adversus Deum, sed misericordia ejus querenda. X, 260.

Concupiscentia lex fœda, lex misera, vulnus, tabes, lan-

guor. V, 819. Ipsa per se ipsam concupiscentia suis ipsis motibus accusatur. X, 742. Concupiscentiæ motus, actus est ejus. X, 859. Cur potest concupiscentiæ carnalis. X, 1443. Ponalis et pudenda carnis inobedientia. X, 1378. Concupiscentia pudenda non esset, nisi homo ante peccasset. X, 467, 1065. Sine concupiscentia seminaretur homo, si peccatum non præcessisset. X, 446. Commixtio corporum fuisset, sed sine concupiscentia, si peccatum non præcessisset. X, 750.

Concupiscentia carnis nuptiis non imputanda. X, 606, 424, 607. Concupiscentiæ malum a bonitate nuptiarum discernendum. X, 414. De concupiscentiæ usu quid inter Catholicos et Pelagianos distat. X, 725, 727. Concupiscentiæ malo quis uti et non vinci existimandus. X, 419. Concupiscentiæ carnalis usum non vituperat Apostolus. X, 1524. Fecunditatem Abrahæ et Saræ dedit Deus, non concupiscentiam excitavit. X, 449. Concupiscentia carnalis non conficit semina, sed excitat. X, 451. Concupiscentiæ bonus usus laudatur in concubitu conjugali. X, 1462. Concupiscentiæ in nuptiis non servitur, sed ipsa ad prolem propagandam servire cogatur. X, 424. Concupiscentia etiam in conjugatis frenanda. X, 807. Concupiscentiæ morbus in nuptiis non sit ex voluntate, sed ex necessitate. X, 418. Concupiscentia servit in comubiis, regnat in adulteriis. X, 421. Concupiscentiam carnis in usum justitia, fidelium nuptiæ convertunt. X, 416. Concupiscentiam non exstinguit bonum nuptiarum, sed modificat. II, 844. Concupiscentiæ malo bene utuntur casta conjugia. X, 178, 750, 1457. Concupiscentiæ malo, et parens bene utitur cum iudice filium gignit, et Deus cum provide hominem condit. X, 725. Concupiscentia repugnat pudicitia conjugalis. X, 1256.

Concupiscentia carnis non in sola voluptate genitalium, sed in quocunque corporis sensu. X, 1552. Carnem concupiscere, quid. X, 845. Carnem concupiscere, est animum ipsam carnaliter concupiscere. X, 501. Carnalis concupiscentiæ causa non in carne sola, sed etiam in anima. III, 416.

Concupiscentiam in Christo diabolus non invenit. X, 444. Concupiscentia carnis spiritui resistenti non fuit in Christo. X, 1574. Concupiscentia non erat in Christo. X, 816. Christi virtus erat non habere concupiscentiam, nostra virtus est ei non consentire. X, 1565. Vide Christus. Omnes, uno excepto, ex concupiscentiæ voluptate concreti. X, 684, 720. Quidquid per concupiscentiam nascitur, non immerito subjugatur diabolo propter peccatum. X, 428. Ex hoc vitio peccatum originale. X, 1195. Non de nuptiis, sed de concupiscentia peccatum originale trahitur. X, 750. Concupiscentia trahitur ab iis, qui carnaliter etiam ex parentibus regeneratis gignuntur. X, 565. Concupiscentia quæ solo baptismo expiatur, vinculum peccati trahit in posterum. X, 428. Concupiscentiæ reatus facit hominem originaliter reum. X, 829. Lex peccati cum reatu in parvulis non baptizatis. X, 434. Concupiscentia parvulos non baptizatos reos immetit. X, 152.

Concupiscentia malum est, et manet post baptismum. X, 852. Concupiscentiæ reatus manet in filiis regeneratorum, donec baptismo ablatur. X, 407. Concupiscentia in baptizatis remanet. X, 848, 850, 1117. sed sine reatu. V, 590, 752, 820. Concupiscentia carnalis manet in prole, etsi reatus ejus absolutus sit in parente. X, 407. Concupiscentiæ malo non polliuntur ejus fortissimi debellatores. X, 1522.

Concupiscentiæ reatus non nisi baptismo solvitur. X, 855. Concupiscentia sic dimittitur in baptismo, ut licet traela sit in nascentibus, nihil noceat resurgentibus. X, 565. Concupiscentia remittitur in baptismo, non finitur. X, 678. Ejus reatus in baptismo solvitur, manet tamen infirmitas. I, 609. Si quemadmodum regeneratione et remissione peccatorum sanatur a reatu, sic ab omni infirmitate jam sana esset natura, non contra carnem si iustus concupisceret. X, 1452. Quomodo in baptizatis perempto concupiscentiæ malo renascatur. X, 178, 450. Concupiscentia quomodo post baptismum mortua, cum jam excitet tot mala desideria. X, 696. Concupiscentia inest nato et renato, obest nato, non obest renato. X, 407. Concupiscentiæ reatus, manente ipsa, post baptismum solvitur. X, 178, 179. Concupiscentia remittitur in reatu, remanet in actu. X, 676.

Concupiscentia quatenus in nobis. X, 152. Concupiscentiæ post solum reatum vis occulta, donec fiat plena mutatio. X, 454. Concupiscentiæ vis in infante sopita est. X, 1246. Et latet. X, 679. Concupiscentia post baptismum remanens quo sensu iniquitas dicta. X, 685, 795. Concupiscentia in baptizatis, an et quando sit peccatum. X, 678. Concupiscentia sine consensu non est peccatum. II, 895; X, 428, 1516. Concupiscentia non nocet baptizatis, sed solus in eam consensus. X, 152, 1605. Non efficit malos, cum quod male libet, vincente bona delectatione non fit. VI, 362. Concu-

puscentia nobis non obesset, si desideris ejus illicitis nullis obediremus. IV, 1507. Diabolus nihil vobis nocendi, si membra vestra vobis autem vobis non tenebit. V, 1077. Et absque culpa est in corpore dormientis concupiscentialis inobedientia, ita in corpore non consentientis. VII, 39. Concupiscentia qui consentit dicere non potest, *Non ego operor*, etc. X, 860. Multis concupiscentis damnabilibus vitiis se excusant verbis Apostoli, *et non en quare vultis, illa facitis*. V, 716. Concupiscentia non habet necessitatem criminis. X, 813. Concupiscentia mala displicet bono etiam in baptizatis. X, 843. Non concupiscentias sentire, sed sequi peccatum est. X, 783.

Concupiscentia motibus in hac vita sancti non caret. III, 2061, 2062, *retr.* V, 718. Concupiscentiam sancti fratres conjugali quo usque licebat, in concubitu relaxarunt: sed non quousque licebat, ejus impetum pertulerunt. III, 422. Concupiscentiam casta et bona jura nuptiarum non sinunt valere, nisi quantum ex ea possunt generi substituenso prospicere. III, 424. Apostoli de concupiscentia carnis gemuerunt. X, 502. Concupiscentia quomodo captivabat Apostolum. X, 432. Non frustra non dixit Apostolus: non sint concupiscentia, aut non eas feceritis, sed *ne perfereritis*. V, 716, 717, 719, 815. Velimus nolimus, habemus illas. V, 718. Nec ipse Apostolus sine concupiscentia. V, 831. Concupiscentia carnis nihil aliud est quam desiderium peccati. X, 297. Concupiscentia desideria mala. X, 430. Cur Deus non auferat nobis omnem prorsus carnis concupiscentiam. X, 752.

Concupiscentia ad quid remanet in baptizato. X, 823. Concupiscentia de peccato factum supplicium, sed de supplicio potest fieri meritum. III, 400. Concupiscentia quantum ad innocentiam promovet. X, 742. Concupiscentia reatus regeneratione solvitur est, conflictus ejus ad agoniam relictus est. X, 1096, 1097. Concupiscentia non penitus extinguatur per baptismum, remanet ad certamen. X, 160. Concupiscentia, ejus reatus solvitur non nocet, cum adversus eam pugnat. X, 861. Pugna contra concupiscentiam. X, 679, 682, 683. *Vide* Certamen, Conflictus, Pugna. Concupiscentia, ex quo desideramus Jerusalem, adversum nos contendit. IV, 773. si nulla in te rixa est, vide ne forte i teo non sit bellum, quia pax perversa est. V, 180. Concupiscentia pugnam non experitur nisi bellatorum virtutum, debellatoresque viduorum. VI, 353. sanctorum tota vita in bello. V, 818, 821. Praestat pugnare cum concupiscentiis, quam pacem habere cum illis. VII, 723.

Concupiscentia in aliis major, in aliis minor. X, 1421, 1428. Concupiscentia vehementius quosdam oppugnat. X, 855. Juvenilis aetas aciores habet hostes, senilis minores, sed tamen habet. V, 719. Concupiscentia minor est, quando non a sciente, sed ab ignorante peccatur. X, 1603. Concupiscentia per infirmitatem et ignorantiam magis minusve creditur, prout quisque melior est aut deterior. X, 152. Concupiscentia habet quo crescat. X, 1605. Concupiscentia consuetudine roborata vehementior. X, 855. Concupiscentia vires addunt, et peccata ex voluntate commissa, et consuetudo peccati. X, 1603. Concupiscentias sequendo, vires eis addunt. III, 1609. Concupiscentia sunt vires, subjectio nostra. V, 816.

Concupiscentia vitio plura committit homo vel infirmitate, vel exaltate. X, 261, 263. Concupiscentiarum igitur non sinit videre veritatem. IV, 688, 689. Concupiscentia peccata in usu rerum concessarum et licitarum. X, 500. Veniales quidam concupiscentia lapsus. X, 806. Qui concupiscentiis carnalibus cedit, vel bonas putans, vel malas sciens et sequens, totus carnalis est. V, 836. Concupiscentia carnalis, poma qua percussit deus carnales. III, 828. quomodo tradit deus in concupiscentias. X, 703. Non cogendo, sed deserendo tradit. V, 591.

Concupiscentia non est luxuria, nisi quando perficitur. X, 1585. Concupiscentia perficere quid sit. V, 719; X, 753. Etiam quando lex in membris repugnat legi mentis, nulla est condemnatio iis qui sunt in Christo. X, 435. Concupiscentia qui agit malum, et non perficiat. V, 818. qui non sinat perficere bonum. V, 938. Non concupiscere, omnino perfecti est; post concupiscentias suas non ire, pugnantis est. V, 816, 836. Concupiscentiis obedientium triplex gradus, tribus mortuis a domino suscitatis adhibetur. V, 720.

Concupiscentia resistendum. V, 897; X, 773. Concupiscentia resisti potest, non ea tamen prorsus carente. X, 799. Concupiscentia carnis, cum qua de traduce nascimur, cito vincenda est. IV, 688. Concupiscentia nolui post te ire, noli post eas i e; rebellant, rebella; pugnant, pugna; expugnant, expugna; hoc solum vide ne vincant. V, 816. Magna mores preparata iis qui concupiscentiam vicerunt per gratiam. III, 400. Concupiscentiam vincere non est impossibile. III, 400. Concupiscentia dominis expugnandis, non laudatoribus ejus. X, 1343. Concupiscentia et

consuetudini male quomodo resistendum. V, 719, 810; VII, 39. Concupiscentia non extinguatur per jubentem litteram timore poenae, sed per jubentem spiritum dilectione justitiae. VIII, 934. Ad vincendam concupiscentiam non sufficere legis notitiam. V, 791.

Concupiscentia nullum ante Legem ignotum. V, 828. Concupiscentia Legem dei nescientibus nec inimica deputatur. VI, 353. Concupiscentia per Legem immotescens, augetur ac fit invicta. VI, 103, 353. Concupiscentia ex prohibitione Legis augetur, non sanatur. II, 895, 894; III, 2063, 2066, 2070. Concupiscentia aucta per Legem, non victa. V, 849. Audiens, *Non concupisces*, si gratia non adsit, penam tamen audit. V, 792. non sufficit homo ingenuis sibi mentis dare leges. X, 820. Fidenti de se timendum ne multo amplius inde sibi peccatum dominetur. VI, 357. Si poneris spiritum in ipso spiritu quo homo es; iterum spiritus tuus in carnem relabatur. V, 850. Concupiscentia timore poenae non tollitur. V, 949. Concupiscentia in eo saevit, qui a factis malis temporal non delectatione jussit, sed feruidine poenae. V, 82. Contra concupiscentiam arma, dei praecepta. V, 719.

Concupiscentia malum est, nec ei resistitur nisi adjuvante deo. X, 1096. Concupiscentia non nisi per gratiam vincitur. VI, 353. Concupiscentias carnis vincit e ritas. III, 2061. *Retr.* Vincente delectatione justitiae non ceditur malae concupiscentiae. VI, 223, 287. Concupiscentia, et legis dei delectationes. V, 850, 858, 859. Spiritus dei est qui pugnat in te adversus te, adversus illud quod est in te contra te. V, 717. Christus vivit in eis qui contra concupiscentias pugnant. X, 866. Concupiscentiae languor tyrannus est, ejus si vis te esse victorem, Christum invoca imperatorem. V, 190. Contra concupiscentiam tres ultimae petitiones orationis Domitiae adhibende. X, 155. Conflictus cum concupiscentia etsi non sit damnabilis, est tamen miserabilis. X, 440. Concupiscentia lucta spiritalem delectationem et perfectionem minuit justitiae. X, 742. strenuus bellatoribus non desunt vulnera peccatorum. VI, 357. Pars aliquantum libera resistit reliquis servituti. V, 189. Concupiscentia victa nec regnat, nec pugnat, inest tamen. IV, 1860. Cum non sunt membra tua arma iniquitatis, est quidem iniquitas in membris, sed non regnat. V, 190.

Concupiscentia in quibus regnet. X, 1215. Concupiscentia tunc regnat, cum desideris ejus obeditur. III, 417; V, 719; VI, 354. Ut non regnet, tene membra tua, et noli iis armare adversarium tuum contra te. V, 719. Concupiscentia ut non dominetur, facit gratia. VI, 357. Concupiscentia regnum non evertitur nisi per gratiam. V, 190. Concupiscentia dominatu non liberat, nisi gratia. III, 2061. *Retr.* Concupiscentia quantum ad sanctos, in hac vita regnum perdit, in alia perit. V, 810, 841. Concupiscentia non regnante plus habet juris meus ad tenenda membra carnis, quam ipsa concupiscentia ad ea movenda. V, 841. A quo accepit homo victoriam concupiscentiae, ne voluptate pertrahatur, ab illo etiam robur patientiae, ne dolore frangatur. IV, 1577. Concupiscentia quondam recte superatur. X, 788.

Concupiscentia minuitur. X, 855. quomodo. X, 856. Concupiscentia minui in hac vita potest, consumi non potest. X, 831. Inimicitia cupiditatis, est profectus sanctitatis. X, 815. Concupiscentia seu necessitas nostra per gratiam minuitur, per gratiam finitur. X, 1279. Concupiscentia in proficiendis minuitur, augetur in incontinentibus. X, 430. Concupiscentias carnis quodam modo crucifigit continentia. VI, 353.

Concupiscentia in conjugatis est et continentibus, quare. X, 742. Cur in continentibus penitus non extinguatur. X, 742. Feminae a concupiscentiae motu non immunes. X, 798. Concupiscentia sic insidiatur sanctis, ut faciat dormientibus quod non potest vigilantibus. V, 819. Concupiscentiae violentia carere non est in hominis potestate. X, 1559. In potestate animae non est ne concupiscat, quando inest peccatum in membris. III, 417.

Concupiscentia minui potest, quando vivimus finiri non potest. V, 817. Concupiscentia vinci potest, donec sicut vulnus in corpore, ita perfecta curatione sanetur. X, 722. In hac mortali vita difficile est etiam sub gratia positus omni modo implere quod in leg. scriptum est, *Non concupisces*. VII, 352. Praeceptum, *Non concupisces*, hic perfecte non adimpletur. II, 893. Ad quid lex *Non concupisces*, si hic non impletur. X, 432. Ostendit non quod hic valemus, sed quo proficiendo tendamus. II, 893. Concupiscentias rerum illicitarum penitus extirpare omni modo velle debemus, licet hoc non detur in hac vita. V, 892. Contra concupiscentias quae verba pugnantium, quae triumphantium. V, 802. Concupiscentia inlicitus in votis esse debet. V, 183, 815, 820, 892. mal. vult homo es, si tali adversario non vis cedere. V, 189. Quondam est omnis concupiscentia. X, 1303. Concupiscentias non habere, non est

presentis vite, sed future. X, 1587. Concupiscentia primo sequentes ducit, postea penitentes trahit; accepta gratia nec trahit nec ducit, sed adhuc contendit; post confessionem victoria. IV, 775. Non concupiscere plenitudo est virtutis, perfectio iustitie, palma victorie. V, 816. Concupiscentia aliquando gratia Christi perimenda. V, 819. Concupiscentia nulla erit in fine. X, 153. Concupiscentie rebelles motus non quiescent in iustis, donec carnem incorruptibilem habeant. I, 625. Concupiscentia non erit, quando mortale non habebimus corpus. X, 1245. Concupiscentia non erit in perfectione iustitie. X, 560. Tunc cum malo carebit homo, quando cui repugnet non erit. X, 1452. Concupiscentia non erit in beatorum corporibus post resurrectionem. X, 453, 562. Concupiscentia carnis que hic impiis est delectamento, post in tormento vertetur. X, 852. A concupiscentia non liberatur moriens impius. X, 277, 561. *Vide* Corpus peccati, Lex, Libido, Caro.

Concupiscentia per fornum designata. IV, 1242. Concupiscentia carnalis fluxu comparatur. III, 4508. Concupiscentia per mulierem, mens per virum figuratur. VI, 579. Concupiscentia, hydrops. V, 410.

Condemnatio ob peccatum originale. X, 446. Ex condemnatione in quam omnes nascuntur non liberat, nisi gratia Christi. X, 116.

Condiacorum appellat Augustinus diaconum de quo loquitur. II, 650, 644, 758, 808, 987, 1001.

Condiscipuli omnes sanctus sub Christo magistro. V, 153.

Confessio idem ac synodus fidei. VI, 276. Confessi dicebantur, qui Christianam fidem profitebantur, ut ad familiam Christi admitterentur. VII, 43. *Not. (a)*. Confessio fidei sine rubore. V, 1279. Confiteri Deo quid sit. I, 779. Nihil propius auribus Dei, quam cor confitens et vita ex fide. I, 877. Parum est in corde habere Christum, et nolle confiteri dum timetur operibus. IV, 1456, 1457. Magni fructus huiusmodi confessionum. I, 781. Confessio geritur est, aut peccati, aut laudis. IV, 108, 225, 513, 1020, 1218, 1405, 1445, 1493, 1774, 1844, 1878. Confessio ponitur interdum in laude dei. III, 1566. Confessio duplex, laudans et peccantem. V, 189, 453, 982. Utraque debita Deo. V, 155. In utraque ea, et in peccato tuo, quia tu fecisti; et in bono facto, confitere Domino quia ipse fecit. IV, 1173. Quando nobis male est, confiteamur peccata nostra; quando nobis bene est, confiteamur laudem Deo: sine confessione tamen non sionis. IV, 225. Semper habemus quod confiteamur. IV, 1281. Confitere modo quod tu fecisti in Deum, et in aeternum confiteberis quid tibi fecerit Deus. IV, 226. Confiteatur infirmitatem, qui vult pervenire ad divinitatem. IV, 1967.

Confessio peccatorum. III, 653; V, 90, 153; VI, 538. Confessio peccatorum ad salutem necessaria. V, 158, 180, 756. Confessionis medicina. V, 459, 982. Confessio et penitentia medicina peccatori necessaria. VIII, 419. De confessionis utilitate ac necessitate. IV, 408, 255, 803, 959, 1079, 1080, 1219, 1252, 1318, 1761, 1827, 1855, 1861, 1885. Confessio hostia est Deo. IV, 1253. Confessio peccatoris etiam ipsa Dei est laudatio. V, 453. Te prius accusa, te accusato Deum lauda. IV, 1308. Confessione amissa, non erit locus misericordiae. IV, 834. Confessio hominis, humilitas hominis; miseria Dei, altitudo Dei. III, 1564. Ad iustus pertinet confessio peccatorum, ad superbos pertinet defensio meritorum. V, 1532. Gratia beneficii Dei prima, redigere ad confessionem infirmitatis, ut quidquid potentes sumus, ab illo erimus. IV, 428. Deus interregavit Adam, ut cum ad peccatum confessionem cogeret. III, 207. Confiteatur homo quod est, ut ab illo curetur, qui semper est quod est. III, 1982. Antequam veniat Dominus, nos confitendo damnumus quod fecimus, ut ille quod coronet, non quod damnet, inveniat. IV, 1210. Ipsa hominis iustitia, in confessione sibi non parcere. III, 859. Sicut ovis Deus peccata sua defendentem, sic sublevari confitentem. IV, 1886. Societatis pactum cum iniquitate est, cum eam confiteri quam cavere delectat. VI, 425. Times confiteri, qui non confitendo esse non potes occultus? Genua tuis tacitas, qui posses liberari confessus. IV, 806. Cur confiteatur Deo omnia scienti. I, 309. Confessio malorum operum, est iantum bonorum operum. III, 1491, 2006. A confessione re ormare incipit, et per bona opera perficitur. IV, 1281, 1538, 1608. Peccator qui confitetur, peccat de tenetibus ad lucem. III, 1578. Confitentium peccatorum famus lacrymas extorquet humilitas superborum. IV, 1863. Confessionis nomine audio populi peccata percutere solent. IV, 1495, 1774, 1844; V, 186, 455.

Confessio ante omnia, deinde dilectio. III, 1982. va're et veriore gloria quisque correctus sua confessione reprobenditur, quam castigat errantem ore laudatur. X, 158. Ne securus sis cum confessus fueris peccatum, tanquam semper paratus ad confitendum et committendum peccatum: curam gere ut sanetur. IV, 469, 1525. Cum Dei laude

conjectis esse debet peccatorum confessio, quae aliter id non est, nisi non desperans et poscens misericordiam Dei. IV, 1106. Post confessionem non afferet Deus ultionem, si et in non repetas iniquitatem. V, 500. Confessione scriptus confessio tollendus. V, 300. Confenti quid prosit Ecclesia, si prius a homine resuscitaret delicti. V, 134. Ecceba aperuit os suum in confessione peccatorum accipere sanguinem Christi. VIII, 259. Confessio divinis in inferno. IV, 85. Confessio communita in precepto non manducandi de sacrificiis. VIII, 263.

Confessionum libri scripti circa an. ecce. I, 632.

Confidendum in Deo solo, non in Angelo. IV, 1496. Non in se. V, 829. Confidere in homine, non in Domino, miserum est ac mortiferum. IV, 1889, 1890. Confidendum in Christo, non quia filius hominis, sed quia Filius Dei est. IV, 1830.

Confili. II, 80.

Conflictus carnis et spiritus etiam in sanctis. X, 1527. Conflictus carnis et spiritus a Gregorio Nazianzeno describitur. X, 1526.

Confirmatio, quae est unum ex bonis originalibus, quid sit. VII, 788. Congregationes fraternae quam multae in catholica communione. VIII, 235. Varia genera eorum qui in congregationibus vitam susceperunt. VIII, 223.

Confusio quid. IV, 833. Confusio causae vilis. VII, 778. Confusio quaedam est salubris. IV, 528. Confusio, conversionis principium. IV, 869. Confusio alia est temporalis, alia aeterna. IV, 235. Confusio temporalis utilis, est perturbatio animi respicientis peccata sua, respectione horrentis, horrore erubescens, erubescens corrigitur. IV, 252. Confusionem temporalem non formidet Christianus; si hanc non habere, habebit aeternam. IV, 252. Confusio adducens peccatum, et confusio adducens gratiam. II, 546. In iudicio confitentur peritiose, qui modo nolant confundi salubriter. IV, 1098.

Confectores modo fit ut aliquando vera predicant. VII, 722.

Coniugium a diabolo esse Manichaeorum blasphemia. VIII, 367. In coniugio quid odiosum Manichaeis. VIII, 310, 365. Coniugii usum damnant Manichaei. I, 4344, 1372, 1375. Coniugia laudantur ab Ambrosio et a Catholicis. X, 1407. De coniugio quid inter Augustinum et Julianum controversatur. X, 811. Coniugium ab natura sanctus. X, 1461.

Coniugii sacramentum in Christo et in Ecclesia magnum, in viro et uxore minimum. X, 427. Coniugium laici non continentia carnalis, sed caritas conjugalis. V, 344. Copulatio antequam carior, quam communio corporum. VIII, 470, 471. Mariam mater et Ioseph verum coniugium. X, 420, 810. Coniugium spiritale in homine. III, 206. Autum castitatis volunt coniugium non dirigit. X, 420.

Coniugia fratres inter et sorores primo necessaria. VII, 458. Quare cum propinquis hinc coniugia patres antiqui studebant. VII, 459. Quare prohibita. VII, 459. Coniugia fratres inter et sorores apud paganos damnata. VII, 458. Quare religione prohibita. VII, 458. Coniugium inter fratres iam Abrahama temporibus non erat licitum. VIII, 422. Coniugia cum propinquis non divina, sed humana lege prohibita. VII, 459. Coniugia cum propinquis hinc nos ipse horret. VII, 458.

Coniugium vivere cum infidelibus non licere, asserit Cyprianus. VI, 221, 469. Coniugium Catholicorum cum Donatistis innuitur. V, 279.

Coniugium non solvitur ab sterilitate. VI, 385. Coniugii vinculum sola morte resolvitur, non autem ordinatione et separatione coniugum. VI, 473, 479. Coniugalit divertium facere sola sterilitatis causa permittitur est. VI, 100, 451. Coniugalia sterilitatis causa a se discedentibus aliis posse nutrire sentit Pollentius, sed refutatur. VI, 451, dimissa adultera alteram ducens, morchatur. VI, 467. Fieri si dicitur ut Christianam laici. VI, 468. Nihil inde preceptum esse in novo Testamento putat Aug. VI, 468. Coniugium ab alio continentiam viro recipere omnimodo prohibendum erat in veteri Testamento. VI, 474. Reconciliation post adulterium cum coniuge respiciat, quam conveniens Christiano. VI, 474. Volentes reconciliari coniugibus adulteris, continentiam custodiant. VI, 479, 485. Incontinentiam quereat adversus legem Christi velantis alteri nutrire, dimissa adultera. VI, 456. Nutrire infideles coniuges non recte sentit Pollentius, licere, sed non expedire dicit Augustinus. VI, 450. Discussio ab infidelibus coniuge non prohibita precepto legis, sed consilio caritatis. VI, 100, 461, 465, 467.

Coniugii bonum, quid. X, 144. Coniugii multiplex bonum. VI, 576, 579, 452. Coniugii bonum triplex. X, 491, 488, 810. De bono coniugio dicitur contra Iovinianum. I, 659; III, 597. De adulterio coniugis. I, 655. Quid postulant coniugii, dum bonum conjugale postulant. X, 758. Coniugia cur instituta. X, 1563. Coniugia propter liberos suscipiendos

tantum reputanda sunt. VIII, 310. Conjugum piorum quis sine et intentio. X, 739. Non ob aliud debet semina nubere, quam ut mater fiat. VIII, 365.

Conjugalis debiti redditio. VI, 379. Conjugale decus est castitas procreandi, et reddendi carnalis debiti fides. VI, 382. Conjugalis congressus non damnandus. X, 555. Concupiscentia necesse est causa generandi inculpabilis, et solus ipse inculpabilis est. VI, 381. Conjugii usus quandonam inculpabilis. V, 1272, 1340; X, 1451. Et si se concessio immoderatus utendo, corruptis in te templum Dei. V, 1272. Pacti es violator. V, 1272. Conjugalis concubitus futurus erat etiam si nemo peccasset, sed sine libidine. X, 763. Peccata damnabilia et venialia in conjugibus. X, 429. In usu conjugis quid sine culpa, quid cum veniali culpa, quid cum mortali. X, 425. *Vide* Concupiscentia. Illicite et turpiter etiam cum legitima uxore concubantur, ubi proles conceptio devitatur. VI, 479. Conjugum peccatum qui generationi proles obsistunt. X, 425. Conjugatorum peccata venialia. X, 721. Conjugii usus quis non sine veniali peccato. X, 1553. Conjugalis concubitus concupiscentiae satiatione gratia venialem habet culpam. VI, 381, 377, 381. Huius debiti non hortatrices, sed de reatrices nuptiae. VI, 381. Solius carnis voluptatis causa libidini consentire peccatum est, quamvis conjugatis secundum veniam concedatur. X, 563. Coniuges quandonam bene, quando venialiter male libidine utuntur. X, 810. In conjugibus castis et voluntas est in sobolis procreatione, et necessitas in libidine. X, 803.

Conjugatorum contra concupiscentiam pugna. X, 721. Non corpora conjugatorum, sed delicta malo auctori deputantur. X, 443. Deliciae amoresque terreni propter conjugalem copulam, non damnabiles. VII, 743. Deliciae amoresque conjugatorum, licet non damnabiles, exurit ignis tribulationis et orationis. VII, 743, 744. Intemperantia quaedam in conjugibus toleranda. X, 425. Inobedientibus membrorum motibus verescunt etiam in sa pudica conjugia. X, 563. Conjugati de sola libidine erubescunt in corporum commixtione. X, 1501. Conjugalis usus cum dolore expetendus. V, 348. Poma est Adam. V, 348.

Conjugalis pudicitia perfecta, quae. X, 721. Conjugalis pudicitia saltem, cum nihil sit propter concupiscentiam. X, 711. Sunt tres quomodo olim conjugibus usi. X, 319. Nuptus iniquitate usi sunt. VI, 591. Obsequentiam in opere, continentiam in habitu tenuerunt. VI, 595. Antiquorum etiam via conjugis propheta fuit. VI, 307. *Vide* Nuptiae. Et conjugium bonum et homo bonus, et tamen originale peccatum amittendum. X, 728. Pelagianorum consilium in laudanda conjugalis commixtionis innocentia, ut tollant peccatum originale. X, 555. A conjugio abstinere an sit bonum. VII, 463. Ante diluvium nemo a conjugio abstinuisse reperitur. VII, 463. In utraque civitate plures ab opere generandi abstinent. VII, 465. Conjugati abstinentes ex consensu. V, 344. Conjugium permittit etiam servata pari consensu continentia. III, 1071. Conjugalis continentiam non ex consensu servare non licet. VI, 437. Conjugia beatiora sunt, quae continentiam inter se pari consensu servare possunt. III, 1249. Conjugium in quo continentia servatur, longe excellentissimum. III, 1250. Conjugatus fidelis melior infideli continente. VII, 515. Conjugati fideles anteponantur infidelium virginibus. X, 765.

Conjugis pudicitiae meritum sacrarum virginum aequabat Iovinianus. I, 655. Bonum conjugii quam inferius bono sanctae virginitatis. VI, 401. Et bono ipso viduitatis. VI, 433, 434. Conjugati bonos superius continentibus meliores. V, 1364, 1367. Conjugium humile melius est quam superius virginitas. IV, 1289. De conjugio, viduitate, et virginitate nullae sunt perplexitates. VI, 442. Conjugia casta multa probata sunt calamitatis maritorum, quibus uxores amplius obsecratae sunt. IV, 658.

Conjugum mutuum officium. II, 1078. Vir et uxor quales secum esse debeant, praecipuum accipiunt et exemplum. VI, 381. Coniuges an sibi occultare debeant bona opera sua. III, 1272. An conjugum alter eleemosynam facere possit, altero necessitante. III, 1272. Marius vel molestissimos defetos, qui venerationis crimen non habent, in conjugio toleret. III, 1287. Conjugis adulterium, et conjugis castre, qualis animus. II, 300. Coniux bona maritum suum dominum et vocat, et corde sentit. V, 225. Tabulas matrimoniales instrumenta coemptionis suae deputat. V, 225. Conjugati fideles pro corpore Christi manducantes, de castitate servanda admoneantur. V, 739, 1710. In his conjugibus luxuria est abstinendi intemperantia. III, 76. Coniugis alienae temerator morte poenari timet. V, 871. Conjugalis vita in triceno fructu significata. VI, 425. Conjugati fructum tricesimum referunt. III, 1349. Conjugatorum sanctiorum luscum cum uxorebus suis ac pueris, non inanis, sed prudens. VI, 434. Conjugum aetas qua generare possint. X, 714. Senex non de ovis femina suos gignere potest. X, 712. Rex Cyprius de fornicis conjugii sui ne deformes pareret, pro opere solebat

in concubitu formosam picturam. I, 655. Conjugiorum quaedam quasi confederatio in nonnullis animalibus. X, 416.

Conjugati cum Catilina, perjuri. VII, 80.

Connubia non sunt, nisi ubi mors est. III, 1361.

Conscientia, tamquam ara, in qua immolatur Deo. IV, 578. Conscientia erronea obligat. I, 1360. si quis bonum putaverit quod malum est et fecerit, hoc putando utique peccat. II, 186. Conscientia venter interioris hominis. III, 1645. Conscientiae suae qui erubuit, ponit modum iniquitati. V, 1457. Conscientia piorum, sedes Dei. IV, 520. Conscientia impiorum quomodo magna est praena, sic magnum gaudium piorum ipsa conscientia. IV, 625. Conscientia mala quomodo tota in desperatione, sic bona tota in spe. IV, 261. Refugium in tribulationibus conscientia sana, ubi homo inveniet Deum. IV, 515. Conscientiae in eremo habitatio et quies. V, 311. Conscientiae bonae laetitia, paradus est. III, 482. Conscientia, desertum ubi invenitur requies et consolatio. IV, 633. Conscientia nunc magna solitudo. V, 512. In caelo jam non erit eremus. V, 512.

Conscientiae testimonio virtus melior contenta est. VII, 150. Conscientia bona aliquando non sufficit. II, 475, 480. Quando sufficiat. V, 502. Conscientiae bonae accedat cura de fama. V, 1508, 1568. Conscientia bona non sufficit, si est negligens coram hominibus conversatio. V, 501. Ad existimationem hominum, magna testium copia; ad Dei vero conspectum, sola requiritur conscientia. IX, 545. Conscientia mala, fovea quo cadit impius. IV, 670. Nulla maior tribulatio, quam conscientia delictorum. IV, 513. Horrendis et ponderosis tenebris omnes non tantum carceres, sed etiam inferos vincit a seclerati hominis conscientia. II, 631. Conscientia mala non fugit seipsam. III, 1694. Quicquid vis potes fugere, homo, praeter conscientiam tuam. IV, 234. Conscientia mala cum uxore mala et habitaculo incommodo comparatur. IV, 512, 511, 513, 1286. Conscientiae discussio. V, 149. Conscientiae abyssus nuda oculis Dei. I, 779. Conscientia cito mundanda. V, 300. Quomodo mundanda. IV, 512. Conscientias iniquorum non sanat nisi indulgentia. IV, 516.

Consecrationis sacramenta non audeat quisquam recusare qualibet praepollens gratia. III, 745.

Consensus dei in consilium Jovis adhibiti. VII, 159.

Consentire. Consensio verbum cordis. VI, 350, 351. Reus sit divinis legibus quisque, verbo in corde dicto, nullo facto per corpus admissio. VI, 351. Non in ipso desiderio pravo, sed in nostra consensione peccamus. III, 2066. Consensus voluntatis peccato qui discerni possit. X, 451. Consensio ad peccatum alterius, tum sit peccatum. IV, 1699. Consentire facientibus quid sit. IX, 57. Nemo potest vinculo alienae iniquitatis obstringi, cui nulla sua voluntate consentit. II, 539. Inter coamittentis animam et consentientis favorem, non multum interesse arbitrat Innoentius. II, 786. Plerumque deliscit errare, cui nemo consentit. II, 726. Omnis malus ideo persequitur bonum, quia non illi consentit bonus ad malum. IV, 1690.

Consentire vocationi vel ab ea dissentire propriae est voluntatis. X, 249.

Consentius. VI, 517. Consentius libros suos Augustino discutiendos ac probandos mittit. II, 452. Consentii ingenium, probitas, humilitas. II, 452. Consentius Augustino quaestiones de Trinitate proponit. II, 448. Consentii quaestionibus respondet Augustinus. II, 942. Consentius Augustino ignotus facie. II, 942.

Conservari a Deo qualibet creatura indiget. VII, 375. Si Deus subtrahat naturae operationem intimam qua eam sustinet et facit, continuo tamquam extincta nulla remanebit. III, 504, 404.

Consilium Dei, quod de nostra praedestinatione est, manet in aeternum. IV, 292. Consilium in Deo novum extitisse, ineptissimum est dicere. I, 1016.

Consilia Evangelica. I, 855. Consilium Domini quomodo distinguitur a praecepto. VI, 402, 406. Ad consilia sic excitandum est, ut vita ad praeceptorum regulara exacta non damnetur. II, 691, 692.

Consilii donum quid efficit. III, 40. Consilium, quatuor ad sapientiam gradus. III, 40. *Vide* Moyses. Consilium vocem ex quacumque anima procedat, Deo tribuendum. III, 19. Nec debet contemni. III, 619. Consilio non opus est, nisi in adversis. IV, 140. Consilium a Christo capiendum in huius mundi tribulatione. V, 402, 404. Consilio dives indiget: das consilium, et praestitisti eleemosynam. IV, 1665. Iustum iudicium aut verum testimonium non vendendum, licet vendatur iustum patrocinium et verum consilium. II, 663. Bona latera habet et mala latera habet, proverbium est de eo qui bonis et malis consiliis vivit et regitur. IV, 1684. Consilium salutis peteus, nec libenter audiens. V, 524.

Consolatur Deus cor bonum, torquet cor malum. IV, 1748, 1749. Consolatio miserorum, non gaudium beatorum

Contendere de viciis turpissimum est. I, 946, 947. Qui de verbis imperitia contendit, decedens; qui malitia, descendens. I, 949. Contendere verbis quid sit. III, 119. Contendere iudicio pro rebus terrenis, delictum est. IV, 1043. Contende cum malo; sed de bonitate. IV, 364. Contentio vera ipsa est, ut sit bonus contra malum, non ut sint duo mali. IV, 364. Contentiosa avaritas duplilis generis. IX, 539. Contentions et ludis humana appetitus superbia mater est. II, 92. Contentiones et dissensiones non laiciant nisi animales. V, 75. Contentions cupidiores quam veritatis, ubi soleant latebras defensionis querere. II, 1059. Hæ eripiuntur verba quæque scribendo. II, 1059. Contentiosis non est unde videant Deum. V, 162. Contentio Catholicorum cum Donatistis, dilectionis est, non litis. V, 1386.

Continentia et sustinentia duæ virtutes huius vite. V, 139, 233, 236. Continentia a carnis illecebris quintuplex. VI, 43. Continentia a mundi illecebris præcipitur Lege, Prophetis et Evangelio. IV, 1465. Continentia exhibet peccato cohibendo est necessaria. VI, 359. Continentie pugna contra libidines quamdiu hic sumus. VI, 352, 362. Non expugnat concupiscentiæ malum, nisi continentie bonum. VI, 353. Continentia ipsas carnis concupiscentias quodammodo crucifigit. VI, 355. Continentia servanda pro suo cuique gradu. V, 753, 756, 1260. Continentia servanda aut conjugalis aut excellentior. VI, 484. Continentia conjugalis. VI, 368. Continentia a libidine carnis, et continentia oris. VI, 349. Continentia cordis, nomine oris a Christo commendata. VI, 351. Continentia carnis in animi bonis numeranda. VI, 409. Continentia in bello spirituali plurimum valet. VI, 333. Contra suavitatem noxiam quæ vincebat concupiscentia, Dominus dat navitatem beneficium quæ deleatet amplius continentia. VI, 333.

Continentia casta dignitas, serena, non dissolute hilaris. I, 761. Continentia luminosa et speciosa. II, 852. Continentia non est sterilis sed fecunda de bono Deo marito. I, 701. Per continentiam colligimur ad unum Deum a quo in multa defluimus. I, 706. Continentia cum immunditie carnalium concupiscentiarum non cedit, et ipsam corpus auctum atur. VII, 51.

Continentia conjugio præferitur. VI, 380; VII, 515; VIII, 597; X, 758. Jure divino. VI, 597. Continentia nunc procreatione filiorum melior, si tamen ea servetur ad cogitandum quæ Domini sunt. VI, 394, 478. Ante Christum tempus nubendi, post Christum tempus continendi est. X, 422. Continentia perpetua cur insolita apud antiquos. VI, 453. Distinguenda continentia ut et alia virtutes, in habitu et in opere. VI, 590. Continentia in antiquis habita, nunc opere tenenda. VI, 380, 391. Continentia quibus potest, suadetur. VI, 449. Nunc si soli conjugari debent qui se non continent. VI, 380. Continentia, si digne ab omnibus servaretur, citius Dei civitas completur. VI, 551. Continentia et virginitas in veteri Testamento commendata. VIII, 202.

Continentiæ votum. VI, 412; X, 740. Continentiæ votum non reddens, damnatur. V, 1201. Continentiam professis non licet desiderare conjugium. X, 741. Continentiæ votum nulla spe compensationis remunerandum. VI, 468. Continentibus delicta spiritualia sunt loco carnalium. VI, 447. Continentiam continentibus servari potest. X, 819. Continentiam professæ servare possunt, quam et non professæ sæpe servare coguntur. VI, 447. Continentes cavent ne nimius variis anxiis succedat, et compressa lascivia crescat avaritia. VI, 447.

Continentiæ perpetuæ votum multo inter conjugatos consensu latum. II, 4012. Continentia voti acquirit sine utroque conjugis consensu. II, 487, 997; III, 746; IV, 1039; VI, 408; X, 957, 979. Continentiam uxor marito nondum volente, non secum dum saltem dormitum suscipit. II, 1078. Mulier quæ ex consensu mariti consortio carnali non miscetur, in cæteris conjugati consensu viro suo servare debet. II, 1078. Mulier quæ ex consensu mariti continentiter vivit, nihil de veste, auro, aut ullis rebus sine arbitrio ejus facere debet. II, 1079.

Continentiæ voti observatio. V, 736. Continentia clericorum qui electi sunt in vita, opponitur viciis voluptatibus in devotio se continere. VI, 486. Continentia voluntate defecta fit necessitatis, et quæ ex necessitate custoditur, fieri potest voluntatis, quomodo. VI, 485. Continentia internum violatur non violato corpore. VI, 351. Continentia, si servetur, nec violatur cor, oris continentia. VI, 352. Continentia quorundam immunda, et per magicas artes perveniunt ad uxores alienas. VI, 367.

Continentia conjugatis servanda certis diebus per annum. V, 1052. Quadragesimæ tempore servanda. V, 1047, 1052. Continentia continentium ab invidis inordetur ut probetur. V, 1364.

Continentia et sustinentia dona sunt Dei. V, 1236. Continentia et castitas Dei donum. III, 659; VI, 340, 372, 431,

412; X, 807. Continentia, quam magnum munus. VI, 441. Contineus esse nemo potest nisi Deus det. X, 297. Continentia est donum Dei et datur petenti. I, 729. Continentia a Deo petenda. X, 236. Orationes plus valent ad bonam continentie diligendum et habendum, quam exhortationes. VI, 443. Continentiam Deus jubet et dat. I, 796; II, 677. Continentia ex dono Dei et libero arbitrio. X, 886. Ut ab ea quis non deficiat, ne de propriis viribus præsumat. VI, 335, 367. Non se continet spiritus tuus, si non continetur ab alio superiore. V, 850. Continentium locus excellentior in Christi corpore. V, 1564. Continentes, maximi apud Deum loci. II, 833. Sed possunt conjugati esse continentibus meliores. VI, 592.

Continentia sine fide, nulla vera. VI, 368. Præter continentiam et opera bona, requiritur caritas. V, 575. Obedientiæ bonum majus quam continentia. VI, 392. Continentiæ mulier, a multis nimium detestanda est, si non continet a delictis. VI, 383. Continentes viventes contra propositum reprehenduntur. VI, 413. Melius nubere quam urere. VI, 413. Continentiam varia genera, et quodam est excellentius. VI, 484, 485.

Continentibus quam maxime cavenda superbia. V, 1567. Continentes cogitet quid sibi desit, non quid adsit. V, 1563. Contineus superbo melior conjugatus humilis. V, 1564, 1567. Continentium superbiam quo pacto Deus aut punit, aut prævenit. VII, 41. Continentibus superbis expedit cadere. V, 1567. In eos qui putant continentiam non prodesse nisi ad presentem vitam. VI, 401. Continentes in his temporis non abjecte sentiant de sanctis patribus conjugatis. VI, 393.

Contractus humani supernæ justitiæ quædam habent impressa vestigia. VI, 120.

Contradictio mundi. V, 1531. Contradictores patitur qui cepit sequi Christum. V, 386.

Contraria ad decorem universi pertinent. VII, 532. Contrarium reciprocatio. X, 833. Significatio quarundam vocum a contrario debet intelligi. III, 800. Contraria a contrariis notis plerique intelliguntur ignota. III, 396. Contraria nulli rei duo simul inesse dicunt dialectici. VI, 238.

Contritio cordis quæ. IV, 947, 1902. Qui cor non continent non sanantur. IV, 1902. Contritionis cordis, vox magna ad Dei misericordiam. I, 759. Contritionis signum pectoris transio. IV, 1903. Contritionum alligamenta sunt sacramenta temporalia. IV, 1905.

Contrabentes dicuntur milites, tanquam simul habentes tabernacula. IV, 145.

Contumeliæ hereticorum pro laudibus habendæ. X, 1254.

Contyrones. V, 1077.

Convenientia et inconvenientia universale bonum et malum est. I, 1550. Convenientia omnia pulchra sunt. III, 146. Summa convenientia est veritas. III, 154. In voluptate corporis tenetur convenientia. III, 154.

Conversatiōis bonæ coram fratribus sit cura. V, 301, 363. Propter horum utilitatem, non propter nostram dignitatem. V, 301. Conversatio sine querela secundum legem. V, 329.

Conversio ad Deum. I, 988. Ut homo sit aliquid, convertit se ad illum a quo creatus est. IV, 896. Semper a Deo fieri, semperque perfici debemus inherentes ei, et in ea conversione quæ ad illum est permanentes. III, 401. Vita spiritualis conversione ad Creatorem formatur atque perficitur. III, 247. Avertendo nos ad peccatum, illuminationem amittimus, convertendo nos ad Deum percipimus illuminationem. III, 1506. Conversio animæ ad Deum quomodo fit. III, 418. Conversio oritur, et ex confusione peccati fame et siti justitiæ. IV, 832. Bono meo male mihi fuit sine te; boni si bene mihi esset sine te, nollem forsitan redire ad te. IV, 1787. Deus fugientis dorsa persequitur, faciem rediens illuminat. V, 780. Habes judicem fugiens, patrem habens rediens. V, 780. Creatus infirmitate conversus est Paulus. II, 895.

Converti est ab immoderatione vitiorum virtute ac temperantia in sese atollere. I, 988. Conversionem ad Deum debet præcedere reformatio huius sæculi. V, 1634. Converti ad Deum nemo potest, nisi ab hoc mundo se avertat. VIII, 102. Non convertitur anima ad Deum, nisi dum ab hoc sæculo avertitur, nec opportunius ab hoc sæculo avertitur, nisi maxis ejus voluptatibus dolores miscemur. IV, 121. Mutare vitam malam in bonam, dum vivitur, semper est locus, semper est tempus. IV, 772. Conversionis tempus nunc, in alia vita hominis retributio meritorum. IV, 93. His miser homo ante conversionem. IV, 1638.

Conversionem plerique male sperando differunt. V, 140, 244, 536. An sperando, an desperando differunt. V, 159, 244. Conversio in cras autem non differenda. V, 141, 150, 241, 245. Conversionem suam qui differunt, fit in illis vox cras, cras. IV, 1536. Conversionis tunc Deus indiget

tiam promisit sed dilationi tunc diem crastinum non promissit. IV, 1501, 1877; V, 513, 536. Conversionem ad confusionem habebunt, qui ad salutem habere noluerunt. IV, 96.

Conversionis impedimenta. I, 1170. Conversionis labor et difficultas unde. IV, 95. Convertenti se ad Deum auxilium difficultates et morbi non statim tolluntur, quare. IV, 92. Angustiae hominis ad Deum conversi, et latitia spiritali non recreati. III, 1341. Conversio homini ad Deum non subtrahitur delectatio, sed mutatur. IV, 946. Conversio nostra perfecta paratum invenit Deum. IV, 92. Conversio omnia prorsus peccata dimittuntur, ac donatis debitis sunt cum illo tabulae novae. V, 533. si mutaris, Deus mutatur. V, 152. Conversio mutatio vitae non sufficit, nisi adsit et satisfactio pro commissis. V, 1548.

Conversio. Peccator non potest resurgere per se a peccato absque gratia. V, 157. Quod nos ad Deum convertimus: nisi ipso excitante atque adjuvante, non possumus. X, 169. Conversio Deo tribuenda non operibus humanis. II, 591. Conversio de gratia Dei est. III, 1779; IV, 1119, 1073. Non ex meritis. V, 1648. Conversio nostra ad Deum, dominum Dei. X, 888. Anima se convertens ad Deum, orat ut ad eam se convertat Deus. IV, 92. Facit de malo hominem, qui semper est bonus. V, 410. Peccator in libero arbitrio habet ut convertatur. V, 48, 51, 56. De conversione peccatorum plus laudandus Deus, quam de resurrectione mortuorum. IV, 1125. Ut durum est conviventiam praebere peccantibus, ita impium manum negare conversis. II, 784. In conversione peccatorum Deus et Angeli magis gaudent. I, 751. In conversione nobilium quare. Ius letandum. I, 752. Gaudium quod percipimus quando aliqui correcti in melius mutantur, nulli gaudio in hac vita comparari potest. II, 1085. Exhortatio ad vitae mutationem in melius. V, 1482. Reprehensione digniores qui nunc Christo aedificante Ecclesiam non convertuntur, quam qui olim Noe aedificante arcam. V, 1611.

Conversio gentium figuratur. III, 1535. *Vide* Peccator, Vice Domini.

Convalescitur cum extraneis, cum Paganis, facilius quam cum fratribus et Christianis si male vivant, idque propter correptionem et medicinam. IV, 1289, 1290.

Convicia quomodo cedunt in utilitatem iustorum. IX, 555. Ut sese gerere oporteat audito convicio. IV, 1185, 1134. Convicium grave presbyteri quomodo ferat Augustinus. II, 136. Convicium convicio non reddendum. V, 1584. Conviciatus si percutias, non est ista fortitudo, quoniam ab ira victus es. IV, 1184.

Convivium dominicum duplex, aliud hic fidelium, aliud in caelis beatorum. V, 559. Convivii coelestis panis iustitia, potus sapientia. V, 417. Qualis qui ad convivium invitavit. V, 582. Discumbens sine veste nuptiali reprobatus. V, 585. Mali a convivio exclusi, quinam intelligendi. V, 560. Uno excluso a convivio multos exclusos significari. V, 560.

Convivia in Ecclesiis celebrari solita aboleri curat Augustinus. II, 115, 116. Convivia in basilica B. Petri olim celebrata. II, 119. Convivia luxuriosa in templo celebrasse Iudaei non leguntur. II, 115.

Copia omnis quae Deus non est, egestas est. I, 848.

Copula nuptialis propter quid instituta. X, 750. Copula nuptialis floret sine concupiscentia si nemo peccasset. X, 750.

Cordium lux Deus. II, 560, 561. Vita cordium Christus. II, 564, 565. Cor nostrum verbo suo Deus tanquam agrum suum visitare dignatur, et de corde nostro fructum quaerit. IV, 706. Cor radix unde vel spinæ vel fructus procedunt. V, 569. Cor quaerit Deus, cor inspicit, intus testis est, iudex, approbator, adiutor, coronator. IV, 1746. In corde homo est, quicumque est. I, 781. In corde hominis sedet Imperator, si bonus bona jubet, bona sunt; si malus mala jubet, mala sunt. IV, 1958. De cordibus iudicat Deus, non de verbis. III, 726. Cor os suum habet. VIII, 1070. Cordis os et lingua. IV, 1860, 1661, 1775. Ex ore cordis quicquid procedit si malum est, inquinat nos; si bonum est, mundat nos. IV, 1260. Corde laudas, corde in aram conscientiae victimas sacras imponis. IV, 1746. Larynx, sanguis rullerati cordis. II, 1081, 1082. Per cor caro mundatur. VII, 503. Deus legem suam in corde posuit, ut ea casto amore diligatur. IV, 1585. Ex corde nullo modo fieri potest, quod foriditine fit poenae, non dilectione iustitiae. IV, 900, 994.

Cor hominis cum thesauro suo. V, 1519. Cor ubi ponendum. V, 136. Cordis et thesauri nostri locus coelum est. IV, 1170. Cor tardum, securum est quando in coelo est; et acutum cor nihil est, quando in terra est. II, 206. Cor figendum in Deo aeterno ut stet. I, 814. Cor nostrum inquietum donec requiescat in Deo. I, 661. Cor nostrum ubi totum Deo est, non perit nobis. V, 212. Cor volitans in praeteritis et futuris rerum motibus, adhuc vanum est. I, 844. Cor humanum quam multa figmenta parit. VIII, 887. Cor ex multitudine ad unum gratia Dei convertitur. V, 1200. Corda quarentium Deum sincera pietate, sensim

ipse ab affectuum terrenorum Libe purgat. I, 775. Cor gravidum. IV, 1775. Cor tuum putruerat in terra: non gratis audis sursum cor, ne patreat. IV, 271, 1941.

Cor sursum. V, 133, 168, 170, 569, 523, 623, 904, 956, 1456. Cor sursum quandonam pietatis, quandonam superbiae. V, 1262. Cor sursum habere ad semetipsum, est superbiae; ad Deum, est obedienciae. VII, 321. Cor sursum ad Deum habere munus est Dei. X, 1013. Cor cum ad Deum sursum est, ejus est altare. VII, 289. Cor quomodo effunditur coram Deo. IV, 759. Frigus caritatis silentium cordis est, flagrantia caritatis clamor cordis est. IV, 404. Cordis nostri fundamentum est Christus, si secularia ei non praependantur. V, 1616. Pavor et conturbatio cordis ex amissione fortitudinis nostrae. IV, 404, 405. Cuius est cor, quod ex temporali damno aruit. IV, 1651.

Cor rectum quid. VI, 162. Cor rectum quale. IV, 991, 1207, 1287, 1468, 1649. Corde recti et corde pravi quinam. IV, 273, 274, 277, 352, 1649. Corde perverso est qui vult detorquere cor Dei quod semper rectum est, ad pravitatem cordis sui. IV, 771. Corde rectus est qui laudat flagellum patris. V, 146. Cor cum directum non est, opera recta non sunt, citius recta videatur. IV, 591. Corde rectus et mundus qui differant. X, 511. Cor simplex et mundum. III, 1504. Cor mundum, est cor simplex. III, 1252. Non habet simplex, id est mundum cor, nisi qui transcendit humanas laudes et illum solum intuetur qui conscientiae solus inspector est. III, 1270. Quisnam vere purus est corde. III, 40. Cor castum. IV, 658, 928, 1246.

Cor unde laudetur. V, 569. Cor per quae immaculatum. IV, 1336. Ad munditiam cordis quomodo pervenitur. X, 286, 310. Cor contentum ut fiat mundum. V, 154. Cordis purgatio, sextus ad sapientiam gradus. III, 40. Cor munditiam quo videatur Deus. V, 1204. Mundi corde Deum videbunt. II, 664, 608, 618, 620, 621. Et interiores oculi aperiantur et serenentur, fide corda mundantur. IV, 1552. Cor tanquam oculus quo videtur Deus. III, 1269. Oculis cordis ad videndum Deum requiritur. III, 1510, 1527, 1539. In corde est imago Dei. III, 1542. Deus habere vult in corde mundo. V, 1265. Cor fidelis templum non angustum Deo. V, 158. Corda sanctorum, magna Dei tabernacula. IV, 508.

Cordis puri vitales delitiae Deus. I, 857. Voluptas cordis. III, 1608. Cordi tribuntur delectationes bonae, rebus non bonae. IV, 104, 192. Cordis tranquillitas de serenitate bonae conscientiae. V, 1242. Quando dicitur cor nostrum nos reprehendere vel non reprehendere. X, 505. Cor impiorum est fundum maris. IV, 782, 1425. Cordis tempestas quomodo sedatur. III, 1755.

Cordis cubiculum. IV, 1854. Cor cubile sanctam virtutis. VIII, 448. Cor iusti, domus ejus. VI, 162. Cor viri iusti domus ejus est, ubi Deo lavante opulentiùs habitat, etc. IV, 1469. In corde libenter habitamus, si id ab iniquitate mundemus. IV, 945. *Vide* Conscientia. Cordis pennae quibus volat in domum suam, fides, spes, caritas. IV, 1060. In cor regreditur quisquis studet Deo vacare. I, 834. Et illum invenire. I, 761. Cor diligenter claudendum. IV, 1854. Cordis ostium duas quasi valvas habet, cupiditatis, et timoris. IV, 1855. Virginitatem cordis violat seductio linguae. III, 1499. Cordis silentium orationi tam necessarium quid perturbet. I, 803. Cor non in corde sed in oculis habet hominum multitudo. IX, 43. Cor in auribus. IX, 358. Cor duplex mentientis. V, 759. Infidus homo malo suo cordatus est. I, 972.

Cor hominis, abyssus. IV, 473, 1749. Cordis res iudicem habere non potest nisi Deum. V, 569. Cordis accensator et inspector Christus. V, 591. Cor clausum non excludit oculum Dei. I, 705. Cordis intima Deo nuda. I, 779.

Cor tortum et durum. IV, 1405. Cor confortari, pro eductari. III, 785. *Vide* Induratio. Cor lapideum et cor carneum, quid. X, 898. Cor carneum et cor lapideum quomodo intelligendum. III, 85. Virilitas cordis ex vitio uniuscuiusque est. III, 601. Cordis duritia usque ad finem vitae peccatum in Spiritum sanctum. II, 814. Cordis hominum duritia manu Dei non repellit, sed solva eam Deus cum vult, aut miserans aut vincens; et non est qui se abscondet a calore ejus. I, 765. Deus in cordibus hominum agit, et illud quo voluerit inclinat. X, 967, 908, 909. Deus operatur bona in cordibus electorum. X, 909. In corde hominis operatur conversionem. X, 1296. Deus agit in cordibus hominum etiam motum voluntatis eorum. V, 908. Deus in cordibus etiam malum agit quicquid vult. X, 907. Deus cordibus malorum afficit ad laudem et adiunctum bonorum. X, 907.

Corde dilatari quid sit. IV, 79. Cordis dilatatio et in bono et in malo accipi potest. III, 552. Cordis dilatatio ex caritate. V, 138. Cordis dilatatio, iustitia est delectatio. IV, 1527. Corda nostra invicem videbimus post hanc vitam. V, 321, 522.

Corax rex Sycoriorum. VII, 589

Core interpretatur calvus, calvitium aut calvaria. I, 464, 482, 493, 514, 523, 533, 606, 1056, 1069. Estque figura Christi. IV, 1085.

Cornelius Rufinus senator pulvis, quod decem pondo argenti in vasis habere compertus est. VII, 164.

Cornelius Celsus sensit summum bonum esse sapientiam, summum malum dolorem corporis. I, 88.

Cornelius Censor. II, 255

Cornelius et qui cum illo erant, primi fuere, in quos primum baptizatos spiritus sanctus descendit. IV, 1217. *Cornelius* ante visibilem baptismum, spiritum sanctum accepit. III, 733; V, 1255. *Cornelius* centurio accepit spiritum sanctum sine manus impositione. V, 601. *Cornelius* centurionem mundaverunt elemosinæ ad quendam modum. V, 802. *Cornelius* centurio non sine aliqua illa orabat et donabat. X, 979. *Cornelius* iatro traditur induendus. III, 15.

Cornelius nodum catechumenus a vitio impudencie temperatissima voluntate se correxerat. II, 1974. Huius praves mores non palando, Augustinus se vere anteam ostendit. II, 1075.

Corniculus facilius in Africa audieris quam, etc., proverbium. II, 456.

Coros in Africa non esse inquitur. II, 70.

Coram altitudinem, non carcerem sed spiritalem significat. IV, 1728.

Corvatus presbyter. II, 899, 901.

Cro minus Grammaticus. VIII, 77.

Corona vincitibus promissa. VI, 289. *Coronari* non potest quisque, nisi vixerit, nec vincere, nisi certaverit. IV, 724. *Corona* debita servantibus idem. V, 1569, 1571. *Corona* non reddetur debita, nisi gratia prius data fuisset indubita. V, 1566. *Corona* ut reddatur digno, gratia debet indigno. X, 341. *Coronat* nos Deus de misericordia. V, 755. Nisi primo Deus per misericordiam parceret, non inveniret quis per iudicium coronaret. IV, 1382. *Coronabit* sua dona Deus, non merita tua. IV, 802, 1289, 1321, 1785, 1781.

Corona spinæ Christi. IV, 1942. Quamcumque patiaris, non pervenies ad illas insultationes, ad illa flagella, ad illam ignominiosam vestem, ad illam spinicam coronam, ad illam postremo crucem. IV, 366.

Corona aurea in vitulino jecor ostensa syille inter sacrificium. VII, 72, 75

Corpus a diabolo fabricatum secundum manicheos. VIII, 589, 586. Et officium gentis tenebrarum. VIII, 498. Corpora terrena tamquam mali naturam Manichei detestantur. VII, 408. Corporis humani partes inferiores non a Deo sed a diabolo dicunt paternitatem. VIII, 46.

Corpus omne est a Deo. VI, 14. Corpora a Deo solo formari possunt et creari. VIII, 93, 536. *Corpus* factum a Deo, animam vero ab ipso factam dixere quidam. IV, 1531.

Corporis nomen quot modis intelligi valeat. II, 722. *Corpus* quid sit. X, 851, 814. *Corpus* est natura quolibet longitudine, altitudine, latitudine, spatium loci occupans. III, 566. Corporibus tolle locorum spatia, jam non erunt. II, 838. Id quod corpus non est, quidam putant nullam esse substantiam. II, 619. *Corpus* nullum est sine partibus. I, 1023. *Corpus* sine pace continuatarum partium ac similitudine, fingi aut sentiri non potest. VIII, 195, 199. *Corpus* habet innumerabiles partes. I, 1252. *Corpus* tanto est melius, quanto est numerosius. I, 1167. *Corpus* proprie dici omnia non potest. I, 1252. *Corpuscula* etiam minutissima infinite dividuntur. VIII, 998. *Corpus* quodlibet in infinitum secari potest. I, 1027; II, 64; III, 286, 391. *Corpus* nullum est omnino quod non minus sit in parte, quam in toto. VIII, 185.

Corporis proprium est in loco esse, de loco in locum moveri. V, 360, 361. Corporum ordo ex diversitate ponderum. V, 1142. Corporum celestium celeritas. V, 1266. Corporum graviorum celeritas quorunda o motus. V, 1142. Corporibus terrenis corpora superiora non sunt potentiora. III, 278. Corporis proprii motus et naturam natura paucissimi. X, 528. Corporis naturam nec ipsa anima novit. X, 327. Questiones de corporis natura. X, 827.

Corpora quomodo stant in interitum. VII, 251. *Corpus* non habet vim ut formet aliquid spirituale. III, 470. Corporis imaginem non corpus in spiritu, sed spiritus in sensu facit. III, 462, 470. Corpora in quo presentatur est in spiritu, quam ipsam corpus in substantia sua. III, 497. *Corporum* stant in interitum quas habent in somnis, etiam natura. X, 349. Corporum que vel in somnis, vel in extasi demonstrantur, velut matricis spiritualis incorporealis. X, 559. De corporalibus secundum rationes incorporeales et sensu eternas iudicare, subtilioris est ratione. VIII, 999. Quanto magis quis lucem mentis preponit luce corporis, tanto melius valet. II, 616.

Corpus sine aliqua specie esse non potest. VIII, 495.

Corpus aliquis forma et specie continetur. I, 901. In eo sola pulchritudo laudatur. II, 64. In corpore pulchritudo quiddam rationis. VII, 791. Ipsi non hoc est esse, quod pulchrum esse. I, 846. Corporis humani fabrica quam pulchra et admirabilis. VII, 790. Membra corporis si etiam singula pulchra sunt, in universi corporis conage pulchriora sunt. III, 296. Corporis structura, compositio, epificium indicat artificem suum Deum, vestrum. VIII, 392. *Corpus* quomodo factum ad similitudinem Dei. VI, 32. *Corpus* imaginem Dei non capit. X, 357. Corporum conditio non deficiens in sexum diversitate, etiam si esset semper mala utriusque commixtio. X, 716. In corporis conditione dignitas necessaria fuit praestata. VII, 791. Corporis elementa et qualitates quatuor. IV, 91. *Corpus*, terra. VII, 551. Medicorum sententia de corpore humano. III, 562. Membrorum diversa officia cum summa in corpore consensione. IV, 1707. Corporis sanitas, membrorum concordia. VI, 712. Corporis conlago, symbolum caritatis. VI, 125.

Corporis pulchritudo, magnificentia, fertilitudo, bona communia bonis et malis, quæce. VII, 471. Corporis bona aut mala nolunt appellare stoici, sed commoda aut incommoda et externa. VII, 238, 260. Est tantum verborum certamen, non examen rerum. VII, 260. Corporis bona non nisi ex teo. II, 568. Corporis bona si minuatur, bonum justamque vitam omnino non minuent. VII, 51. Corpori non subduntur Angeli, sed subdunt regunt. VIII, 870. Cor, ora Angelis esse verisimilius probat Augustinus. II, 555. *Corpus* non esse animi hominum. II, 458. *Corpus* secundum id quod in eadem erectum est, animæ rationali congruit. III, 548. Corporis bonum est anima. I, 1315. Quæ etiam peccati sui penas bonus, hominem ornat. I, 1284. *Corpus* anime vestimentum. IV, 1314.

Corpus non vegetatur nisi per animam. III, 1588. Corporis sensus unde. III, 466. Corporis vires unde maiores. I, 1053, 1057. Corporis vires qui extinguntur. V, 1617. Corporis affectiones tres, sanitas, stupor, immobilitas. IV, 850, 651. Tria sunt eius incrementorum genera. I, 1054. Corpore melior quilibet incorporea natura, etiam vilissima et misera. II, 561. Corpore presentissimo anima vilissima præstantior est. IV, 1885. Cor, ore, malis animus. II, 64. *Corpus* inter et animam, quod melius sit corpore, deterius anima, non invenitur. VI, 58. Veteris enim corpore nihil est. VI, 58. Corpora non se colore diebant gentiles, sed numina quæ illis regendis corporibus præsiderent. IV, 1481. Corpora quasi animarum, quæ alibi peccaverint, carceres arbitrantur nonnulli. V, 1239. Omnis animi motus aliquid facit in corpore. II, 72. *Corpus* quomodo mutetur in affectu voluntatis, noscere difficile est. VIII, 871. Corporibus suis quidam homines utuntur ut volunt, ad mirabiles effectus producentes. VII, 433.

Corporale omne est possibile ex Tertulliano. III, 497. *Corpus* nihil forte in animam agere posset, nisi præcessisset peccatum. I, 1166. Omnis corporeæ nutritionis causa superior, voluntas Dei. VIII, 871. Exemplo demonstratur. VIII, 871. Alius status corporis ante Adæ peccatum, alius nunc. X, 1449. Corpori dominabantur primi parentes. III, 285. *Corpus* ante peccatum regebatur pro arbitrio animæ, etiam si nondum spiritale. II, 588. Cor, ore regitur ab anima post peccatum ordinate, sicut leges universitatis sinunt. II, 587. Aliter corpori, aliter libidini animus imperat. X, 767. *Corpus* vestrum deterius conditionis quam Adæ. III, 354. *Corpus* priorum hominum majore, quam huius temporis hominum. VII, 447, 448. *Corpus* hominis ante peccatum erat in suo genere optimum. III, 154. Aegritudinem non patiebatur. I, 601. *Corpus* an dolere possit, nec tamen mori. VII, 710, 711.

Corpus Adami ante peccatum non erat corruptibile. VI, 552. Adæ corpus mortale simul et immortale. III, 354, 355. Adami Corporis Adami immortalitas ex ligno vite. VII, 594. *Corpus* animale primorum hominum et eorum qui ex eis nascerentur, si nullum peccatum exstisset, in spiritale transire potuisset sine media morte. X, 1599. Si non peccassent primi parentes, corpora eorum accepturi erant angelicam formam. III, 285. *Corpus* post peccatum corpus subiacere morti. III, 200. Corporis mors ex peccato. X, 114. *Corpus* quomodo mortuum est peccatum. X, 112. Mortuum ab Aristotele dicitur propter hanc moriendi necessitatem. I, 628. *Corpus* mortuum est in nobis etiam post viventiam. III, 354. Quare Aristoteles vocat corpus mortuum, aut corpus mortuum, non vero mortale. III, 354, 599. *Corpus* etiam nunc mortuum esse debet, quando non perfecte servit spiritui. VI, 62, 65. *Corpus* sepulchrum est adhuc mortuæ. IV, 1117. *Corpus* carnis quid. X, 345. *Corpus* mortis, an peccatum an carnem intelligere oportet. X, 1089. *Corpus* mortis de ritu, non de substantia dictum. X, 279. Vita corporum vel ingeniorum congenita probant originale peccatum. X, 1452. Vita corporum sive animarum naturalia non debent esse in conditum. V, 1120. Corpora non nasce-

rentur vitiosa, si non esset peccatum. X, 1194, 1288. Et nisi natura esset peccato vitata. X, 1290.

Corporis gratia amissa, poena peccati Adæ. X, 120. In corpore duo consideranda, signum Dei, et poena meriti. IV, 1843. Corpus tuum fecit Deus bonum, quia bonus est; corruptionem intulit justus, quia iudex est. IV, 1845, 1844. Corpori humano et belluino licet materie communi, potuit tamen corruptio et libido non esse communis. X, 1365. Consuetudo tegendi corpus orta ex peccato. X, 1376. Pax carnis et spiritus non est in corpore mortis huius, fuit vero in corpore vitæ illius hominum ante peccatum. X, 1351.

Corpus animale, mortuum et spiritale, quid. VII, 397. Corpora animalia et spiritalia quænam sint. VII, 395. Et qui differant. VII, 402. Corpora animalia, id est animata. VII, 401. Corpus dicitur animale propter mortis dissolutionem, spiritale autem quod jam cum spiritu immortale est, non quod mutetur in spiritum. II, 945. Omne corpus in omne corpus posse mutari quidam asseruerunt. III, 362. Et hoc fieri posse credibile est. III, 365. Nullum corpus in animam aut in naturam incorpoream converti potest. III, 362. Corpus corruptibile non gravaret animam, si non esset peccatum. X, 1529. Corporis onus in hac vita semper manet. V, 1260. Corpora corruptibilia sunt omnium, sed alias animas minus, alias plus gravant, pro diversitate iudiciorum Dei occultorum quidem, sed tamen justorum. X, 1424. Corpus nostrum ornamentum nobis fuit; peccavimus, et compedes inde accepimus. IV, 1896. Corpus homini gravissimum vinculum est. I, 1328. Corpus servum est et hominibus cum belluis commune. VII, 264. Corpus animæ famulus. III, 400.

Corpus castigandum, ut diabolus et mundus vincatur. VI, 294. Corpus subjiendum est servituti. VI, 294. Id fit, si prius nos ipsos subiciamus Deo. VI, 294. Corpus domare. V, 107. Corpori non parcendo, ei consultitur. V, 1253, 1261. Corpora diligendo, quare peccamus. VIII, 109. Corpus suum nemo odit. III, 28. Et si amplius aliquid diligit quam corpus, non tamen corpus odio habetur. III, 29. Corpus omne fugiendum esse Porphyrius docuit. I, 590; V, 1108. Propter animæ purgationem. VII, 375. Ut anima beata esse possit. VII, 308. Corporis castigatio sacrificium est. VII, 285. Corpora fidelium, hostia sunt Deo, membra Christi, templum Spiritus sancti. VIII, 791.

Corpus fidelium, templum Dei. X, 433. Corpora nostra, ob corpus Christi, membra sunt Christi sicut animæ nostræ. V, 878. Corpora nostra, propter inhabitantem Spiritum Christi, templa sunt Spiritus sancti. V, 878, 880. Et quæ empta sunt sanguine Christi. V, 886. Quomodo in ipsis Spiritus sanctus inhabitet. V, 881. Corpus baptismate quatenus sanctificatur. X, 847. Corporum sanctificatio perfecta speratur, non tenetur. X, 425. Corpus peccati evacuare, quid est. III, 2069. Corpus sanctum fit usu sanctæ voluntatis. VII, 30. Sanctitatem non aufert corpori violentia libidinis alienæ, VII, 32. Corpus dicitur vas et domus hominis. IV, 561. Corpora justorum, tamquam vasa et organa, quibus ad opera bona usus est Spiritus sanctus. VII, 27. De corporis sepultura parum curant sancti. I, 775, 778.

Corporis et mors et resurrectio. III, 25. Corporum resurrectio negata a Paganis, contra eos adstruitur. VII, 734. Corporum resurrectionem negant Manichæi. VIII, 146. Corporum resurrectionem mundus non temere credit. VII, 795. Corporis vita speranda est, præcedente jam spiritus vita. X, 113. Resurrectio corporum ad perfectam animæ beatitudinem necessaria. III, 483. Corpus non obstat felicitati animæ. VII, 794. Corpus quod nunc est onus, post resurrectionem erit honor; quod nunc sarcina, tunc levamen. V, 1259. Nulla corpora, quantum ad ea pertinet, vel beata possunt esse vel misera. I, 1285. Corporum resurrectio, et qualis futura est sæculo venturo. X, 112, 113. Corporibus humanis, etiamsi belluina et terrena sint, debetur resurrectio et incorruptio sempiterna. X, 1359, 1362. In talem statum revocantur corpora, cum sanantur, qualem jam sortita est post peccatum natura mortalium, quæ illos in mortem compellit. X, 1449.

Corporum salus erit in resurrectione mortuorum. III, 1527. Aliud exire, aliud liberari de corpore mortis huius. X, 299. A corpore mortis huius non liberantur qui sunt ad poenam resurrecturi. X, 453. Corpus mortis in resurrectione redit ad impium. V, 840. Quid de corpore nostro post mortem futurum sit, parum curandum. III, 289. Corpus idem erit, quod ante. I, 615. In resurrectione quo pacto corpora redintegrabuntur. VII, 27. Corpus in futura vita pristinae stabilitati restituetur. I, 603; III, 132, 133.

Corpora sanctorum qualia post resurrectionem futura. VII, 395, 403. Corpus melius erit post resurrectionem, quam fuit primorum parentum in paradiso. I, 601. Corpus hominis quale erit in cælo. VII, 795. Corpus erit spiritale. I, 620, 617. Quomodo futurum spiritale in resurrectione.

VIII, 145. Corpora nostra nunc terrena et animalia, post resurrectionem fient spiritalia, et quomodo. II, 563, 618, 629; VI, 188, 274. Corporum, post resurrectionem, spiritalia futuram qualitatem non dubitat Augustinus, etsi non valeat explicare. II, 353. *Vide* Resurrectio. Corpora spiritalia post resurrectionem unde dicta. V, 1113. Spiritui sine molestia subdetur corpus. I, 588. Non indigent alimentis. I, 603. Corpora sanctorum sic erunt spiritalia, ut non, nisi velint, possibilitate non necessitate vescantur. VII, 593. Corporis spiritalis velocitas. V, 1265. Corpus celeste, Christi instar, clausis ostiis poterit domum intrare. V, 1261.

Corpus erit incorruptibile et immortale. I, 588. Corporis sanitas perfecta, totius hominis immortalitas. II, 438. Corpus manet incorruptum, si ab animo incorruptum non recedat. VI, 495. Immortalitas et incorruptio corporis de sanitate animi existit. III, 27. Est præmium meriti illius quod Adam amisit. III, 533. Corporum immortalitas post mortem. VII, 240. Et æternitas. VII, 309. Corpus immortale et æternum esse post mortem, absurdum philosophis videbatur. VII, 389. Corporum immortalitatem et æternitatem post mortem, non impossibilem esse ostenditur. VII, 390. In corpore semper vivere, Dei munus laqueus secundum Platonem. VII, 592.

Corpus terrenum quomodo in cælo erit. V, 1140. Corpora terrena in cælo esse non posse, dogma philosophorum. VII, 390, 773. Refellitur. VII, 772. Corpus nostrum quomodo in cælo erit, si non sit ibi corruptio. V, 1622. *Vide* Resurrectio. Mirabilis est animos incorporeos terrenis corporibus illigari, quam corpora terrena celestibus sublimari. VII, 755. Latent nunc in corpore cogitationes, at non ita in corpore celesti. III, 215.

Corporalia an solo corpore possunt videri. VII, 520. An Deus videbitur per corpus spiritale. V, 1264. An per corpus spiritale videri possit substantia quæ non videtur in loco, adhuc incognitum. V, 1263. Corporalem speciem amare an sit alienari. VIII, 817, 818. *Retr.* An præter corporis formam possit cognitio provenire. X, 537. Corpus pavimenti nomine significatum. IV, 1523.

Corpus pro toto homine ponitur. III, 1759. Corporum traditio. III, 263. Corpora pro rebus quæ corporaliter possidentur posita. III, 263. Et pro servis. III, 496.

Corporale et proprie et translate dicitur. III, 459. Corporalium servitute iuste premuntur, qui corporalibus ultro se manciparunt. I, 740.

Corporis et sanguinis Christi sacramentum. III, 612; V, 729. *Vide* Eucharistia. Corporis et sanguinis Christi sumptio. III, 704. Corporis Christi sumptio quotidiana, et alicubi non quotidiana. III, 1290, 1614. Corpus Christi manducare et sanguinem ejus bibere, quid sit. III, 1614, 1618. Corpora nostra sunt membra Christi propter corpus Christi. V, 878. Corpus Christi, quod est Ecclesia, dicitur Christus: et corpus diaboli, diabolus. III, 442. Corpori Christi per fidem copulamur, per intellectum vivificamur. III, 1618.

Correctio cuiusquam non est desperanda, nisi diaboli. IV, 630. Correctio vitæ non procrastinanda. V, 512, 1095. *Vide* Conversio. Correctionem morum suorum differre periculosum. III, 1651.

Correctio fraterna. III, 768; IX, 81, 82. Correctio et disciplina non negligenda. V, 111, 549; IX, 98; X, 918. Licet odiosa. II, 247, 957. Correctio non negligenda, cum fieri potest vel consilio, vel auctoritate, vel potestate. III, 1265. Correctionem fraternam negligere grave malum est. IX, 85. Feriens pius, parcens crudelis. V, 111. Correctio ex cupiditate aut infirmitate neglecta, peccatum est. VII, 21. Correctio facienda. X, 951. Correctionis necessitas et utilitas. X, 919, 921. Correctio utilis et necessaria, etiamsi gratia a Deo pendeat. X, 920. Quamvis prædestinatio certa, seu quamvis prædestinatorum nullus perire possit, non est tamen negligenda correctio. X, 945. Quoniam incertum nobis est quos Deus salvare decreverit, omnium et singulorum debemus procurare salutem voto, prædicatione, et correctione. X, 944. Omnibus correctio est adhibenda. X, 946. Corripuntur boni ut filii, dimittuntur mali ut alieni. IV, 885, 1177. Cui ignoscitur in futuro sæculo, corripitur de peccato in isto sæculo. IV, 595. Correctio non solum ejus qui corripitur, sed et aliorum utilitati servit. VII, 644. Correctio medicamentum contra quadam peccata. VI, 228. Domini præceptum de corrigendis malis. VI, 200.

Correctionem facere tenentur omnes. VII, 21. Maxime episcopi. VII, 21. Et qui præpositi sunt aliis. VII, 21. Corripiendi minus præpositis impositum. V, 124, 1697. Non regit, qui non corrigit. IV, 504. Corripere eos qui ad nostram curam pertinent, ne negligamus. V, 549. Pastores ne vitiiis parcant multitudinis conciliande causa. V, 274. Corripere veri pastoris est. V, 762. Non corripere mercenarii. V, 761. Qui correctionem negligit, iure cum male agentibus temporibus flagellatur. VII, 21. Libertas Anglorum.

sunt in corrigendo audio qui consolationem ab ipso petierat de morte uxoris. II, 1074.

Correctio quae et quatenus habita. IX, 451. Reprehendi officium, quo animo suscipiendum et implendum. III, 1261, 1262, 1265, 1288, 2143. Correctio quo animo facienda. II, 551; V, 597, 549, 1698; VI, 159. Correctio humilis quo modo facienda et quomodo recipienda. I, 1581. Correctio iniquitatorum non est nisi pro malo reddita. IX, 360. Correctio non alium sed bonum pro malo redditur. X, 546. In malos seivire non licet. V, 1589. De malitia vis vincere mali iam? erunt duae malitiae. V, 1589. Si ille qui corrumpit, reddere vult malum pro malo et qui corrupti indignatur, non fuit dignus qui corriperet sed dignus plane qui etiam ipse corripitur deberet. II, 958. Correctio non sit ut insultet, sed ut confusione sanet. V, 779. Ut anima quae ibat effusa, redeat confusa. V, 789. Correctio cum caritate facienda. X, 902. Correctio ex caritate proficitur. X, 942, 944. Correctio officium dilectionis est. V, 779. Qui corrumpit ex caritate, adhibendo severitatem non amittit caritatem. II, 550. Melius est cum severitate diligere, quam cum lenitate decipere. II, 525. Agenda sunt multa etiam cum levibus benigna quadam asperitate plerumque. II, 551. Vindicta ultima iuste poscitur, quando nullas iam restat correctionis locus. II, 550.

Correctio quandonam proficit. X, 920. Correctio nunc habet vim et efficaciam. X, 942. Correctio unde habet ut utilis sit. X, 944. Dei est correctionem nullam facere. X, 946. Correctio non nisi per bonum proficit. X, 944. Correctio humilis non in aliis utilitate divina. X, 1246. Correctio sine gratia hominis operante non proficit. VII, 442. Qui peccata corrumpantur qui non obediunt, laetantur gratiam obediendi nondum acceperint. X, 520. Sive sint regnerati sive non sint. X, 921. Correctio praedestinatio est salubre medicamentum, reprobis periale tormentum. X, 942. Corrupta deo et erudit, ad eandem mansuetudinem revocantur. IV, 1143. Usus praecipui, correctionis et orationis. X, 919. Correctiones sunt iururgatione, monitione, oratione. II, 231. Correctio et gratia non se iuxta se tollunt. X, 942.

Correctio quomodo facienda. IX, 83, 84; X, 946. Correctio pro culpam diversitate diversa. X, 944. Correctio alias secreta, alias publica esse debet. V, 510. Quando secreta esse debet, quando publica. V, 510. Cur secreto fiat. V, 511. Publice publica tantum corripienda peccata. X, 946. Si solus noster quis peccavit, mater, et cum vis coram omnibus arguere, non est corruptor, sed iudex. V, 510. Correctio publica in ecclesia. V, 427. Ad correctionem faciendam magna consideratio opus est ne peccetur. II, 535. In correctione faciendi se quotidie peccare fatetur Augustinus. II, 353. Melius homo corrigitur parvus, quam irragitur durus; et melius indoctus doctus corrigitur, quam pervicax. II, 873; VI, 160. Correctio aliquando ex consilio caritatis omittitur. VII, 21. Corrumpi qui non possunt, tolerandi sunt. IV, 1092.

Correctio a minore quolibet non refugienda vel dediganda. II, 290. Contra eos qui corrumpunt. X, 920. Excusationi nolentium corripitur occurrunt. X, 921. Correctionem qui moleste ferunt, blugosos et contentiosos verum qui secum seculo agunt. IX, 460. Qui non vult in se fieri satis, in eum qui corrumpit sit iustus. V, 78. Corrumpi pudere, vitium est superborum. VII, 509. Correctione quam bene vivunt honestiores. I, 725. Facilius est videre quid in alio corrigas atque corrigere, quam videre quid in te corrigendum sit, ille autem corrigi. III, 2114. Multo est mirabilius et laudabilius idem accipere corrigentem, quam auctoriter corrigere deviantem. II, 280. Petrus accipiendo humiliter correctionem a Paulis, variis et summis exemplum iustis reliquit, quam etiam corrigendo Petrus. II, 283. Peccata videtur vendidit, etiam is qui reus est, correctionem promittit. II, 654. Deum verum, ubi cum aliqua asperitate dicunt, non ab homine, qui forte peccator est, sed a Christo emendantur. II, 126. Paulus corripit viros a quibus sibi honor exhibetur non parvi. V, 277. Quomodo corripit. VIII, 189. Corripit deus dei flagellum patiens terendum. V, 146. Aut flagellum. Correctio iniquitatum quomodo tenenda. VIII, 115. Correctio hominis per visum est. V, 1440.

Corruptela ingenii et fidei multis signis se praeiit in pueris. I, 574.

Corruptioni et mutationi perpetuae corporis obnoxium est in hac vita. IV, 752. Corruptio unde est. VIII, 205, 205. Corruptio naturae quae ex nihilo facit. VIII, 334. Corruptio tendit ad non esse. VIII, 314. Per corruptionem omnia tendunt ad non esse. I, 1348. Sed eo usque pervenire a Deo non solum. I, 1349. Corruptio non est natura, sed contra naturam. VIII, 201. Corruptio non est substantia, sed est in substantia. I, 1348. Corruptio non est bonum. I, 1349. Corruptio nihil est aliud quam exteriorum

bonum. VI, 258. Cuiusque corruptio, illi bonum fuit. VIII, 201.

Corruptio quare a Deo permittitur. VIII, 205. Bonitas dei res quae corrumpuntur congruentissime ordinat. I, 1349. Non omnis corruptio vitio, ratione digna est. I, 1290. Sola quae vitiosa est vituperatur. I, 1291. Corruptio animae per illicita desideria. IV, 1920, 1921. Corruptio a uala fide incipit, inde itur in turpes mores, inde in acerrimas iniquitates. IV, 614. Corruptela mentis est, fastidire quod dulce est. IV, 1423.

Corruptores sui non innocentes. V, 1272. Quis ab alio corrumpi possit, et quis non. I, 1290.

Corruptiones miracula significant. IV, 1805.

Corvus ex arca dimissus potuit cadaveri insidere. III, 531. Corvus ex arca emissus nec reversus, quid significat. VIII, 261. Corvi, gentiles; pulli corvorum, filii gentium. IV, 1911, 1912. Corvina vox. V, 512, 1095. Corvina vox, cras cras, in illis qui conversionem differunt. IV, 1350. Non querit deus dilationem in voce corvina, sed confessionem in gentili columbino. IV, 1350. Fide Peccatores penitentes.

Costa car dormienti Adae, et non vigilanti, detracta. IV, 660.

Cotem Tarquinius novacula secuit. VII, 294.

Cotta disputat in lib. Cicer. de Natura deorum. VII, 149.

Coturnices non data sunt Israelitis in eremo, sed ortygometra. III, 617.

Cranaeus Cecropis regis in regnum Atheniensium successor. VII, 568.

Crassi duo, pater et filius, in conspectu mutuo mactati tempore victoriae Marianae. VII, 407.

Cras, cras, corvina vox, cum qua multi clauso ostio, foris remanserunt. V, 512.

Crastinum. Quomodo de crastino non cogitandum. VIII, 167. Praecipuum non cogitandi de crastino, ut intelligendum. III, 1805; VI, 507.

Crates Thebanus cynicorum sectam amplexus. X, 1362.

Creare et condere idem est. VI, 184. Creare, condere, constituere, facere pro uno indifferenter et eodem conuntur in scriptis. VIII, 652, 653. Creare non potest ulla creatura. III, 602. Ideo non possunt homines de nihilo aliquid fabricare, quia per corpus operantur. VI, 90.

Creator. Quisnam creator solus est. VIII, 877, 878. Solus deus potest esse creator cuiuslibet naturae. III, 403, 403. Creator nullorum vitiorum offensione vituperandus, et omnium naturarum consideratione laudandus. VII, 353. Creatori nihil in creatura coaeternum. VII, 365. Creatoris omnipotentia. III, 406. Creatoris opera quam admirabilia. III, 1450. Creator est omnipotens virtute sapientiae, non potentia temeraria. III, 406. Creatoris omnipotentia est causa subsistendi omni creaturae. III, 304. Iuste creator laudatur in omnibus quae fecit omnia bona valde. III, 369. Qui mutabilia et temporalia non commutabilibus et temporalibus motibus condidit, multum est vel tenuiter sapere. II, 448. Creatura, gradus ad creatoris cognitionem. I, 744, 745. Creaturam non amemus neglecto creatore: sed creaturam attendamus, et laudemus creatorem. V, 1204.

Creatum idem esse quod genitum Ariam existimabant. VIII, 633, 634. Creatoris proles non est creatura. VIII, 633, 634. Creatoris proles omnino est illi aequalis. VIII, 635.

Creaturae beneficium. V, 172. De creatura tria scienda, quis nam fecerit, per quid fecerit, quare fecerit. VII, 354. In creatura universi quam admirabiles sapientia creatoris. VIII, 531. Creaturae opera non videri debent incredibilia. VII, 576. Universam creaturam deus non per aliquam creaturam, sed solus fecit. IV, 1758. Nihil nascitur, si non id operetur deus. IV, 1752. Creatura nulla est, quae ab omnipotente non creata sit. VI, 185. Scriptura non praetermisit aliquod genus creaturae in historia creationis. III, 341. In rei natura est, ut quid esse possit; ut futurum sit, domini in dei voluntate. III, 350. Creatura undique clamat, deus me fecit. IV, 203. Creaturae clamant, ipse fecit nos: clamor carnis est species eorum. I, 783. Creatura universa habere se praestantissimum conditorem proclamat. VIII, 1061. Creatura quavis nihil esse possit sine deo, non sunt quod q. se. VII, 220.

Creatio. Ex nihilo deus fecit omnia. I, 841, 828, III, 137. Quare. VIII, 117. Contra eos qui negant de nihilo fieri, esse aliquid. I, 1391. Creatura non de dei natura, sed de nihilo facta est. III, 247. Creatura ex nihilo facta, non de deo. VIII, 539. Creatura quomodo ex deo. X, 497. De nihilo factum esse, idem ac naturam dei non esse. X, 1479. Omne quod sit, et a quo sit per esse non potest. VI, 11. Creaturae in se habent naturam suam terminum, quo non sint quod deus est. III, 303. Creatura non est deo consubstantialis aut coeterna. III, 247. Creaturam nec a deo alienam esse, nec tamen eandem cum illo substantiam, ex Paulo ostendi-

mur. VIII, 585. Creatura quomodo a Deo facta, non de Deo genita. VIII, 548. Creaturas omnes ex sola bonitate sua condidit Deus, non ex indigentia. I, 845.

Creaturae in Deo. III, 352. Creaturae quaecunque in Deo vita sunt. III, 1587. Quomodo. III, 1587. Creaturae non in se, sed in Deo vita sunt. III, 352. Qualis vita sunt. III, 552. Quae facta sunt, in Deo sunt meliora; quia ibi veriora, aeterna, et incommutabilia. III, 352. Omnia priusquam fierent, erant in notitia facientis. III, 352. Creatura antequam fieret, vita erat in sapientia Dei. III, 1597. Creaturae in Deo sa Dei sapientia. III, 287. Creaturae quomodo in Dei sapientia ante creationem. VIII, 674. Omnia ante quam facta apparent, semper in Dei sapientia facta mansisse docebat Priscillianista. VIII, 668. Quomodo hoc recte intelligi possit. VIII, 674. Creaturae omnes virtute et sapientia Dei conditae. VIII, 586. Quam facilis sapientiae efficacissimus motus est, tam facili Deus condidit omnia. III, 513. Creaturae omnes in Dei verbo. III, 1674. Creatura quilibet, praeter lucem, primo erat in Verbo Dei, deinde facta est in conditione rationalis creaturae, postea in genere suo. III, 239. Creaturae aliter se habent in Verbo Dei, aliter ut primitus a Deo conditae sunt, aliter ut nunc producantur. III, 351.

Creaturae omnes a Deo per Filium suum factae. VIII, 579. Patris iussu ut fierent omnia, non est nisi Verbum Patris per quod facta sunt omnia. VIII, 685. Quid est quod in creatione commemoratio fiat Filii, modo ut est Principium, modo ut est Verbum. III, 248. Optio quorundam, Deum Verbo fecisse omnia, et tanquam praestantorem ceteris hominem suis manibus fecisse, refutatur. IV, 158. Deus per Filium in unitate S. Spiritus universam creaturam constituit. III, 221, 241. Creaturam qui negat a Deo Patre per Filium in bonitate Spiritus sancti de nihilo factam esse et mutabilem, sacrilegia de Deo dicere cogitur. VIII, 584.

Creatio mundi opus totius Trinitatis. VIII, 129. Omnis creatura a Trinitate creatrice habet esse speciem et ordinem. III, 129. In creatura vestigia Trinitatis. VII, 342. ss. Trinitas insinuat in indicatione et perfectione creaturae. III, 251. Creaturae spiritualis principium est aeterna sapientia. III, 250.

Creatura non ante saecula, sed a saeculis facta est. III, 535. Argumenta quibus creatio naturarum in tempore impugnatur. VII, 366. solvantur. VII, 366. Res mundo novas facere, et mutabilem voluntatem non habere, Deo non est impossibile. VII, 371. Aliquid jam de nihilo fieri violentum est velle monstrare. III, 411. Principium Genesis de creatione coeli et terrae, varie sumi potest. III, 247. Omnia simul creata sunt. III, 251, 254, 317, 322, 327, 328, 330, 388. Quomodo itaque sex dies narrentur. III, 319, 326. Et singulis diebus singulae tribuantur operationes. III, 251. Creata sunt omnia simul in rationibus creaturae spiritualis. III, 254. sine cognitione creaturae spiritualis ceterae creaturae non factae sunt. III, 512. Creaturae qua ratione a Deo et ab Angelis noscuntur. III, 534. Aliter nota est Angelis creatura Dei, aliter nobis. III, 525. Mens nostra non est idonea creaturas videre apud Deum in ipsis rationibus quibus factae sunt. III, 535. Creaturas non tam facile novimus, quam Deum; quare. III, 219, 220. Creaturas in Verbo Dei et in prima creatione non per sensus novimus, sed ex divina auctoritate credimus. III, 531. Creaturae plures nobis ignotae. III, 554. In creaturis *magna* significat earum speciem, *vespera* earum privationem seu defectum. III, 255. Cognitione creaturae in seipsa faciebat *vesperam*. III, 314. Non incongrue tamen dicitur dies sub aliquo respectu. III, 312. Creatura habet in se *vesperam*, non in Deo. III, 508.

Creationis opera sexto die consummata et adhuc inchoata, quomodo. III, 318, 343, 395. Unus tantummodo dies creatus, cuius repetitione multi qui dicuntur dies praetereunt. III, 510, 514, 521. Ordo creationis rerum per sex dies, non intervallis temporum, sed connectione causarum. III, 525, 526. Cur certis diebus certa opera edita sint. III, 275. Initium creaturae in quiete creatoris, mane septimi diei significatum est. III, 309. Non apparet quando dies septimus fuerit creatus. III, 510. *Vide Dies*. In die septimo creationis, plenitudo et requies commendatur. VII, 344. Creationis dierum numerus, mysticus. VII, 547. Quomodo condita sunt, quae temporalibus intervallis moventur ad peragenda quae suo cuique generi competunt. III, 518. Rerum creatio prima facta est sine corporis mora, administratio non ita. III, 550. Productio et vicissitudo rerum quae jam fit, est explicatio saeculorum quae Deus universae creaturae indidit. III, 556. In creatura quae facta caratur sine intervallis temporum, distinctio mirabiliter ordo rerum invenitur. VIII, 603, 610. Creatura genus duplex temporis non subjacens. I, 851.

Creaturae universae species non nisi opere Dei formatur. VII, 374. Omnia quae arte divina facta sunt, et unitate quaedam in se ostendunt, et speciem, et ordinem. VIII, 932. Creaturae habent mensuras, numeros, ordines quos.

III, 288. Creaturae omnes gradibus suis conditae et ordinibus distinctae. VIII, 538. Creaturarum gradus, ordo, numerus cognitus a Deo ante creationem. VIII, 674. modus, species et ordo, generalia bona in rebus a Deo factis. VIII, 553. Unde interdum dicatur malus modus, etc. VIII, 558. In creaturis est ordo rationis, ordo utilitatis, et ordo iustitiae. VII, 331. Creaturae omnes certis gradibus ordinatae sunt, aut locorum intervallis, aut meritis naturalibus, aut meritis praediorum atque peccatorum. VIII, 586, 595. Quam mirabilis et diversa creaturarum pulchritudo. VII, 791. Unde creaturae formam accipiunt. I, 845. Informes penderent, si solam a Deo traxissent existentiam. I, 845. Creaturarum mira ordinatio. IV, 1878. Creaturae omnes ordine quodam reguntur. VIII, 875.

Creatio coeli et terrae. I, 811. Ut varie intelligitur quid scriptura dicit de creatione rerum. I, 811, 812. Ut respondendum quarenti quid faciebat Deus ante coeli et terrae creationem. I, 815. Creavit Deus hominem per Verbum suum, et per Verbum reprobavit. IV, 1855. Miracula seu miracula creationis ideo insana, quia prima. III, 375.

Creaturas omnes bonas esse adversus Manichaeos. I, 745. Creatura omnis bona in genere et ordine suo. VIII, 538, 607. Sed non equaliter, quare. VIII, 608. Cum omnia Deus fecerit, quare non aequalia fecit. VI, 27. Deum de nihilo fecisse omnia bona valde, quomodo probetur. VIII, 580. Creatura ex nihilo facta, non de Deo, ideo non summe bona. VII, 395. Creaturae in tantum bonae sunt, in quantum acceperunt ut sint. III, 32. Ex corruptione creaturae, et ex ipsa etiam vituperatione vitii, ostenditur bonitas naturae eius. I, 1280. Creaturae omnes ita sunt bonae, ut etiam ipsas quae cum vitiiis creantur, ratio bonas esse demonstret, ipsorum quoque attestatione vitiorum. X, 1557. De bonitate creaturarum semper sunt urgendi Manichaei, ut earum bonum Deum, quod negant, fateantur autorem. X, 1557.

Creaturam quatenus laudant Catholici. X, 611. Cur laudant Pelagiani. X, 606, 609. Pelagiani in laude creaturae a Manichaeorum errore sani videntur, sed alia sua pestilentia moriuntur: utrique a Catholicis redarguuntur. X, 611. Creaturarum vera laus. VIII, 500. Creatoris opera quatenus laudanda. X, 770.

Creaturae Deo non comparatae sunt; quoniam ab illis sunt: illi autem comparatur non sunt. IV, 1741, 1865. Creatura rationalis, quae non nisi malorum comparatione caret malum, non parvi boni est. III, 454. Creaturarum defectum non fecit Deus, sed ordinavit. III, 240. Nihil homini secundum vitam corporalem, quod Deus nolit. III, 598. Creatura omnis sponte peccavit, et minima facta est veritati; sed ut merito puniretur, non sponte subiecta est vanitati. IV, 1552. Amor Dei in opera sua ex beneficentia venit. III, 250, 251. Rebus quae quotidie oriuntur condendis efficaciam virtutis suae adhibet Deus. II, 948. Creat Deus interius, extrinsecus adhibentur opera creaturae. VIII, 876. si Dei se bonitas rebus conditis subtrahat, ad nihilum relabentur. X, 712, 858. Creatura sive corporalis, sive spiritualis, semper multiplex. VIII, 926.

Creaturarum subjectio Deo et sibi invicem. III, 590. spiritalem creaturam corporali Deus praeposuit. III, 588. Res alias, praeter hominem, quas creavit Dominus, sapientissima ordinatione sive bonis sive malis angelis subiecit. X, 4421.

Creaturae spiritualis creatio. I, 846. Creatura rationalis, quam magnum bonum. VIII, 554. Creatura intellectualis in Deo quietis habet locum. III, 509. Creatura spiritualis quam infirma sit, unde pateat. I, 848. Creatura in quantum est, bona est; in quantum deficit, se non de Deo genitam, sed ab ipso de nihilo factam ostendit. VIII, 191. Cur deficient et mutabiles sunt creaturae, III, 156. Creaturae omnes mutabiles, non quia a Deo, sed quia de nihilo factae. X, 606, 667, 1481. Et tamen sunt bonae. X, 1495. Creatura corporalis per tempora et loca, spiritualis per tempora tantum mutari potest. III, 588. Creatura intellectualis contemplatione veritatis omnia tempora excedit. III, 252.

Creatura rationalis quatenus melior. VII, 614. Creatio is participatione incorporeae creaturae rationales sunt meliores. II, 562. Creatura spiritualis potest habere vitam informem, quare. III, 249. Infirmitas creaturae est aversio ejus a sapientia incommutabili, pulchritudo vero conversio ad eam. III, 249. Creatura spiritualis est imperfecta et tenebrosa abyssus, dum ad Creatorem non convertitur. III, 217, 252. Creatura deserto incommutabili lumine, in se obte-negratur; ad illud autem coarsa, fit lux, non in se, sed in Domino. VIII, 902. Quomodo creatura potest illuminari. III, 247. Et dei lumen. I, 246. Creatura tunc imitatur Verbi divini formam, cum ad Creatorem suum substantiae convertitur. III, 249. Creaturae intellectualis non cessat loqui sapientia aeterna, ut convertatur ad id ex quo est. III, 249. Creatura ad Creatorem suum non conversa, tendit ad nihilum. III, 217. Creatura, quia de nihilo facta est, quando

neceat, potest ad nihilum vergere, quomodo. VIII, 583, 584, 587, 590, 594. Creatura rationalis cum Creatori suo dilectionis obedientia cohaeret, naturam suam in illius aeternitate, veritate, caritate custodit. VIII, 595.

Creatura rationalis aut beata aut misera. VII, 266. Creatura rationalis beatitudinem et miseriarum alternantes vires semper fuisse, semper fore, docuit Origenes. VIII, 33. Creatura spiritualis felicitas et perfectio in quo sita. I, 846. Creatura rationalis ita facta est, ut sibi ipsa bonum, quo beata fiat, esse non possit. II, 561, 568. Creatura rationalis conversio ab incommutabili bono, vitium et miseria; conversio vero, virtus et beatitudo. II, 561, 568, 569. Recedenti a Deo, creatura in supplicium convertitur. IV, 1487.

Creatura rationalis, aut mortalis aut immortalis. VII, 266. Creaturae omnes coeperunt esse, sed aliae desinunt, aliae permanent. VIII, 604. Quod creatur in tempore, potest esse immortale. II, 727. Creaturam nullam Deus conderet quam praesciret futuram esse malam, nisi nosset quibus eam bonorum usibus commodaret. VII, 532. An crudele sit, Deum creare quos scit esse damnandos. X, 1442. Creatura nulla secundum se ipsam vivere debet. VII, 408. Creaturae indigentiae explendae non sufficit nisi Deus. VII, 549. Rationalis creaturae verus cibus, solus Deus. X, 255. Creatura spiritualis coelum coeli. III, 252. Universa creatura spiritualis et corporalis saepe coelum et terra nominatur. III, 273.

Creaturae sunt vestigia et nutus Dei. I, 1264. In creaturis quomodo Deus continetur. IV, 1480, 1481. Omnia opera Dei testimonium dicunt bonitatis et magnitudinis Dei. IV, 1580. Creaturae omnes laudant Deum, quomodo. IV, 205, 845, 846, 1691, 1878, 1946. Creaturarum species, voces sunt Creatorem laudantium. IV, 206. Creaturae omnes testimonium perhibere Christo. III, 1598. Creatura spectaculum homini facta est. IV, 1831. Creatura amplissima quaedam immensaque respublica. VIII, 875. Creatura universa, magnus quidam liber naturae rerum. VIII, 509. Creatura non fruitur Deo, sed utitur. III, 52. Quatenus utatur Deo ut vult creaturis omnibus, describitur. VIII, 872. Creatura voluntatem creatoris numquam superat. IV, 1464.

Creata quomodo amanda, III, 1995. Creatura et bene potest amari, et male. VII, 467. Creatura non obaliud perniciosa est amatori, nisi quia praepositur Creatori. IV, 1628. Creaturam Deo praepponentes reprehenduntur. V, 144. Creaturarum amor, ebrietas. I, 677. Hominem quasi dispergit et discindit. I, 675. Nullam creaturam licet colere cultu qui soli Deo debetur. VII, 217. Creaturam qui colit ritibus scelestis et obscenis, his peccat in Deum. VII, 217. Ex creaturis assurgendum ad Creatorem. V, 609.

Creatura Dei nulla mala, sed ea male uti est malum. VIII, 562. *Vide* Malum. Peccatum. Creatura quomodo utendum aut fruendum. VIII, 968. Sine Creatoris amore nemo bene utitur creaturis. X, 755. Creaturarum usus miserorum sunt damnatorumque solatia, non praemia beatorum. VII, 792. Creaturis perverse utens anima non effugit ordinationem Creatoris. II, 539. Creatura quot modis assumitur ad significandum. VIII, 879. Creatura hominis in homine. VIII, 583. Creatura omnis partim corporalis, partim incorporealis. II, 578.

Credientibus vehementer insultabant Manichaei. VIII, 183. Credere non est turpe in religione antiquam scire. VIII, 81. Credere in multis quam necessarium ad humanam societatem. VIII, 84, 85. Credere aliquando sine vitio est, aliquando cum vitio, quandam. VIII, 85. Credere inter et opinari quid distat. VI, 488. Credentes ab opinantium temeritate quomodo alieni. VIII, 84.

Credere est cum assensione cogitare. X, 563. Creditur quod non capitur. III, 1667. Alia sunt, quae nisi intelligamus, non credimus; et alia sunt, quae nisi credamus, non intelligimus. IV, 1552. Creditur ut intelligitur. III, 1667. Credere non idem est quod mentis aspectu contueri. II, 597, 599. Creduntur absentia, praesentia videntur. II, 600. Credere nolle, nisi quod videas, perversum est. V, 698. Credita videre mente dicimus, quomodo. II, 600. Cum aliqua corporalia lecta vel audita quae non vidimus, credimus, fingat sibi aliquid animus in lineamentis formisque corporum necesse est, et hoc ad aliquid utile. VIII, 951, 952. Crede quod nondum vides, ne erubescas cum videris. IV, 1208. Credere vel non credere licet testibus vel testimoniis humanis, quantum ea momenta ad faciendam fidem vel habere vel non habere perpenditur. II, 598.

Credere in Deum quid. III, 1631. Credere in Deum hoc est, credendo adherere ad bene cooperandum bona operanti Deo. IV, 988. Credere est ad Deum accedere. III, 1741. Non credimus in Apostolum, vel in hominem, quare. III, 1781. Vivis, si credis; si credis, efficeris templum Dei. IV, 1620, 1704. Credentium tres gradus. V, 1297. Fides in Christum pauperem et crucifixum. V, 251, 730. Quicumque in Christum non credit, damnatur. V, 1545. Credere Christum et credere in Christum differunt. V, 788. Credere in

Christum, quid. III, 1778. Credere in Christum hoc est, diligere Christum. IV, 1704. Habere fidem quae per dilectionem operatur. VI, 217. *Vide* Fides. Corde credere non sufficit, nisi et ore non negetur Christus. VI, 526. Non perfecte credunt, qui quod credunt, loqui nolunt. IV, 1492. Difficile est ut male virat, qui bene credit. V, 521. Venire ad Christum est credere. X, 568. Parvulis credere est baptizari. X, 152. Multi nolle se in Christum credere dicunt, quia nemo potest implere quod iubet. IV, 1379. *Vide* Fides. Credis in Christum natum in carne, pervenies ad Christum natum de Deo. IV, 1641. De Christo quid credendum. V, 1072, 1124. *Vide* Christus.

Credere Evangelio donum Dei est. X, 972. Credere datur nobis a Patre. III, 1618. Nemo credit, nisi qui audivit a Patre: et omnis qui audivit et didicit, venit. X, 970. Credendi voluntas unde. X, 237. Ad credendum voluntas sine gratia non sufficit. II, 830, 831. Voluntas credendi non propter ea Deo tribuitur, quod ex libero arbitrio est, quod cum crearemur accepimus. X, 240. Qui nimium viribus suis tribuat, non possunt credere in Christum. III, 1778. Credere est opus Dei, et eadem ipsa iustitia. V, 320. Ipsum velle credere Deus in homine operatur, quomodo. X, 240. Et credere et bonum operari, per Spiritum sanctum datur, et simul nostrum est. X, 864. Credere et velle quomodo nostrum est. III, 2061, 2062. *Retr.* Difficilia non creduntur aut capiuntur, nisi donante Deo. III, 1815. Credere nemo potest, nisi aliqua vocatione tangatur. VI, 126. Ut credamus, misericordia Dei vocatur; et credentibus praestatur ut bene operemur. III, 2061, 2062. *Retr.* Iudaei et qui cum eis non credunt, voluntatis suae vitio non credunt. II, 830. Poena justa fit, ut homines non credant excecato corde; gratia vero gratuita, ut credant libera voluntate. X, 1518. Posse aut non posse credere non prodest aut obest, nisi habita ratione praedestinationis. X, 1014. Etsi quidam naturaliter apti sunt ad credendum, si vel dicta vel facta quaedam adhibeantur, non adhibentur tamen si non sint ex praedestinatione. X, 1014. Non profuit Tyrhis posse credere, quia non erat praedestinatus: non obfuisse Iudaeis non posse credere, si fuissent praedestinati. X, 1014. Cur illis datum sit ut credant, aliis non datum, inscrutabile iudicium est Dei. X, 1016. Omnes gentes, non omnes homines omnium gentium credent in Christum. II, 923.

Credibilium tria genera. VI, 51. Ex eis quod Deus fecit, credibile fit quod promissit. V, 727. Credibiliorum finis ex incredibilioribus creditis. X, 144. Creduntur vix, quam multum laeta sunt, etsi certa sunt. IV, 1927.

Credulum inter et credentem plurimum interest. VIII, 80. Creduli nomen pro vitio solet objectari. VIII, 80. Non cuilibet spiritui credendum. V, 984. *Vide* Fides.

Creditoris et debitoris officium. III, 764. Creditores suos Deus convenit ipsi ut recipiant. V, 525.

Crescens a Ciria. IX, 208.

Crescentianus Murensis Episcopus. IV, 381.

Crescere. Creverunt juvenes, pro, crescendo facti sunt juvenes. III, 483.

Cresconius Tribuntus. II, 428. *Not.* (b).

Cresconius Adrumetinus monachus. II, 968, 971.

Cresconius Episcopus. Maximianista. IV, 376.

Cresconius alter Maximianista. IV, 376.

Crescentius grammaticus Donatista. I, 641.

Cresconius nulla functione clericatus adstrictus. IX, 447.

Creso Coniustiacensis Episcopus. IV, 381.

Creso sive Cresconius Titianensis. IV, 381.

Criticam accessionem medici vocant, per quam transitur ad sanitatem. IV, 925.

Creusa Aeneae uxor. VII, 576.

Crius rex Argivorum. VII, 563.

Crius quintus rex Argivorum. VII, 565.

Crimen est peccatum grave. III, 1697. Crimina mortifera tria tantum esse quidam putarunt. III, 993. Refelluntur. III, 995. satius est incertum de futuro crimen, quam certum de praesenti eligere. VII, 570. Crimine falso delectari, crimen est verum. VII, 570. Crimen falsum quod est calumnia, reum non facit hominem, nisi a iudice hominem. IV, 1582. Quod equo natura est, homini crimen est. IV, 1559.

Crimen alienum non maculat. II, 86; IX, 51, 40, 253. Praesertim si ignotum. II, 86; IX, 34, 40, 233. *Vide* Mali, Peccata, Traditio. Crimina etiam si vera sint, bonorum caritati pro unitate in unitate omnia tolerantia, nihil nocent. IX, 57. Criminis aliorum non fit particeps, nisi qui iniqua agit aut approbat. IX, 79. Etsi a crimine longe simus, non tamen sine peccato. IV, 1508. Multi sine crimine esse possunt, nemo sine peccato. X, 563. *Vide* Peccatum.

Crimina quaelibet in Ecclesia remittuntur. VI, 262. Crimina eleemosynis non redimuntur, nisi vita mutetur. VI, 265. *Vide* Peccatum. Crimina criminibus aliquando vindicantur, et supplicia peccantium non sunt tormenta, sed incrementa vitiorum. VIII, 655. Comminationes ab Ecclesia

inimicis cum ipsa Ecclesia perpetui, gloriosum est. IX, 611.
 Crinini monachi castigantur. VI, 578. Cur in samuele
 aliisque antiquis coma laudabilis. VI, 578.
 Crispina martyr. IV, 1616, 1775, 1777, 1785; V, 1208,
 1565; VI, 422. Not. (a).
 Crispinus Calamensis episcopus Donatista. IX, 523, 528,
 535. Hesternus tyro appellatur. IX, 525.
 Crispinus presbyter Crispini Calamensis Donatista. IX,
 523. Fjus immanitas. IX, 525. Quare adversus Crispinum
 leges commotæ a catholicis. IX, 524. Ad Theodosii filios
 provocat Crispinus. II, 366; IX, 524, 525. Crispinus pœna
 decem librarum auri per mansuetudinem catholicam feriri
 non est permissus. II, 256, 306, 307. Intercedente Possi-
 dio. IX, 524. Crispinus apud Hipponem comparavit fundum.
 IX, 316, 336. Crispinus non dubitavit octoginta ferme ani-
 mas rebaptizando submergere. IX, 316, 336. Crispinus
 hæreticus rebaptizavit mappalienses metu et pecunia sub-
 actos. II, 256.
 Crispulus episcopus. II, 759, 780.
 Crispus consul. IX, 687.
 Critica medicis, quæ aliis accessio dicitur. I, 719.
 Crocodilus solus superiorem in mandendo partem movet.
 I, 891; X, 831. Crocodilorum litus. VII, 253.
 Xpovus inter et xapov; discrimen. II, 900.
 Cruciatibus non delectatur Deus, sed justitia nostra;
 nec queritur quid quisque patiat, sed quare. V, 1293.
 Cruciatu omnes qui corporaliter inferuntur, aut exercent
 conversos ad Deum, aut ut convertantur admonent, aut
 iuste damnationi ultimæ preparant obduratos. IV, 117,
 118. Cruciatu corporis malos affligit, bonos purgat. VI,
 295. Qui cruciatur, si inde nihil acquirit boni, dolet dam-
 num salutis. VII, 641.
 Cruciatu cum gehenna comparatus, quam levis. VI, 719.
 Crucis supplicium cur Christus elegit. VI, 17, 630. Cru-
 cem ignominiosissimum mortis genus ideo suscepit Chri-
 stus, ut non solum nullam mortem, sed etiam nullum
 mortis genus christiana libertas formidaret. VIII, 106.
 Portans crucem suam Iesus, grande spectaculum. III, 1943.
 Quid significet quod Christus crucem suam portavit. V,
 1084. Titulus super crucem. V, 1084. De cruce cur non
 descendit Christus. V, 535, 543. Cruce Christus vicit orbem
 terrarum. V, 534. Crux muscipula qua captus est diabo-
 lus. V, 726. Crucis virtute conferuntur hæreses, ut virga
 Moysi magorum serpentes. VI, 696. Videtur consummata
 nequitia hominum, qui crucifixerunt Filium Dei: sed eorum
 major est qui nolunt recte vivere, et oderunt præcepta
 veritatis, pro quibus crucifixus est Filius Dei. IV, 103.
 Crux genus mortis pessimum. III, 1665. Crucis supplicio
 nihil execrabilius videbatur. IV, 1829. Crux jam de pœna
 generis humani sublata est, modo nullus crucifigitur. IV,
 566. Crux modo in pœnis reorum non est apud Romanos.
 III, 1664. A locis suppliciorum fecit transitum ad frontes
 Imperatorum. IV, 566. Jam in fronte regum crux illa fixa
 est, cui inimici insultaverunt. IV, 637, 665, 1839. Christus
 de cruce sua vicit reges, et subjugatis ipsam crucem in
 fronte fixit. IV, 1228. Jam in frontibus regum pretiosius
 est signum crucis, quam gemma diadematis. IV, 292, 954.
 Crucis ignominiam in loco pulchris nostri constituit Chri-
 stus. IV, 1839. Crucem suam cur hic honoravit. V, 545.
 Qui tantum honorem dedit pœnis suis, quid servat fidelibus
 suis. IV, 292, 366. Crucem Christi qui irident, a demoni-
 bus tanquam a hestis devorantur. IV, 525.
 Crux clavis Testamenti veteris. V, 1577. Clavis fuit, qua
 eausa aperirentur. IV, 514. Crucis mysterio omnia reve-
 lata. V, 1578. Crux novi Testamenti signum, ut circumcisio
 veteris. V, 876. Crux virga regni Christi. VI, 696. Crux
 Christi tribunal fuit. III, 1642. Tribunal fuit, non suppli-
 cium. VI, 69, 695. Tribunal judicis. V, 1295. Tribunal
 unde Christus insultantem damnavit, confitentem corona-
 vit. V, 1460, 1471. Crux Christi magnam candelabrum.
 V, 1311, 1436. Crux schola et cathedra Christi. V, 1116,
 1450. Crux non ad potentie documentum, sed ad patientie
 exemplum a Christo suscepta est. III, 1597. In cruce
 Christi abscondita erat virtus, sicut in grano numeri sum-
 mum latent. IV, 720. Crux ipsa et pro ipsis persequentibus
 facta est. IV, 487.
 Crucis grande commercium. V, 1454. Crucem tollere.
 V, 586, 1456. Quenam crux tollenda ad sequendum Chri-
 stum. VIII, 166. Crucem ferre debet Christianus in præ-
 senti. II, 215. Crux Christi amplectenda, ne mundi
 hujus gurgite abrepti sorbeamur. II, 535. Crux Christi,
 navis qua transeamus mare hujus sæculi. III, 1389, 1390.
 Cruce Domini portemur necesse est, ut ad patriam trans-
 eamus. V, 475. Christianus debet perpetuo pendere in
 cruce. V, 1039. A cruce non recedendum, et ipsa ad pa-
 triam perducet. III, 1389. Melius est non videre mente id
 quod est, et a Christi cruce non recedere, quam videre
 illud mente, et Christi crucem contemnere. III, 1389.

Crux Christi nos firmat adversus colluviem morum pesti-
 morum generis humani. II, 533.

Crux non erubescenda. V, 1074. De cruce non erube-
 scit Christianus, sed in fronte eam portat. IV, 1859. Glori-
 ficatio sit in cruce Christi, non in nostra justitia. V, 877.
 Crux medicamentum. IV, 1858. Crux signum humilitatis,
 unde sanatur tumor superbiæ. IV, 1858. Crucis humilitas,
 via ad celsitudinem. V, 873. Crucis lignum appellatur vita.
 III, 1586.

Crucis signum. I, 668; II, 604. Crucis signum Ecclesie
 inimicos superat. V, 1638. Crux Christi, signum Christi:
 quod signum nisi adhibeatur, nihil rite perficitur in cele-
 bratione sacramentorum. III, 1950. Crux, sepultura, et
 resurrectio Christi observanda in celebratione Paschæ. II,
 215. Crucis signum in fronte. V, 181, 201, 870, 941, 1295,
 1586, 1501; VI, 555. signantur signo dominicæ passionis
 in frontibus populi ad tutelam salutis. VIII, 270. Continuo
 se signant in fronte Christiani, si aliqua ex causa expave-
 scant. IV, 585. Moriens adolescens signare se cepit in
 fronte. II, 694. Golizæ percussio in fronte, ubi crucis signum
 non habuit, non est sine mysterio. IV, 1857. Crux tanquam
 tropæum in frontibus fidelium. III, 1596, 1665, 1709, 1780,
 1946. si portat in fronte signum humilitatis Christi, porta
 in corde imitationem humilitatis Christi. V, 201. Crux fide-
 libus est triumphus, et vexillum contra diabolum. VI, 664.
 Crux in fronte catechumenorum. III, 1476. Per crucis
 signum catechumenos Ecclesia suscipit. VI, 659. Crucis
 signo cancer curatus. VII, 763. Crucis signum in vestibus
 baptizatorum apparens. V, 156. Crucis clavorum virtus.
 V, 1646.

Crux Christi allegorice. III, 1949. Crux nostra mortali-
 tas nostra. II, 1058. Crucem suam quodam modo tollit, qui
 continentia regit mortalitatem suam. V, 1085. Crucis qua-
 tuor dimensiones. V, 371, 903. Crucis dimensiones quid
 significant. II, 566, 611; IV, 1548. Crucis latitudo, longi-
 tudo et profundum omnem actionem christianam describit.
 III, 64. Crucis latitudo, hilaritas; altitudo, expectatio re-
 tributionis de sublimi justitia Dei; longitudo, tolerantia:
 profundum, secretum sacramenti. II, 216. Crucis profun-
 dum, quod gratia alii detur alii non detur. V, 905. Crucis
 quatuor gradus ad cœlum perducentes quomodo ascen-
 dendi. VI, 608.

Crucis figura fuit arca Noe. VI, 534. Necnon Moyses ma-
 nus extendens. VIII, 901. Lignum immissum in aquas ut
 dulces fierent. III, 616. Littera græca T. III, 804. Virga
 qua petra percussa est. III, 757. Duo ligna crucis per ge-
 minam percussione petre significata. III, 1612.

Crucifixum Christum scire magna sapientia. V, 874. Cru-
 cifixi sumus et resurreximus in Christo. III, 2063. Crux,
 sepultura et resurrectio spe et fide geritur. II, 215, 216.
 In cruce Domini crucifixio veteris hominis designatur. III,
 2069. Crucifixio hominis interioris, penitentiae dolores,
 continentie quidam salubris cruciatus. VIII, 891. Crucifi-
 gendæ in Christo similitudinis carnis peccati, figura fuit et
 similitudo serpentis per Moysen exaltata. IV, 1578. Cruci-
 figi mundo quid sit. VI, 207. quis mundo crucifixus, et cui
 mundo crucifixus est. V, 1512. Crucem luminis lædere,
 apud Manichæos quid significet. IV, 1825.

Cruelitas parcens, misericordia sæviens. II, 660.

Crystallum quid et quomodo fiat. IV, 1914.

Cubile nostrum laterius est cor nostrum. IV, 545, 515.

Cubitus geometricus sex cubitis nostris æquivalens. III,
 549; VII, 474. Per cubitum geometricum aræp capacitas
 ad continenda omnia animalia demonstratur. III, 549.

Cucurbitæ occiduntur secundum Manichæos cum decer-
 puntur. VIII, 230.

Cuculis. IX, 256.

Culpam etiam pœnam esse peccantis confessus est Ju-
 lianus. X, 1354.

Cultus Dei unico verbo non potest exprimi. VII, 278.
 Cultus, qui dicitur latría, soli Deo debetur. VII, 279, 280.
 Hæc est religio Christiana, ut unus colatur Deus; quia non
 facit animam beatam, nisi unus Deus. III, 1585. Cultus Dei
 in quo constitutus est. X, 211. Cultus Dei amor ejus. VIII,
 1010. Cultus Deo delictus est, vel aliqua nostra, seu nos
 ipsos religionis ritibus consecrare. VII, 277. Homo fit si-
 milis ei quem adorat. III, 1466. Cultus Dei pietas: pec-
 colatur ille, nisi amando. II, 557, 757. Nobis prodest colere
 Deum, non ipsi Deo. II, 577. Colimus nos Deum, et colit
 nos Deus. V, 516, 531, 651. Cultus Dei gratuitus. IV, 207,
 488; V, 207, 863. Legis veteris servitus est, cum Deus
 colitur propter terrena. V, 167. Cultum Dei vilissimo præ-
 tio addit, qui pro illo terrenam felicitatem querit. V, 135.
 Cultus gratuitus Dei solus animam satiat. V, 865. Cultori-
 bus suis præmiis Deus ipse est. V, 156. Cultus Dei servi-
 lis quis, quis liberalis. X, 597.

Cultores veri Dei, dii. VII, 279. sancti conservi sunt
 nostri, non pro Deo colendi. V, 1442. Martyres honorandi,

Deus colendus. V, 1249. Cuius Deo debite impendi sila horrent sancti. V, 1254. Cuius meritis hominibus a pagani impensus. V, 1249. Cuius malorum decem et falsorum, formatio. III, 1792. *Idem* Patrio

Cumæa *phyllo* multa de Christo cecinit. VII, 386. Cumæa rales aliquid de unico salvatore in spiritu forte audit. II, 1075. Cumæa carmen. II, 593; III, 2689. Cumæa Sibyllæ tribuitur carmina de Christo, nomine Erytrææ vulgata. VII, 380.

Cumæa colenda Circe erat. VII, 86.

Cumæ nutritoria. I, 841.

Cunha dea, quæ cumas infantum administrat. VII, 118, 122.

Cupiditas quid sit. VI, 24, 25; VII, 402. Cupiditas est improba voluntas. I, 1293. Cupiditas alosive affecto dicitur. VIII, 956. Cupiditas vocatur amor, cum pravus est. IV, 124. Cupiditas est amor eorum rerum, quas potest quisque invitus amittere. I, 1327. Cupiditas cum non additur culus rei sit, non nisi in malo potest intelligi. VII, 411. Cupiditas in malis flagitiosaque dicitur. III, 1503. Non est vocanda cupiditas rerum quæ, roritur aliud requirunt. I, 880.

Cupiditatem nemo prater Pelagianos negat esse malam. X, 1366. Cupiditas mala non est a Reo. IV, 291. Nulla in Adam ante peccatum cupiditas resistebat voluntati. X, 1330. Cupiditas nos hinc Deo dissimiles. VII, 271. Cupiditas dulcibilis est non ex objecto sed, sed ex inordinatione sua. III, 1824. Cupiditas omnium malorum radix. IV, 1134; X, 579. Cupiditates meretricis. I, 768. Cupiditas duplex, voluntatis, dominationis et cognitionis. I, 807; III, 153. Christus a diabolo tentatus eas vicit. I, 807; III, 453. Amor auri, landis, feminarum, congruentius cupiditas vel libido nominatur. I, 1329. Amor mundi, amor huius sæculi cupiditas dicitur. IV, 260. Cupiditatem ventosum et turbidum, avidam rerum extra nostram potestatem constitutarum, possit ex animo humilis. II, 483. Ibi labor, ubi multa queruntur et diliguntur, quibus adhiſcendis et retinendis voluntas non satis est. II, 483. Nesit cupiditas ubi finitur necessitas. X, 773. Cupiditates non finiuntur, sed augentur, si presentia propter terrenas promissiones contentantur. V, 253. Cupiditas rerum æternarum cupiditati rerum temporalium non debet misceri. V, 204.

Cupiditates non extinguunt res temporales. IV, 1411. Plus augent cupiditatem illis qui res temporales possident. IV, 1639. Cupiditatis ardorem dum scalpinus, accendimus. I, 684. Cupiditas visum. IV, 1792. Dominus rerum sanarum est, qui non est irretitus cupiditate: qui autem cupiditate tenetur, possessus est, non possessor. IV, 344. Cupide servantis sua quæ sunt pericula. V, 631. Cupiditas temporalium quomodo in proximum iniqua. V, 295. Cupiditates et libidines solent de repente successu terreæ felicitatis existere. III, 729. Cupiditas malus dominus. IV, 105.

Cupiditates omnes vitæ huius sunt satellites. V, 1282. Cupiditas laudis. I, 347. Cupiditas sua unicuique tempestas est. V, 432; VI, 435. Omnia peccata ducunt res faciunt in homine, cupiditas et timor. IV, 1026. Cupiditas animi progressio: timor animi fuga, etc. III, 1732. Cupiditas et timor duæ janne diabolo tentatori. V, 200, 201. Per quas intrat et regni i inimicus. VI, 310. Per cupiditatem diabolus regnat in homine. VI, 291. Vincuntur invisibiles potestates, ubi vincuntur cupiditates. VI, 291. Cupiditates prave sunt porte mortis. IV, 123. Cupiditas peccatum vocatur. VI, 106. Cupiditate interiorum quisque peccat. IV, 930. Cupiditas quanto maior est, tanto quæque efficit ad mala quæcumque perferenda fortorem. VI, 618, 622. Cupiditas quædam est in membris nostris, lege quædam sua repugnat legi mentis. II, 771.

Cupiditates aliquæ nobiscum nascuntur, aliquas consuetudine facimus. V, 817. Cupiditas natura et consuetudine roboratur. VI, 106. Cupiditas mundi initium habet ex arbitrio voluntatis, progressum ex juvenilitate voluntatis, firmamentum ex vinculo consuetudinis. VI, 613. Humana voluntas non libera dicenda est, quædiu est vincens et vincitur. Tres cupiditatibus subdita. II, 593. A cupiditatum vinculis excedi, quantum homini. I, 765. Cupiditates quando valæ sunt, eisque servitius, necessitates vocantur. IV, 258. Cupiditas frustrata vertitur in dolorem. VII, 711. Non tam satietas est de plenitudine cupiditatum, quam pressura. III, 846. Cupiditas, sicut radix seminum, dulcem fluxum ad putredines convertit. IV, 1863. Cupiditatem omnem sua culpa consequitur. I, 674. In ipse amor, ubi appetitus voluntatis humiliorum certum est mensura factorum, continuo pena sequitur culpam, plerumque maior non sentientis caecitate graviore. II, 381. Animæ cupiditates quomodo carnis dicantur, et quomodo curentur. X, 802.

Cupiditates quæ putantur ad innocentiam pertinere et licite, legibusque concessæ. VI, 615. Cupiditas fœt civis Babylonie. IV, 773, 774.

Cupiditates malæ nascentes, parvuli Babylonie. IV, 1773.

Cupiditas, cum parvula est, efidenda. IV, 1773. Cupiditas hæc perimenda, ut consumatur; non differenda, ut ibi (in celo) satietur. IV, 1468. Cupiditas in beatis nulla erit. VI, 289.

Cupiditatis aut caritatis suæ quisque unus portat. V, 898. Quanto sunt caritati futura meliora, tanto sunt infirmitati violentiora presentia. II, 593. Cupiditas et caritas quo differunt. VIII, 967. Regnat carnalis cupiditas, ubi non est Dei caritas. VI, 287. Merguntur homines pondere cupiditatis, et terrenis affectibus; et emergunt caritatis sublevatione, et spiritu sanctitatis. I, 847. Pro sarcinis cupiditatis, suscipiendæ sarcinæ caritatis. V, 897. Cupiditas te male subjugaverat, salubriter te subjuget caritas. V, 897. Cupiditates facilius rescantur in eis qui Deum diligunt, quam in eis qui mundum diligunt aliquando satiantur. II, 994. Cupiditas miscetur caritate crescente. VI, 288. Cupiditatis minuendæ initium est Deum timere. VI, 25. Quanto magis regum cupiditatis destruitur, tanto caritatis augetur. III, 72. Cupiditatum servitus tuæ caeri est, cum ipsæ deferre coeperint. I, 749. Imminuit malum cupiditatum, sanctitatis est profectus. X, 845. Cupiditas cupiditate ala pellitur. X, 747. Non sanatur. X, 594. Multum interest utrum animi desperatione obruatur cupiditas, an sanitate pellatur. I, 879. Cupiditatis malæ negotium dum foris non impletur timore penæ, ipsa intus manet hostis. II, 593. Cupiditas quiescendo frenatur. VII, 445. Cupiditas vitæ, extrema et omnium maxima. X, 691. Cupiditatum omnium victor est, qui subjugat amorem vitæ huius. V, 1282. A concupiscentiæ dominatu sola gratia Dei per Jesum Christum liberamur. I, 620, 621. *Vide* Concupiscentia et Libido.

Cupiditas ubi domita censenda sit. V, 963. Cupiditas carnis expulsa per poenitentiam, aliquando avidius redit. III, 1325. Nihil tibi prodest si egres facultate, et ardes cupiditate. IV, 600. Non pecunia, sed avaritia damnatur. IV, 600. Non attendit Deus facultatem, sed cupiditatem. IV, 1727. Qui ex cupiditate ad ea quæ foris sunt in hoc mundo nimis intenti sunt, per corvum ex arca dimissum significantur. VIII, 264.

Cupido cur puer volitans et sagittans flagitur. VIII, 371.

Cupsones. In Cupsonibus habitantes Donatistæ. V, 293. Curæ finis delectatio est. IV, 103. Securitatem hæc cum vix sperare liceat, agendum ut curis exuamur inutilibus, et induamur utilibus. II, 85. Cura est Deo de omnibus, quantum ad universitatis providentiam attinet: non est ei cura de bonis, hæc est, præceptum de illis homini non dedit. IV, 1833. Infelix homo, Deus ut esses curavit, ut bene vivas non curas? IV, 1201.

Curari qui velit, opus est ut manus omnipotentis medici non refugiat. IV, 712.

Curator. II, 162.

Curator civitatis. II, 304.

Curia a cura dicta videtur. VII, 285. Curias populi triginta quinque habet Roma. IV, 1624.

Curiorum trium contra tres Horatios certamen. VII, 89.

Curiositas a cura nomen sortitur, inimica secretati. I, 1181. Curiositas dicitur desiderium oculorum. III, 1998. Cur sic nuncupata. I, 802. Curiositas unum ex tribus vitiorum generibus, quibus omnia peccata concluduntur. IV, 113. De curiositatis vitio. I, 802. Omnis anima indocta curiosa est. VI, 293. Curiositas quod comprehenderit, minus miratur. X, 832. Curiositate admonemur ad contemplandam veritatem. III, 164, 165. Curiositas sensibus nosse querit, voluptas gaudere. I, 802. Curiositatis pericula. I, 736. Curiositas quinque sensuum est impedimentum fidei. V, 644, 645. Curiositas inanis rerum difficultium, vel inutilium plerumque separat a Deo, nisi vincat caritas quæ ad spiritualia invitat. III, 2077. Curiosa attendere vetat debitus Deo honor. I, 687. Curiosis tractandis quæstionibus tempus esse non debet iis, qui suæ salutis et Ecclesiæ utilitati studere debent. III, 271, 277. Curiosis quæstionibus non occupandum tempus, rebus impendendum melioribus. II, 73. Scripturarum perscrutatio in curiositatis medelam. III, 160. Curiositas sacris Litteris prohibetur. I, 1527. Curiositas hominis carnalis tantum, non spiritualis objurgata est ab apostolo. VI, 70. Curiositatis poma. VII, 722. Curiositate instigante divini honores demonibus delati. VI, 584. Contra curiositatem incomprehensibilia sunt iudicia Dei. X, 832.

Curiosus in quo differt a studioso. VIII, 80. Curiosos homines reprimere ac refrenare inter curas Augustini vel maxima cura est. II, 432. Homines curiosi genus ad cognoscendam vitam alienam, desidiosum ad corrigendam suam. I, 780.

Curma curialis. VI, 602.

Curma faber ferrarius. VI, 605.

Currere proficere est. X, 518. Quotquot in stadio nostro perseveranter currunt, omnes coronam accipiant; et qui prior venerit expectat ut cum posteriore coronetur. IV, 441.

Cursus publicus. I, 717. *Nel. (a).*

Curtius in abruptum terræ latum se precipitem dedit pro patria. VII, 127, 183.

Curubis, oppidum. V, 1410; VII, 764.

Curvatus dicitur, qui se primum fecit ad terrenas concupiscentias. IV, 898. Qui terram sapit. IV, 1849. Qui peccatorum pondere pressus non se potest erigere. IV, 401.

Curvus, qui in prosperis laeta deum, in adversis blasphemat. IV, 278. De inferioribus cogitare, hoc est dorsum curvum habere. IV, 860.

Custodia. Lex qua conceduntur cui velit, triginta dies quibus agat sub moderata custodia in ea civitate in qua detentus est. II, 129, 439.

Custodie, nocturni temporis spatia significant. III, 718.

Cutzipite vocati sunt Donatistae in urbe Roma. II, 196. *vide not. (a).*

Curubitanus ex mimo, a paralysi, etc., cum baptizaretur salvis effectus est. VII, 764.

Cutem animalia quaedam ibi tantum movent, ubi sentiunt; quod non potest homo. VII, 432.

Cylindrus episcopus. II, 991.

Cynacrus filius Flori. VI, 157, 591.

Cynici Philosophi. I, 938. Unde dicti sint, et in quo a ceteris differant. VII, 624. Cynicorum habitus differentiam nullam facit in religione. VII, 647. Nos quaedam vitæ libertas acque licentia delectat. I, 906. Cynicorum turpido et impudentia. VII, 428; X, 428. Herculeæ Cynicorum auxilia. I, 945.

Cynocephalus. unum ex nummibus hominum. VII, 39. Cynocephalus ex Aegypto Romam venit. VII, 87.

Cynocephali. VII, 485.

Cynomyia, canina musca. V, 69. Caninos nigres significant. IV, 1000.

Cyprianus martyr. IV, 1099; VII, 235. Praenominis Tascius. V, 1412. Carthaginensis episcopus. IX, 239. Cyprianus qualis ante conversionem ad fidem. V, 1420. Quam nefarie, quam impie, quam detestanda vita. V, 1416. Cyprianus a cypro vere factus est, quando factus est Christianus. V, 1421. In Cyprianum gratia beneficia. V, 1422. Cyprianus ex forensi optatore factus est praedicator Christi. V, 1423, 1421. Cyprianus linguam suam ab redundantia revocavit, et ad graviorem eloquentiam modestioremque restrinxit. III, 102. Cypriani exilium. V, 1419. Cyprianus rediit ab exilio. V, 1410. Inde regressus, in locis suis manet. V, 1419. Cyprianus bonus pastor. V, 765, 761. Cypriani sollicitudo pastoralis. V, 1411.

Cypriani comprehensio a duobus apparitoribus. V, 1414. Proconsulis verba ad Cyprianum, et huius responsa. V, 1411. Cypriani verba. V, 1412. In Cyprianum sententia. V, 1412. Cyprianus martyr confessionem promissit, in fide permansit, sanguinem fudit, diabolum vicit. V, 110. Pro sanguine Christi quem bibit, sanguinem fundere non dubitavit. VI, 689. Cyprianus ab inferiore accepit sententiam, a superiore coronam. IV, 591. Cyprianus pro fide in Christum totum, martyrium passus. VII, 225. Locus in quo occisus est. IV, 290. Cypriani sepulcri locus. V, 1422. Cypriani martyris mensa. IV, 1036, 1046; V, 107. Apud Carthaginem. V, 326, 632, 729, 855, 915, 1413. Cypriani memoria. V, 1415. Altare erectum super ejus corpus. V, 1424. Cypriani martyris memoria non procul a mari. I, 715. Cypriani sole unitas. II, 518. Cypriani martyris natale Africa tota percelebre. V, 1412. Cypriani orationibus adjuvari orat Augustinus. IX, 188. Et petit. IX, 228. Nocte qua illucescebat sollemnis B. Cypriani, Augustinus psalmum LXXII exposuit. II, 345. Cypriani episcopatu et martyrio ecclesia Carthaginensis sollicitata. V, 1415. Cyprianus et passio et scriptis suis per orbem clarus. V, 1415, 1422. Cyprianus ante exitum hancæronum hæresim martyrium passus. X, 408. Cyprianus multos a vinculo diaboli, flagrantissimis exhortationibus accendebat. V, 1412, 1421.

Cyprianus spectacula damnavit. VI, 659. Cyprianus a Pelagio cum debito honore commemoratus. X, 625. Cyprianus Pœnus, magna hæresis Pelagianæ poena antequam nasceretur. X, 1435. Cyprianus peccatum originale defendit. X, 466. Cypriani testimonium pro originali peccato. V, 1347; X, 623. Cyprianus, pro fide de concupiscentia origine. Pelagianis futuris resistit. X, 1511. Cypriani testimonium de gratia Dei. X, 626.

Cyprianus aliter sensit de baptismo, quam forma et consuetudo habebat Ecclesie. II, 340. Cyprianus baptismum Christi non esse apud hæreticos et schismaticos censuit. IX, 197, 199, 201. Cyprianus nihil habet de baptismo apud hæreticos aut schismaticos dato. IX, 203. Faleter ibi prater-

itum sic esse admisit in Ecclesia non fuerit. Ibi baptizati, ut denuo non baptizarentur. II, 329. ac licet illos sine baptismo ardeat. non credit tamen ab hæreticis nominibus separari. II, 539. Quid de salute baptizatorum extra Ecclesiam sentiret. IX, 138. Cyprianus hæreticos denuo baptizandos docuit. IX, 121, 131, 607. Quale in errore lapsus est. IX, 134. Cyprianus excusatur. IX, 121, 129, 130, 480, 491, 606. Latrones Cyprii vertacissimos pollic, quam vere. IX, 139. Cyprianus circa baptismum, sicut Petrus circa circumcisionem erravit. IX, 223, 232. Cyprianus ex fide Ecclesie eos revocavit, qui ante octavam datus baptismum non baptizandum putabant. II, 731. Iste enim quibus iam coepit, mox autem rite baptizati censuit. II, 731; X, 490, 491. An censuit hæreticos denuo baptizari. sollicitudine videtur Aug. IX, 483. Cyprianus pravam de baptismo sententiam fuisse alicui quidam contendunt. II, 340. Cyprianus ejus esse sententiam arbitrat Augustinus. II, 340, 410. Solus Agrippini auctoritate consuetudinem non servandi baptismum mutavit. IX, 159. Cyprianus sententiam mutasset post Concilii plenarii definitionem. IX, 129. Quid acturus fuisset, si quædam de baptismo fuita fuisset plenario Concilio confict August. IX, 157, 159.

Cyprianus quam doctus et docilis. IX, 157, 194. Cyprianus nunquam mutaverit sententiam, ignorare. IX, 129. summa de baptismo sententiam correxisse: cui non inveniatur, non incongrue tamen existimatur. II, 340. Cypriani sententia de baptismo correctio forte suppressa est. II, 340. Cyprianus summa de baptismo pravam sententiam postea aut correxisse in regula veritatis, aut inde quasi maxime cooperuisse digne certatis, et tunc pastoris purgatum fuisse censet Aug. II, 340, 341, 409. Cur Cyprianus verum de baptismo sententiam non denuo non revelaret. IX, 124, 129, 137. Et permiserit de baptismo non recte sentire. IX, 198. Multosque coepiscopos in eam Cypriani sententiam consentire. IX, 260. Cyprianus fuit Augustini sententia de reprobatione vici. II, 286. Cypriani auctoritatem cur tanti habeam Donatistae. IX, 759.

Cypriani concilium aut non est factum, aut a ceteris militatis membris, a quibus ille non est exclusus, separatum. IX, 465. Cypriani concilium dici hinc. IX, 601. Cypriani auctoritate Donatistarum error eliminatur. III, 340. Cypriani auctoritas Donatistas confundit; necnon iura. IX, 141, 489. Cyprianus Donatistas sua auctoritate amones damnavit. IX, 225, 231. Cypriani littere et statum plurimum valent ad refellendum Donatistas. IX, 107, 108, 109. Donatistis Cypriani auctoritatem in questione baptismi opposuerunt, quomodo res; ostendendum. IX, 126, 745. Inter Cyprianum et Donatistarum errorem quid distat. IX, 126. Argumentum quod ex Apostolo contra rebaptizationem opponitur, recte refellit Cyprianus. IX, 160. Cypriani auctoritas magis pro Catholicis, quam pro Donatistis proponenda. IX, 159. Cypriani auctoritas Catholicos non obligat. IX, 490. Cypriani dicta alterumque doctorum quomodo accipiendi. IX, 490. Cypriani sanctitati nihil præjudicat error circa baptismum. IX, 198. Cyprianus etsi de baptismo aliter sensit, quam veritas monstravit, sacramentum tamen fuit in nomine Christi, quod fateri purgaret, etc. IX, 746. Cyprianus licet a iud de baptismo sentiens, non deseruit unitatem. IX, 124, 130, 154, 161.

Cyprianus quantum dilexit unitatem Ecclesie. V, 1422. Cyprianus unitatis studiosissimus. IX, 88, 89, 90. Et amarissimus. II, 340, 341, 410; IX, 566. Radicem non deseruit unitatis. II, 340. Quam studiosum unitatis se exhibuit Cyprianus in Concilio Carthaginiensi. IX, 201. Quantum unitatis certitatem eohit et custodivit Cyprianus. IX, 187, 198, 199, 200. Cyprianus quantum fecerit unitatem Corporis Christi. IX, 491, 490, 497. Cypriani testimonium de unitate Ecclesie. II, 410. In Cypriano Deus ascendit; eum caritatis et unitatis. V, 1422. Cyprianus in unitate manendum putavit cum eis, qui baptizandum post hæreticos non censabant. IX, 194, 198. Episcopos diversa sentientes, a communione iura amoveri noluit Cyprianus. IX, 201, 203, 211, 216, 226, 227, 234, 244. Cyprianus a collegis suis nulla non separavit se, sed gravior eas arguit. IX, 88. Quamquam. IX, 88, 89. Cyprianus non tantum collegas diversa sentientes toleravit caritatis patientia, sed et malos manifestos. IX, 95. Toleravit avaritiam collegarum. II, 518. Eamque redarguit. II, 410. Cyprianus ejusque collega: et perversos, et diversos a se sentientes, in unitate toleravit. IX, 228, 229, 231, 233, 234, 244. Ecclesiam non esse deserendam propter malos bonis poena non sentientes docuit Cyprianus. IX, 492, 494, 495, 521. Cyprianus coronatus, non quia pro Christi nomine passus est, sed qui pro Christi nomine in grege unitatis passus est. II, 410. Cyprianus exemplo est Donatistis ab unitate non recedendi. IX, 138, 157, 140.

Cypriani epistola ad Antonianum. II, 340; IX, 157, 158, 165. Ad Donatum. V, 1421. Ad Ithum episcopum. X, 624,

rentur. II, 269. Dæmones Christum Filium Dei constabantur timendo, non sicut Petrus, diligendo. V, 993, 1117.

Dæmones delectantur certis quibusdam creaturis Dei. VII, 717. Quare dæmones ludorum obscenitatibus et cætarum figmentis delectantur. VII, 258, 259. Quid de moribus dæmonum dixit Apuleius, quid quod laudaret in eis invenit. VII, 259, 240. Dæmones a luna et infra ordinatos solum, passionibus agitari censuit Apuleius. VII, 304. Dæmones passionibus agitantur. VII, 242. Quare. VII, 242, 257, 261, 255. Dæmones non esse colendos hinc evincitur, quod nobiscum sunt passionibus similes. VII, 242.

Dæmones maxime superbæ fastu et invidentiæ malitia sunt perversi. VI, 585. Dæmonum invidia erga homines. VII, 78; VIII, 585, 592. Dæmonibus æterna hominum felicitas pœna est. VII, 78. Dæmones pascuntur miseria damnatorum, et honorum liberatione præ malevolentia torquentur. III, 156. Errore delectantur et quodam modo pascuntur humano. II, 378. Dæmonibus similes sunt, qui alienis gaudent miseriis. III, 156. Dæmones qua nocendi arte velint vel falsa de se crimina, vel vera narrari. VII, 85. Hoc malevolentiae illorum proprium est, ut nec si placentur, nec si rogentur, desinant nocere velle. IV, 209, 1246.

Dæmonum maxima vitia sunt superbia atque fallacia. VIII, 409. Dæmonibus maxima est fallendi cupiditas. VII, 159. Dæmones ad decipiendum sunt vigilantissimi. VII, 84. Dæmones quomodo mala malis suadeant. VI, 586. Dæmones dum probitatis præcepta paucis tradunt, omnibus vero spectacula turpia exhibent, deceptionis negotium impudent. VII, 75, 76. Dæmones exemplo suo velut divinam auctoritatem sceleribus præbere voluerunt. VII, 75. Dæmones mentes iniquas agitant occulto instinctu. VII, 75.

Dæmones possessione cordis mortalium potissimum gloriantur. VII, 717. Dæmones maxime possident corda mortalium, cum se transfigurant in angelos lucis. VII, 717. Dæmones transfigurant se velut angelos lucis ad tentandos eos quos ita vel erudire opus est, vel decipi iustum est. VII, 656. Dæmones possidere non possunt, nisi quos deciperint. VII, 139. Dæmones minus forte deciperent, si otiosos homines minime reperirent. VII, 84. Dæmones non tentarent, si virtutum internam speciem possent in hominibus cernere. III, 467. Dæmon per omnes aditus sensuales incestat animæ sanctitatem. VI, 14.

Dæmonum esca, quæ. IV, 1299, 1374, 1375. Dæmones carnalium divisione pascuntur. VII, 502. Neminem diabolus manducat, nisi per tribulationem everterit. IV, 1292. Dæmones non aliquem vincunt, nisi societate peccati. VII, 560.

Dæmon mundi huius auctor creditur a nonnullis, quare. VIII, 631, 635, 639. Angelis prævaricatoribus infima pars mundi subiecta est. III, 52. Dæmonibus non servit ad nutum hæc visibilium rerum materia, sed Deo, etc. VIII, 875, 876. Dæmones ejusnam mundi rectores. IV, 650. Dæmones rectores sunt illius mundi quem fecerunt. IV, 1834. Dæmonibus tota civitas terrena subditur. VII, 634. Dæmones quomodo rectores tenebrarum sunt. VI, 292.

Dæmones multa mira faciunt. VI, 584, 585. Dæmones nonnulla faciunt Angelis sanctis similia, non veritate, sed specie; non sapientia, sed plane fallacia. II, 585. Dæmones magicam artem homines docuerunt. VII, 717. Dæmones magicis artibus evocati, non creatores. VIII, 876, 878. Dæmones naturas non creant, sed commutant. VII, 575. Dæmones infima ministeria. III, 156. Ulimi servi. III, 156. Cuius Deus ministris etiam spiritibus malis ad vindictam maiorum, vel ad honorum probationem. VI, 131. Dæmones dicuntur exterminatores, et angeli iracundie. III, 156.

Dæmonum potestas in homines, ex alto iustoque Dei iudicio. VII, 224. Dæmones in bonis et malis carnalibus non hoc possunt, quod putatur. VII, 78. Dæmones nihil agunt in homines, nisi quando et quantum permittuntur alta et secreta Dei providentia. VII, 70, 231. Dæmonum potestas ut morbos immittant. VI, 586. Dæmones pœnam peccatorum suorum priores patiuntur, ut noceant. VIII, 586. Dæmones nocere cuiquam non possunt, nec valent aliquid, nisi desuper data potestate. VIII, 665, 875. Dæmonibus cur et quomodo aliquando nocendi potestas desuper datur. VIII, 875, 876. Dæmones non operantur nisi quod Deus permiserit. VII, 574. Dæmones non possunt quod non sinuntur efficere. VII, 224. Dæmones benefaciendo magis nocent. VII, 231. Dæmonum meridianum, persecutio vehementior. IV, 1154. Dæmonibus permissa potestas persecutiones excitandi, utilis Ecclesie. VII, 298. Quanto maiorem eorum potestatem in hæc ima videmus, tanto tenacius Mediatori inhaerendum. VII, 574. Contra dæmones patientia et prudentia pugnandum. VIII, 586. Quid ex certamine adversus dæmones Deus intendit. VIII, 586.

Dæmonum incursus patiuntur aliqui. VII, 628. Etiam ex parvis baptizati. VII, 714. Quare hoc Deus permittit. VII,

786. Dæmonum incursus non est parvulis baptizatis. VII, 714. A dæmone liberatur adolescens ad memorias martyrum Præstii et Gervasii. VII, 763. Et virgo Hipponensis, cum se oleo perunxisset. VII, 765. Dæmones efficiunt sanctorum exorcizando, non placando. VII, 399. De expulsionem dæmonum nemini glorandum. IX, 503.

Dæmones in iudicio puniendi servantur. III, 443. Quænam dæmonum miseria. VII, 349, 353. Dæmonum miseria non esset æterna, nisi esset magna malitia. VII, 267. Dæmonum transgressorum cælestia corpora (si forte gesserunt), non mirum est in aeriam qualitatem fuisse converso, ut possint ab igne aliquid pati. III, 285. Etsi dæmones sint incorporei, pœna corporalis ignis possunt affligi. VII, 724. Quomodo. VII, 724. Dæmonum desperatio. VII, 240. Dæmonis quid iudicando facturi sunt martyres, qui coram templis moriendo everterunt. V, 1422. Dæmones Amicosium vivum, et minime consciunt, obsecrant ut sibi parcat. VI, 608. Dæmoniorum fides. II, 878. Dæmonia per leones et catulos leonum significantur. IV, 1292, 1374. Dæmones sunt milvi. IV, 1164. Dæmones piratæ. III, 842. Pulli vulturis. III, 829, 841. Dæmones invicem pugnare visi sunt in planitie Campaniæ. VII, 73.

Dæmones in Scripturis in malam partem accipiuntur. VII, 275. Dæmones etiam a paganis in malam partem accipiuntur. VII, 273. Dæmonum nomen tam detestabile est, ut a sanctis Angelis removeri debeat. VII, 276. Dæmonum nomen omnes vel pene omnes exhorrent. VII, 259.

Dæmoniæ presbyterum ad se ex duodecim milibus venientem domo constitutus cernebat. III, 468. Cum dæmon in dæmoniis loquitur, nesciunt quid loquantur. III, 444. Quomodo dæmoniaci aliquando verum dicunt. III, 464.

Damascus, civitas divitiis florens. V, 1034.

Damascus. Dissensio populi Romani ob Damasi Pontificis electionem. X, 842.

Damnatio generationis carnalis ob originale peccatum. X, 160. Damnationis causa, peccatum originale in parvulis qui sine baptismo moriuntur, non facta quæ facturi erant, si viverent. X, 1006. Damnari omnes iustitiæ erat. X, 230. Omnes omnino homines in massa perditionis, a qua nemo liberatur, nisi gratia Redemptoris. X, 402. Damnationis vinculo nemo solvitur, nisi per Christum. II, 845, 888, 889. Damnatio in sanctis hic nulla. V, 841. A damnatione, quam peccatum originale meretur, nemo nisi misericordia et indebita gratia liberatur. VII, 727; X, 1606. Quantas gratias debeant agere qui per Christum liberantur a damnatione. X, 250. Qui in damnatione relinquuntur, non habet quod queratur. VII, 727. Damnati nullam excusationem habebunt. V, 151, 152. Damnari animas parvulorum, si sine baptismo hinc migrarint, et sancta Scriptura, et sancta testis est Ecclesia. II, 517.

Damnatur iuste, qui per gratiam non liberantur. X, 250. Damnatur et ille, qui justificari non potuerunt. X, 254. Inscrutabile cur Deus de stirpe humana damnata creet homines qui futuri sint dampnandi. X, 837, 1130. Quod creat Deus quos damnandos præscivit, quidam indignantur. X, 1071. A damnatione si omnis homo liberaretur, lateret quid peccato per iustitiam debeatur; si nemo quid gratia largiretur. II, 875. Damnare nos non vult Deus. V, 150, 152, 154. Non potest Deus quemquam sine malis meritis damnare, quia iustus est. X, 721. Deus neminem damnat nisi æquissima veritate. II, 820, 882. Iustitia et veritate Dei damnantur, quicumque damnantur. IV, 1585. Approbare falsam pro veris, et non posse a libidinis operibus temperare, est pœna hominis dampnati. I, 598.

Damnatorum miseria, privatio participationis Dei. VII, 269. Damnatis perire a regno et alienari a vita Dei tam grandis est pœna, ut ei nulla possint tormenta quæ novimus comparari. VI, 285. Supplicium damnatorum incredibilis, quam beatorum felicitas. VII, 709. Circa damnatorum pœnas variae sententiæ. VII, 731, 732. Extrema impiorum damnatio, cæcæ fluenti a facie ignis comparatur. IV, 814. Damnatio impiorum, perditio ipsorum dicitur. VII, 684. Damnatio mors secunda. VII, 688, 689, 675. Damnatis omnibus mors illa perpetua erit communis, quævis eorum cruciatus variis. VI, 285. In damnatione mors etiam secundum corpus esse dicitur, quare. VII, 378. Damnatis est cura suorum. IV, 1457, 1458. Damnati an habeant notitiam, quid agatur intus in gaudio domini nescient. VII, 694. Quale bellum dampnati sustinebunt. III, 638. Damnati congruentissime in pœna sunt. I, 601, 1549. Damnationem inter et regnum cælorum nullus medius locus. X, 140. *Vide* Parvuli. Peccatum originale.

Damnatiois gradus. X, 117. In illa damnatione erunt quidam duplo amplius quibusdam gehennæ flui. X, 250. Damnatorum miseria alia aliorum major. VI, 284. Damnati alii aliis tolerabilius dampnabuntur. IV, 1406; VI, 275. *Damua-*

torum quorumdam mitissima; cetera VI, 275. Damnationem tanto quisque habebit tolerabiliorem, quanto maiorem habuerit iniquitatem. VI, 275. An futurum sit ut aliquando poenae damnatorum mitigentur. IV, 1406. Damnatis quibusdam medioeriter malis prodesse Ecclesiae preces ad poenae mitigationem. VI, 283. *Not. (a).* Quomodo in damnatos miserationes suas non continere Deus dici potest. VII, 759.

Damnatorum corpora animata et vivencia in tormentis aeternis durare poterunt, quomodo. VII, 709. Non absurde cadavera dici poterunt. VII, 693. Damnatorum corpora quomodo erunt incorruptibilia, si dolebunt; aut quomodo corruptibilia, si mori non poterunt. VI, 274. Ignis inextinguibilis et vermis vivacissimus damnatorum, quomodo accipiendus. VII, 694. Quomodo damnatorum dolor non finietur. VII, 638. Damnatorum acriter poenae post resurrectionem. V, 1453.

Damnandum neminem novissimo iudicio quidam putant, propter intercessionem sanctorum. VII, 732. Refelluntur. VII, 736. Quidam supplicia damnatorum bonorum cessatura putant, non vero damnorum. VII, 734, 735. Supplicium diaboli ac damnatorum non semper duraturum existimavit Crigenes. X, 323. Liberationem ab aeterna damnatione quidam promittunt omnibus baptizatis, etiam haereticis. VII, 733. Refelluntur. VII, 741. Alii id spondent solis apud catholicos baptizatis quamvis male viventibus. VII, 734. Refelluntur et ibi. VII, 741, 742, 743. Quidam hoc ipsius concedunt catholicis omnibus in Ecclesia perseverantibus quamvis pessime vixerint. VII, 734. Refelluntur. VII, 745. Quidam omnibus qui elemosynas fecerint, licet non mutarent mores. VII, 734. Pariter refelluntur. VII, 746. Contra hos omnes fidem sine operibus ad salutem non sufficere ostenditur VI, 211. Damnatorum poenam aeternam fore, probatur contra nonnullos, imo contra plurimos alter sentientes. VI, 284. Flures damnantur, quam salvantur. VII, 727.

Damnificari. V, 1474.

Damnium nullum timendum, nisi Dei. V, 207. Damna alia dum superflua amputant, prosunt. V, 202. Damna temporalia cur permittat Deus. II, 950. Non angatur cor Christiani ob damnum, sed quia nondum cum Christo vivit. IV, 1851. Damna a paganis illata tolerantur, aut resarcuntur per Christianos; nos animarum lucra hoc exemplo non impediri desideramus. II, 317.

Danae. I, 672. Danae concubitu per inebrem aureum appetisse Iovem, quid significat. VII, 571.

Danaus decimus rex Argivorum. VII, 569.

Daniel propheta. III, 461, 462. quid et quo tempore prophetavit. VII, 593. Cur peccata sua et peccata populi sui confitetur. X, 159. Daniel vir quietus, qui et inter leones securus erat. IV, 1731. Daniele supra se leones agnovit. III, 2039. Daniel in celibatu serviens Deo, figuram expressit servorum Dei, id est monachorum. IV, 1751. Daniel, Job, et Noe quis significat. VI, 716.

Daniel ab Angelo hebdomadarum mysterium discebat. II, 911. Danielis hebdomadas ad Christi nativitatem et passionem impletas non potuit Hesychius. II, 904, 911. Quidam de secundo Christi adventu eas exposuit. II, 901. Danielis hebdomadae in praeterito Christi adventu completae sunt. II, 911, 917. Non futurum Christi ventum significant, sed praeteritum. II, 899.

Dardanus seculi dignitate illustris. II, 852. Augustini amicus carissimus. II, 848. Ejus questionibus respondet Augustinus libro de praesentia Dei. II, 853.

Dare. Solus est Deus qui non novit nisi dare. V, 108. Datorem non habet, qui non habet meliorem. V, 108. Praeceptum ut demus omnipotenti quomodo implendum. V, 1892. Id profecto dandum est, quod nec tibi nec alteri noceat, quantum sciri aut credi ab homine potest. III, 1261. Quis praerecens, quando res aliqua duobus vel pluribus dari non potest. III, 50. Cui plus datur, plus exigitur ab eo. II, 885. Omnis res quae dando non deficit, dum habetur et non datur, nondum habetur quomodo habenda est. III, 49. Dati Christo qui intelligantur. X, 928.

Dares. VIII, 574.

Darius. II, 801. Rex Persarum. VII, 585.

Darius comes missus pacis procurandae causa. II, 1014. Rescribit Augustino. II, 1014. Bella si non exstiterit et occidit, saltem distulit. II, 1015. Darius etsi christianis parentibus natus, tamen gentiles ritus cum aliquotiens sensus pulsaret, Augustini lectione penitus contempsit. II, 1016. Quam hoc Augustino gratum. II, 446. Darius non in superbiere, sed in christiana caritate christianus. II, 1025. Libros confessionum ab Augustino petit. II, 1022. Et ab ipso accipit. II, 1023. Una cum aliis libris qui recensentur. II, 1026. Darius plurima tacit verba Augustini. II, 1020. Et ejus bibliothecam adjuvat. II, 1026. Darius medicamentum Lazaro presbytero ad Augustinum deferenda dedit. II, 1022.

Dalmanus Camietensis episcopus. IV, 380.

Dalmanus a Ephis. IX, 211.

Dativus. Pro dativo graeco caso, ablativum Latini ponunt. III, 487.

David interpretatur manu fortis, et Christi figuram gerebat. IV, 148, 154, 302, 628, 646, 716, 1258, 1717, 1845; VIII, 458. Interpretatur et desiderabilis. IV, 323; VIII, 458. David a Deo electus propter Christum, et tribus Iudaeis propter David. IV, 1007. David cur dicitur secundum cor Dei electus, cum talia tantaque commiserit. VI, 168. David statura parvus, fide magnus. IV, 1856. David ab officio pastoralis pecorum ad hominum regnum translatus est, Christianus autem a bovis ad oves; a Iudaeis ad gentes. IV, 1007.

Davidi cum Golia configere permisit Saul, intelligens aliquid divinitatis in eo esse. V, 197. Davidis contra Goliath progredientis confidentia in Deo. V, 197. David quinque lapides quid mysterii habeant. V, 198. David armis saulis oneratus significabat hominem sub lege. IV, 1859. Davidis cum Golia certamen mystice exponitur. IV, 1853, 1856. David pro beneficio meruit invidiam. IV, 301. David uxorem suam, quam pater ejus Saul alteri tradiderat, tamquam novi Testamenti figurator recepit. VI, 474.

Davidis humilitas et mansuetudo. IV, 1716. Mansuetudo erga Saulem. VIII, 161. David implevit Christi praeceptum diligendi inimicos. VIII, 161. David cur non prius regnum tenuit, quam primo a persequentibus liberaretur. IV, 600. David perjurii reus, de duobus peccatis elegit minus. V, 1408. David quomodo ob enumerationem populi, mortuus tot hominum vapulavit. VIII, 618, 619. Mors, ob enumerationem populi, illata hominibus quandoque morituris non obfuit. VIII, 619, 623. David per medicinalem providentiam desertus est pauperum a Rectore, ne per exitialem superbiam desereret ipse Rectorem. VI, 372. David quare obtulit sacrificium. VIII, 625.

Davidem non saepe injuriarum, sed peccata filii commovebant. III, 77. David persecutione filii sui non defectus inique, sed humiliatus pie. IV, 1845. Davidis mansuetudo erga filium suum Absalon. III, 77.

David quamquam in adulterium lapsus, longe fuit a libidinosorum intemperantia. III, 77. In Davide immoderate libidinis non permansio, sed transitus fuit. III, 77. Davidis humilis confessio. III, 449. David non surrexisset a peccato, nisi gratia Christi eum relevasset, ex epist. Iunee. II, 782. Etsi venia David data est a Propheta, ea tamen quae Deus comminatus fuerat, subsequuta sunt, quare. X, 1382. David poenitentia. VII, 534. Castigantur qui in laqueo Davidis quaerunt sibi patrocinia peccandi. IV, 586. David peccatum quid praefiguraverit. VIII, 458. David virtutes et vita. VIII, 441. David peccata et merita fidelis Scriptura non tacuit, quo fine. II, 534.

David regnum amississimum. VII, 525. David quot annos regnavit. VII, 577. In regno David articulus quidam actus est et exordium juventutis populi Dei. VII, 522.

David quo animo harmoniam musicam dilexit. VII, 547. Etiam musicam amavit. II, 369. David psalterium auctor. V, 197. Davidis nomini totum psalterium tribuitur, et Davidici psalmi appellantur. IV, 150. Davidici versus. II, 369. Quos David psalmos scripsit. VII, 547. Quaedam aliter, quam in aliis scripturae libris leguntur, dicit; ne vere putetur transacta recollere potius, quam ventura radicare. IV, 1476. David homo in veteri Testamento, sed non homo de veteri Testamento. III, 2137.

David nomine Christus significatur. V, 308. David figura Christi. VI, 536. Figura corporis Christi seu Ecclesiae. IV, 600, 619, 713. In Davide persecutionem Saulis patiente, regnum salutis aeternae praefigurabatur. IV, 600. David tugiens in spelunca, figura Christi se occultantis in carne. IV, 663. Figura Christi in monumento positi. IV, 664. Davidis prodigio per Boech, figura prodigionis Christi. IV, 605. David ab Aethiops detentus quid significet. IV, 648. David insaniam coram Aethiops simulans, figura Christi sacramentum manducandae carnis suae praedicantis. IV, 505, 515. David Absalonem fugiens, figura Christi Judam proditorem deserentis. IV, 75. David figuravit sacerdotis personam, quando panes propositionis manducavit. III, 1043; IV, 601. David ex persona Christi loquitur. IV, 725. Promissiones ad David in filio, non in Salomone, sed in Christo inveniuntur. VII, 540.

Debita nostra exsolvit Christus. IV, 1783. Debita quotidiana. V, 381, 392. Debita fratribus et inimicis dimittenda. V, 53, 324, 514, 516, 632, 1274. Debitum relaxare conservo, magni lucri elemosyna est, ut tibi relaxetur a domino. V, 1033. Debita donandi pactum in dominica oratione. V, 385, 1036. Debitum dimittendum volenti litigare. III, 1282. Causa cadit, qui plus petierit quam ei debeatur. IV, 1551.

Debet nemini ei a quo accepit ut debeat. I, 1292. Debet Deus nulli aliquid, quia omnia gratuito praestat. I, 1293

debitorem Dominus ipse se fecit, non accipiendo, sed promittendo. I, 714; IV, 1663, 1445; V, 646, 865, 1184. In homo exigeret debitum, prius acceperat iadebitum. V, 1478. Debitor ille factus est fidelis, esto tu avarus exactor. IV, 286. si Dominus retribuere vellet, nihil nisi poenam debitam retribuisset. V, 177. Omnia Deo debent, primo quicquid sunt, deinde quicquid melius esse possunt si vellet, et quicquid oportet ea esse. I, 1293. Anima Deo reddit quod debet, vel faciendo, vel patiendo. I, 1295. Qui non facit quod debet, statim patitur quod debet. I, 1295. Debitor tenetur tempore iudicii, quia inventus est donator tempore misericordie. IV, 1283. Debitor Dei est omnis homo, et debitorem habet fratrem. V, 581, 519. Debitorum habemus, et debitores sumus: quo pacto debita nobis relaxentur. V, 983.

Debitoris et creditoris obligatio. III, 764. Debitorum non minimum urgendum esse. V, 1129.

Decachordum psalterium. V, 79.

Decalogus. V, 317. Decalogum respiciunt Manichaei et violant. VIII, 303, 307, 309, 310, 311. Praeceptorum Decalogi distinctio. III, 620; V, 1163. Tria ad Deum, septem ad homines pertinent. V, 79; VIII, 306, 310. Decalogi tria prima praecepta ad singulas SS. Trinitatis personas indicantur pertinent. II, 213. Decalogi praecepta omnia continentur praecepto, *Quod tibi fieri non vis*, etc. V, 86. In praecepto dilectionis Dei est castitas nuptiarum Ecclesiae, in praecepto dilectionis proximi unitas membrorum eius. VIII, 306. Decalogi praecepta singula exponuntur. V, 76. Decalogus non solum Judaeis, sed et nobis ad vitam recte suscipiendam datus. X, 213, 594. Praecepta iustitiae, quae continentur Decalogus, observare tenemur. X, 222. Decalogus quoque accipit, nisi adsit gratia. X, 213. Praeceptum observandi sabbatum solum inter cetera in umbrae figura positum. X, 217.

Decani Monachorum. I, 1338. Eorum iunior. I, 682.

Decimae. V, 89. Decimas rerum suarum dare num Christiano sufficiat. V, 322.

Decipere neminem summa et prope divina virtus est. VI, 53. Injux virtutis gradus. VI, 54. Decipi aliquem quomodo Deus sinit. VI, 55.

Decius. IX, 523, 528. Decius Imperator, persecutor Christianorum. VII, 614. Decii, pater et filius, pro patriase devoverunt. VII, 127, 163.

Declinare in dextra, est velle tribuere sibi quod rectum est, non Dei gratiae. III, 769.

Decollare volens Ecclesiam. V, 723.

Decor domus Dei. V, 116.

Decurio civitatis. II, 304. Ingentius suspensus ideo non torquetur, quia se decurionem Ziguensium asseveravit. II, 304.

Dedicatio templi antea profani. V, 889. *Vide* Ecclesia. Dedicatio candelaborum. V, 1478. Dedicatio templi Dei in nobis nondum fit, sed tantum edificatio. V, 836. Ecclesiae fundamentum jam dedicatum, dedicatur et nos cum surrexerimus. V, 661. Dedicatio domus, quae modo in tribulationibus fabricatur, fiet in secundo Christi adventu. V, 178; IV, 221. Jam in capite facta est tamquam dedicatio fundamenti. IV, 221.

Defectum in intelligibilibus quam in sensibilibus ægrius toleramus. VIII, 99. Defectus etsi inter intelligibilia numerantur, non tamen rebus sensibilibus praeposendi. VIII, 98. Defectus non semper culpae vel poenae deputandus, est etiam defectus laudabilis vel optabilis. IV, 1558. Non omnis defectus culpabilis est, sed solus voluntarius. I, 1291; VIII, 590. Defectus qui non sunt voluntarii, vel sunt ad punitionem peccati, vel ad pulchritudinem universi. VIII, 590. Deus non est auctor mali. I, 1346. Nec defectionis. I, 1347. Defectus perfectus creaturae non sunt sine supplemento decoris universi. III, 259.

Deficere a te potes, tu te ipsum reficere non potes. IV, 1224. Deficere est ad nihilum tendere. VIII, 587, 592. Deficiunt res aut deficere possunt, quia ex nihilo factae sunt. II, 439.

Deficit. II, 855, 1076.

Defensio peccatorum, magna iniquitas. IV, 701, 851, 1793, 1808, 1821. *Vide* Peccatum.

Defensoris et intercessoris discrimen, et utriusque officium. II, 657.

Definitio nihil complecti debet quod sit alienum. I, 913. Definitionis partes. I, 1038. Definitio quomodo examinandam. I, 1058. Definitionis utilitas. VII, 67.

Deformitas corporum ostendi, quam poenalis sit conditio mortalium. VII, 781. Non remanebit post resurrectionem. VII, 781, 785.

Defunctorum piorum sedes occultae. VII, 28. An defunctorum spiritus ignem transitoriae tribulationis patiuntur. VII, 745. Defunctorum quorundam spiritus poenas patiuntur. VII, 735. Defuncti fideles membra sunt Ecclesiae. VII,

874. Eorum memoria ad altare Geri solita. I, 778. Ad altare quo commemoratis defunctis, non pro martyribus oratur. V, 867, 1204, 1295. Oratio pro defunctis. III, 1847. Oblationes pro defunctis. II, 99. Sacrifcium missae pro defunctis. II, 694. Sacrificium pro defunctis postea iuxta sepulcrum cadavere. I, 777. Quod pro se postulat vendit. I, 778. Pro patre suo Patricio et matre sua Monica vult orari ad altare Augustinus. I, 780. Ac ipsemet orat. I, 778. Sacrificium altaris et eleemosyna sunt pro baptizatis omnibus defunctis. VI, 283. Operatio misericordiae in defunctos. III, 1389.

Defunctorum animae pietate suorum viventium relevantur. VI, 283. Defunctorum spiritus orationibus Ecclesiae, sacrificio salutari, elemosinis et adjuvantur, et quantum adjuvantur. V, 956, 957. Et ad istum sacrificium loco suo commemorantur, ac pro illis quoque ad offerri commemorantur. hoc a Patribus traditum, universa observat Ecclesia. V, 959. His ritibus non comparantur mortuis nova merita. V, 957. Pro quibusdam deunctis orationes exaudiantur. VII, 757. Sacrificium, orationes, elemosynae eis prosunt, qui cum viverent, ut hinc sibi postea professent, meruerunt. VI, 263. Frustra illis impenduntur haec pietatis officia, cujus pignora dum hic essent caruerant. V, 957. Quibus prosunt, ad ad hoc prosunt, ut sit plena remissio, aut ut tolerabilior fiat ipsa damnatio. VI, 284. *Not. (a)*. Pro valde bonis gratiarum actiones sunt, pro non valde malis propitiationes, pro valde malis qualescumque vitiorum consolationes. VI, 283. Missa pro defuncto de cujus anima dubitatur. VI, 284. *Not. (a)*. Pro defunctis impiis et infidelibus non oratur. VII, 758. Defunctis quibusdam nullam misericordiae auxilium praberi potest. III, 1391.

Defunctorum commemoratio. IX, 638.

Defunctorum exsurgit quid cogitandum adhaerent. V, 957. Funeris pompae, etc. Vivorum sunt qualescumque solatia, non adiutoria mortuorum. V, 936. Haec tamen, utpote in scripturis inter opera bona deputata, quisque pro viribus praestet. V, 957. Propter eos qui vivunt, sicut laudes funebres, etc. II, 1074.

Defuncti corporis sui redemptionem expectant. I, 606. Defuncti absentes potius dicendi sunt, quam mortui. IV, 1897. *Vide* Mortui.

Degradatio clerici, poena ab ecclesiastica disciplina infligenda. V, 1573; VI, 199, 271. Degradare cui et quando liceat. IX, 669.

Debbora iudex et prophetissa apud Hebraeos. VII, 572.

Delectatio finis est curae. IV, 103. Delectatio quasi pondus est animae. I, 1179. Cui est delectatio ejus, ibi est thesaurus. I, 1179. Non amatur nisi quod delectat. V, 869. Aliquando, etiam si noceat, proficere creditur quod delectat. II, 965. Quod appetendum cognitum morit, non appetit nisi tantum delectet, quantum diligendum est. X, 242. Saepè quid agendum sit videmus, nec agimus; quia non delectat ut agamus, et cupimus ut delectet. IV, 1522. Nisi etiam delectet et ametur quod agendum cognoscitur, non agitur, non suscipitur, non bene vivitur. X, 203. Tanto quidque vehementius volumus, quanto certius quam loquimur sit novimus, eoque delectamur ardentius. X, 167. Tanto magis delectat opus bonum, quanto Deus plus diligitur. X, 168.

Delectet Deus, a quo habetur quicquid delectat. V, 143. Quis sic delectat, ut ille qui fecit omnia quae delectant? IV, 281. Delectant bona, quae non sunt per se bona, quisque erit delectatio incommutabilis boni? IV, 203. Delectatio laudis Dei piis promissa, quae non datur impiis. V, 1188. Delectatio plorum in Deo amissis terrenis rebus. V, 147. Occupatio beatorum, delectationem ipsius Domini contemplari. IV, 203. Nec ex praeterita nostra vita, nec ex praesenti delectari debemus, sed in ea quae nobis promittitur, intendere. IV, 681. Nulla creatura sic sibi placet, seque ipsa delectat, ut mens bona. X, 752. Delectatio mentis de justitia et fide. V, 869. Delectationi cordis de huius veritatis, nulla voluptas comparanda. V, 969.

Delectatio boni non litterae, sed spiritus donum est. X, 203, 217. Quando delectat bonum, magnum est Dei donum. IV, 1347, 1365, 1366. Delectatio boni gratiae deputanda. X, 361. Delectatio iustitiae donum Dei. V, 919. Quid tibi ut iustitia nunc magis minusve delectet, nunc non delectet. X, 168. Delectatio iustitiae, nisi vincat aliarum rerum delectationes, vincitur in pugna contra peccatum. VI, 271. Delectatione iustitiae vincente non ceditur malae concupiscentiae. VI, 287.

Delectatio legis Dei, et delectatio concupiscentiae. V, 830. Delectationes sensuum bonae et illicitae. V, 868. Delectatio pernicioiosa sequitur cupiditatem, fucinosam caritatem. IV, 121. Delectationes quando iam sunt libidines illicitae. VIII, 419, 420. Delectationem illicitam non frangere est peccatum. VII, 110, 119. Delectationi alienae illicitae consentire,

non tantum in horrendis facinorosis, sed et in levioribus, peccatum est. X, 244, 996. Delectationem carnis qui a nullis refrēnat licitis, vicius est et illicitis. VI, 714. Delectatio iustitiæ superare debet quicquid aliud voluptas, sive dolor impedit. I, 242.

Delectationes vincendæ, et dolores. V, 1470, 1510. Delectationis inest semper aliqua titillatio, etiam in eo qui tentationem superavit. IV, 1850. Delectatione cogitationum lasciviarum quis vulneratur, etsi non consentiendo victor abscedat. V, 591. Delectatio volu tatis in corpore non nocet iis, quibus major est delectatio voluptatis verbi sapientie, præcepti Dei. IV, 348. Delectationibus terrenis amaritudines cur Deus miscet. IV, 458, 1213, 1795. Homines sancti habent in potestate illicitam delectationem cohibere. III, 435. Delectationes rerum periturarum transiet, qui credit in Christum. IV, 794. Delectationes bonæ, cordi; rebus, malæ tribuuntur. IV, 103, 104.

Delicie peccatorum fluxæ. V, 861. In deliciis nihil requiendum præter integram corporis valetudinem. II, 496, 497. Deliciæ a Christiano non conquirendæ, Christi passiones imitandæ sunt. V, 275. Deliciæ contemnendæ. II, 496, 497. Deliciarum matres divitiæ. II, 497. Vita in deliciis temporalibus, in comparatione vitæ æternæ, non vita, sed mors dicenda. II, 225.

Deliciæ sunt iustitiæ, ut et iniquitatis. V, 919. Deliciæ spirituales quæ. VI, 447. Deliciæ nostræ Christus. IV, 1793. Deliciæ sanctæ in Scripturis divinis. IV, 413. Deliciæ per Spiritum sanctum Scripturis sanctis inspersæ. IV, 1803. Deliciæ si iritales in ænigmate proponuntur in Scriptura sacra. VIII, 508. Deliciæ spiritus nostri cantica divina, ubi et fletus sine gaudio non est. IV, 1884. Deliciæ homini converso non subtrahuntur, sed mutantur. IV, 946. Deliciæ mansuetorum, pax. IV, 562.

Delicta unde dicuntur. IV, 950. Delicta non intelliguntur, sicut nec videntur tenebre. IV, 162. Delictorum duo genera, propria et aliena. IV, 162. Delicta nostra, sua delicta Christus fecit, ut suam iustitiam nostram iustitiam faceret. IV, 172. Delinquens iuste relinquitur, ut sibi ipse sit poena. X, 1385.

Delphinus episcopus. II, 537.

Delphinus Burdegalensis. II, 100.

Demænetus in lupum mutatus, quare. VII, 575.

Demetrias virgo. X, 378. Filia Julianæ. VI, 453, 442. Demetrias hortantibus Alypio et Augustino nuntium remisit nuptiis jam paratis. II, 849. Demetrias volens et petens, virgo Deo oblata. VI, 441. Pelagii ad ipsam epistola. II, 834. Libri ad Demetriadem scripti virus notant Alypius et Augustinus. II, 850. Demetriadis sanctimonia virginalis ubique prædicatur. II, 645. Eius laus. II, 645.

Demetrius a Leptimicus. IX, 222.

Demetrius presbyter a Primiano communione interdictus. IV, 379.

Democritus. I, 945. Democriti de Deo sententia. II, 445. Et de causa cogitationum nostrarum. II, 444, 445. Democritus ab Epicuro distare hoc in questionibus naturalibus dicitur, quod concursioni atomorum vim quandam animalem et spirabilem inesse senserit. II, 445.

Demosthenes clarissimus oratorum. IX, 468. In pronuntiatione omnia eloquentiæ præcepta conclusit. II, 442. Fortunæ Græciæ non in eo positas esse illone an illo verbo usus fuerit, Æschini insolentiam locutionis objicienti respondit Demosthenes. IX, 468.

Denarii centum forte mille asses sunt. V, 516. Denarius merces. V, 696. Denarius pro opera vineæ reddendus æqualiter omnibus, non tollit diversitatem præmiorum. VI, 410.

Denarius numerus universitatem significat. VI, 38; VII, 606. Legem. III, 1442; V, 517, 1240, 1241, 1243. Perfectionem. V, 1240. Beatitudinis perfectionem. III, 1556. Et disciplinam quæ insinuat conditorem Deum, et conditam creaturam. VI, 59. Denarii numeri significatio. V, 552, 553. Et mystica explicatio. III, 48. Perfectio beatitudinis nostræ in denario, quia redit ad primum. II, 218.

Dentes ad loquendum ut ad mandandum nos adjuvant. V, 1138. Dentes si obstupescant, quod remedium. IV, 562. Dentes quid ab ossibus distant. X, 547. Dens ingentis molis in Uticensi litore. VII, 448. Dentes peccatorum ei dentes Ecclesiæ, qui sunt. IV, 75, 1007, 1224.

Deponderare. V, 1513.

Depravationis publicæ descriptio. VII, 65.

Deprecationes in devitandis malis, preces in bonis optandis adhibitiæ. II, 635.

Derelictio. Vide *Deserere*.

Derelinquens non derelinquit Deus, quando in bonis temporalibus non exaudit. II, 543, 565, 575.

Descendere proprie et cadere differunt. IV, 1598, 1631. Descendens ab Jerusalem in Iordicho, homo descendens ab immortalitate ad mortalitatem. IV, 1154. Descendere ad

aliquid officio aliud est, aliud per cupiditatem in id cadere. V, 348.

Deseruit homo imperatorem, et defecit ad desertorem. IV, 892. Non deseret opus suum Deus, si ab opere suo non deseratur. IV, 1890; X, 261. Dereliquit Adam Deus, quia ipse deseruit Deum. IV, 603. Ira iudicis tradidit quosdam concupiscentiis non cogendo, sed deserendo. V, 394. Deserente Deo continuo fit caritas. X, 256. Et homo it in malum. X, 567. Fossidet tentator. V, 590. Deus conversos adjuvat, deserit aversos. X, 153. Non deserit nisi dignos. X, 259. Deserit aliquantum Deus ne superbiamus. X, 151, 200. Misericordes sunt qui omnino malum desertionis suæ non sentiant. III, 432. Homo a Deo cum ipsum rogat, non deseritur. V, 171. Tu adjuvas qui condidisti, tu non deseris qui creasti. IV, 208. Pascebat te Deus contemnentem se, et deseret te timentem se? IV, 315.

Desertum propter ariditatem et sterilitatem, ipsum sæculum. IV, 1760. Deserta unde servis Dei impleta. IV, 654. Deserti quælibet pusillanimitas tempestasque minus mihi videtur molesta, quam ea quæ vel patimur vel timeamus in turbis. II, 554. Desertum piis est ipsa conscientia. IV, 635.

Desiderium est rerum absentium concupiscentia. IV, 1522. Desiderium sitis animæ. IV, 750. Sinus cordis est. III, 1691. Desiderio tardum videtur etiam id quod tempore acceleratur. II, 905. Desiderata diu dulcius obtinentur. V, 411. Desiderio rei concupitæ extenditur animus, non lætitia consecutæ. IV, 434. Desideria illicita animam corrumpunt. IV, 1920, 1921. Desideriis pravis quando non captivamur. III, 2071. Non in desiderio pravo, sed in consensione peccamus. III, 2066. Desideria illicita quæ ex ingenta concupiscentia nascuntur, nihil obsunt si iis non obeditur sive operatione, sive locutione, sive tacita assensione. IV, 1507. Desideria mala concupiscentiæ, unde. X, 430. Desideria mala ut non sint, velle debemus. X, 431. Aliud est habere mala desideria cordis, aliud tradi eis. X, 789. Tradi desiderii malis quid. X, 789. Desiderio suo ut pereant dimittuntur tantum reprobi, non vero prædestinati. X, 324. Non solum pro patientiam, sed et per potentiam tradit Deus desiderii malis. X, 790. Desiderii prohibiti fructus dulcior. III, 2070. Desideriorum diversitate verberata anima, portat plagas saucia, divisa per amores multos. IV, 1887. Totum mundum dimittit, qui et illud quod habet, et quod oportet habere dimittit. II, 692.

Desiderium sanctum est tota boni Christiani vita. III, 2008. Desideria sancta sunt a solo spiritu, non a carne. III, 416. Desiderium nostrum nunc non sit nisi in cælum. V, 952. Desiderium regni Dei tribulationibus hinc atque hinc contudentibus producitur. IV, 290. Qui non gemit peregrinus, non gaudebit civis, quia desiderium non est in illo. IV, 1641, 1940. Desiderium nostrum, donec ad Dei visionem perveniat, semper extendendum. IV, 1147. Desiderium Christi in omnibus iustis ab origine ad finem mundi. IV, 1557. Desideria æternæ vitæ arma sunt contra tentationes. IV, 1774. Desiderium iustorum, delectationem ipsius Domini contemplari. IV, 205. Desiderium tuum, oratio tua est; et si continuum desiderium, continua oratio. IV, 404. Desideriorum forma in Dominica oratione. V, 378. Quodnam desiderium Deus se cito exauditur pollicetur. IV, 1296, 1888. Desiderium iustorum differtur ut crescat, crescit ut capiat. IV, 1057. Desiderium Deus extendit differendo, desiderando extendit animus, extendendo facit capacem. III, 2008. Nihil impedit quomiguis habeatur justificationes Dei, nisi quia non desiderantur. IV, 1522.

Desolati habent consolationem Patris orphanorum. IV, 815.

Desperare. Necesse est ut homo plus gaudeat, cum venerit quod desperaverat. IV, 1927. Desperatio in peccatis perdere se putat, si quid non fecerit quod instigat libido. X, 268. De Deo nihil desperandum. V, 36. Nec de peccatorum venia. III, 871. Ita Deus plenus est adipe misericordie, ut ad eum conversis non solum quibuslibet peccatoribus, sed etiam impiis, non sit desperandum. IV, 597. Desperando plus perdit anima, quam delinquendo. V, 138. Peccatum cum desperatione, certa mors. IV, 588, 1703. Desperatione veniæ anima suffocatur. V, 1558. Et spes et desperatio timenda est in peccatis. IV, 1877. Desperatio et spes impoenitentiae ac perditionis causa. V, 159. Desperationem inter et præsumptionem incedendum. V, 778. Ne quisquam superbe de se præsumat, ac quisquam humilis de Domino desperet. IV, 946. Ne desperatione homines peius vivant, promisit Deus indulgentiæ portum; rursus ne spe veniæ peius viverent, fecit diem mortis incertum. IV, 1502, 1876. De nemine quamdiu vivit desperandum. IV, 570, 650; V, 456, 1348; IX, 698. Desperationem salutis suggerens inimicis, quoniam invictissimo scuto repellitur. IV, 89.

Destinis responsionum fulcire ruinosas fabulas. V, 106.

Destruuntur a Deo alii ut aedificentur, alii sic ut non aedificentur. IV, 1420, 1462.

Detractio est mordacior, quam veracior reprehensio. V, 1561. Quomodo irasceris alteri, quando de te male loquitur; sic irascere tibi quando de altero male loqueris. V, 638. Ut amico laudanti sic ner detractanti inimico facile credendum. IX, 354. Cum detrabitur nobis, orandum pro nobis, ut ulciscendi cupiditatem vincamus, deinde pro ipsis detractoribus nostris. IV, 1431. Fortitudo necessaria, cum praesenti detrabitur, non ad repellendum, sed ad lacerandum convictum. IV, 1184. Detractionibus falsis crescit merces servus Dei: et pecca detractantibus. V, 1581. Hanc mercedis speciem non amat Augustinus. V, 1581. Detractio quae sit ab his qui videntur alicuius momenti esse, scandalum est infirmis. IV, 582.

Deucalionis diluvium quo tempore contigit. VII, 368. Ad Aegyptum non pervenit. VII, 568.

Deuerra nomen pagarorum. VII, 188.

Devotio sit cum maledicta. VII, 738.

Devotorum hominum oblationes. V, 1572. Nunc non omnia facere Patrem per Filium abigatur a sensu devotorum, etc. V, 356.

Deum existere probatur I. de lib. Arbitr. a cap. V ad XV. Deum esse fide et ratione cognoscitur. I, 1262. Deum esse debere ratiocinando non efficitur. II, 703. Dei notitiam vanitas diligendo quaerit, pietas credendo. V, 1203. Error disputantium de Deo ex triplici causa. VIII, 819. Quis peior. VIII, 820. Deum esse agnoscitur ex operibus creaturae. IV, 944; X, 211. Deus Philosophis notus ex creaturis. V, 776, 1433. Quomodo ad Dei cognitionem devenire Platonici. VII, 231. Ut anima ex motibus et administratione corporis, ita Deus ex administratione mundi, et animarum regimine intelligitur. V, 1022. Haec est vis verae divinitatis, ut creatura rationali jam ratione utenti, non omnino ac penitus possit abscondi. III, 1910. Dei nomen gentibus, antequam crederent in Christum, non potuit esse omnino ignotum. III, 1910. Infidelis potest ad tantas tenebras pervenire, ut Deum esse neget. IV, 1117. Quomodo agendum cum atheo. I, 1242. Eorum hominum genus est, qui dicant in corde suo, non est Deus. IV, 615. Non esse Deum, nemo audeat dicere, etiamsi ausus fuerit cogitare. IV, 141. Deum ipsum negare aperta insania est. VII, 432. Deum negantium insania pandorum est. V, 441. Deus verus etiam oraculorum responsis agnitus. VII, 651. Deum verum, Jovis nomine Varro designavit. VII, 650.

Deus quid. III, 1658. Optime de Deo sentire, verissimum est pietatis exordium. I, 1224. De Deo falli periculosum, mentiri exitiosum. V, 157. Cum mendacio Deus non possidet. I, 807. Variæ de Deo opiniones. I, 721; III, 123, 164, 169. Opinio gentium de Deo nostro. III, 1055. Deum esse animam motu ac ratione mundum gubernantem Varro placuit. VII, 138. Deum se non esse clamat omnis natura. VI, 633. Quid de Deo natura universa nos doceat. VIII, 1081. Quid doceat Ecclesia. I, 1317.

Deus quid sit, sive quid non sit. I, 785; V, 145, 1689. Facilius dicimus quid non sit Deus, quam quid sit. IV, 1090. In rebus divinis pia ignorantia melior, quam presumpta scientia. V, 663. Non parvae notitiae pars est scire quid non sit Deus, antequam sciri possit quid sit. II, 439; III, 1588; VIII, 948.

Deum omnes intelligant id quo nihil melius est. I, 807; II, 22. Deus est id quo nullus superior. I, 1218. Dei excellentia. III, 1383.

Dei proprie est esse. VII, 236. Deus summe ac primitus est. III, 32. Solus proprie est. III, 1680. Deus habet in se ut sit longe abster quam creaturae. III, 533. Ita est Deus, ut in eius comparatione, ea quae facta sunt, non sint. IV, 1741. Deus summus est, quia nulla mutabilitate proficit seu deficit. II, 439. In Deo omne quod dicitur, id ipsum est. V, 1498.

Dei simplicitas. VII, 231. Deus natura simplicissima. VIII, 1082, 1076. Deus pars illius rei esse non potest. VIII, 765. Deus simplex et multiplex. VIII, 928, 929, 926. Deus etiam triplex, bonum simplex et incommutabile. VII, 323. Quomodo. VII, 326. In Deo non aliud potestas, aliud prudentia et ceterae virtutes. V, 1498. Deo hoc est esse, quod posse. III, 1658. Deo est esse, quod est magnum esse, hominem esse. VIII, 947. Fortem esse, iocundum esse, etc. VII, 921, 929, 951, 953, 945. Sapientem esse. VIII, 947, 1076.

Dei natura, qualis. III, 1876. Deus ex figura intelligitur quanta sit. VI, 663. Deus est quidam substantia. IV, 844. Summa substantia. X, 235. Est excellentissima eorumque numerisque natura. III, 21. Incommutabilis. III, 387, 362. Invisibilis et ubique tota. III, 617. Quicquid in Deo intelligi potest, substantia est. VI, 102. In Deo aliudve dicitur substantia, essentia proprie. VIII, 312. Deus sive deum substantia, sive essentia, ad se dicitur, non relative ad aliud. VIII, 942. Quicquid secundum qualitates de Deo dicitur,

videtur, secundum substantiam vel essentiam est intelligendum. VIII, 1062. In Deo nihil secundum accidens dicitur, sed secundum substantiam aut secundum relationem. VIII, 913, 914. De Deo quicquid dicitur vel intelligitur, secundum substantiam dicitur, falsum Arianorum dogma. VIII, 912, 914. Circa Dei naturam in quo convenient Catholici et Manichaei, in quo dissentiant. X, 1468.

Deus essentia sua id ipsum est summe esse, et summe vivere. I, 663. Ipsi esse et vivere, non aliud atque aliud. I, 663. Deum esse quamdam vitam aeternam sapientem, sapientes facientem, intellexerunt philosophi. V, 776. Ex consideratione mundi. V, 776. Dei vita, h. se Deus. III, 1318. Vita Dei est immutabilis. III, 1348. Deus animam habere tropice dicitur, sicut et corporis membra. VII, 534. Deus summum vitae principium. VIII, 93. In Deo et causa subsistendi, et ratio intelligendi, et ordo vivendi. VII, 228. Deus non ejusdem cum anima naturae. VII, 230. Ex Dei anima vitas atque animas cunctorum viventium sorte sumi quidam dixerunt. VII, 125. Dei anima, voluntas ejus. III, 716. Deus nec sexum habet, nec aetatem, nec definita corporis membra. VII, 154.

Deus cum dicitur, quid cogitandum. V, 35. Qualis sit Deus non potest cogitatione comprehendere. III, 799. Deus incomprehensibilis. I, 661; IV, 1742, 1743, 1872; V, 360, 663. De eo quidam in Evangelio propterea praeseminata, ut adnoveretur, non oportere nos de temeraria comprehensione iactare. II, 1055. Deum comprehendere non posse ait Plato. VII, 270. Deus verius cogitatur, quam dicitur; et verius est, quam cogitatur. VIII, 959. Deum aliquantum mente attingere beatitudo est, comprehendere impossibile. V, 663. Deus incomprehensibilis semper quaerendus. VIII, 1057. De Deo nihil potest intelligi sine pietate et quadam pace mentis. VIII, 92. Deus ut ex quantalacumque parte possit intelligi, non nisi naegis gemitibus et suspiriis sit. VIII, 174. Deum facilius eloqui audet anima, quam videre; et tanto minus eloquitur, quanto sincerius videre potuerit. VIII, 187. Deus prius fide non errante cognoscendus, ut possit amari. VIII, 931. Ad Deum solo intellectu ambiendum est. VIII, 90. Phantasmata quae sibi cor de Deo fingit. V, 1204. Deum carnaliter cogitare, qua ratione edocendus. V, 157. Responda omnis carnis cogitatio, ut capiat quomodo Deus veritas est. VIII, 948. Deus quomodo cogitandus. III, 2035. Quisquis talem cogitat Deum, qualis non est Deus, alienum Deum utique et falsum in cogitatione portat. III, 790. Tale aliquid esse, qualis figuratiter spiritui sanctorum demonstratus est, quidam volunt. III, 427. Deum facilius percipimus mente, quam creaturas. III, 533. Deus interior, exterior, antiquior, novior omnibus. III, 535.

Deus ineffabilis. I, 662, 663; III, 21, 553; IV, 1090. Quomodo. I, 662, 663; III, 21, 553; IV, 1090. Dei majestas a spiritualibus cogitari potest, a nullo autem effari. II, 1033. Deus est ineffabilis, ac silendo plus de eo sentire licet quam dicere. V, 663. Deo honorificum potius silentium, quam ulla vox humana competit. VIII, 142. Vix tacentibus de Deo, quoniam loquaces muti sunt. I, 662, 663. Omnia possunt dici de Deo, et nihil digne dicitur de Deo. III, 564; V, 1498; VI, 138; VIII, 158, 142, 627, 628. Ad loquendum de Deo nulla digna comparatio potest inveniri. VIII, 728. Non temere tale aliquid de Deo dicere debemus, quod in Scriptura ejus non legimus. III, 302. Potestas, prudentia et similia de Deo dicuntur, non proprie, sed quia nihil dici melius potest. V, 1497. Divinis rebus vocabula humana tribuuntur, sed ibi remotis imperfectionibus intelligenda. VI, 140.

Dei nomen duplex Moysi declaratum. V, 61, 66. Dei nomen, ~~transcurrens~~, ineffabile. III, 658. Dei nomen est ipsum esse. IV, 1741. Dei nomen iacundum est amantibus eum super omnes iacunditates. IV, 612. Deus quare appellatur ignis arax. VIII, 148. Lumen. VIII, 958, 959. Lux lucifica. VIII, 404. Veritatis lumen illuminans opuem hominem Deus est. X, 130.

Deus spiritus est secundum Platonicos, secundum Stoicos est corpus. III, 1056. Deum corporeum esse, sicut et animam, contendit Tertullianus. X, 499. Et esse corpus. II, 801; III, 427; VIII, 46. Deo quidam corpus alligunt, ne non sit substantia. II, 619. Aliqui esse corpus igneum, alii candorem lucis linxerunt. III, 164. Sed incorporeus est. I, 731. Deum existimare corporeum omnino falsum est. II, 622, 623. Deus non est quid corporeum, nec aliquid quale tangi nostre cogitatione possit. V, 35, 349. Quicquid corporeum accipitur, et in spiritualibus quicquid mutabile, non est Deus. VIII, 968. Nihil quod corporis sensus attingit, pro Deo colendum esse, vel inquit vulgus praedicat. VIII, 90. Deum non esse corpus probatur. VII, 230. Deo membra adscribi quam absurdum. II, 459. Deus nulla corporis forma determinatur. VI, 156, 304. Deus est admodum corporis in spatio cognitus. V, 359. De Deo corporatitas dicitur, qui accipienda. I, 1218; II, 106, 126. Deo quae tribuuntur membris, spirituali-

ter intelligenda. II, 626. Dei membra, potentia operationum ejus. IV, 156. Effectus operationum atque virtutum. III, 716. Deus totus oculus, totus manus, totus pes. II, 628. Dei facies, potentia qua dignis innotescit. IV, 157. Dei auris, non membrum corporeum est, sed potentia qua exaudiat. IV, 159. Dei facies et manus et pedes quid. V, 566. Dei brachium et manus, Christus. IV, 484, 894, 1146, 1444, 1235. Filius et spiritus sanctus. IV, 1331; VII, 373. Dei manus potentia Dei. III, 547; IV, 484, 1581, 1613; VII, 573. Virtus ejus. VIII, 692. Dei dextera, eterna felicitas. IV, 1146, 1782. Dei digitus, spiritus sanctus. II, 218; IV, 111. Dei zelus, ira, misericordia, patientia, poenitentia, manus, pedes, etc., qua sensu dicuntur. VI, 34, 159, 140, 249, 611. Ira Dei et zelus sine perturbatione. III, 538, 539, 651. Deus perturbationibus non subiacet. III, 2065. In Deo situs, vestimentum, anni, locus, translate dicuntur. VIII, 817.

Dei pulchritudo. IV, 1075. Plenitudo. I, 845; III, 153. In Deo nihil deest et nihil redundat. I, 891. Plenitudo divinitatis in Christo corporaliter, quomodo. II, 847. Quomodo divinitas habitat divinitas in Christo et in membris ejus. II, 847.

Dei dictio quomodo accipienda. III, 227. Dei locutio in substantia sua, Verbum Dei incommutabile, quod est Christus. IV, 1788. Verbum Dei. III, 548. Deus Verbum coeternum loquitur. III, 259. Quomodo cum Angelis loquitur Deus. III, 447; VII, 484. Dei loquelam modis ineffabilibus audiunt Angeli, et ad homines deferunt. VII, 295. Quomodo Deus, et quam multis modis hominibus loquitur. IV, 566; VII, 517, 484. Deus loquitur aut per suam substantiam, aut per sibi subditam creaturam. III, 592. Deus loquitur vel in ipsa cogitatione, vel per creaturam corporalem. III, 1284. Illis intus loquitur, qui ei locum præbent. III, 2065. Deus per multa organa ipse locutus ubique, tangendo, modificando, inspirando. IV, 566. Quomodo Deus cum primis hominibus loquebatur. VII, 445. Deus primis parentibus locutus est post peccatum per subditam creaturam. III, 592, 447. Cum illis, aliis modis intrinsicis loquebatur. III, 592, 447. Moysi loquebatur per adsumptam creaturam, non per suam substantiam. IV, 1788. Deus aliquando servis suis in ipsis servis suis loquitur. III, 394. De locutione Dei varia loquuntur. III, 252. Quomodo naturaliter fieri potuerit, difficile est invenire. III, 252. More humano in Scripturis ad homines loquitur. III, 558. Nuntios habet propter nos et propter ipsos. III, 534.

Deus invisibilis. V, 1266. Non tantum Pater, sed tota Trinitas unus Deus invisibilis natura. II, 605. Quomodo invisibilis, cum Angeli videant faciem ejus semper. VIII, 763. Deus non invisibilis Angelis et his qui similes illis erant. VIII, 768. Deus videri non potest oculis corporeis. VI, 663. Deus oculis corporeis invisibilis, menti visibilis. II, 518, 519; V, 663; VIII, 171. Deus invisibilis, nullorum corporeis oculis, cordibus autem paucorum mundissimis notus est. IV, 1481. Deus non videri nisi animo potest, nec tamen ita ut animus videri potest. IV, 468. Deum nec cum videbis, poteris dicere, hoc est Deus. V, 569. Deus non potest videri in loco ad modum corporis. V, 1264. Deus invisibilis dicitur, ne corpus esse credatur. II, 618. Deus lux est, sed lux cordis. II, 561.

Deum nemo vidit unquam, quia eam quæ in Deo habitat, plenitudinem divinitatis, nemo mente aut oculis comprehendit, ex Ambr. II, 604. Dei Filium in veteri Testamento visum esse insinuat Ambrosius. II, 604. Quomodo Deus visibilem se præbuit Patribus. VII, 391. Per creaturam primis parentibus Deus in forma humana apparere solebat. III, 448. Dei apparitio Moysi. V, 59, 160. Deum quomodo videbat Moyses. VI, 662. Deum videre cupiebat Moyses in ea substantia, qua Deus est. III, 477. Deum videre qui desiderantes, eam substantiam qua ipse est quod est, non eam speciem qua ut vult apparet, contemni cupiunt. II, 603. Dei apparitio Moysi per Angelum facta est. V, 60. Quare in rubo qui a flamma inherente non comburebatur. V, 60. Deus apparere solet in igne. VI, 659. Deus potest hic simul apparere et latere; apparere specie, latere natura. V, 161. Deus dum specie corporali apparet, substantia ejus non apparet. III, 594, 632. Refelli non potest, vel Patrem, vel Filium, vel spiritum sanctum, si tamen est spiritus sancti visio, videri ea specie quam voluntas elegerit, non natura formaverit, quam spiritum quoque visum accepimus in columba. II, 604, 605. Ex Ambr. II, 618. Deus apparere per suam substantiam, sicut est, non nisi mundis cordibus dignatur. V, 59. Dei quædam est manifestatio interior, quam iusti non noverunt. III, 1831. Dei forma a solis piis; in Christo forma servi ab omnibus videbatur. V, 714.

Deus an videndus sit oculis corporeis. VII, 798, 799, 800. An videbatur per corpus spiritale. V, 1264. An solum per corpus glorificatum videri possit. II, 619. Deum esse visuros, receptis in resurrectione corporibus, non modo sanctos, sed et impios, quidam dixerunt. II, 519. Deum

visuros per corpus eos qui ad vitam eternam resurgant, putant alii. II, 810. Deum etiam in resurrectione non videbunt visione oculorum. II, 606. Deum invisibilem invisibiliter videri docuere SS. Patres Ambrosius, Hieronymus, Athanasius, Gregorius orientalis, etc. II, 624. Deum qui potest invisibiliter videre, ipse Deo potest incorporaliter adherere. II, 613. Dei visio corporea, si quando dabitur, non impediet visionem spiritalem. II, 529. Angeli quomodo vident faciem Patris, quomodo et nos videbimus Deum sicut est. II, 605. Deus nunc fortasse videtur a quibusdam Angelis eo modo, quo videtur sicut est. II, 608. Deus etiam in resurrectione non audietur audire auribus. II, 609, 618. Deus oculis corporeis videri non potest. II, 519, 618, 619, 622, 623, 625, 627; ne quidem a Christo. II, 707.

Deum videre summa felicitas. I, 1018, V, 711. Deus a nobis videbitur sicut est. V, 161. Dei visio, merces fidei. VI, 561. Cur differatur. VI, 562. Deus quod modis videri possit a beatis. VII, 801. Oculis cordis videbitur. VII, 799. Quid requiritur ut videatur Deus visione perfecta. VIII, 171. Ad eum videndum mens mutanda est. VI, 14. Purgandus animus. III, 25. Cordis oculus mudandus. V, 512, 670. Deus lux mentium purgatorum, non oculorum corporis. II, 518. Deum in ipsa quoque resurrectione videre non facile est, nisi his qui corde sunt mundo, ex Ambr. II, 604, 608. Ad videndum Deum per ejus auxilium cor mundum præparandum est. II, 623. Deum in futuro sæculo iusti non videbunt, sed soli mundo corde. II, 507, 508. Videbunt mundi corde. II, 518, 626, 624. Deum in tantum videbimus, in quantum similes ei erimus. II, 519. Deum nunc in tantum non videmus, in quantum dissimiles sumus. II, 519. Deum quomodo jam videatur. VI, 661. Deum nunc videri a nobis per speculum, quomodo dicat Apostolus. VIII, 1087. Deus videtur ab his qui sæculo moriuntur. III, 49. Deus videri solum in illa vita potest, ubi, et visatur, hinc vitæ mercedem est. II, 649. Deus diligentius se ostendit eisque sufficit, adeo ut ab eo non declinent. I, 853. Deus ubique secretus est, et ubique publicus; quem nulli licet, ut est, cognoscere; et quem nemo permittitur ignorare. IV, 952.

Dei aeternum videre, et non posse vivere, quomodo moraliter intelligendum. VIII, 864. Facies Dei visio, ejus est manifestatio. VIII, 797. Dei posteriora unde videri possunt. VIII, 805. Dei posteriora ab Israelitis visa. VIII, 805. Dei posteriora Christus Dei. VI, 665. Caro Christi. VIII, 865, 864. Dei invisibilia per ea quæ in corpore facta sunt, intellecta conspiciuntur. VIII, 392. Divina videntur intelligendo, non oculis carnis intendo. VIII, 712. De visione Dei. V, 158, 335. In questione de visione Dei exiitque ritæ et contentiones. V, 162. Deum scire quid sit. VIII, 351. Dei cognitione fit homo beatus. V, 665. In quantum Deum novimus, similes sumus, sed non ad aequalitatem similes. VIII, 369.

Dei attributa sunt inexplicabilia. I, 602. Dei attributa summam describuntur. I, 662.

Dei pulchritudo antiqua est et nova. I, 795. Eius imitatione polatra, ejus comparatione facta sunt cetera. I, 1918. Ab ea omnis pulchritudo. I, 801. Et omnis species. III, 151. Dei pulchritudo in intelligibili et incommutabili veritate. II, 444; in justitia. II, 462.

Dei æternitas. VII, 302. Deus manet apud se et in se ipso plena et perfecta æternitas. V, 1073. Deus non ab aliquo factus. X, 571. Deus est, et vere est, et eo ipso quod est vere, sine initio et terminis est. IV, 1743. Deus nec esse cepit nec cum vacationis suæ tacuit, nec cessando torpuit, nec operando laboravit. VIII, 604. Deus solus æternus est. V, 298. Omne tempus excedit. X, 401. Necesse tempora. I, 814. Deus præcedit omnia præterita. I, 815. In Dei natura non aliquid quasi nondum sit; aut fuit, quasi jam non sit; sed est tantum id quod est, et ipsa est æternitas. IV, 122. Ipsa Dei substantia est, quæ nihil habet mutabile, ubi nihil est præteritum, quasi jam non sit; ubi futurum, quasi nondum sit; et non est ibi, nisi est. IV, 1311. In Deo solum æternus invenitur. III, 1880. Dei æternitas est dies unus. I, 313. Superat omnia tempora. I, 815. Aeterna in est veritas, et æterna caritas; et vera in est caritas, vera æternitas; et caritas in est æternitas, et caritas veritas. VIII, 887. Deus sine temporali voluntate universa tempora facit. VIII, 355.

Deus immutabilis. I, 654, 1249, 1518; IV, 1112; VII, 220, 362; VIII, 518, 551, 558, 837, 841. In Dei natura immutabilitatem ponebant Vanichæi. VIII, 598. Deus solus est immutabilis. V, 986; VIII, 912. Deus immutabile bonum. III, 584. In substantia summi boni nulla mutabilitas temporis potest inveniri. VIII, 594. Deus est supra id omne quod est mutabile. I, 1263. Non est alias aliud, nec alias alter; sed ad ipsam et ad ipsum. I, 828. Apud eum rerum omnium incommutabilium stant causæ immutabiles, et immutabiles immutabiles manent origines, et incommutabiles.

temporaliumque semihorae vivunt rationes. I, 664. Deus scit et vult immutabiliter. I, 833. Incommutabiliter manens formatur et innovatur omnia. I, 4265. In duo nullus novus motus. I, 915. Semper idem et hominibus agit omnia. III, 389, 390, 391. Quomodo deus immotus moveat creaturas, exemplo animae deprehendi potest. III, 388. Deus non temporalibus motibus operatur. III, 260. Quomodo deus non temporaliter jubente fiat motus temporalis in rebus temporalibus, difficultatibus est capere. III, 232. Consilium Dei non mutabile est. III, 500. Deus incommutabili voluntate, veritate, aeternitate persistit. VIII, 512. Deus immutabilis non est, quia aliud in veteri Testamento, aliud in novo sibi jussit offerri. II, 523. Deus voluntatem non mutat sed res quas voluit. VIII, 660. Deus cum mutet opera sua per incommutabile consilium suum, propter ipsum non consilii, sed operis mutationem, poenitere dicitur. IV, 1418, 1725. Deus mutatur, si mutatis mutatur ejus sententia, non jussitia. VI, 141. Deus immutabilis, omnis boni auctor. VI, 360. Deus solus immortalis, quia solus immutabilis. VIII, 768.

Dei naturam corruptibilem dixere Manichaei. X, 1521, 1528. Est incorruptibilis. VIII, 518. Nulla est natura contraria. VI, 185. Nisi quae non est. VII, 550; VIII, 586. Deo nec noceri potest, nec alii naturae nisi ipso perditente. VIII, 555, 565. Deus nullam necessitatem pati potest. VI, 16. Neque ex aliqua parte violari. VIII, 114.

Dei immensitas. II, 837; VII, 220. Deus ubique est. I, 707, 795. Deus pater, filius et spiritus sanctus sunt simul ubique. II, 837. Difficile invenitur ubi Deus est, difficilius ubi non est. I, 1077. Ipso nihil secretius, nihil praesentius. I, 1077. Falsa de immensitate Dei imaginatio Augustini adhuc Manichaei. I, 735, 736. Sic est per cuncta diffusus, ut non sit qualitas mundi, sed substantia creatrix, sine labore regens, et sine onere continens mundum. II, 837.

Deus ubique totus. II, 443, 517, 522; III, 1646, 1654; V, 1264, 1268. Quomodo ubique totus in se ipso. II, 858. Divinitas est ubique tota, nusquam divisa. V, 560, 567. Deus ubique praesens. IV, 982, 1125. Ubique praesens et omnia videns. V, 441. Spirituali praesentia adest rebus cunctis. IV, 1047. Dei praesentia in rebus, causa est existentiae earum. I, 661. Dei praesentiae omnibus notae argumentum est illa etiam improbis usurata juratio, testis est Deus. V, 101. Deus ubique praesens quondam cuique nostrum simul esse censetur. VI, 14. Cum Deo est quicquid Deum intelligit. I, 995. Dei secretum in quod miratur servus Dei, quale. III, 1605, 1604. Possunt miseri esse ubi Deus est, sed beati soli sunt cum illo. III, 1927. Deus nec mole distenditur, nec partitione minuitur. VII, 289. Dei natura ubique integra, ubique praesens, non in parte minor, et in parte major; sine ulla mole, magna; per locorum spatia non distenditur. VIII, 181. Si anima per locos non extenditur, multo minus Deus. VIII, 188. Qui ubique totus, et nusquam locorum est. I, 721, 795. Ubique praesens est, non locorum spatiis, sed maiestatis potentia. III, 1217.

Deus non est in loco. V, 567, 568, 1265, 1268; VI, 15, 661. Si in aliquo loco esset, non esset Deus. IV, 983. Deus nec per locum nec per tempus movetur. III, 587, 595. Quomodo descendere dicitur. VII, 485. Et esse in aliquo loco corporali. III, 752. Esse in coelis, cum ubique sit totus. II, 439. Effectu miraculi praesentiam suam insinuat hominibus. IV, 484. Deus propinquior nobis quam multae creaturae. III, 333. Deus homini corde ipso interior est. IV, 835. In interiori nostro est querendus. I, 795. Deum non habitare in locis ab hominibus fabricatis in utroque Testamento praedicatur. VIII, 141. Dei habitaculum per manus hominum factum, ad aliquam significationem in utroque Testamento accipitur. VIII, 141. Deus habet suum templum, non indiget illo ut sit beatus VIII, 604. Dei templum et Angeli, et homines. VIII, 604. Dei sedes sancta, coeli et anima iusti. IV, 529, 530. Dei sedes, si vis, tu es. V, 567. Deus in sanctis et iustis. III, 1275. Deus ubique est per divinitatis praesentiam, sed non per habitaculis gratiam. II, 837. Deus quibusdam non est praesens. III, 1592. Non aequaliter habitat in hominibus per gratiam. II, 837. Possidet ab hominibus pro eorum capacitate. II, 838. Habitat in electis licet adhuc carnalibus. II, 842, 845. In parvulis habitare dicitur, quia in eis occulte agit ut sint templum ejus, idque in proficiendis, et proficiendo perseverantibus perficit. II, 841. Deus inhabitando continet, non continetur. V, 1502. Portat et continet eos in quibus habitat: si se subtraxerit, cadunt. IV, 1632, 1635.

Deus praesens omnibus conscientis adest, bonis ut pater, malis ut iudex. V, 101. Noli cogitare Deum in locis, ille tecum est talis, qualis fueris: opitulator, si bonus fueris; ultor, si malus. IV, 952. Dei praesentia Adae iusto gaudium, peccatori poena. V, 542. Deo, qui ubique est, et nullo confinetur loco, non per loca propinquamus: propinquare illi, est simile fieri; recedere, dissimile fieri. IV, 357,

1217. Deum amor exhibet praesentem. II, 670. Iniqui dei praesentium non effugium. I, 766. Deus se abscondere a conspectu ejus dicitur. III, 208. Deus antequam faceret coelum, terram, sanctos, in se apud se Deus habitabat. IV, 1632. Deus Verbum quomodo erat in mundo. III, 1395, 1398. Deus non implet mundum velut aqua, aer, aut lux. II, 517. Dei plenitudinem nemo comprehendit. II, 606.

Deus magnus est non in se, sed virtute. II, 519. Dei substantia non circumscripta quantitate. V, 157. Quomodo crescit Deus. III, 1504. Deus non participatione magnitudinis magnus. VIII, 918. Deus ita magnus est in operibus magnis, ut minor non sit in minimis. V, 1060; VIII, 591, 605. Deus magnitudo incommutabilis, quomodo ex nobis magnificetur. IV, 1357. Deum magnum Porphyrius confiteatur. VII, 630.

Deus sapiens, aeternus, etc., non participatione sapientiae et aeternitatis, sed sapientia et aeternitate cujus ipse est auctor. VI, 16. Dei sapientia simpliciter multiplex, et uniformiter multiformis. VII, 568. Dei sapientia et virtus in prima creatione, non ex usitatis et quotidianis operibus metienda. VII, 575. Deus sapientum mentibus praesens non contaminatur. VII, 270.

Deus habet omnium rerum scientiam. I, 590. Solus Deus se novit sicut omnino est. I, 833. Nihil ipsi occultum. I, 590. Dei scientia qualis. VIII, 1075. Dei scientia non variatur. I, 826; VII, 291. Non ei decessit aliquid, vel succedit. VIII, 951. Dei scientia, infinita comprehendit. VII, 567. Abyssus est et in corde bono et in corde malo; sed haec nuda sunt Deo. IV, 1749. Dei oculos vitare nemo potest. IV, 1200. Deus praesentia, praeterita, futura incommutabiliter videt. VII, 534. Deo futura praesentia sunt, ut praeterita. VII, 291. Apud Deum omne praesens est. VI, 15. Dei cognitio causa est omnium. I, 736. Deus creaturas omnes non quia sunt, ideo novit, sed ideo sunt, quia novit. VIII, 951, 1076. Deus non sic cognoscit ut homo vel angelus, sed incomprehensibili modo. IV, 576, 577. Dei notitia tanta est, ut omnia apud ipsum essent quodam ineluctabili modo, antequam creata essent. IV, 577. Scientia nostra scientie Dei comparata ignorantia est. I, 811.

Deum praescire esse futurorum negare, aperta insania est. VII, 149. Qualis in Deo scientia et praesentia. VI, 456. Praesentia Dei sicut et sententia, certa et fixa. VII, 472. In Dei dispositione jam tempora facta sunt, quaecumque futura sunt. VII, 291. Non est auctor omnium quae praescit Deus. I, 1276. Non ei sunt imputanda peccata. I, 1289. Dei praesentia conciliatur cum libertate. I, 1275.

Deus quomodo dicitur scire, nescire, tentare. VI, 48, 106. Deo scripturae solent tribuere quod in nobis facit, ubi de eo congruenter dici potest. IV, 75, 615, 616. De Deo sicut quaedam laudabilia hominum non recte dicuntur, sic quaedam culpabilia hominum recte intelliguntur in Deo. VI, 141. Deus scire dicitur, quod facit sciri. VII, 511. Videre quod facit videri. IV, 697, 699; VII, 485, 755. Cognoscere cum cognosci aut cognoscere facit. III, 554, 555; IV, 496, 615, 697. Deus videre dicitur quande miseretur. III, 1736. Deus cum vidit quia bonum est quod fecit, docuit bonum esse, non dicit. VII, 531. Deus tentat ut sciat, id est ut deo suo scire faciat. III, 757; IV, 490. Deus discere quomodo dicitur. V, 29. Deum esse miratum non repugnat. VIII, 406. Quare de Deo nescire, poenitere, et similia dicuntur in Scripturis. V, 1498. Deum poenitere quomodo dicitur. V, 152. Deus quomodo dicitur peccatores nescire. IV, 69. Mandare et loqui nobis. V, 98, 102. Dei cogitatio et recogitatio quid. VII, 472. Deus non tentandus. III, 574. Deus tentare quomodo dicitur. V, 29.

Deus est aeterna veritas, quae gradum est ebus. I, 742. Deus veritas super omnia praesidens. I, 897. Facies Dei nihil est aliud, quam ipse cui suspiramus, veritas. I, 988. Deus alio modo verax quam homo. III, 1683. Fallere neminem potest cum promittit. I, 826.

Dei voluntas non est creatura. I, 814. Dei voluntas et Dei potentia Deus ipse est. I, 756. Causa omnium quae fecit, voluntas ejus est. IV, 1745. Semel, simul, et semper vult omnia quae vult. I, 852. Non nova voluntate Deus creavit mundum. I, 832. Deus multa potest quae non vult. X, 230. Quomodo Deus multa velit quae non facit. VII, 733. Dei voluntatem nulla vis vincit, secundum rationem. VII, 589. Dei voluntas semper invicta et nunquam mala, sive misereatur, sive obduret. VI, 279. Nihil fit praeter Dei voluntatem, etiam dum fit contra ejus voluntatem. VI, 279. Deus per eandem creaturae voluntatem quae factum est quod creator voluit, implevit ipse quod voluit. VI, 279. Deo servit omnis creatura, velit nolit. VI, 264. Dei voluntas bona per bonas resque ac per malas hominum voluntates semper impletur. VI, 279. Dei voluntas de homine peccato impleta. VI, 282. Non sineret bonus aliquid fieri male, nisi omnipotens et de malo facere posset bene. VI,

279. Nihil homini secundum vitia corporalia potest accidere quod Deus nolit. III, 398. Deus iuste omnia vult. III, 398. Dei quæ fuerit voluntas erga salutem Adami, quem peccatum præscierat. VI, 281. Dei consilia non norunt nisi amici ejus et filii. VI, 71. Dei iudicia nemo comprehendit, iuste nemo reprehendit. VII, 71. Voluntas Dei dicitur, quam facit in cordibus obedientium mandatis ejus. VII, 733. Deus facit ut homines faciant, quæ ille præcipit. X, 978. Optimus minister Dei est, qui non magis instruitur hoc a Deo audire quod ipse voluerit, sed potius hoc velle, quod a Deo audierit. I, 793. Dei voluntas, Prophetis magis cognita quam philosophis. VII, 389.

Dei potentia et Dei voluntas Deus ipse est. I, 736. Facit causa existentie creaturarum. I, 736. Deus omnia quæcumque vult facit, quomodo. VII, 753. Facit quidquid vult; quidquid male fit, non vult. VI, 627. Deum demas aliquid posse, quod nos fateamur investigare non posse. II, 519. Deus nullum habet Dominum. I, 803. sine typo dominatur. I, 804. Animus ut ei similis, dum ei se subijcit. I, 1320.

Deus omnipotens. V, 1060, 1067. Solus omnipotens. VI, 640. Deum omnipotentem nemo negat etiam paganus. V, 1131. Deus non ob aliud vocatur omnipotens, nisi quia quidquid vult, potest. VII, 719. Deus omnipotens qui id solum non potest, quod non vult. V, 1067. Deus omnipotens quo volente fit quod alias fieri non potest. V, 1141. Dei omnipotentis voluntas an fatum potest nuncupari. X, 377. Nihil Deo impossibile. VII, 716. Deus dives est omnipotentia, non pecunia. VII, 204. si nescis qua ratione fiat, crede non injuste fieri quod sinit aut facit Deus. V, 319. Dei omnipotentia sibi admittit quod peccare aut mori non possit. V, 1061, 1068; VII, 349, 793; VI, 627; VIII, 482; X, 283. Quidquid Deus dicitur non posse, non deficienter potest, sed potenter. VIII, 693. Deus omnipotens, inquis multa contra ejus voluntatem facientibus, non superatur. V, 1067. Deus non victus a diabolo cum Adam deceptus est. VIII, 613.

Deus solus creator. VIII, 878. Solus verus creator. III, 603. Quidquid vera ratione melius occurreret, scias fecisse Deum. I, 1277. Dominum quidquid non laudat, non fecit Dominus. III, 2002. Naturaliter sentit natura humana se esse factam a Deo. X, 247. Rerum condendarum tam facultas, quam acilitas, est incomparabilis apud Deum. III, 302. Si bona facere non posset Deus, nulla esset potentia; si autem posset, nec faceret, magna esset evidentia. III, 307. An Deus causa rerum dici possit. III, 21. Deum primam esse causam quomodo Platonicus noverunt. VII, 231. Ex ipso sunt omnia, non de ipso. VIII, 360. Deus creator omnium quæ cernimus, et quæ meliora non cernimus; quovis modis quo ea fecerit, comprehendere non possit. VIII, 610, 611. Deus omnipotens factor ostenditur tribus potentis. VIII, 547, 549. Deum esse omnipotentem negant, qui putant mundum non ex nihilo fecisse, sed ex natura sibi coæterna. VI, 181. Deus omnipotens non esset, si indigeret materia ad faciendum quod velit. VIII, 117. Dei imperium, potentia et benignitas quomodo intelligitur in creatione rerum. III, 223. Dei opera carnalibus membris fuisse fabricata non cogitandum. VII, 373. Non nova voluntate creavit mundum. I, 832. Deus incommutabili consilio et voluntate operatur. VII, 366, 367. Deus fecit nova non novus, temporalia sempiternus, mutabilia nesciens mutari. V, 1204.

Deus creator est temporum. III, 310. Coæternum Deo esse quidquid generavit et ejusdem cum eo substantie, error Manichæorum. VIII, 332. Deus omnia creavit in tempore, immutabili tamen æternoque consilio. VII, 362. Deus cum operatur, non fit in ejus natura aliquid quod non ante fuerat. VII, 367. Quod Deus facit ex tempore, manente incommutabilitate consilii sui facit. VII, 320. Quidquid incipere et desinere dicitur Deus, non in natura ejus, sed in ejus creatura intelligendum. III, 227. Deo hoc est natura quod fecerit. III, 349. Deus omnia in mensura, numero et pondere disposuit. III, 299, 300. Quomodo. III, 299, 300. A Deo est omnis mensurarum modus, paritas numerorum, ordo ponderum. III, 337. Deus et mensura est, et numerus, et pondus. III, 299. Quomodo. III, 299. Deus miris modis habebat omnia antequam faceret. V, 958. Omnia noverat priusquam fierent. III, 332. Quare. III, 333. Ubi cernebat unde omnia diserneret. III, 300. Deus in vita sua vidit omnia, quando fecit. III, 332. Deum vidisse opera sua, est eum illa approbasse. III, 228. Deus novit omnia incommutabiliter. III, 334. Deus auctor omnium eorum operum propter quæ multos deos physiologi finxerunt. VII, 219. Descriptio compendiarie operum Dei. I, 863.

Deus creator fecit et celum et terram sine distentione actionis sue. I, 826. Deus et coelestis et terrestria, in hisque exigua condidit. VIII, 606. Deus creator est cujuslibet

naturæ quamvis minimæ. VII, 373, 374, 376. Deus in minimis operibus suis magnus est. III, 399. Deus ita est artifex magnus in magnis, ut minor non sit in parvis. VII, 335. Dei creatoris omnipotentia quantum in rebus minimis elucet. II, 519. Deus creator non parvus in parvis, sed magna de minimis insinuat. II, 519. In creando hominem, bonitatem suam ostendit. I, 1272. Deus et animæ et corporis conditor. X, 686. Conditor est corporis. III, 131. Deus hominem fecit, hominis vitia non fecit. III, 2002. Deus visibilem et invisibilem conditor, non quantum ad vitia; sed quantum ad naturas ipsas attinet. III, 227. Deus nascentium conditor, sed ita ut naturarum sit auctor, non vitiarum. X, 1300, 1301, 1303, 1312, 1313. Dei regno nullus subtrahitur. V, 1638. Deus non generator malorum. VIII, 632, 633. Quid agat Deus in omni genere et operatione naturæ. VII, 788. Dei potestas in omnes naturas et voluntates. VII, 453. Dei regno nullus subtrahitur. V, 1638. Deus quid sit rationalibus, irrationalibus animantibus, et corporibus. VIII, 372. Deum in mysteriis imbecillitate, in præceptis immoderatione, in judiciis immanitate peccare, calumniam Juliani adversus sanctum Augustinum. X, 1418. Deus creator efficaciam sapientiæ suæ rebus quæ quotidie suis temporibus oriuntur condendis adhibet. II, 948.

Deus etiam nunc creat quæ nascuntur. III, 323. Deus usque nunc operatur. III, 304, 334. Quomodo, cum omnia simul creaverit. III, 337. Semper operatur, et semper quiescit. I, 868; III, 1534; IV, 1181. Dei vacatio ab opere sine desidia, opusque sine labore. VII, 367. Deus in operando non laboravit. III, 302. An proprie requievit. III, 302.

Dei requies ab operibus suis quomodo accipienda. III, 304, 320, 356, 359; V, 80. quia Deus se ipso bono perfecte beatus est, a bonis quæ fecit in se ipso requievit. III, 298, 307. Requievisse dici potest Deus, quatenus creaturæ rationali requiem præbuit in semetipso. III, 302, 303, 308. Deus, quia requiescimus, se dicit requiescere. IV, 1723. Deus semper quietus, sua quies ipe est. I, 868. Requies Dei sine initio, sine termino. III, 310. Nec mane nec vespere habet. III, 308, 309, 310. Quare Deus septimo die requievit, eique benedixit. III, 303, 306. Ordinatis rerum causis, consilii sui secretissimi immutabilitate disposuit, quæ suis quæque temporibus agnita et præsentia facit, et futura jam fecit. IV, 1416. Deus nihil facit quod non ab æterno se facturum esse præcivit. IV, 1416. Facit quod se facturum promisit. X, 224, 1206, 1208. Quomodo fecit Deus quæ futura sunt. III, 1814. Deus quædam per se ipsum facit, quædam per servientem sibi creaturam fieri jubet aut sinit: quænam illa sunt. VI, 36, 37. Deus ita per ministros suos operatur, ut sicut etiam ipsi cooperatores Dei. VII, 483. Cur voluerit mundum creare; frustra queritur. III, 173.

Deus omnia facit bonitate, non necessitate. IV, 1745. Deus creaturam amat ut sit et ut maneat. III, 251. Dei amor in opera sua ex beneficentia venit. III, 250, 251. Deo inest ex beneficentia veniens, non ex indigentia, amor in opera sua. VI, 146, 167. Deus nihil sibi contulit de operibus bonorum. III, 433. Nullis eget bonis nec factis nec faciendis. III, 306, 308. Nec faciendis eguit, qui factis non eget. VIII, 606, 608. Ad augendam beatitudinem. VIII, 606, 608. Deus nulli quod ex ipso est debet, quod beatus est. III, 306, 308. Deus nulla creatura indiget ut aut melior sit, aut potentior, aut beator. IV, 896. Nec futurus erat minor nisi fecisset mundum, nec beator cum fecisset. III, 306. Deus iudex est voluntatum, creator naturarum. VIII, 544. Deus naturas creat bonitate, voluntates ordinat potestate. III, 389. Deus naturarum optimus conditor, peccantium vero justissimus ordinator est. III, 296. Deus solus reparator creaturarum. III, 408.

Deus omnipotens non sine ratione facit, unde animus humanus rationem non potest reddere. VII, 716. In rebus supra naturam mirabilibus, tota ratio facti est potentia facientis. II, 519. Habet Deus in se ipso absconditas quorundam factorum causas, quas rebus conditis non inseruit. III, 406. Valde occulta et abstrusa vis est, quia Deus agit, ut etiam illa quæ sensu carent, confestim ejus obtemperent voluntati. IV, 1410. Occultorum Dei operum utilitas. X, 832. Nonnulla in operibus Dei, quam Deus ipse, in quantum cognosci potest, difficiliter cognoscuntur. X, 527. Sicut humana consuetudo verbis, ita divina potentia etiam factis loquitur. II, 383. Deus rerum creaturarum effector, cognoscendarum lumen, agendarum bonum. VII, 253, 254. Deus principium naturæ, veritas doctrinæ, felicitas vitæ. VII, 233, 234. Deus naturarum auctor, intelligentie dator, amoris quo bene beateque vivitur inspirator. VII, 353. Nec agnoverunt Platonicus. VII, 250. Querenti quid faciebat Deus ante celum et terram, quid responsi reddatur. I, 813.

Deum curare humana negant Epicurei. VIII, 576. Dei providentiam res humanas non curare, impia iuquorum doctrina est. IV, 924. Gubernationem rerum humanarum ad

Deum non pertinere, unde quibusdam est suspicio. V, 318. Dei providentia omnium est moderatrix. I, 978, 979, 1223, 1349; III, 126, 145. Deus administrat universa. III, 283. Quomodo. III, 396; VII, 220. Quomodo Deus administrat humanum genus. III, 391. Et voluntates. III, 390. Sic curat unumquemque nostrum tamquam solum curet; et sic omnes, tamquam singulos. I, 692. Travi corde tres habent de Deo sententias, aut non est Deus, aut injustus est Deus, aut non gubernat res humanas. IV, 273. Deus infusus carni, curam gubernandæ universitatis non deseruit aut amisit. II, 517. Dei beneficia generalia et particularia erga homines. VII, 220. Deus si rebus efficacem potentiam suam subtrahat, nec agere, nec permanere possunt. VII, 782. Si a gubernatione rerum Deus cessaret, continuo dilaberentur. III, 504. Deus administrat imas et vilissimas mundi partes. III, 536. Deus bipertito opere providentiæ creaturam universam administrat. III, 500, 402, 404. quædam facit. Deus et ordinat, quædam ordinat tantum. III, 229. Dei providentia in rerum gubernatione et ordinatione malorum. V, 518, 692. Dei providentia ex impiorum felicitate quibusdam in dubium aut in reprehensionem venit. V, 126, 128, 135, 318. Deus rectus perverso non placens. V, 522. Deus non eget justitia recti hominis, quanto minus iniquitate perversi. III, 435. Cur divites ac pauperes facit Deus. V, 525. Musica ad indicandam divinæ gubernationis harmoniam hominibus concessa est. II, 728. Deus euncta gubernat, et cur non vindicet mala. VI, 661. Deus omnibus bene utitur. I, 809. Etiam errore hominum. I, 670. Nequitia peccatorum. I, 772. Et malitia diaboli. III, 219. Deus non solum bonis, sed malis bene uti novit. VII, 438. Quomodo vel quomodo sinat et bene esse malis et male esse bonis. V, 319. Deus cum diabolum fingeret bonum, præsciebat quomodo illo uteretur et malo. VII, 352. Deum in vetere Testamento improvidum, ignarum futuri, invidum et timentem, sanguinis hominum appetentem, zelantem, irascentem, hominum interfectorem, dicebat Faustus. VIII, 406.

Deus unus. V, 1075, 1076. Deus verus non est, nisi unus. VI, 387. Deus unus est Pater et Filius et Spiritus sanctus. V, 1353. Quid est Deus? Pater et Filius et Spiritus sanctus. IV, 216. De Deo Patre, de Filio, de Spiritu sancto quid credendum. V, 1072. Deum unum ac Dominum esse Patrem et Filium et Spiritum sanctum ex Scriptura ostenditur. II, 1043, 1046. In Deo una essentia, tres Græcis hypostases, Latine tres personæ. VIII, 917. Dum unum verum Deum significare volunt Græci, articulum apponunt. III, 375.

Deus summum bonum. VII, 235. Bonum nulli indigens bono. I, 845, 868. Deum bonum esse, est ipsum ejus esse. X, 369. Bonum esse per se, simpliciter et sine addito Dei proprium est. IV, 1496, 1740. Deus est bonum omnium bonorum, bonum a quo sunt omnia bona, bonum sine quo nihil est bonum; et quod sine cæteris bonum est. IV, 1742. Ex plenitudine bonitatis ejus subsistit creatura. I, 845. Bonorum summa Deus nobis est et summum bonorum. I, 1516. Apud Deum vivit semper bonum nostrum: et quia inde aversi sumus, perversi sumus. I, 706. Quale bonum sit Deus commendatur, quando nulli ab eo recedenti bene est. III, 452; VIII, 554. Deus solum bonum quo natura intellectualis fit beata. VII, 162, 349. Deum esse summum bonum quomodo cognoscatur. VIII, 949, 950. Dei bonitatis et magnitudinis testimonium dicunt omnes creature. IV, 1863. Deum non esse bonum sed justum docebat Cerdon. VIII, 29.

Deus solus summe bonus, et quod de illo est. VIII, 202. Deus bono suo bonus est, non aliunde participato bono. IV, 1710. Deus bonus est singulariter, et homo a Deo bonus est, de suo vero malus. II, 658. Deus solus a se bonus, a quo cætera bona. V, 119, 185, 559. Nemo habet aliquid boni, nisi ab illo acceperit, qui solus bonus est. IV, 1280, 1670. Deus sic proprietate naturæ bonus est, ut non possit vitari: secus creaturæ. X, 1357. Deus sine qualitate bonus, sine quantitate magnus, sine indigentia creator, sine situ prædens, sine habitu omnia continens, sine loco ubique totus, sine tempore sempiternus, sine ulla sui mutatione mutabilia faciens, nihilque patiens. VIII, 912. Deus in omnibus bonis invenitur sive emendans, sive consolans, sive exercens, sive coronans, sive purgans, sive illuminans. IV, 1655. Dei bonitas non est, cur accusetur in malorum procreatione. V, 851. Ipsa est illa mirabilis Dei bonitas, qua bene utitur etiam malis vel angelis vel hominibus. IV, 1598. Deus tam bonus est, ut malis quoque utatur bene. II, 559; III, 1619, 1620; X, 1495. De ipsis peccatis hominum bene operatur. II, 727; V, 95. De malis facit bona. VI, 389. Deus facit bene, etiam sinendo fieri quæcumque fiunt male. VI, 276. Deus bene utitur malis operibus hominum, sicut illi contra male utantur bonis operibus Dei. IV, 1396, 1397. Recte utitur animarum voluntatibus etiam malis, cum illæ perverse utantur naturis bonis. III, 451. Deus

bene utitur cordibus malis ad id quod vult ostendere vel facere bonis. III, 601. Agit Deus in cordibus, ut det exitum rebus quem constituit. III, 601. Ad utilitatem bonorum parcit illi quos malos futuros esse præscit. III, 696. Deus etiam ipsis hominum peccatis usus est ad significanda quæ voluit. III, 815. Deus non operator peccatorum, sed ordinator, distributione meritorum. III, 259. Deus iniquorum malitiam ad exercendos et contritione admonendos bonos accommodat. II, 860. Deus omnia largitur et præscit; sed peccata prædicat, supplicia minatur, beneficia pollicetur. II, 538. Deus nostram de malis tristitiam consolatur quod ad proventum sanctorum conducunt. II, 1083. Deus tantum malos permittit esse, quantum novit expedire atque sufficere admonendæ atque exercendæ sanctæ domui suæ. II, 1083. Deus scit ubi ponat peccatorem, haud secus ac pictor ubi ponat nigrum colorem. V, 1582. Vandalus totas fornax aurificis, illi justi tamquam aurum, impii tamquam jalea, tribulatio sicut ignis, Deus sicut aurifer. V, 1583.

Deus misericors. I, 1353. Ejus suavitas. I, 1515. Apud Deum non est iniquitas, sive eligat, sive reprobet, quomodo. VI, 120, 121, 123. Deus, cum cujus vult miseretur, et quem vult obdurat, non est injustus. II, 822, 823; VI, 72. Nec acceptor personarum. II, 875. Deus cujus vult miseretur, non justitia, sed misericordiae gratia, et quem vult obdurat, non iniquitate, sed veritate vindicte. II, 876. Quomodo Deus adhuc conqueratur, cum misereatur cujus vult. II, 880, 888. De peccatoribus juste et misericorditer conqueritur Deus. VI, 121. Deum, quidquid fecerit homo, in factis suis laudabilem invenit. VI, 532. Deus quantum circa nos exhibuerit misericordiam, in illis demonstrat circa quos non habuit. IV, 704, 707. Deus quare misericordia nostra dicitur. IV, 712, 713. Quomodo velit Deus omnes homines salvos fieri. VI, 280. Deus quos præscit justitiam relicturos, aut in peccatis perseveraturos, non cessat invitare ad penitentiam. V, 807. Deus nullius frustra miseretur. VI, 119. Dei misericordia præveniens et subsequens. V, 1650. Deus misericordia et veritate homines convertit. III, 604. Dei gratia non expectat voluntates hominum, ut præveniant eum. II, 987. Deus præparat voluntatem. III, 2061, 2062. Retr. Non tantum instructio oris, sed ipsa etiam avertio, ad Dei voluntatem et gratiam pertinet. III, 598. Deus non mendaciter jubet quod scit non facturum cui jubetur, ut justum judicium consequatur. III, 600. Deus non amat damnare, sed salvare; et Deus patiens est in malos, ut de malis faciat bonos. V, 129.

Dei patientia erga nos. V, 467. Dei patientia secundum corda hominum quibusdam utilis ad penitendum, quibusdam inutilis ad resistendum Deo, etc. III, 603. Dei patientia invitat malos; ejus flagellum ad patientiam erudit bonos. VII, 20.

Deus non est auctor mali. VI, 16. Non est auctor peccati. X, 235. Nullius vel levissimi. IV, 1598. Peccatis hominum non inquinatur. VIII, 560. Deus non auctor culpe in reprobis. II, 861. Deus neminem obdurat, nisi merito. II, 823. Neminem deserit nisi deseratur. I, 690, 700, 707. Non deserit eos qui ex ejus fide vivunt, eumque pie colunt. II, 525. si Deus deserit, quæ hominis virtus. II, 533. Necesse est ut quo auxiliante vincamus, eo iterum non adjuvante vincamur, ait Innoc. II, 782. Deus derelinquens non derelinquit, quando in bonis temporalibus non exaudit. II, 563. Deus fomentis lenibus mordacissima quandoque medicamenta adjungit. II, 523.

Dei misericordia et severitas. III, 1290. In peccatores misericorditer sevit. I, 676. Etiam in electos vindicat temporaliter. III, 775. Esse Deum cum hominibus dure cervicis, est adesse vindicando et puniendo. III, 647. Deus nunquam tacet præcepto, sed interim tacet supplicio. IV, 952. Dei misericordiam et patientiam quomodo sequitur est justitia. V, 482. Dei aversio et conversio. V, 780. De Dei misericordia multum sibi pollicetur injustus, ut et injustum faciat Deum. IV, 728. Dulcis pater donans munera, dulcius condonans peccata. I, 673. Ejus misericordia etiam sanctis necessaria. I, 778. Quis sic præsumat de conscientia sua, ut certus sit eam sibi in judicio Dei posse sufficere, nisi misericordes misericorditer judicet. II, 871, 873. Deus si solum iudex, et non misericors esset, nemo ante eum staret. IV, 1698, 1700. In Deo solo de bonis nostris glorandum. II, 851, 852. Cum Deus coronat merita nostra, nihil aliud coronat quam dona sua. II, 880. Concordia justitiæ et misericordiae Dei. III, 154. Deus justus et misericors. V, 151. Deo nec misericordia potest auferre justitiam, neque justitia misericordiam. IV, 503.

Deus justus. I, 1296; X, 688. Deus etsi injustus esse non possit, non tamen non liber est. X, 1116. De justitia Dei dubitare dementis est. I, 1296. Dei æquitas latere te potest, esse ibi iniquitas non potest. V, 170. Deus et cum damnat, et cum misereatur, justus est. IV, 1922. Deus semper justus aut remunerator aut damnator. VIII, 556. Re-

munerator aut damnator liberi arbitrii. VIII, 340. Deus quemadmodum et jammet impium, et iustificet impium, occultum est. VIII, 390. Deus quomodo nihil odit eorum quæ fecit, cum odio habeat reprobos. VI, 122. Deus iniquos odit et diligit. X, 1422. Deus non exigit quod non dedit, et omnibus dedit quod exigit. IV, 575. Deus quomodo nemini parcat, nec iusto nec peccatori. VIII, 407, 411, 412. Deus sive per poenas sive per premia iustitia moderante omnia disponit. VIII, 130. Deus est iustus etiam cum peccata dimittit. IV, 1263. Deus non reliquit impunita peccata eorum, etiam quibus ignoscit. IV, 592. Deus vere est iustus, quando et iustos sic protegit, ut per seipsum illuminet; et peccatores sic ordinat, ut non ipsius sed sua ipsorum malitia puniantur. IV, 108. Deus semper fuit iustus, etiam antequam malum esset quod puniret. I, 1004. Deus iustus est etiam dum punit. I, 1241. Et innocens. I, 680. Dei severitatis exemplum in excisione Israhelitarum, bonitatis vero in incisione gentium. VII, 31. Dei severitas in peccatis infirmandis, non maior in veteri testamentis, quam in novo. VIII, 616, 617, 618, 619, 620, 621. Sicut tempore caritatis bonitas, sic tempore timoris severitas Dei maxime commendatur. VIII, 167. Deus in lege terribit carnalibus, in Evangelio spiritualibus poenas. VIII, 620, 622. Misericorditer sævit, amaritudine aspergens illicitis iocunditates. I, 676. Infatigabili lege spargit poenas circulates super illicitas cupiditates. I, 674. Peccator a Deo lani et bono ingiens, in Deum iustum et severum incurrit. I, 706. Deus inter poenalia quæla, etiam bona malis multa præstat. VIII, 1026. Dei misericordiam et iustitiam testamentum utrumque prædicat. VIII, 158. Dei bonitas et severitas cum commendantur a scriptura. VIII, 617. Deus iustus, etiam quando in eo acti quod bono si faceret, esset impius. X, 1256. Iustus non est omne quod permittit Deus. VI, 581, 582. Deus iustus in iusta permittit, etiam in rebus ad religionis cultum pertinentibus, sed non iniquis. VI, 582. Deus omnia ordinat. I, 999, 1001. Etiam peccata. I, 608, 1180, 1283. Deus iustus et Deus zelans, non sibi opponitur tamquam contraria. VIII, 142.

Dei iustitia dicitur non quia iustus est, sed quia induit hominem. X, 209, 226, 257, 303. Deus solus iustus et iustificans. II, 309. Deus fons iustitiae, quia iusti sunt quicumque iusti sunt. IV, 744. Fons iustitiae quo nullus dignus prohibetur accedere. V, 4513. Fons iustitiae, qui iniusta nequit probare. V, 649. Deo qui potest placere facta mala, non eum putat Deum. IV, 614. Deus non premitur necessitate, ut peccare non possit. X, 1116, 1117. Deus vitiatum sanat a reatu statim, ab infirmitate paulatim. X, 673.

Dei ira quid. VII, 472. Deus passione nulla turbatur, licet irasci dicatur. VII, 261. Deus cum tranquillitate irascitur. IV, 690. In Deum non cadit perturbatio. IV, 92, 1415. Dei ira, non animi perturbatio sed iuxta fixaque iudicia. II, 860; VIII, 1050. Et vis qua iusti sibi vindicant. IV, 70. Vindicta primi peccati, et eorum quæ addita sunt, vocatur ira Dei, quia de iudicio Dei venit. IV, 690. Quod in eius sinistris fit, quod per leges eius fit, ira eius dicitur. IV, 92. Ira, qua punit Deus, non in ipso est, sed in animis ministrorum ipsius. IV, 105. Dei ira accipi potest ipsa mentis obscuratio, quæ consequitur eos, qui legem Dei transgrediuntur. IV, 70. Dei ira est motus qui fit in anima quæ legem Dei novit, cum eam legem videt a peccatore, rectori. IV, 70. Deus et iustus vindicat, et propitius. X, 166. Deus irascendo mitis. V, 166. Dei ira paternalis qua per tribulationes irascitur et docuit; sævit et salvat; terret et vocat. IV, 635. Deus temporalia aliquando tribuit, aliquando utiliter subtrahit. II, 573. Deus mala infert malis, non peccata, sed supplicia. II, 538. Ira Dei illa est maxima, qua peccator non patitur quod acriter dolet, sed facit quod turpi libet. VIII, 635. Dei ira maior in peccatore, cuius peccatis deest ultor et adest laudator. IV, 126. Deus multum irascitur, dum non exquirat, dum quasi obliviscitur et non attendit peccata, et per fraudes et seclera ad divitias honoresque pervenit. IV, 126. *vide ira.* Deus tunc punit infestius, cum impunita peccata dimittit; misericorditer adversatur, cum copiosas lumen inopes reddit. II, 531. Deus in hoc sæculo infidelibus et desperatis bona largitur. II, 957.

Dei odium quid sit. IV, 83. Deus amat in peccatore quod est nature, odit quod est culpe. IV, 501. Deus abominari aliquando dicitur, non ad perditionem, sed ad disciplinam. IV, 1415.

Dei irrisio et subsannatio ut accipienda. IV, 70.

Deum prolatere quo sensu dicitur. VII, 418, 472, 539. Deum elatum esse gradu mundi universitate perfecta, dixit Plato. VII, 354. Dei penitentia, ira, misericordia, zelus, oblitio, quid. VIII, 141, 147, 148, 410, 412, 627, 628, 629, 661.

Deitas unitas trinitatis. VIII, 829. Deitatis unitas, et personarum distributio. V, 309. Quomodo in ipsa simplici-

tate Dei sit Trinitas. VIII, 1065. Deus Trinitas, sed non triplex. VIII, 929. Deitatis unitas et personarum pluralitas insinuat in creatione hominis. III, 291. Natura Dei in Trinitate creditur a multis, intelligitur a paucis. III, 356. Nec plures dii, sed Deus unus substantia. IV, 844. Quidquid de Deo substantialiter dicitur, de singulis personis singulariter et simul de ipsa Trinitate dicitur. VIII, 916, 917. Quæ de Deo absolute conveniunt ut essentialia, de Trinitate singulariter dicuntur, non pluraliter. VIII, 918. Quod de Deo ex tempore dicitur, relative dicitur, non accidentaliter. VIII, 922. Et sine ulla ejus mutatione. VIII, 923. Quod genuit Deus, naturale est illi, non quod fecit. VIII, 190, 546, 547, 548, 551, 579, 584, 585. Deum mutabilem, prolemque genuisse mutabilem, impium est dicere. VIII, 585. Deus Trinitas, res quo fruendum. III, 21. Deus unus est in tribus personis. VI, 183. Ipsam communionem, sive deitatem Patris et Filii, ac in se invicem dilectionem, amoremque caritatem, quidam credunt esse spiritum sanctum. VI, 191. Deus crucifixus recte dicitur de Christo. II, 746.

Deus debitorem nostrum se hunc se facit, non accipiendo, sed promittendo. I, 714; IV, 1038. Deus fit debitor, quia factus est donator. IV, 1285. Deus idoneus promissor est; fidelis redditor. IV, 435, 434.

Dei juratio quid. VII, 511. Dei juratio promissionis est confirmatio. IV, 1122.

Deum ipsum habemus et Deum, et Dominum, et Patrem. VIII, 216. Deus eorum proprie dicitur Deus, qui eum diligunt. IV, 637, 1800. Deus omnium est, et ab omnibus suis non divinis, sed totus possidetur. V, 315. Deus non omnium eodem modo; noster magis, qui de illo vivimus. IV, 294. Ejus proprie Deus dicitur, quem familiariter habet, tamquam in mancipiis et peculio suo. IV, 573. Dei titulum in corde geramus. V, 163. Quomodo quæ Dei sunt, fiant nostra. V, 909. Deus protegit nos quia Deus est, ne moriamur; regit nos, quia rex est, ne cadamus. IV, 542. Deus susceptor, ne cadam; erumor, ne hæream; protector, ne feriar. IV, 1862. Deus refugium nostrum. V, 377. Devitanda sedulo quæ adversa sunt, etiam cum Deus apertissime adiutor est. III, 614.

Deus ex tempore appellatur Dominus. VIII, 922. A quo tempore cepit appellari Dominus. III, 392. Deum semper Dominum fuisse non audeat dicere Augustinus. VII, 565, 566. Indigent omnia Domino et misera et felicia. IV, 287. Deus summa utilitas et salus nostra est. III, 582.

Deus pater noster. V, 409. pater Christi et hominum, quomodo. III, 1365. Aliud est cum tibi commendatur Deus, quia Deus est; aliud, quia pater est. III, 1346. Quod Deus a nobis exigit, ut pater noster sit, misericordiae est. III, 1273. Ut Deus pater noster sit, nullo sumpto, sed sola bona voluntate comparari potest. III, 1276. Dei filii dicuntur aliqui secundum predestinationem, non secundum regenerationem. II, 846. Dei filii non desinunt esse filii sæculi, tempore presentis vite. X, 590. Deus non vocatus est a iudeis pater, sed Dominus. III, 1273. Deum sic laudavit Porphyrius, ut et Deum patrem, et regem vocaret. VII, 783.

Deus corde laudandus et amore. V, 1643. Deus laudandus in prosperis et in adversis. IV, 309, 1794.

Deum colere iustitiae proprium officium est. X, 283. Nobis unus diligendus et colendus præcipitur. III, 70; VII, 616. Deum unum solum colendum docuit Varro. VII, 138. Et ex eo probatur, quod inter deos munera ejus habentur. VII, 132. Deo vero fiebat a paganis maxima injuria, quod eum cum diis falsis colerent. VII, 154. Deum cum multis dum volunt habere idololatæ, facilius effecerunt, ut eum non haberent, quam ut diis multis falsis miscerent. II, 842. Deum perhorrescent nomina paganorum. VII, 754, 755. Rectorum principum labor in procuranda populi quiete inutilis ad vitam beatam, nisi curent ut hinc ipsi quies ad Dei cultum referatur. II, 671. Deus Hebræorum solus colendus est, quo solo fruens, beatus sit cultor ejus, et e contra. VIII, 371; VII, 111.

Deus gratis et casto amore colendus. IV, 626, 638, 660, 661, 928, 1028, 1402, 1404; V, 29. *vide Colere.* Deum quando glorificamus, nobis prodest, non illi. IV, 436. Magna est militis homini quod Deo servit. III, 584. Deus non solum propter æterna, sed etiam propter temporalia beneficia colendus. VII, 202. Deum nunquamque sit soli oporere, quomodo se ipse colendum præceperit, dixit Socrates. III, 1073. Deum verum colere cultu turpi et seclerato, nefarium est. VII, 217.

Deo vero tantum sacrificandum est. VII, 654. Deo illi sacrificiis servandum, ejus nos ipsi sacrificium esse debemus. VII, 253. Deum colere iusti ritu significanti obfiterentur. VIII, 230. Deo sacrificia nihil esse Christianis in templo colere. VI, 168. Deo soli cultus latræ debetur. II, 749. Deo debetur latræ ut Deo, sacrificia tamquam Domino. III, 651. Deo perfecta servitute serviri non

potest. III, 790. Quilais moribus colendus est Deus. VII, 683. Deus colitur caritate. II, 737. Fide, spe et caritate. II, 282. In Deum recta fide credere, illum colere et nosse, quid prosit. VI, 223. Deus in nobis deamulat presentia maiestatis, si latitudinem invenerit caritatis. V, 859. Dei cultus in hoc maxime constitutus est, ut anima non sit ei ingrata. X, 210. Sola pietate obedientie colitur Deus. X, 172, 210. Nomen Dei quomodo sanctificatur. III, 1273. Fieri potest ut etiam extra Ecclesiam idem ipse unus Deus edatur. IX, 465.

Deus precipue et solus diligendus, quia nihil eo melius. II, 672. Deus cum sit sapientia incommutabilis, rebus omnibus anteponeadus. III, 22. Omni homine, immo et se ipso cuique amplius diligendus Deus. III, 29. Deo non proponendum quod ipse dedit. V, 29. Deus quomodo sapiendus. III, 1362. Quomodo tanquam pecunia amandus. VI, 673. Deus non ad premium diligendus est. III, 1403. Deo tanto magis inheretur, quanto minus diligitur proprium. VIII, 1006. Deus non tantum amatur antequam videatur, quantum amabitur cum videbitur. X, 665. Deus omnia cooperatur in bonum iis qui diligunt eum. X, 931. Quibusnam Deum diligentiis omnia cooperantur in bonum. X, 929. Deum amare: quidquid amas ab illo est. V, 1204. Deus quomodo caritas dicitur. VIII, 1080. Deus ipse puri cordis vitales deliciae. I, 837. Deus fit homini totum horum quae diligit homo. III, 1495. Optandum et agendum ut omnes Deum diligant. III, 59. Preceptum de Deo et proximo, immo et de seipso diligendo datum est. III, 29. Quare preceptum quo diligamus Deum, a dilectione proximi distinctum est. III, 53. Nihil Deus iubet quod sibi prosit, sed illi cui iubet. II, 527. Deus nunquam male amari potest. VII, 467.

Deus et amatur utiliter, et timetur. VIII, 617. Deus quomodo amabilis est et terribilis. IV, 1874. Deus solus timeri sine amore non potest. VI, 23. La timeatur, quid ageadum. VI, 23.

Deus in hac vita semper querendus. III, 1804. Deum querendum Deoque serviendum, et species rerum omnium, et interier nescio quae conscientia heritatur. VIII, 89. Deus querendus est inveniens; querendus est et inventus. III, 1804. Jam fide inventus quia ratione semper querendus. IV, 1591. Deus ubi et quomodo querendus. VIII, 967. Caste querendus. V, 759. Deus per scripturam et per creaturam queritur. VIII, 845. Post mortem non efficiuntur capaciores Dei invenendi. III, 1804. Inquisitio de Deo purgat, imitatio deificat affectionem. VII, 635. Actio recti timoris ea est quae gloriam Dei spectat. II, 189. Qualis sit haec actio. II, 189. Deus non tam attendit nostram voluntatem quam utilitatem. IV, 277.

Deus testis et iudex. III, 1669. Deus testes habere voluit homines, ut et homines habeant testem Deum. III, 1979. Deus non de verbis sed de cordibus iudicat. III, 726. Quid sit nos ad Deum venire, et Deum ad nos. VIII, 794. Ad Deum qui ubique praesens est non locis moveremur, sed bonis moribus. III, 25, 25. Non motu corporis, sed voluntate cordis. III, 1608. Non pedibus, sed moribus. II, 672. Deus inaccessibilis est viribus nostris, sed acceditur ad eum muneribus suis. IV, 1315. Apud Deum plus habet loci, qui plus attulerit non argenti, sed fidei. V, 316. Quid sit hominem esse cum Deo, et Deum cum homine. VIII, 1048. Deo efficiamur tanto similiores, quanto magis in eius cognitione et caritate proficimus. II, 519. Ad Deum quia ratione accedant beati, cum sit inaccessibilis. VIII, 539. A Deo discenditur non locorum intervallis, sed voluntatis aversione. III, 583. Non pedibus, sed corde. IX, 62. Deus, si non ab illo homo faciat easum, nunquam ab homine ipse facit occasum. III, 1654. Deum nemo tibi tollet, tu tibi illum tollis si illum fugis. IV, 1249. Qui non vult habere Dominum Deum suum, quo fugiet Deum omnium. IV, 1809. Deo propinquat homo pie vivendo, peccando recedit ab eo. II, 838. Propinquat similitudine, recedit dissimilitudine. VII, 271; VIII, 946. Tanto anima Deo dissimilior, quanto rerum temporalium cupidior. VII, 271. Dei similitudo in nobis. V, 361. Dei similitudo etiam in peccatis appetitur. VIII, 991. Deflexus ab imagine Dei. VIII, 1043. Quomodo fit. VIII, 1003. Deum inter et homines peccata sola separant. X, 123.

Dei inimici dicuntur, qui non natura, sed vitiis eius imperio adversantur. VII, 356. In Deum esse inimicum quid sit. VI, 65. Deum in amicasse quinam intelliguntur. IV, 88; 89. Multi dum putant se non videri a Deo, propterea mala faciunt. V, 444. Deo oblivisci et meminisse quomodo quis possit. VIII, 1049. Necesse est ut aliter quam oportet, humana testinet, qui divina contemnit. II, 1072. Ad Deum sine gratia, anima non redit. VIII, 1007. Deum propitium et salutem sola humilitas et pietas capit. III, 646. Dei servis si detrahunt homines non mirum, cum ipsum Deum quotidie blasphemare non cessent. II, 266. Dei in peccato-

rum beneficia. IV, 371.

Deus alius est, et ab humilibus contingitur. IV, 947, 1203. Deus sic est altissimus, ut non sit ab illo longe maiora nostra et gentium nosstra. IV, 663. Deum quisquis intelligit, Deo iunctus est. VI, 58. De Deo qui digne cogitare coeperit, inveniet silentium ineffabili cordis voce laudandum. V, 1498. Dei cognitio sapientibus viris cum se a corpore removerent, interimitur interitum. VII, 279. Deum non tangit homo, nisi animam transierit. III, 1562. Tanto fit animus plenus Deo, quanto in superna atque aeterna liberius extenditur. III, 619. Minus intentus humanis actionibus animas, Deo quodammodo vacuatur. III, 619.

Deus finis desiderii nostri est ipse promissor; se ipsum dabit immortalibus immortalitatem, quia se ipsum dedit mortalibus mortalitatem. IV, 477. Deus omnis appetitionis est finis. VII, 280. Ipse est premium nostrum. IV, 875. Hereditas et possessio nostra. IV, 294. Deus quomodo hereditas hominum. III, 1594. Deus terra quam tales hereditaverunt. III, 1252. Deus et possidet et possidetur, et totum propter nos, ut beati simus. IV, 295. Prae omnibus quae dat Deus et bonis et malis, servat seipsum bonis. IV, 918, 1028. Quid dabit amanti se, nisi se? IV, 1840. Deus petitur a se ipso; qui promittit seipsum. III, 1633. Deus omnino me non satiare, nisi promitteret mihi seipsum Deum. V, 865. Deus nobis sufficit, sine Deo nihil sufficit. V, 492, 865, 958. Quidquid nobis adest praeter Deum, non est dulce. IV, 1090. Deus beatis erit, quidquid hic pro magno desideramus. V, 1189, 1190. *Deus meus* non facile audeat dicere, nisi qui in eum credit, et qui eum diligit. V, 513.

Deo adhaerere, nihil est melius. IV, 928. qui adhæret superiori, calcet inferiora, si autem recedat a superiore, ista illi in supplicium convertuntur. IV, 1887. Deo non utendum, sed fruendum. VI, 20. Deo frui, beate vivere est. III, 50. Animæ nulla quies nisi in Deo. I, 661, 699; II, 215. Deus quomodo erit omnia in omnibus. VIII, 708. In Deo esse nostrum non habebit mortem, nosse nostrum non habebit errorem, amare nostrum non habebit offensionem. VII, 542. Deum nihil invidias, totum singuli possidebitis. IV, 929.

Deus animæ lumen. III, 479; V, 56. Lux nostra matutina. III, 1532. Lux superior qua mens illuminatur. III, 1517. Deus hoc animæ est, quod lux et aer corpori. IV, 893. Deus cordi lux et odor et cibus. V, 185. Deus est homini panis, aqua, lumen. III, 1495. Lumen mentium ad discenda omnia. VII, 232.

Deus est fons vite. III, 151. Vita vitæ et vita vitæ. I, 687. In Deo habitare, vivere est. I, 870. Deus habitando continet, non continetur. V, 1492.

Deus verus est cui Christiani servant. VII, 650. Deum Israel esse Deum verum convincitur. III, 1054, 1060. Deus Israel nec Iovis, nec Saturnus est. III, 1061. Deum Israel qui rejiciunt, non omnes deos colunt; nec eum colunt, qui alios colunt. III, 1089. Contra Deum Hebræorum nihil a paganorum vatibus prædictum. III, 1053. Deus quare voluit appellari Deus Abraham, Isaac et Jacob. III, 1479, 1486; VIII, 454. Deus Legis et Prophetarum crudelitatis non arguendus. VIII, 618. Deus nec impurus, quod pudenda impis; rænnuntiarit tormenta. VIII, 633.

Deus deorum quomodo. VII, 517. Dei veri participatione, non sua veritate dii sunt, dii creati. VII, 422.

Deus Manichæorum quis? III, 165. De Deo quam indigna sentiant Manichæi. VIII, 381. Manichæorum errores circa naturam Dei. VIII, 92. Unum bonum et alterum malum admittebant. I, 1317. Deos duos a Manichæis admitti ostenditur. VIII, 589, 590. Deos duos fingere, unum bonum propter beneficia donorum, alterum malum propter iudicia poenarum, non est necesse. VIII, 589, 594. Dei primum cum gente tenebrarum, figmentum Manichæorum. VIII, 398, 400, 553, 554, 556, 585, 595; X, 1071. Deum sibi suisque regnis a gente tenebrarum timuisse, error Manichæorum. VIII, 553, 566, 595. Commentum Manichæorum de permutatione partis naturæ Dei cum contraria et rebeli natura. VIII, 214, 414. Dei partem naturæ demonum mixtam fuisse, ligandam, polluendam, etc. error Manichæorum. VIII, 556, 557, 559, 544, 545, 565, 595. Dei naturam primo necessitate, et post inexpiabiliter voluntate corruptam Manichæi dicunt. III, 436. Manichæi ipsam Dei substantiam a substantia mali, ex parte corruptam esse, et ad peccandi necessitatem perductam esse contendunt. II, 724. Dei substantia secundum Manichæos corruptibilis. VII, 115, 248; X, 1523, 1528. Deus incorruptibilis; non poterat ei nocere gens tenebrarum. VIII, 554, 555, 556, 559, 547, 548, 596. Dei pars naturæ demonum mixta et polluta, quomodo purgetur secundum Manichæos. VIII, 549, 544, 551, 567, 569, 570, 571, 585. Dei partem in omnibus conceptibus ligari, opprimi, coquinaari, et nec totam postea liberari posse prædicabant Manichæi. VIII,

(Huit.)

218, 222, 220. Dei sui membra in cibis effigata putabant Manichæi; rursus et manducando reformari et liberari. VIII, 250, 251, 252, 284, 294, 320, 337. Maxime in electis. VIII, 35. Dei sui substantiam non solum conquinatam, sed omni ex parte recipiari manducari non posse contendebant Manichæi. VIII, 253. Deus Manichæorum partem suam misere infeliter, iugul turiter, damnat crudeliter. VIII, 340, 341, 346, 396, 397. Dei iunctus (secundum Manichæos) domus membra sapienter. VIII, 214. Deum Legis et Prophetarum non esse verum Deum docent Manichæi. VIII, 57. Absurda sunt que de Deo suo intantur Manichæi, quam que velut indigna Deo in veteri Testamento reprehendunt. VIII, 413, 414. Deus Manichæorum peior hominibus. VIII, 416. Circa Dei naturam in quo conveniant Catholici et Manichæi, in quo dissentiant. X, 1468. Deum Israël non solum demonem, verum etiam ceteris demonibus peiorem ausus est quidam blasphemare. VIII, 640. Deum quidam esse animam nudi dixerunt. VII, 125, sola animalia rationalia partes Dei esse quidam dixerunt. VII, 125. Refelluntur. VII, 125. Deos deos quatenus admittit Apelles. VIII, 20. Cordia. VIII, 22. Centes non usque adeo ad falsos deos sunt delapsæ, ut opinionem amitterent inius veri Dei. VIII, 385. Dei Monarchiæ opinionem non ex gentibus habent Christiani. VIII, 385. De Deo quam recte senserint quidam pagani. IX, 234. De Deo non potuerunt tacere paganorum scriptores. VIII, 200. Dii paganorum contra Deum Israël nihil unquam prædicere ausi sunt, aut dicere. VI, 389. Docissimi eorum auctores magis quæsierunt, quis Deus esset, quam Deum negare potuerunt. VI, 589. Hunc solum verum Deum, solumque esse colendum vincitur. VII, 383, 634. Ipsius cultui demonum cultum cessurum Prophetæ prædixerant. VI, 634. quod prædictum est, quotidie impletur. VI, 391, 522. Deus diis gentium demonis terribilis, diis a se factis filius amabilis. IV, 586.

Deo laudes, salutandi formula Circumcellionum. IV, 1752; IX, 506, 518. Deo gratias, modus salutandi usitatus Monachis. IV, 1752. Ab hæreticis inmerito reprehensus. IV, 1752. Deo gratias, nihil melius et animo gerimus, et ore promimus, et calamo exprimimus. II, 138.

Deos multos rebus humanis conciliandos esse pagani crediderunt. VII, 643. Ipsa exæstus est in multa deorum numina fido vesana. VII, 211. Philosophi diversa de deorum natura sentiebant. III, 123. Opiniones Varro de diis antiquæ. VII, 208. Deorum multitudinem qua ratione Varro invenit. VII, 189. Popularem de diis persuasionem reprobat Varro. VII, 157. Ingenia acutissima angustias patitur in fabulis deorum interpretandis. VII, 209. Vana que de diis prædicantur, senserunt intelligentiores gravioresque homines. VII, 156. Hominis est, quod ad deorum naturam spectat, opinari; Dei, scire. VII, 208. Deum summum unum esse, sed ejus virtutes per immultum opus diffusas multis vocabulis invocari scribit Maximus. II, 81. Et sugillat ab Augustino. II, 83.

Di alii naturales, alii ab hominibus instituti. VII, 187. Deos gentium quædam Dei unius magni membra dicere, sacrilegia faciliæ. II, 83. Dii autem quasi virtutes, vel membra vel partes Jovis. VII, 125. Deos omnes ad mundum referre, frustra conantur. VII, 218. quicquid ad mundum partesque ejus physiologi retulerunt, ad Deum verum referri debet. VII, 219. Dii non tot fingendi, quot sunt in mundo opera veri Dei. VII, 219. qui opera hominum Deos putant, alias demersi sunt, quam qui opera Dei. III, 79. Deum unum aliquando res plures faciunt pagani, aliquando rem unam plures deos. VII, 207.

Dii omnes ex una substantia secundum paganos, quantum diversa officia, opera, et potestates habent. VIII, 576. Deos ex igne esse Heraclitus, ex numeris Pythagoras, ex atomis Epicurus credidit. VII, 181. Ex ære Anaximenes. VII, 226. Ab uno Deo factos sensit Plato. VII, 173. Di animalia secundum Platonem. VII, 211. Et natura sua non immortales, sed voluntate Dei immortales. VII, 794. Di a summo Deo facti immortalia corpora habent. VII, 388, 590. Secundum Platonem in celestibus corporibus sunt inclusi. VII, 794. Magnam beneficium est secundum Platonem diis a summo Deo factis, immortalia corpora habere. VII, 596. Accidit. VII, 588. Di secundum Platonem possunt Deos æternam in corporibus celestibus permanentem. VII, 794. Deos alios a summo Deo factos, alios ab hominibus, Trisorgistus dicit. VII, 247. Tror in conficiendis diis. VII, 230. Deos fieri ab hominibus dicitur, cum spiritus invisibiles simulacris per ætem quandam copulantur. VII, 247, 250, 331. Incredulus, causa lapsus erroris. VII, 229. Dii pro anima est demon, pro corpore simulacrum. VII, 254.

Di, spiritus immundi. VII, 221. Fallacissimi demones. VII, 111. dii sibi augebant deos, a demonibus possidebantur. VII, 234. Di rarius nomen demonum nuncupati

sunt. VII, 235. Deos a demonibus diligenter discernit Apuleius. VII, 238. Deos libentius demonibus mseri, quam hominibus, absurdum est asserere. VII, 313. Deum nullum miseri homini, aut ex hac attritione contaminari, falsum Platonem effatur. VII, 249. Deos demonibus indigere nullis et inter rebus absurdum est. VII, 243. Di Gentium ex quo manducari ceperunt in scriptura. III, 572.

Dii paganos homines fuerunt. V, 1349. Deos aliquando homines fuisse libenter conscripsit. VII, 181. Naro et tullus putantur II, 84. Cicero confitetur. III, 1036. Leon amicos Egyptus declarat, et Alexandro patefecit. III, 1036, 1037; VII, 220. Et hoc creditur. VII, 208, 217, 253, 284. vixit aliquot, vana superstitione Græcorum, in deorum numerum relati. VII, 583. Temporis Cesarum in no referretur in deos errando, sed adulando. VII, 381. Facilis homo desinat esse homo, quam ut dii esse possit, quos fecit homo. VII, 250. Dii ab hominibus offendant, loco, æternitate, beatitudine. VII, 266. Dii se gentes ut homines mentiantur, utile esse Varro dixit. VII, 81.

Deorum distinctio secundum Labeonem. VII, 105. Dii quidam cæciles, quidam iuncti matrimonio, etc. VII, 191. Plato deos masculos cæli, feminas terre tribuit, postea confundit. VII, 218. Di certi atque incerti. VII, 87. Deorum tria genera. VII, 153. ordines tres. VII, 58, *not. (c)*. Dii selecti. VII, 150, 185, 194. De deorum selectione nulla ratio est. VII, 136. Di selecti unde sic appellati. VII, 196. Di selecti modestate criminum, non dignitate virtutum. VII, 241. Di selecti magis ad injurias quam ad honores. VII, 187. Di selecti magis innotuerunt propter sua opprobria, quam ceteri. VII, 217. Deorum selectorum vix ullus qui non infametur; deorum vero inferiorum vix ullus qui infametur. VII, 198. Deos selectos hunc esse mundum voluit. VII, 207.

Deos et non esse et malos, quidam opinati sunt. VII, 235. Deos omnes bonos laudesque credi voluit Apuleius. VII, 265. Deos tantum esse bonos, quidam opinati sunt. VII, 247, 255. Et Plato est opinatus. VII, 126, 237. Deos bonos, sanctos Angelos forte vocarunt Platonici. VII, 275, 276. Deos bonos, nos sanctos Angelos vocamus. VII, 252. Quare Deos tantum malos, seu demones, ludorum scenarum voluptate privavit Plato. VII, 250.

Deos superiores partu latitantes subiecit Porphyrius. VII, 504, 505. Et subjectos per Theurgiam, adserit. VII, 288. A parturitionum labe eos discrete Apuleius. VII, 504. Dis reverent et stoici. VII, 262, 265. Quare. VII, 242. Deos carnalibus ligari posse dicebat Porphyrius. VII, 504, 305. Contritorum studiorum certamina, partes esse demonum, non deorum, voluit stoici. VII, 262. Deorum discordia. VII, 198. Diis litigia vel judicia aliena esse voluit Varro. VII, 367.

Deorum cultus, institutum demonum. VII, 179, 187. Negotium suum agunt demones, ut pro diis habeantur et colantur. VII, 72. Tempora posteriora etsi mortuos homines, deos non instituerunt; institutos tamen, ut deos colere non desisterent. VII, 581. Multa prætermiserunt pagani, quibus divinos honores tribuere potuissent. VII, 127. Deos plures colentes consueverunt Platonici. VII, 277. Contra id quod sapiebat, deorum cultum admisit Porphyrius. VII, 505, 504. Dii bonis et malis sacrificandum dixit Porphyrius; Plato solum bonis. VII, 257. Deos, ex eo quod facti sint, non esse colendos ostendit. VII, 231. Deorum multitudinem colebant Manichæi. VIII, 142, 307, 508, 521. Dii boni quos vocant Platonici, nolunt se coli pro Deo. VII, 281, 284. Deos colere nefarium, quare. VII, 217. Deorum multorum cultus, fornicatio. VII, 505. Et ita sæpe ac prope scriptura vocat. III, 70. Dii falsi alios coli secum non prohibent. III, 1058. Christianus non debet uti re aliqua in honorem deorum alienarum, licet animo contemnat, ne eos qui annuum non vident, ad ea honoranda ædificet. II, 183.

Deorum falsorum cultus ipse varie se habuit. II, 373, 375. Deorum colendorum scientiam contulisse Romanis Varro vane gloriatur. VII, 122. Deos malos cruentis victimis et tristibus supplicationibus, bonos ludis ac jucundis obsequiis placari Labeo existimat. VII, 56, 257. Deorum placatio per ludorum obscenitatem, magis noxia nominibus, quam flet eorum indignatio. VII, 70. Deos malos tantum, seu demones ludorum scenarum voluptate privavit Plato. VII, 258. Di quam malo animo ludos scenicos sibi exhiberi iusserunt. VII, 73. Di indigne ab honestis coluntur, qui per turpes placantur. VII, 78. Di inde convincuntur obscenitatem, quod ludis obscenitatem sibi exhiberi iusserunt. VII, 55. Et hoc indigni honore divino videri debebant Romanis. VII, 57, 58. Fallaciosa errorum in deorum obsequium per ludos turpiter agerantur. VII, 382. Deorum probra, quæ etiam in theatris spectanda proponuntur. II, 333. Di falsi

malis moribus cultorum suorum delectantur. V, 1023. Dii iude convincuntur falsi, quod criminibus suis, seu veris, seu falsis delectantur. VII, 78, 111. Dii minime curant ne mala morum cultoribus suis acciderent. VII, 60, 74, 79. Nulla umquam cultoribus suis praecepta probitatis dederunt. VII, 49, 51. Nulla umquam praecepta contra luxum et avaritiam dedere Romanis. VII, 64, 69. Leges ad instituendos bonos aut corrigendos malos mores non expectant a diis, qui flagitia seminanda et augenda curant. VII, 59, 74. Deos adfuisse cupiditatibus implendis, et non praefuisse reitrandis, ostenditur. VII, 70.

Dii scelerum spectatores et fautores. VII, 92. Auctores se vitae scelestae immundaeque testantur. VII, 74. Dii auctores doctoresque peccatorum, non ultores. VII, 81. Dii non probandi in eo quod crimina in quibusdam puniunt, in aliis non ulciscerentur. VII, 82. Dii velut divinam praebent auctoritatem ad perpetranda crimina, dum ludos scenicos exigunt. VII, 111. Deorum falsorum imitatione nequissimos homines fieri peiores, vel ex ipsis gentilibus philosophis evincitur. II, 313. Nihil enim homines tam insociabiles reddere. II, 314. Deorum exempla magis movent, quam philosophorum praecepta. VII, 52, 53.

Deorum destructioni causam miseriarum suarum frustra imputant Romani. VII, 101. Romanum imperium constituisse, auxisse, conservasse, dii non possunt dici, quare. VII, 119, 153. Nec Romano imperio pacem praestitisse. VII, 84, 85. Ex prohibitione cultus deorum, clades humano generi infligi opinabantur pagani. VII, 29. Dii frustra coluntur propter commoda huius temporalis vitae. VII, 173, 174, 516. Hoc latere pagani coguntur. VII, 29. Et exemplis ostenditur. VII, 29. Varietates rerum temporalium non ex favore aut indignatione deorum pendent. VII, 70. Deos aut superfluo coli, aut injustos esse infertur. VII, 70. Mala carnalia a suis cultoribus non averterunt. VII, 79. Cultoribus suis decipiendo et fallendo nocuerunt, nedum eos adjuverunt. VII, 113. Deorum officia scurrilitati mittere, quam divinae consonant dignitati. VII, 187. Dii frustra coluntur propter vitam aeternam. VII, 173, 183, 187, 193, 256. Deorum nullum auxilium in regna in quibus coluntur. VII, 117. Aut in urbes sibi commissas. VII, 85. Absurdum est petere ab uno deo, quod sub alterius tutela est. VII, 173, 176. Deorum deamque turba innumera non requiritur, cum virtus adest et felicitas. VII, 128, 129, 450. Dii paganorum, dii mortui. IX, 63. Rari hordeaceo comparati. III, 802. Deorum templa, asyla male tuta confugientibus ad illa. VII, 15, 17, 18.

Deos sine simulacro plus annos centum et septuaginta coherunt Romani. VII, 158. *Not. (b).* Deorum simulacra quo tempore constituta. VII, 381. Ad quid excogitata. VII, 198. Deos castius sine simulacris Romanos coluisse docuit Varro. VII, 198. Deorum templa eversa et simulacra fracta Carthagine. VII, 620. Alexandria deos suos perdidit. V, 624. Dii aurei et dii lignei ad pretium dispares, ad habere oculos et non videre, pares. V, 624. Deorum falsorum templa, idola, luci possunt in usus communes, vel in honorem veri Dei converti. II, 183. Frustra in templis salubres interpretationes recitari eorum quae antiquitus de deorum vita et moribus scripta sunt. II, 513.

Deorum varia nomina. II, 84. De Saturno et Jove quid nugati sint pagani. III, 1036. Dii parasiti Jovis. VII, 184. Dii Manes. VII, 255. Per solam Christianam religionem deorum fallacia manifestari potuit. VII, 221. Dii paganorum non comparandi Martyribus. V, 1250.

Deorum nomen commune Angelis et hominibus. VII, 273. Angeli sintne vocandi dii. IV, 1737. Dii homines appellati. IV, 1248, 1776. Dii homines, non meritis eorum, sed Dei gratia. IV, 1048. Dii participatione homines, non natura. IV, 1221, 1545. Dii homines ex gratia dedicati, non de substantia nati. IV, 563.

Deo gratias Diaconus. VI, 509. Augustino indicavit pios *rustus* Restituti. II, 1065.

Dexterius ej iscopus Donatista. IX, 691.

Dexterius Macrianensis episcopus Donatista. II, 342.

Dexterius metropolitani Casarensis, IX, 697, 700.

Dexterius episcopus. II, 1055.

Deuterosis Judaeorum, traditiones eorum. VIII, 637, 642.

Dextera in laude ponitur. III, 769. *Dextera* nominatur in omnibus bonis. III, 495. *Dextera* Dei. V, 1062, 1070. *Dextera* patris, potestas. VI, 646, 658. *Beatitudo*. VI, 504, 646. *Dextera* significat id quod carius est. III, 1259, 1261. Quod quis praeposit. IV, 1435. *Dextera* et sinistra beatitudinem miseriamque significat. VIII, 597. *Dextera* nostra est vita aeterna, sinistra vita temporalis. IV, 1770. *Salus* in dextera, *salus* aeterna; *salus* in sinistra, *salus* temporalis. IV, 1782. *Dextera* est caritas spiritualis, sinistra cupiditas carnalis. V, 806. *Dextera* prosperitatem significat. III, 493. *Dextrum* faciunt, quod est sinistrum, qui in temporalibus beatitudinem ponunt. IV, 1770. Ad dexteram sedetur honorabilis.

VIII, 792. *Dextera* aut sinistra ire post deos alienos quid sit. III, 770. *Dextera* iniquitatis quid significat. III, 770; V, 204.

Diabolus latine accusator dicitur. III, 744. *Diabolum* habere patrem, Manichaei putaverunt. III, 1704. Et in creaturis Dei censerunt. III, 436. Urgentur. III, 459. *Diabolum* non fuisse ex numero Angelorum supercelestium, sed mundanorum quidam senserunt. III, 438. *Diabolus* inde, unde et ceteri Angeli. III, 1703. *Diabolus* princeps angelorum qui ceciderunt. X, 932. Quomodo fuerit in medio Angelorum. V, 105. *Diabolus* rex demoniorum, sicut basiliscus rex est serpentum. IV, 1168. Ex bono Angelo *diabolus* factus est. I, 4308. Aliquando bonus Angelus fuit. IX, 162. Eo, qui summe est, fruebatur. III, 135. De sublimi veritate gaudebat. III, 209. In veritate fuit, sed non permansit. X, 922. Quo sensu dicitur *diabolum* in veritate non stetisse. VII, 530.

Diaboli casus unde. VIII, 613. Nonnulli dicunt *diabolum* cecidisse, quod inviderit homini ad imaginem Dei facto. III, 436. Magis seipsum quam Deum diligendo, subditus ei esse voluit, intromittit per superbiam, et a summa essentia defecit. III, 133. *Diabolus* ex angelo factus est, cum voluit sibi idipsum esse sibi principari. IV, 1625. Et quia se delectatus est amplius quam illo, cuius participatione beatus erat. III, 513. *Diabolus* superbus est. VII, 419. *Diabolus* cecidit ab eo quod acceperat, non vero ab eo quod acceperat. III, 441. Varia de conditione et lapsu *diaboli*. III, 445. *Diabolus* natura bestiis omnibus excellenter. III, 451. *Diabolum* creatum in malitia nonnulli putant. III, 459. Refelluntur. III, 459, 441. *Diabolus* non semper malus fuit. VII, 550. *Diabolus* bonus et rectus creatus fuit. X, 670. *Diabolus* auctor vitiorum, natura bonus, vitio malus. X, 1557. *Diabolus* factus fuit a Deo bonus. X, 734. *Diabolus*, unde *malus*. VIII, 392. *Diabolum* suam quandam propriam, tanquam ex adverso principio naturam mali habere, Manichaeorum haeresis. VII, 529. *Diaboli* natura in quantum natura est, malum non est. VII, 641. *Diabolus* in quantum angelus, non est malus, sed in quantum perversus propria voluntate. III, 133. *Diabolus* non fuit beatus ante peccatum. III, 456, 458, 441. *Diabolus* non fuit aliquando beatus si Angeli norunt quales sint, et praesciunt quales postea futuri sint. II, 248. Deum impios visuros et a diabolo fuisse visum quidam dixerunt. II, 602. Refelluntur. II, 607, 608. De sublimi habitatione eorum et apparatu superiorum Angelorum lapsus cum angelis suis, ad hunc aerem tanquam ad carcerem damnatus est. IV, 1220, 1382, 1385, 1915. Sedem habet in Aquilone. IV, 1127. Corpus *diaboli* aereum. III, 456. *Diaboli* praesens status comparatione explicatur. IV, 1383. De corpore mystico *diaboli* intelligendum est illud, *Quomodo cecidit de celo*, etc. Isai. xiv, 12. III, 441. Et illud Ezech. xxviii, 12. *Tu es simaculum*, etc. III, 442. *Diabolus* et angeli ejus in coelestibus quibusdam habitent. V, 1090. *Diaboli* corpus *diabolus* dicitur. III, 442. *Diabolus* ab initio temporis cecidit. III, 437. *Diabolus* duobus malis *diabolus* est, superbia et invidentia. VI, 415. *Diabolus* sola superbia lapsus, et inde solum puniendus est. IV, 709. Ex defectu invidia, et ex inopia invidentia, qua *diabolus*, *diabolus* est. III, 133. *Diabolus* homini standi invidi, quia ipse ceciderat. VII, 419. *Diabolus* hominis adversarius ex invidia. IV, 709, 1243, 1623; VIII, 592.

Diabolus non est permissus tentare feminam nisi per serpentem. III, 431. Nec virum nisi per feminam. III, 447. Cur *diabolus* serpentem elegit ad tentandam Evam. VII, 419. *Diabolus* in serpente locutus est, non vero in femina. III, 445. *Diabolus* in serpente maledictus. X, 1576. *Diabolus* quomodo audierit vocem Dei. V, 102. Et in conspectum ejus venerit. V, 101, 105. *Diabolus* homicida ab initio. III, 1703; IV, 266. Quomodo. III, 437. *Diabolus* vere prius peccator. V, 1544, 1545. Quo sensu dicitur, ab initio *diabolum* peccasse. VII, 550. Ipsum perpetua peccandi voluntas tenet. I, 1278. *Diabolus* arbitrium non habet ad bene faciendum, sed ad maximam malevolentiam pena sui sceleris obduratum. II, 982.

Diabolus infidelium pater, non eos creando, sed quod sint illum imitando. III, 501; V, 1352. *Diaboli* filii quoniam. IX, 266. Imitatores *diaboli*, filii *diaboli*. III, 2011, 2023. Per *diabolum*, peccatum quod peccatoles imitentur intravit in mundum. X, 1162, 1165. Aliud filii *diaboli*, aliud filii saeculi. X, 589. *Diaboli* filios non faciunt quavis peccata. X, 589. Infidelitas facit *diaboli* filios. X, 589, 590. *Diabolus* in filijs diffidentiae opera sua mala operatur, diffidentiam et infidelitatem. II, 982. *Diabolus* dicitur antiquus peccator, praepositus mortis, princeps huius mundi, id est omnium peccatorum. I, 718, 1286. Operis mali persuasor, supplicii exactor. IV, 1850. *Diabolus* princeps rexque vitiorum. VI, 357. *Diabolus* et angeli ejus rectores mundi. V, 1090. *Diabolus* per peccatum princeps est huius mundi. III, 1872. Cujusdam mundi princeps, X, 1343. Quo sensu

Princeps. III, 1773, 1838; VI, 291. Princeps mundi, id est iniquorum qui corde non habitant nisi in hoc mundo. IV, 209, 1841; V, 790. Princeps peccati, et ideo princeps hujus sæculi. V, 100, 433. Diabolus malorum caput. IV, 1807. Captivator noster. V, 728. Non tenebat nos nisi vinculis peccatorum. V, 726. Diaboli dominium in hominem unde. I, 1283. Diaboli ad regnum qui pertineant. V, 447. Diabolo veluti principi subditi omnes peccatores. X, 429. An homo per peccatum possit diabolo subditi. X, 862, 863. Omnes propter Adæ peccatum subditi diabolo. X, 444. Et traditi in potestatem ejus non jussione, sed permissione Dei. VIII, 1026. si in Christo non resuscitatur. X, 455. Deus non erat diabolus, quos novit sub peccato nascituros. X, 451. Homo per vitium sub diabolo. X, 1269. Renna diaboli est, ut in potestate habeat peccatores. III, 209. Diabolus ad voluntatem suam exaudiri, sed ad damnationem. IV, 175. Diabolus peccator in cibum datus. VI, 291. *Vide* Demones. Omnes propter Adæ peccatum traditi in potestatem diaboli, non tamen alieni a lege potestatis Dei. VIII, 1026. Diabolus i se non alienus a potestate omnipotentis, sicut, neque a bonitate. VIII, 1026. Nec homo peccator, nec diabolus Dei potestati subrahuntur. X, 705, 719, 837. Illi soli a diabolo non possidentur, quos gratia Christi liberat. X, 1107. Diabolus accepit potestatem in totum, et amisit maxima summa: et non est ista potestas irati, sed pena damnati. IV, 201. Diabolus non auctor naturæ humanæ. X, 837. Diabolus vindicat ubi quandoque aliquid ceram quæ naturaliter instituta sunt. X, 1436. Sic sunt in potestate diaboli quæcumque illi Dei iudicante subduntur, ut a Dei potestate sub qua et ipse diabolus est constitutus, alieno esse non possint. X, 1075.

Diabolus ejectus per virtutem Christi. V, 443, 447, 787, 1090. Et per mortem eius. I, 1286. A captivitate diaboli Christus nos redemit. IV, 1657. Quomodo diabolus victus sit a fidei potestate nostro. V, 723, 745. Diabolus a Christo iustitiæ veritate, non violentia potestatis victus. VI, 236; VIII, 1026. Et nunc ita suæ erari debet. VIII, 1026. Diabolus quomodo victus potentia Christi. VIII, 1028. Quomodo iustitia. VIII, 1027, 1029. Diaboli insidiosa, meretricis et crux Domini. V, 745, 726. 1209. Diabolus trophæo suo victus est, dum occidendo novissimum hominem, primum de laqueis perdidit. V, 1200. Diabolus quod ad tempus prævaluisse visus est homine superato, etiam sic in æternum victus est homine reparato. VIII, 613. Diabolum alligare, est potestatem ejus a seducendis et possidendis hominibus cohibere. VII, 668, 670. Diabolus ligatus est, ut non seducat gentes ex quibus constat Ecclesia. VII, 670. Diaboli solutio quare permittitur. VII, 670. Et quando futura est. VII, 670.

Diabolus missus foras dicitur, non quia extra mundum, ut hæretici quidam putant, sed quia ab angelis piorum qui non diligunt mundum ejectus est. VI, 291. Diabolus in mysteriis exorcismo et exsufflatione mittitur foras. X, 1383. Diabolus exclusus a credentibus, plus cepit in ipsos possidere. VII, 668. Diabolus an non ante Christi adventum ejectus est de cordibus iustorum. III, 1772. Diabolus foras missus, qui intrinsecus dominabatur, extrinsecus præliatur. V, 787. Diabolus propter nostram exercitationem forinsecus oppugnare permittitur. V, 787. Diabolus nihil facit, nihil potest, nisi missus, aut permissus. III, 890, 1441; IV, 201, 1601, 1159, 1246; X, 737. Diabolus si posset aliquid, nullus nostrum remaneret. IV, 1246. Diabolo datur permissio in homines sive probationis causa, sive vindictæ, vel ad damnationem vel ad correctionem irrogatæ. III, 880. Nec tentari quis potest a diabolo, nisi permittente Deo, aut ad damnandos impios aut ad probandos pios. IV, 1375. Tantum tentare sinitur, quantum expedit proficientibus. IV, 961. Et electis. VIII, 1029. Tentandi voluntatem habet diabolus, in potestate autem nec ut faciat habet, nec quomodo faciat. III, 444. Non quiescit in diabolo voluntas faciendi, etiam cum potestas non datur. III, 836. Diaboli tentationes ad utilitatem Sanctorum convertit Deus. VII, 332.

Diabolum creavit Deus, ut de illo bonis ipse prodesset. III, 440. Diabolo utilis Deus ad salutem fidelium. VIII, 900. Diaboli persecutionibus bene utilis Deus. X, 757. Diaboli bellum indesinens adversum nos, in nostram sit utilitatem. X, 692. Diabolus malicus universæ terre, quo in Dei manu posito videntur ductiles tubæ. IV, 1253. Diabolus divina providentia procurator et actor. III, 2128. Diabolus nescit quanta bona de illo fiant, etiam cum sevit. IV, 1769.

Diabolus Agonotheta. IV, 1839. Hostis exercitatus. III, 2006. Diabolus inimicus homo appellatur. IV, 1905. Diaboli ror et in Deum protervus, et in nos velarius, et in se perniciosus. V, 1080. Diaboli contra Christum et Christi fideles pugna. VI, 664. Diabolus ad solandum malevolentissimum damnationis suæ, cum quibus damnetur inquit. VI, 343. Diabolus cæcis stanti invidi, itaque agit ut homo

illuc non perveniat, unde ipse ejectus est. IV, 709, 1807. Diabolus omnibus modis instat, quemadmodum deficiat. IV, 738. Peccatori quid persuadeat. V, 150. Nihil aliud agit, nisi ut intercedat viam ad Deum. IV, 1751. Nihil sic, ut non credatur in Deum, nec ad Mediatorem a quo solvantur opera ejus credendo veniantur. II, 982. Diabolus pressus venator mundi. V, 351. Diabolus non cessat persequi, sive aperte, sive insidie. III, 1467. Quomodo insidiatur. III, 1441. Diaboli angeli pavidi in latebris insidiarum suarum. III, 1441. Diabolus non audent nobis insidiari, si de via, id est, a Christo, non recesserimus. IV, 1669. Diabolum ipsum aliquando latet qualis sit homo: nisi tentet, non invenit. IV, 660. Diabolus omnia nostra peccata rimatur diligentia invidentiæ. V, 928. Nostris nos armis oppugnat. V, 1077. Diabolo locum damus mala voluntate. V, 455. Diabolo tentatori dux januæ, cupiditas et timor. V, 200, 201. Diabolus non tentat, nisi quod in te carnale dominatur. IV, 1858. Diabolus per cupiditatem regnat in homine. VI, 291. In potestate sua eos detinet, quos cupiditate hujus vitæ illaqueat, et morte terret. IV, 227. Diabolus intrat in cor immittendo iniquas persuasiones cogitationibus iniquorum. III, 1159. Diaboli caput, initium male suggestionis. IV, 548. Diaboli phantasmata ad irretiendas animas. VII, 289.

Diaboli regnum, regnum fallaciarum. VIII, 897. Diabolus pater mendacii. III, 1704. Diabolus magis metuendus est cum fallit, quam cum sevit. IV, 432. Diabolus quot modis homines decipit. VIII, 897. Diabolus al quos sinit habere nonnulla veluti opera bona. II, 982. Diabolus et angeli ejus tenebræ sunt infidelibus hominibus exteriores. II, 562. Diabolus enim non decipit, quem Deus non deserit. IV, 1577. Diabolus ubi inane invenit, ibi nidum lacero molitur. V, 1367. Diaboli vasa, qui ei per infidelitatem locum dant. V, 806. Diabolus et per se et per filios infidelitatis impugnat filios lucis. VI, 613. Diabolus per vasa sua agit perditionem corporis, ut intus fiat ruina cordis. IV, 1841. Diabolus corruptor virginitalis Ecclesie. V, 573. Animam Christi persecutus est diabolus et Judas; nunc ad persecutionem corporis Christi diabolus manet, Judas autem Judæe succedit. IV, 1849.

Diabolus tribus annis, et sex mensibus serviturus est adversus Ecclesiam in novissimis temporibus. VII, 670. Quo saevior erit diaboli persecutio ultimis temporibus, eo fortior Christianorum patientia. VII, 671. Diabolus includitur in cordibus eorum qui oderunt Christianos. VII, 671. Diabolus affligendo excoquit, non nocet: serviendo prodest ad coronam. IV, 1129. Diabolum persequentem fugere malle debemus, quam ducentem sequi. IV, 119. Diabolus tentat opus robriis hominum et malorum linguarum distractione nos delicere, et abianum nostrum frangere. II, 270; Diabolus calumniosus adversarius. V, 568. Calumniator. IV, 903. Scit suas falsas criminationes nihil valere apud Deum: inter homines illas spergit, quo consilio. V, 568. Diabolus quos comprehensos captivosque jam possidet, non ut obtineat persequitur, sed quis obtinet videtur. IX, 720. Diabolus etsi ejectus foras non regnet, tamen tentare non cessat. III, 1772.

Diabolus qui nobiscum pugnat, cur non expugnet. III, 1935. Pugna Christianorum modo non sunt cum tyrannis, sed cum diabolo. IV, 1207, 1687. Magnum prælium, hostem non videre et vincere. IV, 1834. Diabolo quisnam rebellet. X, 863. Diabolus unde nos subiciat, unde a nobis prosternatur. V, 1312. De diabolo, qui se ipsum interius vincit, foris triumphat. V, 29. Et qui carnem vicerit. IV, 1838. Diabolus adversarius noster vincitur, quando vincuntur ei iudicantes. VI, 201. De nulla re sic vincitur, quam cum misericordes sumus. IV, 1860, 1861. Diabolo, sicuti Coliæ, de gladio suo caput inciditur. IV, 1357. Diabolus vincitur a pueris et puellis per gratiam. V, 787. Ut resistatur diabolo, adiutorium Dei deprecandum. X, 281.

Diabolus tentans consentientem tenet, non cogit invitem. V, 200. Diabolus cogendi potentiam non habebat cum Adam tentavit, sed persuadendi versutiam. III, 1459. Non oppressor invitæ (Adæ), sed tentator volentis. VIII, 539. Diabolus operatur in filiis infidelitatis, nulla vi aliæ, nisi societate et obligatione peccati. V, 455. Diaboli cum Job certamen. IV, 1562. Diabolus in paradiso vicit, in stercore superatus est. IV, 1585. Diabolus apud Jobum mystice descriptus. IV, 1584. Diabolo renuntiare et pompis et angelis ejus. VI, 291. Diabolo qui locum non præbent, Deo locum præbent. III, 2005. Diabolus si expellatur, admittitur Deus. IV, 391.

Diabolus gravior quam homines puniendus. X, 422. Quomodo a iustitia Dei edificatur in pena diaboli. VII, 641. Diabolo ab Angelis illuditur. IV, 1565. Origenis error de diaboli reditu ad bonum. X, 1518. Et de ejus salute. VII, 731, 733. Diabolus posse Dei misericordiam impetrare quibusnam visum est, Origene ut perhibetur auctore. X, 1484. Diabolum cum damnatis aliquando esse salvandum, doctrina Priscillianistarum. VIII, 668. Refellitur. VIII, 672.

Diabolus, angelos ejus. implosque omnes post longissima tempora purgatos atque liberatos. regno Dei lucique restitui; et post longissima tempora ad hæc mæta denuo relabi, Origenes docuit. VIII, 33. Diabolus non liberatur cum homine, quia plus peccavit. I, 1383, 1287. Diaboli et angelorum ejus tantum desperanda est correctio. IV, 630. quare pro diabolo Ecclesia nunc non orat. VIII, 737.

Diabolus draco, inimicus Ecclesiarum. IV, 1384. Diabolus fortis et potentis nomine significatus. IV, 695, 910. per Coliam figuratus. IV, 302. Diabolus leo. V, 1269. Diabolus leo et draco. III, 1467. Leo et draco propter insidias et iram. III, 879. Leo in impetu, draco in insidiis. IV, 867, 434, 1168. Diabolus, lupus. III, 1751. Diabolus mora dictus. IV, 536. Mortis et inferni nomine significatur. VII, 581. Diabolus prepositus mortis. IV, 237. Diabolus nebula et pira. V, 1649. Diabolus legis peritum quare ostendere conatus est Petilius. IX, 299. Diabolus nisi templum, sacerdotium, et sacrificium uni vero Deo debere nasset, nunquam hæc sibi a cultoribus expelisset. II, 577. Diaboli templa ubique evertuntur, idola franguntur, sacerdotes et arcepii caduntur. V, 1453. Dæmoniorum cultus, anime est adulterium. V, 76. V. Dæmones.

Diaconus, latine minister. V, 1441. Diaconi, in tertio sacerdotio. IX, app. 775. Diaconi officium quam periculosum. II, 88. Diaconi officium, ministrare sanguinem Christi. V, 1383. Diaconi voce oratio communis indicitur. II, 221. Diaconorum, qui ex parte Donati ad Ecclesiam venerant, lapsus. II, 271.

Diagoras Atheus. IX, 360.

Dialectica, nomen græcum. IX, 456, 457. Peritia est disputandi. IX, 455. Disciplina est disciplinarum. I, 1012. sola scientes facere et vult et potest. I, 1013. Multa in ea percipiuntur. I, 949. Dialectica nihil aliud docet quam consequentia demonstrare; seu vera veris, seu falsa falsis. IX, 459. Scientia definiendi et dividendi non est falsa, etiam si falsis adhibetur. III, 60. Dialecticæ inventio. I, 1012. Veritas connexionem non instituta est ab hominibus, sed animadversa. III, 58. Vernas sententiarum et connexionum unde eruenda. III, 58. Dialecticæ utilitas. III, 60. Dialectica plurimum valet ad intelligentiam Scripturæ. III, 57. Dialecticam reprehendit Crescencius. IX, 458. Dialecticæ nec eloquentia motiunda veritatis assertoribus. IX, 466. Dialectica usus est Christus. IX, 488. Et paulus. IX, 456. Fam sapiens callet. I, 949. Dialectica a Stoicis vehementer amata. VII, 232. Quam maxime apud eos vixit. IX, 455. Et apud Epicureos. IX, 455. Non secundum dialecticam judicant Ecclesiastici iudices. X, 819.

Dialecticus quis appellandus. IX, 458, 457, 459. Dialectici non efficiunt, et si verum est, falsum sit; si falsum est, verum sit. IX, 480. Dialecticorum regula, nulli rei duo simul inesse contraria, ratione malorum et bonorum deficiat. VI, 236.

Liana germana Apollinis, et Luna, et viarum præses habetur. VII, 207. Quare virgo dicitur. VII, 207. Dianam virutem interpretantur Pagani. III, 1059.

Diapsalma quid sit. IV, 80.

Dictator in extremis tantum periculis creabatur. VII, 97. Dictatura major honore, quam consulatus. VII, 164.

Dictinius Episcopus Asturicensis. VI, 322. Dictinii liber cui nomen est libra. VI, 522, 545, 548.

Didonis mortem se flevisse, deflet Augustinus. I, 670.

Didrachma quid? IV, 1783.

Didymus episcopus. II, 759, 780.

Didymus Videns in Epistolam ad Galatas commentarios reliquit. II, 252, 262. Librum scriptum de spiritu sancto. III, 604. Didymum Videntem Hieronymus reprehendit. II, 256.

Dies diversimode sumitur. III, 231, IV, 1115. Diei et noctis nomen quomodo accipiendum. III, 230, 235. Dies appellatur illa lux, cui nox præcedenti recedentique succedit. III, 235. Dierum et noctium distinctio. III, 185. Dierum et noctium enumeratio valet ad distinctionem ponendam inter Deum et creaturas. III, 255. Dies primos creationis mundi impossibile est cogitare, quanto magis dicere. VII, 322. Quomodo dies unus peractus fuit sive in creatione sive post creationem lucis. III, 253. Dies et nox quomodo potuerint esse ante solis creationem. III, 251, 275. Quomodo tres dies noctesque sibi succedere ante solis creationem. III, 255. Diem et noctem ante creationem solis tactam fuisse emissionem et contractionem lucis non probatur. III, 258. Dies, vespera, et mane quomodo intelligi debeat in creationis historia. III, 314, 317. Omnia simul facta, et bihilominus per sex dies facta. III, 319. Dies sex creationis quomodo accipiendi. III, 305, 309, 314, 323, 338. VII, 322. Dies et nox quomodo in diem sensualem et noctem possunt cadere. III, 231. Diem et noctem, mane et vespere quomodo lux spiritalis exhibuit. III, 311. Dies qui primum actus est, natura est Angelica. III, 526. Lux quædam sciens vocatus est. III, 540. Dies vespera et mane

in cognitione Angelica. III, 314. Dies creatura intellectus, hi, qui sensu dici potest. IV, 1867. Interpretatio data de die spiritali, non figurata existimanda est. III, 314. Initium diei et initium noctis, principatum utriusque intelligere debemus. III, 257. Dies septimus sine vespera. V, 80. Cur dies septimus nane habuerit, non vesperam. III, 309, 314, 326. Septimus dies est septima repetitio diei primitus creati. III, 311. Diei septimi cessatio, ab ipsis creaturis condendis intelligenda est facta, non ab administratione eorum quæ conditæ referuntur. II, 948. Dierum septem allegoria de hominis Christiani profectu in operibus bonis. III, 191. Dies septem mystice sunt septem ætates mundi. III, 490.

Dies At conversione fixorum siderum. III, 236. Dies nunc dicitur mora solis super terram, nunc mora totius circuitus ejus ab oriente ad Orientem. I, 821. Dies totus circuitus solis verius nuncupatur, non ab Oriente usque in Occidentem, sed ab Oriente usque in Orientem. II, 911. Usitati dies hebdomadæ longe dispares septem diebus Geneseos. III, 314. Quid significant. III, 320. Dies in Genesi incipit a lumine, et finit ad tenebras nunc e contra, quare. III, 1325; V, 1089. Dies in prioribus temporibus viginti quatuor horarum fuit, ut nunc est. VII, 435. Dies hemialis totidem habet horas, quot æstivæ, licet breviores. III, 159. Dies septem hebdomadis, dierum suorum nomine a Gentibus appellati. VIII, 346. Et planetarum. IV, 1192. Improbatur hic loquendi usus in ore Christianorum, qui ritu loquendi Ecclesiastico melius uterentur. IV, 1192. Dies feriati. V, 1201. Dies intercalares. VII, 431.

Dies alii coeli, alii terræ. IV, 1150. Dies vitæ æternæ, unus dies est sine occasu. IV, 202. Dies æterni et multi dies dicti sunt, et unus dies. V, 528. Proprie non multi sunt, sed unus. V, 520. Dies æternitatis semper hodiecris. VI, 255. Dies qui vere sit, hic non est. IV, 418. Dies jungunt se, sequuntur se, et non se tenent. IV, 419. Dies ponitur pro tempore in Scriptura sacra. VII, 650. Maximo cum dies in feminino genere dicitur. IV, 1115. Ponitur pro tempore indeterminato. III, 197. Pro multitudine annorum aliquando. II, 911. Dies unus secundum Scripturas, mille anni sunt. II, 911. Dies tres sæculi, unus ante legem, secundus sub lege, tertius sub gratia. IV, 224.

Dies observare et menses ad aliquid inchoandum, quod fausta vel infasta existimantur tempora magnum peccatum. VI, 270. Diei electio ad uxorem ducendam, ad plantandum vel serendum, stulta. VII, 146. Dierum quæ observatio culpabilis. II, 240. Dies in celebratione Paschæ Christiani observant ex Patrum Consensu. II, 247. Judæi in celebratione paschæ, quæ figura est Dominicæ Passionis, sabbatum occurrere, aut cum mense novorum ad tertiani lunæ hebdomadam concurrere, non attendunt. II, 218, 218. Et octo dies Neophytorum distinguantur a ceteris id est, ut octavus primo concinat, Ecclesie consueundo roboravit. II, 220. Diei octavi et septimi mysterium. V, 1197.

Dies prosperitatem significat, nox adversitatem. IV, 1110, 1737, 1793, 1794. Dies hominis quales. IV, 1487. Dies maligni ab initio peccati. V, 168. Dies maligni sunt, in quibus videntur florere peccatores, et laborare justi. IV, 1204. Dies vine laboris et tristitiæ. V, 1051. Dies mali significant mala quæ in diebus perpetrantur. II, 916. Dies, malorum aliter habent capit, aliter fideles. IV, 125. Dies bonus non est homini qui malus est. V, 245. Dies malos dux res faciunt, malitia et miseria. V, 990. Dies malignos faciunt maligni homines. V, 168, 1365. Dies boni quamvis et ubi querendi. V, 123, 169, 170, 635, 1014. Semper dies mali in sæculo, semper dies boni in Deo. IV, 517. Dies ideo mali, quia transit unus, ut veniat alius: dies boni æterni, unus dies erunt. V, 1084.

Dies novissimus totius generis humani finis est sæculi: at uniuscujusque hominis ipse est dies mortis. V, 76, 599, 932. Dies omnis pro extremo computandus. V, 1411. Diem mortis incertum salubriter constituit Deus. V, 241. Dies Domini quando futurus sit, sciri non potest. IV, 90. Signa quæ Christus ad significandum novissimum diem indixit, Hesychius dicit ex parte completa esse. II, 905. Dies novissimus quando futurus sit, qui confitetur ignorare se, magis consonat Evangelio, quam qui citius aut tardius futurum esse dicit. II, 921. Dies novissimus dicti sunt, et in ipsis primis Apostolorum temporibus. II, 913.

Dies Dominicus. V, 816. Dicitur una sabbati, secunda sabbati, secunda feria, etc. IV, 1192, 1960. Dies Dominicus, qui octavus et primus a resurrectione Christi incipit declarari. II, 215. Significat resurrectionem. II, 215. Hoc non tantum antiqui Patres. II, 215. Sabbatum tamen solum celebrandum traditum est, quia tunc erat tantum requies, non resurrectio mortuorum. II, 215. Dominium diem nobis conservavit Domini resurrectione. V, 816. Dies Dominicus præponitur sabbato fide resurrectionis, non consuetu-

dine refectionis. etc. II, 141. Priscillianistæ ad jejunandum die Dominico, testimonium de Actibus Apostolorum adhibebant. II, 148.

Dies pater de nullo die. Filius dies ex die. V, 1084. Dies ex die Christus. IV, 1417.

Dies pater, Deus qui partum perducit ad diem. VII, 122. Vide Dispater.

Differre aliquem, pro, accusare. I, 1203.

Difficilia intellectu apud quos et quomodo tractanda. III, 99. Difficilibus in rebus et obscuris cavenda temeritas. II, 862. Quod difficilius queritur, solet dulcius inveniri. IV, 1352.

Difficultas, ad quid in primo homine post peccatum, ad quid in aliis. I, 1298. Difficultas, si esset primordia hominis, ob eam præcise non esset damnandus. I, 1502. Difficultas et ignorantia omni animæ peccanti, duo ista poenalia sunt. X, 287. Ignorantia et difficultas si naturalis est, inde incipit anima in sapientie quietisque beatitudinem surgere. I, 1502. Hoc si neglexerit, in aliam difficultatem quæ poenalis est præcipitatur. I, 1502. In difficultate quid ad culpam deputatur. I, 1297, 1502. Difficultas sive naturalis, sive non, Deus tamen inde laudandus. I, 1505. Difficultas in posteros Ade justè dimanavit. I, 1297. Difficultates necessæ est existant, ut ostendatur homini quod homo est. V, 1559. Difficultas piis est a humilio proficiendi et perfectiōnis exordium. I, 1298. studiosis ad coronam valet, negligentibus ad supplicium. I, 1299. Ad eam vincendum implorandum Dei adjutorium. I, 1297, 1505. Per quod facile sit opus pietatis, etiam quod difficile aut impossibile fuit. I, 620. Difficultas in bene operando, facit ut hujus denum largiorem boni Deum agnoscamus. IV, 1421. Difficultas cum superatur, his vincitur demon quibus hominem vice rat. I, 1299. Operis ergo difficultas non semper auget meriti rationem. X, 857.

Diffidentia de adjutorio Dei nobis a diabolo suggeritur. IV, 325.

Dignus Dei Spiritus sanctus. III, 604; IV, 111; V, 74. Digni Dei, ipsius ministri, per quos Spiritu sancto repletos Scripturæ collectæ sunt. IV, 111. Digni, quibus pugnat corpus Christi, qui. IV, 1857, 1858. In digitis divisio intelligitur operationis et radix unitatis. IV, 1857. Micare digitis. VIII, 955.

Dignationem sumere. I, 720.

Dignitas quid sit. VI, 22.

Dilatari corde quid sit. IV, 79. Dilatatio cordis ex caritate. V, 758. Est justitiæ delectatio. IV, 1327. Munus est Dei, ut in præceptis ejus non timore poenæ angustemur, sed dilectione et delectatione justitiæ dilatemur. IV, 1327.

Dilectio ab amore non distinguitur. VII, 410. Diligi non potest quod neque scitur, neque creditur. X, 243. Dilectio quomodo Deus est. III, 2031. Dilectio qua Deus diligit, est incomprehensibilis, immutabilis, æterna. III, 1925. Universa in suis generibus ordinata, ordinatissime diligit Deus. III, 1924. Non est alia causa patri diligendi membra filii, nisi quia diligit filium. III, 1925. Dilectio animarum duplex in Deo. X, 1422. Miro et divino modo quando ode rat nos Deus, diligebat. III, 1925. Displacentes amati sumus, ut esset in nobis, unde placeremus. III, 1893.

Dilectionis unum est præceptum, si intelligatur. VI, 672. Diligendi Dei ac proximi mandatum exiit. VI, 670, 671. quatuor diligenda sunt, et quæ. III, 27. In duobus præceptis dilectionis, tria invenit homo quæ diligit, Deum, proximum, et seipsum. VII, 645. Dilectionis ordo et mensura. VIII, 959, 963. Quænam ordinata dilectio. III, 29. Dilectio Dei et dilectio proximi, et si seorsim aliquando posita in scriptura, se invicem important. VIII, 956, 958, 1050. Quæcumque jubentur sive monentur, tunc recte fiunt, cum referuntur ad diligendum Deum, et proximum. VI, 258. Dilectio Dei, et proximi. V, 363, 364, 4461, 1527, 1648. In dilectione Dei est tota perfectio. VIII, 156. Justiores tanto magis sumus, quanto Deum diligimus. X, 904. Deum non diligeremus, nisi nos prior diligeret. V, 210. X, 904. Ipse ut diligeretur dedit, qui non dilectus, dilexit. III, 1898. Quid aliud in nobis, quam Deum debemus diligere, aut quia habemus, aut ut habeamus? V, 1489. Ardua questio ex Domini verbis nata, dicentis plus eum diligere, cui plus dimittitur. V, 397. Qui Deum non diligit, se odisse dicitur. VIII, 1049. Quomodo Deum toto corde diligere debemus. X, 528. Dilectionis præceptum in futura tantum vita perfecte impletur. X, 501. Diligendi Deum ex toto corde præceptum cur hic imponitur, cum non impleatur. X, 243. Dilectio Dei nobis, non Deo proficit. V, 212. Diligimus nosmetipsos, si Deum diligimus. II, 499.

Dilectio Dei prior est ordine præcipiendi, dilectio proximi prior ordine faciendi. III, 1551. Vita bona et honesta non aliunde formatur, quam cum diligitur Deus et proximus. II, 524. Ratio cur Deus et homo diligantur. III, 30

omnis homo, in quantum homo, diligendus est propter Deum, Deus vero propter seipsum. III, 29. Nominem recte diligere non novit, quisquis eum non diligit, qui hominem fecit. II, 1072. Ecclesia propter proximum diligitur, Deus propter Deum. IV, 1615. Diligere invicem jubemur propter regnum Dei. V, 1461. Ad dilectionem Dei pietas pertinet, ad dilectionem proximi innocentia et benevolentia. VI, 514. Dilectio Dei sit gratuita, benefica sit dilectio proximi. V, 571. Dilectio qua invicem diligimus, imitari debet dilectionem qua Christus dilexit nos. III, 1808. Dilectionis fructum Christo nullum possumus reddere meliorem, quam imitationis exemplum. V, 1595. Dilectionis plenitudo, ponere animam pro fratribus. III, 1846.

Dilectionis hæc regula homini figitur, ut imitans Patrem, diligit inimicum. IV, 651. Dilectio inimici, dilectio perfecta. III, 2642. Perfectio misericordiae. III, 1264. Dilige inimicos tuos, ne incautus oderis et amicos. V, 1404. Dilectio inimicorum. V, 585, 496, 1426, 1436. Diligere inimicum salubre est, licet amarum. IV, 447. Dilectione inimicorum nihil in mandatis Dei mirabilius. IV, 1518. Præcepto de diligendis inimicis nihil in scripturis contrarium. III, 1263. Unde inimicos diligamus. III, 30. Vide Inimici.

Dilectio proximi quanta debeat esse. IV, 1170; V, 1461. Diligere nolite vitia amicorum vestrorum, si diligitis amicos vestros. V, 523. Diligere vitium noli propter hominem nec propter vitium odisse hominem. V, 525. Diligere bonos, aut qui creduntur boni, et prodest qui diligit. II, 87. Unus hic error cavendus. II, 87. Diligat quisque in aliis quod ipse non habet, et in illis Christum amet. V, 589. Proximus et ipse nunc per fidem diligitur. VI, 288. Præceptum de diligendo proximo importat præceptum de diligendo Deo, et vicissim. III, 1800, 1846.

Diligendo proximum iter agitur ad Deum. III, 1552. Dilectio proximi certus gradus est ad dilectionem Dei. VIII, 156. Dilectione proximi purgatur oculus ad videndum Deum. III, 1531. Dilectionem proximi donat nobis Deus. III, 1809.

Dilectio extendenda, ut omnes rapiat ad Deum. V, 566. Omnes æque diligendi sunt. III, 50. Diligantur parentes, sed plus Christus. V, 1552. Amplius alius homo diligendus est, quam corpus nostrum. III, 30.

Dilectio proximi a dilectione sui regulam accipit. VII, 54. Ut se quisque diligit, præcepto non opus est. III, 54. Prava sui dilectio quæ. III, 27. Quis se, quis proximum male diligit. VI, 674. Quis sciat diligere se? V, 715. Diligere se qui nondum novit, qui novit diligere proximum. V, 743. Non diligit se, qui Deum non diligit. V, 212. Qui se propter habendum Deum diligunt, ipsi se diligunt. III, 1846. Præceptum de proximo et seipso diligendo corpus et animum importat. III, 29.

Diligendus peccator quomodo. V, 45. Non est socius iniquitatis, qui pro impiis intercedit. II, 660. Aut qui impios ex caritate diligit, et iis benefacit. II, 654, 655.

Dilectio vera quænam. VIII, 956. Opere est demonstranda dilectio, ne sit infructuosa nominis appellatio. III, 1850. Dilectio sola semper reddenda. V, 1201. Mundum istum diligere, est nequiter vivere. VI, 299. Vide Amare. Mores judicari solent ex eo quod quisque diligit. II, 672. Talis est quisque, qualis ejus dilectio est. III, 1997. Non poterit labor finire, nisi hoc quisque diligit, quod invito non possit auferri. IV, 107. Hinc apparet te diligere quod bonum est, si inventus fueris odi se quod malum est. IV, 1249. Non est dignus Christus, cum quo diligas avaritiam. IV, 1248, 1249. Diligere justitiam, et odisse iniquitatem, hæc est tota virga regni Christi. IV, 504. Dilectio lumen est, odium tenebræ. IV, 653. Dilectio frustra prædicatur diligenti mundum. IV, 254. Disce non diligere, ut discas diligere; avertere, ut convertaris; funde, ut implearis. IV, 254.

Dilectio facit in nobis quamdam mortem. IV, 1628. Dilectio est mors nostra sæculo, et vita cum Deo. III, 1803. Dilectio fidei opus. III, 2034. Dilectio sola discernit inter filios Dei, et filios diaboli. III, 2016. Dilectio virtus civitatis Jerusalem. IV, 1628. Præceptum dilectionis quare mandatum novum, et mandatum Christi dicitur. III, 1845, 1808. Dilectio ad novum Testamentum pertinet. III, 625. Dilectio mandatum Christi, per quam peccata solvantur. III, 2013. Dilectionis mandatum non est grave. X, 280. Cumam grave est. X, 290. Dilectio monendo atque suadendo componi, non invitum cogendo imponi potest. VIII, 565.

Dilectionem ad gratiæ beneficium pertinere docet Ambrosius. X, 382. Id agit gratia, ut dilectione impleantur mandata Dei, quæ timore non poterant. IV, 1579. Tunc fit vere opus bonum, quando dilectionis finis sit mandatum. IV, 1540. Dilectionem spes solet accendere. IV, 1487. Dilige, et quodvis fac. III, 2053. Dilectio nunc est in desiderio, nondum in saturitate. III, 1852. Dilectio Dei et

proximi manet in aeternum. IV, 1363. Diligendo finis vere fortissimi, non superbia duritia, sed secunda iustitia. V, 1326. Per dilectionem fit pax, et abundantia. IV, 1628. Dilectio et fides probatur per haereses. II, 795. Dilectio fructus noster. III, 1832. Dilectionis praeonium ipse est dilectus. IV, 1565. *Vide* Amor. Caritas.

Diligentiae suae non debet fidere homo. X, 253.

Diluvium ogygii. VII, 566. Deucalionis. VII, 568. Universale temporibus Noe. VII, 566. Diluvium universale quoto ab Adam anno contigit. VII, 463. Cur hoc potius quam alio tempore contigit. VII, 471. Diluvii duratio, incrementa, decrementa, etc. III, 550. Tempore diluvii universalis nullus filiorum Seth perit. VII, 471. Objectiones contra diluvium solvuntur. VII, 566. *Vide* Arca. Diluvium a calumniis vindicatur. VIII, 631. An diluvii universalis aliqui scriptores meminere. VII, 566, et not. Ad memoriam diluvii revocandam, sacra diis falsis instituta sunt a regibus Graeciae. VII, 569. Diluvii sacramentum. VI, 554; VIII, 631. Diluvium quale sancti patiuntur in hoc saeculo, et quomodo evadant. IV, 214, 269, 270, 1554.

Dimensiones quatuor apud Apostolum, latitudo, longitudo, altitudo et profundum. V, 571. Dimensiones crucis. V, 905. *Vide* Crux.

Dimittere debita debitoribus. VI, 266. Deputare debemus nobis tanquam omnino dimissum, quidquid mali a nobis non est Deo regente commissum. VI, 420, 427. *Vide* Peccata. Dimissio peccati alieni, remedium a Deo datum pro obtinenda misericordia. IV, 1469, 1698. In hoc genere operis boni excusatio nulla est, ubi sola voluntas tota facultas est. V, 1055. Dimissa peccata replicantur non dimittenti. V, 517. *Vide* Debita. De dimissione qualiscunque peccati non diffidendum, quando et interfectio Christi dimissa est confitentibus. IV, 707.

Dimittere patrem aut matrem aut uxorem, etc., tenetur Christianus, ubi necessitas occurrit ut pater, v. g. aut Christus dimittatur. II, 689, 690. Dimittit divitias, qui spem non ponit in illis, qui eis recte utitur, etc. II, 699. Dimittit totum mundum, qui et illud quod habet, et quod optat habere dimittit. II, 692. Omnia contemnit, qui non solum quantum potuit, sed etiam quantum voluit habere, contemnit. II, 124. Paulinus omnia abdicavit. II, 102, 107.

Dinoerates frater S. Perpetuae Martyris an ante baptismum mortuus, sororis precibus a damnatione sit liberatus. X, 481, 505, 506, 516, 517. Dinoerates sororis sanctae precibus de miseria meruit liberari. X, 541.

Dinomachi o, inio de summo bono. X, 832.

Diocletianus. IX, 525, 528. Octies consul. IX, 510, 513. Novies consul. IX, 643. Diocletianus Christianorum persecutor. VII, 614.

Dioga Leptimagnensis. IX, 259.

Diogenes Aetoliates Anaximenis auditor, quae rerum principia agnovit. VII, 226; X, 777. Alter a Cynico. X, 777.

Diogenis Cynici turpitudine et impudentia. VII, 428.

Diomedes deus factus a Graecis. VII, 573, 576. Diomedæ volacres Graecigenis blandiuntur, alienigenas persequuntur. VII, 576. Diomedæarum volucrum transformatio. VII, 576. Diomedæa insula. VII, 575.

Dion Neapolites nobilis mathematicus. VII, 720.

Dionysius Areopagites, id est Atheniensium principalis. V, 808.

Dionysius, idem qui Liber pater dictus est. VII, 569.

Dimysius Tyrannus quid agebat ut filios pulchros haberet. X, 815.

Dionysiana vel Josiniana. IX, 250.

Dioscorus juvenis Graecus. II, 456. Carthaginem ad litteras ediscendas missus. II, 456. Petiit ab Augustino quaestiones ex libris Ciceronis sibi explicari. II, 451.

Dioscorus Archidiaconus ad Christianam fidem repetitis miraculis adductus. II, 1012.

Diospolitanae synodi episcopi. X, 652, 665. Summa capitulum quae Pelagius in Concilio Diospolitano anathematizavit, quæque Catholicus debet profiteri. II, 828. Pelagius Diospolitanae synodi Gestis purgatus ferebatur. II, 761, 763. In iudicio Diospolitano Pelagius subterfugit, non se purgavit. II, 787. Patres Diospolitani, qui Pelagium absolverunt, non accusandi. II, 763. Diospolitanae synodi Gesta petiit Augustinus a Johanne Hierosolymitano. II, 776. De Gestis Diospolitanae synodi dubitat Innocentius. II, 787. De auxilio gratiae Pelagius non sincere scripsit post Concilium Diospolitano. II, 829.

Diptycha. *Vide* Tabula.

Discedere, non discedere a Deo ex gratia est. X, 1001.

Discere, quid. I, 787. Ab adversario mora quaestio, discendi existit occasio. VII, 177. Ad discendum ducimur auctoritate atque ratione. I, 957, 1007. Rationem praecedere debet auctoritas. I, 1007, 1541. Discere litteras vel artifice, quam prenale sit pueris. I, 1590. Discentium tormenta in hac vita a miseriis huius saeculi pertinent. X,

1510, 1525. Vis consuetudinis ad discendum. III, 48. Ad discendas linguas majorem vim habet libera curiositas, quam meticulosa necessitas. I, 671. Quae in rebus vanis saepe discant pueri, in rebus non vanis tutius dari possunt. I, 671, 672. Utiliora magis quam mirabilia sunt discenda. I, 1034. Ad discendum quod opus est, nulla aetas sera. II, 720. Discere litteras spe commodi temporaria, quam sollemne, et quam vanum. VI, 673. *Vide* Docere. Discunt multi justificationes Dei, et non discunt. IV, 1550. Discere oportet justificationes divinas, quomodo eas discant qui faciunt; non quomodo qui ut habeant quod loquantur, tantummodo meminerunt. IV, 1313, 1314. Nemo docetur, nisi discat; nemo discit, nisi doceatur. IV, 1348. Nemo recte discit quae pertinent ad vivendam cum Deo, nisi fiat a Deo docilis. III, 104. Qui per gratiam discit, agit omnino quiddam agendum didicit. X, 597. Et venit ad Christum. X, 598. Inter discentes et rescentes est aliqua similitudo. III, 101. Feliciores sunt qui discunt, quam qui docent. IV, 1394. Veritas causa cur discamus, necessitas causa cur doceamus. II, 194. Discere Augustinus plus amant, quam docere. II, 194. Discere quidam nolentes, ne superbi fiant, reprehenduntur. IV, 1713 quod ad arberam, colendi negligentia; hoc ad animum, discendi segnitia. III, 380.

Disciplina a discendo dicta est. I, 1223; VI, 669. Disciplina est quarumque rerum scientia. I, 1021. Discipularum omnium excogitatrix est ratio. I, 1011. Disciplina humeris denuitur liberales, nisi adsit studium pietatis Christianae. II, 563. Disciplina duas habet partes, unam vitae, alteram eruditionis. I, 1006. Disciplina bonum est, non malum. I, 1223. Libera discipularum utilitas. I, 988. Effertur intellectum ad divina. I, 1015. Displicet Augustino quod multum his tribuerit. I, 588.

Disciplina seu institutio Christiana, quae. IV, 1204. Magister Christus. VI, 673. schola, corpus ipsius. VI, 678. Disciplina domus. Ecclesia. VI, 669. Discitur ibi bene vivere, ut perveniat ad semper vivere. VI, 669. Disciplina ecclesiastica fundamentum habet in verbis Christi. VI, 200. Maxime militat contra suum etiam invidentiae matrem. VI, 413.

Disciplina significatur periculatura per multitudinem in Ecclesia colligendam. V, 1168. Disciplinae rigorem relaxari in gradum pacis. II, 812. In rebus ad disciplinam pertinentibus perturbationes multas fieri gemit Augustinus. II, 201. Disciplina ubi diversa est, quae prudenti Christiano servanda. II, 151, 200. Disciplina ecclesiastica de martyribus ad altare recitandis. V, 866. Disciplina et correctio non negligenda. V, 111, 593, 518, 900. Periculose negligitur. II, 251. Quid debeat intueri. IX, 81, 84. Disciplina ecclesiastica quomodo exercenda. IX, 84, 86, 92. Disciplina domus quantumlibet vigilet, nemo arrocare sibi audet, ut sit sine malis. II, 271, 272; IV, 1328; 1329. Disciplina erga malos exerceatur, non iudicium praecipitur. V, 299. Disciplina et correctio sine odio adhibenda est. V, 583. *Vide* Corruptio. Discipuli a danda cum opus est, sed caritas de corde nunquam dimittenda. V, 518. Discipulam leniorem Christus esse voluit in novo Testamento. IV, 1413. Disciplina quae per emendatoriam tribulationem fit, accipiendo discitur. IV, 1548. Disciplina ecclesiastica per presbyteros data. V, 1221.

Discipuli Christi duobus modis dicti. X, 929. Magis fratres ejus erant. III, 1468. Discipulorum corda mortua invenit Christus. V, 1118. Perdiderant spem ac fidem. V, 1119. In morte Christi. V, 1120. Discipulorum anima quomodo alterabatur in fide. V, 1109. Latronis fidem nec imitari potuerunt Christi discipuli. V, 1110. Discipulorum Christi incredulitas. V, 495. Maxime audita Christi resurrectione. V, 658, 1104, 1108, 1132, 1131, 1134. Discipuli Christi ipsum hominem tantum ante resurrectionem putabant. V, 1143. Humano in eum affectu tenebantur. V, 1238. Discipuli in Christi morte dubitantes in Moyse figurati. V, 1554. Discipulorum error haereticorum errores figurati. V, 477, 478. Quomodo discipuli opera majora, quam Christus fecerant. III, 1821. Christi verba ad discipulos, ad nos pariter spectant. V, 721. Renuntiandum est omnibus, ut discipulus Christi quis efficiatur. III, 1545. Discipulum Christi esse est turrim aedificare, et contra regem fortiores dimicare. III, 1545.

Discordiae quomodo sedanda. I, 772. Maxime inter virum et uxorem. I, 772. In discordia duorum quomodo se gerere debet amicus amborum. V, 525. Discordia blasphematur Dominum. IV, 1930. *Vide* Concordia. Divisio. Dissidiorum causa. VII, 560. Discordia quae est in spiritu et carne, pro concordia laborat. V, 821.

Discordia dea. VII, 103. Bellum Trojanum excitavit. VII, 105.

Discerno. Quis vasa misericordiae a vasis irae discernit. X, 582. Discretio ex massa perditionis. V, 446. Per gratiam. X, 925. Nemo nisi gratia salvatoris discernitur. X, 925, 1422, 1428. Deo fides discernit fides per affectionem

operans. X, 520. Omnia quæ ad salutem æternam sunt necessaria, procurantur iis qui discreti sunt, sive electis. X, 924. *vide* Electio. Gratia.

Discretio. Magni et spiritales viri cautissime provident, ne quid populariter agant, quod nondum esse temporis ut cum populo agatur, intelligunt. III, 144. parvulis conculia obtegunt, sed nulla mentantur. III, 144.

Disputer. VII, 122, 207, 213, 218. *vide* Orcus. Pluto.

Dispensare potest Deus circa leges a se constitutas. III, 805. quod ex inspiratione fit contra præceptum, transgressionem imputandum est. III, 805, 816. Dispensative, quid sibi velit. II, 228.

Dispensatio carnis Christi. V, 1217.

Dispensatio salutis nostræ. V, 1122.

Dispicere homini debet quod Deo displicet, et contra. V, 134. Semper tibi displiceat quod es, si vis pervenire ad id quod nolum es. V, 926. Non in te placeat Deo, nisi quod habes ex Deo: quod autem habes ex te, displicet Deo. V, 108.

Disputare quid. IX, 457. In disputationibus a contentione abstinendum. IX, 548. Improbum est aliquid addere verbis alienis contra quæ dispat. IX, 210. Afferenda non sunt ad disputationem quæ utrique parti possunt esse communia. IX, 596. Nec quæ figurata sunt aut obscura. IX, 598.

Disputandi quedam proponuntur conditiones. II, 276. quid est contentiosius, quam ubi de re constat, certare de nomine. II, 1040. Nusquam sic non invenio quod dicam, quam ubi res de qua dicitur, manifestior est quam omne de quo dicitur. X, 147. Non disputatio veritate, sed veritas disputatione requiritur. III, 547. Disputationum ambagibus non purgatur bonorum vita, sed facili mysteriorum sacrorum, quibus inilitamur, auctoritate. I, 1607. Disputatur cum Omnipotente querendo, non convincendo. III, 885. Non parvus in philosophia profectus, cum in comparatione recti verique invenienti contemnitur a disputante victoria. I, 910. Canonici libris non æquanda ullius disputatoris auctoritas. X, 625.

Dissensio, mors Christiani; caritas, vita. VI, 713, 714. Dissensio Christianorum, satanæ triumphus. V, 1053. Dissensiones numquam debent amari, aliquando tamen a caritate nascuntur, aut caritatem probant. II, 937. Dissensiones salva caritate. VI, 388. Dissensio carnis et spiritus unde. X, 1096. *vide* Concupiscentia.

Dissimilitudine a Deo recedimus. IV, 557.

Distinguere labii subis, pro definire. III, 673.

Diu, quid diu est, ubi finis est. V, 688, 1585. Diu videri facit infirmitas, quod cito est. IV, 561. Diu non est, quidquid finem habet. IV, 254, 1889.

Diversorium sanctorum, id est Monasterium. I, 1546.

Divina et incorporea ubique sunt tota. V, 1486. Divina carnalibus insimulare difficile. V, 665.

Divinatio a rebus divinis nominata est. I, 917. Divinationes dæmonum. I, 1007. Divinationis aliquid Deus impertit aliquando dæmonibus. VI, 143, 164. *vide* Dæmones. Divinationes Mathematicorum fallaces. I, 737. Divinationes et prædictiones plene sunt pestiferæ curiositatis, cruciantis sollicitudinis, mortiferæ servitatis. III, 53. Divinatio Mathematicorum genus est fornicationis anime. III, 52. Dæmonibus cura est animos hominum noxiæ huius curiositatis rebus implicare. VII, 722. Divinatio per sanguinem. VII, 225. Per aquam. VII, 223. Divinationum dicta seu responsa quomodo accipienda. III, 757. Mira divinatio quorundam juvenum iocantium. III, 472. Et alterius qui hominem a leone interemptum iri prædixit. III, 475. Divinationes Albicæ. I, 914. Sed contemnenda. I, 914. Animam humanam habere vim quandam divinationis in seipsa nonnulli volunt. III, 464. Impugnantur. III, 464. *vide* Mathematici. Divinatio in civitatibus gentium ante adventum Christi prohibita. VII, 223. De divinantibus variæ questiones a Porphyrio motæ. VII, 289.

Divinitas cur querenda. VII, 193. Divinitas humano visu nullo modo videri potest. VIII, 826. Divinitatem non esse in Theologia civili, constat. VII, 195. Divina munera quare inter deos colebant pagani. VII, 151. Refelluntur rationes eorum. VII, 152.

Divisio corporis in infinitum. III, 266. Divisionem recipiunt infinitam tam localia, quam temporalia spatia. I, 1174.

Dividere cupit cupiditas, sicut caritas colligere. V, 1224. Divisi inter se possunt ambo pertinere ad regnum diaboli, non item ambo ad regnum Christi. V, 446, 447. Divisio in Christianorum hereditate locum non habet. VI, 714.

Divitiæ, quare mammona iniquitatis vocatur. IV, 532; V, 650; VII, 749. Divitiæ aliud sunt, aliud pecunia. VII, 204. Divitiæ non nisi iniquis est pecunia. III, 1549. Divitiæ multiplex generis. IV, 1293. Divitiæ veræ et falsæ. V, 528, 650. Divitiarum cupiditas insatiabilis est. V, 956. Divitiarum cupiditas quam periculosa. V, 242, 1457. Corporis

et animi est enervatio. VII, 135. In divitiis cupiditas reprehenditur, non facultas. VII, 24, 25. Quinam divitiarum amor salutem impedit. VI, 216. Divitiæ qui non habent et habere desiderant, inter reprobandos divites computantur. IV, 1057. Divitiæ propter vitam, non vita propter divitiæ. V, 1518. Divitiæ multis noxiæ fuerunt. IV, 624. Divitiarum illecebre. I, 880, 906, 907. Divitiæ per superbiam queruntur. IV, 545. Et superbiam generant. IV, 922, 1769. Divitiæ tanto plus amant homines, quanto majores in sæculo sunt. IV, 1209. Divitiis colligitur superbia: nidus, ubi nutriatur et crescat. V, 957. Divitiarum veritas, superbia. V, 215, 242, 412, 521. Divitiæ non nocebunt, si tollis superbiam. V, 242. si propter divitiæ inflaris, noli attendere quando eris præda hominum, jam diabolo præda es. IV, 1727.

Divitiæ somnium. V, 1517. Divitiæ, alienæ vocari debent. III, 1519. hominem feliciem non faciunt. I, 906; VII, 162. Divitiæ terrent, non facultatis, sed infirmitatis argumenta. V, 488, 1189. Fulcimenta sunt infirmitatis, non ornamenta potestatis. V, 252. Divitiæ non veræ sunt, quibus crescentibus, crescit inopia; quæ amatoribus suis, quanto fuerint antiquiores, non afferunt satisfactionem, sed inflammant cupiditatem. IV, 224, 1638; V, 528. Dicuntur eo, iosa inopia. I, 670. Divitiæ habes, egestas aucta est, non potestas. V, 956. Divitiæ habes, et concupiscis; morbus est, non opulentia. V, 410.

Divitiarum inanitas et incommoda. IV, 1727. Divitiæ nihil præter sollicitudinem afferunt. V, 1520. Divitiarum onus. V, 839. Divitiarum sarcina impedit ne homo Christum sequatur. III, 1655. Cum superflua querit homo, compedes suas onerare desiderat. IV, 864. Divitiæ flumina sunt, quæ tollant quos extollunt. IV, 1769. Ex divitiis pressuræ et timores. IV, 1037. Quanto eris ditior, tanto timidior. IV, 1762. Divitiæ malos, cum offeruntur, excruciant; cum auferuntur, excruciant. V, 528. Divitiæ terrent perituri sunt et plene periculorum. V, 114, 217. A morientibus hinc non auferendæ. V, 114. Divitiæ habere non est culpabile, sed amare et spem in eis ponere, et eas præferre aut conferre veritati, iustitiæ, etc. VIII, 165. Spes in divitiis non ponenda. V, 958. Cor tuum fugiat aurum, et servus est ius. V, 955. In hac causa si non vis esse servus, esto fugitivus. V, 955. Qui torqueri quam divitiæ prodere maluit, boni Christiani non sunt. VII, 25. Divitiæ cum desunt, et cum adsunt, quomodo circa eas se gerendum. II, 856. Divitiæ quomodo petende a Deo. IV, 624.

Divitiæ Deus bonis tribuit ad probationem, malis ad supplicium. V, 527, 529. Divitiarum abundantia reperitur etiam in iustis, sed in iis cor non apponit. IV, 1867, 1868. Animo qui terra non est, aurum et argentum terra est. IV, 1481. Divitiæ et a malis male habentur, et a bonis tanto melius habentur, quanto minus amantur. II, 665. Mirabilis est iis non inherere cum possidentur, quam omnino eas non possidere. I, 1520. Divitiæ ab amicis Dei possideri non repugnat novo Testamento. VIII, 162, 165. Nec eas vendere peccatum est novi Testamenti, sed consilium. II, 687. Utilius terrena opulentia tenetur humiliter, quam superbe relinquitur. II, 124. Divitiæ temporales etiam in veteri Testamento contemptæ. VIII, 163, 164. Abraham in divitiis pauper. IV, 1085. Divitiæ, sine cupiditate si habentur, non culpandæ. V, 956. Divitiarum amor talis, ut sine dolore amitti non possint, lignum et fenum quod super fundamentum ædificatur. VI, 216. Divitiæ qui affectu carnali sic amat, ut tamen Christo non præponat, per ignem salvabitur, quomodo. VI, 155, 155.

Divitiæ non amandæ, sed iis tantum utendum. III, 1691. Divitiæ habere censendus non est, nisi qui bene utitur. V, 527. Quomodo iis utendum. I, 165. Divitiarum usus in operibus bonis. V, 90, 217, 219, 242, 528, 415, 522, 959. Per eas Deus bonis subministrat occasiones beneficiorum, malos torquet timore damnorum. V, 527. Divitiæ Christi pauperibus erogandæ. VII, 162. Divitiæ quamdiu in terra sunt, divitiæ non sunt. V, 670. Magnæ opes sunt Christianorum, necessitates egentium: si intelligamus ubi debeamus servare quod habemus. V, 1589. Divitiæ si diliguntur, ibi servantur ubi perire non possunt. II, 485. Ubinam tuto collocantur. VII, 24. In tuto ponantur dum erogantur. V, 259. Divitiarum locus tutus in celo, quo per manus pauperum perfertur. IV, 125, 549, 550. Divitiæ e terra in celum migrandæ. V, 259, 240, 406, 415, 1519. Divitiæ suas alienis relinquunt omnes qui male vivunt. IV, 535.

Divitiæ Christianorum quæ. VII, 25. Divitiæ querendi, quæ autem nequerant. IV, 1645. Divitiæ illæ veræ sunt, quas cum habuerimus, perdere non possumus. V, 650. Quenam illæ sint. V, 651. Divitiæ spirituales et veræ. IV, 316, 865, 864, 1658, 1659. Divitiæ anime. VIII, 165. Divitiæ interiores quæ amitti naufragio non possunt. V, 147, 248, 955. Divitiarum interiorum fons non laet. si cor patet: aperit eor clavis fidei. V, 955. Aurum multis fulget

divites non fulget. IV, 363. Divitiæ iure, Deus tuus. V, 953. qui vult dives esse, Deo inhæreat. IV, 548. Aurum et si volueris, forte non habebis; Deum cum volueris, habebis. IV, 294. Omnis copia quæ Deus non est, egestas est. I, 818. Divitiæ illius quid nos facturæ sunt, cujus paupertas nos divites facit? V, 916. Divitiæ veræ in cœlis. IV, 620. Divitiæ veræ immortalitas; quia ibi vera copia, ubi nulla indigentia. V, 216, 232. Divitiæ veræ a Deo expellendæ. V, 220, 681, 1520.

Divites quinam dicendi. VII, 204. Divites sunt mundi, et sunt divites Dei. V, 957. Divites huius sæculi, et divites alterius sæculi. V, 521. Divites non huius mundi. V, 215. Divites sæculi egent. IV, 316, 317. Divitem tu putas, qui minus egeret, si minus haberet. V, 528. Dives et plenus, et inanis est. V, 566. Semper est mendiculus. V, 1321. Divites se pauperes esse agnoscunt. IV, 1628. Desideriis vastantur, cupiditatibus dissipantur, timoribus cruciantur, tristitia contabescunt. IV, 224. Dives re et dives cupiditate differunt. V, 412, 956. Dives hydropi comparatur, et mulieri incurvatæ, de quibus in Evangelio. III, 1545. si dominus auri es, facis de illo quod bonum est: si servus, facis de te quod malum est. V, 955. Ditescere velis alterius pauperem iniquissimum. V, 1594. Dives sciat se victorem, et in divitias tamquam in stabulum intrasse; non secum tollit quod in stabulo invenit. V, 114.

Dives et pauper quomodo onera mutua vicissim partiri ac minuere valeant. V, 899. Dives pauperi tribuendo onus minuit. V, 414. Divites facile tribuant elemosynam. IV, 549. Divitem et pauperem fecit dominus: per eum qui habet, juvat egentem; per eum qui non habet, probat habentem. V, 245, 525; IV, 1649, 1650. Divites sibi bene fecisse quandiu vixerunt, falso dicitur. IV, 561. Si servaveris, tua non erunt; si erogaveris, tua erunt. V, 961. Dives imprudens et luxuriosus, qui reservare aut epulari; proponit, non erogare. V, 529, 629. Dives timeat ne dum vult esse prædo, sit præda majoris, et minor piscis a majore devoretur. IV, 422. Dives sic utatur superfluis, ut tribuat pauperi necessaria. V, 415. Divitum superflua, necessaria sunt pauperum: res alienæ possidentur, cum superflua possidentur. IV, 1922. Divites et pauperes in corde interrogat Deus, non in arca et domo. IV, 545.

Divitibus quid præcipi velit Apostolus. V, 521. Divitibus cavenda superbia. V, 112, 936. Divitem humilem lauda, lauda divitem pauperem. V, 112, 115. Divites animo superbi, et per abundantiam non querentes æterna. IV, 1814. Divites se pares ceteris non putant. IV, 920. Divites et nobiles adversus pauperes et ignobiles superbire non debent, quare. III, 1276. Dives non dedignetur frater pauperis appellari. V, 217. Dives pauperis contemptor, miser finita vita. V, 249, 250. Dives et pauper in nativitate et morte æquales. V, 412. Dives sit humilis, plus gaudeat quia Christianus est, quam quia dives est. V, 217. Divitibus adulantibus. V, 250. Divites, id est superbi, exinanienti sunt: et esurientes, id est humiles, implendi. V, 1515. Dives qui in multis pecuniarum facultatibus non extollitur, pauper est. IV, 545, 1057. Dives si ideo se magnum putat, superbus et egenus est; in carne crepat, in corde mendicat; in status est, non plenus. V, 215. Major animus divitiis suis, qui eas vincit non concupiscendo, sed contemnendo. V, 215.

Divitum superbiorum labor stultus. III, 882. Divites amarior laborant cogitationibus, quam pauperes operationibus. X, 1578. Divitis cupidi et pauperis tranquilli collatio. VII, 114. Dives in conscientia securior dormit in terra, quam dives in purpura. V, 216. Divites minus securi in perturbationibus sæculi, non solum sua perdidit, sed propter illa et i, si perierunt. V, 217. Divites superbi struthionibus comparantur. III, 881, 882. Divitum in sepulturæ cura stoliditas. IV, 555. Divites humiles et misericordes sunt veri pauperes. V, 115. Divites erant antiqui Patriarchæ Abraham, Isaac, Jacob, etc. II, 686. Divites terræ adorant Christum, sed non saturantur sapientia et iustitia ipsius. IV, 1726. Non saturantur corpore et sanguine Christi. II, 866. Divites huius mundi non contempti a Christo. V, 216. Difficile salvantur. V, 521. Eorum conversio qui fiat. III, 882. Divites intrare in regnum cælorum, Deo facile est. II, 494. Divites correptionem non admittunt. IV, 920. Et non plura peccata contrahant quam alii, difficile est. IV, 1751. Divites quinam a Deo non exaudiuntur. IV, 1085.

Divitem in divitiis suis manentem, regnum Dei non posse ingredi, etc. falso docebat Pelagiani. II, 685, 687, 688. Divites baptizati nisi omnibus abrenuntient, si quid boni visi fuerunt facere, non reputari illis, neque regnum Dei posse habere, dogma Pelagianorum. II, 686, 687, 688; X, 554. Divites pauperum cibis vesci non cogit Augustinus. V, 414. Divites qui ecclesias aut monasteria ædificant, sunt cedri Libani, in quibus passeret nidificant. IV, 1371, 1372.

divites clarissimæque personæ utriusque sexus martyri gloria sunt sublimatæ. II, 691.

Divitis Christiani idea. II, 691. Dives omnis, Dei mendiculus. V, 686. Dives si Deum non habet, quid habet? V, 492. 521. Divites quidam inter Domini pauperes numerantur. IV, 1197.

Dives malus Judæus fuit. V, 249. Cur damnatus est. V, 962, 1651. Digerebat apud inferos, quod manducaverat apud superos. IV, 561. In inferis sero misericors. V, 113. Fuit poenitentia. VI, 719. Flamma qua cruciabatur erat spiritalis. VII, 725. Quomodo intelligenda sit flamma inferni, sinus Abraham, et cetera quæ in historia divitis referuntur, vix ad nunquam inveniuntur. III, 376. Varia de divite qui sepultus est in inferno. IV, 561. Divitis et lazari comparatio. V, 217, 249, 530, 611, 911, 1518, 1650.

Divortium. Lex sæculi quoad divortia, alia a lege Evangelii. X, 420.

Diuturnum nihil est, in quo est aliquid extremum. VII, 530.

Docendi manus quam præstans. III, 18. Doctorum officium periculosum, auditorum securior conditio. V, 155. Et discamus, invitare nos debet suavitas veritatis; ut doceamus, cogere necessitas caritatis. VI, 161. Augustinus magis amat discere, quam docere. VI, 161, 170. Docendi præcepta non superflua, tametsi doctores efficiat Deus. III, 103. Instituit Deus ut homines ab hominibus docerentur, non ab Angelis, quare. III, 18. Quidam sanctorum soli Deo docibiles. IV, 1486. Paucissimis donatum est, ut sine hominis ministerio doctrinam salutis perciperent. X, 1023. Homo post iudicium non per hominem docebitur, sed omnes erunt docibiles Deo. III, 1278.

Doctoris Christiani officium. III, 91. Doctoris est petere a Deo mysteriorum intelligentiam, ut de fide interrogantibus respondere valeat. V, 619. Veritatem honorat, qui doctorem honorat. X, 495. Patientissime sustinendi sunt qui docent quod nos ignoramus. X, 526. Doctor non est qui malus est. I, 1225. Docens bona, agens mala, necessarius est, mercenarius est, prodest aliquid. V, 1169. Moribus tuis intenti fiant, qui abs te aliquid accepturi sunt. II, 437. Solo prius aliquid doceas, quod deducendum est, ut vera doceas. II, 437. qui non facit quæ docet alios, si aliquando utilis est, non ipse facit, sed Deus. III, 1305. Doctores mali, spiritus beatorum ferentes. III, 1750. Terrere, et non docere, improba dominatio est. II, 322. Docendum est sine superbia et invidia. III, 48. Doctores sollicitissime cavendum superbiæ vitium. II, 1090. Ut cui facile subrept elatio. II, 1090. Doctoris solatium. II, 1090. Non ut quod scimus doceamus, aliorum ignorantiam opare debemus. II, 1090.

Docet Deus aliter, aliter homo vel Angelus. X, 150. Homo doctor, exterior cultor arboris. III, 1616. Aures verborum sonus percutit, magister intus est. III, 2004. Docentis hominis vox aurem corporis ferit, Deus aurem animæ. IX, 697. Docet intus Christus; admonet homo. I, 1249, 1220. Christum intus magistrum habemus. III, 1557. Cathedram in cœlo habet, qui corda docet. III, 2004. Quomodo Deus doceat per gratiam. X, 568. schola Dei Patris valde occulta. X, 970. Docere quando vult Deus, prius dat intellectum, sine quo ea quæ ad divinam doctrinam pertinent, homo non potest dicere. IV, 1548. Deus sic docet, ut scienda sciamus aperiendo veritatem; sic docet, ut facienda faciamus insinrando suavitatem. IV, 1549. Etsi gratia gratuita sit, doctrinæ exhortatio tamen est necessaria. X, 1025. Cur non omnes docet Pater ut ad Christum veniant. X, 971. Docibiles Dei sumus etiam cum homines audimus. II, 874. Et cum ea quæ ad veram pietatem pertinent discimus. VI, 161. Docibilis quis dicendus. IX, 193. Doctores sancti, filii Ecclesiæ discendo, pares docendo. X, 1406. Alia sunt, in quibus inter se aliquando etiam doctissimi atque optimi regulæ catholicæ defensores salva fidei compage non consonant, et alios alio de una re melius aliquid dicit et verius. X, 655. Doctorum sanctorum quatenus valere debeat auctoritas. II, 277, 559, 628, 875. De magistrorum Ecclesiarum sententiis sentit Hieronymus periculose iudicari, et alterum alteri præferri. II, 904. Doctores dicti montes, etc. III, 1380.

Doctus vere et sapiens quisnam. III, 62. *Vide* Magister. Docti in Ecclesia, lapides sunt pretiosi. V, 223. Jacent in tenebris, si non sint in ornamento ipsius Ecclesiæ. V, 225. Perdunt pretium, ubi non habent caritatem. V, 225. Docti quidam sibi non videntur, nisi labores alienos contemunt eos indere. VI, 441. Doctos viros in quibusdam interitum fidei cur Deus patitur. IX, 129. Docti quidam malunt esse, quam iusti. IV, 1505.

Doctrinarum duo genera apud Ethnicos. III, 50. Doctrina omnis vel eorum est vel signorum. III, 19. Doctrinarum multiplicitas, diluvium est aquarum. IV, 269, 270. Doctrinæ multæ vel superflue vel noxiæ, una utilis ac salubris. II, 1050.

Doctrinam reliquam his facilem docebat Socrates, quibus persuasum esset, ut nihil mallent, quam se esse viros bonos. II, 1039. Doctrinae seculares, siliquae quibus porci pascuntur. III, 1344. Doctrina salutaris, partim credendis, partim intelligendis rebus constat. VI, 496. Doctrina Christi praecepit humilitatem. V, 876; VI, 413. Morum corruptionem damnat. VII, 64, 74. Doctrina quomodo possit dici gratia. X, 367. Doctrina atque lex Dei quamvis sancta et iusta et bona, tamen occidit, si non vivificet Spiritus. II, 983. Adjumenta doctrinae tunc presunt animae adultis per hominem, cum Deus operatur ut prosint. III, 104. Deus in cathedra unitatis posuit doctrinam veritatis. II, 403. Doctrina accepta, non amaro corde communicanda. V, 500. Doctrina aperta, melli; quae vero de abstrusionibus sacramentis exprimitur, favo similis est. IV, 1566.

Doech interpretantur motus. IV, 601.

Dogmata sunt placita sectarum. III, 1326.

Domesticonum salus omni vigilantia procuranda. V, 581.

Dolor quid sit. III, 364. Dolor duplex, carnis scilicet et animae. VII, 424. Dolorem in animo et in corpore quid facit. VIII, 337.

Dolor corporis quid. III, 152, 364. Dolor carnis, offensio est animae ex carne, et quaedam ab ejus passione dissensio. VII, 424, 711. Dolor ipse qui dicitur corporis, non potest esse sine anima. IV, 1110. Dolorem carnis non praecedit ullas quasi metus carnis. VII, 424. Inde perniciosus corporis dolor, quia id quod unum erat, dissociare nititur. I, 1017. Dolor quem bestiae sentiunt, indicat quod sint appetentes unitatis. I, 1503. Dolor carnis iudicium est vitae, non argumentum moris. VII, 712. Dolorem carnis non semper sequitur meritis. VII, 710. Dolor carnis quare occidit. VII, 710.

Dolor animi. III, 152. Dolor animae est dissensio ab his rebus quae nobis nolentibus acciderunt. VII, 424. Tristitia nuncupatur. VII, 424. Dolorem animae praecedit metus, qui non est in carne. VII, 424. Dolor et timor, duo tortores animae, non simul torquentes, sed cruciatum alternantes. V, 687. Dolor et voluptas, duo incitamenta ad peccandum. V, 1236.

Dolor esse potest, ubi potest esse cupiditas. VII, 711. Quod non sine illiciente amore habuit homo, sine urente dolore non perdit. VII, 744. Dolor nonnisi in naturis bonis. VIII, 357. Dolor est testimonium boni adempti, et boni relicti. VII, 641. Sicut letitia deserti boni, in peccato testis est malae voluntatis; ita dolor amissi boni, in supplicio testis est naturae bonae. VII, 641. Animis non sunt nisi dolores extra Deum. I, 699.

Dolor alius est fructuosus, alius infructuosus. IV, 621. Dolor salutaris, quem secundo medicus facit. IV, 1489. Dolor sectionis ferendus, ut sanemur. V, 1270. Dolorem medicalem tolera, futuram cogitans sanitatem. IV, 1519. Dolor qui fit in cordibus piorum, quos persequuntur mores impiorum, praestest dolentibus, quare. VII, 614. Semper sentitur animi dolor. I, 698. Dolor de amissione rerum quibus fruendo homo letabat, et, igitur per quem salvis erit. VI, 133, 135, 216; VII, 744, 745. Dolor huius vitae transit, alterius vero non finietur. VII, 638. Ab illo robur patientiae, ne dolore frangamur; a quo accitimus victoriam concupiscentiae, ne voluptate pertrahamur. IV, 1377. Imaginaria Dei poena est, conditioni eorum in doloribus conparari. X, 1365. Conventientius injustus dolet in supplicio, quam letatus est in delicto. VII, 614. Dolorem quisque magis fugit, quam appetit voluptatem. VI, 25. Omne non dolore, imaginantis in animo, sui oris in corpore indicium est. VII, 413, 417. Interest utrum aliquid sanitate, an stupore non doleat. V, 1528. Dolores multi tolerarunt vitio, non virtute. V, 1234, 1237.

Dolus est cum aliud agitur, et aliud fingitur. III, 1446; IV, 86, 143; V, 45, 739, 1561. Dolus loqui, est aliud labiis; removere, aliud pectore claudere. V, 125. Doli nomen posita pro figura. V, 43. Dolus nunquam iuvat Deus, sed permittit. IV, 1400. Dolus potentis mali novaeulae comparatur. V, 421. Dolus pro dolore multi imperitiores latinitatis ponebant. III, 1446.

Dolusitas est laus quaedam, in veris aliud promendi, aliud sentiendi. IV, 581.

Dolosus non sequitur Christum. V, 605.

Domiducus deus. VII, 188.

Dominari alius homo appetit. III, 27. Et hoc intolerabilis superbia est. III, 27. *vide* servitus. Dominandi cupiditas vitium primum, quod est propria potestate gaudere. V, 644. Dominatio, libido a quo tempore maxime capit. VII, 90. Perniciosa est. VII, 90. Vastat corda mortalium. VII, 644. Magis debent patres quod dominantur, quam servi tolerare quod servant. VII, 644. Sicut praestest humilitas servitutibus, ita nocet superbia dominantibus. VII, 644. Dominatio in Romanorum laudibus posita. VII, 133.

Dominicarius. II, 146.

Dominum celebrare, et ad dominicum venire. V, 205, et *not.* 16). Dominicum et collectam agere. IX, 645.

Dominicus dies. V, 916. Resurrectione Domini corpus habere festivitatem suam. II, 215. Dominicis diebus stantes oramus, et balileia canimus, quo mysterio. II, 218. Utrum ubique stent orantes his diebus ignorat Ang. II, 220. In his non sine scandalo quis jejunaret. II, 136, 145, 148, 150.

Dominicus filius. V, 1537.

Dominus Deus solus. III, 582. Deus ideo verus est dominus, qui servo non indiget, et quo servus indiget. II, 527. Dominus a Patribus in Angelis ipsius personam gerentibus adoratus. V, 65. *vide* Deus.

Dominus quisvis homo vocari potest, ob caritatis servitium. II, 94. Homines non valde veri domini, cum egeant servis. IV, 872. Domini quid servi debeant, et servi dominis. I, 1529. Dominum foris hominem noli timere: malum dominum in te time, cupiditatem tuam. IV, 463. Domini iniqui et difficiles tolerandi. IV, 756. Domini appellantur more epistolarii in salutatione etiam non Christiani. X, 549. Dominus est rerum suarum, qui non est irretitus cupiditate. IV, 544.

Dominus vobiscum. VIII, 1019.

Domitianus crudelissimus. VII, 168, 614. Neronis maxima pars. IX, 523, 528.

Domitius deus. VII, 188.

Domitor ferarum homo, domitor hominum Deus. V, 373.

Domædius dicitur dominus ædium. IV, 429, *not.* 3, IX, 316, *not.* 4.

Domnio. II, 100.

Domus. V, 645, 967. Domne pauper. V, 145.

Domus, et fabrica dicitur et habi aiores. V, 1503. Ponitur pro civitate. VII, 462. Pro cubiculo vel tentorio. III, 494. Domus et tabernaculum quo differant. IV, 202. Domus hinc marmorata mala, et domus lumigata bona. V, 929.

Domus Dei ipsi ejus habitores. V, 1477. Esto domus Dei, et erit domus tua. IV, 252. Domus orationum nostrarum Ecclesia, domus Dei nos ipsi. V, 1471. Haec domus quomodo aedificetur. V, 1471. Domus Dei cantando aedificatur, credendo fundatur, sperando erigitur, diligendo perficitur, in fine sæculi dedicatur. V, 1478, 1471, 1476. Domus Dei Ecclesia, praeter quam non exaudivit Deus ad vitam æternam. IV, 478, 1721. In domum tuam, ut inhabites, intras; in domum Dei, ut inhabiteris. IV, 1721. omnes fideles et Angeli unam domum Dei faciunt et unam civitatem. IV, 1668, 1669. Ad domum Dei pertinet, qui est in caritate, compaginatus lapidibus vivis. IV, 1721. Domus Dei adhuc aedificatur, multas gentes crescendo occupavit, omnes occupatura est. IV, 1228. Domus Dei decorem diligere quid sit. V, 116.

Donatianus primas provinciae Bizacenae. II, 759, 780, 891.

Donatianus episcopus Donatista. IX, 526, 535.

Donatianus Maximianista. IV, 576.

Donatus praefectus Africae. II, 366.

Donatus exproconsul. II, 427, 428.

Donatus qui cum fratre Monasterium sponte deseruit et renitente Augustino. II, 228.

Donatus diaconus rebaptizatus. II, 556.

Donatus unus patrum concilii Zertensis. II, 577.

Donatus. VI, 714.

Donatus. V, 1587. Donati falsum miraculum. III, 1501.

Donati duo, alter Casensis, alter Carthaginiensis. IX, 646, 662. *vide infra*. Donatus Casensis Nigrensensis auctor schismatis. II, 813. Et princeps haeresis Donatistarum. VIII, 45. Donatus aliquando doctrinae seu eloquii ratione lapsus pretiosus. V, 225. Superbia elatus, fecit sibi partem. V, 279.

Donatus episcopus Donatista. IX, 528, 529, 553.

Donatus Bagaiensis schismaticus. II, 175, *not.* Pseudo-martyr Donatistarum. III, 1485.

Donatus Belmensis ep. IV, 581.

Donatus Carthaginiensis schismaticus. II, 175.

Donatus Cebresitanus ep. IV, 580.

Donatus a Cibalica. IX, 252.

Donatus Fiscianensis ep. IV, 580.

Donatus Macchadiensis ex Donatista episcopo apud Catholicos episcopus. IX, 475.

Donatus Masculinatus traditor. IX, 511, 612. *app.* 773. schismaticus. II, 197.

Donatus Mutigenensis villae presbyter. II, 736. summum illius in schismate pertinaciam vincere conatur Augustinus. II, 734.

Donatus Sabratensis ep. IV, 581; IX, 507, 528, 530.

Donatus Samurdatensis ep. IV, 581.

Donatus episcopus Donatista in loco Turrensi. IX, 618.

Donatus Urbanus. IX, 510.

Donatus (a quo *Donatistarum* schisma.) IV, 154, 177, 347, 1923; VI, 201. Donati duo ejusdem schismatis; primus a quo incipit, episcopus Casensis Nigrens in Numidia, alter post Majorianum secundus partis Donati Carthaginiensis episcopus. I, 617, 618, et not. (a). Ab eo vocari Donatistas quidam volunt. VIII, 45. Donatistae a Donato Carthaginis, aut a Donato Casensi sic appellati. IX, 468. Donati pars in Africa. V, 49, 55, 268, 289, 288, 291. Nata est de Numidia. V, 295. Primo apud Carthaginem pars Majoriani dicebatur. II, 502. Donati pars nata est auctore Secundo Tigrisitano haeretico. V, 293. Donatistarum velat principes, Donatus, Majorinus, Parmenianus. IX, 96. Donati partis schismatis auctores superbi. V, 504.

Donatus a Casis nigris altare contra altare primas crexit. IX, 468. Extra Ecclesiam primus sacrificavit. IX, 469. Convictus est Romae, adhuc diacono Caeciliano, schisma fecisse Carthaginem. IX, 637, 642. Carthaginis haeresim maxime roborasse perhibetur. IX, 468, 469. Donatum praeter ceteris praedicant Donatistae. IX, 664. Eum ecclesiae Carthaginis ornamentum et martyrii glorie virum appellant. IX, 664. Ejus eloquentiam multum laudant. IX, 448. Donatus mirabilia fecisse praedicatur. IX, 428. Per canos Donati jurare solebant Donatistae. IV, 134. Eidem apertissimis vocibus dicebant. Euge, euge, dux bone, dux praclare. IV, 870. Donatus aut princeps Tyri intelligendus. IX, 425, not. 5. Donatistarum loca praecipua Bagai et Thamugade. IV, 177.

Donatistae. Concilium habetur in domo Urbani Donati. II, 197. sive Urbani Carisi apud Cirtam civitatem. IX, pp. 774. Ab undecim aut duodecim factiosis episcopis, quibus praest. Secundus Tigrisitanus primas Numidae. II, 161. Illic traditores praesentes et confessos, Deos judicandos reliquit, et in sedibus episcopaliis manere permittit. II, 161, 162, 164; IX, pp. 775. Maxime Donatum Maseritanum, Mariam ab Aquis Tibullianis, Donatum Calamensem. II, 197. Per sententias praesentium damnavit absentes. II, 161, 162, 164, 234. Suspicionem traditionis satis probabilem sibi mettebat secundus Tigrisitanus. II, 162, 164. Ab illo silvanus ordinatur Cirtensis episcopus. II, 197. Mensurus eum apud Imperatorem ob occultatum apud se diaconum causam dixisset, jussus reverti, ad Carthaginem pervenire non potuit. IX, pp. 775. Libertate Christianis a Maxentio restituta, Botrus et Celasius apud Carthaginem ordinari cupientes, ordinationem assentibus Numidis celebrari curavit a solis vicinis episcopis. IX, pp. 776. Caecilianus totius populi suffragio eligitur; et Felice Autamontano manus ei imponente ordinatur episcopus. IX, pp. 775. Amittens de spe sua dejecti, Lucilla, et seniores quibus pecuniam mensurus crediderat, causas conflant contra Caecilianum, ut vitiosa ejus ordinatio diceretur. IX, pp. 776. Vocati sunt Numidae episcopi traditores, qui apud Cirtam celebraverant concilium. IX, pp. 776. Concilium deinde alterum perversum atque nefarium colligitur apud Carthaginem. II, 160, 163, 164. Convenerunt septuaginta episcopi schismatici. II, 160, 166, 379; IX, 426, 639, 640, 684. Et traditores. II, 164; IX, 511. Adversus Caecilianum. II, 172. Praesidet secundus Tigrisitanus primas. II, 166; IX, 519. Concilium istud conflavit Lucilla. II, 172. Valerius; a. a. IX, 393. Pecuniosissima. II, 167; IX, 37. Et factiosissima. II, 167; IX, 37. Quam pro Ecclesiae disciplina Caecilianus adhuc diaconus laeserat. II, 167, 172; IX, 37, 426; pp. 773. Lucilla corrumpebat animas episcoporum pecunia, ut testatur Numidianus diaconus in gestis apud Zenophilum consularem. II, 167, 168; IX, 426; pp. 798. Et Caecilianum damnationem emebat. IX, 426, 445. Quadringentos folles dedit. IX, 513; pp. 798, 799. Episcopi qui Concilio huic adsunt, empti et instigati damnationem aegre etiam ferentes quod non ipsi ordinaverant Carthaginem episcopum. II, 168; IX, 26. Caecilianus adire noluit hospitium collegarum. II, 164. Eos contra veritatem suae causae ab inimicis suis perversos esse sentiebat. II, 163, 168. Et suspectos semper habuit. II, 163, 165, 168. Causam suam integram reservavit ecclesiis transmarinis. II, 164, 167, 168. Ad Numidas episcopos mandavit, ut si est quod in se probetur, exeat accusator et probet, paratum se asserens iterum ordinari, si nihil in illo Felix contulisset. IX, pp. 776. Numidae episcopi non communicant Caeciliano. IX, pp. 776. Nihil tunc in Caeciliano ab inimicis confictum est: sed de ordinatore, quem falso traditorem dicebant, infamatus est. IX, pp. 776. Concilium Caecilianum innocentem et absentem damnavit, quod ad eos venire noluerit; tamquam a traditoribus ordinatus, et quia eum esset diaconus, victim offerri martyribus in custodia constitutis prohibuisse dicebatur. II, 161, 162, 165, 166; IX, 639. Non servata est solita judiciorum forma. IX, 26, 37. Schismatici dederant interventorem populo suae communionis. II, 177. Caecilianus deponitur, et alter ordinatur. IX, 57. Instante Lucilla odii accenso furialibus. IX, 512. Majorinum contra Caecilianum levave-

runt. II, 161. Et ordinaverunt. IX, 489, 525. Majorinus lector in diacono Caecilianum laerat, domesticus Lucillae. IX, pp. 776.

Donati pars adversus Ecclesiam catholicam exorta est de Carthaginis schismate. IX, 637. Per totam Africam, fortiter traditores apud Carthaginem fuisse damnatos. II, 164. Donatistae Catholicis traditionis crimen obtrunt. II, 264, 396, 403, 578, 588. Falsas indulgentias Imperatorum pro schismate vulgarent. II, 598. Cum Caeciliano permixta communio orbis terrarum. II, 168. Caeciliano ter mille fideles numerari curavit Constantinus per Ursum Rationalem Africae. IX, pp. 777. Et monet ut si quid pecuniae ejus habet, ab Herachida procuratore praedatum sibi erum petat. IX, pp. 777. Constantinus Anulino proconsuli, et Patricio Vicario Praefectorum curam mandat componendi eos, qui, uti acceperat, Ecclesiae catholicae populum corrumpunt. IX, pp. 777. Clericos ab omnibus functionibus publicis facit immunes. IX, pp. 777.

Donatistarum quidam, adunata secum populi multitudine, Caeciliano contradicendum putarunt. IX, pp. 778. Ad Imperatorem causam Caecilianam elegerunt. II, 502, 516, 527, 529, 531, 592, 589, 794. Per Anulinum proconsulem ea quae Caeciliano objiciebant crimina accedendo miserunt. II, 502; IX, 534, 535, 610, 626, 627, 651, 656, 640, 679, 695, 739. Libellos duos offerunt dirigendos ad Constantinum. IX, pp. 778. Preces episcoporum partis Majorini ad Constantinum Imperatorem. IX, pp. 778. Non audit Imperator de causa episcopi judicare. II, 599. Donatistae cum Caeciliano causam agere ad duas, ad ecclesias transmarinas eligunt. II, 169. Ab Imperatore petunt iudices. II, 161; IX, 27. Ex Callia. II, 198. Censensit Imperator. IX, 27, 40. Et miliadi scribit ut Romae habeatur concilium. IX, pp. 778. Cogitur concilium Romae. II, 166, 599; IX, 27. In domo Faustae in Laterano, Constantino ter et Lichasiter eorum. sexto Nonas Octobres die, sexta feria. IX, pp. 779. Neminis episcopi, orum qui concilio interfuerunt. IX, pp. 778, 779. Iuice Melchiadis Romanus episcopus praefuit. II, 164, 599; IX, 40. Constantinus denos ex utraque parte episcopos, ad ageodam causam, navigare Romam jubet. IX, 637, pp. 778. Rescribit Anulianus utrosque convenisse, et se missuros episcopos promississe. IX, 637. Donatus Carthaginensis ad episcopale iudicium velchialis contra Caecilianum missus est. IX, 692. Cum Caeciliano causam agens nihil probat. Caecilianus causa jussu imperatoris Constantini discussa Romae in episcopali iudicio velchialis Romani episcopi, et aliorum Gallorum et Italorum episcoporum. IX, 637. Profertur libellus. II, 167. Donatistae nihil probare possunt adversus Caecilianum. II, 161, 166, 167. Donatus a Casis nigris in praesenti convictus est, adhuc diacono Caeciliano schisma fecisse Carthaginem. IX, 647. Donatus praesens damnatus est. II, 599; IX, 637, 642. Quare sententia percussus. IX, pp. 779. Caecilianus innocens pronuntiatur, et in episcopatu confirmatur. II, 167, 599. Caecilianus apud Carthaginem Secundi Tigrisitani iudicio absens damnatus. Melchiadis postea iudicio in Romano concilio praesens absolutus est. IX, 779, 519, 645, 661; pp. 779. Melchiadis sententia. IX, pp. 779. Eumonius et Clonius episcopi in Africam missi declarant ubi sit Catholica, et sententiam pro Caeciliano dictam corroborant. IX, pp. 779, 780. Relicta pars Donati fieri non passa est, et de studio partium strepitus quotidiani sunt hausti. IX, pp. 780. Felicem Aptungitanum Caecilianum ordinatorem traiecit traditorem apud Constantinum. II, 400. Purgato in urbe Caeciliano, Felix in Africa purgari jubetur. IX, 594, et not. 610; pp. 780. Felix a traditionis crimine absolutus Aelianus proconsulis iudicio. II, 162, 164, 400, 492, 582; IX, 552. Falsum se fecisse adversus Felicem Ingenius confitetur. II, 582. Gesta proconsularia quibus absolutus est Felix. IX, pp. 780.

Donatus petit ut ei reverti liceret, et nec ad Carthaginem accederet. IX, pp. 779. Fulminio suffragatore ejus, Imperatori suggestum est, ut bono pacis Caecilianus Briviae retineretur. IX, pp. 780. Caecilianum majoribus suis secusantibus iudicio Imperatoris damnatum esse ut Briviae in exilio degeret, contendebant Donatistae. IX, 539, 541, 664, 666, 684, 695. Hoc falsum esse convicerunt Catholici. IX, 539, 541, 664, 666, 684, 695. Caecilianus non damnatus est, sed Briviae bono pacis retentus est. IX, 685. Donatus ultra prior Carthaginem rediit. IX, pp. 780. Hoc auditu Caecilianus ad suam plebem preperavit, et sic renovellare sunt partes. IX, pp. 780.

Donatus appellandum esse ab episcopis credit. IX, pp. 779. Donatistae datis sibi a Constantino iudiciis episcopis non consentiant. IX, 426. quare. IX, pp. 785. Eos postmodum apud Constantinum tamquam iniquos iudices accusant. II, 169, 264, 503, 599; IX, 426. Non ausus est Christianus Imperator sic eorum tumultuosas et fallaces querelas suspicere, ut de iudicio episcoporum qui Romae sedebant, ipse judicaret. II, 169. Alios episcopos dedit. II, 169.

Concilium Arelatense indicitur intra diem kalendarum Augustarum. IX, app. 783. Constantinus ad Ablavium Vicarium Africae scribit, ut Arelatem ad concilium ire iubeat partes inter quas erat controversia. IX, app. 785. Chrestus Syracusanorum episcopus ad Arelatense concilium iubetur pergere. IX, app. 786. Nomina episcoporum qui Arelatensi interfuerunt concilio. IX, app. 786. Rem Donatistas inter et Cæcilianum in concilio Arelatensi diligendus examinanda terminandaque curat Constantinus. II, 161, 169, 198. Cæcilianus in Arelatensi concilio absolutus est. IX, 41, 640. Quid in Arelatensi concilio gestum sit IX, app. 786. Constantinus Donatistarum contumaciam detestans, iubet episcopos qui Arelatensi concilio interfuerant, ad suas provincias redire. IX, app. 788. Donatistas vero ad comitatum suum perducit, ut ibi degant ibi sibi mortem pervideant. IX, app. 789.

Donatistæ ab ecclesiastico iudicio ad Constantium provocant. II, 161, 198, 310, 327 794; IX 27, app. 426. Donatistis petentibus episcopale iudicium dederat Constantinus et apud Romam, et apud Arelatum primum apud Constantium accusant, ab altero ad eum appellant. IX, 326. Ipsum adeunt ut causam Cæcilianum cognoscendam decerneret etiam post Arelatense Concilium. IX, 41 iubet Constantinus ut partes Romæ occurrant ad causam agendam. II, 169; IX, app. 789. nescio qua causa non occurret Cæcilianus. II, 168. Ab hisdem interpellatus Imperator precipit ut Mediolanum sequantur. Quidam se subtrahunt, reliquos ab officialibus custoditos facit Imperator illuc pervenire. II, 169. Ingentium falsitatis convictum ad comitatum suum mitti iubet Constantinus, ut interpellantibus Donatistis intimari possit, frustra eos Cæcilianum invidiam comparare. IX, 340. Constantini iudicium Mediolani habitum. IX, app. 790. Præsentem utraque parte Cæcilianum innocentem iudicat Imperator, Donatistas calumniosos pronuntiat. II, 169 399; IX, 640, 647, 648, 649, 650, 664 685. Constantini sententia. IX, 647. Codex in quo iudicium Constantini legitur diem et consulem non habet. IX, 664. Imperatore inter partes audiente calumniatores inventi Donatistæ atque damnati. IX, 371, 429. Cæcilianus iudicis et ecclesiastici et imperialibus absolutus. IX, 615, 626, 643, 681, 687, 695. Cæcilianus semel damnatus est absens, et ter absolutus est præsens. IX, 362, 668. Cæcilianus transmarino iudicio absolutus est. IX, 503, 533. Constantini litteræ ad Summum de Cæcilianum purificatione. IX, 687. Et ad Probianum. IX, 310, 649. Transmarinos iudices a Cæcilianum corruptos esse dicebant Donatistæ. IX, 533. Ipsumque Constantium gratia corruptum. IX, 41, 335. Donatistarum clamura adversus iudices a quibus condemnati sunt. IX, 41, 42. Donatistæ in Cæcilianum causa humanas traditiones dirinque scripturæ præferunt. IV, 1924. Donatistæ a iudicibus, quos postulaverant, ter condemnati. IV, 383.

Donatistæ nec sic toties victi quiescunt. II, 400. licet Cæcilianus ab Imperatore innocens apud Mediolanum pronuntietur, mendacium tamen ipsum Cæcilianum in eo iudicio fuisse damnatum. II, 794. In eadem fororis pertinacia permanserunt. IX, 426, 429. Ubi que victi resistunt. IX, 27. Donatistæ nec superati corrigi volebant. IX, 39. Promittit Constantinus ad Africam se venturum, ut inter Cæcilianum et Donatum de schismate in Africa facto iudicaret. IX, app. 789. Constantinus adversus Donatistarum errorem primus multa constituit. IX, 329. Constantinus basilicas iussit auferri Donatistas. IX, 326. Locum congregationum ipsorum fisco vindicari iussit Constantinus. IX, app. 791. Donatistæ bellum Constantino offerunt, quo dicunt nullo modo se communicaturos antistiti ipsius nebuloni, paratosque esse perpeti quicquid eis facere voluisset. IX, 648. Donatistarum potius tolerandam insolentiam, quam vindicandam, censet Constantinus. IX, app. 791. Ad Valerium Vicarium de Donatistarum exilio soluto, et eorum furore Deo vindicti dimitte, litteras dedit Constantinus. IX, 648, 685, 687. Occupata a Donatistis basilica, quam in Constantina civitate iusserat fabricari Constantinus, locum alium fiscolem concedit, et basilicam fiscoali sumptu erigi præcipit. IX, app. 792.

Donatistarum preces ad Julianum Apostatam. IV, 574. Ab eo episcopi Donatistæ in exilio agentes reverendi benedictum obtinent. IX, app. 802. Episcoporum Donatistarum horrenda facinora post redditum sibi a Juliano libertatem. IX, 803. Catholici legatos mittunt ad Honorium. IX, app. 811. Commendat legatis datum. IX, app. 811. Honorii lex confirmans ante factas constitutiones in hæreticos, et ad Donatistas perimere declarans. IX, 822, app. 813. Eiusdem lex aîrogans eam legem, qua hæreticis concessa fuerat libertas arbitrii. IX, app. 815.

Donatistæ Concilium Carthaginense. 886. Universale cum Donatistis legitur et pariter. 886. 886. 886. legatos mitti qui exponant Donatistis nihil contra Ecclesiam iuste requirent. IX, app. 819. Concilium alterum Carthaginense

ex tota Africa Donatistas conveniendos decernit. IX, app. 810. Forma conventionis Donatistarum. IX, app. 810. Libellus a Concilio Carthaginensi datus septimonio proconsuli de Donatistarum conventione. IX, 626, app. 811. Donatistas Catholici celebrato Concilio ad pacem invitant, et ad pacifice simul conferendum, uti statutum fuerat in Concilio Carthaginensi an. cccm die 23 Aug. II, 306, 308. Præceptum Honorii de habenda solatione. IX, app. 816. Marcelini edictum primum que per provincias inisso, utriusque partis episcopi convocantur. IX, app. 817. Donatistis cur locum et tempus examinis præbuerunt terrenæ potestates. X, 1054, 1055, 1056.

Donatistis episcopis Catholici conditiones collationis proponunt. II, 488, etc. Promittuntque se non requisituros episcopales honores, si ostendatur Ecclesiam in sola parte Donati remansisse. II, 488. Donatistarum notoria. II, 501. Donatistarum notoriæ respondent Catholici. II, 480. Donatistæ cum Catholicis conferte nusquam voluerant, quasi fugientes cum peccatoribus loqui. II, 401. Collatio habita cum Donatistis. I, 646, 650. V, 1582, 1586, 1590. Donatistæ in collatione, oblato sibi consensu a cognitore, seferre nolunt cum Catholicis, ne ab ipsis maculentur. V, 599. Unde se excusant ne cum Catholicis sederent, convicti sunt nec debuissent intrare. V, 599. Donatistæ in collatione instabant ne causa ageretur propter quam episcopi ex utraque parte concii fuerant. II, 578. Contra se ipsos multa dixerunt et recitarunt. II, 579, 580, 582. Confessi sunt contra Ecclesiam catholicam nihil se habere quod dicerent. II, 579 580.

Donatistæ expugnati. VI, 696. Sua ipsorum sententia damnati. V, 901. Donatistæ jam capti dicunt, Contendere nolimus. V, 286. Cæcilianum a suis præcessoribus apud Constantium imperatorem accusatum fuisse professi sunt. II, 580. Ab imperatore damnatum fuisse Cæcilianum cum dicerent, in mendacio convicti sunt. II, 580. Marcellinum cognitorem in collatione Carthaginensi premio fuisse corruptum dicebant. II, 577. Maxime ab Augustino, ut pro ipso iudicaret. V, 901. Donatistarum mendacia. II, 577, 579, 580, 582. Donatistæ mendacii convicti. II, 577. Donatistæ in schismate post collationem pertinaces. II, 161, 179, 172, 263, 309, 400. V, 286, 899. Quot criminum sint rel. V, 900. Quid eis reponendum, ubi dicunt: Non communico peccatis alienis, nec ferre debeo quem novi malum. V, 900. Puto quod ipse diabolus, si auctoritate iudicis quem ultro elegerat, toties vinceretur, non esset tam impudens, ut in ea causa persisteret. II, 306. Donatistæ resistunt saviendo aut pigrescendo, velut phreutici aut lethargici. II, 312. Appellatur ab Augustino anima hæretica, insanabilis, anionosa. V, 901. Et tamen statim iubet ut leniter cum eis agatur, et caveatur ab insultationibus. V, 902. Donatistarum post Carthaginensem collationem Concilium triginta episcoporum. IX, 736. Donatistarum obstinatorum quorundam inepta excusatio. V, 1596.

Donatistis duo mala obijciuntur: error in questione baptismi, et separatio. IX, 497. Donatistæ schismatis convincti. IX, 226, 255, 517, 519. Unde convincti. IX, 306. Missi a secundo Tigris. clerici ad clericos Carthaginis accedere noluerunt, Visitatorem posuerunt, a Lucilla suscepti sunt. V, 293. Donatistæ schismatis rei, quidquid de traditione et persecutione dicant aut fingant. IX, 587, 588, 392, 394, 395, 403. Et hæretici et schismatici sunt ex Cresconii definitionibus. IX, 469, 470, 471, 472. Donatistas Ecclesiam, apostolico labore fundatis extra Africam, non communicare manifestum est. IX, 829. Catholicos a sua communione repellunt. V, 288. Diem Epiphaniæ nunquam cum Catholicis celebrare voluerunt. V, 1053. Eluenda putabant sacra loca et instrumenta quæ Catholicis attingissent. II, 414. *Volatride*. Ab unitate catholica communicatorias litteras non accipiunt. II, 160, 170, 173. Se Catholicos esse, testimonio beati Cypriani incassum affirmare conantur. IX, 744. Sæpe communionis esse orientales contendebant. IX, 576. Concilium Sardicense dedisse litteras ad Afros episcopos communionis Donati contendeat Fortunius. II, 178. Donati nomen inventum inter episcopos concilii Sardicensis. IX, 576. Quid de hoc sentiendum. IX, 516, 576. Non constat Donatum, qui in litteris concilii legitur, fuisse illum schismatici auctorem. II, 176. Donatistæ execrabili sacrilegio ab unitate se præsequebant. IX, 279, 288. Donatistarum schisma sacrilegum. IX, 293. Injunctum. IX, 26, 28, 41, 49, 121, 585. Separatio scilicet maximum et maximum. IX, 264, 286, 267. Donatistæ nolentes communicare omnibus gentibus arguuntur. III, 146. Augustini dilectio ad Donatistas. II, 322.

Donatistæ cum Catholicis erant in baptismo, in symbolo, in ceteris dominicis sacramentis, non in spiritu unitatis. II, 343. Donatistarum schisma ab unitate alienum. V, 1583. Carere caritate. V, 1256. Unitatem non esse in parte Donati, ex ipso quo fecerunt schismate ostenditur. IX, 311, 312, 313. Donatistæ significantur per eorum, qui non reversus est ad arcem. III, 1434. Ut ad unitatem redeant inveniuntur.

III, 1434, 1455, 1456. Donatistæ redarguuntur. V, 41, 73, 74, 267, 286, 313, 629, 722, 763, 768, 991, 1126, 1181, 1229, 1234, 1255, 1256, 1526, 1550. Donatistæ separationem suam excusare non possunt. V, 304. Nullam separationis causam habent. IX, 62, 177, 179, 254, 256, 265, 296, 279. Sine causa ab Ecclesia catholica sese dirimerunt. II, 173, 193, 224, 240, 297, 298, 314, 328; IX, 130. Donatistis nulla fuit causa ab unitate recedendi, aut temeraria fuit. IX, 60, 130, 131. Quomodo exierunt ab Ecclesia. III, 2000. Et quare. IX, 534. Donatistæ temere propter traditionis crimen de Ecclesia recesserunt. IX, 36, 338. Ob crimen traditionis obiectum, non vero probatum se separarunt. IX, 144. Donatarum schisma prudenti cuiquam christianismum profiteri cupienti non placere. V, 306.

Donatistæ Scripturas se ab igne servasse jactant. V, 510. Donatistæ immerito tot gentes Christianas deserunt, quibus traditor ignotus est. IX, 515, 516, 519. Traditionis crimen in Donatistas potius quam in Catholicos conjiciendum. IX, 266. *Fide* Traditio. Donatistæ traditores. IX, 131. Eorum majores sanctos codices tradiderunt. II, 265; IX, 426. Et instrumenta Ecclesiae. II, 265. Quomodo, ostenditur. IX, 736. In crimine traditionis detecti et confessi manifestantur. II, 405. Donatistas divinarum codicum traditores fuisse in gestis ecclesiasticis et municipalibus legitur. IX, 234. In gestis Cirtensis Concilii. II, 380. Donatistæ traditionis crimen vel obiectum, in aliis damnabant; sibi in ipsis vero etiam confessum donabant. IX, 37. De traditoribus quæ ipsi dicunt, non idonea auctoritate nituntur. V, 280.

Donatistæ Christianos in toto orbe terrarum non esse contendebant. IX, 62. Et se solos esse Christianos. IV, 1234; IX, 36, 419. Ecclesiam de toto orbe terrarum periisse dicebant. IX, 425. *Fide* Ecclesia. Ecclesiam periisse tempore Cypriani ob admissos sine baptismo de hæresi ad Ecclesiam venientes, non audent dicere Donatistæ. IX, 176. Donatistas inter et Catholicos questio versatur ubi sit Ecclesia. IX, 391, 392. Questio finire debet verbis divinis, non illis quæ ex utraque parte obijciuntur. IX, 391, 394, 396. Donatistæ Ecclesiam suam non nisi canonicis sanctorum librorum auctoritatibus debent demonstrare. IX, 427, 450. Ecclesiam divinarum litterarum auctoritate non agnoscunt. II, 793. Partem Donati Ecclesiam plenariam male appellant. IX, 587. Pars Donati est in sola Africa. II, 189. Hinc non est Ecclesia catholica. II, 190, 194. Donatistæ Mauritaniam et Numidiam occupant. IX, 386. In Numidia præpollent. IX, 51. Pars Donati magnæ parti Romani orbis et barbaris gentibus ignota. II, 297. Donatistæ præter Africanos paucos habent, eosque non apparentes. IX, 533. Unum aut duos, aut ut multum, tres episcopos ad hos mittere solent. IX, 533. Episcopum Romam paucis Moutensibus ex Africa mittebant. IX, 346, 494, 516. Et in Hispaniam domui unius mulieris. IX, 346.

Donatistæ male de paucitate gloriauntur. IX, 296, 403, 537. Maximianistæ pauciores sunt. IX, 537, 582. Donatarum paucitatem suam commendare cupientium argumenta refelluntur. IX, 416, 418. Ecclesiam toto orbe terrarum diffundi Scriptura dicit, negant Rogatistæ. II, 334. Negant Donatistæ. III, 1407. Eamque in sola parte Donati pollere affirmant. VI, 306. Et Christum ad duas linguas remansisse. III, 1991. Ecclesiam in sola Africa vel retinendam, vel ex Africa in omnibus gentibus reparandam debent ostendere. IX, 428, 450. Nulla proferre possunt Scripturæ testimonia quibus Ecclesiam in sola Africa remansisse ostendant. IX, 442, 443. Ecclesiam quodam modo volunt decollare. V, 723. Donati partem non esse Ecclesiam vel ex ipsis Cresconii verbis habetur. IX, 536.

Donatistæ orbem terrarum Cæciliani peccatis pollutum esse immerito dicunt. II, 799, 801. schisma fecerunt, quod quasi nolent esse boni inter malos. IV, 194. Et dicerent malorum commixtionem in Ecclesia bonis obesse. IV, 837. Hoc erat in regula Donatarum, quales fuerint cum quibus fuerit communicatum, tales fieri omnes et universam massam. IV, 378, 379. Donatistæ ex Ecclesia quæ tolerat malos, nati sunt. IX, 90. Donatarum sententia de Ecclesiæ puritate. IX, 247. De veritate et sanctitate Ecclesiæ suæ præsumptio et elatio. IX, 95, 97. Donatistæ episcopos suos sine peccato esse dicebant, nec pro eis orandum. IX, 543. Præpositis Donatarum præjudicat vana præsumptio de sanctitate suæ Ecclesiæ. IX, 103. Donatarum societas plena hominibus sceleratis. IV, 134. Apud eos sunt traditores, ebriositates, fœnus, et usuræ super usuras. V, 306, 307. Peccatorum multitudo. V, 306, 307. Ab eis se maculari non existimant, quos in sacrilego schismate damnatos recipiunt. II, 198. Donatistæ ipsi a sceleratis non recesserunt. II, 801. Maximianistis (schismaticis) communicant. II, 412, 413, 414. Eosque in suis honoribus suscipiunt. II, 379, 384, 812. Baptismum a Maximianistis datum confirmant. II, 308, 408, 490, 580, 800. Donatus Deuterio traditores sine baptismo admittenti et universis Maurorum episcopis communi-

cavit. II, 542. Donatistæ in Concilio eorum episcoporum decrevere, ut traditores, si baptizari nolent, pro intere commenicarentur. II, 542. Felicianum Musilitanum, quem veritatis aditorem, eademque sacrilegi, Concilium bagaitanum appellat, in honore susceperunt. II, 240, 403. Donatistæ longe noxiam scelere schismaticis, quam quod in Maximianistis damnarunt, ab orbe terrarum separantur. II, 194. Maximianistas tanquam integros receperunt, quos ante damnaverant tanquam peccatos. V, 550.

Donatistæ non habent suæ communionis originem, si malorum communicatio Ecclesiam perdidit tempore Cypriani. IX, 149. Non habent suæ prævisionis aliquam defensionem, si non perdidit. IX, 149. Si Ecclesia perit propter malos in ea toleratos, unde nati sint Donatistæ ostendere non possunt. IX, 273. Donati partem Ecclesiæ ab Apostolis fundatis temere præponunt Donatistæ. IX, 535. Transmarinis Ecclesias temere accusant. IX, 40, 41, 46, 319. Quanta audacia orbem terrarum judicant. IX, 298, 300. Universum orbem Christianum damnare ausi sunt inauditum. IX, 51. Donatistæ injusti, qui detestantur a se inauditum; et a se damnatos in integris honoribus recipiunt. IX, 79. Donatistæ nolunt credi quæ de suis vulgariis criminibus, credunt vero famæ quæ de innocentibus tanquam de traditoribus vel de interfectoribus seminata est. IX, 277, 280. Scripturæ verba, quæ se faciunt custodisse a flamma, nolunt delere lingua. IV, 678. Donatistæ Ecclesiam orbis terrarum quomodo absolvent nescientes. V, 990. Hoc maxime dicto: *Nec carnis carnis præjudicat, nec persona personæ*. V, 991. Donatistæ suorum peccata per totam Africanam manifesta flagrant ignorare; Afris autem ab Afris obiecta crimina, non probata, imo absoluta, Orientalibus et Occidentalibus ignota esse non sinit. IX, 565, 567. Donatistæ suos manifestos malos cum damnare non audent, temere damnant orbem terrarum. IX, 305, 304. Et cum communicent Maximianistis, orbi terrarum communicare temere recusant. IX, 426. Amplius putant valere iniquitatem hominis ad alium contaminandum, quam justitiam hominis ad alium purificandum. IX, 293. Donatistæ caritatem non habent, qui ignaro et ipsis inognito orbi terrarum obijciunt, nec ipsa saltem probata, crimina Afrorum. IX, 537, 538. Orbem terrarum non potuit maculare crimen Afris obiectum non probatum, si non maculant Donatistas manifesta quæ inter ipsos tolerantur crimina. IX, 277, 282, 319. Donatistas alienis peccatis maculari ex ipsorum regula sequitur. IX, 278. Donatistæ gaudent frustra de nomine Donati, cum et Optati rapacitate, et Circumcellionum ebrietate polluantur. IX, 293. Donatistæ polluantur, si hæreticorum communicatio et malorum polluit. IX, 225, 227, 233, 234, 337. Donatistas non maculat et communicatio Catholicorum, si non maculat Maximianistarum. IX, 252, 571, 572, 573, 581. Et malos, si sunt in Ecclesia, bonos non polluerent; aut si foris sunt, et in ipsis sacramenta esse, ex Apostolo ostenditur. IX, 314.

Donatistæ non habent quemadmodum sebisina suam defendant. IX, 285. Ad defensionem suam, Scripturarum testimonia proferunt immerito. IX, 734, 737, 738. Donatarum schisma non favent testimonia Scripturæ, quibus separatio a malis præcipitur. IX, 670, 673. In Donatistas redeunt, quæ proferunt ex Scripturis testimonia. IX, 49, 105. Et quidquid Catholicis obijciunt. IX, 50, 51, 52, 53, 54, 55. Donatistas parum adjuvat ad schisma defendendum testimonium Ezechielis. IX, 518. Donatistæ ipsa secessione Israelis a regno Juda, quam pro exemplo sui schismatis ponunt, conunduntur. IX, 417. Donatistis applicantur Psalmi xix versus 16, 17 et seq.: *Ut quid exponis justificationes meas*, etc. IX, 61. Quia ratione Donatistæ nolunt Orientalibus communicare, eadem nec debent Maximianensibus. IX, 576. Donatistæ suo se iudicio jugulant in causa Maximianistarum. IX, 252, 253, 255, 257, 258, 577, 578, 583, 592, 644, 763. Causam suam in iudicio præfecturæ quibusdam inconsideratis et temerariis responsionibus vulneraverunt. IX, 625. Donatistæ nullam habent causam separationis, si mali bonos in unitate non maculant. IX, 244. Donatistæ impie ab orbe terrarum se separarunt, cum malos inter se tolerarent. IX, 273, 277. Nec baptizatos a se rebaptizant. IX, 275. Adversus Donatistas explicatur Psalmus xxi quem adversus Catholicam pro se proferebant. IV, 267. In Donatistas retorquentur probra et convicia, quæ ex psalmis et Evangelio in Catholicos conjiciebant. IX, 267, 268, 269, 270, 271, 309, 310, 311. Donatistæ perverces, qui tot de Ecclesia testimonia Scripturarum credere nolunt. IX, 444, 451, 454, 444. Si nonnullam habet imaginem fortitudinis non cedere Imperatori, nulla laus est aperte contradicere veritati. IX, 105, 106.

Donatistis non favet Cypriani auctoritas. IX, 126, 128, 420, 433, 435, 605. Donatarum causa ipsius Cypriani auctoritate tota peritum contraxit. IX, 176, 177. Donatistæ schismatis rei convinctores ex ipsa unitate, quam, licet diversa sentientes, tenuerunt Stephanus et Cyprianus. IX,

607. Donatistis objici potest quidquid Maximianistis objiciebant. IX, 503, 504, 531, 533, 551, 546, 547, 549. Donatistarum schisma a catholica communione, ex ipso Maximianensium a parte Donati schismate demonstratur. IX, 555. Donatistæ impie se separasse ab orbe terrarum ex eo didicerunt, quod a Maximiano passi sunt. IX, 105. Pravitatem suam in causa Maximianensium velut in speculo conspiciere possunt si volunt. IX, 567. Quia ratione probant schismaticos suos a se recedere non potuisse, eadem convincuntur a toto orbe terrarum non potuisse ipsi separari. IX, 101. Ad ea quæ Donatistæ de traditione, persecutione, falso baptismate objiciunt, de solis Maximianistis respondetur. IX, 258.

Donatistæ manifestissimos sic illos pro falsa pace Donati tolerarunt. IX, 27, 51, 62, 63, 74, 83, 88, 105. Donatistarum pars paleis plena. IX, 96. In eorum communione sunt vitia quæ orbi terrarum exprobrahant. IX, 255. Quot et quam gravia scelera in parte Donati. IX, 96. In parte Donati sunt iniqui, mendaces, mortui, peccatores, fidei. IX, 63. Inter Donatistas multi episcopi mali. IX, 58. Donatistarum episcopi et presbyteri gravidatarum teminarum impudicitie convicti. IX, 280. Donatistæ nocentes et scelerati, non criminibus quæ ab eorum aliquibus committuntur, sed crimine schismatis. IX, 555. Ad omnes Donatistas non pertinet scelera quæ in eorum parte committuntur. IX, 512. Propter unitatem Donati sustinent mala notissima et famosissima optati; et incerta ac incognita nolunt sustinere propter unitatem Christi. IX, 503. Quia ratione optatum excusant, excusare debent et totum orbem. IX, 551. Et quia ratione malos suæ communionis bonis non obesse volunt, eadem et Catholici. IX, 277, 283. Donatistæ contaminati, si Sacramentorum communione cum malis boni contaminantur. IX, 56. Donatistæ pacem cum Ecclesia catholica violant, inter se vero sic servant, ut in sacrilego schismate damnatos recipiant. II, 172, 192, 195, 198. Nec ab eis se magnari existunt. II, 198. Donatistarum malos tolerare nolumus errori, alius error contrarius ex Scripturis perperam acceptis. VI, 201. Donatistæ an primi malos de Ecclesia pellendos censuerint. IX, 96.

Donatistæ injusti, admittentes baptismum Maximianistarum, et exsultantes baptismum orbis terrarum. II, 172, 195, 206, 404, 405. Donatistæ non solum laicos, sed et clericos, presbyteros et episcopos, si ad se transferre poterint, catechumenos faciunt. IX, 603. Catholici ad se venientibus persuadent ut se paganos dicant. II, 135. Eum quem rebaptizare parant, docent ut coram ministro baptismi neget se esse Christum. IV, 451, 452, 1895. Quisquis fidelium ad Donatistas transibat, baptizabatur. II, 179. Donatistarum argumenta et cavillationes. IV, 1895. Donatistæ quos seducere possunt, per secreta quædam speluncas pertrahunt, et rebaptizant. IV, 1395. Donatistæ rebaptizant. V, 769. Et ad se redeuntes penitentiae subjiciunt. V, 1359. Donatistæ recipiunt ab rebaptizantem juvenem caræ matris reum, ejusque eodem spirantem. II, 152. Item subdiaconum degradatum. II, 154. Donatista quidam reversus ad Ecclesiam. V, 1308. Donatista reversus ad Ecclesiam, et peccatum rebaptizationis confiteus, a fratribus quibusdam repulsus est. V, 1358. Factum hoc excusant et improbat Augustinus. V, 1358. Donatistæ rebaptizant etiam Christianos de Mesopotamia, de Syria, etc. venientes. IV, 154, 583.

Donatistæ arguuntur quod rebaptizent. III, 1420. Rogatistæ auctoritatem epistolæ Cypriani ad Urbanum sequi se ad rebaptizandum dicebant. II, 559. Defendere se conantur auctoritate Cypriani. I, 657. In epistola ad Julianum. II, 359. Donatus Carthaginensis non instituit ut Christiani rebaptizarentur. I, 618. Objectiones Donatistarum cur rebaptizent solvuntur. III, 1450, 1451.

Donatistæ baptismum, nisi ipsi dederint, inane esse volunt. VI, 307. A se dicunt justificari eum quem baptizaverint, et se esse in ecclesia quæ est sine peccato. II, 809. Donatistæ baptismum a se datum, sanctum; ab aliis vero, nullum esse dicebant. IV, 1896. Quod nos damus, hoc est sanctum, effatum Donatistarum. IV, 1896. Sacramenta tuæ esse sancta, si per homines sanctos dentur, dicunt. IV, 154. Et baptismum non tollere peccatum, nisi detur a ministro sancto. III, 1410, 1421, 1422. Donatistarum verba, *Ego sanctifico, ego justifico, quod dederò sanctum est*, refelluntur. V, 723. Donatistæ quatenus dicunt, *Ego justifico, ego peccata dimitto*, peiores sunt Phariseis. V, 600. Donatistarum error, non dari spiritum sanctum, nisi per sanctos ministros. V, 1225. Donatistæ dicebant se potestate baptizare, non ministerio. III, 1419. Donatistæ item arguntur. III, 1498, 1499, 1500. Donatistarum stolidi obiectio. V, 278. Locus ex Canticis Canticorum ab eis frustra prolatus. V, 285, 768. Sicut et locus ex Habacuc. V, 292. Et locus Evangelii de arbore et ejus fructu ad ministrum baptismi perperam ab eis translatus. V, 1325. Donatistarum argumentum ex verbis (*Matth. 18*) contententium per homines dimitti peccata. V, 600. Donatistæ taceantur justificari baptizatum

ab occulto peccatore. V, 1325. Ac tunc hominem illum ex Deo nasci. V, 1325. Donatistis pendet salus ex vita prepositorum. V, 724. Donatistæ salutem se dare falso sibi arrogabant. IV, 1890, 1891. Donatistarum voces superbie. V, 599, 1296, 1520. Donatista justum se dicens, malus esse convincitur. V, 505.

Donatistæ immuni sacrilegio transmarinarum ecclesiarum baptismum execrantur, et admittunt Maximianistarum. IX, 51, 40, 108, 157, 225, 252, 427, 569, 570, 740. Nec schismaticos suos rebaptizabant, nec reordinabant. IX, 73. Quosdam quidem ex schismaticis suis rebaptizabant, sed quosdam non rebaptizabant. IX, 99. Maximianistas non rebaptizabant. IX, 157. In honoribus eorum integritas eos susceperant, nullumque rebaptizant. IX, 549, 551. Donatistæ ridiculi, qui cum ex moribus et factis hominum sacramenta pensarent, post optatum neminem rebaptizabant. IX, 291. Causam quam de baptismo cum eis habent Catholici, jam ipsi Donatistæ terminarunt, cum post Maximianistas baptismum non rejecant. IX, 556, 557, 558, 559. Donatistæ in causa Maximianistarum, nec propter malos unitatem deserendam, nec baptismum Christi foris ab Ecclesia datum destruendum declararunt. IX, 685. Quod movet Donatistas de baptismi sacramento, in Maximianensium causa jam solutum. IX, 571, 572, 551, 558. *Et toto lib. 4, contra Cresc.* scripture testimonia, quibus Donatistæ rebaptizationem necessariam probari putant, in Maximianenses detorquebant. IX, 558, 563 sicut et auctoritas Cypriani. IX, 559. Donatistæ cum post peccatores suos non rebaptizent, nec post orbem terrarum debent rebaptizare. IX, 483. Donatistarum plerique ministri non baptizant, si mali ministri non baptizant. IX, 64, 74, 75. Donatistarum rebaptizatio ex ipsa circumcisione, quæ nec post malos ministros iteratiter, confutatur. IX, 599. Quod Paulus quibusdam schismaticis dixit: *Nunquid paulus pro vobis crucifixus est, aut in nomine pauli*, etc. Donatistis congruit. IX, 381. Donatistæ in eo quod rebaptizant, sanguinem spiritualiter fundunt. IX, 54. Imperatorum constitutio in Donatistas rebaptizantes. IX, 803, 813.

Donatistarum furor. X, 704. Licentia effrenata. II, 152, 153. Inimicis et sevis agendi ratio. II, 415, 799, 803. Quotidianis violentiis circumquaque agunt per Circumcelliones. IV, 154. *De Circumcelliones.* Mala quæ schisma Donatistarum secuta sunt. II, 131, 415. Donatistarum scelera summam comprehendunt. IX, 720. Donatistarum episcoporum post redditam sibi a Juliano libertatem horrenda facinora. IX, 803, 812. Donatistarum plerique et episcopi, et presbyteri, et clerici canes et strages etiam suis in erant. II, 177. Per violentissimas turbas etiam ultro improbi sunt Ecclesiis catholicis, ubi possunt. IX, 272. Donatistæ Eucharistiam canibus tradi iusserunt. IX, app. 803. Tunc canes domos lambiverunt. IX, app. 805. Donatistæ impediebant per violentias de Catholici veritatem predicarent. II, 597. Donatistarum insidias sæpe passi sunt doctores catholici. IV, 1603. Donatistarum crudelitas in eos qui ad Ecclesiam catholicam volebant transire. II, 597, 798, 800. Marcum presbyterum Caschaliensem, restitutum Victorianensem, propria voluntate unitatem catholicam amplectens, supplicis affecerunt. II, 397; IX, 525. Marciani trigensis, nemine cogente Catholici facti, subdiaconum propo usque ad mortem ceciderunt, et lapidibus obruerunt. II, 597.

Donatistæ homicidiorum amantes. II, 797. Interfectores prophetae. IX, 268. Varia referuntur crudelitatis et savitiae facinora quæ commiserunt Donatistæ. IX, 516. Vellant panem Catholicis coqui. IX, 516. Donatistarum clerici quam crudeliter in catholicos clericos exarserunt. IX, 521. Donatistæ oculis calcem aceto permixto in undunt. IX, 521. Calce et aceto excruciendo, aut crudeliores in Catholicos, quam diabolus in Job. IX, 636. Restitutum occiderunt et Innocentium, cui oculum etiam effoderunt, et digitum præciderunt. II, 599. Donatistarum audacia regio Hippoensis infestata. II, 296. Donatistarum armata manus opprimens Augustini transitum. VI, 259. Donatistarum crudelitas in Maximianum Bagaiensem episcopum catholicum. IX, 521. Possibile Calimensi episcopo Itronum more insidiosi sunt. II, 597; IX, 525. Presbyterum Sisti cum gravi injuria projecerunt. II, 597.

Donatistarum furor, ebrietates, mortes spontaneæ, precipitia, precipitatorumque cultus sacrilegi. IX, 590. Ebrietates suas ad canticum psalterium humano ingenio compositorum inflammant. II, 221. Donatistarum quorundam insaniam et furor. V, 1896. Donatistarum spontaneæ mortes. IX, 526. Donatistæ se ipsos trucidabant. II, 797, 798, 799, 940. Tria mortis genera a Donatistis frequentata. IX, 724, 725. Donatistis quotidianus ludus erat se ipsos per precipitia, per aquas, per ignem occidere. II, 798. Cur non ad laqueum etiam confugerint. IX, 750. Ultro se pagani occidendos iugerant. IX, 725. Et trucidandos offerebant. II, 798. Donatus Metageuensis presbyter Donatista con-

prehensus, pimento sili admoto uti noluit, et se ad terram graviter collisit, et in puteum misit. II, 754, 755. Donatistarum mortes spontaneas, praecipua, etc., ut colantur ab hominibus. IX, 429. Donatistarum mortes voluntarie carpuntur. VI, 646; IX, 721, 725, 726. Donatistae in quantum vitae suae non parcunt, nocentes sunt. IX, 709, 711. In quo diabolus militatur. IX, 299. Ab illo spontaneas mortes didicerunt. IX, 299. Se ipsos necando diabolici instinctu, imitantur traditorem. IX, 756. Non quoniam hominem in parte Donati, sed ipsum errorem, Satanae comparavit Augustinus. IX, 591. Donatistae pro spontanea mortis insana sententia de Scripturis sacris frustra aliquid proferunt. IX, 726, 728. Donatistae se ipsos occidunt mystice. IX, 276.

Donatistae. Leges Imperatorum contra ipsos. V, 500. Contra Donatistas primus legem severissimam dedit Constantinus. II, 599. Hunc imitati sunt filii eius Constantius et Constans. II, 599. Adversus eosdem leges dederunt Valentinianus, Gratianus, Theodosius, Honorius et Arcadius. II, 400. Lex Theodosii multa decem librarum auri in haereticos, ad Donatistas quoque qui in Ecclesiam deservirent, extensa. II, 804; IX, app. 806, 812. Lex de decem libris auri adversus Donatistas primo allegata. IX, 516. Honorii leges in Donatistas. I, 641, 654. Edictum Macedonii adversus eos. II, 673. Donatistis per leges Imperiales inflicte poenae notantur. II, 551. Donatistas nulla lex regia jussit occidi. IX, 519, 527. Et hoc forte ex majore Dei iracundia. IX, 519. Donatistis exsilio poena tantum, non vero mortis, ab Imperatore constituta. II, 940; IX, 717. Multae poenae in Donatistas omnes, exsilio in episcopos vel ministros eorum decernuntur. II, 805. Donatistae legibus Imperatorum nec in civitatibus esse jussi sunt. IX, 516. Donatistas in fundis et civitatibus suis tamquam obsides habeat Catholici. IX, 455. Ne ipsi ex agris undique pellerentur. IX, 517. Donatistis testamenta aut donationes faciendi facultas admittitur. IX, 788, app. 812. Et ex his aliquid sumendi. IX, 788, app. 812. Donatistarum testamenta Imperatores merito valere noluerunt. V, 510. Res terrenas amittere jussi sunt secundum leges regum terrenorum. II, 545. Congregationum eorum loca fisco vindicata. II, 505, 528. Imperatorum legibus non sinuntur retinere basilicas. IX, 526. Ne ipsos quidem quas in schismate fabricaverant. IX, 47. Non tamen reddiderunt omnes quas ab initio unitas tenuit. IX, 48. Donatistae res terrenas non recte possident. II, 545. qui pro pace Christi omnibus terrenis caruerit, Deum habet: qui autem pro parte Donati vel paucos nuntios perdiderit, cor non habet. IX, 556. Donatistae se nec divitiarum jacturam, nec mortem ipsam timere solent. IX, 555, 556, 557. Augustinus aliquando sensit non petendas leges ab Imperatoribus contra Donatistas. II, 804. Invitat Maximianum ad colloquium, spondetque milites abfuturos; ne quis Donatistarum arbitretur ipsum tumultuosius agere voluisse. II, 98.

Donatistae obiectant Catholicis Imperatorum Constitutiones. IV, 155. Innumere queruntur quod apud Imperatorem Catholici querelas suas deferant. II, 528, 580. Aus de latis adversus eos legibus ab Imperatoribus Christianis. IX, 46, 47, 631. Aut quod regibus terrae contra inimicos Christi aliquid Catholici postulent. II, 794. Ii si haec omnia primitus fecerunt. II, 327, 492, 795. Adversus Bogatistas et Maximianistas jussa trineque impetrarunt. II, 492, 266, 527. Et adversus Catholicos potestates terrenas adhibere. II, 504, 415. Ad Julianum desertorem Christi et idololatram recurrerunt, et apud eum solam justitiam locum habere dixerunt. II, 327, 400. Donatistae spontanea suorum praecipua persecutionibus Catholicorum imputant. IX, 518, 527. An se ipsos praecipaverint, an alicujus potestatis jussu praecipitati sint, incertum est. IX, 275. Crimina tempore persecutionis commissa a malis Christianis, quae quidem ipsorum auctores fecisse dicuntur, Catholicis obijciunt. IV, 153. Marculum et Donatum a Catholicis occisos vulgabant Donatistae. IX, 268, 275. Injusta Donatistarum expostulatio de Pauli et Macarii persecutione. IX, app. 800. De Macario inviam faciunt Catholicis. IV, 154, 155. Ecclesiam catholicam vocabant Macarianam. II, 490.

Donatistae immerito persecutionem obijciunt Catholicis. IX, 551, 552. Immerito persecutionem se pati querebantur. II, 507, 510; III, 1482, 1485; IX, 517, 527, 452, 454. Eorum querimonis de persecutione responsio. IX, 666, 684, 709, 710, 715. Maximianistas ipsi persecuti sunt. II, 415, 414. Per Optatum Gildonianum. IX, 157. Donatistis de persecutione conquerentibus claudit os ipsa, quam fecerunt Maximianistis, persecutio. IX, 254, 295. Si persecutionem facere non licet, Donatistae Maximianenses fecerunt. IX, 551, 552, 554. Donatistae immerito queruntur quod ecclesiarum suarum possessiones ad Catholicam transire jussent Imperatores. II, 809. Loca quae tenebant Donatistae, Ecclesiae esse ostenditur. IX, 505. Donatistae loca, quae jam separati habere cupierant, cum ad Ecclesiam transirent, ab

illis iuste possidentur. IX, 304. Donatistae Maximianistarum basilicas abstulerunt. IX, 47, 757, 740. Donatistae basilicas restituit Julianus Apostata. IX, 47, 529, 554. Donatistae contradictionis arguuntur, dum persecutionem a Catholicis se pati conqueruntur. IX, 664, 665. Schismaticis suis nunquam peiores erant. IX, 55. Quia ratione Primianistarum crudelitatem in saluum exerant, ea severitas Catholicorum in Donatistas excusatur. IX, 108. Si melior est qui persecutionem patitur, meliores Maximianistae Donatistas. IX, 636. Quae quaestiones sunt de Caelestino, Iulio et Maximianistae de Primiano. IV, 576. Donatistas persecutionem non pati, aut non pati secundum Evangelium, ostendit Augustinus. IX, 272. Donatistae persecutionem, Catholici passionem sustinent. II, 414. Donatistae iuste patiuntur ex passionibus Iulianum. IV, 1894, 1895. Iuste patiuntur quicquid patiuntur. IX, 45. Si quid patiuntur, iuste patiuntur ob schisma. IX, 272. Donatistae a se ipsis persecutionem patiuntur. IX, 725. A se ipsis patiuntur quicquid mali eis accidit, cum legitis potestatum resistunt. IX, 455. Cur potestatum severitatem adversum se excitant. IX, 106. In potestate Donatistarum erat, ut nulla damna paterentur etiam haeresin suam sectantes; si nullas Catholica violentias pateretur. IX, 454. Donatistae graviora committunt, quam patiuntur. IX, 45, 46. Gravior quid Ecclesia patitur a Donatistis, quam illi ab Imperatoribus. IX, 454. Donatistae se innocentium persecutores apud Imperatorem existisse docuerunt. IX, 649, 695. Donatistae in Christum et Evangelium crudeliores, quem qui et nomen Christi persequerentur, et Evangelium exustum volebant abolere. IX, 519. In eo quam Iudaei. IX, 320. Iudaeis ipsis peiores. III, 1991. Donatistae Antichristi seculis imitantur. V, 725.

Donatistarum persecutio in Ecclesiam gravior, quam Imperatorum. III, 1420, 1482. Donatistae decipendi oves infirmas Christi quam studiosi. IX, 152. Suadendo faciunt, quod persecutor occidendo non fecit. IV, 1895. Fide iniquissimus. Donatistae vipere. IX, 267. Donatistas non solum non esse oves Christi, sed esse lupos ostenditur. IX, 509. Donatistae lupi et latrones. V, 766. Donatistarum schisma, fractus ex quo cognoscuntur esse lupi rapaces. IX, 270. Donatistarum persecutione profecti Ecclesia. II, 807.

Donatistas qualiter Catholici persequuntur. IX, 345. Ad quid adversus Donatistas leges plenissime coercitionis moventur. IX, 435. Quae patiuntur Donatistae, aut pro errore, aut ut a salute sua impetus eorum depellant, terrene potestates decreverunt. IX, 526. Imperator non tantummodo sciendi licentiam auferre solent, sed et eos ad unitatem catholicam coercendo redigere satagit. II, 800; V, 295. Non mortem eorum, sed conversionem et pacem Ecclesia querit. II, 807. Severitas legum adversus Donatistas ex Dei misericordia et dilectione Imperatorum Christianorum catholicorum. IX, 456, 507, 521. Donatistas non crudeliter, sed misericorditer reges terrent; Donati autem non fortiter, sed pertinaciter non timent. IX, 556. Quicquid agitur cum Donatistis, ex caritate agitur. IX, 552. Bellum si quod adversus Donatistas movetur, ex dilectione est, non ex odio. IX, 507. Donatistae resistunt veritati, alii sciendo, alii pigrescendo. II, 512. Utisque Ecclesia medetur. II, 322, 325. Donatistarum in Catholicos ab errore ipsos revocantes stitida obiecto. IV, 160, 299, 300. Flura in Donatistas. IV, 151, 170, 171, 177, 246, 659, 641, 781, 961, 962, 1067, 1091, 1228, 1229, 1251, 1253, 1269, 1270, 1509, 1510, 1615, 1656. Pie vindicatur in Donatistas per Imperatorum leges, ut ab errore respiciant. II, 798. Donatistae immerito queruntur, quod reges terrae contra eos pro catholica pace leges consulerint. II, 492. Quod regum terrae iustitibus ad unitatem cogantur. II, 507. Donatistarum saluti Catholici consulunt, dum ad unitatem cogunt. II, 401. Donatistae quia causa aliquid a Catholicis patiuntur, debent considerare. IX, 455. Immerito queruntur quod querantur a Catholicis, imo a Deo per Catholicos. IX, 291. Donatistae cur et ad quid queruntur. III, 1453, 1448; IX, 555, 554, 452, 695, 740. Non agunt adversus eos Catholici, ut res eorum habeant. II, 545, 808; IX, 757. Leges potestates adversus Donatistas late non eos bene facere agunt, sed male facere prohibent. IX, 545. Donatistae immerito de mansuetudine gloriantur, quod ad communionem suam adunem cogant. IX, 545. Donatistae queruntur per scripturas, per linguas pacificas, per flagella temporalium tribulationum. IX, 292. Donati pars si quod afflictionis pertulit, passa est tamquam Agar a Sara. V, 52. Donatistae similes servo Pontificis, cui auris amputata est; qui vero ex Catholicis Donatistas persequuntur, similes Petro. IX, 524. Donatistae Simonis Cyrenaei factum pro se interpretantur. V, 294. Donatistae aut recte persecutionem passi sunt, aut si modus excessus est, peius fecit. IX, 254, 256, 258, 492. Si quid ultra modum volumus catholicis contra eos committitur, ad ipsam Ecclesiam hoc pertinet, non ad imperium. IX, 48, 454. Non pertinet ad eos, a quibus qui talia agunt, lau-

dabiliter pro unitatis pace tolerantur. IX, 320, 326. Nullis bonis in Catholica hoc placet, si usque ad mortem in quamquam, licet hæreticam, sæviatur. IX, 326. Nec quamvis longe a morte, si molestiis infido ulciscendi malum pro male retribuat. IX, 326. Aut aliena quisque aulicæ velut pro unitate. IX, 326. Christianus qui vel odio, vel cupiditate, vi legum imperialium persequitur Donatistas, pessime agit. II, 343, 346. Donatistæ de Augustini fama maledice detrahunt. IV, 393, 394. Augustinus supplicium mortis ab aliquibus Donatistarum magnorum scelera reis amoliri conatur. II, 553. Donatistis persecutionem fieri debere non dixit Augustinus. IX, 320. Genethlius beatae memorie Carthaginiensis ante Aurelium episcopus constitutionem contra Donatistas compressit, unde multum ab eis laudabatur. II, 178.

Donatistæ pro fide et propter filium hominis, persecutionem se pati merito conqueruntur. IX, 718. Vane se de gloria tolerantiae jactant. IX, 106, 753. si quid pro schismate patiuntur, baptizari se sanguine suo dicunt. IX, 279. Martyres haberi volunt. IX, 136, 317. Donatistarum mortuorum memorie. IX, 428. sepulcra mortuorum suorum quæ colunt, ebriosorum impudicorumque concursus. IX, 430. Donatistæ cadavera ultro præcipitatorum colebant. IX, 257, 308. Natalitia eorum celebrabant. IX, 196. Per canos et compages pseudomartyrum suorum jurabant. IX, 106. Donatistæ martyres veritatis immerito se dicebant. IX, 43, 45, 62. Donatistæ vivunt ut latrones, mori se jactant ut martyres. IX, 513. Vivunt ut latrones, moriatur ut Circumcelliones, honorantur ut martyres. II, 307. Donatistarum pseudomartyres. III, 1436, 1483. Donatistæ martyres nuncupari non possunt. IX, 653. Immerito sibi martyrum glorias querunt. VI, 617. Remere sibi usurpant quod de Martyribus dictum est in Apocalypsi. IX, 723, 724. Donatistarum martyres carpuntur. V, 650, 1448.

Donatistas inquietos per ordinatos a Deo potestates cohereri atque corrigi non inutile. II, 321. Donatistarum plurimi per leges imperiales correcti sunt. II, 339, 795, 806. Et ad Ecclesiam compulsos se esse lætati sunt. II, 321, 322, 350. Donatistæ ejusdani ex necessitate conversi historia. IV, 369, 570. Donatistarum subdiaconus quidam ad catholicam pacem ex animo conversus. IV, 370. Donatistarum ex schismate multi ad Ecclesiam conversi. V, 1593.

Donatistarum error longe lateque African pervaserat : pauci jam in ea remanserunt. IX, 449. Numeros Donatistarum, qui ad Ecclesiam transeunt, longe major quam eorum, qui in dissensione Donati remanent. IX, 726. Multæ civitates prius Donatistæ, timore legum, Catholicæ ardentius diligunt unitatem. II, 329. Donatistarum aliquorum conversio Ecclesiam consolatur de perditione aliorum. II, 808. De exclusionem Donatistarum, granarum actiones de Carthaginiensi ecclesia cum episcoporum litteris ad Comitatum mittendos esse. IX, 814. Donatistarum error non inexpugnabilis. IX, 473, 478. Patientia ipsis exhibenda. V, 902. Caritas commendatur in Donatistis. IV, 209. Fratres sunt, etsi mali fratres. V, 288. Fratres appellantur a Catholicis. IX, 691. Cum ipsis his et concordia. V, 1390.

Donatistæ non rebaptizantur qui ad Ecclesiam convolant. II, 803, 811. Donatistarum sacramenta Catholicis non sunt inimica. II, 312. Donatistæ ad Catholicam redeuntes, eodem modo sine baptismi iteratione expiantur, quomodo expurgatos censuerunt prætextant et Felicianum. IX, 555, 556. Donatistæ quatenus suscipiuntur a Catholicis. IX, 691, 806. Non tales suscipiuntur in Ecclesia, quales erant. IX, 472, 476. Donatistis ad unitatem venientibus caritatis bonum confertur. IX, 512. Donatistæ qui ad Ecclesiam convolant, necesse est penitentiam agant. II, 811. si qui apud Donatistas degradati fuerant, si ad Catholicam transire volebant, non nisi in humiliatione poenitentiae recipiebantur. II, 135. Donatistis ad Ecclesiam transeuntibus honor clericatus vel episcopatus non auferitur propter bonum patris, vel ex sola clementia. II, 229, 489, 812, 813. Donatistarum episcopi ita in catholicam suscipiuntur unitatem, ut videtur paci et utilitati Ecclesiae convenire. IX, 474. Eius, qui in parte Donati baptizatus est, ordinandi auctor esse Possidio non potest Augustinus. II, 1061.

Donatistæ cur severiorem disciplinam affectant. IX, 81, 83. Donatistæ Catholicos reprehendunt quod solvite psallant in ecclesia divina cantica Prophetarum. II, 221. Penitentia in parte Donati. V, 1589. Donatistarum multi multa pauperibus distribuabant, et parati erant ad suscipiendam mortem. III, 2020. Donatistarum bona opera, falsa et vana. III, 1436. Donatistas factis non posse dicere, Dominus Jesus. V, 1256. Donatistæ Deum sperant, nedum clarificant. IX, 80. Vitis suorum credunt. IX, 428. Donatistarum calumnia adversus Catholicos, quod aliud in altare Dei ponerent. II, 350.

Donatistarum et Catholicorum quæ sit doctrina. V, 724. Donati scripta non recte de Trinitate eum sensisse pro-

bant. VIII, 43. Donatistarum cum Arianis unio, et discrimen inter utrorumque errorem. II, 476, 792. Donatistarum quidam negant filium æqualem Patri. V, 991. Donatistæ in Christum injuri. V, 724. Donatum pro Christo habent. V, 1023. Pro Christo se jactare convincuntur. V, 1323. Nec Moysi, nec Christo credunt vel resurgenti. V, 724. Donatistas quid in errore detineat. V, 901. Quid obistet quominus Donatistæ resipiscant. IX, 136.

Donatus Christum dividere conatus, divisus ipse est a suis. VI, 396. Donati pars in multas partes scissa est. II, 334; V, 50, 447; VIII, 43; IX, 40, 101, 114, 136, 113. Donatistarum schisma novo schismate scidit Maximianus. II, 173, 580, 800. Necnon Rogatus. II, 526. Donatistæ et Maximianistæ adversum se divisi. V, 447. Donatistarum, Maximianistarum, Rogatarum congregationes. V, 769. Donatistæ iidem Parmenianistæ. VIII, 32. Donatistarum concilium adversus Maximianistas. IX, 63. Donatistarum concilia. Vide Concilia.

Donatiani seu Donatistæ. VIII, 43. Donatianos a Donato potius quam Donatistas consentit Augustinus appellari. IX, 468. Donatistæ cur ita appellati, et non potius Christiani. IX, 552. Et Maximianistæ et Claudianistæ, sic et Donatistæ non male dicuntur. IX, 553. Donatistæ apud Carthaginem pars Majori primo dicebantur. II, 302. Montenses vel Cutzupitæ vocati sunt in urbe Roma. II, 196; Not. VIII, 43; IX, 346, 393. Unde hoc. IX, App. 805. Ad Donatianos seu Donatistas, qui Romæ Montenses vocantur, episcopum ex Africa mittere solent. VIII, 45.

Donatulus a Capse. IX, 253.

Dona Dei quedam bonis et malis communia. IV, 1343; V, 1460. Dona Dei nostra sunt, etsi non ex nobis. II, 831. Nostrium est et quod nobis donatur. V, 1461. Dona Dei sunt hominibus, cum amat quod accipit, et gratias agit illi qui dedit. V, 908. Dona Dei nulli invidenda : qui omnibus possint esse communia. V, 1040. Qui donavit ut simus, donat ut boni simus. IV, 1379. Vide Beneficia. Dona Dei multa habent et mali. V, 764. Dona Dei quanto magis quis novit esse Dei, tanto magis inde beatus. VI, 142. Bonis Dei nemini est beatus, qui donanti existit ingratus. VI, 443. Melius est vel de parvo Dei dono gratias ipsi agere, quam sibi acri velle de magno. II, 119. Dona alia filiorum hereditum, alia filiorum exheredatorum. VI, 624. Dona Spiritus sancti sunt diversa, sed idem spiritus. II, 859. Donorum divisio est, et concordia unum corpus facit. III, 1509. Dona Dei multiplicantur in hominibus, cum hi ea acri dispensant. III, 19. Donum Spiritus sancti per aquam aut per ignem significatur. III, 804.

Dona Dei accipere aut habere non potest anima, nisi consentiendi. X, 241. Orandum ut Dei dona in nobis augeantur. IV, 1348. Dona sua Dei est custodire in nobis. V, 1362. Donum Dei gratuitum est ipsum hominis meritum. II, 820. Dona Dei sunt merita hominis. V, 1367. Cum deus coronat merita nostra, nihil aliud coronat quam dona sua. II, 880. Donum proprium quod hic datur aut in futurum servatur bonis. V, 583, 1460. Discrimen inter donum et datum. III, 826. Exigitur quod quis novit accipere cum datur. IV, 287. Aliud est accipere non posse, aliud nolle. Illic evensatio necessitatis, hic reatus voluntatis. IV, 287. Tutius videtur ambulare, qui minus accepit; sed si non perverse querat, quod recte non accepit. IV, 1709. quis preferendus, quando res aliqua duobus vel pluribus dari non potest. III, 50. Non querat quisque in corpore Christi, nisi sanitatem. IV, 1709.

Donum multum magis querit Deus, quam te. V, 508. Quia nihil melius in omni terrena creatura. V, 317. Dando te illi, bonus eris. V, 707. Vita æterna tantum valet quantum te es; te da, et habebis illam. V, 707. Dando nos Deo quid lucratur. V, 212. De dei dñs deo : ex eo quod tibi dedit, a te accipit. V, 913. Dederunt diversa Zacchæus, Petrus, vidua : sed id unum pervenerunt, quia non diversa amaverunt. V, 515. Dona spiritualia quæ donat Deus, non auferet, nisi tu dimiseris : carnalia vero ipse auferit, et quisquis alius auferit, ipso donante potestatem auferit. IV, 201.

Donec pro non amplius ponitur. VI, 77.

Dormit Christus in navi tentationibus agitata, si fides dormit in corde. IV, 1169, 1915. Dormiente Christo, cor fluctuat. IV, 1913. Dormiunt qui amant præsentia. IV, 963. Dormitio in Scripturis posita pro morte. IV, 74.

Dormire pro manere et cessare. III, 514, 534. Pro concumbere. III, 497.

Dorsum pone ad id quod cadit, et faciem ad illud quod manet. IV, 190.

Drachma a muliere quæsitâ quid allegorice. IV, 1379, 1792.

Dracmes animalia sunt omnium maxima. IV, 1913.

H. Jirusus. VII, 106.

Dualis numerus a Græcis et Hebræis usurpatur. VII, 695, 696.

Duas habes, locutio usitata. IV, 201. Causam dicere ad duas. II, 169.

Dubitatio. Veritate dubitat, non de veritate, qui certo scit se dubitare. III, 153. De quibusnam rebus licet dubitare. VII, 646. Melius est dubitare de occultis, quam litigare de incertis. III, 576. Historia fides perit, si quod auctoritate et tempore firmatum est, in dubium revocetur. I, 1335. Dubitatio significat animum minime temerarium, quæ custodia tranquillitatis est maxima. I, 1213. Dubitationis verbum aliquando increpative dicitur. III, 1671.

Dulcedo nominis Dei longe præponenda dulcedini sæculi. IV, 612. Dulcedo fallax, quæ. VI, 104. Dulcedinem nominis Dei soli norunt, qui gustarunt. IV, 612. Hortatio ad gustandam dulcedinem Dei. VI, 296. Dulcedo Dei absconditur timentibus, revelatur sperantibus. V, 791, 794. Dulcedinem amoris abscondit Deus his quibus utilis est timor. IV, 229. Dulcedo hujus vitæ est muscipula, qua incauti capiuntur. IV, 1647, 1648.

Dulcis est voluptas, sed dulcior Deus. V, 1286. Quamdiu blanditur iniquitas et dulcis est iniquitas, amara est veritas. V, 850. Dulcia si sunt in sæculo, cum amaritudine digeruntur. IV, 612. Dulcedo peccati perniciose per amaritudines tribulationis digeratur. V, 1.

Dulcius tribunus et notarius. VI, 147, 148; IX, 703, retr. 706, 707. In Africa legum Imperialium exsecutor adversus Donatistas. I, 634; II, 959. Institui ab Augustino, cupit qui cum Donatistis se gerat. II, 959. Primum edicto eos apud Rhamugadem admonet. II, 959. Hoc edictum altero explicat. II, 959. Scribit ad Gaudentium Donatistarum episcopum Thaumugadensem. I, 634. Honorificentius eum tractat quam decebat hæreticum. II, 959. Rescripta Gaudentii Augustino mittit refellenda. I, 654.

Duodenarius numerus pro universitate ponitur. VII, 663. Duodenarius numerus perfectus est. IV, 713. Duodenarius numerus consecratus. III, 1621. Duodenarii numeri Apostolorum, sacramentum magnum. IV, 1103.

Duplex cor mentientis. V, 739.

Dura Dominus jussit, sed magna promisit. V, 120. Quæ dura sunt laborantibus, eisdem ipsis mitescunt amantibus. V, 444.

Duritia peccatorum in poenitentiae lacrymas solvitur a facie Dei, sicut fluit cera a facie ignis. IV, 814. Durissimi licet sint inter prædestinatos, et quasi crystallum facti, duri tamen non sunt misericordiae Dei. IV, 1935.

Dusii daemones quidam, sic a Gallis nuncupati. VII, 468.

Dumviralitius. VI, 602.

E.

Ebionæi hæretici. VIII, 27.

Ebrietas sancta. V, 1098. Ejus effectus. IV, 351, 955, 1369. Ebrietas mentis sobria, et laudabilis. VI, 296. Ebrietas spiritalis. V, 160. Ebrii Martyres ad passionem ducebantur. IV, 352, 955.

Ebrietas peccatum. X, 159. Ebrietatis peccatum consuetudine viluit, et contemnitur. V, 125. Ebriositatem non solum sine honore nominare, sed et cum hilaritate predicare populi jam consueverunt. IX, 171. Ebrio nihil insanius. IV, 1370. Ebrietatis et malæ consuetudinis pugna. V, 816. Ebrietas cavenda. V, 1098. Lex aeterna eam condemnat. VIII, 426. Ebrietas frequens tempore Augustini. II, 345. Etiam inter ministros Christi. II, 344. Ebrietates in honorem SS. Martyrum quotidie celebrari solitas luget Augustinus. II, 91. Calicibus Martyres persequuntur, qui in eorum solemnitatibus inebriantur. IV, 723. Ebrietatem carpit Augustinus. II, 116. Ebrietates in solemnitate S. Leonitii de Ecclesia pulsæ per Augustinum, non sine ipsius periculo. V, 1174. Ebrietates in solemnitatibus martyrum usitatæ, in omnibus aut prope omnibus transmarinis ecclesiis desierunt. II, 91. Ebrietates suas Donatistæ, ad psalmorum-canticum, quasi ad tubas inflammant. II, 221. Ebrietas pro saturitate frequenter in Scriptura. III, 586.

Ebriosum inter et ebrium plurimum interest. VIII, 427.

Ecbola. IX, 659, 610.

Ecclesie varia nomina. IX, 241. Ecclesia ex vocatione appellata. III, 2039. Tota instituta est ad colendum unum Deum. VI, 259.

Ecclesie antiquitas. IX, 122, 123. Ecclesia primitus in celo. III, 355. Ecclesia in II Geneseos cap. prænuntiata. VIII, 258. Et in arca diluvii. VI, 334, 346. In benedictione Abraham promissa. VI, 174. Ecclesia est verum Abraham semen. III, 789. Prædictiones Prophetarum de Ecclesia. VII, 584; VIII, 289. Ecclesia in ipsis etiam promissionibus jam tunc figurata et prophetata, præsentiam parturit sancto-rum. VIII, 305. Prophetiæ de illa impletæ. VI, 175.

Ecclesia mundus reconciliatus. V, 588. Corpus Christi. III, 25; V, 266. Ipse illic est caput. V, 755. Unum est corpus magnum, totius capitis magni. II, 584. Una domus. II, 584. Ecclesia et Christus caput et corpus, unus homo.

et unus Christus. IV, 161, 272, 250, 435, 629, 662, 693, 695, 725, 750, 761, 866, 948, 1082, 1136, 1679, 1784, 1785, 1817, 1819, 1846; V, 571, 734; VII, 532; VIII, 896, X, 145.

Ecclesia in Christo etiam a Verbo suscepta est. IV, 77. Verbum ipsum non est pars Ecclesie, sed ut ejus caput, factum est caro. IV, 1942. Ecclesia carni Christi adiungitur, et fit Christus totus, caput et corpus. III, 1979. Ecclesia corpus Christi est, et templum, et domus, et civitas; cujus caput, et habitator, et sanctificator, et rex Christus est. IV, 1717. Ecclesia catholica sola est corpus Christi. II, 815. In corpore Christi quid caput, quid barba, quid ora vestimenti. IX, 541.

Christi et Ecclesie aliquando una persona intimatur. III, 82. Christus ex persona Ecclesie sæpe loquitur. II, 545. Ecclesie et Christi vox una. V, 722. Ecclesia in Christo, et Christus in Ecclesia patiebatur. II, 545.

Ecclesia Christi conjux. III, 23; IV, 1672, 1684, 1784. Sponsa Christi. V, 563, 991, 1235. Christo est sponsa in occulto. VIII, 423. Ecclesia sponsa Christi matrem Synagogam reliquit, ut ei adhereret. V, 570. Ecclesia nurus Synagoge. IV, 501. Ecclesie nuptiæ celebrantur. III, 1990, 2015. Christi et Ecclesie matrimonium magna caritate compaginantur. IV, 1140. Ecclesie matrimonium cum Deo arcissimum est; nemo offendit unum, et alterum promeretur. IV, 1140. Ecclesie tabulæ Matrimoniales. VI, 668. Ecclesia a Deo cui nubit dotata, ab illo decorata, ab illo redempta, ab illo sanata. IV, 510. Sanguine Christi dotata. V, 1551; VI, 645, 668. Ecclesia promissionem vitæ aeternæ adamavit in muneribus sponsi sui. VIII, 305. Ecclesiam ut fundaret Christus, induit decorem ad eos quibus placebat, et fortitudinem ad eos quibus displicebat. IV, 1182, 1185. Ecclesiam amavit Christus dum adhuc foeda esset; evertit fœditatem, formavit pulchritudinem. IV, 495. Eam pulchram fecit Christi feditas. VI, 690. Ecclesia dealbatur et decoratur. VI, 289, 290. Ecclesie pulchritudo a Christi passione velut ex radice processit. V, 258. Si miraris Christi humilitatem propter Ecclesiam, noli jam mirari Ecclesie celsitudinem propter Christum. IV, 1540. Quidquid habet sponsa unde Christo placeat, ab illo habet. IV, 510. Ecclesie rector, sponsus et redemptor Christus. IV, 1784.

Ecclesia de sponso nascitur. VI, 645. De latere Christi. III, 216, 1513; V, 55. Ecclesia nubit quando sponsus moritur. VI, 645. Ecclesie formationem mystice significabat mulieris formatio. III, 407, 1463; IV, 564, 1784. Ecclesie velut uterus, fons baptismi. V, 579. Ecclesie nidus de lignis crucis Christi. IV, 1500. Ecclesie unitatis societas cur tamquam proprium est opus Spiritus sancti. V, 463. Ecclesia hoc Spiritus sanctus est, quod nostro corpori anima. V, 1251. Qui spiritum sanctum in Ecclesia esse negant, similes Phariseis qui negabant esse in Christo. V, 448. Ecclesia tota una vidua. IV, 1726. Ecclesia vidua est absente sponso. IV, 1897. Ecclesia de patre soror Christi. VIII, 425. Ecclesia Christi soror de sanguine ejus, proxima de accessu, columba de spiritu, perfecta de sermone. III, 1791. Ecclesia mater nostra. IV, 1140, 1141. Ecclesia dicitur filia propter successionem, mater propter relationem. IV, 1773. Ecclesia Christi uxor, et mater et filii, et fratres et sorores. IV, 1684, 1685. Non habebit Deum patrem, qui Ecclesiam noluerit habere matrem. VI, 668. Ecclesia sibi est et mater et filii. III, 1327. Ecclesia mater est, et ubera ejus duo Testamenta. III, 1998. Ecclesia diligenda ut mater. V, 1312. Amemus Deum sicut patrem, Ecclesiam sicut matrem. IV, 1140. Ad Ecclesie amorem adhortatio. VI, 692.

Ecclesie sollicitudo pro filiis. VI, 992. Ecclesia puellæ sibi commendatæ quantam curam debeat. II, 1069. Ecclesie mansuetudo erga eos qui primum delusi, postea correcti sunt. II, 537. Ecclesia Christi sponsa et virgo fecunda. VI, 645. Ecclesia virgo appellata est. III, 859, 1498. Ecclesia tota virgo dicitur. IV, 1920; VI, 458. Tota una virgo. IV, 1920. Ecclesie omnes gradus, una virgo est. III, 1499. Ecclesie virginitas in quo sita. V, 1005, 1012. Tota in castitate atque integritate cordis debet virgo esse. IV, 570. Inventa meretrix, et facta virgo. V, 1063. Virgo est in hoc sæculo, nubet in fut. ro. VI, 47, 48. Et virgo est, et mater. V, 768, 1003, 1010, 1012, 1018, 1065. Perinde ac Maria. VI, 397. In omni terra fecundatur, quando Christus super cælos exaltatur. VI, 645. Ecclesia appellatur tanquam sterilis quæ non pariebat. III, 1064. Ecclesia sine corruptione fecunda, virgo, mater. VIII, 305. Quotidie parit, et virgo est. VI, 249. Ecclesie parant per Evangelium. III, 880. Cum dolore. III, 880.

Ecclesie firmamenta et columnæ sunt apostoli. II, 555. Sunt ejus ossa et fortitudo. IV, 175, 1297. Fundamenta et portæ, sicut et prophete. IV, 1105. Ecclesie filie Apostolorum, filie regum sunt. IV, 508. Ecclesie celestis stabilitas. VI, 259. Ecclesie virtus, dilectio ejus. IV, 1628. Ecclesie fundamentum et ca; ut Christus. V, 1615. Ecclesia fundamentum sursum in celo, et quare. IV, 223, 1105. Ec-

(Nurf.)

eclesia non super homines, sed super Christum ædificata. V, 479. In Ecclesia vera et salubris est, et quodammodo germana atque radicalis Christiana societas. VIII, 289.

Ecclesia ex omnibus gentibus congreganda prædicitur. VII, 585, 596, 592, 593. Congregatur ex omnibus ætatibus. III, 821. Humilitate, non potestate initio congregata est. II, 737. Christus ostium Ecclesie. III, 1721, 1726. In Ecclesiam quem cl. flauti intrandum. III, 2013. Quatenus ad Ecclesiam vel veniunt pagani, vel redeunt hæretici. IX, 478. In Ecclesiam intratur per humilitatem. III, 1721. Ecclesia per humilitatem præsentem, futuram comparat celsitudinem. VII, 641. In quantum culmen erecta est. V, 314. Ecclesia Christi cruce exaltatur. VI, 698.

Ecclesie doctrina et fides. I, 1356; III, 128. Ecclesia docet quod credidit, non quod novit. V, 1613. Ecclesia catholica venientibus præcipit fidem, hæretici promittunt rationem. VIII, 49. In Ecclesia catholica lehem non intelligendi vivacitas, sed credendi simplicitas tutissimam facit. VIII, 173.

Ecclesia esurit quos lucrari vult. IV, 242. In Ecclesie corpus nemo intrat, nisi prius occisus. IV, 1642. Ecclesia quodammodo manducat, quos per sanctos suos in corpus suum trahit. IV, 242.

Ecclesia una, vera, catholica. V, 42. Ecclesia sursum in Angelis, deorsum in omnibus fidelibus. IV, 1776; VI, 260, 261. Ecclesia ex parte peregrina, ex magna parte manens in erilo. IV, 1952. Una tamen Ecclesia. V, 1500. Una est vinculis caritatis. VI, 259. Ecclesia in sanctis Angelis beata, suæ parti peregrinantium opitulatur. VI, 258.

Ecclesia una ex Judæis et Gentibus. V, 757; VI, 341. Ex præputio et circumcisione congregata. IV, 554, 1011, 1012. Ecclesia Christi ibi plantata est, unde eradicatæ sunt spinæ synagogæ. IV, 462. Ecclesiam inter et synagogam differentia ex nominali notione. IV, 1047. Ecclesia Gentium proselyta, adventitia ad patres, non de carne eorum nata, sed imitatione filia. IV, 1896. Ecclesia etiam ante Christi adventum erat in sanctis. V, 58. Ecclesie membra erant sancti qui Christum præcesserunt. VI, 315, 335.

Ecclesia est una. IX, 591. Ecclesia unica, non utique nisi una catholica. II, 556; V, 447. Ecclesiam vocat Christus unicam suam. II, 555; IV, 176. Ecclesia una et multiplex, quomodo. IV, 1857, 1961. Ecclesie multæ quidem inveniuntur dicte in scripturis, sed illius unica membra esse intelliguntur. IX, 415, 635. Ex omnibus filiis regum fit una quedam regina. IV, 509. Ecclesie particulares dicuntur insule. IV, 1240. Linguis omnium Gentium loquimur in Ecclesie unitate. III, 1643. Ecclesia unitas est. IV, 1509.

Ecclesie unitas commendatur. III, 1452, 1453, 1489; IV, 515, 558, 889; V, 693, 1076, 1224, 1253, 1586, 1587, 1595. Christus Ecclesiam nodo unitatis et caritatis tamquam sanitatis adstringit. III, 25. Ecclesia unitatis compage fit salva. IX, 341. Unitas sic ungitur, sicut uncti sunt sacerdotes. IX, 341. Si sunt in unitate corporis Christi, qui sunt in pace Christi: si autem sunt in pace Christi, qui sunt bonæ voluntatis. IX, 160. Hæretici, Judæi et pagani unitatem fecerunt contra unitatem. V, 425. Ecclesie pax dimittit peccata. IX, 146, 147, 150. Pax ista non est in malis, sive intra sive extra Ecclesiam sint. IX, 150. Per caritatem membra sibi invicem, et capiti coherent. IX, 592. Ecclesiam constare unanimis et concordibus docuit Cyprianus, et testimonio Prophetico, et significatione sacramentorum. IX, 240. Orationes sanctorum qui sunt in Ecclesia quantum prosint. IX, 149.

Ecclesie merorem de amissis filiis consolatur perfectio unitatis. II, 940. Ecclesie catholice unitas dono linguarum significata. V, 534, 1225. Unus qui sanabatur in piscina unitatem Ecclesie figurabat. IV, 889, 1735; V, 695. Sicut et Petro oves a Christo commendatæ. V, 1550. Omnia clamant pro unitate. IV, 1925.

Ecclesia illa amica columna ex solis sanctis perficitur. IX, 219. Ad eam non pertinent hæretici, neque schismatici. VI, 193. Christum caput habere non potest, nisi qui in ejus corpore, hoc est in Ecclesia fuerit. IV, 429. Qui hæretice sentiens, de Ecclesia alicujus secularis emolumenti causa extra noluerit, tanto sceleratius ab ea separatus habendus est, quanto magis errori et divisioni fallaciam simulationis adhibuit. IX, 169. Extra Ecclesiam sunt qui vel de capite Christo, vel de corpore ejus, a Christi testificatione dissentiunt. IX, 303. Multi, qui extra Ecclesiam sunt et appellantur hæretici, multis et bonis Catholicis meliores sunt secundum Dei præscientiam. IX, 176. De Ecclesia omnes hereses exierunt, tamquam fæmenta inutilia de vite præcisa. VI, 633.

Ecclesia per hæreticos tamquam civilibus bellis quatitur. IV, 1425. Si tua impatience concusseris latera matris Ecclesie, cum dolore quidem te exentat foras; sed magis malo tuo, quam suo. IV, 678. Ecclesia, sicuti hebreæ, patienter, discerantur quos geminos prægnans pertulit. IV,

1675. Ecclesiam cur Deus turbari sinat. V, 1496. Ecclesia turbatur separatione schismaticorum et hæreticorum. III, 1799. Ecclesie membra nonnulla seu frumenta, prævalentibus hæresum et schismatum seditionibus, obumbrata sunt. IX, 445. Ecclesia temporales aliquando in suis frumentis patitur tempestates, ut in quibusdam locis non cognoscantur; sed tamen etiam illic latent. IX, 443. Ecclesia quedam conculeata. IX, 444. Quedam omnino præcisa. IX, 444. Boni ab Ecclesia per seditiosos exulsi, ut se gerere debent. III, 128. Ecclesia omnibus errantibus utilis ad proventus suos. III, 427. quid in Ecclesia detinere debet Christianum. VIII, 175. Parvuli in nido Ecclesie plumescunt, et alas caritatis alimento sanæ fidei nutriunt. I, 706.

Ecclesia interior est, et exterior. IV, 512. Ad Ecclesiam non solum non pertinent schismatici, sed etiam perversi. IX, 117. Multi qui videntur foris, intus sunt; multi qui videntur intus, foris sunt. IV, 1428; IX, 196. In Ecclesia multi qui ad eam non pertinent. IX, 155, 156. In Ecclesia non est dicendus, qui ovibus Christi corporali tantum commixtione miscetur. V, 462. Ecclesie paleæ separatæ, et paleæ interiores. IX, 558. An peiores sunt exteriores quam interiores mali, magna quæstio. IX, 163. Ecclesie quamdum quis coheret, non desperatæ sanitatis est; secus qui præcisus est. V, 754. Intra Ecclesiam falsi Christiani, et inter impios Ecclesie filii. VII, 43. Non omnes qui sunt in Ecclesia regnant cum Christo. VII, 673. Ad Ecclesiam non pertinent mali. III, 1451, 1453; IX, 160, 189, 195, 199. Non pertinent avari, et cæteri mali. IX, 149, 150, 153, 156. Mali etsi corporaliter in Ecclesia, spiritualiter foris sunt. IX, 207. Ab Ecclesia reciderunt aperta et corporali separatione hæretici, occulta vero et spiritali, mali. III, 442. Etsi non rebaptizantur Donatistæ dum ad Ecclesiam transeunt, non tamen suscipiuntur tales, quales sunt. II, 940. Ab illius Ecclesie, quæ sine macula et ruga est, unitate semper divisus est, etiam qui congregationi sanctorum in carnali obduratione miscetur. IX, 123, 124.

Ecclesia in iis est qui ædificant supra petram, non vero in iis qui ædificant supra arenam. IX, 436, 437, 440. Extra petram sunt, qui audiunt verba Christi, et non faciunt. IX, 228. Ad Ecclesiam pertinent omnes fideles qui fuerunt, qui sunt, aut qui futuri sunt. IV, 749. Prædestinati dividi nullo modo possunt ab Ecclesia. IX, 491. Nec ab ea sunt exclusi aut separati poenitentes. IV, 1293. Ab Ecclesia separati, quamdum contra illam sentiunt, boni esse non possunt. II, 932. Extra illam necesse est in æternum schismatici moriantur. V, 1596. Extra illam non oves Christi, sed hodi pascuntur a schismaticis. V, 1296. Extra illam existens nec audit, nec videt; et qui in illa est, nec surdus, nec crecus est. IV, 558. In ventre Ecclesie veritas manet: quisquis inde separatus fuerit, necesse est ut falsa loquatur. IV, 678. Ab ea præcisi frustra de forma gloriantur. V, 1232. Et foris fiunt aliqua in nomine Christi, non contra Ecclesiam; et intus ex parte diaboli contra Ecclesiam. IX, 164. Et accidere potest ut boni aliqui inutile doceant salva caritate; et mali aliquid salubre sine caritate. IX, 164. Opera bona, quæ præter Ecclesiam fiunt, inutilia sunt. IV, 1050. Extra Ecclesie unitatem non prodest quidquid operantur hæretici. IX, 54. Nihil prodest virginitatem servare. II, 952. Aut mori pro Christi nomine. II, 410. Martyres non nisi in Ecclesie unitate honorandi. V, 1293. Spiritus sanctus, tamquam anima corporis Ecclesie, extra eam non habetur. V, 461, 1221, 1251, 1252. Nec remissio peccatorum. V, 465. Extra eam nemo exauditur ad æternam salutem. IV, 478, 1270, 1721. Quidquid boni haberi potest in orationibus, et elemosynis, non posse extra Ecclesiam prodesse probatur exemplo Cornelii. IX, 113. De hominibus quidem dici potest, quod extra unitatem Ecclesie Deus non habet aliquem suorum, non de sacramentis. IX, 162. Extra Ecclesiam catholicam totum potest haberi præter salutem. IX, 170, 695. Præter caritatem. IX, 476. Orationes sanctorum qui sunt in Ecclesia, quantum prosint. IX, 149. Quosnam adjuvent, vel non. IX, 149.

Ecclesia sancta catholica quæ. V, 1065, 1071; VIII, 78. Unde catholica dicitur. III, 221. Ecclesia hinc catholica dicitur, quod toto orbe diffundatur. II, 194. Ecclesia catholica non est, nisi ea quæ orbe terrarum diffunditur. IX, 112. Ecclesiam toto orbe diffusam et per omnes gentes dilatam esse, ostenditur contra Donatistas. II, 189, 194, 195, 198, 264, 585, 794, 952; IV, 244, 513, 596, 640, 642, 669, 807, 1159, 1650, 1924, 1925; V, 289, 659, 722, 725, 1125, 1221; IX, 79, 252, 264, 265, 268, 269, 285, 284, 505, 510, 518, 519, 550, 570, 580, 582, 587, 589, 628, 655, 718; VI, 174, 306, 507. Ecclesia quibus præconis prædicatur, quibus mysteriis commendatur, quibus sacramentis occultatur, quæ radicatione revelatur. IV, 1677. Laus Ecclesie catholice. VI, 652, 660. Ecclesia magna, sola Ecclesia catholica. IV, 445. Ecclesia homo est ubi, quod diffusus, ejus caput sursum est, membra deorsum. IV, 473. Jam totum corpus loquitur omnium linguis et quibus

nondum loquitur, loquetur. IV, 1925. Universitas Ecclesiae quadriduo figurata est. III, 821.

Ecclesia ubique est. VII, 609. A finibus terrae ad Deum clamat. IV, 1602. A quatuor mundi partibus in nomine Trinitatis vocatur. IV, 1194. Ecclesia sanctorum, Ecclesia catholica est, non Ecclesia haereticorum. IV, 1931. Ecclesia catholica in toto orbe, haereses quaeque in sua tantum parte. V, 280. Ecclesia eadem ubique catholica, haeretici non ubique nisi alii et alii. IX, 358. Ecclesia catholica tabernaculum Domini; Ecclesiae autem haereticorum, tabernacula viri, tabernacula peccatorum. IV, 1912. Ecclesia catholica pars Donati non est. II, 189. Non est in sola Africa. II, 358. Ecclesia quae non communicat omnibus gentibus, non est Ecclesia Christi. IX, 400. Ecclesia transmarina. V, 292, 295. Ecclesia tota una arbor est. IV, 1745. Ecclesia catholica per totum mundum fructificat et crescit. IX, 616. Ecclesia ex abiecta radice surgentis gloria per omnes gentes. V, 239. Martyrum sanguine seges Ecclesiae ferilius pullulavit. IV, 454, 595, 1595; VII, 758. Ecclesiae propagatio, fructus derelictionis, tribulationis, deprecationis Christi. II, 356. Ecclesiam futuram in omnibus gentibus, Scripturae promittunt. II, 491. Promissiones Dei de Ecclesia diffundenda per orbem universum. IX, 35, 58. Magna ex parte completa. IX, 56. Ecclesia quomodo coepta est ab Jerusalem, inde itura per omnes linguas. IX, 412.

Ecclesia quo iudicio cognoscenda. VIII, 289. Et unde demonstranda. IX, 427, 429, 450. Ecclesiam non quisque nostrum in iustitia sua querit, sed in Scripturis divinis. II, 353. Ecclesia ubi sit, in verbis Domini tantum queri debet. IX, 392, 595, 596. Ecclesia catholica in Scripturis agnoscitur. II, 401, 491. In Scriptura sancta commendatur. IX, 466. In Scriptura significata. IX, 655, 428. Probat ex Scriptura. IX, 652. Innumerabilibus testimoniis. V, 288, 294, 797. Et primum ex Lege ostenditur. IX, 398, 415. Ex Genesi. IX, 431, 441, 554. Ex Psalmis. IX, 405, 431, 441. Ex Prophetis. IX, 400. Ex Isaia. IX, 451, 441. Ex Evangelio. IX, 407, 450, 451, 458, 441. Ex Evangelio Lucae xxiv agnoscitur. V, 1125. Ex Actibus Apostolorum. IX, 409, 450, 451, 442. Ex Epistolis Apostolicis. IX, 450. Ex Apocalypsi. IX, 450. Ecclesiam per omnes gentes futuram porteudebat donum linguarum Apostolis imperitum. IX, 476. Ecclesia catholica Petro in visione ostensa. V, 802. In quibus litteris apparet Christus, apparet et ejus Ecclesia. II, 491, 794; IX, 556. Ecclesia toto orbe diffusa, quam parva erat cum Abraham praedicta est. V, 555. Oportet ut Ecclesia sit in omnibus gentibus, non ita tamen, ut omnes qui ibi fuerint, credant. II, 925. Ecclesiae sponsus super omnes coelos, ipsa sponsa super omnem terram. V, 508. Obscurius dixerunt Prophetae de Christo, quam de Ecclesia, de qua majores quam de Christo contentiones excitandas fore praevidebant. IV, 244, 245. De Ecclesia Christi non magis potest dubitari, quam de ejus corpore qui resurrexit a mortuis. IV, 1928. Haereticorum caecitas de Ecclesia, par est caecitati Judaeorum de Christo. V, 250. Non sunt tot haereses contra Ecclesiam, quot sunt testimonia Legis pro Ecclesia. IV, 1925. Testimoniis Scripturae, quibus Ecclesia toto orbe diffundenda praedicatur, quam inepte respondeant Donatistae. IX, 406. Ecclesia catholica adstruitur, et contra objecta Vincentii defenditur. II, 351. Catholicam dici ex omnium praeceptorum observatione aiebat. II, 333, 316. Et ad probandum non ubique Ecclesiam diffundi, locum Hilarii assumebat. II, 555. Locus explicatur. II, 335, 357. Ecclesiae universitas quomodo contra Donatistas ex ipsis eorum rationibus ostendatur. IX, 588. Et ex ipsa eorum confessione. IX, 585. Ecclesia catholica etiam ab inimicis nominatur. III, 128.

Ecclesia vera non est operata et invisibilis. IX, 422. Abscondi non potest. IX, 345. Cunctis clara est atque conspectiva. IX, 493. Neminem latet. IX, 284. Latere non potest. V, 222. In manifestatione posita. IV, 160, 161. Sub nomine quasi secretae et apocryphae veritatis, et hominum paucitatis non agnoscenda. VIII, 290. Toto orbe notissima, nec in deserto aut in cubiculis quarrenda. IX, 415. Ecclesia post hoc saeculum ex nulla parte se latebit. IV, 514. Ecclesiae doctrina, Juliano dogma populari. X, 1145. Ecclesiam catholicam humanum esse figmentum, dicere audebant Donatistae. IX, 752.

Ecclesiam de orbe terrarum periisse Donatistae volunt. IX, 35, 36, 37, 49, 79, 294, 540. Contagione malorum Afrorum. IX, 494. Caeciliani peccato. IX, 715. Propter crimina Caeciliani seu vera seu falsa. VIII, 45. Et in sola Africa remansisse. IX, 49, 52. Ecclesiam ad exiguum partem terrae redigere conantur Donatistae. IX, 500, 512, 550. Imperite vel fallaciter quaedam Scripturae testimonia afferunt Donatistae ut Ecclesiam de toto orbe periisse ostendant. IX, 447, 418, 419, 421, 424. Frustra perituram dicunt. V, 289. Ecclesias totius orbis temere condemnant Donatistae. IX, 500, 512. Temere et injuste accusant. IX, 494. Ecclesiam catholicam meretricem appellabant. IX, 696. Ecclesiae toto orbe

diffusa, inique ac calumniose objici crimina Caeciliani, ex Scriptura ostenditur. IX, 633. Ecclesiae sanctitatem non soluit malorum contagio. IX, 177, 178, 179, 275. Peccata aliena non maculant. IX, 570, 571. Ad eam non pertinent mala quae in ea committuntur. IX, 510, 512, 515. Nihil ei praepediant quicunque in ea mali sunt. IX, 254, 616, 617. Anathematis non obsunt peccata quae in sua communiione committuntur. IX, 417. Ecclesiam transmarinam crimine Afrorum nec contaminari confessi sunt Donatistae in collatione. IX, 681. Ecclesia periisse existimanda est, si peccatum aliorum continuat. IX, 228, 244. Si mali homines maculant in eadem communiione ante Cyprianum. IX, 495. Ecclesia si contagione malorum de orbe terrarum perit, perit et apud Donatistas. IX, 395. Ecclesiam periisse tempore Cypriani dicere non audent Donatistae. IX, 716. Si jam perierat Ecclesia temporibus Cypriani; unde ergo origo Donati et Majorani. IX, 451, 155, 607, 608. Ecclesiam poluere non possunt alii traditores, si Maximianistae non polluerent Donatistas. IX, 585. Ecclesia catholica Afrorum criminebus perire non potuit. IX, 414, 415, 611. Nec maculari. IX, 252. Ecclesiae prosopopeia ad Donatistas. IX, 51, 41. Ecclesiae status, et qui non perierit Arianorum tempore. II, 86, 87.

Ecclesia interrumpi non potest quin pereat. IX, 440. An a diluvio usque ad Abraham fuerit interrupta. VII, 475. Ecclesia aliquando in uno solo homine, aliquando in una sola familia fuit. IV, 1689. Ecclesia tota in Abraham, Isaac et Jacob cogitanda. IV, 1745. Ecclesia in aliis abeuntibus, in aliis venientibus transiens, in aeternum est fundata. IV, 894, 901, 906, 1007, 1599. Ecclesiam dicunt periisse qui in illa non sunt. IV, 1509. Ecclesiam decollare volunt Donatistae. V, 725. Ecclesia malorum communiione non est deleta. II, 339, 344, 512. Ecclesiam non periisse de toto orbe ostenditur. IX, 424, 425. Ecclesia non vincitur, non eradicatur, nec cedit quibuslibet tentationibus, donec veniat saeculi finis. IV, 726. Ecclesia nec perire, nec inclinari potest. IV, 1553. Ecclesiae fides usque ad finem. V, 224. Ecclesia non deficiet. VI, 53.

Ecclesia bonos cum malis toto orbe permixtos habet. II, 358, 345; III, 1451; IV, 190, 1693; V, 299, 507, 1092; VI, 341; VII, 611; VIII, 291. Palea et zizania cum frumento permixta per totum mundum usque ad diem judicii. V, 119, 1174; IX, 296, 297, 312, 444, 556, 557. Non tamen in ea zizania inter triticum, sed in mundo. IX, 629, 632, 634. Ecclesia non est hic sine macula et ruga. I, 595, 617, 637; II, 842; X, 336, 435, 624. Objectum est Pelagio, quod diceret Ecclesiam hic esse sine macula. X, 336. Ecclesiam esse sine macula quatenus dixit Caelestius, quatenus Pelagius. X, 356, 356. In solis justis jam in praesenti tempore esse Ecclesiam docebant Pelagiani. X, 998. Ecclesia non est hic sine peccato. V, 981. Vocatur tamen regnum coelorum. V, 1169. Ecclesia non habens maculam aut rugam non sic accipienda est quasi jam sit, sed quae praeparatur ut sit. IX, Retr. 107, 108. Hic agitur ut in coelis sit sine macula et ruga. V, 982. Malorum ab Ecclesia separatio corporalis fiet in fine saeculi. II, 558. Ecclesia ab omni malorum hominum permixtione pura, non nisi post istam mortalitatem futura est. IX, 658. Ecclesia ista terrestris, post resurrectionem in coelis congreganda est. III, 555. In futuro tantum saeculo ad immaculatissimam puritatem Ecclesia sancta perveniet. X, 285. Sine macula et ruga non nisi post resurrectionem. II, 810; X, 310. Ecclesia qualis post resurrectionem. V, 1197, 1245. Ecclesiae claritas post judicium quanta sit futura. VII, 682. Ecclesia tunc non nisi bonos habitura est. V, 1175. Ecclesia sanctorum, Ecclesia frumentorum. IV, 1930. Ecclesia inter malos sicut lilium inter spinas. IV, 1802. Ecclesiae pulchritudo jam mirabilis. IV, 1540.

Ecclesiae tempora distinguenda. IX, 658, 659. Ecclesia nunc mortalis, in saeculo venturo erit immortalis. IX, 652, 655. Ecclesiae tempora duo. IX, 652. Non tamen duae Ecclesiae. IX, 655. Ecclesiae aetates. IV, 383, 894. Ecclesiae senecta candida erit recte laetis, morte autem non circumspicitur. IV, 1179. Ecclesiae senecta juvenilis et virgineae. IV, 1179. Ecclesia Christi non est jam sub lege, sed sub gratia. VIII, 509, 311.

Ecclesiae conjugis Christi mores, etc. VIII, 509. Tres gradus viventium in Ecclesia. VII, 40. Tria hominum genera. III, 1357. Singula habent bonos, habent malos suos. IV, 336, 1279, 1750. Duo genera in saeculo existentium. IX, 241. Duo genera operatorum, boni et simulatores. V, 94. Ecclesia continet fortes et infirmos. V, 1640, 1670. Nec sine firmis esse potest, nec sine infirmis. V, 480. Continet spirituales et carnales. IX, 495. Utriusque vita. IX, 195. Ecclesia constat ex spiritualibus et carnalibus, tanquam caelo et terra. IV, 1748. Carnales de Ecclesia in seipso erant. V, 59. In Ecclesia qui honores suos et commoda amant, palea sunt. V, 50, 1175. Ecclesia parvulos vel tanquam ova sollicitis alis fovet, vel tanquam infantes lacte nutrit. VIII, 505. Ecclesia docet, et in ea donat Deus aco-

res, quos egregii philosophi ad rem requirebant potius quam formabant. II, 313. Qui male vivunt in Ecclesia, domum Dei faciunt speluncam latronum. IV, 1705. Qui sua querunt in Ecclesia, non quæ Jesu Christi, oves, boves et columbas vendunt. III, 1469. Quoniam modo Ecclesia timet inquinare pedes, dum pergit ad Christum. III, 1789. Quomodo intelligendæ sint prophetice increpationes, quæ in totam interdum multitudinem dicuntur. IX, 417. Unum quolibet de Ecclesia tamquam Ecclesiam Christus allomitur. V, 292. In Ecclesia boni et mali. IX, 162, 167, 192, 417, 420, 427. Ex ipsa donatistarum confessione. IX, 629, 659, 660. Ecclesia modo clauda est, habens bonos et malos. V, 39. Ecclesia fusca est et speciosa. III, 83. Ecclesia non ideo deserenda, quia in ea mali reperiuntur. II, 411, 794, 931. Etiam pastores. II, 951, 952. Ecclesia non deserenda propter zizania, aut malos qui in ea sunt. IX, 348, 349, 417, 514, 566, 583, 637, 658, 673. Nec propter traditores manifestos. IX, 517. Exempla. II, 329, 344; IX, 370, 371. Constans hæc doctrina Cypriani. IX, 163, 314, 364, 683, 741, 742, 744, 747.

Ecclesiam non maculant malorum Christianorum peccata. IV, 1801. Malorum commixtio corporalis nulla perturbat. IX, 293. Ecclesia habet quod ferat foris, quod gemat intus. IV, 1847. Ecclesia hic parturit et dolet, quare. IV, 613. Ecclesia quamdiu parturit, filii sunt intus, boni et mali. IV, 1673. Conciliatio Scripturarum de permutatione bonorum et malorum in Ecclesia. IX, 652. Intra Ecclesiam boni et mali, extra eam boni esse non possunt. IX, 610. Mali cum bonis manducant et bibunt corpus et sanguinem Domini. IX, 669. Apsidas ascendunt etiam mali; in apsidis sunt frumenta, sunt et zizania. V, 472. In comparatione malorum, iusti pauci sunt. IX, 417, 418. In Ecclesia cum paucis hæreditas Dei, cum multis autem signacula ejus participanda. VIII, 291. Ecclesia a malis nunc discedit disparitate morum, et eos tolerat in communione Sacramentorum. V, 1071.

Ecclesia. Mali in Ecclesia nunc sic permixti, ut non solum latentes nesciantur, sed plerumque propter unitatem pacis etiam cogniti tolerantur. IX, 631. Mali tolerandi in Ecclesia. II, 329, 403; VIII, 292. Pro unitate Ecclesie toleranda aliena peccata. V, 42, 49. Zizania toleranda. IX, 347. Ecclesia multa tolerat quæ non approbat. II, 222. Ecclesia non consentit factis malorum, sed eos tolerat. IV, 1802; V, 33, 36, 39. Ecclesie ad filios suos bonos, adversus malos, preces. II, 1037. Ecclesia non vituperanda ex malorum Christianorum moribus. I, 1542. Hi ut palea tolerantur. I, 1542; III, 127. Jamdiu sustinetur peccatum, aut error cujuslibet, donec aut accusatorem inveniat, aut pravam opinionem pertinaciter defendat. III, 127. Ecclesie non præjudicat consortium malorum qui cum bonis permisceantur. II, 529, 492. si eos a communione prohibendi aut potestas desit, aut ratio pacis impediatur. II, 297. Ecclesie et innocentibus Christianis nihil præjudicaret, etiam si in ordinem episcoporum, qui ducitur a Petro usque ad Anastasium, quisquam traditor subrepsisset. II, 197. In Ecclesia catholica boni malos tolerant pro bono unitatis, oderunt pro bono æquitatis. II, 170, 179, 198, 353, 358. Quomodo in Ecclesia tolerandi sint perversi, Tychonius tractavit, cuius opus Augustino probatur. II, 1063. In Ecclesia catholica boni non communicant factis malorum, sed altari Christi. II, 170, 263, 298. Crimina quæ ipsi obijciuntur, ad paleam, non ad frumenta pertinent. II, 198. Nec propterea negligitur ecclesiastica disciplina. IX, 370. Ecclesiastica correptio incruenta disciplina vocatur. II, 637. Ad corrigendos malos non solum verbis, sed etiam excommunicationibus et degradationibus, vigilare debet ecclesiastica disciplina. IX, 631. *Vide* mali. Separatio ab Ecclesia et reconciliatio. VII, 674.

Ecclesie tradita facultas peccata condonandi. III, 23. Ecclesia sola accepit potestatem remittendi peccata. VI, 263. In Ecclesiam compediti quidam fingunt, et solvuntur. IV, 1939. Ecclesie claves. V, 1343, 1711. Ecclesie claves regni colorum datæ, cum datæ sunt Petro. VI, 398. Petro subiicit Ecclesie personam gerenti. V, 802, 1349. Claves uni datæ sunt, quia Ecclesie unitati. V, 1349. Christus peccatores prius resuscitat, et tunc Ecclesia solvit. V, 1349. Ecclesia solvendo quid peccatoribus prosit. V, 454. Ecclesia aperuit os suum in confessione peccatorum accipere sanguinem Christi. VIII, 239.

Ecclesie catholice auctoritas. VI, 319; VIII, 91, 246; IX, 446. Ecclesie fundatissime auctoritatem stabilissimam continentur hæretici omnes, quasi rationis nomine et pollicitatione superare, cur. II, 443. Ecclesia auctoritatem qui nuncierit Donatus. II, 448. Ecclesie quanta auctoritas vel in eis quæ gestis testatur. V, 1335, 1336. Ecclesiarum apostolicarum præ cæteris auctoritas. II, 464, 475. Ecclesie occidentalis auctoritas. X, 648. orientalis et occidentalis Ecclesie fides una. X, 649. Quod tota credit Ecclesia, etiam

si nec ratione indagari, nec sermone explicari possit, recipiendum est. X, 829. Ecclesie consuetudo antiqua, canonica, fundatissima. V, 1343. Scripturarum tenetur veritas, cum hoc sit quod universæ Ecclesie placuit. IX, 466. Circa diversas diversarum Ecclesiarum observationes regula. II, 151, 200, 202. Ecclesia prædestinata, columna et firmamentum veritatis. IV, 1530. In Ecclesia sola perfecta veritas. I, 1523. sola veritatem habet et in lacte suo, et in pane suo. VIII, 303. Nisi Dominus inhabitaret Ecclesiam, irret in errorem quamlibet studiosissima speculatio. IV, 122. Variæ lingue in Ecclesia, sed una doctrina. IV, 309. Ecclesia adversus profanas novitates vigilare debet. X, 141. Christus ad Ecclesiam remisit examen eorum quæ ad doctrinam pertinent. III, 1553. Ecclesie tantum detulerunt Principes, ut quidquid in ea judicatum fuerit, dissolvi non possit. IV, 196. Improbatio hæreticorum facit eminere qui sentiat Ecclesia. I, 732. Ecclesia contra omnes hæreses pugnans expugnari non potest. VI, 633. Ecclesie nihil nocere permittitur diabolus. VII, 613. Ecclesia nunquam a diabolo seducitur. VII, 670. Ecclesie varia disciplina pro varietate rerum. II, 812. Observandum quod universa frequentat Ecclesia. II, 202.

Ecclesie nunquam deest persecutio. VII, 613, 614. Ecclesia quamdiu hic est, non deerunt inimici qui ruinam ejus exoptent. IV, 1012. Ecclesia per omnes gentes est in magna gloria, sed in magna tentatione. IV, 724. Sinal est in latitudine gaudii, et in angustia tribulationis, propter bonos et malos quos complectitur. IV, 239. Nunc tamquam area cum palea tritatur. IX, 387. Persecutionem semper pro justitia patitur, etsi non semper tormentis corporalibus. IX, 420. Ecclesie persecutio triplex, prima per tyrannos, secunda per hæreticos et falsos fratres, tertia per antichristum. IV, 128. Ecclesia martyrum mater. V, 221. Persecutionibus crescit. V, 4351.

Ecclesie persecutiones decem numerantur. VII, 614. An ab his decem, usque ad undecimam quæ erit ab antichristo, nullam aliam persecutionem passura est Ecclesia. VII, 614. Ecclesie persecutio novissima, quæ. VII, 676. Tempore persecutionis novissimæ, Ecclesia erit ubique diffusa. VII, 676. Ecclesia post ultimam persecutionem, etiam quibusdam tribulationibus purganda est. III, 1526. Persecutiones Ecclesie plagis Egypti non sunt significatæ. VII, 613. Tempus persecutionis et pacis Ecclesie in rege Nabuchodonosor figuratum est. II, 323.

Ecclesie tribulatio maxima ex malis operibus. IV, 720, 721. Ecclesia ab initio fuit impugnata ab impiis. IV, 1689, 1690. Temporibus persecutionum quasi tota simul impellebatur, nunc autem per singulos tentatur. IV, 761. Ecclesia persecutionem patitur superbia et impietate carnalium, quos temporalibus molestiis atque terroribus emendare conatur. II, 324. Ecclesia timoribus, doloribus, laboribus et tentationum periculis eruditur. VII, 611. Ecclesiam Deus purgat et exercet quibusdam medicinalibus molestiis. III, 23. Ecclesie rebus prosperis consolatio, ut non frangatur adversis; et rebus adversis exercitatio, ut non corrumpatur prosperis, procuratur. VII, 613. Ecclesia modo fabricatur in labore et arumna, postea dedicabitur in gloria. IV, 219; V, 1471, 1476. Ecclesie celestis fabrica. V, 1473. Ecclesie dedicatio. V, 1473. Ragani non habentes quid in ea reprehendant, Christianorum dissensionem obijciunt. V, 314.

Ecclesie patientiam exercent tyranni, sapientiam hæretici, benevolentiam aut etiam beneficentiam inimici. VII, 615. Ecclesia pro salute temporali adversus malos persecutores non pugnavit. VII, 738. si gladio uti vellet, videretur pro vita præsentis pugnare. IV, 723. Ecclesiastici quantum abhorreant ab occidendi voluntate. II, 367. Ab hoc proposito abhorret id velle, quod sine tormentis corporalibus agi non potest. II, 393. Ecclesia catholica adversus inimicorum impetus, non resistendo, sed perferendo roborata. VI, 298. Quomodo nunc de suis hostibus vincit. VI, 298. Vincit inimicos mansuetudine, sicut vicit Christus. IV, 1717. Orandum pro persecutoribus Ecclesie. II, 637. pia opera fieri debent pro Ecclesie obtinenda pace. V, 1583. Contra Ecclesiam de Ecclesia Christianus non se ulciscatur. VII, 462. Contra rationem nemo sobrius, contra scripturas nemo Christianus, contra Ecclesiam nemo pacificus sentit. VIII, 895. Ad Ecclesiam transeuntes crudeliter vexabantur a Donatistis. II, 798, 800.

Ecclesia belligerantibus adversus se filii abortivis, iustum ac debitum poscit auxilium ab aliis filiis. II, 1037. Ecclesie tuitionem apud Imperatores querere licet. IX, 324, 334. Ad reges sæculi Christianos pertinet, ut pacatam velint Ecclesiam. III, 1383. Etiam sapiendo adversus inimicos Ecclesie. III, 1483. Ad eorum curam pertinet, ne quis adversus Ecclesiam rebellet impune. IX, 733, 739. Et in res divinas peccet. IX, 749. Ecclesia filios perdilos ut redeant juste cogit. II, 803. Utiliter cogit. II, 312. Potestatem non

tantum invitandi, sed et cogendi ad bonum habet. II, 757. Non mortem perditorum, sed conversionem eorum et pacem querit. II, 807. Ecclesia propter damnum nonnullorum deterri non debet a procuranda salute aliorum. II, 799. Ecclesiae mororem de amissis filiis consolatur vel unius conversio. II, 808.

Ecclesiam catholicam Donatistae vocant Macarianam. II, 190. Ecclesia ex persecutione Donatarum profecit. II, 807. Et ex bonis et malis legibus Imperatorum. II, 548, 795. Ecclesia patiente, Christus patitur. IV, 615, 749, 1119, 1132. Ecclesia in Christo patiebatur, quando ille pro Ecclesia patiebatur; sicut in Ecclesia ipse patiebatur, quando pro illo Ecclesia patiebatur. II, 545. Frustra Christianus est, qui non est in ea sorte, propter quam passus est Christus. IV, 176. An Ecclesia illa vera dicenda est quae persecutionem patitur, non quae facit. IX, 664, 665. Ecclesia quotidiano sacrificio seipsam per Christum disceit offerre. VII, 298. Ecclesia universale sacrificium per sacerdotem magnum. VII, 284.

Ecclesia inops et peregrina. IV, 1119. Ecclesiae deneganda fuerant bona veteris Testamenti, ut bona novi Testamenti optare atque sperare jam disceret. II, 544. Ecclesiam locutus habituram significavit Dominus, cum ipse locutus habuit. III, 1762, 1803. Ecclesiastica cum iure humano possidentur. III, 1457. Donatistae immerito querebantur quod ecclesiarum suarum possessiones ad Catholicam transire jusserint Imperatores. II, 809. Ecclesiis oblationes factae, quando suscipiendae aut recusandae. V, 1571. Ecclesiae ministris necessaria suppeditanda, priusquam petant. IV, 1910. Ecclesiae praedixi uti fruique putantur episcopi, ac re ipsa nonnulli utuntur dominantis animo. II, 480. Eorum procuratorem tolerat, non amat Augustinus, atque ea, si salvo officio possit, carere desiderat. II, 481. Ecclesiastici si privatim quae sibi sufficiant possident, bona Ecclesiae non sunt illorum, sed pauperum. II, 809. Ecclesiasticae causae Marcellino tribuno potissimum iniunctae, tamen ad Proconsulem pertinent. II, 510. Servorum Dei passiones nolumus, quasi vice talionis, paribus supplicii vindicari. II, 509, 510, 511. Ne passiones servorum Dei, quae debent esse in Ecclesia gloriae, inimicorum sanguine dehonestentur. II, 536. Hoc jam in causa clericorum a gentilibus occisorum facile ab Imperatoribus impetratum. II, 536. Id etsi improbant aliqui recentioribus factis turbulentius excitati, postmodum tamen laudabunt. II, 536.

Ecclesia ager. V, 46. Ager Dei. IV, 1744. Ager Domini. VI, 685. Ager Domini primum spinosus. VI, 688. Ager Dei fructuosissimus. III, 926. Ager sanguine Christi rigatus. VI, 688. Ecclesiam nolebant Donatistae esse agrum Christi, sed mundum praeter Ecclesiam. IX, 742.

Ecclesia ancilla Dei. IV, 1140. Ecclesia angulus dicta. V, 557. Est arca Noe. III, 1454. In qua sancti custodiuntur. IV, 214. Ecclesia area. V, 119, 1174. Area quae paleam habet et frumentum. IV, 109, 115. Ecclesiam aream esse comparatam in Evangelio Donatistae tentarunt negare. IX, 660. Ecclesia atrium sanctum Domini est. IV, 1253. Civitas Dei. IV, 533, 554, 680; VII, 587, 588. Quare dicta civitas regis magni, sion, Jerusalem. VII, 550. Ecclesia civitas supra montem constituta, quae abscondi non potest. IV, 680. Civitas in monte, et ovis in humeris pastoris. V, 222. Ecclesia coelum. III, 854. Columba deargentata. IV, 825. Ecclesia confessio et decor. IV, 1540.

Ecclesia domus Dei. IV, 194; V, 1647; VIII, 1085. Ecclesia in symbolo recte subjungitur Trinitati, tamquam habitatori domus. VI, 258. Ecclesiae domus Dei aedificatio et dedicatio. V, 1471, 1476. Ecclesia appellatur firmamentum. IV, 552, 555. Fulgur. III, 1550. Haereditas Dei. IV, 594, 1012. Ecclesia Jerusalem nova, descendens de caelo, quomodo. VII, 682. Ecclesia haec ab Jerusalem terrena incipit, ad caelestem terminat. IV, 1929. Ecclesia Israel secundum spiritum. VIII, 628. Ecclesia mons. IV, 70, 478, 533; V, 267. Mons sanctus Dei. III, 442. Navis. IV, 1188, 1580, 1581. Navis tempestate jactata. V, 415. Ovile Christi. III, 1721. Paradisus. III, 207, 442, 478, 482; IV, 559; VII, 595. Petra. III, 885, 886. Petra super quam aedificanda promittebatur Ecclesia, ipse est Christus. V, 1238, 1548.

Ecclesia nomine pupillum et viduam accipitur. III, 859. Quare dicta regina. VII, 549. Vocatur regnum. III, 821. Regnum coelorum. VI, 409. Regnum Christi. VI, 76. Regnum Dei. VII, 672. Ecclesia reticulum missum in mare. IX, 25. Sol, luna, stellae. II, 919. Stabulum. V, 752. Ecclesia universalis, luna; ecclesiae particulares, stellae dicuntur. IV, 112. Ecclesia in paucitate firmiorum clariorumque, stellis; in multitudo infirmorum carnaliumque, arenae maris comparata. II, 556. Ecclesia stola Christi. VII, 520. Tabernaculum Dei. III, 1064. Tabernaculum est contra haereses, schismata, etc. IV, 252, 255. Ecclesia militans est tabernaculum Dei; triumphans, est domus. IV, 252, 469, 1720. Ecclesia summæ Trinitatis templum. VI, 259. Terra

beatorum et terra viventium. III, 85. Torculari comparatur. V, 121. Ecclesiae sunt torcularia. IV, 109, 1056. Ecclesia turtur dicitur. IV, 1500. Christi vestimentum. V, 150. Christi vestis, quae mundatur ut non habeat maculam, extenditur ut non habeat rugam. IV, 1734. Ecclesiae vestitus varius et decoratus, quomodo. IV, 509. Ecclesia cum vito comparatur. III, 1990. Quasi vitis pullulat, et putatur. VI, 541.

Ecclesia figuratur per arcam Noe. IV, 115, 1405; V, 1216; IX, 196, 597, 652. Ecclesia sicut arca Noe fluctuat in hac vita. II, 847. Figuratur per arcam siccam Gedeonis. III, 845. Ecclesiae sub regibus hujus saeculi servituta figurata. VI, 557. Ecclesiae per cervas exprimuntur. III, 880. Ecclesia figurata est per Evam. III, 215; IV, 1675. Per diluvium. IV, 1554. Per deitatem filiam. III, 825. Luce comparatur. II, 209; IV, 152. Ecclesiae tyus in Chanania. V, 486, 487, 544. In Magdalena. V, 58. In Christi matre. VI, 660. In matre Machabaeorum. V, 1380. In muliere cui Christus resurgens dixit. *Noli me tangere*. V, 1144, 1155. In meretrice cui Sanson nupsit. V, 1640. In Petro. V, 479, 802, 1548, 1550. Ecclesia respective ad tempus praesens et futurum, figuratur per Martham et Mariam. III, 1341. Figuratur per montem Pharan. III, 775. Ecclesia et synagoga, mulieres duae coram Salomone litigantes de filio. V, 92. Mulier patiens fluxum sanguinis, typus Ecclesiae venturae de Gentibus. III, 820, 1644. Ecclesia figurata per mulierem ungentem Christum. IV, 171. Per mundi creationem. I, 850. In benedictione filiorum Noe. VIII, 265. In piscatione ante et post passionem Christi. V, 1158, 1161, 1164, 1167; IX, 196, 597, 652. Figurata per Rebecca. IV, 1675; V, 58. Per secundam Sabbati. IV, 552. Ecclesia in suis primordiis persecutionem sustinens, in Sanson figurata est. IV, 1126. Ecclesiae praesentis imago in Sion, Ecclesiae futurae imago in Jerusalem. IV, 122, 70, 1107. Ecclesia significata in vase quod ostensum est Petro. V, 802. In veste Jacob. V, 46. In veste summi sacerdotis. III, 687. In vestimentis Christi transfigurati. V, 490.

Ecclesia vere appellatur populus qui basilica continetur. II, 865.

Ecclesia dicitur locus quo Ecclesia seu fideles congregantur. III, 704, 711. Ecclesiarum forma. III, 660. Ecclesiae absis. II, 474, 477. Ecclesiae constructio, bonum opus in quantum ex fide et caritate. V, 1475. Simulacrum Deo nefas esse in templo christiano collocare. VII, 188. Ecclesiae memoriae martyrum ornatae. IV, 1590. Quid in Ecclesiis agatur. VII, 76, 77. In his quidam recte, quidam male occupati. V, 196. Arguntur qui in ecclesia corpus, alibi cor habeant. V, 425. Ecclesiae instituta ad audiendum verbum Dei. VII, 52. In ecclesiis viri seorsim a mulieribus. VII, 76, 77. Ecclesiae praepositi sublimius sedeant, cur. V, 569. Quidam ad ecclesiam non pietate, sed solemnitatis occasione concurrentes. V, 1600. Ecclesias implent qui impleat et theatra. V, 1165, 1174. Ecclesia solemnibus diebus impletur talibus, qui citius vellent discedere, quam venire. V, 1212. Mulieres ad ecclesiam in superbo vestitu venientes reprehenduntur. V, 205. Ecclesiae parietes satis muniunt corporalem salutem eorum qui capite pleeti timebant. II, 647, 651. Confugientes ad ecclesiam, ibi expectare solent, donec per intercessionem episcopi sua negotia terminentur. II, 450. Officii sui esse ducit Augustinus non deserere qui ad ecclesiam suam ita confugerat. II, 429. Licet sit minus cautus, extra eam raptus fuisset. II, 450. Queritur leges non servatas fuisse, ut sic raperetur. II, 450. Utrum non de ecclesia pellendi sint, qui eo confugiant, quo fidem fideiussoribus frangant, Aug. in Concilio agere aut etiam sedem Apostolicam consulere cupit. II, 1067. Gestis ecclesiasticis confectis, anathematis sententia percussus est, qui perjures de ecclesia abduxisse videbatur, etsi diceret eos prius sponte egressos. II, 1066. Homo are alieno obrutus ad ecclesiam auxilium convolat: et exactores urgent Augustinum ut eum ipsum tradat. II, 1092.

Ecclesiastica munia et populorum regimen cur plerique vitant. VIII, 456, 457. Ad ea plerique vi coguntur. VIII, 437. Ecclesiae in diversis membris officia sunt diversa, sed vita communis. V, 1251. In acceptione personarum ad honores ecclesiasticos, non leve peccatum. II, 1092. Ecclesia si quam monachi operam desideraverit, nec ille elatione avida suscipiat, nec blandiente desidia respuat. II, 188. qui in Ecclesia excusationes praetendunt, non dispensationis officium suscipiunt, comparati servo nolenti tale munus erogare. VI, 218. Quis modus teneatur in honorum gradibus confrendis eis qui in Catholicam recipiuntur. IX, 478. In Ecclesia iste ordo est, ut alii praecedant, alii sequantur: et qui praecedunt, habent quem sequantur. IV, 456. hi pari debent vigilantia intentione consilium. IV, 904. In Ecclesia sacerdotes et levitae. VII, 695. Ecclesiae rectorum sollicitudo et pericula. IV, 1425. nihil in hoc maxime tempore facilius ac letius quam episcopi aut prae-

subterit aut diaconi officio, si perfunctorie; nihil difficilius, si ut Deus iubet, res agatur. II, 88. Ecclesiasticis instante vastitatis periculo quando fugere licea aut non liceat. II, 1015. Solent tum alii baptismum flagitare, alii reconciliationem, omnes consolationem, et sacramentorum confectionem et erogationem. II, 1016. *vide* Fuga. Antistites Ecclesiarum cum barbarismis et solœcismis Deum invocantes, et verba quæ pronuntiant non intelligentes. VI, 320. Ecclesiani tenere, et primum tenere, an idem sit. IX, 187.

Ecclesiastes liber in Canone sacrarum litterarum a Judæis habetur. VII, 661.

Ecclesiasticus, non est in Canone Hebræorum. VI, 163. Ab aliis Jesus Sirach appellatur. VI, 123. Quia iujus libri auctor Jesus Sirach. III, 947, VI, 606. Ecclesiasticus propter similitudinem eloquii, Salomonis dicitur. VI, 606; VII, 554. Libri sapientiæ et Ecclesiastici non sunt Salomonis. III, 947.

Ecdicia religiosa femina. II, 1078.

Echini lunarihus incrementis et decrementis augentur et minuantur. VII, 146.

Eclipsis. *vide* Sol.

Ecstasis quid. III, 591, 464 470. V, 102; VI, 129. Ecstasis est excessus sive alienatio mentis. IV, 226, 378, 834, 1492. Fiti vel payore, vel aliqua revelatione. IV, 1492. In ea res incorporales habeat similitudinem corporum. VII, 725. Et imagines quæ cernuntur, aliquid significant. III, 465. Ecstasis descriptio. V, 560. Ecstasi vehementiori quid fieri soleat. II, 610. S. Petri ecstasis. V, 1228. Rusti anus in ecstasi et vigilare se sequebatur, et videre quiddam non oculis corporeis. III, 435.

Eculus cordis. V, 110.

Eden, id est deliciæ, vel voluptas, vel epulum. III, 202; VII, 261.

Edaciores quidam eo magis, quo pluribus curis sunt referti. I, 924.

Edendi libido. V, 771.

Edesius exceptor. IX, 513.

Edom nomen Esau. III, 579. Esau unde dictus est Edom. IV, 1772. Edom interpretatur terrenus. IV, 713. Edom punice, sanguis dicitur. IV, 1772.

Educa, sive *Educa* dea. VII, 122, 140.

Effectuum insolitorum et præternaturalium rationes quasi seminales Deus posuit in rebus. III, 406. Amant homines in experta ruinari, et causas insolitorum requirere. III, 469. Effeminatus est qui sustentiliam perdidit. IV, 211.

Effratio prodigiosa omnium animalium in ditione Romana. VII, 104.

Effractor. V, 422, 1583. Ex effractor fit metallicus. V, 693.

Egeatne omnis qui miser est. I, 970, 971, 972. Egeus et pauper est, qui non est perfectus. IV, 872, 873. Eget pauper ad te, egres tu ad Deum. IV, 410. Egeus alius te querit, alium tu debes querere. IV, 1911. Egeus gaudeat de dato tuo, ut et tu gaudeas de dato Dei. IV, 410. Egeus omnes, et in se nullius egeus, eget in egenis Deus. V, 408. Egeus juvat Dominus per eum qui habet, et per eum qui non habet, probat habentem. V, 525.

Egestas et plenitudo mentis. I, 974. Egestas summa est egere sapientia et qui sapientia non eget, nulla re omnino egere potest. I, 975. Egestas illa timenda, quæ neque copia neque inopia minuitur. II, 589. Vita egestosa æternam parit calamitatem, ait Sæctarius. II, 387. Nullibi hoc legit Augustinus. II, 588.

Ego sum in carne, *ego* sum in mente: sed magis *ego* sum in mente, quam in carne. V, 857.

Egressus Dei intelligitur, cum apparet in operibus gratiæ. IV, 816. Egredi quomodo Christus dicitur. IV, 1114.

Elationis vitium. VII, 421, 422. Elatio magis tentat irrepere. II, 881.

Elcesai hæretici. VIII, 31. Hos Elionæis copulat Epiphanius. VIII, 27.

Elcis pseudopropheta. VIII, 31.

Electio ad regnum. X, 924. Electio secundum gratiam. V, 604. Electio gratiæ ineffabilis. III, 1831. Cur ex eadem massa unus eligatur, alter reproberetur, investigabile. V, 177. Et ad inscrutabilia Dei judicia referendum. VI, 121, 122. Judicia Dei occulta in hominum electione. VI, 127, 273. *vide* Gratia. Electio ex massa perditionis gratuita. X, 581. Electio ex gratia et proposito. VI, 114. Prædeterminatio et electio est ex beneplacito Dei. X, 987. De massa illius perditionis quæ facta est ex Adam, non discernit hominem, ut eum faciat vas in honorem, non in contumeliam, nisi Deus. II, 969. Electionis causa, dilectio. III, 1831. Electio per misericordiam et judicium. X, 925. Electio gratiæ non ex operibus. II, 821, 825, 827; VI, 125. Non ex præcedentibus meritis. X, 924, 1155, 1140, 1142. Vel parentum vel parvulorum. II, 887. Electio Gentium, non meritis, sed gratiæ tribuenda. IV, 1744. Electio non supponit meritum. III, 1834, 1835. Prævenit omnia humana merita. VI, 620.

Electiorem et vocationem nec ipsa fides præcedit. X, 998. Electio gratiæ non est gratia, si eam merita ulia præcedant. I, 621. Electio dicitur, ubi Deus non ab alio factum quod eligat invenit, sed quod inveniat ipse facit. X, 582. Electio non ex operum prævisione. II, 888; X, 792, 1152. Electionem futuris operibus adscribentes Pelagianus, desipiunt. X, 582. Vocatio electorum est ex proposito Dei. X, 987. Electorum tantum est vocatio secundum propositum Dei. I, 621, III, 2061, 2062. *Retr.* sic Deus gratia electos suos aditus prædestinat, ut etiam eorum præparet voluntates. I, 595. Electio divina non habet personarum acceptionem, etiamsi ex meritis non procedat. X, 580. Electio de mundo seu vocatio supponit electionem ante mundi constitutionem. X, 986. Elegit Deus ante mundi constitutionem eos quos prædestinavit. X, 987. Electionis mysterium in pastorum imperitorum et magorum impiorum vocatione. V, 1050. Electio gratiæ qualis esset, primo non invenerat Augustinus. III, 2061, 2062. *Retr.* Electio ad gloriam. *vide* Vocatio.

Electi, qui secundum propositum vocantur. II, 825; X, 924. Dilecti secundum electionem, prædestinati. II, 650. Eligendos facit ipse Deus, non invenit. II, 886. Eliguntur qui non sunt, nec errat qui eligit. V, 175. Elegit Deus quos voluit secundum suam gratiam, et secundum illorum justitiam. V, 604. Electi totum debent gratiæ Dei. V, 604. Electi sumus et prædestinati, non quia futuri eramus sancti, sed ut essemus. X, 987. Deus elegit justos, non quos tales per se ipsos futuros prævidit, sed quos ut tales faceret, prædestinavit. X, 987. Pelagianorum sententia de Esau et Jacob refellitur. II, 887. Christus omnes malos invenit, et gratia sua bonos facit. V, 587. Apostoli quia electi sunt, Christum elegerunt; non quia elegerunt, electi sunt. X, 904. Ignobiles cur prius electi a Christo. V, 537, 1163. Divites in fide quomodo Deus elegerit. X, 986. Operatur Deus ut simul in laudem gloriæ Dei. X, 988. Electi Dei filii, Christi discipuli, duobus modis dicuntur. X, 929. Electi merito unncupantur omnes boni fideles. VII, 194. Ad electionem non pertinent nisi boni. III, 579. Quomodo electi dici possint, qui non sunt perseveraturi. X, 925. Electorum nullus perit. X, 792, 924, 930. Eleus Deus facit etiam peccata proficere in bonum. V, 930. Adducuntur ad poenitentiam. X, 792. Plures sunt reprobi quam electi, quare. II, 860. Quomodo nunc pauci, nunc multi dicuntur. IX, 418. Comparatione reproborum pauci sunt, in se vero multi. II, 558; IV, 1208, 1475. Electorum certus erit numerus, sed tanta multitudo, quantum numerare nemo possit. V, 1161, 1165. Electi stellæ sunt, quæ a Deo numerantur; qui electi non sunt, supernumerarii sunt. IV, 1904. In electis et reprobis et bonitas Dei, et æqui a jure prædicantur. III, 454. Electio, misericordiæ: reprobatio, Dei iudicio adscribenda. II, 825. Per reprobos et electos divitiæ Dei manifestantur. II, 824, 876. Electi in reprobis agnoscent quid eis misericordia divina largita sit. II, 822, 824, 860, 876, 887, 986. solvitur obiectio dicentium. *Quid adhuc conqueritur*, etc. II, 822, 882, 884, 888. Electi in laude dicuntur. III, 1619. Electorum nomen non invenitur in malo, nisi quando mali eliguntur a malis. III, 579. Electorum varia symbola et figura. III, 652. Electi comparantur pupillæ oculi Dei. VII, 705. Electi significati numero piscium. V, 1168.

Electi Manichæorum. IV, 1822; VIII, 35; IX, 357. Electorum vita vana, et inepta sacrilegia. VIII, 226. Electi isti non salvandi a Deo, sed salvalores Dei. IV, 1825. *vide* Manichæi.

Eleemosyna græce misericordia est. V, 1043. Eleemosyna est opus misericordiæ. VI, 268. Eleemosyna commendatur. III, 2023, 2024; IV, 423, 963, 964, 1922; VII, 25. Eleemosynæ bona. V, 524. Virtus ejus ad redimenda peccata. V, 407. Eleemosynam impendi Dominus jubet. II, 1092. Eleemosyna in pauperem sacrificium est Christiani. V, 252. Eleemosyna exordium caritatis. III, 2019. Eleemosynæ munera sunt in quibus rex adoratur. IV, 811. Consilium Dei de faciendis eleemosynis nunc amplectendum. V, 530. Eleemosynam Christus tacitus exigit, et maior est vox tacentis, quia in Evangelio non tacet. IV, 1910. Egeus alius te querit, alium tu debes querere. IV, 1567, 1911. Deus egere a te voluit, et tu manus retrahis. IV, 1922. Non sub te ploret primo pauper, ut gaudeat de te pauper. IV, 1865. Christus in paupere eget. V, 240, 245, 1129. In paupere pascendum, se præbere dignatur. V, 615. Deus in paupere accipit et pascitur. V, 524, 1044. Christus dat de coelo, accipit in terra. V, 255. Christus nihil a te petit, nisi quod tibi dedit: ipse largitor vult fieri debitor. V, 686. Eleemosynam præcipiens Deus, non de re illius cui jubet, sed de re sua jubet donari. V, 526. Considerent homines quantum sit meritum Christianum parisse esurientem, et quale sit erimen Christum contempsisse esurientem. V, 498. Eleemosynam erogans ex caritate duos pascit, eum nempe

qui panem esurit, et eum qui iustitiam. III, 2041. Deo credimus quæ pauperi largiamur. II, 1092.

Eleemosyna primum fons Deo. V, 239, 4766. Eleemosynam facientis mercedem. V, 110. Præmittenda in eorum divitiis. V, 495. Necessaria dat homo, ut hic diutius vel misere vivat; non dat superflua, ut in æternum cum Christo regnet. V, 1587. Eleemosyna tua vide quid emas, quando emas, quanti emas. IV, 1526. Illi dant pretium redemptionis animæ suæ, qui non cessant eleemosynas facere. IV, 549. Non eris egenus tribuendo, quia thesaurus celestis certius possidetur. IV, 1469. Vis aliquid invenire in manibus tuis postea? noli contemnere modo manus pauperis; et respice manus inanes, si vis habere manus plenas. IV, 965, 964. Querendi sunt quibus eleemosynam faciamus. IV, 1566, 1567.

Eleemosyna non de rapinis, sed de iustis liberibus facienda. V, 648, 962. Erogari sibi vult Deus ex eo quod dedit. IV, 1922. Eleemosynam qui dat pauperi, non de suo dat; sed de re Domini. V, 526. De illius das, qui jubet ut des: prærogator esto non invasor. IV, 1925. Eleemosyna redditio est, non largitio. IV, 1256. simile est fraudi, si quis sui effusa sua non tribuerit indigenti. V, 1041. Superflua divitum, necessaria sunt pauperum. IV, 1922. Res alienæ possidentur, cum superflua possidentur. IV, 1922.

Eleemosynæ septem aliquid tanquam debitum, quasi fisco reddendum. IV, 1911. Eleemosynæ fixum aliquid deputandum vel ex annuis fructibus vel ex quotidianis questibus. IV, 1911. Nam quasi de vivo videris dare, et necesse est trepidet manus tua, quando illam porrigis ad id quod non deoveas. IV, 1911. Eleemosynæ quam mensura, et quo fine faciendam. V, 245, 245. Decimas reddituum tuorum dare parum est. IV, 1914. Pharisei, super quos debet abundare iustitia tua, decimas dabant; tu autem nec millesimam. IV, 1911. In eleemosynis habetur modus, non in conquirendis divitiis. V, 89. *Vide* Divitiæ. Qui aliquid pauperi dedit, et alia perdidit, videat quia perdidit quod non dedit. IV, 588. A facientis eleemosynis tinea male cogitationis reveans. V, 969. Avaritia se excusat specie pietatis erga filios. V, 89. Christus cum filiis debet in partem hereditatis venire. IV, 424, 582; V, 1572. Filiis meis servo, vox pietatis, excusatio iniquitatis. IV, 422. Non perdit homines quod erogat: servo commendant, et tutum est: Christo commendant, et perit? IV, 425, 582, 1769. Deus ipse servat quod pauperi datur. V, 524. Hoc solum non perit, quod das pauperi: alia vero quæ non dederis, et abundat tibi, aut cum vivis amittis, aut cum moreris dimittis. V, 235. Eleemosyna non perditur, sed servatur pecunia. V, 405. Portio filii mortui debetur Christo. V, 80.

Eleemosyna quomodo facienda. III, 1272, 1275, 1274. Eleemosyna cupiditatem temporalium commodorum miscere prohibetur. V, 806. Ex animo facienda. IV, 482. Eroganda est cum humilitate et hilaritate. V, 1200. Non superbe, neque parce facienda. V, 89. Super pauperem non sese efferat, qui ipsum iuvat. V, 1128. Eleemosynæ Phariseorum insufficientes. V, 625. Eleemosyna plenumque fit a tristibus et a murmurantibus, ut careant tædio interpellantis, non ut reficiant viscera indigentis. IV, 482. Si panem dederis tristis, et panem et meritum perdidisti. IV, 482. Eleemosyna de corde procedit. si manum porrigas, nec in corde miserearis, nihil feristi: si autem in corde misereris, etiamsi non habeas quod porrigas, accipiat Deus eleemosynam tuam. IV, 1660. Eleemosynam quomodo jubemur dare omni potenti, et prohibemur dare peccatori. IV, 1527. Eleemosyna in pauperes etiam simulatores. V, 251. Eleemosynam fac et cum malo, ut pervenias et ad bonum. V, 251. Fac misericordiam iniquo, non tanquam iniquo: da operi Dei, noli operi hominis. IV, 1526, 1527. Deus non cui datur, sed quo animo datur attendit. VII, 748. largiores eleemosynas non faciat uxor sine mariti arbitrio. II, 1079, 1080.

Eleemosynas facere quomodo possint pauperes. IV, 1664, 1665. Habet semper unde det, cui pectus plenum est caritatis. IV, 571. Coronat Deus intus voluntatem, ubi non invenit facultatem. IV, 1531. Quid det qui calicem aquæ frigide dederit, expenditur. IV, 1665.

Eleemosyna fiat in occulto. IV, 512. Quomodo publice fieri debet. IV, 512. Eleemosyna duplex est ejus qui manu sua erogat. V, 1200. *Vide* Opera misericordias Eleemosynas amicitia pauperum comparanda. V, 250. Eleemosynæ opera amplificanda tempore Quadragesimæ. V, 1042, 1045.

Eleemosynæ multum adjuvant orationem. II, 505, 507; VII, 747. Eleemosynæ et jejunium dure orationis alæ. IV, 482. V, 598. Eleemosynæ et jejunium oratio orationis. V, 811, 1041, 1046. Hæc iustitia hominis in hac vita; jejunium, eleemosyna, oratio. IV, 482. Hæc tria sunt levium peccatorum remedia. V, 85. Eleemosynas quomodo oratio ipsa facit. V, 1044.

Eleemosynas dignos non faciunt qui male vivunt. VII, 747, 748. quibusdam eleemosynæ præferunt in iudicio. VII, 750. Illis præsent, qui vivam iustitiam. V, 245; VI, 265, 267, 268. Nihil præsent, iis qui a libidinibus et criminibus non abstinuerint. II, 675. Nomini tu convertuntur in bonum, et in remanes malis? V, 670. si idem das ut liceat tibi semper peccare impune, non Christum pascis, sed iudicem corrumpere conaris. V, 245. Eleemosynam primum facere anime suæ quisque tenetur. VI, 268; VII, 743. Eleemosyna an sine fide mundare possit. V, 626.

Eleemosynarum multa genera. VI, 265. Eleemosynæ duplex genus, dimittere et dare. V, 952, 1041, 1190, 1337. Eleemosyna una fit de corde, altera de substantia. V, 598. Eleemosynæ genus alterum, parere iudicis. V, 1042, 1045, 1055. Eleemosyna ea nihil est majus, quæ ex corde dimittimus quod in nos quisque percutit. VI, 266. Nemo pauper in hoc eleemosynæ genere. V, 1042, 1053. Eleemosyna vera quæ fieri debetur. V, 626. Eleemosynis orationis benevolentia et beneficentia, vel dandi vel ignoscendi significatur. X, 500. Eleemosyna nulla maior ea quæ nobis dei incarnatione collata est. V, 1043.

Eleemosynæ pro mortuis. VI, 158. *Vide* Avarus. Recipiunt. Eleemosyna mercedaria non sit. IV, 1527. Eleemosynarum merces. V, 255, 525, 1025. Remuneratio pro eleemosynis unde colligitur. VII, 27. De solis eleemosynis mentio facienda in iudicio, quare. V, 407, 1700. Ad eleemosynas faciendas exhortatio. V, 90, 642, 686, 1651, 1671, 1700.

Elementa mundi. VII, 120. Elementa corporis quatuor. IV, 91. Elementa quinque Manicheorum. VIII, 55, 210. Elementa an quatuor an plura sint, præter fidem queritur. X, 598. Elementorum ordo secundum philosophos. V, 1140. Elementorum ordo et situs non invariabilis. VII, 774. Non tantum locis, sed qualitatibus propriis distinguuntur elementa. III, 265, 264. Elementa habent vim et qualitatem suam definitam. III, 405. In elementis latent occulta quedam semina rerum quæ corporaliter visibiliterque nascuntur. VIII, 875. Quidam philosophi enique elemento sua animalia tribuunt. III, 284; VII, 242. De elementorum conversione sententiæ variae. III, 280. Elementorum pondora. V, 1141. Elementa in recensione operum creationis non prætermissa sunt. III, 227, 258, 280.

Elephantosus. V, 489. Elephantaia. IX, 507, 523, 550.

Eleusina sacra. VII, 210.

Eleusinus. V, 1560, 1581. Eleusinus vir tributarius. VII, 768. Apud Thaumazenses Tributus. II, 941.

Eleutherius episcopus. X, 652, 665.

Elias et Enoch non permixti sunt hic vivere, quia nemo hic sine peccato potest vivere. II, 872. Vivunt forte in paradiso unde eiectionis est Adam. X, 1598. Nec morte nec senectute deficient. III, 597. Elias stans inter iam beatorum, et adhuc peregrinantium statum medius. III, 596. Translatio ejus non probat mortem non esse partem peccati. II, 871. Elias et Enoch aliquando morituri sunt ex quorundam sententia. II, 871; V, 1575. Et redituri ad hanc vitam ut mortis debitum solvant. III, 597.

Eliæ adventus ante iudicium. VII, 704. Hoc erit Elias ad secundum adventum, quod Johannes ad primum. III, 1408. Elias docebit Judeos amorem erga Christum. VII, 704. Et Legem intelligere spiritualiter. VII, 704. Eliæ animam in Johannem fuisse revolutam quidam hæretici opinati sunt. III, 725. Eliæ mortuos suscitavit. II, 521. Non durisse uxorem nec procreasse filios creditur. III, 596. Licite sacrificavit extra templum Dei. III, 702. Cur ad viduam mittitur. III, 1446. Ad viduam mittitur pascendus, ut beneficium præstetur pascendi. V, 98, 1128, 1258. Eliæ personam gestavit prophetice. V, 1216.

Eliæzer juramentum, prædictio de Christo. VII, 512.

Eligere bonum ex Deo est. X, 514. Non eligimus Deum, nisi prius eligamur. V, 210. *Vide* Electi.

Elisabeth fuit de filiabus Aaron. III, 809.

Elisæus in suscitatione pueri typum gessit Domini. V, 176. Elisæi facto, Legis insufficientia et gratiæ necessitas figurata. V, 176, 755.

Elisæi et baculi ejus allegoria. X, 617. Elisæus mortuos suscitavit. II, 521. Elisæi calvitie a pueris irrisa quid significet. IV, 1056, 1069.

Elleborum modo cibus, modo venenum, modo medicamentum. I, 1350.

Elipsis Græco et Hebræo eloquio familiaris. III, 521.

Elpidius Arius Augustinum Bonoso et Jasoni Joannissimis, ut scribit, viris mittit, putans eum errare, et ab errore volens revocare. II, 1033.

Elogium, id est, vituperatio. V, 1571.

Eloqui parum, etsi multum loqui. II, 1023.

Eloquentia quid. IX, 447. Eloquentiæ vis. IV, 1762. Ejus inanitas. IV, 1762. Eloquentiam de civitate ac de humani generis societate pellendam iudicasse nonnullos refert Plato. IX, 448. Eloquentiam accusat Crescarius. IX, 447.

418, 453. Eloquentiæ criminatio refellitur. IX, 547. Eloquentiæ defensio. IX, 447. Eloquentia quatenus utilis. IX, 448. Prava diserte dicta, valde sunt noxia. X, 495. Nullo modo sonat diserte, quod dicitur inepte. IX, 283. Eloquentia cum sapientia in sacris auctoribus juncta est. III, 92. Et in sacris litteris. III, 93, 94, 95. Sapientia sine eloquentia parum prodest civitatibus: eloquentia sine sapientia nimium obest, plerumque nunquam prodest. III, 91. Quis sapienter dicit. III, 92. Eloquenter et sapienter dicere, quid sit. III, 119. Qui sapienter et eloquenter dicit, vivit autem nequiter, erudit quidem multos, quamvis animæ suæ sit inutilis. III, 118. Eloquentiæ malus usus quis. X, 476. Eloquentia non ab hominibus instituta. III, 60. De fine, officio, et partibus eloquentiæ agitur in toto libro quarto de doctrina Christiana. Eloquens non immerito dici potest, qui docet, delectat et flectit. III, 104. Eloquentia quæ huic sæculo placet, non pascit fidem. IV, 995. Eloquentes muti sunt, qui dum laudant creaturam, obliviscuntur creatorem. IV, 1873.

Eloquia divina salubria sunt bene intelligentibus, periculosa his qui ea volunt ad sui cordis perversitatem detorquere. IV, 513.

Elysiis campis beatorum gaudia significari videntur. VII, 510.

Emaüs. Apertio oculorum discipulorum Emaüs non figurative accipienda. III, 446.

Emendandus est qui odio emendat. IV, 1824. Etiam eos quos emendas, multum amas. IV, 229. Sive blandiatur Deus, sive emendet, eum erudit cui parat hæreditatem. IV, 628. nectum cor est non resistere patri emendenti, et credere pollicenti. IV, 1468. sæpe filios per nequissimos servos pater emendat. IV, 1499.

Emendatio non differenda. III, 1651.

Emerere. V, 662, 910. Emerere vili volunt omnes, et caro vendere. VIII, 1017. Exemplum huic dicto contrarium. VIII, 1018. Emerere de hastario. II, 337. Emerere cupiens alterius villam quomodo iniquus. V, 204. Deus non vult perire quos emit. V, 153. Potens homo non potest perdere quod emit auro suo, et Christus perdit quod emit sanguine suo. V, 1235.

Emeritus Donatistarum episcopus. IX, 690, 698, 699. Apud Cæsaream. IX, 697, 698. Bono ingenio prædixus ac doctrinis liberalibus eruditus. II, 297, 298, 301. Unus e septem selectis ad disputandum in Carthaginensi collatione cum Catholicis. I, 650. In altera collatione apud Cæsaream chmutescit disputante Augustino. I, 650. Illi pridem miserat Augustinus epistolam. II, 299. Emeritus in dissensione Donati pertinax permansit. IX, 708, 751, 752, 743. Dictavit sententiam concilii Bagaitani adversus Maximianistas. IX, 55, not. (b). Gesta cum Emerito. IX, 712, 759.

Empiricam artem continet medicinalis disciplina. X, 528.

Enchyridion. VII, 483.

Encænna, festivitas dedicationis Templi. III, 1744.

Enchiridion quid. VI, 233.

Enkratitæ. VIII, 30. Schismatici Tatiani secundum Epiphanium. VIII, 30.

Endor, interpretatur fons generationis. IV, 1034.

Ennius poeta. VIII, 1018. Euhemeri historiam in latinum vertit eloquium. VII, 217. Ennii dictum de laudis cupiditate. II, 1024.

Ennotat. VII, 232.

Enoch dedicatio interpretatur. VII, 460, 461, 462. An Enoch primus filius Cain. VII, 447.

Enoch translatus est. II, 597. Enoch et Elias creduntur translati ubi est lignum vitæ. X, 1581. Ubi sint, præter fidem quaeritur. X, 598. Gratia etiam eis collatum est ut non peccent. X, 1581. Adhuc vivunt, non tamen in spiritalem qualitatem corpori promissam post resurrectionem commutati. X, 111. Vivunt in corporibus, in quibus nati sunt. X, 598. Unde vivunt. X, 111. Rediit huc, et morituri creduntur. X, 1581. Enoch septimi ab Adam raptus quid significat. VII, 598; VIII, 262. Enoch prophetasse dici potest. VII, 598. Quare scripta Enoch in auctoritate non fuerunt. VII, 470, 598. Enoch genuit filios. III, 597. Vide Elias.

Enos interpretatur homo, vocabulum soli viro proprium. VII, 460.

Entellus. VIII, 574. Entelli cæstus. II, 258, 247, 249.

Entheca est gazæ repositorium. V, 1572.

Epaphrus pater Libyæ matris Busiridis. VII, 570.

Ephemeridarum inspectores reprehenduntur. IV, 436.

Ephud, seu Ephod unum de sacramentis tabernaculi. III, 806. Ephod sacerdotalis honoris insigne. III, 806. Ephod utebatur solus summus sacerdos. III, 807.

Ephruta interpretatur speculum. IV, 1720.

Ephraem fructificatio interpretatur. IV, 719, 1022.

Ἐπιβάται, milites Classarii. II, 977, not. (a). X, 915.

Ἐπιεικὴς philosophus stoicus. VII, 259.

Epicurus. VIII, 72. Democriti hæres. I, 946. solem vel ullum siderum Deum esse non credidit. VII, 601. Nec Jovem, nec ullum deorum in mundo habitare contendit, ad quem preces hominum perveniant. VII, 601. Felicitatem in voluptate collocabat. I, 942; VIII, 1019. Voluptatem corporis summum bonum dixit. IV, 944. Ab ipsis philosophis porcus nominatus est. IV, 944. Post mortem restare animæ vitam et tractus meritorum credere noluit. I, 732; IV, 944. Geometricis litteris Archimedis infensus erat. VIII, 74. Epicuri atomi. II, 64, 445. Refelluntur. II, 63. Vide Atomii Principia.

Epicurei philosophi. VII, 230, 232. Dialecticæ periti. IX, 455. Imperitia liberalium disciplinarum eos non solum non pudebat, verum etiam delectabat. IX, 655. Epicurei et Stoici regulam comprehendendæ veritatis in sensibus ponebant, Platonici in sola intelligentia. II, 441. Epicurei nunquam corporis sensus falli, Stoici falli aliquando dicebant. II, 441. Epicurei de anima quid sentiant. V, 811. Mortem malorum omnium esse finem putant, sicut et ii qui animam mortalem censent. II, 389. Negant futuram vitam. V, 1528. Post mortem nullum omnino esse sensum putant. II, 668. Negant et Deum res humanas curare. V, 1528. Epicurei secundum carnem viventes, Stoici secundum animam. V, 855. Epicureorum opinio de beata vita. V, 809. Ubi adest dolor, præteritæ voluptatis imagine se pascunt. V, 1528. Summum bonum posuerunt in corpore. II, 439. Refelluntur. II, 439. Epicurei et Stoici cum Apostolo conferentes. V, 809. Paulo fidem præseminanti contradixerunt. II, 442. Epicurei moribus quidam Christiani. V, 811. Epicureorum et Stoicorum sectæ extinctæ. II, 442. Epicureorum jam nec calant cineres. II, 457.

Epidauros Achaïæ oppidum. VII, 87, not. (b).

Epimenides Cretensis. VIII, 646.

Epiphania manifestatio Christi. V, 1028. De qua festività merito instituta. V, 1033. Epiphaniæ diem celebrat universa Ecclesia Gentium. V, 1033. Tredecim dies post natalem Christi, quo scilicet die traditur a Magis adoratus. V, 1035. Epiphaniæ diem cum Catholicis celebrare nunquam Donatistæ voluerunt. V, 1033. quid erit tribunal judicantis, quando superbos reges cunæ terrebant infantis? V, 1029.

Epiphanius Cyprius episcopus Constantiæ, seu Salaminæ. VIII, 23, not. (a). In catholice fidei doctrina laudabiliter diffamatus, hæreses ante et post Domini adventum LXXX. collegit. II, 999; VIII, 23, not. (a). 41; X, 1566. Quo usque librum de hæresibus produxit. VIII, 41. Epiphanius hic Philastrio longe doctior. II, 999.

Episcopus unde dictus. V, 580; VII, 647. Episcopus latine interpretatur superintensor, quia superintendit. IV, 1669. Ideo altior locus ei positus est. IV, 1669. V, 1567. Episcoporum locus altior periculosus. IV, 1669. Episcopatus specula vinitoris est, non fastigium superbientis. IX, 702. Episcopus nomen est operis, non honoris. VII, 647. Episcopi custodes sunt, pastores sunt, sed sub Christo custode et pastore. IV, 1669. Episcopi fieri non possunt Christiani seducti sive a paganis, sive ab hæreticis, cum ad Ecclesiam redeunt. IX, 478. Episcopum cur non licet ordinare, nisi uxoris unius virum. VI, 587. Nec qui habuerit alteram, etiam dum paganus vel catechumenus erat. VI, 587. Id non ad vitæ bonæ meritum exigitur, sed ordinationis Ecclesiasticæ signaculum. VI, 588. Quodnam est signaculum. VI, 588. Episcopi benedictio privatim. VII, 762.

Episcopatus presbyterio major secundum honorum vocabula, quæ jam Ecclesiæ usus obtinuit. II, 290. Episcopatus ipse et tota hujus nominis auctoritas a Petro emersit, ex Innoc. II, 780, 784. Episcopatus quo animo suscipiendus, et quomodo in eo vivendum. VII, 647. Coactione opus est erga plurimos ut episcopatum suscipiant. II, 754.

Episcopalis officii partes. V, 1484. Episcopi officium ex mente Pagani. II, 515, 516. Episcopatus non est artificium transigendæ vitæ fallacis. II, 296. Episcopus non est, qui præesse dilexerit, non prodesse. VII, 647. Episcopi patres appellati. IV, 513. Episcopus laici filius, pater est patris. IV, 1450. Episcopi servi Ecclesiæ. VI, 577. Episcopi non propter se sunt, sed propter eos quibus verbum et sacramentum dominicum ministrant. IX, 474, 702. Contra officium suum sibi facere videtur Augustinus, si temporis stillas aliis rebus impendat, quam servitutis suæ necessitati. II, 421. Occupationibus hominum ante et post meridiem implicatur Augustinus. II, 968. Petit ut per quinque dies nemo sibi molestus esset, propter curam Scripturarum duobus Conciliis ipsi demandata: placuit, gesta confecta sunt, nec tamen hoc diu obtinuit. II, 968. Episcopum ecclesiasticis curis distractum, Tullianorum dialogorum quæstionculas exponere dedecorum est. II, 432, 436, 437.

Episcopalis sarcinæ pondus. V, 960, 1480, 1482, 1487. Episcopi sarcina quid bene portata, quid male gesta mereatur. V, 1480. Episcopo demandata prædicandi instantia. IX, 455. Episcopum non solum doctum, sed et docibilem esse

oportet. IX, 157, 191. Prædicationis onus grave, sed ab eo non est dimittendum. V, 1481. Etiam si non audiat. V, 1481. Episcopus de superiore loco loquitur. V, 608, 761. Nec quod dat, de suo dat; sed de illius a quo accipit et ipse. V, 608, 618. Episcopus qua ratione teneatur docentes quæ non oportet refellere. II, 133, 155. Episcopo quanta cura de aliorum salute imposita. V, 1480. Episcopus est propter correctionis officium. VII, 23. Episcopo prodi ab uxoribus adulteri quomodo corripiantur. V, 511. Episcopi vicem graviter dolet Aug. quod dicatur se humilem præbere debere erga virum qui nefaria patrasset. II, 647. Episcopi an mediatores. IX, 59, 60. In Ecclesia Antistes clara voce deprecatur. II, 221. Episcopi etiam mali orantes pro populo exaudiuntur. IX, 60. *Vide* sacerdos. Episcopi benedictio super populum. II, 761, 775. Episcopalem benedictionem inutilem esse sequitur ex hæresi Pelagiana. II, 761, 775. Episcopi vexabantur a litigantibus. IV, 1570. Episcopus pius rem habere cogitur cum secularibus potestatibus, ac multa indigna pati. V, 1391. Sacerdotii officium esse intervenire pro reis. II, 652, 654. Hoc ex religione descendere approbatur. II, 654. Quo animo id præstetur. II, 654. Episcopum quomodo adiant, qui metuunt ne in carcerem mittantur. V, 879. Augustinus ut amicus petiit, ut episcopus consulit, imo jubet ne iudex agat aliud, quam quod consulit. II, 510.

Episcopus pauperum procuracionem gerit. II, 809. Episcopi tutiores pupillorum. V, 950. Episcopi uti fruique rebus ecclesiæ tamquam possessores et domini existimantur. II, 474, 480. Episcopos divites culpando, et Pascha cum Judeis celebrando schisma fecerunt Vadiani. VIII, 39. Episcopus curam habeat de bono nomine, curet præcipue avarus non audiri. II, 292. sicut et Paulus faciebat. II, 293. Episcopos vel a sola avaritiæ maligna specie alienos esse decet. II, 292, 293. Episcoporum turpis avaritia Cypriani ævo. II, 410. Episcopis incumbit necessitas recipiendi hospites. V, 1570. Episcopi domus. V, 1569, 1670. Sunt falsi episcopi, sicut sunt falsi angeli et falsi apostoli. IX, 271. Episcoporum nonnullorum vitia a Cypriano relata. IX, 518. Episcopus non arbitretur ideo sibi non posse subrepere injustam commotionem, quia episcopus est. II, 1067. Episcopi mali non obsunt populis bonis. IX, 55, 56, 57, 58.

Episcoporum est de ecclesiasticis causis judicare. II, 169. Episcoporum lis ab Episcopis audienda. IX, 579. Episcopus tam judicari ab alio non potest, quam nec ipse potest alterum judicare. IX, 128, 141, 201. Seditio est contra primam sedem, ut episcopus nonnullos damnare velit, quos primas vult differri. II, 164. Episcopis inflicte pœnæ triplex genus. II, 955. Episcopum degradatum suscipere nolit plebs, nec cogi potest, nec debet. II, 234. Qui amissum honorem per quaslibet violentias conatur recipere, non vult Christo volenti servire, sed Christianis nolentibus dominari. II, 234. Episcopum, nisi amisso ordine, baptizandi potestatem non potuisse amittere. II, 193. Episcopus peregrinus juxta collegam considet. II, 489. Episcopus quilibet Ecclesiæ catholicæ qualiscumque sit, nullo ecclesiastico judicio damnatus, ceterorum est collega. II, 295. Episcopi non primates in Tractoria eo ordine, quo facti sunt, nominandi. II, 226. Episcopalem alterius personam in scribendo se non satis cogitasse August. ex animo poenitet. II, 623. Episcopo Donatistæ scribens Augustinus cur non citet episcopi nomen. II, 94. Episcopi cum epistolam episcopis scribunt, civitatum nomina non addunt. IX, 576. Litteras alicujus commendandi gratia negare se non posse profiteretur Aug. II, 646. Episcopi ad plebem, quæ dispensationi eorum commissa non est, ultro scribere non possunt. II, 234. Ad Episcopum non pertinet cura nisi propriæ ecclesiæ; in aliis id agit quod permittunt vel cupiunt earum episcopi. II, 133. Coepiscopatus sarcinam, nonnullis jam exemplis præcedentibus, Augustinus suscipit. II, 123. Episcopum ordinandum curat August. in castello ab Hippone quadraginta millibus dissito, quod ei adhibendæ diligentie non sufficeret. II, 953. Ordinationis hujus causa primas vocatur. II, 954. Offerit Augustinus non petentibus adolescentem tantum in lectoris gradu constitutum, et acceptus fit episcopus. II, 954. qui deinde apud Augustinum accusatus ac judicatus, ad sedem apostolicam appellavit. II, 954. Episcoporum culpæ, salvo episcopatus honore, posse puniri. II, 954. Episcopatum presbytero parat Augustinus deferre, sed ille eum omnimodo resistendo destituit. II, 955, 954. Post episcoporum obitus solent ecclesiæ per ambitiosos aut contentiosos perturbari. II, 966. Episcopus apud Milevum ordinatus est, quem præcedens episcopus designavit. II, 966. Non sine aliquorum nonnulla tristitia, quod nihil inde ad populum locutus, eum apud clericos tantum designasset. II, 966. Augustinus coram clero et populo ait: *Presbyterum Eraclium nunc, successorem volo*. II, 993. Designationis hujus Gesta.

II, 966. Episcopo adhuc vivente ne alter ordinaretur, cautum est Nicæno concilio. II, 967. Alypius sedæ apostolicæ dicitur collocatus. II, 99. laudatur Alyp. quod monasticam vitam cum Episcopi munere conjungat. II, 99. Episcopis liberum est, salvo jure communionis non solum verum quaerere, sed et diversum sentire. IX, 141.

Episcopalia Gesta. V, 1576. Episcoporum translatio illicita. II, 954. Episcopum se esse Cyprianus, nec instante martyrio est oblitus. V, 1411. Abscedit Augustinus Carthagine, ubi cogebatur facere quod non deceret. II, 646. Episcopum episcoporum nemo se constituit. IX, 142.

Episcopatus officium interdum laudabiliter ponitur. IX, 474. Episcopalis dignitas fructuosior nobis erit, si gregem magis deposita collegerit, quam retenta disperserit. II, 489. Episcopatus sarcinam propter Ecclesiæ vitanda pericula deposuisse, longe est gloriosius, quam propter regenda gubernacula suscepisse. II, 239. Episcopatu Vagienensi gloriose cessit Maximianus. II, 239, et *not.* Episcopatum pro Christi unitate deponere parati omnes episcopi catholici qui aderant collationi Carthaginensi. IX, 615, 700, 701. Episcopatus societas Donatistis oblata. V, 1588, 1595. Episcopatus vel clericatus honor Donatistis ad Ecclesiam transeuntibus non aufertur, propter bonum pacis, et ex sola elementia. II, 812, 813. Episcopus quisque actum suum disponit et dirigit, rationem propositi sui Domino redditurus. II, 541. Episcopi vel inferioris ordinis ecclesiarum prepositi, an piscatorum similitudine intelligendi. VI, 219. Episcoporum ab ipsis Apostolorum sedibus inconcussa series. IX, 506. Episcopatus officium cuique patrifamilias impositum. V, 580.

Epistolæ formatæ. II, 175. Epistolaris modus ex institutione veterum. II, 1054. Epistolarum usitatarum modus non custodiendus, nec a veteribus est custoditus, ubi id agerent quod breviter explicari non valeret. II, 859.

Epistolam ad Hebræos quidam negabant esse apostoli Pauli. VII, 500.

Epithalamia seu carmina a scholasticis in nuptiis dici solita. IV, 494, 495.

Epithema tumoris Apostolo datum. V, 853. —

Epulæ terræ hujus, medicamentum quotidiana sunt. V, 489. Epulas suas habet cor pium, epulas suas habet cor superbum. IV, 1290. Epulæ Dei mentes quaerunt, non ventres. V, 581.

Equæ Cappadociæ vento concipiunt, fetusque earum non amplius triennio vivunt. VII, 715.

Equi nomine honor temporalis significatur. IV, 297, 1912. Equi potentatus, superbia. IV, 1912. Equus et mulus significant superbos. IV, 272.

Eraclius presbyter. II, 966. Sermonem habet præsentem Augustino. V, 1717. Gesta quibus Augustini successor designatus est. II, 966. In illum refundit Augustinus negotia quæ populus ad ipsum perferebat. II, 968.

Eraclius presbyter. VIII, 709.

Eraclius diaconus. V, 1577.

Eratus rex Sicyoniorum. VII, 564.

Eremus mundum significat. IV, 917. Eremus Christiano est hic mundus. V, 57. Sciant Christiani ubi sint: in eremo sunt, patriæ suspirant. IV, 917. Eremus conscientie. V, 511.

Erichthonius quartus rex Atheniensium. VII, 569. Filius Vulcani et Minervæ quare creditus. VII, 570. Unde sic dictus. VII, 570.

Eridanus. De Mincio in Eridanum emigrare. II, 434.

Erigit nemo quemquam ad id quod ipse est, nisi aliquantum ad id in quo est, ille descendat. II, 77.

Erogare servi est, Domini rationem exigere. V, 1481. Erogare bona spiritalia, omnium est. V, 580. Eroganda pecunia; ut habeatur justitia. V, 410.

Eros episcopus Gallus. *Vide* Heros.

Eros carissimus Augustino, alius ab Herote Gallo. II, 189.

Error quid sit. VI, 239. Est falsi pro vero approbatio. I, 912. Error adulter animæ. II, 62, 529. Approbare falsa pro veris ut erret invitus, non est natura instituti hominis, sed pœna damnati. I, 598; III, 840. Errat nemo in veritate. IV, 807. Errare quis non putandus est, cum aliquid se nescire scit, sed cum se putat scire quod nescit. II, 924. Quantum quisque errorem et falsitatem refugiat. VI, 240. Nemo vult cum quolibet errare. II, 286. Error turpitudine non caret. VIII, 85. Errorem putarunt Academici peccatum, quod vitari non possit, nisi omnis suspendatur assensus. VI, 242. Errores gentium maxime in duabus sectis erinere, quæ ad tempora Christiana durarint. II, 412. Error in re quilibet omni cura cavendus. VI, 259. Errores quam difficillime caventur. VIII, 175. Error in via pedum aliquando utilis, non in via morum. VI, 259. quantum et in quo quisque erret, interest plurimum. VI, 259, 241. Et quam facile errat, vel quanta pertinacia solum defendere conetur erro-

rem. X, 1023. Excellentissima ingenia tanto in majores errores ierunt, quanto praefidentius tanquam suis viribus currebant. II, 669. Numquam tutius erratur, quam cum amore nimio veritatis erratur. VI, 487. *Vide Falli*. Non est peior mors animae, quam libertas erroris. II, 400. Errans disputator in quibus ferendus. V, 1548. Duo vitia quae in errore hominum difficillime tolerantur. VIII, 845. Pertinacia in errore maxime cavenda. X, 373. Errare humanum est, diabolicum est, per adinositatem in errore remanere. V, 901.

Error definitur facilius quam finitur. I, 941. Error unde convalescit. X, 194. Errorum in sectis variis confirmat series successionis. IV, 857. Plerumque dedisset errare, cui nemo consentit, ait Iunor. II, 786. Nimis perverse se ipsum amat, qui et alios vult errare, ut error suus lateat. II, 586. Erroris hoc proprium est, ut quod cuique displicet, hoc etiam Deo displicere arbitretur. III, 208. Nihil tutius, quam ut abundant qui errores redarguant. II, 870. Errantes procliviores sunt querere potius, quid contra ea respondeant quae obijciuntur errori, quam intendere quam sint salutaria, ut careant errore. X, 200. Errores exurgere non est mirandum, sed vigilandum ne noceant. II, 1984. Errorum tentationibus eruiiri sanctos expedit. II, 1081. Si quis in aliquo errat, modo sit humilis, reducat a Deo. IV, 1713. Eum qui in errorem lapsus sit, corripiendi ordo et exemplum. II, 991, 992. Errantes per totam faciem terrae. V, 280.

Erubescencia primorum parentum, unde. X, 444. Erubescencia de inobedientibus membris. X, 417. Membrorum erubescencia poena peccati. X, 564, 565, 712. Erubescere facit ingenuam frontem verecundia, etiam de falsi criminis objectione. IV, 856. Erubescere si crimen est, ejus est qui falsum obijcit, non cui obijciunt. IV, 856. In contumeliis non erubescet vultus nisi superbi. IV, 544. De Christo non erubescendum. IV, 80, 851; V, 1278. Frontosus esto, quid times fronti tuae, quam signo crucis Christi armasti. IV, 831. *Vide Christus*.

Eructuare. Manducas cum discis, eructuas cum doces: manducas cum audis, eructuas cum praedicas. IV, 1874. Si vultis eructuare gratiam, bibite gratiam. IV, 1875.

Eruditi nominis quis dignus. I, 1015. Eruditos et peritos Legis non ponebat Christus inter discipulos suos. III, 1446.

Erudit Deus homines multis modis. IV, 1202. Hinc ille rationem exigit. IV, 1202. Erudiri non potest quisquam sine labore et dolore. IV, 1143. Eruditio quae fit per molestias, in litteris ecclesiasticis vocatur disciplina. IV, 1547, 1548.

Erutii orationes. VIII, 76.

Erythraea sybilla, quo tempore vaticinata est. VII, 579, 581. Carminia ejus de Christo. VII, 579.

Esau et Jacob benedictiones. V, 58, 56. Esau et Jacob una et eadem sors ex patre, ex matre, ex conceptu, ex ortu; diversa tantum ex Deo. II, 887, 888. Quomodo Esau deus odio habuit, qui nihil odit eorum quae fecit. VI, 422. Cur fidei donum ei subtrahatur. VI, 117. Cur non congruerent vocatus. VI, 149. An ex praescientia futurae voluntatis est imrobatus. VI, 117. Eius reprobatio quomodo iusta. VI, 115, 116. Esau non damnatur indignus. II, 825. Quam dispar moribus a Jacob. VII, 144. Esau non esca, sed usque ad contemptum sacramenti, quod in primatu suo habuit, concupita esca damnavit. II, 141. Esau non propter offam suillam, sed propter lenticulam defricatam perdidit primogenita. V, 1043. Aegyptio cibo perdidit primogenita. I, 759, 799. Esau primatum amittens victus concupiscentia, quid figurat. IV, 527, 558, 1772. Esau quomodo supplantatus a Jacob. V, 47.

Esau adoratus a Jacob, quid significet. IV, 1155. Esau servivit Jacobo usque ad regem Joram. III, 567. Quomodo. III, 567. Esau superbus et peccatores designat. IV, 527. Esau pilosus et Jacob lenis, duo sunt Christianorum genera in utero Ecclesiae genita. V, 41, 48. Esau significat carnales in populo Dei. III, 567; IV, 1772. Jacob spirituales. V, 54. Esau carnales significans, cur major dictus. V, 57. Esau figuram gestavit veteris synagoga. IV, 1015, 1577. Esau Iudeorum symbolum, Jacob Christianorum. V, 55.

Esca pro cuiusque corporis congruentia, vel delectat vel offendit. VIII, 597. Esca animas inesse credebant Manichaei. VIII, 250, 252.

Esdras quo tempore scripsit. VII, 596. Quodammodo de Christo prophetavit. VII, 596. Magis rerum gestarum scriptor est habitus, quam propheta. VII, 596.

Esse sensibilia et insensibilia appetunt, et illud conservare. VII, 340. Nemo est qui non velit esse. VII, 340. Non esse a nemine eligitur. I, 1281. Ne quidem ab ipsis qui sibi mortem consciscunt. I, 1281. Nihil per divinam providentiam ad id et non sit, pervenire permittitur. I, 1349. Nemo vere dicit se nolle non esse, quam nescire esse. I, 1279.

Magnum bonum est ipsum esse, quod et beati et miseri volunt. I, 1280. Quanto amplius esse amatur, tanto amplius vita aeterna desideratur. I, 1280. Omnia vera sunt, in quantum sunt. I, 744. Omnia quae sunt, jure laudanda sunt, quia bona sunt. I, 1280. Omne quod est, in quantum aliqua substantia est, et bonum est, et non nisi a Deo esse potest. III, 456. In quantum sanus boni, sanus; in quantum mali sumus, minus sumus. III, 32. Homo est, et se esse novit, et id esse ac nosse debet; in his tribus non fallitur homo. VII, 559. Esse ad lumen pertinet, non esse ad tenebras. IV, 109.

Esse nihil est quantum esse. I, 1349. Esse vere, est semper eodem modo esse. III, 1879. Res quolibet si mutabilis est, non vere est. III, 1680, 1685. Id vere est quod incommutabiliter manet. I, 742; III, 52; IV, 1741; V, 61. Quod vere est, sine initio et sine termino est. IV, 1745. Esse verum, esse sincerum, esse germanum non habet, nisi qui non mutatur. V, 66. Esse nomen est incommutabilitatis. V, 66.

Esse vere, proprium Dei. VIII, 557. Nomen Dei proprium. V, 61, 66. Solus Deus est verum esse. IV, 1741. Creatura in comparatione Dei, non sunt. IV, 450. Quo sensu peccatores non habeant esse. IV, 450. Ab eo qui vere est, qui in contrarium pergit, ad non esse pergit. IV, 451. Omnis natura, in quantum natura est, esse cogitur. IV, 109. Quod nulla substantia est, nihil omnino est. IV, 844. Esse, vivere, intelligere. I, 1244. Ex intelligentia colligitur esse et vivere. I, 1244. Esse aliquid in aliquo, duobus dicitur. I, 893.

Esse, pro astinari. III, 586.

Essentia quid. VII, 550. Essentia non aliter quam substantia solet intelligi. VIII, 959. Essentia et substantia, id est quod a praecis natura vocabatur. I, 1343. Essentia nulla est contraria Deo. VII, 550. Essentiarum gradus ordinati a Deo. VII, 550.

Ester liber, Scriptura sacra. X, 569. Quo tempore liber Ester scriptus. VII, 596.

Esurientes iustitiam. V, 564.

Ethnici si quid divinum et rectum in doctrinis suis habere potuerunt, non improbaverunt sancti nostri, sed emendaverunt. IX, 224, 251.

Ethan interpretatur fortis. IV, 940.

Etruria. Bellum grave Romanorum cum Etruria. VII, 65.

Etruscorum regum torrenta. IX, 579.

Eva prima parens. V, 1459. Eva quid significet. III, 207, 215. Cur vita dicta. III, 212, 245. Eva emulositate peccavit. III, 446. Dedidit fructum viti, fortassis etiam cum verbo sutorio. III, 446. Probabilis existimavit non esse mortem quam timebat secuturam. III, 446. Eva etsi praecipi divini oblita fuisset, maximam tamen culpam incurere non desisset. III, 445. Eva menti inerat amor propriae potestatis, et quendam de se superbia praesumptio. III, 445. Eva quatenus a serpente corrupta. X, 864. Evae praevicatio inexcusabilis. III, 445. Eva cum induta pelliceis tunicis. IV, 1541. Eva parturientis dolores ex damnatione culpae, non conditione naturae. X, 1564, 1566. Evae nomen, vita: magnum est Ecclesiae sacramentum. X, 442. Eva figura Ecclesiae. IV, 461. Evae et Ecclesiae formatio simul comparata. V, 1475. Evae reliquiarum. I, 715. Eva nobis interior, caro nostra est. IV, 548.

Evacuare corpus peccati, quid. III, 2069.

Evagrius. II, 758, 780.

Evangelistarum auctoritas. VIII, 215. Quod Evangelistae scripserunt, a Christo scriptum censori debet. III, 1670. Quia in eis loquebatur spiritus uius, verum est etiam quod dixerit unus. V, 1118. Evangelistae quo ordine scripserunt. III, 1045. Evangelistae quatuor, quia sunt quatuor partes orbis terrae. III, 1045; IV, 1559. Evangelistae quatuor in quatuor animalibus Apocalypsoe intelliguntur. III, 1666. Alii aptius intellexerunt. III, 1016. Evangelistae salva narrationis veritate variant. V, 1117, 1159, 1153. Scripta eorum inter se non sunt contraria. VIII, 515. In texenda Christi generatione, ab invicem non dissentiant. VIII, 217. Evangelistarum consensus de partitione vestimentorum. Christi. III, 1947. Matthaeus, Marcus, et Lucas plura dederunt praeccepta vivendi, quam Joannes, quare. III, 993. Evangelistae dicti sunt celi. III, 870; IV, 154. Angeli. III, 875. Pedes Domini. IV, 1467. Sagitte. IV, 150. In Angelis adscendentibus et descendentibus significati. VIII, 268. Evangelista proprie vocatur Philippus diaconus. V, 1226, 1227. Evangelista pro Evangelii praedicatore. V, 600.

Evangelium unde dictum. IV, 1417. Evangelium latine bonus nuntius vel bona annuntiatio. V, 266, 740; VIII, 210, 214. Evangelium et Instrumentum est et Testamentum. V, 1456. Evangelium non inimicum Legi, quomodo. VIII, 656. Evangelium lex Testamenti novi. V, 167. In Evangelio revelatur novi Testamenti gratia, quae in lege velabatur. IV, 1856. Evangelium unde et esse crevit et nominari, se-

cundum Manichæos VIII, 209. Unde secundum Catholicos VIII, 213. Evangelium quomodo sanctus definit. VIII, 219. Evangelium legunt et laudant Manichæi. III, 180. Ex eo quædam recipiebant Manichæi, quædam respuebant VIII, 321, 323, 342. Quædam esse falsa dicebant. VIII, 339. Evangelium Apostoli dispensatione diviserunt, caritate junxerunt. IV, 341, 342.

Evangeliorum auctoritas III, 1044. In Evangelium non cadit mendacium. V, 740. Evangelio non credebatur Augustinus nisi propter auctoritatem Ecclesie. III, 176. Paulum non habuisse secretum Evangelii prædicandi, nisi Petri et qui cum eo erant, fuisset sententia roboratus. II, 255. Evangeliorum dissimilia nulla esse secure creditur, donec intelligatur. V, 336. Exemplaribus græcis Evangeliorum major fides habenda. III, 1253. Evangelium quædam ab Hieronymo translatur. X, 1389. *Not. (a)*. Evangelium Joannis caloris supereminet. III, 993. Evangelii Joannis exordium quædam ad sapientiam, quædam ad scientiam pertinentia complectitur. VIII, 1013. Quædam quæ corporis sensu, quædam quæ animi ratione cognosci possunt. VIII, 1015. Evangelii secundum Joannem initium platonici quidam aureis litteris scribendum dicebat. VII, 509. Impletum nunc, quod in Evangelio prædicebatur. V, 417. Evangelium lumen figuratum per faculas in hædris fidelibus militum Gedeonis inclusas. III, 815.

Evangelii fides toto orbe recepta. V, 335. Evangelium nondum prædicatum est in nonnullis gentibus. IX, 205. Nondum permultis populis Africae II, 922. Evangelii gratiam meritis suis debitam, nec Gentibus nisi suscipere sacramenta Legis, dandam esse credebant Judæi. VI, 111. Etsi verum esset homines post Evangelii prædicationem gravioribus quam antea malis premi, merita tamen hæc illis acciderent. II, 122. Evangelium sic audire oportet, quasi præsentem Dominum. III, 1632. Evangelium ex Christi. V, 520. In illo etiam nunc nobiscum est Dominus. V, 784. Evangelia quatuor, drachinæ quatuor, quibus ab exactione hujus sæculi liberamur. IV, 1785. Illi peccata nostra solvuntur. IV, 1785. Evangelium ponendum est ad cor, ut sanetur a peccatis. III, 1443.

Evangelium vinga virtutis Christi. VII, 551. Vinum quod servatum est in nuptiis. III, 1439. Evangelica sacramenta in Christi dictis factisque signata, non omnibus patent. VI, 54. Evangelium magister est grandioribus, lex parvulis et pædagogus. VI, 57. Evangelio docentur quid amare debeamus, quid contemnere, quid agere, quid vitare, quid sperare. V, 1557.

Evangelium sine baptismo non perducit ad regnum colorum, nec vicissim. IX, 385. Evangelium accipere quid sit. VIII, 220. An non accipit, quisquis omnia non dimittit. VIII, 226. Vani gradus eorum qui Evangelica implent præcepta. VIII, 226, 228. Evangelicam vitam sectanti qualiter vivendum cum hominibus perfectis. II, 352. Evangelio quando Christus parat hominibus, nullam excusationem vult interponi carnalis temporalisque pietatis. V, 603.

Evangelii dispensatio an præstantior quam baptismi. IX, 585. Evangelii prædicatio per passionem prædicantium clarior et potentius facta est. VII, 612. Evangelii prædicatores pro veritate perpetuando certant, moriendo vicerunt. VI, 179. Evangelicum lumen crevit morte Martyrum. III, 815. Evangelici ministri debent esse forma fidelibus vivendo. I, 857. Evangelium per occasionem prædicare. V, 609. Evangelium non caste prædicant. IV, 139. Multi ministrant Evangelium, sed sibi ministrant. IV, 1291. Evangelizare qui cupiunt, relinquunt hydriam suam. III, 1521. Evangelium non sit venale. V, 275. Evangelium pro quo laboravit Paulus usque ad vincula, quod erat. IV, 1418. Evangelii prædicatores accipiant sustentationem necessitatis a populo, mercedem dispensationis a Domino. V, 275. De Evangelio vivere Apostolis aliisque licitum, non jussum. VI, 555. Evangelizanti licet accipere carnalia pro spiritualibus. IV, 1566, 1567, 1910, 1911. Evangelizanti subveniendum est, antequam petat. IV, 1566, 1567, 1910. Evangelium ponitur ad caput cum dolet. III, 1443.

Eucaddires. II, 85.

Eucharistia. III, 71, 1725; VIII, 382, 638, 879, 881; IX, 202, 290, 669. Sacramentum. II, 200; IV, 1548; VII, 520, 741. Pretii nostri sacramentum. I, 778. Eucharistia pretium nostrum quod manduco et bibo et ergo, ait Augustinus. I, 810. Eucharistia, altaris sacramenta. V, 584. Et sacramentum altaris vocatur. V, 401. Item corpus Christi. V, 401. Pene sacramentum omnes corpus Christi dicunt. V, 1363. Panis et calix ideo dicuntur sacramenta, quia in eis aliud videtur, aliud intelligitur. V, 1247. Panis est corpus Christi, calix sanguis Christi. V, 1246. Eucharistia dicitur communicatio Domini corporis. I, 720. Mensa Christi in medio Ecclesie constituta. V, 735. Mensa corporis et sanguinis Domini. III, 1735. Mensa magna unde accipimus corpus Christi et sanguinem. V, 193. Corpus et sanguinem

Agni immaculati accit in Ecclesia. II, 147. Christus de corpore ac sanguine suo dedit salubrem refectionem, ita ut non deficiat unde reficeris. V, 729. quum brevem eis qui in partes concidendum putabant, de integritate sua solutionem dedit. V, 729, si carnem Christi non habuerimus, panem altaris non manducavimus. V, 726.

Eucharistia spiritualis alimenta quæ accipitur de altari Dei. V, 589. Eucharistia cibus et potus. V, 255. Eucha ista vitale convivium. V, 1619. De mensa Domini non viles epulas, aut ignobiles potus, sed iustus occisi Christi carnem prælibamus et sanguinem. V, 1062. Discrimen inter Eucharistiam et cibum temporalem. III, 1615. Non eratis pauci sed accipitis benedictionem Christi, fit corpus Christi. V, 1116. Fit nobis mysticus. V, 579. Panis ille, quem videtis in altari, sanctificatus per verbum Dei, corpus est Christi: calix ille, imo quod habet calix, sanctificationem per verbum Dei, sanguis est Christi. V, 1099, 1246. Carnem manibus suis consecratam Christus discipulis dedit. V, 643. Ipsa est quæ nunc præparatur. V, 643. Ipsam carnem fide quotidie manducamus. V, 645. Eucharistiam primam confectam manibus suis, et ore sue commendatam, unde sicut cæteris apostolis tradidit Christus. IV, 153; V, 455. Judam adhibuit ad convivium in quo corporis et sanguinis sui figuram discipulis commendavit et tradidit. IV, 73. Eucharistia signum corporis Christi. VIII, 144. Carnis suæ præcisas particulas daturum esse Dominum quidam putaverunt. IV, 1265. Christus discipulis asanire videbatur dicens *Quicumque non manducaverit carnem meam, et biberit sanguinem meum*, etc. IV, 305. Corpus suum Christus ferebat in manibus suis, cum diceret *Hoc est corpus meum*. IV, 306, 308. Salvator quo vehementius commendaret mysterii illius altitudinem, ultimum hoc voluit altius infigere cordibus, et memoria discipulorum. II, 205. Cæna Domini post resurrectionem, ipsius manibus et ore firmata. V, 645. Tenetur et agnoscitur Christus ad fractionem panis. V, 558, 1111, 1418, 1127. Fractio panis in sacramento corporis Christi. II, 148. Noluit agnosci Christus a discipulis, nisi in fractione panis, propter nos qui non cum visuri eramus in carne, et tamen manducaturi eramus ejus carnem. V, 1118.

Eucharistia præfigurata. IV, 305. Figurata in pane et vino a Melchisedech Abrahæ propositus. VII, 500. Figuram hanc modo videmus impleri, quomodo, taceat propter Catechumenos. V, 1407. Israelitarum cibus spiritualis quomodo idem ac noster. V, 1351.

Eucharistia sacrificium. VII, 635 oblatio IX, 58. Victima sancta quæ ex altari dispensatur. I, 778. Non quod videtur, sed quod creditur, pascit. V, 645. Sacramentum corporis Christi nihil aliud quam vitam vocant Christiani. Punici. X, 128.

Eucharistiam nesciunt Catechumeni. III, 1477. Eucharistia mensam Catechumeni et Audientes vident, sed ad epulas non accedunt. V, 735. Norunt fideles quid accipiunt, quia per carnem benedicuntur. V, 58. Christum ubi agnoscamus, novit qui fidelis est; qui autem Catechumenus est, ignorat. V, 1111, 1116. Excitantur Catechumeni, ut nomine dato ad baptismum, subiude ad tales epulas accedere valeant. V, 754. De sacramento altaris sacri, quod hodie videntur baptizati, nihil adhuc audierant. V, 1102, 1246. Panis quotidianus, quod fideles accipiunt, quod baptizati accepturi sunt. V, 581. quod norunt fideles, a tritico et vino. V, 48.

Eucharistia ad regenerationem pertinet. X, 1235. Est sacramentum fidelium. V, 649, 720. Non conceditur nisi iis qui baptismum susceperunt. III, 1477. Manducare non possunt corpus Christi nisi baptizati. II, 826. Neo vitam habere possunt qui non manducaverint. II, 785, 826, 984. Præter baptismum et participationem Eucharistia, non solum ad regnum Dei, sed nec ad salutem, et vitam æternam potest quisquam hominum pervenire. X, 128, 129. Ista sententia, *Nisi manducaveritis carnem meam*, etc. omnes tenet etiam infantes. X, 123. *Not. (a)*, 124. Manducare non possunt corpus Christi nisi baptizati. II, 826. Nec vitam habere possunt qui non manducaverint. II, 785, 826, 984. Eucharistia participatio necessaria parvulis ad vitam æternam consequendam, X, 576, 618. Eucharistia parvulis ministrata. X, 1154. Infantes mensæ Domini participes sunt, ut habeant in se vitam. V, 945. sanguinem quem per insaniam fuderunt homicidæ, per gratiam biberunt. IV, 517, 791. Credentes sanguinem biberunt, quem sciendo fuderant. V, 485, 497, 538, 534, 1350, 1685.

Eucharistia perceptio. VI, 202, 476. Vocatur cæna Domini. II, 205. sacramentum Eucharistia quæ dispositio suscipiendum. III, 1610. Carnem Christi necesse manducare, nisi prius adoraverit. IV, 1264. qui manducant carnem Christi, et biberunt sanguinem Christi, cogunt quid manducant. V, 754. Eucharistia sacramentum etsi necesse est visibiliter celebrari, oportet tamen invisibiliter intelligi. IV, 1265. Tunc vita unicuique erit corpus et sanguis Christi, si quod in sacramento visibiliter sumitur, in ipsa veri-

tate spiritaliter manducetur, spiritaliter bibatur : 729. Verum Christi corpus et sanguinem in sacramento etiam impii accipiunt. IX, 181. Ad altare in Ecclesia positum multi scelerati possunt accedere, ad altere aliud in caelis non possunt. V, 1545. Corpus Christi manducant haeretici sacramento solo, Catholici re ipsa. VII, 734. Christi corpus manducare re vera, et non sacramento levis, quid sit. VII, 742. Eucharistia corde manducanda. III, 1612. Modus quidam manducandi carnem Christi proprius piorum V, 453.

Eucharistiam percepturis castitas commendatur. V, 735, 736. Nosti quo accedis, quid manduces, quid bibas: in quem manduces, quem bibas; abstine te a fornicationibus. V, 85. Humilitas Christi in Incarnatione, et in altaris sacrificio declarata. IV, 505, 506, 512. Nisi esset humilis Christus, nec manducaretur, nec biberetur. IV, 505. Cenam suam dedit Dominus, passionem suam dedit: ille saturatur, qui imitatur. IV, 170, 178, 545. Corpus humilitatis Domini sui manducant etiam divites terrae, nec saturantur usque ad imitationem, sed tamen adorant. IV, 170. Et ipsi superbi veniunt ad mensam Christi, accipiunt de corpore ejus; sed adorant tantum, non etiam saturantur. II, 567. Comederunt pauperes, et saturati sunt, talia passi. qualia manducaverunt. IV, 178. Nos de cruce Domini pascimur, quia corpus ipsius manducamus. IV, 1290.

Eucharistia bonos vivificat, malos mortificat. III, 1762. In Eucharistia habet fidelis ubi vivat, habet quid vivat. III, 1612. Manduca vitam, bibe vitam: habebis vitam, et integra est vita. V, 729. In corpore et sanguine suo Christus voluit esse salutem nostram. IV, 503. Eucharistiae calix inebriat martyres ad capessenda caelestia. IX, 298. Judei de crucifixa Christo tenebrati sunt, nos manducando crucifixum, et bibendo, illuminamur. IV, 515. Eucharistia sacramentum pietatis, signum unitatis. III, 1612. Mysterium pacis et unitatis nostrae, quod ideo in pane et vino consecratur. V, 1109, 1105. Concordia et unio effectus sacramenti corporis Christi. III, 1615, 1614. soli illi manducant corpus Christi, qui sunt in compage membrorum ejus. VII, 742. Virtus quae in Eucharistia intelligitur, insa unitas est; ut redacti in corpus Christi, effecti membra ejus, simus quod accipimus. V, 589. Cor, oris Christi sacramentum qui accipiunt, non omnes apud eum habituri sunt etiam locum promissum membris ejus. V, 1563.

Eucharistia sanguine Christi accepto, ab omnibus gentibus respondetur Amen. VIII, 259. Pretium nostrum accipitur, Amen respondetur. IV, 1663. Ad pignus Christi quotidie dicis, Amen. V, 1469. Ad mensam Domini accedentes, ibi respondent verba fidei. V, 145. Qui ad mensam Domini accedentes, ibi respondent verba fidei, hi fideles vocantur. V, 145. Fideles ii, quibus Christi corpus erogatur. V, 649. Mysterium vestrum accipitis; ad id quod estis, Amen respondetis, et respondendo subscribitis. V, 1247. Audis, Corpus Christi, et respondes, Amen: esto membrum corporis Christi, ut verum sis Amen. V, 1247.

Eucharistiae perceptionem cur praecedat oratio Dominica. V, 127. His verbis *Dimitte nobis*, etc. tota facie ad altare accedimus, et corpore ac sanguine Domini communicamus. V, 127.

Eucharistia panis noster quotidianus. V, 581, 589, 594, 645. Eucharistiae sumptio quotidiana. X, 627, 998. Eucharistiam quotidie accipere debent fideles. V, 1099. Communicant alii quotidie, alii certis diebus. II, 200. Qui non audet quotidie sumere Eucharistiam, et qui non audet ullo die praetermittere, uterque corpus et sanguinem Domini honorat. II, 201. Contemptum solum non vult cibus iste, sicut nec manna fastidium. II, 201.

Eucharistiam simul accipiunt boni et mali. V, 584. In ipsa quam multi iudicium sibi manducant et bibunt. V, 645. Qui manducant indigne, vere manducant, etsi iudicium sibi manducant. V, 1229. quam multos iudas implet Salanas indigne accipientes Lucellam. IV, 1854. Bene esse non potest male accipienti quod bonum est. IV, 1854. Non malum est quod datur, sed bonum malo in iudicium datur. IV, 1854. *Fide* sacrificium. Si bene vixeris, cibum Christum habebis; si a Christo recesseris, cibus draconis eris. IV, 1586. Exigitur de manducante quod manducat; non prohibeatur manducare a dispensatore, sed moneatur timere exactorem. IV, 545. Cum quis videt alium ad altare accedentem, quem novit indignum, quando inde nihil ipsi timendum. V, 899, 900. Separatio ab Eucharistia intercedente aliquo graviore delicto. X, 627, 998. Crimina quae a Christi communione separant. X, 628. Non perseverantes in vita bona separantur a pane Eucharistiae. V, 595, 401. Separatio a sacramento caelestis panis per ecclesiasticam disciplinam poenitenti humiliter amplectenda. V, 1545. Parvula quaedam a nutrice, daemonum sacrilegiis inacta, postea in ecclesia illatam sibi Eucharistiam miris modis respuit. II, 361.

Eucharistia ad memoriam martyrum celebrata. I, 720. Mensa constructa in loco sepulturae Cypriani, in qua sacrificium Deo offertur. V, 1415. sanguinem Christi I bit multitudo venerans natalem Cypriani. V, 1415. Ad altare corpus et sanguinem Christi sumentes. V, 584. sacrum Christi sanguinem laurentius diaconus ministravit. V, 1395. Eucharistia olim in manibus poni solita. IX, 277. Coniunctis manibus accipiebatur. IX, 58.

Eucharistia. Discipuli primum acceperunt corpus et sanguinem Domini non jejuni. II, 205. Non praecipit Christus quo deinceps ordine sumeretur ut Apostolis servaret hunc locum. II, 203. Eucharistia a jejuniis sumenda, et est mos universae Ecclesiae. II, 205. Nonnullos delectavit die Cœnae Domini ad insigniorem commemorationem post cibos offerre et accipere. II, 203. quid inde sentiat Augustinus. II, 203. Ex hoc placuit spiritui sancto, ut in honorem tanti sacramenti, in os Christiani prius Dominicum corpus intraret, quam ceteri cibi. II, 205. Cataplasma ex Eucharistia. V, 315. Sacramenta quae per Episcopi afferuntur manum, ad fidem dicti adducuntur. II, 659. Eucharistiam quomodo efficiant Ophitæ. VIII, 28. Cataphruges. VIII, 30. Pepuziani. VIII, 51. Manichæi. VIII, 35.

Eucharistus presbyter per memoriam S. Stephani a calculo sanatus. VII, 766. Et suscitatus est. VD, 766.

Eucratius a Thenis. IX, 220.

Eugenius haeretici. VIII, 40.

Eudæmones. VII, 265. Eudæmones non possunt osse mediū deos inter et homines. VII, 265.

Eudocius astrologus. VII, 500.

Evection publica. I, 717.

Eversiones. I, 716; III, 156.

Eversores. I, 685; II, 799. qui scilicet risu sibi ac ludicia spectacula exhiberi volunt eversionibus et erroribus aliorum. III, 156. Eversor. II, 799.

Eufrales presbyter ad unitatem Christi conversus. II, 383.

Eugenius ab Ammedera. IX, 221.

Eugenius tyrannus Maximus successor a Theodosio victus. VII, 172.

Euhemerus. III, 1056. Sacram historiam scripsit. VII, 217. Saturnum, Iovem, Neptunum et Plutonem homines fuisse prodit. III, 1056; VII, 184. Euhemerus ab Eunio in latinam linguam versus est. III, 1056.

Eulogia panis. IX, 337. Eulogia fieri dicitur, dum sumitur panis unitatis gratia missus. II, 100. Id est accipiendo benedicitur. II, 103.

Eulogius episcopus. V, 525, 652, 663.

Eulogius diaconus martyr. V, 1247, 1249. Ejus responsa. V, 1249, 1251.

Eulogius Carthaginis rhetor. VI, 602.

Emmalius Vicarius Africae. IX, 541, 640, 687.

Ennomius a quo Eunomianum haeretici, seu Aetiani. VIII, 40, 707, 1087. Eunomius Filium Dei non naturae, sed voluntatis esse filium dicens, refellitur. VIII, 1087.

Eunomiani. III, 1856; V, 448, 988, 990; IX, 595. Peccabant in Spiritum sanctum. II, 814. Eunomiani in Oriente, non in Africa. V, 280.

Eunuchus Candacis reginae accepit Spiritum sanctum sine hominum ministerio. V, 601, 1227.

Erodus patria Tagastensis. I, 770. Cum agens in rebus militaret, convertitur ad Deum, et ante Augustinum baptizatur. I, 771. In libris de quantitate animae et de libero arbitrio, collocitoris personam sustinet. I, 1055. Augustino se socium in sancto proposito adiungit, et cum ipso redit in Africam. I, 771. Psalmum cantat in obitu Monicae. I, 776.

Erodus cum Proculo sermone contulit. II, 129.

Erodus episcopus in Italiam profectus cum Theasio. II, 275.

Erodus de quo Paulinus. II, 100.

Erodus episcopus tzelensis. II, 693; V, 1446; VII, 768. Rescribit Valentino de epistola ad Sixtum. II, 975. *not. (a)*. Multa diversis epistolis Augustino proponit, quibus Augustinus respondet. II, 695.

Eupasia. VI, 475.

Euphemius haeretici. VIII, 41.

Euphrates. III, 578. Nomine magni fluminis intelligitur. III, 587.

Europa rapta a Xantho Cretensium rege. VII, 569.

Eurepædimensio. VII, 497.

Europs secundus rex sicyoniorum. VII, 561.

Eutopia. VII, 279.

Eusebia Manichæa quasi sanctimonialis. VIII, 56.

Eusebius. VI, 597; VIII, 27. Historiam temporum quae ad sacram Scripturam pertinent, contexuit. III, 62. Eusebii historiae a se in latinam linguam translate Rufinus duos libros addidit. VIII, 46. Eusebii Chronica. VII, 497, 566, 587. Eusebii sententia de tempore quo promissiones Abra-

hæc factæ sunt. VII, 496. De annis servitutis Israelitarum in Ægypto. III, 612. Eusebius Cæsariensis psalmos interpretatus est. II, 262. Constantinopolitanus vocatur a Paulino, qui ipsius historiam mittit ad Alvpium. II, 99.

Eusebius Vercellensis. II, 265.

Eusebius Emisenus. II, 286. In epistolam ad Galatas commentariolos reliquit. II, 232.

Eusebius presbyter Hieronymo mittit libros Anniani Pelagiani. II, 928.

Eustasius ex insula Capraria (monachus). II, 189.

Eustochium et Paula salutant Augustinum. II, 733. De dormitione Eustochii dolet Hieronymus. II, 928.

Entomus episcopus. X, 652, 665.

Eutropius episcopus. VIII, 665.

Eutychianus Consul. VII, 620.

Eutychiani hæretici. VIII, 50. *Not. ult.*

Exactoris, qui quod suis jam redditum erat, rursus re-
petebat quasi se non mandante datum, iniquitas corripitur
II, 1062.

Exaggeratissimi diaboli angeli. V, 885.

Exaltare Deum, est alium confiteri. V, 1681. Exaltat
Deus humiles sic, ut non faciat superbos. IV 1472. *Vide*
Superbia.

Exaudiri orationes hominum etiam peccatorum. V, 748,
751. Exaudiri hominem, cum Deum orat, ambigenti dubi-
tatio tollitur. V, 171. Exaudiendi nos hinc Deo quædam
necessitudo, quia fecit nos. V, 295. Deus prævenit deside-
ria nostra. V, 494. Petentem nugatoria propitius Deus non
exaudit ut del, sed exaudit ut sanet, non dando. V, 205.
Si Deus non dedit, scias quia prodest tibi, quia non dat pa-
ter bonus. V, 204. Exaudit quosdam Deus iratus, non ex-
audit quosdam propitius. V, 147. Deus aliquando non ex-
audit, ut intelligamus quid ab ipso petere debeamus. IV,
523, 624. *Vide* Oratio. Qui vult audiri a Deo, prius audiat
Deum. V, 126.

Exaudire murmurationem, id est, cognoscere. III,
509.

Exæcatio maxima pœna. IV, 688, 690, 691, 692. Unus-
quisque aut exercetur ad purgationem, aut admonetur ad
conversionem, aut si contempserit vocationem et discipli-
nam Dei, exæcatur ad damnationem. IV, 116. Cur alius
exæcetur, alius illuminetur, iudicio divino relinquendum.
III, 1777. Exæcat hominem sinistra intentio. IV, 1859.
Elatio causa exæcationis. IV, 790, 794. Exæcatio infide-
lium a diabolo potest esse VIII, 595. In uno eodemque
opere malo aliud venit de astutia suadentis, aliud de nequi-
tia volentis, aliud de iustitia punientis. VIII, 394. Exæca-
tio infidelium secundum quendam modum ad verum Deum
pertinere potest. VIII, 589. Nec injuste. III, 1777, 1780.
Exæcat Deus deserendo. III, 1777. Exæcatio Judæorum
ex superbia. III, 1778, 1779; VI, 20. Exæcatio aliquando
utilis. III, 1572. Plurimis Judæorum profuit. III, 1779.

Excellentia tria. V, 1590.

Exceptor. V, 1390. Exceptores iudicis. II, 578, 581.

Excessus in rebus ad utendum concessis longe tolerabi-
lior, quam in non concessis. VI, 382.

Exclusi ab Ecclesia quomodo eidem prosint. III, 127.

Exclusores argentarii. X, 210. Sic vocantur qui de con-
fusione massæ noverunt vasis formam exprimere. IV, 645,
836, 857.

Excommunicatio. III, 451, 764, 1763; VI, 199, 475; IX,
45, 414, 669. Excommunicatio a mensa. IX, 94. Excommu-
nicatio est misericordie severitas. VI, 199. Remedium est
contra gravia quædam peccata. VI, 228. Corripianus, cas-
tigemus, excommunicemus, etiam cum dilectione separe-
mus. IV, 655. Excommunicatione pœna major in Ecclesia
non est. X, 944. Qui ab Ecclesia rescantur, periculis omni-
bus ac lyporum dentibus exponuntur. Innocentius. II, 785.
Excommunicatio non nisi legitima potestate et cum iudicio
facienda. V, 900, 1546. Excommunicatus a presbytero suo
subdiaconus. II, 449. Item excommunicatus a presbytero
suo diaconus. II, 449. Excommunicatio ubi adhibenda. IX,
92, 95, 95. Excommunicatio peccatoris. III, 1752. Excom-
municantur incontinentes. V, 1094. Excommunicatione
prudenter quandoque abstinendum, ne flagello peior fiat
qui creditur. V, 125. Maxime dum Ecclesiæ perturbatio et
disruptio timetur. V, 51. Patres maluerunt pelagianos in
Ecclesiæ compage sanari, quam ex ejus corpore rescari,
si necessitas permitteret. II, 685, 764, 775. Excommunica-
tum non fuisse qui merebatur, Augustinus probat, ubi erat
periculum schismatis. II, 298.

Excommunicatio quid debet intueri. IX, 62, 94. Potest
esse utilis. X, 944. Quomodo salubris. IX, 92. Per peni-
tentiam aut per malam conscientiam a Christi corpore se-
parati. VII, 674. Sicut ante visibilem excommunicationem,
quisquis contra veritatem qua convincitur et arguitur, ini-
quum gestat animum, jam præcisus est; sic post reconci-
liationem manet præcisus. IX, 444. si objecta Cæcilio

crimina possint monstrari, ipsum jam mortuum anathema-
tizaremus. II, 794. Separatio falsorum fratrum, ante tem-
pus messis, sine perturbatione Ecclesiæ non potest fieri.
III, 1799. Ab iis fraternam non separat caritatem, quos de
fraterna congregatione præcipit Paulus sejarari. IX, 84,
85, 86, 92. Excommunicati innocentes ac spirituales homi-
nes non lædit, sed probat. IX, 125. Non obest homini,
quod ex tabula (Ecclesiæ) non vult eum recitari humana
ignorantia, si de libro vivorum non eum delet iniqua con-
scientia. II, 269. Si quisquam fidelium fuerit anathematizatus
injuste, ei potius oberit qui faciet, quam ei qui hanc patietur
injuriā. II, 1068. Excommunicati injuste ut sese ge-
rere debeant. III, 128. Ut domus universa pro peccato
unius anathemate feriat, rationem non invenit, nec fa-
cere ausus est Augustinus. II, 1066. Excommunicare
laicum, et clericum degradare. VI, 271.

Excusator. II, 504.

Excusatum se putat humana superbia, quando ignoran-
tiae, non voluntatis videtur esse quod peccat. II, 885. Ex-
cusaturos se dicit Pelagius malos, quod gratiam bene vi-
vendi non acceperint. II, 882. Inexcusabilis ostenditur
omnis peccator. II, 882. Eos qui scientes peccant, vocat
Scriptura inexcusabiles etiam secundum iudicium superbiæ
sue, quo multum confidunt de viribus propriæ voluntatis.
II, 885. Excusantes peccata sua, per circuitum volunt ve-
nire ad Deum accusandum, qui nolunt de compendio ve-
nire ad Deum placandum. IV, 268. Impii ut se excusent,
accusant Deum. IV, 1172, 1691. Excusatio peccati iniqua
est, et a diabolo suggeritur. V, 458, 186; VI, 557. Excusatio
in peccatis manifestis, est superbia damnabilior. VII, 422. No-
lens se esse reum, addit potius ad reatum. VI, 557. Non
pœnam removel, sed veniam. VI, 557. Excusationes in
peccatis diversæ; fati, fortunæ, diaboli, et ipsius Dei. VI,
558. Excusator tuus cum vis esse, triumphat de te diabolus
accusator tuus. V, 186.

Excussorum filii, qui. IV, 1674.

Exdumvir. II, 504.

Exedra. IX, 697. Locus de quo episcopus loquebantur ad
populum. VII, 770.

Exemplis ratio anteponenda. VII, 56. Exemplis magis
movent quam præcepta. VII, 53. Fidem infirmorum robo-
rant. IV, 1402. Exemplis sanctorum alios accendunt alios
deiciunt. IV, 1812. Exemplis, carbonem desolatorum. IV,
1600. Exemplis urgemur ad conversionem. IV, 1600, 1601.
In Ecclesia qui præcedunt, exemplum se præbere debent
sequentibus. IV, 436. Exemplum bonæ imitationis qui pro-
ponit, misericordiam præstat maiorem, quam qui porrigit
reficiendi corporis alimentum. V, 804. Exemplum non su-
mendum a multis, sed a paucis qui sint iusti. IV, 457.
Exemplum peccandi ex magnorum virorum lapsu non
accipiendum. IV, 539, 586. Exemplis mala non excusare,
et quatenus bona non desint. V, 1547. Exemplis malo-
rum se excusans, quaerit sibi non patronum ad causam
malam, sed comitem ad pœnam. V, 758.

Exenia, pro. Xenia. IV, 195.

Exercere. Aliquando Deus per temporalem potentiam
damnandorum, exercet disciplinam liberandorum. IV, 955.
Vide Tribulatio.

Exheredati, dici solent abominati. IV, 86.

Exhortatio quem ad finem adhibeatur. IV, 1501. Exhor-
tationis vires ex gratia. VI, 444. Exhortatio nihil prodest,
nisi revelet ille qui intus est. III, 1609.

Exigitur plus ab eo cui plus datur. II, 882.

Exorcismus quid. I, 968. Exorcismus parvulorum in
baptismo. IV, 797; X, 829, 1075, 1325. Et exsufflatio in ba-
ptismo. X, 1192, 1220, 1585. Exorcismus inter ritus bap-
tismi. I, 968; X, 408. Est vetustissimus ritus. X, 465. Anti-
quissima Ecclesiæ traditio. X, 467. Exorcizatur potestas
diabolica in baptismo. X, 426. *Vide* Baptismus. Exorcismus
adjurato Christi nomine. V, 1080, 1100, 1105.

Exorcisterium ecclesiasticum. IX, 578.

Exorbitare est extra orbitam fieri. III, 1759.

Expalmatus. IV, 1250. Expalmaretur. III, 2051.

Expedire et illicitum e se quid differant. VI, 461. Quando
quid expedit, quando non. VI, 465. Quod licet, sed non
expedit facere, non legis vinculo, sed libera dilectione ca-
vendum. VI, 461.

Experimenta corrigant, quem verba non corrigunt. V,
405. Experiendi assiduitas paulatim subtrahit admirationis
incitamentum. VII, 714.

Expompari. V, 268.

Exsequiarum solenne obsequium. IV, 1552. Per tri-
duum in hymnis Dominum collaudavimus super sepulcrum
defuncti, ac tertio die redemptionis sacramenta obtulimus.
II, 694. In exsequiis quid ad spiritum mortuorum perve-
niat. IV, 554. Exsequiæ magis sunt virorum solatia, quam
subsidia mortuorum. VII, 27. Exsequiæ divitum. IV, 522,
534.

Exspirare, extra spiritum fieri. III, 1739.

Exsufflatio in baptismo. X, 408, 468, 829, 1073. Exsufflatio parvulorum vetustissimus ritus. X, 465. Et antiquissima Ecclesiae traditio. X, 467. Ritus Ecclesiae universae et antiquissimae. X, 1505, 1507, 1439. Exsufflatio in baptismo parvulorum ut emanent de potestate diaboli. X, 1325. Exsufflare imaginem Dei in baptismo non liceret, nisi emenda esset a potestate tenebrarum. X, 1535. Deo ipsi gravis et insignis fieret injuria, si imagines ejus sine peccato exsufflarentur et exorcizarentur. X, 1414.

Exsulare, extra solum fieri. III, 1739. Exsul nusquam Christianus. V, 1410. Exsilium, si patria amatur, magna poena: si non amatur, peior cordis poena. V, 1539. Exsilium sua sponte quotidie servi Dei eligunt. VIII, 223.

Exsultatio alia bona, alia mala. IV, 1217. Exsultare Domino par debet, si vis securus mundo insultare. IV, 1217. Exsultare in cubilibus suis, est exsultare in cordibus suis. IV, 1935. Exsultatio sanctorum nondum est in re, sed in spe. IV, 629. Exsultare quisque debet cum tremore, quia donum Dei est unde exultat, non meritum suum. IV, 1935. Exsultatio in justorum in saeculo, ac proinde transiens; justorum in Domino, et permanens. IV, 277.

Exsurge pro expurgare. III, 497.

Exteriora non amanda. IV, 1813. Exteriora munda esse non possunt illis quibus interiora immunda sunt. IV, 1661. De interioribus gaudeamus, in exterioribus necessitatem habeamus. IV, 1813. Externis tanto magis quis moritur, quanto magis appropinquat Deo; sicut cum ab eo recedit, omnes vires suas in externa convertit. II, 208.

Extima. Progredi in extima nihil est aliud, quam intima projicere, id est longe a se facere Deum. I, 1183.

Extollere. Parum est ut illud quod in se est bonum, agnoscat homo quod a Deo sit, nisi etiam inde non se extollat super illum qui nondum habet. IV, 878. *Vide superbia.*

Ezechias optimus et piissimus rex, regnavit Rouli temporibus. VII, 578. Lucos et templa idolorum, et excelsa destruenda destruendo, Domino servivit. II, 801. Ezechias secundum quasdam futurorum causas moriturus erat, et quomodo quindecim anni ad vitam illius additi. III, 531.

Ezechiel, quid et quo tempore prophetavit. VII, 592. Prophetavit in captivitate Babylonica. IV, 772. Ezechiel de filiis et patribus suas vitas separatim ducentibus loquitur, cum ait injustitiam patris non nocere filius. X, 1273, et supra paasin. Ezechielis prophetiam cap. xviii pertinere ad praenuntiationem revelationis Testamenti novi. X, 1281. In Ezechielem commentarios edit Hieronymus. II, 719.

F.

Fabellæ Persicae. VIII, 92.

Fabiola. II, 719, 1091.

Fabius. X, 745. Tarentinae urbis everson. VII, 19. A simulacrorum depredatione abstingit. VII, 19.

Fabricarum constructio. IV, 1056.

Fabricius. II, 599; X, 745, 751. Illustris Romanus. VII, 164. Voluntaria ejus paupertas. VII, 164.

Fabricius. VIII, 630. Haereticus. VIII, 664.

Fabula est compositum ad utilitatem delectationemve mœdaciæ. I, 804. Fabulas suas ad naturam rerum, vel ad mores hominum interpretari conantur pagani. VIII, 574. Et ad nescio quas physiologias vel theologias referre. VIII, 275.

Facere. Quod quisque facit, aut de se est, aut ex aliquo, aut ex nihilo. VIII, 517. Nulla res se ipsa gignit aut facit. I, 1028. *quod tibi non vis fieri, ne facias alteri*, manu formatoris nostri in ipsis cordibus nostris veritas scripsit. IV, 675. Hoc nemo ignorare permissus est, ut esset unde judicaretur quibus lex non est data. IV, 675. *Fac mecum*, quid importet. IV, 1442. Facientes numeri factis anteponendi. I, 1165. Facta sermones sunt, quibus justus defenditur in judicio. IV, 1469. Cavendum ne sicut philosophi quaedam facta hominum dicamus media inter recte factum et peccatum. II, 280. Factorum quorundam, quæ nec bona nec mala sint, exempla. II, 281.

Factio, consensus optimatum in justorum. VII, 67. Factionem si videt, qui ad judicium trahitur, debet causam suam meliori judicio reservare. IV, 375.

Facies Dei, præsentia ejus per Ecclesiam. IV, 814. Potentia qua dignis innotescit. IV, 137. Veritas. I, 988; revelatio et præsentia ejus futura in judicio. IV, 858. Facies Domini propitii et adjuvantis super facientes bona, et irati super facientes mala. IV, 1595. Facies qua Deus videndus est. II, 620, 622, 625. Facierum humanarum similitudo et dissimilitudo miranda. VII, 721.

Facinus, dicitur quod agit cupiditas ut alteri noceat. III, 72.

Facultates dictæ divitiæ. V, 1189. Facultates non sunt nisi infirmitatis argumenta. V, 488, 1190. Facultatem non attendit Deus, sed cupiditatem. IV, 1727. Et voluntatem. IV, 1057. Coronat Deus intus voluntatem, ubi non inveniunt facultatem. IV, 1351.

Facundia canina. II, 752.

Falciare. IV, 518.

Fallacia male utitur lingua. III, 1620.

Fallax differt a mendace. I, 892; III, 149. Fallax est qui habet fallendi appetitum. I, 832. Homo falsus docendus, cavendus fallax. I, 925.

Falli et mentiri quo differunt. V, 457, 738. Mentiri peius est quam falli. V, 758. Aliquando mentiri quam falli est tolerabilius. VI, 241. Falli quam mentiri, quantum ad hominis voluntatem, minus est malum. VI, 241. Misericordiores sunt qui mentiundo fallunt, quam qui mentientibus credendo falluntur. VI, 240. In quibusdam rebus magno, in quibusdam parvo, in quibusdam nullo malo, in quibusdam non nullo bono fallimur. VI, 241. At ipse error per se, aut magnum in re magna, aut parvum in re parva, tamen semper est malum. VI, 241, 245. Fallere volunt multi, at nemo vult falli. I, 794; V, 984, 1405; VI, 240; VII, 510. Fallere noluit boni, falli nec boni nec mali volunt. V, 984. Falli quantum oderit anima naturaliter. V, 813. Hic non falli difficile est. II, 275. Fallitur cor hominum de peccato et de poena peccati. IV, 87. Vis venire ad vitam ubi non fallaris, age modo vitam ubi non fallas. V, 1403.

Falsitas non est quidquam, sed dicitur cum res putatur esse quod non est. I, 744. Fallit i se animus, non oculi. III, 149. Falsitas non ex ipsis rebus, aut ex sensibus oritur, sed ex peccatis. III, 149, 150. Falsitas non est in rebus, sed in sensu animi. I, 887. Falsitatibus minus obnoxia est anima nondum passa sensibilibus sensuumque vanitatem. II, 70. Falsitas falsitatem trahit. IX, 432. Falsitatis hinc regio. V, 975. Falsitas crimen capitale. V, 1471.

Falsum quid. III, 60. De falsi notione. I, 898. Falsum nihil aliud est, quam quod non ita est, ut videtur. I, 889. Quædam eo vera, quo falsa. I, 895. Falsa nemo novit, nisi cum falsa esse novit. VIII, 1070. Non ideo verum aliquid quia diserte, neque ideo falsum quia in compositis dicitur. I, 710. Falsa cur plerumque cogitamus. VIII, 997. Falsis opinionibus tanto quisque inseritur magis, quanto magis in eis familiariorque volutatur. II, 66. Cognitio veritatis, omnia falsa, si modo proferantur, etiam quæ prius inaudita erant et dijudicare et subvertere idonea est. II, 457. Falsum dicere nunquam licet. IV, 86. Falsum testimonium nec mortis minus debet dici. V, 125. Falsum testimonium etiam cum bonorum ac vitæ discrimine fugiendum. V, 651. Falsi testes excæcantur, et ea dicunt nescientes, unde appareant falsi testes. IV, 373, 374.

Famæ bonæ cura habenda. V, 1308, 1369; VI, 448. Fama bona crudeliter contemnitur. VI, 448. Fama velgi non debet esse studiorum finis. II, 435, 454. Fama bona odor bonus. III, 1760. Fama bona aliis odor vitæ in vitam, aliis odor mortis in mortem. III, 1760. Famam animus perditus malis artibus sibi comparare molitur. IV, 127. Ubi pro estimatione nostra quidquid recte possumus, fecerimus, si quis famæ nostræ detrahit, adsit conscientiae solatium, plæneque gaudium. VI, 449. Nobis necessaria est vita nostra, aliis fama nostra. VI, 448. Aliquando ea causa est, ut non sufficiat conscientia. II, 475, 480. Exitio suo quisque a bonis putatur bonus, cum occultus sit malus. III, 465. Fama bona et mala quomodo justi probantur. IX, 355. Famæ auctoritate nihil vilius. I, 928. Rumor hominum ventis comparatur. II, 1508.

Fames et sitis dolores sunt. I, 797. Fames morbus, cuius medicamentum alimentum. IV, 398, 1596. Fame consumitur qui jejuna septem diebus. IV, 1658. Famem Abraham et Isaac passi sunt. IV, 584. Quomodo ergo iusti non quarunt panem. IV, 584, 586. Quid sit, *Deus vocavit famem* etc. IV, 1596. Famis bona. VII, 25. Fames Romæ. VII, 26. Fames Sagunti. VII, 101.

Fames cordis. V, 262. Famis tempus est modo, tempus saturitatis post erit. IV, 298. Fames perfectorum, conversio peccatorum. IV, 241, 242. Famelici Dei esse debemus: ante januam conspectus illius in orationibus mendicemus. IV, 1895, 1896.

Familia quomodo administranda. VII, 644.

Farinæ tria sata. V, 641.

Fascinare pro invidere. III, 556.

Fascius ære alieno obrutus ad Ecclesiam confugit. II, 1092.

Fatigatio cum succurritur, alia fatigatio inchoatur. IV, 1520, 1521, 1658.

Fatuitas grande malum. X, 707. Fatuitas est naturalis, quare. X, 1514. Fatuitatem non alienæ naturæ commixtio, sed nostræ depravatio invexit. X, 1429. Fatui quidam nascentes, fati cognovit originale peccatum. X, 707, 1514.

Fatuorum absurditate delectari non nisi ex carnali affectu venit. X, 148. **Fatuae** virgines, quibus non sufficit conscientia. IV, 1921. **Fatuae** virgines excitantur ad bona opera, non robore bonae conscientiae, sed exultamento linguae alienae. IV, 1921. Non dicit fratri suo, *fatuae*, qui cum hoc dicit, solum ejus peccato infensus est. VII, 748.

Fatum a fando potest appellari. VII, 150; VIII, 213. **Fati** nomine quid vulgo intelligatur. VII, 141; X, 579. **Fatum** ex siderum dispositione fictitium. V, 1007, 1027. **Fata** tria in colo et fuso digitisque filum ex lana torquentibus, quare finguntur. VIII, 574. **Fato** nulla fiunt. VII, 150. **Doctrinam** suam de lato Mathematici ipsi factis suis evertunt. II, 1061. Haec doctrina non parvum malum, quod ad defendendum peccatum a medicamento confessionis avertat. II, 1061. **Fato** si ri, quod merito non fit, Pelagianorum sententia, quae refellitur. X, 761. **Causa** peccati ia fatum non convertenda. II, 1061. **Fato** qui mala sua tribuit, Deo tribuit. IV, 1173. **Fatum** non asseritur a Catholicis sub gratiae nomine. X, 577, 579. **Cur** hoc a Pelagianis objectum est Catholicis. X, 577. **Fati** criminatio retorquetur in adversarios. X, 578, 579. **Fati** nomine non astrorum positionem, sed summam Dei voluntatem quidam intelligunt. VII, 148. **quare** a fati appellatione abstinendum. VII, 150.

Fatalia quae sint. VII, 141. **Fatalium** siderum assertores impugnantur. VII, 141, 144, 145.

Faventius Paratianensis saltus conductor. II, 429, 450.

Favus Pici filius secundus rex laurentum. VII, 573. **In** Deos relatus. VII, 573.

Favni incubi. VII, 483.

Faustinianus episcopus. II, 759, 762, 780.

Faustinus Tuburbitanus. IX, 679.

Faustinus Donatista Hippone panem coqui Catholicis volat. IX, 316.

Faustinus episcopus Donatista. III, 1456.

Faustinus diaconus. V, 1576.

Faustus Manichaeus. VI, 166, 442. **Manicheorum** episcopus. I, 707, 710, 711. **Fausti** patria, dotes, etc. VIII, 207, 223. **Ingenium**. VIII, 553. **Mollities**. VIII, 225. **Falsae** virtutes quibus gloriabatur. VIII, 224. **Faustus** negabat esse quidquam in libris Hebraeorum de Christo prophetatum. VII, 473. **Faustum** Augustini praeceptorem vocat Julianus. X, 1203. **Faustus** multis laqueus mortis, Augustino salutis occasio est. I, 711. **Faustus** eo quod Manichaeus esset, iudicio proconsulari cum nonnullis aliis in insulam relegatus. VIII, 225.

Faustus a Timida. IX, 255.

Faustus perlator epistolae ad Bonifacium. II, 854.

Fauti basilica. V, 645, 1202.

Faustulus pastor, maritus nutricis Romuli et Remi. VII, 578.

Favo similis est doctrina sapientiae, quae de abstrusioribus sacramentis exprimitur. IV, 1566. **Favus** Christum designat. IV, 1497.

Febris, Romanorum dea. II, 84; IV, 1596; VII, 59, 88, 125. **Febri** et pallori fana fecerunt Romani. III, 1053; VII, 105.

Febris lectum non formidat argenteum, non timet pompam divitis, non timet juvenla bellatoris. V, 1260. **Febres** animae. V, 85.

Februarius mensis unde nomen accepit. VII, 209. **Februarius** a Februis sacris Lupereorum appellatus. VIII, 546. **Februarius** mensis Deo termino dedicatus est. VII, 209.

Fel crescit irascendi facilitate, ac collis cremento crescit irascendi facilitas. II, 73. **Fel** Christus in cruce respuit, quia non intrant in corpus ejus amaricantes. IV, 852.

Fecunditas. Ineffabilibus verbis suis Deus vivis seminis indidit primis hominibus. X, 403. **Fecunditas** ante peccatum et peccato non adempta. I, 1297. **Fecunditas** homini donata, non est ablata post peccatum. I, 1297; VII, 788; X, 1438. **Non** est qualis fuisset, si non peccasset. VII, 789. **Fecunditas**, non commotio pudenda membrorum, munus est Dei. X, 450. **Fecunditas** feminarum etsi jam sterminosa facta est, iniquitas non fecunditas hoc fecit. X, 1560. **Feminarum** uteros non obnoxia virtute, sed libera et potentissima fecundat Deus. X, 837.

Feliciae virgini consolatoria, vel exhortatoria epistola, ne a malis pastoribus scandalum patiatur. II, 960.

Felicianus Mustitanus. IV, 576, 581. **Maximianista**. IX, 76, 108, 109, 137, 178, 371, 507, 528, 559, 580. **Ordinator** Maximiani. IX, 255. **Felicianus** et alii cum eo conspirantes Primumianum damnaverunt. II, 412. **Felicianus** de tota conspiratione accusatur. II, 415. **Adversus** eum postulat Titianus. IX, 574. **postulatio** adversus Felicianum de Mustitanis locis excludendur. IX, 529. **Felicianus** unus e duodecim qui apud tres aut amplius proconsules accusati sunt, ut e sedibus suis pellerentur. II, 407. **Agitur** apud proconsulem ut de basilica excludatur. II, 241. **quandiu** duravit iste conflictus. IX 550. **Felicianus** damnatur a Primumiano. II,

404, 405. **A** Donatistis. II, 580. **A** Concilio Bagaitano. II, 192, 198, 509, 403; IV, 582; IX, 63, 73, 107, 251. **Felicianus** veritatis adulter, catena sacrilegi appellatur. II, 403, 414. **Felicianus** a parte Donati transit ad Maximianenses. IX, 635. **Communicat** cum Maximiano, et extra communionem Donatistarum multos baptizat. II, 241. **Felicianus** vi per Optatum reductus. IX, 251, 252, 516, 565, 581, 704. **Felicianus** Primumiano reconciliatus est. IX, 107. **Felicianus** a Donatistis damnatus, cum ad eos studio concordiae venisset postea, sine baptismo in eodem honore ab illis receptus. II, 192, 198, 509, 403, 407, 415; IX, 59, 584, 618, 635, 740. **Optato** Gildoniano cogente. II, 198, 403. **Felicianum** Mustitanum etsi damnatum receperunt denuo Donatistae velut integrum, quasi bono pacis. IX, 54. **Recipiuntur** et cum illo quos in schismate Maximiani baptizavit. II, 241. **Nec** Felicianum, nec quos baptizaverat in schismate, rebaptizant Donatistae. IX, 97, 98, 115, 262, 504. **Felicianus** Mustitanus nunc apud Donatistas episcopus vivit. IX, 426.

Felicitas et Perpetua martyres. VI, 705. **Felicitas** mulier martyr. V, 1280. **Felicitas** parturiendo, Evae poenam experta est. V, 1284.

Felicitati matri epistola. II, 942.

Felix. II, 1068, 1069.

Felix. IX, 555.

Felix martyr. IV, 1680. **Inter** tormenta vitam minime finivit. IV, 1680. **Vol.** (a). **Martyrium** subiit Themisae. IV, 1679, 1680.

Felix. Nolam ad beati Felicis memoriam mitti Augustinus duos e suis, unde manifestum fieret uter reus esset. II, 269. **Feliceis** basilica. VI, 457, 591. **Felix** confessor apparet ijs hominum aspectibus. VI, 606.

Felix ab Amasura. IX, 221.

Felix Aptungensis ordinator Caeciliani. I, 642, 644; IX, 595, 594. **nebr.** 610. **Acerbius** accusatur in Concilio Carthaginiensi schismaticorum. IX, 659. **Crimen** traditionis in eum conferebant Donatistae. II, 581. **Malorum** omnium fons in Concilio Donat. dictus. II, 505, 492. **Feliceis** Aptungensis causam a proconsule Aliano primo audiri fecit Constantinus. IX, 595, 594, **nebr.** 610. **Feliceis** Aptungitani causa multo praeter ceteris invidiosius et criminosius ventilata est a Donatistis. II, 161. **Feliceis** Aptungensem in iudicio proconsulis a quodam Vincentio de traditione convictum dicebant falso Donatistae. IX, 559. **Ingentius** confessus est in cognitione Aliani proconsulis, falsum se fecisse adversus Feliceis. II, 581. **Felix** Aptungitanus merito passus est in cognitione suae causae quemdam equuleo suspendi. II, 166. **Ad** iussionem Constantini proconsularibus gestis purgatus est. II, 161, 492. **Et** a crimine traditionis absolutus. IX, 552, 559, 555, 610, 649, 650, 686. **Et** Constantini rescripto. II, 581; IX, 540, 555. **Gesta** proconsularia quibus Felix absolutus est. IX, **app.** 780. **Exemplar** litterarum quibus innocens declaratur. II, 504. **Felix** Aptungitanus proconsulari quidem iudicio purgatus fuit, sed hoc sibi ipse non posuerat. II, 163.

Felix episcopus. II, 759, 1069.

Felix episcopus. II, 780, 1059.

Felix episcopus Valerio Comiti commendatur. II, 949.

Felix episcopus Donatista. IX, 526, 555.

Felix a Bagai. IX, 209.

Felix a Busiaceni. IX, 144, 255.

Felix a Gurgitibus. IX, 256.

Felix Manichaeus. I, 655; VIII, 519. **Incendi** paratum se dicebat ad defendendam magistri doctrinam. VIII, 527. **Manichaeum** anathemat. VIII 551. **Ipsi** scriptam esse epistolam LXXIX suspicis est. II, 273. **Vol.** (a).

Felix Adrumetinus monachus. II, 966, 971; X, 911, 914.

Felix alius pariter Dei servus ex eadem congregatione. II, 971, 975.

Felix a Warazana. IX, 229.

Felix a Rotaria Centurioni. IX, 511.

Felix ab Ethina. IX, 218.

Felicitas dea. VII, 126. **Aedem** primus Felicitati constituit Lucillus. VII, 129. **Felicitas** si dea est, ipsa una colenda debuit. VII, 129, 151. **Erraverunt** Romani, qui tam sero felicitatem ut deam coluerunt. VII, 129, 150. **Felicitas** potior regno. VII, 150. **Felicitas** non dea, sed munus Dei. VII, 151, 140, 195. **Felicitas** non est colenda, sed Deus. VII, 151.

Felicitatem inter et fortunam bonam quodnam sit discrimen. VII, 126. **Felicitatem** veram non dat Deus, nisi bonis. VII, 159. **Felicitas** vera. VII, 570. **Felicitas** vera quanta erit. VII, 801. **Felicitas** est planitudo omnium rerum optandarum. VII, 140. **Est** participatio Dei. VII, 155. **Felicitas** a solo vero Deo potest conferri. VII, 71. **Beatitudo** nostra Deus, recedenti ab eo non erit nisi miseria. IV, 898. **Vide** beatitudo, prosperitas. **Felicitas** primorum hominum ante peccatum. VII, 454.

Felicitatem in quo reponat homines. II, 551. **Felicitas**

non ponenda in temporalibus, V, 202. stultus et perversus est, qui felicitatem hominis non putat esse nisi in temporalibus facultatibus, et deliciis, etc. IV, 1611. Felicitas temporalis ad vetus Testamentum pertinet. III, 630. Per Christum non terrenam carnalemque felicitatem, sed celestem ac spiritalem expectandam esse intelligebant spiritales Iudaei. VII, 546. Felicitate terrena veteris Testamenti, novum Testamentum figurate praeannuntiatur. II, 540. Felicitatem terrenam quicumque in Ecclesia quaerunt a Deo, ad Ismael pertinent. IV, 1605. Felicitas terrena etiam in veteri Testamento contempta. VIII, 163. Felicitas temporalis gentilium occultae Dei providentiae tribuenda, non deorum favori. VII, 71. Felicitas temporalis communis est iustis et impiis. III, 630; V, 129, 1586. Plerumque datur et malis. VII, 595. Beneficentissima providentia, ne pro magno quaeratur a bonis. II, 543. Felicitas temporalis, sinistra dicitur; aeterna autem, dextera. IV, 1612, 1770, 1867, 1868. Felicitas perpetua habetur a bonis in dextera, temporalis in sinistra. V, 204. Felicitati temporali qui cor apponit, quod sinistrum est dextrum facit. IV, 1867, 1868, 1869. Non felicitatem istam habere hoc peccare est, sed facere illam dexteram cum sit sinistra. IV, 1612, 1770, 1867. Felicitas secundum perversam hominum opinionem. II, 531. Felicitatem veram nemini conferunt res temporales, quia non extinguunt insatiabilem cupiditatem. IV, 1411.

Felices non sunt existimandi, qui florent ad tempus. IV, 885. Felicitatem suam in praesenti impij nec ipsi tenent. IV, 1656. Malus ideo felix putatur, quia quid sit felicitas ignoratur. III, 1623. Malus eo est infelicior, quo sibi videtur felicior. V, 1165. Felix vere est, non qui id habeat quod amat; sed qui id amet quod amandum est. IV, 202. *Vide Beatus.* Nihil est infelicius felicitate peccantium, qua penalis nutritur impunitas, et mala voluntas velut hostis interior roboratur. II, 531. Felicitas impiorum nonnullis scandali. V, 126, 154, 168, 205, 1164. De felicitate saeculari impiorum ne perturbentur pii. V, 1385. Non recti corde qui de malorum felicitate scandalizant. V, 518. Felicitas malorum non invidenda. III, 1605. Declinanti a Deo in adversis, sit verus laqueus falsa malorum felicitas. IV, 1635. Qui patienter fert malorum felicitates et bonos labores, jam talis beatus est. IV, 1491.

Felicitas impiorum, magna ira Dei. V, 1557. Felicitate cui iste mundus arridet, in pressura se computet. IV, 1059. Felicitas peccatorum fovea ihsorum est. IV, 1204. Mali florent falsis bonis, pereunt veris tormentis. IV, 626. Somnium dormientis, felicitas. IV, 925, 1719. Maxime impiorum. VII, 502. Felicitas temporalis fluvius Babylonis. IV, 1764. Felicitas velut flos foeni arescet, et decidet. IV, 620. Felicitas fallax, maior est infelicitas. IV, 1697. Felicitas mundi plus non honos, sed onus. V, 1384. Felicitas mundana nobis magis est periculum quam ornamentum. V, 1562.

Felicitas terrena, nec mala putanda est, nec etiam magni facienda. VII, 71. Felicitas terrena donum Dei. II, 535, 59. Iustis a Deo datur, ut ad hoc vacent, unde bonum aeternum adipisci possint. IV, 1401, 1402. Felicitas in hoc mundo et affluentia rerum temporalium, solatia sunt nostrae peregrinationis. IV, 579. Felicitas et infelicitas metuenda. IV, 946, 1058. Felicitas terrena plus timenda quam miseria. IV, 587, 840, 841. Felicitas terrena contemnenda. V, 204, 205, 206, 1070. Felicitas terrenae regnum superbia est. IV, 1050. Felicitas bonorum habere Deum in conscientia. III, 1665. Felicitatem saeculi Christus non promisit. IV, 560; V, 1556. Felicitate terrena Christus homo non fuit commendandus, ne propter hanc serviretur Deo. II, 545. Felicitas humanarum rerum an diminuta sit per Christiana tempora. III, 1068. Felicitas hic non quaerenda. V, 154. Qui vult Christianus fieri ob felicitatem terrenam, adhuc in tenebris perseverat. IV, 1673. Dei cultum vilissinio pretio addicit, qui pro illo terrenam felicitatem quaerit. V, 155. In Psalmo LXXII inducitur homo poenitens quod Deo pro mercede terrena servierit, et agnoscere intendens quare impij felicitate terrena florent. II, 543. In eos qui felicitatem carnalem petentes exaudiri sibi non videntur. V, 147. In eos qui felicitatem in hac vita esse censent, ac de altera vita dubitant. V, 1581. Felicitatem terrenam quaerere et aeternam felicitatem patienter expectare, dormire est inter medios ceros. IV, 825.

Felicitatibus terrenis amaritudines miscet Deus, ut alia quaeratur felicitas, cuius dulcedo non est fallax. V, 321. Felicitatibus huius saeculi si Deus amaritudines non misceret, oblivisceremur eum. IV, 1212, 1213. Magis virtutis est cum felicitate luctari, ne illiciat, ne corrumpat, ne ipsa subvertat. V, 485. Nulla infelicitas frangit, quem felicitas nulla corrumpit. IV, 1058. Felicitas in magis est a felicitate non vinci. V, 485. Felicitate terrena ad obsequium creatoris utendum est. II, 559. Et ad aeterna iura. II, 556. Felicitas celestis cum terrena comparatur. V, 456. Felicitas anima-

rum alia ante alia post resurrectionem. V, 1282. Felicitas plena quæ sit. X, 1498. Beatissimi sunt quibus hoc est Deum habere quod nosse. II, 840. Felicitas non est corporis, sed fruentis et intelligentis est propria. II, 459. Sita est in aeternitate, veritate, caritate, id est stabili certa plenaeque felicitate, ubi manentibus, videntibus, amantibus sunt cuncta perspicua. II, 744. Cum Deum diligimus propter se ipsum, et nos ac proximos propter ipsum, non iam nos in ipsa vita beata constituto existimemus, quas nihil sit amplius quod oremus. II, 499. Felicitas aeterna, dextera Patris. VIII, 692. Felices sunt infelice saeculi homines, martyres feliciter infelices. IV, 1679. Felicitatem martyres quia videbant, tormenta passi sunt. IV, 1678. Felicitates aeternae duae frustra inductae a Pelagianis. X, 1188. Felicitas in futuro saeculo qualis speranda. V, 34, 36, 155, 1384. Carnalis cogitatio de futura felicitate. V, 1489.

Femina de viro facta. IV, 1784. Facta est ad imaginem Dei. III, 293. Extra sex dies creationis facta est. III, 345. Per feminam mors, per feminam vita. VI, 303. Per feminam venenum, per feminam salus. V, 354. *Vide Mulier.* Feminarum ante Christum opprobrium, gratia deletum. VI, 704. Feminae ad virum subjectio. I, 866; III, 204. Femina ut viris serviat, ordo naturalis est. III, 589. Et lex voluit. III, 762. Femina sub viro aut sub viro constituta vivere non potest sine eorum consensu. III, 744, 745. *Vide Votum.* Feminae olim philosophatae. I, 995. Feminae publicis consultationibus intererant Athenis, sed postea expulsae sunt, quare. VII, 566. Feminam heredem facere lex Voconia vetuit. VII, 105. Feminus sexus conformatus propter sobrietatem, non tamen cum libidine, nisi homo peccasset, procreandam. III, 400. Feminae usus quis naturalis, quis contra naturam. X, 456, 457, 723, 1450, 1452, 1453. Feminis indifferenter utendi detestandam turpitudinem docebat Nicolaïta. VIII, 26. Simon Magus. VIII, 25. Saturninus. VIII, 26. Feminae conceptus apud Manichaeos carceres et vinculum Dei. VIII, 597. Feminis cur pernixe utendum censuit Plato. X, 1551. Feminarum prostitutio unde prohibita. VIII, 458. Femina non solo tactu, sed affectu quoque et aspectu appetitur et appetit. II, 961. Nihil magis ex arce deiecit animum virilem, quam blandimenta feminea. I, 878. Feminam Job cur diabolus servavit. III, 2023. Feminas nec maritatas decet capillos nudare. II, 1060. Feminae solis maritis orari, secundum veniam, non secundum imperium permittendae sunt. II, 1060. Feminis ornamenta exteriora quid noceant appetita, quid spreta conferant. V, 884. Feminini sexus honor est in matre Christi. V, 1008. Obsequium a feminis religiosus de earum facultatibus cur suscepit Christus. IV, 1567, 1568. Feminae resurrectionis Christi primae nuntiae. V, 335. Per feminas viris cur resurrectio Christi nuntiata est. III, 1998. Feminae de hoste victrices. V, 1285. Feminarum in masculinum sexum conversio. VII, 410.

Femur carnem significat. IV, 1185. Femoris alius est fructus, alius fructus ventris. IV, 1724. Femoris Jacob latitudo, generis multitudo. IV, 506. Quid sit accinctio gladii circa femur. IV, 1183.

Fercula diis exhibita. VII, 50.

Feriat dies. V, 1201.

Fermentum modo in vituperatione, modo in laude ponitur in Scriptura. III, 78.

Ferrum tribulationem designat. IV, 1597.

Ferveamus in itineribus bonorum operum, hoc est enim ambulare nostrum. IV, 290.

Fessonia dea. VII, 129.

Festivas Dei laetitia sine defectu. IV, 470. Festi quidam dies Paganorum. V, 1610. Festi dies Christianorum, et dies solennes Paganorum. VI, 345. Festivitas profana. IV, 1058. Festa humana, laetitia transiens et plena luxuriae. IV, 470. Festa cur anniversarie in Ecclesia celebrentur. VIII, 505. Festa quomodo observanda. II, 1404. Festorum carnalis celebratio. V, 1178. Festa quaedam celebrata cum laetitia convivantium in publicis mensis. V, 274. Festi dies gentilium in abundantia epularum et ebrietate. II, 118. Cur Ecclesiae principio permissum sit festos martyrum dies simili luxu celebrari. II, 118. Festivitates martyrum ad hoc institutae, ut eos admoneamus imitari. V, 52, 1293, 1552, 1561, 1444, 1447. Festivitates martyrum honorare et non imitari, nihil est aliud quam mendaciter adulari. V, 1447. Per diversa loca diebus dominicis, et quinquaginta post pascha, et solemnibus martyrum, et festis quibusque, praedetur. II, 446. Festum Ascensionis Domini ac depositionis S. Leontii eodem die celebratur. V, 1208. Festivitas sanguinis mulieris cuiusdam. III, 1459.

Festus interpellatur adversus Donatistas Hipponensis regionis. II, 309. Cum prius datae ipsius litterae nil quidquam valuissent. II, 312.

Fetus in utero quondam incipit vivere. VI, 272.

Fetalia. V, 1014.

Fiat, Fiat, in psalmis, subscriptio est cautionis Dei IV, 1114.

Fictio non est semper mendacium. VI, 538. Christus figurate fluxit nescire se quod sciebat, finxit et se longius ire. VI, 537.

Ficus habens folia, carens fructu, Judæi et pharisæi habentes verba, non facta. IV, 264. Ficus foliis significatur pruritus libidinis. V, 442. sub ficu homo visus a Christo, quid allegorice. IV, 264. Ficus Egyptiæ lignum non natat in aquis. VII, 715. Ficus sterilis per triennium. V, 555, 558, 638.

Fidentia quid sit. VI, 21. Fidentis Deo quanta securitas. IV, 201.

Fidentianus episcopus. II, 758, 780.

Fidentius episcopus. V, 1448.

Fides dea credita est, templumque habuit, et altare. VII, 127.

Fides unde dicta. III, 1760; VI, 515. Fides sic appellata est, quia fit quod dicitur. II, 285; V, 520. Fides est sperantium substantia, convictio rerum quæ non videntur. V, 699. Fides ex Scripturis canonicis concepta est. VII, 648. Fides catholica testimonio lectionis collecta, et Apostolica veritate fundata. V, 555. Fides titubat, si divinarum scripturarum auctoritas vacillat. III, 35. Fidei nostræ adstipulantur codices Judæorum. VI, 178. Fides habet quoddam lumen suum in scripturis. V, 698. Habet oculos suos, quibus quodammodo videt verum esse quod nondum videt, et quibus certissime videt nondum se videre quod credit. II, 456. Quod intellectui nostro nondum eluxit, non debet a firmitate fidei damitti. VIII, 917. Fides est credere quod non vides. III, 1690. Hæc est laus fidei, si quod creditur non videtur. III, 1857. Fides proprie est rerum quæ non videntur. VI, 255. Ecclesiam videntes, Christum credere debemus quem non videmus, sicut Apostoli Christum videntes, Ecclesiam crediderunt quam non videbant. V, 1126, 1143. Christiano quid non opus scire. VI, 255.

Fides tollitur, si juxta Academicos tollatur assensus. VI, 245. Fidem querit Dei voluntas, non questionem. V, 1458. Fides amplectenda prius est, quam finiatur quæstiones, ne finiatur vita sine fide. II, 586. Ubi de ecclesia ratio, ibi est fidei edificatio. V, 1157. Et profectus. V, 1008. Fides quatenus aliquantulum præcedat rationem, ac semper præcedatur a ratione. II, 455. Fidei rationem querere et accipere licet. II, 455. Fallax manichæus, qui fidem incertarum rerum imperat, et certarum rerum cognitionem pollicebatur. VIII, 185, 184. Quantum ad id quod ortum est æternitas valet, tantum ad fidem veritas, ex Platone. III, 1070. tibi de fide agitur, longo uti sermone non opus est. V, 1075.

Fidei catholice varia argumenta. VIII, 173. Fidei firmitas in eo est, quia omnia, quæ evenerunt in Christo, prædicta sunt. III, 1989. Ad credenda quæ non videmus, movere debent quæ nunc impleta conspicimus. VI, 176, 178, 341, 346. Christiani primi miraculis movebantur, ut crederent quæ ventura prædicebantur. VI, 341. Modus quo mundus credidit, si consideretur, incredibilior rebus quas credidit invenitur. VII, 736. Signa et indicia divinitus data non desunt, quibus inducamur ad fidem. V, 700. Fides indicia confirmata. VI, 174. Totius mundi fides in Christum mirabiliter conciliata. VI, 179. Fidei nostræ totus orbis adtestatur. V, 1605. Quisquis adhuc prodigia inquit ut credat, magnum est ipse prodigium. VII, 760. Fides tanto fortior, quanto magis jam miracula non querit. X, 185. Testibus vel testimoniis humanis credere vel non credere licet, quantum ea momenti ad faciendum fidem vel habere, vel non habere perpenditur. II, 598. Fides nostra ex moribus hominum, sanctæ quantumlibet professionis, pendere non debet. IV, 1592.

Fides non est superhorum. V, 656, 874. Fides primum, deinde præcepta vivendi subjiciunt animam Deo. VI, 299. Fides humilitatem habet. III, 1670. Fides lac parvulorum. VIII, 821. Fidei simplicitate lactari oportet, cum parvulus sumus. VI, 509. Fides catholica simplex parvulis una salus est: hoc uno lacte ad firmitatem solidioris cibi certo robore pervenitur. IV, 132, 155. Fides simplex quæ forte sufficit nobis, non sufficit aliis. V, 619. Illa rectissima disciplina est, in arcem fidei quam maxime recipi infirmos. II, 448.

Fides primogenita cordis nostri. V, 72. Fides res cordis, non corporis. VIII, 1016. Fides non res est salutis corporis, sed credentis animi. VI, 516. Fidei comites spes et caritas. V, 369. Fides oculus cordis. IV, 1169. Fides nostra primitiæ nostræ. IV, 1749. Fidei, spei et caritati scientia omnis et prophetia militat. III, 35. Firma fide, spe et caritate opus est hic. IV, 1171. Fide, spe et caritate Deus colendus est. VI, 252. Hæc sola in religione sequenda sunt. VI, 255. Fides sine spe et sine caritate, pia non est. II, 456. Fides quomodo ad unamquamque se habeat. II, 457.

Fides potest esse sine spe, non spes sine fide. VI, 274. Fidei amica spes. V, 248. Fides potest haberi sine caritate, non caritas sine fide. V, 364; VI, 253. Fide titubante caritas languescit. III, 55.

Fidei opus dilectio. III, 2054. Fides vera quæ per dilectionem operatur. III, 1651. Fides laudabilis, fides fidelium; ipsa est vera gratia fides quæ per dilectionem operatur. V, 561, 852. Qui non amat, inaniter credit et sperat. VI, 286. Fides per dilectionem operatur in corde, etiamsi foras non exit in opere. V, 52. Fides sine caritate mors est. III, 1578. Fides mortua non Christianorum, sed demonum. VI, 217. Fides demoniorum. II, 878. Fides male viventium prope est fides demoniorum. V, 915. Incipit corruptio a mala fide, inde itur in turpes mores. IV, 614. Fides Christianorum discernenda a fide demonum. II, 878; V, 369, 865, 912, 1116. Fides Christiana quænam. VI, 286. Fides cum dilectione, Christiani: sine dilectione, fides demonis. III, 2055. Fidem qui non habent, peiores quam demones. III, 2055.

Fides ad religionem pertinet quæ sit et de quibus rebus. VI, 254, 269. Partitio rerum quæ ad fidei objectum pertinent. II, 456. Quid sufficiat credere. VII, 255. Fides Christianorum præcipua. V, 808, 1116, 1155. Fides historica et temporalis. fides spiritualis et æterna. III, 166. Fide temporalis historie, quæ pro salute nostra ab incarnato Verbo administrata est, nutriendum lactentes, id est, nondum capaces cognitionis rerum spiritualium atque æternarum. IV, 110.

Fidei primum et maximum officium est, ut in verum Deum credatur. VII, 127. Fides in Deum creatorem non sufficit ad salutem. X, 249. Sine fide in Christum nemo unquam reconciliatus est. IV, 1396. Nullus unquam homo potuit justificari aut salvari. X, 599, 401. Nemo liberatur a damnatione quæ facta est per fidem Jesu Christi. X, 925. Nullus iustorum etiam antiquorum a damnatione totius massæ perditionis salvus esse potuit, nisi per fidem in Christum. III, 1918; VI, 287. Qui in ea regione defunctus est, ubi Christi nomen audire non potuit, non potuit justificari. X, 249. Fides in Christum non est necessaria ad salutem, si homo sine illa potest juste vivere. X, 248. Fides Christi Legis operibus præponenda. III, 615. Fidei catholice certum propriumque fundamentum, Christus. VI, 255. In causa duorum hominum, Christi et Adami, proprie fides Christiana. V, 190; X, 599. Fides resurrectionis Christi, fides Christianorum. IV, 1609. Fidei plenitudo per Christum. V, 1196. Fides Christi, quæ. III, 1778. Fides in Christum, iter ad Deum. VI, 245; VII, 318. Fide in Christum natum in carne, pervenitur ad Christum natum de Deo. IV, 1641.

Fides vera ab exordio generis humani una et invariata fuit. II, 574. Fides veteris et novi Testamenti non varia est, sed una. II, 681. Ab initio generis humani nec prophetari Christus destitit, nec qui in Christum crederent detuerunt. II, 575. Antiqui iusti eadem fide salvi facti, quæ fideles temporis nostri. II, 843, 858; III, 1722. Fides iustorum veteris Testamenti et novi eadem. VII, 556. V, 272, 599, 400, 450, 569, 595. Ex fide in Christum iusti ante passionem vixerunt. X, 284. Et salvati sunt. I, 681, 766, 858. Fides in Christum eadem nobis quæ patribus veteris Testamenti. IV, 596; V, 133, VII, 610. Ut nos per fidem passionis Christi præteritæ, ita antiqui sancti per fidem ejusdem passionis futuræ salvi facti sunt. I, 808. Sic salvi facti sunt credendo quia venit Christus, sicut nos salvi efficiuntur credendo quia venit. VI, 532. Fides veteris Testamenti ad gratiam spiritus pertinebat. IV, 235. Fides una sit etiam in diversis observationibus. II, 146. Fidem unam quare Deus multipliciter varieque diffudit. IV, 521. Fides quomodo communis et una omnium credentium. VIII, 1046, 1017.

Fides hic necessaria. V, 236. Necessaria ad salutem. V, 784, 1541. Sine fide nullus unquam iustus fuit aut erit. VI, 621. Fides quo usque necessaria. I, 877. Sine fide impossibile est placere Deo. X, 755. Fides primum præceptum et initium religionis. V, 237. Initium salutis. V, 912. Initium corrigendi cor. X, 311. Initium vitæ bonæ. V, 254; VI, 204. 621. Principium melioris vitæ, et interioris renovationis. IV, 1749, 1750. Initium est hominis Christiani, martyrium pro Christo, finis optimus. X, 995. Fides necessaria ad pie vivendum. VII, 610. Fides gratus est pietatis. III, 1574. Fides tua iustitia tua. IV, 279. Iustitia ex fide, non ex operibus. II, 819. Neque per legem iustitia, neque per naturæ possibilitatem, sed ex fide, etc. II, 768. A fide omnis iustitia semit initium. II, 877. A fide justificatus incipit. IV, 1464. Fides resurrectio peccatoris. III, 1568. Fide anima reviviscit. IV, 1116. Justificatio ex fide, sine operibus. V, 51. Quid sit secundum Apostolum per fidem sine operibus justificari. VI, 88. Fidem ab operibus quatenus Apostolus distinguit. X, 969. Ex fide justificari nos, cur potius dixerit Apostolus, quam ex operibus. X, 969. Quid

(Dix.)

sentendum de fide sine operibus. IV, 257. Per fidem sine operibus iustificari hominem asserit Paulus, ne merito operum se gratiam accepisse presumat. IV, 261. Fides sine operibus nihil prodest, sicut nec opera sine fide. IV, 258, 259, 261. Fides sine operibus non sufficit ad salutem. X, 892. Fides sine operibus neminem salvat. X, 598. Est etiosa. VI, 87, 88. Radix sine fructu. IV, 259. Augustinus suum de Fide, et Operibus librum notat. II, 948. Libertas fidei non sit fidelibus velamen malitiae. VI, 225. Quidam sibi ob fidem regnum coelorum promittunt, etsi male vivant. V, 368. Error quorundam, propter fidem christianam salvandos esse baptizatos, etiam si mores quantumlibet malos non correxerint. VI, 497. refellitur. VI, 450, 210, 370. Fides in Deum non impedire debet quin fiant et hominibus quae facienda sunt. III, 574. Deus facit per gratiam suam opus Legis in homine, et homo per fidem suam suscipiens gratiam, etc., cooperator est adjuvantis Dei. III, 756.

Fides non ex operibus, se ad gratiam pertinet. III, 615. Non ex meritis. III, 1400. Fides non ex bonis operibus, sed bona opera ex fide. V, 32; X, 892. Fides initium unde bona opera incipiunt. X, 341. Gratia fidei praecedit bona opera. VI, 111, 621. Ante fidem nihil est boni operis. III, 1851. A fide bona opera pendent, et praeveniunt. III, 615. Sine fide opera bona a nullo fiunt. II, 875; V, 72. Sine recta fide nulla operum laudabilium copia prodest. X, 598. Opera quae dicuntur ante fidem, quamvis videantur hominibus laudabilia, inania sunt. IV, 239. An qui sine fide dat elemosynam, etc., dicendus sit pius, an impius. IV, 262. Omne quod non est ex fide, peccatum est. X, 754. Non de animae et corporis bonis, quae dona sunt Dei etiam in peccatoribus, sed de actionibus earum dictum est: *Quod non est ex fide, peccatum est.* X, 752. Fides sic est in anima, ut radix bona, quae pluviam in fructum ducit. IV, 1805. Fides impetrat gratiam bene operandi seu caritatem. II, 819. Impetrat adiutorium, ut Lex impleatur. V, 831. Impetrat justificationem. II, 820. Fide impetratur justificatio et salus. X, 232, 233. Fides gratiam justificationis conservat. II, 878. Vae homini fideli, nisi Dominus fidem ejus protegat. IV, 1614. Quod fides impetrat, non desinit esse donum gratuitum. II, 878, 879. In via fidei, pro non peccantibus habentur, quibus peccata non imputantur. IV, 1308. Ante fidem non debentur nisi mala pro malis. IV, 1516.

Fides principium meriti. II, 878. Quomodo. III, 2061. *Retr.* Fidei merito praecedenti quomodo tribuitur misericordia. III, 2061. *Retr.* Fides inchoat meritum, sed etiam fidei meritum est donum Dei. X, 965. Et ex misericordia ejus. X, 965. Nec ullis nostris meritis redditur. X, 377. Fides est a Deo. III, 85. Est opus Dei. III, 1602. Donum Dei. I, 622; IV, 1116; V, 254, 750, 911, 915, 915, 1362; VI, 114, 115, 116, 247; X, 552, 553, 897, 975, 976, 989, 1605. Fides non ex praecedentibus meritis, sed gratuitum donum Dei est. II, 878, 879, 880, 969. Donum omnino gratuitum. X, 399, 816, 675. Donum quod denegatur superbis. V, 456. Fides ex gratia est. X, 972. Fidem nostram operatur Deus in cordibus nostris. X, 965. Fides fit in homine, sine qua opera bona a nullo fiunt homine. II, 878. Fides quamvis operandi gratiam impetret, ipsa donum est gratiae. X, 341. Dei misericordiam non praecedit. II, 879. Ut in Deum credamus, et pie vivamus, non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei. II, 982. Orandus est Deus pro eis qui nolunt credere, ut veliat. II, 984, 987, 988, 989. Pro inimicis nostris qui nondum in Christum crediderunt, ut credant, orare nos debere admonuit S. Cyr. II, 972, 980. Inaniter oraremus pro infidelibus ut credant, nisi Ecclesia crederet etiam malas atque infideles hominum voluntates per Dei gratiam in bonum posse converti. II, 972. Gratiae Deo agenda pro eis qui ex infidelibus crediderunt. II, 989. Non meritis operum ad fidem pervenitur. X, 341. Unde quisque fit dignus fide. X, 975. Locus unde Massilienses probare nituntur fidem non esse Dei donum, ejusque explicatione. II, 375, not. (p). Fidei iustitia a Spiritu sancto, post accessum Christi. V, 786. Fides per baptismum solidatur. III, 264.

Fidei inchoationes quaedam conceptionibus similes. VI, 111. Fides praeviente et vocante misericordia Dei, per obedientiam suscitatur. IV, 991. Nemo sibi sufficit ad incipiendum vel ad perficiendum fidem. X, 965. Fidei initium Dei donum est. II, 979, 988; X, 961, 962, 989, 990, 1024, 1026, 1027. Superbia est homini initium fidei tribuere. X, 965. Fidei initium ex nobis, cetera autem religiose vitae bona ex Dei gratia esse aiebat Vitalis. II, 989. Aiebat nobis esse a nobis ut credamus in Deum, et Evangelio consentiamus. II, 978. Ut tamen credere velimus, id Deum operari quantum in ipso est, quatenus scilicet nota nobis facit eloquia sua. II, 978. Si consentire Evangelio non est ex dono Dei, sed ex voluntate, frustra orat Ecclesia ut in credam quibus Evangelium praedicatur, etc. II, 978, 980.

In initio fidei est etiam initium bonae, hoc est pie voluntatis. II, 989. Non solum initium fidei, sed et ejus incrementum donum Dei est. X, 992, 995. Gratia non gratis datur, si initium fidei est ab homine, augmentum vero a Deo. X, 965. Totum sibi negotium salutis posset homo vindicare, si sibi sufficeret ad incipiendum vel perficiendum fidem. X, 963. Quidquid et fidem praecedit, et fidem comitatur, et fidem sequitur, Deo tribuendum. X, 970. Inter initium fidei et perfectionem perseverantiae, media sunt illa quibus recte vivimus, quae etiam donari a Deo nobis fide impetrante, ipsi Pelagiani consentiunt. X, 1028, 1035.

Fides perfecta et fides inchoata ex dono Dei est. X, 966. Perseverantia in fide, donum Dei. X, 940. Fidem et perseverantiam esse Dei dona, totius Ecclesiae in suis orationibus testimonium. X, 1631, 1052, 1033. Ecclesiae preces pro fidelibus ut permaneant, pro infidelibus ut credant. X, 1636. Et fides, et salus fidei quae promittitur, donum Dei est. X, 976. Fides ex Dei dono. III, 1654. Contra quam sensit initio Augustinus. III, 2051. *Retr.* Fidei initium donum Dei esse quando cognovit Augustinus. X, 1026.

Fides in potestate est, quomodo. X, 255. Qui corde proprio credunt in Dominum, sua id faciunt voluntate et libero arbitrio. II, 984, 987. Qui voluerunt, crediderunt. V, 787. Et infideles ipsi si vellet credere, a nullo impedirentur. V, 787. Fides nostra sic est in libero arbitrio, ut egeat divino adiutorio. III, 1778. Et velle et credere nostrum est, et simul donum Dei. X, 965. Fides Christi dicitur fides nostra, quare. X, 209. Totius est fidem, spem et caritatem suam voluntati Dei committere, quam suae propriae. X, 976.

Fides non omnium est. IV, 1118, 1805. Fidei donum cur non omnibus detur. X, 972. Cur ille credat, ille non credat, cum ambo idem audiunt, altitudo est iudiciorum Dei. II, 878. Quatenus a Christo praesentati sunt qui in eum fuerant credituri. X, 974. Impossibilitas fidei et conversionis quae, et unde. III, 1778, 1779. Patiendum est sibi fidem per hominem praedicari, quamvis possit homini non per hominem dari. X, 920. Paucissimi donatum est, ut nullo homine praedicante, vel per Angelos fidem accipiant. X, 1925. Fidem nemo accipit a ministro verbi aut sacramenti, sive perfido, sive fideli. IX, 501. Fidei patres. V, 1104.

Fides magna possessio. V, 248. Fides a nobis exigitur, offertur salus; pretiosum est quod promittitur, gratis fit quod subitur. V, 1112. Fides auro praefenda. V, 218. Aurum multis fulget, non fides. IV, 366. Fides in rebus etiam abjectis magnum animi bonum et saluti corporali praeparandum. VI, 376. Fides aurum est, carnis concupiscentia foetum. IV, 1242. Fides carnalis. V, 54. Fides cara res est, vili illam addixisti. IV, 262. Pro bonis operibus sperasti terrenam felicitatem: impius es. IV, 262. Operibus sperasti vitam aeternam, sed non ab illo a quo speranda est: impius es. IV, 262.

Fides via ad religionem tutior, et ab omnibus tenenda. VIII, 82, 86, 91. Fides verbum consummans et brevians, quod fecit Dominus super terram. VI, 124. Per fidem patet via ad Deum. IV, 1751. Fides sit tecum, et tecum est Deus. IV, 1169. Fides quid valet ad cognitionem et dilectionem Dei. VIII, 960. Morum honestas ad diligendum Deum et proximum, fidei veritas ad cognoscendum Deum et proximum pertinet. III, 71.

Fidei filius quis. X, 214. Fide potestatem accepimus fieri filii Dei. IV, 1614.

Fides ad Christum nos trahit. II, 878. Fide vere acceditur ad Jesum. III, 1101. Fides in Christum. V, 773. Fides de Christo, Christus est in corde. III, 1755. Per fidem et spem anima nostra in Christo est. IV, 1845. Hominem pie fidelem cum Christo esse per fidem, non est dubitandum. III, 1927. Quamdiu per fidem in homine habitat Christus, tamdiu homo est templum Dei secundum fidem, non secundum speciem. IV, 1652. Paganus renuntiat saeculo, tunc mactatur: credit in Deum, tunc manducatur. IV, 1642.

Fides sola Christi mundat. IV, 1157. Fides in Christum si adsit, nulla peccata remanebunt. V, 788. Christus nihil prodest non credentibus. V, 1545. Velamen quod in veteri Testamento est auferetur, cum ad Christum quisque intret. II, 549. Jesus in navi, fides in corde. IV, 324, 1169. Fide nostra vigilante, vigilat Christus in nobis. V, 424. Fide sopita in corde, tamquam dormiente Jesu in navicula, periclitamur tentationum fluctibus agitati. IV, 190, 1169, 1611. Fides in corde, quasi Christus in navi dormiens, excitanda. V, 240, 1602. Dubitationis tempestate jactaris: excita Christum, excita fidem tuam. IV, 1915. Fidei oblivio, somnus Christi in corde. III, 1755. Fides praesens, vigilans, oblita. V, 504.

Fides, incarnationis filius. VIII, 914. Fides, salubris medicina fidelium in sancta Ecclesia. VIII, 822. Fidei medicamenta manibus Dei confecta. I, 722. Dominus cum ista medicina venit, ut fidem populis imperaret. II, 448. Ante-

quam scias quare quid dictum sit. crede ita dici debuisse ut dictum est. IV. 1915. Sitiebat Christus in cruce fidem illorum, pro quibus orabat. IV. 851.

Fides, vita. III. 1577, 1727, 1753, 1813. Fides cecta, via recta. IV. 262. Fides recta, initium bonæ vitæ. V. 234. Fidei recta vita recta adjungenda. V. 993, 994. Fide quomodo distinguimur, sic distinguamur et moribus, sic distinguamur et operibus. V. 1117.

Fides ædificii spiritualis fundamentum. X. 970. Fidem in fundamento habere quid sit. VI. 215. Quid super fundamentum fidei, ligna, fœnum et stipulam edificare. VI. 151.

Fides orationem præcedit. II. 878. Fides fons orationis. V. 635. Non orat nisi fides. V. 913. Fides si deficit, oratio perit. V. 635. Fides fundito rationem, fusa oratio fidei impetrat firmitatem. V. 655. Fides in quantum proficit, in tantum tentatio deficit, ac vice versa. V. 633. Fides a Deo impetrat quod Lex imperat. IV. 1343; VI. 287. Impetrat gratiam ad implenda mandata. IV. 1549. Per fidem impleta sunt, quæ per Legem impleri non poterant. III. 2066. Fide custodiuntur judicia justitiæ Dei. IV. 1567. Opus bonum intentio facit, fides intentionem dirigit. IV. 259.

Fides plena. V. 912, 1196; V. 1345. Fides catholicissima. X. 237. Fides vera, seu fides Christiana ex qua justus vivit. X. 27. Vivere ex fide quid. X. 182. Est mandatum ut justus ex fide vivat, et huic fidei hereditas æterna promittitur. IV. 1395. Ex fide nemo vivit, nisi non videndo quod creditur. IV. 1432. Quomodo et credendum quod intelligatur, et intelligendum quod credatur. V. 257. Intellige, ut credas. verbum meum: crede, ut intelligas, verbum Dei. V. 238. Dedit nobis Deus videre, unde possimus credere quod non videmus. V. 700, 727. qui vera ratione quod tantum credebat intelligit, præponendus est ei qui cupit intelligere quod credit: si autem nec cupit, cui rei fides prosit ignorat. II. 456. Alia sunt, quæ nisi intelligamus, non credimus; et alia sunt, quæ nisi credamus, non intelligimus. IV. 1532. Deo adjuvante atque donante proficit intellectus ad intelligenda quæ credat, et fides ad credenda quæ intelligat. IV. 1532. Fides est credere quod nondum vides. cujus fidei merces est videre quod credis. V. 254. Fides utcumque inchoat cognitionem. VIII. 961. Fides gradus est ad intelligentiam. I. 1224, 1243; III. 129. Fidei gradus saluberrimus et necessarius ad scientiæ adoptionem. IV. 111. Fides præcedere debet intelligentiam. VI. 299. Ad intelligentiam ratio vera perducit, fides animum præparat. II. 454. Fides ad veritatis cognitionem ducit. II. 447. Per fidem ad certam scientiam pervenitur. VIII. 185. Et ad intellectum. III. 1741. Fidem intelligentia sequitur. II. 447. Fidei merito datur merces cognitionis. VI. 71. Fides debet præcedere intellectum, ut sit intellectus fidei præonium. V. 257. 672, 698, 770. Fidei fructus, intellectus. III. 1574. Fides oculos validiores habet ad conspiciendum finem impiorum. Iste feliciter agentium. IV. 1897.

Fidei certa merces, et infidelitatis pœna. V. 1119. Fidei merces, salus animarum. III. 1850. Contemplatio. VIII. 852, 853, 855. Fide simplici prius nutrienda est mens Christiana, ut fiat capax ad intelligenda superna et æterna. VIII. 279. Fides ad divina capienda facit habiles. VIII. 822. Fide mens purgatur, ut contemperetur æternis. VIII. 904. Fide corda mundantur, ut interiores oculi aperiantur et serenentur. IV. 447, 1352, 1640. Per rerum temporalium fidem, pervenit homo ad æternam veritatem. III. 1070. Inveniundo Deo quisquam non fit idoneus, nisi prius crediderit quod est postea cogniturus. I. 1243. Fides tunc est, quando expectatur in spe, quod in re nondum videtur. VII. 379. Quæ futura sunt, ita creduntur, ut etiam videnda sperentur. II. 456. Fides, regeneratio, spes, caritas, in hac vita sunt solatia miserorum, non gaudia beatorum. IV. 1553. Fides desideret videre quod credit. VI. 661. Credendo tendimus ad videndum. III. 1925. Fides ita labore, III tandem videat. VI. 662. Fides est credere quod nondum vides; fidei merces, videre quod credis. V. 254. Fidei merces quæ esset, nisi lateret quod credimus? Merces autem fidei, videre quod credidimus antequam videremus. IV. 1451. Fides ad visionem perducit. V. 103, 571. Per fidem perveniendum est ad visionem. IV. 510. Fidei merces visio Dei. III. 1691. Merces fidei desideranda est visio rerum quæ creditæ sperabantur. III. 1927. Fidei tempus, et tempus speciei. V. 236. Per fidem ambulamus ad speciem. V. 1523. Fides est præsentis vitæ, species futura. III. 1830. Fide mens imbuta tendit bene vivendo ad speciem pervenire. VI. 233. Fide lactamur, specie pascendi. V. 708. Lætificabit in patria, quem fides non consolatur in via. V. 541. Fides nostra quandocumque fiet veritas. VIII. 904. In fidei temporalis retentione, contemplatione, dilectione, trinitas quædam, sed nondum proprie imago Dei. VIII. 1038.

Fides reipublicæ divinæ nos adsciscit. II. 535. Fidei via

ad beatitudinis possessionem ducit. VIII. 63, 64. Fides præparat sanctos regno Dei. III. 1813, 1816. Fides necessaria ad beatitudinem obtinendam. quomodo. VII. 627. Fides et pietas præparationes ad introeundum cum sponse ad nuptias. II. 574. Fide mens purgatur, ut Deum videre valeat. V. 56, 368, 541; VIII. 951. Fidei merces et premium dens. V. 136. Fidei gratia in quibusdam tanta, quanta non sufficit ad obtinendum regnum ætæternum. VI. 112. Fides catholica Deo gubernante secunda. VI. 295.

Fidei catholicæ quod contrarium est, illud nulla dubitatione falsissimum esse credendum est. III. 262. Catholica fides errori Manichæorum et Pelagianorum adversa. X. 1907. Fides catholica quod tenet. III. 221. Fidem suam prolixius declarat Augustinus II. 1042. Brevis. II. 1030. Fidei regula, symbolum. V. 999, 1614. Fidei professio concepta certis verbis, tenenda meminerit Compellentibus tradita. I. 612. Et in conspectu Ecclesiæ reddita. I. 731. Fidei Christianæ professio. VI. 490.

Fides libere confitenda. V. 1278. Fidel Christianæ constantia. VII. 646. Mors temporalis ad exercitationem fidei relinquatur. II. 685. Fidem in persecutione negandam, Ecclesiæ docuisse dicit Eusebius VIII. 27. Fides aliquando desideranda. VI. 576. Fides in corde et in ore habenda. IV. 441. Reprehenduntur qui corde credunt, sed ore negant, vel dissimulant. IV. 444, 445. Fides ne in persecutione deficiat, Dominus vivificat. IV. 446. Fides ne amittatur, omnia perdenda sunt. IV. 618. Fides Christiana duplici modo negari potest. IV. 761. Fidem multi perdidit amore visibilibus. IV. 1643. Fidem qui amiserunt, primogenitum suum in corde sepelierunt. IV. 1750. Fides una etiam extra Ecclesiam habetur, sed sine caritate. IX. 463, 464. Fides hæreticorum nec fides appellanda. VI. 568. Fides, cordis virginitas et castitas. III. 1453, 1454. Catholica mulier bis nupta, professæ virgini hæreticæ præfertur. X. 599.

Fides et dilectio probatur per hæreses. II. 793. Misericordia Dei non deserit eos qui ex ejus fide vivunt, eumque pie colunt. II. 525. Fidem qui novit defendere, doctior est, non fidelior. V. 1131. Titubantibus est necessarius, non credentibus. V. 1131. Fidem quæ in nobis est quomodo covinamus. VIII. 1014. Fidei mysteria quomodo populo tradenda. III. 1553. Quæstiones præter fidem quæ, et earum exempla. X. 597, 598. In quæstionibus præter fidem sic dicitur quis errare, ut non tamen hæreticus judicetur. X. 397, 398. Regula in difficilioribus fidei quæstionibus servanda. VIII. 947. Fidei oppugnationibus locum et tempus exanimis præbere non debent Christianæ potestates terrenæ reipublicæ. X. 1054. Ad fidem quidem nullus est cogendus invitus, sed per severitatem, uno et per Dei misericordiam solet perfidia castigari. IX. 315.

Fidei catholicæ encomium. V. 1690. Fides Legi præponitur. X. 898. Fides eorum qui sub lege sunt, alia a fide filiorum. X. 236. Fides quidem est in terra, sed via invenitur plena. V. 655. Fidei integritas res est non exigui momenti. IX. 146. In fide nihil vitii est. VIII. 80. De fide intelligendum dictum Christi, Luc. xvm. V. 655. Fides Gentium, glorificatio Christi. III. 1766. Gentium fides prædicta in Scriptura. VII. 357, 359.

Fides collyrium. III. 1655. Fides per piscem significatur. III. 1342. Fides pia qui piscis bonus. V. 620. Fides magna sicut granum sinapis. V. 488. Fidei symbolum hyssopus. III. 754. Fides eorum quæ pro nobis Dominus temporaliter gessit et pertulit, tabernaculum protectionis a contradictione linguarum. IV. 229. Fides et tunica est et lorica. V. 399. In fide qui sunt stabiles, orbis terrarum est, qui non commovetur: in fide titubantes, orbis terrarum mobilis. IV. 1185. Fides alia vulguris, alia superior a qua fideles vocantur. V. 145.

Fidem non recte negari rei quod tantum semel contigit. II. 590.

Fideles parvuli baptizati dicuntur a sacramento fidei. II. 984. Parvulo prodest eorum fides a quibus consecrandus offertur. I. 1304. Fideles quinam sint. X. 1180. Fideles non fiunt nisi libero arbitrio, et tamen illius gratia fideles fiunt, qui eorum a potestate tenebrarum liberavit arbitrium. II. 981. Quomodo. II. 982. In fidelibus quatuor consideranda, prædestinatio, vocatio, iustificatio et glorificatio. III. 1614. Fideles dicuntur filii lucis, filii pacis, filii Ecclesiæ, membra Christi. IV. 1867. Fideles vocantur accedentes ad mensam Domini. V. 145, 649. Fideles qui in sacramento sunt, qui vocantur et non sunt, in quibus sacramenta Christi patiuntur injuriam. V. 1092. Fidelibus suis Christus inquam desse potest. IV. 1498. Unitatis amor et defectum tolerantia fidelibus commendatur. III. 879. Fideles de reipublice fratrum suorum lætantur, etiam in propriis anxietatibus. II. 595. Fideles in sion et in Jerusalem significantur. IV. 598. Fideles omnes cum Angelis unam domum Dei faciunt, et unam civitatem. IV. 1668, 1669. Fidelium via

comparata infidelium vitæ, dies est; comparata vero vitæ beatorum, nox appellari potest. III, 312; V, 321. Fidelium multitudo, vel in varia loca propter persecutiones migratio, per locustas designata. IV, 1443. Fideles civibus detentis comparantur. III, 58. Fideles sunt tabernaculum Dei in terra. IV, 469. Fideles in Ecclesia sunt veluti quædam textura. III, 879. Comparatio fidelium, infidelium vituperatio est. III, 1871. Fideles sancti et boni, et in comparatione plurium malorum pauci sunt, et per se ipsi multi sunt. II, 338, 358. Fidelium paucitas, tamquam granorum in comparatione palcarum, paucitas dicitur; per se autem est multitudo. VIII, 388.

Fidelis homo est, credens promittenti Deo; fidelis Deus est, exhibens quod promisit homini. IV, 285, 284. quod minimum est, minima est: sed in minimo fidelem esse, magnum est. III, 105.

Fides duplex, fides qua credimus, et fides in promissis. X, 255. Fides alia humanorum pactorum, alia qua baptizati fideles vocantur. II, 184. Fides etiam in rebus humanis necessaria. VI, 171. Fide de rebus humanis sublata, quam horrenda confusio sequatur. VI, 175. Fides ab omnibus diligitur. V, 144. Fides etiam oculis iniquorum plus lucet, quam aurum. V, 218. Fides famulis necessaria. III, 591. Fides in servo honoratur. V, 145. Fides non deneganda Deo, quæ exigitur a servo. V, 87, 143, 219. Fidem laudant et exhiberi sibi volunt, etiam qui eam exhibere Deo noluunt. V, 87. Quod tibi gaudes reddidi in eriore, redde superiori. V, 219. Fides et redditur, et habetur. Imo si non redditur, non habetur. V, 219. Fidem amas ut exigas; ama ut exhibeas. IV, 565. Christus proximo cui servanda fides. V, 251. Fidem Christus ipse maxime exegit. VIII, 88. Fides in deposito reddendo. IV, 618, 674. Fides in pactis et placitis data. VI, 376. Fides amico in eius paupertate servanda est. V, 247. Fides non modo amico, sed et hosti servanda. II, 836. Fidem iurationis, quovis extorque, hostiles inter se acies custodiunt. II, 482. Romanorum fides prædicanda. X, 389. Fides Reguli et Saguntinorum. VII, 101, 759.

Fide iusser deceptus ab eo pro quo fide iussit, pro illo legitimum supplicium luit. II, 661. Verum non de ecclesia pellendi sunt, qui eo confugiunt, quo fidem fidejussoribus frangant, in concilio vult agere August. II, 1066. Indignum enim videri, ut adiutorium fidei violandæ in ipsa fidei domo inveniant. II, 1066, 1067. Fide ejus, qui ut eam servet per dæmonia juraverit, uti licere. II, 184.

Fiducia in se vel in homine, fallax equus ad salutem. IV, 276. Fiduciam ad Deum dat nobis ejus misericordia, non meritum nostrum. IV, 1120.

Fidus episcopus. X, 652, 663.

Fiere. II, 288.

Figentes. II, 694.

Fictus est omnis superbus, omnis fictus mendax. IV, 1811. Fictus habet omnis professio. IV, 337.

Figulineris fundus. II, 597.

Figulus est Deus cum fragiles, infirmos et terrenos facit. IV, 1211.

Figura dicitur, cum aliquod spatium linea lineisve concluditur. I, 1041. De figuris Mathematicis luse. I, 1042. Figura *vicarius*, qua numerus accipitur pro numero. VI, 255.

Figura antiphrasis, cum per contrarium verba dicuntur. V, 654. Figure scripturarum rebus vere gestis inherant. V, 59, 557, 558. Figure nostræ, ea quæ Israelitis contigerunt. V, 37, 38, 1351. Figure veteris Testamenti quærentem desiderant, non reprehendentem. V, 62. sicut in bonis rebus multo amplius boni est in eo quod per figuram significatur, quam in ipsa figura; ita e converso in malis. IV, 985. Figure veteres per Christum evacuatæ. V, 474. Figura Corporis et sanguinis Christi. IV, 75.

Filia Babylonis, ipsa est Babylon; et filia Sion, ipsa est Sion. IV, 1775. Filia Babylonis infelix, et quare. IV, 1775. Filia Judæ, non Judæi, sed filie confessionis. IV, 340. Filia Tyri, filia gentium. IV, 511. Filia regum, æmule Christi per Apostolos suscitata. IV, 508. Et filia Apostolorum sunt et Christi. IV, 508. Filia regum etiam civitates a regibus conditæ, quæ Christo crediderunt. IV, 509. Filia maris, id est mali in Ecclesia, inter quos boni ut filium inter spumas, grana inter paleas. IV, 558. Post baptismum christiane non viventes, et filia dicuntur propter tornam pietatis, et non filia seu alienæ, propter amissionem virtutis. IV, 559. Filium unicum heredem facere lex Voronia vetuit. VII, 105.

Filium Dei qui eundem dicunt esse ac qui Pater est, catholica fide excluditur. VI, 184. Et qui filium creaturam esse dicunt. VI, 184. Filium Dei crepusse ex tempore Arius dixit; posteri res vero Ariani non ita senserunt. VIII, 925. Filium Dei ex nihilo factum esse dicentibus, anathema dixerunt Ariani in Arimino. VIII, 730. Filium Dei non pro-

ficientem, sed perfectum esse genitum docebant (Ariani); verum perfectionem ejus, Patris esse minorem. VIII, 780, 787, 805. Filius Dei degener est secundum Arianos. VIII, 748, 761. Quidam Filium Dei esse consilium seu voluntatem dixerunt. VIII, 1087. Contra id quod dicunt, Certe voluit Pater, efficit Filius, ostenditur quia vult Filius, et facit Pater. V, 748. Filium Dei non naturæ filium, sed gratia profitentur Ariani. VIII, 802. Filium Dei non naturæ, sed voluntatis esse filium dixit Eunomius. VIII, 1087. Filius Patri coæternus quomodo negatur ab Arianis, et quomodo probatur a Catholicis. V, 664. Filium Patri quidem coæternum confitetur quædam hæresis, non tamen semper fuisse filium. VIII, 45. Filium Dei a Deo unctum ante Incarnationem volebant Ariani. VIII, 754. Eumque, per ipsam naturam et substantiam suam, visibilem et corruptibilem dicebant. II, 1047; III, 1405. Filius Dei quomodo secundum Arianos Patrem videat. VIII, 728. Eorum sententia retellitur. VIII, 745, 746. Filium Dei, Deum, Dominum, Regem, etc. latebantur Ariani. VIII, 752. Ideo Patre minorem eum putabant, quia jussa Patris perfecti. VIII, 804. Ipsum etiam secundum formam Dei, Patrem adorare contendebant. VIII, 728. Filium æquare Patri dom nolunt, ne Patri injuriam faciant, utrique injuriam faciunt. V, 772. Filium Dei qui minorem facit, Deo Patri contumeliam facit. VI, 667. Qui filii equalitatem cum Patre negant, de Ecclesia projecti sunt. III, 1666, 1668. Quidam dicentes, qui filius est hominis, factus est Filius Dei; qui vero Filius est Dei, non est factus filius hominis. V, 999.

Filii Dei sempiterna generatio accipienda in his verbis: *Ego hodie genui te.* IV, 71. Filius ideo ex utero, quia de substantia Patris. V, 747. Filius sine passione genitus. II, 751. Nedom dixerit Salomon, *Filium Deus non habet*, ut vult Porphyrius, dixit, quod Deus habeat filium. II, 582. Semper gignit Pater, semper nascitur Filius: sed timeandum ne putetur imperfecta generatio, si non dicamus natum, sed nasci. II, 1047. Filii Dei nativitatis similitudines imperfectæ in creaturis. V, 666, 668. Filii generatio Patri coæterna, similitudine splendoris ex flamma geniti illustratur. II, 749.

Filius Dei non ex gratia, aut ex adoptione. II, 541, 542. Filius Dei, Deus. VI, 628, 640. Probatur. III, 1749. Filius Dei unus verus Deus cum Patre. VI, 629; VIII, 685. Unum se esse cum Patre nemo præter Christum dicere ausit. V, 774. Prophetia de Christo Pastore, docens ipsum esse unum cum Deo. V, 508. Filius Dei ad se, Deus dicitur; ad Patrem, Filius. IV, 845.

Filius Dei non est alterius naturæ a natura Patris quia natus. VIII, 719. Filii et Patris nomina non in se ipsis naturas demonstrant, sed alterius ad alterum personas. II, 750. Male ab Arianis dici, Patris et Filii ideo diversam esse naturam, quia iste pater est, ille filius. II, 750. Aut quia iste de nullo, ille de altero. II, 750. Filius Dei ejusdem ac Pater substantiæ. VIII, 825. Filius nullo modo verus Dei filius, si de substantia Patris non est natus. VIII, 771, 773, 778, 786. Filius Dei ejusdem ac Pater naturæ. VIII, 683, 686, 748. Ejusdem substantiæ ac Pater, æqualis ipsi et coæternus. V, 708, 747, 770, 771, 774, 1019, 1150, 1215, 1497. Filius Dei alius est a Patre, non aliud. X, 500. Filius secundum substantiam, hoc est quod Pater est, non secundum id quod ad aliud. IV, 845. *Not. 1.* Sine quod ad alium. IV, 845. *Not. 1.*

Filius totum quod habet, quod potest, tribuit Patri, non sibi; quia est a Patre, non a se ipso. II, 751. Filius Dei plerumque dicit, *Dedit mihi Pater*; ut intelligatur quod genuerit eum Pater. VIII, 859, 847. Quidquid Deus Pater Deo Filio dedit, gignendo dedit. III, 1912; VIII, 1081. Filius Dei, nihil non habet, quod habet Pater. VI, 650. Filius Dei secundum hoc dicitur, quod et Pater est, quod habet de quo sit. V, 668. Filius Dei accepit vitam a Patre, sed non ita tamquam fuerit aliquando sine vita. VIII, 716. Filius Dei quia est de Patre, non Pater de illo, vitam et mandatum accipit a Patre, et docetur ab eo. VIII, 706.

Filius Patri coæternus. II, 751; V, 990; VI, 13, 631; VIII, 683, 775. Filius Dei, secundum quod est unigenitus, non potest dici, fuit et erit; sed tantum, est. VI, 185. Filius Dei Patri æqualis. II, 751; V, 990; VI, 32, 74, 191, 650, 641, 685; VIII, 703, 706, 716, 719, 725, 747, 775, 774, 773, 776, 778, 779. Filius Patri coæternus, et æqualis probatur contra Arianos. V, 770. Filium esse natum, et æqualem gignenti se. II, 1054. Filius natus æqualis, sicut semper natus, ita semper æqualis. II, 751. Filius Dei in omnibus æqualis Patri quæ de substantia ejus dicuntur. VIII, 927. Filium æqualem habere aut noluit Deus, aut non potuit: si noluit, invidus est; si non potuit, infirmus est. II, 1048.

Filius patri simillimus. III, 4319. Ex nulla parte patri potest esse dissimilis. VI, 17. Filius Dei qui perfecta imago patris, ipsi coequalis. VIII, 951. Unigenitus tantummodo est unago Dei, non ad imaginem. I, 626. Filius imago pa-

tris plena, perfecta, summa VIII, 701. Similitudo et imago patris, forma omnium, summe implens unum de quo est. III, 159. Filius Dei æqualis Patri, licet Pater dederit, acceperit Filius. VIII, 774, 800. Licet Patri obediens. VIII, 688, 691, 776, 781, 786. Filii Dei obedientia non arguit inæqualitatem. VIII, 688, 691. Filius Dei non ideo non æqualis Patri, quia a Patre glorificatus. VIII, 818. Aut a Patre missus. VIII, 685, 903, 905. Respondetur testimoniis quibus Filii Dei inæqualitas asserti videtur. VIII, 773, 774, 798. Filius Dei si non est æqualis Patri, duo sunt dii, Pater invidius fuit. VIII, 777, 780. Pater non ideo potentior Filio, quia creatorem genuit, Filius vero non genuit. VIII, 768.

Filius Dei, omnipotens. VI, 629, 640. Filius Dei, Deus, omnipotens, invisibilis, immortalis, sapiens secundum naturam divinam ut Pater. VIII, 720, 724, 725, 745, 746, 762. Filius potentiam, immortalitatem, etc. quam Pater habet, habet et ipse. IV, 502. Filii Dei voluntas eadem ac Patris. VIII, 686. Voluntas patris et Filii una est secundum æqualitatem formæ Dei. V, 860. opera patris et Filii eadem. V, 703, 746, 748. Filium et Patrem quasi duos artifices sibi proponentis carnalis sensus. V, 702. Filius similiter facit eadem, quæ facit Pater. III, 1555-1561, *tolte tractatu*. Filius Dei in forma Dei usque adeo non est factus, ut per illum facta sint omnia. VIII, 725. Filius Dei non ideo non genuit, quia non potuit, sed quia non oportuit. VIII, 768. Quidquid facit Filius, non facit sine Patre, et vicissim. III, 1560. An ex eo quod nihil Pater sine Filio, aut Filius sine Patre facit, sequatur ut Pater dicatur natus, passus, etc. V, 536. Filii et Patris eadem opera, quia quæ facit Pater, per Filium facit. V, 702, 704. Quia quæ Patris sunt, Filii sunt. V, 746. Filius sine Patre non facit, quæ se promisit facere. III, 1826. An Pater jubendo, Filius obsequendo fecerit. V, 747. Neque hoc concessio sequitur, ut Filius sit minor Pater. V, 747. Filius Dei jussu Patris omnia creavit. III, 241. Non dubitemus per ipsum regi omnia, per quem facta sunt omnia. V, 536. Ubi dictum est, *Non potest Filius a se facere quidquam*, etc., tale est ac si diceretur, non esset Filius, nisi de Patre nasceretur. V, 703. Filius quomodo faciat quæ videtur Patrem facientem. V, 701.

Filius Dei immensus æque ac Pater. VIII, 813.

Filio Dei hoc est esse, quod nosse. III, 1689. Diem novissimum in Patre et Filius scit. V, 589. Filio Dei hoc est esse filium, quod videre Patrem. III, 1566, 1567. Scientia Filii, visio filii, idem quod Filius. III, 1567. In natura Filii Dei quod est esse, hoc audire, hoc videre. VIII, 695, 696.

Filius invisibilis æque ac Deus Pater : quando voluit apparuit, non ut est, sed ut voluit. V, 64. Filius Dei etiam missus sicut æqualis est Patri non videbatur. VIII, 905. Filium Dei vel prophetis, vel in prophetis locutum quidam volunt. VIII, 849. Filius Dei an eo invisibilis, quod humanis oculis contemplari non possit. VIII, 729. De Filii Dei visibilitate ante incarnationem anceps Arianorum sententia. VIII, 803. Momenta quibus Filium Dei ab homine visum probari putant, refelluntur. VIII, 804, 805, 806.

Filius Dei, incomparabilis splendor incomprehensibilis lucis. VIII, 610. ostenditur ex Scripturis. VIII, 611. Filius Dei unigenitus pax Dei, splendor Dei ipse est. II, 617. Dies ex die. V, 891. Filius Dei, lumen. VIII, 611. Lumen verum. I, 740. Lux vera illuminans omnem hominem, quomodo. X, 150, 151. Filius Dei Deus de Deo, lumen de lumine, vita de vita recte appellatur ; non vero Verbum de Verbo, quare. VIII, 696.

Filius Dei dicitur Verbum, Principium, Sapientia, Veritas, Virtus Dei. I, 815. Quare Verbum dicitur. VI, 185. Quomodo Virtus et sapientia Patris. VIII, 956. Cui sapientie nomine potissimum insicuetur in Scripturis, cum et Pater et Spiritus sanctus sit sapientia VIII, 956, 937. Filius Dei est Principium. III, 222. Principium est non Patri, sed universæ creaturæ. III, 251. Filius Dei a quo habet ut sit Deus, ab illo habet ut de illo procedat Spiritus sanctus. VIII, 1095. Amor Patris erga Filium qualis. III, 1509. *Vide Verbum*. Filius Dei et Pater æqualiter se invicem diligunt. VIII, 802.

Filius Dei non potest esse nisi unus. quare. VIII, 202. Filius Dei unigenitus est, et primogenitus VIII, 202. Quomodo primogenitus omnis creaturæ. VIII, 706. Ipse Dominus cum sine addimento ponit Filium, seipsum unigenitum vult intelligi. IV, 116. Filius Dei non ex Patre quemadmodum universa creatura. II, 749. Filius Dei unicus similis est Patri nascendo, nos videndo. IV, 865.

Filii Dei missio prorsus ineffabilis. VIII, 686. Quomodo intelligenda. VIII, 849, 850. Filius Dei non eo ipso missus dicitur, quod de Patre natus est. VIII, 907. Filius Dei an jussus a Patre, an missus dicendus est. VIII, 708. Quomodo missus et prænuntiatus. VIII, 908, 906. A Patre missus est, et a Spiritu sancto, et a seipso. VIII, 790, 848, 850. Filii Dei missio, apparitio ejus in carne. VIII, 905. Filius

sic missus est, ut non recesserit a Patre. III, 1689. Filius Dei aliter mittitur ut sit cum homine, aliter ut sit homo. VIII, 907. Tunc unicuique mittitur, cum a quoquam cognoscitur. VIII, 907. Non vero Pater. VIII, 908. Filio Dei signum esse, est a Patre esse ; ita mitti Filio, est cognoscere quod ab illo sit. VIII, 908.

Filius licet missus a Patre, non tamen minor est Patre. III, 1575. Filius Dei non minor Patre. VIII, 721. In se non minor per incarnationem. V, 1214. In forma servi, non solum Patre minor, sed etiam seipso, et Spiritu sancto. VIII, 828, 856. Regula duplex ad intelligendas Scripturarum de Filio Dei locutiones. VIII, 845. Ambiguae Locutiones de Filio Dei ex utralibet regula sine periculo possunt intelligi. VIII, 847. Locutiones plurimæ scripturarum non quod Filius minor sit Patre, sed quod de Patre sit, intimaunt. VIII, 847. quidquid de scriptura profertur quo minor Patre Filius Dei videatur ostendi, aut de forma servi accipiendum, aut ideo dictum, ut alter ex altero demonstretur. VIII, 775. Pater non dictus Deus Filii ante incarnationem, nisi in prophetia. VIII, 782. Filius Dei Patrem suum esse etiam propter formam servi Deum suum, veraciter dixit, non humiliter finxit. VIII, 781. Filius Dei minor patre, imo minor Angelis propter infirmitatem. VIII, 687. Filius Dei ut homo, fuit mandatum Patris ; ut Deus, ipse est Mandatum Patris. VIII, 706, 802.

Filius Dei non factus, nec minor Patre. VI, 184. Filius Dei non esse factum. II, 1035. Filius Dei non factus, nisi in forma servi. VIII, 756. Filius Dei æqualis Patri quomodo se exinanivit. IV, 699. Filium Dei vere dici natum et passum, sine divinitatis suæ mutatione. VI, 305. Filius Dei in assumptione hominis non mutatus est, sicut qui accipit vestem, non vertitur in vestem. V, 1214. Filius Dei semper innatus. III, 1566, 1567. Filius Dei manens in natura sua factus est particeps nostre nature, ut nos manentes in nostra natura efficeremur particeps naturæ ipsius. II, 542. Filium Dei naturæ nostræ participatio non fecit deteriorem, nos facit naturæ illius participatio meliores. II, 542.

Filius Dei cur exterior factus, et humilis apparere dignatus est. VIII, 202. Filius Dei incarnatus est, ut magis homo timeret extolli fastu hominis, quam humiliari exemplo Dei. II, 1029. Filii Dei nativitas humana, humilis et excelsa. VI, 650. Filius Dei factus est nobis via temporalis per humilitatem, quæ mansio nobis æterna est per divinitatem. VIII, 958. Filius Dei sine exemplo nobis exemplum est. VIII, 958. In forma Dei exemplum est Angelis qui non lapsi sunt, et in forma servi hominibus ut resurgant. VIII, 958. Filii Dei obedientia, prima causa salutis hominum. VIII, 687, 688. Filii solius est nativitas ex Virgine, sed facta est a Patre et Filio, sicut passio ejus et resurrectio. V, 537, 1065. Filius Dei totam suscepit humanam naturam, sed ab omni peccati nexu liberam. VI, 249. Filias hominis utero Virginitas contaminari non potuit. VIII, 598.

Filius Dei secundum formam divinitatis, aliqua est ; secundum quod assumpsit carnem, est in corpore. IV, 969. Sedet a dextris Dei et interpellat. VIII, 725, 760. Filius Dei in qua forma indicabit, et a quo potestatem accepit iudicii faciendi. VIII, 840, 842. Filium Dei secundum formam hominis videbunt justi et impii. VIII, 841, 842, 844. Secundum formam Dei, videbunt soli justi. VIII, 844. Visio Filii Dei secundum formam Dei non erit summum bonum justis. VIII, 844. Filius Dei non subditus Patri, nisi secundum hominem. VIII, 750, 829. Quomodo subiectus ei erit qui illi subiecit omnia. VI, 75. Filius Dei tradito regno Deo et Patri jam non interpellabit pro nobis. VIII, 855.

Filius Dei brachium Dei dicitur. IV, 484. Manus est et brachium Patris. III, 1744, 1775. Cibus est Angelis in quantum est Verbum Dei apud Deum : hominibus autem ut cibus esset. Verbum caro factum est. III, 879. Filius Dei magister, defensor interpellator et dator. III, 1564. Filius Dei, manus Dei. V, 1377. Filius Dei rex solet appellari in Scripturis. IV, 84. Dixit Petrus, dixerunt et demones. *Tu es Filius Dei*, par confessio, sed non par dilectio. IV, 566.

Filii Dei sunt multi gratia, unus natura. V, 770. Deus Pater Filium, quem unicum genuit, voluit esse unum. IV, 811. Filius Dei fratres suos nos esse voluit. V, 587. Filius Dei secundum id quod est unigenitus non habet fratres, sed secundum id quod est primogenitus. VI, 185. *Vide Christus*. Filius Dei cur factus homo. VI, 184. Filius Dei factus est filius hominis, ut filii hominum fierent illi Dei. V, 680. Filius solus ad divinitatem, non solus ad hereditatem. V, 702. Solus de substantia Patris genitus, alii de familia ejus per ipsum adoptati. V, 702. Filios Dei fieri impossibile non est, propter quos Filius Dei factus est filius hominis. V, 675. Elii Dei ut efficiamur, potestas data. V, 1504. Potestas hæc a Deo est. X, 285. Non est ex libere arbitrio, sed ex caritatis dono. X, 1004, 1292. Filios hominum filios Dei fieri

minus est, quam Filium Dei factum esse filium hominis. V, 675, 1304. Filii Dei quidam secundum - isceptam temporaliter gratiam, quidam secundum eternam Dei præsscientiam. X, 928. Filii Dei secundum prædestinationem vocantur, qui nondum regenerati. II, 846. Filii Dei jam sumus per gratiam, per fidem, per sacramentum, per sanguinem Christi V, 503, 691, 709, 774. Filii spiritales per Evangelium in Christo Jesu generantur. IX, 66. Filii Dei sunt homines renovati ad ejus imaginem. VIII, 136. Et qui congruos novitati mores agunt. X, 157. Filii Dei eo quisque sit, quo incipit esse in novitate spiritus. X, 156. Filios Dei non posse vocari, nisi omni modo ab omni peccato puri fuerint effecti, Cælestii doctrina. X, 345. Filii Dei sumus in spe, non in re. IV, 565. Quibus est amabilis Deus, filii sunt; quibus terribilis, filii non sunt. IV, 566. Filii promissionis, perinde est ac filii gratiæ, filii misericordiæ. II, 559. si filii Dei facti sumus, et dii facti unus. IV, 565. Filii Christi, et uxor Christi, ipsa Ecclesia. IV, 1684. Filii sponsi, Apostoli. IV, 1684, 1843. Filii illi pacifici esse debent. IV, 1685. Filii Dei, filii diaboli quoniam. *Vide* Deus, Diabolus.

Filii Abraham, Filii David, et patriarcharum, qui eorum fidem et pietatem imitantur. IV, 933, 1725. Filii Esau et filii Edom omnes carnes; Jacob autem spiritales, minores tempore, majores potestate. IV, 1772. Filii Abraham vel diaboli sumus, non nascendo, sed imitando. V, 1532. Filios filii Abraham facit, qui promisit. V, 911. Filii hominum quoniam. IV, 123, 349, 530, 544, 616. *Vide* homo, quoniam filii mortificatorum. IV, 1019. Filii excussorum. IV, 1673. Filius impius floret aliquando in sæculo, et aliquando justus factus floret in Christo. IV, 399. Filios sæpe per nequissimos servos emendat pater. IV, 1499. Filii si flagellantur, quid debent sperare servi nequissimi? IV, 1210. Filiorum nomen varie in Scripturis acceptum. I, 619; VIII, 129, n. 3, 150. Filii noctis et tenebrarum. IV, 737. Inter filios diei et filios noctis dividit solus Deus. I, 851. Filii regni, qui præparantur in regnum Dei. VI, 252. Filii gehennæ, qui in illam præparati. VI, 252. Filii iræ. IV, 398. Filii nostri sunt bona opera. IV, 1688, 1724. Fructus horum operum, filii filiorum. IV, 1688. Filii alieni, cives Babylonie. IV, 1783. Filius junior Evangelicus. V, 1438.

Filiorum procreatio, Dei beneficium. VII, 440. Ad gloriam conubii, non ad pœnam peccati pertinet. VII, 428. Filiorum procreatio in paradiso non sine sexuum commixtione fuisset. X, 555. Filiorum multiplicatio de benedictione Domini venit. IV, 1778. Filios habere, non jam felicitas est, sed habere bonos. IV, 1686. Filii ut parentibus nascantur, fecunditatis est; ut vivant, felicitatis; ut recte instituantur, voluntatis et potestatis. VI, 411. In eos qui filios sibi natos esse gaudent aut non natos esse ludent. IV, 1686. Filius alicujus non quidquid ex eo natum est appellatur. VI, 252. Filius dicitur et avi et proavi et ultra majoris alicujus, is qui ex illo propagatur. III, 494. Filii legitimi, filii naturales. X, 721. Filii adoptionis, filii naturales, et filii conjugales. V, 548. Filii ex legitimis nuptiis magis sunt in potestate patris, quam matris. II, 1082. Filii non solum ex conjugio, sed et ex adulterio, bonum aliquid sunt. X, 456. Etsi per vulnus a diabolo inflatum filii generentur, non tamen quidquam in eos potest diabolus. X, 737.

Filii parvuli propter parentum peccata, divino judicio pœnam communem aliquando subeunt. X, 1252. Nonnulli parentum quorumlibet peccata redduntur in filios. X, 1254. Filios propter parentum peccata iuviri ostenditur ex Scriptura. X, 1253, 1254, 1256, 1258, 1275. Cur Deus aliter judicat parentes et filios, aliter homini judicandos mandavit. X, 1261, 1262, 1263, 1264. Dei judicium non alligari ea lege, qua judicanti homini præcipitur ne filius moriatur pro patre. X, 1252, 1253, 1254, 1255, 1256, 1257, 1258. Ad gratiam novi Testamenti pertinet, quod filius paternis debitis non sit obnoxius. X, 873. Filii parentum virtutibus sublevantur apud Deum. X, 1272. Filiorum beatitudo ad meritum patrum quomodo promittitur. IV, 1724. Filii mali perditæ viventes pietatem parentum persequuntur. II, 510.

Filios quis vere diligit. VI, 702. Filio ploranti pater non dat gladium. V, 498. Nec eum levat in equum. V, 447, 498. Qui filiorum trucidat voluptates, tale sacrificium quale Abraham offert Deo. VI, 702. Filius cujusquam si moriatur, plangit illum: si peccet, non plangit; et Christiani sumus. IV, 409. Filiis suis omnes laborant, nemo sibi. IV, 1659. In avaros, qui res suas servare se filius dicunt, et pauperi dare nolunt. IV, 422. Filios habes, unum plus numeras, et da aliquid Christo. IV, 424. Filii annumerandus Christus in patrimonii divisione. V, 529. Filii tuis quod male servas, et tibi oberit et filiis. V, 529. Filii defuncti partem fratribus superstitis dividens, parricidia docet. V, 529. Filiorum in parentes pietas non sit venalis. V, 264. Filii

proprio quodam modo apud Judæos. V, 350. Filii qui primi commemorantur in generatione primorum hominum, non sunt primogeniti. VII, 456, 457, 464.

Fimbria vir spurcissimus, Marii partes contra Syllam secutus est. VII, 85. Humi crudeliter evertit. VII, 83. In sua domo trucidatur. VII, 107.

Fimbræ tactus. V, 1278.

Fingere quandoque simulare, quandoque formare significat. IV, 427. Fingere mendacio simulante, aliquid componere significat. VII, 599. Fingere non semper idem ac mentiri. IV, 1210. Fingitur quodammodo quod figurate dicitur. V, 558. Fictio Christi figurata fuit non fallax. V, 558. *Vide* Fictio. Laborat qui fingit quod dicit. IV, 1811.

Finis quid sit. VIII, 653. X, 749. Finis dicitur duobus modis, vel quo fit ut non sit quod erat, vel quo fit ut perfectum sit quod inchoatum erat. IV, 250, 628. Finis duplex, consummationis et consumptionis. VI, 77. Finis consumptionis et finis perfectionis. V, 566. Finis ibi dicitur, ubi jam quo excurrat, et quo referatur, non invenitur. II, 458. Exiguum est omne quod finitur. II, 1510. Quid dicitur, ubi finis est? V, 682, 1583. Finis non est miseriæ, quamdiu finis officiorum nostrorum in reinstabili collocatur. II, 455. Finis sæculi quando futurus sit, Evangelio magis consonat qui se nescire confitetur. II, 924. De fine sæculi Liber ad Hesychium. II, 899.

Finis noster Christus, non qui consumat, sed qui consummet. IV, 628, 662. Finis omnis consummationis, habere vitam sine fine, sine dolore, vitæ hujus doloribus partam. IV, 1861. Cum psalmus dicit, *In Finem*, corda convertenda ad Christum. IV, 1801.

Finem inter et officium quid distat. VIII, 653. Finis boni operis quis esse debet. IV, 1555. Quid sit. VII, 227. Finis quo refertur quodque opus, efficit ipsum aut laudabile, aut vituperabile. I, 1336. Fines boni et mali nostri, quoniam sunt. VII, 621. Fines boni et mali aut in animo aut in corpore, aut in utroque simul positi sunt. VII, 621. Circa fines boni et mali, ducentas octoginta sectas Varro numeravit. VII, 621. Deus finis propter quem fit recte quidquid fit. X, 788. Cum non ad suum referuntur auctorem dona Dei, hoc ipso mali his utentes, efficiuntur injusti. X, 746. Cum facit homo aliquid ubi peccare non videtur, si non propter hoc facit, propter quod facere debet, peccare convincitur. X, 749. Quidquid boni fit ab homine, et non propter hoc fit propter quod fieri debere vera sapientia præcipit, etsi illi id videatur bonum, ipso non recto fine peccatum est. X, 749. Finibus, non officiis, virtutes a vitiis discernuntur. X, 749. Peccaverunt in hoc infideles, quod non ad eum finem opera retulerunt, ad quem referre debebant. X, 731. Mala nunquam possunt ex fine bono fieri bona. VI, 528.

Firmamentum a distinctione et specie nominatum est. III, 232. Firmamentum idem quod cælum. III, 232. Non omne firmamentum cælum est. III, 253. Firmamentum, idem quod aer. III, 266. Firmamentum cæli, quid, III, 238. Firmamentum cælum, cor firmum allegorice. IV, 139. Firmamentum Legem significat. IV, 1194.

Firmianum bellum. IX, 316.

Firmus vir liberalitate institutus. I, 757. Quendam narrat Mathematicorum divinationem. I, 758.

Firmitas animæ os dicitur. IV, 1796. Firmum facit gratia Christi, sed quantumlibet firmus quis fuerit, de ipso vase fictili formidandum est. IV, 878. Firmitatis Christianæ est non solum operari quæ bona sunt, sed et tolerare quæ mala sunt. V, 277.

Firmus nemo erit a Deo, nisi qui se a se ipso sentit infirmum. V, 481.

Firmus episcopus Thagastensis, interrogatus, nec vult mentiri, nec ut hominem quæsitum prodatur, tormentis adigi potest. VI, 504.

Firmus presbyter. X, 411. n. 1. Fides eius et virtus. X, 411. n. 2. Firmus presbyter duas Valerii Comitis epistolas ad August. attulit. II, 926. Fustochii et Paulæ negotiorum causa Ravennam, inde in Africam Siciliamque mittitur. II, 734. Sixti litteras Hipponem direxit. II, 867. Per ipsum epistolam prolixior ad Sixtum mittit Augustinus. II, 874.

Firmus cui litteras mittit Augustinus. II, 1063.

Firmus a quo Regatenses alios Donatistas Firmianos appellasse dicuntur. II, 501.

Firmus rex barbarus. IX, 46. Romanorum hostis inmanissimus. IX, 46.

Fiscus Christi. IV, 1911. Fiscus saccus est publicus. IV, 1911.

Flaccianus proconsul. VII, 579.

Flaccianus vir doctissimus et clarissimus. I, 915. Albi- cerium divinum interrogat. I, 915. Divinationis illius artem deridet. I, 916.

Flagellum Domini super omnem carnem. IV, 1748. Mut-

duis jam merito acriter flagellatur. V, 460. Flagello nullus non dignus, quia nullus sine peccato. VI, 700, 717, 720. Ut nemo sine peccato, ita nec sine flagello. IV, 1152. Flagellum tuum in te, ex te ipso est. IV, 960. Flagellum fecit Deus de peccatore. IV, 562, 566. Iuste nos flagellat Deus, iustitiam quantumcumque servare videamur. II, 425, 428. Cur boni flagellantur cum malis. VI, 701. Cur aliquando Deus feriat innocentiores, et dimittat sceleratiores. IV, 1180, 1945. Valos aliquos jam ex hinc punit Deus, ut innocentem providentia: aliquos non punit, ut servetur divina patientia. IV, 255. Flagellum ad poenam impiis, ad disciplinam filiis. IV, 274. Flagellat omnem filium quem recipit. Nullus exceptus: etiam unicus sine peccato, non tamen sine flagello. IV, 274. Flagellorum a passione si exceptus eris, exceptus eris a numero filiorum. V, 276.

Flagellum Dei admonitio nostra est. V, 130. Flagellum Dei et poena est, et gratia est: quid servat post poenam, qui per gratiam exhibet poenam? IV, 427. Quando aliquos flagellat Deus in terra, admonitio est, nondum damnatio. IV, 568. Flagellum medicamentum est contra peccata. IV, 409. Quando Deus castigat mundum, non vult damnare mundum. V, 935. Magna est ira ejus, cum peccantibus parcat. V, 955. Deus irascitur quando non punit. V, 1656. Magnae misericordiae est nequitiam impunitam non relinquere. V, 955.

Flagellat Deus, et diligit. V, 54. Pater et quando ferit, amat. V, 111. Etiam eos quos emendat Deus, multum amat. IV, 229. Pater est et promittens vitam, et imponens disciplinam. VI, 719. Melius est ut Deus flagellet te et recipiat te, quam pareat tibi et deserat te. V, 377. Flagella patris dulcia nobis sint, ne sit amara sententia iudicis. IV, 1795. Flagella parantur, quibus hereditas aeterna praeparatur. IV, 409. Flagellari non timeas, sed exheredari. IV, 1131. Non abijcitur a Deo, sed ipse se alienat ab hereditate, qui eum refugit flagellantem. IV, 1132. Flagellati non timeamus ne abijciamur, sed potius confidamus quia recipiemur iustificati. V, 860. Tu noli dimittere corripientem et hortantem, terrentem et consolantem, percutientem et sanantem. V, 277.

Flagella sua dolent homines, quare flagellantur non dolent. IV, 409. Dolent damnum pecuniae, non iustitiae. IV, 409. Non attendat quisque quid patitur, sed quid faciat. VI, 719. Quidquid hic passus fuerit, si nec sic corrigitur, duplex damnatio est. VI, 720. Flagellis et donis Dei quomodo utendum. IV, 770. Sive ergo in donis, sive in flagellis, lauda. IV, 1871; V, 454. Flagellum patris qui laudat, pectus corde est. V, 147. Flagellantis laus, medicina est vulneris. IV, 1871. Paterna iudicia laudentur in flagello, si promissa diligantur in premio. IV, 1302. Flagello Dei quam in spem hic domamur. V, 376. Flagellum Dei dormitoris ferendum. V, 376. Quaslibet poenas humanas compara ad gehennam, et leve est omne quod cogitas. VI, 720. Cogitanda quae perituri Christum. VI, 724. Flagella non dedignantur peccator filius, quae sustinuit unicus sine peccato. IV, 1131.

Flagellatus quidam per visum. V, 1410.

Flagitium vocatur quod agit cupiditas ad corrumpendum animum et corpus suum. III, 72. Flagitia et facinora. III, 2034. Flagitia priora sunt facinoribus. III, 72. Flagitia quae contra naturam sunt, ubique ac semper detestanda; quae contra mores hominum, pro morum diversitate vitanda. I, 689. Flagitia omnia morum malorum ad mundi huius dilectionem pertinent. VI, 207. Flagitia tria mortifera, et excommunicatione punienda. VI, 220. Flagitiorum compensatio periculosissime admittitur. III, 559.

Flamen sacerdos dignitatis excellentis apud Romanos. VII, 60. Flamines tres tantum apud Romanos; Dialis, Martialis, Quirinalis. VII, 60.

Flamma. Ardet olla iniquitatis, sed major est flamma caritatis; noli vinci. IV, 721.

Flatus nihil aliud quam aer motus. X, 554.

Flatus Dei dicitur anima. IV, 1776.

Flatu significatur interdum spiritus sanctus. X, 484.

Flavianus quondam Vicarius et partis Donati. II, 500.

Flet tamquam non flentes, qui adversitate non franguntur. IV, 1917. Flere in laetitia, et in moerore laetari docere sermo divinus, perversum aliquod videtur docere. IV, 1764. Flere debes, sed recordando Sion. IV, 1765.

Fletus et risus. V, 945. *Vide* lacrymae. Fletus cur dulcis miseris. I, 697. Fletus Babylonius. IV, 1765. Fletus Babylonio multi flent, quia gaudent gaudio Babylonio. IV, 1765. *Flora* vidua. VI, 157, 591.

Flora mater. III, 1068. Dea quae praesidet frumentis florentibus. VII, 118. *Florae* ludii scenici quam oblaconii. II, 515; III, 1068; VII, 76.

Florentia Basilica. V, 1597, 1598.

Florentina. II, 1089.

Florentinus. II, 429. Officialis Comitum. II, 450.

Florentinus apud Hippionem probe notus. II, 1020. *Luceras* madaurensium ad Augustinum desert. II, 1020.

Florentius episcopus. II, 587.

Florentius episcopus. II, 991.

Florentius Adrumetinus episcopus. IV, 580.

Florentius episcopus Donatista. IX, 528, 555.

Florentius sator unde vestimentum eideret, miraculo obtinuit. VII, 765.

Florinus a quo Floriniani haeretici. VIII, 42.

Florus paganus. IX, 511.

Florus monachus Adrumetinus, patria Uzalensi. II, 975. Ejus iter ad patriam Uzalensem, et inde Carthaginem. II, 975. Augustini epistolam prolixiorum ad Sixtum desert in Monasterium Adrumetinum, II, 975. Librum scilicet de gratia et libero arbitrio. X, 915, not. 2, 915. Hoc libro movetur Valentinus, et oritur inter fratres dissensus. II, 975. Ad Augustinum scribunt. II, 974. Augustinus petit ut Florus veniat ad se. II, 970, 974. Florus pergit ad Augustinum. II, 976. Flori fides de gratia, libero arbitrio, et retributione in die iudicii, sana. II, 976. Et catholica. X, 917. Non prava sicut fratres ejus erant locuti. II, 969, 970.

Florus Juliani collega. X, 1327, 1541.

Flori (episcopi) auctoritate susceptum opus illani contra Augustinum. X, 1031. Eique inscriptum. X, 1316.

Flos gloriam significat. IV, 1728. Florentes saeculi felicitate, pereunt in Dei virtute. IV, 626. Florent ad tempus, pereunt in aeternum. IV, 626. Nutant aliquando iusti, cum vident impios florere et abundare. IV, 1618, 1619. Florentes hic saeculo comparantur. IV, 607. Ad florem saeculi si te teneris, quoniam arescet, et tu cum illo decides. IV, 607.

Flumina paradisi, vera flumina. III, 378. Unde oriuntur. III, 378. Eorum fontes an noti sint an ignoti. III, 378.

Flumina Babylonis sunt, omnia quae hic amantur, et transeunt. IV, 1762. sunt variae hominum cupiditates. IV, 1765. sunt divitiae quae tollunt quos extollunt. IV, 1769. Flumen est mortalitas huius saeculi. IV, 795.

Fluvius in bono et in malo significatur in Scripturis. V, 198. *Fluvius* Dei, populus Dei. IV, 785. Multa flumina et unus fluvius. IV, 785. Fluvii nomine saeculum designatur. IV, 1857. Fluvius quidam est, omnis iste ordo rerum liquentium. IV, 794. Fluvii Ethan siccantur, dum nil proficiunt. IV, 940. Fluvii Ethan, de fortitudine ac virtute sua praesumentes. IV, 940.

Foenum et *flos* saeculi quid. IV, 1533. *Foeni* nomine etiam segetes frugum appellantur. IV, 1400. *Foenum* tectorum, herba quae nascitur in tectis; in alto videtur et radicem non habet: quid significet. IV, 1694. *Foeni* mali similes sunt, auro boni. IV, 1575. *Foenum* dicitur carnalia. IV, 1909. *Foenum* est concupiscentia. IV, 1242. *Foenum* montes produunt, dum potentes fructus terrae pauperibus erogant. IV, 1909, 1910.

Foenationem Scriptura dicit quod mutuo datur. III, 554.

Foenus et professionem habet, et ars vocatur. IV, 638. *Foenus* detestabile peccatum. IV, 586. *Foenus* pium Deo, elemosyna. V, 239, 524, 525, 1128, 1200, 1536. *Foenus* trajectitium facere quid sit. V, 255. *Foenus* corpus dicitur, quasi necessarium civitati. IV, 658.

Foenari latine dicitur, qui dat mutuum, et qui accipit. IV, 586. *Planius* potius si dicatur, *foenerare*. IV, 586. *Foenatorem* te esse jubet, qui te prohibet esse *foeneratorem*: *foenera* Deo. IV, 586. *Foenat* Dominum, qui miseretur pauperis. IV, 587. *Foenator* minus vult dare, et plus accipere: da modica, accipe magna; da terram, accipe caelum. IV, 587. *Foenator* peccator et non solvit, cum non agat gratias Deo, a quo accepit tot bona. IV, 571. *Foenatorem* obijurat Ecclesia, et exsecrantur omnes. V, 528. *Foenatores* se excusantes quod non habeant aliud unde vivant, refelluntur. IV, 1692. *Foenator* injuriarum est, qui peccata non dimittit, aut ultionem exigit. IV, 658.

Folles centum, folles mille. V, 263, 1704.

Fons quid sit, et quid significet. IV, 959. *Fons* paradisi irrigans totam terram, forte exsiccatus ut augetur incolentium labor. III, 528. Variae de illo fonte quaestiones. III, 528, 529. De fontium et fluminum origine. III, 239. Fontem aut torrentem probat aetas; tentatio hominem in quo Verbum Dei factum est fons aquae. IV, 959. *Fons* et lumen apud Deum. IV, 465. Fontem non cupit sapientiae, qui adhuc laborat in veneno malitiae. IV, 465, 466. Ad fontem curre ut cervus. IV, 465. Qui peremptis serpentibus ad fontes acris currit. IV, 465. Consume serpentes iniquitatis, et tunc amplius desiderabis fontem veritatis. IV, 465. Ad fontem vas affertur, cum anima ad Deum levatur. IV, 1854. *Fons* apud Garamantas frigidus diebus, fervidus noctibus. VII, 715, 718. *Fons* in Epiro in quo faeces accensae exstinguuntur, et extinctae accenduntur. VII, 718, 719.

Fonteus Carthaginensis de mente mundana ad videndum Deum scripsit adhuc paganus. I, 624; VI, 14.

Forculus Deus foribus præfectus. VII, 119, 184.

Forma. Summe unum est, omnis formæ principium. III, 233. *Forma* quædam non formata et infabricata Verbum Dei, forma sine tempore et loco. V, 662. *Forma* aliqua est æterna, et incommutabilis per quam cuncta formantur. I, 1264. Nulla res formare seipsam potest. I, 1264. Omnia quæ sunt, forma subtracta, nulla erunt. I, 1263. *Forma* habet metas unde et quo usque sit. V, 663.

Formari est in unum redigi. III, 233. *Forma* futuri dictus Adam, sed a contrario. III, 2067.

Formata epistolæ. II, 175.

Formianum oppidum. II, 348.

Formica per æstatem colligit, quod ei per hyemem proposit. IV, 475. *Formica* Dei per æstatem prosperitatis colligit, unde se sustentet in hyeme adversitatis. IV, 805. *Formica* quomodo spiritaliter imitanda. VIII, 168. *Formicæ* cor habere juvat. V, 238.

Formido quædam semper cum admiratione conjungitur. IV, 1412.

Fornax ferrea, dura tribulatio. III, 531.

Fornicatio duplex, carnis et spiritus. VI, 469. *Cordis* et carnis. V, 1063. *Fornicatio* divino jure in Scriptura damnatur. VIII, 439. *Fornicatio* quondam prohibita in Lege. III, 763. *Fornicatio* grande malum. III, 743. *Letalem* habet culpam. VI, 378. *Excludit* a regno Dei. V, 879, 1462. *Crimen* est injuriosum Deo. V, 85, 86, 878. *Fornicationis* vitio corrumpitur in homine imago et templum Dei. V, 86, 1271. Et sit injuria gratiæ Dei. V, 86, 1271. *Participatio* corporis et sanguinis Christi debet a fornicatione deterre. V, 85. *Parce* in te Christo, agnosce in te Christum. V, 878. *Fornicatio* cujus causa uxor repudiari permittitur, quatenus intelligenda. III, 1251. *Fornicatio* non ea sola quæ in stupris committitur, intelligenda venit in verbis dominicis, propter quam liceat uxorem dimittere. I, 616. Ad quod genus fornicationis limitanda sit isthæc licentia, quæstio est latebrosissima. I, 616. *Fornicationem* pro morte conjugale vinculum solvente deputare, quam absurdum. VI, 472, 473. *Fornicantis* cor proprie et familiariter servum sit corporis. V, 887, 888. Tunc dici non potest, animus suus est, sed totus homo caro. V, 887. *Fornicatio* cur sola dicitur peccatum in corpus proprium. V, 886. *Fornicatio* non tantum est in corporis luxu, sed in animæ fluxu. V, 1079. *Fornicatio* licite committitur, sed non Dei legibus. V, 828. *Generis* humani in fornicationibus et adulteriis committendis quanta perversitas. V, 84.

Fornicatio cordis in omnibus fuit, in paucis carne, in omnibus corde. V, 1063. *Fornicatio* et adulterium animæ colentis dæmonia. V, 76. *Fornicari* a Domino quid sit. V, 778. *Fornicatio* generalis animæ illa est, qua non adhærens Deo, adhæret mundo. V, 887, 889. *Omnis* anima, quæ deserta æternitate veritatis, terrenis sordibus delectatur, fornicatur a Domino. V, 92. *Fornicaræ* et adulteræ animæ quo differunt. V, 117.

Fornix meretricis locus. VI, 331.

Forsitan et fortasse pro Græco ἴτα, licet non omnino idem. IV, 1644, 1645.

Fortitudo quid sit, ejusque partes. VI, 21. *Fortitudo* dicitur, qua omnia molesta toleramus. IV, 1066. *Fortitudo* est animi affectio, qua omnia incommoda et damna rerum non in nostra potestate constitutarum contemnimus. I, 1235. Item est amor facile tolerans omnia propter id quod amatur. I, 1322. *Fortitudo* et temperantia ad inferiorem animi partem pertinent. III, 205. *Fortitudinis* officia. VII, 629, 631. *Fortitudinis* exempla. I, 1529. Maxime fortitudinis paganæ. VII, 127. *Fortitudo* non est se ipsum occidere. VII, 631.

Fortitudo nostra unde. IV, 1797. *Fortitudo* Christiana ex fame et siti justitiæ oritur. III, 1257. *Fortitudo* Christianorum ex caritate; gentium, ex cupiditate. X, 1104. *Fortitudinis* dono esuritur et sititur justitia. III, 39. *Fortitudo* quartus gradus ad sapientiam. III, 39. *Fortitudo* vitium est, dum pro superbia usurpatur. IV, 427. *Fortitudo* omnis in humilitate. IV, 1184. *Fortitudo*, si hominis est et non Dei, duritia est. IV, 1388. Nemo cadit, nisi qui sua sibi vult esse fortitudo. IV, 1498. *Fortitudo* ab eo imploranda, qui jussit ut fortes simus; et nisi fortes ipse fecerit, non erimus quod jussit. IV, 477. *Fortitudo* militum Christi adversus diabolum. VII, 671, 672. Quanto acrior impetus belli, tanto major gloria non cedendi. VII, 678. *Fortitudo* necessaria ad iram compescendam, cum nobis in faciem detrahatur. IV, 1184. *Fortitudo* non est ista, si conviciatus percutas, quoniam ab ira victus es. IV, 1184. *Scientia* et fortitudo ideo rarissimorum, quia peccato vitata est natura. X, 1431, 1434.

Fortis perverse, et fortis vere. V, 1525, 1528. *Fortis* male fortis. V, 353. *Fortior* quis altero dicitur ex quatuor partibus. VIII, 586. *Fortes* fortitudine damnabili: 1. diabolus; 2. qui de divitiis; 3. qui de justitia sua præsumunt,

IV, 695. Hi comparantur phreneticis, quorum mors tanto propinquior, quanto fortiores sint. IV, 696. *Fortes* quidam dicuntur, qui de justitia sua præsumunt. IV, 940. *Fortes* Ecclesiæ etsi non conturbantur persecutionibus ahenorum, conturbantur tamen iniquitatibus fratrum. IV, 242. *Fortes* scandalis plerumque cedunt. IV, 476. *Fortis* vera virtute nec temere audet, nec inconsulte timet. II, 736. *Fortis* ille est, qui non in se, sed in Deo fortis est. IV, 265. *Fortis* in hoc sæculo nullus est, nisi in spe promissionis Dei. IV, 1120. *Fortis* est Deus in virtute sua, nos autem in participatione virtutis illius. IV, 795.

Fortuita quæ sint. VII, 141. *Fortuita* causis occultis divinitus dantur. III, 571.

Fortuna quid sit. III, 571. *Fortunæ* nomine apud Augustinum intelligendus fortuitus rerum eventus, non dea. I, 585. Hujus tamen vocis usum improbat. I, 585.

Fortuna dea a fortuitis quibus præest nomen habet. VII, 122, 126. *Fortuna* non est numen aliquod. III, 571. Immerito ut dea colitur. VII, 126. *Qua* ratione *Fortuna* putatur dea, cum mala esse possit. VII, 126. *Fortuna* cæca pinge-batur. I, 1275. Cur cæca dicitur. VIII, 374. *Fortuna* temere sua cuique dona confert. VII, 197. *Fortunæ* bona verissimi sapientes, quos solos fas est beatos vocari, nec timeri voluerunt, nec cupi, etc. II, 65. *Fortunæ* muliebris simulacrum astutia demonum locutum. VII, 126. *Fortuna* barbata, quæ adultos barba induit. VII, 122.

Fortunatianus. II, 759, 780. *Siccensis* episcopus. I, 647; II, 622. *Vide not. (c).*

Fortunatianus ecclesiæ Thagastensis presbyter. II, 273.

Fortunatus episcopus. II, 450, 431. *Episcopus* catholicus apud Constantinam. IX, 245, 557, 371.

Fortunatus Dionysianensis episcopus. IV, 380.

Fortunatus a Thuccabori. IX, 212.

Fortunatus Profuturi successor. IX, 611.

Fortunatus Manichæus presbyter. I, 612; VIII, 111, 112. *Fortunatus* Manichæus in disputatione cum Augustino defecit. II, 272, et not.

Fortunius Tubursicus Donatianæ partis episcopus. II, 173; IX, 528, 555. Cum eo disputationem publicam habet Augustinus. II, 174. Summa disputationis Augustini cum eo. II, 175, 176. *Fortunius* communionem suam esse ubique terrarum contendebat. II, 175. Et concilium Sardicense ad episcopos Afros qui erant communionis Donati dedisse litteras, eo quod Donati nomen inter ceteros episcopos legeretur. II, 176. Augustinus respondit non constare Donatum, qui in litteris Concilii legitur, fuisse Afrum illum schismatis auctorem. II, 176. Et mox Concilium illud Sardicense, cujus litteras Fortunius ostentabat, Arianorum fuisse advertit Augustinus. II, 176. Et probat eo quod Athanasius episcopus Alexandrinus, et Julius Ecclesiæ Romanæ episcopus in eo improbarentur. II, 176. *Fortunius* Ecclesiæ transmarinas fuisse innocentes usque ad tempora Macariana dicit. II, 176. *Vitam* catholicorum episcoporum prædicat, sed in Ecclesia esse negat. II, 175. *Suos* esse Christianos, quia persecutionem paterentur, ostendere voluit. II, 175. Augustinus probat eos, qui ex Donatiana parte sunt, non propter justitiam persecutionem pati. II, 175. *Fortunii* animus et voluntas ita probatur Augustino, ut in Donatistis credat difficillime inveniri posse tam utilem. II, 178.

Fossa peccatorum, ipsa felicitas peccatorum est. IV, 1204. *Fossa* ad iram tendit; superbi quasi in cælum euat, et in terram merguntur. IV, 1204.

Fossor. II, 250. *Fessores*. IX, 515.

Foveam peccatori fodere, est Deum occulta justitia peccatori parcere. IV, 1204. *Omnis* qui parat foveam fratri suo, (id est fraudem) necesse est incidat in eam. IV, 670. *Fovea*, mala conscientia et cæcitas. IV, 670.

Fractio panis. V, 1111, 1116, 1127. *Vide* Eucharistia.

Fraga in Africa non esse innuitur. II, 70.

Framea quid. IV, 1955. *Framea* proprie gladius, trans late lingua persequentium. II, 555. *Framea* Dei, gladius. Dei. V, 1424. *Framea* Dei est anima justi. IV, 324; V, 1424. *Frameæ* inimici, diversæ opiniones erroris. IV, 120.

Frangere lunam et fac fortunam. VI, 674.

Fratres aut sorores generali nomine, consanguinei, aut consanguineæ apud veteres solent appellari. VIII, 422. Et in Scriptura. V, 757. De quolibet cognationis gradu. III, 489, 1374, 1467, 1623. *Frater* carnis nomine intelligitur. III, 496. *Frater* est quilibet homo. II, 95; III, 507. *Fratres* sumus omnes spe celestis hereditatis, proximi conditione terrenæ nativitatibus. IV, 189. *Fratres* nostri omnes baptizati. IV, 299. Qui dicit Deo, *Pater noster*, dicit Christo, *Frater noster*. IV, 549. *Frater* ipse est, qui si non redimit, redimet homo. IV, 549. *Fratrem* habere servum suum non dedignetur dominus ejus, quem fratrem voluit habere Dominus Christus. V, 393. *Sub* ratre celesti fratres sunt servus et dominus. V, 400. *Quomodo* quis sit frater et soror, et mater Christi. IV, 1685.

Fratres falsi in unitate tolerandi. IX, 311. *Fratrem* qui

non suffert, quid sufferat? II, 188. Fratres falsi omnia verba captant, ut in eis laqueos inveniant. IV, 459. Fratrum falsorum persecutio gravior, quam inimicorum. IV, 638, 639, 653. Periculum in falsis fratribus, quodnam sit. V, 419. Pericula a falsis fratribus quiescere usque in finem sæculi non novimus. V, 940.

Fraternitatem nos amare quomodo probemus. III, 1992. De fraterna concordia sermo. V, 1054. Qui minus valet, non impediat plus valentem: et qui plus valet, non urgeat minus valentem. II, 507.

Fraudulenti patiuntur fraudem, dum volunt facere. IV, 925. Fraus non ideo non fit, quia fisco fit. II, 356. Melius inopiæ laborem servi Dei tolerant, quam ut necessariorum facultatem cum conscientia fraudis obtineant. II, 356.

Frigiditas in viris tantum. X, 989.

Frigidum est quicquid stupidum. IV, 1935.

Frigus, dum deserit Deus peccatorem. IV, 1954. Frigus caritatis, silentium cordis. IV, 404. Frigus ac glacies spiritus et ex iniquitate, et ex bonis operibus aliorum nascitur. III, 869.

Frons est in facie, frons est et in conscientia. V, 650. Frons laus pudoris nostri. IV, 1859. Frontem qui non habet, impudens est. IV, 1859.

Fronto servus Dei. VI, 521.

Fructesca dea. VII, 128.

Fructuosus episcopus. II, 759, 780.

Fructuosus episcopus martyr. V, 1217.

Fructuosus fossor. IX, 515.

Fructum sentire dolorem cum de arbore carpitur, cum conditur, teritur, coquitur, manditur, dicebant Manichæi. VIII, 259. Fructum decerpit, homicidium Manichæi VIII, 250, 255. Abstinere a quibusdam terræ fructibus per Quadragesimam fere omnes Christiani: nonnulli etiam semper. VIII, 495. Fructus e quibus arbor dignoscitur. III, 1506. Gratia necessaria ut homo faciat fructus bonos. X, 570. Fructus noster non Deum ditiores facit, sed nos beatiores. V, 551. Fructus centenus, sexagenus, et tricenarius varie intellectus. VI, 425.

Frugalitas a quibusdam dicta virtutum omnium mater. I, 974. Frugalitas Iulio virtutum maxima. I, 975.

Frui quid sit. VI, 49; VII, 339; VIII, 981, 982. Frui late dicitur cum delectatione uti, III, 53. Frui est præsto habere quod diligis. I, 1312. Frui proprie est amore inhaerere alicui rei propter se ipsam. III, 20. Est in ea ponere finem lætitiæ suæ. III, 55. Non fruendum seipso. III, 26. Non fruendum homine. III, 26. Qui homine in Deo fruatur, Deo potius quam homine fruatur. III, 55. Solo Deo fruendum. III, 55. Et solis rebus æternis. III, 26. Qui Deus dicatur omnia dedisse ad fruendum, cum eo solo fruendum sit. V, 958. Frui et uti. V, 958. Stat qui Deo fruatur; qui se frui voluerit, id est superbus, cadit. IV, 1620. Interest utrum homo velit frui corpore et tempore, an divinitate et æternitate. II, 559. Deus nobis non fruatur, sed utitur. III, 52. Frui sibus, quo sensu dicitur. VII, 359. Frui cibo et qualibet corporali voluptate non adeo absurde existimantur bestie. VI, 49.

Frumenti ad ps. IV, 1950. Frumentum Christi inter zizania genit. IV, 476.

Fucari pigmentis adulterina fallacia est. II, 1060.

Fugere in persecutione licet. III, 1751. Quomodo et quando fugere liceat de civitate in civitatem premente persecutione. II, 1014, 1015. quibus præceptum sive permissum est. IX, 272. Qui specialiter a persecutoribus quaeritur, fugere potest, aliis qui non ita quaeruntur remanentibus ad ministerium necessarium Ecclesiæ. II, 1014. Paulus Apostolus fugit, quia specialiter quaerebatur. II, 1014, 1015. Consilium Augustini est, ut episcopi aut clerici, quorum ministerium plebi necessarium est, imminente obsidione aut exidii periculo, non recedant. II, 1015. Si persecutio in solos ministros Ecclesiæ sæviet; non propterea Ecclesia deserenda. II, 1017. Quidam fugere possunt pro utilitate Ecclesiæ, si non desunt alii per quos suppletur ecclesiasticum ministerium. II, 1016. Si necesse est ut aliqui e clericis pro utilitate Ecclesiæ fugiant, et disceptatio caritatis est inter illos, sorte legendi sunt qui maneant, et qui fugiant. II, 1017. qui fugit eo modo, ut Ecclesiæ necessarium ministerium illo fugiente non desit, facit quod Dominus præcepit sive perauisit. II, 1018. Illi pro aliis petuntur, qui cum se possent malis eripere fugiendo, ne aliorum necessitatem desererent, manere maluerunt. II, 1014. qui fugit remanente plebe in persecutione, mercenarius est. II, 1015, 1018. Qui fugit formidine superatus, caritate non flagrat, et contra formidinem debet dimicare. II, 1015. Non oportet ministros manere, ubi iam non fuerint quibus necesse sit ministrare. II, 1015, 1018. Esi episcopi et clerici non fugiant, non propterea non debet plebs fugere. II, 1018. Fugere corpore propter persecutionem, concessum est; fugere anime, non licet. IV, 1840. I-

giendi exemplum præbuit Christus. V, 741.

Fugienti inquit a facie Dei, non latendo, sed timendo. IV, 814. Fugere a facie Dei quomodo possit peccator. IV, 1790, 1791. Fugere a Deo si vis, ad ipsum fuga, ad ipsum fuge confitendo, non ab ipso latendo; latere enim non potes, sed confiteri potes. III, 2021. Non est quo fugiat homo a Deo irato, nisi ad Deum placatum. IV, 935, 1217. Fugere nec conscientiam possumus, nec Deum. IV, 234, 235.

Fuga carnis, et fuga animi. IV, 814. Fuga in hieme et sabbato quid. III, 1151.

Fugalia festa. VII, 51.

Fulgura dea vidua. VII, 191.

Fulice aves sunt marinæ vel stagnenses. IV, 1350. Fulice domus. IV, 1572.

Fulgura nocturna summano Deo, diurna Iovi tribuebantur. VII, 151. Fulmina cur aliquando montem (id est hominem) percutiant, non latronem. IV, 1915.

Fulvius Consularis occisus cum liberis in seditione Græchorum. VII, 105.

Fumus quadam unitate est quod est. VIII, 196. Fumo comparantur creature. IV, 1865. Fumi quibus quanto fuerit grandior, tanto sit vauior. IV, 570. Fumigant montes, cum tacti a Deo superbi precem ei reddunt. IV, 1588, 1589. Quia timuit homo, dies ejus facti sunt dies fumi. IV, 1502.

Fundamenta cœli, quibus regnum colorum superedificatur, Christus, Apostoli, etc. IV, 1049. Fundamentum nostrum est Christus, si primum in corde locum obtineat. V, 1616. Fundamentum nostrum sursum, non deorsum. V, 1477. Quemadmodum fundamentum corporis fabricæ in imo est, sic fundamentum spiritualis fabricæ in summo est. IV, 1195. Quia fundamentum nostrum in cœlo est, ad cœlum ædificemur. IV, 1621. Fundamenta terræ, terrenorum bonorum copia felices. IV, 1049. Fundamenta terræ quomodo moventur. IV, 1049.

Fundanus rhetor luscus cum esset, luscum genuit filium. X, 852.

Fundus noster Deus recte dicitur. V, 651.

Funes peccatorum, impedimenta sunt inimicorum. IV, 1546. Iusti aliquando corpus implicat, sed non animam. IV, 1546.

Funiambululus. Petrus non funiambululus, sed mariambululus. IV, 440.

Funeris cura laudabilis. VII, 27. Funeris pompa. V, 614, 612, 956. Funeris pompa vivorum sunt qualicunque solatia, non adjutoria mortuorum. V, 956; VII, 26. *vide Exsequia.*

Furius Camillus. *vide* Camillus.

Furius contra justitiam injustitiam defendit. IX, 559, 560. *Not. (a).*

Furnarius inquilinus. IX, 516.

Furnæ. IX, 255.

Furtum non est nisi quando alieno occulte ablato proximus leditur. III, 708. Furtum prohibitum. V, 70. Præceptum non furandi quomodo differat a præcepto non concupiscendi rem alienam. III, 624. Furtum est contra naturæ legem. I, 678. Nullus fur furem æquo animo patitur. I, 678. Nemo habet injustum lucrum sine justo damno. V, 70. Furtum an fecerint filii Israel spoliando Aegyptios, et an possit quis eos imitari. IV, 1400. Furtum non fecerunt Israelitæ spoliando Aegyptios. III, 608.

Furis occisio. *vide* Tabulæ xii. Fur nocturnus si cecidit, ad homicidium non pertinet; si diurnus occiditur, pertinet. III, 627. Non est iniquitas per molestias corporales compellere fures redhibere pecuniam ablatam. II, 662. Interveniens pro furibus, non ad hoc ut minime restituant ablata, alias in societatem criminis veniretur. II, 665.

Fussala Ripponensi territorio confine castellum. II, 955. Fussala ab Hippone millibus quadraginta sejuantum. II, 955. Fussala antea ad Hipponenis Ecclesiæ parociam pertinebat. II, 955. Fussale nullus omnino catholicus erat. II, 955. Donatarum error plebes obtinebat. II, 955. Per magnos labores unitati Ecclesiæ coherent. II, 955. Donatistæ sæviunt in presbyteros qui Fussalensibus congregandis constituunt. II, 955. Fussalensem presbyterum Aug. quodvultde commendat. II, 1001.

Fussalense territorium. VII, 764.

Fusum inter et colum discrimen allegorice explicatur. V, 227.

Futura vere sunt quæ Deus vult. III, 550. Futura in Dei sapientia causas habent efficientes. III, 1902. Necessario sunt futura quæ Deus præcivit. III, 550. Apud Deum jam factum est, quod ejus dispositione futurum est. IV, 1506. Futura credendi quænam sit ratio. VII, 720. Futura quod modis prædicantur. VIII, 902. Futura prædicendo verbis præteriti temporis utuntur Prophete. IV, 1554, 1476. Futurorum scientiam Cicero negavit. VII, 148. quare. VII, 149.

G

Gabbara. V, 1605.
Gabinus. IX, 710, 752, 753. Gabinus aliquando Donatista, jam ad Ecclesiam reversus. IX, 711.
Gabrianus non solum Christianus factus, sed fidelis valde bonus. II, 1012.
Gades insula Hispaniae. VII, 158.
Geson, scutum, hastam, lanceam interpretantur. III, 339.
Gaius. IV, 376. Tigualensis episcopus. IV, 381.
Gaus. V, 253.
Gaius ejus laudatur animus. II, 86.
Capitulus. III, 1436; IV, 883, 1826.
Galaad interpretatur abiciens, sive revelatio. III, 818, 820. Et acervus testimonii. IV, 719.
Galatia non una ecclesia est, sed in ea regione innumerabiles. IX, 414.
Galerius Maximus decretum ex libello recitat in Cyprianum. V, 1412.
Gallia interpretatur revelatio. III, 1216.
Galliei non credentes, figura populi Judaici. III, 1325.
Galla vidua s. Stephani reliquias deferens, Quintiliano commendatur. II, 965.
Galliae cladibus afflictae. II, 422.
Gallorum irruptio in Urbem. VII, 103. Romam incendunt, remanente solo colle Capitolino. V, 1556. Camillus patriam a Gallis vindicat. VII, 62.
Galli, sic dicti sacerdotes Berecynthiae, a Gallo fluxio. VII, 52. *Not. (a)*. Abseisi erant. VII, 185, 215, 214. Abseisio Gallorum sacerdotum impugnatur. VII, 214, 215. Illi a populo stipem posebant. VII, 215. *Not. (b)*.
Gallo-Græci Galatæ, id est, Galli qui Asiam incolebant. VII, 102. *Not. 2*.
Gallorum gallinaceorum pugna. I, 989.
Galli Cantus. Post gallicantum tempus consuetum orandi. IV, 1587.
Gallieno imperatore potuit putari propinquus finis mundi. II, 918.
Gallina dignoscitur utrum fetus habeat, ex voce, plumis, etc. IV, 1152, 1153. Gallina ceterarum avium sola est quæ ex materna caritate cum parvulis infirmatur. IV, 698, 1133. Gallinæ merito comparatur sapientia. IV, 1152. Gallina Evangelica. V, 625, 1215, 1224. Gallinæ dicuntur de cinere proprios fetus edere. II, 705. Gallinarum in masculinum sexum conversio. VII, 110.
Gallionus episcopus Maximianista. IV, 381.
Gamalius Donatista episcopus. IX, 328, 355.
Ganges prius Phison appellabatur. III, 205; 378.
Ganymedis fabula. VII, 152, 371.
Garbe. IX, 511.
Garporus in us. VII, 575.
Gargiliæ thermæ. IX, 620.
Garruli quinam dicantur. IV, 975, 976, 977, 1515.
Garus. V, 1587. Gari. VIII, 502.
Gaudentius Thamugadensis Donatarum episcopus. I, 634. Unus ex septem electis ad tuendam Donatarum causam in collatione. IX, *Retr.* 705, 706, 707, 708. Duæ ipsius epistolæ. IX, *Retr.* 705, 706, 707, 708. His respondit Augustinus. II, 942. Libri duo adversus eum scripti. I, 654. Gaudentium Thamugadensem litteris Dilectius tractat honorificentius, quam decebat hæreticum. II, 940.
Gaudentius litteras a Severo Milevitano ad Aug. detulit. II, 419.
Gaudentius comes imperatoris Honorii. VII, 620.
Gaudere in Domino quid sit. V, 955. *Gaudere* ad Deum, de Deo, propter Deum; ipsa est beata vita et non est altera. I, 793. Nihil aliud est beate vivere, quam veris bonis certisque gaudere. I, 1237. Gaudent tanquam non gaudentes, qui prosperitate non corrumpuntur. IV, 1917. Gaudet verius atque jucundius homo de bona conscientia inter molestias, quam de mala inter delicias. VI, 350. Gaudet iniquus in popina, gaudet martyr in catena. IV, 1809. Gaudes ad tempus, noli ibi flere; tristis es ad tempus, noli desperare. IV, 1212. Necesse est homo plus gaudeat, cum venerit quod desperaverat. IV, 1927. Sola spe gaudent sancti, quando sanum gaudent. VII, 611.
Gaudium majus molestia majori præceditur. I, 752. *Gaudium* Babyloniorum. IV, 1765. *Gaudium* impiorum quale. IV, 1251. *Gaudium* de sæculo immundum est. IV, 1661. *Gaudium* brevitatis, est imposita nequitia. V, 955. *Gaudium* de bonis terrenis, molestum et periculosum. IV, 1777. *Gaudium* divitum hujus sæculi, *gaudium* phreneticorum. III, 1438. *Gaudium* carnale de mentis agitudine venit. V, 1189. *Gaudia* insana non sunt *gaudia*. VI, 530. *Gaudium* non est nisi honorum. III, 1506, 1507. Aliud est solatium captivorum, aliud *gaudium* liberorum. IV, 1764. *Gaudium* beatorum non est, sed consolatio miserorum, quicquid prosperi nunc exhibet Deus. IV, 1864. Est *gaudium* quod non datur impiis, sed eis qui Deum gratis colunt, quorum *gaudium* Deus ipse est. I, 795. *Gaudia* in externalis non collocamus, habentes in intimo Deum. I, 1188. *Gaudium* sit in Domino, non in sæculo. V, 955. *Gaudere* in sæculo non; *gaude* in Christo, *gaude* in verbo ejus, *gaude* in lege ejus. IV, 1212. *Gaudium* justi de fide, de spe, de caritate, de veritate Scripturarum. IV, 691. Beata vita est *gaudium* de veritate. I, 795. In nullo homine securitas, de nullo certum *gaudium*. IV, 1085, 1086.
Gaudium quod percipimus ex correctione malorum, nulli *gaudio* in hac vita comparari potest. II, 1085. Cum *gaudemus* de fidelibus et justis, et illis et nobis prodest bonum eorum; cum autem contristamur de infidelibus et iniquis, illis solis nocet et eorum malitia et nostra tristitia. II, 1085. *Gaudiis* terrenis Deus miscet tribulationes, ut discamus æternam desiderare dulcedinem. IV, 1777. *Gaudium* Christianorum in tribulatione. IV, 1796, 1797. Martyres in tribulatione patientes erant, quia spe gaudebant. IV, 1679, 1680. *Gaudium* magnum habet spes gaudentis. IV, 1679. Sine *gaudio* spes esse non potest. IV, 1885. Nec modo sine *gaudio* sumus. V, 861. *Gaudium* Christianorum jam in spe futura, postea in re erit. IV, 271, 539, 1610, 1679.
Gaudium justi non novit impius. IV, 1775. *Gaudium* piorum, canticum Deo est. IV, 1917. *Gaudium* nostrum, pax nostra, requies nostra, finis omnium molestiarum non est, nisi Deus. IV, 1075, 1077. *Gaudium* firmum in solo Deo. IV, 1870. *Gaudium* sempiternum quodam sit. V, 479. Non nisi in Deo est. III, 1302. *Gaudium* plenum quando. V, 112. *Gaudium* plenum, non carnale, sed spiritale *gaudium* est. III, 1896. *Gaudium* plenum in ipsa societate, in ipsa caritate, in ipsa unitate. III, 1980.
Gazophylaeum. IX, 257.
Gazophylaeum est arca Dei, ubi colligebantur ea, quæ ad indigentiam servorum Dei mittebantur. IV, 765.
Gebel vallis vana, id est, fallaciter humilis interpretatur. IV, 1055.
Gedeon et Phua quomodo fratres fuerunt, cum sint e diversis tribubus. III, 809. *Gedeon* peccavit faciendo Ephud. III, 815, 815. Quomodo itaque in Scriptura laudatur. III, 815. *Gedeon* subdefecit a fide. III, 814. Tentavit Dominum. III, 813, 814. Facula militum *Gedeonis* in hydnis fitilibus inebisæ, figura luminis Evangelici. III, 815. Numerus militum a *Gedeone* delectus, magnum habet sacramentum. IV, 835. *Gedeonis* vellus quid adumbrat. IV, 521, 907. Mystice interpretatur. IX, 598. *Gedeonis* vellus figura populi Israel, arca sicca figura Ecclesiae. III, 814.
Gehennæ ignis quam timendus. V, 1616. *Gehennæ* comminationem in veteris legis comminationibus non legimus. IV, 1413. *Gehennæ* metu martyres roborati sunt. IV, 576. Quis non bitat tribulationis temporalis poculum, metuens ignem gehennarum? IV, 815.
Gelitzana ecclesia. II, 162.
Gelosus presbyter. VII, 762.
Gemellus a Fanabæis ep. IV, 380.
Gemelli. IX, 259.
Gemini, interpretatur dexter. IV, 97.
Geminus ep. Maximianista. IV, 578.
Geminus a Furnis. IX, 255.
Geminorum quorundam similibus dissimilibus valetudo, cui tribui debeat. VII, 142. *Geminus* duos ægrotautes agnovit Hippocrates. VII, 144. *Geminorum* quorundam actus quandoque diversi, sicut et mores. VII, 145.
Geminorum constellatio discussa. I, 739.
Gemitus cordis, et *gemitus* carnis. IV, 403, 404. Quare *gemiunt* fideles. IV, 1637. Qui male *gemiunt*, vel male gaudent, *gemendos* se faciunt. IV, 1208. *Gemit* bene, qui suspirat in patriam, non qui premitur æumnis. III, 1425. Homini, quantumcumque prolecerit, non deerit hic unde *gemat*. IV, 471. In paradiso non *gemebas*, sed *fruebaris*; foris positus *gemere*. IV, 225. *Geme* de presentibus, *psalle* de futuris; ora de re, *psalle* de spe. IV, 224. *Gemitus* non est nisi miserorum; oratio non nisi indigentium. IV, 206. *Gemamus* modo, oremus modo; orationi succedet laudatio, *gemitus* *gaudium*. IV, 206. *Gemitus* nostrum oculum querit Deus. IV, 544. *Gemitus* pii desiderii, uti ridere aliquando servus Dei videatur, nunquam recedit ab auribus Dei. IV, 104. *Gemitus* noster est in re, consolatio in spe. IV, 1659. Qui non *gemit* peregrinus, non *gaudebit* civis, quia desiderium non est in illo. IV, 1940. *Gemitus* est qui habet et *gaudium*. IV, 1295. *Gemitus* piorum ex Spiritus sancti dono. IV, 199. *Gemere* dicitur Spiritus quod nos *gemere* faciat. III, 2076.
Gemma non arca, sed conscientia. V, 147.
Genealogia. In *Genealogia* feminas pro matribus ponere non est scripturæ consuevitudo. III, 768.
Generatio ante peccatum fuisset sine libidine. X, 756.

757. Ex membrorum obedientia non ex eorum potentia. X, 447. Genitalibus membris usuri fuerant primi parentes, sicut cæteris membris, ad arbitrium voluntatis, si non peccassent VII, 432, 434. *Vide* Libido. Genitalium inobedientia supplicium. X, 468, 469. Genitalia ante peccatum non pudenda. X, 1255. Unde facta sunt pudenda. X, 404, 406, 564, 565. Genitalium motus pudendus non fuisset in nuptiis, nisi præcessisset peccatum. X, 467, 468. Genitalium involuntarius motus pudendus. X, 768. De pudendis motibus omnis pudens impudensque confunditur. X, 566. Casti supplicium inobedientie genitalium sentiant, immundi de hoc carnis supplicio graviore supplicio mentis exsultant. X, 468. De pudendis motibus non erubescere impudentissimum est. X, 566. Generatio primum et potissimum tribuitur patri. X, 1285. Generationis initium a viro. X, 1166, 1175. In generatione humana si deficiat mens, quis enaret divinam? II, 1054. Qua ætate homo generare possit. IV, 1593. Atlas conjugum qua generare possunt. X, 714. Quot annis terminetur. IV, 1593. Senior vir cum muliere seniore filios facere non potest. III, 557. Generatio ex Adam, et ex aliis patribus in quo diversa, in quo non diversa. X, 1277. Generationes humane cum foliis arborum comparata. IV, 1311. Generationes in scripturis non per annos, sed per hominum successiones numerantur. III, 614. Generationes Domini ter quatuordecim apud Math. invicantur. Jechonia bis numerato. V, 559. Cur bis numeretur. V, 540. *Vide* Christus.

Generationem opponit Apostolus regenerationi. X, 1187. *Vide* Baptismus. Generatio carnalis facit filios carnis, filios mortis, filios sæculi, filios iræ; generatio spiritus est contra. X, 187. Generatio prima mortalis fuit de ira Dei, erit altera generatio immortalis de misericordia Dei. IV, 1973. Generatio carnalis tenet hominem in stirpe damnata. X, 406. *Vide* Peccatum originale. Generatio ex homine, regeneratio non nisi ex Deo. X, 1272. Generatio altera qua fideles efficiuntur, altera qua a mortuis resurgemus. IV, 1752.

Generis terreni necessitudinem propter regnum celorum contemnendam exemplo docuit Christus. VIII, 248.

Generosi Numidæ Consularis integritas. II, 430.

Genesidium. VIII, 209, 214.

Genescos historiam secundum proprietatem rerum gestarum quidam ineipiunt ex quo Adam et Eva dimissi e paradiso genuerunt. III, 372. Satisfit rationibus eorum. III, 373. Narratio in libris Genescos non genere locutionis figuratarum rerum est, sed gestarum. III, 372. Genescos opera etiam corporaliter intellecta solidius asserunt divini eloqui narrationem. III, 373. Quis scopus scriptoris historie Genescos. VII, 456, 457, 462, 464. Liber de Genesi ad litteram imperfectus. I, 613; III, 219. Libri duodecim de Genesi ad litteram. I, 640; III, 245. Libri duo de Genesi contra Manichæos. I, 599; III, 173. Judicium Augustini de libris quos ipse edidit in Genesim. I, 613. Genescos initium explicatur in tribus postremis libris Confessionum. I, 815.

Genadius in somnis audit hymnos beatorum. II, 699.

Genethlius beatæ memorie Carthaginensis ante Aurelium episcopus, constitutionem contra Donatistas compressit: unde multum ab eis laudabatur. II, 179.

Genethliaci. VII, 796. Qui vulgo et mathematici vocantur, superstitiosi. III, 51. Seductores sunt. III, 1457. Responsa dant vana. VI, 112. *Vide* Mathematici. Scientia eorum ad pacta quædam cum demonibus referenda est. III, 52. Genethliaci redarguuntur. III, 1456.

Genius Deus, a generando dictus. VII, 205.

Genium Carthaginis. V, 419.

Genadius ne dubitet utrum ulla sit post mortem vita futura admonetur. II, 699.

Gens tenebrarum adversus regnum Dei rebellans Manichæorum somnium. VIII, 113. Refutatur VIII, 113, 116.

Gentes septuaginta duæ ex filiis Noe ortæ sunt. VII, 481, 484. Gentes per linguas divisæ sunt. VII, 483. Gentium numerus multo amplius auctus est, quam linguarum. VII, 485. De numero Gentium difficultas solvitur. VII, 491. Pro vero Deo falsum hominem adorabant. IV, 1481. Quid in corporibus colebant. IV, 1483, 1484. Gentes quæ ignorabant Deum, desertum erant; Gentes omnes, fines deserti appellantur. IV, 785. Quæmon sunt Gentes quæ naturaliter legem faciunt, eamque in cordibus scriptam habere dicuntur. X, 227, 228, 229, 749, 750. Gentium vocatio. IV, 1258, 1259. Gentes quomodo ad Christum conversæ. III, 1641. Gentibus transmissum Evangelium. V, 607. Deus fecit ut gentes vellet quod et Noe potuissent. X, 1207. Judæi rejecti propter superbiam, et Gentes insertæ vel Ethnicæ additi propter humilitatem. II, 559; V, 488, 490. Gentes oleaster. IV, 1745, 1744. Gentium major laus, quam Judæorum. V, 485. Gentes per predicationem Evangelii, spolia Israelitarum faciæ sunt. VII, 706. Gentium conversio tempore Augustini. IV, 1864, 1865. Ecclesiæ de gentium vocatione gau-

dium. IV, 1247, 1248. Gentium vocatio et conversio prædicta. VII, 555, 584, 585, 589, 592. In Isaac figurata. VII, 503. Per discum mysticum adumbrata. IV, 1248. Gentium omnium salus, et receptio intra Ecclesiam figurata. V, 802, 1036. Gentes canes a Judæis dicebantur. V, 487, 679; IV, 702. Gentes canes ulcera Lazari lingentes. III, 1532. Gentes lapides agri dicuntur. III, 850. Gentes quare lapides. V, 679. Gentes lapides dicte sunt, quod lapides adorarent. IV, 550. Gentes per mare significanter et per Æthiopes. IV, 524, 957, 958. Contra Gentiles. V, 1150, 1155, 1158. Gentes duæ sunt et duo regna, unum Christi, alterum diaboli. II, 918. Gentium nomine intelligi possunt iniqui. IV, 544. Gentibus misceri et ab his segregari. V, 1024.

Geometriae inventio. I, 1614. Geometriae Aegyptii deducti. III, 549. Geometriae rari in genere humano. VIII, 1011.

Geon fluvius, nunc Tigris. III, 203.

Girba. IX, 209.

Germanianus episcopus. II, 750, 780.

Germaniciana. IX, 228.

Germanicianenses. II, 1068.

Germanus episcopus. II, 759, 780, 788.

Gervasius et Protasius inactivæ. V, 1297. Eorum corpora deteguntur. I, 770. Mediolani ab Ambrosio. VII, 761. Detectio miraculis illustrata. V, 1299, 1457. Cæcus illuminatus. VII, 761. Gervasii et Protasii memoria celebratur eo die quo inventi, non eo quo mortui. V, 1299.

Geryonem tricoipitem fabulæ ferunt. VIII, 948.

Gesta publica. II, 155; V, 1394. *Gesta episcopalia*. II, 890; V, 1576. *Gesta ecclesiastica*. II, 161, 162, 1066; V, 1575. Auferenda sunt, ubi sunt temere facta. II, 1067. *Gesta proconsularia*. II, 161, 162. *Gesta municipalia*. II, 265. Apud Zenophilum. II, 415; IX, 542, app. 793. Cæte apud Mitacium Felicem flamine, etc. II, 197; IX, 583, 793. Apud Ælianum. IX, App. 780. *Gesta concilii Cirtensis*. IX, 510. *Not. (a)*, 542. *Gesta forensia*. II, 413. *Gestis publicis* lacerare vult August. sacrilegum nefas, cur. II, 133, 135.

Gestus tamquam verba naturalia omnium Gentium. I, 785. *Gestus* signa quædam sunt. I, 1206.

Geta. IX, 325, 528.

Geth, torcular interpretatur. IV, 648.

Gethulia pars Africæ. VII, 95. *Not. (d)*. Perpetua siccitate laborat. I, 1001; IV, 1944.

Getulicus Victorianensis episcopus. IV, 581.

Giddaba mons. III, 1988; V, 267.

Gigantes in lingua hebræa appellantur *Raphain*. III, 749. Gigantes procreæ magnitudinis homines. VII, 82, 448. Quare a Deo creati. VII, 471. An ex hominibus an ex demonibus procreati. III, 549. Gigantum tempus. VII, 469. Gigantes plures ante, quam post diluvium. VII, 471. Gigantes in utroque sexu exstiterunt. III, 549. Gigantea femina Romæ nata tempore Augustini. VII, 469. Superbi per gigantes significati. IV, 1116. Sicut et qui spiritali robore in Ecclesia excellunt. IV, 1116.

Gignere inter et parere an Scriptura distinguat. III, 759.

Gildo. II, 299. Gildonianum tempus. IX, 316. *Vide* Optatus.

Gippitana ecclesia. II, 254.

Glabis. III, 856.

Gladiatores publicæ turpitudinis professores, ad sacramenta Christi non admittuntur. VI, 220. Gladiatorius animus. IV, 875. Gladiatorio animo sese libidinibus satiantibus addicere. V, 140.

Gladius in bono potest accipi. VII, 691. Positus in malo, pro discordiosa lingua. VI, 306. Gladius benignus et gladius malignus. IV, 1866, 1867. Gladius ex utraque parte acutus, sermo Dei in veteri et novo Testamento promittens æterna et temporalia. IV, 1866. Sarrans præterita, promittens futura. IV, 1866. Gladius Christi, verbum ejus. IV, 500. Gladius Dei putredinem abscindit, et membra Christi sanat. IV, 1866. Gladii diaboli sunt impii. IV, 1857. His utitur diabolus ad trucidandas animas. IV, 1857. Gladius pro tribulatione ponitur. II, 644. Gladius datus Esau, non autem ipsi Jacob. V, 50.

Glauca proles. II, 79.

Gloria quid sit. VI, 22. Quid gloria humana. VII, 156. Frequens de aliquo fama cum laude. III, 1903. Clara cum laude notitia. VIII, 770. Gloria non in ore vulgi, sed in rebus ipsis. II, 428. Gloria ignominiosa, honores sæculares. I, 670. Gloriæ ingens cupiditas in Romanis. VII, 154. Gloria humana, merces reddita bonis meritis Romanorum. VII, 154, 160, 161. Ea putatur gloria vanitatis, nullis credere viribus veritatis. VII, 173. Gloriæ cupiditas, et cupiditas dominationis, quid inter se differant. VII, 165. Gloriæ cupiditas, fidei inimica. III, 1623; VII, 159. Tanto quisque est Deo similior, quanto est a gloriæ cupiditate mundior. VII, 159. Gloriæ cupiditas dilectione justitiæ superanda. VII,

159. gloriam contemnere magna virtus est virtutes habent. VII, 165. Via ad gloriam, virtus. VII, 156. *Vide* laus. Gloriarum inanis vitium, vel solum, vel maxime cavendum est periculis: quo primo enim vitio lapsa est anima, hoc ultimum vincit. IV, 100. saepe homo de ipso vanae gloriae contemptu vanus gloriatur. I, 806. Gloriam humanam non quaesierunt Apostoli: nec ad illa se defendunt, qui cum aliena spernant iudicia, sibi sapientes videntur, et sibi placent. VII, 167. Gloriam ab invicem expectare, et eam quae a solo Deo est non requirere, fermentum est Pharisaeorum. V, 721. Gloria vana qui defectantur, in conscientia sua nihil habent. IV, 1984.

Gloria sua non querenda est, sed gloria Dei. III, 1652. Gloria Dei est, in et qui sit bonus, non in se, sed in Domino gloriatur. IV, 424. Gloria Dei in hominum gratuita justificatione. V, 998. Gloria Dei qua salvi facti sumus indigni. IV, 158. 159. Hanc agnoscent homo facilius, dum egestate constringitur. IV, 159. Non solum homines, sed etiam iustos, si tamen sumus, ipse fecit nos, et non ipsi nos. IV, 159. In Deo solo de bonis nostris gloriamur. II, 851, 852. Cum bene agimus, Deum per nos agere intelligamus: neque quidquam nobis proprium vindicemus inanis gloriae cupiditate decepti, quo uno malo a summo in tina demergimur. I, 1078. Gloriarum nemo potest coram Deo. X, 959. In Deo gloriamur, non in meritis. X, 980. Non in propria iustitia. V, 872. Gloriamur in nullo, quando nihil nostrum sit. X, 628. Gloratio excluditur per fidem. X, 210, 237. In Deo solum gloriamur esse, ipsa oratio Dominica ostendit. X, 1001. Gloriarum in Deo, benedictio Dei est. IV, 89. Gloriarum in insipientie, qui gloriatur in se. V, 875. Gloria iusti in ipso est, sed non ipse gloria sua est. II, 852. Qui in Domino non gloriatur, non dubito dicere, alia quaecumque habet, inaniter habet. X, 1035.

Glorificare Deum, et gratias agere idem. V, 439. Glorificamus Deum, non faciendo, sed dicendo gloriosum. IV, 456. Ubi perfecta cognitio, ibi summa glorificatio. III, 1905. Glorificatio oleo designatur. IV, 1921.

Gloria Dei in quibusnam hominibus habitat. IV, 195. Gloria Dei quo sensu omnes egent. IV, 235. Gloria Dei, gloria nostra est, et nobis prodest. V, 1680. Quando Deum glorificamus, nobis prodest, non illi. IV, 436. Gloria nostra tuta in Domini gloria. V, 505. Gloriarum citra arrogantiam aliquando licet, quandoque non. III, 1794. Gloriarum modus quidam vere in conscientia. IV, 1955. Gloria solida habetur in conscientia coram Deo, ubi nulla iactantia est. IV, 100. Gloria Dei posita in Christo Jesu per gratiam in remissionem peccatorum. IV, 157, 158. Gloriarum in cruce Christi, quanti sit meriti. V, 875, 876. Vocatio ad gloriam non pro meritis hominum, sed pro misericordia Dei. III, 648. Gloria nostra futura erit, aequari Angelis, et vicere Deum. IV, 368. Gloriam nostram nobis abstulit Deus, ut daret suam; abstulit inanem, ut daret plenam; abstulit nutantem, ut daret solidam. IV, 739. Lux in totum erimus per gloriam, nihil habentes in nobis quod resistat caritati, quod repugnet veritati, quod subiaceat infirmitati. V, 987. Egregia quaedam, et singularis gloria in caelis tribuenda pro laudabili voto. VI, 402.

Gnostici haeretici unde exorti et sic appellati. VIII, 26. Gortia, magiae genus. VII, 286.

Gog interpretatur tectum. VII, 676. Gog et Magog bella, et aedificatio templi in Ezechiele, difficulta intellectu. II, 719.

Goliath quis fuerit. V, 197. Goliath monomachia cum David. V, 197. Allegorice exponitur. IV, 1856. Goliath figura diaboli. IV, 502.

Gorgonis fabula. VII, 570.

Cor. IX, 227.

Gothorum potentia. VII, 115. Gothi comparato exercitu Italian vastant. VII, 115. Gothorum irruptio in Urbem. VII, 109. Gothi pagani Romam oppugnantes vincuntur. V, 624. Gothi haeretici expugnant. V, 624. Gothorum gladiatores. VII, 90. Gothos sibi conciliare qui conzatur Donatistae. II, 793.

Gracchus Tiberius a Scipione occisus, qua de causa. VII, 66. Gracchi caput quantum grave erat, tanto auri pondere venditum est. VII, 105. Gracchorum seditiones. VII, 66, 69, 104. Gracchorum mors. VII, 105.

Gradatio seu *κλίμαξ* dictionis figura. III, 95.

Gradus hominis quatuor, ante Legem, sub Lege, sub gratia, in pace. III, 2065. Graduum cantica, graece *καθάρσις* id est, ascendentium, non descendentium. IV, 415. Tot sunt, quot fuerant templi gradus. IV, 1960.

Gracia facta est Romana provincia. VII, 52.

Graeci, Troja deleta, ad propria remeantes cladibus diversis contriti sunt. VII, 575. Graecorum vana superstitio et consuetudo referendi mortuos in decorum numerum. VII, 565. Graecorum regnum. *Vide* Argi. Graeci leves dicti. VII, 98. Graecorum lingua in gentibus praeminet. VII, 255. Gre-

corum gymnasiorum et Romanorum fororum alia sunt certamina. II, 456. Graeca lingua, tamquam praecedenti, unde scriptura in Latinum translata est, magis credendum. IV, 1559. Graeci per litteras numerant. III, 1475.

Grammatica graece, latine litteratura dicitur. I, 1012, 1099. Grammatica est vocis articulatione custos, et moderatrix disciplina. I, 894. Haec historiae custodiam praestatur. I, 1012, 1099. An Grammatices sit docere sonos et accentus. I, 1010. Grammaticae leges studiose observantur, negliguntur praecipua Dei. I, 675. Grammaticarum scholarum limitibus appensa vela. I, 670; VI, 713. Liber de Grammatica scriptus dialogi forma ab Augustino, cum esset Mediolani baptismum percipiturus. I, 591. Qui liber ille exiit. I, 591.

Grammatici magistri penulati. I, 672. Grammatici litterationes per contemptum appellati. II, 445. *Vol. I.* Grammatici iudices Poetarum. I, 1014. Grammaticorum censuram concionator non timeat, dum omnes instruat. V, 228, 1371. Grammaticorum leges in concionibus minus curandae, si forte melius in barbarismo populus intelligit. IV, 386, 1796.

Grando est iniquitas res alienas auferens. IV, 1000.

Gramum morte multiplicatum. V, 1597.

Gratiae crudeles inimici Pelagiani. X, 688, 693. Et Caesariani. VIII, 47. Gratia quid secundum Pelagium ac Caesarium. II, 760. Gratia Pelagiana. X, 272, 361, 1291. Gratia Pelagiana multiplex. X, 1111. De adiutorio gratiae id dicit Pelagius, quod referatur aut ad naturam, aut ad doctrinam, aut ad liberum arbitrium, aut ad remissionem peccatorum, aut ad exemplum Christi. II, 760, 768, 774, 849, 853, 877. Gratia Pelagiano doctore ea intelligenda est, quae raganis atque Christianis, impiis et piis, fidelibus et infidelibus communis est. II, 816. Communis est omnibus natura, non gratia. V, 172, 173, 174. Non de donis Dei naturalibus, sed de donis gratiae ait Apostolus: *Quis enim te discernit?* X, 967, 968. Et non Lex, sic nec ipsa natura est gratia qua Christiani sumus. X, 896. De gratia cum disputatur, non de ea loquimur quae ad naturae pertinet institutionem, sed reparationem. X, 252, 277. Naturae falsus defensor sub iugo est iniquitatis. V, 190. Refutatur experimento propriae infirmitatis. V, 188. Ex orationibus Ecclesiae. V, 191. Sapiens postulando continentiam, non naturam, non liberum arbitrium, non scientiam, non remissionem peccatorum, sed vires quibus valeat continere petit. II, 853. Etsi natura qua conditi sumus, qua laus ratione dici possit gratia. II, 767, 768. Natura non potestur gratia, nisi quia et ipsa gratis concessa est. V, 172, 176. Gratiam Dei nullam dicit Pelagius, nisi naturam nostram cum libero arbitrio creatam. X, 545, 547. Aliquando, idque tenuiter nec aperte, ei conjungebat vel Legis adiutorium, vel remissionem peccatorum. X, 547. Gratia qua nullis praecedentibus meritis datur, non est remissio peccatorum. II, 877. Naturae falsus defensor medico ingratus. V, 189.

Gratiam Dei qua iuvamur ad non peccandum, Pelagiani Legem esse dicunt. X, 617, 893. Et de gratia nihil Pelagius profitetur, quod non possit intelligi de Lege ac doctrina. X, 375, 376. Gratia non in Lege consistit. X, 212. Aliud Lex, aliud gratia. X, 364. Gratiam inter et Legem quid intersit. V, 791. Per Legem actum est, ut peccatum agnosceretur, ei praevaricatione auferetur, et sic ad divinam gratiam confugeretur. II, 769. Lex, docendo et iubendo quod sine gratia impleri non potest, homini demonstrat suam infirmitatem, ut quaerat demonstrata infirmitas Salvatorem. II, 595. Nec sacerdotum nec Lex introducunt in hereditatem aeternam, sed gratia per fidem. III, 743. Deus facit per gratiam suam opus Legis in homine; et homo per fidem suam suscipiens gratiam etc., cooperator est adjuvantis Dei. III, 756. In gratia et non in Lege veri Israelitae gloriatur. II, 893.

Gratiae adiutorium a Pelagio positum in sola doctrinae revelatione. X, 379, 380. Gratia Christianorum non in scientia tantum sita est. II, 852. Gratia si desit, etiam obest doctrina. II, 983.

Gratia Pelagiana in interiori et multiformi mentis illustratione. X, 364. Haec gratia a gratia Legis et doctrinae non distat. X, 364. Sapientiae revelatio non est perfecta gratia. X, 366. Gratia agitur non solum ut facienda noverimus, verum etiam ut cognita faciamus, etc. X, 367, 373. Gratia non solum ostendit quid faciendum sit, sed adjuvat ut fieri possit. X, 155, 241, 365. Non Lege atque doctrina insonante lorinsecus, sed interna atque occulta mirabili ac ineffabili potestate operatur Deus in cordibus hominum, non solum veras revelationes, sed etiam bonas voluntates. X, 373. Ad doctrinam pertinet etiam quod sapientia revelatur, ad doctrinam pertinet cum suadetur omne quod bonum est. X, 363. Quomodo gratia possit dici doctrina. X, 367. Homo sub Lege, homo sub gratia constitutus. I, 620. Condicio hominis sub gratia constituti. V, 64, 66. Timor sub Lege, spes sub gratia. V, 791.

Gratia proprie dicta non est natura, non Legis scientia, etc. X, 382. Gratiam, quae nec Lex sit nec natura, valere

tantum, ut præterita peccata dimittantur, non ut futura vitentur, contendunt Pelagiani. X, 896. Gratia neque natura est cum libero arbitrio, neque Legis scientia, neque remissio peccatorum, etc. X, 552. Gratiam in remissione peccatorum, et in exemplo Christi ponebant Pelagiani. X, 561, 579, 774, 1245. Gratia propria dicta, gratia Christi, Pelagius est exemplum Christi. X, 581, 1202. Gratiam Pelagius intelligebat eam in qua creati sumus a Deo cum libero arbitrio. X, 535. Gratia Pelagianorum nihil aliud, quam datum a Deo liberum arbitrium et Legis doctrina. X, 262. Gratiam Dei non ad singulos actus dari, sed in libero arbitrio esse, vel in Lege atque doctrina, sententia est Pelagiana. II, 979. Hanc Pelagius in iudicio Orientalium episcoporum, licet ficto pectore, damnavit. II, 979. Vria sunt quibus divina mandata dicit impleri Pelagius, possibilitas, voluntas, actio. X, 361. Possibilitatem Deo, reliqua duo homini tribuit. X, 362, 365. Sic defendebant liberum voluntatis arbitrium Pelagiani ut gratia Dei non relinquere locum. I, 595. Gratia non est liberum arbitrium. X, 333. Gratia Christianorum non in natura liberi arbitrii, non in Lege atque doctrina. II, 849, 852, 983, 985; X, 338. Pelagianorum sententiam non adstruxit Augustinus in primis opusculis suis de libero arbitrio. I, 596. Non sola possibilitas, sed et voluntas et actio adjuvatur, cum Deus docet per gratiam. X, 368, 575.

Gratiam tandem confessi sunt Pelagiani. V, 856. qualem confessi sunt. X, 1484. Et ad singulos actus dari quatenus Pelagius professus est. X, 561. Gratiam ad facilius tantum agendum requirebat Pelagius. X, 374, 375, 580, 871. Per sacramentum mortis et resurrectionis Christi commodiorem tantum viam esse contendebat, non quod alia via esse non possit. X, 872.

Gratia non datur ad facilius tantum agendum. X, 584. Pelagius refellitur, qui gratiam dari ex abundantia, aut ad facilius operandum docuit. II, 829, 850. Pelagius impugnatur gratiam Dei per Christum. II, 775. Gratiam qua justificatur inquit, et qua Christiani sumus. I, 647. Non tamen aperte audet impugnare. II, 760. Gratiam agnovit Porphyrius, sed non gratiam per Christum. VII, 507.

Gratia generaliter et specialiter dicta. I, 624; III, 2087. Retr. Gratia alia communis omnium, quæ est creationis; alia propria Christianorum, quæ est electionis et liberationis per Christum. V, 172, 175. Gratia adversarius in Christum injuriosus. V, 921. Gratia Christi tanquam nubes opponitur Judæis. III, 656. Gratiam Christi confiteatur Pelagius petit Augustinus. II, 776.

Gratiam secundum merita nostra dari Pelagiani asserunt. I, 595; X, 576, 577, 570, 887, 888. Præter solam gratiam remissionis peccatorum. X, 890. Gratiam mereri homines per bonum liberi arbitrii usum docebant. X, 372. Scripturæ testimonia quibus probant Pelagiani gratiam secundum merita dari. X, 888. Zachariæ testimonio abutuntur. X, 888. Alia Scripturæ loca quibus abutuntur. X, 888. Dogma Pelagianorum, deberi fidei gratiam. X, 377. Fidem esse meritum gratiæ. X, 377. Orationem esse meritum gratiæ. X, 633, 758, 897. Primæ cupiditati boni gratiam deberi. X, 567, 585. Et conversioni cordis seu bono proposito. X, 585, 686, 888. Dogma Pelagianorum, gratiam secundum merita dari, damnavit synodus Palestina. X, 538. Pelagius ipse damnavit in Synodo Palestina. II, 877; X, 587, 961, 962, 1011. Ne a catholicis iudiciis damnaretur. II, 983, X, 584, 1027, 1128. De gratia tamen non sincere scripat post illud Concilium; sed gratiam dari ex abundantia, aut ad facilius operandum docuit. II, 829. Et secundum merita dari. X, 371, 554. Quidam nisi sibi aliquid assignent quod priores dent ut retribuat eis, ab omni studio pietatis reprimi se putant. X, 977. Gratiam secundum merita nostra dari. Cælestii dogma. X, 544. Cælestii errores circa gratiam. X, 557. A Pælestiniis iudiciis damnantur. X, 558. Et a Pelagio atque ipso Cælestio. X, 558. Gratia creationis conditus est qui nihil boni merebatur, gratia electionis salvatus est qui multum mali merebatur. V, 176.

Gratiam subdolis verbis confitetur Pelagius. X, 352. Anathematizat eos qui gratiam non ad singulos actus dari dicunt, sed in libero arbitrio esse, vel in Lege atque doctrina. X, 358. Gratiam in Ecclesia notissimam pelagianum confiteri Synodus Palestina credidit. X, 555. Gratiam veram nusquam confessi sunt Pelagius et Cælestius. X, 375, 578.

Gratia Pelagiana exploditur. X, 872. Gratia Dei de eadem contra Pelagianos. X, 885. Quid cum Ecclesia sentiendum de gratia. II, 817. Sententia duodecim de gratia. II, 984. Quas Augustinus dicit se scire ad rectam et catholicam fidem pertinere. II, 985, 987. Gratia, justitia Dei. X, 896.

Gratia novo Testamento promissa per Prophetam. X, 251. Gratia novi Testamenti sub veteri occultata. X, 400. Tanquam pluvia Gedeon in vellere. II, 770. IV, 1779. Gratia huiusmodi et explicata per matrem Samuelis. VII, 528. Vetera sacrificia gratiam significabant, non efficiebant. II, 633. Si-

gnificabant priores Tabule Moysi datæ. III, 653. Præceptum de observando sabbato. III, 655. Et manna. III, 654. Gratia in veteri Testamento occulta, in n-vo revelata. IV, 1856; V, 167, 755; X, 217. quare. *ô altitudo!* etc. II, 770. Gratia et veritas res est novi Testamenti. III, 1596.

Gratia est necessaria. III, 871, 1597, 1402, 1778, 1841, 1845; X, 170, 280, 281. Præter naturam et Legem. V, 174. Non solus homo pertinet ad gratiam Dei, ipsi Angeli Deo debent quod sunt, quod vivunt, quod iuste vivunt, quod beate vivunt. IV, 895. Gratia auxilium necessarium in utroque statu hominis, sed majus in presenti VI, 282. Nec natura humana etiam in illa integritate in qua condita est permaneret, ullo modo se ipsam, creatore suo non adjuvante, servaret. II, 830. salutem sine gratia non poterat custodire natura, etiam integra. II, 850.

Gratia quia sanat, dicta medicina. X, 1508. Gratia non indigeret natura, si sana esset. X, 285. Gratia Dei est inimica, qui naturam humanam in qualibet ætate negat egere medico Christo. X, 402. Gratia medicinalis. V, 850. Quid secundum Pelagium. X, 208. Gratia medicina est: qui vult semper agrotare, ingratus est medicinæ. V, 852. qui sani sibi videntur, insanunt in medicum. V, 945. Gratia parvulis et majoribus subveniens. V, 907. Medicinam gratiæ Christianæ parvulis revera denegat Pelagiani. X, 1508.

Gratia liberatrix. V, 940. Per gratiam liberantur quicumque liberantur. II, 776, 822. Et præter gratiam Salvatoris, quæ nunquam humano generi deficit, nemo liberari potest. VII, 515; X, 315, 516. Gratia liberat a diabolo. V, 440. Sola ab hujus vitæ miseriis liberat. VII, 786. Et a peccatis. II, 885. A lege peccati. V, 842. A concupiscentiæ dominatu. I, 620; III, 2061. A corpore mortis hujus. II, 769. Sola aufert peccatum. III, 2065, 2068. Gratia salvi sunt; reprobatores eujusque legis. II, 681. Nec David ipse surrexisset a peccato, nisi eum gratia relevasset, ex *imoc.* II, 782. Nulla est anima præter ipsius Christi, cui liberandæ a peccato non sit christiana gratia necessaria. III, 416. Hominem sine gratia posse non peccare docebat Pelagius. X, 281. Asserere hominem per gratiam posse esse sine peccato, tolerabile est. II, 771, 772. Iniquitatis in hominem dominatus ante gratiam. V, 187. Justitia Dei sola me liberat, mea sola non sunt nisi peccata. IV, 895. Gratia liberantis et adjuvantis necessitas. IV, 253, 254, 890, 895.

Gratia necessaria etiam ipsis baptizatis. X, 277. Gratia Dei nisi regat, cadit; nisi illa erigat, jaces. V, 855. si non potuisti facere te, quomodo potes reficere te? IV, 524. A te deficere potes, tu te ipsum reficere non potes, ille reficit qui te fecit. IV, 1224. Non potuisti in te, nisi perdere te; nec scis invenire te, nisi ille qui fecit te querat te. V, 108. Natura per semetipsam non instauratur, sed per Dei gratiam. III, 406, 418; IV, 891, 998.

Gratia necessaria ut ad Deum anima redeat. VIII, 1007. Ad peccandum nobis ipsi sufficimus; ad justitiam vero ut redeamus, non item. X, 259. Gratia delevit cuncta peccata, et ad non peccandum voluntati nostræ conanti adiutorium subministravit. V, 845. Gratia necessaria est et ad conversionis initium, et ad progressum ac perseverantiam. IV, 892, 895. Et ad poenitentiam amplectendam. VI, 274. Gratia prima quam peccator accipit, quamam. III, 1406.

Gratia a Deo postulanda, ut diabolo resistatur. X, 281. Gratia in tentationibus petenda. III, 761. Gratia necessaria ad superandas tentationes. V, 190. Ne dicas: Non possum tenere et portare et frenare carnem meam; adjuvantis ut possis. IV, 457. Imbecillitas hominis auxilio gratiæ destituit. IV, 1746. Deus portat et continet eos in quibus habitat: si se subtraxerit, cadunt. IV, 1632, 1633. Gratia divina privatus, necesse est diaboli laqueis irretitus occubatur. *Imoc.* II, 785. Nisi magnis precibus in nos gratia Dei impetrata descendat, nequaquam terreni corporis vincere conamur errores. *Imoc.* II, 782. Sancti omnes se sine Dei adiutorio nihil agere posse testantur. *Imoc.* II, 782. Necesse est ut quo auxiliante vincimus, eo iterum non adjuvante vincamur. *Imoc.* II, 782. Contra peccatum pugnantes vincimur, nisi divinitus adjuvemur, ut non solum videamus quid faciendum sit, sed etiam delectatio justitiæ vincat in nobis aliarum rerum delectationes. VI, 274. Homo indiget ope Dei ad non peccandum et ad iusta agendum. X, 155. Quam perfectissime justificatus indiget auxilio gratiæ ut recte vivat. X, 261. Ut in via iusta ambulet. V, 751. Gratia Dei est et credendi abinitio, et perseverandi usque in finem velutans. II, 985. sanctificati in ligent auxilio Dei ut fiant sanctiores. III, 1915. Sine gratia hominem non posse perfici confessus est ipso Pelagius. X, 545. A Deo donatur, ut sciatur a quo bonum omne donetur. III, 1830. Cum Deum scimus, ac hoc quidem nobis triouendum est, sed illius misericordiæ. II, 575.

Gratia necessaria ad explicanda mysteria fidei. V, 355. Cogitationes bonæ hominis ex gratia. II, 818. Ad credendum voluntas sine gratia non sufficit. II, 830. Nemo illuminari a se ipso non potest. IV, 495. Oculi sani et patentes, si lux

desit extrinsecus, in tenebris remanent. IV, 1858. Propter Deum, nos tenebrarum et infirmitas. IV, 200. Non peccare tam in patria integra, quam in vitata, ex adiutorio Dei est, sicut et posse non peccare. X, 274. Velle iustitiam nemo potest nisi ex gratia. X, 1820. Non solum propter possibilitatem, sed etiam propter voluntatem et operationem gratia praedicanda est. X, 373. Adulti non debent in suae voluntatis virtute confidere. X, 1292. Non confidendum est de nostris viribus, sed oratio adiungenda conatibus; ut impleat bonis, qui deterret a malis. VI, 480. Universa facies, et vultus sanctorum scripturarum admonet, ut qui gloriantur, in Domino glorietur. VI, 278. Nemo praesumat viribus suis se reddere quod voverit: qui te hortatur ut voveas, ipse adjuvat ut reddas. IV, 1717. De Dei misericordia, non de virtute sua homo praesumere debet. X, 693. Misericordia et iudicium in voluntatibus bonorum sunt. X, 968. Homo velle bonum non potest, nisi adjuvetur ab eo qui malum non potest velle. X, 1114. Homo in malum quod fecit, nulla necessitate compulsus, sed sua voluntate collapsus est. In bonum autem quod reliquit, solius Dei gratia revocari potest, non voluntate libertatis, quam merito iniquitatis amisit. X, 1318. Non sola arbitrii libertate, et sine adiutorio gratiae, ad Deum perveniri potest. X, 372. Voluntatem quidem liberam mihi dedisti, sed sine te nihil mihi conatus meus. IV, 208. Ut sit natus voluntatis, ut sit industria studii, ut sint opera caritatis ferventia, Deus tribuit, Deus largitur. VI, 127. Adam filii non a se ipsi mutari possunt, sed a Deo. X, 1251.

Gratia non tantum ut facilius, sed omnino ut facere possis, necessaria. V, 886. Necessaria ut faciat homo aliquid boni. X, 370. Nihil boni sine adiutorio Dei. V, 886. Nihil rectum. X, 264. Gratia quanto magis minusve adjuvatur homo, tanto magis minusve potest ea quae ad vitam aeternam conducunt. II, 354. A Deo quidquid boni est donatur. III, 4850. A Deo nobis est ut eum diligamus. II, 576. Homo non bene vixisset nisi per gratiam Dei. III, 434. Nisi gratia Dei liberetur voluntas a servitute peccati, recte pieque vivi a mortalibus non potest. I, 596. Homo non potest aliquid agere bene tanquam ex se ipso. III, 382. Gratia beneficii Dei prima, redigere nos ad confessionem infirmitatis, ut quidquid boni possumus, in Deo possimus. IV, 428. Sine gratia vel cogitare aliquid, vel agere secundum Deum, nulla ratione possumus. II, 969. Sine gratia nullum prorsus sive cogitando, sive volendo et amando, sive agendo faciunt homines bonum: non solum ut monstrante ipsa quid sit faciendum sciant, verum etiam ut ipsa praestante cum dilectione faciant quod faciunt. X, 917. Gratia nisi adjuvet, nihil petitis ac iustitiae sive in opere, sive etiam in ipsa voluntate habere possumus. II, 818. Sine ea voluntas bona esse non potest. II, 881.

Gratiae tribuendum quod bene vivitur. IV, 584, 789, 1573, 1784, 1814. Orane bonum meritum nostrum non in nobis facit nisi gratia. II, 880. Iustitia nobis vera non est nisi ex gratia. V, 921. A Deo habet homo et quod homo est, et quod justus est. V, 107, 872. Ut sis, Deus operatus est; ut bonus sis, si bonus es, ipse operatur. IV, 1851. A quo accepi ut essem, ab eo accepi ut bonus essem. IV, 715, 1379. Quidquid sumus, illud misericordia sumus; quidquid autem ex nobis sumus, mali sumus. IV, 876. Homo si vult esse aliquid boni, non sit de suo proprio. V, 639. Quidquid boni habet homo, non habet nisi ab illo, qui omne bonum nostrum est. IV, 1075. Quidquid in te mali est de peccatis, tuum est; quidquid boni in justificationibus, Dei est. IV, 195, 1980.

Gratiae novi Testamenti adversarii non Deo tribuere, sed potius sibi volunt arrogare quod boni sunt. II, 373. Nihil nobis arrogemus, ne et quod acceperimus perdamus. V, 178, 191. Deo debemus quod homines sumus, quod bene vivimus, quod recte intelleximus. V, 935. Disciplina christiana haec est, ut quod quis facit male, sibi; quod bene, Deo tribuat: neque super eum qui bene non facit sese extollat. IV, 1204. Qui putant sibi esse tribuendum, non gratiae Dei, quod bene vivunt, iam non bene vivunt, quantacunque bona opera facere videantur. IV, 902. Ambulans in via iusta si id sibi tribuat, perit de via iusta. V, 730, 731. Qui sibi committuntur, et a se ipsis aguntur, non sunt boni, quia non sunt filii Dei. X, 803. Ad bene operandum spes non habenda in homine. X, 883. Gratiae deputandum quidquid mali non fecimus. I, 681.

Gratiae adversatur qui putat ad mandata servanda sufficere naturam. II, 741. Gratia data est ut Lex impleatur. X, 221. Gratia necessaria ad implendam Legem. V, 73, 894, 1100, 1162, 1163, 1170. Gratia adjuvantis necessaria est, ut impleatur praeceptum iubentis. IV, 757, 889; VI, 421. Praecepta Legis non possunt impleri nisi per gratiam. II, 674, 675, 676, 677, 769, 894, 898. Mandatis Dei rectis et arduis humana non contemperatur infirmitas, nisi praeveniens ejus adiuvet caritas. IV, 1312. Per adjuvantem gratiam imple-

tur praecepta, etiam in veteri Lege. VIII, 339. Si nondum divinus adjuvat spiritus, secundum legem volens vivere vincitur, et sciens peccat. VI, 287. Lex non juberet, nisi esset voluntas; nec gratia juvaret, si sat esset voluntas. II, 768. Gratia id quod Lex jubet faciens nos amare, potest liberis imperare. VI, 354. Hominis praesumptio per legem, captivitas per gratiam tollitur. V, 793. Lex jubet, spiritus juvat: Lex agit tecum ut scias quid facias, spiritus ut facias. V, 1163. Ut caveretur peccatum, non Lex sed gratia, non littera sed spiritus fecit. X, 1175. Homini Deus donat, nude faciat eum accere quod mandat. IV, 1349. Ipse Deus dat vires, ut quod juvet, impleri possit. V, 200. Lex sine gratia littera est occidens. V, 1259. Non aufert, sed auget peccatum. IV, 1572. Manet ad convincendam iniquitatem, non ad dandum salutem. IV, 888, 989, 1581. Lex ad hoc prodest, ut mittat ad gratiam. IV, 1373. Gratia et liberat a peccato, et litteram donat impleri. V, 1259. Spiritu adjuvante fit jussum Dei cum gaudio, cum delectatione. V, 1171. Auditis divinis testimoniis non commoventur ad fidem, in quibus ocula gratia non operatur ut credant. IV, 1117. Qui mandatorum difficultate deterrentur a fide, veniant non de viribus suis, sed de gratia Dei praesumendo; adjuvandi veniant non iudicandi. IV, 437.

Gratia qua mandata Dei impleantur, obtinetur humili oratione. IV, 1581. Fide impetratur. IV, 1349, 1560. Non ideo gratia non est necessaria voluntati, quia dixit Apostolus: *quod vult faciat*? X, 314. Negantibus gratiam necessariam acerrime ac vehementissime resistendum. X, 202. Gratiam cuius bono operi faciendo necessariam esse similitudine ostenditur. X, 261. Gratiae testificatio clarissima est oratio. II, 766, 979, 990; X, 887. Gratiae adiutorium ad non peccandum non posceretur, nisi esset necessarium. X, 313, 314, 1334. Gratiae necessitatem docet Innocentius. II, 781, 783. Iniquum est, ait, et ingratum, negare gratiam. II, 781, 782, 784. Docet Ambrosius. X, 382, 585. De gratiae necessitate Augustinum inter ac Pelagium controversia erat. X, 276.

Gratia vera Pelagianae gratiae opposita, quae. X, 374. Gratia vera quanam dicenda. X, 352, 378. Quanam vera secundum Paulum. II, 853. Quanam gratia in Ecclesia praedicatur. X, 338. Quanam fides catholica praedicatur. X, 1213. Sententia catholica de gratia. X, 980, 1033. Gratia Christianorum. II, 767, 768. Gratia Dei per Jesum Christum quanam sit. X, 917. Gratia in quo sit definita. X, 231. In quo gratiam sitam esse agnoscit fides Christiana. X, 220.

Gratiae Christi definitio. X, 378. Gratia inspiratio dilectionis. X, 617. Gratia proprie dicta, gratia Christianorum. II, 1521. Gratia novi Testamenti caritas. II, 853; III, 84; X, 374. Caritas in cordibus diffunditur, ut anima sanata non timore poenae, sed amore iustitiae operetur bonum. X, 233. Gratia, certa scientia et delectatio victrix. X, 170. Gratiae effectus illustratio et delectatio. X, 167. Quomodo Deus doceat per gratiam. X, 368. Docet Deus suavitatem, ius, iudicando caritatem; docet disciplinam, donando patientiam; docet scientiam, illuminando intelligentiam. IV, 1549. An Deus omnes doceat per gratiam, necne. X, 971. Qui per gratiam discit, agit omnino quidquid agendum didicit. X, 367, 368. Qui per gratiam didicit, venit, qui non venit, non didicit. X, 368. Gratia quam Christiani profitentur ea est, qua non solum suadet, sed persuadet bonum. X, 366. Tunc disco ut faciam, si in tua suavitate doceas me. V, 850.

Gratia vera donum Spiritus sancti, quo fit in animo delectatio et dilectio boni. X, 205. Gratia donat iustitiae delectationem qua immoderatio concupiscentiae superetur. VI, 225. Gratia liberat a lege peccati et mortis, quomodo. VIII, 125. Liberat delectationem voluntatis a consensione voluptatis. X, 560. Spiritu sancto fit in nobis ut non peccare delectet, ubi libertas est: propter hunc spiritum peccare delectat, ubi servitus. X, 218. Gratiae suavitas facit plus delectare quod praecipitur, quam delectat quod impedit. X, 233, 361. Gratia benedictio dulcedinis. X, 586. Cum ea delectant, quibus proficiamus ad Deum, inspiratur hoc et praebet gratia Dei. VI, 127. Gratia significata est nomine lactis et mellis: dulcis, et nutritoria est. V, 167. Gratiam nihil tam significat, quam lactis copia. V, 169. Gratia lacte significatur, quod misericordia delectabilis parvulis gratis infunditur. IV, 827, 1367. Gratia spiritalis intelligitur dilectio Dei et proximi. III, 2065.

Gratia Dei id agit, ut dilectione impleantur mandata Dei quae timore non poterant. IV, 1379. Suavitatem dat Deus, ut bonum vere bene, id est, non mali carnalis formidine, sed boni spiritalis delectatione faciamus. IV, 1565, 1566. qui nondum agit sive non faciendo omnino, sive ex caritate non faciendo, oret ut quod nondum habet, accipiat. X, 918, *vide oratio*. Gratiae divinae vim et dulcedinem non intelligit, nisi qui amat, etc. III, 1609. Gratia absconditur timentibus poenam. X, 233. Gratia Dei intrinsece agit. X, 316,

intrinsicseus operatur. X, 114. Non formasecus adjuvat Deus sed intrinsicseus. X, 226. Gratia quam secreta et a sensibus remota. X, 971. Ideo possunt homines, quia sic volunt, ideo sic volunt, quia sic Deus operatur gratia sua ut velit. X, 900, 939. Quis idoneus est velle et posse, nisi inspirando adjuvet ut possimus, qui vocando praestitit ut velimus? V, 1014. Gratia efficit ut non tantum velimus recte facere, sed etiam possimus. III, 2066. Volo ut velis, sed non sufficit ut velis: adjuvandum es ut plene velis, et impleas quod velis. V, 894. Aliquando Deus facit in te, quod non fit a te: nunquam autem aliquid fit a te, quod non facit in te. V, 580. sic Deus in nobis operatur, ut et nos operemur: designat et se operatorem, qui invocatur adiutorem. V, 108. Sitire tibi possum, me irrigare non possum. IV, 1832.

Gratia Dei facit ut opera bona faciamus. X, 1142. Facit ut faciamus. X, 567, 901. Praebendo vires efficacissimas voluntati. X, 367, 901. Jactantia est, quod Deus promittit nos facimus. X, 1208. Quod promittit homines facturos esse. Deus ipse facit. X, 976. Qui promittit, quod facit promittit, non quod tu facis. V, 894. Quod fit a te, ipse Deus facit in te. V, 580. Gratia Dei non solum operatur remissionem peccatorum, sed etiam cooperantem sibi facit hominis spiritum in opere bonorum factorum. IV, 988. Deus voluntatem praeparat, non tantummodo Legem et doctrinam libero hominis adhibendo arbitrio, sed sic agit sensum, ut Legi et doctrinae accommodet assensum. II, 980, 987. Gratiam Dei non praecedat aliquid meriti humani, sed ipsa gratia meretur augeri, ut aucta mereatur perfici, comitante non ducente, pedissequa non praevia voluntate. II, 819.

Gratiae vis. III, 25, 84. Potentia et energia. X, 936, 971. Gratiae vis et efficacia unde. X, 936, 971, 972. Gratiae Dei vis ad voluntatem hominum convertendam. X, 568. Gratia seu voluntas Dei ad salvandum certa et efficacissima. VI, 276. Gratiae violentia suavis. V, 730. Gratia cor nostrum quo voluerit inclinat. X, 572. Deus malas hominum voluntates quas voluerit potest in bonum convertere. VI, 277. Voluntati tantum praestat gratia salvatoris, ut agi ab illa dicatur. X, 523. Nos volumus, sed Deus operatur in nobis et velle: non operamur, sed Deus operatur in nobis et operari. X, 1013. Subventum est infirmitati voluntatis humanae, ut divina gratia inclinabiliter et insuperabiliter ageretur. X, 940. Adjutorio gratiae donante fit ut invictissime quod bonum est velint, et hoc deserere invictissime nolint. X, 940. Gratia ea est quae a nullo duro corde respuitur. X, 971. Voluntas Dei salvare volentis non impeditur humana voluntate. VI, 276. Gratia ideo tribuitur, ut duritia cordis auferatur. X, 971. Gratia Dei reluctantes praeventit, ut volentes fiant. X, 618. Gratia Dei ex nolente facit volentem. X, 1299. Gratia tollit cor lapideum, hoc est durissimam voluntatem, et adversus Deum omnino inflexibilem. X, 898, 971. Gratiae efficacia quatenus moveat, in Petro ostenditur. X, 382. Gratiam non vacuum in se ipso fuisse unde probat Paulus. X, 342. Gratiae natura et vis ex oratione dignoscitur. X, 980. Pro gratia testimonia Scripturae. X, 618. Cypriani. X, 626, 628. Ambrosii. X, 633.

Gratiae nomine fatum non asseritur a Catholicis. X, 577. Cur hoc obiectum Catholicis a Pelagianis. X, 577. Liberi arbitrii et gratiae conciliandae difficultas. X, 583. Quaestio de gratia Dei et libero arbitrio difficillima, et paucis intelligibilis. II, 970, 972. quaestio obscura. X, 981.

Gratia non sic defendenda, ut liberum arbitrium auferatur; nec liberum arbitrium sic extollendum, ut ingrati gratiae iudicemur. III, 1778; X, 168. Neque neganda Dei gratia, neque liberum arbitrium sic defendendum, ut a Dei gratia separetur. II, 960, 970, 971, 972, 974, 981. quod probatur ex Scripturis. II, 975. Gratiam ita praedicantes, ut liberum hominis negent arbitrium, errant. II, 969. qui liberum arbitrium credunt adjuvari per gratiam Dei, ut recta sapiamus et faciamus, bene sentiunt. II, 969. si non est Dei gratia, quomodo Christus salvat mundum? si non est liberum arbitrium, quomodo iudicat mundum? II, 969. Gratia et liberum arbitrium asseritur. X, 877, 888. Utrumque ad salutem requiritur. X, 895.

Gratia non tollit liberum arbitrium. X, 255. Non pellit, sed potius vitis pulsum revocat liberum arbitrium. X, 1296. Gratia Dei arbitrium vere ad bona eligenda et agenda fit liberum. II, 987. Voluntas tanto liberior, quanto sanior, tanto autem sanior, quanto divinae gratiae subiectior. II, 676, 677. Omnibus divinis paginis docetur, voluntatem liberam nihil posse coelestibus praesidiis destitutam. *immo*. II, 783. per occultam inspirationem gratia Dei praeparatur voluntas a Domino. II, 987. Libertas sine gratia qualis. V, 836. Libertas sine gratia non est libertas sed contumacia. II, 682. Sine gratia cadit homo praecipitatus libero arbitrio. X, 889. Dei gratia liberatur liberum arbitrium, ut ad recte faciendum sit liberum. I, 625. Libero arbitrio quantum possumus, nisi nos adjuvet ille qui iubet? IV, 1792.

Gratiae et liberi arbitrii concursus. V, 902. Gratia et li-

berum arbitrium requiruntur ad bene vivendum. X, 885. Gratiae Dei adjungendus voluntas nostrae conatus. X, 154. Inclinare cor in testimonia Dei, simul est et divini muneris, et propriae voluntatis. IV, 1369. praedicato Christo crucifixo unus audiens contemnit, alter ascendit, qui contemnit imputet sibi, qui ascendit non arroget sibi. V, 730. Filii Dei spiritu Dei aguntur; non quia nihil ipsi agunt, sed ne nihil boni agant, a bono aguntur ut agant. IV, 1381. Agis et ageris, et tunc bene agis, si a bono ageris. V, 833, 717. Adjuvatur nemo gratia, nisi et ipse qui aliquid agit. X, 515. Qui fecit te sine te, non te justificat sine te. V, 925. Exhortationes, praeceptiones, documenta, liberum arbitrium demonstrant; vota vero, gratiam. X, 549, 730. De gratia et libero arbitrio non praesumendum. X, 579. gratias omnes et virtutes nunquamque posse habere aliter Pelagius, aliter Celestius dixit. X, 536.

Gratiae ante et post lapsum datae distinctio. X, 955. Quale adjutorium gratiae primo homini concessum in statu innocentiae. X, 955. Gratiae adjutorium in statu naturae integre adfuisse. X, 274. Tanquam lumen sanis oculis. X, 274. Majoribus nunc gratiae donis adjuvanda nostra infirmitas. X, 959. Gratia potentius opus est post lapsum, quam ante. X, 954. Gratia in Christo data longe potentior quam gratia primi hominis. X, 956. Gratiae adjutorium duplex, aliud sine quo non fit aliquid, aliud quo fit. X, 936. Exemplo alimenti et beatitudinis declaratur. X, 936. quoniam gratiae adjutorio nunc homo indigeat. X, 957. Adjutorium gratiae quo non adjuvat sine nostra voluntate. X, 204, 209, 212. Gratiarum diversitatem an auferant Pelagiani. X, 559. Discrimen doni perseverantiae Adamo, et caeteris hominibus concessi. II, 1010. Gratia alia certantis, alia victoris. X, 1186.

Gratia praeventiens et subsequens. V, 942, 952, 1650. Gratia praeventit nos. III, 1815, 1831. Praeventit ut Deum diligamus. X, 1131. Misericordia Dei ubique praeventit nos. V, 1014. Quis idoneus est velle et posse, nisi inspirando adjuvet ut possimus, qui vocando praestitit ut velimus? V, 1014. Gratia non prius existenti voluntati cooperatur, sed praeventit ut operetur eam. X, 1112. Absit ut in donis Dei nos priores faciamus, posteriorem ipsum. X, 586. Ut faciat homo Deus facit prior. X, 1156. Gratia quomodo nos in omnibus praeventiat. V, 952.

Gratia operans et cooperans. X, 901. Gratia ut velimus sine nobis operatur, cum autem volumus, et sic volumus ut faciamus, nobiscum cooperatur. X, 901. Sine illa vel operante ut velimus, vel cooperante cum volumus, ad pietatis opera nihil valeamus. X, 901. Gratiam adjuvare unusquisque propositum, quo sensu catholice dicitur. X, 618. Voluntas adniti debet. X, 1156. Operamur quidem et nos, sed gratia operante cooperamur. X, 264.

Gratia vera duobus modis adjuvat. X, 1244. Gratiae adjutorium duplex. X, 1534.

Gratiae tribuere, non sibi, quod fit ex gratia, pietatis et humilitatis officium est. X, 542. Cum de gratia agitur, totum Deo tribuendum est. X, 1000, 1001. Tutiores vivimus si totam gratiae tribuimus, non autem nos illi ex parte, et nobis ex parte committimus. X, 1001. Gratia Dei sic cogitetur, ut ab initio mutationis suae usque ad finem consummationis, qui gloriatur in Domino gloriatur. X, 588.

Gratia Christi multo magis abundat, quam peccatum Adae, quo sensu. X, 116, 118, 462, 826, 1229, 1250. Plus predest quam nocuit peccatum. X, 1181, 1182. An propter abundantiam gratiae prosit peccatum. X, 205. Gratia quomodo abundavit. III, 2068; X, 1200. quatenus superabundat peccato. X, 1256. Gratiae Christi beneficia abundantiora, quam damna culpae Adami. X, 1179, 1180. Gratia in multos, non in plures abundavit. X, 1229, 1250, 1251.

Gratiae divinae beneficia. I, 1296; IV, 279, 488, 499, 1519, 1521, 1522, 1429, 1430, 1629; V, 891, 952. Quid confort gratia. III, 2065. operatur in nobis. II, 817. Gratia discernit a massa perditionis. II, 817, 820, 851, 860, 969. Redemptos discernit a perditis. VI, 278. Gratia Dei ea proprie est, quae bonos a malis discernit. X, 968. Et qui facti sumus oves et fideles. V, 175. Gratia qui possit esse communis in hoc et illo etiam nesciente, non item culpa. II, 560. Gratia homines Dei filios facit. V, 691. Gratia novi Testamenti est, nasci ex Deo. II, 541. Gratia ipso homines bonos operatur ex malis. X, 1155. Salvatoris beneficium duplex, primum remissio peccatorum, posterius sanatio languorum. X, 1514. Gratia et delet peccatum, et praestat ut non committatur. X, 261. Gratiam donat Deus duobus modis, et praeteritam dimittendo iniquitatem, et opitulando ne intremus in tentationem. X, 1120. Gratia facit ut Lex impleatur, ut natura liberetur, ne peccatum dominetur. X, 897. Justificat Deus per gratiam non solum dimittente mala facta, sed etiam donando caritatem ad faciendam bona. X, 1212. Gratia sanantur infirmi, exstantur pigri, volentes juvantur. II, 851. Gratia Dei nihil aliud nobis confert utilius,

nisi et iniquitatem peccato. II, 974. Regnum mortis sola in quolibet homine destruit gratia salvatoris. X, 116. Gratia hominem reconciliat quia non per meritum, remissio peccatorum. V, 732. Secundum, curatio longioris post baptismum remissionis. V, 732. Tertium, redemptio ab omni corruptione et macula. V, 732. Quartum, corona iustitiae. V, 733. Libertas a quatuor tentationibus per Dei gratiam. IV, 1121. Gratia potens est omnis infirmus; et per ipsam fit consensus infirmitatis. I, 781. Gratia Dei fortis facit in tribulatione. IV, 1500, 1501. Ad solam aum Dei gratiam portamus, ut ad Deum accedamus, et ab eo non recedamus. X, 1001. Gratia alius est aqua contradictionis, alius aqua sanctificationis. III, 757. Quisquis ab omni peccatis permanet, a Deo recipitur; et quisquis ex impiorum pudens fit, ab illo corrigitur; et quisquis insipie et tamen iniquus est, ab illo deservit. VI, 422. Per gratiam homo creatur de novo. III, 412. An gratia perfecte novum hominem faciat. X, 814.

Gratie varii effectus. X, 1192. Etiam illi, qui longi peccandi usu obdurnati; quatuor instaurari per presentiam possunt secundum Pelagium. X, 579. Per Christi gratiam instaurati, et in meliorem hominem renati sumus secundum Pelagium. X, 579. Omne quod gratie pertinet ad futurum seculum novitatem. VII, 720. Anima illuminatur gratia sicut unguis a sole. III, 870. Deo donante a quo adjuvante praeiudicium intelligitur ad intelligenda quae credit, et fides ad credenda quae intelligit. IV, 1302. Gratia est aqua qua interior situs irrigatur. III, 757. Gratia tanquam aqua ingeniosis. III, 882. Finire istam vitam in voluntate consentiente doctrinae salutari, electorum est. II, 1382. Gratia praedestinatio, et secundum propositum vocatus ad summam perfectionem glorificationemque perducit. X, 567. Gratia Dei facit hominem gradus, quibus ascendit ad beatitudinem. IV, 1065. Gratia via est qua ad celestem patriam pervenitur. II, 395. Non talem salutem dat Deus, quae ab aliquo possit extorqueri. IV, 200. Immortalitatem accipitur est homo per gratiam, quam meretur, si non peccasset, accepturus per meritum. VI, 282. Sancti in vita aeterna plenius cognoscunt quid boni eis contulerit gratia. VI, 275. Gratiam Dei vix in defendi posse, etiam si nullum esset, ut videtur Pelagius, originale peccatum. X, 1010. Ex Dei gratia, et debitorum efficitur et redditorum. V, 1308.

Gratia est a Deo. X, 917. Est Dei donum. V, 788. Obedientia et penitentia, continentia et sapientia, dona Dei. VI, 121. Causa gratie per quam salvi sumus peccatores, in Deo est abscondita. III, 406, 407. Qui negat hominem quod ex Deo est, ex Deo esse, facit injuriam toti Trinitati. II, 812.

Gratia a Christo ut Deus et homo est. III, 1842. Ex Deo salus nostra, ita ut nec per Christum liberaremur, si non esset Deus. VI, 282. Gratia in Christo posita est magna et plena. IV, 157. Gratia humilitatis et passionis Christi quanta. III, 1402. Totum quod boni habes, Christi est. IV, 130. Sicut Christo nihil totum in ipso valeamus. IV, 252. Gratie fons communis. V, 1457. Gratiae fons in Christo apertus. VI, 285. Gratia quam praestitit nobis Christus gaudium ejus est in nobis, et gaudium nostrum. III, 1843.

Gratia est et vocatur gratia quia gratis datur. I, 597; V, 177. Gratia gratis datur. X, 1009, 1005. Nisi gratis est, non est gratia. VI, 282. Gratia, quod moler gratis dat, et contineatur si desit qui accipit. IV, 1857. Gratia gratuita. II, 875, 877; X, 219. Gratia non est, si non gratuita. IV, 138, 488, 891, 892, 893, 935, 1361. Gratia non debita, sed gratuita. X, 1151, 1155. Gratia Dei gratuita, oleum lucernarum. III, 1585.

Gratia inaffabilis qua nos elegit Deus. III, 1851. Gratia non invenit eligendus, sed facit. II, 821. Invenit omnes iustos. VI, 622. Electio gratie non fit illis praecedentibus meritis vel parentum, vel parvulorum, nec ex provisione operum. II, 887. Gratia sortis hominem appellatur, quia in sorte non est electio, sed Dei voluntas. IV, 246. Dilutus Jacob, Esau odio habuit ante illa propria merita. VI, 277. In odio Esau, iudicium personale ingratum digno; in dilectione Jacob, misericordia praestatur indigno. VI, 277. Semper Deus liberat, nisi gratuita misericordia. II, 820, 882. Gratiae gratuita exemplum in parvulis. II, 814; X, 903. Non gratiam secundum merita dari, nec quancquam nisi suis meritis potest, ex parvulis ostendit in erant. X, 1008.

Gratis vocati et praedestinati sumus. V, 865. Gratia Dei est vocatio, non meritum. IV, 89. Gratia non datur secundum merita. III, 871. Homini cum post lapsum liberatio gratuita per gratiam. X, 935. Gratia qua voluntas liberatur, praevincit voluntatem. I, 897. Contra gratiam frustra merita voluntatis extollit Julianus. X, 11440. Gratia effectus Dei misericordiae, non merces voluntatis operantis. X, 1007. bona voluntas Dei praevincit bonam voluntatem nostram; atque hoc est invincibilis semper, quo revelatur inimicus suggerens desperationem salutis. IV, 89, 131.

Gratia secundum merita non datur, siue majoribus siue parvulis. II, 981, 985, 989. Falsissimum est gratiam secundum merita nostra dari. II, 970, 971; X, 572, 573, 507, 758, 875, 877, 880, 981, 1019, 1028, 1051, 1052. Gratia non ex meritis peccatis, sed ex misericordia Dei. II, 984, 985; X, 219, 877. Gratia vero gratuita, qua nullis meritis debita. X, 1155, 1156. Non pro meritis ante acta vice gratia nobis tribuitur. X, 127.

Gratia merita praevincit. VI, 116, 620; X, 638. Non merita gratiam. X, 574, 479, 898, 964. Nihil tunc praecessit, ut acciperet. IV, 801. Merita non non praecesserunt, sed beneficia Dei te praevenerunt. IV, 254, 385. Gratia non invenit iustos quos crearet, sed debita quae donaret. IV, 754. Meritis nullis redditur munera bona, solent gratia. X, 620. Gratia gratis datur, et indignis datur. X, 540. Ut curio de quo redderetur, gratia data est indigno. X, 541, 542. Supplicium malis non exhibetur delictum, gratia non datur debita. X, 1152, 1155. Quia non gratis inferretur supplicium, ideo gratis praestatum est beneficium. IV, 158. Gratia non est gratia, si praecessisse contemnitur merita. III, 1851. Si enim merita illa praecedunt. III, 2061. *Actu*. Jam non gratis datur, sed ex debito redditur. V, 177. Gratia et turbandi, et usque in finem perseverandi, non datur secundum merita. X, 1912. Gratia qua cor lapideum auferatur, non bonis meritis, sed malis praecedunt. X, 818. Gratia Dei gratuita nullis praecedentibus meritis, non inquit. X, 125. Gratia quatenus secundum nostra merita dari debet potest. X, 830.

Gratia praecedat operi bono. X, 1151. Opera ex gratia, non ex operibus gratia. II, 817. Gratia praevincit filium. VI, 620. Gratia fidei non merito operum datur. IV, 261, 265, 1116. A quo per electionem gratie justificatur, destinatione dignus vocari possit. X, 545. An saltem ex fide dignus sint Apostoli cui tanta gratie donarentur. X, 544. Dumtaxat se cum fide rectare Deum ut det perseverare in bonis quae habent, et addat quae non habent, sique totum a Deo dari, refelluntur. V, 915. Cum ceperis in bona vita beneficiere Deum, opera eius cum beneficiis, non merita tua. IV, 1335. Non invenit quod exigit Deus, nisi converterit quod dixerat. III, 1051. Gratia siue meritis defenditur, etiam si nullum esset peccatum originale. X, 1010. Gratiam secundum merita dari, est gratiam negare. X, 1026. Est gratiam destruere. X, 535. De operibus suis gloriantes ad gratiam non perveniunt. IV, 887. si vis esse alienus a gratia, iusta merita tua. IV, 265. Quoties potest dici quod natura humana gratiam mereatur. X, 714. Secundum merita non datur gratia, sed dat merita iusto, cum datur. II, 989; VI, 620. Gratia cum adjuvat postea, videtur meritis reddi; sed non desinit esse gratia, quia id adjuvat quod iusto est largita. VI, 621. Amatus es pater, ut dignus fieres qui amaretis. VI, 781. Et diligereis, dilecti sumus. V, 942. Et fides et gratia ex Dei gratia. V, 915. Gratia pie vivendius additur. X, 571. Gratia pro gratia, vita aeterna: quae merces est, et tamen gratia. II, 880; III, 1309; IV, 262; VI, 282. Gratia gratuita et efficax probatur ex verbis Jeremiae et Ezechielis. X, 630.

Gratie divinae perspicuum documentum, hominis a Verbo singularis susceptio. II, 847; VI, 250; VII, 508. Gratia in Christo maxime eluxit. V, 455, 910; X, 168. Gratia siue meritis in hominis Christi iustitia, exemplum est gratie qua nos justificamus. X, 1158. Gratiae ex praedestinationis exempla praefata in parvulis et in Christo. X, 977. Eadem gratia qua actus est Christus, fit homo Christus. X, 982. Non exegit Christus quod debeatur, sed id quod non debetur. IV, 498. Venit cum cunctis gratiis. IV, 408. Gratia maxime eluxit in latrone. V, 455. In Petro. V, 480. In Paulo. V, 1208. Ex quo gratiam non secundum merita dari protatur. X, 888.

Gratie distributio quam occulta. X, 569. Inscrutabilia Dei iudicia in gratie distributione. X, 980, 1006, 1011. Gratiae munera ex profundo Dei iudicio dantur. V, 181, 1201. Gratia secundum est inscrutabile. V, 907. Gratia secundum placitum voluntatis Dei datur. X, 1009. Est in occulto voluntatis ejus. V, 571, 572. Gratiae dispensatio multum occulta, sed tamen iusta. VII, 445; VIII, 450. Gratia Dei non iniusta. VII, 576. Gratiae distributio occultis fit causis, iustis tamen. VIII, 451. Ad gratiam non omnes pertinent. IV, 1504. Ad gratiam alius ex duobus parvulis pervenit, alius non. V, 177, 178. Gratia Dei per Jesum Christum, cur ad illum veniat, ad illum non veniat, causa occulta esse potest, iusta esse non potest. X, 125. Non facit fieri ut infirmis alius subveniatur, alius non subveniatur. X, 1011. Gratia in electione quorundam parvulorum ad baptismum. X, 824. Gratiae altitudo inscrutabilis in parvulorum qui ad baptismum perveniunt discretionem. X, 1325. Inscrutabile cur unum potius quam alterum aut liberet aut puniat Deus. X, 1003. Cur unus liberetur, alter damnetur, ad Dei iudicia inscrutabilia pertinet: non est tamen iniquum.

tas apud Deum X, 761. Nec ideo personarum est acceptor, aut injustus. II, 875, 885. Sic nec misericordia impedit veritatem qua plectitur dignus, nec veritas misericordiam qua liberatur indignus. II, 877. Nisi per debitam misericordiam nemo liberatur, nisi per debitum iudicium nemo damnatur. VI, 275. Etiam si nullus liberaretur, nemo recte posset Dei vituperare justitiam. VI, 278. qui liberatur, sic oportuit liberari, ut ex pluribus non liberatis ostenderetur quid meruisset universa conspersio. VI, 278. Omnes damnationem merentur, a qua si omnes liberarentur, latet quid peccato per justitiam debeatur; si nemo, quid gratia largiatur. II, 875. Cur huic subvenitur, illi non subvenitur, revocandum ad Dei iudicia occulta. X, 910. Gratia cur alii datur, alii non datur. V, 905. Cur non omnibus datur. X, 971, 1009. Cum gratia gratis datur. X, 1002. Cur non omnibus vel non semper sanctis datur. X, 170. Non injustus Deus qui non omnibus, et uni potius quam alteri donat gratiam. X, 1002. Quidam adjuti gratia ante baptismum, quidam nec post baptismum. X, 1115. Gratia aliis ex misericordia datur, aliis ex veritate non datur. X, 169, 170. Ad iudiciorum Dei profunditatem pertinet, cur alios religiosos facit, alios non facit. X, 1155. Cur illi ita suadetur, ut persuadentur; illi autem non ita. X, 241. Gratiam ad tempus cur accipiant nonnulli, et sinantur hic vivere deinceps cadant. II, 985. Quibus gratia non datur, justo iudicio Dei non datur. II, 984, 986. Gratia et justificat impium, et adjuvat justum. VI, 620 sed cum facit, per misericordiam facit; cum autem non facit, per iudicium non facit. VI, 277. Gratia Dei nimis occulta est quo hominum mentes reviviscunt, ut possint præcepta sanitatis audire. IV, 1116. Gratia peccatores quosdam peccata confitentes solvit, quosdam etiam defendentes resuscitat. IV, 816. Gratia data Paulo infideli, et persecutori crudeli. V, 913. Gratia non tam movet cum præstatur indignis, quam cum æque indignis aliis denegatur. X, 125. Cur ille sic, ille autem sic adjuvetur, vel etiam non adjuvetur, nescit Augustinus; scit tamen Deum id summa sibi nota æquitate facere. II, 554.

Gratia pluvia voluntaria. IV, 819, 1735; VIII, 887. Ros Hermon. IV, 1735. In Deo, qui cuius vult miseretur, nulla iniquitas. V, 179. Cur Deus cuius vult miseretur, capere homo non potest. V, 179. Equitas Dei cuius vult miseretur Deus magna bonitate, obdurat nulla iniquitate. VI, 278. *Vile* Dei voluntas. Gratia in vasis misericordie est adiutorium, in vasis iræ documentum. X, 531. Gratiam non omnibus dari, et quibus datur, nec secundum merita operum, aut voluntatis eorum dari. II, 984, 985. Qui intelligendum quod Deus velit omnes homines salvos fieri. II, 985. An ad electionem gratiæ vel majus ingenium vel minora peccata, vel honestæ utilesque doctrine, vel ipsa voluntas consideretur. VI, 127, 128. Gratia non datur secundum qualitates ingeniorum. X, 126. Dei gratia præveniuntur hominum voluntates, et per hæc eae potius præparantur, quam propter earum meritum datur. II, 987. Deus nec fatali necessitate prohibetur ne id beneficii damnum conferat, nec aliis ex personarum acceptione confert. X, 1505. Etiam sanctis suis Dominus Deus bonus alicujus operis justus aliquando non tribuit vel certam scientiam vel victricem delectationem, quare. X, 170. Cur sanctos et fideles suos in aliquibus vitis tardius sanat Deus. X, 170. Gratia adiutorium differendo Deus adest. V, 892, 893. In hominibus causa est ne non adjuventur a Deo. X, 167. Quibus gratia deest, jam poena peccati est: quibus autem datur, non datur secundum debitum. X, 936. Nullis temporibus negata prædestinationis gratiæ medela contra peccatum. X, 179. Gratia Christi nec ante ejus adventum defuit quibus eam impartiri oportuit. VI, 288. Gratia et fidei dono etiam antiqui ante justificati sunt. VI, 621. Gratia Sacramentorum virtus. IV, 934. Gratia non pendet a visibilibus Sacramentis. III, 712.

Gratia quiaam adjuvanti. II, 678. Gratiam percipere incipit homo, ex quo incipit Deo credere. VI, 111. Gratia ante remissionem peccatorum inspirat fidem et timorem Dei impartito salubriter orationis affectu et effectu. II, 835. Gratiam bene operandi fides meretur. II, 818. Et impetrat. II, 760. Gratiam Dei dari ex fide petentibus, querentibus, pulsantibus. II, 989. Ad obtinendam gratiam necessaria est infirmitatis propriæ cognitio. V, 481. Gratiam desiderare iultum gratiæ est. X, 917. Gratiam divinæ bonitatis quomodo vis accipere, qui sinum non aperis voluntatis? V, 905. Ut Deus velit dare, debes et tu ad accipiendum accommodare voluntatem. V, 905. Tibi capax fides adhibenda est, ut introductione gratiæ humilies te, supplices Deo, nihil de te præsumas. V, 200. Gratiam Dei ut præcedat voluntas accipiendi, et jubet et facit Deus. III, 598. Gratia pluvia est: depressa implemur, alta siccat. V, 730. Gratiam humili datam superbus amittit. V, 200. Ab interiore

Dei luce homo nondum penitus secluditur, euz in hac vita est. IV, 94.

Gratia majoribus ad singulas actus datur. II, 848, 985, 984. Delectio et delectatio justitiæ, gratiæ iudicia. X, 918. Solvitur excusatio perversorum qua dicunt se non accepisse gratiam. II, 882. Gratia non sic defendenda, ut quasi de illa securi, mala opera diligant homines. II, 974. Deus operatum non deseret, si ab opere suo non deseratur. IV, 1890. Gratia etiam piis ac Deum timentibus iniquanda qui suggeratur. X, 275. Gratia Dei quoniam non sunt subiecti. X, 896. Apostolus ex sua et aliorum, qui sub gratia non sub lege adhuc sunt, persona locutus est in ejus. ad Rom. X, 557, 561, 562. Ex dogmate catholico de originis vitio ac de gratia, non ea sequi incommoda quæ objectant Pelagianum. X, 1409. Explicantur Scripturæ loca ex quibus errandi occasio a Pelagianis sumpta est. X, 585. Quæstiones de gratia difficiles, ante Pelagium transeunt attingunt scripturarum tractatores. X, 980. Gratia gratuite profundum. II, 561, 569. In hoc profundo multorum conteruntur ingenta. II, 565. Volentes disputare de Dei profundo, mersi sunt in profundum, et inde error de animarum peccato ante corpus. V, 905. In mysterio gratiæ et electionis, melior est fidelis ignorantia, quam temeraria scientia. V, 179. Quidam stulti putant Apostolum ad quæstionem de electione et reprobatione defecisse in responsione, et iniqua reddenda rationis exclamasse, *o homo tu quis es*, etc. VI, 278. Gratiam quæ nos elegit Deus, primo non invenerat Augustinus. III, 2081. *Retr.* Quæstio de distributione gratiæ inscrutabilis. X, 621. Quatenus ab Apostolo solvitur. X, 621. Cui responsio ista, *o altitudo*, etc., displicet, querat doctores, sed caveat ne inveniat præsumptores. X, 241. Cur de gratia, prædestinatione, etc. non egerit Augustinus in libris de Libero Arbitrio. X, 1008. De libris de Libero Arbitrio frustra præscribitur Augustino in quæstione de gratia. X, 1010. Objectioni ex libris de Libero Arbitrio ipse satisfacit Augustinus, X, 1010.

Gratiæ commendatio. III, 1607; IV, 1851. Gratia Dei quæ liberat nos, commendat se nobis in omnibus scripturis sanctis. IV, 874. Et præsertim in Psalmo LXX. IV, 875. Gratiam quo pacto commendat Apostolus. II, 887. Gratia laus et prædicatio, vituperatio et damnatio est delictorum. X, 205. Gratia Dei prædicanda in festis Martyrum. V, 1286. Gratia et gloria promissionis firmitate jam data aliquando dicitur, quæ tamen suo tempore tantum danda est. III, 85. De gratia disserere cur plurimum delectatus Augustinus. X, 212. Liber *De gratia novi Testamenti* scriptus ab Augustino propter hæresim novam inimicam gratiæ Dei. I, 645. Libri duo *De gratia Christi et de peccato originali*. I, 650. Liber *De natura et gratia*. I, 647. Liber *De gratia et libero arbitrio* ad Monachos Admontinos scriptus. I, 656. Liber ad eosdem missus *De correptione et gratia*. I, 656.

Gratia seu gratitudo quid sit. VI, 20, 21. Hanc vis innata inseruit. VI, 20, 21. Gratia Dei cognitio et gratitudo quam necessaria. V, 1286. Necessaria gratiarum actio et oratio. II, 851, 856. Gratiarum actio, gratiæ testimonium. X, 154, 996. Gratiarum actio et oratio ostendunt voluntatem per antecedentem gratiam præparari, non vero gratiam merito voluntatis antecedente donari. II, 988. Gratiarum actio est illusoria, si ob hoc gratiæ aguntur Deo, quod non donavit ipse nec fecit. X, 996. Si homini gratias ageret homo pro eo quod illum vel putaret non præstitisse vel nosset, adulatio vel irrisio verius, quam gratiarum actio diceretur. X, 989, 1245. Gratia Deo agenda, non solum cum benefacit, sed etiam cum emendat. IV, 562, 563; 1171, 1172. Gratiarum actio ab omnibus debita medico. V, 950. Gratias agens de parvo melior est incomparabiliter, quam se extolens de magno. II, 110; V, 1287. Unde majores agende sunt Deo gratiæ. VIII, 624. Gratia omnis intentio id agit, ne simus ingrati. II, 576. In gratiarum actione nihil aliud agit, nisi ut qui gloriatur, in Domino glorietur. II, 576. Gratias ipsi agere nobis licet, referre non licet. IV, 488. Gratiarum actionem pro beneficiis suis Deus exigit. IV, 571. Ad gratias agendas Deo pro beneficiis tum generalibus tum particularibus, non sufficit homo. VII, 224. Gratias Deo verbis agimus, re tenemus. IV, 1140. Gratia dona alicui sunt sua, cum amat quod accipit, et gratias agit illi qui dedit. V, 908. Gratiarum actio, sacratius laudis sacrificium. VIII, 624. *Gratias agamus tibi datur, non tibi facies*. V, 459. Gratiarum actio Domino Deo nostro, magnam sacramentum in sacrificio novi Testamenti. II, 558. obsecrationes, orationes, intercessiones, gratiarum actiones, quo differunt. II, 636. Fiunt preces antequam illud quod est in Domini mensa incipiat benedici orationes cum benedicunt, etc., interpellationes seu postulationes cum populus benedicunt, et post hæc omnia gratiarum actiones. II, 637.

Gratitudo Imperator. II, 400. Gratianus theodosium participem regni fecit præ fratre suo. VII, 171. Gratianus

ferro tyrannico interemptus. VII, 171. Vindicatus est a theodosio. VII, 171.

Gratiani Basilica. V, 849.

Gratianopolis civitas in Gallia. VII, 719. Non longe ab urbe Gratianopoli fons est in quo faces accensae exstinguuntur, et extinctae accenduntur. VII, 719.

Gratulatio et oratio. in quo differant. IV, 1337.

Gregorianus. VI, 475.

Gregorius episcopus Orientalis. II, 626; X, 649, 677, 866, 1024. Ejus apologia prima de fuga sua. X, 677.

Gressus hominis si non dirigeret Deus, semper per prava irent. IV, 372.

Gregis Dei securitas. V, 296.

Gubernat Deus sine labore quæ fecit. V, 692. Deus infusus carni curam gubernandæ universalitatis non deseruit aut amisit. II, 517. Gubernatio est optima, ut omnia suis temporibus distributa ex ordine gerantur. VI, 566. Musica ad indicandam divinæ gubernationis harmoniam hominibus concessa est. II, 726.

Gudentis martyris natale. V, 1338.

Gulæ tentatio. I, 797, 798. Gulosi describuntur. III, 97.

Guntasius IV, 376. Penefensis episcopus. IV, 381.

Gurgites. IX, 256.

Gynæosophistæ, philosophorum secta apud Indos. VII, 436, 462.

H.

Habere te agnosce, et ex te nihil habere, ut nec superbus sis, nec ingratus. IV, 1084. Quantum habebis, tantus eris, proverbium avarorum. IV, 609. Habendo aut agendo, beatus dicitur. IV, 1061. Felix vere est, non qui id habeat quod amat, sed qui id amat quod amandum est. IV, 202. Indignus es qui habeas, qui non vis esse quod vis habere. V, 630. Habere aliquid tunc quisque dicendus est, quando bene utitur. V, 327. Aurum ille non habet, sed habetur, qui auro uti non novit. IV, 1646. Haberi aliquid potest, ut nec sciatur quod habetur. V, 462. Nemo sibi dat quod non habet. IV, 744.

Habitare in altis quomodo dicatur Deus, et tamen humilia respicere. IV, 1472. Altus est Deus, non in te habitat, si alius esse volueris. IV, 1186. Habitare in unum, perfectorum est. IV, 1729, 1734, 1736. in quibus non est perfecta caritas, cum in uno sint, turbant ceteros, quomodo iumentum inquietum frangit calcibus quod junctum est. IV, 1736.

Habitatio nostra non debet recedere de cælo. IV, 587. Habitatio nostra in cælo aut in mundo, prout Deum aut mundum diligimus. V, 928. Habitatio Dei in Christo, longe aliter quam in sanctis. IV, 828.

Habitaculum Dei Apostoli, Angeli, prædicatores veritatis. IV, 296. Habitaculum Deo per opera bona effeimus. V, 1478.

Habitus multis modis dicitur. VI, 84. Quid sit habitus. VI, 396.

Habitus est matronalis a virginali ac monachæ veste distinctus, qui conjugatis salva religionis observantia potest convenire. II, 1081. Quo habitu vel more vivendi fidem quisque sectetur, ad civitatem Dei non pertinet. VII, 647.

Hadrianus Armeniam, Mesopotamiam, Assyriam Persis concessit. VII, 135.

Hæmorrhœssa quid figuret. V, 485, 486.

Hærerere Deo vita est, recedere ab illo mors est. IV, 1889.

Hæresis quid sit, omnino definire difficile est. II, 999. Hæresim inter et schisma quid interesse putat Cresconius. IX, 469. Hæresis proprie schisma inveteratum. IX, 471. Non omnis error hæresis est, quamvis omnis hæresis, quæ in vitio ponitur, nisi errore aliquo hæresis esse non possit. VIII, 25. Hæresis non est, quæ non veritatem se nominet. VIII, 507. Hæresis nulla catholica. IX, 589. Hæresis Ecclesiæ posterior. IX, 122. Hæreses omnes de Ecclesiâ exierunt tanquam sarmenta inutilia de vite præcisa. V, 55, 55, 280; VI, 653. Hæreses quatenus tilia Ecclesiæ, et quid cum ea commune habeant. V, 253.

Hæreses et schismata quomodo fiunt. IX, 153. Hæreses nata ex Scripturis non bene intellectis. III, 1336. Hæresis auctor mons est ubi oves aliquando inveniunt pascua, sed de pluvia Dei, non de duritia montis. V, 279. Hæresum principes montium nomine designati. IV, 347, 1654, 1652. Hæreses non fecerunt, nisi magni homines. IV, 1652. Hæreses et schismata Ecclesiæ stercora. V, 55. per carnales contingunt. V, 49. Ab Prophetis prædicta. VIII, 288. Cur post idololatriam immisit eas diabolus. VI, 715. Cur

permittantur. IV, 106.

Hæreses utiles. VII, 477, 612. Prosunt Ecclesiæ, et quomodo. I, 746; III, 150, 175. Quid boni per occasionem Ecclesiæ afferant. VI, 541, 713; X, 1026. Per eas eminet quid Ecclesia Dei sentiat, et quid habeat sana doctrina. I, 746. Fides et dilectio probatur per hæreses. II, 795. ubi sana fides non est, non potest esse iustitia. III, 1256. Hæreses non sinerentur pullulare per terram, nisi exerce-ret sanam et ipsa contradictio disciplinam. VI, 180. Hæreses esse permittit Deus, ut Scripturarum studio incumbamus. III, 173. Hæreses quasi torrentes qui ad tempus perstrepunt. IV, 685. Hæresis prima in discipulis Christi orta. IV, 643. Hæreseon ignorantia tutor. V, 988. Synodi congregatio ad hæreses damnandas non semper necessaria. X, 658.

Hæreses cxxxviii computavit Philaster. VIII, 35. Epiphanius vero lxxxviii. VIII, 23. De numero sectarum non alia de causa Philastrius et Epiphanius differunt, nisi quod aliud unum eorum videretur esse hæresis, et aliud alteri. II, 999. Hæreses diversæ contra fidem Trinitatis, et incarnationis. VI, 299, 300. Hæreses omnes a Christo, earumque errores et ritus petit quodvultdeus ab Augustino exponi. II, 999. Maxime hæreses post quas Ecclesia baptizet, nec tamen rebaptizet. II, 999. Pelagiana hæresis a Monachis suscitata. X, 335. Ejus capita. X, 357. In synodo Palestine damnata fuit. X, 333, 334, 355. Et a Concilio universali Carthagine habito quo anno. X, 338, 339. Not. Hæreses crucis virtute contritæ. VI, 696.

Hæresiote. II, 137.

Hæreticus quisnam censendus. II, 160; VII, 612; VIII, 65; X, 331. Quid faciat hæreticum, regulari quadam definitione comprehendi aut omnino non potest, aut difficillime potest. VIII, 23. Hæreticus et hæreticis credens non est idem. VIII, 65. A regula catholica non recedit, qui hæreticum catholica dogmata mendaciter profitentem, catholicum credit. VI, 521. Qui stulta aut falsa loquitur, non statim hæreticus iudicandus est. X, 350. Hæreticus non est, nisi qui manifestatæ catholicæ fidei doctrinæ resistit. IX, 169. Hæreticum pertinacia facit. X, 523, 524. Hæreticorum frontem non esse frontem. X, 751. Hæretici et schismatici de furtis Dominicis peculia sibi fecerunt. V, 796. Hæretici omnes, non quod Scripturas contemnant, sed quod eas non intelligant, hæretici sunt. II, 459. Et quod suas falsas opiniones contra earum veritatem perveraciter asserunt. III, 360. Hæretici malo voto per peccatum legentes, male coguntur intelligere, ut ipsa sit pena peccati. IV, 106. De obscuritate sacramenti et ænigmate lectionis arman impudentiam suam. IX, 400. Cum divinæ Scripturæ veritatem criminari et obscurare non possunt, homines per quos prædicatur adducunt in odium. II, 272. Comparant sibi sua voluntate perversa et præsentis meritum cæcitatæ et futuri æterni supplicii, si per contumaciam inobedientes fuerint, etc. II, 1084.

Hæretici non sunt in Ecclesia. IX, 440. Ad Ecclesiam non pertinent. VI, 193. Extra Ecclesiam sunt. V, 292, 980, 1167. Unde a catholica communione exclusi. III, 127. Hæretici ex eodem semine ac catholici nati, sed ab hæretate propter superbiam exclusi. V, 55. Cum ad defendendas opiniones suas pravas extollerentur, exclusi sunt de Catholica. IV, 1710. Aliquando boni sub hæresis aut schismatis nomine ab Ecclesia expelluntur. III, 128. Quam multi in hæresi nati, in ea permanent, credentes nihil interesse ubi fidem Christi tenerent. II, 350. Aliud hæreticos nomine tenus, non re vera est Christus. VI, 233. Hæretici quomodo ad populum Dei pertineant. IV, 1427.

Hæreticus an ethnicus aut paganus peior. IX, 223. Est peior infidelibus. VII, 742. An eo ipso quod hæreticus est, alia vitia habeat. IX, 471. Hæretici et schismatici differunt. III, 127. Hæretici sacramenta, tanquam vestimenta Christi, dividere potuerunt; caritatem, seu tunicam desuper textam, non diviserunt. IV, 176. Hæretici, quantum in ipsis est, destruunt laudem quam ex ore infantum et lactentium perfecti Deus, dum parvulos nutrirî fidei lacte non suunt. IV, 135. Auctoritatem Ecclesiæ quasi rationis nomine, et pollicitatione superare conantur. II, 448. Et hac fallaci pollicitatione decipiunt. I, 4194. Hæretici ventientes ad se non præcipiunt fidem, sed promittunt rationem. VIII, 79.

Hæretici in multis sunt nobiscum. II, 343. Paria sacramenta celebrantes, sententia dispares sunt. III, 127. In eis esse possunt sacramenta formam pietatis exhibentia, virtus vero pietatis invisibilis et spiritalis in eis esse non potest. V, 465. Habere dona multa possunt, caritatem non possunt. IV, 1515; VI, 157. Quidquid habere potuerint quamvis per se sanctum, ipsi tamen nihil sunt. VI, 157. Hæreticorum nec fides, nec continentia vera. VI, 568. Ipsi non prodest jejunium. VI, 711. Hæreticorum si aliqua mira facta sunt, magis cavendum est. IX, 428. Hæretici

martyria gloriam, si quid patiuntur, sibi vindicant. IX, 103, 106. Nequidquam se martyres ac servos Dei dicunt. IV, 1494.

Hæretici non essent, si non esset superbia. III, 142. Una nater superbia omnes hæreticos genuit. V, 280. Omnis hæreticus consequenter stultus est. X, 330. Hæretici semper inquieti, quod adversetur eis Spiritus sanctus. II, 219. Hæreticorum inquietudine tamquam de somno ignavia nostra excitatur industria. II, 891. Ab hæreticis, tamquam civilibus bellis, quatitur Ecclesia. IV, 1425. Hæretici utiles Ecclesiae. V, 539; VIII, 267. Quæ iis ad probationem suæ doctrinae utitur. III, 127. Sapientiam Ecclesiae et benevolentiam exercent. VII, 612, 613. Eorum morte, filii catholice Ecclesiae a somno excitantur, et ad intelligentiam divinarum Scripturarum proficiunt. IV, 106. Hæretici prosunt Ecclesiae non verum docendo, quod nesciunt; sed ad verum aperiendum excitando. III, 129. Occasionem dederunt, ut quæ latebant in Scripturis aperirentur. IV, 643, 644, 857. De Ecclesia exeuntes, Ecclesiae prosunt, in eo quod detur nobis et inquisitionis studium, et timoris exemplum. IV, 1428. Hæreticorum comparatione jucundior est inventio veritatis. IV, 126. Hæreticis cum respondetur ex necessitate, aedificantur Catholici ex utilitate. IV, 1429. Ex his qui male sentiunt, probati sunt qui bene sentiunt. IV, 643. Hæreticus, Christianæ fidei inimicus et defensor. IV, 111.

Hæreticorum odium majoris gloriæ signum. II, 891. Hæreticorum errores, veræ persecutiones sunt pie vivere volentibus. VII, 613. Laquei eorum perniciosi carnalibus. IX, 148. Hæretici omnes milites diaboli sunt et adiutores. X, 1343, 1346. Filii diaboli. V, 286. Hæretici plerumque se paucitate commendant. III, 1305. De paucitate gloriantur. VIII, 664. Vox hæc est omnium hæreticorum. X, 781, 782. Hæretici omnes in paucis et in parte sunt. IV, 263, 1428. Hæretici omnes catholice veritatis antiquitati diversa nomina imponunt; ipsi sua singula obtinent. VIII, 707. Nulla est secta erroris, quæ ita veritati Christianæ adversetur, ut non ambiat Christi nomine gloriari. VI, 180. Hæretici, omnes qui non sunt communionis eorum, legibus suis hæreticos vocant. IV, 684, 685. Hæretici veritate convicti dicere solent: Nos oves sumus, Episcopi de nobis reddent rationem. V, 282. Hæreticos magorum Pharaonis habere conatum declarat Apostolus. II, 219.

Hæretici serpenti comparantur. III, 216. Et palam. III, 217. Per Cham figurati. VII, 477. Per vulpes ignem in caudis trahentes. V, 1641. Per filios concubinarum. VII, 513. Per Ismaelem alterum Abraham filium. V, 53. Per sodalem Samsonis uxorem ducentem. V, 1641.

Hæretici antichristi sunt. VII, 686; VIII, 664. Fures et latrones. III, 1721. Canes dicuntur. IV, 1923. Lupi semitarii. VI, 682. Feræ calami. IV, 836. Pseudoprophetae. IV, 101. Serpentes indignatione obdurati. IV, 684. Tauri dicuntur. IV, 836. Hæretici quomodo quidam in Ecclesia. IX, 444. Quidam in magna Ecclesiae domo, tamquam vasa in contumeliam. IX, 157. Hæreticorum vanitatem doctus Christianus vel dolet vel ridet. III, 176.

Hæretici sanandi magis quam perdendi. VIII, 175. Qualibet ratione a perniciæ revocandi. II, 795. Adversus hæreses quo animo insurgendum, et quid utilitatis inde consequatur. X, 597. Hæreticorum scriptis cor respondendum. X, 331. Hæretici non correctioni, sed contentioni student. IV, 857. Hæreticis litigantibus et conviciantibus exhibenda mansuetudo. V, 1584. Contra eos non jurgiis, sed magis apud Deum precibus agendum est. V, 1584. Non tam deputandis, quam orationibus. X, 260. Hæreticis et persegutis instructio et oratio debetur. II, 830. Orandum; pro hæreticis et schismaticis. IX, 260.

Hæretici spiritali gladio utriusque Testamenti acie his acuto interficiendi. VIII, 333. Hæretici tanto fortius convincuntur, quanto plures patent exitus ad eorum laqueos evitandos. VIII, 844. Hæreticis obijci non vult Ang. privatorum crimina, sed tantum quod catholici non sint. II, 271. Qua via eos refellere voluerit Augustinus suis de Musica libris. I, 1194. Augustini in eos lenitas et clementia. I, 1511. Qui impugnant hæreticos, adjuvantur a Deo. III, 173. Hæresis auctore correcto, facilius revocantur cæteri, II, 788. Hæretici non inquinant ad communionem. IX, 226, 327. Agere cum hæretico vel schismatico de negotio an liceat, cum liceat agere cum eis de negotio fundi, aut itis dirimendæ. II, 153. Donatistæ, Maximianenses, Manichæi, Ariani, Eunomiani, Macedoniani, Cataphryge temporis Augustini vigeant. II, 438. Hæreticorum impia dogmata a quibuslibet Catholicis redarguenda; impia vero facta ab Episcopis presentibus, aut in proximo constitutis, placentia. X, 338. Hæreticos velut membra putrida præcedentes ait Innoc. II, 781, 782, 784.

Hæretici omnibus modis ad Ecclesiam revocandi. VI,

714. Hæreticos sic corrigi vult August. ut doceantur. II, 567. Si terrentur, et non docerentur, improba quasi determinatio videretur; si docerentur, et non terrentur, pigrius moverentur. II, 522. Hæreticum docere quamvis superbum et pervicacem non abnuat Augustinus. II, 155. Hæreticos Deus per humanas potestates misericorditer admonet. IX, 106, 108. Hæretici, Schismatici, Pagani severis legibus pro religione possunt coerceri. II, 802; IX, 44. Molestiarum temporalium utilitas ad hæreticos reduciendos. II, 521, 522, 350. Pietas est eis esse molestos. VI, 713. Persecutio adversus hæreticos et schismaticos non dici debet persecutio. III, 1482. Magna fit in hæreticos (Donatistas) misericordia cum per leges Imperatorum a sua secta eripiuntur inviti. etc. II, 798. Leges Imperatorum adversus hæreticos. IV, 684, 718, 1309. Theodosii lex generalis in omnes hæreticos. II, 804. Poena decem librarum auri in hæreticos a Theodosio constituta. II, 804. Et ab Imperatoribus. II, 306. Leges de confringendis idolis et corrigendis hæreticis, vivo stilichone, in Africam misse sunt durante Theodosii filio. II, 358. Hæreticos de basilicis excludendos præcipiunt leges Imperatorum. IV, 684, 685. Una eademque culpa ab Imperatore existimatur, eorum qui aut dissimulando conniventiam, aut non damnamdo favorem noxium hæreticis præstiterint. II, 927. Agit Augustinus apud Præfectum prætorio, ut hæreticorum tumor terrendo sanetur potius, quam ulciscendo resecetur. II, 297. Hæreticos corrigi vult Augustinus, non necari. II, 567. Hæreticos falso appellare res suas, quas secundum leges Regum jussi sunt amittere. II, 545. Multi unitatem catholicam veraciter tenent atque defendunt, licet terrore ad eam accesserint. II, 521. Hæretici cum ficta putarentur ad nos transiisse, inventi sunt in temptationibus Catholicis veteribus præferendi. II, 512. Ex occasione legis imperialis quisquis vos non dilectione corrigendi, sed inimicandi odio persequitur, displicet nobis. II, 545. Quisquis res proprias vestras cupide appetit, displicet nobis. II, 545. Sicut et qui non per justitiam, sed per avaritiam tenet res, imperum vel basilicas quas sub nomine Ecclesiae tenebatis. II, 545.

Hæretici ex hæresi etiam post relapsum redeuntes benigne recipiendi. V, 1358. Hæretici et Schismatici aliter in Ecclesiam recipiendi, aliter Pagani. IX, 478. Hæretici quomodo in Ecclesiam recipiendi. IX, 437, 440. Hæreticos denuo baptizandos Orientales aliquando censuisse probatur. IX, 495, 497. *Not. (a).* Apud hæreticos baptizati, ut denuo baptizentur, nusquam Scriptura præcepit. IX, 221. Hæreticis ad Ecclesiam redeuntibus baptisma non est violandum. VI, 157.

Hæreticum facit prava dissensio, non Sacramenta Christiana. II, 545. Hæretici ad Ecclesiam venientes sine baptismo admittuntur. IX, 175, 177, 178. Non per baptismum, sed per poenitentiam eos recipiendos statuit Cyrilianus. IX, 145. Et per manus tantum impositionem reconciliandos, in concilio Carthaginensi censuit Crescens a Cirila. IX, 208. Cur eis imponatur manus. IX, 193. Hæretici ad Ecclesiam transeuntes caritate mundantur, non baptismi iteratione. IX, 711. Hæretici quid in Catholica querere debeant. IX, 185. Quid eis ad Catholicam venientibus conferatur. IX, 197, 238, 550, 466, 474, 476, 477. Cum ad Ecclesiam redeunt, incipit eis utile esse baptisma quod foris acceperunt. IX, 257, 242. Hæreticos baptismum Christi verum conferre inde habetur, quia et mali qui intra Ecclesiam sunt, conferunt. IX, 139, 140, 176. *Vide* libros de Bapt. 3 et 4. Hæreticos respicientes quatenus in hisdem honorum gradibus recipi conveniat. IX, 474.

Hæreticis quidam promittunt liberationem ab æterno supplicio. VII, 733, 741, 742.

Halleluia. III, 2053; IX, 512. Interpretatur, Laudate Deum. IV, 1958; V, 996, 1147, 1184, 1190, 1192, 1652. Propter sanctiorem auctoritatem servatum est. III, 42. Cur in quibusdam Psalmis geminetur. IV, 1419. Halleluiatici Psalmi. IV, 1404. Halleluia certo tempore solemniter cantatur secundum Ecclesiae antiquam traditionem. IV, 1419. Halleluia et Amen diebus Resurrectionis et Passionis Domini per totum mundum canitur. IV, 177. Halleluia solemniter cantatur post Pascha. IV, 1937, 1938. scil. per quinquaginta dies, et hoc ex antiqua traditione. V, 1032, 1176. Tempore Paschali jejunia relaxant Christiani, halleluia canunt, quod est signum Resurrectionis. II, 217. Aliis diebus varie cantatur alibi atque alibi. II, 220. Halleluia modo nobis canticum est viatoris. V, 1186. Halleluia canticum est viatoris. IV, 1938. Halleluia cibus noster in coelo, potus Halleluia, actio quietis Halleluia, totum gaudium erit Halleluia. V, 1176, 1186. Halleluia in coelo erit in re, modo autem in spe; modo cantat amor esuriens, tunc cantabit amor fruens. V, 1188.

Hannibal. VIII, 574. Hannibalem juveniliter exultantem

Maximus patientia sua fregit. II, 244.

Mariotus sapiens dici non debet. I, 916.

Haruspices sacrificia demoni offerebant. I, 694. Haruspices contemnit Augustinus, cui ille victoriam suis sacramentis in Theatrici carminis certamine promittebat. I, 694. Haruspicium et auspicium liberi superstitiosi. III, 50.

hasm. II, 126.

Hebdomades Danielis an ad primum, an ad secundum, an ad utrumque Christi adventum pertineant. II, 912. Non defuerunt qui ad utrumque pertinere arbitrarentur. II, 912. Hebdomadas Danielis in primo Christi adventu fuisse completas sentit Augustinus. II, 899. Consentium et eius prophetiae expositores multi. II, 912. Completae non sunt ante Passionem Domini. II, 913. In primo Christi adventu fuisse completas non putat Hesychius. II, 904, 911. Si a secundum adventum pertinent, iam implendae fuissent. II, 912. Hebdomadas Danielis de futuro Christi adventu quidam exponens, ab Hieronymo temeritatis notatur. II, 901. Huic opinioni favet Hesychius. II, 904, 911.

Hebionitae Christianos esse se simulant ex Hier. II, 257.

Heber. Ab ipso Hebraeorum vocabulum est. VII, 398.

Hebraei nude sic appellati. I, 656; III, 532. Anab Heber, an ab Abraham cognominati. VII, 481. Hebraeis ante legem praedicatur Deus, vel Angeli non deluerunt. VII, 302. Hebraei uni Deo creatori omnium victimas obtulerunt. VIII, 586. soli ex omnibus Gentibus non colebant deos. VII, 154. An praeter idola, ritus omnes Gentium retinuerint. VIII, 586. quae fuerit Hebraeorum conditio in Aegypto post mortem Ioseph. VII, 564. Hebraeos exerceri oportebat in servitute Aegypti, ad desiderandum sui Creatoris auxilium. VII, 565. Unde apud Hebraeos alternaverunt humilitates laborum, et prosperitates consolationum. VII, 570. Vestigium non parvum iustitiae Hebraei populi. VII, 491. Hebraei non tam propter merita sua, quam propter peccata gentium quae debellabantur, victorias reportabant. VII, 522. Hebraeorum regni divisio. VII, 557. Post divisionem conjunctio. VII, 558. Aetates variae populi Hebraei, unde sumendae. VII, 522. Hebraea nomina primum in graecam linguam, deinde in latinam translata. IV, 302. Hebraeos litteras apud Hebraeos scribere nulli fas erat, nisi solis scribis. VIII, 565. *vide* Judaei.

Hebraea lingua ab Heber nomen accepit. VII, 400. Primum omnium fuit. VII, 400. quando inventa. VII, 522. Remansit in domo Heber. VII, 400. Ad populum Dei tantum transmissa est. VII, 490. Hebraicae litterae ante Moysen. VII, 598. Hebraica lingua cum suis litteris per successionem patrum custodita. VII, 598. Hebraea lingua punice familiarissima. III, 488. Et significationis quadam vicinitate sociata. V, 648.

Hecate oraculum, Christum laudabat. VII, 652

Hecates, anima mundi. V, 1137.

Hector. VIII, 585.

Helen Graecorum. II, 157, 257. Uxor Menelai, adulterio corrupta a Paride. VII, 81.

Helen meretrix quaedam quam Minervam credi volebat Simon magnus. VIII, 25

Heli sacerdos, Hebraeorum iudex. VII, 577. Heli filii ad quid morte puniti. VIII, 618.

Heliopolis civitas solis. III, 584. Abest a Memphi amplius quam viginti millibus. III, 584.

Helles fabula. VII, 570.

Helvilius apud Carthaginem contra Manichaeos disputat. I, 716.

Helvidius a quo Helvidiani. VIII, 46.

Her interpretatur Pellicius. VIII, 456.

Heraclitus. VII, 181.

Herbae quomodo et quando creatae. III, 275, 526. Spinoza et venenatae ad quid productae. III, 182. Herbarum vita, qualis secundum Manichaeos. VIII, 57. Herba semper viva. III, 1742.

Heraclemitae haeretici ab Heracleone, eorumque dogmata. VIII, 28.

Hercules. V, 164, 1249, 1250; VII, 659. Quo tempore vixit, et quare honores divini ei delati. VII, 565. Herculis scortum Larentia. VII, 185. Herculem inter Semideos Iabeo numerat. VII, 58, 59. Hercules dictus Deus fortitudinis. V, 165. Aeditus Herculis secum ipse quasi cum Hercule ludens. VII, 185. Hercules plures fuisse historia secretiore dicuntur. VII, 569. Hercules syri seu Tyri duodecim ingentia facta. VII, 569. Illum a se ipso in Oeta monte incensum produci. VII, 569. Herculis idolum cum suo titulo. V, 164. Cum barba deaurata apud Carthaginem, quae ibidem rasa est. V, 166. Suffectam ex Christianos necarunt propter Herculis idolum. II, 191. Hercules Romae sublati. V, 166. Hercules et Junonis spiritus adversum se divisi. V, 447; VI, 712. Hercule auxilia Cynicorum. I, 943.

Hereditas. Concupiscens res alienas habere, velut hereditatis jure, peccat. V, 72. Hereditatis divisio ad majorem

fratrem, ad minorem pertinet electio. V, 1576. Hereditas veteris Testamenti, terrena felicitas; novi, aeterna immortalitas. IV, 824, 825. Hereditas in qua coheredes Christi sumus, non minuitur copia possessorum, nec fit angustior numerositate coheredum. IV, 563. Hereditas Dei sumus, et Deus nostra. V, 796, 1393; VI, 87. Hereditas nostra Deus dicitur, quia ipse nos pascit et continet; et hereditas Dei dicitur, quia ipse nos administrat et regit. IV, 85. Hereditas nobis promissa, et in Christo capite jam exhibita. V, 151, 858.

Heres veteris Testamenti, quis. X, 528. Herodes Dei facti sumus, non ut illi succedamus, sed ut cum illo in aeternum vivamus. IV, 1807. Heredes Christi dicitur et coheredes, quomodo. VI, 86, 87. Heres Christus cum filiis scribendus. V, 1574. Hereditatem cuiusquam, exheredatus filiis, non suscipit Augustinus. V, 1571. Hereditatem quando Ecclesia suscipere aut recusare debeat. V, 1570.

Hericus, figura eorum qui levioribus peccatis operi sunt. IV, 1572, 1575.

Hermaphroditus. VII, 486; VIII, 1002.

Hermes Aegyptius qui de idololatria senserit. VII, 247.

Hermias a quo Hermiani. VIII, 41.

Hermogenes unde Hermogeniani. *vide* Sabelliani. VIII, 52

Hermion, inter, retatur lumen exaltatum. IV, 1755. Item, anathema ejus. IV, 1127. Anadrematio. IV, 472.

Hermogenianus. II, 61.

Herodes alienigena, rex apud Judaeos. VII, 607. Infantum interfecto. VI, 655, 664. Herodis metus et servitia. V, 1029, 1064. Herodes timens regnum amittere, non meruit Regem agnoscere. IV, 556. Innocentes quos Herodes occidit, Christus coronavit. IV, 556. Herodes in angustis aut perjurii aut eventui facinoris admittendi. V, 1408. Herodes an mortui, an vivi fratris uxorem duxerit, ambiguum. VI, 221. Herodes duo occasionem praestant crimen falsitatis Evangelio obijciendi. IX, 662. Herodis regis persecutio gravissima post ascensum Domini. VII, 613.

Heros unde dicitur. VII, 299. Heroes appellantur alienus meriti animae defunctorum. VII, 299. Heroum nomen non facile reperitur in scripturis. III, 500.

Heros episcopus Gallus. X, 520, 545, 555. Pelagium et Caesarium auctores nefarii erroris arguit Heros et Lazarus. II, 759, 761. Eorum litteras Orosius presbyter detulit ad Concilium Carthagin. II, 759. Herodis et Lazari objectis respondit pelagius. II, 776.

Hesiodus poeta nomen imposuit Musis. III, 49.

Hesperius vir tribunicius. VII, 764.

Hesperos stella Veneris. VII, 720.

Hesternus pro juvene ponitur. IX, 523.

Hesychius salomitanus urbis episcopus. II, 899, *not* (b); VII, 664. Sanctus homo Dei. II, 924. Hesychio scribit Augustinus. II, 899. Cui respondet Hesychius. II, 901. Vicissimque rescribit Augustinus. II, 904.

Hetruscorum praedonum crudelitas. X, 778.

Hieraca a quo Hieracitae. VIII, 58.

Hierius. VII, 707, 708. Romanae urbis orator. I, 702. Huic nuncupati ab Augustino libri de Pulcro et apto. I, 702.

Hieroboam idololatriam in regno suo instituit. VII, 537.

Hieronimus. I, 649. Presbyter venerabilis. X, 286. Homo Dei. II, 625. Doctissimus vir. II, 864, 904. Maxime in Scripturis. II, 628. Ab adolescentia ad senectutem in Monasterio desudavit et vixit. II, 243. In Monasterio variis quati fluctibus, et peregrinationis molestias se sustinere queritur. II, 154. Hieronymus Augustino ignotus facie, sed spiritus unitate conjunctus. II, 155. Hieronymus non ex definito defendit nec Petrum peccasse, nec Paulum procaciter arguisse majorem. II, 253. In recenti opere secutus est de hac re sententiam Cypriani et Augustini. II, 779. Hieronymum in sacra Scriptura admisisse officiosa mendacia, dicere videtur August. II, 156. Hieronymus Augustino expostulat de illius epistola per Italiam sparsa. II, 244. Et de jure necessitudinis violato. II, 243. Hieronymum ad *παλινοδία* hortatur Augustinus. II, 457.

Hieronimus quid sentiret de origine animae, exposuit in opusculis contra Rufinum. II, 719. Marcellino scripsit suam esse sententiam, singulas animas novas nascentibus fieri. II, 748. Quaestionem de origine animarum Augustino solvendam remittit. II, 747. Hieronymi testimonium pro peccato originali. X, 665. Hieronymus dogma de peccato originali in libro contra Jovianum et in commentariis in Jonam stabilivit. II, 723, 750. Hieronymi sententia de visione Dei. II, 624, 625. Sentit patris, filii et spiritus sancti divinitatem oculis carnis aspicere non posse. II, 621, 626. Ac rem incorporealem corporalibus oculis non videri. II, 621. Hieronymi sententia de membris Dei contra Anthropomorphitas. II, 628. De Danielis hebdomadibus Augustinus Hieronymi expositiones Hesychio dirigit. II, 899, 903. His lectorem suspendi dicit Hesychius. II, 904. Hieronymo cuiusdam de Danielis hebdomadibus opinionem temeritatis

notanti, asseclitur Augustinus, II, 901. Hieronymus questionem cucurbitæ in libro explanationum in Iohannem ridiculam vocat, II, 273. Hieronymi interpretationem in aliquem locum Iohannis prophetæ, velut mendositatem corrigere coactus est quidam Episcopus plebe tumultuante, II, 242. Hieronymus Origenem reprehendit, II, 286. rogat eum Augustinus ut prodatur origenis et hæreticorum errata, II, 157. Hieronymus docet de magistrorum Ecclesiarum sententiis periclitose judicari, II, 901. Hieronymus in Oriente adversus Pelagium pro gratia Christi confixit, II, 764; X, 699. Ejus adversus Pelagium opus sub nomine Critobuli, II, 779. Pelagius de Hieronymo questus quod ei tanquam æmulo inviderit, X, 700.

Hieronymus ex hebræo in latinum eloquium Scripturas convertit, VII, 603. Psalterium a sancto Hieronymo translatum ex hebræo non habet Augustinus, II, 1077. Hieronymus Job ex hebræo interpretatur, II, 242. Interpretatio Iohannis prophetæ ex greco in latinum facta ab Hieronymo accuratur, II, 242. Hieronymus respondet super interpretatione sua in Iohannem prophetam, II, 265. Hieronymi in Ezechielem commentarii, II, 719. Libri in Daniele, VII, 695. In Malachiam, VII, 699. Evangelium ex greco interpretatum est summa fide, II, 245. In expositione epistolæ ad Galatas Origines commentarios servatum se ait, II, 252. Nec non alios Græcos, II, 252, 255, 256. Quare novam post alios interpretationem librorum canonicorum aggressus est, II, 262. Septuaginta editioni vacare non potest, ut optabat Augustinus, penuria notariorum, II, 755. In librorum canonicorum interpretatione, sensum potius veritatem, quam verborum ordinem conservavit, II, 261. Quid de Hieronymi versione sentiant Iudæi, VII, 605. Hieronymus librum de optimo Scripturas interpretandi genere scripsit, II, 261. Hunc petit Aug., II, 291. Hieronymo dedicati duo Augustini libri, II, 752. Habentur, II, 729, 735. Hieronymo decretum est Augustinum amare, suscipere, colere, ejusque dicta quasi sua defendere, II, 755. Laudatur Hieronymi liber adversus Rufinum, II, 727. Opus adversus Jovinianum, II, 753, 757. Hieronymi opus in quo de resurrectione carnis præclare disputat, II, 779. Hieronymi epistola ad Marcellinum, II, 718. Laudatur ab Augustino, II, 725, 724, 747, 864. Hieronymi opusculum de hæresibus Augustinus postulat, VIII, 49. Hieronymi Chronica, VII, 566, 587. Hieronymi liber, cui nomen Epitaphium quidam tribuebant, de scriptoribus Ecclesiasticis appellandus est, II, 252. Venit hic liber in manus Augustini, II, 155. Quædam huic addenda August. indicat, II, 157. Hieronymus Neptolani presbyteri epitaphium composuit, II, 252. Hieronymus scribit hominem bimbrem natum Lyddæ, VI, 273. *Not. (a).*

Hieronymi euconium, X, 192, 663, 699. Ejus ingenium divino dono aureum, II, 156. Hieronymi animus litteris ipsis non mediocriter nescitur, II, 153. Hieronymi doctrina tantum in latina lingua ecclesiasticæ litteræ adjunctæ sunt, quantum unquam antea potuerunt, II, 741. Hieronymi nullus sermo prolixus, quantalibet tempora occupet, II, 155. Intellexit qui Hieronymi labores non digne honorat, aut de his Deo gratias non agit, II, 741. Hieronymi scientiam quanti faciat Augustinus, II, 247. Ab eo se in sacrarum litterarum scientia superari fatetur, II, 247. Hieronymo Augustinus, in suis August. testimonio, in multis rebus minor, II, 290. Hieronymo duo libri ab Augustino diriguntur, I, 649. Hieronymi desiderio quantum inardescat Augustinus, II, 257, 241, 247, 248. Hieronymum, si fieri posset, quotidie præsentem habere vellet Augustinus, II, 720. Hieronymus ne unam quidem horam labi patitur absque Augustini mentione, II, 891. Hieronymus per Firmum ad Augustinum scribit, II, 275, 276, 291. Alypius salutem, II, 291. Hieronymum Alypius invisit, II, 111. Hieronymo Paulum unum e fratribus suis commendat Augustinus, II, 158.

Hilarius, X, 283, 866. Insignis Ecclesiarum doctor, X, 693. Vir non mediocris auctoritatis in tractatione scripturarum, et assertionem fidei, VIII, 951. Hilarius episcopus Gallus Ecclesiæ catholicæ adversus hæreticos defensor acerrimus, X, 645. Ejus doctrina de carne Christi, X, 1387. Mendacium non esse monstravit, quod dixit Christus se iudicii diem nescire, II, 778. Neminem sine peccato esse docuit, X, 283. Hilarii libri, VIII, 931. Tractatus in Psal. cxviii, X, 691. Homilia de sancto Job, X, 692. Ejusdem expositio Psalmi primi, X, 692. Et Psal. quinquagesimi primi, X, 693. Hilarius Origenem in Psalmos transtulit, II, 262. Hilarii dictum de Trinitate, VIII, 1059. Hilarii interpretatio in locum Apostoli, X, 614. Hilarii Piet. librum (scil. de synodi) Vincentius opponebat contra crescentem ubique Ecclesiam, II, 352, 357. *Not. (a).* Hilarii locum objectum interretatur Augustinus, II, 357.

Hilarius Arêlatensis quibusdam movetur Augustini dictis, in aliis omnibus doctrinæ ejus sectator et admirator, II, 1007.

Hilarius Syracusanus consultus Augustinum, II, 674. Eique Augustinus facit satra, II, 674.

Hilarius laicus Gallus, II, 1007. Narbonensis esse videtur, II, 771. *Not.* Augustini se fuisse discipulum indicat, II, 771. *Not.* 1012; X, 937. Epistolam cccxvi ad Augustinum misit, II, 1007. Sequæ aliam antea ad eum misisse epistolam movet, II, 1011. Augustini ad Hilarium epistola, X, 534. Est cclxxviii, II, 771. *Not.* Ejus orationibus Augustinus sese commendat, II, 771. Eique exponit Pelagiana commenta, II, 771. Hilarius, libros retractationum, ac librum de Gratia, et Libero Arbitrio postulat, II, 1011.

Hilarus Tribunitus Catholicus, I, 634. Hymnos de psalmis ad altare cantari improbat, contra quem liber ab Augustino editor, I, 634.

Hilarensis oppidum, II, 1019.

Hippocentaurus Manichæorum, quid? VIII, 513.

Hippocrates mulierem suspitione adulterii puniendam liberat, III, 572. Hippocrati quidam libri suppositi sunt, a medicis non recepti, VIII, 514.

Hippon Diarithum, VII, 486; IX, 256.

Hippon, IX, 357. Hippo-regio romana civitas appellatur, II, 135. *Not. (a).* Hippon-regio ecclesiæ Pacis, II, 906. Hipponensis Ecclesiæ prædia quæ episcopus existit aut possidere ut dominus, II, 480. Apud Hipponenses August. exposulat quod morem de vestiendis pauperibus oblii sint, II, 471. Hipponenses S. Pinianum suæ civitatis habitatorem habere voluerunt, II, 476. Et sibi presbyterum exoptant nulla turpi cupiditate, II, 480. Quanto tumultu eum presbyterum sibi ordinari petierunt, II, 478. In eo tumultu multa contumeliose contra Alypium dixerunt, II, 481. Postulant ut si quando Piniano ad suscipiendum clericatum consentire placuisset, non nisi in ipsa Hipponensi ecclesiâ consentiret: quod annuit Pinianus, II, 479, 482. Hipponensis populi infirmitas, et quanta ab illo patiatur Augustinus, II, 475. Hipponensis regionis possessor et dominus Augustinum sub ironiæ adulatione laudat, II, 513.

Hipponensis diaconus, V, 1576.

Hipponense Concilium anno cccxciii habitum, VI, 181. *Not. (a).* In Concilio Hipponensi an cccxcviii Can. 38 et Carthag. m. an. cccxcviii Can. 47 definitum est quæ sint Scripturæ canonicæ quæ in populo Dei legi debeant, II, 235.

Hircanus filius Alexandræ reginæ Iudæorum, VII, 607. Confirmatur in pontificatu, VII, 607.

Hirci quidam non ad sinistram erunt, IV, 799.

Hispanæ tot provincie cœperunt experiri mala a quibus erant intactæ, II, 422. Hispanorum animas multo infelicias trucidant doctrinæ falsæ, quam barbaricus gladius, II, 721.

Historia non numeranda est inter instituta humana, III, 56. Historia est demonstrationi similis, III, 56. Historia quatenus inter liberales disciplinas, II, 368. Ejus fides perit, si quod hominum et temporum consensione firmatum est, in dubium revocetur, I, 1555. Historia etiam prophana juvat ad intelligendos sacros libros, III, 55. Historia Ecclesiastica ab Eusebio græcè scripta, et a Rufino in latinam linguam versa, VI, 597. Historiæ occasio, I, 1012.

Historici gentium cum inter se per multa dissentiant, non merentur fidem, VII, 716. Historicis potius credendum est, qui divinæ non repugnant historiæ, VII, 600. Historici solent, cum in suam personam venerint, ita se contexere, tanquam de alio narrent quod de se narant, VIII, 342.

Histrion, V, 562, 1026, 1461. Histrionum signa valent ex instituto, non ex natura, III, 34. Histriones nullo modo possunt esse musicæ periti, I, 1089. Histriones, aurigas, venatores, etc., qui spectare amant, reprehenduntur, IV, 458, 459, 440, 626, 1527. Histriones ad Christiana sacramenta, nisi relicta arte non permittuntur accedere, VI, 219. Histriones in administrationem reip. recepti apud Græcos, VII, 55.

Hoc, aliud cum corripitur, aliud cum producitur significat, III, 1940.

Hoedi duo populi, V, 42. Hoedi ante iudicium non separandi, V, 298, 504.

Holocaustoma, III, 678, 679.

Holocaustum dicitur sacrificium, cum totum incenditur, IV, 576, 599, 776, 798, 1775. Totus exardescat igne amoris divini, qui vult offerre Deo holocaustum, IV, 1775. Non omne sacrificium holocaustum erat, III, 825. *Vide* Sacrificia. De holocausto non manducabatur, III, 823. Holocausta humana Deus improbat, III, 810, 815, 816. Holocausta medullata, mystice, IV, 799. Holocaustosis, reliquæ holocausti quod ignis consumpsit, III, 678.

Homerus quo tempore vixit, VII, 86. *Not. (a).* Homerus poeta dulcissimè vanus: hujus lectio Augustino puero amara, I, 671. Multa finxit hominibus flagitiosis divina tribuendo, ne flagitia, flagitia putarentur, ac quisquis ea fecisset, non homines perditos, sed cœlestes Deos videretur imitatus, I, 671.

Homo quid. VII, 626. Homo est animal rationale. V, 233. Factum de terra. V, 1588. Animal rationale mortale. I, 1009, 1062; VIII, 939. Cur duplex differentia ponitur in ejus definitione. I, 1009, 1062. Homo ex anima et corpore compositus est. I, 963; II, 65; V, 717, 810. Homo totus anima et caro. IV, 402. Omnis natura hominis dominatu animæ et famulatu corporis temperata est. VI, 126. Præter animam et corpus nihil ad ejus substantiam et naturam pertinet. V, 810. Hominis persona mixtura est animæ et corporis. II, 520. Hæc mixtura incredibilior videtur, quam mixtura Dei et hominis in Christo. II, 520. Homo magnum miraculum. V, 700. An anima sola possit dici homo. I, 1315.

Hominis descriptio secundum Apuleium, VII, 265. Manichæorum fabula de primo homine. VIII, 210, 221, 246, 375. De bello primi hominis cum gente tenebrarum. VIII, 210, 211, 223, 254. Homines fumi filios dicit Manichæus. VIII, 197. Cur hominis opificem malum inducere conatur Manichæi. X, 1532. Homines semper fuisse quidam opulati sunt. VII, 357. Responsiones eorum ad ea quæ obijciuntur. VII, 357.

Hominis creatio. III, 186, 241. Hominis Deum esse opificem, a quo sunt omnia bona sive celestia, sive terrena, carnis ipsius compago testatur. X, 1532. Hominis creatio cum creatione aliorum animalium conjungitur, et etiam distinguitur. III, 244. Homo præcipuum opus Dei dicitur. quare. III, 347, 348. Hominem interiorum primam factum, deinde corpus hominis quidam suspicantur. III, 293. Deus hominem sicut cætera per Verbum suum fecit. III, 371. Quomodo factus est homo in animam vivam. III, 363. Homo an tunc animatus cum Deus insufflavit in faciem ejus. VIII, 614. Deus sufflavit in faciem hominis, quia in ea sunt velut organa sentiendi. III, 25. Homo factus est in die primo creationis invisibiliter, causaliter, potentialiter; in die autem sexto factus est visibiliter. III, 343, 344, 346, 347, 349, 410. Homo sexta die creatus, et sexta ætate reformatus. VIII, 257. Homo ad Dei imaginem est factus. I, 626, 838; III, 186. Homo nummus Dei. V, 82. Magna quedam res est homo factus ad imaginem et similitudinem Dei. III, 26. Hominis ad Deum similitudo. V, 164. Homo ad ipsius Trinitatis imaginem factus est. III, 244; VIII, 1001, 1033. An solus homo factus ad imaginem Dei, non vero mulier. VIII, 1005, 1006. De homine antequam peccaret dicitur quod ad imaginem Dei sit factus. VIII, 135. Quomodo homo et secundum quid factus ad imaginem Dei. III, 243, 292, 347, 366, 409, 2039; VII, 373, 400; VIII, 475, 695, 1003. Homo in anima ad imaginem Dei factus. V, 353; VI, 628. Homo in hoc factus est ad imaginem Dei, quia intelligit, scilicet, discernit bonum a malo. IV, 218. Homo gerit in se symbolum Trinitatis, scilicet esse, nosse, et velle. I, 849. Homo factus ad imaginem et imaginem Dei. V, 361. Longe distans hæc imago. V, 362. Hominis honor verus est imago. VIII, 1006. Homo quomodo ab Apostolo vocatur imago Dei. III, 243. Cum dictum fuisset hominem creatum esse ad imaginem, cur additur et ad similitudinem. III, 241, 242, 244, 749. Homo factus est ad imaginem et similitudinem, non vero ipse est eadem imago et similitudo æqualis Patri. III, 243. Similitudo ad quam factus est homo, est ipsum Dei Verbum. III, 243. An secundum aliud ad imaginem, et secundum aliud ad similitudinem. VI, 53.

Homo duplex, interior et exterior, et utriusque ratio. VI, 52. Uter ad imaginem et similitudinem Dei factus. VI, 52, 53. Hominis corpus, non animam, esse imaginem Dei quædam hæresis dixit. VIII, 15. Non propter corpus, sed propter mentem imago est. III, 166. Homo non secundum corpus, sed secundum rationalem mentem factus ad imaginem Dei. VIII, 1004. Hominis corpus, quatenus est erectæ figure, ad similitudinem Dei factum esse dici potest. III, 243. Homo in ipso corpore indicat se esse ad imaginem Dei factum, quod erecta statura factus est. III, 347. Admonetur homo erecta sui corporis statura, non sibi terrena esse sectanda velut pecora. III, 347. sed animum in æterna dirigendum. I, 1515; III, 186. Homo totum non amisit per peccatum quod habebat imaginis Dei. I, 628. sed tantum imaginis Dei perfectionem. III, 186. Homo etsi per exortum suum in regno Diaboli sit. X, 1082. Est tamen imago Dei. X, 1082. Hominis creatio allegorice exponitur. I, 858.

Homo qualis sit factus a Deo. VII, 386, 399, 400. Quomodo factus rectus. VI, 282. Rectus est homo ubi spiritus imperat, caro servit. III, 1595.

Homo ad quid factus. VI, 628. Hominis finis est vita æterna. III, 144. Homo factus in tempore, sed immutabili æternoque Dei consilio. VII, 362. Quærentibus cur homo tam sero sit conditus, quid respondendum. VII, 369. Hominis status ante peccatum. VI, 244; X, 172. In paradiso. VII, 417. Homo primus creatus est in natura sine culpa, sine vitio. V, 172. sine concupiscentia et pugna carnis et

spiritus. V, 717. Homo ante peccatum beatus spe commutationis future. III, 438. In suo genere bonus erat. III, 296. Deus forte non dixit hominem esse bonum, quia præsciebat eum peccaturum. III, 293. Homo in agnitione Dei creatus est, et in ea renovatur. III, 292.

Homo an futurus fuerat miser formidine mortis, si non peccasset. X, 1350, 1356. Homo nisi peccasset, posset non mori. III, 534. Et hoc indicat ipsa mors hominis. III, 533. Posterius ejus morti obnoxii non essent. VII, 405. sine mortis interventu Angelis sociandi fuerant. VII, 577. si non peccasset homo, morti obnoxius non foret. VII, 720. Hominis naturam sic divinitus institutam, ut si non peccasset, moriturus non esset, totius Ecclesiæ fides. X, 1561. Homo futurus fuerat immortalis, si non peccasset. VIII, 615. Homo immortalis fuisset fructu ligni vitæ. VIII, 615. An cibum sumpserit ex ligno vitæ ante maledictum. VIII, 615. Pesse non mori præstatur ei de ligno vitæ, non de constitutione nature. III, 534. si homo immortalis factus est, quomodo cibis indigerit, difficile est dicere. III, 295.

Hominis corpus quale erat ante peccatum. VI, 373. Non erat corruptibile. VI, 532. Homines mortales generantur ex Adamo mortali per peccatum facto. VII, 378. Homo secundum Julianum non peccatim, sed naturaliter conditus mortalis. X, 1512. Homines ex quo concepti, ægritudinem quandam inchoant qua sunt necessario morituri. III, 339. Homines quod mortales sint corpore, ad misericordiam Dei pertinere arbitratus est Plotinus. VII, 265.

Humana genus initium habere non repugnat Dei sapientiæ. VII, 570. Hominum genus prius exstitisse sine hominibus gignentibus, quidam philosophi admittere coguntur. VII, 539. De propagatione filiorum, si homo non peccasset, diversæ sententiæ. VI, 373. Hominum multiplicatio quomodo facta fuisset, si immortales permansissent. III, 292. Et Adam non peccasset. III, 396. si homines non peccassent, genus humanum sine libidine multiplicassent. VII, 428, 429, 450. Hominem in paradiso seri potuisse ad voluntatis nutum, membris genitalibus obsequentibus, Augustini sententia. X, 1444, 1447. An primi homines a concubitu abstinerint usque ad eam ætatem, qua generasse dicuntur. VII, 456, 463.

Homines omnes cur ex uno voluit Deus condere. V, 363, 1253; VI, 575. Homines ex uno procreati ad arciores cognationis necessitudinem, et unitatis vinculum commendandum. III, 598. Ad societatem commendandam. VII, 372, 376, 405. nihil est tam discordiosum vitio, tam sociale natura, quam genus humanum. VII, 376. Homo omnis in primo homine factus est, originis seminisque ratione. IV, 1531. In unoquoque homine est omnis creatura, quomodo. VI, 68; VIII, 675. Hominum genera monstrosa an ex Adam vel filiorum hoc propagine prodierint. VII, 483.

Homo peccavit propria voluntate per culpam, ordinatus est Dei aequitate per penam. III, 431. Homines mysteriis Dei imbutos non posse peccare, Joviniani dogma. X, 1417, 1418, 1419.

Hominis tentatio quare permissa. III, 431, 432. Homo non fuisset futurus magnæ laudis, si propterea posset vivere bene quia nemo male vivere suaderet. III, 431.

Hominis lapsus. VII, 727. Cur a Deo permissus. V, 172. Homo a tentatore dejectus, quia superbus. III, 431. Et superbiam deceptoris sequutus. III, 1787. Quia exaltato corde a Deo recessit. VIII, 613. Homo rectus erat, arbitrio suo factus est malus. V, 490. Hominis lapsi figura in eo qui descendit ab Jerusalem in Jericho. V, 732, 1646. Stare ad Dominum noluit, cecidit, fractus est, quomodo vas de manu hominis cadens. V, 717. Homo donatus est sibi quia deseruit Deum placendo sibi. VII, 433. quia sua voluntate uti voluit, præceptum rumpere delectavit; ut nullo sibi dominante fieret sicut Deus. IV, 897. Hominis venditi pretium, exigua de arbore vetita voluptas. V, 188. Homo voluntate peccavit, non necessitate. III, 432. sic factus erat, ut aliqua necessitate deserere Deum non cogereetur. VIII, 614. Ut non posset peccare, si nollet. VIII, 614. Homo non impeccabilis. VIII, 419. Homo ita factus est, ut peccandi possibilitatem haberet a necessario, peccatum vero a possibili. X, 1494. Cur non sic factus ut nollet peccare. VIII, 614. Factus est omnipotestate peccandi et non peccandi, pro præmio accepturus non posse peccare. VI, 539. sic eum Deus fecit, ut et stantem coronaret, et cadentem ordinaret, et surgentem adjuvaret. VI, 532.

Homo cum libero arbitrio creatus. VII, 752. Quare liber creatus. VI, 11. si liberum arbitrium non haberet, in natura rerum minus excelleret. III, 369. Homini sic datum est arbitrium liberæ voluntatis, ut eum tamen necesse sit vivere sub potestate melioris. VIII, 615. Homo non bene vivisset nisi per gratiam Dei. III, 431. Quare Deus liberum arbitrium homini non ademit, cum eum præsciret esse peccaturum. VII, 752. Cur creat hominem Deus, quem possideat diabolus. X, 408. Hominem peccaturum præsci-

vit Deus, simulque populum piorum Angelis sanctis sociandum, in adoptionem vocandum. VII, 372.

Homo unde et quo cecidit. III, 158. Natura rationalis quanto est ipsa superior, tanto ruina ejus pejor; et peccatum ejus quanto incredibilius, tanto est damnabilius. X, 1555. Quia factus est qui sit in beata vita, si bene vixerit; ideo erit in misera vita, qui male vixit. IV, 1502. Homo prævaricator amissa beatitudine in miseriam projectus. V, 209. Miseria hominis post peccatum. VI, 244, 303, 628. Hominum sunt duo mala, iniquitas et mortalitas; una est culpa, altera est poena. V, 954. Homines mortales, fragiles, infirmi, lutea vasa portantes, quæ faciunt invicem angustias. V, 440. Hominis non ad aliud in hoc sæculo, quam nasci, laborare, mori. V, 726. Homo sibi ipse poena sua esse meruit. IV, 405. Homo patitur ex se intrinsecus, forinsecus autem ex eis inter quos vivit. IV, 405. Homo omnis quarit beatam vitam. V, 810. An vera beatitudine homines felices esse possint, cum sint mortales. VII, 268. Homines quamdiu mortales sunt miseri sicut necesse est. VII, 268. Homo ideo non beatus, quia non vivit ut vult. VII, 135. Et si viveret homo ut vellet, non tamen beatus foret, si turpiter viveret. VII, 155. Homo se ipsum Deo debet, eique reddendus est ut beatus sit, a quo accepit ut sit. II, 486. Homo de suo satanas est, de Dei beatus est. III, 1750.

Hominis nascuntur in corpore mortis, et in carne peccati. X, 154. Prius mundo quam Deo nascuntur. X, 825. Homines tam majores quam minores, unde sunt rei. X, 708. Cur de parentibus justis non nascatur justus. X, 177. Humanum genus propter peccatum sub diaboli potestate. X, 1122. Homines in quantum homines sunt, opus sunt Dei; in quantum peccatores, sub diabolo sunt. X, 567. Potestati tenebrarum id est, potestati diaboli subjecti homines. II, 982. Quo jure potestati diaboli traditi quove ab ea per Christum liberati. I, 1286. Hominum captivitas de qua Christus eos redemit, est voluntaria. VIII, 545. Homo subjectus est vanitati, quia noluit supjici veritati. IV, 1549. Facili sumus manibus veritatis, sed propter peccatum projecti in dies vanitatis. V, 405. Homini juste poenalia quibus dominabatur effecta sunt. VIII, 203.

Hominis natura condita est bona. X, 1516. Sed vitiosa est per voluntatem malam. III, 1703, 1705. Natura hominis ex Deo est, non iniquitas. III, 569; X, 1124. Omnis creatura humana in Adam vitiosa. IV, 1549. Homines omnes unus fuerunt. V, 906. Quæ sit causa cur homo sit deterior. VI, 12. Ulrum Deo auctore sit deterior. VI, 11.

Humana natura virtutis et perfectionis capax. X, 688. Homo non bonæ, sed malæ factus fuit naturæ secundum Julianum: quia in eo plus valuit actio mala ne posset agere bene, quam actio bona ne posset agere male. X, 1522. Quod in natura humana a Deo condita reprehendit Julianus, hoc in natura Angelica reprehendere debet. X, 1517, 1518. Et si homines vitiosa origine sint damnabiles, bonitas tamen illis exhibetur. X, 857, 858. Homines quos de origine merito et juste damnata creat Deus, bonum aliquid sunt. X, 1445. Homo magnum bonum. III, 584. Sed mutabile. III, 584. Et si bonum naturale homo amiserit, eique malum voluntarium inseparabiliter adhæserit; non tamen non est bene institutus. X, 1544, 1545. Nihil nocet homini nisi sua iniquitas. VII, 114. Homo deleat quod fecit, et placebit ei qui eum fecit. V, 587.

Homo post peccatum habet supplicio mixta solatia. VIII, 205. Homo non est derelictus sue misericordia. VIII, 205. Natura hominis et est bona, et malo carere potest. X, 298. Quandonam a malo liberatur. X, 298. Homines omnes una massa peccati. VI, 71, 121, 124. Omnes nati filii iræ eguerunt reconciliatore. VI, 248. Si tu, ô homo, non dimitteres Deum, non fieret pro te Deus homo. IV, 572. Homo ejus clementia reformandus est, ejus bonitate formatus est. I, 1067. Qui hominem creavit, formavit, fecit; ipse recreat, reformat, reficit. IV, 524. Ut omnes liberarentur, Filius Dei ad eos missus. VI, 345. Homo sexto die formatus, sexta mundi ætate reformatus est. IV, 1182. Homo ex se non potest resurgere. I, 597. Homo inveteravit per peccatum, innovatur per gratiam. IV, 1949. Idenus fuit ad vulnerandum se, non ad sanandum se. IV, 1263, 1696. Reparari non potest meritis aut libero arbitrio. VI, 246. Sed gratia. VI, 247. Ejus reformatio ex sola Dei misericordia. VI, 245. Quam juste est damnatus, quam misericorditer liberatus. VI, 685. Homo gratis factus est, et gratis liberatus. IV, 488. Hominis liberatio, ipsius captivitatis modo conveniens. X, 407, 408. Homo fisdem, quibus perleverat, gradibus reparatur. VI, 635.

Homo ad quid innovatus. III, 1656. Hominum pars reparata succedet in locum angelorum desertorum. VI, 246. Homines electi ut instaurent partem quæ lapsa est angelorum, et forte majori numero. VII, 752. Neque omnes homines damnantur, neque omnes liberantur, quare. VII, 727. Hominis veteris aliquid usque ad ultimum mortis por-

lamus. V, 202.

Hominis generatio, et vita duplex, una secundum corpus ante Christum, altera secundum animam post adventum Christi. IV, 90. Magnum discrimen inter hominem sanum et hominem lapsum. X, 271. Homo et peccator. V, 152, 325, 565. Homo bonus, et homo malus, quis. X, 370. Homo unus potest simul esse et natura bonus et vitio malus. X, 1260. Homo malus a quo quisque liberari se orat. V, 255. Homo unde sit bonus aut malus, Julianus non constat. X, 1491. Homo a se ipso malus, a Deo et per Deum bonus. III, 1706. Deus singulariter bonus est, et homo a Deo bonus est, de suo vero malus. II, 658. Homo recedendo a Deo frigescit, accedendo fervescit, recedendo tenebrescit, accedendo clarescit. IV, 896, 1175, 1379. Homo non est pius, castus, verax, etc., nisi pietate, castitate, veritate quæ in Deo est. III, 1685. Homines servi Dei ex oleo misericordiae illius, non ex viribus suis. III, 1583. Dei est non solum ut homo sit, verum etiam ut non nisi ab illo bene sit sit, a quo habet ut sit. III, 484. Homo ex se ipso peccator, sed non ex se ipso justus. III, 834. Homo quomodo suus et non suus. III, 700. Homo a se ipso non justificatur. X, 875, 878. Hominem sine Deo nihil vilius. V, 1527. Homo sine Deo nihil sibi est nisi dux in præceptis. I, 693. Nihil est hominis proprium nisi forte mendacium. III, 18; V, 290, 935.

Hominis omne malum error et infirmitas. V, 987. Homines cæci a nativitate. III, 1715. Homo nec rationem potest vindicare ab erroribus, nisi adsit Deus lux mentium. II, 669. Homo ut multum oculus est sine lumine. V, 457. Deo sibi præsentem illuminatur, absente autem continuo tenebratur. III, 585. Homo se latebat: data est Lex ut se inveniret. V, 835. Hominem se agnoscere quid sit. V, 488. Homini suam infirmitatem demonstrat Lex docendo et jubendo quod sine gratia impleri non potest, ut quærat demonstrata infirmitas salvatorem. II, 595. Aliud est esse hominis, aliud posse ipsius. III, 1558. In ejus est voluntate quid velit, non tamen quid possit. I, 650. Magnas liberi arbitrii vires acceperat, sed peccando amisit. V, 752. Per malum velle perdidit bonum posse. V, 188. Homo an possit mutare voluntatem in melius. I, 620. Homo quomodo potest peccatum vitare. VIII, 419. Homo labitur amando corpus, deserendo Deum. III, 152. Vivere secundum hominem, et vivere secundum carnem, idem est. VI, 555. Homines esse non debemus, quomodo. III, 1581. Homines cur obiurgantur quod sint homines. V, 505, 908. Homo non debet se ipsum propter se diligere. III, 27. Homo non propter se ipsum diligere debet. III, 26. In homine spes non ponenda. IV, 246, 1631, 1632. Homo in quo magis sit, in carne, an in mente. V, 857, 858. Homines boni vel mali quantum conferant ad felicitatem aut miseriam nostram. II, 495. Homines inter mala quibus opprimuntur, voluptatibus indulgent. II, 919.

Homo vocatus est a Deo ut non sit homo, sed Deus, non natura, sed dono suo. V, 909. Homini natura est, ut possit summi boni naturæ adhærere. III, 584. Homo tandiu est aliquid, quamdiu illi hæret a quo factus est homo. IV, 836, 962. Homo melior fit adhærendo Deo. III, 584. Homo tanto minus se esse stabilem sentit, quanto minus hæret Deo qui summe est. II, 459. Deus ipse sufficit tibi, præter illum nihil sufficit tibi. V, 1460.

Homo ex justo ordine naturæ, Deo debet subdi. VII, 629. Mente Deo propinquior est homo, quam alia qualibet rei parte. VII, 318. Homo non est homo, nisi mandata Dei custodiat. VII, 601. Verus homo, poenitens et qui petit auxilium a Deo. III, 851. Tunc est optimus cum tota sua vita pergit in incommutabilem vitam. III, 26. Homo ab humanis in divina dirigitur, cum voluntati humanæ voluntas divina præpenitur. III, 1770. Homo si bene cogitat, in Deo est: et si bene vivit, Deus in illo est. III, 1745. Hominis præstantia. III, 241. Homo non ut pecora, aut ut arbor, aut ut saxum factus. V, 175. Homini quid commune cum aliis rebus creatis, quidve peculiare. V, 254. Habemus esse cum lignis et lapidibus, vivere cum arboribus, sentire cum bestiis, intelligere cum Angelis. V, 255. Homo etiam malus, melior est omni pecore. V, 1187. Quod non ita sit ut cadaver, aut arbor, aut pecus, gratia dici potest. II, 767. Hominem tanquam præstantiorem, fuisse Dei manibus formatum, cætera vero ejus verbo facta, senserunt quidam. IV, 158, 1551. Homo Angelos inter et bestias est medius. VII, 268, 572. Vita eorum media inter Angelorum et pecorum. III, 1546. Homines vitæ genere pecoribus sunt similes. III, 560. Hominis poena est quod comparatus sit pecoribus insensatis. X, 1559. Hominis dignitas præ cæteris animalibus. IV, 1272, 1502. Homines bestiis antecellere qua ratione probatur. VI, 14. Homo dominatur bestiis. III, 186. Dominium istud amisit post peccatum. III, 186, 187. Tantæ excellentiæ est in comparatione pecoris homo, ut vitium hominis sit natura pecoris. X, 408. Homini crimen est, quod equo natura est. IV, 1579. Homo non distat a pecore nisi mente. VI, 186.

Homo veritatem non posset incommutabilem mente concipere, si ad eam non esset factus. III, 139. Homines notantur, qui nil nisi corpora valent cogitare. II, 517. Homo solus animantium percipit aeternas rationes in corporalibus. VIII, 999. Homo immundus est usque ad huius vitae finem. III, 735. Homo habet quo ultra solem sit, et quo sub sole sit; quo pertineat ad veritatem, et quo ad vanitatem. IV, 421. Totus aestimandus est ex eo quod in ipso principatum tenet. III, 245. Hominis animo solus Deus melior. IV, 294. Hominis illud est optimum, quod animae optimum est. I, 1514. Hominem quanti Deus faciat. IV, 1865. Homini quos Deus dedit arrhas salutis. IV, 1942. In homine memoria, intellectus, voluntas separabiliter demonstrantur et inseparabiliter operantur. V, 562. Homo ante mali experimentum nonisset intelligere quid esset malum. III, 586.

Homo magnus miraculum. V, 700; VII, 291. Est hoc admiratione dignum in hominibus, quod singuli singulas facies habeant. VII, 721. Grande profundum homo, cuius capilli magis numerabiles sunt, quam affectus. I, 702. Cor hominis sibi ipsi impenetrabile. IV, 475. Est aliquid hominis quod nec ipse scit spiritus hominis, qui in ipso est. I, 782. Homo ignarus futuri, vivit ex fide. III, 369. Omnis homo qualis sit tunc cum loquitur, forte scit; qualis crastino futurus sit, quis scit? V, 798. Homo de his iudicare dicitur, in quibus habet potestatem corrigendi. I, 860. Sicut homo intelligendo bestiis omnibus, sic bene vivendo melior est ceteris. VII, 240. Homo terrenum animal, sed coelo dignum. VII, 752. Homo vermis, et tamen in coelo collocatur. III, 1585. Homo terra et coelum dicitur. I, 587. Homo, pellis morticina, sanies foetida. V, 1596.

Homines dii appellantur in Scripturis. VII, 273. Cur dii dicti clarius, quam ipsi Angeli. VII, 273, 276. Amando Deum efficiuntur dii, amando mundum dicuntur mundus. V, 678. In natura hominis tria sunt quibus differt a diis. VII, 265. Homo ad deitatem vocatus est, non natura, sed dono et adoptione. V, 909. Homines fideles, inter homines carnales et Angeles, medii. VI, 708. Homo bestias inter et Angelos medius, subdat sibi quod habet commune cum bestiis; subdat Deo quod habet commune cum Angelis. VIII, 419. Homo pie obediendo praeceptis Dei, transit in consortium angelicorum; inobediendo vero, in bestiale. VII, 572. Homines tutos Angelos, idque posse fieri. V, 270, 728, 1442. Humana natura perfecta Angelis aequabitur. IV, 291, 1945.

Hominis dignitas ex Dei in ipsum signatione, V, 1661. incarnatione cognoscitur. VIII, 1051. Humana natura, quam Christus assumpsit, solus maior est Deus. VII, 805. Homo per Verbum incarnatum factus est talis, qualis capiat Deum. III, 1510. Homo quem Deus suscepit, si cum aliis hominibus conferatur, maiori distantia continetur, quam collatione solis cetera sidera. II, 89. Omnia quae facta sunt, in usum hominis facta sunt. VI, 20. Homines et filii hominum, in quo differant. IV, 315, 456, 549, 580; V, 160, 1113, 1787. Homines ab Adam, a Christo et hominibus dicitur in Scriptura; non tamen ubique. II, 547; III, 1634. Omnis homo Adam, et omnis homo Christus. IV, 801. Vide Adam. Homo aliquando est Adam et secundum carnem et secundum spiritum, aliquando secundum carnem tantum. III, 418.

Homo Dei filius. V, 505. Dei filius non natura, sed adoptione. VIII, 581. Proximus, omnis homo. II, 673. Vita hominis triplex, ante Legem, sub Lege, sub gratia. III, 2158. Hominis quatuor differentiae et actiones, ante Legem, sub Lege, sub gratia, in pace. III, 2065; VI, 52, 64, 287. In homine gemina operatio providentiae reperitur. III, 380. Quomodo Deus hominem operatur. III, 582. Homini hoc est fieri, quod est agnoscere Verbum Dei per quod fit. III, 292. Hominis saluti consulitur auctoritate, ratione, historia et prophetia. III, 141. Illi subvenit Deus per se ipsum, per Angelos et per homines. III, 151. Homo debet reformari, vivendo secundum voluntatem Dei. I, 838. Reparatur cum gratia Dei vincendo cupiditates, amando Deum. III, 152. Homo ad se primo reverti debet, et, ut ad Deum revertatur. VII, 512. Unde amantur homines. I, 707. Cur de ipsis bene sentiendum. I, 1068. Hominis totum officium. II, 85.

Homo carnalis, animalis, spiritalis, quid sit. VI, 68. Hominum duo genera, unum de terra, unum de coelo cogitantium. IV, 605. De duobus hominum generibus, iustum et iniquum. IV, 535. Homo exterior seu vetus, et homo interior seu novus. IV, 90, 91, 190, 191. Quis. III, 145; V, 81, 903, 1660; VIII, 476. Qualis. VIII, 997. In quo consistat. VIII, 475. Hominis interioris et exterioris comparatio. III, 145. Exterioris finis, mors est. III, 144. Huius sex sunt aetates. III, 145. Homo exterior corrumpitur aut profectu interioris, aut defectu suo. III, 156. Hominem veterem exuere, et novum induere quid sit. IV, 188, 189; X, 137. Utriusque hominis decursus in universo hominum genere. III, 144. Sex sunt aetates interioris hominis. III, 145. Vetus sine novo potest agi, non novus sine vetere. III, 144. Homo qui interior dicitur interiore luce veritatis frui-

tur et illustratur. I, 1217. Hominis interioris pulchritudo, iustitia et virtus. II, 462. Homo interior ubi agnoscitur. VIII, 1003, 1008. In homine interiore secretum quoddam conjugium. VIII, 1007. Homo spiritalis non iudicat de sacra scriptura, etiamsi aliquid ibi non luceat. I, 839. Homo qualis est, tales actus habet. V, 1325. Homo amoris divini igne succensus, et ad Dei complexum tendens, Dei sacrificium est. VII, 296. Homo spiritalis in hac vita est sacrificium, in altero erit holocaustum. VI, 69.

Homines difficilius domantur quam ferae. VI, 25. Homines edacitate sua superant quolibet quadrupedem. VIII, 198. Homo dominari aliis appetit. III, 27. Et hoc intolerabilis superbia est. III, 27. Hominis artificis partes tres, natura, doctrina, usus. VII, 359. Homo, ut nonnulli asserunt, diebus quadraginta formatur in utero. V, 1059. Hominis nomine carnales intelliguntur. VI, 121.

Homo frequenter sumitur pro qualibet sui parte. VII, 599. In Scripturis solo animae aut carnis nomine significatur. VI, 555, 556. Caro in Scriptura ponitur pro homine. II, 542. Homo dicitur etiam solum ejus corpus. X, 1219.

Homo dominicus an possit Christus dici. I, 616.

Homo belluinus. VI, 672.

Homo Platonis. II, 64.

Humanum genus arbor fici. III, 1551. Humanum genus magno est terris ornamento, etiam cum a paucis recte laudabiliterque vivatur. III, 369, 398. Hominem quisquis nolit esse in rebus, contradicit bonitati Dei. III, 598. Hominum duo genera humano generi iustitia. VIII, 456. Totum genus humanum quodammodo sunt homines duo. X, 1244. Humanum genus, grandis agrotus. V, 557. Totum humanum genus, est homo Evangelicus in via, semivivus relictus. V, 955. Humano generi laboranti quid praestitit Christus ut sanaretur. V, 542. Humanum genus Deus visitavit tribus temporibus. V, 467. Humanum genus constat duobus sustentaculis. V, 546. Humanus affectus exemplo Christi vincendus. V, 1515. Humanum genus quasi fluvius vel torrens. VII, 783; VIII, 902.

Homicidii prohibitio. V, 70. Homicidium formidante conscientia commissum, aut exultante perpetratum audacia, an culpabile nunc. X, 765. In homicidio voluntario Deus et homo facit, in involuntario Deus tantum. III, 448. In homicidio voluntario quamvis occidatur quem Deus vult occidi, tamen poena dignus. III, 625. Homicidium excommunicatione puniendum. VI, 220. Homicidium an et quando licitum sive per leges divinas sive per humanas. I, 1225. Homicidia sic amant Donatistae, ut ea in se perficiant, quando non possunt in aliis. II, 797. Omnis iniquus motus ad nocendum fratri in homicidii genere deputatur. VIII, 361. Homicidium est, hominem etiam damnatum inordinate ferire. V, 1590.

Homicida est qui fratrem odio habet. III, 2017. Qui fratri mala persuadet. III, 1704.

Homo quippe primus ad aratrum boves junxit. VII, 564. Hinc honores divini ei delati. VII, 564.

ὁμοούσιον petit Pascensius anathematizari, ut quod in Scripturis non invenitur. II, 1059. ὁμοούσιον etsi in Scripturis sanctis non invenitur, fieri potest ut illud invenitur cui hoc vocabulum recte adhibitum iudicetur. II, 1059. Et dictum in assertionem fidei defendatur. II, 1040. ὁμοούσιον recte dictum esse Patrem et Filium. II, 1048. Ea in scripturis dici de Patre et Filio, quae non dicantur nisi de his quae unus substantiae sint. II, 1049. Homousion in Niceno concilio firmatum, in Ariminensi ab haereticis impugnatum. VIII, 772, 785. Homousion quidam imperii catholici repudiabant. X, 1101. Homousiani vocabantur Catholici ab Arianiis. VIII, 707; X, 1101.

Honestas est intelligibilis pulchritudo. VI, 19. Honestas ipsa non reprehendit, quod reprehendit superbia eorum, qui honesti vocari amant, sed esse non amant. VI, 560.

Honestum quid sit. VI, 19.

Honor Deus. VII, 128.

Honorem amant diversimode superbi et humiles. VIII, 535. Honores velle quatenus deceat aut dedecet. II, 498. Honor te debet querere, non tu ipsum. V, 242. Honorem qui amat, Deum imitatur. VIII, 595. Multa de coelo divino usurpata sunt, quae honoribus deferrentur humanis. VII, 281. Honores et potestates non propter hanc ipsam, seu propter aliud quod inde sit hominum, decet velle. II, 498. Honor humanus, etsi pro meritis exhibitus, nec sic pro magno habendus. VII, 161. Honor, temporis famus. V, 156. Honor blandum nomen, sed mala servitus, exitus ager. II, 128. Quae hic honorant, in alia vita onerant; quae hic relevant, ibi gravant. II, 96. Honor si diligitur, illic habetur, ubi merito indignus honoratur. II, 486. Honor verus in coelo. VII, 801. Via ad honorem virtus. VII, 136. Humilitas. IV, 1397. Honor justus virtuti, non vitio debetur. VI, 486. Honor debetur potestatibus etiam iniustis. IV, 1655. Honor non de-

betur errori, sed errantis bonis dotibus debetur. II, 129.
Honor nil prodest agrotis. IV, 1320. Honor alit artes; sententia Ciceronis. VII, 158.
Honores ecclesiastici. V, 569. In acceptione personarum ad honores ecclesiasticos non leve peccatum. II, 747. Honoris et virtutis ardes Romæ conjunctæ. VII, 155. Lucifero Calaritano displicuit, quod Arianis ad Ecclesiam redeuntibus gradus honoris servarentur. II, 813. Honor proprius contemnatur, ut Ecclesiæ unitas servetur. V, 96. Maximianistas in suis honoribus susceperunt Donatistæ; sic et fecit Ecclesia. II, 814.
Honorarium est id quod honoris causa datur. I, 909.
Honoratus a Tucca. IX, 144, 257.
Honoratus Manichæus Augustini necessarius. X, 1464.
A Manichæis deceptus. VIII, 63, 64, 66. Ad eum scripsit librum *De utilitate credendi*. VIII, 63, 64.
Honoratus ad cujus questiones August. liber seu epistola cxi. II, 538.
Honoratus presbyter. II, 295.
Honoratus episcopus Thievensis. II, 1013. *not. (b)*. Epistola sua ad Augustinum approbat Episcopis instante vastitatis periculo ad tota loca migrandum. II, 1014. Nec consentit Augustinus. II, 1013.
Honorius Imperator. VII, 620. Consul. II, 786. Iterum Consul. IX, 529, 574. vi. Consul. VIII, 519. ix. Cos. II, 585. xii. Consul. IX, 697. Honorii Leges contra Donatistas et Pelagianos. I, 641. Honorius et Theodosius eos qui Pelagium et Celestium in quacunque provinciarum parte latitantes aut propellere aut prodere distulerint, potius in hos hæreticos præscriptæ subjacere volunt. II, 927. Honorii Leges contra Donatistas. IX, 445, 446. *Retr.* 489, *app.* 815, 818, 816. Contra Paganos. II, 516. Adversus hæreticos et idololatrias. II, 537, 558. Honorius et Theodosius juxta synodum Nicænam confessione sincera Deum venerantur. II, 927.
Honoriana basilica. V, 889.
Honorius Milevitanus in Catholica degradatus. IX, 372.
Hora non est præsens tota. I, 817. Fugitivis particulis agitur. I, 817. Hora quinta ad mensam acceditur. V, 1521. Hora novissima, id est tempus novissimum. III, 1998.
M. Horatius Consul. VII, 95. Horatii tres contra tres Curiatios pugnant; superant Horatii. VII, 89. Horatius sororem occidit, quod unius Curiatorum cui desponsata fuerat, mortem fieret. VII, 89.
Horatius poeta. VI, 538. Ejus effatum, sapere aude. I, 1059. Horatiana sententia. II, 586.
Hordeum. Ex eo confectus potus cito inebriat. I, 1565.
Horoscopus quid. VII, 145. Horoscopi vanitas. VII, 146.
Horrea Celice. IX, 253.
Horrearius Dominicus. V, 923.
Hortensianus a laribus. IX, 215.
Hortensius dictator creatus. VII, 97.
Hortensius, dialogus Ciceronis. VII, 92. Excitavit Augustinum ad ardorem philosophiæ. I, 685.
Hortus Dominicus. V, 1596.
Hosanna in altam linguam transferri non potuisse dicitur. III, 42. Hosanna est interjectio lætantis. III, 43. Vel vox oraculantis. III, 1764.
Hostium Cordubensem ab Hispanis damnatum, a Gallis esse absolutum dicebant Donatistæ. IX, 38. Gallorum judicio postea cesserunt Hispani. IX, 59.
Hospites hic omnes sumus. V, 645. In recipiendis hospitibus ignotis multo melius est malum hominem perpeti, quam excludi bonum, dum caveamus ne recipiatur malus. II, 155. Aliquando nescientes, suscipiendo quos nesciebant, Angelos susceperunt. V, 615.
Hospitalitas commendatur. V, 506, 642, 967, 1118, 1121, 1127, 1585. Quod pasci voluit Christus, pascenti præstitit. V, 615. Eliam ad viduam mittens, non ipse delecerat, sed viduam benedicere disponebat. V, 615. Apud plerosque consuetudo est ut laventur pedes hospitum. III, 1794.
Hostianus magus. IX, 221.
Hostias humanas sacrificandi causa et origo. VII, 209. Hostiæ veteris Legis, figuræ sacrificii Christi, et iustorum in cælo post judicium. VII, 701. Hostiam humilitatis et laudis in ara cordis, igne fervidæ caritatis, Deo sacrificamus. VII, 280. Hostiæ Deo gratæ misericordia, humilitas, confessio, pax, caritas. IV, 1256. Hostia est Deo confessio. IV, 1255. Cum humili corde intra in domum Dei, et cum hostia intrasti. IV, 1255.
Hostilina dea præfecta segetibus cum novis aristis æquantur. VII, 118.
Hostilinus Mancinus Consul. VII, 105.
Hostire, id est æquare. VII, 118.
Hostis. Ab hostium furore cur famulos suos sæpe non li-

berat Deus. VII, 42. Hostem visibilem vincis feriendo, invisibilem credendo. V, 455.

Humanitati debitum redditur, cum homo de homine nihil mali temere suspicatur, nec cuiquam criminanti facile credit. IX, 610. *vide Homo*.

Humanus quis dicatur. V, 940.

Humilitatis via in philosophorum libris non invenitur. a Christo venit. IV, 270. Humilitatis magister Christus. V, 491. Et doctor. VI, 415, 414. Tam magnum est esse parvum, ut nisi a Christo, qui tam magnus est, disci non posset. VI, 415. Humile cor de cælo adducit Deum, ut proximus fiat. IV, 1205. Vagna est miseria superbus homo, sed major misericordia humilis Deus. VI, 516. *vide Superbia*. Humiliati sumus veritate in mortem, misericordia instauramur ad vitam. IV, 1533. Tantum te pressit humana superbia, ut te non posset nisi humilitas sublevare divina. V, 1001. Tandem animadvertit terrena superbia, nihil in ipsis terrenis esse potentius humilitate divina. II, 1029.

Humiliatio Christi non potuit nisi alta esse. IV, 1735. Humilitas Christi ab incarnationis initio usque ad crucem. V, 115. Humilitas a Domino proxime morituro commendata in litione pedum. VI, 414. Humilitatis Christi causa, infirmitas nostra. V, 778. Humiliate maxime justitiam commendavit Christus. V, 1522. Humilitas a Verbo incarnato discenda. V, 671. Est pene una disciplina Christiana. V, 1538. Christus a se vult non mirabilia facere, sed humiles esse discamus. V, 441, 782. Doctrina Christiana, humilitatis præceptum. V, 876.

Humilitas Christi imitanda. III, 1604, 1606. Non per superbiam respuenda. V, 684, 687. Humilitas Christi superbis displicet: tibi autem Christiano si placet, imitare. IV, 1205, 1204. Humilitatis Christi exemplum, superbiæ medicamentum. V, 1596. Ad hoc exaltantur etiam in isto sæculo quædam Christi membra, ut in eis sit major humilitas. IV, 1119. Humilitas Christi est salus nostra in Christo. V, 1295. Humilis Christus via ad patriam. V, 685. Humilitas sectanda. V, 551, 1560. Necessaria fuit, ut ad Deum rediremus, qui superbia lapsi sumus. VI, 185. Humilitatis ratio in sanctis. X, 401. Superbia facit voluntatem suam, humilitas facit voluntatem Dei. III, 1604. Humiles dei non facile possunt, qui nondum suavi jugo Domini pia colla junxerunt. IV, 1475. Humilitas cordis sacrificium est. IV, 1705. Quod iustus es, Dei reputa pietati; quod peccator, tuæ iniquitati. V, 605. Universa facies et vultus sanctorum scripturarum admonet, ut qui gloriatur, in Domino gloriatur. VI, 278. Melior est incomparabiliter, Deo gratias agens de parvo, quam se extollens de magno. V, 1287. Melior est humilitatis tremor, quam confidentia superbiæ. IV, 1588. Melior est humilis peccator, quam iustus superbus. IV, 1205; V, 950. Melior humilis maritata, quam virgo superba. IV, 968, 1280. *vide Superbia*. Virginitas.

Humilitas sancta infantia. V, 1361. Tota humilitas hominis ut cognoscat se. III, 1604. Humilis quot Dei munera in se collata agnoscit. IV, 1429, 1450. Propter humilitatem omnibus vel penè omnibus utile est, ut quales futuri sint, scire non possint. II, 985. Humilem esse, est nolle in se laudari. IV, 510. Quo pacto alter alterum possit existimare superiorem sibi. VI, 82, 424.

Humilitatis utilitas et necessitas commendatur. IV, 314, 320, 428, 995, 1165, 1255, 1254, 1566, 1587, 1462, 1472, 1597, 1609, 1670, 1671, 1715, 1725, 1726, 1727. Tanta est humanæ humilitatis utilitas, ut eam suo commendaret exemplo etiam divina sublimitas. III, 1787, 1794. Humilitas fundamentum est ædificii spiritualis. V, 441. Et perfectionis. III, 1690. Ipsa est perfectio nostra. IV, 1714. Humilitatis viæ, viæ viæ. IV, 145. Humilitas necessaria ut ascendamus ad Deum. I, 701. Deo excelso humilitate appropinquatur. V, 142, 1555. Alius est Deus, et ab humilibus contingitur. IV, 947. Humilitas via ad obtinendam veritatem. II, 442. Ne quisquam præposteros antequam habeat humilitatem obedientiæ, velit ad altitudinem sapientiæ pervenire. IV, 1566. Deus vult nos esse, et humiles propter cavendam superbiam, et altos propter capiendam sapientiam. IV, 1712, 1715. Superflua sollicitudo, ne ubi fervet caritas, desit humilitas. VI, 427. Via caritatis nihil excelsius, et in illa non ambulat nisi humiles. IV, 1857. In humilitatis infirmitate perficitur virtus caritatis. VII, 887. Certe magnus est Deus; fortibus gravis, infirmis levis est. Infirmitas in humilitate major fortitudo est. IV, 1186. In humilitate est tota fortitudo. IV, 1184. Humilitate victoria obinetur. V, 895. Disciplina Christiana quos humilitatis sensus et affectus præscribat. IV, 1205, 1204. Humilitatis piæ disciplina ventosam et turbidam cupiditatem, avidam rerum extra potestatem nostram constitutarum pellit ex animo, et quodam modo expirat. II, 485. Qui humilis est, etiam in divitiis est verus pauper. V, 412. Justitiam suam si de medio auferat homo et humilietur, ve-

niet Dei iustitia et exaltabitur. IV, 1128. Humiliato appropinquat Dominus, ab exaltato longe discedit. IV, 1083. Humilibus quomodo Deus dat gratiam. IV, 1427.

Humilitas civitatem Dei a civitate diaboli discernit. VII, 421. Humilis fit membrum Christi. III, 1604, 1606. Cor humiliatum locus spiritus sancti. VI, 419. Domus Dei excelsi. I, 826. Humiles sibi Deus cælum facit. IV, 1472. Peccata parva quæ subrepunt vigilantibus, superbia creantur, humilitate perimuntur. VI, 425. Humilitas medicamentum contra tumorem. V, 780. De tumentibus potest perire, de pusillis nihil perit. III, 1606. Nisi humilitas omnia quæcumque bene facimus, et præcesserit, et comitetur, et consecuta fuerit, totum extorquet de manu superbia. II, 442. Quod impetrat humilis, amittit superbus. V, 108. Filius prodigus infelix per humilitatem impetrat felicitatem, et eo se ostendit dignum, quo confitetur indignum. IV, 159. Qui didicerunt a Domino Iesu Christo mites esse et humiles corde, plus cogitando et orando proficiunt, quam legendo et audiendo. II, 596. Humilitate et acquiritur et custoditur caritas. VI, 413. Humilitatis mensura cuique ex mensura ipsius magnitudinis data est. VI, 413. Humiles Deus exaltat. V, 1278. Sic exaltat, ut non faciat superbos. IV, 1472. Superbus malis, ut humilietur, innectitur; humilis a malis, ut exaltetur, eripitur. IV, 1589. Humilitatis habet principium excellentia claritatis Christi. IV, 1454. Humilitas exaltat. VII, 421. Humilitas claritatis est meritum, claritas humilitatis est præmium. III, 1905. Omnes delectat celsitudo, sed humilitas gradus est. V, 586, 671. Humilitas solidissima potentior est et tutior, quam ventosissima celsitudo. VIII, 957. Humilitas via qua pervenitur ad eternitatem. V, 683. Humilitas tutam veramque in cælum viam molitur. VII, 482. Humilis per januam intrando recipitur, superbus per aliam partem ascendendo precipitatur. IV, 1229. Humilitas in monasterio potissimum sectanda. I, 1379. Humilis inordinate. V, 107.

Humilitas quædam perversa, qua quis ad terrena convertitur. IV, 1142. Humiliari a Deo quandoque et poena est et gratia. IV, 427. Humiliatio mala et poenalis. IV, 1751, 1752. Humilitas duplex, confessionis et tribulationis. IV, 1544. Item voluntaria et poenalis. IV, 1550. Humiliatur pondere manus Dei, qui non humiliatur confessione iniquitatis. IV, 267. Humilitas mendax et simulata. IX, 63. Humilitatem mendacem non accipit Deus. V, 981. Simulatio humilitatis, major superbia est. VI, 421. Quid prodest videri hominibus humile esse quod dicis, si Deus videt altum esse quod sapis. IV, 1505. Fit miris modis, ut de falsa humilitate magis quis infletur, quam si apertius superbiret. II, 642. Humilitas vera tunc erit, si non sola ostentetur in lingua. IV, 1505. Humilitatis specie mendacium, peccatum est. V, 981. Humilitatis laus in parte non est ponenda falsitatis. X, 265, 267.

Humilitas difficile persuadetur. VII, 13. Primum et magnus munus spiritus, humilitas et mansuetudo. III, 2138. Humilitatis signum in statura pueritiae a Christo collocatum. I, 674. Humilitas per convallē significatur. V, 1524. Humilitatem plus in eis qui ex Gentibus erant, quam in Judæis scriptura commendat. V, 1036. Humilitas Centurionis. IV, 428; V, 1505. Publicani. IV, 446, 447. Chananeæ. V, 483, 487. Humilitas in Chananeæ fecerat fidem magnam. V, 1036.

Humores quatuor, quibus carnis natura temperatur. II, 315.

Hydromantia divinationis genus a Persis allatum. VII, 223.

Hydrops corde, avarus. V, 410, 956. Hydrops curari non potest. V, 480.

Hyems incredibili humanitate Romæ sæviens. VII, 98. Hyems et æstas nostra quæ. V, 216. Hyems adversitatis figura. IV, 370. Hyemis tempore similes sunt arbores mortuæ et vivæ, sed æstas veniens discernit. IV, 1947. Hyemis vita ista. IV, 389, 1947.

Hyle quid sit. VIII, 579, 380, 556. Quid hoc vocabulo Græci intelligunt. VIII, 579. Hyle principium et natura mali secundum Manichæos. VIII, 370, 379, 369. Hylem non posse esse principium rerum ostenditur. VIII, 390. Absurda Manichæorum doctrina de hyle refellitur. VIII, 360, 365, 401. Hylem communiter dæmonem appellant. VIII, 387.

Hymenæus. VIII, 575.

Hymetium mel. I, 906.

Hymnus est canticum continens laudem Dei. IV, 914, 1947. Hymnus tria debet habere, et laudem, et Dei, et canticum. IV, 914, 1947, 1948. Hymnorum cantus in ecclesiis. IV, 487. Hymnorum cantus ad altare instituitur Carthagine. I, 654. Impugnatur ab Hilario propugnaturque ab Augustino. I, 654. Hymnus sempiternus merces sanctorum. IV, 1948. Hymnus qui Domini nostri Iesu Christi dicitur, in Scripturis solet apocryphis inveniri. II, 1054. Verba eius sunt obscurissime posita. II, 1054. Plura referuntur. II,

1055. Hymnus trium puerorum ad scripturam pertinet. VII, 524.

Hymnizare. IV, 320.

Hyperbole quid. VII, 499; X, 788.

Hyperbolus. VII, 54.

Hypocrates. I, 695.

Hypocrisis origo, quæ. III, 208. Humanæ laudis aviditas, hypocrisim sæpe generat. II, 92. Hypocrisis foris lucet, intus lutum est. IV, 1229.

Hypocrita quis. III, 1271.

Hypogæa. V, 267.

Hysopus herba humilis, sed medicinalis. IV, 593. Hysopus purgandis pulmonibus aptus est. IV, 593. Hysopus cordis mundandi symbolum. IV, 595.

I. J.

Jabin interpretatur sapiens. IV, 1053.

Jacob, id est, supplantator, quia nascens fratris plantam tenuit. IV, 987, 1937. Idem qui postea dictus Israel. V, 47, 681. Id est, videns Deum. V, 41; IV, 1937. De duplici ejus nomine. V, 681. Diversis causis imposito. IV, 987. Unde Jacob dictus est Israel. VII, 518. Novo nomine accepto cur prius retinuerit. V, 682. Jacob et Esaü constellationes. I, 739. Jacob et Esaü una et eadem sors ex patre, ex matre, ex conceptu, ex ortu, diversa tantum ex Deo. II, 887. Jacob an ex præscientia futuræ voluntatis approbatus. VI, 117. An electus ex præscientia futuræ fidei. VI, 114. Dilexit in eo Deus non culpam quam debebat, sed gratiam quam donabat. VI, 123. Vide Electio. Benedictiones datæ Jacob et Esaü. V, 59, 56.

Jacob et Esaü duo populi. IV, 527, 1153. Jacob Christianorum figura, ut Esaü Judæorum. V, 55. Jacob significat spirituales in populo Dei. III, 567; IV, 1771, 1772; Bonos Christianos. V, 54, 37. Esaü carnales. IV, 527; V, 54, 37. Jacob benedictio, an sine dolo subrepta, et quid significat. VII, 515. Jacob sine dolo benedictionem accepit per dolum. III, 567; V, 41, 557. Jacob a mendacio defenditur. V, 45. Quandoquā impleta prophetia illa, *Major serviet minori*. IV, 527, 1153.

Jacob somnium figura fuit. V, 681. Angeli in scala ascendentes et descendentes visi a Jacob quosnam significant. IV, 1597, 1598. Lapis unctus a Jacob, figura Christi. VII, 517. Lucta Jacob cum Angelo. V, 57, 681. Quid significet. IV, 1936. Lucta Jacob cum Angelo, prophetia de Christo. III, 574. Et de Christi passione. VII, 518. In persona Angeli Dominus luctabatur cum Jacob. IV, 1936. Jacob prævalens Angelo, figura persecutoris prævalentis Christo. IV, 1022. Jacob figuram gestavit Ecclesiæ. IV, 1045. Percussio in latitudine femoris, multitudinem non credentium significat. IV, 506. Jacob benedictus et claudus, quid significet. V, 57, 681; VII, 518. Benedictio, in his qui crediderunt; claudicatio, in his qui non crediderunt. IV, 506. Varii colores in pectudibus Jacob, unde. VIII, 988. Jacob male pro crimine obijciuntur quatuor uxores. VIII, 428, 450. Quo animo Jacob plures uxores accepit. VII, 517. Et quid uxores quatuor figuraverint. VIII, 452. Jacob castitas. VII, 517; VIII, 450, 451. Quoto vitæ anno Jacob in Ægyptum descendit. VII, 565. Quoto vitæ anno mortuus est. VII, 564. Jacob filius Joseph benedicens. I, 801; V, 1275. Jacob in filiis suis plerumque appellatur. III, 596.

Jacobus qua ratione frater Domini. III, 2110.

Jacobi et Mariani martyrum natalis. V, 1289.

Jacobus. II, 1070.

Jacobus et Timasius. X, 247. Adolescentes honestissime nati. II, 774. Servi Dei boni, et honesti viri. X, 347. Pelagii aliquando discipuli et dilectores. X, 535, 347, 348. Pelagii exhortatione sæculo nuntium remisit, et continentes vixerunt. II, 767, 774. Opera Augustini revocantur ab errore Pelagii. II, 767. Augustinum rogant, ut librum quem Pelagii esse affirmant, refellat. II, 767, 774, 816. Gratias agunt Augustino pro scripto ipsis libro de natura et gratia. II, 741. Eorum epistola laudatur. II, 767.

Jactantia quid. VII, 556, 424. Jactantia pestis ultima et ceteris nocentior. I, 992. Jactantia in ipsis sordibus incutis. III, 1287. Jactantia multos liberales et martyres facit. III, 2020. Tolle jactantiam, et omnes homines quid sunt, nisi homines? VII, 161.

Jactura bonorum tuorum non est tibi ablatas qui dedit, quamvis ablatum sit quod dedit. IV, 281.

Jaculatoria oratio. Fratres in Ægypto crebras quidem orationes, sed brevissimas, et raptim quodammodo jaculas habent. II, 1020.

Jader a Midila. IX, 229.

Jamblichus philosophus Platonius. VII, 257.

Jambus a Germaniciana. IX, 228.

Jambi pedes, qui. I, 1098.

Janiculus mons hodie Montorium vocatur. VII, 97. *Not.* 2.

Janiculus urbs. VII, 198.

Januæ duæ per quas intrat et regnat inimicus, cupiditas et timor. VI, 510.

Januarius. IX, 384.

Januarius episcopus. II, 739, 780.

Januarius Donatista episcopus. II, 502; IX, 528, 565.

Januarius a vico Cæsaris. IX, 216.

Januarius a Lambœse. IX, 206.

Januarius Muzulensis. IX, 222.

Januarius tossor. IX, 513.

Januarius perlator epistolæ Augustini ad Paulinum. II, 816.

Januarius ad cujus inquisitiones libri duo. I, 638; II, 193.

Januarius presbyter proprium contra legem monasterii retinuit. V, 1570. Testamentum fecit. V, 1570.

Januarius a Jano appellatus est. VIII, 546. Et Jano dedicatus est. VII, 200. *Januariarum* Calendarum solemnitas. V, 1020, 1021, 1024. Superstitiones. V, 1020, 1024, 1025. *Januarii* Kal. ne fiant superstitiones consuetæ, præmonet Augustinus. V, 1020. *Januarii* Kal. aut jejuniandum, aut saltem sobrie prædandum. V, 1025.

Janus cur bifrons fingitur. VII, 200. Et quadrifrons. VII, 201. *Janus* ceteris diis selectis est innocentior. VII, 198. Non recte distinguitur a deo Termine. VII, 200. Et a Iove. VII, 205. Cur Jovi præponatur. VII, 201. Ad Janum pertinent rerum initia. VII, 200. *Janus* est mundus. VII, 200, 203. *Janii* portæ in bello apertæ, in pace clausæ erant. VII, 84.

Japhet latitudo interpretatur. VII, 477.

Jason ut doctissimus vir ab Ariano laudatus. II, 1053.

Jason filius Triopæ regis Argivorum, relatus in deorum numerum. VII, 565.

Jacobi fabula. VII, 571.

Iconiense concilium. IX, 195, 196. *Not.* (a).

Ietus oculi. V, 1624.

Ideæ quid sint. VI, 30. Quanta vis in ideis constituitur. VI, 29. Ideæ Plato primus appellasse perhibetur. VI, 29. Ideæ Platonis. VII, 218. Ideæ quarumlibet rerum ab æterno sunt in divina mente. VI, 31.

Idiomata, proprietates alicujus linguæ. III, 483, 557.

Idipsum summum et incommutabile bonum quod Deus est. VIII, 872. *Idipsum* est, *Ego sum qui sum*. IV, 1622. seu quod semper eodem modo est. IV, 1622, 1906. *Idipsum*, nemo habet ex se. IV, 1625.

Idithum, interpretatur transiliens eos. IV, 442, 729, 970.

Idola colentes similes idolis, quare. IV, 1754. Merito homo deficit ab illo qui eum fecit, cum sibi præficit ipse quod fecit. VII, 249. Idololatricæ quinquam dicuntur. VIII, 827. Idololatrarum falsa physiologia rejicitur. VII, 217. Idololatricæ principium. VI, 685. Origo. VII, 221, 224. Idololatria ex superbia. V, 1022. Et vanitate. X, 212. Idololatria in Ægypto instituta multiplicior, multoque ignominiosior. IX, 537. Nulla major, nulla supersticiosior. V, 1022. Ægyptiorum figmentis mundus perfusus. V, 1022. Ad idola facile convertebantur Judæi, qui terrenam ac temporalem felicitatem desiderabant. IV, 531.

Idololatria grande malum. III, 745; VIII, 540. Idololatricæ peccata etiam supplicia sunt. V, 1022. Idolorum cultores quam insani. IV, 1754, 1937; V, 777. qui Deum volant habere cum multis, facilius effecerunt ut eum non haberent, quam ut diis multis satisve miscerent. II, 842. Idololatricæ urgentur. III, 1061. Aïdolorum contra idololatriam doctrina vindicatur ex prophetiis. III, 1066. Idololatria non potest defendi. VII, 221, 222. Frustra dicunt a se non simulacra, sed quod simulacris significatur, coli. V, 1025. Idololatrarum excusationes refelluntur. IV, 1244, 1245, 1246. Idololatricæ habent aliquid quod probetur. IX, 587. Idololatria aut punita aut coercita apud Judæos. VIII, 290. A Moyse punita. VIII, 462. Idolorum lucos et templa et excelsa destruendo Ezechias et Josias Domino servierunt. II, 801. Idolum frangendum in potestatem Danieli dando et inimicos ejus leonibus ingerendo, Darius Domino servivit. II, 801. Idolorum cultus vetitus et eorum templa clausa per Imperatorum leges. IV, 1788, 1789. Idola eversa. V, 151, 162, 163. Idola, nisi legitima potestas detur, non frangenda. V, 422. Idololatrarum injustæ querimonie. V, 425. Eversis idolis non exinde Romanam cladem accidisse. V, 625, 624. Idololatricæ crimine justo ab Imperatoribus vindicari solebant Donatistæ. IX, 43. Idolorum frangendorum oblectum ad paganorum solemnitates veniebant Donatistæ, ut ab iis interficerentur. II, 797. Illi idolis suis vivebant quotquot ex illis occidebant. II, 797.

Idololatria excommunicatione punienda. VI, 220. Idolorum rejectio prædicta. III, 1062; VII, 248, 588, 592. Idololatria destructa contrariis causis, quibus instituta fuit.

VII, 250. Idololatria per Christi nomen et Christianorum fidem juxta prophetias eversa. III, 1051. Idololatriam subvertit gratia verissimi salvatoris. VII, 248. Idololatricæ pro idolo suo irascuntur Christo Domino suo, qui si pro idolo suo irascerentur servo suo, damnandi erant. IV, 1258. Idololatricæ non irascendum, sed pro illis orandum. V, 423. Idololatricæ species variae. III, 152. Idola cordium. VI, 645. Si faber idolo sicut figuram, ita et eor daret, ab idolo 1785 adoraretur. V, 777. Idololatria quam in corde nostro ex consuetudine visibilium constituere conatur humanæ cogitationis infirmitas. II, 798. Idololatria unde avaritia. V, 650.

Idolum. Reprehenduntur in idolo convivantes cum paganis. V, 417. Quidam majoris alicujus metu recumbentes in idolo. V, 418. Inepta excusatio recumbentium in idolo. V, 419. satius est emori fame, quam idolothytis vesci. VI, 585. si quis dubitat de aliqua carne an immolatoria sit, et non est immolatoria, si eam cognitionem tenuerit quod non est immolatoria, et ea vescatur, non utique peccat. II, 186. Non peccat qui cibum postea nesciens manducaverit, quem prius tanquam idolothyum resuit. II, 183. Quod certo cognoscitur esse idolothyum, melius est non manducare, etiamsi adsit periculum mortis, nec ulla sit occasio scandalii. si vero non esse idolothyum scitur aut igneretur, sine ullo conscientie scrupulo in usum necessitatis assumitur. II, 187. Christianus non debet uti re aliqua in honorem deorum alienorum, licet animo contemnat, ne eos qui adium non vident, ad eos honorandos ædificet. II, 183. Idola, templa, luci possunt in usus communes, vel in honorem veri Dei converti. II, 183. Christiano licet uti olere quod nascitur in horto templi idoli, fonte, puteo qui in templo est, etiamsi aliquid sacrificiorum in puteo vel fontem projiciatur eo animo ut aquis sacrificetur. II, 186.

Idumæa, interpretatur terrena. IV, 721.

Idumæi gens Edom ab Esau propagata. III, 579; VII, 520. Interpretantur vel sanguinei, vel terreni. IV, 601, 602, 1032. *Idumæi* ab Israelitis tributarii facti per David. III, 567.

Jebus civitas, qua destructa, ædificata est Jerusalem. IV, 754, 775.

Jechonias interpretatur præparatio Dei. III, 1076. *Jechonias* Christi figura. V, 341.

Jehu pro nonnulla obedientia, quam pro cupiditate suæ dominationis exhibuit, mercedem transitoriam regni temporalis accepit. VI, 320.

Jejunium Christi spiritale. IV, 336, 851.

Jejunium, magnum opus, Christianum opus. IV, 1108. Jejunium Christianum, quod. III, 1559. Jejunium nostrum fide diversum a jejuniis paganorum, Judæorum et hæreticorum. VI, 711. Jejunium qua intentione observandum. III, 1287. Qui jejunant ut prandeant lautius, negotium ventris agunt, non religionis. IV, 1108. Jejunium contra ventrem et guttur pugnat; aliquando illis militat. IV, 1108. Jejunium luxurie et ventri serviens. IV, 488. Jejunium ad carnem domandam est necessarium. VI, 709. Jejunium fraudatio carnis, et lucrum mentis. VI, 706. Jejunandum quando acriter lutamine cum hoste configimus. V, 1049. Jejunium aut in tribulatione est, aut in gaudio. III, 1559. Jejunium voluntatis est, fames necessitatis. IV, 476.

Jejunia Deo accepta quamvis. V, 1042. Jejunium cum oratione et eleemosyna. V, 814. Jejunium sine oratione et eleemosyna non sufficit. IV, 482. oratio jejunantibus libera sit a cupiditate et odio. V, 1044. Jejunium sine misericordia, ei nihil est qui jejunat. V, 1045. Pauperibus erogandum est prandium, quod per jejunium intermititur. IV, 482. Accipiat esuriens Christus, quod jejunans minus accipit Christianus. V, 1055. Voluntaria copiosi inopia, fiat necessaria inopis copia. V, 1053. Quod vobis demitis jejunando, eleemosynis addite prærogando. V, 1040, 1047. Jejunia, orationes, eleemosynæ ad vestitum ovium pertinent. III, 1506. Jejunium in novo Testamento præceptum est. II, 147.

Jejunium ante solemnitatem passionis Christi maxime conveniens. V, 1050. Quadragesimo numero cur institutum. V, 1051. Jejunium Quadragesimæ habet auctoritatem et in veteribus libris, et ex Evangelio. II, 217. Jejunium quadragesimale nobis præcipitur ex Lege, Prophetis et Evangelio. IV, 1465. Jejunium Christi, ut Moysis et Eliæ, cur x. diebus. V, 695, 1059, 1216. quid significet. III, 48. Jejunium et abstinentia qualis requiritur in Quadragesima. V, 1045. Jejunium ante Pascha non celebrabant Manichæi. VIII, 178. Jejunia Christianorum per dies Paschæ perque alias in Christo solemnitates, et eorundem jejunia pro paganis in ipsorum festis profanis. IV, 1261, 1262. Jejunium Natalis Domini. II, 234. quarta feria jejunatur, quia eo die iudei consilium fecisse ad occidendum Dominum reperiuntur. II, 150. Plebs romana quarta et sexta feria et sabbato jejunare consuevit. II, 140. Jejunandum quinta sabbati Romanis non

videtur. II, 140. Jejunant sabbato quod pascha præcedit, etiam qui aliis sabbatis prædant. II, 150. Ecclesia die sabbati ubique prædet, exceptis Romanis, et paucis Occidentalibus. II, 139. Jejunium sabbati cum Romana observant multe vicinæ, et aliquando remotiores Ecclesiæ. II, 281. Multo major pars orbis non observat. II, 281. Jejunant alii sabbato propter humilitatem mortis Domini, alii jejunium relaxant propter requiem Dei. II, 150. Sermo ejusdem Urbici, quo probat sabbato jejunandum, adversus Ecclesiam universam injuriosissimus. II, 157, 158. Argumenta Urbici illius, quibus probat sabbato jejunandum refelluntur. II, 159, 140, 141, 142. Jejunium sabbati exinde profectum esse, quod Petrus, Dominico die cum Simone certaturus, pridie jejunaverit, Romanorum aliqui existimant, alii falsum putant. II, 146. In observando sabbati jejunio, sequendus mos Episcoporum. II, 151. Et illud servandum, ut societas eorum inter quos vivimus, et cum quibus Deo vivimus, non offendatur. II, 148. Peregrinus optime facit, dum sequitur morem jejuniorum loci illius in quo versatur. II, 202. Jejunare per nonnullos dies certis de causis mos Ecclesiæ prohibet. V, 1052.

Jejunium maxime festis diebus non agitur. II, 143, 146. Jejunia Christiani relaxant paschali tempore, stantes orant, Halleluia cantunt, quod est signum resurrectionis. II, 218; V, 1048, 1052. Jejunium Dominico die non est illicitum, sed non sine justo scandalo huic diem quis jejunio decernat. II, 158, 144, 149, 150. Apostoli non solebant solemniter die Dominico jejunare. II, 149. Dominicum diem ad jejunandum auditoribus suis constituebant Manichæi. II, 149, 150. Dies quibus jejunandum est aut non jejunandum, non definiuntur. II, 148, 151. Jejunium Dominici diei unde approbent Priscillianistæ. II, 149. Jejunia statuta solemniter celebrari noluit Arianæ, sed cum quisque voluerit, jejunandum. VIII, 40. Jejunium quotidianum suadet, exceptis his diebus quibus Ecclesia prohibet jejunare. V, 1052. Excepto sabbato et Dominico, multi tota vita sua jejunant, maxime in monasteriis constituti. II, 140. Jejunia diurna nec non tridua absque cibo et potu. I, 1540. Jejunia crebra, quotidiana, vel etiam incredibiliter continuata in catholica communione. VIII, 225. Quadraginta dies jejunasse quendam, a fratribus accepti Aug. II, 149. Jejunia feminis etiam usitata. I, 1540. Jejunare si non potes, magis pascas pauperem, cujus saturitate tibi venia concedatur. V, 811. Jejunio universa corporis castigatio significatur. X, 300. Jejunium magnum et generale est abstinere ab iniquitatibus, et illicitis voluptatibus sæculi. III, 1529. Jejunare ab isto sæculo. V, 693, 1212. Cur gemendum et jejunandum in hac vita. V, 1050. Jejunia non prodesse aliquid dicebat Jovinianus VIII, 45. Jejunium hereticis ut prosit, ad Ecclesiam redeundum. VI, 711. Jejunare parvulos apud Niniven merito coactos esse propter originale peccatum. II, 725.

Jemini, dexter interpretatur. IV, 97.

Jephthe id est aperiens. III, 817, 818. Jephthe iudex fuit Israelitarum, non rex. III, 819. Votum Jephthe disolvitur. III, 810. An votum Jephthe Deo displicuit. III, 812. An Jephthe voverit ex inspiratione Spiritus sancti. III, 814. An ex jussu Dei filiam occiderit, merito queritur. VII, 55. An Jephthe recte egerit exsequendo votum. III, 812. Votum Jephthe, prophetia de Ecclesia. III, 815, 820. Jephthe, figura Christi. III, 817. Jephthe fides. III, 816.

Jeremias quomodo Deo notus antequam formatus. III, 344. In utero sanctificatus secundum prædestinationem, a nonnullis creditur. II, 846. Jeremie et Joannis Baptiste sanctitas genuita. X, 1428. Jeremias et Joannes in utero sanctificati, traxerunt tamen originale peccatum. X, 1429. Quenam tunc inerant illis sanctitas. X, 1429. Jeremie sanctificationem nonnulli in typum salvatoris accipiunt. II, 846. Jeremias captivitatem septuaginta annorum, aliasque clades Judæis prædicit. VII, 582, 585. Et futuram reparationem civitatis Jerusalem. IV, 1917. Quid et quo tempore Jeremias prophetavit. VII, 591. Jeremias centum ferme annos ante Platonem natus. VII, 256.

Jericho interpretatur luna. IV, 728. Casus murorum Jericho in præsentia arcæ, destructionem spei hujus sæculi exprimit septenario dono Spiritus sancti. II, 201.

Jerusalem dicta est Jebus. III, 785, 793; IV, 775. Et Salem. IV, 303. Jerusalem ipsa est quæ sion. IV, 774. Jerusalem urbs communis tribubus Judæ et Benjamin. III, 793. De eversione ejus agitur toto psalmo LXXIII. IV, 929. Ex signis quæ Christus futura prædixit, alia ad excidium Jerusalem, alia ad adventum Domini per Ecclesiam, alia ad adventum ultimum in quo judicaturus est vivos et mortuos, pertinent. II, 214. Jerusalem eversa est in celebratione Paschatis. IV, 952. Regnante Sedechia. VII, 582. In eversione Jerusalem tanta mala populo Judaico tunc accidisse scribit Josephus, ut vix tolerabilia videantur. II, 216. Ad civitatem Jerusalem accedere prohibitum Judæis ab Imperatore Romano. V, 57. Promissiones actæ de terrena Jeru-

salem, quomodo intelligendæ. VII, 545. Jerusalem tempore Augustini plena erat laudatoribus Christianis, nullum habebat Judæum. IV, 759, 775. Jerosolymis ob terræ motum multi baptizati. V, 156. Jerusalem interpretatur visio pacis. IV, 122, 598, 754, 1656, 1733, 1761; VII, 157. Habet pro fine pacem æternam. IV, 1761. Jerusalem prærogativæ. IV, 255. Jerusalem civitas sancta cur dicta. VII, 458. Jerusalem vera, Ecclesia sanctorum. IV, 1952. Jerosolymitanæ Ecclesiæ fervore mundus accensus. V, 860. Jerusalem unde cepit Ecclesia, non invisibilis, sed visibilis est intelligenda. IX, 409. Jerusalem spiritalis non magis Judæorum quam Gentium est. IV, 1467. Jerusalem ex parte peregrina, et ex parte inmanens in celo. IV, 1952. Cujus cives et Angeli sunt. IV, 1761. Civitas Babylonica et civitas Jerusalem, ut ab invicem dissideant. *Vide* Babylon. Jerusalem particula captiva tenetur in Babylonia pro peccato. IV, 1761. Jerusalem incipit corde liberari a captivitate, per confessionem iniquitatis et caritatem justitiæ. IV, 1761. Jerusalem celestis quisque fit civis idoneus, cum primum huic sæculo renuntiaverit. IV, 1477. Jerusalem celestis filii parturiti et partu sunt matre caritate; inclusi sunt colligente caritate. IV, 1925. Jerusalem typus civitatis celestis. VI, 356. Et umbra. IV, 1620, 1630, 1656. In Jerusalem imago Ecclesiæ futuræ, sicut in Sion imago Ecclesiæ præsentis. IV, 122. Jerusalem significat matrem nostram æternam in celis, sive in ipsis Angelis, sive in his qui spe salvi fiunt. III, 478. Jerusalem superna quot cives perdidit ex Angelis, tot vel etiam plures excipiet ex hominibus. VI, 246. Jerusalem amare, ad eam ambulare est. IV, 1918.

Jesus hebraice, *Emptor* græce, Salvator latine. VIII, 1023. Jesus interpretatur Salvator, sive Salutaris. V, 944, 1554, 1370; VII, 535, 783.

Jesus Nave Moysi successit, et populum in terram promissionis intro luxit. VII, 522, 568. Jesus Nave quo tempore mortuus est. VII, 568. Vocabatur Auses. V, 1553.

Jesus. De eo stulta Manichæorum vaniloquia ploduntur. VIII, 376. Jesus patibilem gigni ex terra de spiritu sancto concipiente, ipsumque omni ex ligno pendere, hæresis Manichæorum. VIII, 376.

Jesum hominibus salvatorem invident Pelagiani. X, 1123. Jesum parvulis esse Jesum negant ipsi Pelagiani. X, 1502, 1503. Jesus etiam parvulus Jesus. X, 190, 473, 1145, 1189, 1190, 1192, 1214, 1281, 1579, 1580, 1467, 1606. Jesus vix queritur propter Jesum. III, 1600. Jesus fortis et infirmus, III, 1512. Jesu nomen, quam Salutaris, audietur et dulcius est nominare. VII, 591. Jesum dicere verbis et factis. V, 1237.

Ignavia. Otio ad pietatem, non ad ignaviam fruendum. II, 188.

Ignis principium rerum juxta Stoicis. VII, 250. Et ab eis ut deus habitus. VII, 250. Ignis perpetuus Vestæ dicatus. VII, 77. Ignem aere esse superiorem probatur. III, 263. Super aërem purus ignis esse dicitur cælum. III, 263. Quare ignis reperitur in inferiori parte aeris corruptibilis. III, 285. Etiam iste ipse ignis laudabilis est. VII, 352. Ignis inferior omnia penetrat, ut motum in eis faciat. III, 281. Non potest frigesce. III, 281. In aliud elementum verti potest. III, 283. Non potest in cælestem superiorem tranquillitatem evadere. III, 285. Igni aliquid castitatis tribuerunt antiqui. VII, 121. In igne mira sunt plurima, quæ non possint explicari. VII, 712, 719. In igne vivere animalia, Augustinus ignotum. VIII, 198.

Ignis Spiritus sanctus. V, 254. Utrum oculis an spiritu visus sit ignis super Apostolos in die Pentecostes, disputari potest. VIII, 852. Ignis cur prius in sacramentis, in catechizando et exorcizando adhibeatur. IV, 797.

Ignis symbolum adversitatis, sicut aqua prosperitatis. IV, 797. Tentatio tribulationis, ignis. V, 254; VI, 153, 264. Ignis per quem unuscujusque opus probatur. IV, 222. Quis inde exuratur, quis non. VI, 264. Ignis fornacis diversa agit, paleam in cinerem vertit, aurum sordes tollit: sic tribulatio. IV, 173. Ignis in bono potest accipi. VII, 692. Ignis nomine poena intelligitur. III, 779. Ignis Christi adventum præcedens tum in poenam malorum, tum in salutem retemptorum. IV, 1240, 1241; VII, 503. Ignis ultimi judicii qualiter non timeatur. IV, 569. Ignis purgatorius post hanc vitam. III, 212; VI, 156, 217, 264. Aliud igne non ledi, aliud per ignem salvari. IV, 222. *Vide* Purgatorius.

Iguem quo puniuntur peccatores, neque esse ignem verum, neque æternum, Priscillianistæ prædicabant. VIII, 668, 672. Ignis gehennæ pro dolore animi instructuose penitentis ponitur, secundum aliquos. VII, 723. Ignis æterni poena conjuncta exclusioni a regno Dei. V, 879, 1557. Ignis gehennæ, poena peccatorum futura; ignis concupiscentiarum, poena eorum præsens et occulta. IV, 686, 687, 688. Ignis gehennæ pertinet ad corpus et animam. VII, 723. Ignis supplicio hominum et demonum erit attributus. VII, 724. An ignis ille sit corporalis. VII, 724. Quomodo spiritus ab

igne corporeo possunt torqueri. VII, 725. Ignis inferni aeternus et combustio aeterna. VI, 214. Ignis aeternus. VII, 682. Non est aeternus sicut Deus. VIII, 565. Ignis aeternus non est malus. VIII, 565. Ignis aeternus pro diversitate meritorum aliis levior, aliis futurus est gravior. VII, 751. In qua mundi parte futurus sit ignis inferni, nemo novit. VII, 682.

Ignorantia et infirmitas, duae peccati causae. VI, 271. Ignorantia et infirmitas vitia sunt, quae impediunt voluntatem ne moveatur ad opus bonum faciendum, vel ab opere malo abstinendum. X, 167. Etiam per ignorantiam facta quaedam improbantur, et corrigenda iudicantur. I, 1297. Peccata sunt. I, 1295. Ex ignorantia malum alicui causare, peccatum est. VII, 728. Ignorantiae peccata. X, 148, 245, 255, 287, 851, 1118, 1250. Quenam sint. II, 186. Ignorantiae peccata dicuntur peccata humana. III, 721. Peccata ex ignorantia sunt voluntaria. VII, 665. Quaedam peccandi necessitas ex ignorantia. X, 1118, 1120. Gravius peccat sciens, quam nesciens. X, 884. Nec ideo tamen ad ignorantie tenebras confugiendum, ut in eis quisque excusationem requirat. X, 884, 885. Ignorantia duplex, scire nolitum, et simpliciter nescientum: neutra excusat. X, 885. *Id est* scientia. Ignorantia non est justa excusatio. II, 885. Nec ignorantia excusat ut a pena liberet. X, 884. Ignorantia quatenus excuset. IX, 485. Ideo vocantur inexcusabiles qui scientes peccant, quia hi etiam proprio iudicio se vident inexcusabiles. II, 885. Ignorantia et difficultas quondam deputatur ad culpam. X, 288. Ignorantiam perfectam, iustitiae nomine nuncupat Julianus. X, 721. Ignorantiam et oblivionem non subiacere peccato, quoniam non secundum voluntatem, sed secundum necessitatem eveniunt, Caelestis doctrina. X, 548. Ignorantia et difficultas ad miseriam iustae damnationis pertinent. X, 1009. Ignorantia, poena primi peccati. VII, 784. Ignorantia et difficultas poena justa de hominis damnatione veniens. X, 287. Ignorantia parvulorum quanta. X, 149, 150. Ignorantia malum etiam in baptizato. X, 851. Ignorantia et infirmitas ut vel nesciat homo quid velle debeat, vel non omne quod voluerit, possit, ex occulto poenarum ordine venit et inscrutabilibus Dei iudiciis. VIII, 451. Peccata dicuntur, quia de peccato liberae voluntatis originem ducunt. I, 1298. Sunt poena iustissima peccati. I, 1297. Ignorantia ipsa in eis qui intelligere noluerunt, sine dubitatione peccatum est; in eis autem qui non potuerunt, poena peccati. II, 885. Quamvis vanitatis ex suppositione concessum sit, ignorantiam et difficultatem non esse supplicia naturae; fides tamen de peccato originali contra Pelagianos est defendenda. X, 1009. Etsi ignorantia et difficultas essent primordia naturalia hominis, nec sic culpandus foret Deus, sed laudandus. X, 1009.

Ignorantia et difficultas vinci possunt, quomodo. X, 288. Ignorantiae malum non tantum minui, sed et consumi potest in hac vita. X, 851. Unde minuitur. X, 851. Ab ignorantia liberari non potest homo, sine labore, dolore, timore. VII, 784, 785. Melior est fidelis ignorantia, quam temeraria scientia. V, 179. Non erubescendum est homini confiteri se nescire quod nescit, ne dum se scire mentitur, nunquam scire mereatur. II, 852. Ignorantiae confessio, gradus est scientiae. V, 1582. Melius est nescire quam errare. III, 1555. Ignorantia in Dei rebus magis pia est, quam praesumpta scientia. V, 665. Sit pia confessio ignorantiae magis, quam temeraria sessio scientiae. V, 965. Ignorantiam tantam magis eligit Ang. confiteri, quam falsam scientiam. II, 901. Ignorare se originem animae, sicut alia multa, Augustinus petentibus fatetur. II, 724, 752. Ignorantia rerum aliquarum qui patienter ferenda. II, 752. Qua de causa etiam in doctis haec a Deo permittatur. II, 724. Ignorantia quaedam docta. Spiritu Dei. II, 505. Aliud est ignorare, quod nescire malum est; aliud, quod sciri vel non potest, vel non opus est, vel ad vitam quam quaerimus indifferens est. II, 755. De qua ignorantia dictum sit, *qui ignorat, ignoabitur*. II, 745. Ignorabatne aliquid Christus. IV, 555. Ignorabat Christus peccatum; et hoc non iudicando, sed non committendo. IV, 555. Nescire Deus dicitur, quomodo ars non novit vitia. IV, 554. Ignorantiae symbolum, tenebrae. IV, 526; V, 376. Ignorantia mater admirationis. I, 857. Ignoro, idem aliquando ac non approbo. III, 2071; V, 858; VI, 106. Ignoratur, quod alienum est ab opere. IV, 554.

Ignoscere Dei est non noscere; non noscere autem, non animadvertere, seu non vindicare. IV, 947. Ignoscit melius, quam agnoscit Deus. IV, 947. Ignoscit Deus contenti, sed se ipsum punienti. IV, 592. Aliquando cum Deus ignoscit in futuro saeculo, corripit eum in isto. IV, 595. *Id est* parere.

Ignoscendum fratri. V, 655, 1055, 1556. Cito ignoscendum veniam postulanti. II, 856. Et etiam nolenti petere veniam. V, 1056. Ille tantum accipit veniam, cuius culpa cer-

tissima est. II, 163. Ignoscendum fratri toties quoties. V, 515, 652. In hoc genere operis boni excusatio nulla est, ubi sola voluntas, tota facultas est. V, 1055. Ignoscens homini nihil perdit, caritate amplior domum redit. V, 252. Ignoscendi misericors mansuetudo non ad hoc valet ut sit iniquitas impunita. VIII, 624. Ac disciplina negligatur. V, 518. Ignoscendum est aut plectendum ex caritate. II, 661, 662.

Ignotus sibi quisque est ante interrogationem tentationis. IV, 698.

Illa seu *Ithea* mater Remuli. VII, 578. *Iliam* de Marte concepisse geminos volunt. VII, 578.

Ilium eversum a Iumbria. VII, 85. A Graecis. VII, 91. *Ilii* excidium dii patrii non impediunt. VII, 85.

Ille, loco nominis proprii apponendi. V, 964.

Illecebrae saeculares contemnendae. VI, 447. Illecebrare. VI, 514.

Illicitum quid sit. VIII, 419.

Illuminatio duplex spiritalis, et corporalis. X, 150. Illuminatio per fidem est, et illuminatio per speciem. III, 2040. Illuminationem per gradus ad Patrem usque recurrere, sententia Arianorum. VIII, 741, 742, 745. Illuminatur homo conversione ad Deum, non conversione ad se ipsum. IV, 195, 200.

Illusio, magna persecutio. III, 1481. Sicut poena animae illusio, sic primum animae veritas. IV, 402. Illusiones animae quanta sunt. IV, 402. Perfecta illarum cessatio, iudicis Dei. I, 797. Illusiones nocturnae involuntariae licet, utililio minus penitendae. II, 797.

Imaginatio quid. III, 464. Imaginatio quae nihil aliud est, quam plaga inflicta per sensus. II, 69. Imaginatio non est quid corporeum. III, 56. Imaginandi vis explicatur ex facultate quam habet animus demendi vel addendi us quae sensu attingit. II, 70. Imaginatio corporis in animo melior est, quam species corporis, similitudo vero Dei non ita. VIII, 949. Vis imaginationis matrum in fetos. III, 572. Imaginariae formae ab aspectu intimo quam difficile abigantur. II, 615. Quil agendum ut abigantur. II, 616. Imaginatio quomodo ad fidem utilis. VIII, 951. Duo mala vitanda animo dum imaginatur. VIII, 990. Imaginatione gaudent pecora et volatilia. III, 566.

Imago, quid. III, 242. Imaginum triplex genus, rerum sensarum, putatarum, ratarum. II, 69. Imaginem habemus in corde impressam eorum quae cogitamus. IV, 1815. Imagines rerum non a se, sed a sensibus habet phantasia. II, 69, 70. Imagines quomodo formentur in animo, vix potest explicari. II, 706. Imagines corporum non sunt corporeae. II, 706. Imagines corporales spiritu cernuntur per aliquam licet incorpoream, tamen similitudinem corporis. II, 618. Imagines dormientium, furentium, etc. unde. VIII, 989. Imago, aequalitas, et similitudo non idem sunt. VI, 85. Imagines, earum rerum quarum imagines sunt, appellari nominibus solent. VI, 145, 165. Imagines non reddunt majores ingentia specula: in parvis autem specillis, et si magna facies sese opponat, brevissima imago pro modo speculi formatur. II, 65. Inter imaginem et similitudinem quodam discrimen. III, 749. Imago pecudis in homine. VIII, 1006.

Imago Dei duplex. V, 82. Aliud est imago Dei, aliud ad imaginem Dei: utrumque de homine dicitur: de Christo, non nisi primum. I, 626. Quenam creatura Dei imago dicenda. VIII, 991. Quomodo ad imaginem Dei est homo. VI, 552. Imago Dei intus est in homine, non in corpore. IV, 561, 629. Imago Dei in mente. IV, 480; VI, 628. Imago Dei in immortalitate animae rationalis quaerenda. VIII, 1058, 1010. An imaginem Dei non portabat mulieris mens. III, 452. Imago Dei in Adamo mansit post peccatum, sed deformis. I, 640. Non est omnino deleta in infidelibus. X, 250. Imaginem in nobis Dei deformare potuimus, reformare non posuimus. V, 255. Imaginem Dei in homine peccatum delevit, instaurat gratia. III, 555; X, 229, 250. Gratia iustitiae. III, 555. Imago Dei quomodo reformatur in homine. VIII, 1053, 1054. sine Dei gratia reformari non potest. I, 1067. Imago Dei per vitam perversam perturbatur. IV, 959. Iugis sunt ut in civitate sua Deus ad nihilum redegit imaginem illorum, qui in sua terrena imaginem Dei ad nihilum redegerunt. IV, 926. Quondam homo ad imaginem Dei et secundum quid fiat. VIII, 473, 475. Quondam in eo perfecta Dei imago. II, 562; VIII, 1050.

Imago sua Deo reddenda est. IV, 1379. Pretiosissimum est in homine ipsius depositum. I, 1067. Imaginem Dei vere custodit, qui ei semper adharet. IV, 896. Aliud est imago et similitudo Dei, aliud ad imaginem et similitudinem Dei. VI, 33. Velle Deo similem esse, in uno sensu laudabile, et in alio perversum. IV, 895, 896. Incipis similis fieri, dum displicet tibi dissimilem esse. IV, 959. Imago Dei veritatem quaerit, non vanitatem. V, 566. In homine tunc perfecta erit Dei similitudo, quando Dei perfecta erit

visio. VIII, 1034, 1035. Imago alia hominis terrestis, alia hominis celestis. X, 1601. Imaginem celestis et terreni hominis quomodo portemus. III, 332. Imago Dei non diabolo subiceretur, nisi iudicio Dei. X, 1547. *vide* Peccatum originale. Imagini Dei nullo peccato fuscatae justum erat ut vivendi stabilitas tribueretur. X, 1598.

Imbecillitas nostra ex peccato. VI, 296.

Imitatio Dei. V, 633. Imitatio perversa Dei in peccatis. I, 681. Imitari Deum diabolus voluit, sed perverse; nolens esse sub illius potestate, sed habere contra illum potestatem. IV, 806. Patientia Dei erga peccatores ab hominibus imitanda. II, 634, 635, 636. Imitatio Christi melior dilectionis fructus quem ei rependere possimus. V, 1593. Christi passio nihil prodest, nisi iis qui sequuntur vestigia ejus. V, 1596. In quo Christum imitari debeamus, et in quo non. IV, 1149, 1150. Imitari vias Christi, est intrare per januam. IV, 1149. Imitatio bonorum et ipsius Christi. IV, 436. Imitatio Martyrum. V, 1403, 1447, 1547. Honorare et non imitari, nihil aliud est quam mendaciter adulari. V, 1447. Non parva pars imitationis est, meliorum congaudere virtutibus. V, 1283. Imitari velle hominem, et ab illo pendere, imperfectum est. IV, 246. Imitari turbam si volueritis, inter paucos angustam viam ambulantes non eritis. V, 1094. Quos eligere debeamus imitandos. V, 1102. Imitatione dignos non invenienti quid agendum. V, 1547. Si non invenis quod imiteris, esto quod alius imitur. V, 1102. Imitatores malorum, comites sibi ad gehennam quaerunt, non patrocinia ad regnum colorum. V, 759, 796. Imitatione peccatur. X, 1163. Imitatio praepostera. IX, 608. Imitatio plerumque improbanda, quavis quod imitandum proponitur, non improbetur. VIII, 109. Non imitatione sola peccatum intravit in mundum. X, 1136. *vide* Peccatum. Non imitationem imitationi, sed regenerationem opponit Apostolus generationi, cum de Adam et Christo loquitur. X, 1224.

Immaculati esse qui dicantur. X, 512.

Immensitas Dei. *vide* Deus.

Immodica sub Deo aliquo modo cohibentur. VIII, 537.

Immolari est Deo mori. V, 1368. Immolatio cur Christianos vesci prohibuit Apostolus. VIII, 503.

Immortalitas vera. V, 428, 1039. Immortalitas Dei, vere immortalitas est. V, 428; VIII, 1062. Immortalitas nulli competit creaturae. VIII, 821. Immortalitas animae probatur, quia ipsa subiectum est disciplinae quae semper est. I, 896, 1021. Probatur et ex ratione numerorum quae est immutabilis, quaeque animo non sine vita inhaeret. I, 1025. Et quia ratio quae immutabilis est, ab animo separari nequit. I, 1025. Quia vita carere animus non potest. I, 1028. Quia non habet contrarium. I, 1029. Quia cognoscit veritatem. II, 65. Quia veritati, a qua est animus quod est, quatenus ipsa est, nihil contrarium. I, 1030. Postremo quia non potest in aliud mutari. I, 1031. Immortalitatem animae humanae meliores philosophi scriptis defenderunt. V, 1132. Pherecydes Assyrius primus apud Graecos de immortalitate animae disputavit. II, 521. Pythagoras samius audita de immortalitate animae disputatione, ex athleta factus philosophus. II, 521. De immortalitate animae dubitans pius vir, visis divinis eruditur. II, 699. Immortalitas hominis duplex, prima qua poterat non mori, secunda qua non poterit mori. VI, 281. Immortalitas alia major, alia minor: minor qua quis potest non mori. X, 1580. Major qua quis habet ut mori non possit. X, 1581. Quam immortalitatem perdiderit Adam. X, 1581. Adam potuit non peccando mutari ex minore immortalitate in majorem. X, 1581, 1582. Adam si non peccasset, sine mortis intervntu accepturus erat non posse mori, et non posse peccare. X, 1522. A vita minore ubi et mori et non mori posset Adamus, per obedientiam custoditam pervenisset ad vitam anphiorum, ubi mori non posset. X, 1398. De ligno vitae immortalitas Adae subministrabatur. X, 1580. Immortalitatem corporis amisisse Adam dici potest, cum propter peccatum ad eam pervenire non petuit. III, 533. Primi hominis peccato natura nostra mutata ex possibilitate immortalitatis, in necessitatem mortis. X, 1512. Immortalitas primi hominis alia ab immortalitate quae erit post resurrectionem. X, 1096. Immortalitas Adae fuit posse non mori, beatorum erit non posse mori. VII, 805. Immortalitas illa extrema totius hominis, erit corporis perfecta sanitas. II, 459. Immortalitas et incorruptio corporis de sanitate animi existit. III, 28. Incorporea quaedam excellentia est. II, 836. Immortalitas non dolet; assumpta est enim omnis corruptio. IV, 631.

Immortalitatis et incorruptionis desiderium in nobis. X, 110. Et beatitudinis appetitus naturalis. X, 747. Immortalitatis merces si fidelibus redderetur in hoc saeculo, jam non esset fides. X, 181. Immortalitatis pignus nobis est nostra a Christo assumpta mortalitas. IV, 1906. Sicut Christus mortalis non de sua, sed de nostra substantia; sic nos im-

mortales, non de nostra substantia, sed de illius. IV, 1906. Immortalitas hominum, si non peccassent, male a philosophis quibusdam negatur. VII, 392.

Immortalis quis dupliciter dicitur. X, 1560. Immortale inter et aeternum quodnam discernimen. VI, 15. Immortale esse potest quod creatur in tempore. II, 727. Immortalis creatus est primus homo, quatenus poterat non mori. III, 534.

Immunditia ut ab altero depellatur, an alicui facienda iniuria. VI, 506. Immunditia in esca nulla reputatur, sed ab iis abstinetur concupiscentiae refrenandae causa. V, 1044, 1047. Immundis quomodo nihil est mundum. IV, 1661. Immundum non tangendi praecipit qui intelligatur. V, 551. Animalia in veteri Testamento prohibita, non natura sed significatione immunda deputabantur. VIII, 253, 256.

Immutabilitas solius Dei est. V, 986. Deus non ideo mutabilis, quia aliud in veteri Testamento, aliud in novo sibi jussit offerri. II, 527.

Impatientes dum mala pati nolunt, graviora patiuntur. VI, 611.

Impeccabilitas in Deo ex natura sua, in homine ex munere Dei. VII, 802. Utrum sit aliqua rationalis creatura quam nihil possit illicitum delectare, magna quaestio est. VIII, 419.

Imperare bene inferiori se non potest anima, nisi superiori se non fuerit dedignata servire. IV, 530. In domo justi viventis ex fide, etiam qui imperant, serviunt iis quibus videntur imperare. VII, 643.

Imperator in unoquoque hominum intus est, in corde sedet: si bonus bona jubet, bona fiunt; si malus mala jubet, mala fiunt. IV, 1938.

Imperatori de religione dicere fas est. IX, 44. Ad Imperatorum curam non terrena tantum pertinent, sed et ne quis in res divinas impune peccet. IX, 749. Possidius Calamensis navigavit ad Imperatorem acturus causam Ecclesiae suae. II, 552. *Not. (a).* Imperatores Christiani quid juris habeant in haereticis et schismaticis coercendis ac puniendis. IX, 45. Valentinianus, Gratianus, Theodosius et filii ejus, iudicium Constantini in Caeciliani causa firmissime custodierunt. II, 400. Donatistae male exprobrabant Catholicis quod Ecclesiae causam apud Imperatores agerent, cum et id egisse profiterentur. II, 580. Donatistae dicunt ab Imperatoribus Christianis contra inimicos Christi non debere Christianos aliquid postulare, sed ipsi priores fecerunt. II, 303, 794. Maximianistas per potestates terrenas persecuti sunt. II, 192, 263. Et tamen adversus Catholicos querebantur de persecutione per potestatem judicariam, quam ipsi interpellant. II, 305. Imperator Iulianus deserter Christi supplicantibus Rogatiano et Pontio libertatem perditionis parti Donati permisit. II, 399, 444, et *Notam vide*. Immerito queruntur Donatistae quod Ecclesiarum suarum possessiones ad Catholicam transire jusserunt Imperatores. II, 809. Imperator non tantummodo saevienti licentiam auferre Donatistis, sed et eos ad unitatem catholicam coercedo redigere satagit. II, 806. Imperatores catholici cogunt Donatistas ad unitatem. V, 295. Imperatorum constitutiones in Donatistas. IV, 153, 684. Schismaticorum testamentum irritantes. V, 510. Imperialium legum utilitas, sive pro veritate contra falsitatem, sive pro falsitate contra veritatem ferantur. II, 795. Thagasta civitas Augustinae ad unitatem catholicam imperialium legum timore conversa est. II, 550. Si quid ab Imperatoribus pro utilitate Ecclesiae petitur, non tamen speratur in eis. IX, 534. Imperatores catholicos scripturas sanctas non permitti scire, temere audent dicere Petilianus. IX, 350. Et persecutionis accusare. IX, 531. Imperatores ac iudices catholicos persecutionem Donatistis faciendo perierunt, male probat Petilianus. IX, 525, 528. Imperio Romano per Imperatores Christianos multa mala accidisse nobis immerito obijciunt. II, 552. Imperatorum litterae quaedam diem et consules habent, quaedam non habent. IX, 664. Imperatorum Christianorum felicitas. VII, 170. Imperatorem quidam contempsit de loco munito. IV, 878. Imperator Orientalis. V, 294.

Imperii propagatio. VII, 424. Imp. Occidentale posterius tempore, sed magnitudine illustrius. VII, 158. Imperii potestas a solo vero Deo est. VII, 168. Via ad Imperium virtus. VII, 136. Nihil interest sub cuius Imperio vivat homo mortuus, si illi qui imperant, ad impia et iniqua non cogant. VII, 160. Imperii nobilissimi eminentissimum culmen ad sepulcrum piscatoris Petri submisso diademate supplicat. II, 1028. Imperium hominis in homines non est ex ordine a Deo primum instituto. VII, 645.

Imperfectus. In Christianis adhuc carnalibus nondum perfectis mortificatus Spiritus sanctus perficit quidquid deest, quia ab unitate corporis non recesserunt. II, 845.

Imperitia non est parva poena huius vitae. VII, 728.

Impietas proprie quid. IV, 596, 597. Impietatem odit Deus, et in aliis eam punit per damnationem, in aliis adiuvit per justificationem. VI, 123. Impios justificare maioris

est misericordiae, quam justos creare. III, 1823. Sicut magna pietas paucorum est, ita et magna impietas. V, 441. In ipsa impietate quanto magis damnabile vitium, tanto certius natura laudabilis. VIII, 1068. Impietatis nomen etiam levi peccato tribuitur. III, 767. Unum genus, una conspersio, una massa est impiorum imitatione sibi nec connexorum. VIII, 649. Cum omnibus impiis quibus caput est, quasi cum quadam corpore suo unus est diabolus. V, 790. Impiorum alii magis, alii minus peccant, unde X, 1183. Impii stulti. III, 829. Impii nec bona futuri saeculi cogitare sciunt. IV, 251. Impii saepe bona adipiscuntur in hac vita, tanquam boni sint. VII, 661. Impiis occulta dispensatione divinae providentiae datur tempus florendi atque regnandi. III, 727. Beneficentissima providentia omnipotens Deus terrenam felicitatem concessit et impiis, ne pro magno quaereretur a bonis. II, 543. In psalmo LXXII inducitur homo poenitens quod Deo pro mercede terrena servierit; et agnoscere intendens quare impii felicitate terrena florent. II, 543. Impii florent falsis bonis, pereunt veris tormentis. IV, 626. Impii immerito pios irrident, quod felicitatem suam sperent, non possideant. IV, 1633. Impii miseri et quando felices vocantur. IV, 919, 920, 1636. Impii non vivunt, sed vivere sibi videntur. IV, 690. Impiorum vita comparatur cum herba, quae per hyemem viget, in aestate arcescit. IV, 556, 557. Impii fumo comparantur. IV, 392. Impius pascitur cibo superbiae. IV, 1290. Impiorum corda abyssus. VII, 668. Conscientia scelerati hominis, carceres et inferos, horrendis et poenalibus tenebris vincit. II, 651. Impiorum potest esse similis poena, sed dissimilis est martyrum causa. II, 796.

Impii tentant. III, 452. Impius persuadens impietatem homicida. III, 847. Plus sibi nocet perversus, quam alius. II, 651. Impii moribus suis pios persequuntur. VII, 613. Impii quare a Deo creati. VIII, 608. Quo sensu boni dici possant. VIII, 608. Impii habent locum suum quem in rebus impleant pro utilitate sanctorum. III, 433. Impius pio vivit, et peccator justo. III, 144. De pravis impiorum moribus dolere, piis prodest. VII, 614. Impiorum correctio, maximum piis gaudium adfert. VII, 614. Impio locus hinc inter justos, non in altera vita. V, 1384. Impiorum expulsio a Deo. IV, 88. Poenae impiorum interminabiles. VII, 637. Impii, mundi nomine nuncupati. III, 1862.

Impenitentia peccatum in Spiritum sanctum irremissibile. V, 433, 464. Et desperatio et spes causa impenitentiae. V, 159. *vide* Poenitentia.

Impositione manus Antistites in oblatione altaris populos suos Deo offerunt. II, 637.

Impossibilitas conversionis et fidei, quare et unde. III, 1778. Impossibilia Deus non jubet. X, 271, 288. *vide* praeceptum. Non posse interdum dicitur, quod potest per potentiam, sed non potest per iustitiam fieri. IX, 726. Non posse aliquando ponitur pro nolle. III, 1776.

Imprecari cum videtur psaltes mala, non optat, sed praevidet. V, 378.

Improbis omnis ex imbecillitate animi venit. III, 1259.

Imprudens est, qui sibi non prospicit in futurum. IV, 351.

Impudicitia quid. X, 763. Quam late patet. V, 84. Impudicus amor non est amor. V, 1309. Impudici non modo ecclesiastico ministerio, sed ipsa etiam sacramentorum communione non digni. II, 91. Impudicitia excommunicatione puniendi. VI, 220.

Impunitum non potest esse peccatum. V, 133, 139, 187. Impunitatem iniquitatis de divina misericordia sibi pollicentes revincuntur. IV, 237, 701, 997. Iniquus iniquum vult Deum, ut non peccatum puniat. V, 82. Magnae misericordiae est nequitiam impunitam non relinquere. V, 933. Parcendo Deus saevit, sed juste saevit. V, 935. Impunita peccata cum dimittit Deus, tunc infestius punit; misericorditer adversatur, cum copiosas libidines inopes reddit. II, 531. Impunitas maxima poena. II, 392. Maxima vindicta. V, 933. Impunitas poenalis nutritur felicitate. II, 531. Impunitatem permittere, non esse mansuetudinis Christianae. II, 316, 317. Dei esse vehementius irascentis, si non correctis malum ad tempus voluerit impunitum. II, 316. Nihil aliud agit quem veraciter poenitet, nisi ut quod male fecerit, impunitum esse non sinat. II, 316. Impunitatem periculosam non permitti mansuetudine Christiana. II, 590. sicut est misericordia puniens, ita crudelitas parcens. II, 660.

Imachus primus rex Argivorum. VII, 562, 597

Immaricasse Deum quinam dicuntur. IV, 88.

Inane quid. I, 733, 900. Qui differat a nihilo. I, 733; III, 177.

Inanes virorum in summis ex una parte auriculis suspensae deputantur in ligaturis. II, 1060; III, 50. Illas ge-

stantes gestant signum diaboli. II, 1061. Inaures dicta idolorum phylacteria. III, 576.

Ino uxor Athamantis in deorum numerum relata. VII, 372.

Incantatores praecantationibus suis miscent Christi nomen. III, 1440. Incantatrix quanta promitteret, narrat Virgilius. VII, 718. Incantationum remedia illicita. V, 1439, 1671.

Incarnationis mysterium ab ineuntibus saeculis praenuntiari non cessavit. VI, 352. Incarnatio Christi futura credebatur ab antiquis. II, 846. Ab Abraham praecognita est. X, 401. Et a Melchisedech Abrahamum benedicente. X, 401. In populo Hebraeo id quod ex adventu Christi usque nunc et deinceps agitur, praenuntiatum est. VII, 221. Incarnationem negarunt Platonici. VII, 307. Contra eos adstruitur. VII, 308. De Incarnatione Verbi doctrina Manichaeorum. VIII, 583. Apollinaristarum error, non esse in Christo animam aut mentem hominis. I, 746. Deum hominem factum negarat Leporius, ne qua divinae substantiae indigna mutatio vel corruptio sequeretur. II, 932.

Incarnatio Verbi. X, 934. Incarnatio Christi, missio Christi. III, 1667, 1702. Incarnatio Christi infidelibus incredibilis. III, 393. Incarnatio Christi omnium miraculorum praestantissimum. III, 1327. Incarnatio Verbi ineffabilis. X, 982, 983. Quid de Incarnatione credendum. VIII, 910. Verbum Dei longe alio modo, quam eo quo creaturis ceteris adest, suscepit hominem, sequi et illo fecit unum. II, 530. Homo Verbo accessit, non Verbum in hominem convertibiliter accessit. II, 743. Caro accedit ad Verbum, non perit in carne Verbum. V, 1313. Verbum Dei susceptione carnis non mutatum. II, 518. Homine assumpto in Incarnatione non consumptus Deus. VII, 318. Verbum caro factum est, accipiendo quod non erat, non amittendo quod erat. V, 1317. Verbum sic assumpsisse corpus e Virgine, ut nihil amiserit eorum quae ad naturam divinam pertinent, laud incredibile videri debet. II, 518. Somnus, cibus et affectus humani, a Christo naturam humanam probant assumptam, non consumptam. II, 519. Ipse Deus, Deus manet: accedit homo Deo, et fit una persona. V, 1332. Christus utramque naturam in unitate personae copulavit. II, 519. Homo in unitatem personae Verbi Dei coaptatus est, permanente Verbo incommutabiliter in sua natura. II, 745. Persona Christi mixtura est Dei et hominis, sicut persona hominis, mixtura est animae et corporis. II, 518, 519, 746.

Incarnatio Verbum Christus. V, 1310. Deus et homo non duo, sed unus Christus. X, 143. *vide* Christus. Homine assumpto non auctus est numerus personarum in Trinitate. II, 543, 745. Verbum carnem factum esse susceptione inferioris personae, ubi habent antiqui codices, qua ratione intelligendum. III, 215. *Not.* 1. Quomodo Verbum naturam humanam assumpsit in Incarnatione. VII, 729. Totum hominem suscepit. I, 746; III, 134. Dignatus in nobis totum liberare quod fecit. VI, 367. Verbum in homine quem assumpsit, totam naturam nostram suscepit, id est et animam rationalem et carnem mortalem sine peccato. II, 1083. Sine peccato, sed non sine peccatoris conditione naturam nostram suscepit. I, 1166. Verbum mediante anima rationali carnis particeps effectum est. II, 542. Credibilior debuit esse Verbi Dei et animae permixtio, quam animae et corporis. II, 520. Verbum voluit cum homine uniri quodam modo, ut sic ei coaptaretur homo totus, quemadmodum anima corpus, excepta concretionem mutabili. II, 521. Incarnatio Verbi, nuptiae. III, 1529; IV, 495. Verbum Dei manet sicut est et ubique totum. II, 518. Deus infusus carni curam gubernandae universitatis non deseruit aut amisit. II, 517.

Incarnationis causa, peccatum. V, 944, 945, 951. Cur Filius Dei hominem suscepit de genere Adae et ex virgine. VIII, 1032. Verbum aeternum pro salute fidelium ex muliere fieri voluit. II, 540. Ne quis forte sexus a suo conuolueret se contemptum putaret, virum suscepit status ex femina. III, 134. Incarnatione Christi uterque sexus honoratus. VI, 186. *vide* Christus. Verbum Dei quia est incommutabile, de Virgine natum credere non timemus. VIII, 385. Nec ex homine quo indutus est in Incarnatione, nec ex hominibus inter quos conversatus est, contaminatus Filius Dei. VII, 272. Nec carne posse contaminari veram divinitatem, nec ideo meliores nobis demones, quia non habent carnem, monstravit. VII, 272. Duas vitas ostendit nobis Christus in carne, unam laboriosam, alteram beatam. VIII, 543, 547. Cur Christus crucem subire voluit. VIII, 543. Christus descendit usque ad loca, ubi peccatores cruciantur. III, 481. Incarnatione Deus homini quomodo factus est proximus, et unde antea longe distabat. V, 934.

Incarnatione Verbi demonstratur dignitas humanae naturae. III, 134. Maxime quia illius plangit assumere dignatus est. I, 1166. Cur sumptio hominis proprie Filio tribuitur. II, 70, 71. Verbum caro factum est, non Pater aut Spiritus

sanctus, sed carnem Filii tota Trinitas fecit. V, 1063.

Incarnatio an facta ex meritis Christi. X, 1157, 1138. *Vide* Christus. Istam conjunctionem, ut totum simul Verbum et caro unigenitus Dei Filius diceretur, operibus non meruit humana illa natura. IV, 1442. Incarnationis gratia omnium maxima. III, 1844. Hominis a Verbo assumpti est omnino singularis susceptio. II, 856, 847. Nulla anima per meritum liberi arbitrii efficere possit ut alter Christus sit. II, 847. Unio personalis cum Deo in Christo ex gratia singulari, non ex merito liberi arbitrii. II, 847. Non sapientiae tantummodo perfectione participatione, sed ipsa persona veritatis ceteris hominibus antecellit Christus. I, 746. Quid ad scientiam, quid ad sapientiam pertineat in Verbo incarnato. VIII, 1053. In Incarnatione Verbi si ratio quaeritur, non erit mirabile; si exemplum poscitur, non erit singularis. II, 519.

Incarnationis necessitas. V, 573, 710, 998, 1006, 1099. Incarnati Verbi gratia nulla maior, nec causam habet, nisi gratiam. V, 999. Non liberaretur humanum genus, nisi Sermo Dei signaretur esse humanus. V, 940.

Incarnationis sapientia. VII, 308. Incarnatione Verbi conventio non fuit modus alius liberandi hominis a mortalitatis miseria. VIII, 1024. Incarnationis beneficium. VII, 220, 222. quantum beneficium. IV, 898. Incarnatione praestita nobis beneficia. V, 1016, 1018; X, 174. Nullo modo beneficentius consultum est homini, quam filii Incarnatione. III, 154.

Incarnationis finis. VIII, 553, 541, 546, 547, 585; X, 131. Incarnationis finis, adoptio hominum in filios Dei. VII, 729. Deus factus est homo, ut fieremus dii. V, 909. Verbum factum est quod nos sumus, ut attingere possimus ad id quod non sumus. V, 670. Per Incarnationem factum est ut homines divinitatem frustra non ambirent. II, 521. Ex quo Verbum caro factum est, non desperandum est homines fieri posse filios Dei. II, 542. Verbum, nomen humanitatis ab homine dignanter assumpsit, divinitatis ei largiter tribuens. II, 521. Verbum suscepit hominem quem videre homines poterant, ut sanati per fidem postea viderent quod tunc videre non poterant. II, 540, 545.

Incarnationis utilitas. IV, 1766, 1767. Varia commoda. VIII, 1031. Incarnata Dei sapientia, via ad religionem commodissima. VIII, 88. Per Incarnationem quaedam nobis disciplina vivendi et exemplum praecepti insinuat. II, 70. Incarnatio Verbi qua infantiae nostrae lactescit Sapientia Dei. I, 745. Verbum in Christo venit hominibus magisterium et adiutorium ad capeendam aeternam salutem. II, 520. Incarnatio Verbi collyrium oculis cordis nostri. III, 1395, 1399. Lutum quo sanata est caecitas generis humani. III, 1744. Magna contra superbiam medicina. I, 1167; V, 487. Incarnationis mysterium et virtutem superbia non percipit. VII, 275, 301. Quante pro Incarnationis beneficio gratiarum actiones agenda. VII, 220, 221. Incarnatio fidem fundavit. VII, 348. Iusti omnes sive ante, sive post Incarnationem, nec vixerunt nec vivunt nisi ex fide Incarnationis Christi. II, 859. Incarnationis fide antiqui iusti, sicut et nos iustificati. X, 400, 401, 403. Et salvi facti sunt. II, 680. Incarnationis fides necessaria est quamdiu hic degimus. V, 1216. *Vide* Christus.

Incarnate. V, 670.

Incarnatio animae. II, 725, 729, 733.

Incarnatum cibum mater lac facit. V, 670.

Incerta sunt omnia temporalia. II, 495, 496, 506. Incerta hic omnia praeter mortem. V, 590.

Incipientes vitam bonam quid pati soleant a contradicторibus. V, 548, 586.

Incola dicitur qui habitat in terra aliena. IV, 1692. Incola idem est atque advena. IV, 1398. Incola et inquilinus, qui discrepent. IV, 1518. Incolae hic et peregrini dici vix non possunt infideles. IV, 1519.

Incoluitas in ipsa vita ac salute, atque integritate animi et corporis constituta est. II, 499. Incoluitatis suae cura homini ianata, vestigium est secretissime unitatis ex qua est. I, 675.

Incontinentia conjugum venialis est propter matrimonium. III, 397; VI, 458. *Vide* Conjugium. Continentia.

Incorporea omnis natura, spiritus in scriptis appellatur. II, 1045. Incorporea quaelibet natura, etiam vitiosa et misera, praestantior est omni corpore. II, 561. solum Deum omni corpore semper carere, Evodius existimat. II, 698.

Incorruptio. Tres viros in camino Deus conservavit aut addendo carni eorum incorruptionem, aut igni detrahendo corrumpendi facultatem: posterior modus mirabilior. II, 242. Incorruptionis typus in tympano et chordis. IV, 1964.

Incredulitas et infidelitas, mors. III, 1755. sicut quod Dominus se ipsum negare non potest, laus est voluntatis divinae; ita quod Iudaei non poterant credere, culpa est voluntatis humanae. III, 1778.

Incubi. VII, 168.

Indigentia rerum terrenarum sollicitat animam. III, 2073. Indigentia dominorum ac servorum mutua. III, 2044.

Indoctum esse minus malum est, quam esse indocilem. I, 942.

Induciae. VI, 35.

Indulgentia non obstinatis, sed a peccato recedentibus speranda. VI, 225. Indulgentia peccatorum pertinet ad incerta et occulta sapientiae Dei. IV, 592. Indulgentia peccatori se convertenti promissa, non crastinus dies. IV, 1501, 1877; V, 141, 243.

Indurari pro fortis effici. III, 545.

Induratio Pharaonis quomodo facta. III, 601. Indurationis Pharaonis causa, ipsa etiam Dei patientia. III, 603, 607. Induratur cor, cum deserit Deus, et possidet inimicus. III, 784.

Infames intestabilesque jure habentur, qui muliebri habitu se ostentant. I, 899.

Infantia unde sic appellata. VII, 522, 730. Infantia sine ullo renisu subjacet carni. VII, 522, 730. Nemo est qui non eligat perpeti mortem potius quam infantiam. VII, 728.

Infans in utero matris non est pars corporis matris. X, 847. Infantes nondum natos, de uteris matrum quaedam verba clamasse narratur. VII, 110. Infantium fletus in exordio hujus vitae, prophetia miseriarum quas ingrediantur. VII, 728. Infantes sunt infirmiores fetibus ceterorum animalium. VII, 379. Infans continuo vel cito moriturus cur nascatur, occultum est. III, 420. Infantium infirmitas quanta. X, 130. Quanta ignorantia, et unde. X, 148. Infatum ignorantia penalis est. X, 149. Infantium mens an se noverit. VIII, 1040.

Infantes super nates in illo statu esse, in quo Adam fuit ante praevagationem, Caestii dogma. X, 554.

Infantia peccatis obnoxia. I, 665, 666. Infans unius diei non est mundus a peccato, non ex eo quod commisit, sed ex eo quod contraxit. V, 928. Infantes etiam ipsi liberatore egent et baptismo. V, 1535. Infatum etiam salvator Christus et redemptor. X, 128, 129. Infantes ante baptismum exorcizantur et exsufflantur. II, 890. Infantes non baptizati, sunt sub potestate diaboli. X, 426. Propter originale peccatum. X, 708. *Vide* Baptismus. Parvuli. Infatibus peccatum personale non tribuendum. X, 121. Infantes, ut fideles, ita et poenitentes dicuntur. X, 125. Infantium consecrationes. I, 1028. Infantes antequam baptizentur morte praeventos posse ad originalium peccatorum indulgentiam pervenire, error Victoris. X, 516. In antium sine baptismo decedentium damnatio levissima. X, 809. In qua corporis quantitate resurrexerunt in antes. VII, 776.

Infantes nos quomodo Babylonia invenerat, et effocaverat. IV, 776, 777, 1775. Infantes et licentes in Ecclesia, quinam. IV, 110. Infantia regenerationis, nova vita. III, 1982. Infantes appellantur recens baptizati. III, 1982; V, 1092, 1099, 1101, 1205, 1246. Infantium sacramentis septem vel octo dies deputantur. V, 1101. Infantium octava. V, 1201. In antium Octavis habitus Sermo. V, 1360. Ablacti ante tempus in infantia spiritali perniciosum. IV, 1715, 1714.

Infantes pro Christo occisi, martyres. VI, 655. Eorum passio graphice describitur. VI, 644, 655. *Vide* Innocentes.

Infelicitatem velle omnino non possumus. X, 274. Infelicitatis suae cognitio non parvus est ad beatitudinem accessus. III, 1247. Infelicitas per ignem, prosperitas per aquam adunbratur. IV, 797. *Vide* Felicitas, Tribulatio.

Inferiora cedeat, qui haret superiori; si autem recedat a superiore, ista illi in supplicium convertentur. IV, 1887. *Vide* Temporalia et Felicitas. Secundum spiritum inferiora sunt omnia tristiora. III, 483. Homo diligens inferiora, apud inferos ordinatur. III, 152.

Infernus varie sumitur. III, 582, 586. Infernus intelligitur vel locus impiorum post mortem, vel caecitas animi quae peccantem excipit et involvit. IV, 95. Inferorum vocabulo partes inferiores terrae nuncupantur. III, 750. quare. III, 482; IV, 1945. Inferi sub terris sunt. I, 640. In eros in hac vita explicari, nec esse post mortem, quidam affirmant. III, 481. De inferorum substantia non dubitant sapientes gentium. III, 481. Est prorsus inferorum substantia, sed spiritalis, non corporalis. III, 481. Inferorum nomen nusquam Scriptura in bonum sumit. II, 711, 834; III, 482. Inferi in lingua graeca ἄδης, ex eo quod nihil suave habeant. III, 485.

Infernum duplex, superius et inferius. IV, 1093, 1094. Inferi inferiores, id est, poenae quas damnati luunt graviores post hanc vitam. III, 167. Ibi nulla est commemoratio veritatis, nulla ratiocinatio. III, 167. Exclasis a regno ceterorum non restat nisi poena gehennarum. V, 962. Poenarum gradus in inferno pro criminum diversitate. IX, 174. Inferni tormenta aliis duriora, aliis sunt mitiora. V, 879. quae ibi mitiora sunt, pejora sunt quam quae hic formidantur. V, 879. Infernales angeli comparantur quaestionariis torcitori-

bus. V, 680. Vocantur exaggeratissimi diaboli angeli. V, 883. Dolorem aut corporis aut animi in inferno delicturum, absurdum est putare. VII, 725. Nullus in inferno ab igne æterno liberabitur, cum in illum missus fuerit. VII, 730. Nemo cruciatibus saltem moriendo subtrahitur, ne in moriente simul etiam ipsa pœna moriatur. VIII, 621. Quare in inferno hæc pœnarum æternitas dura et injusta videtur sensibus humanis. VII, 726. *Vide Ignis.*

Infernum inter et regnum æthereum non est medius locus. VII, 741. Loca ab impiorum tormentis remotissima, non absurde creditur antiquis sanctis fuisse assignata, quamvis apud in eros. VII, 681. In eri non appellantur ubi iustorum animæ requiescant. III, 481. Christus descendit ad inferos. II, 710, 712, 714, 854, 855. Et in inferis quosdam liberavit. II, 714. Adam solum fuisse doloribus inferni, Ecclesia consentit : quod et antiquis sanctis fuisse concessum addunt aliqui, sed displicet Augustino. II, 711. Poetas et Oratores qui falsos deos ridendos monstrarunt, et Paganos vitæ laudabiles, fuisse liberatos a Christo, cum ad inferos descendit, quidam censuerunt. II, 710. Quidam putant eos esse solutos qui non audierunt Evangelium. II, 713, 833. Quinam sint ii quos Christus liberavit, cum ad inferos descendit, temerarium est definire. II, 710. Quoniam ex inferno dives potuerit videre Lazarum in requie constitutum. IV, 93. Inferni portæ, mortis imperium. V, 1642. Inferni pericula in prosperis sæculi plus fallunt. IV, 1488. Inferni pericula inveniunt, et non inveniuntur. IV, 1488. Christus solus eruit animam suam de manu inferi. IV, 1458. qui malum quod faciunt, noverunt esse malum, viuentes descendunt in infernum. IV, 659.

Infidelitas, in rs. III, 1377. Infidelitas inchoat pœnæ meritum. III, 2061. *Retr.* Filios diaboli facit. X, 589. Infidelitas in infantem trajicitur. X, 847. Infidelitas iniquitatis et peccati nominis significata. IV, 1508. Infidelitas proprie peccatum vocatur, quasi solum sit, si non exprimitur quale peccatum sit. X, 589. Peccatum infidelitatis in Christum, cur solum arguitur. V, 785, 787. Infidelitas mundi inexcusabilis. V, 787.

Infideles an bona opera facere possint. IV, 259, 260. *Vide Fides.* Infidelis non potest esse auctor bona. X, 734. Infidelium opera. X, 341, 735. Unde opera infidelium discutienda. X, 250. Infidelium opera non bona. X, 735. Et quæ bona videntur, sunt peccata. X, 735, 754. Quomodo. X, 753, 754. In infidelibus virginitas carnis esse potest, non pudicitia virginibus. X, 765. Infidelium opera nonnulla legimus, quæ vituperare non possumus, sed merito laudamus. X, 341, 734. sine aliquibus operibus bonis difficillime vita ejuslibet pessimi hominis invenitur. X, 754. Invenies homines bene viuentes, et non Christianos : bene currunt, sed quo plus currunt, plus errant. V, 777. Ipsa opera bona quæ faciunt infideles, non ipsorum sunt, sed illius qui bene agitur malis. X, 754, 755. Infidelis cum laudabilibus moribus damnatur, fidelis minus bene moratus salvatur. X, 598. Infideles verba Dei custodire non possunt. IV, 4316. Infideles cum non credunt Evangelio, contra voluntatem Dei faciunt, eam tamen non viciunt. X, 238. Pro infidelibus non oramus ut fiat eorum natura, aut ut doctrina eis prædicetur : sed ut voluntas corrigatur, doctrine consentiatur, natura sanctetur. II, 983. Infidelium et impiorum corda, leonum cubilia sunt. IV, 1376. Infideles et impii per mare designantur. IV, 1748. In aquis maris quomodo veniunt. IV, 1380. Infideles et impii, tenebræ. IV, 248. per fidem conversi ad Deum, lux fiunt. II, 362. Infideles, aqua sunt; Christiani, vinum. III, 1452. Infideles credentes adumbrantur per caput vituli comminutum a Moyse, et sparsum in aquam in potum filiis Israel. IV, 1129. *Vide Pagan.* Infideles et impii non sunt in terra peregrini. IV, 1519. Insatur diabolus tamquam gladiis contra fideles. IV, 1857, 1858.

Infinito nihil jungi posse. II, 443. Infinito quatumcumque finitum non comparatur. IV, 375. Infinitæ partes in corpore. I, 1252. Infinitè secari potest linea transversim. I, 874.

Infirmetas humana communis exponitur contra Pelagianos. X, 689, 690, 692. Infirmetas et cæcitas, morbi nature. X, 295, 296. Hebetudo et infirmetas animi et corporis infantium, quid arguant. VII, 378. Infirmetas carnis in infantibus, pœnalis est. X, 450. Infirmetas humana sine peccato esse non potest in hoc sæculo. I, 535. Infirmetas animi multiplicatae sunt, non ad perniciem, sed ut medicus desideraretur. IV, 144. Infirmetas nos irremediabiliter obsidebat, ut nec ad medicum ire sineremur. V, 778. Infirmetas admonitio est non superiendi. X, 712. Quia non est in me firmitas mihi, nec est mihi spes de me. IV, 472. Qui potens in te esse cupiebas, infirmum te fecit Deus, ut forte te faceret de se, quia infirmabar de te. IV, 525.

Infirmetas et ignorantia duæ causæ peccati. VI, 271. Infirmetas et corruptibilitas corporis, compedes. IV, 1019. In

nobismetipsis sola est infirmitas causa pugnandi. X, 742. quanto sunt caritati futura meliora, tanto sunt infirmitati violentiora presentia. II, 593. Infirmetas tum corporis tum animi agnoscenda, et quisque perficiatur. X, 367. Ut gratia obtineatur. V, 481. In infirmitatibus nihil querendum præter auxilium Dei. III, 1444. Infirmetas quæ post baptismum remanet, resurrectione consumetur. X, 591, 602. Infirmitates aliorum ferende, eisque optulandum. III, 1257, 1258, 1261, 1262. *Vide Onera.* Infirmetas triginta et octo annorum. V, 694. Infirmetas pro peccatis in Scriptura poenitur. II, 635.

Infirmus et ægrotus in quo differant. V, 277. Infirmus quomodo confirmandus. V, 276. Infirmi in monasteriis quomodo tractandi. I, 1580. Cur mente fortiores, infirmiores corpore. VIII, 586. Infirmiores opprimuntur a potentioribus. IV, 1646.

Inflatio et tumor imitatur magnitudinem, sed non habet sanitatem. IV, 420.

Ingenium omne laudabile, sine vera pietate ac religione, superbia vanescit. VII, 51. Ingenia excellentissima tanto in majores errores ierunt, quanto de se præfidentius cucurrerunt. II, 669. Ingenii tarditas et stultitas quorundam naturalis, ex originali peccato provenit. X, 1381, 1382. Ingenio obtusi nascuntur merito peccati originalis. X, 1441. Ingeniosissimi quique quam longe distent ab ingenio Adam. X, 1452, 1453. Ingeniosum nasci felicitatis est. VII, 128. Ingeniorum diversitas unde oritur, Augustinus ab Hieronymo sciscitatur. II, 728.

Ingenitus Pater recte dicitur, etsi hac voce non utatur Scriptura. II, 1039, 1040.

Ingentius decurio Ziquensium civitatis. II, 504; IX, 540, *App.* 784. Ingentius scriba publicus. IX, *app.* 780. Ingentius scriba Augustini. IX, *app.* 782. Ingentium falsasse epistolam Cæcilianii exduumviri Maximus contendit. II, 504; IX, 540. Ipse confessus est in cognitione Cæcilianii proconsulis falsum se fecisse adversus Felicem Cæcilianii ordinatorem. II, 582; IX, 686. Ingentium ad comitatum suum transmitti jubet Imperator. II, 582; IX, 540, 649, 686. Quare. II, 582. Cæcilianum ab Imperatore fuisse purgatum probat Optati codex. II, 581. Libellus a Donatistis Imperatori Constantino datus. II, 582. Litteræ Imperatoris ad Verinum Vicarium. II, 582. Litteræ Imperatoris ad proconsulem ut ad comitatum suum mitteretur Ingentius. II, 582. Nec postea Imperator damnavit quem purgaverat. II, 582, 585.

Ingratitudinis vitio etiam magni viri ad idololatriæ dedecus deflexerunt. X, 211. Ingrati describuntur. III, 97. Ingratus Deo, ipse est peccator qui forneratur et non solvet. IV, 370, 371. Ingrata tunc est anima, quando quod illi ex Deo est, sibi tribuit, et præcipue justitiam. X, 211. Non habens habet, qui nescit unde habeat : tollitur a Deo res sua, et remanet illi iniquitas sua. V, 1287, 1290. Ingratum liberum arbitrium præcipit illi hominem. V, 1289.

Inimicitia tribus vitiis vivit, negligentia, pertinacia, superba verecundia. V, 1046. Trius his vitiis opposita tria remedia. V, 1046. Inimicitia vel nasci non debuerunt, vel cito et ante solis occasum mori. V, 1046. Inimicitia vitandæ cautissime, ferendæ acerrime, fiendæ citissime. I, 1006. Inimicitias hominum nec exulare nec angere parum est homini humano, nisi eas etiam extinguere studeant. I, 775.

Inimicus et inimicus. V, 523. Inimici Dei quidam. IV, 630, 1178, 1801; VII, 350. Inimicus quisquis erat Christi, erit sub pedibus ejus, aut adoptatus, aut victus. IV, 1452. Inimici Ecclesie qui. IV, 242. Inimicorum hominis duo genera. IV, 324, 325. Inimicus quandiu tu tibi es, inimicum habes sermonem Dei. V, 637. Inimicus quem licebat antiquis odisse, et quem jubemur nunquam diligere, diabolus est. V, 806. Inimicos non admitti adversus fideles, nisi quantum his prodest tentandis et probandis. V, 421. Inimicorum odium in diabolum, qui per eos nos persequitur, convertendum. IV, 1841. Inimici invisibiles, invisibiliter sunt expugnandi. V, 458. Inimici sunt spiritualibus omnes carnales. IV, 1772. Horrendum malum, inimicis iratis inimicorum iratorum dicta prodere. I, 773. Inimici si fiant duo ex tribus amicis, quid faciat tertius. V, 323. Inimicos nihil nocere posse. V, 1430. Inimicus scire potest; ferire, si Deus veluerit, non potest. IV, 566. Inimici duo sunt in persecutione, alter oculus, alter apertus. IV, 632, 649. Inimicus ipse intus sibi est, qui odit alterum. V, 507. Ipse sibi prius ac magis nocet, quam ei in quem servit. V, 507. Nullo modo tibi potest nocere servicus inimicus, quantum tibi nocet, si non diligis inimicum. V, 383. Nihil potest nocere, qui bene etiam uti inimico potest. III, 163. Inimicos Deus convertit in usum suorum, non solum quando vincuntur inimici, sed etiam quando metuntur. III, 795. Inimici homines, qualescumque fuerint, non sunt odio habendi; ne cum odit malus, quem patitur malum, sint duo mali. IV, 248.

Inimicorum dilectio commendatur. IV, 1275, 1274; V, 53, 583, 584, 564, 1404. Inimicorum dilectione nihil in mandatis Dei mirabilius. IV, 1518, 1524. Hanc etiam antiqua lex præcepit. V, 807. Inimicum discere diligere, si vis cavere inimicum. IV, 1275. Inimicum diligere salubre est, licet amarum. IV, 447. Inimicos diligendi præceptum durum, sed magnum habens præmium. V, 120, 1436, 1684. Calcet fuctus huius sæculi, qui diligit inimicos. IV, 631. Efficitur similis Deo. IV, 1274. Quo animo diligendus inimicus. III, 2038, 2041. Unde diligendus. III, 30. Inimicum qui diligit, fratrem diligit. III, 2041. Inimici etiam iniqui diligendi. IX, 120. Inimicus sic diligendus ut tamen corripiatur. V, 53. Inimici odium et amor quomodo sibi invicem non contraria sunt. VIII, 362. Vindicta in aliquem inimicum cum caritate procedere potest. VIII, 158, 159. Inimicorum interfectio Iudeis tamquam carnali adhuc populo congruebat. VIII, 158, 159. Inimicorum interfectionem quo animo faciebant, qui in populo Iudæo sancti et spiritales erant. VIII, 158, 159. Mansuetudo erga inimicos. V, 1430.

Inimicis parcere tenemur. V, 209. Saltem petentibus, venia danda est. V, 584. Inimico poenitenti et veniam poscenti, ignoscendum. V, 384; X, 500. Inimico veniam negans nihil ipsi nocet, sed sibi. V, 585. Inimicus de nulla re sic vincitur, quam cum misericordes sumus. IV, 1860, 1861. Inimicis parcere, elemosynæ genus maximum. VI, 266. *Vide* Elemosyna. Debita dimittere. Ignoscere.

Inimici pro quibus et contra quos orandum. IV, 248. Inimicum non habemus, nisi diabolum; pro cæteris orare debemus. IV, 258. Orare pro inimicis quam durum; quam magnus huius operis fructus. V, 120. Inimicis nostris tantum bonum optandum, quantum nobis. IV, 435. Oratio contra inimicos quænam illicita, quænam licita. V, 364. Inimicis precari mala quam iniquum. V, 1686. Orandum contra malitiam inimici, non contra naturam. V, 384. Inimici mors qualis expetenda. V, 365. Non orent homines, ut moriantur inimici; sed hoc orent ut corrigantur, et mortui erunt inimici. IV, 404. Quare nunc Ecclesia orat pro inimicis. VII, 737. Non frustra oravit Ecclesia pro inimicis. V, 151. Inimicis beneficium tribuere est, auferre quod illis noxium est. II, 390. Carbores congerendi super inimici caput quinam intelligantur. V, 807.

Inimici dilectio, dilectio perfecta. III, 2042. Inimicorum dilectio nostra est de diabolo victoria. IV, 1214. Inimicorum dilectio donum Dei. V, 1436. Inimicos diligendi exemplum de Patre cœlesti datum. V, 325, 1435. Aliud exemplum in Christo. V, 1435, 1685. Aliud in Stephano. V, 525, 1453, 1685.

Iniquitas non est substantia. IV, 845. Sed perversitas voluntatis detortæ a summa substantia in infimam. I, 744. Iniquitati necesse est ut serviat, qui noluerit servire caritati. IV, 163. Iniquitas malus dominus in corde. IV, 163. Iniquitati merito subderis, domino quem tu tibi ipsi fecisti; quia ei qui te fecit, subditus esse noluisti. IV, 163. Iniquitatis capita pullulant, principi audi, et spectandi, et sentiendi libidine. I, 690. Iniquitate et impietate nihil est laboriosius. IV, 127. Iniquitas est carnem spiritui reluctari. X, 861.

Iniquitas magna est sterilitas. IV, 1571. Quod ad arborem humor inutilis, hoc ad animum persuasio iniquitatis. III, 580. Iniquitas febris est, qua palatum cordis perditur. IV, 251. Ex abundantia iniquitatis, fit torpor caritatis. IV, 453. Iniquitas sola longe te a Deo facit; deinceps parietem peccati, et cum illo es. IV, 1775. Ab iniquis recedere non potes, ab iniquitate recede. IV, 1185, 1102. Iniquitatem suam quidam quasi querere conantur, et timent illam invenire. IV, 345. Iniquitatem suam qua ratione multi defendunt. IV, 345. Iniquitatis adversarius, sermo Dei: huic te iunge, et perimitur et vincitur. IV, 512. Iniquitatem aut occidis, aut occideris ab iniquitate. IV, 764. Iniquitates non sunt nobis naturales, sed possunt mutari. IV, 1195. Nemo non inaniter inique facit. IV, 1616.

Iniquitas male vivendum modo toleranda est. III, 1624. Ex iniquitate proximi quomodo proficiendum. IV, 800. Iniquitas prius lædit cor injustum unde procedit, quam hominem justum in quem procedit. IV, 107. Iniquitas, quæ sit per sanguinem, dicitur sanguis. IV, 597. Iniquitas hominis per contactum mortui significatur. III, 756. Iniquitas omnis parva magnare sit, puniatur necesse est, aut ab ipso homine poenitente, aut a Deo vindicante. IV, 701. Iniquitas nulla impunita nisi quam sanguis salvatoris expiaverit. X, 831.

Iniquus sit homo, cum propter se ipsas diligit res propter aliud assumendas, et propter aliud appetit res propter se ipsas diligendas. VIII, 451. Iniqui male utuntur bonis operibus Dei. III, 1620. Quod iniquus inique egit, hic non iudice Deus pernoctat. IV, 745. Voluntas injusta damnetur, permissio iusta glorificetur. IV, 746. Iniquis ipsis, si corre-

cti non fuerint, servat æterna supplicia qui eorum malitia iuste uritur, ut aliis mala ingerat temporalia. II, 993. Iniquus non est vere amicus. IV, 1179. Iniquorum voces duæ. IV, 1201. Iniquus non parva sibi poena est. IV, 605. Iniquorum humiliatio vere misera. IV, 255. Iniqui apti sunt inferioribus creaturæ partibus, quo dissimiliores Deo: apti autem superioribus sunt, quo similiores Deo. I, 744.

Iniqui dicuntur alienigenæ, filii alieni, aquæ contradictionis, gladius malignus. IV, 1867. Iniqui, canes Lazari vulnera lugescentes. III, 832. Iniqui grandini comparantur. III, 873. Pulveris nomine designantur. IV, 328. Iniqui, tenebræ. III, 1598; IV, 325, 1607. Iniqui omnes in tenebris sunt. IV, 557, 564. Iniquos a tenebris somnorum, excipient tenebræ tormentorum. IV, 564. Iniqui cum diabolo unum corpus constituunt, unum iudicium sortiuntur. V, 790.

Injuria non est quod jure pateris. IV, 1894. Injuriarum triplex genus. III, 1261, 1265. Injuria quæ restitui potest, vel ad pecuniam vel ad operam pertinet. III, 1265. Injuriam nobis facit, qui alteri coram nobis facit. V, 511. Injuriæ qui fecit, quid agere debeat. V, 508.

Injurias et rerum temporalium damna quo ab imo Christianus ferre debeat. II, 529. Injuriæ patientissime tolerandæ. III, 1257, 1258. Non ut patiaris molestiam te hortatur Apostolus, sed ut patiaris injuriam. IV, 1694. Injuriarum patientes vindicat Deus, puniens injuriosos. IV, 1894. Injuriarum passus quid agere debeat. V, 508. Passus es malum, ignosce, ne duo mali sis. IV, 658. Injuriarum passus vindicari vult: de aliena poena quærit medicamentum, et invenit grande tormentum. V, 684. Misericordiam impendens securus expectabis iudicium, non tam securus de justitia tua, quam de Dei misericordia. IV, 1922. Injuriarum fenerator quis sit. IV, 658. Injuriarum condonatio, misericordia est quæ gratis constat. IV, 1922. Injuriarum omnimoda remissio in novo Testamento est præcepta, et in vetere prænuntiata. VIII, 139. Injuriarum condonatio et patientiæ præcepta, maxime in cordis præparatione retinenda. II, 550. Injuriarum princeps civitatis debet oblivisci. II, 528. Injuriarum condonatio reip. utilis est, nedum contraria. II, 529. Injuria accepta Romani ignoscere, quam persequi malebant. II, 528. Casarem nihil oblivisci solere nisi injurias, Cicero dixit. II, 528.

Injuriare. V, 288.

Injustitiam ferre melius est, quam facere. IV, 1655. Injustitia aliena tantum te torquet, quantum recesseris a tua. IV, 1268. Injustitia injusto primum et soli proprie nocet. IV, 565. Injustus omnis malignus est. IV, 1803, 1806. Quod fit injuste, Deus iuste fieri sinit. VII, 728. Injustus sive sit blandus, sive ferex, et sibi et aliis est noxius. IV, 1805. Parum tibi esset quod esses injustus, nisi et eum injustum voluisses, a quo in te vindicari noluisses. IV, 478. In injustum necesse est ut vindicetur, sive convertatur, sive non. IV, 564. Injustus comparatur faculæ ardenti, quæ semper comburitur, et non semper comburit. IV, 1241. Injusti a justis admoniti, quid respondeant. IV, 1200. Injusti duo vix se patiuntur. IV, 564. Qualis inter eos concordia. IV, 364. *Vide* Iniqui.

Innocens quis. V, 1272. Nihil innocentius eo qui in virtute perfectus est. III, 1239. Innocens est cujus cor innoxium est. IV, 1665, 1662. Qui nec alii nocet, nec sibi. IV, 1286. Innocens non est quamvis non noceat, qui vult nocere. IV, 1190. Innocens quisque est non timore poenæ, sed amore justitiæ. IV, 1190. Solus Christus innocens. V, 928. Innocentis officium est, non solum nemini malum inferre, verum etiam cohibere a peccato vel punire. VII, 844. Innocentes cur hic affligantur. I, 1504. Innocentium oppressorum consilio, Deus iudex, testis conscientia. IV, 408.

Innocentes, Christi martyres. I, 1304; III, 426. Innocentium felix ignorantia, qui pro Christo pati potuerunt, quem nondum poterant confiteri. V, 1027. Innocentes pro se occisos ab Herode, Christus coronavit. IV, 536. Innocentes, martyrum nomine et corona donati. V, 1664, 1668. *Vide* Infantes.

Innocentia est virtus, qua nulli nocemus. VI, 514. Ista est vera innocentia, quæ nec inimico nocet. IV, 102. Innocentia morum. V, 1560. Maxime erga Deum. V, 1561. Innocentia cordis requiritur, manuum innocentia non sufficit. IV, 1008. Totâ justitia ad unum verbum innocentia redigitur. IV, 1286. Innocentia tua, etiam in dormiente vox est animæ tuæ. IV, 1517. Innocentia divitiis omnibus anteponenda. IV, 1063. Innocentiam tene, quomodo, cum avarus esses, tenebas saccellum, ne tibi extorqueretur a fure. IV, 392. Illa tibi sit patrimonium tuum. IV, 392. Innocentis simulata, non est innocentia, sed duplex iniquitas. IV, 765. Innocentia peccato perditâ an possit per poenitentiam reparari. X, 1545.

Innocentia religiosissima femina a cancro per signum crucis sanata. VII, 765.

Innocentius papa. X, 376, 378, 389, 574. Innocentio adversus Pelagium et Cælestium scribit Carthagin. concilium. II, 758. Item Milevitanum. II, 762. Item epi. copi quinque. II, 764. Item Aurelius cum aliis aliquanto diligentius. II, 972. quibus epistolis, quatuor aliis rescribit Innocentius. II, 779. Innocentii papæ epistola ad concilium Carthaginense. X, 573. Ad concilium Carthaginense et Milevitanum. X, 648. Ejusdem ad episcopos Numidiae. X, 576. Innocentii rescripta ad concil. Carthagin. Milevit. nec non ad litteras familiares episcoporum laudantur. II, 817. Innocentii epistolam per Cæcilianum Augustinus accepit. II, 646. Innocentii iudicium de actis Palestinis. X, 589. Pelagium esse purgatum non existimavit. II, 787. Cælestium et Pelagium simul cum dogmatibus damnavit. I, 649; II, 968; X, 574, 699. Innocentii censura in librum Pelagii. II, 788.

Innocentius episcopus. II, 577, 758, 789.

Innocentius Thebaltensis epis. IV, 380.

Innocentius presbyter portitor litterarum Hieronymi ad Augustinum. II, 928.

Innocentius presbyter oculo effosso ac digito præciso a Circumcellionibus occisus. II, 509, 511.

Innocentius exadvocatus vicariæ præfecturæ, miraculo sanatus apud Carthaginem. VII, 761.

Innovari non possunt infantes, nisi traxerint vetustatem peccati. X, 1508.

Innuere, quid. VIII, 1071.

Innupta tota animi intentione debet placere Deo. VI, 445.

Inobedientia quid. III, 377. Inobedientia grande malum. III, 383. Inobedientia Adami. IV, 897. Inobedientia carnis, prima pœna inobedientiæ hominis. VII, 386, 426; X, 564. *Vide* Adamus, Obedientia.

Inopia. Melius inopie laborem servi Dei tolerant, quam ut necessariorum facultatem cum conscientia fraudis obtineant. II, 357.

Inordinatus animus. I, 670. Jussit Deus, et sic est, ut i pœna sua sibi sit omnis inordinatus animus. I, 670.

Inquilinus quis dicatur. IV, 429, 1945. Inquilinus in quo dissideat ab incolâ. IV, 1518. Inquilinus es in terra, eris possessor in cœlo. IV, 1946.

Inquinare pro inquinatum pronuntiare. III, 519.

Insecta a Deo creata sunt. III, 287. Quando. III, 287. In insectis major est consideratio bene, considerantis, et laus uberius omnipotentis artificis. III, 288.

Insensibilitas minime laudabilis. IV, 650, 651.

Insidiæ dicuntur arcus. IV, 763. Insidiari nobis hostis non audent, si de via, id est de Christo, non recesserimus. IV, 1660. Insidiæ nullæ sunt occultiores, quam hæc quæ latent in simulatione officii. VII, 632. Insidiæ non iniuste ponuntur in bello iusto. III, 781.

Insipiens est qui non intelligit in quo malo sit. IV, 551.

Insipientia non est parva pœna hujus vitæ. VII, 728.

Insipientiam quo sensu Christus habuit. IV, 849.

Instituta hominum quæ fugienda, quæ amplectenda. III, 55.

Insufflatio Dei in faciem, creatio animæ VII, 573. quod instituitur præter consuetudinem, ut quasi observatio sacramenti sit, non approbat Augustinus. II, 221. Ex institutis humanis non superstitionis quædam superflua et luxuriosa, quædam commoda et necessaria. III, 54. Quenam illa. III, 54.

Instrumenta Ecclesiæ tradita. II, 265.

Insultant pii modo, qui postea ipsi sibi insultabunt. IV, 1657.

Intellectus est aliquid animæ. III, 1516. Dicitur vir animæ. III, 1516. Intellectus vocatur occultus visus. IV, 296. Intellectus et ratio differunt. V, 254. Intellectum ad intelligibilia videnda a sensu potius admoneri, quam aliquid accipere *Nebri*. II, 67. Intellectu quænam percipiamus. II, 597, 599, 613, 615, 616. Intellectus proferendi quasi vehiculum, sonus. V, 185. Intellectu continetur quod novimus, et eo solo potest comprehendi. I, 996. In intellectu sunt universa, seu potius ipse universa. I, 1007. Intellectus fluitus est. VI, 14. Intellectus et locutionis discrimen. VI, 311.

Intellectus, ne erret, opus habet magisterio divino et adiutorio. VII, 642. Intellectus sit in nobis Deum consulendo, sive ipsa per se mens, sive per sensus intelligat. II, 78. Deus solus est lux intellectus. IV, 1533. Intellectus bonus a Spiritu sancto. V, 1643. Non parvi est intellectus, nosse a quo poscendum sit intellectus. IV, 1552. Intellectus et sapientia petatur a Deo. X, 911, 912. Quomodo Angelus dicatur intellectum dare homini. IV, 1533. Per fidem pervenitur ad intellectum. II, 522; III, 1618, 1619, 1630; X, 125. Cur David petiit intellectum. IV, 1552. Impia mens audit etiam ipsam intellectum, ne cogatur quod intellexerit scire. V, 830.

Intelligentia præstantissimum in homine. I, 1223. Intel-

ligentia nostra est natura, quæ non alibi hoc, et alibi aliud sed omnia quæ habet, in uno simul habet. II, 618. Intelligentiæ suæ vires nulli satis cognitæ. X, 850. Intelligentia prima, et consequens ex ea, quænam. IV, 263, 264. Intelligentiæ cuiusque rei datur perfecta, quæ præstantior esse non possit. VI, 22. Intelligentiæ fides præmittitur. V, 556, 570, 571. Intelligentiæ spiritualis lucem immunda corda non portant. VI, 470. Mores perducunt ad intelligentiam. III, 1340. Intelligentiæ facili præferenda bona vita: hæc moretur amplius intelligere. V, 1179.

Intelligere excellentius, quam esse aut vivere. I, 1244. Intelligere, credere, opinari, in animis hominum sibi finitima sunt. VIII, 85. Quomodo differunt ab invicem. VIII, 85. Intelligere duobus modis in nobis sit, aut ipsa per se mente, aut admonitione a sensibus. II, 78. Intelligere semper sine vitio est. VIII, 85. Intelligere non est nisi verum sentientis. V, 187. Intelligere veritatem quid sit secundum Manichæos. VIII, 372. Intelligere rem quamque non semper alius alio magis potest. VI, 22. Intelligendi celeritas et dispiciendi acumen est donum Dei. I, 703; III, 1689. Tanto sincerius aliquis intelligit, quanto intentionem mentis a corporis sensibus remouet. I, 1029. In homine carnali, tota regula intelligendi, est consuetudo cernendi. V, 1139. Intelligere superflua nihil nocet; sed fortasse discere nocuit, quare. VIII, 85. Quædam non intelligimus, quia non possumus; alia, quia nolumus. IV, 542, 345. Alia sunt quæ nisi intelligamus, non credimus; et alia sunt quæ nisi credamus, non intelligimus. IV, 1552. *Vide* Fides. et valeamus intelligere quod credimus, quid agendum. V, 570. Intelligendi gradus, fides, fidei meritum, intellectus. V, 698.

Intelligibilia quænam sent. VII, 231. Intelligibilia sensibilibus antecellunt. VIII, 96, 99. Sed defectus utriusque generis non possunt alteri alteris anteponi. VIII, 99. Intelligibilibus in rebus Philosophi divitias ponunt, in sensibilibus egestatem. II, 64. Intelligibilia per intelligibiles species intelligimus. VII, 341.

Intentio lumen est. III, 1289, 1359. Non quid quisque faciat, sed quo animo faciat, considerandum. III, 1289. Ex animo quisque ad præmii vel pœnæ retributionem pendendus est. IV, 460. Cum boni et mali eadem faciunt, eademque patiuntur; non factis et pœnis, sed causis discernendi sunt. II, 324. Intentio recta. V, 804, 805. Intentio culpabilis. V, 805. Intentio quæ prava, quæ recta. V, 303, 375. Intentio opus bonum facit, intentionem fides dirigit. IV, 259. Cordis sui intentionem vix homo cognoscit. IV, 1837. Soli Deo nota est. IV, 1837. Intentio bonæ conscientiæ, oleum est quo vegetantur lampades, id est, bona opera sapientum virginum. II, 571. Exæcat hominem sinistra intentio. IV, 1839. Quodlibet quisque facit, ut terrenum enlumentum consequatur, serviliter facit. V, 208. Quomodo agendum ut nesciat sinistra quod facit dextera. IV, 1834.

Intemperantia quantum peccatum. V, 1272.

Intercessoris et defensoris discrimen, et utriusque officium. II, 657, 662. Intercedere pro altero, cuique homini officium humanitatis videtur. II, 657. A Domino commendatur. II, 658. Intervenendum pro fratribus, non ad hoc ut minime restituant ablata, alias in societatem criminis veniretur. II, 662, 663. Sed ut corrigendorum morum locus eis detur. II, 655, 656. Non imputanda intercessoribus mala quæ ex liberatione reorum aliquando sequuntur, sed bona quæ intuentur. II, 661. Intercessio Sanctorum quantum pro aliis valeat apud Deum. IV, 1412.

Intercidona dea. VII, 188.

Interficiit qui offert interficiendum. III, 1937.

Interjectiones in usum alterius linguæ, per interpretationem transire non possunt. III, 45. Interjectiones magis affectum indicant, quam rem aliquam significant. III, 1764.

Interiora, non exteriora sunt amanda: illa ex voluntate, ista ex necessitate habeamus. IV, 1813.

Interpellationes, obsecrationes, orationes, gratiarum actiones, quæ differunt. II, 653. Fiunt precesiones autem quæ illud quod est in Domini mensa incipiat benedici; orationes, cum benedicitur; interpellationes seu postulationes, cum populus benedicitur; et post hæc omnia gratiarum actiones. II, 656.

Interpretationum Scripturæ diversitas, utilis. III, 43. Interpretationis vitium unde emendari potest. III, 44. Interpretationem novam librorum canonicorum quare post alios Hieronymus aggressus est. II, 263. *Vide* Hieronymus. Interpretibus Scripturæ plurimum auctoritatis tribuendum censet Aug. II, 112. Interpretum LXX. editio ab Augustino appellatur Vulgata. VII, 489. *Vide* Septuaginta.

Interrogatio non arguit ignorantiam. VIII, 408, 850.

Interventores. IX, 610. *Not.* (a). Interventor qui vacante sede regebat Ecclesiam. II, 177. *Not.* (a).

Invenire, quid. VIII, 979. Inveniendi facultas deesse non potest animis ple Deum querentibus. I, 1042. Inven-

tionis nonnulla pars est nosse quid quæras. III, 347. Inventa res domino restituenda. V, 963, 965. Quod invenisti, et non reddidisti, rapuisti. V, 965. Non se excusat ignorantia, si non dominetur avaritia. V, 964. Egregium de hac re exemplum. V, 964.

Inventius episc. II, 759, 780.

Inventius alter episc. II, 780.

Inveterascens ira fit odium, etc. II, 153.

Invidia et æmulatio, quo differant. III, 2142. Invidia, odium felicitatis alienæ. III, 436; IV, 1399; V, 1361. Invidia superbie filia. V, 783, 1361, 1563; VI, 313, 413, 450. Invidiæ mater superbia. II, 361; IV, 1290. Et comes. IV, 709. Invidia sequitur superbiam, non præcedit. III, 436, 437.

Invidia quantum malum. IX, 160. Invidentia immane vitium. III, 160. Invidentia Deo est odibilis. VII, 444. Invidentia nihil miserius. VII, 268. Nihil adversius caritati. VI, 313. Invidia abesse debet a fidelibus. III, 879. Invidentia vitium diabolicum. VI, 313, 413, 675. Diabolicum malum. IX, 314. Peccatum diaboli. III, 2017. Hac diabolus, diabolus est. III, 135. Corpus diaboli ex invidis componitur. IV, 1807. Invidia peccatum diabolicum et simul poena peccati. X, 821, 822. Invidia causa est omnium seductionum et supplantationum. IV, 1807. Invidentia diabolica, quæ. VII, 441. Invidia impedit ne quisque habeat quod alter habet. III, 1646. Quisque etiam habet, cum amat in altero, quod ipse non habet. III, 1812. In spiritualibus bonis tuum deputa, quod amas in fratre; suum deputet quod amat in te. V, 1040. Falsi iusti veris iustis invidiant necesse est. IV, 1807. Invidentia in cælis propter præmiorum differentiam nulla. VI, 412; VII, 802.

Invidus est, qui optat melior esse quam alius. III, 2040. Invidet nemo alter in eo quod non vult vel esse vel videri. IV, 1807. Invidus nullus ut alterum lædat, non sibi prior ipse tormento est. VIII, 586. Invidus propria quadam nota peccator dicitur. IV, 414.

Invisibilia modo sibi congruo videntur, eoque sunt certiora, quam quæ corporis sensus attingit. II, 436. Invisibilia meliora sunt visibilibus. V, 869. Invisibilia dicuntur quædam æterna, quia oculis istis mortalibus videri omnino non possunt. II, 436. Invisibile omnium maximum est Deus. VII, 319. De invisibilibus cui fides adhibenda. VII, 318. Invisibilitatis ordinem statuiebant Ariani, non modo in Trinitate, sed et in virtutibus cælestibus. VIII, 727, 743, 769. Refelluntur. VIII, 765.

Invitus facere quomodo quis dicitur. X, 234. Invitus nemo benefacit, etiamsi bonum est quod facit. I, 669. Ex Dei potentia vel in bonum vel in malum nemo cogitur invitus. X, 367.

Invocare Deum in veritate quid. IV, 1087, 1882, 1885. Quis proprie Dominum invocet. III, 1307. Invocare Deum anima non novit, nisi sola rationalis. IV, 1911. Invocare Deum non decet sine munditia cordis. IV, 249. Nemo Deum invocavit, quem non prior ipse vocavit. IV, 1488. Invocant et non invocant Deum mali. IV, 249. Invocare Deum est illum in se vocare. IV, 249. Invocas, quidquid amas. IV, 1087. qui invocet Deum propter terrena bona, Deum non invocet. IV, 250, 617, 618. Non vere Deum invocet, qui ea desiderat quæ illi displicent. IV, 442. Invocatio aliquando dicitur, quæ non Dei, sed hominum sit. III, 501. Martyribus nos debemus orationibus commendare. V, 868. Invocatio S. Stephani. V, 1447.

Io quæ et Isis appellata est, Inachi filia, ut dea habitata est in Ægypto. VII, 363.

Joab interpretatur iainiens. IV, 713.

Joachim an Mariæ pater fuerit et ex tribu Levi aut Juda, non constabat Augustino. VIII, 471.

Job ante legem. V, 500. Job nec indigena, nec proselytus, sed ex gente Idumæa. VII, 609. Tertia generatione posterior fuit, quam Israel. VII, 609, 610. Usus est his quæ acceperat tamquam bonus viator; possedit, non possessus est. VI, 704. In Job demonstratur Deum etiam temporalia dare et auferre. IV, 327. Remansit solus a facultatibus, solus a familia, solus a filiis, plenus Deo. IV, 660. Uxor ei sola relicta, sicut Eva, adiutrix diaboli, non consolatrix mariti. IV, 220, 660, 1150, 1151, 1582, 1732, 1738, 1881; VI, 652, 704, 719. Conjugem Job reservavit sibi ministram diabolus ad decipiendum virum, suis illi ablatis omnibus. IX, 727. Non dixit, Dominus dedit, diabolus abstulit; quia non abstulisset diabolus, nisi permisisset Dominus. IV, 1130. Job tuba ductilis fuit tribulationis tensione edens sortem et dulcesonum. IV, 1255, etc. Gratis Deum coluit. IV, 660, 1732, 1794; V, 261, 569, 1692. Amisiss omnibus delectatur in Deo. V, 117. Quare Job tentatus et probatus. III, 1697. Ipsum tentari Deus permisit, ut probaretur homo, diabolus vinceretur. IV, 1150, 1612. Job concessus est diabolo tentandus, ut eo probato esset ille cruciandus. III, 2023. Diabolus non videbat, sed potestatem Dei intelligebat. IV, 1150. An diabolus magis crudeliter in carne Job oculis pepercit, ut manerent ad spectaculum vulneris, quod universo corpori infixerat. IX, 636.

Job exercitatus contra diabolum. III, 2007. Adamo fuit cautior. VI, 616, 719. Per ipsum vicit Adam in stercore, victus in paradiso. IV, 220, 527, 539, 1207. Melior Job putris in stercore, quam Adam integer in paradiso. IV, 1235. Job in stercore quam dives. V, 1311. Foris pauper, intus dives. IV, 255. Job in pressura non passus scandalum. V, 500. Ignis tentationis accedens, aurum, non stipulam invenit; abstulit sordes, non convertit in cinerem. V, 569.

Job quare tanta passus. X, 305. Job non propter peccata afflicus. X, 162. Omnibus qui tunc in terra esse iusti potuerunt, antecellebat. X, 162. Non caruit tamen peccato. X, 139, 162. Quod ad iustitiam pietatemque attinet, nullus Job homo suorum temporum, cœquatur. VII, 609. Job ipsum Deus tentari permisit, ut imitationis exemplum nobis præberetur. IV, 660. Job patientia describitur. VI, 615, 632, 704.

Job fortitudo. I, 1329. Job magnus in perferendis tribulationibus. X, 162. Job prævia Christi passione ad tolerandum roboratus. X, 161. Job Christum prophetavit. X, 285.

Job figura eorum qui in conjugio Deum colunt. IV, 1732. Videtur aliquid duri contra Deum dixisse, sed non intelligentibus. IV, 1385. A blasphemia defenditur. IV, 1384. Job non minor forsitan est gloria, quam martyrum. VI, 719. Job, sanctique alii qui mala ferre maluerunt, quam sibi necem inferre, Catoni præferendi. VII, 57. Cum filii non dupli, sed totidem redditi sunt Jobo quot haberat; commendata est fides resurrectionis. II, 549. Job, Daniel et Noe quos significant. VI, 716. Job per lucem interiorum indifferenter habet, sive tenebras, sive lucem huius vite. IV, 1794. Liber Job in auctoritatem canonici a Judæis recipitur. VII, 609. Job primum ex græco eloquio, tum ex hebræo Hieronymus interpretatur. II, 242. In postrema versione non advertitur tanta diligentia. II, 242.

Jobinus. II, 702. Qui servit ancillis Dei. II, 708.

Jucunditas piorum in Domino, etiam in hac vita. V, 442, 446, 447. Jucunditas modo cum timore, plena erit in futuro. IV, 1092. Timor est præsentis vite, jucunditas futuræ. IV, 1554.

Joannes Baptista. Illius excellentia. IV, 1833. In utero sanctificatus. Vide Jeremias. Joannis exultatio unde et quid significet. II, 840. Joannes cum peccato natus, salvatore indiguit. V, 1555. An rationis et voluntatis usus acceleratus Joanni. II, 840. Missus est ante Christum ut lucerna ante lumen. V, 1502. Non lumen, sed lucerna. V, 437, 1502. Lucerna. III, 1657. Lucerna quam paravit Deus Christo suo. III, 1582; IV, 1728. Lumen et non lumen. II, 1505. Erat lux, sed non vera lux. III, 1591. Erat lumen illuminatum. III, 1658. Non erat lumen quod non participando illuminatur. II, 541. Lumen verum a lumine illuminato, id est Christus a Joanne, quomodo discernitur. II, 541.

Joannes præcursor non sine causa tam mirabiliter natus, et tam magnus. V, 1308, 1316, 1328. Joannes quasi præteritæ dispensationis limes quidam. V, 1528; X, 595. Joannes, personam gerens omnium prophetarum. V, 1306, 1307. Et totius prophetie. VI, 42, 44. Joannes plus quam propheta. V, 1502. Cur amplius quam propheta, et in natis mulierum non habuisse majorem dictus est. IX, 289. Ideo tantus homo, quo nemo major, ut Christo se humilians, eum plus quam hominem esse ostendat. V, 1310, 1313, 1516, 1529, 1531, 1674.

Joannis magnitudo unde commendetur. V, 1303. Joanne quisquis plus est, Deus est. V, 1501, 1521. Joanne solus inter homines major est Christus. V, 431, 1508. Joanne major est, qui inter Angelos minor est. V, 431. Joannes Baptista nolebat crescere hominum verbis, quia comprehenderat Dei Verbum. V, 431. Joannes Baptista vox clamantis in deserto. V, 1504. Vox Verbo ipso crescente Christo, minuitur. V, 1507. Joannes proprie vox, tamquam omnium vocum, quæ Christum prænuuntiavit signaculum. V, 1506. Joannes præco Domini. V, 1502. Amicus sponsi. V, 1505. In nuptiis sponsi paranympheus. V, 1552. Joannis mirabilis abstinencia. I, 799. Joannes Christus putatur. V, 1505, 1508, 1529. In Joannem animam Eliæ fuisse revolutam quidam heretici opinati sunt. III, 723. Joannes Elias, et non Elias. III, 1408. Joannis humilitas. III, 1496, 1498, 1505, 1658. Res; ut falsum honorem, ut inveniret veram gloriam. IV, 594. Se abjecto Christum commendat. V, 1302, 1510. An Joannes dubitaverit de Christo. V, 452. Non inter discipulos Domini, sed discipulos habens cum Domino sit ejus testis credidit. V, 1520, 1531. Testimonium Joannis Baptiste de Christo, et Christi de Joanne. III, 1657; V, 430, 431, 1508, 1512. Cur quesitum testimonium Joannis de Christo. III, 1660, 1661, V, 714 quomodo Jo-

Joannes testimonium perhibuit de lumine. III, 1592. Joannis testimonium Christi divinitatem arguit. II, 540. Præstitum est a Joanne Baptista hoc quod dicebat, *Ego a te debeo baptizari*. V, 1335.

Joannis baptismus alius a Christi baptismo. V, 1048; IX, 290. Joannis baptismus ad prænuntiationem Christi pertinet. IX, 289. Joannes baptismum post quem Paulus baptizavit, in exemplum a Donatistis adduci non potest, ut rebaptizatio necessaria probetur. IX, 290.

Joannis Baptistæ cædes, qua occasione facta. V, 1406. Joannis præcursoris et Christi in nativitate comparatio. V, 1501, 1527. Joannis et Christi in nat. et pass. differentia. V, 1015, 1015, 1502, 1508, 1511, 1681. Joannis nativitatis celebrandæ consuetudo majorum traditione suscepta. V, 1519. In natali Joannis solemnitas superstitiosa et pagana quâ correpta est. V, 1021. Christi tantum et Joannis nativitas cur celebretur, non aliorum. V, 1502, 1519.

Joannes Baptista martyr est, quia pro lege veritatis, licet non pro nomine Christi occisus. IV, 1832, 1855. Joannes Baptista mons. III, 1591.

Joannes Evangelista præ cæteris a Domino dilectus. V, 1148. Joannes se discipulum quem diligebat Jesus appellare solet. III, 1952. Quis fuerit discipulus ille qui Christum sequebatur cum Petro, cum ductus est ad Annam, non temere affirmandum est, quia tacetur. III, 1952. Fortassis Joannes ille est discipulus. III, 1952. Joannis scopus in scribendo Evangelio. III, 1575, 1577. Joannes divinitatem Domini exprimendam curavit. III, 1045. Sublimius quam alii de divinitate Domini locutus est. III, 1662. Hinc longe ab aliis tribus superius fertur. III, 1045. In Evangelistis quatuor eminentissimus. III, 1088. Joannes creaturas omnes transcendit, ut ad Verbum perveniret. III, 1581, 1743. Joannes Evangelista aquila. III, 1510. Merito aquilæ comparatus. III, 1662, 1666, 1686. Quare Joannes super pectus Domini discumbebat. III, 1536. Secretum divinitatis de pectore Domini uberius et quodam modo familiarius bibit. III, 1045. Et doctrinam suam hausit. III, 1582, 1665. Joannes apostolus epulorum avidissimus. IV, 1874. Magnus ruclator cælestia secreta de Dominici pectore bibit. V, 210. Quæ Joannes Evangelista dixit de Filio Dei, parvulorum mentes excitare possunt, grandiusculas vero exercere et pascere. III, 1536. Joannes Evangelista, mons. III, 1590. Ejus humilitas. III, 1382. Joannes circa virtutem contemplativam, alii Evangelistæ circa activam versantur. III, 995, 1046. Joannes apostolus, virgo. VIII, 495. Nullas expertus est nuptias. VI, 594. Etsi passus non est, patientiæ merito non est Petro impar. VI, 594. Joannem Evangelistam quomodo velit Dominus manere donec veniat. V, 1181. Joannes apostolus reperitur longe ante fuisse defunctus, quam quinque millia quingenti anni a generis humani exordio complerentur. II, 910. Joannis Evangelium respuunt Alogi. VIII, 31. Joannis epistola prima ad Parthos scripta est. III, 1535.

Joannes episcopus Jerosolymitanus. IX, 300; X, 342, 343, 551. Dicitur multum diligere Pelagium. II, 774. Ei scribit Augustinus, sibi quæ ab ipso rescribi rogat. II, 774. Mittit ei librum Pelagii cum eo quo eidem libro respondit. II, 775. Joannes Jerosolymitanus Pelagium refellit. II, 829.

Joannes episcopus. X, 652, 665.

Joannes Constantinopolitanus. II, 286; X, 865. De peccato quid sensit. X, 285. Peccatum originale agnovit. X, 1513, 1516. Joannis Chrysostomi loco male ad negandum originale peccatum a Pelagianis allato satisfiit. X, 654. Joannis Chrysostomi homilia de Lazaro resuscitato. X, 656, 657. Epistola ad Olympiam. X, 656.

Joannes eremita prophetandi spiritu præditus. VII, 472. De belli eventu a Theodosio majore consultus. VI, 607. Patientissime interrogabatur, et sapientissime respondebat. VI, 608. Numquam se videndum feminis permisit. VI, 607, 608. Feminae per maritum id anxie deprecanti, in somnis præsentem se exhibet, ut promiserat. VI, 607, 608.

Joel quid et quo tempore prolietavit. VII, 585, 587.

Jonadab interpretatur domini spontaneus. IV, 876, 890. Jonadab filius exemplum obedientiæ. IV, 875, 876.

Jonas quid et quo tempore prophetavit. VII, 585, 587.

Iram non misericordiam annuntiavit. V, 1610. Jonam triduo fuisse in ventre ceti non magis incredibile est, quam aut Lazarum resuscitatum esse quarto die, aut Christum tertio die resurrexisse, aut tres viros in camino deambulasse. II, 582, 585. Jonas figura Christi. II, 585, 584. Jonas non tam sermone Christum, quam sua quadam passione prophetavit. VII, 587. Jonæ et Christi comparatio. VI, 666. Jonæ locus aliter ex hebræo quam ex Septuaginta versus, tumultum in Ecclesia excitat. II, 242. Quid de eo loco sentiat Augustinus. II, 291.

Ionici philosophi. VII, 225, 235.

Jordanis. Juxta Jordanem in initio veris est messis tritici.

III, 777. Tunc repletur Jordanis amplius quam per hyemem. III, 777. Ab Jordane cepit magisterium Christi. V, 1505, 1587. Jordanis baptismi figura. IV, 1479. Jordanis conversus retrorsum quos significet. IV, 1479.

Joseph significat augmentum. IV, 1021, 1057. Joseph somnium de manipulis manipulum suum adorantibus quæm de Christo intelligitur. III, 582. Joseph psonam hamech appellatus est a Pharaone. III, 582. Magis propheta quam Pharaon, quare. III, 461. Quo vite sue anno a Pharaone sublimatus est Joseph, et quo patrem in Agyptum accivit. VII, 563. Familia Joseph ipsius cura a tamis periculo liberata, prophetia de liberandis per Christum. III, 588. Joseph castitas. VII, 565. Et certamen adversus peccatum. V, 1439, 1592. Joseph viris exemplum pudicitie. V, 1509. Quo anno mortuus est Joseph. VII, 564. Joseph figura Christi. II, 919; III, 588, 594; IV, 1057. 1404. benedictio filiorum Joseph prophetia de Christo. III, 595. Joseph pro quocunque fratre ponitur. III, 98.

Joseph sponsus virginis duos patres quemodo potuit habere. I, 653, 655. Questio de duobus patribus solvitur. III, 767, 768, 1072, 1073, 1534; V, 548; VIII, 215, 216, 486. Joseph alium patrem, alium avum secundum Matthæum, alium secundum Lucam habet. VIII, 215. Propter virilem dignitatem ab Joseph vel usque ad ipsum generationes Christi contextuntur. VIII, 214. Non sola hominum opinione, sed vere conjuges erant Joseph et Maria. X, 810, 811. Joseph verus maritus Mariæ. V, 542. Ad testimonium conjugalis semper mansuræ virginittatis electus. VI, 560. Joseph custos, imo testis virginittatis pudoris. V, 1096. Joseph justitia sincera, non salva. V, 558. Joseph testis partus Virginis. III, 1657. pater Christi recte appellatur. III, 1071. Quomodo pater Christi. V, 542, 548; X, 421. Joseph Christi pater non carne, sed caritate. V, 554. Propter quoddam cum matre Christi sanctum et virgine conjugium, Christi parens meruit appellari. VII, 214.

Josephus scriptor historiæ Judaicæ. II, 916.

Josias longe antequam nasceretur, prophetæ cuidam revelatus. VII, 548. Lucos et templa idolorum et excelsa destruendo, Domino servivit. II, 801.

Josue prius Auses vocabatur. V, 1535; VIII, 327. In Josue quid significat mutatio prioris nominis ipsius. VIII, 327. Josue voto scilicet stabat, sed tempus ibat. I, 821. Josue figura Christi. V, 1535; VIII, 271.

Jothor socer Moysi an verum Deum coluerit. III, 619.

Jovinianus successor Juliani. II, 400. Parvo tempore iniquitavit. VII, 174.

Jovinianus monachus a quo Jovinianistæ. VIII, 45; X, 445. Ejus dogmata. VIII, 45. Hæresis. VI, 572; X, 1114, 1115, 1116. Errores. X, 1418. Error de nuptiis. X, 195. Virginitati sacræ nuptias fidelium conequabat. X, 458, 643. Prælationem virginitatis, nuptiarum accusationem putavit. X, 1415. Non propter majus meritum, sed ne conjugales molestias patiretur, uxorem habere noluit. VIII, 46. Virginitatem sanctæ Mariæ destruebat. X, 552, 643. Joviniani hæresis Romæ invalescit. I, 659. Huic occurrit Augustinus edito libro de Bono conjugali. I, 659. Joviniani hæresis reprimitur ab Ecclesia Romana. I, 659. Joviniani vaniloquia ab Hieronymo repulsa. II, 725. Jovinianistarum percontatio exploditur. VI, 592. Jovinianus in tuenda peccatorum paritate Stoicus, in aucupandis et defendendis voluptatibus Epicureus. II, 755. Cur Catholicis notam Manichæismi impingebat. X, 458, 643. Jovinianus Manichæum dicebat Ambrosium. X, 1419. Jovinianum inter et Manichæum et Catholicum quid distat. X, 1115. Pelagiani Joviniano peiores. X, 1418. Joviniano comparat Augustinum Julianus, et peiorem contumeliose pronuntiat. X, 1482, 1485.

Jovinus episcopus. X, 652, 663.

Joris, vide Jupiter.

Jovius comes Imperatoris Honorii. VII, 620.

Iphigenia regis Agamemnonis filia transformatio, quomodo facta. VII, 575.

Ira quid. VI, 140. Ira est turbulentus appetitus auferendi ea quæ facilitatem actionis impediunt. II, 75. Motus est animi provocans ad poenam inferendam. IV, 92. Est libido vindictæ. V, 396; VII, 424. Ira pro vindicta ponitur. VIII, 410. Ira ante peccatum non erat vitiosa. VII, 427. Iram, vitiosam animi partem esse confessi sunt Platonici. VII, 427.

Ira quantum noceat. V, 1451. Est lumen verum justitia atque sapientia, quod desinit meas videre, perturbatio iracondiæ tamquam nubo superata. V, 476. Ira scorpio est. V, 1450. Iræ motus propter poenam peccati non est in potestate. IV, 80. Ira si Christiano subrepat, non debet diu teneri et fieri pridiana. IV, 189. Cavendum est ne ira in odium vertatur. IV, 241. Nutritur et crescit malis suspitionibus. V, 597. Ac perducitur ad odium. V, 506. Ira inveterascens fit odium. II, 155; IV, 169, 1575; V, 524, 597. Iram inter et odium quid intersit. IV, 652; V, 1054. Ira turbatus

oculus, odio extinguitur. IV, 241; V, 507. Ira surculus, nisi cito evellatur, crescit in irabem. IV, 241; V, 597. Iræ servans, inimicum forinsecus devitat, et multo pejorem in præcordiis retinet. V, 1045. Hoc agit, ut per illam velut per januam aditum præstet diabolo. V, 1045. Super iram non occidat iste sol, ne deserat ipsam mentem sol iustitias. V, 1045. Sicut acetum corrumpit vas, si diutius ibi fuerit; sic ira corrumpit cor, si in alium diem duraverit. II, 968.

Irascendi facilitate fieri crescere, ac fellis cremendo ad iram crebriorem nos cogit. II, 73. Ira inimica, præter quam ceteri inimici minime nocent. V, 1430. Irati hominis et alterius patienter ferentis descriptio. IV, 1241. Ira sine peccato quæ. V, 649. Usque adeo non omnis qui irascitur odit, ut aliquando magis odisse convincatur, si non irascitur. V, 506. Irascentis et odio habentis magnum discrimen. V, 307. Si pater filio irascitur ut corrigat, irascendo amat. V, 1034. Irasci fratri suo, quid. III, 1229, 1230. Quid irasci fratri sine causa. I, 615. Non irascitur fratri, qui peccato fratris irascitur. I, 615.

Ira plorum unde. IV, 210. Aliquando male viventibus irasci licet, clamare non licet, cum corripi non possint, et inde interior turbatio. IV, 241. Multo melius nec juste cuiquam irascimur, quam velut juste irascendo in alicuius odium iræ occulta facilitate delabimur. II, 153. Iracundiæ per ignem significatur. IV, 1090. Ira gentium ignis fuit, magis consumens eos qui persequabantur, quam quos persequabantur. IV, 1241.

Irasci humanum est. V, 1034. Ira festuca, odium trabes. V, 1034. Irasci sibi. V, 649. Irascitur sibi omnis homo quem prænitet. V, 1338. Ira non potest interiri, sed reprimi potest. V, 1431. De ira vieta laudabiliter triumphatur. IV, 1469.

Ira Dei quid. VIII, 142. Ira Dei, vindicta ejus. VI, 139, 249. Secundum Apostolum. III, 2085. Iusta fixaque vindicta. II, 860. Vindicta iniquitatis. IV, 1014. Ratio iusta vindictæ. IV, 1054. Aversio vultus ejus. IV, 207. Ira non redditur a Deo nisi debita. X, 621. Ira Dei ex populi peccatis. V, 1393. Ira Dei in malos non est sine bonitate. VI, 246. Deus irascendo mitis. V, 186. Quibus Deus irascitur, quid misericordia confertur humana. IV, 996. Servis suis irascitur ut pater corrigens, non ut iudex dampnans. IV, 1022, 1025. Iræ Dei potestatem valde paucorum est nosse, quia plerisque magis cum parit, irascitur. IV, 1145. Ira Dei major, vana et seductoria felicitas impiorum. IV, 1143. Ad iram Dei pertinet iustam, quidquid faciunt libenter mali, et quidquid patiuntur inviti. VI, 246. Ira Dei transit super iustos, non inane. IV, 1119. Potestas iræ humanæ hic solum et in corpus; divinæ autem et hic, et post mortem. IV, 1115. Est ira consummationis, et est ira consumptionis. IV, 710, 711. Ira Dei ministris unde obrepere soleat. V, 1340. Filii iræ, id est portantes vindictam. IV, 398. Natura filii iræ fuisse dicimur, quia spe jam non sumus, nam re adhuc sumus. IV, 398. Natura esse nos iræ filios, quomodo Julianus intellexerit. X, 841. Vide Peccatum originale. Ab ira Dei nulla res liberat, nisi gratia Dei per Jesum Christum. X, 125.

Iras interpretatur fratris mei visio. VIII, 457.

Irenæus Lugdunensis episcopus peccatum originale asserit. X, 644.

Irenæus ab Ululis. IX, 232.

Irenæus collectarius. VII, 767.

Ironia et antiphrasis quomodo differunt. III, 81.

Irreverentia, quasi impudentia, quando Christiano necessaria. IV, 850.

Iridetur etiamnum Christus ab innumeris. IV, 171. Irrisio Dei et subannatio ut accipienda. IV, 70.

Isaac interpretatur risus. VII, 510. Isaac gratiam significat. VII, 505. Isaac miraculo conceptus. X, 714. Isaac filius promissionis, Gentium vocationem significat. VII, 505. Isaac figura filiorum promissionis. III, 566. Deus iubens occidi Isaac a patre, non nisi impiis displicet. V, 27. Isaac ferens ligna, figura Christi crucem ferentis. IV, 244, 245; VII, 511. In Isaac Christi immolatio figurata. V, 135. Isaac figura Christi. VIII, 810. Passionem Domini et resurrectionem figuravit. IV, 605. Isaac ludus cum Rebecca, quid significat. VIII, 427. Quare Rebecca dixit sororem, tacuit uxorem. VIII, 427. Isaac et Rebecca in benedictione Jacob quid figurabant. V, 38. Isaac in dolo Jacob figuram intellexit. V, 44. Isaac raptus in ecstasim post datam benedictionem Jacob. III, 369. Isthæ benedictio significatione prophetica non vacat. III, 569. Isaac est figura civium celestium. VII, 439, 440. Isaac historia et vera est et figurativa. V, 31.

Isaias de Christo et Ecclesia multo plura quam ceteri prophetavit. VII, 585. Isaiæ prophetia similis Evangelio. V, 259; IX, 503. Isaias a quibusdam Evangelista, quem propheta potius dicitur. VII, 585. Isaias Deum vidit non sicuti est. III, 1779. Isaias a Manasse occisus. VII, 582. Isaiam

legere iussus Augustinus, quo sese ad baptismum præpararet. I, 769. Isaiæ Pelagiana expositio. X, 1157, 1158, 1159.

Isis seu Io Inachi filia. VII, 597. Uxor Osiris. VII, 234, 236. Tradidit litteras Ægyptiis. VII, 597, 598, 599. Isim mortuam, tamquam deam magnam colendam putaverunt. VII, 599, 563. Isim fuisse hominem dicere vetitum erat sub capitali sententia. VII, 564. Isis irata multis obest, propitia favet multis. VII, 254.

Ismaelis lusus cum Isaac, persecutio fuit. V, 33. Ismael figura civium terrenorum. VII, 439. Carnaliter colentium Deum, terronam felicitatem quærentium. IV, 1603.

Ismaelita interpretantur obedientes sibi. IV, 1052.

Israel interpretatur videns Deum. IV, 959, 1254, 1609, 1624, 1656, 1937, 1951; VII, 518; VIII, 741. Israel nomen electionis. IV, 573.

Israelita cur dicti filii Dei. X, 1428. Populus Israel in Abrahamo decimatus. X, 1532. Israelitæ non cito hostes vicerunt, ne prosperitate elati interirent. III, 788, 798. Israelitæ non furtum fecerunt spoliando Ægyptios. III, 608. Israel abstulit labores Chanaanæ iuste. Achab vero abstulit labores Nabuthæi injuste. II, 811. Israelitarum vestis et calceamenta per multos annos in eremo duravere. II, 942. Israelitici populi liberatio ex Ægypto describitur. VI, 694. Israelitæ quot annis in Ægypto servierunt. III, 610; VII, 502.

Israelitarum regni exordium. VII, 577. Et regum successio. VII, 577. Israel reges omnes reprobi. VII, 588. Decem tribus Israel a Chaldeis debellatæ, et in captivitatem abductæ. VII, 581. Israelitæ quare in idololatriam lapsi sunt. III, 1401.

Israelitæ carnales et spiritales. VI, 334, 336. Spiritales Ecclesiæ membra erant. VI, 335. Quæ Legis sacramentis significabantur, intelligebant. VI, 335. Israeliticus populus, genus prophetica. II, 376. Prophetia fuit Christi. VI, 438. Huius populi dicta et facta, prophetia fuit. VI, 335. Israeliticus mystice exponitur. VI, 49, 694. Nullus Christianorum a nomine Israel se putet extraneum. IV, 1476, 1743. Multi ex Israel nati non Israelitæ: et e contra. II, 893, 896. Semen Israel, qui ad novam vitam nati, et ad visionem Dei reati. IV, 169. Israel sunt omnes fideles. IV, 1743; Omnes sancti. IV, 1948. Filii Ecclesiæ. IV, 1952. Quidquid Israel contigit in Ægypto et deserto, ad mores Christianorum traducitur. V, 1551; VIII, 269. Israelitarum civitas et liberatio, figura captivitatis et liberationis Christianorum. IV, 917. Israel eductus ex Ægypto, homo per baptismum liberatus a peccato. III, 1626.

Israeli visio Dei promissa. V, 683. Israelis nomen promissionem visionis Dei in patria importat. III, 577. Populus Dei in cælesti Jerusalem erit veraciter Israel. VII, 547.

Israeles vocabant Circumcellionum fustes. IV, 134.

Italia pars Magna Græcia quondam nuncupata. VII, 225. Italiae clades. II, 422. Italia vastata a gladiatoribus. VII, 115. Italia flores Poeta clarissimus commemoravit. II, 314. Itali in sonis verborum Augustinum exagitant et ab eo vicissim re-rehenduntur. I, 1015. Itali serenas hyemes orant. I, 1001.

Italica præstans femina. II, 348, Not. (b), 364. Augustini ad ipsam epistola memoratur. II, 703.

Iter aliud est mortalitatis, aliud iter pietatis. V, 955.

Ithacus. VIII, 1047.

Iubatus episcopus. IX, 128, 141, 142.

Jubet Deus dura, sed promittit magna. V, 120. Deus dat quod jubet. X, 899. Deus facit ut homines faciant quæ jubet ut fiant. X, 976. Deus adjuvat quod volumus, si quod jubet fecerimus. V, 165. Vide Mandata, Præcepta. Ille facit qui jubet, quando ministerium negare non licet. III, 622.

Jubilatio, sonus lætitiæ sine verbis. IV, 1254, 1255, 1272. Jubilatio est admiratio gaudii, quæ verbis non potest exprimi. IV, 528, 1218, 1325. Jubilationem intelligit, qui in Domino, non in se, in gratia Dei, non in meritis seipsum exultare. IV, 1128. Jubilatio decet ineffabilem Deum. IV, 283.

Jubilum sonus quidam, significans cor parturire quod dicere non potest. IV, 283.

Juda interpretatur confessio. IV, 840, 835, 865; VIII, 457. Judæ nomine tribus Juda significatur. III, 793. Prophetia Jacob de Juda pertinet ad Christum. VIII, 440. Judæ concubitus cum Thamar quid significet. VIII, 456. Judæ factum neque approbavit scriptura neque reprobavit, sed pensandum dimisit. III, 812. Judas quantum in ipso fuit fornicatus est. III, 812. Judæ concubitus cum Thamar est peccatum. VIII, 459.

Judas Machabæus templum ab omni idololatriæ contaminatione mundavit. VII, 606.

Judæ Epistola inter scripturas canonicas. III, 1831.

Judam cur Christus in Apostolum elegit. VII, 611. Hunc

elegit Christus, ut nobis daret exemplum tolerantiae malorum. IV, 329. Judas non est electus ad beatitudinem. III, 1796. Electus est ad opus tentationis; alii undecim Apostoli ad opus probationis. IV, 633. Inter Apostolos electos non frustra ultimus numeratur. V, 93. Omnia Judas non ita reliquerat, ut sinceriter abrumperet vinculum cupiditatis. IV, 1438. Judas ea quae mittebantur, de loculis auferbat. IV, 195, 1438. Judae furi cur Christus loculos credidit. VI, 332. Judas licet Dominicorum loculorum infidelis custos, mittitur cum ceteris discipulis ad praedicandum regnum colorum. IV, 133. Ipsi primam Eucharistiam confectam manibus suis et ore suo commendatam, sicut ceteris Apostolis Christus tradidit. II, 178, 329; IV, 133; V, 133. Eum Christus adhibuit ad convivium, in quo corporis et sanguinis sui figuram discipulis commendavit et tradidit. IV, 75. Judas manducavit panem Domini, contra Dominum penam manducavit. III, 1796. Corpus Christi male malus accepit. III, 1612, 1801. Post panem Christi male sumptum, diabolus in Judam intravit, ut sibi jam traditum plenius possideret. III, 1802. Diabolus non intrasset in cor Judae, nisi ille locum dedisset. IV, 1766. Buccella qua Dominus Judam designare voluit, non erat corpus Domini. III, 1802.

Judas de Christi divinitate non recte sentiebat. IV, 1438. Non tunc perversus factus est, quando a Judaeis corruptus Dominum tradidit. III, 1761. De Jude traditione. III, 1802, 2032. Judas traditor, explorator Pastoris, insidiator Salvatoris, venditor Redemptoris. III, 1786. Judas non laudabilis utilitate traditionis Christi, sed sceleris voluntate damnabilis. III, 1932. Ita malum tradendo faciebat, ut de illo tradito bonum fieret quod noscebat. III, 1620, 1786. De scelere Judae nostram salutem Deus operatus est. V, 93, 339, 1067. Judas tradens Christum idem fecit quod Deus pater, et quod ipse Christus; sed non eodem animo. IV, 793, 1214. Judae proditio pulchre exponitur. VI, 688.

Judas libere Christum tradidit, quamvis eum traditorum Scriptura praedixerit. IX, 407. Judae mors voluntaria, grande peccatum. VII, 51. Judam non tam scelus quod commisit, quam indulgentiae desperatio, fecit penitus interire. V, 1558. Judas Deum timuit, sed nil profuit, quia non speravit. IV, 1912. Psalmus cum totus de Juda explicatur. IV, 1431. *Vide* Christus. Judas voluntate sua malus, Dei oxilante providentia locum suum sortitus. V, 695. Judas filius sponsi persequens sponsum, per Abessalon figuratus. IV, 75, 97, 1847. Judas filius perditionis dictus est, perditioni praedestinus. III, 1914. Judas lupus ovina pelle contextus, et inter oves alto patrifamilias consilio toleratus. III, 1950. Judam traditorem, divinum aliquid, ac scelus ejus beneficium deputant Caiani. VIII, 29. Judas inimicorum Christi personam sustinet. IV, 1432. Corpus malorum significat. III, 1762. Jam non unus Judas, sed multi. IV, 1441. Judas et diabolus persecuti sunt animam Christi; et nunc ad persecutionem corporis Christi idem diabolus manet, Judas autem Judae succedit. IV, 1849.

Judaea confessio interpretatur. IV, 959. Cur terra desiderabilis dicatur. IV, 1412, 1413. Judaea et Judaei a Juda filio Jacob cognominati. IV, 956, 957; VII, 447.

Judaei quare Amorrhaei et Cethaei appellantur. III, 1703. Judae gentis unde gloria praeceteris major. IV, 1077, 1078, 1221. Judaei captivi ducti in Babyloniam, quo tempore. VII, 582. Post captivitatem Babylonicam Judaei non habuerunt reges. VII, 596, 607. Judaeorum captivitas resoluta a Cyro. VII, 582. Judaei post instaurationem templi non habuerunt prophetas. VII, 606. Hinc facti deteriores. VII, 606, 610. Judaeorum regnum et sacerdotum prophetia erat venturi regis et sacerdotis. VIII, 409, 417. Judaeorum universa gens, totumque regnum fuit propheta Christi, Christianique regni. VII, 221; VIII, 283, 290. Judaeorum regnum sine ope deorum institutum, a solo vero Deo servatum. VII, 140.

Judaei acceperunt Legem qua fierent rei, non qua liberarentur a reatu. IV, 255. Eorum duritia lapideis tabulis significata. IV, 1569. Judaei non intellexerunt qua dispensatione Lex data esset. III, 2068. Judaeo carnali Lex pondus et tormentum. V, 207. Judaeis cur Lex iram operabatur. X, 208. Verbum Dei non habebant in semetipsis, sed in litteris quas legebant. VIII, 649. Judaei quare sub servitute timoris. III, 615, 625. *Vide* Gratia. Non ex Lege sunt heredes, sed ex promissione. X, 1209. Judaico populo praemia temporalia congruenter fuere promissa. VIII, 162, 164. Quia terrenam felicitatem desiderabant, in adversis facile ad idola deflectebant. IV, 351.

Judaei superbia laborant. V, 945. Eorum gloriatio qualis. X, 208. De Lege ac libero arbitrio suo inanis gloria. V, 851. Legem Dei sua justitia se arbitrabantur implere. X, 208. Judaei errabant 1º quia justitiae Dei non erant subjecti, suam justitiam volentes constituere; 2º quia post Christi passionem vetera sacramenta ex necessitate salutis celebranda esse censerent; 3º quia praedicatores gratiae,

tamquam Legis hostes persequerentur. II, 145, 156. Per Legem justificari se putabant, quibus similes sunt Pelagiani. II, 770, 893. Judaizant relagiani non quidem nomine, sed errore. II, 893. Judaeorum qualis justitia. V, 921. Judaei spongiae vere comparandi. V, 1086. Judaei natura ex Deo, vitio non ex Deo. III, 1705. Filii Abrahae carnis origine, non vitae similitudine. III, 1701, 1705. Judaei non sunt filii Israel. IV, 1948. Degeneraverunt, et progeniem Abrahae perdididerunt. IV, 1948. Judaei filii diaboli mutando, non nascendo. III, 1703. Filii veteris Testamenti. X, 593. Cur dicti filii regni. V, 417. Dicti propria Christi. V, 678.

Judaeorum caecitas. III, 1936. Maxime quando Christus apparuit. V, 260; VI, 643, 664. Judaei propriae justitiae opinione excecati. V, 873. Et superbiae suae merito. IV, 1789. Judaeorum caecitas et infidelitas. V, 260, 721, 731, 1029. Quomodo sunt videntes et caeci. V, 732. Judaeorum caecitas, occulta vindicta. IV, 860. Ex aliis oculis peccatis Deo cognitis veniens. VIII, 288. Judaei Christum in humilitate non agnoverunt. IV, 522, 790, 862. Quia gravata super eos erat manus Domini, et hoc fecit Deus, illis juste retribuendo potius, quam seviendo; non vulnerando, sed non sanando. IV, 862, 1789. In resurrectione mortuorum carnalia bona sperabant. IV, 786. Solos se ad beatam vitam resurrectionis sperabant, quare. IV, 786. Judaei a veritate Christo turbati. III, 1633. Judaei Filium Dei in forma servi contemnentes perstringuntur. III, 1573. Rona temporalia in Christo expectabant. II, 346. Gratiam Christianam sibi debitam falso jactantes. V, 95.

Judaei nec Moysi crediderunt, nec Christo. V, 250. Judaeorum incredulitas prophetata. VIII, 288. Judaei inexcusabiles quod in Christum non crediderunt. III, 1858. Quodnam peccatum Judaei non habuissent, si non venisset Christus. III, 1857, 1860; V, 450. Judaei unde non poterant credere. X, 1014. Non poterant credere, quia nolebant. III, 1776, 1778. Judaei, et qui cum eis non credunt, voluntatis suae vitio non credunt. II, 830. Judaeorum infidelitatem praedixit Deus, non fecit. III, 1776. Judaeorum infidelitas peccatum fuit. III, 1773. Judaei in peccato quo Christum occiderunt, aliorum peccatorum occultorum meritis excecati sunt. III, 1051. Judaeis solam praesentiam suam corporalem exhibuit Dominus. III, 1735. Judaeos Christus plenus peccatis invenit. V, 450. Judaei periculosius agrotantes. V, 945. In medicum insanierunt. V, 496, 945.

Judaeorum crudelitas. III, 1937. Plus peccarant Dominum demoniacum appellando, quam eum occidendo. III, 1635. Dominum occiderunt eo quod ei inviderent principatum. IV, 763. Et timerent terram perdere. IV, 932. Gladio linguae Christum occiderunt. IV, 763. Dominum occiderunt, ut probarent utrum vere homo esset qui mori posset, an super homines. IV, 762. Occidentes Dominum magis ipsi occisi sunt, in quibus iniquitas vixit. IV, 763. Quanta passi sunt occiso Domino. IV, 666, 659, 1439, 1723. Cur statim persecutionem passi atque dispersi sunt. VI, 344. Cur eos subjugari a Romanis Deus passus est. III, 1031. Judaei Romanorum gloriae rectissime donati sunt. VII, 165. Patrio solo exclusi sunt Imperatores Romani jussu. V, 57. Tributarii Romanorum facti a Pompeio. VII, 607. Tributarii facti sunt ex peccato. IV, 682. Merito eam terram perdididerunt, pro qua Dominum occiderunt. IV, 1137. Judaei servi etiam principum terrae. III, 1693. Haec dispersio praedicta. VII, 584. Judaei sine ulla unctione regis sacerdotisque remanserunt. III, 1052; VII, 555. Augustini aetate nullus erat Judaeus in Jerusalem. IV, 739, 1650. Gens illi non ita cessit in jura Romanorum, ut amiserit formam Judaeorum. IV, 706, 707. Judaeorum secta quare non prorsus deleta. VI, 179. Judaei populo Christiano serviunt. VII, 515. Judaeus populus qui major, quomodo serviat Christiano qui minor. IV, 1771, 1772. Judaei cur servati et per totum orbem dispersi. X, 594. Necessarii sunt credentibus Gentibus. IV, 705. Judaei non sine divina providentia ubique dispersi, gentis genus nomenque retinent. V, 1052. Non frustra a Romanis victi, nec deleti, in sua lege et consuetudinibus patriis manserunt, ut suis ritibus et Scripturis Christum ostenderent. V, 1657. Frustra Israel videntur in omnibus gentibus. IV, 1136. Judaei manent cum signo figurati per Cain, qui a Deo signum accepit ne occideretur. IV, 442, 463, 705, 907; V, 1052; VIII, 261. Judaei toto orbe terrarum dispersi propter testimonium Scripturarum. VII, 140, 221, 608, 610. Ut essent testes Christi per ipsam Legem. II, 634. Et filii, cujus inimici sunt. V, 268, 1032, 1038. Et veritatis Christianae. III, 1061. Eorum codices fidei nostrae adstipulantur. VI, 178. Judaei manent ut libros nostros portent ad confusionem suam. IV, 665. Ut ubique portent codices sanctos, quibus Christus et Ecclesia praemuniata est. II, 525. Divinas litteras portant, non ad adiutorium salutis suae, sed ad testimonium salutis nostrae. V, 1050, 1052, 1054. Legis lucernam aliis deferunt, non sibi.

VI, 664. Codicem portat Judæus, unde credat Christianus. IV, 666. Judæi Christianorum servi et librorum nostrorum custodes. V, 56, 57, 1667. Christianorum sermiani. VIII, 266, 267. Capsarii. IV, 463. Librarii nostri sunt. IV, 806. Judæi lapides ad miliaria. V, 1027, 1065.

Judæi nolentes contigi sub alis gallinæ ipsius sapientiæ, exemplum dederunt quo timere debeamus. IV, 1140. Judæorum infidelitas magnum aliquid in usum nostrum confert. VIII, 329. Judæorum a Deo dimissio per I-s'am prænuntiata. VIII, 59. Clarius per Malachiam. VIII, 61. Judæi eiecerunt Christum de Jerusalem terrena, Christus eos eiecit de Jerusalem celesti. IV, 1650. Judæorum populus, quare nudedictus. VIII, 259. Judæorum populus, etiam indominus, a Deo desertus non est. IV, 1225. Judæi reprobat, sed non omnes. IV, 1221, 1222. Judæorum quidam electi. III, 1765. Ex iis qui Christum persequiebantur. III, 1687. Ex Judæis vasa iræ, et vasa misericordiæ, sicut ex gentibus. VI, 124. Judæorum multitudo perfidie merito reprobata, non ad Jacob, sed ad Esau potius pertinet. IV, 1476, 1477. Judæi multi conversi ex consideratione prophetiarum de Christo. VII, 608. Multi audito Petro. V, 484, 947. In conversis oratio Christi de cruce valuit. IV, 1199. Judæi oliva fracta. V, 1505. Judæi ante Christum in radice oleæ, nunc sunt rami fracti. VIII, 241. Judæi reiecti propter superbiam, et Gentes iasertæ ob humilitatem. II, 539; V, 487, 1505. In Judæis gratia prior, in Gentibus humilitas amplior. V, 1036. Judæi qui Christum crucifixerunt, per humilitatem et confessionem veniam consecuti sunt. IV, 1198, 1199. Judæi sanguinem quem servientes fuderunt, credentes biberunt. IV, 791; V, 485, 497, 538, 554, 1530, 1685.

Judæi conversi vitæ Evangelicæ studio flagrant. VI, 510. Fervore Gentiles in conversione superarunt. IV, 1504. Judæi victi, victoribus leges dederunt. VII, 192. Judæis victis, Deus eorum se non esse victum ostendit idolorum eversione et gentium omnium conversione. III, 1051. Quam timenda Dei opera in reprobatione Judæorum et vocatione Gentium. IV, 789, 790, 794. Judæi prævaricatores, pulvis. IV, 1505. De ipso pulvere venit paries tot millium erodentium. IV, 1505. Non Judæi solum regem Christum recusaverunt, sed et modo multi cum ubique regnante habere nolunt. IV, 647. Minus peccaverunt Judæi crucifigentes in terra ambulante, quam qui contemnunt in cælo sedentem. IV, 839. Deus non cessat spiritualiter facere ea signa propter electos, quæ olim fecit corporaliter propter Judæos. IV, 1751, 1840, 1841. Latet Judæos quod venerit Christus, sed volentes latet. V, 567. Judæi non conversi expectant adhuc Christum. IV, 956; V, 567, 572. Christum venturum credunt, sed non moriturum. VII, 555. Dissimulant se intelligere et videre Scripturas, per quas annuntiatus est Jesus Christus. II, 448. Judæorum cæci s ex Scripturis veteris Testamenti convincenda. VIII, 51. De chartis inimici convincitur adversarius. IV, 463. Sic apparent Judæi de Scriptura, quomodo facies cæci de speculo; ab aliis videtur, ab ipso non videtur. IV, 666. Judæi quam animi affectione ad fidem invitandi. IV, 110. Judæi in Antichristi loquos irrunt. IV, 1418. Ultimo tempore ante iudicium convertentur ad Christum. VII, 704. Qui in novissimis diebus convertentur, plangent mortem Christi, non ream criminis, sed pietatis affectu. VII, 706. Judæorum conversioem ad Christum ante iudicium prædixit osee. VII, 581. Judæorum error de resurrectione. V, 1622. Ad Judæos iudicandos Christus surrexit. IV, 1723. Jam sunt iudicati, et quomodo. IV, 1752.

Judæorum religio quam præstantior Paganorum. VIII, 200. Judæi Christum suis ritibus et Scripturis ostendunt. V, 1034. Judæorum sacramenta, significantia. V, 1242. Judæorum regnum, templum, sacerdotium et unctio mystica priusnuntiando Christo deputata sunt. III, 1051. Judæi sacrificare apud Gentes non poterant. I, 600. Neque pascha ubilibet mactare. I, 600. *Not. (a).* Judæis contaminatio erat in alienigenæ habitaculum intrare diebus azymorum. III, 1936. Judæi carnaliter sabbatum observabant. III, 189. Eorum abstinencia ab immundis a iunilibus, figurativa erat. V, 800, 801. Judæorum sabbata et sacramenta a Seneca reprehensa. VII, 192. Religio Judæorum infirmata, quomodo. VII, 529. Observationes veteres revelato Testamento novo non sunt necessarie. II, 894, 897. Gentiles qui in Christum credidissent, Legis onere liberos; eos autem qui ex Juda is crederent, Legi esse subjectos, ex Hieronymo censet Aug. II, 255, 257. Judaicæ observationes post Christi adventum nec Judæis perniciosæ, nec Gentibus necessariae. VI, 492. Iudæizare Judæos non cogebat Christiana doctrina, sed nec prohibuit Apostolorum decretum. II, 279. Judæorum caeremonias et perniciosas esse et mortíferas Christianis pronuntiat Hieronymus, quod et Augustinus sentit, modo gratia revelata ponatur. II, 258, 285. Judæis post Christum quo ani nō legem conservare licuerit. II, 278. Ju-

daicorum observationum præcepta cur legantur Christianis. V, 801. Christiani non carnaliter, sed spiritualiter sunt Judæi. II, 895, 896. Christianus licet Judæus sit et Israelita spiritualiter, non debet sibi hæc nomina imponere. II, 895, 897. A carnali Iudaismo quis censi debeat alienus. II, 591, 594. Aptus quidam dicitur carnaliter iudæizare, seseque Judæum et Israelitam vocitare. II, 899.

Judæorum personam gerit Moyses. IV, 1789. Judæi in Caia adumbrati. VI, 688; VIII, 258, 260. Fabris arce Noe comparati. V, 1665. In rubo qui non cremabatur figurati. V, 65. In aqua piscinæ. V, 687, 690. In Gedeonis vellere. IX, 598. Judæi per bovem, Gentes vero per asinum significantur. IV, 1675. Judæi carnales per filios concubinarum adumbrati. VII, 515. Judæi et Gentes per divitem et Lazarum significati. III, 1350. Judæi et Christiani per Jacob et Esau figurantur. IV, 1771. Judæos figuravit Esau. V, 55. Qui patris benedictionem non obtinuit. VII, 516. Judæos, quasi majorem illum respicere videbantur benedictiones; sed ad Christianos, quasi ad minorem, perveniunt. V, 45, 44. Judæi terræ et aride, Gentes maris nomine significantur. IV, 524, 957; IX, 598. Judæi soli ex veteribus, Christiani nominis velamentum non ambiunt. II, 448. Judæi, Ariani, etc. peccabant in Spiritum sanctum. II, 814. Judæi librum sapientiæ non recipiunt in auctoritatem canonicam. I, 658; II, 199. Judæorum traditiones non scriptæ. VIII, 657, 658, 642. Judæi in Calendis Januariis notantur. V, 1020.

Judicium liber a quo tempore incipit. III, 791.

Judicium mentis de tam multis rebus non fit sine aliqua interiore luce. II, 615. De creatura visibili atque invisibili pro humano sensu non iudicandum. VIII, 609. De quibus nobis iudicare liceat, aut non liceat. III, 2085. Judicia hominum quam misera et dolenda. VII, 632. Iudicandum de nemine. IV, 1801. Iudicare de aliorum factis quatenus prohibuit. III, 1296. De nullo pronuntiandum in aliquam partem sive in bonam, sive in malam. IV, 370. Iudicium de homine incognito non ferendum. VI, 82. Iudica quod videris: quod non vides Deo dimitte. V, 523. Non iudicandum de oculis hominum. III, 1859. Iudicium de oculis Deo reservandum. II, 267.

Judiciis temerariis plena omnia. V, 285. Iudicium terrenarium. III, 1297. Ne temere iudicetis, quod non videtis quo corde quis faciat. V, 1145. Quinam temere iudicant de incertis. III, 1298. Difficile est ut non omnes tales tibi videantur, qualis es. IV, 559. Augustinus in iudicando aut aliquid mali suspicando de aliquo maxime cautus. II, 307, 268. Iudicandi nondum est tempus: quando erit. V, 322.

Iudicare de nobis ipsis quam difficile. IV, 1921. Iudicium nostrum vel de nobis ipsis quam incertum. V, 285. Quid sit hodie quisque homo, vix novit ipse homo. V, 285. Iniquum est ut quisque iudicare de alio velit, et iudicari de se nolit. II, 1059.

Judices dicti sunt dii. III, 628. Iudicandi officium homini est alienum. V, 299, 504. Ad officium iudicis exercendum pertrahit humana societas. VII, 633. Quæ in iudice spectanda. X, 700, 701, 702. Hæc in iudice securitas filii est, ut de se non timeat iudicari. IX, *app.* 820. Iudices infantur, quia iudicant de caji iudibus humanis. V, 1304. Iudex in se primum, tum in alios ius dicat. V, 110. Iudices cum tremore iudicent homines. V, 108, 109. In iudicio præcipiens quam iniquus sit. V, 298. A quibus supplicium exigendum, et quibus donandum sit, superbe iudicant debitores. VI, 121. Iudicibus misericordia necessaria. II, 656, 658, 659. Quia et ipsi misericordia egent. II, 656. Iudice te ipsum sine adulatione, et proximum cum dilectione. V, 322. Quando iudicas, dilige hominem, oderis vitium. V, 323. Iudex quomodo pii patris implere debeat officium. II, 509. Ad hoc mitissimè homines facinus occultatum diligenter examinant, ut inventiant quibus parcant. II, 509. Audire soleo, in potestate esse iudicis minus vindicare quam iubeant leges. II, 556. Iudicibus licet flectere in leniorem sententiam, etiam non in causis Ecclesiæ. II, 512. Iudex amet terrere, sed dilgat. V, 111.

Judicium seueritas non inultis. II, 660, 661. Iudex ut veram huius vitæ miseriam agnoscere debet, necessitatem indagandæ veritatis vi tormentorum. VII, 633. Iudex peccata persequatur, non peccantem. V, 110. Non usque ad mortem persequatur, ne perdat hominem; homo non necetur, ut sit qui emendetur. V, 110. Iudices cum animadvertere dicunt. V, 138. Consuetudo provocandi a mitiore sententia. II, 512. Iudici interroganti ubi reus lateat, qui nescire se dicit, cum sciat, falsum dicit testimonium, et occidit animam suam. VI, 505. Iudicare parte absente et mandata nefas est. II, 165.

Iudicare personaliter. III, 1656. Personam iudicando nemo accipit alienam, si non accipit suam. V, 960. In iudicio nec pauperi nec diviti favendum. III, 628. Pauperi favere contra veritatem non licet. IV, 285, 286. Quid proloquo iudi-

cie fieri possit in ejus gratiam. IV, 286. Non levi periculo subjacebit, quisquis aut reo pepercerit, aut innocentem conficere pertentavit. IV, 577.

Judex an ullum munus non accipiat, novit solus Deus. IV, 195. munus accipit, non modo qui propter aurum et argentum, sed etiam qui propter laudem judicat male. IV, 195. Judicis periculum nisi non querentis aliena, cupide tamen servantis sua. V, 631. Judicium justum aut verum testimonium non vendendum, licet vendatur justum patrocinium et verum consilium. II, 665. Judicis nimis, si pecunia ematur, animo serviendi justitiae, non reprehendendum. V, 110.

Judici alia provincia, alia Ecclesiae causa esse debet. II, 508. Judicium duplex, ecclesiasticum et forense. X, 598. Judicia secularia episcopis delata. IV, 1570; VI, 376. Judiciorum ecclesiasticorum regula. V, 1546, 1547. Hæreticorum accusationes contra catholicum presbyterum admittere nec possumus, nec debemus. II, 1068. Judicium quo episcopus accusatus causam dicit. II, 954. Ac salvo episcopatu punitur. II, 954. Judicat Augustinus presbyterum. II, 254. Etsi sex Episcopis causam presbyteri terminari in Concilio statutum est. II, 235. quæ ille negavit, Deo dimisit. II, 254. qui iudicium misericordia temperet. II, 234. Duos e suis invicem accusantes ac vicissim negantes, pacto mutuo mittit ad tumultum B. Felcis, ubi alteruter crimen lateri cogatur. II, 269. Verberum usus sæpe in iudiciis solet ab Episcopis adhiberi. II, 509. Judicium episcopale indissolubile. IV, 196. Constantini lex, ut sententiæ Episcoporum inviolatæ semper incorruptaque serventur. IV, 196.

Judicio non contendendum. III, 1260. Judicium habere adversus alterum de rebus secularibus prohibitum a Christo. VI, 269. Et delictum est, docente Apostolo. IV, 1045; VI, 269. sed veniale. VI, 269.

Judicium perversum, non iudicium. V, 517. Judicium et justitiam facere. V, 517. Non solum qui bonam causam perdidit, sed etiam qui justissime victus est, de iudice murmurat. IX, 41. Iudices per jecum et superstitionem fieri solebant Kal. Januariis. V, 1020. Judicium salomonis inter duas mulieres meretrices allegorice exponitur. V, 92.

Judicia Dei quam inscrutabilia. III, 1771, 1777; V, 177; X, 980. Quibus et quomodo dicuntur inscrutabilia. IV, 1514. Judiciorum Dei altitudo. X, 1126. Profundum. V, 905, 907. Abyssus. IV, 475, 474. Tale est velle scrutari inscrutabilia, quale est velle invisibilia videre et ineffabilia fari. V, 182. Nobis consideratio, admiratio, tremor, exclamatio, quia nulla penetratio; ipsi autem gloria. V, 118, 1204. Deus et nunc judicat, et ab initio generis humani judicavit. VII, 659, 687. Nihil hic sine iudicio Dei agitur. VII, 660. Exempla quædam obstu endorum iudiciorum Dei. X, 926. Et inscrutabilium. X, 1004.

Judicium duplex, occultum et manifestum. IV, 417. Judicium occultum est pena, qua nunc quisque aut excusetur ad purgationem, aut admonetur ad conversionem, aut excusetur ad damnationem. IV, 117. Dei iudicium in variis hominum affectionibus et ingeniis. X, 744, 745. Sine Dei iudicio nemo est tutus in animo, vel claudus in corpore. IV, 1515. Judicia Dei in mysterio gratiæ non ratione scrutanda. V, 181, 1294. Judicia Dei occulta in hominum prædestinatione. VI, 275. Judicia Dei occulta, cur de prædestinatione reprobis, et de reprobo prædestinatus nascatur. X, 846, 847.

Judicium mundi quomodo nunc sit. III, 1771. Judicium duplex, alterum damnationis, alterum discretionis. III, 1413, 1576, 1709, 1719, 1771. Judicium discretionis fit in hac vita. III, 1771. pii querentes a Deo iudicari, querunt discerni a malis. IV, 191. Judicavit Dominus plebem suam separando bonos a malis. IV, 1752, 1753. Judicium quandoque pro discretionem sumitur. IV, 191. Deus nunc judicat quædam, non omnia. V, 129. Ibi loqueris adversus Deum iniquitatem, ibi te judicat; non iudicium differt, sed penam. IV, 953. Ad hoc multa reservantur iudicio, et quædam in presentia judicantur, ut illi qui differuntur timeant et convertantur. V, 129. Non judicat quemquam Deus ob ea quæ facturus fuisset si diutius vixisset, sed ob facta tantum. X, 482, 483, 977, 981, 1007. Pelagiani ipsi viderunt falsum esse, hominem iudicari secundum merita præscita. X, 979. qui unumquemque iudicari putant secundum merita præscita, adversantur sententiæ catholicæ de originali peccato. X, 978. Favent Pelagiani. X, 979. Iudicari quemquam secundum merita quæ habiturus fuisset si diu vixisset, absurdum est dicere. X, 978, 1004. Dicere hoc de parvulis compulsi sunt (etiam qui a Pelagianorum errore alieni esse voluerunt.) X, 1011. Judicium Dei in peccantes. V, 126. Deus in ipsa misericordia et condonatione peccatorum iudicium exercet. IV, 285. Mutato reo Deus iudex nascatur. V, 152.

Judicia Dei occulta in hac vita. VII, 660. Et tamen justa.

V, 1381. Judicia Dei occulta sunt justa, juste occulta. VII, 687. Nonnam fidem non latet justum esse quod latet. VII, 661. Judiciorum Dei æquitas interim credatur, donec in patria perspecta habeatur. V, 180. Judicia divina nisi credantur, non intelliguntur. IV, 1593. Judicia Dei in patria revelabuntur. III, 1777. Judicia Dei bonis prosunt, malis nocent. III, 605. Quenam iudicia Dei novi Ecclesia. IV, 1514. Intrare in iudicium cum Deo quoniam velle videantur. IV, 1848. qui factionem contra se videt, debet causam suam meliori iudicio reservare. IV, 375. Iudicium Dei aliquando ponitur in malo, aliquando in bono. VI, 258. Ibi sine adjunctione ponitur, justum iudicium intelligitur. IV, 903, 1576, 1577. Licet usus habeat, ut dicatur et bonum et malum iudicium. IV, 903, 1576, 1577. Judicia Dei triplicis generis, prima, media, novissima. VII, 660.

Judicium extremum. V, 124. Judicium ultimum quare sic dicitur. VII, 659. Quare dies iudicii dicitur. VII, 659. Iudicii diem certo venturum esse adstruitur. IV, 944, 945; VI, 505. Iudicii fides unde firmetur. VI, 342, 346. Firmatur auctoritate veteris et novi Testamenti. VII, 661. Quædam Scripturæ testimonia quæ de iudicio esse videntur, ad alia pertinent. VII, 665. Judicium haud dubie futurum probant tot alia prædicta, et jam completa. II, 1028; V, 151, 640, 1455. Iudicii futuri exemplum in diluvio. VI, 534. Iudicii divini fides mutare non debet ex felicitate impiorum. IV, 557. Etsi nemo peccasset, non sine iudicio creatura beatitudine a Deo donaretur. VII, 659.

Judicii venturi dies occultus. V, 271. Extremum mundi tempus, diem, horam nemo novit. II, 899, 900, 901, 902, 903. Christus ideo nescire dicitur, quia in magisterio ejus non erat, ut per eum sciremus. IV, 355. Et quia nescire nos facit quod nobis nosse non proderat. IV, 355. Utiliter Deus voluit latere illum diem, ut semper sit paratum cor. IV, 554. Iudicii diem Christus non revelavit Apostolis. II, 906. Nonnulli putant futurum post certa annorum millia. V, 576. Iudicii extremi tempus certa quædam annorum ab Adam computatione inveniri non posse. IV, 90, 1145. Transierunt sex annorum millia. V, 576. De Salvatoris adventu qui expectatur in fine, tempora diu numerare non audent August. II, 899. Quid de iudicio ultimo apostolus Petrus prædicat. VII, 683. Judicium extremum post quantum temporis futurum sit Paulus non dixit, sed quomodo futurum. II, 906, 907. Possumus extremum mundi tempus coniecere ex signis. II, 903, 909. Ex signis quæ Christus futura prædixit, alia ad excidium Jerusalem, alia ad adventum Domini per Ecclesiam, alia ad adventum ultimum in quo iudicaturus est vivos et mortuos, pertinent. II, 914. Mala quæ extremum Domini adventum præcessura sunt, bonis et malis non erunt communia. II, 918, 919. Signa adventus iudicii proxime futuri jam ab Apostolorum tempore: nec desinunt tamen convenire diebus novissimis et esse signa. II, 913, 914. Iudicii signa quæ Prophete dixerunt, omnia pene completa. V, 576. Finis sæculi non adveniet antequam prædicetur Evangelium in universo orbe. II, 900. Non ita tamen ut omnes credant. II, 923. Iudicii nostri ultimi dies non longe. V, 128. Iudicii dies si sæculo longe est, unicuique vitæ suæ ultimus prope est. V, 271. Judicium extremum cito est futurum. V, 76. Iudicii dies differtur, donec impleatur numerus membrorum Ecclesiæ. V, 228. Quanto magis differtur iudicium, tanto majore impetu venturum est. IV, 717. Iudicii extremi dies non ideo non potest sciri, quia dies breviandi sunt. II, 912. In iudicio quod sensu recte octavus intelligitur. IV, 90, 91. Judicium ultimum per quot dies tendatur, incertum est. VII, 659.

Judicium ultimum quale futurum. IV, 1256. Quomodo peragetur. III, 1554. Hoc difficile in Scripturis sanctis comprehendere potest. X, 526. Judicium fiet mox in adventu Domini. VI, 159. Pater non apparebit in iudicio uli vo. III, 1555, 1571. Pater judicat et non iudicat secundum diversum iudicium. III, 1708. Pater non iudicabit per præsentis manifestationem, sed Christus. VII, 707. Iudicabit Christus et filius hominis. IV, 950. Filius veniet in forma humana ad iudicandum. III, 1571, 1580. Iudicandi omnes videbunt iudicem in forma servi, solis bonis servabitur forma Dei. IV, 546, 547, 1096; V, 711, 1071, 1267. Impii videbunt filium Dei in carne ad supplicium, non ad præmium. III, 1851. Iudicaturus sic veniet Christus, quomodo venerat iudicandus. III, 1852. Ordo rerum gerendarum in novissimo iudicio. VII, 709. Vivi et mortui iudicandi sunt. II, 873; VI, 258, 654, 666. Ex Apostolo aliqui ad Christi iudicium vivi rapiendi videntur: opponuntur difficultates. II, 873; VII, 688, 690. In iudicio Dominus quasi ignis veniet eis, quibus adventus ejus penalis erit. VII, 692. Ibi locorum erunt sancti tempore conflagrationis. VII, 684. In iudicio bonorum et malorum separatio. VII, 702. Hinc filius hominis clarificabitur. III, 1804, 1806. Fiet separatio non modo malorum, sed etiam bonorum a bonis, ut alii ad dexteram stent iudicando, alii cum Domino sedeant iudi-

catari. IV, 570. Non duodecim Apostoli tantum judicabunt, nec duodecim tribus tantum judicabuntur. VII, 662. Judicabunt omnes perfecti. IV, 570, 572, 1156. qui sedebunt judicaturi, appellentur cœlum; qui stabunt judicandi, terra nominantur. IV, 573, 1626. Tunc in judicium convertitur justitia, cum accipiat justitiam potestatem judicandi. IV, 1407. In judicio libri veteris et novi Testamenti cum libro vite aperientur. VII, 680. Homines varie judicabuntur. III, 1785. Non solum universaliter de genere dæmonum atque hominum judicat Deus, sed et de singulorum operibus. VII, 559.

Judicabitur homo secundum opera sua. X, 877, 878. Non recipiet homo seu bonum seu malum, nisi secundum ea quæ per corpus gessit, non secundum ea quæ si diutius viveret gesturus fuit. II, 984, 986. Quomodo hoc verum sit etiam de parvulis. II, 985. *Vide* Adrumetini, Florus. In judicio judex ipsa justitia, testis mala conscientia. VI, 658. Unde in judicio trepidat bona conscientia. V, 578. Inter judicem justum et conscientiam tuam, noli timere nisi causam tuam. IV, 408, 809, 1913. Factis suis justus defendetur. IV, 1469, 1470. In judicio Dominus futurus est testis. VII, 702. Judex est Deus, vide qualem causam geras in corde tuo. IV, 1835. Gaudeamus quod talis est judex noster, qui falli a diabolo non possit. V, 568. In ultimo judicio Deus judex incorruptus. V, 75, 299, 649. Dominus interrogat te, non ut discat a te, sed ut confundat te. V, 299. Quam severus futurus est judex. IV, 1197, 1198. Quantumlibet rectus sibi homo videatur, ad regulam et judicium Dei pravus invenitur. IV, 1549. Tempus misericordie non est sine judicio, nec tempus judicii sine misericordia. IV, 1587. Nemo est qui coram judice Deo audeat gloriari se castum cor habere. X, 309. Difficile purgata vita invenitur, cum ille judicat qui novit ad purum et ad liquidum judicare. IV, 481. Quamvis quisque egebit ut misericorditer judicetur, et qui hoc sperare licet. II, 571, 573. si Deus solum judex esset et non misericors, nemo ante eum staret. IV, 1698, 1700. Vae etiam laudabili vitæ hominum, si remota misericordia discutiat eam Deus. I, 778. Nulla spes, nisi superexsultet misericordia judicis. II, 741. Quisquis judicium sine misericordia quasi securus expectat, iram justissimam provocat. II, 741. Judicium sine misericordia quibusnam faciet Deus. IV, 1256, 1469. In judicio Dei miseria et misericordia. X, 239. Inest Deo et misericordia judicanti, et judicium miseranti. II, 741; IV, 284, 285. Judicium et misericordia non sunt inter se contraria. IV, 284. Quam largiter Deus erogat misericordiam in presenti sæculo, tam severe minatur judicium in futuro. V, 75. Cum venerit judicii tempus, erit poenitentia, sed infructuosa, quia sera. IV, 608. Arguentur in ira Dei quidam et non emendabuntur, quidam vero in emendatione fient salvi. IV, 597. In judicio non deerunt, facta resurrectione, quibus misericordia impertietur, ut non mittantur in ignem æternum. VII, 758. In judicio quædam quorundam purgatorie poenæ futurae. VII, 700. Judicis ultima sententia quam secreto scribitur. V, 297. Judicia Dei apparebunt justissima in ultimo die. VII, 660.

Judicii diem qui cœgit credere, cepit timere. III, 2046. Judicium ultimum timorem incutit negligentibus. III, 25. Judicii dies is terribilis, qui securi esse bene vivendo nolant, et male vivere diu volunt. IV, 554. Judicium extremum cui non timeundum sed optandum. V, 1065. Judicium Dei formidandum nullis propter penam, amandum bonis propter coronam. IV, 1283. Judicem venturum quisquis timet, militetur, et conscientiam modo corrigat. IV, 548, 569, 809, 1913. Judicii diem novissimum securi boni, tremantes mali expectant. V, 299. Judicii diem securus expectat, qui vitam istam contemnit. IV, 1918. Adventum Christi vere desiderat et expectat qui pie vivit. II, 904, 909. Pios convenit desiderare adventum Christi ad judicium. V, 1369. Adventum Domini amat et desiderat Augustinus. II, 925. Ex hujusmodi amatoribus quis amplius consonet Evangelio, qui Dominum citius, aut qui tardius venturum dicit, aut quid id se nescire confitetur. II, 925.

Judicem venturum se Deus minatur, ut non inveniat quos puniat cum venerit. V, 159. Modo fac quod tibi minatur Deus, esto tibi judex. IV, 583. Judicem se quisque habet, ut Deum habeat defensorem. IV, 947. qui tunc judex futurus est, jam advocatus est. IV, 809, 1913. Quidquid ad judicium exercendum requiritur, intus in ipso homine reperitur. IV, 675. Præparatio ad novissimum diem. V, 589. sic vive quasi hostie venturus sit ad judicium Deus, et non timebis cum venerit. V, 1231. Dulcia nobis sint flagella patris, ne sit amara sententia judicis. IV, 1795. Novissimum judicii diem exemplo Noe expectare admonemur. V, 1610. Judicii dies per carminum exprimitur. IV, 1352. Judicium ultimum quare arcus appellatur extensus. IV,

717. Judicium pro pena dictum. III, 1576, 1577; V, 1630. pro pena æterna. II, 947; V, 1258. pro damnatione. V, 1543; VI, 224, 503. Nonnulli interesse judicium inter et justitiam. IV, 1407.

Judith liber in canone Scripturarum Judæi non recepisse dicuntur. VII, 583. Quo tempore gesta sunt quæ scripta sunt in libro Judith. VII, 583.

Jugatus Deus, jugis montium præfectus. VII, 118. *Jugatus* Deus, qui conjuges jungit. VII, 422, 488.

Jugum grave super parvulos ideo justum, quia nascuntur cum peccato. X, 1250. Est iniquum, si non est originale peccatum. X, 1278, 1281. *Vide* Miseria, Peccatum originale.

Jugum Christi ferre nihil aliud est, quam pie vivere in Christo. V, 443. Male te subjugaverat cupiditas, salubriter te subjuget caritas. V, 897. Jugum Christi qui subiectus est, subjecta habet cætera. III, 151. Jugum Christi hoc est Christiano, quod penæ avi. IV, 719. Jugum Christi in speciem durum. V, 442. Jugum Christi leve. II, 200. Unde fit leve. V, 443. Amanti suave est, non amanti durum est. V, 192, 1507.

Julianæ domus, non parva Christi Ecclesia. II, 849. *Juliana* dicit domum suam ab iis discretam qui vel parvos errores videntur habere. II, 849. Augustinus et Alypius Julianam et ejus familiam bonis moribus imbuunt. II, 848. Et instrunt adversus Pelagianum virus libro ad Demetriadem propinatum. II, 848. Juliana grato animo pias admonitiones excipit. II, 849. Hujus rogatu scriptum opus de Bono viduitatis. VI, 429. Julianæ gratulatoria epistola. II, 645.

Julianus Constantio et Constanti succedit. II, 329. Egregiam indolem Juliani apostatæ decepit, amore dominandi, sacrilega curiositas. VII, 168. Juliani exercitus fusus, quia nimis oraculis fidebat. VII, 436, 468. Ipsi domino temporali, licet infideliter, obtemperabant Christiani milites propter Dominum æternum. IV, 1654. Julianus lege data prohibet Christianos litteras docere. I, 755. Docere ac discere. VII, 645. Juliani tempora. II, 516. Persecutio adversus Ecclesiam. VII, 615. Julianum hilaritas juvenis Christiani inter cruciatibus psallentis, a cæteris torquendis deterruit. VII, 615. Julianum quomodo Donatistæ laudant. IX, 324, 326, 327, 334. Libello dato quantum ei adulentur. II, 527. Quam impudenter adulentur Rogatianus et Pontius. II, 400. Laudes quibus eum extulerunt Donatistæ, plenæ impietatis. IX, 47. Preces a Donatistis adulantis accipit. IV, 374. Earum intuitu rescriptum concedit Donatistis. IX, app. 808. Supplicantibus Rogatiano et Pontio libertatem partitionis parti Donati permisit. II, 309, 415, et Not. Basilicæ unitatis reddidit Donatistis. IX, 47, 316, 334. Verba Juliani pro Donatistis. IX, 354. Adversus Donatistas explicantur. IX, 335. Juliano succedit Jovinnianus. II, 400.

Julianus a Marcelliana. IX, 258.

Julianus a Telepte. IX, 255.

Julianus litteras Alypii ad Paulinum et Therasiam defert. II, 99.

Julianus hæreticus Pelagianus. X, 1049, 1050. Egrogus adolescens. II, 363. Memor Juliani pater enim fecerat Augustino carissimum. X, 647. Eum impense amat August. et desiderat. II, 369. Julianus juvenis confidentissimus. X, 694. Litteris secularibus inflatus. X, 1137. Dialecticæ artis astutiam jactabat. X, 705. Julianus fuit conjugatus. X, 725. Continentiam postea professus est. X, 727. Possessus est Pelagiana impietate. X, 455. Julianus baptizatus fuit in Ecclesia catholica. X, 1145. Catholicam veritatem deseruit. X, 1032. De Catholicorum communione discessit. X, 455, 1260. Juliano victus et otium non esset ad scribendum, nisi hæc ab hominibus haberet. X, 1249.

Julianum inter et Augustinum quid controversabatur. X, 645. Juliani ratio propter quam negat originale peccatum laet Manichæis. X, 668, 669. Julianus eam irridet sententiam, quæ assertit potuisse Deum concedere homini beato, ut de suo semine, sine pudenda libidine, sicut triticum sereretur. X, 1445, 1447. Julianus non refert Scripturas fideliter. X, 452, 1106. Ejus calumnias adversus Augustinum et Catholicos. X, 552, 554, 1055, 1057. Omnia quæ Julianus Augustino et Catholicis objicit, in ipsum retorquentur. X, 1558. Julianus suo gladio jugulandus a Manichæo. X, 1515. Juliani objecta adversus Augustini librum primum de Nuptiis et Concupiscentia. X, 457, et seq. Destitutam veritatem unum se tueri gloriabatur Julianus. X, 809, 855. Libros quatuor scripsit adversus librum primum de Nuptiis et Concupiscentia. I, 651; II, 949; X, 657, 658, 661. Horum librorum decem nonnullis ac postmodum toti operi respondit August. II, 949. quatuor libris. I, 651. Julianus usquequaque fidei venena spargere non cessat. II, 949. Liber secundus de Nuptiis in eum scriptus ab Augustino. I, 651. Julianus octo libros edidit, post quatuor illos quibus August. jam responderat. II, 1001; X,

1063. Illos Roma mittit Alypius ad Augustinum, multum instans ne iis respondere differat. II, 1001; X, 1063. Juliani opus ad sanctum Turbantium directum. X, 1553.

Juliani querela de iudiciis qui Pelagii hæresin damnarunt. X, 701, 702. Ad Orientis autistites provocat. X, 648, 649. Eruditos iudices exposcit. X, 1141. Querit examen iam factum apud Apostolicam sedem, et in iudicio Palæstino. X, 1183. Queritur episcopale sibi examen et iudicium denegari. X, 700. Sibi dat palmam contra amicitias Dei. X, 1146. Juliani chartula. X, 437, 440. Juliani epistola Thessalonicam missa. X, 571. Romam directa. X, 437, 1056. Juliani epistole ad Zosimum duæ. X, 1057.

Julius episcopus Concilio quod Sardicense jactatur, improbat. II, 176.

Julius episcopus ad Innocentium defert litteras Concilii Carthagin. II, 780. Concilii Milevitani. II, 784. Necen Aurelii, etc. II, 786.

Julius obsequens auctor libri de Prodigis. VII, 73.

Julius Proculus. VII, 91.

Julius mensis sic appellatus in honorem Imp. Julii. III, 51; VIII, 346.

Jumenta a juvando dicta. III, 764. Jumenta dicuntur in Ecclesia simpliciter ambulantes, sed utiles et fide pleni. IV, 1427. Jumentum Christi vir mansuetus, qui non vult se laudari, sed eum quem portat. IV, 310. Jumentum Dei esse ne erubescamus. V, 1007.

Junior, homo novus, gratiæ filius, cantator novi cantici, non Cain, sed Abel, etc. IV, 1512. Junior et senior idem aliquando ac minor et major, licet neuter senex. IV, 1364.

Junius Brutus filius et fratris uxoris suæ occidit. VII, 94.

Junii Bruti mors. VII, 94. *Vide Brutus.*

Junii Quarti consulatus. II, 784, 787.

Junius episcopus a Neapoli. IX, 192, 239.

Junius exceptor. IX, 513.

Junius mensis a Junone cognominatus. VIII, 346.

Junio. I, 673; V, 1230. Aer esse dicitur. V, 1024. Juno solum aerem tenere perhibetur. III, 1063. Junonem terram esse perhibent. VII, 207. Quare Juno soror simul et conjux Jovis dicitur. VII, 119. Itemque mater Jovis. VII, 120. Soranus Junonem nihil aliud esse, quam ipsum Jovem dixit. VII, 203. Junonis et Herculis spiritus adversam se dicisi. V, 447; VI, 712. Certamen Junonis, Minervæ, et Veneris de pulchritudine pro mælo aureo fabula, etiam ipsis paganis. VII, 567. Juno dea pariendi. IV, 209. Juno sterduca est puoris. VII, 193. Junonis asylum in Troja neminem liberavit a Græcis. VII, 17. Junonis spiritus. V, 447. Juno Astarte vocatur. III, 797.

Jupiter. V, 1249. In æthere accipitur. VII, 119. Jovem velut animam mundi hujus esse voluit recentiores Platonici. III, 1038. Et quibusdam placet. VII, 122. Alii esse mundum existimant. VII, 202. Jupiter ut Deus sit, non anima mundi, sed mundus ipse dicendus est. VII, 202. Ex Jove, Junone, et Minerva cuncta fieri, quomodo secundum Varronem intelligitur. VII, 218. Jovis omnia plena. VII, 120. Potestas Jovis in causis rerum efficientes. VII, 201. Jovis imbecillitas ad subveniendum populo. VII, 97. Jupiter mas et femina dicitur. VII, 202. Genitor genitrixque deum dicitur. VII, 202. Deorum omnium deorumque rex. VII, 149. Jovis stella, si rex iste est, aut fulgentior cæteris, aut Saturno superior esse debuit. VII, 206. Jupiter ipse est Saturnus. VII, 203. Ipse est Mercurius. VII, 203. Ipse est Genius. VII, 203. Ipse est omnes dii. VII, 203. Sub deorum universorum nominibus colitur. VII, 121. Jupiter sub alio nomine colitur ab his qui unum Deum solum sine simulacro nomine. VII, 119. Varia cognomina Jovi imposita, ad unum eandemque referuntur. VII, 203. Inter alia cognomina, Jupiter pecunia vocatur. VII, 203, 204. Quid de cognomine pecunie Jovi attributo, sapienter sentiendum. VII, 203. Jupiter facilis sapientia, quam pecunia vocaretur, si ad vitam æternam aliquid conferret theologia gentiliū. VII, 203. Jupiter stupris multis adolescens vacavit. VII, 97. Jupiter uxorum adulterator, Ganymedis raptor. VII, 132. Conversus est in bovem et cyncum, ut cum aliqua concumberet. VII, 134. Jupiter tonans et adulterans cur a poetis fictus. I, 672. Jovem dicere et mundum rogentem, et per stupra diffuentem, repugnat. VII, 202. Jupiter tabula picta adolescentis libidine accendit. II, 515. Jupiter in Arcadia dictus est Lyceus. VII, 574. Jupiter appellatur stator. VII, 89. Jupiter in monte Olympo castra posuit, cum adversus patrem bella gereret. II, 85. Jovi imposita a Virgilio falsitatis persona. V, 623. Jovem inducit Virgilius falsa loquentem, ipse verior loquitur. V, 623. Jupiter ab Homero dæmo nuncupatus est. VII, 236. Apollonius multo melior quam Jupiter. II, 533. Jovis, initio templum non habuit Romæ. VII, 87. Jovem Judæorum Deum putavit Varro. III, 1055. Romani nihil solent superius colere, quam Jovem. III, 1055. Per Jovem lapidem,

juratio sanctissima Romanis. V, 77. *Not. (c).*

Juratio Dei quid. V, 514. Juratio Dei qua seipsum testatur. IV, 1439, 1460. Dei juratio, promissionis est confirmatio. IV, 1122, 1439. Juramentum appellat propheta, quod statuit per sacramentum. IV, 1567. Juratio aliud est in ore jurantis, aliud in prophetarum significatione. IV, 99. Juramentum cur Deus prohibuit. VIII, 1600. Cur dicitur a juratione ante omnia abstinendum. V, 977. Juratio licet a Deo usurpata, et ab Apostolo, nobis tamen fugienda. V, 972, 974, 1406. Juratio cavenda, et tutius est non jurare. II, 695. Non ideo quia Apostolus in suis epistolis juravit, ludus nobis debet esse juratio. II, 693. Juratio quænam licita. III, 1233, 2110. Qua conditione adhibenda. V, 977. Securus jurat qui mentiri nescit. V, 1407. Jurans non sibi jurat, sed proximo. V, 979.

Jurationis fides servanda. II, 481. Etiam extorta. II, 482. Ita debet esse mens fixa in custodiendis mandatis Dei, ut sit pro juratione quod de illis custodiendis statuit. IV, 1567. Non secundum verba jurantis, sed secundum expectationem illius cui juratur, quam novit ille qui jurat, fidem jurationis implendam esse rectissime dicitur. II, 476, 482. Jurationem servant Hebræi Gabonitis quamvis mentitibus. III, 781. In juratione servanda Reguli ejusdem religio. II, 476. De juratione questio visa Augustino difficilis, fateturque se eam semper vitasse. V, 974. Quare eam vitavit Augustinus. V, 979.

Jurare quid sit. V, 973. Jurare est firme promittere. IV, 1717. Est Deum testari. IV, 1439, 1460. Deus solus securus jurat, quia falli non potest. IV, 1122. Juret Deus, quem nihil fallit, quem nihil latet. V, 973. Quod Deus jurando promissit, sine dubio venturum est. IV, 1723. Minantem Deum et jurantem quantopere timere debeamus. IV, 1226.

Jurare omnino, quomodo vetitum. VI, 507, 512. Bene prohibetur homo jurare, ne in perjurium prolabatur. IV, 1122, 1439. Tanto longius erit a perjurio, quanto erit longe a jurando. IV, 1439. Quia grave peccatum est pejerare, compendium tibi dedit Scriptura, noli jurare. V, 973. Qui jurat, est juxta præceptum perjurii. V, 974. quam timendum ei a perjurii discrimine. V, 973. Jurare verum, fas est; non jurare, tutius. V, 974. Etsi verum jurando non peccetur, humane tamen fragilitas corda non jurando tutius a perjurio conservantur. VIII, 362, 364. Propter falsæ jurationi, qui vel verum jurat. V, 1407. Non est peccatum verum jurare, sed falsum jurare, gravissimum est peccatum. II, 693. Grande peccatum. V, 1408, 1407, 1408. Juratio falsa exitiosa est, vera juratio periculosa est, nulla juratio secuta est. V, 974. Jurare falsum per idola, perjurium est. V, 973. Non modo non jurandum est, sed nec aliquis compellendus est jurare. II, 184. Juramentum exigere ab alio unde fides ei fiat, non audeo dicere non esse peccatum, tamen humana tentatio est. V, 978. Scripturis dictum ne juremus, non autem ne jurationem ab alio accipiamus. II, 184. Utrum peccet qui a Pagano per falsos deos sibi jurari facit. II, 184. Jurans per falsos deos, et fidem non servans, bis peccat. II, 184. Jurans ab alio provocatus, non sic peccat quomodo iste alius. V, 1409. Jurare compellens eum quem falsum juraturum credit, peior est homicida. V, 978, 1409. Minus malum est per Deum falsum jurare veraciter, quam per Deum verum fallaciter. II, 184. qui scit aliquem jurare falsum, an et quibusnam tenetur prodere. III, 675. Servus Dei, etiam imminente mortis periculo, jurare non debet se aliquid illicitum aut nefarium facturum. II, 473. Juratio temeraria non implenda admissio homicidii. V, 1408. Jurans David occisurum se Nabal, et non occidens, minus peccavit. V, 1408. Jurans se ab Episcopo non recessurum, non est perjurii reus, si ipso permittente ab eo recedat. II, 230, 232. Possumus uti ea pace quæ inter alios jurantes facta est. II, 184, 185. Licet uti fide ejus, qui ut eam servet, per dæmonia juraverit. II, 184.

Jurandi consuetudo valde mala. V, 1409. Quomodo jurandi consuetudo convellitur. V, 979. Jurandi consuetudini aliquando obnoxius Augustinus. V, 977, 1407. Jurat Augustinus compellente necessitate. II, 480. Idque ad exemplum Apostoli. II, 481. Quomodo juret Augustinus magna necessitate compulsus. V, 977. Tutius ymeni ob jurationis peccatum divina correptione flagellatus. V, 1409.

Jurandi varii modi. V, 975. Jurat qui dicit. *Testis est Deus.* V, 102, 975. Jurandi per Evangelium mos. II, 1666. Juratio vulgaris, *Per lumina mea.* V, 35. Jurare per oculos olim usitatum. III, 1639. Jurare solebat Socrates per canem, per lapidem, et per obvia quæque, quare. III, 123. Donatiste per cauos Donati jurabant. IV, 134. *Jura, per jura, secretum prodere noli,* dictum Priscillianistarum. VIII, 44. Jurare per execrationem, gravissimum jurisjurandi genus. IV, 99. Juratio appellatur aliquando execratio. III, 568. maledictum. III, 565.

Jus est quod justum est. IV, 1894. Jus et injuria contraria sunt. IV, 1824. Jus non est, ubi justitia vera non est. VII, 648. Non jura dicenda sunt vel putanda, iniqua hominum constituta. VII, 648. Jus falso dicitur esse id, quod ei qui plus potest, utile est. VII, 648. Jus divinum. VI, 395. Jus celeste. V, 557. Jurisperitus celi. V, 654. Jus fori et jus poli. V, 1572, 1710. Jus divinum et jus humanum in rerum terrenarum possessione. II, 545. Jure Romano testamenta condere. II, 551.

Jura civilia non faciunt ut homines bonis bene utentes sint, sed ut male utentes, minus molesti sint. II, 665. Jure non tenet, quod quis juste non tractat. V, 527. Jus natura, jus consuetudine quid. VI, 20, 21. Quotuplex jus consuetudine. VI, 21.

Jus Ecclesiasticum. IV, 196. Juris formulæ olim non erant, sed arbitrium voluntatis pro norma legis habebatur. V, 549.

Justina Valentiniani minoris mater ab Arianis seducta persequitur Ambrosium. I, 770.

Justini historia. VII, 116.

Justificationum nomen unde exortum est. III, 634. Justificationes sunt non dicta, sed acta justitiæ. IV, 1514, 1520. Justificationes ideo Dei dicuntur, quamvis a nobis fiant, quia nisi ipso donante non fiunt. IV, 1514. Justificationes Dei quomodo doceantur. IV, 1516. Quomodo descendæ sint. IV, 1514. Ad eas quibus gradibus perveniatur. IV, 1522. In justificationibus Domini nulla difficilius et mirabilius, quam ut suos quisque diligit inimicos. IV, 1524. Quid sit concupiscere, desiderare justificationes Dei. IV, 1521, 1522.

Justificari quid sit. X, 228. Justificatur impius, cum ex impio sit pius et ex possessione diaboli migrat in templum Dei. IV, 100. Justificatio peccatoris. III, 1491. Justificare, id est justum facere, homo non valet. V, 1524. Justus et justificans non est nisi Deus. II, 809. Nemo recreat, nisi qui creat; nemo reficit, nisi qui fecit. V, 952. Non solum homines, sed etiam justos, si tamen sumus, ipse fecit nos, et non ipsi nos. IV, 159, 195. Justificatione impij nihil magnificentius. IV, 1464. An majus sit creare justos, quam justificare impios. III, 1825. In quo Pelagiani Deum justificationis auctorem agnoscat. X, 208. Justus est et justificans Christus, nos autem justificati per gratiam ipsius. II, 810. Justificamur in Christo solo. X, 115. Nemo nisi Christus justificat. X, 119. Omnes quomodo per Christum justificantur. X, 465. Fides in Christum ad justificationem necessaria. V, 784. Justificatio nostra in sanguine Filii Dei quomodo facta explicatur. VIII, 1025. Per carnem Christi fit etiam in carne nostra justificatio per gratiam. X, 679. Justificamur a peccatis per eandem gratiam, per quam Christus habuit ut peccare non posset. VI, 250. Delicta nostra sua delicta fecit Christus, ut justitiam suam nostram justitiam faceret. IV, 172. In justificatione recte fit collatio ex contrariis. X, 1256. Ut redimeretur homo, via inita est ei contraria qua in captivitatem est abductus. X, 407. Justificari non potuit, qui Christi nomen non audivit. X, 251.

Justificatio hominis gratuita. IV, 158, 704, 707; X, 210. Justificari gratis, quid. X, 228. Deus non secundum opera justitiæ quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit, etc. II, 569, 570. Justificationem præcedit vocatio, quæ non est meritum, sed gratiæ Dei. IV, 89. Justificatio nostra fit in vocatione misericordiæ, et timore judicii. IV, 1965. Justificationis misericordiam quibusdam non esse præbendam æquissime judicat Deus. VI, 421. Hoc ipsum quod Deus justificat homines, nimis occulto judicio facit. II, 569. Justificatio nostra ex gratia, non sine nostra voluntate. V, 922. Templum suum non sic de vobis ædificat Deus, quasi de lapideis qui non habent motum suum. V, 857. Qui fecit te sine te, non te justificat sine te. V, 925.

Justificatio per gratiam quomodo fiat. X, 209. Justificatio in hac vita tribus peragitur. X, 689. Fides impetrat justificationem. II, 818, 819; V, 864. Justificatio ex fide impetratur. X, 252. Non lege factorum, sed lege fidei homo justificatur. X, 215. Justificatio ex fide sine operibus. V, 51. Quomodo intelligenda. VI, 88. Justificatus a fide incipit, ut bona opera, non præcedentia quod meruit, sed consequentia quod accepit ostendant. IV, 1464. Non justificat Deus impium nisi credentem et confitentem. IV, 532. Fides conservat justificationem. II, 878. Justificationem præcedit poenitentia. IV, 1786.

Justificatio et perfectio nostra. V, 454. Justificati utrum jam simus. V, 864. Justificatus est nemo, quamdiu vivitur in hac vita. V, 950. Justificatio hic nobis imperfecta. V, 867. Tunc complebitur, cum complebitur spes nostra. V, 790. Justificatio perfecta in Martyribus. V, 867. Quod peccator justificandus accepit, pignus est ejus quod accipiet glorificatus. IV, 1465. Justificatio est tantum gratia, vita æterna et merces et gratia. X, 956. Justitiæ Domini justificent impium, justitiæ hominis non faciunt piū, sed su-

perbum. IV, 1544. Nemo justificatur in conspectu Dei, quomodo. X, 312. Quomodo sicut omnes ad condemnationem, ita omnes ad justificationem. X, 827.

Justitia quid sit, et unde. VI, 20. Justitia virtus est qua sua cuique tribuuntur. I, 1235; IV, 1065; VII, 649; X, 1065, 1064. Quod vult Deus, ipsa est justitia. V, 700. Justitiæ altera definitio. I, 1189, 1522. Justitia in quo consistat. III, 1557. Justitia virtus est animi magna, præcique laudabilis. IV, 1577. Justitia ad omnes partes animæ pertinet. III, 204. Justitiæ officium. VII, 629. Justitiæ regulæ immutabiles, etiam impiis notæ. VIII, 1052. Justitiæ regulæ immutabiles qui non videt, an non peccat. VIII, 1047. Justitiæ ratio non tantum quid factum sit, verum etiam quare factum sit intrinet. VIII, 426.

Justitia esse videtur malum pro malo reddere, sed non est hæc Dei justitia. IV, 87. Cum punit Deus peccatores, non malum suum eis infert, sed malis eorum eos dimittit. IV, 87. Justitiæ Dei punientis ordo. VII, 641. Justitia Dei non est crudelis. VII, 576. Non sic est Deus misericors, ut injustus sit. IV, 1550. Nec sic justus, ut misericos non sit. IV, 446. Justitia si sine misericordia prolata fuerit, in quolibet quod damnet inveniet. IV, 4922. Omnes damnati nem merentur, a qua si omnes liberarentur, lateret quid peccato per justitiam debeatur; si nemo, quid gratia largiretur. II, 875. Justitia ipsa qua retribuitur bona pro nobis, non est sine misericordia. IV, 1517. Judex justus est Deus, etiam ignoscendo peccatis. III, 2095. Justitia et misericordia passim commendantur in Scripturis. III, 565, 591. Ipsa est prima hominis justitia, ut punias te malum, et faciat te Deus bonum. IV, 1080. Justitia Dei summa etiam malis bene utitur. IV, 1001. Quidquid malorum ab iniquis dominis irrogatur justis, non est poena criminis, sed virtutis examen. VII, 114. Justitiæ supernæ quedam vestigia impressa tenenda sunt in contractibus humanis. VI, 421. Justitia in terrenis rebus fit gradus ad cœlestem justitiam. VI, 37. Justitia firma et inflexibilis, virga ferrea. IX, 405. Quænam est vera justitia. VII, 649, 656, 750. Justitiæ origo, ætas, genus, et species. X, 1065, 1064.

Justitia Dei et justitia hominis. II, 1607. Virtus et justitia Dei tanto magis necessaria, quanto magis eam sic vult, ut nolle non possit. X, 1498. Justitiæ divinæ constantia. III, 2094. Justitia divina quanto excelsior, tanto ab humana distantior. X, 1256, 1257. Justitia quædam manens est, quam cernit et injustus; ad quam si accedis, es justus, a qua si recedis, injustus es; quæ nec crescit, nec deficit. IV, 744. In dilectione jstorum accendimur ex ipsa dilectione incommutabilis formæ. VIII, 959. In multis justis una est Dei justitia, quam omnes participant, tanquam si una facies intueatur plura sperula. IV, 157. Justitia qua vivit anima, in se ipsa vivere intelligenda est. II, 461. Et procul dubio Deus est. II, 461. Justitiæ lumen Deus. V, 56. Nonnulli per errorem putarunt nullam esse justitiam per seipsam. III, 74. Ea est humanæ justitiæ disciplina, non in se amare nisi quod Dei est, et odire quod proprium est. III, 2095. Tota justitia ad unum verbum innocentie redigitur. IV, 1286. Justitia hominis alia ab ea qua Deus justus est. X, 895. Justitia Dei dicitur, quam Deus facit. X, 241. Qua nos ex impiis justos facit. V, 755. Justitia Dei sumus cum juste vivimus. II, 569. Non qua Deus justus est, sed qua justi sunt homines quas gratia sua justificat. II, 570. Justitia Dei etiam nobis fit justitia, cum ei coherendo juste vivimus. II, 461. Justitia Dei dicta quæ homini ex Deo est. III, 618; X, 895. Quare dicitur nostra. X, 209. Justitia Dei, quæ. X, 247. Justitia ex Deo, non per Legem, sed per gratiam. X, 896. Justitia Legis, justitia in Lege, justitia hominis, quæ. X, 605. Justitia Dei seu ex Deo, justitia ex Lege quæ et quid. X, 567, 568, 895, 1209.

Justitia hominis, in Lege sive ex Lege, justitia Dei seu quæ homini ex Deo, in spiritu gratiæ. X, 605. Justitia quæ ex Lege est, dicitur nostra, quia Lex per litteram jubet, non per spiritum juvat. II, 818. Justitia ex Lege est, cum Legi timore obeditur. V, 919. Justitia Dei sine Lege, quatenus non sine Lege manifestata. X, 209. Justitia Dei manifestata per Legem et Prophetas. X, 209. Justitiam Legis non implet justitia quæ in Lege est vel ex Lege, sed quæ in spiritu gratiæ. X, 605. Justitia non ex Lege. X, 616. Destruitur promissio, si ex Lege justitia. X, 1210. Justitia nec per Legem, nec per naturam. X, 249. Si per naturam voluntatemque justitia, gratis mortuus est Christus. X, 746, 896. Qui ex Lege justitiam adstruunt, sunt inimici crucis Christi. X, 605. Justitia ex Lege a Christo renovet, quare. V, 918. Apostolo damnum videtur. V, 926. Justitiam suam horret Paulus, ut habeat justitiam a Deo. V, 921. Justitia quæ ex Lege est, cur a Paulo contempta. X, 602, 603. Justitia Dei quæ Judæis et Pelagianis ignota est. V, 755. Justitia Phariseorum est dicere et non facere: abundet

vestra, ut et bona dicatis, et bene vivatis. V, 1170. *Justitia* quædam est sine querela in oculis hominum, non in oculis Dei. V, 929, 950. Si *justitia* ex imitatione justorum, Christus gratis mortuus est. X, 1202. *Justitia* incarnatione Christi nobis allata. V, 998. Calumnia Pelagianorum de prophetarum et Apostolorum *justitia*. X, 597. *Justitia* Christi quomodo nostra. V, 790. Suam *justitiam* qui constituere velle dicantur. X, 895. *Justitia* nostra non per Legem, neque per naturæ possibilitatem, sed ex fide Dei per Jesum Christum. II, 769; X, 252.

Justitia ex fide. X, 1209. *Justitia* ex fide, ea est, qua credimus nobis *justitiam* dari, non a nobis in nobis nostris viribus fieri. II, 818. *Justitia* ex fide unguentum pisticum. III, 1760. *Justitia* *justi*, sic est hominis, ut sit Dei, id est ab ipso data. IV, 253, 877. *Justitia* nostra nulla nisi a Deo. V, 872, 913, 923, 950, 1313. *Justitiæ* horreum et fons a; ud Deum. X, 131. *Justitiam* non a se homo habet. X, 1102. Non nascitur cum illo. V, 922. *Justitia* hominis vera, non quæ ex libero arbitrio, sed quæ ex Deo. X, 1342. *Justitia* Dei non sine gratia. X, 1249. Non est in hominibus nisi beneficio gratiæ. III, 733. Est ex dono Dei. X, 251, 1064. Bene vivere donum est divinum. X, 204. *Justitiam* sine gratiæ interioris adjutorio perfici, impietatis crimen est dicere. X, 245.

Justitiam Dei caritas facit, non timor. X, 256. Ut *justitia* vera diligatur et delectet, non nisi divina subvenit gratia. VII, 380. *Justitiæ* particula impleri non potest, nisi Deus det. V, 877. Ad qualemcumque proventum veræ pique gratiæ, nisi adjuvante gratia Salvatoris perveniri qui negaverit, non est Christianus. X, 282. *Justitia* nulla vera sine fide gratiæ Christi. X, 603, 606. Non aliqua *justitia* præter Christum, licet sit aliquod peccatum præter Adam. X, 120. *Justitia* vita animæ. II, 461. Ad faciendam *justitiam* quænam requiruntur. X, 242. Ad operandam perficiendamque *justitiam* et Dei mandata complenda sola humana natura non sufficit. II, 760, 768. *Justa* vita, cum volumus, adest; quia eam ipsam plene velle *justitia* est. II, 485, 593. Sed hoc ipsum plene velle in homine non erit, nisi gratia Spiritus sanetur et adjuvetur ut possit. II, 595. *Justitiam* nemo male habet, et qui non dilexerit non habet. II, 663. Non est bonus quispiam timore pænæ, sed amore *justitiæ*. II, 680. Pænæ corporis, etsi non a voluntate, tamen revocat ab opere peccati: *justitia* vero sic amanda est, ut ab ejus operibus etiam pænæ corporis nos cohibere non debeant. II, 594. Vis adhiberi potest ut ad *justitiam* quis cogatur, si quidem Paulus violentia ad Ecclesiam compulsus legitur, et Sara salubriter edomabat superbiam Agar. II, 325. *Justitiam* sitiunt filii, non servi. X, 236. *Justitiæ* liberaliter serviendum. VI, 61. *Justitiæ* servitus, vera libertas. VI, 247. *Justitiæ* plus servitutis debetur, quam peccato solent homines exhibere. II, 594. *Justitiæ* inimicus est, qui pænæ timore non peccat; amicus autem erit, si amore ejus non peccet. II, 594. Nondum amant *justitiam*, qui timore pænæ a peccando revocantur. IV, 1958. Non est amicus recti, qui mallet, si fieri posset, id quod rectum est non juberi. IV, 825. *Justitiam* faciem facit amor. IV, 259, 823. *Justitiæ* amor castus. V, 965. *Justitiam* amat, qui mallet furta non esse, et si non essent gehennæ. IV, 282. Quam indignum ut ad peccatum suavis adducat, ad *justitiam* timor cogat. V, 870. *Justitia* Martyrum perfecta. V, 867. In amore *justitiæ* quidam gradus proficiunt. V, 868.

Justitia cum delectatione et amore sectanda est. V, 870. *Justitiam* qui perfecte novit, perfecteque amat, jam *justus* est. VIII, 968. *Justitia* ex Lege per timorem, non parit dulcedinem cordis, sed *justitia* ex fide. VII, 759. *Justitiæ* dulciores sunt fructus, quam iniquitatis. VI, 550. *Justitiæ* major est delectatio quam divitiarum. V, 1470. Cæteris delectationibus auteponenda est. V, 869. Inter omnia quæ delectant, plus delectet *justitia*. V, 868. Bonis omnibus preferenda est. V, 1470. qui fiat ut *justitia* nunc magis minusve delectet, nunc non delectet. X, 168. Opus hominum tanto magis delectat, quanto magis Deus summum bonum diligitur. X, 168. *Justitia* sic delectet, ut vincat etiam lentas delectationes. V, 869. Dilectio et delectatio *justitiæ*, gratiæ indicia. X, 918. *Justitia* non fit est tempore diligenda tranquillo, ut turbulento deseratur. IV, 1522. *Justitia* laboriosa, nisi amantibus. X, 1200. *Justitiæ* sarcina non est pondus onerati, sed alæ sunt volaturi. V, 898. *Justitiæ* cur jam molestum sit obedire, superbia causa est. X, 170.

Justitia pulchritudo animi. VIII, 954. *Justitia* pulchritudinem suam habet. IV, 780; V, 87. Quæ oculo cordis videtur. IV, 780. Quæ placet oculis cordis. IV, 282. In ipsa foriditate corporis amatur. IV, 780. Pulcher est et amabilis cum *justitia* curvus et deformis senex. IV, 282. *Justitiæ* amatori satis est, si placeat oculis sapientiæ; ceteros non curat. IV, 282, 285.

Justitia primi status in paradiso, et *justitia* post lapsum in quo sita. X, 173. *Justitia* alia nunc est hominum ad re-

ciendam sempiternam salutem; alia fuit hominis in paradiso ne eandem salutem amitteret. VI, 99. *Justitiæ* nostre initium, confessio peccatorum. III, 2006. *Justitiam* maxime humilitate commendavit Christus. V, 1325. Ad recuperandam *justitiam* peccato amissam, laboribus et molestiis evitandum. X, 185. *Justitia* hujus vitæ tribus comprehensa, jejuniis, elemosyna et oratione. IV, 482; X, 299. *Justitia* nostra, non cruciatibus delectatur Deus. V, 1295. *Justitiæ* opera sine baptismo nihil prosunt. X, 1263. *Justitiæ* humane quis modus. IV, 522. *Justitia* non sit laboriorum, sed et factorum. IV, 674. *Justitiam* vere loquitur, qui non aliud in labiis perstrepat, aliud celat in corde. IV, 675. *Justitia* quod Christus vadit ad Patrem, quare. V, 789. *Justitia* de qua arguitur mundus. V, 788.

Justitiam facere et perficere qui differant. X, 285. De *justitiæ* perfectione quatuor quæstiones. X, 135. *Justitiæ* perfectio in hac vita possibilis. X, 204. Etsi hic non invenitur. X, 242, 245. *Justitia* hujus vitæ imperfecta. VII, 657; X, 605, 604. Quare. X, 243. Perfecta *justitia* humana imperfecta est. X, 162. *Justitiæ* normam cum in scripturis contemplatus fueris, quantumcumque profeceris, invenies te peccatorem. IV, 1827. Homines in hac vita ex parte adhuc filii sæculi, ex parte filii Dei. X, 157, 158. *Justitia* hujus vitæ sine peccato qualis poni possit. X, 244. *Justitia* bene stat cum conflictu adversus vitia. X, 690. Nemo in hac vita sic mundus, ut non sit magis magisque mundandus. III, 1840. Quantumcumque *justitia* in nobis fuerit, res est ad fontem *justitiæ* Dei. IV, 1638. *Justitiæ* hic aliquid habemus, et aliquid non habemus. V, 864. Grati sinus ex eo quod habemus, ut addatur quod non habemus, et non perdamus quod habemus. V, 864. De *justitiæ* nostræ perfectione et imperfectione in hac vita testimonia Cypriani. X, 629. Ambrosii. X, 634. Omnes quicumque in hac vita scripturarum testimoniis *justitiæ* laude prædicati sunt, non fuerunt sine aliquo peccato. X, 164. *Justitiæ* perfectio et plena securitas nec in Paulo fuit. V, 854; X, 601, 604. *Justitia* quæ sine ullo peccato, non erit nisi futuri sæculi. X, 1234.

Justitia hujus vitæ. X, 1344. Quænam. V, 91. Et in quo sita est. VII, 657, 658. Semitæ *justitiæ* quænam. V, 1648. *Justitia* hominis perfecta hic esse quo sensu dicitur. X, 602. *Justitiæ* perfectio unde. X, 206. Perfecta est *justitia*, qua potius potiora, et minus minora diligimus. III, 164. *Justitia* perficienda non plus aliquid quam perfectam voluntatem requirit. II, 485. *Justitiæ* quæ particula impleri potest sine aliqua continentia? V, 877. Fides tua, *justitia* tua. IV, 279. Caritatis gradus facit et *justitiæ* gradus. X, 290. Perfectus in *justitia* dicitur, qui multum in ea profecit. X, 165. In ea quæ perficienda est *justitia* multum in hac vita ille profecit, qui quam longe sit a perfectione *justitiæ* proficiendo cognovit. X, 243. Pro *justitia* non solum contemnenda voluntas, sed etiam ferendus dolor. V, 874. Veri Martyres, qui persecutionem propter *justitiam* patiuntur. II, 796. *Justitia* Martyrum perfecta est. V, 871, 1295. *Justitia* perfecta seu vita sine peccato, quamvis ad hominem pertineat, divinum quoque munus est. X, 201, 202. Sicut merito peccati tamquam stipendium redditur mors, ita merito *justitiæ* tamquam stipendium vita æterna. II, 881. *Justitia* hujus vitæ ad *justitiam* futuram collata quam nihili facienda. V, 930. Longe inferior est ea qua æquabimur Angelis. VIII, 889. *Justitia* nostra per fidem est, non per scientiam. III, 2010. *Justitia* quandonam perficietur. III, 2000. *Justitia* non potest tanta esse in hac vita, quanta in futura. X, 601. *Justitiæ* perfectio tantum in altera vita. X, 299, 500.

Justitia alterius vitæ perfectissima. X, 606. In quo sita est *justitia* alterius vitæ. VII, 658. *Justitia* perfecta, ubi perfecta pax. IV, 1950. *Justitia* vera pax. IV, 904. *Justitia* et pax osculantur se. IV, 1078. *Justitia* vera et perfecta tunc erit, ut nihil mali non solum acere, sed nec cogitare possimus. IV, 1639. *Justitia* cibis animarum. III, 1494. *Justitiam* Dei hic esurimus et sitimus, ut ea postea saturamur. VII, 740. *Justitia* Deus, quam profecto esurire et sitire, ea nostra est in hac peregrinatione *justitia*; et qua postea saturari, ea nostra est in æternitate plena *justitia*. II, 461. *Justitiæ* fames ad plenam satietatem parat. VI, 797. *Justitia* esurit et sitit fortitudinis dono. III, 39. Satietas *justitiæ* in æterna vita. III, 1609. *Justitia* non satietur, nisi cum fuerit finita vita ista. IV, 751. *Justitia* perfecta cum videbitur Deus. V, 951. *Justitiæ* saturitas hic speratur in præcepto, ibi percipitur in premio. X, 622. Nunc in præcepto est facienda, post mortem erit in premio percipienda. X, 651, 652. *Justitia* perfecta futura vitæ non in præcepto erit, sed in præceptorum hic observatorum premio. X, 600. *Justitia* hujus vitæ perfecta facit meritum, perfectissima futuræ vitæ fit premium. X, 606. *Justitia* est hujus vitæ; potentia, alterius. VIII, 1026, 1028.

Justitia perfecta non est, nisi in Angelis, et vix in Ange-

lis, si Deo comparentur. III, 2006. Justitiæ perfectio et securitas plena est in Angelis. X, 601. Justitia an desinet in futura vita. VIII, 1046.

Justitiæ lex in cujusque corde inscripta est. IV, 673. Justitiæ panis est. IV, 362. Per panem et vinum significatur. IV, 1370. Vita justorum paradiso corporali. in quo Adam fuit, significata est. III, 478. *Vide* Homo, Sanctus. Justitiæ perfectio quadragenario numero significata. V, 694. Justitiæ eminentissimæ Noe, Daniel et Job. IX, 343. Sacrificium justitiæ in templo mentis. I, 1195. Justitia Dei. *Vide* Deus.

Justitia injustorum quæ. IV, 1433. Justitia dicimur, et qua ratione dicimur. V, 916. Justitia et circumcisio quomodo ncs sumus. V, 915.

Justitia et iudicium nonnihil differunt. IV, 1407. Iudicium et justitiam facere, recte vivere. VII, 531. Justitia quomodo convertitur in iudicium. IV, 1406.

Justus homo quis. VIII, 451. Quis justus animus. VIII, 955. Justus nemo nisi qui Deo servit. V, 649. Justus sub iugo justitiæ est. VIII, 126. Quid sit juste vivere in hac vita. VIII, 419. Juste vivere quid est aliud, nisi audire præcepta legis, et facere. V, 1270. Justorum hæc est omnis vita, disponere testamentum Dei super sacrificia. VII, 693. Vita justi de cælo recedere non debet. IV, 357. Juste vivere ipsa est via nostra. III, 1658. Qui justus, continuo bonus. IV, 1577. Justus dici potest, qui perfectioni justitiæ plurimum accessit. X, 304. Justi non sunt, qui quod faciunt, timore faciunt. V, 32. Justi fallaciter, qui se putant facere, quod spiritali, quæ ex Deo est, non faciunt caritate. X, 693. Justus qua ratione homo dicatur esse sicut Deus. III, 2010.

Justi ante gratiæ electionem nulli. VI, 621. Justos ab injustis quid discernit. X, 597. Ab illo fit homo justus, qui nunquam potest esse injustus. IV, 1446. Homo fit justus eo modo quo aer fit lucidus. III, 383. Non ita se debet homo ad Dominum convertere, ut cum ab eo factus fuerit justus, abscedat. III, 382. Justus credit se sine Deo non posse servare justitiam. V, 605. Juste vivere opus est Dei, licet per nos agatur. X, 242. Deus vias justorum scit, ipsa eorum facit opera. X, 877. Justorum opera cur dicatur Deus operari. VI, 331. Deus hominem operatur ut justus sit, si homo ab illo per superbiam non abscedat. III, 380. Justi licet gratisificentur, habent tamen merita sua. I, 1346. In homine quidam justus ordo naturæ. VII, 629. Justus esse nemo potest, quamdiu ab unitate corporis Christi fuerit separatus. II, 811, 815.

Justi opera sunt Christi. III, 1823. Justi fiunt ea gratia homines qui renascuntur in Christo, qua gratia justus homo natus est Christus. X, 1159. Justus sine fide Christi nullus aut fuit, aut erit. VI, 621. Justi antiqui non nisi fide in Christum salvi facti. II, 858, 859; VI, 621; X, 450. Non nisi gratia Christi liberati. X, 315, 403. Justos antiquos eadem gratia et Mediatoris fides liberavit. X, 1127. Justorum antiquorum fides et nostra eadem. X, 399, 500. Pelagius et Cælestius negant justos antiquos ex fide incarnationis vixisse. X, 1223. Et per Christum salvatos esse. X, 400. Justi antiqui etsi non nomine, re tamen Christiani. X, 595. Justi omnes, etiam qui fuerunt ante adventum Christi, pertinerunt ad membra Christi. IV, 383, 731. Justi antiqui non pertinebant ad Legis litteram, sed ad gratiam Christi venturi. X, 116. Pelagianorum sententia de antiquorum salute. X, 569. Justi antiqui ad novum Testamentum pertinent. X, 596. Justi antiqui etsi non perfecte virtutis, sed tamen propter fidem justi. X, 590. *Vide* Sancti. Testamentum. Justi antiqui quibus in sedibus erant ante Christi adventum; et utrum ipsos ad aliquid melius transtulerit ejus passio, unde indagandum. VIII, 515.

Justus nemo nisi humilis et pius. IV, 583. Justam viam non intrant infideles, de illa pereunt superbi. V, 107. Justus plus intendit in defectus suos, quam in virtutes. VII, 167. Justis ex cadendi periculo ratio sese humiliandi. VI, 419. Melior est peccator humilis, quam justus superbus. V, 930. Nemo sibi placeat, et comparet se illis qui male vivunt. V, 932. Aut aliis insultet. V, 933. Justi multi inferiores merito, peccatoribus conversis. VIII, 443, 444.

Injustus qui stat, plerumque cadit. V, 669. Justis miscetur casuri, ut ex eorum casu timor augeatur. VI, 419. Justus seduci potest, sed non ad æternam damnationem. VII, 669. Justus nemo in omnibus. X, 161. Peccata hinc nonnulla in justis. VII, 21. Justi ex fide viventes non sine peccato. X, 214. Sunt tamen qui vivant absque crimine. VI, 262. Justi omnes hac in vita secundum quid boni, secundum quid mali sunt. V, 559. Justorum quorundam vita, nec bona, nec mala. VII, 750. Justi antiqui non sine peccato. X, 622. In ipsis etiam fructuosus sarmentis agricola qui in ovis est, invenit aliquid quod purget. IX, 746. Justi ad regulam divinam, et justi ad regulam humanam. VI, 719, 720, 721. Qui de justitia sua præsumunt, justi appel-

lantur aliquando in Scriptura. IV, 696. Justus hic nullus, qui non quibusdam humanis motibus deficiat ad seipsum, et ideo peccet. VI, 262. Quantumcumque justis. non gloriantur, sed penitendi causa semper adest. V, 1538. Justi merito orant pro remissione peccatorum suorum. II, 842; VII, 657. Nulli non necessaria peccatorum remissio. VI, 262.

Justi cur multa patiantur in hoc mundo. IV, 1457. Deus non ideo injustus ac invalidus, aut res humanas non curat, quia sinit justos affligi. VI, 98. Justis expedit affligi in hac vita. VI, 99. Labor justorum, flagellum est patris. IV, 1204. Justos de tribulationibus semper eruit Deus, non quidem corporaliter, sed spiritaliter. IV, 519, 520. Justi humiliati non sunt miseri, nisi oculis impiorum. IV, 253. Justi humiliati non ceciderunt, quia Deus cui adherent, altitudo ipsorum est. IV, 255. Justi in malis temporalibus publicis inter Paganos dupliciter affliguntur, et ab impiis, et cum impiis. II, 423. Justo nil nocet. IV, 366. Juste qui nocet, sibi ipsi vere nocet, non illi. I, 600. Justo nihil justum displicet. III, 140. Quod fuit caminus regis tribus pueris, hoc erit ardens mundus justis in Trinitate signatis. IV, 1514. Non ideo quisque justior, quia persecutionem patitur: probatur exemplis. II, 177. Justi hic nunquam sine persecutione. V, 910. Qualiter persecutionem pro justitia semper patiantur. IX, 420. Justus et injustus oneri sibi sunt. IV, 364. Justorum labores quinam sint. VII, 787. Justorum latroes improbis quibusdam scandalum. VI, 38. Justus proficit quando videt penam peccatoris. IV, 690, 691. Homini justo unde hic conturbationis causa. IV, 241, 471. Justi nutant aliquando, cum vident impios florere et abundare. IV, 1648, 1649. Justi vita in hoc sæculo, similis est arbori quæ per hiemem arida videtur. IV, 358, 356, 357. Justi vita hic bellum, nondum triumphus. V, 814. Justorum certamina. VIII, 586, 587. Justi non solum de suis, sed et de rebus aliorum afficiuntur. VII, 414. Justi passiones rectas habent. VII, 413, 416. Justus naufragus evadit dives et nudus. V, 1511.

Justus unde diligitur etsi incognitus. VIII, 971. Quomodo nondum justus justum cognoscat quem diligit. VIII, 953, 954, 955, 959, 966. Justus, si a sua justitia recesserit, in qua diu vixit, et in ea fuerit impietate defunctus in qua non dico unum annum, sed unum diem vixerit, in penas iniquis debitas ibit, nil sibi præterita sua justitia profutura. X, 979. Quinam invenientur justi in ultimo iudicio. X, 301. Justis liberandis vita non sufficit in iudicio, sine suffragio Sanctiorum. VII, 749. Justi quodam modo purgabuntur in iudicio, cum mali separabuntur ab eis. VII, 700. Justi in regno cælorum, hostiæ ipsi erunt. VII, 700. Quis fructus hic est justo. IV, 691. Justi hic et in cælo gaudent; hic de spe, ibi de re. IV, 1679. Justi post opera bona sabbatum æternum agent. IV, 1181, 1182. Justus secundum spem beatorum est Adam in paradiso constituto. VII, 328. Justi quomodo pauci. IX, 296.

Justi terram proprie regunt. IV, 544. Orbem proprie habitant. IV, 544. Justorum jure sunt omnia. II, 665. Justorum semen quomodo potens in terra. VI, 161. Quomodo non querat panem. IV, 387, 388. Juste agens laudem habebit ex potestate, sive illa absolvat, sive damnet. V, 110. Quid est recipere justum in nomine justi. IV, 1527.

Justi appellati sunt vel Angeli, vel filii Dei. III, 349. Appellantur campi, colles. IV, 784, 785. Celi. III, 1277; IV, 1514, 1623, 1626, 1632; V, 1590. Justus lumen est. III, 826. Dies est. III, 826. Nisi homo ad incommutabile bonum, quod est Deus, conversus substituerit, forinari ut justus beatusque sit non potest. III, 381. Justi regnum Christi. VIII, 830, 834. Justi palmæ et cedro comparantur. IV, 1179, 1480. Appellantur sedes Dei. IV, 1625, 1626. Sunt sedes Dei qui judicat ex ipsis tanquam e throno, et ipsos dirigit. IV, 1240, 1626. Justos hinc migrantes tollit Angelus in paradysum. V, 658. Justorum tria genera in Noe, Daniele et Job significata. II, 425; VI, 717; X, 158. Injustos quomodo Deus diligit. VI, 621.

Justum esse non potest quod est contra veritatem. VI, 540.

Justum susum. III, 2036, 2060.

Juventus dea. VII, 122.

Juventus circa triginta annos esse definitur. VII, 777. Juventutis erudiendæ modus improbat. I, 672. Juventus Christiani in laboribus et ærumnis senectæ vero caudida est recte factis. IV, 1178, 1179. In juvenili ætate potissimum vita corrigenda. IV, 1512.

Juvenalis locus. II, 532.

K.

Kalendarum Januariarum solemnitas superstitiosa. V, 1020, 1021, 1024.

L.

Laban interpretatur dealbatio. VIII, 432

Labdon iudex apud Hebræos. VII, 576.

Labeo. Tres hujus nominis exstiterē, scientia juris civilis clari. VII, 56, *not.* (a). *Labeo* Philosophus. VII, 793. *Labeo* antiquitatis peritissimus. VII, 56. Quomodo *Labeo* distinguit deos. VII, 105. Per quid numina bona a numinibus malis distinguat. VII, 56. *Labeo* dæmonicola. VII, 272.

Labia interioris et exterioris hominis. IV, 900. *Labia* dolosa augent linguis suis pœnas, quibus apud inferos sitiunt. IV, 250. Consentiant *labia* tua cordi tuo, quærens pacem a Deo, tibi ipsi esto pœnatus. IV, 444. Labor *labiorum* superbia. IV, 1810, 1811.

Labor quomodo præceptus nobis sit. IV, 1211. Excellentius est labore manuum sibi victum vestitumque parare, quam ab aliis accipere. II, 692. Labor servis Dei seligendus, qui animo libero exerceatur sine cura et cupiditate. VI, 560. *vide* Opus.

Labores alienos aliqui nisi conentur non judicando discutere, sed laceraando consciudere, docti sibi non videntur. VI, 441.

Labor hic unde. V, 440. A laboris pœna nullus hominum est immunis. X, 1578. Labores conditionum aliquot recensentur. V, 443. Laborem et dolorem uno nomine Græci appellant. VIII, 410. Ibi labor, ubi multa querantur et diliguntur, quibus adipiscendis et retinendis voluntas non satis est. II, 485. Non poterit labor finire, nisi hoc quisque diligat, quod invito non possit auferri. IV, 107. Laboret homo ut teneat quod facile amisit; tenebit ad firmitatem, quod tenuerit post laborem. IV, 1936. Laborant omnes filii suis, nemo sibi. IV, 1459. Labor est semen iniquitatis, peccatum conceptio laboris. IV, 107. Laborant homines pro cupiditatibus suis, laborare nolunt pro Dei promissis. V, 237. Labor impiorum in circuitu. IV, 1810, 1811. Bonum opus non multum laborat, malum opus habet laborem. IV, 1181, 1811. Nihil est laboriosius iniquitate et impietate, quem laborem sequitur dolor, quia non solum sine fructu, sed etiam ad perniciem laboratur. IV, 127, 142. Labor iustorum flagellum est patris, et felicitas peccatorum fovea ipsorum est. IV, 1204. Si vis sustinere laborem, attende mercedem. IV, 572. Brevis labor est, nec destitutus consolatione. IV, 1212. Labores hujus vite, quia transeunt, nihil sunt, sed consequuntur bona quæ non transeunt. V, 728. Labor pretium est regni colorum. IV, 1211. Modo tempus est laboris, tempus seminis, tempus frigoris: etsi inter ventos et pluvias, semina; veniet æstas, quæ te lætificet. IV, 591. Nec sentiant amatores quod laborant, et tunc ab eis plus laboratur, quando a labore quisque prohibetur. V, 585. Labores amantium nullo modo sunt onerosi; nam in eo quod amatur, aut non laboratur, aut et labor amatur. VI, 447, 448. Laborem mundationis carnis et spiritus nemo suscipit, nisi præmio invitatus. V, 263.

Labore emitur requies. IV, 1211. Laborum et actionum omnium finis quis esse debeat. V, 85. Talis actio debet esse animæ, quæ tendat ad quietam securitatem, non quæ augeat inquietum laborem. IV, 1489. Quidquid laboras, ad hoc laboras ut videas. IV, 1170.

Lac. Parvulus es, adhuc lacte nutriendus es, noli irasci uberibus. IV, 644, 781. Lactare ut nutrias, sic nutrire ut crescas, sic cresce ut panem manduces. IV, 1715. Panis Angelorum lac factus est nobis. IV, 253, 1710, 1711. Humilitas, caro, crucifixio Christi, lac est quod parvulis sufficit. IV, 1613. Lac nostrum Christus humilis: cibus noster idem Christus æqualis patri. III, 1998. Idem et lac parvulis et grandibus esca esse potest. X, 1017. Lac miro modo significat gratiam. IV, 827, 1857; V, 167. Lac gregis. V, 271. *vide* Pastor. Lactis alimonia non vescuuntur Manichæi. VIII, 57.

Lactentes in Ecclesia, ii qui nondum capaces cognitionis rerum spiritualium atque æternarum, nutriuntur fide temporalis historiæ, quæ pro salute nostra a Verbo Incarnato administrata est. IV, 110.

Lacedæmonicæ matres filios suos ut pro terrena patria sanguinem funderent, ardentius in certamina bellica quam signorum sonitus excitabant. II, 1057.

Lacerna. V, 885.

Lacrymæ testes doloris. V, 1556. Lacrymæ nascentium, testes et prophetiæ miseriæ eorum. V, 909. Lacrymæ sanctorum in hac vita. VII, 683. Iustus quisque hic abundantius plorat, unde. V, 194. Piis unde lacrymarum causa. IV, 429. Ardes forte conscientia delicti, lacrymis extingue flammam peccati. IV, 1224. Lacrymas extorquet humiliatorum superbiorum fumus confitentium peccatorum. IV, 1863.

Lacrymæ sanguinis penitentis. V, 1542. Seminare in lacrymis omnium est Christianorum. V, 192, 194. Lacrymæ

piorum comparantur cum fleta impiorum. V, 198. Lacrymum et risus inanes de rebus perituris. V, 194, 195. Dulciores sunt lacrymæ orantium, quam gaudia theatrorum. IV, 1683. Lacrymæ piæ contribulatores, mustum sunt amantium. IV, 1064. Panis lacrymarum die ac nocte comeditur. IV, 467. Lacrymæ quare dictæ sunt panes, non potus. IV, 457, 1683, 1684.

Lactantius operi suo quædam vaticinia Sibyllæ inserit. VII, 581.

Lacturnus Deus præsidet frumentis lactescentibus. VII, 118.

Lacus est profunditas miseriæ vel inferni. IV, 1111, 1853; VII, 594. Lacus infimus profundissima miseria. IV, 1112. Lacus est profunditas sæculi abundantia luxuriæ. IV, 223. Lacus miseriæ est profunditas iniquitatis, ex carnalibus concupiscentiis. IV, 434, 1853. In lacum descendunt, qui sese libidinibus immergunt. IV, 225. Et qui confessionem perdunt. IV, 1853. Lacum aperire et effodere quomodo differant. IV, 107.

Lædit prius iniquitas cor injustum unde procedit, quam hominem justum in quem procedit. IV, 107.

Lælius in disputatione Ciceronis de rep. Inducitur ut interlocutor. VII, 67.

Lætitia quid. VII, 409. Lætitia in bono est et in malo. VII, 411, 412. Lætitia malorum de temporalibus bonis, cecitas est ac summa miseria. VI, 295. Lætitia sæculi vanitas. III, 1438. Lætitia in malis fovea est. IV, 671. Mors est ipsa lætitia in perfructu, cum quisque adipiscitur quod perdit, te concupivit. IV, 123. Melior est tristitia iniqua patientis, quam lætitia iniqua facientis. IV, 671. Lætitia sæculi est impunita nequitia. V, 953. Lætitia non foris querenda, sed intus. IV, 82. Lætandum corde in Deo. V, 182. Recto corde semper est de Deo jucunditas. IV, 1251. Lætitia sanctorum inde est, quod Dominus sit in illis. IV, 829. Lætitia mentis acquiritur cessando a lætitia carnis. VI, 711. Causa tristitiæ tuæ peccatum est, causa lætitiæ tuæ iustitia sit. IV, 478. Lætetur in Domino, non in nobis; quia bonum nostrum non nos nobis, sed ille qui fecit nos. IV, 118, 273, 770, 794. Nihil præstantius ea lætitia quæ in verbo Dei est. III, 485. Lætitia saginam producit nubes Scripturarum. IV, 1909. Lætitia sine timore non sit. IV, 1092, 1093. Lætitia plena et perfecta quando erit. IV, 1092, 1275. Cum accepta fuerit cœlestis et ineffabilis lætitia, perit quedam modo humana mens et fit divina. IV, 351. Lætitiam donabit dies, patientiam quærit nox. IV, 1853. Quæ multum læta sunt, et si certa sunt, vix creduntur. IV, 1927.

Lætitia nominatur solemnitas. II, 115.

Læto qui sæculum, quod contempserat, repetere sollicitabatur, epistola. II, 1055.

Laicus. V, 655, 758, 1310. Laici inferioris propositi (id est alii a monachis). I, 659.

Lamasba. IX, 236.

Lambæse. IX, 206.

Lamina in fronte summi sacerdotis significat sanctificationem et ablationem peccatorum. III, 641. Ac vitæ bonæ fiduciam. III, 638.

Lampadio de quæstione fati et fortunæ rescriptum. II, 1064.

Lampares vigesimus tertius Rex Assyriorum. VII, 572.

Lampius Barcelonensis. II, 100. A quo Paulinus apud Barcelonem in Hispania per vim inflammata subito plebis est saceratus. II, 100.

Lana et linum quid figurant. V, 224. Lana materies vestis est, et designat prædestinatos. IV, 1932.

Languor naturæ nostræ. IV, 1319, 1507. Languor ex culpa contractus. VI, 560. Languores, quos ex pœna peccati patiuntur etiam cives civitatis supernæ. VII, 442. Languor post baptismum. V, 752. Languores nostri a quo sanentur. IV, 1319.

Laodiceus in epistolam ad Galatas commentariolos reliquit. II, 252. Laodiceum de Ecclesia nuper egressum dicit Hieronymus. II, 232, 286.

Laomedon Trojam exstruit. VII, 79. perjurio Apollinem et Neptunum fallit. VII, 80.

Lapides ossa principum esse dicunt Manichæi. VIII, 506. Lapides et terra in mundo sunt ut ungues et ossa Dei. VII, 212. Lapides dicuntur Gentes quæ adorant lapides. IV, 550, V, 679. Lapides mortuos adorabant pagani, nos vivum lapidem invenimus. IV, 1244. Lapis angularis Christus. V, 42. Omnes fideles unus lapis. IV, 1228. Unctio lapidis capiti Jacob suppositi, figura unctionis Christi. III, 570. A lapide Christo conquassari aliud est, aliud conteri. IV, 522. Lapis demonstrationis et veritatis. III, 634. Quinque lapides David. V, 198. Lapides vivi, lapides mortui. V, 165. Lapis Christus conquassat parvus, conteret magnus. IV, 936. Lapides pretiosi et vivi in Ecclesia. V, 225. Qui credunt diligendo Christum, lapides vivi sunt, de quibus templum Dei ædificatur. IV, 512, 1704. Lapides sion omnes Prophetæ. IV,

IV, 1745. Nemo laudat Deum, nisi ori suo factis consentiat, Deum et proximum diligendo. V, 209, 211. Caritas laudat Dominum, discordia blasphemat. IV, 1930. Cantum novum nihil aliud est quam laus Dei. II, 537. A laude Dei incipere debet oratio. IV, 1590, 1882. Laus nostra letitiam habet, oratio gemitum. IV, 1957.

Laudis Dei tutum iter in Scripturis querendum. IV, 1869. Laudatio hoc est cordi saginatio, quod stomacho rutilanti rutilatio. V, 1488. Modo cantat amor esuriens, in celo cantabit amor fruens. V, 1188. Laus Dei solum erit negotium beatorum. IV, 1062, 1100, 1107, 1108, 1463, 1889; V, 1147, 1176, 1186. Ibi cibus noster erit, ibi potus, actio quietis, totum gaudium. V, 1477.

Laus sine fine in celo, quia sine fine amor. IV, 1281, 1844. Laudare modo incipe, si in æternum laudaturus es. IV, 1870.

Laus propria non querenda, sed Dei. III, 2058. Laudare se homo quomodo possit absque arrogantia. IV, 1873. Non te laudes, et quando bonus es: laudando te bonum, sis malus; bonum te fecerat humilitas, malum te facit superbia. IV, 195. Nolle in se laudari, est esse humilem. IV, 310. Laudes humanas ambientes. V, 577, 579. Omnes mortales sese laudatier optant. VIII, 1018. Vera laus ea est, quam non tacet Deus. IV, 1452. Laudes hominum intueri non debet qui recte agit. III, 1269, 1271, 1272. Laudibus humanis assuetus animus, quomodo instante iudicio deficiet. II, 573, 574. Laus humana in studiis non querenda. II, 433. Laudes hominum queritans operibus suis, adumbratur virginibus fatuis. V, 577. Qui laudes hominum querit in pia professione, deficit hominum reprehensionibus. V, 1564. Virgines fatuæ, propter ipsam inanem laudem, non propter conscientiam suam bona operantur. II, 571. Qui iudicat propter laudem male, munus accipit. IV, 195.

Laudis amor vitium. VII, 158. Præcipuum in vanitate locum habens. IV, 1532, 1533. Vitium hoc utile esse reiputatur. VII, 138. Laus amore multi alia vitia cohibuerunt. VII, 158. Hi non quidem sancti, sed minus turpes sunt. VII, 158. Laus humanæ cupiditati melius resistitur, quam ceditur. VII, 158. Laus humanæ periculum. V, 478. Laus appetitus et contentionis superbia mater est. II, 92. Laus aviditas hypocrisis sæpe generat. II, 92. Qui laudari vult ab hominibus vituperante Deo, non defendetur ab hominibus Deo iudicante, nec eripietur Deo damnante. I, 804. Laus appetitus miseris facit. I, 1231. Per gratiam suam præstat Deus hominibus unde laudentur. X, 208. Laudari etiam de Dei dono periculosum. II, 804. Non male vivendum est ne laudemur. I, 805. Laude immodica quosdam extulisse poenitet Augustinum. I, 587. Laudatio ibi a vanitate remota est, ubi etiam vituperatio ab offensione secuta est. II, 428.

Laus humana non semper culpanda. IV, 1535. Laudes hominum quando non noceant. V, 804, 805. Laudatio comes bonæ vitæ. I, 805. Laus humana utilis est laudantibus, cum Deum, non hominem in bona vita sua honorant. III, 1269. Cum laudatur quis, laudem in Christum refundat. IV, 450. Cum laudantur boni, non laudatis, sed laudantibus prodest. II, 1024. Qui laudant bonos, indicant sibi bonos placere, quos veraciter laudant. II, 1024. Ut sese gerunt iusticiam laudantur. II, 95, 1024; III, 171; VII, 166. Ut se gerebat Augustinus. II, 109. Laus et honor quomodo a Prælati accipi debeat. II, 95. In laude veritas appetenda est, vanitas fugienda. II, 1023. Laudes suas audire delectari se quo fine dixerit Themistocles. II, 1023. Laudari exoptare partim approbandum, partim cavendum. II, 1025. Finem recti nostri non in hominum laudibus ponere, et tamen propter ipsos homines querere laudes hominum docuit nos Dominus per Apostolum suum. II, 1024. Laudibus hominum moveri debemus non propter nos, sed propter proximum. I, 805. Laus bonorum quomodo prosit etiam iis quos laudant, licet in his nec sit quod laudant. II, 1024. Laudari a male viventibus non vult Augustinus. V, 1480. A bene viventibus, nec plene vult, nec plene non vult. V, 1480. Laudare se citra arrogantiam aliquando licet. III, 1795. Recte vivere et nolle laudari, quid est aliud quam inimicum esse rebus humanis? III, 1269. Laude carere facile est dum denegatur, difficile est ea non delectari cum offertur, II, 92.

Laus falsa adulatio est. IV, 1821. Melius vituperares, quam dolose laudares. IV, 1600. Laudes vendunt adulatores. V, 578. Adulantis laus respuenda. IV, 870.

Lavinia Aeneæ uxor. VII, 576.

Lavinium urbs in qua Aeneas regnum constituit. VII, 91, 910.

Laurentius Martyr. V, 1385; VI, 689. Archidiaconus. V, 1388, 1393. Ejus martyrium crudele. III, 1621. Laurentii fortitudo. III, 1621. Unde. III, 1621. Laurentio flamma exterior frigeat in comparatione fervoris quo intus ardebat. V, 1397. Laurentii corpus Romæ. V, 1385. Laurentii memoria apud Ravennam. V, 1445.

Laurentius provinciae Cæsariensis episcopus. II, 953.

Laurentius frater Dulcitii. VI, 154, 229, 231.

Laurentium regni initium. VII, 572. Laurentum primus rex Picus. VII, 572. Ex Laurentibus origo Romana dicitur. VII, 572.

Lazarus presbyter. II, 1022.

Lazarus interpretatur adjutus. III, 1530; IV, 872. Lazarus quamvis esset figura peccatoris, multum a Domino amabatur. III, 1749. Lazari resuscitatio aliquid in allegoria significat. VI, 59. Lazarus suscitatus, peccatoris resurgentis figura. V, 453. Et poenitentium. IV, 1306. Lazarus Ecclesiae Dei typum gerit. IV, 872.

Lazarus pauper ulcerosus in sinum divitis Abraham levatus. V, 113. Lazarus et Epulo post mortem mutaverunt vires. IV, 550. Non est in Lazaro meritum paupertatis, sed pietatis. IV, 610. Lazari cur nomen expressum, non divitis. V, 248. Vide Dives. Lazari cum divite comparatio. V, 248, 1630.

Lazarus episcopus Gallus. X, 320, 343, 353. Lazari et Herotis litteras Orosius presbyter detulit ad Concilium Carthag. II, 759. Pelagium et Celestium auctores nefarii erroris arguunt Heros et Lazarus. II, 759. Objectis Herotis et Lazari respondit Pelagius. II, 776.

Lazarus presbyter. II, 966.

Lazarus diaconus. V, 1574.

Lectio nobis hic necessaria, non in patria. IV, 1195. Lectiones divinae nos erigunt contra desperationem, et terrent contra superbiam. V, 778. Quando legis, Deus tibi loquitur; quando oras, Deo loqueris. IV, 1086. Tanto citius quisque proficit cum bona legit, quanto citius facit quod legit. VI, 365. Lectionis perversum studium reprehenditur. VI, 365. Lectiones et cantus in Ecclesia. V, 930.

Lector psalmum qui populo exponendus esset, prælegebat. IV, 1784. Lector ascendit, tractator loquitur. V, 124, 151. Lectores sonant Dei verbum etiam quando tacent tractatores. V, 204. Lector recitat Evangelium. V, 435, 1117. Lector psalmum in ecclesia cantans, quem ipse elegit. V, 1550. Lector ecclesiasticus ille non est, qui Scripturam non ecclesiasticam, quamvis in ecclesia legerit. II, 254. Lectoris officio qui semel functi fuerant in aliqua ecclesia, ab alia teneri non poterant. II, 235 et Not. Pueri in lectorum gradu. III, 1049; V, 1550.

Legentium error triplex. VIII, 72. Lectorum tardiorum errores auctori non tribuendi. VIII, 825. Legere qui non potest, assidue verbum Dei audiat. IV, 1159. Qui didicerunt a Domino Jesu Christo mites esse et humiles corde, plus cogitando et orando proficiunt, quam legendo et audiendo. II, 597. In conventibus Christianorum legebatur alternatim et psallebatur. II, 119.

Lectisternia in honorem deorum. VII, 96.

Lectus aliquando est voluptas carnis, et delectatio secularis. IV, 95. Lecto quies figuratur. IV, 1750. In lecta esse dicuntur, qui in otio Deo servant. IV, 1750. Lectus doloris, infirmitas est carnis. IV, 457. Lecti ærati. VII, 102. Lectus argenteus. V, 1402. Lectus inargentatus. V, 114.

Leges urbs. II, 1094.

Lemures noctii daemones ex hominibus facti. VII, 265.

Lens cocta a Jacob, et manducata ab Esau, quid figuravit. V, 39. Lenticula, cibus Aegyptiorum. IV, 527. Lenticula Alexandrina magnificatur. IV, 527.

Leo sacerdos Paganorum. VII, 256. Sacrorum Aegyptiorum magnus antistes. VII, 229. Deorum originem prodit. III, 1057.

Leonem acolythum arbitrantur ipsam esse Leonem magnum, qui postea Sixto in Romana sede successit. II, 867. Not. (b). Sixto ad Aurelium senem per Leonem Acolythum scribit. II, 867.

Leones non vixisse carnibus in arca magis credendum est. III, 350. Leo ponitur in laude, ponitur et in vituperatione. IV, 583. Per leonem Christus significatur. IV, 1575. Leo et Christum significat et diabolum. II, 79; V, 471. Leo victus est saviendo, Agnus vicit patiando. IV, 1858. Leo in cubili dicitur Antichristus, in quo et vis et dolus operabitur. IV, 127, 128. Leonum cubilia, corda infidelium. IV, 1576. Catuli leonum, plebs Judæorum; leones, principes sacerdotum. IV, 667. Leones ac leonum catuli, daemones et eorum principes designant. IV, 1574, 1575.

Leonas Dei famulus. VI, 518.

Leontiana basilica. V, 1201, 1307. Ejus conditor ipse Leontius. V, 1208. Leontii sollemnitas ac depositio. V, 1203.

Leontius diaconus. II, 1062, 1012.

Lepidi bellum civile. VII, 109.

Leporius negabat Deum hominem factum, et quartam in Trinitate subintroducebat personam. II, 991. Leporii erroris sententia contraria. VI, 249. Leporius a Proculo et Cyllinio merito correptus. II, 991. Et damnatus. II, 991. Leporius pergit ad Aug. a quo sanandus suscipitur. II, 991. Et de facto sanatur. II, 991. Sanati sunt et qui cum illo ve-

nerunt. II, 992. Rogat August. ut per epistolam a se subscriptam suscipiatur. II, 991.

Lepra mentis, doctrina varia et inconstans. V, 953.

Leptimagne. IX, 259.

Leptiminius. IX, 222.

Leptus quid significet. IV, 1572, 1573.

Lethargici. V, 538. Somno periclitantur. IV, 340, 341. Lethargicis cur nihil enervius. I, 1037. Lethargicus dormire volens, symbolum peccatoris perire volentis. V, 246, 538, 1596.

Letheus fluvius, seu fluvius oblivionis apud inferos. VII, 310.

Levana dea. VII, 122.

Levanda anima ad Deum, ut vas ad fontem. IV, 1854.

Levandum cor sursum, ne putrescat. IV, 1083, 1629, 1630. Levare se ad Deum, et levare se contra Deum. V, 1536.

Leucippus octavus rex Sicyoniorum. VII, 562.

Leucius episcopus. II, 739, 780.

Leucothea dea. VII, 572.

Leri cur non decimatus. X, 173. Levi absconditus erat in lumbis Abraham. III, 407.

Levitas. Quidquid ad Levitas pertinebat, ad Deum pertinere censebatur. III, 719. Levitas pro primogenitis filiorum Israel sibi Deus deputat. III, 719.

Levitus scripsit actus tamquam Actus Apostolorum. VIII, 539.

Lex a legendo seu eligendo dicta est. III, 681. Lex generaliter et specialiter accipitur. III, 2087, 2088. Retr. Lex universalitatis, sapientia divina. VI, 90. Lex alia aeterna, alia temporalis: de utraque fuse et egregie. I, 1229. Lex aeterna est ratio divina vel voluntas Dei ordinem naturalem conservari jubens, perturbari vetans. VIII, 419, 420, 438, 446. Lex Dei sempiterna. III, 618. Lex Dei, voluntas Dei. IV, 586. Aeternae legis notio. I, 1229. Lex aeterna ante legem scriptam manebat in cordibus piorum. V, 500. Aeternam legem fas est cognoscere, judicare nefas. III, 148. qui legi aeternae adherent, temporalis legis non indigent. I, 1238. Lex triplex, in paradiso data, naturaliter insita, et in litteris promulgata. IV, 1574. Lex homini recto data, ut obedientiae virtus nandaretur. X, 1534.

Lex naturalis. II, 681. Vocatur lex rationis. II, 683. Legem naturae nemo sinitur ignorare. IV, 1574. Omnibus hominibus inesse probatur. IV, 673, 1574. Lex scripta cur data est, cum jam in cordibus conscripta esset. IV, 673. Lex naturalis per legem scriptam est instaurata, aucta et firmata. IV, 1574. Lex quinque libris Moysi continetur. V, 198, 199. Legis nomine omnia veteris Instrumenti eloquia significantur. VIII, 1081. Legis cor in decem praeceptis agnoscitur. VIII, 262.

Legum tria genera. VIII, 347. Lex et testimonium duo sunt nomina rei unius. IV, 987. Lex quomodo iustitiae Dei testimonium perhibet. X, 596. Leges divinae apud animum intus expressiores certioresque sunt. VIII, 105. Lex temporalis etiam a Deo data. I, 689. Lex temporalis potest per tempora commutari. I, 1229. Lex scripta digito Dei. VI, 533. Lex data est per Angelos, in quibus persona Dei apparebat. VII, 293. Lex quinquagesimo die post agni occisionem data, quid significet. IV, 1167. Cur in lapide scripta lex. IV, 1526. Legis minister Moyses, promulgator Christus. IV, 590. Legem ad condemnationem valere Tabularum contritio significat. III, 756. Legis repetitio novum Testamentum significat. III, 653. Cur lex apparatu terribili, mirabilibusque signis coram populo data est. VII, 292.

Lex ad quid data. V, 689, 833, 842, 850, 927, 1533; VIII, 351, 843; X, 203, 297, 1238. Lex, praevaricationis est causa. VI, 211. Est insinuatrice peccati. VI, 103. Lex peccatum prohibens, virtus est facta peccati. VI, 355. Quare et quomodo virtus peccati. VII, 340; X, 198, 1603, 1606, 1607. Lex auxit concupiscentiam. VI, 105, 108, 353. Lege data factus est praevaricator, qui antea erat nescius peccator. V, 818, 829, 831, 928. Lex litterae ostendat peccatum: tollat peccatum lex gratiae. V, 823. Prævaricatio, ex lege. II, 769, 892. Lege apparuit peccatum, quod latebat. V, 173. Lex cur ministratio mortis appellatur. VIII, 632, 653. Lex peccati et mortis quænam. V, 842; VI, 61. Abundantia delicti per legem. X, 203.

Legem abiecit Carpo crates. VIII, 27. Blasphemant Caiani, et Deum Legis auctorem negant. VIII, 29. Sicut Marcion, et Manichæus. X, 603. Legi veteri Manichæi adversantur. III, 2063. Eoque imperitia furiosa reprehendere solent. VIII, 233. A paganismo nihil distare Faustus blasphemabat. VIII, 320. Manichæorum error de veteri lege. VI, 109. Etiam eam calumniæ. V, 25, 175; VIII, 403. Refelluntur. V, 823, 829; VIII, 404, 645. Summa locorum Scripturæ quos a calumniis vitavit Augustinus. VIII, 659. Pelagianorum calumnia de use legis veteris. X, 587.

Lex nova vi operanda tamquam mala. X, 557. Lex ab Apo-

stolo non improbatur. III, 2063. Legis laus secundum Pelagianos. X, 610, 616. In laude Legis quæ Pelagianorum intentio. X, 616. Legem sic mittere ad regnum, quemadmodum Evangelium, dogma Cælestii. X, 553, 551. Lex quatenus a Catholicis laudanda. X, 611. Lex etiam vetus a Deo. X, 594. Lex non est mala, imo bona est. VI, 108, 109. Bona ostenditur. V, 822, 828, 831, 842. Bona et sancta. VII, 380. Quomodo bona est. III, 2063. Lex bonum est volenti facere quod lex vult. X, 432.

Lex utiliter lata. VIII, 71. Legis utilitas. II, 676; V, 750; VI, 61, 103, 116, 279, 312, 348, 436. quibusnam utilis. X, 1111.

Lex cui bono data. II, 859. Lex tamquam pædagogus ad gratiam ducit. VI, 353. Ad hoc prodest ut mittat ad gratiam. IV, 1575. Lex data est ad ostendendum quædam aeternis vinculis constringerentur, qui de suis viribus præsumebant. III, 2068. Lex danda fuerat, quæ manifestius sibi ipsum ostenderet hominem, ne superbus animus humanus a se ipso se posse esse justum putaret. II, 880. Ideo data est Lex, ut crescente peccato humiliarentur superbi, humiliati confiterentur, confessi sanarentur. IV, 1329. Lex data, ut inveniret se homo qui se latebat. V, 835, 927. Lex etiam ipsa in adiutorium data, sed non sicut gratia. V, 850. Sic in adiutorium data est, ne te sanum putares. V, 850. Lex data, ut infirmitas inveniretur, imo auferetur; et vel sic medicus quæreretur. V, 842, 850. Lex docendo et jubendo quod sine gratia impleri non potest, homini demonstrat suam infirmitatem, ut quærat demonstrata infirmitas Salvatorem. II, 593, 893. Lex quomodo languorem ostendat, superbiam curet, ad medicum ducat. V, 755. Lex data Judæis, ut ad gratiam confugerent. VIII, 652. Lex cancellos tibi fecit, ut non inveniendos qua exires, ad gratiam convolares. V, 894. Lex ostendit non tantum doctorem esse necessarium, verum etiam adiutorem Deum. X, 203. Prævaricator data lex, ut suam pravitatem sentiens, gratiam desideraret. X, 1534. Lex Judæis pædagogus, a quo perducerentur ad gratiam, quæ est in fide Jesu Christi. III, 615.

Legis infirmitas. III, 1402. Infirmitas ad justificandum. IV, 889, 889. Lex quare infirmata et infirma dicitur. IV, 818. Legis Moysi ad sanandum impotentia. V, 689, 753. Lex sive naturalis, sive scripta, non potuit auferre peccatum. X, 116. Nec a peccato liberare. X, 556, 557. Lex tactum damnat, non auferit malitiam. X, 634. Lex sine gratia non auferit, sed auget peccatum. IV, 1572. Per legem non sunt ablata peccata. III, 2067. Nec Lex, nec sacerdotum introductum in hæreditatem æternam, sed gratia per fidem. III, 743. Lex reconciliare non potuit. X, 826. Per legem justificari se Judæi putabant, sicut et id putant Pelagiani. II, 769. Legis littera neminem justificat. X, 219, 536, 1227. Lex sine gratia non solum nihil prodest, sed plurimum obest. X, 364, 365. Prævaricatores facit, vel usque ad effectum mali operis, vel saltem in sola voluntate. X, 221, 904. Lex justificationem non effiebat, sed prævaricationem. X, 230. Lex Moysi, baculus Giezi super faciem pueri. IV, 889; V, 176; VIII, 272. Lex lapis super mortuum positus. III, 1758. Lex vetus lapis offensionis est his qui gratiam non habent. IV, 1167. Legis infirmitas ex carne. V, 844.

Lex cur jubet. X, 214. Lex bonum jubet, sed non dat. VI, 353. Jubere novit, non juvare. V, 822, 1171. Lex data est ut monstraret homini infirmitatem, et quærat demonstrata infirmitas Salvatorem. X, 209. Lex sine gratia. X, 887. Lex sine gratia non sufficit. X, 896. Dai nosse hostem, non vincere. V, 794. Lex sine gratia nihil valet. V, 1165. Lex non est mala, licet sine gratia sit noxia. VIII, 312. Lex semper est bona, sive obsit inanibus gratia, sive prosit plenius gratia. VIII, 312. Lex quomodo nocet. III, 2063. Lex sine gratia non correctio peccantis, sed virtus est peccati. X, 1603, 1606. Lex peccato dedit virtutem, non quia mala jubet, aut bona prohibet, sed quia ex prohibitione auctum est desiderium, non extinctum. II, 892; V, 844, 894; X, 205, 204. Nescio quomodo hoc ipsum, quod concupiscitur, sit jucundum dum velatur. X, 204. Quia lex velat, tanto magis libet, quanto minus licet. VI, 166. Lex quomodo virtus peccati, si bona est. V, 102.

Lex sine gratia peccatum operatur. VII, 750. Facit magis reos. V, 753. Iram operatur. X, 894. Quomodo. X, 209. Lege cognita peccare gravius est. I, 1338. Inexcusabilioresunt qui divina lege instructi, legi non obediunt. II, 834. Legis prævaricatores sumus, cum id non facimus quod faciendum, vel facimus quod non faciendum esse jam scimus. VI, 271. Lex sine caritatis dono jubere poterit, non juvare, sed prævaricatore non insuper facere. VI, 287. Contra legem percantibus prævaricationis crimen accessit. III, 2063, 2068. quibus non datur gratia, prævaricatores sunt accedente lege, non justi. X, 1427.

Per Legis cognitionem tollitur excusatio quam homines asserre solent in peccatis. X, 882, 883. Inexcusabiles sibi sunt, qui Legem cognoscentes, per eas vires quibus confi-

debant non impleverunt II, 884. Lex peccatores convincebat, non absolvebat. III, 1528. Qui in media aetate duarum Legum peccaverunt, etsi non alieni a peccato secundum Julianum, non tamen praevaricatores. X, 1223. Legis vel datae in paradiso, vel in corde scriptae, vel per Moysen datae praevaricatores reputandi sunt omnes peccatores terrae. II, 681. Lex os omnium potuit obstruere, non potuit mentem convertere. X, 634. Legis violatae rei, quomodo sanentur. III, 1597.

Legis antiquae revera grave jugum quod leve fiebat. V, 444. Lex adjuvat ut gratia requiratur. X, 505. Lex data est, ut gratia quaeretur: gratia data est, ut Lex impleatur. X, 221. Lex nec est gratia, et nihil ex ea fit recte sine gratia. X, 607. Ut non Lex, sic nec ipsa natura est gratia qua Christiani sumus. X, 896. Lex sine gratia littera sola est. IV, 888. Littera est occidens. X, 203, 205, 215, 217, 905. Unde occidit. X, 589. In quo littera juvat praedestinos. X, 1411. Quod est oculis sanitas ad videndum solem, hoc gratia est mentibus ad implendam Legem. VIII, 512. Legi ubi non erat gratia, caro invictissime resistebat. V, 844. Fides catholica de Lege et gratia. X, 587, 588.

Legem implere quid sit. VIII, 344, 352. Lex unde non poterat impleri. III, 1491. Legem non implet infirmitas mea, sed legem laudat voluntas mea. V, 857. Legem impleri per carnem impossibile. X, 588. Lex non sufficit libero arbitrio. II, 685. Ad Legem implendam vires humanae non sufficiunt. II, 595, 598. Ex sententia eorum, qui Legem per vires proprias impleri posse dicunt, sequitur nos non orare debere. II, 595. Lex non est testimonium liberae voluntatis. X, 1534. Lex non juberet nisi esset voluntas; nec gratia jvaret si sat esset voluntas. II, 766. Legis justitia non impletur cum Lex jubet, et homo quasi suis viribus facit; sed cum spiritus adjuvat, et hominis libera, sed Dei gratia liberata voluntas facit. X, 605. Legem fieri naturaliter, idem ac secundum naturam gratia reparatam. X, 229. Qui naturaliter quae Legis sunt faciunt, si alieni sunt a gratia, mitius puniuntur. X, 250. Legis aliqua etsi naturaliter seu per vires naturae homo facere possit, non tamen ad aeternam vitam obtinendam. X, 250, 251. Fides catholica de Lege, gratia et libero arbitrio. X, 917.

Lex non timore poenae impletur, sed amore justitiae. V, 199, 1170, 1241; VI, 222; X, 221, 568. Lex concupiscentiam terruit, non extinxit; fecit timorem poenae, non amorem justitiae. V, 853. Lex timorem incutit, non tribuit caritatem. X, 280. Lex minari novit, non subvenire; juberet, non juvare. V, 822. Ostendere, non tollere peccatum. V, 823. Lex frustra minatur, quando iniquitas dominatur. V, 188. Ab his quae Lex prohibet, abstinere timore poenae, non amore justitiae, peccatum est. VII, 417. Legis opus qui timore poenae, non amore justitiae facit, profecto invitus facit. IV, 1528. Et inimicus est Legis. IV, 1528. Lex terret de se ipso praesumentem, gratia adjuvat in Deum sperantem. V, 792.

Legis severior vindicta quare in veteri Testamento ferebatur. II, 660. In Lege veteri praevalebat timor, in nova amor. IV, 986. Lex cur talis data est. IV, 1064, 1380, 1581, 1698. Lex vetus non noverat nisi punire peccata. V, 28. Lex praecipiebat Judaeis ne malefactoribus parcerent. III, 1957. Lex usitatus vocatur, quando minatur et terret et vindicat. VI, 140. Lex non necessaria, nisi his quibus utilis est servitus et timor. VIII, 71. Cur terret Deus per Legem. X, 617. Legis minarum serpens. X, 219, 255. Lex molestissimus paedagogus. V, 851, 856, 857. Qui ducit ad gratiam. X, 217, 248.

Lex sine gratia impleri non potest. IV, 457, 1857. Legem nemo implet, nisi quem adjuverit gratia. III, 1607. Non vitio Legis, sed vitio prudentiae carnis Lex non implebatur. X, 221. Legis littera juberet tantum, non adjuvare potest. X, 116. Legis praecepta non possunt impleri nisi per gratiam. II, 769, 805, 894, 898; V, 75, 488, 894, 1170, 1240. Non implebatur Lex timore, quae non impletur nisi caritate. III, 635, 745; IV, 281, 282, 829, 990, 991. Legem non implet nisi caritas. III, 2136; VI, 101, 556. Multa sunt facienda, non jubente Lege, sed libera caritate. VI, 459. Lex tunc impletur, dum non cupiditate rerum temporalium, sed caritate illius qui praecepit, fiunt quaecunque praecepit. VI, 558. Quidquid Lex jubet, non nisi eo qui jubet adjuvante, inspirante, donante completur. X, 1606. Lex juberet novit, cui succumbit infirmitas: gratia jvare, qua infunditur caritas. X, 537. Quae per Legem impleri non poterant, per fidem impleta sunt. III, 2065. Lex impleri non potest nisi a spiritualibus. III, 2061, 2062. Retr. Lex misericordiae Dei, lex caritatis. IV, 1698. Lex caritatis dat veniam peccatis, delet praeterita, admonet de futuris. IV, 1698. Idem praeceptum timentibus Lex est, amantibus gratia. VI, 110. Lex littera est eis qui eam non impleant per spiritum caritatis. VI, 110. Lex rogam obligat ex praevicatione, jubendo quod implere ho-

mines ex infirmitate non possunt, nisi se ad Dei gratiam pietate convertant. VI, 108. Preces fundere debet et ad misericordiam fugere, qui Legem implere non potest. III, 1442. Per Legem cognitio peccati, per fidem impetratio gratiae contra peccatum, per gratiam sanatio animae a vitio peccati, per animae sanitatem libertas arbitrii, per liberum arbitrium justitiae dilectio, per dilectionem justitiae Legis operatio. X, 255. Lex adducit ad fidem, fides impetrat spiritum largiorem, diffundit spiritus caritatem, caritas implet Legem. II, 595. Ante Legem et sub Lege quomodo concupiscentia dominata est. III, 2065.

Lex facit reos homines sub Lege constitutos. III, 1597. Quid sub Lege esse. VIII, 306. quis sub Lege esse dicatur. X, 280, 605. Qui sint sub Lege damnabiliter. II, 284. sub Lege est qui Legem non implet. III, 1597. Tandiu homo est sub Lege, quandiu vivit peccato. VI, 61. Sub Lege sunt, quibus Lex dominatur. VI, 108. Qui sunt sub Lege, servi sunt dominantis cupiditatis. VI, 106. Esse sub Lege, est de viribus suis ad faciendam Dei praecepta superba ratione praesumere. II, 284. Reus sub Lege est, justus cum Lege. III, 1756. Sub Lege homines carnalia bona appetentes Legis justitiam non amabant. III, 2072. Sub Lege operatio vana, cum libido animum vastat, et cohibetur poenae metu, non amore virtutis obruitur. I, 1357. Homo sub Lege, homo sub gratia positus, qui differat. I, 620. Aliud est esse sub Lege, aliud in Lege, aliud sine Lege. IV, 67; VI, 558. Justi tempore Legis existerunt, nec tamen illi erant sub Lege, sed sub gratia. X, 599. Condicio hominis sub Lege positi. VI, 63, 108. Homo sub Lege figuratur per David saulis armis oneratum. IV, 1839. Peccare in Lege quid. III, 1857.

Legis scientia non est necessaria absolute ad non peccandum. X, 321. Non posse esse sine peccato, nisi qui Legis scientiam habuerit. Pelagius obijciunt tamquam ab ipso dictum. X, 321. Pelagii responsum ad objectionem. X, 321. Discutitur. X, 321. Aliud est hominem per scientiam Legis ad non peccandum adjuvari, aliud non posse esse sine peccato, nisi qui Legis scientiam habuerit. X, 321. Legis scientiae nomine quid intelligitur. X, 322. Legis scientia sine caritate inflat. X, 617. Legem qui implent vitam, non possunt non tenere memoria. IV, 706. Legem suam Deus in corde ponit, ut ea casto amore diligatur. IV, 1563. Lex alia quae scribitur et imponitur servienti; alia quae mente conspiciatur ab eo qui non indiget litteris. IV, 67. Cor Christiani in libro Legis, quasi lunare in firmamento caeli. IV, 1193. Ille pie attendit legem Dei, et verba oris ejus, cujus autem inclinat humilitas, non ejus cervicem origit superbia. IV, 984. Legem Dei quomodo quis memoria teneat, et meditetur fructuose. IV, 706, 707, 1195, 1510, 1555. Qui Legis meminit, nec eam diligit, memoria ejus lapis illi est scriptus, non quo adornetur, sed quo prematur. IV, 1522.

Lex triplex apud Apostolum, lex fidei, lex factorum, et lex peccati. V, 821, 825. Lex peccati, quae. III, 2071, 2159. Et quid Apostolo. X, 452, 453. Quanam lex, peccati virtus. X, 1605, 1607. Lex peccati cum reatu in parvulis non baptizatis. X, 434. Quomodo lex peccati remissa est per baptismum, et manet. X, 675. Vide Concupiscentia. Lex peccati est violentia consuetudinis. I, 754. Lex in membris et lex mentis adversum se pugnant. X, 455. Lex Dei, lex operum, lex fidei. X, 218. Lex operum et lex fidei quo differant. X, 210, 211, 213, 214, 216, 218. Lege factorum dicit Dominus: *Non concupiscēs*; lege fidei dicit: *sine me nihil potestis facere*. X, 226. Lege operum dicit deus, Fac quod jubeo; lege fidei dicitur Deo. Da quod jubes. X, 214. In lege factorum est Dei jubentis justitia; in lege fidei, subvenientis misericordia. IV, 1527. Legis factores non per opera, sed per gratiam justificantur. X, 228. Legis opera quibus homo non justificatur, quoniam sint. X, 232. Potuit Apostolus esse intus in affectionibus pravis praevaricator Legis, et tamen conspicua opera Legis implere. X, 557. Lex fidei, quae. IV, 1527. Lex non evacuatur per fidem, sed statuitur. X, 255. Lex fidei, multa multitudo dilectionis, seu caritas. X, 255. Condelectari Legi Dei secundum interiorum hominem, non litterae, sed spiritus donum est. X, 217. Legi Dei condelectatio, de magna venit gratia Dei. X, 452.

Lex scripta in tabulis, et lex scripta in corde. X, 219. Lex scripta in cordibus quid. X, 222, 227, 229. Lex ad discernendum justum, cujusque cor in scripta. IV, 675. Lex novi Testamenti si quidem in cordibus scripta dicitur, quid distat fideles a Gentilibus, cum habeant opus Legis scriptum in cordibus suis. X, 227, 228. Legem habere in cordibus scriptam, hoc est ad novum Testamentum pertinere. X, 225, 228.

Lex spiritus vitae, quae. VI, 61. quomodo liberet a lege peccati et mortis. X, 454. Lex nova, testimonium liberaudae voluntatis. X, 1534. Lex libertatis, caritas. X, 280. Legi Dei mente servire, carne autem legi peccati, quid. X, 455.

per solam gratiam homo mente servit legi Dei: X, 561. Lex mentis, lex membrorum, per Tragelaphos significatur. III, 880.

Lex civitatis Dei, caritas. IV, 1261. In cœlis plenitudo Legis sine ullo peccandi timore servabitur. IV, 1538. Lex non implebitur ita ut nihil omnino desit, nisi in altera vita. X, 604. Lex in cœlo non legitur, et quare. IV, 1194, 1560.

Legis veteris præcepta in Christianus teneatur custodire. V, 594. A servitute Legis ad filiorum libertatem transeundum. X, 256. Legis observationes cur jam respuunt Christiani. X, 215. Legis observationem indifferentem non esse inter bonum et malum, imo malam esse Hieron. dicit. II, 260, 280. Nec bonam esse nec malam August. docet. II, 280. Poterat Judæus qui Christo credidisset, in observationibus Legis, licet superfluis, permanere. VIII, 156. Legitima nonnulla quo animo celebranda suscepit Paulus. II, 278, 279, 282. Ab illo non mendaciter observata. VI, 556. Tunc permittiebantur Judæis in Christum credentibus. VI, 556. Petrum et Paulum Legis exercuisse mandata timore fidelium Judæorum censet Augustinus, Hieronymus vero simulasse tantum. II, 156, 280. Lex post resurrectionem Domini amisit tanquam vitam officii sui. II, 281. Nec continuo deserenda, sed religiose deducenda ad sepulturam. II, 281, 284. Nihil veteris Legis imponebant Apostoli iis qui ex Gentibus credebant, præter tria. III, 994. Gentiles ad observationem Legis non cohebantur. VI, 556. Cogendos quid imputabant, tanquam sine iis salvi esse non possent. VI, 556. Hoc timor Petri simulabat, hoc libertas Pauli redargebat. VI, 557. Gentiles qui in Christum credidissent, Legis onere liberos; eos autem qui ex Judæis crederent, Legi esse subjectos, ex Hieron. censet August. II, 281, 288. Legis præcepta servari volebant Corinthiani. VIII, 27. Ebionæi. VIII, 27. Nazaræi. VIII, 27. Legis observatio non continuo, sed paulatim abjicienda erat. II, 281, 282, 285. Legis observatio initio revelationis gratiæ non erat perniciosa; progressu vero temporis a Christianis deserenda fuit. II, 282. Nunc qui eam observare vellet, habendus esset ut impius sepulture violator. II, 282. Nec ullo modo hoc jam licet. II, 285. Legis a tiquæ sacramenta cur non observemus. IV, 1836. Ideo iam non observamus, quia Christus ea implevit. VIII, 555, 554. Legem et Prophetas quomodo Christus adimplevit. VIII, 552, 559, 565, 568, 570. Quam Legem et quos Prophetas Christus non venit solvere, sed adimplere. VIII, 548, 551. Quædam Legis Christum adimplevisse, quedam solvisse opinabatur Faustus. VIII, 559. Refellitur. VIII, 559. Legem veterem potuisse mutari non mutata divine providentiæ ratione. II, 526. Lex non evacuatur in Christo, sed Legis velamen. VIII, 71. Legis observationes serviles ablatae sunt, sed earum interpretationes tenentur a liberis. VIII, 154. Non jam observanda quæ sunt Legis, sed illa quæ his significantur. VIII, 156, 157. In ipsis umbris non est spes ponenda, sed in rebus quas illæ umbræ significabant. VIII, 156. In lege veteri mysteria velata. VIII, 71. Quæcumque in Lege et Prophetis vel rebus gestis, vel sacramentorum celebrationibus, vel locutionum modis figurate prophetata sunt, in Christo et in Ecclesia impleantur. VIII, 518. Christus in antiqua lege prophetatus. II, 634. Judæi toto orbe terrarum dispersi, ut essent testes Christi per i, sam Legem. II, 634. In Lege non intelligebant Christum Judæi. VIII, 632. Exceptis nonnullis. VIII, 655. Legis præcepta multa Judæis pro suo corde lapideo magis congrua, quam vera. VIII, 543.

Legis præcepta omnia figure nostræ fuerant. VIII, 516, 551. Legis præcepta medicamenta erant, adventu Domini medicata sunt ipsa medicamenta. IV, 680. Lex ex aliqua parte observatur in fide Christiana. III, 745. Quid ex Lege et Prophetis jam observant Christiani. VIII, 515, 539. Quæ Lege significantur, non jam jubentur facienda, sed leguntur intelligenda. VIII, 545.

Lex quomodo intelligenda. III, 2055; VIII, 403. Spiritu- liter intelligenda, ne in murmura sensus carnalis incurrat. VIII, 705. Nihil perniciosius quam quidquid in Lege accipi ad litteram, nihil salubrius quam spiritu revelari. VIII, 71. Lex temporalia promittebat. III, 1602. Cur præmia visibilia promittebat. VII, 292. Per promissa terrena, significabantur æterna. VII, 235. Legis promissa a paucis intellecta. VII, 295. Legis veteris promissa spiritualiter intelligenda. V, 167. Qui propter terrena suscipit legem Dei, ipse est heres veteris Testamenti. X, 528. Legem observantibus quænam vita promittitur. X, 616. Lex vetus quatenus spiritalis. X, 594. Non impletur nisi a spiritalibus. VI, 105. Legis verba non omnes qui noverunt, justi sunt. IX, 299. Homo factor legis debet esse, non iudex. I, 839. Qui diligit legem Dei, etiam quod in ea non intelligit, honorat; et quod ei sonare videtur absurde, se potius non intelligere iudicat. IV, 1592. Quatuor modi Legis exponendæ. III, 522. Lex Moysi, quæ sola terrena præmia polliceri videtur, habet etiam sub velamento spiritalia. IV, 1149. Lex Judæis

data, pluvia voluntaria est quam segregavit Deus hæreditati suæ. IV, 818. Lex vetus spiritualiter intellecta, Evangelium est. V, 168. In Lege velabatur novi Testamenti gratia, in Evangelio revelatur. IV, 1856. Omnis legalis observatio habet oculi virtutem intelligendæ gratiæ Christi. VIII, 259. Quare Judæis intelligendæ gratiæ Christi virtus non datur. VIII, 260. Lex quomodo gratia et veritas fit per Jesum Christum. VIII, 312. Lex Christiana vel a ipsis infidelibus laudatur, ut potens, divina, ineffabilis. IV, 457.

Legis Mosaicæ et novæ comparatio. X, 218. Legis et gratiæ discrimen. IV, 1528; V, 792; VIII, 652, 655, 654. Earum concordantia. V, 843. Lex vetus mortem, nova justitiam ministrat. X, 219. Lex vetus hordeum est ad Evangelicum triticum. V, 725. Præcepta seu monita quæ Christus quasi opponere præceptis Legis videtur, in ipsis libris veteribus reperiuntur. VIII, 566. Lex in Christo, lex cum misericordia. IV, 209.

Lege uti legitime. V, 854; X, 616, 947. Fieri potest ut quisque et in Lege sit, et non legitime utatur. IX, 461. Quatenus justus et injustus legitime Lege utuntur. X, 209. Non sunt ista duo contraria et quod justus legitime Lege utatur, et quod justo lex non sit posita. X, 210. Lex quomodo justo non est posita. X, 209. Lege utitur legitime, qui intelligens quare sit data, confugit ad gratiam. II, 595. Lex non absolutionis adiutorium, sed vinculum criminis ei fit, qui ad eam implendam de suis viribus fidit. II, 595. Ambulare in lege sine querela. V, 918. Perficere legem in hac vita sanctis non conceditur. V, 858. Consentire cum lege. V, 857. Lege quis male utitur. VI, 108. Lege bene utenti bona opera nascuntur, mala male utenti. IV, 720. Aliud est perire sine Lege, aliud judicari per Legem. III, 1857. Qui sine lege peccaverunt, sine lege peribunt, de Moysi lege intelligendum. IV, 1572. Sententia eorum qui dicunt hos qui in lege peccaverunt non perituros, sed per poenas transitorias purgandos, rejicitur. IV, 1573. Qui legem agere nolu- it, a lege juste agitur. I, 1180.

Lex vetus et nova. V, 857. Unde utraque dicitur. X, 221, 222. Lex vetus nunc specialiter pro altera parte veteris Testamenti, nunc generaliter pro toto veteri Testamento dicitur. I, 624. Lex a Judæis contempta. V, 1642. Legis auditores etsi apud Deum justi non sint, audiri tamen possunt, quando verum dicunt. IX, 714. Lex Christiana ab ipsis infidelibus laudatur, sed ejus difficultatem ne eum amplectantur excusant. IV, 457.

Lex in arca est sanctificatio in corpore Domini. II, 219. Lex Moysi porticibus quinque figurata. V, 680. Et denario. V, 1240. Lex Dei, firmamentum. IV, 1194, 1195. Lex Domini immaculata, Spiritus sanctus. IV, 161. Lex decem præceptorum, psalterium decem chordarum. IV, 161. Lex Domini ipse est Christus. IV, 155. Auctor, quem Augustinus appellat adversarium Legis et Prophetarum, non fuit Manichæus. VIII, 664.

Leges omnes beatitudinem appetunt. II, 595. Lex quæ justa non est, non est lex. I, 1251. Per humanam legem nonnulla permittuntur, quæ per divitiā velantur et jununtur. I, 1252. Lege mundi, non lege Creatoris mundi quædam approbantur. V, 828. Legis humane potestas in vindicando, quousque porrigatur. II, 1224. Non licet iudici de legibus institutis judicare, sed secundum ipsas. III, 148. Subditur legibus qui non amat leges. I, 1188. Leges humanæ addiscendæ. III, 62. Legibus civilibus terrenæ civitatis civitas cælestis obtemperare non dubitat. VII, 645. Leges suas non infringit Imperator, quando confessis dat indulgentiam. IV, 590. Ex bonis et malis legibus Imperatorum Ecclesia proficit. II, 599, 796. Legibus malis probantur boni, legibus bonis emendantur mali. IX, 527. Cor regis cum est infidele, aut exercentur aut probantur boni; cum vero est fidele, aut corriguntur aut plectuntur mali. IX, 759. Leges non petendas ab Imperatoribus contra Donatistas August. cum aliis sentiebat, alii contra sentiebant. II, 804, 805. Leges ab Imperatoribus Apostoli non postularunt, quare. II, 801. Leges Imperatorum, exemplo Pauli Apostoli implorare possunt Christiani. II, 806. Quid de legibus ab Imperatoribus contra Donatistas petendis decretum sit in Concilio Carthag. II, 805. Leges Imperatorum contra hæreticos. IV, 1500. Paganos. V, 515. Leges Imperatorum hæreticos damnis et exsiliis, Paganorum autem sacrificia capite plectunt. II, 526. Leges de idolis confringendis et hæreticis corrigendis vivo Stilichone in Africam missæ. II, 558. Earum occasione multi ad Christianam religionem vel catholicam pacem conversi. II, 539. Jactant vani homines eas Imperatore nesciente vel nolente datas. II, 558. Lex Theodosii multæ decem librarum auri in hæreticos, in Donatistas qui in Ecclesiam deservierant, extensa. II, 804. Donatistæ possessiones amittere jussi sunt secundum leges regum terrenorum. II, 515. Querela hæreticorum adversus leges Imperatorum catholicorum. X, 703,

701. Leges penales Imperatorum pro Catholica adversus hereticos defenduntur. IX, 616. Legum coercitiones non auferunt liberum arbitrium. IX, 517. Legum Imperialium adversus Donatistas et alios utilitas. II, 796, 798, 802, 806. IX, 515, 425, 735. Donatistarum plurimi per leges Imperatorum correcti sunt. II, 796, 806. Legum severitate non utuntur Catholici adversus hereticos. II, 503, 506. Legum severitatem Donatistis deprecatur Augustinus. II, 368. Lex Antonini in adulteros. VI, 475. Lex Julia. VI, 475. Lex Voconia iniqua. VII, 103. Leges seculares. II, 166.

Lia interpretatur laborans. III, 1046. *Lia* figura est vitæ activæ. III, 1046.

Libanus interpretatur candidatio. IV, 912, 1570. *Libanus* pro dignitate huius sæculi accipitur. IV, 912, 1570. *Libani* fructus qui sunt. IV, 911, 912, 1570.

Libellatici. IX, 157.

Libelli. V, 1442. *Libelli* dabantur ut miracula in populo recitarentur. V, 495, 1500, 1445; VII, 768, 769, 770.

Libentina dea, a libidine sic appellata. VII, 118.

Liber Deus, *Libera* dea unde sic dicuntur. VII, 187. *Liber* pater, dictus etiam Dionysius, post mortem ut Deus habitus. VII, 569, 571. *Liber vini* inventor. VII, 569. *Liber* cum *Cerere* seminibus præponitur. VII, 207. *Liberi* sacra quam turpia. VII, 210, 214. *Liberum* paucorum sacratorum oculis committendum putant pagani. II, 85.

Liber Deus qui præest conceptui, alius a *Baccho*. VII, 195. *Not. (a).*

Liberalis episcopus. IX, 192.

Liberales disciplinae nihil habent congruum libertati nisi quod habent congruum veritati. II, 567. Hinc poetarum, philosophorum, oratorum artes plerumque dictæ immerito *liberales*. VII, 367.

Libri vitæ nomine quid intelligitur. VII, 680. *Liber* vitæ prædestinatio seu præscientia Dei. VII, 681. De libro vitæ quæpiam deleri, quomodo accipiendum. IV, 862. *Liber* vitæ aperietur in iudicio. VII, 680. Quisnam *liber* intelligatur in his verbis, *in capite libri scriptum est*, etc. IV, 1062. *Libris* divinis quædam inspersæ sunt deliciae sancte et bonæ. IV, 413. *Liber* tibi sit pagina divina, *liber* tibi sit orbis terrarum; in istis codicibus non legunt nisi qui litteras norunt, in toto mundo legat et idiota. IV, 518. *Liber* dulcis in ore, et amarus in ventre. IV, 492. *Libros* plures a pluribus fieri diverso stilo, non diversa fide, etiam de eisdem quæstionibus, utile est. VIII, 825; IX, 595. Auctoritas librorum qui non proficiendi exercitatione, sed præcipiendi auctoritate scribuntur a nobis. VIII, 248, 254. Etsi in libris ab hominibus scriptis inveniantur eadem veritas quæ in sacris, longe tamen est impar auctoritas. VIII, 249. *Libri* ab hominibus scripti non cum necessitate credendi, sed cum iudicandi libertate legendi. VIII, 248, 249. *Libros* aliorum et sermones qui carpunt, peccant sæpe et graviter. II, 535. *Libri* termino reficitur lectoris intentio, sicut labor viatoris hospitio. VIII, 636. *Libri* profanorum aquæ sunt non omnibus communes. IV, 1560, 1561. In libris alienigenarum inveniuntur optima præcepta morum et disciplinae, sed non humanitas. IV, 270. *Librorum* improborum lectio, quibus possit non obesse. X, 510. *Libros* canonicos aliosque quomodo legat Augustinus. II, 277, 286. *Libri* pontificales Sacrorum profanorum. VI, 585.

Librorum jus quid. X, 714. *Not. 1.*

Libertas variis modis sumitur. X, 1105, 1106. *Libertas* naturalis, nulli servire. VII, 643. *Libertas* nostra, non servire peccato sit. VII, 114. Quæ est pejor mors animæ, quam *libertas* erroris? II, 400.

Liberum arbitrium media vite. X, 258. *Liberum* arbitrium quod huc atque illuc liberum flecti potest. X, 169. *Liberum* arbitrium quid secundum Julianum. X, 1515. Et quomodo ab illo definitur. X, 1102, 1103, 1104, 1295. Et a Pelagianis. X, 1466, 1518, 1519. *Libera* voluntas sic a Pelagiano definitur, ut iis necesse sit auferre voluntatem Deo. X, 1299. *Libertatis* æquilibrium nec in Pelagianorum opinione reperitur. X, 1297. *Liberum* arbitrium secundum Pelagianos non constat sine possibilitate peccandi. X, 1483. *Liberi* arbitrii possibilitatem tam in bonum quam in malum ex æqualis perpensione vult Pelagius, nec sibi stat. II, 829, 830. In Deo et in beatis liberum arbitrium est sine possibilitate peccandi. X, 1518. Ad naturam liberi arbitrii non pertinet posse et peccare et non peccare. X, 1474. Possibilitas mali non requiritur ad libertatem. X, 1521. *Liberum* arbitrium in Deo summum. X, 1474. Licet malum facere non possit. X, 1117, 1118. *Liber* ut quispiam sit, non requiritur ut velle possit et bonum et malum. X, 1416. Variari posse in bonum et malum ad liberum arbitrium non pertinet. X, 1515. *Liberum* arbitrium putat Julianus non constare cum necessitate. X, 1299. Necessitas quædam beata non auferens libertatem. X, 1116. *Liberum* arbitrium qua ratione Augustinus adhuc presbyter explicavit. III, 2078. *Liberum* arbitrium sive in vitam malam, sive in bonam non negat fides

catholica. II, 975.

Liberum arbitrium per peccatum Adæ dici sublatum, Juliani calumnia. X, 552, 564. *Liberum* arbitrium impiis non est ademptum. X, 555. Nemo vel in bonum vel in malum cogitur invitus. X, 567. Deus non sanat invitum. IV, 1520. *Liberum* arbitrium asseritur. VIII, 451, 540. *Liberum* arbitrium animæ datum. I, 595, 1079, 1241; III, 155. *Libera* est nobis voluntas, quia est in potestate. I, 1275. Per liberam voluntatem ipsa libera voluntate utimur. I, 1268. Quid censeatur esse in nostra potestate. I, 596, 1275. Quid libera voluntate, quid necessitate faciamus. IV, 1745, 1746. *Libertas* si tollitur, omnis humana vita subvertitur. VII, 149. *Liberum* voluntatis arbitrium non negant, qui confitentur omnem hominem corde suo credentem, non nisi sua libera credere voluntate. II, 987. *Liberum* voluntatis arbitrium esse in homine probatur ex divinis præceptis. X, 882, 884, 885. Eo ipso quo aliquid præceptum et imperatum est, obedientia nostra requiritur, quæ nulla potest esse sine libero arbitrio. II, 971. Ex eo quod venit Dominus mundum salvare, et quod venturus sit ipsum judicare, gratia et liberum arbitrium asseritur. II, 969; X, 874, 875 et seq. Qui putat hominem, qui per ætatem potuit uti libero voluntatis arbitrio, secundum opera sua non judicari, errat. II, 971. Si non accepisset homo liberum arbitrium et rationem, non eum sequeretur damnatio iusta peccantem. IV, 1502. *Liberum* arbitrium sic homini datum, ut tamen et divinis legibus et humanis rectissime gravium supplicia constituta sint peccatorum. II, 940. Mathematicis non credendum, ne a libero arbitrio naufragemus. II, 210. *Libera* voluntas per Dei præscientiam non aufertur. I, 1274. *Liberum* arbitrium non ita datum, ut quodlibet eo moliens, ullam partem divini ordinis legisque perturbet. I, 595. Creatura in arbitrio libero constituta est, non sic ut Creatoris superet voluntatem, etiam si contra ejus faciat voluntatem. IV, 1464. Cornua falsæ libertatis adversus Deum erigere. I, 166. Ad omnipotentiam Dei pertinet ut ex libero arbitrio venientia mala esse permittat. VI, 581.

Liberum arbitrium cur homini datum. VI, 11. Cur ad malum flexibile datum. I, 1242. *Liberum* arbitrium homini datum est, ut Deo non necessitate, sed voluntate serviat. VI, 296. Datum est ad recte vivendum, non ad peccandum. I, 1242. *Liberum* arbitrium in homine ad virtutem et vitia. X, 286. In libero est voluntatis arbitrio peccatum et recte factum. VI, 16. In tuo arbitrio Deus esse voluit cui pares locum, Deo, an diabolo. IV, 1958. Homini Deus dedit liberum arbitrium, et si vult homo, heri fuit palea, hodie fit frumentum. V, 1175. Peccatores se de Deo excusare conantes ideo arguuntur, quia liberum habent arbitrium. X, 883. Creatus homo est cum libero arbitrio, quo ipse ad peccatum consentit. IV, 268. Per liberum arbitrium peccant, maxime qui cum delectatione peccant et amore peccati, et hoc eis placet quod eos libet. X, 1110. *Libertas* quædam pernicioosa. IV, 1506. *Libera* voluntas causa peccati. I, 595, 755; III, 155. Et in libris de ea re scriptis. I, 1221. Ex libera hominis voluntate semen mortis. V, 1269.

Liberum arbitrium, bonum opus Dei. X, 1489. Ad Dei dona pertinet. X, 135. Ad Dei dona pertinet non tantum ut sit, verum etiam ut bonum sit. X, 155. *Liberum* arbitrium in mediis bonis censetur. I, 598. Cur Deus Angelos et hominem libero arbitrio permisit. X, 952. *Libertas* voluntatis in illius primæ conditionis præstantia quid valeat, apparet in Angelis qui steterunt. X, 1001.

Liberum arbitrium primi hominis quale. V, 1269; VII, 802. Aliter de libertate in qua primus homo factus est loquendum, aliter de ea in qua nunc est. X, 287. *Liberum* arbitrium perfecte fuit in primo homine. III, 2066. *Liberi* arbitrii integerrimæ vires in Adamo. X, 1515. *Liberum* arbitrium primus homo accepit rectum. VI, 685. *Liberum* arbitrium in primo statu per se sufficiebat ad peccandum, non ad justitiam retinendam, nisi divinitus adiutum. VI, 281. *Liberam* voluntatem ad male agendum habemus sine Dei adiutorio: quamquam male agendo non sit libera, sed damnabilis ancilla. V, 856. Bonus usus libertæ voluntatis ex Deo. I, 598. *Libertas* primum hominem decipit, dum indulgentius frenis ejus utitur. II, 785. *Liberum* arbitrium quid valeat non adiutum, in ipso Adam demonstratum est. VI, 685. *Liberi* arbitrii infirmitas cernitur in Adamo. V, 852, 940.

Liberum arbitrium tam integrum esse, quam ante propriæ voluntatis usum innoxiam in unoquoque naturam, degna Pelagianorum. X, 1449. *Liberum* arbitrium ab post peccata tam plenum est, quam fuit ante peccata. X, 1108. *Libertas* quædam in homine post peccatum. X, 1101, 1105, 1404. *Liberum* arbitrium non tale nunc quale Adam accepit, sed jam vitiatum est et sanandum. X, 1294. *Liberum* arbitrium suo malo usu vitiatum. X, 1524, 1529. *Liberum* arbitrium quo recte agere potuit homo, peccati malitia deficit. X, 1525,

1521. Liberi arbitrii magnas vires homo cum conderetur accepit, sed peccando amisit V, 752. Libero arbitrio male utens homo, et se perdidit et in sum. VI, 246. Libero arbitrio hominis congruitum et omnino inamissibile, quodnam est. X, 1521. Libertas quaedam voluntatis congenita immutabilis. X, 1524. Libero arbitrio, quo beati esse volumus, et miseri esse nolumus, auferri nobis non potest. X, 1565, 1566. Libera est voluntas, etiam qua beati esse sic volumus, ut miseri esse nequaquam velle possimus. VI, 281. Libero arbitrio nostrum ad diligendum Deum primi peccati granditate perdidimus. II, 985. Per malum velle perdidit homo bonum posse. V, 188. Standi et eadendi libero arbitrio tale acceperat homo, ut posset non peccare: per peccatum amissa rectitudine secutum est non posse recte agere. X, 1522. Libero arbitrio quid restat in hac mortali vita. VI, 108. Libertatem bene agendi seu male, seu malo usu perire non posse, Juliani sententia. X, 1520. Hanc perdidit Adam. X, 1520. Libertas quae perit per peccatum, quamam. X, 552. 1110. Libertas non peccandi perit poena peccati. X, 1118. Victa enim vitio in quod cecidit voluntate, caruit libertate natura. X, 296. Quaecumque ista est causa voluntatis, si non potest ei resisti, sine peccato ei ceditur. X, 286. Unde ei resisti potest. X, 283. Libertas non perisset, si bona permansisset voluntas. X, 296. Libera voluntas recte faciendi in qua homo conditus fuit, quod nunc minus valeat, poena peccati est. I, 1296.

Libero arbitrio nec est negandum, nec ei nimium tribuendum. X, 879, 880. Libero arbitrio quidam nimium tribuunt. X, 151. Quantum tribuunt Pelagiani. X, 570. Liberi arbitrii elatus assertor Pelagius. X, 573, 574. Libero arbitrio suo Pelagiani tribuunt quod credendo acceperunt ad Christum. V, 192. Quidam libero arbitrio tribuunt suam iustitiam. V, 172. Et illud ad iustitiam sufficere arbitrautes. V, 852. Pelagiani libero arbitrio sic asserebant, ut gratiae locum non relinquerent. I, 535. Libero arbitrio in superbiam extolles, precipitant magis quam elevant. V, 1467. Libero arbitrio defendendo premit Pelagiani. X, 1290. Libero arbitrio quo sensu admittebant Pelagiani. X, 411. Liberi arbitrii huius secundum Pelagianos. X, 610. In laude liberi arbitrii quae eorum intentio. X, 617. Contra praesentes de libero arbitrio. V, 1466. Libero arbitrio nullum iactare, quam vacuum. II, 973. Liberi arbitrii affectum habuit praeus homo plenissimum, nunc in homine liberam arbitrium est sauciatur, Evol. II, 974. *Not. (a)*. Libero arbitrio unde liberum in bono, unde in malo. X, 535. Libero arbitrio in venundatis sub peccato quid valet. VI, 126. Libero arbitrio non esse, si Dei auxilio indigeat, Caelestii sententia. X, 548. Libero arbitrio non sic defendendum, ut adiutorium Dei non putetur necessarium. III, 1778. Sic libero arbitrio defendendum, ut locus gratiae relinquatur. X, 883. Christi mortis praemium evacuat, qui negat liberum arbitrium gratia indigere. X, 260. Libertas etiam in pristinum statum restituta eget gratiae auxilio. X, 1520.

Libertas voluntatis quatenus secundum gratiam defenditur. X, 926. Idonea fuit humana natura per liberum arbitrium vulnerare se, iam sanata non est idonea sanare se. V, 850, 877, 1268. Potuit cadere, non etiam surgere. I, 598; X, 1009, 1520. Libero arbitrio tactum delur, ut gratia Dei amplius honoretur. II, 759. Non potuisti in te nisi perdere te; nec scis invenire te, nisi qui fecit te, quaerat te. V, 108. Libero arbitrio desertum divino adiutorio, nullo modo habebit institutae soliditatem, sed exitiosum tumorem. II, 676. Nihil valet sine Dei gratia. V, 172, 174. Non sufficit ad bonum. X, 524. Sufficit ad malum, ad bonum autem parum est, nisi ab omnipotenti bono adjuvetur. VI, 686; X, 577, 955. Libero arbitrio quantum possumus, nisi nos adjuvet ille qui iubet? IV, 1792. Ad non peccandum quamvis esse non dubitetur arbitrium voluntatis, tamen eius potestas non sufficit, nisi adjuvetur infirmitas. II, 673, 676, 766. Libertas sine gratia non est libertas, sed contumacia. II, 682. Libero arbitrio ad bene agendum non sufficit, ex Innoc. II, 782. Non nihil facit in cordis conversione. X, 899. Libero arbitrio sine Dei gratia nec converti potest ad Deum, nec proficere in Deo. II, 970, 973. Libero arbitrio a Dei gratia non est separandum, tamquam sine illa vel cogitare aliquid vel agere illa ratione possumus. II, 969. Libero arbitrio quo factus est homo ex bono malus, non potest fieri ex malo bonus. V, 172. Libero arbitrio captivatum, non nisi ad peccatum valet: ad iustitiam vero, nisi divinitus liberatum adiutumque non valet. X, 607, 620. Non est liber quisquam ad agendum bonum sine adiutorio Dei. X, 1245, 1244, 1295, 1296, 1297, 1299. Libero arbitrio non sufficit ad cognoscendum quemodo vivendum sit, et ad bene vivendum. X, 270. Nec mirandum quod vel ignoranda non habet homo liberum arbitrium voluntatis ad eligendum quid recte faciat, vel resistente carnali consuetudine videat quid recte faciendum sit et velit,

nec possit implere. X, 287. Si hi quorum contra carnem iam spiritus concupiscit, ad actus singulos indigent Dei gratia, ne vincantur; qualem libertatem voluntatis habere possunt qui donum de potestate eruti tenebrarum, dominante iniquitate, nec certare conperiunt? etc. X, 1535. Libero arbitrio non sufficit ad vincendas tentationes, nisi a Domino victoria concedatur oranti ne intret in tentationem. X, 887. Et non intremus in tentationem si voluntas sufficeret, non oraremus; quae tamen si deesset, nec orare possemus. II, 990. Qui accepto semel liberae voluntatis arbitrio oratione non opus esse dicunt, ut Deus adjuvet ne peccemus, ab ipso phariseo accusantur. X, 154.

Libero arbitrio legem sufficere arbitrautes, refelluntur. V, 851. Libero arbitrio Lex non sufficit. II, 683. Libero arbitrio non sufficit sine gratia ad implenda praecepta negativa. X, 628. Praeceptum Dei custodire non sic habet homo in arbitrii potestate, ut nullo indigens adiutorio illud possit efficere. IV, 1510. Libero arbitrio non sufficit sine gratia. X, 895. Non sufficit ad non peccandum. X, 283, 295, 294. Libero arbitrio in nobis ante gratiam non est ut non peccemus, sed tantum ut peccare nolumus. III, 2066. Quia libertate indigent qui peccatum facere nolunt. X, 1107, 1110. *Voluntate propria omnes regi*, dixit Pelagius, quatenus episcopalis Synodus illud approbavit. X, 522. Merito sententia illa Pelagii fratres quosdam permovet. X, 323, 524. Nemo bene libero arbitrio uti potest nisi per gratiam. X, 571, 572. Homo non se sibi regendum debet committere. X, 523. Amas liberam voluntatem tuam, quid te tibi committis? Melius te potest servare, qui te potuit antequam esses creare. V, 941.

Libertas ad bonum non nisi ex gratia. X, 1144, 1145. Libero arbitrio valet ad opera bona, si divinitus adjuvetur. II, 675. Libero arbitrio, etiam si divinus indiget adiutorio. II, 828. Libero arbitrio et Dei gratia simul commendantur. X, 887. Utrumque Scriptura admittit. X, 879. Quomodo utrumque commendat. II, 973. Inclinare cor in testimonia Dei, simul est et divini muneris, et propriae voluntatis. IV, 1569. Gratia dilectionis sine qua nemo pie vivit, et cum qua nemo nisi pie vivit, asserenda, ut vere liberum defendatur arbitrium. X, 1299. Libero arbitrio potest esse solum in homine, si non venit ad Christum; non autem potest nisi adiutum esse, si venit. X, 568.

Libero arbitrio huius infirmum, etiam in baptizatis et sanctis. X, 1514. Eius infirmitas non nisi per gratiam reparatur. X, 1295. Libero arbitrio gratia reddendum et adjuvandum. X, 1278, 1279. Libertas bene agendi perdit, non redit nisi per gratiam. X, 1514. In hominem reliquit homo, solius Dei gratia revocari potest, non voluntate libertatis, quam merito iniquitatis amisit. X, 1518. Libertas amissa reddi non potest, nisi a Deo. VII, 118.

Libertas vera ex gratia. X, 552. Per gratiam. X, 958. Libero arbitrio vere fit liberum gratia. II, 700. Liberi efficiuntur per adiutorium gratiae. X, 1554. A lege peccati nemo liber, nisi per gratiam. V, 842. Libertatis pristinae statum Christi reformavit adventus. Innoc. II, 785. Libertas a liberatore promittitur credentibus. X, 296. Tunc efficiuntur vere liberi, cum Deus nos creat; non ut homines, quod iam fecit, sed ut boni simus. VI, 247. In primo Adam patuit quid hominis arbitrium valeret ad mortem, in secundo quid Dei adiutorium valeret ad vitam. II, 843. Voluntas non libertate gratiam, sed gratia libertatem consequitur. X, 926. In recte faciendo ideo nullum est vinculum necessitatis, quia libertas est caritatis. X, 286. Ipsa sanitas est vera libertas. X, 236.

Libero arbitrio per gratiam non evacuatur, sed statuitur. X, 255. Non tollitur, cum gratia praedicatur. VI, 445; X, 265. Ab apostolo non auferuntur. III, 2071. Neque voluntatis arbitrium ideo tollitur, quia juvatur; sed ideo juvatur, quia non tollitur. II, 677. Libera voluntas nobis a Deo data, tametsi absque illa nihil sit conatus noster. IV, 208. Quod ab homine exigitur propter arbitrium voluntatis, hoc a Deo petitur propter auxilium maiestatis. V, 905. Libero arbitrio ad hoc nos habere intelligamus, ut pia voluntate invenimus Dominum. II, 676. Qui oppugnat gratiam, qua nostrum ad declinandum a malo, et faciendum bonum, liberatur arbitrium, ipse arbitrium suum vult ad se esse captivum. II, 981. Libero arbitrio potius oppugnant, qui oppugnant Dei gratiam, qua vere ad bona eligenda et agenda fit liberum. II, 987. Libero arbitrio non sic defendatis, ut ei bona opera sine Dei gratia tribuatis: nec sic defendatis gratiam, ut quasi de illa securi, mala opera diligatis. II, 974.

Liberi arbitrii et gratiae Dei conciliandae difficultas. X, 585. Liber ad malum quis. X, 1298. Ad peccandum liber est, qui peccati servus addictus est. VI, 246. Libertas a iustitia, servitus sub peccato. II, 136. Libero arbitrio in malo habet, cui delectationem malitiae vel oculis vel

manifestus deceptor inievit, vel ipse sibi persuasit. X, 1116. Liberam voluntatem habent in malis, qui sunt liberi iustitiae; non habent liberam in bonis, qui sunt servi peccati. X, 1115. Liberi a iustitia non sunt nisi arbitrio libertatis: liberi autem a peccato non sunt, nisi gratia Salvatoris. X, 1110. Ibi sumus veraciter liberi, ubi non delectamur in vitiis. X, 432. Liberi ad facienda opera pietatis quoniam. X, 1103. Quis liber ab homine. X, 1298. Ad iuste faciendum liber non erit, nisi a peccato liberatus, iustitiae coeperit esse servus. X, 246.

Libera voluntas, quae. III, 1696. Libertas prima est carena peccatis. III, 1697. Libertas a peccato. X, 982. Frustra de libero arbitrio se iactant qui sunt servi peccati. X, 253, 254. Nec libera dicenda est voluntas, quamdiu vincuntibus et vincientibus cupiditatibus subdita est. II, 595. Libertas est cum non peccare delectat. X, 218. Libertas novi Testamenti ea est, ut peccato ad mortem non serviant gratia liberati. X, 938. Liberrimum tunc erit arbitrium, cum peccato servire non poterit. X, 956. Liberius erit arbitrium quod omnino non poterit servire peccato. VI, 281. Non pugnat cum libertate arbitrii negata peccandi licentia et impunitas. IX, 716. Et ita censuerunt maiores Donatistarum. IX, 717. Homo a malo se ipso liberatus, laedi ab aliquo non potest. V, 253, 1363, 1364. Solus iustus est liber. V, 883.

Libertas vera est Christo servire. II, 128. Libera est creatura, cum famulatum Creatori exhibet. IV, 1493. Uni Deo summa libertate servitur. I, 1170, 1520. Libertas a temporali lege et rerum inferiorum dominio, eorum est qui aeternae legi adherent. III, 218. Libertas a cultu seu dominatione creaturarum, qua per Christianam religionem in Dei servitio gaudent. I, 1078. Libertas a conditione peccati, eorum est qui veritati subduntur. I, 1261. Libera voluntas tanto erit liberior, quanto sanior; et tanto sanior, quanto divinae misericordiae gratiaeque subiectior. II, 676. Libera servitus est apud Dominum, ubi non necessitas, sed caritas servit. IV, 1275. Ipsa est vera libertas propter recti facti iustitiam, simul et pia servitus propter precepti luentiam. VI, 246. Libertas vera et sana libertas est, cum bonum opus sit non timore, sed amore. IV, 820. Libertas novi Testamenti amor, servitus veteris timor. I, 1534. Libertas timorem excludit. III, 1698. Libertatis lex, est caritatis lex. II, 740. Spiritus servitutis et spiritus libertatis. V, 837.

Libertas duplex, altera meriti, altera praemii. VII, 802. Major nunc in sanctis libertas, quam ante in Adamo. X, 937. Libertas iustorum tanta non est in hac vita, quanta erit in altera. X, 1116. Posse non peccare, mori, bonum deserere, et non posse peccare, mori, bonum deserere, qui differant. X, 956. Libertas plena in aeternitate. III, 1697, 1699. Et perfectissima. II, 982. Liberum arbitrium beatorum quale. VII, 802. Libertas duplex, immortalitas, perseverantia. X, 936.

Liberatore ad quid opus esse dicunt Manichaei. X, 1103.

Liberari duobus modis dicitur. V, 743. Liberat Christus, et iniquitatem auferendo, et inspirando caritatem. X, 1104, 1106. Liber in bono nullus, nisi per gratiam Christi fuerit liberatus. X, 917. Vere liberi sunt, quos Filius liberaverit. X, 440. Liberum in bono non erit, quod Liberator non liberaverit. X, 1110. Omnes liberare quomodo dicitur Christus. X, 1198. In iis quos liberat Deus, misericordia; in iis quos non liberat, agnoscendum iudicium. X, 1171. Liberavit Deus hominem, non diabolum; quia homo minus peccavit. I, 1284. Liberari a corpore mortis quid sit. X, 677. Libri de libero arbitrio, quo fine, contra quos scripti. X, 1008.

Libido quid sit. VI, 496. Libido, voluptas sensuum. X, 770, 771. Libido, generale vocabulum omnis cupiditatis. VII, 424. Libidines aliae vocabula propria habent, aliae non. VII, 424. Libido, cum nihil additur, de obscenis motibus corporis intelligi solet. VII, 424. Libidines discernendae a sensibus. X, 1367, 1368. Aliud sentiendi vivacitas, utilitas, necessitas; et aliud libido. X, 770. In sensibus odorandi, gustandi, et tangendi, quatenus libido possit discerni, et debeat domari. X, 770. Libido vocatur amor, cum pravus est. IV, 124. Libidinem vitiosam animi partem esse confessi sunt Platonici. VII, 427. Quo sensu. X, 834.

Libido post peccatum orta. VII, 428, 429. Et ex peccato. VII, 430; X, 403, 406, 427. Libidinis origo. III, 398, 416. Libidinem cum nominare confudat Julianus, hanc appellat membrorum vigorem et potentiam. X, 471, 472. Naturalem appetitum. X, 446. Calorem genitalem. X, 759. Virilitatem. X, 816. Libidine delectantur Pelagiani. X, 1218. Libidinis laus a Iuliano quam magna, licet falsa. X, 1144, 1160, 1279. Libidinem tamen nominare ipsum padet. X, 446. Libidini patrocinatur Julianus. X, 687. Et eam in paradiso collocat. X, 1159, 1167. Libido an esse potuerit in paradiso ante peccatum. X, 563. Libido in paradiso non fuisset. X, 818. Nec erat in homine ante peccatum. X, 430, 1001. Gratia Dei magna ibi erat, ubi terrenum et animale

corpus bestialem libidinem non habebat. X, 781. Libidinosus esset, si homo non peccasset. X, 1449, 1451. Libido qualis nunc est, non fuit in paradiso. X, 1138, 1193, 1449, 1451. Libido in paradiso ante peccatum nulla esset, vel pudenda non esset. X, 1450, 1451. Aut repugnans voluntati. X, 1449. Et suos motus contra nutum ejus exserens. X, 1521. Sed nutui ejus subserviens. X, 566.

Libido non subjacet voluntati. VII, 425, 427, 430. Subjaceret, si homo non peccasset. VII, 430, 431, 432. Et libidinis ac voluntatis rixam non habuissent nuptiae. VII, 431, 434. Mentem libidinis servam non aliud quam propria voluntas reddit. I, 1252. Ante peccatum sine libidine conceptissimae matres, sine dolore peperissent. X, 433, 434. Sine libidine poterat fieri opus conjugum in generatione filiorum. X, 431. Duo in carne una esse possunt sine libidine. X, 1167. Libido qualis forte potuerit esse in paradiso. X, 1094, 1160. Libido ante peccatum non erat vitiosa. VII, 427.

Libido malum. X, 768, 801, 1133. Tullius ipse libidinem malum esse cognovit. X, 768. Libidinis auctor diabolus. X, 801. In libidine venerea malum peccati originalis. X, 142. Libido qualis nunc, aut vitium est, aut vitiosa est. X, 1451. Libidinis non solum exerceas culpabiles, sed etiam impulsus est vitiosus. X, 1360. Libido qualis nunc est, mala est. X, 1094. Mala est libido spiritui resistens. X, 1161. Libido morbus. X, 469, 768. Vultus naturae. X, 752. Poena peccati. X, 120, 287, 288, 787, 1534. Inobedientis supplicium voluntatis. X, 429. Libido non a prima institutione, sed a primi hominis mala voluntate originem ducit. X, 764. Resistente atque torquente dolore carnalis vinculi non posse a libidinis operibus temperare, non est natura instituti hominis, sed poena damnati. I, 598. Libido quo sensu nobis naturalis. X, 801. Humanae menti regnum in libidines aeterna lege concessum est. I, 1232. In homine perverso servit ratio, libido dominatur. IV, 108.

Libido licet licita, latibulum quaerit. VII, 426, 427. Praeter ceteris cupiditatibus turpis est. X, 738. Libidinis merito pudet. VII, 425, 423, 431. Quare. VII, 431. Libido cur nunc pudenda. X, 1161. Quandoque cepit pudenda esse. X, 431, 432, 437. Ex libidine membra sunt pudenda. X, 431. Libido pudenda non nisi ex peccato. X, 1160, 1167. Et ex poena est peccati. X, 1449. Ante peccatum non esset generatio sine commixtione, esset tamen commixtio sine confusione. X, 458. Libidinem sexuum a Deo creatam dicunt Pelagiani, in hominibus tamen pudore esse obumbrandam. X, 1362. Libidinis motus cur aliis magis pudendus. VII, 427, 430, 431. Libido an Dei opus dici possit, quia Abraham et Sara, qui cum libidine conceperunt ex munere Dei, hoc habuerunt. X, 712, 713. De libidine peccatum originale trahitur. X, 1160. Libido non est nuptiarum bonum. X, 422. Nec in ipsis nuptiis malum est nuptiarum. X, 460. sed carnalis concupiscentiae malum. X, 406. Libidinis malum nuptiis non imputandum. X, 406. Nec tollit nuptiarum bonum. X, 418. Libido non venit ad nuptias ab earum institutione, sed a peccato Adae. X, 460. Libidinis vituperatio non est damnatio nuptiarum. X, 416, 418. Libido non solum praeter uxorem est culpabilis. X, 687.

Libidinis morbus a nuptiarum negotio distinguendus. X, 1090. Venialis culpa cum conjuge solius voluptatis causa concumbere. X, 1090. vide Concubitus. Conjugis. Ad conditionem corporis mortis huius pertinet, quod nunc non possint esse nuptiae sine libidinis malo, quamvis ipsum possit esse sine illis. X, 460. Libidine uti non semper est peccatum. X, 817. Libidinis malo bene uti, bonum est opus. X, 1445. Libidine quamquam mala potest quis bene et male uti. X, 457. Quinam bene aut male utitur. X, 1504, 1517. Libidine bene utuntur nuptiae. X, 404, 1193. Bene utitur pudicitia conjugalis. X, 112, 1133, 1167. Adversus eam adhibentur ab incontinentibus nuptiarum remedia, exercentur a continentibus gloriae certamina. X, 820. Libidine bene utitur pudicitia conjugalis, melius non utitur religiosa continentia vidualis, vel sacra integritas virginalis. X, 1451. Libidine qui utuntur, non propter libidinem, sed propter propaginem, non agunt opus diaboli. X, 1442, 1443. Libidinis motum nuptiae ordinant, continentia cohibet et refrenat. III, 460. Libidinem sancti conjugati pati nollent in procreatione filiorum. VII, 423. Libido quandoque noceat conjugibus regeneratis. X, 413. Libidinis labe non polluntur, qui libidine bene utuntur. X, 763.

Libido non est tam caterisque molestis comparanda. X, 773. Libidinis impetus non sua sponte moderatus est. X, 757. Plerumque in somnis ad ipsius operis similitudinem, et suae motionis pervenit finem libido. X, 460. Libido impudica impudicis, domanda pudicis, pudenda pudicis et impudicis. X, 460. Libido non immerito militibus Christi, a quibus debellatur, odiosa est. X, 1237.

Libido venerea mentem absorbet. X, 773, 774. Non sinit sancta cogitare. X, 808. Totum hominem commovet ac sibi vindicat. VII, 424. Ne animus in aeterna se attollat, impe-

dit. VII, 227. Violatur societas quæ cum Deo nobis esse debet; cum eadem natura, cuius ille auctor est, libidinis perversitate polluitur. I, 689. *Vide* Cupiditas. Libido in omni malefacto dominatur. I, 1223. Ad vitæ necessaria alii libidine, alii ratione ducuntur. V, 346. Libido triplex. I, 690.

Libido. Nemo est usque adeo sapiens, ut contra libidines nullum habeat conflictum. VII, 629. Sanctorum in hac vita cum sensuum libidine pugna et lacta. X, 773. Libido etiam in conjugibus frenanda. X, 716, 717. Libidinem quatenus castitas expugnat et in conjugalis, et in continentibus. X, 1160. Libido cum vincitur, vincitur diabolus. X, 801. An ideo libidini non resistendum, quia est poena peccati. X, 788. Libidini consentitur potius, quam imperatur. X, 798. senex lxxxiv annorum Lyrstriam sibi ad libidinem emit. X, 713. Libidinis impetus, cantus gravitate fractus. X, 798. Libido surgit? tu tene membra; quid factura est quæ surrexit? V, 719. surgere novit, vincere non novit; surgendo assidue sine causa, discit et non surgere. V, 719. Ardeat sine causa, et consumit se. V, 719. Libido in salutis nostræ perfectione tamquam infirmitas peribit. X, 1445. In quibus non sanabitur, damnabitur. X, 1135. Libido cur non est malum in pecoribus. X, 756, 757, 1193, 1194, 1572, 1573, 1574, 1453. Libido pertinet ad naturam pecoris, ad poenam hominis. X, 1560, 1563, 1572, 1573. *Vide* Concupiscentia.

Libidinosi non credunt antiquos justos temperanter uti potuisse multis feminis. III, 76. Libidinosi describuntur. III, 97. In libidines suas euntes, cur fluxi et soluti dicantur. IV, 687.

Libosus Vagensis. IX, 143, 220.

Libra dictus liber Dietinii. VI, 522, 543, 548.

Libyci philosophi. VII, 233.

Licentius Romaniani filius. I, 928, 1080; II, 110. Augustini pro eo sollicitudo. II, 129. Nomen patris et matris erga *Licentium* Augustini pietas jure sibi vindicat. II, 126. *Licentium* a moribus incompositis et libidinis ad sapientiæ studium revocat August. II, 106, 107. *Licentium* Paulino commendat August. II, 110. Eumque rogat ut *Licentium* velit exhortari et instruere. II, 110. Benedictos panes quinque Paulinus Romano et *Licentio* mittit. II, 126. *Licentius* in agro Cassiciaco agens cum Augustino, interlocutoris personam sustinet in libris ibi conscriptis. I, 905. Et in libris de *Musica*. I, 1081. *Licentius* poetice deditus erat. I, 922, 923, 933. Et philosophiæ studiosus. I, 907, 987, 988. *Licentii* carmen ad Augustinum præceptorem. II, 104. *Licentii* ingenium aureum. II, 107.

Liciatum. VII, 777.

Licinius Imp. II, 304.

Licinius Consul. IX, 687.

Licita sunt quædam, quæ non expediunt. VI, 460, 463.

Ligandus nemo propter offensam, nisi iuste: nam iniusta vincula disrumpit iustitia. V, 509. Ligandi et solvendi munere quomodo fideles quique fungantur. V, 509.

Ligaturæ superstitiosæ. II, 1060; III, 50. Ligatura sacrilega ad sanitatem recuperandam. V, 1301, 1439. Ligaturas adhibere. IV, 318.

Limata. IX, 311.

Lignum scientiæ boni et mali. VIII, 613, 614, 660. Arbor vera et innoxia. III, 377, 383. Quare sic appellatur. III, 377, 384; VII, 425; X, 171, 172. Recte sic vocaretur, etiam si non peccassent primi parentes. III, 383. Lignum scientiæ boni et mali non ideo vestium est quia malum. III, 384. At non ob aliud est malum nisi quia prohibitum. VII, 420.

Lignum vitæ virtute invisibili præditum. III, 431. Quid præstiturum erat. X, 172. Senium arcebat. VII, 394. Et mortem. VII, 394, 396; X, 1598. Primi parentes ejus ope nec morbo tentari, nec ætate mutari potuissent. III, 447. Lignum vitæ cibum præstabat, quo corpus hominis salute stabili firmaretur. III, 377. In carne primorum parentum factum fuisset per escam ligni vitæ, quod sit in Angelis per eternitatis participationem. III, 447. De ligno vitæ mandavit Adamus. X, 1581. De eo solebat Adamus sumere sacramentum, de ceteris alimentum. VII, 394; X, 1580. Lignum vitæ aliud spiritale, aliud corporale. X, 1598. Cibum ligni vitæ magnum aliquid significabat. III, 377. Lignum vitæ et vere creatum est, et sapientiam figuravit. III, 378, 376, 377. Lignum vitæ typus sapientiæ. X, 172. Et sacramentum. III, 447, 451; VIII, 615, 616. Lignum vitæ plantatum in medio paradisi, quid significet. III, 203. Christum significabat. VII, 704. Lignum vitæ primis parentibus de paradiso ejectis mansit ad memoriam significandæ spiritualis arboris vitæ. VIII, 616. An cibo ligni vitæ rescatur nunc aliquis, nisi forte Enoch et Elias, non temere asseverandum. VIII, 616. Enoch et Elias translati creduntur ubi est lignum vitæ. X, 1581.

Lignum nos portat in aquis maris. IV, 1380. Ligna impu-

tribilia, ex quibus arca fabricatur. IV, 1917. Lignum per quod aquæ dulces factæ sunt figura crucis. III, 616. Lignum ubi erant fixa membra Christi morientis, etiam cathedra fuit magistri docentis. III, 1950. Domuit lignum quod ferrum non domuit. IV, 1228. Ligna in campo fructifera allegorice. V, 513. Ligna campi, plebes populorum. IV, 1570. Ligna silvarum Pagani sunt. IV, 1254.

Limatensis episcopus. II, 162.

Limutinus Deus limini præfectus. VII, 119, 184.

Limitibus carbonēs substernuntur. VII, 713.

Limus terræ unde homo formatus est. III, 201. Limus profundus sunt, qui a iustitia cadunt. IV, 843. Limus luti, concupiscentiæ carnales. IV, 434.

Linea quid. I, 1041. Linea transversim secari infinite potest. I, 874.

Lingua dupliciter intelligitur. VIII, 296. Quid velii cor, lingua testatur. IV, 1191. Linguae bona vel mala, ubi adest mens bona vel mala. V, 1418. Ream linguam non facit, nisi mens rea. V, 973. Linguae tentatio. V, 1500. Linguae tentationibus aliquando non feriri difficile est. V, 1526. Lingua in udo posita, facile in lubrico habetur. V, 978. Lingua non frustra in udo est, nisi quia facile habetur. IV, 414. Contra hæc remedium est silentium. IV, 414. Lingua dolosa ea est, quæ habet imaginem consulendi, et perniciem nocendi. IV, 1599, 1600. Lingua adulatoris plus persequitur, quam manus interfectoris. IV, 869. Cibos amaritudinis non das ventri tuo, et cibos iniquitatis das linguae tuæ malignæ; sicut eligis quo vescaris, sic elige quod loquaris. IV, 603. Lingua Judeorum, gladius quo Christus occisus est. IV, 668, 669. quam difficile, etiam in piis officiis prædicationis, exhortationis, etc... lingua non peccare. IV, 414, 580. Lingua hominem alienat ab homine magis quam animal ab animali. VII, 653. Linguae iniquorum sunt in manu diaboli. IV, 1867. Tolerabilius est lingua labi, quam vita. X, 728.

Lingua cohibenda. V, 635, 978. Linguam domare quam difficile. IV, 1827. Linguam domare nemo potest sine gratiæ adjutorio. X, 254. Deus linguae dominator. V, 575.

Lingua Dei cur dicta est calamus. IV, 497. Lingua Christi, prædicatores ipsius. IV, 173. Lingua popularis, plerumque est doctrina salutaris. IV, 279. Lingua nostra canticum Jerusalem. IV, 1771. Lingua barbara est, quæ Dominum non laudat. IV, 1478. Habendum in corde, quod habet omnis homo in lingua: *Quod vult Deus*. IV, 279. Lingua exsecta presbytero. V, 1596.

Lingua pro sono qui lingua promitur. III, 1932. Pro locutione quæ fit per linguam. IV, 597. Lingua una primitus fuit ante turrim Babel. III, 401. Linguarum diversitas unde VII, 483. Linguarum diversitatem superba impietas invexit, et humilis pietas Ecclesiæ contulit unitati. IV, 656; V, 1243. Linguae tres toto orbe maxime excellent, Hebraea, Græca et Latina. IV, 692. Lingua Hebraea primo fuit omnium lingua. VII, 522. Lingua Hebraea unde sic dicta. VII, 522. Hebraica, Punica, et Syra linguae sunt cognatae. III, 1320. Lingua Græca et Latina qua figura dicitur. IV, 553. Linguarum cognitio necessaria ad intelligentiam Scripturarum. III, 42. Linguae originali potius credendum, quam ejus translationi. VII, 454, 453.

Linguarum donum, signum olim maximum Spiritus sancti descendens in fideles. VII, 612. Linguarum donum quid significavit. IV, 161, 1706; V, 464; VII, 612. Linguae omnium gentium in uno homine die Pentecostes, quid significant. V, 497, 946, 1250, 1252, 1254, 1350. Linguae omnes credituræ ostendebantur, ubi jam omnes linguae sonabant. III, 1991. Linguis omnibus modo loquitur unus homo Christus et Ecclesia. IV, 161. Linguis omnium loquitur, qui in corpore Christi est. IV, 1929. Modo in Ecclesia ipsa unitas tamquam unus loquitur omnium gentium linguis. V, 534, 1246. Cur donum linguarum modo non conceditur. V, 1250. Nec linguis loquuntur qui credunt. IV, 1706.

Linguere terram, quid sit. IV, 909.

Linternense oppidum in Campania. VII, 102.

Lintei quatuor initis subligati interpretatio. IX, 415.

Linum et lana quid figurant. V, 224. Linea vestimenta interiora. V, 224. Linistima vestis. VIII, 227.

Linus poeta Theologus. VII, 372, 397.

Litigare an liceat. III, 1281. Aut judicio publico sua repetere, nullis succurrentibus Apostolicis exemplis. II, 327. Litem habere de rebus sæcularibus prohibitum a Christo. VI, 270. *Vide* Judicium. Lites habere, delictum. V, 1340. Quod tamen ferendum, si judicio ecclesiastico finiantur. V, 1340. Litigare etiam apud Ecclesiasticos iudices, delictum est Christianis. IV, 1043. Litigantes ad Episcopos causas suas deferunt. IV, 1570. Litem inferenti cedere aliquid ut Deo vacet, est tempus redimere. V, 910. Litigatorum maiorum vox, se malos iudices esse perpersos. II, 169. Melius est dubitare de occultis, quam litigare de incertis. III, 376. Litigare quis censendus. V, 1395.

Litteræ signa vocum, voces signa rerum. VIII, 1071. *Primarum litterarum magistri.* I, 670. *Litteras a primis hominibus coepisse nonnullus videtur.* III, 620. *Litterarum repertor Mercurius.* III, 49. *Litterarum occasio.* I, 1011. *Litteræ Hebraicæ antiquissimæ.* VII, 598. *Litteræ quare non sunt communes omnibus gentibus.* III, 58. *Litteræ seu scribendi ars, quantæ utilitatis.* VIII, 972, 973. *Littera eadem uox Dei et diaboli inchoatur.* IV, 1375.

Littera quare per se occidat. X, 1111. *Vide Lex.*

Litteræ quæ nobis venerunt de patria nostra, scripturæ sacræ. IV, 1932. *Litteræ communicatoriæ.* II, 163, 167, 168. *Et non communicatoriæ.* II, 161. *Litteræ communicatoriæ hæreticis non dantur.* IX, 243. *Litteræ communicatoriæ dicuntur formatae.* II, 174. *Litterarum suarum asperitate offensus episcopum quanta modestia Augustinus lacare coactur.* II, 621, 630.

Litteras spe commodi temporalis discere, quam sollempne et quam vanum. VI, 675. *Vide studium.*

Litteratura. I, 786. *Litteratura Judæorum.* IV, 888.

Litterationes. VIII, 655.

Littens a gemellis. IX, 259.

Lirelensis fundus. II, 597.

Locus Dominus quem in usum habebat. IV, 1367.

Locus quid. VI, 15, 16. *Locorum spatia infinita ante mundum non sunt cogitanda.* VII, 520. *Loca spiritalia spiritaliter cogitare difficile est.* III, 1928. *Loco non continetur Deus.* IV, 537, 952, 953. *Localia spatia non occupant nisi corporum moles.* II, 562; V, 552, 559, 1486. *Locorum spatia tolle corporibus, jam non erunt.* II, 838. *Quod loco capitur, minus est in parte quam in toto.* V, 663. *Locus sanctus Dei, quis.* IV, 815. *Vide Deus.* *Locus Christi, ipse Pater est; locus Patris, Filius; locus noster ipsi sunt, et nos locus Dei sumus.* III, 1928. *Locus noster, Deus.* IV, 252, 878. *Locus sanctorum qui hinc migraverunt.* V, 1566. *Locus bonus, quo nobis migrandum de hoc loco malo.* V, 1085. *Locus animo est affectio sua sive in delectatione, quo se pervenisse per amorem letatur.* IV, 95, 124. *Locus impii quis sit.* IV, 592. *Locus medius non est natis ex Adamo: aut in honorem sunt, aut in contumeliam.* X, 1136, 1142.

Locustarum multitudo prodigiosa in Africa. VII, 111. *Locus a quid significet.* IV, 1000.

Locutio ad quid instituta. I, 1193. *Locutio est voluntatis significatio.* V, 102. *Locutionis et intellectus discrimen.* VI, 511. *Cum loquimur, nihil aliud molimur, nisi animam ipsum nostrum perspicendum animo auditoris inferre.* VI, 185, 181. *Unde puer loqui discat.* I, 666. *Loquitur Deus in nobis sine sono.* III, 1688. *Quam varia ratione Deus loquatur.* IV, 540; V, 102. *Locutio Dei ad Moysen non per divinam substantiam fiebat, sed per assumptam creaturam.* IV, 1788. *Non magni est meriti cui loquitur Deus: interest enim quid loquatur.* VI, 142, 162. *Loquitur nonis Deus, si audimus.* IV, 575. *Multis in corde loquitur Deus, et magis ibi sonus in magno silentio cordis.* IV, 429. *Sicut humana consuetudo verbis, ita divina potentia etiam factis loquitur.* II, 385. *Loqui bona non possunt mali, sicut nec mala boni: qui tamen interdum audiendi mali.* V, 475. *Loqui delam, quid sit.* V, 125. *Peccatores et cum iniquitatem, et cum justitiam loquuntur, falsa loquuntur.* IV, 677. *Loquentes vanitatem, non audiunt loquentes veritatem.* IV, 1866. *Quid necessarium est doctori, ut recte loquatur.* III, 553. *Recte non loquitur homo, nisi quantum Dominus adjuvat.* III, 553. *Pauca sunt quæ proprie loquimur.* I, 820. *Magis opiet servus Dei audire, quam dicere.* IV, 1812.

Locutio metaphorice. III, 836. *Unde dignoscatur an figurata sit scripturarum locutio.* III, 71, 72, 74. *Locutiones figuratæ obscuræ fiunt ex ignorantia rerum.* III, 47. *Locutionis integritas quid sit.* III, 44. *Locutiones, seu proprietates linguae Hebraicæ vel Græcæ.* III, 485. *Locutiones ex variis libris scripturæ.* III, 485. *ac deinceps.*

Loqui cum muliere pro concumbere. III, 625.

Logica seu rationis philosophia ad contemplationem pertinet. VII, 228.

Longævum pro æternitate quandoque ponitur. IV, 1615.

Longe quisque est a Deo, non regionibus, sed affectibus et dissimilitudine. IV, 1077, 1217. *Magna miseria est longe esse ab eo qui ubique est.* IV, 1274.

Longinianus paganus philosophus. II, 1050. *Sed ab Augustino dilectus eumque vicissim diligens.* II, 1029, 1031. *Interrogatus ab Augustino qua existimet via ad vitam beatam perveniri.* II, 1029. *Ut potest respondet.* II, 1050. *Ac deinde alia ab eo quaerit Augustinus.* II, 1051. *Longinianus paganus laudat Augustinum.* II, 1050.

Longinquare. IV, 357.

Longum est quod æternum est, breve est quidquid finem habet. IV, 1169, 1615. *Quod tibi longum videtur, cito est Deo: subijunge te Deo, et cito tibi erit.* IV, 357.

Loricæ est tides, quia interiora transigi non sinit. IV, 324.

Lot, interpretatur declinans. IV, 1083. *In duobus Angelis apparuit unus Dominus Lot.* VIII, 807, 809. *Lot Angelos apud se hospitantes credidit esse homines, divinitus tamen missos.* III, 559. *Lot meritis Abrahamæ liberatus.* III, 560. *Lot justus dicitur comparative ad sodomorum sceicra.* III, 560. *Lot ex incendio Sodomorum salvus evadens typum gestat corporis Christi.* VIII, 425. *Lot factum offerentis filias suas constupratoribus Sodomitis.* VI, 550. *Lot a peccato defendi vix potest.* VI, 552. *Lot uxor conversa in salem, quid admoneat.* VII, 509; VIII, 425. *Uxor Lot in salem conversa ut homines condit.* IV, 1037; VI, 682. *Quid figuret concubitus filiarum Lot cum eo.* VIII, 426. *Concubitus filiarum Lot cum eo, et prophetia est et flagitium.* VIII, 426. *Figura est eorum qui male utuntur Lege.* IV, 720.

Lotum pedum die cenæ in consuetudinem multi recipere noluerunt, ne videretur ad baptismi sacramentum pertinere. II, 220. *Nonnulli de consuetudine auferre non dubitaverunt, alii in diem tertium octavarum vel in ipsum octavum transtulerunt.* II, 220. *Tubricum luxuria est.* IV, 528.

Lucanus poeta. VII, 107. *Judæorum Deum incertum posuit.* III, 1063. *Lucani locus.* II, 1071.

Lucas et Marcus Apostolorum suppres. V, 1127. *Lucas circa sacerdotalem Domini stirpem occupatur.* III, 1044. *Lucæ vitulus assignatus est, quare.* III, 1666. *Lucæ cap. 3, v. 3, conciliatur cum Mathæi, c. 1, v. 1.* III, 580.

Lucas servus Dei litteras August. ad Joannem defert. II, 774.

Lucernæ et luminis veri discrimen. V, 987. *Lucerna sapientiae, caro Christi.* IV, 1793. *Lucerna in candelabro lucens, Christus in cruce pendens.* V, 1456, 1479. *Lucernam in cruce Dominus accendit.* IV, 1579. *Lucerna a se ipsa non accenditur, ita nec anima humana sibi præstat lucem.* IV, 1446. *Lucerna Scripturarum.* IV, 608, 1854. *Lucerna infirmis oculis accensa in sanctorum exemplis.* V, 1456. *Lucerna, homo qui bene operatur.* V, 1479. *Lucerna inextinguibilis in lano Veneris.* VII, 716.

Lucianus a Lucuma. IX, 228.

Lucifer stella Veneris. VII, 721. *Luciferi stellam, quidam Veneris, quidam dicunt esse Junonis.* VII, 206. *Lucifer pro cunctis sideribus positus, pars pro toto.* IV, 1186, 1187, 1458. *Luciferum sidus honori et nomini Caesaris dicere conati sunt Romani.* III, 51, 1057. *Luciferi nomine significantur tempora.* V, 747. *Lucifer significat omnem spiritum qui illuminatur.* IV, 1187.

Lucifer Calaritanus episcopus a quo Luciferiani. VIII, 45. *Lucifero Calaritano displicuit quod Arianis ad Ecclesiam redeuntibus gradus honoris servarentur: cecidit in schisma.* II, 813; VI, 307, 308.

Luciferianos nec Epiphanius, nec Philaster inter hæreticos posuit, quare. VIII, 43. *Luciferianorum error.* IV, 837. *Luciferianos animam ex transfusione generari sensisse quidam dicunt.* VIII, 45.

Lucilianus. I, 923.

Lucilla. V, 293. *Mulier Hispana.* IX, 595. *Pecuniosissima.* II, 167. *Et factiosissima femina.* IX, 37. *Odiis accensa furialis instat ut contra Cæcilianum alter ordinetur.* IX, 542. *Episcopos adversus Cæcilianum corripit.* IV, 576. *Et damnationem Cæcilianum emit ab eis.* II, 168; IX, 426, 443. *Quadringentos folles dedit.* IX, 543. *App. 798.* *Lucilla cur Cæciliano infensa.* IX, 57, 426. *App. 775.* *A Cæciliano dum diaconus esset, correpta et inde læsa.* II, 167.

Q. Lucilius Balbus in secundo de deorum Natura libro Ciceronis disputat. VII, 136.

Lucillus episcopus, portans reliquias s. Stephani a fistula sanatur. VII, 766.

Lucillus diaconus, Novati forte sitifensis episcopi, germanus. II, 294. *Not. (b).*

Lucina dea a parturientibus invocata. VII, 122. *Parturientibus præfecta.* VII, 128.

Lucinianus Augustini familiaris. II, 67, 73.

Lucius et Caius, pro quolibet. V, 253, 1587.

Lucius Opimius. VII, 105.

Lucius Pontius. VII, 72.

Lucius Saturnius, tribunus plebis. VII, 106.

Lucius Tarquinius Collatinus Consul, urbe ejectus a collega suo. VII, 91.

Lucius Titius. VII, 72.

Lucius ab Ausafa. IX, 256.

Lucius a Castro Galbæ. IX, 207.

Lucius a Membresa. IX, 254.

Lucius a Thebeste. IX, 220.

Lucretia a filio Tarquini violentè stupro oppressa. VII, 61. *Lucretia adultera non fuit, sed casta.* VII, 52. *Ex pudoris infirmitate, non ex caritate pudicitie se occidit.* VII, 51. *Homidium commisit, cum se peremit.* VII, 55.

Lucretius Consul Romanus. VII, 96.

Lucretius animam ex atomis esse scribit. VIII, 72.

Lucrum est esca, fraus laqueus. IV, 782, 1810. *Lucrum* non sic capit, quomodo dolet damnum. V, 1438. *Lucrum* luteum. I, 716. Pereat mundi *lucrum*, ne fiat animæ damnum. IV, 1582, 1643. Nemo habet injustum *lucrum* sine justo damno. V, 70.

Lucta spiritus cum carne. I, 700. *Lucta* christianæ animæ. V, 1544. In tentationibus quotidianis. V, 1439. *Lucta* carnis et spiritus hic in iustificationis manens. V, 85, 169, 189, 715, 820, 821, 884, 891. In *lucta* carnis et spiritus quid faciendum. V, 190. Victoria post resurrectionem car differtur. V, 892. De *lucta* spiritali dissidentem, qui non certant non intelligunt. V, 815.

Luctus est non inhumani cordis vulnus, quod consolationibus sanatur. VII, 633. *Luctus* et officia defunctis exhibenda. V, 957. *Vide* *Lugere*.

Luctus dicitur quod lumine luceat. III, 81, 800.

Ludi primitus instituti Telxioni regi Sicyoniorum. VII, 562. *Ludi* diis inferis sacri. VII, 99. *Ludi* Circenses. I, 723. Soli primum in usu apud Romanos. VII, 44. *Ludi* funebres. VII, 235. *Ludi* sæculares Romæ instaurati. VII, 98. *Ludi* sæculares contempnendi. IV, 1046. *Ludi* quare diis instituti. VII, 569. *Ludos* alicui celebrare an divinitatis indicium. VII, 233. *Ludi* esse non debent in humanis, si Romani essent honesti. VII, 112. *Ludi* scenici. in rebus divinis positi a Varro. VII, 152, 157. A Platone damnati. VII, 257, 258. *Ludos* scenicos non turpes judicaverunt Græci. VII, 155. Hi scenicos actores in reipubi. administrationem receperunt. VII, 53. *Ludi* scenici, deorum jussis Romæ instituti, quare. VII, 44, 53, 57, 58, 73, 152. Quam periculosi *ludi* scenici. VII, 75, 76, 134. Quam turpes. VII, 50, 51. Licet turpes, eos exhiberi sibi dii jusserunt. VII, 189, 237. Turpissime *ludos* scenicos dii oposcerunt. VII, 259. *Ludi* scenici sunt pestis morum. VII, 97. *Ludis* scenicis majestas divi non placatur, quibus humana dignitas inquinatur. VII, 78. Deos habere qui *ludis* scenicis delectantur, simile est furoris. VII, 187. *Ludi* pompatici. V, 118. *Nugatoria* iniquitatis, *ludi* et spectacula vana. V, 81, 85, 88.

Ludi, id est, loci ad exhibendos *ludos*. V, 205.

Ludificatio damnum, quomodo sit. VII, 574.

Lugere quemquam nunquam debebant qui oleo sanctificati erant. III, 690, 710. Apud antiquos ea faciebant *lugentes*, quæ consuetudini essent contraria. III, 690. Scindebant vestimenta. III, 710. Secabant corpora. III, 708. Hoc fieri Deus prohibet. III, 708. Sanctis in veteri Testamento celebrabatur *luctus* septem dies. III, 596. Numerus iste septenarius *luctus* comprobatur. III, 596. *Vide* *Novendial*.

Lugentes quomodo beati. IV, 1039. *Lagendum* filiis ablati sponso. V, 1049.

Lumbos succingere. V, 226.

Lumina dicuntur oculi. IV, 1858.

Luminaria et sidera nuda facta. III, 263. Quare quarto die facta. III, 253. Quomodo dividant inter diem et noctem, cum jam inter lucem et tenebras divisisset Deus. III, 256. *Luminaria* dividenda inter noctem et diem allegorice. I, 834. *Luminaria* et sidera quomodo sint in tempora et signa, in dies et annos. III, 274, 275. Non ideo cœlestia *luminaria* adoranda, quia docetur ex eis aliquando similitudo ad divina mysteria figuranda. II, 209. *Luminaria* cœli vident mala fieri super terram. IV, 1194.

Luna ex aqua bona facta secundum Manichæos. VIII, 35. Et navis lucis. VIII, 35. Luna qualis creata fuerit. III, 275. Plenam primitus factam esse, absurdum est dicere. III, 256. Omni die perfecta est. III, 256. Semper est plena. III, 276. De luna, unde lumen habet, duæ sunt opiniones. IV, 131, 132. Manichæorum de lunæ incremento et defectu delirium. II, 207. Ejus incrementa et decrements, unde. IV, 131, 132. Lunæ defectus et incrementum ex eo quod magis vel minus illustretur a sole; aut si habeat suum lumen ex eo quod partem hemisphaerii in qua est lumen ostendat vel abscondat. II, 207. Lunam deponi imaginaria ludificatione sensuum exhibebatur. VII, 235. Non luna ipsa, sed quod accenditur, variatur. III, 276. De luna quam iniepe quidam mentuntur. IV, 1191. Lunam adorabant Manichæi. VIII, 242, 300, 329. Soli et lunæ non conviciatur Moyses. VIII, 309. Christiani non observant dies et annos et menses et tempora, licet ad solis et lunæ computationem pascha celebrent. II, 209. Luna in Scripturis allegorice synagoga. II, 208; IV, 137. Ecclesia. IV, 151, 908, 1573. Sicut luna ad oculos nostros augetur recedendo a sole, et minuitur ad solem appropinquando; sic anima recedendo a sole iustitiæ ad exteriora progreditur, appropinquando vero se convertit ad interiora. II, 207, 208. Luna nomine significat mutabilitatem mortalitatis. IV, 728, 908, 1134, 1846. Item scientia. IV, 1700. Luna resurrectionis imago. IV, 1524. Luna significat carnem Christi. IV, 941. Carnales designat et insipientes. IV, 944. Frange lunam, hæc fortunam, dictum avarorum. VI, 674.

Lux ad Martem pertinet. VII, 578.

Lupanaria unde dicta. VII, 578.

Luperciona. IX, 229.

Luperci Romani, unde sic dicti. VII, 574. *Lupercorum* sacerdotum ascensus et descensus per viam sacram quid significat. VII, 569.

Lupicinus servus Dei. II, 592.

Lux duplex, Deus, et lux quam fecit. VIII, 609. Inter lucem quod est ipse Deus, et lucem quam fecit Deus, non distinguunt Manichæi. VIII, 404. *Lux* æterna et incommutabilis. I, 742, 801. Lumen Deus quale cogitandum. V, 36. Lumen quod Deus est, quam excellens. VIII, 372. Lumen quod Deus dat, non est tale quod possit ab aliquo obtineri. IV, 200. *Lux* in Domino, tenebræ sumus sine Domino. V, 321, 1472. *Lux* cordis Deus est. IV, 206, 207. Lucem illam non vident nisi mundi corde. IV, 206, 806. In cœcitate mentis quisquis datus fuerit, ab interiore Dei luce secluditur. IV, 94. Paganus quasi bene vivens, patentibus oculis est in tenebris; Christianus male vivens, in luce est, sed clausis oculis. IV, 196, 197. Ex luce Dei consilium sibi dat ipsa anima. IV, 1887, 1888. In luce Dei æterna quædam legit anima rationalis. IV, 1887, 1888. *Lux* hominum, lux mentium. III, 1398. *Lux* interior cuius ope tam multa videmus ac dijudicamus. II, 615, 616. Vocatur lux judicans. II, 616. Lumen est veritas proprio splendore fulgens, unde animæ tamquam lucernæ accenduntur. IV, 102, 105. *Lux* sincerissima et incommutabilis veritatis, quibus pateat. V, 524. Lumen verum, iustitia et sapientia. V, 476. Luce intelligibili perfunditur anima, ut faciat opera iusta. IV, 1191. *Lux* iustitiæ oculis cordis videtur. III, 1659. Iustitiæ lux menti perturbata pena est, antequam sanetur. V, 542. Lucem iustitiæ mens perturbata nec audet contemplari, nec valet. V, 542. *Lux* cordis caritas. II, 560. Lucis interioræ amor. V, 1531. *Lux* visibilis solis et lux invisibilis Verbi Dei, qui differant. V, 676. *Lux* interior cum visibili comparatur. V, 547. *Lux* visibilis corporum colores, invisibilis animarum format affectiones. V, 1498. quando nos delicti percutit, in luce sumus. IV, 162. Deus fecit lucem, cum Christus a mortuis surrexit. IV, 552.

Lumen aliud illuminans, aliud illuminatum. III, 1502, 1638; IX, 74. Lumen verum ab illuminato lumine discernendum. II, 541. Lumen sibi esse homo non potest. V, 967. Lumen tu tibi non es, ut nudum oculus es, nihil valet sine lumine. V, 437. Lumen a quo omnis homo illuminatur. V, 457. Lumen verum solus Christus. V, 53. *Lux* Dei, veritas Dei, et hoc utrumque unus Christus. IV, 478. Quomodo lux vera illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. X, 159. *Vide* *Omnia*. Rei illuminate cavendum a vento superbiæ. V, 157. Lumen mundi quomodo sunt viri sancti. V, 36. Lumen viventium. IV, 660.

Lux creata duplex, spiritalis et corporalis. VIII, 403, 611. *Lux* alia corporalis iniquis ac bestiis communis, et alia lux iustorum. IV, 1250. *Lux* triplex, æthereæ, sensibilis et rationalis; et contrarium cujusque. III, 228. Lucem aliquam esse præter cœlum, facile ab homine percipi non potest. III, 228. Inter lucem qua cernimus, et lucem qua intelligimus, quantum distet. VIII, 372. Lucem qua cernimus, ab ea luce qua intelligimus, nusquam discrevere Manichæi. VIII, 372. Lucem corpoream Dei dicunt esse naturam Manichæi. VIII, 33. Manichæorum fabula de pugna lucis cum tenebris. VIII, 293, 294. De lucis purgatione. VIII, 35, 36. De luce creata primo die varie difficultates. III, 254. Lumen oculorum Adam, ipse Deus erat. IV, 403. *Lux* an est creatura prima. III, 248. *Lux* quæ initio facta est, quamvis. III, 227, 228. Et qualis. VII, 522. An corporale quid, an spiritale. III, 252, 248. Antetemporaliter, an in Verbi æternitate dixit Deus, *Fiat lux*. III, 248, 251. Quare in creatione lucis non additur. *Et fecit Deus*. III, 252, 269. Nec dicitur, *Et sic factum est*. III, 292, 317. Divisio facia inter lucem et tenebras, quomodo accipienda. III, 228. Quomodo intelligenda in creatura spiritali. III, 254. *Lux* primum facta, est conformatio creature spiritalis. III, 311. Est vita intellectualis. III, 253. *Lux* dici potest facta, cum sapientia increata se transfert in animas sanctas ut illuminare possint lucere. III, 258. Interpretatio data de luce et die spiritali, non impropria et figurata existimanda est. III, 314.

Lux corpus divisibile. VIII, 183. *Lux* ubique tota. VI, 638. *Lux* solis facit formas coloresque discerni. V, 676. *Lux* regina colorum. I, 800. *Lux* excellentissimum in corporibus. I, 1279. Nullus sensus, nullus ab anima spontaneus corporis motus sine luce et aere. III, 563. Lumen quo cuncta discernimus, tam nobis est certum, quam efficit certa quæ conspiciamus. II, 457. Luce oculi pascuntur. III, 1493; V, 709. *Lux* eibus oculorum. IV, 1114; V, 483. *Lux* per oculos emicans, unde. VIII, 675. Ante lucem surgere quid sit. IV, 1670.

Luxuria. V, 326, 329. Quid. VII, 356. *Luxuriam* esse mo-

lum dicit Julianus, non vero concupiscentiam. X, 1349, 1350, 1351. Luxuriæ malum, concupiscentiæ consentiendo committitur. X, 1349. Luxuria quorundam Christianorum, persecutio maxima Ecclesiæ. IV, 836. Quando Romam invaserit luxuria. VII, 102. Luxuria per lubricum significata. IV, 328.

Luzā, Bethel, Ulammatis, eadem civitas. III, 377.

Lybia duplex. V, 295. Lybia pars Africæ, competit tamen hoc nomen toti Africæ. III, 783.

Lycurgus Lacedæmonis leges ex Apollinis auctoritate se instituisse confixit. VII, 60.

Lyristria. V, 828.

M.

Macarius. II, 114; IV, 155; IX, 28, 29, 32. Ad quid ab Imperatore in Africam missus. IX, 47, *App.* 800. Donatistarum injusta expostulatio de Pauli et Macarii persecutione. IX, *App.* 800. Macarius adversus Donatistas pro unitate agit secundum leges contra eos latus. IX, 362. Macarianam Donatistæ Ecclesiam catholicam vocabant. II, 190. Et Catholicos, Macarianos. IX, 292, 329; X, 1101. Refelluntur, et aliquo sensu nomen hoc gloriæ Catholicorum verit ostenditur. IX, 292, 293, 294, 297, 329. Macarium Donatistas persequendo perisse clamabat Petilianus. IX, 324, 328. Refellitur Petilianus. IX, 329. Macariana tempora. II, 97, 173; IV, 154. Paulinus ad Macarium consolatoriam epistolam dedit. II, 1075.

Macedonius a quo Macedoniani. VIII, 39, 797.

Macedoniani. V, 448; IX, 395. Et Photiniani peccabant in Spiritum sanctum. II, 814.

Macedonius Africæ vicarius. II, 665. *Not. (c)*. Vir negotiosissimus in repub. nec suis, sed aliorum utilitatibus attentissimus. II, 665. Amator est reipublicæ. II, 669, 670. Lenis et humanus. II, 655. Interveniit apud eum iscopum pro clerico. II, 657. Ab Augustino quædam querit, et ab eo rescriptum accipit. II, 652. Rursumque scribit Augustino, eique ille rescribit. II, 665. Macedonii edictum adversus Donatistas. II, 673. Macedonius August. commodat decem et septem solidos. II, 1092.

Macedonum regnum quanto tempore duravit. VII, 558.

Machabæos ignis non agnovit, qui tres pueros agnovit. III, 2040. Quare. V, 1580. Machabæis et tribus pueris in persecutione diversis exitus, idem tamen Dei præsidium adiit. V, 202, 1580. Machabæis plus præstitum, quam tribus pueris. V, 1500. Machabæos Deus occulte coronavit, tres pueros aperte liberavit. IV, 1945. Machabæi in igne defecerunt carne, non fide. IV, 589. Machabæi pro sacramentis veteribus martyres esse. II, 156. Et pro Christo. V, 1379. Machabæi martyres n. a. appellatione, sed re ipsa Christiani. V, 1377. Machabæis merito instituta solemnitas. V, 1577, 1379. Basilica in eorum memoriam erecta Antiochiæ. V, 1379. Machabæorum mater septies martyr. V, 1379. Ejus fortitudo laudatur. IV, 855, 856, 868. Ab ipsa matres discant filios diligere. V, 1379. Machabæorum mater Ecclesiam repræsentavit. V, 1580. Matri Ecclesiæ similis. IV, 855.

Machabæorum libros non habent Judæi sicut legem et Prophetas et psalmos. IX, 729. Ecclesia pro canonicis habet. VII, 596. Quare. VII, 596. Non inutiliter ab Ecclesia recepti sunt, si sobrie legantur vel audiantur. IX, 729.

Machæra, quid. IV, 1935. Machæra lingue, major quam ferri. III, 2052.

Macomades, *Macomadia*. IX, 243, 475.

Macrobius Donatistarum episcopus. II, 556; IX, 755. *Macrobius* bonæ fidei juvenis. II, 406. Donatistarum apud Hippone episcopus ordinatus. II, 406. *Not. (d)*. Litteris Augustini rogatur ne subdiaconum ipsius rebaptizet. II, 407. Quam iniqua ejus responsio. II, 407, 408. Macrobius manifeste injustitiæ convincit Augustinus. II, 408, 409. Macrobius Chrematellionum facta per Punicum interpretem arguit. II, 416.

Macturis seu Mattaris. IX, 225.

Madaurenses idololatricæ scribentes Augustino vocant eum patrem, et optant in Domino salutem. II, 1025. Eos Augustinus ad veram religionem hortatur. II, 1027. Madaurense forum, verarum frequentia possessum. II, 81. Quæ ibi sint simulacra. II, 82.

Madiam, interpretatur declinans judicium. IV, 1055. Filius fuit Abrahæ de Cethura. III, 759.

Madianite ab Abrahamo per Cethuram præpagati. III, 582. *Madianite* vocantur aliquando Ismaelitæ. III, 582. Et Æthiopes. III, 727. Nunc saraceni appellantur. III, 727.

Machib interpretatur parturiens sive dolens. IV, 615.

Magdalena parentrix an fuerit soror Lazari, dubitatur. III, 1748. Ejus conversio. IV, 810. Magdalena frontosior facta est ad salutem, quam fortasse erat in fornicatione.

IV, 1680, 1061. Ideo sanitatem recepit, quia ægrota sibi visa est. III, 1447. Ipsi Christus apparet, quem tangere prohibetur. V, 1148, 1154. Christi ad Magdalenam verborum sensus. V, 1143, 1148, 1151, 1154. Magdalena figurat Ecclesiam. V, 58.

Magiam nunc laudat, nunc vituperat Porphyrius. VII, 286. Magiæ impietas ostenditur. VII, 243.

Magicarum artium inventor Zoroaster. VII, 728. Magicæ artes ex curiositatis vicio. I, 802. Et doctrinis ac operibus dæmonum exercentur. VII, 244. Quomodo magicas artes dæmon homines edocuit. VII, 717. Magia consecratio. V, 1459.

Magi Pharaonis. V, 74, 562. Quare fecerunt quædam miracula sicut Moyses. VI, 90, 696. Magi per dæmones possunt, quidquid possunt. VIII, 875. Deus solus creat etiam illa, quæ magicis artibus transformantur. VIII, 875, 876. Aqua quam magi Pharaonis verterunt in sanguinem, vel marina erat, vel ex ea regione in qua erant filii Israhel. II, 585. An magi mortuos suscitaverint. II, 521. Apuleius Ater, cum omnibus suis magicis artibus, ne ad aliquam quidem judicariam reipub. potestatem potuit pervenire. II, 534. David sine magicis artibus, ex pastore ovium ad regium dignitatem pervenit. II, 554. Magi non prophetis, verum Christo comparandi, quoad miracula. II, 555. Magi Ægyptii a Moyse superati. II, 521. In dubio utrum medicamentum sit magicum necne, quo animo quisque utatur interest. III, 57. Magi multis operati peccatis. V, 1056. Eorum impietas in sacrilegiis. V, 1050. Magi etiam apud infideles severe puniuntur. VII, 245.

Magis stella apparuit eo die quo Christus natus est. V, 1035. Hæc stella fuit magnifica signa cæli. V, 1031, 1035. Nunquam antea, nec postea inter sidera apparuit. V, 1051. Christus a Magis quo die adoratus sit, ubique clamat præclaræ solemnitatis auctoritas. V, 1050, 1035. Magorum munera. VI, 664. Frimitiæ gentium in Magis delibata. V, 1055.

Magister non est qui docet hominem scientiam, nisi Deus. I, 602, 815. *Et ex p. offeso in libro de Magistro*. I, 1195. Homo exterius admonet, Deus veritas intus docet. I, 1216. Magistrum internum nos habere testamur, cum bene ad movendum judicio non errante approbamus. II, 376. Qui per ministros suos rerum signis extrinsecus admonet, rebus ipsis per se ipsum intrinsecus docet. II, 591. Magister unus Christus ipse docuit Moysen per Jetro, Cornelium per Petrum, Petrum per Paulum. II, 724. Censidiscipuli omnes sumus sub Christo magistro. V, 153, 1567. Magister est templum ex quo Deus reddit responsa. III, 18. *Vide Docere, Doctor*.

Magister memoriæ, præfectus dictandis et adnotandis quæ Princeps verbo respondebat. II, 431. *Not. (b)*.

Magistri penulati. I, 672.

Magisterium periculosum, disciplinatus securus. V, 155.

Magistratus male civitatis administrant quosdam actus bonæ civitatis, et e converso. IV, 755.

Magna res magnos viros desiderat. I, 909. Maximæ res cum a parvis quærentur, magnos eos solent efficere. I, 909. Magnus Deus non mole, sed virtute magnus est. II, 517. In his quæ non mole magna sunt, hoc est majus esse, quod est melius esse. VIII, 929. Magni in Deo esse poterimus, si sub illo parvuli simus. IV, 758.

Magnanimitas quid sit. VII, 55. *Vide Animi magnitudo*.

Magnates cupiditates eorum qui ipsis coherent, explere coguntur. II, 994. Ut eas explant, necesse est multa quæ Deo displicent fiant: et nec sic explant. II, 994.

Magnes ex India mittitur. VII, 714. Magnetis vis stupenda. VII, 714, 719. Non agit in argentum. VII, 714. Quando juxta magnetem ponitur adamas, non rapit ferrum. VII, 714. Magnetibus lapidibus simulacrum ferreum in templo quodam suspensum. VII, 717.

Magnificencia quid. VI, 21. Magnificencia Domini hæc est, justificatio peccatoris. IV, 1404. Magnificencia in Angelis et potentia quanta. IV, 1232. Magnificencia quærebis, dilige sanctitatem; cum sanctificatus fueris, eris magnificens. IV, 1252.

Magnificetur Deus semper, nusquam homo. IV, 871. Magnificamus Deum, non faciendo ut magnus sit; sed laudando et magnum fatendo. IV, 915. Magnitudinem sapientia, immortalitas, sanitas habent, sed non malis. II, 856. Magnitudinem inter et tumorem distat. V, 537.

Magog interpretatur de tecto. VII, 676. Bella Gog et Magog, et edificatio templi, in Ezechiele difficilia intellectu. II, 719.

Major Celicolarum. II, 180.

Major basilica. V, 1194. seu Majorum, apud Carthaginem. V, 209, 902, 1335.

Majores non offendentes, et qui illi sint. V, 418.

Majorinus episcopus. II, 759, 780; IX, 90, 96. Episcopus

Carthaginensis. I, 617; II, 739, 730. A Donato contra Cæcilianum ordinatus Carthaginensis episcopus. IV, 575; VIII, 43; IX, 469, 555. Majorini pars primo dicebatur, quæ deinde dicta est Donati. II, 502.

Malus mensis, a Maia Mercurii matre nomen habet. VIII, 346.

Malachias, sive *Malachi*, propheta. Angelus dictus, et ab aliquibus sacerdos Esdras crebitus. VII, 699. Quid et quo tempore prophetavit. VII, 395.

Malacia. V, 625.

Malchus interpretatur regnatorum. III, 1951. Solus Joannes hujus nomen expressit. III, 1951. Et solus Lucas quod Dominus ejus auriculam sauciverit. III, 1951. Auris pro Domino amputata et a Domino sanata, auditum amputata vetustate renovatum significat. III, 1951.

Maledicendi licentia non facit beatum. VII, 174.

Maledicorum genus, qui ubi ejusque, vel clericus, vel monachus, vel sanctimonialis ceciderit, omnes tales esse credant, jactent, contendant, sed non omnes manifestari posse. II, 270. Scripta maledicæ ne spargant discordantes, quæ concordantes delere non valeant. II, 250. Maledicorum dentes non hominem, sed carnalia ipsius desideria consumunt. IV, 197. Male viventes, etsi lingua taceant; vita Domino maledicunt. IV, 1535, 1737. Maledictio tamquam cleum est in ossibus eorum, qui se fortes putant, quia eis licet impone male facere. IV, 1441. Maledictione tanquam vestimento operitur, qui in conspectu hominum de iniquitate gloriatur. IV, 1441. Maledictione se præciungit, qui malum ex destinato aggreditur. IV, 1441.

Maledictum cur verbis horrendis dicatur. VIII, 636. Maledictum Dei in Adam ad sententiam pertinet punientis, non ad iram maledicentis. VIII, 616. Maledicta cum ex prophanetia dicuntur, non sunt de malo voto imprecantis, sed de præscio spiritu denuntiantis. VIII, 550. Maledictio quandoque dicitur ex malevolo errore dicentium, non ex aliquo malo verborum. IV, 460. A maledicto cur Christus abstinuit in Judæos. IV, 533. Quam in arbore sterilitatem Christus maledixit. IV, 534. Maledictionis maternæ rarum exemplum. V, 1443; VII, 769.

Malleus universæ terræ, diabolus. IV, 1253.

Mallicana. II, 1034. Mallicanensis subdiaconus. II, 1035.

Malitia et indignitas quid. IX, 87. Malitia, nocendi amor. V, 1560. Malitiæ vitium non natura est, sed contra naturam. VII, 531. Malitia parvulorum, naturalis. X, 1426. Malitia potest dici naturalis, sine ulla reprehensione institutionis et conditionis Dei. X, 1420. Malitia originaliter ab Adam tracta. X, 909. Malitia hominum cupiditatem nocendi potest habere propriam, non potestatem. IV, 291. Malitiæ profunditas, quæ. IV, 349. Malitia cum igne comparatur. IV, 329, 550. De malitia mali flagellatur bonus, et de servo emendatur filius. IV, 1215. Malitia inmutabilis non Deo, sed homini. X, 1425. Malitia, pro pena. V, 1400. Malitiæ indivisa comes miseria. IV, 293. Malitia, indigentia boni. X, 1481.

Malum quid sit. VIII, 588, 587, 607. Manichæi sententia de malo. X, 1529. Refellitur. VIII, 588, 589. Manichæorum error circa malum. X, 1104, 1105. Malum et bonum unde hi dijudicabant. VIII, 509. Malum non accidens, sed substantiam esse putant. X, 1550. Malum non est substantia. I, 743, 1530; VIII, 193, 558. Non est aut natura mala, aut directio naturæ male. VIII, 593. Non est natura, sed contra naturam. VIII, 209, 201. Id cuique generi malum est, quod contra naturam est. I, 1347. Quasi inimica substantiæ inconvenientia. I, 743, 1550. Malum non est nisi privatio boni. I, 688; VI, 15; VII, 525, 533; X, 743, 1495. Mali causa, defectus a bono. VII, 557; X, 666, 672. Ab incommutabili bono deficiens voluntas boni mutabilis. VI, 244. Mali nulla natura est, sed amissio boni hoc nomen accepit. III, 334. Malum nihil aliud est quam corruptio. VIII, 200. Corruptio modi, speciei, vel ordinis naturalis. VIII, 555. Totum nomen mali de speciei privatione repertum est. VI, 13. Naturæ malum est deficere ab essentia, et ad id tendere ut non sit. I, 1518. Mala ex bonis orta sunt. X, 669, 1478, 1180, 1481, 1495, 1496. Malum non nisi de bono profertur. X, 671. Non nisi ex natura bona oriri potest. X, 464, 669, 751. Mala non ex natura, sed ex vitio naturæ. V, 987.

Malum summum non est. VI, 13. Sine summo bono non potest cognosci. VIII, 101. Malum sine bono esse non potest. X, 1555. Malum nihil nisi quod et bonum sit. VI, 257. Malum non potest esse nisi in natura bona. VII, 555. Nisi in aliquo bono. X, 1124. Mala quæ sunt vitia, ex bonis et in bonis inesse. VI, 258; X, 1083. Malum qui modo detrahitur a natura. VII, 418. De malo bonum fieri potest. X, 404. Mala ideo de bono oriri possunt, quia bonum de nihilo factum est. X, 1481. Malum ideo potuit oriri in homine, quia de nihilo factus est. X, 1470, 1472, 1473, 1474, 1476.

Malum unde sit, magna questio Manichæorum VIII, 101. Et contra Manichæos disputatur. VIII, 202, 203, 415,

506. Malum aliquando a Deo, aliquando a materia asserunt Seleuciani. VIII, 41. An Deus pater malorum. VIII, 631. Mala Deum facere negabant Coluthiani, mala creasse dicebant Floriniani, utrique hæretici. VIII, 42.

Malum quod duplex. VIII, 607. Malum dupliciter appellatur. VIII, 169. Omne quod dicitur malum, aut peccatum est, aut pena peccati. I, 735, 1222; III, 152, 221. Malum cuius ex libero arbitrio proficiscitur. I, 593, 612. *Ex professo in libris* de Libero arbitrio. I, 1221; X, 1509. Malum est nobis de nobis. V, 575, 1363. Malus quisque sui malefacti est auctor. I, 1221. An non est quidquam malum, præter opus voluntatis, quod iustitia prohibet perpetrantis. X, 1456. Malum voluntatis non posse naturæ admoveri, falsum Juliani principium. X, 1486. In se ipsis malæ voluntates habent interiore penam suam, eandem ipsam iniquitatem suam. III, 390. Ad omnipotentiam Dei pertinet, ut ex libero arbitrio venientia mala esse permittat. VI, 559.

Mali Deus non est auctor. I, 1233, 1346; III, 1705; VI, 16. Ex duobus generibus malorum quæ sunt in mundo, quodam pertinet ad Deum. VIII, 117. Malum quod est pena, a Domino perpetratur. VIII, 169, 170. Malum pœne juste a Deo infligitur. I, 742, 1221. Mala Deus infert malis, non peccata, sed supplicia. II, 558.

Mali ortus et origo. X, 465, 669. Peccatum. VIII, 125. Censuerunt philosophi contingere mala, propter peccata ab animabus in alia vita commissa. V, 1152. Mala hujus vite agnoscunt pariter Manichæi et Catholici, sed de eorum origine prorsus dissentiant. X, 1528. Mala generis humani volunt Manichæi deputari nescio cui mali principio, æternitati Dei coeterno; Pelagiani nolunt imputare peccato. X, 1539. Mala non sunt naturalia. III, 224. Malum cum quo nascimur aut naturale. X, 1127. Falsum est, malum non posse convinci, quod naturale est. X, 1457. Malorum omnium nostrorum causa peccatum est. V, 1431. Mala nulla essent, si non esset peccatum. VII, 752. Malum nullum esset, si non feci semus. III, 584. Mala congenita nobis veniunt ex natura peccato vitata. X, 1523. Mala congenita, si nemo peccasset, in paradiso non fuissent. X, 1529, 1549, 1550. Mala quæ patiuntur infantes, ostendunt originale peccatum. X, 1269. Et non sunt nisi ex natura vitata. X, 821, 822. Manichæorum hæresis de naturali malo, quantum distet a catholico dogmate peccati originalis. X, 1263. Mala non ad peccatum originale referunt Pelagiani. X, 1608. Ubi quaeritur unde malum veniat, Manichæos adjuvant Pelagiani. X, 1538. Manichæis in quaestione de malo facile respondeant Catholici, non Pelagiani. X, 1509. Catholicum dogma de origine peccato vitata est confutandum, ut vincatur Manichæus. X, 1552. Malum unde secundum Julianum. X, 1494. Malum in ipsum Deum reuendendum esse, inepte probat Julianus. X, 1487, 1488. Malorum quæ a creaturis patimur, causa est peccatum. III, 1386. Mala hujus vite non nisi ex peccato. X, 1346, 1550. Mala corporis et animi pullulaverunt de radice peccati. X, 1313, 1316. Mala quæ in Ade progenie conspiciuntur, ex peccato originali. X, 1488. Mala nascentium tribuenda peccatis parentum. X, 1582. Malum nisi experimento non sentiremus. III, 584. Quid esset malum, potuisset intelligere homo ante mali experimentum. III, 586. *vide* Afflictio. Malis temporalibus totus mundus affligitur. II, 422. Mala hæc ut in Prophetis et in Evangelio prædicta, non sunt miranda. II, 422. Mala quasi optantes Prophetæ, quo animo dicant. IV, 528, 529. Mala hic et bona et malis et bonis communia. IV, 1017; V, 256. secus post iudicium. VII, 661. Mala quisque metitur ex cupiditate et ex consuetudine. VI, 515. si desit pietas et caritas, quid est a mundi malis tranquillitas et quies, nisi luxurie perditionisque materies, sive invitamentum sive alimentum? II, 1026. prospera res, donum est consolantis; res autem adversa, donum est admonentis Dei. II, 957. Tempora mala et dies mali unde. V, 498, 909, 1365, 1416. *vide* Dies. Stultorum et iniquorum est accusare ordinem rerum, cum putant tempora esse pejora quam fuerint. IV, 81. Mala quæ per quosdam imperat res Christianos imperio Romano acciderunt, munerito in doctrinam Christianam rejiciuntur. II, 532.

Mala quedam sunt, quorum Deus auctor est. X, 744. Unum et idem malum quomodo et a Deo, et a diabolo esse possit. X, 806. Malum quod Angelo vel homini adscribitur, ei a quo conditi sunt, non adscribitur. X, 1499. Malorum temporalium causas superiores potius attendit August. II, 995. Mala quomodo sint a Deo. VIII, 204. Ad quid illa permittit Deus. VI, 256; VIII, 205. Malis variis vitam hujus sæculi cur peragi permittat Deus. IV, 529; X, 709. Malum quod tibi a Deo venit, non est malum, quia iustum. IV, 278.

Malis bene uti novit Deus. VII, 435. Novit bene operari de malo. X, 1442. Novit de malo facere bonum. VIII, 427, 429. Multa bona Deus facit de nostris malis, nostrisque

peccatis. II, 727. Mala Deus omnipotens esse non sineret, si eis bene uti summa sua bonitate non posset. X, 1493. Potentius et melius esse iudicavit Deus, etiam de malis benefacere, quam mala esse non sinere. VI, 245; VII, 731. Malum a Deo non fit, quando fit de malo bonum. X, 1442. Mala prosunt, bona obsunt, sicut fuerint quibus datur. III, 1801. Nihil mali accidit sanctis, quod eis non vertatur in bonum. VII, 23. Ad probationem et emendationem mala permittuntur. VII, 42. sunt ad eruditionem nostram. III, 1441. Injustorum virtutes probant. VII, 114. Malis transitoriis boni, seu virtutis seu moriantur, perire non possunt. VII, 74. In his pressuris non cessat fluere antrea murmurantium, et oleum confitentium. II, 422. Mala presentia aut transeunt nobis viventibus, aut dimittuntur nobis morientibus. V, 402. Deus de malis bona facit, vel ea sanando per misericordiam, vel ordinando per iudicium. III, 1924.

Malo quis bene utatur. X, 142. Mala hujus vitæ, quæ vitare impossibile est, quæ causa, quæ expectatione, quo termino quisque patiatur, interest plurimum. II, 938. Mala temporalia dupliciter patiuntur servi Dei. II, 422. Mala temporalia non timenda. VI, 724. Aequo animo ferenda, quæ patiuntur et boni. VII, 660. Pro fide pietatis omnia mala corporalia toleranda. VII, 313. si vere quod bonum est toto corde dilexeris, omne malum patienter et æquanimiter sustinebis. V, 1597. Christianorum est pati mala temporalia, et bona sperare sempiterna. V, 1556. Mala quæcumque hujus vitæ cum æternis non comparanda. V, 937. In comparatione æterni ignis, non parva, sed nulla sunt. V, 150. Mala ut non timeremus, in se omnia pertulit Christus. VI, 539. *vide* Bona. Mala quibus orbis terrarum affligebatur, non esse signa iudicii proxime venturi ostendit August. II, 918, 919.

Mala hominis duo, mortalitas et iniquitas. V, 951. Malorum radix cupiditas. X, 370. Mala hominis duo, error et infirmitas. V, 987. Ignorantia et concupiscentia fontes omnis miserie hominis. VI, 241. Mala morum, vel sola, vel maxima deputanda sunt. VII, 112. Mali mala corporis, non mala morum pati exhorrent. VII, 113. Mali bonis suis carnalibus frui, et mala sola carnalia non perpeti curant. VII, 78. Mali sola deputant mala, corporis externarumque rerum incommoda. VII, 79. Mali quasi maximum bonum putant, habere bona omnia præter se ipsos. VII, 79. Malum esse aliud est, aliud malum pati. V, 519. Malum nullum aliud est præter peccatum. VIII, 117. Malum opus non fit, nisi a malis. VII, 421. Malefactum est in quo libido dominatur. I, 1224. quidquid in te mali est de peccatis, tuum est; quidquid boni in justificationibus, Dei est. IV, 193. Aliquando voluntate, aliquando necessitate malum agunt homines. X, 1494. A malo qui metu abstinere, dum occasiones inveniunt, non mali fiunt, sed manifestantur qui erant. IV, 1190. Christiano non imputatur si quid mali per hæc quæ propter bonum ac licitum facit aut habet, ciquam acciderit. II, 187. In omni opere malo labor est. IV, 1811. Male faciendi licentiam querentes, querunt exempla male viventium. V, 1579. Non sunt facienda mala, ut veniant bona. X, 808. Mala affectans, quamvis aliis prosit quod fecerit, bona invenire non potest. IV, 212. Mala quæcumque non per sapientiam, sed quæ per experientiam discuntur, feliciter nesciuntur. X, 1552. Dolenda sunt quæ male facta sunt, etiamsi quantum possunt, postea corrigantur. II, 251. Mala sine dolore sunt pejora. VIII, 557. Deus pro sui regiminis æquitate et bene utitur malis, et perversis recte. VIII, 329. Malis peccantium bene utitur Deus. VIII, 563. Mala Deus tolerat a malis fieri, quia æternus est, et videt quid illis servet. IV, 1178.

Malum perficere quid. X, 431. Malum contra quod pugnant baptizati, ex peccato originali. X, 680. Abstineri ab omni re mala quis dicatur. X, 506. Malum quod non vult, quomodo se facere dixerit Apostolus. X, 560. Mala congenerata vincuntur per gratiam. X, 1427. Deflectere a malo et facere bonum, non est possibile voluntati hominis, nisi per gratiam. X, 1297. Non est in potestate filiorum hominis a malo liberari, nisi gratia det potestatem filios Dei fieri. X, 1441. A malo liberari quid sit. V, 1504. Homo regius liberari a malo, se a se liberari petit. V, 986, 987. A malo congenito liberat Christus. X, 1123. Mali nesciri finis, quid. VII, 621.

Malum pro malo reddere justitia videtur, sed hæc non est Dei justitia. IV, 87. Injustorum, si dici potest, justitia est. IV, 1453. Homo cum malum pro malo reddit, malo voto id faciens, prior ipse malus est, dum iungere vult malum. IV, 87. Qui non reddit retribuendis mala, perfectus est. IV, 90. *vide* Vindicare. Malum pro malo non semper reddit, qui corripit eum a quo vexatus est. II, 322, 325.

Mali quomodo ex Deo et non ex Deo. VIII, 190. An mali recenseri possunt inter opera, quæ Deus fecit bona valde. III, 440. Malos Deus fecit quod ad naturam, non quod ad

culpam. V, 587. Mali a se habent voluntatem malam, a Deo autem et naturam bonam, et justam penam. III, 434. Malos sic creat Deus, quomodo nascit et nutrit malos. X, 1504. Hoc non repugnat Deo. X, 1506. Cur creat Deus quos futuros malos cognovit. X, 1200. Malos Deus tunc tamquam pecora sua. IV, 550. Mali vasa perfecta in perditionem. III, 601. si Deus vellet, etiam mali boni essent. III, 454. Malorum voluntatem in bonum convertere potuit Deus, sed noluit; cur noluerit, penes ipsum est. III, 454. Mali creati sunt ad utilitatem sanctorum. III, 433, 434, 440.

Malus homo quis. X, 370. Voluntate propria quisque malus est. VII, 50. Mali omnes sumus. V, 467, 559; VI, 662. Malos in sua disciplina non esse, neminem sibi arrogare posse. II, 272. Mali et hæretici ex variis Scripturarum testimoniis describuntur. IX, 204, 217. Mali propterea sunt mali, ut sint beati. IV, 293, 1502. In quantum mali sumus, minus sumus. III, 52. Nemo malus facit bonum. V, 409. Nemo malus non sibi prius nocet. IV, 521. Non impune sumus mali, quia Deus justus est. III, 52. Malorum poenis non indiget Deus. III, 434. Deus ex malorum poenis consiliu salutis bonorum. III, 434. Malus sua ipse sibi poena. V, 1564. Malo bonus gravis est, etiam ad videndum. V, 117. Mali bonis insultant. IV, 1209. Bonos flagellant. IV, 1213, 1214. In malos non sæviunt nisi mali. V, 1592.

Malorum felicitas nonnullis scandalum. V, 126, 154, 168, 203, 1154. Et occasio lapsus. VII, 705. Occasio est infirmis murmurandi. IV, 190, 557, 620. Querelæ eorum reprimuntur. IV, 190, 620, 621, 622, 1196. Malis nocent etiam ipsa bona. III, 603. Malis non revera bene est, nec bonis male. V, 319. Malus etiamsi regnet, servus est. VII, 114. Mali in tribulationibus quam miseri. IV, 569. Malorum scientie dux, et dux obliviones. VII, 803. Malus vult bona omnia præter se ipsum. V, 187, 468, 512, 650, 1562. A malo se ipso qui liberatus sit, securus est ab aliis malis. V, 255, 1564.

Mali circumdant undique servos Dei. V, 55. Necesse est ut inter malos vivamus. IV, 329, 1464. Necessitas vivendi inter malos, quanta poena. IV, 1268. Mixti sunt inter bonos mali. IV, 735, 1604, 1605, 1693. Malis permixtus bonus, securus sit. IV, 194. Mali manifesti sunt, boni autem occulti. IV, 1767. Mixti sunt inter bonos mali, in omni congregatione multitudinis. IV, 634, 635. In omni vitæ genere. IV, 556, 1278, 1279, 1730. In familiis vel sanctioribus. II, 272. Exemplis probatur. II, 272. Non erunt mali, quando non erunt qui per ipsos probentur. IV, 362. Mali si non essent, non esset unde oraretur pro inimicis. V, 120. Deus qui novit exercendos nos, miscet nobis et non perseveraturos. IV, 635. Mali multo plures sunt quam boni, qui latent inter malos, sicut grana inter paleas. IV, 534.

Mali mixti cum bonis in Ecclesia. IX, 96. Ex ipsa Donatistarum confessione in Ecclesia vel occulti, a quo seminati. IX, 634. Parabolas Evangelicas de bonorum et malorum in Ecclesia permixtione, quomodo eludere Donatistæ conati sunt. IX, 742. Mali non sunt in Christi corpore. IX, 345, 346. Intus esse videri possunt, sed foris sunt. IX, 481, 482. Extra Ecclesiam sunt, quia super arenam sunt, non super petram. IX, 212, 216. Malos interdum Ecclesia, ne perturbatio et schisma contingat, sacramentis uti vel invita permittit. V, 54. Mali a bonis tolerandi. V, 1093, 1165. Foris et intus tolerandi. V, 119, 319, 471, 1093, 1516. In Ecclesia tolerandi. II, 411; IV, 190, 460, 653, 656, 657, 658, 659, 736, 1604, 1605; VI, 228; IX, 50, 52, 48, 51, 56, 85, 104, 495, 742, 744. Quare tolerandi. IX, 69. Propter unitatem tolerandi. IX, 88, 90, 91, 92, 94, 570, 629. *vide* Zizania. Mali quos corrigere vel damnare non possumus, tolerandi. IX, 746. Misericorditer corripiat homo quod potest; quod autem non potest, patienter ferat, et dilectione gemat atque lugeat. IX, 94. Mali tolerandi potius, quam per iudicium temere auferendi. V, 1546. Mali propter bonos tolerandi, non boni propter malos deserendi. II, 329. Malos pro unitate tolerare, non parva laude dignum est, nedum reprehensione ulia. II, 171. Hoc affectare debemus, tolerare ille malos, quam tolerari a bonis. IV, 604. Mali a bonis quam a malis facilius tolerantur: quomodo facilius unus sanus fert duos ægros, quam duo ægroti se invicem singulos. IV, 190. Malos in Ecclesia tolerandos esse nulla Scriptura non nos admonet. II, 1063. Ipse Dominus docuit, Judam tolerando. III, 1762. Ecclesia non est deserenda propter malorum permixtionem. II, 410. Sana doctrina est, ut nec propter malos recedatur ab Ecclesia, nec in malos ipsos negligatur disciplina. VI, 199, 200, 201. Etsi a populo Dei non separantur mali, erga eos tamen non dormit ecclesiastica disciplina. IX, 669. Malorum tolerantia correptiones ecclesiasticæ discipline non excludit. IX, 656. Malos a bonis in unitate pro pace tolerandos negabat Enieritus. IX, 745. Nichil minus ceterique Donatistæ tolerandos dixerunt, etiamsi vera crimina malis obijcerentur. IX, 86, 254, 257. Cum contagio peccandi multitudinem invaserit

non jam excommunicatio, sed divinæ discipline severa misericordia necessaria est. IX, 93. Malorum etiam ignoratorum contagio bonos perire docebat Gaudentius. IX, 745.

Mali si sunt in Ecclesia, nil aliis possunt nocere. IX, 29, 50, 51, 53, 55, 56, 57, 69, 275, 276, 633, 636, 637, 638. Inter malos quomodo innocentia custoditur. IX, 593. Inter malos estote boni, et esset sine malis boni. V, 1162. Mali non obsunt eis qui factis eorum non consenserunt. VI, 291. Malos qui tolerant, non communicant eorum peccatis: sicut nec Paulus falsorum fratrum, nec Apostoli, furto et sceleris Iudæ. IX, 544. Mali spiritualiter a bonis sejuncti sunt; si autem et corporaliter, pejores fiunt. IX, 200. Separatio cordis a malis præcipitur non corporis. V, 349, 351, 353; IX, 549, 635. Malorum commixtio cum bonis non æterna, sed temporalis; nec spiritalis, sed corporalis. IX, 549. Mali a bonis per hanc vitam non corporum segregatione, sed morum diversitate disjuncti sunt. IX, 566. Hæc separatio corporis a malis ad finem sæculi reservatur. IV, 735; VII, 611; IX, 249. *Vide* Peccatum.

Mali non sunt gratis in hoc mundo. IV, 630. Ad quid mali in hoc mundo. V, 118. Mali hic suo loco in usus bonos positi. V, 1582. Abundantia malorum propter purificationem bonorum. V, 118, 120. Cum ipsi mali sint suo vitio, deus de malo eorum bene facit. IV, 1398. Mali bonis operibus Dei male untur. IV, 1596. Malorum est male uti bonis, Dei contra bene uti malis. V, 117, 1382. Malis bene utitur Deus. II, 339; X, 1305. quomodo. II, 1084. Mali sicut boni Dei male untur, dum non corriguntur; sic contra Deus etiam malis eorum bene utitur, non solum ad justitiam suam, etc., sed etiam ad exercitationem et proventum sanctorum suorum. II, 4085. Malis utitur Deus, non secundum eorum pravam, sed secundum suam rectam voluntatem. V, 1067. Malis bene utitur Deus, eorumque malitiam ad exercendos bonos et admonendos accommodat. II, 830. quo pacto mali bonis prosunt. VII, 478. Malus justo nihil nocet, sed prodest. V, 202, 253. De malis hominibus quanta bona Deus nobis præstet. IV, 1214, 1215. Malis datur potestas in bonos propter bonorum utilitatem. VI, 93. Per malos probantur justi. IV, 362. Mali sunt ad admonitionem vel exercitationem bonorum. III, 601, 606, 788, 794. Omnis malus aut ideo vivit ut corrigatur, aut ideo vivit ut per illum bonus exerceatur. IV, 650. Mali sunt aliis exercitationis adminiculum et timoris exemplum. III, 434. Homo malus, novacula acuta. V, 202. Malus potens, novacula superflua roseas. V, 421. Malis reddet Deus secundum malitiam eorum, non secundum utilitatem quam ex ea justi perceperunt. IV, 1214, 1215. Mali quia volentes injuste utuntur bonis, juste nolentes cruciabantur malis. II, 534. Cur malis Deus parcat. IV, 1204, 651. Mali hic servantur, ut boni inde nascantur. V, 1583. Mali Christiani plus cavendi, quam Iudæi ac pagani. VI, 543. Scire in malos non licet. V, 1589. Quare et quomodo mali diligendi. VII, 22. Mali diligendi sunt ut non sint mali. II, 659. Qui sic agit cum malis, ut eos malitia premeat, novit etiam in indignatione consulere. II, 649, 651. Mali percuti aut conversione ad justitiam, aut amissa potestate adversus bonos. III, 1359. Malus si displicuerit sibi, correctus placebit sibi. V, 513. Malus mortuus bis dolendus. V, 1592. Male vivendum et recte vivere prohibendum auctoritate non duci. V, 546, 548. Ex mala vita eorum qui putabantur boni, veniunt in suspicionem malam prope omnes boni. IV, 243. Malis in futura vita non erit locus. V, 1585. Mali fœno similes. IV, 4375.

Mamilius duodecimus rex Assyriorum. VII, 364.

Mammantes. IV, 1235.

Mammona divitiarum interpretatur. III, 1349; IV, 620. *Mammona* apud Hebræos divitiarum, apud Punicos Inerum significat. III, 1290; V, 648. patitur durum et perniciosum dominum, quisquis *mammonæ* servit. III, 1290. *Mammona* iniquitatis ear dicantur divitiarum. IV, 332; V, 250, 528, 648, 650.

Mammothrepi. IV, 246.

Manise interpretatur necessitas. III, 820. Oblitus. IV, 719, 1022.

Mancipia dicta, quia manu capta sunt. III, 590.

Mandatum sanctum quid. VI, 226. *Mandatum* quomodo sit in vitam, et in mortem. VI, 104. *Mandatum* scito esse arma, non quibus occidas te, sed quibus a te occidatur inimicus: sed noli præsumere de viribus tuis. V, 851. In mandata Dei, tamquam in speculum, inspicere nos oportet. IV, 1310. Merito abscondantur iis qui sapientia terrena. IV, 1320. Perfectius cognoscantur, cum fiunt. IV, 1330. *Mandata* divina, quæ præsertim ipsam convenient voluntatem, ostendunt liberum arbitrium. X, 883. Antiquis fidelibus nihil profuisset Dei dilexisse mandata, nisi eos Christus liberasset. IV, 1593. *Mandatis* Dei rectis et arduis humana non contemperatur infirmitas, nisi præveniente eis ejus adjuvet caritas. IV, 1312.

Mandata Dei non nisi per gratiam implentur. I, 796; V, 1162. si volueris, conservabis mandata, quæ sensu dictum. X, 900. *Mandata* Dei custodire, est in dilectione ejus persistere. IX, 151. Id agit gratia, ut dilectione impleantur mandata Dei, quæ timore non poterant. IV, 1379. *Via* Domini dura: sunt timori, leves amoris. X, 230. *Mandatum* si sit timore poenæ, non amore justitiæ, serviliter fit, non liberaliter; et ideo nec fit. X, 217. *Tantum* mandatum nimis est caritas. IV, 1361, 1362. *Mandatum* novum, faciens hominem novum. V, 1335. *Mandata* Dei quomodo querenda. IV, 1559. Qui mandata Dei propter mercedem terrenam facere conatur, non ea facit; quia non ipsa, sed aliud diligit. IV, 1365, 1379. *Mandata* Evangelica sublimiora quam multi in communione catholica accipiunt. VIII, 225. Cur non omnia mandata ab unoquoque sanctorum fiunt. X, 1297.

Mandatum a Donatistis pro Collatione actum. II, 577. Non sine falsitatis crimine. II, 577.

Mandragorica poma rara sunt. VIII, 435. Eorum qualitates. VIII, 455. *Mandragorica* poma fecunditatem sterilibus parere quidam opinantur. VIII, 455. *Mandragorica* poma gloriam popularem figurant. VIII, 455.

Manducare non est peccatum, sed immoderate uti donis Dei quæ tribuit ad usus. V, 800. *Manducandi* et *bibendi* quæ justa causa. V, 346. *Manducandi* de omnibus cum moderatione, cum benedictione, cum gratiarum actione, licentia Christianis data. V, 862. *Manducat* homo ex necessitate, Angelus ex potestate. V, 1618. *Manducandi* potestas, non necessitas erit post resurrectionem. V, 1618. *Manducare* cibum qui non perit, credere est. III, 1602. *Manducare* cum superbis cur David noluerit, cum quibus et Dominum manducasse legimus. IV, 1239. *Manducat* quodam modo Ecclesia, quos in suum corpus trahit. IV, 241, 242. *Manducare* corpus Christi. *Vide* Eucharistia.

Mane quomodo intelligi debeat in historia creationis. III, 235, 240, 296, 312, 314. *Mane* quandoque fiet. V, 58. *Mane* erit, cum videbimus quod credimus. IV, 1853. *Mane* significat prosperitatem sæculi. IV, 782. *Tempus* consolationis. IV, 1175.

Manemus in Christo indigentia, ipse in nobis manet misericordia. V, 742.

Manganæ. II, 71.

Manicare. III, 808.

Manes dii existimati sunt a paganis omnes mortui. VII, 253. Et animæ hominum, quorum merita incerta sunt. VII, 265.

Manes Persæ. VIII, 485, 487. Sive *Manichæus*. VI, 303. Quare postea dictus *Manichæus* sen *Mannichæus*. VIII, 34, 361. *Manichæus* apostoli nomen usurpabat. I, 1341; VII, 58, 519, 530; IX, 271. Præfixo epistolis suis omnibus horce exordio, *Manichæus apostolus Jesu Christi*. I, 1341. *Not.* 1. Quare se apostolum Jesu Christi nominabat. VIII, 177. Falso se dicit Christi apostolum. VIII, 283. Incepte eum sic nominabant ejus discipuli. VIII, 69, 520, 523. Probari non potest quod sit Christi apostolus. VIII, 176. Per *Manichæum* Spiritum sanctum ad nos venisse dicebant ejus discipuli. VIII, 69. Et promissionem Domini de Spiritu sancto, in suo *Manichæo* esse completam. II, 1035. *Manichæus* ipse Spiritum sanctum auctoritate plenaria personaliter in se esso dicebat. I, 709. *Manichæus* Spiritus sanctus a suis creditus. VIII, 177, 178, 292, 525. *Manichæo* convenire non possunt quæ de *Paraclete* in novo Testamento scripta sunt. VIII, 507.

Manichæum venisse ut antiquorum figuras aperiret, jactabant ejus discipuli. VIII, 189, 508. *Manichæus* ob hoc laudatur a discipulis suis, quod remotis figurarum integumentis, veritatem nudam et propriam loqueretur. VIII, 307, 308. *Manichæi* libri, pleni falsis. I, 707, 710. *Manichæus* duodecim discipulos ad instar apostolici numeri habuit. VIII, 58. *Manichæus* occisus est. VIII, 178. Festum natalis *Manichæi* magna celebritate per Pascha frequentatum. VIII, 178, 179. *Manichæus*, pater appellatus a discipulis. VIII, 207. *Manichæi* deliramenta. VIII, 181. *Transcripta*. VIII, 223. *Errores* litteris mandati. I, 740, 1355, 1356. *Manichæi* scripturæ. VIII, 517, in *Admonit.* 318, 529, 550. *Epistola*. X, 1348. Apud Constantinopolim inventa. X, 1316. *Juliano* orationibus Flori adjuto. X, 1316, 1327. *Manichæi* epistola ad Patricium. X, 1325, 1404. Ad *Silium Menoch*. X, 1404. *Manichæus* vivendi regulam observatum perdifficilem scripta epistola præstitit. I, 1576. *Manichæi* epistola fundamenti. VIII, 400. *Manichæi* fundamentum, quod ruinosis vocat Augustinus. VIII, 530. Multa de asiris imperitissime scripta ejus continebant. I, 709. *Manichæus* deceptus in questione de causa peccati. X, 1464. *Manichæus* et *Melchisedis*. X, 1462.

Manichæi. III, 1875; V, 351, 373, 637, 659, 684, 1122, 1641; IX, 469. In Perside schisma faciunt. V, 1174. *Manichæi* in Paphlagonia, in Gallia. VIII, 570. *Manichæi*, *Hyenæi* et *Phileti* hæreticorum discipuli, et successores. VIII,

219. Manichæi cur Catharistæ appellati. VIII, 36. Eorum dogmata. VIII, 34. Eorum fabulæ blasphemis plenæ. IV, 1907. Manichæorum hæreseos varia capita. VIII, 510. Manichæorum error circa Dei naturam. VII, 356; X, 1126. Quid de Deo cogitabant. IV, 1040, 1907, 1908. Insana de deo suo sententia. VIII, 466. Manichæorum de Dei natura blasphemiarum. VIII, 563, 566, 567, 571, 593, 598. Duos deos, unum bonum, alterum malum credebant. I, 1317. seu potius duas naturas vel substantias, duoque principia invicem contraria. I, 1346; III, 130. Eorum error de duabus naturis. III, 1503, 1703, 1703; IV, 108, 1922; V, 821, 847, 983; X, 666. Manichæi flagebant candorem lucis immensæ per infini a spatia usquequaque porrectum, ex una tamen arte quasi nigro quodam cuneo fissum, duo adversa regna esse designantes. III, 165. Regnum, seu gentem tenebrarum et esse sempiternam, et summum malum asseriebant. I, 1346. Malum porro esse terram, seu molem tetram et deformem, per immensum profundam et longam, necnon mentem sive molem tenuem atque subtilem, per terram vagantem. I, 716, 1551. Volunt gentis tenebrarum sine ullo initio malam semper fuisse naturam. VI, 363. Regnum lucis Deum vere esse profitebantur, eique simplicem quamdam naturam incommutabilem, impenetrabilem et incorruptibilem concedebant. I, 1346. Manichæi nec quid sit corpus intelligunt. V, 106. Non possunt nisi incommutabilem Deum fateri. V, 103. Manichæorum insania de duabus naturis inter se confligentibus. VI, 360, 364. Figmentum de pugna Dei lucis cum principe tenebrarum. X, 1071. De gente tenebrarum contra Deum rebellante. VI, 292, 358. Cum gens tenebrarum in Deum rebellaret aliquando, et regnum lucis invadere moliretur, Deum bonum, qui quomodo aliter posset hosti resistere non inveniret, necessitate compulsus misisse huc animam bonam particulam quamdam suæ substantiæ, cujus commixtione hostem temperatum esse somniant, mundumque fabricatum. I, 1352, 1353, 1356; III, 150. Dei substantiam a substantia mali, ex parte corruptam esse, et ad peccandi necessitatem perductam esse contendunt. II, 724. Partem dei boni tenebrarum principibus mixtam, toto mundo inquinatam et ligatam, per cibos Electorum suorum, ac per solem et lunam purgari: quod vero de ea purgari non poterit, in fine sæculi æterno ac penali vinculo colligari. II, 1054. Manichæorum deus captivus, inquinatus, etc. VIII, 33, 58. Meritis naturæ bonæ divinitus subveniri dicunt Manichæi. X, 573. Intolerabilis et inhonestus de Deo sentiunt Anthropomorphitis. VIII, 189.

Manichæorum error circa causam creationis mundi. VII, 353; VIII, 35. Deum bonum fabricasse mundum, etsi ex aliena natura atque materia, confitentur. VIII, 603. Mundum istum ex membris Dei, visceribus gentis tenebrarum admixtis, fabricatum esse delirant. IV, 1822. A Deo cælos fabricatos, non tamen de sua ipsius substantia dicebant. I, 864. Terras octo, decem cælos esse dicebant, Athlantem mundum ferre, splendentem suspendere, etc. VIII, 508. In eo mali regno antra quinque elementorum, aliud tenebris, aliud a vis, aliud ventis, aliud igni, aliud fumo plenum; atque animalia in illis singulis nata elementis, serpentina in tenebris, natantia in aquis, volatilia in ventis, quadrupedia in igne, bipedia in fumo. I, 1351. Ex his autem fabricatum esse mundum. I, 1351. A Deo bono. I, 1317. Manichæorum error de duplici terra, de regno lucis, et regno tenebrarum. VIII, 533. Unde phantasmata eorum de terra tenebrarum. VIII, 197. Deum bonum non omnium naturarum esse auctorem dicunt. X, 572. Manichæorum sententia de carnis origine. V, 189. Omnem naturam corpoream a tenebrarum gente esse confluentem. V, 103, 106. Corporum conditorem Deum esse negant. III, 217; X, 1123. Coæternam ipsi originem habere corpora dicunt. X, 631. Carnes et minutissima animalia, et quicquid radicibus terre inhæret, a mala mente gigni et formari dicebant. I, 864; VIII, 475. Animam rationalem inesse belluis putabant. I, 1570. Et arboribus. I, 1568. Vim intelligendi tribuebant plantis. III, 229. Arbores audire voces nostras, verba intelligere, motus corporum intueri, imo et cogitationes perspicere credebant. I, 1569. Sensus dolendi et gemendi esse in plantis et lapidibus. III, 2074. Ficem plorare cum decerpitur, et vitem dolere, sentire, videre atque audire. I, 1074. Ea propter a cæde animalium et a stirpium laceratione abstinendum esse putabant. I, 1568. Et arborem sive animal necare, esse homicidium. II, 1568. Manichæorum error circa præceptum non occidendi. VII, 34. Hominem revolvi in arborem credebant. I, 1569.

Manichæi partem dei quamdam oleribus, lactucis, pomis, etc., inesse putabant. I, 1562. Manichæorum deus in cibo ligatus atque pollutus, edendo purgatur. VIII, 498. Animam pro meritis iniquitatis suæ, per cibum et potum venire in hominem dicebant. X, 613. Panem manducanti non porrigebant. IV, 1823. Vinum vel principium tenebrarum dicebant, licet ipsis vis comedendis non parcerent.

I, 4364. Eorum delicata abstinencia. I, 1357. Gula. I, 1367, 1574. Impudicitia. I, 1374. Manichæi expedire dicebant homini fœneratorem esse, quam agricolam, quare. IV, 1823. Aurum a Manichæis iniuria accusari. V, 329. Fide libus agros, domos, aut pecuniam habere illicitum dicebant. I, 1545, 1548.

Manichæorum error circa solem. VIII, 391. Manichæi solem adorabant. I, 1351; III, 199, 216; IV, 189. Tanquam particulam lucis in qua habitat Deus. III, 459. Tanquam ipsum Deum. V, 103. Tanquam ipsum Creatorem aut eius partem. V, 329. Solem corpus non esse arbitrantur. V, 106. Manichæorum de luce incremento et defectu delirium. II, 207. Figmentum de concubitu principis tenebrarum cum muliere. X, 864. Manichæi ab æternarum principis tenebrarum, de commixtione duarum naturarum quæ semper fuerunt, una bona et una mala, hominem creatum dicunt. X, 441. Homines a Deo non esse institutos. X, 570, 607, 611, 612. De Adami et Evæ creatione longam fabulam texebant. I, 1375. Putabant se esse naturam et substantiam Dei. VIII, 261. Animas ad Christum, corpora ad diabolum pertinere, et sexum utrumque esse ex diabolo credebant. VI, 363. Manichæorum error circa animam. VII, 356; X, 1325. Docent animam nostram hoc esse quod Deus est. VI, 297. Esse partem seu particulam Dei. V, 983; X, 572. Animas non solum hominum, sed etiam pecorum, de Dei esse substantia, et partes Dei asserunt. II, 718, 841, 1033. Manichæi volentes animam esse partem Dei, labem et infirmitatem ejus in corpus frustra rogerunt. II, 729. Manichæorum hæresis de duabus animabus, ex peccati et voluntatis deflitione, tota evertitur. VIII, 103, 107. Manichæorum de animarum traduce opinio. X, 1218.

Manichæorum error de Christi incarnatione. X, 1054. Manichæi dicunt Deum annuntiatum in veteri Testamento, non esse patrem Christi. III, 1714. Christum Deum esse non negant. V, 104. Sed dicunt esse Deum tantum. V, 229. Christum credebant tanquam de massa iuculissimæ molis Dei, porrectum ad nostram salutem. I, 713. Nunquam dicere ausi sunt Patrem et Filium, nisi unius esse substantiæ. V, 103. Manichæi virginis partum blasphemant. X, 573. Dicunt Christum non habuisse matrem. IV, 1683. Idque tentant asserere ex xii. Cap. Matth. IV, 129. Negant Christum natum esse de virgine, et carnem ejus verum fuisse. I, 713; II, 1032. Refelluntur. III, 1432. Manichæi negant hominem Christum. V, 573; VI, 682. Docent Christum non habuisse corpus. V, 104, 477. Nec hominem verum fuisse, sed phantasma. V, 658, 659. Christi carnem nullam, vel simulatam dicunt. IV, 411, 1203; V, 659, 983, 1123; VI, 563; X, 613. Non veram mortem in cruce solvisse. IV, 411, 1208. Sed in phantasmate crucifixum esse. I, 713. Christum in toto mundo crucifixum dicebant. IV, 1823. Crucem luminis quomodo, et a quibusnam lædi somniant. IV, 1823. Manichæi frustra jactant se melius de Christo sentire, quia eum tantum spiritum dicunt. V, 1125. Negantes carnem Christi, totum mysterium redemptionis nostræ evacuant. V, 1122.

Manichæi gratiam Christi oppugnant, baptismum ejus evacuant, carnem ejus exhorant. X, 575. Creaturam carnem et sanguinem Christi liberari nolunt. X, 612. Baptismum omni ætati superfluum putant. X, 613. Manichæi adorabant solem, eumque dicebant esse Christum. IV, 152, 133, 1194. Perstringuntur. V, 35. Manichæi putabant Christum fuisse serpentem illum, qui Evam ad edendum de ligno vitæ induxit. III, 216. Hinc Ophitarum secta. III, 216.

Manichæorum error de malo. X, 1463. Mali naturam Deo coæternam putant. X, 1008. Immutabilem substantiam mali naturæ Dei sui miscant. X, 1104, 1105. Deique naturam corruptibilem faciunt, et sub aliena natura captivam. X, 1104, 1105. Manichæi naturam mali suo principio præditam, adversus Deum inducunt. II, 722. Peccati causam, malam esse naturam affirmant. X, 612. Vitia dicunt esse naturas atque substantias. X, 1083. Homini commixtam esse naturam malam dicunt. X, 441. Animas duas in uno corpore esse existimabant, unam de Deo et partem Dei, alteram de gente tenebrarum a suo principio malo præctam et Deo coæternam. I, 608; III, 150. Easque animas inter se configere in homine, quando caro in spiritum concipiscit. I, 758, 759. Manichæi omnia bona in bonum, mala vero in malam animam referebant. I, 608. Manichæus quidam mortem non timebat, quia dicebat eam, separationem esse boni a malo. II, 272. Manichæorum error de pugna carnis ac spiritus. VI, 709, 710. Manichæi nimia insania dicentis naturam boni cogi male facere. X, 1115. Manichæorum error de concupiscentia. V, 813, 842. Putabant concupiscentiam esse de substantia mala, Deo coæternam. X, 1318. Concupiscentiam non tanquam accedens vitium, sed tanquam naturam ab æternitate malam vituperabant. X, 572. Peccatum a libero arbitrio sumpsisse exordium negabant. X, 572, 607. Et peccatum originale,

ex homine primo prius puro, et postea per liberum arbitrium depravato, in omnes transisse. X, 613. Liberum arbitrium negabant ab eo ortum, quod antea non erat malum. X, 608, 611. Dicebant Deum creatorem culpam, dum mali origo ex libero arbitrio ducitur. I, 594. Peccata sua attribuebant genti tenebrarum. IV, 270, 1821, 1822. Tunc se peccare dicebant, quando natura mali praevaleret naturae Dei. VI, 538. Libros quinque Augustini adversus Manichaeos laudibus extollit Paulinus. II, 101. Eorum credit dictata divinitus verba. II, 100. Pentateuchum vocat. II, 101. Contra Manichaeorum haeresim scripti sunt libri *de Libero arbitrio*, propter questionem, Unde malum? I, 1211. quae subsequuntur opuscula in hocce tomo.

Manichaeis consentire Catholicos circa mali originem, calumnia Juliani. X, 1115. Manichaeos vocabat Julianus eos qui peccatum originale agnoscerent. X, 1149, 1155, 1191, 1193. Manichaeus pestis contagium obiectat Pelagianis, non tantum doctoribus, sed et ipsi catholicae Ecclesiae. X, 1276. Manichaeismi notam Julianus Catholicis impingit. X, 643. Et Jovinianus. X, 645. Manichaeorum nomine Catholicos criminatur Julianus. X, 883. Et conviciatur Augustino. X, 1358. Et merito istud nomen illis imponi contendit. X, 1462. Manichaeorum crimine infamabant doctores Catholicos Pelagianum. X, 705, 1051, 1054, 1060, 1074, 1143, 1462. Manichaeorum nomine et Traducianorum appellat Catholicos Julianus. X, 1330, 1381. Non sic novitas expavescat contumeliosi nominis, ut fugiat veritas antiquissimi catholici dogmatis. X, 1286. A Manichaeis Catholici longe distant in quaestione de malo. X, 1592. Manichaeorum errori de natura et origine mali quam sit contraria veritas catholica. X, 1503. Manichaeus error quam diversus a catholico dogmate, et quam insanus. X, 1311. Manichaei non sunt qui peccatum originale adstruunt. X, 1188. Catholici quaedam vera dicentes simul cum Manichaeis, longe tamen abhorrent ab eorum erroribus. X, 1468. Doctrina Pelagiana de peccato originali favet Manichaeis. X, 816. Manichaeos adjuvant, qui negant originale peccatum. X, 666, 667, 668, 669, 1187, 1290. Manichaeo suffragatur Julianus, dum agit adversus catholicum dogma de originali vitio. X, 1313. Manichaeorum et Pelagianorum haereses sibi mutuo adversae, et aequae a catholica Ecclesia reprobatae. X, 572, 573. Manichaei et Pelagiani quatenus errore conjuncti, quatenus separati. X, 573. Manichaeis Pelagiani, licet contrarii sint, favent tamen. X, 819. Et suffragantur. X, 1335. Eorumque errori aditum aperiant. X, 1434. Et eos adjuvant. X, 1514, 1528, 1536, 1538, 1559, 1435, 1592, 1608. Pelagiani Manichaeos in perversum fugientes, eos in suos adjuvant. X, 1463. Manichaeum Julianus adjuvat. X, 1513, 1520, 1569, 1579, 1582, 1453, 1478, 1502, 1527, 1529, 1539. Manichaeismus sic adjuvatur a Pelagianorum errore, ut invictus fiat. X, 1518. Manichaeo dicenti malam fuisse carnem hominis, etiam antequam peccaret, et miseram esse conditam naturam, non potest responderi a Pelagianis. X, 1529. Non potest a Pelagianis vinci Manichaeus introducens carnis conditorem malum. X, 1530. Manichaeos sic oppugnat Julianus, ut contra Salvatorem sublevet. X, 1478. Error uterque, Pelagianorum et Manichaeorum, quomodo catholica fide extinguitur. X, 1339. Dogma catholicum contrarium utrique errori, et Manichaeorum et Pelagianorum. X, 1310. Catholicae Ecclesiae sententia de malo Manichaeos et Pelagianos devitat. X, 1463. Inter Manichaeos, et Pelagianos, et Catholicos quid distet circa mali naturam. X, 1125. Manichaeorum stultam et noxiam impietatem, non solum Catholici, verum etiam haeretici omnes qui non sunt Manichaei detestantur. X, 571. Manichaeus a Catholicis funditus evertitur. X, 1314. Manichaei pestilentia quomodo per Catholicos refellitur. X, 1490. Pelagianos cum Manichaeis vincit catholica fides. X, 1338, 1339. Et veritas redarguit. X, 1301, 1310. Manichaeorum sententia de malo invictissime evertitur. II, 765, 882; VI, 236. Manichaei expugnati. VI, 696.

Manichaeorum dogma de homine, de lege, de nuptiis. X, 570. A bono Deo nuptias non esse institutas affirmant. X, 570, 607, 611. Nuptias principi tenebrarum adscribunt. X, 613. Nuptias damnant, et filiorum procreationem. I, 1543, 1544, 1572. Cura concubitu abstinerent. VIII, 229. Curoporam dant ne gravis fiant meretrices. VIII, 453. Manichaeorum turpitudine nudata. VI, 683. Impudicitia notatur. III, 1876.

Manichaei irridunt sacras Scripturas. IV, 1907. Eorum error de veteri lege. VI, 109. Legi veteri adversantur. III, 2065. Eorum in veterem legem calumniae. V, 23, 24, 822, 826. Legem per Moysen datam, non a vero Deo dicunt, sed a principe tenebrarum. II, 1032; X, 570, 607, 611. Legem Prophetasque condemnant. VIII, 603. Quaecumque de lege et Prophetis Apostolus sermoni suo inseruit, falsa et a corruptoribus immissa esse criminantur. VI, 70. sanctos superiorum temporum audient blasphemare. X, 611. Patriarchas in veteri Testamento laudatos vituperare. I, 688. Patrius veteris Testamenti calumniantur de pluribus uxoribus. VI,

395. Vetus Testamentum non recipiunt. X, 1008. Illud oppugnant. I, 598; III, 173, 189, 216. Illudque reprehendunt apud imperitos. VIII, 67. Non omnia ex libris novi Testamenti accipiebant. VIII, 505. Dicunt vetus Testamentum esse a Deo malo. V, 927. A principe tenebrarum. I, 634; V, 175. Vetus Testamentum non aliter quam oportet accipiendo errant; sed omnino non accipiendo et detestando blasphemant. III, 573. Manichaeorum calumniae in librum Job. V, 100. In Prophetas. v, 350. In Aggaei prophetiam. V, 326. Legem veterem et Prophetas canonicos non accipiunt, neque omnia quae sunt in Scripturis canonicis novi Testamenti. II, 1053, 1054. Ex eis quidam Actus Apostolorum repudiant. II, 1034. Novi Testamenti Scripturas legunt. III, 180. Falsas tamen dicunt. I, 716, 1317, 1368. Eaque immissa fuisse, quae de originali peccato narrantur. I, 598. Manichaeorum fraus in Scripturarum usu. V, 332. Dicunt Scripturas sacras, quae eorum errores convincunt, corruptas fuisse. II, 278. Duo Testamenta non sibi consonare. IV, 1893. Scripturis quas canon non recipit, mentes solent pervertere. II, 233. Manichaeos nec Scripturarum auctoritatis antiquitas, nec miraculorum potestas, nec morum sanitas, nec rationis veritas asserit. VIII, 285.

Manichaeorum Ecclesia duabus professionibus constat. Electorum et Auditorum. VIII, 53. Praecellentior dicebatur Electorum, qui tria signacula observare se profitebantur. I, 1357. Manichaeorum Electi, qui. IV, 1822. Manichaeorum Electi videndi, qui a fructibus aut oleribus decerpendis abstinebant, et vescabantur his quae decerpserant Auditores. VIII, 250, 255. Manichaeorum Electi frequenter accipiebant Eucharistiam. VIII, 114. Manichaeorum secundus gradus, Auditorum. I, 1080. Manichaeorum Auditores nihil de moribus noverant, sed tantum de fide. VIII, 114. Auditores ante Electos genoa figunt, ut eis manus supplicibus imponantur, non a solis presbyteris, vel episcopis aut diaconibus eorum, sed a quibuslibet Electis. II, 1055. Cum Electis solem et lunam adorant et orant, ac die Dominico jejunant. 1052. Manichaei Auditoribus suis Dominicum tantquam legitimum diem ad jejunandum constituerunt. II, 148, 149. Auditores carnibus vescuntur, et agros colunt, et si voluerint uxores habent; horum vero nihil faciunt qui vocantur Electi. I, 1079, 1568; II, 1052. Manichaei magistros tredecim, episcopos septuaginta duos, presbyteros, diaconos habent. VIII, 38. Episcopi, presbyteri, diaconi a quibusnam ordinantur. VIII, 38.

Manichaei fallaciter mandata implent. VIII, 223, 224, 225. Ad solem et ad lunam orant. VIII, 38. Simpliciter ac puras orationes Deo offerre non possunt. VIII, 382. Nihil turpe in Manichaeorum orationibus, sed solum aliquid contra fidem. VIII, 95. Manichaei quasi crimen obiciebant Paganis, quod aris, delubris, simulacris, victimis atque incenso Deum colendum putarent. VIII, 380. Manichaei Paganis deteriores in cultu plurimorum deorum. VIII, 369, 574, 375. Manichaeorum plures dii. VIII, 376. Manichaei numerosissimam deorum familiam et commemorant, et commendant. VIII, 142. Manichaei in eo quod dissimiles sunt Gentibus, vani sunt; in eo quod similes, peiores sunt. VIII, 383. Faustus templa, simulacra, victimas admittendo ad colendum Deum refellit. VIII, 381, 382. quae templa, quae simulacra, quas victimas admittebat Faustus. VIII, 369, 380. Manichaeos rationabile Dei templum esse non posse, ostenditur. VIII, 380.

Manichaei non veritate, sed fraude agunt cum imperitis. V, 352. Eorum astutia ad decipiendos imperitos. VI, 293. Non decipiunt, nisi cum scientiam, quam non exhibent, pollicentur. VI, 70. Manichaeus non solum non exhibet scientiam et veritatem, sed falsitatem dicit. VIII, 184. Manichaei quaedam suae doctrinae puncta, ob excellentiam non posse explicari respondebant. VIII, 576. Manichaei sacrilege et temere invehuntur in eos, qui catholicae fidei auctoritatem sequentes, credunt quod nondum intueri valent. VIII, 65. Manichaei plus in refellendis aliis deserti et coriosi, quam in suis probandis firmi ac certi. VIII, 66. Manichaeorum dictum in suae sectae desertores. VIII, 67.

Manichaeorum secta perditissima. IV, 1907. Error pestilentiosissimus et perniciosissimus. IX, 258. Doctrina turpitudines horribiles cogit perpetrare. VIII, 570. Manichaei pauci sunt et pessimi. X, 1145. Carnem suam nisi diligere non possunt. VIII, 592. Dei Manichaeorum miseria. VIII, 513. In Manichaeis et qui Manichaei fidei sunt, mali sunt; et qui fidei non sunt, vani sunt. VIII, 224, 228. Manichaei carpuntur. VIII, 91, 92. Cum Manichaeis cur noli agendum. VIII, 180. Manichaei auctoritatem longe inferiorem esse auctoritate Evangelii, ostenditur. VIII, 508, 510.

Manichaei a Paulo designati. VIII, 514, 575. Manichaei doctrina in epistola prima ad Timotheum ab Apostolo praevisa. VIII, 525. Manichaei haeresis post Tertullianum et Cyprianum exorta. VIII, 285; X, 626. Manichaei in Cham

significati. VIII, 267. Manichæorum libri eleganter pretiosi et decori. VIII, 283, 294. Manichæorum Thesaurus, liber. VIII, 538, 568, 570. Manichæorum blasphemias subdiaconus Victorinus edocebat, ac docens patefactus est. II, 1033. Interrogatus ab August. errorem negare non potuit: sed Auditorum se, non Electum esse confessus est. II, 1032, 1033. Horrens Augustinus fictionem illius, sub specie clerici coercitum illum, et a clericorum gradu dejectum, pellendum de civitate curavit. II, 1035. Etiam si rogantem ut se ad viam veritatis revocaret. II, 1033. Tamen petenti poenitentiae locum tunc videretur. cum eos qui latitanti in Malliana et in omni provincia Manichæos manifestaverit. II, 1035.

Manifestum. Id maxime tolerandum, quod cum manifestum sit perperam factum, fieri non potest infectum. II, 251.

Manlius Theodorus Consul. VII, 620. Vir doctus et Christianus. I, 588. Huic nomenatus liber de *Beata vita*. I, 959.

Manna. V, 58. pluvia voluntaria quam segregavit Deus hæreditati suæ. IV, 817. Manna unicuique secundum propriam voluntatem sapivisse, ex solo libro Sapientiae probari potest. II, 199. Manna poruit pro desiderio sapere fidelibus, non autem murmuratoribus in Deum. I, 658. Manna Christum nonnullis sapiebat. V, 1532. Christum significabat. III, 1603. Manna, Christi panis celestis figura. V, 1531. Umbra sacramenti Eucharistiæ. III, 1612. Panem celestem manna et altare Dei significarunt. III, 1612. Quomodo mortui sunt, qui manna manducaverunt. III, 1611. Manna cessavit trajecto Jordane. III, 617. Manna in arca inclusum, symbolum gratiæ. III, 633.

Mansiones multæ in regno Dei. III, 1812. Mansiones multæ, id est præmia et lumina meritorum diversa in cælis. VI, 410. Quomodo Christus mansiones preparare vadit, quæ jam sunt. III, 1814. Desiderium dilectionis, præparatio est mansionis. III, 1816. Mansiones extra regnum cælorum, an assignandæ non baptizatis. X, 518. *Vide* Locus medius. Mansiones agere. V, 1262.

Mansuetarii qui. I, 1232.

Mansuetudo commendatur. I, 858; IV, 310, 1717. Mansuetudo ad retinendam patientiam est necessaria. V, 860. Mansuetudo et humilitas primum et magnum munus est spiritus. III, 2138. Mansuetudinem Christianam servari posse puniendo delicta. II, 517, 531, 660. Mansuetudinis ecclesiasticæ commendatio. II, 509, 511, 535, 649. Mansuetudo hæreticis exhibenda litigantibus et conviciantibus. V, 1584.

Mantua. Virgilius Mantuanus rhetor. II, 82.

Manturna dea. VII, 188.

Mantubia, præda bello parva. VII, 95.

Manumissio. Tabule in ea fractæ. V, 145. Manumissionis libellus in ecclesia recitatus. V, 145.

Manus Dei quid sit. *Vide* Deus. Manus Dei gravis in superbum et levis in humilem, in utrumque fortis. IV, 267.

Manus potestatem significat. III, 497, 498, 1745. In manibus, idem quod in potestate. IV, 1956. Manus pro hominæ quo utitur alter, ad faciendum quod vult. III, 1745. Pro opere hominis et scriptura. III, 1745. Pro membro corporis et pro scriptura. VIII, 296. Manus significat bona opera. IV, 1833. Manuum extensio, bonorum operum praxis est. IV, 1115. Manus dextra dilectum adiutorem in bonis operibus significat. III, 1248. Manibus querendus est Deus. IV, 1833. Manus vindictam significat. IV, 857, 838. Manus nomine, vis in Scripturis significatur. I, 1190. Manus nostræ non sint super eum, id est, manus ei non inferamus. III, 496. Manus lavat in sanguine peccatoris, qui mortem attendens impij, purgat se a peccatis. IV, 691. Manus superbia pro opere superbiæ. III, 525. Manus peccatoris, male suadentis operatio. IV, 555. Unde præceptum est ut levemus manus in oratione. IV, 755. Manus impositio, sacramentum regenerationis secundum Nemesianum. IX, 205. Manus impositio non sicut baptismus repeti non potest. IX, 149. Manus impositio cur venienti ab hæresi adhibetur. IX, 195.

Mappalia. V, 422.

Mappalienses punice tantum intelligunt. II, 256. Ex his ferne octoginta reluctantes rebaptizati. II, 255; IX, 316.

Maras rex Sicyoniorum. VII, 568.

Marazana. IX, 229.

Marcelliana. IX, 255.

Marcellina quadam sectæ Carpocratianorum, imagines Jesu, et Pauli, et Homeri colebat. VIII, 27.

Marcellinus episcopus. II, 759, 780.

Marcellinus episcopus Romanorum, accusatus incensis codicibus thura obtulisse, ut non periret. IX, 525.

Marcellinus. I, 646; VII, 15. Tribunus et notarius. X, 109, 201; II, 487, 490; IX, 615. Divinarum studiosissimus litterarum, et amicus Augustino carissimus. II, 864. Ur-

get Augustinum, ut libros de Genesi ac de Trinitate edat. II, 587. Ad Marcellinum Augustini liber. X, 335. Ad eum scripti libri *de Peccatorum meritis, et de Spiritu et littera*. I, 645. Marcellinus tribunus Volusianum, rogatu ipsius matris, frequens invisit. II, 514. Scribit Augustino, ut litteris Volusiani faciat satis. II, 514. Marcellinus Augustino scribit per Bonifacium episcop. II, 585. Item per Urbanum presbyterum. II, 585. Marcellino rescribit August. satis aciens propositis ab ipso questionibus. II, 525. Hujus operis fientio. II, 557. Marcellinus cum dubitaret de origine animarum, interrogat Augustinum, qui æstus suus et ignorantiam fatetur. II, 864. Marcellino scripsit Hieronymus, suam esse sententiam, singulas animas novas nascentibus fieri. II, 747. Marcellino et Anapsychiæ epistola Hieronymi de origine animæ. II, 718. Laudatur ab August. II, 723, 864.

Marcellino Tribuno potissimum injectæ sunt ecclesiasticæ causæ. II, 510. Collationis Carthagini. cognitor fuit. IX, 700. Marcellino aperit Augustinus qui cum Donatistis scelerum convictis agi velit. II, 535. Occupationum ac lucubrationum suarum ei rationem reddit. II, 536. Marcellinum cognitorem in collatione Carthagini. præmio fuisse corruptum dicebant Donatistæ. II, 577, 582. Marcellinus a traditionis crimine vindicatur. IX, 610. Marcellini integritas. IX, App. 820. Marcellini caedes narratur, et Marini crudelitatis expositur. II, 646, 647, 648, 651. Marcellinus sublarus uno aut altero die ante solemnitatem s. Cypriani. II, 619. Marcellini laus. II, 650.

Marcellinus diaconus apud Catholicos, a suo presbytero excommunicatus, transiens ad Donatistas, a Proculciano rebaptizatur, et diaconus constituitur, qui nocturna in aggressionem peremptus est. II, 417.

Marcellus episcopus. II, 759, 780.

Marcellus presbyter Marcellini episcopi Romani, a traditionis crimine vindicatur. IX, 610.

Marcellus a Zama. IX, 232.

Marcellus Syracusanus cepit VII, 19. Syracusanam civitatem quam expugnabat, flebat. VII, 90. Marcelli edictum pro pudicitia minime violanda. VII, 19.

Marciensis possessio. II, 702.

Marciannus Urgensis propria voluntate unitatem catholicam delegit. II, 397.

Marcion hæreticus. IX, 231. Cordonis discipulus. VIII, 664. Deceptus in questione de causa peccati. X, 1464. Ab illo Marcionitæ hæretici, eorumque dogmata. VIII, 29; IX, 469, 589.

Marcionitæ Legem Prophetasque condemnant. VIII, 603. Eosque ad Deum bonum pertinere negant. II, 1033. Vana de mundo et lege Moysis fabulantur. I, 654. Marcionistarum et Sabellianorum questiones tempore Augustini jam silebantur. II, 438.

Marcus subdiaconus. IX, 513.

Marcus fossor. IX, 515.

Marcum a Catholicis præcipitatum querebantur Donatistæ. IX, 320. Marculi præcipitatum an spontaneum, an jussu legis decretum. IX, 526. Marculus pseudomartyr Donatistarum. III, 1485. Marculi passio et nomen in martyrologia translatum. IX, 526. *Not. (a).*

Marcus Apostolorum suppar. V, 1127. Ped sequens et brevior Matthæi. III, 1044, 1045. Hominis facies ipsi attribuitur. III, 1666.

Marcus a Mactari. IX, 225.

Marcus Casphaliensis proptia voluntate catholicus factus. II, 397.

Marcus hæreticus, quæque dogmata. VIII, 28.

Mare quid. I, 855. Mare Hebræis dicitur omnis aquarum congregatio; etiam dulcium. III, 182. In mare quare phuat Deus. IV, 1944. Mare Ægeum. I, 935; IV, 1057. Maris Rubri transitus, figura baptismi. V, 1531, 1533, 1635. Mare an siccatum conflagratione mundi, necne, incertum est. VII, 682.

Maris allegorica expositio. I, 853. Mari comparatur genus humanum, vitio primi hominis profunde curiosum, prociolosè tumidum, et instabiliter fluidum. I, 911. Mare pro sæculo ponitur. VII, 680. Mare in figura sæculum hoc, falsitate amarum, fluctibus turbulentum, etc. IV, 780, 1478, 1479. Mare hujus sæculi navigationum tria genera. I, 397. Quid significet transitus maris in cavi. V, 475. Mare est figura vitæ præsentis. VII, 682. Mare, omnes infideles. IV, 1748. Persecutores Ecclesiæ. IV, 1126. Maris fundum, cor impiorum. IV, 782. Mare in amaritudine sua Gentes erant. IV, 937, 1126.

Marianthus Petrus. IV, 440.

Margarita puella amorum nondum duodecim, a Manichæis propter scelestum eorum mysterium vitæ. VIII, 56.

Maria sororis Moysis tympanum. V, 1638.

Maria virgo per parentum concupiscentiam concepta. X,

813. Et de carnali concupiscentia parentum nata. X, 1333. Maria ex Adam mortua propter peccatum. IV, 333. Maria ideo non nasciturus diabolo conditione nascendi, quia ipsa conditio solvitur gratia renascendi. X, 1418. Maria de tribu regiae ac sacerdotali. VI, 50. Maria ad semen David pertinuit. VIII, 471, 472. Quare ex Maria Christus carnem sumere voluit. III, 403. Ad Mariam cur Gabriel venit, non ad Ioseph, sicut venerat ad Zachariam. V, 1317. Zachariae et Mariae similis interrogatio, animus dissimilis. V, 1314, 1318. Potuit virgo metuere aut certe ignorare consilium Dei, quomodo eam vellet habere filium. V, 1319. Maria de virtute Dei non dubitavit, sed modum quo conciperet quaesivit. III, 726. Virginitatis propositum in Maria. V, 1096, 1318. Maria virginem Deo se ante voverat, quam audisset Christum de ipsa nasciturum. VI, 398. In Mariae et Ioseph matrimonio omnia facere bona conjugii. X, 421. *vide* Coniugium, Nuptiae. Maria a falsa suspitione Iosephi liberata. V, 1307. Mariae maritus non ablator, sed custos, imo non custos, quia Deus custodiebat, sed testis pudoris virginalis fuit. V, 1096.

Mariae modestia et humilitas imitanda feminis. V, 345. Maria inter mulieres benedicta. V, 1318. Maria inde felix, quia verbum Dei custodit. III, 1468. Beatior Maria percipiendo fidem Christi, quam concipiendo carnem Christi. VI, 398. In Maria Spiritus sanctus supervenit ad sanctificandum et purgandum, secundum Arianos. VIII, 736. Maria ex gratia mater Filii Dei. V, 1319. Maria Christi carnem fide concepit. VIII, 490. Christum prius mente quam ventre concepit. V, 1074. Maria virgo pia fide sanctum germen in se fieri promeruit. X, 175. Fuit in Mariae corpore carnalis materia, unde carnem sumpsit Christus; sed non in ea Christum carnalis concupiscentia seminavit. X, 1333. Etsi caro virginis de peccati propagine venit, non tamen de peccati propagine concepit. III, 422. Maria non litidine, sed fide concepit. V, 442. Sine concupiscentiae actu concepit. V, 1114. Fidei caritate fervente concepit. V, 1069. Maria sola est et spiritu et corpore mater et virgo. VI, 399.

Mariae uterus, conjugii Verbi cum carne thalamus. III, 1452; IV, 1942; V, 1319. Mariae uterus nec antea, nec postea quidquam mortale concepit. III, 1623. Mariam post Christum natum viro suo commixtam fuisse contendunt Antidicomarites. VIII, 40. Mariae virginitatem destruebant Helvidiani. VIII, 46. Destruebat Jovinianus. VIII, 45; X, 552, 1417. Contra incorruptam sanctae Mariae virginitatem Joviniani argumentum spreverunt Catholici. X, 643. Maria virgo et mulier dicta. V, 345. Mariae virginitas. X, 445. Maria virgo perpetua. V, 920. Maria fide concepit, virgo peperit. VI, 249. Maria virgo concipiens, virgo patiens, virgo moriens. VI, 359. Virgo credidit, virgo concepit, virgo peperit, virgo permansit. V, 343, 1019. Christus attulit virginis fecunditatem, non abstulit virginitatem. V, 442, 997, 1004, 1010, 1019, 1073, 1103. Mariam virginem concipiens invenit, natus virginem reliquit. V, 640. Mariae virginitatis decus Christus nascendo non abstulit, cui munus fecunditatis attulerat. VIII, 490. Maria integritatem non amisit. III, 1467. Per incorrupta ejus membra Christum exisse fides credit. V, 1010. Virginis utero nihil incoinquinatus. III, 422. Mariae purgatio ex consuetudine Legis, magis quam ex necessitate. III, 696. A Maria cepit dignitas virginalis. V, 348. Maria sine ullo peccato vixit. X, 267. De Maria, propter honorem Domini, nullam prorsus, cum de peccatis agitur, habere vult Augustinus quaestionem. I, 746.

Mariae virginis elogium. III, 115. Reparando homini propinata per eam salus. V, 335. Per feminam mors, et per feminam vita. V, 1108. Maria virgo, dignitas terrae. III, 216. Mariae merita, praeter carnis integritatem, peculiaria. VI, 396. Maria spiritu filia Christi capitis, ex ipso spiritualiter nata, mater vero membrorum ejus; quia cooperata est caritate, ut fideles in Ecclesia nascerentur. VI, 399.

Maria Ecclesiae figura. VI, 639, 660. Ecclesia Mariae similis, et parit et virgo est. V, 1063. De Mariae virginitate quod scripsit Augustinus confirmat. II, 590. Maria virgo prophetas invenit. VII, 539.

Mariae et Marthae diversa officia. V, 923, 967, 1186. Utraque bona. V, 614, 615, 967. Pars Mariae melior, quare. V, 615, 617, 968. Veritate pasci, pars Mariae quae non transit. V, 969. Maria ipsum manducabat, quem audiebat. V, 969. Ejus opus auferit, non merces. V, 968. Ministerium Marthae non reprehensum a Christo. V, 616. Ad Mariae quietem tendit. V, 618. Duae vitae in Martha et Maria figuratae. V, 617, 1188.

Maria Mariani martyris mater. V, 1288

Mariani et Jacobi martyrum natalis. V, 1288.

Marius cruentissimus auctor bellorum civilium. VII, 70, 71.

Marianus episcopus. II, 739, 780.

Mariæ dea. VII, 71.

Marmus ab aequo tribulantis traditor. IX, 511, 612.

Martini crudelitas in corde Marcelini. II, 649, 647, 648, 649, 651.

Maritum habere dominum meruit mulieris non natura, sed culpa. III, 450. Marito continere non licet, uxore non consentiente. IV, 1939. Maritus intemperans, uxoris adulter est. X, 687. Marito falsum suspicante, quid uxori agendum. V, 1308. Maritum legitimum anima Deum habet. V, 759.

Marius juvenis. VII, 107. Marius municeps Arpinas, septies Romae consul creatus. VII, 69. *Not.* (b). Marii victoria crudelis. VII, 107. Marius a Sylla victus, in turnas fugit, et Mariæ deae est commendatus. VII, 71. Marii crudelitatem Syllana victoria ulta est. VII, 107.

Marratius episcopus Maximinista. IV, 381.

Mars Deus belli. VII, 206. Effector mortuum. VII, 196. Homidii reus, absolvitur. VII, 567. Mars et Vulcanus inimici. VI, 712. Martis sidus. VII, 206.

Mars unus ex iis qui Cirtensi Donatistarum concilio interfuerunt. IX, 513.

Mars diaconus. IX, 513.

Marsi jugum Romanum tentant excutere. VII, 168.

Marsus incantator. II, 210; IV, 679.

Martialis Pertusensis. IX, 507, 329, 330.

Martianus Sullestinus. IX, 507, 329, 330.

Martinianus episcopus. II, 966.

Martianus antiquissimus Augustino amicus. II, 1074. Hortatur eum Augustinus, ut jamjam fidelium sacramenta suscipiat. II, 1075. Ac nomen inter competentes det. II, 1073.

Martius mensium primus. VIII, 346.

Martyres unde appellati. IV, 1323. Martyr graece, testis latine. III, 1979; V, 1297, 1432; VIII, 448. Martyrium, latine testimonium. IV, 1339. Martyres testes Christi. III, 1866, 1868. In martyribus magnus acervus testimonii Christi. IV, 719, 722. Martyres elegantius heroes vocaremus, si ecclesiastica loquendi consuetudo pateretur. VII, 299. Martyris descriptio. III, 882. In martyrio prima confessio est, postea fortitudo, deinde latitudo consequitur. IV, 835. Martyres in tormentis patientes, in confessione fideles, in sermone veraces. IV, 444. Mortis amaritudo tolerata a martyribus. V, 1360. Martyres ne fidem amitterent, omnia et ipsam animam perdiderunt. IV, 618. Martyres quid invenerunt, quod Deo retribuere. IV, 1318.

Martyribus non erat pro salute pugnare, nisi salutem pro Salvatore contemnere. VII, 758. Martyrum ad contemnendas minas saeculi, fortitudo. V, 220. Errores et terrores vicerunt. V, 1414. Vicerunt mundi blanditias et acerbitates. V, 1290. Delectationes et dolores. V, 1283, 1470. Martyres blanditiis carnalium parentum tentati sunt. V, 1288. Martyres usque adeo ebrii erant, ut suos non agnoscerent. IV, 352, 933. Martyres feliciter infelices. IV, 1679. Eos ebriosi calicibus persequuntur. IV, 723. Martyrum sacrificia. III, 811.

Martyres Dei cur non terreat persecutor. V, 427. Molestias corporales unde non sentiebant. V, 1282. Martyrum fortitudo non ab ipsis, sed a Deo. V, 34, 1289, 1368, 1433; VI, 607. Martyres et armantur a Deo, et ab eodem armato adjuvantur. V, 1425. Numquam tantas tribulationes carae tolerarent martyres, nisi magnam quietem mente conciperent. IV, 760. Martyrum securitas sub praesidio Dei. V, 1463, 1467. Christus prior passus, patienti virtutem martyribus dedit. V, 1451. Martyrum robur ex Christi exemplo. IV, 760, 762. Martyrum caput et exemplar Christus. IV, 762. Martyres dum animas ponunt, Christus ponit. IV, 1810. Cum passi sunt, ipse unus Christus passus est. III, 1733. Martyres longe differenter passionem Domini imitantur. III, 1352. In Martyribus Christus sibi ipse perhibet testimonium. V, 715. Martyres a iudiciis catenis, a Deo compeditibus ligabantur. IV, 1305. Martyres compediti corde in sapientia, cui per suas passionem testimonium perhibuerunt. IV, 1146, 1147. Martyrum sanguine tanquam oleo, in Christo ardor caritatis inflammabatur. IV, 77. Christus in passionibus servorum suorum clarificatur. III, 1770. Passione martyrum quodam modo in Gentibus surrexit. IV, 491. Martyrum robur ex spe et intuitu promissae felicitatis. IV, 1678, 1679, 1680, 1702, 1705. Quia cum magno amore cogitatur quo iur, cum magna fortitudine calcatur qua iur. V, 1366. Quae gaudia erunt in virtute regnantium, quando tanta sunt pro veritate morientium. V, 1235. Martyrum robur ex metu gehennae. IV, 1647. Libertas et hilaritas martyris juvenis constantissimi, inter cruciatum psallentis. VII, 615. Martyrum quorundam ad persecutoris interrogationes responsa. V, 1450. Martyris cuiusdam feminae in confessione dictum: honorem Caesari quasi Caesari; timorem autem Deo. V, 232.

Martyres sunt veri et falsi. V, 1297. Martyres suos implet diaboliceus spiritus, ut tormenta contemniant. V, 1254. Martyres auri. V, 1461, 1470. Haeretici volunt martyres dici. V, 1451. Donatistarum martyres carpuntur. V, 630, 1446. Potest esse nupiorum similis posui, sed dissimilis est mar-

tyrum causa. II, 798. Martyrem causa discernit a patientia, imo duritia sceleratorum. V, 1255. Martyrem non facit poena, sed causa. II, 319, 413, 940; IV, 355, 340, 482, 483, 618; V, 1254, 1293, 1448, 1450, 1451, 1470; IX, 44, 524. Animus martyrii martyrem facit. V, 1354. Iustus est in causa bonitate, non in poenae acerbitate. IV, 818. Pro veritate pati, Martyrum est; pro falsitate, etiam impiorum. V, 1453. Potior est victoria pro fide veritatis occidi. VIII, 449.

Martyres etiam in veteri Testamento. VIII, 449. Martyr est Joannes Baptista, quia pro lege veritatis, licet non pro Christi nomine occisus. IV, 1832, 1833. Prophetæ multi martyres sunt, nec tamen propter Christum mortui sunt. IV, 1832. Propter confessionem nominis Christi nemo mortuus est ante Christum. IV, 1852. Martyrum gesta, qui passi sunt quia sacros codices noluerunt tradere. IX, 645.

Martyres veri, qui persecutionem propter justitiam patiuntur. II, 796. Martyr dicitur, qui pro justitia occiditur. V, 632. Martyres perfecti, amatores justitiæ. V, 871. Justitia nostra, non cruciatibus delectatur Deus. V, 1295. Martyrum perfecta justitia est. V, 1295.

Martyrum robur ex caritate. IV, 541. Martyres dum cedebantur, vincebant; quia caritas non vincebatur. IV, 1733. Martyrium sine caritate nihil prodest. V, 764. sicut nec alia bona opera. III, 1436. In martyrio fides, spes, caritas commendatur. IV, 855. Martyres ad virtutes et vires Ecclesiæ pervenerunt amando Christum. III, 926. Vicit in eis, qui vixit in eis: ut qui non sibi, sed illi vixerunt, nec mortui morerentur. V, 1282. Martyrum non possunt habere mortem, qui Christianorum non habent vilam. II, 940.

Martyrium extra Ecclesiam, etiam si pro nomine Christi, nihil prodest. II, 756; IX, 169, 695. Nec prodest iis qui in Ecclesia sine caritate vivunt. IX, 170. Ita censuit Cyprianus. II, 410. Martyr rogatus a quodam ut pro se oraret, res, ondet se pro Ecclesia catholica orare debere. V, 1249.

Martyres non rejuvando, sed moriendo vicerunt. VII, 771. Martyribus nihil obesse potuerunt persecutores. IV, 1813. Martyres occidebantur, et tamen ab inimicis eruebantur. IV, 761, 782. Martyres derelicti, et non derelicti in manibus impiorum. IV, 590, 722. Martyres de persecutoribus victores. V, 206. Martyrum persecutores ad Christum conversi. IV, 1782. Consilium persecutorum fuit martyres perdere, consilium Martyrum, inimicos perditos invenire. IV, 1524. Sanguis effusus a Donatistis, multos ex iis lucratur. II, 808.

Martyres victores dæmonum. VII, 299. Non supplicibus donis, sed virtutibus divinis. VII, 299. Martyrum victoria de dæmoniis, quam nunc evidens. V, 1422. Martyrum sanguine extinctæ sunt fumantes dæmoniorum aræ. V, 1422.

Martyrum patientia et Judæos et Gentes vincit. II, 802. Martyres falsas religiones sustulerunt. VII, 156. Martyrum victoria, argumentum Christianæ religionis. VII, 758. Martyres fidei nostræ testimonium ferunt. VII, 771. Christum plus asserunt mortui, quam vivi. V, 1298. Passiones Martyrum quid obtinuerint. VII, 612. Martyres sanguine suo nobis hanc patriam peperere. VII, 77.

Martyrum sanguis semen. V, 151. Martyrum sanguine, tanquam seminatione, seges surrexit Ecclesiæ. IV, 431; V, 1298, 1580. Et tertilius pullulavit. IV, 695, 1751, 1829. Martyrum mors, multiplicatio Christianorum. VII, 751. Martyrum millia interfecta. V, 358, 1548. Millia hominum inveniuntur coronatorum, si vel unus dies passionis Martyrum computetur. V, 1176. Martyrum millibus terra repleta. V, 151. Terra purpurata. V, 1377. suffectani LX Christianos nactarunt. II, 190. Martyrum corpora exusta, et cineres Rhodano inspersi. VI, 597. Cur hoc permisit Deus. VI, 599. Martyrum mors, crassitudo terræ. IV, 1829. Terra, cælum, Ecclesia, tempora Martyrum meritis ornantur. IV, 1590. Martyrum numerus complebitur antichristi temporibus. IX, 724. Quomodo vindicantur Martyres. III, 1268. Martyres si adhuc laudes hominum querunt, nondum vicerunt. V, 1352. Nil a nobis propter se, sed propter nos ipsos querunt. V, 1552. Ubi Christi nomen inimicus convertit in crimen, ibi supplicium Christus convertit in laudem. V, 1422. Martyribus compedes in coronam versæ sunt. IV, 1506. Quanto fortius martyres decertant, tanto densior corona martyrii. VII, 678.

Martyrum merita. VII, 255. Martyres majoris sunt meriti, quam qui accepto baptismo moriuntur. VII, 381. Martyrium non baptizatis est loco baptismi. VII, 381; IX, 173; X, 480, 505. Martyrum mors pretiosa. V, 353, 1298, 1454. Martyres in Ecclesiis locum summum tenent. IV, 835, 1525. Felicitas Martyrum, alia ante, alia post resurrectionem. V, 1285, 1436. Ante resurrectionem parva particula est promissionis, imo solatium dilationis. V, 1283. Martyres corpus non contempserunt, sed ei bene consuluerunt. V, 1259. Morientes propter Christum, consuluerunt sibi, non Christo. V, 1159.

Martyrum plena victoria. V, 1291. Et maxima præmia. V, 1281. Martyrum merces, Christum sequentibus et fidem servantibus parata. V, 1569, 1594. Martyrum gloria, insipientibus abscondita. V, 1400. Martyres occisi in manifesto, falso triumphati, in occulto vere coronati. IV, 220, 476, 1259. Ad felicitatem expediti euntes erant. V, 1449. Martyrum spiritus, tanquam de herbo Dominico multa et suavissima poma, in coelestem mensam transierunt. IV, 1013. quanto fortius martyres decertant, tanto clariores sunt cives civilis Dei. VII, 299. Martyres moriendo ad bona certissima transierunt. V, 1428. Beati possident terram viventium. V, 1420. Cum Christo quieti expectant redemptionem corporis sui. V, 1420, 1454. Christo conjuncti sunt. V, 1425. Ulicumque sunt, cum Deo sunt, ubi bene est. V, 1566. Cælum violenter invaserunt. V, 1425. Cum Christo regnant. V, 1434; VII, 673. Ibi se invicem vident, sermonem nostrum audiunt, et orare valent pro nobis. V, 1434. Ibi sunt ubi Christus est. V, 1441. Transierunt de hoc mundo ad Patrem. V, 1459. In Martyrum corporibus forte cicatrices apparebunt. VII, 782. Martyres amici Christi, unde. V, 1461. Innumerabilis societas sanctorum Martyrum in regnum cælorum fortiter et violenter intravit pro Christi confessione: quod ille olim non potuit, qui claves regni ejus accepit. III, 1933. Martyres fructum centesimum referunt. III, 1525.

Martyrum reliquiis honoratur Ecclesia. V, 1475. Martyrum sanguis in veneratione habitus a Christianis. VII, 612. Martyrum Memoria. IV, 1782. Martyrum octo, basilica. V, 1578. Martyrum viginti natale. V, 1447. Basilica. V, 799. Memoria celeberrima apud Hipponem. VII, 765. Martyrum Memorias honorant Christiani. VII, 253. Martyrum Memorias cur celebrant Christiani. VIII, 384. Quomodo religioni Christianæ invidiam creare conatur Hermes ob Memorias Martyrum. VII, 253. Memoriz tantum Martyribus fabricantur, non templa. VII, 772. Quare altaria super corpora Martyrum. VII, 255. Martyribus templa, altaria, sacerdotia, sacrificia non constituuntur. V, 1251, 1457; VII, 253, 772. Sed ipsi Deo. VIII, 384, 385. Martyres nec divinis honoribus, nec humanis criminibus coluntur. VII, 256. Martyres cultu patriæ non coluntur. VIII, 384. Laudandi martyres et amandi, Deus martyrum colendus. V, 1252. Martyr in Domino laudatur, cum de illo Dominus laudatur. V, 1420. Martyrum laudes in Deum recidere. V, 1423. A sacerdote qui sacrificat, non invocantur Martyres, sed tantum nominantur. VII, 772. Martyres ad altaris sacramenta suo proprio loco recitantur. V, 1251, 1291, 1560; VI, 425. Martyrum gesta vix reperiri est, in eorum solemnitatibus recitanda. V, 1426. Martyres dum recitantur, non pro illis oratur. V, 868, 1291, 1295, 1560. Pro martyribus non oratur. III, 1847. Injuria est pro martyre orare. V, 867. Orationibus Martyrum se commendat Ecclesia. V, 1291, 1560. Martyrum orationibus propitiatur Deus. III, 635. Martyres advocati nostri, et tamen unus advocatus noster Christus. V, 1295. Martyres adhuc tristes sunt, quia interpellant et gemunt pro nobis. IV, 1099. Martyres miserrantur nos, ac precantur pro nobis. V, 1285. Temporalia beneficia per Martyrum orationes cur Deus imperat. V, 1585. De hac re apta similitudo. V, 1585. Martyres quomodo adiat vivis adiuvandis. VI, 607. Angelicis operationibus tribui possunt visa tum vivorum, tum mortuorum. VI, 600, 604. Per Martyres non omnibus sanitas, sed eorum imitatoribus immortalitas datur. V, 1299. Si accipere minus digni sumus, per amicos Christi petamus. V, 1462.

Martyrum merita cur maxime per eorum Memorias commendat Deus. VI, 607. In multis Martyrum Memorialis torquentur dæmones, et de corporibus possessis eiciuntur. VII, 254. Idola in Martyres, convertisse Christianis calumniabatur Faustus. VIII, 384. Longe dignius honorantur Martyres, quam dii paganorum. VII, 772. Martyrum Memorie delubris deorum successerunt. VII, 255. Libelli in ecclesia recitati de beneficiis Dei per Martyres. V, 493, 1500, 1445. Martyrum natalitia celebrantur. VI, 876. Convivia in natalitiis Martyrum, lætitiæ nominantur qui ea celebrant. II, 115. Quare epulæ ad Memorias Martyrum delatæ. VII, 255. Ad eas a Christianis melioribus non sunt delatæ. VII, 255. quæcumque adhibentur religiosorum obsequia in Martyrum locis, ornamenta sunt Memorialium, non sacrificia mortuorum. VII, 255. Solemnitatibus Martyrum insultant Christiani quidam luxuriosi suis. IV, 867. Qui vult recte celebrare natalitia Martyrum, desideret imitationem Martyrum. IX, 868. Honorare et non imitari, nihil est aliud quam mendacior adulari. V, 1447. Solemnitates Martyrum cur institutæ, et quomodo celebrandæ. V, 1282, 1285, 1447. vide Festivitates.

Martyres imitandi. V, 51, 52, 1588, 1405, 1548. Viem dum post Christum tenuerunt, et nobis limerunt. V, 1405. Martyres, aromata. V, 1250. Martyres contemptum mundi exemplo docent. V, 1415. Patientiæ exemplum nobis in ipsis præstitum. V, 1292. Martyrium in quotidianis lentis

nonibus. V, 1439. Martyr hinc exies, si omnes tentationes diaboli superaveris. V, 52. Martyrium in lecto. V, 1300. Martyrium, ignis per quem uniuscujusque opus probatur. VII, 745. Martyrum passio et merces prædicta in psalmo cxxv. V, 195. Martyres figurati in ariete rubricato. III, 635. Martyrum passio sanguineo Christi sudore significata. IV, 1206, 1817.

Martyriani hæretici. VIII, 41.

Massissæ regnum in Africa. VII, 112.

Massa una perditionis in qua omnes concreti. VI, 278. Massa tota vitata. X, 1136. Massa peccati, massa iræ. V, 153. Massa perditionis unde electi sumus. V, 177. Ex massa damnata si nullus liberaretur, justum Dei judicium nemo juste reprehenderet. X, 933, 972. Non ex meritis, fortuna, aut fato fit e massa discretio; sed ex mero Dei beneplacito. X, 581. Cur omnes e massa non liberentur, sed quidam in ea relict. X, 581, 582. *vide* Gratia.

Massa candida. IV, 571, 1880; V, 1400. Uticensis dicta. V, 1417.

Massiliani hæretici. VIII, 41.

Massephni interpretatur intentio. VII, 539.

Massiliensium sententia de peccato originali, de gratia regenerationis. II, 1003, 1008. De prædestinatione. II, 1008, 1009. *Massiliensium* et aliorum quorundam in Galiliis sententia de prædestinatione et vocatione. X, 953, n. 2. De voluntate salvandi omnes. II, 1004, 1011. De numero prædestinatorum. II, 1005, 1009, 1010, 1011. De electione ex præviis bonis aut malis, quæ parvuli si diutius vixissent perpetraturi erant. II, 1004, 1005. De proposito vocantis gratiæ. II, 1004, 1008. De morte Christi pro universo humano genere. II, 1005. De prædicatione aliis et non aliis facta, his et non illis temporibus. II, 1009. De duobus, quæ salutem humanam operantur, gratia et hominis obedientia. II, 1005. De libertate hominis ad bonum et ad malum faciendum. II, 1004. De sufficientia hominis ad bonum opus incipiendum et perficiendum. II, 1008. De initio bonæ voluntatis. II, 1008, 1009. De perseverantia. II, 1010; X, 955, n. 4. *Massilienses* rejiciunt testimonium ex lib. sapientiæ, tanquam ex libro non canonico. II, 1010. *Massiliensium* sententia, de explicatione epistolæ B. Pauli ad Romanos. II, 1004. *Massiliensium* quidam, Augustini libris non intellectis offensi. X, 947, n. 2.

Massiliensium sententia partim Catholica, partim Pelagiana. X, 949, n. 3. *Massilienses* quatenus a Pelagianis recesserint. X, 961. Reliquiæ istæ Pelagianæ hæreses quam perniciosæ. X, 951, n. 7. In reliquiis Pelagianæ pravitatis, non mediocri virulentia fibra apud *Massilienses* nutritur. II, 1007. *Massilienses* contrarium putant Patrum opinionem et ecclesiastico sensui, quidquid August. in libris suis adversus Pelagianos, de vocatione electorum secundum Dei propositum disputavit. II, 1005. *Massilienses*, nonnullis exceptis, in factis et dictis omnibus Augustinum admirantur. II, 1012. Ac nominatim S. Hilarius Arelatensis episc. II, 1007. *Massiliensium* nonnulli recensito libro de correptione et gratia intelligentiores facti. X, 949, n. 2. De reliquiis *Massiliensium* dogmatis. *vide* Fides, Gratia, Prædestinatio, Perseverantia. Et epistolæ Prosperi et Hilarii ad Augustinum. X, 917 et seq.

Massiliensibus pauci audent contraire. X, 951, n. 7. Prosper imparem se dicit ad agendum contra *Massilienses*. II, 1007. Augustinum rogat ut *Massiliensibus* respondeat, et quæstiones proponit quibus velit responderi. II, 1007. *Massilienses* cum Augustini dictis moverentur, maluerunt tarditatem suam culpæ, et apertiorum ejus expositionem postulare, quam non intellecta reprehendere. II, 1003. *Massilienses* iisdem moti sunt, quibus Aduemetini: et illorum quæstionibus in libro de Correptione et Gratia plene responsum. II, 1003. *Massilienses* et qui cum eis consentiunt, egregii sunt in omnium virtutum studio viri, et eorum auctoritatem simplices sine judicio sequuntur. II, 1003; X, 947, n. 2. Ex his sunt quidam episcopi. II, 1007; X, 951, n. 7. *Massiliensium* sententia de discrimine gratiæ hominis innocentis, et hominis lapsi. II, 1010. *Massilienses* quomodo nitantur auctoritate. II, 1004, 1011. Quomodo velint sententiam Augustini, etiamsi vera sit, nullo periculo conticeri, ac non nisi perniciosæ expromi. II, 1004, 1011. *Massilienses* putat Hilarius sola superari ratione non posse, nisi et addatur auctoritas. II, 1012. Plures *Massilienses* sunt tales ut iis, ecclesiastica consuetudine laicos summam reverentiam necesse sit exhibere. X, 957.

Massiliiani Martyres. V, 1286.

Mascula. IX, 237, 511.

Masculus et femina, non nisi secundum corpus fieri potuit. III, 293.

Mater deorum terra. VII, 186. *vide* Berecynthia.

Matrum libidines pierumque fetus produunt. VIII, 988. Matris anima sic vel sic affecta, aliquibus velut induere qualitatibus fetum potest. VII, 374. Matris escam iucar-

nantis, et ex ipsa lac efficientis, cum Verbo incarnata comparatio. V, 870. Matrem cedere Ecclesia prohibet. II, 132. Matris cujusdam maledictum in decem filios. VII, 769. Mater a filio contumeliose affecta. V, 1443. Sibi ipsi mortem laqueo conscissit. V, 1445. Eique ac cæteris liberis male præcata exauditur. V, 1445. *vide* Parentes.

Mater Christi commendata ab ipso moriente. V, 1086. Materna propinquitas nihil Mariæ profuisset, nisi felicius Christum corde quam carne gestasset. VI, 598. Mater et soror et frater Christi quomodo quis esse possit. IV, 1685.

Materiam tamquam coeternam Deo conjungunt quidam gentilium. VIII, 380. Materies ex qua mundus factus, nec omnino nihil est, nec Deo coeterna, nec ab alio quam a Deo facta est. VIII, 609. Concreta est cum mundo. VIII, 609. Materies cœli et terræ simul cum eis, et non ante est creata. V, 1067. Materies quæ dicitur informis rerum, formarum capax et subjecta Creatori, in omnia est convertibilis, quæ placuerit facere conditori. V, 1067. Materia informis non est omnino nihil. I, 827. sed medium quid inter formatum et nihil. I, 828. Materia facta est ex nihilo, et ex hac omnia. I, 829; III, 178. Materia informis non est prior tempore formati rebus. III, 257, 388. Hanc Deus simul rebus concreavit. III, 276. Nullarum naturarum materia esse potuit, nisi a Deo. III, 274.

Materia quibus nominibus designatur. III, 178. Materia congruentius aquæ nomine, quam aeris nuncupata est in libro. Genesis. III, 225. Conetur humana mens materiam vel nosse ignorando, vel ignorare noscendo. I, 827. Materix finis, infermitas, et servitus sub artifice insinatur. III, 226.

Mathan. I, 635.

Mathematicorum divinationes. I, 737. Mathematicorum scientia incerta. VI, 29. Vana. VII, 144. Mathematicorum error et ignorantia in geminis. VII, 142. Mathematicorum de fato falsa doctrina ex ipsorummet factis ostenditur. II, 1061. Quomodo peritia Mathematicorum tentatur. VII, 147. Mathematici unde aliquando verum dicunt. III, 278; VI, 29. Societas inter dæmones et Mathematicos. III, 55. Illuduntur ab Angelis prævaricatoribus, qui creduntur Mathematici. III, 52. Mathematici, sive qui ipsos consulunt, reprehenduntur. IV, 456, 747, 1821. Mathematicos et haruspices aut maleficos consulere, est fornicari cum dæmonis. V, 76. Mathematici, etsi verum dixerint, fugiendi. III, 52; 279. In malefactis ingerunt Mathematici acusandum potius Deum auctorem siderum, quam hominem scelerum. III, 278. Mathematici causas orandi nobis auferre conantur. III, 278. Mathematicorum dehramentis si credimus, a libero arbitrio naufragamus. II, 240. Frustra obijciunt et nos ad solis et lunæ computationem pascha celebrare. II, 210. Mathematicus ad meliora conversus. IV, 746. Mathematicorum codices incensi. III, 1455. Mathematici non appellati sunt a veteribus, qui nunc appellantur. VI, 28. *vide* Genethiaci.

Mathesim prævalere volebat Priscillianus. VIII, 667.

Mathusalem an quatuordecim annos vixit post diluvium. VII, 449. An diluvio supervixerit, necne, præter fidei periculum quaeritur. X, 398. Mathusalem sex annos ante diluvium secundum hebræos codices et LXX defunctus est. III, 548; VII, 454.

Matrimonium unde appellatum. VIII, 365. Matrimonium damnant Manichæi. VIII, 597. Matrimonii triplex bonum, fides, proles et sacramentum. III, 397. Quid attendendum in illo triplici bono. III, 397. Matrimonium juramento firmatum. II, 97. Tabulæ matrimoniales. I, 772; V, 1272. Iis subscribit Episcopus. V, 1463. Conjugale decus in officio regendi matrimonii et suscipiendorum liberorum. I, 730. Quæ fidelium in usu matrimonii debet esse voluntas. X, 416, 419. Procreatio filiorum una est miscendæ carnis legitima causa. VI, 368. In officio gignendi filios nullum est peccatum. III, 288. Matrimoniales tabulæ fuerunt, liberorum procreandorum causa. V, 88, 225, 345. Veniale peccatum quandonam in usu matrimonii. V, 345, 1272; VI, 269. *vide* Uxor. Matrimonium non est, ubi datur opera ne uxor sit mater. I, 1575. Quæ tunc sit meretrix. I, 1375. Nuptiarum bonum non exstinguit, sed modificat concupiscentiam carnalem. II, 844. *vide* Conjugium, Nuptiæ. Injusti mariti sævientes in uxores adulteras, cum sint et ipsi adulteri. VI, 474. Mariti ad parcendum adulteris uxoris, non licentia libidinis, sed cura pietatis adducuntur. VI, 481. Matrimonium inire cum infidelibus ac licitum. VI, 221.

Matrimonium indissolubile. X, 420. Verba quibus indissolubilitas matrimonii exprimitur, et Deo et Adamo tribuit Scriptura. III, 408. Matrimonium lapsarum a proposito feminarum non dirimeadum. VI, 438. Mortuo viro fieri verum connubium potest, cum quo prius adulterium fuit. X, 420. Continentia ex consensu non dirimit matrimonium. X,

422. Nec mutuum castitatis votum. X, 420. Nec sterilitas conjugis. X, 420.

Mallarii, Manichæorum secta. VIII, 36, 223.

Matthæus dicitur Hebræo scripsisse eloquio. III, 1044, 1139. Cæteri Græco. III, 1044. Matthæus narrandam suscepit Incarnationem Domini secundum stirpem regiam. III, 1044. Et generationem ejus secundum carnem. III, 1071. Matthæus et Lucas humanitatem Christi maxime commendarunt. III, 1044. Matthæo leo assignatus est. III, 1666. Matthæi auctoritas contra Faustum asseritur. VIII, 341.

Mathius episcopatum perdit apostoli accepit. IX, 263.

Matula dea Melicertis mater. VII, 572. Præfecta frumentis maturescentibus. VII, 118.

Mauritania. IV, 179. Mauritania Sitifensis. VI, 165. Mauritania Cæsariensis. IX, 316, 388. Mauritania Cæsariensis occidentali quam meridiana parti vicinior. nec Africam se vult dici. II, 533. Mauritaniae suos habent Primates. II, 226. In Mauritaniam Cæsariensem necessitatis ecclesiasticæ causa perrexit Augustinus. II, 857, 869. *Not.*

Maxentius episcopus. II, 762.

Mauri. IX, 586.

Maurusius. II, 224.

Maxentius Imperator. IX, 643, 662.

Maxillum percutienti præbere alteram, quomodo jubemur. VI, 506, 507.

Maxima Dei famula. II, 1084.

Maximianus Imp. VII, 614; IX, 523, 328, 540. Septies consul. IX, 510, 515. Octies consul. IX, 643.

Maximianus Bagaiensis episcopus catholicus quanta a Donatistis et Circumcellionibus perpressus. IX, 521. Ejus cicatrices horrendæ commovent Imperat. adversus Donatistas. II, 306. Cædes Maximiani episcopi catholici Ecclesiæ Bagaiensis. II, 805.

Maximianus Donatista. III, 1470; IX, 180. Maximianistarum auctor. IX, 530.

Maximianistæ. V, 789. Schismatici a parte Donati. I, 645; V, 447; IX, 105. Maximianensis schismatis historia. IX, 703. Schismatis auctores. IX, 231. Maximianistarum concilium contra Primianum. V, 901. Maximianus diaconus Primiani episcopi Carthaginensis, qua occasione schisma fecit in parte Donati. IV, 375; IX, 703. Maximianus altare contra altare levavit. IX, 553. Maximianistæ Primianum damnarunt. IV, 375. Talia questi sunt de Primiano, qualia Donatistæ de Cæciliano. IV, 376. Non plus valere debet concilium Secundi Tigrisiani adversus Cæcilianum, quam Maximianensium adversus Primianum. II, 175. Tractoria in Cabarsussitano concilio a Maximianistis edita. IV, 376. Maximianus Donati propinquus se præcidit a communione Primiani, quem et absente damnavit, et adversus eum episcopus ordinatus est. II, 173; IV, 375; VIII, 43; IX, 503. Maximianus ex diacono creatus episcopus schismate facto. II, 800. Maximiano duodecim episcopi Donatistæ, quando contra Primianum levatus est, adherent: qui apud tres amplius proconsules accusantur, ut e sedibus suis judicario vigore pellantur. II, 406. Maximianus se in parte Donati permansisse, Primianum vero ejusque socios schisma fecisse affirmat. IX, 552. Maximianus Donatista quasi monachus factus est. IV, 347. Primianus a cæteris Afris suæ communionis episcopis, contra factionem Maximiani purgatus est. II, 173. Maximianus cum aliis duodecim a Donatistis damnatus. II, 800. Maximianum trecenti et decem episcopi in concilio Vagaiensi damnaverunt. II, 406; IV, 332, 645, 684, 685; VI, 696; IX, 73, 426. Cum duodecim ejus ordinatoribus. IX, 251, 262, 507, 527, 549. Cæteris ad eam schismatis partem pertinentibus die constituto, facultatem redeundi dederunt. Postea ex ipsis duodecim quosdam, et ex illis quibus dilatio data fuerat, post diem positum redeuntes, propter pacem in suis honoribus susceperunt; sic et fecit Ecclesia catholica. II, 800, 814; IX, 704, 705. sententia Bagaitana cœcæ episcoporum Donatistarum adversus Maximianistas ann. cccxcv pronuntiata. II, 406, 407, 580; IX, 47, 98, 99, 269, 506, 550. Quibus dilatio temporis data est a concilio Bagaitensi, extra Ecclesiam erant. IX, 567, 570, 571, 575. Maximianus propter pacem Vaginensi episcopatu cedit. II, 239.

Maximianistas Primianus Donatista a sua communione separavit. IX, 96. Maximianistarum causa quare Donatistis objecta initio Collationis. IX, 616, 617. Maximianistarum causa Donatistas jugulat. IX, 634, 656, 740. Maximianistæ ad hoc exerti sunt, ut Donatistæ schismatis convincerentur. IX, 257. Donatistæ longe majore scelere schismatis, quam quod in Maximianistas damnarunt, ab orbe terrarum separantur. II, 193. Maximianistæ cur judicio Primiani trecentorum et decem episcoporum cedere noluerunt. IX, 39.

Maximianistarum baptismus Donatistis probabatur. IX, 113. sed non omnibus. IX, 114. Post Maximianum rebaptizatur, non xero post Felicianum, aut Prætextatum. IX, 253. Donatistæ baptismum in sacrilego Maximiani schismate

datum confirmarunt. II, 406, 880, 800. Et receperunt. IX, 39, 141, 180, 262. Injusti Donatistæ, admittentes baptismum Maximianistarum, et exsufflantes baptismum orbis terrarum. II, 192, 263, 404. Nulla potior ratio Maximianistas non rebaptizandi, quam cæteros schismaticos. IX, 99. Maximianistarum baptismus nullus est, si nullus est baptismus a malis datus. IX, 509. Maximianum et damnatores suos Primianus, et damnavit cum cæteris, et damnatos ac detestatos, in suos rursus honores suscepit, et baptismum ab eis collatum accepit. II, 756; V, 553. Maximianistæ recepti sunt a Donatistis sicut fuerant, honorati, nulla poenitentia gravioris humiliatione vel expiati, vel degradati, non rebaptizati. IX, 532, 630. Maximianistarum cum his quos baptizaverant, susceptionem etiam in suis honoribus inepte tuetur Cresconius. IX, 505, 507, 508.

Maximianistæ damnati in concilio Bagaitano, de basilicis proturbati, suscepti tamen a Donatistis sine baptismi questione, alios aliorum criminibus non perire convincunt. IX, 371. Donatistæ non coinquinari censebant eos qui Maximiano schismatico communicarant, inquinari vero qui Cæciliano communicarant. II, 412. Donatistæ, adversus Cætholicos, imo adversus Cæcilianum et Felicem querebantur de persecutione per potestatem judicariam. II, 305. Ipsi tamen Maximianistas per potestates terrenas persecuti sunt. II, 192, 263. Quam acriter persecuti sunt. IX, 46, 47, 35, 254, 258, 316, 432, 704. Maximianus persecutionem passus est et ab Optato, et a Primiano. IX, 578. Maximiano propriam eripuit domum Primianus in usum ecclesiastici exorcisterii. IX, 578. Maximiani ecclesia usque ad fundamenta diruta. II, 177. Maximianus ab Imp. christiano auxilium petit, non tam sui ulciscendi causa, quam tuenda ecclesiæ sibi creditæ. II, 806. Maximianistæ cum neminem corporaliter occiderent, cur accusati a Donatistis quasi fuderint sanguinem. IX, 269. Maximianistæ a Donatistis per judicia publica basilicis pulsi. IX, 48, 55, 137, 273, 630. Ut Maximianistas locis quos tenebant pellerent Donatistæ, usi sunt legibus adversus hæreticos latis. IX, 303, 549. Maximianenses per jussa judicium de locis partis Donati expulsi. IX, 505, 531. Quatenus id Donatistæ defendebant. IX, 48, 55, 137, 273, 630. Maximianistæ collationem cum Catholicis expetierunt, sed rejecti sunt. X, 704. Maximianistis quomodo insultant Donatistæ. IX, 251, 262.

Maximianistarum schisma levius, quam Donatistarum. IX, 432. Maximianistæ in duobus præcipue testimoniis, quibus Donatistæ uti solent, hos vicerunt. IX, 441. Maximianenses pauciores Donatistis. IX, 586, 587. Rogalistis posteriores. IX, 46. Maximianistarum schisma in Byzantio et in Tripoli exarsit. II, 533. Maximianistarum pars paucos Tripolitanos, Bysacenos et Provinciales occupabat. IX, 395, 430, 586. Maximianistarum schisma fere triennium duravit. IX, 704. Maximiani vigiliæ. V, 1598. Maximianum et Maximianistas prius illis schismaticis, quos vivos terra sorbuit, comparabant Donatistæ. IX, 152, 588.

Maximianus Eruinnensis episcopus. IV, 381.

Maximilla prophetissa altera Montani. VIII, 30.

Maximinus Imperator. VII, 614.

Maximinus Arianus. VIII, 707, 708. Arianorum episcopus. V, 773; VIII, 732. Ejus fides de Trinitate. VIII, 711, 716, 717. Collatio ejus cum Augustino. VIII, 742.

Maximinus Sinitensis episcopus. VII, 764. Forte idem qui prius Donatista. II, 94. Et qui cum diaconum catholicum rebaptizasse diceretur, litteris Augustini est conventus. II, 94. Post ad Catholicam conversus quid passus sit a Donatistis. II, 597.

Maximinus episcopus catholicus qui concilio Zortensi interfuit. II, 577.

Maxinatus. IX, 753.

Maximus tyrannus. IX, 362. Gratianum interfecit. VII, 171. Valentinianum Gratiani fratrem pellit. VII, 172. A Theodosio interemptus est. VII, 172.

Maximus episcopus. II, 759, 780.

Maximus Pittanensis episcopus. IV, 381.

Maximus Madaurensis. II, 81, 83.

Maximus presbyter de schismate ad Ecclesiam rediit. IX, 492.

Maximus presbyter ad quem Cyprianus scribit. IX, 192.

Maximus ad Macrobium in Augustino missus. II, 404.

Maximus ab Arianâ hæresi in ætate senili conversus. II, 752. Suadet ut totam domum suam, et quos pervertorat, ad Ecclesiam reducere nitatur. II, 748, 752. An epistolam ipsi da am gratanter acceperit, solliciti sunt Alypius et Augustinus. II, 752.

Mazroth. III, 877.

Medea. III, 1191; VIII, 601. Medea volans. I, 687, 898.

Mediator quis. IX, 60. Mediator vitæ Christus, mediator mortis diabolus. VIII, 896, 897, 898. Mediator vitæ mediatorem mortis expugnavit, quomodo. VIII, 899. Mediatoris

officium quid importat. VII, 269, 272. Mediator Dei et hominum, quid. V, 174, 1153. Oportebat ut Mediator haberet aliquid Deo simile et aliquid simile hominibus. I, 807. Christus Mediator in quantum homo. V, 1532. Mediatoris necessitas. V, 852, 1353. Mediator quomodo superbiam captivatoris, humilitate redemptoris destruxit. X, 409. Mediatoris mysterium antiquis per prophetiam, nobis per Evangelium praedicatur. III, 1070. Per Mediatorem cur Angeli non eriguntur. III, 1224, 2122. Quid gratia Mediatoris nobis praestat. VII, 309. Mediatori tanto tenacius inhaerendum est, quanto maiorem daemonum potestatem in haec ima videmus. VII, 574. Per Mediatorem unum ex multis colligimur in unum. VIII, 898.

Medicamenta quaedam sunt, quotidianae refectioes indigentiarum. IV, 1320. Medicamentum medicatum a sapiente IV, 681. Medicamentum suum in Scripturis habet omnis morbus animi. IV, 357; V, 207. Medicamenta ipsa tormenta sunt. VII, 786.

Medicine duo sunt officia, unum quo sanatur infirmitas, alterum quo sanitas custoditur. IV, 104. Medicina non ideo negligenda est, quia nonnullorum est insanabilis pestilentia. II, 322. Medicina quanto plus laudatur, tanto magis morbus a quo sanat viluperatur. X, 205. Medicina cum agricultura confertur. III, 580. Medicinas invenire multas cogunt multorum experimenta morborum. II, 813. Medicina post peccatum non respuenda. V, 127. Medicina quotidiana in Dominica oratione. V, 127.

Medicus propria, quis. V, 1269. Medicus etiam cum sem, tolerandus. IV, 1319. Artis est, non crudelitatis, nondum sano negare aliqua, ut sanus possit omnia. V, 1300. Medicus crudelis est qui exaudit hominem et parci vulturi et putredini. IV, 319. Tanto amplius laudatur medicus, quanto plus desperatur agrotus. IV, 1219. Medicum suscipiens, cum spe agrotat; per insaniam cadens, desperat. V, 945. Agroti cum medico concordia. V, 85, 1593. Medicus corporis cur non semper sanat. IV, 1319. Deus et certis curat, et gratis. IV, 1320. Medicorum more Deus nobiscum agit. IV, 519.

Medicus Christus. V, 537, 539. Hominem curare venit. IV, 353, 1308. Annarus poculum prior medicus bibit, ne bibere timeret agrotus. IV, 1289. Quod medicum occidit agrotus, hoc ei valuit ad medicamentum. IV, 1447. sanguis medici medicamentum suo interectori. V, 943, 946. Christi medici ars commendata in curatione Pauli. IV, 1703; V, 949. omnipotenti medico nullus languor insanabilis. IV, 1319. Medicus ipse sanus est. V, 1499. Vide Christus. Medici comparatio. V, 324, 495. Medici, praedicatores verbi. IV, 1116. Medicorum nomine, superbi significati. IV, 1116.

Mediolanum. V, 964. Mediolani inventae reliquiae. V, 1458. Mediolani Memoria sanctorum, ubi daemones mirabiliter et terribiliter confitentur. II, 269. Meditatio legis Dei. IV, 1555, 1570.

Meditatio Dei interiores affectiones, et delectationes quasdam suas habet. IV, 778.

Medius esse dicitur Deus, equaliter omnibus consulens, quomodo id quod in medio est, paria habet spatia ad omnes fines. IV, 520. In medio esse dicitur, cui honor praecipuus exhibetur. IV, 1445.

Medorum imperium ad Persas translatum. VII, 117.

Megalius Calamensis episcopus, primus Numidiae, ordinatus Augustini. IX, 357, Not. (a), 628. De Augustino adhuc presbytero scripsit in malam partem. IX, 357. A sancto concilio, de hoc quod in Augustinum peccavit, veniam petiit et meruit. II, 132, et Not.; IX, 357. Megalini mors. II, 152.

Megasius episcopus. II, 759, 780.

Mel Hymetium acriter dulce. I, 966. Mel scholasticum. I, 966. Mel de petra, sapientia Christi. IV, 1046. Similis meli est aperta doctrina sapientiae; favo vero, doctrina quae de abstrusioribus sacramentis exprimitur. IV, 1366.

Melania. II, 478, 928. Filia Albinae, uxor Piniani. X, 585. Melania in monasterio vixit. II, 348. Melania cum Albina ac Piniano Thagaste commoratur. II, 473. Melaniae temperantia in fando obita uicini filii Publicolae. II, 517. Melania laudata est ab Augustino. II, 918.

Melanthus sextus decimus rex Atheniensium. VII, 577.

Melantonice conjux regis Crias, relata in deorum numerum. VII, 533.

Melchi I. 653.

Melchisedech presbyter Marcellini episcopi Romani, ipse postea Romanus episcopus. IX, 40, 610, 637. Praefuit concilio quo Caecilianus absolutus est. II, 399; IX, 40, 610, 637. Melchisedech concilium diem et consules habet. IX, 637. Melchisedech traditionis crimine accusant Donatistae. IX, 40, 548, 646, 661. A traditionis crimine vindicatur. IX, 610, 661. Melchisedech iudicium pro Caeciliano. IX, 643. Quo tempore habitum. IX, 687. Hoc iudicium non usurpavit. II,

166. Melchisedech iudicium pro Caeciliano destruere volebant Donatistae. IX, 646, 661. Melchisedech Caecilianum in episcopatu confirmat, et Donatum improbat. II, 161. Melchisedech filius Christianae pacis, pater Christianae plebis, litteras communicatorias obtulit, etiam iis quos a Majorino ordinatos esse constaret: ita ut quibuscunque locis duo essent episcopi quos dissensio geminasset, eum confirmari vellet, qui fuisset ordinatus prior. II, 167.

Melchisedech utrum homo an Angelus fuerit, a nonnullis dubitatur. III, 567. Melchisedech gessit typum Christi. III, 111. Ejus sacerdotium figuravit. II, 769. sicut et Eucharistiam dum panem et vinum obtulit. VII, 300.

Melchisedechiani haeretici. VIII, 31.

Melech verbo Hebraeo chorus significatur. IV, 1109.

Meletus haereticus, a quo Meletiani, qui nunc Arianis dicuntur conjuncti. VIII, 59.

Melicertes filius Athamantis regis, in deorum numerum relatus. VII, 572.

Mellona dea, mellis curam habens. VII, 140.

Melodiae utilitas in ecclesiastico cantu. I, 860. Melodia potius quam rebus allici, peccatum est. I, 801.

Melos. De melo sex libros scribere dum cogitaret August., negotia eum alio averterunt. II, 369.

Melonitani. II, 604.

Melza, Melzita. IX, 507, 528, 530.

Membra alia ad usum, alia ad decorem. V, 1148. Membra corporis, sunt interioris cujusdam vel habitaculum, vel organum. V, 371. Membra corporis, praeter ea quae libidini serviunt, a voluntate moventur. VII, 427, 431, 432. Quae autem libidini serviunt, ad arbitrium voluntatis mota fuissent, si homo non peccasset. VII, 432. Julianus pudorem membrorum ab exordio creationis inusitum fuisse putat. X, 779. Vel ipsi philosophi membra genitalia pudenda esse cognoverunt. X, 766. De membrorum verecundia. X, 1365. Membrorum inobedientia, poena peccati. X, 472. Membra genitalia cur pudenda vocentur. X, 173. Unde pudenda. X, 405, 406, 417. Membra inhonesta unde. X, 780. Cur dicantur inhonesta. X, 806. Membra texerunt primi parentes ex confusione. X, 789, 784. Vide Pudor. Erubescencia. Ut membra quaedam inhonesta et pudenda essent, effectum est per peccatum. X, 1356. Membra monstruosa non nascerentur, si nemo peccasset. X, 1438.

Membrorum officia diversa, vita communis. V, 1231. Unus spiritus. V, 1232. Harmonia membrorum et concordia. V, 163, 502, 1145. Eorum mira consensus. IV, 1707. Membra omnia, propter corporis unitatem, sibi invicem servant. III, 1541. Memorum concordia, symbolum caritatis. III, 1645; VI, 125, 126. In illa concordia unusquisque possidet, quod alter possidet. III, 1646. Membra corporis invicem compatiuntur. IV, 231, 1296. Membrum praecisum formam retinet, non vitam. V, 1232.

Membra Christi. V, 1530. Eorum conjunctio cum Christo capite, et de hac re apta similitudo. V, 1605. Mundi odium in membra Christi. V, 1563. Caritas facit nos membra Christi. III, 1618. Membra. vox agnoscenda est in capite. IV, 1298. In membris suis Christus adhuc laborat. sicut. IV, 1284, 1285, 1650. Ut in membris nostris diversa opera, sanitas una: sic in membris Christi diversa munera, caritas una. IV, 296.

Membra corporis qua ratione in Scripturis Deo attribuntur. III, 210. Membra quae Deo tribuantur, spiritualiter intelligenda. II, 628.

Membres. IX, 107, 234, 307, 328, 349, 530.

Memor Juliani pater. X, 833. Amicus Augustini. X, 648.

Memoria. Quomodo mens reminiscitur. VIII, 993, 994, 995. Memoria, an sit praesentium. VIII, 1047. Memoriae inscrutabiles thesaurus. X, 550. Memoria mirabilis et excellens simpliciter. X, 529. Memoriae fiducia. X, 529, 530. Memoriam rerum corporearum etiam bestiae habere sentiuntur. VIII, 185. Memoriam habent pecora et aves. I, 790. Memoria quaedam in homine, quam pecora non habent. VIII, 1090. Memoria quantum valet ad quasiam cogitationes, quas futuras quasi prospicimus. VIII, 1066. In memoria trinitas quaedam. VIII, 993. Memoria, intelligentia, et voluntas unum sunt essentialiter, tria relata. VIII, 983. Memoria sui recordante, sequae intelligente ac diligente, quomodo Trinitas fiat. VIII, 1048. Memoria, intelligentia et voluntas tria aequalia non solum singula singulis, sed etiam omnibus singula. VIII, 983. In memoria, intelligentia et voluntate observatur ingenium, et usus. VIII, 982.

Memoria Dei super nos, quam suavis. IV, 1374. Dicitur oblivisci Deus, quando non facit; meminisse, quando facit. IV, 1112.

Memoria animo an corpori tribuenda. I, 1040, 1087. Quomodo non omnis phantasia cum memoria sit, omnem tamen memoriam sine phantasia esse non posse videtur. Nebridio. II, 67. Memoria sine phantasia esse potest. II, 68. Memoria quo pacto excitatur. III, 1569. Memoriae vis. I,

784. Memoria rerum sensibilium conservat incorporeas similitudines. II, 614.

Memoriae martyrum. I, 719. Ad eas dominici corporis communicatio celebrari solita. I, 719. Memoriam s. Stephani ante inventum corpus ejus exstructam esse mirum videtur. V, 1445. Mediolani apud memoriam Sanctorum, daemones mirabiliter et terribiliter confitentur; fur compulsum est confiteri furtum. II, 269. Ad Memoriam B. Felicis Nolensis mittit Augustinus duos e suis, ut inde pateretur uter reus esset. II, 269. Mirum est cur alia aliis in locis miracula fiant, in aliis non fiant. II, 269.

Memoriae Martyrum. *Vide* Martyres. Memoriam Martyrum illi ipsi qui Martyres persequiebantur, inquirunt, aut ubi adorent, aut ubi se inebriant. IV, 1782. Epulas illuc aliam velat Ambrosius. I, 719, 720. Memoria Cypriani martyris non procul a mari. I, 713. Memoria Martyris, pro reliquiis, aut pro reliquiarum capsula ponitur. VII, 768. Memoriae marmoratae divitum mortuorum. IV, 322, 534.

Memo ius desiderat libros Augustini de Musica. II, 367, 368.

Memorius presbyter. IX, 513.

Memphis civitas ubi Pharaones commanebant. III, 584.

Mena dea Jovis filia, privigna Junonis Lucinae. VII, 193. Menae deae officium. VII, 195. Mena mensuris feminarum praefecta. VII, 122.

Menander haereticus, a quo Menandriani haeretici. VIII, 26.

Mendacium quid sit. VI, 488, 489. Mendacium est cum falsum ab sciente dicitur, sive illo quisquam, sive nemo laedatur. III, 708. Mendacium est falsa significatio cum voluntate allendi. VI, 537. Mendacium dicitur quicquid est contra Legem et veritatem. IV, 1175. Mentiens et fallens quo differant. I, 892; III, 149. Mentiens aut non mentiens judicandus est, non ex rerum veritate vel falsitate, sed ex animi sui sententia. VI, 489. Mentientis culpa est, in enuntiando animo suo fallendi cupiditas. VI, 489. In mentiente est voluntas dicendi falsa. III, 54. Non mentitur qui nesciens falsum dicit, sed potius qui verum dicit, quod falsum putat. V, 739; VI, 240. Aliud est occultare veritatem, aliud proferre mendacium. IV, 85; VI, 533. Ad mendacium an in loquente voluntas fallendi requiratur, vel sufficiat. VI, 489.

Mendacium non est illud quod non habet duplex cor. IV, 86. Mentientis cor duplex. VI, 488. Fictiones in verbis et in factis non semper mendacia, sed aliquando figurae. III, 1362. Mendacia non sunt tropi. II, 778; VI, 533. Nec joci. III, 587; VI, 487. Mendacia ad placendum ex suaviloquio, vitanda. VI, 501. Mentiantur plerumque homines adulatione. IV, 87. Mendaciorum genera duo in quibus non magna culpa est, sed tamen non sunt sine culpa, cum aut jocamur, aut ut proximus mentimur. IV, 86. In iis qui perfecti sunt, nec ista mendacia inveniuntur. IV, 83. Qui tantum hoc modo mentimur, merebuntur aliquando liberari ab omni mendacio. IV, 85, 86.

Mentiendi pruritus. III, 208. Libido mentiendi exorta in Adamo post peccatum. III, 212. Mendacium non est substantia vel natura, sed ad id quod non est pertinet, non ad id quod est. IV, 85. Sitne aliquando viri boni, imo Christiani, mentiri, magna questio est. II, 283. Latibrosissima questio. V, 738. Mentiri num aliquando prosit aut liceat. VI, 491, 513. Mendacium ore cordis nunquam, ore corporis aliquando posse proferri, quidam censuerunt. VI, 508, 510.

Mendacii genus non est unum. III, 2000. Mendaciorum thesaurum hic habet homo. V, 1185. Mendacium efficiosum. VI, 496. An mendacia quaedam honesta, quae nonnulli prosumt et nulli obsunt. VI, 502. An iis uti liceat. VI, 501, 502. Haec quidam admittunt. III, 622. Mendacia efficiosa non re, sed indole laudantur. IV, 85. Perfectus et spiritalis homo non debet pro ista temporali vita mentiri. IV, 83. An mentiendum ne prodatur vel homicida, vel innocens quaesitus ad mortem. VI, 503. Quid respondeat interrogatus et sciens ubi sit ille, qui ad mortem quaeritur. VI, 504. Firmus episcopus Thagastensis nec vult mentiri, nec ut hominem quaesitum prodatur, tormentis adigi potest. VI, 504. Sitne boni hominis aliquando mentiri pro alterius salute. VI, 541. Non mentiendum pro cuiusquam salute temporali. VI, 494, 495. Neque mentiendum studio servandi alios ad vitam aeternam. VI, 496. Ad sempiternam salutem nullus ducendus est opulante mendacio. VI, 516. In salutis aeternae periculo sicut nulli subveniri debet per stuprum, ita nec per mendacium. VI, 546. Qui non nisi pro salute hominis mentitur, plurimum proficit; et laudanda, vel etiam remuneranda ejus, non fallacia, sed benevolentia. VI, 244, 492, 541. An pudicitiae causa mentiendum. VI, 495, 515. Mentiendum ut aegro celetur quod ei mortem afferret, dicit sensus humanus, non lux mentis. VI, 545. Male tunc diceretur homicida veritas. VI, 545. Pernisso mendacio in casu proposito, datur aditus ad perjuriam et blasphemias. VI,

544. Mendacii usum non esse allibendum ad detegendos latentes haereticos. VI, 518, 519, 520, 521.

Mendacii usum adhiberi volunt Priscillianistae ad latendum alienis. VI, 519. Inter haereticos ij si soli sunt in hac sententia. VI, 519. Mendacium et perjurium Priscillianistis familiare. I, 634. Priscillianistarum occasione scriptus liber contra mendacium. I, 654. Alius prior de mendacio liber. I, 630. Mendacium censent quidam adhibendum, quod removeatur gravius malum sibi ab alio inferendum. VI, 407. Refelluntur. VI, 497. Mendacia aut caveanda sunt recte agendo, aut confitenda poenitendo. VI, 547. Mendacium confidentis peccata quae non haberet, quam Dec contumeliosum. VI, 720, 721. Mendacium specie humilitatis, peccatum est. V, 981. Mentiri nec modestiae causa licet. X, 265. Mendacium nulla velut bona intentione admittendum. VI, 527. Mendacium in doctrina religionis nunquam adhibendum. VI, 500, 535, 536.

Mendacium cum nemine loqui licet. IV, 189. Mendaciorum octo genera. VI, 505. Mentiendum nunquam ullo mendacii genere ex octo recensitis. VI, 516. Mendacium ab auctoribus sanctorum Scripturarum omnino abesse, inconcussae credatur. II, 285. Mendacium in Evangelium non canere. V, 740. Mendacium aliquod vel officiosum tribuere Scripturae, quam perniciosum. II, 112; VI, 404. Mendacii officiosis in Scriptura sacra admissis, ruit ejus auctoritas. II, 115, 155, 156, 157, 278.

Mentiendi exempla quaesita in Scripturis expenduntur. III, 708; VI, 492, 533. Regula ad quam redigenda quae ex Scripturis proferuntur velut exempla mentiendi. VI, 543. Abraham, Isaac, et Jacob vindicantur a mendacio. V, 45; VI, 533, 534. Obstetrices Aegyptiae mentientes approbate sunt de indole ad melius proficiendi. VI, 492. Mendacium obstetricum Aegypti an praemio dignum. III, 597. In Hebraeis obstetricibus et in Raab, non remunerata fallacia, sed benevolentia. VI, 540. Melius a mendacio abstinuissent. VI, 541, 542. Mendacium obstetricum Aegypti non imitandum. III, 597. Nec si quae in veteri Testamento narrantur vera mendacia. VI, 539. Mendacii spiritus missus ad decipiendum Achab, quis. VI, 146. Discutiuntur Evangelii loca quae videntur patrocinari mendacio. VI, 537. Mentiendi exemplum ex Testamento novo nullum suppetere. VI, 492, 536, 537. Christus a mendacio vindicatur. V, 740. Christum, ubi dixit, *Non ascendo ad diem festum*, et tamen ascendit, mentium non esse acriter propugnatur. V, 737. Non semper mentitur, qui promittit aliquid, et non facit. V, 738. An quaedam facta Apostolorum mendacio faveant. VI, 536. Mendacii patrocinium ab Hieronymo susceptum dolet August. II, 112.

Mendacium an possit excusari. III, 708. Nullum mendacium potest esse justum. VI, 539. Mendacium divina lege vetitum. V, 502, 907. Mendacium quia injustum erat, ideo prohibitum. III, 708. Mendacium omne esse peccatum. VI, 240, 243, 516, 547. Diabolus homines possidet, quando mendacium eos possidet. III, 1453. Mendacium animam occidit. V, 429, 502, 880. Mendacio vita aeterna amittitur. VI, 495. Ab aeternitate tanto quisque discedit, quanto a veritate discedit. VI, 496. Mendacium magis obest mentienti, quam ei qui per illud decipitur. VI, 239, 240. Mendacium in Anania et Sapphira punitum. V, 799. Mendacii doctores acriter impugnantur. VI, 544, 545. Defensores mendacii quam caeci. VI, 517. Omne opus malum cogitatum, mendacium ducem habet. IV, 1811. Mendacium, peccatum omne potest appellari. VII, 407. Inter multa mendaciorum genera, quae nam peiora. VI, 516, 520, 521. Mendacii signa et prodigia. VII, 687. In vetere homine mendacium, in novo veritas. V, 908, 909. Homo de suo non habet nisi mendacium. V, 1185, 1193. Nihil est hominis proprium, nisi forte mendacium. III, 48. In ore hominum veritas non est, quia cor eorum fallitur de peccato, et de poena peccati. IV, 87. Mendacium loqui laborant homines; nam veritatem tota facilitate loquerentur. IV, 1811. Merces caventium mendacium amore veritatis. III, 213.

Mentiri et falli in quo differant. V, 157, 738. Mentiens et mendax differunt. VI, 501. Mendax qui aliud loquitur, aliud agit. III, 2002. Omnis homo mendax ex se ij so, verax ex Dei gratia. V, 1452; X, 367. Si mentiris, verum dicis, sophisma Chrysippi. IX, 485.

Mendicus. Qui, a quibus, quidve petunt hic mendici nostri. V, 411. Mendico debetur eleemosyna. IV, 1367. *Vide* Eleemosyna. Mendicus plerumque estiam cantat Dei praecceptum. V, 205. Mendicus est qui Deum non habet, licet bonis omnibus aliis rebus affluat. IV, 1883. Mendicus es quamdiu pannosam mortalitatis carnem portas. IV, 1885. Omnes sumus mendici Dei. V, 366, 380, 410, 515, 686. Mendicemus ante januam conspectus Dei in orationibus. IV, 1896. Mendicus inferni. V, 612. Mendicat ante te anima tua, quo pane egeat. V, 627.

Menelaus maritus Helenae. VII, 81, 82.

Menestheus rex atheniensium. VII, 578.

Meniana. V, 77.

Mens dea. VII, 128, 196.

Mens quid sit. IV, 480; X, 548. *Mentis* nomine quid intelligendum, ut ferri possit Anaxagoræ sententia de Deo. II, 445, 444. *Mentem* incorpoream esse probatur. VII, 250. *Mentis* humanæ excellentia demonstratur. VII, 789. Optimum in homine est mens et ratio. I, 586, 908. *Mens*, ratio et spiritus vocatur. I, 1252. *Mens* omnis spiritus est, non omnis spiritus mens est. VIII, 1055. *Mens* pars est superior et caput animæ. IV, 73, 74, 1887. Ratio et intelligentia menti naturaliter inest. VII, 518. Sapiente et rationali mente, nihil præter Deum præstantius. I, 1255. Supra mentem Deus. VIII, 1057. *Mens* cælum. V, 380. *Mens* atque intelligentia oculis et hoc vulgari aspectu est melior, quia magis sunt illa quæ intelligimus, quam ista quæ cernimus. II, 66. *Mens* etsi amissa Dei participatione obsoleta sit et deformis, Dei tamen imago permanet. VIII, 1044. In qua parte mentis Trinitas et imago Dei. VIII, 1000. *Mens* imago Trinitatis in sui ipsius memoria, intelligentia, et voluntate. VIII, 984. *Mens*, amor, et notitia, vestigium Trinitatis. VIII, 963.

Mens humana sui nunquam non meminit, se non intelligit, se non diligit. VIII, 1049. Etiam in infirmitatis et erroris malis. VIII, 1050. *Mens*, amor, et notitia ejus, substantialiter eadem sunt, et relative dicuntur. VIII, 964, 965. *Mens* hæc unum et æqualia. VIII, 965. Singula sunt in se ipsis et tota in totis. VIII, 965. Sunt inseparabilia. VIII, 964. Sed non partium instar juncta. VIII, 964.

Mens præferenda memoriæ. VII, 196. In mente hominis quasi masculus et femina reperitur. III, 291. In mente una, ratio superior, quæ ad contemplationem; et inferior, quæ pertinet ad actionem. VIII, 999, 1009. Quomodo in mente ratio superior et inferior regendæ. VIII, 1004, 1007. *Mens* nostra quomodo formanda. VIII, 1009. *Mens* omnis tria de se ipsa certo scit, intelligere, esse, et vivere. VIII, 980. De se ipsa certo scit se velle et meminisse. VIII, 980. *Mens* quomodo et se cogitat, et se novit. VIII, 1041. Se ipsam per se ipsam novit. VIII, 962. Non ex parte, sed totam se cognoscit. VIII, 976. *Mens* eo ipso se cognoscit, quo intelligit præceptum se cognoscendi. VIII, 980. Unde errores mentis de sua ipsius substantia. VIII, 977, 978, 979, 980. Unde mentis falsa de se ipsa existimatio. VIII, 978. *Mens* infantium an se noverit. VIII, 1040. Cur sicut notitia mentis est proles, non etiam amor partus ejusdem sit. VIII, 970. *Mens* amat se ipsam non incogitam sibi. VIII, 973. *Mens* se diligendo, diligit Deum; quem si non diligit, se ipsam odisse dicenda est. VIII, 1049. Ad memoriam mensura, ad visionem numerus, ad voluntatem pondus pertinet. VIII, 998. Quanta intentione, in ista quæ foris sunt sensibilia, mens leratur. VIII, 1041. Quisquis mente cernere aliquid potest, intus est discipulus veritatis, foris juxta loquentis. I, 1218. *Mentis* lumen Deus. VII, 232. *Mentes* rationales non habent veram lucem suam, nisi ipsam Verbum Dei. III, 551, 552. Ab omni iniquitate et errore mundatæ, poterunt participare esse Verbi Dei. III, 551, 552. *Mens* primo purganda fuerat fide ad incommutabile lumen perferendum. VII, 518.

Mens et ratio velut in arce collocata, ad regendas libidines et iram. VII, 427. *Mens* a nullo cogitur servire libidini. I, 1252. Huic obtemperare convenit cætera quæque in homine sunt. I, 583, 909. Mentem servare a sensibus, magni est ingenii. II, 517. *Mens* regit carnem, caro regitur. V, 837. Recte regit, cum a Deo regitur. V, 842. Serviat meliori, ut serviat sibi inferior. V, 821. In clausis cubiculis orare, est in mentis penetralibus orare. I, 1193. Unde mens turbetur in articulo mortis. IV, 481.

Mensa Domini. V, 145, 193, 1649. *Mensa* potentis. III, 1753, 1846; V, 1598, 1462. *Mensa* magna, ubi epulæ sunt ipse Dominus mensæ. V, 1453. *Mensa* magna ad quam Dominus nos invitat. V, 1107. *Vide* Eucharistia. *Mensa* S. Cypriani. V, 107, 320, 632, 729, 855, 915, 1597. *Mensa* Deo constructa, cur dicatur Cyprianus. V, 1413. Hora ad mensum accedendi, quinta. V, 1321. *Not.* (a).

Menses in prioribus sæculis tales fuerunt, quales nunc. VII, 434. *Mensibus* quibusdam deorum gentium nomina imposita, cæteri a numeris nominantur. VIII, 346. *Mensem* veteres observaverunt talem, quem circulus lunaris ostendit. VIII, 895.

Mensure nomine, aut res quæ metitur, aut mensura quæ metitur, intelligitur. II, 580. Non omnis mensura circumscribitur tempore. II, 379. *Mensura* temporis. I, 822. *Mensura*, numerus, et pondus etiam in spiritualibus. III, 299, 590.

Mensurius Carthaginensis episcopus a Donatistis traditionis accusatus. IX, 638. Et a Petiliano. IX, 325. *Mensurius* vindicatur. IX, 611. *Mensuri* epistola ad Secundum Ifigisitanum. IX, 653. Ejus veritas unde asserebatur. IX, 644.

Mensurius in communione unitate defunctus est, antequam se scinderet pars Donati. IX, 562.

Mercator quem filii nomine appellat Augustinus. VI, 159. *Mercator* rescriptum Augustini non accipiens, alias ei asperiores litteras scribit. II, 869. Simulque mittit librum adversus novos hæreticos, sanctarum Scripturarum testimonio refertum. II, 869.

Mercatorum pericula et peccata. IV, 886. An mercatura sit licita. IV, 886.

Mercēs. Attende mercedem, si vis tolerare laborem. IV, 572. *Mercēs* transitoria, data obedientiæ exhibitæ ex dominationis cupiditate. VI, 520. Qui negligens est in exhibendo opere, impudens est in exigenda mercede. V, 1112. Quidam putant perire opera sua, quia non eis redditur merces peritura. IV, 1168. *Mercēs* nisi finito die non est petenda. IV, 560, 572, 1201. *Mercēdem* si vellet Deus reddere, penam redderet. III, 2066. *Mercēs* nostra, gratia vocatur. IV, 262. Coronat Deus in misericordia et miseratione. X, 259. *Mercēs* cultus Dei, quænam expectanda. V, 153. Bonorum operum merces non isto tempore speranda. V, 99. *Mercēs* æterna promissa, quid. X, 222. *Mercēs* æterna pertinet ad novum Testamentum. X, 225, 226. Per Jeremiam prædicta est. X, 224. *Mercēs* summa hæc est, frui Deo et aliis in ipso. III, 32. Quomodo omnium erit merces æterna. X, 224. *Mercēs* te erigat, si opus turbat. V, 4517. *Mercēs* consoletur, si opus fatigat. V, 70. *Mercēdis* a Deo promissa certitudo. V, 257. *Mercēs* sine fine, opus cum fine. V, 1278. *Mercēdis* promissæ memoria perseverantem facit in opere. III, 2005. *Mercēdis* spem non tollit amor Dei gratuitus. V, 1482. *Vide* Beatitude.

Mercenarii merces, dicitur sanguis. III, 704.

Mercenarius pastor, quis. III, 1729, 1752. *Mercenarius* est, qui peccantem non libere audent arguere. III, 1732. *Mercenarii* fuga quatenus intelligenda. IX, 715. *Mercenarii* fugientes, dum iniquis favent. V, 762. *Vide* Ovis, Pastor. *Mercenariorum* opera Ecclesiæ necessaria. III, 1750.

Mercimonium. Antiqua commercia mutatis rebus fiebant. V, 497. *Mercimonium* celeste. V, 496. *Mercimonium* Christi. V, 1114. *Mercaturam* quodam modo Dominus vult nos cum ipso exercere. V, 959.

Mercurius nepos Atlantis ex Maia filia, quo tempore fuit. VII, 565, 599. Quare in deorum numerum relatus. VII, 565. *Mercurius* appellatur nuntius. VII, 205. *Mercurius*, quasi medius currens. VII, 205. *Mercurius* mortalis fuit. VII, 254. Cur alatus pingitur. VII, 205. *Mercurii* officia. VII, 205. *Mercurius* litterarum repertor dicitur. III, 49. *Eloquentiæ* præerat. VII, 128. *Not.* (a). Et meribus. VII, 205. *Sepultura* Mercurii in civitate Hermopoli. VII, 254. *Mercurius* avus Trismegisti. VII, 254, 599.

Mercurius Trismegistus, nepos Mercurii majoris. VII, 254, 599. Non præcedit tempore Patriarchas, neque ipsum Moysen. VII, 599.

Meretrices cur toleratæ. I, 1000. *Meretrices* ad sacramenta Christi non permittuntur accedere. VI, 213, 219. *Meretricis* domus, inferni imaginem tenet. V, 1642. De meretrice dictum. Luc. vii, *cui plurimum dimittitur*. V, 97. *Meretrices* lupæ vocatæ. VII, 578.

Meridies, quid sit. V, 767. *Meridies* multifarie intelligitur. V, 292. *Meridies* mundi, Aegyptus. V, 291, 292. *Meridies* in Scripturis quid significet. IX, 422.

Merinthi nūi hæretici a Merintho. VIII, 27.

Merita in nobis seu bona, seu mala. X, 875, 874. *Merita* nostra faciunt nobis terrorem. V, 1199. *Meritum* incipere per liberum arbitrium, dogma Pelagianum. X, 655. Non nos discernunt merita, sed gratia. V, 1555. *Meritis* gratia non datur. IV, 1564. *Vide* Gratia. *Meritum* gratia præcedit. V, 917. *Merita* bona esse non possunt, nisi per gratiam. X, 889. Omne bonum meritum nostrum non in nobis facit, nisi gratia Dei. II, 860; X, 968. *Meritum* sine gratia, nec in primo statu hominis ullum esse potuisset. VI, 282. *Merita* ex gratia, non gratia ex meritis. V, 917. *Gratia* est omne meritum in electis. X, 924. *Merita* nulla nostra fuerunt, cum ad nos venit Dominus. V, 1647, 1648, 1650. *Merita* nostra non præcesserunt, pro quibus Filius Dei moreretur. IV, 1082. *Salvator* non invenit merita bonorum, sed invenit merita suppliciorum. IV, 253, 385, 890, 1818. Non invenit salvator quod coronet, sed quod damnet. IV, 253. *Meritis* operum nullis præcedentibus in tantam celsitudinem subvecta est humana natura, ut totum simul Verbum et caro unigenitus Filius Dei diceretur. IV, 1442. *Meritorum* nostrorum non est vocatio et electio, sed benevolentia et misericordia Dei. IV, 89, 788.

Meritum incipit ex fide. X, 577. Quomodo. III, 2061. *Retr.* Illud initium meriti accipitur sine merito. X, 577. *Merita* omnia bona a fide incipiunt. II, 877. *Meritum* orationis debetur fidei, quæ data est non oranti. II, 877, 879. *Meritis* vel operum, vel orationum, vel fidei suæ nemo dicat nisi traditam Dei gratiam. II, 970. *Meritum* tamen est sive ho-

num piorum, sive malum impiorum. II, 970. omi dicunt gratiam secundum merita nostra dari, meritum in eo esse dicunt quod sumus cum Deo; ejus autem gratiam secundum hoc meritum dari, ut sit et ipse nobiscum. X, 888. Meritum nostrum in eo esse, quod querimus eum; et secundum hoc meritum dari ejus gratiam, ut inveniamus eum. X, 888. Merita sunt justorum; sed ut justii ficerent, merita non fuerunt. II, 876. In meritis non necessitatem natura facit, sed voluntas culpam. VIII, 559. Non in meritis nostris gloriamdam. III, 648, 870.

Meritis suis nihil tribuunt pauperes, sed totum misericordie Dei. IV, 1814. Merita tua nusquam jactes, quia et ipsa tua merita Dei, dona sunt. IV, 1876. Merita vera hominum non sunt nisi Dei munera. I, 778; V, 755, 1561; VI, 282; VIII, 1024, 1051; X, 341. Dona Dei gratuita. II, 820. Avulsit Deus merita nostra, et inseruit dona sua. IV, 1855.

Merita non comparantur nisi per corporis tempus. X, 977. Merita hie comparantur, in cælis præmia redduntur. X, 1182. Frustra homo post hoc corpus inquirat, quod in hoc corpore sibi comparare neglexit. VII, 740. Cum hinc exieris, recipieris pro meritis, et resurges ad recipiendam quæ gessisti. Tunc Deus cor nabit non tam merita tua, quam dona sua. V, 952. Non judicari quemquam a Deo secundum merita quæ habiturus erat, si diutius vixisset. III, 420. De meritorum futurorum præscientia. X, 979. Mortui non judicantur secum un opera quæ facturi fuerant: gratia non datur secundum merita. X, 1011. Meritis præcedentibus redditur vita æterna, quæ tamen et ipsa vocatur gratia. II, 881. Cum Deus coronat merita nostra, nihil aliud coronat quam dona sua. II, 880; IV, 1264; V, 1466; X, 890. Meritum non auget operis difficultas. X, 856. Merita esse diversa, quamvis eadem facientium aut patientium. II, 524.

Merra, amaritudo interpretatur. III, 615.

Merula flamen dialis, præcis venis, Jovi suo sanguine litavit. VII, 107.

Mesappus nonus rex Sicyoniorum. VII, 563.

Messianus proconsul. IX, 562.

Messis duplex, una ventilata de cruce, altera in fine ventilanda. IX, 29. *Messis* et *messores* Christi. III, 1522.

Messe pro ungue fuisse dicitur. III, 1520.

Metallicus ex effractore. V, 695.

Metungis, *metuz* hæretici. VIII, 41.

Metaphora. VI, 535.

Metajasmii. VIII, 417.

Metellus Romanorum laudatissimus, quinque filios consulares habuit. VII, 71. *Metellus* rerum temporalium felix fuit. VII, 71.

Metellus Pontifex in flammis irruit ut vestalia sacra abriperet. VII, 99.

Metreta nomen mensuræ. III, 1461.

Metrum græce, latine mensio seu mensura, quid. I, 1115. *Metra* quodammodo innumerabilia. I, 1146. *Metra* quæ duas in partes divisibilia sunt, cæteris præstant. I, 1146. De metro copiose tractatur. I, 1124. Summa omnium metrorum. I, 1156.

Metrodorus. I, 956. Hic primo confessus est, non decreto placuisse Academicis nihil posse comprehendere. I, 956.

Metus quid. VII, 409. *Metus* alios animi motus comitatur. VI, 25. *Metuendi* causa quæ sit. VI, 22. *Metu* triplici commovemur, amissionis eorum quos diligimus, doloris, et mortis. I, 877. Neque non amandum est non metuere; neque id solum amandum. VI, 25.

Metymna Lesbii insula. VII, 28.

Micare digitis. VIII, 953.

Micipsa filius Masinissæ. VII, 112.

Midila. IX, 229.

Miggenes fossor. IX, 513.

Miggenes Elephantar.ensis. IX, 507, 528, 550.

Migginus. IV, 576.

Migginus alter maximianista episc. IV, 577, 581.

Migginus ab Elephantaria episc. IV, 580.

Migpa. IX, 205.

Miles pro carnifice et questionario aliquando sumitur. VII, 59. *Not. (c)*.

Militare non prohibuit disciplina Christiana. II, 531. Militantium est tabernaculum, et ipsorum est nomen confubernales. IV, 445, 262. Militibus data Imperatoris signa. II, 501. Et regalis character. II, 507. Militis voluntas pacem habere debet, bellum necessitas. II, 856. Militum violentia extorqueantur aliquid a possessoribus, quod publice non jubetur. VI, 92. Milites qui Deo auctore bella gerunt, non sunt homicidæ. VII, 55, 59; VIII, 447. Miles in hoste interficiendo minister legis est. I, 1227. Hostem perimat necessitas, non voluntas. II, 856. Victo vel capto misericordia debetur, maxime ubi pacis perturbatio non timetur. II, 856. Milites non bene facere prohibet pulcritia, sed malitia.

V, 1391. Militares viri Deo placere possunt: *Exempla* II, 855.

Militis Christiani hostes. VI, 603. Valde turpe est, ut quem non vincit homo, vincat libido; et obruatur vino, qui non vincitur ferro. II, 856. Milites Christi impugnant mundus duplici acie. V, 1256. Militiam Dei militibus, arma dextera et sinistra. IX, 502.

Militariter loqui. II, 445.

Mileris. II, 135. Milevitana Ecclesia post obitum Severi cum pace accepit Episcopum, quem vivus designarat. II, 966. Milevitani Concilii epistola. II, 762. Memoratur. II, 773, 784, 972.

Mileum. IX, 511.

Mimi ejusdam facetissima urbanitas. VIII, 431. Minus est generis humani tota vita tentationis. IV, 1686.

Millenarius numerus pro universitate ponitur. VII, 668.

Millenarii. VII, 691. *Et Not. 4.* seu Chiliastræ a Cerintho. VIII, 27.

Milliaria lapidea litteris plena viam docentia. V, 609. 1027, 1547, 1668.

Milliarii. VII, 667.

Minæ Dei, arcus Dei. IV, 686. Arcus et suspensiones. IV, 474. Minis Dei prohiberis a malo, invitaris ad bonum. IV, 569. His qui non moventur, non credit. IV, 569. Minæ sæculi contemnendæ. V, 220. Minæ ejusdam nec ad malum compellere, nec a bono detertere debent. IV, 569.

Mincius. De mincio in Iridanum emigrare. II, 258.

Minente die, pro exstante. V, 102.

Minorum hæresis, qui et Nazaræi nuncupantur a Iharisæis. II, 258.

Minerva, Græce *Ἀθήνα*. VII, 366. Minervæ Athenarum civitas consecrata. II, 186. Minervam vel summum æthera, vel lunam esse dixerunt. VII, 207. Minerva quare de capite Jovis nata canitur. VII, 120, 566; VIII, 375. Minervam ideas intelligi vult Varro. VII, 218. Minerva artibus et ingeniis præposita. VII, 128, 207. *Not. (a)*. Minerva quo tempore vixit, quare Tritonia dicta, et in deorum numerum relata. VII, 566. Minervæ ludus instituit rex Erichthonius. VII, 569. Minervæ ludorum præmium, oleum. VII, 569.

Minimi Christi, quinam. V, 648.

Minister Dei optimus, quis. I, 795. Minister fictus, quis. IX, 64, 68. Homines non sunt attendendi, cum sanctum aliquid homo accipere desiderat. IX, 75. Dona Dei perveniunt ad eos qui cum fide accipiunt, etiamsi talis sit per quem accipiunt, qualis Judas. III, 155. *vide* Baptismus. Ministri Ecclesiæ non deserant munus ecclesiasticum, populum peccatis commoti. III, 1354. Ministros Christi qui blasphemant, Christo resistunt. III, 2002. Ministri Ecclesiæ subsidia corporis debentur. I, 862. Eisque vicium suppeditare debent fideles, prius quam petant. IV, 1910. Ministri Ecclesiæ ad temporalia attendere non debent. III, 1294. Non faciunt contra præceptum, qui procurant necessaria. III, 1294. Ministri Christi necessari sunt in persecutione, quia multi tunc ad Ecclesiæ sacramenta concurrunt. II, 1016. Utitur Deus ministris etiam spiritibus malis, ad vindictam malorum, et ad probationem bonorum. VI, 151. Ministris non solum bonis et sanctis utitur Deus ad opera congrua, sed etiam malis ad opera digna. VI, 146. Ministeriorum distributio varia esse debet. VI, 56.

Minos Xanthi filius ex Europa. VII, 569.

Minotauri fabula. VII, 570.

Mindurnæ Campaniæ oppidum. VII, 71.

Minuscularii, vectigalium conductores. VII, 197.

Mira non solent homines mirari, nisi rara. VII, 721.

Mirabiliarii. III, 1501.

Mirabilia. Voluntas omnipotentis, sufficiens ratio credendi in mirabilibus. VII, 719.

Miraculum, quid et quod duplex. VIII, 90. Miracula plerumque, quæ contra naturam fiunt, appellantur. VIII, 481, 489, 490. Miracula multa videntur, quæ fiunt ab hominibus usu creaturarum. VII, 718. Miracula proprie quædam VIII, 879. Miracula quomodo fiunt, ab homine non potest comprehendere. VIII, 881. Miracula multa, aut magicarum artium ope, aut per ipsos demones fiunt. VII, 717. Miracula magica, pleraque s. cie tenus, mortalium sensus imaginaria ludificatione decipiunt. VII, 293. Miracula pagani magicis artibus tribuunt. VII, 721. Miracula quædam Gentilium referuntur. VII, 294. Miracula Martyrum et falsorum deorum comparantur. VII, 772. Miracula deorum cum nostris non sunt conferenda. VII, 294, 298. Miracula nostra excellere, finis quo discernuntur ostendit. VII, 294. Miracula quæ a demonibus fiunt, spernenda. VIII, 897. An miracula credenda sint. VII, 716. Respondetur his, qui miracula in Scripturis sacris relata, falsa esse dicunt. VII, 206, 207. Si ceperis humano sensu miraculorum discutere rationem, timeo ne perdas fidem. V, 1157. Miracula varia recensentur. VII, 770. Miracula quam multa in veteri Testamento facta ad commendandum Dei cultum. VII, 286. Attesta-

hantur promissis Dei. VII, 283. Miracula quæ per arcam testimonii facta sunt, Divinitati attestantur. VII, 203. Miracula Dei universa, ideo ab infidelibus non creduntur, quia ratio eorum non videtur. II, 434. De quibusdam miraculis ratio reddi non potest, non tamen non est. II, 434. Nec propterea incredibilia esse debent. VII, 714. Non ideo aliquid non fuit, verum futurum non est, quia ratio non potest reddi. VII, 714, 715. Totæ ratio facti, est voluntas facientis. II, 519. Miracula fiebant simplici fide pietatis, non incantationibus. VII, 286, 291. Inusitata prodigia oportune reservavit Deus, quæ infirmitas hominis novitati intenta meminerit. IV, 1463. Tras viros ab ignibus, et Danielem a leonibus Deus liberavit, ut consuleret salutem illorum, a quibus in illa supplicia tradebantur. II, 423. Miraculum magnum ipse homo mirator. V, 700. Facilita fecit Christus, ut et in ipsis solitis agnosceres artificem tuum. V, 700. Miracula Christi et opera verba sunt. III, 1860. Miracula quædam fecit Christus, quæ nemo alius fecit: quædam alii fecerunt, quæ Christus non fecit. III, 1861.

Miracula majora fecisse videntur Apostoli, quam Christus. IV, 1707. De miraculorum potentia quare nemini gloriaudum. IX, 302. Miracula aliter a Christo, aliter a sanctis patrata. V, 1432, 1440. In miraculis faciendis Apostoli non sibi potentiam Domini sui arrogabant. IV, 1199. Miracula non sunt signa sapientie. III, 1307. Miracula faciunt boni et mali. V, 592. Miracula quædam etiam scelerati homines aliquando faciunt, qualia sancti facere non possunt. VI, 92. Cur a malis fieri miracula aliquando sinitur, aliquando non. VI, 92. Miracula alio fine, aliæque potestate et jure fiunt, per magos et per sanctos. VI, 91, 92. Aliter per bonos, et aliter per malos Christianos. VI, 92. Cur facere miracula non omnibus conceditur. VI, 92. Miracula sanitarum cur non omnes obtineant. V, 1299.

Miracula necessaria fuerunt antequam crederet mundus, ad hoc ut crederet mundus. VII, 760. Multi sunt quos ad invisibilem fidem, visibilibus miraculis excitari opus est. II, 434. Miraculis visibilibus, velut quibusdam primordiis lactescentibus, fides germinavit. X, 182. Miracula fidem firmit. III, 1752. Fidei nostræ attestantur. VII, 771. Miracula ut fidem læceret innotuerunt; et per fidem quam fecerunt, clarius innotescunt. VII, 760. Miracula Domini in corporibus et in animis. V, 591. In miraculis Christus salutem animarum magis consuluit, quam salutem corporum. III, 1327. Miraculum de quinque panibus. V, 725. Miracula Christi propter significationem facta. V, 592. Aptæ hunc rei similitudo. V, 592. Miraculis corporalibus edificabat fidem Christus. V, 539. Ecclesie postea fides sine miraculis laudabilior. V, 539. Omnia quæ fecit Dominus Jesus, non solum valent ad excitanda corda nostra miraculis, sed etiam ad edificanda in doctrina fidei. III, 1458. In miraculis est quædam Dei eloquentia. VII, 770. Miracula ad intelligendum Deum de visibilibus mentem humanam admonent. III, 1392, 1393. Miracula habent linguam suam. III, 1393. Miracula Apostolorum, persuadebant quæ dicebant. VII, 736.

Miracula an nulla modo non fiunt. VIII, 63, 64. Cur modo non fiunt. VIII, 90. Aut raro fiunt. I, 604; III, 142. Miracula sunt etiam consueta. VIII, 871, 874. Miracula quotidie in rerum natura eduntur, quæ præ consuetudine vilesunt. II, 519; III, 1433, 1592; IV, 1164; V, 699, 723, 1139, 1157; VII, 291, 715. Et videndi consuetudine mira non sunt. II, 372. Miracula Deus quotidie facit, quæ homines non mirantur. III, 1430. Inusitata quædam servavit, quæ faceret ut dormientes homines excitaret. III, 1430. Quæ fiunt præter usitatum ordinem naturæ, ideo movent quia rara sunt. III, 1392. Novit Deus quomodo miracula sua debeat commendare, novit agere ne vilescent. V, 1299.

Miracula etiam nunc fiunt in nomine Christi. VII, 760, 769. Miracula nunc majora Christus operatur. V, 540. Miracula facta in translatione corporum ss. Gervasii et Protasii. I, 770. Severi in regione Suisensi episcopi neptis sanitatem tribus barbaris a Deo impetravit, propter quod captivitate liberata est. II, 426. Qui per miraculum beneficia percipiebant, libellos dabant qui legerentur in populo. VII, 768, 769, 770. Miracula quare in aliis locis fiunt, in aliis non fiunt, consilium Dei. II, 269. Miracula quæ nunc fiunt, non tanta, quanta prima gloria illustrantur. VII, 760. Miracula an fiunt operationibus Martyrum, an precibus tantum eorum. VII, 771. Miracula quæ operantur non regenerant, fiunt a Deo vel ab Angelis sanctis. II, 846. Quomodo Christianus in alio faciente miracula, ipse facit. IV, 1707. Deus tentatur, cum miracula flagitantur, non ad salutem, sed ad experientiam. I, 802. In eos qui miracula facere volunt. IV, 1708, 1707. Potentius est conjungi Omnipotenti pia voluntate, quam propria potestate et voluntate posse, quod contremiscant ipsi talia non possunt. VIII, 957. Miracula sola veritas facit. VIII, 874. Miracula quæ fiunt præter usitatum, nihil est. III, 1501.

Mirari, quid. VIII, 608.

Misericordia Dei in homines, gratuita. X, 021. Misericordiam Domini multæ: attendit contemptores ut corrigat, nescientes ut doceat, confidentes ut ignoscat. IV, 588. Misericordia ex gratia, obduratio ex judicio. X, 1139, 1142.

Miseri sunt homines, quoadmodum sunt mortales. VII, 268. Miser est qui Deum amisit, aut illi non adhaeret. VII, 349 659. Aut illum non colit. VII, 281. Miser quisque dicitur quando illi subtrahitur quod amat. IV, 202. Miseri multi magis habendo quod amant, quam carendo: amando res noxias, miseri; habendo, sunt miseriores. IV, 202. Velle quod non decet; idem ipsum miserrimum est. *ex c. cer.* II, 498. Occulte sunt miseri, qui gaudent in malis. II, 632. Miser est qui fruitur re creata, quam perverse amat. VII, 356. Miserum genus humanum effectum propter peccatum Adami, tandem fatetur Julianus. X, 1575. Sub Deo justo nemo miser, nisi mereatur. X, 1063. Miseri cum præter ordinem non sint, nonnulla pace gaudent. VII, 641.

Miseria creature rationalis, aversio ejus ab incommutabili bono. II, 561. Misericordie generis humani. X, 782. Misericordia hujus vitæ, quantæ. VII, 628. Falsa felicitas, vera miseria est. IV, 1099. Miseria hominum a primis fletibus nascentium, usque ad extremos huius morientium. X, 1075. Ab orto ad interitum. X, 1184. Miserias hujus vitæ Tullius vidit et lamentatus est. VII, 628. Causam nescivit. X, 767. Misericordia generis humani a Philosophis cognita, non nisi ex peccato originali nascitur. X, 782. Miseras Deo naturarum institutori tribuunt Pelagiani. X, 1586. Et in paradiso futuras fuisse asserunt, etiam si nemo peccasset. X, 1249, 1449, 1449, 1539, 1573, 1575. Miseria mortalium quo sensu potest dici naturalis. X, 1309. Misericordia corporis post peccatum. IV, 397, 598. Misericordia quibus humanum genus merito primæ prævaricationis obnoxium est. VII, 784. Miseria hominis, inobedientia ejus ipsius adversus eum ipsum. VII, 423. Misericordia hujus vitæ ex originali peccato veniunt. VII, 790; X, 1077, 1248, 1276, 1311, 1301, 1509, 1513, 1515, 1527, 1528. Miseria mortalium nulla esset, si non esset peccatum. X, 1408. Adami grande peccatum, causa miserationum generis humani. X, 1511, 1512. Eternæ generis humani et majoribus et parvulis communes, fateri cogunt peccatum originale. X, 1539.

Miseria omnis naturæ rationalis ex ignorantia rerum agendarum, et concupiscentia noxiarum. VI, 244. Miseria ex amore temporalium bonorum nascitur et augetur. VII, 441. Miseria nulla alia quam stultitia. II, 64. Misericordia non est flans, quoadmodum finis officiorum nostrorum in re instabili collocatur. II, 455. Miserationum testimonia fidelia sunt ipsæ virtutes. VII, 631. Misericordia hominis, ut et misericordia Domini, plena est terra. IV, 287. A misericordia non liberat nisi gratia salvatoris. VII, 786. Non semper liberat, ne propter hoc religio quaeratur. VII, 786. Ad hoc adjuvat gratia meliores, ut fortiore corde tolerentur miseria. VII, 786. Miserationum remedia plena labore ac dolore. VII, 786. Liberatio ab his miseriis, proprie in altera vita. VII, 786. Qui se agnoscit in vera esse miseria, erit in vera felicitate. IV, 1099. Totæ ista miseria generis humani, dolor medicinalis est, non sententia poenalis. IV, 1793. Quid miserie hujus vitæ nos edoceant. VII, 729. Misericordia similitudo, cordis duritiam solvit. V, 1190. Ad eos qui non sunt in potestate, ubi mala vident aut audiunt, non pertinet nisi misereri. V, 1392.

Misericordia quid. VII, 260. Est virtus. VII, 260. Quænam virtus, et unde dicta. VIII, 142. Misericordia generali nomine dicitur, quia misero subvenitur. IV, 1469. Misericordia a miseria nomen habet. VI, 139; X, 1063. Misericordia ex eo appellata est, quod miserum cor aciat condolentem alieno malo. I, 1533. Misericordiam Stoici in vitio ponunt. II, 394; VII, 260.

Misericordia qualis Deo conveniat. VI, 140. Misericordia est in Deo sine cordis miseria. VIII, 143. Misericordia Dei magna, magnæ humane miserie est necessaria. VII, 636. Qui magnam misericordiam deprecatur, magnam misericordiam conficitur. IV, 588. Misericordia non indigent cæci, ubi nulla miseria. IV, 287. Misericordia Dei quanta erga hominem. V, 153. Misericordia Dei in sanctos, æterna est. IV, 1420. Erga omnes tam sanctos quam reprobos, universæ viæ Domini misericordia et veritas. IV, 1588. Misericordia Dei in sanctos non terrena, sed cælestis. IV, 346. Misericordia Dei ubique nos prævenit. V, 1015. Prævenit voluntatem. I, 628. Deus non misereatur, nisi voluntas præcesserit; sed ipsum velle Deus operatur in nobis. VI, 73. Misericordiam fides non præcedit. II, 879. Ad misericordiam Dei pertinet vocatio, quæ etiam fidem prævenit. I, 628. Misericordia fidei quidem datur, sed data est etiam ut esset fidelis. III, 2061. *Retr.* Misericordia quomodo præcedenti merito fidei tribuitur. III, 2061. *Retr.* Misericordia Dei et vocatur ut credamus, et credentibus præstatur ut bene operemur. I, 623; III, 2061. *Retr.* Misericordia et gratia

Dei convertit hominem, ut justificetur impius, et incipiat habere meritum bonum, etc. II, 970. Misericordia Dei non deserit eos, qui ex ejus fide vivunt, eumque pie colunt. II, 523. Quidquid sumus, Dei misericordia sumus; quidquid autem ex nobis sumus, mali sumus. IV, 876. Veritate humiliati sumus in mortem, misericordia instauramur ad vitam. IV, 1553. Magna est misericordia Dei, peccata donare. IV, 446. Misericordia, medicina quotidiana quotidianorum vulnerum leviorum. II, 740, 858; V, 1198. Misericordiae unda ignis peccati extinguitur. IV, 1861. Ex misericordiae promissione non debemus polliceri, quoniam quidquid fecerimus, non perimus. IV, 1152. De misericordia Dei nemo sibi multum blandiatur. IV, 503, 1282. Non sibi blandiatur qui non conatur adversus peccata. V, 454. Tempore misericordiae utendum ad penitentiam. V, 636.

Misericordia gemina. V, 1199. Duplicis generis. IV, 345. Misericordia non semper bona. X, 754. Est misericordia puniens, est crudelitas parcens. II, 660. Misericordia crudelis, X, 1082. Misericordiae magnae est nequitiam impunitam non relinquere. V, 955. Misericordia non tantum vocantis est, sed et verberantis. IV, 1151. Ad misericordiam Dei pertinet, etiam flagellis exercere. IV, 854, 855, 1145. Misericorditer dat Deus, cum dat; misericorditer aufert, cum tollit. IV, 1871. Deus non dando quod male petitur, magis misericors. IV, 1087. Quia magis crebra sunt mala, dulcior erit misericordia. IV, 474. Multum sibi in hac carne tribueret homo, nisi usque ad mortem sub venia viveret. VII, 300. Misericordia nulla major, quam quae nobis a Christo praestita. V, 1045.

Misericordiae modo tempus est. IV, 284, 1282, 1284. Veniet tempus iudicii. IV, 1291. Misericordia et iustitia Dei. V, 75. Misericordia praecessit, iudicium sequetur. III, 1664. Tempus misericordiae non est sine iudicio, nec tempus iudicii sine misericordia. IV, 1587. Misericordiam cum acceperis, bene utere, ut iudicii tempore bonam rationem reddas. IV, 287. Misericordia superexultat iudicio. III, 634, 641. Alioquin non est spes. II, 741; III, 641. Ad misericordiam Dei confugiendum, ut peccatorum venia obtineatur. III, 641. Inest Deo et misericordia iudicanti, et iudicium miseranti. II, 740. Nec in misericordia Deus amittit iudicium, nec in iudicio misericordiam. IV, 284, 285, 446, 1861. Misericordia Dei non praescribit iustitiam, nec iustitia ejus aufert misericordiam. V, 152. Misericordia sine iudicio exhibitae, falsa aut crudelis. IV, 285, 286. Si Deus solum iudex esset, et non misericors, nemo ante eum staret. IV, 1698, 1700. Nisi primo Deus per misericordiam parceret, non inveniret quos per iudicium coronaret. IV, 1282. Misericordia praerogatur, postea severitas reddetur. V, 201. Misericordia Dei nobis potius opus est, quam liquidissimo iudicio. V, 950. Misericordia est gratuita, iudicium vero debitum. X, 981. Etiam in iudicio necessaria nobis erit misericordia Dei. X, 941. Quantumlibet iuste vivat homo, ipsi misericordia Dei opus est. IV, 481. Vae etiam laudabili vitae, si Deus remota misericordia eam discentiat. I, 778. Misericordiam nullum meritum praecedat, iudicium merita supponit. X, 969. Misericordia in extremo iudicio, pro bonorum operum meritis, iusto iudicio piis retribuetur; nunc vero non ita. X, 941, 942. Misericors Deus, non solum bona pro malis, sed bona pro bonis retribuens. IV, 1517.

Misericordiae divinae commendatio. IV, 234, 997, 1550. Misericordiam quomodo usque ad coelos magnificata. IV, 673. Misericordiam et veritatem amat Scriptura conjungere. III, 565, 592; IV, 1117, 1480. Debemus et nos Deo reddere misericordiam et veritatem, quomodo. IV, 1129, 1776. Misericordiam vult Deus a se exigi. IV, 287, 299. Misereri plus vult Deus, quam nos a miseria liberari. V, 619. Deus facilius iram, quam misericordiam continebit. IV, 977. Noli, quia transisti, velle misericordiae Dei pontem subvertire. IV, 1196. Magnae sunt voces ad misericordiam Dei, tacitae contritiones animi. I, 759, 740. Nemo indignior misericordia, quam superbus miser. I, 1286. Misericordiam non merentur, qui adversus disciplinam patris dura cervice obstant. IV, 1153. Vasa misericordiae et vasa irae cur nuncupantur. X, 1129.

Misericordia quae et quibus praestanda. IV, 1326. Misericordia animae praesertim impendenda. V, 627. Qui in se ipsum crudelis est, in alium misericors esse non potest. IV, 1283, 1284. Misericordiae officium debetur omnibus. III, 31. An etiam injustis. IV, 1526. Misericordia erga reos moveri debent iudices, quia et ipsi misericordiae egent. II, 636, 657. Misericordia qua sacerdotes pro reis intervenire solent, commendatur et explicatur. II, 634. Misericordia victis debetur. II, 856.

Misericordiae opera commendantur. IV, 1256, 1528, 1469, 1860, 1861. Misericordiae opera ubi desunt, potest esse *Declina a malo*; sed quia non est et *fac bonum*, non sufficit. V, 407. Misericordiae opera debent augeri, ubi crebre-

scant publicae calamitates. II, 471. Misericordia duplex in opere bono. V, 1478. Misericordia, vera eleemosyna. V, 626. Misericordia quae gratis constat, est injuriarum condonatio. IV, 1922. Misericordiam alteri impendendo, utilitati propriae consulimus. III, 52. Misericordiam faciens, caritatem erogat. IV, 1922. Misericordia non debet esse contra iudicium. III, 628. Misericordia falsa est vitiis nutriendis parcere. II, 391, 395. Misericordia perversa est haereticos occultare. V, 754. Nos hoc plurimum adjuvat apud Deum, quod pro malis misericorditer contristamur, et pro ipsa tristitia congemiscimus et oramus. II, 1085. Misericordiae officia mali implere non possunt. III, 1326. Misericordia inobediens, vel misericors inobediencia merito reprobat. X, 505. Misericordiae opera, ex Deo misericorde sunt. VI, 116.

Misericordia verum sacrificium. VII, 285, 284, 699. si propter Deum misericordia non fiat, non est sacrificium. VII, 285. Misericordiae sacrificiis Deus placatur. II, 665. Peccata expiantur. II, 659, III, 1445. Misericordiae opera, remedia ad abolenda peccata. X, 152. Misericordia Deo nos reconciliat. V, 1198. Misericordiam praerogandum, ut in nobis iustitia impleri possit, Christus in se docuit. V, 789. Deus quia iustus est, iudicium illi sine misericordia facit, qui non fecit misericordiam. IV, 1469. Consilium miseriae evadendi, est misericordem esse. III, 1287. Misericordiae opera, semina nostra sunt. IV, 1664. Semen futurae messis. VI, 181. Misericordia nunquam in vituperatione posita in litteris ecclesiasticis. VIII, 410.

Misericordes. V, 366. Homines, etiamsi misericordia non indigerent, misericordes esse deberent exemplo Christi. II, 639, 660. De nulla re sic vincitur inimicus, quam cum misericordes sumus. IV, 1861. Qui nullo dolore, sed officio bonitatis adductus subvenit proximo, misericors censetur. I, 1553. Misericors nemo potest esse sine dilectione. III, 2079. Non putet homo futuram in se misericordiam Dei, si ipse est immisericors. IV, 1526. Christus Judaeos terrando, revocavit ad misericordiam erga mulierem in adulterio deprehensam. II, 636, 657.

Missae catechumenorum fit post sermonem. V, 524. Missa pro defunctis. II, 694. Pro defuncto de cuius anima dubitatur. VI, 284. *Not. 4. Vide sacrificium.*

Mithridates, rex Asiae. VII, 105. Romanos omnes qui in Asia reperirentur, uno die iussit occidi. VII, 103. *Mithridaticum bellum*. VII, 72.

Mitis et misericors quo differunt. III, 1257. Mites quoniam sint. V, 363, 499, 500. Deus irascendo mitis. V, 168. Christus mitis et humilis: quomodo nec sileat, nec mitescat. V, 1276. Qui didicerunt a Domino Jesu Christo mites, esse et humiles corde, plus cogitando et orando proficiunt, quam legendo et audiendo. II, 597.

Mnesarchus Stoicus. I, 956.

Mnestheus Atheniensium rex. VII, 576.

Moab filius fuit Lot. III, 739. Interpretatur ex patre. IV, 1052.

Morbiter ex Lot. III, 762. Per Moabitas significantur opera mala. IV, 720.

Mocincensis. IX, 515.

Moderatio Christiana. IX, 526, 527.

Moderata unde dieta. I, 711, 975. Pulchrior est temperantia animi incertam suam confidentis, quam scientia rerum. I, 711.

Modica, unde dieta. VIII, 557.

Modulari musicis quid sit. I, 563, 564.

Modus an aliqua ratione Deo conveniat. VIII, 558. Summus modus, Deus Pater. I, 976. Modus, ordinis pater. I, 1018. Modus, species, ordo, generalia bona in rebus a Deo factis. VIII, 555. Modus quidam animi est sapientia. I, 975. Modus malus unde interdum dicitur et mala species. VIII, 558. Modus probatus omnibus, a paucis agnitus. I, 990. *Modus* in rerum concessarum usu, quam difficile tenetur. V, 1272.

Moechia generale nomen omnem illegitimum concubitum significans. III, 622. Proprie tamen nonnisi adulterium intelligi solet. III, 622, 765. *Moechia* est vel ipsa feminae concupiscentia. VIII, 561. *Moechia* prohibitio. V, 69. *Moechia* sexto et nono praeepto prohibita. V, 71. *Moechia* viris velitis non secus ac feminis. V, 83. Quomodo praeeptum non moechandi differt a praeepto non concupiscendi uxorem. III, 622. De praeepto non moechandi multis disputat Augustinus, quare. V, 78.

Moechus. Dandam pacem moechis quidam in Africa non putaverunt. II, 341.

Molendinum, huiusce mundi figura. IV, 556. In molendino sunt, qui in saeculo vivunt. IV, 1730, 1731.

Molestias vitae tolerare jubet Deus, non amare. I, 795. Molestias quas nunc patitur nomen obediendi praeeptis Dei, vel de ipso morbo nondum sanato patitur, vel de aditorio medicinae. VI, 99. Molestiarum corporaliu utilites. X, 259.

Triplex utilitas. II, 504. Molestia temporali utendum est ad salutem. II, 470. Molestiæ temporales non admonere debent, quo caveamus æternas. II, 470. Molestiæ crebrescentes æternam requiem nos desiderare compellunt. II, 593.

Molles matri deum consecrati. VII, 215. Et in sacris deorum adhibiti. VII, 185.

Monachi unde dicti. IV, 1732. De Monachorum nomine catholicis insulant hæretici. IV, 1750. Monachi simpliciter cognominati servi Dei. II, 995; V, 1070. Monachi in eremo sancta societate viventes. IX, 425. Monachi laudatur. IV, 1750. Monachorum, Anachoretarum et Comobitarum institutum laudatur. I, 1338. Monasticæ vitæ genus toto orbe notissimum. IX, 372. Ejus brevis commendatio. IV, 1277. Monastica vita cum portu comparatur. IV, 1277. Monachos quasi tuba in unum congregavit psalmus, *Ecce quam bonum*, etc. IV, 1729. Monachorum professio significata per illud Matth. xxiv: *Duo in lecto*, etc. IV, 357, 358, 1279. Monachi per Daniele figurati sunt. IV, 1734. Monachi militia Christiana. VIII, 226. Milites Christi in silentio pugnant, etc. II, 997.

Monachorum bona studia. IV, 1278. Monachi quid agere soleant, et quo animo debeant. II, 190. Plures tota vita sua singulis diebus, excepto sabbato et Dominico jejunt, maxime in monasteriis constituti. II, 159. Monachi Carthaginenses alii se suis manibus transigebant, alii ex fidelium oblationibus vivendum ducebant: hinc magnæ contentiones exortæ. I, 638. Qua occasione liber *De opere Monachorum* editus. I, 638. Monachis non licere quidquam operari vitæ sustentandæ causa dixerunt Massaliani. VIII, 40. Monachi in sanctam societatem congregati, operari nolentes castigantur. VI, 549, 560. Monachi otiosi et vagi. VI, 575. Monachi venalem circumferentes hypocrisim. VI, 578. ad professionem servitutis Dei si non admittantur servi. liberti, rustici, opifices, ac plebei, grave delictum est. VI, 568. Hæc professione abutuntur, qui querunt in ea pasci, vestiri, et honorari ab eis, a quibus contemni conterique consueverant. VI, 568. *Vide* Opus. Monachis duobus tamquam pauperibus eleæ nosynæ in scio marito a muliere erogatæ scandalum pariant. II, 1079. Moachus (Thagastensis) si re sua non vendita, nec per manifestam donationem in quempiam translata moriebatur, non nisi heredes ejus in eam succedebant, exemplum. II, 293. Monachi criniti. I, 638. Ecclesiam perturbabant. VI, 580. Reprehenduntur. VI, 578. Etiam in monasterio nali tolerandi propter bonos. IV, 1278, 1279. Servorum Dei bonæ famæ consulere, qualis misericordia. V, 569.

Monasticæ vitæ desertores, quales. IV, 1279. Monasticum propositum non deserendum. IV, 1058. si quam operam monachi Ecclesia desideraverit, nec ille elatione avida suscipiat, nec blandiente desidia respuat. II, 188. Monachos non nisi probatores in clerum assumere solemus. II, 228. Monasteriorum desertores ad clericatum non eligendi. II, 228. *Deo gratias*, salutandi formula monachis usitata. IV, 1732. Monachi sese per multos dies includentes, et nulli ad se accessum præbentes. VI, 570. Monachorum Ægypti sanctus ac numerosus grex indicatur. V, 769. Monachi Ægypti a barbaris interfecti. II, 422. Monachorum propositum sicut per alias terras, sic per totam Africam pullulare optat Augustinus. VI, 576. Monachorum orationibus ut vigilantioribus et magis sobriis Augustinus se commendat. II, 188. Monasticam vitam cum Episcopi munere conjungit Alypius. II, 99. De solis clericis, non de laicis statutum, ut undecunque venientes non recipiantur in monasterium. II, 235. Enstasius et Andreas ex insula Capraria (monachi). II, 189. Monachos et monachas, et conjugia non habentes admittunt tantum Apostolici. VIII, 52. Hieracitæ. VIII, 38. Acriani. VIII, 59.

Monacharum professio et habitatio. I, 1339. Monialibus a Præposita distribuatur vietus et tegumentum, non æqualiter omnibus. II, 960. Ex uno vestiario induuntur: neque curent utrum id accipiant, quod reposuerunt. II, 965. Moniales caveant de in monasterio, ubi quantum possunt, sunt divites laboriosæ, sicut pauperes delicatæ. II, 962. Monacha si nupserit, adultera reputabitur. IV, 1058. Moniales non dicant aliquid proprium. II, 961. Quomodo se invicem respicere debeant, sive pauperes, sive divites in sæculo fuerint. II, 961. Illæ se existiment ditiores, quæ fuerint in sustinenda paritate fortiores. II, 962. Non sit notabilis earum habitus; non subter tegmina capitum retiola appareant; capillos ex nulla parte nudos habeant; simul ambulent, simul stent. II, 961. In incessu, in statu, in habitu, in omnibus motibus nihil fiat quod illiciti cujusquam libidinem. II, 961. Oculos in neminem figant, aspectus libidinosos caveant. II, 962. Nulla extra horam prandii aliquid alimenterum sumat, nisi cum ægrotat. II, 961. Moniales se invicem admoneant; quomodo eas quæ admonitæ corrigi neglexerint, prodant Præpositæ; et non innocentes

sint, si non prodant, quæ convictæ fuerint, emendatoriam sustineant vindictam; quæ vindictam ferre recusaverint, projiciantur. II, 965. Munuscula et litteras a viro non accipiant. II, 963. Murmura devitent. II, 963. Moniales in commune operentur: in pelestate Præpositæ sit, quod ad sanetimoniales mittitur; furti judicio condemnentur, quæ rem sibi collatam celaverit. II, 963. Indumenta laventur secundum arbitrium Præpositæ. II, 963. Balnearum usus semel in mense tribuatur. II, 963. Moniales infirmæ quomodo tractandæ. II, 962. 965. Ægrotantium cura alicui injungatur: ad balneas sive quocumque ire necesse fuerit, minus quam tres non eant, socias non eligant, sed a Præposita accipiant. II, 965. Moniales non moleste ferant si infirmis aut aliis aliquid indulgeantur. II, 961. Codices certa hora singulis diebus petant. II, 963. Lites aut nullas habeant, aut quam celerissime finiant. II, 965. Quæcumque alteram læserit, satisfactione quantocius curet quod fecit. Sibi invicem satisfaciant, quæ se invicem læserunt. II, 964. Non exigitur ut quæ in minoribus coercendis modum excesserint, veniam ab eis petant. II, 964. Præpositæ tamquam matri obediant, multo magis presbytero qui earum omnium curam gerit. II, 964. Præpositæ munus. II, 964. Regulam non sicut ancillæ sub lege, sed sicut liberæ sub gratia constitutæ observent. II, 965. Regula semel in septimana legatur. II, 965. Monialium curam gerens presbyter, nominatur præpositus. II, 959, 960. Moniales desiderantes mutare Præpositam, petunt quod est contra sanam disciplinam. II, 959. Monachæ habitus alius a matronali, sed quem matrona viro permittente possit gestare. II, 958. Monialibus dissentientibus Augustinus præsentiam suam negat, et de re earum apud Deum lacrymis agit. II, 959.

Monasterium clericorum. V, 1570. Monasteriorum greges. I, 755. *Vide* Congregationes fraternæ. Monasteria in ora vestimenti Christi peperit Ecclesia. IV, 1734. Monasteria et monachos vituperat Petilianus Donatista. IX, 372. *Vide* Augustinus. Monasterium Mediolani plenum bonis ratibus, extra urbis mœnia, sub Ambrosio nutritore. I, 755. Plura monasteria seu sanctorum diversoria Romæ vidit Augustinus. I, 1340. Monasteria apud Carthaginem esse incipiunt. I, 638. Monasterium ab Augustino primum in horto, et post in episcopi domo institutum. V, 1569. Monasteriorum bene moderatores occupationes. VI, 576. Ut qui de aliquo monasterio recesserint, vel projecti fuerint, non fiant alibi clerici aut Præpositi monasteriorum, statutum est concilio Carthag. habito xiii. Septemb. ann. cccc. II, 234. Augustinus quomodo difficile expertus est meliores, quam qui in monasterio profecerunt; ita non expertus est peiores, quam qui in monasteriis ceciderunt. II, 272. Divites qui monasteria adificiant, quibus comparantur. IV, 1571. In Monasterio Adrumet. delatus liber in scio abbate, quas perturbationes ibi excitet. II, 975.

Monachus Consul. II, 927.

Moneta Dei sumus. III, 1691; V, 566.

Moneta saluberrimi ad gratiam pertinent. III, 1833.

Monnica Patricii conjux, mater Augustini. I, 780. Educata fuit sobrie et pudice. I, 771. In domo Christiana, quæ morum probitatem præferbat inter Ecclesiæ membra. I, 770. Non tam suæ matris, quam decrepitæ ejusdam famule cura ad honestatem instituebatur. I, 770. Monnica disciplina et regimine Christi eam in Dei timore jam tum erudientis instituebatur. I, 770. Monnica per Christum subditi parentibus potius, quam per parentes subditi Christo fuit. I, 771. Monnica amore vini paulatim capta, sanatur ab hoc vitio, insultatione ancillæ secum litigantis. I, 771. Monnica Juliani convivio lacerata. X, 1090. Puellari vitio gratia Dei liberata. X, 1090. Monnica Patricio in matrimonium tradita, servit ipsi veluti domino. I, 771. satagens eum Deo lucrari. I, 771. Ex quo in Christo regenerata fuit, licet nondum viro soluta, vitam fide et moribus præcipuam egit. I, 779. Ut sese gerebat in virum, a fide ac moribus ipsius longe alienum. I, 771. Ut sese gerebat in socrum adversus se irritam malacum ancillarum susurris. I, 772. Ut sese gerebat erga parentes, domumque suam. I, 772.

Monnica nutrit filios, toties eos parturiens, quoties a Deo deviare cernebat. I, 775. Monnica Augustinum et carnem, ut in hanc lucem temporalem; et corde, ut in æternam lucem nasceretur, parturit. I, 770. Augustinum spiritum parturit majori sollicitudine, quam carnem pepererat. I, 714. Augustinum a primis annis in Catechumenorum gradu constituit. I, 669, 729. Cum adhuc Augustinus puer in repentino mortis periculo versaretur, curabat festinabunda ut sacramentis salutaribus initiaretur. I, 670. Augustinus tamen recreato, baptismum differendum duxit. I, 670. Augustinus annu ætatis xvi agente Deus jam inchoaverat in Monnica templum suum, et exordium sanctæ habitationis suæ. I, 677. Monnica bis in die, mane et vespere ad ecclesiam ventis solita, ut oraret, vel verbum Dei audiret. I, 714. Monnica obsequens ac serviens sanctis, nullum diem

urætermitebat oblationem ad altare Dei. I, 714. Monnica scripturarum sacrarum erat studiosissima. I, 993. Ut se gerebat erga servos Dei. I, 775. Ut se gerebat erga matronas de maritis suis querelam moventes. I, 772. Ut se gerebat erga dissidentes et discordes inter se animos. I, 773. Monnica frequentabat eleemosynas. I, 714. Virum suum, sub ipsius vitæ finem, ad Christi fidem adducit. I, 773.

Monnica viro viduata, sumptus nihilominus procurat Augustino, tunc apud Carthaginem rhetoricæ student. I, 685. Monnica Augustinum, ut a fornicatione maximeque ab adulterio abhorreret, cum ingenti sollicitudine admonerat. I, 678. Monnica Augustinum in Manichæorum hæresim prolapsum luget, ejusque convictum aversatur. I, 691. Monnica de futura Augustini resipiscentia admonetur per somnium, perque res: onsum episcopi cujusdam, fieri non posse asserentis, ut *filius istarum lacrymarum pereat*. I, 692. Unum erat propter quod hic aliquantum immorari cupiebat, videlicet ut Augustinum Christianum catholicum videret ante obitum. I, 775. Monnica Augustinum Romam ipsa invita navigantem prosequitur. I, 713. Paulo post, conscensa nave, per marina discrimina nautas consolatur, de felici perventione divinitus certior facta. I, 719. Monnica Mediolanum veniens, Augustinum audito Ambrosio jam abalienatum a Manichæis reperit. I, 719. Monnica Ambrosium diligit ut Angelum Dei. I, 719. Epulas ad Memoriam Martyrum cum apud Africam deferret, plus quam unum pocillum sibi temperatum, unde *dignationem sumeret* non ponebat. I, 720. Monnica apud Mediolanum vetanti Ambrosio istas epulas fieri, morem gerit libentissime. I, 720. Monnica excubante Mediolanensi plebe in ecclesia, vigiliarum primas tenet. I, 769. Orationibus vivit. I, 769. Monnica sollicita an Mediolani sibi jejundandum sabbato esset, Ambrosii responso acquiescit. II, 131, 201. In Monnicæ laudem Ambrosius viso Augustino sæpe erumpelbat, gratulans ipsi quod talem matrem haberet. I, 196.

Monnica audita Augustini conversione gaudet, exultat, triumphat, et Deo benedicit. I, 762. Secedit cum Augustino in agrum Cassiacum. I, 765. Interest disputationi de Beata vita. I, 962. De ordine. I, 991, 993. Quod ejus ingenium, atque in res divinas inflammatum animum, expertus fuisset Augustinus. I, 991, 993. In disputatione de Beata vita eximias sententias profert. I, 962, 976. Unam ejus sententiam insiguem refert Augustinus. I, 775. Monnica Academicos, Caducarios appellandos censet. I, 967.

Monnica Augustinum suscepto baptismo remeantem in Africam comitatur. I, 777. Apud Ostia Tiberina, paulo ante obitum suum colloquitur cum Augustino de vita æterna. I, 774. Bapiuntur ambo in æternæ sapientiæ contemplationem. I, 774. Monnica nulla jam re se delectari in hac vita profitetur. I, 775. Post dies circiter quinque decumbit febribus. I, 775. Monnica in ecclasiis rapitur. I, 775. Ut sensui reddita est, monet nihil curandum de sepultura sui corporis extra patriam. I, 775. Tantum se eos rogare, ut ad Domini altare meminerint ipsius. I, 775. Tandem die ix ægritudinis suæ, lvi ætatis suæ, xxxiii ætatis ipsius Augustini, migrat ex hac vita. I, 775.

Monnicæ funus. I, 776. Sacrificium pretii nostri pro ea offertur, jam juxta sepulcrum posito cadavere, priusquam deponatur, ut illic fieri solebat. I, 776. Quomodo matris mortem luxerit Augustinus. I, 775. Monnicæ elogium. I, 772. Augustinus matris suæ meriti esse credit omne quod vivit. I, 960. Ejusque precibus datam sibi eam mentem, ut inveniendæ veritati nihil præponat. I, 1019.

Monulus a Girba. IX, 209.

Monoceros superbiæ significat. III, 881.

Monomachia Coliæ et David. V, 197.

Monstrum. V, 771. A monstrando dictum. VII, 722. Monstra, naturæ errores et peccata an recte dicantur. X, 814. Monstra in humanis corporibus, si nemo peccasset, non nascerentur. X, 1125. Monstra cur a Deo creata. VII, 486. Monstrosa hominum genera varia referuntur. VII, 485. Homo bimembris natus in Oriente. VI, 273. Monstrousi fetus resurgent emendata natura. VI, 272.

Montanus. VI, 305. Auctor Cataphrygum hæreticorum. VIII, 30. Per quem dicunt venisse spiritum sanctum. II, 1035.

Montanus presbyter. IX, 313.

Montes boni, et montes mali. IV, 519, 1257. Cum Scriptura in bono montes commemorat, statim ibi Dominum nominat. IV, 1651. Mons Sion, mons Esau; mons condensus, quid. VII, 588, 589. Montes Israel, ubi pascua bona. V, 284. Montis nomine significatur Christus. IV, 74; V, 265, 266. Christi justitia. IV, 74. Angelorum celsitudo. IV, 1141, 1142. Synagoga. V, 267. Ecclesia. IV, 70; V, 267. Dispensatores verbi. IV, 1479. Et pii per quos prærogatur Scriptura. IV, 1651. Mons unde præcisus lapis, regnum Judæorum. IV, 1270. Mons qui de præciso lapide surrexit, Ecclesia. IV, 70, 478, 1270; V, 267. Montes in circuitu Je-

rusalem sunt prædicatores, Angeli, Apostoli, Prophetæ. IV, 1650. Montes magni, id est prædicatores, illuminant, sed prius illuminantur. IV, 1651. Montis nomine significantur clari et spirituales Ecclesiæ viri. IV, 437. Viri excellenti sanctitate in Ecclesia eminentes. IV, 904. De montibus tibi venit auxilium, sed non a montibus. IV, 347. Mons supereminens caritatis Christi in vita æterna. IV, 143. Montis nomine significantur potestates sæculi. IV, 519. Superbi. IV, 1865. Hæresum principes. IV, 347. Quomodo impletum sit illud Christi, *Dicelis monti huic, mittere in mare, et fiet*. IV, 517, 518. Mons in mare missus ab Apostolis. V, 554.

Montenses seu Donatistæ VIII, 43. sic Romæ vocati. II, 496.

Monumentum eo quod moneat mentem, nuncupatur. VI, 596. Monumento novo quo sepultus est Christus, congruit uterus Virginis. VIII, 894.

Moralis philosophia. VII, 232.

Morbos in paradiso Pelagiani collocant. X, 1248. Morbi non fuissent in paradiso. X, 802. Morbi in antium unde. X, 707, 801, 802. Sunt argumenta peccati originalis. X, 707. Quot morbis corpus affligitur. VII, 786. Experta morbi molestia, evidenter fit jucunditas sanitatis. VII, 425. In omnibus pene morbis, medicamenta tormenta sunt. VII, 785. Morbus contra omnem curantis industriam, non malo medici, sed ægroti insanabilis invictus est. VII, 173. Morbus omnis animi habet in Scripturis medicamentum suum. IV, 337. Morbum desiderii apud Apostolum quomodo Julianus intellexerit. X, 807.

Morum præcepta adolescentibus traduntur. I, 1006. In iis quæ ad vitam moresque pertinent, non sola doctrina, sed et exhortatio est necessaria. VI, 431. Quæ contra mores hominum sunt flagitia, pro morum diversitate vitanda sunt. I, 689. Mores dijudicari solent ex eo, quod quisque diligit. II, 672. Non faciunt bonos vel malos mores nisi boni vel mali amores. II, 672; V, 1417. Mores boni, ipsæ dignitates hominum. VII, 161. Mores bonos hominis ipse facit Deus. X, 1208. Mores honesti, etiam Paganorum, non nisi ex Deo sunt. II, 591. Mores boni quam utiliter populis persuasi. VIII, 90. Per mores bonos provenit agnitio veritatis. I, 1334. Morum corruptionem non damnat paganismus, sicuti religio Christiana. VII, 64, 69, 70, 74. Morum mala quantum homines negligant. VII, 79. Mores pravi plus damni afferunt, quam hostes sævientes. VII, 43. Mores pravi cruciant corda pie viventium. VII, 613, 614. Morum corruptio ante adventum Christi. VII, 64, 74. Morum similitudines unde. X, 500. Moribus et vocibus laudare Deum. V, 1180. Moribus bonis quantum inimicus Eunomius. VIII, 40.

Moriones. II, 728; X, 707. Nullum verbum emittunt quod revocari velint. II, 588. Moriones in deliciis cordatorum. X, 148. Moriones fatuitatis delicias cordatis exhibentes. X, 127. Morio quidam suæ patientissimus, Christi injuriæ ultor acerrimus. X, 127.

Mos seu consuetudo ad humanum sensum vel allielendum vel offerendum valet plurimum. VII, 458. Mos Ecclesiæ ad quam venerimus, servandus, si scandalum pati nolumus aut facere. II, 151, 201. Quenam ex variis moribus introducta rescandant. II, 221.

Mors corporis, separatio animæ a corpore. IV, 556, 893. Mortem poenam esse noluunt quidam philosophi. VII, 387. Mortem corporis, etiam peccante nullo, in paradiso futuram fuisse contendit Julianus. X, 1585. In paradysum non bonorum mortuorum requiem, sed cruciatus morientium intulit Julianus. X, 1575. Mors poenalis et peccato debita, secundum Julianum, non nisi æterna. X, 1222. Mors corporalis, etiam ipsa est poenalis. X, 1222. Mors poenalis quæ animam dissolvit a carne. X, 1595. Mors corporis quæ usitata, merito peccati accidit. X, 1596, 1603, 1604. Mortem ad nos transisse per Adam dicunt Pelagiani, et in hoc se ipsos jugulant. X, 613, 615.

Mors primis parentibus intentata. V, 1439. Homo sic conditus erat, ut non haberet moriendi necessitatem: peccato autem sic mutatus est naturæ status, ut hominem necesse sit mori. X, 1112. Mortem vel lenem non fuissent homines subituri in paradiso, si nemo peccasset. X, 1572. Nisi Adam peccasset. X, 1181. Homo hic moriturus non esset, nisi illum Deus percussisset. IV, 861. Ipsa mors hominis indicat eum sine morte fuisse futurum, nisi peccasset. III, 352, 353. Mortis causa, infirma membrorum compago. VII, 710. Homo peccando in moriendi necessitatem contritus est. II, 547. Non sola mors, sed et peccatum per Adam in nos transiit. X, 613, 614, 1169.

Mors omnibus statuta. V, 1280, 1506, 1513. Debitum est quod nemo evadit. V, 1192. Conditioni mortis et legis inferni obstrictus nascitur omnis homo præter Christum. V, 1105.

Mors ex peccato. II, 873; III, 353; VII, 377, 378, 380, 387, 391, 396, 403; X, 111, 197, 406, 826. Meriendi necessitas ab ipso exortu. V, 489. Mortis necessitas, meritum

peccati. X, 113. Mors poena peccati. V, 906, 936, 938, 1104, 1773, 1775; X, 615, 1571. Non causa. X, 260. Mors carni peccati debita. III, 2072. Mors peccatum sequitur. X, 1248. Convenit iudicio Dei ut peccator moriatur, nec tamen operi ejus convenit mors. X, 1551, 1555. De morte venit lassitudo illa quam invenimus in omnibus refectionibus nostris. IV, 1076. Reus moriendi apparet in motu carnis non voluntario. III, 422.

Mortem carnis, Dominus non conditionis necessitate, sed miserationis voluntate suscepit. IV, 1111. Mors in Domino signum fuit alienorum peccatorum, non poena propriorum. V, 1607. Non perimebatur, sed commutabatur Christus a vita temporali ad aeternam, a Judaeis ad Gentes, etc. IV, 1159. Mors Domini quid effecerit. III, 2072. Mortem procuravit diabolus, et ipse de morte Christi est captivatus. V, 715. Christus mortuus, mortis interfectus. IV, 600. Intuendo serpentem sanari, est credendo in mortuum salvari a morte. IV, 955. Mors nostra, quomodo morte Christi soluta. VIII, 889. Mors Christi, pignus hereditatis. V, 726. Mortem sine peccato solus Christus pertulit. X, 615. Mors in Christo non poena peccati tulit, sed munus misericordiae. III, 1401. Dignationis fuit, non debiti, III, 2072. Enoch et Eliae translati non probat mortem non esse poenam peccati. II, 871.

Mortem non esse ex Deo. I, 919. A serpente mors seminata est. IV, 955. Mors quomodo a diabolo, et quomodo a Deo. X, 806. quatenus a diabolo in homines venit. X, 114. Mors potestatem et imperium cur diabolus habere dicatur. X, 181. Mors diabolus, non quia ipse mors, sed quia per i, snm est. IV, 536. Mortis corporalis aculeus, peccatum. X, 1604, 1607. Quomodo. X, 197, 614. Mors quomodo peccatum dicitur. IV, 555. Mors peccatum dicitur, quia est ex poena peccati. VIII, 296, 297. An quia primi hominis peccato factum est ut moreremur, salvatoris adventu fieri debuit ut non moreremur. X, 180. Morti quare obnoxii, qui per baptismum a peccato solvantur. VII, 579; X, 181. Cur mors, quae poena est peccati, remanet non remanente peccato. II, 872; V, 1575. Mors temporalis cur fidelibus relinquatur ad tempus, cur mors; perpetua reis tollitur. X, 1181. Mors temporalis ad exercitationem fidei relinquatur. II, 685; V, 1575; X, 182, 183, 184, 186, 260. Mortis poena conversa est in usus iustitiae. VII, 579.

Mortis regnum. VII, 405. Mors in parvulos cum regnet, ipsos peccato originis obnoxios esse signum est. X, 1228. Mortis regnum quid apud Apostolum. X, 116, 462. Mortis regnum quale. X, 1171. Mors regnavit in mundo propter originale peccatum. X, 1221, 1224. Mortis regnum sola in quolibet homine gratia destruit salvatoris. X, 116. Mors poena peccato comes usque ad interitum sempiternum, nisi divina gratia generationem regeneratione sanaverit. X, 1261. Mortis regnum non est in eis qui gratia Christi renati, ad regnum ejus pertinent. II, 685. Quomodo a lege mortis gratia liberat. VIII, 125.

Mors duplex. VIII, 890, 900; X, 1171. Mortes duae, alia corporis quae honorum est et malorum, alia animae per peccatum. X, 1584. Mors duplex; altera temporalis, aeterna altera. III, 1710. Mors animae et mors corporis. VII, 577. Mors du, lex in omnes pertransiit. X, 1170. Mors duplex, prima et secunda. V, 1103, 1513; VI, 275; VII, 578. Mors prima, quae. VII, 578. Alia mors prima, quam peccando attulit primus homo; alia secunda, quam judicando inferet secundus homo. X, 1584, 1595, 1604. Quidquid est mortis, usque ad eam quae secunda dicitur, minatus est Deus primis parentibus. VII, 585, 587. Mors tum animae tum corporis secutura non fuisset, si peccatum non praecessisset. VI, 160. Mors prima omnibus omnibus, non secunda. VII, 398. Prima omnibus necessario subeunda, secunda solis malis parata. V, 1515. Mortem tantum primam patiuntur, qui liberantur a peccato. VII, 579. Mors prima pro veritate tolerata, a secunda liberat. VII, 582. Mors carnis pertinet ad lignem illum per quem uniuscujusque opus probatur. VII, 745. Mors secunda, quae. VII, 577; X, 116. Est mors aeterna. VII, 195. Animae et corporis mors aeterna quae st. V, 150. Mors aeterna, secunda mors appellatur. X, 140. Mors secunda, damnatio dicitur. VII, 658, 674. Mors secunda est pessima. VII, 585. Mors secunda, malorum est tantum. VII, 578. quod est prima mors in civitate mortali. hoc est mors secunda in civitate immortalis. VII, 584. Mortis aeternae quantum imminet omnibus periculum. V, 1341. In mortem secundam omnes precipitantur, nisi quosdam gratia Dei liberaret. VII, 405. Mors secunda, et mors vocatur; et nemo illi moritur. V, 1402. Mors morietur in nobis, victura est in damnatis. V, 1114. Mortes ambas tollit una resurrectio beatorum. X, 1181. Morti nostrae duple, quomodo simpli mors Christi impensa. VIII, 891, 892. Mortem aeternam hominis occidit mors temporalis Christi. III, 1402. Mors in Christo mortua. V, 496, 1114, 1356.

Mortem horret, non opinio, sed natura. V, 936, 1360, 1375, 1574. Mori necesse est, et nemo vult. IV, 258. Est dulce quodam vinculum corporis, et ligatus est homo, et solvi non vult. V, 1366. Naturae prima et maxima vox, ut homo mortem fugiat. VII, 650. Mortem quare omnes refugiant. VII, 340. Mortis metus. VI, 676. An in paradiso futuris fuisset sine peccato. X, 1550, 1556. Mortis metus posteris Adae congenitus. X, 1530. Mortis timorem Deus fecit, propter disciplinam. IV, 1162. Mortis timor, tormentum. X, 1570, 1571. Mors plus metuitur, quam labores. X, 1571. Mortis vitandae causa quantum homo laboret. V, 706. Mortis timor quam vanus. V, 881. Mortis timor maxime pungit, quando nobis bene est. V, 258. Quid agendum ut non moriamur. V, 831. Mors est, quae si volueris non erit. V, 1513. Mors animae timenda magis, quam corporis. V, 450, 880, 1247. Non timenda mors temporalis, sed aeterna. V, 1280. Ejus nobis amara mors, cuius vita dulcis est. VII, 655. Mortem precandam quibusdam Cicero pronuntiat. VIII, 1056. Mortis quam vano timore teneantur homines. V, 881. Mori timentes, et nihil aliud agentes nisi serius mori, quare non agunt non mori? V, 881. Mortis diem omnes, aut pene omnes differre conantur, quare. II, 544. Mors accelerata quibusdam est utilis. III, 780. Nemo laborat ut mors omnino vitetur, sed tantummodo ut differratur. III, 816. Non curandum quam cito, vel quo mortis genere vita ista finiatur. VII, 25. Mortis genus non quidquam bonis facit, quod obesse possit post mortem. VII, 471. Unde homo moriatur non cures, sed quo iturus sit post mortem. IV, 1945. Qui tanta agis, ut paulo serius moriaris, age aliquid ut nunquam moriaris. V, 1387. Qui morte imminente turbantur, intueantur Christum ipsum eadem de causa turbatum. III, 1798. Mortem carnis omnes refugiant, de morte animae pauci curant. III, 1747. Mortis corporalis metus fecit reos. X, 1603. Mors non timenda. II, 649. Mors temporalis non timenda. III, 1740. Tota hominis vita contra mortem intrepida fieri potest. II, 74. Mortem corporis sapiens non metuit, nec dolores. I, 971. Satiis est unam mortem perpetui moriendo, quam omnes timere vivendo. VII, 25. Mortis metum vincere, non parva virtus. X, 183. Major est virtus moriem spernere, quam laborem. X, 1571. Mortis timorem quod fideles vincunt, ad agonem fidei pertinet. X, 182. Nec mortem, nec genus mortis metuendum esse, Christus sua morte et cruce ostendit. VI, 664. Mortis timer in Petro et Christo. IV, 1145, 1144. Mortem cur Christus timuit, Paulus non timuit. IV, 1287. Mors Christi mortem non esse usque adeo metuendam docet. V, 1554. Mortis timorem Christus resurgendo abstulit. V, 799. Mortem timemus, licet finiat infirmitatem. IV, 1143, 1144. Mors seni non est poena. IV, 1268. Mortem nemo invocet verbis, sed mala vita. IV, 475. Mors vocatur a miseris: ubi adest, pro virili fugitur. V, 519. Mors amari non potest, tolerari potest. V, 1575. Quamquam Christo inhærere cupiamus, mori tamen natum. IV, 842. Mentis ratione concupiscit homo pius dissolvi, sed id sensu carnis relugit. II, 544. Apostoli post mortem Christi fugientes, praesignantur per Moysen a serpente fugientem. IV, 955.

Mors requo animo ferenda. III, 1402. Patienter ferenda exemplo Christi. IV, 851. Deo jubente recusanda non est, quocumque tempore. III, 561. Donus ista tibi locata est, non donata. IV, 1945. Dominus donus cum vult, dicit, migra: non cautionem tecum fecit et placito se obsit exit ad certum tempus. IV, 429. Mors non est vitanda peccato, sed pro iustitia perferenda, si facultas datur. VII, 501. Mortem sapiens debet ferre patienter, sed quae aliunde accidit quam a se ipso. VII, 650. Mortem sibi in erro non licet. II, 755; VI, 616. Ex quacumque causa. VII, 50, 54, 55, 38, 39. Mortem sibi inferre ad animi magnitudinem non pertinet. VII, 35. Mortem voluntariam prohibendam iudicavit Plato. VII, 56. Mors sibi non est inferenda. III, 1767, 1770. Eligenda tamen est potius quam peccatum. III, 1767.

Mortis quadruplex genus. III, 1752. Mortis genus triplex. III, 1747. Mortis tria generalia Donatistis frequentata. IX, 724, 725. Mortes duae maxime viles et usitatae eorum qui se interinunt, laqueus et precipitium. IX, 299. Mortem sibi inferens, etiam dum ad malum cogeretur, in aeternum perit. II, 755. Mortem qui sibi infert, peior est quam parricida. VI, 617. Moriuntur quidam cum patientia, perfecti cum patientia vivunt. III, 2016. Amor Dei facit ut mors contemnatur, imo et desideretur. I, 1328. Mors desideranda. IV, 1845. Non tamen nimis. IV, 1845. Mortem optate in amarissima vita quomodo justo liceat. IX, 727. Optandum ad Christum subveniente morte velocius properare. X, 650. Mortem cur Paulus desideravit, cur ceteri Apostoli. X, 651, 652. Mori nolle fidelibus non consilium est ut proficiant, sed indicium quod parum profecerint. III, 1576. Peregrinationem nostram tanto ardentius finire cupimus, quanto trummet Deo vel per speculum vel in aenigmate. III, 30. Mors veterulum ad regnam. VI, 668. Mors carnis, dormitio vocatur.

IV, 823. Quasi somnus est. IV, 1701. Mors dormitio propter futuram resurrectionem quasi evigilationem. II, 572. Mortem separationem esse boni a malo Manichæi dicebant. II, 272.

Mors non est malum, secundum Pelagianos. X, 610. Mors secundum Julianum prævaricatori pro beneficio fuit promissa, vel potius indicata, ut suum laborem putaret æternum. X, 1370, 1371. Mors non est bonum. VII, 580, 581. Mors cum mortalibus contingit, non aliquid divinum putandum. III, 778. Mors, justa vindicta peccati: plus tamen clementiæ Dei, quam severitatis ostendens, quare. III, 134. Quod homines necessario carere morturi sint, non parvum de Christi gratia beneficium. X, 115. De bono mortis nonnulli congruenter disputant. X, 615. Mors non solum non inutilis fidelibus, verum etiam utilis secundum Cyprianum. X, 979, 980, 981. Per temporales mortalium mortis Deus utilitatem timoris sui populis imponit. VIII, 412. Mortibus corporalibus, etiam eorum qui non commiserant peccata vindicavit aliquando Deus. VIII, 660, 661, 662. Mortis reliquie in bonum electis cedunt. VIII, 4029. Mors ex misericordia Dei in bonos usus convertitur. X, 615, 614. Mors corporis, pænalis; sed per Dei gratiam fit pretiosa. X, 1585, 1593. Mors fit iusti meritum. VII, 580, 581. Morte quæ primi peccati pœna est, quinam bene utuntur. X, 178. Mors malo bene utentes Martyres coronantur. X, 1575, qui usque ad mortem pro veritate decertat, vel ab inimicis qui pro iustitia occiditur, is gratum Deo sacrificium offert. III, 811. Mors in deterius et in melius. III, 1588.

Aors in morientibus omnibus mala est, in mortuis autem quibusdam mala, quibusdam bona. X, 1575. Mors an bonis bona sit, et mala malis. VII, 578, 581. Mors malis est mala. VII, 578. Mors quænam vere bona vel mala sit. V, 611. Mortem malam non facit, aut probat, nisi quod sequitur mortem. V, 612: VII, 25, 26. Morientibus quicquid obest, ex vita, non ex morte contingit. II, 649. Morienti comes et ita aut vita, aut pœna. V, 811. Mors non est mala putanda, quam bona vita præcesserit. VII, 25. Non est in hominis potestate quo exitu hanc vitam finiat, sed est in hominis potestate quomodo vivat, ut securus vitam finiat. V, 1400. Mori in peccato, summum malum. III, 1678. Non potest male mori, qui bene vixerit. V, 1162: VI, 676. Sic vive, ut moriens pro iudice patrem, pro ministro sævo Angelum tollentem in sinum Abrahamæ, pro carcere paradisi invenias. V, 638. Morientis statim post veram conversionem Deus non annotat facultatem, sed coronat voluntatem. V, 151. Mors malorum finis, sed in eis quorum casta, pia, fidelis, innocens vita. II, 589.

Mors iustorum et peccatorum in quo differant. IV, 321. Quid sit mors non vident impii, cum vident etiam sapientes morientes. IV, 551. secundum animam intelligenda est mors aut pessima aut optima. IV, 522. Mors optima quænam. IV, 825. Mors sanctorum pretiosa. VII, 581. Mortium sanctorum pretium mors est unius. V, 1454. Mors pio undecunque bona est. IV, 1945. Morte anima, si non perdidit Deum suum, in illo erit quem a se non exclusit. V, 881. Moriendi præclarum exemplum. II, 694, 697. Sicut merito peccati tanquam stipendium redditur mors, ita merito iustitiæ tanquam stipendium vita æterna. II, 881. Adam mortis, Christus resurrectionis auctor. X, 1595. Neque per mortem vel prævaricationem Adæ omne genus hominum mori, neque per resurrectionem Christi resurgere, Coelestii dogma. X, 554. Morte Christi resurrectionem iustis præstitam esse talem, qualis in fine nobis promittitur, quidam temerant. II, 742. Mors in sæculo futuro non erit. VII, 685. Gratiæ mirabili virtute iustos a morte ad æternam beatitudinem reviviscere, quam in mortis experientiam non venire. II, 873. Mors corporis in resurrectione destruetur. X, 1003. Mortis victoria, corporum resurrectione superabitur. X, 198. In resurrectione soli iusti liberabuntur de corpore mortis. V, 859. Mori nemo prorsus vult. V, 959. Mortem repentina commutatione non sentient, qui in fine residui erunt. X, 181. Rapius vivorum fidelium ad adventum Christi, non probat mortem non esse pœnam peccati. II, 872.

Mortis cogitatio cum mortuo sepulto sæpe sepelitur. V, 1601. De sola ultima hominis protectione, quæ mors vocatur, vere cogitandum. II, 74. Inter strepitus inquietosque conventus alique discursus, cum morte familiaritas non habetur. II, 74. Mors sola hic casta. V, 590. Incerta cætera omnia. IV, 428. Mortis diem magna misericordia Deus nobis abscondit. IV, 552: V, 241. Mortis diem cur Deus incertum esse voluerit. IV, 1501, 1876. Latet ultimus dies, ut observentur omnes dies. V, 241. Mortis dies incertus, sed vicinus. V, 241, 859. Mortis dies cuiusque, est novissimus dies. V, 932.

Mortis corpus quid, et quinam ab illo liberantur. X, 561. Mortis umbra, quid. X, 1522. Mortis umbra, via peccati. V, 1649. Mors in Salute figurata est. IV, 661. Moriens quis

dicatur. VII, 582. Mortis tempus an in momentibus, an in mortuis esse dicendum sit. VII, 582.

Mors spiritualis quæ. III, 1547: V, 1617. Mors animæ. V, 1059. Mori potest et non potest anima. V, 428, 1247. Anique mors, Dei amissio. III, 1757: V, 415, 428. Separatio animæ a Deo. IV, 356, 895. Mors animæ, nequitia est. III, 151. Mors tum corporis tum animæ, quibus iudicis cognoscitur. V, 429. Mors sibi ipsi est, qui male vivit. I, 850. Vita in deliciis temporalibus, in comparatione vitæ æternæ, non vita, sed mors dicenda. II, 225. Mortem plus nos amare quam vitam, acute probatur. VI, 676. Mors animæ horrenda magis et metuenda, quam corporum. VIII, 618. Occiduntur peccatores, dum obscurati intelligentia alienantur a vita Dei. IV, 1800. Mortuæ animæ mors jacet sub corporis pondere. IV, 1117. Mortua peccato quomodo anima dicitur. III, 2069. Ipsa est vera mors, in profundum ire peccati. IV, 705. Mors animæ intelligitur, cum mortificato peccato, vel damnatione punita est. II, 717. Mortibus corporum mortui multi propter aliena peccata, nemo morte animæ. VIII, 619. Mors quædam est, malæ vitæ mutatio. V, 4406. Mortes quædam ætatum. IV, 1688. Mors pecorum Ægypti. V, 69.

Mortale, moriturum, et mortuum qui differunt. X, 411. Mortalis instantio nostra, qua vel mortales conditi sumus, divinum munus est. VII, 576. Mortalia, etsi pænalia, habent proprium decoris locum in pulchritudine temporum. VIII, 607.

Mortalitas facta est quasi secunda natura. VI, 107. Mortalitati et libidinis origo. III, 446. Mortalitas ex peccato. V, 62, 63, 67, 1607. Peccati pœna. VI, 107, 552. Mortalitas in Christo vera. V, 1609. Cur a Christo suscepta. V, 62, 63. Homini ad humilitatem prodesse debet mortalitas. V, 589. Mortalitas nulla post resurrectionem. X, 112. Mortalitas sæculi, flumen est. IV, 794, 795. Mortalitas sæculi cum torrente comparatur. IV, 1462.

Morticina nonnisi mortuorum, mortalia vero etiam vivorum corporum nomen est. IV, 1013. Morticino cur veseli Christianos prohibuit Apostolus. VIII, 503, 504.

Mortificari et vivificari fideles Christi, quid sit. VII, 529. Mortificanda membra. VI, 570. *vide* Caro. Id agit spiritus in domanda carne, ut eam faciat subjugatam. III, 28. Hoc est opus nostrum in hac vita, actiones carnis spiritu mortificare, quotidie affligere, minuere, frenare, interimere. V, 855. Delectationem, dum non consentis, mortificas; cum comperit omnino non delectare, mortificasti. V, 855. In hoc agone cum configimus, Deum habemus spectatorem; cum laboramus, Deum poscimus adiutorem. V, 835. In mortificatione carnis de spiritu suo non præsumendum. V, 835. Alias quid tibi prodest, quia non eris Epicureus, et eris Stoicus. V, 855. Statim post resurrectionem futurum student imitari, qui carnem castigant. III, 28. Nec corpus suum odio habent. III, 28. Mortem Evangelicam emoriendum est, ut resolutionem carnalem voluntario præveniamus excessu. II, 549. Ut vivamus vitam Evangelicam. II, 552. Mortificatio, jejunia et eleemosynæ multum adjuvant orationem. II, 504, 507. Moriendum ut vivamus. V, 924. Mori sæculo quid. III, 1808. Cujus animus non moritur huic sæculo, is non resurgit ad vitam, sed ad supplicia. III, 25. Nisi mortem Christi in cruce imitemur mortificatione membrorum, resurrectionem ejus a mortuis non apprehendimus in gloria. *Ex Paulino.* II, 350. Mortem quandam in nobis facit dilectio. IV, 1628. Mortificationum varia genera. X, 849.

Mortuorum animæ abditis receptaculis continentur, sicut unaquæque digna est vel requie, vel ærumna. VI, 158, 285. Mortui non judicantur secundum facta quæ facturi essent, si viverent. X, 1005, 1006. Mortuorum piorum animæ ab Ecclesia non separantur. VIII, 558. Eos qui de hac vita migrant, non amittimus, sed præmittimus ad vitam, etc. II, 518. Mortuus sive bonus, sive malus, dormit. III, 1751. Mortuos appellat dormientes veracissima Scripturæ consuetudo. V, 576, 936. Ut evigilaturi intelligantur et resurrecturi. IV, 1112. Mortui ei qui potest excitare, sunt dormientes. V, 592, 595. Ut mortuos ex vivis, ita vivos ex mortuis semper fieri, dogma Ilatonium. VII, 510. Mors quare non gravis defunctis sanctis. VII, 595. Iustis in requie viventibus melius esset cum suis corporibus bene valentibus vivere. VII, 592. Mortuos unde lugere licet, et huic luctui quid debeat consolari. V, 956, 957, 959. Lugentes consolentur fraterna obsequia. V, 957. Non est succensendum de caris mortuis dolori mortali, sed diuturnus dolor non debet esse fidelium. II, 1083. Solatur Augustinus afflictam de morte fratris sororem. II, 1082.

Mortuorum memoria. IX, 576. Mortuorum piorum memoria in communicatione corporis Christi. VII, 674. Offerri pro mortuis non oportere dicunt Aetiani. VIII, 59. Mortuos suos per oleum, balsamum, aquam, invocationes, etc., quasi redimere feruntur Heracleonites. VIII, 28. Mortue sepultura locus per se non prodest; et quatenus prosit.

VI, 596, 610. Dum deest sepultura Christianis, nihil adicit. VI, 594, 596, 600. Mortuos ex funeris pompa, et ex sepulcri ornamentis nihil juvari. IV, 552, 560. Mortuorum obsequia solemnia, altaris, orationum et eleemosynarum pro ijsis sacrificia. VI, 609. Pro defunctis universa Ecclesia supplicare consuevit. VI, 592. Etiam sub generali commemoratione pro omnibus in Christiana et catholica societate defunctis. VI, 396. In precibus sacerdotis, quæ Deo ad altare ejus funduntur. VI, 595. Mortuis an prosit oblatio quæ pro ipsis fit. VI, 157. Paulini difficultas quomodo prodesse possint hæ preces. VI, 595. Mortuis pro genere vitæ quam duxerunt, prosunt vel non prosunt, quæcumque pro illis pie sunt. VI, 157, 158. Sepulturæ locus, pompa exsequiarum, etc., magis vivorum solatia sunt, quam subsidia mortuorum. VI, 594, 596. Funeris et sepulturæ cura quare laudabilis. VI, 595. Mortui filii cadaver exeat mater in basilica B. Felicis confessoris poni, et obtinet. VI, 591, 592. Non esse inanes motus animorum fidelium pro suis corporibus ista curantur, censet Paulinus. VI, 592. Ægyptiorum mos circa mortuos. V, 1605. *vide* Defuncti. Utrum et quatenus, vel quomodo ea quæ circa nos aguntur, noverint spiritus mortuorum, questio difficilis. IV, 1457. Mortui non intersunt rebus viventium. VI, 604. Mortui quid hic agatur, vel ab ijs qui hinc ad eos pergunt, vel ab Angelis, vel revelante Deo possunt discere. VI, 605. Possunt etiam ipsi ad vivos mitti. VI, 606. Mortuorum visitationes prænuntiantium quod eventus confirmavit. II, 697, 698. Migrans anima de corpore num calidum elementum secum auferat querit Evod. II, 697. Mortui plures visi sunt ita in domibus ingredi, ut soliti sunt. II, 697. Testantur plures, in locis in quibus humata sunt corpora, et maxime in basilicis, per noctem fieri tumultus et orationes. II, 697. Visionis hujusmodi testis sanctus Presbyter. II, 696. Mortuis aliquam curam esse de nobis ex Evangelio intelligitur. IV, 1437. Defuncta uxor mariti sollicita inducitur. II, 1075.

Mortuorum duo genera. V, 591. Mortui solent mystice appellari omnes iniqui. IX, 262. Mortui sunt omnes infideles, omnes iniqui. IV, 895. Pejor mortuus luxuriose vivens, quam moriendo luxuriam finiens. IV, 409. Suscitatio mortuorum et peccatorum justificatio, maxima laus Dei. IV, 585. Tres mortui quos Dominus resuscitavit, tria peccatorum genera ostendunt. III, 1747; V, 592, 720. Mortui sæculi, qui. IV, 1850. Mortui mortuos sepelientes. V, 603. Mortui olera quænam. VI, 208.

Mortuum erat peccatum, pro non apparebat. III, 2070.

Motus numerosi, rationabiles et irrationabiles, connumerati et dinumerati, complicati et sesquati. I, 1092. Motus in sex partes fit. VI, 19. Motus per loca, importat motum per tempora, sed non e contra. III, 528. Quæ celerius moventur, ferventius moventur. III, 267. Tardius moventur interiora molis rotundæ, exteriora celerius. III, 266. In corporum motibus nihil omnino a duobus idem fieri potest. II, 79. Motum omnem animi aliquid facere in corpore. II, 72. Motus animæ pravi continentia cohibendi, negato consensu, et rejecta vel cogitationis delectatione. VI, 369. Motus inobedientes membrorum, malum peccati originalis. X, 442. *vide* Concupiscentia, Membra.

Moyse quo tempore natus. VII, 565. Moyse antiquior omnibus poetis ac philosophis Græcis. VII, 596, 599. Moyse factum in Ægypti cæde, an justificandum. III, 597. Moyse per Angelum divinis vocibus in monte sina evocatus. VIII, 444. Moyse filium in antem voluit Angelus occidere, eo quod non esset circumcissus. II, 96. Moyse Deus ipse apparebat, sed latens. V, 161. Quomodo apparuit. V, 39, 65. Os ad os Moyse loquebatur Deo. VI, 662, 663. Deus ei loquebatur per assumptam creaturam, non per substantiam suam. IV, 1788. Christum fuisse qui Moyse loquebatur, quorundam opinio. V, 65. Aliorum sententia est Angelum Moyse apparuisse. V, 64. Cum Moyse loquebatur Angelus portans tybum Domini. III, 1405. Moyse claritatem Domini vidit. II, 610, 611. Quomodo Deum vidit. VI, 662. Videre Deum cupiebat in ea substantia, qua Deus est. III, 477. Moyse Deum non vidit per suam substantiam. VIII, 814, 812. Et sicut est. III, 1779. Promissio facta Moyse de visione Dei, propheta de Christo. III, 648. Moyse Dei posteriora, Christum prophetando vidit. VI, 665. Moyse facies splendida. V, 474. Moyse Christum prophetavit. VII, 568.

Moyse signa data, cum ad liberandos Israelitas mitteretur, allegorice exponuntur. V, 61. A Moyse magi Ægypti sunt superati. II, 521. Moyse quo tempore populum de Ægypto eduxerit. VII, 568. Moyse canticum. V, 1658. Moyse legis tabulæ data a Deo. V, 81. Moyse, licet cum eo Deus loqueretur, consilium tamen regendi populi a socio accepit. III, 18. In hoc Moyse humilitas commendatur. III, 619. Moyse ab alienigena admoneri voluit Deus, ubi ipsum posset tentare superbia. III, 619. Moyse medius inter Deum et Aaron. III, 599. In Moyse principatus fuit, in Aaron ministerium. III, 619. Moyse et Aaron non solum officia, sed

et mortes fuerunt signa futurorum. III, 743. Moyse reprehendi non debet, quod bella gesserit. VIII, 450. Moyse manus contra Amalech nunc extente, nunc demisse. V, 1556. An diffusus est Moyse Deum posse carnes dare in deserto. III, 726. Moyse varia gesta, quid significaverint. VIII, 461. Moyse virga percussione petram, figura populi Judæorum sub Lege positi. VIII, 526. Moyse dubitatio fuit figurativa. V, 1555. Quali pena vindicata est. IV, 1267, 1414. Moyse in Judæos idolelatras nulla crudelitate, sed magna dilectione sævit. VIII, 452. Moyse perfectum odium. IV, 1802. Moyse sic oderat iniquitatem quam puniebat, ut diligeret humanitatem pro qua orabat. IV, 1802. Moyse in vocis silentio, corde clamabat. III, 614. Moyse quam securus dixerit, *dele me de libro vitæ*. V, 555. Moyse ab æterna societate Sanctorum alienatum fuisse ob peccatum suum, non est credere. VIII, 525. Moyse qua ætate mortuus. VIII, 568. Moyse mors in monte, quid significat. V, 1354; VIII, 526.

Moyse sacerdos fuit. III, 684; IV, 1265. An summus sacerdos fuit. III, 684. Quandonam Scriptura evidenter dicit Moyse primum sacrificasse. III, 653. Quare Moyse nube descendente non poterat intrare in tabernaculum, intravit vero in nubem ubi erat Deus. III, 656.

Moyse fidelissimus dispensator prophetici sacramenti. VIII, 551. Minister Legis. V, 689. Minister Testamenti veteris, et propheta novi. IV, 1141. Moyse ad novum Testamentum per intelligentiam pertinebat. IV, 1802. Moyse quinque libri. V, 198, 199, 687. Per quinque porticus piscine probatice significati. IV, 889, 1329. Per quinque lapides quos tulit David contra Goliath. IV, 1857. Per quinque panes hordeaceos. III, 666. Moyse Judæorum personam gessit. IV, 1789. Moyse figura Christi. III, 1723. Personam gerebat Christi. V, 758, 1655. A Moyse illud chrisma cœpit, unde Christi nomen innouit. VIII, 551. Omne quod scripsit Moyse, de Christo est. VIII, 520, 521, 523, 550, 552. Et hoc de fide credendum est. VIII, 531. Singularia ipsius testimonia de Christo. VIII, 529. Moyse qui credit, ipsum et Christo credere non implicat. VIII, 534. Moyse et Christi non diversa fuit doctrina, sed diversum tempus. VIII, 534. Moyse aliquando figura eorum qui participes fiunt intimæ veritatis Dei: aliquando eorum qui gratiam Dei non intelligunt. III, 656. Moyse laus. VIII, 445, 444. Fausti convicia contra Moysem depelluntur. VIII, 427.

Moyse cathedra figurabat cathedram Christi. IX, 505. Moyse facies splendida figuram habebat veritatis. V, 474. Moyse poena dubitationis suæ, eorum figuram gessit, qui sub Lege esse vellent, et sub gratia esse nollent. IV, 1267. Moyse Apostolos mortuo Christo expavescentes, expavescens ipse et fugiens a serpente figuravit. IV, 953. Sancti omnes in Moyse intelligendi. IV, 1329.

Mulier proprietate Hebræicæ linguæ, omnis femina nuncupatur, sive viro intacta, sive jam mixta. II, 540; III, 492, 495, 744, 1111; V, 1000, 1318. Locus Apostoli quo dicitur Christus de muliere natus. V, 558. Mulieris formatio non per alium, quam Deum. III, 405, 404. Mulier cur ex homine formata. VII, 372, 376. Mulier in adiutorium propter solem facta. III, 595, 596, 597. Etiam si ex peccato non fuisset necessitas moriendi. III, 598. Mulier facta ut vir ei dominaretur. III, 450. Per conversionem mulieris ad virum, significatur servitus conditionis potius, quam dilectionis. III, 450. An mulieris mens imaginem Dei non portabat. III, 452. Mulier ante virum tentata, quia infirmior. VII, 419. Mulier si sola peccasset, sola morte punita fuisset. VIII, 12. Mulier ante peccatum concipere potuisset, salva integritate uteri virginis. VII, 454. Poena mulieri inflata figurate et prophetice intelligenda. III, 450. Mulieris oratio, mystice dicta est edificatio. III, 402, 405. Formatio mulieris, eo modo quo narratur, facta est, ut quidpiam prænuntiaretur. III, 402. Mulieris formatio, Ecclesiæ formationem mystice significat. III, 407, 408. Mulieris podicitia an violetur, cum pro vita mariti, ipso jubente, alterius libidini se permittit, scrupulosius disputari potest. VIII, 424. Mulierem suspicionem adulterii puniebat liberat Hippocrates. III, 572. Ad mulierem in menstruo errore non accedendi præceptum, non figurate accipiendum. X, 199. Ad eam tunc accedere peccatum est. III, 706. Mulieres candore ac rubore simulato, et pigmentis illito viros fallentes. VI, 446. Mulierum aspectus devitandus. IV, 586. Mulier etsi longe, libido prope. IV, 587. Mulieri major adhibetur custodia, quia major infirmitas. V, 84. Mulieres ad ecclesiam in superbo vestitu venientes reprehenduntur. V, 205. sed modeste ac parendo illarum pudori. V, 205. Mulieres duæ coram salomone ligantes de filio. V, 92. Mulier curvata decem et octo annis in infirmitate. V, 659, 1709. Mulier tangens limulam Christi, cum eum turba premit. V, 416. Mulier adultera. V, 108, 1380. Mulieris in adulterio deprehensio absolutio. IV, 589. Mulier peccatrix ad pedes Domini recumbentis. V, 395. Mulier ungens Christum, typus Ecclesiæ

IV, 171. Mulier quæ perdiderat drachmam. I, 791. Mulieres fideles, ut sibi necessaria ministrarent, Apostoli circumducebant. VI, 552. Sicut et Christus. VI, 552. Enigma Salomonis de muliere sedente super sellam in foribus. I, 688. Mulier Atheniensis venenis assueta. I, 1350. Mulier concupiscentiam, mentem vir significat. VI, 580. Mulieribus tantum tribuunt Pepusiani, ut sacerdotio apud eos honorentur. VIII, 50. Mulieri fete post partum tres dii custodes adhibebantur. VII, 187. Muliebri habitu qui se ostentant, jure infames intestabilesque habentur. I, 899.

Mulierosus. VI, 391.

Multa pecuniaria paganos Calamenses plectendos censet August. II, 590.

Multiloquium quid. I, 583. Et ab eloquentia qui differat. IX, 447.

Multiplicationum varia genera. IV, 1778. Benedictio in multiplicatione solet maxime et proprie intelligi. IV, 811. Multiplicari in anima quid. IV, 1778. Multiplicatio filiorum, de benedictione Domini venit. IV, 1778. Multiplicatio quædam culpabilis, qua homines temporalium cupiditate multiplicantur. IV, 82, 139. Multiplicatio quædam non ubertatis, sed egestatis. IV, 1778.

Multitudo quando et quomodo objurganda. IX, 95. Quomodo multitudinis peccata puniantur. IX, 91. Aliter unus quispiam, aliter multitudo curanda. IX, 674. Quidquid sceleris et iniquitatis inebriat multitudinem, amittit examinis veritatem. IX, 89.

Multi qui ad Adam aut ad Christum dicuntur pertinere, ipsi sunt qui omnes. X, 871. Quos multos appellet Apostolus, cum ait, *Peccatores constituti sunt multi*. X, 871.

Munatius Felix, flamen perpetuus, curator coloniarum Cirtensis. IX, 513, 583. Gesta confecta apud Munatium Felicem. II, 285.

Munda sunt omnia quæ creavit Deus; nec immunda dicuntur quædam animalia, nisi propter significationem. IV, 1833, 1834. Quomodo omnia munda mundis, immundis autem nihil mundum. IV, 1661.

Mundare et sapere, in spiritualibus tantumdem valet. IX, 74. Mundat cor fides Dei, mundum cor videt Deum. V, 368. Mundatio in hac vita potest haberi, sed non erit perfecta nisi post resurrectionem. X, 691.

Munditia exterior sine interiori nulla est. IV, 1660. Munditia interiorem necessario sequitur exterior. IV, 1660. Mundities cordis sola est causa cur Deum visuri simus. II, 609.

Mundos innumerabiles quædam hæresis admittit. VIII, 45. Admisit Anaximander. VII, 226. Somniavit Epicurus, eosque fortuitis atomorum motibus gigni et resolvi. VII, 320. Variæ et contrariæ philosophorum sententiæ circa mundi unitatem, initium, finem et gubernationem. VII, 601. Mundos duos admittebat Plato; unum intelligibilem, alterum sensibilem. I, 388, 934. Quid utriusque nomine intelligebat. I, 388, 934. Sensit Plato aliquæ philosophi, animal esse istum mundum. I, 662. Mundus dicitur a philosophis animal magnum sine corporis sensibus, ejus animus Jupiter aut Hecates. V, 1157. Mundum esse animal maximum docent Platonici. VII, 388, 390. Animal beatissimum et sempiternum. VII, 308. Mundi corporis compago. VII, 212. Mundum esse corpus Dei quidam putarunt. VII, 123. Mundi corpus non est Deus, sed anima, secundum Paganos. VII, 202. Mundi anima et partes ejus, dii veri existimabantur. VII, 211. Et ita putavit Varro. VII, 198, 199, 202. Refellitur. VII, 202. Mundi singulas partes, habere animas diversas, sed tamen divinas, sensit Varro. VII, 199. Mundi anima omnibus corporeis elementis inclusa. VII, 390. Mundus an habeat animam, magna et abdita questio. III, 1058. Mundum universum quidam Paganorum, tamquam decorum maximum putant. VIII, 370. Mundum Deum esse arbitratus est Varro. VII, 199. Et Plato. VII, 390.

Mundus fingitur æternus esse. V, 1157. Mundus conditus, non ab æterno. VII, 319. Mundum et factum esse, et tamen ab æterno esse sentiebant Platonici. VII, 311, 319, 320, 359. A nonnullis creditur Plato sensisse contra quam loquitur. VII, 559. Platoniorum rationes refelluntur. VII, 320, 321. Mundum non a Deo factum asserebant Carpoctates, Cerynthus, Simon magus, Menander, Saturninus. VIII, 26. Nicolaitæ. VIII, 26. De principe hujus mundi error Priscilliani. VIII, 666, 667, 668, 671. Mundum a maligno principe factum voluit Priscillianistæ. VIII, 44. Mundus quomodo et unde fabricatus secundum Manichæos. VIII, 113, 375. Prælium commissum ante constitutionem mundi. VIII, 182. Mundi fabricam Deo bono artificii tribuit Manichæus, animalia vero et cuncta quæ nascuntur e terra, et ipsum hominem genti tenebrarum. X, 1325. Elementorum materiam de qua factus est mundus, non a Deo factam, sed Deo coæternam volunt Seleuciam. VIII, 41.

Mundus a Deo conditus. VII, 318. quare non tam olim mundus, quam olim est Deus. VIII, 603, 609. Mundus ex

quo initio factus est aut fieri potuit. VIII, 603. Mundum novissime ideo esse factum, ut animæ quæ ante peccaverant purgarentur, sentiebant Priscillianistæ. VIII, 668. Refelluntur. VII, 674, 675. In creatione mundi tria inquirenda. VIII, 334, 337. Mundus quomodo ex nihilo, si ex materia informi factus. VI, 181, 182. Mundus ex materia quidem informi factus, sed simul concreta cum mundo. VIII, 610. Mundus gravidus causis nascentium. VIII, 877. Mundus cum creatus est, habuit quasi semen eorum omnium quæ nunc sunt. III, 338. Mundus velut quædam arbor magna rerum. III, 1305. Mundi creatio an per Filium Dei facta intelligatur in utroque Testamento. VIII, 129. Mundus sex diebus creatus, quomodo. III, 326. *Vide Dies, Creatio.*

Mundum, quare Deus facere voluerit. VI, 18. Nulla alia est causa mundi creandi, nisi ut bona fierent a bono Deo. VII, 334. Plato id agnovit. VII, 334, 336. Id agnovit Origenes. VII, 336. Manichæi non ita senserunt. VII, 337. Mundum providentia Dei administrari a summis usque ad ima, concedunt Pagani. VIII, 410. Infima pars mundi angelis prævaricatoribus subjecta est. III, 52. Mundum a Deo factum esse, sed administrari a diis quos Deus fecerat, credebant Gentiles. VII, 318. Cur mundus tantus sit, quam major vel brevior esse posset; cur hoc potius quam illo loco, ignorat August. II, 63. Mundos tres esse super invicem inter disputandum dicimus. II, 69.

Mundi magnitudo Dei magnitudinem commendat. IV, 1887, 1892. Mundo nihil excellentius esse censet Varro. VII, 182. Mundus et factum se esse, et non nisi a Deo se fieri potuisse, ipse tacitus clamat. VII, 319. Mundus miraculum majus, et excellentius omnibus miraculis quæ continet. VII, 291, 718, 724. Mundi pulchritudo ex immortalium et mortalium animalium generibus constat. VII, 376. Mundi pulchritudo per hæc tria est inculpabilis, per damnationem peccatorum, exercitationem iustorum, perfectionem beatorum. III, 141. Sæculi pulchritudo velut magnum carmen ejusdam modulitoris, ducens in æternam contemplationem speciei Dei. II, 527. Mundus speciosus et sedus. V, 498. Quæ nobis in mundo displicent, an ideo sunt vituperanda, quia nobis non conveniant. VII, 355. In mundo quare quædam nobis displiceant. VII, 355. Omnia etiam quæ in se fœda sunt, ad mundi pulchritudinem conferunt. III, 156. Mundi pulchritudo, pulchritudinem conficitur Creatoris. V, 1134. Mundi pulchritudo consideranda, ut ametur qui fecit. IV, 1887, 1892; V, 458. Quare ab hoc mundo admonemur averti, et ad Deum converti. VI, 13. Creaturæ mundi factæ sunt spectaculum, unde Creatoris bonitas et gratiæ beneficium perspicitur. IV, 1851. Mundi consideratio ad immortalia conducit. II, 145.

Mundum hunc non sempiternum quidam existimant, sed innumerabiliter oriri et occidere, aut munda innumerabiles admittunt. VII, 359, 360. Universa in eundem ordinem eandemque speciem reditura post revolutionem sæculorum quidam tenuere. VII, 361. Plato hoc tenuit. VII, 361. Et Origenes. VII, 361. Mundum post resurrectionem in eo statu, in quo nunc est permansurum, nec ullatenus mutandum, quidam hæretici dixerunt. VIII, 42. Reficienda eorum opinio, qui volunt mundi universa in eundem ordinem, eandemque speciem reditura post revolutionem sæculorum. VII, 362. Mundum non interitum, cum Platonici sentit Cicero. VII, 739. Porphyrius stultitiæ arguebat Christianos, quod dicerent mundum esse peritum. VII, 696. Mundi finis. VI, 667. Qua ratione in Scriptura mundus dicitur periturus. VII, 697. Quomodo periturus est mundus. VII, 683. Mundus non continuo interit, sed rerum mutatione transibit. VII, 679. Mundi immutatio secundum qualitates tantum. VII, 682.

Mundi divisio in quatuor partes. VII, 199. In ætates septem. VII, 804. Sex ætates mundi recensentur. IV, 1182; V, 691, 1197. Singulæ millenis annis constant. VIII, 892. Mundi ætas ab homine condito. V, 1318. Joannes apostolus longe ante reperitur defunctus, quam 5500, anni a generis humani exordio compleverant. II, 911.

Mundum semper in malam sanctificationem positum volebant Donatistæ. IX, 658. Mundi nomen aliquando in bono Scriptura usurpat. IX, 652. Mundus et in bonam et in malam partem ponitur. IX, 658. Mundus de hominibus dictus est et in malo et in bono. III, 1773; X, 1385. Mundus in scripturis dicitur duobus modis. X, 1347. Mundus duplex. IV, 1841, 1842. Bonus et malus, redemptus et damnatus inimicus et reconciliatus. III, 1833, 1920, 1921, 1929; V, 500, 508, 678, 1083, 1202. Pro isto rogavit Christus, non pro alio. III, 1921, 1924. Mundi nomine quid indicet Joannes. X, 1349. Mundus quis in maligno positus. X, 822. Quis ille mundus, de quo Christus non fuit, et de quo elegit Apostolus. X, 823. Mundus dictus de hominibus non secundum Deum. X, 1348. Mundi nomine habitatores mundi intelliguntur. X, 370. Dilectores mundi. IV, 249, 1766, 1841. Amatores mundi, vel impii, vel carnalios. IV, 630; VIII.

508. Peccatores. IV, 973; V, 928. Iniqui. IV, 1834. Mundus unde dicti iniqui. V, 790. Diabolus unus est cum omnibus impiis quasi cum quodam corpore suo. V, 790. Mundus non deest iusti, quia licet carne in eo habitent, corde cum Deo sunt. IV, 1842. Mundus dicuntur qui diligendo mundum inhabitant. IV, 1842. Mundum, id est, filios infidelitatis, regit diabolus ut princeps et caput. V, 790, 1028, 1080. Mundus alius quem fecit Deus, alius quem regit diabolus. IV, 1841. Mundus fidelis, omnes credentes. III, 1921. Mundus damnatus Christum merito non cognovit: mundus autem reconciliatus eum non merito, sed gratia cognovit. III, 1929. Mundus per Christum nobis victus. V, 590. Non pugnando, sed patiendo a Christo victus. III, 1941. Mundus bonus ex malo factus. V, 587. Mundi conversio grande miraculum. VII, 736. Quod in Christum credit mundus, virtutis fuit divinae, non persuasionis humanae. VII, 759. Christus mundum de mundo liberavit. III, 1925. Generatione de mundo sumus, regeneratione de mundo liberamur. III, 1910, 1915.

Mundus dominatur per illicitas delectationes, per pompas, et per curiositatem. VI, 294. Mundus iste servus est. VI, 294; V, 1557. Christianus uti debet mundo, non servire mundo. IV, 1235. Munda hoc utuntur boni, ut Deo fruantur; mali vero e contra. VII, 444. Ad mundum pertinet voluntas iniquorum. VI, 620. De mundo esse quid. III, 1677. Christus de mundo numquam fuit, quia de Spiritu sancto natus est. III, 1915. Quod quis non sit ex mundo, gratiae est, non naturae. VI, 620. Mundo meri ut Deo vivatur, sacrificium est. VII, 285. Aliud ignem mittere in mundum, aliud mundum mittere in ignem. IV, 713. Mundus pressuris plenus. IV, 1189. Torcular abundans pressuris. V, 157. Mundi senescentis et deficientis pressuræ. V, 504. Mundus iam ita contritus, ut etiam speciem seductionis amiserit. II, 483. Mundi ruina nos admonet ut alio migremus. V, 241, 405. Quantum laudandi qui dignati non sunt cum mundo florere, tantum increpandi quos cum pereunte perire delectat. II, 485. Mundi flores quomodo colligeres, qui ab spinis non revocas manum? V, 241.

Mundus persequens mundum. V, 587. Mundus magnum mare, ubi minores pisces a maioribus devorantur. IV, 422. Vult te mundus absorbere, tu absorbe mundum. IV, 544. Malitia sua scire potest mundus, sed non ultra modum positum a creatore. IV, 1127. Sæviat mundus, non nos frangit; quia ad Christum pertinemus: blanditur mundus, non nos seducit, quia ad Christum pertinemus. V, 728. Mundi contradictio. V, 1531. Mundus blanditur ut decipiat, aut terret ut frangat. V, 1236. Quantum accedit suis mundi, crescant errores. III, 1598. Mundi amores, terrores, errores quatenus vincuntur. X, 957. Mundi mala tolerabilia ducenda sunt spe futuri. II, 508. Mundi promissis quid respondendum. V, 1291. Mundi felicitati non credere, continentiae est; mundi infelicitati non cedere, sustentinæ. V, 255. Mundus ne capiat potius laborandum, quam timendum ne cadat. V, 590. Non potest superare mundum sevientem, qui non potest superare blandientem. V, 1470. Mundus iste periculosior est blandus quam molestus, ubi deest pietas et caritas. II, 595, 1026. Quidquid nobis temporaliter mundus arduum est, magis est periculum, quam ornamentum nostrum. V, 1564. Mundanorum felicitas somnium est, in quo totum, quasi. IV, 539. Mundo fallaci creditur, non Deo. V, 839. Mundo nihil esse ob quod ei Deus non præponatur. V, 586. Mundi suavitati opponitur suavitas Dei. V, 866. Iis qui malis sæculi huius vel delectabilibus, vel sævis atque asperis, partim non utuntur, partim bene utuntur, promisit Deus sæculum futurum, in quo mala nulla patiantur. X, 1178. Quomodo mundus se diligit. III, 1853. Quomodo eum debemus diligere. III, 1853. Mundus quomodo quod suum est diligit, et odit. III, 1853.

Mundi amatores sequuntur fugitivum. VI, 661. Amant amarum. VI, 661. Munde imunde tenere vis periens, quid faceres si maneres? V, 622. Mundus felix sit, aut evertatur, semper Deus benedicendus. V, 622. Mundi vincula asperitatem habent veram, iuventutem falsam; certum dolorem, incertam voluptatem, etc. II, 104. Amicis huius mundi nihil laboriosius, quam non laborare. III, 151. Mundus amat uti sordus et amarus, quid si formosus et dulcis esset? V, 241. Ad sanandos animos amatorum huius sæculi vel in prosperis vel in adversis, vix opportuna sapientia esse potest. II, 938. Quidam ei aures cordis admovent: rarius inter prospera, crebrius inter adversa. II, 938. Deus tanta solatia doloribus miscet, agitque mirabiliter ne amemus mundum, ne deficiamus in mundo. II, 352. Mundi amore anima tantum deficit, quanto minus est quod amat, quam Deus. V, 779. Mundi amor adulterat animam. M, 779. Mundum qui diligunt, in eis remanent sacramenta ad damnationem, non firmamenta ad salutem. III, 1994. Mundus hic carus est hominibus, et sibi et ipsi viluerunt. II, 159.

Mundi contemptus. V, 622, 1317. Mundus iste omnis, id est, omnia sensibilia contemnenda; utendum autem his ad vitæ necessitatem. I, 1327. Mundus quomodo vilescit, sive promittens, sive terrens. III, 2004. Vocatis a Christo, visibilium delectatio minuitur. VI, 53. Mundum totum dimittit, qui et illud quod habet, et quod optat habere dimittit. II, 692. Omnia contemnit, qui non solum quantum potuit, sed etiam quantum voluit habere contemnit. II, 124, etc. Baptizati omnes, nondum perfuentes promissa patria, in mundo tanquam in deserto sunt. VIII, 270. Non prodest nisi fidelibus continere se ab amore huius sæculi. I, 857.

Mundi varia significata. III, 1593, 1598, 1828, 1858, 1875, 1912, 1995, 2007, 2017. Mundus in Scripturis ager appellatur. III, 198. Mundus iste ager Domini. IV, 1950. Mundus appellatur a Christo canis, leo. II, 556. Mundus consuetudine, non ratione, contra insolitam veritatem latrans, est canis. II, 556. Mundum istum quibusdam locis vocat scriptura civitatem circumstantiæ. IV, 703, 711. Mundus comparatur cum eremo, ubi erraverunt Israelitæ. III, 1627, 2029. Eremus Christiano est hic mundus. V, 37. Mundus iste tanquam fornax orificis. V, 420, 1585. Infernum superius. IV, 1093. Mare inundans et copiosum, sed amarum. IV, 1225, 1852. Molæ comparatur. IV, 1750, 1751. Et molendino. IV, 556. Mundus scorpius. V, 621. Mundus pro Ecclesia positus. IX, 658.

Munera Dei duplicis generis. IV, 343, 346. Te querit Deus magis quam munus tuum. V, 252, 508. Sed malus sum, inquiet, et forte me non accipit. Dando te illi, bonus eris. V, 707. Munera non offerunt Deo nisi humiles. IV, 969. Munera quæ jam vult Deus, eleemosynæ. IV, 511. Munera cum suos accipere velit Deus, cur ipse accipit. VIII, 662. Munera accipere, cum vitio vertitur, quid sit. IV, 195. Munus accipit, qui propter laudem iudicat male. IV, 195.

Munus pro spectaculo. V, 333. Muneris dies. V, 132, 333. Munerum seu spectaculorum editores. IV, 1918, 1919.

Municipalia gesta. II, 413, 415. Apud Gesta seu Acta municipalia interrogari. II, 429, 430, 431.

Murcida dea hominem nimis inactuosum facit. VII, 128. Murcidus, id est, desidiosus et inactuosus. VII, 125.

Muresis Optati amicus. II, 857.

Murmur grande peccatum. III, 1612.

Murmurantes describuntur. IV, 1756. Murmurantes contra Dei flagellum, redarguuntur exemplo Danielis peccata sua confitentis. VI, 716, 717. Murmurantes adversus tempora, coercentur. V, 621, 1416. In tribulationibus adversus Deum non murmurandum. II, 330, 426. Murmurantes contra Deum de malorum prosperitate. V, 126. Vide Felicitas. Murmurant homines adversus Deum, quod malis in hac vita bene sit, et laborent boni. IV, 513. Qui non murmurent, si videant impios a Deo tolerari. IV, 1196. Aut abunde rebus terrenis. IV, 918, 919, 922, 925, 950, 951. Non id agunt murmura tua ut non servias, sed ut malus servus servias. IV, 1275. Non esses modo qui murmurares, si adversus te audiretur, qui prior de te murmuravit. IV, 1196. Peccata minamur et murmura. V, 1358. Murmurando adversus Deum blasphemus es. IV, 1196.

Musarum fabula unde orta. III, 49. Musas nos esse filias Jovis et memorie ostendit Varro. III, 49. Musis nomen imposuit Hesiodus poeta. III, 49.

Muscæus poeta theologus. VII, 572, 597.

Muscarum generatio. VII, 473. Muscus non esse a Deo quidam dixit: exinde a Manicheo hominem etiam non esse a Deo compulsus est dicere. III, 1386. Muscæ lucipetæ. VIII, 563.

Muscarium. V, 295.

Muscipula diaboli terrorem continet et errorem. IV, 253, 256. In eam cadit omnis qui non sperat in Deum. IV, 255.

Musica est scientia bene modulandi. I, 1083, II, 726. Musicæ inventio. I, 1014. Consonantia nobis insita naturaliter. VIII, 889. Rationis vis in perspicendis quæ ad musicam pertinent, ubi nihil aliud quam æqualitas delectat. I, 1177. Levatio et positio quid in musica. I, 1110. Musicæ voluptariæ amatores. III, 98. Musica sapienter a sapientibus exerceri potest. III, 98. Musicam piam amavit David. II, 369. Opusculum ea de re scripsit August. et quid de illo sentiat. II, 568, 569. Musica ad indicandam divinæ gubernationis harmoniam hominibus concessa est. II, 726. Musica bene ordinatæ civitatis insinuat unitatem. VII, 547. Augustinus poeticam nobilitavit libris de musica. I, 1081; II, 515, not. Scopus Augustini in edendis hisce libris. I, 1163, 1165.

Musiva pictura. VII, 483.

Musta vel Mustila. IX, 507, 528, 550.

Mustilana diocesis. IX, 618. Mustuana civitas. IX, 235.

Mustilani. IX, 108, 180.

Mustum. M. quædam de musto. I, 1354.

Mutabilitas non inconvenienter mortalitas dicitur. VIII, 855. Mutabilitati omnia sunt obnoxia, corpus, corpora cetera animalia, etc. IV, 1623. Omnia quæ corporeis sensus attingit, ne puncto quidem temporis eodem modo manere possunt II, 63. Cælum et terra clamant quod facta sint, quia mutantur I, 811. Mutabilis anima est temporaliter, non localiter; corpus utroque modo. III, 137. Mutabilia sunt omnia quæ facta sunt, Deus solus, et hoc quod genuit, mutari non potest. VIII, 551. Res naturales et humanæ mutari possunt pro opportunitate temporum, immutata ratione qua ista mutantur II, 526. Mutatio inculpabilis sed bona. IV, 714.

Mutigena. IX, 783.

Mutius Scævola dexteram porrexerat in flammam. VII, 127, 163. Mutius Scævola pontifex ad aram Vestæ occisus. VII, 108, 109, 110.

Mutator omnis qui accipit, etiam non ipse solutus est, III, 1264. Vide Mutuum.

Mutugenna. Donatus Mutugennæ villæ presbyter. II, 755, 756. Mutugennensis diaconus rebaptizatus. II, 95.

Mutunus deus, idem qui apud Græcos Priapus VII, 122. Mutus et surdus Mediolani, alios non nisi motu corporis intelligens, neque ipse aliter quæ vellet, significans I, 1052.

Mutuum esse dandum sine fenore, nec nimium urgentes debitores. V, 1128.

Muzula. IX, 221.

Myrmicoleon. III, 828.

Myro fusiliū signorum artifex. I, 893.

Mysteriorum obscuritas utilis, sine qua studiose quæretur, nec suaviter inveniretur veritas. III, 136.

Mysteria eo dulciora, quo obscuriora, IV, 1803. Mysteria quomodo perscrutanda. III, 426.

Mysteria sacra. VI, 443. Inter illa jubemur sursum cer habere, gratias agere, etc. VI, 443. Vide sacramenta.

Mythicon, fabulosum latine dicitur. VII, 181.

N.

Nabuchodonosor invenit misericordiam. V, 1381. Ipsi præstitum est ut crederet in Deum, et evaderet gehennas æternas. V, 1307. Nabuchodonosor regis leges. II, 796, 806. Ante et post conversionem. II, 398. Nabuchodonosor figuravit duplex tempus, unum quo cogerent reges adorare idolum, alterum quo leges ferrent propter Deum. II, 525. Nabuchodonosoris regis edictum in officio Gothicis sabbati sancti legatur. II, 398.

Nachor cur non commemoratus in protectione Tharæ de regione Chaldaeorum in Mesopotamiam. VII, 493.

Nania dea. VII, 189.

Narissus poeta Plauto fere æqualis. VII, 54. *Not. (p.)* 57.

Narissus homo miræ proceritatis. II, 86.

Nais interpretatur commotio. VIII, 261.

Namphatio. II, 82. Significat boni pedis hominem. II, 83. Nomen hoc Herculi apud Virgilium convenit. II, 84, 85.

Narratio quatenus variat sine mendacio. III, 1090.

Nasci. Quomodo nascentur res quæque visibiles. VIII, 876. Nasci homo dupliciter dicitur, in visceribus, et ex visceribus. IV, 678. Nasci adhuc in utero, natus dici non potest. II, 844. Nasci hic in corpore mortali, incipere agrotare est. IV, 1720. Nasci nascens plorat, quia in hanc vitam ingreditur. IV, 1664. Ad hoc nascuntur filii in hoc sæculo, ut excludant parentes suos. IV, 756, 794. Quisquis nascitur ex Adam, nascitur damnatus de damnato. IV, 1753. Nemo nascitur nisi trahens peccatum, trahens meritum cæcitæ. IV, 591, 734. Nemo nascitur ex Spiritu, nisi humilis fuerit. III, 1487. Nemo nascitur ex aqua et Spiritu, nisi volens. III, 1998.

Natalicus Thelensis episc. IV, 580.

Natalis Domini Matulina. V, 335. Natalis dñs Domini ad eundem diem recurrit, quia non in sacramento celebratur, sed tantum in memoriam revocatur quod natus sit. II, 203. Natalis dies Christi tantum et Joannis ab Ecclesia celebratur. V, 1301, 1319. Natalem suum celebrat Augustinus. I, 588, 962. Natales vocat Ecclesia predeceas mortis. V, 1412. Natalis civilis. IV, 457.

Natalis ab Oca. IX, 259.

Natalis sanctorum cum sobrietate celebranda. IV, 1141.

Natalia potentialiter creata. III, 326.

Nathan duo. I, 627, 637. Nathan filius David. VIII, 213. Cum propheta per quem David correptus est, confunditur. V, 352.

Nathanael non ex numero Apostolorum. III, 1443. Nathanael non est electus inter discipulos, quia peritos erat legis. IV, 788. Nathanael agnovit in Christo divinitatem.

V, 681. Unde agnovit. V, 537. Nathanael sub ficu, genus humanum sub peccato. V, 680.

Nativitas nostra duplex. III, 1478, 2011; V, 679, 1669.

Natura nihil est aliud, quam id quod intelligitur in suo genere aliquid esse. I, 1346. Veteres pro essentia et substantia naturam dicebant. I, 1346. Totum illud quod ad naturam pertinet, philosophi in corpora et inane, et quæ his accidunt diviserunt. II, 447. Naturæ ipse substantiæ dicuntur. V, 844. Natura omnis in quantum natura est, esse cogitur. IV, 109. Nulla natura vel substantia veritati est contraria. IV, 85. Natura triplex; natura mutabilis per locos et tempora, natura per tempora tantum mutabilis, et natura quæ nec per locos nec per tempora mutari potest. II, 85. Natura Dei non potest deficere. VII, 333.

Nature nulla est, quæ non aut Deus ipse sit, aut ab ipsa facta sit. X, 966. Naturarum omnium auctor Deus. III, 276, 389. V, 1066, 1344; VII, 351, 371, 719; VIII, 199, 355. Non diabolus. X, 1383. Natura quilibet non potest habere creatorem, nisi qui bona creat. X, 1356. Naturæ opera parva magis stupenda, quam immensa. VII, 791. Natura nihil temere producit. I, 883. Naturæ cursus habet suas leges naturales. III, 406. Super cursum naturalem rerum potest Creator de his omnibus facere aliud, quam eorum quasi seminales rationes habent. III, 406. Quæ sunt præter cursum naturæ, non sunt contra naturam. III, 349, quid censetur esse contra naturam. VIII, 480. Non est contra naturam quod in quolibet natura Deus operatur. VII, 720, 721. Naturas mutare Deo non est impossibile. VII, 722. Naturæ plerumque displicent nobis, quia nexæ. VII, 532. Naturæ prima seu primitiva, quædam sint. VII, 622, 628. Naturæ prima propter se sunt expetenda. VII, 626. Sunt nonnulla congenita, quæ in ætate quæ usque incipit esse rationis, incipiunt apparere. X, 1427. Naturæ rerum sub Dei veri regimine constitutæ, religiosorum cultum exhibendum putabant Romani. VII, 136. Utilitas nostra, non æqua ratio judicandi de natura aliqua. VII, 352. De obscuris rerum naturalium non affirmando, sed querendo tractandum est. VI, 220. Naturarum omnium semina, opera sunt Dei. X, 1441. In omni naturæ specie et modo, laudabilis Creator. VII, 333.

Naturæ omnes conditæ bonæ, quamvis impares creatori, quia ex nihilo creatæ. X, 966. Natura in quantum a Deo conditur, semper est bona. X, 1312. Natura omnis in quantum natura est, bona est. I, 1289; VIII, 199, 200, 551, 556; X, 1124. Etiam ea quæ corrumpi potest. VIII, 553. Natura bonum opus Dei. X, 1432. Naturæ omnes nullo modo bonæ esse possent, si a Deo factæ non essent. VII, 353. Naturæ omnes a Deo de nihilo factæ sunt bonæ; sed aliæ aliis potiores. VIII, 191. Naturæ omnes bonæ. VII, 352. Natura in qua nullum sit bonum, esse non potest. VII, 641. Natura quæ infesta esse non potest, non inde melior debet judicari. VII, 349. Natura omnis bonum est magnum, si corrumpi non potest; parvum, si potest. VI, 237. Natura quæ corrumpi non potest, summum bonum est. VIII, 553. Natura ordinis excellentioris, etiam corrupta, melior interdum inferiori, etiam incorrupta. VIII, 553. Nec corruptibilis esset natura, nisi aliquid esset bonum. VI, 237, 238. Natura corruptio malum est. VI, 237. Natura in quantum natura est, bona est; in quantum vitiosa est, mala est. VI, 238. Natura quælibet prius fuit bona, quam mala. VII, 351. Natura nulla ex se mala est, sed ex vitio. VII, 551. Quævisque vitia turpantur quæcumque natura, institutio ejus semper est bona. X, 1409. Natura mala bonum est, in quantum natura est. X, 1332, 1334.

Natura spiritalis creata quomodo administratur. III, 391.

Natura rationis sive Deus præstantior. VIII, 202, 203. Natura humana quovis multatilis, quatenus ad id quod conditum est, bona est. X, 1117. Non est mala natura, quæ sic facta est, ut possit non peccare, si nolit. III, 443. Melior est natura quæ quovis peccare nolit. III, 143. Naturam hanc quam multas celestium virtutes, etiam beatissimas crudeliter trahit. X, 1301, 1303. Naturæ quæque terre pusillitæ, delinuntur Manichæorum. VIII, 184, 184. Naturas peccatorum ab conf. in veri Dei alienavit Manichæus. X, 1435. Naturas dñs in nomine admettant Manichæi. VIII, 115. Refelluntur. VIII, 115, 116, 120, 122. Natura duplex, boni scilicet et mali, unde ab aliquibus admittitur. VIII, 332. Naturas dñs sive substantias, boni scilicet et mali, vult hinc ponere. VIII, 54. Male eas ponit Manichæus. VIII, 332, 333, 334, 335. Naturam et rem duarum expliciter frangit. VIII, 339, 335. De natura naturarum in phantasia Manichæi. VIII, 189. Quanta bona Manichæi ponunt in natura, et quanta mala in natura boni. VIII, 143. Absurdæ Manichæorum de diversis naturis sententia. VIII, 338, 407. Manichæi erant de natura humana, quam diversis orthodocis dogmæ, et quam immensam. X, 1311. Natura et virtus. V, 128.

Natura non est malum. X, 1159. Natura humana non est malum, inest tamen ei aliquid mali. X, 457. Natura humana est quidem bonum, sed inest ei malum. X, 1304, 1509. Naturam qui dicit bonum non esse, bonum negat condita creatorem; qui vero negat malum inesse ei, misericordem vitiatz invidet salvatorem. X, 1334, 1535. Naturam humanam primi hominis peccato vitiatam negant Pelagiani. X, 1424. Natura rationalis primitus facta capax et boni et mali, futura postmodum pro merito capax aut boni solius aut mali. X, 1492. Natura in qua Adam inculpabilis factus, aliter debet considerari, aliter ista in qua jam nascimur. X, 288. Natura humana nunc non est sana. X, 1107. Naturam humanam ruina Adæ totam esse collapsam indicat, in humani generis miseria. X, 1275. Natura sana condita, peccato est postea corrupta. X, 249. Natura saltem in non baptizatis est vitiatz. X, 276. Natura humana jam est vitiatz. X, 450. Peccato vitiatz atque corrupta. X, 256, 257. Quomodo peccato, cum peccatum substantia non sit, vitari potuerit. X, 257. Naturæ vitium ex peccato originali. X, 249. Natura humana magnam bonum, sed magno malo mortua. X, 1439. Peccatum nisi in natura esse non potest. X, 1410. Naturam per peccatum mutari potuisse ostenditur. X, 1572. Et de facto mutata. X, 1575. Natura priorum temporum non minus malis moribus vitiatz. X, 402. Naturæ status peccato hominis mutatus. X, 1112. Naturæ non auctor diabolus sed culpæ. X, 1585. Etsi Deus sit auctor naturæ, in ea tamen potest esse in lum originale. X, 751. Naturæ substantia etiam in peccatoribus grandibus bona. X, 729. Natura humana mala est, sed non est malum. X, 1529, 1550, 1537. Naturam humanam qui dicit esse malum, gratiam negare compellitur, non qui dicit esse malum. X, 1529. Natura humana si malum esset, salvanda non esset; si mala non esset, salvanda non esset. X, 1528, 1529, 1550, 1531. Natura humana non solum sine vitio facta est, verum etiam cum per vitium mala est, capax est boni, quo bona sit. X, 1117. Natura hominis, non mala creata, etiamsi fecerit in eo mala voluntate, ne suis viribus redire posset ad bonum. X, 1522.

Natura nec sana est, nec sufficit sibi ad Iustitiam. X, 250. Natura in tantum sana non est, in quantum id quod faciendum est, aut cæcitate non videt, aut infirmitate non implet. X, 295. Natura tanquam sana defenditur a Pelagio. X, 285. Natura creatrix defenditur et prædicatur ab Augustino et Catholicis; natura peccatrix reprehenditur et arguitur. X, 1502. Naturam conatur excusare Julianus. X, 1497, 1498, 1500. Naturam, cum primo malum egit, non ex necessario, sed ex possibili habuisse voluntatem malam, quomodo intelligit Julianus. X, 1499. Naturas peccare, sive a possibili sive a necessario, contra Julianum ostenditur. X, 1502. Natura propria voluntate vitiatz, sine Dei gratia non potest sanari. X, 297. Qui naturam contra gratiam defendit, causam Dei non agit. X, 266. Causam Dei melius agit, qui gratiam agnoscit, quam qui naturam defensat. X, 271. Naturæ defensor, dum quasi sanam tuetur, excludit a laudanda Salvatore. V, 189. Natura humana, etiamsi in illa integritate in qua condita est permaneret, nullo modo se ipsam Creatore suo non adjuvante servaret. II, 850. Natura non bene se habet facta, si a faciente recesserit. III, 432.

Naturæ possibilitas a Pelagio defensa. II, 768, 770, 785. Gratia Dei adversatur, qui affirmat ad vitanda peccata et mandata facienda sufficere posse naturam. II, 762. Naturam Deus creat, vitium sanat. X, 1159, 1167. Naturæ corruptio per peccatum, renovatio per Christum. X, 173. Naturam indigere Redemptore, fassus est Coelestius apud Carthaginem. X, 703. Natura humana quomodo capax est justificationis. X, 690. Falso queritur de natura sua genus humanum. X, 247. Natura non putetur gratia; aut ideo putetur, quia gratis concessa. V, 172, 175, 176. Communis est omnibus natura, non gratia. V, 172. Nemo est in genere humano, cui non dilectio, etsi non pro mutua caritate, pro ipsa tamen communis naturæ societate debeatur. II, 499. Natura quadam ratione gratia Dei. II, 767, 768.

Natura poenalis, vindicta peccati. X, 249. Primo homini quod erat poena, natura nobis est. IV, 398. Deus naturam damnando, neque aut totum abstulit quod dederat, aut a sua potestate removit. VII, 788. Naturis bonis tantum mandus esset plenus, si nemo peccasset. VII, 356. Natura rationalis etiam misera, præstantior est irrationali vel insensibili. VII, 349. Naturam suam an quisque dignoscere teneatur, ut distet a pecoribus. X, 525. Naturam nostram minime dignoscimus. X, 527, 528, et seq. Natura hominis bifariam dicitur. I, 600, 610, 1297. Natura pro membro quo ejusdem generis animalium natura propagat. X, 1450.

Naufragium. V, 1347. Naufragium passi sunt omnes amatores sæculi, et nudi omnes exierunt. IV, 1645.

Navigius Augustini frater. I, 962, 980. Libris in villa Cassiciaco scribendis interfuit. I, 966. Navigius mortis Monni-

cæ, et ejus funeri interfuit. I, 775. Navigii spiritalis instructio. VI, 680. Navigius splenicus. I, 968.

Navigationis utilitates et incommoda. IV, 1762.

Naves et in pelago et in portu periclitantur. IV, 1277. Omnes in navi sumus, alii operantur, alii portantur, si nautam omnes et in tempestate periclitantur, et in portu salvantur. IV, 190, 1425. Navis factata tempestate. V, 475. Jesus in navi, fides in corde. IV, 190, 324. Navigia duo, populi duo. V, 1173. Navim magnis hominum bonumque conatibus immobitem redditam, una muliercula zona traxit. VII, 294. Naves, ecclesiæ dictæ. IV, 1580, 1581, 1425.

Nauta qui perdidit quo tendat, quanto est in gubernanda navi agilior, tanto periculosius eam gubernat. IV, 259.

Natum quando prophetaverit non invenitur. VII, 587.

Quid prophetavit. VII, 588.

Nazaræi dicebantur in lege, qui ad tempus votum habebant. III, 822.

Nazaræi hæretici. VIII, 27. A nonnullis Symmachiani appellati. VIII, 349; IX, 405. Nazaraeorum hæresis. II, 282. Circumcisionem, Sabbathum, pleraque alia Legis præcepta observabant. VIII, 349. Circumcisionem addebant baptismo. IX, 405. Nazareni hæretici adhuc usque persistunt. IX, 225.

Nebridius. II, 65, 65, 67, 68, 71, 72, 73. Patria Carthagini vicinus. I, 728. Augustino carissimus, adolescens valde bonus, et valde cautus. I, 696. Nebridius mirabilis animæ. I, 757. Tota domus ejus per eum fit Christiana. I, 765. Nebridius Medionalum venit, non ob aliud, nisi ut cum Augustino in sapientiæ studio vivat. I, 728. Nebridius sub Verrecundo Mediolanensi grammatico docet. I, 753. Nebridius Augustinum ab astrologis consulendis revocare nititur. I, 696. Nebridius beatæ vitæ inquisitor ardens. I, 728. Nebridii argumentum contra Manichæos. I, 754. Nebridius errans aliquando circa incarnationis mysterium, postea fit catholicus; Deo servit in perfecta castitate apud suos in Africa. I, 765. Nebridius oderat de questione magna, responsionem brevem. II, 263. Nebridius moritur haud multo post Augustini baptismum: vivere creditur in Sinu Abrahamæ. I, 765. Epistolæ ad Nebridium. I, 765. Augustini epistolæ Christum, Platonem, Plotinum Nebridio sonabant. II, 67. Victor Nebridii frater. II, 75.

Necessarium unum. V, 614, 1188; X, 603. Necessaria hic multa homini, quia infirmus est. V, 252. Necessaria deesse servis suis aliquando Deus permittit. III, 1296. Necessarium ad vitam defectus quid efficit in justis. VII, 28. Sufficentiam rerum necessariorum non indecenter sibi ac suis vult, quisquis vult, nec amplius vult. H, 499. Bona terrena sint ad necessitatis usum, non ad caritatis affectum. V, 954.

Necessarii et possibilis nominibus quid intelligitur. X, 1499. Necessarii, et possibilis distinctio. X, 1481, 1482, et seq.

Necessitas duplex. VII, 152. Necessitas cælestis juxta astrologos. VII, 142. Nec ad virtutem, nec ad vitium necessitate trahimur, quomodo. X, 286. Necessitas et voluntas simul esse possunt. X, 1398. Necessitas voluntatem non consumit. X, 1398. Necessitas quædam voluntatis. X, 1393. Necessitas boni reperitur cum virtute voluntaria. X, 1498. Necessitas premens invitum, nulla in actu justitiæ, sed est quandoque in actu peccati. X, 1299. Necessitas quædam malum agendi. X, 1492, 1500. Necessitas poenalis peccandi in diabolo, nec tamen excusatur a crimine. X, 1484. Unde illa in diabolo peccandi necessitas. X, 1484. Necessitas agendi malum in nobis, quæ non erat in homine, quando primo peccavit. X, 1485. Homo sic conditus, ut necessitatem peccandi non haberet, nec peccaret, si peccare nolle; cum etiam semper nolle utique posset. X, 1490. Necessitas vitii in præsentis vita. X, 1500. Necessitas quædam peccandi. X, 286, 296, 1118, 1120. Hæc necessitas poena est peccati nulla necessitate commissi. X, 1118, 1119. Sicut erit in præmio non posse peccare, sic in poena est non posse recte agere. X, 1518. Sunt etiam necessitates facta quædam improbanda, quæ nulla peccata essent, si non esset ista poena hominis, sed natura. I, 597, 1296. Necessitates, cupiditates validæ. IV, 238. Consuetudines malæ. IV, 253. Necessitas consuetudine inducta. I, 753. Necessitas consuetudinis secundum Pelagianos intelligenda in verbis Apostoli. X, 1598. Pauli de se ipso dicentis, Non quod volo facio bonum, etc., sensus pius et verus ex Doctrinis catholicis. X, 1495. Voces illas non Apostoli, sed hominis mala consuetudine prægavati esse, frustra dicunt Pelagiani. X, 1495. Necessitas peccati in posteris Adæ non sanatur, nisi per gratiam. X, 1496. Non omnis necessitas nocet libertati. VII, 132. Nec omnis pugnat cum arbitrio voluntatis. X, 273. Necessitas quædam beata non auferens libertatem. X, 1116. Necessitas voluntatis quædam, et beata. X, 1487. Non posse peccare si necessitas dicenda est, bea-

lissima est ista omnino necessitas. X, 1118. Necessitas virtutis felix in futura vita. X, 1500. Necessitate non premittitur Deus, ut peccare non possit: neque tali necessitate premuntur beati, sed ea fruuntur. X, 1118.

Necessitas omnis ferenda est potius, quam perpetranda aliqua iniquitas. IV, 920. De necessitatibus liberantur humiles. IV, 258. Quando necessitatibus erudit nos Deus, vult ut amplius illum diligamus. IV, 754. Necessitas dura moriendi, et id nolle quod necesse est. IV, 237. Necessitas, omnium actionum humanarum mater. IV, 1061. Necessitas dura præsens vite nescire cor alterius, imo et proprium. IV, 237.

Necessitudines temporales quare odiendae. III, 1249. Nae non sunt in regno colorum. III, 1249.

Necromantia, divinationis genus. VII, 225.

Nectarius major. II, 135. Forte idem ac Paganus ille qui in gratiam patriæ suæ Calamensis scripsit Augustino, et cui rescripsit Augustinus. II, 313, 386.

Negare Christum factis. V, 991. Negatio non tantum lingua est, sed et factis. III, 2001. Negant Christum non Pagani tantum et Judæi, sed quicumque male vivunt. IV, 614. Quanta vita est confiteri Christum, tanta mors est negare Christum. III, 1810. Negare se esse Christianum, est Christum negare. III, 1933. Negare se. V, 585, 1456, 1459.

Negligentiæ negatur sapientia. IV, 1578.

Negotiatio et in Græca lingua ab actu dicitur, et in Latina a negato otio. IV, 887. Negotiatio an peccatum sit. IV, 886. Negotiationis utilitates et incommoda. IV, 1762.

Negotiator fraudi et perjurio obnoxius. V, 1391. Venditum et ementum caritatis ac vilitatis vota perversa. V, 1544. Negotiatori an liceat carius vendere quam emit. IV, 886. Negotiator demens et damnosus. V, 144. Negotiator naufragus propter aurum perdit animam. V, 1317. Negotiatores sunt, qui sibi de operibus suis placent. IV, 887.

Negotium otiosum Beatorum est laudare Deum. IV, 1465, 1916, 1941. Negotiis hominum quedam divinæ justitiæ imago impressa est. VI, 120, 121.

Neat. V, 228.

Nemesianus puer martyr. V, 1298.

Nemesianus a Tubunis. IX, 204, 205.

Nemroth gigas. III, 531; VII, 491.

Neapolis. IX, 259.

Neomeniæ quid significant. VIII, 534.

Neophytorum initia. VI, 208. Ut dies Neophytorum distinguantur a cæteris, id est ut octavus primo concinal, Ecclesiæ consuetudo roboravit. II, 220.

Nephtulin interpretatur dilatatio mea. IV, 855.

Neptunus unde deus dicitur. VII, 212. Neptunum aquas mundi esse volunt, VII, 207. Neptuno mare tribuitur. IV, 209; VII, 119. In Neptuni simulacro mare adorabant Gentiles. IV, 1483. Neptunus ignarus futuri. VII, 80. Neptuni servilia ministeria in extruenda Troja. VII, 79, 80. Neptunus mendacium factum ab homine. V, 1025.

Nequitia unde dicta. I, 964, 974. Nequitia eorum major est, qui oderunt præcepta veritatis, pro quibus crucifixus est filius Dei, quam eorum qui crucifixerunt filium Dei. IV, 105. Nequitia est mundum istum diligere. VI, 299.

N. Neronis luxuries et crudelitas. VII, 466. Primus est persecutus Christianos. IX, 325, 328. Nero Romam incendit, volens videre quomodo Troja arserit. V, 1356. Neronem futurum Antichristum nonnulli suspicantur. VII, 686.

Nescire Deum aliquid, quo pacto intelligendum. IV, 69, 554, 554, 555. Nescire Dei, est improbare. V, 579. Rectum est homini, ut quando nescit, dicat, nescio: at quando scit, et dicit nescio, testis est contra se. V, 714. Nescire cor alterius dura necessitas. IV, 237. Multi nec se ipsos novērunt. IV, 1519.

Nestorii errori doctrina catholica contraria. VI, 249, 250, 251, 252.

Nestoriani hæretici. VIII, 50. Not. 2. Eorum hæresis. X, 954.

Nervi motuum corporis instrumenta. I, 1057. Nervos vegetat mobiliioresque efficit sicctas calorque moderatus. I, 1057. In nervis corporum robor. I, 1057, 1058.

Nicænum Concilium. VIII, 772, 779, 785. Nicæno Concilio prohibitum esse, ut in eadem sede duo essent episcopi, ignorabant Augustinus ac Valerius. II, 967. Nicæne synodi fidem profitentur Imperatores. II, 927.

Nicodemus cum Stephano sepultus, et auctor ut huius corpus inveniretur. V, 1455.

Nicolaus unus ex septem Diaconis, a quo Nicolaitæ. VIII, 26. Ejus hæresis. VIII, 26.

Nicomedes a Segermis. IX, 209.

Nidus timoris. IV, 1925.

Nigidus mathematicus, unde figuratus appellatus est. VII, 145.

Nigrum ad Hylen pertinere dicunt Manichæi. VIII, 306.

Nihil omnino est, quod nulla substantia est. IV, 845. De nihilo Deus res fecit, quia non de se ipso fecit. X, 1470. Tandiu homo aliquid est, quandiu illi hæret, a quo factus est; recedens ab illo, nihil est. IV, 962. Qui deserit eum a quo factus est, et inclinatur in nihilum, in hoc peccato tenebratur. IV, 109. Nihil censetur, quod ad alterius comparisonem perexiguum est. V, 795. Nihil et tenebræ, non idem. X, 1480.

Nilus fluvius, qui in Scriptura Geon. III, 203, 378. Apud cataclita Nili, aquarum proripientium strepitu, accola: usu aurium destituti. X, 1449. Nilus certo tempore per plana Egypti restagnat, alio tempore ad ripas suas redit. III, 329.

Ninyas, Nini filius, quartus rex Assyriorum. VII, 561, 562.

Nimis quid significare soleat. IV, 1444, 1509. Nimis provalde. IV, 1509. Ne quid nimis, laudatum a Græcis et Latinis proverbium. IV, 1509. Hoc primum in vita utile, ut ne quid nimis, ex Terent. I, 975. Ninium sæpe incommodius est quam parum. I, 975.

Ninive a quo ædificata. VII, 480. Quomodo conciliatur quod codices Hebræi Niniven post triduum, Septuaginta vero post quadraginta dies dixerunt evertendam. VII, 605. Ninive post predicationem Jonæ eversa est in malo, ædificata in bono. IV, 592. Eversa per poenitentiam. V, 1610. Ninive figura Ecclesiæ. VII, 605.

Ninus secundus rex Assyriorum. VII, 561. Primus intulit bella finitimis. VII, 116. Universam Asiam subegisse traditur. VII, 561. Quo tempore Asiam subjugavit. VII, 578. Nini cupiditas. VII, 116.

Nivem nigram esse dicebat Anaxagoras. X, 1597. Vestis Christi in monte fulgens sicut nix, quid significabat. IV, 1932. Nix sicut lana, prædestinati adhuc frigidi. IV, 1932.

Nobiles a peccando, solo Dei timore deterrentur. IV, 1958. Christi gratia etiam ad nobiles pervenit. IV, 1370. Multi ex nobilibus elegerunt paupertatem in seculo, nobilitatem in Christo. IV, 1958. Nobilium conversio, majoris lætitiæ causa est Ecclesiæ. I, 752. Nobilis ortus superbia reprimatur. V, 1312.

Nobilitas et secundum Deum, et secundum hoc sæculum III, 1259. Nobilitatis nomine superbos plus tenet diabolus. I, 752.

Nobilis episcopus. II, 1095.

Nocendi voluntas potest esse a suo quoque animo, non autem potestas nisi a Deo. III, 431. Nocendi voluntas a malo est, potestas non nisi a Deo. IV, 220, 291, 1292, 1585. Nocendi potestas occulta Dei dispensatione in alium permittitur ad poenam, in alium ad probationem in alium ad coronam. IV, 220. Nocetur inde ei, unde nocere quisque conatur. IV, 529. Nocetur duobus modis, aut faciendo miserum, aut deserendo miserum. IV, 1285. Nocere piis non valent potentes sæculi. V, 220. Bono malus nihil vere nocet, sed prodest. V, 202, 1564. Deo nolente nemo tibi nocet, quo permittente emendaris, non everteris. IV, 1246. Justo qui nocet, non ei vere nocet, sed sibi. I, 600. Nemo malus non sibi prius nocet. IV, 329, 1286. Ut malitia tua alteri non noceat, fieri potest; ut autem tibi non noceat, fieri non potest. IV, 330. Animæ tantum suæ nocet dilectorum iniquitatis. IV, 156. Deus nulli nocet, sed crinibus peccatorum suorum unusquisque constringitur. IV, 151. Nocens humilis esse non potest, superbus non potest esse innocens. V, 1561.

Nocturnum quod vocant, genus sacrificii et superstitionis. VI, 705.

Nodus Deus geniculis nodisque culmorum præfectus. VII, 118.

Noe propheta merito dici potest. VII, 598. Noe facta omnia fuerunt prophetica. VII, 477. In arca Noe reprobis unus inventus est. II, 272. Arca Noe Ecclesiæ designat. IV, 1558. Noe cum suis per aquam et lignum liberatus, familia Christi per baptismum crucis passione signata. VIII, 262. Noe significat rectores Ecclesiæ. IV, 1751. Noe inebriatus et nudatus, figura Christi. VIII, 266, 267. Noe figura Dominicæ passionis. III, 141. Ex filiis Noe bi tantum commemorantur in Scriptura, qui gentes fecerunt. VII, 481. Reprehensione digniores qui nunc Christo ædificante Ecclesiam non convertuntur, quam qui olim Noe ædificante arcam. V, 1614. Noe, Daniel et Job quos significant. VI, 717. Noema voluptas interpretatur. VII, 465.

Noëpov. VIII, 910.

Noetus a quo Noetiani hæretici. VIII, 52.

Nola a barbaris oppugnata. VI, 606. Et vastata. VII, 24. Pelagii errori in Nola urbe quanta pertinacia quidam adherabant. II, 826.

Nomen quasi notamen dictum est. III, 230. Nomen non propter se nomen est, sed propter id quod significat. IV, 122. Nomina rebus, ut cuique placuit, imposita sunt. I, 1116.

Nomen imponere rebus, altissimæ sapientiæ indicium. X, 1432. De re cum constat, non est de nomine laborandum. IX, 469. Nomen nihil prodest, ubi res non est. III, 2007.

Nomen Dei quale. IV, 1311. Quomodo ad captum hominum temperatum. IV, 1392. Nomen Dei qua ratione sanctificetur. IV, 1357. Quomodo sanctificatur in electis. X, 899. Cognitio nominis Dei. IV, 122. Nomen Dei si queris, quaerit et ipse tuum; nomen Dei si neglexeris, delet et ipse tuum. IV, 1173. Si sibi vult prodesse nomen Domini, recedat ab iniquitate, qui invocat nomen Domini. V, 447. Nomen Domini in vatum accipere. V, 68. Nomen Christi, fama ejus est; parvum nomen erat, magnum factum est. IV, 1232.

Non, seu particula negans addita non mutat prædicamentum. VIII, 915. Non entia etc., quæ non in specie, sed in ejus privatione sciuntur, quodammodo nesciendo sciuntur. VII, 355.

Nosse pro facere. IV, 1526. Noscendi homines duplex ratio, unde et in eos diversimode aſcimus, II, 942.

Nostrum nihil, nisi peccatum. V, 933.

Notarii. III, 53. Notarius qui dictata notis excipit aut scribit. II, 694. Notarii Ecclesiarum. II, 967. Notarius et tribunus. II, 498, 490. Notariorum latini sermonis penuria in Palæstina. II, 753.

Notaria vel Notoria Donatistarum. II, 490, 493, 509, 511; IX, 621, 622, 677, *app.* 821, 828.

Notitia pariter a cognoscente et cognito. VIII, 970. Notitia rei alia in ipsa re, alia in ipsa æterna veritate. VIII, 963. Notitia Dei alia est, et alia hominis. IV, 576. Notus Deus non est, nisi in Judæa. IV, 956. Notitia Dei plenissima, verissima, felicissima iis est, quibus hoc est Deum habere, quod nosse. II, 840. Noti Christi, qui. IV, 1114.

Nox quid sit. III, 285. Nox diei servit, non dies nocti. IV, 883. Quidquid facis ex præcepto Dei, non propter emolumenta carnis fiat, ne dies serviat nocti. IV, 885. Nox media dicitur intertempus, quia inopportuna est actionibus vigilantium. IV, 1586. *vide* Dies. Nox in qua nemo potest operari, quæ. III, 1713. Nox, iniquitas hujus sæculi. IV, 63; V, 58. Nox designat adversitatem. IV, 67, 1173, 1737, 1793, 1853. Tribulationem. V, 225. Tempus hujus vitæ. IV, 557, 973, 1292, 1792. Carnem et carnales. IV, 159. Humilitatem mortalitatis. IV, 1544. Ignorantiam. IV, 1161. Judam et Judæos. IV, 160. Quamdiu non vides cor meum, et non video cor tuum, nox est. IV, 1291.

Novacula, homo malus. V, 202, 421.

Nova. IX, 255.

Novationi. IX, 469, 589, 747. Rebaptizabant. IX, 145. Novatianus quidam dicebat Petrum non fuisse baptizatum. II, 1046. Et apostolos pro baptismo poenitentiam dedisse. II, 1088. Novatianorum hæresis damnans secundas nuptias. VI, 435.

Novatus hæresiarcha. VI, 714.

Novatus episcopus. II, 1019, 1020, 1021.

Novatus episcopus, forte sitifensis. II, 294. *Not.* (b).

Novatus a Thaurigade. IX, 204.

Novellæ. VI, 687.

Novellus Tysicensis. IX, 676.

Novendialis. Novem dies luctus in funere Paganorum. III, 596. Prohibenda hujus numeri dierum consuetudo Christianis. III, 596.

Novenarius numerus imperfectus. III, 1336.

Novitatis appetitio periculosa. I, 1353. Novitati quomodo vestitus cessit. VI, 677, 678.

Novum nihil sub sole quo sensu dicitur. VII, 361. Novi hominis instauratio, in cruce Domini designatur. III, 2089. Parturit vetus homo, sed nascitur novus homo. IV, 536. Novi semper esse debemus. IV, 1716. Nova vita in fide nunc inchoatur, et spe geritur, sed non erit perfecta nisi resurrectione. II, 217. Novus homo, novum canticum, novum Testamentum, ad unum regnum pertinent. V, 210.

Novissima et antiqua, quæ. IV, 1787.

Novorum seu Novarum ecclesia Carthagine. V, 111; IX, 638.

Noxia sunt multa quæ non sunt mala. VIII, 512.

Nubere. Ei qui continentiam vovit, uxorem ducere non licet, etiam ut faciat Christianam. VI, 468. *vide* Matrimonium. Nubere post continentie votum, damnabile est. IV, 1038. Non tamen damnandæ tales nuptiæ. VI, 437. Nec rescindendæ. VI, 438. Virgines quas poenitet professionis, melius nubere, quam urerentur. VI, 415. Lapsus a sancto proposito malus, nuptiæ tamen lapsarum bonæ. VI, 439. In eos qui lapsarum a sancto proposito nuptias adulteria esse dicunt. VI, 438. Sacerdotalis si nupserit, Christi adultera deputabitur. IV, 1058. In tradenda nuptis filia, matris voluntatem omnibus natura præponit, nisi ea ætate sit puella, quæ jure licentia sibi eligat ipsa quod velit. II, 1070. *vide* Nuptiæ.

Nubes aqua est. III, 237. Nubes quomodo ascensus creæ. IV, 1344, 1345. Nubes Christus in carne. IV, 1124. Nubes Apostoli. IV, 346. Nubes Elias, Jeremias, Joannes, alique Prophetæ et annuntiatores verbi Dei. IV, 1128. Nubes prædicatores veritatis, unde Deus coruscet, tonat et irrigat. I, 832; IV, 136, 346, 672, 1545. Nubes sacramenta et figurae. IV, 1909. Nubes Scriptura sacra. III, 198; IV, 137. In columna nubis Christus præfiguratus. IV, 1268.

Nuditatem suam non adverterunt primi parentes, nisi post peccatum. III, 448. Nuditatis post peccatum pudet, non ante. V, 817. Nuditas non erubesceret, si iniquitas non præcessisset. V, 638, 680. Quare primos parentes non pudebat nuditatis suæ ante peccatum. III, 430; VII, 425. Cur primi parentes post peccatum texerunt nuditatem. X, 683. Nuditatis pudor cum omni homine nascitur. X, 565.

Nugæ majorum, negotia vocantur. I, 668.

Numa Pompilius successor Romuli. II, 529; VII, 60, 84, 582. Ad tuendam Romam, iis Trojanis alios adhibuit. VII, 87. Aliter atque antea deos colendos Romanis instituit. II, 575. Romanorum sacrorum institutor fuit. VII, 292. Libri ejus Senatus edicto combusti, ne sacrorum causæ innotescerent. VII, 222, 223. Numa Pompilius illicita curiositate ad secreta demonum pervenit. VII, 222, 223. Urbis regendæ quasdam leges condidit. VII, 60. In deos referri non meruit, licet eorum cultor. VII, 582.

Numantia urbs Hispaniæ Tarraconensis. VII, 103. *Not.* (d). Romanorum fœdus cum Numantinis, infaustum. VII, 103.

Numerus dea docet numerare. VII, 122.

Numerus. Quidquid ratio potest, numeris potest. I, 1015. Numeri efficacissimi insunt seminibus rerum. III, 326. Et rebus omnibus etiam infimis. I, 1238. Numeris cuique rei impressis sapientia se ipsa demonstrat. I, 1263. In sapientia et ex sapientia numerus est, in numero et ex numero sapientia. I, 1238. De numeris spiritualibus et æternis. I, 1181. Numerorum ratio immutabilis. I, 1232, 1237, 1335. Numeri infiniti. VII, 367. Numero numerantur quæcumque numerantur, ipsum numerum quis numerat. IV, 1906. Numerorum infinitas non est Deo incomprehensibilis. VII, 568. Numerus sine numero. IV, 418. Numeri initium est ab uno, et finis in nullo. VIII, 605. Cur ab uno ad Deum progressus, et inde ad unum reditus in numerando fiat. I, 1093. Etsi numerus intelligibilis infinite crescat, non tamen infinite minuitur; contra numerus sensibilis. II, 64. Numerus, et super numerum. V, 116, 1168. Supernumerarii, qui. IV, 1904. Numerorum occasio. I, 1013. Numerorum vestigia in carnis voluptate. III, 157. De numeris fuse et egregie. I, 1094, 1165, 1237. Numerus singularis pro plurali. IV, 1443. Numerus pluralis, loco singularis. IV, 1442. In numeris summa solida utitur Scriptura. III, 613. Et nomine totius, maximam partem plerumque significat. VII, 471. Numerorum certos articulos quod excedit, Scripturæ moris est non computare. V, 352. Imperfecti, perfecti, et plusquam perfecti numeri, quinam appellantur. III, 298. Numeri in Scripturis sacratissimi et mysteriorum plenissimi. III, 589.

Numeri varii mystice explicantur. IV, 570. Mystica expositio ternarii et quaternarii. V, 1177. Numerus ternarius ad animum pertinet, quaternarius ad corpus. IV, 91. Numerus ternarius in multis sacramentis maxime excellit. II, 220. Numerus quaternarius et vicenarius. III, 718. In quaternario numero est insigne temporalium. V, 1178. Numerus quinarus commendatur in vetere Testamento. III, 717. In quinario numero intelligitur populus Judæorum sub Lege positus. IV, 571. Intelligitur continentia quinque sensuum. IV, 570. Quinque virgines, omnes animas intraturas in regnum celorum designant. IV, 1920. Numero quinario et denario lex præfiguratur. V, 198. Expositio mystica septenarii. V, 353, 652, 1161, 1166. Quid septenarius significet. IV, 1019, 1960. Numero septenario universitas sæpe significatur. II, 209. Perfectio figuratur. V, 518, 581. Spiritus sanctus commendatur. V, 1160, 1170. Numero septenario creatura figuratur. II, 218; V, 1177. Quid octonarius significet. IV, 90. Numerus octavus resurrectionem significat. II, 215. Expositio mystica denarii. V, 352, 353, 1177, 1240. Numeri denarii mysterium. V, 518. Numerus denarius totam sapientiam significat. V, 1216. Æternitatem significat. IV, 1961. Legem exprimit. IV, 1961. Perfectio beatitudinis nostræ in denario, quia redit ad primum. II, 218. Septenarius numerus, denarius, duodenarius et quicumque alii numeri sæpe pro universo tempore ponuntur. III, 86. Expositio mystica undenarii. V, 353, 518. Duodenarii. IV, 572. Numerus duodenarius sacratissimus. IV, 1359, 1436. Numerus quindenarius concordiam significat duorum Testamentorum. IV, 1144, 1960. Numerus septimus decimus quid significet. IV, 571. In numero decimo septimo sacramentum mirabile reperitur. II, 220. Numerus decimus octavus quid significet. III, 803. Quid vicesimus-

quintus. III, 1589. Expositio mystica quadragenarii. V, 352, 1039, 1081, 1177, 1216. Numero quadragenario vitu præsens, quinquagenario futura figuratur. II, 218. Numerus quadragenarius indicat integritatem sæculorum. IV, 1226. Temporalem in hoc mundo collocationem commendat. IV, 1961. Expositio mystica quinquagenarii. V, 1177, 1178. Dies quinquagesimus non tantum in Evangelio, sed et in veteribus libris commendatur. II, 218. Numerus quinquagenarius magnæ significationis est. IV, 1960. Beatam æternitatem demonstrat. IV, 1465. Numeri quinquagenarii figura. V, 1031. Numeri LXXVII significatus. 555, 518. Numerus centum quinquaginta, et numerus quindecim sacratus. IV, 1144. Numerorum expositio mystica et numeri cum piscum. V, 1170. Numerus piscum post resurrectionem captorum quid signarit. IV, 1961. Mille propter suam perfectionem alios omnes numeros complectitur. IV, 1591.

Numidæ. IX, 586.

Numida hereticus schismatis Donatistarum auctor. V, 293.

Numidia. IV, 178; IX, 588. Numidæ situs. IX, 450. Pingues campos habet et frumentarios, sed sine olivetis et nemoribus. V, 293. Numidia consulari exortus est furor Donatistarum. II, 225; V, 293. Numidia consulari excepta, in cæteris Africanis provinciis Donatistæ catholicorum episcoporum numero superantur. II, 493.

Numidus episcopus. II, 759, 780.

Numina quæ corporibus præsidebant, adorabant Gentiles, non ipsa corpora. IV, 1485. Vide Dii. Abadires inter numina. II, 85.

Numitor avus Romuli rex in Latio. VII, 578. Ab Amulio fratre Alba pulsus. VII, 91. Numitoris primo anno condita est Roma. VII, 578.

Numitorius unco tractus, sparsis visceribus interit. VII, 107.

Nummianus advocatus pro restituto episcopo Donatista contra Maximianum locutus est. II, 415. Agebat ut Primiani communioni Membresitana ecclesia traderetur. IX, 549, 550.

Nummus Dei homo est. V, 82. Nummum suum, imaginem scilicet suam a nobis Deus querit. IV, 1318.

Nundinarius diaconus Donatistarum. IX, 512, 515. A silvano Cirtensi degradatus. II, 168. Et excommunicatus. II, 197. Apud Zenophilum Lucillæ nuditas patefecit. IX, 426; App. 798.

Nundinus exceptor. IX, 515.

Nuptiæ. X, 710, 806. Quæntus definiendæ. X, 818. Nuptias damnant Adamiani. VIII, 51. Tatiani. VIII, 30. Manichæi. X, 1462, 1463. Quare damnant Manichæi. VIII, 57, 494. Et damnant plus quam concubitus. VIII, 597, 598. Nuptiæ nullæ damnandæ. VI, 449. In eos qui ab Apostolo damnatas nuptias calumniantur. VI, 404, 405. Nuptiæ non damnantur a Catholicis. X, 442, 820. Nuptiarum damnatores esse qui peccatum originale asserunt, Pelagianorum calumnia. X, 1058. Nuptias non a Deo institutas dici calumnia Juliani. X, 554. Nuptiæ a Deo institutæ. III, 1458; X, 564. Et quando. X, 584. Nuptiæ etiam quæ nunc aguntur, a Deo institutæ. X, 468. Nuptiæ a Deo benedictæ et bonæ. X, 1161. Nuptiarum benedictio quare ante peccatum data. VII, 428, 429. Benedictio a Deo collata hominibus ut multiplicarentur, quæ sublata est peccato. X, 448.

Nuptiæ essent, etiamsi nemo peccasset. X, 405, 414, 1085. Usus concubitus naturalis, idemque inculpabilis in paradiso esse potuisset, etiamsi nemo peccasset. X, 1451. Nuptiæ ante peccatum longe altæ fuissent, quam sunt nunc. X, 405. Nuptias cum libidine pudenda admittit Julianus in paradiso. X, 1178. Concupiscentia non fuisset in nuptiis in paradiso. X, 1091. Excepta libidine nuptiæ tales fuissent ante peccatum, quales nunc sunt. X, 751. Fuissent sine libidine, aut saltem sine pudenda libidine, si non esset peccatum. X, 607, 1161, 1167. Nuptiæ quomodo nunc alit post peccatum. X, 468. Nuptiæ jam non sine libidine. X, 1541.

Nuptiæ etsi jam non possunt esse sine malo concupiscentiæ, non ideo malæ. X, 750. Nuptiæ non sunt malum. X, 404. Non sunt peccatum. VI, 581. Nuptiæ bonæ, sed malæ concupiscentiæ. X, 725, 726. Nuptiæ non malæ, nec bonæ bene utuntur, sed malo. X, 728. Non serviunt diabolo per libidinem, qui filiorum procreandorum causa utuntur conjugum corpore, ut generetur progenies. X, 1405. Etsi non sint sine libidine, non propterea ipsæ damnantur nuptiæ, nisi libido desinit esse morbus. X, 765. Nuptialis concubitus per se ipsius est bonus, nec est peccatum. X, 406. Nuptiarum opus bonum est, etiam in impiis. X, 758. Nuptiæ bonæ et honorabiles. III, 397; X, 686, 687. Nuptiæ bonæ sunt. X, 765. Quatenus bonæ. X, 717. Nuptiarum bona. X, 1084. Nuptialia bona quæ et qualiter diligenda. X, 424. Nuptiarum bonum quid distat a concupiscentiæ malo. X, 418. Nuptiarum tria bona. X, 732, 810. Proles, pudicitia

sacramentum. X, 406. Proles, fides, sacramentum. VI, 304. Bonum nuptiale, procreatio filiorum. VI, 267.

Nuptiæ celebrantur propter filios habendos. III, 1452. Nuptiis nuptialiter uti. VI, 591. Nuptiis concubitus solus ille est, qui sit causa generandi. VI, 581. Filiorum procreatio, prima et naturalis et legitima causa nuptiarum. VI, 394, 479. Concubitus causa propagandi, non vitium sed officium est. VIII, 598. Nuptiæ honorabiles, et ab omni noxa libidinis immunes, si ea bene utuntur intentione propagandæ. X, 1557. Nuptiarum lex honesta et utilis, ut ordinata propagatione nascantur liberi. X, 1459. Nuptiarum fructus, homo. X, 442. Ordinata filiorum susceptio. X, 729. Soli libidinosi conceptum aut partum non intendunt in usu nuptiarum. X, 447. Nuptiarum bono naturali quum male utuntur. X, 415. Et illud in peccatum convertunt. X, 415. Nuptiarum bonum infideles in malum convertunt, fideles in usum justitiæ. X, 757. Nuptiarum opus est bonum: non tamen stupra aut adulteria faciendæ, ut gignantur filii. X, 758. Nuptiæ qui differant ab adulteriis. X, 1084. Nuptiarum bonum malo originali non potest accusari, nec adulteriorum malum bono naturali excusari. X, 415.

Nuptiarum bonum pudicitia conjugalitatis. X, 404. Etiam in nuptiis libido culpabilis. X, 687. Carnis tribulatio in conjugio de qua dicit Apostolus, quænam sit. VI, 405. Nuptiarum bonum modificat concupiscentiam, non extinguit. II, 844. Nuptiæ fidelium concupiscentiam carnis in usum justitiæ convertunt. X, 416. Nuptiæ olim Legis obsequium, nunc infirmitatis remedium, et humanitatis solatium. VI, 457. Nuptiæ quæ sanis poterant esse officium, sunt ægrotis remedium. III, 397. Nuptiæ infirmitati incontinentiæ provident. X, 421.

Nuptiarum sacramentum, X, 420. Nuptiarum sacramentum nec separati, nec adulteri amittunt. X, 420, 424. Ad nuptias Dominus venit, ut conjugalitatis castitas firmaretur, et ostenderetur sacramentum nuptiarum. III, 1459.

Nuptiarum laus ex Pelagianis. X, 610. In nuptiarum laude quæ Pelagianorum intentio. X, 615. Nuptiæ quatenus laudandæ. X, 611. Nuptiæ sic laudandæ, ut ad earum vituperationem non pertineat, quod omnes homines peccato originali nascuntur obnoxii. X, 615. Quæstio de hac re Augustinum inter et Julianum agitata, ad fundamenta fidei pertinet. X, 645. Nuptiæ natura sua et institutione non sunt causæ peccati. X, 460. Ex bonis conjugii non est ortum peccatum. X, 427. In nuptiis quid ad Deum, quid ad hominem pertineat. X, 805. Ex Deo est quicquid est in nuptiis, præter concupiscentiam et delictum. X, 445. Nuptiarum laus an sit communis libidini. X, 805.

Nuptias nimium laudavit Jovinianus, sed peccatum originale non negavit. X, 445. Nuptias virginitati sacro coequabat Jovinianus. X, 193, 552, 1448. Nuptiæ bonæ, melior virginitas. VIII, 494. Nuptiis virginitas jure divino anteponebatur. VI, 597. Nuptiis virginitas ita præferatur, ut non nuptiæ damnentur. VI, 404. Nuptiæ Christianæ catholice, etiam non univiræ, Vestalibus et hæreticis virginibus anteponebantur. X, 416. Nuptias etiam corpore sanctas esse, licet minus quam innuptas. VI, 454, 455. Nuptiarum jure misceri feminis officiosum fuit olim sanctis viris, non libidinosum. VI, 385. Descenderunt ad nuptias gradu pietatis, in quas nunc ascenditur gradu honestatis. VI, 386. Sanctæ femine tempore Legis non concupiscentia, sed obedientia compellente nubebant. VI, 455. Ut antiqui plures haberent uxores, non concupiscentia carnis in causa fuit, sed providentia generationis. VI, 456. Eorum plures uxores significavit plures ecclesias subditas uni viro Christo. VI, 588. Sacramentum nuptiarum nunc ad unum virum et ad unam uxorem reductum. VI, 587. Antiquorum carnalis generatio ad dispensationem prophetica pertinebat. VI, 587. Antiqui de suis nuptiis filios propter Christum querebant. VI, 589. Nubentes hujus temporis non conferendi nubentibus sanctis primi temporis. VI, 586. Nuptiæ olim etiam continentibus complectendæ fuerunt, hoc tempore filiorum causa iis tantum eligendæ qui se continere non possunt. VI, 580, 585, 586, 478. Hoc tempus non habet jam nuptiarum necessitatem. X, 424.

Nuptiale vinculum, etiamsi non subsequatur procreatio filiorum ex nuptiis, non solvitur nisi conjugis morte. VI, 591. Nefas est repudio discedentem alteri nubere, dum vir ejus vivit. VI, 591. Nec filiorum gignendorum causa licet alteram ducere, dimissa adultera. VI, 478. Nuptiale socius separatione conjugum non fit irritum. VI, 578. In ea quæ obiectantur inconvoluta, si dimissa adultera uxore, non licet aliam ducere. VI, 482. Nubere alteri vinctum esse conjugii si a non fornicante, non autem si a fornicante discesserit, sentiebatur pollentius. VI, 471. Refellitur. VI, 472. Pollentis sententia, mulieri ab adultero discedenti nuptias cum alio non esse præcepto veritas, sed tantum propter opprobrium vitandas. VI, 454. An virginitas adultera ducens alteram adulter habendus sit, ita in divinis

sententis obscurum est, ut venialiter ibi quisque fallatur. VI, 221. Virgo quæ nesciens nupsit alieno viro, an censenda sit adultera. VI, 203. Nolens reconciliari adulteræ uxori, non potest alteri nubere. VI, 476. Præcipit Apostolus ut innupta maneat, etiam quæ ab adultero discedit. VI, 455.

Nuptias secundas quidam hæretici damnarunt. VII, 513; VIII, 657. Non admittunt Cathari. VIII, 32. Nuptias secundas tamquam supra damnarunt Cataphryges. VIII, 50. Tertullianus. VIII, 47. Nuptiæ secundæ a Cataphrygis, Novatianis et a Tertulliano damnatæ, ab Apostolo concessæ. VI, 455. Nuptiæ, viduitatis professione non damnantur. VI, 433. Nuptias secundas licitas esse monstravit Deus. VIII, 661. Nuptiæ et secundæ et primæ hoc tempore nisi incontinentia sit impedimento, continentur. VI, 456.

Nuptiæ animæ sanctæ in cælo. VI, 47. Nuptiæ filii regis. V, 559. Nuptiæ non erunt in sæculo futuro, quare. X, 1178. *Vide*, Nubere, Concupiscentia, Libido, Matrimonium. Nuptiæ septem diebus celebrantur. III, 571.

Nuptiales dii. VII, 188.

Nuptialis vestis. V, 561.

Nurus Synagogæ, Ecclesia. IV, 591.

Nutant aliquando justi, cum vident impios florere et abundare. IV, 1648, 1649.

Nycticorax figura Christi. IV, 1299. Et prædicatorum. IV, 1298.

Nymphidius episcopus. X, 652, 663.

O

Obedientia. III, 400. Magna virtus rationalis creaturæ sub Creatore constituta. VII, 394. Sola virtus omni creaturæ rationali agenti sub Dei potestate. III, 377. Obedientia virtus tamquam radicalis ac matrix et plane generalis. VI, 595. Obedientia mater omnium virtutum. VI, 593. Mater custosque virtutum. VII, 420. Omnium origo materque virtutum. VIII, 613. Nihil tam expedit animæ, quam obedire. IV, 891. Obedientia in omni rationali creatura, omnis justitiæ origo atque perfectio. IV, 904. Pietas obedientiæ qua una colitur Deus. X, 172. Obedientiæ præstantia. VII, 572.

Obedientia homini vehementer a Deo commendata. X, 172. Obedientiæ bonum quantum sit demonstravit Deus, cum prohibuit ab arbore bona. IV, 897. Præceptum prohibens erat homini necessarium, ut ei promerendi Dominum suum virtus esset ipsa obedientia. III, 377, 379, 384. Obedientiam exigebat Deus, non propter dominatum, sed propter servientis utilitatem. X, 172. Sola obedientia tenet palmam, sola inobedientia invenit pœnam. IV, 897. Obediat superiori se, qui sibi vult subisci quod est inferius se. IV, 1860. Venit de pœna peccati, ut homo adversus se ipsum divideretur, qui uni subditus esse noluit. IV, 891. Per obedientiam mandatorum ad occulta sapientiæ pervenitur. IV, 1366. Custodienda est obedientia ut percipiatur sapientia, et percepta sapientia non est deserenda obedientia. IV, 1366. Nemo antequam habeat humilitatem obedientiæ, velit ad altitudinem sapientiæ pervenire. IV, 1366. Obedientia non nisi humilium esse potest. VII, 421. Primas partes obedientiæ retinere. V, 1355. Dura jubet avaritia, et obeditur ei; levia Deus, et non obeditur ei. IV, 1691. In ea re sola filius non debet obedire patri suo, si aliquid jusserit contra Deum. IV, 875. Obedientia dominis et potestatibus omnibus, etiam improbis exhibenda. II, 994; IV, 1653. Obedire regibus generale pactum est societatis humanæ. I, 690.

Obedientia donum Dei. VI, 421. Donum Dei obedientia pia, et obedientia ex corde. X, 1245. Obedientiæ bonum majus quam continentia. VI, 393. Obedientia Abraham. V, 27. Promissionem obedientiæ non auditio, sed tentatio probat. IV, 990. Obedientia filiorum Jonadab commendatur. IV, 875. Obedientia pueri Jesu. V, 543.

Obduratio quomodo a Deo est, nec injuste. III, 1777; VI, 121. Misericorditer Deus gratuito dono, obdurat autem justissimo merito. II, 888. Deus neminem obdurat nisi merito. II, 823. Obduratio non est nisi ex merito, non item gratia. X, 910, 911. Ut magna bonitate misereretur Deus, ita nulla iniquitate obdurat. VI, 278. Obduratio Dei est nolle misereri. VI, 120. Non obdurat Deus impertiendo malitiam, sed non impertiendo misericordiam. II, 879. Obdurationem cordis Deus non instigando et inspirando, sed deserendo facit. III, 1777; IV, 1005. Hanc per angelos malos in Ægyptis operatus est. IV, 1003. Cur alius obduretur, alius non obduretur, judicio divino relinquendum. III, 1777. Obduratio ex judicio. X, 1140, 1142. Obduratio peccatorum et iram Dei in reprobos, et misericordiam in electis demonstrat. VI, 124. Obduratio Pharaonis non sive libero arbitrio. X, 911. Quomodo, III, 601. *Vide* Pharaon.

Obelisci et asterisci in codicibus Græcis. III, 590.

Objurgandi sunt qui mala consuetudine duruerunt: Ob-

jurgationis hujus effectus. V, 594. Objurgatio peccatoris, ut salubriter confundatur. V, 779. Objurgatio amantis nonnumquam acerba. V, 1457. Objurgator etsi cedit, amat. V, 1229. Hujus et adulteris comparatio. V, 1229. Objurgandi officium si episcopus negligat, bonus; si impleat, malus dicitur. IV, 1690.

Oblatio altaris. I, 634, 714; II, 637. Oblationem quando vel ferre ad altare, vel per sacerdotem Deo offerre non datur, quid agendum. II, 426. Quærebas quid Deo offerres pro te, offer te: nihil melius in omni creatura terrena. V, 517. Te querit Deus magis quam munus tuum. V, 508. Oblatio apud memorias Martyrum. V, 1251. Deo fit, non Martyribus. V, 1251.

Oblivisci quomodo Deus dicatur. IV, 1540. Oblivio non cadit in Deum. IV, 125, 1540, 1541. Oblivionem non subiacere peccato, Cælestii doctrina. X, 545. Oblivio Dei, regio longinqua. III, 1544. Non debet oblivisci homo a quibus peccatis liberatus sit. IV, 965, 966. Oblivio ingrata beneficiorum Dei fugienda. IV, 1517; VII, 280. Oblivio malorum duplex. VII, 803. Oblita est anima se ipsam amando mundum; obliviscatur se amando artificem mundi. V, 779.

Obscenitatem verborum in translatione esse vitandam docet Cicero. VIII, 636.

Obscure locuti sunt auctores sacri, quare. III, 99. Obscuritas sacrorum auctorum non inutilis. III, 93. Non imitanda a doctoribus Christianis. III, 98. In rebus obscuris et difficultibus cavenda temeritas. II, 862.

Obscrationes, orationes, interpellationes, gratiarum actiones, quæ differunt. II, 809. Finit preces actiones antequam illud quod est in Domini mensa incipiat benedici, orationes cum benedicitur, interpellationes seu postulationes, cum populus benedicitur, et post hæc omnia gratiarum actiones. II, 867.

Observantia quid. VI, 21. Hanc vis innata inseruit. VI, 20. Observantia in potestates et in majorem quemque, sit ordinata. V, 418, 420.

Observatio dierum quæ culpabilis. II, 210.

Observatio. Quodnam est jugum observationum quod abstulit Christus. X, 594. Observationes legales Testamento novo revelato nec Judæis perniciosæ, nec Gentibus necessariae, nec cuiquam hominum salutares. VI, 494. Observationes legales non tamquam noxia removenda, sed tamquam superflua contemnenda Apostolus præcipit. VIII, 156.

Obsidionis barbaricæ instante metu an ecclesiasticis licent ad tuta loca confugere. II, 1014.

Obtemperet præceptis Medici ut surgat, qui noluit credere Medico ut non ægrotaret. IV, 891.

Obstetrices Hebrææ ob benevolentiam non ob fallaciam remuneratæ. VI, 540. Obstetricum Ægyptiarum mendacium discutitur. III, 597. *Vide* Mendacium.

Obtrectatorum calumniæ sine rixa refellendæ. V, 1579.

Occasus Christi, passio Christi. IV, 1574.

Occentare, infame carmen nominata persona edere. VII, 54. *Not.* 3.

Occidentalem partem frequenter Scriptura significat, cum dicit *supra mare* vel *a mari*. III, 559; IX, 588. Orientales omnes et multi Occidentales non jejunant sabbato. II, 138, 140. Occidentalium provinciarum, et maxime urbis Romæ vastatio. II, 719.

Occidere. Non omnis qui causa mortis alienæ est, reus est. II, 661. Aliquando qui causa mortis fuit, potius in culpa est, quam qui occidit. II, 661. Cum homo ab homine occiditur, multum distat utrum fiat nocendi cupiditate vel injuste aliquid auferendi, an ulciscendi vel obediendi ordine, an evadendi vel subveniendi necessitate. II, 660. Præceptum non occidendi exceptiones patitur. VII, 55. Quinam a crimine homicidii excipiuntur, licet homines occidant. VII, 55. Contra præceptum non occidendi non fit, quando lex occidit, vel occidi aliquem Deus jubet. III, 622. Elias justus, etsi multos pseudoprophetas sua manu peremerit. II, 178. Occidere malos non culibet licet. V, 1590. Qui sine ulla legitima potestatis auctoritate hominem occidit, homicida est. II, 940. Occidere alterum volentem et petentem, et vivere jam non valentem, satis indicat Scriptura non licere. II, 940. Occidere inimicum, vel quia peccavit in nos, vel ne peccet, non licet. VI, 58. Occidere non licet aliquem ad vitam vel suam vel aliorum tutandam, nisi sit miles aut aliqua publica functione teneatur. II, 186. A peccato liber non est, qui hominem, ne ab ipso occidatur, occidit. I, 1228. De novo Testamento non potest ostendi, quod justus quisquam interfecerit aliquem. II, 179. Occisio innocentis injuste perpetratur ab homine, licet juste a Deo permittatur. IV, 745.

Occidere nocentem homo non debet, nedum se ipsum insontem. II, 666. A se ipso innocens nullus occiditur. IX, 712. Occidere se ipsum, non licet unum verum Deum colentibus. VII, 56. Occidere se ipsum non licet quacumque ex causa. VII, 54, 55, 58. Non licet, vel ad peccatum declinandum. VII, 40. Vel ne animus corpore presso libidin-

consentiat. VII, 38. Aut etiam ob metum poenae vel dedecoris. VII, 30, 33, 39, 40. Christiani captivitatem et mala quaelibet alia potius debent ferre, quam se occidere. VII, 38. Donatistae homicidiorum amantes, se ipsos trucidabant, aut trucidandos offerebant. II, 797. Razii facto frustra se tuentur qui se ipsos occidunt. II, 940. Occidere se ipsum nulli fas esse ex Job exemplo ostenditur. IX, 727. Fortitudo non est se ipsum occidere. VII, 630. Præceptum non occidendi quidam ad bestias extendunt. VII, 34. Manichæi, etiam ad herbas. VII, 34, 35. Occidere pecora possumus, quare. VII, 35.

Occiduntur peccatores, dum obscurati intelligentia alienantur a vita Dei. IV, 1800. Deus vult occidere in homine quod homo fecit, et salvare quod ipse fecit. IV, 1692. Perimat aliena iniquitas carnem tuam, dum servet veritas animam tuam. IV, 1026. Nemo occidat animam suam pro corpore alterius. IV, 86. Aut occidis iniquitatem, aut occideris ab iniquitate. IV, 764. Parentes dicuntur spiritaliter homicidæ, quando parvulos baptizatos dæmoniorum sacrilegiis conantur obligare. II, 360. Occidere sanguinem, pro effundere occidendo. III, 514.

Occulta filii, quæ. IV, 117.

Occulta. De occultis judicia hominum temeraria. IV, 1453.

Occulat Deus, ut nesciatur, quod nobis prodi non prodest. IV, 356.

Occupatio. Nimis intentus humanis actionibus, Deo quodam modo vacuatur. III, 619.

Occurrere in aliquem vel alieni, pro occidere. III, 824.

Occurus. II, 719. Librum Hieronymi, in quo de resurrectione carnis præclare disputat, ab eo petit August. II, 779. Tribus ipsius epistolis unam rescribit Augustinus. II, 777.

Oceani æstus lunaribus incrementis et decrementis augeatur et minuitur. VII, 146.

Oculus VIII, 601.

Octavæ regeneratorum. III, 1235. Octavæ infantium. V, 1201, 1669. Octavarum dies sancti. VI, 581. Graviter puniri solere, qui per octavas suas terram nudo pede tegerit. II, 221. Octo dies Neophytorum distincti. II, 220. Octavarum dies tertius vel etiam ipse octavus ad lotionem pedum a nonnullis electus. II, 220.

Octavianus episcopus. II, 759, 780.

Octavius episcopus. II, 759, 780.

Octavii Consul caput positum in rostris. VII, 107.

Octavum. IX, 257.

Octo Martyrum basilica. V, 1578.

Oculus a velocitate appellatus. V, 582. An oculi videndo aliquid patiantur : fuse. I, 1059. Oculi non vident, sed quidam per oculos videt. V, 699, 1134. Oculi sunt fenestræ mentis. IV, 468. Oculorum nomine cæteri sensus significati. V, 646. Oculi sensuum principes. I, 802. Pupillæ oculi virtus. I, 1048. Per pupillam dirigitur acies luminis, quo lux et tenebræ dijudicantur. IV, 146. Apertio oculorum Adami et Evæ et discipulorum Emmaus non figurate accipienda. III, 446. Oculorum apertio in primis parentibus quid. X, 173. Oculi impudicus, impudici cordis est nuntius. I, 1591; II, 961. Oculorum petulantia reprimenda. IV, 587. A viro non figatur in femina. I, 1591. Oculorum illecebræ. VII, 232, 813. Oculos illecebrare. V, 1443. Oculorum corporis quam animi major jactura æstimatur, sed a cæcis. IV, 860. Oculorum cibus lumen est. IV, 1114; V, 185.

Oculi dicti lumina. V, 55. Oculi alii nobis sunt ab oculis carnis. II, 700. Oculus duplex, interior et exterior. III, 1495. Oculi carnis et oculi cordis. V, 869, 1500. Oculi cordis. VI, 545. Oculi cordis præstantiores oculis corporis. II, 615. Oculorum corporeorum nullus radius ad lucem mentis accedere potest; in ea non locorum spatia vel intervalla videntur. II, 615. An corporis oculis videri Deus possit. V, 367, 1257. Oculis corporeis Deus non per se ipsum, sed per creaturam visibilem apparuit. V, 59. Oculo corporeo forte ad horam Deum vidit Job. VII, 799. Oculo corporeo forte ad horam Deum vidit Simeon. VII, 799. Deus oculis corporis non videtur, sed mentis. II, 617, 622, 625, 626, 628. Oculis corporeis neque etiam a Christo Deus videri potest. II, 707. Oculus corporeus neque in futuro sæculo Deum videbit. II, 625, 626. Oculus corporeus nihil videre potest, nisi quod corporeum est, et in loci spatio intervalloque. II, 622, 625. Oculis corporis invisibilis est Deus. II, 617, 619, 620. Oculus corporis numquam poterit videre Deum. II, 319. Sunt qui eo procedunt, ut possibilitatem videndi Dei oculo corporeo, etiam impii donent. II, 319. Ne Christo quidem potuisse præstari, ut oculis corporis videret Patrem. II, 520. Oculis corporalibus Deum in resurrectione videndum si qui putant, viderint qui hoc adstruant. II, 618. Oculi beatorum videbunt incorporea. VII, 799. Oculi corporei oculis cordis non sunt comparandi. II, 615. Oculi corporales aliquid in cælo videbunt. II, 622.

Oculi cordis præferunt servum deformem sed fidelem, formoso sed infideli. V, 869. Oculi cordis nunc illuminantur fide, postea illuminabuntur specie. V, 366. Oculi carnis multum diliguntur, multum negliguntur oculi cordis. V, 542. Sicut oculis carnis penalis est lux visibilis, ita et oculis cordis lux justitiæ. V, 542. Oculos mentis quantum interturbet turba phantasmatum ex carnalis vitæ consuetudine. II, 615. Quid iragendum, qui corporalium qualitatum imaginarias formas ab acie mentis non potest abigere. II, 615. Oculus mentis, quibus morbis turbatur. IV, 1232; V, 542. Oculus mentis ira turbatur, odio extinguitur. IV, 241. Interiorum oculorum cæcitas est non intelligere. IV, 1532. Oculus interioris hominis difficile sanatur. VIII, 174. Opera nostra nunc tota est sanare oculum cordis. V, 542. Oculus mentis collyrio mordacis præcepti sanandus est. IV, 447. Oculus cordis, quo Deus videatur, per fidem mundandus. V, 541, 670. Ut interiores oculi aperiantur et serenentur, fide corda mundantur. IV, 1532. Quis sit oculus cordis simplex et mundatus. III, 1304. Oculus cordis, fides. IV, 1469. Oculi fidei quam validi et potentes. IV, 1897. Oculos fidei non habent, qui invident felicitati impiorum. IV, 392. Oculos Dei vitare nemo potest. IV, 1200. In eos qui oculos hominis timent, Dei non timent. IV, 342, 343.

Oculi Dei in eo sunt, cuius oculi ad Deum. IV, 271. Oculi corporis mystici Christi, clariora et eminentiora membra ejus. IV, 1114.

Oculos mittere in aliquem, id est, amare. III, 493. Ante oculos habere, est diligere. IV, 1286. Oculos suos eruere, ad magnam iudicandam dilectionem. III, 729. Oculus significat amicum. III, 1248. Et id quod vehementer diligitur. III, 1247. Oculus pro intentione ponitur. IV, 1532, 1535; X, 755.

Odium est ira inveterata. II, 153; IV, 189, 632; V, 324, 397. Quomodo odium ex ira fiat. V, 324. Odium subrepat, dum nulli irascenti ira sua videtur injusta. II, 153. Unde homines amamus, aut odio habemus. III, 1403, 1859. Vigilandum est ne cuiusquam odium cordis intima teneat. II, 153. Odium extinguit oculum. IV, 241. Dilectio lumen est, odium tenebræ. IV, 635. In tenebris et in carcere est, qui odit. V, 1054. Vita nostra dilectio, mors odium est. IV, 635. In caritate latitudo est, in odio angustia. IV, 1757. Odium caritatis fontem de corde manantem obturat. V, 1557. Odium in proximum, cor gravius vastat. I, 674. Odium ei qui odit, gravius nocet, quam alteri. V, 507. Homicida est qui fratrem odit. IV, 189; V, 324, 397. Qui oderunt fratres, viri sanguinum sunt. IV, 1801. Plus possidetur a diabolo, qui non solum alienatus est a Deo, verum etiam gratis odit servientes Deo. VII, 668. Odit gratis, qui nullum ex odio commodum querit, aut incommodum fugit. III, 1862. Odisse inique quodnam vitium sit. IV, 410. Odia nolite concipere, aut cito finite. V, 157. Odium cito deponendum, ne corrumpat cor. V, 1274. Ira festuca, odium trabes est. IV, 632; V, 524, 506, 1054. Odio habentis, et irascentis peccatum multum distat. V, 506. Odium licitum, quod VII, 409. Odium perfectum est, ut nec propter vitia homines oderis, nec vitia propter homines diligas. IV, 1801, 1802. Mali non sunt odio habendi, quare. IV, 650. Odium concipiendum, non hominis, sed ejus quod male fecit homo. V, 163, 324, 780. Securi odinus in malis malitiam, et diligimus creaturam. IV, 1569, 1804. Odium crimen maximum est persecutis, quamvis sit voluntaria poena patientis. IV, 1454. Odium non in persecutorem, sed in diabolum qui per eum operatur, ferri debet. IV, 1766, 1841. Odium in parentes quale præcipitur. I, 616.

Odium Dei quid sit. IV, 85. Si odisti quod odit Deus, eris Dei amicus. IV, 504. Ipsum odium peccatorum similes nos incipit facere Deo. IV, 1080. Christiani exemplo Christi discere debent odio haberi gratis. IV, 847, 848. Odium animæ, amor nequitiae, ac vice versa. V, 1472.

Odollamites interpretatur testimonium in aqua. VIII, 457.

Odorandi libidō. X, 771.

Odor bonus Christi, omnes fideles. IV, 171. Odor bonus, sancti. V, 1250. Bono Christi odore alii sanantur, alii perirent. IV, 507, 508. Quomodo. V, 1250.

Oedipi fabula. VII, 571.

Oea mons. IX, 259.

Oenophorum. VII, 198.

Oeta. VII, 569.

Offensæ donandæ exemplo Christi. V, 1057. Offensum paulo asperioribus litteris episcopum quanta cura Augustinus placare conetur. II, 623, 629. *vide* Ignoscere, Inimici.

Officialis Comitatus. II, 430. Officialibus forensibus quid liceat accipere, quid illi restituere teneantur. II, 664.

Officii nomen in ecclesiasticis libris minus usitatum. Ambrosius non timuit. II, 285. officium nostrum, non officio, sed sine pensandum est. IV, 1532. Officia omnia ad bonum

adipiscendum referenda sunt. VII, 297. officium imperiendi, sæpe meritum est accipiendi. II, 1089.

Officium publicum. IX, 432, 513, 646, 621, 643, 649. Officium Consularis. II, 430. Officium totum ante iudicium ambulat. V, 431.

Og interpretatur coacervans. IV, 1760. Conclusio. IV, 1751.

Ogyx sive Ogygus, aut Ogygius rex. VII, 720. Quando fuerit, non convenit inter scriptores historiæ. VII, 566. Ogygii diluvium. VII, 566.

Oleæ ramusculus signum pacis. III, 47.

Oleaster tamen si bonus, mali tamen in scripturis significationem habet. X, 834. Oleaster et oliva. V, 563, 1032, 1036, 1086, 1503. Oleaster nascitur etiam ex oleæ semine. II, 890. Nami naturales præceduntur, inseritur oleaster, quare. V, 489.

Olera magis immunda, quam carnes, censeri deberent a Manichæis. VIII, 235.

Olei inventrix Minerva. VII, 569. oleum ad sacramenti administrationem benedictum. IX, 190. Oleum visibile in signo est, oleum invisibile in sacramento est, oleum spiritale intus est. IV, 505. Oleum Christi, et si per peccatorem ministratur, non est oleum peccatoris. V, 1225, 1229. Oleum portare secum. V, 577. Oleum qui secum habet, oleum peccatoris non querit. IV, 1824. Oleum alienum. V, 577. Oleum cementes et vendentes. V, 578. Oleum vendunt adulatores. IV, 1921. Oleum peccatoris, est falsa laus adulatores. IV, 1824; V, 578. Oleum gloria est. IV, 1824. Gloriatio ipsa est. IV, 1921. Oleum interius. IV, 1921. Oleum significat testimonium bonæ conscientie. IV, 1824. Gratiam ac spiritum sanctum. IV, 1413; V, 1000. Lætitiam spiritalem. IV, 182. Oleum et amurca. V, 120, 157. Oleum et oliva. V, 500.

Olivæ fructus caritatem significat. III, 1435. Olivæ et oleastri exemplum, utrumque explicat quomodo peccatum originale de parentibus etiam renatis transiit. X, 471.

Olla tribulationem significat. IV, 720. Olla spei in tribulationibus. IV, 721. Ardet olla iniquitatis, sed major est flamma caritatis. IV, 721.

Olibrius. VI, 446, 447.

Olympiæ mater Alexandri. VII, 256.

Olympius episcopus Hispanus. X, 644. Ejus sermo ecclesiasticus. X, 644.

Olympus Macedoniæ mons altissimus. III, 181, 1988. Olympi montis altitudo. VII, 474. In vertice montis olympi nec nubes videri, nec ventos sentiri dicitur. III, 280, 550. Nec alites volare, nec homines ibi diu vivere possunt. III, 280. An montem Olympi transcenderit aqua diluvii. III, 550. Olympus deorum habitaculum. II, 83. In hoc monte castra posuit Jupiter adversus patrem bella gerens. II, 83.

Omen, vox in sacris litteris olim inusitata. I, 586.

Omnes, quomodo accipiendum. X, 270. Omnes in scripturis pro omnibus generibus. X, 1421. Hoc sensu omnis caro ad Christum veniet. IV, 776. Omnes pro multis. X, 1217. Omnes quomodo de omnibus non dicatur. II, 372. Non est contrarium ut iidem sint multi, qui sunt omnes. X, 1203, 1204. Omnes et multi quomodo ab Apostolo intelligantur, etc. X, 1234. Omnes quomodo Apostolus intelligat. X, 1201, 1203. Quomodo dicuntur omnes ex uno in condemnationem. X, 1129. Quomodo et omnes per Adam peccatores, et omnes per Christum iusti. II, 843; X, 119, 463. Et omnes per Adam ad condemnationem, et omnes per Christum ad justificationem. X, 141, 1198. Et omnes per Adam ad mortem, et omnes per Christum ad vitam. X, 871. Omnes quomodo vivificantur in Christo. X, 1226, 1231. Quomodo velit Deus omnes salvos fieri. X, 759, 945. Omnes non renascuntur in justificationem, sed omnes qui renascuntur, non nisi per Christum renascuntur. II, 680, 729. Omnes doceri ut veniant, quo sensu recte dicatur. X, 971. Omnem hominem a Deo illuminari, quo sensu dicitur. X, 130.

Omnipotentia Dei nihil adimit, quod nec peccare, nec mori, nec se ipsum occidere potest. X, 274. Omnipotens non ob aliud veraciter dicitur Deus, nisi quoniam quicquid vult potest; nec ejus voluntatis effectus impeditur alicuius creaturæ voluntati. VI, 276. Omnipotens Deus faciendo quod vult, non patiendi quod non vult. VII, 152. vide Deus.

Onagri. VIII, 707.

Onagri nomine intelliguntur ii, qui pauci ab omni negotio liberi Deo serviunt. III, 851. Onagri gentes significant. IV, 1390.

Oneris vigesimus nonus rex Assyriorum. VII, 577.

Onus Christi leve per caritatem. IV, 823. Onera nostra invicem portanda. VI, 80. Qui habent caritatem, portant invicem onera sua. IV, 1698. Nihil sic probat amicum, quemadmodum oneris amici portatio. VI, 81. Ad portanda aliorum onera Christi exemplo incitatur. VI, 81, 82. Chri-

stum diligendo, facile sustinemus infirmitatem alterius. VI, 83. Amicorum mala firmiter sustinemus. VI, 82. Onera portanda quomodo. VI, 81, 82.

Onerum duo genera. V, 896. Onera alia sunt participanda infirmitatis, alia reddenda rationis Deo de actibus nostris. III, 1115. Onus paupertatis et divitiarum. V, 899. Onus pigritiæ. V, 897. Sua cuique onera peccata. V, 896.

Opera. Si quam operam monachi Ecclesia desideraverit, nec ille elatione avida suscipiat, nec blandiente desidia respuat. II, 188.

Opera omnia sua cum quiete operatur Deus. IV, 1181. Operari Deus dicitur, quando iusti ex dono ejus bene operantur; dicitur et requiescere, quando in illo requiescunt. VI, 531. Opera Dei in Verbo erant antequam fierent. IV, 497. Eadem sunt opera Patris et Filii. IV, 1412. In rebus supra naturam mirabilibus, tota ratio facti est potentia facientis. II, 519. Opera sua cur Deus ante oculos nostros ponat. IV, 1536. Opera Dei compendio narrantur. I, 865. Omnia opera Dei laudant Deum. IV, 1691. In omnibus Dei operibus gratia insinuat. IV, 1851. Deus in homine esse velle et operari operatur. X, 918. Contra eos qui dicunt, si agimur, non agimus, responsio est: si non esses operator, Spiritus Dei non esset cooperator. V, 856. Spiritus Dei exhortante, illuminante, adjuvante agimur. V, 856. sic vos scitote agere bona, ut sit rector Spiritus adjutor. V, 856. Agis quidem, illo non adjuvante, libera voluntate, sed male. V, 856.

Operatio hominis in paradiso, qualis. III, 204. Operari carne et non spiritu, utile non est: operari spiritu et non carne, pigrorum est. V, 224. Debemus et tenere spiritualia, et non carnaliter operari carnalia. V, 224. Opus corporale operari jubentur servi Dei, ut in manibus suis se transigant. VI, 551. Opere manuum viventes monachi. I, 638, 1359. In monachos desidiosos nolentes operari. VI, 566, 569. Frustra obtinent se vacare orationi, psalmis, lectioni et verbo Dei. VI, 564, 565. Tamquam conservatricem evangelii prædicant pigritiam suam. VI, 569. quam inepte. VI, 569. Insultant melioribus ac laborantibus monachis. VI, 569, 577. sanctitatis nomen sibi arrogant. VI, 578. si manibus operentur, misericordius agunt, quam cum omnia sua erogant. VI, 575. Aliis deest excusatio. VI, 568, 573. Nullo modo decet, ut in ea vita ubi fiunt senatores laboriosi, ibi fiant opifices otiosi. VI, 575. Qui in sæculo fuerunt opulenti, si infirmitatem obtineant, credendi et ferendi. VI, 567, 572, 575. Quæ monachis injungenda opera. VI, 573. Operandi corporaliter præceptum relaxatum est Apostolis. VI, 554. Et Evangelii ministris. VI, 453, 567. Hac licentia non usus est Paulus, quare. VI, 558, 559. Opera honesta ad victum comparandum quænam. VI, 560. Liber de Opere Monachorum. I, 638; VI, 547.

Opera servilia quæ. III, 1655. Operari te aliquid non putes, nisi in quantum malus es. IV, 1851.

Operarii ad vineæ culturam conducti. V, 531.

Opera, alia ex fine vel bona vel mala redduntur, alia sunt per se peccata: hæc nullo quasi bono fine facienda. VI, 528. Opera vere bona quæ sint. X, 763. Opera bona ex quo fonte manant. X, 206. Opus bonum intentio facit, intentionem fides dirigit. IV, 259. Discamus in similitudine operum discernere animos operantium. II, 437. Operum bonorum finis. V, 85. Quicquid homo veluti recte fecerit, nisi ad pietatem quæ ad Deum est referatur, rectum dei non oportet. VI, 204, 288. Opera recta esse non possunt, cum cor directum non est. IV, 991. opera tunc recta et munda sunt, cum ad caritatem diriguntur. III, 1289; IV, 1148. Tunc recte, tunc iuste, tunc pie fit, cum opus bonum in ejus laudem fit, cujus gratia donatur ut fiat. II, 568. Tunc est vere opus bonum, cum a caritate jaculatur agentis intentio, et tamquam ad locum suum rediens, rursus in caritate requiescit. VI, 323. Opus illud est bonum quod fit propter vitam æternam, si tamen ipsa speretur a Domino per Christum: alias impium est. IV, 262. Opera bona nulla ante fidem, aut sine fide. II, 855. Fides non ex bonis operibus, sed bona opera ex fide. V, 52. ubi fides non erat, bonum opus non erat. IV, 259, 858. Opera bona fiunt ab homine; fides autem fit in homine, sine qua illa a nullo fiunt homine. II, 877. Opera sine fide Christi quæ videntur bona, an bona et utilia. III, 1602, 1720. Opera ante fidem inania. IV, 259, 261, 262. Nulla operum laudabilium copia sine recta fide prodest. X, 598. Nemo jactet opera sua ante fidem, nemo sit piger in bonis operibus accepta fide. IV, 265.

Opera bona ex gratia. X, 239. Opera gratiam non præcedunt, sed consequuntur. VI, 111, 112; X, 1142. Opera ex gratia, non ex operibus gratia. II, 817. Operibus bonis debetur merces si fiant, sed gratia quæ non debetur, præcedit ut fiant. X, 1135. Ea sola bona opera dicenda sunt, quæ fiunt per dilectionem Dei. IV, 858, 1340, 1569. Opus unum est in quo sunt omnia, fides quæ per dilectionem

operatur. IV, 1110. Fiant cum requie opera bona, cum fides per dilectionem operatur. III, 633. Omnia opera nostra bona, unum opus est caritatis. IV, 1148. Nullus ante gratiam fidei de bonis operibus gloriatur. III, 2137. Opera quæ non fiunt ex gratia, aut sunt humana, aut peccata aut servilia. III, 635. Opera bona habere malus non potest. V, 467. Radix nostra, caritas nostra; fructus nostri, opera nostra. IV, 607. Non fructus est bonus, qui de radice caritatis non surgit. X, 217. Opus bonum fieri debet ex corde, adeoque dilectione iustitiæ, non formidine peccati. IV, 900. Opus bonum, non quod timore sit, sed quod amore. V, 35. Quando quis ex timore, quando ex caritate operetur. V, 792. Opera quæ cum tristitia facis, de te fiunt, non facis. IV, 1174.

Opera bona Dei dona. IV, 1784; V, 1466; VI, 247. Opera bona non ex nobis, sed ex Deo. III, 1843. Ad salutem pertinet ut opera bona et iustitia nobis ex Deo sint, et non ex nobis. X, 1141.

Opera et fides a Deo sunt. III, 83. Opera nostra ideo bona sunt, quia Deus ea nobis donat. I, 868. Opus bonum et ipsius Dei est, et nostrum est. I, 622. opera bona ex Deo et homine. III, 634. opera bona et a libero arbitrio, et a beneficio Dei simul. III, 1778. Velle et operari, hoc est quod Deus donat homini, eum iustificat impium. II, 580. sic Deus in nobis operatur, ut et nos operemur. V, 108. 836. operari nihil boni potes, nisi illuminatus a lumine Dei, et fervefactus ab spiritu ejus. IV, 1175. Opera nostra bona, potius Dei quam nostra. IV, 1785, 1784; VII, 804. opus abs nobis est, sed non solis; operis merces a solo Deo. V, 1464. Nisi Deus adjuvet bona opera nostra, impleri a nobis non possunt. IV, 252, 757. Opera bona quomodo ipsi faciamus, cum Deus in nobis operetur. IV, 1876. Opus tuum in me vide, non meum; nam meum si videris, damnas; tuum si videris, coronas. IV, 1785, 1784.

Opera nostra bona Deo tribuenda sunt. I, 1078; III, 190. Non nobis assignanda. X, 879. Gratiae Dei, non propriis viribus tribuenda. II, 688. Opera bona qui sibi assignat, declinat in dexteram. II, 973, 974. De bonis operibus non in se gloriandum. III, 1849. De suis operibus gloriantes significantur in posterioribus tabulis Moysi datis. III, 655. Gaudere in operibus Dei, quid sit. IV, 978. servi Dei, dupliciter opera Dei. IV, 1148. Eadem sunt opera Patris et Filii. IV, 1142.

Operum honorum necessitas. IV, 482, 1515. Opera cum fide necessaria. IV, 239. Operum honorum initium, est confessio operum malorum. III, 1491. Opus summum hominis est laudare Deum. IV, 500. opera bona exercentur in abstinentia ab illicitis cupiditatibus. III, 1530. Opera misericordiae nunc temporis exercenda. V, 97, 515, 612, 1053, 1198, 1205. Opera misericordiae in hac tantum vita, non in futura erunt. V, 91, 97, 235, 617, 1631. Opera misericordiae superare debent offensiones nostras. V, 1199. Quanto magis urgent tribulationes huius mundi, tanto amplius opera misericordiae exerceri debent. II, 474. Quod alter minus potest, in eo qui potest facit, si in altero diligit, quod ideo quia non potest ipse non facit. II, 507. Opera misericordiae sola commemoranda sunt in iudicio. V, 406. Opera misericordiae, opera iustitiæ sunt. IV, 574. Sacrificia sunt. IV, 574. Semina nostra sunt. IV, 1664; V, 193. Opera bona valent ad obtinendam beatitudinem. VII, 804. Opus te terret, mercedem vide. V, 422. Operum bonorum merces non iste tempore speranda. V, 99. In eos qui putant perire opera sua, quia non eis redditur merces peritura. IV, 1468. Non ex operibus, quo sensu nos salvari neget Apostolus. X, 895. Non ex operibus, sed misericordia Dei, et vocamur, ut credamus; et credentibus prestatur ut bene operemur. III, 2961; *Retr.* Opera legis non iustificat hominem, nisi per fidem Jesu Christi et gratiam Dei. II, 892. Justificatio ex fide sine operibus. V, 31. Opera Legis quædam post fidem superflua, quædam ante fidem nulla sunt. III, 2137. Opera Legis bipertita. III, 2117. Opera bona omnia amant in luce constitui. II, 310. Opera bona in manifesto facta duplicem habent utilitatem. V, 804, 1478. Opera bona quomodo coram hominibus, et non coram hominibus facienda. V, 503, 372, 803, 804, 1479. Opera bona quo sine fieri debent coram hominibus. IV, 787, 788. In bono opere laudem nostram querere prohibemur. V, 1479. In operibus bonis viventis quis animas sit de futuro opere, quis de præterito. V, 227. Opera bona non semper intermittenda, quod aliqui inde scandalizantur. II, 1080. Interdum tamen personarum habita ratione ab iis abstinendum. II, 1080. Opera Ecclesiarum quibus honoratur Deus, sunt textura quædam. III, 879. Opera hominum dicuntur filii eorum. II, 632. Opera bona tamquam filii vitæ nostræ. VIII, 1004. Opera bona nihil prosunt iis qui sunt extra Ecclesiam. III, 1500. Omnes adstabimus ante tribunal Christi, ut terat unusquisque secundum ea quæ per corpus gessit, non secundum ea, quæ si diu viveret, gesturus fuisset. II, 983,

986. Deus reddet unicuique secundum opera ejus. X, 911, 912.

Opera mala quænam sint. VII, 418. Opera mala laudantes, canes ludentes ulcera Lazari. III, 1530. Opera mortua quæ oportet mortificari ut vivamus. VI, 208. Opera carnis. *Vide* Caro. Opus bonum non multum laborat, malum opus habet laborem. IV, 1181. In malis operibus nostris, Dei opera bona sunt. I, 1180. Occupatio qua infidelium opera tamquam hominum defenduntur. X, 734. Opera aliqua bona, sine quibus difficillime vita cuiusque pessimi hominis invenitur, non prosunt impio ad salutem æternam. X, 230. Opera bona quæ faciunt infideles, Dei sunt dona. X, 734. Operi divino, non humano tribuendum, quod Polemo Xenocratis disputatione ab ebrietas sit liberatus. II, 591. Quanto magis quod alii convertantur ad Deum. II, 592.

Opes magnæ Christianorum sunt necessitates egentium. V, 1589.

Ophtæ hæretici seu serpentini. III, 217; IX, 589. Unde exorti et sic appellati. VIII, 23.

Opinio et sensus qui differant. I, 1282. Quod neque intelligi neque sentiri potest, temerariam nimis atque nugatoriam arguit opinionem. II, 78. In falsas opiniones ruere turba pronior est. I, 933, 1042. Opinionis incertæ dubiæque asserendæ temeritas, difficile sacrilegii nomen evitat. III, 221. Opinionis errorem convincendi difficultas. VII, 47. Non parvum malum est perversis opinionibus, non solum ad committendum blandimento voluptatis adduci; sed etiam ad defendendum peccatum, a medicamento confessionis averti. II, 1061. Si falsis opinionibus tanto quisque inseritur magis, quanto magis in eis familiarisque voluntur, multo id facilius in rebus veris animo accidit. II, 66. Opinioni et exemplo multorum contra legem Dei non adhibendum. VI, 544. Cum contradicatur opinioni aliorum, id fiat absque præiudicio caritatis et veritatis. II, 289.

Opinari numquam sine vitio est. VIII, 85.

Opis Deus qui nascentibus fert opem. VII, 122, 129.

Optat nemo quod habet in arbitrii potestate. IV, 1509. Optantis figura in Prophetis intelligitur præscientia nuntiantis. V, 148. Ac divini decreti approbatio. V, 149.

Optatus Milevitanus episcopus catholicæ communionis. IX, 37, 430. Optati codex a Donatistis prolatus. II, 381. Quem legi petunt in collatione Carthaginensi. IX, 647. Optatus Ceciliani purificationem potius quam damnationem complectitur. IX, 683.

Optatus Episcopus. II, 577, 793.

Optati questionem de origine animæ, responsio Augustini. II, 857.

Optatus Thamugadensis episcopus Donatista. II, 471; IX, 55, 58, 357, 528, 535, 758, 740. Gildonianus dictus. II, 198. *Not. (a)*; IX, 50, 82, 365. Quare sic appellatus. IX, 51. *Not. (a)*. 35. Optatus Gildonis satellites. IX, 76, 338, 340, 504. Optatio Comes Deus est. IX, 277, 281, 286, 340. Et fides. IX, 250. Optati dictum de suis ordinatibus. IX, 641. Optati facta crudelia. IX, 276. optatus raptor undique clamabatur. IX, 62. Fur, raptor, proditor, oppressor, separator. IX, 288, 340. Optatus basilisens. IX, 54. Optatus Ecclesiam catholicam terra marique armatis turbis atrociter et hostiliter oppugnavit. IX, 316. Sub ejus iniquitatibus tota Africa gemit. II, 193, 297; IX, 501. Decem annos. IX, 257. Optatum Donatistæ improbant. IX, 50, 51. Et tamen in communione tenebant. IX, 51. Optatum sceleralum longo tempore sibi notum damare timerunt Donatistæ. IX, 250. Tandiu eum pertulerunt, quandiu timerunt. IX, 88. Optati Gildoniani potentiam adulationis oleo unxerunt Donatistæ. IX, 86. Adulationes, obsequia, etc. Donatistarum erga Optatum. IX, 277. Quod fecit Optatus, ad suos non pertinere dicebant Donatistæ. IX, 531. Optati metu, Mustitani et Assuritani episcopos suos coegerunt ut ad Primiani communionem reverterentur. II, 193, 498, 265, 309; IX, 552, 565. Quicumque ab illo baptizati sunt, ab illi non poluerunt, etiam in sententia Donatistarum. IX, 503. Optatus Gildonianus in carcere extinctus. IX, 329. Optatum martyrem dicebant Donatistæ. II, 265. Ejus natalitia magna celebratione frequentabant Donatistæ. II, 407; IX, 277.

Optatus presbyter. II, 225.

Opulentia mentium, Deus. VII, 162, 164.

Opprobrium, quid. IV, 836. In opprobriis, cum corrigi non potest a quo jactantur, nihil restat nisi orare. IV, 852. Opprobrium pro Christi nomine sustinendum. IV, 232, 850, 851, 1557.

Orata vir fortunatissima. I, 972, 973. Unde miser in divitiis. I, 973.

Orator Christianus semper in grandi materia versatur. III, 105, 106. præmittat orationem ac Deum. III, 105, 104, 105, 120. Veritati potius quam verbis studeat. III, 119. Resutare debet quicquid contradici potest, si occurrat. III, 107. Agat ut intelligenter, ut libenter, ut obedienter au-

diatur. III, 105, 104, 103. Perspicuitati studeat et quomodo. III, 91, 100. In perspicuitate quedam est diligens negligentia. III, 99. Oratoris est docere, delectare, et flectere. III, 101. Quomodo hæc tria præstari possunt. III, 101. Frustra docetur et delectatur, nisi et flectatur animus. III, 102. Interest magis ut sapienter dicat orator Christianus, quam ut eloquenter. III, 91. Undenam quis consequi potest, ut sapienter dicat. III, 92. qui eloquenter dicunt, suaviter; qui sapienter, salubriter audiuntur. III, 92. Audiuntur utiliter, qui etiam utiliter non agunt, quare. III, 118. Orator ecclesiasticus bonam vitam eligit, sed non negligit bonam famam. III, 119. Obedientius auditur orator Christianus, cuius vita dictioni respondet. III, 118. Oratorem Christus lucratus est de piscatore, non piscatorem de oratore. IV, 572. Non culpandus qui a peritiorē conscriptum sumit eloquium, quod ad populum proferat. III, 120. *vide* Concionator, Eloquentia, Prædicator.

Oratio locutio est hominis ad Deum. IV, 1086. Oratio sacrificium est. IV, 475. Orationis nomine omnes regulæ sancti desiderii intelliguntur. X, 500. Oratione quid opus sit ad Deum. III, 1275. Si Deus novit quid necessarium sit. V, 579, 494. Elsi sciat Deus quid nobis sit necessarium, non propterea, non orandum. X, 1017. quia vult in orationibus desiderium nostrum exerceri, quo possimus capere quod præparat dare. II, 506. Deus dare vult, sed non dat nisi potenti, non det, non capienti. IV, 1324. Orandi quæ nobis sit causa, et cur preces nostras Angeli Deo annuntiant, cum ipsum nil lateat. II, 508. Preces nostræ Deo annuntiantur, non ut Deus instruat, sed ut ipsi construantur. II, 568. peti a se cur Deus voluerit, quæ possit etiam non orantibus dare. X, 1001, 1002. Deus rogari vult, ut subveniens ametur. IV, 1425. Ad hoc quod nondum habemus jubet Deus ut habeamus, ut admoneat quid petamus. VI, 445.

Oratio argumentum necessitatis gratiæ. X, 514. Clarissima gratiæ testificatio. II, 766. A Deo petitur hoc ipsum quod ab homine exigitur. V, 905. Ut det ipse quod præcepit, rogandus est Deus. IV, 1510, 1581. Cum oramus, nihil aliud dicimus quam, *Da quod jubes*. X, 154. Orandi præceptum quatenus observent Massaliani. VIII, 40.

Orationes ad quid necessarias putarint Pelagiani. X, 576, 580, 581. Orationis necessitas. X, 151, 517, 518. Asseritur contra Pelagianos. VI, 445. Oratio necessaria his qui gratia non aguntur. X, 918. His qui accingunt se ad bonum faciendum. X, 918, 919. Oratio homini necessaria, non tantum ut ipsi ignoscatur, sed etiam ne peccet. X, 256. Ut non intremus in tentationem, si voluntas sufficeret, non oraremus; quæ tamen si deesset, nec orare possemus. II, 990. In oratione cognoscit homo, unde accipiat quod vult habere. X, 517. Oratio admonet quod indigeamus adiutorio Domini, ne spem bene vivendi in nobis ponamus. II, 990. Ex sententia eorum qui legem per vires proprias impleri posse dicunt, sequitur nos non orare debere. II, 593, 761, 763, 775. Stultum est orare ut facias quod in potestate habebas. X, 256. Invocandum Dei adiutorium. V, 893. Oratio non propter quod fuimus, sed propter quod erimus necessaria. X, 551. Oratio et gratiarum actio necessaria. II, 831, 856. Oratio a gratulatione quid differat. IV, 80, 1537.

Orare, quid orandum. IV, 1087. Orandum ut Deus det, quod ut habeamus jubet. VI, 445, 444. Ut datum conservet, ac nondum datum suppleat. VI, 444. Orandum ut Dei dona in nobis augeantur. IV, 1048. Quod nondum accepimus, nos accepturos esse fidamus: eo quod de acceptis ingratias non sumus. VI, 444. Oratio quomodo petamus quæ accepimus. X, 997. Nolite aliquid a Deo querere, nisi Deum. V, 1431. Quid erit mihi, quiddam mihi dederis præter te? V, 1469. Orationis remedium contra peccata accepimus post integritatem remissionis. V, 752. Orandum est a Domino ne peccemus. II, 775. Oranda beata vita, cætera propter ipsam. II, 497, 499, 503, 505. Beneficia temporalia et æterna quomodo petenda. V, 497. Temporalia a Deo potentes, nihil petunt. V, 794. Discite hoc petere a Deo, ubi non timetis exaudiri. V, 1445. Multi clamant ad Dominum pro temporalibus rebus, vix quisquam propter ipsum Dominum. IV, 971. Necessaria corporis a Deo solo petenda, non a demoniis. IV, 752, 753. Orandum est ut incolumitas, amicitia, sufficientia habeantur, aut si jam adsint, teneantur. II, 499. Oremus ut valeamus quod voluerimus, cum Deo donante recte sapiamus. II, 990. Sciens unde accepimus, ab illo pete ut perficiatur, a quo datum est ut inciperet. II, 990. Falli eos qui in adversis tantum, et non in prosperis putant invocandum Deum. V, 482. Quæ mala sunt, non sunt postulanda a Deo. III, 1824. Non parva est tentatio, si contra tuam sit causam tua postulatio. III, 1826.

Orandum pro persecutoribus Ecclesiæ. II, 657. Orandum pro inimicis et persequentibus. V, 120, 826. Orare pro inimico tuo si didiceris, ambulas in viam Domini. III, 1985.

Injuriam Deo facit qui eum orat, ut iniuriam suam premit. IV, 456. Oratio nostra facit elemosynas, cum pro inimicis ut pro amicis profunditur. V, 1044. Quare nunc Ecclesia orat pro inimicis, et in novissimo iudicio non orabit. VII, 757. Gravior est Deo pro fratre deprecatione, ubi sacrificium caritatis offertur. II, 87. Orent pro se invicem omnia membra; caput pro omnibus interpellat. III, 1985. Orare pro quibusdam fratribus non nobis præcipitur. III, 1266, 1267. Oratur pro infidelibus ut credant. V, 914, 915. Qui sacerdos stans ad altare exhortetur populum orare pro infidelibus, pro Catechumenis, pro fidelibus. II, 978, 988. Orat Deum sacerdos clara voce ad altare, ut incredulas gentes ad fidem suam venire compellat. II, 988. Ideo Deus per orationes credentium nondum credentes credere facit, ut ostendat quia ipse facit. II, 988. Orationes quas facit Ecclesia sive pro infidelibus ut convertantur, sive pro fidelibus ut augeatur in eis fides et perseverent, destrunt Pelagianis. VIII, 48. Oratio pro quibus et contra quos impendenda. IV, 248, 458. Orare contra quemquam non licet. III, 1267. Non oraret Ecclesia pro reprobis, si essent cogniti. VII, 757.

Orationum auxilia quam utilia. IX, 478, 509. Orationes sanctorum quantum pro aliis valeant apud Deum. IV, 1412. Orationibus aliorum magnos etiam viros debere se commendare. II, 1025. Oratio Dominica pro eis tantum est efficax, quorum fides per dilectionem operatur. VII, 657. Gaudeant de nobis Martyres, qui orant pro nobis. IV, 1141. Orans pro Ecclesia catholica, neminem singulorum præterit. V, 1249. Orat Ecclesia pro omnibus hominibus, non tamen exauditur pro omnibus. VII, 737. Orans Ecclesia pro quibusnam exauditur. VII, 508.

Orando quid observandum. IV, 1551, 1552. Quomodo orandum. III, 1274, 1467. Quid oremus sicut oportet nescimus. X, 551. Oranti duo cavenda, ne aut quod non debet, aut a quo non debet petat. V, 578. Sic orandum est quomodo docuit Christus. IV, 1552. Oratio incipere debet a laude Dei. IV, 1882.

Oratio duplex, interior et exterior. IV, 404. De interiore oratione intelligendum illud, *sine intermissione orate*. IV, 404. Oratio sine intermissione certius exauditur. II, 500. Orare sine intermissione, est vitam beatam a Deo solo sine intermissione desiderare. II, 501. Orationes crebrae, sed brevissime et raptim jaculate Fratrum qui sunt Ægypto. II, 501. Orare diu cum vacat, id est, cum alia bonarum et necessariarum actionum non impediuntur officia, non est improbum nec inutile. II, 501. Orare frequenter, non est orare, in multiloquio. II, 501, 502. Quid sit multum loqui, quid multum precari. II, 501. Multiloquium in oratione vitandum. V, 578. Orationum diligentior cura in Scripturis, specialiter viduis invenitur injuncta. II, 503. Oramus verbis per certa temporum intervalla, ut quantum in desiderio vitæ æternæ profecerimus nobis innotescamus, et ad hoc augendum nos ipsos acrius excitemus. II, 501. Orare non nisi spiritaliter spiritu renatos decet. II, 502.

Orandum in templo mentis. I, 1195. Orare in clausis cubiculis, quid. I, 1195. Non recte oratur, nisi in intimis cordis. VI, 144. Quando oras, claude ostium, ne tentator ingrediatur. IV, 1834. Oratio vocalis sine intentione in Deum, inanis est. IV, 1588. Orationis vox, quæ. IV, 1809. Multorum oratio habet sonum, vocem non habet. IV, 1809. Oratio clamor ad Deum, non corporis voce; sed cordis. IV, 74, 85, 254, 1854. Oratio nostra vix sine mentis evagatione. IV, 1086, 1585. Mira Dei benignitas tolerantis orationes, quæ cum mentis evagatione fiunt. IV, 1086. Orans in toto corde, clamat quando aliunde non cogitat. IV, 1585. Magna in oratione intentio, magnum exprimit orantis affectum. IV, 1585. Qui orationem suam tepidam, frigidam et pene nullam dolet, jam orat. VI, 127.

Orandi tempus, tempus gratiæ Dei. VI, 234. Orandi tempus post Galli cantum. IV, 1587. De loco et modo orationis. III, 1519. Magis valet potentis affectus, quam petitionis locus. IX, 429. Si aliquis in Memoria hæreticorum orans exauditur, non pro merito loci, sed pro merito desiderii recipit sive bonum, sive malum. IX, 428. Situs corporis ad orandum nullus est præscriptus. VI, 144. Supplicatibus congruens situs, genua flegere, extendere manus, solo prosterni. VI, 597. Fronte terram percutere. V, 1419. Per hæc cordis affectus, qui ut fierent ista præcessit, quia facta sunt crescit. VI, 597. Hæc cum quis præstare nequit, in secretissimo cubili, ubi compungitur, sternitur. VI, 597. Oramus stantes quinquaginta diebus post Pascha et omnibus Dominicis. II, 218, 220. Ad orationem stantes cur convertuntur ad Orientem. III, 1277. An ubique Christiani diebus Paschalibus et Dominicis stantes orent, ignorat Augustinus. II, 220.

Orandum est perseveranter. IV, 801. Orationis instantia commendatur. IV, 801, 1539. Famelici Dei esse debemus, ante quam conspectus illius mendicemus in orationibus.

IV, 1893, 1893. Orationes iustorum cum lacrymis et gemitu. V, 193. Orantis gemitus. IV, 224. Dulces orantium lacrymæ. IV, 1683. Oratio munda quænam. X, 302, 304. Orationis alie dux, jejunium et eleemosyna. IV, 482. Geminae eleemosynæ. V, 308, 1040, 1041, 1042. Unde oratio multum adjuvetur. II, 504. 507. Oratio jejuniis et eleemosynis adjuvanda. V, 1046. 1583. Hæc est justitia hominis in hæc vita, jejunium, eleemosyna, oratio. IV, 482. Oratione sua humiles contingunt Deum. V, 267. Oratio sit casta, ut non quod cupiditas, sed quod caritas quærit optemus. V, 1044. Oratio tanto acceptior est, quanto magis nature suæ spiritualis implet effectum. V, 1032. Hunc effectum tanto magis implet, quanto magis animus a carnali voluptate suspenditur. V, 1032. Qui didicerunt a Domino Jesu Christo mites esse et humiles corde, plus cogitando et orando proficiunt, quam legendo et audiendo. II, 597. Cor quod recte petit, recte pulsatur et quærit, pium esse debet. V, 568. Vita pulsatur, vitæ aperitur. V, 568.

Oratio optima, vita justa. VII, 633. Quam celeriter accipiuntur orationes bene operantium. IV, 482. Orationem fides præcedit. II, 878. Orationis fons fides. V, 633. Orationis meritum debetur fidei quæ data est non oranti. II, 878, 880. Non orat nisi fides. V, 913. Si fides deficit, oratio perit. V, 633. Fides, spes et caritas ad Deum perducunt orantem. II, 504. In fide, spe et caritate, continuato desiderio semper oramus. II, 502. Orant spes et caritas, ac per hoc et fides. VI, 234. Oratio semper jejundet ab odio, semper dilectione pascatur. V, 1044. Fides in Christum, ratio impetrandi. III, 1328. In nomine Christi nihil petit, qui de Christo sentit, quod non est sentiendum; vel qui petit aliquid ad salutem non pertinens. III, 1896, 1897. Petitur in nomine Salvatoris, quod pertinet ad rationem salutis. III, 1832. Non petimus in nomine Salvatoris, quodcumque petimus adversus utilitatem salutis. III, 1823. Oratio non est justa, nisi per Christum. IV, 1436. Oratio quæ non fit per Christum, ipsa est peccatum. IV, 1436. Oramus ad illum, per illum, in illo. IV, 1082. Ille orat pro nobis, orat in nobis, oratur a nobis. IV, 1081; V, 1683. Orat Christus, et dat quod orat. V, 1085. Ad hoc oravit Christus, ut doceret orare. IV, 663. Orare nos docet Christus ut magister, et exaudit ut Filius. V, 1153. Ad orandum similitudinibus Christus hortatur. V, 410, 618. Implorare posse donavit Deus; et ut implorares, excitavit cor tuum. V, 952.

Orat desiderium, etsi lingua laceat. V, 498, 820. Dignior ex oratione sequetur effectus, quem ferventior præcedit affectus. II, 502. Ipsum desiderium tuum, oratio tua est; et si continuum desiderium, continua oratio. IV, 404. Oratio de corde fidei, tamquam de ara sancta surgit in modum incensi. IV, 1818.

Orandi gratia ex spiritu sancto. IV, 1539. Oratio est donum Dei. II, 878, 880. Orationem cum fide a se esse, cætera a Deo obtineri volentes, refelluntur. V, 913. Orare Deum, gratiæ spiritualis munus. X, 633, 1032. Oratio spes unica in malis sæculi præsentis. V, 494, 497. Quando dormitet. V, 498. Orationes nostras Angeli quo animo offerant Deo. II, 502. Deus non sinit eos in periculis perire, qui ad se clamant. IV, 440.

Oratio Dominica, regula postulandi Apostolis a cælesti jurisperito data. IV, 1849. Oratio quare verbis tradita. III, 1273. Orationis Dominicæ expositio. II, 503; III, 1277; V, 577; VI, 235. Orationis Dominicæ præfatiuncula. III, 1276. Ejus petitiones apud Matthæum septem, apud Lucam tantum quinque. VI, 285. In oratione Dominica tria ad vitam æternam, quatuor ad temporalem pertinent. III, 1283. Orationis Dominicæ tres ultime petitiones contra concupiscentiam adhibendæ. X, 133. Orationis Dominicæ petitiones, cum septem donis spiritus sancti, et beatitudinibus Evangelicis componuntur. III, 1286. Orationis Dominicæ petitio tertia; *Fiat voluntas tua*, quid innuat. X, 676. Boni ex animo dicunt, *Veniat regnum tuum*; non ita mali. V, 299. Oratio Dominica et symbolum complectuntur fidem, spem et caritatem. VI, 254. Catechumenis Symbolum prius, et post oratio Dominica traditur. V, 377, 386. Oratio redditur a Competentibus post octo dies. V, 400. Oratio Dominica ad fideles præsertim pertinet. IV, 1849. Oratio Dominica in sacrorum mysteriorum celebratione. V, 324, 1101. Oratio Dominica quotidie dicitur ad altare. V, 599. Perceptioni Eucharistiæ cur præmitti debet. V, 127. Quis petat quod in oratione Dominica non invenitur. II, 504. Oratio Dominica continet quidquid recte et congruenter orari potest, et ad eam cæteræ aliæ orationes reducuntur. II, 505. Exaudiuntur omnes sancti pro se ipsis, non pro aliis. III, 1896. Desideriorum forma in Dominica oratione. V, 578. Quisquis orat quod ad istam Evangelicam precem pertinere non possit, carnaliter orat. II, 505, 504. Orationem Dominicam nisi dicas, non eris orans. IV, 1532. Si aliam dicas, non exaudieris. IV, 1532. Orationem Dominicam securus dicit, qui facit quod dicit. IV, 1532. In ea pactum de remittendis de-

bitis, quo tenemur et nos fratribus ignoscere. V, 383, 1055, 1536. Quo animo dicendum, *Dimitte nobis debita*. IX, 63. Oratio Dominica de dimittendis debitis, est iustis necessaria. VII, 637. Qui tibi dictavit preces, advocatus est tuus; si mentiris, testis est; si non te corrigis, iudex erit tuus. V, 634. Oratio Dominica, medicina quotidiana. V, 127. Oratio Dominica, medela quotidiana contra peccata levissima. VI, 228. Quotidiana nostra mundatio. X, 433. Quotidianus penicillus quo terguntur peccata. V, 985. Quasi quotidianus baptismus. V, 1064. Oratio Dominica delet peccata non qualiacumque, sed parva. VII, 748, 749. Delet minima et quotidiana peccata. VI, 263; X, 200. Si veraciter dicatur, quotidiana dimittit peccata. X, 1252. Delet et scelerate gesta, si ab iis poenitendo discedatur. VI, 265. Oratione Dominica dimittitur quicquid in jejunio et eleemosynis delinquitur. X, 300. Peccata venialia operibus misericordiæ et oratione mundantur. II, 675.

Orantes quosnam Deus exaudiat. IV, 1390. Quis fiduciam habere possit, quod accipiat quod petit. X, 311. Multa Deus orantibus præbet, qui etiam orantes prævenit. I, 798. Qui manent in Christo, accipiunt quod petunt. III, 1842. Orationes peccatorum non exaudiri cæcus dixit nondum corde videns. V, 749, 751. Deus solos pauperes exaudit. IV, 864. Exauditio sequitur confessionem humilem. IV, 233, 234. Qui vult audiri a Deo, prius audiat eum. V, 126. Citius exauditur una obedientis oratio, quam decem millia contemptoris. VI, 563. Non accipiunt homines quod petunt, quia male petunt. III, 1824. Orandum est ut non faciat Deus, quod non bene petimus. III, 1826.

Oratio. Aliquando Deus iratus dat quod petis, et Deus propitius negat quod petis. V, 1567; IX, 429. Nonnullis impatientibus Dominus Deus quod petebant concessit iratus, sicut contra Apostolo negavit propitius. II, 505. Metuendum est ne Deus nobis noxia, quæ posset non dare propitius, det iratus. III, 1824. Preces demonum exaudite. III, 2021. Citius diabolus exaudit Deus ad tentandum, quam ipsum Job ad sanandum. IV, 1882. Apostolus rogat, et non accipit; diabolus rogat et accipit, quare. IV, 173, 1882. Paulus non exauditur ad voluntatem, sed ad sanitatem. V, 1566. Quomodo æterna, quove animo temporalia petenda. V, 1566. Exaudiuntur multi et multis modis, non solum Christiani catholici, sed et Pagani, et Judæi, et hæretici. IX, 429. Extra Ecclesiam exaudiuntur multi ad malum, sed non ad vitam æternam. IV, 478, 1270, 1704, 1721. Preces improborum quomodo exaudiuntur. III, 2024. Multi clauso ore exaudiuntur a Deo, et multi in magnis clamoribus non exaudiuntur. IV, 1604. Exaudiuntur quidam ad damnationem, et non exaudiuntur quidam ad salutem. IV, 173. Deus alios exaudit, alios non exaudit, prout cuique novit expedire. IV, 1088, 1881. Quodnam desiderium se exauditurum spondit Deus. IV, 1296. 1888. Superflua petens propitio Deo non exauditur. V, 205, 498. Cito exauditur, qui terræ non petit. IV, 1777. Derelinquens non derelinquit Deus, quando in bonis temporalibus non exaudit. II, 545, 565, 575. Deus non exaudit ad temporalia, ut intelligamus ab ipso desideranda sempiterna. IV, 483. Dum Deus tribulationes non aufert, uti deprecati fuimus; nos ab eo negligi non existimemus, sed bona ampliora speremus. II, 505. Male usus homo eo quod vult accipere, Deo potius miserante non accipit. III, 1824, 1825, 1834. Exaudit Deus ad sanitatem, non ad voluntatem. IV, 173, 1883. Non habetis pro magno exaudiri ad voluntatem, habete pro magno exaudiri ad utilitatem. V, 1566. Pater est Deus, et quod mali cupiunt filii non dat. IV, 1899. Crede patri, quia si tibi expediret, daret tibi. V, 498. Non petendum est aliquid quasi fixum, sed quod nobis Deus expedire scit. IV, 624. Novit Deus quid dari nobis expediat, nos autem intendamus, quid nobis prosit accipere. IV, 1890. Propitius Deus cum male amamus, negat quod amamus; iratus autem dat amanti quod male amat. IV, 202. Cum id amamus quod vult Deus ut amemus, procul dubio daturus est nobis. IV, 202.

Oratio. Deus et cum differt, adest; et quod differt, adest; et differendo adest: ne præproperam cum implet voluntatem, perfectam non impleat sanitatem. V, 892. Oratio pro justo facilior, pro iniquis magis laborat. V, 526, 1420, 1435, 1441. Cum aliquando tardius dat, commendat dona, non negat. V, 411. Quod dare vult Deus, differt; ut amplius desideres dilatum, ne vilescat cito datum. V, 619. Deus forte aliquid dare differt, sed neminem esurientem relinquit. III, 1537. Quædam non negantur, sed ut congruo deuter tempore, differuntur. III, 1896. Novit horam quod qui erant. IV, 1881. Deus si non dat ad horam, exercet quærentem, non contemnit petentem. III, 1537. Orationibus Deus vult desiderium nostrum exerceri, quo possimus capere quod præparat dare. II, 502. Oratio sanctorum beneficii dilatione, tribulationum adversitate quasi repellitur, ut tantum igitur statu percussus ardentius inflammetur. IV,

1118. Differtur tantum quod in nomine saluatoris petimus. non negatur. III, 4826. Fidelis multa deprecatur secundum saeculum, et non exauditur; ad vitam autem æternam semper exauditur. IV, 718. Orationes, obsecrationes, etc., qui differunt. II, 835. Fiunt preces antequam illud quod est in Domini mensa, incipiat benedici; orationes, cum benedicitur; interpellationes seu postulationes, cum populus benedicitur; et post hæc omnia gratiarum actiones. II, 636.

Oratio communis voce Diaconi indicitur. II, 221. Orationibus communibus et alternis plus agimus, quam singularibus et privatis. *innoc.* II, 788. Oratio ante cibum. X, 176. Oratio pro mortuis ad altare. I, 780. Oratio pro defunctis. VII, 737, 738. Egregiæ Augustini orationes ad Deum. I, 869, 888.

Oratorium. I, 1379. In oratorio nemo aliquid agat, nisi ad quod est factum, unde et nomen accepit. II, 980.

Orbis terrarum Adami nomine significatur. IV, 1236. Orbis terrarum partes. VII, 497. Orbis terrarum non per veteris Legis observationes, sed per Evangelii fidem possessio Abraham facta est. VII, 522.

Orbis romanus. VII, 171.

Orbitas pertinet ad ignem, qui exurit quod vitiosum est in amore conjugum. VII, 743, 744.

Oreus frater Jovis et Neptuni. VII, 213. Oreus receptor mortuum. VII, 196. Orem terrenam et infimam mundi partem esse volunt. VII, 207.

Ordinationis sacramentum. IX, 109. Ordinationis benedictio. II, 229. Ordinatio cleri fit ad plebem congregandam. VI, 394. Ordinandi debent esse sine crimine. X, 563. Ordinationis manus suspecto imponere, nec ad commendationem suam alteri episcopo eum subintroducere recusat August. II, 368. Ordinarie debeat qui in parte Donati baptizatus est, rogatus August. non consulit, sed addit, *aliud est facere si cogaris, aliud consulere ut facias*. II, 1081. Ordinationis suæ tempore lacrymas fundit Augustinus. II, 88. Post etiam onus multo gravius expertus est, quam putabat. II, 86. Ordinatus Valerium obsecrat, ut ipsum sinat in secessu precibus ac studio agere, quo instructor fiat. II, 89. Negat Augustinus Pinianum in Ecclesia sibi tradita ab alio episcopo, nisi se interrogate ac permittente, posse ordinari. II, 477. Qui quibuscumque locis ordinati fuerint ministri, in ipsis locis perseverare debent. IX, *app.* 787. Credebat populus Hippon. non posse fieri, ut qui apud se ordinaretur etiam invitus, a sua urbe posset abscedere. II, 477. Aliiter sentiebat Augustinus. II, 477. Ordinationis sacramentum non licet iterari. IX, 70, 71, 72. Non amittitur. IX, 109. Sacramentum ordinationis manens in ordinatis. VI, 394. Etiam in eo qui aliqua culpa remouetur ab officio. VI, 394. Ordinati etiam extra Ecclesiam in suis honoribus sunt auscanti. II, 813. Ordinationis Aurelii anniversarius dies. V, 643. Item ordinationis Augustini. V, 1480, 1482. Ordinator Stephanus Petrus. V, 1363.

Ordo est parium dispariumque rerum sua enique loca tribuens dispositio. VII, 640. Ordo est per quem aguntur omnia, quæ Deus constituit. I, 991, 994. Ordo, bonum generale in rebus a Deo factis. VIII, 533. Ordo rerum quid valeat. VIII, 397. Ordine cincta a Deo administrantur. I, 984, 994. Eo continentur etiam mala. I, 985. Ordinatio cogit esse, inordinatio non esse. I, 1341. Ordo penes ipsum sit, qui novit ordinare quod creavit. V, 1333. Ordini rerum transeuntium pro nostris meritis assuti sumus. I, 1179.

Ordo naturæ in hominibus. VII, 629. Ordo et pax exigit, ut prius homo Deo, deinde caro homini subiciatur. IV, 1860. Ordinem tenere et ordine teneri, non idem. I, 1187. Injusti juste et flexi pulchre ordinantur. III, 1807. Peccantem hominem ordinavit Deus turpem non turpiter. I, 1480. Ordinare novit Deus deserentes se animas. VI, 333. Qui injuste se ordinat in peccatis, juste ordinatur in poenis. II, 539.

Ordo dux ad Deum. I, 990. Ordo rerum servandus, ut anima bene agat. II, 539. Ordo vite et eruditionis. I, 1006. Ordo ille approbandus, ubi potiora procedunt. VI, 526. Ordo non est, ubi deterioribus meliora subiciuntur. I, 1231. Quod mutatur in melius, ad esse et ad ordinem tendit. I, 1348. Ne quis perturbetur si præscriptus ordo turbetur, cum incertum sit quid utilius agamus. VI, 526. Ordinare res agendas pro nostro capiti debemus. VI, 526. Res ordinatas nos peregrisse non ideo gaudemus, quia nobis, sed quia Deo sic eas agi placuit. VI, 526. His voluntatem Dei præponere quisque paratus sit. VI, 326. Unde ordo inordinatus dicitur malus. VIII, 589. Libri de Ordine scripti sub finem ann. cccclxxvi. I, 977. Zenobio sunt dicati. I, 979. Quare. I, 983.

Ordinis nomine scripta Madaurensium epistola. II, 1028. Ordini leges replicare. II, 316.

Oreb interpretatur societas. IV, 1033.

Organum omnia instrumenta musica significat, aliquando tamen sumitur pro solis iis quæ foliis inflantur. IV, 671,

1964. Organa musica sanctos designant. IV, 1964. Organa sua habent cives Jerusalem, scripturas Dei, præcepta Dei, promissa Dei, etc. IV, 1764. Organarius qualis, tale organum. V, 1383.

Orcules et Pylades. I, 697.

Orientales hæretici Donatistis aliquo modo se sociare tentaverunt. IX, 576. An iudicium quod habuerunt de baptismo resciderint, non constat. IX, 589. Orientales propter requiem Domini significandam jejunium sabbato relaxant, et propter humilitatem mortis Domini quidam ex Occidentalibus jejunant; sabbatum Paschæ ab omnibus jejunetur ad renovandam memoriam doloris Aposolorum de morte Domini. II, 150.

Origenes. I, 593; VIII, 607, 608. Eius error quod omnia recurrant ad id unde deflexerunt. I, 595. Origenes error de supplicio diaboli et damnatorum non semper duraturo. X, 323. De salvando etiam diabolo. VII, 731. Origenem sensisse, posse diabolum misericordiam Dei impetrare, quidam asserunt, quidam negant. X, 1485. Origenis sententia de salvando diabolo refellitur. VII, 735. Origenes erravit, quia clementior fuit. VII, 735. Animas de cælo lapsas esse putant Pythagoras, Platonici, Origenes. II, 718. Origenis libri *sup. ægypt.* VII, 336. Origenes ex Theodotione addidit ad IXX interpretationem. II, 261. Psalmos interpretatus est. II, 261. Quinque volumina scripsit in epistolam ad Galatas, et de eadem agit lib. 10 Stromatum, et alibi, ex Hier. II, 252, 254. Nec Petrum peccasse, nec Paulum provociter arguisse majorem, ideo asserit, ut Porphyrio blasphemanti respondeat. II, 254, 257. Origenis et veterum sententiam de Petro reprehensa a Paulo Joannes Chrysostomus amplexus est. II, 254. Hieronymum rogat Augustinus, ut prodant Origenis et hæreticorum errata. II, 157. Origenes ab Hieronymo mirabiliter laudatus, ac post non mediocriter nec de mediocribus questionibus reprehensus. II, 266. De Origenis quibusdam opinionibus quas non recepit Ecclesia, liber ab August. scriptus. II, 748. Origenes reprobatus ab Ecclesia, quare. VII, 751.

Origeniani hæretici qui et Adamantii Tractatons. VIII, 33. Origenianorum dogmata. VIII, 33.

Origeniani alii hæretici, a nescio quo Origene dicti sunt. VIII, 33.

Originale peccatum. V, 928, 944, 1343. Originale peccato obnoxii omnes. III, 1834; X, 270. Parvuli. VII, 596. Originale peccatum trahit infans ex Adam, quia unus erat cum illo et in illo. II, 589. Generatio ex Adam uno delicto obligat; regeneratio ex Christo tam illud quam quicquid postea ex iuvis operibus humanæ conversationis accedit, solvit. II, 678, 679. Nasci ex Adam necessitatis est ex damnatione; nasci per Christum, voluntatis et gratiæ. III, 1401. De incarnatione animæ nulla sententia tenenda quæ negat peccatum originale. II, 735. Si animæ creentur singule singulis, quomodo peccatum originale contrahant. II, 728. Originale peccatum et alienum est, et nostrum. X, 1079. Originale vinculum damnationis. VI, 277. Originalis peccati poena. VI, 107. Hieronymus dogma de peccato originali in lib. contra Jovianum, et in commentariis in Job stabilivit. II, 723, 730.

Originale peccatum negabat Pelagius et cum eo Pelagiani. II, 723, 863. Epistola Zosimi in qua asserit peccatum originale. II, 863. Originale peccatum arguit infantum baptismus. III, 416. Originale peccatum baptismus diluitur. IV, 391. Parvulorum baptismus non superfluous, quia peccato originali obligantur. II, 678. In originali maius duo sunt, peccatum atque supplicium. VII, 768. *Vide* Peccatum.

Originali bonis insunt propagatio et confirmatio. VII, 786.

Supra. VII, 628.

Ornamenta exterioris hominis quanto magis appetuntur, tanto sunt interioris detrimenta, ac vice versa. V, 884. Ornamenta auri vel vestis non vult August. præcipua prohiberi sententia, nisi iis qui neque conjugati, neque conjugari cupientes, cogitare debent quomodo placeant Deo. II, 1360. Ornatus maxime Christianorum et Christianarum, mores boni sunt. II, 1060. Auri circumpositio et tortio crinum et cætera huiusmodi, quæ vel ad levem pompam, vel ad illecebram formæ adhiberi solent, merito reprehensæ sunt. II, 1080. Ornari solis maritis femine permittendæ sunt, et hoc secundum veniam, non secundum imperium. II, 1060. Si ad ornatum indecentem dura aliqua conditione mulier a viro cogatur, habeat in superbo cultu cor humile. II, 1081.

Orontius. II, 1071.

Orosius presbyter Hispanus. I, 849; VIII, 665, 666, 669; X, 346. Ab ultima Hispania ad Augustinum transit, scripturarum ardore inflammatus. II, 748. Orosium August. mittit ad Hieronymum. II, 721. Orosii commonitorium. VIII, 669. Orosio de Priscillianistarum hæresi et Origenis quibusdam opinionibus, August. uno libro respondit. II, 768. Orosius litteras Herotis et Taxari dedit ad Concilium Car-

mag. II, 759. Librum in quo Hieronymus de resurrectione carnis præclare disputat, ad oceanum attulit. II, 779. Orosium fratrem suum vocat Hieronymus et Augustini filium. II, 752. Orosii elogium. II, 720.

Orpheus poeta theologus. VII, 572, 597. Maxime omnium nobilitatus est. VII, 581. Infernis sacris præfectus est. VII, 572. Orphei præsentia de Christo an aptiora Gentibus, quam Prophetarum Hebræorum. VIII, 282, 290, 292.

Orphani, latine pupilli. III, 1829. Orphanos et viduas facit gladius verbi Dei. IV, 815.

Orthodoxi, id est recta sectantes. III, 127.

Ortiopolis duodecimus rex Sicyoniorum. VII, 565.

Ortygonetra genus avium non usquequaque dissimile coturnicibus. III, 617.

Os duplex, corporis et cordis. VI, 551, 508, 509. Os cordis. IV, 1661, 1775. Os cordis multa clamat, quæ ore corporis non dicuntur. VI, 550. Os cordis quo consensus tamquam verbum interius exprimitur. VI, 550. Os interius discedit auris interior. VI, 551. Os corporis nihil profert, nisi quod ex ore cordis emanat. VI, 550. Os occultum in corde, sapida gaudia de pane Dei ruminans. I, 722. De quo ore dictum sit, *Os quod mentitur*, etc. VI, 509. Os Dei, eloquium ejus. IV, 1515. Ori non est ponendum claustrum, sed ostium continentiae. IV, 1819.

Os, sive ossum absconditum, firmitas interior. IV, 1796. Ossa in Scripturis firmamentum animæ vel fortitudinem significant. IV, 92, 228, 1297, 1796. Ossa in corpore Domini dicuntur omnes iusti, firmi corde, fortes, etc. IV, 242, 332, 476, 1297. Ossa in Scripturis patientiam in fide significant. IV, 520. Os Ecclesiæ, spirituales. IV, 492.

Osculum infixum feminae alienæ, verberare vindicatur. VII, 726.

Osculandi affines consuetudo recepta apud antiquos. III, 570. Osculum pacis inter sacramenta. V, 1101; IX, 277. Osculum dabatur infantibus in baptismo. X, 625.

Osee rex Israel regnavit nonuli temporibus. VII, 579.

Osee propheta quid prædixit. VII, 584. *Osee* concubium cum meretrice quid significet, explicarunt Apostoli. VIII, 459.

Ostris maritus Isidis. VII, 254, 256.

Ostendere mala, pro facere mala. III, 502.

Ostenta ab ostendendo dicta. VII, 722.

Ostium portæ, initium fidei. IV, 506. Ostium cordis nostri tamquam duas habet valvas, cupiditatem et timorem. IV, 1835. Ostium cordis diligenter claudendum. IV, 1834.

Ostiarium Donatista qui se gerat erga ignotos. V, 288.

Otium dat locum tentationi. VII, 84. Otio ad pietatem, non ad ignaviam fruendum. II, 188. In otio non iners vacatio delectare debet, sed aut inquisitio, aut inventio veritatis. VII, 647. Otium sanctum illud est, quod percipiendæ sapientiae impenditur. III, 1791. Otium sanctum quandoque relinquendum, ut prædicetur Christus. III, 1791. Otium sanctum quærit caritas veritatis, negotium iustum suscipit necessitas caritatis. VII, 647. Magna secessione a tumultu rerum labentium opus est, ut fiat in homine nihil timere. II, 74. Deificari in otio licet. II, 74. Otiosorum negotium. IV, 1463, 1916.

Ova non sumunt Manichæi. VIII, 57.

Ovium curam Deus ipse suscipit. V, 283. Oves Dei quænam. V, 315. Oves ad quas Christus missus est. V, 484. Oves Christi et non oves, quænam. III, 1742. Oves Christi, prædestinati. III, 1725. De ovibus Christi nulla perit. III, 1745. Christus ad Judæos dicebat non esse eos ex ovibus suis, quia eos videbat ad sempiternum interitum prædestinatos, non ad vitam æternam sui sanguinis pretio comparatos. III, 1725. Oves Christi multæ ex Judæis, sed non solæ. V, 42. Non solum pastor, sed etiam oves intrant per ostium. III, 1726. Ingredi et egredi per Christum quid. III, 1726. Oves Christi ante ejus adventum vocem ipsius audierunt, non alienorum. III, 1725. An oves Christi erant, qui errabant, et vocem alienorum audiebant. III, 1724. Non omnes qui vocem Christi audierunt, oves erant. III, 1725. Ovis per Christum ad ovile reducere securitas. V, 1647. Oves audita pastoris voce salvantur. V, 507. Ovis perdit a pastore inventa, ab eodem adhuc queritur. IV, 1595. Oves populi. IV, 1224. Oves detonsæ, perfecti. IV, 1224. Oves et boves in psalmis, recte accipiuntur omnes sanctæ spirituales creaturæ. IV, 114. Ovium spes, sanitas et requies in solo Deo. V, 283. Oves errantes non sine sanarum periculo negliguntur. V, 278. Dilectionem Christus postulat sibi erga oves suas impendi. V, 1180. Diligendus est pastor, mercenarius tolerandus, cavendus latro. V, 736. *Vide* Pastor. Oves pascuæ et manum Dei sumus. V, 295. In inferno sunt oves, quibus mors pastor est; in cælo sunt oves, quibus pastor vita est. IV, 555. Ovile Christi quas oves comprehendit. IV, 1418. Tres persone ad ovile venientes, pastor, fur et mercenarius. V, 736.

Oxymora sententia. X, 1480.

Ozias rex Juda. VII, 383.

P.

Pactum dimittendi, ut dimittatur nobis. V, 1051.

Pænitendum esse peccati, vox est ista naturæ. VIII, 109, 110. Pænitentiæ quorumque criminum locus in Ecclesia non negatur. V, 448. Pænitentiæ denegant Cathari. VIII, 32. Pænitentiæ peccatis dandam negantes quidam, hæretici facti sunt. V, 1559. Et exclusi sunt ab Ecclesia. V, 1559. Pænitentiæ locus in Ecclesia permissus, opprobrium Paganorum in Christianos excitabat. IV, 1500, 1501. Pænitentiæ suggillantibus respondetur. V, 1559. Neminem ab errore ad veritatem, vel a quocumque seu magno, seu parvo peccato ad correctionem sine pænitentia posse transire. II, 347. Pænitentiæ agendæ triplex ratio. II, 1098. Pænitentia triplex. V, 1537, 1550. Prima quæ ante baptismum. V, 1537, 1550. Altera quæ hic omnium est ac perpetua. V, 1537, 1556. Tertia severior, pro peccatis mortiferis. V, 1542, 1558. Qualis ea pænitentia, cui Deus ignoscit. III, 1266. Non sufficit mores commutare, nisi et Deo satisfiat. V, 1548.

Pænitentia, est quædam in se ipsum iracundia. V, 153, 1558. Vis fugere a Deo? ad ipsum fuge; vis fugere ab irato? fuge ad placatum. IV, 1913. Se ipsam anima puniens compungat, ne in Dei judicio damnata torqueatur. IV, 80. Juste salus illa perpetua, quæ turpiter amissa est per voluntatem, fortiter recipitur per dolorem. III, 289. Divina justitia est, ut qui voluntate amisit, quod amare debuit, amittat cum dolore quod amavit, dum naturarum Creator ubique laudetur. III, 385. Afflictio pænitentis pæna peccati est, quamvis medicinalis et salubris. III, 728. Pænitentis dolores, sicut dolores parturientis. IV, 536. Deum placat, qui sperans in misericordia ejus, ita de cætero peccare cavet, ut de peccatis præteritis veniam deprecetur. IV, 1915. Sacrificium justitiæ per pænitentiam. IV, 81.

Pænitentia humilior. VI, 220. Pænitentiæ salubris medicinalis, nulli alii quam sibi tribuere peccatum. VII, 444. Pænitentiæ humilitas quam necessaria. V, 1555. Etiam justificatis. V, 1558. Pænitentiæ humilitas ante justificationem. IV, 1786. Humiliatione pænitentiæ ad Deum acceditur. IV, 314. Præcedente pænitentiæ humilitate agglutinator Deus hominibus. III, 879. Pristina vita post pænitentiam non repetenda. V, 1055. Pænitentia perversa. V, 126. Pænitentia impendenda. V, 1182. Pænitentia relapsus post baptismum amplectenda. V, 1545. Non in occulto solum, sed qualis agitur in Ecclesia. V, 1711. Pænitentia in notitia multorum vel etiam totius plebis quando agenda. V, 1545. Pænitentiam secundum morem Ecclesiæ agere, cum digna est causa. VI, 271.

Pænitentis publica agitur propter innumera peccata, non propter levia. VI, 656. Pænitentia luctuosa et lamentabilis. VI, 18. Quinam ad eam cogendi. VI, 18. Pænitentiæ humilitas subjiciunt sacerdotes quos a supplicio liberarunt. II, 655. Pænitentiæ cinis. IV, 1501, 1933. Pænitentia publica Theodosii. V, 1710. Pertinet ad disciplinam Christianam, ut neque de cuiusquam correctione desperetur, neque cuiquam pænitendi aditus intercludatur. VI, 505. Pænitentiæ locum adulteris alii in totum clausurunt, alii permiserunt, manente unitatis vinculo. II, 541. Pænitentibus adulteris recte pacem dari, merito tenet Ecclesia. II, 542. Pænitentiæ locum Donatistæ revertenti a quibusdam fratribus negatum esse Augustinus aggerime tulit. V, 1558. Pænitentiæ locus cur datus pænitentiam non acturis, et morti deditis. X, 1427, 1428. Pænitentiæ actio ubi propter crimen commissum separatur aliquis a corpore Christi. VI, 262. Pænitentiæ locum aliqui petierunt, alii excommunicati in eum locum reducti sunt, et quidam noluit inde surgere quasi electus sit locus. V, 1111. Reconciliationis locum petere nemo cogitur. V, 1559.

Pænitendi tempus. V, 126. Pænitentiæ tempora recto constituuntur ab iis qui Ecclesiis præsent. VI, 265. In actione pænitentiæ non tam considerata est mensura temporis, quam doloris. VI, 262. Pænitentiæ agendæ ratio, et satisfactionis modus, a præpositis sacramentorum accipiendus. V, 1545. Pænitentem, Lazari instar, perducit Dominus ad confessionem; jam cætera implet Ecclesiæ ministerium. V, 1558. Pænitenti et præcepta medici observanda, et ferendus dolor sectionis. V, 1270. Necdum tamen est tum sanus. V, 1270. Peccata post baptismum commissa pænitendo sanari possunt. VI, 254. Solus agit Augustinus cum Marcellino, ne quid esset quod majore et insigniore pænitentia indigeret. II, 650. Pænitentia, cum Deus flagellat, amplectenda. VI, 699. Deus non puniens non perdit potentiam, sed exigit a te pænitentiam. V, 471. Vitæ hujus pænitere nos debet, quia corruptionem et tentationibus

obnoxia est. V, 1537. Dicamus modo fructuose, Transeunt omnia sicut umbra; ne dicamus infructuose, Transierunt. IV, 284.

Pœnitentiæ procrastinatio quam periculosa. IV, 1501. Pœnitentiam qui agunt, dicuntur peccasse Deo; qui non tunc agere, peccasse non Deo. III, 773. In eos qui pœnitentiæ negligentiæ exemplum ex aliis sumunt. V, 1543, 1547. Pœnitentia sterilis, nihil prodest V, 408. Pœnitentiæ fructus qui sint. V, 408. Pœnitentia in hac vita tantum fructuosa. VII, 739. Pœnitentia infructuosa. VI, 205. Post iudicium infructuosa est, nunc fructuosa, quando correctio libera. V, 150. Pœnitentia erit in die iudicii, sed infructuosus. IV, 284, 557. Pœnitentia huius temporis, dolor medicinalis est; pœnitentia futuri temporis, dolor penalis est. IV, 589. Pœnitentia post iudicium cruciabilis est, non sanabilis. V, 151. Pœnitentia sera. III, 865. Pœniteat te ad vocem scripturæ; nam ad vocem præsentis iudicis, sine causa pœnitebit te. V, 150.

Pœnitentia donum est Dei. II, 828; VI, 271, 421; X, 503. Pœnitentia datur a Deo. X, 1422. Ad donum Spiritus sancti pertinet, quia peccatori displicet quod fecit. IV, 596. Vocatio ad pœnitentiam, ad occulta Dei iudicia est revocanda. X, 920. Quibus modis Deus ad emendationem sollicitat. V, 150. Ex hominibus alios per bonitatem adducit Deus ad pœnitentiam, alios secundum iudicium non adducit. X, 795. Pœnitentiæ prædicatione vocatur ad Christum et congregatur Ecclesia. IV, 1965. Pœnitentibus veniam non dari secundum gratiam, sed secundum merita et laborem eorum, Cœlestii doctrina. X, 345. Pœnitentiam misericordia et adiutorio Domini fieri docet Ambrosius. X, 582. Pœnitentia a mortuis operibus, quid sit. VI, 208. Infructuosæ arbori stercus adhibitum, figura pœnitentiæ. V, 1183. Pœnitentia David cur Deo accepta, non vero Saül. VIII, 442.

Pœnitentes olim qui proprie dicebantur. VI, 228. Pœnitentes proprie in Ecclesia appellati. II, 1086. Ii sunt qui post baptismum ita peccaverint, ut excommunicari et postea reconciliari mereantur. II, 1088. Pœnitens id agat quod sibi ad salutem, cæteris ad exemplum prosit. V, 1543. Pœnitentis est peccata propria et agnoscere et punire. V, 152. Pœnitens, homo irascens sibi. V, 187, 649. Et suus ipse punitor est. V, 1273. Lacrymæ, sanguis pœnitentis. V, 1542. Pœnitens, verus homo. III, 831. Pœnitens ex parte justus est, et ex parte peccator, et quomodo. IV, 1825. Pœnitens quomodo conjungatur Deo, ac præstat ut Deus ipsi intercedat. V, 187. Pœnitentes in membris Christi. IV, 1295, 1557. Pœnitens cenari debet peccata omnia perimere. V, 153. Si non te invenit dies ultimus victorem, inveniat vel pugnantem. V, 155. De reliquis in conatu invento facile ignoscitur. V, 155.

Pœnitentium reconciliatio. VII, 674. Pœnitentia vera etiam per malum clericum remissionem peccatorum accipit. V, 466. Pœnitentis resurrectio et solutio in Lazaro figurata. IV, 1506; V, 595. Impositio manuum super pœnitentes, orationis indicio et discussio ipsorum. V, 1111. Pœnitentes abundant. V, 1111. Cum discedunt, inveniuntur male viventes. V, 1111. Qui debet esse locus humilitatis, fit locus iniquitatis. V, 1111. quando illis imponitur manus, fit ordo longissimus. V, 1111. Ad pœnitentes admonitio. V, 1111.

Pœnitere quomodo Deus dicatur. IV, 1416, 1460, 1723; VI, 141; VII, 539. Pœnitentia in Deo, dicitur mutatio sententiæ. V, 152. Pœnitentia cur minus videatur Deo congruere, quam præscientia, ira, et similia. VI, 141. Paganismum obtendit Faustus et Judæis et Catholicis. VIII, 369.

Pagani qui vocentur. I, 648. In quo distant a Manichæis. VIII, 376. Paganitatis error unde inolevit. VII, 208. Pagani quid de principio rerum, qui de diis sentiant. VIII, 376. Solem adorant. IV, 189. Deus unus a Paganis celebratur variis nominibus. II, 82. Paganorum religio circa homines mortuos tota occupata fuit. VII, 253. Pro diis habent homines mortuos. V, 1249. Paganos demoniacos vocat August. II, 159. Paganorum sacerdotes mortui dicuntur, non tantum propter impietatem, sed propter mortuos deos eorum. IX, 68. Ludendi et saltandi mos receptus in solemnitate Paganorum. III, 475. Paganorum ludii ritusque sacrorum, turpissimi. II, 415; VII, 50. Crudelissimi. VII, 52. Pagani imitatione deorum suorum peiores sunt. II, 414. Pagani non excusant sua sacrilega sacra et simulacra, quod eleganter interpretentur quid quæque significant. II, 578. Paganorum in cultu litigantium deorum concordia. VI, 742. Pagani concordie præcepta non habebant. II, 529.

Paganorum non vere virtutes. X, 747. Vide Infideles. Virtus. Virtutes Paganorum steriles. II, 710. Paganis nihil prodest, non quidem quod jam boni sunt, sed quod mediocriter mali. IV, 196. Non est moris etiam Paganorum, non nisi ex Deo sunt. II, 591. Paganorum reip. felicitas luxuriosa, licentiosa, sacrilega. II, 533. Pagani ad quædam

temporalia exaudiuntur. IV, 1270. Pagani fures et latrones. III, 1720. Eorum doctrina de virtutibus et vitiis noxia. III, 1720. Pagani in tenebris sunt. IV, 196. Pagani Christum volunt nihil sensisse contra deos suos, sed eos magico ritu coluisse. III, 1069. Pagani oraculis suis Christum laudare compulsi. III, 1052. Paganorum subterfugium ne fiant Christiani. IV, 116. Pagani in Christianos referunt malorum causam. IV, 1033, 1034. Eorum in Christianam religionem querelæ ex vastatione Romæ. V, 505, 1356. Paganorum scandalum ex pressuris mundi. V, 505. Pagani Christianorum discordia avocari a Christiana religione non debent. VI, 715. Pagani intus credentes, sed erubescences confiteri. V, 1278. Paganorum ad Christum mira conversio. III, 125. Paganorum superstitio deletur. V, 166. Simulacra confringi iussa sunt recentibus legibus. IX, 44. Sacrificia capite plectuntur. II, 526. Ex Paganis multi ad Deum verum conversi timore legum imperialium. II, 354. De templis, idolis, lucis qui evertuntur, non licet Christiano in usus privatos quidquam usurpare. II, 185. Paganorum res rapere non licet. V, 965. Piis operibus secernuntur Christiani a Paganis. V, 1025. Cum Paganis potius quam cum malis Christianis convalescebantur boni Christiani. IV, 1289, 1290. Paganorum infirmitas cum Martyrum constantia comparatur. IV, 1829. Pagani venientes ad Christum, episcopi fieri possunt. IX, 478. Pagani, ligna silvarum appellati. IV, 1234. Lapides mortui. V, 165. Paulinus adversus Paganos scripsit. II, 159. Hoc Paulini opus petit August. II, 181.

Pædia in sacris litteris quid significat. IV, 1547, 1548.

Palæstinum iudicium in causa Pelagii. II, 816, 826, 827, 851, 876, 979. Palæstino concilio quænam Pelagius anathematizavit. II, 827, 979. Vide Pelagius.

Palatum *παλατιον* dicitur. VII, 200.

Palatinus episcopus. II, 759, 780.

Palatinum monet Augustinus quomodo in Christiana sapientia, quam delegit, proficiat ac perseveret. II, 989.

Palearia frigidam vim habet, ut nives servet; et fervidam, ut poma immatura maturet. VII, 712, 719. Palear et zizaniorum nomine significantur hæretici. III, 127, 144. Injusti. IX, 29. Palear sunt carnalia quærentes, sive sint intra, sive foris. V, 1175. Palear invidus, iniquus quem ventus tentationis auferit, cui opponitur populus gravis. IV, 539. Palear potest fieri frumentum. V, 1175.

Palastrum canere. II, 157, 237, 244, 290.

Palladia ad Memoriam S. Stephani Hippone sanata. VII, 770.

Palladius. II, 774.

Palladius Tibagitanus episcopus. IX, 697.

Pallantem moriturum Hercules flevit. VII, 86.

Palliatii philosophi, Cynici dicuntur. I, 942. Pallio et clava utebantur Cynici. VII, 428.

Pallor deus Romanus. II, 84; IV, 1396; VII, 123. Ab Hostilio introductus. VII, 150, 190. Pallori et febri sana fecerunt Romani. III, 1033.

Pammachia. VIII, 574.

Pammachius suos colonos Donatistas ad Catholicam adduxit. II, 225.

Pan unde dictus est in Arcadia Lycæus. VII, 574.

Pancarius. II, 1068.

Pancarpus. VIII, 574. In ludicris muneribus edi solet. VIII, 598.

Pancratius Balianensis episcopus. IV, 381.

Pancratium facere, est pugilari. IV, 679.

Pannonius episcopus. II, 759, 780.

Panis significat omnia ad victum pertinentia. III, 496, 499, 509, 514, 652; V, 589, 394. Panis hominem nutrit; et accipitrem necat. I, 1550. Panis et merum ad mortuorum sepulera tollebantur. IV, 554. Et celebrabantur convivium. IV, 534. Panis et in bono et in malo est in Scriptura. III, 79.

Panis Deus. IV, 1726. Panis Deus ut lac nobis fieret, descendit ad terram. IV, 1726. Panis non deficiens, et indigentiam nostram lineus, Trinitas. V, 620. Panis cœli, Christus. V, 726. Ut panem Angelorum manducaret homo, Dominus Angelorum factus est homo. V, 701, 726. Ex eodem pane homines et Angeli, sed non eodem modo manducant. IV, 1742. Panis vivus qui in via refecit nos, in patria saturabit nos. IV, 1814. Panis Christus cum labore et sudore manducandus. IV, 1784. Panis celestis esuriem interioris hominis quærit. III, 1607. Panis frusta, membra Christi. IV, 1954. Panis qui refecit, nec deficit, iustitia, veritas, ipse Christus. V, 969. Panis Angelorum et hominum, veritas, sapientia, virtus Dei. IV, 1742. Panis animæ, verbum Dei. IV, 586, 1105, 1297. Panis cordis iustitia. IV, 562. Panis veritatis amarus peccatoribus. IV, 88. Panis doloris pœnitentium. IV, 1786. Panis terræ viventium. V, 263.

Panis quotidianus duplex, corporalis et spiritualis. V, 589, 401. Panis quotidianus, sermo Dei. V, 381, 388, 395. Læctiones et hymni sacri. V, 389. Eucharistia. V, 381, 389, 393,

401. Quidquid animæ aut carni nostræ in hac vita necessarium est. V, 395, 401. Panes tres dati amico. V, 620. Tres panes a Deo petit, qui petit saturari conspectu Trinitatis. IV, 1524. Panis submericius Eliæ aliud habuit quam panis usitatus. III, 577. Panes de lapidibus cur Christus esuriens non lecit. IV, 1164, 1165. Multiplicatio panum in deserto. IV, 1164. In multiplicatione panum, omnipotentia Domini quasi fons panis erat. III, 528. Allegorice quid significet miraculum quinque panum. III, 1690; VI, 48. Et miraculum septem panum. V, 581; VI, 51. Mystera in his qui saturati sunt de septem panibus. V, 581. Panem mendicanti cur Manichæi porrigebant. VIII, 160.

Panes benedictos quinque Paulinus Romano et Licentio mittit. II, 126. Panem ad Alypium mittit Paulinus. II, 100. Et ad Augustinum. II, 105. Et Paulino vicissim Augustinus. II, 125.

Pantomimus. III, 64; V, 1020. Pantomimus iniquis facilius placet, quam Deus. IV, 277. Pantomimi ludieri et inhonesti. IV, 1347.

Papa. Romani episcopatus præ eminentia X, 551. Romanus pontifex reliquis episcopis loco prior. X, 648. Missis ad sedem Apostolicam duobus Conciliis, indeque rescriptis venientibus causa (Pelag.) finita est. V, 754. *Vide* Romanus episcopus.

Papyria gens, apud Romanos. VII, 69. *Not. (d).*

Parabola, quid. IV, 832. Parabolas inter et propositiones seu προτάσεις discrimen. IV, 983. Parabolas decem virginum ad novissimum Christi adventum non pertinere, quidam opinati sunt. II, 922. Parabola Domini secundum similitudinem et dissimilitudinem intelligende. III, 1558. *Vide* similitudo.

Paracletus consolator vel advocatus interpretatur. III, 1828, 1868.

Paradisus proprie locus nemorosus. III, 482. Viridarium. V, 1505. Paradisi generale nomen est locus omnis ubi feliciter vivitur. II, 834. Omnis etiam spiritalis quasi regio, ubi animæ bene est, merito paradisus dici potest. III, 482. Paradisum in Eden plantatum alii corporaliter, alii spiritaliter, alii utroque modo accipiunt. III, 371. Sententiam tertiam amplectitur August. III, 371. Paradisi locus a cognitione hominum est remotissimus. III, 578. Paradisus in quo homo formatus est, præter fidei periculum quaeritur ab eis. X, 398. Paradisi summa jucunditas. IV, 1771. Paradisum cæteraque ejus, nonnulli spiritaliter tantum intelligi volunt. VII, 594. Quod de paradiso Scriptura narrat, de paradiso spiritali nonnulli tractatores catholici intellexerunt. X, 1599. Scriptura corporalem evidentius ostendit. X, 1599. Paradisus ad proprietatem literarum intelligi potest et debet. III, 373, 555. Paradisus qualis juxta Pelagianorum hæresin et quam falsus fuisset. X, 1089, 1510, 1528, 1552, 1408, 1457, 1458, 1537. Pelagianorum paradisus deficiacum qualis, etiamsi nemo peccasset. X, 1557. In paradisum volunt Pelagiani concupiscentiam introducere. X, 805. Paradisum Dei non solum libidinibus hominum, verum etiam cruciatibus implere cogit Julianus. X, 1560, 1561, 1564, 1571, 1572. Et mortibus. X, 1581, 1583, 1585. In paradisum non solum mortium penas, verum etiam mortiferarum vahitudinum mittit. X, 1594, 1598. Pelagiani originale peccatum negantes, cogunt cuncta naturalia vitia in paradiso admittere. X, 1457. Et de facto vitia omnia corporum et animorum ibi collocant Pelagiani. X, 1557. Pelagianorum opinio de paradiso, nulli comprehensibilis. X, 1451. Paradisi beatitudo nec mortem, nec tot mala corporum admississet. X, 1507. status hominis in paradiso quoad sensum. X, 797. Ut quid homo positus in paradiso ut operaretur et custodiret eum. III, 379, 380, 561. An primi parentes filijs indignerint in paradiso. X, 772. In paradiso procreatio filiorum fuisset absque liddine. X, 818. In paradiso si quid utile disceretur, sine labore disceretur. X, 1516. In paradiso non clamabas, sed laudabas; non gemebas, sed fruebaris; foris positus gemit et clamat. IV, 225. Ex paradiso terrestri homo dimissus est. III, 213. Paradisus et corporalis et spiritalis erat. VII, 419; X, 172. Paradisi exhortatio spiritalis et moralis. VII, 594, 595. Paradisi terrestres deliciae quid allegorice. III, 202. Paradiso corporali in quo Adam fuit, et vita ista sanctorum que nunc in Ecclesia agitur significata est, et illa que post hanc in æternum erit. III, 478. Paradisum et tertium eorum appellavit Apostolus tertium visionis genus. III, 478. Paradisus vita beata. III, 202, 244. Paradisus in quem raptus est Apostolus ante tertio celo. III, 492. paradisus latroni promissus. II, 712. Latro quomodo die mortis Christi in paradiso cum ipso fuit. II, 835. Latro potuit introduci in eum paradisum, ubi fuerat corpus primi hominis. III, 576. Paradisum visibilem negant selectant. VIII, 41. Paradisus Ecclesiæ typus. X, 798. Paradisus Ecclesiæ dicta est. III, 442, 478. In homine lævia quedam bonæ conscientie paradisi est. III, 482.

Paralysis interioris hominis quomodo sanatur. IV, 385.

Paralyticus aperto tecto depositus ad Domnum, quid figeret. V, 277. Paralyticus allegorice. III, 1534. Anima bonis operationibus dissoluta quomodo Christum quaerat. III, 1534. Paralyticus in baptismo sanatus. VII, 764. Paralyticus ad oratorium in quo terra de Jerosolymis allata infusa erat, salvis effectus. VII, 765.

Parasceven Judæi etiam cenam puram vocant. V, 1090.

Parathanensis salus. II, 430; V, 1090.

Parcmonia jejuniis conjungatur. V, 1045.

Parcit Deus malis occulta justitia. IV, 1204. parcit Deus diversimode. III, 645. Christus nemini porcebat verbo, ut essent quibus parceret in judicio. IV, 1197. Nisi primo Deus per misericordiam parceret, non inveniret quos per judicium coronaret. IV, 1282. Vis ut tibi parcat Deus? tu tibi noli parcere. V, 1558. Plurimum interest, quo amicus quisque parcat. II, 660. Non omnis qui parcit amicus est: nec omnis qui verberat, inimicus. II, 323. parcens crudelis, feriens pius. V, 111.

Parégorizare, id est, mitigare. IV, 1638. *Not. 2.* paregorizatur quotidie medicamentis Dei. IV, 1638.

Parentalia. IV, 554; V, 1601.

Parentes primi quando creati. III, 409. In quo consistat primum parentum peccatum. III, 452. Primi parentes crediderunt Deum facile veniam indulurum peccati. III, 446. Mox ut Adam et Eva præceptum transgressi sunt, intrinsecus gratia deserente nudati sunt. III, 446. Ipsi prope amicitia Dei onerabat primos parentes post peccatum, quæ fiduciam dabat ante peccatum. III, 448. Ad quæ aperti oculi primorum parentum. III, 445. Apertio oculorum Adam et Evæ, non est figurate accipienda. III, 446. Primi parentes scientia boni et mali frui potuissent, si ad lignum suo tempore accessissent. III, 452. Si non peccassent, non mortui essent, nec eorum posteri. III, 595. Quomodo. III, 595. Ex eo die mori cœperunt, quo cœperunt, etc. X, 1583. *Vide* lignum vitæ.

Parentes primi, et si non peccassent, tamen generassent. VII, 450. Primis parentibus potuissent esse in paradiso honorabiles nuptiæ, et ternus iunæctus. III, 595. In immortalibus corporibus potuit is esse modus, ut solæ caritatis affectu, nulla corruptionis concupiscentia, filii nascerentur. III, 295, 595, 599. Primi parentes non habebant appetitum carnalis voluptatis, qualem nunc habent ista corpora. III, 598. quare non cœlerint in paradiso. III, 595. Ante peccatum non genuerunt. VII, 451, 453. Merito ad vesperam visitantur. III, 447. Parentibus non tribuendum quod cum damnatione nascantur filii. X, 809.

Parentes quomodo se gerant erga filios. IV, 1205. Parentibus ut filii serviant, ordo est naturalis. III, 590. In ea re sola filius non debet obedire patri, si aliquid jubeat contra Dominum. IV, 875. Deferendum est patri, quia pater est; et deferendum est Deo, quia Deus est. IV, 1685. Malos filios, ne de his erubescant, etiam parentes abdicare solent. II, 2132. Propter parentum peccata an filii puniendi. III, 765. Parentum iniquitates filijs obesse non posse, exemplo suo Christus docuit. VIII, 440. Parentum peccata quomodo ad filios pertineant. IX, 655. Et ea Deus retribuunt filijs. VIII, 157, 158. Parentum peccata quibus filijs redduntur, et quibus non nocent. IV, 1457. Parentum erat olim, nomen filius imponere. V, 351.

Parentes non agnoscere, et non honorare, caninum est. V, 69. Parentes quomodo honorandi. V, 603. Filius in matrem injuriosus cum reliquis suis fratribus divina ultione punitus. V, 1445, 1444; VII, 769. Parentum imprecationes in filios, quam reformidande. V, 1445. Præcepto de honorandis parentibus non est contrarium Evangelium. VIII, 139. Parentes et proximum quare odio habendi. III, 1249. Quomodo propter Christum contemnendi. I, 615. Parentes propter annuntiationem regni Dei nulla laetitate contemnantur. VIII, 156. Parentum dilectio et contemptus in utroque Testamento commendatur. VIII, 157. Parentum et cognatorum affectio quatenus nocet. II, 1057. Quatenus intermenda sit. II, 1056, 1057. Mors carnalis gentilibus gentibus opponitur matri Ecclesie. II, 1057. Qui vult sua dare pauperibus, præter ea parentibus contemnere debet, si pauperes sunt. II, 1059. Parentes et amici quatenus audiendi. I, 1258. Parentum amor quatenus purus vel impurus. VII, 746. Parentum amorem ordinavit Christus, non abiecit. V, 1517. Parentes duo ad mortem, et duo ad vitam. V, 154. Pater et mater hominis mortalis allegorice. IV, 158. Parentes nostros. Deum et Ecclesiam, si non laudamus, sed irascimur, sequitur hereticas. V, 154.

Pariatoris. V, 1121. *Not. (b).*

Pariatoria plenaria passioem omnium Christi. IV, 751.

Parietis dolor quid est peccatum. X, 1509, 1563, 1564. Utrum animalia tempore pariendi doleant, necne, non constat. X, 1563.

Paries Christus ex duobus parietibus unum fecit; heretici ex uno, duos faciunt. IV, 1223. Paries dealbatus.

(Seize.)

hypocrisis IV, 1229.

Parietinae idem ac ruinae. IV, 1298.

Paris Priami regis Trojanorum filius. VII, 83. *Not.* (f). Paridis adulterium cum Helena Menelai uxore. VII, 81. Paridis adulterio offensus dii, Trojam deseruerunt. VII, 82. Paridis iudicium, fabulosum vel ipsis paganis. VII, 568.

Parmentianus. V, 1387; IX, 33. Donatistarum Carthaginensis episcopus, successor Donati. I, 657. Parmentianus Donati errorem confirmavit. V, 279. Parmentiani eloquentiam multum praedicabant Donatistae. IX, 446. Parmentiani ceterorumque Donatistarum arrogantia. IX, 546. Parmentiani epistola ad Tychonum. IX, 107, 108. Parmentianus Tychonum rescribendo compescit, non tamen refellit quae scripsit. II, 512.

Parmentianus idem qui Donatistae. VIII, 32.

Parocchia Ecclesiae Calamensis. VII, 455.

Parocchia pro diocesi. II, 953, 953.

Parricidio, atriae, continentur omnia scelera. I, 953.

Pars turpis est, quae suo universo non congruit. I, 689.

Parta, reperia, comperta, unde dicuntur. VIII, 968, 972.

Parthenius. II, 94.

Participando divinitatem immortales efficitur. IV, 1906.

Partiri. Consuetudo pacifica est jam inter homines, ut cum terrena partiuntur, major dividat, minor eligat. VII, 498.

Parturiendi labor ex peccato. X, 405, 1448. Partus cum genitu poena est feminae peccatricis. X, 1178. De parturientium dolore. X, 1577. Parturientes sive magis, sive minus, tamen dolent: et hic dolor aut est poena peccati, aut dolor in paradiso fuit. X, 1578.

Parva non sua granditate, sed artificis sapientia metienda sunt. VII, 535.

Parvuli quales in paradiso gignerentur, si nemo peccasset. X, 1552. Parvulos crudeliter defendunt Pelagiani. X, 472, 473. Parvulos sic defendit Julianus, ut a Salvatore separet. X, 1478. Parvulos non baptizatos noluit Pelagiani primi hominis damnationi obnoxios confiteri. I, 598; X, 394. Parvulos peccato originis esse obnoxios docuerunt SS. Patres citra Manichaeae haeresis suspicionem. X, 1212. Parvuli peccato originali obnoxii. II, 871. Parvuli peccato originis compediti sunt. III, 1605; X, 188, 189, 470, 471, 1154, 1215, 1216, 1217, 1240, 1241, 1242, 1250. Parvuli ideo obnoxii peccato, quia ab illo originem ducunt, in quo omnes peccaverunt. X, 1123, 1124. Parvulorum peccatum ex Adam. X, 463. Parvuli pertinent ad peccatum, per quod mors intravit in mundum. X, 1228. Parvuli contagione primi parentis sunt obstricti. X, 871. Parvuli etiam ipsi serpentis morsu venenati. X, 145. Parvuli propter originale peccatum praevicatores sunt. IV, 1574. Parvuli ex concupiscentia nascuntur, et concupiscentia est malum. X, 756. Parvuli non Dei creatione, sed vitio naturae per peccatum depravatae nascuntur mali. X, 1506. Parvuli ut regeneratione iusti, sic generatione deputantur iniusti. X, 1507. Parvuli quia inquinati sunt generatione, purgantur regeneratione. V, 906. Esi nec parenti post conversionem obsint propria peccata, non tamen non obsint ejus filio, si non renascatur. X, 177.

Parvulos propria pro liberum arbitrium habere peccata dicunt Pelagiani. II, 820, 821. In parvulis non est peccatum propriae vitae. X, 147. Parvuli quomodo rei sunt voluntate. I, 608.

Parvuli nascentes a Deo possideantur, et a diabolo. X, 705. Peccatum originale tenet parvulos sub diaboli potestate. X, 427. Parvuli non incongrue subduntur diabolo per peccatum. X, 463. Parvuli antequam baptizentur, sunt sub potestate diaboli. X, 858. Quare. X, 1402, 1404, 1557. Parvulos erui a potestate tenebrarum, negant Pelagiani. X, 441. Et in hoc haeretici sunt. X, 1545, 1578. Parvuli de potestate tenebrarum eruntur. X, 829, 841. Per sacramenta. X, 1500, 1505, 1507, 1588. Parvulos peccato obnoxios vel ipsa baptismi forma declarat. X, 145. Parvulos erui a potestate tenebrarum ostendunt ipsa Ecclesiae sacramenta. X, 407, 408. Exsufflationes. X, 1504, 1506. Et exorcismi. X, 1506. Parvuli exsufflantur et exorcizantur, quare. VI, 628. *Vide* Baptismus, Exsufflatio, Exorcismus. Parvuli incircumcisi anima de populo interfiri non potest, sine peccati merito. X, 1206, 1210. Sacramenta pro parvulis etiam ante circumcisionem. X, 809.

Parvulis regeneratio necessaria. V, 657, 914; X, 152, 155. Exitabile est et mortiferum non tantum carni, sed et animae infantis, sine baptismo exire de hac vita. X, 191. Parvulus peritorus erat sine baptismo. X, 145. Hoc firmum certumque semper habitum est ab Ecclesia. X, 191. Parvuli non possunt ab originali peccato liberari nisi baptismo. II, 678, 685. Parvuli baptizantur in remissionem peccatorum. X, 177. Parvulos originalis peccati remissionem per baptismum consequi, antequam universa Ecclesia retinuit. X, 490. Parvulos quoque in baptismo peccato morti et vivificari.

X, 1215, 1216, 1217. Parvuli in baptismo moriuntur peccato: ergo sunt rei. X, 827, 828, 829, 850. Parvuli et in peccato mortui sunt, et moriuntur peccato. X, 850. Parvuli per baptismum, quae est Dei gratia mirabilis, sancti et iusti esse coguntur. X, 1506. Morti Christi conformantur. X, 177. Parvuli etiam ipsi in baptismo renuntiant saeculo. X, 1267. Parvuli per gestantium fidem et responsionem credunt. V, 1546; X, 505, 570. Et appellantur fideles. V, 1545; X, 125, 1078. Iis alieno facto vulneratis, aliena fide subvenitur. V, 950, 1542. Parvuli in credentium et fidelium numero deputati. X, 187. Diei possunt et vocati in poenitentiam. X, 125. Parvuli baptizari, ipsis esi credere; non baptizari, non credere. X, 152. Parvuli infantes quomodo creduli vel increduli fiant, per credentes aut incredulos. II, 871, 984. Fides respondentium pro eis in baptismo recta esse debet. V, 951. Qui parvulum offert baptizandum, debet cum Catholicis sentire. X, 146. Pelagianorum aliqui censuerunt infantes credere, per eos a quibus offerebantur. II, 870, 890. Parvulos mox natos illuminari, quidam perperam colligebant ex Evangelio. X, 129, 150. Parvulos cur baptizandos dicunt Pelagiani. X, 705. sine participatione corporis et sanguinis Christi aeternam vitam habere parvuli non possunt. X, 394. Vita aeterna quatenus renatis debetur. X, 1153. Parvulis adhuc et infirmis stillantur quaedam de Sacramentis. IV, 784. Parvulorum baptismus et communio. V, 945. Sanguis Christi ministratus parvulo ut vitam habere possit. X, 1154. Parvuli manducant carnem Christi et bibunt ejus sanguinem. II, 985. Parvuli qui carnem Christi non manducaverunt, vitam aeternam non consequentur, ex Innoc. II, 785, 826. Parvulis baptizatis utrum noceant parentes, cum eos demoniorum sacrificiis sanare conantur. II, 539. Parvulis non imputatur ad culpam quod reluctantes baptismum recipiant. II, 841. In tantum nesciunt quid faciunt, ut nec facere judicentur. II, 841.

Parvuli nascuntur miseri. X, 147. *Vide* Mala, Miseria. Ratio velut adhuc quiesca et quasi sopita, tamen insita, et quodam modo inseminata in parvulis latet. X, 150. Ignorantia et animi corporisque infirmitas in parvulis. X, 147, 180. Ignorantia parvulorum quanta. X, 148. In his ignorantiae tenebris anima pueri non tantum indocta, verum etiam indocilis jacet. X, 149. Ex ignorantia profundissima ad salutem balbutientem, non permansurum, tanquam ad scientiam locutionemque tendentes, proficiendo veniunt parvuli. X, 148. Parvuli, nec sapientes sunt nec stulti. I, 607. Ab infantia ad sapientiam per insi, ientiam mediam perveniunt parvuli. X, 795. Parvuli pecoribus sunt infirmiores. X, 150. Infirmitati mentis congruit haec infirmitas corporis. X, 150. Infirmitas carnis in infantibus poenalis est. X, 150. Parvuli penas huius vitae quare patiantur, interrogat Hieronymus Augustinus. II, 727. Parvuli cur nascantur miseri secundum Julianum. X, 1553, 1554. Absurda ejus opinio, et quae Deum faciat injustum. X, 1574. Parvulorum miseriae ex peccato originali. X, 1179, 1187, 1191, 1532. In paradiso non essent. X, 1536. Parvulorum poenae injustae, si illi essent innocentes. X, 1175. Magna iniquitas, si parvuli jugo gravi sine peccati merito premuntur. X, 1201. Parvuli poena injusta, si negetur peccatum originale. X, 1506. Parvuli qua iustitia tanta mala patientes, dicere non potest, qui negat peccatum originale. X, 1505. In parvulis si non esset ex origine malum meritum, quicquid mali palpiuntur esset injustum. X, 1534. Deus injustus appareret, si parvulis nil peccati trahentibus tanta mala irrogaret. X, 697. Iustitiam Dei blasphemant, qui dicunt tanta mala perpeti parvulos, sine merito peccati. X, 1509. Aequitas Dei in poenis infantium propter originis vitium. X, 1501. Parvulorum mors ex peccato primi hominis. V, 906. De parvulorum morte et cruciatibus. I, 1505. An ipsis presint cruciatus, aut eorum parentibus. I, 1504. Parvuli cum vitis non nascerentur, si non essent obnoxii peccato originali. X, 700. Grave jugum super parvulos, non sine merito. X, 1194. Grave illud jugum injustum est, si non sit originale peccatum. X, 1189, 1200. Et si non illis imputandum Adam peccatum. X, 1192. Quod parvuli etiam baptizati interdum et demonum patiantur incursus, ex merito venit originalis peccati. X, 840. Parvulorum interfectio iuste a Deo praecipita, reatum originale ostendit. X, 1424. Parvuli in incendio Sodomorum absumpti, argumento sunt esse peccatum originale. X, 1536. Munera gratiae ad salutem necessaria non denegantur parvulis, si non habuerint peccatum. X, 1076. An parvuli non in eorum numero deputandi, quos Deus omnes vult salvos fieri. X, 769.

Parvulos a gratia Christi separant Pelagiani. X, 1187, 1190, 1195, 1210, 1211. Et sine ullius peccati merito a regno Dei. X, 1188, 1191. Gratia Christi ad parvulos etiam pertinet. X, 1190, 1181, 1192. Parvulis opus esse redemptione confessi sunt Pelagiani, peccatorum remissionem eis esse necessariam noluerunt exprimere. X, 183. Parvulorum redemptionem quo sensu Caelestius confessus est. X,

393. Parvuli egent reconciliatione, quæ sit per Christum. X, 870. Parvuli ad reconciliationem, quæ per mortem Christi facta est, pertinent tamquam peccatores. X, 1213. Parvulis Salvatorem necessarium negant Pelagiani. X, 1305. Eosque a Salvatore audient negare salvandos. X, 571, 572. Parvuli Salvatore egent. V, 944. Pelagiani Christum negant parvulis Jesum esse, nisi sicut universæ mortali creature. X, 1343. Christus etiam parvulis Jesus. V, 943, 1334; X, 1077. Parvulorum Salvator Christus. X, 179. Christum pro parvulis esse mortuum, et tamen eps peccato originis non esse obnoxios in consequenter dicit Julianus. X, 1213, 1214. Parvuli peccato originali obstricti, quia non est pro eis mortuus Christus, qui nullum habuerunt omnino peccatum. X, 823.

Parvuli unde justitiam habituri sint. X, 1182. Parvuli sicut in Adam moriuntur, sic in Christo vivificantur. X, 1171. Parvuli sine studio propriæ voluntatis ad primum et ad secundum Adam pertinent. X, 1235. Parvuli ab Adam trahunt peccati reatum, mortisque supplicium, et a Christo sumunt participationem justitiæ, et vite præmium sempiternæ; licet nihil utrobique vel boni vel mali sua voluntate fecerint. X, 1334. Parvuli in Adam moriuntur, et in Christo vivificantur, sine ullis operibus propriæ voluntatis. X, 1292. In parvulorum regeneratione nec voluntas accipiendum præmittitur, nec adjungitur, nec subsequitur. II, 820. Spiritus sanctus habitat in parvulis baptizatis, etiam si nesciant, quia in eis occulte agit ut sint templum ejus, idque in proficientibus et perseverantibus perficit. II, 840, 841.

Parvulos ad regnum cælorum nolunt pertinere Hieracitæ VIII, 38. Parvulos etiam si non baptizentur, habere vitam æternam, error est quem Pelagius anathematizavit. II, 826. Parvulis non baptizatis salutem et vitam æternam promittunt Pelagiani extra regnum Dei. X, 370. Frustra illis promittitur vita extra regnum cælorum, sed manet eos damnatio. II, 871. Parvuli non baptizati non possunt habere vitam, quare X, 978. Parvuli ob originale peccatum damnantur, nisi regenerentur. I, 649; V, 1359; X, 679. Ad damnationem pertinent, qui per baptismum Christi corpori membrisque non sociantur. X, 189. Et in perditione ac tenebris remanent. X, 132. Ira Dei manet super eos, et judicati sunt, et condemnabuntur. X, 187. Parvuli non baptizati in damnatione erunt cum diabolo. X, 140. Parvuli non baptizati secundæ mortis supplicium subeunt. X, 570. Poenis torquentur. II, 723, 727. In damnatione tamen omnium mitissima futuri sunt. X, 120. Et levissima. X, 809. Causam damnationis in parvulis querit August. de quare quamdam refert sententiam. II, 730, 731. Quare parvulus non baptizatus pergit in damnationem, causa satis digna forte non videtur, quia non invenitur; non quia non est. V, 1339. Parvuli si non traherent originale peccatum, non juste excluderentur a regno Dei. X, 713, 1194. Separatio a regno Dei grande malum, et hoc non redditur parvulis sine merito. X, 840. Injustus foret Deus, si parvulos peccato non obnoxios dampnaret. X, 721. De parvulorum non regenerationis damnatione consensit tota Christi Ecclesia. X, 1194. De parvulis sine baptismo decedentibus Pelagii sententia. X, 395. Tertius locus præter regnum et supplicium, nullus est. X, 1073. Infantes aut ad regnum natiuntur, aut in ignem æternum. V, 1557. Parvuli ante vel post susceptum baptismum defuncti, an resurgent. II, 750. Parvulorum resurrectio qualis futura. V, 1140. Parvuli etiam ante Christi tribunal referent propria corporis. X, 839. Parvuli baptizati inter fideles et credentes cum reputentur, non judicantur. X, 146. Parvuli soli, qui nondum habent opera propria vel bona vel mala, secundum solum originale peccatum damnabuntur, quibus per lavacrum regenerationis non subvenit gratia salvatoris. II, 971. Parvuli secundum ea quæ per corpus gesserunt, recipiunt vel bonum vel malum. II, 984. Gratiam gratis dari probatur ex parvulorum discretionem qui voluntatis usum non habent, nec per liberum arbitrium discernuntur. II, 820, 826, 984, 983. Parvulorum alii sunt vasa in honorem per gratiam, alii vasa in contumeliam per judicium. X, 1249. Ex duobus parvulis cur unus ad gratiam portatur, alius ante suffocatur, profundum est inscrutabile. V, 177, 905, 907. Parvulo ante baptismum extincto vita reddita per orationes stephani, ut sacramenta perciperet. V, 1446. Parvuli per liberum arbitrium penam mereri non possunt vel gratiam. II, 820. Pro parvulis tanto impensius loqui debemus, quanto pro se ipsis minus possunt. X, 199.

Parvuli, id est, humiles. V, 436, 440. Parvuli et lactentes in Ecclesia quinquam. IV, 110. Parvuli in fide non intendi in præproperam passionem. III, 629. *Not.* Parvuli, id est, carnales. V, 156. His aptatæ scripturæ non ut carnales remaneant, sed ut proficiant. V, 156. Parvuli terre nomine designantur, sed crescendo cælum lient. IV, 1486. Parvuli Babyloniarum, nascentes malæ cupiditates. IV, 1773. Egregia similitudo de matre parvulum fovente. V, 156. Parvulorum

vanitatibus cohibendis multimodæ formidines adhibentur. VII, 783. Parvulorum verbera et convicia grata sunt et jucunda. X, 148. Nemo tamen prudentium probaverit, ut in hæc concitentur studio ridendi, et vanitate majorum. X, 148.

Pascamus, Christum bene vivendo, et pascet in æternum nobis vivere donando. IV, 568. Aliud est nasci de Spiritu, aliud pasci. V, 451. Pastio populi per Christum duplex, prima de quinque panibus, secunda de septem; utriusque mysterium. VI, 48, 49, 50, 51.

Pascentius Augustinum non ausum esse ipsi fidem suam dicere divulgat. II, 1038, 1041, 1049. Pascentius in iis verbis, quibus fidem suam pronuntiavit, quoties ea repetit, toties variavit. II, 1038. Cum mane illi placuisset ut ipsius ac Augustini verba a notariis exciperentur, a prandio displicuit. II, 1038, 1041, 1042, 1049, 1050. Pascentius Auxentium laudat; Arium, et Eunomium anathematizat. II, 1039. Pascentio dicenti se expertum esse Augustinum longe inferiorem quam fama jactasset, Augustini responsio. II, 1041. Pascentius voluit honoratos viros interesse collationi ipsius cum Augustino. II, 1042, 1049. Pascentii alia in Augustinum convicia. II, 1050. Quid eis respondeat August. II, 1051. Pascentii nomen Augustinus in suis ad eum litteris non scribit. II, 1038, 1049, 1030. Quo consilio. II, 1049.

Pascha Hebræum est nomen, non græcum. IV, 842, 1609, 1789. Transitum significat. III, 1783. Pascha non a græco *πάσχω*, sed ab hebræa voce quæ transitum significat. II, 203; III, 1783; IV, 841, 842, 1609, 1789; VII, 522. Ad Pascha celebrandum etiam hostiam accipiendum esse, intelligere conantur Judæi. III, 609. Paschæ celebrationem in alterum mensem differabant, qui immundi erant super mortuum. III, 722. Pascha quid præfiguravit. IX, 290. Pascha figura erat passionis Christi. VII, 322. Pascha Judæorum, umbra veri Paschatis. III, 1738, 1783. Pascha verissimum in Christo celebratum. V, 814. Verum Pascha, Christi immolatio. III, 1783.

Paschatis celebritas anniversaria. IV, 171. Pascha agitur et in sacramento, et in memoriam rei quæ gesta est. II, 205. Transitus (qui hac voce, Pascha, significatur) modo in nobis agitur per fidem, spem, et caritatem. II, 205, 206. Veteris et novi Testamenti consensus quoad celebritatem Paschæ et Pentecostes. II, 217, 218. Pascha plerumque nulla, interdum a paucis Manichæis tepidissima celebritate frequentabatur. VIII, 178. Pascha quomodo et quando celebrant Tessaresdecalogitæ. VIII, 31. Pascha nostrum ad diem Paschæ Judæorum cur non occurrit. VIII, 303. Christiani non observant dies et annos et menses et tempora, licet ad solis et lunæ computationem Pascha celebrent. II, 209. Illud observant ut sabbatum occurrat, quod Judæi non observant. II, 211. Pascha per orbem totum una die observatum iri censet Arelatense concilium. IX, app. 787. Ut quadraginta dies ante Pascha observentur, Ecclesiæ consuetudo roboravit. II, 220. Paschæ vigiliam forinsecus et intrinsecus celebremus; ita ut Deus nobis loquatur in lectionibus suis, et Deo loquamur in precibus nostris. V, 1088. Paschæ vigilia velut mater omnium sacramentorum vigiliam. V, 1088. Vigilat ista nocte mundus inimicus et mundus reconciliatus. V, 1088. Istum Christianus vigor, illum diabolicus vigor nequaquam dormire in hac celebritate permittit. V, 1088. In vigilia paschæ quanta Augustini fatigatio. V, 1442. In paschæ solemnitate in Ecclesia cantatur historia trium puerorum. IX, 330. Et Danielis. IX, 332. *Not.* (a). Amen respondent post lectionem historie Danielis in solemnitate sancta, et se signant. IX, 522. *Not.* (a). Paschæ festis per dies xv cessant lites. V, 1201. Tempus post Pascha relaxatis jejuniis in laudibus agitur. IV, 1937, 1938. Paschali tempore jejunia relaxant Christiani, stantes orant, hallucina canunt, quod est signum resurrectionis. II, 218. Paschalibus diebus et Dominicis an ubique Christiani stantes orant, ignorat August. II, 221. Tempus ante Pascha significat tribulationem in qua modo sumus. IV, 1937. Paschæ octava. V, 1196. Complement sacramenta infantium. V, 1198, 1201. In celebratione paschæ, observandum triduum crucifixi, sepulti, suscitati; horum trium quod significat emus, agimus in præsentia vita; quod autem significat sepultura et resurrectio, fide ac spe gerimus. II, 213. Pascha significat futuram vitam. IV, 1938. Cum Christus transiit ad patrem, spes membris in capite data est, quæ essent secutura. III, 1785. Paschalis festivitas ferventiores facit, etiam eos qui cætero anno pigriores sunt. IX, 330.

Paschasius. IV, 576. A vico Augusti episcopus. IV, 381.

Pascha nostra. V, 1647. Pascha vera in altera vita. III, 1727, 1742.

Paschos, p̄los VIII, 42.

Paschalychylis. VIII, 42.

Pascheres in cedris libani edificantes, quos significant.

IV, 1371. In comparatione passeris, quivis aduersarius frigidissimus invenitur. VIII, 198. Passer Christus in resurgendo. IV, 1300.

Passio Domini describitur in psalmo LXXVI. IV, 846. Passionis Domini mysteria explicantur. V, 1084. Passio Christi notatur sub Pilato, sive unde colligatur temporis veritas, sive unde Christi plus commendetur humilitas. V, 1070. Passio Christi figurata per luctum Jacob cum Angelo. VII, 518. Per Noc. III, 111. Per aquam turbatam piscine. III, 1523. Passioni Christi simile est cœlum roseum vespere. III, 1527. Passio Domini multis ruina fuit. IV, 1397. Passio Domini significat vitam præsentem, ejus resurrectio futuram. IV, 1958. Passionibus suis Christus demonstravit, non ea munera quæ videntur sonare in Vetere Testamento, sed æterna esse concupiscenda. IV, 1146.

Passio Domini quanta bona protulit. IV, 745, 746. Passio Domini pretium est orbis terrarum. II, 261. radix ex qua processit gloria Ecclesie. V, 258. Passionis Christi celebritas anniversaria. IV, 170, 171. Passionis Christi tempus nunc totius orbis festivissimum est. VIII, 179. Passionis Domini anniversario die cantatur xvi Psalmus. IV, 172, 173, 179. Passio Domini solemniter legitur. V, 1084. sed nonnisi secundum Matthæum. V, 1107. Voluerat aliquando Augustinus ut per singulos annos secundum omnes Evangelistas legeretur; inde perturbati sunt homines. V, 1107.

Passiones Christi imitandæ sunt, non a Christiano delicie conquiendæ. V, 275. Passionem Domini imitando pauperes saturantur. IV, 543. Exemplum passionum Christi afflictis proponitur. IV, 366, 373. Passio Christi exemplum patientiæ. VIII, 542. Passionis calix amarus et salubris. V, 1438. passionis amaritudo bibenda est, donec transeat amaritudo hujus sæculi. IV, 551. Passionis amaritudo unde a sanctis cum gaudio est tolerata. V, 1566. Passio Domini quasi testa qua peccata raduntur. III, 826. Passiones Christi non in solo Christo, et nonnisi in Christo, quomodo. IV, 730. Passiones Christi, passionis nostræ sunt. IV, 406. Christus Dominus voluntate passus, nos necessitate; ille miseratione, nos conditione. IV, 553, 1104. Passionibus Christi non communicatur sine caritate. V, 923. Sarcina passionum infirmitati gravis, caritati levis. X, 901. *vide* Christus.

Passio motus animi contra rationem. VII, 242. Passiones ex terrenis corporibus moribundisque membris animæ esse opinati sunt Platonicæ. VII, 711. Passiones in diis admittere figmentum poetarum. VII, 261, 262. A passionibus non est immunis humana infirmitas. VII, 258, 261. Passiones in sapientem cadere sentiunt Platonicæ sive Aristotelicæ, negant Stoici. VII, 238. Passiones a Stoicis non existimantur vitia, si contra virtutem mentis nihil possunt. VII, 261. Passiones necessitate pati sapientem, sed non iis cedere; stultum vero cedere dicebant Stoici. VII, 258, 259, 261. Platonicæ et alii philosophi cum de passionibus loquuntur, de verbis potius, quam de rebus faciunt controversiam. VII, 259, 260, 261. Passionibus quatuor omnis humanorum morum vitiositas continetur. VII, 408. Passiones quatuor animæ nihil aliud quam amor. VII, 410. Passiones ut sint in hominibus facit stultitia vel miseria. VII, 242. Passionum perturbatio stultis malisque dominatur. VII, 263. Passionum perturbatio miseriam indicat. VII, 267. Passiones unde bonæ vel mabe. VII, 410. Passio in lingua latina, maxime usu loquendi ecclesiastico, nonnisi ad vituperationem consuevit intelligi. X, 469. Passiones non tam discutit Christiana religio, quam earum causas. VII, 260.

Passiones deponere vera religio præcipit. VII, 242. Passiones Scripturæ sacra menti subicit ita moderandas, ut in usus justitiae convertantur. VII, 260. Qua ratione mens passionibus in se contra rationem prævalere non permittit. VII, 260. Passiones non temperant impii ac pagani, nisi superbia. VII, 416. Passionibus moritur, qui jam servit mente legi Dei. VI, 62. Passiones temperantia quomodo moderandæ. I, 1323. Passiones mortificatæ vocantur amores sancti, casti, boni; immortificatæ vero, perturbationes, libidines, concupiscentiæ. III, 188. Quæ mala ex immortificatione passionum, quæ bona ex mortificatione proveniant. III, 188. Passionibus resistendo mens regum virtutis exercet. VII, 260. Passiones a sapientibus et bonis ita reguntur, ut malint eas non habere, quam vincere. VII, 263. *vide* Perturbatio.

Passivi quinam appellantur. VIII, 167.

Pastorum sunt duo quedam, unum quod Christiani, alterum quod Præpositi. V, 270, 296. Pastores boni de bonis ovibus fiunt. V, 287. Pastores multi boni, etsi nihil ad potestatem ac bonitatem Pastoris pastorum. V, 765. Unus pastor bonus, quia boni omnes in uno. V, 287, 765, 768. Pastor malus aliquis est propria malitia, bonus nonnisi Dei gratia. V, 1484. Pastor quis mercenarius, quis castus, V, 750. Pastor mercenarius fugiens. V, 760. Pastores pauci,

mercenarii multi. V, 760, 762. Mercenarii pastores quomodo utiles. V, 760. Pastor non is qui ad quasdam res paratus, et ad quasdam non, sed qui ad omne opus bonum paratus. V, 760. Pastor idoneus ille est, qui vitam rependere valet pro ovibus. V, 1334. Qui sic oves amat, ut pro eis mori possit effectu vel affectu. V, 1354. Pastores, non oves, sed se ipsos pascentes. V, 270. Pastori jubetur ut animam ponat pro ovibus suis. III, 1733. Pastores cum animam pro ovibus suis posuerunt, ipse unus Christus posuit. III, 1733. Pastor in Ecclesia unus. III, 1750. Pastorum duo genera in Ecclesia; alii Christi gregibus consulunt, alii suis honoribus temporalibus et commodis sæcularibus gaudent. II, 951. Pastores sua quærentes, non quæ Jesu Christi, mortui sunt. V, 281.

Pastoris officia et ovium. V, 796. Pastoris partes populo explicare quid prosit. V, 607. Ad officium pastoris doctrina pertinet. II, 635. Ceteris Ecclesie pastoribus id mandatum quod Petro. V, 1331. Hoc est Christo pascere, hoc est in Christo pascere et cum Christo pascere, præter Christum sibi non pascere. V, 287. Ad pastores pertinet non tacere; ad oves autem, etiamsi illi taceant, de Scripturis sanctis verba pastoris audire. V, 282. Mali cum non possint bona loqui, qui malus pastor audiendus. V, 473. Pastor malus non in eo quod de suo, sed in eo quod de Dei profert audiendus. V, 283. Pastoris est explanare difficiles locos Scripturæ. V, 716. Pastorum malorum facta spiritus sunt, verba ipsorum uva, sed de vite, id est, de cathedra. V, 762. Ipsa de illis loquitur, non ipsi. V, 761. Pastoris vox cum tremore audienda. V, 295, 296. A laporum dentibus eruantur, qui pastorem audiunt. V, 515. Pastoris vox, in qua solæ oves Christum audiunt; non alienum. III, 1725. Pastor et quod ad pastores et quod ad oves dicitur, cum tremore debet audire. V, 296. Vitavit Augustinus questionem de juracione, ne *monacho* et præcipiendo plus reos laceret non auditores. V, 979. Pastoris est sua quærentis, errantes non arguere. V, 273. Pastoris negligentia occidit eum, quem non admonet. V, 281. Et ille juste moritur, et ille juste damniatur. V, 281. Si quos alloquitur timens ledere, felicitatem terrenam iis promittit, ipsos perdit. V, 275. Pastorem quid pigriorem faciat ad redarguendum. V, 961. Pastori paucissimi contradicunt loquendo, multi male vivendo. V, 961, 963. Pastoris est errantes oves revocare ad ovile. V, 278. Pastor etiam importunus esse debet iis, qui salutis suæ negligentes sunt. V, 243, 246. Augustini qualis sit animus erga iniquitates suorum. II, 1063, 1064. Pastor qui propter merita alicujus erga se, mores illius dissimulare non debeat. II, 1074. Qui infirmas oves confortare debeat. V, 275, 276. Pastoralis caritas qui non ordine amandi, sed ordine subveniendi infirmiores fortioribus antepont. II, 557. Pastoris tristitia de malis ovium prodest illi: sed nihil vult expedire sibi, nisi quod expediat illis. V, 514. Pastoris est dicere auditoribus cum Augustino: Si non tacerem, animam meam liberabo; sed nolo salvus esse sine vobis. V, 125. Item, Delectatio mea non est in hac vita, nisi vestra bona vita. V, 128. Pastor, quantum ad illum attinet, oves bonas necat male vivendo. V, 274. Etsi illæ vivunt, ipse homicida est. V, 275. Ovium interitus quomodo pastori imputatur. V, 281. Ovis errantem pastorem sequendo non securo. V, 282. Sub malis pastoribus oves unde securæ. V, 281. Mali pastores in Ecclesia, similes Phariseorum. V, 750. Oves a malis pastoribus quomodo reducit Deus. V, 282. In bonis pastoribus spes non ponenda. II, 951, 952. Pastoralium periculorum solatia, ovium bona opera. V, 611. Gaudium, solatium ac respiramentum periculorum suorum nullum reputat Augustinus, nisi suorum bonam vitam. V, 1112. Pastorem solatur in periculis, quod suorum adjuvetur orationibus. V, 945. Votum pii pastoris. V, 124.

Pastoribus quam periculosa ratio reddenda. V, 796. De ovibus quæ ratio reddenda a pastore. V, 762. Pastoris quando integra ratio de ovibus. V, 765. Pastoris enus non abiciendum. V, 515. Pastoralis curæ scrupulos, quibus ipseangebatur, Augustinus aperit. II, 582. Pastori debita reverentia. V, 611. Lætis percipiendi potestas dati pastoribus. V, 272. Iac sic sumant, ut ovibus prosint. V, 272. Pastores accipiant sustentationem necessitatis a populo, mercedem dispensationis a Domino. V, 275.

Patelana dea præfecta folliculis patescentibus ut spica excat. VII, 119.

Pater et Abba idem significant. IV, 4012, 1419. Cur simul ponuntur ab Apostolo. IV, 4012, 1419. Patrem tantum unum Deum appellantes Ariani rehelluntur. VIII, 758. Unde Patrem tantum unum Deum appellabant Ariani. VIII, 716, 718, 728, 758. Patrem non naturam Deum esse credebant Ariani. VIII, 778. Pater verus Deus est gignendo veritatem, non participando. II, 4047. Pater, totius deitatis principium. VIII, 908. Pater in divinis non est solus, sed habet similitudinem. III, 244. Pater hoc genuit quod est. VIII, 723. Patrem potuisse hoc generare quod est. V, 771. Patris

et Filius non diversa substantia. VIII, 749. Pater hoc est quod Filius secundum substantiam, non secundum id quod ad aliud dicitur. IV, 843. Pater in Trinitate non ad se, sed ad Filium dicitur; ad se autem Deus. IV, 845. Patrem genuisse Filium sibi æqualem ostenditur ex Scriptura. VIII, 764, 766. Patrem genuisse Filium sibi æqualem vel ex partibus animalium ostenditur. VIII, 761. Pater aut ex impotentia, aut ex invidia non genuisset æqualem sibi Filium. VIII, 762. Pater an non sit ipse sapientia, sed tantum sapientie pater. VIII, 924, 933. Hæc questio difficilissima. VIII, 934. Pater non solum virtutis et sapientie pater, sed ipse virtus et sapientia. VIII, 935, 936, 957. Pater et Filius simul una sapientia, sicut una essentia; tamen non simul Verbum unum. VIII, 956. Pater cur non suæ magnitudinis et bonitatis, etc. genitor similiter sit. VIII, 925, 933. Patrem quantis laudibus efferant Ariani. VIII, 728. Pater cur solus beatus et solus potens proprie dicendus secundum Arianos. VIII, 729. Cur solus sapiens. VIII, 730. Cur solus immortalis secundum Arianos. VIII, 751, 755. Patrem solum incapabilem dicebant Ariani. VIII, 813. Pater non invisibilis Filio ex ipsis Manichæis. VIII, 764. Pater solus secundum Arianos invisibilis, Filius Patri visibilis, non vero virtutibus celestibus. VIII, 728, 739. Refellitur hoc somnium. VIII, 745. Patrem solum invisibilem, Filium vero et Spiritum sanctum visibilem qua ratione quidam propugnant. VIII, 867. Patrem ullo modo vel per subjectam creaturam apparuisse volebant Ariani. VIII, 812, 815. Patrem nunquam Patribus aut Prophetis per aliquas visibiles formas apparuisse, nimis temerarium est dicere. VIII, 866, 867.

Patris solus sunt voces quædam in Scripturis, quamvis. VIII, 857. quomodo Pater loquatur Filio. III, 1586, 1689. Hoc nemo novit. VIII, 692. Patris mandatum. Verbum ejus. VIII, 858, 859. Ex ipsis ad Filium factis temporaliter verbis Patris, nihil Filius didicit. VIII, 805. Pater ingenuus non legitur in Scripturis. II, 1040. Pater quomodo æternus æternum generat Filium. III, 1560. Pater etsi volens genuerit Filium, non sequitur Filio priorem esse voluntatem Patris. VIII, 685. Patris et Filii eadem sunt opera. VIII, 694. Non alia Pater, alia Filius; sed eadem opera Trinitas fecit. V, 705, 746. Pater nihil unquam facit sine Filio. VIII, 617. Pater Deus quæcumque fecit, non nisi per Filium fecit. V, 702. Pater et Filius unum principium. VIII, 785. Patrem inter et Filium magna caritas. III, 1508.

Pater cur solus non dicitur missus. VIII, 686. Pater non est incarnatus. III, 1667. Patrem Deum et Dominum Jesu Christi etiam ante incarnationem dicebant Ariani. VIII, 755, 754. Pater non est Dei Deus, sed Deus est Christi. VIII, 721. Deus pater potest dici Rex Domini nostri Jesu Christi. IV, 821. Pater unde major sit Filio. VIII, 746. Pater non ideo major Filio, quia de nullo genitus genuit æqualem sibi Filium. VIII, 786. Patrem majorem se Christus appellavit ex forma servi. III, 1855, 1857. Pater cur dicitur non iudicaturus, sed iudicium dedisse Filio. III, 1670; VIII, 842. Pater invisibiliter cum Filio erit in iudicio. VIII, 787. Patris sinus, quid. VIII, 764. Patris dextera ad quam sedet Filius, æterna felicitas. VIII, 692. Patrem non honorari Filii contumelia. V, 772.

Pater noster Deus. V, 309. Pater noster et mater est Deus, et qua ratione. IV, 208. Pater ad fidem salutemque æternam non est nisi Deus. IX, 627, app. 855. Pater noster secundum sæculum diabolus, mater Babylonia. IV, 208.

Patrisfamilias circa familiam sollicitudo et disciplina. IV, 599. Peccatum quod tibi non displicet in filio, delectat te. IV, 599. *vide* Parentes. Pater et feriendo pius, et parcendo crudelis. V, 111. Patrisfamilias episcopale officium in domo sua debet implere. III, 1768. Patrisfamilias omnibus in familia sua, tanquam filiis ad colendum et promerendum Deum consulit. VII, 614. Ex lege civitatis præcepta sumere debet quibus domum regat. VII, 645. Patrem nate suadentem, salvo ei honore debito, repellentis exemplum. V, 1281. Pater cujusquam non is tantum dicitur a quo genitus, sed etiam is a quo fuerit adoptatus. VIII, 215, 216. Patres adoptivi castius corde gignunt, quos carne non possunt. V, 348.

Patriarcharum facta quo animo Faustus reprehendit. VIII, 440. Manichæorum calumnie in Patriarchas. VIII, 405. Patriarchæ et Prophetæ a criminationibus Manichæorum defenduntur. VI, 395; VIII, 417. Patrum antiquorum castitas, etiam cum plures haberent uxores. V, 545, 547, 549. Patriarchæ etiam si libidines et crudeles fuissent, tamen deo Manichæorum essent meliores. VIII, 465. Cur in Patriarchis commendatur quod fuerint pecorum nutritores. III, 589. Patriarchæ et Prophetæ cur hic regnauerunt. VIII, 449. Eorum non solum lingua sed et vita fuit prophetica. VIII, 417. In his et quæ dicebant, et faciebant,

erant præcones Christi venturi. V, 51. Fuerunt de ecclesia credendo in Christum, quem prænuuntiabant. VI, 513, 514. Patriarcharum nos imitatione filii. IV, 1402. Patriarchas et Prophetas a Christo solutos fuisse doloribus inferni, quidam sentiunt, quod displicet Augustino. II, 711.

Patres quoniam appellantur a Catholicis. IX, 627, app. 855. Patrum scripta ab auctoritate canonis distinguenda. II, 539.

Paterniani seu Venustiani hæretici. VIII, 46; X, 800.

Paternus. II, 224.

Paternus proconsul. V, 1411.

Patriciani. IX, 589.

Patripassiani. V, 448; IX, 589. Patripassianorum hæresis. V, 556. Patripassianorum doctrine fides opponitur. V, 557. Patripassianos a communione sanctorum removit Ecclesia. V, 557.

Pati. Aliud est pati poenam, aliud pati injuriam. IV, 1894. Nihil patimur in ista vita, nisi ex illa morte, quam meruimus primo peccato. IV, 598. Quod te permiserit pati Deus, flagellum corrigentis est, non poena damnantis. III, 1441. Quæcumque in hac vita patimur, non ea tribuenda insipientie, sed consilio Dei ad nostram medicinam. IV, 770. Quid patimur, quidquid largitur nobis Deus, et recipimus ad consolationem, et patimur ad probationem. IV, 917. Quod hic patimur, ira Dei est. IV, 977. Quare amas habere quod Christus, si times pati quod Christus? IV, 1250. qui conatur proficere, incipit pati; qui non patitur, non conatur proficere. IV, 1599. Omnis consummatio est usque ad mortem pro veritate certare, et pro summo bono mala omnia tolerare. IV, 1561. Patitur homo et ex se intrinsecus, et forinsecus ex iis inter quos vivit. IV, 405. Cum patitur Christianus, non debet facile velut odio ire in eum a quo patitur; sed convertere se ad orationem, ne amittat dilectionem. IV, 632. Fieri potest ut quis Christum confitens patitur causa humanæ gloriæ. IV, 490, 491.

Patientia quid sit. VI, 21, 615. Patientia Dei erga nos. V, 467. Patientia Dei cur malos ferat. VI, 534, 545. Patientia Dei ne abutamur. V, 297.

Patientia vera et falsa. V, 1287. Patientiam non omnis habet, qui dolores quoslibet tolerantissime patitur. VI, 568. Patientia falsa terrena est, animalis, diabolica. VI, 619. Ei potest voluntas humana sufficere. VI, 619. Patientie falsæ vires. VI, 618. Eas mutuatur ex mundi cupiditate. VI, 622. Tamquam de stupore morbi, non de robore sanctitatis. VI, 622. De hac gloriari insanum. VI, 622. Patientia tanto majore supplicio dignior, quanto magis vitis subdit instrumenta virtutum. VI, 615. Patientia, comes est sapientie, non famula concupiscentie; amica bonæ conscientie, non inimica innocentie. VI, 611. Patientia Deum laudet, non avaritia; caritas, non cupiditas. VI, 633. Quanta iniqui patiuntur. VI, 611. Patientia iniquorum non est patientia, sed duritia. VI, 615. Patientia schismaticorum, ne Christum negent, mala sustinentium, laudanda. VI, 625. Prodest eis ad subeundum tolerabilius supplicium, non ad regnum cælorum. VI, 624. Donum Dei est. VI, 624. sed donum exheredatorum, non filiorum. VI, 624. Patientiam veram a falsa distinguit causa patiendi. VI, 611.

Patientiam modo de nobis exigit Dominus. V, 298. Patienti necessitas jure nobis imposita. VI, 617. Tolerare, ad hoc enim natus es: tolerare, quia forte toleratus es. V, 298. Causa patientie bona eligatur. V, 1455. Patientia et longanimitas non est nisi in malis. IV, 271, 1171. Patientia in tribulationibus. IV, 480, 758, 1855. Patientiam facilius servare, quando extra carnem patimur. II, 532. Patientia præcipua laudatur in morte propter justitiam subeunda vel contemnenda, quare. X, 185. Mali quam patienter ferendi. VI, 662. Patienter ferendi quos corrigere non possumus. IV, 655, 1276, 1528, 1529. Patientia laudanda non fuisset, sed negligentia culpanda, si cæcus Episcopus a schismaticis, auxilium Ecclesie sibi creditæ ab Imp. non petisset. II, 806. Patienter quisque salva veritatis doctrina perferre debet, quod emendare non valet. VI, 228. Patientia recta quænam, et quam utilis. VI, 611. Non invenit locum sapientia, ubi non est patientia. V, 825. Sine patientia, spes future vitæ; sine mansuetudine, patientia nequit custodiri. V, 860. Patientia animæ consulit et corpori. VI, 614. Patientie usus in animo et corpore. VI, 614. Patientie majus certamen, seiviente diabolo. VI, 615. Cavendum est ne vindicandi cupiditate amittatur patientia, quæ plaris habenda est, quam omne quod potest etiam invito inimicis auferre. II, 550. Saturatus dicitur paupertate Christi, qui non solum omnia temporalia bona temperanter contemnit, verum etiam patienter sustinet mala. II, 567. Christianus ad omnia patientia preparatus esse debet. III, 1259, 1260.

Patientie præcepta non ostentatione corporis, sed præparatione cordis implenda. III, 1955. Patientie præcepta et injuriarum condonatio, maxime in cordis præparatione re-

linenda. II, 330. Præceptum de prebenda perculienti altera maxilla, neque Christus, neque Apostolus violavit. II, 330.

Patientia, deifica est. VI, 619. Patientia Dei erga peccatores, ab hominibus imitanda. II, 654, 655, 656. Patientia Dei quilibet. VI, 611. Imitanda Christi patientia. V, 54, 477. Patientia discenda est a potentia Christi. III, 1708. Patientie exemplum in passione, patientie præmium in resurrectione Christus ostendit. V, 946. Qui vult patienter ferre omnia, non descendat de celo, et in lege Dei meditetur die ac nocte. IV, 1193. Patientia pauperum Christi, merces æterna. VI, 625. Patientia intenditur merces æterna, non temporalis. VI, 632. Non ideo patienter mala temporalia sustinenda sunt, ut quemadmodum Iob contigit, duplicia recuperentur. II, 519. spe beatitudinis adijscende mala hujus vite pii fortiter perferunt, et propter hoc in tormentis beati dicuntur. II, 668, 673. Vis desideriorum facit tolerantiam laborum et dolorum, et nemo nisi pro eo quod delectat, sponte suscipit ferre quod cruciat. VI, 615. Patientia tanto major est, quanto major est caritas. VI, 619. Patientie exempla sunt demonstranda ad profectum ceterorum. III, 289. Patientia vera non est ex liberi arbitrii viribus. VI, 617. Patientia etsi vincere videtur qui viribus suis fidit, vincitur a superbia. V, 1253. Cur patientia vera non projustitia et vita æterna possit pati, quod falsa pro iniquitate et vita temporali? VI, 618.

Patientia donum Dei. V, 1232, 1236, 1238; VI, 624. Patientia datur a Deo. IV, 298, 737, 738. Ab illo est patientia, a quo vera sapientia. VI, 618. A quo caritas. VI, 619, 625. Spiritus sanctus est igitur ejus, quo nisi accensa voluntas diligit impassibile bonum, non potest ferre quod patitur malum. VI, 619. Patientia a Deo data, quomodo nostra est. V, 1163. A quo accipimus victoriam concupiscentie, ne voluptate pertrahamur; ab illo etiam robur patientie, ne dolore frangamur. IV, 1577. Patribus antiquis, quamvis rarissima, fuerunt tamen et usque ad mortem exempla patientie. II, 519. Patientia Job describitur. VI, 615, 632, 704, 718, 719. Patientie firmitas per ossa designatur. IV, 320, 1796.

Patrie quanta debeat esse caritas. II, 313. Patria parentum loco haberi solet. I, 1258. Ejus parricidio contineatur omnia scelera. I, 955. Pertinet ad virtutis officium vivere patrie. VII, 622. Iis qui de patria bene meriti essent, singulare præmium in celo preparari, ex doctissimis viris refert Nectarius. II, 587. Patrie mores alii pertinacius retinent, alii facilius dimitunt. II, 201, 202. Patrie, id est civitates aut numerosæ familie. III, 503.

Patria celestis. V, 211. Patria nostra Jerusalem celestis. IV, 288, 1603. Patrie celestis laus. III, 1636. Descriptio. VI, 686. Felicitas. IV, 582, 756, 1099, 1107, 1108. Ibi nulla erit tentatio. IV, 798. Ibi pugna, quam inuis experitur homo, finietur. IV, 773. Ibi opera misericordie cessabunt, quia miseria nulla erit. IV, 1099, 1108. Quomodo calor et refrigerium erit. IV, 797, 798. Ibi nullus orandi locus erit, sed tantum laudandi. V, 888. Ibi visio erit sine defectu, amor sine fastidio. IV, 1089. Erit gaudium sine fine, æternitas sine labe, serenitas sine nube. III, 1626. Patrie celestis thesaurus veritas. VII, 160. Patrie celestis cives remissione peccatorum colliguntur. VII, 161.

Patria superna desideranda. III, 1663, 1691; IV, 774; V, 58. Non amat patriam cui peregrinatio duleis est. IV, 1089, 1195. Præter patriam celestem, quicquid nobis est, peregrinatio est. IV, 754. Fideles transiunt de mundo, infideles cum mundo. III, 1783. Ad patriam inde suspiramus. V, 1615. Ad patriam festinandum. VI, 679. Non via pedum, sed via morum. VI, 609. Ad eam currendum dilectione, non pedibus corporis. IV, 1952. Ambulas si amas; non esum ad Deum passibus, sed affectibus currimus. VI, 681. *Vide Via.* Patriam utique viderunt Platones, sed viam non tenuerunt. VII, 507. Patria est vita Christi, via mors Christi. III, 1624. Ut ad patriam redeamus, nobis opus est cruce Domini portari. V, 475. Invenit animæ quodam et quoniam domandam. VI, 681, 709. Navigi ad id instructio. VI, 680. Quid agendum sit pro patria æterna, ostendit quod fecerunt Romani pro terræ. VII, 160, 161, 162.

Patricius Augustini pater, tenuis maniceps Thagastensis. I, 677. Ultra vires rei familiaris filio luende habet quicquid etiam longe peregrinanti studiorum causa opus erat. I, 677. Patricii mores. I, 772. Patricius, quamvis ira ferivus, nunquam cecidit Monicam uxorem. I, 772. Patricius fit catechumenus. I, 677. Moritur fidelis, Augustino annuum xvii agente. I, 685.

Patricius Augustini nepos. V, 1575. Subdiaconus. V, 1575.

Patricius a quo patriciani heretici. VIII, 42, 665.

Patrimonium pauperis, sanitas corporis. V, 219, 1402.

Melius homo filios creatori Deo, quam patrimonio suo commendat. V, 89.

Patrocinium. Justum judicium aut verum testimonium non vendendum, licet vendatur justum patrocinium et verum consilium. II, 665.

Patronus noster Christus. V, 728.

Paventia dea. VII, 122.

Pavibundus. V, 118.

Pavimentare. V, 513, 1463.

Paula et Eustochii pia conversatio. II, 755. Paula neptis Alypii et Augustini. II, 929. Paula salutatur Augustinum. II, 755. Paula ægrotanti assidet Hieronymus. II, 258.

Paulina. II, 483. Continentiam Deo dicere parata. II, 487. Paulina annis gravis. II, 597. Petiit ab Augustino copiose sibi explicari utrum Deus corporeis oculis videri possit. II, 596. Idque ex occasione brevis illius Epistolæ. II, 605. Scribit et Augustinus librum de videndo Deo. II, 596.

Paulinianam cum Hieronymo commorantem salutatur Augustinus. II, 257.

Paulinus Nolanus episcopus. VI, 157; VII, 24; X, 1027. Nobilis Dei famulus. VIII, 588. A Delphino Burdigala baptizatus, a Lampio apud Barcelonem in Hispania per vim inflammatus subito plebis sacerdos. II, 109. Paulinus ad fidem innotuitus est Ambrosii dilectione, ejus presbyter censetur. II, 100. Paulinus episcopali dignitate ornatus fuit. II, 99, 103. Paulinus omnia abdicavit. II, 102. Paulini iustum sæculi abdicantis proponitur exemplum. II, 107. Paulini humilitas. II, 102, 105. Paulinus et Therasia pro inscriptione se vocant peccatores. II, 120, 347. Paulinus divinæ voluntati obsequentissimus. II, 274. Paulini occupationes incredibiles, cum putaretur frui otio. II, 536. Paulinus toto anniversario Romam pergebat. II, 555. Paulinus ab episcopali bus curis liber. II, 125, not. (c).

Paulinus ab Augustino laudatur. II, 108. Paulini pectus, Domini oraculum. II, 125. Paulini litteræ valde laudantur. II, 108. Paulino adest conjux non dux ad molliem, sed ad fortitudinem redux in ossa viri. II, 108. Paulini ad Macarium consolatoria epistola memoratur. II, 1073. Paulini et Therasie ad Alypium epistola. II, 90. Altera ad Augustinum. II, 101. Paulini epistolæ fragrant sincerissimo odore Christi. II, 851. Paulinus germanissimus gratie dilector et confessor apparet. II, 851. Paulini verba ex epistola ad Severum. II, 851. Paulino Vetustinum puerum miserabilem etiam impiis commendat Augustinus. II, 125. Commendat et Nonianum ac Licentium. II, 125. Rogat eum Augustinus ut Licentium velit exhortari et instruere. II, 110. Paulinus benedictos panes quinque Romaniano et Licentio mittit. II, 126. Paulinus adversus Paganos scripsit. II, 139. Hoc opus petit Augustinus. II, 125, 139, 181. Paulinus rogat Augustini sententiam circa mortuorum sepulturam et preces Ecclesiæ pro ipsis. VI, 591. Aliquas e scripturis questiones Augustino proponit. II, 465. Paulino respondet Augustinus. II, 650. Qui libros de libero arbitrio ad eum dirigit. II, 124. Paulinus quinque libros Aug. contra Manichæos ab Aurelio accipit. II, 121. Curante Alypio. II, 101. Paulinus Eusebii episcopi Constantiopolitani historiam ad Alypium mittit. II, 100. Paulinum adversus Pelagii hæresim instruat Alypius et Augustinus. II, 815. Paulinus Aurelii, Alypii, Augustini, Profuturi, Severi episcoporum litteras accepit. II, 125. Paulinus ad Aurelium Carthag. scripsit. II, 100. Paulino panem mittit Aug. II, 125. Eique spondet se Alypii historiam scripturum. II, 110. Paulinus legit Augustini librum de vera religione. II, 109. Libros Augustini ut dictata divinitus verba miratur. II, 100. Desiderium Augustini ut Paulinum videat et alloquatur. II, 107.

Paulinus presbyter. II, 645. Paulini Nol. discipulus. II, 641. Hunc Augustinus filium et compresbyterum vocat. II, 615.

Paulinus diaconus. X, 587, 589, 575.

Paulus Apostolus unde sic appellatus. I, 755; X, 207. Saul ante dictus a Sote. V, 1429. Paulus idem est ac modicus. III, 2057. Et humilis. V, 605, 911, 1278, 1429. Saulus in Stephani corde senior persecutor. V, 1429. Lapidantium Stephanum vestimenta servabat, ut omnium nobis lapidaret. IV, 1954. Pauli severitas in Ecclesiam magne feracitatis indicium. VIII, 445.

Pauli conversio. IV, 505; V, 167, 948, 1276. Pauli conversio non fuit ex meritis præviis. IV, 701. Pauli propria, non nisi mala. V, 1466. Paulus ut de celo vocaretur, et etiam magna, et efficacissima vocatione converteretur, gratia Dei erat sola, quia merita ejus erant magna, sed mala. X, 889. Paulus sine ullis meritis bonis, immo cum multis meritis malis consecutus est gratiam. X, 890. In Paulo evidenter et clarior gratia apparet. X, 207. Paulo redemptum est hominem pro malo, cum haberet meritum malum. X, 888. Saulus serviens gratia præventus. V, 913, 914, 920.

1571. 1463. Saulus phreneticus quomodo curatus. VI, 556. Medicus Christus artis suae vim in eo commendavit. V, 1370. Paulus de lupo ovis, ac de ove pastor factus. V, 949. Ex persecutore apostolus. V, 949. Paulus a malo se ipso liberatus. V, 1364. Paulum Christus prostravit voce objurgante, et levavit dextera miserante. IV, 1164. Paulus carbo extinctus erat, sed voce Christi accensus est. IV, 1812. Paulus durus et gelidus contra ignem Dei. IV, 1935. Saulum Christus voce mactavit, et in suum corpus trajiciens, quodam modo manducavit. II, 220. In Pauli conversione impletur prophetia Jacob de Benjamin. V, 1273, 1463. Paulus per Benjamin adolescentiorem in ecclasi significatur. IV, 853. Pauli mutatio propter Stephani orationem contigit. V, 914, 1436. Paulus ideo misericordiam consecutus est, ut ad eum respiciens peccator jam nullus desperet. IV, 875. In sauli curatione spes salutis allata desperatis. V, 951, 1268. Paulus apostolus licet caelesti voce prostratus et instructus, ad hominem tamen missus est, ut sacramenta perciperet. III, 17, 18. Paulus quomodo peccatorum primus. V, 948, 951, 1370. Paulus peccatorum primus, non tempore, sed malignitate. IV, 875. Paulus ex persecutore predicator Christi. V, 1268, 1351. Paulus quam sapienter simul et eloquenter dixit. III, 93, 94, 95, 96. Paulus maxime dialecticus. IX, 456. Paulus, juris divini consultus. V, 538. Paulus quot modis significando praedicavit Christum. VIII, 873. Paulus tuba ductilis fuit. IV, 1235. Paulus seminator verborum recte vocatur. V, 606. Erat seminator verborum, sed messor morum. V, 808. Paulus confert cum Epicureis ac stoicis. V, 854. Paulus apud Athenienses praedicans. V, 808.

Paulum tamquam Legis inflicum Judaei criminaabantur. II, 279. Paulus modo vetera sacramenta celebrabat, modo non celebrabat, pro temporis dispensatione, et exigentia eorum quibuscum aderat. II, 280, 283. Paulus Judaeorum sacramenta celebravit, non sacrificavit cum Gentibus, quomodo. II, 157. Paulus quomodo factus sit Judaeis Judaeus, infirmis infirmus, etc. II, 157, 237, 288, 289. Paulus omnibus omnia factus, non mentientis astu, sed compatiens affectu. II, 288; VI, 557, 557. Paulus quo animo observationes paternas observavit. VI, 493. Paulus non mendaciter eas observavit. VI, 536. Eo modo subveniebat carnali Judaeo vel Pagano, quo modo sibi ipse, si hoc esset, subveniri voluisset. VI, 558. Paulus, ut Ecclesiam formaret, induit decorem ad eos quibus placebat, et fortitudinem ad eos quibus displicebat. IV, 1182, 1183. Petrum et Paulum Legis exercuisse mandata timore fidelium Judaeorum censet August. Hieronymus vero simulasse tantum. II, 157, 260. Paulum non ex simulatione sacramenta Judaeorum celebrasse probatur ex Jacobo. II, 280. Paulus fallacem simulationem in Petro reprehendit. II, 156, 257, 260. Paulum quoque simulasse se Legem observare, ait Hieronymus. II, 256, 257. Paulum reprehendisse in Petro quod commiserat, non ex mendacio officioso, sed ex honesta dispensatione, se et alios ante ipsum propugnasse affirmat Hieronymus. II, 257. Paulus Petri et Barnabae simulationem merito reprehendit. VI, 556. Paulus veraciter Petrum emendavit. II, 156, 277, 278, 285. Paulus arguendo Petrum, non tropice aut metaphorice locutus est. II, 779. Paulus non est mentitus. II, 779. Pauli mendacio semel admissio in concertatione quam cum Petro habuit, ruit ejus auctoritas. II, 113. Paulum non habuisse securitatem praedicandi Evangelii, nisi Petri, et qui cum eo erant fuisset sententia roboratus, ex Hieron. II, 253.

Pauli caritas praedicatur. III, 2022. Paulus falsos fratres tolerat. II, 297. Judaeos ac Gentes gratiae vinculo in Christo connectit. III, 2089. Paulo fideles parturiente, caritas parturiebat. IV, 1923.

Paulus officium patris erga Corinthios, ob Evangelii praedicationem, sibi vindicat. VIII, 335. Paulus non solum pater, sed et materium cor gerebat in filios. IV, 1299, 1925. Paulus in mari naufragans, ferebat in corde patrimonium fidei suae. IV, 1645. Zelus proximi quantum eum torquebat. IV, 1280. Gloriam suam non quaesivit Paulus. III, 1471. Paulo causa gloriandi in carne quae fuerit. V, 917. Humilitas ejus et in caelo respicitur, propter spiritus libertatem; et in terra, propter corporis servitutem. IV, 1473. Paulus quoniam modo tribulationes tulit. IV, 367. Paulus et Barnabas psallentes in vinculis. III, 1953. Paulus in se ipso Stephanum martyrem vindicabat, quomodo. III, 1263.

Paulus raptus in paradisum, an in corpore an extra corpus. III, 455, 455. Ignoravit Paulus an anima a corporis sensibus alienata fuerit, an omnimode corpore exierit. III, 458. Vere tertium caelum fuit illud, quo raptus est Apostolus. III, 456, 457. Apostolus certus se vidisse tertium caelum, incertus quomodo viderit. III, 456. Quomodo potest hoc fieri. III, 457. Quod vidit Paulus in raptu, proprie et non imaginatiter vidit. III, 458. Apostolus raptus est usque ad visionem intellectualem, in qua videtur ea spe-

cie quam Deus est. III, 478. Paulus raptus ad vitam Angelicam. II, 610.

Paulo an omnes gratiae donatae. X, 339. Paulus an sine peccato, quia dixit superesse sibi coronam justitiae. X, 165, 166. Paulus nondum plenitudine justitiae perfectus. X, 602. Justitiae perfectio est plena securitas, nec in Paulo fuit. X, 601, 604. Paulum omnes habuisse gratias, quo sensu ab episcopis Palaestinis intellectum. X, 539. Paulus et imperfectum et perfectum se dicit. X, 602, 606. Imperfectum se proficitur Paulus. V, 834, 853, 924. Infirmitatem suam agnoscens perficitur. V, 481. Paulus quomodo fuerit sine querela secundum justitiam quae in Lege est. X, 538, 602, 603. Paulus adhuc liberationis indigens, quantumvis perfectus. X, 162. An ex persona sua dicebat, *Quis me liberabit*, etc. X, 154. Non in persona Judaeorum, sed in sua loquitur cum ait: *Miser ego homo*, etc. X, 1088. Item, *Non quod volo bonum*, etc. X, 1116. Item, *Ego autem carnalis sum*, etc. I, 620, 638. Paulus ex sua, et aliorum qui sub gratia non sub Lege adhuc sunt persona ait, *Scia quia non habitat in me, hoc est in carne mea bonum*. X, 557. Paulus quomodo carnalem se dixerit, et sub peccato venundatum. X, 559. Quomodo ignorat quod operatur. X, 561. Quomodo se facere dixerit malum, quod non vult. X, 560. Paulum ibi locutum esse ex persona hominis sub Lege adhuc existentis, ob tria videri potest. X, 560. Cur proximus Pauli locus de homine sub gratia constituto intelligendus sit. X, 561. Non tantum caro Pauli, sed et animus infirmus fuit. X, 367.

Paulum et ceteros Apostolos dici libidine pollutos fuisse, calumnia Juliani. X, 553. Paulus ab omni concubitu continebat. X, 886. Pauli pugna contra concupiscentiam. V, 817. Stimulus carnis cur datus, nec cito ablati. V, 893. Medicamentum elationis fuit in Paulo. V, 855, 892. O venenum, quod non curatur nisi veneno! V, 893. Paulus ad mortem usque non caruit stimulo carnis. X, 166. Paulum Deus propitius non exaudivit. V, 147. Paulus non auditus est ad voluntatem, quia exauditus est ad sanitatem. IV, 1899; V, 836. Stimulus carnis et colaphizatio Pauli, dolor quidam corporis. IV, 1269, 1708.

Paulus jam apostolus artem didicit unde viveret. III, 1961. Paulus de labore manuum vivit, ne videatur vendere Evangelium. VI, 557, 558. Neve infirmi odissent quasi venale Evangelium. VI, 559. Quodnam erat hoc opus quo vivebat. VI, 539, 560. Quando ei incumbere solebat. VI, 560.

Pauli gaudium et verba, passione sua imminente. V, 1566, 1568. Paulus revelatione confirmatus est de sua futura passione et victoria. V, 1568. Paulum mori noluisse ostenditur. V, 1574. Paulus et Petrus pro Christo passi uno die. V, 1352, 1361, 1365. *vide* Petrus. Paulus quomodo judicaturus est duodecim tribus Israel, cum sicut tantum sedes duodecim. IV, 1103, 1104. Corona paulo redditur debita, quia praecessit gratia indebita. V, 1361, 1464. Paulum dignum fuisse qui omnes gratias acciperet, non consequenter dixit Pelagius. X, 544. An Paulus dignus fuit qui omnes gratias apostolatus acciperet. X, 341, 342. Paulus, quem invenit donatorem tempore misericordiae, tenet debitorem tempore iudicii. IV, 1283.

Pauli merita, dona Dei. X, 341. Paulus pro gratia fortiter dimicat. X, 207. Paulus magnus gratiae praedicator. X, 541. Diligens gratiae Dei praedicator. X, 153. Constantissimus gratiae praedicator. X, 214. Vehemens defensor gratiae. X, 221. Miles acerrimus et defensor invictissimus gratiae. X, 990. Paulus magnus gratiae praepetor, confessor, praedicator. X, 342. Pauli gratus in Deum animus. III, 2037. Paulus ingratos terribiliter reprehendit. IV, 1118.

Paulus quam venerabiliter Scripturas veteris Testamenti accipiat, per epistolas ejus apparet. VIII, 650, 651, 658. Pauli epistolas graves et ortes esse, vel ipsi obrectatores ejus confessi sunt. III, 96. Paulus scribens ad Corinthios, non emendavit quod scripserat ad Romanos. VIII, 248. In Pauli epistolis quaedam ad intelligendum difficultia, unde nonnulli pollicebantur sibi salutem ex sola fide. VI, 212. Epistola ad Hebraeos teste usi sunt illustres fidei defensores. VI, 253. Pauli Evangelium quid sit. IV, 1448.

Pauli apostoli laudes. VII, 414. Paulus magnus et sanctus vir. X, 601. Excellens membrum Christi. X, 559. Miles castrorum caelestium. I, 798. Modestia Pauli et zelus pro Christo. IV, 348. Pauli in Dei cognitione modestia. V, 1203. Paulus horrearius dominicus. V, 923. Paulus crystallum. IV, 1934, 1935. Paulus in aquam resolvitur, ut bibant qui sitiunt. IV, 1935. Paulus panis factus est ad alios pasceudos. IV, 1934. Paulus tamquam psalterium extendit se, tetigit Christum, et sonavit dulcedo veritatis. IV, 1934. Paulus, moas sina. IV, 849. Pauli navigium spiritale. VI, 680. Paulus altissimorum consiliorum vir. I, 1520. Paulus prior apostolatus in ipso Evangelio meruit. X, 163. Plus in Ecclesia vigent Pauli epistolae, quam coapostolorum ejus. IV, 1708. Paulo nihil notius, nihil suavius, nihil

fu scripturis familiaris. IV, 1934. Pauli lingua volatilis loquens mysteria. I, 862. Paulum præ ceteris legit Augustinus. I, 747, 762, 922. Paulum apostolum se maxime accipere Manichæi falso prædicabant. VIII, 246. Vide Apostolus. Paulus apostolus unde diligatur, etsi incognitus. VIII, 955, 954, 959. Pictura Stephani lapidationem, et sauli conversionem exhibens. V, 1437.

Paulus proconsul per baptismum fit regis magni provincialis. I, 753.

Paulus episcopus Cirtensis. IX, 584. Ipse et Sylvanus subdiaconus instrumenta Dominica tradiderunt. II, 197.

Paulus episcopus, immensis fiscalibus debitis obnoxius. II, 556. Idem ipse, uti videtur, qui ab Augustino corripitur. II, 180.

Paulus episcopus. IX, 515, 514.

Paulus episcopus. VIII, 663.

Paulus Samositenus ejusque errores. VIII, 54. A Paulo Samosateno Pauliani hæretici qui celebrius nuncupantur Photiniani. VIII, 34.

Paulus a Bobba. IX, 229.

Paulus diaconus litteras Augustini ad Bonifacium defert. II, 993.

Paulus frater. II, 1012, 1015.

Paulus ab Imperatore missus in Africam ad Donatistarum schisma extirpandum. IX, 48.

Paulus quidam ad memoriam S. Stephani Hippone sanatus. VII, 770.

Pauli nos in Ecclesia catholica baptizandos Nicæno concilio constitutum est. VIII, 31.

Pavonis mortui caro non putrescit. VII, 712, 719.

Pavor Deus Romanus. VII, 125. Ab Hostilio introductus. VII, 150, 190.

Pavor aliquando exprimitur voce ecstasis. IV, 250. Pavor est etiam in passione iustorum. IV, 251. An Christus mortem pavebat. IV, 250. Vide Metus, Timor.

Pauper. Plerumque servos suos, quos potest pascere Deus, ideo facit indigentes ut inveniat operantes. V, 1128. Pauperis patrimonium sanitas. IV, 610, 971; V, 219, 1402. Pauperes quinam dicendi. VII, 204. Pauper verus. V, 115. Pauper Dei in animo est, non in sacculo. IV, 1727, 1814. Pauperes, non qui nihil habent, sed qui spem non habent nisi in Deo. IV, 1193. Pauperis iusti respicitur arca inanis, conscientia Deo plena non respicitur. IV, 571. Pauper si Deum habet, quid non habet? V, 492, 521. Vere pauperes ejusnam rei divites sint. IV, 170, 1649. Pauperes quæ vitia cavere oportet. V, 521. Cavenda illis cupiditas divitiarum. V, 522, 956. Nihil illi deest, qui nihil cupit. IV, 1659.

Pauper tranquillus, diviti cupidus præferendus. VII, 114. Omnis facilius accedit ad duram terram, quam ad lectum inargentatum. V, 114. Plus est pauperi videre cælum stellatum, quam diviti tectum inauratum. IV, 1687. Pauperes multi, cupiditate divites. IV, 1571. Pauper cupiditate possessus, divite pejor. V, 114. Nihil pauperi prodest si eget facultate, et ardet cupiditate. IV, 609. Multum dimisit, qui non solum dimisit quicquid habebat, sed etiam quicquid habere cupisset. IV, 1571. Pauper qui cupit divitias et inflatur, inter divites reprobos deputatur. IV, 545, 1727. qui in facultatum copia non extollitur, inter pauperes a Deo numeratur. IV, 545, 1057, 1197, 1727. Verus pauper in pauperum turba vix invenitur. V, 114.

Pauperem et divitem cur fecit Deus. IV, 1649, 1650. Pauper ac dives onera sua vicissim partiri ac minuere quomodo valeant. V, 899. Pauper est civis regni cælorum: eo nobis traicit quod illi damus. V, 240. Pauperes divitibus instituti laturarii. V, 150, 240, 406. Pauperes, occulti canales, per quos res nostræ præcedunt nos in cælum. IV, 424. Pauperum ventres apothecis sunt utiliores. V, 219. Erogatio pauperibus, semen est in terra. V, 265. Pauperum fideiussor Deus. IV, 387. Pauper cum orat pro te, Deum rogat ut solvat pro se. IV, 587. Pauper Deo derelictus, quinam sit. V, 111. Pauperes Christi inter filios computandi. VII, 162. Pauperes loco Christi. V, 1519. Pauper Christus est in nobis, nobiscum, et propter nos. IV, 1295. Pauperes, pedes Domini. III, 1760. Christus in paupere vestiendus, et suscipiendus. V, 170. Pauperes vestiendi nos apud Hippocnem. II, 471.

Pauperum cura. V, 453. Pauperum sunt bona Ecclesiæ, ubi aliunde est Ecclesiasticis quod sibi sufficiat. II, 809. Pauperes pascibat Ecclesia. IX, 94. Pauperum procuracionem Episcopus gerit. II, 809. Pauperum amicitia elemosynis comparanda. V, 250. Pauper Lazarus in sinu divitis Abrahamæ levatus est. V, 114. Pauper de Lazari sorte non extollatur. V, 112. Pauper et dives in eadem sorte felicitatis, si uterque humilis. V, 113. Vide Dives. Pauperis consortium in æterna felicitate diviti qui ipsum hinc spreverit, non sperandum. V, 248. Pauperum tabernacula. V, 251. Vide Elemosyna.

Pauperes spiritu quinam. IV, 945; V, 364. Pauperes spiritu intelliguntur humiles et timentes Deum. III, 1232. Humiles corde. IV, 1726. Non de se præsumentes. IV, 177, 1727. Beati pauperes spiritu suo, divites spiritu Dei. IV, 1836. Pauper superbus non ferendus. V, 112, 218. Pauperes, id est humiles corde, tanto plus esuriunt justitiam, quanto a sæculo inanes sunt. IV, 1726. Pauper cui refugium factus est Dominus, ille est qui nihil amat quod vel hic viventem aut amantem deserit, vel a moriente deseritur. IV, 121. Pauperes Dei. IV, 902, 909, 910, 1649, 1650. Pauper est omnis homo. V, 686. Pauperis personam accipere in judicio, falsa misericordia est, et vera injustitia. IV, 285. Pauperum thesaurus, voluntas bona. IV, 571.

Paupertas ex se nec beatitudo, nec miseria. V, 527. Paupertatis omnimodæ studium ad perfectionem Evangelicam pertinet. IX, 423. Paupertas voluntaria ad perfectionem Christianam pertinet. IX, 541. Falso dici quod egestosa vita æternam pariat calamitatem. II, 589. Paupertatis voluntaria multorum illustrium Romanorum severior, quam Christianorum. VII, 164. Paupertatis propositum in Augustini clericis. V, 1570, 1572. Paupertatis sanctæ confessor non potest sine mercede cælesti torqueri. VII, 25. Paupertatem Romanam plus doluerunt etiam Pagani perisse, quam opulentiam. II, 532. Paupertate Christi saturatus quis dicatur. II, 567. Paupertas et divitiæ Christi. V, 215. Paupertatem si vitaret Christus, nos paupertate non careremus. V, 916. Fides amico in ejus paupertate servanda est. V, 217. Paupertas animi deficientis. V, 219. Quam paupertatem det Deus suis inimicis. VIII, 164.

Paupertacula. V, 1570.

Pax quid est. IV, 1075. Pax omnium rerum, tranquillitas ordinis. VII, 640. Pacis rerum quarumlibet definitiones. VII, 640. Pacem omnia cupiunt. VII, 659. Pax omnis piæ nostræ intentionis actionisque finis. III, 1901, 1902. Pax æterna, fines bonorum nostrorum. VII, 637. Pax est finis omnium desideriorum bonorum. V, 912. Pacem et requiem omnis homo querit, sed non in regione sua. IV, 580. Omnium rerum temporalium usura refertur ad fructum pacis; aut terrenæ in terrena civitate, aut æternæ in cælesti. VII, 642. Pacis bonum, quantum. VII, 637. Pax sectanda, qualis. V, 170. Pacem aliunde sectantur qui vivunt ex fide, aliunde qui non ex fide vivunt. VII, 645.

Pax vera. V, 912. Pax hominis vera quæ. III, 1233. Pax vera creature rationalis. VII, 646. Ordinata in fide sub æterna lege obedientia, pax hominis in hac vita. VII, 642. Pax piis promissa. V, 121, 125. Pax non habetur cum Deo, nisi confessione peccatorum. IV, 957. Pax plena non est, quamdiu vitiis imperatur. VII, 657. Pax recta est, ut caro spiritui subiciatur, et uxor marito: si e contra, perversa est. IV, 1860. Pax continentia et iustitia comparatur. VI, 359. Quanam pace delectetur Deus. VIII, 166. Quod redditur, tunc est gratum, si de pace atque in pace reddatur. IV, 1494. Pax sanat æmulationem. III, 2142. Pax nos in pressuris consolatur, et a pressuris omnibus liberat. III, 1902. Christus vere pax nostra est, verus pacificus. IV, 1668. Deus pax est, Christus pax est. IV, 1656.

Pax duplex Christi, altera in hoc mundo, altera in futuro. III, 1834. Pax mundi differt a pace Christi. III, 1855. Pax hujus mundi non est plena. III, 1834. Pax mundi est luxuriæ perditionisque materies, sive invitamentum sive adjumentum, si desit pietas et caritas. II, 1026. Pax vera et perfecta non est in hac vita. III, 1636; IV, 319, 560, 1075, 1076. In hoc sæculo non speranda. VII, 546, 547. Non expectanda homini nisi post resurrectionem. V, 351, 1211; VI, 66. Nisi post corporis immutationem. III, 2066. Pax hominis in hac vita, paci beatitudinis comparata, miseria reperitur. VII, 636. Solatium est miseriæ potius, quam beatitudinis gaudium. VII, 657. Pax perfecta tunc est nobis, quando natura nostra Creatori suo inseparabiliter coherente, nihil nobis repugnabit ex nobis. VI, 360. Ubi perfecta pax, ibi perfecta iustitia est. IV, 1950.

Pax æterna, præmium victoriæ tentationum. VII, 656, 657. Non transit ad pacem, nisi qui prius cum vitiis belligeraverit. IV, 121. Pax æterna summum bonum. VII, 648, 658. Pax Dei præcellit omnem intellectum, etiam Angelicum. VI, 261, 262. Pax Beatorum præcellit omnem intellectum humanum. VI, 261. Pax, Beatorum deliciarum. IV, 362. Pax hæreditas nostra. IX, 694. Pax est possessio, hæreditas, patria iustorum. IV, 1655. Bonum cui suspiramus pax erit. IV, 1688.

Pax propria Christianorum et hic est cum Deo per fidem, et in æternum erit cum illo per speciem. VII, 657. Propter pacem totum agitur quod Christiani sumus. III, 1901. Propter pacem credimus, speramus, diligimus, sacramentis imbuimur. III, 1902. Pacem hic habemus in spe. IV, 1950. Pacem hoc est habere, quod amare. V, 1582. Pax perfecta bonam voluntatem sequitur. III, 2066. Pacis flumen, pacis abundantia accipienda est. VII, 690. Pax et abundantia fit

per dilectionem. IV, 1628. Pax, veri Dei beneficium. VII, 84, 440, 441.

Pax temporalis etiam optanda Dei servis. VII, 636, 637. Quo animo civitas terrena pacem quaerit. VII, 444. Pax civitatis terrenae, quae VII, 645. Pax bellantium finis. VII, 440, 637. Pacem procul dubio quaerunt qui pugnant, si boni sunt. II, 1020. Pax non quaeritur ut bellum excitetur, sed bellum geritur ut pax acquiratur. II, 856. Pacem habere debet voluntas, bellum necessitas. II, 856. Pax domestica, ordinata imperandi obediendique concordia. VII, 645. Pacem cum suis omnes habere cupiunt. VII, 637, 642. Pax cum aliis, incertum bonum, quare. VII, 632. Pax inter nos praecipitur nobis. III, 1656. De pace semper loquendum. V, 1586. Pax ordinatissima, quae. VII, 750. Pacis cum hominibus hic ordo est, primum ut nulli noceat, deinde ut prosit qui potuerit. VII, 645. Sine caritate nulla pax est. IV, 1685. Pax Ecclesiae commendatur. IV, 1604, 1605, 1629, 1636, 1949.

Pax non in schismate, vel in Ecclesia. IX, 508. In vinculo pacis salus tota consistit. IX, 83. Vinculo pacis conservato, vires demonis invalide fiunt ad nocendum, musculi insidiarum comminuntur, consilia eversionis evanescent. IX, 83. Donatistis ad Ecclesiam transeuntibus honor clericatus vel episcopatus non auferitur propter bonum pacis, et ex sola clementia. II, 812, 815. *Pax tecum*, respondebatur lectoribus in conventiculis Donatarum (forte etiam apud Catholicos). II, 170. Pacem dando Donatistae falsum dicunt. IV, 1629.

Pacis signum, osculum. V, 1101. Pax plerumque indignis confertur. VII, 440, 441. Pace qualiter utendum. VII, 441. Possumus uti ea pace quae inter alios iurantes facta est. II, 185. Pacis laus. IV, 1925. Pacis ecclesia apud Hipponem regnum. II, 966. Pax in Scripturis et concordia. III, 1546. Pacis cum bello de crudelitate certamen in victoria Syllana. VII, 108.

Pacifici, filii Dei. V, 162. Deus non nisi a pacificis videbitur. V, 162. Pacificus Augustini, etiam adversus sacrilegos, animi motus. II, 132.

Peccati nomen diversis modis accipitur. X, 599. Peccata alia in moribus, alia in artibus. X, 1516.

Peccatum quid. I, 609; III, 221; VIII, 38, 103, 586, 587, 588, 590, 591, 592, 593, 595; X, 1148, 1157, 1464, 1466. Peccatum est rei qualitas mala. X, 294. Peccatum est dum non in Deo, sed in se ipso et aliis creaturis voluptates, sublimitates, veritates homo quaerit; atque ita irruit in dolores, confusiones, errores. I, 676. Peccatum est legis transgressio. III, 1077. Peccatum est factum vel dictum vel concupitum contra aeternam legem. VIII, 418. Peccatum duobus modis constat, si aut illa fiant quae prohibentur, aut non fiant quae iubentur. X, 298. Peccatum non erit si quid erit, si non jubeatur divinitus ut non sit. X, 165. Peccatum est hominis inordinatio atque perversitas. VI, 122. Non est alia vita hominum vitiosa atque culpabilis, quam male utens et male fruens. VIII, 981. Peccare nemo, si nihil delectaret illicitum. VIII, 449. Peccatum est, cum vel non est caritas quae esse debet, vel minor est quam esse debet. X, 298. Peccatum est motus defectivus et voluntarius. I, 1270. Peccati definitio. X, 1077, 1118. Sed in Adamo spectati. X, 1067. Peccatum quid sit in opinione Juliani. X, 1512, 1414, 1558. Peccati definitio a Juliano allata, est illius quod tantummodo peccatum, non ejus quod etiam est pena peccati. X, 1066, 1148, 1157, 1174, 1486, 1539, 1550. Peccati definitio in favere possit haeresi Pelagianae. VIII, 105. *Not. (a)*. Peccati genus, differentia, modus. X, 1067. Peccatum actus est, non res. X, 294. Peccatum an ex causa mala oriri possit, necne, inquiritur. X, 1464, 1465.

Peccatum rejiciunt Manichaei in naturam mali praevalem naturae Dei. VI, 538. Peccatum nobis imputari non potest, si in naturam Deo contrariam ab ipso Deo missi sumus. VIII, 126. Peccata nulla sunt secundum Manichaeos. VIII, 541. Peccatum non est male naturae appetitio, sed melioris desertio. VIII, 537, 562. Peccatum non est naturale. VII, 350, 531; X, 293. Peccatum recte naturale dicitur. X, 1476. Peccata naturalia, quae. III, 221. Peccatum inesse non potest nisi naturae. X, 1555. Peccatum non nisi a possibili venire posse contendit Julianus. X, 1500. De possibilitate non peccandi falso disputat Pelagius. X, 274. Peccandi possibilitas homini congruit, non Deo. X, 1509. Peccare Deus natura non potest, particeps vero Dei ab illo accipit ut peccare non possit. VII, 802. Deus cur peccare non possit, cur possit homo. X, 1471. Non ideo peccavit homo, sed ideo peccare potuit, quia de nihilo factus est. X, 1494. Ideo potuit rationalis creatura peccare, quia de nihilo facta est. X, 1475, 1474, 1475, 1488, 1495. Non omne quod de nihilo factum est, peccare potuit, sed natura quae peccare potuit, de nihilo facta est. X, 1494, 1495.

Peccare posse, et non peccare, quomodo sit hominis utentis arbitrio voluntatis. X, 1145. Posse non peccare, et

non posse peccare, qui differant. X, 938. Peccare non potest Deus; Angelis etiam concessum est, et post concedetur justis, ut peccare non possint. X, 1117. Angeli beat. pro merito permansionis suae acceperunt non posse peccare. X, 950, 1491, 1492. Et accepturus erat homo, si stetisset. X, 1491, 1492. Magnum primum fuit hominis bonum, posse non peccare; majus postea futurum pro premio, non posse peccare. X, 1490, 1491, 1494, 1495, 1509. Cuiusque rationali creaturae praestatur ut peccare non possit, non est hoc naturae propriae, sed Dei gratiae. VIII, 768. Peccare Angelum vel hominem nulla res compulit. X, 1472. Caveri posse an conveniat cuilibet peccato, iam originali quam proprio. X, 1467. Rationalis creatura sic primum facta est, ut nec nolens peccaret, nec ulla necessitate urgeretur ut vellet. X, 1474. Peccatum primum ab homine nulla necessitate commissum. X, 1477. Peccata ex necessitate ex illis veniunt peccatis, quae nulla necessitate commissa sunt. X, 1119. Peccata quoniam ex quadam necessitate committi dicuntur. X, 161. Imputantur X, 161. Peccatum angeli et hominis quid doceat. VII, 436.

Peccatum primum in paradiso coeuit ab animo. X, 794. Peccatum primum est gaudere ad propriam potestatem. II, 439. Peccatum primi hominis ineffabiliter grande. X, 1119. In primo hominis peccato plures peccati species. VI, 254, 255. Peccati primi gravitas unde. VII, 419, 420. Peccatum voluntarium primi hominis, causa est originalis peccati. X, 461. Peccatorum origines. I, 1285. Peccatum duplex, originale et frequentatum. VI, 106. Originale et activum. VI, 262. Peccati originalis et actualis distinctio. X, 115.

Peccatum originale. VI, 277, 278; VIII, 1026; X, 115, 198, 415, 463, 464, 553, 570, 649, 696, 720, 732, 781, 810, 811, 819, 824, 856, 874, 1052, 1053, 1058, 1059, 1061, 1082, 1128, 1143, 1174, 1197, 1198, 1199, 1239, 1240, 1244, 1249, 1258, 1263, 1276, 1277, 1596, 1426. Peccatum originale ex primo homine tractum. V, 179, 385, 442, 587, 657, 751, 852, 927, 928, 950, 992, 1156, 1543, 1647. Peccatum Adae non in fonte mansit, sed in omnes pertransit. V, 832. A tota Adae stirpe contractum est. VI, 245. Tunc reatus ingeneratus et additus. VI, 262. Peccatum originale tantum ab Adam traducitur. X, 118. Primus homo totam massam damnabilem fecit. V, 907. Universam massam generis humani in homine primo venenator percussit. V, 944. Peccato primi hominis universa generis humani massa damnata. VII, 727.

Peccatum originale negant Manichaei. X, 1008. Pelagiani. II, 723, 762; VIII, 48; X, 114, 441, 481, 520. Juliani sententia de peccato originali. X, 720. Julianus dicebat manichaeum esse sensum, confiteri ex Adam trahere nascentes peccatum originale. X, 648, 653, 654, 656. Innocentes aliqui, ad quos Adae culpa non pervenit, secundum Julianum. X, 1202, 1205. Peccatum originale cur Pelagiani negant. X, 553. Capita objectionum Pelagianorum contra peccatum originale. X, 186, 187, 188, 672. Pelagianorum argumenta quinque ad negandum peccatum, confringuntur. X, 694. Ad peccatum originale destruendum Juliani argumenta. X, 721. Et ratiocinationes. X, 1412. Objectiones contra peccati originalis propaginem. V, 944, 1545; X, 465, 470, 714, 738, 812, 872. Peccatum originale non agnoscat Julianus, detestanda quaedam et damnaenda cogitur admittere. X, 1594, 1595. Catholicorum sententia Pelagianis opposita. X, 673.

Peccatum originis ex Adam adstruitur contra Pelagianos. IV, 591; V, 906, 943, 950, 1558; X, 129, 464, 465, 575, 576, 614, 635. Unde peccatum originale probatur. X, 796. Quaestionem de peccato originali praeter fidei periculum esse contendunt Pelagiani. X, 597. Peccatum originale in catholica fide indubitatum. X, 1450. Contra antiquam Ecclesiae insitam opinionem est negare peccatum originale. X, 188. De peccato originali fides antiquitus tradita atque fundata. X, 1074. Peccatum originale tota catholica Ecclesia docet. X, 1280. Tota ante Augustinum credidit catholica Ecclesia. X, 1185. Disputatio de peccato originali nova est. X, 193. Quandonam de peccato originali ceperunt dubitare, non constat. X, 192. Peccato originali parvulus esse obnoxios de fide credendum est. X, 635. Variarum Scripturae testimonia id probant. X, 151, 152. Peccatum originale et secundum Scripturas sanctas est manifestum, et hoc dimitti lavacro regenerationis, fidei catholicae auctoritate atque antiquitate firmatum, et clara Ecclesiae celebritate notissimum est. X, 608. Peccatum originis et Scriptura sancta praeclit, et ipsum se profit. X, 1192. Peccatum originale probatur ex scripturis. X, 465, 1073, 1082, 1085, 1084. Peccatum originale asseritur ex Job. X, 161, 162. Et Apostoli testimonio. X, 196, 458, 459, 162. Per unum hominem peccatum, et per unum reconciliatio. X, 860, 1227. Cur per unum, non per duos dicitur peccatum intrasse. X, 1216, 1219, 1225. Quale peccatum per unum hominem intravit in mundum. X, 1163, 1164, 1160. Pela-

gignorum effugium, dum urgentur verbis Apostoli de originali peccato. V, 1344. Initium peccati ex Adam factum esse, quatenus ceteri eum imitati sunt, docebat Pelagianus. II, 679. Refelluntur. II, 684. Peccatum unum omnibus commune, non imitatione, sed propagatione. X, 114, 115, 117, 118. Peccatum per unum hominem intrasse in mundum cum dicit Apostolus, generationem intelligit, non exemplum. X, 1285, 1281, 1286, 1287. Peccatum imitationis per diabolum intravit in mundum, peccatum generationis per hominem. X, 1163, 1164. Peccatum per unius inobedientiam transisse, laudem fassus est Julianus. X, 1235. Contra peccatum originale perperam citatus Apostolus. V, 1346. Peccatum originale in veteri Testamento narratur. I, 598. Peccatum originale sub Lege imputatum fuisse ostenditur. X, 1175, 1227, 1237. Peccati originalis argumentum, parvulorum circumcisio. X, 402. Circumcisionis præceptum. X, 720, 1194. Peccatum originale præputio significatum. X, 835.

Peccatum originale asserentibus Catholicis, hæresis Manichææ crimen obijciunt Pelagiani. X, 632. Catholicum dogma de originis peccato quantum distet ab errore Manichæorum. X, 1287. Peccatum originale qui adstrunt, non sunt Manichæi. X, 1083, 1227, 1230. Catholici peccatum originale asserentes procul absunt a Manichæis. X, 441, 1123. Nec criminantur Deum. X, 1126. Omnium hominum, quamvis omnes sub peccato nascentur, solus Deus auctor. X, 460. Etsi fetus, sexus, corpus, secunditas ex Deo sit, non tamen qui inde nascitur, est sine sorde. X, 1343, 1344. Quod diaboli transire per opus Dei, seu per opus operis Dei, non implicat. X, 1501, 1502, 1503. Bonitati Dei non repugnat creare, quod possideat malignitas diaboli. X, 408. Judicium Dei accusat, qui negat peccati originalis merito fieri, ut parvuli permittantur vexari a diabolo. X, 1437. Cur creare pergat Deus homines, quos novit sub peccato nascituros. X, 434. Non propter substantiam nati homines, antequam renascentur, diabolo deputantur; sed propter primi parentis peccatum. X, 1445. Originale peccatum etsi congenitum, discernendum ab institutione conditoris. X, 1442. Discernendum a natura. X, 1278, 1288. Peccatum cur originale potius quam naturale appellatur. X, 1438, 1439. Naturale peccatum Catholici et Manichæi tenent, sed longe diversa ratione. X, 1469. Peccatum naturale esse non posse, quatenus probat Julianus. X, 1500. Peccatum originale qui negat, Manichæos adjuvat. X, 667, 668, 669.

Peccati originalis causa. X, 756. Et origo. X, 1069. Peccatum originale si ad originem referatur, de eodem genere est ac actualia. X, 1187. Peccatum originale et peccatum voluntarium de eodem genere. X, 1187. Modus quo trahatur peccatum originale, etsi non facili ratione indagatur, non facili sermone explicatur; non tamen ab Ecclesia non creditur. X, 828. Illud est antiquum peccatum quo nihil est ad prædicandum notius, nihil ad intelligendum secretius. I, 1328. Peccatum originale unde trahatur, aut ex otio discitur, aut sine salutis labe nescitur. X, 794. Per quid invenitur in parvulo peccatum originale, discit Julianus. X, 1150, 1152, 1153. Per quid invenitur peccatum in parvulo. X, 1183. Peccatum originale qua intravit in mundum. X, 462. Duo modi contrahendi peccati originalis. X, 794. Peccatum originale qua intraverit in mundum, demonstrat Apostolus. X, 1151, 1152, 1153, 1156. Nihil in progenitorum natura esse, ob quod homo nascens jure possideatur a diabolo, hæresis Pelagiana. X, 443, 444. Fuit Adam, et in illo fuimus omnes; perierit Adam, et in illo omnes perierunt. X, 1400. In lumbis Adam fuerunt omnes, qui ex illo fuerant per concupiscentiam carnis orituri. X, 1070. Traxit hominem reatum quia unus erat cum illo et in illo a quo traxit, quando quod traxit admissum est: at non trahit ab altero, quando propria sua vita vivit. II, 560. Quicumque ex Adam sunt, in illo naus erant cum peccavit. II, 824. Nondum natus in radice damnatus. X, 406.

Peccato originali omnes obnoxii. X, 128, 151. Originale peccatum æqualiter omnes colligavit. X, 1235. Merito peccati originalis genus humanum ludibrium factum est demonum. X, 864. Peccatum originale unde. X, 697. Hæreditarium est peccati originalis malum. X, 684. Peccatum primi hominis grande, et omni violentia consuetudinis pejus ad vitandam naturam. X, 1523. Peccatum originale ex vinculo concupiscentiæ carnalis. IV, 591. Illi subjacent omnes ex Adam carnaliter nati. II, 825, 839, 871, 883, 935. Peccatum originale ex carnali concupiscentia. X, 406, 728, 1160, 1237, 1451, 1608. Peccatum originale traducitur per libidinem. X, 429. Per concupiscentiam. V, 817; X, 445. Peccatum originale, reatus concupiscentiæ a nascitibus tractus. X, 1153. Quidquid hominum nascitur per concupiscentiam, sine delicto esse non potest. V, 929; X, 438, 1388, 1372, 1373. Aut corpus et anima ex homine trahuntur vitata, aut unum in altero tamquam in vitato vase cor-

rumpitur. X, 794. Difficultas explicandi quomodo contrahatur peccatum originale, dubitationem ingerit utrum animæ de novo creentur. II, 860. Si animæ creentur singulis singulæ, quomodo peccatum originale contrahant. II, 725. Quæcumque sententia de animarum origine teneatur, nulla tenenda quæ neget peccatum originale. II, 587, 732, 733, 865.

Peccato originali subjacent etiam infantes fidelium. II, 889. Peccatum originale in nuptias non refundendum. X, 1439. An malum oriri possit ex bonis. X, 863. Originalis mali causa non conjugium, sed Adæ peccatum. X, 1455. Cum bonæ sint nuptiæ, unde trahatur peccatum originale. X, 729. Peccatum originale transmitti potest a parentibus qui illo carent. X, 853. De ea re quæ a peccato libera est, peccata non nasci, sententia Pelagianorum. X, 816. Peccatum originale etsi remissum in parente, transit ad prolem. X, 835. Cur e sancto conjugio nascantur filii iræ. X, 423. Etsi peccator genuit peccatorem, non sequitur ut justus debeat gignere justum. X, 138, 175. Parens mortuus peccato, vivens Deo, generat peccato mortuum. X, 851. Cur parens justus non gignat justum. X, 177. Fidelis regeneratus ideo generat cum peccato primi hominis, quia carne, non spiritu generat. V, 944. Peccatum originale non facit nuptias malas. X, 404. Undecumque nascatur homo, sive de conjugio sive de fornicatione, reus est per originale peccatum. X, 729. Quatenus a parentibus regeneratis, in prolem trajiciatur peccatum originale. X, 434. Sicut fieri potuit ut de Christianis non Christianus, de membris Christi non membrum Christi; ita etiam fit ut de mundatis non mundatus nascatur. X, 195. Qui sit ut ex parente, in quo non est peccatum originale, illud contrahatur. X, 843, 844. Peccatum originale solum generatione contrahitur. X, 120. Peccatum originale de vitio seminis trahitur. X, 447. Peccatum originale jure seminationis est nostrum. X, 1071. Peccatum ex propagatione, quemadmodum et justitia ex regeneratione. X, 119. Parentes posse in prolem transmittere quod non habent, exemplis ostenditur. X, 831. Quomodo quod in parente dimissum est, trahatur in prole, utcumque explicatur exemplo olestri nascentis ex olea. X, 425, 426. De conjugibus fidelibus rei nascuntur, tamquam ex oliva oleaster. X, 555. Peccatum originale, quod jam remissum est parentibus baptizatis, manere in parvulis, exemplo præputii demonstratur. X, 834. Et paleæ frumenti. X, 193. Sicut eorum per quos parvuli renascentur, justitiæ spiritus trajicit in eos fidem, sic eorum per quos nascuntur, caro peccati trajicit in eos noxam. X, 187. Peccatum alienum a Deo a quissimo non posse parvulis imputari, dogma Pelagianorum. X, 1148, 1149. Peccatum originale quomodo alienum. X, 194. Quomodo et nostrum. X, 921, 1257. Rem voluntatis non posse seminibus adnoveri, falsum Juliani principium. X, 1540, 1541.

Peccatum originale non absurde vocatur voluntarium. I, 604, 608, 610. Peccatum originale non sine voluntate. X, 1149. Peccatum originale non est in voluntate nascentis, non tamen est sine aliqua primi scilicet hominis voluntate. X, 1393, 1394. Peccatum originale etsi trahunt sine propria voluntate nascentes, tamen per voluntatem primi hominis ipsa est origo vitata. X, 1477. Peccatum originale ex mala voluntate Adæ ortum. X, 464, 707. Originale peccatum de vitio voluntario propagatum. X, 1417. Peccatum originale voluntate primi parentis factum, ad posteros sine voluntate transit per contagium. X, 1396. Peccatum, etiam originale, non sine libera voluntate. X, 1392. Peccatum originale quo sensu liberum. X, 858. Peccato originali omnes præter Christum obnoxii. X, 183. Parvuli propter peccatum originale prævaricatores sunt. IV, 1574. Peccato originis anima Christi non fuit obnoxia. II, 866. Quia sine concupiscentia conceptus Christus. V, 785, 823, 824, 832, 1511, 1542. In solo Christo nihil peccati invenit diabolus. V, 928. Solus Christus potest dicere, sine causa hic se passum. IV, 1956. Christus penam pertulit sine culpa. X, 1594. Singularis illa est gloria Christi. X, 1594. Non sequitur, ut si Christus non habuit originale peccatum, nulla imagini Dei pravitas dominetur ingenua. X, 1589.

Peccati primi poena. VII, 372, 373, 433. Effectus. VII, 433. Miseriæ hujus vitæ. VII, 729. Inobedientia concupiscentiæ et moriendi necessitas. VII, 379. Necessitas peccati et mortis. VII, 403. Peccatum causa mortis est. II, 873. Peccando in moriendi necessitatem compulsi est homo. II, 547. Anima post peccatum ordinata regit corpus suum, non omnimodo pro arbitrio suo, sed sicut leges universitatis sinunt. II, 587. Peccati poenæ, ignorantia et difficultas. I, 1296. Inquietudo animi. I, 732. Error et perversus amor. VII, 784. Quæ ex primo peccato fiunt peccata, peccata esse non desinunt. I, 1296. Et quare. I, 1297. Peccato originali universa in deterius mutata sunt natura. X, 752. Ex peccato originali fit, ut tardi ingemo nascantur. X, 1580, 1381. Ad peccandum proclivior est natura mortalium ex peccato

originali. X, 1484. Peccata actualia ad originale homines addunt voluntate jam propria, non per Adam. X, 120. Ex Adam, et super Adam peccata multa nascuntur. IV, 1733. Peccatum originale pertinet ad corporis tempus. X, 978.

Peccatum originale ex poena dignoscitur. X, 1577. Peccatum originale ostendunt miserie generis humani. X, 1177, 1280. Et mala ac cruciatus quibus et ipsi parvuli gravantur. X, 196, 1540. Misere ac hujus vite testantur, peccato primi hominis universam generis humani massam esse damnatam. VII, 784, 787, 788. Deus neminem sinit mali aliquid perpeti, quod non meretur. X, 1177. Poena imaginis Dei injusta esset, nisi eam culpa meruisset. X, 1594. Grave jugum super filios Adam injustum esset, si peccatum originale non esset. X, 1061, 1062, 1072, 1230, 1267, 1353, 1530, 1457, 1557. Miseria tam magna non irrogaretur humane nature, nisi esset peccatum. X, 1061, 1062, 1065. Justitie non est, ut ab ortu suo filii Adam gravi jugo premantur, sine ullo merito peccatorum. X, 1147, 1149, 1150. Contra instituta justitie Dei est, ut ab ipso vel sub ipso poena hominibus irrogetur sine merito. X, 1191. Non erat justum, sine crimine transire in posteros Adam supellicium. X, 1164, 1165. Injuste anima gravatur corpore, si non est originale peccatum. X, 1268. Deus injustus in gravi jugo super filios Adam, si negatur originale peccatum. X, 1126. Deus acerrimus non permitteret jugum grave parvulis imponi, nisi in eis peccatum inveniret. X, 1075, 1079, 1175. Deus in tot et tantis malis quæ parvuli patiuntur, aut justitiam, aut omnipotentiam, aut ipsam curam rerum humanarum perdit, si non est peccatum originale. X, 1072, 1148. Peccatum originale qui negant, Deum vel invalidum, vel injustum dicere coguntur. X, 864. Peccatum originale conantur auferre Pelagiani, laude operum divinum. X, 460. Anima etiam cum illo peccato originali nascens, habet unde Deo gratias agat. I, 1297. Originale peccatum parentibus non imputandum. X, 750, 751. Peccatum originale inde demonstratur, quia Deus fidelis est in verbis suis, justus in judiciis, sanctus in operibus. X, 1435. Peccati originalis rei parvuli demonstrantur. X, 1067.

Peccatum et mors per unum hominem in omnes transit, et utrumque auferitur a Christo. X, 1180. Judicium ex uno in condemnationem, gratia ex multis delictis in justificationem. X, 871. Omnes homines propter peccatum originale justo Dei judicio damnationi obstricti. X, 955. Peccatum originale ad damnationem sufficit. X, 117. Et eos, quibus non dimittitur, trahit ad damnationem. X, 1180, 1181, 1182. Etiam si alia non accedant. X, 1185, 1188. Nisi regeneratione solvatur. X, 1278. Peccato originali per Dei judicium non soluto, aut per Dei gratiam soluto, cum moriuntur infantes, aut merito regenerationis transeunt ex malis ad bona, aut merito originis transeunt ex malis ad mala. X, 978. Quod parvuli non renati, si moriantur ante propriæ voluntatis arbitrium, propter aliena peccata damnantur, quidam indignantur. X, 1071. An sicut diabolus, ita homo non damnandus nisi ex peccatis propriæ voluntatis. X, 840. Injuste non suscipiuntur in regnum Dei imagines Dei, si non sit peccatum originale. X, 1251, 1268, 1280. A regno Dei nemo fit alienus sine malo. X, 815. Imago Dei sine peccato non excludenda a regno Dei. X, 142, 1082, 1154. Imaginis Dei contumelia est separari a regno Dei. X, 1156. Deus non spernit imaginem suam nisi spretus. X, 1065. Sic imputatur generatis parvulis injustitia primi hominis ad subeundum supplicium, quemadmodum imputatur parvulis regeneratis justitia secundi hominis ad obtinendum regnum cælorum. X, 1078, 1079. Sicut merito peccati tamquam stipendium redditur mors, ita merito justitiæ tamquam stipendium vita æterna. II, 881.

Peccatum originale circumcissione expiatur. X, 450. Peccati originalis abolitio, infantis circumcissione significata. X, 1259. Peccatum originale nemo tollit præter Christum. X, 760, 1428. Non diluitur nisi per Christum. VI, 255. Non solvitur nisi regeneratione. X, 595, 1271. A peccato originali non liberat nisi gratia Dei. VII, 428; X, 128. Peccatum originalis solvitur baptismo Christi. IV, 591. Cum peccatis omnibus inde natis. IV, 1507; X, 120. qui peccarunt accepto baptismo, non possunt iterum eodem Sacramento purgari. III, 2102. Parvulorum baptismus non superfluous, cum peccato originali obligentur, et in iis remissio peccatorum vere fiat. II, 678, 839, 890. Cum magna injuria Dei exorcizatur et exsufflatur imago Dei, si non ibi ille exorcizatur et exsufflatur princeps mundi, qui mittitur foras. X, 1220. Crimen est majestatis, exorcizare et exsufflare in parvulis imagines Dei, si non fit ut eruantur de potestate diaboli. X, 1435.

Peccata universa dimittuntur in baptismo, sed manet fragilitas. X, 630, 638. Remanet mors. II, 872. Quare re-

manet poena. X, 1593. Peccati poenæ, etiam soluto restu, manent ad certamen fidei. X, 182, 1565. Ut fides probetur. X, 1579. Peccata duobus modis transeunt, actu et reatu. X, 858. Peccata transire actu, manere reatu: concupiscentiam transire reatu, manere actu. X, 858.

Peccatum originale catholica fides credit antiquitus. X, 431, 820. Sanctorum Patrum fides de peccato originali. X, 1074, 1075, 1080. Patrum consensio ad asserendum originale peccatum. X, 192, 194, 466, 697, 719, 1406, 1407, 1411, 1413. Peccatum originale confessi sunt Ecclesiæ doctores celeberrimi. X, 1580. Veterum testimonia ad probandum peccato originali parvulos obnoxios nasci. X, 190, 614, 662. Cypriani. X, 491, 623, 624, 625, 626, 644, 718, 1075. Ambrosii. X, 409, 652, 1068, 1069, 1070. Peccatum originale nusquam negavit Zosimus. X, 574. Illud agnovit Ambrosius. X, 1142, 1145, 1147, 1153, 1409, 1411, 1414, 1415. Aliique Patres. X, 1145, 1147, 1153, 1157. Dogma catholicum de originali peccato sæpius et liquido declaratum ab Ambrosio. X, 1416. Ambrosius de quinque articulis a Juliano positus, ut peccatum originale negaret, recte sentit. X, 686. Pro peccato originali, Hieronymi testimonium. X, 192. Hieronymus dogma de peccato originali in lib. contra Jovinianum, et in commentariis in Job stabilivit. II, 725, 750. Quibus præceptoribus traditum acceperit Augustinus dogma peccati originalis. X, 1548. Augustinus sanctos doctores sequitur in questione de peccato originali. X, 1404, 1405. Peccatum originale nunquam non admisit Augustinus a sua conversione. X, 845. Peccatum originale docuit Paulinus. II, 851. In peccato originali asserendo orientales episcopi Occidentalibus consentiunt. X, 649. Peccata non habere parvulos, quo sensu dixerit Joannes Chrysostomus. X, 655. Peccatum originis probatur ex parvulis ad Christum allatis. V, 659. Pelagius in judicio Palæstino negavit se dicere infantes nuper natos in eo statu esse, in quo Adam fuit ante peccatum. X, 1112. Peccatum originale Pelagius agnovit. X, 655. Agnovit et nonnulli hæretici. X, 978. Peccatum originale qui docuerunt, nec Manichæi erant, nec somniabant, nec furebant. X, 1280. Veteres, qui peccatum originale asseruerunt, nemo Manichæos audet appellare. X, 645, 644. Cum ait Deus, reddam peccata filiorum in patres, non imitationem, sed generationem redarguit. X, 1254, 1255, 1258.

Peccata patrum redduntur in filios divina justitia, non humana. X, 1278. Peccata parentum quodam sensu, et nostra et aliena. X, 859. Peccatis parentum suorum, et non tantum primorum, obligari filios probabile est. VI, 254. Parentum peccatis filii obligati in veteri Testamento. X, 872. Cum Deus dicit, et patrum ad filios non pertinere peccata, et reddere se in filios patrum peccata, non contraria loquitur. X, 1271, 1275. Peccata parentum quomodo redduntur in filios. IV, 1457. Quo usque parentum peccata propagentur in filios, non temere definiendum. VI, 255. Peccata patris ad filium juste viventem non pertinent. VIII, 153. Peccata aliena non ei imputanda, qui illa pesseret leviori suo peccato impedire. VI, 498. Peccatum originale sicut quidam parentes aggravant, ita quidam relevant. X, 1428. Quatenus crevit originale peccatum. X, 1259. Peccatum originale sic peccatum est, ut ipsum sit et poena peccati. X, 1068. Peccatum originale causa cur ira Dei manet super infantes infidelium numerum non assumptos. X, 125. Ex duobus parvulis unus assumitur gratia, relinquuntur alter justitia. X, 1065. Unusquisque natus ex Adam, pertinet quodam modo ad veterem civitatem. IV, 754. Quidam peccatum proprium nolunt attribueri pueris nisi ab anni quarti decimi artiente. III, 417. Refelluntur. III, 417. Peccatum sine Lege mortuum, quia latet, quia non apparet, ac tamquam sepultum ignoratur. V, 850, 852, 894.

Peccatum est aversio ab æternis, et conversio ad mutabilia. I, 1240, 1269; VII, 354. Est conversio aut ad proprium bonum, aut ad exterius, aut ad inferius. I, 1240, 1269. Peccatum est transgressio, cum aliquid amplius homo appetens, justitiæ regulam excedit. V, 555. Peccatum admittitur, dum immoderata in hæc infirma inclinatione, summa bona deseruntur. I, 679. Dum appetuntur quæ Christus contempsit, aut fugiuntur quæ Christus sustinuit. III, 155. Peccatum ipsum non amatur, sed ipse inordinatus amor creaturæ est peccatum. V, 145. Peccato deficitur non ad mala, sed male. VII, 355. Sicut ante homines facti, sic ante Deum cogitationis peccatum est. V, 928.

Peccatorum causa non est Deus. I, 850, 1269; X, 751. Etsi in eum peccata sua refundere soleant peccatores. III, 209. Peccatum a Deo non est. V, 145. Peccatum, quod ad naturam pertinet, Deus facit; quod ad culpam pertinet, non ipse facit. V, 587. Peccatum claudicationis similitudine explicatur. X, 294. Peccatum solum a se, non a Deo homo habet. IV, 1518, 1848. Peccata non ex Deo, sed ex voluntate peccantium. I, 1271; VIII, 560. Peccata non

nerent, nisi a Deo permitterentur, quare permittantur. VI, 358, 359. In malorum potestate est peccare; ut autem hoc vel hoc illa malitia faciant, in solius Dei. X, 984. Nisi voluntas sit causa peccandi, nihil remanet iustitiæ in legibus, institutis, laudibus. II, 1061. Peccati causa ex anima, non ex carne. VII, 403. Cum quisque peccat, peccat volens. I, 1294. Non natura. I, 1270. Peccatum omnino voluntarium est. III, 155. Nec peccatum esset peccatum, si non esset voluntarium. I, 605. Peccati prima causa, sola est voluntas. II, 773. Voluntas deficiens. VI, 244. Peccatum non nisi a voluntate. VIII, 105, 121, 122; X, 1512. In voluntate cuiusque est utrum tenebræ sit, an lux. III, 824. Si nolumus, non peccamus. X, 152. Peccati originem voluntas habet. X, 1477. Peccata a nescientibus vel coactis perpetrata, non omnino sunt sine voluntate. I, 604. Qui enim nesciens peccat, peccatum tamen volens facit. I, 609. Licet peccatum possit esse sine voluntate peccati, non tamen sine voluntate facti. I, 609. Durum quidem, quod consuetudo peccandi amorem delicti facit; sed nihil durius quam quod exstinguit pudorem. X, 1036.

Peccata ex vi consuetudinis commissa, non voluntaria dicunt Pelagiani. X, 1505. Peccatum manere potest sine voluntate, licet esse non possit sine voluntate. X, 1395, 1396, 1397, 1398, 1410. Peccatum et non posse esse sine voluntate, et esse posse sine voluntate, quomodo verum sit. X, 1396, 1397. Peccatum aliud non voluntarium. X, 1395. Peccatum a voluntario in non voluntarium mutari posse ostenditur. X, 1505. Est non solum voluntarium atque possibile, verum etiam necessarium peccatum. X, 1493, 1495, 1500. Peccatorum originem non libero arbitrio, sed necessitati naturæ contrariæ tribuunt Manichæi. VIII, 566. Et substantiæ gentis adversæ. VIII, 58. Necessitas peccandi homini non impacta a Creatore. X, 1488. An omnes in peccatum, velut inviti carnis suæ necessitate cogantur. X, 1110. Non in peccatum, velut inviti, carnis suæ necessitate cogitur homo; sed si jam in ea aetate est, ut propriæ mentis utatur arbitrio, et in peccato sua voluntate retinetur, et a peccato in peccatum sua voluntate præcipitur. X, 1110. Peccandi quædam est necessitas. I, 755, 759; X, 286, 295. Quomodo in eam quis delabatur. I, 755. Tria distinguenda, peccatum, poena peccati, et quod ita peccatum est, ut sit et poena peccati. X, 1068. Idem et peccatum, et peccati poena, et peccati causa esse potest. X, 787, 788. Peccatum quod est peccati poena, qua quisque peccat invitus. X, 1396. Peccantes secuta est peccatum habendi dura necessitas. X, 296. Peccatum ex necessitate. X, 1477. Ad peccatum quod est poena peccati, non requiri ut liberum sit ab eo abstinere. X, 1466. Ut homo sit cum peccato, jam ex necessitate quadam est. X, 295. Peccatum a necessario veniens, in Deum refundendum esse contendit Julianus. X, 1500. Necessitas servitutis sub peccato invicta, nisi delectatione caritatis vincatur delectatio peccati. X, 1121.

Peccatum non nisi ex libero arbitrio. VIII, 557, 558. Peccatum et recte factum in libero est voluntatis arbitrio. VI, 17. Peccatum an ut sit aliquid, necesse est ut vitari possit. X, 298. Peccatum per hoc non est, per quod potest esse, id est, per liberum arbitrium. X, 1597. Quod nullo modo caveri potest, peccatum non est. I, 1295; X, 286. Peccato libertate servitur. X, 1110. Multa sunt quæ agunt homines mala, a quibus eis liberum est abstinere. X, 1068. Per liberum arbitrium peccant maxime omnes, qui cum delectatione peccant, et amore peccati; et hoc eis placet, quod eos libet. X, 1110. Homo cum potestate peccandi factus, pro præmio accepturus non posse peccare. VI, 359. In cælo tanta libertas, ut sit etiam bene vivendi, et numquam peccandi, voluntaria felixque necessitas. X, 296. Peccata ex necessitate quænam sint. X, 1119. Peccata quæ necessitate facta dicuntur, peccata infirmitatis intelligenda. X, 287. Peccatum necessarium non fuit, ut esset causa misericordiæ Dei. X, 261.

Peccatum. An aliquis in hac vita sine peccato, potest esse aliqua questio. X, 199, 281, 286, 299. Hominem post baptismum non posse peccare, Joviniani hæresis. X, 1114, 1116, 1117. Quidam asserentes hominem posse in hac vita sine ullo peccato vivere. VI, 426. Hominem posse esse sine peccato, et revera quosdam fuisse, docuit Pelagius, qui sibi ipsi contradicit. II, 776. Hunc refellit Joannes Hierosolymitanus. II, 829. Totam ecclesiam esse absque peccato dixerunt Pelagiani. V, 980. Refelluntur. V, 980. Peccatum nullum habere vitam iustorum, existimant Pelagiani. VIII, 48. Posse hominem, si velit, esse sine peccato, doctrina Pelagii. X, 350. Et dogma Cælestii. X, 354. Pelagio objectum illud dogma in episcopali synodo, et quatenus ab ipso explicatum. X, 529. Quod ante adventum Christi sine peccato fuerint homines, dixit Cælestius: Pelagius vero quod sancte et iuste vixerint. X, 354, 355, 356. Nemo in hac vita sine peccato. II, 674, 675; III, 1697,

1789, 1790, 1871; V, 132, 719, 893, 979; VI, 228, 720. Quantumvis iustus. VII, 657, 748, 749, 787, 788; VIII, 652; X, 1115, 1255. Verum dixit, qui hominem non esse sine peccato dixit. X, 265, 266. Christus solus sine peccato. V, 1341. Excepto uno Mediatore, nemo in hac vita sine ullo peccato. X, 155, 156, 166, 179, 245, 650, 651, 638, 726, 755. Nec ipse Paulus. X, 166. Nullus excepto Christo fuit vel esse potest qui nullum habeat peccatum. X, 171, 174, 306. Et hoc ad indeclinabilem fidei professionem pertinet. X, 184. Quamvis fieri possit ut sit homo sine peccato. X, 201. Erat Dominus mortalis, sed non de peccato. IV, 592. solus esse innocens infans potuit, qui de opere Adam non est natus. IV, 592. solus sine peccato venit, qui nos peccatores invenit. IV, 253. In solo Christo nihil invenit diabolus. V, 929. Peccatum quo pacto Christus ignorabat. IV, 533, 534. Peccatum vel trahendo, vel addendo habetur: nullum habuit Christus. V, 824. Peccatum nec in anima fuit, nec in corpore quod sibi Verbum aptavit. IV, 335. Peccatores omnes solus a peccatis liber atque liberator invenit. II, 669. An præter Christum aliqui sine peccato, non nimis reluctandum censet Augustinus. X, 517. Qui dicunt vel esse vel fuisse hic aliquem, præter Christum, qui nullum haberet omnino peccatum, utcumque tolerandi sunt. II, 675. De sancta Virgine Maria, propter honorem Domini, nullam prorsus cum de peccatis agitur, haberi volo questionem. X, 267. Præter virginem nullus sanctorum sine peccato. X, 267. Christus veniens in hominibus non invenit, nisi quod damnaret. V, 291. Nemo hic potest sine peccato vivere. V, 401. Quomodo quidam in hac vita dici possunt sine peccato. X, 384. Aliud est iuste vivere, aliud esse sine peccato. X, 355. Et iustus quis esse, et sine peccato non esse, potest. X, 269. Aliud est non habere peccatum, aliud non obedire ejus desideriis. X, 283. Conflictus contra peccatum. X, 505. Unde certantes cum vitiis, non sumus sine peccato. X, 696. Aliud est non peccare, aliud non habere peccatum. III, 2140. Peccatum non habere quid. X, 455. Nemo ita iuste vivit in hac carne, ut nullum habeat omnino peccatum. X, 516. Aliud est esse sine peccato, aliud esse sine querela. X, 304. Aliud non facere bonum, aliud non esse sine peccato, etiam si homo faciat multa bona. X, 507. Multi sine crimine, nemo sine peccato. X, 565. Sine crimine potest aliquis vivere, non sine peccato. VII, 415. Qui ambulant in viis Domini, peccatum non operantur; et tamen non sunt sine peccato. IV, 1506. Paucissimi sunt, qui ab ineunte adolescentia nulla damnabilia peccata committant. VII, 750. Peccata levia non potest homo non habere, quamdiu carnem portat. III, 1982. Quandoque homo fiat sine peccato, non est definitum in iudicio Palæstino. X, 352, 356. Peccata alia sacramentorum et verbi Dei dispensatoribus, alia laicis quotidiana. V, 1558, 1540. Peccata quæ obrepere soleant. V, 1541. Perfectus fideles hic non esse sine peccato, ex oratione Dominica intelligitur. X, 300. Et manifestum fit. X, 516. Iusti merito orant pro remissione peccatorum suorum. II, 842. Quo sensu qui natus est ex Deo non peccat. X, 312, 370. Et non potest peccare. X, 254. Et nemo sine peccato. X, 157, 158. Cur nemo in hac vita sine peccato. X, 167. Cur culpa est hominis, quod sine peccato non sit, cum sine gratia non possit esse sine peccato. X, 297. Vult Deus hominem esse sine peccato. X, 295. Cur præcipitur homini esse sine peccato. X, 295. Consultissime præcipitur homini esse sine peccato, quare. X, 295. Cur Deus præcipit hominibus ut non faciant ullum peccatum, cum sciat hoc neminem impleturum. X, 165. Non peccare datur a Deo, quomodo. X, 1212, 1215. Necessarium fuit homini ad auferendam superbiam occasionem, ut absque peccato esse non posset. X, 262. Enoch et Elias non permitti sunt hic vivere, quia nemo hic sine peccato potest vivere. II, 872. Peccata eorum quorum iustitiam commemorat, quamvis Scriptura non referat, non tamen hi sine peccato. X, 268. Testimonia Scripturarum et exempla, quibus probatur hominem non esse sine peccato. X, 159. Elusioni Pelagianorum satisfi. X, 159. Non ideo quisque prorsus sine peccato, quod perfectus in aliqua re dicatur in Scripturis. X, 163. Etsi aliquoties in Scripturis inveniatur, homines dictos esse sine querela, non invenitur qui sit dictus sine peccato præter Christum. X, 255. Considerata in Scripturis norma iustitiæ, homo quantumcumque profecerit, invenitur peccator. IV, 1269, 1827. A peccatis nec illi immunes fuisse, qui Dei præcepta custodisse laudantur in Scripturis. IV, 1266. Quare peccata magnorum virorum scripta sunt. III, 78; X, 266. Nullus in membris Christi dicere audeat se non habere peccatum. IV, 1818. Peccatorum post baptismum commissorum veniam petere ad omnes pertinet, etiam ad Apostolos. IV, 1849. Qui sine peccato se vivere existimat, id agit ut veniam non accipiat. VII, 415. Non propter arrogantiam vitandam, sed propter veritatem futandam, non dicunt sancti se non habere peccatum. IV, 1505. Si quis

forte hic sine peccato, quanto magnus est, tanto magis humiliat se. VI, 426. Peccasse se qui negat, Deum facit mendacem, dum se vult facere veracem. III, 1985. Peccatum esset, si quis non habens diceret se habere. VI, 720. Secundum Ambrosium nemo sine peccato in hoc mundo. X, 584. Hominem posse esse sine peccato in hac vita non statim negandum, quare. X, 155. Potest homo esse sine peccato in hac vita, et si talis non sit. I, 644, 645; X, 241. Quomodo. X, 155, 156. Posse hominem esse sine peccato, si velit, quo sensu. X, 356. Cum sine peccato vivere possit homo, cur nemo sine peccato. X, 356. Etsi sine peccatis esse non possumus, oderimus tamen ea. V, 984. Quis esse sine peccato verissime dicendus. X, 285. Esse sine ullo omnino peccato, nondum æquat hominem Deo. X, 265. Sine peccato nemo vivere, sed mori potest. X, 267. An sancti mortui sint sine peccato. X, 266. Merebitur hinc exire sine peccato, qui peccata sine quibus hic non vivitur, mundare non neglexerit. II, 675. Sine omni peccato esse non nisi in resurrectione sperandum est. III, 2140. Nullum habere vitium, iustitia est posterioris vite, quæ præsentis erit præmium. X, 1514, 1515. Post resurrectionem non solum nulla peccata, sed nec ulla desideria vitiosa. X, 407. In cælo nulla peccata remittuntur, quare. X, 848. Peccatum nullum esse poterit in regno Dei. X, 1582. Non posse peccare, præmium sanctorum. X, 1523. Peccata sine quibus hic non vivitur, pedum lotionem significant. III, 1789, 1794. Nemo cui necessaria non fuerit remissio peccatorum. X, 316. Homo cum debeat esse sine peccato, hoc quidem potest, sed non sine gratia. X, 294. Potest homo sine peccato esse, sed auxiliante gratia. X, 271. Homo non nisi gratia Christi potest esse sine peccato. X, 299. Nemo in hac vita sine peccato, etiam per gratiam Dei: quamvis asserere hominem per gratiam posse esse sine peccato, sit tolerabile. II, 771. Ad non peccandum quamvis liberum esse non dubitetur arbitrium voluntatis, tamen ejus potestas non sufficit, nisi adjuvetur infirmitas. II, 766, 775. Ad peccandum anima sibi ipsa sufficit, non ad sanandum peccatum quod hæserit. V, 138. Ut non peccemus, liberum arbitrium non est in nobis ante gratiam, sed tantum ut peccare nolumus. III, 2066. Impietate sceleratissima negatur, sine gratia Dei hominem sine peccato esse non posse. X, 252. Error eorum, qui dicunt vivere hic hominem sine peccato, minus perniciosus. X, 201.

Peccatum vitari potest, si vitata natura sanctur gratia. X, 293. Ut peccato moriamur, gratiæ opus. III, 2068. Natura humana potest perfici, et esse sine peccato, sed gratia Dei. X, 281. Peccatum sine gratia vinci non potest. VI, 405. Nullum est peccatum quod facit homo, quod non possit facere et alter homo, si desit rector a quo factus est homo. V, 598. Omne crimen, facinus, vel peccatum, nostræ est negligentiae; et omnis virtus et sanctitas, Dei est indulgentiae. V, 605.

Peccatum nunc homini cum morte dominatur. VI, 282. Peccati servus, quis. X, 1107. Non omnis qui servus est peccati, facit peccatum; sed qui facit peccatum, servus est peccati. X, 1107. Captivi facti sumus, quia venundati sumus sub peccato. III, 1694; IV, 1658. Peccati servitus miserabilis. I, 1235. De servitute peccati, et regno libidinis *fuse*. I, 1235. Peccatum non regnet in nostro mortali corpore. III, 1698. Quomodo et quando non regnat. III, 2069. Justi militant, non ut non sit concupiscentia in eorum corpore, sed ut non regnet. III, 417. Peccatum in nobis non regnabit, si desideriis quibusdam non obdierimus. III, 2066. Peccati regnum evertitur duobus modis. III, 1268. Peccati regnum lata Lege cecidisse, Juliani sententia. X, 1255. Discutitur. X, 1226. Peccatum quomodo mortuum eratsine Lege. VI, 104. Et quomodo revixit. VI, 104; X, 539. Quodnam peccatum abundavit per Legem. X, 1255, 1256, 1259. Peccatum non deputari, est ipsum ignorari, et peccatum esse non putari. X, 116. Peccatum an non imputatur, cum non est lex. X, 1227. Peccatum non deputabatur, id est non apparebat. III, 2067. Unde cognoscit homo inhabitare in carne sua peccatum. VI, 106. Peccatum, non intelligendo, sicut tenebræ non videndo, dignoscitur. III, 2071. Et sentitur. VI, 64. Ignorare peccatum, quid sit. V, 857. Peccatum ignorare, est illud nolle, non approbare. X, 561, 562.

Peccato quinam dominantur. VIII, 258, 259, 261. Peccati corpus evacuare, quid. III, 2069. Quomodo evacuatur. VIII, 891. Peccata pavimentare. V, 1465. Peccata consequentium temporum non recte comparantur Ade peccato. X, 1549. Non talem esse conditionem consequentium delictorum, qualis fuit delicti primi in paradiso commissi. X, 1550.

Peccatum mors animæ. III, 1748. Sola mors animæ. VIII, 95. Mori potius eligendum est, quam peccare. III, 1767, 1770. Dolenda tantum peccata, mala alia ferenda. IV, 409. Vanitatis similis homo efficitur per peccatum, qui veritati

similis erat dum crearetur. IV, 1532, 1865. Iniquitas sola longe a Deo facit. IV, 1775. Peccando recedit homo a Deo, propinquat pie vivendo, quomodo. II, 838. Peccata sola a Deo separant. VII, 500. Et a salute ac vita æterna. X, 129. Quomodo a vita æterna impediunt. VI, 515. Peccata quædam ita impediunt perventionem ad regnum Dei, ut tamen meritis sanctorum impetrent indulgentiam. VII, 750. Quænam sint illa peccata. VII, 750. Obtinere æternam salutem non potest, nisi qui omnes superbiæ suæ thoros imanes, peccata sua confitens complanaverit, etc. II, 1029. In peccato tenebræ et frigus. III, 1579. Peccata tenebræ sunt animarum. IX, 118.

Peccatorum apud Deum confessio, spem excitat. I, 675, 781. Peccata sua Daniel quotidie Deo confitebatur. II, 675. Peccata melius accusantur, ut pereant, quam excusantur ut maneat. IV, 1410. Peccatorum confessio, rava et excusatoria. IV, 268. Peccatorum tegmen bonum et tegmen malum. IV, 266. Peccata adduntur peccatis, cum peccata quæ facta sunt, cooperiuntur aliis peccatis. III, 1469. Peccata noli operire tu, et operiet Deus. IV, 267. Peccati excusatio, et perversa defensio. V, 158, 145, 153, 186. *Vide* Penitentia. Peccati excusatio superbia est pejor et damnabilior. VII, 422. Peccata non confitentes, sed defendentes, fumo deficienti comparantur. V, 153. Peccata cum excusamus, diabolus triumphat; cum accusamus, gemit ac dolet. V, 186. Cum peccata nostra cognoscimus, Dei gloriam commendamus. IV, 1219. Deus avertendo faciem, peccata delet; advertendo, scribit. IV, 594. Avertat Deus faciem suam a peccatis tuis, sed non avertat faciem a te. IV, 207. Tu a peccatis faciem noli avertere, si vis ut Deus ab ipsis avertat faciem suam. IV, 505, 1632. Peccata cum attendit, accusat et punit homo; non attendit Deus, defendit, liberat. IV, 266. Peccata sua qui non vult videre, post dorsum se ponit, et aliorum peccata acute attendit. IV, 1284. Peccata sua qui defendunt, aut Deo tribunt, redarguuntur. IV, 268, 434, 605, 701, 834, 1172, 1795, 1808, 1821. Peccatorum confessiones, ulcera quæ foras erumpunt. III, 1590. Peccata quomodo puteant, sentit qui sanum habet olfactum. IV, 401. Peccatorum sarcina, quam cito deponenda. III, 1474. Peccati gravitas turbare nos debet. III, 1755. Peccatum displicere debet. V, 154. Peccata sua homini displicent, cum ei Deus lucet. III, 1491. Peccata non vere plangis, si lacrymæ currunt, et manus cessant. IV, 410. Peccata ne desperando augeamus, propositus est penitentiae portus; rursus ne sperando augeamus, datus est dies mortis incertus. V, 1560. Peccatum ad se convertendum ut ejus obtineatur remissio. VIII, 258. Peccati conversio debet esse ad hominem, quo sensu. VII, 444, 445. Peccata duobus modis, ut morbi, ita et eventur. X, 287. Peccata triplicis generis triplici remedio sananda. VI, 228. Peccatum per peccatum non debet declinari. VII, 58.

Peccatorum genus duplex. IV, 816. Peccati genus triplex. III, 1747; VI, 17, 228. Peccata omnia concludunt hæc tria, voluptas carnis, superbia, et curiositas. IV, 115. Peccati tres differentiae. III, 1247. Tamquam tres mortes. III, 1247. Peccatorum genera duo, in Deum, et in hominem. V, 1271. Peccare in Deum et peccare Deo quid sit. III, 775, 774. Peccandi in Deum nulla est ratio. V, 1469. Peccatum hominis vel angeli nihil nocuit Deo. VI, 555. Peccatum Deo non nocet. I, 850. Nec nocere potest. I, 690. Quomodo ergo contra Deum est. I, 690. Duobus modis peccat homo antequam fiat sapiens. I, 1506. Peccata omnia aut ad corruptelam pertinent flagitiorum, aut ad facinoræ nocendi. V, 87. Peccatum in hominem non contemnendum. V, 507. Peccatum in hominem duobus modis committitur, uno, si ledatur; alio, si cum potest, non adjuvetur. I, 1552. Peccatum omne magis obest ac erit, quam patienti. VI, 240. Peccatum in spiritum sanctum an schisma potest dici, et traditio Scripturarum. IX, 551. An peccatum illud schismaticis non debet obijci. IX, 554.

Peccata alia sunt contra naturam, alia contra mores, alia contra præcepta. VIII, 428.

Peccatum appellatur peccati delectatio. III, 417. Peccatum in membris, de quo Apostolus, est violenta quadam carnis illecebra in corpore mortis hujus. III, 417. Peccati lex dicta peccatum. X, 178. Peccatum dicitur concupiscentia, quia inde oriuntur cuncta peccata. V, 840. Peccati lex in membris, quid. VI, 107, 108. Peccati lex est violentia consuetudinis. I, 754. Peccatum appellat Apostolus illicita desideria languoris originalis. IV, 1507. Peccatum ad mortem, quid. III, 1266; X, 958. Peccata imitationis in mundo. X, 1162. Peccatum quod Judæi non habuissent, si Christus non venisset. V, 450. Cur mundus de solo peccato arguitur incredulitatis. V, 785, 787. Peccatum aliud tantummodo peccatum est, aliud est etiam poena peccati. I, 604, 608, 612; III, 156; X, 1467, 1474. Peccata quadam sunt, quæ ita peccata sunt, ut poenæ sint etiam peccatorum.

IV, 687, X, 258, 790, 793, 906, 975. Nonnulla etiam de ira Dei veniunt peccata. III, 797. Peccata peccatis puniuntur. X, 1354. Venit hoc de poena peccati, ut homo adversus se ipsum divideretur, qui uni subditus esse noluisset. IV, 891, 1839. Peccatorum quorundam perpetratorum facilitas, poena est aliorum praecedentium. VI, 91. Peccata quaedam manifesta, ex poena veniunt quorundam occultorum. VIII, 288. Peccatum manifestum utile ad sanandum vitium occultum superbiae. VII, 422. Peccatorum iudicium et poena, quae nunc occulte agitur. IV, 117. In ipso animo continuo poena sequitur culpam, plerumque maior non sentientis cecitate graviore. II, 581. Deus non opere iniquo, sed opere justo facit, ut quaedam peccata sint etiam poenae peccati. X, 1353, 1356. Objectioni contra sententiam de peccato et de poena peccati satisficit. X, 790. Peccati actualis duplex est origo. I, 1285. Duplex causa. X, 554. Peccati causa duplex, ignorantia et concupiscentia. X, 563. Ignorantia et infirmitas. VI, 271; X, 152, 167. Aliud peccatum, aliud concupiscentia peccati. X, 1172. Peccatorum causa, aut ignorantia aut fragilitas aut contemptus. III, 729. Peccati Adae iustissima poena, ignorantia et difficultas. X, 287. Peccata omnia ab illa erroris et perversi amoris radice veniunt, cum qua nascitur omnis filius Adam. X, 846.

Peccata humana dicuntur peccata ignorantiae. III, 720. Peccata ignorantium. VI, 456. Peccata ex ignorantia. X, 287. Omnis qui peccat, quomodo non viderit nec cognoverit Deum. X, 313. Peccatum scientis, quam nescientis, gravius. IX, 137, 158; X, 884. Peccata ignorantiae leviora, quam quae a scientibus committuntur. X, 148. Peccatum sine dubitatione est ipsa ignorantia, in eis qui intelligere noluerunt; in eis autem qui non potuerunt, poena peccati. II, 883. Peccata nolentium sunt peccata nescientium. III, 728. Peccata ignorantiae etiam possunt esse in baptizatis. III, 2100. Peccata ignorantiae ea sunt omnia, quando quisque bene fieri putat, quod male fit. II, 186.

Peccata ex infirmitate de radice primi peccati Adam, et de consuetudine mala veniunt. VIII, 541. Peccata quotidiana omnes ex carnis infirmitate contrahimus. V, 1541. Peccatum fragilem animam si irreperit, quid faciendum. III, 1983. Quomodo curatur. VIII, 541. Ad peccandum luculentissima, voluptas et dolor. V, 1286. Contra haec duo remedia. V, 1286. Omnia peccata dure res faciunt in homine, cupiditas et timor. IV, 413, 1026. Peccando quisque animam suam diabolo vendit pretio voluptatis. III, 2071. Peccatum si non delectaret, non fieret; nec delectaret, si sanitas esset. V, 877. Iustitia si minus delectat quam peccatum, aut si non delectat, aut si minus quam dignum est delectat, hoc fit de languoribus animae. V, 877.

Peccata quae occulte sunt, dulciora. III, 2070. Peccati dulcedo fallax. VI, 104. Peccatum quasi rhamnus, primum delectat, postea compungit. IV, 689. Peccatum dulce est, sed amara est mors quo perducit. V, 398. Propter quod peccant homines, morientes hic dimittunt, et ipsa peccata secum portant. V, 398.

Peccatum non committitur sine causa. I, 679. Non committitur nisi ob utilitatem aut delectationem. VI, 515. Forte ipsum peccare nemo velit, sed propter aliud fit, quod vult qui peccat. III, 728. Peccata etsi non propter utilitatem temporalem, an saltem propter sanctitatem servandam admitti possint. VI, 515. Faciat homo etiam pro temporali hominum salute quod potest. ubi nil nisi peccando potest, iam se existimet non habere quid faciat. VI, 542. Peccata nullo quasi bono facienda. VI, 528. Peccata compensativa, nec ipsa admittenda esse. IV, 530, 555, 559. Peccatum non solum illud est quod in turpi aut iniquo facto apparet hominibus; sed etiam si habeat speciem boni operis, et tamen propter mercedem temporalem fiat, non propter requiem sempiternam. V, 208. Peccati inanimiter putat se esse victorem, qui poenae timore non peccat. II, 593. Voluntate peccat, qui solo timore non peccat. X, 558. Peccare non debes, non timore poenae, sed amore iustitiae. V, 870. Inimicus iustitiae est, qui poenae timore non peccat; amicus autem erit, si amore ejus non peccet. II, 594. Peccatum quisque tantum odit, quantum diligit iustitiam. II, 594.

Peccata quot modis sunt. X, 563. Peccata multa in interioribus dictis, quae non sunt in exterioribus factis. VI, 551. Sed nulla in exterioribus factis, quae non praecedant in interioribus dictis. VI, 551. Peccata linguae et peccata cordis quis vitare potest? IV, 1700. In ipsis concessis peccata contingunt, si exceditur modus delictus. V, 89, 1273. Tres vel quatuor in peccatis progressus. V, 594, 720. Tria sunt quibus impletur peccatum, suggestionem, delectationem et consensione. III, 207, 1246. Tria haec similia sunt his quae in temptatione primi parentis acciderunt. III, 207, 1246. Peccamus non in desiderio pravo, sed in consensione. III, 2086. Peccatum inest cum delectaris; regnat, si consentis. IV, 587. Peccata peccatis quomodo connectuntur. IV, 677, 1705, 1803. Omnis qui peccat, adversus caritatem facit: proinde qui in uno offendit, factus est omnium reus, cum

nullum peccatum sit, nisi contra caritatem, etc. II, 739. Homo tanto plenior iniquitatis, quanto inanius caritatis. II, 740.

Peccata omnia paria esse stoici contendunt. VI, 539. Dicebat Jovinianus. VIII, 43. Et Nectarius existimat; hunc refellit Aug. II, 387, 393, 394. Peccatum et crimen quo differant. IV, 1507, 1508. Et utriusque definitio. III, 681, 682. Etiam in parvis debita et delicta. IV, 1531. Peccata venialia et crimina. X, 563. Damnabilia et venialia. X, 302, 1180. Peccata grandia, et peccata minuta. III, 1491, 1492. Gradus in peccatis et in reatu. III, 1241. Peccata sunt quaedam, de quibus desinere an propter illa perituri sumus, impossibile est. IV, 1132. Peccata quae sunt levia, quae graviora, non humano sed divino sunt pensanda iudicio. VI, 269. In omni peccato, plus in maiore, minus in minore, tamen contra iustitiam concupiscitur. VI, 567. Peccatum esse ex intentione aliud alio levius; non tamen facieadum levius, quod saepe alterius generis peccato gravius est. VI, 529. Peccata, quae crimina nominantur. V, 1206. Peccata gravia, quibus debetur certa condemnatio ac separatio a pane quotidiano. V, 88, 382; 1540. Peccata quae poenitentiae laborem exigunt vehementiorem. V, 1275. Peccata sunt aliqua in Christianis, quae inimicorum persecutione graviora sunt. III, 1263. Peccata venialia, peccata iustorum quae. VI, 1718; X, 250, 244, 269. Sine peccatis venialibus haec vita non ducitur. X, 250. Peccata videntur venialia, cum is qui reus est, correctionem promittit. II, 654. Peccata venialia iustum a vita aeterna non impediunt. X, 250. Quatenus dimittantur. X, 1180. Minuta peccata quaedam recensentur. V, 80, 392, 1206. Peccatorum venialium exempla. X, 268, 269. Peccatorum venialium multitudo in uno homine. X, 269. Peccata minuta non contemnenda. V, 88, 382, 398. Non negligenda. VI, 680. si negligantur, occidunt. III, 1492. Peccata cavenda, etiam quae videntur minuta. IV, 447, 448. Peccata si negligantur, quia minuta; timeantur quia multa sunt. IV, 1700. Peccata levia si contemnis quando appendis, exparesce quando muneris. III, 1982. Peccata levia simul congregata, quasi scabies, aut necant, aut decus nostrum exterminant. V, 1541. Peccata levia tamquam aqua intrant per rimulas ad sentinam. IV, 810. Peccata minuta quotidiana massam et cumulum efficiunt. IV, 1201. Si non singula suis melibus conterant, omnia tamen acervo nos obruunt. IV, 1508. Peccata minuta multitudinem obruunt, nisi a Deo dimittantur. V, 88, 382, 1207, 1275. Peccata levia multa, faciunt unum grande. III, 1982. Parva peccata, si tamen crebra, sicut unum grande peccatum, nos gravant et opprimunt. II, 1089. Peccata parva quae subrepunt vigilantibus, superbia crescunt, humilitate perimuntur. VI, 425, 426. Vitare peccatum quisque debet levius, potius quod suum, quam gravius quod alienum. VI, 499. Peccata quae levia videntur, sunt interdum gravissima. VI, 270. Peccata quisque aestimat gravia, prout vitae quam diligit faciunt injuriam. VI, 513. Peccata horrenda, usu videntur levia. VI, 270. Peccata sola inusitata exhorrescimus. VI, 271. Vae peccatis hominum, quae sola inusitata exhorrescimus: usitata vero saepe videndo omnia tolerare, saepe tolerando nonnulla etiam facere cogimur. III, 2150. Quae putant homines leviter habenda tamquam in carne peccata, Deum ipsum laedunt. III, 560. Peccata carnis mortifera. V, 507. Peccare in proprium corpus cur solus dicatur fornicator, cum operibus carnis alia peccata tribuantur. V, 886. Unde impii, quibus gratia non subyeat, alii magis, alii minus peccent. X, 1185. Peccata gravia devotiora, minus tripli remedio curanda. V, 88. Peccatorum quotidianorum mundatio, et medicina quotidiana. V, 127, 209, 582, 983, 1207, 1272. Peccata leviora oratione dominica delentur. VI, 265. Et elemosynis. X, 302, 304, 563, 564. Peccatorum venialium poenitentia, jejunia, elemosynae et orationes. II, 1089. Peccata levia cur non commemorata sunt in Scriptura. X, 268. Peccant multi dum putant se non videri a Deo. V, 441. Peccare si vis, quare ubi te non videat Deus, et fac quod vis. V, 756.

Peccatis alienis an quis possit obnoxius esse. X, 837. Peccatum cuiusquam non alter perperat. X, 1147. Peccatis alienis quis commodeat. V, 549; IX, 544. Aut non commodeat. V, 551; IX, 79, 86, 82, 83. Peccatis alienis communicare est ipsis consentire. IX, 228, 609. Qui vitis nutriendis parat et lavet, ne contristet peccantium voluntatem, iam non est misericors, quam qui non vult cultum rapere puero ne audiat plorantem, etc. II, 595. Quot modis dici possit aliquis peccasse cum alio. IV, 1400. Qui consentit peccatori, is peccatus propriis, non alienis perimitur. IV, 4699. Peccatum alteri suadet, vel stulta benevolentia vel malitiosa invidentia. VIII, 592. Peccantibus non consentire, qui eos non vult peccando cohibere. VI, 498. Ut durum est coniventiam praebere peccantibus, ita impium manum negare conversis. II, 784. Peccata aliena non praediciunt. IX, 427. Vide Ecclesia. Mali. De peccatis alienis nemini calumniandum, nemini calumnia formidanda. IX,

612. Peccata aliena si maculant, sibi ipsi præjudicant Donatistæ. IX, 612. Peccata aliena ad se pertinere volebant Donatistæ. IX, 506. Peccata aliena si quis ad se pertinere existimat, pertinent ad eum. IX, 278, 287. Peccata aliena non obsunt aliorum salutem, cum Christi nomen invocatur. IX, 501. Peccata aliena aliis non obesse ostendit ipsa Maximianistarum a Donatistis susceptio. IX, 571. Nullius crimen maculat nescientem. II, 528. Peccatis alienis ignoratis neminem maculari, fassi sunt episcopi Donatistæ, qui ad Collationem venerant. IX, 631. Peccata aliena non maculant. II, 339, 341; IX, 278, 279, 519, 520, 563. Non maculant quemquam in unitate. IX, 607, 608, 609. Peccatis alienis neminem contaminari, nec propterea negligendum aliorum correptionem. V, 896. Peccata aliena patienter portanda. V, 41. Sic portanda, ut corrigantur. V, 43. Quando peccatur ab aliquo, agendum est ut ab altero nesciatur. V, 511. Peccata aliena non curiosius attendenda. V, 152. Peccata aliena an quisquam debet evitare peccatis suis. VI, 499. Peccata aliorum a vel ecclesiasticos iudices accusandi mos unde negligatur. V, 1516. In via fidei, pro non peccantibus habentur, quibus peccata non imputantur. IV, 1508.

Peccata malæ consuetudinis difficile solvuntur. III, 1736. Familiaritas cum peccato, tamquam cum serpente cavenda. V, 138. Peccata consuetudine vilescunt, ut jam nec sentiantur. V, 125. Peccato quodam non admissio, solvuntur cætera; admissio, confirmantur cætera. III, 2015. Difficile est, ut dum perversi homines vitia devitant, non in eorum contraria perneciter currant. III, 398. Quomodo a peccato anima resurgat. III, 432. Aliud est recedere ab omni peccato, aliud recessisse. X, 508. Parum est recedere a peccatis, si præterita curare neglexeris. V, 409. Peccato potest anima mortua esse, quamvis quasi adhuc vivat peccatum. III, 2069. Quando morietur peccatum. III, 2070. Peccatum minuitur in vita proficientium, consumitur in vita perfectorum. III, 1697. Tanto proficiens a peccato fit longinquior, quanto plenitudini justitiæ propinquior. X, 308. Peccata præclivia sunt, et laboriosa justitia nisi amantibus. X, 1200. Peccata omnia amore et delectatione justitiæ superanda. X, 161. Nihil sic probat spiritalem virum, quam peccati alieni tractatio. III, 2143.

Peccatum impunitum esse non potest. IV, 503, 701; VI, 338. Tolerabiliter peccant, qui flagello corriguntur et sanantur. IV, 1133. Ad naturalem justitiæ ordinem pertinet, ut aut peccata non fiant, aut impunita esse non valeant. VIII, 480. Peccatum est contra naturam, sed supplicio redigitur ad naturam. VIII, 480. Peccatum aut a Deo, aut ab homine puniendum est. IV, 503. Peccatum puniendum est aut ab homine poenitente, aut a Deo judicante. V, 155, 159, 187. Nihil aliud agit quem veraciter poenitet, nisi ut id quod male fecerit, impunitum esse non sinat. II, 653. Peccare volebas, et laborare volebas; ut parum tibi esset quod esses injustus, nisi et eum injustum voluisses, a quo in te vindicari noluisses. IV, 478. Rotio amara correptionis non respuenda. V, 84. Poenitiæ utilitas et suavitas. I, 700. Poenitiæ humillimæ locus semel in Ecclesia conceditur. II, 636. Ne medicina vilis minus utilis esset ægrotis. II, 636. Opera eorum quibus poenitiæ locus in Ecclesia non conceditur, non inutilia. II, 636. *Vide Poenitentia.* Peccatum si puniendum non esset, nec peccatum esset. IV, 503. Peccata quomodo puniuntur, aut diluuntur. VIII, 480, 588. Peccata punire ac donare peræque pertinet ad Deum. VIII, 561. Dei videre peccata, punire est. IV, 264. Peccantem cur non statim puniat Deus. VI, 662. Multa hic videntur inulta, sed eorum poenæ reservantur. VI, 263. Sponte peccavit homo, sed non sponte damnatus est. III, 2073. Peccati poena juste decernitur. III, 384. Dominus peccata non puniendo, non lavet peccatis. III, 1630. Peccati poenæ Angelis et hominibus communes. VI, 244. Peccatum temporale an juste plectatur æterno supplicio. VII, 723. Peccati merito vindicta est æterna. II, 581. Peccatorum poena et exitus est, ut primo cupiditatum igne vastentur, deinde malorum operum putore a cætu beatorum abiciantur, postremo abrepti atque submersi ineffabiles poenas luant. IV, 137. Peccata poenarum æternarum digna, temporalibus emendationibus puniuntur. VIII, 442. Peccatorum supplicia quid Deus donet effectis ostendunt. VI, 125, 124, 126. Peccantem hominem nec impunitum esse permisit Deus, nec sine misericordia dereliquit. VII, 155. Peccati poenæ iuste sunt. I, 1241. Et variae. I, 674. Peccati poena quid. III, 221. Peccati hominis propria poena. VI, 241. Unicusque homini supplicium fit de peccato suo. IV, 197. Peccata in hominibus Deus non punit, quæ commissuros eos aliquando præsevit, ut decebant Pelagiani. II, 889. Peccatorum poena quare calix appellatur. IV, 137. Deus non de se propter unde peccata puniuntur, sed ipsa peccata sic ordinat, ut quæ fuerunt delectamenta homini peccanti, sint instrumenta Domini punienti. IV, 107, 108. Peccati perneciosa

dulcedo per amaritudines tribulationis digeratur. V, 1271. Anima luendo poenas peccati sui, habet dignoscentiam hominum et mali. III, 138. Per poenam ad resipiscentiam erudimur. III, 154. Poena facit peccantes confundi, quod non fecisset impunitas. X, 1533. Poena corporis et si non a voluntate, tamen revocat ab opere peccati. Justitia vero sic amanda est, ut ab ejus operibus etiam poenæ corporis nos cohibere non debeant. II, 594. Transgressio Prophetæ morte punita temporali, sed non æterna. VI, 598, 599. Quomodo viri sancti nonnulla peccata morte punierunt. III, 1262. Pro peccato unius, alter non est plectendus in judicio hominum; in judicio autem Dei quandoque punitur poena visibili. III, 778, 779. Peccata quæ rursus, corporalibus aliorum mortibus vindicantur. VIII, 660. Quare hoc. IX, 743. Quidquid a multis peccatur, Deo non est inultum. II, 523. Peccata multitudinis quomodo corripiantur. IX, 93. Quomodo privatorum. IX, 92. qui injuste se ordinat in peccatis, juste ordinatur in poenis. II, 539. Peccatorum Deus non auctor, sed ordinator. VIII, 451. Peccatorum ordinatio in suppliciis quomodo poena, quomodo justitia. VIII, 534. Peccatum Dei imperii ordinem non perturbat. I, 830. Nemo inique agit, nisi divino eodemque justissimo judicio permittatur. VII, 639. Peccatum ad decorem universi confert. VII, 536. Animæ peccatrices conferunt ad perfectionem universi. I, 1283. Licet earum peccata huic perfectioni non sint necessaria. I, 1284. Multa bona Deus facit de nostris malis nostrisque peccatis. II, 727. Non ideo cuncta sunt impleta peccatis in mundo, quia peccatum est. VII, 536.

Peccatum irremissibile nullum est, præter perseverantiam in nequitia, cum desperatione indulgentiæ Dei. III, 2104. Peccatum in spiritum sanctum quod remitti potest in hac vita. II, 814; V, 447, 449. Peccatum in spiritum sanctum irremissibile. V, 465; VI, 272. Peccare in spiritum sanctum quid. III, 1267, 2097, 2098. Peccat in spiritum sanctum, qui desperans, vel contemnens prædicationem gratiæ et pacis, detrectat agere poenitentiam, et in finem usque perdurat. III, 2097, 2105. Peccatum in spiritum sanctum quod non remittitur, impenitentia. V, 455. Peccatum in spiritum sanctum irremissibile, est duritia cordis usque ad finem vitæ, etc. II, 814. Quæstione de peccato in spiritum sanctum nulla forte in omnibus scripturis difficilior. V, 449. Hanc in sermonibus ad populum semper vitavit, ac tandem a Deo motus tractat August. V, 449. Libellus de peccato irremissibili. VI, 272. Peccatum ad mortem. III, 1229, 1250. Pro peccante peccato ad mortem, non orandum. III, 1266. Peccati ad mortem tanta labes est, ut deprecandi humilitatem subire non sinat. III, 1266. Peccatum superbiam, contemptus verbi Domini. III, 728. Nullo sacrificii genere expiatur. III, 728. Sine poena ejus qui committit, non potest aboleri. III, 728. Nullum est peccatum de quo venia non debeat sperari. III, 1640, 1678, 1687, 1696, 1748. Peccatorum remissio omni homini hic degenti necessaria. VI, 262. Peccatorum remissio fit propter futurum judicium. VI, 263. Peccatorum remissio ad parvulos pertinet. X, 1191, 1196.

Peccata dissolvuntur et abolentur in Christi clarificatione. III, 595. Peccata solus Christus auferre potest. III, 658. De peccato solus liberare potest, qui sine peccato venit. III, 1694, 1695. Peccati virus non nisi morte Christi auferri posse, serpens exaltatus in deserto docuit. X, 143. Peccata tolluntur, dum mors Christi attenditur. III, 489, 490. Nemo a peccatis liberatur, nisi gratia Dei per Jesum Christum. II, 883; X, 1119. Peccatum propriæ voluntatis etiam solvitur sanaturque per Christum. X, 120. Peccatum quatenus tollit Christus. X, 1172. Christus peccatum tollit triplici ratione. X, 1176. Peccatum peccato tollitur. X, 262. A peccato non fit homo liber lege, sed gratia. X, 896. Peccatum nullum lege tollitur. X, 1173, 1176. Peccata per Legem ablata non sunt. III, 2067. Peccatum per gratiam solum auferitur. III, 2065. Peccata non auferunt nisi gratia fidei, quæ per caritatem operatur. III, 2106. Lex facit ut peccatum proderetur, gratia ut factum deleteretur, et ne fieret cave-retur. X, 1175. Peccatorum remissio non semel fit per gratiam. X, 1252. Quot modis fit. X, 1252. quatenus homo sanatur a peccatis. X, 293. Liberatio a peccato duplex. X, 1122. hominem dici a peccatis non posse mundari, calumniam Juliani adversus Augustinum. X, 1113. Peccatorum purgatio quæ fit in hac vita. VII, 500. Peccata quibus modis mundantur. IX, 475. Peccata tribus modis diluuntur. VI, 636. Peccatorum medicamenta, elemosynæ, jejunia, oratio. IX, 65. Peccata oratione expiantur, et Deus placatur. II, 663, 675. Peccata, misericordie sacrificiis expiantur. II, 659. Ad majora scelera non sufficiunt quotidianæ elemosynæ; ut ea mudent. V, 88. Peccata exhaurienda sunt quotidie per bona opera, ne navem depriment. IV, 810. Per elemosynas de peccatis præteritis est propitiandus Deus, non ad hoc emendus quodam modo, ut ea semper liceat impune committere. VI, 265. Errant peccatores, qui

in flagitiis permanendi impunitatem se emere per eleemosynas existimant. VI, 268. Peccata non redimunt eleemosynae, nisi vita mutetur. VI, 265, 267. Delentur graviora peccata per orationem Dominicam, si poenitendo vita in melius fuerit mutata. VI, 265. Peccata quantumvis inhumana dimittuntur in baptismo. VI, 655, 656. Peccato moriuntur omnes in baptismo. VI, 255. Peccata non solo baptismo mandantur. IX, 475. Peccatorum remissio non consequitur baptismum, nisi non solum legitimum, sed etiam legitime habeatur. IX, 181. Error non credens peccata remitti in Ecclesia. VI, 272. Peccata quamlibet magna remittuntur in Ecclesia per poenitentiam. VI, 262. Peccatum nullum est, quod poenitenti et veniam deprecanti per Ecclesiam non dimittatur. III, 1356. Peccata extra Ecclesiam non remittuntur. VI, 265; IX, 146, 147, 150. Præter Ecclesiam nihil solvitur. V, 1349. Poenitentia sola quæ in vera religione agitur, impetrat veniam, et purgat admissum. II, 591. Per se excitat Dominus, per discipulos solvit. V, 1550. Peccatorum solutio per Ecclesiam dari potest, suscitari autem ipse mortuus, non nisi intus clamante Domino potest. IV, 1506, 1507. Peccatorum remissio datur etiam per malos ministros. IX, 67. Peccata non dimittuntur nisi baptizatis. VI, 656. Quibus peccatis facilis veniæ spes erit. V, 155. Peccatis, quæ propter liberationes hominum sunt, veniam concedi non existimandum. III, 708. Peccati ignorantia ad facilitatem veniæ pertinet. IX, 158. Conditio qua nobis relaxantur quotidiana peccata. V, 983.

Peccata non dimittenti, nec dimittuntur a Deo. VI, 195, 267; VII, 749. Peccata aliis non remittenti nulla est spes salutis. V, 1275. Peccata aliis condonare, antidotum contra omnia peccata. V, 1271. Remedium peccatorum. IV, 1698; IX, 215. Peccati venia quando et quo animo concedenda vel neganda. II, 391. Peccatum in se commissum dimittere, ut Deus dimittat, magnum opus misericordiæ. IX, 64. Peccata dimissa redeunt, ubi fraterna caritas non est. IX, 420. Peccata omnia delentur, cum ex vero corde et plena fiducia dicimus, *dimitte nobis*, etc. IV, 1861. Peccata aliis dimittendi necessitas. V, 584. Delicta iavicem nobis donare debemus, et pro his iavicem orare. III, 1794, 1795. Veniam omnes deprecari a Deo debemus, non absolutionem. V, 152. Tota Ecclesia hinc petit sibi dimitti peccata. V, 981, 982. Quæ peccata petimus in oratione Dominica nobis dimitti. IV, 1507; IX, 120. Peccata venialia in oratione Dominica delentur. VI, 656. Peccata non omnium, sed eorum quos ante prescivit et prædestinavit Deus dimittit. VIII, 660. Cum de corpore exierit unusquisque, dimittuntur ei omnia, quæ talia habebat et dimitterentur debita; quia et quotidianis precibus dimittuntur. V, 982. Peccatum quibusnam Deus non imputat. X, 298. Etiam in sæculo futuro peccata quedam remittuntur. X, 848. Peccatorum remissio asyllum civium supernorum. VII, 77. Misericordia Domini nulla uberior, quam remissio peccatorum. IV, 289. *Vide* Misericordia Mortifera securitas peccandi spe veniæ confidentibus promissa. VI, 425. Omnia peccata sic habenda tanquam dimittantur, a quibus Deus custodit ne committantur. VI, 421, 427. Peccatorum remissionem significat sepultura. III, 892. *Vide* Remissio.

Peccatorum profunditas per abyssum significata. IV, 548. Peccata significantur in Lege cadaveribus mortuorum. III, 592. Et velis undeque operientibus tabernaculum. III, 658. Peccata, sola vincula quibus nos tenebat diabolus. V, 726. Peccata non solum vincula, sed et craticuli sunt. IV, 677. Infirmitates pro peccatis in scriptura ponuntur. II, 655. Peccatum, mendacii nomine appellatur. VI, 547. Peccatum omne mendacium est. IV, 1174; VII, 407. Ad peccatum quod attinet, quid sit in dexteram vel in sinistram declinare. X, 184. Peccatum nihil est. I, 682. Et nihil sunt homines, cum peccant. III, 1585; V, 155. Peccata non habent substantiam. IV, 1645. Peccatum opus servile. X, 248. Pili, peccatorum symbolum. V, 41, 55. Peccatum demoni est sacrificium. I, 675. Peccatum quasi scorpium est. V, 818. Peccata appellantur usure et debita. IV, 910. Appellantur vulnera. IV, 861. Peccatum malenario numero significatur. VII, 465. Peccatum et vitium qui differant. X, 294. Peccatum quomodo dictus est Christus. VI, 252, 253. Christus peccatum, quia victima pro peccato. V, 825. Quomodo in isto peccata. V, 1607. Peccatum cur dicitur assumptio carnis mortalis. III, 2072. Cur Christi care, et ipse Christus. V, 745. Pena peccati peccatum appellatur. III, 520; VI, 255, 540. Peccata dicuntur sacrificia pro peccatis. III, 721, 751, 1695; V, 744, 825; VI, 255, 540.

Peccator sub iugo est diaboli. VIII, 126. Peccatores, ex patre diabolo esse dicuntur. VIII, 135. Peccatores omnes, propter arbitrium liberatis, ad imitationem patris hominis pertinere volunt Pelagium. X, 1204. Peccator generali nomine, aut Legis transgressor est, si accepit Legem, aut iniquus, si non accepit. IV, 879. Omnis prævaricator peccator est, sed non contra. IV, 1572. Qui volebant se con-

teri peccatores, addita Lege facti sunt prævaricatores. IV, 1529. Peccator per Legem fit prævaricator. V, 699. Peccatores terræ omnes reputandi sunt prævaricatores legis, vel datæ in paradiso, vel in corde scriptæ, vel per Moysen datæ. II, 681. Portat secum traducem iniquitatis penamque peccati, morti deputatus. IV, 754. Omnes omnino homines mortui sunt in peccatis. VII, 665. Alii de necessitate peccant, alii in abundantia; quorum dicitur iniquitas ex adipe procedere. IV, 920. Alii per ignorantiam vel infirmitatem, alii per superbiam peccant. IV, 1522, 1523. Peccatores dicimur, cum per ignorantiam peccamus; Legis prævaricatores, cum scientes peccamus. VI, 271. Nihil interest utrum ipse scelus admittas, an propter te ab alio admitti velis. I, 1569. Pejus est alium ad peccatum inducere, quam ab ipso induci. I, 1285. Minus peccavit homo consentiendo demoni, quam demon male suadendo homini. I, 1286. Peccatoris aures inter Deum monentem et suggerentem serpentem. IV, 1172.

Peccatoribus panis veritatis amarus est. IV, 88. Peccantis adversarius, sermo Dei. V, 637. Peccator Deum fugere non potest: sed invenit ubique legem Dei in pena sua. I, 699. Peccator avertens se a Deo, cæcus efficitur; nondum sentit penam, sed jam habet. V, 664. Peccatores cæci sunt corde. III, 1388. Quid agere debent ut curentur. III, 1388. Peccator in peccatis suis rectem sibi texit. III, 1460.

Peccator quisque tanto magis deserit Christum, quanto magis diligit quod improbat Christus. VII, 748. Peccator pejor est, si latatur in damno aequitatis. VII, 641. Peccantium felicitate nihil est infelicius. II, 531. Peccator in prosperitate comparatur feno, quod cito transit. IV, 1177. Peccatum pax non amulanda. IV, 770, 771. Nemo gratuletur homini qui prosperatur in via sua, cuius peccatis deest ultor, et adest laudator: major hæc ira Domini est. IV, 126, 1266. Peccatorum felicitas, fovea ipsorum est. IV, 1204. Peccator in prosperitate similis est pisci, qui hamum jam habet in faucibus. IV, 1176. Ideo non sibi displicent peccatores, quia non se attendunt. IV, 1261. Peccator tunc contemnere dicitur, cum nullam providentiam Dei deputat, vel ad eam se pertinere non credit. IV, 1853. Peccatoris descriptio, ubi de ejus conversione. III, 1558. Peccatoris conversio et poenitentia. IV, 583, 655, 1460, 1799, 1955. Conversio peccatoris, Dei gratiæ tribuenda. III, 406, 407. Peccator prius cognoscitur et queritur a Deo, quam Deum cognoscat et querat. III, 1448. Peccantes videt et odit Deus, etsi nunc tacet. V, 126. Peccatores amat Christus, ut non ament esse peccatores. V, 947, 949. Merita in peccatoribus præcedentia ad justificationem et oblationem. VI, 72. Peccatoris prior labor, ut displiceat sibi, ut peccata expugnet, ut mutetur in melius; secundus labor, pro eo quod mutatus est, ferre tribulationes et tentationes huius sæculi, et inter illas perseverare usque in finem. IV, 717. Peccator ut misericordiam consequatur, debet peccatum suum agnoscere. IV, 589. Peccator fremere debet, cum reum se agnoscit. III, 1755. Peccator etsi confiteatur, adhuc reus est, nisi minisri solverint. III, 1757. Peccator quomodo sauetur. III, 1540. A peccatore non Deus avertitur et convertitur. Aversus est, quia tu te avertisti: tu ab illo fecisti casum, non ipse a te fecit occasum. V, 760. Peccator pereat, ne homo pereat. V, 152. Peccatores duobus modis evertuntur. VII, 759. Peccator ut resurgat, imitari debet Christum resuscitantem Lazarum. III, 1755. Lazari suscitatio allegorice exponitur de suscitatione peccatoris. III, 1578. In reditu peccatoris ad Deum magnanimitas virtutem, doctrina sapientiam imitatur. VIII, 587. Trias peccantium genera, et tres peccati gradus, in tribus a Christo suscitatis mortuis figurantur. V, 595, 720. Peccatori perire volenti, tanquam lethargico, pie succurrendum. V, 246. Peccatores quoslibet qui negantur ad poenitentiam admittentes, ab Ecclesia excommunicati sunt. III, 2099, 2100. Peccatores poenitentes clericatum non accipiebant, nec ad ipsum rediunt ex rigore disciplina; poterat tamen circa illos dispensari. II, 812. Peccator non nisi iustitiam recipit quod amissum est. V, 1270. Si cito rediret homo ad pristinum beatitudinem, ludus illi esset peccando cadere in mortem. V, 1279. Resurgendum celeriter a peccato. V, 595. Peccatorem diabolus aut a medicina confessionis avertit, aut in veniæ desperationem impellit, aut in divitiæ indigentiam presumptionem inducit. V, 159. Peccator nullus de Dei omnipotentis misericordia debet desperare. V, 1050. Peccator nullus desperet, sed ad Deum per poenitentiam confugiat. V, 442, 1548. Peccatorem se confitetur Paulus, ut nullus peccator de se desperet. V, 927, 949, 951. Peccator de Dei misericordia ita præsumat, ut non desinat timere iustitiam ejus. V, 262. Peccatores sic ament mansuetudinem in Domino, ut timeant veritatem. III, 1650. Peccator non sibi parcat. III, 1491.

Peccatoris silentium, clamor impietatis in Deum. IV, 226. Clamor presumptionis. IV, 266. Voces peccatoris in

profundum malorum demersi. IV, 1697. Peccatores exultantur ad urandum ut peccata deleantur, influantur, delitiant. V, 749. Peccatores Deus audit IX 60, 61. Deus exaudit III, 1718. Pericula eorum qui alios vitis detentos curare satagunt II, 552.

Peccatorum excusationes diversae VI, 558. Nulla justa est excusatio hominum, si enim excusatio peccatorum justa esset, non inde jam gratia, sed iustitia liberaret. II, 883, 884. Inexcusabilis est omnis peccator, vel reatu originis, vel additamento etiam propriae voluntatis, sive qui novit, sive qui ignorat. II, 883. Peccatori nunquam bene esse potest. III, 384. Sed aliquid non sentit. III, 432. Peccatores jam ex hac vita cruciantur IV 689, 690. Peccatores plerumque aperti, semper occulte pro suis factis poenas divinitus luunt VII, 659. Peccator in se ipsum servit VIII, 137. Conscientia scelerati hominis carceres et inferos horrendis et poenalibus tenebris vincit. II, 651. De peccatore facit Deus flagellum IV, 362. Peccator inique existimat facta sua placere Deo eo quod a vindicta superseadeat IV 382. Cur aliquando minus flagellantur peccatores in hac vita. IV, 469, 776, 771. Peccatores Deus hic flagellat, ut corrigantur. IV 1292. Peccatores cum punit Deus, non malum suum eis infert, sed malis eorum eos dimittit IV 87, 151. Peccantium comparatione et poena accenduntur alii ad recte vivendum. IV, 126. Peccatorem ubique prospicit Jesus, non ad adjuvandum sed ad puniendum V, 879. Unde aliqui senescant in eremiis. V, 879. Peccatores multi corriguntur, multi tolerantur, multi ne sciuntur V, 1516. Peccatori poena de suis operibus servatur. IV 124. Peccatores divina providentia non facit, sed ordinat. IV, 106. Sententia Dei in peccatores mutatur, si ipsi mutantur V, 152. Corruptio et iudicium futurum in peccatores, qui hoc tempore non corriguntur V, 125. Peccans natura melius ordinatur ut iuste doleat in supplicio quam ut impune gaudeat in peccato VIII, 554, 563. Peccatoribus non esse parcendum in die iudicii, sed aeternis eos ignibus exercendos, quatenus et in sensu catholico ab episcopis approbatur, et ut erroneum Pelagii obiectum. X, 526. Peccatores per ignem salvandos, a peccatoribus aeterno supplicio puniendis non distinguebat Pelagius. X, 325, 326. Peccatorum expulsio a Deo. IV 88. Peccator quis damnatione dignus. VIII, 419.

Peccator homo, duo nomina: alterum Deus fecit, alterum homo. V, 110, 152. In peccatore simul et culpa improbanda, et natura approbanda. II, 684. In peccatoribus non nisi peccata edicenda, ipsi homines sunt diligendi VIII, 161. Peccator in quantum peccator non est diligendus. III, 29. Peccator diligendus, non in quantum peccator, sed persequendo peccatum; quomodo diligitur aeger, persequendo febrem. V, 43, 116, 165, 780. Quo sensu peccatores non habeant esse. IV, 450. Peccatores minus sunt quam erant. III, 133. Malum agunt et non agunt, quomodo intelligatur. IV, 1507. Percantes quomodo singulas sanctissimae Trinitatis personas imitantur VIII, 586. Percantes Deum Patrem imitantur impia superbia, iusti pia liberalitate. VIII, 586. Conversio peccatoris superbi ob huius saeculi dignitatem, describitur. III, 581. Peccatoris locus et usus. IV, 362. Peccatores sive angeli sive homines, non perturbant providentiam Dei. VII, 435. Peccatores valent ad exemplum. III, 452. Cur creavit Deus quos praescivit esse peccatores. VII, 435. Nec hominem nec angelum peccare compulsi Deus, licet praesciret quid boni inde futurum esset. VII, 435, 436. Peccatores tamquam vasa diaboli quae implet amaritudine sua. V, 726. Peccatorum et et impiorum una est massa in qua et Iudaei et Gentiles. VI 121.

Peccator aliquando ponitur pro peccato. III, 75. Peccatores in Scripturis quidam appellati IV, 1412. Peccator, niger est color V, 693. Peccatores penitentes pulvis corverum comparati III, 886. Peccatores dicuntur hirci. IV, 779. Peccatores per hordos significati V, 43. Peccatores sunt servi mortui V, 742. Dicuntur tenebrae. IV 1766. Tenebrae sunt III, 258, 259 826 870. Terra appellatur III, 1277. Peccatores per se salvari non possunt, adiuncti bonis quomodo accipiuntur IV, 799. Peccator scabellum pedum Dei. III, 1257.

Pectoris tussio V, 153, 186, 453. Contritionis indicium IV, 265. Pectus percutere solebant populi audito confessionis nomine. IV, 1493. 1774, 1844; V, 186. Pectus qui tundit et non corrigitur, solidat peccata, non tollit. VI, 675. Peccata pavimentat V 1465. Pectus tunde, sed plagas tibi dando in pectus carnis, correctus esto V, 512. Pectora tundunt etiam antistites ad altare assistentes. V, 1341, 1342. Pectus tundit etiam sacerdos V 749. Pectoris tussio, se stimonium peccati nostri V 751, 762.

Peculatus, furum de republica. III, 162.

Pecus constat ex anima et corpore. VIII, 418. Pecoribus animas non solum humanas sed divinas inesse credebant

Manichaei. VIII, 251, 252. Pecora habent etiam animas. V, 1184. Pecorum nomine quae intelliguntur animata III, 241. Pecorem vita quae III, 1540. Pecoris horum quid sit IV, 1322. Pecora greges Dei IV 1911. Pecorum occisionem cur prohibebant Manichaei. VIII, 583. Pecorum nomine indocti intelliguntur IV 1730.

Pecudes his in anno perunt in Italia. III, 575.

Pecunia Dea. VII, 429.

Pecunia a pecore dicta, est quicquid possident homines. VI, 672. Pecuniae nomine continentur omnia quorum in e domini sumus I, 1238. Pecunia aerea prius in usu esse coepit, quam argentea. VII, 128. Pecunia et divitiae differunt VII, 204. Pecuniam sola iniquitas putat divitias. IV, 620. Vide Aurum, Divitiae. Pecunia non immerito rotunda signatur, quia non stat. IV, 1037. Pecuniam inter et Deum quantum intersit. VI, 672. Vide Avarus. Ut pecuniam augeant quidam, fidem perdunt. IV, 1643. Pecuniae amor, recte spei venenum est. I, 1006. Pecuniae amor usque ad animae contemptum V, 1457. Pecuniam sanguinem suum quidam appellant. V, 146. Pecunia prodesse et obesse potest V 498. Pecuniae, ita manum mitte, ut cor inde solvas. V, 955. Pecunia non facit beatum. VI, 674. Pecuniam cum proximo dividere, quam justum VI, 673. Pecunia et a malis male habetur, et a bonis tanto melius habetur quanto magis amatur II 663. Pecuniae aliquid an liceat servare, cum Dominus iusserit non cogitare de crastino III, 1803.

Pecuniosi non divites sunt, si cupidi. VII, 204.

Pedes metrici, qui sint et quot in genere. I, 1102. De iis copiosissime tractatur. I, 1107.

Pedes hospitum lavandi consuetudo est apud plerosque III, 1794. Laudanda haec consuetudo. III, 1794. Pedes hospitum lavat, qui humilis est corde. III, 1794. Explicatur allegorice quae gessit Christus lavando pedes discipulorum. III, 1787. Pedes Christi odore pretioso quisnam perfudit. III, 75. Pedes inquinantur, etiam cum ad Christum per terram veniunt III, 1789, 1790.

Pes salutaris amor IV, 124. Pedes nostri. Affectus nostri IV, 1217. Pes superbiae dicitur, quo recedimus a Deo IV, 384. Pedes Domini, qui IV, 833, 1167. Duo pedes sunt caritatis praecepta. IV, 515.

Pedibus nudis ambulantium haeresis. VIII, 42.

Pegasus episcopus Donalista. IX, 528, 535.

Pegasus VII, 570.

Pelagius episcopus. II, 753, 780.

Pelagius a Luperciana. IX, 229.

Pelagiana haeresis. III, 2061, 2092. Unde orta III, 83. Pelagius et Coelestius nefandae haeresis principes. X, 1561. Pelagius magister Coelestii, X, 555. Pelagius occultior haereticus et mendacior, Coelestius apertior et pertinacior X, 541.

Pelagius Brillo cognominatus, ut servus Dei a Paulino quondam dilectus fuit. II, 816. Pelagius monachus VIII, 47; X, 342, 345, 346. Pelagius ejusque sectatores ingenio pollere indicantur. II, 821, 830. Vir circumspectus X, 496. Vir, sicut eum qui noverunt loquuntur, bonus ac praedicandus X, 188. Pelagius vir egregie Christianus X, 189. Non parvo profectu Christianus. X, 189. A nonnullis laudatus. X, 188. Pelagii mores laudabiles. X, 167. Pelagius existimatus vir sanctus. X, 185, 186. Pelagium sanctum vocat Iulianus. X, 1406. Epistolae episcoporum ad Pelagium scriptae, plene laudibus X, 348. Pelagii nomen cum aliqua laude ab Augustino aliquando commemoratum. I, 644. Pelagium Augustinus in salutatione epistolae, dominum vocat X, 549. Et dilectissimum et desideratissimum X, 348. Pelagium officiosis litteris resalutat Augustinus II, 596. Vehementes et quodam modo ardentis Pelagii ad bonam vitam exhortationes. X, 548.

Pelagius diu Romae vixit. X, 389, 396. Pelagii prius absentis, et Romae constituti, nomen cum magna ejus laude cognovit Augustinus. X, 346. Pelagius unde notus Augustino. X, 346. Pelagius in Africam venit X, 346. Hippo-nensi littore exceptus est, absente Augustino X 346. Profectus est Carthaginem tempore Collationis cum Donatistis. X, 346. Ibi faciem ejus semel atque iterum vidit Augustinus. X 346. Ad taorminam postea properavit. X, 346.

Pelagiana haeresis capita. II, 574. Quaedam capita. X, 355, 356. Capita principia X, 357. Pelagianam haeresim tria praecipua capita. X, 606, 996. Pelagianorum nebulae et calumniarum capita quinque. X, 606. Pelagianae haeresis dogmata refert Augustinus. II, 772, 773, 774. Pelagianorum dogmata de gratia, de libero arbitrio, et de peccatorum salute X, 570 571. Paradoxa Pelagianorum de parvulorum baptismo. X 703.

Pelagiani negabant originale peccatum. I, 506, 608; II, 723, 762, 775. V, 1318. Carnem omnis infantis carni Christi conatur annuare. V, 892. Pelagius parvulorum fallax

laudator. X, 531. Pelagii argumentatio contra peccatum originale. II, 865. Pelagiani peccatum originale in nascentibus nullum esse contendunt. X, 114. Misericordie generis humani sine illo peccati merito fieri dicunt. X, 1098. Coguntur in paradiso mala omnia, quæ peccari penas credimus, et ipsam libidinem collocare. X, 1507, 1509, 1513. Pelagii error, culpa carere qui talis fuit, quia aliud esse non potuit. X, 231. Pelagiani velut sanam laudant naturam. X, 1060. Carnis concupiscentiam velut naturale bonum laudant, quare. X, 436. Refelluntur auctoritate Ambrosii. X, 436. Ignorantiam et difficultatem ad naturæ institutionem pertinere asserunt. I, 598, 603. Aliqui iusorum dicunt omnem hominem a Deo creari, etiam nunc immortalem, et omnes pro meritis suis mori, quia omnes peccaverunt; non in Adam, sed in se, ex quo creati sunt. V, 906. Refelluntur. V, 906. Pelagiani docent mortem non a peccato esse, sed a natura; et moriturum Adam, etiamsi non peccasset. V, 1575. Pelagiani initium peccati ex Adam factum docebant, quatenus ceteri eum imitati sunt. II, 679. Refelluntur. II, 684. Pelagiani propter salutem baptizari parvulos volebant. II, 761, 763, 773. Christum dicunt salvatorem majorum, non minorum. V, 992. Sentiebant parvulos æternæ vitæ præmiis sine baptismatis gratia posse donari. II, 785. Baptizandos parvulos concedunt, non propter vitam æternam, sed propter regnum cælorum. V, 1536. Pelagiana vitæ æternæ et regni Dei distinctio, plane arbitraria. V, 1538. Pelagianorum sententia de loco ubi maneant beati innocentes, qui sine baptismo ex hac vita migrarunt. III, 1812, 1813. Infantes, etiamsi non baptizentur, habere vitam æternam, error est quem Pelagius anathematizavit. II, 826. Pelagiani immerito regnum cælorum parvulis non baptizatis intercludunt, cum peccatum originale non agnoscant. X, 175. Secum pugnant, cum non damnandos asserunt parvulos non baptizatos, et tamen sentiunt ideo eos non baptizari, quia male victuri essent. II, 889. Pelagiani usquequaque convicii, etiam non commissorum peccatorum Deum persuadere moluntur ultorem. II, 889. Pelagiani non parum veritati propinquarunt in questione de baptismo parvulorum, ubi facti sunt infantes credere per eos, a quibus offeruntur. II, 870, 871, 890. Pelagiana hæresis naufragat in parvulorum miseria. X, 1294. Pelagianorum errori de peccato originali, nec ratio, nec eruditio, nec pietas, nec iustitia, nec sacra testimonia suffragantur. X, 1147. Pelagiani Manichæis consentiunt ad negandum peccatum originale. X, 613. Pelagiani peccatum originale negando adjuvant Manichæos. X, 863, 863, 1074, 1105, 1114, 1288. Pejus quam Manichæi sæviunt in parvulos. X, 1062. Pelagiani dum Manichæorum pestem in perversum vitare conantur, de nuptiarum fructu ipsis Manichæis perniciosiora sentire convincuntur. X, 1163. Sicut Ariani aliquid pejus Sabellianis sentiunt de Trinitate, ita Pelagiani pejus Manichæis de nuptiis. X, 438. Pelagiani declinantes errores Manichæorum, in alios impingunt. X, 613. Et cum Manichæorum hæresim declinant, aliam inducunt. X, 571. Pelagiani et Manichæi quatenus errore conjuncti, quatenus separati. X, 573. Pelagiani Manichæorum nomine Catholicis objecto, putant se subterfugere vim veritatis. X, 607. Pelagianorum et Manichæorum hæreses sibi invicem adversæ, et æque a catholica Ecclesia reprobantur. X, 572, 573. Pelagiani electionem futuris operibus adscribentes convincuntur in parvulis geminis, uno post baptismum, altero sine baptismatis gratia mortuo. X, 583. Pelagiani in quo Dei judicia evertunt. X, 1097. Pelagiani non ideo sunt hæretici, quia negant animas ex traduce propagari. II, 865.

Pelagius elatus assertor liberi arbitrii. X, 373. Pelagius naturæ vires extollendo præcipiat. X, 375. Pelagiani præcipitatores liberi arbitrii. III, 1341; X, 554. Superbi arbitrii sui defensores. X, 585. Insultatores liberi arbitrii. X, 4207. Pelagiani et Catholici in quo dissentiunt dicendo liberum arbitrium esse in hominibus, et Deum esse nascentium conditorem. X, 1289, 1290, 1291. Pelagiani patientiam viribus liberi arbitrii tribuunt. VI, 607. Pelagius naturam humanam peccato depravatam aut corruptam negat. X, 258. Naturam non esse vitiatam, liberumque arbitrium ad salutem sufficere docet. II, 763, 768. Pelagiani putabant possibilitatem volendi et operandi a Creatore inositam nos habere. II, 816. Pelagiani similes sunt iis qui in lege gloriantur. II, 676, 893. Dicunt voluntatem humanam lege data sibi ad eam implendam posse sufficere. II, 595. Pelagianum dictum, *Opus erat ut per doctrinam Legis scire quid agerem; habeo liberum arbitrium, quis me a via ista separabit?* Refellitur. V, 730. Pelagiani dicebant etiam hominem in hac vita, præceptis Dei cognitis, ad tantam perfectionem iustitiæ sine adiutorio gratiæ Salvatoris per solum liberum voluntatis arbitrium pervenire, et ei non sit iam necessarium dicere *Dimitte nobis*, etc. II, 763, 772. Pelagianorum sententia erat auferri liberum arbitrium. si

nec ipsam bonam voluntatem sine adiutorio Dei hominem habere concessissent. II, 875. Pelagiani impie garrientes, et de suis viribus præsumentes dicunt, *Deus me hominem fecit, iustum ipse me facio*. V, 636. *Si volo, iustus sum; si nolo, iustus non sum*. V, 1316. *Tu te salvum facis, si volueris*. V, 409. *Ut iusti simus, libero id arbitrio agimus*. V, 172. Pelagiani contra hæreticos, intellectum bonum quo benedicitur Deus, habere se a natura jactantes. V, 1644. Jactant ad Christum se venisse arbitrio suo et voluntate sua. V, 192. Naturam multum laudando decipiunt. V, 754. Dicunt caritatem non ex Deo, sed ex nobis esse. I, 621. Hominem sibi sufficere, nec egere divina gratia ex Innoc. II, 783. Ad mandata Dei servanda nullo nos egere auxilio divino. II, 772, 774. Sine gratia Dei, absque peccato hominem esse posse, et revera quosdam fuisse, sed sibi ipsi contradicunt. II, 775, 776, 829.

Pelagiani ingrati gratiæ, multum tribuentes inopi saucieque naturæ. V, 752. Pelagiani redarguuntur, liberum arbitrium sic defendentes, ut negent Dei gratiam. VI, 443. Pelagius gratiæ Christi contradicit, defendendo naturam. X, 260. Pelagius hominem sine gratia posse non peccare docebat. X, 281, 283. Patrum testimonia quibus hominem sine gratia posse non peccare probat Pelagius, explicantur. X, 282. Pelagius Jacobi apostoli locum corrumpit ad negandum gratiæ necessitatem. X, 254. Illa verba, *Da quod jubes, et jube quod vis*, ferre non potuit Pelagius. X, 1026. Credit nihil esse quod a Deo accipiat, nec aliquid superesse quod petat ad salvandum se, ex Innoc. II, 787. Ex Pelagiana hæresi sequitur necessario nos orare non debere. II, 595, 761, 763, 774. Pelagiani dicunt se, ut Deus daret ipsis, rogasse; ut rogarent, prius credidisse. V, 913. Donum Dei non poscunt, ne peccent. X, 1098. Pelagii dogmata de gratia. VIII, 47, 48. Pelagianorum error circa gratiam non mediocris. II, 849. Pelagiana hæresis exoritur horretur, et gratiam Dei admittere se simulat. V, 174.

Pelagianorum gratia. II, 652, 768, 849, 852; X, 1296. Pelagiani gratiam ad naturam, Legem, doctrinam, liberum arbitrium, exemplum Christi, remissionem peccatorum referebant. II, 760, 768, 852. Pelagius doctore ea intelligenda est gratia Dei, quæ Paganis atque Christianis, impiis et piis, fidelibus et infidelibus communis est. II, 816. Pelagius gratiam in Lege et doctrina constituit. X, 364, 365. Pelagius in quo medicinale salvatoris auxilium ponit. X, 236. Pelagius ad id Christum nobis necessarium fuisse putavit, ut discamus quemadmodum vivere debeamus. X, 270. Pelagius docuit gratiam dari ex abundantia, aut ad facilius operandum. II, 829.

Pelagiani gratiam secundum merita dari docent. I, 595; X, 577. Ore dumtaxat Pelagius hoc anathematizare non distulit in judicio Palæstino. X, 578. Pelagiani fidei desertores. X, 576, 583. Oppugnatores gratiæ. X, 576. Gratia Dei non solum desertores, sed etiam persecutores. X, 625. Pelagiani multum plangendi contra apertam gratiam contendentes. V, 734. Pelagius ac Coelestius gratiam oppugnant, non tamen aperte. II, 760, 762, 774, 863. Secundum Pelagianorum hæresim Christus gratis mortuus est. II, 768. Quid est qui impie oppugnat gratiam, si Phariseus reprehenditur qui superbe agit gratias? V, 657. Pelagianorum humilitas mendax. V, 981. Pelagiani Phariseo superiores. V, 1513. Pelagianorum sententia de perfectione. X, 689. Pelagianorum error, justos omni peccato carere. X, 998, 999. Quo sensu homo potest secundum Pelagianos esse sine peccato. X, 802. Pelagiani docent hominem sine peccato esse posse in hac vita. V, 835. Totam Ecclesiam esse absque ullo peccato. V, 980. Pelagiani divitem in divitiis suis manentem, regnum Dei non posse ingredi, etc. falso docebant. II, 686, 687, 688. Pelagianis adversa dogmata, quæ catholica Ecclesia semper tenuit, Diospolitano concilio confirmata. II, 828. De Pelagii et Coelestii erroribus in concilio Carthaginensi anno ccccxi celebrato episcopale iudicium habitum fuerat. II, 759, 760.

Pelagium et Coelestem auctores nefarii erroris arguunt Heros et Lazarus. II, 739, 763. Pelagius Herotis et Lazari objectis respondit. II, 773. Pelagius iudices præsederunt episcopi quatuordecim in synodo Palæstina. X, 652, 663. Eorum nomina. X, 663. Pelagius quædam objecta in synodo Palæstina. X, 520. Pelagius capitula Coelestii objecta, et ab ipso reprobata. X, 555, 534. Damnata sunt hæc in synodo, et ipse Pelagius damnandus foret, nisi hæc etiam ipse damnavit. X, 558, 534. Objecta sunt etiam Pelagio alia capitula de Sicilia Augustino missa, interposita ipsius Augustini nominis commemoratione. X, 534. Pelagii responsio ad capitula objecta, et professio fidei suæ. X, 545, 546. Pelagius Coelestii aliquas sententias suas esse negavit, aliquas anathematizare noluit. X, 352. Summa capitula quæ Pelagius in concilio Diospolitano anathematizavit, quæque Catholici debet profiteri. II, 828, 979. Pelagius damnavit Adam ita mortalem factum, ut sive peccaret, sive non pec-

carere, moriturus esset. X, 1080. Pelagius ut catholica synodus falleretur, et ne novus hæreticus damnetur, anathematizavit eos qui dicunt, in eo statu esse recentes ab ortu parvulos, in quo Adam fuit ante prævaricationem. X, 392. Damnavit eos qui dicunt Adæ peccatum ipsum solum læsisse, et non genus humanum; infantesque recens natos in eo statu esse, in quo Adam fuit ante prævaricationem; et habere vitam æternam, etiamsi non baptizentur. X, 655, 703, 713, 1112, 1113. Non corde veraci damnavit. X, 1112, 1113. Adæ peccatum ipsum solum læsisse et non genus humanum, nisi damnetur Pelagius, damnetur a iudicibus Palæstinis. X, 392, 1186. Imitatione, non propagatione peccatum Adæ læsisse genus humanum dicens Pelagius, putat se elusisse iudicium Palæstinum. X, 655. Nisi in conspectu audituque episcoporum Orientalium damnasset Pelagius obiectos sibi errores de parvulis, nullo modo inde nisi damnatus exisset. X, 655, 705. In questione de baptismo parvulorum Palæstinos iudices fefellit Pelagius. X, 590. Tanto iudices fefellit occultius, quanto exposuit sententiam suam versutius. X, 595. Fraus et versutia Pelagii. X, 595. Latibula Pelagii sub ambiguitate. X, 396. Pelagius statum questionis de baptismo parvulorum invertit. X, 394. Pelagius cum cis, quos tamquam male sentientes de parvulis damnavit, profecto dammandus: quia id quod negavit ore, corde servavit. X, 655. Peccatum Adæ ipsi soli noenisse, non ejus posteris, decuit Pelagius, etiam postquam in synodo Palæstina dogma illud damnavit. X, 391, 392, 393. Pelagii calliditas in supprimenda Dei gratia, in quibusdam sui libri apicibus. X, 547. Pelagius in synodo episcopali damnavit eos, qui negant gratiam ad singulos actus dari, et eam in Lege et arbitrio ponunt. II, 979, 984; X, 338, 361. Pelagii suspecta professio de gratia ad singulos actus necessaria. X, 361, 363. Pelagius gratiam confiteatur verbis subdolis. X, 351. Pelagius sub ambigua generalitate quid sentiret abscondens, gratiæ vocabulo frangebatur invidiam, offensionemque declinabat. X, 579. Pelagius veram tandem gratiam admisit in synodo episcopali. X, 558. Non veraciter gratiam Dei confessus est. X, 552, 361. Pelagium confiteri gratiam in Ecclesiam notissimam credidit synodus Palæstina. X, 553. quid a Pelagio in questione de gratia exigitur. X, 583. Pelagius epistolam Augustini ad se datam protulit in synodo Palæstina. X, 549. Pelagius in iudicio Palæstino gratiam secundum merita non dari confessus est. X, 887. Damnationis suæ timore, gratiam secundum merita dari damnavit. X, 619, 1011, 1028. Non veraci corde damnavit. X, 571, sed ficio. X, 567. Et subdolo timore. X, 577. Ambiguus verbis sensum suum obtexit. X, 554. Episcopale iudicium timeos, gratiam Dei secundum merita nostra dari, negavit se dicere; et eos qui hoc dicebant, anathematizando damnavit. II, 877; X, 554. Pelagius gratiam secundum merita dari nisi damnasset, a catholicis episcopis damnetur. X, 727, 887, 1133, 1212. Non aliud tamen defendere invenitur in libris quos postea scripsit. X, 554. Fallaciter id eum anathematizasse, posteriores ejus indicant libri. II, 877; VIII, 48; X, 887. Pelagius quidquid in miserabili synodo Diospolitana dixisse se denegat, in responsione ad epistolam Hieronymi profitetur. II, 928. Pelagius quam orationem necessariam admisit. X, 236. Pelagius ab episcopis quatuordecim provincie Palæstinae catholicus est pronuntiatus. I, 643; X, 319. Catholicus iudicatus. X, 337, 338. In synodo Palæstina absolutus, et sicut nonnullis videtur, purgatus. II, 761, 764; X, 553, 555. Subterfugit, non se purgavit. II, 788. Fefellit iudicium Palæstinum, propterea ibi videtur esse purgatus. X, 589, 392. Pelagius fallendo, a synodo Palæstina absolutionem suam furatus est. X, 592, 594. Quomodo absolutus. X, 594, 663, 697. Absolutum est in iudicio Palæstino quod Pelagius tenere debuit. X, 594. Pelagii absolutio. X, 346. Pelagii purgatio suspecta habetur. X, 346. qualem tulit de illius purgatione sententiam Innocentius. X, 589. Benigne interpretatur Augustinus quod dicitur a iudicibus gestum esse in causa Pelagii. X, 344. Patres Diospolitani, qui Pelagium absolverunt, non accusandi. II, 764, 765. Pelagius quid agere debeat, ut videatur correctus. X, 560. Pelagii ciarula defensionis ad Augustinum. X, 352. In ea fecit aliquid, quod aliter se habet, quam gestis episcopaliibus continetur. X, 552, 553, 554. Pelagius de iudicio Palæstino quatuordecim episcoporum, tamquam de victoria gloriatur. X, 550. Pars actorum iudicii Palæstini in causa Pelagii. X, 590. Innocentii iudicium de actis Palæstinis. X, 589. Pelagium non existimat purgatum Innocentius. II, 787. Pelagio absolute hæresis ejus damnata. X, 354, 355, 358, 699. Pelagius Palæstinam synodum fefellit. X, 390, 392, 393. Quomodo illam eluserit. X, 633. Pelagius apostolicam sedem fallere conatur. X, 344, 396. Pelagii litteræ cum illo bello fidei ad Innocentium missæ. X, 376, 396, 397. Pelagii invidiosæ de suis inimicis querelæ. X, 376. Pelagius latebris ambiguitatis perat falsitatem refugia. X, 394, 396. De

Pelagii epistola qua suos errores ab episcopis quatuordecim probatos fuisse gloriatur. 350, 351. Pelagius fefellit iudicium Palæstinum, at Romanam Ecclesiam fallere non valuit. X, 389. Libellus contra Pelagium sancto episcopo Eulogio oblatus. X, 525. Pelagii damnatio. X, 594. Pelagius in Palæstina synodo damnatus. X, 705. Pelagius et Coelestius damnati. X, 596. Merito damnati. X, 410. Pelagiana hæresis ab episcopis damnata, non adhuc examinanda est, sed coerenda. X, 1183. Post Pelagii et Coelestii excommunicationem, multi eis adherentes conversi. X, 594. Pelagii discipuli ex parte a præceptoris doctrina recedunt. X, 583. Post synodum Palæstinam non catholice sensit Pelagius de parvulis. X, 392. Nec de auxilio gratiæ sincere scripsit. II, 829. Pelagius post Synodum Palæstinam edidit libros suos. II, 829; X, 394. Isti libri notantur. II, 826, 829. Etsi revelationem per Spiritum sanctum agnoscat Pelagius, non tamen a suo dogmate recedit. X, 381. Pelagii epistola ad Demetriadem. X, 371, 378. Dicit se in ea gratiam apertissime confiteri. II, 834. Quid de libro ad Demetriadem scripto sentiat Augustinus. II, 850. Pelagii epistola, ad Paulinum. X, 378. Ad Constantium. X, 378. Pelagianorum epistolæ duæ; una Romam, altera Thessalonicam missa. X, 551. Primam misit Julianus, ut per illam quos posset, suos aut inveniret, aut faceret: alteram decem et octo velut episcopi, ad loci illius episcopum, ad suas partes, si fieri posset, traducendum. X, 551. Pelagianorum epistola ad Orientem missa. X, 1218. Pelagiani Ecclesias Orientales sibi favere mentiebantur. X, 535. Et toto penitus Occidente non minus stultum quam impium dogma suum esse susceptum. X, 625. Pelagius testimonio Augustini usus. I, 596. Pelagii epistola quam Romam misit. X, 561. Pelagii liber pro libero arbitrio. X, 579, 380. Pelagius in libris quos pro libero arbitrio edidit, nihil aliud sentit, quam quod damnavit in synodo Palæstina. X, 361. Pelagius, Cyprianum imitatus, librum scripsit testimoniorum. X, 625. seu capitulorum. X, 550, 551, 1420. Pelagii expositiones in epistolam Pauli quæ scribitur ad Romanos. X, 183, 186, 345. In his non ex sua persona errores suos objicere ausus est. X, 596. Pelagii liber a Jacobo et Timasio oblatus Augustino. X, 338, 347. Nomen non erat expressum, ut vivente amicicia, amicorum error moreretur. X, 348. Ab Augustino refutatur liber de *Natura et Grætiæ*. X, 347. Tacito ejus nomine. II, 816. Pelagium cur tandem expresso nomine confutavit Augustinus. X, 348.

Pelagiana hæresis damanda, et si jure fuisset Pelagius absolutus in concilio Diospolitano. II, 761. Pelagiani Conciliorum catholicorum, et sedis apostolicæ auctoritate damnati. X, 505. Contra Pelagianos de Africano Concilio ad Zozanum fuit scriptum, et ab eo ad universos orbis episcopos rescriptum. II, 972. Posteriori Concilio plenario totius Africæ contra ipsam Pelagi errorum constituta mittit August. II, 972. De hac causa duo Concilia, Carthag. ac Milevit. ad sedem apostolicam missa, et inde rescripta venerunt. V, 734. *Not. (a).* Causa finita est, utinam fluatur error. V, 734. Contra Pelagianos epistola ad Innocentium Carthaginensis concilii. II, 752. Item alia Milevitani concilii. II, 762. Et alia quinque episcoporum. II, 764. Hæc aliquando diligenter scripta dicuntur. II, 972. Innocentii ad tres illas litteras totidem rescripta. II, 781. Pelagium et Coelestium anathemam oportere, nisi errores suos anathemaverint, concilium Carthag. decrevit. II, 760. Exempla litterarum, quas contra Pelagium et Coelestium scripsere Concilia, nec non Innocentius et Zosimus, Augustinus mittit ad episcopum. II, 865. Et ad monachos Adrumetinos. II, 972. Pelagianos velut membra patriæ præcidentes ait Innocentius. II, 782, 784, 786. Pelagius et Coelestius damnati sunt a Conciliis episcopaliibus, ab Innocentio et Zosimo. II, 865. Pelagianis in frequenterissimo populo sextus anathema pronuntiavit. II, 874. Pelagiani convincuntur, et condemnantur ab Episcopis Romane Ecclesiæ, cooperantibus conciliorum Africanorum litteris. I, 650. Pelagii error damatur. II, 817. Pelagius et Coelestius nisi correcti egerint penitentiam, toto orbe damnati sunt. II, 865. Pelagiani ab Ecclesia damnati. X, 1211. A facie Ecclesiæ projecti. X, 1238. Pelagiani de Ecclesia merito pulsi. X, 798, 1505. Et ab Ecclesia merito separati. X, 1187. De Ecclesia exierunt. X, 1292. In Pelagianæ hæresis auctores, episcopalia Concilia, et apostolicæ sedes, universæ Ecclesiæ Romana, Romanæque imperium, quod Deo propitio Christianum est, rectissime fuit eorummetum. X, 394. Pelagiani lenius, quam severior postulabat Ecclesiæ disciplina, tractati sunt. X, 374, 375. Pelagiani parum damnati, parum correcti. X, 637. Pelagiani universalem synodum Orientis et occidentis ambiunt. X, 638. Non par est ratio habendi collationem cum Pelagianis, sicut habita est cum Donatistis. X, 704. Pelagiani pro se ab Imperatore responsum esse petiebant, X, 703. Catholicos accusabant quod ad potestates mundi confugerent, etc. X, 1183. Augustinum vocant hæreticum, qui

eos, licet merito posset, hoc nomine non appellat. V, 1348. Pelagius et Celestius recenti iudicio catholica communione privati in sua damnatione persistunt. II, 894. Pelagii damnatio nullis. II, 787. Pelagium et Celestium in Ecclesia sanpni malunt Patres Milevitani, quam desperata salute ab Ecclesia rescari, quod et cupit Augustinus. II, 764, 773. Pelagiani circiter an. cccxxvi nondum evidenter ab Ecclesia separati. II, 686, 773. Pelagii errores ex quo damnati sunt, alii eos adhuc liberius defendunt, alii occultius seminant, alii prae timore silent quod in corde retinent. II, 867, 875. Primi severius coercendi, alii vigilantius vestigandi, postremo tractandi quidem lenius, sed non segnius coccendi. II, 875. Pelagianorum calumniae in catholicos. X, 1262. Catholicis intelligendi tarditatem obsequium. X, 115. Pelagianos plangit Augustinus, et hortatur populum ut eis compatiatur. V, 754. Jubet ut eos occultare nolint, sed ad se perducant. V, 754. Pelagianorum errori quidam non malitiose implicati. VI, 444. Pelagiani male crebrescentes cavendi. II, 867, 875; V, 1376. Pelagiani, nonnulli antequam haezesis manifestissimo sedis apostolicae iudicio damnetur, noti, post repente reticuerunt. II, 867. Pelagiani delicere incipiunt. VI, 696.

Pelagiani tandem gratiam confessi sunt, et inde benedixit Augustinus Deum, sperans meliora. V, 856. sed hanc volunt tantum juvare ad facilius agendum. V, 856. quod refellitur. II, 856. Pelagiani priorum vocibus pressi, gratiae auxilium suo se praeferre merito volunt. II, 876. Pelagii et Celestii damnationi subscribere renuentes qua plectantur poena. II, 927. Pelagius et Celestius constitutione Imper. Roma expuls. II, 927. Ac nova sanctione jubentur eos propellere aut prode, qui eos in quacunque provincia latitare scierint. II, 927. Celestianam haeresim Alypio et Augustino auctoribus jugulatam esse Hieronymus gratulatur. II, 928. Pelagii exhortatione Timasius et Iacobus saeculum abdicarunt, ac male de gratia sentientem sequuti, Augustini opera postea sunt conversi. II, 767, 816. Pelagiani recipiendi in Ecclesiam, si respuerint. II, 784, 786.

Pelagiani latendi locum moluntur adhuc injecta non necessaria de animae origine questione. X, 608. Pelagianorum latebrae quinque. X, 609. Quid his latebris tegant. X, 611. Pelagiana haeresis quinque praecipua capita a Cypriano et Ambrosio proscripita. X, 657, 658. Ante multos annos, contra ea quae futura erant Pelagianorum venena, antidotum a Cypriano preparatum. X, 996. Pelagianorum insidiae quinque. X, 622. Pelagianorum ingenia fortissima et celerissima. X, 250. Ingenia non contemptibilia. X, 574. Pelagiani illis superbiae. X, 578. Pelagianorum vanitas superbissima, et crudelissima, et impiissima. X, 623. Pelagianorum disputationes superbissimae et ingratisimae. X, 1143. Pelagiani inditi utres vento elationis distenti. V, 980. superbi et litigiosi. V, 843. Pelagianorum versutia serpentina. X, 613. Pelagiani dogma suum, quorundam clericorum Romanorum catholicis mentibus posse persuaderi, spe falsa putaverant. X, 573, 574. Pelagii erroribus multi Romae favebant. II, 764. Pelagiani se desisti amicitia elisser solent. II, 867. Fama est sicutum illis favere. II, 867, 873. Pelagiani non audebant Romae aut Pelagium defendere, aut dogmata eius jactare tempore Innocentii Papae. II, 787. Pelagius multos Jerosolymis deceptis asserit. II, 764. Pelagii erroribus in urbe Nola multi ahaerebant. II, 827. Pelagius Paulino litteras dat. II, 816. A quo ut servus Dei fuerat dilectus. II, 815. Pelagius litteris ad Paulinum datis dicit se non debere existimari sine gratia Dei defendere liberum arbitrium. II, 815.

Pelagianorum perlugium. X, 897. Pelagiani de paucitate gloriantur. X, 1143. Pelagiani pauci in comparatione Catholicorum. X, 1507. Inter illos nonnulli sacerdotes. X, 1097. Pelagiani ruina morum, pudoris internus. X, 798. Pelagianorum sevitia in Dei servos et ancillas ad curam Hieronymi pertinentes. X, 558. Pelagiana haeresis quam iniqua ac totius religionis ignara. Innoc. II, 782, 783, 785, 787. monstra horribilia quae Pelagiana haeresis peperit. X, 1379. Pelagiani sanctos Patres, iudices non debent recusare. X, 697, 700, 701, 702. Veterum testimonia adversus Pelagianos. X, 823. In Pelagii librum censura Innocentii. II, 788. Joannis Jerosolymitani. II, 829. Hieronymi. II, 764, 781. Pelagius de Hieronymo queritur, quod ei tamquam aemulo invidet. X, 705. Prima adversus Pelagianos Augustini scripta. I, 644. Privatae adversus eos ante scripta dissertationes. I, 644. Epistolam ad Pelagium per Innocentium mittendam scribit Augustinus. II, 774. Aliquandiu eorum nomina tacuit Augustinus, sic eos facilius corrigi sperans. I, 644. Pelagius anathemat scripta sua, aut quae ipsius nomine preferuntur, necesse esse dicit August. II, 771. Pelagius et Celestius innuuntur negare scripta ipsorum nomine edita. II, 765. Episcopi quique rogant Innocentium ut epistolam ab uno e collegis Pelagio scriptam ipse mittat ad Pelagium. II, 771. Episcopa ad sicutum con-

scripta contra novos Pelagianos, qui dicunt gratiam Dei secundum merita nostra dari. II, 969, 972. Pelagius rovincitur. IV, 704.

Pelagiana haeresis non antiqua. X, 886. Pelagianos novos haereticos antiqua catholica fides demonstrat. X, 1034. Pelagianorum dogma novitum, contra antiquissimum fidei fundamentum. X, 1270. Pelagiana haeresis exorta post Ambrosium. X, 656. A monachis est excitata. X, 355. Pelagiani novi haeretici. X, 413, 426. Inimici gratiae Dei. X, 551, 578. Pelagius recentissimus haeresiarum tempore Augustini. I, 593. Praemonetur Honoratus adversus eos tamquam reccus erlos. II, 573. Pelagiani si dicuntur quos non facile contemnunt, utpote continentes et in bonis operibus laudabiles, etc. II, 573. Pelagiani ab aliis dicti Celestiani. II, 683. Not. (a); VIII, 32. Pelagiana haeresis multum exercuit Augustinum. III, 83.

Pelagius parenti. II, 815.

Pelagus sen Pelagus, vel Palafus rex Sicyonicum. VII, 576.

Pelicanus ulii nascitur. IV, 1298. Ejus natura. IV, 1299.

Pelicanus Christum figurat. IV, 1299.

Peligni jugum Romanorum tentant exculere. VII, 168.

Pelles mortalitatem significant. IV, 1341, 1353. Mortem indicant. V, 1618. Pelles haedinae. V, 44.

Pellonia dea. VII, 129.

Peloponneses, Athenienses non superarunt, quare. VII, 576.

Peratium deorum effigies quas de Troja Aeneas advexit, de loco in locum migrasse referuntur. VII, 294.

Pennis ligatae unus faciunt. IV, 633. Animarum pennae. IV, 1776, 1781.

Pentadius episcopus. II, 759, 781.

Pentapolis, Lybia est, Cyrene est. V, 294. Paret Imperatori Orientis. V, 294.

Pentecostes dies festus de septimanis factus. V, 73. Veteris et novi Testamenti consensus quoad celebrationem Paschae et Pentecostes. II, 218. Pentecostes Judaeorum, figura Pentecostes Christianorum. VIII, 503.

Penulati magistri. I, 672.

Pepusa civitas. VIII, 31.

Pepusiani haeretici unde sic nominati. VIII, 30; A Cataphrygibus exorti dicuntur. VIII, 31.

Percontatio et interrogatio differunt. III, 67.

Perussio Domini de qua in Psalmo xvi quid sit. IV, 861.

Perdere animam, ut inveniat. V, 1316.

Perditos homines quasi nescit Dominus. III, 1755. A perditione in qua nascimur, non liberat nisi gratia salvatoris. X, 448.

Perdix contentiosa avis. V, 286. Perdix nimis contentiosum animal, aviditate contentionis currit in laqueum. VIII, 289. Perdix, Jerem. xvi, sine iudicio congregans, diabolus. V, 283.

Peregrinari a Domino mors est. IV, 1689. Peregrinantes nos consolatur et exhortatur spes certa reditus nostri. IV, 1684. Peregrinatio est vita ista. IV, 1781; V, 58, 1523. Ipsa peregrinatio nostra, tribulatio est. IV, 579. Captivitas est. IV, 1917. Peregrinationis nostrae causa, peccatum: reversionis munus, justificatio gratiae. IV, 1058, 1059, 1761. Vide Patria. Peregrinatio nostra toleranda, non amanda. VI, 679. Haec vita figurata in Israelitarum peregrinatione per erenum. V, 1637.

Peregrinum in mundo quis se intelligit. III, 1627. Homines hic quomodo peregrini. IV, 430, 1518, 1519, 1602, 1604, 1888. Peregrino liteli jucunda simul et amara est caelestis Jerusalem recordatio. IV, 1684. Peregrinus optime facit, dum sequitur morem jejuniorum loci illius, in quo versatur. II, 202.

Peregrinus episcopus. II, 748, 752.

Peregrinus presbyter Ecclesiae Constantinensis. IX, 529.

Peregrinus diaconus. II, 536, 557, 644.

Peregrinus Comes, vir laudabilis et bene Christianus. II, 1013.

Perfectio boni est consumptio, et finis mali. III, 1699.

Perfectio hujus vitae nonnulla est. V, 868. Perfectio quae nam in hac vita. I, 614. VIII, 969. Perfectio iustitiae hominis quid et quandonam erit. X, 295. Unde, quando, et ubi speranda. II, 729. Ad perfectionem qui tendit, conari debet, ut proficiente caritate, concupiscentia minuat. III, 1099. Perfectio boni est, ut nec ipsa concupiscentia peccati sit in homine. I, 608. Perfectio duplex, summa, et proficiens. X, 253. Qua via homo ad perfectionem tendendus. X, 248. Ad perfectionem quatenus currendum. X, 302. Hoc utique agitur in nobis, conando, laborando, orando, impetando, ut ad illam perfectionem, in qua possumus Deum a mundo corde conspiciere, perveniamus. X, 286. Perfectionis et auctor et adiutor Deus. I, 1303. Non tantum per-

fectio, sed et initium virtutis ex gratia Dei est. X, 743. Perfectio virtutis non ex propriis viribus, sed ex gratia Dei. X, 691.

Perfectio nostra Christus est. IV, 628, 662. Perfectus est qui Christum imitatur. V, 785. Perfectus peccato usque ad mortem resistit. V, 1439. Perfectus est qui non reddit retribuentibus mala. IV, 99. Perfecti sunt qui norunt habitare in unum. IV, 1734. Magnum esse debet gaudium spiritualis aetatis, quando factus fuerit homo novus spiritualis. III, 560. Perfectio dilectionis est, et inimicos diligere, et ad hoc diligere ut sint fratres. III, 1984. Perfecti tunc sumus in caritate, quando nihil restat ex infirmitate. II, 740. Perfectio plena, quamdiu hic homo vivit est in nemine. II, 739; X, 166, 303, 507. Nemo perfectus vere in hac vita. IV, 425, 1038, 1714. Reformatio quæ nunc agitur, collata cum perfectione future vitæ. X, 225. Perfectio hujus vitæ non sine ullo peccato. X, 599. Perfectum quod jam videtur hominibus, Dei perfectioni adhuc imperfectum est. IV, 1267. Nullius justus et sanctus est vita ista perfecta, in comparatione future. III, 56. Ipsa est perfectio hominis, invenisse se non esse perfectum. V, 931. Perfecti viatores, non perfecti possessores. V, 926. Nunc ædificantur in Dei templum, quod in fine dedicabitur. X, 846. Perfectio quando. X, 137. Perfectio justitiæ plenissimæ ubi et quando obtineatur, non nimis curat Augustinus, modo non sine gratia obtineri posse creditur. X, 288, 290. *vide* Justitia. Ad perfectionem plenissimam quolibet pervenire, nisi adjuvante gratia Salvatoris, qui negaverit, Christianus non est. X, 282, 284. Perfectio justitiæ cur præcipitur, quamvis nemo eam habeat in hac vita. X, 501. Perficitur homo duobus modis. X, 296. Perfectus in justitia recte dicitur, qui multum in ea profecit. X, 165. Nihil sic impedit perfectionem ac superbia. IV, 709. Perfectio nostra, ipsa est humilitas. IV, 1714. Perfectis vitium inanis gloriæ vel solium, vel maxime cavendum est. IV, 100. Perfectioni hoc quoque deputatur, si se quisque noverit nondum esse perfectum. X, 599. Ad hujus vitæ perfectionem pertinet, ut intelligamus nos nondum esse perfectos. IV, 425; X, 599, 603. Confiteamur imperfectionem, ut mereamur perfectionem. V, 784. Perfecti non nisi propter alios hic vivunt. IV, 241. Perfecti sint exemplum fidelibus. IV, 436. Perfecti cum Christo judicabunt. IV, 1156. Perfecti per oves detonsas significati. IV, 1224.

Periander Corinthius unus e septem sapientibus. VII, 582.

Pericles multos annos Athenis præfuit. VII, 54.

Pericula dulciorem faciunt liberantem. IV, 1210. Pericula tria sunt transeunda proficientibus membris Christi. III, 820. Pericula in falsis fratribus usque in finem sæculi. V, 910. Pericula inferni in prosperis sæculi plus fallunt. IV, 1488. Periculum qui non cavet, Deum tentat. VII, 498.

Periodus, III, 94.

Peripatetici, I, 936. *Peripateticorum* auctor Aristoteles. VII, 237. Eorum error circa beatitudinem. VII, 630.

Perire Deo dicitur, quisquis ab illa beatitudine quam dat sanctis suis, per supplicium separatur. III, 1858.

Peritia quædam miseranda est, odore, ac sapore mire dijudicare pulmenta, vinum, etc. I, 1054.

Periurgus, VII, 294.

Perjurium, qua ratione a blasphemia differat. VI, 544. Pejerandi fines ac regulas quidam figunt. VI, 544. Nulla potest obtendi causa cur pejerari debeat. VI, 545. Perjurium quot modis contingit. V, 972. Perjuri sunt, qui servatis verbis, expectationem quibus juratum est, deceptum. II, 476. Perjurium certum propter incerta non dicendum, sed propter ipsam mortem cavendam, committi debere quis censet? II, 475, 482. Perjurii periculum in juratione. V, 973. Juratio omnis vetita propter periculum falsæ jurationis. V, 1408. Nemo perjurus impunitus. V, 976. Perjurium tanto magis pœnale est, quanto per quod juratur magis, est sanctum. II, 184. Pejerare immane peccatum est. II, 184. Grande et grave peccatum. V, 972, 973. Animæ mortiferum. V, 973. Perjurium adulterio gravius. VI, 547, 548. Perjurium Davidis magnum peccatum, licet minus quam homicidium. V, 1408. Perjurium Priscillianistis familiare. I, 654. *Jura, perjura, secretum prodere noli, dictum eorum*. VIII, 44.

Perizonata quibus se Adam et Eva succinxerunt, quæ sint. X, 564, 685, 784, 785.

Perpetua martyr. X, 481. *Perpetua* sibi visa est in somnis cum quodam Ægyptio in virum conversa luctari. X, 539. *Perpetuæ* martyris passio. IV, 541; V, 1281. *Perpetua* ad asperissimam vaccam se pugnasse non sensit. V, 1282. *Perpetua* divinis revelationibus illustrata. V, 1281, 1284. *Perpetua* nec patri male suadenti cedit, nec reverentiæ ei debita deest. V, 1284.

Persarum imperium quam diuturnum. VII, 117. *Persæ* solos duos decs colebant. VII, 468. *Persæ* matrimonium nonnullis prohibent. III, 705.

Persæ philosophi. VII, 233, 234. *Persica* fabula. VIII, 574, 578, 599.

Persequi aliquando idem est ac perfecte sequi. IV, 410, 411.

Persecutio Ecclesiæ duplex; una in impetu persecutionum, altera in malevolentia cogitantium. IV, 868. Persecutio Ecclesiæ triplex; prima violenta per tyrannos, secunda fraudulenta per hæreticos et falsos fratres, tertia periculosior per Antichristum, violenta et fraudulenta. IV, 128. Persecutiones variæ quas Ecclesia passa est. VII, 613. Persecutores nihil obesse potuerunt Martyribus. IV, 1815. Persecutione Jerosolymitana, sparsa sunt ligna ardentia, et accensus est mundus. V, 680. Persecutio excitata in Perside adversus Christianos. VII, 616. Gallia immunis a persecutione. IX, app. 778. Persecutioni tyrannorum successit persecutio hæreticorum. VII, 612, 615. Persecutio Ecclesiæ novissima, quæ. VII, 676. Quanto acrior erit impetus belli, tanto major gloria non cedendi, tanto densior corona martyrii. VII, 678. Persecutiones sunt utiles Ecclesiæ. VII, 298, 299. Ad honorem Ecclesiæ cessit inimicorum persecutio. IV, 206. Non desunt persecutiones etiam hoc tempore quando tranquillitas videtur. IV, 221, 156, 432, 634, 866, 1150, 1207. Persecutio duplex, cordis et corporis. VII, 614. Ecclesia ab initio fuit impugnata ab impiis. IV, 1689.

Persecutio et coronæ occasio Christianis numquam deest. V, 52, 910. Et persecutionem quomodo pii omnes patiantur. IX, 720, 721. Quid hic magis persequitur vitam bonorum, quam vita iniquorum? II, 1064. Persecutio hæc continua. II, 1064. Persequitur vitam bonorum vita iniquorum, non eum cogit imitari quod displicet, sed eum cogit delere quod videt. II, 1084. Coram pio vivens impie, etsi non obligat consentientem, cruciat sentientem. II, 1064. Spiritales persecutionem patiuntur a carnalibus. IV, 1603. Persecutus est diabolus animam Christi, et Judas animam Magistri; et nunc ad persecutionem corporis Christi idem diabolus manet, Judas autem Judæ succedit. IV, 1849. Persecuti sunt semper mali bonos, et boni malos, quomodo. II, 595. Omnis malus ideo persequitur bonum, quia illi non consentit bonus ad malum. IV, 1690. Persecutionem patiuntur impii ab ipsis factis suis. IX, 725.

Persecutionem se pati queruntur Donatistæ, cum ipsi faciant. II, 307, 310. Persecutionis Catholicos accusat Petilianus, et refellit. IX, 269, 270, 272, 275. Persecutio Catholicorum in Donatistas non est dicenda persecutio hominum, cum sit potius pro hominibus liberandis persecutio vitiorum. IX, 709. Querelæ Donatarum de persecutione, in ipsos convertuntur. II, 192, 266, 505; IX, 273. Et qua ratione se excusant de persecutione a suis facta, eadem Catholica se defendit. IX, 273, 274, 276. Maximianistarum exemplum. IX, 577, 580. Justitiæ non est indicium, quod quis opprobria persecutionemque patitur. VIII, 224. Non ideo quisque justior, quia persecutionem patitur. VIII, 224. Probatur exemplis. II, 177. Persecutio sit et toleratur propter justitiam, et propter iniquitatem. III, 1855. Persecutio justa et injusta. II, 797. Persecutionem facere non est iniquitatis indicium. IX, 665. Persecutio aut non omnis injusta est, aut non est persecutio dicenda, cum justa est. IX, 666. Non omnis persecutio culpabilis. IX, 432. Nonnulla potest esse justa. IX, 483. Fieri potest ut et justii persequantur laudabiliter injustum. IX, 578, 580, 696. Et re ipsa persecutionem sancti aliquando faciunt. II, 797.

Persecutio non factis et pœnis, sed causis discernenda est. II, 394, 395; IX, 577, 580. Non ex ipsa persecutione, sed ex bona causa meritum comparatur. IV, 341, 483. Veri martyres qui persecutionem propter justitiam patiuntur. II, 796. Persecutorum duo sunt genera, vituperantium et adulantium. IV, 869. Persecutor bonus, non hominis sed peccati. IV, 1289. Persecutores inter et correctores quid distat. IX, 432. Persecutiones non metuunt viri apostolici. III, 1257. Persecutionem pati, quibusnam est beatitudo. IX, 719. Persecutores, aliquando vivos absorbent, sed in quibus non est Dominus. IV, 1642. Persecutio injusti te facit purgatum, illum reum. IV, 365.

Persecutionum et tribulationum utilitas. IV, 648, 653, 654, 655, 1126, 1213, 1239. Malorum persecutiones valent sicut ignis ad aurum, non sicut ignis ad fœnum. IV, 1695. Bonos exercent, non opprimunt. IV, 229. Sanctis quasi capillos raduat. IV, 605. Persecutio dispensatione divina in alium permittitur ad pœnam, in alium ad probationem in alium ad coronam. IV, 220. Persecutionem pati sanctos cur permittat Deus, cum Israelitas tam potenti virtute olim ex Ægypto liberavit. IV, 485. Persecutionem mitigat, ut libet, qui mari dominatur. IV, 1126. A persecutione Deus alios eripit corporaliter, ut confundantur infideles, alios spiritaliter tantum ut fidelibus exempla præbeantur. IV, 1169. Persecutio cur prædestinatos non deficit. IV, 1161, 1162. Ut iratus pater cædit filium virga in ignem, mox projicienda.

sic Deus per temporalem potentiam damnandorum, exercet disciplinam liberandorum. IV, 935. Persecutio et tribulatio torcular. IV, 648, 652. Mala quæ sunt a persecutoribus, sunt vitanda cum possunt, sed ferenda sunt quando vitari siue impietate non possunt. II, 1018. Ne in persecutione fides deficiat, Dominus vivificat. IV, 1508.

Persecutores diligendi. III, 1260. Persecutionibus sola caritate resistitur. IV, 124. In persecutione hoc unum timendum, ne conturbetur dilectio qua diligitur inimicus. IV, 632. In persecutione, militia, in pace, constantia coronatur. V, 1395. Orandum pro persecutoribus Ecclesiæ, II, 637. Cum pro persecutoribus orat Ecclesia, prope finiti sunt persecutores. IV, 1261. Persecutorum Ecclesiæ conversio. VII, 612. Persecutio gravior significatur per demonium meridianum. IV, 1155, 1161. Persecutio, mare sæviens. IV, 1126, 1188, 1189, 1257. Plebs in persecutione et periculo non deserenda. II, 1019. In persecutionibus Ecclesiæ alii consontunt, alii fugiunt, alii patiuntur. III, 849. In persecutione fugere licet in alium locum. III, 1514. Christianis congregandis tempore persecutionis domus privata præstita est. IX, 643. Persecutionis tempore quo sacri codices quærebantur ut cremarentur, et Christianæ plebes congregari solebant, et in carcere fuerunt martyres baptizati, et celebrata sunt sacramenta Christi. IX, 663. Eos, qui se offerrent persecutionibus non comprehensi, et ultro dicerent se habere scripturas quas non traderent, a Christianis honorari prohibuit Mensurius VIII, 658. Persequentes Iudei Apostolos tamquam faces ardentes in silvam mittebant. V, 1454.

Perseverantia quid sit. VI, 21. Perseverare in Christo, est in fide ejus perseverare. VII, 742. Perseverabit usque in finem, qui fuerit in Christi corpore, et a capite didicerit patientiam perseverandi. IV, 685. Perseverantia Ecclesiæ usque ad finem. V, 224. Non solum credendi voluntas ab initio, verum etiam perseverandi, gratia Dei est. II, 986. Perseverantia donum Dei. IV, 1809; X, 921, 993, 995, 996, 997, 1018, 1021, 1024, 1026. Hoc agnovit ante Augustinum Cyprianus. X, 1027. Deum dare perseverantiam, ad fidem perit. X, 1062. Et si perseverantia sit a Deo, non negligenda correptio ejus, qui non perseveravit. X, 921. De qua perseverantia inter Theologos disputatur. X, 995. Perseverantia quæ est donum Dei, est perseverantia usque in finem. X, 999. Perseverantia petitur in oratione Dominica. X, 992, 996. Perseverantiam postulant sancti. X, 997, 998. Perseverantiæ donum precibus obtineri potest; sed cum datum fuerit, amitti non potest. X, 999. An perseverantia possit amitti. X, 999, 1000. An ideo perseverantia potest amitti, quia voluntate sua quisque deserit Deum, ut merito deseratur. X, 1000. Deus perseverare facit prædestinatos. X, 938. Perseverantia datur filiis Dei. X, 928. Prædestinatis. X, 927. Et non datur nisi prædestinatis. X, 1003, 1004, 1005. Perseverantiæ adiutorium quale primo homini datum, quale nunc datur prædestinatis. X, 937, 939. Nunc adiutorium necessarium est, non tantum sine quo perseverare non possint, sed et quo perseverantes sint. X, 939. An rogante Christo, ne deficeret fides Petri, defectura fuisset, si Petrus eam defecere voluisset. X, 926. Quando rogavit Christus ne fides Petri deficeret, nihil aliud rogavit, nisi ut haberet in fide liberrimam, fortissimam, invictissimam, perseverantissimam voluntatem. X, 926. Perseverantia sibi concessa nemo non perseverat. X, 999. Concesso sibi Dei dono ne inferatur in tentationem, nemo sanctorum est qui non teneat usque in finem perseverantiam sanctitatis. X, 999. Perseverare nemo desistit, nisi in tentationem primitus inferatur. X, 999. Dimissi sunt libero arbitrio, qui non acceperunt donum perseverantiæ. X, 942. Quicumque non perseverant, non sunt a massa perditionis prædestinatione discreti. X, 923, 923. Repti quidam veram habent ad tempus justitiam, licet in ea non perseverent. X, 928. Questioni cur perseveret quisque vel non perseveret, quidam per liberum arbitrium hominis sic respondent, ut id contra gratiam defendant. X, 926. Perseverantia cur uni detur, alteri non detur, inscrutabile. X, 926. Et ad investigabiles Dei vias referendum. X, 927. Excusatio eorum, qui perseverantiam non acceperunt, nulla est. X, 923. Qui non acceperunt perseverantiæ dono relapsi sunt et in peccato mortui, juste damnandi. X, 923. Cur non perseveraturos perseveraturis miscet Deus. X, 1012. Propter elationis periculum perseveraturis non perseveraturos admiscet Deus. X, 941. Et ut iis cadentibus territi, cum timore ac tremore viam justam gradiantur. II, 984. Qui non perseverant, non vocati sunt secundum propositum. II, 639. Si peris in palea, aurum non eras, sed aurum te esse fugebas. V, 119. Perseverare usque in finem, hoc est ovium vocem pastoris audientium. III, 1725. Utrum quis acceperit perseverantiam, incertum est quamdiu vivit. X, 993, 994. Perseverantiæ nemo certius nisi aliqua revelatione a Deo. VII, 328. Utile

est omnibus aut pene in omnibus propter humilitatem saluberrimam, ut quales futuri sint, scire non possint. II, 984. Perseverantia Martyrum difficilis. X, 993. Perseverantia necessaria, ut benedici mereamur. V, 58. Perseverantia contradictores vincuntur. V, 548. Perseverare magnum et difficile. IV, 1809. Perseverantia suadet a brevitate temporis. IV, 361, 362, 366.

Perseverantius Tiberinus episcopus. IV, 381.

Perseus Andromedæ maritus in cælum receptus. VII, 572. Persei nomine stella appellata. VII, 572.

Persius. II, 433, 1023. Poeta satyricus: præcepta morum tradidit. VII, 52. Persius omnibus poëis hanc anteponit qua cruciantur homines, qui vitia quæ vitare non possunt, coguntur agnoscere. I, 1211.

Personæ SS. Trinitatis non confundendæ, non separandæ. ipsa opera naturæ, et gratiæ communia sunt. II, 744. Personæ nec confusæ unum sunt, nec disjunctæ tria. II, 750. Patris et Filii vocabula non in seipsis demonstrant naturas, sed alterius ad alterum significant personas. II, 754. Nec vox audita coaptata est in unitatem personæ Patris, nec columbæ species in unitatem personæ Spiritus sancti. II, 745. Vox Patris in monte audita, et species columbæ visa, sine vivificantis animæ ministerio factæ sunt. II, 746. Potuerunt fieri Angelorum ministerio. II, 747. *Vide* Trinitas. Persona hominis mixtura est animæ et corporis: persona Christi mixtura est Dei et hominis. II, 520, 748. Personarum acceptio. III, 1836. Personam pauperis in iudicio accipere non licet. IV, 283, etc. Personas principum Judæorum Christus non accepit. IV, 1196. Persona corporis, quasi nomine ac vice corporis. II, 545. *Nec causæ causæ, nec personæ personæ præjudicat*, effatum Donatistarum II, 580, 581, 584, 758, IX, 667, 676. *Vide* Causa.

Pertinacia non ideo est suscipienda quia est optanda constantia. I, 1065. Pertinacia constantia dici affectat. II, 736. Pertinacia hominem corrigi, constantia depravari non sinit. II, 225.

Pertunda dea. VII, 188.

Perturbationem definiebant Stoici, motum cui ratio cederet. III, 559. Perturbationes animi quatuor sunt, cupiditas, lætitia, metus, et tristitia. I, 788; III, 1798. Has in sapientem cadere immerito Stoici negant. III, 1798. Possunt eas in se excitare Christiani. III, 1798. Non omnem perturbationem excludebant Stoici ab animo sapientis. III, 556. Perturbationes tres in animo sapientis, totidem constantias admiserunt Stoici. VII, 411. Perturbationes inter et constantias quid interest. VII, 411. Perturbationes animi rectas habent cives civitatis Dei. VII, 413. Perturbatio in Deum judicem et ultorem non cadit. III, 2065; IV, 92, 1415. Perturbatione sapientissime oriuntur ex contentiosa in retinendis consuetudinibus obstinatione. II, 201, 202. *Vide* Passio.

Pertusa IX, 507, 528, 550.

Perventores quinam dicuntur. III, 1101, VIII, 516.

Perversitatis usitatæ et quasi familiaris vinculum abrumperet, majorum virium est. II, 224. Si quid recti etiam in perversis invenitur, eorum perversitate correctæ, illud quod rectum est minime violandum. IX, 598.

Pervicax. De nulla re cum eo dissorandum. I, 1242. Pervicacia libido vincendi. VII, 424.

Pestilentia atrox in Africa. VII, 112. Romæ, VII, 96, 97, 98. Quamnam causam pestilentie Romæ esse respondit oraculum. VII, 98. Pestilentia querit optimum; duos illi da, et ducat se. Punicum adagium. V, 910. Pestilentie cathedra, amor dominandi, vel perniciosa doctrina. IV, 67.

Petere a Deo quænam oporteat. IV, 753, 756. Petende sunt, non ea quæ fecit, sed ipse qui fecit. IV, 550, 438. Si aliquid petieris, injuriam illi facies, et damnum tibi. IV, 331. Deus non dat nisi petenti, ne det non capienti. IV, 1324. Petitiones cordis et carnis in quo differant. IV, 358. Petitio, inquisitio, pulsatio quid. III, 1302. Petitio, questio, pulsatio, munus inspirationis divinæ. VIII, 21.

Petilianus Donatista. I, 640. Ingeniosus et disertus. IX, 336. Petilianus ante episcopatum advocatus forensis. IX, 356, 357. Petilianus e catechumeno in catholica, episcopus per vim ordinatus a Donatistis. IX, 342, 696. Et constitutus episcopus Constantinensis. I, 644; IX, 391, 393, 394. *Retr.* seu Cirtensis. IX, 443. Petilianus in Cirtensi Donatistarum ecclesia silvani successor, sed non proximus. IX, 386. Petiliani epistola, qua dicitur partis Donati ordo exponi. II, 196. Ejus litteræ adversus Catholicam. IX, 245, 246. *Retr.* Ac ad eas Augustini responsio. I, 640. De responsione Augustini ad litteras suas conquestus est Petilianus, quare. IX, 707. Petiliani crebra maledicta in Catholicos, in ipsos Donatistas refunduntur toto Lib. 2. cont. Litt. Pet. Petilianus sæpius non refert testimonia scripturarum ut se habent. IX, 304, 305, 313. Testimonia scripturæ, quæ posuit Petilianus, potius Donatistis quam

Catholicis sunt contraria. IX, 379, 386.

Petulantia male utitur oculis. III, 1620.

Petra quid significet. IV, 1363. Petra Christus. I, 618. Petra symbolum Christi. III, 737. Petra virga percussa, figura Christi. V, 1531, 1533. Petra super quam aedificata est Ecclesia, ipse est Christus. V, 479, 1238, 1348. Petra Christus sese liquefecit ad irrigandos iustos. IV, 1480. Petra ubique est refugium nostrum. IV, 1373. Aedificare in petra et in arena. V, 275.

Petronia clarissima femina a languore sanata, ad Memoriam S. Stephani Uzali constitutam. VII, 768.

Petrus a petra Christo nomen accepit. I, 618; V, 479, 1148, 1238, 1348. Petro quare nomen mutatum est. III, 1444. Petrus in ordine Apostolorum primus et praecipuus. V, 479, 481, 797, 1333, 1363, 1368; X, 648. Primatus Apostolorum in Petro praeminet. V, 480; IX, 127. A Petro emersit episcopatus ipse, et tota hujus nominis auctoritas. Innoc. II, 781, 783. Apostolatus Petri principatus cuilibet episcopatu praefendus. IX, 127. An S. Petro confitenti Christum Filium Dei vivi, revelatio facta sit per fidem tantae rei creditae, an per visionem inspectae, non videtur elucere. II, 610. Petri de Christo confessio, et mox de eodem humana cogitatio ac trepidatio. V, 1108, 1109, 1353, 1438; VI, 690. Causa confessionis et causa trepidationis Petri. V, 1239. Petrus humano et carnali affectu in Christum tenebatur. V, 1238. Petrus primo beatus, et mox Satanas dictus. V, 480. Petrum Christus cur vocavit Satanam. IV, 1670. Petrus ex Patris revelatione respondens, petra et beatus dictus est; ex carnis infirmitate loquens, Satanas est appellatus. IV, 1799. Petrus quid a se, quid a Deo. V, 1292. A se ipso, mendax, verax Dei beneficio. V, 1183, 1194. Non a se, sed a Domino beatus. III, 1730. Beatus de Dei, Satanas de hominis. V, 1109. Petrus apostolus non mentiebatur dicens velle se animam pro Domino ponere. X, 530. Sed nimium de se praesumpsit. X, 931. Petri praesumptio. III, 1810, 1811. Petrus praesumpserat de viribus suis, non de Dei dono, sed de libero arbitrio. V, 1292. Plus promiserat, quam poterat. V, 1332. Intuebatur quid vellet, ignorabat quid posset, cum polliceretur animam se positurum pro Christo. III, 1810. Nondum acceperat vires quibus impleveret promissum. V, 1180. Praecedere voluit Dominum. IV, 328. Vires ad hoc non habebat. IV, 1832. Petrus ante Christi mortem nondum martyrio idoneus. III, 1874. Nondum poterat mori pro Christo. V, 34. Petri praesumptio et negatio. V, 797, 1359. De Petri negatione item. III, 788. Petrus columna firmissima ad unius aerae impulsu tota contremuit. III, 1932, 1933. Petrus carnaliter sapiens, infirmus. V, 34. In Petro quanta infirmitatis profunditas. IV, 473. In Petro significata Ecclesiae fortitudo, et infirmitas. V, 480, 1350. Petrus infirmus, sibi ipsi ignotus. V, 755. Non noverat se, quando dixit, *Tecum sum usque ad mortem*. IV, 490. Ante tentationem praesumpsit de se, in tentatione didicit se. IV, 353, 647, 1797, 1798. Petrus febriciens sanum se dixit, sed Christus cordis venam tangebat. IV, 4797, 1831. Petrus demonstratus est sibi, quando imminente Domini passione praesumpsit, ac veniente ipsa titubavit. V, 1104. Christus deseruit Petrum, et inventus est homo Petrus. V, 798. Praesumptor paulisper deseruit, ut sibi demonstraretur. V, 1294. Ad horam trepidavit infirmitas, ut praesumptio vinceretur, non ut pietas deleberetur. V, 1292. Non fuit illa Petri desertio, sed eruditio. V, 1291.

Petro caritas defuit, quando Christum negavit. III, 1863. Caritas perfecta illi defuit, cum Dominum timore negavit. X, 901. Petrus si negato Christo hinc iret, quid aliud quam periret. III, 1933. Petrus apostolus libere Christum negavit, quamvis Scriptura praedixerit ejus negationem. IX, 407. Petri negatio et conversio. VI, 690, 703, 706. Petrum excusare quidam nituntur. III, 1810, 1811. Urgentur. III, 1810, 1811. Petrum vere peccasse negando Christum, probatur. IV, 1831. Petrus intra dentes leonis erat, cum ter Dominum respexit. IV, 1376. Quibus oculis Christum Petrum respexit. X, 382. Petrum respexit Dominus, non oculis carnis, sed misericordia altissima. V, 1293. Petrus nisi desertus non negaret, nisi respectus non fletet. V, 1294. Petrus etsi ad horam Christum negavit timore turbatus, tamen flendo est reparatus, et confitendo est postea coronatus. IV, 1537. Petrus vitam negando moritur. V, 1180, 1297. Revixit plorando. III, 1811. Petri fletus ad respectum Domini. IV, 1798. Petrus non egit poenitentiam quomodo agunt in Ecclesia qui proprie poenitentiam vocantur. II, 1086. Petri fides de Domino, eo crucifixo absorpta est. V, 1147. Petrus qui Christum Filium Dei esse confessus fuerat, de ejus passione postea carnaliter sensit. VI, 131. Resurrexisse Christum non credebatur. V, 1148.

Petrus praesumptor, negator, confessor et amator. VI, 694. Vehemens Christi amator. V, 1348. Domini nostri major amator, quam negator. V, 1355. Petrus in Christi amore promptissimus. V, 479. Amor Christi quantus in Petro fue-

rit. IV, 1167, 1168. In negatione ostendit Dominus Petro Petrum, in amore ostendit Dominus Petro Christum. V, 4372. Petri timor ante passionem Domini, amor post resurrectionem. III, 1863. Petri amor dilatatus in die Pentecostes per Spiritum sanctum. III, 1864. Zelus ejus ad perhibendum de Christo testimonium. III, 1864, 1865.

Petrus in ecstasim raptus quid viderit. IV, 1359. De visione Petri in qua audivit, *Macta et manduca*. V, 800. Petrus figuram Ecclesiae gerens audivit, *Macta et manduca*. V, 43. Petrus omnes bestias mactat. IV, 1359. Petrus cur tertio interrogatus an amaret Christum. III, 1733. Trina voce amoris, solvit trinam vocem negationis. IV, 407, 1168; V, 756, 763, 799, 1179, 1350. Ter amor confessus est, ter timor damnatus est. V, 799, 1372. Petro jam amanti Christus oves commendat. V, 1333.

Petro Ecclesiae personam gestanti claves regni caelorum datae, et venia concessa. VI, 308. Petrus unitatis personam gerens pro omnibus Christum confessus est, et ab eo claves accepit. III, 1949. Petrus personam Ecclesiae gestat. V, 478, 480. Maxime in illo loco, ubi dictum est. *Tibi dabo claves regni caelorum*. V, 802, 1239, 1350. Petrus propter primatum quem in discipulis habuit, Ecclesiae personam gessit, cum ei dictum est, *Tibi dabo claves*, etc. IV, 1432. Petro uni datae sunt claves, quia Ecclesiae unitati. V, 1349. Petro Ecclesiae unitatem figuranti commendatae oves a Christo. V, 287, 1550. In ipso unitas omnium bonorum pastorum figurata. V, 798. Petrus totius Ecclesiae figuram gerit. I, 618; VI, 691. Ecclesiae unice est typus. V, 479, 1109. Totum mundum dimisit, et totum mundum Petrus accepit. IV, 1371. Petrus corpus Ecclesiae et bones in Ecclesia significat. III, 1762. In Petro uno Christus format Ecclesiam. V, 753. Non supra Petrum, sed supra petram quam confessus est aedificatur Ecclesia. V, 1258. *Vide Petra*. Quia Christus petra, Petrus populus Christianus. V, 479. Petrus ambulans super mare figurat Ecclesiam. V, 478. Petrus non funiambulus, sed mariambulus. IV, 440.

Petrus praedicatur passurus quod non volet. V, 1330. Petrus de se ante infirmus, nunc ex gratia Christi maturus ad passionem. V, 1180. Petreis pedibus trita spinae. V, 1360. Petrus ante mortem Domini infirmior martyribus ac puellis quibusdam. V, 1297. Quam multi non modo senes et anus, ac juvenes utriusque sexus; sed etiam pueri puellaeque pro Christi confessione mortem contempserunt: quod ille olim non potuit, qui regni caelorum claves accepit. III, 1933. Petrus potens, non in se, sed in Domino. V, 482. Petrus quomodo nolens passurus est. V, 1373.

Petrus cur a Paulo objurgatus. III, 2113, 2114. Petrum et Paulum Legis exercuisse mandata timore fidelium Judaeorum, censet Augustinus. Hieronymus vero simulasse tantum. II, 156, 260. Petrum veraciter emendavit Paulus. II, 155, 277, 278, 285. Non ideo emendavit quod paternas traditiones observaret; sed quoniam Gentes cogebat judaizare. II, 155, 239. Petrus Gentes judaizare vere cogebat, nec recte agebat. II, 278. Sententia Augustini de Petro a Paulo reprehenso, consentit Cypriani et Ambrosii mentem. II, 286, 781. Hanc tandem secutus est Hieronymus. II, 781. Petrus a Paulo correctus propter operum Legis simulationem. VIII, 358. Petrus in simulationem superstitionis lapsus. VI, 308, 493. Fallacem simulationem in Petro Paulus reprehendit. II, 153, 260, 279. Petrum a simulatione revocavit Paulus. III, 2107. Petrus libenter correctus a Paulo. VI, 493, 494, 537. Petrus objurgatus objurgatore suo mirabilior. III, 2114. Laus est justae libertatis in Paulo (reprehendente,) et sanctae humilitatis in Petro reprehenso. II, 285. Rarius ac sanctius exemplum ea in re posteris praeiit Petrus, quam Paulus. II, 283.

Petrus et Paulus in morte contempti, quantum post passionem honorentur. IV, 1850. Socium sanguinem ambo fundentes, diem festum eundem consecrarunt. V, 1361, 1365. Diversis diebus passi sunt. V, 1352. Petrus et Paulus unum erant. V, 1352. Petri memoria Romae magno in honore. IV, 509. S. Petri Carthaginensis basilica. V, 116. Petri et Pauli natalitia frequentia majore celebranda. V, 1363. Tristis est Augustinus de pigritia populi in tanta celebritate. V, 1363. Petri et Pauli corpus Romae. V, 1353. Ad sepulcrum piscatoris Petri eminentissimum nobilissimi Imperii culmen submisso diademate supplicat. II, 1028; V, 1684. Petrus et Paulus pluribus locis simul cum Christo picti. III, 1049.

Petrus et Paulus inter se comparantur. V, 1368, 1683. In illo discant non superbire, in isto non desperare. V, 1684. Petrus confortavit nos per apostolatam, per martyrium, per epistolas. V, 1050. Jejunium sabbati exinde perfectum esse, quod Petrus Dominico die cum Simone certaturus, pridie jejunaverit, Romanorum aliqui existimant alii falsum putant. II, 143. Petrus a calumnia magiae vindicatur. VII, 617. Petrus ordinator S. Stephani. V, 1363. Petrus Romae cathedram habuit. IX, 300. Apocrypha de

filia S. Petri. et de hortulani filia, historia. VIII. 161.

Petrus presbyter Hispanus, ad quem liber secundus de anima scriptus est X. 475, 474.

Petrus ab Hippone Diarrito. IX. 256

Petri duo diaconi in ipsa urbe roma eodem tempore fuerunt. IX. 646.

Phædra III. 1191; VIII. 601

Phalaridis taurus. II. 667

Phaliscus poeta. I. 1144

Phanatici. V. 553

Phantasie vis VIII. 989. Phantasia memoriae VIII. 989

Quamvis non omnis phantasia cum memoria sit, omnem tamen memoriam sine phantasia esse non posse videtur Nebridio II. 67 Memoria sine phantasia esse potest II. 68 Phantasiam potius a se, quam a sensu, habere omnes imagines Nebridio videtur. II. 67.

Phantasie sebi animi visa. VII. 289. Phantasie et phantasmatis differentia. I. 1180 Phantasma dicitur, ubi falsitate visorum sensus noster illuditur. III. 730 Phantasie sunt, cum anima corporum similitudines spiritu agit cum intuetur objectas, ostensiones sunt. III. 470.

Phantasmata, signata sunt de specie corporis, corporeo sensu attrahata III. 430 Phantasmatum ludibria, origo omnium errorum. I. 1180 Luctæ animæ cum phantasmatis præclara descriptio I. 734. 740; III. 164 Phantasmata carnalia, piæ mentis serenitate superare, rarum est et arduum. I. 756. Phantasmata ficta quomodo iudicentur. III. 150 De phantasmatis unde mens iudicet III. 454 Vera phantasmata habere pro cognitis, summus error est. I. 1180. Phantasticum hominis ad aliorum sensum perducere potest. VII. 575.

Pharan interpretatur mons fructifer III. 775. Significat Ecclesiam III. 775.

Pharao nomen omnium regum Ægyptiorum VII. 521
Pharao non hominis nomen, sed regis dignitatis. III. 498, 501. Pharao interprete atur dissipato. IV. 1750. Pharao masculos occidens et feminas relinquens, habebat virtutes præloquens et concupiscentias nutriendas. IV. 1771. Muscæ sub quibus magi Pharaonis defecerunt, inquietudinem superbiorum (hæreticorum) significaverunt. II. 219. Pharaonis obduratio quomodo facta. III. 601. Prioribus meritis ejus debita V. 72, 73. Pharaonis cor induravit Deus per justum iudicium et ipse Pharaon per liberum arbitrium. X. 911. Pharao quod præceptis Dei non obtemperaret, id jam de supplicio veniebat III. 2080, 2081. Pharaoni non imputabatur quod tunc non obtemperaret, quando quidem obdurato corde obtemperare non poterat; sed quia dignum se præbuit, cui cor obduraretur priore infidelitate III. 2080.

Pharisæi primarii quidam erant, veluti ad nobilitatem Judaicam separati a plebe, et quasi egregii Judæorum. V. 626, 917 Dicitur hoc verbum quasi segregationem sonare. V. 917 Pharisæi fures et latrones. III. 1720 Ideo a Christo non sanati, quia sibi videbantur justi. III. 1447. Dictum Christi de Pharisæis audiendis et non limitandis, spectare et ad malos de Ecclesia pastores. V. 757 Pharisæorum iavacra. IX. 339. Mundities exterior. V. 625. Mundities in corpore, non in corde. IV. 1289, 1820 Pharisæorum fermentum V. 721 Pharisæi, qui Dominum invitaverat, superba cogitatio V. 596. Pharisæus et Publicanus V. 220, 656, 1315. Pharisæi jactantia IV. 265. Pharisæus in quo peccavit, cum gratias ageret Deo X. 154. Pharisæi vocabantur Catholici a Manichæis X. 1401

Pharmacopola bestiam promittens quæ se ipsam comesset X. 726

Phegous frater Phoronei regis Argivorum. VII. 562. Phegous tempora docuit observari per menses atque annos. VII. 562 Ad Phegoi sepulcrum constitutum est templum, in quo ut deus coleretur VII. 562 Quare. VII. 562.

Pherecides philosophus syrus I. 954. Pherecides Assyrius, primus apud Græcos de immortalitate animæ disputavit II. 521

Phisagoria, amor pecunie IV. 1531. Eo nomine genus per speciem significatur apud Paulum. id est generalis universalisque avaritia IV. 1531

Philastrius Brixliensis episcopus ab Augustino Mediolani cum S. Ambrosio visus, librum scripsit de hæresibus. II. 999. Librum prolixissimum. VIII. 33 Centum viginti octo hæreses computavit VIII. 53. In populo Judæo ante Domini adventum hæreses xxviii et post adventum Domini cxxviii. II. 999 Innuitt Augustinus eum inter hæreses recensuisse quæ non sunt II. 1000. Philastrio Epiphanius longe doctorem declarat II. 1000

Philippus diaconus, qui Evangelista proprie mernit appellari V. 600. 601. 1226. 1227 Alius erat ab Apostolo. V. 1227.

Phihsttim interpretatur cadentes potione. IV. 1053.

Philo philosophus Academicus I. 926. Philonis eloquium

Græci Platonem æquare non dubitant VIII. 274

Philocalia est amor pulchritudinis. I. 922. Philocalia in rebus incorporalibus et summis, idem est ac Philosophia. I. 586, 922

Philocalius primarius Hipponensium. II. 999. 1000.

Philosophari est amare Deum, secundum Platonem. VII. 235, 256 Philosophandi causa nulla homini est, nisi ut beatus sit. VII. 623.

Philosophiæ nomen a Pythagora exortum. VII. 225. Philosophiæ origo, post Patriarchas, et etiam post Moysen circa tempora Mercurii Trismegisti. VII. 599 Philosepna est amor studiumque sapientiæ. I. 1327 Quibusdam peracutus Philosophus visum est, ne idipsum quidem quod mente comprehenditur, ad nomen aspirare sapientiæ nisi tam firma sit comprehensio, ut ab ea mens nulla ratione queat dimoveri. I. 1088 Philosophiæ præstantia supra cæteras disciplinas I. 987 Philosophiæ decus quale. I. 922. Philosophiæ omnis ætas matura est. I. 908. Ab illius portu ad beatæ vitæ regionem proceditur. I. 959. Philosophia hujus mundi in sacris litteris prohibita. I. 956, 995. Quæstiones de hoc mundo etsi alferunt aliquid voluptatis cum investigantur, metiendum est ne tempus occupent rebus impendendum melioribus. II. 75. Quodnam sit veræ philosophiæ negotium I. 1002. In philosophia nihil pius invenitur quam quid sit unum. I. 1016 Philosophia rationem promittit. I. 1002 Philosophia duas habet quæstiones; unam de anima, alteram de Deo. I. 1017. Ad philosophiam exhortatio. I. 905, 919. Vitandus mors ante portum philosophiæ constitutus. vana gloria I. 960 De philosophiæ laude ac defensione, Hortensius Ciceronis. I. 685. Quomodo ad philosophiam accensus fuit Augustinus. I. 685.

Philosophiæ partes tres. VII. 52, 228 Philosophiæ tripartita distributio non ab hominibus instituta est, sed inventa VII. 358. Scilicet a Platone VII. 358 Philosophia aut de moribus, aut de natura, aut de ratione quæstionem habet. II. 441; VII. 358. In duobus præceptis caritatis est ethica, physica, logica II. 524. Philosophiæ divisio alia, in activam et contemplativam. VII. 228 Non est contraria tripartitæ distributioni. VII. 228. Philosophia Christiana, vera philosophia. I. 931; X. 774. In qualibet Philosophiæ parte summum oem obtinet Deus. VII. 235. Philosophiæ inventa inutilia sunt sine divina auctoritate. VII. 52. Philosophia ad obtinendam beatitudinem spectat. VII. 359 Philosophia unicum est contra vitæ hujus miseras auxilium VII. 787

Philosophi nomen, unde exortum. VIII. 1057. Philosophi dicuntur qui studium sapientiæ, vel sapientiam profitentur. VII. 225, 234 Philosophi nomen a Pythagora X. 1452. Philosophi sic appellari cœperunt ab ejus tempore VII. 582 Philosophus verus, est amator Dei. VII. 225. Philosophi gentiles, posteriores sunt Prophetis. VII. 596, 597. Philosophi varia de deorum natura sentiebant, docebant, defendebant. III. 123. Philosophi qui deos sibi amicos esse dixerunt, in dæmones malignos inciderunt VII. 656 Philosophus potius, quam gentium diis, honores decernendi VII. 52 Philosophi post Deum cognitum quam stulte idolis servierunt V. 777. 1134 Philosophi quod curiositate avenerunt, superbia perdidit. V. 777. Præ superbia Creatorem per creaturas non invenerunt I. 707 Multa de Deo et de veritate intellexerunt. V. 439 776, 1133 644. Unde intellexerunt. V. 776 Philosophorum sapientia a Deo. VII. 52 Philosophiam a solo Deo dari posse, ipsi Pagani faterentur VII. 787 summi philosophi Gentium sine Spiritu sancto philosophati sunt, quavis de Patre et Filio non tacerent III. 604 Philosophorum libri de Filio Dei unigenito loquuntur III. 1390 Philosophi Gentium immortalem esse animum pluribus conscripserunt, carnis resurrectionem fieri posse apertissime contradicunt IV. 1134 Philosophi veteres de resurrectione ac rebus futuris non consulendi VIII. 902, 903. Philosophi conjectura humana decepti sunt VII. 390 Philosophi in rebus intelligibilibus divinas ponunt, in sensibilibus egestatem II. 64. Philosophi non laborant in studiis suis, nisi ut invenirent quomodo beatitudo esset capessenda VII. 600. Et hoc eorum commune studium V. 809. Philosophi erraverunt constituendo beatitudinem in hac vita VII. 627, 628. Beatam vitam sibi virtute propriæ voluntatis efficere docebant. II. 830. Ideo apud eos non est vera pietas, quia beatam vitam ipsi sibi fabricare voluerunt II. 667.

Philosophorum dissensiones unde VII. 600, 601. Quare tam facile toleratæ VII. 601 Nullius philosophorum sic est approbatus, ut ceteri improbarentur qui diversa et adversa senserunt. VII. 601. Civitati, in qua Philosophi tolerantur, vere conveni mysticum Babylonis nomen. VII. 601 Philosophi ad quem finem referende essent veritates quas noverunt nesciebant. VII. 602 Homines metu recta docere non ausi sunt. III. 126 Cur veritatem detinuerunt in

iniquitate. VIII, 1034. Philosophi Gentium, veritatis inimici et delenses. IV, 111. Philosophi corde perversi IV, 273. Sapientes superbi. III, 1390. Philosophorum morbus, vanitas. X, 212. Philosophi quare vani II, 281. Philosophorum cogitata, magna magnorum deliramenta doctorum V, 1137. Philosophorum superbia, invidia, et curiositas III, 126. Cæcitas I 707. Vanitas, I, 1327. Philosophorum variae sectæ. I, 956. Philosophorum duo genera, balicum et Ionicum VII, 225, 234. Generis Ionici auctor Thales Milesius. VII, 225. Ibrahi Pythagoras. VII, 235. Philosophorum variorum nomina X, 776. Philosophi consulares II, 389; X, 777. Philosophi palliati VII, 589. Philosophi quando Christiani fiunt, non habitum, sed falsa dogmata mutare compelluntur. VII, 647. Scripturæ divinæ, non omnino philosophos, sed philosophos huius mundi vitandos, et irridendos esse præcipiunt. I, 993. Philosophi qui secundum elementa huius mundi philosophantur, cavendi Christiano. VII, 234. Philosophi in quibusdam Christianæ fidei appropinquarunt. X, 778. Quinam propius ad Christianos accesserunt VII, 233, 235. Philosophi Gentium tandem videntur aliquid dicere, donec Christo comparentur. IV, 1828. Si quis eorum inventus fuerit hoc dixisse, quod dixit et Christus, gratulamur illi, non sequimur illum IV, 1828. Philosophi ethnici, iniusti possessores scientiarum, artium, etc. III, 63. Ab eis si quid recte dictum, in nostrum usum convertendum est. III, 63. Ut converterent Cyprianus, Lactantius, Victorinus, Hilarius et ante eos Moyses. III, 63. Philosophis omnibus defuit divinæ humilitatis exemplum, quod opportunissimo tempore per D. N. J. Christum illustratum est II, 440. Philosophi an Pelagianis faveant in questione de peccato originali. X, 776, 777, 778. Philosophorum prorsus antiquatas esse opiniones II, 437, 442, 448. Inutile est dectori Christiano de placitis veterum philosophorum inquirere, cum ex illis nihil jam aliquis contra fidem Christianam proponat. II, 437. Philosophi omnes tempore Augustini aut Cynici, aut Peripatetici, aut Platonici erant. I, 956. Pauci admodum erant. I, 959. Philosophi nulli sæculo Augustini, nisi amiculo corporis. II, 61. Philosophi cuiusdam in magna tempestate perturbati, responsio. III, 356.

Phison, fluvius qui nunc Ganges dicitur. III, 203

Phlebotomare. V, 146.

Phlegmatis sedes in capite. VII, 348.

Phocæ vituli marini III, 284.

Phanice quædam regio terræ sanctæ. III, 617

Phoenix de sua morte renascens. X, 543. Resurrectionem corporum significat. X, 543.

Phorbas filius Criasii et Melantomices, sextus rex Argivorum, relatus in numerum deorum. VII, 563.

Phoroneus secundus rex Argivorum VII, 562, 566.

Photinus hæreticus. VI, 714; VIII, 34; IX, 169. Ejus hæresis. I, 746. Photinus Christum negabat esse Deum V, 573; VII, 682. Illum existimabat esse hominem tantum V, 229, 573, 991, 1150, 1156. Sed omnes homines pios et sanctos excellentia sapientiæ et justitiæ superasse. V, 1155. Photinianus et Arianus adversum se divisi V, 447. Photinus non intravit per ostium in ovile, III, 1721. Ejus error III, 1609.

Photiniani. III, 1757, 1758, 1875; V, 988. Photiniano- rum error de Christi incarnatione X, 1034. De Trinitate V, 448. Photiniani principium Filio Dei tribuebant ex utro virginis, nec volebant credere quod antea fuerit. II, 605. Photiniani, Judæi, etc. peccabant in spiritum sanctum II, 813; V, 448. Photinianorum superstitio. III, 127. Photini hæresis exorta in Pannonia. V, 1174.

Phrenetici. V, 538, 943, 1596. Unde furiores solito. I, 1058. Phreneticis mors et tanto propinquior, quanto fortiores sunt. IV, 696. Phreneticus futuram mortem cuiusdam feminæ prædixit. III, 468.

Phreneticorum ægritudo. V, 943.

Phrygia per Caphryges discissa. V, 1174

Phryxi fabula. VII, 570.

Phthisicus curari non potest. V, 489

Physicorum scientia. VI, 235

Picentes jugum Romanorum excutere tentant. VII, 168.

Pictor novit ubi ponat quemque colorem. V, 692.

Picturæ lascivæ. I, 671. Picturarum et sepulcrorum adoratores. I, 1342. Pictura Stephani lapidationem, et sauli conversionem exhibens. V, 1434.

Picus Saturni vel Sterces filius, primus rex Laurentum VII, 572, 573. Picus belligator et augur præclarus. VII, 573. Picum Romulus dedicavit Deum VII, 190.

Pietas vera quæ. VII, 159, 160. Pietatis exordium, est optime de Deo sentire. I, 1224. Pietatis perfectio est caritas. III, 132. Pietas est amare Deum gratis. V, 568. Pietas juxta græcum, bonus cultus. VI, 231. Pietas est verus veri Dei cultus. II, 673, V, 523. Non colitur Deus, nisi amando. II, 557. Idem piis probatur, quod Deo placet. I, 863. Pie-

tatis via ab humilitate in superna surgit VII, 52. Ad pietatem, non ad ignaviam esse fruendum. II, 188. Pietas est hominis sapientia. VI, 231, X, 241. Est secundus ad sapientiam gradus. III, 39. Pietas et caritas si desit, quid est ab illis et a cæteris mundi malis tranquillitas et quies, nisi luxuria perditionisque materies, sive invitamentum sive adjumentum? II, 1026. Pietas non expectanda est propter bona aut mala huius vite sed propter futurum iudicium. VII, 661. Pietas sufficit ad veram felicitatem. VII, 114. Fides et pietas præparationes ad introeundum cum sponso ad nuptias. II, 374. Pietas est magnum donum Dei. VII, 114. Pietas magna, ut magna impietas, paucorum est. V, 441. Pietatis forma, non virtus, inesse potest præcis ab Ecclesia. V, 463. Pietas non solum erga Deum, sed et erga parentes habetur. VII, 279. Erga sanguine conjunctos et erga patriam. VI, 21. Hanc vis lunata inseruit. VI, 21. Pietas sanctissimum generis humani vinculum. VIII, 84. Pietatis nomen etiam in operibus misericordiæ frequentatur. VII, 279. Pietas plus est quam pius, etc. III, 1683. Pii Christum gratis amant. IV, 1432. *Vide* Boni. Pius pascitur cibo justitiæ. IV, 1200. Pii quomodo persecutionem patiuntur. IX, 719. Pii vivunt impij. III, 143.

Pigmei dicti quasi cubitales. VII, 483.

Pigmenta impugnavit Cyprianus et Ambrosius. III, 114. Mulieres quæ formam pigmentis colorant, peiores adulteris. III, 114. Maritos docent adulterare III, 114.

Pignus et arra quo differant V, 158, 159, 858, 1673.

Pigritiæ onus, et pugna ejus cum avaritia. V, 697. *Vide* Acediæ, Negligentiæ

Pilati mentio fit in passione Christi propter temporum cognitionem. VI, 187. Pilatus aliquantum particeps fuit iniquitatis Judæorum. IV, 762. Pilatus et Magi significaverunt Gentes ab Oriente et Occidente congregandas. V, 1031.

Pilleatus. III, 1440.

Pilumnus Deus. VII, 188.

Pilus in disputatione Ciceronis de republ. vocatur ut interlocutor. VII, 66. Pilus justitiam contra injustitiam defendit. IX, 560. *Not. (a)*

Pinguedo quædam animæ. IV, 756.

Pinianus. II, 471. Marius Melaniæ. X, 389. *Not.* Pinianus jurare vult populo quod si esset ordinatus invitus, ex Africa omnino discederet. II, 478. Pinianus permittente, non jubente Augustino juravit. II, 479. Pinianus qua religione præstitum Hipponensibus juramentum exsolvere debeat II, 476, 477. Pinianus homo dives ac pecuniæ contemptor et largitor. II, 475, 481. Pinianus innuitur esse monachus. II, 483. Piniani, Albinæ ac Melaniæ elogium. II, 473. Excusat se Augustinus quod Thagasten nondum ad eos perrexerit. II, 473, 474.

Pirata libera responso ad Alexandrum. VII, 115. Piratarum bellum. VII, 107

Pirites lapis Persicus tenentis manum, si vehementius prematur, adurit. VII, 715

Piscatorum et venatorum officia. VI, 714. Piscatorem de oratore non lucratus est Christus, sed oratorem de piscatore. IV, 372. Piscatores et infirmi cur prius electi a Christo. V, 256, 537, 1683. Piscatio discipulorum duplex, una ante, altera post resurrectionem, et utrisque discrimen. VI, 97. Piscatores Domini jussu factæ duæ, quomodo statum Ecclesiæ præsentis et futuræ adumbrant. V, 1161, 1244. Captura piscum cum quid significat. IV, 1961, VI, 39. Novam vitam demonstrat. II, 219

Piscis mutus. I, 1351. Pisces memoriam habere certissimum est. III, 283, 284. Pisces duo, quibus Dominus turbas pavit in monte, quid significant. VI, 48, 49. Duas personas significant, regiam scilicet et sacerdotalem. I, 627; III, 1595. Quid per pisces et cetos significatur. I, 863. Pisces maris, curiosos significant. IV, 115. Piscis de profundo levatus, manducatur in mensa parata in conspectu crecentium. I, 858. Piscis bonus, pia fides. V, 620

Piscina probatica Siloe. V, 687. Ægrotus aqua mota descendendo in piscinam, nec plures, sed unus tantum sanatus, quid significet. V, 690, 693. Piscina turbata unum curabat, unde Christi passionem significabat. IV, 1329. Piscinæ quinque porticus, quinque libros Moysi figurabant. IV, 669, 1329

Pisurino conteri, servorum poena. V, 883

Pitiacum. V, 864.

Pittacus Mitylenæus unus e septem sapientibus, quo tempore fuit. VII, 582

Placere Deo hic difficile possumus, et unde possumus. V, 295. Placendum Deo veris ac sinceris affectibus. VI, 446. Placet ille Deo, cui placet Deus. IV, 277, 1631. Placebit tibi Deus, si rectus fueris. V, 317. Deus rectus perverso non placet. V, 322. Non in te placet Deo, nisi quod habes ex Deo: quod autem habes ex te, displicet Deo. V, 108. Deleat homo quod fecit, et placeat ei qui fecit. V, 587. Pla-

cere sibi periculosum est, cui cavendum est superbire. III, 1793. Placeat sibi nemo, quasi qui hic iuste vixerit. V, 932, 933. Ubi tibi placuisti, ibi remansisti. V, 926. Displicebis Deo, si placueris tibi. IV, 472. Qui sibi placet, stulto homini placet. IV, 1631; V, 303. Placere sibi, superbiz peccatum. VII, 420, 421, 422. Superba anima in conspectu hominum vult placere: humilis, in occulto ubi Deus videt. IV, 163. Placendi hominibus cupiditas, quo pacto evellatur. VI, 26. Quomodo omnibus, nec tamen hominibus placendum. IV, 1629. Quomodo debeamus hominibus placere et non placere. II, 1024; V, 301, 372. qui Deo placet simul et hominibus, non utique placet hominibus III, 2109 Placebat Apostolus hominibus propter illorum salutem, non placebat hominibus propter suam utilitatem. V, 374.

Placor. III, 951, 968.

Plagæ Ægypti. IV, 999, 1000, 1399. Plagæ decem cum decem præceptis collatæ. V, 67.

Planetis, hominum nomina imposuit adulatio. IV, 1192.

Plani, mathematici impostores, pietatis expertes. I, 694, *Not.* 2; V, 261. Et veritatis. I, 739.

Plantæ vivunt. VII, 34. Plantis vim intelligendi tribuebant Manichæi. III, 229.

Plantarium pacis. V, 314.

Platæa unde dicitur. IV, 1327.

Plato. II, 67; IV, 1828; IX, 224. Atheniensis; honesto loco natus. VII, 227. Platonis ingenium mirabile. VII, 227. *Doct.* I, 926, 931. Eloquentia. III, 124. Plato nobilis philosophus. VIII, 1011. Nobilissimus discipulorum Socratis. III, 1048; VII, 227. Cæteros Socratis discipulos longe antecivit. VII, 597. Plato a posteris Pythagoræ theologiā dicitur. III, 56. A Socrate moralia, a Pythagoreis naturalia et divina. VII, 228. Plato scientiæ acquirendæ, et sapientiæ perficiendæ gratia, varias peregrinationes suscepit. VI, 50; VII, 228.

Plato perfectam dicitur composuisse philosophiæ disciplinam. I, 953. Philosophiam in tres partes distribuit. VII, 228. Platonis idææ quantam vim habeant. VII, 218. Plato virtutes quasdam civiles aliarum verarum virtutum similes admittebat. I, 953. Plato ex Cicerone in sapientia divina et finem boni, et causas rerum, et ratiocinandi fiduciam constituit: Epicurei vero et Stoici in corporis vel in animi natura ponebant. II, 441. Platonis doctrina ab Ecclesiæ doctrina non prorsus aliena. III, 124. Platonicos, paucis mutatis, Christo pias cervices submittere oportere. II, 442. Platonis sententia de duplici mundo. I, 953. Quem animal esse credit. I, 602. Platonis annus. III, 236. Plato nuptias contemnens, ita perversam temporum suorum timuit opinionem, ut naturæ sacrificaverit, quo tamquam peccatum illud aboleretur. III, 126. Platonis de stellarum seu deorum natura sententia. V, 1138. Platonis homo. II, 64. Plato ejusque discipuli diis plurimis sacra facienda putaverunt. VII, 237. Plato qui poetas expulit, honoribus divinis dignior diis, qui ludos scenicos sibi exhiberi jusserunt. VII, 58, 59. Platonis philosophia præstat theologiæ fabulosæ, civili et naturali Paganorum. VII, 229 Illi cedant alii philosophi. VII, 230, 231. Platonis liber de constitutione mundi. V, 1138. Libro Geneseos consonat. VII, 236. Plato suavius ad legendum, quam potentius ad persuadendum scripsit. III, 124. Mira docuit, nihil persuasit. III, 124. Creditur a nonnullis sensisse contra quam loquitur. VII, 339. Opinionem suam dissimulare affectat. VII, 228. Platonis dogmata plurima correxit Porphyrius. VII, 309, 310. Plato Xenocrati discipulo Academiam scholam suam reliquit. II, 440.

Platonis egregium elogium. I, 954. Plato pene philosophorum deus. X, 777. Platonem inter semideos labeo ponit. VII, 58, 59, 238. Quo tempore et quot annos floruit Plato. VII, 235, 597. *Not.* (b). Illum Jeremiæ cœtaneum falso aliquando credit Augustinus. I, 632. De Platonis libris Christum omnes suas sententias didicisse, quidam dicere ausi sunt. III, 56. Contra eos Ambrosius scripsit. II, 125. Platonem a nostris potius fuisse eruditum ostendit. III, 56. An a Jeremia? asserit hic August., verum postea retractavit. III, 56. Plato nec Jeremiam audit, nec Scripturas propheticas legit. VII, 235. Nec ulli sancto Angelo, nec Prophetæ, nec Apostolo, nec Martyri, nec cuilibet Christiano Plato comparandus. VII, 59.

Platonici idem, qui et Academici. II, 440. Apud Græcos et apud Latinos celeberrimi. VII, 235. Omnium philosophorum merito nobilissimi. VII, 277. Aliis omnibus philosophis longe antepondi in omnibus philosophiæ partibus. VII, 231, 232. Platoniorum rationes cæteris aliorum philosophorum rationibus præponebat Augustinus. I, 957. Platonici summum bonum in Deo posuerunt. II, 440. Platonici ea quæ mente conspiciuntur, ab his quæ sensibus attinguntur discreverunt. VII, 232. Platonici id solum vere esse, atque id solum posse percipi dicebant, quod incommuta-

bile et sempiternum est. II, 441. Plato ea quæ discimus vult manere semper, nec posse interire; ac per hoc non esse præterita. II, 68. Platonici tanto cæteris philosophis illustriores, quanto melius de Deo uno senserunt. VII, 237. Platonici Deum incorporeum, et omnium naturalium quæ non sunt quod ipse, creatorem sentiunt. VII, 231. Quædam legit August. in eorum libris consentanea doctrinæ Christianæ de divinitate Verbi æterni, nihil tamen de incarnati humilitate. I, 740. In iis etiam non invenit, quod in sacris litteris reperit, nempe viam salutis, et doctrinam humilitatis. I, 747. Platonici, divinæ humilitatis defectu, veræ rationis personam implere non potuerunt. II, 440. Platoniorum superstitio. III, 126. Platonici deorum multorum cultum ad vitam beatam adipiscendam requirunt. VII, 223. Platonici, animas humanas, pro meritis peccatorum de coelo lapsas, in corpora detradi existimabant. I, 587; II, 718. Platoniorum opinio de vita animæ ante corpus rejicitur. X, 403. Platoniorum doctrina de illuminatione et beatitudine animæ, Evangelio consona. VII, 279, 280. Platonici male contendunt corpus terrenum in coelo esse non posse. VII, 775. Platonici pœnas omnes, sive vitæ hujus, sive futuræ, emendationi adhiberi putant. VII, 727. Platonici effata Platonis pro mysteriis custodiebant. I, 954. Effata Platonis non facile ab omnibus percipiuntur. I, 954. Platonici occultant sententiam suam. II, 440. Quamobrem occultarent. II, 441, 448. Platoniorum laus. I, 953. Improbatur. I, 588. Platonici Peripateticis prælati. VII, 237. Platonici longo quidem intervallo, cæteris tamen philosophis propinquiores sunt veritati. VII, 320, 321. Et Christianæ doctrinæ. VII, 229, 230. Facile fiunt Christiani. III, 126. Platonice sapientiæ initia, probabiliter ex sacris libris. VII, 235, 236. *Not.* (a). Platonici doctrinam suam aperuerunt, cum Christi nomen cepit prædicari. II, 448.

Plaudere manibus, est gaudere operibus. IV, 1237. Plausus populi, in potestate fortunæ, et imperitorum judicio positus est. I, 1089.

Plautus poeta. VII, 54.

Plennæus undecimus rex Sicyoniorum. VII, 564.

Plenaria parietoria passionum Christi. IV, 731. Plenarium corpus Domini post resurrectionem, Ecclesia beata IV, 1463.

Plenitudinem Dei, qua nos impleri optat Apostolus, quidam sic intellexerunt, ut putarent nos hoc futuros omnino quod Deus est. II, 612. Implebuntur (Sancti) in omnem plenitudinem Dei, cum perfecte pleni fuerint Deo. II, 621.

Pleonasmus in Scripturis locum habet. IV, 1599.

Pluvialis unde appellata. IV, 1530.

Plinta Consul. II, 927.

Plorare hic omnium est, sed maxime ac veraciter justorum. V, 194. *vide* lacrymæ.

Plotinus. II, 67. Græcus philosophus Platonius. VII, 237. Alter Plato judicatus. I, 956. Plotinus Platonem cæteris excellentius intellexisse laudatur. VII, 265. Plotini sententia de superna illuminatione et beatitudine. VII, 279. Plotini discipuli alii magicis artibus sunt depravati, alii in militiam Christi transierunt. II, 448. Plotini Platonici schola Romæ floret. II, 448.

Plumbum ab artifice formam accipit, qua natare valeat super aquam. VII, 775.

Plutoni terra tribuitur. VII, 119. *vide* Dispatet, Orcus.

Pluvia, unde secundum Priscillianum. VIII, 667. Pluvia quomodo fit. III, 266. Quid sit, *nondum phœral super terram.* III, 198. Pluit Deus pisci, et aliquando nobis non pluit, quare. IV, 1944. *Pluvia defit causa Christiani,* vulgare proverbium. VII, 49. Pluviæ quædam prodigiosæ. VII, 111. Pluvia voluntaria, gratia dicitur, quia non datur meritis. IV, 1735.

Πνευματομαχοί. VIII, 59.

Podager medicus in baptisate a podagra sanatus. VII, 764.

Pœna. Aliud est pœna peccati, aliud est peccatum. I, 604, 608, 612. Pœna omnis, si justa est, peccati pœna est. I, 1296. Propter pœnam peccati fit, ut quidam animi motus non sint in potestate. IV, 80. *vide* Peccatum. Pœnæ occultæ a Deo indictæ. X, 235. Ignorantia in eis qui intelligere noluerunt, sine dubitatione peccatum est; in eis autem qui non potuerunt, pœna peccati. II, 883. Pœnæ meritum inchoat infidelitas et impietas, ut per ipsam pœnam homines male operentur. III, *Refr.* 2061, 2062. Pœna magna est perire de via justitiæ. IV, 72. Pœna culpæ, mors. V, 1103. Pœna vera fuit cæcitas corporalis Pauli in ejus conversione. II, 805. sæculum hoc universum voluit Deus hominibus esse pœnale. X, 1192. Deus pœnas immeritis nec infligit, nec infligi sinit. X, 1270. Pœnam Deus redderet, si vellet mercedem reddere. III, 2066. Pœna cum debita redditur, quare non est iniquitas apud Deum. VIII, 534. Cur sinat Deus parvulos regeneratos diversis malis affligi. VI, 263. Pœnæ temporales ad exercendos fideles. VII, 525.

Pœnæ omnes inferuntur vel pro peccatis, vel pro exercendis declarandisque virtutibus. VII, 728. *Pœnis* vel coercet improbos Deus, vel erudit subiectos. VIII, 446. *Pœnis* malorum non indiget Deus, sed ex his consulit bonorum salutem. III, 454. *Pœnas* malis irrogari, et per bonos Angelos, et per malos, legitur; justos vero corporalibus *pœnis* per bonos Angelos probari non occurrit. IV, 1002, 1003. *Pœna* malorum in bonis Dei operibus est. I, 625. *Vide* Peccatum. *Pœnas* nostras ad utilitates nostras mirabili benignitate Deus convertit. X, 1573, 1583. Cur remisso peccato *pœna* adhuc exigitur. X, 183, 184. *Pœna* qualis et quanta cuique culpæ debeat, non humani est iudicii, sed divini. VIII, 551, 551. *Pœna* nulla, quanta sit peccatori *pœna*. V, 235. *Pœna* ob altius peccatum. X, 722.

Pœnas nullas esse sive huius vitæ sive futuræ, nisi purgatorias, censent Platonici. VII, 727. *Pœnæ* quædam sunt purgatoriæ in hac mortali vitæ. VII, 727. Quædam post mortem. VII, 728. Qui injuste se ordinat in peccatis, iuste ordinatur in *pœnis*. II, 539. Qui volentes injuste utuntur bonis, iuste nolentes cruciabantur in *pœnis*. II, 592. *Pœnas* damnatorum aut nullas omnino futuras esse, aut brevi finiendas quidam putaverunt. VII, 732, 733. Refelluntur. VII, 732, 733.

Pœnæ æternæ. V, 198, 218. *Pœnæ* plus metuantur æternæ, quam temporales. VI, 703. *Pœnis* æternis nullus cruciatus temporalis potest comparari. VI, 342. In damnatione *pœnæ* sempiternæ inæqualitas. X, 230. Gehennæ *pœnæ*, diversis diversæ. V, 879. *Pœna* futura duas species habet. IV, 686. *Pœna* damnatorum est aliquod bonum. VII, 351. *Pœna* animæ peccatificis regnum Dei nulla sua fœditate deformat. VI, 18. Mors in damnatis perpetua. VI, 342, 343. Deus occulta satis dispositione, sed tamen iusta, nonnullos (schismaticorum Donatistarum) *pœnis* prædestinavit extremis. II, 339. *Pœnarum* genera octo. VII, 725. Christus sustinendo sine culpa *pœnam*, et culpam solvit et *pœnam*. V, 934, 1131. *Pœnas* quas minatus est Dominus, quidam putant non eventuras. V, 478. Refelluntur. V, 478. Unde nata opinio, qua putant homines Christum non vera fuisse iniquis comminatum. V, 478.

Pœnarum timor utilis, ut coercerentur mali, et quielius inter malos vivant boni. II, 660, 802. Melius est ad Deum colendum doctrina homines duci, quam *pœnæ* timore vel dolore compelli. II, 802. Adhibeantur in responsæ animo amanti, animo corrigentis. V, 111. Et plectendo et ignoscendo hoc solum bene agitur, ut vita hominum corrigatur. II, 661. Non bonus quispiam timore *pœnæ*, sed amore iustitiæ. II, 660. Inimicus iustitiæ est, qui *pœnæ* timore non peccat; amicus autem erit, si amore ejus non peccet. II, 594. Inaniter putat Victorem se esse peccati, qui *pœnæ* timore non peccat. II, 595. *Pœna* corporis etsi non a voluntate, tamen revocat ab opere peccati: iustitia vero sic amanda est, ut ab ejus operibus etiam *pœnæ* corporis nos cohibere non debeant. II, 594. Caritate Christo, non *pœnæ* timore coheremus. II, 595. *Pœnæ* ex caritate coronam pariunt. IV, 1844. *Pœna* non peccet, si bona est causa. V, 1400. *Pœnarum* timor utilis ad hæreticos in unitatem catholicam cogendos. II, 330.

Pœni suos filios Saturno sacrificabant. VII, 216. *Pœni* et Chananiæ iidem sunt. III, 2096.

Pœsis inventio. I, 1013. *Pœsis* ornamenta quæ. I, 1000. Ejus nugæ repudiandæ. III, 166. Nimum ejus studium improbat. I, 982. Et præferenda philosophia. I, 934. Poeticam Augustinus nobilitavit libris de musica. II, 513. *Not.* 2.

Pœtæ dicuntur *Ænigmastæ*. III, 739. *Pœtæ* theologi quinam. VII, 572. *Pœtæ* theologi, sapientes appellati. VII, 581. *Pœtis* licentiam dabant Græci male tractandi homines quos liberet. VII, 135. *Pœtarum* licentia in homines, non vero in deos, veteribus Romanis displicuit. VII, 53, 54, 55, 56. Probabatur Græcis convenientius, quam veteribus Romanis. VII, 55, 56, 57, 58. *Pœtæ* tamquam adversarios veritatis, urbe pellendos censuit Plato. VII, 53, 237. *Pœtæ* apud Romanos tribu movebantur, et ab omni honore repellabantur. VII, 57. *Pœtæ*, duodecim Tabularum lege prohibentur famam civium lædere. VII, 54, 58. *Pœtarum* mendacia. I, 1014. *Pœtarum* comediæ et tragediæ inter studia liberalia. VII, 53. *Pœtæ* non omnino a philosophia continentendi. I, 940. *Pœtarum* iudices, grammatici. I, 1014. *Pœtarum* fabulæ minus obscenæ quam deorum Sacra. VII, 53. *Pœtæ* non minus digni infamia, quam scenici. VII, 58. *Pœtæ* scenici libidinem inflamment. VII, 59, 60.

Polemo Platonis successor, et Zenonis magister. I, 954. *Polemon* Xenocratis proximus successor. II, 440. *Polemon* quartus a Platone Academicorum scholæ tenuit. VII, 623. Xenocrates *Polemonem*, non solum ebriosum, verum etiam tunc ebrium, ad mores alios repente convertit disputando de fruge temperantiæ. II, 591, 592; X 647, 866.

Pollanus a Mileo. IX, 210.

Pollentius vir religiosus. VI, 471, 472. Discutitur *Pollentii* sententia de conjugibus a se discedentibus. VI, 451. Et de conjugis cum infidelibus. VI, 103.

Pollicem sinistrum dextera manu tenere inter singulandum, genus superstitionis. III, 50.

Pollus. IX, 511.

Polycarpus Adrumeticus. IX, 204.

Polygamia veterum patrum non erat peccatum; quia neque contra naturam, neque contra morem, neque contra præceptum. VI, 395. *Vide* Uxor, Coniux.

Polyphides rex Sicyoniorum. VII, 576.

Poma Sodomorum mersu tentata in favillam vanescunt. VII, 715, 722.

Pontona dea pomorum curatrix. VII, 140.

Pompæ diaboli. VI, 652, 653, 661.

Pompatici ludii. V, 149.

Pompeius gener Caesaris. VII, 88. sectator Syllæ. VII 109. Profanator templi Jerosolymitani. VII, 607.

Pompeius ad quem scribit Cyprianus. IX, 192.

Pompeius Sabratensis. IX, 259.

Pompilius illicitis artibus sacra didicit. VII, 222, 223.

Pomponii multi exstiterunt. VII, 125. *Not.* (b).

Pomponius Macrianensis episcopus. IV, 380.

Pomponius a Dionysiana. IX, 250.

Pondus est impetus cuiusque rei, velut conantis ad locum suum. IV, 222, 223. *Pondus* duplex est. IV, 222, 223. *Ponderum* momenta in elementis. V, 1140. *Pondus* cupiditatis et *pondus* caritatis. I, 847, 849; II, 677, VII, 342.

Ponticus aëlor Romuli. II, 1063.

Pontificum successio in cathedra Petri. IX, 30.

Pontifianus Afer in palatio militans, Christianus, et valde pius. I, 753. Narrat Augustino Antonii monachi vitam. I, 753. Et duorum Agentium in rebus conversionem. I, 756.

Pontius. IX, 324. Episcopus Donatista. IX, 334, 328, 555. Mirabilia fecisse prædicatur. IX, 428. *Pontii* falsum miraculum. III, 1501. *Pontius* quomodo Juliano supplicavit. II, 599; IX, 326.

Populares tumultus cuique pro viribus coercendi. V, 1392.

Populonia dea vidua. VII, 191.

Populus non omnis cœtus multitudinis, sed cœtus juris consensu et utilitatis communione sociatus. VII, 67, 648. Ubique vere est *populus*. VII, 655. Qua ratione nuncupatio *populi*, Romanis et aliis regnis convenire potest. VII, 655. *Populus* et turba differunt. V, 614. *Populi* duo, fidelium et infidelium. prædestinatorum et reproborum. III, 1507. *Populi* veteris et novi differentiam in unoquoque nostrum licet advertere. VI, 31. *Populi* duobus hædis, duobus ovilibus, duobus parietibus, duobus cæcis, duabus navibus significati. V, 43. Nullus *populus* præter Israelitæ dicebatur *populus* Dei. VII, 609. *Populus* Dei nunc censentur omnes qui portant sacramenta ejus, sed non omnes pertinent ad misericordiam ejus. IV, 538.

Porcus significat immunditiam stultitiæ obliviscens. IV, 1834.

Porphyrii duo, unus Sicilius. alter vero non. I, 643. Quæstiones nonnullæ propositæ a Porphyrio, non illo siculo cuius fama celeberrima est. I, 643; II, 370. *Porphyrius* Sicilius. III, 1032. *Porphyrius* Græcus, philosophus Platonici. VII, 257. *Philosophorum* Paganorum nobilissimus. VII, 754. Doctissimus. VII, 650. Quo tempore vixit. VII, 513. Docebat omne corpus esse fugiendum. I, 590; V, 1137. *Porphyrii* libri *Ἐν λόγων φιλοσοφίας*. VII, 650. Libri de regressu animæ. VII, 308. *Porphyrius* etsi de anima inconvenienter sapuerit, Platonici tamen opinionem emendavit. VII, 310. Platonis multa dogmata correxit. VII, 309, 310. *Porphyrius* Deum verum, Deum magnum confitetur. VII, 696. *Porphyrii* inconstantia inter confessionem veri Dei et cultum daemonum fluctuantis. VII, 303, 304. *Porphyrii* impietas. VII, 304, 305. *Porphyrius* vituperandus, et quod diis sacrificaverit. VII, 651. Bona de Christo dicit. VII, 651. *Porphyrius* prius Christianus, postea fidei desertor et adversarius. VII, 306. *Not.* (a). Christianorum acerrimus inimicus. VII, 650. Et fidei Christianæ. V, 1137. *Porphyrii* calumnia de Christo, et Christianis refellitur. VII, 653. *Porphyrius* Christum contemnebat propter corpus, ex semina acceptum. VII, 307, 309. Arguebat stultitiæ Christianos, quod dicebant mundum esse perituum. VII, 696. *Porphyrius* Aneboutem Ægyptium de variis ad demones pertinentibus consulit. VII, 288, 289. Quo animo demones consulit. VII, 288, 289, 290. Origenes nec Petrum peccasse, nec Paulum blasphemantem arguisse majorem, ideo asserit, ut *Porphyrio* prophetam respondere ex illis. II, 253, 257. *Porphyrii* calumnia eo quod Petrum Paulus reprehenderit, quo potiore modo defendenda. II, 286.

Porphyrius episcopus. X, 652, 663.

Porphyrius alter episcopus. X, 652, 663.

Porsenna Etruscorum Rex. VII, 63.

Portæ mortis, et portæ filice sion, quænam sint. IV, 123. Porta Dei, confessio. IV, 1281.

Portenta a portendendo. VII, 722. Portenta vi lentur esse contra naturam, sed non sunt. VII, 721.

Porticus quinque piscinæ, quinque Moysi libros figurant. IV, 880, 1529; V, 680.

Portio piorum quo sensu Deus dicatur. IV, 1545.

Possessiones habere Christianis licet. I, 1543. Possessio rei terrenæ quæ jure divino, quæ jure humano legitima. II, 345. Possessiones omnes jure humano possidentur. III, 1457. Possessio rerum temporalium unde innocens agnoscitur. V, 694. Possessionis terrenæ litigator. V, 1386. Ex possessione rei privatæ nascuntur lites et multa mala, quæ tolluntur, ubi res communiter possidentur. IV, 1748. Possessio nostra Deus, et nos possessio Dei, quomodo. IV, 1891, V, 516. Beata gens possessione sua, et eam heredita possessore suo. IV, 285.

Possessor alienus rei quis dicendus. V, 327. Quis possessor bonæ fidei. VI, 205. Alienum est quod male possidetur; male autem possidet, qui male utitur. II, 665. Jure civili non sit ut bonis bene utentes sint, sed ut male utentes minus molesti sint. II, 665. Possidere vis terram: vide ne possidearis a terra. V, 365. Tunc vere possidebis terram, quando inhæseris ei, qui fecit cælum et terram. V, 365. Possidere omnia quomodo liceat. V, 781. Desiderabas omnia possidere; noli per avaritiam; per pietatem hoc quære, per humilitatem. V, 781. Posside-ur, non possidet, qui rerum cupiditate tenetur. IV, 544. Aliud est possidere Dei, aliud possidere hominis. IV, 576.

Possibile aliquid potest fieri, tametsi nunquam factum fuerit. X, 201, 204. Quædam sunt quæ fieri possunt, quamvis desit exemplum quod facta sint. X, 241. Sunt et possibilita naturalia. X, 1469. Posse malum facere, non est testimonium libertatis. X, 1103.

Possibilitatem quam natura accepit cum condita est cum libero arbitrio, gratiam vocabat Pelagius. X, 333. Possibilitas non peccandi in statu naturæ integræ utcumque posse admitti, non tamen a natura inseparabilis. X, 273, 276. Possibilitas hæc male a Pelagio defenditur. X, 275. Possibilitatem datam a Creatore confitetur Pelagius, voluntatem vero et actionem vult esse ab homine. X, 362, 375. Possibilitatem tantum, non vero voluntatem aut actionem, indigere adiutorio contendit Pelagius. X, 381. Possibilitatem gratiæ tribuit Pelagius, non actionem. X, 272, 273. Quo sensu possibilitatem non peccandi gratiæ Dei tribuerit Pelagius. X, 275. De qua gratia Dei disseratur, cum de possibilitate non peccandi agitur. X, 277. Possibilitas non subvenit miseris qua premitur homo. X, 1497. Possibilitas naturalis peccato primum hominis vitata, secundum Ambrosium. X, 385. Si possibilitas naturalis per liberum arbitrium sufficit, Christus gratis mortuus est. X, 270. Et frustra fideles orant. *Ne nos inferas in tentationem.* X, 277. Quod possumus bonum facere, Dei esse dixit Pelagius; quod vero factum, cur noluit dicere et nostrum et illius esse. X, 369. Unde homo possit, unde non possit. X, 271. Quod possum, video: unde possim, non video; nisi quia et hoc novi esse a Deo. V, 905. Possibilitas in sanctis simul cum effectu provenit. X, 271. Possibilitas perfectionis hominis in Dei gratia. X, 1279.

Possidius Calamensis episcopus. II, 397; VII, 766. Episcopus catholicus. IX, 523, 697. Quam tristi de causa versus Paulinum pergat. II, 352. *Not. (a).* Possidii iter vanum timorem Neclario videtur incutere. II, 583. Crispini episcopi donatistæ in Possidium immanitas; et Possidii inansuetudo erga Crispinum. II, 397; IX, 523. Possidius ab Augustino pane dominico nutritus. II, 368.

Possidonius Stoicus multum astrologiæ deditus. VII, 142, 145.

Posteriora ex desiderio noli attendere, sicut uxor Lot; sed respice ex despectu. IV, 392.

Posthumianus episcopus. II, 759, 781.

Posthumus aruspex. VII, 72.

Potentis qui in hoc seculo tonare volunt in servos Dei, in altero fulminantur. IV, 1158. Potentium amicitia, cum saluti obest, contemnenda. V, 557.

Potestas libera a Deo homini data est. I, 1244. Illud est in potestate nostra, quod, cum volumus, facimus. I, 620, 1274. Quod nostram sequitur voluntatem. I, 620. Voluntas, quia est in potestate, libera est nobis. I, 1274. Nihil tam in potestate, quam ipsa voluntas, quomodo. VIII, 120, 130. Potestas tunc dicitur, cum voluntati adjacet facultas faciendi. X, 254. Ut potestate aliquid fiat, necesse est adit voluntas. X, 254. Hec quisque in potestate habere dicitur, quod si vult, facit; si non vult, non facit. X, 235. In potestate nostra est actio quælibet bona. I, 610, 620. Et quo sensu. I, 399, 619, 620, 629. In potestate nostra est quod operamur. IV, 1851. Potestas nobis data adversus libidinem. V, 719. Potestas bene vivendi, non libero arbitrio, sed gratia

Dei tribuitur. X, 1110. Non sanctus quisquam sua potestate gaudet; sed ejus a quo habet posse quicquid congruenter potest. VIII, 957. Potestas per caritatem fit plena. I, 599. Qui bonum facit, quomodo ex potestate laudem meretur. V, 1389. Deus liberam voluntatem rationali creaturæ suæ non negavit; et tamen potestatem, qua etiam injustos juste ordinat, sibi retinuit. III, 2129. Ad potestatem Dei pertinet damnare iniquos. IV, 743.

Potestas non est nisi a Deo. VI, 131, 137; X, 255. Etiam potestas nocendi, non nisi a Deo. VIII, 561. Potestas nocendi cur diabolo et iniquis datur. IV, 743, 744. Potestas diaboli in infirma, non est potestas irati, sed pœna damnati. IV, 201. Nihil tibi possunt facere demones Deo placato, faciunt quicquid volunt illo irato. IV, 209. Potestas omnis principum ac legum, ex Deo est. VI, 76. Potestas regum majestati Dei famula fieri debet, ad cultum ejus dilatandum. VII, 170, 171. Potentius est conjungi Omnipotenti pia voluntate, quam propria potestate et voluntate posse quod contremiscant, qui talia non possunt. VIII, 957. Potestas cum datur, non necessitas imponitur. X, 255. Potestas implere quod mala voluntas intendit, ex judicio Dei venit, et est pœna. X, 255. Aliud est injusta potestate juste velle uti, et aliud est justa potestate, injuste uti. VI, 385. Potestatibus licere malos persequi. II, 299. Potestas cur sæpe data deterioribus in meliores. VIII, 561, 586. Infirmiores a potentioribus cur opprimuntur. IV, 1646. Potestatem tribuit Deus malis in bonos ad judicandos malos, et erudiendos bonos. IV, 291. Ut iratus pater cædit filium virga, in ignem mox projicienda; sic Deus per temporalem potentiam damnandorum, exercet disciplinam liberandorum. IV, 935. Potestatum temporalium terror quando veritatem oppugnat, justis tortibus gloriosa probatio est. infirmis periculosa tentatio: quando veritatem prædicat, errantibus cordatis utilis admonitio est, et insensatis inutilis afflictio. II, 531. Sive potestas veritati favens aliquem corrigit, laudem habet ex illa qui fuerit emendatus; sive inimica veritatis ab quem sevit, laudem habet ex illa qui victor fuerit coronatus. II, 331. Potestatibus etiam injustis honor et obedientia debetur. IV, 1653, 1654. Potestatibus terrenis quatenus subijci necesse est. III, 2083, 2084. Observantia in potestates sit ordinata. V, 418, 420. Potestates hujus sæculi per montes significantur. IV, 519. Potestas per manum significata. IV, 1956.

Potini dea. VII, 122.

Præcentor, succentor. IV, 1109.

Præceptum, manichæi vituperare solebant Deum qui homini præceptum in paradiso dedit. VIII, 208. Deum homini impossibile aliquid non præcepisse. X, 155. Præceptum prohibens erat homini necessarium, ut ei promerendi Domini suum virtus esset ipsa obedientia. III, 377, 379, 384. Ex divini præcepti contemptu, experientia mali. III, 381. Præcepta alia dantur sanis, alia aegrotis. V, 1269. Præcepta Dei, quæ sano data sunt tam dulcia, fecit homo sibi tam laboriosa. V, 343. Præcepto divino intonante, obediendum est, non disputandum. VII, 510.

Præcepta decalogi manichæis sunt inimica. VIII, 307, 309, 310, 311. Ex præceptis decalogi tria ad Deum, septem ad hominem pertinent. III, 620, 621. Tria præcepta decalogi pertinentia ad Deum, Trinitati accommodata. V, 208. Præcepta alia septem pertinentia ad homines. V, 80, 209. Præcepta decalogi, solo Sabbati excepto, ad literam, et non figurate observanda. II, 214. Præcepta duo de dilectione Dei et proximi, inter se sunt connexa. VI, 207, 210. Præcepta bene vivendi, uno brevi et aperto caritatis mandato comprehensa, ut excusationem nemo habeat in die judicii. VI, 669, 670. Præcepta omnia divina ad duo sunt referenda. X, 295. Præcepto de diligendo Deo et proximo, non litteræ philosophorum, non legescivatum comparanda. II, 524. Præceptum utrumque dilectionis erga Christum impletur. V, 1208. Præcepta vite instituendæ nunquam de cultoribus suis dederunt. VII, 49, 51. *Non concupisces*, generalis est prohibitio: *Diliges*, generalis est jussio. X, 296, 297. Præceptum de parentibus honorandis primum dicitur, audita ratione ad secundam tabulam. V, 209. Præcepta decem cum decem plagis conferuntur. V, 67. Alia communiter omnibus præcipiuntur, alia singulis quibusque generibus perscrnarum. III, 75. Quo tempore quid præceptum vel licitum sit, observandum. III, 75.

Præcepta ad quid dantur. X, 918. Præceptorum utilitas. II, 759. Nihil Deus jubet quod sibi prosit, sed illi cui jubet. II, 527. Jubendo Deus utile facit quicquid jubere voluerit. III, 584. Præcepta Dei valde bona. X, 288. Præceptorum magna est utilitas, si libero arbitrio tantum datur, ut gratia Dei amplius honoretur. II, 759. Præcepti finis est caritas de corde puro, etc. III, 38. Cur Deus præcipit, quod scilicet non observandum. X, 165. Et quod sine illo implere non valemus. II, 677; VI, 443, 444. Deus nihil impossibile præcipit. X, 152. Non imperaret Deus ut facere-

mus, quid impossibile iudicaret ut ab homine fieret. IV, 661. *Vide Lex*. Deus jubet aliqua quæ non possumus, ut noverimus quid ab illo petere debeamus. X, 900. Deus impossibilia non jubet, sed jubendo admonet, et facere quod possis, et petere quod non possis. X, 271. Præcepto facere commonemur, quod conantes et nostris viribus non valentes, adiutorium divinum precemur. X, 254. Præcepta Dei implere potest homo, si velit. III, 176. Præcepta nullus implet, nisi adjutus gratia. V, 1160, 1162. Quod per litteram jubetur, non littera, sed spiritu impletur. VIII, 644. Præceptum. *Non concupiscas*, fecit ut nosset hostem, non ut vinceret. V, 794. Liberum arbitrium non adiutorium Dei gratia ad Dominica præcepta implenda non sufficit. II, 675, 676, 677. Anathema ei qui aliter sentit. II, 762. Præcepta data, ut non sit excusatio de ignorantia. X, 883. Præceptum liberi arbitrii est argumentum; oratio, gratiæ. X, 303, 882, 883. Quæ agenda sunt neque juberentur, nisi ut voluntas nostra ostenderetur; neque peterentur, nisi ut voluntatis infirmitas ab illo qui jusserat, juvaretur. II, 775. Nihil homini a Domino juberi, propter probandum liberum arbitrium, invenitur in Scripturis, quod non invenitur, vel dari ab ejus bonitate, vel dari propter adiutorium gratiæ demonstrandum. X, 888. Præceptum admonitum est liberum arbitrium, ut quæreretur Dei donum. X, 903, 904. Præceptum id nobiscum, ut quod jam est in potestate faciamus, aut oremus potestatem nobis dari. VIII, 776. Hæc imperat Deus quæ fieri possunt: sed ipse dedit ut faciant, eis qui facere possunt et faciunt; et eos qui non possunt, imperando monet a se poscere ut possint. X, 1297. Ad implenda ea quæ nobis jubentur, ab illo petendum adiutorium, a quo jubentur. II, 682; X, 1280. Præcepta non fieri nisi eo dante qui præcipit. VI, 421. Præceptorum non est vis, quod impleantur, sed gratiæ. V, 199. Ipse Deus dat vires, ut quod jubet, impleri possit. V, 200. Necesse est ut Deus det homini quod illi jubet. X, 154. Deus ipse facit, ut faciant homines quæ præcipit. X, 978. Præcepta sine gratia non possunt servari. X, 886, 887. Præceptum Legis audiens, *Non concupiscas*, audisti poenam tuam si non adisti gratia. V, 792. Lex dicendo. *Non concupiscas*, posuit non quod hic valeamus, sed ad quod proficiendo tendamus. II, 893. Præcepta Legis qui implere se putat per arbitrium propriæ voluntatis sine spiritu gratiæ, suam justitiam vult constituere, non justitiam Dei sumere. X, 1209.

Præcepta divina quibusnam sint gravia. X, 302. Quid debeat agere cui præcepta divina gravia sunt. X, 289. Non est durum, nec grave quod illa imperat, qui adjuvat ut fiat quod imperat. V, 584. Quicquid durum est in præceptis, ut sit leve caritas facit. V, 534. Præcepta Dei non esse gravia cur Scriptura commemorat. X, 303. Præcepta non caritati facilia. III, 633, 634. Deus nihil impossibile præcipit, quia omnia facilia caritati. X, 289. Non vere obeditur præceptis Dei nisi caritate. X, 1286. Præcepta Dei qui timore, non amore servat, non servat. X, 893. *Vide Timor*.

Præcepta minora data sunt Judæis, majora Christianis, quare. III, 1231. Cur in Lege minora sint, in Evangelio majora. III, 136. Præcepta pieraque veteris et novi Testamenti eadem. IV, 930, 931. Dominus dura jussit, sed magna promissit. V, 120. Præcepta novi Testamenti observantibus merces æterna promissa. X, 222, 223. Ad ea servanda excitat Deus. I, 956. Ad consequendam vitam æternam præcepta servari jussit Christus. VI, 210. Plus facimus quam in Lege et Evangelio jussum est, quo sensu a Pelagio dictum et a Cornelio. X, 337, 337. quo ab episcopis approbatum. X, 337.

Præceptorum observatio, signum mansionis in dilectione Christi. III, 1843, 1844. Præcepta Christi non ostentatione corporis, sed animi præparatione facienda. III, 1935. Præcepta quædam sunt quæ capiunt spirituales, non capiunt carnales. IV, 402. Præcepta non implentur opere externo tantum. III, 772, 773. Ad præcepta implenda sufficit voluntas, ubi opus externum non potest fieri. III, 773. Præcepta divina, ex lactis sanctorum intelligenda. VI, 508. Præcepta Dei frustra custodiuntur memoria, si non custodiantur et vita. IV, 1511. Præcepta divina meditari, et operari, panis paster quotidianus. III, 1280. Præcepta Dei sunt semita nostræ. IV, 1808. Præcepto. *Non concupiscas*, jubemur detrahens de pondere cupiditatis, quod accedit ad pondus caritatis. II, 677. Præcepta Dei implere non prodest, ubi non est fides vera. VIII, 223. Præcepto morum custodiri observarique sine fide non possum. VI, 210. Præceptum di inum debet semper bonitatem in nobis vincere affectum. VIII, 620. Pauci vitæ præcepta adquevincunt: ratione illi quisque capax præcepti, sapientia observator. I, 1306. Calumnia Pelagianorum de impletionem præceptorum in futura vita. X, 600. Præceptum non concupiscendi hic impleri non potest. V, 810. Præcepta quandoque implentur et implenda sunt. X, 916. Præceptum Dei ostium a mendicis cantatum. V, 205. Aliud est jubere virtuti, aliud

permittere infirmitati. V, 316. Quod permittitur a Domino, etiam facere licet; quod jubetur, nisi fiat, peccatum est. VIII, 165. Præcepta dominici et consilii discernen. VI, 402. Præcepta et consilia Dei, nulla inconstantia præcipientis, sed ratione dispensantis, pro diversitate mutantur. VIII, 430. Ad consilia sic excitandum est, ut vitæ ad præceptorum regulam exacta non damnentur. II, 691, 692. Præceptum aliquod quandoque contemnitur sapientie officio potiore. VI, 812.

Præda tibi fuit minor, præda eris majori. IV, 1616. Prædestinare quid sit. X, 1018, 1019.

Prædestinatio. VII, 435, 466; X, 943, 1002. Prædestinatio quid. X, 1014. Prædestinatio præscientiæ interdum nomine significatur. X, 1022, 1023. Prædestinatio et præscientia idem. X, 1023. Prædestinati sumus, antequam essemus. V, 862, 864. Homo non prædestinatus sexto die, sed ante sæculum in præscientia Creatoris. III, 347. Prædestinatio et gratia qui differant. X, 975. Prædestinati sumus gratis. V, 863. Prædestinationis gratia. II, 768. Prædestinatio non ex merito hominum, sed ex gratia Dei. VIII, 614. Non ex operibus. II, 639. Antichristus novus est, eique apertissime contradicit in quo locutus est Christus, qui electionem ex operibus, non ex gratia esse dicit. X, 1152. Promissio facta Abraham de fide gentium in eus semine, de prædestinatione Dei facta est, non de nostræ voluntatis potestate. X, 975. Prædestinatio non ex prævisione bonorum operum. II, 887; X, 792. Prædestinatio nostra non in nobis facta est, sed in occulto apud Deum in ejus præscientiæ. IV, 1662. Jacob non suis meritis electus, ante est præcognitus, ante est prædestinatus. IV, 1744. Prædestinatus negari Christus non potest. III, 1907. *Vide Christus*. Prædestinationis illustrissimum exemplum Christus Jesus. X, 981, 982, 1033. Christi et membrorum ejus prædestinatio non ex prævisione meritis. X, 985. Prædestinati omnes per unum Mediatorem, et per unam eandemque fidem salvantur. X, 179.

Prædestinatio certa. X, 1015. Immobilis veritas prædestinationis. X, 885. Prædestinatio æterna et immobilis. III, 1814, 1843, 1921. Hinc Christi gaudium de nobis ab æternitate. III, 1844, 1845. Qui certis et immutabilibus causis omnia futura prædestinavit, quicquid facturus est fecit. III, 1905, 1906, 1908. Prædestinatorum nemo perit. VII, 614; X, 792, 929, 930, 941. Non perit unus ex illis, pro quibus Christus mortuus est. II, 744. Deus neminem delet eorum, quos scripsit in libro vitæ. IV, 869. Prædestinatis nemo nocere videt. V, 862. Prædestinatorum neminem diabolus in æternam damnationem seducit. VII, 569. Lupus, fur et latro non perducit nisi ad interitum prædestinatos. III, 1743. Prædestinati aliquando errant et foris sunt. III, 1725. Sed si prædestinati sunt, ad tempus errant, in æternum non pereunt. III, 1725. Mortis regnum non est in eis, qui gratia Christi renati ad regnum ejus pertinent. II, 893. Novit Dominus conditor Jerusalem, quos ejus prædestinaverit, quos videat adhuc sub dominatione diaboli redimendos sanguine Christi. IV, 774. Prædestinatorum nemo cum diabolo peribit, nemo usque ad mortem sub diaboli potestate remanebit. VIII, 1030. si qui prædestinatorum deviant et exorbitant, etiam hoc ipsum facit Deus proficere in bonum. X, 930. Prædestinati non suo, ut pereant, desiderio dimittuntur, sed tantum reprobi. X, 324. qui cadunt et pereunt, in numero prædestinatorum non fuerunt. I, 938.

Prædestinatorum certus numerus. I, 605; II, 825; X, 940. Prædestinatorum numerus magnus. VIII, 614. Prædestinati quomodo et pauci et multi. IX, 537, 582. In comparatione pereuntium pauci sunt qui salvantur, sive comparatione autem pereuntium, et ipsi multi sunt. X, 1200, 1229, 1250, 1251. Sed quare sint plures illi, quam illi, consilium Dei velle nosse multorum est; nosse autem vel paucissimorum hominum, vel omnino nullorum. X, 1200. Prædestinatorum numerus duplici modo suppletur. I, 1288. Prædestinationem parvulorum ad baptismum posse impediri, Victoris error. X, 517. Prædestinatos Dei misericordia comitatur in quocumque statu. X, 941. Quos prædestinavit Deus, vocat in penitentiam. IV, 1932. Coronat dignum, qui misericorditer vidit, ut vocaret indignum. V, 443.

Prædestinatio in divinitatis profundo. X, 1064. Prædestinationis causæ inscrutabiles. II, 885. Judicia Dei occulta in hominum prædestinatione. VI, 275. Et inscrutabilia. X, 126, 1097. Ex eadem massa alii gratia Dei liberati, alii judicio Dei non liberati. X, 1136, 1140. Cur Tyrus et Syonitis credituris non sunt facta miracula, quæ illis facta fuere non credituris, nisi ex inscrutabili prædestinationis judicio? X, 1005, 1008. Non profuit Tyrus posse credere, quia non erant prædestinati; non obvisset Judæis non posse credere, si fuissent prædestinati. X, 1014. Cur alii ad prædestinationem pertineant, alii non pertineant, occulta causa

esse potest, injusta esse non potest. II, 639, 835. Cur ille credat, ille non credat, cum ambo idem audiunt, altitudo est iudiciorum Dei. II, 879. Cur illum potius quam illum Deus liberet, scrutetur qui potest, sed caveat precipitum. II, 883. Cur Deus alios oves facit, alios non facit, questio inscrutabilis. X, 620, 621. Si secundum merita voluntatum solveretur, esset manifesta. X, 1128. Ut ostendatur quo merito fuerit damnata natura, non vult facile de tanto malo nec ipse omnipotens liberare. X, 1200. Liberatis non solum de ipsis, verum etiam de non liberatis, quid largiatum ostendit Deus. VII, 435. Si prædestinationis definitio non impedit exhortationes ad sapientiam, et alia, quæ agnoscunt adversarii, dona Dei, nec debet impedire ad fidem et perseverantiam. X, 1019. Ipsi Massilienses exhortantur ad ea quæ nobiscum agnoscunt esse dona Dei, ut ad pudicitiam. X, 1021. Cyriam et Ambrosii testimonia, quibus et gratiam esse gratuitam, et tamen hinc exhortationes non impediri ostenditur. X, 1023. De prædestinatione quæ Pelagianorum, quæve Semipeagianorum sententia. X, 988.

Prædestinati quinam sint, occultum. VII, 668, 669. Nemo de salute et prædestinatione sua certus et securus. X, 940. De prædestinatione alicujus nihil certi ab altero potest asseverari. X, 1012. Prædestinatione et præscientia oves et hircos scit ille solus, qui prædestinare potuit, qui præscire. V, 304. Prædestinationem occultari opus est in hac vita. X, 940. Securitas de prædestinatione quando. X, 941.

Prædestinatio quam Augustinus defendit, quam certa. X, 1023. Contra eam, nisi errando, nemo disputare potest. X, 1023. Prædestinationis huius fidem quæ contra novos hæreticos defenditur nunc, nunquam Ecclesia Christi non habuit. X, 1031, 1033. Prædestinatio cur tam acriter ab Augustino defensa. X, 1026, 1027. Quæ contra prædestinationem obijciuntur, contra præscientiam possunt obijci. X, 1019, 1126. Prædestinationi contradicere vel de prædestinatione dubitare, nimis contentiosis est. X, 1028. Prædestinatio per Apostolos prædicata, ab Augustino contra novos hæreticos defensa, obedientiam non tollit. X, 1025. A prædicatione fidei et obedientiæ non prohibet. X, 1015. Prædestinationis doctrina militati prædicationis non est adversa. X, 1013, 1014, 1015, 1025.

Prædestinatio prædicanda. X, 1023. Quomodo prædicanda. X, 1018. Et quando. X, 1017. Prædestinationis prædicandæ ratio incommoda et inepta. X, 1016. Prædestinatio quomodo citra offensionem prædicanda. X, 1028, 1029, 1030, 1033. Prædestinationis prædicandæ formula odiosa et vitanda. X, 1030. Cum prædestinatio prædicatur, ut oportet, non est causa desperationis. X, 1031. Non plus desperationis afferitur, quam exhortationis. X, 1022. Prædestinationis prædicatione non impeditur exhortatio gratiæ. X, 1021. Non solum prædicatione prædestinationis ab opere salutis non impeditur prædestinatus, verum ad hoc adjuvatur. X, 1019. Quæ contra prædestinationis prædicationem afferunt adversarii, eadem posse dici contra gratiam Dei, ex qua cætera dona, excepta fide ac perseverantia, esse fatentur. X, 1018. Adversarios negare non posse prædestinationem ad ea gratiæ dona pertinere quæ ipsi agnoscunt, et hac tamen prædestinatione non impeditur eorum exhortationes. X, 1019. Sicut ille, quem castum futurum esse præcivit Deus, quamvis id incertum habeat, agit ut castus sit; ita ille, quem castum prædestinavit, quamvis id incertum habeat, non ideo non agit ut castus sit, quoniam Dei dono se audit futurum esse quod audit. X, 1019. Prædestinationis definitio sicut non impedit quin corripiantur impudici, contentiosi; sic non impedit quin corripiantur infideles, et in fide non permanentes. X, 1020.

Prædestinatio ad æternam vitam et ad æternam mortem. X, 533. Genus humanum quod prædestinatum est ad interitum. X, 308. Deus occulta satis dispositione, sed tamen iusta, nonnullos paucis prædestinavit extremis. II, 939. Prædestinati ad damnationem et ad sempiternum interitum. III, 1742, 1743. 1914, 1920, 1921, 1929. Ad ignem æternum. VII, 692, 792. Prædestinatio ad poenam ex iustitia, prædestinatio ad gratiam ex benignitate Dei. VI, 279. Qui præsciuntur damnandi, possent post baptismum tolli de vita, priusquam peccent. X, 1303. Dilecti secundum electionem, prædestinati. II, 658. Prædestinati oves Christi. III, 1723. Christo dati non sunt, quibus vitam non dabit æternam, quamvis et ipsorum potestas ei data sit. III, 1925. Solis prædestinatis ad æternam salutem bona opera Christi profuerunt. IV, 1145. Prædestinati ex Judæis. X, 984. Prædestinata ad salutem trahit ad se ipsum Christus, quomodo. III, 1773.

Prædicatio verbi divini cum timore suscipienda. III, 1790, 1791. Non tamen cum necesse est, omittenda otii sancti causa. III, 1791. Nec metu peccandi. III, 1792. Prædicandi Christi causa, aliquando otium sanctum relinquen-

dum. III, 1791, 1792. Nec metuenda levia peccata. III, 1792. Si veritate fulcitur prædicatio tua, publica sit doctrina tua. VI, 683. Prædicare super tectum. V, 1427. Prædicatio vera unde discerni possit a falsa. VI, 682, 683, 686. Prædicatio ad spirituales pertinet, obsecundatio ad carnales. IV, 1748. Quinam prædicationem veritatis obedienter audiunt. X, 1016. Prædicatio sine gratia intrinsecus operante non prodest. VII, 442. Prædicationis labor inanis, si non sit intus qui operetur. V, 820, 823. Non est dignus sanari, qui non timet, nec movetur. dum audit prædicationem. IV, 716. Prædicatio et prædestinatio se invicem non impediunt. X, 1015. Prædicatio Dei præter Ecclesiam inanis est. IV, 929. Non desunt adhuc ultimæ gentes, licet, ut perhibetur, paucissimæ, quibus nondum prædicatum fuerit Evangelium. X, 248, 249. Verbi Dei inanis est forinsecus prædicator, qui non est intus auditor. V, 966. Qui vis te audiri, prior te audi. IV, 580. Prædicatores verba profuerunt, Deus dat verborum intelligentiam. III, 1688. Prædicatores quorum os hiat, et cor non hiat, per Zephram figurantur. VIII, 435. Prædicator invicta adversus diabolum castra in cordibus hominum construit. V, 1539. Prædicatores defuncto fratri, hoc est Christo, semina suscitant. VIII, 502. Prædicatoris lucra, bona auditorum vita. V, 580. Prædicator petat auditorum ad se aures, ad Deum cor. V, 1449. Nisi ardeat minister prædicans, non accendit eum qui prædicat. IV, 1333. Difficile est ut prædicator non calumniatori occasionem præbeat, seu peccando in verbis, seu altiora docendo. IV, 414. Non tamen ideo deponendum prædicandi officium. IV, 416.

Prædicatores verbi Dei unde solatium habent, quando appellantur seductores. III, 1628. Prædicatores pacem ferre iussi. V, 610. Si eligant ad alios non dicere, non merebuntur a Deo audire. IV, 416. Cavendum est ne recte dictum, non recte intellectum, lectorem auditoremve perturbet. IV, 1504. Prædicatores in feminis reprehendendis consulant eorum pudori. V, 205. Prædicatores quidam veritatem non caste, neque ex veritate annuntiantes. IV, 139, 1491. Prædicatori opinio bona necessaria. VIII, 436. Prædicatores quorum recta est fides ac doctrina, tametsi mala sit vita, audiendi sunt. IV, 595, 580. Prædicatores sua querentes, quomodo audiendi. V, 475, 616, 761. Prædicatoris male viventis sana doctrina, viva in spinis hærens, sed ex vite nascens. V, 285. Prædicat tibi bonus; carpe uvam de vite: malus tibi prædicat, carpe uvam pendente in sepe. V, 610. A prædicandi instantia non desistendum. IX, 449, 450, 451, 452. Etiam si non assensuri sint, sed contradicaturi. IX, 449, 450, 451, 452. Prædicator iustitiæ sive suscipiatur, sive spernatur, sive etiam quolibet temporaliter adversa patiatur, officii sui mercede apud Deum non fraudabitur. IX, 449. Si quid efficiunt prædicatores, non viribus eorum, sed gratiæ Dei tribuendum. IV, 817, 819, 1118, 1650, etc., 1668. Prædicator exigit a baptizandis orationes pro se, tamquam pro mercede. VI, 685, 692, 693, 699. Pro prædicatore oratio est auditorum expectatio. V, 533, 989. Præcatio post concionem. V, 215, 1633. Prædicatores transeunt ex hac vita in aliam vitam; scriptura vero sancta permanet. I, 832.

Prædicatio verbi Dei e superiore loco. V, 580, 761. Prædicatores altiore loco propter commoditatem stant, sed ipso altiore loco de illis iudicant auditores. V, 135. Prædicatores in ipsa prædicatione colloquantur, ut quod capiunt, exponant iis, qui nondum capiunt. V, 438. Inter concionandum Augustinus scripturæ codicem accipit, et ex eo legit. II, 116. Scripturam manibus gestans Augustinus ad populum loquitur. V, 221. Simili, ubi præerat episcopus, Donatista, missus presbyter qui in domo juris sui prædicaret. II, 397.

Prædicandi ministerium periculosum. V, 135, 966. Prædicatorum periculum, ne superbiant. III, 1790. Tutius veritas auditur, quam prædicatur. III, 1790; V, 966, 970. Prædicatores si reprehenduntur, perturbantur; si laudantur, inflantur. III, 1792. Prædicatores qualiter erga laudes humanas, exemplo Augustini, affecti esse debeant. V, 414, 1480. Quomodo possunt gaudere de datis sibi beneficiis. I, 860, 861. Laudatorem non amat Augustinus, eorum quæ dicit in corde contemptorem. V, 513. Prædicatoris opus non facit, qui sua querit, sed fit de illo. V, 610. Præcepta prædicatoribus constituta de sæculo non ferendo, etc., non carnaliter accipienda. V, 608. Ipsi debentur necessaria, et quomodo. I, 862. Prædicatorum necessitatibus succurrendum. IV, 1366, 1367, etc., 1568, etc. Prædicatores dant aurum, accipiunt forum. IV, 1365. Prædicatores ne ex necessitate sint penuria videantur Evangelium adduntare. V, 272. Accipiant sustentationem necessitatis a populo, mercedem dispensationis a Domino. V, 275. Non expectent illi mercedem, nisi unde et isti salutem. V, 275.

Prædicatores verbi Dei dicuntur abyssus. IV, 475. Angeli ascendentes et descendentes. III, 1449. Cæces. IV,

853. Ecclesie dentes. IV, 1221. Jumenta et servi. IV, 1566. Lingua Christi. II, 158, 553. Medici. IV, 1418. Medici sunt curantes a latronibus sauciaturum, sed Dominus eum perduxit ad stabulum. IV, 1118. Dicuntur montes. IV, 347, 781, 782, 1650. Montes æterni, montes magni. IV, 961. Nubes. I, 832; IV, 347, 520, 672, 713, 980, 981, 1749. Nubes et cœli. IV, 1123, 1254, 1242. Nubes simul et venti. IV, 1749. Ecclesie nutriti. IV, 241, 242. Pedes Domini. V, 602. Prædicatores per pelicanum, nicticoracem et passerem designantur. IV, 1298, 1299. Prædicatores dicuntur reconciliationis legati. IV, 857.

Prædictiones quomodo fiunt. VII, 315. Prædictiones quæ ad unius Dei cultum non referuntur, ludibria sunt dæmonum. VII, 291. Prædictiones quæ in Ecclesia cernuntur impletæ. VI, 346. Prædictionum et promissorum Dei certitudo, ex iis quæ jam impleta cernuntur. V, 151, 241, 610, 862. Prædicere et promittere in Deo quid distent. II, 536. Prædictio Christi non excusat Petrum a negatione, neque Judam a prodicione. IV, 1851.

Præcipitum spontaneum, Donatistarum proprium. IX, 526. Hoc legibus Romanis insolitum. IX, 526.

Præferre. quis præferendus quando res aliqua duobus vel pluribus dari non potest. III, 30.

Prægnantis anima quid possit in fetum. VII, 374. Prægnantes de Evangelio, animæ sunt spem in sæculo habentes. IV, 1255.

Præfectus episcopus. VII, 766.

Præjudicium præsumptionis humanæ. IX, 567.

Prælati præesse satagant, non ut præsent, sed ut prosint. VIII, 436. Prælatorum tentationes et pericula. IV, 1422. Prælati bonus, nutritor tuus; malus, tentator tuus est. V, 420. Prælati seu bonus seu malus piis nocere non valet. V, 420.

Præliantium annona est panis Angelorum. IV, 1863.

Præmium Deus proponit, ut quod præcipit magis bonum amando, quam malum timendo faciamus. V, 123. Donis suis retribuit Deus bona præmia. IV, 1517. Præmiorum diversi erunt gradus in cœlo. VII, 802. Præmia in sententiis beatitudinum, singulis operibus congruentia. V, 567. Præmium nobis promissum, ipse Deus. IV, 928; V, 136, 491, 903, 1461.

Præparat Deus voluntatem. III, 2061, 2062, *Retr.* Præparare cor quomodo sit hominis. X, 583.

Præpositus primus locus deferatur, sed ab ipso non ametur. V, 569. Præpositi sic præsent fratribus ut eorum servos se esse meminerint. IX, 94. Præpositi in eo quod præsent, non sibi, sed subjectis consulant. V, 271. Præpositi, Christiani propter se; præpositi, propter alios. V, 270. Præpositis admonendi munus impositum. V, 124. Præpositi mali non sunt imitandi; de hoc elegans similitudo. V, 1547. Exempla mala præpositorum. V, 274. Præpositi mali quomodo bona loquantur et a subditis audiendi. V, 473.

Præputium carnis peccatum significat. X, 686, 854.

Præscientia est scientia futurorum. VI, 138. Sicut se habet memoria ad præterita, sic se habet præscientia ad futura. I, 1276. Præscientia, an proprie sit in Deo. VI, 138. Præscientiam Dei negat Cicero. VII, 148, 149. Tolerabiliores, qui fata siderea constituunt, quam qui præscientiam Dei negant. VII, 149. Præscientiam Dei qui negat, Deum ipsum negat. VII, 152. Præscientia Dei a nemine negari potest. X, 1126. Præscientia Dei certa et fixa. VII, 472. Præscientia non est, nisi certa præsciat. I, 1276.

Præscientia Dei falli non potest. III, 550, 551. Ea vere futura sunt, quæ Deus præscivit. III, 550. Præscivit Deus peccatores, etiam in uteris matrum. IV, 653. Bonus est Deus condendo creaturam, et quam peccaturam et quam non peccaturam esse præscivit. I, 1278. Ad præscientiam Dei alio modo pertinent credentes, alio non credentes. II, 878. Necesse est ut peccet, quem Deus præscivit peccaturum; etsi non cogatur peccare. I, 1276, 1279. Non ideo homo peccat, quia Deus hoc futurum præscivit. VII, 153. Præscientia Dei non est causa peccatorum. X, 478. Non cogit ad peccandum. III, 1776. Sicut Deus recte punit quos prævidit peccaturos, sic juste præmiat quos prævidit recte facturos. I, 1277. Præscientia Dei non efficit ut non libera voluntate peccemus. I, 1274. Aut aliquid aliud faciamus. I, 1275. Non obest creaturæ libertati. I, 1273; VII, 149, 152, 153. Etsi plures torqueat huius cum illa concordia. I, 1273. Non frustra sunt leges, oburgationes, preces, exhortationes, etc., quia est præscientia. VII, 135.

Præscientia sine prædicatione, non sine præscientia prædestinatio. X, 973. Præscientia Dei prædicanda, etsi quidam hæc doctrina abutantur. X, 1017. Contra præscientiæ prædicationem eadem objectari possunt, quæ contra prædestinationem. X, 1016. Dei certus est ac definitus est sanctorum numerus. II, 823. Præscientia nobis non est vel quales futuri sint amici, vel quales ipsi futuri simus. II,

248. An hæc sit in sanctis Angelis. II, 248.

Præsens quid sit. IV, 418, etc. Præsentia dicuntur, quæ sunt præ sensibus. VII, 518. Præsentia dicenda non sunt, nunquam stantia. V, 621. Præsentis animi unde dicantur. II, 1091. Præsens ubique, et ubique totus est Deus. IV, 1274. Deus nullo loco contentus, in se ipso est ubique totus. II, 837. Cur dicatur in se ipso ubique totus. II, 838. Ubique te invenio; si irasceris, ultorem; si placatus es, adiutorem. IV, 233. De præsentia Dei non sensibus judicandum. II, 848. Deus ubique totus, non tamen in omnibus habitat. II, 837, 846. Quomodo Deus a quibusdam abest. IV, 1273, 1274. Deo prope aut procul esse quicquam dicantur. II, 838. Etiam in quibus habitat, Deus inæqualiter habitat. II, 838, 847. Illi in quo habitat, totus est præsens, quamvis eum non ex toto capiat. II, 839. Fit plerumque ut plures eum minus capiant, unus amplius. II, 839. Quorundam nondum cognoscentium Deum est inhabitator Deus, et quorundam cognoscentium non est. II, 840. In multis etiam habitat, qui tamquam carnales lacte adhuc indigent. II, 844. Deambulat in nobis præsentia maiestatis, si latitudinem invenerit caritatis. V, 889. Deum tanto habebimus præsentiorum, quanto amorem, quo in eum tendimus, habuerimus puriorem. II, 672. Præsentiam Dei cum fugere nequeas, fuge non ab illo, sed ad illum. V, 442. In cœlis dicitur Deus præcipue habitare, quia ibi perfecte ei obeditur. II, 848. De præsentia Dei liber. II, 832. Præsentia Christi triplex. V, 1602.

Præsentialis vita. V, 654.

Præsidatus, id est, præsidis munus. I, 729. Quid de præsidibus decrevit Arelatense concilium. IX, *App.* 787.

Præsidium Dei. V, 1468.

Præstantius quid de transformatione phantastica patris sui narret. VII, 575.

Præstigiator cur laudetur, cur vituperetur. III, 164.

Præsumptio duplex homini cavenda. IV, 257, 258. Ne præsumas ad peccandum de misericordia Dei. IV, 258. Præsumere de Deo debet homo, non de se. IV, 457, 552. De se non præsumendum. X, 931. Præsumptio sui ipsius, bellum est hominis contra Deum. IV, 523. Quomodo aufertur illud bellum. IV, 523. De viribus suis non præsumendum. II, 676, 677, 678; V, 200, 829, 853, 1294. Si de tuis viribus præsumere valueris, inde cades unde præsumpseris. IV, 535. In tormentis multi defecerunt; et credo illi defecerunt, qui de se præsumpserunt. IV, 1438. Qui præsumit de viribus suis, antequam pugnet, ipse prosternitur. V, 851. Præsumens de suis viribus cum notitia legis, argetur. V, 794. Præsumptio Petri. IV, 448. Ne præsumas ad regnum de justitia tua; ne præsumas ad peccandum de misericordia Dei. IV, 258. Præsumptio est, si putaveris quod a Deo quidem homo es; a te autem justus es. V, 107. Præsumptio generis humani in amicis, in virtute sua, in divitiis. IV, 548. De nullo homine præsumendum est. IV, 1607, 1610. De gloria et honore non præsumendum. IV, 923.

Præteritum pro futuro in Prophetis. IV, 1334, 1477, 1478. Præteriti pro futuri temporis verbis cur scriptura utatur. X, 930.

Prætexta, toga qua magistratus et pueri utebantur. VII, 122.

Prætextatus episcopus. II, 739, 781.

Prætextatus Assuritanus episcopus. IV, 576, 580; IX, 108, 180, 507, 528, 550. Maximianista. IX, 157, 371. A Donati parte transit ad Maximianistas. IX, 549. Adversus Prætextatum postulavit Titianus. IX, 574. Postulatio adversus Prætextatum de locis Assuritanis excludendum. IX, 529. Quamdiu duravit iste conflictus. IX, 531. Prætextatum Assuritanum et Felicianum Mustitanum crudelitatis accusat concilium Vagiense. II, 414. Prætextatus concilio Vagiensi cum Maximiano damnatus. IX, 231. Et cum Feliciano Mustitano. II, 192, 198, 265, 309. A trecentis et decem episcopis damnatus, ad suos damnatores studio concordie rediit, et ab iis sine ullo honoris detrimento susceptus. IX, 30. Et in integro honore, egente Orato Gildoniano. II, 192, 198, 265, 309; IX, 426, 704, 740. Cum iis quos in schismate baptizaverat. IX, 504. Vi ad partem Donati per optatum reductus est Prætextatus. IX, 231, 232, 563, 581. La communionem Donati defunctus est. IX, 426. Prætextatum licet damnatum, denuo receperunt Donatistæ velut integrum, quasi bono pacis. IX, 54. Prætextatus unus e duodecim, qui apud tres aut amplius proconsules accusati sunt, ut e sedibus suis pellerentur. II, 407. Prætextatus Assuritanus nuper defunctus. II, 468. In ejus loco alter jam fuerat ordinatus. II, 408. Post divulgatam forensi etiam strepitu apud tot Consules accusationem, in honoribus integre susceptus est. II, 408.

Prætorianum pretium. I, 728.

Prævaricator quis existimandus. III, 2115; IV, 1287, 1572. Odisse debes prævaricatores, non homines. IV, 1287.

Vide Peccator. Prævaricatores sunt etiam parvuli. IV, 1874.

Prævenit te in omnibus Deus, prævenit et tu in aliquo iram ejus. V, 952.

Prævicordius quis. IV, 1903.

Prævenit a quo Præveni. *Vide* Sabellianum

Præcari, imprecari, deprecari quid proprie significant. II, 633. Precationes in bonis optandis, deprecationes in devitiandis malis adhibite. I, 638. Precatio post concionem V, 213, 1635.

Preces ad quid valent. VII, 153. Precibus nostris quæ nam a Deo postulanda. IV, 344. V, 247. Precum aut meritorum locus non pater post iudicium. VI, 47. Preces sanctorum semper exaudiuntur ad salutem, non semper ad voluntatem. III, 2023, 2024. Jura forensis est, ut qui in precibus mentitus fuerit, non illi prosit quod impetravit. III, 1445. Beneficio creant perdat causam, et inveniat poenam. V, 634. Preces a jurisperito celesti dictatæ V, 634. Precibus non amittendo qui plerumque prosumus. II, 391, 393. Litteræ profanæ laudant patriæ rectorem, qui populi utilitati magis consulat quam voluntati. II, 394.

Præmia dea. VII, 188

Pressorium V, 627

Pressura et scandalum. V, 490 503. Pressuris mundi non debemus a bono opere deterri. IV, 1606. *Vide* tribulatio.

Presbyter, nomen ætatis quæ infra senectutem senectuti vicina est. III, 368. Presbyterum ab Episcopo nulla differentia debere discerni dicebant Aetiani. VIII, 59. Presbyteri in secundo sacerdotio IX, app 773. Presbyteris ministerium prædicandi verbi Dei commissum. V, 141. Presbyter et Episcopus de superiore loco loquuntur. V, 761. Presbyteri Aurelio Carthage, episcopo præsentem sermones habere coeperunt. II, 153. Horum sermonum quos præsentem Aurelio Carthage, episcopo habere coeperunt presbyteri, aliquos ad se mitti postulat Augustinus. II, 159. Presbyter missus sinu, cui præerat episcopus, Donatista, ut Catholicos visitaret, ac volentibus prædicaret. II, 397. Presbyteri absente Augustino, quibundam ecclesiasticam disciplinam dederunt. V, 1621. Presbyteri causam sex episcopis terminandam Concilio statutam. II, 253. Si modo intra annum appellat. II, 255. Augustinus presbyterum ab officio renovet. II, 253. Presbyteri ex Augustini monasterio V, 1878. Presbyterorum catholicorum laus. I, 1330.

Prelli nostri sacculus in cruce solutus. V, 1333, 1434, 1475. Pretio venalis res aut comparatur, aut subicitur, aut exceditur. V, 662.

Primus ad aram occisus. VII, 15.

Priapus deus. VII, 39, 122, 123, 140, 184. Priapus nimis masculus. VII, 188. Super Priapi fascinum et scapum nova nuptia sedebat. VII, 188, 213. Priapum secunditatis deum interpretantur Pagani. III, 1039.

Primarius Hippocensium. II, 999. Oronius. II, 990.

Primates suos debent Mauritanie. II, 226. Primas mittit epistolæ ad Concilium convocatorias. II, 227. De primatu ligantes, coram oronibus provinciæ episcopis causam debent agere. II, 227. Et latere sine cujusquam præjudicio concorditer agere. II, 227. Duobus episcopis provinciæ Caesariensis locus ad primatum iudiciali sententiæ excluditur. II, 935. Primas sedis provincie Numidie. II, 463. Idem sonat quod Senex. II, 490, 517.

Primatus Esæa non esca, sed usque ad contemptum sacramenti, quod in primatu suo habuit, concupita esca damnavit. II, 141.

Priminus Donatista. III, 1470; V, 901; IX, 61, 96, 115, 180. Apud Carthaginem episcopus. IX, 113, 355. Priminus in grandiore parte Donati. IX, 113. Primiani ordinatio, depositio, etc. IX, 252. Priminus in Cabarsussitano concilio deponitur, et loco ejus Maximianus constituitur. IX, 303, 308. Primianus Felicianus damnavit, et ab eo rictis suis damnatus est. II, 464, 465. Primianus Maximianistas de sua communione separavit. IX, 96. Primianus Donatistas persecutus est. IX, 275. Primianem Felicianus damnavit, et postea in causa Primiani a Donati parte damnatus est. II, 580. Titianus Felicianum et Prætextatum de iura contra Primianum conjuratione accusavit. II, 415. Primianum damnaverunt Felicianus et alii cum eo conspirantes. II, 412. Damnavit Maximianus cum sociis suis. II, 587; IX, 327. Centum ferme episcopi Donatistæ cum Maximiano conspirantes, ausi sunt dominare. II, 496; IV, 375; IX, 549. Primiano eodem objecta crimina. IV, 373, 519. Primianus his a Maximianistis damnatus. IX, 583. Germano Donatistarum concilio non natus, tertio absoletus. IX, 352. Primianus in duo Concilio duobus a iudicibus, in alio inter iudices dominans. IV, 352. Primianus a cæciliis collegis primo absens damnatus V, 940. A cæciliis et decessit postea præsentibus absolutus. IX, 59, 519, 554, 684, 703. Propter pacem unitatis. IX, 59.

Ipsi non præjudicavit hæc damnatio. V, 901. Primianus a cæteris Afris suæ communionis episcopis, contra factionem Maximianum purgatus. II, 173. Non plus valere debet concilium secundi Tigitani adversus absentem Cæcilianum, etc., quam concilium Maximianensium adversus absentem Primianum. II, 175. Primianus damnatos suos et damnavit cum cæteris, et damnatos ac detestatos in suos rursus honores suscepit, et baptismum ab eis collatum accepit. II, 757. Victorianus Carcavianensis unus ex xii. episc. qui Maximiano contra Primianum adhaeserunt. II, 414. Damnatur a Concilio Vagariensi. II, 414. Primianus collationem cum Catholicis recusavit. IX, 632.

Primianistæ pars schismatica Donatistarum. IX, 46. Primianistæ Maximianistas condemnarunt. IV, 382. Mortuorum canum cadavera cervici Salvii colligarunt, et cum illo ad turpes voces cantationesque saltarunt. IX, 106, 107.

Primigenia naturæ. VII, 625.

Primitiæ vini libatæ simulacris. III, 2085. Primitiæ nostræ, fides nostra. IV, 1749. Primitiæ Spiritus. *Vide* Spiritus.

Primitiavorum mors quid figuret. IV, 1001.

Primogenita, primitiva, primitia. III, 732. Primogeniti cur Deo consecrati. VIII, 661. Primogenitus cordis nostri, fides. V, 72. Primogenitus ex mortuis Christus. III, 2077.

Primilianus episcopus Maximianista. IV, 381.

Primus Felix a Migirpa. IX, 203.

Primus ecclesiæ Spaniensis subdiaconus ab Ecclesia de fecit. II, 134.

Primus libidinosus et furiosus Circumcellio. II, 135.

Primus in aliqua arte. V, 1571.

Principium varie sumitur. III, 222. Principii nomine Filius Dei significatur. V, 24. Principium esse, an soli Filio Dei conveniat. III, 1082. Quomodo intelligatur illud Genesios, *In principio Deus creavit*, etc. I, 856. Principia duo asserunt Heraclonitæ, unum ex altero, et ex his duobus alia plurima. VIII, 28. Principia duo ex adverso sibi esse opinatus est Marcus. VIII, 28. Opinati sunt Cerdoniani. VIII, 29. Opinatus est Marcion. VIII, 29. Manichæus. VIII, 34. Pro duobus principiis a Marco, Marcione, et Cerdonianis admissis, duos deos, unum bonum, alterum malum admisisse Manichæum, quidam ferunt. VIII, 29. Doctrina Manichæorum de duobus principiis refellitur. VIII, 395, 398, 399. De rerum principiis variz philosophorum opiniones. VII, 225, 226, 230. Principia rerum esse infinita credidit Anaximander. VII, 225. Principia rerum in Deo esse noverunt Platonici. VII, 231, 232. sibi fieri atque esse principium perversa celsitudo est. VII, 420. Principium nullum esse sine fine falso dicitur. VIII, 605.

Principes dicti sunt illi. III, 627, 628. Principes hujus sæculi. V, 100. Principis Christiani elegans idea. VII, 170. Nihil felicius quam regi a piis principibus. VII, 166. Principem civitatis gloria alendum esse dixit Tullius. VII, 156. Princeps civitatis injurias oblivisci debet. II, 520. Principum potestas ita servire Deo debet, ut per eam plectantur, qui nolunt ejus voluntati servire. IX, 734. Principum dura necessitas, quia alienas cupiditates explere coguntur. II, 694. Principem civitatis populi utilitati potius, quam voluntati consulere debere. II, 531. Principum duo genera non recte operantur; unum eorum qui obsunt, alterum eorum qui non prosunt. VIII, 456. Principum severitas erga hæreticos ex Dei misericordia. IX, 106, 108. Quid agat terror temporaliū potestatum, quando veritatem oppugnat; quid quando veritatem prædicat. II, 531, 399. Christus solus dicere potuit, *Princeps mundi nihil in me inveniet*. V, 186.

Principis Cirtensis. II, 537. Not. 1.

Prisca prophetissa Montani a qua Cataphryges. VIII, 30.

Priscilla. VI, 305. Priscilla et Montanus Cataphrygum prophetæ. II, 1053.

Priscillianus in quo Manichæus miserier. VIII, 866. Priscillianus Sabellianum dogma restituit. VIII, 671. Priscillianistas in Hispania instituit. VIII, 44.

Priscillianistarum varia et turpia dogmata. VIII, 44. Priscillianistæ putant non fuisse veram carnem in Christo. V, 1225. Ipsum Dominum per os proprium loquentem, filissem potius quam veritatis doctrinam fuisse. II, 1057. Priscillianistarum error circa unum. VI, 523; X, 516. A propria Dei substantia animas esse dicunt Aetio, Manichæus, et Hispania Priscillianistæ hæresis. II, 718, 722. Priscillianistæ acceperunt omnia et canonicæ et apocrypha, sed quæ contra eas sunt, expositis verbis suis pervertunt. II, 1059. Hymnum qui dicitur Domini, quando dictum voluit. II, 1055. Quod aint eum idem in canone non esse positum, ne sacramentum regis carnalibus innotesceret, pluribus augillatur. II, 1058. Haec eorum non ratio, sed tergiversatio est, quæ operiunt quod sentiunt. II, 1037. Hymnus alter cui di-

vinam tribuunt auctoritatem. II, 4057, 4058. Priscillianistæ ad junandum die Dominico, testimonium de Actibus Apost. adhibebant. II, 448. Priscillianistis immundiores aliqui hæretici fortasse reperiri possunt, sed nullus istis fallacia comparatur. II, 1053. Priscillianistæ mendacio et perjurio dediti. I, 634. Error eorum de mendacii usu. VI, 240, 319. Priscillianistarum præceptum, *Jura, perjura, secretum prodere noli*. II, 1053. Priscillianistæ non multum dissimilia a Manichæis fabulantur. II, 722. De iis nihil dum audierat August. cum scripsit libros de Libero Arbitrio. II, 722.

Priscus provinciæ Caesariensis episcopus a primatu excluditur. II, 935.

Privatis præferre communia assuescit, quisquis ad celestia aspirat. IV, 1413. *Vide* Possessio. Privata in cælo nemo quæret. IV, 1413.

Privatium a Sufetola. IX, 213.

Privationis causam ad Aurelium misit Augustinus, antequam eum in monasterium susceperet. II, 234.

Privationes in rebus decenter a Deo ordinate. VIII, 536.

Privatus. II, 697.

Privatus a Sufibus. IX, 213.

Prius aliquid dicitur æternitate, tempore, electione, origine. I, 842.

Proba Faltonia. II, 494. *Not.* (a). Demetriadis avia, soror Juliana. VI, 446. Vidua, orationi die ac nocte addictissima. II, 493. Quomodo sibi sit orandum August. consultit. II, 493. Probæ gratulatoria epistola. II, 643. Probam resalutat Augustinus. II, 307. Proba habet filios et nepotes numerosamque familiam. II, 506. Habet et nura II, 506. Sub ejus cura sanctæ viduæ virginesque sunt constitutæ. II, 506.

Probabile et verisimile quid Academicis. I, 931. Probabile quomodo ab Academicis inductum. I, 933. Probabile sequi citra assensum Academicis innoxium est. Christianis nefarium. I, 932, 933. Peccat adulterium aut aliud crimen committens, etiamsi probabiliter paret non esse peccatum. I, 933. Incommoda ex opinione probabili. I, 933. Ex altero probabili vivere non licet. I, 932.

Probianus proconsul Africæ. II, 504; IX, 540.

Probitatis laude omnes moventur. VII, 75.

Problemata, latine propositiones. quid sint. IV, 983.

Probrum jacere in principem tanto est indignius, quanto a veritate remotius. VII, 53.

Procas decimus tertius ab Aenea rex in Latio. VII, 577.

Processio Verbi. III, 1702. Quid inter nasci et procedere intersit, de Trinitate loquens, nemo potest explicare. VIII, 770. Processiones diversi generis velle miscere peccatum est. VIII, 237.

Proclatantæ hæretici. VIII, 42.

Proculeianus Hipponensis episcopus Donatista. IX, 523. Proculeiani mandatum. II, 136. Proculeiani disciplinæ insultatum ob lapsum duorum diaconorum. II, 271. qui conventus ut Circumcellionum crudelitatem coerceret, tergiversatur. II, 306, 398. Proculeianus quomodo et honorabilem et dilectissimum Augustinum appellet. II, 129. Cum Proculeiano Evodio de Christi hereditate sermones contulit. II, 129.

Proculeianus. IV, 1981.

Proconsularis provincia Africæ. II, 193.

Proculus episcopus II, 739, 781. Proculus episcopus Gallicanus. II, 991.

Proculus Girbitanus episcopus. IV, 381.

Procuratores Jæbeorum quinque. VII, 607.

Prodesse. Eadem non omnibus prosunt. IX, 430.

Prodigia unde dicta. III, 1324; VII, 722. Prodigia dicuntur, quod aliquid portentant. IV, 522. Prodigia et signa dicuntur verba, eo quod aliquid significant. IV, 1329. Prodigia dicuntur, quæ inusitato naturæ curriculo gignuntur. VII, 376. Prodigia varia. VII, 110, 111. Prodigiū ex effectatione animalium. VII, 101.

Prodigi historia est parabola. III, 373, 376.

Profant si quid benedixerunt non aspernandam. III, 40.

Proficiendum semper in via ad Deum. IV, 1798; V, 926. semper dispiceat quod es, si vis pervenire ad id quod nondum es. V, 926. In profectu virtutum qui dixerit sufficit, remansit in via, non novit pervenire. IV, 873. si dixeris, sufficit; peristi. V, 926. Proficere tantum afflicta, et non deficiente: reliquis facile ignoscit Deus. V, 135. Profectus hujus vite in quo consistit. X, 244. *Vide* Perfectio iustitiae. Omnis qui proficit, recedit ab omni peccato. X, 398. Proficinus in hac vita deficiente cupiditate, crescente caritate: perficitur autem in altera vita cupiditate extincta, caritate completa. II, 771. Qui conatur proficere, incipit pati linguas adversantium; qui non patitur, non conatur proficere. IV, 1399. Profectum non facit, qui irabulationes cum Ecce-

sia non sentit. IV, 221. Omnes si velimus proficere, ut non invidemus proficientibus, non insultemus deficientibus. V, 933. Profectus aliquando in malum, et defectus aliquando in bonum dicitur. IV, 1336.

Professionum in Ecclesia tria genera. IV, 1279, 1730. Professio omnis in Ecclesia habet bonos, habet malos. IV, 337, 1279, 1280, 1730. Professio continentiae et contemptus voluptatis conjugalitatis in monasteriis.

Profuturus alter ego ab Augustino dictus. II, 153. Profuturus ad Hieronymum proficisci parans, creatur interea episcopus, ac paulo post moritur. II, 241. Profuturus forte Cirtensis episcopus catholicus. II, 114. *Not.* (c). IX, 611. Profuturus Evodio post mortem apparet. II, 697.

Progressus in vita spiritali. III, 820. *Vide* Proficere.

Prohibitione concupiscentia ardentior facta est. III, 2063, 2068, 2070; VI, 63. Prohibitio peccatorum auget peccandi desiderium, ubi non est gratia liberatoris. VI, 61. Prohibitio auget desiderium operis illiciti, quando peccandi cupiditas defecatione justitiæ non vincitur. VII, 380. Projectus clericus celator litterarum Caestini ad Augustinum. II, 868.

Proletarii, quinam dicebantur. VII, 97.

Prophetæus frater Atlantis. VII, 599. Quo tempore natus. VII, 565. Quare de lato homines formasse dicitur. VII, 565.

Promittere et prædicere in Deo quid distent. II, 338.

Promissa veteris et novi Testamenti non eadem. IV, 499, 950, 951. Promissa carnalia facta sunt in veteri Testamento, spiritalia sunt in novo. III, 1404. Promissiones temporales factæ Israelitis, figuræ erant futurorum. IV, 913, 918. Figuræ veteris Testamenti fuerunt promissiones Christi. IV, 934. Promissiones factæ Judæis in veteri Testamento partim sunt implete, partim restant post mortem implendæ. VIII, 314. Promissio Dei, fundamentum fidei nostræ. III, 1633. Deus debitor factus est nobis ex promissis. V, 863. Deus differt, non aufert quod promissit. IV, 475. Promissit quædam quæ non dedit; sed credendum illi ex his quæ dedit. IV, 1826. Incredibilis pro nobis factum est, quam quod promissum. V, 1304. Ex eo quod fecit Deus, debemus credere quod promissit. V, 727. Qui promissit, ipse facit. V, 175. Quod promissit Deus, non facit nisi Deus. II, 887; V, 894; X, 224, 373. Promissio tua inanis est, nisi laiciat Deus quod promissit: Dei autem promissio non pendet ex te, sed ex illo. V, 911. Dominus dura jussit, sed magna promissit. V, 120. Promissit æternus æterna. V, 622. Cæleste regnum ideo tibi promissum, ne cum terrenis perires. V, 622. Promissa hominibus vita quam valde amant, et exclusa mors quam multum timent. V, 706. Non promissit tibi Deus, nisi se. V, 706. Promissum Dei finale. IV, 1446. Amor promissorum Dei, contemptus promissorum hujus mundi. V, 201. Promissa mundi semper fallunt. Dei promissa nunquam fallunt: cur his illa præferantur. V, 859. Cupiditates non finiuntur, sed augentur, si præsentia propter terrenas promissiones contemnantur. V, 263. Promissorum Dei certitudo. V, 241, 861. Firmitas. X, 976. Omnes promissiones Dei in Christo firmatæ, quomodo. IV, 911. Promissionis Dei firmitati tutius se committit homo, quam infirmitati suæ. X, 976. Promissionum Dei chirographum. IV, 1445, 1869. Promissionis Dei quales arbas accepimus. IV, 1942. Promissa Dei conditionata ad quid facta. X, 313. Promissionis filii sunt omnes justi ante et post Abraham. X, 303.

Propaginis naturalia jura quantum in seriem generationis valeant. X, 1331, 1332. Hæc in creaturis ineffabilia, nec possunt comprehendere. X, 1331.

Propheta Dei nihil aliud est quam enuntiator verborum Dei hominibus, qui Deum vel non possunt, vel non merentur audire. III, 601. Prophetæ dicti sunt videntes, quia non corpore, sed spiritu futura videntur. II, 620. Prophetas inter et videntes discrimen. III, 370. Prophetarum tempus unde sumit exordium. VII, 323. Prophetæ horuerunt maxime quando Romanorum regnum cepit, Assyriamque detulit: quare. VII, 334. Prophetas habuit populus Israel usque ad David tempus. VII, 583, 584. Non habuit post institutionem templi. VII, 606. Prophetæ antiquiores sunt philosophis gentilibus. VII, 376, 397. Posteriores poetis theologis. VII, 397. Non omnes qui prophetant, inter prophetas numerantur. VI, 130. Prophetarum tria genera. VIII, 348. Prophetæ spiritus sancti per mores bonos futura prædicunt. III, 1737. Prophetæ denuntiant etiam malis concessum. IV, 1313. Ipsi potest reprobum et imide et ingrato. VI, 134. Prophetia non tantum bona, sed et mala dicitur in Scripturis. VI, 133. Prophetiæ spirituum nobiliorum animarum potest maculare ecclesiis. VI, 129. Quamam certior prophetia. VI, 129, 136. Prophetia an sine caritate habeatur. VI, 136. Prophetæ veri quomodo a falsis distinguebantur. VII, 691, 692. Prophetarum verba intelliguntur ex eorum factis.

(*Dix-huit.*)

IX, 100. Prophetarum facta, ipsa prophetica et mystica fuerunt. VIII, 404.

Prophetæ et vates quomodo futura prædixerunt. III, 1059. Prophetarum oracula a Deo sunt, non ab hominibus. VII, 602. Prophetæ s; spiritu sancto impleti. VIII, 644. Prophetæ vel a sapientia Dei, vel ab Angelis edocentur. VII, 519. Varii modi quibus prophetiæ spiritus afficit prophetas. VI, 129, 130. Prophetia ad mentem pertinet magis quam ad spiritum. III, 464. Non est propheta veri Dei et summi, qui ebilata divinitus visa, vel solo corpore, vel etiam parte illa spiritus videt, qua corporum capiuntur imagines, et mente non videt. VIII, 472. Quando loquitur ex persona sua Propheta, ipse Dominus loquitur per eum. IV, 662. Prophetarum prædictiones prædictionibus dæmonum longe anteposendæ. VII, 515, 516. Prophetæ mala interdum quasi optando prædicunt. IV, 528. Propheta utens optantis figura, visionis suæ certitudinem, et divini decreti approbationem significat. V, 148, 149. Prophetæ figura imitantis solent futura prædicere, sicut figura præteriti temporis ea quæ ventura erant; sæpe cecinerunt. III, 1265. Quare plerumque futura sic prænuunt, tamquam sint præterita. IV, 73, 483. Prophetæ defenduntur contra adversarium Legis. I, 654. Prophetas et de Christo prænuuntiasse, et eorum testimonia nobis prodesse, et eos suæ prophetiæ congruenter vixisse, contra Faustum adstruitur. VIII, 234, 235. Prophetiarum fides quomodo potest ostendi. VIII, 283, 290. Prophetæ an bene vel male vixerint, unde dijudicandum. VIII, 280. Prophetas ante Christum fuisse male negatur. VIII, 643, 648. Prophetæ cur tot ante Christum præmissi. V, 1674. Prophetæ non fuerunt fures et latrones. III, 1720. Quinam prophetæ latrones et fures censendi. VIII, 522. Prophetæ qui missi sunt, non ante Christum, sed cum ipso venerant. VIII, 522. Christum annuntiaba. t. pleni Christo. IV, 1845. Prophetæ Christum prænuuntiaverunt ut Deum et hominem. II, 522. In illis Christus loquitur aliquando ex persona capitis, aliquando ex persona corporis. IV, 1784. Prophetia in qua Christus non intelligitur, aqua est. III, 1459, 1460. Libri prophetici, Christo non intellecto, insipidi et fatui. III, 1459. Prophetia de Christo non defuit omnibus temporibus superioribus. III, 1459. Prophetia omnis de Christo, ad omnes gentes pertinebat. III, 1462, 1463. Prophetia Hebræa Gentibus apta, ut credant in Christum. VIII, 282. Prophetia de Christo impleta. III, 1064. Prophetas quomodo Christus adimplevit. VIII, 532. Prophetia ante Christum latens, Zachariæ silentio designata. V, 1528.

Prophetæ multi fuerunt, paucorum tamen scripta retinentur. VII, 585. Prophetæ majores et minores unde dicti. VII, 585. Prophetæ quidam propter breviter voluminum suorum appelluntur minores. III, 927. Prophetæ omnes infra Joannem. V, 1502. Prophetarum eloquia tripertita. VII, 525. Nunc ad Jerusalem celestem, nunc ad terrenam, nunc ad utramque, illorum oracula pertinent. VII, 525. Prophetiæ lucerna ad viam demonstrandam accensa. IV, 1854. Prophetia omnis fidei, spei, et caritati militat. III, 35. Prophetæ quomodo justitiæ Dei perhibent testimonium. X, 596, 597. Quare non argumentationum concertationibus, sed prophetiis vocibus traditum est populo Dei, quidquid ad Dei cognitionem aut ad probos mores pertinet. VII, 662. Propheticus sermo ad confirmandam fidem efficacior. V, 256. Prophetarum nullus, etsi in malos mala multa dixerint, constituit sibi aliud templum, sacrificia sacerdotos. IX, 655. Prophetarum libri multi non recipiuntur et canonici: quare. VII, 598. Prophetarum libri, prænotatis et definitis temporibus commendati. IX, 664. Doctores reprehendebant Catholicos, quod sobrie psallerent in ecclesia, divina cantica Prophetarum. II, 221.

Prophete, boves. III, 1470. Fundamenta civitatis superiæ. IV, 1401. Fundamenta orbis terrarum. IV, 130. Fundamenta et porte Ecclesiæ. IV, 1103. Lapidés sion. IV, 1303. Lucernæ. III, 1383. Montes. IV, 1024, 1650. Nubes. IV, 136.

Propinquare Deo est similem illi fieri. IV, 357.

Propinquitas. Si homo non peccasset, nullæ fuissent propinquitates. III, 161. Quod retractavit August. I, 603. Propinquitas ibi est, ubi consensus. IV, 1218, 1695. qui non potest prodesse omnibus quos diligit, prosit propinquo. III, 165. Propinquitas spiritalis. III, 162. Propinquitas spiritalis cum Christo, propinquitati ejus carnali præponenda. VI, 597, 598.

Propitiatio fit per aliquod sacrificium. IV, 777.

Propitiatorium de super arcam ponitur, quia Lex a quovis proficiente non ex omni parte impletur. III, 634, 640. Propitiarii mystica explicatio. III, 635.

Propitius non dicitur Deus, nisi peccatis. IV, 777, 1266. Propitius Deus peccata donando, propitius et illa vindicando. IV, 1266.

Propolarii seu propolæ. III, 1470.

Proportio conrationalitas quædam. I, 1192. Vis in homine est judicandi de proportionem corporum, locorum, etc. III, 159.

Propositio particularis, universalis, indefinita. V, 450.

Propositum. Secundum cuius propositum vocatur electi. X, 588. Ad propositum Dei pertinet vocatio et electio prædestinatorum. X, 587. Propositum hominis adjuvat subsequens gratia; sed nec ipsum esset, nisi præcederet gratia. X, 587.

Proprium hominis nihil nisi peccatum et mendacium. V, 200.

Propter aliud quidquid est, vilius est, quam id propter quod est. I, 1209.

Proscholus. V, 964.

Proscriptos occidere licebat Romæ. VII, 109.

Proselytus quis dicatur. IV, 1201, 1896.

Proserpina a proserpendo dicta. VII, 210. Proserpina conjux Plutonis. VII, 119, 120, 215. Proserpina pars inferior terræ perhibetur. VII, 215. Proserpina præfecta est frumentis germinantibus. VII, 118. Proserpina fecunditatem significat. VII, 210. Fabula raptus Proserpinæ interpretatur. VII, 210.

Prosperi epistola ad Augustinum de quibusdam Pelagianorum reliquiis. II, 1002. Prosper videtur in esse vir moribus, eloquio et studio clarus, cum quo Hilarius se egisse dicit. II, 1012. Prosper etsi Augustino facie ignotus, alias jam ei scripserat, et ab ipso receperat epistolas. II, 1002. Sed tantum salutationis studio. I, 1002.

Prosperitas terrena, licet malis communis, tamen a Deo datur. IV, 280. Prosperi quidquid dat nunc Deus, non est gaudium beatorum, sed consolatio miserorum. IV, 1950. Nec felicitas sæculi nos facit beatos, nec adversitas miseros. IV, 1796. Prosperitas hujus sæculi non est sors Christianorum. IV, 620, 621. Ex prosperitate et sublimitate sæculi, non debet homo extolli. IV, 621, 622. Prosperitas iis non est beatitudo, quos torquet mala conscientia. IV, 1180. Nemo gratuletur homini, qui prosperatur in via sua, cujus peccatis deest ultor, et adest laudator; major hæc ira Domini est. IV, 126, 1145. Casus miserrimus est, dum animus humanus in suis iniquitatibus quasi prosperatur, et parci sibi putat, eum excæcet et servetur ad ultimam opportunamque vindictam. IV, 123. Si recordando Sion fles; et quando tibi secundum Babyloniam bene est, oportet ut fleas. IV, 1765.

Prosperæ seu secundæ res sapientium animos fatigant. VII, 554. Prosperitas magis metuenda, quam adversitas. VII, 43, 44. In prosperis majus periculum. IV, 1093. Periculosior est res prospera animo, quam adversa corpori. IV, 587. Ex rebus prosperis ambitio, avaritia, luxuria, etc. VII, 43, 44, 62. Prosperitas quibusdam utilis, quibusdam perniciosa, unde. VIII, 451. In prosperis et adversis usus discernit bonos et malos. VII, 20. Qui prosperis rebus proficit, asperis quid profecerit discit. III, 164. Prosperitas et adversitas, utraque cavenda est; illa ne corrumpat, ista ne frangat. IV, 946. Indifferentem utendum isto mundo, ut nec extollant res prosperæ, nec frangant adversæ. IV, 1794. In prosperis et in adversis benedicendus Deus. IV, 509, 1794. Exemplum Job pronuntiatur. IV, 509. vide Job. qui presentia contemnit, et prospera sæculi timet, tamquam prodigium factus est multis. IV, 881. Prosperitatis nimie excessus refringit Deus in cordibus suorum. III, 795. Prosperitas impiorum justis quibusdam est occasio scandalii. IV, 569, 1175, 1176, 1178, 1180, 1189, 1190. Prosperitas hujus sæculi, fragilis. I, 907. Prosperitas comparatur baculo arundineo. IV, 1058. Per aquam figuratur. IV, 797. Per diem ac ætatem. IV, 475. Prosperitas sæculi, dies; nox, adversitas. IV, 467, 1793, 1794.

Protasii et Gervasii martyrum natale. V, 1297. Eorum corpora divinitus deteguntur. I, 770; V, 1437. Revelatione Ambrosio facta. VII, 761; IX, 430. Protasii et Gervasii martyrum, ipso inventionis die, memoria celebrata. V, 1299. Miracula facta in eorum translatione. I, 770. Cæcus multorum annorum ad illa lumen recepit. VII, 761; IX, 430. Ad memoriam martyrum Protasii et Gervasii adolescens a demone liberatur. VII, 765. Alique non pauci sanati. VII, 765.

Protectio Dei si desit, nihil sumus. IV, 758.

Proteus. VII, 288. Proteus traditur eo solere capi, quo minime caperetur. I, 940. Proteus in carminibus veritatis imago. I, 941.

Protogenia seu primogenita de quibus intelligenda sunt. III, 758, 759.

Proverbia sunt animali homini quæcumque dicta sapientie de incorporea immutabilique substantia. III, 1897. Proverbum punicum cum Christi præcepto consentiens. V, 910.

Providentiam quidam negant. I, 1272. Quidam eamissime confitentur. I, 1273. Quid agendum utrisque, ut pis

Je ea sentiant. I. 1273. Providentiam qui nullam reputat, vel ad eam se pertinere non credit, in malorum profundum vertit. IV, 1853. Providentia divina quousque pertendat. VI, 57. Res humanas ad deorum curam pertinere negabant Epicurei, asseriebant Stoici. VII, 601. Providentiam a summo Deo usque ad hanc terrena et ima perungere comprobant Plotinus. VII, 292. Providentia Dei ad hominem, et ad omnia inferiora ac minima quaeque se extendit. I, 978; IV, 1416, 1892, 1943, 1944. sine providentia Dei, nihil contingit. V, 70. Omnia illi subduntur. VIII, 450. Illa omnia reguntur. I, 906, 978, 979. Omnia administrantur. VI, 17, 295. Providentiae ordine ac legibus fit quicquid fit. IV, 1946. Ejus ordine ac legibus omnia continentur. I, 588, VII, 153. Justitia nulli esset in hominibus, si res humanas non curaret Deus. VI, 98.

Providentiae divinae argumenta. III, 557. Nulla creatura est, quae non, velit nolit, divinae providentiae serviat. III, 2128. Mores hominum divinae providentiae subjunguntur. III, 557. Divinae misericordiae tribuendum id quod opportune acciderit, nulla hominum cura. V, 262. Providentiae non repugnat, qui industria sua, ubi valuit, militat. VI, 374. Curam habet omnium Deus, maxime iustorum. IV, 430, 431, 456. Providentiam unde negant mali. V, 126, 129. Providentiam quidam negant, quod terrenis bonis affluant etiam mali. V, 1418. Providentia Dei quae de malis bona praestat. V, 1057. In mundo gemina operatio providentiae reperitur. III, 579, 580. Et in homine. III, 579. Mundus fornax palea mali, aurum boni, ignis tribulatio, artifex Deus. V, 148. Sub manu tanti artificis, auri mica in magna palea perire non potest. V, 148. Alios coronat, alios damnat, nusquam errat, alios probat, de aliis probat, omnes ordinat. V, 148. Daemones divinae providentiae procuratores et actores. III, 2128. Providentia et malo homine ad providendum et optulandum et bono homine ad dammandum et adjuvandum uti potest. VI, 48. Providentia Dei in labore bonorum, et improborum felicitate, mare est profundissimum. IV, 1176, 1191.

Providentia Dei occulta. VII, 224. Ad providentiam Dei spectat quid cuique tempore sit aptum: hoc humanum praetergreditur consilium. II, 575. Providentia Dei nec fato premitur, nec fortuitis casibus impeditur, nec ulla iniquitate corrumpitur. II, 886. Providentia carnis quando non culpanda. III, 2085.

Provinciarum Imperatorum distributio. V, 204.

Provincia, Provincialis. IX, 393, 431, 526. Provincialis. II, 552; V, 1594, 1596. Provincia stipendiaria multitudo. V, 1540. Provincialis dicitur de plebe militi praebens annuam. V, 1594. *Not. (a).* Provinciales stipendiarii. II, 552; VI, 341, 553, 561, 564. Regis aeterni devotissimi provinciales. VI, 569. Provincialis Christi, quis. IV, 1157, 1565. Provinciales suos habet Ecclesia. II, 691. Provincialium maledicta. II, 1041.

Proximus quis. II, 1041. Proximus, omnis homo. II, 672; IV, 145, 180, 1849; V, 563, 1596; VI, 671. Omnis homo proximus noster. III, 51, 709. Et Angelus. III, 51. Et ipse Christus. III, 51. Proximus ille est, cui exhibendum est officium misericordiae, vel exhibendum esset, si indigeret. III, 51. Proximus nobis est, cui misericordiam facimus. IV, 553. Proximus habendus est etiam ille, qui nondum nobiscum membrum est Christi. VI, 527. Qui non scimus futura, unumquemque proximum habeamus, non solum conditione mortalitatis humanae, sed etiam spe coelestis hereditatis. IV, 189. Proximus verius dicitur, qui te de proximo attendit, hoc est misericorditer respicit. V, 214.

Proximus quantum diligendus, et propter quid. V, 212, 1461. Proximum diligere non potest, qui Deum non diligit. III, 2138. De dilectione Dei possunt mentiri homines, quia rariores tentationes eam probant; non ita de dilectione proximi. III, 2137. Proximi utilitas in ipso oculo cogitanda est. VII, 647. Proximi nomine inimicus etiam diligendus praecipitur. V, 807. *Fide Amor, Caritas, Dilectio.*

Prudentia quid. I, 1189. Prudentiae definitio. III, 2073. Prudentiae definitio ejusque partes. VI, 26. Prudentia est appetendum rerum et vitandum scientia. I, 1255, 1530. Prudentia dicitur qua dignoscimus inter bonum et malum. IV, 1063. Definitur, amor Dei, de quibus adjuvatur, ab eis quibus impeditur, sagaciter seligens. I, 1522. Illi adscribendum, quod anima aeterna et superiora magis appetenda agnoscat, quam inferiora. I, 1483. Prudentia in sapientia constituta est. I, 1228. Prudentiam in memoriam, intelligentiam et providentiam diviserunt. VIII, 1047. Prudentiae officium. VII, 629. Prudentia carnis et spiritus. V, 847. Prudentia spiritus in quo posita sit. III, 2073. Prudentia carnis, quae. III, 2072; VI, 65; VIII, 123. Prudentiae carnis vita et mors. VIII, 326.

Prudens dicitur est porro videns. IV, 943. Non solum boni, verum etiam mali, prudentes solent appellari. IX, 709.

Pruina, minutissima grando. III, 876. Pruina quid significetur. IV, 1000.

Psallere quid. IV, 787. Non omnis qui labiis personat, cantat canticum novum, sed qui eo modo cantat, ut Apostolus admonet dicens: *Cantantes et psallentes in cordibus vestris Deo.* II, 537. Psallendum intelligenter. IV, 529. Psallentis non solum vox sonet laudes Dei, sed ejus opera concordent cum voce. IV, 1175, 1899. Tota vita nostra in caelis, erit psallere Deo. IV, 1389. In psallendo exsolutio. IV, 1589.

Psalma, diapsalma, et sympsalma quo differat. IV, 80.

Psalmorum cantus in Ecclesia. I, 800; III, 45; IV, 524, 525; IX, 350. Psalmorum cantus toto Christiano orbe celebris. I, 768. Psalmorum cantus ad altare. I, 634. Psalmorum cantus quando inductus Mediolani. I, 769. De Psalmorum cantu quae Athanasii et Augustini sententia. I, 800. Psalmi a populo stante cantabatur. IV, 584. Psalmus ab uno cantatus. III, 1470, 1489. Et a pluribus. III, 1489. Psalmus qui exponendus esset, cantari solitus a Lectore. IV, 1109, 1784. Psalmus a populo ex parte auditus et ex parte cantatus. IV, 199. Psalmus xxi cantari solitus in Ecclesia in solemnitate passionis Domini. IV, 172, 178, 179. Cantantur Psalmi in funere defunctorum. I, 776. Psalmum in exsequiis ejusdem fidelis exposuit Augustinus. IV, 1532.

Psalterium vis et utilitas. I, 787. Psalmi, litterae de melle coeli melleae. I, 768. Psalmi voces doloris plene, quomodo spiritus sancti sunt magis, quam nostrae. IV, 499. Psalmi, speculum nostrum sunt. IV, 248. Iuvenes in Psalmis, quod Christus et membra ejus unus homo sunt. IV, 866. Psalmorum quorundam verba, sua facit Christus, ut admovent se in ipsis locutum esse. IV, 237. Vix est ut in Psalmis invenias voces, nisi Christi et Ecclesiae. IV, 713. Plerumque in Psalmis vox ipsorum, ut unius hominis vox auditur. IV, 866.

Psalmis commentandis operam dat Aug. II, 742. Psalmos aliquot fratrum et coepiscoporum rogatu enarrat Augustinus. IV, 522, 525, 565, 1276, 1532, 1805. Psalmorum expositiones. II, 135, 140, 146, 742. Psalmi quidam tanto profundiores sunt, quanto videntur aperiores. IV, 4301. Tamquam praeco Psalmi, est titulus Psalmi. IV, 1804. Et tamquam janua introduct in intellectum. V, 178. In titulo Psalmi a Moysae licet non conscripti, cur Moysi nomen adhibetur. IV, 1141. Explicatio Psalmi iv: *Cum invocarem.* II, 767. Psalmi xvi expositio olim ab Augustino dictata. II, 632. Psalmus xxi omni anno novissima hebdomada legitur. III, 1500. Psalmus xxii baptizandis exponitur. V, 1646. Psalmus xxv reformationis hominis mysterium continet. V, 1646. Psalmi lxxvii, lxxvi et lxxviii quo tempore ab Augustino dictati atque tractati. II, 745. Psalmus cxxii ab Augustino expositus est, nocte quo illudescerebat B. Cyprianus solennitas. II, 543. Hujus expositionis lectionem suadet Augustinus. II, 545. quid hic Psalmus representet. II, 542. Psalmorum L^c et ei argumenta et finis. IV, 4962. Psalterium a S. Hieronymo translatum ex Hebraeo. II, 1077. Psalterium non interpretatus est Augustinus, sed codicum Latinorum mendositates ex Graecis exemplaribus emendavit, et in dies collatis codicibus emendat. II, 1077.

Psalterium quid sit, quare differat a cithara. IV, 280, 479, 671, 672, 909, 1036, 1064. Psalterium quid sit mystice explicatur. IV, 1935. Psalterium decem chordarum quid significet. III, 43, 49. Psalterium decachordum allegorice. V, 79, 207. Psalterium decachordum significat decalogum. IV, 275, 281, 1174, 1866. Psalterium portare et psalterium projicere. V, 81. Psalterium totum nomini David tribuitur, et Davidici Psalmi appellantur. IV, 439.

Psalmi omnes qui in libro Psalterio continentur, ab a Davide. VII, 547. Psalmi quo a quo a Davide conscripti. VII, 547, 548. Psalmorum v libros esse quidam dixerunt, at unum tantum esse canonicum scripturam probat auctoritas. IV, 1961. Origenes, Eusebius et alii multi, qui Psalmos interpretati sunt, recensentur. II, 262. Episcopus velut exanimem a schismaticis relictum, Catholicus cum Psalmis auferre tentavit. II, 895. Psalmus contra partem Donati Abecedarius. I, 617. Psalmi Abecedarii. IV, 1596. Psalmos humano ingenio compositos cantant Donatistae. II, 221.

Psalteriae quae in primum Remae in convivio introductae. VII, 192.

Pseudoprophetae in Evangelio intelliguntur haeretici. IV, 101. Pseudoprophetae sic a Domino ordinantur, ut de his loquens super peccatores pluit. IV, 136. In eos sectandos non incidit nisi peccator. IV, 136.

Ptothomphanech nomen impositum Joseph a Pharaone. III, 584.

Ptolemæus Epiphaneus. VII, 606.

Ptolemæus Lagi filius multos ex Judaea captivos in Egyptum transtulit. VII, 602, 606.

Ptolemæus Philadelphus Scripturas ab Eleazaro Pontifice obtinet, posteaque interpretes xxv. VII, 602, 606. Ptole-

maus Philadelphus Judæos in Ægypto captivos, libero redire permisit. VII, 602, 606. Ptolemæus Philadelphus dona regia misit in Templum. VII, 602. Ptolemæi Philadelphii Bibliotheca. VII, 432. Ptolemæi regnarunt in Ægypto post mortem Alexandri. VII, 602.

Ptolemæus Valentini discipulus. VIII, 28. Ejus hæresis. VIII, 28.

Publius episcopus. II, 759, 781.

Publicanus. V, 143. *vide* Phariseus.

Publicolæ ius. II, 348.

Publius frater Cnei Scipionis. VII, 34, *Not.* (2), 57.

Pudentianus a Cuiculi. IX, 236.

Pudenda. Quid nos pudet. X, 449. Pudenda unde dicta sunt quædam membra. VII, 425; X, 175, 431, 736. In bestis membra de genitalibus sexuum atque naturis, non sunt pudenda. X, 766. Pudendi causa. X, 1364. Pudenda non essent, nisi legi mentis lex peccati invide repugnaret. X, 786. Quæ Deus fecit honesta condendo, nos fecimus inhonesta peccando. V, 638, 680; X, 779. Qui vestitus gratia non habebat in nudo corpore quod puderet, spoliatus gratia sensit quod operire deberet. X, 781. Membra quidem ante peccatum jam erant, sed pudenda non erant. X, 427, 444. Honestas pudendis adhibetur, cum velantur. X, 780. Pudenda an teguntur. X, 767. Pudenda membra etiam a barbaris teguntur. VII, 426. Pudenda in humano corpore Iudicis generis. X, 1357.

Pudor in corpore humano unde. X, 416. Unde pudor primorum parentum. X, 784, 785, 1352. Pudoris causa. X, 1363, 1375. Pudor ex peccato. V, 638, 680; X, 427, 428. Pudor genitalium ex peccato. X, 1279. Pudor non ex membris ipsis, sed ex membrorum inobedientia. X, 449. Et est poena peccati. X, 449.

Pudicitia virginalis quid. X, 763. Pudicitia et virginitatis discrimen. X, 762. Concupiscentiam edomitam habere et ordinatam, pudicitia virtus est. IV, 1001. Pudicitia sedes. I, 1228; VII, 31. In mente habitat etiam corporis castitas. VI, 545. Pudicitia quatenus servetur. X, 799. Pudicitia corporis nulla est, nisi ab integritate animi pendeat. VI, 495. Pudicitia non violatur violentia, si mente servatur. I, 1228; II, 1016; VII, 31, 52. Pudicitia libidine aliena non potest violari. VI, 495, 496. Pudicitiam corporis non consentiente ac permittente anima, nemo violat. VI, 514, 515. Permittendi potest esse aliqua ratio, consentiendi autem nulla. VI, 514.

Pudicitia triplex in membris Christi est. V, 1020. Pudicitia conjugal, virginalis, tres ubertates Evangelicæ in arca Noe figuratæ. VII, 475. Pudicitia conjugal quæ vera. X, 416, 724. Pudicitia conjugal bonum nuptiarum. X, 404. quatenus potest esse bonum beatificum. X, 736. Pudicitia conjugal, limes mali. X, 765. Pudicitia conjugal, donum Dei. X, 757, 742, 886. Inferius tamen quam continentia. X, 415. Pudicitia conjugal donum Dei, et tamen præcipitur, quare. X, 415. Pudicitia amore resistendum in tentatione, exemplo Susannæ et Joseph. V, 1510. Qui servandæ pudicitia causa hominem interficit, non excusatur a peccato. I, 1228. Pudicitia vera sive conjugal, sive virginalis, sive virginalis dicenda non est, nisi quæ veræ fidei mancipatur. X, 416. Pudicitia impiorum non est vera. X, 762. Nec infidelium. X, 415, 743, 763. Pudicitia damnum, morte pecorum figuratum est. IV, 1000.

Pudicus veros non nisi fidelis. X, 415. Pudicus non est, qui non propter Deum verum fidem connubii servat uxori. X, 743.

Puellæ instituendæ modus. I, 779. Puellas custodiri Cyprianus passioni proximus præcepit. V, 1411.

Puerorum mala. X, 1323. Puerorum miseria ex peccato originali. X, 1311. Vide miseria, Infantes: Puer nascens plorat, quia in hanc vitam ingreditur. IV, 1664. Nascendo plorans propheta est calamitatis suæ. V, 909. Pueri tres vix unius horæ spatio fuerunt in camino ignis. II, 145. Pueri humilitate, non ætate, regnum cælorum assequuntur. I, 674. Puer, id est, servus. VII, 478.

Pueritia nondum præcepti capax. VII, 750. Pueritia fere sub omnibus vitiosa deflectionibus jacet. VII, 750. Pueritiæ vitia ad succedentes ætates transeunt. I, 674. Pueritia cum senectute quomodo coniungenda. IV, 1472. Pueritia proponitur et ad imitandam humilitatem, et ad cavendam fatuitatem. IV, 525, 526. Pueritia humilitatem significat; et ideo Dominum nisi pueri non laudant. IV, 1472.

Puerperium infamie ad homicidium non pertinet. III, 626. Puerperia viventia in uteris matrum. VI, 272.

Pugilari est pæcrationem facere. IV, 679.

Pugna, acies spiritalis. VI, 553. Pugna inter amorem Dei et amorem sæculi. V, 1512. Pugna Christianorum modo non sunt cum tyrannis, sed cum diabolo. IV, 1387. Pugna contra diabolum. V, 51; VI, 289, 290, 291. Contra mundum. V, 1236. Nullus hostis metuitur extrinsecus: te time, et cum diabolo mundus est vitiosus. V, 391. Pugna

contra peccatum. IV, 545. Pugna contra peccatum vincimur, nisi divinitus adjuvemur. VI, 271. Quamvis strenue certantibus non desunt vulnera peccatorum. VI, 357. Pugna inter corpus et animam. *vide* Caro, Concupiscentia.

Pugna interior. V, 83, 391, 716, 719, 815, 817, 820, 892. Undenam pugna, quam homo sentit iustus. IV, 764. Pugna carnis et spiritus ex languore ac vitio per culpam contracto. VI, 360. Illo sanato, nulla pugna erit. 361. Pugnam internam qui experiantur. VI, 553. Multo est tolerabilius certamen huiusmodi non cepisse, quam ceptum relinquisse. VI, 372. Hac in pugna carnalis exercitus. VI, 354. Pugnare contra carnis concupiscentias munus est spiritus sancti in nobis. V, 717. Pugnaturus, primo subdas te Deo; deinde, illo docente te et adjuvante, præliaris. IV, 1860. Pugnam nostram spectat Deus, non modo ut victorem coronet, sed ut pugnante adjuvet. IV, 253. Pugna nos non sic Deus spectat, quomodo populus Venatores. V, 718. Si Deus non adjuvat, non dico vincere, sed nec pugnare poterimus. V, 835. Non pugnatur, sed trahitur, qui non iuste vivit. V, 821. Imo non pertrahitur, sed libenter sequitur. V, 818. Laboras pugnando, sed lætaberis triumphando. V, 821. Quomodo vincat gratia. VI, 353, 354. si non te invenit dies ultimus victorem, inveniat vel pugnante, non ceptum et addictum. V, 153. Tractatus de pugna animæ. V, 718. De eadem re disserunt plures Sermones. V, a pag. 817 ad 847. Pugnae malorum in malos, malorum in bonos et ad bonum inter se. VII, 441, 442.

Pulchritudo quid, et in quo consistat. I, 701, 1184; III, 243. Pulchritudo ex similitudine et quadam partium unitate venit. I, 1223. Omnis pulchritudinis forma, unitas. II, 85. Pulchritudo quæ partibus constat, multo laudabilior est in toto, quam in parte. III, 188. Quæ delectant, eo delectant quia pulchra sunt. III, 148. Pulchritudo ubique et in omnibus percipitur. I, 989. Unde, quidquid ordinatum est, quantumcumque sit fædum, pulchrum est. III, 156.

Pulchritudo universi unde. VIII, 607. Pulchritudo temporalium naturarum, rerum transitu peragitur, et distinguitur morte nascentium. VI, 28; VIII, 205. Pulchritudo sæculi, velut magnum cæcumenus modulatur, ducens in æternam contemplationem speciei Dei. II, 527. Pulchritudines exteriores, a Dei pulchritudine veniunt. I, 801. Pulchritudinem suam habet iustitia. V, 87.

Pulchritudo corporis. III, 155. Pulchritudo est congruentia partium cum quadam coloris suavitate. II, 65. Pulchritudo non mole, sed membrorum paritate ac dimensione consistit. VII, 355. Defectus quibus distinguitur pulchritudo non corruptiones vocandæ. VIII, 205. Pulchritudo est bonum Dei. VII, 467. Pulchritudinem Deus largitur et malis, ne videatur magnum bonum bonis. VII, 467. Pulchritudo seducit sui consecratos. III, 159. Pulchritudo cur sæpe nos fallat. III, 150. Pulchritudini infamie non inhærendum. VIII, 206. Pulchritudo quandonam male amatur. VII, 467. Pulchritudo multis miseriis obnoxia est. III, 155. Pulchritudo Christi. IV, 495, 496.

Pulchritudo vera in animo. II, 65. Pulchritudo mentis in quo sita sit. II, 462. Pulchritudo animi, vera virtus et iustitia. IV, 496, 704. Pulchritudo ex confessione nascitur. IV, 1252. Pulchritudo creaturarum, vox est earum contentium Deum. IV, 1946. Pulchritudini animi sensus adversatur. II, 65.

Pulchri aptique distantia. II, 527. Pulchri corpore, boni vocantur a scriptura. VII, 469. Pulchros non esse, nisi sapientes dixerint stoici. VII, 252. Cuius corpus pulchrum est, et deformis animus, magis dolendus est, quam si deforme haberet et corpus. III, 119.

Pulorum augurium. VII, 102.

Pulmonis quoddam officium. IV, 1516. Pulmones quasi folles. X, 513.

Pulvis mortem filii falso nuntiata, quanta animi magnitudine tulerit. VII, 162.

Pulvis Judæos prævaricatores designat. IV, 1505. Et iniquos. IV, 528.

Punicare faciem. IX, 706.

Punctum indivisibile. I, 1043. Ejus et signi discrimen. I, 1046. Puncti potentia. I, 1046.

Punica et Hebræa lingua significationis quadam vicinitate sibi sociantur. V, 648; IX, 341.

Punici Christiani baptismum nihil aliud quam salutem, et sacramentum corporis Christi nihil aliud quam Vitam vocant. X, 128. Punicis literis multa sapienter mandata memorat. II, 83. Punicorum bellorum clades. VII, 98, 99, 100, 101. Punicum proverbium. V, 910.

Punire. Ignoscendum est aut plectendum ex caritate. II, 661, 662. Punitur peccatum aut ab homine penitente, aut a Deo iudicante. V, 155, 158, 187. Peccatores sic ordinat Deus, ut non ipsius, sed sui malitia puniantur. IV, 108. *vide* Flagellum, Peccatum, Poena, Vindicta. Cum puniuntur homines, a solo Deo puniuntur. IV, 805. Punit Deus

quod facis, ut liberet quod fecit. IV, 1175. Punitens Deus non aufert totum bonum, sed aliquid admittit, aliquid relinquit. VII, 641. Per gratiam Deus exhibet poenam. IV, 427. Deus tunc punit infestius, cum impunita peccata dimittit; misericorditer adversatur, cum copiosas libidines inopes reddit. II, 531. Puniri a Deo opera mala, non quæ fecit homo, sed quæ facturus fuit, male docent Pelagiani. II, 889. Habent homines mali, ubi et per Christianos non solum inanes, sed et utiliter plectantur. II, 517.

Pupillæ oculi vis. I, 1048. *vide* Oculi.

Pupillus quis. V, 116. Pupillus quinam ille sit, cui adiutor et pater sit Deus. IV, 129, 130. Pupillus Dei est, qui de temporalibus non præsumat. IV, 1837. Pupilli omnes sumus absente patre, non mortuo. IV, 1897. Pupillorum et viduarum protector Deus. IV, 1896. Pupillorum tutores Episcopi. V, 950. Curam tuendis cum omnibus hominibus, tum maxime pupillis Ecclesia vel Episcopi debent. II, 1069.

Purgare, pro purgatum pronuntiare. III, 519.

Purgatio animi est quasi ambulatio quædam et navigatio ad patriam. III, 25. Purgandi animi exemplum, Sapientia incarnata. III, 25. Purgationis hominis principium, Christi incarnatio. VII, 501. Purgationem mentis, spiritus et corporis sui habent Christiani in Christo. VII, 505.

Purgatoriae poenæ quorundam in iudicio. VII, 699, 700. *Vide* Poena. Purgatoriae quædam sunt poenæ in hac mortali vita. VII, 727, 728. Quædam post mortem: nulla vero post iudicium. VII, 728, 730, 731. Purgatorius ignis post hanc vitam. VI, 156, 217, 263. Purgatorius ignis in die iudicii. IV, 92, 1363. Quidam in indignatione arguentur et emendabuntur: sic tamen quasi per ignem; quidam qui arguentur, non emendabuntur. IV, 597. Quia dicitur, *Salvus erit*, contemnitur ille ignis; gravior tamen erit, quam quidquid potest homo pati in hac vita. IV, 597. In hac vita purges me, cui jam emendatorio igne non opus sit. IV, 597.

Purpurius a limata. IX, 511, 612. Traditorum crimen secundo Tigisitano obiecit. II, 162; IX, 753. Purpurio, occisos ab eo in carcere Misci filios sororis ejus, obiecit Secundus Tigisitanus. IX, 640. Purpurius de homicidio confessus. IX, 714, *App.* 775.

Pusillus a Lamasha. IX, 256.

Puteus et fons in quo differunt. III, 1312.

Pyramus et Thysbes. I, 982, 984, 989.

Pyrrhus rex Græciæ a Tarentinis accitus, Romanorum hostis effectus est. VII, 97. Apollinis oraculum de Pyrrho ambiguum. VII, 97.

Pyrrhus rex Epirotarum. VII, 164.

Pythagoras. IV, 1828; V, 1136. Samius. VIII, 1011. Quo tempore floruit. VII, 585, 596. *Not.* Pythagoras agnoscit animæ immortalitatem. I, 934. Pythagoras samius audita de immortalitate animæ disputatione, ex athleta factus philosophus. II, 521. Pythagoras non sapientem sed philosophum se esse dicebat. VIII, 1057. Ab illo philosophi nomen incepit. VII, 223, 596. Et philosophiæ. X, 1432. Pythagoræ philosophia ante ipsum ignota. II, 375. Pythagoras contemplativæ parti sapientiæ instituit. VII, 228. Pythagora nihil clarius in virtute contemplativa tunc habuit Græcia. III, 1048. Is nec de se, nec de ulla re aliquid scripsit. III, 1048. Pythagoræ de administranda republica iudicium. I, 1020. Pythagoræ errores plures. I, 589. Animas de coelo lapsas esse putarunt Pythagoras, Platonici, Origenes. II, 718. Pythagoras hydromantia usus est. VII, 223. Pythagoræ laus. I, 953. Improbatur. I, 589.

Q.

Quadragenarius numerus quid mysterii contineat. III, 48; V, 352, 695, 1059, 1051, 1177, 1178, 1216, 1259. Perfectionis mysterium insinuat. VIII, 895. Quadragenarius numerus, perfectus et sacratus. III, 1529. Sacramentum est laboriosæ huius vitæ. III, 1075. Quomodo. III, 1075. Quadragesimus numerus modo poenitentiae, modo lætitiæ convenit. III, 594, 595. Quadragesima dies ante, et quinquaginta post Pascha. V, 695, 1048, 1049, 1052, 1147, 1178, 1181.

Quadragesimæ dies toto orbe sacratissimi. V, 1046, 1051. Observandum anni tempus et dierum numerus. V, 1047. Quadragesima, præcipua jejuniorum observatio. III, 594; IX, 700. Quadragesima diebus perpetua jejunia. V, 1178. Quid significant. V, 1178. Qui per alios dies jejunitis, per hos augete quod facitis. V, 1040. Quadragesimalis abstinence qualis esse debet. V, 1044. Quadragesima a carne et a vino abstinetur. V, 1040, 1045. Heec observatio non superstitiosa, sed divina lege servatur. VIII, 492. Si stomachi infirmitas aquam non tolerat, vino usitato et modico honestius sustentaretur, quam exquisitis liquoribus. V,

1053. Perstringitur superstitiosa observatio vasa in quibus coctæ sunt carnes devitantium, tamquam immunda. V, 1017, 1032. Per Quadragesimam non solum a carnibus, verum etiam a quibusdam terræ fructibus abstinent fere omnes. VIII, 491, 495. Quadragesimali tempore pauperum victus omnibus limitandus. V, 1053. Restringendæ delicie, non mutandæ. V, 1045, 1044. Quadragesimæ observatores deliciosi. V, 1040, 1043, 1045, 1047, 1053. Quadragesima non operosis aut pretiosis, sed in promptu positis et vilioribus alimentis corpus reficiendum, aut potius fultendum. V, 1044, 1045. Secus agentes, multum errant. V, 1047. Quadragesimali tempore crux castigandi corporis assumenda. V, 1059. Servanda conjugalis continentia. V, 1040, 1045, 1045, 1047, 1052. Eleemosynæ largiores erogandæ. V, 1040, 1042, 1043, 1046, 1047, 1052, 1053. Finiendæ inimicitie. V, 1042, 1045, 1046, 1054. A litibus in primis jejunandum. V, 1040. Pia opera ferventius exercenda. V, 1040, 1041, 1052. Ultima quinta Sabbati alibi offertur tantum ad vesperum, alibi et mane et ad vesperam. II, 202. Cur bis offeratur. II, 204. Alii nec quinta Sabbati lavant, relaxant jejunium, secus alii. II, 201, 204. Quadragesimale jejunium cur ante Pascha et ante baptismum, cum Christus post baptismi susceptionem jejunavit. V, 1048.

Quadragesimæ mysterium exponitur. VI, 40, 96. Quadragesimæ dies significant laborem et humilitatem vitæ præsentis. V, 1041. Vitæ hujus mororem. IV, 1463. Per Quadragesimam Ecclesia præsens figuratur. VI, 40, 97.

Quadro similis debet esse Christianus. IV, 1103.

Quadrupedia quænam animalia dicuntur. III, 241, 286.

Querere. Quod hortante Deo querimus, eodem ipso demonstrante invenimus. I, 1245. Fieri non potest divina quadam providentia, ut religiosi animis se ipsos et Deum, id est veritatem pie caste ac diligenter querentibus, inveniendi facultas desit. I, 1049. Veritatem quidam non pie querunt, et ideo non inveniunt. I, 708. Nulli homini ablatum est scire utiliter queri, quod inutiliter ignoratur; et humiliter confitendam esse imbecillitatem, ut querenti et confitenti Deus subveniat. I, 1297. Neque omnes a quibus queritur docere possunt, neque omnes qui querunt digni sunt. I, 1311. Si sapientia et veritas ita queratur ut dignum est, subtrahere sese atque abscondere a suis dilectoribus non potest. I, 1324. Amore queritur. I, 1324. Maxime res cum a parvis queruntur, magnos eos solent efficere. I, 909.

Querere Deum et ad laudem et ad damnationem pertinet. III, 1759. Querentem se non contemnet, qui prior quæsit contemnentem se. IV, 870, 871. Deus non queritur ab aversis, sed ipse vocat aversos, ut impleat conversos. IV, 288. Querentium Dominum genus duplex. III, 1676. Hoc est Christum male querere, in peccato suo mori. III, 1676. Qui Deum querunt, jam transeuntia et moritura non querunt. IV, 122. Deum non querunt, qui eum propter beneficia terrena querunt. IV, 996. Patrem quære, propter hereditatem; Dominum quære, propter redemptionem; patronum quære, propter liberationem. IV, 1855. Quisquis a Deo præter Deum aliquid querit, non caste Deum querit. V, 759. Querere aliquid a Deo nolite, nisi Deum. V, 1461. Quid Dominus querit a te, nisi te? V, 517. Querendus Deus sine fine, quia sine fine amandus. IV, 1392. Deus manibus, id est operibus, querendus. IV, 1855. In tribulatione Deus exquirendus. IV, 526, 972. Queritur anima cujuslibet duobus modis, scilicet ad imitandum et ad perdendum. IV, 407, 1840. Quomodo Deus hominem querere dicitur. VII, 557. Querere idem est ac suum habere. VII, 537.

Quæstio innuitur agi extendente equuleo, sulcantibus ungulis, urentibus flammis; vel mitius, virgarum verberibus. II, 509, 511. Suspensis in equuleo ungulis vexatur. II, 166. Quæstionarius. V, 680, 1590.

Quæstiones difficiles non inutiliter indagantur. VI, 260. Quæstionum tria genera, an sit, quid sit, quale sit. I, 786. Quæstionum genera plusquam tria esse non possunt. VI, 15. Quæstio inscrutabilis. X, 1128. Quæstionem qui non videt, non intelligit solutionem. III, 1629. Quæstio omnis nisi intentum fecerit proposita, non delectabit exposita. III, 1543. Sæpe in altercando magnæ quæstionis propositor personam magni doctoris ostentat. VIII, 107. Quæstionum omnibus difficultibus fortior caritas. V, 1612. Quæstionum libri septem. I, 651. *Sex quæstiones contra paganos expositæ.* I, 645. *Liber de diversis quæstionibus octoginta tribus.* I, 624; VI, 11.

Qualitates corporum tolle ipsa corpora, necesse est ut non sint. II, 858. Qualitates corporis quatuor. IV, 81. Qualitas de substantia in substantiam non migrat. X, 855. Qualitates afflicto transeunt ad alia corpora, non emigrant. X, 812. Qualitates rerum corporalium quo modo de corpore ad spiritum, eo modo transeunt de spiritu ad corpus. X, 812. Qualitas mala inesse potest, etiamsi nulla sit causa

tionem commota. X, 859. Qualitas affectionalis est quid aliud ab affectione. X, 834.

quando, in eternitate non est. IV, 1459.

quantitas duplex, molis et virtutis. I, 1037. Nullum est corpus quod non habeat longitudinem, latitudinem, et altitudinem. I, 1038. Animæ nullam esse quantitatem molis, fuisse in libro de *Quantitate animæ*. I, 1037. Sed inesse quantitatem virtutis, cuius septem gradus assignantur. I, 1074. Omne corpus quantulumcumque sit, habet dimidium, et si dimidium, innumerabiles partes. III, 158. *Vide* Corpus. Quantitas syllabarum diverso modo a Grammaticis et Musicis attenditur. I, 1099, 1100.

Quasi habet tristitia iustorum, at eorum gaudium non habet quasi. IV, 539, 500.

quatuor inter et quater quid intersit. VI, 40.

Querela. Aliud esse sine querela, aliud sine peccato. X, 163. *Vide* Perfectio, Peccatum.

Quæstis dei ædem extra portas esse merito voluerunt Romani. VII, 125.

Quies. Quod quietum est, non est nihil: imo magis est quam id quod inquietum est. I, 1282. Quies est apud Deum valde, et vita imperturbabilis. I, 682. Requiessisse Deum ab operibus suis ut intelligendum. III, 189. Quies Dei ab operibus suis, quietis nostræ symbolum. V, 1242. Quomodo Deus requiescet in nobis Sabbato vitæ æternæ. I, 868. In iis requiescere dicitur Spiritus sanctus, quos in se requiescere facit. I, 816. Ignavia quasi quietem appetit: quæ vero quies certa præter Dominum? I, 680. Quies in Deo solo habetur. I, 732. Frustra quæritur in creaturis fugacibus. I, 700. Ibi est locus quietis imperturbabilis, ubi non deseritur amor, si ipse non deserat. I, 701. Fecit nos Deus ad se, et inquietum est cor nostrum, donec in Deo requiescat. I, 661. Ostendit Deus quam magnam creaturam rationalem fecerit, cui nullo modo sufficit ad beatam requiem, quidquid ipso minus est. I, 848. Quies non invenitur nisi in voluntate Dei. III, 885. Ubi quies, ibi sanctificatio. II, 219. Omnia propter spem æternæ quietis agenda sunt. V, 80, 83. Ad quietem semper vigilantem actio bona perducit. IV, 1489. *Vide* Requies. Quies Mariæ operationi Marthæ præfertur, quare. III, 306. Quies qualis in cælo. II, 212. Quies per lectum figuratur. IV, 1730.

Quietus a Burch. IX, 218.

Quinarius numerus imperfectus, senarius vero perfectus. III, 1599. Quinarius numerus in veteri Testamento maxime commendatur. III, 717. Quindenarius numerus concordiam significat duorum Testamentorum. IV, 1960. Quinquaginta diebus post Pascha prandetur. III, 143. Jejunia relaxantur, et stantes orantur. II, 218. Alleluia ubique canitur. II, 220. Quinquaginta dies et Alleluia post Pascha, antiquæ traditionis. V, 1176. Quinquagenarius numerus in nostra religione sacrosus est. III, 48. Magnum sacramentum continet. IV, 1960. Quinquagenarii numeri mysterium. II, 218; VI, 98. Ratio. V, 75, 1032, 1177. Quinquaginta dies post Pascha significant dies futuri sæculi. V, 1084, 1178. Per Quinquagesimam ecclesia futura figuratur. VI, 97.

Quintuslavius Capensis episcopus. IV, 381.

Quintus. II, 252.

Quintiliano commendantur Calla vidua ac virgo Simpliciola. II, 968.

Quintus ad aratrum. II, 390.

Quintus ab Aggia. IX, 235.

Quintus presbyter. II, 630.

Quintus diaconus. II, 331. Libellum litterarum Augustini ad Paulinum detulit. II, 347.

Quirinalis flamen. VII, 60.

Quirinus cognominatus est Romulus. VII, 60.

Quodvultdeus diaconus Carthaginensis. VIII, 21, 36. Petit ab August. ut hæreses omnes a Christo, earumque errores exponat. II, 998. Ei excusat Augustinus operis difficultatem, ac monet rem jam ab aliis tentatam. II, 999. Nec desinit tamen Quodvultdeus flagitare. II, 999. Dicit frustra sibi Græcam facundiam delegari, qui latina non didicerit. II, 1000. Quodvultdeo promittit August. opus quod petit, dum per occupationes licebit. II, 1001.

Quodvultdeum de duobus adulteriis apud Catholicos convictum, a Donatistis esse susceptum dicebat Petilianus. IX, 363.

Quodvultdeus episcopus. II, 789, 781. Ei scripsit Aug. quid agendum ecclesiasticis, obsidionis instaurate metu. II, 1013.

R.

Raab non ob fallaciam remunerata, sed ob benevolentiam. VI, 510. Melius a mendacio abstinuisset. VI, 541, 542. Raab quatenus imitanda est. VI, 542, 543.

Racha quid. III, 1240, 1241. Vox indignantis. III, 1761. Interjectio indignantis. III, 42, 45. Racha in aliam linguam non potuisse verti dicitur. III, 42.

Rachel visum principium interpretatur. III, 1046; VIII, 432. Rachel quid figuret. VIII, 432. Figura est vitæ contemplativæ. III, 1046.

Radices duæ bonorum et malorum caritas et cupiditas. X, 370. Radix nostra caritas. IV, 131, 338, 357, 607, 1947. Radix apostolica. VI, 278.

Rana significatur loquacissima vanitas. IV, 1000

Rapaces milvis comparati. III, 361.

Rapere. Quomodo rapiat hominem Deus. I, 793.

Raphain id est Gigantes. III, 749.

Rapina, luerum damnosum. IV, 740. Rapina simul cum furto prohibita septimo præcepto. V, 71.

Raptores alienarum rerum quanta maneat poena. V, 206. Si stultus est qui recondit sua, invenire nomen ei qui tollit aliena. V, 961. Raptores redarguuntur. V, 963. Raptores eleemosynæ Deo non acceptæ. V, 649, 962. Quod invenisti et non reddidisti, rapuisti. V, 963. Rapitor major ideo te quærit, quia invenit minorem raptozem. IV, 1616.

Raptus animæ duplex, spiritali visione et intellectuali. III, 476. In raptu spiritali aliquando fit revelatio. III, 476. Natura et excellentia raptus intellectualis. III, 476. Potest mens humana divinitus rapi ex hac vita ad angelicam vitam, antequam per istam communem mortem carne solvatur. II, 610. Raptus Paulus ad vitam angelicam. II, 610.

Rara quæ sunt, ipsa sunt mira. VII, 722.

Ratio est mentis motio, ea quæ discuntur, distinguendi et connectendi potens. I, 1009. Ratio est aspectus animi, quo per se ipsum non per corpus verum intuetur; aut ipsa vero contemplatio, non per corpus; aut ipsum verum quod contemplatur. I, 1026. Ratio est mens mentis. X, 680. Communis est hominibus et angelis; non vero pecoribus. X, 350. Ratio est quasi animæ caput aut oculus. I, 1177, 1248. Rationem æternam esse multis edisserit Evodius. II, 701. At non probat Augustinus quod dicit, ratione cogi Deum esse, vel ratiocinando effici Deum esse debere. II, 705. Rationis et intellectus discrimen. V, 257.

Rationis ministri sunt tam interior quam exteriores sensus. I, 1243. Ratio judicial de sensu interiore. I, 1247. Ratio corpori ac sensibus præstat. III, 148. Duo sunt in quibus illius vis potest ipsis etiam sensibus ad moveri, opera scilicet, et verba. I, 1010. In visu et auditu, et in ipsa etiam voluptate quædam rationis vestigia sunt. I, 1011. Ratione nihil in homine præstantius. I, 1218. Per eam homo bellis præstat. I, 1230. Unde spiritus hominis dicitur in scripturis ratio, qua ab eis distat. III, 202. Ratio ipsa ratione cognoscitur. I, 1268. Ac se ipsam comprehendit. I, 1246. Ratio est excogitatrix omnium disciplinarum. I, 1012. Ratione præstantior est virtus. III, 147. Ratio velut in arce collocata ad regendam libidinem et iram. VII, 427. Ratio ad vicem viri debet regere omnem animalem motionem. III, 746. Rationis dominatio ad motus interiores frenandos homini data. V, 70. Ratio vitis recte non imperat, si Deo ipsa non servit. VII, 636. Ratio non in infantibus nulla, sed sopita. II, 361. Ratio sopita in infante, excitanda ut sit sapientie et veritatis capax. VII, 789.

Ratio et auctoritas quomodo conducunt ad discendum. I, 1008. *Vide* Auctoritas. Ratio exemplis anteposenda. VII, 56. Ratione errorem non persuaderi, sed falsa ratione. II, 455. Ratio in investigatione rerum divinarum deficit. I, 1315. Ratio fidem præcedit, fidesque rationem. II, 451. Si manifestissimæ certæque rationi velut scripturarum sanctorum obijciatur auctoritas; non intelligit qui hoc facit, etc. II, 588. Ratio si contra divinarum scripturarum auctoritatem redditur, quamlibet acuta sit, fallit veri similitudine, nam vera esse non potest. II, 588. Ubi humana ratio deficit, fides sufficit. V, 1008. Rationi percipiendæ idonei perpauci. VIII, 81.

Rationabile quid. I, 1010. In tribus apparet. I, 1012. Rationalis et rationalis discrimen. I, 1010. Rationalis creaturæ vitium ac miseria, aversio ejus ab incommutabili bono; virtus ac beatitudo, conversio ejus ad idem bonum. II, 561.

Rationale summi sacerdotis. III, 657. In eo lapidem fuisse fabulantur, cujus color sive ad prospera, sive ad adversa mutaretur sacerdote intrante in sacra. III, 657. Rationale Legem et judicia significabat. III, 640, 641.

Rationalis Africa. IX, App. 792.

Ratiocinatio, est e cerijs ad incertorum indagacionem nitens cogitatio. I, 1021. Ratiocinatio est rationis inquisitio. I, 1063. Hujus et rationis discrimen. I, 1064. Cuiusque usus. I, 1063.

Ravenna. X, 457. Ravennæ Laurentii memoria. V, 1444. Ravennæ data constitutio. II, 927.

Razii exemplum se ipsum interfecit, Donatistas non juvat. II, 951; IX, 728, 730. Quid nos admoneat. IX, 730. Razii factum magnum est, sed non bonum. II, 932. Scriptu-

ra illud narrat, non laulat. II, 931. Rarius quo sensu laudatus in scrij turis. IX, 729. Rarius non fuit vir eligendae mortis sapiens, sed ferendae humilitatis impatiens. II, 932.

Reatus quid et ubi sit. X, 860. Reatus culpa et poenae distinctio, seu peccatum, et poena peccati. I, 609. Reatus peccati. X, 430. Reatus non nisi post baptismum solvitur. X, 854. Deus res, quarum reatum solvit, ad fidei certamen manere sinit. X, 182.

Rebaptizantium errori occurritur. III, 778. Cur non rebaptizandum. IX, 30. Rebaptizatio est quid peius quam mors. IX, 319. Rebaptizare, grande scelus. IX, 53. Rebaptizare haereticum hominem, qui haec sanctitatis signa percipit, quae Christiana tradidit disciplina, omnino peccatum est. II, 95. Rebaptizant Catholicos Donatistae, cum in ipsis haereticis Ecclesiae universae placuerit baptismum non rescindere. VIII, 43. Rebaptizationi Donatarum in parte Donati illuditur. IX, 98. Rebaptizare non ausi sunt Donatistae eos, qui in schismate Maximiani baptizati fuerant. II, 800. Non rebaptizantur qui a Donatistis ad Ecclesiam convolant, sed necesse est poenitentiam agant. II, 803, 811. *Vide* Baptismus, Donatistae, Rebaptizatores. V, 291, 293.

Rebecca in benedictione Jacob quid figurabat. V, 38. Rebecca a est figura Ecclesiae. IV, 1675.

Reburus. VIII, 227.

Recapitulatio diligenter observanda in Scripturis. III, 555.

Receditur a Deo dissimilitudine. IV, 1217.

Reconciliati Deo sumus, non sicut reconciliatur inimicus inimico, quasi Deus incipiat amare quos oderat. III, 1923. Reconciliatur nemo Deo, nisi per Christum. X, 141, 145, 826. Nisi per dilectionem. VI, 191. Tenendo praecepta Christi, reconciliamur Deo. VIII, 119. Reconciliatio poenitentium. VII, 675, 674. In periculo mortis reconciliationem dari vult Augustinus poenitentibus, etiam adulterina consortia retinentibus. VI, 470. Reconciliatio arrha pacis. VI, 470. De reconciliatione sermo. V, 1034. Quanta cura sategit Augustinus, ut sibi reconciliaretur episcopus, quem litteris asperioribus offenderat. II, 623, 624.

Recordatio. Ea quae discimus non nobis veluti nova inseri, sed in memoriam recordatione revocari, Socratis inventum. II, 68.

Recta opera non sunt, cum cor directum non est. IV, 991. Recta sunt opera, quorum finis est caritas. IV, 1148. Rectus recto conveniens, et sine dubio placebit tibi Deus. V, 517. Recti corde quinam. III, 1603, 1625; IV, 104, 275, 276, 277, 278, 593, 770, 771, 991, 996, 1206, 1883. *Vide* Cor. Rectus est homo, quando in eo bono quod facit, Deus ipsi placet; in eo autem malo quod patitur, Deus ipsi non displicet. IV, 885. Rectus quantumlibet tibi videaris, producit Deus de thesauro suo regulam; coapat te ad eam, et pravus inveniris. IV, 1849. Recti et non recti corde. V, 517. Rectum amando corrigimur, ut recto recti adherere possimus. II, 672.

Rector. V, 420. Rectorum Ecclesiae pericula. IV, 1425, 1426.

Redarguere. Ad redarguendum pigriorem dispensatorem Dei nihil magis facit, quam tumor verbi asper. V, 961.

Reddendum vel non reddendum bona aut mala sex differentiae. IV, 1452.

Redimere tempus. V, 122, 910.

Redemptionis beneficium. V, 1183. Redemptionis Christi mysterium nullis retro temporibus de nit. VII, 221. *Vide* Salus. Redemptionis mysterium quam diversis significationibus; predicatum. VII, 221. Redemptio nostra eleganter enarratur. V, 726, 745. Redemptionis nostrae commercium peractum a Christo. IV, 1521, 1925. *Vide* Christus. Redempti sumus sanguine Filii Dei. V, 153. Qui nos tanto pretio redemit, non vult perire quos emit. V, 153.

Reditus ad priorem vitam peccati prohibitus. VII, 309. Redit homo in deteriorem, cum ad se redit. IV, 978.

Refectionis necessitas ab edacitatis libidine discernenda. X, 771. Refectiones, indigentiarum quotidiana medicamenta sunt. IV, 1320. Refici ab eo quare, a quo factus es. IV, 1853.

Reformare. Qui nos formavit, ipse reformat. IV, 524.

Reformatio a confessione incipit, et per bona opera perficitur. IV, 1908.

Refugium nostrum Deus. IV, 234, 515, 878. Regeneratio hominis duplex. VII, 663, 667; X, 689. Regenerationis beneficium. V, 1006, 1081. Et gratia. VII, 579, 506. Regenerationis beneficium ex Christi Incarnatione. X, 174. Regenerationis nostrae sacramentum manifestum esse voluit manifestatus mediator: antiquis autem iustis erat aliquod occultum. II, 843. Regenerationis signum ante diluvium an et quale fuerit, Scriptura tacet. VII, 439. Regenerationem omnibus, uno Christo excepto, necessariam videri. II, 844. Regenerationis et generationis nostrae comparatio. V, 1081. Regeneratio opponitur generationi. X, 188.

Regeneratio spiritalis quatenus sit. X, 144, 145. Regenerationis sacramentum, baptismus. X, 177. Regeneratio per Christum ducit ad justificationem vitae. X, 177. Regeneratio quid praestat. X, 187. Generatio ex Adam uno delicto obligat, regeneratio ex Christo tam illud, quam quicquid postea ex iniquis operibus humanae conversationis accedit, solvit. II, 678, 679. Regeneratio peccata abolet universa in quavis aetate. VI, 287, 288. *Vide* Baptismus. Regeneratio, fides, spes, caritas, in hac vita sunt solatia miserorum, non gaudia beatorum. IV, 1533.

Regi et agi qui differant. X, 323. Non regit qui non corrigit. IV, 504. Quosnam Deus regat, quosve dimittat. X, 324. A Deo regimur per singulos actus, quando recte agimus. X, 559. Regit spiritus, caro regitur: nec spiritus bene regit, si non regatur. V, 913. Rege terram, et eris rex terrae. IV, 970.

Regio vivorum et mortuorum. V, 296.

Regnare dupliciter dicitur. VI, 77, 78. Regnare velle latius an bonis congruat. VII, 124. Regnandi cupido in Romanis. VII, 43. Et Nino. VII, 116. Regnante Domino ita quisque subjectus est, ut regnet et ipse cupiditatibus suis. IV, 647.

Regna humana divina providentia constituuntur. VII, 141. Donantur. VII, 560. Gubernantur. VII, 154. Regnorum divisio, cupiditatis vel utilitatis effectus. VII, 580. Primis saeculis consequens non erat, ut primogeniti in regnum succederent. VII, 484. Regna a diis dari non possunt. VII, 176. Regna an deorum auxilio vel juvantur, vel deseruntur? VII, 117. Regna solus verus Deus dat. VII, 123. Bonis et malis, piis et impiis. VII, 139, 168. Quare. VII, 159, 140. Regna terrena quibus voluerit Deus, et quamdiu voluerit, vel sinendo, vel donando distribuit. III, 1031. Regnum invito vero Deo habere non poterant Romani, at illo cognito melius habuissent. VII, 135. Regna felicia et infelicia dat Deus Imperatoribus Christianis, quare. VII, 171, 172, 173. Regnum bonorum non tam ipsis, quam illis, quibus regnant, utile est. VII, 114. Regnum malorum magis regnantibus nocet. VII, 114. Regna absque iustitia, magna sunt latrocinia. VII, 113. Regnum aliena iniquitate crescit. VII, 124. Regni propagatio quo sensu dici potest felicitas. VII, 121. Haec incongruenter Jovi adscribitur, si victoria dea est. VII, 124. Regnum bello augere grande latrocinium. VII, 116, 117. Id malis videtur felicitas, bonis necessitas. VII, 124. Regni iusti et moderati forma. VII, 116.

Regna excellentiora Gentium tria. VII, 497. Inter regna terrarum, ceteris clariora fuerunt Assyriorum et Romanorum. VII, 560. Regna mundi quatuor significata per quatuor bestias in Daniele. VII, 893. Regnorum terrenorum praedictae sunt mutationes. V, 622. Regni Israelitici commutatio per Christum figurata in veteri Testamento, ubi. VII, 326, 327. Regnum lucis et tenebrarum, Manichaeorum signum, destruitur. I, lib. *De Moribus Manich.* c. 3, 4, 5, etc. Regnum uxorum. I, 732.

Regnum in creaturas rationales triplicis generis. V, 1658. Regna duo, unum Christi, alterum diaboli. II, 918. Regnum diaboli constat ex iis qui inter se divisi sunt. V, 416. Regnum Christi duplex. VII, 673. Regnum Christi est in hoc mundo, sed non de hoc mundo. III, 1939. Regnum Dei nos, si in illum credentes in eo profecerimus. V, 368. Regnum Christi et sanctorum in terra post separationem malorum. V, 1197. *Not.* (a). Regnum Christi haeresibus et schismatis etiam excitat indivisum. V, 446. Regnum sanctorum. VII, 673. Et Ecclesiae. VII, 548.

Regnum caelorum cur dicta Ecclesia. VI, 409. Regnum caelorum, id est, sanctorum qui caeli appellantur. V, 490. Regnum caeleste, et regnum terrenum hodie in isto saeculo commixtum est. IV, 602, 603. Regnum caelorum non promissum fuit in veteri Testamento. VIII, 129, 130. Regni caelorum nomen non in veteribus Libris invenitur, sed in novis. VIII, 368. Regnum caelorum in veteri Testamento promissum esse, quare tamquam erroneum Pelagio obiectum. X, 327, 328, 329. An de facto promittatur. X, 327. Regno terreno veteres iusti caeleste regnum imaginabantur et praenuntiabant. III, 73. Regnum terrenum Judaeorum, umbra erat regni caelestis. IV, 1605.

Regnum Dei, regnum caelorum adhuc aedificatur. III, 1815. Regnum Dei promissum. V, 641. Quibus promissum. I, 619, 674. Non soli haeretici, sed et qui male vivunt, ad regnum Dei non pertinent. IX, 170. A regno Dei excludit vel unum crimen. IX, 171. Regnum Dei quomodo caro et sanguis non possidebunt. V, 1619. Nunquam posse intrare in regnum Dei, magna est poena hominis. X, 785. Nominis per remissionem peccatorum sit, ut ad regnum Dei perveniant baptizati. X, 142. In regnum Dei sola Christi sanctitas introducit. X, 118. Regnum Dei ubi intelligatur. X, 518. Extra regnum Dei non est vita aeterna parvulis non baptizatis reservata. X, 189. Inter ignem aeternum et regnum

cælorum nullus medius locus vite æternæ. V, 872, 1537. Regni cælorum pretium. V, 1521. Regnum cælorum quam diverso pretio ematur. IV, 1468. Tanti valet, quantum habueris. IV, 574. Percipitur pro calice aquæ frigidae. IV, 574. Regni Dei qui possessores. I, 612.

Regni Dei descriptio. I, 612. Regnum Dei pariter ab omnibus, totum a singulis possidetur. V, 549. Unicuique integrum est, quod concorditer habetur a multis. V, 549. Ad regnum Dei invitati omnes. V, 549. Quæ ibi non erunt novimus: quæ erunt, amare ac desiderare possumus, non digne cogitare. V, 1121. Ibi totum negotium nostrum laus Dei erit. V, 1121. Quis magnus et quis minimus in regno cælorum. V, 1168. Regnum Dei, crescente possessorum numero, non minuitur, quia non dividitur. V, 549. Regnum cælorum habet præmia diversa. VI, 410. In regno cælorum qualis erit cibus. V, 969. Regni Christi jam pignus tenemus, sanguinem Christi. V, 840, 848. Regnum cælorum quis recte, quis prave desideret. V, 489.

Regula incommutabilis est Dei voluntas. IV, 1203. Regulæ ad intelligendas Scripturas. V, 26, 50, 556. Ad intelligenda Scripturæ loca de Filio Dei. VI, 74. Regula fidei. VI, 259, 290. *Natr.* scilicet symbolum. V, 999. Regulæ catholicæ defensores. VI, 255.

Regulus. X, 745. Regulus Punicum bellum confecerisset, nisi aviditate nimia laudis duriores condiciones Pœnis imperasset. VII, 99. Regulus primo Punico bello captus. VII, 99. Reguli captivitatis historia. VII, 28. Reguli captivitas, juratio, mors cogit deos erubescere. VII, 99. Regulus quanta fide iurandum Afris servavit. VII, 164. Regulus certissimos cruciatus et horrendi exempli mortem libera voluntate ne pejeraret excepit. II, 475. Regulus se ipsum occidere, magnum scelus iudicavit. VII, 57. Reguli magnitudo animi. VII, 57. Regulus Catoni præferendus. VII, 57.

Relativa aliquando eadem sunt, aliquando diversa. II, 750. In multis relativis non invenitur vocabulum, quo sibi vicissim respondeant, quæ ad se referuntur. VIII, 919.

Relaxandi animi gratia voluptatem aliquam post magnas curas capere, modestissimum est: ab ea vero capi interdum turpe. I, 1086.

Religiosus episcopus. II, 966.

Religio unde dicta. VII, 280, 281. Religio ex eo dicta est, quod nos religet Deo. I, 605; III, 170. Vel ex eo quod nos religat. I, 605. Religio quid sit. VI, 20, 21. Religio vera ea est, qua se uni Deo anima, unde se peccato velut abruptat, reconciliatione religat. I, 1080. Religionem vis innata inseruit. VI, 20. Christianæ religionis summa. VII, 219, 220. Religionis servitus quæ Græce *λειτουργία* dicitur, uni debetur Creatori. II, 578. Religio an aliis rebus, quam Deo exhiberi possit. VII, 278, 279. Religionis nostræ initium. V, 257. Religio vera a vero Deo inspiratur et docetur. VII, 479. Religio vera ab exordio generis humani una eademque. II, 375, 379. Religio Christiana apud antiquos. I, 605. Illiusque salus nulli unquam deficit, qui dignus fuit. I, 645. Quomodo hoc intelligendum. I, 645. Argumentum efficax Christianæ religionis, oracula Prophetarum de iis, quæ a sola voluntate Dei pendent. VII, 516. Totius mundi fides. VII, 760. Et quod propter Christum victores vicis pepererunt. VII, 15. Religio Christiana una salubris religio. VII, 111. Prædicta in veteri Testamento, revelata in novo. VII, 514. Varii miraculis confirmata. VII, 514. Religio quomodo a Christo fundata. VIII, 88. Religio vera aut noxia superstitio in quo sint. II, 577. Religio proprie nominis in veritate locum habet. IX, 748. Religionis nostræ veritas ac mirabilis propagatio explicatur. II, 522. Religionis nostræ veritatem probat mors ab Apostolis pro ea appetita. V, 1414.

Religiones falsæ, Martyrum passione sublata. VII, 156. Error in religione venit ex hoc, quod pro Deo colatur creatura. III, 130. Varia sunt falsæ religionis genera. III, 169. In religione falli expedire Varro putat. VII, 154, 157, 158. Populum in religionibus fallere velut sapientium et prudentium negotium fuit. VII, 159. Religio qua a pueris semel imbuti sumus, ad se nos etiam inscios rapit. I, 921.

Religio vera sine fide et sine quodam gravi auctoritatis imperio iniri recte non potest. VIII, 79. In religione sola sequenda sunt hæc tria, fides, spes et charitas. VI, 232, 255. Religionem Christianam quidam rideant, quod in ea falsæ rerum, quæ non videntur, imperatur. VI, 171. Refelluntur. VI, 171. Religionis Christianæ sanctitas opponitur impuro cultui dæmonum. VII, 76. Religionis summa est imitari, quem colis. VII, 242. Religio omnis, animæ causa. VIII, 75. In nullum nomen religionis seu verum, seu alium coagulari possunt homines, nisi aliquo signaculorum vel sacramentorum visibilium consortio colligentur. VIII, 353. Religio non queritur nisi esse credatur. VIII, 86. Religio qua via possit inveniri. VIII, 91. Incarnata Dei sapientia, via ad religionem commodissima. VIII, 88. Religio querenda apud eos qui excedunt famæ celebritate, et

omnium occupatione popuorum. VIII, 76. Cum inquiritur vera religio, sumendum exordium a catholica Ecclesia. VIII, 78. A religione querenda apud Catholicos nihil prohibet. VIII, 77. Religio apud Paganos vera querenda non est; sicut nec apud hæreticos, schismaticos, Judæos. III, 163. Sed apud Christianos reperitur. I, 605; III, 105. An a religione vestiganda abstinendum, eo quod apud paucos sit. VIII, 76. Tutius est plurimum in religione, quam unus aut paucorum privatam sententiam sequi. IX, 142. Religione indignus est, qui ficto pectore accedit. VIII, 81. Religio Christiana, via regalis ad regnum. VII, 312. Via universalis liberandæ animæ. VII, 515. Religionis nostræ libertatem oneribus servilibus non premendam. II, 231. Religio nostra non est inimica, sed utilis Reipub. II, 529. Religionis accipiendæ ingenium vel excellens non sufficit, nisi Deus adsit. VIII, 82. In religione duæ personæ inudabiles sunt; et tria hominum genera improbanda. VIII, 83. Paganorum falsum oraculum de tempore, quo mensura esset religio Christiana. VII, 617, 618. De religione Christiana Pagani injuste conquerrantur. VII, 63. Christiana religio figurata per Annam matrem Samuelis. VII, 528.

Religiosus quid a superstitioso differt. VII, 187. Augustinus opus de catholica religione a se scriptum memorat. II, 80, 109.

Reliquiæ Martyrum. VI, 575. Reliquiis sanctorum divinitus honor conciliatus. V, 1255. Reliquiæ sanctorum ad fidei consolationem. V, 1257. Ad memorias orationum, non ad glorias Martyrum. V, 1257. Reliquiæ stephani martyris in Africam translatae, ac ubique, ob Dei beneficia, diffamatae. V, 1435. Reliquiæ stephani martyris in loco sacro colatae. V, 1457.

Reliquarium. III, 587, 588. Reliquarium Evæ. I, 713.

Remedium idem eidem ejusdem personæ dolori adhibuit primo profuit, post aliquot annos nocuit. II, 527. Remedia scelerata recuperandæ sanitatis. V, 52. Remedia quotidiana Deus præstat ex Innoc. II, 782. Remedia peccatorum. V, 88, 982, 1207. *Vide* Peccatum.

Reminiscentia quid. I, 787, 791, 1053, 1175. Reminiscentia animarum ex Platone, improbat. I, 601. Reminiscentia Platonis et Pythagoræ expugnatur. VIII, 1011, 1012.

Remissio peccatorum. VI, 195. Remissio omnium peccatorum fit in baptismo. V, 41, 53, 590, 454, 752, 1655. Peccata quælibet posse dimitti. V, 1531, 1558. Peccata non ab homine, sed a Deo dimittuntur et per hominem et præter hominem. V, 599, 600. Remissio peccatorum est a Spiritu sancto. I, 995. Peccatores mortuos suscitavit Christus, ligatos solvit discipuli. V, 595. Remissio peccatorum, ubi Ecclesia est. III, 2062. Nec habetur extra Ecclesiam. V, 460, 465, 465. Peccata per Ecclesiam Spiritus sanctus dimittit. V, 451, 600. Peccata quæ vitavimus, in debitis dimissis numeranda. V, 598. Post integritatem remissionis peccatorum, accepimus remedium orationis. V, 752. Remissio peccatorum una est quæ semel datur in sancto baptismo, alia quæ quotidie datur in Dominica oratione. V, 596. Peccata ut nobis dimittantur, fratribus esse dimittenda. V, 655. Qui vult dicere efficaciter, *dimitte nobis debita nostra*, dicat veraciter, *sicut et nos dimittimus debitoribus nostris*. V, 596. Remissionis quotidianum incensum. X, 267. *Vide* Debitum, Peccatum.

Renus a Romulo fratre occisus. VII, 83.

Renasci non potest qui natus non fuerit. II, 814; X, 177, 178. Renascimur ex Deo et Ecclesia. V, 680. Periturus est omnis homo in æternum, si non renascatur. X, 1225.

Renatus servus Dei. X, 532. Monachus. I, 653; X, 472, 474, 475. *laicus*. X, 495. De Cæsarea misit ad sanctum Augustinum duos libros contra ejus opera scriptos. I, 633. Pertulit epistolam Optati ad Augustinum in Mauritania Cæsariensem. II, 857.

Renibus terrenarum rerum delectatio tribuitur, quare. IV, 105. Renes nostros quando Deus possideat. IV, 1795.

Renovari spiritu mentis, est spiritalis fieri. III, 555, 556. Renovatur homo per Jesum Christum, quomodo. III, 221. In renovatione quomodo id recipimus quod perdidit Adamus. III, 555, 555, 556. Non renovatur homo, si non ad hoc per Christum renovetur, quod in Adam prius erat. III, 552. Renovatio tota et plena hominis non fit continuo in baptismo. X, 156, 157. Renovationis initium et progressus. X, 156. Ordo quo languores vetustatis, crescente novitate sanantur. X, 259. Ubi renovamur in agnitionem Dei. X, 542. A veteribus ad nova transitur agitur, cum corrumpuntur exteriora, et innovantur interiora. IV, 420. Renovamur imitatione passionis Christi. IV, 411. Renovatio fit jam spiritu, fiet postea et carne. III, 555, 555. Renovatio perfecta fiet in resurrectione. IV, 420.

Renuntiatio satanæ in ceremoniis baptismi. X, 108, 427. Renuntiare mundo et diabolo. VI, 201. Renuntiatio sæculo et hereditati damnosæ, quæ venit ex Adam. X, 1267.

reparare. Nisi homo repararetur a Deo, semper in profundo est. IV, 1696. Reparatio hominis. *Vide* reformatio.

Appelli a Deo nihil aliud quam non adjuvari. IV, 1312.

Repetitiones cur fiant in sacris Scripturis. IV, 902, 943, 1219, 1317. Repetitiones in libris non inutiles. IX, 123.

Reprehendunt multi in altero, quod ipsi cogitant facere. IV, 800. Reprehendens in alio que reprehendenda non sunt, magis se kedit quam illum. II, 247. Ille justus reprehensor, qui non habet quod in illo reprehendatur. IV, 590. Reprehensiones malorum prosunt bonis. V, 1364. Pro reprehensoribus orandum. V, 1364. Utiliores esse plerumque inimicos jurgantes, quam amicos objurgare metuentes. II, 248. Non reprehendere nos cor nostrum, quando dicatur. X, 503. *Vide* Corruptio, objurgatio.

Reprobatio. Electio, misericordiae; reprobatio. Dei iudicio adscribenda. II, 823. Reprobatio quomodo non injusta. VI, 120, 121. Qui reprobat, de iniquitate Dei conqueri recte non potest. VI, 122. Quid in reprobis odit Deus. VI, 123. Cur unus liberetur, alter non liberetur, inscrutabile Dei iudicium. II, 876, 882. Injustum esset, si fierent vasa irae ex massa non damnata. II, 822, 860. Ubi, vel unde, vel quando coeperint damnationis meritum habere animae, si novae sunt, nondum invenit August. II, 861. Deus non auctor peccati in reprobis. II, 884. Reprobi suo, ut percant, desiderio dimittuntur. X, 324, 942. Homo cum datur in reprobum sensum, in interiore sinu accipit suppliciorum meritum futurorum. IV, 1020. Reprobi quidam gratiam Dei suscipiunt, sed temporales sunt, nec perseverant; deserunt et deseruntur. X, 942. Reprobi quidam habent ad tempus veram justitiam, sed in ea non permanent. X, 928. Non sunt ex numero filiorum, etiam quando sunt in fide filiorum. X, 928. super filios perditionis non est inanis Dei nec inructuosa patientia. X, 1428. Reprobi secundum aliud sunt ex fidelibus, et secundum aliud non sunt. III, 1799, 1800. *Vide* Praedestinati. Reprobi cur creentur. II, 638, 778, 822, 823, 860, 884. Quare Deus creat quos praescivit peccatores et damnandos. II, 824, 860. Nec bonum creationis, nec bonum nutritionis ab eis abstinere Deus, quos praescit aeterno supplicio puniendos. X, 1304, 1503. Reprobi ad utilitatem electorum nascuntur et vivunt. VII, 544; X, 792, 1427. Reprobis bene utitur Deus. X, 1504. Reprobi cum electis miscentur in Ecclesia. X, 614. Reprobi diversi generis promeritis puniendi. X, 942. Reprobi supplicio suo erudiunt electos. VI, 72. Ad usum correctionis electorum sunt. VI, 123. Dei ira, potentia et misericordia elucet in creatione reproborum. II, 822, 860, 861, 876. Per reprobos et electos divitiae Dei manifestantur. II, 824, 877. Reprobis Deus utitur ad manifestandam suam gratiam in praedestinatis. IV, 1417. In reproborum perditione notas facit Deus divitias gloriae suae in vasa misericordiae. X, 524. Adversus reprobos longe aliter atque adversus electos Deus se gerit. IV, 1203. Reproborum neminem adducit Deus ad poenitentiam salutarem. X, 793. Reprobi plures sunt quam electi, quare. II, 861. Reprobi cur tam multi. II, 861. *Vide* Electi.

Repudii usus qualis apud Gentiles, et qualis apud Iudaeos. VI, 379. Repudii libellum cur praeceperit Dominus dari. VIII, 363, 367.

Requies Dei. III, 303, 303, 306, 310; VI, 331. Non percipitur nisi a perfectis. III, 306. Requies Dei in. *Sion*. IV, 1723. Requies Dei ab operibus suis. III, 1336, 1337. Quare a Scriptura commemoratur. III, 1337. Requievit Deus; et semper operatur. V, 691. *Vide* Quies. Requies Dei in die septimo. V, 80, 691. Quomodo intelligendum quod Deus requieverit die septimo. III, 189, 191. Requies Dei cessatio rerum ab insituentis rerum naturis, non autem ab his administrandis significat. VIII, 131. Requies Dei in die septimo significat laborem praecessisse. VII, 323. Nec habet vesperam. VII, 344. Requies Domini in septimo die, futuram requiem significabat, quam post bona opera daturum erat hominibus. II, 213. Requies Dei dicitur, qua requiescit in Deo. VII, 323, 343. Requiescere Deus dicitur, cum ipso donante requiescimus. II, 213. Tantum nos amat Deus, ut quia nos requiescimus, se dicat requiescere. IV, 1723.

Requies sanctis in hoc mundo non est promissa. VIII, 264. Requies promissa nobis adesse non potest in hoc saeculo. X, 1579. Requies non invenitur in divitiis et honoribus. VI, 329. Non in oblectamentis carnis et spectaculis. VI, 329. Requies et resurrectionis fides in arca Noe commendata. VIII, 264. Requiem sperare non debemus nisi post bona opera. III, 1336. Requies labore emittitur. IV, 1212. Pro aeterna requie labor aeternus subeundus esset. IV, 372. Ubi requies, ibi sanctificatio. II, 218. Requiem jam hic suavem gustant, qui non nisi post hanc vitam quaerunt. VI, 330. Requies animae solus est Deus. I, 661, 752. Requies ubique amatur, sed in solo Deo certa et sancta invenitur.

II, 214. Requies creaturae in Deo. III, 302, 306, 307, 643. Mane habet, non vesperam. III, 306, 309. Requies hominis ante lapsum in Christi divinitate, et post in ejus humanitate. VI, 331. Requiescere non potest anima, nisi in eo quod diligit: nec requies aeterna ei datur, nisi in dilectione Dei. V, 208. Requies continuo post mortem. III, 1751. Requies sanctorum in aeterna vita erit, non desidiosa. VI, 342, 343. Requies Bentorum in contemplatione veritatis. V, 1633. Requies Angelorum in Dei Verbo. VI, 331.

Rerum causae in Verbo Dei conspiciuntur. VII, 274. Res non discuntur per ipsa verba. I, 1214. Res nostrae propriae quatenam. V, 72. Rerum temporalium instabilitas. I, 1281. Non res, sed homines qui rebus male utuntur culpandi sunt, cum ex bono usu alius bonus, ex malo alius malus evadat. I, 1210. Res magnae si a parvis quaeruntur, magnos eos solent efficere. I, 909. Res magnae magnos viros desiderant. I, 909.

Rescriptum. III, 1443.

Respublica quid sit. II, 529. Respublica definitur res populi. VII, 67, 648. Qua ratione nuncupatio reipublicae Romanis et aliis regnis possit convenire. VII, 635. Quatenam est vera respublica. VII, 635. Respublica sine justitia nomen suum obtinere non potest. VII, 67, 68. Respublica quo spectare debeat. II, 670. Reipublicae salus in quo sita sit. II, 523; VII, 738. Reipublicae non inimicam esse doctrinam Christianam. II, 529. Sed magnam ejus salutem. II, 532. Reipublicae ordo id cujusdam pacis terrenaevinculum coercens etiam peccatores, plurimum valet. III, 398. In republica non se solum quisque curare debet, sed sibi invicem adhibere diligentiam. III, 778. Respublica idolorum cultrix, non est respublica. VII, 635. Nulla respublica, nisi ea, cujus conditor rectorque Christus, veram justitiam habet. VII, 69. Reipublicam suam habet Christus. IV, 1914. Respublica felix non est stantibus mœnibus, ruentibus moribus. VII, 45. Nec ideo felicius, quia amplior. VII, 114. Respublica optima nullum bellum suscepit, nisi aut pro fide aut pro salute. VII, 738. Reipublicae pessimae vel flagitiosissimae descriptio. VII, 65. Haecque a Christianis patienter toleranda. VII, 64. Reipublicae nullus est interitus naturalis. VII, 738. Reipublicam sine injuria regi non posse vulgo ferebatur. VII, 66. Reipublicae regimen triplex. VII, 67. Reipublicam sapienti administrandam Antisthenes, fugiendam Aristippus dicebat. VII, 601. Reipublicae administratio dissimulorum consensu ut harmonia perficitur. VII, 66. Libri de Republica laudantur. II, 314. Falsa sententia de republica. VII, 67.

Resistere. Nihil nobis resistit non resistentibus Deo. III, 2036.

Respicere Deus dicitur cum miseretur. IV, 203. Respicere retro. V, 476, 621, 622, 1202. Respectum pro dilectione poni quotidianum est. IV, 800.

Restis peccatorum. IV, 1808.

Restituenda res aliena. II, 662. Restitutionis praeceptum. III, 720. Non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum. II, 662. Restituendae sunt usurae. II, 664. Officialibus forensibus quid liceat accipere, quid illidem restituere teneantur. II, 663. Advocatus qui causam malam egit, restituere potius tenetur, quam quisquam in quolibet officio militans. II, 664. Interveniendum pro furibus, non ad hoc ut minime restituant ablata, alias in societatem criminis veniretur. II, 662, 663. Restituere aliena, et sua pauperibus largiri distinguuntur. II, 663. Si quis cruciatur dum existimatur habere quod reddat, etiamsi non habeat, nulla est iniquitas. II, 662. Misericordes tamen in ipso dubio nolunt pro incerta pecunia certa inferre supplicia. II, 662. Restituere nolentes episcopi quosdam clam, quosdam palam arguunt, quosdam etiam sancti altaris communione privant. II, 662. Restituere pretium quo Christus nos emit, nemo valet, ut nos ei auferat. I, 778.

Restituta basilica Carthage. V, 432, 185, 539, 645, 1257.

Restitutus in locum salvii Membresitani Donatistarum episcopus a Primiano creatus. IX, 579. Antequam dies dilationis concessae duodecim episcopis, qui Maximiano adhererant, transiret, ordinatus est. II, 415. Restitutus cum salvio Membresitano propter cellulas et agellos ut eum locis pelleret confligit. IX, 592. Nec contentiosus huius est. IX, 592. Pro Restituto Nummianus advocatus contra Maximianum locutus est. II, 412.

Restitutus Victorianensis presbyter sponte catholicus factus. II, 397; IX, 525. A Donatistis quid assusus sit. II, 316, 318.

Restitutus presbyter a Circumcellionibus est occisus. II, 509, 511.

Restitutus presbyter, quando ei placebat, jacebat mortuo similis. VII, 432, 433.

Restitutus et Florentius episcopi Africae navigaverunt ad Imperatorem, contra haereticos et paganos ex decreto concilii Carthagine habiti. II, 338.

Restitutus episcopus. II, 739, 781.

Resurrectus alter episcopus. II, 739, 781.

Resurrectus diaconus, ejusque pii aestus. II, 1605.

Resurrectio Christi quomodo tertia die. VI, 657. Triduum crucifixi, sepulti, suscitati. II, 215. Resurrectionis triduum quomodo numeratur. VIII, 894. Corpus Domini tale resurrexisse, quale fuerat sepulchrum. VI, 304. Corpus Christi ad tantam subtilitatem in temporis momento potuisse redigi, ut per clausa ostia intraret. VI, 534. Resurgens Christus cur cicatrices servavit. II, 372. Solus Christus resurrexit jam non moriturus. IV, 1673. Nemo ante Christum resurrexit in aeternum. IV, 1642, 1701, 1702. Circumcisio die octavo facta, ut Christi resurrectionem significaret. II, 680. Resurrectio Christi per circumcisionem figurata est. VIII, 356. Magnum est cognoscere virtutem resurrectionis Christi. V, 922. Resurrectio nostra mirabilior. V, 922. Resurrectionem Christi nec Magdalena credebatur, nec Apostoli. V, 1147. Quomodo Christus post resurrectionem agnitus et non agnitus sit. II, 643. Resurrectio Domini discipulis abscondit tiorum, et dedit amorem. V, 1452. Resurrectio, Christo per quadraginta dies cum discipulis agente, confirmata est. V, 1218. In celebratione Paschae crux, sepultura, et resurrectio Christi observando: crucem gere debet Christianis in presenti vita, sepultura et resurrectio spe et fide geritur. II, 215. Resurrectio Christi in primo anni mense qui dicitur Mensis novorum celebratur, propter innovationem vite quam significat: triduum est ob tempus ante Legem, sub Lege, sub gratia: tertia hebdomada laetitia celebratur ad perfectionem significandam. II, 206, 208. Resurrectio Domini per dies Paschales secundum quatuor Evangelistas recitari solita. V, 1107, 1126, 1156. Quo ordine. V, 1108, 1156. Quod de ea scripsit Joannes, non uno die legitur. V, 1156.

Resurrectionis Christi fides. VIII, 864. Resurrectio Christi credita nos justificat. VIII, 356. Cur Christus omnium primus resurrexit. IV, 1162. Resurgentium aliorum Christus est princeps. III, 2091, 2092. Resurrectio Christi, ejus clarificatio. III, 1805. Resurrectionem suam et nostram diverso tempore futuram Christus indicat. III, 1829, 1830. Resurrectionem novimus in capite jam factam, et in membris futuram. IV, 786. Resurrectio nostra jam in Christo facta est. VIII, 251. In quo crucifixi fueramus. III, 2063. Resurreximus jam cum Christo per fidem. V, 1621. Resurrectio nostra quomodo fit tertio die. IV, 224. In resurrectione Domini designatur novi hominis instauratio. III, 2069. In passione et resurrectione Domini transitus de hac vita mortali in aliam vitam immortalam commendatur. II, 205. Resurrectio Christi vitam novam significat. IV, 540. Ostendit nobis futuram vitam, sicut ejus passio significat presentem. IV, 1958. Resurrectio Christi, fortitudo Martyrum. IV, 1616, 1617. Resurrectio Christi, spes nostrae resurrectionis est. IV, 1700, 1705. De resurrectione non tacerunt Prophetæ. VIII, 368.

Resurrectionem corporum designat Isaïas. VII, 691. Resurrectionem immerito negant Platonicæ. VII, 392, 393. Resurrectionem non credebant Sadducei. VIII, 368. Resurrectionem jam esse factam Hymeneus et Philetus apud Paulum existimabant. II, 206. Resurrectionem non putant futuram Seleuciani, sed quotidie fieri in generatione filiorum. VIII, 41. Resurrectionem corporum futuram negabant Manichæi. VIII, 220, 247. Alio modo quam Sadducei. VIII, 331. Non resurrectionem sed revolutionem ad istam mortalitatem promittebant suis Auditoribus Manichæi. VIII, 226. Resurrectionem repellunt Origeniani. VIII, 55. De resurrectione non consulendi philosophi, nec qui inter antiquos excelsuerunt. VIII, 903. Inter ipsos Christianos aliquando reperitur, qui contradicat resurrectioni carnis. IV, 944. Resurrectio solius est creature rationalis. VI, 650. Animæ sanctorum ante resurrectionem corporis, sunt in requie. II, 214. Resurgent omnes homines simul. III, 1731. servus uterque resurrecturus est. VII, 778. Undique reducet Dominus corpora sanctorum. IV, 1945. Resurrectionis celeritas. V, 1634. Omnium est resurrectio, sed aliorum ad penam, aliorum ad gloriam. IV, 1672. Discrimen resurrectionis justorum et impiorum. III, 144. Resurrectionem et resurgentium differentiam quomodo Apostolus persuaadat. II, 944.

Resurrectio qualis erit. VI, 650, 651. Qualis futura justorum. V, 1614. Resurrectio ejusque cum causa sua. V, 1455. Morte Christi resurrectionem justis præstitam esse talem, qualis in fine nobis promittitur, quidam temerari. II, 712. sed Augustino non satis probantur. II, 712. Post resurrectionem quales erimus, scilicet cum fiderimus: antequam simus, temerarii non simus, ne illud quoque simus. V, 1264. Resurrectionem sanctorum animarum fieri multis visum est. V, 1614, 1628. Resurrectio talis speranda, qualis in Christo precessit. V, 1616, 1622, 1630.

Resurrectio duplex. V, 591. In spiritu et in corpore. V, 1627. Resurrectio animarum et corporum, finis prædicatio-

nis et dispensationis Christi. III, 1585, 1586. In nulla re sic contradicitur fidei Christianæ, quam in resurrectione carnis. IV, 1134. Resurrectio carnis a quibusdam negata est. III, 1351. Contra illos adstruitur. I, 691, 1077, 1170; II, 1534, 1580; V, 712, 715, 1151, 1600, 1603, 1609, 1620, 1629; VII, 754, 771, 795, 796. Adstruitur contra Manichæos. VIII, 247. Jam resurreximus mente, fide, spe, caritate; restat ut resurgamus corpore. IV, 898. Resurrectio corporum promittitur. III, 1552. Resurrectio promissa, mortis corporis est contraria. X, 112. Resurrectionem carnis, resurrectionem spiritus præcedit. X, 252. Resurget caro per meritum animæ. V, 427. Resurrectio carnis futura est omnium hominum. VI, 272. De morte corporis et de ejus resurrectione agit Apostolus. I. Cor. xv. 21, 22. etc. X, 1584, 1585, 1586, 1593, 1596, 1601, 1602. Caro resurget ista ipsa, quæ sepelitur. V, 1192, 1217. Resurgens caro conmutabitur et fiet ipsa corpus celeste et Angelicum. V, 1217. Corpus spiritale. V, 1142. sicut qui putent tunc carnem in Dei substantiam conversum iri, ac futuram esse quod Deus est. II, 320. Corpus nostrum quomodo post resurrectionem futurum spiritale. II, 628; III, 2061, 2062; VI, 274. Spiritale corpus, quod resurrecturus promittitur, quale futurum sit, discere non recusat Augustinus. II, 618, 620, 623. Corpus in spiritum esse mutandum nonnulli putant. II, 618. Qui putant tunc corpus spiritale fieri, cum mutatur in spiritum, refelluntur. II, 945. Quia in omni hanc quæ sequantur incommoda. II, 619. Putat Augustinus, etsi non plena fiducia, corpus tam spiritale dicendum, ob ineffabilem quandam facilitatem. II, 629. Resuscitatum hoc corpus mortale transfertur in habitudinem angelicam, et in celestem qualitatem. IV, 1862. Corporum spiritualium qualitates Augustino velut indubitata, quod detracta sit eis mortalitas, corruptio, ponderis gravitas. II, 623. Aliæ de quibus summo opere ambigit. II, 623. Corpus sanctorum post resurrectionem immortale. V, 840. Corpus propter meritum justitiæ, in seculo futuro vivificandum, nec sic ut tantum ex mortuo vivum fiat, verum etiam ex mortali immortale. X, 415. *Vide* Corpus. Omnes incorrupti resurgent, sed ex his etiam justis immutabuntur in illam incorruptelam, cui omnino nulla possit nocere corruptio. II, 947. Corpus sanctorum post resurrectionem erit omnino incorruptibile, omnino immortale, omnino ad movendum agile et facile. V, 1157. stabilitas corporum post resurrectionem. I, 605, 615, 620. In Beatorum corporibus erit claritas, et diversa species claritatis, quia diversa sunt merita caritatis. V, 1158. In Beatorum corporibus pulchritudo erit omnibus numeris absoluta. V, 1146. Resurget caro sine vitio. V, 1151. Si carnis vitia non resurgent, cur in Christo cicatrices. V, 1140. Resurgent piorum corpora sine omni vitio, eadem tamen quo ad substantiam carnis. VI, 274. In statura et effigie corporis nihil erit indecorum. VI, 273. Credere debemus talia corpora nos habituros, ut ubi velimus, quando voluerimus, ibi simus. V, 1140, 1145. Terrenum corpus quomodo in celo erit. V, 1140. Facile corpus letabitur in celum, si non premat spiritum sarcina peccatorum. V, 1211. Caro quæ nunc tibi facit tormentum, tunc tibi erit ornamentum. V, 1152, 1153. Utrum spiritus tunc adjuvandus sit corpore ad videnda corporalia, nihilum legit Augustinus quod sibi sufficiat. II, 629. In ipsa quæque resurrectione non facile est Deum videre, nisi iis qui corde sint mundo ex Ambrosio. II, 004, 608. Post resurrectionem corpus sumere cibos poterit, sed non indigebit. II, 372. Manducandi potestas, sicut in Christo, non necessitas, post resurrectionem. IV, 1159, 1618. Resuscitatum corpus imperfectæ felicitatis erit, si ante cibis eguerit, aut cibos sumere non poterit. II, 372. Post resurrectionem corpus et anima vigeant per Filium Dei, et per Spiritum sanctum. III, 155. Quare in resurrectione non erunt nuptiæ. IV, 786. Carnis non erunt eadem opera post resurrectionem. V, 1622. Vita similis Angelorum erit, carens operationibus corruptionis et indigentiae. V, 1623, 1651. Nihil resistet spiritui nostro. IV, 1688. Tunc vere holocausta offerentur. IV, 798. In resurrectione caro erit spiritalis et tamen caro. VII, 783. Corpus per gloriam resurrectionis non sic amittet mortalitatem et corruptibilitatem, ut hoc ipsum quod corpus est amittat, et spiritus fiat. II, 619. Tunc corpus ipsum erit, et non ipsum erit. V, 840, 849. Resurrectione erunt tunc corpora spiritalia, manentibus tamen omnibus membris. II, 550. Membra corporis erunt alia ad usum, alia ad speciem. V, 1145, 1146. Nec interiora membra, nec ipsa corda latebunt post resurrectionem. V, 1145. Totius hominis in melius commutatio resurrectione perficienda. VI, 193, 194. Immutabitur caro et sanguis, et fiet corpus celeste et angelicum. VI, 509. Non jam caro erit et sanguis, sed tantum corpus. VI, 195. Superflua quomodo redibunt ad corpus. VI, 275. Caro hominis quæ in alterius cibum carnemque transferit, illi reddetur, ejus primitus fuit. VI, 275. Difficultates variae circa quantitatem corpoream resurgen-

turn. VII, 776, 777. In qua magnitudine quisque resur-
recturus est. VII, 783. An ad Dominici corporis modum
omnium mortuorum corpora resurrectura sint. VII, 777.
An resurgent fetus abortivi. VI, 272. Integrabitur quod
nondum erat integrum, et instaurabitur quod fuerat vitia-
tum. VI, 272. Resurgent monstrii fetus correcti emenda-
tisque natura. VI, 272, 273. Homo binembris non resurget
unus homo, sed homines duo. VI, 273. Corpora quibuslibet
modis dissipata in integrum restituentur in resurrectione.
VII, 782. De capillis et unguibus in resurrectione. VII,
780. Resurgendum corporibus vita detrahentur, natura
servabitur. VII, 778, 781. Discrimen corporis ante pecca-
tum et post resurrectionem. I, 603. Parvuli ante vel post
susceptum baptismum defuncti an resurgent. II, 730. Re-
surrectio parvulorum qualis erit. V, 1149.

Resurrectio corporis aliis in bonum, aliis in malum. V,
709. Corpora damnatorum qualia resurgent. VI, 274. Quo-
modo erunt incorruptibilia, si dolerent; aut quomodo cor-
ruptibilia, si mori non poterunt. VI, 273. Corpora impiorum
qualia resurgent. V, 1627. Non ad passiones dolorum, sic-
ut impij, resursecturi sumus; nec ad gaudia carnalium de-
sideriorum. V, 1059. Resurgent mali incorrupti integritate
membrorum, sed corrumpendi dolore poenarum. II, 947.
In resurrectione mortuorum distabit gloria meritorum. II,
944. Post resurrectionem gaudium bonorum amplius erit,
et malorum tormenta graviora. III, 1751. Resurrectio cor-
porum ad perfectam beatitudinem animæ necessaria. III,
485.

Resurrectio generatio dicta est. IV, 1873; X, 136, 591.
Item adoptio et redemptio. X, 591. Plena per resurrectio-
nem renovatio est effectus baptismi. X, 407. Post resurrectio-
nem totus homo dedicatus inhærebit incommutabili veri-
tati. V, 909. Resurrectionem corporalem primam, et mille
annorum sabbatum futurum quidam opinati sunt. VII,
667. Qua in opinione aliquando fuit Aug. VII, 667. Resur-
rectio duplex. VII, 665, 666, 675, 690. Ad primam resur-
rectionem non pertinent, nisi qui beati erunt in æternum.
VII, 665. Resurrectionem desiderabiliter et patienter sancti
expectant. VII, 393.

Resurrectione Christi spem resurrectionis nobis allatam
esse. V, 1607. Resurrectio spes omnis fidei nostræ. VI,
639. Summa fidei nostræ. VI, 630. Fides resurrectionis
propria est Christianorum. IV, 1308, 1609; IX, 675. Discer-
nens eos a Paganis et Judæis. V, 808, 1078, 1112, 1113,
1153. Resurrectionis fide sublata, omnis intercedit doctrina
Christiana. V, 1399.

Resurrectio carnis suadetur possibilis. IV, 751; VI, 194,
195, 342, 346, 347, 639. Quomodo a Christo persuadebatur.
V, 658. Resurrectioni fidem facere debet creatio. V, 715. Et
quod Christus præstitit. V, 727. Christus resuscitavit quos-
dam, ut ad resurrectionem generalem præpararemur. III,
1746, 1747. Productio arboris ex parvulo grano non minus
aut amplius miranda, quam terræ sinus reddens corpora
resurrectioni future integra. II, 572. Tam facile est omni-
potentiæ Dei quæque recentia, quam diuturno tempore
dilapsa cadavera suscitare. II, 572. Resurrectionis promissio,
tot aliis Dei promissionibus jam impletis, confirmatur.
V, 1143. Resurrectio Christi, non Lazari, congruit promissæ
resurrectioni. II, 571. Resurrectionis commendata est
fides, cum illi, non dupli, sed totidem redditi sunt Jobo,
quot intulerat. II, 549. Elias et Eliseus mortuos suscitave-
runt. II, 521. An Magi mortuos suscitaverint. II, 521. Im-
possibilitas resurrectionis ab infidelibus objecta, ab ipsi-
sorum philosophis destruitur. VII, 794, 796. Quomodo ex
opinionibus contrariis Platonis et Porphyrii veritas resur-
rectionis carnis elicitur. VII, 795. Resurrectionem præ-
nuntiare maleficiis Petri Christus compulsus non est. VII,
795. Resurrectionem a mundo esse credendam Christus
prædixit. VII, 793. Resurrectionem totus mundus credidit;
qui non credidit, remansit inmundus. V, 658. Resurrectio-
nis fides manifesto probata, imprudenter ab hominibus im-
probatur. V, 1138. Resurrectio in virga Moysi significata.
VIII, 269. Resurrectionis fidem cura sepulchræ adstruit.
VII, 27. Resurrectio mortuorum non pendet ex eorum se-
pultura. III, 592. Resurrectio, beneficium est gratiæ. VI,
660. Gratiæ mirabilior est virtus justos a morte ad æter-
nam beatitudinem reviviscere, quam in mortis experien-
tialio non venire. VI, 160. Resurrectionis in aquila et luna
similitudo. IV, 1335. Resurrectio fructus est mediationis
Christi. VII, 268. De resurrectione corporum epistolam
scripsit Augustinus. II, 631.

Resurrectio spiritalis quæ. III, 1547, 1518. Resurrectio
secundum spiritum, quæ nunc sit per fidem. V, 709, 1626.
Resurgere ex se homo, cum ex se ceciderit, non potest.
IV, 1696.

Relia in dexteram missa post resurrectionem Christi. VI,
304, 305.

Relica annona. VII, 873.

Reliclus Augustodunensis episcopus magnæ auctoritatis
in Ecclesia. X, 644. Inter.uit concilio romano, in quo Do-
natus schismatis Donatistarum auctor presidente Melchide
damnatus est. X, 644, 1078. Opusculum ejus de baptismo.
X, 644.

Retractionum opus se meditari notat Augustinus. II,
586. Opus hoc rem plurimum necessariam vocat August II,
1001. Retractionum duo volumina Augustinus absolverat
ann. ccccvi. II, 1001. Retractatio operum ab Augustino
quo consilio facta. I, 585.

Retrarius. V, 621.

Retributionis genus quadruplex. IV, 1516. Retributiones
aliæ nobis debebantur, aliæ redditæ sunt. IV, 1517. Retri-
butionem Dei nullæ malæ, quia nullæ nisi justæ. IV, 1519.
Quæ Dei in hominem retributiones. IV, 1521, 1522. Re-
tribuit Deus bona pro malis, cui homines retribuunt mala
pro bonis. IV, 1495. Nisi Deus retribuere bona pro in lis,
nullo modo essent quibus retribuere bona pro bonis. IV,
1517. Quodnam inter Dei atque hominum retributiones
discrimen. IV, 1517. Retribuere Deo aliquid non valemus.
V, 1184. Non vult Deus sibi retribui de tuo, de suo vult.
IV, 1518. Quid hominem Deo retribuere oporteat. IV, 1518.
Retribuit Christus pro nobis. IV, 1785.

Retro respicere, quid. V, 621. Retro respicere post con-
versionem non licet. IV, 874, 968, 1005, 1057, 1058. Re-
tro respicit, quisquis eum, ad quem proficendo pervenit,
gradum dimittit. IV, 1038. Quis non respiciat retro. V,
622.

Revelatio perfecta, quid. VIII, 172. Revelatio doctrinæ
per spiritum sanctum a Pelagio agnoscitur. X, 381. Reve-
latione Paulus confirmatus de passione sua. V, 1568. Reve-
lationes B. Perpetuæ. V, 1281, 1284. Revelatio facta mili-
tari viro. VI, 722.

Revixit pro apparere cepit. III, 2070.

Revelatio rerum omnium in eundem ordinem, eandem-
que speciem admittenda non est. VII, 362. Quibus argu-
mentis probatur a philosophis illam admittendam esse. VII,
366, 367. Respondetur illis. VII, 366, 367.

Reus reum non facit. IV, 382. Qui facinus vult commit-
tere, etiam si non faciat, reus est apud Deum. IV, 1662.
Intercedere pro altero, quisque homo suarum partium esse
docet. II, 657. Sacerdotii officium est intercedere pro reis.
II, 653. Idque ex religione descendit. II, 655. quo animo
pro reis interveniunt sacerdotes. II, 655. Rei qui sacer-
dotum intercessionem liberantur supplicio, a societate tamen
removentur altaris. II, 656. Pro reis intervenit August. ut
corrigendorum morum locus eis detur. II, 655, 656. Mis-
ericordia erga reos moveri debent iudices, quia et ipsi mi-
sericordia egent. II, 657. Reos omnes Christus lavavit. V,
201.

➤ Rex. Regere. Regit Deus obediētes, conterit resisten-
tes. IV, 693.

Rex nomen imperii primum fuit. VII, 86. Reges melius
dicti a regendo, quam a regnando. VII, 154. Primi justj,
pastores pecorum magis quam reges hominum constituti
sunt. VII, 645. Facile invenitur, qui timeat se fieri regem,
nullus qui se nolit esse felicem. VII, 150. Reges olim un-
guebantur et sacerdotes. IV, 1952. Regum unctio typus
Christi. VII, 543. Regum primorum (Romanorum) studia.
VII, 86. Regum Christianorum officia. IX, 527. Reges Do-
mino serviunt, et ut homines sunt, et ut reges sunt. II,
801. Aliter ut homines sint, aliter ut reges. II, 801. Reges
quomodo servire Deo peculiariter debeant. IX, 350. Regi
debes, ut possis regere. V, 715. Reges serviunt Domino
in timore, ea quæ contra jussa Domini sunt, religiosa se-
veritate prohibendo atque plectendo. II, 801. Ad religiosos
reges terræ pertinet non solum adulteria, vel homicidia, vel
huiusmodi alia flagitia seu facinora, verum etiam sacrilegia
severitate congrua cohibere. II, 940. Rex nova præcepta
imponere potest subditis. I, 690. Et illi non obedire pec-
catum est. I, 690. Regi ex veritate aliquid jubenti com-
resistitur, veritati contradicitur. IX, 105. Reges edicta in
gratiam religionis posse condere, qui oim a fidelibus si-
gnatum. II, 399. Nihil interest sub quo rege vivat homo, si
ad impia non cogitur. VII, 160, 161. Regum Christianorum
amicitia Catholici qui bene utuntur, nihil peccant. IX, 324.
Reges sæculi nunquam christianitas nisi invidos sensu,
dictum Petiliani quod confutatur. IX, 325, 326. Honor
et obedientia regibus injustis etiam et infidelibus debetur a
Christianis. IV, 1683, 1684. Christus ejusque discipuli ob-
sequium regibus exhibendum esse exemplo etiam suo
præceperunt. IV, 1591. Inter honores non obliviscatur
reges, se esse homines. VII, 171. Quanto sunt in majore
sublimitate terrena, tanto magis humiliari Deo debent.
IV, 1779. Homo rex est hominibus ad humanam, sed alius
rex est ad divina. IV, 647. Rex terrenus, sub rege cele-
sti; rex celestis, super omnia. IV, 647. Judæi peccave-

runt, non quia dixerunt se habere Cæsarem regem; sed
onls Christum regem habere noluerunt. IV, 617. Regis
nomine in Scripturis Filius Dei solet appellari, potius
quam Pater aut Spiritus sanctus. IV, 84. Rex noster Chri-
stus IV, 200. Reges dicuntur in Ecclesia, qui carnis concu-
piscencias regunt. III, 863; IV, 826. Regis regnantis Ma-
nichæorum descriptio. VIII, 507, 509.

Rhadagaisus. V, 224. Gothorum rex quanta suorum clade
a Romanis victus sit uno die. VII, 169. Rhadagaisum vinci
non posse jactabant Pagani quod deos coleret. VII, 170.

Rhadamanthus Xanthi filius ex Europa. VII, 369. Iudex
apud inferos. VII, 72.

Rhannus spinarum genus, peccati figura. IV, 689.

Rhea seu *Ilia* mater Romuli. VII, 578. De Marte gemi-
nos concepisse fertur. VII, 578. *Vide* *Sylvia*.

Rhetor et *dialecticus* qui differant. IX, 457.

Rhetorica, victoriosa loquacitas. I, 693. *Rhetorices* in-
sentio. I, 1013. *Utilitas*. III, 60, 61, 89. *Rhetorice* præce-
pta ab adolescentibus cito discenda sunt. III, 99 *Vide* *Elo-*
quentia. *Rhetorica* docet Augustinus. I, 693. *Thagaste*.
I, 693. *Carthagine*. I, 711. *Romæ*. I, 716. *Mediolani*. I, 717.
Illius professionem deserit. I, 703.

Rhetorii hæresis miræ vanitatis. VIII, 44.

Rhinocorura civitas. III, 787; VII, 593.

Rhythmus quid. I, 1014. *Rhythmus* latine numerus dici-
tur. I, 1014. *Rhythmi* nomen in musica late patet. I, 1116.
De *rhythmo* copiose. I, 1115.

Ridendi et *timendi* tempora sunt discernenda. IV, 608.

Risus et *fletus*. V, 945. *Risus* infima est hominis proprietas.
I, 1251. *Ratio* præveniat risum necesse est. I, 913.
Nihil foedius risu irrisione dignissimo. I, 913. *Risus* jocus-
que non nisi affectu carnali delectat. X, 148.

Rigatio significat fletum usque ad cordis intima. IV,
84.

Ritamus episcopus Maximianista. IV, 381.

Rixa pacata columbarum. V, 426. *Rixandi* libido cavenda.
III, 58. *Rixe* etiam inter sanctos, sed quæ non interimunt
caritatem. IV, 318, 319.

Rogatianus Donatista. II, 399; IV, 376, 381.

Rogatianus a Nova. IX, 253.

Rogatus Maurus, III, 1470. Cartennensis episcopus. II,
301. *Not.* 1. *Rogatus* auctor. II, 326. seu auctor schi-
smatis unius in parte Donati. IX, 45, 46. In loco Prætex-
tati Assuritani ordinatus. IX, 550, 704. Ob defectionem a
Donatistis, multa ab iis passus est. II, 361. *Not.* 1; IX,
316. Circumcellionum in eum crudelitas. IX, 530, 704. *Ro-*
gatus forensi disceptatione acerrime conflixit. II, 326. *Ro-*
gatus jam catholicus est. IX, 704. *Rogatus* tempore Augu-
stini vixit. II, 320. *Rogati* successor Vincentius. II, 320.

Rogistæ. V, 769. Sen *Rogatuses*. II, 501. A *Rogato*
sic appellati. II, 525. *Rogati* pars brevissimum frustum de
frusto majore præcisum. II, 353. *Rogatus* schisma ante
ann. cccclxi non exortum. II, 326. *Not.* 1. *Rogatis* teme-
re ab Ecclesia se præciderunt. II, 353, 354. *Rogatis*
gloriantur se nec terram nec in terra, sed celestes, in
quibus solis Christus si tem inventurus est. II, 545. *Rogati-*
stas persecuti sunt Donatiste. IX 46. *Rogatis* appellabant
Donatistas Firmianos. II, 392. *Rogatuses* cæteris Donatistis
mitiores videntur, sed non sunt nisi defectu virum. II, 526.

Rogatuses, pauci in Mauritania Cæsariensi. IX, 422, 588.

Roma condita a Trojanis. V, 505. A posteris *Æneæ*. VII,
80. A Romulo et Remo. V, 505; VII, 82. De tempore Ur-
bis Romæ conditæ inter auctores non convenit. VII, 80.
Not. (a). Quo anno regni Juda et Israel Roma condita est.
VII, 578. Et quo Numitoris. VII, 578. Romæ primordia, fa-
cinorosum asylum, Romuli fratricidium. III, 1030. Roma, ex-
pulsis regibus, incredibiliter brevi ætatis spatio plurimum
crevit. VII, 62. Roma caput gentium. V, 466, 1684. Roma
triginta quinque curias habebat populi. IV, 1624. Roma ia
fora et Græca gymnasia distinguuntur. II, 456. Romanorum
peritia. V, 1035. Roma a Gothis capta, spoliata et incensa.
VII, 70, 96.

Romæ incendium primum a Gallis, et alterum a Nerone.
V, 1536. Romæ incendium publicum. VII, 99. Romam Ca-
nillus a Gallis liberat. VII, 117. Romæ exidium a Gothis.
VII, 469. Roma Gothorum irruptione sub Alarico rege
eversa est. I, 647. Barbarico vastatur incursu. II, 485. Chi-
des allata populo Romano prima obsidione Urbis per Alari-
cum ann. cccviii exeunte. II, 363, *et Not.* (a). Roma ab Alari-
co capta et direpta est. VII, 44, 15, *et Not.* et 19, 20. Romæ
incendium a Gothis tertium fuit. V, 1536. Romæ exidium
clementia Dei temperavit. VII, 45. Barbarorum humanitas
erga plerosque Romanorum. VII, 45. Parcebatur iis, qui
ad loca sancta confugissent. VII, 14, 15, *et Not.* et 45, 48.
Romæ strages et exidium. VI, 718. An Urbi non revera
pepercerit Deus. VI, 718, 721, 725. An tum Romæ nulli
erant justī unde Urbi parceretur. VI, 718. Quæ clementer
pesta sunt in eversione Urbis sub Alarico, Christo tribuen-

da. VII, 19, 20, 48. Romæ vastatio religioni Christianæ sive
idololatriæ extinctioni falso tributa. V, 505, 623, 624, 1555.
Roma urbs venalis appellata est. II, 552. Roma quasi se-
cunda Babylonia. VII, 561, 578. Romæ Petri, Pauli, Lau-
rentii et aliorum Martyrum corpora. V, 1555. Romanum toto
anniversario pergit Paulinus. II, 553.

Romani a Trojanis oriundi. VII, 79, 81. Et ex Laurenti-
bus. VII, 572. Romani dicti sunt *Æneæ* et *Assaraci* domus
III, 553; VII, 462. Romanorum vita sub Regibus. VII, 92.
Romani imperii primordia sub Numa Pompilio quadraginta
annos pacata fuerunt. III, 800, 801. Romanis sub Numæ re-
gno triginta novem annos pax summa fuit. VII, 84, 85. Non
beneficio deorum. VII, 83. Romanorum Reges quam hor-
rendos exitus habuerunt. VII, 92. Romani Tarquinio ex-
pulso, a dominatu regio liberantur. VII, 583. Romani Re-
gum impatientes, Consules creantur. VII, 154, 155. Quan-
tum brevi sub Consulibus creverit imperium Romanorum.
VII, 154, 155. Romanorum victoriæ quales fuerunt a Con-
sulum tempore. VII, 95. Romanorum fœdus fœdum cum
Samnitibus. VII, 97. Romani leges Solonis ab Atheniensibus
mutuati sunt. VII, 60, 96. Quas et meliores facere co-
nati sunt. VII, 60. Qua ratione Romani et populi et rei
nuncupationem sibi vindicare possint. VII, 635. Ordines
duo apud eos splendidi, Equestris et Senatorius. VII, 108.
Romani quanta cura senatui adoptandos examinarent. II,
473. Romanorum viri nobilissimi, Reguli, Scævola, Sci-
piones, Flautii. VII, 77. Romani supplicio virgarum exem-
pti. VII, 65. *Not.* 1. Romanorum res, publica vere nunquam
fuit. VII, 648. Romana republ. ex quo tempore pessumire
ceperit. II, 552. Quibus malis res publica Romanorum post
initia Consularia imperii, vexata sit. VII, 95. Quibus malis
interioribus exagitata. VII, 104. Et sua se quodam modo
magnitudine fregit. VII, 607. Sententia Ciceronis de repu-
blica Romanorum. VII, 63. Eam lugubriter deplorat anis-
sam. VII, 67, 68. De Romanorum reipublicæ vitis plura
Sallustius. VII, 64. Jus bonumque apud eos non legibus
magis, quam natura valere dixit Sallustius. VII, 61, 62. Ro-
mani amore primitus libertatis, post etiam dominationis,
et cupiditate laudis multa magna fecerunt. VII, 155. Duo
ad facta miranda Romanos compulere, libertas et cupiditas
laudis. VII, 162. Primus libertatis Romanorum annus, tu-
nereus et tartareus. VII, 95. Romanis libertatem jam qui-
dem languidam omni modo Cæsar August. extorsit. VII,
105. Romani imperii sui fortitudinem ac stabilitatem aus-
picio indicari vane existimarunt. VII, 133. Romanorum
fata, sibylla cecinit. III, 1054. Præfecti a Romano imperio
constituuntur quibusdam Africæ partibus II, 922. Romani
nihil nocuerunt gentibus, quibus subjugatis leges suas im-
posuerunt. VII, 160, 161. Non solum jugum, sed etiam lin-
guam suam domitis gentibus imposuere. VII, 634. Romani
cives censebantur omnes, qui ad imperium pertinebant.
VII, 161. Magnitudinis imperii Romani causa nec fortuita
nec fatalis. VII, 141. An non potuit magnum esse imperium
Romanorum, nisi bellis esset inquietum. VII, 85. Romani
bellum Albanis impie intulerunt. VII, 89. Et injuste. VII,
90. Romanorum bellum cum Etruscis. VII, 94. Variæ con-
tra Romanos conspirationes hostium. VII, 97. Romani ex
servis et reis exercitum instituere, arma ex templis ex-
trahere coacti sunt. VII, 100. Romanorum ærarium sti-
pendiis sufficiens deficit. VII, 100. Quantis cladibus at-
triti Romani sub bellis Punicis. VII, 98. Et ab Annibale.
VII, 100. Quantis bellis afflictis post conditam ædem concor-
diæ. VII, 106. Romanorum exercitus ab hostibus fusi. VII,
97, 168. Romanorum calamitatum enumeratio. VII, 96. In
calamitatibus suis nullum a diis suis auxilium acceperunt.
VII, 96. Romanos patriæ eversio non correxit. VII, 45. Ro-
mano imperio potentia gladiatorum terribilis fuit. VII, 113.
Imperii Romani termini mutati sunt sub Hadriano et Julia-
no imperat. VII, 135. Et sub Joviano. VII, 136.

Romana nobilitas idololatriæ dedita. I, 730. Roma im-
prudenter diis Iliacis commissa est. VII, 84. Quam insi-
pienter diis penatibus Troje urbem servandam commise-
runt Romani. VII, 16. Romanorum dii innumeri. VII, 118.
Romani præter constitutionem Numæ multos deos adjece-
runt. VII, 87. Non ratione, sed adulatione quosdam sibi
deos instituerunt. VII, 60. Romanos iuno cum Jove necnon
et Venus fovebat. VII, 88. Romani pallori et febri sana fe-
cerunt. III, 1035. *dyaboli*, demones invitandos, et *æmuli*, dæ-
monas placandos monent. III, 1053. Deos gentium quas
subjugabant, colendo propitiare solebant. III, 1030. Quare
Deum Judæorum recipere noluerunt. III, 1030. Urgetur.
III, 1055. Deum Hebræorum non receperunt, quia se so-
lum coli voluerit. III, 1055. Romani dii dicti, etiam qui alibi
gentium colebantur. V, 166, 503. Deorum numerositas ni-
hil Romanos juvit. VII, 87. Felicitatis et gloriæ Romano-
rum tutores, non fuisse deos ostenditur. VII, 101. Roma-
norum imperium florentissimum. VII, 560. A diis constitu-
tum, auctum et conservatum dici non potest. VII, 119, 154.

Romani quare a Jove imperium suum auctum et constitutum putant. VII, 124. Quare ad tantam gloriam imperium Romanorum pervenire Deus permisit. VII, 166. Romanorum imperium a Deo vero est dispositum. VII, 167. Romani non ideo fuisse infelicem, quod deos colere destiterit, probatur. VII, 29. Romani precepta vivendi a suis diis non receperunt. VII, 60. Nulla unquam cura fuit diis, ne malis moribus respubl. Romanorum deperiret. VII, 69, 71, 72. Romani diis suis sapientiores. VII, 59. Romæ dejecti sunt dii. V, 165.

Romani stante Carthagine optimis moribus et maxima concordia egerunt. VII, 62. Moribus antiquis res stabat Romana, virisque. VII, 68. Romanorum veterum virtutes et vitia. VII, 137. Romani laudis avidissimi. VII, 58. Et dominationis. VII, 45. quibus gradibus ad hanc dominandi libidinem devenerunt. VII, 43. Tanto magis belli et dominationis laude clauerunt, quanto minus se voluptatibus et avaritiæ dederunt. VII, 135, 136. Romanorum primis conjugis non Venus, sed Bellona aut Aleto præfuit. VII, 88. Quo jure, quo fœdere obtinuerint prima conjugia. VII, 88. Mulieres Romanæ gravi pestilentia afflictæ. VII, 98. Matronarum Romanarum mores pestilentia graviore. VII, 97. Romani theatricas artes diu non noverant. VII, 58. Romani auferendo poetis libertatem in homines, quam dederunt in deos, melius de se, quam de diis senserunt. VII, 56, 58. Romani accepta injuria ignoscere, quam persequi malebant. II, 529. Plebs, quæ suos agros non habebat, de publico apud Romanos vivebat. VII, 161. Romani laudati propter nonnulla velut opera bona. II, 982. quantum valuerunt civiles etiam sine vera religione virtutes in imperio Romano. II, 553. quibus moribus meruerint Romani ut verus Deus, quamvis eum non colerent, augeret eorum imperium. VII, 134. Romanorum bonis moribus reddidit Deus pro mercede gloriam humanam. VII, 160, 161. Romani de victoriis suis nihil præter inanem gloriam retulere. VII, 161. Virtutes, quæ in primis Romanis laudantur, paucorum sunt, non omnium. VII, 137. quam corruptis moribus Romani fuere ante adventum Christi. VII, 64, 67, 69, 74. Varia injustitiæ Romanorum exempla. VII, 61. Romani injuste mala imputant Christianæ religioni. VII, 45, 46, 64, 68, 69. Mala quæ per quosdam Imperatores Christianos imperio Romano accidunt, immerito in doctrinam Christianam rejiciuntur. II, 552. Difficilius aliquid egerunt Romani pro patria terrena, quam quod a Christianis exigitur pro celesti. VII, 162. Romanorum ingratitude erga Christum. VII, 45, 48.

Romanorum pontificum a Petro usque ad Anastasium series. II, 196. Romanæ sedis auctoritas. II, 781. In hæreticis damnandis. II, 865, 869. In Romana Ecclesia semper Apostolicæ cathedræ vixit principatus. II, 163. Patres concilii Carthag. decretum suum adversus Pelagianos Innocentio Pontifici Romano intimandum duxerunt. II, 760. Per Julium Patres conciliorum Carthag. et Milevitani, et quinque episcopi ad Innocentium (Pontificem Romanum) scribunt. II, 782, 783, 788, 816. Romanus episcopus ab Ostiensi ordiatur. IX, 642. Ad Carthaginis episcopum, Romano prætermisso, nunquam Orientalis catholica scribebat. IX, 516. Romæ Pelagiani non audebant aut Pelagium defendere, aut dogmata ejus jactare tempore Innocentii. II, 788. Ibi alii Pelagio favebant, quia doctrinam ejus propugnabant; alii quia ita docuisse non credebant. II, 765. sedes apostolica in judiciis ad misericordiam propendit. II, 955. A judicis episcoporum Africæ ad Apostolicam sedem appellandi usus. II, 953. Romanam sedem sollicitudo manet omnium Ecclesiarum. *Innoc.* II, 786. Romanæ sedis super auxiliis rebus consulendæ mos a toto semper orbe servatus. *Innoc.* II, 786. Romanæ Ecclesiæ curæ et occupationes, quibus ad diversorum consulta respondet. *Innoc.* II, 785. Consulta fidei ac modica disceptatione tractant. *Innoc.* II, 785. Ad Apostolicam sedem refertur, quod per totum mundum possit omnibus Ecclesiis in commune prodesse. *Innoc.* II, 782, 786. Difficultate orta cepit Augustinus de ea in concilio agere, aut etiam ad sedem Apostolicam scribere. II, 1068. Romana censura adversus aliquos qui jurationem eluserant. II, 473. Post Romanum judicium restat plenarium Concilium. II, 170. Romanum concilium pro causa Cæcilianæ. IX, 645. Romana plebs, quarta et sexta feria et sabbato jejunare consuevit. II, 159. Romani non videtur jejunandum quinta sabbati. II, 159. Romani peregrini subinde novi veniunt. II, 119. Ibi in basilica s. Petri quotidianæ violentiæ. II, 119. Hæc basilica remota est ab episcopi conversatione. II, 119.

Romanianus episcopus. II, 781.

Romanionus. II, 80. Thagastensis. I, 751. Alypi cognatus. II, 110. Licentii pater. II, 111. Romaniani egregia indoles. I, 906. Ejus studia. I, 908. Romaniani opes copiosæ. I, 751, 902, 906. Romanianus Augustinum patre orbatum consolatur, obe adjuvat, et domo ac sumptu excepit Car-

thagine studiorum causa peregrinantem. I, 920. Romanianus fit Manichæus alliciente Augustino. I, 908. Mediolanum ad comitatum Imperatoris ob negotia venire compulsus est, docente ibi Augustino. I, 750. Romanianum ad philosophiam adhortatur Augustinus. I, 908, 919, 920. Licentii ejus filii jam philosophi exemplum proponens. I, 921. Romanianus Licentii studio tandem accenditur. I, 921. Et si duobus impedimentis inveniendæ veritatis teneretur. I, 922. Illi invidet Augustinus quod solus Luciliano suo frueretur. I, 922. Romanianus molestis litibus implicatus vitæ beatæ ardore inflammatur. I, 920. Sæculo immersus adversa fortuna eripitur. I, 908. Pollicetur Augustinus se illi scripturum opusculum de vera Religione. I, 922; III, 128. Quod ipsius inserto nomine edendum curavit. I, 922; III, 128. Romanianum laudat Aug. I, 919. Ac beneficia in se collata recolit. I, 919, 920. Romanianus idem laudatur in libro de vera Religione. II, 109. Romaniano et Licentio benedictos panes quinque mittit Paulinus. II, 126.

Romanus in Africam missus, adversus Donatistas, secundum leges contra eos latas egit. IX, 562.

Romanus episcopus. II, 759.

Romanum et Agilem Augustino Paulinus commendat. II, 121. Eos cum magna jucunditate suscipit Augustinus. II, 122. Romanum et Agilem salutatur Augustinus. II, 139.

Rompæra quid. IV, 1935.

Romulus. II, 529. Martis ex Ilia Sylvia Vestali filius. VII, 60, 61, 81. Romulus et Remus a lupa nutriti. VII, 578. Romulus conditor Romæ. V, 505, 623. Romulus dictus Quirinus. VII, 60. Romulus Caii imitator. VII, 441. Fratrem occidit, ut totam dominationem haberet unus. VII, 441. Romulus, occiso fratre, Romæ regnavit. VII, 91. Romulus xv est ab Ænea rex in Latio. VII, 577. Romulus propter feritatem a Senatu discriptum quidam ferunt. VII, 91. Romulus deus factus. VII, 577, 581. Quomodo. VII, 91, 92. Romulum ad deos immortales benevolentia famaque sustulerunt Romani. III, 1056. Romulum creditum esse deum tenent litteræ, non factum docent. VII, 758. Romanorum adulatio erga Romulum. VII, 91. Romulum diis multis prætulerunt Romani. VII, 60. Flaminem ipsi iustituerunt. VII, 60. Romulus ne unum quidem martyrem habuit, quando creditus est deus. VII, 758, 759. Romulus inter senideos numeratur. VII, 58, 59. Et illum potius semideum, quam deum, secretior Romanorum doctrina commendat. VII, 60. Romuli divinitas mirabiliter credita, quod eruditis temporibus factus sit deus. VII, 757. Romuli divinitatem non amore erroris, sed errore amoris credidit Roma. VII, 757. Romuli divinitas divinitati Christi opponitur. VII, 757. Et exploditur. VII, 758. Romulum appellabant deum gentes Romanæ subditæ, ne Romam offenderent. VII, 757, 758.

Ros unde. III, 285. Ros Hermon Dei gratiam significat. IV, 1758.

Rosæ virginæ. II, 694.

Roscius histrio. III, 1068.

Rota est orbis terrarum. IV, 981.

Rotania. IX, 511.

Rubigo dea. VII, 129.

Rubigo quid significet. IV, 1000.

Rubus flamma in hærente non crematus, quid significat. V, 65.

Rucatisensis episcopus. II, 313.

Rucatisibus suis purgari cibos, quos manducabant, Manichæorum deliramentum. VIII, 226.

Rucuma. IX, 228.

Rufinus affinis Armentarii. II, 483.

Rufinianus episcopus. II, 759, 781.

Ruffinus consul. IX, 687.

Ruffinus Cirtensis principalis. II, 357.

Ruffinus presbyter. X, 587. sexti philosophi sententias sub nomine s. Xisti papæ et martyris edidit. I, 647. *Not.* (c). Libellum obtulit Anastasio Papæ. II, 749. Contra quem scripsit Hieronymus. II, 719. Ruffinus ficto nomine vocatur Calpurnius Lanarius. II, 258. Ruffini et Hieronymi amicitia cunctis pene Ecclesiis notissima. II, 248, 276. ortum inter utrumque discordiam genuit Augustinus. II, 277. Contaminat ille cum legi Hieronymi adversus eum Apologiam, etsi illum sibi moderatum faletur. II, 250. Ruffinus Ecclesiasticam historiam, quam Eusebius Græce scripsit, in Latinam linguam vertit. VI, 597. Huic historiæ Eusebii, duos libros addidit. VIII, 46.

Ruffinus diaconus. II, 650.

Ruffinus episcopus Donatista. IX, 528, 533.

Rufus nascus. VIII, 42.

Ruma, id est, mamma. VII, 203.

Rumina dea. VII, 122, 191, 203.

Ruminare spiritaliter, quid est. VIII, 234. Ruminanda sunt quæ audiantur. IV, 525, 713.

Ruminus appellatus Jupiter, quod mamma animalia aleret. VII, 205

Runcare frumentum, id est, a terra auferre. VII, 118.
Runcina dea praefecta frumentis, cum runcantur. VII, 118, 119.
Ausina dea rur bus praefecta. VII, 118.
Ausor Deus. VII, 243.
Russicas, Russindia. IX, 253, 386, 511.
Rusticianus Mungensis diaconus. IX, 754. In Ecclesia catholica subdiaconus. IX, 755. A presbytero suo excommunicatus transvolavit ad Donatistas. II, 417. A quibus et rebaptizatus est, et diaconus factus. IX, 755.
Rusticius episcopus. II, 730, 781.
Rusticus consocius s. Augustini. I, 962.
Rusticus cuius filius paganus erat. II, 1070.
Rusticus presbyter. II, 968.
Rustico et Felicitati epistola. II, 958.
Rusticus episcopus. II, 739, 784.
Rusticus alter episcopus. II, 739, 781.
Rusticus Carmentanus episcopus. IX, 697.
Ruth bis nupta, cum Anna vidua beatorum. VI, 435.

S.

Sabbatarius. II, 146.
Sabbati requies. V, 691. Non vacat quod inter omnia opera mase fecit Deus, illie primo sanctificatio sonnit, ubi ab omnibus operibus requieuit. X, 217. In Lege non nominatur sanctificatio, nisi septimo die. V, 1170. Sabbata Judaeorum a Seneca reprehensa sunt. VII, 192. Sabbatorum otium male a Fausto appellatum est: Saturniacum. VIII, 346. Sabbati observatio unde incipiebat, ubi desinabat. V, 1099. Sabbati observatio spiritalis et carnalis. V, 69, 77, 80, 85, 209, 752, 1160. Sabbatum quisque tunc usque observat, sicut littera sonat, carnaliter sapit. X, 216. Cur homo ligna colligens die sabbati, jussu Dei lapidatus est, cum Christus die sabbati sanaverit aegros. VIII, 167. Sabbati abusus apud Judaeos. IV, 231. Melius tota die ieiunando, quam saltando sabbatum transigerent. IV, 281, 1172. Sabbati observatio quid significabat. X, 217, 218. Praecepto figurato hoc solum occultatum est, quod ad sabbatum pertinet. X, 217. Sabbati vacatio quid significabat. VII, 523. Sabbati sacramentum et mysterium. II, 212, 215, III, 189, 1356. Sabbati carnalis vacatio, umbra est futuri. VIII, 554. Sabbatum in otio corporaliter celebrandum commendatum est, ut esset figura sanctificationis in requie spiritus sancti. II, 212, 213. Sabbatum a Judaeis observatum, gratiae altitudinem figurabat. III, 633. Requiem spiritalem. III, 304, 305; VIII, 132. Signum erat aeterni sabbati. IV, 396. Sabbatum significat quietem, Dominicus dies resurrectionem. IV, 4960. Sabbatum maximum vere in beatitudine. VII, 805. Huius sabbati non erit vespera. VII, 805, 804. Sabbatum illud verum non ipsi erimus. VII, 805, 804. Sabbatum septimae diei sine vespera, signum sempiternae quietis. V, 57. Sabbatum sabbatorum. V, 80, 208. Sabbatum perpetuum. V, 1651. Sabbatismus sanctorum in terra. V, 1197. Sabbato significatur spiritalis requies. II, 214.
Sabbatum spiritale. III, 1717. Sabbatum spiritale Christianorum. III, 306; VIII, 151, 339. Sabbatum quomodo celebrant Christiani. VIII, 157. Sabbatum spiritaliter observandum praecipitur. III, 1404. Illud serviliter observabant Judaei. III, 1404, 1358. Sabbato vacare forte iam superstitiosum. II, 145. Sabbati otium cur jam non observat Christianus. VIII, 553. Sabbatorum cessatio iam supervacua ad observandum, non tamen ad legendum et intelligendum. VIII, 250. Sabbati vacatio inter prophetas, quae de Christo scriptae sunt, habet intelligentiam. VIII, 555. Sabbato Apostoli et non vacant, et sabbato manducaverunt. II, 142. De alimentis sumendis vel non sumendis die sabbati, nihil Dominus Hebraeis praescripsit. II, 142. Sabbato dies Dominicus praeparatio fide resurrectionis, non consuetudine refectionis, etc. II, 146. Sabbatum Christianorum in vacatione et tranquillitate bonae conscientiae. IV, 1172. Ille vere observat sabbatum, qui non peccat. V, 1242. Sabbatum habere non potest homo malus. IV, 1172. Sabbatum per misericordiam, et iudicium, et fidem insinuat a Christo. III, 1359. Dies sabbati, dies gaudii. II, 142. Sabbato concitare si maxime adoleant, qui esuriunt verbum Dei. V, 716. Sabbatum recordari quid sit. IV, 396. Sabbati sancti specialis ritus in Gothicis officio confirmatur. II, 303. Dies Dominicus una sabbati, dicitur; secunda feria, secunda sabbatum, etc. IV, 552, 1192, 1560. Sabbati ieiunium. Vide Ieiunium.
Sabellius Noeti discipulus. VIII, 52. Sabellii haeresis. III, 1351; IV, 84, 837. Dogmata. VIII, 39, 941. Sabellius non intravit per ostium in vitam. III, 1721.
Sabelliani haeretici. VIII, 52; III, 1687, 1689, 1737, 1819, 1820, 1873. Praxeani et Hermogeniani appellantur. VIII, 52. Crebrius Paripassiani. V, 438, 990; VIII, 52. Sabellianorum error. III, 1667, 1668, 1672. Haeresis. VII, 501, 535;

X, 1462, 1465. Dogmata. VIII, 671, 706, 732, 750, 918. Sententia de Trinitate. V, 448. Sabelliani Filium a Patre non distinguunt. III, 1820. Sabelliani confundentes Filium cum Patre urgentur. III, 1773. Sabellianos nos esse criminatur Ariani. X, 438. Sabellianorum jam silentur discussiones. II, 438. Vide Paripassiani.

Sabinarum rapinus. VII, 61.

Sabinus censor. IX, 687.

Sabinus presbyter librum Augustini cum liquidis interpretationibus legit. II, 976.

Sabrata. IX, 4259, 507, 528, 550.

Saeceus, mortalitas. IV, 225. *Saeceus pretii nostri.* V, 1355, 1454, 1475. *Saeceus penitentiae.* V, 1449.

Sacerdos summus unicus erat. III, 685. A quo lingua haetur. III, 685. Plures aliquando fuerunt summi sacerdotes Iis finienda causa. III, 683. sacerdotes summi plures erant per ambitiones et contentiones inter Judaeos. III, 1757. Sacerdotum filii defunctis sacerdotibus succedebant in Lege. I, 648, 652. sacerdos intrabat quotidie cum incenso in sanctum sanctorum, semel autem in anno cum sanguine. III, 640, 644, 650. Au, et quo tempore summus sacerdos operam dabat liberis procreandis. III, 711, 713. In sacerdotibus veteris Testamenti cur vitia corporalia vitabantur. IX, 58. Cur pro sacerdote veteris Testamenti nullus orasse invenitur; secus pro novi. IX, 60. Vestimentorum summi sacerdotis moris expositio. III, 640, 644. Sacer totis conversato in iustitiam vestis sacerdotalis figurata. III, 637. Sacerdotes Judaeorum figuram aeterni sacerdotis gerebant. IV, 578. sacerdotes Aegyptii praeter servitium in templo deorum suorum nullum aliud officium gerebant. III, 584. Sacerdos Christus et sacrificium, victor et victima. I, 794. Sacerdos dei et sacrificium esse maluit Christus ut homo, quam sacerdotem aut sacrificium sibi poscere. V, 1252. quis ille sacerdos, pro quo nullus orat. IV, 578. Christus solus sacerdos talis existit, ut ipse esset etiam sacrificium. IV, 200, 1733. Vide Christus.

Sacerdotes non nomine, sed sanctitate pensandi sunt, VII, 693. Scripturarum studium, oratio, lectio sacerdoti necessaria. II, 83, 89. Sacerdotum continuata VII, 46. Sacerdos cum populo pectus tradit ac veniam rogat. V, 749. Sacerdoti benedictio super filios. X, 1052. Sacerdotes sunt omnes Christiani. VII, 676. Proprie tamen episcopi et presbyteri. VII, 676.

Sacerdotium. IX, 292. Sacerdotium secundum ordinem Aaron iam desit. IV, 1409; VII, 554. Sacerdotium Aaron quomodo in sempiternum. III, 659. Sacerdoti commutatio futura in novo Testamento, praefigurata in veteri. VII, 527, 532, 533. Nec sacerdotium Aaron, nec Lex introducat in hereditatem aeternam, sed gratia per fidem. III, 745. Sacerdotium Judaeorum tempore Pauli forniceus nuchat nomine, intrinsecus interis concupiscentis sordidat. VI, 567. Augustinus vni sibi factum esse quaeritur, dum ad sacerdotium proventus est. II, 88. Tempore ordinationis lacrymas fundit Augustinus. II, 88. Sacerdotium secundum et tertium. IX, 775.

Sacra Pater Adam et Eue secundum Manichaeos. VIII, 57.

Sacra Paganorum. V, 1092. Sacra deorum quo ratione instituta. VII, 256, 257. Sacrorum causas nec populo, nec senatui, nec ipsis sacerdotibus iocundescere voluit Pompeius. VII, 222. ut eas a domo acciperet, nec tamen condurere eas admoeretur, occulta Deo, providentia factum est. VII, 224. Sacra deorum quomodo crudelia. VII, 32. Torpida. VII, 50, 52, 216. Et inhonesta. VII, 185. Sacra deorum an possint hinc excusari, quod suas interpretationes habeant. VII, 186. Eorum turpitudinem honestare frustra conatus est Varro. VII, 221, 222. Sacra deorum iudicia esse intellexerunt aliqui ex Paganis. VII, 184. Sacrorum quindecim viri apud Romanos. VII, 178.

Sacramenta ideo dicuntur, quia in eis aliud videtur, aliud intelligitur. V, 1247. Signa cum ad res divinas pertinent, sacramenta appellantur. II, 527. Sacramenta, si quamdam similitudinem carum verum, quam sacramenta sunt, non haberent, omnino sacramenta non essent. II, 561. Sacramenta cur ageamus. I, 856. Sacramenta, corporalia sunt, quasi verba visibilia; sacrosancta quidem, verumtamen invisibilia. VIII, 556. Sacramentum aliquod occultum regenerationis antiqui et iusti erat. II, 845. Ante Abrahamum aliquo corporali et visibili sacramento iusti vel parvuli eorum signarentur, Scriptura non exprimit. X, 402.

Sacramenta Judaeorum a Seneca reprehensa. VII, 192. Machabaei pro sacramentis veteribus martyres effecti. II, 156. Iudaei errant primo quia iustitiam Dei non erant subjecti, suam iustitiam volentes constituisse; secundo quia post Christi passionem vetera sacramenta ex necessitate salutis celebranda esse censerent; tertio, quia praedicatorum gratia tanquam Legis hostes persequerentur. II, 146, 156, 457. Paulus non per ea, sed per gratiam Iesu Christi

hominem justificari debebat. II, 279. Quidam ex Judæis fideles contendebant eos, qui credebant in Christum, sine veteribus sacramentis salvos esse non posse. II, 278, 279. Sacramenta legis veteris sola significanti ratione præcepta sunt. X, 594. Divinitus data sunt ad significationem futurorum, Christianis remanserunt tantum legenda ad intelligentiam præmissæ prophetiæ. II, 281. Sacramentum non intellectum pie terret animam; intellectum autem gaudium parit. III, 2117. Sacramenta veteris Testamenti quid significant. IV, 954, 955. Sacramenta vetera, umbra erant futurorum. X, 222. Sacramenta Legis prænuntiativa erant Christi venturi. VIII, 355, 357, 359. Sacramentum regni cælorum vocabatur in veteri Testamento, quod plenitudine temporis revelaretur in novo. IV, 983.

Sacramenta vetera ante Christum necessaria. II, 156. Sacramenta vetera post Christum superflua. II, 156. Ea tunc licuit Judæis celebrare ex consuetudine sollemnitatis, non ex necessitate salutis. II, 156. Sacramenta legis veteris novo Testamento revelato non necessaria. VI, 556. Sacramenta vetera primis Christianis non erant noxia, sed nec necessaria. VIII, 357. Sacramenta vetera nec bona sunt nec mala. II, 281. Non signacula illa (veteris Testamenti) damnata sunt, sed succedentibus opportunioribus decesserunt. II, 96. Sacramenta vetera non erant gentilibus imponenda. VIII, 357. Sacramenta Judæorum celebranda suscepit Apostolus, ne ea videretur damnare velut sacrilega aut tanquam idol latrantes gentiliū; ne etiam putaretur docere discessionem a Moyse. II, 278, 279, 282. Ut doceret ea non esse pernicioſa. II, 156, 258. Sacramenta vetera ostendit Paulus nec tanquam necessaria debere appeti, nec tanquam sacrilega debere damnari. II, 281. Agendi rationem Pauli, qui sacramenta Judæorum celebranda suscepit, probat Augustinus. II, 282. Sacramenta vetera non simulatione fallaci, sed consilio prudenti observavit Apostolus. VIII, 357. Sacramenta cur Judæis Apostolorum tempore permissa. VI, 556. *Vide Lex.* Sacramenta vetera quando observare permissi sunt primi Christiani qui ex Judæis crediderunt. VIII, 357, 358. Sacramenta Legis et Prophetarum permanere non sequitur, ex eo quod Christus Legem et Prophetas non solverit. VIII, 357, 359. Sacramenta vetera non evacuavit Christus, sed mutavit. VIII, 53. Cur alia in veteri lege, alia in nova instituerit Deus. III, 156.

Sacramentis aliis prænuntiari Christum cum venturus esset, aliis cum venisset annuntiari oportuit. II, 528. Sacramentis aliis res futuras, aliis res factas annuntiari non est mirum. VIII, 356. Sacramentorum (veterum) secreta per passionem Christi fidelibus revelata. VIII, 260. Sacramenta sunt mutata, non fides. V, 135. Unius ejusdemque fidei, pro significationis opportunitate, per varia tempora sacramenta variata sunt. X, 179. Mutatio in sacramentis veteribus a Christo facta, in psalmis prædicta. VIII, 55, 54, 55. Sacramenta vetera non celebramus, quia quod promittebant, impletum est. IV, 1836. Sacramenta pauca sunt in novo Testamento, multa fuerunt in veteri. III, 156. Sacramentorum novæ legis præstantia. II, 200. Discrimen inter sacramenta veteris et novi Testamenti. IV, 951; IX, 289. Sacramentis numero paucissimis, observatione facillimis, significatione præstantissimis Christus societatem novi populi colligavit. II, 200. Post Domini resurrectionem signa quedam, quæ pro multis, eademque facta facillima, et intellectu augustissima, et observatione castissima tradita sunt. III, 71. Sacramenta nova virtute majora, utilitate meliora, actu facilliora, numero pauciora sunt quam antiqua. VIII, 353. Sacramenta vetera figurata sunt per arma, quæ et David pugnaturus contra Goliath. IV, 1836. Sacramenta de latere Christi proflexerunt. III, 1515; IV, 461, 668, 1672, 1785; V, 1087; VII, 472. Sacramenta plerumque nomina accipiunt rem ipsarum, quarum sacramenta sunt. II, 364.

Sacramenta varia recensentur. IX, 190. Sacramenta initiationum. I, 863. Sacramentum catechumenorum. X, 176. Sacramentum salis. I, 688. *Not. (a).* Sacramentum baptismi. *Vide Baptismus.* Sacramentum spiritus sancti. V, 1100. Sacramentum Chrismatis. *Vide Chrisma.* Sacramenta altaris. V, 584; VII, 281. Sacramentum sanguinis Christi. VII, 611, 612. Sacramentum corporis et sanguinis Christi. VIII, 873. *Vide Eucharistia.* Sacramenta pagani occultantur. IV, 1548. Infantibus explicantur. V, 1099, 1105, 1246. Cur catechumenis non prodantur. III, 1875. In sacramentum quod accipit catechumenus, signacula quidem divinarum rerum sunt visibilia, sed res ipse invisibiles in eis honorantur. VI, 544. Sacramentum, in quo unguimur, prefiguratur quiddam, quod futuri sumus. IV, 200. Piscis de profundo levatus manducatur in mensa parata in conspectu credentium. I, 857, 860. *Vide Eucharistia.* Quibusnam prosit sacramentum baptismi et corporis Christi. VII, 744. In sacramentum altaris tota Ecclesia offertur. VII, 284. Præcipitur in mysteriis ut omnia corporea contemnamus, universoque huic mundo, re-

nuntiemus, quia non est alia salus animæ, aut renovatio, aut reconciliatio auctori suo. I, 1037.

Sacramenta magis pertinent ad spem venturorum bonorum, quam ad retentionem vel adjectionem præsentium. VI, 265. Quæ Christus docuit, traduntur secretius firmiusque sacris quibus initiatur, in quibus bonorum vita facillime non disputationum ambagibus, sed mysteriorum auctoritate purgatur. I, 1008. Homo spiritalis judicat de sollemnitate sacramentorum quibus initiatur et Eucharistie. I, 860. Sacramenta Christi per totum orbem pervaserunt opera servorum Dei. I, 836.

Sacramentum et virtus sacramenti quandoque separantur. III, 2026. Aliud est sacramentum, aliud virtus sacramenti. III, 1611. Sacramentorum virtus, gratia; non omnibus communis, licet communia sint sacramenta. IV, 983, 984. Sacramentum, visibile verbum. III, 1840. Accedit verbum ad elementum, et fit sacramentum. III, 1840. Spiritualliter nascimur, verbo et sacramento. III, 1486. Deus in sacramentorum ministris operatur. I, 857. Sacramentis visibilibus sanctificat minister, Deus invisibili gratia. III, 712, 715. Sacramenta visibilia nihil prosunt sine sanctificatione invisibilis gratiæ. III, 712. Sacramentis divina virtus adstipit, sive ad salutem bene utentium, sive ad perniciem male utentium. IX, 144. Sacramentorum visibilibus effectus, pietas. VIII, 355. Qui sacramenta fidei percipit in lecto, nec tempus operandi habuit; justificatur ex fide sine operibus. V, 51. Sacramenta temporalia, alligamenta mediæ in alia sunt contritionis nostræ. IV, 1905, 1904. Sacramentum gratiæ dat Deus, etiam per malos; gratiam vero ipsam non nisi per se ipsum, vel per sanctos suos. IX, 191. Etsi Spiritus sanctus per homines dabatur, non ideo erat hominum quod dabatur. V, 1225. Cum tres considerandi sint, a quo datur, cui datur, per quem datur, non intercedit mediæ minister beneficium largitoris. V, 1225. Sacramenta per peccatores administrata. V, 1225. Gratia per ipsa collata datur non est in se homo. V, 1226. Sacramenta et operationes spirituales circa præsentem salutem, munera Dei sunt, non eorum a quibus fiunt. IX, 152, 153. Sacramenta amittere propriam sanctitatem, ob iniquitatem ministrorum, error Donatistarum. IX, 295, 296. Sacramentorum communione contaminari, etiam eos qui mala facta improbant, aut ea pro pace tolerant unitatis, dicebant Donatistæ. IX, 56. Sacramenta mali non polluant. IX, 75. Sacramenta tunc sancta esse dicunt Donatistæ, si per sanctos homines dentur. IV, 134. Dona Dei perveniunt ad eos qui cum fide accipiunt, etiam si talis sit per quem accipiunt, qualis Judas fuit. IV, 135. Sacramenta in sceleratis quoque hominibus sancta sunt. II, 172. Sacramentis Dei nihil obsunt mores hominum, quo illa vel omnino non sint, vel minus sancta sint. IX, 298. Sacramenta omnia indigne tractantibus obsunt, prosunt tamen per eos digne sumentibus. IX, 65. An ex bonitate aut perversitate ministrorum pendat sacramentorum effectus. IX, 67, 75. Sacramenti sanctitas potest esse ubi non est vitæ sanctitas. IX, 298. Sacramentorum vi peccata dimittuntur, non meritis ministrorum. IX, 136. Sacramenta fuisse haberi a Cataphrygibus perhibetur. VIII, 50. Sacramenta, ut et Scriptura, hæreticis cum Ecclesia communia esse possunt. IX, 146, 159, 162, 165, 170. Sacramenta apud hæreticos divina sunt, non humana. II, 312. Ea ad penam suam portant. II, 312. Sacramenta ubicumque sunt, ipsa sunt. IX, 70. Sacramenta vim sanctitatis non perdunt, quando ita, ut apud eos mancant, ad hæreticos transeunt. IX, 747. Sacramenta quæ apud hæreticos et schismaticos sunt, non eorum sunt, sed Christi. IX, 154. Sacramenta omnia Dominica sunt ex catholica Ecclesia. II, 545. Cur non mutantur in hæreticis ad eam redeuntibus. II, 545. Sacramenta et invocatio nominis Dei extra Ecclesiam, non nisi Ecclesiæ sunt. IX, 473. Sacramenta cur ante Cyprianum et Agrippinum non iterarentur. IX, 154. Sacramenta quæ non mutantur schismaticis, approbantur a nobis. II, 501. Sacramenta Christianorum etiam in hæreticis approbanda. II, 501. Sacramenta apud schismaticos formam visibilem pietatis habere possunt, non virtutem ejus spiritalem. V, 463. Sacramenta corporalia portant et celebrant præmissi ab Ecclesia, sed sine virtute spiritali. V, 465, 465. Sacramentum foris ab Ecclesia habetur ad perniciem. II, 229. Habetur ad judicium. II, 583. Sacramenta omnia Christi non ad salutem, sed ad judicium habentur sine caritate unitatis Christi. IX, 572. Sacramenta a quibus hæreticos ad eorum confusionem potius, quam ad salutem valent. IX, 179. Signa militaria perniciosius ab usurpatoribus habentur, quam si omnino non haberentur. IX, 688. Sacramenta mali qui sunt intus et qui sunt foris possunt habere et trahere; non ad salutem, sed ad perniciem suam. IX, 163, 164, 167, 482. Sacramenta bonis et malis communia. V, 561.

Sacramentorum usus indignis interdum ex necessitate parvis Ecclesiæ non prohibetur. V, 51. Sacramenta Eccle-

sive multa, aliter atque aliter accipiuntur. IV, 1859. Sacramenta non prosunt semper habentibus. IX, 461. Etiam si justus et iniquus pariter sacramenta participant, non idcirco participationem justitiae esse cum iniquitate dicendum. IX, 294. Sacramenta eadem iustus sunt ad salutem, iniquis ad damnationem. IX, 295, 297, 298, 435. Sacramenta in eis, qui mundum diligunt, remanent ad damnationem, non instrumenta ad salutem. III, 1994. Sacramenta Christi in illis qui male vivunt, patiuntur injuriam. V, 1092. Sacramentum visibile sanctum ab unctione invisibili caritatis discernendum; haec propria honorum est, illud et in bonis ad premium et in malis ad iudicium esse potest. IX, 342, 345. Gratia non pendet a visibilibus sacramentis. III, 712. Sacramenta sine caritate nihil prosunt. IX, 692. Sacramentorum vita, caritas. V, 92. Sacramentorum vis contempta sacrilegos facit. VIII, 555. Pro sacramentis Christi ad omnia perferenda paratior esse debet Christianus, quam audi qui pro sacramentis legis. VIII, 335. Malorum non sunt sacramenta, quae inter malos, aut eorum ministerio suscipiuntur. IV, 1801. Sacramenta vestimenta Christi; caritas tunica de super texta: sacramenta sibi haeretici dividere potuerunt, caritatem non diviserunt. IV, 176.

Sacrificare voluntarie, est gratis amare quod laudatur. IV, 626, 627.

Sacrificium verum et perfectum quodnam sit. VII, 283. In omni sacrificio quatuor consideranda. VIII, 901. Sacrificium res antiqua. II, 377. Antiquitas cultus Dei in sacrificio. VII, 281. Primi parentes in paradiso se ipsos Deo hostias mundissimas offerebant. VII, 701. Sacrificium iustitiae soli primi parentes in paradiso, et sancti in caelo offerunt. VII, 700, 701. Sacrificia ante diluvium celebrata. VII, 439. Sacrificium nisi ab homine fit vel offertur, tamen res divina est. VII, 285. Sacrificium uni Deo debitum. II, 377, 378; V, 1249, 1667; VII, 255, 256, 281, 634; VIII, 582. Id attestantur miracula quae per arcam testimonii facta sunt. VII, 296, 297. Sacrificium visibile non aliter offerendum, quam illi, cui invisibile debetur. VII, 297. Cur sacrificium exegerunt demones. VII, 460. Ideo sibi exigunt fieri demones, quia vero Deo debentur. VII, 298. Non eorum casuslibet fumo, sed supplicantis animi delectantur. VII, 298. Sacrificium non solum cum iuste impetrat verus Deus, sed etiam cum superbe exigit falsus deus, satis ostendit cui debeat. VIII, 409. Sacrificium, sacerdotium, templum non sibi expetissent demones, nisi nossent uni Deo debere. II, 377. Pagani non culpandi propter sacrificia, sed quod ea exhibeant idolis. II, 377. Non corporali creature nec spiritali quamvis iustae, nec multo magis iniquae sacrificandum. II, 378. Non bonis diis nec malis. VII, 659. Non Angelis, non virtutibus Dei. VII, 654. Non Martyribus. VII, 255, 256, 772. Sacrificium seu divinos honores Angeli hominesque sancti respuerunt. VII, 298. Obsequia caetera quae divinitati exhibentur, ausi sunt sibi homines arrogare: rarissimi commemorantur qui sibi sacrificia, aut per hoc se deos haberi voluerunt. VIII, 624. Sacrificia Paganorum non ideo putanda bona, quia ea fieri Deus non impedivit. VI, 583. Sacrificia in torcularibus gentes faciebant. III, 2083. Sacrificia cur sibi exigit demon. VIII, 624.

Sacrificia cur sibi offerri voluit Deus. VII, 296. Sacrificiis Deus non eget, sed in his vel receptandis, vel repudiandis, vel percipiendis, non nisi hominitus consultit. II, 377; VII, 281, 295, 296, 634. Totum quod recte collatur Deus, homini prodest, non Deo. VII, 282. Sacrificium et laudes offerre, nobis, non Deo utile est. II, 327; VIII, 624. Sacrificia cur sibi offerri iubet Deus, cum eis non indigeret. VIII, 251, 321.

Sacrificium Abraham Gen. xv. narratum quid significat. IV, 1361, 1362. Flamma coelitus facta in sacrificio Abraham, non fuit miraculum: quare. I, 648. Sacrificium Abraham in monte. V, 31. Sacrificium Iudeorum in victimis pecorum. IV, 362, 305. Cur animalia tantum immaculata olim oblata. VIII, 624. Sacrificium victimarum, odor suavitatis Domino. II, 659. Sacrificia pecorum Deum non delectabant. III, 310. Quare filii Israel sacrificabant visibiles pecorum victimas. VI, 31. Sacrificia vetera magis populo perverso congruenter imposita, quam Deo desideranti oblata. VIII, 546. Sacrificia carnalia data sunt Iudeis, ne in iuda defluerent. III, 1408. Sacrificare extra templum quod erat Ierusalem, an licebat. III, 702, 803, 804. Quoniam sacrificia pro populo, pro principe, pro sacerdote offerebantur, etc. II, 686, 687. Sacrificia pro peccatis, dicta peccata. VI, 233; VIII, 744, X, 405. Sacrificia diversa pro peccatis. V, 1344. Vanum preceptum offerendi sacrificium pro peccato, infante nato, si non est originale peccatum. X, 1102, 1227, 1237. Sacrificia pro peccatis ex oblivione, ex ignorantia, etc. III, 676, 677. Ad sacrificium pro peccatis, holocausta, salutaris, etc., quoniam animalia adhibenda. III, 688, 693. Sacrificium pro peccato non offerebatur nisi cum holocaustis.

sto. III, 673, 676. Sacrificium pro peccatis non offerunt sancti. VII, 700.

Sacrificia vetera sunt significativa. II, 377. Sacrificia pro ratione temporum varia fuerunt. II, 579. Sacrificia vetera significabant gratiam, non efficiebant. II, 653. Sacrificiis veteris Testamenti convincebantur peccatores potius, quam mundabantur. X, 479. Sacrificia per se opera nulli peccato moderi possunt. III, 728. Sacrificium quod praecipit Deus, aptum fuit primis temporibus, nunc vero non ita est. II, 527. Sacrificia vetera, tanquam verba promissiva, sublata sunt dato sacrificio corporis Christi. IV, 441, 442. Sacrificia antiquorum quare mutata. VII, 282. Sacrificia etsi iam non sint in operibus, manent tamen in auctoritate significandi. VIII, 251. Ad sacrificia vetera quidquid pertinet, figurae nostrae fuerunt. VIII, 529. Sacrificia pecorum erant quaedam umbræ futurorum. III, 810. Sacrificia veteris Testamenti execrabantur Manichaei. VIII, 251. Sacrificia Patrum non ideo reprehendenda, quia habuerunt sacrificia Gentes. VIII, 586. Sacrificia Hebraeorum inter et Paganorum quid interest. VIII, 586. Sacrificia omnia vetera daemonis fuisse oblata inepte probant veteris Testamenti reprehensores. VIII, 625, 626. Sacrificia Gentium, Hebraeorum, et Christianorum quid sint respectu veri sacrificii. VIII, 582, 409. Sacrificium Dei nostri abundavit, et inhibita sunt sacrificia deorum. V, 1356. Sacrificia omnia sacrificio nostro cesserunt. VII, 655. Sacrificiis quae pro peccatis offerebantur, sacrificium Christi significabatur. III, 704. Sacrificia prisca sanctorum, figurae veri sacrificii Christi. VII, 298. Sacrificia illa omnia multis et variis modis unum sacrificium, cujus nunc memoria celebratur, significaverunt. VIII, 251, 586, 409, 624, 625, 626, 661. Sacrificium Christi multis figuris praenudatum. V, 1067; IX, 134.

Sacrificium verum uni vero Deo debitum quodnam est. VIII, 582, 409. Sacrificium carnis Christi, verum et unicum sacrificium pro peccatis. X, 600. Sacrificium crucis. V, 1301. Sacrificium sese obtulit Christus pro omnibus sacrificiis. IV, 71. Christus nihil mundum invenit in hominibus quod offerret pro hominibus, se ipsum obtulit mundum victimam. IV, 1353. Sacrificium novi Testamenti. VIII, 626. Sacrificium Christianorum. VIII, 582. Oblatio corporis et sanguinis Domini. II, 113; IX, 461; X, 480. Verissimum et singulare sacrificium. X, 211. Sacramentum fidelium. II, 563, 569. Sacrificium Ecclesiae quotidianum. VII, 298. Sacrificium Deo in Ecclesia. V, 1101, 1356, 1415. Christus nobis quotidie immolatur ipsa recordatione beneficii salvatoris. IV, 966. Sacrificii Deo debiti figura, veritas et memoria. VIII, 586. Sacrificium vespertinum. V, 1504. Sacrificium novi Testamenti ubi et quando et quomodo offeratur, soli baptizati norunt. II, 558. Sacrificium quod obtulit Christus norunt fideles. IV, 176. Sacrificium Christianorum ubique in terra et in caelo offertur. VIII, 61. Sacrificium corporis et sanguinis Domini secundum ordinem Melchisedech nunc diffusum toto orbe terrarum. IV, 305, 4427. Ut sacrificium Deo offeratur, mensa constructa. V, 1415. Sacrificia privata prohibentur. III, 702.

Sacrificium sanctificatur per verbum Dei. V, 1059. Sacrificium facere ac Deo offerre, non omnibus licet. V, 759. Non licet laicis. V, 759. Sacrificium offert Episcopus vel presbyter. V, 1100. Sacrificii ordo. V, 1100. In hoc sacrificio magnum sacramentum est, quo gratias agimus Domino Deo nostro. II, 558. Sacrificio nostro mystici corporis Christi multas commendatur. II, 839. Sacrificium corporis et sanguinis Christi pro non baptizatis offerri non potest. X, 430, 481, 504, 508, 520. Eorum pro quibus offertur, nomina non tacentur. X, 500. Sacrificia alacris et eleemosynarum pro defunctis. VI, 158, 283. Sacrificium pro defunctis. V, 958. Sacrificium pretii nostri pro mortalis offerri solitum, posito iuxta sepulchrum cadavere. I, 777. Redemptionis sacramenta tertio exsequiarum die oblata. II, 694. Sacrificia quibus prosunt, aut ad hoc prosunt ut sit plena remissio, aut certe ut tolerabilior fiat damnatio. VI, 158. In celebratione sacramentorum quatuor partes distinctae nonnihil donatae. II, 656. Tunc satellites velut advocati susceptes suos per manus impositionem misericordissimae offerunt testes. II, 657. Tunc esse rogandum et pro persecutoribus Ecclesiae, et pro omni hominum genere. II, 657. Alibi nullus dies praetermittitur quo non offeratur, alibi sabbato tantum et Dominico, alibi tantum Dominico. II, 200. Quanta sabbati hebdomadae ultima: Quadragesimae alibi bis offertur, scilicet mane et ad vespem, alibi tantum ad vespem. II, 200. Apud Donatistas vulgabat, Catholicis nescio quid aliud in altare Dei ponere. II, 359. Sacrificii genus quoddam in supersitioso spectaculo. VI, 705.

Sacrificio corporis Christi spiritus maligni fugati. VII, 764. De sacrificiis purpatoris multa Longinianum interrogat Augustinus, se his opus habeat qui cunctus est, etc. II.

1032, etc. Salutis viam esse non posse sine participatione corporis et sanguinis Christi. II, 638. Sacrificium, propter nomen Domini quod invocatur, et semper sanctum est, et tale cuique fit, quali corde ad accipiendum accesserit. IX, 57, 500. Sacrificia impiorum eis ipsis oberunt, qui offerunt impie. IX, 57. Deo non est acceptum Sacrificium eorum, qui pravo fine sacrificant. VII, 444. Quenam sacrificia jam offerre debeamus. IV, 639. Qualia sacrificia diligit et coronat Deus. III, 811. Quod genus sacrificii Deo acceptum. IV, 1318. Quæ de sacrificiis leguntur esse divinitus præcepta, ad dilectionem Dei et proximi significandam referuntur. VII, 283. Sacrificia per se ipsa non requirit Deus, quibus significantur sacrificia quæ requirit. VII, 285. Sacrificia antiquorum eas res significabant, quæ aguntur in nobis ad hoc ut inhaereamus Deo. VII, 282. Deus nos querit, non nostra. V, 232.

Sacrificium Deo nos ipsi. V, 317. Nullum sacrificium Deo acceptius iusti, quam se ipsi Deo offerunt. VII, 700. sacrificium præclarissimum atque optimum nos ipsi sumus. VII, 635. Sacrificium est corpus Christi quod nos sumus. VII, 772. sacrificium visibile invisibilis sacrificii sacramentum. VII, 282, 297. Homo ipse in corde suo invisibile sacrificium Dei. VII, 297. Sacrificium semper habemus quod offerimus Deo. IV, 659. Intus habemus sacrificium quo Deum flectamus. IV, 475, 598. sacrificium iustitiæ per poenitentiam. IV, 81. sacrificium contriti cordis. V, 155. sacrificium contriti cordis, et non sacrificium trucidati pecoris vult Deus. VII, 282. sacrificium Deo offert, qui se ipsum punit. IV, 1824. Humilis cordis, sacrificium est. IV, 1703. sacrificium laudis in novo Testamento succedit victimis crucientis veteris Testamenti. II, 558. sacrificium laudis, sacrificium gratuitum. IV, 578, 1220, 1368. sacrificium laudis sacratius, gratiarum actio. VIII, 624. sacrificium iustitiæ. I, 1193. Cogitationis et lingue. I, 809. sacrificia quæ offerimus debent accendi caritate. IV, 639.

Sadducæi spiritum sanctum negabant. V, 447. Sadducæorum error de resurrectione. V, 1622.

Sæcularia dicuntur multa, quæ in hoc sæculo sic aguntur, ut brevi tempore transeant. VII, 506. Sæculorum fabulosas quasdam prolationes sapient Tatiani. VIII, 50. *Vide* *Æones*. Sæcula nova constructa a deo Manichæorum super terram tenebrarum. VIII, 244. Sæcula non ea mora condita sunt, qua transcurrunt. III, 518. Sæcula sæculorum quid sint. VII, 368. Sæculorum explicatio quomodo fit. III, 556. Sæculorum pulchritudo per decessionem successionemque rerum contextitur. III, 231. Sæculorum ordo quasi carmen pulcherrimum ex antithetis constans. VII, 552. Sæculorum revolutionem quare quidam philosophi admiserunt. VII, 560. 361. Sæculorum partes, damnatione facti sumus. I, 1179; III 140. Sæculum non ob aliud retardatur, nisi ut impleatur prædestinatus numerus sanctorum. VI, 449. Mundi finem post sex annorum millia futurum quidam dixerunt. V, 576. Jam sex annorum millia transierunt. V, 576. Sæculi finis per vesperam significatur. IV, 1362.

Sæculi nomen aliquando æternitatem significat. IV, 1718. Ex ambiguo verbo græco fit plerumque, ut in Psalmis sæculum pro æterno, et æternum pro sæculo ponatur. IV, 1142. Quenam a sæculo et in sæculo dicantur. III, 555.

Sæculum, hoc desertum. IV, 752, 753, 1760. Torrens. IV, 1644. Fluvius. IV, 1837. Mare. V, 1173; VII, 680. Mare amarum, fluctibus sævum. IV, 440, 780, 794, 1254. Sæculi huius mare nemo potest transire, nisi cruce Christi portatus. III, 1389. Sæculum istud universum voluit Deus esse poenale hominibus. X, 1192. Sæculi nomine homines significatur. X, 124. Sæculum, peccatores. V, 100. Sæculum amatores suos vorare novit, non portare. V, 482. Amor Dei, et amor sæculi. V, 694. Inquisitores huius sæculi recte culpantur in Scriptura. III, 553. Sæculo non oportet conformari, sed imitari imitatores Christi. I, 838. Sæculum cum Christo vincunt, qui Christo adherent. IV, 1189. Sæculum hoc non corpore, sed corde fugiendum. X, 1004. Nemo corde ab hoc sæculo avertitur, nisi diviniæ misericordiæ munere adutus. IV, 1477. Sæculi contemptam aggressus, dum carnali matris affectu revocaretur, ne a cepto desistat, hortatur August. II, 1035. Sæculo renuntianti non imputabitur minus, quia dives non fuit. II, 692.

Sævi leonibus comparati. III, 361.

Sagittæ, verba Dei et præcepta ejus. IV, 598, 503, 1600. 1805. Istis sagittis vulnerantur male sani, et sanantur bene vulnerati. IV, 1865. Sagittæ, dolores animi et corporis, quos hic necesse est pati. IV, 598.

Saguntum urbs olim clarissima Hispaniæ Tarraconensis. VII, 101. *not. (a)*. Ab Annibale obsidetur, et magna strage diruitur. VII, 101. Saguntinorum in extremis positorum miserabile consilium. VII, 101. Saguntini universam civitatem suam interire maluerunt, quam fidem Romanis datam frangere. VII, 789.

Sax Agrippentius. Siciliæ admodus igni furescit, admodus

aque crepitat. VII, 713, 718. Conversio uxoris Lot in salem quid nos edocet. VII, 283.

Salacia Neptuni conjux. VII, 120, 211.

Salamandra in ignibus vivit. VII 712. Ab igne non laeditur. X, 831.

Salen urbs quæ dicta est postea Jerusalem. IV, 305.

Salices quosnam designent. IV, 1764.

Salivæ super barbam David decurrentes, quid significant. IV, 307, 509.

Sallustius nobilitate veritatis historicus. VII, 18. 561. Lectissimus verborum pensator. I, 974. sallustius laudatur. II, 522, 733.

Salmana interpretatur umbra commotionis. IV, 1054.

Salomon, interpretatur pacificus. IV, 901, 1668; V, 94, 96; VII, 541; VIII, 285, 450. Salomonis nomen optime Christo congruit. IV, 901. Salomon mulierum amator, idololatra, atque a Deo reprobatus fuit. IV, 1667. In Salomone libido regnum possedit. III, 77, 78. Idololatra fuit Salomon, eo quod mulierum amor resistere non valuit. III, 453. In Salomone cur uxorum multitudo reprehenditur, non vero in aliis. VIII, 453. Salomonis subversio, quid præfiguravit. VIII, 459. Salomoni magis obfuerunt res secundæ, quam profuit ipsa sapientia. VII, 554. Salomon dormiens sapientiam præposuit omnibus. III, 466. Salomon factus est tantæ sapientiæ, ut, nisi cecidisset, promissio Dei de semine David in illo putaretur impleta, ac de Christo spes tolleretur. IV, 1155. Promissiones ad David factæ non in Salomone, sed in Christo completæ. VII, 540, 541. Pax regno Salomonis promissa, umbra pacis regni futuri. VII, 546. Salomon cujus gestabat figuram. IV, 1668. Figura fuit Christi. VII, 542. Salomonis genuini libri Proverbia, Ecclesiastes, et Canticum Canticorum. Sapientia vero et Ecclesiasticus propter eloquii similitudinem, ipsius dicuntur. VII, 554.

Salomitana urbs. VII, 664.

Salsare aqua pavimenta. II, 414.

Salsi, qui joculari amant. III, 208.

Saltatores spiritoli cantico consonantes. V, 1416. Saltandi ad locum ubi sepultus est Cyprianus, mos est diligentia Episcopi antiquatus. V, 1415. Saltatio cum caninis cadaveribus, supplicium. IX, 579. saltationes turpes Primianistarum. IX, 106, 107.

Salus proprie, locus est adhuc incultus et silvester. IV, 1720.

Salvare et salvator non fuerunt hæc latina antequam veniret salvator. V, 1371. Omnes homines vult Deus salvos fieri: quomodo. II, 985; X, 760. Alia interpretatio loci Apostoli, *Qui vult omnes homines salvos fieri*. X, 945. Sic Deus vult omnes homines salvos fieri, ut eis non adimat liberum arbitrium. X, 258. salvantur pauci. V, 641. Quare tam multi salvi non fiant. II, 985. Cum nemo, nisi Deo volente, velle possit salvus esse, cur non convertit omnium nolentium voluntates. X, 761. An ideo non omnes salvi, quia ipsi nolunt petere. X, 759. Salvatur gratis, in quo non invenit salvator quod coronet, sed quod damnet. IV, 253, V, 917. Salvator ventens nullum sanum invenit. V, 847.

Salvatorem cur necessarium putant Manichæi. X, 1465, 1469. Cur Catholici. X, 1465. Salvator est adiutorium languidi, ipse salvator est præmiū sanati. V, 851. Salvator omnium hominum Christus. V, 1322. Salvatores fuere multi, sed unus Jesus a peccatis salvat. V, 1334. *Vide* *salus*.

Salvianus a Gazaula. IX, 257.

Salvius Auslensis. IV, 580; IX, 507, 528, 550.

Salvius Membresitanus. IV, 580; IX, 507, 528, 550. Unus e duodecim qui ordinationi Maximiani interierant et ipsi adhaeserant. II, 415. Salvius piscopatū meruerat in parte Donati. IX, 519. Quid a Donatistis passus sit. IX, 579. Et ab Abitinensibus. IX, 579. Immoderatam persecutionem a Donatistis perpassus est. II, 414. Salvius quam male a Primianistis tractatus. IX, 106, 107. Salvius cur pellendus ecclesie suæ a Donatistis petebatur. IX, 540. Salvius hæreticus declaratus est. IX, 552. Salvii damna in concilio Baglensii. IX, 106. Salvius per Abitinenses de ecclesia pulsus. IX, 106, 108. Salvius graviora passus est cum quo salutum est, quam si vivus arisset. IX, 108. Ab illo persecutionis exagitationibus non potuit extorqueri, ut ad partem Donati rediret. IX, 579, 581.

Saluti templum Romæ constitutum. VII, 103.

Salus punice idiomate, tria. III, 2086. Salus hominis duplex. III, 1635. Salus corporis, patrimonium est pauperis. IV, 610, 971. Salus corporis a Deo petenda, quomodo. IV, 435, 456. Salus corporalis a homine est, per quemlibet datur. III, 1633. Salus carnis cura reparatur, mors non aufertur, sed differtur. III, 1635. Salus Angelorum, hominum et pecorum a Deo. III, 1632, 1635. Cuius salutis et qualiter debet quisque esse sollicitus. IV, 1521. Sunt qui pro magno petunt salutem temporalem a Deo, quam dat et juventis. IV, 349. Facit homo etiam pro temporali boni-

(*Deo-nauif.*)

num salutem quod potest: ubi nihil nisi peccando potest, jam se existimet non habere quid faciat. VI, 342. Voluntati ac potestati Dei totum committat. VI, 342. Salus hominum propria quæ. III, 1633, 1634. Salus credenti et baptizato promissa. V, 453. Salus hæc discernenda a salute temporali. V, 1115. Salus dexteræ et salus sinistræ. IV, 163, 1782. Salutis æternæ nihil quidquam, nec ipsa temporalis vita præponenda. IX, 353, 356. Salus ista corporalis si sic custodienda est, ut etiam in nolentibus, ab eis, qui eos diligunt, servetur; quanto magis illa spiritualis, in cuius desertione mors æterna metuitur. II, 756. Salus si diligitur, ibi adipiscenda desideretur, ubi adeptæ nihil timetur. II, 486. Salus nostra ex Deo, non ex nobis. V, 952. Totum quod ad salutem pertinet, Deo tribuendum. X, 983. sive per Angelum, sive per hominem Deus subveniat, ipse salus nostra est. IV, 326. Quomodo totum salutis nostræ negotium operetur Deus. IV, 738. Deus vult in homine occidere quod homo fecit, et salvare quod ipse fecit. IV, 1692.

Salus est ipse medicus noster Christus. IV, 1499. *Salus ex Judæis* nihil est aliud, quam Christus ex Judæis. IV, 540. Salutis via unica Christus. II, 637. Salus una ab exordio generis humani per Christum fuit. II, 374. Salus nulla ei cui Christus prædicatus non est. X, 126. Salus religionis, etc., nulli unquam defuit qui dignus fuit; et cui defuit, dignus non fuit. I, 843; II, 376; X, 973, 974. Quomodo id intelligendum. I, 643. Quomodo intellexit Augustinus. II, 370. Voluntas Dei omnino nunquam defuit ad salutem iustitiæ pietatiq; mortalium. II, 375. Hujus participes ante Christum fuerunt, qui nec erant de semine Abraham. II, 376. Salutis non est quisque dignus voluntate humana, sed divina gratia. VII, 79. Dictum ejus qui in homine spem ponit, salva salute Garsei, nihil mihi potes facere. IV, 315. Oeconomiae divinæ ratio erga salutem hominis. I, 1513. Via salutis in Christo et scripturis sanctis. I, 757.

Salutem nostram quare cum trepore operari debemus. IV, 1851; X, 262, 264, 930, 931. Salus civitatis Dei per fidem acquiritur, et sine fide stare non potest. VII, 759. Salutis via non est sine participatione corporis et sanguinis Christi. II, 637. In loco humili salus, in alto periculum. V, 1569. Salus nusquam nisi in Ecclesia catholica potest obtineri. IX, 695.

Salus aliorum curanda ex caritate. V, 492. Salus omnium procuranda, quoniam incertum nobis est, quosnam Deus decreverit salvos facere. X, 943. Arguntur qui curam salutis aliorum sumere nolunt. III, 1359. Propter damnum nonnullorum Ecclesia deterreri non debet a procuranda salute aliorum. II, 798. Salutis æternæ dispensatorem esse per verbum et sacramentum, non hoc est etiam esse participem. II, 1077. In eos qui sibi salutem præter regnum cælorum pollicentur. V, 1545. Salus et vita æterna esse non potest præter regnum cælorum. X, 123, 140. Et Propheta, et Apostoli, et Martyres, et nos, et qui post nos erunt, in isto fine simul accepturi sumus salutem sempiternam. IV, 411. Salus quæ erit in futuro sæculo, erit et ipsa finalis beatitudo. VII, 631. Salus nostra cur differtur. IV, 558. Qui prior ad stadii terminum venerit, expectat ut cum posteriore coronetur. IV, 441. Salus cum patientia a Deo expectanda. IV, 1088. Salutem per ignem quidam promittunt illis, qui etiam credentes, pessime vivunt. VI, 223. *Vide Fides.*

Salutare Dei, Christus. IV, 1595, 1723. Ab antiquis desideratus. V, 890.

Salutatio dicta a salute. V, 657. Salutandi antiqua formula. V, 609. Salutatio cur epistola ad Hebræos caret. III, 2095.

Samardaci, plani homines. I, 952. *Not. 1.*

Samaritana idololatricæ imaginem solet sustinere. VI, 56. Et pro idololatria ponitur. V, 1034.

Samaritana mulier. V, 606. Ejus conversio. VI, 54, 55. Samaritanæ fides sitiebat Jesus. III, 1521. Samaritana, forma Ecclesiæ. III, 1313.

Samaritanus seu Samarites interpretatur custos. III, 1707. Christus verus Samaritanus. III, 1707. Quia custos. IV, 235, 262, 1667, 1765. Samaritani vacas aureas colebant. VI, 56. Samaritani credentes in Christum non visis signis, figura Gentium. III, 1523.

Samen apud Pnicos cæli appellantur. III, 797.

Samia sybilla quo tempore fuit. VII, 382.

Sammites Romanorum exercitum in Caudinis furculis opprimunt. VII, 97.

Samos insula Jononi dilecta. VII, 185.

Samotheæ diti. VII, 218.

Sampsar hæretici. VIII, 31. Sampsæos Ebionæis copulat Epiphanius. VIII, 27.

Samson interpretatur sol ipsorum. IV, 1041. Samson, ejusque historia allegorice. V, 1659. Samson suffocans leonem, typus veritatis, quæ persecutionem sustinuit, et vi-

cit. IV, 1126 Samsonis mors exponitur. VI, 702. Samson quo pacto ab homicidii crimine excusatur. VII, 33, 39. Samson divini Spiritus instinctu se cum hostibus occidit. IX, 731. Samson Hebræorum judex, Hercules putatus. VII, 576. Samson figura erat Christi. IV, 1041.

Samsucus episcopus Turrensis. II, 134, 293.

Samsuricus fossor. IX, 513.

Samuel. IV, 1343. Samuel inter filios Core æmuli Aaron nominatur. I, 648. *Not. (a).* Samuel non de filiis Aaron. VII, 553. Samuel, non solum levita, sed et sacerdos fuit. I, 652. *Not. (a).* Samuel per pythonissam evocari quomodo potuerit. VI, 142, 162. Samuel an Saûli apparuerit. VI, 608. Samuelis forte phantasma fuit, non spiritus. VI, 142, 143, 163. Samuel etiam mortuus prophetasse dicitur. VI, 163. In Samuele figurata est mutatio veteris sacerdotii. VII, 532, 533.

Sanaem. II, 82.

Sanare. Homo idoneus ad se vulnerandum, non ad sanandum. V, 138. Sanandi sumus a vitiis per medicum Christum. V, 495.

Sanctificari, pro, sanctum haberi. III, 521, 527. Sanctificatum dicitur quod ex voto et devotione offertur. III, 713. Sanctificatio et vacatio septimæ diei. V, 1242. Sanctificationes veteris Testamenti, umbræ fuerunt veræ sanctitatis. III, 1913. Sanctificari vasa poena eorum qui peccaverunt, quo sensu dicitur. III, 731. Sanctificatus est Deus in ministris templi, etiam vindicando. III, 689. Sanctificatio Jeremiæ potest non inconvenienter secundum prædestinationem intelligi. II, 818. Sanctificatio nominis Dei est, qua nos efficiunt sancti. V, 594. Sanctificantur aliter sancti, aliter nomen Dei. X, 228. Cum in oratione Dominica Deo Patri dicimus, *Sanctificetur nomen tuum*, quid petimus. X, 922. Sanctificari in veritate, est sanctificari in Christo. III, 1913. Sanctificationis in Christo potestas. IV, 1728. Sanctificationis aliquo modo donari possunt, necne, nondum nati; ea non donantur qua efficiuntur templa Dei. II, 846. Sanctificatio catechumenorum per signum Christi et orationem impositionis manus. X, 176. Sanctificatio quam confert baptismus, an sit perfecta in hac vita. X, 813. Sanctificatio in quo consistat. VI, 80.

Sanctificationis modi multi. V, 1546. Sanctificatio multiplex. X, 176. Sanctificatio carnis et spiritus. V, 268. Sanctificatio ex gratia, non ex operibus. II, 847. Sanctificatio nulla vera nisi a Spiritu sancto. V, 72. Sanctificatio in timore Dei perficitur. V, 269. Sanctificat Dominus invisibili gratia, minister visibilibus sacramentis. III, 712. Sanctificatio invisibilis non pendet a visibilibus sacramentis. III, 712. Sine sanctificatione invisibilis gratiæ, visibilia sacramenta nihil prosunt. III, 712. Sanctificat interdum Deus etiam sine ministro et sacramento, per semetipsum. IX, 76. Sanctificat et per malos. IX, 189. Sanctificationem a sacerdotibus suis non arbitrantur accipere Pagani, sed a diis. IX, 230. Sanctificare se ipsum quatenus homo potest. X, 313. Quatenus conjuges a se invicem, aut filii eorum per eos sanctificantur. X, 198. Sanctificatio nostra plena. V, 1170. Sanctificatio et sanctitas perfecta in altera vita. VI, 80.

Sanctimoniales. V, 574, 1064. Dictæ a sanctitate. VI, 428. Earum institutum. I, 1539. Earum in Ecclesia multitudo. I, 1539. Sanctimonialium communis vita laudatur. IV, 1058. Sanctimonialium vita communis excellentior. VI, 423. Sanctimonialibus omnia sint communia præcipit Augustinus: victus et vestimentum non æqualiter distribuatur, non quærant in monasterio quæ non habebant in sæculo; tribuant tamen etiam iis quæ in sæculo pauperes erant, quod opus est; superbiam caveant, orationi vacent; psalmis et hymnis cum Deum orant, hoc versetur in corde, quod profertur in voce; carnem doment jejuniis et abstinentia escæ et potus; extra horam prandii quæ non potest jejmare aliquid alimentorum non sumat, nisi cum ægrotat; lectionem ad mensam audiant. II, 960. *Vide Moniales.* Sanctimoniali peccatum est uti veste nuptiarum. VIII, 237. Sanctimonialium virginitas non ideo detestanda, quia vestæ virgines fuerunt. VIII, 388. Sanctimonialis nubens, æterno igne est damnanda. V, 800. Nonnullæ Sanctionales in urbe Roma hæresi Joviniani infectæ nupserunt. I, 639. Sanctimonialis a barbaris capta, et cum honore parentibus reddita. II, 426. Ab indisciplinato Sanctimonialium accessu prohibitus subdiaconus, et non obediens, a clericali removetur. II, 154. Sanctionales Donatarum. IX, 62. Sanctimonialibus defunctæ ad altaris sacramenta suo loco recitantur. VI, 425. Sanctimonialium. IV, 1280; V, 1004.

Sanctitas a sanciendo dicitur. VI, 192. Sanctitati divinæ servitute perfecta non potest contemperari humana fragilitas. III, 790. Sanctitatis titulo Augustinus salutari et Renatum monachum et Petrum presbyterum. X, 495. Sanctitatis causa tria servanda, pudicitia corporis, castitas animi et veritas doctrinæ. VI, 514. Sanctitatis propositum simulare. V, 1572. Sanctitas corporis in quo sita. VII, 31, 32.

Sancta sanctorum, sanctum sancti, et sancta an idem significant. III, 936. Sanctum (Templi pars figura veteris Testamenti, sancta sanctorum novi figura. III, 635. In sanctum sanctorum intrabat sacerdos quotidie cum incenso, semel in anno cum sanguine. III, 642.

Sanctum, ut intelligatur dictum Domini, ne detur sanctum caribus. VI, 470. *Sanctum est quod nos damus*, Donatistarum effatum erat. IV, 1696. *Sanctum est quod nobis*, vetus proverbium. IX, 372. Quod sanctum et verum est, semper agnoscendum est. IX, 747. Sancta obesse possunt. III, 1432.

Sancti veteres, novi Testamenti filii. X, 598. Sancti veteris Testamenti unde a peccatis liberati. X, 335, 336. Per Christum liberati. X, 536. Sancti omnes, etiam veteris Testamenti, gratia Christi sunt liberati. X, 1197. Sancti antiqui in Christum passurum crediderunt. I, 803. Sancti antiqui in inferis usque ad redemptionem Christi. VII, 631. Ille iuste et sancte vivit, qui rerum integer aestimator est. III, 29. Sancti Dei filii sunt, qui non diligunt mundum. IV, 234. Quidam sanctorum soli Deo doctibile. IV, 1486. Sancti et fideles in hac vita similes sunt arboribus hyemali tempore spoliatis. V, 339. Sancti omnes in Domino laudandi sunt, non in se ipsis nec fuerunt sine peccato. X, 607, 611. Sanctorum vita sine crimine esse potest non sine peccato. VI, 292. Non propter arrogantiam vitandam sed propter veritatem faciendam, peccatum habere se dicunt. IV, 1503. Quanto quisque est sanctior, tanto est ejus in orando status uberior. VII, 683. Quomodo in sanctis nulla hic damnatio. V, 941. Sancti non carent in hac vita concupiscentiae motibus. III, 2061, 2062. *Actr.* Rive atiam inter sanctos, sed quae non perimunt caritatem. IV, 318. Sancti hic non faciunt quae volunt. V, 718. Sancti ubicumque sunt, cum Deo sunt. V, 1366. Sancti unitate gaudent, et in Christo unum sunt. VIII, 217. Sancti omnes inter se per eandem gratiam fratres sunt. VIII, 33. Sancti ex malorum perversitate proficiunt, probantur, manifestantur. II, 1084. Nihil perit sanctis in amissione rerum temporalium. VII, 23. Facies terrae innovatur per novi Testamenti gratiam numerositate sanctorum. III, 414. Sanctorum mors pretiosa. VII, 381. Sancti cum quibuslibet virtutibus haud dubie miseri essent, si semper essent in doloribus. II, 675. Sancti omnes ad Ecclesiam pertinent. V, 38. Sanctorum constantia pro Ecclesia. III, 126.

Sancti recte coelum appellantur. VII, 698. Sancti et spirituales ore, carnales ventre significantur. IV, 492. Sancti, dentes Ecclesiae. III, 38. Ligna mputrida. III, 1434. Sunt templum Dei, domus Dei, regnum Dei. III, 1814. VIII, 673. Eorum corda sunt thuribula Dei. I, 781. Sancti et fideles dicuntur organa musica. IV, 1934. Dicuntur flumina. IV, 1257. Coelestibus luminibus comparantur. IV, 1193, 1194. Sancti, lumina illuminata. III, 1610, 1671. Sancti et spirituales sole, cornales luna significantur. IV, 941. Sancti et fideles sunt currus Dei. IV, 823.

Sanctorum exempla omni hominum generi proposita. VI, 699. Sanctorum exempla qui affectus naturales spreverunt. VI, 702. Non inde beati homines, si iustis et sanctis carni, propinquitate jungantur, sed si eorum doctrinae ac moribus obediendo atque imitando cohaerescunt. VI, 398. Quod a sanctis ex inspiratione peculiari contra legem factum est non licet imitari. VII, 39. Quid sentiendum de his, quae cum fieri non possunt, a sanctis tanta noscuntur. VII, 39. Sanctorum odor, quomodo ampullae unguentorum, quo magis frangebantur, eo amplius diffundebatur. V, 1250.

Sanctorum merces non in hoc mundo. VII, 160. Sancti an sint in beatitudinis possessione, magna questio est. I, 606. Sancti nunc regnant cum Christo, et sunt ejus regnum. VII, 673. Verissime dicitur Petrum in requie cum Christo gaudere. V, 1009. Deum habere, atque ipsius esse, summum Sanctis atque totum donum. VII, 536. Sancti in caelo diversa gloria fulgent. III, 1812. Sanctis splendor dispar, coelum commune. V, 736. Sancti habebunt in caelo differentias suas consonantes, non dissonantes. IV, 1954. Sancti, vivunt in situ Abraham nosci memores. I, 763. Non transeunt interpellationes Sanctorum, nisi cum transierit generis noster. IV, 1099. Sanctorum orationibus adjuvamus. VIII, 602. Sancti ejus oratione nunc impetrant beneficia, per quem impetrabant antequam carnem deponerent. V, 1442. Sancti et Angeli non permittunt spem in se collocari. III, 53, 55. Si in ipsis spem tuam posueris, contristantur. V, 280. *Vide* Martyres Sancti non amant suos electores, si suorum sociorum invenerint desertores. VIII, 217. Sanctorum intercessionem in novissimo iudicio. VII, 732.

Sancti honorandi sunt, non adorandi. III, 169. Sanctorum cultus. VIII, 692. Multa de cultu divino usurpata ad colendos Sanctos. VII, 281. Sancti homines similes Angelis, volunt se ab homine pro Deo coli et adorari. IV, 1243. San-

ctorum memoriae. I, 719. Sanctorum tumuli. *Vide* Memoria. Sanctorum paucitas in comparatione ponitur multitudinis peccatorum. VIII, 601. Sanctorum numerus universus per centum quinquaginta tres pisces significatus. IV, 571.

sanctus sive Sanctus Sadorum rex in deus relatus. VII, 576.

Sanguis dictus est anima. III, 703, 711. Et merces mercenarii. III, 704. Viri sanguinum sunt, qui ederunt fratres. IV, 1801. Sanguis dicitur iniquitas quae fit per sanguinem. IV, 597.

Sanguis Christi propitiatio et sacrificium est pro nobis oblatum. IV, 1697. Pro servis, prelium est; pro sponsa, pignus. IV, 1170, 1631. Sanguinem cur Christus toto corpore sudavit. IV, 1206. Sanguine Christi rigamur. VI, 686. Dealbamur et decoramur. VI, 689. Sanguinem pretiosissimum unigeniti sui Deus nobis quotidie suadit. V, 1078. Sanguis Christi quomodo accipiendus. VI, 589. Sanguinem Christi accipientes respondent, Amen. VI, 689. Sanguinem Christianorum pretiosum legit Christus. III, 1733.

Sanitas est nihil sentire, scilicet molestiam et onerosum. V, 1260, 1262. Sanitatis bonum. V, 1260. Pretium. V, 1402. Valendo non contemnenda propter necessarios usus vitae. II, 497. Sanitas corporis, patrimonium pauperis. IV, 610, 971; V, 243, 1402. Sanitas ubi est, quid deest pauperi; ubi non est, quidquid habet quid prodest diviti? V, 1187. Sanitas nominis paulatim recipitur. V, 1270. Sanitas hujus vitae non vera sanitas. IV, 398. Longa est regradatio. V, 483. Sanitas vaporea. V, 495. Sanitas unius diei melior est quam multorum dierum imbecillitas. I, 1166. Nemo insanabilior est eo, qui sibi sanus videtur. IV, 711. Sanitatis recipienda potestatem non habet homo, ut habet amittenda. V, 1269. Sanitas a Deo est. V, 1187. Sanitas multis obest. III, 1445. Multi sanantur sibi, non ei a quo sanantur. IV, 1233. Sanitas membrorum in unitate et caritate. V, 734. Sanitas corporis est concordia eorum quibus constat. V, 1259.

Sanitas vera, est immortalitas. IV, 402; V, 489, 1189. VII, 690. Sanitas totius hominis perfecta, post transactam mortalitatem. IV, 1902. Hanc Deus praestabit contritis corde. IV, 1902. Sane nullo modo est animus, qui non temporalis aeterna praepone. II, 499. Sanandi ordinem celestis medicus non ab aegrotis accipit, sed a se ipso. X, 262.

Sapere. Aliter sapere quam res se habet, humana tentatio est: nimis autem amando suam sententiam usque ad schisma pervenire diabolica praesumptio est. IX, 130.

Saphrus quartus decimus rex Assyriorum. VII, 563. *Sapida* tunicam misit Augustino quam fratri texerat. II, 1082. Hanc consolatur Augustinus super fratris obitu. II, 1082.

Sapientia proprie in Deo est. III, 242. Omnia, in quantum sunt, per ipsam Dei sapientiam sunt. III, 243. In Dei sapientia omnia sunt. III, 1275. Et erant antequam fierent. III, 331. Sapientia divina, lex universitatis. VI, 90. Sapientia est infinita non per spatio locorum, sed per potentiam. II, 443. Ab illa fit omnium rerum descriptio et modus. II, 443. Sapientiae divinae velocitas est, qua fit ut ubique semper sit, et nusquam inclusa. IV, 1931. Sapientia Dei non potest comprehendi. VIII, 1069. Sapientiae secreta turbant eos qui perverse sunt corde, exercent eos qui recto sunt corde. III, 1256. Dei filium nihil aliud esse quam Dei sapientiam. I, 978. Idque credendum tradebatur in fidei professione. I, 1262. Sapientia Dei, hominum pariter atque Angelorum, pacis est. IV, 1742. Sola creatura rationalis capax est sapientiae. III, 245.

Sapientia quid sit. IV, 1759, 1760; VIII, 1037. Sapientia definitur rerum divinarum humanarumque scientia. I, 914. Definitio discutitur. I, 914. Sapientia secundum Manichaeos est ipsa lux quae per oculos trahitur. VIII, 316. Sapientiae, diversae notiones. I, 1253. Sapientia est modus animi. I, 973. Est plenitudo. I, 975; Sapientia est numerus idem. I, 1257. Unde ergo tam cara sapientia et tam vilis numerus. I, 1257. Sapientia lux est quaedam ineffabilis et incomprehensibilis mentium. I, 881. Lumen spirituale et incommutabile. VIII, 939. Sapientia est luminare majus Armoniaci. I, 884. Quomodo per sapientiam fiat cognitio intellectualis rerum aeternarum. VII, 1010. Sapientia ad intellectum aeternorum pertinet. VI, 140. Sapientia est ipsa veritas. I, 910. In qua certatur et tenetur summum bonum. I, 1234. Sapientia est optimum in anima. I, 880. Est vita animae. VIII, 615, 617. Ea recta via vitae. I, 915. Sapientia perfecta est creaturam Creatorem per se habere, discernere Conditionem a conditione. V, 1177. Sapientia est caritas Dei. II, 557. Sapientia amor est sine ulla. IV, 349. Sapientiae amor purgat ab avaritia cordibus. VII, 204. Sapientiam Dei in quantum spiritualiter intelligimus, in totam carnalibus affectibus moritur. VIII, 894. Sapientia est verus veri Dei cultus in praesenti saeculo. II, 623. Verus ac praecipuus cultus Dei. VIII, 886, 887, 1046. Sapientia hominis, pietas. VI, 231.

Pietas qua recta colitur verus Deus. VII, 436. Sapiencia quæ cielas vocatur, qua Deus colitur, quænam. X, 214. Sapiencia, pietatis fructus. III, 441. Nullius rei in animis notatris apertiore notitiam natura esse voluit, quam sapientie. I, 913. Illam habet quisque beatus est. I, 973. Sapiencia vera intentionem suam in æternam beatitudinem dirigit VII, 648. Sapiencia perfecta in Lealtudine VIII, 1036.

Sapiencia, pinguedo animæ. IV, 736. Sapiencia, immortalium deliciarum mater. IV, 1466. Qualis est sapientie species. IV, 1908. Sapiencia hominis quomodo etiam Dei est. VIII, 1048. Sapiencia Dei in animas sanctas se transfert, amicos Dei et Prophetas constituit. VII, 319. Sapiencia Patriarcharum et Prophetarum longe omnium antiquissima. VII, 599. Nulla est vera sapientia sine vera religione. VII, 51. Sapiencie immortalis visio aliter sine tempore, aliter temporaliter dispensatur. V, 1177. Sapiencia hominis non potest comprehendere. VIII, 1066. Sapiencie spiritus quomodo multiplex. VII, 327. Falluntur Stoici, dum dicunt hominem non habere sapientiam nisi in ea perfectus sit. II, 738. Sapienciam incommutabilem commutabili præponendam esse nemo non videt. III, 22. In ipsa incommutabili sapientia, omnia bona præcepta audiuntur vel videntur. III, 392.

Sapiencia an distinguatur a scientia. IV, 1759, 1760. Unde ab hac differt. VI, 140. Inter utramque quid interest. VIII, 1069. Sapiencie et scientie officia ex Scripturis discernenda. VIII, 1013. Sapiencie omnis disciplina in quo consistat. VI, 96. Quidquid propter adipiscendam sapientiam queritur, aut de moribus, aut de natura, aut de ratione questionem habet. II, 441. Sapiencia æterna non cessat loqui creature intellectuali, ut convertatur ad id ex quo est. III, 249, 250. Sapiencie sol ubique lucet, sed a stultis non videtur. X, 150. Sapiencia ipsa studiosis sui sese ostendit. I, 1263. Ad sincerissimæ sapientie cognitionem pauci spirituales in hac vita perveniunt. VIII, 175. A sapientia quinam alieni. I, 913. Sapienciam habent omnes artificem, lucem non omnes habent. IV, 1378. Sapiencia cum ubique sit, longe tamen est a malis. IV, 1908. Invenitur media quedam affectio inter stultitiam et sapientiam. I, 607, 1303, 1307. Ex infantia per vanitatem puerilem, per medium insipientiam, ad sapientiam transit parvulus. X, 795, 821. Sapienciam perverse querunt, qui ad vanam gloriam querunt. IV, 1385, 1586. Sapienciam quidam non inveniunt, quia oderunt eam. IV, 1585. Sapienciam mali querunt sermonibus, oderunt moribus. IV, 1374. Non alia ad sapientiam conjunctionem via præter Christum. I, 590.

Sapiencia divina cum ipsa sit patria, viam se quoque nobis fecit ad patriam. III, 23. Quomodo sapientia Dei ad nos venit. III, 23. Sapiencia incarnata purgandi animi exemplum. III, 23. Sapiencia Dei ad nos venit, ut mente pueri esse desinamus. III, 260. Sapiencia hominem curavit de quibusdam contrariis, et de quibusdam similibus. III, 24. Indrmata est per incarnationem Dei sapientia, ut nos sub alis protegeret, sicut gallina pullos. IV, 1161. Sapienciam suam ut lac nobis faceret Deus, carnem induit. IV, 233, 1712. Quibus gradibus perveniatur ad sapientiam. I, 881. Gradus septem ad sapientiam. III, 39.

Sapiencia non invenitur, nisi totis animi viribus concupiscatur. I, 1324. Nec amicorum præsentia, nec vita propter se ipsas expetendæ sunt, sed propter sapientiam. I, 880. Animum mortalibus inhærentem sapientie portus non recipit. I, 905. Sapienciam quam amore spiritali adeptus erat Salomon, amore carnali amisit. III, 77, 78. Nemo antequam habeat humilitatem obedientie, velit ad altitudinem sapientie pervenire. IV, 1566. Ut via sapientie inveniat, mundo et simplici oculo opus est. III, 1308. Sapiencia non invenit locum, ubi non est patientia. V, 823. Sapiencie amatores, plurimos, qui eam secum querant, expetunt. I, 881. Sapiencie thesauros non abscondit Christus ut neget, sed ut absconditis excitet desiderium. V, 356. Sapiencia nature non negatur, sed negligentie. IV, 1368. Sapiencia quibusnam petentibus datur. X, 233. De sapientie thesauro mendicabunda prece quotidianam stipem rogat August. II, 1076.

Sapiencia unde in hominibus. X, 483. Sapiencia quæ desursum est, ad gratiam pertinet, non ad liberum arbitrium. X, 233. Sapiencia donum Dei. VI, 421. Magnum ejus munus. VI, 444. Finis omnium donorum. III, 40. Cur in Scripturis nunquam fere de sapientia quidquam dicitur, nisi ut ostendatur a Deo facta vel creata. VIII, 937, 938. Sapiencie quomodo initium timor Domini. V, 1321. Sapiencie studium in actione et contemplatione versatur. VII, 228. Sapiencie inventio præponenda est thesauris. I, 731. Compediti corde in sapientia quinam intelligantur. IV, 1146. Sapiencie vincula. II, 105.

Sapiencia, auri nomine significata. V, 531. Sapiencie sacramentum, lignum vite. III, 376, 447, 431. Sapiencia panis hominis justi. IV, 390. Sapiencia sol nuncupatur. IV,

1760. Sapiencia in Scripturis aliquando pro astutia. V, 286. Sæpe pro sapientia hujus mundi. II, 642. Sapiencia mundi, Deo stultitia. V, 1132. Sapienciam quam sibi sapientes arrogant, non quam eis donavit, perdit Christus. VII, 307. Sapiencia celestis civilem auctoritate et virtute superat VII, 600. Sapiencia in artibus dicitur, quo sensu. III, 513. Sapiencia a Cicerone commendata. VIII, 1036.

Sapiencie libri auctores. I, 631. Quisnam sit, non apparet. III, 946, 947. Incerta opinione Sirach vel Philo esse creditur. X, 1420. Sapiencie librum Judæi non recipiunt in auctoritatem canonicam. I, 657; II, 199. Rejiciunt massilienses. X, 955, n. 4, 979. Sapiencie liber auctoritatem Scripturæ canonicæ habet. X, 980, 981. Libri Sapiencie auctoritate usi sunt magni et docti viri, qui longe ante August. divina eloquia tractaverunt. X, 1019, 1020.

Sapiens quis dicendus. I, 1251; III, 61, 62; VIII, 84. Sapiens, imitator cognitor et amator Dei dicitur a Platone. VII, 229. Sapientis partes. I, 917. Constantia. I, 1002, 1020. Sapientis a studioso discrimen. I, 956. Et a stulto I, 1251. Sapiens contra Academicos perfectus esse debet, perfectus autem non est, qui adhuc verum quaerit. I, 917. Sapiens non vocabulorum opifex, sed rerum inquisitor esse debet. I, 932. Sapiens non nihil scit, qui saltem scit sapientiam. I, 953. Sapienti certa est sapientia: assentiturque ei rei, quam si non percepisset, sapiens non esset. I, 951. In eo solo vera scientia. I, 915. Sapientes certiores sunt in iis quæ præter speciem ac similitudinem corpora intelligunt. III, 484. Sapiens in cognitione solam amat veritatem, in actione pacem, in corpore sanitatem. III, 167. Sapiens se ipsum intelligit. I, 996.

Sapiens est qui juste prudenter et vivit. I, 1256. Qui regno mentis, omni libidinis subjugatione pacatus est. I, 1251. Ab animo sapientis non omnem perturbationem excludebant Stoici. III, 536. Sapientes verissimi, quos solos fas est beatos vocari, fortunæ bona nec timere voluerunt, nec cupi. II, 66. Sapiens nullo indiget. I, 992. Sapiens solus non peccat. VIII, 83. Sapiens est, qui se non esse crediderit. X, 510. Sapiens prudentie studia nullis terminis neque fine conclusit. II, 512. Sapiens semper Deo iuxtus est, sive tacitus, sive loquens. I, 997. Sapiens Deo mente conjunctus est. VIII, 88. Quomodo homines fiunt sapientes. VIII, 937. Homines non a se ipsis, sed a Deo sapientes sunt. II, 669. Sapiencie Dei participatione fit sapiens, quæcumque anima fit vere sapiens. III, 1038, 1069; VII, 326. Homo interior, cum veraciter fit sapiens, non nisi ab illo illuminatur, qui est lumen verum. X, 130. Unde sicut omnes beati, sic et sapientes esse volunt. I, 1234. Sapientis solius testimonia auctoritas. I, 908. Sapientibus obtemperare tutissimum. VIII, 84. Sapiens non queritur, nisi esse credatur. VIII, 85. Sapiens proprie, non nisi in bonam partem laudabiliter appellatur in lingua latina. III, 431. In Scriptura tamen, sapiens, aliquando in malam partem sumitur. III, 431. Sapientes et prudentes, quibus abscondita sunt mysteria. V, 436.

Sapientes septem. VII, 581. Quo tempore fuerunt. VII, 582. Unde sic appellati sunt. VII, 582. Sapientes septem nihil, quod ad litteras attinet, posteris reliquerunt. VII, 582. E septem Sapientibus solus Thales Milesius disputationes suas litteris mandavit. VII, 223.

Σαπφίρα Græcis qui. I, 1185.

Saræ cur nomen mutatum, et utriusque nominis interpretatio. VII, 307. Sara sterilis. III, 2133. Saræ sterilitas quid significat. VII, 440. Saræ sterilitatis causa multiplex. VII, 307. Cause dux propter quas Sara parere non poterat. X, 713. Sara usa est jure suo in utero Agar. VII, 439. Abraham propagandæ proles operam ad Agar ancillæ fecunditatem ab uxoris Saræ sterilitate transulerat. III, 2133. Saræ fecunditas donum Dei. VII, 508. Emortuam vulvam Saræ ad emissionem seminis Deus vivificavit. X, 720. Saræ conjugium ei carni Christi propagandæ famulatum est, cui virginitas Mariæ. VIII, 596. Sara sterilis, læta genuit, cum pareret. IV, 1295. Sara quomodo Abraham soror. VIII, 422. Saræ Abimelech non est commixtus. VI, 165. Saræ pudicitia in Ægypto custodita. VII, 498. Saram non fuisse pollutam concubitu regis Ægypti, mens Hieronymi. III, 565. Sara Agar affligebat, non crudeli odio, sed salubri correptione. II, 323. Magis Agar persequeretur Saram superbiendo, quam illam Sara coercendo. II, 797. Sara et Agar duo Testamenta adumbrant. I, 619. Sara figura Ecclesiæ. IV, 1473; VIII, 424, 425.

Sarabellæ quid significant. I, 1214. Not. 1.

Sarraceni olim Ethiopes et Madianitæ appellati sunt. III, 727.

Sarcinam Christus non levem diceret, nisi cum portante portaret. V, 1483. Sarcina Christi levis est amantibus. V, 1507. Sarcina Christi pennæ sunt. V, 230, 898. Pennas habet. IV, 719. Sarcinam suam unusquisque portat. IX, 57. Cupiditatem sarcinæ. V, 896. Secundum cupiditates quis-

que sarcinam suam portat, bonus bonam, malus malum. V, 589.

Sarcophagi pretiosi. V, 611.

Sardanapalus Assyriorum Rex voluptatibus deditus. VII, 66. Sardanapali epitaphium. VII, 66. *Not. (a).*

Sardicense concilium. IX, 516. Arianorum fuit IX, 576. Episcopi qui illi interfuerant sine civitatum nominibus nominantur. IX, 576. *Vide* Concilium. Sardicense concilium esse communionis Donati obtrudit Donatista. II, 204. Quae huius Concilii acta. II, 204.

Sarmadaci. *Vide supra* Samardaci.

Sarpedon Xanti filius ex Europa. VII, 569.

Sat. est modus inter nimium et parum. IV, 1509.

Satanæ transfigurantis se in angelum lucis artes quando perniciosæ, quando non. VI, 260. Satanæ artes nullus hominum valēt evadere, nisi regat ac tueatur Deus. VI, 260. Satanas an possit per Satanam excludi. VI, 91. Satanæ opus opere Satanæ aliquando excluditur. X, 263. Satanæ ipsius in Scripturis sacris reperiuntur utilitates. X, 1403. Satanæ triumphus est dissensio Christianorum. V, 1053. *Vide* Diabolus. Satanam cur Christus vocavit Petrum. IV, 1670.

Sataniani hæretici. VIII, 41.

Satiari nos solo Deo posse. V, 865. Cur non satiamur modo, et quando satiamur. IV, 1323. Satiare animam quid possit. IV, 1324.

Satietas æterna quæ. III, 1605.

Satisfactio pro commissis cum vitæ mutatione. V, 1348.

Satius a Sicilibba. IX, 227.

Satrapæ nomen honoris. III, 799.

Satrapie quasi parva regna. III, 799.

Saturitas pauperum qualis. IV, 1726.

Saturnia urbs. VII, 198.

Saturninus hæreticus, a quo Saturniniani. VIII, 26

Saturninus episcopus Maximianista. IV, 376.

Saturninus episcopus Uzalensis. VII, 762.

Saturninus a Victoriana. IX, 231.

Saturninus ab Abitinis. IX, 234.

Saturninus episcopus Donatista. IX, 528, 535

Saturninus a Træca. IX, 231.

Saturninus presbyter ad unitatem Christi conversus. II, 585.

Saturninus ad quem scribit Cyprianus. IX, 192.

Saturninus excurator. II, 304.

Saturninus tribunus plebis. VII, 106.

Saturninus fossor. IX, 513.

Saturninus senex. II, 94.

Saturninus excurator Aptugnitane civitatis. IX, 540.

Saturninus episcopus. II, 759, 781.

Saturnus. IX, 262. Saturnus *gæivov* Græce dicitur. III, 236.

Saturnus a satione dicitur. VII, 205. Saturnus latine sic dictus, quasi saturetur annis. III, 1057. Secundum recentiores Platonicos velut a satietate intellectus sic Saturnus appellatur. III, 1057. Græce *χρόνος* vocatur. III, 1057. Quare falcem tenet. III, 1057. Et simulacrum ejus cooperto capite fingitur. III, 1057. Saturnus temporis longitudo est. VII, 120. Saturnus ante filium Picum in Italia regnasse creditur. VII, 572. Saturnus ipse est Jupiter. VII, 205. Saturnus cur patrem castrasse dicitur. VII, 209. Et filios devorasse. VII, 186. Saturno suppositus lapis, quem pro filio devoraret. VII, 202. Saturni fabulæ interpretatio. VII, 208. Saturnum Jovis arma fugisse ex vetusta historia acceptum est. II, 84. Saturno hostiæ humanæ oblatæ. VII, 209. Saturnum quibus rationibus probantur esse colendum. VII, 209. Saturni stella. VII, 206. Saturnum inter sidera maleficum deum constituerunt Mathematici. III, 1058. Saturnus triginta annis circulum signiferum peragit. III, 232, 266. Saturni annus est triginta annorum. III, 236. Quare Saturnus est frigidissimus. III, 266. Saturnus tardus est, quia victor aquis frigidis, quæ supra celum sunt. III, 232. Saturnus Hebræorum Deus putatus, quare. III, 1055. Saturno dicatos fuisse patres nostros propter sabbatum quidam putant. VIII, 379.

Saül interpretatur petitio, seu appetitio. IV, 148, 600. Saül primus rex Israelitarum quot annos regnavit. VII, 577. Spiritus Dei in Saüle bonus et malus, quomodo. VI, 134. Saül quomodo malo spiritu invadente præocubatur, qui prius spiritum prophetie acceperat. VI, 131. Quomodo spiritus malignus, quo vexabatur, dictus est spiritus Domini. VI, 131. Saül persequens Davidem spiritu prophetico et bono correptus. VI, 134, 135. Saül malus cum esset, prophetavit. IV, 1343. Saulem quantum honoravit David propter sacro-sanctam unctionem. IX, 298. Cur David tanto tempore veneratus est unctionem in Saüle. VII, 536. Saül regnum umbra futuri regni in æternitate mansuri. VII, 536. Saül figura erat regni temporalis. IV, 600, 619. Saül figura erat populi Judæorum. IV, 665; VII, 538. In Saüle Saulus præfigurabatur. V, 948. saül rex pessimus. V,

1278. Saulis scelerati mores. II, 171.

Sauli nomen ex Saül. IV, 916; V, 917, 948, 1129. Saul et Pauli quæ diversitas. III, 2037. Omnium manibus Stephanum lapidabat. V, 1429. Sauli sævientis conversione gratiam gratuitam probati. V, 913. Sauli conversio forte debetur orationi Stephani. V, 806. Saulus factus compunctus corde, talia cœpit pati, qualia faciebat compunctis corde. IV, 1441. *Vide* Paulus. In Saulo Ecclesiæ persecutore, tamquam desperato ægroto, medicus Christus ostendit magnitudinem artis suæ. IV, 1708.

Scævola pontifex. VII, 133.

Scandalistæ. VI, 639.

Scandalum et pressura. V, 499. Scandalum ab oculo, a manu, et a pede. V, 501. Scandala ex hæreticis de duobus timenda. IV, 1615. Scandalum de felicitate malorum. V, 236. *Vide* Felicitas. Scandalorum causæ secretæ et abditæ. III, 873. Scandalum fratri peccatum est in Christum. V, 418. Qui scandalizantur in Christo, tamquam a sole uruntur; qui in Ecclesia, tamquam a luna. III, 1986. Qui scandala non dolent, non est in eis caritas Christi; qui autem etiam de talibus gaudent, abundat in eis malignitas diaboli. II, 283. Scandala ne in notitiam plebis perferantur, præcavere conatur Augustinus. II, 285, 286. Scandala, unitatis amore toleranda. VIII, 262. Quo plus quis proficit, eo majora videt scandala. IV, 1601. Scandalum interdum debet avocare ab operibus bonis, sed non semper. II, 1079. Contra scandala quomodo munimur. V, 499. Inter scandala unum est remedium, ut non male sentias de fratre tuo. IV, 243.

Scapus Priapi. VII, 215.

Scarabæi de fimo existunt. I, 1572. In Lege immundi erant. I, 636.

Scenopegia festum tabernaculorum. III, 1623, 1626, 1642. Solemnitas de fabricatione templorum. V, 737. Scenopegia quomodo spiritaliter jam intelligenda. VIII, 237. Scenopegiæ festum, mysterium Christi. III, 1636. Scenopegiæ festum hodieque celebrant Judæi. V, 737.

Scenici actores in reipublicæ administrationem apud Græcos recepti. VII, 55, 56. Scenici apud Romanos infames. VII, 76, 78. Scenici non consentaneæ notantur apud Romanos, apud quos coluntur dii, qui ludis scenicis gaudent. VII, 58.

Schemata. VIII, 417. Schemata usitatius dicuntur quam figura. VIII, 1068.

Schisma quid sit secundum Faustum. VIII, 569. Schismata, scissuræ. V, 1163, 1244. Schisma, recens congregationis ex aliqua sententiarum diversitate dissensio. IX, 471. Schisma in discessionem, hæresis in sacrilego dogmate carnitur. IX, 747. Schismatis nulla causa licita. IX, 517. Præcedendæ unitatis nulla est justa necessitas. IX, 69. Nulla est causa corporalis separationis bonorum a malis. IX, 59. Separatio cordis non corporis præcipitur. IX, 79, 80. A catholicis Episcopis, sicubi forte falluntur, ut contra canonicas Dei Scripturas aliquid sentiant, non recedendum. IX, 410. Israelis secessio a regno Juda non schismatica fuit. IX, 417. Adversus hypocrisim sic certandum, ut caveatur periculum schismatis. V, 94. Schismata, stercora Ecclesiæ. V, 53. Schismata, sarmenta præcisa. V, 53, 55. Quid ex vana et temeraria separatione sequitur. IX, 105. Ubi caritas non est, non potest esse justitia. III, 1236. Caritas unitatem scindi dolet. III, 1992. Posset eos, qui schismata fecerunt, aræ dominica usque ad tempus ultimæ ventilationis, velut palæas sustinere; nisi sese a nobis ultro separassent. III, 127. Neminem se a communione omnium gentium recte separare unde certi sumus. II, 334.

Schisma veteri Testamento crimen gravius et combustionem libri prophetici, et fabricationem idoli. II, 192. Vulnus gravius idololatria vel infidelitate. IX, 115. Schismatis crimen longe sceleratius quam traditio. IX, 349. Quam homicidium. IX, 581. Schisma sacrilegium immo-nissimum. IX, 333. Schismatis sacrilegio nihil gravius. IX, 69, 152. Schisma vulnus et mors. IX, 137, 158. Schisma vel hæresis mors tetrior quam mors corporis. IX, 43. Schisma omnia scelera superat. IX, 58. Schisma an peccatum in spiritum sanctum. IX, 534. Schismata Deus odit. II, 172. Schisma quanti divino judicio pendatur, denotat Dathan et Abiron supplicium. II, 298. Schismata a sola ipsa vera unitate justissime puniuntur. IX, 53.

Schismata unde nascentur. III, 1984. Schismatum origo, odium fratris. IX, 118. Schismata ex ipso animali sensu generantur. IX, 122. Schismata omnia per carnales fiunt. V, 49. Schisma facere non potuerunt nisi aut superbiam tumore furiosi, aut invidentie livore vesani, aut sæculari commoditate corrupti, aut carnali timore perversi. IX, 104. Schisma hæresin Donatistæ male perseverando fecerunt. II, 298. Schismatis tantum crimen objiciebat Augustus Donatistis. II, 298. Communio malorum non maculat aliquem participatione sacramentorum, sed consensione factorum.

II, 579. Id dederunt Donatista in coli. Carth. II, 465, 469. Hæreses et schismata significantur per illos Catharæ. III, 2133. Exhortatio ad schisma præcavendum. IX, 530.

Schismatici quid ab hæreticis distent. III, 1367. Hæretici et schismatici de matre adolescentula, et de patre sene nati sine re promissione. III, 3134. De libera nati, sed secundum carnem. III, 3133. Schismatici se solos Christianos jactant, et damnant ceteros. IX, 588. Schismatis auctores omnes eam unam causam assumunt, justos alienis peccatis maculari, quando cum eis sacramenta communicant. II, 339. Quam id falsum. II, 339. Schismatici quidam facti, duo timent maculari per consortium peccatorum. V, 41. Zizania et falsos fratres usque ad messis tempus inter frumenta tolerari necesse est. III, 1799. Schismatici in parte Christum volunt ostendere, qui emit totum. III, 1381. Amans partem divisus est; si divisus est, in corpore non est; si in corpore non est, sub capite non est. III, 2060. Schismatici crucifixoribus Christi peiores sunt. IV, 311. Schismatici inter mortuos et perditos computandi. I, 642. Qui se separaverunt ab unitate, et animas seducendo interimunt. spiritualiter, non carnaliter sanguinem fundunt. IV, 643. Schismatici, homicidæ. IX, 271. Schismate spiritalem vitam perdi. V, 1231. Schismatici ad Ecclesiam non pertinent. VI, 193. Schismatici rumpunt rectit. IV, 781. Schismatici ex aliqua parte connectuntur Ecclesiæ et habent aliquid sanum. IX, 115. Sed lethali vulnere schismatis illa sana trahuntur ad mortem. IX, 118. Schismatici in quo nobiscum sentiunt, eo etiam nobiscum sunt. IX, 110. Schismatici ad populum Dei pertinent, et si non per virtutem, certe per speciem pietatis. IV, 1427. Schismatici, et si baptismum habeant, non habent Spiritum sanctum. V, 462, 1235, 1236. Schismaticis caritas deest. IX, 121. Schismatici boni esse non possunt. II, 952. Separare ille debet, qui nescit errare. II, 952. Schismaticis non prosunt quicquid boni possunt operari. IX, 116. Schismatici, ne Christum neget, cruciatus tolerantis, an laudanda patientia. VI, 623. An illa patientia sit donum Dei. VI, 624. An ei prosit. VI, 624. Quisquis ab Ecclesia catholica fuerit separatus, quantumlibet laudabiliter se vivere existimet, hoc solo scelere quod a Christi unitate disjunctus est, non habebit vitam. II, 579. Schismaticis non esse partem in hereditate Dei. V, 797. Foris ab Ecclesia constitutus, æterno supplicio punieris, etiamsi pro Christi nomine vivus incendereris. II, 756. Schismatici non assumuntur a Christo, quia unitatem assunt. IV, 779. Schismatici impugnantur. IV, 1254. Schismatici ad pacem pacifice revocandi. V, 1583. Schismatici recte coguntur ad unitatem per Imperatores. V, 293. Illos ad communionem catholicam violentè reduci olim non approbabat Augustinus, sed postea expertus quantum eis in melius mutandis conferre posset diligentia disciplinæ, mutavit sententiam. I, 641. Pœna in schismaticos decreta per Legem Theodosii. IX, 48. Schismaticis ad Catholicam redeuntibus adjicienda pietas unitatis, non negandum sacramentum veritatis. IX, 603. Agere cum hæretico vel schismatico de negotio animæ licet. II, 160.

Scientia quid et quomodo in Deo. VI, 139. Scientia Dei est causa rerum, scientia vero hominum causatur a rebus. VII, 327. Scientia Dei quantum in rebus minimis elucet. II, 519. Scientia Dei invariabilis. VII, 334. Scientia approbationis in Deo. III, 647.

Scientia an sit idem ac sapientia. IV, 1759. Scientia discernitur a sapientia. VI, 110. Inter utramque quid distat. VIII, 1009, 1013, 1012. Scientia est luminare minus, sapientia est luminare majus. I, 834. Scientiam nulli tribuunt Stoici nisi sapienti. I, 874. Scientia tertius gradus ad sapientiam. III, 60. Scientia est cum res aliqua forma ratione percepta et cognita est. I, 607, 1065. Non nobis velut nova inseri, sed in memoriam recordatione revocari, Socratis inventum. II, 68. Ea quæ discimus, manere semper, nec posse interire, ac per hoc non esse præterita vult Plato. II, 68. Scientia ad ea, quæ corporis sensibus experimur, pertinet. VI, 140. Sensus aliquid et experientia sensum et illa testium. I, 607. Scientia et sensus quid differant. I, 1066, 1067. Scientiæ et experientiæ discrimen. I, 1231. Scientia certa multarum rerum datur. VI, 243. Quædam in physicis certo sciuntur. I, 916. Illa scientia dicenda non est, la qua, qui eam proficuntur, aliquando fallitur. I, 915. Scientiæ quædam non sunt hominum instituta. III, 55. Duplex genus harum scientiarum. III, 55. Dissimilium eadem, sed par est scientia. I, 874. Scientiarum rerum humanarum illa est, quæ novit lumen prudentiæ, temperantis deus, fortitudinis rebus, justitiæ consuetudinem. I, 916. Scientia nostra constat ex visis et creditis. II, 600. Videmus autem alia sensu, alia mentis intuitu. II, 597, 599. Scientia menti tribuitur, sive per corporis sensus, sive per ipsam animam aliquid conceptum retinetur. II, 600. Ea sanum rerum scientia esse non potest. I, 236, 974.

Scientiæ actor. VII, 341. Scientia, præter homini, nulli

animanti inest. VII, 341. Sensibus irrationabilium inest quedam scientiæ similitudo. VII, 341. Cavendum a vanæ cognitionis aviditate. I, 1327. Scientia numquam mala esse potest. I, 1230. Scientia, animæ cibis est. I, 963. Scientiæ malorum dux. VII, 803. Reprimuntur qui discere avari multorum annos et decrepitas falsitates. II, 996. Atque collectione emendicarum discordantium sententiarum alienarum procurari audientes. II, 999. Hæc vocatur scientia imperitissima et humilitati maxime adversa. II, 1003. Scire facit Philosophorum non est vera eruditio, et humilitati Christi opponitur. II, 1003, 1007. Scientiæ discere quam pueris. VII, 728. Unde fiat ut scientiam pauci et raro consequantur. I, 918. Ad perveniendum ad scientiam, transgrediendi sunt sensus interior et exteriores. I, 1243. Ad impedimentum rerum sciendarum anima gravatur corpore propter originale peccatum. X, 1268. Scientia tunc non instat, quando caritas ædificat. X, 374. Scientia nostra, scientiæ Dei comparata, ignorantia est. I, 811. Scientia quæ non necessaria Christiano, quæ sufficiens. VI, 263, 236. Quas scientias et quatenus nosse debemus. VI, 239. Scientia necessaria ad virtutes habendas. VIII, 1009. Quænam et quando utilis scientia. IV, 1348. Scientia quid pariat in studioso Scripturarum. III, 39. Scientia salutis cæteris præstantior. VIII, 883. Hoc est tota scientia magna, hominem scire quia ipse per se nihil est, et quoniam quicquid est a Deo est, et propter Deum. IV, 874. Ad scientiam Dei necessariam esse humilitatem. V, 671. Quid sit hominibus quisque, utrumque novit ipse homo; quid cras, nec ipse. V, 283, 971. Scientia utilis illa est, quæ comes est caritatis, magistra humilitatis. IV, 1848. Scientia cum caritate utilis. III, 1617. Scientia omnis fidei, spei, et caritati militat. III, 35. Scientia caritati subservit. II, 737. Scientia ad finem caritatis adhibita multum est utilis; per se autem ipsa sine tali fine, non modo superflua, sed etiam perniciosa probata est. II, 223. Scientia datur certissima. VII, 616. Non prodest sine caritate. VII, 273. An fugienda scientia, ne inflat. V, 1563. Scientia quæ inflat, quænam est. VIII, 1007, 1009. Scientia sine caritate inflat. V, 1241. Scientia etsi ad legem Dei pertineat, si in aliquo sine caritate fuerit, inflat et nocet. IX, 461. Præter scientiam et delectationem legis, gratia adhuc requiritur. II, 884. Scientiæ plenitudo caritas. IV, 1260. Scientia Dei, donum est ipsius. II, 574. Scientia minus donum quam caritas. X, 374. Non est in hominis potestate quid sciat. X, 242. Scientiam necessariam quibus modis a Deo absque magistro perdisceamus. II, 576. Scientia magna, confidentia in Deo. V, 907. In scientia rerum divinarum, mites et humiles plus cogitando et orando proficiunt, quam legendo et audiendo. II, 597. Scientia ipsa puniatur conscientia, si non fiat quod discitur. V, 1162. Scientia lunæ nomine significatur. IV, 1760.

Scire quid proprie loquendo dicimur. VIII, 63, 64. Omne quod scire dicimur aut sensu corporis aut intelligentia habemus comprehensum. VIII, 93. Scire aliquid nos æstimare non debemus, nisi quod maxime nobis est manifestum. I, 923. Ea quæ per corporis sensus didicimus, vera esse non dubitandum. VIII, 1075. Duo sunt genera rerum quæ sciuntur. VIII, 1074. Nihil ita scimus, sicut nos vivere scimus. VIII, 1073. Et beatos esse velle. VIII, 1074. Rerum causas nosse an pertineat ad felicitatem. VI, 239. Quare quod scitur in hac vita non facit beatissimos. VIII, 63, 64. Qui se dicit scire quod nescit, temerarius est, qui se negat scire quod scit, ingratus est. V, 1223. Non erubescendum est homini consilium se nescire quod nescit, ne dum se scire mentitur, numquam scire mereatur. II, 862. Ex me nemo scire quærat, quod me nescire scio, nisi forte ut nescire discat, quod sciri non posse sciendum est. VI, 632. Non parvus est fructus, si quod quisque vult discere, putans prodesse si sciat, discat non obesse si nesciat. VI, 609. Scire quasi tunc primum aliquid Deus dicitur, cum nos cognoscere facit. IV, 353, 615, 616.

Scillitarum Martyrum basilica. V, 840.

Scipodæ quasi umbræ pedes. VII, 485.

Scipio Cneus. VII, 54, 57. Scipio. X, 745.

Scipio Nasica electus Pontifex ad suscipienda sacra Phrygia. VII, 42, 51. Theatrum et spectacula prohibenda esse Senatui persuasit. VII, 44, 45, 51. Nolebat Carthaginem Romæ æmulam dirui; quare. VII, 43, 44.

Scipio Africanus major patriam salvam et liberam reddidit. VII, 102. Quam ingrata erga Scipionem patria. VII, 102.

Scipio Æmilianus, qui et Africanus minor dictus est. VII, 53. *Not.* (b). Carthaginem æmulam Romæ delevit. VII, 103. Quid de rep. apud Catonem senserit. VII, 648.

Scorta apud Paganos licita. VII, 426.

Scholasticum. IV, 494. Scholasticum apud Carthaginem licentia. I, 712. Romani erat modestiores. I, 712. Qui magistrum tamen sæpe fraudabant. I, 716.

Scholasticus. juniperus III 1142
Scorpius decanda percussus V. 621 Scorpius a gallina
conciditur et comeditur. V. 623 625

Scribæ non ii Judeis erant, qui in officiis iudicum, vel in
consuetudine civilium. V. 472 Eorum officium V. 472
Scribæ non eruditi in regno Dei. V. 472

Scripta sua nolle revocare, aut ab aliis reprehendi, ubi
aliquid non bene positum est quam stultum sit II, 585.
Qui primas non potuit habere sapientie, ut non erret.
secundas habeat modestie, ut errata revocet. II, 586
Scripta sua vel laudari subdolo pectore, vel apud alios, se
facile reprehendi. Augustinus non placet II, 301 In scrip-
tis suis quæ displicent, se conspici. in iis quæ recte pla-
cent, Deum laudari vult August. II, 110 Scriptorum quo-
rundam Augustini editionem urget Marcellinus, quo ille
ea possit vivus defendere. II, 586. Ipse vero differt, eo-
rumque severus est iudex, quo pauciora sint quæ repre-
hendantur. II, 586 587.

Scriptores sacri uno spiritu locuti sunt III, 1175, 1176.
Cum de se loquuntur, tamquam de alio loquuntur. III,
1800. Scriptorum ecclesiasticorum auctoritas ab auctoritate
canonica distinguenda. II, 359. Licet aliter sentire ac scrip-
tores ecclesiastici, quando aliter sapuerunt quam veritas
postulat. II, 359.

Scripturarum auctoritatem de medio auferunt Manichæi,
dum quædam accipiunt, quædam respuunt. VIII, 508, 597,
606 Falsa esse dicebant Scripturarum testimonia quibus
non poterant respondere. VIII, 245. Libros veteris instru-
menti non recipiebant, novi, non nisi quos volebant. X,
1008 Enique corruptos asserebant. X, 1009. Scripturis
canonicis, quas accipiebant, quasdam falsas sententias per-
mixtas esse contendebant. X, 1337. Scripturas esse cor-
ruptas imprudenter docebant. VIII, 69. A quibus corruptas
eas esse putabant Manichæi VIII, 70 Hæretica impietate
Scripturæ veteris testamenti facit injuriam, qui eam ex
Deo bono, summo et vero, fronte sacrilegæ impietatis negat.
X, 328, 329. Scripturarum reprehensores a Deo hu-
miliati IV, 1907, 1908. Fausti calumnie adversus perso-
nas, aut earum facta in Scripturis relata diluuntur. VIII,
Toto lib. 22. contr. Faust. Scripturas se ab igne servasse
jactant Donatistæ. V, 310. Codices Dominici a Donatistis
in ignem missi. II, 807.

Scripturæ sacræ necessitas orta est ex peccato. III, 198
Scripturæ sacræ laus et dignitas. I, 854; II, 508, 524.
Scripturarum veteris Testamenti dignitas et excellentia
VIII, 74. In utroque Testamento præcepta eadem, eadem-
que promissa reperuntur. VIII, 154, 155. Scripturæ sa-
cræ divina auctoritas. I, 723, 842, 852; VIII, 249. Scriptu-
ræ auctoritas mirabilis. VII, 337, 339. Et eminentissima
VII, 318. Scriptura sancta in summo et cœlesti auctoritatis
culmine collocata. II, 277, 278. Nostræ religionis historiæ
quidquid resistit, est falsissimum. VII, 600. Solos auctores
librorum canonicorum non errasse aliquid scribendo cre-
dendum est. II, 276, 284, 285. Scripturæ canonicæ auctori-
tas nulli cedit. VIII, 517, 678. Scriptura sacra cæteris an-
tecellit. IX, 128.

Scriptura canonica a quo condita. VII, 318. In ea Deus
ipse loquitur I, 864. Et hoc ostendit Apostolus. VIII, 646.
Scripturæ veteris Testamenti sunt Dei veri et boni. VIII,
646 Scriptura sacra est chirographum Dei. IV, 1880. Lit-
teræ sunt quæ venerunt ad nos de patria nostra. IV, 1159,
1952. Scriptura sacra est venerabilis stylus Spiritus Dei. I,
747. Scriptura pro Deo posita. VIII, 646. De Scriptura sa-
cra fuisse disseritur. I, 1355. Scripturarum auctoritas unde
probanda. VIII, 245, 248, 285, 284, 432, 483, 486, 517,
626. Scriptura fidem suam rebus ipsis probat. VIII, 284.
Scripturæ auctoritas in narratione rerum gestarum quan-
ta. VII, 599, 600. Scriptura verax est etiam si non monstre-
tur. III, 529. Scripturarum veteris Testamenti auctoritas
commendata a Christo et Apostolis eius. VIII, 657, 658,
647. Scripturas veteris Testamenti a Christianis esse com-
positas vel ipsi Judæi negabant. VIII, 283. Nullus in Scrip-
tura emendationi aut dubitationi locus. VIII, 248, 249.
Scripturæ auctoritas non culpanda propter peccata quæ
refert, imo laudanda et diligenda. VIII, 458, 459, 440.
De auctoritate Proverbiorum, Ecclesiasticis, Cantici Canti-
corum, Ecclesiastici et Sapientie. VII, 554. Item Malachie,
Aggaei, Zacharie, et Esdræ. VII, 560. Scripturis, quæ in
Ecclesia canonicæ nominantur, sine ulla dubitatione cre-
dendum. II, 598. Noluit Deus sibi credi dicenti, sed voluit
teneri Scripturam suam. IV, 1880. Nihil credi voluit Chri-
stus adversus confirmatam Scripturarum auctoritatem. VIII,
284. Quod Scripturæ divinæ præscribit auctoritas, aut uni-
versa frequenter Ecclesia, observandum est. II, 202. Ex
Scripturis canonicis quænam sunt potioris auctoritatis. III,
40. Titubet fides, si divinarum Scripturarum vacillat au-
ctoritas. III, 35. Fides ex Scripturis concepta est. VII, 646.
Scripturis canonicis credit civitas Dei. VII, 646. Scriptura

jam veritatem suam orbi terrarum demonstravit. VII, 708.
Scripturæ sanctæ auctoritatem frangere conantur, qui ali-
quod ei mendacium tribuunt VI, 404. Scripturæ canoni-
cæ auctoritati nullus quamlibet sanctus et doctus vir com-
parandus X, 381 Si ratio contra divinarum Scripturarum
auctoritatem redditur quamlibet acuta sit, fallit verisimili-
tudine, nam vera esse non potest. II, 588. Doctrinam
Christianam utilitati reipubl. non convenire putant, qui no-
lunt rempubl. stare firmitate virtutum, sed impunitate vi-
tiorum. II, 525.

Scripturæ summa est veritas. I, 839, 860. Magnaque præ
litteris profanis excellentia. I, 748. Dum Scriptura testi-
monium aliquod ex auctore sumit, non propterea cætera
illius auctoris scripta confirmat. III, 738 Scripturæ sacræ
cum profana comparatio. III, 63. Scripturarum ardore
inflammatus Orosius juvenis presbyter ab ultima Hispania
ad Augustinum transit. II, 748. Scripturæ sacræ, Augusti-
ni sunt cæteræ deliciarum I, 809 Scripturæ sacræ omnibus
seculi deliciis majores. I, 810. In Scripturis satietas sine
fastidio. V, 50. Qua ratione vacandum studio Scripturæ
sacræ. III, 42. Scripturæ sacræ studium a Deo datur
III, 90

Scriptura sancta in Ecclesia legi solita. IX, 330. Scriptu-
ræ quomodo legende. V, 334 Quomodo vere leguntur.
III, 92. Quo animo legende ut prosint VIII, 74. Quid ap-
petunt qui sacram Scripturam legunt. III, 38, 42. Errant
qui a sacra Scriptura propter stili asperitatem abhorrent.
III, 262. Scriptura sacra omnibus accessibilis, paucis vero
penetrabilis II, 524. Adeas et parvis et capacibus patet
accessus. IV, 1560, 1561. Scripturæ sacræ perductæ sunt
usque ad infantium tarditatem. IV, 112. Scripturæ sanctæ
ad infirmitatem parvulorum aptatæ. V 156. Scriptura sacra
cor Christi, eo crucifixo revelata, ut a omnibus etiam im-
becillis intelligatur. IV, 173. Quo animo esse debent cum qui
nondum fidelis, tum qui jam fidelis, circa Scripturæ difficul-
tates. II, 586. Scripturæ sacræ studium requirit humilem
et mitem animum. III, 64, 66. Explicatio Scripturæ quæ
non intelligitur petenda a Deo. III, 1539, 1540. Scripturæ
intelligentia a Deo in oratione petenda III, 89. Scripturas
ministrant nobis homines, solus Deus dat intellectum ear-
um. III, 1382. Scripturæ intelligentia modo inusitato non
est expectanda. III, 17. Scripturam qui non potest intel-
ligere, Scripturæ Dei det honorem, sibi timorem. III, 261.
Scriptura sacra quando non intelligitur, quomodo legenda.
III, 1536. Scripturas sine ullo errore comprehendit, et sine
ullo labore custodit, cujus cor plenum est caritate. V,
1333. Scriptura sacra servienti animæ libera est, contami-
natæ pura, corruptæ integra. I, 734. Scriptura sic loquitur,
ut altitudine superbos irrideat, profunditate atuentes ter-
reat, veritate magnos pasciat, affabilitate paruulos nutriat.
III, 325. Eadem Scriptura cum premit servos, Testamen-
tum vetus; cum erigit liberos. Testamentum novum vocat-
ur. III, 2145. Scriptura non levatur, nisi descendat ad
nos, sicut Verbum caro factum descendit ut levaret. III,
1914. Scripturas malo voto per peritatum legentes, male
coguntur intelligere, ut ipsa sit pœna peccati IV, 106.
Scripturarum lectionem suadet August. inchoari ab Aposto-
lis. II, 508.

Scripturæ sacræ simplicitas I, 686, 723, 841. In Scrip-
turis, admirandæ altitudinis saluberrima humilitas. VI,
319. Scripturæ sacræ mira profunditas. I, 723, 810, 832,
1315; II, 516. Scripturarum concordia. VII, 600. Scrip-
turarum etsi diversi sint Scriptores, omnia tamen
ita sibi concordant, ut tamquam uno ore dicta inve-
niantur VIII, 249 Scripturæ sacræ expositio a quibus
petenda. I, 1311. Scriptura sacra scrutanda est cum
honore famulorum Dei, qui eam dispensant. I, 843.
Non credendum Scripturarum expositoribus earum in-
imicis. VIII, 74. De Scriptura sacra nemo judicare de-
bet I, 850.

Scripturæ sacræ divisio. III, 1745. Omnis Scriptura in
duo Testamenta vetus et novum bipertita est. III, 246,
247. Canon librorum veteris et novi Testamenti. III, 41.
Quosnam Scripturæ libros Judæi non recipiunt. III, 946.
Scripturæ legitimæ, id est, legem continentis. III, 887,
888. Scriptura canonica et apocrypha quænam sit. VII,
470. Scripturæ canonicæ quæ sint, in Concilio institutum.
II, 255. Scripturas non canonicas legens in populis, eos in
scandalum mittit. II, 235. Non omnia scripta sunt, quæ Deus
locutus est auctoribus sacris. III, 690. Scripturæ multe
sub nominibus Prophetarum et Apostolorum proferantur.
VII, 470, 471. Scripturæ canonicæ integritas et notitia ea
cura custodita, ut frustra ausi sint nonnulli scripta Aposto-
lis confingere. II, 340. Epistolæ ad Romanos et ad Galatas
invicem comparantur. X, 753. In epistola ad Romanos pe-
ne ipsa quæstio sola de gratia versatur, tam pugnaciter,
tam multipliciter, ut fatiget quidem legentis intentionem,
sed tamen fatigatione utili atque salubri. X, 207. Epistola

ad Hebræos nonnullis incerta, sed ab Ecclesiis Orientalibus inter canonicas habita. X, 137. Scripturæ epistolæ ad Hebræos fidelis est fidei prædicator. X, 1284. Epistola ad Hebræos testis usi sunt illustres catholice regulæ defensores. VI, 253. Scripturarum libri quos catholica disciplina custodit, non falsati. VI, 70.

Scriptura explicabatur in ecclesia. VII, 77. Scripturarum tractatio magnum opus et arduum. III, 19. Cum auxilio Dei suscipienda. III, 19. Quandam temerarium non sit tractare de Scripturis. III, 19. Scripturarum tractationi vitia duo inimica. VIII, 843. Scripturæ intelligendæ regulæ. IX, 673. Regulæ ad intelligendas Scripturas. V, 26, 30, 46, 149, 180, 198, 430, 453, 470, 556, 609. Scripturas veteris Testamenti quadruplex tractandi ratio. VIII, 68. Scriptura quomodo intelligenda et explicanda. VII, 473. Scripturarum tractandarum præcepta quædam tradi possunt. III, 15, 18. Hæc a tribus hominum generibus reprehenduntur. III, 15, 16. Eorum rationibus satisficit. III, 16, 17. Scripturarum tractatio duabus rebus nititur. III, 19. Scripturarum verum sensum assequendi regulæ. VI, 344, 345. Scripturæ sacræ variæ interpretationes simul possunt esse veræ. I, 858, 844. Non obest aliter quam alii senserint sentire, modo veræ sint quæ existimamus. I, 836. Quis sensus habendus sit excellentior. I, 844. In omnibus Scripturis summa vigilantia custodiri oportet, ut secundum fidem sit sacramenti divini expositio. VI, 55. In Scripturis liceat sentire quod earum scriptor non sensit, non tamen quod abhorret a regula fidei et veritatis. V, 63. Scripturæ sacræ fides ab originali lingua repetenda est. VII, 455.

Scripturæ sacræ variæ versiones. VII, 605. Scriptura unde in diversas linguas traducta est. III, 38. Scripturæ ambiguitas in una lingua tollitur per aliam. IV, 1536. Multi Scripturas ex Hebræa lingua in Græcam, innumeri vero et in Latinam verterunt. III, 45. Scriptura ex codicibus Græcis in Latinam linguam translata est. IX, 709. Scripturarum divinarum pertractatores in Latina lingua perpauci sunt, in Græca innumeri. VIII, 214. Translatio Scripturæ veteris e Græca lingua in Latinam facta secundum LXX interpretes. I, 592. Quare quædam in versione LXX inveniuntur, quæ in codicibus Hebræis non sunt, et e contra. VII, 604. Hebræis codicibus et LXX versione utendum. VII, 605. Obelisci aut asterisci in codicibus Græcis quid significabant. III, 590; VII, 604. Asterisci in Scriptura, ut ostenderetur, ea quibus appositi erant non esse in interpretatione Septuaginta, sed esse in Hebræo. IV, 821. *Vide Lex.* Scripturas sacræ cum interpretatione LXX contulit Augustinus. III, 547. Scripturæ interpretatio usitata. III, 1159. Scripturarum Latina versio in diversis codicibus ita varia est, ut tolerari vix possit. II, 243. tanta Latinorum interpretum imperitia carere optat August. II, 291.

Scripturæ sic sunt a Spiritu sancto temperatæ, ut quædam in iis obscura, quædam manifesta essent. IX, 396. Loca manifestis obscura, et obscuris manifesta cur intermisceantur in Scripturis. IV, 156. Elsi in Scripturis innumera lateant, tamen ad ea quæ necessaria sunt saluti, non tanta in eis pervenitur difficultate. II, 516. Scripturæ claræ in his quæ ad salutem necessaria sunt. X, 186. Scripturæ obscuritas utilis est. VII, 552. Nedom inutilis. III, 38. In Scripturis cur quædam clausa, quædam aperta. V, 849. In Scripturis alia secretius absconduntur, ut quærentes exerceant, alia in promptu ponuntur, ut desiderantes curentur. V, 196. Scripturarum verba quædam obscuritate sua hoc proferunt, quod multas intelligentias pepererunt. IV, 159, 160. Scripturarum sacramenta quædam clauduntur, non ut negentur, sed ut pulsantibus aperiantur. IV, 1189, 1907. V, 1257. Obscurum aliquid est in Scripturis, ut exerceatur acceptus, et capax fiat ad sumendum quod donatur. IV, 1507. Et ut post laborem inquisitionis, delectabilior sit dulcedo inventionis. IV, 415. Utque rei jam cognitæ tamquam nova fiat ipsa cognitio. IV, 1805. Scripturarum latebræ maxime valent ad amorem veritatis acuendum, decontendendumque fastidii torporem. VI, 320. Scripturarum non solum mani estis pascit, sed etiam obscuris exercere nos vult Deus. VI, 36, 339. In Scripturis sanctis quod ad exercendas mentes fidelium obscure ponitur, gratulandum est si multis modis, non tamen insipienter exponitur. VIII, 793. In omni copia Scripturarum sanctorum pascimur aperti, exerceamur obscuris: illic fames pellitur, hic fastidium. V, 450. Alte posita sunt sacramenta Dei, ne fastidiamus oblata, ne prompta vilescant, ut quæsitæ cum difficultate, cum majori iocunditate inveniantur. IV, 1550. Scripturæ ad iocunditatem clausæ sunt. V, 1555. Ea suavius contemplamur in Scriptura, quæ ex abditiore locis enucleantur. VIII, 262. Ad hoc prophetias obscuras esse Deus voluit, ut inde prædicatorum interpretando, quasi de nubibus saginam spiritalem influerent. IV, 1909. Scripturæ, silvæ ob opacitatem et umbracula mysteriorum. IV, 214. Pia fides et humilis inquisitio ad earum intelligentiam necessaria.

V, 536. Scripturarum superficie non debemus esse contenti. II, 920. In Scripturarum obscuritatibus, tractatores earum non sunt temere sequendi. II, 921. Scripturæ sacræ perscrutatio in curiositatis medellam est. III, 166. Non ad solam Dei naturam pertinent quæ scrutari prohibemur. X, 537. In rebus obscuris ubi Scripturæ non adjuvant, cavenda iudicandi temeritas. X, 186. Scriptura sacra nonnisi temere reprehenditur, cum non intelligitur. VIII, 77, 91. Divina eloquia salubria sunt bene intelligentibus, periculosa his qui ea volunt ad cordis sui perversitatem detorquere. IV, 545. Scripturarum sacramenta ædificant lapsos, satiant esurientes. V, 30. In Scripturis multa latebant, quæ hæreticorum questionibus respondendo aperta sunt. IV, 643, 837. Scriptura sacra cum non intelligitur, quid agendum. III, 1722, 1726, 1727, 1741. In obscuris Scripturæ locis quid agere debeat pius lector. III, 262. Obscuri Scripturæ loci ex apertioribus explicandi. III, 79. Aut per recapitulationem. III, 86. Mansuetis et humilibus revelantur Scripturarum obscura. IV, 1907. Scriptura obscura a pio et impio diversimode accipitur. III, 1721, 1722. Scriptura quæ duplicem sensum parere potest, non præcipiti interpretanda affirmatione. III, 260. Eundem Scripturæ locum varie intelligi nihil prohibet. III, 80. Quis fructus esse possit ex interpretatione Scripturæ illa, quæ fit quærendo, non asserendo. III, 202. Locus incertus tutius per alios Scripturæ locos, quam per rationem exponitur. III, 80. Scripturæ obscura loca aliis manifestis minime dubiis explicanda. V, 264, 1654; VII, 352, 355. In Scripturæ difficultatibus, honora verbum Dei, differ pietate intelligentiam. IV, 1907. Scripturam Dei qui diligit, etiam quod in ea non intelligit honorat. IV, 1592. Honora in ea quod non intelligis, et tanto magis honora, quanto plura vela cernis. V, 556. Ad divinas Scripturas potius desideratur pietas et humilitas, quam acumen ingenii. V, 556. Antequam scias quare quid dictum sit, crede ita dici debuisse ut dictum est. IV, 1913. Scripturæ difficultas non est in obscuris sensibus, quando adjuvat Spiritus. V, 820. Scripturæ tene et devote accipe aperta, ut merito tibi pandantur obscura. V, 290. Ipsum desiderium intelligendi, oratio est apud Deum. V, 820. Fatetur Augustinus se in ipsis sanctis Scripturis multo plura nescire, quam scire. II, 222. Errores non servantium modum in Scripturis intelligendis. VI, 200.

Scripturam contingit non intelligi ob signa ignota vel ambigua. III, 42. Ambiguitas Scripturæ aut in verbis propriis est, aut in translatis. III, 63. In ambiguitate verborum sacræ Scripturæ quid agendum. III, 43, 44, 65, 66. Idem verbum in Scripturis non semper idem significat. III, 78. Nomina Hebræa, Syra, Ægyptia, etc., quæ in Scriptura sacra sunt, tempore Augustini erant interpretata. III, 62. In Scripturis omne quod dicitur sive fit, aut intelligendum est proprie, aut figurate, aut utraque ratione. V, 556. In Scriptura locutiones triplicis generis. VIII, 846. Scripturarum quarumcumque tres differentiæ. VIII, 73. Ignoti verbi aut ignotæ locutionis unde erudenda cognitio. III, 43. Scripturis locutionis genus familiare est, ut conjunctio, Et, ponatur, cum sententia non præcesserit cui sequens adnectatur: quid hoc significet. IV, 79, 80. In Scripturis propositiones indefinitæ quomodo intelligendæ. V, 450. Scriptura nonnumquam continens pro contento ponit. IV, 1414, 1415. Ita loquitur de parte, tamquam de toto. II, 638; IV, 1415. Utitur plurali pro singulari. VII, 519. Pro omnibus aliquando ponit multos. VII, 696. In Scriptura et Patribus sermo plerumque ad omnes dirigitur, licet de quibus tantum sit intelligendus. II, 357. Multa dicuntur tamquam facta, cum in spe adhuc sint. II, 842. Scriptura ut præterita narrat futura. IV, 1476. Ponit futurum pro præterito, et præteritum pro futuro. VI, 305; VII, 705. Præteritum pro futuro sæpe, raro autem futurum pro præterito. III, 725.

Scripturæ prædictiones aut jam impletæ, aut omnino implendæ. IV, 451, 452, 1881. Scripturis prædicta, jam videri impleta. II, 1028. Scripturarum mos in numerando. V, 552. Scripturæ loca in quibus accipitur numerus pro numero. VI, 253, 254. Scriptura summa solida utitur ad computanda tempora. III, 613. Quomodo tollenda ambiguitas ex pronuntiatione. III, 67. Et ambiguitas dictionis. III, 68. Illud ex Joan. *Quod factum est in ipso vita erat*, etc. Quomodo distinguendum. III, 531, 532. Ex iis quæ leguntur in Scripturis, aliqua etiam quæ non leguntur intelliguntur. VIII, 760. Quæ Scriptura reticet, quatenus conjectando proferre juvat. III, 529. Usitatum est locutionis genus in Scripturis, ut quod semper est, tunc fieri dicatur in aliquo, cum in eo cognosci coeperit. VI, 73, 76. Cognitio siderum non multum ac prope nihil adjuvat tractationem Scripturarum. III, 57. Ad intelligentiam Scripturarum conducit cognitio animalium, herbarum, lignorum, etc. III, 56, 62. Arrium cognitio. III, 57. Et dialectica. III, 57, 58. Quibusque in Scriptura nominatis membris Dei, potentias operationum

oportet intelligi. IV, 130. Scripturarum divinarum moris est personæ Dei tribuere, quod in nobis facit, ubi congruenter dici potest. IV, 73. Scriptura quædam de Deo, humano modo dicit, ut nobis latentibus ipsum commendat. IV, 1713. Verba quibus de Deo aliquid congruenter dictum videtur, humanæ capacitati aptiora sunt, quam divinæ sublimitati. VI, 158. Quare Scriptura loquens de Deo iis etiam verbis utitur, quæ apud homines in vitio poni solent. VIII, 142. Scriptura cum de Deo loquens verbis nostris utitur, nihil de Deo digne posse dici ostendit. VIII, 138, 142. In Scripturis cur quædam iudicio Dei enuntiata quædam tacito narrantur. VIII, 427. In Scripturis sunt quædam, quæ dum non sibi conveniunt carnaliter audita, nos admonent spiritaliter ea intelligere. II, 459. Quid respondendum, si quid velut absurdum moverit in Scriptura. VIII, 249. Quæ ita dicuntur in Scripturis, ut rebus humanis seu divinitus gestis sive gerendis convenire non possint, non inaniter sunt dicta. VII, 526. Scripturæ sacræ liturgæ videntur. V, 464, 532.

Scripturæ nullus est liber, qui, excerptis et avulsis quibusdam sententiis, non videatur sibi contrarius. V, 532. Scripturæ conciliantur loca in speciem contraria. V, 164, 180, 213, 283, 372, 791, 804. Habeat quisque cum Dei verbo in corde concordiam, et Scripturæ nulla discordia est. V, 510, 804. Per Scripturas quædam in rebus visibilibus quasi absurda miscet Spiritus sanctus, ut cogat nos ista spiritaliter querere. IV, 1351. De rebus naturalibus, quasi secundum Christianas litteras loquendo, nihil temere affirmandum coram infidelibus. III, 261, 264. Quod de natura rerum veracibus documentis demonstrari potest, Scripturæ non est contrarium. III, 262. Ubi res naturaliter obscura nostrum modulum vincit, et aperta divina Scriptura non subvenit, temere hiæc aliquid definire humana conjectura non præsumit. II, 862. Melius est cum pietate nescire, quam cum insania judicare. V, 740.

Scriptura sacra, remotis falsitatibus, gradatim evoluit ad divina. VIII, 820. In Scripturis multa utiliter repetuntur. IV, 1817. Eadem multipliciter dicta sunt, ut varietas locutionis fastidium tolleret veritatis. IV, 525, 526, 1815. Scripturarum loca quæ speciem habent maledictionis, non per malevolentiam, sed per prophetiam dicta sunt. IV, 88. Juratio cum occurrit in significatione prophetantis, non sicut in ore jurantis accipienda. IV, 99. Non omnia quæ narrantur in Scripturis aliquid significant. VII, 479. Quæ vero aliquid significant, ad Christum et Ecclesiam referenda sunt. VII, 479. In historia Geneseos non omnes homines nominantur qui tunc erant. VII, 446. Quodnam est propositum historiæ Geneseos. VII, 446. Genera rerum gestarum distributa sunt per libros Scripturæ, non temporum ordo contextus. III, 751.

Scripturæ non semper proprie loquuntur. III, 1503. Cur in figuris Scriptura loquitur. VI, 663. Locutiones tropicæ Scripturæ miscentur prophetis. VII, 348. Et propriis. VII, 691. In iis quæ Scriptura narrat, quædam secundum intellectum figurantur, quædam secundum fidem rerum gestarum accipi possunt. III, 247. An quicquid historicæ prædictum completumque refert, aliquid allegorice implendum significet. VII, 526. Figuratas locutiones Scripturæ ad litteram accipere miserabilis servitus. III, 68, 69. Animæ mors est, cum intelligentia carni subijcitur sequendo litteram. III, 69. Augustinus in exponendis Scripturis ad litteram succumbit. I, 688. In Scripturis multa plura per allegorias et ænigmata partim verbis solis insinuantur, partim etiam facta narrantur. VIII, 257. Figuratum est et mysticum, quod in Scriptura non potest exponi secundum litteram. III, 401, 450. Nec ad fidei veritatem aut morum honestatem referri. III, 71. Scripturæ sacræ loquendi modi metaphorici quomodo intelligendi. III, 166. Quenam regula in explicandis allegoriis tenenda. IV, 116. Impudentissime quis nitatur aliquid in allegoria positum pro se interpretari, nisi habeat et manifesta testimonia quorum lumine illustrentur obscura. II, 534. Omnia significantia in Scripturis videntur quodam modo rerum, quas significant, sustinere personas. VII, 610, 611. In rebus gestis quas Scriptura narrat, futura prænuunt. VII, 523, 524. Omnia quæ scripta sunt, etiam de creatione mundi, possunt interpretari ad significationem futurorum. IV, 552. Non quæcumque narrat sacræ Scripturæ, imitanda proponuntur. IX, 729, 750. Quomodo interpretari Scripturæ loci, qui scævitiæ aut flagitium redolent, et tamen ex persona Dei vel sanctorum referuntur. III, 72, 75; VIII, 445, 446. Et illi in quibus facta quædam laudantur bonorum hodie moribus contraria. III, 78. Aut peccata magnorum virorum referuntur. III, 78. Quod in aliis personis plerumque flagitium est, in divina vel prophetica persona, magnæ cujusdam rei signum est. III, 75. Ad quid in Scripturis sacris quædam bonorum mutationes et lapsus; et rursus quædam malorum mutationes et proventus referuntur. VIII, 464.

Scripturæ cur commemorant lapsus magnorum. IV, 586. Scripturæ bona et mala hominum referentes, quædam judicant, quædam nobis judicanda permittunt. VI, 539. Omnia quæ sunt in Testamento veteri, admonent animum prius aliquid significare, deinde quid significant querere. VIII, 274. Omnia quæ sunt in Scripturis, aut futura significant, aut ideo ponuntur, ut significantia connectantur. VIII, 465. Quædam mala opera hominum in Scripturis sanctis esse significativa bonorum non implicat. VIII, 454. In Scriptura nihil quod significationis causa non sit. VIII, 273. Scripturarum sensus figuratus, non est contentiosus, aut infidelibus ingerendus. VIII, 612. In Scripturis, de quibuslibet rebus et verbis figuræ ducantur, etiam de re pudenda, non aspernantur sed sapienter audiendæ. VIII, 638. Multis et variis similitudinibus una eademque res in Scripturis sæpe insinuat. IV, 109. Figuræ et tropi in Scriptura sacra delectant. III, 59. Et animus corpori, ita sententiæ verbis præponendæ. VI, 320. Corrigendus ille qui in interpretatione Scripturarum pie fallitur. III, 34.

In Scripturis quædam ad fidem et doctrinam tantum pertinent, quædam ad mores componendos. III, 887, 888, 889. Scriptura non asserit nisi catholicam fidem, rebus præteritis, præsentibus et futuris. III, 71. Quæ aperte in Scriptura sunt posita, continent fidem moresque vivendi. III, 12. In Scriptura quæ divinitus præcipiuntur, aut mores pietatemque formare, aut aliquid significare figurate credenda sunt. VIII, 464. Scripturarum prope omnis pagina nihil aliud sonat, quam Christum et Ecclesiam toto orbe diffusam. V, 289; VIII, 463. Scripturæ propter Christum factæ sunt. IV, 1779. Scriptura vetus non nisi ad commendandum Christi adventum et præsignandam Ecclesiam. VI, 313, 315. Scriptura nova, Christum narrat et dilectionem monet. VI, 515. In omnibus Scripturis sanctis gratia Dei quæ liberat nos, commendat se nobis. IV, 874. In multimoda locutione Scripturæ alteritur anima, ut Christi gratia glorificata dulcescat. VIII, 845. Scripturarum sanctarum universa facies ac vultus admonet, ut qui gloriatur, in Domino gloriatur. VI, 278. Quomodo Scriptura informet mores hominum. III, 71. Quid liceat et non liceat, pleni sunt libri Scripturarum. IV, 1921. Per Scripturam divinam humanarum voluntatum moribus subvenitur. III, 58. Omnis morbus animi habet in Scripturis medicamentum suum. IV, 557. Medicamenta in Scripturis sanctis. V, 196. Scriptura salutaria præbet præcepta avaris, luxuriosis, etc. III, 123. Magistra est humilitatis. I, 841, 852. Scriptura Dei munit nos adversus scandala. II, 266, 267, 270. Adversus hominum detractiones suspicionesque temerarias. II, 267, 271. Dolendum quod minus curentur quæ in divinis libris saluberrime præcepta sunt, et varii usus et præsumptiones exacte observantur. II, 221. Non perniciose fallitur, nec mentitur quisquis sensum Scripturæ ad geminam caritatem detorquet. III, 34. Ille tenet et quod patet et quod latet in divinis sermonibus, qui caritatem tenet in moribus. V, 1534.

Scriptura omnis ad id unum tendit, ut fides, spes, caritas in animo ædificentur. VIII, 951. Fides, spes, caritas ædificantur per Scripturas sacras. III, 36. Ad commemorationem fidei nostræ, ad consolationem spei nostræ, ad exhortationem caritatis nostræ Propheticos et Apostolicos libros legimus. VIII, 294. Fide, spe et caritate homo subnixus non indiget Scripturis nisi ad alios instruendos. III, 36. Scripturæ plenitudo finisque, amor Dei, et proximi. III, 34, 39. In Scripturis potio nobis a Deo confecta, ad amorem suum miris modis. IV, 1805. Quidquid salubriter mente concipitur, vel ore profertur, vel de qualibet divina pagina excelsipitur, non habet finem nisi caritatem. IV, 1815, 1816. Scripturæ omnes nihil aliud te docent, nisi continentiam ab isto sæculo, ut amor tuus currat in Deum. V, 264, 695. Non præcipit Scriptura nisi caritatem, nec culpatur nisi cupiditatem. III, 36, 71, 72. Scriptura utraque ad dilectionem Dei et proximi quomodo ordinatur. VI, 515. Augustinus sese quotidie experiri testatur, nihil in Scripturis esse, ubi duo caritatis præcepta non reperiatur. II, 222. Scripturas sine errore comprehendit ac sine labore custodit, cuius cor plenum est caritate. V, 1533. Quidquid difficultatis habuerit homo in Scripturis a Christo non recedat; cum ei fuerit Christus in iis revelatus, intelligat se intellexisse. IV, 1257. Quare quædam dicuntur in Scripturis, quæ ad civitatem Dei non pertinent. VII, 479. Ab Scripturæ sacræ documentis non est discedendum. I, 900.

Scripturarum utilitas. IV, 564. Spectaculum divinitus exhibitum in Scripturarum sensibus. IV, 298; V, 522. Potestate et misericordia Dei continentur prope omnes Scripturæ. IV, 743. Scriptura, adversarius cum quo cito concordare debemus. V, 245. Scriptura Dei, tamquam ager ubi ædificatur. III, 1382. Scriptura tecta figuris et sacramentis, est cælum nubibus opertum. IV, 1908, 1909. Scripturarum sacrarum libri, cæli appellati. IV, 111, 415, 1341. Scripturæ quasi cor Christi. II, 554. Epuke in Scripturis

sanctis. V, 581. Quare gladius bis acutus Scriptura vocatur. VII, 692. Scripturae tamquam lucernae in buis speculi nocte accensae. III, 1662; IV, 1567. Scripturarum auctores montes et summa montium appellantur. IV, 347, 911. Scriptura sacra, nubes est. IV, 137. Nubes in qua apparet Christi gloria. VIII, 266. Eadem Scripturarum nube, oro suo cuiusque merito, et peccatori pluvia laqueorum et justo pluvia ubertatis infunditur in hac vita III, 1530. Scriptura sancta, pascua. V, 281. Speculum IV, 1528. Speculum fidele. VIII, 438, 440. Sincerissimum speculum. IX, 89. Speculum neminem palpians. VI, 702. Scripturae sanctae, sancta specula. VIII, 269. Scriptura cur stilus vocatur et calamus. IV, 636. Scriptura sancta, divinus thesaurus. V, 1481. Scripturarum thesaurus est magnus. VI, 670.

Scripturae omnes attente audiendae, sed maximo quae valent adversus haereticos. III, 1938. Scripturas non contemnunt haeretici, sed eas sibi videntur sectari, dum suos sectantur errores. II, 459. Ex Scripturis afferenda non sunt ad disputationem quae utrique parti possint esse communia. IX, 366. Nec quae sunt figurata et obscura. IX, 397, 398. Scripturas quando quis pervertit, quid agendum. V, 758. Clerici mali pervertere nitentes Scripturas foris de Evangelio. V, 758. Scripturarum studium, oratio, lectio, sacerdoti necessaria. II, 88, 89. Ad pastores pertinet non tacere; ad oves autem, etsi illi taceant, de Scripturis sanctis verba Pastoris audire. V, 282. Timendum ne divina eloquia palpentur potius quam tractentur. II, 353. Scripturae et Sacramenta bonis et malis communia. V, 48.

Scripturas divinas Antonius monachus et memoriter audiendo tenuit, et prudenter cogitando intellexit. III, 17. Idem de servo barbaro Christiano narratur. III, 17.

Scythae aliquando universam pene Asiam tenuerunt. III, 796. *Scythae* philosophi. VII, 235, 234.

Schythorolis quae olim dicebatur Bethsan. III, 793.

Sculum diversa significat in Scriptura sacra. III, 79.

Scythos muscula brevissima. VIII, 875.

Sebastianus II, 1064. Vocatur Abbas. II, 1064. *Not. 1*

Secessionis a tumultu rerum labentium utilitas ac necessitas. II, 74.

Secreti utilitas. V, 355.

Secta quid sit secundum Manichaeos. VIII, 369. Sectae diversae sunt secundum varias differentias quae possunt institui. VIII, 376.

Secundiani haeretici. VIII, 28.

Secundianus a Thameis. IX, 237.

Secundianus episcopus Donatista. IX, 522, 535.

Secundianus Prisianensis episcopus. IV, 381.

Secundinus IV, 376.

Secundinus Manichaeus, ex his quos auditores vocabant. I, 634; VIII, 571, 572. *Reli.*

Secundinus a Carpis. IX, 217.

Secundinus a Cedias. IX, 209.

Secundinus sive Secundus Jacundianensis episcopus. IV, 381.

Secundinus Romanus. VIII, 573, 594.

Secundinus presbyter. II, 1068.

Secundinus episcopus. II, 991.

Secundus rigisitanus. IX, 443. Primas Numidiorum. IX, 37.

638. Auctor schismatis Donatistarum. V, 293. Secundi Tigisitanorum gesta ecclesiastica in domo Urbani Donati habita.

II, 197. Ratio quam Secundus Tigisitanus tenere debuisset.

II, 163. Secundus Tigisitanus contra Caecilianum et collegas concilium contraxit. IX, 493. Carthagine. IX, 639.

Secundi Tigisitanorum concilium apud Cirtam. IX, 510, 839, 774.

App. Vide Cirtense. Secundus Tigisitanus praesentes et confessos traditores reliquit Deo iudicandos, et eos in episcopatibus sedibus manere permisit. II, 161, 162, 164, 197.

Eisque, ne schisma fieret, pacem dedit. IX, 612. Secundus Tigisitanus suspicionem traditionis satis probabilem sibi metuebat. II, 162, 164. Et de facto, traditionis accusatur.

IX, 511, 640. A Purpurio Limatensi. IX, 612. Secundus Tigisitanus Purpurium Limatensem de homicidio confessum, ne primatum perderet vel episcopatum, timuit. IX, 714. Et Mensurio rescribit se divinus codices tradere exurendos recusavisse. IX, 638, 659, 640, 735. Acta Cirtensia litteraeque Secundi et Mensurii discutuntur. IX, 644. Secundus Tigisitanus a crimine traditionis se purgare non potuit. IX, 735.

Secundus minor, consanguineus Secundi Tigisitanorum. II, 162. Ejus nepos. IX, 511.

Securales leges. II, 166.

Securis iura. II, 511.

Securitas peccatori a Deo ministris data non prodest, nisi Deus acceptet. V, 246. Securitas perversa. IV, 1916. Securitatem malam Deus tollit, et inserit utilem timorem. III, 1953. Securitas nulla, nisi ut Dei jussa audiamus, et praemissa exspectemus. V, 246. Securitas hominis confidentis praesidio Dei. IV, 201. Securitas, si intus sit Deus. IV

391. Securitas piorum sub Dei praesidio. V, 421. Securus nemo esse debet in hac vita, quae tota tentatio est. I, 799. Securitas a malis non hic in peregrinatione, sed in patria. IV, 840, 841, 1093. Securitas vera in caelo. V, 728.

Sedatus a Tuburbo. IX, 215.

Sedere, idem ac habitare. V, 1062, 1070; VI, 634. Sedere in concilio vanitatis, non corpore, sed corde malum est. IV, 192.

Sedes Dei est conscientia piorum. IV, 520. Sedes Dei omnes in quibus regnat Deus. IV, 1153. Sedis nomine regnum Christi significatum. IV, 1122, 1123.

Seditiones Christianorum carnalium saepe bonos viros ex Ecclesia, divina permittente providentia, expellunt. III, 126.

Seducere et in bono et in malo dicitur. III, 1628. Seducti intelliguntur, qui in quod faciunt, non putant esse peccatum. VII, 419.

Segerna. IX, 209.

Segesta dea praefecta frumentis, cum jam essent super terram. VII, 119.

Segisvultus Comes. V, 773; VIII, 707, 708, 709.

Sejadea, cui frumenta sata commissa erant, quamdiu essent sub terra. VII, 119.

Seir interpretatur pilosus. III, 774.

Selenites, lapis Persicus, cuius candor interior cum luna crescit atque deficit. VII, 713.

Seleuciana Dei famula. II, 1096.

Seleucus a quo Seleuciani haeretici. VIII, 41.

Sellarii opifices. X, 836.

Selmon interpretatur umbra. IV, 826.

Selon interpretatur dimissio ejus. VIII, 456.

Sem interpretatur nominatus. VII, 477. *Sem* figura Christi. VII, 477. Filiorum *Sem* generationes usque ad Abraham diriguntur. VII, 488.

Semei quomodo dixerit Dominus maledicere David. X, 906. Voluntatem ejus proprio vitio suo malam in hoc peccatum iudicio suo justo, et oculo inclinavit. X, 906. si juhenti Deo obtemperasset, laudandus potius, quam puniendus esset. X, 906.

Semen semina quaedam occulta. VIII, 873. A seminibus quibusdam occultis, tamquam a regulis originalibus, progrediendi primordia, incrementa debita magnitudinis, distinctionesque formarum accipiunt quaecumque nascuntur. VIII, 876, 877. Semina rerum praeter hominis, quas creavit Deus, quasque Angelis sive bonis, sive malis subiecit, vitari possunt ab his quibus subiacent. X, 1421. Seminis granum quanta continent. V, 1438. Omnia membra sunt latenter in semine. VII, 777. Semen muliebre. VII, 187. Esi Deus auctor seminum, non sequitur tamen semina vitiosa non esse. X, 1441. Semen hominis maledictum. X, 447. Semen Deus creat, non vitium quo inficitur. X, 712. Deus operatur sine vitio, etiam de semine vitioso. X, 1442, 1443. Semen hominis de gignentibus vitium trahere, exemplis naturalibus ostenditur. X, 853. Semen generationis, et semen regenerationis. X, 1450. Semen immortale ac spiritale. X, 1429, 1430. Semen unum Abraham, Christus et Ecclesia. III, 2125. Semen impiorum, opera impiorum. IV, 389. Seminare in carne, et seminare in spiritu. III, 2146. Seminare in lacrymis. V, 192. *Vide* Lacrymae.

Semiriani. VIII, 39.

Semipelagiani. *Vide* Pelagiani, Massilienses, et Vitalis. VII, 561.

Semiramis uxor Nini. VII, 561. *Semiramis* incestuosa. VII, 561. A filio interfecta perhibetur. VII, 561. *Semiramis* Babylonem aut condidit aut instauravit. VII, 561, 562.

Semita est via angusta. IV, 1836. *Semita*, consilia et cogitationes. IV, 1802. *Semita*, praecepta Dei sum. IV, 1808, 1857. *Semita* duae ad regnum coelorum. V, 1649.

Semitarum laq. VI, 682.

Semper aliquando intelligitur, quamdiu hic vivitur. IV, 1538.

Senarii numeri perfectio. III, 296, 298, 301, 339; V, 343. Unde oritur. III, 301. Senarii perfectio in Scripturis commendata. VIII, 892. In aedificatione corporis Christi, ac templi Ierosolymitani. VIII, 895. Senario numero perfectio operum Dei significata. VII, 343.

Senatoria aetas. I, 1006.

Senatus a senio dictus. III, 686.

Seneca populi Romani Senator erat. VII, 192. Deos colebat. VII, 190. Quid de simulacris deorum sentit. VII, 190. Quid de eorum cultu. VII, 192. *Seneca* liber contra superstitiones. VII, 190. *Seneca* sacramenta et sabbata Judaeorum reprehendit. VII, 192. *Seneca* temporibus Apostolorum claruit. VII, 190. Christianos nec laudat, nec vituperat. VII, 192. *Seneca* ad Paulum leguntur epistolae. VII, 659.

Senecia et *senium* discernuntur a Graecis. IV, 894. *Senectus* a sexagesimo anno incipit. VI, 43. Nullo statuto aetate tempore definitur. III, 193. Solet totum tenere tem-

poris, quantum reliquæ ætates. VI 43. senectæ tota candida recte factis, ingenuis est. IV. 4179. Senectæ querelæ et incommoda V, 504. Senectutem omnes optant antequam veniat, omnes de illa cum venerit murmurant. III. 1647; IV, 589. Senectutis et pulchritudinis desideria sibi invicem concordare non possunt. III, 1647. Senectas veteruosa, vitæ vetusta. III, 1982. Senectus cum pueritia quomodo coniungenda. IV, 1472. Senectæ Ecclesiæ in lætitia, cujus juvenlus in pressuris. IV, 1179.

Senex et senior quo differant. III, 191; III, 541, 542. Seniorum ætas minor quam senum. III, 557, 586. Omnis senex etiam presbyter, non omnis presbyter etiam senex. III, 556. Senes etsi magis decet docere quam discere, magis tamen discere, quam quid doceant ignorare. II, 720. Sensibus spirituales hostes minores sunt, sed tamen non desunt. V, 719. Senis in quo libido non senescit, verba impia. V, 879. Senex LXXXIV annorum cum conjugē annis XXV continenter exactis, lystriam ad libidinem sibi emit. X, 713. Qui subscribitur, senex Ecclesiæ summensis. II, 490. Ac vocatur simpliciter, senex II, 577. Idem subscribit, primæ sedis Numidiæ provincie II, 494. Senex pro Primate II, 933, 934. Senex Aurelius. II, 867. Senex Donatianus II, 891. Senex Alypius inscribitur. II, 1012. Senex Saturninus. II, 94.

Sensationes quomodo fiunt. III, 362, 363.

Sensibilia quænam sint. VII, 231. Sensibilia, non quia sentiunt, sed quia sentiuntur nuncupata sunt. VII, 341. Sensibilia ita sensibus corporis capimus, ut de his non sensu corporis iudicemus. VII, 341. Sensibilia intelligibilibus postponenda consueverunt Platonici. VII, 271. In rebus intelligibilibus Philosophi divitias ponunt, in sensibilibus egestatem. II, 65. Omnia quæ corporeus sensus attingit, ne puncto quidem temporis eodem modo manere possunt. II, 63; VI, 13. Sensus dolendi et gemendi esse in plantis et lapidibus opinati sunt Manichæi III, 2074. Sensus habere et terram et ligna et lapides dicunt Manichæi, et hæc intelligentiore vita vivere, carnes autem obtusiores. VIII, 306.

Sensus quid sit discutitur fuse I, 1058. Sensus alii dicuntur corporis, alii animæ. I, 875; X, 496. Alii sunt exteriores, alii interior: exteriores ab interiori sentiuntur. I, 1246. Non vero a seipsis. I, 1246. Sensus corporis unde. III, 466. Sensus omnes ex puncto et quasi centro cerebri diffusi. II, 519. Sensus quinque. V, 255, 574, 624; VIII, 94. Quinque sensus ad quatuor elementa quidam referunt. III, 281. Sensus quinque iuga. VI, 687. Sensus quinque quasi quinque viri animæ. III, 1547; VI, 57, 58. Sensus officia I, 785. Sensus quinque janua quinquepartita. V, 574. Externi sensus dicuntur janua carnis. I, 786. Sunt nuntii per quos homo interior cognoscit. I, 785. Nuntii carnis. IV, 1907, 1908. Sunt quasi oculi mentis. I, 875. Sensus fenestræ sunt domus, cujus habitator est animus. V, 428. Frustra patent, si absit anima. V, 428, 699. Sensus per se non sentiunt, sed alius est intus qui per eos sentit. V, 361. Quomodo anima sentiat quæ sunt extra carnem suam. II, 518. Sensibus nihil percipi, nisi mens adsit. II, 614. Sensibus sibi nuntiata, mens foris relinquit, eorum incorporeas similitudines incorporaliter commendans memoriæ. II, 614. Motus in omnibus sensibus inchoatur a subtilitate ignis. III, 282. Sensus uno hebetato, fiunt alii acutiores. VI, 145. Quidam Philosophi ista omnia, quæ corporis sensu percipit animus, opinionem gignere posse confitebantur, non vero scientiam I, 947. Sensus nunquam fallunt, inquebant Epicurei: noli plus assentiri quam ut tibi ita apparere persuadeas, et nulla deceptio erit. I, 947. Geometria sensibus percipi non potest. I, 874. Quidquid sensu attingitur, non unum sed multa esse convincitur. I, 1252. Non iudicandum de ordine rerum ex sensibus. III, 337. Homines sensibus addicti res spirituales cum formis et coloribus in cordibus suis pingunt. III, 426. Sensus corporis non sensibus corporis considerandi. II, 517, 518. Sensibus corporis quidam Philosophi semper, alii non semper, alii nunquam putarunt esse credendum. VII, 601. Miserabilis fallitur, qui nunquam putat sensibus esse credendum. VII, 646. Sensibus in rei cujusque evidentiâ credendum. VII, 646. In sensibus quædam apparent vestigia rationis. I, 1010. Sensus interior in homine. VII, 341. Sensus interior moderator ac iudex est exteriorum. I, 1247. Differt a ratione. I, 1247. Inest bestiis. I, 1247. Sensus curiositas impedimentum fidei. V, 645. Sensus nullo percipitur veritas, tamen amatur. V, 870. Sensus interiores omnes delectantur iustitia. V, 869. Sensus habent et bestię. V, 255. Et in bestiis nonnullis acutiores sunt quam in homine. V, 1260. Sensibus irrationalium animalium inest quædam scientiæ similitudo. VII, 341. Sensus daemonum acerrimus, in cujus comparatione noster nec sensus putandus. II, 72.

Sensus libido in paradiso non erat. X, 1095. Sensus voluptas qualis in paradiso esse potuerit. X, 1096. Sensus

delectationes licitæ et illicitæ. V, 868. Puleher motus sensum mulcet, per sensum autem animum. I, 1010. Per sensum in anima plagis sæpe vapulamus. III, 126. Sensus mortificatione. X, 769, 770, 771, etc. Magni est ingenii sevocare mentem a sensibus. II, 517. Sensus non sentire, atque his non utendum sicut pecus, ut addas ventri, non menti. V, 699. Qui bene sensibus utitur, intrat in gaudium Domini sui. III, 168. Sensus delectatio æternæ vitæ iocunditati comparata, ne quidem commemoratione digna est. I, 774. Consuetudine iis carendi appetendique meliora, fit ut non delectentur sensibilia. II, 65. Sensus quinque sunt januæ, per quas quisquis non admisit corruptionem, inter quinque virgines computabitur. IV, 1920.

Sentire quid. I, 1171. Sentire non est corporis, sed animæ per corpus. III, 282. Sentit anima per sensus. V, 361. Sentire est animatæ viventisque carnis indicium. III, 363. Aliud est summa stoliditate, aliud summa sanitate corporis nihil sentire. I, 1171. Sentit tota anima, quod sentit in corpore etiam non toto. II, 722. Sentit tota anima, cum aliquid per corpus sentit, quia hoc totam non latet. II, 444. Sentienti vivacitas, necessitas, utilitas, et libido distinguenda. X, 770. Non est impossibile Deo, et auribus præstare sensum videndi, et oculis audiendi. X, 340.

Sententia unde nominatur. VII, 318. Sententiam dicere de aliis aut non dicere, aut aliorum de nobis æqua lance pendere, quantis plerumque scrupulis. II, 354. Sententiæ mutandæ triplex causa exponitur. II, 274. Sententiam turpe est mutare, sed veram et rectam: nam stultam et noxiam, et laudabile et salubre est. II, 224. Taus prima a verasententia non moveri; secunda falsam mutare. IX, 497. Ubi parvis numeri sententiæ fuissent, præponi absolutio damnationi solebat. VII, 367. Multos esse in Ecclesia, qui auctoritate nominum in sententia teneantur, aut a sententia transferantur. II, 1011. Sententiarum diversitatem inter carissimos illæsa caritate esse posse. II, 289. Sententiis potentum quam multi adulescent. II, 1048. Sententia Dei in peccatores mulatur, si ipsi mutantur. V, 152. Sententia ultima mittens aut in regnum aut in ignem. V, 1543.

Sentia dea, quæ sententias inspirat. VII, 122.

Sertinare. V, 1274.

Sertinus Deus. VII, 193.

Secn, interpretatur tentatio oculorum. IV, 1750. Item germen inutile, vel tentatio calens. IV, 1769.

Separati a facie Dei quanta sit pœna. IV, 589.

Separationis consilia inania sunt et pernicioosa atque sacrilega, quia et impia et superba sunt. IX, 93. Separatio cordis a malis præcipitur in Scripturis non corporis. IX, 88, 90, 98, 668, 669, 674, 747. A malis corde, non corpore recesserunt Jeremias, Isaias, David, Paulus apostolus, Cyprianus. IX, 100, 101, 102, 109. Contra separationem cordis tantum a malis, obiectio solvitur. IX, 91. Vide Donatistæ, Schisma.

Sepeliendi et sepulcra construendi cura sit pro viribus. V, 937. Sepeliendorum corporum curam tantam non gesserunt frustra Patriarchæ. III, 592. Vide Sepultura.

Septem dierum altior allegoria. III, 193. Septem ætates mundi. III, 190.

Septenarius. V, 518, 581, 632, 1161, 1166, 1170, 1242. Septenarii numeri significatio. III, 1336. Perfectio. VII, 345. Septenarius est numerus perfectus. III, 634. Septenarius numerus universitatem significat. VII, 345. Ad totum hoc tetrapus volubile. IV, 1592, 1917, 1918. Ac Spiritum sanctum pertinet. III, 326, 634; V, 73. Gratiam significat. IV, 1961. Et Ecclesiæ perfectionem. VII, 529. Septenario numero creatura figuratur. II, 218.

Septimus dies cur a Deo sanctificatus. V, 80. Septimus dies non habens vesperam. V, 80.

Septies pro semper. V, 652. Septuagesimi septimi numeri explicatio. III, 1533, 1536. Numero septuaginta septem, omnium peccatorum abolitio significatur. III, 1077.

Septuaginta interpretes quare ab Hebræo variant. II, 243; III, 1139; VII, 604. A veritate Hebraica non discrepant. VII, 606. Septuaginta editio asteriscis veribusque distincta. II, 753. Pleraque prioris laboris (in ea adornanda) fraude cujusdam amisit Hieronymus. II, 753. Quare virgule seu obeli et asterisci aliquando positi sint in editione LXX interpretum. II, 261. Hortatur August. Hieronymum ut hanc latinæ veritati reddat. II, 245. Cur mallet Augustinus translationem ex Græco quam ex Hebræo. II, 242. Historia versionis Septuaginta. VII, 603. Versio hæc a Ptolomæo Ægypti rege procurata est. VII, 235. An Septuaginta interpretes singuli cellis singulis interpretati sint, an contulerint invicem, non constat. III, 46. Non corruerunt secum. VII, 603. Septuaginta interpretes ore uno in suis interpretationibus consueverunt. III, 593. Auctoritate prophetica ex consensione mirabili interpretati sunt Scripturas. III, 784; IV, 1115, 1116; VII, 602, 605. Septuaginta interpretes non solum interpretationis, sed et prophæ-

nae munero illustres. III, 595; VII, 604. Septuaginta interpretum auctoritas quanta. III, 595; VII, 450, 470. Septuaginta interpretes credendi sunt interpretati divino Spiritu, quo et illa dicta sunt quae in Hebraeis litteris sunt. IV, 1737. Septuaginta interpretum versio non parvum habet pondus. II, 243, 290. Potioris est inter Graecos auctoritatis. III, 46. Eam ceteris praeferebant Iudei. VII, 603. Interpretationem Hieronymi de Septuaginta, sibi mitti petit August. II, 290. Quare hoc petat. II, 290. Augustinus Hieronymi interpretationem IXX ex Hebraeo non vult legi in Ecclesia, ne plebs Christi novitate perturbetur. II, 290. Codices Graecos interpretationis IXX ex Hebraeis emendandos quidam putarunt. VII, 604. Septuaginta versio in usu apud Latinos Ecclesias. VII, 604.

Septuplum pro toto. V, 318.

Sepulera operosissime fabricata. V, 611. Sepulcrum domus appellatur. IV, 534. Et memoria. IV, 534. Sepulcrum marmoreum. VI, 677. Sepulcrorum et picturarum adoratores. I, 1342. Immoderatus circa mortuorum cadavera luxus. I, 1342. Sepulcrum patens allegorice. IV, 87. Sepulcrum animae mortuae, corpus est. IV, 1117.

Sepultura quam sollicite curetur, videmus. V, 818. Sepulturae cura inest hominibus ex naturali affectu erga corpus. VI, 598. Hinc dolent insepultos quos amant. VI, 599, 600. Hunc affectum Martyres contempserunt. VI, 599. Cur eos insepultos esse sivit Deus. VI, 599. Sepultura licet de iunctis non opituletur, culpanda tamen irreligiositate negligitur. VI, 601. Sepulturae officium exhibentes Scripturae commendant. VI, 600. Hinc Scripturae minantur prophetam verbi Dei violatorem. VI, 598. Mortui a viventibus visi sepulturam sibi petere, non evincunt hanc ipsis curae esse. VI, 600. Corpori humano quidquid impenditur, non est praesidium salutis, sed humanitatis officium. VI, 609. Utrum sepultura quae sit in memoriis Martyrum prosit aliquid spiritibus mortuorum. VI, 157. Vide Mortui. Quadraginta dies sepulturae aliquid poenitentiae significant. III, 594. Triduum crucifixi, sepulti, suscitati. II, 213. In celebratione Paschae, crux, sepultura, et resurrectio Christi observanda. cruce generare debet Christianus in praesenti vita, sepultura et resurrectio spe et fide geritur. II, 213. Sepultura remissionem peccatorum significat. III, 592. Sepultura et Christi et nostra vespere. IV, 224. Sepulturae cura laudabilis. VII, 27. Deo placet. VII, 27. Fidem resurrectionis adstruit. VII, 27. Sepultura Christianis sine eorum damno deesse potest. VII, 26, 27. Sepulturam philosophi contempserunt. VII, 26, 27. Et saepe universi exercitus. VII, 26, 27. Sepulturae conditio, curatio funeris, etc., magis sunt solatia vivorum, quam subsidia mortuorum. VII, 26.

Sequendus Deus, non antecedendus. IV, 738. Sequi Christum est imitari. VI, 411. Sequi Agnum quocumque ierit, proprium est virginum. VI, 410, 411.

Seranus vicarius. IX, 316.

Seranus proconsul. IX, 579.

Serapis maximus Aegyptiorum deus, unde sic dictus. VII, 563. Capitalem pendebat poenam quisquis eum hominem fuisse dixisset. VII, 563. Deliramenta circa cultum ejus. VII, 563. Ejus templi eversio praedicta. VI, 581, 587.

Sergius Orata fortunatissimus. I, 972, 973.

Sermo saepe qui audienti placet, displicet dicenti. VI, 311. Nulla major huius rei causa, nisi quia libet inusitate cernere, et tædet usitate proloqui. VI, 312. Sermo ex tristitia procedens minus gratus est. VI, 321. Sermo inter eos qui se benevole noverunt, nulla de re fructuosior, quam unde boni beatique sinus. II, 1030.

Sermo Dei, homines deos facit. III, 1743. Non semper hominem convertit. VII, 443. Ipsa divina eloquia nonne palpantur potius quam tractantur a nobis? II, 353. Sermo Dei fidelibus est tamquam pisci hamus. III, 1700. Capti si capitur. III, 1709. Sermo Dei neminem timet. IV, 1331. Cujusnam adversarius sit. IV, 542. Sermo Dei adversarius noster, cui consentiendum cito. V, 76, 246, 637, 1171. Sermo Dei, panis noster quotidianus. V, 381. Sermoni Dei hic consentianus quis fructus in morte. V, 381. Sermo Dei, gladius bis acutus. IV, 1933. Sermo Domini cum flagellatur, ingemuntur flagella Christo. III, 1469. Sermones stando auditi. V, 1255. Sermo dicitur Mercurius. VII, 206.

Serpens. Quare per serpentem diabolus permissus est tentare. III, 455. Serpens non est ausus loqui viro, sed ad eum deiciendum femineo usus est ministerio; per infirmiore obtinuit fortorem. V, 1008. Serpens pollicitatione scientiae seducens. V, 1495. Adam non credit serpentem. III, 452, 454. Quomodo serpens homini locutus est. III, 444. In serpente diabolus. III, 206. Maledictio serpentis est figurata. III, 449. Maledictio serpentis refertur ad diabolum qui per serpentem operatus est. III, 449. Serpentis inimicitiae cum Eva, et poenae. III, 210. Serpentem laudabant hanichæi, quod homini per suum consilium oculos aperunt.

VIII, 208. Serpentem pro Christo habuere Manichæi. VIII, 313. Serpens ex Moysi virga. V, 61, 67. Serpens æneus in eremo suspensus. V, 61, 1342. Cur exaltatus in eremo, et cur æneus sit, 2120, 2121. Quid praefigurat. V, 1562. Quid significet. VII, 286. Fuit figura mortis Christi. X, 145. Seu Christi in cruce exaltati. IV, 933, 1378. Serpentem æneum, cum populus tamquam idolum colere coepisset; rex Ezechias contrivit. VII, 286. Daemonibus potestas datur, ut ad incantationem hominum serpentes moveant, ad primi facti memoriam commendandam. III, 444. Serpentes magis moventur carminibus hominum, quam ullum aliud genus animantium. III, 444. Serpentes verba Marsorum non audiunt nec intelligunt, nisi diabolica vi operante. III, 444. Serpens et in bono et in malo est in Scriptura. III, 79. Serpentis sapientia qualis et unde. III, 430, 444. Serpentis astutia. III, 1366; IV, 681, 682, 1806. Quomodo imitanda est. IV, 681; V, 425. Serpentes boni allegorice, id est non perniciosi: ad nocendum, sed astuti ad cavendum. I, 838. Serpentes diu vivunt. VII, 240. Serpentes visu acutissimo. I, 1352; VII, 799; VIII, 197. Et luce gaudent. I, 1352. Serpentes quosdam volasse legitur. VII, 110. Serpentes aprioli. I, 1352. Manducari a serpente. VI, 291. Serpentis cibus, terra, id est homines terrena sapientes. IV, 1386. Serpentes visibiles peccata significant. V, 1343; VIII, 661. Serpentis caput, prima suggestio. IV, 1381. Serpens, haereticorum figura. III, 216.

Serpentini haeretici. III, 217.

Serotinus episcopus. II, 739, 781.

Q. Sertorius Marianarum partium sectator, a Sylla proscriptus. VII, 109. Bellum civile excitavit. VII, 109.

C. Servilius praetor. VII, 106.

Q. Servilius magister equitum. VII, 90.

Servilius monachus. II, 697, 698.

Servilius episcopus. II, 739, 781.

Servitus qua homines hominibus servi sunt, de pena peccati exorta est. III, 450. Orta est ex peccato. VII, 643. Servitus poenalis, qua lege ordinatur. VII, 644. Servitus Aegyptiaca quot annis duravit. VII, 502. Servitutis duplex generis. III, 1849, 1854. Servitus alia, praeter Domini servitutem, amantissime plena est. IV, 1275. Servitus quibusdam utilis est. VII, 649. Et hac ratione dici potest justa. VII, 649. Felicius servitur homini quam libidini. VII, 644.

Servitus sub peccato quae dicatur. I, 1233; V, 943; VI, 282. Servitus est cum delectat peccare. X, 218. Servitus sub vitis, gravissima omnium. VII, 115. Ab ea non liberat nisi Christus. V, 744. Servitus Dei quanto commodior servitute vitiorum. V, 526. Servitus iustitiae, vera libertas. VI, 247. Iustitia est ut infirmior ratio serviat fortiiori. III, 590. Servitus justa et justa dominatione, cum pecora homini serviunt. III, 589. Servitus Legis, et libertas Evangelii. I, 1334. Servitus sub Lege nonnullis in experta. VI, 288. Servitutis quisnam spiritus. III, 2071. Qui per caritatem servit, libere servit et sine miseria obtemperat Deo. III, 2137. Libera servitus, ubi non necessitas, sed caritas servit. IV, 1275. Servitus misera idololatriarum. III, 151.

Servi unde dicti. VII, 643. Servus appellatus est, qui ex bello servatus est. III, 590. Servi nomen culpa meruit, non natura. VII, 643. Servus nullus est hominis aut peccati natura, in qua prius Deus hominem condidit. VII, 644. Servum hominem homini vel iniquitas vel adversitas fecit. III, 590. Servi nomen nusquam Scripturarum legitur, antea maledictionem Noe in Chanaan. VII, 643. Servos Christianos libertatem a dominis flagitare vetat Apostolus. II, 624. Servus Christianus effectus non dedignetur servire domino infideli et malo. IV, 1633. Nisi forte iubetur aliquid contra Christum. IV, 1634. Cum Christo iubente servis homini, non illi servis, sed illi qui iussit. IV, 1633. Servus hominis, servus cupiditatis. V, 1503. Servi quid debeant dominis, et domini servis. I, 1337. Servi quomodo a primis patribus habiti. VII, 643. Servis tamquam filiis consulatur ad colendum Deum. VII, 644. Christianus non debet sic possidere servum, quomodo equum aut argentum. III, 1260. Servorum poenae. V, 883. Servi quomodo suam servitutem, aliquatenus liberam facere possunt. VII, 644. Servus publicus civitatis. II, 303. Servus fidelis manumittitur. V, 145. Servorum manumissio episcopaliibus gestis. V, 1576, 1577. Servi Dei sumus, et quia creavit, et quia redemit nos. V, 146. Omnis creatura, veli noli, Deo subjecta est. VI, 294. Omnia Deo serviunt, sive ad vindictam peccatorum, sive ad hominis liberationem. III, 133. Anima si Deo serviat, ei cetera servant. III, 159. Non deneganda Deo fides, quae exigitur a servo. V, 87, 219. Servus fugitivus Dei. IV, 1790, 1791. Servi Dei si noluerimus esse, et sub diabolo erimus, et veri Domini potestatem non effugiemus. V, 231. Servis Deus non indiget, sed servi Deo. III, 2044. Servis suis utitur Deus, non ad suam, sed ad eorum utilitatem. V, 86. Servos suos Deus aliquando visibiliter liberat, aliquando invisibiliter non liberat; sed semper invisibiliter liberat. III, 2040.

Serviendum Domino in timore, et exsultandum cum timore. X, 950. Servire Deo, perfecta libertas est. I, 1078; II, 128. Serviri sibi vult Deus voluntarie, non necessario. III, 131. Justus Deo liberaliter servit, injustus autem compeditus servit. VI, 294. Servire Deo libenter et caste, magnum bonum est. II, 87. quis serviat Deo carne, quis spiritu. V, 915. Quodlibet quisque facit, si hoc animo facit, ut terrenum emolumentum consequatur, serviliter facit. V, 208. Qui propter terrena Deo serviunt, vero corde servire non possunt. V, 168. Servientes Deo spe carnis beneficii, ad vetus Testamentum pertinent. V, 52, 167. Hæc est justitia, nec antepondere servos Domino, nec aquare. IV, 904. Serviendum est Deo tota et plena et libenti voluntate. IV, 876. Servire qui noluerit caritati, necesse est ut serviat iniquitati. IV, 163. Merito subderis iniquitati, domino quem tu tibi ipsi fecisti, quia ei qui te fecit subditus esse noluisti. IV, 163. Episcopi fidelium servi facti sunt per Christum. IV, 1363, 1366. Bene Christo servis, si servis quibus Christus servivit. IV, 1365. Servitute libera ministerium debere se dicit August. piorum studio. II, 1089. Servi rerum mortalium fiunt, qui carum domini esse desiderant. I, 1350. Servus Dei, populus Dei, Ecclesia Dei. III, 1470.

Servi Dei pro Monachis. V, 1070. Servis Dei necessaria suppletes laudantur. VI, 578. Servis Dei Paulus vult a fidelibus necessaria suppleri. VI, 561. Quæ comparare sibi nequeunt propter occupationes aut infirmitates. VI, 562, 564. Innuitur alios ex eis a piis fidelibus, alios ex operibus manuum suarum sustentari. II, 692. Augustinus servus Christi, et per ipsum servus servorum ipsius. II, 978. Regula ad servos Dei. I, 1377.

Servius Tullius rex Romanorum. VII, 92.

Servus Thubursicensis episcopus quid passus sit a Donatistis. IX, 521, 522.

Sesque unde dictum. I, 1095.

Sessio nunc honorem, nunc humilitatem significat. IV, 1671, 1763. Sessio humilitatem significat. V, 967. Sessio Christi ad dexteram Patris. V, 1070.

Seth resurrectio interpretatur. VII, 460, 461. Seth quo sensu natus Adæ pro Abel dicitur. VII, 457. Seth filii, illi Dei et Angeli dicuntur. VII, 469. Et antequam cum filiabus hominum miscerentur, Deo generabant, non sibi. VII, 460. Seth successio decem generationibus clauditur, et duodenario numero finitur. VII, 463.

Sethiani hæretici unde sic dicti, eorumque dogmata. VIII, 29.

Severinus Augustini consanguineus, Donatista. II, 194.

Severitas, quasi sæva veritas. V, 933. Severitatis et caritatis ingenium. II, 958. Melius est cum severitate diligere, quam cum lenitate decipere. II, 325. Severitas exercenda est in peccata paucorum, in alios autem lenitas. II, 92.

Severus Imperator. VII, 602.

Severus episcopus Milevitanus. II, 125, 229, 558, 750, 781, 1094; IV, 1227, 1715. *Not.* (a). V, 1576; VII, 714. Augustini concivis et amicus. II, 294. Magnis laudibus extollit Augustinum. II, 418. Severi episcopi neptis de Sitifensi a barbaris ducta. II, 426.

Severus diaconus cæcus. V, 1576.

Severiani a Severo, eorumque errores. VIII, 30.

Sextus Pythagoricus. I, 647.

Sexus in creatione distinctio. VII, 429, 450. Sexus feminæ non est vitium, sed natura. VII, 778. Sexus nullus est quibusdam quæ ex aquis vel terra nascuntur. III, 287. Sexus femine conversio in masculinum. VII, 110, 111. Sexus uterque, Christi ortu honoratus. V, 1008. In spem reparationis adductus. V, 406. Sexus uterque resurget. VII, 778.

Si, pro nequaquam ponitur in Scriptura. VII, 543.

Sibyllas plures fuisse Varro tradit. VII, 579. Sibylla Erythræa. VII, 579. Cumæa. VII, 580. Samia. VII, 582. Sibylli libri, genus oraculi. VII, 98. Sibyllæ, Trismegisti, aut Orphei præsentia de Christo, accommodatiora esse Gentibus, quam Hebræorum prophetarum testimonia, docebat Fanstus. VIII, 281, 282, 290, 292. Sibylla prophetissa non Christi, sed tamen de Christo quædam prædixit. III, 2089. Sibylla Cumæa de unico Salvatore fortassis aliquid audierat in spiritu. II, 1073. Non est cui alteri præter Christum conveniat carmen Sibyllinum a Virgilio translatum. II, 1073.

Sicca. IX, 219.

Siccense oppidum. II, 1019.

Sichima, humeri interpretatur. IV, 718.

Sicilia montes flammis aestuant, et integri perseverant. VII, 712.

Sicilicet. IX, 227.

Sicut, aliquando ad similitudinem, aliquando ad proprietatem re ertur. IV, 1639. Non semper ad æqualitatem refertur. III, 1923, 2015, 2047.

Sicioniorum regnum admodum parvum. VII, 561. Florebat Abrahæ temporibus. VII, 497. Quot annos duravit. VII, 577. Quando consumptum. VII, 577.

Sidera unde dicta. III, 265. Sidera partes Jovis esse, eaque vivere, ac deos esse dixerunt. VII, 123. Sidera quibusdam propriis animis vivere an Platoni concedendum. VII, 588. Sidera nonnullis videntur lucida corpora sine sensu. VI, 200. An sidera æqualiter fulgeant. III, 277. Singula sidera vaga, singulos suos vel globos vel circulos habent. III, 255. Sidera sintne angeli, incertum. VI, 280. An sidera per quosdam spiritus regantur, et ab eis alimentur. III, 279, 280. Sideribus hominum nomina imposuit adulatio. IV, 1192. Siderum observatio alia utilis, alia vana. II, 211. Siderum observatio ad cognoscendam vitæ seriem vana. III, 51. Sideribus voluntates animi non subduntur. VII, 146. Sideribus qui contendunt decerni quid agamus, quid patiamur, dei cultum evertunt. VII, 141. Si celestis necessitas admittitur, quale judicium de hominum factis Deo relinquatur. VII, 141, 142. Inquisitioni de intervallis et magnitudine siderum tempus expendere non expedit nec congruit. III, 277. Siderum cognitio non multum ac prope nihil adjuvat ad tractationem Scripturarum. III, 57. Commode honesteque contemnitur. III, 57. Nihil ex ea in nostra facta trahere possumus. III, 57. Siderum nomine intelliguntur illi qui conversationem habent in cælis. III, 878. Præter solem et lunam cætera sidera non aderant manichæi. VIII, 546.

Signare, quid. III, 1601.

Signum, quid. I, 1046. Signorum definitio. III, 10, 21, 35. Et divisio. III, 19, 20. Signorum varia genera. I, 1198, 1199. Signa sui significativa. I, 1205. Res quæ significantur, plures quam signa pendende sunt. I, 1210. Signum mathematicum quid. I, 1046. Ejus et puncti discernimen. I, 1046. An res aliqua monstrari possit absque aliquo signo. I, 1196. An signa signis monstrantur. I, 1084. Signum magis re cognita, quam signo dato à se res discitur. I, 1214. Signa et prodigia mendacii. VII, 687. Inter signa ficta et augurationes illicitas discernimen. III, 564. Signum a Deo petere an liceat. III, 564. Inter signa principatum obtinent verba. III, 57. Signa vel propria sunt vel translata. III, 42. Utrumque definitio. III, 42. Quomodo talia sit ignorantia signorum propriorum. III, 42. Et translatorum. III, 48. Signum non in verbis tantum, sed etiam in cæteris omnibus signis animorum, non est nisi ipse animus inquirendus. III, 1111. Signa earum rerum quæ significant, nomine appellata. III, 497, 705. Signa cum ad res divinas pertinent, sacramenta appellantur. II, 527. Ex signis quæ Christus futura prædixit, alia ad excidium Jerusalem, alia ad adventum Domini per Ecclesiam, alia ad adventum ultimum in quo judicaturus est vivos et mortuos, pertinent. II, 914. Signis servire quid. III, 70, 71. Antiqui Patriarchæ ac Prophetæ servitute signorum non premebantur. III, 70, 71. Aliter Judæi a servitute signorum liberati, aliter Gentiles. III, 70.

Signum crucis in fronte. IV, 252, 585. Signum Christi in fronte credentes accipiunt. V, 1073. Signum Christi in fronte intus portantes. V, 942. *Vide Crux.* Signo crucis consecratur aqua baptismi. X, 861. Signum Christi repellit exterminatorem, si cor nostrum habeat Christum habitatorem. III, 1759. *Vide Christus, Crux.* Crucis signum in fronte tanquam in sede pudoris accepimus, ut de ea non erubescamus. V, 876, 941. Crux in libera fronte signum est novi Testamenti, ut circumcisio in latenti carne signum erat veteris. V, 876. Circumcisionis signo Christus est præsentatus. V, 876, 916.

Signa Romana. IV, 935.

Silentium est auribus quod oculis tenebræ. VIII, 197. Silentio quantum student Passatorynchite. VIII, 42. Silentium appellatur etiam vox suppressa. III, 1754. Silentium metaphorice quid significat. III, 486. Silentium cordis, est frigus caritatis; tacebis, si amare destiteris. IV, 404. Silentium in musica. I, 1125.

Silet nodo Deus, et non silet. IV, 568, 1284, 1293. Quia ipse Deus tacet et clamat, tacet a judæis, non tacet a præcepto; sic et tu tace ab elatione, noli ab invocatione. V, 794. Silet Christus ante judicium, nec tamen silet. V, 121, 126, 129.

Silva superstitione Gentilium facta erat omnis terra. IV, 1230.

Silvanus deus fetis mulieribus infestus. VII, 187.

Silvani incubi. VII, 465.

Silvanus episcopus us catholicus. IX, 700.

Silvanus sub Paulo episcopus subdiaconus. IX, 584. Gentilis municipalibus manifestissimus traditor expressus est. II, 168, 197; IX, 586, 511, 513, 514, 585; II, 168. Episcopus tamen Constantinensis seu Cirtensis a Donatistis ordinatus est. II, 168; IX, 256. A Secundo Tugisano. II, 168. In ipso exordio schismatis. IX, 587. Silvanus male excusatur a

crimine traditionis IX, 384. Silvanus in exilium actus. IX, 514.

Silvanus senex ecclesie Summiensis. II, 490, 577. Primæ sedis Numidiæ provinciæ senex. III, 493.

Silvanus agrorum et silvarum præpositus. II, 1063.

Silvester presbyter Marcellini episcopi Romani a traditionis crimine vindicatur. IX, 610.

Silvius Æneæ filius posthumus, quartus rex Latinorum VII, 576.

Sinæon senex. V, 891, 1267, 1303, 1658.

Simiæ corpori pulchritudinis bonum inest, licet minus. VIII, 557.

Simile cum aliquid dicitur, ex omni parte simile esse non intelligitur. VIII, 324. Undenam similia sunt quæcumque similia sunt. VI, 16, 17. Res quælibet in tantum est et pulchrior est, in quantum partes similes habet. III, 243. Similis simili coheret, dissimilis dissimilem refugit. V, 117, 1102. Similes Deo res dici possunt multis modis. VI, 32. Ex eo inept homo similis Deo fieri, quando propter ipsam dissimilitudinem sibi displicet. IV, 839. Quisquis vult esse similis Deo, ab illo non recedat. IV, 898. Similis sit homo Deo, gratia. X, 285.

Similitudo vero oppositur. I, 891. Similitudo, non sensu, sed mente conspicitur. III, 146. In mente sunt tantum similitudines rerum quas cogitamus. II, 615. Similitudines rerum nominibus appellantur, quibus similes sunt. V, 745; X, 600. In similitudinibus una res potest appellari multis nominibus, et res a se valde distantes uno nomine. V, 470. Non undecumque datur similitudo, ab Scripturis laudatur ipsa res, sed tantum inde similitudo trahitur. IV, 679. Similitudines non undecumque possunt ductæ ad perfectum. IV, 1532. Similitudines contrariis rebus in Scriptura accommodatæ, circumstantia sui exponuntur. IV, 1376. Similitudines, quas affert Scriptura, an et in quo sint veræ. IV, 612. Similitudines temporales non inveniri, quæ æternitati comparentur. V, 666. Similitudines rerum creaturarum cum divinis multa habent discrimina. V, 670, 675. Similitudinum utilitas. II, 211.

Similitudinem inter et imaginem quodam discrimen. III, 748. Similitudinem aliquid amplius esse quam imaginem quidam existimant. III, 749. Per similitudinem Dei omnia condita sunt, sola anima ad similitudinem Dei facta est. III, 243. Similitudo Dei proprie similitudo dicitur. III, 242. Similitudo Dei per peccatum amissa. V, 82. Si similitudo nostra cum Deo quandam perfecta, sive quoad animam, sive quoad corpus. VIII, 1055. Ea ex quibus ducitur aliqua similitudo ad Christum aut Sanctos significandos, non idcirco adoranda. IV, 1195. Similitudine ad Deum acceditur. IV, 557, 1277, 1273, 1274.

Simonis Cyrenæi factum Donatistæ pro se interpretantur. V, 234.

Simon magus. V, 601, 1023. Ejus hereses. VIII, 23. Simon magus Christum se esse asserbat. VIII, 23. Peccavit in Spiritum sanctum. III, 2098. Et enim tamen ad penitentiam invitavit B. Petrus. III, 2098. Simon magus accepit munus sacramentorum. IV, 1343. Simonis magi scelus. IV, 247, 1464. Jejunium sabbati exinde profectum esse, quod Petrus Dominice die cum Simone certaturus, pridie jejunaverit. Romanorum aliqui existimant, alii falsum putant. II, 145.

Simoniam hæretici. VIII, 25.

Simplex natura unde dicitur. VII, 326.

Simpli ad duplum ratio ex perfectione senarii numeri. VIII, 892.

Simulicia principaliter veraque dicuntur, quæ divina sunt. VII, 526, 527.

Simplicianus Mediolanensis presbyter. I, 749. Pater spiritalis Ambrosii. I, 749. Ejusque postea in Mediolanensis Ecclesie regimine successor. I, 629. X, 966. Simplicianus episcopus Mediolanensis. VI, 101, 102, 103; VII, 309; X, 1026. Simplicianus consulitur ab Augustino I, 749. Ad eundem scripti libri duo. De diversis questionibus. I, 629.

Simplicia virgo sacra. II, 963.

Simphicitas et fervor ex Spiritu sancto. III, 1426. Simphicitatis beatus. III, 208.

Simplici eiusdem insignis memoria. X, 529.

Simul stare potest cum prius et postarius. III, 319.

Simulacra alia manu facta, alia phantasmatum. III, 2090.

Simulacra velut deorum corpora esse asserit Trismegistus. VII, 217. In simulacris quid colere se dicebant Pagani. IV, 1244, 1483. Simulacra vitæ corporaliū consecraverunt Romani. VIII, 374. Simulacrorum usus unde exortus est. VIII, 409. Simulacra quo tempore dicitur constituta. VII, 381. Simulacra a Seneca reprehensa. VII, 190. Simulacra qui instituerunt, populo non tactum dempserunt, et errorem addiderunt. VII, 119, 198. Simulacrorum institutio Ciceroni non propterea. VII, 136. Simulacra veteres non habebant. VII, 581. Castus sine simulacris religionem ob-

servari sensit Varro. VII, 138. quod Judææ gentis exemplo confirmat. VII, 138. In simulacris fallacia oracula redebant dæmones. VII, 581. Simulacrum Deo nefas est. Christiano in templo collocare. VI, 186. Simulacrorum cultores quantum deviaverint a veritate. VI, 90. Simulacris se parere videri voluit Adianthus, quare. VIII, 147. Simulacrorum gentium destructis prædicta a Prophetis. VIII, 286, 287. Simulacrum ferreum magnetibus lapideis in quodam templo suspensum. VII, 717. Simulacris Gentium non solum homo, sed etiam bestia melior. IV, 1492.

Simulare propositum sanctitatis peius est, quam eadere a proposito. V, 1372. Simulacra æquitas non est æquitas, sed duplex iniquitas. IV, 765.

Simulatores operarii in Ecclesia. V, 95.

Simulationem habet qui de justitia excedit. III, 1325. Simulationem fallacem in Petro Paulus reprehendit. II, 260, 280. Simulatio Petri et Barnabæ merito a Paulo reprehensa est. VI, 555.

Sina interpretatur mandatum. IV, 829. mensura. IV, 830. Tentatio. III, 774.

Sinapis granum fidei fervorem significat. III, 1326. Yenna expellere dicitur. III, 1328.

Sincerare. III, 1633.

Sinceritas et veritas quid. IX, 87.

Singularitatem occulta lege naturæ amant quæ principantur: subjecta vero etiam plura uni non sine decore subduntur. VI, 587; X, 419.

Sinistra nesciat quid faciat dextera tua, quid sit. IV, 1613, 1770.

Sinistra adversitatem significat. III, 492. Temporalia. III, 495. Sinistra flagellat Deus, ut emendatum ad dextram ponat. IV, 1146. Sinistra nostra, res et solitas temporales. IV, 1611, 1770, 1667.

Sinili diversa agendi ratio Catholicorum atque Donatistarum. II, 597.

Sinilense castellum. VII, 766.

Sintensis regio. II, 428.

Sintæ. VI, 330.

Sinus secretum significat. IV, 1458. Sinus Abrahæ. III, 481; V, 113.

Sion requies Dei. IV, 1725. Sion interpretatur speculatio. IV, 70, 122, 598, 1098, 1261, 1307; VII, 149, 550. Sion vera est celestis Sion. IV, 1932. Sion ubi totum stat et nihil fluit. IV, 1763. Sion imago Ecclesie quæ nunc est, Jerusalem vero imago Ecclesie quæ futura est. IV, 122, 1261, 1307. Nunc intrant lapides in structuram Sion: perfecto edificio non intrabunt. IV, 1304.

Sisara interpretatur gaudii exclusio. IV, 1653.

Sitiffs. II, 1019. Sitifensis civitas terræ motu coeussa. V, 137. Sitifensis Ecclesia. II, 795. De Sitifensi ducta est a barbaris Sanctimonialis. II, 426.

Sitis animæ, desiderium. IV, 750. His jucundior est fons vite, qui multum sitiebat. IV, 125. Sitis Christi in cruce quo spectabat. IV, 881. quare Christus se noluit bibere. IV, 852.

Sixtus martyr. I, 647.

Sixtus Romanæ Ecclesie presbyter. X, 1027. Patronus Pelagianorum antea iactabatur. II, 867, 874. Illi de ipsius amicitia se solebant efferre. II, 867. Inde dolebat Augustinus. II, 874. Sixtus ad Aurelium adversus Pelagianorum errorem scripsit, gratiam contra eos defendit, et ipsis anathema prior in frequentissimo populo pronuntiavit. II, 867, 874. Ad Aurelium senem per Leonem Acotium scriptis brevissimam epistolam. II, 867, 874. Hanc descripsit Augustinus. II, 867. Scripsit et aliam prolixiorē, quam per Firmum misit. II, 868, 867. Sixto rescribit Augustinus. II, 866. Epistola Augustini ad Sixtum qua occasione ad monasterium Aduum, delata. II, 975. Et quæ inde inter fratres dissensio nata. II, 975. Epistolæ sue ad Sixtum Augustinus ipse sensum et scopum exponit. II, 969, 972. Cum inde turbati fuissent nomini. II, 970.

Sixtus Episcopus. II, 750, 781.

Sixtus Philosophus. I, 647.

Societas hominum dando et accipiendo connectitur. VI, 120. Societatis connectio quanta. III, 778, 779. Societas omnis naturaliter fraudulentum socium refugit. X, 416. Societatis unitas et vinculum concordie commendatur in propagatione hominum per unicum hominem. VII, 372, 373, 376. Sine imitatis societate, vinculo caritatis inita, etiam Spiritus sancti dona nihil presunt. VI, 157. Quod neque contra illem, neque contra bonos mores esse convincitur, propter eorum inter quos vivitur societatem, servandum est. II, 280. Societas iusta est, quæ Deo servit. I, 691. Societatis humanæ curam habentibus, adest Deus. VIII, 82. Societas iniquorum quatenus vitanda. V, 549, 551, 553. Societas perditorum multum nociva est. VII, 167, 191. Sociabant se nobis boni vel mali, proci recte aut perinde vixerimus. V, 1102.

Socrates. I, 926. Auditor Archelai. VII, 226. Præceptor Platonis. I, 934; VII, 226. Socrates omnium sapientissimus Apollinis testimonio pronuntiatus est. III, 1048, 1055. Circa virtutem activam versatus est. III, 1048. *Æsopi* fabulas pauculis versibus prosecutus est. III, 1048. Nil scribere voluit. III, 1048. Socrates in activa sapientiæ parte excellit. VII, 228, 597. Cur omissis physicis de moribus scripserit, incertum. VII, 226. De diis quid senserit. III, 125. Socratis dæmon. VII, 259. Socratis dictum. I, 1055. Socratica sententia de facilitate doctrinæ. II, 1050. Socrates recte asserit, ea quæ discimus, non nobis veluti nova inseri, sed in memoriam recordatione revocari. II, 68. Cur per catenam quælibet, et lapidem, et quicquid obvium esset, jurare solet. III, 125. Socratis accusatorum alter vi multitudinis oppressus interit, alter exsilio voluntario mortem evasit. VII, 227. Socrates cur morte multatus. VII, 227. Socratem civitas Atheniensium, quæ publice damnaverat, publice luit. VII, 227. Socrates post *Esdram* invenitur in chronicis. VII, 597.

Sodales quasi simul edales. V, 766

Sodomorum terra paradiso Dei comparata. III, 553; VII, 722. Sodomorum facies mutata. VII, 722. Sodomorum iniquitas quanta. III, 558, 559. Sodomorum poma interiorum favillam mendaci superficie maturitatis includunt. VII, 722. Sodomitarum supplicium, specimen futuri iudicii. VII, 599.

Sol *pavon* Græcis dicitur. III, 256. In sole tria sunt, esse, lucere, et illuminare. I, 877. Solem lapidem esse ardentem dixit *Anaxagoras*. VII, 601. Solem negavit esse Deum *Anaxagoras*, sicut et *Epicurus*. VII, 601. Sol, luna et stellæ mundo, ut sensus Dei. VII, 212. Solem et sidera animalia esse beatissima et sempiterna docebant Platonici. VII, 509. Solem, lunam, et stellas rationales esse potestates docebant *Priscillianistæ*. VIII, 669. An hæc *Priscillianistarum* doctrina sana sit. VIII, 673, 676, 677. Sol, luna et sidera sint ne angeli, incertum. VI, 260. Solem non esse corpus Manichæi arbitrantur. V, 106. Sol divinitas non parva ab *Ægyptiis* aestimabatur. III, 584. Solis sacerdotium, magna dignitas apud *Ægyptios*. III, 584. De sole quam inepta sentiant Manichæi. VIII, 571. Solem navem lucis appellabant. VIII, 55, 559, 558. Solem ex igne bono factum docebant Manichæi. VIII, 55. Solem et Deum et partem Dei esse dicunt. VIII, 597. Sol a Paganis et a Manichæis adoratus. IV, 189. Solem adorabant Manichæi. III, 176; V, 529; VIII, 242, 300, 321. Solem ut portionem Creatoris adorabant. VIII, 591. Solem dicebant esse Christum. IV, 1194; V, 56, 105. Solem pro divina substantia et pro luce sapientiæ colebant Manichæi. VIII, 228. Solem et lunam cur coluat Manichæi. VIII, 569. Solem qui adorat, aliter maledictus quam qui pendet in ligno. VIII, 501.

Solem philosophi dicunt sempiternum esse. II, 579. Ut quid sol creatus est, si lux prima sufficiebat diei faciendo. III, 254. Solem se mari immergere, atque inde totum ex alta parte mane surgere, figmentum est poeticum. III, 254. Sol movetur, quanta velocitate. V, 1262. Illum cæteris sideribus majorem esse non est mirandum. II, 80. Sol solius diei vel etiam universi cælestis caloris præpositus. III, 1063. Genethliaci et fatorum assertores præcipuam partem soli tribuunt. III, 277. Sol, quando luna plena est, non potest deficere. II, 917. Solis defectio naturalis sub Romuli interitum. VII, 91. Solis defectio in passione Christi præter canonicum siderum cursum. VII, 92. Et vere prodigiosa. II, 917. Solis defectus insignis an. ccccxxviii die 19 Julii contigit. II, 905. *Not.* (a). Soles duos aliquando visos esse legitur in historia gentium. II, 917. Quidam peccantes aut debita non reddentes ad solem poni jubebantur a iudicibus. VII, 532. Christiani non observant dies et annos et menses et tempora, licet ad solis et lunæ computationem Pascha celebrent. II, 210; VIII, 156.

Sol justitiæ, veritas Christus. IV, 189. Qui impiis non oritur. IV, 1574. Sol justitiæ non oritur malis, impiis, et infidelibus. V, 1522. Sicut luna ad oculos nostros augetur recedendo a sole et minuitur ad solem appro, inquando; sic anima recedendo a sole justitiæ ad exteriora progreditur, appropinquando vero se convertit ad interiora. II, 208. Solis victus, ejusque et Verbi Dei discriminem. V, 676.

Solatio carnis et animæ in hac vita. IV, 755. Solatium terrenum magis in hominibus desolatio, quam consolatio reperitur. II, 495. Solatia vera non sunt in divitiis, digi- patibus, etc. II, 495. Solatium verum in æterna vita. II, 496. Solatia non parva homines boni etiam in hac vita videntur præstare. II, 495, 496.

Solidi. V, 964, 965.

Solitudo necessaria menti nostræ ad videndum Deum. III, 1553. Solitudo penitentis aptissima. I, 761. Hominem juvat ad animum colligendum. I, 979. Summa Christianæ perfectionis est solitudine delectari. I, 1557. Solitudinem gignit sibi mentis intentio. VI, 143. Solitudinis desiderium

nascitur plerumque propter turbam tribulationum et scandalorum. IV, 653.

Solemnitas ab eo quod solet in anno. V, 1229. Solemnitas amicis exhibita. V, 654. Solemnitatem non pugnare cum veritate, dum præterita præterire non permittit. V, 1089. Solemnitates Martyrum celebrandæ imitatione virtutum. V, 1414. *Vide* Martyres. Solemnitas vernacula. V, 1208.

Solorecismus quid. III, 44. Solorecismi et barbarismi ad orationis venustatem quandoque conferunt. I, 1001.

Solon Atheniensis unus e septem sapientibus. VII, 582. *Solon* quasdam leges Atheniensibus dedit. VII, 582.

Solon servus publicus Aptuguitanæ civitatis. II, 304; IX, 540.

Solvendi officium Ecclesiæ datum, ut eorum vincula solvantur qui a peccato revixerint. V, 434, 594, 1549, 1711. Ipse ligatos solvit Christus, qui ligatus non est. V, 176. Nemo injuste ligandus, quia injusta vincula dirumpit justitia. V, 509. *Vide* Claves.

Somnia dormientium felicia in paradiso. X, 808. Somniorum visa non sunt corporea, sed corporibus similia, etsi multi haud mediocriter acuti aliter sentiunt. II, 706. An in animo fiant ut in membrana ex atramento litteræ, aut sicut sigillum in cera, etc. non facile explicatur. II, 706. Somnia quomodo fiant quærit ab Aug. *Nebridius*, suas ipse exponens conjecturas. II, 71. Somniantium visa quatenus fiant. X, 539, 540, 541. Somnia quæ ope dæmonum fiant. II, 73. Fieri possunt et animi facultate minuuntis et augentis cogitatione quodlibet. II, 73. Apparitiones extra somnum et in somno. II, 696. *Gennadius* in somnis audit hyænos Beatorum. II, 699. *Gennadius* ne dubitet utrum ulla sit post mortem vita futura, in somnis admonetur. II, 699. Somnia venerea sine peccato contingere possunt. III, 466. Somnia dormientium sunt felicitates sæculi. IV, 1718.

Somni effectus. I, 1052. Somnus facit membra languescere. I, 1051. Somnus sæpe somniorum visis inquietus. VII, 786. Somnus facilius accedit ad duram terram, quam ad lectum inargentatum. V, 111. Somno non interrumpitur laudatio Dei, somni innocentia laudat Deum. IV, 1900. Propter affectionem animæ homini in somnis quædam ejus merita clarent. III, 466. Somnus duplex, corporis bonus, animæ malus. IV, 750. Somni ecstatici Adami mystica explicatio. III, 203. Somnus pro morte positus passim in Scripturis. IV, 74, 1701, 1921.

Sonus triplex est, aut in voce animalis, aut in eo quod fluit in organis facit, aut in eo quod pulsu editur. I, 1015; IV, 1965. Sonus vehiculum verbi mente concepti. V, 185. Soni discriminem a numero. I, 1163. A cantu. I, 842.

Sophismata Scriptura detestantur. III, 58. Sophistæ professio damnata in Scriptura. IX, 448. Sophisticus dicitur sermo consuetans verborum ornamenta abundantius quam decet. III, 58. Sophistæ latinorum literarum eloquentissimi auctores. III, 505.

Sophonias quo tempore prophetavit. VII, 591

Sor interpretatur angustia sive tribulatio. IV, 1093

Soranus medicinæ auctor nobilissimus. I, 655; X, 659, *Retr.* 815.

Sors non aliquid mali est, sed in dubitatione humana divinam iudicans voluntatem. IV, 246. Consuetudo sortes legendi de paginis Evangelicis non placet. II, 222. Sortis nomine gratia appellata, quare. IV, 246, 247. Sortem ubi approbet August. II, 1018.

Sortilegi. Ad sortilegos et præcantatores non recurrendum in morbis. III, 1441.

Sossii balnea. VIII, 111

Spadonum casitas minus laboriosa. X, 845.

Spaniensis Ecclesia. II, 154.

Spata quid. IV, 1935.

Species prima, quæ ut ita dicam speciatæ sunt omnia, quæ, VI, 17. Species non fertilis in patria, quæ fides non consolatur in via. V, 541. Species usitatius dicitur de corporibus vel similitudinibus corporum, licet sit etiam spiritalis. II, 606.

Species a specie vicissim gignitur. VIII, 996. Species corporales et intelligibiles. VII, 358.

Speciosus quomodo Christus, qui legitur non habuisse speciem. IV, 1558.

Spectaculorum dies. V, 552. Spectacula ludorum vana. V, 85. Spectacula theatrorum sunt illicia. V, 868. Periculosa. VII, 44, 45. Et editoribus, et intuentibus pernicio- sa. IV, 1918. Spectacula prohibita persuasione Scipionis Nasice. VII, 44, 45, 51. A spectaculis deterrentur Christiani. V, 548. Spectaculorum studiis fiunt homines dæmonibus similes. VI, 529. Insani. VI, 550. Spectacula per- mittere non veri pastoris est. V, 274. Spectacula noxia et spectacula Ecclesiæ salubria. VI, 658. Spectacula sua habent Christiani. III, 1440; IV, 439, 1851, 1919, 1923; V, 353. Non desinit Deus edere nobis, quod cum magno gau-

dio spectemus. IV, 1033. Magnum spectaculum est videre Deum armatum pro te. IV, 323. Spectaculum Beatis Deus ipse est. IV, 1901, 1916.

Spectatores negarum. 333.

Speculatores, hoc est, populorum præpositi. VII, 23.

Specula ingentia non reddunt majores imagines: in parvis autem specillis, etsi magna facies sese opponat, brevissima imago pro modo speculi formatur. II, 65. Speculorum vanitati I, 668, 683. Speculum animæ, Scriptura. IV, 248, 1338. Tamquam speculum, mandata Dei inspicienda. IV, 1310.

Spes non nisi bonarum rerum est, nec nisi futurarum, et ad eum pertinentium qui sperat. VI, 235. Sperare dolorem dictum improprie a poeta. VI, 254. *Malo quod teneo, quam quod spero*, proverbium vulgare. IV, 1616.

Spes alia gentium, alia Christianorum. V, 1024. Spes carnalis. V, 34. Spes honorum temporalium quam inanis et incerta. V, 861. Spes vana in pecunia, in honore, in amico potente. IV, 257, 610. Spes perversa decipit, sicut bona et recta liberat. V, 535. Spes alia est prætorum æternorum, alia divini auxilii. IV, 1341. Spes in solo Deo ponenda. VI, 344, 348. Non in temporalibus, sed in solo Deo sperandum. IV, 122. Titubet inter malos, qui non in Domino sperat. IV, 191. De se non debet sperare Christianus. IV, 472, 1140. Qui in se sperat, miser est; miserior qui in alio homine. IV, 313. Spem in se ponens, maledictus. VI, 285. Spes in homine non ponenda. IV, 437, 961, 962, 1631, 1632, 1880, 1890. Spem tuam si in alio homine posueris, inordinate humilis eris. si in te, periculose superbis. V, 108.

Spes tota collocanda in Deo. V, 163. Non in viribus liberi arbitrii. V, 992. Spes in Deum certa et fixa timerem alicujus non compatitur. IV, 200.

Spes Christianorum de æternis. V, 859. Quidquid sit, pro spe futura faciendum. V, 78. Spes nostra, resurrectio mortuorum. V, 1599. Speranda hereditas, non qualis quæritur per malam cupiditatem, quæ hic omnino consumi, non ibi satiari debet. IV, 1466. Insana est spes eorum, qui aliquid a Deo præter ipsum Deum sperant. IV, 457, 458. Speramus Angelorum æqualitatem. V, 834. Quæ ad spem fidelium pertinent, oratione Dominica continentur. VI, 285. Sacramento spei quietis æternæ in hoc tempore consociatur Ecclesia. VIII, 265. Spes vitæ immortalis, vitæ est vitæ mortalis. IV, 1389. Spes sanctorum veteris Testamenti et novi omnino eadem. VIII, 336. Ad spem, ut ad fidem, pertinet non videre. VI, 233.

Spei nostræ certitudo. V, 861. Spes Christianorum quam solida. IV, 1074. Spes nostra in promissione Dei fundatur. III, 1656. Spes nostra quibus arris salutis a Deo erigitur. IV, 1911, 1912. Si filius Dei datus est nondum fidelibus, quid servatur fidelibus? V, 54. Spes nobis data salutis quia certa est, tamquam jam data esset eadem salus, loquitur Apostolus. VIII, 251, 252. Videmus in capite nostro quod speramus. V, 860. Spes notis in Christo est, quia jam in illo completum est, quod nobis promissum speramus. VIII, 251. Spei certitudo in causa est, ut quod faciendum est, factum dicatur. V, 180. Spem nostram debilitare conantium colloquia cavenda. V, 859, 862. Vanitas eorum ostenditur. V, 860, 861. Spes non est nisi in aliqua conscientie bonitate. V, 863. Spes sua culque est in conscientia propria. III, 71. Quo spes præcedit, vitæ sequatur. IV, 1774. Nisi gaudium spei nostræ cum tremore damnationis esset, in nobis negligens esset ipsa securitas et superba præsumptio. III, 885. Sperandum totum de misericordia Dei. IV, 210.

Spes et desperatio in peccatis timenda. IV, 1876, 1877. Sperando et desperando homines periclitantur, quomodo. III, 1651. Sperantibus et desperantibus quomodo consulit Deus. III, 1651. Spes perversa, quæ differtur conversio. V, 439, 536. Ne spe veniæ pejus homines viverent, meritis diem fecit Deus incertum. IV, 1391. Spes facilis veniæ quibusnam erit. V, 135. Spes nostra in quotidianis peccatis, humilis confessio. IV, 1828, 1884, 1885.

Spes hic necessaria est. V, 369. Comes est fidei. V, 369. Spes nequit esse sine fide, sed sine ea fides potest esse. VI, 234. Sine spe esse non potest fides, quæ per dilectionem operatur. V, 866. Spes et caritas orant, fides credit et orat. VI, 254. Spes sine amore esse non potest, nec amor sine spe. VI, 235. Spes inanis aut nulla sine caritate. VI, 286. Spes dilectionem accendere solet. IV, 1487. Reipublicæ divinæ nos adsciscit fides, spes, caritas. II, 533. Spes salutem et beatitudinem in hac vita nobis obtinet. VII, 651. Spes solatium in hac peregrinatione. V, 866. Spes faciat nos, nutrit nos, confirmat nos, hic consolatur nos. V, 1188. Spes certa redditus nostri etiam peregrinando tristes consolatur et exhortatur. IV, 1834, 1889. Sperantibus revelatur dulcedo Dei. V, 791. Spes sine gaudio esse non potest. IV, 1855. Sancti semper gaudentes, et hic et in celo: hic de spe, ibi de re. IV, 1498, 1639, 1679, 1705, 1889. Spem

perdiderant discipuli post passionem Christi. V, 1110, 1115, 1118, 1120.

Spes et res. V, 312, 313, 1188, 1219, 1456. Spes non erit, quando erit res. V, 866. Spes in patria, non spes, sed res erit. IV, 1171, 1702. Spes Christianorum anchora comparatur. IV, 774.

Spei symbolum, lignum cedrinum. III, 734. Spes quasi lucerna accensa in nocte. V, 227. Spes per ovum significatur. III, 1342. Ovo comparata. V, 622. Spes futuræ vitæ custodiri non potest sine patientia, nec patientia sine mansuetudine. V, 860. Bonæ spei homo. X, 1028.

Spes. Inter Bonifacium et quendam monasterii S. Aug. nomine Spem causa exorta est. II, 267. Quænam est illa causa. II, 268. Spes ille promoveri in clericatum conatur: manus ordinationis ei imponere negat Augustinus: turbulentius agere cepit Spes, ut nec Bonifacius presbyter in suo gradu esse permetteretur: Bonifacius paratus est honoris sui apud homines damnum perpeti, potius quam usque ad Ecclesiæ perturbationem inaniter progredi. II, 268. Augustinus utrumque (Spem videlicet et Bonifacium) ad sepulchrum B. Felicii Nolensis mittit. II, 269. Bonifacius honorem suum (sacerdotalem) humiliter in peregrinatione occultavit. II, 269.

Spensippus sororis Platonis filius, ejusque in Academia successor. VII, 257.

Sphinx monstrum. VII, 571.

Sphinges. VII, 487.

Spicas vellere homicidium secundum Manichæos, innocentia secundum Christum. VIII, 353, 381.

Spinæ et tribuli lignaque infructuosa, cur et quando creata. III, 290. Spinæ post peccatum natæ sunt homini ad laborem. III, 291. Spinæ, tribulos, sudorem laboris, parius dolorem, antequam homo peccaret, asserit Julianus fuisse instituta, non in supplicium irrogata. X, 1569, 1576, 1577. Spinæ in omnibus vitæ voluptatibus. IV, 1531. Spinis, quæ non pungunt in radicibus, quinam significantur. IV, 1805.

Spinienensis deus. VII, 129.

Spiritus multis modis dicitur. V, 717; VIII, 1053. Spiritus nomen, secundum id quod natura aliqua eo significatur, commune est omni naturæ incorporeæ. II, 1045.

Spiritus sanctus. X, 484, 485, 486. Tertia in Trinitate persona. VII, 337, 338. Spiritus sanctus solo Spiritus nomine interdum significatur. V, 451. Spiritus sanctus cur sic appelletur. VI, 536. Unde proprie sanctus dicatur. V, 72. Ariani, Eunomiani, Macedoniani, Photiniani, Judei peccabant in Spiritum sanctum. II, 814. Spiritum sanctum quidam hæretici prorsus negant, alii creaturam esse volunt; qui illi sint. V, 448; VIII, 44. Spiritum sanctum esse negarunt Sabelliani, Deum esse inficiati sunt Ariani, corruptibilem esse ac missum tantum post trecentos annos fabulati sunt Manichæi: Cataphryges adventum ejus in Apostolos negabant, sed prophetas in Phrygia elegisse fabulabantur: denique sacramenta ejus Donatistæ exsufflabant. III, 2099; VIII, 30. Spiritum sanctum negabant Sadducæi. V, 447. Spiritum sanctum Patri et Filio æqualem, ejusdemque cum eis substantiæ volebant agnoscere Macedoniani. VIII, 797. De Spiritu sancto quid senserint Ariani. VIII, 680, 681, 736. Spiritum sanctum Christo subjectum dicebant Ariani. VIII, 714, 716. De Spiritu sancto errores Ariæorum, Eunomianorum, etc. V, 448. Spiritum sanctum deitatem esse Patris et Filii hæretici quidam opinati sunt. VI, 191.

Spiritus sanctus de Patre procedens deus. I, 1321; V, 1071; VI, 258, 634, 684; VIII, 697, 703, 722, 742, 752, 790; IX, 378. Spiritus sancti divinitas adstruitur. II, 1046. Spiritum sanctum Deum esse monstravit Petrus. III, 616. Spiritus sanctus verus Deus Patri ac Filio æqualis. VIII, 788, 827, 828, 927. Spiritus sanctus Patri et Filio consubstantialis et coæternus. III, 1826; VIII, 928. Simul cum Patre et Filio una sapientia. VIII, 958. Spiritus sanctus intelligitur nominato Patre et Filio. III, 1481. Patri atque Filio æqualem esse Spiritum sanctum demonstrat Ambrosius. III, 111. Spiritus sanctus in aliquot locis veteris Scripturæ insinuat. III, 584, 614. Non tamen vocatur Spiritus sanctus, sed Spiritus Dei. III, 584. Spiritus sanctus Patris et Filii Spiritus est. V, 451, 461. Spiritus sanctus Patri Filioque est communis. VII, 337, 338. Commune aliquid est Patris et Filii, quidquid illud est. VIII, 927, 928. Hæc communio substantia est. VIII, 927, 928. Aptius dicitur caritas, quam amicitia. VIII, 927, 928. Spiritus sanctus ideo communiter habetur a Patre et Filio, quia est amorum. V, 484. Ab utroque tamen distinctus, ut dilectio a diligetibus. VIII, 928. Omnia quæ habet Pater, non tantum Filii, sed etiam Spiritus sancti sunt. VIII, 848. Spiritui sancto ut Deo convenit quod de Patre aut Filio dici tantum videtur. VIII, 779, 783. Spiritus sanctus creator cum Patre et Filio. VIII, 783. Ad beatitudinem nostram sufficit perinde ac Pater. VIII, 832. Spiritui sancto cooperatur Pater et Filius, nec tamen in his operibus sunt mal-

ti, sed unus Spiritus. V, 459. Spiritus sanctus solus superferri dicitur super aquas, quare. I, 848. Spiritus Dei super aquas quomodo. III, 226; VI, 153, 167. Quid hoc significat. VI, 153. Spiritus sanctus secundum linguæ Syre intellectum non superferebatur super aquas, sed eas fovebat. III, 250. Spiritus Dei mundo faciendo superferebatur, et facto superfertur excellentia potestatis. III, 349.

Spiritus sanctus proprio quodam modo dicitur, secundum quod refertur ad Patrem et Filium. II, 1044. Spiritus sanctus ad Patrem et Filium dicitur, sed non vicissim respondet ei vocabulum ejus ad quem refertur. VIII, 919. Spiritum sanctum, Patris et Filii sanctitatem, quam bonitatem, facilius audet dicere Augustinus. VII, 357, 358. Spiritus sancti unicum principium Pater et Filius. VIII, 920, 921. Spiritus sanctus principaliter de illo procedit, de quo natus est Filius. V, 459. Spiritus Patris et Filii ab utroque missus, a nullo genitus, unitas amborum, æqualis ambobus. V, 1039. Spiritus sanctus non a Patre et Filio factus est, sed procedit. II, 749. Utrum a Filio procedat Spiritus sanctus. III, 1888, 1889. Spiritus sanctus a Filio procedit. VIII, 902. Spiritus sanctus cur procedere dicitur, non vero nasci. VIII, 770. Spiritus sancti processio a Patre et Filio est sine tempore, nec amborum filius dici potest. VIII, 1094. Spiritus sanctus cur non sit et non dicatur filius, cum a Patre exeat. VIII, 920. Spiritus sanctus nec filius Patris, nec Filii pater, nec Filii filius. V, 1074. Deus est. V, 1071. Spiritus sanctus Christi pater dici nequit. VI, 251. Spiritus sanctus nec genitus tanquam Filius de Patre, nec de Filio tanquam nepos summi Patris. VI, 191. Patri tamen debet id quod est. VI, 191. Spiritus sanctus a Patre et Filio procedit utrique æqualis. VI, 648. Spiritus sanctus cur non sit genitus et quomodo a Patre ac Filio procedat, in beatitudine tantum intelligitur. VIII, 1092. Spiritus sanctus etsi genitus non dicatur, non tamen dicendus ingenuus. VIII, 1095.

Spiritus sanctus a Patre et Filio missus. VIII, 686, 697. Spiritui sancto quid sit mitti. VIII, 908. Spiritus sancti missio quomodo intelligenda. VIII, 850. Spiritus sanctus nusquam dictus est Patre minor, aut adorasse Patrem. VIII, 723, 755, 757. Nusquam dicitur Patre minor, quia non suscepit carnem. V, 1218. Spiritum sanctum Filio majorem nullus unquam dixit. V, 458. Scriptura qua Spiritus sanctus Patre et Filio videtur dici minor, processionem ejus ex utroque intimat. VIII, 847. Spiritus sanctus non ideo minor Patre et Filio, quia illi dant, ipse datur. VIII, 1086. Spiritus sanctus non adorat Patrem. VIII, 756. Spiritus sanctus quo sensu dicitur Deum pro nobis interpellare. X, 551. Quo sensu interpellat pro nobis, et clamat, Abba, pater. X, 1052. Spiritum sanctum Ariani nolunt adorari. VIII, 807. De Spiritus sancti adoratione, nulla Scripturæ testimonia afferri posse contendebant Ariani. VIII, 724. Spiritui sancto debetur *λατρεία*. II, 749. Spiritus sancti adoratio ostenditur. VIII, 760. Spiritus sanctus invisibiliter erit cum Filio in judicio. VIII, 787. Fides in Spiritum sanctum. VI, 189. In Spiritum sanctum peccat, qui desperans, vel contemnens prædicationem pacis et gratiæ, despectat agere penitentiam, et in finem usque perdurat. III, 2007. De peccato in Spiritum sanctum. III, 2097.

Spiritum sanctum digitus Dei significat. II, 218. Spiritus sanctus digitus Dei. III, 604, 620, 1118; IV, 111, 1167; V, 74, 842, 857; VI, 335, 336; VII, 522; VIII, 791; X, 218.

Spiritus sanctus donum Dei æquale donanti. VI, 251. An Spiritus sanctus ante Christi ascensionem non fuerat datus antiquis justis. III, 1772. Spiritus sanctus super terram ante adventum Salvatoris. VIII, 614, 615, 646. Spiritum sanctum adiutorem virtutis in Veteri Testamento non fuisse, quatenus intelligendum. X, 591. Spiritus sanctus etiam Veteris Testamenti tempore iis et sanctis omnibus, virtutis non tantum adiutor, sed et largitor fuit. X, 597. Spiritus sanctus antiquorum iustorum virtutes bonas non solum adiuvit, sed fecit. X, 622. De Spiritus sancti sensibili demonstratione. VIII, 909. Spiritus sanctus in columbæ specie venit. III, 2055. Quare Spiritus sanctus in columba apparuit, et Filius Dei in homine. VI, 25. Spiritus sanctus in columba non sua natura, sed significativa specie demonstratus est. II, 747. Spiritus sanctus cur non est natus de columba ut in columbæ specie appareret, quemadmodum Christus natus est de femina. VI, 502. Spiritus sanctus nullam unquam creaturam suscepit ad unitatem personæ. VIII, 909. Creatura non sic assumpta a Spiritu sancto, ut caro a Verbo. VIII, 831. Spiritus sanctus an non datus ante diem Pentecostes. VIII, 908. Quomodo non erat datus ante Christi resurrectionem. III, 1644, 1645, 1646, 1805. Quomodo Spiritum sanctum acceperant erant discipuli, quoniam habebant. III, 1826, 1827. Spiritum sanctum Christus his manifeste dedit discipulis. III, 1827; V, 1222; VIII, 180, 1093. Quare his datur. V, 1222. Platus quem Dominus in Apostolos insufflavit, non erat substantia Spiritus sancti, sed figura. III, 412. Spiritus sanctus donum Christi æquale

sibi. V, 715. Donum passionis Christi nobis emptum. V, 1645. Magnum munus post Christi ascensionem. V, 786. Spiritus sanctus per Christum diffusus super credentes. VIII, 715. Ad hoc glorificatus est Christus, ut mitteret Spiritum sanctum, qui deficientes firmaret. IV, 1445. Qui fideles a timore liberaret. IV, 1167. Spiritus sanctus a timore mortis vindicat. III, 2074.

Spiritus sanctus quando missus. VIII, 179. Spiritus sancti dies quasi natalis. V, 73. Sicut lex data est quinquagesimo die ab occisione agni, sic Spiritus sanctus venit die quinquagesimo a passione Christi. IV, 1167. Figura Spiritus sancti dandi quinquagesimo die ab immolatione Christi. III, 620. Spiritus sanctus cur decimo post ascensionem die venerit. V, 1239. Cur quinquagesimo die post resurrectionem. V, 73, 74, 1237. Spiritus sancti effusionem in omnem carnem Joel prophetavit. VII, 586. Et Nahum. VII, 588. Aliter lex vetus data est, aliter missus Spiritus sanctus. X, 218. Spiritus sanctus missus ut impleteretur Lex. V, 1239, 1243. Spiritus sanctus sicut ignis venit, forum carnis consumpturus, aurum cocturus et purgaturus. IV, 161. Quare in specie columbæ super Christum apparuit, et in igne super discipulos. III, 1426. Spiritus sancti adventus, demonstratio ipsius est etiam oculis carnis. VI, 54. Et plenitudinem ejus largius in corda hominum infusam significat. VI, 54. Spiritus sanctus cur sensibilibus miraculis in ipsis Ecclesiæ primordiis dabatur. IX, 148. Quare in linguis dispersitis apparuit. III, 1429. Spiritus sanctus linguarum dono quid significarit. V, 461. Ecclesiæ catholicæ unitatem commendavit. V, 1251, 1254. Ideo linguis omnium loqui fecit in quos primo venit, quia linguas omnium gentium in unitatem se congregaturum esse nuntiavit. IV, 161. Cur antea sic datus, ut illi quos impleverat linguis omnibus loquerentur, jam vero non sic datur. IX, 284. Errores dicentium Spiritum sanctum promissum, venisse in Paulo apostolo, aut in Montano et Priscilla, aut in Manete. VI, 305, 306. Spiritus sancti promissionem in Manichæo esse completam dicunt Manichæi. VIII, 58.

Spiritus sancti beneficia quæ sint. VIII, 704, 717. De Spiritu aliud est nasci, aliud pasci. V, 454. Ad Spiritum sanctum proprie pertinet remissio peccatorum. V, 461. Spiritus sanctus aliter adjuvat nondum inhabitans, aliter inhabitans; nam nondum inhabitans adjuvat ut sint fideles, inhabitans adjuvat jam fideles. II, 880. Aliter replet sanctificantem gratia, aliter attestante atque ordinante præsentia. VI, 155. Spiritus Dei nisi regat, cadit; nisi erigat, paces. V, 855. Spiritus Dei si recedat, pondere suo spiritus hominis revolvitur in carnem, redit ad facta carnalia. V, 848. Spiritus sanctus gratia Dei dicitur. V, 787. Spiritus sanctus designatus nomine gratiæ et pacis. III, 2095. Nominem societatis. III, 2095. Ad Spiritum sanctum proprie pertinet societas, qua efficiuntur unum corpus unici Filii Dei. V, 461. Pater et Filius per hoc, quod eis commune est, voluerunt nos habere communionem et inter nos et eorum. V, 454. Spiritus sanctus perfectio sanctitatis. VIII, 716. Sine Christo aut sine Patre non sanctificat, non illuminat, etc. VIII, 705. Dicitur ea facere in nobis, quæ per eum facimus. I, 865; II, 880. Gemere dicitur, quod nos gemere faciat. III, 2076. Quosnam facit gemere. III, 1425. Piorum gemius ex Spiritu sancti dono. IV, 199. *fide* Trinitas Spiritus sanctus pignus sanitatis futuræ. X, 1198, 1199. Spiritus item vitæ æternæ nunc pignus, postea erit plenitudo. V, 952. Spiritus sanctus arra est potius quam pignus. V, 858, 1675. Spiritus sanctus pignus sponsæ Christi. III, 1432, 1644. Spiritus sanctus et sanguis sunt pignora a Christo data sponsæ. IV, 1170. Spiritus sanctus in Christianis adhuc carnalibus morientibus perficit quicquid deest, quia ab unitate corporis Christi non recesserunt. II, 845.

Spiritus sanctus dicitur Dei donum, munus, ignis, amor, caritas, pax, gratia, requies nostra, locus noster. I, 848, 1077; III, 171. Spiritus sanctus donum Dei. III, 1541; VI, 251. Donum, non hominis ministri, sed Dei. V, 1225. Spiritus sanctus vocabulo doni Dei proprie nuncquatur in Scripturis. VIII, 1085. Quare donum dicitur. VI, 191. An donum esset antequam daretur. VIII, 921. Spiritus sancti donum nihil aliud quam Spiritus sanctus. VIII, 1086. Spiritus sanctus Deus et donum Dei. V, 80, 453. Spiritus sancti dona septem Spiritus Dei dicuntur, propter operationem septenariam unius ejusdemque Spiritus. IV, 1960. Spiritus sancti dona quare diversa. II, 859. Cum beatitudinibus Evangelistis comparantur. V, 1525. Spiritus sancti membra quædam haberi possunt sine caritate. VI, 155, 157. Nihil tamen prosunt. VI, 157. Spiritus sanctus quasi descendens ad nos incipit a sapientia, finit ad timorem: nos autem ascendentes incipimus a timore, perficimur in sapientia. V, 1161, 1166. Spiritus sancti dona sideribus comparantur. I, 842. Stelle dicuntur. IV, 1160. Cum sit unus et idem Spiritus sanctus, propter diversas operationes dissimiliter appellatur. III, 615.

Spiritus sanctus magnum flumen. IV, 1187. Spiritus san-

et inundatio, fluminis impetus laetificans civitatem Dei. IV, 519. Spiritus sanctus, fons. IX, 476. Gladius unde Dominus orbem debellavit. IV, 1183. Spiritus sanctus, Lex Domini immaculata. IV, 161. Oleum exultationis. VIII, 782. Spiritus sanctus per oleum et per aquam significatur. IV, 1443. Spiritus sanctus ostiarius. III, 1729. Rex. VIII, 792. Spiritus sanctus quomodo dicatur caritas, et an solus. VIII, 1081, 1083. In Scripturis proprie nuncupatur vocabulo caritatis. VIII, 1082. In Spiritu sancto benevolentia dilectioque Dei intelligitur. III, 251. Non solum ad beneficia, sed etiam ad vindictam Spiritus sanctus commemoratur. III, 615.

Spiritus sanctus cur venire non poterat, nisi abiret Christus. X, 182. Spiritum sanctum mundus accipere non potest, quare. III, 1828. Spiritus sanctus contrarius hominibus sua querentibus: et immites ac superbos inquietudine exagitat. II, 219. Spiritus sancti locus, cor humilitatum. VI, 419. Spiritus ad maiorem datur hominibus, non Filio Dei. III, 1308, 1828. Spiritus sanctus habitat in parvulis baptizatis, etiamsi nesciant. II, 841. Spiritus sanctus per manuum impositionem etiam nunc accipitur. III, 2025. Spiritum sanctum quidam acceperunt antequam baptizarentur. VI, 53. Spiritus sanctus sine cuiusquam manus impositione, et ante baptismum, Cornelio et centum viginti hominibus datus est. IX, 287. Spiritus sanctus per hominum ministerium, et sine hominum ministerio aliquando datus. V, 600, 601, 1227, 1235. Spiritus sanctus in sola Catholica datur. IX, 148. Extra Ecclesiam non habetur. V, 1232, 1235. Neminem vivificat extra Ecclesiam. II, 815. Spiritus sancti tamquam proprium opus est Ecclesiae unitas. V, 465. Qui non cohaeret unitati Christi, Spiritum sanctum non habet. V, 73. Spiritum sanctum quisque tantum habet; quantum Ecclesiam diligit. III, 1646. Spiritus sanctus hoc est Ecclesiae, quod anima corpori. V, 1252. Spiritum sanctum habent et haeretici et perversi, si baptisma sine Spiritu sancto esse non possit; sed ad perniciem suam, non ad salutem. IX, 193. Spiritus sanctus septenario numero commendatur. V, 1170, 1242. Et saepe designatur. VII, 545. Spiritus sanctus adsertor ac dux libertatis. III, 2143. Spiritus servitutis, et Spiritus libertatis idem est Spiritus. V, 857. Per gratiam Dei spiritus hominis fit particeps Spiritus Dei. III, 725.

Spiritus sancti accepti quae alias et quae jam signa. V, 461, 1250, 1255, 1257. Spiritum sanctum scire non possumus, nisi sit in nobis. III, 1829. Spiritum Dei nobis inesse cognoscimus ex dilectione iustitiae, ex integra et catholica fide. V, 848. Spiritus accepti iudicium, ex intimis cordis medullis dicere Deo, Pater. V, 858. Spiritus sancti praesentiae effectus, caritas. V, 1675. Sine Spiritu sancto nec Christum diligere, nec mandata eius servare possumus. III, 1826, 1827, 1828. Spiritus rectus quando et quomodo in anima instauratur. I, 1076. Spiritus sanctus quomodo contristatur. III, 502. Spiritum nolite extinguere, quomodo intelligendum. IX, 75. Spiritus Dei si recedat, pondere suo spiritus hominis revolvitur in carnem. V, 848. Spiritus Dei, spiritus caritatis: spiritus huius mundi, spiritus elationis. V, 1287. Vox Spiritus, quae. III, 1486. Spiritus primitiae quoniam sint. VI, 69. Spiritus Dei qui est in nobis, etiam noster dicitur. III, 725; VIII, 921. Quando cum Spiritu Dei spiritus hominis cooperatur, tunc quod Deus iussit impletur. IV, 988.

Spiritu Deo servire. V, 915. Non in carne sed in spiritu esse. V, 847. Secundum spiritum quis ambulet. X, 588. Spiritu duci, est Spiritui consentire iubenti, non carni concupiscenti. V, 815. Spiritui qui non ducantur, sequitur ut carne ducantur. III, 2159. Spiritus regit, caro regitur: nec spiritus bene regit, si non regatur. V, 915. Spiritum suum qui sequitur, superbus est. IV, 1836, 1852. Spiritu suo pauperes, Spiritu Dei divites beati sunt. IV, 1856. Spiritus et cupiditatum regna describuntur. I, 1252. Spiritus et carnis pugna. I, 597, 614, 1296.; V, 849. Spiritus pugnat contra carnem, non contraria natura est contra aliam naturam pugnans, sed tamquam in domo maritus et uxor. IV, 1860. Spiritus pugna adversus carnem necessaria. X, 1396.

Spiritus Dei nomine quid intelligitur. III, 926. An intelligendus Spiritus sanctus. VI, 152. Spiritus Dei sine adlitteramento intelligitur bonus. VI, 152, 154. Spiritus beati, domus Dei. I, 818. Coelum caeli dicuntur. I, 818. Vide Angelum. Spiritus malus cur dictus spiritus Domini. VI, 157. Spiritus Dei secundum substantiam bonus, secundum ministerium malus dicitur. VI, 152, 154. Spiritus Domini agit per bonos et malos, scientes et nescientes, quod agendum novit et statuit. III, 814, 815. Spiritum mangum innotu a Deo non absurdum est. III, 808. Spiritus malignus non habet necendi potestatem nisi a Deo. VI, 151, 157. Spiritus mali tantum nocere sinuntur, quantum Deus iudicat. VI, 146. Spiritibus malignis utitur Deus vel ad damnationem vel ad emendationem vel ad probationem. VI, 137.

Ad vindictam malorum, vel ad probationem bonorum. VI, 13. Spiritus maligni e domo quadam sacrificio corporis Christi fugati. VII, 764. Spiritus immundi, demones mali. VII, 58. Spiritus immundus duobus modis dicitur. I, 969. Spiritus immundi vexatio, poena peccati originalis. X, 1177. Spirituum rationalium corruptio alia voluntaria, alia poenalis. VIII, 554.

Spiritus generale animae nomen. X, 546. Spiritus et anima an idem sint. X, 545. Quid proprie in homine spiritus. X, 544, 545. Spiritus etiam dicitur in Scripturis secundum quandam distinctionem in ipsa una unius hominis anima. II, 1044. Spiritus hominis quid. X, 546. Spiritus mentis quid. X, 546. Spiritum inter et mentem discerni. III, 460, 475. Spiritus sine corporibus cogitare carnali cogitatione difficillimum est. VIII, 919. Modus quo spiritus adherent corporibus, comprehendere non potest. VII, 725. Spiritus hominis qualis erit in coelo. VII, 792. Spiritus vitae non tantum in hominibus, sed et in pecoribus. III, 550. Spiritus mundi, qui et rectores mundi. V, 1091. Spiritus huius mundi facit superbos. V, 1466. Spiritus huius mundi, spiritus superbiae. X, 214. Spiritus, pro marito. III, 1393.

Spiritale pluribus modis dicitur. III, 459. Spiritale non semper in laude ponitur. III, 1786. Spiritalia non capit carnalis. V, 1250.

Spiritales, qui. IV, 1549. Spiritalis est, qui nec capit temporalibus bonis, nec terretur temporalibus malis. III, 2071. Spiritales non sunt nisi per gratiam. III, 2061, 2062, *Retr.*; VI, 105. Spiritus sanctus de animalibus facit spirituales. V, 1258. Spiritales non sunt sub lege, sed cum lege. III, 2071. Quod Spiritus facit adversus carnem, hoc spirituales adversus carnales. IX, 507. Idem carnalis simul et spiritalis. V, 856, 857. Spiritalis homo etiam venundatus est sub peccato. I, 627. *Vide Homo.* Spiritales seu qui spiritaliter interius vivunt, possunt cadere in tentatione. III, 356. Spiritales cum forte in aliquo delicto praecoccupantur, reprimitur in eis aliquantulum, non autem exstinguitur caritatis affectus: rursusque inardescens pristino cursui restituitur. IX, 193. Spiritales si quid aliter sapiunt, id quoque illis in caritatis flagrantia et unitate permanentibus Deus revelabit. IX, 195. Bellum et arma spiritalium qualia. IX, 507. Spirituales persecutionem patiuntur a carnalibus. IV, 1605, 1772. Spiritales inter se nullo modo dividuntur, e contra carnales. VII, 502. Omnes gentes spiritalibus subjectae. V, 49. Spiritalis, sedes Dei dicitur. III, 1256. Spiritalis homo, maior dicitur; carnalis autem, minor, quare. IV, 1771. Spirituales, caeli, dei, et eorum nomine designantur. IV, 940, 1572, 1748. Spiritales per Jacob, carnales per Esau significantur. III, 567. Spiritalis mors ac resurrectio. V, 1627. Spiritaliter sapere datur a Spiritu sancto. V, 33.

Spithams. III, 656.

Splenditenens ponderator. VIII, 507, 509, 574. De splenditenente ponderatore quid sentiant Manichaei. VIII, 575.

Splendonium diaconum in Catholica damnatum Petilianus a se rebaptizatum presbyterum fecit. IX, 370. Abiecit postea, horrendas ejus insidias expertus. IX, 370. Damnationem Splendonii in Gallia a fratribus missam publice legendam proposuit Fortunatus. IX, 370.

Spolia quae Christus detrahit diabolo devicto, quoniam sint. IV, 821, 823.

Spondens procurator Celeris. II, 536.

Sponsa Christi, quae. III, 1452. Christum cum audis, noli sponsum a sponsa separare. IV, 555. Sponsa Christi omnes electi, sive Ecclesia. IV, 494, 509, 512.

Sponsus noster tandem amavit, ut pulchram faceret. IV, 1252. Sponso obviam ire quid sit. V, 575. Sponsus Christus toto corde amandus. VI, 427, 428.

Spiritus Melius, quia tempore famis frumenta largitus est plebi, crimen affectati regni incurrit, et ob hoc occisus. VII, 96.

Squalor et habitus incultus in professione Christianitatis, iactantiae causa esse potest. III, 1287.

Stabulariae mulieres in Italia, quas homines in iumenta vertisse ferebant. VII, 574.

Stater quid. IV, 1783.

Statilius deus. VII, 128.

Statio per mansionem significat. V, 967.

Stationarius quis. IV, 1199, 1200.

Statius Poeta. VII, 51, 57. *Not. (f).*

Status hominum triplex. IV, 1279, 1750.

Stellae secundum Platonem immortales natura non sunt, sed Dei consilio. V, 1158, 1164. Habent suas animas intellectuales, et sunt dii. V, 1158. Stellae quaedam decem nonnibus appellatae. VII, 206. Stellarum quarundam praeter ceteris flatibus divinitus exploditur. VII, 206. Stellis convicia fiunt, cum decem nominibus vocantur. IV, 1194.

Stellis subjectas esse voluntates, insipuum est dicere. IV, 924. Stellarum tantum fictitium. V, 1007, 1027, 1051. Sub iare stellarum nullus hominis genesis ponitur. VIII, 212.

Stellæ omnes non possunt numerari. VII, 500. Stellæ quomodo de celo casuræ in novissimo iudicio. VII, 697. Stellæ solatia noctis sunt. I, 868. Christo injuriam fieri putabant Manichæi, quia stella eum natum demonstrasse dicebatur. VIII, 211, 212. Stella quam viderunt Magi Christo non ad decretum dominabatur, sed ad testimonium famulabatur. VIII, 212. Non ex illis erat quæ ab initio creatæ sunt. VIII, 212.

Stellarum nomine varia Spiritus sancti dona designantur. IV, 1760. Stellæ quæ a Deo numerari dicuntur sunt electi; alii supernumerarii sunt. IV, 1904. Stellæ sunt quædam lumina in Ecclesia consolantia noctem nostram. IV, 1904.

Sthenelas novus rex Argivorum in deorum numerum relatus. VII, 563.

Stephanus. VI, 689. Corona dicitur. IV, 695; V, 1426. Stephanus inter diaconos primus. V, 1431. An Christo viventi adhæserit, an post mortem ad eum conversus sit, incertum. V, 1453. Stephanus simplex erat et fervens. III, 1426. Stephanus amabat a quibus occidebatur, quia et pro ipsis moriebatur. III, 2014. Stephanus lapidatur. V, 563, 1275. Stephani caritas erga lapidatores suos. V, 323. Stephanus mitis cum lapidaretur, sæviebat dum audiretur. IV, 1734. Stephanus sævit, et diligit. V, 323. Quasi odit, quasi sævit: lingua clamat, cor amat. IV, 1734; V, 1437. Stephanus genu flexo orat pro inimicis. V, 323. Stephanus cur pro se stans, pro inimicis genu flexo orat. V, 323, 1428, 1429, 1430, 1441. Stephanus conservus noster, non pro Deo colendus. V, 1442. Stephani orationes multa impetrant, non omnia. V, 1444. Stephani orationi debetur conversio Pauli. *vide Paulus*. V, 1684.

Stephani corporis detectio. V, 1437, 1441; VII, 768. *Nol. (a)*. Altare Deo erectum super ejus reliquias. V, 1437. Stephani memoria Hippone regio. VII, 768, 770. Extra Basilicam erat. VII, 771. Quot et quanta miracula facta sunt ad memorias Stephani, quæ sunt Hippone, et Calamæ et Izali. VII, 768; V, 1444, 1446. Stephani reliquiae in memoriam ad aquas Tibilitanas aliatæ. VII, 766. S. Stephani memoriam Possidius episcopus Calamam advexit. VII, 766. Calamæ capitulatione S. Stephani martyris Eucharis presbyter a calculo sanatus est et postea suscitatus. VII, 766. Martialis ad fidem conversus. VII, 766. Podagri duo sanati per reliquias S. Stephani. VII, 767. Stephani memoria qua occasione apud Anconam ante corporis ejus detectionem exstructa. V, 1445. Ibi multa miracula per eum Dominus operatur. V, 1444, 1445. Stephani reliquias portant secum Gallia et Simpliciola. II, 963. Mulier caeca sanata est per reliquias S. Stephani. VII, 766. Prodigia a Stephano facta, sed per nomen Christi. V, 1434, 1440. Parvulo extincto vita per ipsius orationes reddita, ut sacramenta perciperet. V, 1446. Puella vitæ reddita ad memoriam ejusdem S. Stephani quæ est Hippone. VII, 767. Puer vitæ restitutus ad memoriam S. Stephani quæ est in ecclesia Auduri. VII, 767. Filius quoque Irenæi, S. Stephani oleo perunctus revixit. VII, 767. Lucillus episcopus a fistula sanatus per reliquias S. Stephani. VII, 766. Item infantulus Eleusini, S. Stephani oleo perunctus, revixit. VII, 768. Sanctimonialis item ad memoriam S. Stephani ad vitam revocata. VII, 767. Libellus de homine sanato per orationes Stephani. V, 1445.

Stephanus Romanæ Ecclesiæ episcopus quid de baptismo hæreticorum sentiret. IX, 182. Baptismus Christi in nullo iterandum esse ceasebat. IX, 607, 746. Abstinentes putavit qui de suscipiendis hæreticis priscam consuetudinem convellere consentirent. IX, 134. Episcopatum ejus illibatum confitebantur Donatistæ. IX, 607.

Sterces vel *Stercutius* agricola peritissimus invenit ut fimo animalium agri fecundarentur. VII, 575.

Stercus a *sterce* agricola peritissimo sic dictum. VII, 575.

Stercutius deus. II, 84.

Sterilitatis causæ duæ in mulieribus. X, 711. Sterilitatem non filiorum, sed fructuum in arbore Christus maledixit. IV, 534.

Stesichorus. II, 237, 290.

Stigmata quæ dicuntur. III, 2148.

Stilichoni ascribuntur leges illi Theodosii adversus hæreticos et idololatrias. II, 558.

Stimula dea. VII, 122, 123.

Stimulus carnis Apostolo datus. V, 1566.

Stipendiarum provinciales. VI, 541.

Stipendium, quod pro opere militiæ debitum redditur. VI, 282.

Stirpes cur non benedixit Deus. III, 240.

Stoici, Manichæus, et Hispani Priscilliani hæresis a propria Dei substantia animas esse dicunt. II, 718, 725. Stoici, soli sapientiam scientiam attribuerunt. I, 874. Stoici falluntur dum dicunt hominem non habere sapientiam, nisi in ea

perfectus sit. II, 738. Stoici verbo tantum negant passiones cadere in sapientem. VII, 239. Stoici non omnem perturbationem ab animo excludunt sapientis. III, 536. Misericordiam in vitio ponunt. II, 395, 396. Stoicorum error circa mala hujus vite. VII, 629. Stoici ponentes summum bonum in animo, magis a carne quam a corpore animum avehebant. II, 440. Stoicorum opinio de beata vita. V, 809, 853. Rejicitur. V, 812, 854. Stoici parva omnia peccata esse contendunt. VI, 539. Negarunt Catholici. II, 735. Stoicorum doctrina de peccatorum æqualitate refellitur. II, 394, 395. Stoicorum non timere ac non dolere irridetur. V, 1528. Stoici secundum carnem vivere censendi sunt. VII, 415. Stoici maxime dialectici. IX, 453, 456, 459. Non tam de rebus quam de verbis disputant. VII, 404. Magis de verborum quam de rerum adversitate colligunt. IX, 453. Stoicorum jam nec valent cineres. II, 438. Stoicus philosophus in tempestatis periculo expallescent. VII, 239.

Strabones quomodo nonnulli infantes faci. VIII, 1011.

Straboniansis fundus. II, 234.

Stratam magnam ad patriam se ipsum Christus facit. V, 91.

Strato Peripateticus. VII, 490.

Straton diaconus. IX, 645, 662. An traditor. IX, 646, 662.

Strenarum celebratio. V, 1023. Strenarum loco dandæ eleemosynæ. V, 1023.

Strenia dea quæ strenuum facit. VII, 122, 123.

Struthio. Ansulæ de ossibus struthionum in digitis, genus superstitionis. III, 30.

Studere quid sit. VIII, 972. Studentis amor, non est amor ejus rei quam nescit. VIII, 971, 974, 975.

Studiosus quis vocandus est. VIII, 80. Studiosus in quo differt a curioso. VIII, 80.

Studium. Quibus disciplinis, scientiis, artibus, et quo modo vacandum. III, 62. Tractandis curiosis questionibus tempus esse non debet iis, qui suæ salutis et Ecclesiæ utilitati studere debent. III, 271, 277. In studiis omnium scientiarum tenendum, Ne quid nimis. III, 62. Studium litterarum profanarum quam negligenter Romæ et in Africa habeatur. II, 436. Quam dedecet Episcopos. II, 436. Non damnatur prorsus ab Augustino in adolescente. II, 435. Quod Carthaginenses rhetores curiosas quasdam questionibus non attingant, approbantur ab Augustino. II, 437. Studia sua impendit Augustinus populo Dei, nec aliis vacare potest. II, 247. Quo fine viri litteris dediti laudem humanam requirere possunt. II, 436. Oratio ante studium præmittenda. I, 919. Studia quorumque discentium ad laborem in poenam homini inunctum pertinent. X, 1578. Studia discentium quomodo accenduntur. VIII, 972, 973. Tranquillitas animi studentis necessaria. I, 1075. Studium hominis non incipit sine gratia. X, 583.

Stultitia, tenebræ mentis. I, 999, 1597; V, 436. Stultitia tenebris comparatur. II, 758. Stultitia egestas est animi. I, 973, 974. Stultitia vera est falsa sapientia. V, 813. Stultitia est rerum appetendarum et vitandarum vitiosa ignorantia. I, 1306. Stultitia omnia animi vitia complectitur. I, 974. Stultitia maximum vitiorum. I, 1306. Stultitia et periculis vanitas, peccati originalis effectus. X, 821. Stultitia etiam stultorum iudicio miserrima. I, 918. Nulla alia miseria est quam stultitia. II, 64. Stultitiam inter et sapientiam, an nulla alia affectio media esse possit. I, 607. Aliquid medium inter stultitiam et sapientiam reperitur. I, 1306, 1307. Exemplo parvulorum explicatur. I, 608. Stultus est in quo mens summam potestatem non habet. I, 1251. Discrimen stulti et sapientis. 1251. Stultus omnis peccat, nisi in his factis, in quibus sapienti obtemperaverit. VIII, 83. Stultum te dic, sed dic intus, et sapiens eris. V, 435.

Stupor quidam longe a sanitate, quo quis tanto insensibilior, quanto peior. IV, 650, 651.

Stuprum quod sine peccato proprio non valet evitari, præter culpam est patientis. VII, 56.

Suavitas gratiæ Dei expetenda, ut contemnatur dulcedo iniquitatis. V, 831. Amer temporum rerum non expugnatur, nisi aliqua suavitate æternarum. I, 1190. Suavitatem dei Deus, ut bonum vere bene, hoc est non mali carnalis forandine, sed boni spiritualis delectatione faciamus. IV, 1365, 1366. Suavitatem nisi prior det Dominus, terra nostra non habebit nisi sterilitatem. V, 920. *vide Dulcedo*. Gratia.

Subdiaconi ex Augustini monasterio. V, 1377.

Subhastate civitates in victoria Syllano. VII, 108.

Sub quis deus. VII, 183.

Subjiciatur superiori, qui vult sibi subject quod est inferius se. IV, 1860.

Sublimitas quanto altior, tanto periculosior. IV, 1778.

Subsana, in diocesi Hipponeensi II, 229, 230.

Subscudines. VII, 474.

Subsistere de quibus rebus recte intelligatur. VIII, 942.

Substantia quid. III, 610. Substantia est quæ veteribus natura vocabatur. I, 1346. Substantia quælibet, 1° est; 2° est hoc vel illud; 3° in eo quod est, manet quantum potest. II, 76. Substantia aliquid esse est. IV, 844. Quod nulla substantia est, nihil omnino est. IV, 844. An substantia aliqua prorsus ad nihilum redigatur, subtilissima est quæstio. VIII, 942. Substantiæ duæ, una bona, altera mala, secundum errorem Manichæi. X, 1320. Substantiæ duæ sibi contrariæ, Manichæorum figmentum. VIII, 182. Substantiæ non per se, sed per qualitates, sibi sunt contrariæ. X, 278. Nulla substantia malum est. I, 703. *Vide* Natura. Substantia improprie de Deo dicitur. VIII, 942. Græcis idem est, quod nobis persona. VIII, 942. Pro divitiis ponitur. IV, 844.

Subvenire Deus ad hoc differt, ut dulce sit quod subvenit. IV, 855.

Suburbium feminarum Martyrum solemnitas. V, 1521.

Successione etiam justa possidens res alienas, si eas concupiscebat, damnatur. V, 72.

Successus ab Abbir Germanicana. IX, 211.

Succinctoria quid sint. X, 467, 683, 784, 785. Succinctoria sibi de foliis ficulneis, non vestimenta fecerunt primi parentes. X, 467.

Sudor Christi sanguineus quid significavit. IV, 1817, 1818.

Sufes. IX, 213.

Sufetula. IX, 215.

Suffectani LX martyres necarunt, ut sibi Hercules redderetur. II, 191.

Sufficientiam nos decenter velle. II, 498.

Sufficit Deo bona voluntas, quo nihil facilius. V, 444.

Sufficit nobis solus Deus. V, 1189, 1461. Quid sufficiat ei, cui non sufficit Deus? V, 366, 620. Sufficit una: uni suffice. IV, 207.

Suffocata. Præceptum non manducandi de suffocatis quid edoceat. VIII, 263.

Suffragia justorum aliis hominibus prodesse noverunt Pagani. VII, 750. Quibusdam proderunt in iudicio. VII, 749.

Suggestio prima per caput serpentis designatur. IV, 1581. Suggestionem sequitur delectatio, delectationem consensus vel resistentia. IV, 1839, 1860. Suggestiones quomodo cogitationibus humanis misceantur, ignorat homo. III, 1786. Suggestiones aliæ bonæ sunt, aliæ malæ. III, 1786. Suggestio demonis spiritualiter fit. III, 1786.

Sullecte. IX, 507, 528, 550.

Summanus deus cui nocturna fulmina tribuebant veteres Romani. VII, 151.

Summum bonum æterna vita, summum malum æterna mors. VII, 627. *Vide* Bonum. Beatitudo.

Sumtuli. V, 1578.

Super caput nostrum esse aliquid dicitur, cujus maximum curam gerimus. III, 495.

Superbia quid. VII, 356, 420. Superbia est amor excellentiæ propriæ. III, 456; V, 1563. Superbia est videri velle quod non est. III, 199. Superbia omnis propriis suis et quasi privatis delectatur. II, 564, 568. Superbia, tumor. V, 1676. Non superbiret aliquis, nisi inanis esset; si plenus esset, non inflaretur. IV, 1233. Primum et maximum vitium tororis, ad ruinam sua potestate velle uti. III, 377. Superbia præpositum non vult habere, nec Deum. IV, 1471. Perverse Deum imitatur. VII, 659. Qui sibi sufficere diligit, minus est, dum ab illo qui vere ei sufficit, deficit. VII, 422. Superbia nihilo propinquat. VII, 421.

Superbiæ origo. III, 203. Superbia unde oritur. X, 206. Quomodo ab illa tentemur. I, 804. Superbia quam occulte insidiatur. X, 264. Superbia ex terrena felicitate. V, 206. Superbiam important maxime divitiæ. IV, 1769. Superbiæ nidus colligitur divitiis. V, 957. Superbia, vermis divitiarum. V, 112, 213, 412. Elatio magnis tentat irrepere, II, 831. Superbia amplius amplioribus insidiatur. VI, 413. Superbiæ egregia descriptio. I, 1181.

Superbia princeps omnium peccatorum. I, 1286. Caput omnium malorum. III, 1605, 1604. Fons malorum. III, 456. Primum peccatum. IV, 156, 687. Delictum magnum, et caput atque causa omnium delictorum. IV, 163. Unum ex tribus vitiorum generibus, quibus comprehenduntur omnia peccata. IV, 113. Superbia omnium vitiorum causa. X, 168. Omnis peccati initium. I, 1184. Quomodo. X, 265. Non omne peccatum, superbia. X, 263. Superbia in vitiis prior est. V, 1375. Superbia quantum malum. IV, 709. Nihil eo vitio immanius. I, 929.

Superbiæ effectus. I, 1190; V, 1361. Hoc vitio facta est apostasia a Deo. IV, 163. Superbia diaboli. IV, 709, 1625.

Superbia diabolum deiecit, et subsequente invidentia hominem stantem unde ipse cecidit, inde subvertit. X, 263. Superbia initium peccati Adæ. VII, 420. Superbia Adæ. IV, 893. Non perisset homo, nisi superbia tumelisset. V, 684. Superbia facit ut homo læsus vindicari velit. V, 684. Superbia lapsi sumus, ut ad istam mortalitatem perveniremus. IV, 333. Per superbiam perit homo a via iusta. X, 263. Superbia causa excæcationis Judæorum. III, 1778, 1779, 1780. Superbiæ suæ merito excæcati Judæi. IV, 1789. Superbia idololatriæ fons. V, 1022. Aliorumque peccatorum. V, 1022. Mater omnium hæreticorum. III, 202; V, 280. Parit discissionem. V, 280. Contentions et humanæ laudis appetitus mater est. II, 92. Vitia diabolica superbia et invidentia. III, 1229. Superbia mater est invidiæ. II, 581; IV, 1290; V, 783, 1561, 1563; VI, 413, 673. Ejus comes invidentia. IV, 709. Superbia maximum impedimentum ne inhæreatur Deo. VIII, 1031. Superbia a Deo receditur. X, 206. Pes superbiæ dicitur, quo recedimus a Deo. IV, 354. Quantum superbum cor hominis, tantum recedit a Deo. IV, 1205. Per superbiam recessimus a Deo, redire ad eum nisi per humilitatem non possumus. IV, 302. Ad ruinam non movet pedem nisi superbia. IV, 1608. Superbia prohibet a fide in Christum. V, 636, 874. Superbia pellitur homo in tenebras suas. X, 206. Superbia aures cordis obstruit. X, 618. Superbiæ et caritatis eadem extrinsecus effecta. III, 2040. Superbia extinguit caritatem. III, 1982. Superbia Christi discipulum esse impedit, vel non permittit. VII, 309. Non vult esse de corpore capitis humilis, qui amat superbiam. V, 1568. Superbia de vana granditate præsumens, non sinit hominem ambulare per arctam viam, et intrare per angustam portam. IV, 1471. Per superbiam misericordiæ medicina respuatur. I, 1286. Superbia cur virginitati pertimescenda. VI, 426. Nihil sic impedit perfectionem sicut superbia. IV, 709. Superbia causa cur jam molestum sit obedire justitiæ. X, 170. Unde vult eminere superbia, inde in angustias contrahitur. III, 456, 437. Superbia fermentum massam corrumpens. IX, 86. Superbia cathedra pestilentiae dicitur. IV, 67. Superbia stupor dicitur. IV, 1935.

Superbiæ morbus quam periculosus. V, 943. Superbiæ poculo mors nobis propinata atque transfusa est. VI, 416. Fallax insinuatorum est magnitudo, quæ ubi mentem possederit, erigendo dejicit, inflando evacuat, distendendo dissipat. V, 1561. Victrix humana superbia se ipsam decipit. X, 351. Superbia, caput serpentis. IV, 354. Caput circuitus impiorum. IV, 1810, 1811. Superbiam humanam aggreditur. Apostolus illo loco, *Quid habes quod non accepisti*. X, 967. Contra superbiam in primis vigilandum. X, 171. Alia quæcumque iniquitas in malis operibus exercetur ut fiant; superbia vero etiam bonis operibus insidiatur, ut pereant. II, 960. Vitia cætera in peccatis, superbia vero etiam in recte factis timenda est. II, 442; IV, 709; X, 262, 263, 265. Superbia cavenda est devicta cupiditate placendi hominibus. VI, 26. Superbia tanto plus augetur, quanto magis ei cupiditates cæteræ cesserint. X, 788. Tanto quisque caveat ne superbia decipiatur, quanto sanctius aliquid proficitur. VI, 428. Superbia primum peccatum, et ultimum redeuntibus ad Deum. IV, 156. Superbiæ periculum. X, 753. Unde illud periculum. X, 752.

Superbiæ tumor qua medicina sanatur. IV, 1523. Superborum elationem nec ipsa humilitas mortalitatis edomuit. IV, 1342. Superbia humana per humilitatem Dei arguitur. VI, 283. Adversus superbiam divina medicina. X, 168. Superbiam nostram Christus humiliare sua curat. III, 1604. Humilitate sua dejicit. VII, 501. Humilitate sua sanat. VIII, 1051. Propter magnum superbiæ peccatum Deus humilis venit. IV, 163, 302. Exaltari vis? illi te subde, qui non potest humiliari. IV, 1946. Superbia hominem tantum pressit, ut eum non posset nisi humilitas sublevare divina. V, 1004. Magna contra superbiam medicina Deus homo. V, 487. Quæ superbia sanari potest, si humilitate Filii Dei non sanatur? VI, 297. Jam tandem erubescat homo esse superbus, propter quem factus est humilis Deus. IV, 163. Superbia cecidimus, et jacentes magis intumescimus. IV, 1523. Superbiam nostram domat Deus per vilissimam creaturam. III, 1586. Superbia, causa cur tardius in aliquibus vitiis sanctos suos sanat Deus. X, 170. In quibusdam etiam justos suos, quoniam adhuc extolli possunt, non adjuvat ad perficiendam justitiam. X, 200. Deserit aliquantum Deus, ne superbiamus. X, 262. Superbiam ipsam cur Deus non cito sanat. X, 262. Quamvis ipsum Satanam elatio prima dejecerit, tamen summus medicus, de angelo Satanæ, adhibuit contra elationis vitium salubre quamvis molestum medicamentum. X, 601. Superbia venenum quod non curatur nisi veneno. V, 893. Unde diabolus cecidit, inde dejicit. V, 893. Superbiam monoceros significat. III, 881. Superbia Pharisei. IV, 265, 446, 447. Superbia, spiritus hujus mundi. X, 214. Nemo gloriatur in homine, ac per hoc

nec in se. VI, 283. Superbia qua quis se præfert alteri, quomodo domanda. VI, 82.

Superbus est, in quo vivit spiritus suus. IV, 1832. Et qui spiritum suum sequitur. IV, 1836. Superbus est animus, cum se ipso sibi quasi suo bono gaudet. II, 439. Quare hic peccet. II, 442. Fit miris modis, ut de falsa humilitate magis quis infletur, quam si apertius superbiret. II, 642. Superbi sibi placentes appellantur in Scriptura. VII, 421. Superba anima in conspectu hominum vult placere. IV, 163. Superbus blanditur, sævit amor. III, 2041. Superbus omnis, cum velit videri quod non est, fictus est. IV, 1624, 1625, 1811. Superbus est, qui in se vult laudari. IV, 310. Laudando te bonum, sis malus: bonum enim te fecera humilitas, malum te facit superbia. IV, 193. Sanctum se dicere, non est ista superbia elati, sed confessio non ingrati. IV, 1084. Superbi se laudant, non Deum. IV, 1471. Superbus est, qui aut non peccata sua confitetur, aut quæ videtur habere bona, sibi arrogat, aut qui etsi bona quæ facit Deo tribuat, extollit se tamen super alios qui illa non faciunt. IV, 1203. Superbus suam amat sententiam defendere, non quia vera est, sed quia sua est. I, 859. Superbi habent sursum cor, sed contra Dominum. V, 168. Superbi se volunt pro Christo adorari. V, 1023. Perversa superbiorum affectio. I, 1285. Superbus propria quadam nota peccator. IV, 414. Superbi casus, unde. I, 701. Superbus eo ipso quod se altum putat, cadit. IV, 1204. Ubi superbis de Dei dono, ibi quod, acceperas perdis. V, 751. Superbus diabolus non nisi superbos per superbiam tenebat. IV, 1126. Superbum quemcumque diabolus fecerit, vincit. III, 2030. Tanto Deus a te erit altior, quanto tu elatior. IV, 1780. Erigitur superbus, mergit illum Deus. IV, 1205. Altus est Deus, non in te habitat si altus esse volueris. IV, 1186. In culmine qui stat, denatat ab eo aqua gratiæ. IV, 1836. Propinquat Deus tribulanti et contenti, qui deseruit superbientem. IV, 225, 265. Qui non superbe sapiunt, in Deo pauperes sunt. IV, 1083. *Vide* Humilitas, Pauperes.

Superbis quomodo Deus resistat. IV, 1426. Regula juris divini est, ut qui se exultat humilietur. IV, 266. Superbis resistere etiam homines in laudibus ponunt. VII, 13. Superborum capita calcat Christus. IV, 1210. Qui dedit humili, aufert superbo. IV, 194, 1796. Superbis absconduntur mysteria. V, 440. Superbus, a discipulatu Christi repulsus. V, 415. Superbus amittit quod impetrat humilis. V, 103. Superbi mortales de diabolo debent erubescere: ille enim etsi superbus, tamen immortalis est. V, 590. Superbis utile est arctius manifestiusque concludi. X, 365. Et cadere in manifestum peccatum. VII, 422. Superbi infirmantur, ut perficiantur. III, 414. Nihil tam indignum misericordia, quam superbus miser. I, 1285. Superbis Christus est lapis offensivus. V, 920, 921, 922. Sacramentum corporis Christi longe est a cordibus sapientium superbiorum. II, 840. Superbi non sanantur a Christo. III, 1446, 1447. Animæ extollienti se demonstrandum fuit, quam non bene se habeat facta natura, si a faciente recesserit. III, 452. Continens, ne aliquando superbiat, cogitare debet, quid sibi desit, non quid adsit. V, 1565. Contra continentis superbos. V, 1567. Conjugatus humilis, melior continente superbo. V, 1564. Cum superbis quomodo non convalescendum, cum quibus Christus manducare dignatus est. IV, 1289.

Superbi fumo comparantur. V, 440. Cur fumo comparantur. VIII, 198. Superbi defendentes peccata sua fumo comparati. V, 153. Superbi corpus diaboli vocantur. IV, 1807. Superbi, etsi alti sunt, quasi fumus evanescunt. IV, 1184. Superbi leonibus comparantur. III, 361. Superbi more nivis congelascunt et cadunt. III, 875. Superbus homo gladio proprio occisus. V, 851. Superbi, gigantes vocantur. IV, 1116. Falsi iusti. IV, 1807. Per montes figurantur. IV, 1243, 1865. Superbi tenebræ sunt. III, 874. Per nonaginta novem oves in deserto relictas, et per novem drachmas significantur. III, 1344. Superborum (hæreticorum) inquietudinem significaverunt muscæ sub quibus magi Pharaonis defecerunt. II, 219.

Superfluum est, quod nec prodest, nec nocet. III, 2118. Superflua non nocent, axioma jurisperitorum. VII, 153. Superflua multa habent, qui nonnisi necessaria tenent. IV, 1921, 1922. Inania si quaerimus, nihil sufficit. IV, 1922. Quære quod sufficit operi Dei, non quod sufficit cupiditati tuæ. IV, 1922. Inter superflua quid numerandum. V, 421. Superflua gravant, non sublevant; onerant, non honorant. V, 525. Superflua eroganda pauperibus. III, 1760. Superflua divitum, necessaria sunt pauperum. IV, 1922; V, 243, 413. Superflua cum possidentur, aliena posseduntur. IV, 1922. Superflua sua non tribuere indigenti, simile est fraudi. V, 1041. Superflua vide cui remaneant, ne forte cum servas unde vivas, colligas unde moriaris. V, 629. Capillis superflua significantur. III, 1760.

Superiores. Eorum dotes, quæ. I, 1338. Maxime discretio. I, 1340. Superiores seu prælati, quomodo gerere se debent dum amantur, timentur, laudantur, ne in superbia vitium cadant. I, 804. Timere velle ab hominibus, non propter Deum, fœda est jactantia. I, 805. Superiori se subiciat, qui sibi subjeci vult quod est inferius se. IV, 1860. Superioritas, etsi ita administraretur ut deceat, indecenter tamen appetitur. VII, 647, 648.

Superius Centurio. II, 304; IX, 540.

Superstitionum varia genera. III, 50. Superstitio noxia in quo sit, in quo vera religio. II, 377. Dies observare ad aliquid inchoandum, grande peccatum. VI, 270. Superstitio pluvie comparatur. III, 1308. Superstitione Gentilium, silva facta erat omnis terra. IV, 1230. Superstitiones quomodo verus Deus subvertit. VII, 137.

Superstitiosum quid. III, 50. Superstitiosi quinam dicebantur. VII, 137. Quid differant a religiosis. VII, 187. Lepidum Calonis responsum superstitioso. III, 51.

Supplantare gressus quid sit. IV, 1807.

Supplicem nullum spernas, et cui dare non potes quod petierit, non eum spernas, etc. IV, 1351.

Supplicium iuste peccatoribus infligitur. I, 1281. *vide* Poena. Supplicia utiliter erga reos decernuntur. II, 660. Supplicia terreant, quem præmia non invitant. IV, 569. Supplicium bonum quidem opus esse damnantis, sed vero malum damnati. X, 1465. Supplicii diuturnitas an debeat respondere diuturnitati delicti. VII, 725.

Surditas cordis ex tumultu vanitatis. I, 700.

Surdus et mutus Mediolani motibus corporis verborum vice utens. I, 1032.

Sursum nihil est aut deorsum in universo. VI, 18, 19. Sursum cor. V, 170, 370, 1520; VI, 443. Sursum corda. Gratias agamus Domino Deo nostro. Dignum et iustum est. X, 214, 1013. Sursum corda non sine causa audiat. IV, 271, 1941. Sursum cor levetur, ne putrescat in terra. IV, 1941. Sursum cor habe, corde præcede, quo sequaris corpore. IV, 1756.

Susanna ore tacebat, corde clamabat. IV, 1775. Labiis immotis clamabat. V, 838. Susannæ, quia liberata est, non major exinde felicitas. V, 1506. Susanna exemplum pudicitiae conjugalis. V, 1506. Susanna cum Josepho comparatur. VI, 1459.

Susceptor Deus ægrotorum et infirmorum. IV, 521

Suscepti. I, 999. Suscepti honorarium dare solent patronis. I, 999.

Suscipere Jesum in cor. V, 942.

Suspiciari. Malevolæ animæ quasi dulciter sapit, quod pessime suspicatur. V, 1564. Qui benevole suspicatur, vicini cupit. V, 1507. Augustinus in iudicando aut aliquid mali suspicando de aliquo, maxime cautus. II, 267, 268. Suspiciones, tentatio humana. III, 1859. Suspiciones malevolas quibus suggerat diabolus. II, 270. Pleraque generis humani mala oriuntur a suspicionibus falsis. V, 1401. Suspicionibus malis ita perducitur ad odium, V, 506. Suspicionibus ira non est irriganda. V, 1054. Suspiciones malæ, alimentaria. V, 597. Suspiciones malevolæ sunt calumniantium; benevolæ sunt suspensiones gubernantium. V, 1507. Suspiciones nostras amamus omnes aut pene omnes vel vocare vel existimare cognitiones, quando credibilibus rerum signis movemur. II, 665. Suspensionem de se malam non tam arguendam, quam sanandam Aug. iudicat. II, 474, 480.

Suspiciosus. Imperfectus quod in se ipso agitur, hoc de aliis suspicatur. IV, 1534. Suspiciosi omnes, cum merito culpentur, etiam laudari arbitrantur se debere quod cauti sint. II, 648. Suspectiosi diabolo similes. IV, 1535.

Sustentacula duo humani generis. V, 346

Sustinentia et continentia duæ virtutes huius vitæ. V, 159, 255. Sustinere Dominum quid sit. V, 244. Sustine Dominum, non sustinebis mendacem, non inopem: omnipotens promisit, certus, vorax. IV, 211. Sustinentiam qui perdidit effeminatus est. IV, 211.

Susum, Jusum. III, 2036. Susum me honoras, Jusum me calcas. III, 2060.

Suum esse aliquid quis jure dicat. V, 327.

Sycomora dicuntur poena quædam ficiis similia. V, 941. Sycomora, ubi degebat Augustinus, rara aut nulla. V, 941.

Sycomoræ crux Christi. V, 941

Sylla. VII, 107. Syllæ mores et facta horrore sunt legentibus VII 69 De vitis Syllæ plura Sallustius. VII, 63. Varia deorum responsa et oracula Syllæ facta. VII, 72. Nullum de moribus corrigendū datum. VII, 72, 75. Syllæ adiutores dæmones. VII, 74. Syllæ tabula proscriptionum. VII, 107, 109. Syllanum bellum VII, 107. Syllanæ victoriæ crudelitas. VII, 107, 108. Sylla vindex fuit crudelitatis Mariæ. VII, 107. Plus damni Syllæ attulit victoria, quam inimicis. VII, 75.

Syllogismi partes tres. VII, 58. Syllogismi conversio

exposuit risui Diogenes eum qui sophistam proposuerat. III, 58.

Sylva græce *α*, dicitur. VIII, 556.

Sylvia filia Numitoris sacerdos Vestalis, mater Romuli. VII, 81, 82. *vide Rheu*.

Symmachus Præfectus Romæ. I, 717. Augustinum Mediolanum mittit prostendæ Rhetorices gratia. I, 728.

Symmachus Scripturam ex Hebræa lingua in Græcam transtulit. III, 743; VII, 603. Quo tempore. VII, 603. *Not. (b)*.

Symmachiani. IV, 463. Id est secundum quosdam, Nazareni. VIII, 349, 358. *vide Nazareni*. Symmachiani seu Nazareni ad nostra usque tempora, jam quidem in exigua, sed adhuc tamen vel in ipsa paucitate perdurant. VIII, 358.

Synpiasia. IV, 772.

Sympsalma quid sit. IV, 80.

Symbolum unde dictum. V, 1058, 1072. Cur institutum. V, 1066. Symbolum fidei. VII, 552. Symbolum fidei dicitur confessio. VI, 276. Symbolum est regula fidei, brevis et grandis. I, 631; V, 400, 1060; VI, 627. Fidei et salutis regula. V, 1072. Sacrosancti martyri symbolum. V, 1072. Symbolum fidei catholicæ fundamentum. VI, 651. Symbolum ex Scripturis collectum est. VI, 627. Symbolo quicquid colligitur, in sacris Scripturis continetur. V, 1060. Symbolum et oratio Dominica complectuntur fidem, spem et caritatem. VI, 234. In Symbolo est fides catholica. VI, 181. Symbolum non scripto tradebatur, sed tantum verbo. V, 1060, 1066; VI, 627. Symbolum Catechumenis sive Competentibus ante Dominicam orationem tradi solitum, ab iis post aliquot dies reddendum. V, 377, 386, 393. Symbolum nosse tenentur baptizandi. X, 322. Symbolum quo die tradebatur Catechumenis, aut ab iis reddebatur. V, 399, 1058. *Not. (b)*. Rursum die sabbati novissimo ante baptismum audientibus omnibus reddebatur. V, 393, 399. Symbolo non reddito baptismum recipias, paralyti plectitur, quoad reddiderit. II, 1013. Symbolum memoria teneri debet. V, 399, 1060. Symbolum quare memoria tenendum. V, 1060. Non auditur in Ecclesia quotidie ut oratio Dominica. V, 399. Symbolum quotidie recitandum et tanquam speculum quotidie inspiciendum. V, 399; VI, 627. Quando dicendum. VI, 627. Symbolum animo semper versandum est. V, 1072. Symboli expositio. V, 1058. Symboli ordo et textus. V, 343. Symbolum habent etiam ab Ecclesia præcisi. V, 1232.

Symphoniaci demoniorum. IX, 738.

Symplegadæ. X, 1313.

Synagoga ex congregatione appellata est. III, 2089. Cum audieris synagogam, noli continuo detestari quasi interfetricem Domini. IV, 916. Synagoga mater est Christi, socrus Ecclesiæ. IV, 501. Synagoga et Ecclesia significata per duas meretrices. V, 92. Synagoga nomine lance in Scriptoris significata. IV, 137. Synagoga, arbor maledicta. V, 554, 555.

Synaxes ad memorias Martyrum. I, 710.

Synecdoches varia exempla. III, 578, 579.

Synerus trium principiorum auctor. VIII, 20.

Synitensis, ecclesia. VII, 765. *vide Sinitum*.

Synnodense concilium. IX, 493. *Not. (a)*.

Synodi congregatio ad damnandas hæreses non semper necessaria. X, 638.

Syria interpretatur sublimis. IV, 713.

Syra lingua vicina Hebrææ. III, 260.

Syrarum feminarum castitas. VI, 486.

Syracusæ obsidio. VII, 19. Et eversio. VII, 10. Syracusis quidam dicunt hominem posse esse sine peccato, etc. II, 674.

Sysiminius epistolam Augustini, quæ continet questionem de mendacio officioso, reddiderat Hieronymo, quam Augustini esse dubitat Hieronymus. II, 237, 238, 243, 244.

T.

T littera, signum crucis. IV, 854. Hæc littera, in græcis numerorum notis trecentos significat. IV, 833.

Tabernaculi constructio. III, 637. Tabernaculum testimonii erat populo Dei in itinere velut templum ambulatorium. VII, 463. Cur velis cilicinis cooperiebatur. VII, 463. Tabernaculum Christi, caro ejus, Ecclesia ejus. III, 1991, 1992. Tabernaculum suum Christus in sole posuit, id est carnem suam in manifestatione hujus lucis ostendit. III, 1979. Tabernaculum Donatist, Ecclesia catholica. IV, 1912. Tabernacula peccatorum, ecclesiæ hæreticorum. IV, 1912. Tabernaculum peregrinantium est et militantium. IV, 143, 202, 263, 479. Hinc contubernales, militantium nomen. IV, 202. Tabernaculum aliquando sumitur pro habitatione semperiterna. IV, 143.

Tabula lapidea, in quibus Lex scripta erat, quid significat. VIII, 306. Tabula primæ Legis quare dicuntur scriptæ digito Dei, secundæ vero a Moyse scriptæ. III, 632, 633, 733, 736. Tabula priores gratiam significabant, posteriores vero eos qui de suis operibus gloriantur. III, 633. Priores tabulae vetus Testamentum significabant. III, 633, 733, 736. Fractio tabularum Testimonii quid significet. III, 644. Tabularum contritio, Legem ad condemnationem valere significat. III, 756.

Tabulae xii quid de furum occisione præcipiant. III, 627.

Tabula clericorum. V, 1580. A clero ac populo petit August. utrum Presbyteri accusati, sed non convicti nomen non recitetur. II, 266, 269. Quid obest homini quod ex illa tabula non vult eum recitari humana ignorantia, si de libro vivorum non eum delet iniqua conscientia? II, 269. Tabulae matrimoniales. IV, 1043; V, 88, 225, 343. Tabulae servorum in ipsorum manumissione fractæ. V, 143.

Tacet nunc Deus a judicio, non a præcepto, non a doctrina. IV, 340, 952, 1200. Tacet modo a vindicta iudicii, non a verbo correctionis. V, 298. Tacet in judicio, loquitur in præcepto, in tot sacramentis, in tot libris. V, 298. Loquitur qui tacet, dum monet nos, et nondum iudicat nos. V, 298, 300.

Taciturnitas Dei, patientia Dei. V, 297.

Tadia meritis peccatorum imputanda. X, 109.

Tagosensis episc. II, 226. *Not. 3*.

Talares et manicatas tunicas habere flagitium erat apud veteres Romanos, jam e contra. III, 74.

Talio. VII, 725. Talionis lex. III, 626. Talionis lex demonstrat quæ vindicta debeatur, ut sciatur quid venia relaxet. III, 626. Talionis poena quare instituta. VIII, 363, 364. Talionis poena non repetenda in causa servorum Dei. II, 500, 510, 511, 536. Talionis poena non fomes, sed limes furoris est. VIII, 363.

Tangendi sensus. I, 1230. Per totum corpus est. III, 363. Unde nascitur. III, 364. Dirigitur a cerebro per medullam cervicis. III, 363. Tangere Christum. V, 420, 1144, 1149, 1153.

Tantulus. VII, 571.

Tapes theatricus. VIII, 373.

Tardius aut citius, quam statuit, cum non venturus sit Deus, cur oratur ne tardet. IV, 873. Tardiora sunt omnia frigida. IV, 1931.

Tarentina urbs eversa a Fabio. VII, 19. In ea Judæorum simulacra quomodo servata. VII, 19.

Tarentini hostes Romanorum. VII, 97.

Tarquinius Priscus rex Romanorum. VII, 582. Tarquinii mors. VII, 95.

Tarquinius Superbus quare sit dictus. VII, 93. Superbus est appellatus. VII, 94, 95. Soceri interfectione ad regnum pervenit. VII, 92. De mandibulis capitulum crexit. VII, 92, 93. Cum liberis suis Urbe pulsus est. VII, 93, 94, 506. In regnum redire frustra conatus est. VII, 93, 94. Tusculi privatam vitam egit. VII, 93. Cum obiit. VII, 93. *Not. (b)*.

Tarquinius Collatinus unus ex duobus primis consulibus. VII, 94, 95. Maritus Lucretiæ. VII, 61. *Not. (d)*. Magistratu se abdicare coactus. VII, 61. *Not.* et Urbe exire. VII, 94, 95. Injuria in Tarquinium Collatinum collata vindicata. VII, 94.

Tartareus amor. IV, 1816.

Tarutius juvenis ditissimus. VII, 183.

Tuscius Cyprianus. V, 1412.

Tatiani hæretici et Tatiano, eorumque errores. VIII, 30.

Tatius rex Sabinorum. VII, 89.

Taurinus in Africam missus, adversus Donatistas secundum leges contra eos latus egit. IX, 362.

Tautane rex Assyriorum. VII, 376.

Telepte. IX, 235.

Tana consecrationes magicæ. VIII, 897, 900. Consecrationes Theurgicæ seu sacrificia perfecta. VII, 287. *Not. (b)*. Teletis nullorum deorum potest homo purgari. VII, 300. Teletas ac mysteria religionis Græci taciturnitate, parietibusque claudabant. VII, 138.

Tellumo deus. VII, 213.

Tellus dea. VII, 213.

Telamon quintus Sicyoniorum rex. VII, 362. Ludos Telamoni primitus institutos ferunt. VII, 362.

Temetum a veteribus vinum appellatum. VIII, 972, 974. Temetum vocabulum jam emortuum. VIII, 974.

Temperantia unde dicta. I, 974. Temperantia quid sit. I, 1189, 1235, 1322. Temperantiæ definitio, ejusque partes. VI, 21. Hinc officium. I, 1326; VII, 628. Temperantia dicitur quæ libidines retinet. IV, 1066. Temperantiæ nomine nonnulli principes Romani multam gloriam comparaverunt. VII, 127. Pulchrior temperantia animi suam inscientiam contenta, quam scientia rerum. I, 711. Xenocrates Polemonem non solum ebriosum, verum etiam tunc ebrium,

ad mores alios repente convertit disputando de fruge temperantiae. II, 391.

Tempestates maris quatientes Ecclesiam, turbant gubernatorem. IV, 1422, 1423, 1426. Tempestas absente Domino. V, 470. In tentationis tempestate, excitanda fides, tamquam Christus dormiens in navi. V, 210, 424, 1602. Tempestas est cupiditas. V, 482.

Templa et sacrificia Deo soli exhibentur. V, 1231. In templis Paganorum non coluntur nisi spiritus maligni. IV, 1243. Cur in templis, in quibus Serapis et Isis colebantur, simulacrum digito labiis impresso silentium indicabat. VII, 564. Tempia deorum clausa per Imperatorum leges. IV, 1788. *Not.* Tempia, idola, luci, possunt in usus communes, vel in honorem veri Dei converti. II, 185.

Templum, quare quadraginta sex annis fabricatum. VI, 39. Templum aedificatio per xlv annos ad secretiorem instructionem humani corporis referenda. III, 36. Templum Salomonis destructum regnante Sedechia. VII, 582. Templi Salomonis inauguratio inchoata sub Cyro, sed usque ad Darium dilata. VII, 583. Templi Salomonis renovatio novum Testamentum significat. VII, 610.

Templum. Simulacrum Deo nefas est Christiano in templo collocare. VI, 188. Templum Dei aliter in significatione aliter in re. II, 846. Templum Dei. Angeli in coelo. V, 1190. Templum Dei non de lapidibus et lignis, sed de hominibus aedificatur. VII, 542. quomodo. VII, 546. Templi Dei, lapides vivi. V, 163. Templum Dei homo, in quo Christus per fidem habitat. IV, 1632. In quo habitat caritas. V, 1533. Deustantum habitat in iis quos efficit templa sua. II, 846. Aliter justi in terra, aliter sancti in coelo templum sunt Dei. IV, 1632. Qui credunt diligendo Christum, lapides sunt, de quibus templum Dei aedificatur. IV, 1704. Templum Dei, mens hominis. I, 1195. Mens pura, templum sanctum Deo. X, 285. Templum Dei amplum, cor fidelis. V, 158. Templum Dei duplici ratione homo est. V, 1271. Nunc jam incipit homo esse templum Dei, quomodo. X, 651, 652. Templum Dei bene vivendo aedificamus. VII, 546. In nobis, ut in profano templo, alia deicienda, alia consecranda. V, 890. Templum Dei sanctum, mirabile est, non in structuris, sed in iustitia. IV, 779. Exaudiatur, qui orat in templo, qui orat in pace Ecclesiae. IV, 1704. Templum Dei simul omnes unum, et singuli singula templa sumus. II, 839, 847; VII, 280. Templum Dei violat, qui violat unitatem. IV, 155. Templum suum Deus protegit, templis suis simulacra protegantur. IV, 204. Templi Dei aedificatio per fidem, dedicatio per resurrectionem. V, 890. Templum Dei Martyres. V, 1456.

Tempus quid. VII, 363, 364. Tempus quid sit, difficilis quaestio. I, 859. Implicatissimum aenigma. I, 820. Tempus est distentio, sed cuius rei? num animi? I, 822. Non fuit aliquod tempus, quando Deus nondum aliquid fecerat. III, 174, 175. Tempus nullum ante mundum. VII, 521. Ante creaturam frustra requiruntur tempora. III, 525. Tempus omni tempore fuit, et tamen creatum fuit. VII, 364. Temporis et mundi creationis unum est principium. VII, 521, 322. Tempus creatura est. III, 223. Tempus quando incipit. III, 225. Tempus cum coelo et terra esse coepit. V, 25. Nullum tempus sine creatura. I, 826; VII, 364. An tempus possit esse in motu incorporeae creaturae. III, 223. Tempus sine aliquibus creaturae motibus esse non potest. VIII, 684. Quae nunc dicuntur tempora, a motu siderum coeperunt. VII, 544. Solis, lunae et siderum motus, non sunt tempora. I, 820. Tempus non est corporis motus. I, 821. Sed quo metimur motum corporum. I, 821. Temporis mensura. I, 816. Quomodo tempus liceat metiri. I, 819, 822.

Tempus praeteritum, praesens, et futurum. I, 816. In omni motu creaturae praeteritum et futurum invenitur, non vero praesens. III, 1680. Temporis verba indifferenter dicuntur, quamvis sine tempore manere intelligatur aeternitas. VIII, 699. In caelesti habitatione tempus non volvitur, quia habitat ibi non labitur. IV, 1918. De toto tempore in quo sumus, solum momentum tenemus praesens. IV, 976. Quae temporis fine clauduntur, pro transactis habenda sunt. IV, 1145. Tempus et est et non est. IV, 419. Tria tempora proprie non sunt. I, 818. Differentiae temporis quomodo nominandae. I, 818. Tempora praeterita laudantur, accusantur Christiana. VI, 702. Praeteritum tempus et futurum, quomodo sit longum aut breve. I, 816, 817. Temporis celeritas. IV, 361.

Tempus et aeternitas quomodo discernuntur. VII, 521. Tempus non potest esse coaeternum aeternitati. VII, 564. Quo sensu tempus aeternum dicatur. III, 175. Tempora aeterna quomodo intelligenda. VI, 84; VII, 365, 566. Tempora non quidem aeterna, non tamen in tempore esse coeperunt. VIII, 922. Tempora aeternitatem imitantur. I, 1179. Tempus quasi vestigium aeternitatis. III, 236. Tempus finitum et infinitum quid differunt. VII, 360. Temporis spatia infinita ante mundum non sunt cogitanda. VII, 520.

Temporum moderator Deus. VII, 139. Temporum ordo

in sapientia Dei sine tempore est. VIII, 830. Tempora observari per menses atque annos docuit Phlegous. VII, 562, 565. Superstitiosa temporum observatio tempore Augustini motum usitata. III, 2150. Quam sit animae periculosa. III, 2150. Temporum observatio quae culpabilis aut innoxia. II, 210. Temporum et dierum observatores reprehenduntur. IV, 456. Tempus aliud est promittendi, aliud adimplendi quae promissa sunt. IV, 1445. Tempus per ordinem ad mores quadruplex: ante Legem, sub Lege, sub gratia, in pace. VI, 52. Tempus tripartitum: ante Legem, sub Lege, sub gratia. VIII, 892; IV, 1562. Quoque temporum articuli. VI, 514. Tempora mundi sex distinguuntur. IV, 1182. Temporum Pelagiana distributio. X, 569. Ipsa est plenitudo temporis, quando venit Filius Dei temporalia docere contemni. IV, 922. Duo tempora Christi, humilitatis et claritatis. IV, 1161. Tempora Christiana. V, 503, 622. Tempora Ecclesiae duo, probationis et coronationis. V, 96. Tempus mortis hic propter peccata nostra, tempus laetitiae post de gratia Salvatoris. V, 1182. Tempus mortis, et tempus laetitiae utrumque diebus xl ante Pascha, et diebus l post Pascha figuratur. V, 1184. Tempus duplex, misericordiae et iudicii. IV, 1282; V, 127. Tempus fidei et spei. V, 236. Tempus opportunum, tempus gratiae. IV, 269. Tempus beneplaciti, tempus misericordiae. IV, 852. Tempora velut mala injuste, quidam accusant. VII, 78. Tempora mala unde et quomodo ferenda. V, 498. Tempora mala non faciunt nisi homines mali. V, 1416. Cui tempora molesta sunt, si homines sibi non sunt molesti? V, 909. Tempora mala unde semper putant homines ea quae agunt. V, 168. Tempora nos sumus; bene vivamus, et bona sunt tempora. V, 498. Tempus redire quid sit. V, 122, 910. Horam pro tempore posuit S. Joannes. II, 910. Tempus quaestionibus de mundo curiosis non occupandum, rebus impendendum melioribus. II, 75.

Temporales. X, 942. Temporales, qui usque in finem in obedientia non permanent. X, 1029, 1050.

Temporale plus diligitur antequam habeatur, vilescit autem cum advenerit. III, 35. Temporale non satiat animam, cui vera est et certa sedes aeternitas. III, 56. Temporalia bona sunt et non sunt. IV, 1686. Temporalia nihil habent nisi erit et fuit; quod in illis futurum est, cum venerit, fit statim praeteritum; expectatur cum cupiditate, amittitur cum dolore. IV, 122. Temporalibus oblectari, cum teneri non possunt, miserum est. IV, 1488. Qui haeret corde in Domino, sic habet ista terrena tamquam capillos. IV, 605. Temporalia animo dimittenda. V, 997. Temporalium vanitas. V, 861. Temporalia concupita inardescunt, adepta vilescunt, amissa vanescunt. V, 861. Saepè Deus temporalia dat et malis, ut aliud ab illo discant querere boni. IV, 611. Temporalia quomodo a Deo petenda. IV, 624. Temporalia dantur, et ipsa a Deo, non a daemonibus. IV, 327, 346, 931, 952, 1612, 1686. Redarguuntur qui Deum propter aeterna, diabolus propter temporalia colere velle videntur. IV, 456. Temporalia et quando dat Deus, et quando aufert, et quando non dat, pariter est colendus. V, 207. Temporalia misericorditer Deus aufert iis abutentibus. V, 205. Misericorditer non dat, eisdem abutens. V, 204. Temporalia aeternis qui praeposunt, Dei beneficia inverse vestiunt. IV, 1868, 1869. Temporalia pro aeternis contemnenda sunt. II, 529. Iusta et officiosa, et in suo genere pacatio atque tranquillior rerum temporalium administratio, recipiendorum aeternorum meritum gignit. II, 81. Temporalibus dediti, tamquam rote constricti circumeunt, non intrant ad veritatem, quia non amant aeternitatem. IV, 245. Aliquid boni et de ipsis temporalibus operandum est. IV, 605. Temporalia sperare et diligere desinant, qui nomen Dei cognoscunt. IV, 122. Temporalia ideo nemini conferunt veram felicitatem, quia non extinguunt insatiabilem cupiditatem. IV, 1441. *Vide* Bona. Peribunt, non qui temporalibus utuntur, sed qui ea Deo praefertunt. IV, 1606. Cum coeperit perire quod factum est, ubi erit amator temporis, qui perdidit aeternitatem? V, 236. Temporalia bona in aliis invidere, mercenariorum est. III, 1405. *Vide* Terrena, Transitoriis.

Tenax ab Horreis Cesiae. IX, 253.

Tenebrae quid. I, 826. Tenebrae nihil sunt aliud quam lucis absentia. VIII, 195, 197. Aut aer carens luce. VII, 326. Tenebrarum natura aliqua non est. IV, 109. Tenebrae non nisi lucis comparatione sentiuntur. III, 2071. Non sunt corporeae. VIII, 195. Tenebras non fecit Deus. III, 229. Sed tamen ordinavit. IV, 108. Tenebrae ordinem suum habent a Deo. III, 229. Tenebrae ex quo esse coeperunt. VIII, 609. Tenebrae super abyssum. I, 818. Tenebrae et lucis separatio. VII, 332. Quas tenebras approbavit Deus in creatione mundi. VII, 332. Tenebrae nihil gignere possunt. VIII, 195, 197. Tenebrarum gens et terra, deliramentum Manichaeorum. VIII, 184. Antra quinque gentis tenebrarum. VIII, 186. Manichaeorum deliramentum de bello eoa-

tra gentem tenebrarum. VIII, 210. Fabula de bello Dei cum gente tenebrarum absurda ostenditur. VIII, 244. Tenebrarum nomine nihilum accipi potest. III, 240.

Tenebrae exteriores quae sunt. IV, 94. Tenebrae exteriores et ligatio manuum ac pedum. III, 168. Tenebrae sunt infidelibus hominibus exteriores, diabolus et angeli ejus. II, 562. Tenebrae exteriores, societas poenalis diaboli et angelorum ejus. II, 562. Tenebrae exteriores, poenae corporales. II, 562. Deus in fine saeculi aeternis tenebris punit malos. IV, 998. Tenebrae ad veterem hominem, lux ad novum pertinet. III, 1985. Tenebrae quanam timendae. III, 1657. Tenebrae miserabiles in animo humano. X, 270. Tenebrae peccatorum duplices. IV, 1795. Tenebrarum nomine significantur peccata. IV, 108, 1195; X, 129. Omnes iniqui ac infideles. IV, 325, 1766, 1838. Tenebrae peccati voluntate sunt, non natura. IV, 1838. Qui hodie tenebrae sunt, si velint, cras lux erunt. IV, 1195. Tenebrae sunt infideles homines, qui per fidem conversi ad Deum lux fiunt. II, 562. Tenebrae, ignorantiae symbolum. IV, 328.

Tentare Deum quid. VII, 498. Tentare Deum ne videamur, industria nostra utendum. VI, 574. Tentari Adamum et cadere cur Deus permisit. VII, 435, 436. Tentatio primorum parentum allegorice exposita. III, 208 et sq. Tentare Deum non licet. III, 574. Tentare Deum non debet homo, cum habet quod faciat. VIII, 423.

Tentatio hominis quare permissa. III, 451, 452.

Tentatio est vita humana super terram. V, 1050, 1051. Tentatio duplex, altera seductionis sive deceptionis, altera probationis. III, 112, 143, 1708; V, 390, 452. Tentatio alia est adducens peccatum, alia probans fidem. V, 453. Tentatio Dei probatio est, non ad peccatum seductio. III, 562, 616. Secundum tentationem seductionis non intelligitur qui tentat, nisi diabolus; secundum tentationem probationis tentat Deus. II, 948. Quomodo Deus in tentationem inducit. III, 1282. Tentat Deus, ut doceat; diabolus tentat, ut decipiat. V, 29. Non tentat Deus ut sciat, sed ut scire faciat. III, 616, 1282, 1708. Non ut ipse discat, sed ut quod in homine latet aperiat. V, 28, 29. Tentationis interrogatio unicusque declarat dona Dei quae in se habet. VI, 422, 424. In eo parcitur homini, quod infirmitas ejus tentatione non interrogatur. VI, 424. Tentationes per salanum quare et quomodo fiunt. III, 1284. Nisi Deo permittente nemo tentatur. IV, 1292, 1382, 1383. Datur comparatio. IV, 1384. Tentationes quare Deus permisit. VII, 670; VIII, 586. Saepe videtur Deus in illos quos tentari permittit. IV, 796, 797. Qui tentantur, aliquando traduntur oculo merito suo in manus tentatoris. IV, 1292. Tentationem permittit Deus, ut probetur homo, et diabolus vincatur. IV, 1150. Ad mensuram permittitur tentare diabolus. IV, 745, 1225. Tantum permittitur diabolus tentare, quantum tibi prodest ut exercearis, ut proberis. IV, 744. Non tentat diabolus, nisi quod in te carnale dominatur. IV, 1838. In muscipula diaboli est error seu cupiditas qua illiciat, et terror quo frangat et rapiat. IV, 236. Inimicus affligit nos quotidianis tentationibus, immittens vel quod male amemus, vel quod male timeamus. IV, 477. Tentatori januae duae, cupiditas et timor. V, 200, 201; VI, 348. Tentationes ex metu aut ex cupiditate oriuntur. X, 152. Timoris tentatio trina. III, 1552. Tentatio per ignorantiam et infirmitatem. X, 151. In omni tentatione secum luctantur duo amores. V, 1512. Tentat diabolus non solum adversitatis infestatione, verum etiam prosperitatis seductione. IV, 782, 797; IX, 720. Tentationes duae, in prosperis et in adversis. III, 1492. Tentationes ex rebus calamitosas non valent in nos, si non valent tentationes ex laetis. III, 1283. Tentatio duplex, aut in spe adipiscendi commodum temporale, aut in terrore amittendi. III, 1506. Tentatio periculosa, cum videmus hic malos florere, bonos laborare. IV, 190. Tentationes diaboli tres sunt, malo exemplo seducere; opprobriis hominum et malarum linguarum detractio animum frangere; judicia et malevolas de fratribus suspensiones persuadere. II, 270. Tentationum quatuor genera. IV, 1421. Prima tentatio erroris et bonis. IV, 1421. Secunda difficultatis. IV, 1421. Tertia tædii et fastidii. IV, 1422. Quarta sollicitudinis ob Ecclesiae pericula. IV, 1422. Tentationum mundi tria genera, per delectationes, per pompas, per curiositatem. VI, 294. Tentatio triplex, voluptatis, superbiae, et curiositatis, cavenda monstrata est in Christo. III, 155. Adversus illas tentationes pugna Augustini. I, 796. Tentatio per Paganos, Judaeos, Haereticos, sed maxime per malos Christianos. VI, 345, 347. Tentationis tempestas tum maxima, cum cupiditate quis victus absentem habet Dominum. V, 476. Ecce vita humana tota tentatio est, quando et ibi homo tentatur, ubi quantum potest, vitae coelestis similitudini coaptatur. II, 585. Tres tentationes vitae spiritualis. III, 876. Tentatio duplex, suspici ab hominibus et despici. III, 76, 77. Neutra defuit Apostolis. III, 76, 77. Tentationes daemonum ex invidia. VIII, 592, 599. Tentatio diaboli evanescit, nisi qui tentatur,

dederit et locum. V, 29. Daemones non exstarent, si virtutum internam speciem possent in hominibus cernere. III, 467.

Tentationes praedicandae sunt accedenti ad servitutem Dei. V, 275. Tentatio non deest baptizatis. V, 1553. Nullus hic locus a diaboli laqueis liber. II, 188. Tentatione vacare impossibile est in hac vita. III, 1284, 1285. Post remissionem peccatorum, adhuc in periculis tentationum versamur. IV, 1519. Tentari se passus est Imperator, ut militem doceret dimicare. V, 354. Ut doceret resistere tentatori. V, 1049, 1291. Tentatio Domini multiplex. V, 1291. Tentatio, Christi tripartita est, propter tria vitiorum genera, voluptatem carnis, superbiam et curiositatem. IV, 116. Ideo tentatus est Christus ne vincatur a tentatore Christianus. IV, 1159. In muscipula diaboli est error seu cupiditas qua illiciat, et terror quo frangat, et rapiat: utroque modo tentavit Dominum; cupiditate in deserto, terrore in passione. IV, 236. In Christo tentatus est fidelis, et in Christo diabolus vicit. IV, 724. Tentationibus variis agitur qui pertinet ad Christum. IV, 758.

Tentatio non omnis culpanda. VII, 510. Tentatio non est inutilis. VII, 636. Tentatio duplex, noxia et utilis. X, 1000. Utilis est tentatio. VII, 510. Tentationum utilitas. IV, 1225. In tentatione apparet, qualis sit homo. III, 1730. In ea homo se ipsum novit. III, 289, 870, 871; IV, 555, 647. Tentatio plerumque peccatorem non facit, sed prodit. V, 697. Nescit se homo, nisi in tentatione discat se. V, 29. Tentatio necessaria justis. II, 856. Necessaria est vel ad perficiendam, vel ad confirmandam, vel ad probandam virtutem. VIII, 411. Tentatio tamquam stadium certaminis. III, 852. Tentatione probatur et exercetur virtus. III, 452. Profectus noster per tentationem nostram fit. IV, 724. Qui non tentatur, non probatur; qui non probatur, non proficit. IV, 870. Tentatione quomodo purgemur. V, 120. Tentationes malis sunt tamquam ignis foeno, bonis tamquam ignis auro. IV, 1575. Tentatio, ignis ejuscumque opus probans in hac vita. VI, 155. Tentationis ventus augeat ignem potius quam extinguat. V, 580. Tentationis ignis ubi aurum invenit, non stipulam, sordes abstulit, non in cinerem convertit. V, 569. Martyrii quaedam lucta in tentationibus quotidianis. V, 1459. Tentari et probari melius est, quam non tentatum reprobari. IV, 1871. Opus est semper tentationibus et tribulationibus erudiri in isto saeculo. IV, 648. Est palma gloriosior non consensisse tentatum, quam non potuisse tentari. III, 452. Ne qui se ita profecisse gaudeant, ut se jam non posse tentari tamquam homines putent. II, 992. Hostis non cessat et non moritur, nisi in resurrectione mortuorum. IV, 1940. Tentatio in patria nulla erit. II, 893.

Tentationum periculum, et molestia. IV, 1940. Tentationes leves sunt, quae non sic urgent, ut cogant; graves autem, quae multum instant ac premunt. IV, 1154. In tentatione praecedat suggestio, sequitur delectatio, et tandem consensus vel resistentia. IV, 1839. Aliud est suggestionibus delectari, aliud consentire. IV, 1519. Cum tentationibus noli colloqui. IV, 1774. Tentationem qui vincit, concupiscentiam non extinguit. IV, 1860. Tentatione superata, inest tamen aliqua delectationis titillatio. IV, 1860. In tentationibus vir, mulier et serpens quodam modo inveniuntur. VIII, 1007. Aliud est tentari, aliud in tentationem induci. III, 1282, 1284. In tentationem intrare, quid. X, 887. In tentationem intrare, est a fide exire. V, 635. Tentationi cur aliquando ceditur. X, 151. Quomodo ceditur. III, 207, 208, 210. Quomodo non ceditur. III, 1284, 1285.

Tentationibus qua ratione Christus restituit. III, 1996, 1997. Quomodo nobis resistendum. III, 1996, 1997. In tentatione quid regulariter agendum. III, 1467, 1770; V, 424. Qui ubi omnia deficiunt. V, 476. Tentationum tempestas saeviente, excitanda fides tamquam Christus dormiens in navi. V, 240, 1602. Tentationum remedium, fides in crucifixum. V, 750. Tentatio in tantum deficit, in quantum fides proficit. V, 635. Hominis sese in fide contra tentationes corroborantis verba, et preces. IV, 197. Quibus tentationibus resistere valeamus, quibusve non valeamus, nescimus. I, 782. Tentationes vincunt sancti, Deum orando. VII, 299. In conflictu spiritali sperandum et petendum adiutorium Dei, non ut nos nihil faciamus, sed ut adjuti cooperemur. III, 761. Sine gratia non sufficit voluntas ad vincendas tentationes. X, 887. Tentationes sine Dei adiutorio per arbitrium voluntatis superare non possumus. IV, 1142. Et gratia et libero arbitrio opus est ad vincendas tentationes. X, 887. Qui vincit tentationes, non ipse vincit, sed Deus qui in eo est. IV, 1645. In tentatione Deus hominem suscipit, ne cadat; eruit ne haereat; protegit, ne feriat. IV, 1862. Cum tentamur, sine dubio consolamur. IV, 1226. In tentationibus deprecanda a Deo virtus continentiae, ne illecebrosa capiant; et sustinentiae, ne dura confringant. V, 159. Tentationum metu jam dejectus, promisso Dei auxilio erigendus est. V, 276. Anathematizandus plane, quisquis ne-

gat nos orare debere, ne intremus in tentationem. X, 317, 318. Tentationibus hujus vitæ eripi magnum Dei beneficium. X, 981. Tentari et in tentationem non inferri, non est malum, imo etiam bonum. X, 1000. In tentationem non inferri ex dono Dei est. X, 1000. In tentationem non intrare in potestate propria voluntatis non est sine adjutorio Dei. X, 1293. Tentatio maxima, voluntati suæ sine adjutorio Dei deputare conscientiae victoriam. X, 1294. *Ne nos inferas in tentationem* in prævum sensum a Pelagio detortum. II, 773. Contra tentationes arina fortissima, desideria vitæ æternæ. IV, 1774. Carnem qui vicerit, diabolus continuo superabit. IV, 1838. Tentatio quando infertur, jejunandum. V, 1048.

Tentatio humana quæ. III, 1284. Tentatio per ventum significata. IV, 328. Tentatio quasi fluvius venit, in petra standum est. IV, 634.

Tentator non vincitur, nisi contemnatur. V, 685. Tentatori quid respondeamus, Christus exemplo suo nos docuit. V, 685. Tentator non cessat pulsare ut irrumpat; si clausum invenerit ostium, transit. IV, 1834.

Terebinthus lacrymam medicinalem exsudat. III, 792.

Terentianus. VII, 178. Terentianus Maurus poeta. VIII, 77.

Terentius quidam libros Pomplii arando invenit. VII, 222.

Terentius poeta, gente Afer. VII, 57. *Not. (b)*. Terentius a Scipione et Lælio adjunctus in scribendis fabulis. VII, 57. *Not. (b)*. Terentii locus II, 315, 802. Terentii consilium misero datum, ut non esset miserior. VIII, 1021.

Tergeminorum pugna. VII, 89.

Terminus deus Romanorum. VII, 135, 168. Ad *Terminus* deum Romanorum rerum fines pertinent. VII, 200. Terminalia sacra mense Februario celebrari solita. VII, 200.

Ternarius numerus perfectionem justitiæ significat. III, 1261.

Terra ideo dea ponitur, quia pars animæ mundi quæ deus est, per illam permeat. VII, 211, 212. Terra sub variis symbolis adumbratur. VII, 213, 214. Terræ quatuor cognomina propter quadrigeminam vim. VII, 213. Terram in duos deos vel plures dividere ridiculum. VII, 212, 213. Terra mater deorum vocatur. VII, 120. Terram, et Cererem et Vestam esse volunt. VII, 120. Terram aliud esse, aliud Tellurem, aliud Tellumonem putant. VII, 120. Terram luminis a terra gentis tenebrarum discissam describunt Manichæi. VIII, 220. Terræ lucis et terræ tenebrarum qualem illi figuram sibi fugebant. VIII, 188. Terræ lucis figura foedior. VIII, 188. Terram lucis esse corpoream, si terræ tenebrarum jungitur, contra Manichæos ostenditur. VIII, 188. Conjectio terræ luminis et terræ tenebrarum, qualislibet fingatur a Manichæis, non potest esse nisi deformis et absurda. VIII, 191. Terram tenebrarum non esse summum malum Manichæis probatur. VIII, 193, 195, 197. Terram Deo coæternam esse male dicebant Manichæi. VIII, 532. Manichæorum deliramentum de terra Deo coæterna refellitur. VIII, 187. De naturis quinque terræ pestiferæ Manichæorum deliramentum refellitur. VIII, 194, 195.

Terrarum orbis, in Adami nomine significatus. IV, 1236. Terra quando creata. III, 236. An terra super aquam fundata. III, 264. Quomodo super aquam fundata. IV, 1759, 1760. Terra altior est quam aqua. III, 583, 750. Terra libratur in nihilo. VII, 391. Terræ inesse unitatem quamdam, numeros et ordinem. I, 1192. Terra maledicta spinas gignens, admonet hominem ut avertatur a peccatis, et ad Dei præcepta convertatur. III, 181. Orbis terrarum est maxima quodam modo insula. II, 923. Terram quadrata figura contineri inter disputandum dicimus. II, 69. Terra quomodo divisa in diebus Phalech. III, 532. Terra in tres partes dividitur. VII, 497. Terra linguarum diversitate divisa est. VII, 488. Terra coeli inferioris nomine intelligitur. III, 336. Terra ponitur pro aqua. III, 614, 750. Pro infirma mundi parte. III, 614. Pro tota infirma mundi regione. IV, 1943.

Terra promissionis unde sic dicta. X, 528. Terræ promissio facta Abrahamæ, quam ampla. III, 533. Terræ promissionis fines. III, 787. Terra lacte et melle fluens. V, 167. Terra promissionis quid significet, cur dicatur terra Chanaan. IV, 1394. Terra sancta de Jerosolymis allata, in veneratione habetur. VII, 764. Terra vivitium et terra morientium. V, 263. Alia est terra viventium, alia terra morientium; receptura mortuos, quos nutritivos. IV, 390, 1888. Terra viventium potest intelligi corpus resurgentium. V, 1420. Terra ista non est regio vitæ beatæ. V, 1107. Terra Dei, patria coelestis. IV, 144. Terra ipsa per similitudinem, mare est. IV, 981. Terra ponitur pro vita. IV, 390, 1811.

Terræ nomine, homines significantur. III, 489, 497, 501, 506, 707. Item carnales in Ecclesia. III, 264; V, 386. Ac peccatrices animæ. III, 1236; IV, 156. Pars hominis inferior. IV, 71. Terra, caro nostra. IV, 391; V, 380, 388, 391,

401. Terra, inimici Ecclesiæ. V, 388, 394. Terræ inferiora, terrenæ cupiditates. IV, 739. Terra oblita, quæ. IV, 1117. Terra fidem parvulorum significat. III, 284. Ac stabilitatem in Deo. IV, 68. Terram judicare. V, 107. Terram quo pacto liceat adorare. IV, 1264. In comparatione invisibilis creaturæ, omne visibile terra dicitur. III, 223. Terra totius mundi est templum. VII, 248. Terra Thob, id est terra optima. III, 818.

Terræ motus magni in Oriente et in Africa. V, 136.

Terrena omnia mutationes, conversiones, atque interitus habere dixit Apuleius. VII, 113. Terrenarum rerum indigentia sollicitat animam. III, 2073. Nemo hie ita perfectus, ut non habeat mortalis carnis affectum circa terræna. IV, 1528. Terrena contemunt, qui accipiunt Spiritum sanctum. X, 486. Terrenarum rerum conditio nullo modo æquari potest celestibus. II, 1039. Temporalia aliquando utiliter tribunt Deus, aliquando utiliter subtrahit. II, 573. Si pro magno terrena Deus daret, malis ea non daret. IV, 932. Terrena etiam ipsa bona non nisi ab uno vero Deo querere utile. VII, 302. Id saltem persuadere vellet inimicus, ut Deus colatur propter coelestia, diabolus ipse colatur propter terrena. IV, 932. Inherere terrenis, quamvis ea Deus donet, non debemus. IV, 932. Terrenis inherere non debemus, si volumus Deum videre, qui mundo corde conspicitur. IV, 84. Omnis qui contra salutem suam cupit terrena, sub terra est. IV, 759. Terrenarum rerum amor, viscum est spiritualium pennarum. V, 646. Terrenis quomodo uti debeant sapientiæ filii. III, 1357. Terrena bona subdita esse debent, non prædita; sequentia, non ducentia. II, 670. Terrena fumus. IV, 592. Terrenæ possessionis amor est causa discordiæ. V, 1591. *Vide* Temporalia.

Terrigenæ dicuntur peccatores. IV, 544.

Terræ Deus undique, quia non vult invenire quos damnet. V, 137.

Terror de die novissimo, securitatem parturit. IV, 1915. Terrores mundi et blanditiæ contra milites Christi. V, 1236.

Tertullianus. VII, 193, 194. Vir acutus. III, 427. Novationorum et Cataphrygarum hæreses propalavit. VI, 453. Fuit disertissimus eorum hæreticorum adstipulator. VI, 434. Deum corporeum esse, sicut et animam contendit. II, 861; X, 499. Tertulliani error de anima. III, 427. Tertullianus sensit animas esse corpora. II, 861. Nuptias secundas damnavit. VIII, 637. Tertullianus unde factus sit hæreticus. VIII, 47. Scripta ejus eloquentissime scripta. VIII, 46.

Tertullianistæ hæretici. VIII, 46. Eorum dogmata. VIII, 46. Tertullianistæ paucissimi qui remanserunt in urbe Carthaginensi, in Catholicam transierunt, eique basilicam suam tradiderunt. VIII, 46.

Tertullus Abitensis episcopus. IV, 381.

Tessarescædecatitæ hæretici. VIII, 51.

Testa ante ignem mollis, post ignem fortis; figura Christi ante passionem contempti, post passionem honorificati. IV, 173.

Testamenti nomine pactum appellat Scriptura. III, 491, 493, 539. Testamentum pro omni pacto et placito ponitur. IV, 1032. Testamenti divini et humani differentia. IV, 595. Testamenta duo. V, 36. Testamentorum cur aliud vetus, aliud novum appelletur. X, 221, 222, 597. Testamentum utrumque ante Moysen occultum, a Moysæ manifestatum est vetus, in quo occultabatur novum. IX, 123. Testamentum vetus per Moysen revelatum est. X, 596. Testamentum novum vetere est antiquius, sed posterius revelatum. X, 592. Testamenti veteris variae appellationes. X, 593. Testamenti veteris nomine quid Apostolus vocat. I, 632. Testamenti veteris nomen duobus modis dicitur. X, 327. Aliud proprie Testamentum vetus, aliud Instrumentum. X, 595. Universæ Scripturæ canonice ante incarnationem Domini ministratæ veteris Testamenti appellatione censentur. X, 327, 328. Veteris Testamenti libri quatenus jam utiles sunt. VIII, 237, 238; X, 138. Testamentum vetus utile ad convincendum vel ipsos Gentiles. VIII, 328. Testamenti veteris libri ad Christianos pertinent, ejusque præcepta per eos melius implentur. VIII, 52. Cur in lectione veteris Testamenti, velamen positum esse dicitur. X, 219. Testamentum vetus, vetustas litteræ, littera occidens idem significant. X, 595. In veteris Testamenti lectione Ecclesia catholica nullatenus erroris redargui potest. VIII, 73. De Scripturis veteris Testamenti, earumque auctoribus quid senserit Augustinus. VIII, 73. Testamenti veteris auctoritas, non ad Judaicæ servitutis imitationem, sed ad Christianæ libertatis testimonem jam tenetur. VIII, 240, 243. Testamentum vetus spernit Cerdon. VIII, 29. Spernunt Severiani. VIII, 50. Vetus Testamentum ex Deo bono, summo, et vero esse negant, Marcion, Manichæus, etc. X, 528, 529. Testamentum vetus a Deo. X, 394. In Testamentum vetere multa sunt quæ subflectant animos ignaros et negligentes sui. VIII, 67. Pauci sunt qui illa possunt popula-

riter defendere, et quinam illi sunt. VIII, 67. Quod in utroque Testamento non intelligentibus impiis pravum videtur, idem non intelligentibus piis rectum, sed tectum creditur. VIII, 408. Quid Manichæi objiciant in libros veteris Testamenti. VIII, 73. Testamentum vetus duplici ex causa abiciendum sentiebat Faustus. VIII, 217. Revertitur. VIII, 217. Quæ objicit Faustus in Deum ex veteri Testamento, posset objicere Paganus in Christum ex novo. VIII, 406. Paganus qui in Scripturis quedam velut indigna Deo reprehenderet, vel ipsis suis auctoribus posset refelli. VIII, 408. Quedam, quæ velut indigna Deo reprehendit Faustus in veteribus Libris, explicatur. VIII, 406, 411, 412. Testamenti veteris testimonia ante fidem inutilia esse, post fidem supervacua, Manichæi insipienter docent, ac refelluntur. VIII, 293. Pelagianorum calumnia de veteri Testamento et antiquis justis. X, 591. Universus veteris Testamenti apparatus Christum venturum prænuuntiabat. VIII, 370. Testamenti veteris hominum, non tantum lingua, sed et vita prophetica fuit. VIII, 219, 230. Ipsa Scriptura, quæ tunc exactrix fuit operum significantium, nunc testis est rerum significantium. VIII, 235.

Testamenti veteris et novi præcepta cur diversa. VIII, 442. In veteri Testamento inter præcepta vitæ agendæ, et præcepta vitæ significantiæ distinguendum. VIII, 228. Præcepta vitæ significantiæ in Testamento veteri illi tunc temporis congruebant. VIII, 228, 236, 243, 244, 501, 504. Præcepta vitæ significantiæ veteris Testamenti temporis congruentia, jam non est necesse ut observentur, nisi spiritaliter. VIII, 237, 504. Præcepta vitæ agendæ observantur a Christianis. VIII, 243. Testamentum vetus talia continet præcepta justitiæ, qualia nunc quoque observare præcipimur. X, 222, 594. Testamentum vetus utile, et eo majoris auctoritatis ad Christum prædicandum, quod ad nos per Judæos pervenit. VIII, 329. Quare in veteri Testamento severior Legis vindicta servebat. II, 660. Testamenti veteris observationes sine peccato non poterant omitti, nunc nihil prosunt. VIII, 243. Manichæi vetus instrumentum non accipiunt, novum corruptum esse asserunt. X, 1009. Et falsatum. VIII, 58, 501, 506, 514. In eo quod Testamentum novum corruptum et falsatum putent Manichæi, in hoc sibi ipsis contrarii sunt. VIII, 506, 514. Testamentum novum falsatum non esse, quomodo evincitur. VIII, 506, 514. Ex novo Testamento ea tantum admittunt Manichæi, quibus hæresim suam putant adjuvari: quæ adversantur, falsata esse dicunt. VIII, 408. De novo Testamento Manichæi potius, quam Catholici de veteri, objectis respondere non possunt. VIII, 244. Testamentum novum esse Apostolorum, aude probetur. VIII, 509. Testamenti utriusque Deus unus et idem. VIII, 622, 623, 660, 661, 662, 663. Testamenti utriusque Deus auctor. IV, 931. Lege terruit, Evangelio conversos sanavit. V, 28. Testamenta duo non sibi consociare calumniabantur Manichæi. IV, 1893. Sed sibi invicem adversari. V, 23, 26. Testamenta vetus et novum non sibi contraria. VIII, 622. Testamenti utriusque concentus. II, 248. Utriusque ordo mirabilis. I, 1334; III, 156. Testamentum novum in veteri latet, et vetus in novo patet. III, 623, 633. Novum occultatum erat in veteri, tamquam fructus in radice. IV, 914. Tamquam in fæce corporalium sacramentorum. IV, 934. In veteri Testamento est occultatio novi, in novo Testamento est manifestatio veteris. V, 876, 1577; VI, 315; VII, 159, 140, 505. Hoc occultabatur in veteri Testamento, quod nunc revelatur in novo. X, 116. Testamentum novum in veteri est revelatum. VIII, 623. Testamentum vetus quid figurabat. VIII, 448. Testamentum vetus recte intelligentibus prophetis est novi. VIII, 502, 528. Novum, explicatio veteris. VIII, 451. Testamentum novum in veteri prænuuntiatur. I, 619. In veteri figuratum. IV, 1070, 1303; VIII, 448, 449, 623; X, 591. Testimonia veteris Testamenti, præconia sunt novi. VII, 662. Testamentum vetus nihil prodest, nisi quia testimonium perhibet novo. VII, 539. In Testamento novo obscura veteris revelantur, et prædicta complentur. VIII, 518. Testamenti novi gratia in Lege velabatur, in Evangelio revelatur. IV, 1416, 1836. Novi Testamenti fides, etiam tunc quando velabatur, erat in electis; et nunc quando jam revelata est, non est in multis vocatis. IV, 996. In Testamento veteri gratia velata et occulta latitabat, quæ in Christi Evangelio revelata est, dispositione temporum ordinatissima. X, 116, 217. Hanc occultationem significabat et velum templi, et vellus Gedeonis. X, 400. Testamenti novi revelatio quandonam facta est. X, 597. Testamentum novum sibi præfigurari intelligebant pauci ex antiquis. II, 540. Hi ad novum Testamentum pertinebant. II, 540.

Testamenti veteris et novi discrimen. II, 540; IV, 930; X, 220, 226, 227, 328. Et consonantia. V, 37. Testamentorum duorum brevissima et apertissima differentia, timor et amor. V, 207; VIII, 158. Testamenti veteris lex, ministratio mortis et damnationis: novi vero lex ministratio

spiritus et justitiæ. X, 219. Prævalet in veteri timor, in novo amor. I, 1331. Testamentum novum pertinet ad caritatem. III, 2074. Velus ad timorem. III, 2074. Et ad veterem hominem. III, 1636. Carnalia promittebat. III, 1636. Concentus utriusque Testamenti in præcepto caritatis. I, 1516, 1522, 1525. Veteris et Novi Testamenti promissa ac sacramenta sunt diversa. III, 752. Promissiones altæ veteris, et altæ novi Testamenti. IV, 327, 931, 1143, 1466, 1949. Non nisi terrena felicitas promittitur aperte in Testamento quod proprie vetus appellatur. X, 328. Cur in illo promissa ista felicitas. X, 597. Testamentum vetus sic appellatur propter promissa carnalia. VII, 502. Testamentum vetus promissiones habet temporales, sed significantiones spirituales. V, 37. Testamenti veteris promissiones quomodo intellexerint sancti et spirituales viri. VIII, 218. Quomodo intellexerint carnales illius temporis viri. VIII, 218. Testamenti veteris promissiones prænuuntiationes sunt novi. VIII, 218. Testamenti veteris promissis terrenis et temporalibus, sempiterna et cœlestia figurantur. X, 222. Et significabantur. VII, 159, 140. Temporalis veteris Testamenti felicitas, et infelicitas novi, quid innuat. VIII, 449. Quod in veteri Testamento occultatur sub velamento velut terrenarum promissionum, hoc in novi prædicatione revelatur. X, 158. Testamentum novum in veteri promittitur. X, 328. Testamenti novi promissio per Ezechielem facta. X, 1264, 1265, 1266, 1267, 1271. Cur vetus Testamentum promittebat bona terrestria, novum vero promittit cœlestia. VIII, 162, 163. Testamentum novum multiplicationem bonorum terrestrium non subtrahit. VIII, 163. In veteri Testamento cognoscitur præfiguratio possessionis nostræ, in novo tenetur ipsa possessio. VIII, 157. Totum quod nobiscum agitur per Testamentum novum, non pertinet nisi ad sæculi novi hæreditatem novam. VII, 729. Discrimen inter filios veteris et novi Testamenti. X, 594. Testamentum vetus servos, novum liberos parit. VIII, 622. Testamenta duo, duas vitas et spes duas significant. VIII, 504. Testamenti veteris viri sancti habebant in novo spem salutis æternæ. VIII, 504. In veteri Testamento quidam spem futuram habebant. IV, 351. Testamenti veteris hæres. X, 528. In veteri Testamento quidam hæreses novi. IV, 1466; X, 328. Testamenti veteris dispensatores et gestatores quinam sint, quinam novi hæreses. X, 591. Ad novum Testamentum pertinere, quid sit. X, 228. Quinam ad novum Testamentum pertinent, quinam ad vetus. IX, 122; X, 593. Quinam veterum pertinent ad vetus Testamentum. V, 37, 38. Sancti veteris Testamenti ad novum pertinent. VIII, 456, 636; X, 591. Christiani spe carnalis mercedis Deo servientes, ad vetus Testamentum pertinent. V, 32, 40. Sub veteri Testamento fuerunt justi spirituales, sub novo sunt plurimi carnales. VIII, 623. Homo de Testamento novo, quis censendus. V, 168. Animales qui ad vetus Testamentum pertinent, si moriantur antequam spirituales fiant, custoditi per sacramenti sanctitatem in terra viventium computantur. IX, 122. Testamentum utrumque ad Israelitas pertinet, quomodo. VIII, 235.

Testamenti novi gratia. II, 542. De gratia novi Testamenti liber. II, 539. Per gratiam novi Testamenti vitam concupiscere sempiternam discunt, vel discere debent homines. II, 547. Regni cœlorum promissio ad vetus Testamentum quatenus non pertinet. X, 329. Testamenti novi nulla facta commemoratio in veteribus Libris, nisi in Jeremia. X, 221, 222. Testamenti mediator, signator, fidejussor, testis, hæreditas et cohæres Christus. IV, 1130. Testamentum novo fit injuria, si veteri aquetur. X, 329. Testamentum novum veteri anteponendum dignitate. VII, 662. Testamenti novi fides veteris Testamenti terrenis operibus anteponitur. VIII, 238. Testamentum vetus hordeo comparatum. III, 1394. Testamenti duobus, veteri et novo, disciplinæ regula nobis traditur. I, 1334. Gravissimum multarum observationum veteris Testamenti jugum Christus abstulit. V, 394. Sacrificium laudis in novo Testamento succedit victimis cruentis veteris Testamenti. II, 557. In novo Testamento disciplinam Christus voluit esse leniorem. IV, 1415.

Testamenta duo misericordiam Dei commendant. III, 634. Velus Testamentum in prioribus tabulis significatum est. III, 633, 753, 756. Lex in veteri Testamento data est in tabulis lapideis, in novo autem datur in cordibus. III, 753. Testamenti veteris signum, circumcisio in latenti carne; novi, crux in libera fronte. V, 876. Duo Testamenta in Sara et Agar, Isaac et Ismael figurata. III, 366; IV, 302, 1003. In duobus exploratoribus Jericho. IX, 638. In Sancto, et in Sancto Sanctorum. III, 633. Et in duobus Cherubim arcæ. III, 634. Novi Testamenti signum, vacca rufa. III, 732. Legis repetitio. III, 633. Velus Testamentum etiam ipsum tex Christi. III, 2145. Multa appellantur Testamenta Dei, exceptis illis duobus magnis veteri et novo. VII, 506. Quodnam Dei Testamentum infans receus

natus dissipavit. X, 450. Testamenti utriusque testimonii adquiescere, dormire est inter medios clericos. IV, 823, 824.

Testamenta schismaticorum irrita per Imperatorum leges. V, 510. Testamentum pacis. V, 510.

Testes Deus habere voluit homines, ut et homines habeant testem Deum. III, 1979. Testes Dei, Martyres. III, 1979. Testis noster ille sit, quo iudicio coronamur. III, 2021. Testium torturae ad quaerendam veritatem. VII, 632, 633. Testes falsi quod non praevalcant, non esse magni meriti argumentum. V, 1506. Testibus vel testimoniis humanis credere vel non credere licet, quantum ea momenti ad faciendum fidem vel non habere perpenditur. II, 598.

Testimonium et lex duo sunt nomina rei unius. IV, 987. Testimonia Dei sunt, quibus, quantum nos diligit, nobis probare dignatur. IV, 1515. Testimonia Domini quo animo quidam scrutentur. IV, 1503. Justum iudicium aut verum testimonium non vendendum, licet vendatur iustum patrimonium et verum consilium. II, 603. In multis, hominum testimonio standum est. II, 598. Testimonium falsum dicere velitum. V, 71, 501, 651, 1506. Testimonium falsum adversus se ipsum dicere nemini licet. VII, 34. Testimonium falsum dici prohibitum, quomodo intelligendum. VI, 511. Testimonium falsum nec promissa nec minae debent extorquere. V, 202, 226. Testimonium falsum in Christum, non solum ante mortem, sed etiam post resurrectionem ipsius. IV, 375.

Thabor interpretatur veniens lumen. IV, 1127.

Trabraca. IX, 217.

Thumbei. IX, 237.

Thunigas. IX, 204. *Thamugade* et *Bagal*, oppida Donatistarum praecipua. IV, 177.

Tharassa. IX, 252.

Thasballe, vel *Thasvalle*. IX, 223.

Thagusta patria carnalis Augustini. I, 677, 698; II, 475, 479. Ubi Aug. docere coepit. I, 724.

Thalamus sponsi, uterus virginis. III, 1979.

Thales Milesius princeps Ionici generis philosophorum. VII, 225. Rogante Romulo fuisse perhibetur. VII, 581. Physicus fuit. VII, 582. Rerum omnium principium aquam putavit. VII, 226, 582. Mirabilis maxime existit, quod solis et lunae defectus praediceret. VII, 226, 582. Disputationes suas litteris mandavit. VII, 226, 582.

Thamar interpretatur amaritudo. VIII, 456. *Thamar* idem ac commutans. VIII, 457.

Thamna interpretatur deficiens. VIII, 457.

Thara pater Abraham diis alienis servivit in Mesopotamia. VII, 492. *Tharæ* domus persecutionem passa est a Chaldaeis pro vera pietate. VII, 494. In *Tharæ* domo custodia est plantatio civitatis Dei. VII, 492. *Tharæ* generationes. VII, 493. *Thara* quot annos vixit. VII, 494, 495.

Tharsis interpretatur mandatum humile. IV, 995, 1001. *Tharsis* quæ sit. IV, 536, 537. *Tharsus* patria Pauli. IV, 536. *Tharsus* an sit Carthago. IV, 537.

Theasius episcopus. II, 273, 697, 759, 781.

Theasius rex. II, 697.

Theatrum. V, 1025. *Theatrum* propter quid institutum. VII, 182. *Theatri* species curva. VIII, 192. *Theatra*, cavæ turpitudinum, et publicæ professiones flagitiorum. III, 1068. *Theatri* turpitude. V, 1026. *Theatri* mala. VI, 639. *Theatrica* crimina deorum in honorem instituta sunt eorumdem deorum. VII, 421. *Theatrica* turbae. V, 1600. *Theatrica* artes diu Romani non noverunt. VII, 58. *Theatri* caveam construere molientem senatum Scipio Nasica compecuit. VII, 44, 45, 51. *Theatra* qui frequentant, falsi sunt christiani. VII, 48. *Theatrica* quamdiu agunt, a communione separandi. IX, app. 787.

Thebeste. IX, 220.

Thecla virgo. VI, 422. et *Not. (a)*. *Thecla* oppignerata jam thalamo, sermone Pauli in amorem perpetuæ virginitatis incensa. VIII, 492.

Themam interpretatur auster vel africanus. VII, 589.

Themistocles non canere nervis, sed Republicam ex parva magnam facere se nosse respondit. II, 458.

Theodorus. IX, 735. *Theodorus* proconsul. IX, 530. *Theodorus* ingenio eloquentia et divitiis præstans. I, 992. Huic describitur liber *De beata vita*. I, 959.

Theodorus Heracleotes. II, 286. *Psalmos* interpretatus est. II, 262. In epistolam ad Galatas commentariolos reliquit. II, 255.

Theodorus Usulensis ep. IV, 380, IX, 507, 528, 550.

Theodorus Augustini litterarum ad Maximum perlator. II, 404.

Theodosius quidam nonnullos Manichæos prodidit. II, 1000.

Theodosius Imp. II, 400. A Gratiano particeps regni factus. VII, 171. *Theodosius* Imperator tertium Consul. IX, 529. Octavum Consul. IX, 687. *Theodosius* magis orando,

quam feriendo contra Eugenium pugnat. VII, 172. Ventus a partibus *Theodosii* contra hostes pugnans Dei virtute. VII, 172. *Theodosii* mansuetudo et moderatio erga minorum suorum filios. VII, 172. *Theodosii* fides et pietas. VII, 172. *Theodosius* Ecclesiæ se membrum esse magis quam in terris regnare gaudebat. VII, 173. *Theodosius* Jovis simulacra diruit. VII, 172. *Theodosii* poenitentia. V, 1710; VII, 173. Religiosa humilitas. VII, 173. *Theodosius* legibus adversus impios Ecclesiæ laboranti subvenit. VII, 173. *Theodosii* lex adversus hæreticos et schismaticos. IX, 48. *Theodosius* major decem librarum auri multam in omnes hæreticos constituit. IX, 524. *Theodosii* in hæreticos lex generalis, qua decem auri libris multantur. II, 804. Hanc contra Donatistas, qui in Ecclesiam desævirent, sulcere existimat August. II, 804.

Theodosii et *Honorii* constitutio contra Pelagianos. II, 927.

Theodotus Judæus atque blasphemus. II, 262. Scripturam ex Hebræa lingua in Græcam transtulit. VII, 603. *Not. (b)*.

Theogenes ab Hippone regio. IX, 210. *Theogenis* memoria. V, 1251.

Theologia tres secundum Varronem, fabulosa, naturalis, civilis. VII, 180, 192. *Theologia* fabulosa ad theatrum, physica ad mundum, civilis ad urbem accommodata est. VII, 182. *Theologia* fabulosa, turpis. VII, 182, 183. *Theologia* theatrica deorum crimina jactat. VII, 223. *Theologia* fabulosa diis est indigna. VII, 182, 186. Populis non debuisse permitti. VII, 182, 186. *Theologia* civilis turpior fabulosa. VII, 183. Abjectior naturali. VII, 199. *Theologia* civilis dæmones ad possidenda corda hominum invitavit. VII, 218. *Theologia* civilis vitiosa est perinde ac poetica. VII, 182. Desideria deorum criminosa indicat. VII, 223. *Theologia* fabulosa consona est civili. VII, 187. Civilis consona fabulosa. VII, 183. *Theologiam* civilem vehementius reprehendit Seneca, quam Varro fabulosam. VII, 190. *Theologiam* naturalem introducere Varro moliebatur. VII, 190. *Theologia* civilis sexdecim voluminibus a Varrone explicata est. VII, 193. *Theologia* hæc triplex, fabulosa, physica et civilis, cedere debet philosophiæ Platonis. VII, 229.

Theologi poetæ. VII, 572.

Theoprepia, ecclesia pertinens ad Donatistas. II, 535.

Theopropia. VIII, 1053; X, 211.

Therapius a Bulla. IX, 233.

Theriacum. V, 893.

Theriacus. X, 602.

Thermae. VI, 350.

Thesaurus. *Thesaurizare*, quid in Scriptura. VIII, 621.

Thesaurizantium quanti aestus, et quam vani prætextus. V, 403. *Thesaurizandum* in celo, non in terra. V, 403, 523, 1357, 1419, 1519. *Thesauri* Dei, secretum Dei, unde profert quo nos emendet. IV, 290. *Thesaurus* Dei, alius in misericordia, alius in ira invenietur. IV, 1201. *Thesauri* soli falsus amator. V, 239. Fidelis custos. V, 239, 243. *Laturarii*. V, 240. *Thesaurorum* illorum bona optanda quæ nobiscum omnes sine angustia valeant possidere. IV, 204. *Thesauri* et cordis nostri locus, cælum est. IV, 1170. *Thesaurus* interioris hominis. V, 147. *Thesaurus* tuus, meritum tuum. IV, 387. *Thesaurus* operum seu bonorum, seu malorum. V, 129, 130. *Thesaurus* pauperum, voluntas bona. IV, 371.

Theurgia, ars invocandi deos. VII, 286. *Theurgia* angelorum deorumque conciliatrix vocatur a Porphyrio. VII, 287. Item disciplina tam boni efficiendi quam mali apud deos et apud homines. VII, 287. *Theurgia* dæmonum commentum falsam purificationem animis promittentium. VII, 288. *Theurgicas* purificationes in anima spiritali, cæteris hominibus præter philosophos necessarias esse voluit Porphyrius. VII, 305. Ex *Theurgicis* purificationibus quid boni sperabatur. VII, 305. *Theurgica* arte animam posse immortalem æternamque fieri, latebatur Porphyrius. VII, 305. *Theurgia* disciplina fallax et erroris plena. VII, 305. *Theurgia* metuenda vel periculis legum vel ipsius actionis. VII, 307.

Theurgi. VII, 294. *Theurgi* humanum spiritum purgare non possunt. VII, 305.

Thimensis ecclesia. II, 291.

Thibaris. IX, 223.

Thimelica obscenitas. VII, 186. *Thimelici*. VI, 330.

Thimetheani hæretici. VIII, 50. *Not. 2*.

Thomas factus dies. V, 1195. *Thomas* tetigit hominem, et confessus est Deum. III, 1980. *Thomas* apostolum in quemdam, a quo palma percussus esset, vindicasse ferunt *Manichæorum* libri. III, 1263. *Apoerypha* hæc de apostolo *Thoma* historia. VIII, 158, 161, 452.

Thomas episcopus. II, 759, 781.

Thorus cum conjuge castus sit. IV, 1900.

Thoria. VII, 278.

Thubursicubure. IX, 368.
Thuceabori. IX, 212.
Thuriacus seu *Thurimacus* septimus rex Sicyoniorum. VII, 562. Apud seculerum *Thuriaci* sacrificant Sicyonii. VII, 562.
Tibaga. IX, 697.
Tiberinum Romulus dedicavit deum. VII, 190.
Tiberis prius *Albula*. III, 203, 378. *Tiberis* glacie duratus. VII, 98. *Tiberis* exundatio. VII, 99.
Tibilis. II, 427.
Tibiltimæ aquæ. VII, 766; IX, 511.
Tichonius donatista. I, 615; IX, 53. Cum fuerit donatista, contra Donatistas scripsit III, 81. Pro Ecclesia catholica. II, 342. Eorum, quæ scripsit testes viventes commemorat. II, 343. Ab Afrorum quasi traditorum communione se seceravit. II, 342, 343. Peccata aliena non polluere, et ipsam Donati partem multo fermento esse corruptam docuit. IX, 80, 82. Malosque a bonis in unitate pro pace tolerandos. IX, 96. Contra *Tichonium* rescripsit *Parteianus*. II, 342, 343. Ipsumque exhortatur ut in parte Donat. persecutiones sustineat. IX, 105, 106. *Tichonius* agnovit Ecclesiam toto orbe diffusam. IX, 34, 53. A concilio Donatistarum damnatus est ob assertam Ecclesiæ unitatem. IX, 53. *Tichonii* dictum de Donatistis. IX, 75. In quo erravit *Tichonius*. IX, 53. Quare absurdissimi cordis dicitur *Tichonius*. III, 81. *Tichonius* fecit librum vi regularum. III, 81. Hæ regulæ expendantur. III, 81, 82, 83, 84, 611. Nimium illis regulis sive clavibus tribuit *Tichonius*. III, 81, 82. Cautè legendus liber ille regularum *Tichonii*. III, 82. *Tichonii* mens de annis servitutis Israelitarum in Ægypto. III, 611. *Tichonius* opera nobis a Deo dari merito fidei; ipsam vero fidem sic a nobis esse, ut nobis non sit a Deo, dixit. III, 83.
Tigillus Jovis cognomen. VII, 203.
Tigisa. IX, 510.
Tigisi Numidiæ urbs. V, 295.
Tigisitanus episcopus. Vide supra Secundus.
Tigris. III, 203, 578.
Tilos Indiæ insula, in qua arbores nunquam foliis nudantur. VII, 715.
Timasius. X, 247. Pelagii aliquando discipulus et dilector. X, 555, 547. *Timasius* servus Dei. II, 479. Servus Dei bonus et honestus vir. X, 547. *Timasius* et *Jacobus*, exhortatione Pelagii seculo nuntium remiserunt, et continentes vixerunt. II, 767, 774. *Timasius* et *Jacobus* opera Augustini revocantur ab errore Pelagiano. II, 767, 774. *Timasius* et *Jacobus* Pelagii librum miserunt ad Augustinum, et ab eo responsum accipiunt. II, 767, 774, 816. Liber de natura et gratia ad *Timasium* et *Jacobum*. II, 748. *Timasii* et *Jacobi* epistola ad Augustinum accepto libro de natura et gratia. X, 547.
Timida. IX, 255.
Timere. Omne quod accidere potest, etiamsi non accidat, prudenter timetur. IV, 1119. Non timeat homo, quod non habet in potestate devitare. IV, 547. Pro corpore quantum timetur. V, 879. Homini ab homine nihil metuendum. V, 427. Timor minarum Dei, contemptus minarum hominum. V, 202. Ab inimicis nihil timere debet Christianus. IV, 1249, 1250. Nec aquilo, nec maria timenda, ed eorum creator Deus. IV, 1127. Fulmine percutitur mens qui non timet, ut mutetur homo qui timet. IV, 1945. Cum das disciplinam, terram feris, ut infans expavescat. IV, 1945. Timeri vis a minore? time majorem. IV, 1762. Timendus Deus solus. IV, 200, 291. Fera sævit? Deum time. Homo odit? Deum time. Diabolus te impugnat? Deum time. IV, 291. Quomodo timendus Deus. IV, 1262. Non timet Deum, nisi qui est in membris Christi. IV, 1679. Cum timore et tremore quare salutem operari debemus. IV, 1831. Justis quæ causa timendi. X, 262, 264. Tempus timendi in hoc sæculo, non ridendi. IV, 608, 1354. Ex his quæ hic timet, concipiat quisque quod in futuro timere debeat. V, 880. Cum vindictam Dei recolis, time. IV, 1748. Non timendi duplex est causa, aut spes in Deum, aut duritia cordis. IV, 650. Qui habet in Deo spem certam et fixam et veram, neminem timet. IV, 200. Timor spem debet præcedere. IV, 1466. Timor, animi fuga. III, 1752; IV, 814. Timor et dolor, duo tortores animæ, cruciatum alternantes. V, 687. Timor et dolor pœnæ peccati originalis. X, 1539. Si nemo peccasset, non essent in paradiso timor et dolor. X, 1539. Epicurei et Stoici carere timore amant, sed perverse. V, 1528. Timor ex infirmitate animi veniens non imputatur. III, 792. Timor hominis prævalens timori Dei. VI, 699. Timor et cupiditas, januæ duæ per quas intrat et regnat inimicus. VI, 510. Timor et desiderium duæ cordis valvæ diabolo claudende, Christo aperiende. IV, 1855. Timor vanus, et timor utilis. V, 881. Timor in bono est et in malo. VII, 412, 415.
Timoris duplex genus. III, 1849. Timor servilis seu pœnalis, et timor castus. III, 1708; IV, 155, 161, 992, 1551,

1680; V, 885, 1241; VI, 418. Timoris casti et non casti discrimen. III, 2048, 2049. Timor servilis. X, 258. Timor servilis est, quo times cum diabolo ardere; timor castus est, quo times Deo displicere. V, 885. Timor servilis non peccare metuit, sed ardere. II, 594. Timore servili lex non impletur. IV, 281, 1167. Qui propterea non occidit, ne et ipse occidatur, non implet præceptum justitiæ. III, 2136. Audeo dicere, si timore gehennæ non facis malum, gaudeo fidei tuæ, sed adhuc timeo malitiæ tuæ. V, 965. Timor lupo comparatur, qui inter eorum latratus prædam rapere non audet. IV, 1190. Qui timore pœnæ, non amore justitiæ opus legis facit, profecto invitatus facit. IV, 1528. Qui faciunt legem timendo penam, mallem non esse quod timerent. V, 1171. Mallem non esse quod præcipitur. IV, 282. In timore voluntas male faciendi tenetur. IV, 281. Timor pœnæ sine caritate non impedit quominus animum vastet libido. I, 1337. Timore pœnæ qui non concupiscit, puto quia concupiscit. V, 919. Sicut leo, latro, lupo terribi nihil rapiant, sed nihil mutati. V, 963. Qui timore supplicii, non amore justitiæ, abstinet ab opere peccati, reus est in voluntate. X, 208. Ipsa intus voluntate peccat, qui non voluntate, sed timore non peccat. X, 558. Si timor pœnæ suavitatem libidinis vicerit, saltem in voluntate prævaricator est homo. X, 221. Timor cogit in opere habere quod licet, cum aliud habeat in voluntate, quæ mallet, si fieri posset, licere quod non licet. X, 208, 236. Timeus pœnam, et non amans justitiā optat facere quod libeat, nec habere quod timeat. V, 792. In timore servili, quamvis Domino credatur, non tamen justitia diligitur, sed damnatio timetur. X, 256. Præcepta non servat, qui non amore servat, sed timore. X, 593. Ex timore pœnæ bonum nondum fit bene, nec fit in corde quod fieri videtur in opere. X, 586. Qui timore pœnæ a peccando revocantur, nondum amant justitiā. IV, 1680, 1959. Innocentiam parit, non pœnæ timor, sed amor justitiæ. IV, 1190. Timor quo non amatur justitia, sed timetur pœna, carnalis est, et cum illo vivit peccandi voluntas. IV, 1576. Timore pœnæ non peccans, inaniter se putat victorem peccati. II, 593. Inimicus justitiæ est. II, 594. Timore pœnæ malum non faciens, nondum laudandus. V, 882. Timore non amore operari, ejus est qui nondum concordavit cum adversario. V, 81. Pœnam timere, non hoc est Deum timere. III, 607. Timore dæmones Christum confitebantur Filium Dei, Petrus amore; laudatur amor, damnatur timor. V, 993. Timore servili Deus non colitur. IV, 996. Qui adhuc ideo bene agit, quia pœnam timet, Deum non amat, nondum est inter filios. V, 857.

Timor in veteri Testamento servilis. IV, 1077. Timor ad vetus Testamentum pertinet. III, 623, 653. Timore, non amore operari, veteris hominis est. V, 81. Quod ita fit timore pœnæ, ut non referatur ad caritatem, nondum fit quemadmodum fieri oportet. VI, 288. Vide Lex, Maudatum, Præceptum.

Timor pœnæ non est malus. V, 882. An sit peccatum. VI, 89. Timor gehennæ bonus est et utilis, licet non sit castus. IV, 1682. Timorem utilem Deus inserit. III, 1983. Timor utiliter adhibetur ad impediendum ne male fiat. II, 186. Timoris effectus. III, 59. Timor pœnæ ducit ad amoris justitiæ. III, 1698. Timor petit consuetudinem malorum operum, et servat caritati locum. II, 557. Cum per timorem continent se a peccato, fit consuetudo justitiæ, incipit quod durum erat amari. IV, 1680. Nisi timore incipiat homo Deum colere, non perveniet ad amorem. IV, 1958. Fac, fac vel timore pœnæ, si nondum potes amore justitiæ; veniet domina, servus abscedet. V, 857. Qui proficit, a timore Dei ascendat ad sapientiam. IV, 1599. Timor Dei primus ad sapientiam gradus. III, 59; V, 1524. Sicut meliores sunt quos dirigit amor, ita plures sunt quos corrigit timor. II, 802. Timor caritate pellendus, non vanitate. V, 1526. Anima sub timore laborans quid agere debet. X, 253. Ut timeatur Deus, quid agendum. VI, 25. De timore quomodo caritas edificanda. VI, 516. Timor pædagogus sit; non in te remaneat, sed te ad caritatem, quasi ad magistrum perducatur. V, 1533. Timor pœnæ, quidam custos, et quasi pædagogus est legis. V, 882. Custodiat te et perducatur ad dilectionem. V, 882. Timor quasi locum præparat caritati. III, 2047. Timor pœnæ, servus est caritatis. V, 857. Ne possideat diabolus cor tuum, præcedat servus in corde tuo, et servet dominæ venturæ locum. V, 857. Christus occisus est, ut timor converteretur in amorem. IV, 1167. Timor medicamentum, caritas sanitas. III, 2048. Caritas foras mittit timorem; sed timorem temporalium malorum, non divini fine iudicii. VI, 418. Timor excluditur a caritate. IV, 1534, 1681. Timorem servilem foras mittit caritas. II, 559. Timore pietas inchoatur, caritate perficitur. III, 136. Timor Dei petit sanctificationem. V, 269. Timor Dei non solum inchoat, sed perficit sapientiam. VI, 26. Timore Dei timor inanis pellendus. V, 426. Timor pœnæ tantum exit,

quantum intrat caritas. V, 883. Cum illa tota intraverit, nullus timor erit. V, 885. Timor non est in caritate. III, 655. Timor Dei amorem non impedit. V, 162. Timor Dei servilis, et timor castus: alius paulatim ejiciendus, alius permansurus. V, 1529. Timorem castum non ejicit caritas, sed adsciscit. II, 559.

Timor castus quis sit. V, 1529; VII, 416. Timor castus non cruciat, sed tenaciorem facit animam boni illius, quod si dimiserit cadet. II, 561. Timor castus quomodo permanet in sæculum sæculi. VII, 416. Timore Dei non perit amor, ubi castus est timor. IV, 1592. Timor castus magnam esse judicat poenam, privari luce justitiæ. IV, 992, 993, 1682. Castus timor venit de amore. IV, 1682. Timore casto peccare timet caritas, etiamsi sequatur impunitas. IV, 1576. Timor castus peccatum ipsum sicut gehennas odit. II, 594. Timore servili timetur ne incidatur in tormentum supplicii; timore autem casto, ne amittatur gratia beneficii. II, 558, 559, 562. Timor castus præcipitur, iis etiam qui ex fide viventes, hæredes sunt novi Testamenti. II, 559. Timor Dei in Scripturis quam crebro commendatus. V, 1524. Timore Dei fortitudo vera comparatur. V, 1526. Quis sit timor castus, similitudine explicatur. IV, 1554, 1681. Timorem qualem quisque habeat, servilem an castum, unde probetur. IV, 1681. Timor sanctus, crux de qua Dominus dicit, Tolle crucem tuam. III, 2142. Timore sancto crucifigi optat Propheta. III, 2142. Timoris Dei amica vulnera. III, 2048. Timorem Domini spes comitetur. IV, 1912, 1913. Timor habet angustias, amor latitudinem. V, 458. Timor poenæ tormentum habet, et non est in caritate. II, 594. Timor Dei ubique præsentis commendatur. V, 756. Timor Dei magnum est presidium procedentibus ad salutem. IV, 87. Timoris spiritus magnum Dei donum. X, 904. Quis timoris spiritus est donum Dei. X, 905. Timore agi et amore agi, quam differant. V, 792, 795.

Timotheus diaconus Carthaginensis. II, 1082. Pertulit epistolam Augustini ad Severum. II, 419.

Timotheus apud Subsannam subdiaconus ordinatus est præter consilium Augustini. II, 250. Quæ in ejus negotio gesta sunt, narrantur et excusantur. II, 229, 250. *Timotheus* lectoris officio functus fuerat apud Subsannam, Turres, Cizan, Verbalis. II, 252.

Tinisa. IX, 250.

Titanorum bellum. VII, 157.

Tintinnabula vestis sacerdotalis conversationem sacerdotis significant. III, 637.

Titiana villa. II, 180.

Titianus advocatus. IX, 549, 550. Postulat ut Felicianus et Prætextatus pellantur locis quos occupant. IX, 529, 551, 574. Postulationis verba. IX, 574. *Titianus* Felicianum et Prætextatum de tota contra Primianum conjuratione accusavit. II, 415.

Titulus Psalmi introducit in intellectum. V, 176.

Titulos constituiebant Israelitæ, non ut eos pro diis coleant, sed ut eis aliquid significarent. III, 573.

Titus Tatinus rex Sabinorum socius regni Romani Romulo adjunctus. VII, 89.

Titus Latinus et filio orbatus, et morbo vexatus, quod deorum imperio de ludis scenicis instaurandis non parvisset. VII, 258. *Titus* Latinus somnium. VII, 244.

Tobias cæcus filio suo caritatis pede præibat. I, 801. *Tobias* quam in cæcitate non cæcus. V, 547. *Tobias* filius patri manum tenebat, ut ambularet, sed pater viam docebat, ut viveret. IV, 1251.

Tolerantiæ malorum plura exempla. II, 171, 178. Tolerandi nunc mali. V, 298. Hoc affectare debemus, tolerare hic malos, quam tolerari a bonis. IV, 604. *Vide* Mali. Tolerantiæ malorum in unitate, maxima est palma. IX, 549. Tolerantia malorum non excludit ecclesiasticam disciplinam, correctionem, caritatis severitatem. V, 299, 900; IX, 550. Tolerantiam servantes inter iniquos comparantur stellis cæli. IV, 1193, 1194. Tolerantiam qui perdiderit, cecidit de cælo. IV, 1194.

Tollere et auferre, quo differant. IV, 907, 908.

Tonitrua unde secundum Priscillianum. VIII, 667. *Tonitrua* voces Dei appellantur. III, 597.

Topazion lapis valde pretiosus. IV, 1578.

Torcular, mundus. V, 157. *Torculari* comparata Ecclesia. V, 121. *Torcularia* in psalmis possunt Ecclesiæ accipi, vel martyria. IV, 109, 110. *Torcular* mystice tria habet, pressuram, et de pressura duo, unum recondendum, alterum projiciendum. IV, 1033. In *torcularibus* sacrificia gentes faciebant. III, 2085.

Torrentes propriè dicuntur fluvii, qui æstate deficiunt, aquis autem hyemalibus inundantur. IV, 959. *Torrentis* aqua est veniens cum impetu. IV, 352. Cum torrente comparatur humana mortalitas. IV, 1462. Comparantur hæretici. IV, 685. *Impii* et superbi omnes. IV, 685.

Tormentum. Non est iniquitas per molestias corporales

compellere fures redhibere pecuniam ablatam. II, 662. Timore servili timetur ne incidatur in tormentum supplicii, timore autem filiali, ne amittatur gratia beneficii. II, 558. Tormenta illi soli vincunt, qui in Christo, non in se præsumunt. IV, 1157, 1158. Tormenta animi sentit in Ecclesia, qui proficit. IV, 224.

Torquatus filium suum etiam victorem occidit, quod contra imperium in hostem pugnasset. VII, 57, 162.

Tortores animæ duo, timor et dolor. V, 687.

Tortura et quæstiones judiciarie innunt judicicia hominum esse incerta et sæpe erronea. VII, 655. In *torturis* ignorantia judicis plerumque est calamitas innocentis. VII, 655.

Tractoria. II, 163. In *tractoriam* quam Victorinus miserat ad convocandum concilium, aliquid reprehendit Augustinus, et maxime quod ante alios priores se nominetur. II, 226.

Tradidit, apud Paulum, idem ac dimisit. III, 2064.

Traditio antiqua et apostolica. IX, 159, 174; X, 128. Doctrinæ ecclesiasticæ per manus traditio. X, 698. Traditiones apostolicæ non scriptæ. X, 280. Traditione apostolica, multa sine scripto recipit Ecclesia. IX, 153. Quæ non scripta, sed tradita custodimus, si quidem toto terrarum orbe servantur, datur intelligi vel ab ipsis Apostolis, vel a plenariis Conciliis, commendata atque statuta retineri. II, 200. Quod universa tenet Ecclesia, nec conciliis institutum, sed semper retentum est non nisi auctoritate apostolica traditum rectissime creditur. IX, 174. Traditio apostolica certissima regula veritatis explorandæ. IX, 194. Traditio Ecclesiæ ritu in baptismo parvulorum convincitur perversitas Pelagianorum. II, 889. Traditio majorum de parvulis baptizandis. V, 950. De defunctorum spiritibus adjuvandis. V, 956. De Alleluia per quinquaginta dies dicendo. V, 1176.

Traditio Christi. IV, 1214. *Vide* Christus.

Traditores unde dicti. IX, 226. Majores Donatistarum codices sanctos et istrumenta Ecclesiæ persecutoribus traderunt. II, 265. Traditionis crimen quodam. IX, 55. *Not.* 1. Traditores Judæ comparabat Petilianus. IX, 265. Traditionem codicum in regem qui Jeremiæ librum incendit bellica morte Deus vindicavit. II, 266. Traditores appellant Donatistæ eos, quos traditoribus communione trunite successisse vel fingunt vel putant. IX, 586. Etiam si in ordinem episcoporum, qui ducitur a Petro usque ad Anastasium, quisquam traditor subrepsisset, nihil præjudicaret Ecclesiæ et innocentibus Christianis. II, 197. Traditores non potuisse fieri eos, qui Catholicis communicaverint, ipsi Donatistæ declarant. IX, 656. Traditionis crimine a majoribus factæ si polluantur Catholicæ, polluantur et Donatistæ crimine prævaricationis. IX, 226. Ob traditionis crimen Ecclesia non deserenda. IX, 576. Traditionis crimen cur Donatistis non potuit esse causa separationis. IX, 558. Traditorum falsa crimina. V, 1599. Traditio et alia crimina objecta a Donatistis, vel non vera, vel non sunt Ecclesiæ. IX, 270, 272, 275, 274, 276, 285. Traditores, etsi forent manifesti, non propterea Ecclesia deserenda, quia eam non condiderunt. IX, 517, 519. Traditionis crimen cum toti orbi obijciunt Donatistæ, maledicunt. IX, 267. Orbis terrarum nocens esse non potest traditionis crimine Afrorum fortasse verum. IX, 588, 592, 593, 594. Traditionis crimen etsi cognitum, non potuit orbem terrarum maculare; quanto magis incognitum. IX, 57, 58. Et improbatum. IX, 254. Donatistarum argumenta in oppositum solvantur. IX, 58. Traditionis crimen non conquinasset in unitate eos quibus displiceret. IX, 288. Traditionis crimen obiectum a Donatistis non maculat Ecclesiam. IX, 265, 266. Traditorum crimine, etsi vera sint, Ecclesiæ non præjudicant; ad paleam pertinent, non ad frumentum. IX, 428. Traditorum infidelitatem fidem Dei non evacuant. V, 550. Traditionis crimen Catholicis obijciebatur. IV, 1251. Illud a Cæciliano aliisque Catholicis admissum esse calumniabantur Donatistæ. IX, 55. *Not.* 1. Traditionis crimen in Cæcilianum aliosque ab Afris temere conjectum, nec unquam probatum. IX, 225, 228, 267, 288, 584. Traditionis crimine immerito Catholicos Donatistæ accusant. IX, 255. Et orbem terrarum. IX, 553. Traditionis aut thurificationis crimen Catholicis obiectum, incertum est. IX, 482. Traditio codicum quadraginta et quod excurrit annis post passionem beati Cypriani facta est. IX, 176, 226. Traditionis crimen in Donatistas potius quam in Catholicos refundendum. IX, 25, 288. Traditoribus Donatistas successisse sine temeritate judicatur. IX, 256. Traditores fuisse Donatistas constat; de Catholicis nunquam potuit hoc crimen probari. IX, 510, 576. Aliquos eorum episcoporum, qui sententias in absentem dixerant Cæcilianum, manifestissimos fuisse traditores gesta concilii Cirtensis an. eccy ostendunt. II, 580. Traditor Paulus quatenus dici potest. IX, 265. Codices sacros tradere crimen non esse secundum Donatistas sequitur ex eo, quod admittebant, quia jussit Imperator. IX, 652. Traditionis crimen Donatistæ in sua parte tolerabant.

IX, 256. Traditores Donatistas quatenus defendit Crescinius IX, 511. Quantumlibet in traditores invehantur Donatistae, totidem verbis accusantur. IX, 254. Traditionis crimen qua ratione a Donatistis depellitur, eadem et a Catholicis. IX, 514. An Catholici probabiliter traditores, quia probabilius Donatistae. IX, 512. Qui comprehensi Scripturas sanctas tradere nolentes occisi sunt, pro martyrii sui merito honorandos commendavit Secundus rigistanus. IX, 638. Multi cum codices sacros tradere nolissent, excruciatii et occisi sunt. IX, 640. Eos qui se offerrent persecutionibus non comprehensi, et ultro dicerent se habere Scripturas quas non tradent, a Christianis honorari prohibuit Mensurius. IX, 638. Ille credatur Testamentum tradidisse flammis, qui contra voluntatem litigat testatoris. II, 172.

Traduciani. X, 1182. Traduciani vocabantur Catholici ab unis Pelagianis. X, 1101. Traduciani a Juliano dicti qui peccatum originale confitentur. X, 1035. Traduciani nomen contumeliose dictum in Catholicos, pari jure dici potest in Pelagianos et in Paulum. X, 1286.

Tragelaphus hircocervus. III, 880.

Trahere est opus gratiae. III, 1607. Quem trahat et quem non trahat, quare illum trahat et illum non trahat, noli judicare, si non vis errare: qui non trahitur, oret ut trahatur. III, 1607. Trahi ad Christum quis censendus. III, 1608, 1609. Trahimur ad Christum voluptate. III, 1608. Trahi a Patre ille dicitur, cui datur ut credat in Christum. X, 585. Trahit Pater faciens ut volentes ex nolentibus fiant. X, 308. Trahit Pater, dum docendo delectat. III, 1610. Trahi a gratia. V, 750. An qui trahitur, invitatus veniat. III, 1607, 1608. Tractio gratiae suavis. V, 750.

Trajanus imperator. VII, 614: IX, 523, 528.

Trajectitiae merces. V, 936. Trajectitium facere. V, 240, 253, 528.

Tranquilli cum sumus, sapientia discenda est, et verbum Dei colligendum ut eibus. IV, 474.

Transfiguratio Domini. IV, 1932. Transfigurationis Domini allegoria. V, 490.

Transformationes. Quid de illis credendum. VII, 574.

Transgressio undenario numero significatur. III, 635.

Transire nos cogitemus, et minus peccabimus. V, 688. Transientium rerum ordi pro nostris meritis assuti sumus. I, 992. Temporalium amatores, nolunt transire quod amant. III, 140. Rerum transientium administratio solis impis displicet. III, 141. Transientibus non haerendum. III, 1469. Transitus a transitoriis ad manentia. IV, 419. A deliciis mundi ad gaudia spiritalia. IV, 413. Ab imis ad superna, a posterioribus ad anteriora. IV, 420. De vetustate ad novitatem. IV, 420. De vanitate ad veritatem, et de visibilibus per eorum contemptum, ad invisibilia per desiderium. IV, 421. Transitus divitiarum de terra in caelum, per manus pauperum, quasi per quosdam canales. IV, 422, 423, 424. Transitus Christi, et noster. IV, 842. Transit ira Dei super justos, non manet. IV, 1119.

Transmigratio Judaeorum in Babyloniam. IV, 772.

Transmachus male justum definivit. VII, 643 Not. (b).

Trecentenarius numerus crucis signum insinuat. III, 804. Treveri. I, 750.

Tria Punice, Salus Latine. III, 2099.

Tria in Evangelio et ab Apostolo commendata, abstinentia a malo, operatio boni, et spes praemii aeterni. V, 635.

Tribulatio unde dicitur. VI, 18. Tribulatio quod volneris erit. V, 505. Tribulatio nulla major, quam conscientia delictorum. IV, 515. Tribulationes inistorum nulla vel paucae, post quas veniunt ad tribulationem sempiternam. IV, 520. Tribulationes malorum quam graves. IV, 369. Tribulatio proxima animi bonis, periculum vitae corporis. II, 552. Tribulatio vita haec tota reputanda est. IV, 972; V, 687. Qui putat se non habere tribulationes, nondum cepit esse Christianus. IV, 649. Et qui amat alteram vitam, tribulatio est vita ista, quacumque prosperitate fulgeat. IV, 1781. Tribulatur Christianus toto tempore vitae, etiam quando bene est ei. IV, 1089. Non promittunt Scripturae in hoc saeculo nisi tribulationes. IV, 434. Christianis populus pastores non promittant hic prospera, sed adversa. V, 275. Tribulationes praedictae a Christo. V, 1536. Tribulationes maximae non oriuntur adversum Ecclesiam, nisi ab eis qui lege male utuntur. IV, 721. Tribulationes temporibus Christianis an majores sint, et quare. V, 1587. Tribulationes hominibus licet fidelibus propter peccata sunt, quamvis tunc florescat Martyrum gloria. IV, 458, 1014.

Tribulationes temporales multum prosunt. II, 491. Tribulationis utilitas. IV, 175, 378, 579, 587; VI, 723. Tribulationes flagella sunt corrigentis, ne sit sententia punientis. IV, 797. Deus irascitur ut pater, dum tribulationes immittit. IV, 655. Tribulatio admonitio est, nondum damnatio. IV, 568. Tribulationes admonitiones sunt et stimuli correctionis. V, 150. Tribulationes propter probationem

patientiae. X, 303. Tribulatio medicamentum est ad salutem, non poena ad damnationem. IV, 175. Deus urit et secatur sicut medicus, ut sanat. IV, 458. Non parvum beneficium quod hic peccata nostra puniantur. II, 650. Tribulationes dulcedini hujus saeculi Deus tanquam bonus medicus miscet. II, 957. Secatus est qui putredinem non habebat, et medicina ipsa nostra Christus ignem medicinale non respuit. IV, 458. Per tribulationes temporales fugiendum est ab ira ignis sempiterni. IV, 717. Tribulationis tentatio fortiolem facit. IV, 869. Tribulationes immittit Deus ut fervescat fides et exerceatur oratio. IV, 1118. Et appareat utrum animus gratis colat Deum. IV, 487. Et incipiamus quaerere illam quietem, quae non est de hac vita. IV, 1037. Tribulationes facit Christus ad inflammandos animos desiderio adventus sui. IV, 123. Tribulationes Deus miscet gaudiis terrenis, ut discamus aeternam desiderare dulcedinem. IV, 485, 484, 1777, 1778. Ad regnum colorum non pervenitur, nisi per viam tribulationis. IV, 600. Hoc in Davide praefiguratum fuit. IV, 600. Per tribulationes omnibus membris suis dat Christus vitam aeternam. IV, 525.

Tribulationes temporales pro futura gloria ferendae. V, 1277, 1535. Tribulatio et poena est, et gratia est: quid servat post poenam, qui per gratiam exhibet poenam? IV, 427. Quid non misericorditer praestatur hominibus a Domino Deo, a quo etiam tribulatio beneficium est? II, 938. Tribulatio recto corde toleranda. IV, 770. Quia sine tribulationibus esse non possumus, patientiam Deo debemus. IV, 480. Tribulationes sustine, non semel, non biduo, sed ab initio usque in finem. IV, 221. In tribulationibus si defeceris, citharam fregisti. IV, 480. Tribulatio alia est quae invenit nos, alia quam nos debemus quaerere et invenire. IV, 579, 1039. Tribulationem invenire et a tribulatione inveniri, quo differant. IV, 1765, 1780, 1781. In tribulatione quid potissimum agendum. IV, 554. In tribulationibus non committenda anima, neque contra Deum, neque contra eos qui mala inferunt. IV, 883, 884. Corde recti sunt, qui quicquid patiuntur praeter voluntatem, non tribuunt nisi voluntati Dei justae. IV, 273, 274, 277, 352, 353. In tribulationibus tribuere Deo veritatem, sanctorum est usitata confessio. IV, 1588. In tribulationibus cavendum est ne ad carnalem vitam de spiritali sublimitate descendatur. II, 917. Boni, cum tribulationibus et tentationibus vexantur, ad se intro redeunt. IV, 804, 805. Formicam imitantur. IV, 804, 805. Tunc prodesse debet quod securi audivimus. IV, 474. In quacumque tribulatione ad Deum confugiendum est. IV, 515. In tribulationibus invocandus est, qui potens est vel docere tolerandum, vel sanare toleratum. IV, 579. Christus homines de tribulatione redimit, non propter meritum eorum, sed propter nomen suum. IV, 495. De tribulationibus suos Deus eruit, non quidem semper corporaliter, sed spiritaliter. IV, 520. In tribulatione suos Deus non exaudit ad voluntatem, sed ad salutem. IV, 173. Nescimus quid oramus quando ab omni tribulatione optamus liberari. II, 504. Gratia fortes facit in tribulatione temporali. IV, 1580, 1581. Gloriamus in tribulationibus. IV, 1796, 1797. In tribulatione et tentatione consolatio quae. III, 1466, 1467. Angustia tribulationis finitur; latitudo autem, quo transimus, non habet terminum. IV, 1436. Non est in tribulatione magnum, quod tempore breve est. V, 402. In quacumque tribulatione restat tibi semper ubi delecteris. IV, 1870.

Tribulatio omnis poena est impiorum, et exercitatio justorum. VI, 18. Multis est ad probationem, multis ad damnationem. IV, 687. Ad unam tribulationem, ut ad unum ignem, pius purgatur, impius vastatur; Deus in utroque laudatur. V, 1585. Quam dissimiliter se gerant in tribulatione boni et mali. VII, 20, 21. Tribulatio quomodo ad profectum valet fidei justo Christiano. VII, 21. Tantum interest non qualis, sed qualis quisque patitur. VII, 20, 21. Per disciplinam reguntur boni, mali vero committuntur. III, 1078. Neminem diabolus manducat, nisi per tribulationem everterit. IV, 1292.

Tribulationis ventus asper, sed prosper est. IV, 1658. Tribulatio per noctem atque per hyemem designata. IV, 570, 473, 1174. Per ferri nomen. IV, 1597. Tribulatio et tentatio ignis. IV, 222, 797. Ignis probans uniuscujusque opus. VII, 743, 744, 745. Tribulatio vocatur fornax terrea. III, 531. Tribulatio aurificis fornax, aurum sordibus purgat, paleam in cinerem convertit. IV, 255. Deus hic mittit in fornacem tribulationis, ut coquatur vas, non ut frangatur. IV, 1214. Vas igne firmitum aquam non timet: si solidatum igne non fuerit, tanquam lutum aqua solvetur. IV, 797. Mundus fornax est, palea homines mali, aurum homines boni, ignis tribulatio, artifex ad purgandum aurum Deus. V, 118. Sub manu tanti artificis auri mica in magna palea perire non potest. V, 118.

Tribunal pretoris linteis ornatum, quinque gradibus instructum. VIII, 179.

Tribuni quando primum creati. VII, 62, 63. Et *not* (b). Cause ecclesiasticæ Tribuno potissimum injunctæ. II, 510. Tribunus custodiendo littori constitutus. II, 450.

Tribus dicuntur tamquam curiæ et congregationes distinctæ populorum. IV, 956. Tribus non proprio, sed vicino nomine, curiæ dici possunt. IV, 1624. Tribus Domini et tribus diaboli. IV, 1624. Tribus quot fuerint in Israel. VII, 557. Tribus Israel quomodo duodecim fuerunt excepta tribu Levi. III, 1075. Tribus tredecim in populo Judæorum; sed duodecim tantum tribubus terra promissionis dispersita est. IV, 956. Femine de aliis tribubus in alias tribus solebant nubere. III, 809. Tribu moveri quid. VII, 57, 58.

Tributarii Judæi. IV, 682.

Tricesimus numerus quid significat. III, 1399.

Tricellurum basilica. V, 364. *not* (b).

Triduum domitiæ sepulture quomodo intelligendum. III, 1199, 1525.

Trigonus quid. IV, 1961.

Trinitatem utcumque noverunt Platonici. VII, 507. De Trinitate sententia Porphyrii. VII, 500. Error Sabellii. IV, 84. Filium sic esse in Patre, quomodo vas in vase dicitur Metangismonitæ. VIII, 41. Patri lucem inaccessibleem, Filio solem et lunam, Spiritui sancto aerem pro diversoriis assignant Manichæi. VIII, 569, 572, 575. Refelluntur. VIII, 573. Circa Trinitatem in quo conveniant Manichæi et Catholici, in quo dissentiant. X, 1468. De Trinitate Ariano dogmata. VIII, 679. Et fides. VIII, 729. Patrem, Filium et Spiritum sanctum non ejusdem substantiæ esse docent Ariani. VIII, 59. Patris et Filii et Spiritus sancti diversas substantias esse dicunt. II, 792. Ex voce *geniti* et *ingeniti* diversitatem substantiæ arguebant Ariani. VIII, 913, 914. Refelluntur. VIII, 914, 915. Ariani immiserunt in Ecclesia tres deos. IV, 857, 1712. Patrem aliquando sine Filio fuisse dixerant Ariani, postea emendarunt. II, 1047. Impie dicebant Ariani Patrem non genuisse id quod est. II, 750. Si aliqui Donatistarum minorem filium esse dixerint quam Pater est, ejusdem tamen substantiæ non negarunt. II, 792. Patrem tamquam imperatorem; judicem Filium; advocatum Spiritum sanctum faciebant Ariani. VIII, 696. Facientes Ariani diversitatem naturæ non demonstrabant. VIII, 696, 698. Patri per omnia dissimilem Filium, et Filio Spiritum sanctum asserebant Aetiani seu Eunomiani. VIII, 40. Priscilliani error de Trinitate. VIII, 666, 667, 668, 671. Trinitatis velut tres partes Patrem, Filium et Spiritum sanctum hæresis quedam asserit. VIII, 45.

Trinitatis fides. VII, 557. Trinitatis fides exponitur. V, 455. De Trinitate quid fides doceat. VIII, 694, 716, 825, 945. De ea quid tenendum. II, 744. Quid credendum. VI, 195; X, 497. Trinitatis explicatio. III, 21. Descriptio. II, 1028. Natura Dei in Trinitate creditur a multis, intelligitur a paucis. III, 557. Nomen quod Trinitati conveniat, facile inveniri non potest. III, 21. Trinitatis mysterium nec verbis angelicis explicari potest. VI, 659. Trinitas unus Deus. III, 1682, 1685; IV, 85; V, 64, 455, 614, 620, 705, 715, 855, 1059, 1063, 1071, 1076, 1198, 1218. Trinitas est unus ac solus Deus. II, 749. Unus et solus et verus Deus. VIII, 714, 715, 721, 751, 762, 764, 769, 795, 798, 860. Alius Pater, alius Filius, alius Spiritus sanctus, sed simul omnes unus est Dominus Deus. VIII, 741. Tota Trinitas unus Deus summe bonus. V, 855. Deus est una trinitas. I, 828. Et tria unitas. I, 612, 828, 1521. Dominus quem precipimur adorare, Pater, Filius, et Spiritus sanctus. II, 750. In illa pace Dei quæ superat omnem intellectum, et Pater et Filius et Spiritus sanctus non sunt tres dii, sed unus Deus. II, 1044. Trinitas tota unus Deus. non tres dii, aut tres omnipotentes. V, 555, 1059, 1065, 1071.

Trinitatis mirabilis simplicitas. II, 745. Trinitas simplex. VIII, 766. In Trinitate unitas. VII, 525. Patris et Filii et Spiritus sancti exponitur. II, 1042, 1043, 1044. Totius Trinitatis una est substantia. III, 1862. Trinitas unius est ejusdemque naturæ atque substantiæ. II, 750; VIII, 770, 772, 775, 776, 777, 785, 786. Una virtus est, quam tria possidet virtus; una substantia est, in qua tria sunt quæ subsistunt. II, 450. Trinitas unus Dominus, non tres Domini; unus Deus, una substantia, tres personæ. V, 64, 65. Patris et Filii essentiæ unitas habetur ex his Verbis, *Unum sumus*. VIII, 705. Pater et Filius non unus et idem, sed unus sunt. VIII, 706, 722. In Trinitate non est naturarum diversitas. VIII, 705, 704, 705, 706. Pater non est qui Filius, nec Filius qui Pater, non tamen duo dii. VIII, 849, 851. Patrem, Filium et Spiritum sanctum tres Deos non est fas dicere. VIII, 508. Filius et in Patre et in se ipso, et in Spiritu sancto adoratur. VIII, 704. Hoc solum de Patre et Filio dici non potest illud de illo, quod simul ambo non sunt. VIII, 925, 929. In Trinitate a Græcis una essentia dicitur, tres substantiæ; a Latinis una essentia vel substantia, tres personæ. VIII, 959. Refellitur opinio quia divinitas Trinitatis putatur alia esse, quam est ipsa Trinitas.

II, 460. Trinitatem, quæ Deus est, magis essentiam quam unam substantiam esse nonnulli Latini et maxime Græci dixerunt. II, 460. Cur in Trinitate non dicitur una persona et tres essentiae. VIII, 945, 945, 947. Qua necessitate in Trinitate a Græcis una essentia dicitur, tres substantiæ; a Latinis una essentia vel substantia, tres personæ. VIII, 959, 940, 941. Tres personæ commodius dicuntur, quam tres substantiæ. VIII, 943. Personæ, substantiæ, essentiae nomina, non diu est ut in usum venerunt. VIII, 944. Scriptura nullibi dicit tres personas in Deo. VIII, 941. In Trinitate cur tres personæ dicuntur. VIII, 945, 947.

Trinitatis personæ. II, 1028. Trinitatis personæ nec confuse unum sunt, nec disjuncte tria. II, 750. In Trinitate cum tres personæ dicantur, cur non dicuntur tres dii. VIII, 940. Deo non aliud est esse, aliud personam esse, sed omnino idem. VIII, 943. Non tres deos licitum est nolis dicere, quamvis singula quæque persona Trinitatis Deus appellatur. VII, 500, 501. In Trinitate tres personæ summe unum sunt. VIII, 763. Trinitas, nihil aliud est nisi idipsum esse. I, 1521. Una Trinitas, et tria divinitas. VI, 697. In Trinitate an una vel simul tres personæ dicantur unus, verus Deus. VIII, 950. Qui Trinitatis personas negarunt, de Ecclesia projecti sunt. III, 1666, 1668. Trinitatis personæ non confundendæ, non separandæ, ipsis opera naturæ et gratiæ communia sunt. II, 744. Trinitatis personæ inseparabiles. III, 1870, 1871. Trinitas quasi separabilis, fide recta creditur inseparabilis. V, 555. Trinitatis inseparabilis non frustra distinctio. VIII, 1081. Trinitas quasi tres quædam viventes moles non cogitanda, nec divinitas, tamquam aliqua quarta persona fingenda est. II, 455, 458. Credere divinitatem ubique esse, personas vero non nisi in cælo esse, vanum cogitationis carnalis figmentum. II, 455, 459, 460. Aliquando non invenitur vocabulum quo sibi respondeant Trinitatis personæ. VIII, 919, 920. Personæ Trinitatis proprietatibus et nominibus variis notatæ. I, 976, 1077, 1356; III, 128. Patris et Filii et Spiritus sancti appellationibus hoc significatur quo personæ ad se invicem referuntur, non ipsa substantia qua unum sunt. II, 1043. Patris et Filii vocabula non in se ipsis demonstrant naturas, sed alterius ad alterum significant personas. II, 751. Personarum Trinitatis distinctio ex relatione ad alterum. VII, 325. In Trinitate quid relative dicatur. VIII, 919. Trinitas non relative dicitur. VIII, 919. Quomodo in Trinitate principium relative dicatur. VIII, 920, 921. Persona ad se dicitur non relative. VIII, 945. Quæ relative dicuntur ad invicem in Trinitate, propriæ ad singulas personas pertinent, quod ad se dicuntur singuli, non pluraliter dicuntur tres. VIII, 947. Quidquid Pater et Filius dicuntur ad se, non dicitur alter sine altero. VIII, 925, 927. Quæ de Patre et Filio simul dicuntur, quæ non. VIII, 924, 925. Propter inseparabilitatem sufficienter aliquando nominatur vel Pater solus, vel Filius solus. VIII, 852, 854, 855. Et Trinitas, etsi inseparabilis, tamen Trinitas intelligatur, multa de singulis personis separatim dicuntur. II, 744. In Trinitate in una persona, interdum intelliguntur omnes. VIII, 855, 855. Cum Patri adhæret Filius aut Spiritus sanctus, non major sit quam singuli eorum. VIII, 950, 952. In Trinitate non sunt majus quid tres personæ quam una. VIII, 947. Pater, Filius, Spiritus sanctus unus Deus, nec hujus Trinitatis tertia pars est unus, nec major pars duo quam unus, nec majus aliquid omnes quam singuli. VIII, 983. Trinitas non minor in singulis personis, quam in omnibus; nec major in omnibus, quam in singulis. II, 750. Pater in Filio et Filius in Patre. III, 1745. Spiritum Pater et Filius, non divisi in semetipsis, communiter habent. V, 460. Spiritus sanctus cur communiter habetur a Patre et Filio, et non item Filius a Patre et Spiritu sancto, etc. V, 464. Filius inseparabiliter Patri cohæret, si tamen *cohæret* dicere liceat de eo, quod nunquam omnino vel fuit vel esse poterit ulla substantia separatim. II, 1052. Pater et Filius et Spiritus sanctus inseparabiliter sibi cohærent. III, 1565. De Trinitate inseparabili difficultas. V, 555. Semper gignit Pater, et semper nascitur Filius. II, 1047. Pater nunquam præscius vult se unigeniti Dei Patrem futurum. VIII, 766. Pater non est de altero Deo, Filius est de Patre Deo: nec propterea Filius est alterius naturæ diversæque substantiæ. II, 750. Pater fons fontem genuit: sed et generans fons, et genitus fons, quemadmodum generans Deus et genitus Deus, unus est Deus. V, 1083. Quis enarrat quomodo natum sit lumen de lumine, et unum lumen utrumque sit; qui deus de Deo, nec Deorum numerus creverit? V, 1018. Pater cum Filium habeat unigenitum, aut æqualem habere noluit, aut non potuit: si noluit, invidus est; si non potuit, infirmus est. II, 1037. Filium Dei non esse factum, ipsamque Deo esse æqualem ostendit Augustinus. II, 1055, 1054. Filius Dei hoc omne est quod habet. III, 1745. Unus de uno Deo natus Filius, et utriusque Spiritus sanctus sana doctrina docetur. VIII, 508. In Patre et Filio et

Spiritu sancto non aliud qualitas, aliud substantia. II, 460. In divinis tanta est substantiae societas, ut aequalitatem admittat, pluralitatem non admittat. IV, 845. Quidquid est Pater quod Deus est, hoc Filius, hoc Spiritus sanctus. IV, 844, 845. Totum quod est in Trinitate, quidquid illud est, summus, verus, immutabilis Deus. VIII, 762, 763.

Trinitatis coeternitas. VIII, 909. Filius coeternus Patri et aequalis. III, 1537, 1743. Quomodo Filium sanctificavit Pater. III, 1745. Qui non honorificat Filium ut aequalem Patri, non honorificat Patrem. III, 1546. Quia Pater diligit et Filius diligitur; Pater testimonium perhibet et Filius accipit; non ideo diversitas inter eos. VIII, 722, 754. Quod Filius loquitur, Pater loquitur. III, 250. Quomodo Pater demonstrat Filio quae ipse facit. III, 1363. Quomodo Filius mandatum accepit a Patre. III, 1740; V, 775. Deum omnipotentem et tripotentem esse docebatur in sacris mysteriis. I, 1002. Tres omnipotentes sic non dicendi in Trinitate quomodo non dicuntur tres Dei. VIII, 715. Trinitas tota omnipotens. VIII, 767. Pater, Filius, aut Spiritus sanctus ab invicem non separandi, etiam in iis quae uni soli Scriptura tribuit. VIII, 769, 826, 832. Patris et Filii et Spiritus sancti una est virtus, una substantia, una deitas, una majestas, una gloria. VIII, 814. Trinitatis una voluntas, una potestas, una majestas. III, 1582. Trinitas immortalis, non solus Pater. VIII, 826. Natura Patris et Filii et Spiritus sancti non commutabilis dicenda ex eo quod res quibus significabantur illae personae, transierunt. II, 746, 747. Trinitatis natura immutabilis. III, 389. Trinitas tota immutabilis. VIII, 757, 881. Trinitatis natura universa immutabilis, non potest esse diversa. VIII, 685, 687. Pater et Filius et Spiritus sanctus ubique simul sunt. II, 857. Pariter et aequaliter invisibiles. V, 1266. Patrem invisibilem dicebant Ariani, Filium visibilem. III, 1779. Trinitas tota invisibilis. VIII, 758, 834, 866, 881. Non solus Pater. VIII, 754. Trinitas reponenda est in eo genere visibilium, quae neque corpora sunt, neque ullam cum corporibus similitudinem habent. II, 457. Refelluntur qui Patrem solum immortalem et invisibilem credebant. VIII, 834. Trinitas in scientia temporalium. VIII, 1012. Pater et Filius quomodo se invicem et omnia sciunt. VIII, 1077. Trinitas sapiens, non solus Pater. VIII, 1082. Filius non ideo Patri inaequalis, quia virtus et sapientia Dei Patris: imo inde Patri coeternus. VIII, 925. Quaelibet persona in Trinitate, sua est sapientia, sua memoria, sua dilectio. VIII, 848, 1066, 1080. Cur Filius aut Spiritus sanctus dicatur missus, non vero Pater. VIII, 869. Filius et Spiritus sanctus Patre non ideo minor, quia missus. VIII, 848, 869. Quaedam sic dicuntur, ut hominibus parum intelligentibus ipse Filius maior Patre videatur, et Spiritus sanctus maior Filio esse credatur. II, 1046, etc. Cur Patri attribuitur donum Dei. X, 970. Summum in omnibus spiritualibus Pater est. IV, 699. Atributa per Hilarium singulis personis Trinitatis. VIII, 931. In Trinitate est perpetua stabilitas veritatis. III, 1669.

Trinitatis eadem sunt opera. V, 704. Opera sunt inseparabilia. II, 73, 745, 878; III, 1557, 1559, 1560, 1561, 1871, 1902, 1922; V, 556, 459, 1063; VI, 251, 463, 684; VIII, 508, 683, 691, 694, 703, 714, 827, 857, 858. Inseparabilis est habitatio, quorum est inseparabilis operatio. V, 463. Patris et Filii operatio inseparabilis; attamen Filio operari de illo est, de quo i se est. VIII, 846. Ab illo est origo operum, a quo est existentia cooperantium personarum. V, 459. Trinitatis actus non differentia potestatum, sed operum ineffabilitate Scriptura sacra metitur. VIII, 697. Sicut voluntatem Patris facit Filius, sic et voluntatem Filii facit Pater. VIII, 790. Trinitatis potestas et operatio individua. V, 556, 459, 703. Trinitatis pars potestas est, una substantia est, eadem divinitas. VIII, 714. Dicere Patrem posse facere aliquid sine Filio, ac vice versa, contra catholicam fidem est. III, 267. Pater et Filius sunt unum principium. IV, 1457.

Trinitati aliquid coeternum esse non potest. III, 589. Trinitas mundum creavit. III, 252. An persona Patris et persona Filii distinguatur in creatione firmiter. III, 267. Trinitatis unitati non convenit, ut Filius quasi iussus mundum fecisse intelligatur. III, 268. Omnis creatura a Trinitate habet esse, speciem et ordinem. III, 128. Omnis creatura tota est a tota Trinitate. III, 128. Solus creator Pater, Filius et Spiritus sanctus; trina unitas, una trinitas. V, 966. Non ex solo Patre omnia, sed etiam ex Filio. VIII, 827. In hominis creatione ostenditur pluralitas personarum et singularitas divinitatis. V, 705. Et Filius opera Patris, sic Pater opera Filii facit. V, 748. Peccata dimittere totius est Trinitatis. V, 458. Proprie tamen ad Spiritum sanctum intelligitur pertinere. V, 460. Pater, Filius ac Spiritus sanctus praestant quaedam sine invicem. VIII, 824, 857. In Trinitate quaedam opera ad unam personam pertinere, non tamen sine aliarum cooperatione. V, 557, 459, 465. Patris et Filii et Spiritus sancti singula opera dicuntur, quae ad

unamquamque eorum manifestantur pertinere personam. VIII, 694. Pater auctor, Filius creator, Spiritus sanctus doctor, ducator, illuminator, sanctificator ab Arianis, et Catholicis appellantur, quomodo. VIII, 761.

Trinitas cum inseparabiliter operetur, ex eo videtur sequi ut hominem tota Trinitas susceperit. II, 75. Trinitas operata est carnem Christi. V, 1036. Sed non pertinet nisi ad solum Christum. V, 363. Homine assumpto non auctus est numerus personarum in Trinitate. II, 746. Trinitas est, nec inducitur quaternitas personarum, cum accedit homo Verbo, ut sit unus Christus. II, 845. Trinitas, non quaternitas facienda vel agnoscenda. V, 727, 999, 1206. Filius Dei se Deum esse probat. III, 1745. In Trinitate forma humana, nisi ut ad Verbi incarnationem pertinet, non est cogitanda. III, 1087. Dei natura corporaliter videri non potest; quaelibet persona per subjectam creaturam potest apparere. VIII, 308, 868. Pater et Filius et Spiritus sanctus non possunt inseparabiliter per corpoream creaturam demonstrari. VIII, 909, 910. Quamvis inseparabiliter operentur. VIII, 910. Vide Apparitio. Nec Pater, nec Filius, nec Spiritus sanctus visus est unquam per suam substantiam. VIII, 811, 812. Trinitas pro capta ac salute hominum se visibiliter demonstravit. VI, 649. Trinitatis personae in Baptismo Christi insinuat. V, 554. Trinitas apparuit sensibiliter in baptismo Christi. V, 553, 555. Pater, Filius et Spiritus sanctus, non triformis Deus, sed unus Deus. II, 1052. Non triformis Dei persona, quia una forma et una deitas. II, 1052. Augustinus triforem Dei personam non credit, ut male Pascentius obiecit. II, 1052. Nec vox audita coaptata est in unitatem personae Patris, nec columbae species in unitatem personae Spiritus sancti. II, 745. Vox Patris in monte audita, et species columbae visa sine vivificantis animae ministerio factae sunt. II, 746. Potuerunt fieri Angelorum ministerio. II, 747. Quomodo ad Trinitatis cognitionem assurgendum. VIII, 1087.

Trinitas in rebus factis representatur. VIII, 932. Trinitatis vestigia in creaturis. VII, 500. Trinitas in omnibus operibus Dei insinuat. VII, 538. Maxime in Angelis sanctis. VII, 538. Trinitatis mysterium in Genesi insinuat. I, 847. In Genesi. I. V, 26; VI, 167; VII, 345. Trinitatis argumenta ex Scriptura. VII, 484. Trinitatis unitatem quae nos Scripturae testimonia cogant fateri. II, 1044. Triplicitatem in Spiritu recto, in Spiritu sancto, et in Spiritu principali dictam nonnulli intelligunt. IV, 596. Unitas deitatis, ac personarum distributio verbis Ezechielis xxxiv ostenditur. V, 300.

Trinitatis similitudo in homine. V, 562. Trinitatis imago in homine. VII, 339, 542. Symbola Trinitatis in homine. I, 849. Trinitas in mente quomodo monstrata. VIII, 1040. Trinitas quae imago Dei, quaerenda in principali mentis parte. VIII, 1044. Trinitas in mente eo est imago Dei, quo meminit, intelligit, ac diligit Deum, quod est sapientia. VIII, 1048. Trinitatis imago in memoria, intelligentia, et voluntate cuiusque. VIII, 1088, 1090. Trinitatem memoria, intelligentia, voluntas adumbrant; non perfecte exprimunt. II, 745. Trinitas alia in memoria recogitantis de visione. VIII, 993. Trinitatis imago in mente hominis noscentis se et amantis. VIII, 965, 972. Trinitatis vestigium etiam in exteriori homine. VIII, 983. Trinitas hominis exterioris non est imago Dei. VIII, 990. Male vivitor et deformior secundum trinitatem hominis exterioris. VIII, 990. Trinitatis imaginem in conjugio masculi et feminae ac eorum prole opinio fingens, non probabilis. VIII, 459, 1000. Trinitatis vestigium in visione. VIII, 985, 991. Trinitatis imago perficienda in Trinitate. VII, 542. Trinitatis vestigia non frustra quaesita in creatura. VIII, 1058. An et quomodo ex trinitatibus in homine monstratis ostendatur Trinitas Deus. VIII, 1064, 1065. Quomodo gradatim ad Trinitatem quae Deus est perventum. VIII, 1087. Inter imaginem Trinitatis repertam in nobis, et ipsam Trinitatem quanta dissimilitudo. VIII, 1089, 1090. Est in homine aliquid, quo qualicumque modo, quod de Trinitate dicitur, intelligi possit. VIII, 695.

Trinitas illustratur similitudinibus. VI, 189, 658, 692. Trinitatis unitatem utrumque exprimunt fideles, quorum erat cor unum et anima una. III, 1684. Trinitatis vestigium in caritate. VIII, 960. Trinitatem panis, nomine salvator designavit. III, 2096. Trinitas forte figurata in iis tribus panibus, quos sibi ab amico accommodari petiit amicus. II, 500. Trinitatem commendat tripartita philosophiae disciplina. VII, 538. Tria prima praecepta Decalogi ad singulas Trinitatis personas pertinent. II, 213.

Trinitatem quam vident nunc per speculum. VIII, 1091. Mentis acies invalida in tam excellenti luce non igitur, nisi per justitiam fidei nutrita vegetetur. VIII, 822. Mens purgata idonea est percipiendae Trinitati. III, 128. Patrem nemo novit, nisi per Filium. III, 1731. Trinitas per speculum nunc auxilio fidei videtur, ut claris videri possit inpromissa visione, facie ad faciem. VIII, 1091. Ad

corpore post resurrectionem spiritali Trinitatem visum sumus, dubitare videtur August. II, 460. Trinitatis intelligentia consolatur vitæ præsentis labores. III, 1341. Cibus est et unde vivas, et unde pascas. V, 620. Trinitas quomodo diligatur incognita. VIII, 952. Et Pater per Filium, et Filius per Patrem glorificatur. VIII, 704. Quomodo Pater et Filius et Spiritus sanctus ad nos veniunt, et nos ad eos. III, 1852. Trinitas in sanctis, tanquam in templo manet. III, 1835. Trinitatis sanctissimæ personas singulas quomodo iusti et peccatores imitantur. VIII, 586. Trinitatem imitari per gratiam jubemur. VIII, 928. Trinitatem divinam et triam unitatem credentes, caveamus ne quis a fide unitatis Dei nos seducat. V, 1076.

Trinitatis fides commendatur contra varias hæreses. VI, 299, 643, 658, 667, 683, 698, 701. Trinitatis confessio a Consensio edita. II, 450. Trinitatem esse oportere ostenditur. VI, 15. De Trinitate quomodo inquirendum. VIII, 939, 961. De Trinitate scribere non parva ex parte necessarium, nedum superfluum. VIII, 869. De Trinitate quomodo disserendum secundum Augustinum. VIII, 822. De Trinitatis mysterio ad certam regulam loquendum. VII, 300. Nec periculosius alicubi erratur quam in disputatione de Trinitate, nec laboriosius aliquid queritur, nec fructuosius aliquid invenitur. VIII, 822. De Trinitate multa dicuntur, non ut ipsa dicatur, sed ut illis dictis illa dici non posse intelligatur. II, 1054. Cæcitatibus arguitur Arianus, qui nudam de hoc mysterio veritatem se deprimere jactabat. II, 1054. De Trinitate cur scribat Augustinus. VIII, 869. Libros de Trinitate diu in manibus versat August., ac paucis intelligendos putat. II, 745. Libros hos juvenis Augustinus inchoavit, senex absolvit. II, 758. Subrepti ei sunt priusquam eos absolveret atque expoliret. II, 758. Eos ita emendavit, ut ab iis qui subrepti fuerant, non multum discreparent. II, 758. Alias ipse eos edidisset multo enodatiores atque planiores. II, 758. Epistola quam iis libris vult anteponi. II, 758.

Triopæ septimus rex Argivorum in deorum numerum relatus. VII, 565.

Tripolis IX, 430. Tripoli Maximianistarum schisma exarsit. II, 335. Tripolitani. IX, 395.

Triptolemi fabula. VII, 570.

Trismegistus. IX, 224. Trismegisti præsentia de Christo an aptiora Gentibus ut credant Christum, quam Prophetarum Hebræorum. VIII, 282, 290, 292. Trismegistica præcepta. II, 1031. *Vide* Hermes, Mercurius.

Tristitia quid. VII, 409. Tristitia, animi contractio. III, 1752. Tristitia solius animæ dolor est. IV, 480, 1110, 1111. Nihil in animo sapientis pro tristitia secundum Stoicos. VII, 411. Tristitiam ad quid utilem putabant Stoici. VII, 413. Tristitia reperitur et in bono et in malo. VII, 411, 412, 413. Tristitia de sæculi rebus pernicioiosa. V, 1185. Tristitia de alterius bonitate Deo odibilis. VII, 443. Tristitia unde esse debet. V, 1182, 1184. Tristitia secundum Deum. VII, 413. Tristitia ea laudabilis est, quæ venit ex dilectione quam Spiritus sanctus infundit. III, 302, 303. Tristitia quam pro malis habemus, nos relevat; illos autem in sua perversitate perseverantes gravat. II, 1084. Tristitia ista pia est, et si dici potest, beata miseria, vitis alienis tribulari, non implicari; mœrere, non hære. II, 1064. Tristitia et dolor inter humanæ tentationes non sunt peccata, sed infirmitatis humanæ indicia. IV, 1111. Christianorum tristitia habet quasi gaudium eorum non habet quasi; sæcularium e contra. IV, 559, 560. Melior est tristitia iniqua patientis, quam lætitia iniqua facientis. IV, 671. Tristitiæ tempus prius tempore lætitiæ. V, 1182. Tristitia quasi solvit cor. II, 534. Quanto est animus melior, tanto tristitia in eo citius faciliusque sanatur. VII, 635. Tristitia Christi ante mortem. IV, 274.

Tritici adeps vel reno, id est farina. III, 537. Triticum es, fertio paleam quæ usque ventilatur. IV, 1950.

Tritonia Minerva. VII, 566.

Tritonis lacus. VII, 566.

Trituræ tempus. V, 149.

Triumphantium vox. V, 815, 893.

Trogi Pompei historia. VII, 116.

Trojam Neptunus et Apollo a Laomedonte conducti extruxerunt. VII, 80. Troja mater populi Romani. VII, 17, 79. Trojæ eversio a Fimbria. VII, 85. A Græcis. VII, 79, 80, 573. Trojæ eversioem dii, qui in ea celebrantur, non impedierunt. VII, 79, 80. Trojani belli et exidii origo. VII, 105. Trojani dii. V, 505.

Trojani Enzæ duce profugi Romam condiderunt. V, 505.

Troporum quorundam nomina, ut allegoria, ænigma, parabola, in Scripturis reperiuntur. III, 80. Tropi usitatus dicuntur quam modi. VIII, 1068. Tropi in Scripturis quare. VI, 554. Tropus Synecdoche magnæ utilitatis ad intelligendum Scripturam. III, 86. Troporum cognitio necessaria.

III, 80. Tropia usi sunt auctores sacri. III, 80.

Trutina veritatis, non cupiditatis. V, 1457.

Trygetius Augustini civis et alumnus. I, 963. Apud Cassiciacum disputat in libris *De Academicis*, *De beata vita et de ordine*. I, 908. Historiam adamavit. I, 980. Trygetius aliquando militiæ nomen dederat. I, 908.

Tuba ductilis et cornea quamam. IV, 1255, 1256. Tuba cornea te erigat adversus diabolum, non tuba carnea adversus fratrem. IV, 1256.

Tubuncæ. II, 993, 997; IX, 204.

Tuburbum. IX, 213. *Tuburbitanæ* Martyres. V, 1321. *Not. (b)*

Tubursicus episcopus. II, 173, 180.

Tucca. IX, 231, 237.

Tullianense municipium. VI, 602.

Tullii liber de Oratore. IX, 435. *Vide* Cicero.

Tullius philosophaster ædilis futurus. VII, 76.

Tullus Hostilius tertius a Romulo rex Romanorum. VII, 92. Albam expugnat. VII, 89.

Tumorem vix vincit, qui docet. IV, 594. Tumoris effectus et remedium. V, 780. Tumoris humilitatis medicamento sanandus. V, 780. Tumoris epithema Apostolo datum. V, 835.

Tumultus. Magna secessione a tumultu rerum labentium opus est, ut fiat in homine nihil timere. II, 74. Tumultus civiles prohibere quisque pro viribus debet. V, 1392.

Tunicæ pelliceæ. III, 451; X, 1357. Tunicas talares et manicatas gestare aliquando non licuit Romanis. III, 74. Tunica Christi desuper texta caritatem significat et unitatem. III, 1499, 1949; IV, 176; V, 149, 1086, 1222.

Tunsio pectoris. V, 153, 153, 186, 453, 1463. Tunsio pectoris, contritio cordis. IV, 265.

Turba et populus. V, 614. Turba, multitudo turbata. V, 614. Multitudo inordinata. III, 501.

Turbantius. X, 718. Episcopus. X, 1051. A Pelagianorum errore liberatus. X, 1051, 1146. Et ad catholicam fidem conversus. X, 1353, 1435.

Turpitudinem turpibus quibusdam rebus nominatis ostendere cavendam, non est turpe. VIII, 635, 636.

Turpilucrus. VI, 560.

Turrensis Ecclesia. II, 154.

Turres in diocesi Hipponensi. II, 232.

Turtur, Ecclesiæ symbolum. IV, 1300. Turtur eos significat qui se a negotiosis hominum conservationibus remouent. VII, 502.

Tusculum oppidum Romæ vicinum. VII, 93.

Tuseum iugium. I, 958.

Tutilina dea præfecta frumentis collectis atque reconditis. VII, 118.

Tutunus. *Vide* Matunus.

Tutuslymæni divina correctione flagellatus. V, 1409.

Tyberis Iuvius. *Vide* Tiberis.

Tychonius. *Vide* Tichonius.

Tympanistriae significant laudantes Deum carne edomita. IV, 854.

Tympanum, figura incorruptionis. IV, 1964. Tympani et psalterii mystica explicatio. IV, 1955.

Tympanizare quid. IV, 506, 508.

Typhus pro fastu. II, 532.

Tyrannus rex injustus. VII, 67. Tyranni velere nomine fortes dicti existimantur. VII, 106. Tyranni non nisi providentia Dei evehantur. VII, 106. Tyranni non scientes quid facerent, sanctos Martyres immolando, dona adduxerunt. IV, 909. A Tyrannis confessio Christianorum torquebatur, negatio dimittebatur. IV, 1161. Tyranni ac persecutores martyres effecti. IV, 1591.

Tyrus lingua Hebræa dicitur Sor. IV, 1053. Tyrus pro Carthagine accipitur. IX, 421.

Tyris, quoniam non erat datum ut crederent, etiam unde crederent est negatum. X, 1014. Tyris non profuit quod poterant credere, quia non erant prædestinati ab eo; cuius inscrutabilia sunt iudicia, et investigabiles viæ. X, 1014. Tyrii, etsi acturi fuissent poenitentiam, si factæ fuissent apud eos virtutes, quæ factæ sunt in Corozaim et Bethsaida, punientur tamen in die iudicii; mitius tamen quam illæ civitates. X, 1006.

Tyronem Christi, cujus tyronicinia multis tentationibus quætebantur, instruit et consolatur Aug. II, 1063.

V.

Vacca rufa, signum novi Testamenti. III, 732. Figura passionis Christi. III, 733. Vaccæ significant animas seducibiles. IV, 645, 838. Plebem Judæorum. IV, 1362.

Vadiani schismatici, non hæretici. VIII, 39.

Vaga. IX, 220.

Vagaia. Felicianum et Prætextatum crudelitatis accusat concilium Vagaiense. II, 414. Sententia concilii Vagaiensi trecentorum et decem episcoporum in Maximianum. II,

406, 407. Vagaitana privilegia pro Bagaitana. IX, 427. *vide* Bagai.

Vagi Romanorum quinam sint. VIII, 107.

Vaginensis Ecclesia. II, 240.

Valens Imperator Arianis favens Ecclesiam affligit. VII, 175. Catholicos in Oriente persecutus est. IX, 527. Valentis imperatoris persecutio. VII, 613, 616.

Valens diaconus. V, 1573.

Valentinianus curator. IX, 511.

Valentinianus major, fidei Christianae confessor sub Juliani Apostata militia privatus est. VII, 613. Joviani successor. II, 400.

Valentinianus junior frater Gratiani. VII, 172. Iterum consul. II, 966. In societatem Imperii a Theodosio adscitus. VII, 172.

Valentinus episcopus catholicus. II, 308, 377.

Valentinus Abbas. X, 881, 911, n. 1, 913. Plurimi facit librum de gratia et libero arbitrio, et epistolam Augustini ad Sixtum. II, 973. Valentino et fratribus qui cum eo sunt unam et alteram scribit August. epistolam. II, 968, 971. Valentinus rescribit Augustino. II, 974. Suam de libero arbitrio et iudicio Dei fidem declarat. II, 973.

Valentinus Baianensis episcopus. II, 933. *Not. (c).*

Valentiniani. IX, 589. A Valentino VIII, 27. Valentinianorum degmata. VIII, 27.

Valeriana martyr. V, 1448.

Valerianus Imperator. VII, 614; IX, 525, 528.

Valerius Licinianus Licinius, imperator. IX, 540 *Not. 1.*

Valerius episcopus Hipponensis. II, 117, 151; IX, 733. Augustino imponit onus praedicandi. II, 117. Et coepiscopatus sarcinam. II, 123. Saepe testatur adventu illius orationes suas exauditas esse. II, 123. Ab Augustino rogatur, ut ipsum aliquandiu in secessu agere patiatur. II, 89. Valerio episcopo adhuc in corpore posito. Augustinus ordinatus est episcopus, utroque ignorante hoc Niceno concilio prohibitum. II, 967. Valerius hortum dat Augustino. V, 1570.

Valerius Melzitanus. IX, 507, 528, 530.

L. Valerius Consul Romanus. VII, 95. Ejus paupertas. VII, 164.

P. Valerius occisus est cum Capitolium defensaret. VII, 95.

Valerius comes. I, 631; X, 411, 413, 457, 657, 659, 1049. Valerii auxilium contra Pelagianos in librum de nuptiis et concupiscentia efflagitatum. X, 1147. Valerii Comitis elogium. II, 926. Nuncupat ei August. librum primum de nuptiis et concupiscentia. I, 631; II, 913. Ac postea librum secundum ad eundem conscribit, qua occasione. II, 930. Valerius pacis amans, et a vano fastu alienus. II, 131. Pudicitiae conjugalis observantissimus. X, 414. Lectioni deditus. X, 436. Valerio Comiti commendat August. Felicem episcopum. II, 949.

Valerius vicarius idem quod Verinus. IX, 687. *Not. 2.*

Valerius Soranus poeta. VII, 203.

Valerius actor. II, 1063.

Valerii haeretici. VIII, 32.

Valetudo bona unde. X, 278.

Vallonia dea vallibus praefata. VII, 118.

Vanitates quinam. I, 1076; III, 139.

Vanitas et veritas a contrario differunt. IV, 1531. Vanitas dicitur quidquid transit. IV, 1863. Vanitati subjecta est omnis creatura, id est homo. III, 2073. Vanitati subjecti non sunt angeli. III, 2074. Homo subjectus est vanitati, quia noluit subijci veritati. IV, 1532, 1549. Vanitas est omnis creatura, non ex se, sed ex hominum vitio. III, 139. Vanitas hujus vitae in quo sita est. VII, 661. Vanitas qua vitam hanc in miseriis constitutam, beatam vocant. VII, 629. Vanitas saeculi hujus paucis, sed graphice exponitur. II, 958. Vanitas veritate loquacior. VII, 174. Vanitatem loquentes, non audiunt loquentes veritatem. IV, 1866. Vanitas in hominum laude fugienda, in quo sit. II, 1023. Vanitatem observare, quid sit. IV, 237.

Vapulant omnes homines, soli filii Dei sentiunt se vapulare. IV, 1653.

Varro vir doctissimus. VII, 111, 112, 561. Doctissimus Romanorum. VII, 630. Doctior ceteris inter Paganos. III, 4053. Non parvus auctor in historia. VII, 559. Auctor fide dignus. I, 1020. Varro ingenii laude et eruditione saeculari commendatur. VII, 177, 182. Varro, licet ad veri Dei notitiam non pervenerit, Deum unum colendum esse sensit. VII, 153. Deum verum, Jovem nominavit. VII, 630. Quid senserit de diis Gentium. VII, 178. Ejus doctrina de theologia parum sibi constat. VII, 213. Quid de finibus honorum et malorum referat. VII, 623. Quomodo et quot libros de antiquitatibus rerum divinarum et humanarum partitus est. VII, 78. Quare de rebus humanis quam de divinis scripserit. VII, 179, 182. Varro scripsit de aedibus sacris. VII, 98. Scripsit de gente populi Romani. VII, 561, 729.

Vas, generale nomen omnium utensilium. III, 699. Vasis contractio propter aeris compressionem. III, 263. Vas ad fontem affertur, cum anima ad Deum levatur. IV, 1834. Vasa in honorem, vasa in contumeliam. V, 116. Vas in honorem sit per misericordiam, vas in contumeliam per judicium. VI, 282. Vasa in contumeliam non fiant, nisi essent mali. X, 1124. Vasa in gloriam Deus praeparat, et ipsa se praeparant. X, 1133. Vasa in contumeliam quomodo faciat Deus. X, 1129. Vasa irae et vasa misericordiae quatenus. X, 1129, 1141. Vasa irae perfecta ad perditionem. IV, 1732. Vasa irae et vasa misericordiae de propriae stipendii voluntatis sunt, secundum Julianum. X, 1133, 1134. Vasa irae ex judicio, vasa misericordiae ex gratia non debita. X, 1141. Vasa irae ad quid prosunt. VIII, 653. Ad quid utilia. X, 841. Vasa perditionis ad usum correctionis aliorum sunt. VI, 125. Vasa irae, Deo his bene utente, vasis misericordiae prosunt. X, 984. Vasorum tertium genus, quod nec in honorem, nec in contumeliam sit, non datur. X, 1136, 1142, 1191, 1299. Vasa mortis quae sint. IV, 106. Iniqui vasa diaboli, credendo sunt vasa Christi. IV, 603.

Vaticanus seu vagitanus deus qui infantum vagitibus praesidet. VII, 118, 122, 128.

Ubera matris Ecclesiae duo Testamenta. III, 1998.

Videntes, seu Veli gravissimi hostes populi Romani. VII, 62, 96.

Vela undecim Tabernaculi, peccatorum symbola. III, 634, 635. Velum templi scissum in morte Christi, quid significat. X, 400. Vela Grammaticarum scholarum liminibus appensa. I, 670; V, 964; VII, 713. Vela tanto plura pendunt in domo, quanto quisque honoratior est. V, 336.

Velanen inter faciem Moysi loquentis, et populum audientem. IV, 778.

Velari periude est ac velum sanctimoniae accipere. II, 539.

Velationis apophoretum. II, 645.

Velle maxime est liberum. VII, 132. Velle et posse distinguuntur. X, 234. Velle quod non deceat, idem ipsum miserrimum: nec tam miserrum est non adipisci quod velis, quam adipisci velle quod non oporteat. II, 498. Quid sit velle quod deceat. II, 498. *vide* Voluntas.

Vellus Gedeonis quid significat. X, 400. Vellus Gedeonis allegorice. IV, 520, 521, 907.

Venale coelorum regnum Deus proposuit. IV, 1211.

Venantius episcopus. II, 739, 781.

Venantius a Tina. IX, 230.

Venator. V, 83, 136, 333, 718; VI, 560. Venatorum labor. V, 444. Venatores cum ursis certantes. VI, 639. Venator in theatro secundum suarum studia partium a populo laudatur. VII, 265. Venator et Auriga in iis qui populo spectaculum exhibebant. IV, 458, 459, 626, 1327. Venatoribus et histrionibus qui sua donant, reprehenduntur. V, 90. Venatorum et piscatorum officia. VI, 714. Venatorum amatores, et Venatores ipsos venatus est Dominus. V, 533. Venator pessimus totius mundi diabolus. V, 334.

Vendendis et emendis rebus caritatis et vilitatis vota perversa. V, 1544. Vendere se potuerunt homines, redimere se non potuerunt. IV, 1231.

Venefici. In veneficos vigorem legum juste exerceri fatentur Donatistae. IX, 45.

Venera ipsa non modo ad decorem universi, sed ad hominum utilitatem condita. VII, 335. Venena Romanarum matronarum. VII, 97. Venenis assueta mulier. I, 1352. Venenosa cur gignit tellus. III, 182.

veneti. VIII, 236.

Veniae non tam spe augentur peccata, quam desperatione. IV, 1501. Ne desperatione pejus viverent homines, promisit Deus indulgentiae portum; rursus ne spe veniae pejus viverent, fecit diem mortis incertum. IV, 1501. Cito ignoscendum veniam postulanti. II, 837. Venia fratri danda, ut a Deo accipiatur. V, 632, 633. Veniam non accipit, nisi ejus culpa certissima est. II, 163. Venia non ad impunitatem iniquitatis, sed ad spem correctionis debet indulgeri. VII, 171. Venia ab eo qui laesus sit, petenda. V, 127, 1033. Venia a quibusdam non nisi tacite et blandiendo petenda. V, 1033.

Venialis iniquitatis modus quare nunc ignoratur. VII, 730. Venialia peccata. X, 1117. *vide* Peccatum.

Venilia dea. VII, 122, 211.

Venter pro interioribus ponitur in Scripturis. IV, 244. Venter Ecclesiae in carnalibus. IV, 492. Venter Christi, infirmi in Ecclesia. IV, 175.

Ventriqua femina. III, 53.

Ventus quid. I, 1059. Ventus est aer motus et fluctuans. III, 223. Ventus nihil aliud quam aer motus. X, 551, 553. Ex diversis partibus caeli diversa nomina sortitur. I, 1059. In vento quid laudandum, quid vitiosum caudum. VIII, 196, 199. Ventorum nomine animae intelliguntur. IV, 1346, 1347, 1770. Ventus tentationem significat. IV, 528. Pascere ventos.

dæmones est pascere, id est errando eis esse voluptati et derisui. I, 694.

Venus unde sic nuncupata. VII, 188. Venus cor Vulcani uxor et Martis adultera dicitur. VIII, 574. Venus calva. II, 84.

Veneris, sed *Liberæ*, vel *Cereris* officium. VII, 194, 193. Venerem et stellam esse, et etiam lunam quidam volunt. VII, 206. Veneris stella, *Hesperos*, *Vesperugo*, *Lucifer* appellatur. VII, 720, 721. Portentum quod in stella Veneris existit. VII, 720. Venus *Æneæ* mater fuit adultera. VII, 80. Veneris sacra. VII, 183. Veneri donum dabant Phœnices de prostitutione filiarum antequam eas viris jungerent. VII, 121. An tres sint Veneres. VII, 121.

Venustiani seu *Paterniani* heretici. VIII, 46; X, 800.

Ver, novelli in fide. IV, 941.

Verax est Deus in micis æque ac in promissis. IV, 1226.

Verax non est homo, nisi in quo loquitur Deus. IV, 1432.

Veraci merces reddetur veritas, et temporaliiter bene venturi merces reddetur æternitas. V, 1493.

Verbatis in diœcesi Hipponensi. II, 232.

Verberibus civem Romanum affligi Pauli tempore non licebat. II, 806.

Verbidium. VIII, 214.

Verbum multipliciter dicitur. VIII, 968. Verbum mentis quid sit. VIII, 1071, 1072, 1073, 1078. Verbum intus ex rebus in æterna veritate conspectis concipimus et gignimus. VIII, 967. Verbum amore concipitur sive creaturæ sive creatoris. VIII, 967. In amore spiritualium verbum natum, idem quod conceptum: secus in amore carnalium. VIII, 968. An sola notitia amata sit verbum mentis. VIII, 968, 969. Verbum omnia opera hominis præcedit. VIII, 1073. Verbum necessario præcedit locutionem et actionem. VIII, 967. Verbum mentis se ipsam noscentis ipsi æquale est. VIII, 969, 970. Verbum cordis. V, 1097. Verbum cordis, consensus. VI, 330, 332. Verbum humanum sic transit ad alterum, ut remaneat in corde. III, 1671. De verbi nostri veritate et falsitate. VIII, 1077. Verbum quandonam verum. VIII, 1072, 1078. Verbum nostrum sempiternum esse aut dici non potest. VIII, 1078. Verbum nostrum, etiam cum similes Deo erimus, nunquam Verbo divino æquandum. VIII, 1079. Quale verbum nostrum erit cum similes Deo erimus. VIII, 1079. Verbi mente concepti vehiculum sonus. V, 185, 677, 1097. Verbum quod loquimur, quasi alter animus ab animo per quem se indicat. VI, 183, 184. Verbum et vox quo differant. V, 1304, 1307, 1309. Verbum externum, vox verbi interni. VIII, 1071.

Verba ad quid instituta. VI, 243. Verba non sunt necessaria nisi ad exprimendam voluntatem. III, 499. Verborum usus omnis in significando est. III, 20. Verborum abusus in omnibus linguis late patet. VIII, 410. Verba admonent ut quaramus res, non eas exhibent ut noverimus. I, 1213. Verbis immorari, cum de re constat, turpe est. I, 932. Verborum notiones considerande, non verba. III, 2097. Verbum pro facto positum. III, 503, 809. In verbis verum amare, non verba, insignis est indolis. III, 100. Verba, opera sunt. III, 1820. Verbum vocat Scriptura longam verborum seriem. V, 456. Verbum irati ne deferatur, sed moriatur in te. V, 323. Nullum unquam verbum quod revocare vellet emisit, ait Tullius de quodam quod credibilis est minus fatuo, quam de sapiente perfecto. II, 386. Verbum internum quisquis intelligere potest, Verbi divini potest videre similitudinem. VIII, 1071, 1072.

Verbum divinum cum verbo humano comparatur. III, 4506. Verbi humani natura non potest comprehendere, quanto minus divini. III, 1671, 1672. Inter verbum scientiamque nostram et Verbum scientiamque divinum dissimilitudo quam maxima. VIII, 1073, 1075, 1077, 1078. Verbum Dei non solum mutabile, sed etiam visibile quidam male putaverunt. VIII, 831, 838, 861, 862. Verbum divinum in gente tenebrarum esse ligatum, impia Fortunati assertio. VIII, 121. De Verbo Filio Dei quid sentiendum. VIII, 583. Verbum Deum recipere volunt Alogi. VIII, 51.

Verbum Patris dicitur Filius Dei, quare. VI, 183. Cor Filius Dei non cognitio Dei, sed Verbum Dei dicitur. VIII, 1079. Verbum Dei quale. III, 1333. Verbi divini excellentia. IV, 496. Verbi Dei excellentia intelligenda ex humani verbi proprietate. V, 1124. Verbum Dei ab homine explicari non potest. V, 1003, 1124. Verbi sui dictionem scriptis cur maluit Deus comparare, quam sonis. IV, 498. Verbum apud Deum non habet syllabas, nec tempora. IV, 1578. Dicere Dei æternum est. IV, 497. Ipsum Dei Verbum non est factum. III, 1384. Verbum Dei sine inchoatione natum Patri cœternum est. III, 227. A quo est ei esse, ab illo simul ei est doctum esse. IV, 1564. In Verbo audire et videre, etc., idem est quod esse. III, 1541, 1542. Verbum Dei, Deus apud Deum. III, 248. Verbum Dei per omnia æquale Patri de quo est. VIII, 1076. Verbum est id insum quod Pater. VI, 183. Verbum relative dicitur, non ad so-

VIII, 936, 937. Deo Patri cœternum, genitum, non factum Verbum. V, 664, 672, 671. Generatio Filii Dei ineffabilis. IV, 496. Verbum Dei quomodo sit genitum, nemo nisi cui ipse Deus inspiravit, intelligit. II, 443. Verbum Deus apud Deum sempiternum dicitur, et eo sempiternum dicitur omnia. I, 812. Verbum illud maget incommutabiliter. VI, 183. Verbi natura est esse et immutabile esse. III, 1389. In Verbo Dei non est quando, et aliquando. III, 248. Verbum Dei in se permanet sine vetustate, et innovat omnia. I, 774. Omnia principaliter atque incommutabiliter in Verbo divino simul sunt, et omnia vita sunt, et unum sunt. VIII, 888. Verbo divino non solum hoc est esse, quod vivere; sed etiam hoc est vivere, quod sapienter ac bene vivere. III, 249. In Verbo vita est, ut sit in se vita. III, 268. Quidquid in Verbo est, vita est. III, 268. Verbum Dei non habet vitam informem. III, 249. Verbum Dei incommutabile lumen sapientiæ. III, 230. Verbum divinum vere veritas est, et in eo summa illud agnoscitur: *Est, est, non, non*. VIII, 967, 968. Videre Verbi, non aliud est a Verbo. V, 705. Omnia in Verbo novit Deus quæ fecit per ipsum. VIII, 931. Per Verbum suum revelat Pater. VIII, 937. Verbum Dei ubique totum est, nec abest mentibus impiis. II, 540. Verbum Dei ubique totum nostræ voci similitudine ostenditur. II, 518. Verbum Dei ubique totum. V, 676, 1486. Totum in coelis, totum in terris, totum in Angelis, totum apud Patrem, totum apud Virginem, etc. V, 183. Non alia visio Verbi et Patris, sed una. III, 332. Verbum æternum non nisi purgatissimo et simplici corde videtur. VIII, 140, 141.

Verbum Dei, consilium Dei. III, 1384. Mandatum Patris. V, 775. Verbum Dei ante omnes creaturas. III, 1399. Per Verbum suum Deus fecit quicquid fecit. III, 249. Per illud omnia sunt facta. III, 1384, 1385. Omnia creata sunt. VI, 183. Per Verbum non omnia facta essent nisi esset ante omnia, et ipsum non esset factum. VIII, 888. Verbum quo Deus omnia creavit, est æternum. III, 248. Verbum Dei, ars quædam omnipotentis et sapientis Dei, plena omnium rationum viventium, etc. VIII, 931. Ratio creandi quamlibet creaturam in Dei Verbo Patri cœterno cœterna vita vivebat. III, 268. Verbum Dei forma non formata, sed forma omnium formatorum. V, 662, 1216. Forma sine loco, sine tempore. V, 662. Existens omnibus et fundamentum in quo sint, et fastigium sub quo sint. V, 662. Verbum ante tempora, per quod facta sunt tempora, etc. IV, 1341. Deus in uno Verbo quod genuit, dixit omnia priusquam facta sunt singula. III, 268. In Verbo dixit ineffabiliter omnia Pater. III, 1912. In Verbo Dei sunt omnia quæ creantur, etiam antequam creentur. III, 268. Alter in Verbo sunt ea quæ per illud facta sunt, aliter ea quæ ipse est. III, 268. In Verbo Dei sunt quæ futura sunt, et quæ transierunt. IV, 497. Et erant omnia, antequam fierent. IV, 742. Deus quod facit Verbo, hoc facit manu. IV, 1313. Verbum Dei dicitur manus ejus. III, 548. Per Verbum creavit Deus hominem, et per Verbum recreavit. IV, 1833. Quomodo fit creatura temporalis, cum Verbum sit æternum. III, 248.

Verbum, fons et lux. III, 1493. Lux vera mentis humanæ. III, 331. Verbum ipsum est magister et principium quo intus docemus omnem veritatem. I, 813. Verbo se narrat Pater. II, 1028. Per Verbum se indicat Angelis Deus Pater. II, 1028. Verbi comparandi pretium, ipse comparator. V, 662. Non extra se ipsum quærat quod dei, se ipsum det. V, 662. Nec tunc se amittit, sicut amitti pretium rei quam emit. V, 662.

Verbum, Angelorum panis. V, 701, 1097, 1121. Verbum Dei panis est cœlestis et thesaurus. IV, 1833. Verbo vitæ tamquam pane suo Angeli cibantur. III, 1978. Verbum cibus et panis Angelorum, de quo illi pascuntur, vivunt, illa minantur, sapiunt, beati sunt. V, 401, 1020. Verbo Dei omnes rationales mentes sine defectu pascuntur. V, 782. Verbum cibus est, ad quem capiendum non omnes validi sunt. III, 1385. Verbum, panis Angelorum, Verbum caro factum, panis hominum. III, 1494. Verbum quia homo non poterat manducare, caro factum est ut pesseret homo sugere. III, 1385, 1386. Verbum Dei ut manducaret homo, caro factum est, et habitavit in nobis. IV, 933. Verbum incarnatione quasi lac factum, ut a nobis caperetur. V, 670. Tecum est, ejus Verbum a te non recedit. IV, 360. Verbum Dei non apparet visibiliter nisi per aliquam visibilem creaturam. VIII, 140.

Verbum caro factum est, non Pater, non Spiritus sanctus, sed carnem Filii tamen tota Trinitas fecit. V, 1063, 1096, 480. Verbum incarnatum Deus et homo. V, 1002. Verbum Dei pro mente, pro intellecto, pro ratione Christo fuisse heretici dixerunt. V, 1124. Verbum incarnatione totum suscepit hominem. V, 1124. Et carnem et animam sumpsit. IV, 661, 663. Verbum incarnatione non est factum, nec a Deo caro creata. V, 1063, 671, 674, 680, 687,

993, 1001, 1002, 1097. Verbum carnem induens, sinum Patris non desoravit. III, 1659, 1660. Verbum potuisse ad nos procedere, nec a Patre recedere, soni similitudine ostenditur. V, 181. Verbum quomodo manibus trahatur. III, 1378. Verbum, quod caro factum est, ut manibus traheretur, cepit esse caro ex virgine Maria: sed non tunc cepit Verbum. III, 1978. Verbum caro factum, non commutatum est, similitudo. III, 24. Verbum carnem accepit, non vero in carnem mutatum est. III, 1043; VIII, 541. Nec humano corpore maculatum est Verbum. VI, 187. Nec de femine corpore pollutum. VI, 187. Nec utero Virginis inquamatum. VIII, 177, 178. Incarnationis Verbi mysterium suadet. V, 675. Et verbi humani similitudine illustratur. V, 675, 677, 1097. Emulione illa inseparabili ipsius Verbi ut Christus non sit talis homo, quales ceteri. IV, 214. Verbum in carne tanquam in testa. IV, 1834. Divinitas Verbi ab eis non cognoscitur, a quibus ejus infirmitas in cruce contemnitur. IV, 1536.

Verbi incarnationis causa et necessitas. V, 710, 843, 997, 1006, 1660, 1676. Verbum Dei, nostri causa natum est in tempore. V, 1603. Non liberaretur humanum genus, nisi sermo Dei dignaretur esse humanus. V, 940. In nobis, pro nobis, de nobis factus est mortalis Dei Filius. VIII, 541. Verbum Dei ut digna pro indignis ferret, incarnatum est. V, 1009. Verbum non dedignatum est suscipere foenum, ne de se desperaret foenum. IV, 1335. Verbum caro factum est nobis via. III, 1636. Prima via ad Deum. III, 33. Via qua ad patriam rediremus. III, 1389, 1391. Per Verbum incarnatum, perveniendum est ad Verbum increatum. III, 1389, 1494. Christo secundum id quod pro nobis factus est, hauriendum est, ut perveniat ad eum, secundum id quod est. III, 1390. Verbum caro factum est, quam videre possemus, ut sanaretur in nobis, unde Verbum videremus. III, 1079. Ex homine nasci voluit, ut homo ex Deo nasceretur. III, 1395.

Verbum infans doctor humilitatis. V, 1004. Cum Verbum non erubuit nasci de homine, non erubescant homines nasci de Deo. III, 1399. Per solum divinum Verbum bonum utcumque boni esse possumus. IV, 496. Verbum incarnatum tenebras nostras pellit. VIII, 888, 889. Verbi factum, verbum nobis est. II, 1593. Verbum ipsum non est pars Ecclesiae, sed Verbum caro factum est caput Ecclesiae. IV, 1912. Verbi Dei commune celtarium in caelo. V, 581. Verbum Dei incomprehensibile, in Evangelio revelatum. V, 676. *Vide* Christus, Filius Dei, Incarnatio.

Verbum Dei attente audiendum. IV, 1884. Verbum Dei audire nolentes comparantur aspidi. IV, 679, 680. Verbum Dei audire non ideo negligendum est, quia pauci faciunt quod audiunt. IV, 692. Pi et impii verbum Dei audiant. IV, 1689. Verbi Dei praecones, et malis et bonis verba faciant. VI, 677, 678, 687. Verbum Dei negligens facere, non excusatur ex vita praedicatoris. V, 971. Verbum Dei per quos administratur non attendendum. V, 695. Verbi Dei omnes intus auditores sumus, omnes intus et foris factores esse debemus. V, 970. Homines ab hominibus audiunt, tamen quod intelligunt intus datur. III, 1609. Quid agendum, cum sermo Dei non capitur. III, 1557. Verbum Dei audire non sufficit, ut vivatur, sed obaudiendum est. III, 1548. Verbum accipere, est illud intelligere atque tenere. III, 1914. Verba Dei prius facienda, ut intelligantur. III, 631. Verbum Dei non audire, malum est; malum est audire, et non facere restat audire et facere. V, 971. Verbum Dei qui audiunt et intelligunt, felices; sequentes felicitatis, qui etsi non intelligunt credunt. V, 678. Verbo Dei totum patet, Verbum Dei nihil latet. V, 676. Verbum veritatis inane est laudare, si non fiat. V, 851. Verbum Dei audire, ipsum Christum manducare est. V, 969. Verbum Dei cibus et potus noster. V, 1648. Panis est ab ore justi numquam discedens. IV, 386. Panis noster verbum Dei; sedemus in audiendo, ne moriamur in jejunando. IV, 286. Bene manducat, et male digerit, qui audit verbum Dei et non facit. V, 185. Verbum Dei, cum res tranquille sunt, colligendum est, atque in cordis intimis recondendum. IV, 369.

Verbum Christi quam efficax. IV, 500. Quam velox et mobile. IV, 1031. Ventis comparatur, quia nihil velocius. IV, 1346. Verbum Dei in altis sit fons aequae salientis in vitam aeternam; alii autem audientes verbum, torrentes sunt. IV, 939. Repellit a se cor hominis verbi Dei severitatem, et admittit ad se male suadentes serpentis blanditias. IV, 545. Verbum Dei bene audientes quomodo deficiant et praedicant. VI, 678. Verbum Dei, semen quod spargitur in cordibus. III, 1596. Semen quo regeneramur. IX, 249, 260. Verbum Dei simile securi concidenti petras. III, 102. Verba Dei sagitta. III, 830. Verbum Dei et sagitta est et pluvia. IV, 981, 1600, 1601, 1603. Verbi Dei pluvia a malis ad spinos germinandas, a bonis ad fructum bonum convertitur. V, 48. Cupiditas sicut spinarum radix, dulcem verbi pluviam ad punctiones convertit. IV, 1805. Verbum Dei in corde liberal a laqueo, a via prava, a la-

bina. IV, 390. Verba Christi manifesta pascunt, obscura exerceant. III, 1721. Verba Christi manent in nobis, quando facimus quae praecipit, etc. III, 1842. Per verbum non reficiuntur, qui male de Verbo sentiunt. III, 1385. Verbum Dei omnia perversa corda perturbat, sicut pia corda exerceat. III, 1539. Verbum Dei multis superfluum est eorum culpa. IV, 1689. Non est omnibus utile, quia fides non est omnium. IV, 1903. Quibus obsit, quibus prosit. IX, 63, 68. Verbi Dei fructus a non audiente etiam exigendus. V, 204. Manere in verbo Dei quid sit. V, 742. Quam hoc nobis necessarium. V, 743. Quantum praemium. V, 743, 746. Verbum Dei tunc in nobis requiescit, quando nos adquiescimus verbo Dei. V, 1325.

Verbum Dei non abscondendum timore carnalium incommemorandum. III, 1338. Fames, indigentia verbi veritatis. III, 1544. Verbi Dei tedium fastidiumque, gravis tentatio. IV, 1422. Vox verbi est omnis homo annuntiator Verbi. V, 1306. Verbum Dei venit cum manifestatur, abscedit cum occultatur. II, 518. Verbum Dei ab stantibus iudicabatur. IV, 1002, 1930. Sedendi usus, dum verbum Dei auditur, quibusdam in Ecclesiis receptus approbatur. VI, 325. Verbum Dei cum tudio audiens, urgendus ut sedeat. VI, 325. In annuntiando et audiendo verbo veritatis labor est. IV, 286.

Verecundia quid. IV, 856. Verecundia in membris corporis unde. X, 404. Amicus ne admoneat amicum, verecundia impedire non debet. II, 671.

Verecundus Mediolanensis civis et grammaticus, Augustino, ejusque sociis familiarissimus. I, 758; II, 69. Nebri- dum adiutorem in docendi officio flagitavit. I, 755. Augustino de saeculo fugienti cum sociis concedit rus suum Cassiciacum. I, 763, 980. Verecundus sit Christianus in extrema aegritudine. I, 765. Verecundus moritur, agnito Romae Augustino. I, 765.

Verimorus filius Darii. II, 1020, 1022, 1026.

Verinus II, 231. Vicius. IX, 618, 630, 686. Ad quem Constantini litterae. II, 581.

Veritas cuius sit filia secundum Manichaeos. VIII, 211. Veritas secundum Manichaeos est ipsa. X, quae per oculos trahitur. VIII, 316. Veritas, lex aeterna. VII, 481. Veritatem, quae aeterna est et omnibus praeminet, ipsum Deum esse. I, 742, 807, 840, 1262; III, 147. Veritatis essentia, Trinitas. VIII, 948. Veritas similitudo et imago Patris dicitur et sapientia. III, 243. Veritas Christus. III, 2000. Veritas principalis Christus. V, 186. Christus est veritas, ad quam per fidem et per Christum imus. IV, 1630. Veritas vere est. III, 1680. In ea nec praeteritum nec futurum invenitur. III, 1680. In veritatis substantia non est major aliqua nisi quae verius est. VIII, 947. Veritas quodammodo sese cumulissime habet. VIII, 73. Veritas ad ius naturae pertinet. VI, 20, 21. Ex veritate est omne quod justum est. VI, 340.

Veritas et vanitas a contrario differunt. IV, 1531. Veritati similis factus est homo cum creatus est, vanitati similis efficitur per peccatum. IV, 1863. Veritas humiliari non potest. IV, 1492. Omnibus supereminens est. IV, 311. Corporea creatura, quae a summitate caeli usque ad nubes est, habet figuram veritatis. III, 238.

Veritas animae beatae vita. VI, 240. Veritatis contemplatio, vita Beatorum. V, 1633. Beata vita nihil aliud est quam gaudium de veritate. I, 793. Sola veritas facit beatos, ex qua vera sunt omnia. IV, 79. Veritas coelestis patriae thesaurus. VII, 160.

Veritas lumen mentis nostrae. III, 1658. Veritas exstitit mentibus nostris superior. I, 1259; III, 147. Quippe quae non de ipsa, sed secundum ipsam de ceteris iudicant. I, 745; III, 147. Mens humana nulli cohaeret, nisi ipsi veritati. III, 245. Veritas summa generavit an rationem cuiusque hominis confineat. II, 80. Veritas et una est, et multae, quia multae animae, quas illustrat. IV, 138. Veritatem fixam, stabilem, indeclinabilem, ubi sunt omnes rationes rerum creaturarum, de longinquo viderunt Philosophi. V, 776. Incommutabilis veritatis lex est omnium artium, et ars omnipotentis artificis. III, 147. Veritatis nonnulla vestigia reperiuntur in ipsis prophetae auctorum litteris. X, 767. Ex aeternae veritatis regulis iudicium de rebus etiam corporeis fit. VIII, 968. Veritatis iudicium in sensibus corporis posuerunt Epicurei et Stoici. VII, 232. Veritas communis est omnium. I, 840. Omnibus communis est. IV, 989. Qui vult habere veritatem privatam, timeat ne ea privetur. I, 840.

Veritas in Deo invenitur. VI, 14. Veritas omnis ex Deo. III, 1414, 1660. Veritas ubicumque invenitur, Domini est. III, 49. Omne verum ab illo est qui ait. *Ego sum veritas*. III, 18. Quidquid veritatis reperitur in homine, non est ab homine, sed a Deo. III, 2109. Veritas per quolibet creaturam dicatur, non nisi ab illo dicitur, qui unus est verax. VIII, 140. A quocumque verum dicitur, illo donante dicitur.

qui est ipsa veritas. II, 724. Veritatis illustratio si homini ablata fuerit, non poterit nisi mendacia loqui. V, 908. Veritatem qui loquitur ore suo loquitur, sed non suum. IV, 1120. Quidquid verum est in ratiocinatione, lumini veritatis tribuendum. III, 1283. Quæ a veritate non veniunt, se ipsa plerumque subvertunt. VII, 210. Veritatis cognitio, omnia falsa, si modo proferatur, etiam quæ prius inaudita erant, et dijudicare et subvertere idonea est. II, 457. Deus in cathedra unitatis doctrinam posuit veritatis. II, 403. Non est ulla ratio dicenda aut putanda veritas, quæ sacris litteris resistit. VI, 156. Veritas non est nisi in opere bono. IV, 1811. Veritas sola est, etiamsi non laudetur, laudabilis. II, 1023.

Veritatem, vitam, æternitatem, beatitudinem omnis homo querat. V, 776; VIII, 887. Veritatis quantus nobis amor naturalis. V, 813. Veritas negligentius quæreretur, si mendaces adversarios non haberet. V, 339. Negotium nostrum summum est magnopere quærere veritatem. I, 933. In illius inquisitione beatitudinem consistere opinio Academicorum, quæ discutitur. I, 909, 966. Veritas cum quovis discrimine quæri debet. VIII, 77. Tutior est affectus veræ quærendi, quam incognita præ cognitæ præsumendi. VIII, 961. Veritas qua animi affectione quærenda. VIII, 835. Quo pacto in disputationibus quærenda. VIII, 173. Veritas disputatione requiritur, non disputatio veritate. III, 547. Errari numquam tutius existimo, quam cum in amore nimio veritatis et refectione nimia falsitatis erratur. VI, 487. Veritas, si non totis animi viribus concupiscatur, inveniri nullo pacto potest. I, 1324. Veritatem magis quam se ipsum animus debet appetere. VI, 496. Veritatem invenire est difficillimum. VIII, 85. Veritas non nisi magno labore invenitur. VIII, 174. Si quæratur ut dignum est, non potest se suis dilectoribus suborhere. I, 1524. Fieri non potest, ut eam pie, caste ac diligenter quærantibus inveniendi facultas desit. I, 1049. Omnes ambientes se admittit. I, 1261. Veritas ipsa negat vel tantis ad se amfractibus, quæ tam proxima est; vel tantis sumptibus, quæ tam gratuita est, perveniri. II, 435. Veritas per quam voluerit creaturam, cui voluerit creaturæ, ubique præsens loquitur. VI, 142, 162. Quomodo loquitur rationali creaturæ. VII, 484. Noli foras ire, in te ipsum redi, in interiore homine habitat veritas. III, 154. De universis quæ intelligimus non loquentem qui personat foris, sed intus ipsi menti presidentem consulimus veritatem. I, 1210. Verum esse quod legit, nemo in codice aut in eo qui scripserit, sed in se cernit. II, 86. Veritas sine sono intus mentibus loquitur. III, 1784. Vox veritatis non tacet, sed vociferatur ex corde. IV, 673. Veritas quomodo potest audiri. III, 1784. Veritas res longe remota a vanorum hominum mentibus. VIII, 63. Veritas ubique præsens est, si cordis oculus ad eam pateat. IV, 234. Veritas sensibus corporeis percipi non potest. VI, 13. Veritatis regulam homines vident incommutabilem. III, 22, 23. Veritatem qui incipit velle capere, caliginem patitur quam non sentiebat. IV, 1853. Veritatis perspicuum intelligentiam qui vult assequi, a confessione incipiat. IV, 1308. Veritatem omnem in hac vita non potest homo cognoscere. III, 1876. Quomodo tamen scire dicitur. III, 1876. Veritas non est hic quam quærimus. VIII, 887. Veritatem audam se factans depromere, cæcitatatis arguitur. II, 1034.

Veritas nisi divina ope non percipitur. I, 910. Veritati percipiendæ quomodo per Verbum incarnatum reddimur habiles. VIII, 889. Veritatis inventioni duo viæ inimicæ. VIII, 843. Veritatis cognitio corde mundato. VI, 510. Veritatis capax mens non est nisi a vitis libera. VI, 209. Veritati inherere non potest sordidus nobilis. VIII, 89. Per bonos mores nobis provenit agnitio veritatis. I, 1334. In veritatem non intratur nisi per caritatem. VIII, 907. Veritas sola possidet eam securitate. I, 1261. Eam nemo amitti iuvit. I, 1261, 1262. Veritate nihil firmitus et serenius. III, 259.

Veritas doctrinæ et religionis quanta cura servanda. VI, 514. Veritas, mentis castitas. VI, 505. Veritas non est facilius lædenda, quam corporis castitas. VI, 365, 386. Cur veritatem violare minus timeant homines, quam corporis castitatem. VI, 546. Veritate doctrinæ corrupta nobis aut cursus aut recursus esse ad castitatem animi potest. VI, 311, 313.

Veritatis ducto decore. V, 615. Delectatio de homine veritatis. V, 669. Veritate intelligibili et incommutabili nihil potius. II, 443. Veritas dei panis Anglorum et hominum. IV, 1743. Veritas panis est. III, 1082. Incommutabilis est. III, 1692. Panis est in hac vita, potest esse in altera. III, 1285. Panis communis, unde vivit et qui præstet, et qui audit. V, 618. Peccatoribus panis veritatis amarus est. IV, 88. Cibo veritatis sanctæ anime gaudent. IV, 89. Veritatis amator clamat suave esse, quod verum

est. IV, 1533. Veritatis amor commendatur. IV, 310, 511. Doleis est commemoratio veritatis. IV, 1927. Veritas suavior iniquitate, sed sanis. V, 831. Veris veritas delectatur. VI, 448. Sequestrata spe future vite jucundata et lætum fuit quibusdam præ amore veritatis torquent. VI, 98. Aeterna veritas grandium cibis, qui non mutant in eum a quo sumitur, sed e contra. I, 742. Veritas cernentes se commutat omnes in melius, a nullo in deterius commutatur. I, 1262. Veritas et dulcis est et amara: quando dulcis est, parit, et quando amara, curat. II, 1062.

Veritas divina oppugnatioribus et contemptoribus non passim aperienda. III, 1300. Veritas non est ei proponenda, qui non bono animo audit. IV, 1767, 1769, 1770. Veritas, non occultanda cum intersint aliqui ejus capaces. III, 1301. Veritas, etiam non assensus instantanter prædicanda. IX, 449, 450, 451. Et per disputationem ingerenda. IX, 449, 450, 451, 552. Etiam alienigenis. IX, 454. Veritas etiam coram indignis propter dignos non celanda. IX, 325. Ad veritatem recipiendam cogendi sunt etiam inviti. IX, 722. Confidentialia prædicandæ veritatis, caritati tribuitur, diffidentia timori. VI, 192. Veritatis amator nullas reprehensionum formidans. VIII, 845. Pro veritatis commendatione omnia mala corporalia toleranda. VII, 543. Veritatem qui prædicat, necesse est illusores patiatur. IV, 1768. Mortem propter veritatem alii fortiter, alii acquiescenter, alii libenter obeunt. III, 1509. Omnis consummatio est usque ad mortem pro veritate certare. IV, 1361. Canes sunt, qui non pro veritate, sed pro consuetudine lastrant. IV, 176. Veritas tutius auditur, quam prædicatur. III, 1790. Veritas, causa cur discamus, necessitas, causa cur doceamus. II, 874. Et intelligendus Psalmus xiv. 3, ubi laudatur loquens veritatem in corde. VI, 526. Item Apostolus præcipiens ut veritatem loquamur cum proximo. VI, 527. Veritatem cum proximo, id est, cum omnibus loqui oportet. IV, 189. Veritatem loqui, et loqui vanitatem. V, 68. Veritatem loquentes non audiunt li, qui loquuntur vanitatem. IV, 1865, 1866. Veritatem prædicare nihil est, si cor a lingua dissentiat; et audire veritatem nihil est, si non auditionem fructus sequatur. IV, 812. Et illi qui verum, quod loquuntur, non credunt; et illi qui verum, quod credunt, non loquuntur, merite reprobandur. IV, 1491.

Veritati adversantium duo genera. VIII, 84. Veritatis doctrina inimica demonibus. VII, 183. Veritatem oderunt mali. III, 1260. Veritatem homines amant lucentem, oderunt redarguentem. I, 794. Quomodo blanditur et dolens est iniquitas, amara est veritas. V, 830. Cur veritas odium parit. I, 794. Dum verum nobis cum aliqua asperitate dicitur, non ab homine, qui forte peccator est, sed a Christo emendatur. II, 130. Nemo potest veraciter amicus esse hominis, nisi fuerit ipsius primitus veritatis. II, 667. Veritatem oderunt homines, et prophetant aescientes. V, 1427. Homines, quamvis pauci, rarius leter prospera, crebrius inter adversa aures admovent veritati. II, 255. Veritati aperitissimus nemo contradicit linguæ, sed vitæ. V, 963. Veritati aperitissimus qui resistit, nulli alteri potius quam sibi adversatur. IX, 177. Veritati aperitissimæ cum quisque resistens comperit, tunc præcidiatur ab Ecclesia. IX, 444. Veritas, a quovis proferatur, amplectenda. I, 984. Per quemlibet hominem detur consilium veritatis, non debet contemni. III, 619. Veritas propter se ipsam diligenda est, non propter eum a quo annuntiatur. III, 2108. Veritatem non veritate prædicantes tolerari, non falsitatem annuntiantes. VI, 527.

Veritas occultari potest ad tempus, vinci non potest. IV, 740. Veritas vincat necesse est, sive negantem, sive confidentem. II, 1049. Non bonum hominis est hominem vincere, sed bonum est homini ut eum veritas vincat volentem, quia malum est homini ut eum veritas vincat levitum. II, 1049. Non vincit nisi veritas; victoria veritatis est caritas. V, 1586. Qui viri a veritate nolant, ab errore vincuntur. V, 1586. Libertate nunc verum gaudemus, cum subditiare veritatis. I, 1261. Bonum est ad oscum magni Regis eam rectius veritatis. V, 1326. Cuius vita per omnia congruit veritati, is solus est qui hunc atque honesto vivit. I, 1051. Veritatis violentia. IX, 578. Spes ex promissione veritatis certa collis est. II, 217. Ut possit homo complacere in veritate, necesse est ut facta fuerit etiam misericordia. III, 604. Veritas et misericordia in Scripturis possunt commendari. III, 563. Veritas frequenter in Scripturis misericordia conjuncta. IV, 1417, 1480. Veritate humilitati sumus in mortem, misericordia instauramur ad vitam. IV, 1534, 1535. Veritas in eadem misericordia in terra. IV, 672. Veritas tanquam ventum separant et ducunt peccatores hominem a peccatore summa. IV, 1135. Exhortatio perquam egregia ad amplectendum veritatem, quæ oia beatus fructus. I, 1260.

Verum quid sit. I, 858. Verum non posse comprehendere debent Academici. I, 924. Quod relictur. I, 945. Unde

verum aut falsum. I, 891. Verum in corpore melius est, quam falsum in anima. I, 1167. Deus solus est doctor veri. I, 719. Dei est verum omne quod loquimur. I, 976. Quando verum dicitur, inspirante Deo dicitur. I, 881. Melior est vera stipula, quam lux igni cogitatione pro suspicantis voluntate formata. III, 169. Verum est animi pabulum. II, 65. Vera infideliter et non vera fideliter dici possunt. II, 429. Verum occultare licet aliquando etiam mendacium. III, 1301. Utile est aliquando verum tacere. X, 1047. Verum tacendi vel non tacendi causæ. X, 1017, 1018. Verum quando dicendum, quando tacendum. X, 1017. Verum tacere aliud est, aliud falsum dicere. IV, 83, 86. Verum tacere aliquando non est culpandum, falsum dicere nunquam concessum est perfectis. IV, 86. *Vide* Mendacium. Falsum dicere nihil licet; aliquando autem aliud veri tacere utile est. III, 2111. Verum dicere non peccat, sed caute dicatur. III, 1619. Laborant homines loqui mendacium, qui veritatem tota facilitate loquerentur. IV, 1811.

Verisimile Academicorum. I, 887, 927.

Vermes diversi. V, 412. Vermes nonnulli in aquarum scaturigine reperiuntur, et extra esse non possunt. VII, 799. Vermes nonnullos edunt quædam Venetiæ regiones. VIII, 236. Vermis, Christus, quare. IV, 174. Christus vermibus appellatus vel ad commendandam ejus humilitatem, vel quia vermibus sine concubitu de carne nascitur, sicut ille natus est de virgine. II, 348. Vermis gehennæ pro dolore animi ponitur. VII, 723. Vermis gehennæ pertinet etiam ad corpus. VII, 723. Vermiculi dissecti partes moventur. I, 1069. Vermiculi dissecti metas causa inquiruntur. I, 1070. Vermiculi laus. III, 436.

Versiones ab ixx. versione discrepantes. VII, 604. Versio Itala ceteris Scripturæ interpretationibus latini prælerenda. III, 46. *Vide* Scriptura, Septuaginta.

Versus unde dictus. I, 1014, 1149. Versus a doctis vocatur qui ductus membrorum certa ratione dimensis copulatisque constat. I, 1126. Versuum terminus varius. I, 1149. Versus non debet fieri pleno pede. I, 1151. Versus heroici finis. I, 1151. Quomodo versus heroici metiendi sit. I, 1151. De senariorum versuum excolenda. I, 1157. Versus senarios quomodo commodius metiri oportet. I, 1158. Versus quidam ex auctoris sui nomine appellati. I, 1107. De versu iudicat grammaticus ex auctoritate, musicus ex ratione et sensu. I, 1100. Quot temporibus minimus et maximus versus possint constare. I, 1127. Ut distinguatur versus a rhythmo et metro. I, 1116, 1147, 1151. Versus in animo, et versus in voce. IV, 120.

Veruclata. III, 801.

Vetus a Russicæ. IX, 233.

Vetus vir perfectissimus, vicarius præfectorum per Africam. II, 364; IX, 540.

Vespertinus duo, pater et filius, suavissimi Imperatores. VII, 168.

Vespera quomodo intelligenda in historia creationis. III, 314. Vespera et mane quomodo intelligantur ante creationem solis. III, 273. Vesperam et mane in tribus primis diebus difficile est cogitare. VII, 322. Quid significant vespera et mane. VII, 322. Vespera materiam informem significat. III, 240. Creaturam privationem. III, 235. Peccatum rationis creature. III, 289. *Vide* Dies, Mane. Vespera fit in nomine, quando occidit ab eo sol iustitiæ. IV, 221. Vespere coepit, ubi sapientie lumen recessit ab homine peccante. IV, 215. Vespere significat tribulationem sæculi. IV, 782. Finem sæculi designat. IV, 1362. Vesperam non habet septimus dies. V, 66.

Vesperina officia. II, 120. Quoti sic agi solent. II, 120.

Vesperugo stella Veneris. VII, 720.

Vestimentum animæ, corpus. IV, 1514. Vestimenta scindere Iugeorum erat antiquiorum. III, 711. Vestimenta Christi, sacramenta ipsius. IV, 176. Vestimentum Christi ipse Ecclesia. IV, 1952. Vestimenta linæ interiora. V, 224. Vestibus lucis purpuram miscere, et vi lixissima veste, quomodo iam sit peccatum. VIII, 257. Vestis summi sacerdotis, Ecclesiæ sacramenta significant. III, 641. Et ipsam Ecclesiam. IV, 1734. Vestem nuptialem non habet, qui querit gloriam suam, non Christi. III, 1464. Vestis nuptialis, caritas. V, 562, 565; IX, 569. Vestes Christi in quatuor partes divisæ. V, 1086. Vestis Domini quadripartita quadripartitam signavit Ecclesiam. III, 1949. Veste muliebri qui se ostentant, iure infames et inestabiles habentur. I, 898. Lacerna, vestis genus. V, 865.

Vesta et deorum maxima, et terra, et sepius ignis esse dicitur. VII, 120, 121. Dicitur esse Venus VII, 121. Veste templo nihil apud Romanos sanctius. VII, 106. In Veste templo ignis perpetuus. VII, 77, 89, 108. Vestali loco idem adhibetur virgines, quod sicut ex virgine, ita nihil ex igne nascitur. VII, 120, 121. Veste sacra quam muliera Urni merent. VII, 99. Tempuli Veste confignatio. VII, 99. Vestalis stupri accusata, ad pudicitie testimonium, cribram

aqua plenum ad iudices suas portavit. VII, 294, 774. Vestales sacerdotes in stupro detectæ vivæ defodiabantur. VII, 82.

Veterani milites ut paucos dies quietos habcant, quanta patiuntur. IV, 375.

Veteris hominis aliquid portamus usque ad ultimum mortis. V, 202. Veterem hominem exuere, et novum induere. V, 81. Veteris hominis crucifixio in cruce Domini designatur. III, 2069.

Vetustati quomodo novitas successit. VI, 677. Vetustas est carnalitas. V, 1230. Vetustas nostra ad petram Christum conerenda. IV, 812.

Vetustum puerum miserabilem etiam impiis, Paulino commendat August. II, 124.

Vexilla Romana, aquilæ, dracones, etc. IV, 935.

Via Domini investigabiles, misericordia et veritas. II, 876; IV, 728, 1776. Via sacra, quæ. VII, 569. In sancto via Dei. IV, 978. Via justa non est, nisi in conspectu Domini. IV, 1503. Via Dei, fides recta. II, 979. Via porrecta est ad peregrinos. III, 2064. Aliud est duci ad viam, aliud deduci in via. IV, 1092. Vias Domini custodire quis dicatur. X, 305. Declinare et discedere a viis Domini quid. X, 305. In via es, memento peregrisse te aliquid, restare aliquid; divertisse te ad refectionem, non ad defectionem. IV, 328. In via noli remanere, noli retro redire, noli deviare. V, 926. Melius it claudus in via, quam cursor extra viam. V, 928. Qui in via non currit, quanto plus currit, plus errant. V, 777. Melius est in via claudicare, quam præter viam fortiter ambulare. V, 778. In Christo ambula, ne offendas, ne cadas, ne in via remaneas, ne retro respicias, ne a via recedas. V, 932. In via nostra nullæ insidiæ, sed iuxta viam. V, 778. Has ideo permissus est inimicus ponere, ne viam deseras. V, 778. Via Christi in medio laqueorum; laquei a dextris, prosperitas, laquei a sinistris, adversitas. IV, 1859. Via laza et spatiosa, quæ. V, 1648. Via peccatorum quæ. V, 1897. Via peccatorum placet, quia latitudo ejus videtur, finis non videtur. IV, 1897. Via impiorum felicitas transitoria, fides via peracta est felicitas. IV, 360. Vae peccatori non tribuitur, quod a deviante committitur. IV, 1308. Angusta via quæ ducit ad vitam, nisi dilatati corde non curritur. IV, 1550. Angusta via est laboranti, lata sit amanti. IV, 1550. Via angusta peccatorum est. III, 2122. Cum in itinere Dei facilliora et fructuosa ignava formidine fugiuntur, in itinere seculari duriora et sterilia arduosa labore tolerantur. II, 1071. Via spinosa pedibus Apostolorum contrita, laeta est lenior secularis. V, 1298. Veritas a philosophis hujus sæculi inventa, non via. V, 776. Via Christus. V, 777, 780. Parum erat Deo, si Filium suum faceret demonstratorem viæ; ipsum viam fecit. IV, 1447. Viam demonstrat lucerna prophetica, et Dominus in carne tanquam in testa. IV, 1854. In via ambula ad prophetiam, ambula ad verba Dei, ambula ad formam servi, perducis ad formam Domini. IV, 1854. Via nostra caritas est. IV, 1857. Via caritatis nihil excelsius, et non in illa ambulant nisi humiles. IV, 1851. Via testimoniorum Dei, Christus. IV, 1315. Viæ humilitatis, viæ vite. IV, 143. A virtutum via non recedendum propter insulationes male viventium. IV, 1181, 1192. Viæ et via in Scripturis leguntur, quia omnes una. II, 393. Viæ et sepe quid in Evangelica parabola significant. IX, 723. Viam docent lapideæ milliaria literis plena. V, 1347.

Vitiores hic sumus: quid nos ea ratione deceat. V, 926. *Viator* perfectus quis. X, 161, 253, 662. *Viatorum* campus. V, 1193.

Viator Manichæus. VIII, 56.

Vicinari. IV, 320.

Victime veteris Testamenti cur sine vitio quærebantur. X, 403. Victimæ cruentæ Christianorum, quædam sint. VII, 280. Victimæ sacras impios in aram conscientiae, dum corde Deum laudas. IV, 1713.

Victimare. III, 367.

Victor Papa. II, 196.

Victor episcopus provincie Cesariensis a primatu excluditur, eique nunquam nisi in cœlesti ejus ab aliquo commendatur Episcopo. II, 852.

Victor episcopus. II, 759, 781.

Victor episcopus. II, 759, 781.

Victor alius episcopus. II, 759, 781. *Victor* quem Augustinus vocat, cui gratias agit. II, 153.

Victor Alibutianus ep. IV, 382.

Victor ab Assensu. X, 230.

Victor Aulici. IX, 313, 385.

Victor de Casella. IX, 313.

Victor tessar. IX, 345.

Victor fultio dedit folles viginti ut factus esset presbyter. IX, 514.

Victor a Garbo. IX, 511.

Victor a Gor. IX, 227.

Victor grammaticus. IX, 515.
Victor Nebridii frater. II, 74.
Victor ab Octavo. IX, 237.
Victor Proculiani presbyter. II, 133, 134.
Victor a Russicade. IX, 511. Traditor. IX, 612. App. 773.
Victoria est subjectio repugnantium. VII, 637. Natura hæc vox est, ut subjugari victoribus malint, quibus contingit vinci, quam bellica omnifariam vastatione deleri. VII, 560. Victoria munus solius veri Dei. VII, 123, 440, 441. Victoria ex hostibus ad unius Dei veri voluntatem arbitriumque pertinent. VIII, 448, 449. Victoria qualiter utendum. VII, 440, 441. Quo animo civitas terrena querit victorias. VII, 444. Non semper meritis eorum qui vincunt, sed peccatis eorum qui vincuntur, quandoque tribuenda victoria. VII, 522. Victoria cum malis provenit divino iudicio victos humiliat, vel emendans peccata, vel puniens. VII, 645. Victoria terrena aut mortifera, aut certe mortales. VII, 440. Victoria perfecta de universis machinis inimici. V, 1232. Victoriam nostram non ex Dei adiutorio esse, sed ex libero arbitrio, Coelestii doctrina. X, 345. Hoc reprobat sancta Synodus, et ipse Pelagius. X, 345, 346. Victoria qua peccatum vincitur, nihil aliud est quam donum Dei. X, 887. Quisquis viribus suis vincere se posse præsumperit, etsi videtur vincere patientiam, vincitur a superbia. V, 1253. Christus habebat de te sibi tentationem, de se tibi victoriam. IV, 724. Victoria sermonis divini. IV, 1956. *Vide* Vincere.
Victorum vitrea lætitia, fragiliter splendida. VII, 114. Mala vota sunt optare habere quem oderis vel quem timeas, ut possit esse quem vincas. VII, 124. Victorem videri disputatione, quam non magnum. II, 1048.
Victoriana villa. VII, 763.
Victorianensis fundus. V, 1581.
Victorianus Carchabanensis, sive Carcavianensis. IV, 380; IX, 507, 528, 550. Unus ex xii episcopis, qui Maximiano contra Primum adhaeserunt, damnatur a concilio Vagatiensi. II, 414.
Victorinus Aristutianus episcopus catholicus. IX, 637.
Victoricus a Thabracha. IX, 217.
Victorinus. VIII, 667.
Victorinus Leptimagnensis episc. IV, 581.
Victorinus Munatianensis episc. IV, 380.
Victorinus subdiaconus, qui patefactus Manichæus, coercitus, de clericorum gradu dejectus, ac de civitate pulsus sit, etc. II, 1035.
Victorinus Rhetor urbis Romæ, vertit in linguam Latinam libros Platoniorum. I, 750. Victorinus statum in Romano foro meruit. I, 750. Victorinus legit sacram Scripturam et libros Christianorum, ac publice proficitur fidem. I, 750. Scholam deserit ob legem Juliani, qua vetitum est Christianis docere litteras et oratorium. I, 755.
Videre. Verbo videre utitur ad omnium sensuum operationes significandas. II, 599. Tria sunt genera rerum quæ videntur, unum corporali, alterum simile corporali, tertium ab utroque discretum. II, 457. Bene vel male videre an de exterioribus oculis dicatur, an de interioribus. X, 569. Videre inter et credere hoc interest, quod præsentia videntur, creduntur absentia. II, 599, 600. Alter Deus, aliter homo, videt creatura. I, 868. Videre Dei idem ac misereri. IV, 264, 295, 296. Videre Deum peccata, idem ac punire peccata. IV, 264. Videndi libido. X, 770. *Vide* Visio.
Viduitatis bonum excellentius bono conjugii. VI, 432. Viduitatis sancta professio. VI, 431. Viduitatis professione non damari secundas nuptias. VI, 435. Exhortatio ad viduitatis bonum. VI, 445. Comparatio inter triplices viduas. VI, 440. Viduam biviram aliquando præferendam esse mulieræ. VI, 440. Vidualis vita in sexageno fructu significata. VI, 425. Bonum viduitatis non minuitur laudato bono conjugii, sed augetur. VI, 435. Viduæ quibus operibus debeant incumbere. VI, 447. Viduis diligentior orationum cura videtur injuncta. II, 506. Viduæ ab avaritia caveant. VI, 447, 448. Delicite spirituales sunt eis loco carnalium. VI, 447. Vidua vera dicitur, quæ non habet a quibus sustentetur. III, 766. Vidualis habitus a matronali distinctus. II, 1081. In nigellis vestibus esse inuitur. II, 1081. Viduarum fuerunt certa vestimenta temporibus Patriarcharum. III, 583. Viduæ desertæ videntur, sed robustus est auxilium eorum. IV, 1726. Viduas et pupillos Deus custodit. IV, 1896, 1897. Vidua est omnis anima, quæ intelligit se desertam omni auxilio, nisi solius Dei. IV, 1726. Vidua Dei est anima quæ in solo Deo confidit. IV, 1897. Totæ Ecclesiæ una vidua est. IV, 1726. Vidua Ecclesiæ est absente sponsus. IV, 1897.
Vigiliis. Plebs Vigilitana Episcopum in plenario Africæ concilio degradatum suscipere constanter renuit. II, 234.
Vigilantia commendatur. V, 580. Vigilantia et oratio ex

gratia. X, 170, 171. Vigilandum semper. IV, 1008. Vigilat hostis, dormis tu. IV, 801.
Vigilie spatium non habet amplius quam tres horas. IV, 1144. Vigilie ternarum horarum in castris. III, 718. Vigilia noctis quarta quid significet. V, 476.
Vigilie sacræ. V, 1087. Vigilie ad sacram solennitatem. IV, 1099.
Vigilie Maximiani. V, 1598.
Viginti martyrum basilica. V, 790. Viginti Martyrum natale. V, 1447.
Vilescat totum quicquid præter Deum est. IV, 252.
Villaregium. IX, 475.
Vincere hominem hominis bonum non est; sed bonum est homini ut eum veritas vincat volentem, malum ut vincat invitum. II, 1049. Vincti a veritate, nihil gloriosius. IV, 689. Vincit eum vincti videatur, quisquis cedendo ad id pervenit, quod non amittit invitum. III, 163. Vincitur mulier, cui licentia iniquitatis eripitur. II, 531. Vincti ab homine non potest, qui vicia vicerit. III, 160. Invictus est qui id solum amat, quod amanti eripi non potest. III, 160. Et qui coheret Deo. III, 162. Magni interest quid vincat in nobis. X, 591. Vincti potest carnis voluptas, quomodo. X, 804. Vincitur iniquitas, non viribus nostris, sed adiutorio Dei. IV, 342. Vincimur pugnantes contra peccatum, nisi divinitus adjuvemur. VI, 271. Vincas eum qui vincere sciet, si habitet in te qui vincti non potest. III, 2006. Vincimus per eum qui dilexit nos. V, 1361. Qui prior vinct, faciet etiam te secundo victorem. IV, 4321. Qui in nobis vincti sumus, in Deo vincimus. IV, 1521. Leo victus est sævendo, Agnus vincti patiendo. IV, 1958.
Vincentius Martyr ubique vincens. V, 1252. Ejus laudes. V, 1252. Natalitia. V, 51, 1582. Vincentii natalem nulla regio non gaudet celebrare. V, 1257.
Vincentius. IX, 539.
Vincentius episcopus. II, 759, 781.
Vincentius a Thibari. IX, 223.
Vincentius Victor prius Donatista, vel potius Rogatista. X, 510. Vincentius cur Victoris nomen voluerit esse suum cognomen. X, 773. *Adm.*, 475.
Vincentii nomen unde Victor sibi sumpserit. X, 511. Vincentius Victor scripsit de origine animæ adversus Augustinum. I, 653. Vincentii Victoris libri duo ad Pelrum. X, 495. Vincentii errores. X, 521. Vincentius modeste ab Augustino correptus respicit. I, 653. Donatarum vel Rogatarum divisione liberatus. X, 503. Ex Rogatarum factione ad Ecclesiam catholicam conversus. X, 473. *Adm.*, 473.
Vincentius Carten. prius Rogati presbyter II, 343. Ac postea successor. II, 321. Sedet Cartennis cum decem Rogatistis. II, 331. In Mauritania Cæsariensi. II, 332.
Vincola sapientiæ prima aliquantulum dura; ultima nec dura quia dulcissima, nec mollia quia firmissima. II, 104. Vincola mundi asperitatem habent veram, jucunditatem falsam, etc. II, 104. Vincola ferrea, timor; aurea, amor. IV, 1958.
Vindemialis episcopus. X, 411. *Not.* 1. A Valerio Comite epistolam reddidit Augustino. II, 926.
Vindicianus senex medicus. I, 695. Qui proconsul coronam agonisticam Augustino imposuerat. I, 695. Vindicianus Augustinum ab astrologorum nensis revocare satagit. I, 695, 757. Vindiciani medici remedium, uno tempore profuit, altero nocuit. II, 526.
Vindicta Dei, ira ejus dicitur. IV, 710. Vindicta peccatorum certissima. I, 1281, 1293. Vindicta citissima post peccatum. I, 1292. Dedecus peccati in rerum natura ne quidem puncto temporis existit sine decore vindictæ. I, 1291. Quare Deus vindicat occidendo in quos voluerit; secus vero homines. VIII, 159. Jus vindicandi peccata hominum in Deo probat nos a Deo conditos. I, 1241. Necesse est ut Deus in injustum vindicetur. IV, 254. Vindicat in peccat Deus, si justus est. IV, 589. Cur Deus hoc tempore vindictam neque nemini, neque omnibus retribuat. IV, 253. a illis damnationis Deus vindicat iratus in filios autem gratie vindicat propitius. X, 166, 167. Aliquando ad hoc vindicat Deus ut perferat; aliquando ad hoc vindicat ut de met. IV, 750. Quicquid divinitus ante ultimum iudicium vindicatur, non ad interitum hominum, sed ad medicinam velare credendum est. VIII, 175. Noli murmurare quia Deus non vindicat in malos, ne inter illos sis, inter qui vindicantur. IV, 1196. Noli, quia tu transis, velle miserie rebus Dei pontem subvertere. IV, 1196. Vindicta ultima jure posset, quando nullus jam restat correctionis locus. II, 550. Vindictam Dei usque ad tertiam et quartam generationem procedere quomodo intelligendum. VIII, 157. Adversus vindictas temporales, quæ sunt in veteri Testamento, steterant Manichæi. III, 1203. An sibi adversantur duo Testamenta in eo quod ad vindictam pertinet. VIII, 150. Quomodo sancti vindictam desiderant. IV,

1017. *Vide* Malum reddere. Vindicari se quomodo electi Dei deprecantur. III, 1339.

Vindicta quædam est justa. VIII, 563. Vindictæ officia possunt implere boni bono animo. III, 1328. Vindicta in aliquem inimicum cum caritate potest procedere. VIII, 158, 159, 160. Vindicta nulla debetur nisi peccato. X, 166, 167. Vindicta peccati duplex, concomitans et consequens. VIII, 594. Vindicta an et quomodo fieri debeat. IX, 83. Vindictæ corporales quo animo factæ a viris sanctis. III, 1262. Vindicta quæ ad correctionem valet, non velatur. III, 1261. Vindicta et in corpus et in animum potest exerceri. VIII, 173. Quomodo vindicandum. VIII, 161. Vindicandum non nisi auctoritate divina. VIII, 161. Rectus vindictæ modus, quis. I, 1066. Vindicta quatenus a principibus exserenda. VII, 171. Excessus in vindicta. VII, 107. Vindicta facile modum excedit. III, 1258. Conceditur ut vindices te, quia iustum est; vide utrum non habeas quod in te vindicetur, et vindica. IV, 1523. Deus iustitiam vindictæ non reprimi, sed superbiam vindicantis extinguit. IV, 1325. Inaniter se jactat, qui cum et ipsa homo sit, cupit se de homine vindicare, et cum superare hominem palam quærit, occulte a diabolo superatur. IV, 99.

Vindicatio quid. VI, 21. Hanc vis innata inseruit. VI, 20. Vindictæ libido quam iniqua. V, 396. Vindictæ libidinem superbia facit. V, 654. Vindictæ solatium quæri solet in illo, quod restitui non potest. III, 1261. Vindicta alieno malo animum pascit. II, 186. Vindicari est malo alieno pasci. V, 1037. Vindictæ cupidus de aliena pœna quærit medicamentum, et invenit grande tormentum. V, 684. Horrenda tentatio, velle vindicari. V, 391. Vindicta non querenda. III, 708. Non præterita vindicando pascere iram nostram studemus, sed misericorditer in futurum consulendo satagimus. II, 317. Vindictæ appetitus exemplo Christi occendendus. V, 51, 396, 424. 684. 1396. Christianus non libidine ulciscendi pœnam irrogare debet. II, 391. Vindicare se non didicit Christianus, sed tolerare. IV, 235. Cavendum est ne vindicandi cupiditate amittatur patientia, quæ pluri habenda est quam omne quod potest etiam invito inimico auferre. II, 530. Absit a corde Christiano, ut libidine ulciscendi ad pœnam cujusque rapiatur. II, 391. Vindictam de inimico acriter deprecantes a Deo, corriguntur. V, 1038. Præceptum de donanda omnino vindicta quod innotuit. VIII, 364, 367.

Vinea a Deo plantata. V, 531. Operarii ad vineam conducti. V, 320.

Vini primitiæ simulacris libatæ. III, 2083. Vinum quare non bibunt Severiani. VIII, 30. Vinum bibere non religio, sed sacrilegium est Manichæis. VIII, 337, 379. Vinum non bibunt Manichæi, licet vescantur uvis. VIII, 57. Vinum non bibere cur bonum dixit esse Apostolus. VIII, 149. Vinum sine mensura potare posse, putatur vel Dei donum, vel certe suave, blandum et licitum bonum. V, 828. Qui hoc potest, viri fortis accipit nomen: tanto nequior, quantosub poculo invidior. V, 828. Vini abstinencia in Quadragesima. V, 1045, 1052.

Vipera. Judæi ex moribus dicti generatio viperarum. V, 679.

Viri et uxoris prima societas. VI, 373. Viro uni plures feminae an licite jungantur. X, 419. Uni viro plures uxores habere aliquando licuit, nunquam uni feminae plures viros. VI, 587. Quare. X, 419. Viri adulteri gravius puniendi quam adulteræ uxores. VI, 474, 475. Virorum impudicitia peior. VI, 475. Viri mulieribus præire in pudicitia debent. VI, 486. Ad viros pertinet et virtute vincere et regere exemplo feminas. VI, 475. Vir caput mulieris, præcedere eam debet in omnibus factis bonis. V, 77. Vir in eo quod male facit, non est caput mulieris. V, 83. Viri dominatio an pœna feminae, an ordo naturæ. X, 1506. Vir uxori, non ad illudendum inbecilliores solum, sed sinceri amoris lege præficiuntur. I, 1356. Vir ad regendam uxorem, animo carnis regendi similis esse debet. VII, 445. Viri est imperare, feminae obtemperare. III, 1395. Viri sanguinum suum qui oderunt fratres. IV, 1801. Per virum a sexu honoratiore homo intelligitur, modo locutionis quo significatur a parte totum. IV, 1511.

Virata mulier. III, 965.

Vires. Nihil sibi tribuendum de viribus suis. III, 604. *Vide* Vis.

Virga. De virga quam multa et mira fecit Christus. VI, 398. Virga Maria, virga Christus, virga crux. VI, 398. Virga Moysi in serpentem conversa quid figuravit. V, 61, 67. Figura fuit passionis Domini. IV, 955. Virga in arca inclusa, symbolum potestatis. III, 635. Virga disciplinæ. V, 1640. Reguntur etiam homines in virga ferrea. III, 1075. Virga regni Christi regit spirituales, conterit carnuales. IV, 505. Melius est erudiri in virgæ potestate, quam in blandimento perire prædonis. IV, 1131. Virgarum colores quas variavit Jacob, afficiendo transiunt in animas pecorum matrum.

X, 812. Virgarum verbera, correctionis modus a magistris, a parentibus et ab episcopis sæpe in iudiciis adhiberi solitus. II, 509. Adhibetur et ad inquisitionem criminum. II, 509.

Virgilius Poeta. I, 671; VIII, 1047, 1050, 1079. Mantuanus rhetor. II, 82. Romanis verba vendebat. V, 623. Virgilius multam historiam vetusta auctoritate roboratam legat. II, 84. Virgilius ab Augustino laudatus. III, 2089. Virgilius cur a pueris legitur. VII, 16. Virgilius duo versus in Christum aptissime convenientes. II, 521, 1073; VII, 368. Virgilius sententia de poësis post mortem. VII, 727. Virgilius locus. V, 622. Alter et contrarius. V, 623. Virgilius loci. II, 81, 84; VI, 259, 242, 253, 588, 593, 601.

Virginitas nomen accepit ab abstinentia ab illicitis. V, 574, 575. Virginitas cœlestis vite imitatio. VI, 398. Angelica portio est, et in carne corruptibili incorruptionis perpetuæ meditatio. VI, 401. Virginitas corporis etiam ipsa est spiritualis. VI, 400. Virginitas inde honorata, quia Deo dicata. VI, 400. Votum virginitatis. VI, 412. Virginitatis consignatio. II, 229. Virginitatem ab ineunte ætate quidam vovent. IV, 967. Virginitatem voventium amplior in Ecclesia gradus. III, 1459. Virginitatem voventes non sunt sine nuptiis. III, 1459. Quales esse debeant virgines quæ jam vocæ sunt, ostendit Ambrosius. III, 113. Virginitatem qui voverunt, Angelorum vitam ducunt in terra. V, 736. Hoc incipiunt esse ante mortem, quod cæteri post resurrectionem. V, 736. Nec ad ipsa quæ permissa sunt, frenos concupiscentiæ relaxent. V, 736. Virginalis professionis laus. II, 645. Virginitas, opus est supererogationis, non præcepti. VI, 412. Virginitas jure divino pla nuptiis antepositur. VI, 397. Virginitatem etiam sanctimonialium et continentiam virorum sanctorum cœlibem vitam eligentium, castorum conjugiorum meritis adæquabat Jovinianus. I, 659; VIII, 45. Virginitas quæ non est præcepta, plus est quam conjugalis pudicitia quæ præcepta est. X, 337. Virginitas præferenda conjugio. X, 142. Nuptiis præfertur. X, 410. Nulla ei fecunditas conjugalis comparanda. VI, 399, 400. De virginitate et conjugio errores duo contrarii, alius virginitati iniquas nuptias, alius eas damnans. VI, 405, 407. Virginitas sic præferatur, ut non nuptiæ dammentur. VI, 404. Virginitas nuptiis non tamquam malo bonum, sed tamquam bono melius antepositur. X, 1418. Virginitas et pudicitia non vera, nisi quæ veræ fidei mancipatur. X, 416. Virginitatem custodire quam pudicitiam conjugalem plus est. X, 337. Quod Catholici sanctam virginitatem nuptiis præferant, eos olim Jovinianus Manichæos appellabat. X, 458. Virginitati non ideo conferendum conjugium, quia virgines parit. VI, 401. Virginitas omnium decus est unius virginitas partus. VI, 398, 399. Virginis filius et virginum sponsus, Christus. VI, 397. Virginalis dignitas quomodo cœpit a matre Domini. V, 348. Nativitas Christi secundum carnem de virgine significavit membra illius secundum Spiritum de virgine nascitura. VI, 399. Virginitas illum solum decenter parere posset, qui in sua nativitate parem habere non posset. VI, 399. Virginitas Mariz voto dicata Deo, antequam de concipiendo Christo audisset. VI, 398.

Virginitas turpis est sine virtutibus. IV, 968. Virginitas humilitate tuenda. VI, 396. Virginitas humilitas maxime commendatur. VI, 412, 413, 414. Virgines quanto magnæ sunt, humilient se in omnibus. V, 1020. Quanto sanctiores, tanto sunt humiliores. VI, 427. Melius est humile conjugium, quam superba virginitas. IV, 968, 1280. Virginitas qua ratione humilitas exercenda. VI, 426, 427. Quid cogitandum virgini, ut veraciter se non audeat mulieri aut conjugatæ præferre. VI, 422. Ut non infletur virgo, cogitet se forte non posse pro Christo pati, quod possit conjugata. VI, 424. Prima humilitatis cogitatio, virginitatem haberi ex Dei dono. VI, 420, 422. Virginalis custos Deus, qui eam dedit, apud humiles quiescit. VI, 426. Virgines conjugatos sanctos patres non contemnant. VI, 397. Non se arbitrentur iis meliores. VI, 394. Nec se esse hic sine peccato. VI, 423. Virginitatis custos caritas; locus huius custodis, humilitas. VI, 426. In sola caritate custodia castitatis. III, 2141. De conjugio, viduitate et virginitate multe perplexitates. VI, 442. Corrupta corde, frustrata virgo est corpore. IV, 1168. Virginitas in carne paucorum est, omnium debet esse in corde. IV, 1920; V, 575. Virginitas sacra si per impudicam pereat voluntatem, ad pudicitiam rediri potest, ad virginitatem non potest. X, 1543, 1544. Virginitas amissa nulla carnis fecunditate compensatur. VI, 409. Virgo quæ si muheret, non peccaret; sanctimonialis si nupserit, Christi adultera reputabitur. IV, 1058.

Virginitas carnis, corpus intactum; virginitas cordis, fides incorrupta. IV, 1920.

Virginitas mentis. V, 1493. Virginitas mentis, fides, spes, caritas. III, 1499. In fide omnes virgines esse debent. V, 1064. Virginitas fidei est in conjugatis. V, 571. Virginitas extra Ecclesiam nihil prodest. IV, 515. Virginitas Ec-

classis. V, 1003, 1010, 1063. Virgo tota Ecclesia dicitur. IV, 1920; V, 573.

Virginitas commendatur. V, 996. Virginitatem liberam esse Christus voluit. VI, 328. Virginitas non præcepto, sed consilio commendata ad promerendam singularem gloriam in vita futura. VI, 402. Virginitas non propter hanc vitam, sed propter futuram diligenda. VI, 407. Fidelis et pia virginitas magnum magnique honoris meritum apud Deum habet, unde. III, 397. Qui virginitatem servant, non continuo censendi sunt omnia Legis et Evangelii præcepta custodire. X, 337. Virginitatis encomium. III, 112. Ambrosius virgines ad suscipiendum virginitatis propositum magno accendit eloquio. III, 113. Augustini liber de sancta virginitate. I, 640. Virgo nomen integritatis, non ætatis. III, 492. Virgo nomen ætatis est secundum eloquium Hebræum. III, 575. Virgines aliquando mulieres appellatæ. III, 529. Virginis ejusdem integritatem obstetrix velut manu explorans eam perdidit. VII, 32. Virgines honorabilis membrum Christi. III, 1499. Inter virgines computatur quisquis corruptionem per sensus non admisit. IV, 1920. Quisquis abstinet ab illicitis sensuum motibus. V, 574. Virginitas sanctarum gloriosa certamina. X, 724. Virgines propria et excellenti sanctitate nominatæ, dictæ etiam Sanctimonialis. V, 574. Multitudo earum. V, 574. Virgines sacras amor facit. V, 883. Multæ etiam parentum suorum contrarios conatus, igne superni amoris superarunt. V, 884. Timor ipsis virginibus necessarius, non timor sæcularis aut servilis, sed timor Dei castus. VI, 418. Virginibus adhuc de ipsa integritate pudicitie danda præcepta sunt. VI, 415. Virgines quas ponit professionis et propositi, melius nuberent quam ucerentur. VI, 415. Inter virgines Dei consecrari non potest post baptismum, quæ catechumena fuerit vitata. VI, 387. Obediens mulier inobediens virgini præponenda. VI, 422. Obedientior conjugata minus obedienti virgini præponenda. VI, 392, 395. Virginibus Mariam imitanda proponitur. V, 1011.

Virginis uterus, thalamus sponsi. IV, 161. Thalamus conjunctionis nuptialis Verbi et carnis. IV, 495.

Virgines elegantiore vestitu placere hominibus studentes reprehenduntur. VI, 415. Virgines non solo habitu vestis professionem suam tenentes. X, 799. Virginitas numerositas major apud Catholicos, quam mulierum. VIII, 492.

Virgines et ipsæ spiritu matres Christi. VI, 399. Virginibus in ortu Christi unde causa gaudii. VI, 664. Virgines sponsum toto corde ament. VI, 427, 428. Virginitas gloria futura major et propria quædam in cælis gaudia. VI, 410. Sequi Agnum quocumque ierit, proprium est virginitatem. VI, 411. Virginitas canticum quod nemo alius potest dicere. VI, 410. Virgines fructum sexagesimum referunt. III, 1325. Virginitas vita an in centeno fructu indicata. VI, 423. Exhortatio ad Virgines. III, 112. Martyr Cyprianus de habitu virginum, non de suscipiendi virginitatis proposito scripsit. III, 113.

Virginitas sapientum et fatuorum parabola explicatur. II, 571, 572; V, 573; VI, 44, 45. Virgines quinque ex Evangelio, omnes animas intrantes in regnum celorum significant. IV, 1920. Virgines oleum non ferentes. V, 894. Virgines fatue sunt, quibus conscientia non sufficit. IV, 1921. Et quæ excitantur ad bona opera, non robore bonæ conscientie, sed incitamento lingue alienæ. IV, 1921.

Virgini Cælesti ludæ exhibebantur. VII, 59.

Virginensis dea. VII, 122, 188.

Viride agri allegorice. III, 498.

Virtus a viro cognominata videtur. II, 894, 1237. Virtutem deam fecerunt gentiles. VII, 127. Virtus non est dea, sed donum Dei. VII, 127, 128.

Virtus animi quid. V, 812. Virtutis definitio ex Cicerone. X, 747. Virtus dicitur habitus et quasi sapientis animæ qualitas. I, 1314. Virtus est animi habitus naturæ modo atque rationi consentaneus. VI, 20. Virtus dicitur æqualitas quædam vitæ, rationi tamen consentientis. I, 1050. Virtus dicitur, vel recta vel perfecta ratio. I, 876. Virtus est finis fruendis et utendis uti. VI, 19. Virtus creaturæ rationalis, conversio ejus ad incommutabile bonum. II, 564. Virtus ars bene recteque vivendi. VII, 128, 258, 789. Virtus ars ad immortalem perveniendi felicitatem. VII, 128, 258, 789. Virtus ordo est amoris. VII, 467, 468. Vera et invicta virtus caritas. V, 1397. Virtus est caritas qua id quod diligendum est diligitur. II, 671, 673, 739. Virtus ad beatam vitam ducens nihil est nisi summus amor Dei. I, 1322.

Virtus vera quæ. VII, 136, 636. Virtutem veram in quo ponebant Pythagoræ et Platonici philosophi. X, 745. An qui naturaliter ea quæ legis sunt faciunt, quæ virtutes habeant. X, 750. Ipsa est vera et sola virtus, quæ non militat typho, sed Deo. V, 1293. Virtus nulla vera sine vera pietate. VII, 166, 631. Si quid laudabile in homine naturaliter eminet, non nisi vera pietate purgatur et perficitur. VII, 77. Virtutes a vitis non officiis, sed finibus disseruntur.

X, 749, 751. Virtutes vere Deo servire debent. X, 749. Virtutes nisi ad Deum referantur, vitia sunt potius quam virtutes. VII, 636. Quidquid homo veluti recte fecerit, nisi ad pietatem quæ ad Deum est referatur, rectum dici non oportet. VI, 204. Virtus animi a Deo est. V, 812. Virtus animi non facit beatum, sed qui virtutem dedit. V, 812. Virtutes veræ non sunt, quæ felicitatem æternam non intendunt. II, 670. Et quæ ad veram beatitudinem consequendam homini non presunt. X, 747. Virtutes Christianæ persuadendæ fuerunt non tantum propter civitatis torrense concordissimam societatem, verum etiam propter adipiscendam sempiternam salutem. II, 533. Virtutes sine fide veræ non sunt. X, 750. Virtutes infidelium non sunt veræ. X, 751. An sint dona Dei. X, 744. Objectioni Juliani virtutes infidelium defendentes satisfactum. X, 751. Virtutes Pagianorum ex inani gloria steriles. II, 710. Virtus vera non est, quando gloriæ servit humanæ. VII, 166, 167. Virtutes tam turpiter serviunt humanæ gloriæ, quam corporis voluptati. VII, 166, 167. Virtutes ad se ipsas relatæ, inflatæ sunt ac superbiæ. VII, 636.

Virtus propter se expetenda est. VII, 626. Propter se solum petenda. VI, 21. Virtus omnia appetit propter se, etiam se ipsam. VII, 626. Virtus bene utitur et se ipsa et ceteris quæ faciunt hominem beatum bonis. VII, 626. Virtus omnium honorum vel animi vel corporis nihil sibi præponit. VII, 626. Virtus primigenia seu bona naturæ propter se ipsam diligit, utiturque et fruitur. VII, 625. Virtutibus nemo male utitur. I, 597, 1267. Virtutem non nuncium corporis bona si minuuntur. VII, 31. Anima quæ se sequitur ut virtutem adipiscatur, stultum aliquid sequitur. I, 1314. Virtus nihil hic agit, nisi perpetua bella cum vitiis. VII, 629. Virtus perpetua bella cum vitiis agit, non ut hæc vita carcat miseris, sed ut spe futuri sæculi sit beata, sicut et salva. VII, 631. Si animam corpus corruptibile non gravaret, non conaretur homo in virtutem, sed sine comatu Deo suo facile et feliciter obediret. X, 1313. Virtus ab animi sede membris corporis imperat. VII, 50. Virtutes qui ex spiritu Dei habet, etiam inimicos diligit. VII, 127.

Virtus in animæ bonis est excellentissimum bonum. VII, 626. Nihil hic in homine melius virtute atque utilius reperitur. VII, 631. Nullum bonum esse boniis præter virtutem voluit Stoici. VII, 258. Vera virtus nisi in justo esse non potest. X, 745. Virtutes sunt bona bonorum. X, 211. Virtus animam facit optimam. I, 1313. Virtutes, quibus recte vivitur, magna bona sunt. I, 597, 1267. Virtus aut virtutum ratio propter quam diligimus aut odio habemus. III, 1839. Virtus quomodo in infirmitate perficitur. X, 742. Virtutis perfectio non est desperanda. X, 673.

Virtutes quæ sunt in animo humano, non separantur ab invicem. VII, 927. Virtutes inseparabiles esse omnibus philosophis placuit. II, 755. Eque sententia probatur. II, 755, 756, 757, 758. Virtutum connexionem Zeno tenuit. X, 1063. Esi virtutes sint connexæ, una tamen major est altera in uno eodemque homine. II, 740. Virtus non est hic sine aliquo vitio. II, 757, 758, 740. In magnis animis quædam virtutes vitis parvorum sunt similitudine. VIII, 417. Virtuti unicuique finitimum vitium reperitur. VI, 21, 22. Virtutes duæ hic necessariae, continentia et sustinentia. V, 235.

Virtutis species quatuor. VII, 127. Virtutis partes quatuor, prudentia, justitia, fortitudo, temperantia. VI, 20, 31. Virtutes agendæ vitæ quatuor, prudentia, etc. IV, 1063, 1068. Virtutum theologicarum ordo et connexio. IV, 261. Ex vario affectu amoris Dei nascuntur virtutes illæ quatuor, prudentia, justitia, etc. I, 1322. Quæ definiuntur. I, 1235, 1332. Officia quatuor virtutum ad dilectionem Dei tendunt. I, 1330. Flumen paradisi terrestris in quatuor partes divisum significat quatuor virtutes. III, 203. Virtutum gradus distinguendi ab illo qui sacris Scripturis animam intendit. VI, 34, 35. Virtutes inesse possunt et in habitu et in opere. VI, 390. Virtus vel sapientia luci vitium vel stultitia tenebris comparatur. II, 758.

Virtutes. Justitia, continentia, etc. non ex viribus nostris. II, 849, 850. Virtutes nostræ sunt, non res quæ dare vel eripere casus potest. I, 916. Virtutes quibus anima ornatur, ex Deo sunt. III, 1685. Virtus nobis non erit, nisi adsit Deus, quo juremur. II, 660. Nemo recte agit, nisi divino adjuvetur auxilio. VII, 659. Virtus non est ab homine; sed super hominem, quod facit hominem beate vivere. VII, 656. Virtus quæ dicitur nostra, Dei est bonitate nobis concessa. VII, 599. Virtus quæ Dei bonitate nobis concessa, non nisi gratiæ Dei tribuenda. VII, 167. Virtus sola Dei gratia donatur. VII, 128, 258, 789. Virtus vera donum est gratiæ. X, 762. Cur virtutes dona Dei esse negant Pelagiani. X, 743. Virtutes omnes et gratias unumquemque posse habere, quo sensu a Pelagio intellectum, et ab Episcopis approbatum. X, 339, 340. Virtutes nostras quomodo format lux invisibilis. V, 1498. Virtus Christi erit in nobis, cum

defecerit virtus nostra. IV, 881, 882. Virtutes oculis non videntur, et amantur. IV, 516. Christus, pro omnibus virtutibus necessariis in convalle plorationis, dabit in celo unam virtutem se ipsum. IV, 1065.

Virtutes aut desinant in futura vita. VIII, 1045. Virtutes quomodo erunt ac non erunt in æterna vita. II, 671. Virtutes eadem hinc sunt in actu, post hanc vitam in effectu; hinc in opere, ibi in mercede; hinc in officio, ibi in fine. II, 672. Virtutes quomodo sint in Beatis. I, 1189. Virtus major, quæ in Beatis cum necessitate boni. X, 1498. In vita beata una erit virtus quæ virtutes omnes complectetur, aut potius quæ ipsa erit virtutes omnes. II, 671, 672. Virtutes duæ, una activa, altera contemplativa. III, 1045. In celo una erit virtus, scilicet contemplationis Dei. IV, 1069. Virtus via ad gloriam, honorem, imperium, VII, 156. Virtutis et honoris ædes apud Romanos conjunctæ. VII, 156. Virtutes Romanorum Christianis sunt communionis necessaria exempla. VII, 165. Virtutes civiles etiam sine vera religione quantum valuerunt in imperio Romano. II, 535. Romani quamdam sui generis probitatem custodierunt. II, 535. Virtus vera ac sola. V, 1295.

Vis. Vires corporis unde majores. I, 1056. Vim vi repellere occidendo eum qui stuprum aut mortem inferre molitur, illicitum. I, 1227. Vis ad aliquem occidendum ad bonum potest adhiberi. II, 754, 757, 802, 805.

Visibile quidquam non est, quod non sit mutabile. VIII, 881. Tria visibilium genera. II, 457.

Visio. Visibile pro generali sensu non solum corporis, sed etiam animi. III, 625. 1938; V, 646. Quid distet inter videre et credere. II, 599, 600. Videndi Dei desiderium quando amoris grati sit argumentum. V, 965.

Visio quid. VIII, 985, 986. Quomodo fiat. I, 1058. Ex re visibili gignitur visio seu imago rei quæ videtur. VIII, 986, 987. Quomodo. VIII, 987. Visio per emissionem radiorum ex oculis. III, 258. Lux quæ est in sensu videntis, non sufficit ad videndum. III, 258. Visionem fieri ex imaginibus quæ ad oculos veniunt, sententia Epicuri et Democriti, qui refelluntur a Cicerone. II, 446, 447. Visionem qui nolunt tribuere nisi corporibus, non sunt audiendi. II, 629. Visio non est rei aut remotioris, aut propinquioris. V, 1265.

Visio triplex, intellectualis, spiritalis et corporalis. VII, 286, 287. *Not. (a).* Visio alia fit oculis corporis, alia mentis obtutu. II, 597, 599. Quid mentis obtutu videamus. II, 597, 599, 613, 616. Nec ipsa est contemnenda visio, videre quod nescias. II, 597. Cum animus intellectuali visione Deum videt, etiam supra se videt illum. III, 480. An in spiritali et intellectuali visione plures gradus. III, 479. In visione trinitas quædam. VIII, 985. Tria quæ in visione sunt, natura sua differunt. VIII, 986. Quomodo in unum coeunt tria hæc. VIII, 987.

Visio Dei duplex, alia hujus temporis, alia futuri: hæc per speciem, illa per fidem. IV, 1609, 1951. Recte dicitur, scimus posse Deum videri. II, 601. Patrem invisibilem, Filium vero et Spiritum sanctum visibiles putabant Ariani. II, 605, 626. Non solum Patris divinitatem, sed nec Filii, nec Spiritus sancti posse oculis carnis aspicere, sententia Hieronymi. II, 622. Nullum est dubium quod natura Dei non videatur in loco. II, 619. Deum oculis carnis esse invisibilem probatur auctoritate Ambrosii. II, 605, 627. Hieronymi. II, 622, 625. Athanasii atque Gregorii. II, 626. Videre Deum cupiebat Moyses in ea substantia qua Deus est. III, 477. Ita eum vidisse verisimile est. III, 477. Deum Moysi primum abisque sanctis non visum esse in natura propria, sed in ea specie qua apparere voluerat. II, 605, 607, 618, 626, 628. Mirum si Moysi non concessum est quod petebat, ut hinc videret Deum sicuti est. II, 610. Non increpabile est quibusdam nondum defunctis, et maxime Paulo hanc gratiam fuisse concessam. II, 610. Sed necesse est abstrahi ab hac vite mentem, quando in illius ineffabilitatem visionis assumitur. II, 610. Nemo videt Deum in illa specie qua Deus est, nisi prius ab hac vita quodam modo moriatur. III, 477, 478; V, 951. Homini non potest nota esse divina substantia, sicut ipsa sit. III, 501. Divinam substantiam videre non potest hominis mens, sicut Angeli sancti vident. III, 485. De ipso etiam ecclesiis virtutibus legimus, *Deum non videri unquam*, ex Ambrosio. II, 602. Quo sensu. II, 602, 606, 609, 612. Videre aliud est, aliud videndo totum comprehendere. II, 605. Eos qui ad vitam resurgent, per corpus Deum visuros putant aliqui. II, 619. Deum ab impiis videntem, et a diabolo in sese visum quidam dixerunt. II, 602. Refelluntur. II, 607, 608. Visionem divinam sui stantia diaboli inimicam esse secundum nostras Scripturas. Manichæi calumniantur. V, 104. Visionis Dei desiderio pia per islem vita in hac ætate sa peregrinatione ducenda est. VII, 547. Visio facie ad faciem, summum premium promissum iustis. VIII, 841, 844. Visibilis erit Christus in iudicio futuro. V, 1267. De Dei visione

multæ perstringuntur et solvuntur questiones. II, 613. Scripturæ testimonia quæ de Deo videndo veluti contraria dicunt, conciliantur. II, 602. De visione Dei interim sufficit scire quod Christus homo ita videt Patrem, sicut videtur a Patre. II, 626, 797. An per corpus sancti visuri sint Deum. VII, 797. Sancti visuri sunt Deum in ipso corpore. VII, 797. Quidam dicunt Deum videndum per corpus, sed per corpus quod jam spiritus erit. II, 619, 625. Dei substantiam nec quolibet corpore glorificato, etiam ipsius Domini, videri posse confirmat Evodius. II, 705, 704. Confirmat et Augustinus. II, 707. Morte non aufert anima aliquod corpus ex corpore. II, 253. Aufert tamen quosdam oculos corporeis simillimos, quibus visa simillima cernit in somnis, sed nec ipsa corpore. II, 253. Cum corpus spiritale habuerimus, videbimus Trinitatem, sive mente, sive mirabili modo etiam corpore. II, 460. Sive ab exteriori homine Deus videri possit, sive non possit, certum est eum ab interiore homine videndum. II, 628. Videre Deum possumus mente vel cordis acie interiore. V, 670. Videri Deus solo animo potest, nec tamen ita ut animus. IV, 469. Visio Dei facie ad faciem servatur in resurrectione. IV, 485. Visio Dei sicuti est, in altera vita. III, 1779. In patria superna. III, 1862. A visione Verbi quænam advocat. III, 1540. Visione Verbi perfruantur Angeli, ab illa pecora aversantur. Qui desiderat, inter utrumque medius est. III, 1540. In celo sine codice in Verbo leges. V, 181. Visio Dei qualis sit futura. VII, 797. Corporalem faciem non cogitemus, cum Apostolus dicit nos visuros Deum facie ad faciem. II, 620. Faciem Dei juxta nature sue proprietatem nulla videt creatura. II, 620. Visio Dei videntis. V, 441. Cum unus Deus videtur, Trinitas videtur. IV, 1075. Nihil interest inter visionem Patris et visionem Filii. IV, 1075. Visione Dignitatis sublimius. X, 801. Qualis requies et finis voluntatis in visione censi debeat. VIII, 992. Sine Dei visione, quibuslibet aliis bonis prædium infelicitissimum est, etiam secundum Plotinum. VII, 204. Visio et amor Dei et satiat et non satiat. IV, 1100. Visio Salvatoris illos contristabit qui illius defectantur. IV, 1916. Visio Dei finis est noster. V, 566. Videre Deum et laudare Deum, ipse erit potius laborum nostrorum. V, 255. Et lux ista sanis oculis gaudium, non sanis tormentum; ita Deus cordibus mundis aut non mundis. V, 568. Visionis faciei Dei quanta felicitas. V, 951. Summa felicitas. V, 711. Premium omnium Sanctorum. VII, 518. Merces fidei. III, 1850. Visio Dei post hanc vitam. III, 1654. Visio Christi tota merces nostra. IV, 1170. Fide mandantur corda, ut possint esse idonea videre Deum. IV, 1650.

Visio Dei quædam modis speciatim promissa. V, 389. Deus non nisi a perfectis videbitur. V, 162. *Vide Apparitio Dei.* Ad visionem Dei fide ac bonis operibus pervenitur. V, 105, 567, 571. Presume te visurum bene vivendo, a quo videris, sed quem videre non potes male vivendo. V, 442. Ad videndum Deum superbi putant se propria virtute posse purgari; unde hoc putant. VIII, 901. Sic homo fidelis debet credere quod nondum videt, ut visionem et speret et amet. II, 457.

Visionum varia genera. VIII, 171. Visionum genera tria. III, 458. Corporale, spiritale et intellectuale. III, 459. Hæc erunt in Beatis. III, 484. Quomodo. III, 484. In eadem anima sunt visiones corporales, spirituales, et intellectuales. III, 474. Visio corporalis sine spiritali esse non potest. III, 474. Spiritalis potest esse sine corporali. III, 475. Visio corporalis et spiritalis latet, sola intellectualis non fallit. III, 475. In aliis latet non semper est perniciosus. III, 495. Visio corporalis ad spiritalem, spiritalis ad intellectualem refertur. III, 462, 495. Visio intellectualis spiritali, spiritalis corporali præstat. III, 474. Spiritale visionum genus unde dicitur. III, 460. Hoc ceteris præstat. III, 458. Intellectuale genus visionis. III, 461. In visione intellectuali alia sunt quæ videntur in animis, aliud lumen quo ipsa illustratur. III, 479.

Visio num cause. II, 469. Visiones aliquando a corpore, aliquando a spiritu emittuntur. III, 470. Visa que a corpore causantur habent, a corpore non exhibentur. III, 470. Duplici modo fiunt. III, 471. In genere spiritalis visionis alia via quæ divina; alia humana. III, 472. Visiones prophetice. X, 544. Visiones quomodo angelis mentibus ingerant, difficile explicatur. VI, 280. Non assumitur spiritus hominis a bono sancto ad videri dei visiones, nisi aliquid significant. III, 472. Visiones quædam causa est in corpore, non semper significant. III, 472. Visiones sunt quæ apparent spiritibus cumque corporis sensibus, per formatum incorporeum corporibus senties. II, 747. In visis res incorporales habent similitudinem corporum. VII, 725. Visa similitudinem similitudinis visionum. VIII, 1674. Ceteri magis inter determinatum, quem inter vagantem visiones habent. III, 471. Visa corporalius similia in quæ anima inter vigilandum rapitur, 460 sunt diversæ nature. III, 172. Quomodo

contingant visa illa, ex quibus divinationes occulto instinctu aut casu factae, operosissimum est explicare. III, 473. Visis occultis ac veracibus aliquando loquitur Deus in cordibus hominum. IV, 1385. Omnis anima viva, sive rationalis sive irrationalis, visis movetur. III, 402. Non in potestate ullius animae est, quae illi visa veniant. III, 403. Anima rationalis consentit visis, vel non consentit; irrationalis vero viso aliquo tacta propellitur. III, 402, 403. Visionibus phantasmatibus diabolus irretit animas. VII, 288. Visa per Angelorum obedientiam ad animalia vel minima perveniunt. III, 403.

Visa mortuorum negari nequeunt. VI, 600, 601. Et vivorum et mortuorum solas similitudines apparere censet Augustinus. VI, 601, 603, 604. Et quidem angelicis operationibus. VI, 601, 604. Visa phreneticorum. VI, 602. Visa portentosa Curiae Curialis. VI, 602. Cum in somnis vident homines mortuum, ipsius animam videre se putant; cum vivum, solam similitudinem. VI, 601. Exempla visorum afferuntur. VI, 601, 602. Visiones quaedam mirae. III, 467. Visiones mirae ejusdem pueri egrotantis. III, 468. Visiones defuactorum. II, 697. Visio qua pius medicus visum civitatem, ibique beatorum hymnos audit. II, 700. Visio hominis qui coram iudice se sisti vidit, ibique ita est cæsus, ut vestigia plagarum apparent. V, 1410. Viventes apparent sæpe viventibus dormientibus, dum se ipsi nesciunt apparere. VI, 600. Augustinus adhuc vivens, et nesciens, duobus infirmis apparet. V, 1444, 1445. Augustinus inscius Eulogio in somnis locum Ciceronis exponit. VI, 602.

Visus mentis eo modo curandus est, quo visus corporis. III, 1542.

Visitator a schismaticis positus. V, 223. Simili cui præerat episcopus. Donatista, missus presbyter qui Catholicos visitaret, et in domo juris sui prædicaret. II, 597. Visitat Augustinus Ecclesias ad curam suam pertinentes. II, 223.

Vitam temperationem corporis esse, quidam opinati sunt. I, 1029. Vitam corpori præstare idonea est anima etiam mortua. V, 429. Vita triplex: semialis, sensualis, intellectualis. VII, 153, 154. Vita est actum et fructuorum. V, 287. Vita quælibet ad summum vite principium pertinet. VII, 94. Vivere sine Deo nihil potest. VIII, 161. Vivere, intelligere, meminisse, ingenio alacri excellere, divina sunt munera. III, 1544. Vitam non habemus in nobis ipsis, sed in Deo: Deus autem habet in se ipsam. V, 740. Vita a donante Deo, mors a vindicante. I, 618. Vivos ex mortuis, et mortuos ex vivis semper fieri, sententia Platoniorum. VII, 592. An quisquam simul et vivens esse possit et moriens. VII, 584. Vitam omnium hominum et generationem in septem sideribus consistere docebat Colobusius. VIII, 28. Vita sua cuique notissima. VIII, 103. Vivere se nemo potest nescire. VI, 242. Unde homines, imo et bestiae non tantum se ipsas sentiunt vivere, sed et alios et nos ipsos. VIII, 933. Vitae hujus miseria. I, 795; VI, 631, 632. Vita huic congruit flere et gemitu. II, 1633. In hac vita falsa felicitas, vera miseria est. IV, 1095. In hac vita labor, pressura, tribulatio, tentatio. IV, 539. Vita hæc laboriosa. V, 402. Vita hæc tota intelligentibus tribulatio est. V, 687. Vita hæc, vera infelicitas et mendosa felicitas. V, 1386. Vita in doleribus non proprie vita. V, 815, 1402. Homines non secundum merita prioris ætatis vite, in hujus vite veniunt miseria. II, 984. Omnis vita hominis super terram, plagæ ejus sunt. IV, 1635. Vita de peccato primo facta est nobis poenitentia. VII, 729. Vita ipsa mortalium, tota poena est. VII, 728. Ira Dei est. VII, 758. Ira Dei modo major non est super filios Adam, quia multe brevius vivunt quam vixerunt antiqui. IV, 1144. In hac vita multa nobis prospera videntur, quæ adversa sunt; et adversa, quæ sunt prospera. III, 2070. In hoc mundo non timere, non dolere, non laborare, non periclitari impossibile est; sed interest qua causa. II, 938. Boni quibus hæc vitam, licet peccato obnoxiam, Creator implevit. VII, 788. Vitæ hujus bona vel mala media sunt, et in comparatione æternorum nulla. I, 958. Vita mortalium in cooperatione beate vite est miserrima. VII, 646. A vita carnalibus sensibus implicata incipere necessitatis est, in ea persistere voluntatis. II, 559. Vita hæc amatoribus suis respondet, fida sum, dera sum, volatilis sum. V, 1383. Vitæ hujus æreumose amor. V, 1261, 1383, 1388. Vita etiam mala, omnesque terrentes bonis ab hominibus præfertur. V, 122. Vitæ hujus transitorie amatores quod labores et pericula et exitia pro ipsa assumpunt. II, 483. Vitam æternam amatoribus suis ad magnam jubere, cum sic se jecti amant, quomodo hæc amatur a suis. II, 484. Homines et conservandam vitam nullos consuevit labores. II, 483. 484. Multi ad eam conservandam, etiam salutem æternam in periculum adducunt. II, 484.

Vita brevis. V, 128, 638. Pauperum diem est tota vita hominis. IV, 373. Seculum quamdiu vivitur, intelligitur punctum esse. IV, 254. Non est diu quod habet extremum. IV, 234. Vita hominis longissima, aera est natalina. IV, 361. Restituitur tota vita mortalium, et quæ videtur pro-

lixior, vapor est aliquanto diuturnior. IV, 996. Vita humana, vapor. V, 156, 657, 1387. Potius umbra vite quam vita. V, 1538. Vite umbra, vita in qua Adam creatus est. X, 1525. Si adhuc viveret Adam, et hodie moreretur, nihil prodesset tam diu vixisse. IV, 254. Vita præsens nec vita est. V, 121. Quasi in somnis agitur. V, 243. Minus est generis humani, tota vita tentationis. IV, 1588. Vita ista mors est. IV, 1889. Mors verius quam vita. V, 1522. Peregrinationis habitatio appellatur. III, 591. Vita hominis crescendo decrevit. V, 122, 237, 638. Vitæ tempus cursus ad mortem. VII, 383. Ita vivere quid est nisi ad finem currere? V, 633. Vivere ex quo homo incipit, incipit mori. VII, 383. Vitæ primorum hominum longitudo, quæ. VII, 447, 448. Vita hominum post diluvium quomodo centum viginti annorum futura dicitur. VII, 471. Vitam agere ducentos annos gentem quandam etiam suo tempore narrat Plinius. VII, 448. Vita prima hominis sæc infantia et pueritia, quinque sensibus dedita est. VI, 43. Vita dicenda non est, sempiternus immortalisque cruciatus. V, 815. Vita hæc media ante summa bona et ante summa mala ducitur. V, 958. Vita ista tibi debet esse tanquam stabulum viatori, non tanquam domus habitatori. IV, 329. Nemo exit ab hac vita nisi per mortem. VII, 353. Vitæ hujus longitudo non facit sentiri, nisi spes vivendi. IV, 96. Verba quibus humanus dies et vitæ hujus prolixitas concipiscitur, verba sunt delictorum, etc. II, 545. Vita longa, longa infirmitas. V, 495; VI, 329. Fac ut bona sit, et noli timere ne brevis sit. V, 122. Vita ametur, sed bene. V, 1560, 1562. Vita si longo erit, ipsa longa bona sit. V, 243, 313. Vita si longa erit, melius bona erit. V, 315. Si male vivere volueris, longa vita non erit verum bonum, sed erit longum malum. V, 122. Vita præsens, nox. III, 1634, 1635. Quid est de vivere, nisi diu torqueri? V, 520. Nox est quando ista vita agitur. IV, 975, 1147, 1792. Vita præsens mare appellatur. III, 772. Vita secularis, abyssus. IV, 874. Vitæ incertus finis. V, 70, 1111. Vita ista mortalis cur vita incerta a Cælestino appellata. X, 595. Agamus Deo gratias, quia vitæ hujus ultimam diem et brevem esse voluit et incertum. V, 688. Non curandum quam cito, vel quo mortis genere vita ista finiat. VII, 25. Non est magnum diu vivere, aut semper vivere; sed magnum est bene vivere. V, 706.

Vita. Bene vivere quid. V, 1106. Uno nomine Latini appellant vitam sive qua vivit, sive qua dicitur homo esse bona vite. Græci dicunt. VIII, 410. Vita non potest esse bona aut mala ante nativitatem. III, 543. Duplex vita hominis. II, 359, 340. Vita et mors spiritalis. III, 1576, 1577. Spiritalis quæ. III, 1557. Vita hominis ante Legem, sub Lege, sub gratia. III, 2138, 2159. Vita hominis generis duplex; una secundum corpus ante Christum, altera secundum animam post Christi adventum. IV, 90, 91. Vita vetus et vita nova, vita mortalis et vita vitalis. IV, 1149. Vita nova resurrectione Christi significata est. IV, 240. Spiritalis et corporalis vita infirmis quamvis. III, 247. Vita fidelium quæ in hac carne ducitur, in comparatione vitæ infidelis atque impii lxx et dies appellari potest. III, 312. In comparatione autem vitæ beate nox est. III, 312, 313. Illa est vita æternum, ubi est lumen verum. III, 837. Vita intellectualis, nisi ad Creatorem illuminanda converteretur, fluitaret informiter. III, 273.

Vita bona quomodo instituenda. IV, 811, 812. Vita bona et honesta non aliunde formatur, quam cum ea quæ diligenda sunt, quemadmodum diligenda sunt, diliguntur. II, 324. Nihil aliud curæ esse debet quomodo vivatur, nisi ut quod amandum est eligatur. V, 585. Fides quæ per dilectionem operatur, ipsa est bona vita. VI, 224. Bene vivere est toto corde, tota mente, tota anima Deum diligere. I, 1530. Vitæ regula, utriusque Testamenti æteteritate roborata, quæ. I, 1526. Vita amare, currere ad fontem vite, ut in lumine Dei videat lumen. V, 1039. Vita sub Deo, vita cum Deo, vita de Deo, vita Deus ipse: talis nobis æterna promittitur. V, 1263. Vita amaram, et tanquam vitam vitiorum justitia. II, 461. Beate vivit, qui iudicium et iustitiam facit. VII, 531. Bona vita tanquam stilus est, bonum quod auditur scribeas in corde. IV, 1216. Homo dicitur qui secundum hominem vivit: Deus qui secundum Deum. V, 589. Vivere secundum Deum quid. VII, 407. Quid secundum hominem. VII, 407. Vivere secundum hominem idem est ac vivere secundum carnem. VI, 535. Vita carnalis non ex corporis natura, sed ex animi vitis intelligitur. VII, 405. Vita et mors non corporis tam animæ, unde. X, 115. Falsa est vita infirmorum neque vivunt, sed vivere sibi videntur. IV, 690. Vita præsens, quæ. II, 1514. Vita in recensitis in comparatione postea vitæ, mors appellatur. VIII, 100. Vita mala Deum blasphemant. IV, 1599, 1600. Non solum non est melior eorum, qui scientes, quam qui nescientes vitam nequaquam ducunt, verum etiam hoc ipso est gravior. VI, 227. Vita nostra directio est, mors odium. IV, 653, 655. Vita cordis in quo sit. II, 564, 565. Vita corporis ani-

ma, vita animæ Deus. IV, 893; V, 415, 428, 853, 880, 975, 1039. Si vivat anima secundum carnem, aut etiam secundum se, deficit. V, 855. Quis secundum carnem, quis secundum animam, quis secundum Deum vivat. V, 853. Vita deformis est, ubi virtus servit dominæ voluptati. VII, 822. Recte vivit, qui obtemperat præcipienti Deo. VII, 531. Vivat quisque non sibi, sed Christo; faciens non suam, sed ipsius voluntatem. II, 369. Ad bene vivendum quotidianis periculis commovemur. V, 436. Volens bene vivere plus attendit promissa et minas Dei, quam huius mundi. V, 201. Vita cito emendanda. V, 75. 514. Homines bona volent habere omnia præter vitam. V, 422, 440, 512, 1482. Si bene vivimus, et mortui sumus et resurreximus. V, 1105. Qui male vivit, non vivit; moriatur, ne moriatur; id est, muletur, ne damnetur. V, 1105. Vitæ huius penitentia nos debet, quia corruptioni et temptationibus obnoxio est. V, 1537.

Vitæ spiritualis tentationes. II, 352, 353. Vitæ huius pericula et sollicitudo. V, 1191. Solos divites vere vivere pauperes existimant. IV, 550. Vitam non ponunt mundi amatores, nisi delicias quotidianas. IV, 561. Vita pauperis in æternum. labor in finem: vita divitis in finem, labor in æternum. IV, 550, 561. Vitæ huius dies, tribulationis dies sunt, si in molestia, si in prosperitate, totum timentum et gemendum est. IV, 1863, 1864. Vita ista, quæcumque prosperitate fulgeat, tribulatio est ei qui amat æternam vitam. IV, 1783. Cum ætas est, id est prosperitas vitæ, colligere sibi debet homo quo recreetur cum hyems venerit. IV, 804, 805. Mucipala in persecutione erat dulcedo vitæ huius. IV, 1847, 1850. Cogitatio rerum necessarium ad vitam oculum sordidat et cor duplicat. III, 1288, 1291. Vitæ necessaria quo animo sumenda. III, 1292. Exceptis alimentis perspicuis, quibus extrinsecus sustinemur, occulto quodam opere beneficentiæ suæ operator Deus et vivat homo. X, 751.

Vitæ genus triplex, otiosum, negotiosum, et ex utroque temperatum. VII, 625, 627, 647. In quolibet vitæ genere, salta fide quisque vitam agere, et ad præmia æterna pervenire potest. VII, 647. Interest tantum quid amore teneat veritatis, quid officio caritatis impendat. VII, 647. Vita hominum aliquid administrans cognitione et actione lulescit. VI, 43. Vitæ duæ in Martha et Maria adumbratæ. V, 1183. Vitæ activæ et contemplativæ proprietates. III, 1045, 1046. Vita socialis quæ. VII, 627. Vita scolaris est sapientis. VII, 651. Vita communis. VI, 425. Vitæ communis exemplum in primis Christianis. V, 1399. Quomodo vis hominibus innotescere, etiam præter oculos hominum sic vive. V, 716. Vitam evangelicam sectantur qualiter vivendum cum minus perfectis. II, 352. Vitæ bene oder aliis est in vitam, alia in mortem. III, 1760, 1761.

Vita bona de Deo in nobis est, non de nobis. III, 1579. Vivere bene donum est divinum. X, 205, 242. Bene vivendi potestas non datur libero arbitrio, sed gratia Dei. X, 552. Homo etiam perfectissime iustificatus, nisi æternæ lucis iustitiæ divinitus adjuvetur recte non potest vivere. X, 260. In homine ipso, nisi præcedat fides, vita bona sequi non poterit. VI, 204. Recte vivere et bene operari, nisi iustificatus ex fide nemo potest. VI, 126. Vita bona et honesta, si non est ex fide, inutilis est. III, 1720. Annulamur; et ipsum vivere, accedere est. V, 638. Vitæ instituendæ præcepta dii non dederunt. VII, 61, 69, 70, 74. Qui a Deo accepit bene vivere, sic ei gratias agat, ut non insultet his qui nondum bene vivunt. V, 91.

Vitæ bonæ merces terrena nonquirenda. V, 136. Vitam bonam non potest sequi mors mala. VI, 676. Vita nostra duplex, sempiterna et temporalis. IV, 725; VI, 513. In eos qui de vita altera dubitant. V, 1381. Et qui sic vivendum hic decernunt, quasi post mortem supersit nihil. V, 1401. Vita æterna fide credenda. V, 1495. Vitæ æternæ fides cõstruitur ex morte Filii Dei. IV, 1942. Incredibilis est quod mortuus est æternus, quam ut in æternum vivat mortalis. IV, 1942. Vitæ æternæ testimonia ex veteribus libris. VII, 368. Vitam manere post mortem visione duplici edocetur pius medicus. II, 699, 700.

Vita si amatur, quare non queritur vera? VI, 638. Vita si diligitur, iniqui adquiretur, ubi nulla morte finitur. II, 403. Vita et dies homi, ubi. V, 422, 634, 638, 4314. Vita lita non est. VI, 676. Vita sine ulla additamento, sola vita æterna est et beata. IV, 1355. Vita bona, sola vita dicenda est. VII, 665. Vita vera non est, nisi quæ æterna et beata. III, 1375; V, 599, 1402, 1405. Vita præsens in comparatione vitæ æternæ, non vita, sed mors deputanda. II, 225; IV, 1535. Deos miscet amaritudines delectationibus etiam innocentibus, ut amorem non habeamus, nisi vitæ æternæ. IV, 458, 1793. Ad vitam æternam continuo suspirandum. VII, 477. Quanto desiderio ad eam Propheta suspirabat. III, 1494, 1495. Vitam æternam quantum homines negligunt præ vita temporali. III, 1747. Vita æterna semper animo sibi proponenda. III, 1610. Quantum amanda. V,

819, 700, 1585, 1587, 1513, 1513. In futuram vitam esse debet Christianorum intentio. V, 1196, 1650. Tota vita Christiani boni, sanctum desiderium est. III, 2008. Vitam æternam petere non desinamus, donec ad eam perveniamus. IV, 206. Vitam beatam omnes volunt. V, 1401. Non in tempore utiliter vivitur, nisi ad comparandum meritum, quo in æternitate vivatur. II, 499. Ad illam unam vitam, quæ cum Deo et de Deo vivitur, cetera quæ utiliter et decenter optantur, sine dubio referenda sunt. II, 499. Propter hanc quam quisque diligit vitam, putat omnia esse facienda. VI, 513. Et sufficientia et incommutabilitas vel propria vel amicorum, quamdiu temporalis est, pro æternæ vitæ adeptione abijcienda est. II, 499. In eos qui temporalis vitæ amore perdunt vitam æternam. V, 1515. Propter vitam æternam non tolerantur, quod propter idolum tolerarunt Israelitæ. III, 544. *Vide Reconditio.*

Vita præsens tempus operandi salutem. III, 1716. Vita præsens tempus misericordiæ; post mortem tempus iudicii. III, 1782. Qualis exteris ex hac vita, talis redderis illi vitæ. IV, 361. Vitæ future idoneus esse nemo potest, qui se ad illam non exercuerit. IV, 1937. Vita æterna soli illi fidei promittenda est, quæ per dilectionem operatur. VI, 210. Ad palmam vitæ æternæ quatenus currendum. X, 301, 302. Vitæ æternæ merces nulli reddetur, nisi qui ejus in hac vita meritum sibi comparaverit. X, 299. Nihil post hanc vitam cuiquam præstabitur, quod sibi præstandum in hac vita non comparaverit. VIII, 513. Vita ista temporalis quomodo agenda, ut perveniatur ad æternam. II, 334. Omnia etiam necessaria pro vita transitoria continere, et pro æterna vita nolle superfluum continere indignum est. II, 484, 485. Vita peritura redimuntur omnibus bonis. V, 1514, 1518. Vita præsens spe future vitæ contemnenda. V, 1517. Vitam temporalem pro æterna vita proximi amittere, non dubitare debet Christianus. VI, 495. Vitæ præsentis tempus, seu medium inter baptismum et regnum celorum, tempus orationis est. X, 356. Vita præsens in re laboris, sed in spe quietis, in carne velustatis, sed in fide novitatis. II, 217. Vitæ huius nox patientiam querit, luctum donabit dies. IV, 1553. Vita nulla est sine tribus affectibus credendi, sperandi, amandi. V, 1024. Tanto tolerabilius pergrinationem nostram sustinemus et ardentius finire cupimus, quanto fruimur Deo, vel per speculum vel in enigmate. III, 31. Vita nostra modo spes est, postea æternitas erit. IV, 1572. Vita sequatur, quo spes præcedit. IV, 1774. Vita vitæ mortalis, spes est vitæ immortalis. IV, 1589. Vita temporalis est in fide, vita æterna erit in specie. III, 1737. Ibi videbimus quod credimus. VI, 543. Visio Dei. V, 34, 712. Visio Dei in forma Dei. III, 1572, 1573.

Vita æterna, quæ. VII, 193. Vita æterna nulla alia esse potest præter regnum Dei. X, 117, 118, 713. Vitam beatam non esse in latitia sensibilibus, satis exploratum est. II, 65. Vita æterna, ipse Deus est. V, 1398. Vita æterna cum Deo, de Deo et in Deo vivimus. V, 652. Vita æterna Christus. X, 175. Vita beata erit de Verbo sine verbo. V, 925. Vita æterna est totum præmium, cuius promissione gaudemus; etique ipse cognitio veritatis. I, 1531. Vita æterna, veritatis contemplatio. V, 1633. Vita animæ beatæ, veritas. VII, 240. Vitæ æternæ felicitas. V, 155, 815, 1090; 654, 660, 686. Præmium. V, 707, 1518. Bona. V, 707, 711. Vita æterna Sanctorum. VI, 342, 343, 347. Sanctorum exaltatio, vita æterna est. IV, 1589. Vitæ æternæ laus. III, 1617. In vita æterna nihil latebit proximum in proximo. II, 518. Inest in quiete patriæ non desidiosa segnitia, sed quædam ineffabilis tranquillitas actionis otiosæ. II, 212. In vita æterna nec operosa erit solitudo, nec requies desidiosa. VI, 345. Tunc caritatis sine fine quietum opus erit, laudare quod amat, amare quod laudat. II, 566. In vita æterna nec fastidium, nec fames erit. III, 1403. Sed iustitiæ pacis, et gaudii perfectio. X, 632. *Vide Perfectio.* In altera vita satiabitur in bonis desiderium iustorum. III, 1898. In futura vita nullum erit peccatum, nec ullus cum aliqua peccati cupiditate confusus. X, 630. Nulla erit concupiscentia cum qua certare, et cui non consentire jubemur. X, 185.

Vita beata non est, nisi æterna sit. V, 1402. Cui non datur semper vivere, quid prodest bene vivere? III, 1720. In altera vita mortem non natura sollicito cavet, nec ignavia turpiter timei, nec sapientia fortiter sustinet. II, 484. In iustis perficitur post hanc vitam, quod in hac vita plus diligunt. III, 168. Similiter et in iniustus. III, 168. Vitæ æternæ dies, unus dies est sine occasu. IV, 202. Dierum longitudo, vita æterna. IV, 1163. Vita hominis longissima nihil est ad æternitatem Dei comparata. IV, 1116. Vitam æternam in requie ante resurrectionem. III, 1611. Vitam æternam simul accepturi sunt homines. III, 1751, 1752. Vitæ æternæ salus omnibus simul in fine reddetur. IV, 512. Qui prior ad studi terminum venerit, expectat ut cum posteriore coronetur. IV, 441.

Vita æterna gratia nuncupatur. II, 881. Vita æterna, gratia pro gratia. X, 893. Redditur tamen tamquam debita. III, 1400, 1401. Vita æterna laboris merces. V, 422. Denarius quem singuli accipient. III, 1812. Sicut merito peccati tamquam stipendium redditur mors, ita merito iustitiæ tamquam stipendium vita æterna. II, 881. Vita æterna merces est, et tamen gratia. VI, 282. Quomodo et merces sit et gratia. X, 892, 942. Vita æterna nuncupatur gratia, non quia non meritis datur, sed quia data sunt et ipsa merita. II, 881. Vita æterna iustitiæ quidem stipendium est, sed tibi gratia est, cui gratia est et ipsa iustitia. II, 881. Vita beata omnium est communis possessio. V, 1401. Vita æterna par omnibus, sed non par honor. V, 1507. Vita æterna beati omnes æquales erunt, etsi non in æquali claritate. V, 333. In vita æterna diversa erit gloria pro diversitate meritorum. III, 1812. Quod habebunt singuli, commune erit omnibus. III, 1812. Invidia non erit. I, 1, 1812. Vitæ huius tempore similes apparent boni et mali, vita bonorum in radice abscondita est, sed rectas discernet. IV, 1947. Vito præsens quadragenario numero significatur, vita futura quinquagenario. IV, 1463.

Vitæ beatæ via latuit philosophos, lateret et nos, nisi ipsa ad nos venisset. V, 814. Ad vitam æternam nemo perveniet, nisi renascatur in Christo. X, 121, 122. Præter baptismum et participationem Dominiæ mensæ non pervenit quisquam ad vitam æternam. X, 128. Vita æterna, fructus Eucharistiæ. III, 1613. Parvuli qui carnem Christi non manducaverunt, vitam æternam non consequentur; ex Innoc. II, 783, 826. Vita æterna et caritas, munus hereditatis illorum promissionis. III, 566. Hyacinthinis pelibus significatur. III, 735. De vita æterna nemo securus in hac vita. X, 1031. A vita æterna hominem nisi peccata non separant. X, 129, 141. Prætorum morum statibus homines a Patria reperiuntur. III, 23. Occulto iudicio Dei fit, ut ex rudioribus et simplicioribus plures ad vitam æternam perveniant, quam ex doctis. II, 744. Vitæ æternæ arra, Spiritus sanctus. V, 1673. Vita nostra futura jam in Christo capite nostro completa est. VII, 249. Vitam nostram futuram jam in Christo completam ita spæ certa meditatur Apostolus, tamquam jam adstet. III, 253, 250. Vita æterna a solo Deo dari potest. VII, 193, 194. A diis frustra petitur. VII, 173, 183, 187, 189.

Vitalis homo in Carthaginensi eruditus ecclesia. II, 979. Docet fidei initium non esse donum Dei. II, 578. Quomodo eum ad rectam fidem adducere conatur August. II, 978. Vitalis hoc solo reprehenditur, quod initium fidei velit non esse donum Dei, sed nos ex nobis habere. II, 939. Cætera religiosa vite bona Deum per gratiam suam jam ex fide petentibus, quaerentibus, pulsantibus donare consentit. II, 989. In eoque ipsi et Augustinus communis est contra Pelagianos conflictus. II, 988. Vitalem non credit Augustinus hæreticum Pelagianum. II, 987.

Vitiosi bene viventibus insultant. IV, 1151, 1152. Vitium dicitur quod est contra naturam. I, 610, 1200. Vitium naturæ inest, sed vitium natura non est. X, 370. Vitia substantiarum atque naturarum substantias atque naturas esse dicunt Manichæi. X, 1035. Et putavit Manichæus X, 1433. Vitium non est natura. X, 1153. Non est natura nec substantia. X, 1523, 1537. Sed contra naturam. X, 1124. Sed naturæ inimicum. V, 986. Vitium non ita contra naturam est, ut naturam deleat etiam extrema vestigia. VII, 639. Vitium naturam bonam testatur. VII, 349, 350, 351, 352. Vitium non potest esse nisi in natura creata. VII, 418, 421. In vitio nihil aliud displicet, nisi quia detrahit vel minuit, quod in natura placet. X, 743. Vitium contrarium est Deo. VII, 350. Vitium esse, et non nocere, non potest. VII, 351, 353. Vitium quomodo nocet naturæ. VII, 351. Vitium est qualitas secundum quam malus est animus. X, 294. Vitia corporibus innata quadam et per curam sublata. X, 1313.

Vitiorum causam prodire ex carne, sentire videntur Platonici. VII, 405. An diabolus, qui carnem non habet, sit a vitis immunis. VII, 405, 406. Vitium hominis, natura est peccoris. X, 408. Vitia animorum, naturalium sunt privationes bonorum. VI, 256. Vitia etiam animi, non tamen omnia, carni tribuenda. VII, 405, 406. Carni adscribuntur VII, 405, 406. Vitium animi est defectus inter intelligentia non numerandus. VIII, 98. Vitiorum nostrorum Deus non est auctor, bene tamen ordinator. III, 229. Vitia congenita non tribuenda opificio Dei, sed iudicio. X, 1427. Vitium animæ nihil est aliud quam peccatum et pœna peccati. III, 141. Vitiorum naturalium causa, peccatum originale. X, 1423. Vitium quod omnia naturalia bona contenebrat et infirmat, ex peccato originali contractum est. X, 249. Vitium originis est tamquam valetudo mala. X, 833. Vitium originale est in semine. X, 833, 834. Vitium propagat vitium. X, 1167. Diabolus auctor vitiorum, non sinceretur naturam rationalem vitare, nisi csetet originale peccatum. X, 1421.

Vitia nostra non divino operi, sed humanæ voluntati, iustaque illius vindictæ tribuenda. X, 206. Vitiorum origo est a voluntate hominis. III, 603. Primum vitium animæ rationalis, est voluntas ea faciendi, quæ velat summa veritas. III, 138. Vitium est fruendis vit, et utendis frui. VI, 19. Vitium creaturæ rationalis, aversio ejus ab incommutabili bono. II, 861, 371. Vitium, fomes quidam et quasi radix peccati. II, 737.

Vitiorum tria genera detestanda ac vitanda. Apostolus posuit. II, 91. Vitiorum tria genera, voluptas carnis, superbia et curiositas omnia peccata concludunt. IV, 115. De tribus vitis singillatim. III, 154. Vitiorum tria hæc genera, in psalmis significantur per pecora campi, volucres cœli, et pisces maris. IV, 115. Hinc etiam tripartita est tentatio Christi. IV, 116. Vitia quæ in membris habitant, afficiuntur membra. VI, 370. Vitiorum iussa contraria. V, 326. Vitiorum contraria jubentium quam grave jugum. V, 837. Vitiis contrariis servire difficilius quam Christo. V, 326. Nomina quæ vitia proprie significant, ad virtutes singulandas perurque usurpantur. VIII, 410. Vitia nonnullorum sæpe indola sunt virtutum, quibus opti sint, si præceptis excolantur. VIII, 444. Vitia quædam sunt virtutibus aperte contraria, quædam eis specie fallaci similia. II, 735. Vitia virtutibus affinia. X, 748. Ex ipsis vitiis admonemur ad tendendum ad Deum. III, 134. Vitia plura sunt virtutibus. II, 736. Vitia non sunt connexa. II, 735; IX, 172. Non sunt paria. II, 738, 739. Vitia esse paria Stoici dixerunt, negarunt Catholici. II, 744. Nemo, quamvis sanctus, sine vitio in hac vita. IX, 58, 63.

Vitia carnis constanter debellanda. VI, 370. Pugnandi cum vitiis necessitas. X, 696, 691, 692, 693. Pugna hæc quam dura et difficilis. X, 698. Vitia mortua quidem in baptismo per remissionem omnium peccatorum, sed eorum nos curare debemus quodam modo sepulturam. X, 696. Cum vitiis mortuis debet homo conficere. X, 696. Vitia naturalia in paradiso exortura fuisse sequitur ex dogmate Pelagianorum. X, 1419. Certamen cum vitiis interioribus, et corpus mortis huius, in paradiso non fuisset. X, 1092, 1093. In quanto certamine cum vitiis interioribus constituti sint sancti, propter corpus quod aggravat animam. X, 1092. Post pristinam tamen tam gravem certare nos prius cum vitiis voluit Deus, ut in æterna postea cum illo pace regnemus. X, 1573. Pugna cum vitiis, medium ad obtinendam justificationem. X, 689, 690, 692. In persequendis vitiis et delictis quis modus tenendus. IX, 527. Vitium aliquando vitio tollitur. II, 736. In potestate nostra fuit ne vitia acciderent, non item ut sanentur. X, 266. Profecto nisi Deus adest, nemo est idoneus certare cum vitiis. X, 1535. In hac agone magis nos Deus vult orationibus certare, quam viribus, quare. X, 1535. Vitia animæ, gratia Christi medicante curantur. X, 802. Indignius est a vitiis quam ab homine vinci. III, 160. Ab homine vinci non potest, qui vitia sua vincit. III, 160. Vitium noli propter hominem diligere, nec propter vitium odisse hominem. V, 325. Vitia in filiis, in amicis, in servis, in omnibus notis non diligantur. VI, 703. Vita aliena orbi terrarum non obsunt, si non obsunt Donatistis, qui sunt in eorum communione. IX, 300, 301. Prior corruptum vitio suo, cuius vitio alius corrupti potest. I, 1290. Vitium vel stultitia tenebris comparatur. II, 737. Cum vitiis bellum gerendum. VII, 730. Vitiis non imperatur sine conflictu. VII, 687. Vitia facilius vincuntur, quæ consuetudine non roborata sunt. VII, 730. Vitia quomodo vincuntur. VII, 731. Vitia non veraciter vincuntur, nisi verâ delectatione iustitiæ. VII, 730. Nisi summi boni desiderio. VII, 739. Vitia cum vincuntur, et non ex amore Dei, aliis vitiis occultis vincuntur. VII, 730. Vitia quibus peccata et arbores plique irrationalia et insensibilia corrumpuntur, ad decorem universi conferunt. VII, 551.

Vitis lignum nullis agricolarum viribus prodest. III, 1842. Vitæ ferunt Liberum patrem ostendisse hospitii suo in Attica terra. VII, 569.

Vitro fragiliores sumus. V, 636.

Vitulus aureus cur minutatim concisus, in equam sparsus, et potus populo datus. VIII, 462.

Vitumnus deus. VII, 195.

Vituperatio peccatorum ad Dei laudem pertinet. I, 1289.

Vivificat anima aliter corpus animale, aliter spiritale. II, 846.

Vlammata, Bethel et Luza, eadem civitas. III, 577.

Vlascendi libido vitiosa. IV, 1433. vide Vindicta.

Vitulas. IX, 232.

Vlassis socii in bestias mutati. VII, 573, 574. Quomodo. VII, 575, 576.

Umbra quid sit. III, 253. Umbra constat lumine et corpore. IV, 826. Umbra vitam istam significat. IV, 1863, 1864. Umbra Spiritus sancti intelligitur defensculum ab æstu concupiscentiarum. IV, 826.

Unanimes sunt locus socius Domini. IV, 813.

Unce iacentibus virgulis scriptae. VII, 604.

Unctio. Unctus cum audit Christus intelligendus. IV, 503. Unctio antequam esset, quomodo Christi dicti sunt antiqui patres. IV, 1593. Unctio sacra ad regiam et sacerdotali personam maxime pertinebat. I, 627. Uncti etiam aliquando Prophetae. I, 627. Non ungebantur reges et sacerdotes, nisi in illo regno ubi Christus prophetabatur. IV, 503. Unctio nunc ad omnes Christianos pertinet, prioribus temporibus ad duas solas personas regis et sacerdotis pertinebat. IV, 200. Unctio lapidis a Jacob, figura Christi. IV, 510. Unctum caput nostrum Christus, et corpus ejus nos ipsi. IV, 200. Unctio spiritalis, unctio visibilis. III, 2000. Unctio quomodo docet nos de omnibus. III, 2004. Unctionis sacramentum, unctio invisibilis, Spiritus sanctus. III, 2004. Unguimur modo in sacramento, et sacramento ipso perficitur quiddam quod futuri sumus. IV, 200. Ungere caput ad laetitiam pertinet. III, 1288.

Unguentum quo perfusus est Dominus a muliere, quid figurabat. IV, 171. Unguentum pisticum, justitia ex fide. III, 1760. Unguenta ex carnibus animantium. I, 1362.

Udenarius. V, 355, 517. Udenario numero transgressio significatur. III, 655, 1355. Et peccatum. III, 1077; VII, 165.

Unicornis aliquando superbiam, aliquando exaltationem unitatis significat. IV, 1178. Unicornes, superbi. IV, 176. Item ii, quorum firma spes in unum Deum. IV, 1006.

Unigenitus et primogenitus in quo differunt. III, 2077. Unigenitus Dei ante saecula. III, 353. Quomodo unigenitus Dei est Verbum Patris. III, 227.

Unionem in Deo absque ulla existentia aut proprietate Priscillianus asserit. VIII, 567.

Unio Christi cum Ecclesia, et Ecclesiae cum Christo. IV, 648, 748, 749. Unio inter fideles commendatur ex unione, inter membra Christi. III, 1643.

Unitas, omnis pulchritudinis forma. II, 85. Unitas non nisi mente conspicitur. III, 149. Unitatem appetit omnis natura. I, 1091. Unitas Christi et membrorum. V, 755. Unus Christus est caput et membra. IV, 629. *Vide* Christus. Unitas Ecclesiae. V, 695, 763, 1223, 1231, 1232, 1256. Unitas est Ecclesia. IV, 1509. *vide* Ecclesia. Unitatis securitas nulla est nisi ex promissis Dei Ecclesia declarata. IX, 104. Deus in cathedra unitatis doctrinam posuit veritatis. II, 403. Unitatem haeretici pro honore suo dividunt. III, 2026. Unitatis bonum. IX, 158, 159. Unitas Spiritus et caritas maximum omnium bonorum. II, 811. Pax et unitas est magna virtus pietatis. VI, 308. Unitatis vinculum fortissimum caritas. VI, 157. Unitas amanda est. III, 1618. Unitas spiritus in vinculo pacis studiose conservanda. IX, 84, 87. Honor proprius contemnatur, ut Ecclesiae unitas servetur. V, 96.

Unitatis et pacis bono omnia toleranda. IX, 211. A malis quisque secernere se debet corde, non corpore. VI, 180. Spiritu sancto vacuantur, qui ab unitate separantur. IX, 491. Qui deseruerit unitatem, violat caritatem. V, 530. Christus nobis imperavit congregationem, sibi servavit separationem. II, 951. Unitas Christiana regnum divisione non dividitur. IX, 417. Unitati Ecclesiae corde impoenitenti resistere, blasphemia est irremissibilis. V, 465. Unitatis caritas, et erratum, et multitudinem peccatorum cooperit. IX, 177, 178. Admissos in Ecclesiam sine baptismo de haeresi venientes, propter unitatem ad veniam pertinere praesumpsit Cyprianus. IX, 178. Quod valet ad mundanda sacrilegia gentilium recte perceptum sacramentum baptismatis, hoc valet ad mundanda sacrilegia schismaticorum et haeticorum, caritas unitatis. IX, 478. Fidelissime asserit Cyprianus, eos qui sunt extra unitatem, etiam si pro Christi nomine moriantur, occidi posse, non posse coronari. II, 410. Tantum valet sive ad delenda, sive ad confirmanda peccata, vel custodita vel violata caritas unitatis. II, 410. Unitatem scholi quomodo mater caritas dolet. III, 1992. Quantum tribuerint unitatis vinculo Cyprianus etc. IX, 178. Unitas quantum amanda per ipsum Carthaginense conc. declaratur. IX, 211. Homines erunt plene perfectique unum, cum perventum fuerit ad eum finem, ut sit Deus omnia in omnibus. II, 1043. Unitatis perfectio in Beatis. VI, 387. *Vide* Concordia. Unitatis commendatio. IV, 1919. Unitas commendatur in creatione rerum, et in Christi ortu. V, 1233. In inconsultis Christi veste. V, 1222. Unitas Legis, Prophetiae et Evangelii. V, 491, 493. Avaritia amat unitatem, sed in quibus amanda non est. IV, 451.

Unum sine aliqua adjunctione non invenitur in Scripturis, nisi de his quae unius substantiae sunt. II, 1048, 1049. Ubi de duobus aut pluribus dicitur, unum sunt, nec additum quid unum sint, unius esse substantiae intelliguntur. VIII, 788, 789, 926. In Scripturis aliquid unum de diversis naturis invenitur, sed additur vel subauditur quid unum. II, 1049. Nihil est esse quam unum esse. I, 1548. Simplicita per se sumi quia unum sunt. I, 1348. Quidquid unum est,

a Verbo Dei unum est. III, 151. Summe unum, est principium omnis formae. III, 234. Unum aliquando dicitur quod constat ex pluribus. IV, 1981. Unum necessarium. V, 617, 1188. Unum aliquid quo tendamus, quando in hujus saeculi multitudo laboramus. V, 615, 614. In ipsa multitudine non delectat nisi unum. V, 614.

Universitas rebus inter se similibus constat. III, 243. Universitatis indicium, numerus septenarius. IV, 1593.

Universi pulchritudo unde. VIII, 554, 590, 591. Universi pulchritudo ab unitate, a qua nominatur. I, 979; III, 189. Universi pulchritudo ex contrariorum oppositione componitur. VII, 332. Ex nexiarum rerum varietate. VII, 335. Et ex vitiis, quibus irrationabilia et insensibilia corrumpuntur. VII, 351. Ad decorem universi faciunt etiam indecora suum in locum redacta. I, 999. Ex beatitudine non peccantium, et miseria peccantium, resultat perfectio universi. I, 1284. Successionis ordo in universo quare nos non delectat. VII, 552. Universi pulchritudo sapientiam Dei alte commendat. VIII, 591.

Vocabulorum occasio. I, 1011. Non vocabulorum opificem, sed rerum inquisitorem decet esse sapientem. I, 932. Non sunt contemnenda vetusta vocabula, nec facile a consuetudine recedendum, nisi quare rationi adversatur. I, 1106.

Vocatio hominum ex profunda Dei ordinatione. VI, 73, 74. Vocationis praedestinatio occulta. VI, 59. Vocantur omnes a Domino. V, 549. Multi vocati non veniunt, nemo venit nisi vocatus. III, 2076, 2077. Vocatio Dei duplex. X, 792, 924, 983, 984. Vocati alii sunt non secundum propositum, alii secundum propositum. II, 825. Vocatio secundum propositum non omnium est qui vocantur, sed tantum electorum. I, 622; III, 2061. *Reir.*, X, 585. Secundum propositum vocati soli praedestiati. X, 586, 929. Qui non perseverant, non vocati sunt secundum propositum. II, 659. Vocati non omnes, sed ex omnibus et Iudeis et Gentibus. VI, 124. Secundum cujus propositum vocentur electi. X, 586. Vocatio et totum religiosi hominis opus ex Deo est. X, 385. Vocatio Dei ante meritum bonum. VI, 73. Vocatio non est meritum, sed gratiae Dei. IV, 89. Vocatio ad gloriam non pro meritis hominum, sed pro misericordia Dei. III, 648. Vocatos se dicentes quia coluerunt Deum, refelluntur. V, 865. Vocatio electorum propria, non quia crediderunt, sed ut credant. X, 985, 986. Qui secundum propositum vocatur, non potest deesse. Credidi, ut sic vocarer: praevent quippe eum misericordia Dei, quia sic vocatus est ut crederet. X, 985. Vocantur misericordia Dei, ut credamus, et credentibus praestatur, ut bene operemur. III, 2081, 2062. *Reir.* Vocatio an sit effectrix bonae voluntatis. VI, 118. Ex vocatione secundum propositum omnes gratiae oriuntur. X, 965. Vocatio congrua. VI, 118. Vocatio peculiaris. VII, 59. Vocatio nostra fit praedicatione poenitentiae. IV, 1963. Vocationi Dei consentire vel ab ea dissentire, propriae est voluntatis. X, 240, 244. Vocationi Dei quomodo respondeatur. IV, 1508. Vocatos procrastinare non debere. V, 533. De vocatione sua nullum hominum genus desperet. V, 1596. Vocati sunt primum piscatores ac idiotae, et orator, Senator, Imperator dilati; cur. V, 236.

Vocum lex, iniqua. VII, 103.

Volatilia non immerito dicuntur ex aquis creata. III, 282. In prima causalium rationum conditione volatilia ex aquis producta. III, 593. Quod Adam volatilibus et non piscibus nomina imposuerit, propter aliquam significationem factum est. III, 400, 401. Volatile pennatum quid. III, 259. Volatilia quadrupedia, quae. VIII, 817, 818. *Reir.* Volatilia, spiritalia corda. IV, 1361.

Volumna dea. VII, 128. Volumnus deus. VII, 128.

Volens a cogente liber est. VIII, 104.

Voluntas quid sit. I, 609; VIII, 93, 94, *Not.* 5, 104; X, 1476, 1478, 1479. Et unde dicatur. X, 234. Voluntas an irrationalibus conveniat. VII, 151. Voluntas sua cuique notissima. VIII, 103. Voluntas nonnullae omnium, singulis nota sunt. VIII, 1017. Voluntas motus spontaneus est. VI, 15. Voluntas proprie non est nisi in bonis. III, 1305. Non possumus nolle beatitudinem. II, 669. Voluntas unde secundum Julianum. X, 1489, 1494, 1495. Unde secundum Augustinum. X, 1489, 1495. Voluntas unde non moveatur seu unde non velit. X, 167. Voluntas sub necessitate esse poluerunt Stoici. VII, 152. Voluntas ideo mutabilis, quia ex nihilo. VII, 467. Voluntas in hos vel illos affectus mutatur, pro varietate rerum quae appetuntur aut fugiuntur. VII, 109.

Velle in potestate est hominis. VI, 107. Voluntas ideo libera est, quia est in nostra potestate. I, 1275. Nihil tam in nostra potestate, quam ipsa voluntas. I, 620, 1275. Voluntas non esset, nisi esset in nostra potestate. I, 1275. Voluntas ipsa est, quae et peccatur, et recte vivitur. 506. Nulla res mens sit serva libidinis, nisi propria voluntate. I, 1272. Voluntas in tantum libera est, in quantum libe-

rata est: et in tantum appellatur voluntas. I. 609. Voluntas tanto liberior, quanto sanior; tanto autem sanior, quanto divinæ gratiæ subiectior. II, 676, 677. Voluntas humana non libera dicenda est, quandiu est vincenibus et vincen- tibus cupiditatibus subdita. II, 593. Leges, laudes, exhortationes, supplicia, etc., labefactantur, nihilque in eis omnino iustitiæ est, nisi voluntas sit causa peccandi. II, 1061.

Voluntas omnis aut bona, quæ iustitiam diligit, aut mala, quæ non diligit; nulla in medio consistit. X, 169. Voluntas semper est libera, sed non semper est bona. X, 899. Voluntas bona, et voluntas mala, unde secundum Manichæum. X, 1113. Voluntas bona et mala, voluntatis item possibilitas, an adscribenda nature. X, 1499. Voluntatis malæ origo. X, 370, 461. Omnis potestas a Deo, sed non omnis voluntas. X, 258. Deum inquit Julianus unde mala exstiterit voluntas, injustam nature damnationem affirmat. X, 1497.

Voluntas mala a Deo non est. VII, 131. Voluntatis duritia an sit de divina poena. VI, 119. Voluntas sine investigatione spiritus mali potest esse mala. VI, 622. Voluntatis malæ non est causa efficiens, sed deficiens. VII, 535, 536, 536. Voluntas mala est defectus potius ab opere Dei ad sua opera, quam ullum opus. VII, 418. Voluntas mala malum opus præcedit. VII, 429, 421, 422. Voluntas mala ex homine qui bonus creatus fuerat, orta est. X, 1478, 1480. Voluntatem malam quare homo possit habere. X, 1479. Voluntas efficitur mala, cum se, relicto superiore, ad inferiora convertit. VII, 554, 555. Voluntas mala est contra naturam. VII, 131. Est testimonium nature bonæ. VII, 552. Voluntatem malam sic non habebunt sancti, ut nec habere possint. X, 1498. Voluntas solo libero arbitrio potest declinare a bono; a malo vero non potest sine Dei adiutorio. VII, 467. Voluntas ex se ipsa mala, bona autem non nisi ex Deo. X, 169. Bonæ voluntatis auctor Deus, malæ autem ipse peccator. X, 1479.

Voluntas mala non sive permittenda est libertati. II, 754. Voluntati sane commissæ est perseverandi vel non perseverandi potestas. X, 958, 959. Voluntas sine gratia non sufficit. X, 889, 892, 899. Non sufficit ad præcepta adimplenda. X, 897. Non sufficit ad iustitiam habendam. X, 453. Voluntas sine gratia non movetur ad bonum. X, 744. Voluntas ad non peccandum non sufficit. II, 766, 775. Voluntatem sine gratia non sufficere ad vitanda peccata, ipsa oratio arguit. X, 256. Voluntatem dum de possibili conatur excusare Julianus, naturam inexcusabilis accusare convincitur. X, 1497. Voluntas humana vires bonorum operum perdidit, ipsis fatentibus Pelagianis. X, 1143. Voluntas dum bonum non vult, vitium est humane voluntatis; dum vult bonum, adjuvatur gratia divina. X, 323. Voluntatis conatus sine Deo nihil est. IV, 208. Voluntas si nihil ageret, Deus non diceretur ejus adiutor. IV, 1839. Voluntas ad opus bonum perficiendum non potest esse libera, nisi Dei munere liberata. VI, 444. Ad habendam iustitiam velle satis est. II, 483. Velle nemo potest nisi admonitus et vocatus, sive intrinsecus, sive extrinsecus. VI, 75. Sine propria voluntate nullum vitæ propriæ potest esse peccatum. X, 147. Sine voluntate nostra non erit in nobis iustitia Dei. V, 922. Sine voluntate bonum operari non possumus. X, 215. Voluntatem propriam licet habeamus; non tamen ex illa, sed ex Dei adiutorio provenit victoria tentationum. II, 828. Voluntate propria animam sibi bonum esse non posse, sed malum. II, 571. Voluntate sua homo se satiare non potuit. V, 409. Voluntas hominis in paradiso beata, nunc misera. X, 1108. Crementum in voluntate est, ubi nativitas in voluntate est: nemo ex aqua et Spiritu nascitur, nisi volens; ergo si vult, crescit; si vult, decrescit. III, 1997, 1998. Duæ contrariæ voluntates nonnunquam in homine. I, 759. Voluntas vetus carnalis et nova spiritalis in Augustino. I, 755. Voluntas fortis et integra, voluntas semi saucia, voluntas parte assurgens, et cum alia parte jacente cadens et luctans. I, 758. Voluntatis suæ vires nemo satis cognovit. X, 559. Voluntati animus et caro non obtemperant. VII, 423. Voluntas bona parva et invalida. X, 901. Ex duabus voluntatibus æqualiter affectis quare una malo consentit, altera non consentit. VII, 354. An sit in potestate nostra voluntatem mutare. VIII, 139, 150. *not. 4.* Voluntatem mutare an facile homini sit. X, 297. Voluntas bona unde. X, 168, 169. Voluntas bona etiam Angelorum, a Deo est. VII, 556, 418. Bona voluntas a Domino est. X, 568. Non est nisi ex Deo. VI, 217, 218, 623. Voluntatis bonæ initium, donum gratiæ. X, 567, 568. Voluntas bona in nobis fit operante Deo. VI, 118. Bona voluntas Dei præcedit bonam voluntatem nostram. IV, 89. Voluntas bona a Deo datur, a Deo excitatur. V, 108. Voluntatem Deus præparat. III, 2061, 2062. *Retr.* Voluntas quæ est in corde recto, paratur a Domino fide præcedente, quæ acceditur ad Deum rectum, at cor fiat rectum. IV, 991. Voluntas sine gratia bona esse

non potest. II, 851. Voluntas bona non redditur nisi per gratiam. X, 1497. Voluntas bonæ libertati redditur per gratiam. X, 1183. Voluntatem justam nemo potest habere, nisi gratiam de super acceperit gratiam. X, 554. Voluntas servandi præcepta, munus gratiæ. X, 514. Voluntas adjuvatur et erigitur impartito spiritu gratiæ. X, 212. Ut voluntas bona in iustis et peccatoribus in spiritu et carne perficiatur oramus. III, 1279. Velle Deus operatur in nobis. VI, 75. Voluntas bonas in cordibus hominum operatur Deus. X, 568, 1146, 1453. Mirabili potestate operatur. X, 373. Deus parat et convertit bonorum voluntates. X, 991. Deus potest contrarias voluntates convertare, et duritiam cordis auferre. X, 898. Voluntatem hominis convertit Deus occultissima et efficacissima potestate. X, 569. Deus inclinat hominum voluntates quocumque voluerit. X, 990, 991. Occulto instinctu efficacissime ad quod voluerit excitat hominum voluntates. X, 1517. Gratia quæ infirmæ voluntati subvenitur, eam indeclinabiliter et insuperabiliter agit. X, 940. Voluntatibus hominum Deus dominatur. X, 905. Voluntas hominum Deus in sua potestate habet. X, 941, 990. Voluntas hominum ita sunt in Dei potestate, ut eas quo voluerit faciat inclinari. X, 903, 906. Deus voluntates operatur in mentibus hominum, ut volentes ex nolentibus fiant. X, 1203. Volentes ex nolentibus gratia facit. X, 1518, 1519. Exempla Scripturæ quibus probatur Deum magis habere in sua potestate voluntates hominum, quam ipsi suas. X, 943. Quibus datur gratia, sic volunt, ut impleant præcepta. X, 886. *Non volens neque currentis*, etc., quo sensu Pelagius intellexerit. X, 343. Dogma Pelagianum negans Deum operari voluntatem in mentibus hominum. X, 1545. Voluntatem bonam quatenus Deo tribuendam censent Pelagiani. X, 168. Voluntatem et actionem ab homine esse vult Pelagius. X, 562, 565.

Voluntatem hominis cur Scriptura conveniat. X, 1109. Voluntas quæ præparatur a Domino, non cogitur velle bonum. X, 1117. Quomodo et Deus præparat voluntatem, et homo se ipse præparat. X, 1154, 1155. Velle nostrum ad Deum et ad nos pertinet. VI, 117. Velle et credere quomodo nostrum est. III, 2061, 2062. *Retr.* Voluntas ad malum captiva rapitur, ad bonum vero liberata suaviter attrahitur. X, 1293, 1296. Deus hominis voluntatem bonam præparat adjuvandam, et adjuvat præparatam. VI, 248. Aliter Deus præstat ut velimus, aliter præstat quod voluerimus. VI, 117. Gratia nolentem prævenit ut velit, volentem subsequitur ne frustra velit. VI, 248. Voluntas gratiam comitatur, non ducit; sequitur, non præcedit. II, 819. Cum præcesserit bona voluntas nostra quæ vocantem sequitur, perficitur in nobis voluntas Dei. III, 1278. Voluntas ut plena sit, oportet ut sana sit. II, 485. Voluntatis sanitas in quo consistat. II, 485.

Voluntas bona quid sit. I, 1254. Quæ sit. VI, 623. Voluntas bonam non timor, sed caritas habet. IV, 991. Magna voluntas, magna caritas. X, 901. Voluntas bona nihil aliud quam caritas. X, 371. Voluntas non potest dici bona, quæ in aliis vel in se ipsa, non in Domino gloriatur. X, 749. Miserrimus voluntate bona qui caret. I, 1255. Voluntatem bonam pax perfecta sequitur. III, 2060.

Voluntas sufficit ubi opus externum non potest fieri. III, 772, 773. Voluntas bona si nihil habeat, totum illi computatur. IV, 1665. In dante Deus respicit voluntatem, non munus. IV, 1664, 1663. Quidquid vis, et non potes, factum Deus computat. IV, 677. Coronat Deus voluntatem, ubi non invenit facultatem. IV, 1351. Deus non annotat facultatem, sed coronat voluntatem. V, 151. Cor querit Deus, cor inspicit, intus testis est, iudex, approbator, adiutor, coronator; sufficit ut offeras voluntatem. IV, 1746. Non mundatur opere, qui immundus est voluntate. IV, 1528. Ex qualitatibus voluntatum, non ex temporum spatiis, sive recte facta, sive peccata metimur. II, 581. Voluntatem bonam sequitur corona, malam sequitur poena. VIII, 344. Voluntas mala sola peccatum est, etiam si desit effectus. X, 253. Voluntas ipsa puniatur sive animi supplicio, sive corporis. II, 381. Voluntas bona, multum pendenda. I, 1254. Nihil tam facile est bonæ voluntati, quam ipsa sibi; et hæc sufficit Deo. V, 444. Voluntas bona invito eripi non potest. I, 1255. Voluntas bona commendatur. IV, 571.

Voluntas illa dicitur nostra, quæ intelligitur esse propria contra voluntatem Dei. VIII, 687. Velle proprium habere est humane infirmitatis. IV, 278. Velle proprium corrigen- di ratio. IV, 278. Voluntas Dei regula nostra. IV, 274. Magna et usitata in hominibus perversitas est, ut cum debeant ipsi vivere secundum voluntatem Dei, Deum velint vivere secundum voluntatem suam. IV, 545.

Voluntas Dei regula est incommutabilis. IV, 1206. Voluntas Dei obtemperandum. V, 1535. Voluntas propria dum superioris voluntati præponitur, in grandem ruinam trahit. III, 384. Voluntatem propriam facit, quisquis a Deo non docetur. IV, 1835. Qui non facit voluntatem Dei, non eam

didicit. IV, 1382. Voluntatum rectitudo unde sumenda. VIII, 992. Voluntas hominum non est recta, nisi ad voluntatem Dei dirigatur. IV, 503, 504. Recto corde sunt, qui hoc volunt, quod Deus vult. IV, 1206. Voluntatem Dei tunc facit homo, quando facit iustitiam quæ ex Deo est. VIII, 700. Voluntas hominis aliquando bona est quæ dissonat, et aliquando mala est quæ consonat bonæ voluntati Dei. VI, 279. Cum voluntas divina humanæ præponitur, quæ ab humanis in divina dirigatur. III, 1770. Voluntatem divinam, quæ nostræ præferenda est, quomodo nosse possimus, Augustinus Paulinum interrogat. II, 274. Voluntas Dei in libris S. Scripturæ præterenda. III, 53. Voluntas Dei ante Evangelium prædicationem latebat, post patuit. V, 1557. Voluntas Dei, ipsa est lex Dei. IV, 386.

Voluntatem Creatoris nunquam superat creatura. IV, 1464. Voluntas Dei voluntate hominis impediri non potest. X, 1109. Voluntas Dei semper invicta. X, 258. Etsi contra voluntatem Dei faciunt infideles, cum Evangelio non credunt, eam tamen non vincunt. X, 258. Deus ita certas temporum leges generibus qualitatibusque rerum attribuit, ut ejus voluntas sit super omnia. III, 348. Non fit aliquid, nisi omnipotens fieri velit; vel sinendo ut fiat, vel ipse faciendo. VI, 276. Necessario futurum est quod Deus vult. III, 550. Voluntas Dei immutabilis. VII, 366, 752, 753. Quomodo dicatur mutari. VII, 566, 752, 753. In voluntatibus nulla bona est, cui non præsit Deus; nulla mala quæ bene uti non possit. III, 589, 590. Voluntas Dei fiet in te, etsi non fit a te. V, 380. Quod fit a te, ipse facit in te. V, 380. Non vis bonus implere voluntatem Dei, et de te malo impeditur. VI, 661. *Vide* Deus. Voluntatum bonarum adiutor Deus et remunerator, malorum relictor et damnator; utrumque ordinator. VII, 435. Voluntates tantum valent, quantum Deus eas valere voluit atque præsevit. VII, 152. Deus occulto iudicio et iusto voluntatem Semei, proprio vitio malam, inclinavit in peccatum quo malediceret David. X, 906. Voluntates omnes, etiam malæ, Deo subijciuntur, quomodo. VII, 151. Voluntatibus malis bene utitur Deus. VII, 552. In eos exitus quos Deus præsevit iustos et bonos, tendunt omnia quæ videntur adversa voluntati ejus. VII, 732, 753. Quidquid præter suam voluntatem patitur homo, voluntati Dei tantum tribuere debet. VII, 152. Voluntas libenter Deo serviendum. IV, 876, 890, 891.

Voluntas in Christo quomodo duplex. IV, 277, 278, 1266. Voluntaria quædam sunt quæ et necessaria sunt. X, 1489. Voluntarium tunc est bonum, cum Deus operatur in nobis et velle et operari. X, 314. Voluntaria oris, sacrificia laudis, confessione caritatis, non timore necessitatis oblata. IV, 1368.

Voluptas dea. VII, 118, 122.

Voluptas quid. VII, 621. Voluptatis vis quatenus explicatur a Juliano. X, 1440, 1441. Voluptatem suo more ponit pro concupiscentia Julianus. X, 1221. Voluptas paradisi non turpitudinis, sed beatitudinis exhortanda est. X, 1556. Voluptatem præcedit appetitus. VII, 424. Voluptatis pictura. VII, 167. Voluptas aut subditur virtuti, aut præfertur, aut jungitur. VII, 622. Voluptas potest et honesta esse. X, 443. Voluptas vescendi et potandi tolerabilis. X, 775. Quod amplius non delectat, secundum id opereimur necesse est. III, 2141. *Vide* Delectatio.

Voluptas et dolor duo incentamenta ad peccandum. V, 1286. Voluptas carnis unum ex tribus generibus vitiorum, quibus peccata omnia concluduntur. IV, 115. Voluptatis corporis illecebræ atque escæ malorum. X, 774, 778. Voluptatum temporalium vanitas. V, 859, 861. A voluptate carnis continentiam Deus jubet et dat. I, 796. Voluptatis imbecillitas protrudit nos ad sublimiora. III, 159. Voluptatis regnum. III, 155. Miseria animi voluptatibus dediti. I, 804. Augustini pugna ne voluptatibus sensuum capiatur. I, 797. Qui gaudent in mortiferis voluptatibus, esse sine dolorum timore non possunt. III, 432. Quod ad tempus libet, postea pejus dolet; et quod ad tempus salubriter dolet, postea infinita voluptate iustificat. V, 1482. Poenitendi cum voluptate vicinitas. X, 774. Voluptatum carnalium amatores, etsi senes videantur, spinarum radices sunt. IV, 1805. Voluptatis pretio, animam peccando quisque diabolo vendit. III, 2071. Voluptatis immundæ sectatores quibus comparati. III, 361. Voluptas sæculi, aqua in puteo. III, 1515. Omnis voluptas pecorum ex terra est. III, 348. Voluptates et sæculi desideria gloriæ comparantur. IV, 1474. Voluptatibus superatis cavendum ne succedat cupiditas placendi hominibus. VI, 26. Profectu spiritali salutem quidquid corporali minuitur voluptati. V, 1044.

Volusianus. II, 508. *Not.* 6. VI, 249. Consul. IX, 687. Volusianus Augustino proponit questionem de incarnationis mysterio. II, 512. Marcellinum, pater ipsius matris rogatu, quotiesque inquitur. II, 513. Cum a veri Dei cultu nonnullorum persuasione revocaretur. II, 515, 525. Volusiano respondet Augustinus. II, 514. Volusiano tantum ad ea, quæ

ipse per se quaesierat, respondit Augustinus. II, 525. August. epistolam suam ad Volusianum Marcellino misit. II, 537. Epistola ad eum memoratur. II, 703, 707. Volusiano ingenium et eloquium iudicat Augustinus prodesse debere aliis. II, 515.

Voluptas dea cui involumenta salliculorum commissa sunt. VII, 118.

Voti excellentia. II, 483, 487. Votum Deo a primis Christianis ad posterum venit. IV, 1729, 1750. Vovere quid debemus. IV, 967. Vovere adversus animam suam, id est in aliqua rerum licitarum et concessarum abstinence. III, 745. Homo Dei nomine consecratus et Deo votus, in quantum mundo moritur ut Deo vivat, sacrificium est. VII, 223. Nihil Deo gratius possumus offerre, quam ut dicamus ei, *Posside nos*. IV, 1717. Se ipsum quisque voveat, se ipsum reddat. IV, 1491.

Votum castitatis. V, 736; VI, 451. Virginitatem preposuerat Maria. V, 1096. Voti sancti conscia dixit, *Quomodo fiet istud?* V, 1319. Post omissum castitatis votum damnabile est velle nubere. VI, 437. Nuptiæ tales non sunt adulteria, ut quidam putant. VI, 438. Lapsus tamen a voto, adulterio est peior. VI, 439. Voventes castitatem, et non exhibentes, quanta maneat ira Dei. V, 799. Voti fraudati eo major est iniquitas, quod non fuit vovendi necessitas. VI, 439. Votum continentie. V, 1094. Votum continentie multo consensu inter conjugatos initum. II, 1012. Vovenda non est continentia a conjugatis, nisi ex consensu communis. II, 487. Votum huiusmodi si ab alterutro præpropere factum fuerit, magis est corrigenda temeritas, quam persolvenda promissio. II, 487. Ad votum continentie vir et mulier parem auctoritatem habent. III, 746. Quod conjugati pari consensu voverunt, perseveranter usque in finem reddere ambo debent. II, 1078. Qui continentiam Deo vovistis, nolite retro respicere. V, 1094. Vota reddere femina non debet prohibente viro, etiamsi ipse antea permisit. III, 745, 746. Mulier, viro nondum consentiente, continentiam non secundum sanam doctrinam suscepisse dicitur. II, 1078. Ac peccasse cum ei debitum carnis negavit. II, 1078. Vovere potest femina vidua aut libera, non vero sub patre aut viro constituta, nisi hi permittant. III, 745. Votum jejuniandi. II, 147, 150. Votum cæci illuminati, totam vitam se in basilica servitutum. V, 1299. Vovetur omnia quæ offeruntur Deo. II, 657. Votum nostrum maximum sacramento altaris prædicatur. II, 657. Vota in monasteriis occupant solita. IV, 1279. Vota quædam omnibus communia, et quædam propria singulorum. IV, 967.

Voti obligatio. III, 744. Vota Deo reddenda. V, 789. Vota persolvenda. II, 486, 487, 1015. Reddendum est quod vovetur. IV, 967, 1058. Vota quæ sine ulla conditione voventur, nulla conditione rumpenda sunt. VI, 468. Hæc est distinctio in votis, ut se accuset homo, Deum laudet, etc. IV, 798, 1218. Quisquis Deo quid voverit, si respicit retrorsum, malum est. IV, 967, 1058. Nemo presumat viribus suis se reddere quod promisit; qui te hortatur ut voveas, ipse adjuvat ut reddas. IV, 1717. Ex professione hominis est vovere, ex adiutorio Dei vota reddere. IV, 968. Vota sua nunquam reddet, qui de suo se putaverit redditurum. IV, 1730. Non Domino quisquam quidquam rectum voveret, nisi qui ab illo acciperet quod voveret. VII, 530. Impiger sit animus ut voveat et reddat, ne cum seminus idoneum putat ad reddendum, piger sit ad vovendum. IV, 1730. Voto laudabili reddito egregia et singularis quædam gloria tribuenda in caelis. VI, 402.

Vox materia est verborum, verba formatam vocem indicant. III, 257. Vocis et verbi discrimen. V, 1304, 1309. Vox inanis sine verbo. V, 1304. Vocis ministerium propter verbum. V, 1505. Vox deficit crescente verbo. V, 1507. Vox proprie animatorum est. IV, 1809. Vox corporalis auditur, spiritalis autem intelligitur. IV, 83. Vox tota ab omnibus, tota a singulis auditur. II, 518. Vox ad homines sonus est; vox ad Deum affectus est. V, 1093. Vox cordis auditur a Deo. IV, 1662, 1775. Vox fidei in factis est. V, 546, 547. Vox Christi, vox Dei, pax est. IV, 1075. Vox Christi etiam nostra est, et vox nostra etiam ipsius est. IV, 749. Vox Patris in monte audita, et species columbæ visa, sine vivificantis animæ ministerio factæ sunt. II, 746.

Urbanenses, schismatici Donatistæ in quadam Numidia particula. IX, 388.

Urbanus Papa. II, 196.

Urbanus episcopus. II, 1019, 1020, 1021.

Urbanus episcopus. II, 644.

Urbanus presbyter Marcellini litteras ad Augustinum attulit. II, 535.

Urbanus Donatus. IX, 511. In domo Urbani Donati habitula Secundi Tigistani Gesta. II, 197.

Urbica, honesta vidua. II, 694.

Urbicus, id est Romanus. II, 157. *Not.* (a).

Urbis clades describitur. VII, 18. Et hæc diviniæ miseri-

cordia tribuenda. VII, 14, 15. *Vide Roma.*

Urtas lux mea Dei interpretatur. VIII, 459.

Ursactus. IX, 514. Ursactum divina vindicta perisse clamabant Donatistae. IX, 524, 528, 529.

Ursicinus. X, 845.

Ursus vir perfectissimus Rationalis Africae. IX, app. 777.

Ursi propter exhibendos ludos. V, 203.

Usiam inter et hypostasim quid differat. VIII, 917. *Usitatius* substantia vocatur. VIII, 917.

Usula. IX, 507, 528, 550.

Usura peccatum quod excludit a regno Dei. IX, 162, 165.

Usuras ipsae leges et iudices reddi iubent; sed non est quo iudice repetantur. II, 665. Usurae nomine cur peccata significantur. IV, 910. *Vide*, Foenus. Usura idololatriae comparata. IX, 566.

Usus rerum legitimus, quis. III, 221. Usus Christianus temporalium. V, 861. Usus illicitus, abusus potius nominandus est. III, 20. Usus rerum culpandus, non res ipsae. V, 328. Non usus rerum, sed libido utentis in culpa est. III, 75.

uter. Ab utro appellati sunt Ascitae haeretici. VIII, 42.

uterus Dei Patris, quid. IV, 1458. Uterus Virginis, sponso thalamus fuit. III, 1719.

U h na. IX, 218.

Utica urbs Africae. VII, 56, *Not. (a)*; IX, 228. Atroci pestilentia afflicta. VII, 112. Uticensis Massa Candida. V, 1417. Utice habitus Sermo in basilica Massae Candidae. IV, 1869, *Not. (a)*.

uti quid sit. III, 20; VI, 19; VII, 559; VIII, 981, 982.

uti et frui. V, 958. Uti fruendis, et utendis frui, vitium vocatur. VI, 19. Qui non bene utuntur, abuti rectius dici solent. VI, 19. Quibusnam ratio hominis utitur. VI, 20.

Ratio hominis utitur primo se ipsa ad intelligendum Deum ut eo fruatur, ceteris rationalibus animantibus utitur ad societatem, irrationalibus ad eminentiam. VI, 20. uti aliqua re non potest, nisi animal quod rationis est particeps. VI, 19. utendum sic quibusdam bonis, ut ea non diligamus. X, 817. uti fructibus, quo sensu dicitur. VII, 559. Dementia est, crimen male utentium in res ipsas transferre. V, 528.

Res quarum est bonus et malus usus. V, 1417. Tunc quisque habere aliquid dicendus est, quando bene utitur: nam quod iuste non tractat, iure non tenet, etc. V, 527. Sicut malum est male uti bonis; ita bonum est bene uti malis. I, 659. Non prodest bona res non utenti bene. I, 706. Utens superbe et immoderate rebus propriis, a Deo reprobatur. V, 206. Quomodo Deus homine utatur. III, 32. Deus utitur creatura, non fruitur. III, 32. *Vide* Usus.

utle quid sit. VI, 19. Utilitas est divina providentia. VI, 19. Utilitas beneficentiam praecedat. III, 72. Nec utilitas proximum abdicanda est in otio, nec contemplatio Dei in negotio. VII, 647. Utilitas impie viventium nulla est. VII, 649. Aliquando, etiamsi noceat, prodesse creditur quod delectat. II, 963.

Uva dicitur verbum divinum. IV, 109. Uva de spinis quomodo legatur. V, 474, 761.

Vulcanus. IV, 1485. Vulcanum ignem mundi esse volunt.

VII, 207. Vulcanus maritus Veneris. VII, 81. Vulcanus cur claudus fingitur. VIII, 374. Vulcanus et Mars inimici. VI, 712. Vulcani templum Athenis. VII, 570.

Vulgi iudicium plerumque erroneum. VII, 36.

Vulnerantur Dei sagittis male sani, et sapantur bene vulnerati. IV, 1865.

Vulnus in bono potest accipi in Scriptura. VII, 692. Vulnus sub tegmine medici sanatur, sub tegmine vulnerati celatur. IV, 266. Vulnus peccati medicum omnipotentem requirebat. IV, 712. Vulnus amoris. V, 1365.

Vulpes insidiosos maximeque haereticos significant. IV, 1040. Reges impios, quos terret virtus aliena, vulpes appellavit Scriptura. IV, 1156. Rex qui neminem hominum timet, non vulpes, sed leo. IV, 1156.

Vultur Christus appellatur; pulli vulturis, filii sponsi. III, 829.

Vultus Dei, quid. IV, 520.

Vulvam conclusam fuisse quo sensu Scriptura dixerit. X, 454. Vulvam in domo Abimelech quomodo concluderit Deus. X, 721.

Uxor. Sine uxore non licebat vivere Abeloniis, iis tamen non miscebantur. VIII, 47. Praeceptum Domini de uxore relinquenda, non est contrarium veteri Testamento. VIII, 152.

Uxor marito tamquam domino debet servire. VIII, 420. Uxor viro propter Deum serviens, Deo servit. I, 669. Uxor, viri ancilla. V, 1463. Uxor casta. V, 759. Uxor si marito subiciatur, pax recta est; si dominetur, pax pervertitur. IV, 1860. Uxor viri tamquam capitis sui sequatur obedienter auctoritatem. II, 1080. Uxor sine consensu mariti continentiam eligere non potest. VI, 480. Uxor in maritum quae sit potestas. VIII, 429. Uxore nolente, conjugii continere non licet. IV, 1959. Uxor de rebus terrenis suis nihil agere

re debet sine mariti arbitrio. II, 1079. Mulier viro ut non offendere et scandalizare non debet, etiam bonis operibus. II, 1079, 1080. Uxor si ad incontinentiam ornatum aliquo dura conditione cogitur, potest habere in superbo cultu cor inuale. II, 1081. Uxori de habitu ac vestitu nihil mutandum aut usurpandum praeter viri arbitrium. II, 1080. Uxor prudens et Christiana describitur. I, 772.

Uxor dilectio quatenus salutem impedit. VI, 216. Uxorem carnaliter diligere, venanda. VII, 743. Uxorem qui affectu carnali sic amat, ut tamen eam Christo non praeponat, salabitur per ignem. VI, 155, 155. Uxoris amor talis, ut propter eam cogitet vir quae sunt mundi, quomodo placeat uxori; legum est et firmum quod super fundamentum aedificatur. VI, 216. Usus contra naturam execrabilior in uxore, quam in meretrice. VI, 382. Uxoris usus non nisi procreacionis causa adhibendus. V, 545. Et nisi liberorum procreacionis causa sit, est peccatum. V, 88, 1641. Uxoris usus est immoderatus, nisi liberorum procreacionis causa fiat. V, 1272. Pro sanctificatione perfecta Deus viro comparabit, si ipse, non quod uxor debet exigat, sed reddat quod debetur uxori. IV, 1959. Uxor saepe marito Eva. IV, 1209. Quinam habent uxores tamquam non habentes. X, 425. Uxorem qui duxit, vinculis terrenis constringitur. IV, 1959. Tales compedes consolidant et Episcopi manus. IV, 1959. Viri ad Ecclesiam confluentes ut dimittant uxores suas, acritus ibi colligantur. IV, 1959.

Uxor non nisi propter fornicationem dimittenda, ut intelligendum. I, 616. Uxorem nullis laeibus humanis licet vendere, legibus autem Christi nec dimittere, excepta causa fornicationis. II, 680. Uxor non dimittenda nisi propter adulterium. IV, 1959. Uxor ob fornicationem dimissa, non cessat esse uxor ejus qui dimisit. VI, 457. Uxore dimissa aliam ducere adulterium est. VI, 198. Uxor infidelis quandoque recitissime dimittitur. VI, 216.

Uxorum pluralitas. X, 419. Cur viro plures aliquando uxores, nunquam autem feminae plures habere viros permisum. V, 547; X, 419. Unam feminam maritus habere plurimos inhonestum erat. III, 75. Uxores plures ducere olim non prohibitum. VII, 517. Uxorum multitudo nulla olim lege prohibita. VIII, 428. Uxorum plurimum simul uni viro habendarum inculpabilis erat consuetudo, quare. III, 75. Uxores plures habere tempore veteris Testamenti non erat peccatum, quia neque contra naturam erat, neque contra morem, neque contra praecceptum. VI, 505. Uxorum multitudo non culpanda in Sanctis antiquis. VIII, 429. Uxores plures habere cur antiquis licuit. V, 518. Veteres Sancti non ex libidine multis uxoris utebantur. VII, 76. Patres pro tempore et pro more gentis suae, etiam plures uxores caste habebant. V, 545. Intemperantia potest esse major in una uxore habenda, quam in multis. III, 76. Magis probatur homo multarum uxorum fecunditate utens propter aliud, quam unus carne fruens propter se ipsam. III, 76. Patribus concessum habere multas uxores, ad hoc tantum, ut filios procrearent. V, 547. Uxor sua cuique sufficiat. V, 1034. Uxorem superducere vitium more Romano. VI, 378. An liceat uxoris voluntate aliam adhibere, ut communis filii nascentur, non audent Augustinus definire. VI, 585. Uxorem suam alteri tradere, non licet Christiano. VI, 205. Licebat in republica Romana. VI, 205. Catonis exemplum. VI, 203, 588. Cur sicut Israelitae uxores alienigenas, non ita Christiani easdem infideles iubentur deserere. VI, 462. De uxoris laude viro longe dissimili quasi fugare velle inestitiam, adulatio est, non consolatio. II, 1074. Cum uxore ligiosa comparatur mala conscientia. IV, 544. Omnis concubina uxor, non autem omnis uxor, concubina. III, 571.

Uxor Christi, Ecclesia ejus, nos ipsi. IV, 1684.

Uzalis Africae civitas. V, 1444, 1446. Colonia Uticae vicina. VII, 768. Uzali, memoria S. Stephani ab Evodio episcopo constituta. VII, 768. Miracula ibi facta. VII, 769.

X

Xanthus, aliis Asterius, Cretensium rex. VII, 869.

Xantippus Tagosensis episcopus Numidiae primatum ad se pertinere contendebat. II, 225. Nuncupatur Xantippus senex. II, 227.

Xenocrates philosophus, Platonis discipulus. X, 647, 606. Platoni in Academiam successit. II, 440; VII, 257. Xenocrates Polemonem quomodo converterit. II, 591.

Xenophanes Colophonius physicus. VII, 206. Quo tempore claruit. VII, 582.

Xenophon. II, 1051.

Xerxes Naleus septimus rex Assyriorum. VII, 362.

Xystus Romanus episcopus et martyr. I, 647; X, 283. Xysti martyris festum. III, 1621. *Vide* Sixtus.

Z

Zabulon, interpretatur habitaculum fortitudinis. IV, 835.

(Vingt-deux.)

Zacchæus in sycomorum adscendens quid figurat. V, 941. Zacchæus excipit hospitio Dominum. V, 170. Zacchæus dimidium dat, dimidium ad reddendas fraudes reservat. V, 112, 243, 649.

Zacharias quid et quo tempore prophetavit. IV, 1467, 1917, 1940; VII, 595.

Zachariæ et Mariæ eadem fere verba, non eadem incredulitas. V, 1314. Zacharias desperando interrogat. Maria inquirendo. V, 1314. Zachariæ os prius clausum, et post apertum quid significet. V, 1528. Zacharias et Elizabeth non sine peccato. X, 162. Quomodo Zacharias et Elizabeth sine querela in omnibus mandatis Domini. X, 312.

Zama. IX, 252.

Zeb, interpretatur lupo. IV, 1055.

Zebæ interpretatur victima lupi. IV, 1055.

Zebedæi filii antequam humiliarentur, voluerunt exaltari. IV, 1070. Zebedæi filii celsitudinem appetentes, ad viam vocantur. V, 875.

Zelpha os hians interpretatur. VIII, 455. Zelpha figurat prædicatores, quorum os hiat et cor non hiat. VIII, 455.

Zelotypia proprie ubi sit. VIII, 142.

Zelus quid. VI, 140; VIII, 142. Zelus Dei quid sit. VIII, 158, 142, 147. Zelus duplici significatione intelligitur, et quamvis cadere potest in Deum. VIII, 532. Zelus in bonam et in malam partem accipitur. VII, 677. Zeli Dei nomine intelligitur exactio castitatis, ne anima a Deo suo fornicando discedat. IV, 1914. Zelus Dei, zelus amoris est. IV, 1583. Zelus Dei tota spes salutis nostræ. VIII, 142. Zelo domus Dei flagrare omnes debemus, quomodo. III, 1471, 1472. Zelus impatiens. IV, 1196, 1279. Zelus non secundum scientiam. V, 721. Zelus Dei secundum scientiam quis sit. IV, 81, 1128. Qui zelum habet, Deo, non sibi zelet. IV, 1583. Zelus cur minus videatur congruere Deo, quam præscientia, ira et similia. VI, 141.

Zeno unus ex principibus Stoicorum. VII, 259, 261. Stoicorum princeps. I, 954. Sub Polemonis magisterio discipulus Archesiæ. I, 955. Deum ipsum esse ignem, animam mortalem esse dicebat. I, 955. Nihilque esse præter hunc sensibilem mundum, nihilque in eo agi sine corpore. I, 955. Zeno in virtute beatitudinem posuit. VIII, 1019. Zenonis definitio de perceptione veri. I, 925. Quæ discutitur. I, 945. Zenonis sententia in Chrysippum pervixit. I, 955.

Zenobius. I, 977; II, 65. Zenobius a Dioscoro Magister memoriæ appellatur. II, 451. Zenobius Augustino auctor est scribendi operis de Ordine. I, 987. Opus illud ipsius nomen dicatur. I, 980. Zenobii congressum et conspectum quærebat Augustinus. II, 65.

Zenophilus consularis. IX, 386, 426, 512, 515. Gesta apud

Zenophilum Consularem. II, 168, 197; IX, 513. Zenophili consularis acta citantur. IX, 584.

Zephirinus Papa. II, 196.

Zertense concilium. II, 577.

Ziph, vicus, unde dicti Ziphæi. IV, 619.

Ziphæi, florentes interpretantur. IV, 619.

Ziquensium civitas. IX, 540.

Zizania quid sit. VIII, 347. Zizania ea proprie dicuntur, quæ nascuntur in similitudine frumentorum. IV, 784. Zizania interiora et exteriora. IX, 165. Zizania ab inimico seminata, quinam. III, 1567. Cur permittatur diabolo seminare zizania. IX, 162. Zizania sola per orbem terrarum, excepta Africa, crevisse contendunt Donatistæ, non frumentum. IX, 322. Zizaniorum parabola contra Donatistas. V, 298, 550. Zizania crescere in Ecclesia usque ad messem sinenda. IX, 52. Zizania cum messe per totum mundum iussa sunt crescere. IX, 183. Zizania non colligi, sed tolerari præcepta sunt. IX, 280. Pro unitatis bono. IX, 582. Inter zizania frumentum Christi gemit. IV, 476. Per tolerantiam zizaniorum, crescit fructus frumentorum. IV, 784. Zizania quædam in præscientia Dei triticum. IX, 452. Zizania cognita non maculant frumenta. IX, 495. Zizania in Ecclesia fidem aut caritatem non impediunt. IX, 205. Zizania etiam hæreses designant. I, 642; IX, 29. Zizania et paleæ in Ecclesia. II, 264.

Zobæmus episcopus. X, 662, 663.

Zoninus episcopus. X, 662, 663.

Zoroaster rex Bactranorum, magicarum artium inventor, quando natus est risisse fertur. VII, 728. Zoroaster a Nino rege Assyriorum bello superatus est. VII, 728.

Zurys inter et Bios quid differat. VIII, 1004.

Zosimus Innocentii successor. X, 648. Zosimo Papæ de Africano concilio contra Pelagii errorem scriptum est. II, 972. Rescripsit Zosimus, et rescriptum ejus ad universos totius orbis episcopos fuit. II, 972. Rescripti hujus exemplum mittit Augustinus ad Optatum. II, 865. Et ad Valentinum ac fratres ejus. II, 972. Zosimus Papa deluditur aliquandiu a Pelagianis. II, 865. Not. (a). Zosimus Papa benigne excusatur. X, 588, 589. Zosimi purgatio. X, 574. Zosimi epistolæ fragmentum, ubi asserit peccatum originale. II, 865. Zosimus Romanus pontifex Pelagianos damnat. I, 650. Cælestium et Pelagium damnat. X, 575. Julianus Zosimum Romanum pontificem prævaricationis accusat. X, 842. Zosimus Papa Augustinum Cesaream mittit negotiorum causa. II, 857.

Zozimus a Tharassa. IX, 143, 252.

Zubedi fundus Hesperii in territorio Fussalensi. VII, 764.

INDEX GENERALIS

IN OMNIA OPERA

QUÆ IN APPENDICIBUS AUGUSTINI CONTINENTUR

A.

Aaron Christi mediatoris typum gerit. V, 1804.

Abba, nomen græcum. II, 1161.

Abel justitiæ primatum habuit. III, 2154. Christi et Christianorum typum gerebat. VI, 748. Martyrium dedicavit. VI, 1740.

Abibas. VII, 811.

Ablavius Africae Vicarius. IX, 785.

Abraham primo dictus Illam, deinde Abram, demum Abraham. VI, 1311. Cum patre suo idola coluit. III, 2518. De pagano Dei cultor factus est. III, 2274. Astrologiæ peritus fuit. III, 2360. Abrahæ elogium. III, 2523. Qui typum gerat Dei Patris. V, 1753. Abraham propheta. rex et pater multarum gentium appellatus. III, 2523. Positus est velut imago, ad ejus similitudinem genus humanum reverteretur ad Deum. III, 2524. Abipso dicti sunt Hebræi. III, 2523, 2524. Abrahæ filii sunt Judæi secundum carnem, nos secundum fidem. III, 2245. Abrahæ fides pluribus laudatur et illustratur. III, 2539; V, 1953. Abraham fidei nominisque Christiani radicem habebat. V, 1743. Natura quid legis fuerat observabat. V, 1743. Fides ejus, incredulorum poena; incredulorum perfidia, gloria ejus. III, 2560. Abraham cum Jephthæ comparatus. III, 2239. Abrahæ obedientia in immolatione filii laudatur. V, 1751. Abraham gladio obediens filium jugulavit. VI, 1163. Novit de se nunc suo Christum cæli et terræ Dominum nasciturum. V,

1755. Salvatorem in spe futuræ Incarnationis vidit. III, 1539. Trinitatis mysterium intellexit. V, 1748. Ad eum in trium virorum persona majestas incorporea descendit. V, 1744.

Abrahæ sinus, ubi sancti expectant felices. I, 1472.

Absida. VII, 835, 842.

Absolutionum enlogiæ pro defuncto. VI, 1158.

Abstinentiæ duo genera. V, 2112. Abstinentia a vino, carnibus, oleo, balneo. II, 1111; VI, 768, 777. Abstinentibus a vino vel carnibus credere nihil meriti aderescere, Joviniani est. VIII, 1219. Abstinentiæ utilitas ac modus. II, 1114; V, 2029.

Abusionum duodecim gradus. VI, 1079.

Abyssus superior. VII, 850. Abyssus peccatoris triplex. VI, 948.

Accidentia mente et cogitatione colliguntur. I, 1423. Quid sint. I, 1423. Accidentia omne sine subjecto esse non potest. I, 1424. Accidentia alia sunt intra, alia extra, alia intra et extra usiam. I, 1423.

Acedia quid. VI, 1080.

Achar peccatum quatenus aliis obfuerit. III, 2234.

Acratius. IX, 786.

Actionem humanarum quæ esse debeat intantio. VI, 819. Nihil agit, qui impietati operam navat. X, 1737. Omnis actionis bonæ forma est caritas. VI, 1236. Bona cum agimus, Deus in nobis atque nobiscum, ut operemur, operatur. X, 1787, 1861. Nemo invitus bene facit, etiamsi bonum

est quod facit. X, 1875. *Vide* Opus.

Actores. IX, 818, 811.

Adam qualis creatus. VI, 728, 774; X, 1771, 1773. *Adam* initio Spiritum sanctum accepisse, et peccando amisisse quidam dicunt. III, 2369. Ea ratione moti, quod perfectus factus sit. III, 2369. Spiritum sanctum habere, ultra naturam et perfectionem hominis est. III, 2569. Apertum est quod nunc non habuit *Adam*. III, 2370. In *Adam* omnium hominum concreata natura est. X, 1812. Absque omni vitio. X, 1842. Cum libero arbitrio quod si auxiliante Domino non desereret, beatitudinem consequi posset. X, 812. *Adam* quid in bestias potuisset, in Noe ostensum est. V, 1933. *Adæ* corpus ita factum est, ut dissolvi posset: sed arboris vite gustus corruptionem inhibebat. III, 2227. Eos qui *Adam* mortalem factum sentiunt, fatetur Julianus nulla ratione nisi. X, 1738, 1739. *Adam* necessitate naturæ, non peccati merito mortuum dicentes, damnantur. X, 1728, 1730. *Adam* perfecte habuit scientiam humanam. VI, 815. Post prævaricationem accepisse scientiam mali, nec amisisse scientiam boni falso dicitur. X, 1815. *Adam* positus in mundo dominus, cur legem a Deo accepit. III, 2588. In paradiso fuit ac virgo permansit, quamdiu jejunavit. V, 2026, 2031. Unde primum lapsus sit. VI, 729. *Adam* et *Eva* quibus gradibus in peccatum lapsi sint. VI, 1061. *Adam* spe deitatis, non desiderio corporali peccavit. III, 2382. Idololatriam admisit. III, 2277, 2278. *Adam* latro. V, 2034. *Adam* non ideo malus, quia homicidæ genitor. V, 1740. *Adam* peccatum sciens Deus, cur eum non revocaverit. V, 1738, 1740. *Adæ* culpam qui nonnulli excusent. V, 1737. Deo hi injuriam faciunt. V, 1737, 1740. *Adæ* soli, non Deo aut arbori peccatum ejusque pœna imputanda. V, 1738, 1740. *Adam* si se accusasset, de paradiso non exsulasset. V, 2202.

Adam qualis post lapsum factus. VI, 774; X, 1772, 1773. *Adæ* peccato maculatum est corpus. III, 2382. Et homines corruptioni subjecti sunt ac morti. III, 2382. Sed hinc turcum referunt, si legi Dei obediant. III, 2382. *Adæ* peccatum totum hominem in deterius commutavit. X, 1783. Nec illi solum, sed et ejus propagini nocuit. X, 1783. *Adam* libertatem suam ac nostram vendidit. V, 1944. Genus suum peccato vendidit. III, 2278. In *Adam* perimus omnes. X, 1812. Non amissa substantia aut voluntate, sed lumine ac decore virtutum. X, 1812. *Adam* et *Eva* eo die creduntur mortui, quo in eis penaliter facta est necessitas moriendi. VI, 1051. *Adam* in ipso loco sepultus, ubi fixa est crux Christi. V, 1730.

Adæ mutatio in pejus, et altera fidelium in melius. X, 1878. *Adæ* primi et secundi comparatio. V, 2031; X, 1888. *Adam* vel Christum imitari quid sit. VI, 1051, 1052.

Adelfius. IX, 787.

Adeodatus episc. Donat. IX, 828, 831.

Adjutor cornicularis. IX, 816.

Adjutores commentarium officii Proconsulis. IX, 816.

Adjutor numerorum officii Vicarii. IX, 816.

Adolescens sine obedientia, abusus. VI, 1080.

Adorā in Deo Christo hominem, et in homine Deum. I, 1468. Adoratur in terris rex, quasi vicarius Dei. III, 2284. Adorata Imp. scripta. IX, 778. Adoravit Saraceni chlamys. II, 1097. Petrum modo provolutis genibus adorant Imperatores. V, 2123, 2127.

Adscendere ad Deum quid sit. VI, 791. Adscensus tres. VI, 817.

Adscensio Christi est cautio et arrha nostræ. V, 2081, 2082. Glorificatio nostra est. V, 2083. Adscendendum post Christum. V, 2082. Scilicet corde. V, 2082. Vitia ipsa scalam nobis facient, et eleventur nos, si fuerint infra nos. V, 2082. Cum medico nostro nullum adscendit vitium. V, 2082.

Adsoni Derbensis monasterii abbati præfixa ad Gerbergam reginam epistola adscribi, eique restituendum esse postmodum deprehendimus librum de *Antichristo*. VI, 1129, 1130.

Adventus. III, 844.

Adventus. VI, 1277. *Adventu* Christi quid nobis præstitum. III, 2379. *Adventus* Christi secundus non fiet latenter ut primus. V, 2051.

Adverbium unde dictum. I, 1402. Quid sit. I, 1405. Adverbiorum variae terminationes. I, 1402, 1404. Significationes. I, 1403.

Adversitas æquanimiter ferenda. V, 1812. Magis timendum, si nullas aut leves patimur. V, 1813. Adversitati præsidia pacis tempore querenda. X, 1875. Adversitas justorum, æternorum prætia gaudiorum. III, 2439.

Adulationis perniciēs. VI, 1287. Adulationis vitium ita crevit, ut jam augeri non possit. II, 1113. Quis sit adulator. III, 2405. Adulatores, latentes scopuli. V, 1883. Omnes vendunt oleum. V, 2330. Adulatoris blandimentum, oleum peccatoris. V, 2214; IX, 767. Adulantium linguæ alligant animas in peccatis. X, 1879.

Adulteri furore excecantur. V, 1783. Sunt multi. V, 2289. Ab unoquoque debent corrigi, et post unam et alteram correptionem a suo consortio separari. V, 2289. Ad sacerdotum notitiam deferri. V, 2289. Adulteris nullam fidei esse scintillam. V, 2293. Adulteria divina et humana lege puniuntur. V, 2290. Consuetudo iurata est, ut adulterium femine, non viri puniatur. V, 2290. Ac dicant viri ea sibi licere, non feminis. V, 2290. Adulter nisi poenitentia proluxa et uberes eleemosynæ subvenerint, et a peccato cessaverit, in æternum peribit. V, 2290. Adulteria non excusat longa ab uxore absentia. V, 2293. Adulterii prima tela oculorum, secunda verborum. V, 1768.

Ædilitas. IX, 782, 783, 784.

Ægritudo animi quid. X, 1874. *Ægrotus* quasi inter medicum et morbum, facit ut vincat cui se jungit. V, 1876.

Ægyptii præ cæteris varæ philosophiæ operam dabant. III, 2316. Eorum fabula de mundi origine. III, 2218. *Ægypti* plagæ. III, 2164, 2165. Quid illis significetur. V, 1781. *Ægyptus* in primogenitis juste percussa. V, 1700. *Ægyptum* spiritalem quis exstinguat. V, 1792.

Ælianus Proconsul. IX, 780, 781, 782, 784, 827.

Ælionus filii. IX, 799.

Ælius Paulinus. IX, 780, 781, 782.

Ælredi liber de Amicitia in epitomen contractus. VI, 851. Ac de Vita eremitica ad sororem liber. I, 1431.

Æquivocorum varia genera. I, 1416.

Aer quid. VI, 1009.

Ætates mundi sex. VI, 742, 749. *Ætates* mundi et humanæ vitæ sex. V, 1920. *Vide* Mundus.

Æternum proprie. VIII, 1182. *Æternitas* non corrumpitur nec immutatur. III, 2252. Diversitatem abhorret. III, 2251. Nihil æternum nisi simplex. III, 2251. *Æternitatis* nulla portio est centum annorum spatium. VI, 991. *Æternitatem* cuncta imitantur. VI, 1020. In æternis quibusdam potest aliqua esse distantia, non in ipsa æternitate. X, 1859, 1874. *Æternorum* meditatio mentis coercescet instabilitatem. VI, 824. *Æternæ* vitæ felicitas. VI, 820, 822, 825, 828, 861, 862, 966. *Æternarum* pœnarum gravitas. VI, 821, 995.

Æthiopiæ situs. III, 2171. *Æthiopiæ* monstrosi homines. VI, 1305, 1304.

Ætimologia, res nimis curiosa, et non nimis necessaria. I, 1411.

Ætius in Trinitate æqualitatem dicit gratia. VIII, 40.

Affectio quid sit. I, 1433.

Affectus quatuor animæ. VI, 782. Quorsam dati. VI, 815.

Affectus pius quid. VI, 816.

Afflicte animæ oratio. VI, 956.

Africa. IX, 784. *Africanæ* provinciæ. IX, 816. *Africa* tota quid gravi persecutione passa sit. IX, 775. In hac persecutione, præter paucos Catholicos, peccaverant universi. IX, 776.

Africana Ecclesia inopiam patitur clericorum. IX, 806, 808. Quod decrevit, confirmari non vult, nisi prius consulta Ecclesia transmarina. IX, 806, 807, 809. Carthaginense Concilium mittit qui eam consulant. IX, 808. *Afris* propria lex rebaptizandi. IX, 787. *Africana* synodus adversus Cœlestium. X, 1699. *Africana* duo Concilia adversus Pelagianos 10 tom. X, 1685, 1686. Illis *Aurelius* dux, *Augustinus* ingenium. X, 1685. *Africani* Concilii an. 417. ad Zosimum perlata. X, 1808. Præmissa ad eum epistola. X, 1808. *Africani* episcopi apud Zosimum questi sunt, quasi Cœlestio in omnibus commodaverit fidem. X, 1726. *Africanorum* episcoporum ad Zosimum rescriptum notatur. X, 1751, 1775. Laudatur a Cœlestino. X, 1758. Ab aliis. X, 1778. *Africani* Concilii an. 417 constitutionem totum mundum amplexus est. X, 1724, 1837. Hanc quomodo erroris taxet *Cassianus*. X, 1725, 1808. *Africæ* universale Concilium an. 418 habitum. X, 1728. Cui interfuerunt 224 episcopi. X, 1750. Decreta illius quæ sedis suæ propria amplectitur Cœlestinus. X, 1757. *Africanum* Concilium plenarium (an. 418) Imperatorum mandato ab *Aurelio* mittitur episcopis subscribendum. X, 1751. *Africani* episcopi Sardinia exsules. X, 1772, 1176. *Agelastus* dictus est, qui semel tantum in vita risit. III, 2337.

Ager noster est Dei, alter hominis. V, 2325.

Agesimus. IX, 781, 783.

Agnès cogitanda proponitur, ubi pudicitia tentatur. I, 1460.

Agnus legalis figura, cujus veritas Christus in altari crucis oblatas. V, 2086.

Agricola Præfectus prætorio. X, 1727.

Agricola Pelagianus. X, 1733.

Alæ duæ quibus in cœlum tollimur, duæ præcepta caritatis. V, 1745. *Alæ* duæ quibus animæ eleventur in cœlum, caritas et humilitas. V, 2512.

Albanus episc. in Sardinia exsul. X, 1772.

Albigistinum. VII, 850.
Albius canis. X, 1998.
Albinus Faustus consul. X, 1763, 1771.
Album corporale, pro libro. II, 1108.
Alchero adscriptus liber de Spiritu et Anima. VI, 779.
Alcibi questiones de Trinitate. VIII, 1172. *Opusculum de benedictionibus Jacob*. III, 2199. *Prologus ad Carolum super Categorias*. I, 1419.
Althius episc. X, 1790.
Alexandri dictum. VI, 1550.
Alexandrie mos. *Vide Sacerdos*.
Alfius Caecilianus. IX, 780, 781, 782.
Alia et Sparsa coss. III, 2176.
Alleluia facit post conelus in Pascha. V, 2096. *Alleluia*, usitatum laudis verbum, quod quadragesima intermittitur. I, 1457.
Altare interius et exterius in templo Salomonis, qui reperitur et in nobis. V, 2169. *Altare in quo obtulerunt Cyprinus, Carpophorus, etc.* IX, 776. *Altare defendunt diaconi*. IX, 805. *Altaria frugerunt Donatistae*. IX, 804. *Altare Dei invisibile*. X, 1875. *Altare est cor cuiusque*. V, 2170. *De altaris consecratione festivitas*. V, 2166, 2168.
Aluta scriptus libellus. IX, 778.
Altipius. IX, 816, 827.
Amatus PP. Gallarum. X, 1781.
Amatus Christi discipulus. V, 2127.
Amaritudo. Per amaritudinem inferiorum homo docetur amare meliora. X, 1873.
Amazonum historia. III, 2537.
Ambiguum esse omne verbum. I, 1416. Sed non ambigua explicatione posse explicari. I, 1416. *Ambigui et obsecuri discrimen*. I, 1415.
Ambrosianus. IX, 787.
Ambitio clericorum rescatur. V, 1894.
Ambrosius. V, 1834; VI, 840, 841. *Confessor*. X, 1723. *Sacrae memoriae episcopus*. X, 1683. *Ambrosii verba in lucem laudantur*. X, 1812.
Ambrosio Autperto restituitur liber de Conflictu vitiorum et virtutum. VI, 1091.
Amethystus quos exhibeat. VI, 1250.
Amicitia, magna res et valde rara. VI, 855. *Amicus* diu quaeritur, vix invenitur, difficile servatur. VI, 1252. *Amicitiae sacratissima lex* ter auctoritate Domini Bethaniae consecrantur. I, 1468. *Amicitiae fons et fundamentum*. VI, 857. *origo, progressus, abusus*. VI, 854. *Amicitia quid sit*. VI, 851, 856. *Non ita plures complectitur ut caritas*. VI, 855, 857. *Alia est carnalis, alia mundialis, alia spiritalis: haec una vera*. VI, 855. *Amicitia puerilis*. VI, 856. *Amicitia spiritalis qualis sit*. VI, 856. *Amicitiae nomen falso assumunt, inter quos est convenientia vitiorum*. VI, 853, 856. *Amicitia infantiae potatorum*. V, 2245, 2503. *Amicitia vera hic inchoatur, in caelo perficitur*. VI, 841. *Amicitia vera aeterna est, nec desinere potest*. VI, 833, 857, 859, 1049. *Hanc nondum novit, qui aliam ab ipsa vult mercedem*. VI, 837, 840. *Amicitia, quidam gradus perfectioni*. VI, 855. *Amicitiae perfectio quatuor gradibus conscenditur*. VI, 857. *Amicitiae fructus et commoda*. VII, 855.
Amicitia quid amico debeat. VI, 837. *Amicus mutui amoris et animi custos esse debet*. VI, 852. *Amicos facit animorum conjunctio*. V, 1984. *Amicitia unum facit de pluribus*. VI, 852, 856, 857. *Amici quid sibi impendere debeant*. VI, 842. *Ad amicitiam requiruntur dilectio, affectio, securitas et iucunditas*. VI, 859. *Amicitiae lex in petendis et dandis*. VI, 841. *Amici qui diligendi*. VI, 857, 841. *In amicis petenda sunt fides, intentio, discretio, patientia*. VI, 840. *In eis diligendis cavendus amoris impetus praecurrens iudicium*. VI, 840. *Amicitia qui colenda*. VI, 841. *Non recte cohitur, a quibus aequalitas non servatur*. VI, 841. *Amici qui corripiendi*. VI, 842. *Amicitiae non desunt navi; sed non ideo fugienda*. VI, 836. *Amicitiae dissuendae, non rumpendae omnino*. VI, 859. *Amicitiae solvendae causae*. VI, 858, 859.
Amittere. Aliquid ad tempus pro fide amittere, lucrum est facere. III, 224.
Amor quid sit. VI, 812, 845, 846. *Amor impudicus non est amor*. V, 1768. *Amor mundi non est amor*. VI, 1226. *Caritas quae deseriri potest, numquam vera fuit*. VI, 1019. *Amanda non esse, quae redamare nequeunt*. VI, 1081. *Id solum recte diligitur, quod numquam bene amittitur*. X, 1881. *Amare non licet quod non semper manet*. VI, 1084. *Amoris sufficientia ac varii gradus*. VI, 939.
Amoris effectus in nobis. VI, 959. *Amore anima sese non sentit*. VI, 960. *Amor etiam sensus est*. VI, 807. *Amor vita cordis, ideoque nec vacare potest*. VI, 846. *Amor conjungit absentes*. V, 1877. *Amor impatiens solet pericula ipsa contemnere*. VI, 1165.
Amoris multiplex origo. VI, 857. *Amor mundi, amor peccati, amor Dei*. VI, 965. *Amoris duo rivi, caritas et cupiditas*. VI,

843. *Amores duo duas faciunt civitates*. X, 1877. *Vide* 1879. *Amor amore vincitur*. V, 2545. *Amor bonus et malus amor in uno homine possunt esse*. 1870. *Amor Dei plenus amorem excludit saeculi*. V, 1848. *Amor et timor Dei ad omne opus bonum ducit, et ad omne peccatum amor ac timor mundi*. X, 1879. *Dilectionis ratio diversam facit Verbi Dei participationem*. VIII, 1160.

Amor quando ordinatus aut inordinatus. VI, 846. *Solus ille feliciter amat, qui Deum amat*. VI, 847. *Dilectionis Dei diversi effectus*. X, 1895. *Amore Dei besti efficitur*. VI, 807. *Amare Deum, justitia et beatitudo est*. VI, 1047. *Quales nos amet Deus*. X, 1787, 1789, 1864. *Impium est eum non diligi, cui vicem rependere non possumus, etiam cum et diligimus*. VI, 1188. *Quod a Deo nobis per dilectionem praestitum, melius rependi nequit, quam per dilectionem*. VI, 959. *Amor solus est ex animae affectibus, quo conditori suo possit rependere vicem*. VI, 807. *Hinc uni incumbat*. VI, 807. *Amor Dei necessario sequitur notitiam ejus*. VI, 865. *Deus non verbis tantum, sed corde puro et operibus justis vult diligi*. VI, 1056. *Ad Dei dilectionem duo pertinent, affectus mentis, et effectus operis*. I, 1466. *Affectus mentis qui saluari mysteriorum meditatione nutriatur*. I, 1466. *Amor verus semper confidetur*. VI, 860. *Amorem Dei excitat, nutrit, auget frequens recordatio beneficiorum ejus*. VII, 849. *Inde excitatur*. VI, 792, 961. *Excitatur nominatum ex intuitu creationis ac redemptionis*. VI, 849. 852. *Ex summa Dei in nos dilectione*. VI, 851. *Amor Dei ad consequendam veniam necessarius*. VI, 1121. *Amare volens Deum, qualem se ei parare debeat*. VI, 961. *Amantis Deum qualis sit animus*. VI, 965. *Deum quis diligat*. VI, 1058. *Amoris puritati quando quid desit*. VI, 1120. *Minus eum amat, qui cum eo aliquid amat, quod non propter illum amat*. VI, 880.

Amorem nostrum de corpore trahere quod sit perturbatus, et de animo quod sit sublimis et continuus, falso Julianus dicit. X, 1741. *Amorem sanctum a natura nobis insitum, ac solis animi viribus, sine sui damno, persistere Julianus falso dicit*. X, 1741. *Amor Dei non est nisi ex Deo*. X, 1741. *Deum semper diligere tenemur, nec valeamus nisi dederit*. VI, 879. *Amoris dono idonei efficiuntur, qui beatitudine per fruuntur*. VI, 843. *Amoris Dei flagrantis postulatio*. VI, 956. *Amator Dei, amator est sui*. X, 1891. *Tractatus de diligendo Deo maxime ex consideratione beneficiorum ejus confidit*. VI, 847.

Amore venit Deus ad homines, venit in homines, factus est homo. VI, 792, 807, 960. *Amicitia Christi in quo sita sit, et qui colenda*. VI, 1049. *Amor Christi dulcis et quietus, amor saeculi anxius et perturbatus*. VI, 950. *Hi duo amores non sese in uno capiunt pectore*. VI, 960. *Amoris Christi ardens deprecatio*. VI, 928. *Amor Christi quantus esse debeat*. VI, 1037. *Amaus Christi non est, qui plus illo aliquid amat*. V, 1881.

Amor Dei et proximi, duplex vinculum quo fit ut Deum plenius capiamus. VI, 846. *Amor Dei et proximi via ad vitam*. VI, 847. *Amandi Dei ac proximi modus*. VI, 849. *Amor proximi dividitur in innocentiam et beneficentiam, scilicet ut nulli noceas, nec velis nocere, ac benefacias quibus possis*. I, 1465. *Dilectio proximi et nocere cavet, et curat benefacere*. VI, 1050. *Diligendi homines, non eorum errores*. X, 1859. *Amans Deum, et se et proximum amat; et contra*. VI, 1225.

Quisquis se ipsum, non Deum amat, non se amat; et quisquis Deum, non se ipsum amat, ipse se amat. X, 1895. *Cur*. X, 1895. *Amare alium non potest, qui ipsum non amat*. VI, 845. *Amor proprius nec sibi sufficit*. V, 1828. *Amor caritatis dives est et omnibus abundans, et erogando crescit*. V, 1828. *Amor proximorum qui deceptor mutuo amore membrorum*. V, 1949, 1951. *Amore caritatis, propriae sunt virtutes alienae*. V, 1950. *Amans omnes, recte omnibus dominatur*. VI, 782. *Amor proximi aut odium quid in nobis efficiant*. VI, 1053. *Amandi mali, ut boni fiant; boni, ut meliores*. V, 1829. *Diligendi amici in Deo, inimici propter Deum*. VI, 1171. *Diligendus non est peccator ut peccator, sed ut homo*. X, 1881. *Modus amandi amicos et inimicos*. V, 2157. *Amore inimicorum fit caritas integra*. V, 1878.

Amor mundi et Dei in uno corde cohabitare non possunt. VI, 1084. *Amare Deum perinde est, ac Nolite diligere mundum*. VI, 1224. *Christum ne velimus habere et saeculum*. VI, 1188. *Amor vanitatis, pulvis; amor iniquitatis, sordes*. VI, 818. *Amori saeculi praesentis, futuri amor quomodo opponendus*. VI, 1105.

Amphilochii Icon. memoratur Sermo de virginitate. VII, 818.

Ananias fraudis ac sacrilegii reus salutem perdidit. V, 1958.

Anastasiuss summus Pontifex. X, 1681. *Sedis Apostolicae*

episcopus, consultus ab Afris. IX, 808. Eisdem rescripsit. IX, 809.

Anastastus Bibliothecarius. VII, 817. Penes Mantuan sedis Apostolice legatus. VII, 817. Historiam graecam translationis S. Stephani et Sermonem ampliloquii de virginitate latine vertit. VII, 817, 818. Primum illud opus cum epistola ad Laetulum. VII, 817.

Anaxagorae mors singularis. III, 2736.

Anaximenis sententia de Deo. VI, 888.

Andreas ad crucem securus et gaudens properabat. VI, 882. Ex caritate mortem appetit. VI, 1120. *Andreas* Apostolo ficta apparitio. VIII, 1150.

Angeridem dare. IX, 790.

Angeli duo a Lot visi, intelliguntur Pater et Filius unus Deus. VIII, 1104. Angeli nomine Moysi in rubro et Josue stricto gladio visus est Dominus. VIII, 1105. De Angelis non alimodum evidens nostra scientia. VI, 921. Angelorum, ut Spiritus sancti, praesentiam testificatur Arelat. Synodus. IX, 787. Testes Christus et Angeli ejus adhibentur. IX, 795. Angelis testibus, ut et sperante Deo, causa dicitur agitata. IX, 816. Angelus quid sint. VI, 1010. Angelos bonos nostrique adjuutores esse certum est: quales sint, aut quando creati sint, minus certum. VIII, 1177. Angelica natura primo die facta. VI, 760. Creaturarum Dei est principium. III, 2153. Angeli conditi cum adhuc tenebrae aquam, aqua terram absconderet. VIII, 1215. Dominico die creati. V, 2274. Omnes aequales creati. VI, 738. Angeli, animalia. VI, 720. Angelus natura spiritali. III, 2152. In caelo primum positus. III, 2152. Angelica et humanescientiae discretio. VI, 8019. Angeli quomodo superiores et aequales homini. VI, 830, 876.

Angelicum peccatum cur in Genesi tacitum. VIII, 1176. Cur sine remedio relictum. VIII, 1176. Angeli lapsus qualiter factus sit, ideo tacitus, quia irremediabilis. III, 2153. Ideo irremediabilis, quia in summo honore constitutus, non habuit immutationem ad excellentiorem statum, sed tantum ut in eo confirmaretur. III, 2153. Cum hominis lapsu comparatur. III, 2153. Angelos qui ceciderunt, nunquam reparandos esse. VI, 765. Cur. VI, 765. Non aliud eis fuit incipere jam puniri, quam beatifici boni dilectione destitui. VI, 765. Ignis aeternus eis etiam paratus. VI, 765.

Angelis quomodo Christi crux profuerit. VI, 1192. Angeli boni ideo sancti, quod tenuerint arbitrii sanctitatem. VIII, 1218. Semper legunt, eligunt, diligunt Dei voluntatem. VI, 927. Angelorum patria, Christus. V, 1874. Angelorum panis. V, 1997, 2055. Angelorum panis manna dicitur, non quod illo saturarentur, sed quod per eorum ministerium, sicut Lex et cetera, populo praeberetur. III, 2108, 2228. Angelorum ordines. VI, 782. Pro diversis gradibus claritas. VI, 1011. Angeli, licet non iudicandi, contremiscent in conspectu iudicis nostri. V, 2051.

Angelis non convenit creare. X, 1871. Angeli omne animantium genus jussis possunt movere. VI, 746. His corj orantibus iudicandis ac ministrandis praesunt. VI, 797. Miris modis visa sua nostra esse faciunt. VI, 1997. Angelicorum s. irritum in humanam potestas. VI, 798. Per ipsos administrari, quae in rebus insensibilibus aut in creaturis sensibilibus geruntur. VI, 1010. Angelica ministeria usquequaque sunt diffusa. VI, 800. Ab his ventus excitatur et tranquillatur. VI, 1009. Angelicis officiis omnia mirabilia peragebantur, quae Deus in populo Israel ostendit. III, 2174. Angelus Israelitarum exterminator expavit futurum Christi mediatoris opus. V, 1801. Angelus forte fuit stella quae Magos Bethleem perduxit: in quam varias formas sese Angeli hominum causa transformant. III, 2194. Angelus terror uxorem Pilati propter Christum turbavit. V, 2059. Angelus et homo creditur, qui sub specie negotiatoris visus sit. VII, 851. Angeli letantur de salute mundi. V, 1966.

Angelorum erga nos officia. VI, 1521. Quomodo ordines nostras Deo offerant. VI, 880. Quam ob causam ad nos veniant. VI, 831. Angeli duo, unus bonus, alter malus, uterque dicuntur adhibere. X, 1818. Angelus castos nobis est, adest et angelus iudicis. VI, 1531. Angelum Dei unusquisque habet: homo malus bonum repellit, et ad se vel mahgrum. VI, 1184. Angelus unicuique quomodo ad custodiam delegatur. VI, 850. Angeli castitatis beneficia. VI, 1119. Angeli castos vitae nostrae. V, 1072. Eorum in nos studia et officia. VI, 885. Angeli piam suscipiunt iustos curantes, et a potestate diaboli eripiunt. VI, 1037. Sanctorum morti assunt, et in infernum praebent, et ad gloriam Abrahae animas exantant. I, 1472. Angeli hic nobis praesidio sunt, et animas nostras ad ceteros delinquentes differunt. VI, 791. Animas hinc migrantem suscipiunt, et non in sinu Abrahae, aut in inferno collocant. VI, 1165, 1185. Justos in caelum tollunt. VI, 1359. Angelorum chorus sanctis morientibus occurrunt, et ad Christum eos perducunt. VI, 1061.

Ad paradisum eos ducunt, ac spiritali cantico delectant. VI, 1065.

Angelus Dei est episcopus, aut presbyter, aut etiam laicus. III, 2420. Angeli Dei vel diaboli sunt, qui Dei vel diaboli faciunt voluntatem. VI, 1071.

Animae origo occulta et soli Deo cognita. VIII, 1203. De animarum origine dubitatio. X, 1781. Animarum origo exponitur. VI, 809, 814. Animam de substantia Dei esse volunt Manichaei et Priscillianista. VIII, 1207. Nec pars est Dei, nec de natura et substantia Dei, sed ex nihilo. V, 2175; VI, 784, 809, 887; VIII, 1207; X, 1718. Animas non fuisse prius quam in corpora mitterentur. V, 2187; X, 4718. An ex traduce sicut, nemo, incertum. VIII, 1177. Non sunt ex traduce. III, 2220. Idque ex Scriptura evincitur. III, 2220. Non seminantur, sed formato corpore creantur et infunduntur. VIII, 1216. Anima nondum recepta corpus in utero formam humanam recipit. VI, 784. Anima post XLVI dies corpori infunditur. VI, 1276. Dei nutu ad corpus venit, non quod pro actis ante carnem meruerit in carne includi. VI, 784. Qui peccatum contrahat. VI, 810. Cur eam dei Deus sine baptismo morituris. VI, 810. Anima: unus sunt naturae. VI, 1025. Cur una sit altera discerni capax. VI, 1024.

Animae quid sit. VI, 781, 784, 788, 887, 921, 1009. Animae quaedam propria natura, quae intelligi possit, non possit sentiri. VI, 792. Anima, vis quaedam qua corpus vivificatur. VI, 727. In ea unum est quod dicatur rationale, alterum quod irrationale. VI, 727. Animas in uno homine duas, non esse, quarum una animalis, altera spiritalis sit. VIII, 1216. Anima sensus et rationalis una est. VI, 784, 814. Anima et spiritus eadem essentia, proprietates diversa. VI, 784. Unde ei haec duo nomina. VI, 784. Anima ut extra corpus habet esse, dicitur spiritus; ut habet in corpore, vocatur anima. VI, 1158. Anima triplex vis, sensualis, rationalis, intellectualis. VI, 807. Animae hominis cur datus spiritus intellectualis. VI, 766. Anima simplex substantia. VI, 789. Potentiae et vires et diversae. VI, 788. Unde varia et nomina. VI, 788. Anima quando proprie dicatur anima, aut animus, mens, memoria, ratio, spiritus ac sensus. VI, 805. Sine animo vitam, et sine mente animam durare. VI, 805.

Animae cum sit incorporea et simplex, quasi formatur in corpus, singula membra vivificans. III, 2229. Anima corporum delectatione quaedam corpulentiam trahit. VI, 815. Hoc vitium eam etiam a corpore discedentem sequitur. VI, 815. Anima in essentia simplex, in officiis multiplex. VI, 805, 804, 825. Est rationalis, concupiscibilis, irascibilis. VI, 781, 788, 812. Hinc oriri ostenditur sensus, affectus, et virtutes ejus. VI, 812. Anima suae vires est, non suae virtutes. VI, 789. Animae vires ad virtutes et contra vitia. VI, 792. Animae vires quibus Deo inherant, aut corpori commisceantur. VI, 791. Animae nostrae naturaliter inesse virtutum semina inserta, falso dicitur. X, 1818. Animae facilius cognoscendi et diligendi ex natura, sed cognitio veritatis et ordo dilectionis ex gratia. VI, 784. Animarum materiam horumque capacem esse. VIII, 1191. Animae omni rationali inest liberam arbitrium. VIII, 1176.

Animae dignitas, et data ei a Deo archa et amoris pignus. VI, 831. Animae rationali Deus, ipsa corporibus praestare probatur. X, 1896. Animae insunt Trinitatis vestigia. VI, 783. Anima Dei ac sanctae Trinitatis habet imaginem. VI, 805. Similitudo illius cum Deo. VI, 805. Animae cum Deo coelatio. VI, 806. Anima quorsum ad imaginem se similitudinem Dei facta. VI, 809. Qui recedens a similitudine Dei, gestare non desinit imaginem ejus. VI, 809. Eam ideo tantum ad imaginem Dei novelli legislatores praedicant, quod incorporea sit, sicut Deus est incorporeus. VIII, 1221. Imago esse in aeternitate, similitudo in meritis invenitur. VIII, 1221. Animae illius solus Dei est. VIII, 1221.

Animae iudicium bonum sufficit praefer summum. VI, 902. Animam non satiat nisi incorruptibilis gradus vera et certa aeternitas. X, 1881. Nihil sapientius nisi Deus. VI, 887. Cum aliquid desiit in exterioribus, non manifestum est quod Deum nondum habet in interioribus. VI, 887. Animam hominis sola iuxta substantiam implere potest Trinitas. VI, 799. Qui illam saturat implere dicitur. VI, 791. Quid in ea possit angelici spiritus. VI, 799. Animae beatitudo pendet ex continua recordatione et dilectione Dei. VI, 812. Animae in se Deum invitantis oratio. VI, 955. Animae vis triplex in bonis inclinat. VI, 829.

Animae esse aeternam. VI, 1023. Immortalitatem. VI, 795, 801; VIII, 1175. Animae immortalitas nec a philosophis pagana in dubium revocata. VI, 1161. Si hinc probatur, quod laborat apud posteros perenniter vivere. VI, 1010. Quatenus immortalis dicatur et immortalis. VI, 784, 795, 821. Anima vita carnis, a carne mortem quomodo exipiat. VI, 795. Dicitur et in gehenna excendi. VIII, 1175. Animae hominum

solæ sunt substantivæ, solæ immortales VI, 815; VIII, 1216.

Animam non esse corpus probatur. VI, 795. Invisibilis est et incorporea. VI, 792. Et respectu Dei corporea. VI, 792. Non crescit aut decrescit. VI, 800, 805. Animæ corporeis locis includi, absurdissimum. VI, 1020. In anima nullus locus. VIII, 1120. Quid in ea admirandum. VIII, 1120. Anima ubique quodam modo in semetipsa. VI, 800. Ubi futura sit post exitum a corpore. VI, 800. Illocalis est. VI, 1009. Dici potest localis et in loco, et non esse in loco. VI, 795. In toto corpore et in singulis partibus est tota. VI, 792, 794, 805, 810. Tota agit quicquid agit. VI, 794, 805. Ipsa non diversa, operatur diversa. VI, 803. Quæ in singulis membris tota, et non tot tota quot membra. VI, 1024. Animi patria Deus. VI, 781. Animæ nullus est localis motus. VI, 762. Animæ carne solutæ non moventur, nec aliquem in locum corporeum ducuntur. VI, 1029. Cur nonnullæ ad alta duci visæ. VI, 1029. Anima quæ per tempus, non per locum moveatur. VI, 792. Motu proprio semper in motu est. VI, 796. Corpore sopito cogitat. VI, 796. Animæ quædam quasi longitudo, latitudo, altitudo. VI, 786. Anima quæque toto mundo major. VI, 1011.

Animæ non est contra naturam aut Deum capere, aut corpori conjungi. VIII, 1191. Quod est infimum animæ, et supremum corporis, sine naturarum confusione personali unione potuerunt connecti. VI, 789. Animæ cum carne amicitia. VI, 789. Duplex vita. VI, 784. Duplices actiones. VI, 789. Septem actionis gradus, quibus vires suas ostendit. VI, 823, 826. Animi sensus, imaginatio, ratio, intellectus, intelligentia, quæ unum et multa. VI, 781. Quid hæc sint. VI, 786. Quæ necessario requirantur, unde eorum juvenitur actus. VI, 787. Quid ad singulos sensus pertineat. VI, 788.

Animæ oculus quis. VI, 785. Tria ei ad videndum necessaria. VI, 785. Quot in anima percipiendi vires. VI, 794. Anima omnium similitudo. VI, 785. Omnium capax. VI, 785, 784. Se et invisibilia per se, visibilia per corpus videt. VI, 781. In se ipsa videt quod recordatur. VI, 747. Ipsa in se format visorum corporum imagines. VI, 798. Quæ visionum specie falli aut non falli possit. VI, 797. Anima condita in genere suo perfecta. VI, 815. Sciret omnia quæ sciri possunt, nisi gravitas carnis esset. VI, 815. Animæ stupor circa se, et in aliis perspicacia. VI, 921. Animo animum cernere paucis licet. VI, 781. Cur. VI, 781. Qui intelligatur anima a corpore velut solvi, in idque reverti, ac visa referre. VI, 1026. Unde tam multa videat in somnis. VI, 1024. Cur se ipsa non videat. VI, 1024. Menti nihil se ipsa magis notum. VI, 801. Unde impediatur ne se noscat. VI, 800, 801. Qui valeat ad notitiam sui ac Dei pervenire. VI, 812. Quid ei agendum ut hoc obtineat. VI, 804.

Animæ instabilitas unde sit, et quid eam doceat. VI, 825. Unde sanari queat. VI, 821. Anima quot modis descendat ad corpus, aut ascendat ad Deum. VI, 801, 804. Quanti eam refert, ut abjecta rerum mutabilitum cogitatione ac desiderio sursum se erigat. VI, 801, 804, 814. Animæ ad se reditus suadet. VI, 801, 804, 814. 822, 827, 887.

Anima non tantum vivens, sed vita. VI, 806. Qui vitam det corpori, et qua ratione invicem uniantur. VI, 812. Vis triplex qua corpori commiscetur, naturalis, vitalis, animalis. VI, 794, 795. Anima corpus suum quomodo regat. VI, 791. Animus quasi auriga et imperator corporis. III, 2325. Divinæ legis retinaculis illud gubernare debet. III, 2551. Animæ quasi bellum caro data. VI, 1074. Animam in potestate diabolus non habet, sed carnem. VI, 1074. Anima non peccat nisi per carnem. VI, 1076. Anima carni non bene imperabit, nisi Deo servierit. X, 1875. Non caret regia potestate, cum bene imperat. X, 1879. Anima Deo subijcienda, ut animæ caro subijciatur. V, 1917. Anima qui aut a rege legitimo regatur, aut vastatur a tyranno. V, 1775.

Anima a multis minus amittitur quam vestis. V, 2546. Animæ majorem, quam carni, curam impendendam. VI, 1554. Quid animæ, quid carni debeamus. V, 1916. Animæ nostræ cura terrene cultura maxime similis. V, 2526, 2527. Illius negligentia quam culpanda. V, 2526. Hanc Deus punit terrens damnis. V, 2526. Quam indignum ut caro his in die capiat cibum, et anima vix post plures dies percipiat Dei verbum. V, 2023. Animæ alimenta. VI, 1037. Cibus, potus, vestis, requies. VI, 1551. Animæ cibus, verbum Dei. V, 2518. Animæ sensus una fides, caritas una sanitas. V, 1951.

Anima nostra qualis sit, et qualis esse debeat. VI, 826. Animæ Christianæ dotes. VI, 961. Animæ virtutes Angelorum ordinibus comparatæ. VI, 762. Anima in se habet unde adspirare audeat ad nuptias Verbi. VI, 959. Animæ natus ac simplicis mira divisio per contemplationem. VI, 893. Mens cogitando æterna vir est, cogitando temporalia, mulier. VI, 787, 805. Quanto magis se extendit in id quod æternum est, tanto magis formatur ad imaginem Dei. VI,

804. Animus innovatur æternæ vitæ consideratione. VI, 820. Quibus virtutibus ad unionem Dei perveniat. VI, 807. Deo appropriat simplicitate essentiae et perpetuitate vitæ. VI, 807. Anima, Jerusalem. VI, 1251. Civitas Dei; qui ejus cives, consilarii, milites. VI, 807. Anima paradus, Jerusalem, domus Dei, sponsa Christi. VI, 807. Anima inordinata. X, 1865. Animæ Christum non amantis miseria. VI, 955. Animam suam iniqui probantur non amare. V, 2168.

Animabus corpore exutis nihil confert lux diei, aut nocet caligo noctis. VI, 1024. Anima extra corpus nihil corporeum corporaliter videt, vel audit: aut tunc aerium corpus induit. VI, 1026. Animæ defunctorum ubi apparent, aerium corpus induunt. VI, 1026. Animarum corpore solutarum status ad diem iudicii. VI, 1062, 1063. Animas hominum in pecora, aut pecorum in homines transire non posse. VI, 774. In anima corpore soluta perseverant impressæ hic imagines et affectiones. VI, 795, 800, 801, 812. Hinc plurimi interest, ut a corporearum rerum affectione hic se mundet. VI, 801. Inter Græcos surrexit secta, et ad Latinos venit, quæ Purgatorium omnino neget; velique animas nec præmia nec poenæ recipere, donec corporibus illarum conjunctæ fuerint. II, 1127. Rejicitur hæc opinio. II, 1127. Animarum post hanc vitam duo tantum loca, in quibus æternum degant. X, 1654. Animæ sanctorum in paradiso. III, 2426. Anima statim atque a corpore avellitur, aut in paradiso collocatur aut in inferno. VI, 1184. Antea eam Angeli perducunt ante tribunal summi Iudicis. VI, 1185. Anima post mortem ab Angelis suscipitur, et in sinu Abraham aut in inferno collocatur. VI, 1165. Anima justi hinc migrans Angelorum manibus in gremio Abraham elevatur. V, 1948. Animæ peccatricis in suo exitu cruciatus. VI, 1356. Animæ damnatæ corpus aliquod induunt, aut incorporeus est infernus. VI, 1026. Anima hinc discedens, aut æterna beatitudine potitura est, aut æterno supplicio est deputanda. III, 2252. Animæ Sanctorum ante passionem Domini in inferno detinebantur. VIII, 1220. Nunc exeuntes de corpore ad Christum vadunt, sicut animæ peccatorum in infernum. VIII, 1220. Ante Christum inferni claustris detinebantur, etsi in tranquillitatis sinu. V, 2059. A passione Christi quotidie de toto mundo in paradysum ingrediuntur. V, 2059. Animæ de inferis in cælos ire Christo ascendente visæ sunt. III, 2281. Animæ sanctæ jam cum Christo esse credenda sunt. V, 2101. Animæ iustorum post præsentem vitam in cælum migrant. VI, 1550. In cælos ad Deum pergunt. III, 2571. Delinctus hæc vita ascendit in cælum, unde civitas Jerusalem descendet ad iudicium. III, 2553. Animæ Sanctorum preces nostras quomodo exaudiant. VI, 1026. Animarum ut plenum et æternum sit vel gaudium vel supplicium, necesse est corpora resurgant. VI, 1027.

Animam a Filio Dei susceptam noluit Ariani, sed Verbum animæ vices supplēvisse. VIII, 1167.

Anima generalis secundum nonnullos, quæ non sit concreta cum genitis, sed vitam præstet gignendis. VIII, 1166.

Anima bestiarum cum carne sua incipit ac desinit vivere. VI, 767. Animalium animæ non sunt substantivæ. VI, 815; VIII, 1216. Nec ratione regantur, ut Plato et Alexander putant. VIII, 1216.

Animalium quatuor genera. VI, 729. Animalibus irrationalibus deest intelligentia. VI, 746, 747. Animalia in insulis ex terra procreata quidam existimant. III, 2158. Animalia diversa quæ morbis suis et quæ quærant remedia. VI, 1538. Animalibus mundis aut immundis qui significantur. V, 1959.

Anicii sanguinis decus. II, 1114. Anicia domus Hippone-Regio. II, 1156.

Anianus consul. IX, 781.

Anianus. IX, 790.

Anianus pseudo-diaconi Cædēnsis libri. X, 1748. Ejusdem dicta in epistola ad Orontium. X, 1749. Item in epistola ad Evangelium. X, 1750.

Anselmi verba ex Prologo. VI, 826, 964. Alia ex Orationibus. VI, 939.

Anulbus Africae proconsul. IX, 777, 778, 827

Authemius consul. IX, 814.

Anthropomorphitarum error. VI, 975. Anthropomorphus Deum sentit corporaliter effigiatum. VIII, 1215.

Antichristum de tribu Dan futurum. III, 2205. Antichristi jam multi. VI, 1151. De Antichristo liber, ubi de illius parentibus, patria, moribus, operibus, etc. V, 1151. *Hic liber Adsoni Derbensis monasterii abbati restituendus cum pluribus Mss. in quibus ipsius nomine cum præfixa ad Cerbergum reginam epistola legitur.*

Antiochia alias Reblatha. III, 2188.

Antiphona. V, 2325.

Antipodes. I, 1129.

Antistes vicarius Dei: necesse habet quotidie Christi vicem agere, aut offerre, aut tingere. III, 2386. Antistites

hec obesse nec prodesse vita magis possunt sacramenta suscipientibus, quam advocati causæ susceptorum. III, 2512.

Antonius. VI, 1104. Litteras a caris receptas in ignem conjiciebat. VI, 1313. Antonio dictum, ut fugeret homines. VI, 1994.

Apaan. VII, 813.

Apollonia. X, 1750. *Apollonia* vel *apollonias* hæresis. X, 1996.

Apis. III, 2218.

Apibus datum est absque concubitu fetare. X, 1616.

Apocalypsis secundum *anagogen* expositio. III, 2417. *Vide* *Joannes*.

Apollinaris error de Christo. V, 2182, 2183. Indicatur et refellitur. VIII, 1189. *Apollinaris* Dei filium vult minus aliquid assumpsisse de humana natura. X, 1717, 1733. Animam absque sensu et ratione a Christo assumptam putat. VIII, 1214.

Apollinarista hominem in Deum naturæ versibilitate transisse voluit. VIII, 1214.

Apollodorus. I, 1442.

Apoplexia. V, 2219.

Apostolorum quatuor genera. VI, 752. *Apostolatus* veri notæ. VI, 752. *Apostoli* duodecim solis radii ac totidem lampades veritatis. V, 2088. Quid eorum perfectioni adiecerit *Spiritus sanctus*. V, 2088. *Apostolus* quisque quoniam in Symbolo sententiam dixerit. V, 2188, 2190. *Apostolorum* elogium. V, 2156. *Apostolorum* quorundam vigiliis cur non jejunetur. VI, 1277.

Apostolica successio. Ordinem ab apostolo Petro ceptum, et usque ad hoc tempus per traducem succedentium episcoporum servatum qui perturbent. III, 2331.

Apparitores quos *Stationarios* appellant. IX, 807. *Apparitores* potestatum. IX, 816. *Apparitor* comitivæ sedis. IX, 816.

Appellationem ab episcoporum judiciis indigne fert *Constantinus*. IX, 779. *Appellationem* vero a Concilii judicio quam graphicis verbis detestetur. IX, 788. *Appellatio* ab Africanis episcopis ad Romanum. X, 1687. A Joanne *Jerosolymit.* ad *Innocentium*. X, 1700.

Appetitus. VI, 807.

Apronianus. IX, 782, 783.

Apsidæ *Platonis*. X, 1693.

Aqua cuncti liquoris materia. III, 2163. Ex aqua columbæ corpus in principio factum est. III, 2196. *Aquas* esse super cælum non dubitandum est. VI, 743. *Aqua* quomodo sursum ascendat, et in grandinem, nivem, ac pluviam convertatur. III, 2182. *Aquarum* frequens inundatio. V, 2077. *Aqua* in lapides versa. III, 2169. *Aquæ* salæ per optimæ terræ humum infusæ dulcescunt, et dulces per marinorum olerum cineres haustæ salsiorem Oceani aquis saporem reddunt. III, 2167, 2168. *Aqua* cur in *Adæ* maledicto non maledicta. III, 2153. *Aquis* omnibus benedictionem dedit *Christus*, quando in *Jordanem* descendit. V, 2012, 2015, 2015. *Aquæ* post baptismum *Christi* aliquid amplius collatum, quam *Maricæ*. V, 2011. *Vide* *Baptismus*. *Aqua* *Salvatoris* triplex. VI, 1514.

Aquensium civitas. X, 1724.

Aquileiæ metropolitani. X, 1763. Arguitur ob susceptos intra provinciam *Pelagianos*. X, 1761. *Aquileiæ* provincia *Venetia*. X, 1763.

Aræ dealbata. IX, 801.

Aratus, seu *Arabs*, asserit animam mori cum corpore. VI, 813; VIII, 1216.

Arauscani Concilii II capitula. X, 1785. Ab *Apostolica* sede transmissa. X, 1785. Et ab eadem approbata et confirmata. X, 1790. *Arauscani* Concilii decreta inveniuntur opposita maxime epistolæ cuidam ad *Cæsarium* missæ. X, 1792. Memorantur tamquam *S. Cæsarii* opus. X, 1792.

Arbitrium voluntatis tunc est vere liberum, cum vitiis peccatisque non servit. Tale datum est a Deo, quod amissum ab eo uno potest reddi. X, 1871. *Vide* *Liberum arb.*

Arbores, animalia. VI, 729. *Arbor* nulla instructuosa dicenda. VI, 745. *Arbor* vitæ homini medicinæ modo corruptionem omnem prohibebat. III, 2227. *Arborem* dignoscuntur boni et mali malum dicentes, refelluntur. V, 1737. *Arbores* et fontes, quos sacros vocant. VI, 1172. *Arbores* ad quas vota redduntur. V, 2239, 2271. Et sunt convivia. V, 2271. Si quando ceciderint, ex illis ad focum afferre scrupulo est. V, 2271.

Arca *Noe* centum annis videtur fabricata. III, 2588. *Arca* de lignis quadratis, *Ecclesia* de sanctis constructa. VI, 749. *Longitudinis*, *latitudinis*, et *altitudinis* ejus mysterium. VI, 749.

Areella animæ. V, 1915.

Arcadius *Galliarum* episc. X, 1733.

Archidiaconus *Christi* *S. Stephanus*. VII, 813, 814. *Archidiaconi* *Stephanus* et *Laurentius*. V, 2532.

Archiva. IX, 827, 831. *Archiva* *Judæorum*. V, 2055.

Arelatensis synodi convocatio, qua quæ *Cæcilianum* spectant, componantur. IX, 783. Ad eam plurimi ex infinitis prope locis convenire jussi. IX, 786. *Arelatensis* synodi acta. IX, 786. *Epistola* qua *Catholici* ad proprias sedes dimittuntur. IX, 788. *Appellationem* ab hujus Synodi judicio ad *Constantinum* quanto horrore acceperit ipse *Constantinus*. IX, 788. Ejus tamen rationem habet. IX, 789.

Areuna rex paganus. V, 1821.

Argus. VI, 987.

Armaspi. VI, 1229.

Arius. III, 2266, 2267. Quo tempore sit natus, quomodo vixerit, quomodo mortuus sit, notum est. VIII, 1110. Dividit naturam divinitatis. VIII, 1213; X, 1753. Filium minorem Patre ponit, quod dicat ei Pater, *Dei te in lucem gentium*. VIII, 1112. Aut quod ipse dicat, *Pater misit me*. VIII, 1112. Aut, *Pater, clarifica Filium tuum*. VIII, 1113. *Arii* errorem ex duarum *Christi* substantiarum confusione profluxisse. V, 2081. *Arii* impietas fusa ex *Scripturis* refellitur. III, 2290, 2291. *Ario* fides opposita. V, 2181, 2185. *Arii* et *Sabellii* pugna *Catholico* militat. VIII, 1112. *Arium* et *Eunomium* anathematizat *Pascentius*. II, 1157. *Arii* errores variis maledictis prosciuntur. V, 2179.

Arianorum comitus contra fidem. V, 2181. *Arianorum* doctrina: Pater major, Filius minor, *Spiritus sanctus* plus quam minor. VI, 755. Dicant Deum non generasse. III, 2229. Nec generare posse, utpote qui simplex natura sit. III, 2293. Item potentia Dei esse, ut falsa faciat vera. III, 2291. Ideoque verum Dei filium *Christum* dici, quia sic illum fecit, ut verus sit. III, 2292. Dicunt et de Filio, *Erat, quando non erat*. III, 2292. Filium dicunt creaturam perfectam, quæ dominari possit omnibus creaturis. VIII, 1162. Filium agnoscunt Deum. VIII, 1103, 1110. Sed non coæternum. VIII, 1110. Filium Patri æqualem esse posse negant. VIII, 1101. *Christum* Patri æqualem fatentur. VIII, 1108. Sed potestate et operatione, non æternitate. VIII, 1108. Patrem inhonorant, Filium minorem prædicando. VIII, 1121. Negant tempus ante Filium fuisse. VIII, 1130. Tamen illorum *Erat quando non erat*, ponit tempus et locum ante illum. VIII, 1130. Affirmant eum ex Patris voluntate, sed non ex ejus substantia genitum. VIII, 1161. Negant homousion, ne unus in duos divisus intelligatur. VIII, 1161. *Arianorum* objecta adversus *Christi* divinitatem atque æternitatem diluuntur. V, 2198. *Ariani* senserunt Filium Dei solam carnem sine anima assumpsisse. VIII, 1167. Alios potentia, alios pecunia seducunt. VIII, 1121. Rebaptizant. VIII, 1129. *Arianorum* spelunca, in quam *Catholicum* pecunia invitant; ac vocantes eum *Paganum*, vim faciunt ut baptismum ab ipsis suscipiat. VIII, 1115. Huic speluncæ frustra *ecclesiæ* nomen imponunt. VIII, 1130. *Ariana* hæresis et *catholica* *Ecclesia* duabus meretricibus litigantibus adumbrata. V, 1822.

Aristasius. IX, 787.

Aristoteles quid doceat, *Hieronymus* non curat. X, 1702.

Aristotelis diligentia. I, 1419.

Armenius presbyter et abbas. X, 1790.

Arrha animæ a Deo data. VI, 851 usque 855.

Ars nihil aliud quam anima. VI, 1015.

Artemon. VIII, 1217. *Christi* deitati initium tribuit. VIII, 1214.

Arzuqitana provincia. X, 1751.

Ascensio. *Vide* *Adscensio*.

Asia elatio interpretatur. III, 2417.

Asperum quid sit. I, 1454.

Assumptionis *B. Maricæ* solemnitas *Martyrum* solemnitatibus preferenda. V, 2150. Ad cælos assumpta creditur, quo ordine, nulla *catholica* narrat historia. V, 2150. Nihil divina *Scriptura* commendat. VI, 1144. In apocryphis legitur assumptio ejus cum carne: sed hæc nec legi permittit *Ecclesia*. V, 2150. Si non obviaverit nec dum perspecta auctoritas, esse creditur et per corpus quod genuit, et per proprium esse in cælo. VI, 1146. Vera hæc de ejus assumptione sententia, ut sive in corpore, sive extra corpus, in cælos assumptam credamus. V, 2150. Ac vere regiam cælorum fateamur. V, 2150. *Tractatus* de *Assumptione*. VI, 1141.

Asterius. IX, 816, 827.

Astrorum cursus Dei subjacent voluntati. III, 2532.

Astrologi inimici sunt veritatis. III, 2538.

Athenius præses. IX, 805.

Atticus episcopus *C. P.* X, 1685. Qui *Colectio* restituit. X, 1687. Laudantur illius adversus *Pelagianos* gesta. X, 1755.

Avaritia quid. VI, 1089. Quam detestanda et quam noxia sit. VI, 1099. *Avaritia* sola juvenescit, dum alia vitia senescunt. VI, 1550. *Avaritiæ* jugum. V, 2268, 2516. *Tonitruum* contra *avaritiam*. V, 2265. *Avaritia* sola condemnabit. V, 1898. *Avaritiæ* remedium, mortis memoria. VI, 1099. *Avaritium* extirpat oratio *Dominica*. V, 1870.

Avari miseria. V, 1832. Egestas. V, 2155. Stultitia. VI, 1081. Caritas. V, 1911. Avarus filiis multa congregans, eos non amat, sed jugulat. V, 1812. Avari alienum pradium concupiscentis artes. V, 1800. Avari omnes intus sunt leprosi. V, 1832. Avarus inferno est similis. VI, 1058.

Auctores profani divinis, non divini profanis confirmandi. VI, 1107.

Auctoritas quæ, et quibus scriptis debeat. X, 1778.

Auditorialis scholasticus. X, 1681.

Argentum. IX, 781, 783, 784.

Augmentum spiritale fit adhaerendo majori. X, 1864.

Augustinus. IX, 816, 827. Ejus elogium. X, 1683, 1794, 1800. Augustinus columna Ecclesie. X, 1697. Pastoralis specule validissima turris. X, 1850. A Megalio Numidæ Primate est ordinatus. IX, 834. Innocens ab hæreticis cæsus fuit. X, 1708. Augustinus pro Catholica loquitur in Collocatione Carthaginiensi. IX, 828. Respondet ad litteras Donatistarum. IX, 838. Pelagium velut blasphemum execratur Jerosolymitæ conventus, quod Augustinum contemnat, ex cujus ore Dominus universæ Africæ indulerit unitatis sanitatem. X, 1699. Augustini opera Leporius emendatur. X, 1732. Augustini ducem gratiæ inimicos catholica acies vitæ, nec sibi respirare. X, 1802. Augustinus et Aurelius deprehendunt et convincunt hæresim Pelagii. X, 1684. Augustinus gratiæ strenuissimus defensor. X, 1740. Libro Pelagii, prodeuntibus ipsius discipulis, plonissime respondet. X, 1698. Epistolam eam de re ad Siciliam ordinavit. X, 1698. Magna de Augustino existimatio Marci Mercatoris. X, 1757. Necnon Hieronymi. X, 1748. Augustino Hieronymus adversus Pelagium certandi locum erexit. X, 1708.

Augustinus ac Hieronymus ecclesiasticorum lumina magistrorum a Seneca quodam lacerantur. X, 1771. In libris Augustini de prædestinatione sanctorum sunt multa quæ movent. X, 1849. Augustini doctrina diffamata diabolico indiculo, quasi approbaret quod illo contineretur. X, 1845. Augustino quidam presbyteri in Gallis obloquuntur, tamquam qui necessarium modum excesserit. X, 1757. Augustino jam seni quidam oculis susurrationibus obloquuntur, quasi liberum arbitrium submoverit, et induxerit fatalem necessitatem. X, 1794. Item quasi velit duas credi humani generis massas ac duas naturas. X, 1794. Calvernia illa repellitur. X, 1801. In Augustini senis novum obrectatorem duo Prosperi epigrammata. X, 1857. Augustini libris, maxime ad Hilarium et Prosperum, continetur fides Ecclesie de gratia et libero arbitrio. X, 1778, 1784. Augustinus moritur inter impetus obsidentium Vandalorum libris Juliano respondens. X, 1755.

Augustinus post mortem convictis incessitur, tamquam libertatem armeni abstulisset. X, 1684. A Celestino vindicatur. X, 1884. Augustini scripta a nominalis intra Gallias reprehensa, et a Celestino vindicta. X, 1755. Papæ hujus testimonio, ubique cunctis et amori fuit et honori. X, 1736, 1831. Nec inquam sinistre suspitionis saltem rumore adpersus fuit. X, 1736. In Romanorum Pontificum communionem semper vixit, semper ab his inter magistros optimos habitus. X, 1736. Præclarum Celestini de Augustino testimonium, qua ratione quidam obambulare conentur. X, 1831. Quam frustra. X, 1831. Augustini de gratia doctrinam Bonifacius Papa commendat. X, 1799. Quanti eam ille laudat. X, 1831. Augustini doctrinæ calumniatores in eo uno cunctis, ac præcipue Romanis pontificibus injuriam inferunt. X, 1861. Eo ducunt, ut Pelagianos perscrutant, igne damnatos. X, 1801. Augustini doctrina, publicatis ex ea cum damnationis titulo quæstiones capitales, infamata. X, 1855. Quænam illa sint capitula, et Prosperi ad ea responsio. X, 1855. Summa eorum cum sententiis oppositis. X, 1810. De Augustino dicunt, eum recte initio sensisse, cum dixit fidem esse ex homine; ac postmodum errasse, cum Dei donum esse asseruit. X, 1831. Quam tenere. X, 1831. Augustini exemplo opiniones imprudenter conceptas corrigere admonemur. X, 1831. Augustinus rabido ore discorpius, defenditur. X, 1850. Cum Augustini doctrina congruat per omnes mundi partes universi promissionis filii. X, 1794. Claret evidentem. Fauti libris, quod Augustino contrarii sint, esse hæreticos. X, 1778.

Augustini excerptum ex epistola ad Sixtum. X, 1852. Ejus homilia de caritate memoratur. V, 2242. Describitur. V, 2247. Item laudatur, ac prout perstrinxit homilia de universalitatis xxviii. an. V, 2261. Augustini retractationum II. liber laudatur. X, 1831. Item opus ad Simplicianum. X, 1831. Augustini plurima scripta pro gratia recensentur. X, 1831. Libri tres ad Marcellinum et quatuor ad Hilarium laudantur. X, 1708. Laudatur et liber de gratia et libero arbitrio. X, 1813. Item liber de dono perseverantiæ. X, 1836. Augustini adversus Julianum librorum occasio. X, 1757.

Augustini rostra gesta libris plena. VI, 1242, 1243, 1245, 1257, 1261, 1270, 1274, 1278, 1281, 1282, 1283, 1284, 1285, 1286, 1296, 1300, 1304, 1311. Fidei discipuli. VI, 1242,

1268, 1269. Augustinianæ observantiæ varia præcepta. VI, 1253. Augustinianorum cibis ac potus. VI, 1242, 1243, 1271, 1310. Vestitus. VI, 1243, 1273, 1282. Augustini sacerdotes candelorum pellibus vel variorum ornati. VI, 1243.

Augustinus qui de principiis Dialecticæ scripsit. I, 1414. Augustinus (forte idem), auctor librorum de mirabilibus sacre Scripturæ. III, 2140.

Avitianus. VII, 844; IX, 787.

Avitus presbyter. X, 1700. Hispanus genere. VII, 805, Not. (a). Auctor est Luciano, ut notum faciat qui corpus S. Stephani sibi revelatum sit. VII, 807. Luciani epistolam ipsomet dicente græce excipit, et latine vertit. VII, 807. Avii presbyteri epistola de reliquiis S. Stephani. VII, 805.

Aurelianus Censal. IX, 808.

Aurelia martyri. II, 1123. Aureolæ virginum et Doctorum. II, 1125.

Aurelius. IX, 781, 816, 821, 827; X, 1692, 1697. Columna Ecclesie. X, 1697. Africanis Conciliis dux. X, 1685. Carthaginiensi Concilio præest. IX, 808, 809, 810, 815; X, 1728, 1750. Ac primus subscribit. IX, 827. Aurelius et Augustinus deprehendunt Pelagii hæresim. X, 1684. Aurelio mandat Augustinus Palæstinæ synodi gesta. X, 1684. Aurelii epistola an. cccxix data. X, 1731.

Auriga. II, 1109; V, 1815.

Aurum malus dominus, proditor servus. V, 1955. Cur a natura elusum. V, 1955. Auri damnandus usus, non natura. V, 1955. Magis prodest cum contemnitur. V, 1955. Ad possessionem ejus non omnes idonei; idonei omnes ad ejus contemptum. V, 1955.

Autumni. IX, 781.

Auxilius vir miræ scientiæ. II, 1157.

Aurimus Galliarum episc. X, 1733.

Auxilium Dei dilatum, sed non negatum tribulationem patientibus. X, 1878.

B.

Babuthia. IX, 791.

Babylonia confusio interpretatur. III, 2443. Malos adumbrat, ut Jerusalem sanctos. III, 2443. In una ecclesia simul sunt Babyloni cum Jerosolymitanis. III, 2444. Babylonica expugatio sub Cyro. III, 2172.

Bactra, civitas Parthiæ. I, 1594.

Bagani multus Christianorum sanguis effusus. IX, 858. Bagatensis Concilii an. cccxv sententia contra Maximianum. IX, 807.

Balaam interpretatur populus varius. V, 1810. Erat propheta gentilis. III, 2173. Marius. III, 2245. Magica arte famosissimus. V, 1809. Sic de Deo quasi homine judicavit. III, 2245. Potestas ejus ad maledicendum, non ad benedicendum erat. V, 1809. Demones vidit, non Angelum. V, 1810. Unde asina ei locuta sit. III, 2173.

Balæ exclusio vel devoratio interpretatur. V, 1810.

Balaadi consuetudo de Paganorum observatione remansit. V, 2239, 2241.

Baptismi aëstri similitudo fuit diluvium. V, 2028. Baptismi figura in aquis, qui super et quæ intra cæles, diluvio erumpentibus. III, 2137. Baptismus fuit Noe et filiis aqua diluvii. X, 1655. Baptismo sub Lege diversa. V, 2015. Baptismus Joannis crimina non delet. V, 2016. Modo amplius est, non evanuit. III, 2399. Quare susceptus a Christo. III, 2198, 2249, 2250. Baptismo suo Jesus Jordanem consecravit. V, 1812, 1833. Iam Jordanis tæres, si potuisset, voluit vadis congregari, ut corpus Domini attingeret. V, 2016. Baptismo Christi aquæ nostro baptismati consecratur. V, 2010, 2011, 2012, 2014, 2015. Baptizati sumus in baptismum Christi antequam nati. V, 2015. Baptismus Christi opus est Trinitatis. X, 1855.

Baptismus vocatur sacramentum mortis et resurrectionis Christi. X, 1843. Sacramentum fidei et penitentiae. VI, 775. Signum est exitus mortis. III, 2273. Futura resurrectionis imago. V, 2070. Baptismus Christi nobis est sepultura. V, 1802.

Baptismi necessitas. V, 1813; VI, 810; VII, 842; X, 1784. Baptizati tantum iter salutis. VIII, 1220. Catechumenis, quamvis in bonis operibus a funclis, martyrio exemplo, vita negatur æterna. VIII, 1229. Baptizandorum et martyrum comparatio. VIII, 1220. Baptismi necessitas totius humani generis ruina arguit. X, 1815. Baptismi necessitatem generationi profitentur Pelagianæ doctrinæ fautores. V, 1755. Ad speciatim quædam damnant sententias et monitiones. X, 1755. Baptizant Pelagiani etiam parvulos in remissionem peccatorum, cur et qua fide. X, 1646. Baptismum parvulis ad salutem necessarium negant Pelagiani; Celestius confessus est illos per eum redimi. X, 1712. Hoc persutum est negare. X, 1714. Quatenus Cæle-

gius baptisma parvulis in remissionem peccatorum conferendum esse putet. X, 1719. Baptizandos negans parvulos, damnatur. X, 1728. Cur baptizentur. X, 1728. Baptizantur parvuli non tantum propter regnum coelorum, aut ut adoptionem filiorum mereantur. X, 1772. Sed ne a morte secunda teneantur. III, 2273. Tartarum inferni non evadit, nisi qui signum hoc acceperit. X, 2273. Baptismus confertur in remissionem peccatorum. X, 1708, 1728, 1749, 1772. Recentibus natis. X, 1769, 1779. Baptismus necessitas: et quando inceperit. VI, 767, 775.

Baptismi forma. X, 1728. In baptisimi traditione solemniter verbo concordant haeretici omnes IX, 755. Baptizant pagani, Judaei, Sadducei et alii; sed unum est baptisma verum quod Christi; et illud Christi, quod Patris et Filii et Spiritus sancti. IX, 763. Quisquis in Christi nomine tingitur, in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti baptizatur. X, 1635. Nullus est sanctorum, qui post Trinitatem rebaptizet. IX, 756. Baptizati apud Donatistas non debent iterum baptizari. IX, 764. Sed ordine antiquo per manus impositionem recipi. IX, 809. An ordinare liceat quod infantes apud eos baptizati fuerant. IX, 809. Baptisma Ecclesiae et haeticorum, qui in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti baptizant, unum est. VI, 750; VIII, 1217. Ideo eos Ecclesia non rebaptizat, quia in nomine Trinitatis baptizati sunt. VI, 750. Ipsa est forma sacramenti. VI, 750. Reversi accipiunt virtutem Spiritus sancti, quem foris non acceperunt. VI, 750. Et qui foris baptismum acceperat ad Ecclesiam veniendum, non ut quod deerat adsit, sed ut quod merat prosit. IX, 826, 837. Baptismus in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti ubilibet est integrum, sed non prodest nisi intra Ecclesiam. VI, 767, 776. Extra emendat perniciem. VI, 776. Baptismus hominis inviti aut ficti valet cum possit. VI, 1119. Baptizetur haeticus, si interrogatus Symbolum, non responderit Trinitatem. IX, 781. Si autem responderit, tantum manus ei imponatur. IX, 787. Haetici, quorum baptismus nullum est. VIII, 1217.

Baptismalis aquae virtus. VI, 1209. Baptismi effectus praemonstrati in matrimonio Patriarcharum. V, 1754, 1762. In baptismo Christi. III, 2195, 2249. Transitus maris rubri. V, 1791, 1935. Omnia et sola peccata in hoc baptismo fiunt naufragium. V, 1791. Baptismi virtus in mundatione Nauman praesignata. V, 1855. Baptizant omnes nascuntur infantes, sive juvenes sint sive senes. V, 1855. Baptizatorum natura mutata. VI, 1205. Baptismo abluuntur omnis peccatorum reatus. VI, 749. Baptizando per fidem Ecclesia remittuntur peccata quae contraxit in origine. VI, 1119. Baptismo omni homini crescenti auferuntur tam propria peccata, quam originale. X, 1831, 1841. Disrumpitur originale peccatum vinculum, et amissa recipitur adoptio filiorum. X, 1784. Baptismo animam a peccatis abluunt Spiritus, qui operatur ut fides sit. III, 2254. Baptismi ratio spiritalis, non terrena. III, 2254. Baptismi mira gratia in parvulis et in his qui in ipso exhausti spiritus sine illius recipiunt. X, 1830. Baptismus in omnibus eandem plenitudinem tenet. X, 1750. Baptismo dicitur bibi poculum immortalitatis, confortari de immortitate nostra et virtute divina. X, 1844. De baptismo egredienti janua coeli aperitur. V, 2015. Baptismi ad fidem via dilatatio. III, 2576. Baptizantur qui differunt, donum Dei nesciunt. V, 1925. Baptismo caro nostra fit terra viventium, quae ante terra erat mortuorum. V, 1741. Eo deferunt iniquitas, sed non plene sanatur infirmitas. I, 1165. Baptismalis etiam gratia renovatus quotidiano Dei eget auxilio ad vincendum carnis concupiscentias. X, 1757.

Baptismus a presbytero confertur. VII, 812. Necdum ab Apostolis fuit collatus. VII, 803, 811. Baptismi mysteria Catechumenis non explicantur nisi post baptismum. VI, 1207. Baptizandorum exercitia. VI, 1205. Baptizandi parvuli statim incipiente Quadragesima legitimo ordine offeruntur. V, 1731. Tardius offerunt matres, ne cum ipsis ad vigiliis venire teneantur. V, 1731. Baptizandi per Quadragesimae jejunium preparantur. V, 2075. Baptismus sine continentia mihi profuit, qui peccavit spontaneus. VI, 1119. Baptizandi catechizantur et exsufflantur. X, 1636, 1759. In exsufflationibus et exorcismis immundus spiritus ab eis attingitur. X, 1759. Baptismi fontem nemo addit, nisi exorcismis clericorum immundus spiritus ab eo auferatur. X, 1759.

Baptizandi chrisma et oleum benedictionis accipiunt. V, 1833. Cur oleo benedicto unctae aures, et nares. VI, 1267. Post unctionem aurium censetur in numerum auditorum spiritualium. VI, 1268. Baptizandi interrogantur de fide Trinitatis. VI, 1209. Interrogati utrum abiciantur diabolo, pompis et operibus ejus, abrenuntiaturas nos respondemus. V, 2331, 2555. Infantium ea de re parentes fide jussores sunt. V, 2555. In hoc sacramento et qui excoquiuntur et qui excipiuntur, pactum cum Christo conscribunt. V, 2245, 2555. Pactum hoc quid sit. VI, 1169, 1209. In baptismo promissio facta pedes hospitibus abluendi. V, 2220. S. Susceptores vocantur pateres, et suscepti filii. V, 2071, 2245.

Susceptorum manus. V, 2071, 2238, 2245. Baptizandus vel aspergitur aqua, vel intingitur. VIII, 1229. In signo crucis in aqua submergitur. VI, 1115. Triqua scilicet mersione. V, 1791, 1825. Triqua caput merso in sacro fonte quid significet. VI, 1211. Baptizatus simul et impositione manus accipit Spiritum sanctum, et Eucharistiae communicat. VIII, 1220. Praestantur ei et aliae panis celestis. V, 1955. Baptismo impleto caput chrismate infunditur: quo mysterio, VI, 1211. Recens baptizati summi candidam vestem. V, 2070. Pedes eis abluuntur. VI, 1211.

Baptisma unum est. VI, 750; VIII, 1217. Neque est iterandum. VI, 767, 776, 779. Cur non iterandum. VI, 1115. Iterari non potest, sicut nec matris uteris repeti. X, 1388. Baptismus iterare, vocatur exorcizare fideles, et exorcizare Spiritum sanctum. IX, 804. Baptisma iterantes significantur cauda illa, quae stellas coeli deiecit in terram. III, 2454. Baptismus iterare cogentibus Africanis Catholici quomodo repugnent. VIII, 1115, 1129. Hunc idem exsufflant. VIII, 1129. In rebaptizantes Valentiniani senioris constitutio. IX, 805. Altera Gratiani. IX, 806. Baptismata duo esse apud Pelagianos. X, 1656.

Baptismus ut non iteratur, ita nec peccata repetenda. VI, 1211, 1212. Baptizans quid timeendum, si segnes sint. V, 1742. Non probantur qui in die mortis optant inveniri, quales de baptismo processerunt. V, 2252. Baptismo non condigne utitur, ideoque damnabitur, qui veterem hostitiam non deponit. X, 1784. Baptismus sibi non perisse nequidquam confidit, qui pactum non custodivit. V, 2556. Baptismi sacramentum perdit, qui magos consulti. VI, 1172. Aut superstitione excoct. V, 2240, 2269.

Baptismus secundum. VI, 1039.

Baptisterium basilica. VII, 810.

Barbaria. II, 1180.

Barbariae depopulationis descriptio. V, 2513.

Barones. VI, 1551, 1553.

Bartholomaeus pellem perdidit. VI, 892.

Basilica Sanctorum nominibus appellata. VIII, 1219. Basilicarum plateae, atria, porticus, secretaria litigantibus aut gurgulis hominibus abundanti. V, 2275. Irreverentia eorum, qui in ecclesia otiosis fabulis vacant. V, 2278, 2281. Aut immodeste se gerunt. V, 2277.

Basilicae subdiaconus. X, 1725.

Basilica Caesarionensis locus ex Oratione sacri altaris, quam pene universas Orientis frequentat. X, 1775.

Cassius Consul. IX, 815.

Catholus. III, 2152.

Beatus hic parari potest, possideri non potest. V, 2159. Beatus naturae impassibilis et naturae passibilis qui differat. III, 2526. Beatus in eternitatis donum Angeli et homines in ipsa naturae rationalis creatione divinitus acceperunt. VI, 765. Beatus in capaces nos Deus mera bonitate, et ad eam degestandam aptos amoris dono efficit. VI, 845. Beatus est qui vivit et vult. VI, 725. Beatus propter est voluntas recta etiam non adepti quod cupit, quam prava etiam si quod cupit obtinuit. X, 1804. Beaticare animam nulla res potest praeter justitiam. VI, 829.

Beata vita est cognitio divinitatis. V, 2524. Est gaudium de veritate. X, 1874. Beata vita si non amatur, non habetur. X, 1872. Beata vitae dulcedinem lectio acquirit, meditatio invenit, oratio postulat, contemplatio degustat. VI, 507. Beatorum Sanctorum post hanc vitam. V, 1664; VI, 807, 894, 1105, 1184, 1186. Haec et de munere gratiae est, et de retributione justitiae. X, 1861. Quibus si concedenda. X, 1892. Sanctis post vitam hujus decessum est donata. V, 1870, 1877, 1878. Haec jam gaudet Hieronymus. II, 1150. Gaudet et Vincentius. V, 2097. Vide Anima, Coelum.

Beatorum gaudium quantum et unde futurum sit. V, 1898. Non de sensibilibus, sed de summo bono gaudent. VI, 1950. Beatorum gaudium ex amore, amor ex notitia Dei. VI, 967. Beatorum eius, potus, et scientia. VI, 995, 996. Beatorum gloria Dei visio. II, 1123, 1150. Ex Dei visione delectabimur impressa erit simulque satiety. VI, 920. Beati viri et semper pleni, quod habent desiderant. VI, 920, 921. De felicitate sua a feritate certi. VI, 828, 861. Ac in quantum nunquam Deus dederit, perfecte ac stabiliter boni. VI, 773. Triplex Deo fruuntur. VI, 829. Beatorum iudicium, eorum merita. V, 2456. Is vestitus convertitur in corpus, nec jam erit habilis, sed nator. V, 2274.

Beatorum quidam communis, quidam specialis gloria. VI, 1950. Insuper Dei visione petuntur. X, 1780. Sed etsi gradibus diversitate distinet, una erunt beatitudine perfecti. VI, 861. Unus omnium erit vita, praemia pro labore diversa. II, 1119; VI, 774; X, 1755. Unus erit gloria, communis beatitudo. VI, 920. Propter eandem eorum quilibet ita alterius gloria gaudet ac sua. II, 1125. Ac sic in dispari claudat, per eandem communem in omnes, quod habent singuli. X, 1892, 1892. Hinc sua sorte quisque gaudet.

debit, quia ita esse pulebrum erit et sibi et universo corpori. VI, 994. Beatorum est vera amicitia. VI, 841. Eorum mentes et corda invicem patebunt. VI, 863, 920. Nec latet aliquid secretorum. VI, 865. Invicem omnes suas cogitationes cognoscent. VI, 994. Se invicem amando, Deum plenius possident. VI, 845. Beatorum corporum dotes ac locus. VI, 830, 1029. Beatorum omnium unum opus. VI, 821. Mutuum gaudium. VI, 822, 823, 994. Negotia ac dotes. VI, 822, 826, 861. Omne opus eorum, laus Dei. VI, 920. Iam videbimus, amabimus, laudabimus. VI, 896. Beatorum gloria totam Trinitatem et Angelos oblectat. VI, 825. Beatus spectaculum delectabile erit diaboli pena. VI, 998.

Acligis orta haeresis. X, 1731.

Bella praecipua Dei auxilio peracta. III, 2191.

Bellona mons. IX, 795.

Bene nusquam est homini nisi in Deo. VI, 874, 914. Erit cum nulli bone erit male, et nulli malo bene. V, 2152. Etiam nunc melius est bonis, quam malis. V, 2153.

Benedico. Opus licet mutum hortatur adspicientes se benedicere opificem. III, 2236.

Benedicibilis. V, 1986.

Benedictio sacerdotalis verbis solemnibus ordinata. III, 2325. Benedictit Abraham Melchisedech non per verba, sed per rerum naturam. III, 2325. Benedictio dum populo in fine Missarum datur, humiliato corpore et compuncto corde excipienda est. V, 2277, 2279. Non ab homine, sed per hominem datur. V, 2279, 2284, 2286. Benedictioni corpora et capita inclinare, quotiens clamatum fuerit, non debet esse grave. V, 2284. Hoc clamat diaconus. V, 2286. Benedictionem nuptialem cum sponsa accipere in civitate Romae non praesumit, qui se virginem non cognoscit. V, 2291, 2293.

Benedicti Regula laudatur. I, 1453, 1457; VI, 1004.

Benefacere Deus semper paratus est, sed hominum malitia prohibetur. V, 2267. Beneficium esse in omnes. VI, 1063.

Beneficia Dei recolantur, unde excitetur amor. VI, 940, 943. Eorum memoria munit adversus peccata. V, 2207. Quia Christus ingrato sit exprobraturus. V, 2207. Beneficia Dei enucleate recensentur. VI, 847. Beneficia Dei in nos communia, specialia aut singularia. VI, 832. Beneficia Christi in nos. VI, 1034. Quid ille pro iis postulet a nobis. VI, 1053.

Beneficium magnum, pro titulo cui annexus est magnus redditus. VI, 1502.

Benevatus legatus contra Donatistas. IX, 815.

Benevolentia tectari potest de Dei in impios vindicta. X, 1879.

Benjamin. In parte tribus Benjamin altare fuit in quo immolabantur hostiae, ad quod Hebraei credunt Jacob respexisse, ubi ait *Benjamin* lupus rapax, etc. alii ad Paulum. III, 2202.

Berillus Christi deitati initium tribuit. VIII, 1211.

Beryllus quid significet. VI, 1250.

Bestiis sunt spiritus desituri. VI, 763, 767.

Beta. I, 1390.

Biblinae epistolae. X, 1706.

Bibliothecae Ecclesiae. IX, 794.

Bibendi post transactum convivium in nominibus non solum vivorum hominum, sed et Angelorum et antiquorum Sanctorum, pravus mos damnatur. V, 2503. Monetur populus, ne bibendo in nominibus nomina sua deleat de caelo. V, 2273. Conviva ad bibendum ne cogatur. V, 2274, 2306. Nec quis etiam mortis interminatione se cogenti cuiquam cedat. V, 2507.

Bizacena provincia. X, 1730, 1731.

Boethius. VI, 808.

Boethius episc. in Sardinia exsul. X, 1772, 1779.

Bombus pro sono. I, 1412.

Bonifacius Papa. X, 1764. Doctissimus. X, 1851. Quid adversus Pelagianos egerit. X, 1851. Augustini de gratia doctrinam commendat. X, 1730. Bonifacii ad Caesarium Arelat. rescriptum, quo Arausicanam Synodum confirmat. X, 1730. Laudatur. X, 1792.

Bonifacius catholicus episc. IX, 816, 827.

Bonifacius Ballitanus, schismaticus. IX, 805.

Bonifacii Augustini et Augustini Bonifacio praenotatae plures epistolae. II, 1093.

Bonifacius apparitor. IX, 816.

Bonum cogitanti, discernendum quid diligere et timere debeat. X, 1879. Bona alia sunt quae faciant bonum, alia unde fiat bene. V, 2153. Bona quaedam non iucunda, et iucunda quaedam non bona. VI, 1258. Bonum naturae humanae. X, 1885. Bona temporalia quando dat aut tollit Deus, gratiae agantur. V, 1963. Non pro magno ac vero bono petendum, quod malis ac bestiis datur. V, 1965. Qui terrenorum amore obstringitur, non possidet, sed possidetur. X, 1875. De bonis hic bene agendum, non aliis post mor-

tem hoc dimittendum. V, 2267. Bona mundana, utpote non vera, sunt contemnenda. VI, 1188, 1216. Bonorum temporalium abundantia laboriosa, et egestas copiosa. VI, 874. Bonorum factura quibus proficiat. V, 1947. Bonae dicuntur abusive res creatae, quae accidentem, non substantialem continent bonitatem. VIII, 1183. Bona in se, majori bono collata, cessant videri bona. V, 1942. Bonitas humana divinae intuitu dicitur mala. V, 1945. Bona mundi apud inferos mala. V, 2535.

Bona aeterna ardentius diliguntur adepta, quam desiderata; secus temporalia. X, 1881. Bona aeterna nemo perdit nisi volens. X, 1876. Bona ista sola sunt, quae sine voluntate non invenimus aliquando, nec perdimus. II, 1107. Hominum ardor semper crescit ad terrena, divitias, scientiam, etc. saepe frigescit ad coelestia. II, 1107. Bonorum appetitores difficilius invenias, quam malorum desertores. VI, 1105. Bonum hominis duplex. VI, 791, 819. Nullum ei sufficit praeter summum. VI, 790. Bono eodem bonus est homo, quo et Angelus. VI, 790. Bonum nihil est sine summo bono. X, 1868. Bonum summum diu inquisivit, nec invenit mundana sapientia. X, 1817. Bonum summum. X, 1872. Ejus excellentia. VI, 827, 862. Bonum incommutabile, solus Deus. VI, 914. Bona in uno Deo omnia. VI, 966. Bonorum omnium varietas uno Deo veluti uno fonte profunditur. X, 1883.

Bonorum omnium origo, credere in Christum. X, 1774. Bona omnia ad Deum tamquam auctorem referenda. X, 1731, 1757, 1775, 1776, 1808. Bona ad largitorem cooperatorumque eorum Deum, mala ad nostram voluntatem referenda. X, 1840. Ut in bonis motibus nostris nec nostrum desit arbitrium, sed magis valeat Dei auxilium. X, 1808. Boni si quid in te vides, age gratias praeparanti quod potes, non propriae voluntati. X, 1662. Bonus non est fructus, qui non procedit de radice caritatis. X, 1890.

Bonitas ac pietas mentis homines maxime scilicet Deo amabiles. II, 1112. Bonitatis duplex officium. X, 1866. Bonitatis condimentum est disciplina. V, 1851. Bonitas sine disciplina, delictorum mater est. V, 1849.

Boni cur lateant. X, 1876. Malos quatenus tolerare, et quatenus se ab illis debeant separare. VI, 777.

Bonsiand. VIII, 1217.

Borboritex. VIII, 1217.

Bos servus publicus. IX, 795.

Bovis simulacrum juxta sepulcrum Joseph positum. III, 2163.

Bracharenensis Ecclesia. VII, 803.

Britanniae ab errore Pelagiano primum liberantur Caeciliani cura. X, 1831. Et opera SS. Germani et Lupi. X, 1753. Ac secundo per eundem Germanum adjuncto sibi Severo. X, 1754. Britannia insula olim Albion appellata. X, 1996. *Not. 1.*

Britius Turonensis episcopus per multa Concilia accusatus. X, 1721.

Brutorum vita, quid. VI, 1009.

Bysacena. IX, 785.

C.

Cabarsussitani Concilii epistolae initium. IX, 807.

Caecilianus Judaeorum pater. VII, 829.

Caecilianus. IX, 787. Suffragio totius populi a Felice Autumitiano ordinatur episcopus. IX, 776. Cum esset diaconus. IX, 776. Rescriptum Constantini, quo illi terminum folles a se collatos significat. IX, 777. Caecilianus dicitur tradidisse, thurificasse, omnia mala commisisse. IX, 772. Depomitur, et ejus loco alius ordinatur episcopus. IX, 793. Illius adversarii unum traditionis crimen in ipsius ordinatorem derivant. IX, 776. Caecilianus mandat, ut si est quod in se probetur, exeat accusator, et probet. IX, 776. Aut si Felix in se nihil confulisset, ipse tanquam adhuc diaconus ordinetur. IX, 773. Brevis auri et argenti senioribus a Mensario commendati ei traditur. IX, 776. Tota civica frequentia cum illo est. IX, 776. Tota Ecclesiae cura tenet, ne se latronibus tradat. IX, 776. Libellum duplicem criminum ejus pars Majorini Anulino tradit mittendum Constantino. IX, 778. Constantino placet ut Romam naviget. IX, 778. Caecilianus Miltiadii judicio absolvitur. IX, 779, 785. Idcirco Carthagine eorum faciunt et confirmant duo episcopi. IX, 781. Brictae tamen pro bono pacis retinetur. IX, 784. Sed ad suam urbem properat, ubi Donatum illic priorem reddisse audivit. IX, 784. Caecilianus ordinatur Felix actis proconsularibus purgatur. IX, 780, 827, 841.

Caecilianus cum aliquibus ex his quos elegerit, ad Synodum Arelatensem convenire praecipitur. IX, 784. Ad imperatoris comitatum jubetur venire cum adversariis suis. IX, 789. Notam etiam jubet Imperator se in Africam venturum,

ac de negotio ipsius iudicaturum. IX, 790. A Constantino, partibus presentibus, fuit innocens iudicatus. IX, 827, 841. Postquam iudiciis ecclesiasticis fuerat absolutus. IX, 827. Cæciliani causam episcopi catholici in Collatione Carthag. nolunt deserere. IX, 826. Objecta ei traditionis causa pridem ante Collationem nota. IX, 832. Innocentia ejus fuit purgata seu probata. IX, 793. Cæciliani nomen ad altare recitatur. IX, 832.

Celibatus in veteri Lege ex errore reus existimatus. III, 2226.

Cæsarius Arelatensis Arausicano Concilio primus subscribit. X, 1790. Ejusdem Synodi decreta litteris datis ad Felicem Papam approbanda mittit. X, 1790. Ad eum Felicis successor Bonifatius rescribit. X, 1790. Quod Arausicæ decretum est, vocatur Cæsarii prosecutio. X, 1792. Cæsarius sinistra suspitione ob doctrinam de gratia laboravit. X, 1792. Sed obtractatores vicit. X, 1792. Valentiniæ Synodo, infirmitate solita detentus, interesse non valuit, sed plures eo misit. X, 1792.

Cæsarius se saltem singulis hebdomadis prædicare innuit. V, 2318. His quibus importunus prædicator videri posset, quid respondeat. V, 2317. Cæsarius a populis præ studio verbi Dei amat inquietari. V, 2318. Quo Scripturæ loco moveatur, ut populo etiam ad importunitatem prædicare non cesset. V, 2321. Sermones ejus vix erant dimidiæ horæ. V, 2284. Cæsarii paterna sollicitudo erga debiles. V, 2319. Cæsarius ubi de caritate loquitur, tacere non potest. V, 1958. Publice se accusat quod vestimenticula sua pauperibus dare neglexerit. V, 2024. Hortatur ut ad Vigiliis, ad Tertiam, ad Sextam, ad Nonam fideliter veniantur. V, 1760. Quam ob causam instituerit ut hæ horæ in basilica S. Stephani quotidie cantarentur. V, 1760. *Not. (a).* Voluit laicos alta et modulata voce instar clericorum alios græce, alios latine psallere. V, 2282. *Not. (b).* Hoc obtinuit tandem, cum plures annos concupisset. V, 2232. Cæsarius quam moleste ferat, quod Missis nondum absolutis plurimi de ecclesia exeant. V, 2276, 2278. Dolor ipsius, cum in oratione positus, mente rapitur ad occupationes sæculi. V, 2281. Cæsarius die ac nocte recogitat duo tantum loca esse post hanc vitam. V, 2309.

Cain dictus diabolus. III, 2282, 2298. Judæorum pater. III, 2282, 2298. Judæorum typum in muneribus et occisione Abel gerebat. VI, 748. Cain peccatum, et quomodo Deus ei penitentiae locum dederit. III, 2220. Cain a Lamech occisum quidam frustra putant. III, 2221.

Calamitates publicæ nostris imputandæ peccatis. V, 2315. A bonis gratiarum actiones, a malis blasphemias exprimunt; ut vasa agitata alia odorem suavem reddunt, alia intolerabilem foetorem. V, 2315.

Calcedonius quos repræsentet. VI, 1229.

Callianus Gratianus. IX, 780.

Calvariae locus sic dictus, quia Adam generis humani caput ibi sepultus. V, 1750.

Calumnia pro lite intentata. V, 1890, 1967.

Camillus presbyter. X, 1819.

Canava. V, 2021, 2250, 2256. *Not. (a).*

Cancelli. Superstitiosus ritus ad cancellos. VI, 1172.

Candia civitas. II, 1145.

Canes in templa inducens, flagris dignus judicaretur. V, 2345. Canis Albinus. X, 1996. Canes marium. V, 1885.

Canonum custodia. X, 1763.

Canonici. VI, 1216, 1310.

Cantica diabolica. VI, 1172. Canticum luxuriosum ex ore ubi corpus Christi ingreditur, proferri non est justum. V, 2259, 2268. Canticorum turpium loco, discendi psalmi, antiphonæ, etc. V, 2255. Canticum Moysæ præcedente, senes et pueri omnes nulla præmonitione edocti, easdem litteras decantant. III, 2167. Canticum novum. X, 1865.

Capabilis ab omnibus Deus, capax omnium anima. VI, 785.

Caphargamala. VII, 807.

Cupharsemelia. VII, 811.

Capito episcopus partis Donati. IX, 778, 790.

Capillis cogitationes superfluae significantur. VI, 1216.

Capitulata argentea. IX, 794, 797.

Cappa tria pessima. I, 1390.

Capreae larvam assumere. V, 2005.

Capitis remedia; sina, i. V, 1915. Qui adhibeatur. V, 1915.

Caragi. V, 2255, 2269, 2270; VI, 1172.

Cardinalium conventus Hieronymi sevô. II, 1149.

Cariatto vir illustris. X, 1790.

Caritas breve verbum, sed re magnum. V, 1967. Caritas elogium. VI, 792. Caritas est via Dei ad homines, et via hominum ad Deum. VI, 792. Terræ benedictæ fructus. VI, 1223. Omnium bonorum fundamentum. V, 2245, 2312. Radix omnium bonorum operum. V, 1958, 1968, 2246: Quæ radix ubi viva non fuerit, frustra habentur ejus rami cum

floribus ac pomis. V, 2261. Caritas forma est omnis actionis bonæ. VI, 1256. Virtutum celestium mater et magistra. V, 1958. Anima omnium Scripturarum. V, 2247. Omnium arx virtutum. V, 1960. Caritatem quippe habens, omnibus virtutibus replebitur. VI, 1188. Caritas boni totius summa. VI, 1149. Omnia continens bona. V, 2247. Præmium summum est Sanctorum in cælo. V, 1960. Caritas dulces ac salubre mentium vinculum. V, 1957, 1968. Quantumvis corpore separatos copula atque conjungit. V, 1957. Adeoque nihil earum amittit. X, 1874. Est concordia mentium, societas electorum, vita beatarum animarum et Angelorum. VI, 809. Caritas tamquam nostra sanitas. VI, 1065. Caritas ipsa est bona voluntas. V, 2248, 2337. Caritatis tota perfectio in animi bonitate vel voluntate consistit. V, 2236. Caritas proprie dicitur Spiritus sanctus. VIII, 1174.

Caritas donum Dei est. X, 1789, 1797, 1894. Caritatem nobis non nosmetipsi, sed Deus donat. X, 1829. Hoc dono nullum majus est. VIII, 1174. Caritas singulare sanctis donum est. VIII, 1174. Quo dono nemo inventus est dignus. X, 1797. Sine quo multa in homine laudabilia esse possunt, quæ pietatis habeant similitudinem, sed non veritatem. X, 1797. Caritas quanta est, quæ si desit, frustra habentur cætera; si adsit, habentur omnia. X, 1858. Sine qua dives est pauper, et cum qua pauper dives est. V, 2247. Caritas oleo recte comparatur. V, 1957. Caritas ex Deo est, et in Deum redundat. VI, 1149. Caritatis vulvas expostulatur. VI, 955. Virtus caritatis sanctorum est propria, cæteræ bonis et malis possunt esse communes. X, 1859.

Caritate nihil dulcius haberi potest, nihil cum Dei adjutorio facilius ac felicius impleri. V, 2245. Per Spiritum sanctum ita diffunditur in cordibus omnium Christianorum, ut eam, si velint, possint jugiter custodire. V, 2245.

Caritatis quatuor speciales virtutes explicantur. V, 1952. Caritas et cupiditas simul esse nullatenus possunt. V, 2245, 2247. Caritas deesse non poterit, ubi non fuerit cupiditas. V, 2245. Caritatis et cupiditatis effectus. V, 2170. Caritas Ecclesiam congregavit. V, 2091. Innovat homines. X, 1882. Docet rectum divitiarum usum. V, 1957. Omnia Dei præcepta cum gaudio facit implere. V, 2245, 2247. Caritate gaudens nihil de Scripturis poterit ignorare, nihil de bonis operibus non implere, nullum timere. V, 1958. Humilitas animum Deo subjicit, puritas jungit, caritas unit. VI, 794, 807. Caritatis familiaritas cum Deo. VI, 819. A dilectione anima sancta vacare nunquam poterit. VI, 1150. Dilectionis Dei probatio. VI, 1150.

Caritas jugum leve et suave. X, 1651. Levare, non premere consuevit. V, 2246. Caritas in præceptis Dei obtinet principatum. V, 1960. Sufficit sibi sine nonnullis operibus, nulla opera prosunt sine illa. V, 2245, 2247, 2249, 2252. Caritatis præceptum nullam recipit excusationem. V, 1860, 2246, 2252, 2255. Tria complectitur. X, 1872. Caritatis duæ alæ, dilectio Dei et proximi. VI, 1149. Caritas duplex, duo pedes ad currendum in via Christi. V, 1875, 2161. Caritas mutua graphice suadetur. VI, 1065. Caritatis compatiens exempla in membris nostris. V, 1949, 1951. In Christo jam regnante. V, 1950. Caritas semper dulcis, etiam cum irascitur aut corripit. V, 1958. Caritatis quantæ divitiæ. V, 1957, 1968. Omnibus latum est quod caritas possidet. V, 2249. Caritatis facultas semper crescit. X, 1867. Erogando crescit. V, 1828. Caritas ipsa est, cujus possessio tanto amplius augetur, quanto amplius erogatur. V, 2252. Caritatis vasa, homines; implentur cum amantur. V, 1829. Caritas in sanctis suum facit, quod amat in altero. VI, 920. Caritas vera ipsos complectitur inimicos. V, 1958, 1968. Caritatem hic sibi patronum faciat, qui propitium vult invenire in æternum. V, 1959. Omnes homines sicut se ipsum diligens, omnem peccato aditum claudit. V, 1878, 1958. Caritas, cœi ex omni parte apertæ sunt, et sine qua undique clausæ sunt cœli januæ. V, 2255, 2260. Caritas ordinata. VI, 846.

Caro nostra mala Sethiano, Ophiano, Patriciano, Florino mali causa, Manichæo ex malo et bono compacta. VIII, 1220. Si diaboli, non Dei opus esset, indigna esset beneficiis Dei. V, 1957. Carnis nomine interdum appellatur omnis error. III, 2409. Aliquando elementa omnia. III, 2405. Aliquando opera carnis. VI, 759. Caro fit totus homo, si secundum carnem ac mundum vivat. III, 2404. Vivere secundum carnem, quid. VI, 1052. Carnem spiritalem anima virtutibus suis præstat, aut animam carnalem caro victrix ejus efficit. VI, 795. Carnis mala graphice explicantur. VI, 1074. Carnis abstinencia quid prædest, si non deponatur carnalis opera? V, 1906. Caro animam perdit. VI, 1332, 1333. Carni præponendam esse animam. VI, 1354. Talis est in oculis Angelorum, cui caro propria dominatur, qualis qui pedibus sursum et capite deorsum ambularet. VI, 1355. Caro domanda ac debilitanda. VI, 1059. Carni bene imperantis nobilitas. X, 1879. Carnis veræ resurrectionem unde quidam negent. VI, 739. His opponitur fides catholica. VI, 739.

Carnales ac spirituales qui. V, 1758. Lana ac lino signifi-

Christi adventu facta est plenitudo veritatis. III, 2588. Christus factus ex muliere quam legit. factus sub Lege quam dedit. VI, 772. Sexto mundi millenario venit. III, 2320. Filius Dei æternus quæ ratione concipi possit temporariter natus. VIII, 1166. Christus ad Mariam quomodo venerit. VIII, 1170. In Christi conceptione maritus sermo est, et uxor auricularia. V, 1991. Christi conceptione primi hominis de rudi terra procreatio innovatur. V, 1982. Adveniens divinitas in utero Mariæ, carnem sibi ex ipsius substantia fabricavit. V, 2199. Spiritus sanctus carnem ex virgine fecit Salvatore: virtus Altissimi, id est Christus, obumbravit eam veniens in carnem factam a Spiritu, ut in corpore et anima lateret Filius victus. III, 2230, 2231. In Christi conceptione Spiritum sanctum fuisse pro semine quidam secleratissime opinantur. V, 2182. Christus cor de substantia, sed de potentia, jussione et benedictione Spiritus sancti conceptus. V, 2178. Christi caro unctio in utero Virginis spiritaliter data. III, 2250. Christus solus sine semine. Ideoque expers delicti natus. X, 1618, 1620. Inspiramine mystico ex Virginis utero in vera natus est carne. X, 1618. Ratione conceptionis venit se comparat. VI, 1191. Solus sine peccato est natus. V, 1997. Natura semper genita natura nostra sine peccato suscepta. VI, 757.

Christi caro non ante concepta, quam susciperetur a Verbo. VI, 772. Christi corpore non conclusa est omnis deitatis majestas. VIII, 1189. Christi carnem implevit Pater et Spiritus sanctus, sed majestate, non susceptione. V, 2196. Christi corpus tota Trinitas fecit. III, 2251. Ipse cum Patre et Spiritu sancto corporis sui creator, solus habet personam in se ipso quod sit creatus. VI, 759. Hominem tota Trinitas operata est, quem soli Filii persona assumpsit. VI, 736. Variæ hæreticorum de Christo opiniones notantur, et rejiciuntur. VIII, 1215. Verbum in Christo animæ vicem supplevisse Ariani senserunt. VIII, 1167. Refelluntur. VIII, 1168. Anima mediante, sine qua possibile non erat Deum corpori misceri. Deus factus est homo. V, 1190. Filius Dei, quovis in carne venerit, tamen in anima ejus habitavit. III, 2590. Anima Christi totam in se sapientiam, veritatemque et vitam recepit. VIII, 1199. Substantialiter Deo repleta est. VIII, 1191, 1192. ut patre Verbo indissociabiliter inherens, ac tota totum recipiens, facta est cum ipso principaliter unus spiritus. VIII, 1190, 1191. Electionis merito. VIII, 1191. Electi hominum prius quam sciret malum. VIII, 1189. Christi anime libertas fuit, nec fuit peccandi possibilitas. VIII, 1189. Sicut umbra corporis motus, ita Verbi notus indeclinabiliter suscipiebat. VIII, 1190. Christum sensit aliquando Leprosus omnia quæ passionum sunt implese sola possibilitate nature sine deitatis auxilio. X, 1752. Similis alia hæresis, vel etiam magis exitiosa. X, 1752. Christus in humana natura Gratia factus est. VI, 760.

Christi veritas adversus Judæos adstruitur pluribus testimoniis Legis et Prophetarum. VIII, 1125. Simeonis et Zachariæ. VIII, 1125. Virgilii, Nabuchodonosor et Sibyllæ. VIII, 1126. Elementorum. VIII, 1127. Christi deitatem tamen, cum homo natus est, expisse docuerunt Artemio, Berillus et Marcellus. VIII, 1214. Christi divinitas Arrianorum argumentis impugnata, et catholicis responsis defensa. V, 2198. Christi divinitas de natura Patris nata. VI, 758. Christus Verbum, Virtus et Sapientia Dei appellatus; ut de ipso, adeoque unus cum eo Deus crederetur. III, 2285. Christi divinitas hinc ostenditur, quod omnia quæ de Deo, perinde de ipso prædicantur. III, 2291. Christi humilitas potentiae signis revelatur. V, 1990. Christus æternus in suo, moriturus in nostro. VIII, 1166. Et humiliatur in assumptis, et glorificatur in propriis. VIII, 1167. Christus Deus probatur ex modo conceptionis. V, 1985. Et ex ordine nascendi. V, 1988, 1989. Christum nativitas hominis filium ostendit, mors prodidit Deum. V, 2057. Mors hominem, resurrectio Deum prodit. V, 2055. Christum Dei filium esse ubi dicitur, testis virtus confirmat. III, 2545. Christus multis signis divinitatem suam declaravit. V, 1927. Virtutes duplici genere operatus est. V, 1927. Christus non homo præter Deum, aut cum Deo; sed homo in Deo, et Deus in homine. VIII, 1215.

Christi non coelestis caro, quæ per Virginis uterum transierit quasi per corpus alienum. V, 2082. Christi non imaginarium corpus, sed solidum. V, 2175. De peccatrice carne acceptum. I, 2268. Christi caro, caro Adæ. VI, 758. Eo solo corpus ejus a nostro differens fuit, quod de Spiritu sancto et virgine sit natum. VIII, 1176. Natus, passus ac mortuus est in veritate, et non per phantasiam. VIII, 1176. Christum Photinus nudum hominem vult, Apollinaris perfectum hominem negat. V, 2182. Christus unus est Deus et homo. III, 2590; V, 1923; VI, 915; VIII, 1122; X, 1890, 1892. Unus ipse et unus nature cum Patre, et unus nature cum Virgine. VI, 771. Plenus et perfectus Deus, plenus et perfectus homo. VI, 756, 771. Perfectus homo et verus Deus.

V, 2180, 2185. Cum vera forma servi et vera forma Dei. V, 2084. Ipse via et patria nostra. V, 2085. Mediator ideo est, quia idem Deus atque homo verus. VI, 757.

Christi due substantiæ de ætère. V, 2005, 2081, 2175, 2182, 2185, 2198; VI, 756, 771; VIII, 1195. Per eam et integre. X, 1716, 1752. Error Orientalis, dicentium Filium Dei et filium hominis unus esse naturæ, refellitur. V, 2034. Execranda tamen eorum blasphemia, qui a tempore susceptæ humanitatis, omnia quæ erant divinitatis in hominem transmigrasse, et quæ humanitatis erant, in Deum transisse esse volent. V, 2182. Humane divinitque naturæ veritatem in una persona ne aut confundas aut dividas. VI, 759. Verbum assumpsit carnem, non se convertit in carnem. VI, 756. Filius Dei sic nostrum suscepit naturam, ut non permutaret suam. V, 1981. Divinitas humanitas sociata, non in humanitatem mutata divinitas. V, 2186. Christus ad nos veniens, a Patre non recessit. VIII, 1129. Suscipiens quod non erat, non amittens quod erat. VIII, 1122. Cum Deus esset, incarnatus est; et homo factus, mansit quod erat. VIII, 1176. Vestem quam non habebat, induit. VIII, 1107. Homo Deo accessit, non Deus a se recessit. X, 1860. Christus accessit ad nos per quod assumpsit ex nostro, et liberavit nos per id quod mansit in suo. V, 2000. Totus in cruce, et totus in Virginis utero. VI, 1022. Divinitatem et humanitatem suam multis modis ostendit. V, 1902. Alia loquitur et agit ut homo, alia ut Deus. V, 2177, 2198.

Christi due sunt nature, non contrariæ, sed unitæ et in una persona inseparabiles. V, 2198. Non due sunt persone, sed una. V, 2082; VI, 756, 771; VIII, 1195, 1205; X, 1716, 1752. In Christo ex divinitate et humanitate una persona est. V, 1961. Una Filii persona. V, 2182, 2185. In eo Filios Dei et filius hominis non sunt duo filii. VIII, 1195. Ut anima et caro unus homo, ita Verbum et homo unus Christus. VIII, 1195. Dei Filius in corde Patris, hominis filius in utero matris. VIII, 1122. Verbum, anima et caro unus Christus. VIII, 1122. Christus unus, non duo; quia una ipsius persona, etsi non una substantia. VIII, 1162, 1166. Survixit singulis naturis suis propria, sed conjunxit propriis aliena. VIII, 1165. Simile quid conspicitur in homine. VIII, 1166. Christus verus Deus et verus homo, unus filius. VII, 1215. Non adoptione, non appellatione, sed in utraque nativitate filii nomen nascendo habet. VIII, 1215. Christus filius Dei unicus per naturam. VI, 1191. In Domino servus simul factus est ipse qui Dominus. V, 1995. Christi caro adoratur, et quare adoretur. V, 2200. Carnis Christi divina est ex ipsa sui conceptione persona. VI, 758. Humana natura ab eo in unitatem personæ assumpta. VI, 759.

Christus quatenus dicitur missus. X, 1890. Quatenus patrem et matrem reliquisse, ut adhereret uxori. VI, 748. Cur ad nos descenderit. VI, 1518. Christum solitarium sine ulla peccati contagione visisse, et in hunc mundum non ad redemptionem nostram, sed ad exemplum venisse, dixit hæresis incerti nominis. X, 1752. Christus carnem assumpsit, ut mundum universum a peccatis et exemplo revocaret, et patiendo redimeret. X, 1752. Non erat car suscepit carnem, si status humane nature maneret integer. X, 1622. Christus plus præstat nobis, quam Adam consecutus erat. III, 2370. Christus venit, ut opera diaboli tolleretur. X, 1621. Ea arte diabolus delusit, qua ille hominem deluserat. V, 2105. Aptavit mascepidam, ubi totam liberaret creaturam. V, 1984. Suscepit hominem mortalem, et faceret immortalem. VIII, 1122. Elisæ iustar, sese humiliando, mundo vitam reddidit. V, 1850. Homo factus est, ut obedientiam, in qua sola nostra salus, nos deceret. VIII, 1186. A nobis mercedis nasci et mori, reddidit resurgere et in æternum vivere. V, 1999. Christi humilitas, sublimitas est corporis nostri. V, 1995. Christus per omnia secundum similitudinem Adæ nasci voluit, ut omnia hominis peccata dissolveret. V, 2051. ut carnem hominis animamque mundaret, utrumque suscepit. VI, 758. Sicque oportuit fieri, quia homo et carne et anima mortuus erat. VI, 756. Christo inest vis quedam seminis, qua et anima animas repararet, et carne omnium nostrum carnem resuscitet. VIII, 1172.

Christi due nativitates. V, 2176; VI, 756, VIII, 1165. Ambe pariter incomparabiles. V, 1994. Pariter mirabiles. V, 1996. In his qui alterutram negant, hec discrepantibus mediis, idem est initium, idem exitus erroris. VIII, 1163. Christus idcirco heri et hodie. V, 1998. Christo sola mater in terris eligenda erat, qui jam patrem habebat in coelis. VIII, 1146. Christi generatio cur in tres partes divisa. III, 2592. Cur cum in ea sint tantum xii. generationes, xiii. Evangelista numerasse videatur. III, 2592. Cur quatuor prætermissi. III, 2280. Christus, ordine nativitatis excepto, verus homo procreatus est. V, 1981. Christus solus de virgine natus est. VIII, 1122. Quam hoc possibile. V, 1989. Immo necessarium. V, 1990. Hæc nascendi modus in Adam præfiguratus. V, 1995. Christos nascendo de Virgine sol-

res non contraxit. VIII, 1107. Natus est clauso matris utero. V, 2005, 2066; VIII, 1122. Christo nascenti quam contraria conveniant. V, 1998. Christi nativitatibus fructus. V, 1989, 2145. Christi natalis dies crementum nostrum portendit. III, 2252.

Christum Deum esse cognoverunt Magi, quod ei astra serviebant. V, 2013. Christus per se ipsum invisibilis, visibilis in homine apparuit. VIII, 1143, 1147. Incarnatione sua Deum, in sua immensitate invisibilem, nobis visibilem praeiuit. VIII, 1180. Apparuit offerens hominem videntibus. Deum servans credentibus. V, 1996. Christus in Aegyptum fugiens dicitur a latronibus deprehensus in via, et adolescentuli beneficio ereptus, qui deinde ad ipsius dexteram crucifixus paradisi meruerit. I, 1466. Christus Patri in omni conditione ministravit. VIII, 1175. Christo in terris Angelorum frequentiam ministrasse. VI, 1146.

Christus in baptismo primum innotuit mundo. V, 2015. Christus et secundum Spiritum et secundum carnem natus est filius Dei. III, 2252. Illud autem in baptismo audit, non sibi sed nobis. III, 2252. Non sibi, sed nobis, baptizatus est. V, 2010, 2012, 2014, 2015. Baptizatus in carne baptizantem lavit in spiritu. V, 2016, 2017. Tamen dicitur consecratus in Jordane, renatus sacramentis, per mysterium genitus. V, 2011. Christi baptismus vocatur secunda nativitas. V, 2012, 2015. Et Christi regeneratio. V, 2013. Christi humilitas in baptismo. V, 2010, 2016. Quam convenienter in deserto jejunavit. V, 2031. Christi tentationes jejuniis superatae, scriptae non sunt. III, 2394. Diabolus eum tentans duabus ex causis torquellatur. III, 2394. Christi tentatio, eruditio est Christiani. X, 1868. Quid nobis profuerit. III, 2196.

Christus praedicavit annos tres, et menses sex. V, 1825. Verbo et exemplo nos docuit. V, 1806. In homine hominem docuit a quibus esset recedendum, quid esset perfectum, quo esset tendendum. VIII, 1146. Christi cibus, salus nostra. V, 2172. Christus transfiguratus hoc manifestavit, quod veluti latebat in corpore. III, 2322. Tum divinitas in corpore latens se conspiciendam foris videntibus pro eorum captu praeiuit. III, 2197. Sunt qui dicant Filium Dei necessitate carnis fuisse mentitum, nec omnia facere potuisse quae voluit. X, 1718, 1755. Christi voluntatem non impleri prorsus impossibile est. III, 2271.

Christus cur Lazarum fleverit. VI, 1160. Cur fleat simul et gaudeat de Lazari morte. V, 1927. Cur interroget quod non nescit. V, 1928. Vocis Christi virtus. V, 1928. Christus quanta pro nobis sustinuerit. V, 1935. Ad imitandam Christi patientiam exhortatio. V, 1936. Christus bonus medicus poculum, quod nobis daturus erat, ipse prius gustavit. V, 2051. Christi cum perito medico analogia. V, 2201, 2203. Christi passio consideratur. VI, 903, 907. Unde ei homo aliquod simile pendere queat. VI, 908. Christus hodieque fatigatur infirmitate nostra. V, 1924. Requiescit in fidelibus. V, 1924. Christi infirmitates quid nobis praestiterint. VI, 1194. Sensus veros in passione, et ante passionem suae carnis dolores sustinuit. VIII, 1214. Quidquid infirmitatis legimus in Christo, id suscepto homini deputandum. V, 1981. Christus passus est secundum illam substantiam quae assumpta est, non secundum illam quae assumpsit. V, 2182. Esurivit, sitivit, doluit. V, 2175, 2186. Ut Filius Dei, passus non est; ut homo, impassibilis non fuit. V, 2175, 2186. In passione voluntarie ac virtute Dei in se non diminuta humiliatus est. III, 2314. Integra et inviolata deitate passus est, ut homines patientiam et humilitatem doceret. VIII, 1145. Ac resurrectionem futuram monstraret. VIII, 1143.

Christus quomodo laetatur quod patitur, ac vice versa, ipse sibi opus et auctor operis. VIII, 1169. Cum patitur infirmus, omnipotens cum facit. VIII, 1170. Qui Domino attribuitur quae passus est in homine, ostenditur ex anima hominis cui tribuuntur quae sunt solius carnis. VIII, 1147. Voluntate, non necessitate passus esse ostenditur. VIII, 1146. Quod illustratur hominis in carcerem vi immissi, et viri sancti qui hunc sequitur ut ipsum consoletur. VIII, 1147. Christi sponte patientis figura Isaac. V, 1954. Christi occisores verbis Jacob ad Simeon et Levi novissimis praemonstrati. III, 2203. Christi anima turbatur ac tristis est propter discipulos. V, 2037. Tristis non pro sua passione, sed pro nostra dispersione. V, 2038. Tristis usque ad mortem, non post mortem. III, 2391. Sudor sanguineus Domini quid praegiebat. X, 1865. Christi taciturnitas in passione summam ipsius innocentiam probavit. V, 2010. Christi divinitatem passibilem factam cogitare scelus est. V, 1981. Passam asserens est maledictus. V, 2180. Si quis dixerit quod in passione crucis dolore sentiebat Filius Dei Deus, et non caro cum anima, anathema. V, 2176. Vere deitas Patris nostram induta naturam crucem adscendit. VI, 903.

Christi passionis normam fateri non esse adscribendam. X, 1894. Christus a Judaeis, non a Pilato crucifixus. III, 2260. Quod hora tertia factum Marcus recte declarat. III, 2260.

Qui hora tertia simul et sexta. VI, 738. Octavo Kal. Aprilis passus est, quo die creditur conceptus. VI, 742. Quo mysterio. III, 2252. Passus est quarta decima luna. III, 2317. Ibi crucifixus, ubi Isaac oblati. V, 1751. Ubi Adam sepultus. V, 1751. Cur sub dio et extra civitatem immolatus. V, 2048.

Christus in cruce vermis et soarabaeus. V, 2039. Christus et sine peccato, et peccatum factus. III, 2268. Divinitati sponsus homo, et ad crucis thorum ascendendo, ibi firmavit conjugium. V, 1987. Christus commercio pietatis se pro coniuge dedit ad poenam. V, 1987. Idem in ara crucis sacerdos et victima. V, 2047, 2066. Sacerdos et sacrificium, Deus et templum. V, 2203; VI, 760. Pro nobis victor et victima, sacerdos et sacrificium. VI, 910. Testis et iudex. VI, 912. In cruce sibi fidem incredulae gentis. V, 2042. In crucemans expandit, paratus in amplexus peccatorum. VI, 961. Caput inclinavit, ut oscula daret dilectis. VI, 961. Crucifixus delicta factorum et cupiditates animorum abolevit. V, 1816.

Christum in cruce quam multa Deum testentur. V, 2043. Eum valde commendat latronis subita conversio et introductio in coelum. V, 2049. Christus latronem convertens veram vicem reddit diabolo. V, 2034. Christo patiente ita defecit sol media die, ut per tres illas horas stellae visae sint. III, 2199. Eum non invite aut otiose mortuum resurrectio probat. III, 2345. Botrus carnis delatus est ad torcular crucis, unde fluere coepit mustum divinitatis. VI, 963. Christi sanguis, sanguis medici, medicamentum phrenetici. VIII, 1114. Christi divinitas mortem sensit, participatione humani affectus quem susceperat, non perditam naturae suae potentiam. VIII, 1169. Morbi alieni participatione, non proprietate vulneris sui. VIII, 1172. Christus mortem gustavit, quia homo; mortem deglutivit, quia Deus. VI, 757.

Christus injusta morte a justo diaboli dominio nos liberavit. V, 1808. Christi mors meritum meum. VI, 961. Christi mors simpla duplam nostram solvit. VI, 1195. Christus non tantum aliorum susceptor, aliorum salvator, sed omnium susceptor et salvator. X, 1826. Recte dicitur crucifixus pro totius mundi redemptione, et pro his tantum quibus mors ipsius profuit. X, 1838, 1842, 1844. Christus mortuus pro omnibus, his utique qui crediderunt, aut credituri sunt: mortuus etiam pro his qui credere nolunt, et quomodo pro his non mortuus. III, 2406. Pro omni genere humano, qui praedestinati sunt, sanguinem fudit. VI, 1080. Non pro sanctis tantum passus est, sed pro peccatoribus. VI, 1063. Sanguis Christi, quoad magnitudinem et potentiam pretii et ad unam generis humani causam, redemptionem est totius mundi. X, 1814. Sed non medetur, si non bibitur. X, 1844. Christus totum mundum, plus dans quam valeret, redemit. V, 2042. Christi crux Angelis quomodo profuerit. VI, 1192.

Christi eodem tempore corpus in tumulo fuit, anima in inferno, divinitas in paradiso et ubique. V, 2178. Christus tres dies ac tres noctes in corde terrae qui intelligatur. VI, 738. Christi sepulcrum, vulva. V, 2204. Cur alieno in tumulo positus sit. V, 2205. In sepulcro carnem suam commoriendo non deseruit. VIII, 1169. Deus in sepulcro jacuit secundum carnem, et in infernum secundum solam animam descendit. VI, 737. Christus in sepulcro, in inferno, in coelo. V, 2085. Christi animam in triduo mortis custodiae apud inferos mancipatam dicere impium est. VIII, 1171. Non negatur tamen apud inferos fuisse. VIII, 1172. Christus ad inferos descendit. V, 2204. Secundum animam. VIII, 1203. Comitante secum anima. V, 2039. In anima comitante divinitatem. V, 2189. Unitae suae divinitati anima. V, 2039. Christi divinitas descendit ad inferos proprietate carnis, et caro ascendit in coelum merito deitatis. VIII, 1166. Christi ad inferos descensus fructus. V, 2062. Christus ad inferos descendens diabolum delusit. III, 2277. Diabolum obligavit, ibique detentos liberavit. V, 2195. Inde eripuit patres qui ibi in tenebris pecebant. VI, 391. Inde liberavit qui pro solo originali peccato ibi detinebantur. VI, 1193, 1194. Infernalium ministrorum voces ad ejus descensum. V, 2060. Item justorum ad eum obsecratio. V, 2060. Christus xxxvi. horis in inferno fuit. VI, 742.

Christus primogenitus ex mortuis, partus resurrectionis, et inferorum mors. V, 2064. Foedus in morte, pulcher in resurrectione. V, 2085. Ubique pulcher. V, 1999. Christi passionis ac resurrectionis meditatio. VI, 940. Christus ipse se suscitavit. V, 2203. Vespere. III, 2322. Ipsa die qua et conceptus fuerat. V, 1994. Resurgens cur non ut sol fulserit. VI, 738. An eo resurgente resurrexerint sancti, qui tum visi sunt. III, 2199. Christi resurrectione non est exinanita humanitatis natura. V, 2182. Filius hominem assumpsit, ut sic in aeternum permaneat. VI, 737. Eam carnem semper habet, qua de Virgine natus est. VI, 775. Christus januis clausis ad discipulos intravit. III, 2522. Nec huius rei exigenda ratio. V, 2072. Per clausa ostia substantiam corporis nostri transmisit, qui prius ex

clauso virginis utero, et obsecrato sepulcro exiit. V, 2063. Christo resurgenti arrident et innovantur omnia. V, 2067. In ejus corpore totus prope mundus resurrexit. III, 2279. In eo resurreximus ac regnabimus. VI, 912, 957. Christus cur cicatrices servavit. V, 2066. In vulceribus Christi medicamentum est vel thesaurus humani generis. V, 2066. Christi vulnera, tuta et firma requies peccatoribus et infirmis. VI, 956. Remedia sunt adversus tentationes. VI, 956. Per foramina corporis patent nobis arcana cordis. VI, 956. Oratio ad Christum, qua resurrectionis et adscensionis ejus particeps anima fieri desiderat. VI, 955.

Christus sedet ad dexteram Dei, manente eadem natura carnis in qua natus et passus est. X, 1717, 1752. Qui simul in coelo et in terra. V, 1761. Christi in coelis regnantis argumentum, munus Spiritus quod donat in terris. V, 2095. Christus qui mortuorum et vivorum iudex. V, 1803. In iudicio talis apparebit qualis videri possit et ab eis quos coronaturus, et ab eis quos judicaturus est. X, 1889. Tunc et crucem et vulnera ostendit. V, 2052. Beneficia sua reprobis qualiter exprobraturus. VI, 1186. Christi subjectio et regni traditio. III, 2398; VIII, 1186.

Christum magicis artibus, ut mortuus cohereretur, effecisse contendentes, e prophetiis arguuntur. VIII, 1128. Christi invocatio adversus diabolum. VI, 1070, 1072. Christus jam nos spectat et adjuvat pro se certantes. V, 1878. Christi nomen Judæi reluctantis animo infixum. VII, 827. Christus et simpliciter et dupliciter laudandus. V, 1833. Christus in divinitate panis, in humanitate lac nobis factus est. VI, 1267. De Christi humanitate loqui et salari morienti delectabile est et salutare. VI, 1152. Christi mysteria perecurruntur, quo pius in Deum excitetur affectus. I, 1465. Christi amandus ardens desiderium orationi conjunctum. VI, 928. Christum non amantis miseria. VI, 955. Christus unus in se, aliis atque aliis est diversus. V, 1897. Credenti est salus, onus non credenti. V, 1800. Esse sine Christo, miserum; Christum secum esse, tutum; cum Christo esse, beatum. VI, 1357. Christus si in isto saeculo ambulaverit in nobis, in futuro inhabitabit. V, 2117. Christum in se manentem habere, discipulis prodest, non Christo. X, 1788.

Christus qui laevis, ovis, vitulus. V, 1816. Qui taurus. V, 1818. Turtur et passer. V, 1849. Cur sinapi similis. V, 1915. Christi oculi. III, 2204. Dentes. III, 2204. Os, manus, scapulae ac pedes. V, 1907. Christus noster salvator, rex, ac solus Dominus. VI, 1191. Verus amicus noster: variorum ejus nominum ratio. VI, 1049. Christus fons innocentiae et plenitudo justitiae. V, 2014. Fons de quo omnes sancti sive ante, sive post incarnationem acceperunt. V, 2111. Verum nostrum gaudium. V, 1917. Fidelium finis. X, 1816. Ab aliis carius, ab aliis vilius emitur. V, 1765. Christi sarcina levare, non premere consuevit. V, 1800.

Christiani dicendi sunt, quotquot retro fidem habuerunt unius Dei quam Salvator praedicavit. III, 2219. Christianos a Judæis distinguit, et inter se pares facit ipsorum pater Deus. V, 1867. Christiani angeli dicti sunt ad comparisonem Judaeorum. III, 2228. Christianos a Paganis praecipue discernit spes resurrectionis. V, 1961. Christianorum tempora praedicta esse. V, 2548. Christiani populi post Christi mortem multiplicandi figura. V, 1775. Christianus non nascitur, sed fit. III, 2274. Christiani cur dicantur, non Petriani aut Pauliani. V, 1780. Christiani dignitas et officium. VI, 1033, 1056, 1057. Ei in baptismo regalis ac sacerdotalis dignitas collata. VI, 1211. Ei per fidem Christi remissio confertur peccatorum. III, 2576. Sed nihil ei prodest fides, si non mutet vitam. III, 2576. Vitae mutationem suadet cognitio iudicaturum. III, 2576. Increpantur ut Dei irrisores, qui Christi fidem suscipere in vitae finem differunt. III, 2576. Melior est causa gentilis, qui in fine vitae credit. III, 2577. Licet non habeat dignitatem aut remunerationem ejus, qui Christianam vitam egit. III, 2577. Hujus gloriam cum videbit, poenitebit se non vixisse, sed mortuum esse Christianum. III, 2578. Christiani post baptismum ad pompas diaboli redeuntes, quomodo in die iudicii a diabolo accusandi. VIII, 1119. Christianos non posse damnari qui putant, refelluntur. VI, 1118.

Christiani nominis non facit sola dignitas Christianum. V, 1896. Eo nomine quis indignus, quis dignus. VI, 1056. Christiani nomen sine re gestare indecorum est. VI, 1056. Christianum facit professio et vita. III, 2311. Christianum dici, et christiana opera non habere, nihil prodest. III, 2419. Christianum nomen quae exigit opera. V, 2237, 2240. Christiano non sufficit cor malis vacuasse, nisi et bonis impleat. V, 1774. Christianus non est, qui in Ecclesia Christi non est. VI, 1196. Christianus abstinens est, qui est contentiosus. VI, 1085. Christianus non potest dici, qui non est castus. V, 1995. Christianus ille non est, qui pro veritate mori timet. II, 1134. Christianus quis verus sit. VI, 1170. Christianus nemo recte dicitur, qui Christo moribus non coequatur. VI, 1084. Christianus bonus, semper civis coeli

et peregrinus mundi. V, 1877. Ut peregrinus, qualiter debeat affici. V, 1955. Mercedem non appetit in hac vita. V, 1965. Non possidens mundum, hic totum possidet Salvatore. V, 1902. Christiani boni nec tormentis separantur a Christo: tepidi vero et negligentes interdum otiosis fabulis separantur. V, 2270.

Christianae vitae documenta. VI, 1747. Et toto Tractatu de Rectitudine catholicae conversationis. VI, 1169. Christiani os, ubi sacramenta Dei mittuntur, decet semper Deum laudare. VI, 1175. Christianorum non est mundana felicitas. VI, 1068, 1070. Christianis nihil hic Scripturae promittunt nisi tribulationes. V, 1890. Christianus dolet, si felix in saeculo videatur. III, 2534. Christum sequens, preparet se ad praellum. V, 1796. Toda vita Christiani hominis, si secundum Evangelium vivat, crux est atque martyrium. V, 2129. Christi militi semper vigilandum. V, 1852. Vigilandum et magis in pace. V, 1852. Christianus hic sollicitus sit, non securus. V, 1855. Unde securus esse debeat, nec ideo tamen non sollicitus. V, 1885. Christiani arma adversus diabolum. V, 1797. Christianorum patria, civitas, cives, parentes, rex. V, 1877. Christianos Paganis aut Judæis servire prohibet Valentinianus. X, 1751.

Chore interpretatur calvitie. VI, 1205. Chore filii in Isalmis numquam nisi laeta canunt. VI, 1203.

Chrysolitus quos significet. VI, 1250.

Chrysoprasus quos repraesentet. VI, 1250.

Chrystallus ex nive per multum temporis congelante fit. III, 2169.

Cibus bene uti proprie Christianorum est. VIII, 1219. Quis Christiane iis utatur. V, 1959. Panem mitidum ac cibos delicatos velut impudicitiae venenum devitet monialis. I, 1457. Qui illius cibi esse debeant. I, 1455, 1457. Cibo sacriligo uti mortale est. V, 2271.

Cicero memoriam oratori necessariam tradit. I, 1410. Laudantur ejus orationes. I, 1448. Ac liber de amicitia. VI, 851, 855, 856, 859. Cicero verae amicitiae virtutem ignoravit. VI, 855.

Cicindilia. V, 2238.

Cilicium de pilis caprarum textitur, et quam conveniens sit poenitenti. V, 2227.

Cinerum ritus. I, 1457.

Circassarii agitantes, quamdiu agitant, a communione separantur. IX, 787.

Circuitus mentis optimus. VI, 752.

Circumcelliones Agonestici a Donato Bagaiensi conducti. IX, 801. Sanctorum duces appellantur. IX, 801. Nullum sunt in possessionibus suis securum. IX, 801. Per undinas vagantur. IX, 801. In loco Octavensi occidunt eorum plurimum. IX, 801. Occisorum corpora per aras dealbatas posita. IX, 801. Ex iis aliqui falsi martyrii cupiditate se precipites dabant. IX, 801. Circumcellionum furor. IX, 811, 812. Frequentibus principum sanctionibus condemnatus est. IX, 812. Circumcellionum turbæ comprimendae. IX, 841. Multantur seorsim. IX, 842.

Circumcisio Judaismi signum est, non Judaismus. III, 2274. Circumcisio carnis nullius est meriti. III, 2241. Si in signum salutis fuisset, nec salvae fuissent Judæae mulieres. VIII, 1154. Data est potius in signum pudoris et turpitudinis. VIII, 1154. Circumcisionis sacramentum originalis peccati reatum delebat. X, 1652, 1781. Et gestabat baptismi gratiam. X, 1655. Circumcisio Samaritanorum non iterabatur. IX, 764. Circumcisio cur octavo die. III, 2252; X, 1652. Circumcisionem ablaturus Christus suscepit. V, 1999. Circumcisio, utpote signum promissi Christi, eo nato debuit cessare. III, 2250. Circumcisio cordis, spiritale signum eorum qui spiritualiter nascuntur. III, 2250.

Circumstantiae quaestionem facientes. I, 1442.

Civitas area Martyrum. IX, 798. Casa major. IX, 798, 799. Cirtensis Concilii locus, tempus, gesta. IX, 774.

Civitates duae ab initio mundi ex humilibus et superbis constantes. V, 2511. Civitas alia mundi, alia paradisi. V, 1877. Civitates duas faciunt duo amores. IX, 1877. Civium terrena civitatis ac coelestis origo. X, 1872. Civis coeli, peregrinus est mundi. X, 1860.

Clamor ad Deum quid sit. X, 1867. Clamor sanctorum sine voce apud Deum auditur. V, 1792.

Clarus presbyter. IX, 801.

Claudianus episcopus. Donatista. IX, 803.

Claudius Saturianus. IX, 780.

Claves Petri. VI, 766. Claves regni coelorum quibus creduntur, iis necessariam esse clementiam. V, 1899.

Claustrium scala. VI, 997.

Clementis B. Petro doctore veteres emendavit errores, et fidem martyrio consecravit. X, 1719. Clementis basilica. X, 1718.

Clementiae, misericordiae et pietatis discrimen. VI, 1275. Clementer ignoscens in se peccantibus, clementiam Dei certissime accipiet. V, 2329.

Clerici militia, elazulus, stipendium. V, 1903. Clerici cur capita radant. VI, 1215. Cur pilorum minimam partem retineant. VI, 1216. Capillos, intras, aliave capium velamina inter psallendum non debent gestare. VI, 1216. Clericis nefas est quidquam possidere proprium. VI, 1215. Christus dum eos terrenis possessionibus privavit, suis et eorum hostibus arma tulit. VI, 1216. Clerici de domus episcopo factis portionem accipiunt, quando pauperibus distribuuntur. IX, 799. Ecclesiasticus ordo candida veste utitur in administratione sacrificiorum. X, 1704. Clericorum exsufflationes et exorcismi in baptismo. X, 1739. Ne controversia episcopi cum diacono foris sciat, valde timeat. IX, 796. Clericis et Senioribus Clit. scribitur, ut inter episcopum et diaconum illius pacem componant. IX, 793, 796. Clericorum stabilitas. X, 1761, 1762, 1763; vide 1771. Clerici locuti vacantes, Dei voluntati quasi insultant. VI, 1166. Clericus non clericus. V, 1903. Clericorum inopiam patitur Africana Ecclesia. IX, 803, 808. Clericum ordinandum quatenam prohibeant. VIII, 1219. Pontificatus, presbyteratus aut diaconatus officium quis indigne, quis digne obtineat. V, 1804. Clericis apud Donatistas ordinatis suis honor servandus. IX, 803, 809. Eis honorem suum servat Carthaginiense Concilium, salva reverentia transmarini Concilii; a quo deinde eis negatur. IX, 808. Clericos in haereticis erroribus ordinantes, sicut et ordinati, multantur. IX, 806, 812. Clericos catholicos Decurionatus munere aliisque molestis functionibus absolvi Constantibus. IX, 792. Eosque ab omnibus orationibus publicis functionibus immunes vult. IX, 777. Ecclesiae ministris dividendos ter mille folles Constantinus Caecilio conert, ac permittit potere a praediorum suorum procuratore quicquid necessarium fuerit. IX, 777. Clericis et ecclesiis abrogata privilegia revocantur. X, 1781. Coeternum Deo nihil esse. III, 2218.

Coedee lector. IX, 795.

Coelstinus Pontifex Augustinum tuetur, et haeresim Pelagii renascentem cohibet. X, 1634. Epistola ad Nestorium Pelagianus reprehendit. X, 1750. Ac de fide B. Augustini ad Galliarum episcopos scripsit. X, 1750. Augustini scripta adversus Gallos quoddam vindicavit. X, 1755. Coelstinus epistola ad coercentes presbyteros qui in Gallis novitati studebant. X, 1755. Laudatur. X, 1851. Coelstinus opera Coelstius Italia extruditur, Britanniae a Pelagiano errore liberantur. X, 1851. Et in Gallis Pelagianae reliquiae reprimuntur. X, 1851. Coelstinus ad Tuenti scripta responsum indicat. X, 1756.

Coelstinus. X, 1646. Nobilis natus, et illius temporis auditorialis scholasticus. X, 1681. Eunuchos matris utero editus. X, 1686. Homo cui vnipecula ingenium. X, 1723. Adhuc adolescens scripsit de monasterio ad parentes suos epistolae morales in modum libellorum tres, prius quam ad Pelagium accederet. X, 1679. Hujus auditor circa an. ccccxi fuit. X, 1686. Not. (a). Multos incredibili loquacitate hujus amentiae suae participes fecit. X, 1681. Coelstinus Roma Carthaginiensem veniens Pelagianam haeresim ibi docet. X, 1682. Resistit ei Paulinus ecclesiae Medicin. diaconus. X, 1682. A quo per libellum apud Aurelium acrosatur. X, 1686, 1687. Quod Carthagine an. ccccxi super Coelstii nomine fuerat agitata, an ccccxi ibidem recensetur. X, 1714. Coelstinus an. ccccxi ad iudicium Carthaginiensis ecclesiae perductus, episcoporum sententia condemnatus est. X, 1691. Jam ad presbyterii honorem subrepere coeperat, cum ad iudicium episcopale perductus est. X, 1692. Sed ad hunc presbyterii honorem postea pervenisse dicitur. X, 1711. In Asia scilicet. X, 1712. Cum Ephesi presbyterii honorem per obreptionem petere ausus esset. X, 1687. Quae obreptio notatur a conventu Ierosolymit. X, 1699. A Zosimo tamen presbyter nuncupatur. X, 1719, 1721.

Coelstinus contra traducem peccati primus scripsit. X, 1682. Peccatum originale negat. X, 1719, 1725. Apud Carthaginiensem docet, posse homines sine peccato esse, natura sibi sufficiente sola humana. X, 1682. Tum synodo ibi congregata, cogitur confiteri quod parvulis sit redemptio necessaria. X, 1692. Ac profiteri se quidem de traducem peccati dubium, consentire tamen melius sentienti. X, 1692. Magis convictus, quam correctus. X, 1692. Ideo damnatur. X, 1691, 1692. Praesente Aurelio, Augustino absente. X, 1692. Coelstinus libello confessus per baptismum fieri redemptionem parvulorum. X, 1712. Quo id sensu concedat. X, 1719. Erroris sui quantum amator ac defensor fuerit. X, 1619. Haereticæ doctrinae assertor ex libris suis convincitur. X, 1642, 1725. Anno ccccxi una cum Pelagio ab Innocentio ecclesiastica communione privatur. X, 1714. Nec sic damnatus cessat haeresim tueri. X, 1682, 1725. Capitula septem errorum quos per populos disseminabat. X, 1682, 1686. Septem alia his opposita synodilibus gestis. X, 1687. Actis iisdem frequenter auditis, ac jussus sua placita damnare, nec acquiescere, communionem ecclesiasticam privatur. X, 1687, 1689. Carthagine convictus appellat ad Ro-

manam episcopum. X, 1687, 1725. Sed cum ad sedem Apostolicam appellasset, defuit. X, 1725. Sic appellatione neglecta Ephesiam contendit. X, 1787. Inde post aliquot annos Constantiopolim petens ab Attico detruditur. X, 1787. Ac super ejus nomine litteras in Asiam, Thessalonicam et Carthaginiem Atticus mittit. X, 1787. Hinc Romam secedens Zosimo illudat. X, 1787. Causam illius examinat Zosimus: totius rei ordo. X, 1719, 1721. Quam elementer cum eo egerit Zosimus. X, 1719.

Coelstinus Zosimo offert bellum fidei, unde nulla ei quaestio movebatur. X, 1718. Quam vafre Apostelatum ipsius iudicio se submittit. X, 1718. Zosimus praestitutum fuisse Afrorum de ipso iudicium arguit. X, 1720. Eumque absolute fidei iudicat. X, 1720. Ac miratur quid tantus vir, eademque ratione fidem suam explicans Pelagius, potuerint infamari. X, 1721. Coelstinum tamen aliosque admonet, hanc certamina ex prava curiositate profuere. X, 1720. Verum epistolam ei dat, qua postea abusus est. X, 1687. Coelstinus Zosimum in omnibus fidem commodasse questi sunt Africani episcopi. X, 1726. Quid querelis Zosimus respondeat. X, 1726. Coelstinus a Zosimo jussus ut damnet omnia quae a Paulino sibi objecta sunt, tergiversatur. X, 1724. Rescribentibus ex Africa episcopis, ad audientiam pleniorum vocatus Roma aufugit, et a Zosimo damnatur. X, 1687. Exinde Tractoria Zosimi per totum orbem missa sanctorum Patrum subscriptionibus est roborata. X, 1689. Huic subscribere detrectantes imperialibus legibus et sacerdotalibus statutis sunt depositi. X, 1689. Decretum Constanti an. ccccxi quo Coelstinum ipsum magis ac magis Urbe pelli mand. X, 1750. Laudatur. X, 1750. Edictum Praefecti adversus ipsum et eos qui latebant ipsi praebent. X, 1751. Coelstinus a Coelstino audientiam postulans totius Italiae finibus extruditur. X, 1851.

Coelstinus haeretici. X, 1615, 1622. De Ephesina synodo spei aliquantulum gesserunt. X, 1761. Ab omni hominum societate repellendi. X, 1761. Toties toto orbe damnum remotas provincias inquietant. X, 1761. Eos ubique persequitur, cuius fidem persequantur. X, 1761. Nestorio adhærent. X, 1761. vide Pelagianum.

Coelcolae nescio ejus dogmatis. IX, 815.

Coelum a celando. VI, 1028. Caeli nomine quid vulgo intelligatur. VI, 1027. Caelo, quod Deus primum condidit, invisibilia omnia significantur. III, 2218. Caeli tres historialiter, et tres significative. VI, 1028. Coelum quo raptus est Paulus. VI, 1028. In quo Christum conspexit Stephanus. VI, 1028. Caeli cur dicantur Angeli et justi. VI, 1028. Coelum est ubi culpa cessavit. V, 1907. Coelum electorum Ecclesia. III, 2419, 2422. Coelum coeli, mens pura cum Deo concordissime una. VI, 915. Coelum caelorum ipse Deus. VI, 1030.

Coelorum regnum extra hoc corporeum coelum, imo extra omnem locum. VI, 1012, 1029. Caelo corporeo si delectantur Sancti, ea res melior est illis. VI, 1023. Neque corporeo caelo sustentantur Sanctorum corpora. VI, 1029. Coelorum regnum varia habet nomina: quae illa sint. VI, 1015. Coelum Christus qui solus ascendit. V, 1884. Secum ad coelestem patriam perduxit Christus, quos ex inferno liberavit. V, 2193. Coelum latronis introitu non est dedecoratum, sed honoratum. V, 2049. Caeli porta ab Adam clausa, jam patet. V, 2083. Coelestibus praemiis etiam ante iudicium honorantur Martyres. V, 2153. Caelo ac visione Dei gaudet Vincentius. V, 2097, 2098. Coelos ad Deum transacta hac vita petunt justi. III, 2371; VI, 1163. Caelo gaudent animae sanctae dum caro a veribus devoratur. VI, 1185. Coelestem patriam, ubi nos Sancti expectant, anhellare. V, 2160. Quam multi ea jam donati, nos illic expectent. V, 2157. Coelestis regni carnalis excogitatio. VI, 1907. Regni hujus gloria ac felicitas. V, 2136; VI, 820, 822, 861, 915, 934, 938, 966, 993. Quo pretio ematur. V, 2136.

Coelestia scripta Imp. IX, 778. Coeleste praeceptum Constantini. IX, 790.

Cogitatio quid. VI, 809. Cogitationum duo genera cordibus nostris se iugiter conantur inserere. V, 2345. Cogitatio sancta custodit, non sancta perdit. V, 2344. Cogitatio de victu et vestitu quondam sancta. V, 2344. Cogitationes superfluae pilis significantur. VI, 1213. Cogitare pudeat, quod pudet dicere. II, 1114. Cogitationibus turpibus quid opponendum. VI, 1175. Cogitationes inutiles et lascivae nihil sic excludit, ut verbi Dei meditatio. I, 1461. Cogitationes malas in ipso ortu suo excutendas esse. VII, 1558. Quod multis similitudinibus ostenditur. V, 2345. Qui a malorum cogitationum consuetudine desuevit. V, 2344, 2346. Cogitatum omnem in Christum intendere. VI, 956. In ipsum Deum. VI, 964. Cogitationes pias ex libero arbitrio sine inspiratione Dei non oriri. X, 1816. Cognare ac desiderare humana possumus sine gratia, non autem divina. X, 1774, 1780, 1786. Cogitationum bonarum origo omnis, consensusque earum ex Deo est, per inspirationem intrinsecus Spi-

ritus sancti. X, 1775, 1786. Cogitatio bona et subita. quasi hospes de celo. V, 1911. Cogitationes bonæ semper a Deo sunt. VIII, 1221. Non omnes male a diabolo excitantur. VIII, 1221. Cogitationes animæ internas selus Deus novit. VIII, 1221. Has diabolus ex motibus corporis colligit. VIII, 1221.

Cognitio creaturarum quæ non videntur. unde nobis sit. X, 1896. Cognitio creaturarum matutina et vespertina. VI, 741. Percipimus sensibus substantiam mente ac ratione accedentia. I, 1425. Cogitatione Dei nihil melius. V, 2325. Cognitio hæc ipsa beata vita est. V, 2325. Cognitio sui. *vide* Scientia.

Colende terræ ratio. V, 2327. Colitur hoc ab homine quod diligit. X, 1879. Cultus superstitiosus variarum rerum perstringitur. VI, 1172, 1174. Nulli creaturæ, præter Deum et sanctos ejus, veneratio exhibenda. VI, 1175. Cultus Dei non alia merces querenda nisi Deus. X, 1861.

Collationis tempus. 1456.

Collationis Carthag. locus ac tota ratio. II, 819.

Collecta pro ecclia Ecclesie. V, 1757.

Collo appensa ligamina. VI, 1172.

Colobia. II, 1125.

Colonicus adiutor commentariorum. IX, 816.

Comes Africæ. IX, 808. Comitibus ac Ducis nomen uni eidemque promiscue datum. VI, 1046. *in admonit.* Comitiva sedes. IX, 816, 842.

Commendantur Deo omnia nostra. VI, 958.

Commentariorum leges. X, 1995.

Communione ecclesiasticam declinant criminum conscii. V, 2216. Sicque reatum congregant, et remedium devitant. V, 2216. Communionem et finibus ecclesie Apostoli eiecerunt Simonem, Filetum, etc. IX, 855. A communionem se ipsum pro reatu suspendere. V, 2221.

Competentes. V, 1821. Quasi simul petentes. V, 2242. Quid petant, quidve agere aut cavere debeant ut petita consequantur. V, 2242. Competentes, quos uterus matris Ecclesie Christo inspirante concepit, caveant abortum. V, 2243.

Completorii hora. II, 1122, 1124, 1141.

Compresbyter a Synodo nuncupatur Hieronymus. X, 1712. Episcopus non aliter presbyteros vocat quam consacerdotes aut compresbyteros, sed non item diaconos condiaconos. III, 2502.

Compunctio quid. VI, 816. Compunctionis laus. VI, 1254. Compunctionem arcet omnis immoderantia. VI, 1032.

Concilium Arelatense convocatis episcopis datur evectio publica cum tractoriis. IX, 785. Eo pergere præcipitur Syracusanorum episcopus cum duobus secundi ordinis ac tribus servulis. IX, 786. Concilium in secretario basilicæ habitum. IX, 808, 809, 827, 828; X, 1728. Conscientibus episcopis, adstantibus diaconibus. IX, 808; X, 1728. Ut sedeant episcopi Carthagine congregati, Tribunus invitat. IX, 827. Pelagius Ierosolymis in consensu presbyterorum sedet. X, 1699. Con illi litteris unus episcopus omnium vice subscribit. IX, 815. Concilii Arausicani II. capitula. X, 1785. Cur non modo ab episcopis, sed et a laicis subscribantur. X, 1789. Ab apostolica sede fuerunt transmissa. X, 1785. Et ab eadem confirmantur. X, 1791. Cesarii qui ei præfuit rogatu. X, 1790. A Concilio ad Comitatum duo clerici ecclesie Carthaginensis mittuntur. IX, 814. Item mittuntur duo cum Commonitorio. IX, 811. Concilii iudicium quanti faciat Constantinus. IX, 788. Concilium plenum. X, 1731.

Concepit omnis homo, sed alius de Christo, alius de diabolo. V, 1891.

Concordiæ inter homines auctor Deus, dissidii diabolus. IX, 791.

Concubinas ante uxores accipiendi usus frequens. V, 2290, 2292. Ut nec putetur peccatum. V, 2290, 2340. Propter multitudinem episcopus excommunicare omnes non potest. V, 2290, 2295. Concubinas sive ante, sive post uxorem accipiens, adulterium, immo adulterio pejus peccatum committit. V, 2290, 2295; VI, 1179. Peccati huius gravitas inde ostenditur, quod de liberis tantum servi nascantur. V, 2291. Et quod fiat publice, adulterium autem occulte. V, 2291, 2295. Concubinatus quorundam senum. I, 1461. Concubinas accipiens posset et deberet non solum a communione suspendi, sed et a convivio et colloquio Christiani populi separari. V, 2295.

Concupiscentia aliquando ad bonum, aliquando ad malum aptatur. III, 2415. Concupit omnis homo, aut de Christo, aut de diabolo. V, 1891. Concupiscentia triplex. VI, 1516. Triplex in protoplastorum peccato. VI, 1051. Concupiscentia non est præcedens natura hominis instituti, sed consequens poena damnati. X, 1885, 1896. Concupiscentiæ pugna iusta est peccati poena. X, 1674. Concupiscentia reatus per baptismum dimissus est. X, 1674. Pugna ejus renatos pulsat, ut divinum omni die implorent auxilium. X, 1674. Con-

cupiscentiæ non pax, sed bellum indicendum. X, 1867. Concupiscentias carnis solo libero arbitrio homo vincere non potest. X, 1615. Ad eas vincendas necessarium est etiam renatis quotidianum Dei auxilium. X, 1757. Concupiscentiæ alimenta sunt cibi fortiores. VI, 768, 777. Concupiscentiam per sensus nasci, a demonibus adjuvari, a nobis posse vinci, nobis occupatis conquistare. III, 2351. Esca subtracta sopiri. III, 2351. Ad hæc vero Dei opem implorandam. III, 2351. Concupiscentiarum laqueis totus mundus plenus: et quis eos effugiat. VI, 875, 878. Concupiscentis aliena quæ sint artes. V, 1880. *vide* Libido.

Concessores quam multi sint. V, 1905.

Confirmatio, sacramentum. VI, 794. Quod statim post baptismum conferri innotuit. VIII, 1217, 1220. Necnon is qui apud hæreticos baptizati, ad Ecclesiam accedant. VIII, 1217.

Confitendum Deo semper et in bonis et in malis. VI, 859. Confiteri soli Deo ad salutem non sufficit. VI, 1154. Superstitutionis notantur qui aliter autumant. VI, 1154. Confitendum jugiter non tantum Deo, sed et hominibus. V, 2212. Aliter non est redditus ad Deum. V, 2215, 2215. Diaboli conatus ut a confessione nos deterreat. V, 2212, 2214.

Confessionis peccatorum necessitas. V, 1851; VI, 1288, 1289. Confessionem nostram desiderat Deus, ut iustam beneat ignoscendi causam. V, 2215, 2215. Apud iudicem iustum et misericordem qui se accusat, excusat. X, 1875. Confessionem præcepit Deus: ut diabolus audiat nos poenitere, nec amplius inde nos incuset. VI, 1288. Confessio culpe Adam servavit, negatio Cain damnavit. V, 1928. Confessio tabula post naufragium. V, 2226. Initium sanitatis. V, 2214. Confessio peccati latentis dupliciter sanat ægrotum. VII, 847. Confessionis utilitas ac fructus. V, 2050, 2215, 2216; VI, 1289; X, 1879. Confessio non ad ultimum Quadragesimæ aut vitæ suæ diem differenda. VI, 1289. Confessione et poenitentia citius ablunda delicta. VI, 1049. Confessio Eucharistiæ sumptioni præmittenda. VI, 1059.

Confitentis quis debeat esse habitus. VI, 1280. Confiteus caveat ne excusationes obtendat peccatis. VI, 1126. Confessio peccatorum fiat humiliter. VI, 1056. Confessio humilis vitiorum. VI, 945. Confessio in aure sacerdotis. VI, 1118. Confiteri sæpiissime sacerdotibus. VI, 1252. Confitendum ore proprio, non per nuntium aut scriptum. VI, 1122. Quando pluribus quis confitetur, tanto facilius remissionis gratiam consequitur. VI, 1122. Confitendi quædam ratio captiosa exponitur, et improbat. VI, 1155. Qui confitenda omnia peccata cum omnibus quæ ea circumstant. VI, 1124, 1155, 1289. Si quæ taceantur, aut dicta callide pallentur, animam jugulant. VI, 1156. Quotidiana peccata saltem cogitatione in collecta generali apponenda. VI, 1156. Confessionem apud diversos dividere, est venia semper carere. VI, 1125. Quibus sacerdotibus confitendum. VI, 1158. Sacerdoti quam meliori potest, quisque confiteatur. VI, 1125. Qui sciat ligare et solvere. VI, 1122. Confessio præ desiderio sacerdotis absentis alteri facta, etsi non tam cito, sæpe obtinet veniam. VI, 1122. Confessionem comitetur poenitentia et odium peccati. VI, 1155. Confitens peccata, nec dolens, irridere videtur iudicem. III, 2338, 2539. Confessio peccati bona, si et curatio consequatur. X, 1867.

Confessiones excipiens qualis esse debeat. VI, 1066, 1129. Excidere potest a iudiciaria potestate. VI, 1130. Ligandi ac solvendi potestatem his non convenire, qui proprium aliquid possideant. VI, 1215. Quando sacerdotibus lapsis hæc potestas restituenda, vel omnino neganda. VI, 1215. Sacerdotum error, qui poenitentes etiam post mortem ligabant. VI, 1157. Confessiones excipiens qui se gerere debeat. VI, 1289. Quod per confessionem scio, minus scio quam quod nescio. VI, 1289.

Conjugatos de castitatis debito et incontinentiæ vitio Casarius verecunde admonet, et quia id officii sui esse putat. V, 2500. Coniugalis excessus habet nonnullum, sed veniale peccatum. VI, 768. Conjugem cognoscere, excepto liliario desiderio, peccatum est. V, 2290, 2299. Non quidem capitale. V, 2290. Si tamen frequens sit, nimis immundam animam facit. V, 2290. Peccatum hoc quotidianis eleemosynis redimatur. V, 2298. Conjugia non damnavit Christi inusitata natiuitas. V, 1981.

Coniux Dei patris in Filii generatione, bona voluntas. VIII, 1105.

Coniunctio tres Angelis admiranda. VI, 788, 1559.

Coniunctio quid. I, 1405. Coniunctioni accident figura, ordo, potestas. I, 1405.

Coniubii iure nec viris licet, quidquid mulieribus non licet. VI, 1179.

Conscientia bona quatenus non sufficiat. VI, 1222. Conscientiæ pura felicitas. VI, 1252. Ad illam conducunt tribulationes. VI, 1252. Conscientia qui discutienda. VI, 817. Conscientia prava minuit fiduciam orantis. VI, 903. Conscientiæ prave miseria. VI, 945.

Consecratur nihil sine signo crucis. VI, 1192.
 Consensoria monachorum. I, 1447.
 Consentibile. VI, 1146.
 Conservatio rerum continuatam conditoris operationem exigit. X, 1882. Conservantur omnia per verbum. VI, 867.
 Consideratio novissimorum multis suadet. VI, 985.
 Consiliarium delectus. VI, 1048.
 Consilium quid sit, quidve præceptum. V, 2238.
 Consolatio æterna cum præsentī non est speranda. VI, 882. De consolatione mortuorum S. Joannis Sermones duo. VI, 1139.
 Consortium bonorum quam utile, quam exitiosum sit malorum. VI, 1062.
 Conspicui. V, 1956.
 Constans Consul. IX, 842.
 Constans Imp. per Africam mittit pauperibus eleemosynas, et ecclesiis ornamenta. IX, 800. Quæ contumeliose repudiant Donatistæ. IX, 800. Quanto studio unitatem procurat, ac tandem obtinet quod tentarat. IX, 802. Idem memoratur sub nomine Constantini. IX, 802.
 Constantina civitas. IX, 792, 997.
 Constantinopolis regina urbium. X, 1730. Ex ea Julianus et Cælestius detrusi. X, 1686.
 Constantinus. IX, 779, 802. Ut eum a tæliis suis avocaret, quidam xxx. annis morione infixit. III, 2337. Constantini pater inter ceteros Imperatores persecutionem non exercuit. IX, 778. Constantinus et Licinius Cæsares Christianæ religioni favent. IX, 781. Constantinus moleste fert episcoporum in sua ditione dissidium. IX, 778. Item appellationem ab episcoporum judiciis. IX, 779. Judicium suum quam flocci ducat iudicio sacerdotum comparatum. IX, 788. Timet, ne si Ecclesiæ altercationes dissimulet, Deum sibi patiatur iratum. IX, 786. Scribit ut partes dissidentes Arelatem se conferant. IX, 784. Catholicis in Constantina civitate basilicam construit: eaque a Donatistis usurpata, sumptu suo fiscali aliam illis erigi jubet. IX, 792. In gratiam clericorum catholicorum leges dat. IX, 793. Constantini epistola qua pecunias ecclesiis donat. IX, 777. Alia qua clericos ab omnibus publicis functionibus immunes vult. IX, 777. Constantini epistolæ variae in causa Donatistarum, et nonnullæ ad ipsum. IX, 777, 785, 786, 788, 789, 790, 791.
 Constantinus junior Cæsar. IX, 793.
 Constantinus, seu Constantius, Valentiani minoris pater. IX, 1730. Decretum ipsius adversus Pelagianos. X, 1750.
 Constantinus qui Imperium in Galliis invasit, notatur. X, 1721.
 Constantius Consul cum Constante. IX, 842. cum Honorio. VII, 833; X, 1714.
 Constantius a Faventia. IX, 779.
 Constantius contra Pelagianos memoratur sine scriptura disputasse. X, 1682.
 Constantius ex vicario Romæ habitans multa a Pelagianis pertulit. X, 1724.
 Consubstantius Deo Christus. III, 2293.
 Consuescere bene, pudebit dissuescere. V, 2116. Consuetudo vitia aut virtutes alit. II, 1108. Animus secum quodammodo putabit in se natum; quod consuetudine didicit. II, 1108. Consuetudines pravæ quomodo sanandæ. V, 2345.
 Consularis Numidæ. IX, 792.
 Contemplatio quid sit. VI, 802, 809, 997.
 Contemplationis cum lectione, meditatione et oratione collatio. VI, 998, 1002. Contemplationes multæ. VI, 955, 984. Contemplantis animi varii affectus. VI, 1003. Contemplationis pñhas hñc interim anima Deum sitiens postulat. VI, 933, 983. Contemplationis concessæ indicia, lacrymæ et suspiria. VI, 1000. Contemplationem quomodo foveant Dei bonitas ac majestas. VI, 1137. Contemplativi sæculum veluti mare ponte transeunt. VI, 1310. Contemplatione homo totus fit spiritualis. VI, 1000. Contemplationis meritum. V, 1911. Suavitas. VI, 791, 804, 826, 922. Gustus ejus non est perpetuus. VI, 1001. Cur se sponsis subtrahat Deus, et quam caute tunc se gerere debeant. VI, 1001. Contemplationis munere donatus, caveat ne ad carnis illecebras convertatur. VI, 1003. Ubi veri luminis illustrationem sustinere non valet, ad lectionem, meditationem aut orationem eviter et ordinate descendat. VI, 1003. Contemplationis impedimenta. VI, 1004.
 Contentio nunquam boni aliquid in Ecclesia fecit. X, 1711. Quam dedecet Christianum. VI, 1083. Contentionis causa. VI, 1085. Contentendi non debet, quod non licet amari. VI, 1084.
 Continentia in quibus sita sit. V, 2293. Melior est nuptiis. VI, 768, 777; VIII, 1219. Divortium magis conjugii videbitur quam castitas, si non cum affectu vacandi Domino eligatur. VIII, 1219. Continentiæ promissa non licet infringere. VI, 768. Etiam conjugatis. VI, 768. Continueudum a pro-

priis uxoribus plures dies ante sacras solemnitates. V, 1976, 1977, 2221, 2041. Per totam Quadragesimam usque ad finem Paschæ. V, 1760, 2024. Cur continentia in Quadragesima servanda sit, specialis ratio. V, 2031. Alia tempora quibus conjugati tenentur continere. V, 2300. Quas dare pœnas soleant, qui tunc non se continent. V, 2300. Continentia Dei donum est. VI, 858. Continentiæ triplex hostis. VI, 858.

Contractus. In contractibus testis divinitas adhibetur. III, 2387.

Contraria quæ dicantur. I, 1429. Contrariorum duplex species. VIII, 1170. Tres species. I, 1437. Contrariorum permixtio, meliorum defectio. X, 1827.

Contriti cordis tractatus. VI, 945.

Controversiarum quatuor modi. I, 1443. Quatuor figuræ. I, 1446. Harum cognitio quid conferat. I, 1447.

Conversio hominis non est ab ipso, etsi non sine ipso. X, 1817. Prompta sit. VI, 1069. Cur non sit differenda. X, 1863. Conversio vera sine mutatione habitus sufficit. V, 2208. Itæe nunquam est tarda. V, 2054. Conversio pro religiois vitæ professione. VI, 121. Conversio morum, votum optimum. V, 1978.

Convivam in corde suo quisque habet aut Christum aut diabolum. V, 2347. Parentes et amici rarius et ad parca convivia vocandi. V, 1976. Pauperes ad ea frequentius vocemus. V, 1976. Nullus ad bibendum cogatur. V, 2304, 2306. Nullus cogenti cuiquam cedat. V, 2307. Convivio transacto mos bibendi in nominibus vivorum hominum, Angelorum ac Sanctorum. V, 2308. Conviviis usitata gemilis consuetudo, ut grandi mensura sine mensura tres homines aut volentes aut inviti bibant. V, 2306. Convivia sacri-lega ad arbores, ad facum, ad fontes. V, 2271.

Conviviola. V, 2077.

Copulæ rusticanae. IX, 704.

Cor ignis formam retinet. VI, 802. Unde bonum sit vel malum. VI, 813. Cordis humani pravitas. VI, 947. Dignitas ac libertas. VI, 962. Vera requies. VI, 846, 963. Nequies et vita. VI, 791. Cor cuiusque altare est, aut Dei, aut diaboli. V, 2170. In corde hominum plantatæ radices ducæ. caritas et cupiditas. V, 1968. Cor aut bonum aut malum facit ipsius amor. VI, 845, 843. Cor fidelium cœlum, cor cupidorum terra. V, 1969.

Cornelii bona opera per gratiam Dei sunt inchoata. X, 1796.

Corona martyrum purpurea, juste viventium candida. V, 2153, 2137.

Corporea est omnis creatura, cur. VIII, 1216.

Corpus intrinsecus infinitum est. VI, 731. In nihilum redire non potest. VI, 727. In animum non potest converti. X, 1883. Sensu et imaginatione ad spiritum ascendit. VI, 802. Corporis humani compositio. VI, 791. Partes illius elementis adsimilatæ. VI, 802. Quatuor ejus sunt positiones. VI, 1508. Corporis sanctitas aut corruptio quomodo pendeat ex animi sanctitate vel depravatione. X, 1863. Qui corpus ab anima regatur. VI, 791. Corpus quod nobis ornamentum erat, qui mutatum in pœnam. X, 1865. Modo carcer est. V, 1883. Corporum reparatio Deo non difficilis. X, 1877. Corporis gloriosi quatuor dotes. VI, 850.

Corpus Dominicum crucis signo consecratur. VI, 1192. Corporis et sanguinis Christi percipiendi necessitas. X, 1635. Corpore et sanguine Christi non cibatis negatur vita. X, 1833, 1768, 1769. Corporis Christi percipiendi facultas non est, nisi baptizatis et mundatis. VI, 726. Corpus Christi nemo digne manducat, nisi moriatur præteritis, et vivat futuris. V, 1825. Corpus Domini cum tradam sacerdotes iis quos sciunt peccatores. III, 2310. Judæ a Christo datum est. III, 2311; IX, 766.

Corpus Christi fieri debemus, si volumus vivere de spiritu Christi. X, 1890. Corpus unum est malorum Ecclesiæ persequendum. III, 2442.

Corrector Sicilia. IX, 786.

Corruptio Dei, donum Dei. VI, 1150. Corripere lebis fuit, ubi dux et præpositus deerat. III, 2311. Corripere proximos quomodo quisque teneatur. V, 1788. Quo animo et qua prudentia debeat. V, 2116. Corruptionis iustæ libertas opponitur detractioni. VI, 1293. Corruptiois sævitia lenis. V, 2214. Corruptiois fraternæ exemplum in Joseph. V, 1772. Corruptum odisse, grande peccatum. VI, 1232. Corrupti stulte se excusatos putant, quod plures eadem agant. V, 2331.

Corruptio nec in summo bono, nec non in aliquo bono. X, 1874. Quid sit. X, 1874. Corruptionem non videre, Domini est privilegium. VIII, 1213.

Crapula solis lugentibus ab amictis ingeritur. VI, 1107.

Creatoris omnipotentia et bonitas unde eluceant. VI, 763. In conditione creaturæ tria maxime scienda. X, 1870. Creatura omnia a Deo. VI, 764. Creare solus Deus valet. VI, 872, 974. Creaturæ omnis causa, voluntas est Creatoris. VI,

746. Creaturarum rerum et Creatoris non una natura. VI, 761, 773. Creaturam Deo collatam quasi non esse. VI, 1011.

Creatura quid sit. VIII, 1182. Creata res omnis ex nihilo, et quasi non ex nihilo. VI, 1018. Omnis ex informi materia, de nihilo prius condita. III, 2131. Ex se semper in nihilum vertitur. VIII, 1162. Plus aliquid est in Verbo, quam in se ipsa. VI, 741. Nullam novam fieri. III, 2131. Creata omnia simul. III, 2131. Narrator divisit in sermone, quod Deus non divisit in opere. III, 2131. Alternatione dierum operum vicissitudo, non temporis spatium declaratur. III, 2131. Creatura omnis triforme subsistit. VI, 1015. Omnis et valde bona est et vanitas. V, 1942. Nulla ex se mala, neque ulla ex iis detestanda nisi diabolus. VI, 1182. Omnis aliquam Dei similitudinem habet. VI, 1023. Et aeternitatem imitatur. VI, 1021. Nulla perfectam exprimit similitudinem ejus a quo nascitur. VI, 1015. Creaturae omnes sunt natura mutabiles. VI, 775. Omnes Deum sibi inesse sentiunt. VI, 1019. Cur non omnes aequaliter bonae. VI, 1020. Cur mutantur cum sint ab immutabili. VI, 1021. An homine non peccante fuissent mutabiles. VI, 1021. Creatis rebus quae proficiendi aut deficiendi causa. VI, 761. Quaedam Deus ita facit, ut cum esse coeperint, non esse aliquando non possint. VI, 761. Creatura omnis aut spiritalis aut corporea. VI, 775. Solis spiritibus angelicis et humanis intelligendi est facultas. VI, 775.

Creatura rationalis duplex. VI, 849. Ad quid creata. VI, 849. Creata sunt spiritalia omnia ante carnalia. III, 2322. Creatura angelica et mundana in illo condita, ac deinde humana quasi communis. VI, 891. Creatio post primam nulla nova est corporum, sed tantum animarum. VI, 810. Creationis nostrae beneficium. VI, 849, 852, 869. Creaturae intellectualis bonum. X, 1870. Quem malum futurum praescisset, non creasset Deus, nisi nosset quibus bonorum usibus eum commodaret. X, 1870. Creatis male occupatur, qui discedit a Creatore. X, 1865. Creatura omnis sicut irascitur iis quos Deus vult punire, ita iis quos juvare vult, suffragatur. III, 2166. Creatura triforme dicitur nova. VI, 1027.

Creari pro gigni. VI, 757. Creatio de Filii generatione dicta. III, 2415.

Cortis, pro paradiso. X, 1629.

Corvus a Noe emissus, nec revertens, quos significet. VI, 750. Corvus fidelis Eliae, qui fallax et negligens antea fuerat Noe. III, 2180. Unde panes ei afferebat. III, 2180.

Credere omnia, aut nihil credere vitium est. VI, 1064. Credere Deum, Deo, in Deum. VI, 1025, 1190. Credere incipientium forma, Saulus caecitate percussus. V, 2099.

Crescens. IX, 787.

Crescentianus subdiaconus. IX, 798.

Crescentius. IX, 791.

Crescentius notarius. IX, 816.

Cretensis insulae archiepiscopus. II, 1143.

Crimina capitalia. VI, 1179. Criminum poenas Deus novit ordinare, non crimina. X, 1844, 1847, 1834. Crimina defunctis corporibus salva sunt, nisi prius lacrymis purgata. VI, 1220.

Crispinus. IX, 807.

Crucis supplicium cur a Christo electum. VI, 1192, 1195. Crucis mysterium littera T expressum. V, 1817. Crucis figurae quae sint mysteria. V, 2202; VI, 1192. Crux quam conveniens nostrae aegritudini. V, 2201. Mortifera fuit Christo, sed saluti era Christiano. V, 2063. Crucis figura, scala Jacob. V, 1761, 1762. Crucis virtus praemonstrata in virga Moysi. V, 1777, 1778, 1781, 1792, 1809. In serpente reneo. V, 1805. In baculo cum quo David contra Goliath processit. V, 1820. Crux, lignum mensibus ac diebus omnibus ferens fructum. III, 2452. Innumerabilium bonorum nobis fuit causa. V, 2047. Paradisum nobis aperuit. V, 2048. Crux velut antenna Ecclesiae. V, 1884. Crucis mysterium quam suaviter cogitetur. V, 1809. Crucis memoria cum si feli invocatione hoc facit, quod faciebat corporalis Christi praesentia. V, 2204. Crucis Christi virtus contra diaboli conatus. V, 1885. Cruce Christi nominata daemones terrentur, et si impensius fiat, fugantur. III, 2343. Item dii paganorum responsa dare non possunt. III, 2343. Quod daemones consilii sunt se mortis Christi reos esse. III, 2343.

Crux nunc res est honoris. V, 2047. Cruci homines sigillato prohibentur. III, 2356. Crux Christi regni insigne. V, 2051. Christi principatum non incongrue significat. V, 1750. Altare est, ubi se Christus obtulit. V, 2047, 2048, 2066. Crucifixus Christus omnem locum in templum consecravit. V, 2048. Crucis usus ac virtus in rebus ecclesiasticis. V, 2203. Crucis signo sanctificantur quaecunque consecrantur. VI, 1192. Crucis signum in fronte Christianorum. V, 1820; VIII, 1128. Crucis signo sese frequenter munire. VI, 1174. Signi huius virtus. VI, 1174, 1175. Cruce Christi se jugiter signare quibus prosit. V, 2237. Crux in-

firmis ab amicis eos convenientibus solet exhiberi. VI, 1154. Crucem ad recordationem Crucifixi nostri veneramus. VI, 1154. Actus religionis ad crucis praesentiam eliciendus. VI, 1154. De signo crucis Christi etiam haeretici gloriari videntur. III, 2437. Crucem Christi non reliquit super terram, sed attraxit in caelum. V, 2031. Cruces aureae in habitu sancti senis visae. VII, 809, 810. Crux coram Deo pretiosa. V, 2115. Crux Domini illa est, quae totius vitae curriculo cunctarum disciplinarum virtutibus coaptatur. V, 2129. Crux peccatorum Christo ea gravior est, quam pro nobis suscepit. V, 2207.

Cupiditas et caritas simul esse nullatenus possunt. V, 2245, 2247. Cupiditas et superbia una sunt semper. VI, 1033. Cupiditas in unoquoque non naturalis, sed voluntaria. VIII, 1141, 1142. Cupiditas quam mala radix. V, 1968. Radicem evellenda est. V, 2248, 2261. Cupiditas semper eget. V, 2153. Velut ignis eo amplius quaerit, quo plus accipit. V, 2501. Necessitas corporis parvis rebus expletur, cupiditas nullis. V, 2543. Non est in carendo difficultas, nisi cum est in habendo cupiditas. X, 1881. Cupidi anima est venalis. VI, 1057. Cupiditates pravae porte inferi. X, 1870. Continuo Dei auxilio sunt vincendae. X, 1860.

Curare pro celebrare. V, 2095.

Curator Reipub. IX, 780, 781, 807, 818. Curator coloniae idem est, quod curator Reipublicae, aut quod simpliciter curator. IX, 794. Curator Carthaginiensis. IX, 816.

Curati. VI, 1536.

Curiales primi. IX, 842.

Curtius P. F. P. 814.

Custodia Dei circa nos. X, 1894.

Custodes gestorum. IX, 816, 827.

Cyclorum ab initio conditi orbis recursus breviter digeruntur. III, 2176.

Cynaeorum turpitudine. III, 2342.

Cynici. V, 1781, 1782.

Cynocephali turpitudine. III, 2345.

Cyprianus. V, 1832; VI, 1276, 1281. Cypriani locus contra adulatores. V, 1872. Alius ex libro de habitu virginum. V, 1888. Alius ex lib. de unitate Ecclesiae. VI, 1196. Ex epist. ad Fidum. X, 1725. Cypriani ad Quirinum operis expletorem se dicit Pelagius. X, 1709. Cypriano martyri in Mapalia votum. VII, 818.

Cyprianus Tolonensis. X, 1790. Laudatur. X, 1792.

Cyrillus Jerosolymit. VII, 819. Illius ad Augustinum, et Augustini ad ipsum de laudibus Hieronymi conflictus epistolae. II, 1120, 1126.

Cyrillus Alexandr. gloriosissimus fidei defensor. X, 1831.

Cyrillus affirmat animas cum corporibus seminari. VI, 814; VIII, 1216.

Cyrus Imperator qua arte Babyloniam expugnavit. III, 2175.

D.

Dacianus. V, 2096, 2097. Daemones acrimonia sensus, et celeritate motus aerii corporis, terrenorum corporum sensum praecedunt. VI, 799. Hominibus diversa quomodo suggerant aut procurent. III, 2338. Daemones diversa diversis rationibus homines afficiunt. III, 2331. Credentibus futura, quae vates sui praedicunt, efficere ea conantur; secus, si non credantur. III, 2331. Daemones non valent homines in iumenta mutare. VI, 798. Quibus praestigiis id fieri videantur. VI, 798. Non valent animam hominis implere juxta substantiam. VI, 799. Qui plura praenuntiare valeant. VI, 799. Qui mulierculas decipiant, ut se multa egisse aut didisse putent, quae non contigerunt. VI, 799. Daemonibus quatenus ignotus Christus, et cognitus. III, 2261. Daemones Christi cruce nominata terrentur, quod necis ejus se reos esse consilii sunt. III, 2343. Daemoniacos non timent perfecti viri: hos potius daemones timent. V, 2347. Daemonum cruciatus coram sacris reliquiis. VII, 820. Daemones quisque tot habet, quot vitia. V, 2347. Daemonum suave sacrificium, honestas violata. V, 2003.

Dafnus. IX, 787.

Dalmatias pervasit Pelagiana pestis. X, 1765, 1763.

Dalmaticis hodie induuntur diaconi sicut episcopi. III, 2246.

Damasi Papae ad Paulinum Antioch. missa fidei confessio. V, 2175.

Damna quaedam insta. III, 2277, 2278. Damna potimur, quia egentibus bene non facimus. V, 2344. Damna quolibet potius perpelli, quam superstitiosis observationibus ea advertere. V, 2269. Hoc est quoddam martyrii genus. V, 2272.

Damnatus majorum judicio non examen iudicii, sed patientiae praestandum remedium. X, 1755, 1764, 1831.

Damnabile est non solum malum fecisse, sed et bonum non egisse. V, 2211. Damnabitur etiam baptizatus, qui a

gratia alienus finit hanc vitam. X, 1834. Damnatorum tormentum duplex. V, 2215. Damnatis erit stimulus penitentis, sed nulla correctio voluntatis. VI, 763. Nulla Dei foret reprehensio, si a damnatione nullum liberaret. X, 1835, 1836.

Danielis elogium. V, 2027. Danielis locus de Beze, Habacuc translato, etc., in tabulas computatur. III, 2191.

Dardan. VII, 815.

Detunus episcopus in Sardinia exsul. X, 1771, 1779.

David interpretatur manu fortis. V, 1820. Pugna sua cum Golia Christi de diabolo victoriam adumbravit. V, 1819. David populum numerantis parva culpa, cur tanta in populum poena vindicata sit. III, 2180. Davidis pro filio nondum mortuus plangentis factum egregie enarratur. VI, 1165.

Debatalia. VII, 810, 815.

Debitorum non vexandi. V, 1918.

Decimas Deo non dare quam iniquum sit. V, 2265. Decimæ non sunt nostræ, sed Ecclesiæ deputatæ. V, 2556. Ex debito requiruntur; et qui eas dare noluerit, res invasit athenas. V, 2267. Tributa sunt egentium. V, 2266. Deo in pauperibus vel ecclesiis dandæ sunt ex quibuslibet bonis suis. VI, 1176. De patrimonio. V, 1934. De omnibus fructibus ac proventibus etiam labore et industria sua partis. V, 2195, 2217, 2267; VI, 1347. Quare in pauperibus non accipiat vel decimum, qui contulit totum? V, 2553. Hæc est iustissima Domini consuetudo, ut qui decimam illi non dederit, ipse ad decimam revocetur. V, 2267. Quam solam iure merebamur. V, 2267. Dabis impio militi, quod non vis dare sacerdoti. V, 2267. Decimarum oblatio nobis proficit. V, 2266.

Decius Junior Consul. X, 1790.

Decurio. IX, 784, 841, 842. Torqueri non potest. IX, 784. Decurionatus munere absolventur clerici. IX, 792.

Dedicatio basilicæ in Aransia civitate. X, 1785. Ad quam convenerunt plures episcopi et illustres viri. X, 1790. In dedicatione ecclesiæ vel consecratione altaris Sermones tres. V, 2166.

Defectum Deus solus non patitur. III, 2522.

Defensor et procurator Ecclesiæ. X, 1682.

Definiendi ars. I, 1424, 1426. Lex. I, 1426.

Defloratiuncula. VI, 984.

Defunctorum ossa et cineres quid nobis prædicent. VI, 1352. Defunctorum animæ ubi apparent, corpus aerium iudunt. VI, 1026. De uocis precibus aliisque piis operibus iuvandos. VI, 1520, 1529. Defunctis subvenire quibus moris possimus. V, 2101. Agendum ut, si sit peccator, allevetur peccata ejus; si iustus, cum Sanctis esse mereatur. V, 2102. Defunctis fidelibus requies sempiterna oratur. VI, 959. Defunctis si non prosint quæ pro ipsis agimus, ad nos redit eorum fructus. VI, 1521. Defunctorum tumulis cibi ac vina apposita. V, 2101, 2102.

Delungabrio VII, 812.

Delectationis transiit vana. V, 1978.

Delictum tanto magis grave, quanto persona sublimis. III, 2226. Delictorum indulgentiam omnibus esse necessariam. V, 2055.

Demeiriadis elogium. II, 1099.

Democritus. I, 1445.

Demosthenes pronuntiationem inter prima vel sola Oratoris officia censet. I, 1441. Libri ejus idiotici. I, 1448.

Demosthenes Pelagianus dictor involutus. X, 1705.

Deodatus vir illustris. X, 1790.

Deportationis poena. IX, 815.

Descendere Deus dicitur, quando aliquid novum, quod antea non fuerat, in creatura operatur. VIII, 1204.

Desertum quam conveniens sit saluti. V, 2052. Desertum quomodo sit corpus Christiani jejunantis. V, 2052. Deserto comparantur corda Spiritu sancto vacua. V, 2111.

Deserit Deus neminem, nisi prius ab eo deseratur. V, 1786; VI, 875; X, 1841, 1846, 1848. Obedientem sibi Deus nunquam deserit. X, 1867.

Desiderium quando ordinatum aut inordinatum. VI, 846. Sapientis est hoc appetere quod bonum facit, non id amare quod decipit. X, 1889. Deus tibi totum est quod recte desideras. X, 1888. Desiderans aliquid exterius, nondum habet Deum interius. VI, 887. Desiderium Dei quot bona præstat. VI, 953.

Desperatio impiorum est, non peccatorum. VI, 1198. Unde maxime inducitur. VI, 1291. Ex peccatis diu neglectis generatur. V, 2224. Desperatio ex peccatorum multitudine, et ex desperatione nascitur obduratio. V, 1786, 1788. Desperandum hinc nulli. VI, 1179, 1180, 1187, 1189, 1200. Sive ob gravitatem criminis, sive ob generis humilitatem. V, 2123. Desperationis oblatum repellitur. VI, 1093. Desperatio peior est omni peccato. VI, 1157, 1179. Quantam injuriam Deo faciat. VI, 961, 1153. Desperandum non est de malis. X, 1871. Vide Peccatum.

Despiciendus nemo. VI, 1179.

Desponsatio spiritalis. V, 1734, 1736.

Destina præcepti. V, 1757.

Detractores arguuntur. V, 1845. Detractor unde quis sit. V, 1978. Detractor et libens auditor diabolum portant in lingua. VI, 1056. Cuiusque esca mortis animæ est detractio. VI, 1056. Detractio, fornicatio est animæ. VI, 1058. Vilium hominum est. II, 1112. Non minus auribus quam lingua fugienda est. II, 1112. Ut detractor discat non libenter dicere, quod didicerit non libenter audiri. II, 1112. Detractioni opponitur libertas justæ correptionis. VI, 1005. Detrahendi non danda occasio. VI, 1097.

Devotio quid sit. VI, 816.

Deum esse. VI, 1010. Sed nullis verbis proprie exprimi, ac nullum prædicatum ei convenire. V, 1008. Divinas res apte explicare nequeunt humana eloquia. III, 2568. Eas una ex parte explicant, secus ex alia. III, 2568. Deus qualis aut quantus sit, sciri non potest. V, 1969. Dei notitia qua ratione conparanda. VI, 812. Deus ut cogitetur, omnes res create ab animo dimovendæ. VI, 974. Deum per sensus non inveniri. VI, 887. Creaturarum de Deo testimonium. VI, 887. Deus per nostra ad suorum notitiam dignator nos trahere. VI, 973. Dei notitia quatenus philosophos ac gentiles suæ crement. V, 2173. Divinæ naturæ ignorantia ventiam promeretur, temeraria assertio poenam habet. V, 2175. De Deo plus Angeli sentiunt quam homines, et his plus Archangeli, sicut Archangelis Cherubim et Seraphim. III, 2214. Dei essentiam rationabiliter investigare, ad vitam properare est; illam negligendo ignorare, est ad mortem festinare. VI, 1005. Deus non discutiendus a nobis, sed credendi us. VI, 1191. Dei essentia miro modo scitur, dum esse creditur. VI, 973. Deum ne comprehendere tentet homo, qui nec se valet comprehendere. VIII, 1120. Deus quid sit, vis scire? hoc cito quia nescias, et nec ipsi Angeli sciunt. V, 2175. Deus propriam essentiam solum totam novit. VI, 924. Ipse sibi soli integre notus. VI, 889, 974. Ideoque digne a nobis colitur. VI, 974. Qua via et quatenus homini innotescat. VI, 889, 890. Dei non parva notitiæ pars est, scire quid non sit. X, 1864.

Deus caret materia, non forma. VI, 924, 978, 980. Non est corporeus. VIII, 1206. Deo qui membra aut affectus humanos inesse credit, in corde suo idola fabricat. VIII, 1200. Qualiter intelligenda sint quæ illi membra Scriptura tribuit; sigillatim explicatur. VIII, 1206. Dei deambulatio in paradiso per creaturam facta. VI, 745. Dei latitudo, longitudo et profunditas. V, 974. Dei et corporum spirituum una eademque natura. VI, 762. Deum qualem Manichæi doctrina faciat, qualem fides catholica credat. VIII, 1152. Ecclesiæ doctrina de Deo. VI, 925.

Deus quid sit. III, 2214; V, 1969; VI, 827, 1010, 1011. Deus est rerum universitas, et nulla singularum. V, 788. Dei summa excellentia. VI, 889. Dei perfectiones. VI, 909, 951, 970, 971. Dei perfectiones in speciem pugnantibus fusc ac dilucide enarrantur. VI, 922, 951, 971, 978. Dei perfectiones ad nos relatæ. VI, 982. Deus quantum bonum sit, hinc ostenditur, quod nulli ab eo recedenti bene est. X, 1884. Qui totus bonus. VI, 965. Dei summa simplicitas. VI, 761; X, 1803. Deo idem est esse, vivere, intelligere, posse. VIII, 1174. Deo non accidens, sed essentia est præscientia. X, 1657. In Deo ipsa substantia est sibi scientia. III, 2375. Omnia in eo substantiva dicuntur. III, 2375. Nihil est de Deo, quod non dicatur Deus. III, 2231. Deus ipse est numerus, mensura et pondus. VI, 745. Seipsum sine tempore et loco movet. VI, 746. Uno eodemque tempore apud Deum est et præscire, et facere, et eligere. X, 1668. Dei existentia æterna. VI, 996. Deus mundum non præcessit tempore, sed æternitate. VI, 995. Dei immutabilitas. VI, 982. Dei immutabilitatis argumentum. VI, 762. Deo non variantur tempora vel mementa. VIII, 1109. De Deo voces semper, quando vel nunquam non nisi cum venia dicendæ. VIII, 1183, 1188. Qua ratione dici possit, *Fuit, est, erit*. X, 1805. Deus qui credendus idem et cum vacat, et cum operatur. X, 1871. Aut cum dicitur irasci aut poenitere. X, 1872.

Dei essentia est incorporea. VI, 976, 978.

Deus est spiritus immensus et ubique totus. VI, 969. Ineffabiliter implet et continet omnia. VI, 762. Inquinari nusquam potest. VIII, 1146. Qui extra, intra, supra et infra omnia. VI, 982. Deus ipse sibi locus. VI, 982. Deum in omnibus et ubique esse et in se ipso permanere multis propositis questionibus declaratur. VI, 1019. Deus nunc ubique: quomodo omnia in omnibus futurus sit. VIII, 1787. Cur potius in celo dicatur. VIII, 1174. Qui intelligendus sit descendere. V, 1749. Deus in anima habitat se desiderante. VI, 887. Dei in nobis inhabitantis indicia. V, 2009. Deus nusquam deest: sed illic dicitur esse, ubi apparet ac vult videri. III, 2322. Mysterio quodam in omnibus est, providentia in quo vult apparere. III, 2522. Omnia inæqualiter tangit. VI, 971.

Dei mens. VI, 1111. Scientia. VI, 998. Dei sapientia non magis sapientia quam veritas, et vice versa. VI, 998. Nihil eum later. VI, 778. Deo cognita sunt non tantum dicta et cogitata, sed et agenda et cogitanda. V, 2051. Dei praescientiam hoc esse quod et voluntatem quidam falso putant. X, 1840, 1845. Deo omnia praesentia sunt. X, 1638. Illusa libertate nostra. VI, 995. Deus creaturam non extra se vidit. VI, 746. Qui nescire intelligendus sit. V, 1749. Dei locutio. III, 2367; VI, 993. Deus verbum genuit co-aeternum, in quo omnia intemporaliter dixit. VI, 740. Tribus modis nobis loquitur. VIII, 1261. Quomodo loquitur ad sanctos. V, 2135. Dei in ore laus sanctorum, et Dei laus in ore beatorum, quid. VI, 995.

Dei omnipotentia multis argumentis evincitur. V, 2182. Dei in parvis et in magnis eadem potentia. VI, 871. Dei voluntas semper impletur. X, 1783. Dei voluntatem per omnia saecula indifferentem esse, ac dispensationes ejus pro liberi hominum arbitrii mutabilitate variari absurdum est. X, 1836. Quo sensu dicatur velle omnes salvos fieri. X, 1783. Deus omnia potest, sed non facit nisi quod conveniat veritati et justitiae. III, 2201. Ac rationi. III, 2278. Quod facit, iuste facit. III, 2278. Deus nulla re eget. VI, 792. Fecit opera sua ex beneficentia, non ex indigentia. VI, 710. Nos creavit propter suam bonitatem ac nostram utilitatem. VI, 830. Potuit omnia simul facere, sed non fecit, cur. III, 2320. Aliquid esse quod Dei non sit, quidam frustra dicunt. III, 2518. Deum auctorem habet quicquid est in creaturis laudabile. X, 1895. Deus omnia quorum auctor est praescit, nec tamen omnium quae praescit auctor est. X, 1895. Deus eorum tantum auctor est, quae habent esse. VI, 729. Mal auctor non est, sed ordinator. VI, 1018. Non ordinavit peccatum, sed poenam amantibus culpam. VI, 1126. Peccatum qui nolit, nec tamen colubet. VI, 1126. Deus quod permittit, facere dicitur. III, 2269. Occidere, et mortem non fecisse qui dicitur. X, 1865. Deus credendus est fecisse, etiamsi non appareat, quod recto intellectu ab eo faciendum fuisse cognoscitur. X, 1896.

Dei erga nos sollicitudo. VI, 792, 834, 875. Deo rerum nostrarum curam negantium verba. III, 2386. Rebellantur. III, 2387. Ordinationi Dei adulescentium. VI, 835. Deus hominibus quod humane virtutis est dimittit. V, 1928. Providentia divina non mutata in se, pro nostra valetudine mutat remedia. X, 1896. Dei in hominem benignitas. V, 2244. Deus plura semper tribuit, quam promisit. V, 1806. Dei dona diversa in uno Deo habentur. X, 1888.

Dei misericordia commendatur. VI, 902, 916, 949. Dei ad indulgendum propensio. V, 1821. Deus non deserit, nisi prior desertus. VI, 793. Reorum poenam non concupiscit, sed iuste et tranquille disponit. X, 1860. Quodammodo invitus vindicat. V, 1895. Dei in peccantes sententia non immutabilia. V, 1902. Dei misericordia injustitia esset, nisi Dei esset. VI, 1150. Dei quanta misericordia, quam necessaria justitia. VI, 1187. Deus non potest tantum dici justus, aut solum misericors. X, 1658. Severitas Dei in Israelitarum punitione valde attendenda. V, 1801, 1802. Vias Dei, hoc est dona misericordiae et veritatis, iudicio vestigare non licet. X, 1832. De Dei justitia aut sapientia non est humane sapientiae aut justitiae lege disputandum. X, 1667. Cur illum retineat aut liberet, illum non retineat, impossibile est comprehendere, nec hominem vestigare. X, 1848. Deus absque injustitia qui donat indebitum gratiam, alteri reddit debitam poenam. X, 1867. In damnando homine justus, in redimendo misericors. V, 2202. Deus hic misericors, in futuro justus. V, 1965. Dei misericordiam ac justitiam absque miseri aut reprobis declarari potest. VI, 1017.

Deus qui solus immortalis, qui invisibilis. VI, 1022. Nulli unquam a parvis secundum essentiam. III, 2411; VI, 773. Deum in essentia sua nemo mortaliter visere valet, aut videre poterit. VIII, 1266. Eum videre, est recte illum credere et ex corde diligere. VIII, 1206. Filium Dei apparuisse patribus, eum tamen qui Pater est, nunquam videri nisi a Filio. III, 2265. Filium etiam nunquam visum esse per substantiam, sed per rationem. III, 2265, 2411. In hoc circum apparentia. III, 2411. Deum Patrem nemo neque natura neque meritis videre dignus est, nisi verus Filius eius, in quo illum videtur Sancti in carnis. III, 2500. Deos videri non potest oculis carnalibus, nisi per salutem creaturam. VI, 757; VIII, 1196. Deum quomodo hominem est, faciam ejus quod videri plene hominem. III, 2531. Quomodo quereatur facies Dei, qui videri a mortalibus non potest. III, 2534. Dei visum esse prius immundum. V, 2385. Dei faciem videre quid sit, et quod sit plena nobilitas beatitudo. VI, 995. Dei faciem visionis hominem cognoscit. VI, 1012. Deus videri potest ab Angelis et animabus sanctorum; sed non plane, neque a Sanctis, nunc ab Angelis. VIII, 1175. Deum quomodo videant Angeli et sancti

beatorum. VI, 1023. Deo tripliciter fruuntur Beati. VI, 829. Dei visione quid capiemus. VI, 981. La inaequatur potentia Sancti. VI, 980; VIII, 1173. Ita tamen ut nulli quidquam desiderandum desit. VIII, 1175. Deum tantum perspicacius videbit quisque, quanto hic vixerit purius. VI, 980.

Dei unius trinitate mysterium. VI, 974, 975, 976. Deus unus in omnibus Scripturis predicatur: mysterium autem ejus in Trinitate adoratur. III, 2366. Deus natura unus. V, 2181; VI, 769, 770; VIII, 1215. Unus, non solitarius. V, 2180, 2188. Unus, non singularis. III, 2280. Unus in Trinitate co-aeternarum personarum. VIII, 1215. In uno tres sunt, et tres unum sunt. III, 2380. Deus unus non unitas in essentia, et trinitas seu trinitas in personis. VI, 1230; VIII, 1123. Trius et individuum. III, 2151. Trinitas unus Deus verus. VI, 769. Unus Deus sempiternus, unus Deus incommutabilis. VI, 770. Solus rerum omnium creator. VI, 770. Unus Deus immensus virtute, non mole. VI, 771. Deus unus, tres personae, una trium imago. III, 2244; VI, 1210. Una trium potentia. VIII, 2574. Una eademque Patris et Filii est omnipotentia. VIII, 1181. Nec aliud opus Filii, quam Patris; sed unus atque idem, ut ita dicam, motus in omnibus. VIII, 1183. Nec altera bonitas in Filio, quam ea sola quae in Patre est. VIII, 1185. Cum dicitur, *Aetno bonus nisi unus Deus*, non excluditur Christus, aut Spiritus sanctus. VIII, 1183. Deus Christus ita in sacris libris significatus, ut modum non excedat unius. III, 2285. Deum inter, et id quod de Deo, nihil distat: sed qui persona alter, idem est unitate substantiae. III, 2408. Dei unitatem commendat ab eo factus unus homo ex quo ceteri orientur. III, 2217. Deitatis unitas in Trinitate per unitatem gratiae ac momentis approbatur. V, 2048. Deus unus Legis et Evangeliorum. V, 2166; VIII, 1175.

Deus unus est, non tres Dii. VI, 921. Deum unum nos non colere arguunt Pagani et Sabelliani, qui trinitatem. VIII, 1191, 1192. Deum conjugii expertum, eoque nihil quicquam simile posse inveniri atentur. VIII, 1192. Huc Trinitatem negant. VIII, 1192. Pater Deus et Filius Deus unus est Deus. VIII, 1193. Filius et Pater ita distinguuntur, ut Pater sit *a quo*, Filius *per quem omnia*. III, 2206. Quia indubitanter unum sunt Pater et Filius, non duo aut dii, sed unus Deus. VIII, 1116. Licet sit Deus ex Deo, dies de die, lumen de lumine. VIII, 1119. Deus Trinitas est. VI, 753. Pater alius a Filio et Spiritu sancto, non aliud. VI, 754. Pater et Filius et Spiritus sanctus tres personae. VI, 754. Non tres Dii aut tres essentiae, sed unus Deus. VI, 755. Patris et Filii co-aeternitas ostenditur verbis Isaiae, *ante me non est formatus Deus, et post me non erit*. VIII, 1111. Item ex similitudine ignis et splendoris. VIII, 1111. Item ex eo quod Filius Verbum est et ratio Patris. VIII, 1110, 1119. Dualitas in prole, unitas in deitate. VIII, 1112. Deus nomen est proprium et naturale singulis personis; et Pater, Filius et Spiritus sanctus appellativa sunt nomina. VIII, 1208. Ideo dicimus tres personas, non tres deos, quia in personis est distinctio, non in deitate. VIII, 1209. Trinitati deitatem, sancti legi noxa est spoliis digna. VIII, 1209. Pater et Filius et Spiritus una caritas, non tres caritates. VIII, 1174. Nectres homines aut tres omnipotentes. VIII, 1172. Nec tres dii; quia una substantia, et non tres substantiae, nec tres sapientiae. VIII, 1174. Non tria lumina. VIII, 1171. Deus in naturae nominibus pluralem numerum nullatenus recipit. VI, 924. In Deo omnium unum sunt, excepto quodam relationum adiectet. VI, 996. Ideoque sola relativa nomina plurali numero proferre licet. VIII, 1172. Ac de personis singulis naturae nomina predicare. VIII, 1171. Dei unitas ac personarum trinitas ostenditur exemplo lucis, splendoris et caloris. VI, 1015. Sive Pater facit, sive Filius, sive Spiritus sanctus, Trinitas est qui operatur; et quicquid tres fecerunt, Dei unitas est operatio. III, 2411. Sicut Pater per Filium dicitur facere, ita Filius per Spiritum sanctum. VII, 2244. Ignis similitudine, in quoque una substantia sit, aliud tamen facit splendor, aliud calor, ostenditur solus Fili incarnatio. VIII, 1175.

Dei regnum ubique indivisum. X, 1635. Deum posse et amare hoc pauciorum est. X, 1869. Deum habere Patrem quam gratia. V, 2195. Deos quomodo quaremus. VI, 984, 811, 827, 827, 964, 966, 969. Dei inveniendi ratio. VI, 1021. Quia ratione ad Deum accedatur, aut ei adhereretur. X, 1876. Deo nihil nobis praesentia, nihil secretus. VI, 822. Deo secundum linguam aut proklam sumus. X, 1867, 1869. Deo nullus tantus, nisi petemus. VIII, 1149. Dei praesentia non est peccata. VI, 1198. Deum nulli in mente claudere debet homines. VI, 866, 961. Qui ipsi us praesentiam regunt. VI, 961. Deo qui non moritur, eumque non intelligi sapienter legi, cum eo non est. X, 1834. Deum qui non habet ultimum, nequaquam excedit initium. VI, 827, 978. Non est qui seipsum a Deo, nisi ab ipso ad ipsam. X, 1878. Deo flagrant desiderium. VI, 965, 894. Et per totam Trinitatem. Deum

sitientis ardentes affectus. VI, 950, 942, 944, 955, 981. Dei claritas qui gradatim cogitanda. VI, 1011. Deus qualiter in oratione cogitandus. VI, 1011, 1020. Dei bonitas ac maiestas contemplationem quomodo forçant. VI, 1157.

Deus solus adorandus. VI, 1175. Dei veri religio habet Deum auctorem, leges sanctas, et ex virtutum testimoniis auctoritatem. III, 2542, 2544. His necessario cedendum. III, 2544. Comparatur honestas legum et ministrorum eius cum turpitudine legum et ministrorum gentilium. III, 2545. Deitas cur non colatur sub iustitiæ, misericordiæ, aut virtutum aliarum vocabulis. VI, 1016. Ad verum Dei cultum omnia aut belli laboribus aut pacis consiliis Honorius ordinat. IX, 816. Dei unius cultus qua ratione ad multos translatus. V, 2001. Decorum auctores, homines; eorum cultus ab ipsis non mandatus, nullis testimoniis fultus. III, 2541. Turpis est et inhonestus. III, 2542, 2545. In tenebris celebratur. III, 2542.

Divina manus lup. IX, 817.

Deusaleius presbyter. IX, 794.

Deuterius. IX, 816, 827.

Dextera intelligitur amor Dei, sinistra vanitas vel cupiditas sæculi. V, 1865, 1895. Dextera significatur intentio vite æternæ. V, 1867.

Diabolus ope is nomen est, non naturæ. III, 2282, 2298. Diaboli et Satauræ discrimen. III, 2298. Diabolum esse docet Ecclesia, sed non quis, aut quomodo sit: quæ communis sit de eo opinio. VIII, 1177. Diabolus quid sit. VI, 1071; VIII, 1117. Eum aut malum a Deo factum, aut propriam habere originem quidam dicunt. III, 2299. Diabolus natura malus non natus. III, 2217. De præstantia sua inflatus voluit dici Deus. III, 2216. Ad accusationem illius factus est homo; ideoque hominis existit iniuriæ. III, 2217. Diabolus unus ex rebus creatis detestandus. VI, 1185. Mali auctor est et inventor. VIII, 1218. Quot bona homini eripuerit, quot intulerit mala. VI, 1071. Mulierem per serpentem seduxit, et data in serpentem sententia ipse damnatus est. III, 2252. Qua lingua locutus sit. III, 2252. Ad diabolum, ut auctorem mortis referuntur, quæ de morte dicuntur. X, 1618. Diabolus auctor est mortis per suggestionem peccati, non per potentiam retributionis. X, 1779. Poenarum est auctor et exhibitor ex concessione divina, non ex propria potentia. X, 1779. In hominibus auctor est libidinis. X, 1659. In peccantium flagitiis illecebrarum adiutor, non voluntatum generator. X, 1847. Carnem in potestate habet, non animam. VI, 1074, 1352. Internas animæ cogitationes non videt, sed ex quibusdam indicibus colligit. VIII, 1221. Non omnes malas excitat. VIII, 1221. Non illibitur substantialiter animæ per energeticam operationem. VIII, 1221. Ibi versatur, ubi homo quem decipit. V, 1903. Desertus in idolis, tanquam inclusus latebat in templis. IX, 802.

Diaboli captivus est omnis homo non redemptus. X, 1845. Deum velle ut ei serviatur, insane dicitur. X, 1846. Peccator pœnalem illius donationem merito patitur. X, 1846. Ante Christum nec animus erat ad pugnandum, nec vires ad eum vincendum. V, 1819.

Diaboli, adventum Christi nobis invidentis, figura. V, 1819. Christi de manibus ejus nos liberantis figura. V, 1819. Diabolo victori injustum erat spolia violenter auferre. III, 2277. Qua arte cum in inferis Christus delusit. III, 2277. Diabolus quam iuste et congrue ab homine divino delusus et prostratus. V, 2055. Quomodo iuste homo ei ereptus. III, 2539. Diabolus Christi cruce devictus. III, 1820. Ad proprio gladio interemptus. V, 1820. Iuste excidit iurem in hominem gaudet. V, 1808. Diaboli opera, quæ Christus sustulerit. X, 1621. Diaboli pompæ quibus renuntiandum. V, 2255; VI, 1170; VIII, 1118.

Diaboli fraudes et artes ut nos perdat. VI, 877, 878, 879, 1519. Monachi ejusdem vestes crebra colluvione foxitare cur permissus. VI, 1104. Diaboli calliditate nunquam percuti difficillimum. V, 2076. Diabolus semper prodit se, dum ea confingit quæ abhorreant a personis, per quas fallere nititur. III, 2251. De fratrum pace semper torquetur. IX, 802. Non est unde plus gaudet, quam quando eum homo peccati sui auctorem facit. V, 2213. Diabolus figuratus in Laban. V, 1765. In Pharaone. V, 1776. Ipse et leo et draco. V, 2549. Malleus universæ terræ. V, 1844. Justos et injustos tundens, quam diversa in eis operatur. V, 1845. Diabolus ante adventum Christi solutus, post religatus. V, 1819. Latrare potest, non mordere nisi volentem. V, 1820. Potest ad malum invitare, non potest trahere. V, 1979. Non cogendo, sed suadendo nocet; nec extorquet consensum, sed petit. II, 1117; V, 1820, 2213. Nil agit nisi permissus. VI, 1175. Diabolus discedentes a se vexare solet. VI, 1175. Et eos qui suas fraudes scernunt. V, 2269. Sed neque hoc nisi permissus valet. V, 2270. Permittitur autem duabus de causis. V, 2270, 2272. Diabolus non persequitur nisi bonos. V, 1775. Hoc agere solet per malos. V, 1775. Non Judæos

querit, non gentiles, non homines malæ vitæ, sed Dei servos. III, 2217. Diaboli in eos crescit odium, in quibus crescit virtutis studium. II, 1116; II, 1117. Qualiter tentet novitios. II, 1118. Diabolus tanto crudelius in nos sævit, quanto propiorem prospicit mundi finem. VI, 1182.

Diabolum hostem habere nullius est, quam principem. X, 1870. Eum non timet, qui Deo se committit. V, 1900. Nec timendus ei est qui Deo conjunctus est. V, 1917. Diabolo bellum indicit qui Christum sequitur. V, 1796. Qui eum illo certandum. V, 2076. Quibus armis sit vincendus. V, 1797. Nos diabolum non adjuvamus, et vincimus. II, 1117; V, 2253. Diabolus nos semper Spiritu Dei plenos ac bonis operibus occupatos inveniat. V, 1821. Fugandus est studio Scripturarum. II, 1117. Diabolum quisque aut Christum in corde suo pascit. V, 2347. Diabolo sociatur, qui disjungitur a Deo. V, 2548. Diaboli angeli sunt, qui faciunt voluntatem ejus. VI, 1071. Diaboli quam misera servitus. V, 1775. Diabolus ut ovet in exitu animæ peccatrici. VI, 1536. Qui in iudicio reos sit accusaturus. VI, 1072. Scilicet qui pompis ipsius non ex toto renuntiaverint. VIII, 1118.

Diaconi primi constituti sunt deservire mysteriis, nolo dicere mensis. III, 2502. Diaconi ordo est accipere a sacerdote, et sic dare plebi. III, 2502. Sacerdotibus exceptis omnibus præponitur. III, 2503. Diaconi testimonio fit presbyter. III, 2502. A diaconis perducuntur ordinandi. III, 2505. Diaconus clamat ut ad benedictionem populus humilietur. V, 2286. Orationem indicit, clamaus, *Flectamus genua*. V, 2283. Calicem Christi credentibus ministrat. V, 2096. Diaconi adstant in Concilio consistentibus episcopis. IX, 808. Diaconi habitus. VII, 838, 846.

Diaconos (Romane civitatis) sacerdotibus cœquare, ne dicam præferre, Falcius contendit. III, 2501. Quasi honorabiliore sint, quam apud ceteras ecclesias, ob magnificentiam urbis. III, 2501. Diaconi Romane Ecclesiæ sedendi dignitatem in ecclesia non præsumunt. III, 2501. Ut aquam in manus sacerdotis non fundant, sicut fit per omnes ecclesias, multitudo facit clericorum. III, 2501. Cur sacerdotibus non sic deferatur, ut illis. III, 2502. Per convivium agunt quod sacerdotum est; et quod solis sacerdotibus licet, ut sibi in orationibus respondeatur volunt. III, 2502.

Dialectica est bene disputandi scientia. I, 1409. Dialecticæ principia. I, 1409. Aliud est ad facultatem dialecticæ, aliud ad dialecticam disciplinam pertinere. I, 1411. Dialectici et Oratores in usu verborum fines proprii, sed mutuo non spernendi. I, 1414.

Diapsalma. III, 2554.

Dicatio mea. IX, 819, 820.

Dicibile et dictio qui differant. I, 1411.

Didymus. IX, 781. Contendit tertium esse in substantia hominis spiritum. VI, 815; VIII, 1216.

Dies et nox cum mundo cœperunt ac cessabunt. III, 2521. Diei nox semper subicitur. III, 2521. Dies primus ipse est Angelica natura. VI, 740. Dies creationis sex qui intelligendi. VI, 741. Dies malos faciunt malitia et miseria. V, 1904. Dies Romanorum civitatis. VII, 841. Dierum superstitiosæ observationes. V, 2269. Ne dicatur dies Martis, Mercurii, Jovis; sed feria secunda, tertia, etc. V, 2093. Dies Domini quotidie est Christianis. V, 1757. Dies magnus, quid. III, 2440.

Differentia quid sit. I, 1421.

Dignus. IX, 778.

Dignitatum atque officiorum tituli et gradus diversi. IX, 808, 816, 818, 820, 828, 841, 842. In dignitatibus alii meliores, deteriores alii edificantur. VI, 1092.

Diluvium generale totius mundi sub Noe. III, 2175. Diluvium misericordiæ divinæ fuit effectus. V, 2028. Baptismi ac jejunii Quadragesimalis similitudo fuit. V, 2028. Diluvio cur terrena tantum, et non aquatica animalia perierint. III, 2135. Quid de illis actum sit, quæ nec in terris, nec in aquis solis vivere valent. III, 2156. De aquarum eruptione et recessu variae opiniones. III, 2136. Diluvium hominem delevit, crimen delere non potuit. V, 1984.

Diocletianus VIII. Cons. IX, 794.

Diocesis Aegypti. X, 1687. Dioceses majores tenet Papa. IX, 787.

Dionysius fons Ariti. VIII, 1214.

Dionysius Consul. X, 1686.

Dioscorus. X, 1778.

Diospolitana synodus. X, 1685, 1688. Quidquid in ea Pelagius se dixisse denegavit, postea apertius dixit. X, 1749. Vide Palæstina.

Discipulis tutior est conditio, quam docentis. X, 1891. Ad discendum dupliciter ducimur, auctoritate atque ratione. X, 1897.

Disciplina quid sit. VI, 1687. Disciplinæ ac virtutis discrimen. I, 1455. Disciplinæ necessitas et utilitas. V, 1799. Disciplina etiam est in brutis. VI, 1921. Disciplina religio-

nis ac veræ pietatis magistra. VI, 1219. Qua omnia continentur et ordinantur. VI, 1219. Vita omnia frenantur. VI, 1219. Criminum vitantur supplicia. VI, 1220. Disciplina legis divinæ servit humana. VI, 1220. Disciplina quibus gravis, quibus levis. VI, 1220. Disciplina temperamenti est bonitas, et disciplina condimentum bonitatis. V, 1851. Disciplina sine bonitate, tristis quædam est amaritudo vivendi. V, 1849. Disciplina Ecclesiæ, tunica est corporis Christi. VI, 1087. Disciplina Ecclesiastica seu Apostolica circa clericorum stabilitatem. X, 1762, 1771. Discipline severitatem ob reorum multitudinem exercere non valens Episcopus, quid agere debeat. V, 2293.

Disciplina cæditur Christus. VI, 1293

Discordie perniciēs. V, 1931.

Discretio apud Deum non est nisi meritum. V, 1980. Discretio boni et mali non est facilis, et difficilius probatur aliis. V, 2033. Discretio mater et nutrix est omnium virtutum. I, 1462. Sepe falso discretionis nomine palliamus negotium voluptatis. I, 1462. Discretio est animam carni præponere, et ubi periclitatur utraque, pro illius utilitate istam negligere. I, 1462.

Distractionum in orando non leve crimen. V, 2281; VI, 964.

Divilis lex. IX, 806.

Divinos consulere quantum sit malum. V, 2253, 2269, 2270. Divinis credenti nihil proderunt quelibet bona opera. V, 2270. Divinos aliqua verò prædicere non est mirandum. VI, 1175. Cur frequenter vera nuntient. mala inferant, ac nonnisi per eos vitetur periculum. V, 2269, 2270.

Divitiæ natura bonæ, malis sunt malæ. V, 2153. Divitiæ veræ. V, 1786. Divitiæ veræ ac falsæ. X, 1856. Divitiæ veræ quibus aufertur inopia, et falsæ quibus crescit. V, 2153. Divitias suas ibi quisque habet, ubi delectationem. X, 1878. Divitiis se implicans, elongat se ab amore Dei. VI, 1343. Eas numquam hic acquiri sine peccato. VI, 1345. Cum argenteis simulacris vili marsupio non includendus animus, qui cum nummorum pondere nunquam poterit transvolare ad cælum. I, 1471.

Divitibus etsi pecunia non finitur, vita tamen finitur. V, 2342. Divitum est infernus, si pauperum regnum cælorum sit. VI, 1218. Divitis et Lazari pauperis mutatae vires. V, 2332. Divites de rebus, dum suæ sunt, se redimant. V, 2352, 2353. Divitis et pauperis unum opus laudem vel vituperationem in uno majorem meretur, quam in altero. III, 2372. Divites, nisi omnibus abreunntient, regnum Dei habere non posse dixit Pelagius. X, 1709. Sed hoc dammare compulsus est. X, 1709. Divites posse esse bonos, nec culpandam eorum dignitatem, sed fastum. V, 1843. Divitibus nil nocet quod divites sint, si humilitatem et misericordiam vel iustitiam tenere contenderint. V, 2311. Utilius terrena opulentia humiliter tenetur, quam superbe relinquatur. X, 1887. Divites Christiani, si vere Christiani sunt, prorsus pauperes sunt. X, 1878. Dives qui contemnit in se unde inflari superbia solet, pauper est Dei. X, 1879. Divites apud Deum. III, 2253. Dives cum aliqua spe quis possit esse. V, 2248. Dives pauper est sine caritate, cum qua pauper dives est. V, 1957, 1968. Divitiarum bona ordinatrix est caritas. V, 1957.

Divites et pauperes quorsum fecerit Deus. V, 1980. Quid sibi invicem conferant, vitis et ulmi similitudine illustratur. V, 2334. Divitibus militat inopia pauperum. V, 2351. Non illis datum, sed transmissum est pauperibus per eos dispensandum, quod eorum necessitatibus superest. V, 2358. Divitem Deus constituit prærogatorem in bonis suis. V, 2341, 2342. Et quia aliquantulum curam gerit, ut ad securum pauperem victus perveniat; ideo de re communi prior permittitur tollere quod sufficiat. V, 2248. Divitum nihil pauperibus erogantium crimen. X, 1866. Dives superflua non erogans, tot homicidiorum reus, quot pauperes in locis ubi habitat, fame mortui fuerint. V, 2248; VI, 1176. Inde cum iis in die iudicii causam est dicturus. V, 2263. Dives sine misericordia, abusus. VI, 1246. Divitum avorum mores. VI, 1346. Dives modo vix invenitur. V, 1958.

Docti, sunt lapides pretiosi. V, 1854.

Doctoris lingua exterius in vacuum laborat, nisi sit intus qui doceat. VI, 1196. Doctor et discens separantur officiis, sed jungantur factis. V, 2243. Doctor obsequentis discipuli exemplum plectitur, cum ipse eadem non facit. V, 2244.

Doctrina. In Doctrina apostolica parvuli et magni, infirmi et fortes habent unde et alantur et salientur. X, 1859.

Dogmata a majoribus decisa non sunt amplius retractanda. X, 1764. De Dogmatibus ecclesiasticis Tractatus. VIII, 1211, 1212.

Dolor carendi prodit cupiditatem fruendi. II, 1105. Dolor quosdam propter animæ maculas laborare, in paralytico ostenditur. III, 2196. Dolendi quæ nobis sit jugis materia. VI, 1120, 1124. Dolor de peccatis non est nisi cum

vita fluendus. VI, 1124, 1128. Non omnis dolor est penitentia. VI, 1120.

Dominus verus ideo Deus est, qui servo non indiget, et quo servus indiget. X, 1832. Dominus est rerum quas habet, qui nulla cupiditate irretitur. X, 1875. Dominus sine virtute, abusus. VI, 1032. Dominus tria necessaria. VI, 1082. Præsertim necesse est ut Domino adhaereant dominorum. VI, 1083. Dominari nequit, qui prius alicui servitutem exhibere denegat. VI, 1080. Dominetur carni anima, animæ ratio, rationi gratia. VI, 934. Dominorum in servos sævitia reprehenditur. V, 2030.

Dominicus dies appellatur quo Dominus resurrexit. III, 2322. Cur dictus sit Dominicus. V, 2274. Dupliciter Domini est. III, 2353. Hujus typum habet quinquagesimus numerus. III, 2353. Dominicus dies quot mysteriis ac Dei gestis clarus. V, 2070, 2274. Eo die et inchoatum et adimpletum, quod ad humanam salutem proficit. III, 2289. Eo die manna dari coepit. V, 1794. Dominico die ad ecclesiam conveniendum. V, 2238. Soli Deo vacandum. VI, 1174. A servili opere abstinentium. VI, 1171. Non dubitatur quin Dominico die opera faciant, qui feria quinta ex superstitione ab iis vacant. V, 2240. A vespera diei Sabbati ad vesperam diei Domini rurali opere et ab omni negotio vacandum. V, 2273. Ad vespertinam et nocturnam celebrationem veniant qui possunt. V, 2275. Alii domi non negligant Deo solvere votum ac reddere pensum servitutis. V, 2275. Nullus se a Missarum celebratione separet. V, 2273. Acriter reprehenduntur, qui hoc die Missas ad integrum non perexspectant. V, 2276, 2278. Nisi quos excuset infirmitas vel publica necessitas. V, 2278. Si toto die Domini o lectioni insistere et Deo supplicare negligimus, non leviter in Deum peccamus. V, 2278. Varii usus perversi contra hujus diei sanctitatem. V, 2278.

Domitianus Imperator. III, 2266.

Domitius. IX, 790.

Domnus. VII, 809, 811, 841.

Domus Dei, creata sapientia. VI, 913, 916. Ejus invocatio. VI, 916.

Donatianus a foro Claudi. IX, 779.

Donatianus partis Donati. IX, 807

Donatianus Teleptensis, primæ sedis. X, 1730.

Donatus episcopus cathol. IX, 791.

Donatus innocens episcopali nomine et officio ab impio Felice spoliatur. IX, 804.

Donatus presbyter. VII, 839.

Donatus diaconus catholicus, filius Nini. IX, 803.

Donatus Cirt. civis, quem Cirtenses sibi episcopum petierunt. IX, 798.

Donatus Masculitanus, traditor. IX, 777.

Donatus, ex iis qui Bagaiensi Concilio interfuerunt. IX, 807

Donatus Bagaiensis insanam colligit multitudinem. IX, 800, 801. Circumcelliones invitat, quos Paulo et Macario opponat. IX, 800. Sic invenit unde furiosam conducirer turbam. IX, 801. Mors ipsius, unitatis fugiendæ prætextus. IX, 801.

Donatus Carthaginis. IX, 800. Illius maledicta in Constantem Imp. et in præfectum Gregorium. IX, 801. Constans miserat ornamenta domibus Dei, pauperibus elemosynam, nihil Donato. IX, 801. Donatus auctor schismatis per calumniosam criminationem. IX, 841. Unde cepta apud Carthaginem dissensio. IX, 795. Unde schisma. IX, 795.

Donatistæ devotæ plebis magistri. IX, 811. Hæretici de parte Donati. IX, 811. Catholicos quasi Samaritanos habebant. IX, 763. Ipsi potiori jure quasi Samaritani sunt habendi. IX, 764. A Constantino appellantur officia diaboli. IX, 788. Infandi deceptores religionis. IX, 789. Miserrimæ contentionis vexillarii. IX, 791. Basilicas fecerunt non necessaria. IX, 800. Missa a Constante ecclesiis ornamenta, et pauperibus elemosynas contumeliose repudiavit. IX, 801. In civitate Constantia basilicam invadunt Catholicis a Constantino constructam, noluntque sapius moniti eam reddere. IX, 792. Donatistæ neque est respectus salutis suæ, neque veneratio Dei ob oculos posita. IX, 785. Multa ab his Ecclesia catholica sustinet con ra divinus humanasque leges. IX, 811. Donatistæ perpetrant homicidia. IX, 803. Eucharistiam eam bus dant, et christum per fenestram projiciunt. IX, 804. Puellas incestant. IX, 804. Altaria frangunt. IX, 804. Episcopos deponunt. IX, 801. Nulli ecclesiastico ordini parent. IX, 804. Lavant sine causa parietes. IX, 804. Exorcizant fideles, et penitentiam omnes Ordines præter leges Ecclesiæ subijciunt. IX, 804. Cum personarum acceptione. IX, 804. Donatistæ priores non rebaptizandos aut reordinandos, sed per penitentiam reconciliandos putabant, qui alterius partis fuerant. IX, 774. Ex violentia Circumcellionum parti eorum invidia fit. IX, 801. Ex his aliqui falsi martyri cupiditate se præcipites dabant. IX, 801. Quæ per Circumcellionum furorem agunt,

sustinet Ecclesia, quamvis ea liceret coercere. IX, 811, 812. Contra ipsorum violentias tutio queritur. IX, 812. Donatarum Ecclesia non est nisi in Africæ angulo. IX, 771, 775. Romæ nullam basilicam habuerunt. IX, 805. Sed foris quandam speluncam quo convenirent delegerunt. IX, 805. Episcopi schismatici, quos ibi ab Africa missos habuerunt, recensentur. IX, 805. Montenses sunt dicti. IX, 805. Ob eos scilicet qui extra Romam in spelunca conveniebant. IX, 805. Donati parti non est insuetum falsare acta. IX, 784.

Donatus a Romano Concilio sub Miltiade dominatus, quod confessus sit se rebaptizasse, et Episcopis lapsis manum imposuisse; appellat. IX, 779. Sententiis Romani Concilii percussus, ultro tamen Carthaginem prior rediit. IX, 780. Quamvis pollicitus se illuc non accessurum. IX, 779. Donati pars seditiosa Carthagine non acquiescit iudicio Miltiadis et XIX. Episcoporum. IX, 780. Quid obtrudant adversus Concilii Romani gesta. IX, 785. Ut Arelatem conveniant, eis præcipitur. IX, 785. Donatarum contumaciam et ab ecclesiastico iudicio ad suum appellationem Constantinus detestatur. IX, 788. Appellantes ab Arelat. synodo jubet ad comitatum suum dirigi. IX, 789. Revocat facultatem redeundi ad Africam. IX, 789. Ut Cæciliano presente probent quæ ipsi offerunt crimina. IX, 789. Pollicetur se fidem habiturum ceteris, si vel unum prohent. IX, 789. Præsentia Constantini fuga se subtraxerunt. IX, 789. In Africam se venturum, ac de toto hoc negotio iudicaturum Constantinus promittit. IX, 790. Et insolentiam eorum patientia demandam Catholicis suadet. IX, 791. Donatistæ de factis suis Catholicos infamant. IX, 768. Ab operariis unitatis multa asperere gesta, imputanda sunt Donatarum maioribus. IX, 800. De iis quæ a Macario asperere gesta sunt, frustra invectivam faciunt. IX, 805, 804. Sine causa exposculant de Pauli et Macarii persecutione. IX, 800. Donatarum causa ante collationem Carthagin. ecclesiasticis et imperiali iudicio terminata. IX, 829, 832. Ob schismatis finem an. cccxxviii. Gratus gratias agit. IX, 802. Donatarum episcopi nonnulli longe relegati. IX, 800, 802. Julianum precibus rogarunt, et ab eo impetrarunt, ut reverti possent. IX, 805. Libertas eis eadem voce reddita, qua idolorum templa patefacta. IX, 805. Donatarum desperatio apparet Juliani rescripto ab ipsis impetrato. IX, 808. Eorum post redditam sibi Juliani libertatem horrenda facinora. IX, 805. Rebaptizantes constitutione Imp. Valentiniani an. cccxxiii sacerdotio indigni censentur. IX, 806. Constitutione Gratiani an. cccxxvii jubentur de ecclesiis expelli, basilicis eorum Catholicæ restituitur. IX, 806. Et loca in quæ secreto conveniunt, fisco tradi. IX, 806. Hipponeus Concilii an. cccxxviii decretum, confirmatum in Carthagin. an. cccxxviii ne quis Donatarum clericorum in ordine suo recipiatur, sed in numero laicorum. IX, 806. Excepiuntur quos constat non rebaptizasse, aut qui cum plebibus suis ad Catholicam transeunt. IX, 806. De his Aurelius cum Concilio suo an. cccci. Nihil audeat definire. IX, 809. Donatistis suos honores servari non placet transmarino Concilio. IX, 809. Salvo hoc decreto Concilium Carthagin. ann. cccci eos in suis honoribus recipit. IX, 809.

Donatistæ. Ex iis quæ gesserunt erga Maximianistas, paratur via qua ad Ecclesiam reducantur. IX, 809. Ibi numero cccx apud Bagaiam adversus Maximianum ejusque ordinaros et socios sententiam dicunt. IX, 807. Maximianistas per iudicium jussa e sedibus suis exturbant. IX, 775, 811. Redeunt in suis honoribus receperunt et eorum baptismum acceptaverunt. IX, 772, 809. De Donatistis conveniendis decretum Carthagin. Concilii an. ccccm et forma conventionis hujus. IX, 810. Donatarum Episcopi conventi respondere nihil audent. IX, 812. Sed in Episcopos et clericos aliosque furunt, et ecclesias aliquas invadunt. IX, 812. Querit Concilium Carthagin. an. cccxiv ut adversus eos valeant leges, quæ hæreticos ordinantes mutant, aut jure testandi et aliquid per modum hereditatis aut donationis accipiendi privant. IX, 812. Eos qui rebaptizant Honorius an. ccccv omnium facultatum publicatione multat, et privat testandi aut aliquid donationis specie accipiendi jure. IX, 815. Carthagin. Concilii anni ccccv gratulatio de unitate facta, et exclusio Donatarum. IX, 814. Concilium Carthagin. anni ccccv decretum, quatenus lex Imperatorum de unitate lata valeat. IX, 814. Supplicium justæ animadversionis adversus eos Honorius ann. cccviii et cccix decrevit. IX, 815.

Donatarum Episcopi collationem pariter postularunt. IX, 818, 820. Eam tamen recusasse dicuntur. IX, 829. Is qui venturos se responderunt, ecclesie etiam ablata præstentur reddenda. IX, 818. Et is qui conveniunt, liber et salvus ad proprium redditus promittitur. IX, 818. Collatio Carthaginensis gesta. IX, 816. De omnibus provinciis Africanis prævio sunt collationi Carthaginensi. IX, 816. Accipi præcepta Honorii qui id Catholicorum volis concessa-

rat. IX, 817. Donatistæ se vocant sinceræ Christianitatis episcopos et catholicæ veritatis. IX, 821. Ac defensores ecclesiasticæ veritatis. IX, 823. Mendacium esse volunt, quod adversarii ipsos esse paucos sæpe jactitent. IX, 821. Marcellini secundo edicto se nolle consentire significant. IX, 821. Hinc sollicitudo est Catholicis. IX, 821. Fratres a Catholicis vocantur, et ipsi eorum se fratres negant. IX, 824. Dicunt Ecclesiam Cæciliani et sociorum ejus peccatis pollutam perisse, et reliquias ejus in parte Donati remansisse. IX, 824. Unde hic error refellendus. IX, 824. Refellitur maxime ex eorum sententia de Maximiano et sociis ejus. IX, 825. Inde etiam refellitur, quod criminantur Catholicos baptismum in aliena communione datum recipere. IX, 826. Aut quod queruntur se a Catholicis apud terrenas potestates traduci. IX, 826. Sedere detrectant in collatione Carthagin. IX, 827. Moras necere tentant. IX, 829. Multa agunt, ut nihil agatur. IX, 829. Primianus conventus pro Collatione respondit: Indignum est ut convenient filii Martyrum, et progenies traditorum. IX, 831. Donatistæ Ecclesiæ catholicæ solent traditionis crimen objicere. IX, 831. Cæciliani vel collegarum ejus causam. IX, 832. Quam inaniter. IX, 833. Frustra velunt Cæcilianum Catholicis esse patrem aut radicem aut caput. IX, 832. Contendunt de malis tantum latentibus et ignorant explicandas esse parabolas sagenæ, etc. IX, 835, 839, 840. Et quod Prophetæ inter malos erant, commorationis fuisse, non communionis. IX, 836. Queruntur se ac patres suos per centum annos, vel amplius sine cessatione vexatos. IX, 838. Quas immunitates, et per quos passi sint, recensent. IX, 838. Ac scilicet in Bagaiacensi oppido. IX, 838. Nihil simile a suis Maximianistis factum. IX, 838. Donatistæ Marcelliani sententia damnantur. IX, 840. Donatistis episcopis a collatione ad propria loca sine ulla molestia redire permittitur. IX, 841. Leges Honorii in eos post collationem datæ. IX, 842. Donatarum baptismum non debet iterari, ut Samaritanorum circumcisio non iterabatur. IX, 764.

Dona Dei habent etiam impij. VIII, 1174. Bona sunt iis qui bene utuntur illis. VIII, 1174. Caritas singulare sanctis donum est. VIII, 1174. Donum Dei proprie est Spiritus sanctus. VIII, 1174. Dare vult Deus, sed non sinunt occupatæ manus. V, 1881.

Donatus presbyter. IX, 798.

Donum interpretatur defectio. V, 1765.

Draco igneus et immense magnitudinis Uzali in aere visus. VIII, 830.

Dubitare de Deo vel Christo mors est. III, 2268.

Ducator. V, 2123.

Ducenarii. IX, 816, 827, 828.

Dulcedo Dei mulcet amaritudinem mundi. VI, 882.

Dulciæ et patriæ discrimen. VI, 1249.

Duritia quid aliud est, quam Dei obviare mandatis? X, 1668. Duritia nobis sola nascendi conditione debetur. X, 1667. Indurare Deus dicitur, quem mollire noluerit. X, 1668.

Duumvir. IX, 781.

Ducis aut Comitatus nomen uni eidemque promiscue datum. VI, 1016. In Admont. Donatus ex duce. X, 1699, 1700.

E.

Ebrietas quasi inferni puteus. V, 2506, 2507, 2525. Nihil aliud est quam manifestissimus daemon. VI, 1060. Ebrietatis effectus et mala. V, 2502, 2503; VI, 1106, 1107, 1108, 1111. Exemplis et verbis Scripture declarantur. V, 2505. Ebrietatis mala in feminis. VI, 1110.

Ebriosi velut naufragæ aves. V, 2507. quasi paludes, ex quibus nihil nascitur quod utile sit, nihil quod non horrorem pariat. V, 2504. Quam ridicule nudent sobrios quasi non viros. V, 2505, 2507. Ebriosi se et sua perdunt. V, 2504. Dum putant bibere vinum, bibuntur a vino. VI, 1060. Ebrietati proximus sacerdos, vicinus est ultioni. V, 1167. Ebrietas ita est usitata, ut nec peccatum putetur. V, 2505, 2508. Huic vitio obnoxii sunt clerici aliqui. V, 2506. Etiam majoris ordinis. V, 2508. Ebrietas sola, si frequens fuerit, in infernum precipitat. V, 2509. Grave peccatum est et Deo odibile. V, 2504, 2508. Piena æterna plectendum. V, 2505, 2508. Ebriosorum inimica amicitia, qua se invicem cogunt ad bibendum. V, 2505, 2504. Etiam si quis dicat, aut bibes, aut morieris; melius est ut caro sobria occidatur, quam ut anima per ebrietatem moriatur. V, 2507. Ebriosum servum si nullus habere velit, cur vis ut Deus servos putatur ebriosos? V, 2508. Ebrius prodigialis et ebrietas quorundam rusticorum ubi vinum habent. V, 2509. Sitis in temperata quærentes culpantur. V, 2508. Ebrietas solis togentibus ab amicis ingeritur. VI, 1107. Ebrietati quomodo quis paulatim assuescit, ita et paulatim ab ea desuetus. 2506. Ebriosi, quod nimis potu perdituri

erant, per eleemosynam in caelo reponant. V, 2309.

Ebrietas sobria amens Christi. VI, 933. Ebrietas spiritalis Martyrum ac nuntium saeculo nuntientium. V, 2090.

Ecclesia post Synagogam vocata, ante eam fuit promissa. V, 2171. Scilicet Abrahae, Isaac, Jacob, et populus per imitationem fidei eorum. IX, 822. Ecclesia Synagogae successura, Rebecca post mortem Sarae a Iacobo introducit. V, 1754. Aliae ejusdem rei figurae. V, 1800, 1814. Ut Sarae mortem adventus Rebeckae, ita Judaeorum infidelitatem fides solatur Ecclesiae. V, 1754. Ecclesiae et synagogae altercatio. VIII, 1151. Ecclesiam praefigurant Adam, arca Noe, Sara, sed maxime regina Austri. V, 2171. Sicut et Rebecca. V, 1758. Pharaonis filia. V, 1776. Aethiopissa Moysi uxor. V, 1777. Vidua quae Eliam suscepit. V, 1824, 1825. Ecclesia de sanctis, arca de lignis quadratis. VI, 740. Ecclesia ex gentibus muliere peccatrice adumbrata. V, 1906. Ecclesiae Christo per baptismum sociandae figurae. V, 1754, 1765. Ecclesia catholica in Abel, Noe, Abraham reliquisque fuit. V, 1854. Latuit aliquando, nunc non potest latere. V, 1835. Est omnibus nota. IX, 829. Quod de ea promissum est Abrahae, jam latere non potest, caecorum oculos ferit, sardorum aures irruit. IX, 829. Scripturae Christum et Ecclesiam tamquam sanctum commendant conjugium, Christum sponsum, illam sponsam. IX, 850.

Ecclesia virgo et sponsa Christi. V, 2166. Mater, virgo, et sponsa Christi, ad instar matris ipsius. V, 1989. Cur sponsa et uxor Domini. VIII, 1123. Ecclesia e latere Christi in cruce morientis exorta. V, 2067, 2068. Christi conjux efficitur communicando corpori et sanguini Christi. VI, 748. Ecclesiae cum Christo conjugium in cruce firmatum. V, 1987. Ecclesiae Christus in praesenti dat arrham sanguinis sui, daturus postmodum dotem regni sui. V, 1761. Dedit arrhas, quando ex Lege promissus, et dotem quando immolatus. V, 1918. Possumus et arrhas intelligere praesentem gratiam, dotem vero vitam aeternam. V, 1918. Ecclesia sola est Christi sponsa. VIII, 1150. Ecclesiae catholice legitimus sponsus unus est Christus. V, 1779. Ilanc relictam Apostoli susceperunt, et Christi nomine filios suscitaverunt. V, 1780. Ecclesiae initium et progressus. IX, 852. Quis proprie ei pater. IX, 853. Ecclesia, torcular. V, 1816. Navicella. V, 1884. Contra turbines saeculi inconcussa. III, 2204. Ad plures pervenit regiones, quo plus fuit agitata. V, 1884. Ecclesia Christum per membra in cruciatibus semper parit. III, 2434. Ecclesiam diabolus primo instauravit ut leo, nunc ut draco. V, 2349. Eam intus fidei Christiani, foris haeretici vel pagani velut uno corpore, quia uno spiritu, persequuntur. III, 2442. Ecclesiae inimici quomodo ei prosint. X, 1872.

Ecclesia corpus Christi. V, 1910. Uno ubique spiritu vegetatur. X, 1775. Spiritualiter eos manducat, qui per fidem ipsi incorporantur. III, 2416, 2417. Ecclesiae porta, porta paradisi. V, 2059. Ecclesiam in omnes mundi partes dilatandam, fide certum est. X, 1812. Scripturae loca, quae Ecclesiam toto orbe diffundendam adstruunt. IX, 822. Ecclesiam catholicam credimus, non in Ecclesiis. V, 2195. Ejus unitas. VI, 1197, 1201. Ecclesia una catholica septem Ecclesiarum nomine signatur. III, 2415, 2420. In Ecclesia catholica tantum remittuntur peccata. V, 2189. Huiusmodi prodest baptismus. VI, 767, 776. Poenitentia. VI, 766. Quodlibet opus bonum. VI, 768, 778. Ibi tantum est vera fides, pax, salus. VIII, 1331. Ad veri sacrificii locus. X, 1860. Extra nulla salus. VI, 776. Sed damnatio aeterna. VI, 776. Ad Ecclesiam qui pertineant. V, 1939. Ecclesiae haeticorum non sunt catholicae. V, 2195. Ab Ecclesiae corpore se praecisum demonstrat, qui fratrum mala vel bona non sentit. VI, 1066. Ecclesiam Caeciliani de sectorum peccatis perisse, et in parte donati reliquias ejus remansisse Donatistae volunt. IX, 824. Unde relegendi sint. IX, 821, 830, 851. De Ecclesiae puritate testimonia a Donatistis collecta. IX, 855. Ecclesiae causa ab hominum causa distinguenda. IX, 852. Quomodo distinguatur. IX, 855.

Ecclesia nigra et formosa. V, 1777, 1825. Corvis admiratur. V, 1829. Item vidua ad quam Elias missus est. V, 1824. Item alia vidua, quam Eliseus aere alieno liberavit. V, 1828. Maiores et bonos sese colidentes viro gerat. V, 1758, 1759. Qui bonis mali serviant. V, 1759. Ecclesia bonos habet et malos. III, 2431. In omni professione permixtos. VI, 777. Carnales et spirituales habet: utrique Abrahae sacrificio adumbrati. V, 1745. Ecclesiae tres status, poenitentiae, justitiae, gloriae. VI, 1337. Ecclesiae quatuor sunt genera capitum, episcoporum, presbyterorum, diaconorum, fidelium. IX, 804. Ecclesia a Deo data, ut omnibus in omni bono suo succurrat. VI, 1127. Ecclesiae fides quibus prosit ad remissionem peccatorum. VI, 1119. Ecclesiae lacrymis adjuvandi sunt publice poenitentes. VI, 1125. Creandum est quod totius Ecclesiae bona opera succurrant poenitentibus. VI, 1123. Ideoque tenet in extra Ecclesiam digne poenitere. VI, 1123. Ecclesia pacata congruis poenitentium laboribus, eis impetrat vitam. VI, 1126. Ecclesiae boni dilati, purgatorium non sentiunt, qui in vita sine baptizantur. VI, 1127.

Ecclesia, Christi domus. V, 1849. Alvearium, ubi apes spirituales mella conficiant. V, 2077. Qui Dominum diligunt, ad eam cito veniunt, tarde discedunt; secus alii. V, 2077. Ecclesia frequentanda. V, 2075. Ad ecclesiam non est veniendum sine eleemosyna. V, 2550, 2551. Lectorem tantum festis diebus attentas ab origine increpant. V, 1755, 1756, 1757. Caeteri ecclesiae deserunt, qui diebus orationis destinati ab ecclesia se succedunt. V, 2076. Qui sex horis de ecclesiae conventu non se subtrahit, magnum animae remedium acquirit. V, 2079. In ecclesia vel orandum vel psallendum. V, 2284. Canon eorum qui dauidicos sermonibus vacant. V, 2237. Increpantur qui in ea inmodeste se gerant. V, 1785. Ecclesiae vasa et suppellex recensentur. IX, 794. Ecclesiae ornamenta plurima ex auro et argente. IX, 775. Quis ea custodiret. IX, 775. Ecclesiae Africae missa a Constante ornamenta. IX, 800. Ecclesiae quod oblata est retrahere, quantum sit peccatum, Ananias et Sapphira morte ostenditur. III, 22-9. Ecclesiae nuntiis violata excommunicatione vindicatur. II, 1096. De irruptione in ecclesias lex Honorii. IX, 807.

Ecclesiastico negotiari non licet. III, 2585. Ecclesiasticum jus et potestas. III, 2287. Ecclesiastico juri ab auctore concessum est et poenitentiam dare, et post poenitentiam recipere. III, 2510.

Ecclesiastici liber a Carthaginensi Concilio laudatur ut Salomonis. X, 1729.

Ecclesiasticus. VI, 797.

Ecclesiasticus. IX, 794, 795.

Ecclesiasticus. VIII, 1150.

Eleemosyna bonum melius quam jejunium. V, 2025. Ab ea nemo facile excusatur. V, 2025; VI, 1175. Eleemosynae preceptum quomodo quisque implet. V, 2621. Ab eleemosyna largienda qui dispensentur. V, 2551. Eleemosynae ergo quidquam habere non sinitur Reclusa. I, 1453, 1463. Si vero ex suo labore aliquid habuerit superfluum, dei non sua, sed alterius manu. I, 1453, 1465. Eleemosynae genus quod ei liceat. I, 1465. Eleemosynarum duo genera, unum cordis, aliud pecuniae. V, 2252, 2259, 2261, 2551, 2556, 2557. Haec sine se invicem nil prosunt. V, 2256. Eleemosynarum tertium genus, bona voluntas. V, 2557. Hoc genus est in pauperis potestate. VI, 1177. Deus noster non solum copia largitatis, sed benevolentia pascitur largientis. V, 2250. Non tam res nostras quam nos ipsos desiderat. V, 2261. Quomodo nos per eleemosynas ad se trahat. V, 2261. Eleemosynam dat etiam qui peccat. V, 2529. Eleemosyna oculata qui publice fiat, et qui publice occulte. V, 1864. Qui dextera aut sinistra fiat. V, 1865.

Eleemosyna multis rationibus suadet. V, 2543. Eleemosyna, primum quoddam ieiunium. V, 1912. Incomparabiliter plus est quod pro paupere accipitur, quam quod ei datur. V, 2551. Qui propter filios eleemosynam non largitur, filiis, non sibi prospicit. V, 1912. Ad eleemosynam invitatur, ubi audimus. Sursum corda. V, 1912. Eleemosynam negans ad eorum sine causa pulsabit. V, 2552. Sine causa poenarum finem exspectabit. V, 2555. Eleemosynam largienti quae erit in die iudicii fiducia. V, 1899, 2551, 2557. Quae merces. V, 2555. Eleemosynis necessario redimenda peccata. V, 1895. Eleemosyna quotidiana redimuntur minuta peccata. V, 2559. Non consumantur quotidiana adulteria. V, 2559. Eleemosyna pro peccatis, si ea deserantur, multum prodest. V, 2250. Eleemosynam faciens, et non desinens peccare, quasi sua offert Deo, et se diabolo. V, 2019. Aliorum carnem parit, ac suam animam jugulat. V, 2225. Pecuniam Deo offerri, et animam tradit diabolo. V, 2555, 2559. Pecuniam perdit, et se non redimit. V, 1846. Eleemosynam de rapinis erogantes sistuntur ad iudicium. V, 2540. Eleemosynas de rebus iniuste partis Deus abominatur. VI, 1042, 1054, 1067, 1545. De rapinis eas faciens, Deum tanquam corruptum iudicem praedae socium vult habere. V, 1846. Eleemosyna quolibet extra Ecclesiam ad salutem non prosunt. VI, 768, 776.

Eleemosynis quantus opus sit ut peccata redimantur. V, 1892. Quae et quando in eleemosynam sequestrantur. V, 2557. Quod ab unoquoque pauperibus largiendum. V, 1879; VI, 1175. Decimae rerum suarum ipsi tribuendum. *Vide Decima.* Eleemosynam quaeque imperari debet quantum praevalet. V, 1898. Ipsa tantum est cuius nimietas placet. VI, 1221. Ex omnibus proveniunt et laetis, praeter decimam aliquid insuper pauperibus sepandam. VI, 1343. Portionem sibi et Christo cum his de substantia sua facere. V, 2217, 2218. Carni necessarius hic reservatus, per eleemosynam interitum unde anima vivat in caelo. VI, 1558. Alienorum quodammodo rector est, qui pro pauperibus invidenter habet. X, 1866. Res alienas auctori, qui non dat quod sibi sumpto mediocri et rationabili viam, et vestigia

superest. V, 2265, 2267. Eleemosynæ causa victus et vestitus constringendus. V, 1879. Ad ecclesiam nemo vacuus veniat. V, 2551. Dandum tunc mendico, ut accipiat a Christo. V, 2530. Eleemosyna nitro eroganda. VI, 1225. Et hilari animo. VI, 1176. Quisque hilaris impertiri debet, quia multum hinc ei lucri provenit. V, 1898. Eleemosynas comes sit oratio cum jejuniis. VI, 1228. Eleemosyna ipsa orat effluat. VI, 1225. Eleemosynarum ordo legitimus. V, 2264. Error eorum qui iniquis stipem non erogandam censent. VI, 1227. Justis præponendi, sed non despiciendi iniqui, etiam inimici. VI, 1227. Conciliatur præceptum non suscipiendi peccatorem. VI, 1227. Non sunt eligendi quibus largiamur. VI, 1178. Omnibus petentibus pro posse dandum est, sed servis Dei etiam non petentibus ingerendum. V, 2535. Quid emolumenti ex his ad divites redeat. V, 2554.

Elementa quatuor. VI, 729. Eorum ordo. VI, 741. Elementa non sunt abolenda per ignem, sed in melius commutanda. VIII, 1219. Elementis serviunt Pagani; Judei sub elementis, Christiani supra elementa Deo servant. III, 2275.

Eleutherius Sebast. VII, 813.

Eleutherius Jerichunt. VII, 815, 816.

Elias figura Christi. V, 1825, 1825. *Johanne Baptista* non minor. III, 2250. A corvo nutritus. III, 2180. Quo pane sit ab Angelo confortatus. III, 2182. Qualis fuerit, quando cum patulipser gratia deseruit. V, 2263. Idololatricæ cultores jure interfecit. III, 2181. Quo animo de Quinquagenariis et de sacerdotibus pœnas sumpserit. V, 2265. In testimonium novissimi temporis servatur. III, 2183. Quam convenienter igneo curru raptus. III, 2183. *✓* Enoch.

Eligii Sermones ab Audacino in unum collecti. VI, 1168.

Eligendi tres modi, electio, subelectio, præelectio. VI, 1308. Electionem gratiæ nulla merita humana præcedunt. X, 1830.

Electi Manichæorum. VIII, 1153, 1153.

Elisæus avarus ad bonum. III, 2250. Duplicem Eliæ spiritum petiit, non elationis affectu. III, 2250. Sed effrenis populi compescendi studio. III, 2183. An obtinuerit. III, 2230. Typum Domini habuit. V, 1827, 1832. Elisæus irrisus Christum in passione irrisum repræsentat. V, 2263. Cur de pueris pœnas sumpserit. III, 2183; V, 2263. Quod parvulos percusserit, misericordiæ magis, quam crudelitatis fuit. V, 1826.

Elizabeth sanctæ Ismaræ filia. VI, 1276. Quam sancta. V, 2117. Elizabeth et Maria duæ naves onerate de celo. V, 2119.

Eloquentia insipientis cur cavenda. X, 1881. Bonorum ingeniorum est, in verbis dissereatium verum querere, non verba. X, 1881.

Embolismi. III, 2159.

Emeritus. IX, 828. *Dpsntat*. IX, 859.

Emmanuel. V, 1981.

Encolpius Donatista episc. IX, 805.

Encratitarum error de cibis et de nuptiis. VIII, 1219.

Eneryphæ. V, 1744, 1747.

Euergetes unus inter Missarum solemnia timorem populo incutens. V, 2547.

Enoch ad immortalitatem raptus. VI, 1057. Translatus sine morte, quid hominibus factum fuisset si non peccassent, ostendit. III, 2154. Mortis debitum non vitabit. III, 2154. Enoch et Elias a raptu beate vivunt. VI, 1144. Ante exortum Antichristi in mundum mittendi et ab eo occidendi. VI, 1134.

Ephesus non patitur apud se Pelagianos. X, 1685.

Ephesina synodus hæresin Pelagianam anathemate damnavit. X, 1684. In ea a cclxxv. Episcopis Julianus et Coelestius damnati. X, 1686. Ephesinæ synodi sententia in Pelagianos. X, 1760. Ephesina synodo multa prolata, quasi vellet Nestorius Pelagii dogma renovare. X, 1683.

Epiphantes. VI, 798.

Epithi aliquando vestis, aliquando armariolum. III, 22.

Epimen genus. I, 1503.

Epiphane. IX, 787.

Epiphaniæ festum in nobis erit perpetuum, si in omnibus actibus nostris Christus appareat. V, 2010. De Epiphaniæ solemnitate diversa veterum traditio. V, 2010. Quadruplex hujus ratio indicatur. V, 2013. Hoc die Christus triplici ratione dicitur apparuisse. V, 2018.

Episcopus, primus est presbyter, hoc est sacerdos summus. III, 2302. Sacerdotes non aliter quam compresbyteros et consacerdotes vocat, sed non diaconos item cōdiaconos. III, 2302. Christus prius quam in celos ascenderet, imponens mahum Apostolis, episcopos eos ordinavit. III, 2296. Episcopi quidam notantur, de laicorum numero ad hoc impetus assumpti. V, 1736. Episcopus aut sanctissimus aut diabolicus est. II, 1150. Episcopi a Deo missi notæ. VI, 752.

Episcoporum specialis gratia. III, 2287. Et in doctrinæ ratione auctoritas. X, 1756. Episcopi est dispensare res Dei, populi suscipere. V, 2142. Potest esse dator, non exactor. V, 2142. Unde vivo, inde dico; unde pascor, hoc ministro. V, 2142. Præsules humani generis agunt causam apud Deum. X, 1759. Episcopum decet peccata diligenter attendere, et peccatores aut corrigere, aut ab Ecclesia rescire. VI, 1086. Hæreticorum impia facta ad Episcopos locorum ubi committuntur, coercere pertinet. X, 1710. Episcopi synodum convenientes, provideant ut disciplina competens his absentibus habeatur. IX, 785. Episcopus quasi mediator inter divites et pauperes, horum legationem apud illos agit. V, 2170. An de pecunia Episcopis data pauperes acceperint, interrogatio est. IX, 798, 799. Qua formula hæc pecunia pauperibus erogatur. IX, 799. Id fiebat publice. IX, 799. Episcopus negligens, abusus. VI, 2086. Episcopum cum diacono suo reconciliare pluribus contendunt amici Episcopi. i. IX, 795, 796. Donatistis exprobratur quod nullum in urbe Roma civem episcopum, nullum nisi peregrinum habuerint. IX, 805.

Epistolæ salutaris. IX, 782.

Equorum disciplina. VI, 1221.

Eremiticæ vitæ usurpandi rationes. I, 1431. *vide* Monachus.

Erroris plura exempla. V, 2003. Hæc in superbiam transierunt, cum cognita sine emendatione permanserint. V, 2003. Erroris insignis correctio. X, 1752.

Escarum lex unde Judeis data. III, 2589.

Esdras combustam a Chaldeis in archivis templi Dei legem, e dem Spiritu quo scripta fuerat, restituit. III, 2191.

Esse. Non esse multo melius esset, quam cum esse perpetuo affligi. VI, 1270.

Essentia ab eo quod est, de solo Deo dici debet: aut si de cæteris creaturis, non sicut de Deo. X, 1616.

Ethicæ opus. VI, 808.

Ethna uxor Gamalielis. VII, 811, 812.

Eve et Mariæ comparatio. V, 1984, 1985. *Eve* damna per Mariam restaurantur. V, 2104. *Eve* tria mala tribus Mariæ bonis probantur exclasa. V, 1991.

Evagrius Iberita librum edidit *capit. arcadiz*; a Rustico latine versum. X, 1695, 1696.

Evandrus ab Ursino. IX, 779.

Evangelium per Apostolos non exhiberetur, nisi ante per Prophetas promitteretur. VIII, 1107. Evangeliorum cum quatuor scriptores. III, 2592. Cur in his primus Matthæus, secundus Lucas, tertius Marcus, quartus Joannes. III, 2592. Evangelii Joannis et Pauli, pro dictis Joannis et Pauli. III, 2568. Evangelii prædicatio quibusdam subtracta. X, 1842. Evangelium in toto mundo recipiendum, et tunc mundi finem futurum. X, 1855, 1842.

Evangelus presbyter. X, 1750.

Evastus apparitor. IX, 816.

Eucharis lingua. V, 2095.

Eucharistie et Trinitatis ineffabilia mysteria. VI, 977. Utraque uno modo ad salutem necessaria. VI, 977. De his recte credere et sentire postulat. VI, 977. Melchisedech futurum Domini sacramentum signavit, ac mysterium corporis et sanguinis sacrificio panis et vini expressit. II, 1102. Eucharistiam corporis et sanguinis Domini Abraham quasi fidelium patri tradidit Melchisedech; ut præfiguraretur in patre, quæ illis futura esset veritas. III, 2528. In die eorum Christus salutiferæ consolationis mysteria consecravit. V, 2053. De humilitate sua corpus et sanguinem suum commendavit. V, 2053. Effecit ut Angelorum mensa lactesceret, et ad parvos perveniret. V, 2053. Ac Verbum, quod est æquale Patri, homo manducaret. V, 2053. Eucharistia non terrenum est convivium in quo ponitur cibus hominum, sed cæleste ac spiritale in quo panis ponitur Angelorum. V, 2279. Ac cibus animarum. V, 2279. Eucharistia sacrificium. VI, 772. Eucharistie oblatio in memoriam Sanctorum. IX, 805. Corpus et sanguinem suum Christus per sacerdotum ministerium discensat. V, 1975. In Eucharistia non debet offerri aqua sola, sed vinum aqua mixtum. VIII, 1220. Eucharistie sacrificium quando offertur, quid significetur. V, 1909. Oblationem quæ Deo in altari offertur, exhibere. VI, 1171. Cum cruce et interpositione Dominicorum verborum altaris sacramenta conficiuntur. V, 2204. Quod offertur, ante verba Christi panis, post non jam panis, sed corpus Christi dicitur. V, 1908. *vide* Missa.

Eucharistiam percipere viri lavant manus, mulieres munda exhibent linteamina, ubi corpus Christi accipiant. V, 2168. Corpus Christi domi ministratur, maxime cavemus ut nihil ex ipso de manibus nostris in terram cadat. V, 2519. Sanguine Christi accepto universa Ecclesia dicitur *amici*. VI, 748. Ariani cum arguantur cur Christum non credentes, tamen adorant; replicant et nos carnem Christi adorare. V, 2200. Christus quotidie comeditur, et integer

manet. VI, 956. Caritatis petitur augmentum, ut digne percipiantur. VI, 956. Eucharistia canibus data, canes in rabiem versi dominos quasi latrones sancti corporis reos faciunt. IX, 804. Eucharistiam quis percipere valeat, quis ab ea se debeat subducere. V, 2166, 2167; VIII, 1217. Ad altare Domini ita accedamus, ut corpus et sanguinem eius ad remedium animæ, non ad iudicium accipiamus. V, 1975, 1976, 2024. Ab Eucharistia seu communione corporis et sanguinis Christi removeri vult, qui penitentiam petit. V, 2228. Accessurus ad altare Domini, prius omnia cordis latibula inspicienda. V, 2036. Præmittenda confessio et penitentia. VI, 1059. Eucharistiam sumere non sunt idonei, qui non ante a legitimis etiam uxoris se abstinerint. VI, 1204. Bonus Christianus, ut securius communice, continet plures dies ante solemnitates. V, 1976, 1977, 2024, 2241, 2268. Eucharistiam accepturus ab omni odio liber esse debet. V, 1974. Sacratissimum corpus Domini non præsumat accipere qui homicidii sini conscius est. V, 1979. Ex ore, ubi corpus Christi ingreditur, canticum luxuriosum proferri quam iniquum sit. V, 2259. Eucharistiæ quotidianæ perceptio ejusque effectus. VI, 911. Eucharistia medicina est. V, 1909. Qui quotidiani non meretur accipere, nec meretur post annum. V, 1909. Eucharistiæ quotidiana perceptio nec laudanda, nec vituperanda. VIII, 1217. Omnibus Dominicis communicandum suadet. VIII, 1217. Paschali solemnitate corpus Domini et sanguinem eius accipi. V, 1760. Item in festivitate S. Joannis baptistæ ab omnibus accipi inquitur. V, 2268. Eucharistia statim post baptismum data inquitur. VIII, 1220. Data est etiam parvulis et hebetibus. VIII, 1217. Eucharistiæ mysteris quomodo admittantur ab hæreticis baptizati, etiam parvuli et hebetes. VIII, 1217. Corpus et sanguinem Christi qui ægrotat accipiat. V, 2238, 2275; VI, 1175. Mortuos cum Eucharistia condendi mos indicatur. V, 2205. *Vide corpus.*
Eucherius episc. X, 1790.
Eucherius alter. X, 1790.
Euectio puid ea. IX, 785, 786.
Euge aliquando ad bonum, aliquando ad malum aptatur, III, 2415.
Eugenius lector. IX, 794.
Eunomius episcopus. IX, 779.
Eunomius sentit carnem in Christo esse absque anima. VIII, 1214. Trinitatis personas esse inæquales. VIII, 1214. Negat honorandas Sanctorum Reliquias. VIII, 1219. Eunomium anathematizit Pascentius. II, 1157.
Eunomiani. X, 1755.
Eunuchos Romano regno facere non licet, aliis licet. III, 2349. Eunuchus a natura Coelestius. X, 1681, 1686.
Erodus legatus ex Concilio Carthag. IX, 812. Episcopus. IX, 814. cæsus fuit, cur. IX, 814.
Erodus uzalensis episc. VII, 835.
Euphonia. I, 1405.
Eusebius episcopus Constantinop. VII, 820, 822.
Eusebii Chronica canonica. III, 2171. Eusebii, egregii in reliquis et magnæ doctrinæ viri, libellus quo nativitatem Domini a Spiritu sancto ignorari scribit, refellitur. III, 2373.
Eusebius presbyter Hieronymo mittit libros Anniani. X, 1749.
Eusebius quo jubente suscepti sunt libri de mirabilibus sacræ Scripturæ. III, 2149.
Eustochium et Paula deplorant apud Innocentium quæ in locis suis passæ sint. X, 1710. Eustochii dormitio. X, 1749.
Eustonius Sebast. VII, 815. *not.* 5. 816.
Euticius Cæsarianensis. IX, 795.
Eutyches Christi carnem e cælo allatam dicit. VIII, 1214. Unam in Christo operationem esse voluit. V, 1903. Eutychetis duplex error, tum de unica natura Christi, tum de coelesti ejus carne, notatur ac refellitur. V, 2081, 2182.
Eutychianus Consul. IX, 508.
Exaltationis S. crucis dies festus. I, 1455, 1458.
Examen rerum a majoribus deciderunt non est permitendum. X, 1764. Nec damnatis dandum examen iudicii, sed remedium penitentiae. III, 2561. Examen conscientiae ante somnium. I, 1459.
Exercare Deus dicitur, quem illuminare noluerit. X, 1668.
Exceptor recitat acta. IX, 794. Exceptores vocantur Officium publicum, et Officium. IX, 794. Exceptores Proconsulis. IX, 816. Exceptor Vicarii. IX, 816. Exceptor Legati Carthaginis. IX, 816.
Exceptorium cordis, seu pectoris. V, 1760, 1801, 2207.
Exclusivimus. VIII, 1117.
Excommunicatio. VI, 1110. Petrus, Christum negando, a se amicis Christi excommunicavit. VI, 1110. Peccatorum capitulum rei ultro se a communione Ecclesiæ removeant. V, 1948. Excommunicari se supplicat, qui penitentiam petit.

V, 2228. Excommunicationis spontaneæ fructus. V, 2167. Excommunicationis temporariæ, et æternæ poena. V, 2167. Excommunicare prohibentur sacerdotes multitudine peccantium. V, 2590, 2235. Excommunicatio, qua quis non solum a communione suspenditur, sed et a colloquio et convivio Christiani populi separatur. V, 2295. Jubentur fideles ut cum adulteris, postquam scelus eos et secundo et tertio castigant, nec colloquium habeant, nec convivium. V, 2289. Excommunicatus ab alio Episcopo vel doctore non debet recipi. VI, 1086. Qui excommunicatum a catholico, illo non permittente, sibi jungit, jura sacerdotii excedit. VI, 1086.

Excusationes non tollentes peccatum, sed peccati medicinam. V, 2214. Peccatum augeat. V, 2215.

Exemplum bonæ conversationis omnes tenentur aliis præbere. V, 2071. Exemplis bonis duplex est iudicium. III, 2562.

Exiliosus adjutor cornicularis. IX, 810.

Exomologesis satisfactio. V, 2217.

Exorcismus fidelium. IX, 804. Exorcismi et exsufflationes in baptismo. X, 1759.

Ezechias de mortis nuntio quare tristis. III, 2187.

F.

Fabius exceptor. IX, 810.

Fabius episc. Pelagianus. X, 1751.

Facinus quid sit. V, 1869. Facinus, flagitium et impietas qui differant. VI, 1275.

Facultatula. IX, 859.

Facundi verba de errore Palæstinorum Episcopi ac Zosimi in causa Pelagii et Coelestii. X, 1725.

Falcidius. III, 2501.

Fallacia et mendacii discrimen et convenientia. VI, 1101.

Falsare acta, Donati parti non est insuetum. IX, 784.

Falsitatis reis dexteram fuisse amputatam indicatur. VI, 1220. Falli nemo vult, multi fallere: ideoque mendace melior est qui fallitur. X, 1981. Quæ visumum species falsitatis sunt obnoxie. VI, 797.

Fame bonæ studium Religiosis esse debere. VI, 1221.

Fames animæ gravior quam corporis. V, 1785. Fames est amica virginitalis, inimica las iviæ. V, 2031. Fames in Italia, Africa, Sicilia et Sardinia. III, 2535.

Familia totius salus ipsius domino curanda. VI, 1057.

Fasciæ ad divinum missæ intuitu, discitur quod futurum est. V, 2272.

Fascinum fidei contrarium. V, 2275.

Fasir. IX, 801.

Fasidire spirituales delicias, animæ periculosum. X, 1859.

Fastian Brittonis liber de vita Christiana. VI, 1051. Humilis de se ipsius opinio. VI, 1051.

Fatalis vidua. VI, 1051, in *Admon.*

Fatum vocant Pagani demoniorum in nos operationes. III, 2551. Quid fatum bonum, quid malum appellant. III, 2551. Fatorum assertores negant iudicium. III, 2554. Malos inemendabiles asserunt natos. III, 2555. Si est fatum, frustra datur lex. III, 2555. Si est fatum præstans qua quisque morte moriatur, non est puniendus homicida. III, 2555. Nec dicant mundum post annos MCCCCLX innovari. III, 2557. Frustra supplicat. III, 2557. Christianorum vanitas qui illud Christi, *Nondum venit ho a mea*, de lato explicant. III, 2558. Fati opinio non convenit horæ passi nis Christi. X, 1894. Non prædestinationi. X, 1855, 1841. Vana est et de vanitate concepta. X, 1855. Fati necessitatem excludunt Judæi in toto orbe dispersi, et tamen legibus suis addicti. III, 2549. Unus omnium interitus in Sodomis, in diluvio, in mari rubro. III, 2549. Varia nationum diversarum instituta. III, 2549. Et eorum desuetudo. III, 2550. Fatum non est, ubi est disciplina, ubi consuetudo, ubi casus; et ubi videtur esse, timore legis vincitur. III, 2550. Rei accusati, se, non fata accusant. III, 2551.

Fauce. In fauce. V, 1758.

Fasæ domus. IX, 779.

Faustinus. IX, 787.

Fausti basilica. X, 1728, 1750.

Faus us dictus natione Gallus. X, 1777. Sed falso. X, 1777. *not.* (a). Regina civitatis episcopus. X, 1777. Libros ejus de gratia alii insimulant, alii defendunt. X, 1776, 1778. Eos non recipi rescribit stormidas. X, 1777. Et hæreticos esse ex collata augustini doctrina Joannes Mavennius ostendit. X, 1778. Fausti duo libri septem aliis S. Fulgentii retulantur. X, 1784. Commenta ipsius veritati contraria et catholicæ fidei penitus inimica. X, 1784. Ejus libri anathematizantur: quæ eorum doctrina. X, 1775. Ilhus opusculum de ratione fidei. V, 2176. Sermones plures qui ei non immerito adscribantur. V, 1981, 2042, 2043, 2055, 2062, 2064, 2081, 2097, 2110.

Felicius Arianus. VIII, 1187.

Felicitas mundi quomodo infelicitas. III, 2534. *Felicitas* mundana non est Christianorum. VI, 1068. *Felices* putantur mali cum habent quod volunt, quia quid sit felicitas ignoratur. X, 1890. *Felicitate* peccantium cur nihil infelicitas. X, 1892. *Felices* quibus Deus solus spes est, et omne opus gratis. VI, 935.

Felix et Cennadius antiqui martyres. VII, 353.

Felix Bonifacii Papae decessor. X, 1790.

Felix Autumnitavus actis preconularibus ab omni crimine purgatus declaratur. IX, 733. Quotando subornatus sit scriba publicus, quo ille sacros libros tradidisse videretur. IX, 782. *Felices* Apugneus innocentia comprobata. IX, 827, 841.

Felix a Florentia. IX, 779.

Felix Idicrensis. IX, 805, 804. Puellam nefarie incestat. IX, 804.

Felix a Rotario. VI, 737.

Felix a tribus tabernis. IX, 779.

Felix Zabensis. IX, 805.

Felix episc. Donat. IX, 897.

Felix episcopus cathol. IX, 791.

Felix alter episcopus. X, 1751.

Felix diaconus ob famosam de Imperatore epistolam appellatus, apud Mensurium latet. IX, 773.

Felix Sarsor lector. IX, 794.

Felix Curator. IX, 768.

Felix Flum. perp. Curator. IX, 794.

Femina captivitatis nostrae causa. V, 1991, 1993. Reprehenduntur Episcopi, qui monachos ac ministros Ecclesiae cum feminis ad peregrina migrare sinunt. X, 1771. Aut qui congregationem tolerant in qua servi Dei cum puellis sacris habitant. X, 1770. Discretas esse jubet Galasius virorum atque seminarum habitationes. X, 1771. Feminarum chortas, eoque incommoda. VI, 1110. Femina sine pudicitia, abusu. VI, 1082. Femineam creaturam non esse culpandam. VIII, 1143. Per eam nostrum genus oportuisse liberari. VIII, 1143.

Feria quinta in honorem Jovis vacantes, acriter reprehenduntur. V, 2210.

Fervor animi fovendus. V, 1922.

Festivitates bonis operibus ante plures dies debent proveniri. V, 1974, 1975. Festorum ac Domini etiam cur a Patribus sit sanctum. V, 2274. Festivitatibus, et solo solennitatis studio ecclesiam adeuntes, ab Origene increpantur. V, 1755, 1757.

Precessores in baptismo. VI, 1169, 1171.

Fidentius. IX, 778, 780.

Fides amicitiae munus et custos. VI, 840, 841. Fidem studium constat non proficere, sed obesse. III, 2259. Fides a sit nomen accepit. V, 2253. Fidei laudes ab omnibus celebrantur. V, 2253. Fide audite majores opes. VI, 1196. Fides, primogenita cordis. V, 1783. Bonorum omnium fundamentum ac salutis initium. VI, 735. Vitae porta et jemma regni. V, 1959. Justi thesaurus. V, 1842. Est tanquam sensus noster. VI, 1093. Navis est in hujus mundi fluctibus. VI, 847. Unde aedificanda sit. VI, 847. Fidem nostram commendat mundanae sapientiae peritiam. III, 2360. Item quod in his Deo credamus, in quibus nobis illi credemus. III, 2360. Dei promittentis persona confirmat, quod verbis videtur impossibile. III, 2526. Fidei res, divinis testimoniis potius, quam ratione edoceri. VIII, 1158. Fides primum credit, tum laborat ut quod credi intelligat. III, 2540. Tunc firmior est, ubi credulitatis suae reddere valet rationem. III, 2540. Fides est, quod non vides credere; veritas, quod credidisti videre. X, 1891, 1892. Fidei laus, non visa credere; praemium, creditorum adoptione gaudere. X, 1890. Fide Dei visio promerenda. X, 1897. Fidei virtus sinapis grano comparata. V, 1844. Fidei Christianae fundamentum. V, 1939. Certa regula. VI, 1189. Prærogativa et officia. III, 2379. Limites. X, 1777, 1778.

Fidei necessitas. V, 1953, VI, 755, 775. Multa de Deo credenda ad salutem sunt necessaria. VI, 1152. Sine fide nihil unquam boni operis inchoatur atque perficitur. V, 2254; X, 1791. Fides salutis causa non fuit, quae nunc nobis est. X, 1653. Fides Abrahae semen est Abrahæ. X, 1878. Fides Abrahae qui imitanda. X, 1965. Fide non alia nisi quae nunc est, sicut facti sunt quotquot adventum Christi præcesserunt. X, 1657, 1658. Fides sanctis qui Christum præcesserunt, per gratiam collata. X, 1789. Fides in Adam perditam, non recipitur nisi munere Dei. X, 1851.

Fides donum Dei est. X, 1658, 1893. Nec ideo tantum est munus Dei, quia a deo homini libertatem, per quam multas et sit credendum aut non credendum. X, 1831. Fidem daturam qui credit, Pelagius amittit, vitam præbuit, et contra. X, 1851. Fidem nomen non habet in natura, sed debet sicut, sicut lapis ignem. III, 2537. Fidem naturam qui dicitur, fideles esse debent, curam ab Ecclesia accedens. X, 1786. Hi vetusti erroris reliquiis prægravantur. X, 1731.

Fidei principium a gratia cepit. X, 1779, 1774, 1788. Fidem ex homine esse dixit aliquando Augustinus, sed postea retractavit. X, 1850. A fide incipiunt omnia merita. X, 1781, 1830. Fides gratuita non præcedit, si non præcedit meritum. X, 1826. Si fides negatur ex gratia, nullum bonum erit gratia deputandum. X, 1791. Fides et inchoata et perfecta donum Dei est; et hoc non omnibus datum. X, 1832. Cur aliis datur, non datur his, scilicet non licet. X, 1833. Fidem non suscipi nisi voluntate. X, 1804. Quomodo id fiat cum gratia. X, 1805. Fides non est nisi ex Dei dono et hominis voluntate. X, 1844. Voluntate alii credunt, alii non credunt. X, 1854, 1852. Credere ipsum, id est consensum præbere veritati, nobis a Deo datur. X, 1774. Objectione adversus hanc sententiam, ejusque solutio. X, 1774.

Fides qualis esse debeat. V, 1959. Fides Christiani quæ, et quæ diaboli. VI, 1190. Fidei interioris et exterioris necessitas. VI, 1189. Fidei crimina per ignem transitoriam purganda multi falso credunt. V, 1946. Refelluntur qui credunt fideles non posse damnari. VI, 1118. Aut qui dicunt fidem sine operibus proficere, ac Deum perfidia tantum utorem fore. VI, 1042, 1043. Fides sola sine operibus non commendat apud Deum. III, 2412. Non sufficit ad salutem. III, 2535; V, 1833. Inutilis est. V, 1836, 2253. Sine fide nihil prosunt bona opera, nec fides sine bonis operibus. V, 1959. Fides integra credit et quod promittit et quod minatur Deus. V, 2254, 2250. Fides vera agit unde caveat minus, et assequatur promissa. V, 2254. Fidem etiam de caloso sermone periclitari posse. V, 2254. Fides Christi non eorum est qui in se confidunt. X, 1801. Non est aut male speranti aut male desperanti. V, 2255. Fides spe nutritur ut corpus cibo, diversione animatur ut corpus anima. VI, 1023. Fidem hominibus nunc desse. V, 1954. Fidei mors atque resurrectio. V, 1836.

Fide catholica a teneris induitur fuisse quam gratia. V, 1833. Fides vera. VI, 1023. Fidei veræ regula a Fulgentio scripta. VI, 753. Fidei libellus a Pelagio ad Innocentium missus. X, 1716. Adus et eis qui Pelagio adhererent, scriptus. X, 1752. Fidei ampla confessio. VI, 890. Fidei catholice expositio. V, 2175, 2180, 2181. Fides recta præsertim de mysteriis Trinitatis et Eucharistiae postulatur. VI, 977. Fidei catholice quid prosit hæresis. V, 1801. Invidios ad communionem Ecclesiae exactos fuisse, innunt domitiane. IX, 854.

Fidelium quatuor sunt genera. VI, 1508. Fidelium primum quam fervens caritas. V, 1957. Quam nunc frigida. V, 1958.

Fideliam oranti præstat Christi passio. VI, 907. Minuit prava conscientia. VI, 905. Fiduia in die iudicii quanta erit elemosynam largienti. V, 1899, 2531, 2557. Qui se sibi sufficere confidit, ab eo qui vere ei sufficit, desinit. X, 1872.

Figulus, Deus per quem formam ad vitam, et per Christum reformati sumus ad gloriam. V, 1901.

Figura et forme discrepant. I, 1435. Figura diversorum esse potest una eademque res. V, 1818.

Filius apparitor. IX, 816.

Filius vitam habet, non participando, sed nascendo. X, 1889. Filius per naturam omnium unius substantie jure sunt proprio. V, 1860. Filius naturalium et adoptivorum discrepant. VIII, 1161. Filiorum ostendendum cura Deo commendanda. V, 1912. Filius ejus quisque appellatur, cupis opera facit. VI, 1524.

Filius Dei apud Græcos et Barbaros habita videtur opinio. VIII, 1185. Filius Dei de solo Deo, non de conjugio datum agnoscitur Mercurius. VIII, 1164. Alium Deum a Patre prædicant Sory in VIII, 1165. Fides semper apparuit Patribus et Prophetis. III, 2411. Nabuchodonosor visus est in comite Iouis. III, 2554. Eum deum quibus argumentis negent Pagani, Jovis, Martis, Saturni, Arcturi. VIII, 1161. Filium in divinitate minorem deum quibus quid respondendum. V, 2175. Fili Dei divinitas ac unitas a Patre pluribus veteris legis testimoniis adstruitur. VIII, 1161. Filius missio cum a Patre alium, sed non minorem gerit. VIII, 1162. Filius a Patre doceri, id est quod generari. X, 1881. Fili generatio æterna singularis ostenditur ex temporibus ipsius erat. VIII, 1162. Nulla comparatione sui generationis extrinsecus videtur. VIII, 1162. Quatenus ostenditur non convenit verbum nostrum cum eo, ac generatio hominum cum ipsius generatio. III, 2565, 2567. Fili diversa nomina, eorumque rationes. V, 1970.

Filius fidei videtur Patris. III, 2529. Post damnum patrem secundum est, non auctorem. Sed ordinis. III, 2541. Natura est filius, et non adoptivus. VIII, 1178. Non est ex nullis testimoniis. VIII, 1182. Non probatur aut pars substantie Dei. VIII, 1181. Quæque est comparatio passio generatio est. VIII, 1167. Alium a Patre est ex Patris substantia, aut in generis filius summi in Deo. VIII, 1161, 1164. Quæ illius, et non creatae substantia. VIII, 1162. Non est

absurdum ut dicatur filius caritatis, quomodo filius voluntatis. VIII, 1187. Filius sancti voluntas [procedit] ex mente. VIII, 1179, 1181, 1187. De Patre absque ulla, etiam rationis, initio est natus. VIII, 1177, 1181. Cur dicatur sapientia in initium viarum Donatistae creata. VIII, 1177, 1180. Quantum quae sunt veritas est, et vita, et via. VIII, 1178. Ideo natus est, ut per usum fieret creatura. III, 2328. Deus volens coadere creaturam. Verbum quod in mysterio apud se habebat, generavit sibi consubstantivum. III, 2219. Filius subsistentiam habet non alibi nisi in eodem quo natus est. III, 2219. In sua proprietate subsistit. VIII, 1181. Non ipse ex quo omnia, sed ipse per quem omnia. III, 2503. Cur Verbum Dei dictus sit. III, 2500; VIII, 1177, 1180. Cur Filius, Verbum, virtus et sapientia Dei. III, 2507. Nascendo omnia consecutus est Dei. III, 2507. Liber de his Deus sit, i. se tamen et Pater non deo. III, 2506. Proprie de substantia Dei processit, non metu et voluntate de foris creatus. III, 2507. Factura non est. III, 2508. Vivum in se habet, ut pote qui potest et vivere quae vult. III, 2518. Non ipse aliud quam vita. III, 2508. Imago Dei est, et invisibilis sicut Pater. III, 2508. Exemplum de exemplo. III, 2509. Deum Patrem ipse solus videt, et in ipso ut in sua imagine eum vident Sancti in coelis. III, 2509. Nilil a Patre differt substantia, sed causalitatis gradu; eoque Pater auctoritate, non substantia, maior est. III, 2509. Imago est Patris. VIII, 1179. Quantum ad Patrem veritas, quantum ad nos imago. VIII, 1179. Ex Patre inseparabiliter procedit, sicut splendor ex luce. VIII, 1179. Figura est substantiae seu subsistentiae Dei, quatenus Deum in se cognitum nobis fecit. VIII, 1180. Qui virtus Dei, gloria, lux aeterna, speculum immaculatum, imperatio et bonitas dicitur. VIII, 1180. Est virtus ex virtute. VIII, 1181.

Filius generis Pater, non necessitate, non voluntate, sed natura. V, 1180; VI, 756; VIII, 1196. Monas in nullo differantem monadem, nisi quod monas docetur esse, genuit. VIII, 1163. Fili nativitas exitu appetata est, ut et sine initio et de essentia Patris ostenderetur. III, 2295. Pater et Filius non duoduo, sed una substantia. III, 2295. Unum sunt non personis, sed natura. III, 2295. Inter Patrem et Filium hoc solum interest, quod Pater ingenuitas est, Filius vero genitus. III, 2292. Filius aeternitas. III, 2413. Si erat tempus quo non erat, fuit aliquid quod non fecit. VIII, 1110. Filium aequalem si non genuit Pater, aut non est bonus, aut non omnipotens. V, 1822. Filius Patri coaeternus et aequalis. VI, 976. Et cum eo unum ratione atque substantia. V, 1071. Nullo loco continetur, sed in nullo deest, etsi in omnibus non sit similiter. VIII, 1187. In corpore assumptio totus, et ubique totus aderat. VIII, 1189. Filius corpus humanum et animam nostrarum simul per naturam, proposito vero sibi similem suscepit. VIII, 1189. Incarnatus est, non quod hominem a diaboli potestate per alios redimere non posset. III, 2340. Sed ut ipse sibi vindicaret principatum, quem ipsi diabolus usurparat. III, 2340. Filius sicut secundum divinitatem, ita et secundum carnem solus natus. VI, 755, 770, 771. Filii humilitas cur non transierit ad Patrem. VIII, 1165, 1161. Fili subjectio. X, 1895.

Filii Dei adoptivi. III, 2570, 2575. Non habent solum nomen sine re. III, 2575. Filios Dei posse fieri magnum beneficium et mera Dei gratia. VI, 871. Neminem, nisi omni modo absque peccato fuerit, filium Dei vocari posse, haeretica doctrina est. X, 1709. Filii Abraham sumus, non nascendo, sed fidem illius imitando. V, 1745. Filii Dei quisque est, aut filius diaboli: et quis sit Dei aut diaboli filius. III, 2275.

Filius diaboli sumus filius nequitiae imitatione. V, 1742, 1776.

Filiarius Galliarum episc. X, 1753.

Filanius. IX, 779.

Finis quid sit. I, 1440. Finis boni aut mali quis. X, 1872. Finis fidelium Christus est. X, 1875, 1876.

Firmamentum, quod concretis divinitus aquis firmatum est. III, 2517. Ab occultando vel celando dictum est coelum. III, 2517. In medio aquarum consistit. III, 2518. Ab oculis non attingitur. VI, 1027.

Firmus Uzalensis Ecclesiae presbyter. VII, 853.

Flagellorum necessitas et utilitas. V, 2322. Flagella Dei beneficia sunt et remedia. V, 1851. Peccatoribus ad emendationem, iustis ad probationem prosunt. V, 1852. Flagellis cur Pharao durior, cur Nabuchodonosor poenituit. X, 1675. Flagella cessarent, si cessarent peccata. V, 2077. Ea a peccatoribus dum removet Deus, obdurnare eos dicitur. V, 1787, 1788.

Flagitare pro jactitare. X, 1825. Pro infamare. X, 1857. *not. I.*

Flagitium quid. V, 1869.

Flavianus Vicarius Africe. IX, 806.

Flavus Consul. IX, 809.

Flavus Constant. Cons. X, 1721.

Flavius Marcellinus. IX, 816, 827, 874. Judea in colla-

none Carthagini. IX, 816, 817, 818, 819. Sectum alium judicem recedere permittit. IX, 818. Adversus Donatistas sententiam dicit. IX, 810.

Flere quando effluat, quando inhumanum. VI, 1147. Flenda continuo peccata propria, aliena, ac patriae dantes. VI, 1253. Non Benda torrea. VI, 1255.

Florentius Consul. X, 1684.

Florentius dispensator pecuniae publicae. X, 832.

Florentius Donat. IX, 847.

Florentius cathol. episc. IX, 818, 827. Legatus contra Paganos et Donatistas. IX, 815.

Florentius a Caserta. IX, 179.

Florentius Iudeus. VII, 829.

Florentius dandi carnem nostram mali causa conditum. VIII, 1220.

Florus ad quem suis libros mittit Julianus. X, 1735. Se Occidentalem partem episcopum haberi vult. X, 1754. Pro deposito habetur a synodo. X, 1760.

Foenus Jan. Nat. negandi consuetudo. V, 2002, 2004.

Foenus dictum a foeditate parci per quem foedus efficitur. I, 1415.

Foenus non exigere non sufficit, si molestus sis debitori. V, 1915. Foenus crudeliter ut quibusdam collegis suis genuit Cyrenus. IX, 825. Foenus morte plectitur. VI, 1200. Foenus pium. V, 1912.

Fonstiplex Ecclesie, Transis. VI, 1205. Fontes ad quos ex gentili more oratur. V, 2271.

Forma sacramenti baptismi. VI, 750.

Fornicatio viris putatur licere, non feminis. V, 2292. Nec jam later gravia crimina censetur. V, 2292. Aeternis tamen poenis conexio fecit. V, 2292. Fornicator corpori, quod de nostro Christus assumpsit, injuriam facit. V, 2046.

Ideo in corpus suum peccat, quia totus Adam, id est homo et femina, contaminatur. III, 2408. Fornicatio idem est Novatiano quod sacrilegium. III, 2408.

Fortis episcopi littere ad Silvianum et ad clerum ejus. IX, 796. Item Sabini ad ipsum. IX, 796.

Fortis animus arduosam vitam magis eligit ferre quam fugere, necnon vulgare iudicium contemnit. X, 1865. Fortitudinem gentiliam mendam cupiditas, Christianorum caritas facit. X, 1788, 1884. Sermo de fortitudine. VI, 1256.

Fortune in bonis et malis imper usus. X, 1863.

Fortunianus episcopus. IX, 814, 816, 827.

Fortunatus. IX, 785.

Fortunatus. IX, 810, 827.

Fortunatus episc. in Sardinia exsul. X, 1772, 1770.

Fortunati opinio qua credit Deum creaturis visibilem. VIII, 1214.

Fortunius. IX, 807.

Fossores. IX, 794. Fossores vocantur Marcucius, Silvianus, Carosus, necnon subdiaconi. IX, 794.

Frater corum reges quandiu duraverint, non desit Romanum Imperium. VI, 1155. Unus ex Francorum regibus regum ultimus et maximus futurus esse traditur. VI, 1155.

Frater quis vere dicendus. V, 1958. Fratrum nomine Christiani significati. V, 1861. Frater etiam dicitur, qui nec in una Ecclesia est, nec in iisdem sacramentis. IX, 855. Fratres vocat Constantinus Episcopos. IX, 788. Frater est omnis homo. V, 2159, 2259; VI, 1178. Fraternitas Christi major ac melior est quam sanguinis. V, 1957. Generatio spiritalis nobilior carnali. V, 1960. Fratrum concordia laudatur. V, 1858. Pericula a falsis fratribus numquam quiescent. V, 1965. Fraternitatis oppugnatio, peccatum ad mortem. V, 1860.

Fraudis obtentus resecatur. VI, 1100.

Frons catechumeni signatur. V, 1821. Frons cruce signetur. V, 1820.

Fructuosus fossor. IX, 794.

Fru mado. III, 2519.

Fugivus. IX, 793.

Fidgentius episc. in Sardinia exsul. X, 1772. Illius liber de Fide ad Petrum. VI, 753. Tres vero libri de Veritate praedestinationis et gratiae, necnon septem adversus duos Fausti laudantur. X, 1784.

Filgentius Donatista: et liber contra ipsum. IX, 763.

Fumigandi scientia sacrilega. V, 2275.

Fundamentum spiritale in summo est. X, 1863.

Funeris quidam ritus notantur. VI, 1166.

Furni. IX, 781.

Furs et latronis discrimen. VI, 1231. Fur deprehensus in quadruplum iuxta legem damnatur. III, 2277, 2278. Furem dignoscendi sacrilega ratio damnatur. V, 2275.

Furti obtentus resecatur. VI, 1100. Furti quale sit damnatum. V, 1785.

Fuscus Doluvir. IX, 781.

G.

Galimus episcopus. X, 1731.
Galimus alter. X, 1751.
Galutius. IX, 781, 782.
Gallios iudices sibi a Constantino deposcunt Atri. IX, 778.
 Illos Romanis mittit Constantinus a Miltiade atque a designatis Gallis audiendos. IX, 778. Galli quidam presbyteri nova moventes a Grestino coarceantur. X, 1756. Gallorum Augustino calumniarum capitula, et ad ea responsiones. X, 1835. Galliarum episcopi fidei initium naturae tribuentes. X, 1790. In Caesarium Arelat. ipsis resistentem invidiam constant. X, 1792. Paulatim catholicam de gratia doctrinam receperunt. X, 1792. Quod se sperare praedixerat Prosper. X, 1795.
Gallicus. IX, 791.
Gallienus Dumuvir. IX, 780.
Gamelial stolatus revelavit S. Stephani reliquias. V, 2147. Quid revelarit. VII, 807, 809, 815.
Gamatius. IX, 807.
Ganges secundae post Euphratem quantitatis, a Cyro in coactas fossas divisus. III, 2175.
Garamantum populi. III, 2530.
Gargilius therimae. IX, 815, 827, 828. Aptissimus Collocationi locus. IX, 819.
Gaudentius a Pisis. IX, 779.
Gaudentius episc. Donat. IX, 828, 830.
Gaudium semper in uno est. VI, 846. Gaudere bonum est, sed non si quis inde gaudet unde non debet. VI, 1050. Gaudium aliud rectum, aliud pravum. V, 2152, 2153. Gaudium iniquitatis, gaudium vanitatis, gaudium Spiritus sancti. VI, 963. Gaudium abominabile Deo. VI, 1050. Gaudium verum. V, 1917. Iustitiae et pacis est fructus. V, 1917. Nec ei est cui non est cor purum aut corpus castum. V, 2169. Gaudium verum in hoc mundo nec fuit, nec est, nec esse poterit. V, 2159. Gaudium Christiani in quibus sit. X, 1868. Est in spe. V, 1961. Gaudium nostrum intermisit in spe, aliquando futurum in re. V, 2160. Gaudium in Christo eternum est. X, 1837. Gaudium quantum erit fruuentibus Deo. VI, 906. Gaudium Domini. VI, 894.
Gedon electus ad gratiam. V, 1816. Praevидit sacrificia veterum abolenda. V, 1816.
Genius Rom. episcopus. X, 1683. Duae illius epistolae contra Pelagianam haeresim. X, 1763, 1764, 1765. Tertia de sene in hanc haeresim lapsa. X, 1766.
Gelu venti et pluviarum desinente turbine inferiores aeris partes obtinet. III, 2166.
Gehenna propter diabolum, non propter nos facta. VI, 1200. A gehenna quidam liberi, et si non in gloria. III, 2224. Quidam si non coronam, vel veniam merentur. III, 2224.
Generare. Deo soli possibile fuit, ut simplex generaret. III, 2229.
Generationes duae: earum mores. III, 2354. Genesis superstitiosa observatio. VI, 1175.
Gentium populus in Naaman figuratus. V, 1835. Gentium a Christo suscitatarum figura. V, 1823.
Gentilium fortitudinem mundana cupiditas facit. X, 1788. 1834.
Gerasius et Protasius in propria domo monachorum vitam per decennanos egerunt. VI, 1101.
Gesta apud Zenophilum consularem. IX, 795.
Geniscus. VI, 1172.
Gennadius et Felix antiqui martyres. VII, 853.
Genuensi e civitate missa excerpta Augustini. X, 1849.
Genus quid sit. I, 1424.
Germanus Antisiod. a Grestino vice sui in Britannias mittitur. V, 1753. Mittitur una cum Lupo Trecenti a monasterio syado. X, 1753. Ibi populo spectante et iudice cum Pelagianis disputant. X, 1753. Germanus puellam reddit visum, Sanctorum reliquias oculis ejus applicans. X, 1753. Totis Britannis reddit fidei sanitatem. X, 1753. Deinde resurgente haeresi, illuc secundo redit cum Severo Treverensi. X, 1754.
Gizzi Judae vel Judaeorum figura. V, 1832.
Gladius his acutus, quo defenduntur iusti, et puniuntur iniusti. III, 2445, 2447.
Gloria naturae convertibilis non est sincera. VIII, 1184. Nulla in se hominibus gloriantur causa. X, 1787, 1830. Gloria sibi querens fur est. VI, 876. Glorie vanae amantes ante faciem bonae, mala post dorsum ponunt: secus agendum. V, 1846. Glorie humanis ac timoris Domini conflictus. V, 1093. Quas vires nocendi habet humanae gloriae amor, non sentit nisi qui bellum ei indixerit. X, 1887. In rerum terrenarum contemptu cavenda elatio. X, 1837. Gloria vana scientiae vitanda. X, 1881. Gloria nostra debet esse conscientia. V, 2350.

Gloria gentili christiane morienti ea non erit, quae fidelis vita christiane exacta. III, 2378. Gloria nobis parata fide non comprehenditur, spe non attingitur, caritate non capitur, desideria transgreditur. V, 2172. Gloria Sanctorum diversa. II, 1150. Erit Deus omnia in omnibus, quando capitis gloria universum corpus implebit. X, 1893.

Gorgias. I, 1441.

Gorborum clamorem Roma contremuit. II, 1120.

Graecae pronuntiatio qua sit, ut *αἰνῶν* latine *trini* reddatur. III, 2120.

Grammatica. De Grammatica liber. I, 1383.

Gratia, regnum Dei. V, 1908. Gratiae Dei imago fuit arbor vitae in medio paradisi posita. III, 2320. Gratiae mysterium sanctis causa est tremendi. V, 2009. Praedestinationis, gratiae et praescientiae Dei doctrinam Ecclesiae esse praedicandam. X, 1838. Gratiam a S. Augustino non recte defensam quidam dicunt. X, 1801. Quorum tum ob ordinem, tum ob ingenium ac scientiae famam in Ecclesia non mediocriter auctoritas. X, 1801. Illi in uno Augustino cunctis, et maxime Apostolicae sedis Pontificibus injuriam intulerunt. X, 1802. Eo ducunt ut gratiae inimici Injuste ab Ecclesia credantur damnati. X, 1801, 1805. Trahunt ad se multos. X, 1801. In his Cassianus Scripturarum studio ac disputandi usum excellit. X, 1803. Ecclesiae fides de gratia et libero arbitrio ex Augustini libris, et maxime ad Hilarium et Prosperum continetur. X, 1778, 1781. Doctrinam Augustini de gratia Bonifacius Para commendat. X, 1790. Capitula quaedam in scriptis ecclesiasticis asservata. X, 1778, 1784. A sede Apostolica Arausica ad E. iscosos ut omnibus observanda et subscribenda mittuntur. X, 1783. Auctoritates multae doctrinam de gratia continentes. X, 1811, 1824, 1825.

Gratiae auxilium tantum ad facilius agendum requirit Julianus. X, 1740. Ideoque eam comparat non faci quae flammam excitet, sed vento qui flammam latius fundat. X, 1742, 1745. Gratia necessaria fuisset etiam integre naturae nostrae. X, 1886. Quae se Deo adjuvante nullatenus servasset. X, 2452. Gratia salvi facit sunt, quae iusti ante Legem fuerunt. X, 1633. Sanctorum nemo fuit vel est sine gratia. X, 1033. Gratiae tempus qualiter a Deo preparatum. V, 2205. Gratiae adventu Christi concedendae figura. V, 1825. Gratia ante Christum de omni mundo eruit paucos, nunc de omni, hominum genere salvat innumeros. X, 1853.

Gratiae necessitas ad vincendas tentationes. X, 1757. In tribulationibus quisquis non deficit, a Deo se non dubitet adjuvari. X, 1825. Non possumus servire aut placere Deo, nisi de Dei munere. VI, 915, 928. Sine ope Dei aedificium nostrum nec subsistit nec conservatur. V, 2052. Nostra peccatrix natura semper indiget auctore et calore suo atque conservatore Deo. X, 1646. Sine gratia non potest homo bonum facere, aut in aliquo perseverare. VI, 818. Nullum in homine bonum est, quod non sit Dei donum. VI, 876. Gratiae debemus quicquid mali non fecimus. VI, 819. Gratiae est quod in peccata omnia non labamur. VI, 876. Gratia perpetua fit, ut creatura non reddat in nihilum. VIII, 1162. Ex gratia est omne bonum, operis, sermonis, cogitationis. X, 1780. Sine gratia nullum bonum velle, aut incipere, aut perficere quis possit. X, 1791.

Gratiae continuum auxilium nobis necessarium. VI, 915. Dei adiutorium semper implorandum. X, 1787. Ut gratiae auxilio per singula opera nitamur et regamur necesse est. X, 1693, 1694. Elias qualis fuerit, quando eum paulisper gratia deseruit. V, 2263. Quid est homo sine Dei gratia, nisi quod fuit Petrus cum negaret Christum? V, 1899. Pelagii argumenta adversus gratiae adjuvantis ad singula opera necessitatem. X, 1694, 1706. Gratiam ad singulos actus, eamque gratis dari, Ecclesia catholica semper tenuit. X, 1709.

Gratia Pelagiana ad incipiendum, ad proficiendum, et ad perseverandum in bono necessaria quae sit. X, 1794. Pelagiani gratiae nomine liberum arbitrium et scientiam legis intelligunt. X, 1693. Dicunt Christum non dona nobis, sed exempla contulisse virtutis. X, 1743. Ad recte agendum non satis fuit legis cognitio. X, 1675, 1787, 1830. Nisi ad eam custodiendam adsit Dei auxilium. X, 1674. Gratia non adjuvat tantum ut sciamus quid agendum, sed ut hoc facere diligamus et valeamus. X, 1729, 1758. Gratiae est illuminare et gubernare liberum arbitrium. X, 1779. Dare sermonem bonum ac bonae operationis studium. X, 1780. Gratiam Dei non solum ad cognoscendam sed et ad faciendam iustitiam per singulos actus nos adjuvare, totius mundi consensu constitutum est. X, 1725, 1807, 1837. Innocentio Papa praesente. X, 1807.

Gratiam ita praedicant Pelagiani, ut secundum meritum dari accipiantur. X, 1762. Gratiam secundum merita hominum dari. Pelagianorum errorum est subtilissimus. X, 1793. Si meritis redditur, et non ipsa est honorum creatrix, frustra gratia nominatur. X, 1794. Gratia bonis operibus praes-

veniendi prædicatur. V. 1882. Et a Deo adjungi ad merita. V. 2043. Rejicitur sententia quæ docet nos incipere, ac postea per Dei misericordiam adjuvari. X, 1789. Error est secundum Cassianum, aut gratiam ex bona voluntate, aut bonam voluntatem ex gratia velle pendere. X, 1807. Harum definitionum una ab Ecclesia expugnata est, alia defensa. X, 1807. Gratia pretio sanguinis Christi comparata, nobis gratis datur. V, 1822. Donatur, non redditur. X, 1651. Nos prævenit, non prævenitur a nobis. X, 1825, 1639. Prævenit omnia hominis merita. X, 1757, 1759, 1776, 1781. Gratia Christi gratuita multorum malis meritis non tribuitur, nullorum bonis meritis prævenitur. X, 1845. Gratia unicuique principium iustitiæ, bonorum fons, et origo meritorum est. X, 1762. Principium est salutis, fidei, omnis boni. X, 1770, 1791.

Gratia si non præcedunt merita, nec præcedit fides. X, 1826. Gratia præveniente fidem ac totius bonæ voluntatis initium singulorum definitis sensibus inspirari. X, 1791, 1792. Gratia est bonæ voluntatis initium. X, 1819. Gratia gloria Dei est, non meritum liberati. X, 1814. Nullus bonæ voluntatis motus, nisi creatus a Spiritu sancto. X, 1815. Ut possit voluntas tam Deum cognoscere, quam secundum ejus vivere voluntatem, semper in adiutorium indiget illuminante gratia Salvatoris. X, 1625. Per gratiam fides collata est sanctis qui Christum præcesserunt. X, 1789. Necon Latroni, Zacchæo, Cornelio. X, 1789. Gratia Dei inchoat non bona Cornelii opera. X, 1796. Bonæ voluntatis et cogitationis initium homini non ex se ipso nasci probant angeli lapsi. VI, 761. Gratia sunt bonæ voluntatis exordia, incrementa, perseverantia. X, 1791. Id probant preces Ecclesiæ catholice. X, 1759. Hoc ipse profitetur Cassianus. X, 1805, 1804. Dubium non est hominem bona agentem ex Deo habere et effectum operis, et initium voluntatis. V, 2009. Gratia facit ut credamus, petamus, humiles et obediens simus, non ipsa subjungitur humanæ humilitati, obedientiæ, etc. X, 1786. Miser nullus liberatur, qui non a Deo prævenitur. X, 1787, 1876.

Gratia medicinalis Redemptoris homini lapsio fuit necessaria. V, 1866. Gratia solus est humanum cor reparare. V, 1812. Animæ nec sanitatis desiderium est sine gratia. X, 1806. Gratia Dei Christiani sumus. X, 1712. Gratia Dei quæ prima in nobis. X, 1868. Gratia secunda, donum recte vivendi; prima, vocatio. X, 1672, 1773. Dei misericordis est vocatio, et ut vocati, boni aliquid operentur. X, 1671. Conversio nostra ad Deum ex Deo est. X, 1796. Gratia conversionis, et gratia quæ dat unde homo Deo placeat. X, 1783, 1789. Gratuita Dei misericordia poenitentiam nostram prævenit. VI, 773. Gratia hominem præveniat necesse est, ut mandata Dei facere et velit et possit. VI, 775. Homo cæcus a se ac cæcitalis amans, Dei luce prævenitur. VI, 892. Gratia in summa ignorantia et egentia, hospes in nocte. V, 1911. Gratuita gratia Christus aversos a se convertit ad se, et ut Deo placeant operibus bonis, operatur in eis velle et posse, eorumque cursum misericordia præveniendo et subsequendo perficit. X, 1623. Idoneam eisdem ad credendum præparat voluntatem, per quam possint peragere divinam. X, 1624.

Gratiæ Dei munus est tolerantia fortitudo. X, 1825. Scientia et caritas. X, 1808. Fides et caritas. X, 1796. Quod ei recte rogemus. X, 1787, 1864. Quod recte cogitamus, aut a malo nos continemus. X, 1787, 1861. Quod amorem petimus. VI, 944. Gratia non conertur humana invocatione. X, 1783, 1786. Virtutem a Deo petimus, quæ voluntatem illius facere possimus. V, 1870. Gratia quantum præstet voluntatibus nostris. X, 1886. Bona quotiens agimus, Deus in nobis atque nobiscum, ut operemur, operatur. X, 1787, 1861. Spiritus sanctus præstat ut credamus; dans suaviter in consentiendo et credendo veritati. X, 1788. Opus sanctum in me spira ut cogitem, compelle ut faciam. VI, 1076. Gratia virtutes non tantum auget, sed et donat. X, 1819. Gratia est inchoare, consummare, coronare. X, 1741. Deus per gratiam levantem, sanat ægrotantem, coronat vincentem. V, 1999. Amor Dei in nos nostrum meritum, quomodo præveniat. X, 1787, 1789, 1864.

Gratia multiplex qua Deus prævenit peccatorem. VI, 857, 877. Multa in homine bona Deus sine homine facit, nulla homo sine Deo. X, 1788, 1886. Gratia divinæ operationes, stabilimenta voluntatis humanæ. X, 1827. Gratia Dei ineffabilis est, ut reus justificetur. X, 1845. Per gratiam mutatur in melius, qui per iniquitatem mutatus erat in pejus. X, 1787. Gratia justificans non ex bonis meliores, sed ex malis bonos facit. X, 1797. Postea ex bonis factura meliores. X, 1797. Gratia justificationis non ad solam valet remissionem peccatorum commissorum, sed et ad adiutorium ut non committantur. X, 1729, 1758. Gratiam celestem non in sala peccatorum remissionis ponit Chrysostomus, aliter aliis sententibus. X, 1756. Gratia iusti-

cationis non ideo datur tantum, ut facilius impleamus Dei mandata, sed et ut implere possimus. X, 1729, 1739, 1824. Gratia impossibilitatis morbum, et inobedientiæ auerit. X, 1887. Spiritu Dei tam docente, quam juvante possunt impleri præcepta. X, 1642. Baptismo renati Christo auxiliante et cooperante possunt ac debent quæ ad salutem pertinent adimplere. X, 1789. Gratiam suam dignatus est Deus promittere fidelibus. X, 1783. Gratia duo sunt dona. X, 1870. Gratia secundum Basilium nos bonos facit, ac præstat ut in bonitate perseveremus. X, 1775. Vasa quæ creatrix Sapientia format ut sint, adiutrix gratia replet ne vacua sint. VI, 784. Gratia tribuitur stabilitas in fide et efficacia in opere. VI, 927. Salus nostra universa, magna Dei misericordia. VI, 928. Gratiam quæ destruit mala priora, bona etiam remunerare pro creditur. VI, 1123.

Gratia laudem ac meritum auferri falso prædicatur. X, 1824, 1826, 1827. Queruntur frustra liberum arbitrium auferri, si principia, progressus et perseverantia in bonis dicantur Dei dona. X, 1827. Gratia Dei cum non resistit homo, sed cooperator existit, meretur. X, 1636. Gratia arbitrium hominis non abolet, sed adolet. X, 1841. Non aufert, sed liberat. X, 1712, 1759, 1776. Gratia non aufert nobis voluntas, cum formatur, regitur, ordinatur, imbuatur. X, 1890. Quia gratia non operatur ut non sint voluntates, sed ut meliores fiant. X, 1811. Quam variis modis ad Christum nos trahat Dei Spiritus. X, 1809. In bonis quibusque ac singulis voluntatis humanæ motibus nec nostrum deest arbitrium, sed magis valet Dei auxilium. X, 1731, 1738, 1808. De gratia Dei nemo sic confidat, quasi Deus liberi arbitrii ejus opera non requirat. X, 1631. Gratia sessori, liberum arbitrium jumento comparatur. X, 1652. Ita et gratia et liberum arbitrium peragat iter fidei. X, 1652. Gratiam confert baptismus parvulis absque ullo eorum voluntario opere. X, 1800. Gratia parvulos tantum beatam vitam habere facit sine usu liberi arbitrii. X, 1633. Gratia eos qui rationis capaces sunt prævenit ac docet, ut bonum velint et possint. X, 1633. Facit, gubernat et perficit ut in libero arbitrio abundent opera bona. X, 1636. In omni opere sancto prior est voluntas Dei, posterior liberi arbitrii: id est operatur Deus, cooperatur homo. X, 1651. Credentis alia causa est, alia non credentis: de non credente dictum est, *Non est volentis n. que currentis*; de credente, *Et ex voluntate mea confitebor ei*. X, 1630. Deus in nobis facit opera, non tamen omnino sine nobis. VI, 1002. Quia vivi lapides sumus, sic nos exstruit auctoris manus, ut cum eo etiam is qui reparatur, operetur. V, 2052, 2033. Gratia præcedit, nos subsequendo cooperatores ejus sumus. X, 1779. Gratia suæ dona non vult Deus in nobis esse orisæ. X, 1759. Agit quippe ut quod vult, et velimus, et agamus. X, 1759. Adeoque cooperatores gratia sumus. X, 1759. Bonum velle et operari hominis est volentis et operantis: sed in eo Deus hoc ipsum operatur. X, 1782, 1827. Quomodo. X, 1788. Gratia præveniat necesse est, sed et laborem ac studium nostrum exigit. X, 1671, 1672. Gratia Dei obedientia se humana non subtrahat. V, 2033. Misericordia præveniens initium salutis confert: et voluntas eadem misericordia subsequente salutis suæ cooperatrix est. X, 1782.

Gratiam Christi generalem insinuat Cassianus. X, 1804. Et alios ad Christum voluntate propria venire, alios invitos trahi. X, 1804, 1809, 1826. Equè ineptum est dicere, quod quis aut invitus, aut non Spiritu Dei incitatus ad gratiam veniat. X, 1804, 1810. Gratia non compellit invitum, sed ex invito facit volentem. X, 1805, 1817. Gratia non ignorantem trahit, sed intelligentem sequentemque præcedit. X, 1817. Gratia Dei communis est omnibus, (et hoc dicitur de Lege). III, 2245. Cognitionis Dei, fidei et Evangelicæ prædicationis gratia quibusdam denegata. X, 1798, 1799. Adversus hanc doctrinam effugium præcluditur. X, 1799. Gratia vocationis quomodo non omnibus indulta. X, 1856, 1841. Cur flagellis Pharo durior, cur Nabuchodonosor poenituit. X, 1673. Gratia nos præveniri, quo credere possimus, fides est catholica; cur hoc gratia non in omnibus operetur, nostrum non est scrutari. X, 1826. Si peccatum primorum hominum attedatur, Dei agnoscentur esse iustissima judicia. X, 1627. Tyrri et Sidonii, quibus negatum est fidelium donum, necnon Corozain et Bethsaida, in quibus non id operatus est Deus unde crederent, movere nos debent ad agendas gratia ipsius gratias. X, 1835, 1836. Gratia non omnibus tribuitur. X, 1780, 1782. Nec datur æqualiter quibus datur. X, 1782. Necesse est ut ab eis quibus non tribuitur, ignoretur, et ab eis agnoscat, quibus donatur. X, 1780.

Gratia. In quibus indicis Dei in nobis inhabitatio dignoscatur. V, 2009. Gratiam nobis inesse demonstramus, cum pro fratribus solliciti sumus. X, 1779. Gratia quædam non est in homine, necesse est ut ei repugnet sermone vel

opere. X, 1779. Unde augmentum accipiat. X, 1838. Gratiae conservandae causa auxilia hominibus Deo praestita. VI, 1126. Cui aliqua bona salutis necessaria desunt, Deum non accuset. VI, 860.

Gratiae posse resisti probantem Cassianum approbat Prosper. X, 1801. Homo potest libere tenere gratiam, et ea retenta vitare culpam. VI, 1126. Gratia semper invita recedit. VI, 1127. Praesto enim semper est, et nunquam deficit nisi expulsa. VI, 1127. Continue et necessario quod suum est inspirat, si est qui recipiat. VI, 1127. Deus cogitur ex necessitate iustae misericordiae neminem relinquere, nisi prius relinquentem. VI, 1127. Gratia non deserit nisi meritos. X, 1859, 1841, 1843. Gratia se deserendam non dubitet virgo, si vel unum verbum contra honestatem proferat. I, 1459.

Gratiae Deo referendae de pietatis officiis ejus opera videntur in famulis. V, 2034. Gratiarum actio pro Dei beneficiis. VI, 940. Pro singulis incarnati Dei Filii mysteriis. VI, 916.

Gratiani Constitutio adversus rebaptizantes. IX, 808.

Gratus gratias agit pro schismatis extinctione. IX, 802.

Gregorius Nazianzenus. X, 1723.

Gregorius. IX, 787.

Gregorius alter. IX, 787.

Gregorii Praefecti patientia episcopalis. IX, 800. Ad subigendos Donatistas quid egerit. IX, 801.

Grumius. X, 1693, 1696.

Gryphes. VI, 1229.

Cudila. II, 1097.

Gniphonis Carthusiensis Scala Claustralium. VI, 998.

Gula quid. VI, 1090.

H.

Habitaculum. De triplici habitaculo tractatus. VI, 892.

Habitus est affectio animi longo tempore perseverans. I, 1435.

Habitus impudens corporis, nuntius est adulterini cordis. V, 1888. Qualis in utroque sexu sit adulterinus. V, 1888. Hic Creatori injuriosus et a Patribus damnatus est. V, 1888.

Hadrianus P. F. P. IX, 808, 815.

Haeresis non est sponsa Christi. VIII, 1130. Sed est a diabolo, ejus instinctu sit quidquid ab haereticis geritur. IX, 791, 792. Haereticorum calliditatem qui sciniphes significant. V, 1781. Lequacitatem ranæ. V, 1785. Haereticorum patriarchæ Philosophi. X, 1692. Haereticorum est populos suo nomine, non Christi appellare. V, 1780. Haereticos Spiritum sanctum non habere. V, 2092. Eos Scripturæ littera occidit. V, 1799, 1804. Haereticorum impia dogmata a Catholicis quibuslibet redarguenda, secus facta. X, 1710. Haereticos non censet Ecclesia, qui de haereticis bene senserunt. X, 1725. Quid illi Ecclesie conferant. X, 1811. Qui ex his sint baptizandi. IX, 787.

Haereticos mavult Synodus in Ecclesia sanari, quam ab Ecclesia, nisi necessitas compellat, resecari. X, 1712. Leges publicæ contra Manichæos. VIII, 1135. Haereticis abrogatur lex quæ ritus suos eis permittebat. IX, 815. Conventibus per publicum proscriptionis et sanguinis poena intentatur. IX, 815. Haereticis locum in quo velita tentent commodantes, mutantur. IX, 806. Haeretici qui clericos ordinant, et qui ordinantur, denis auri libris mutantur etc. IX, 806, 812. Haeretici testandi aut aliquid ex hereditate capiendi jure privantur. IX, 812. Leges contra haereticos latas Honorius confirmat. IX, 814, 815. Ac supplicium iustae animadversionis adversus eos decernit. IX, 815. Haereticos omnes ab ipso urbiu diversarium adspectu exterminari jubet Valentinianus III. X, 1751. Haereticus quisquam esse non potest, et advocatus et iudex. X, 1700. Haereticum latinum latinis in partibus a iudicibus latinis iudicandum. X, 1700. Pelagiani imperialibus legibus et sacerdotalibus statutis exanctorati et depositi. X, 1859. Sedi Apostolicæ se submittentibus suas Ecclesias receperunt. X, 1689, 1691.

Harenarii. IX, 798, 799.

Heber idola forte coluit. III, 2325.

Hebion. VIII, 1217. Dicit Christum ex vini coitu natum. VIII, 1215.

Hebraei ab Heber dicti secundum nonnullos. III, 2323. Ab Abraham dicti sunt. III, 2323. Hebraica lingua. *vide* Lingua.

Heli nomen de libro vitæ deletum. V, 2321.

Heli et Joseph fratrum illi erant. III, 2233.

Heli diaconus. IX, 791.

Heli quæ est Jerusalem. VII, 809.

Heracianus Comes Africae. IX, 815.

Heracianæ tyrannidis invidia. X, 1708.

Heracidas procurator praediorum Constantini. IX, 777.

Heraclius episc. X, 1790.

Hereditas Christi tanta multis, quanta paucis; tanta singulis, quanta omnibus. X, 1875. Hereditatis alienæ ambitio damnabilis. V, 1785, 1784.

Hermas. *vide* Mercurius.

Hermagoras. I, 1441, 1442, 1443, 1444, 1447.

Herodis versutia et crudelitas. VIII, 1122. Error terror-que fatuus. V, 2130.

Heros male audit apud Zosimum. X, 1721. *Not. (e)* *vide* Lazarus.

Herbas Gothus. II, 1095.

Hibernia. III, 2153.

Hiberiae Ecclesie Pelagiano dogmate ab Agricola imbutæ. X, 1735.

Hibernus. IX, 787.

Hieronymus. III, 2165; VI, 1270. Presbyter Bethleemites. X, 1685. Non damnat nuptias. X, 1696. Calumnias Pelagii patitur. X, 1696. Huic respondere compellitur. X, 1697. Hieronymo propositum est adversus Annianum Pelagianum scribere. X, 1697. Hieronymus dialogum Attiei et Critobuli, puerulo adhuc Juliano, edidit. X, 1746. Hieronymus columna Ecclesie. X, 1697. A Synodo laudatur ut præcipuus gratiæ Dei vindex adversus Pelagium. X, 1712. Hieronymi præclarum elogium. X, 1685. Ejus modestia pe de Augustino magna existimatio. X, 1708. Hieronymo ab Augustino descendendi timoris Dei causa traditur Orsius. X, 1698. Hieronymi sub cura degentes a Pelagianis durissime vexantur. X, 1710. Vexationem hujusmodi apud Innocentium deplorant Eustochium et Paula tacitis auctorum nominibus. X, 1710. Idem præstat Hieronymus ipse. X, 1711. Hieronymum et Augustinum Ecclesiasticorum lupina magistrorum lacerari inique fert Gelasius. X, 1771. Hieronymus docet Christianos, si in peccato præventi fuerint, salvandos esse post poenas. X, 1704. Nec patitur ut dicatur, iniquis in die iudicii non parendum. X, 1704.

Hieronymi laudatur epistola ad Rufinum. VI, 833. Ad Ctesiphontem. X, 1699, 1750. Liber adversus Pelagium. X, 1699. Hieronymo opusculum falso intitulatum iactatur. II, 1132. Eidem nonnulli tenere tribuunt Juliani ad Demetriadem epistolam. X, 1745, 1746. Hieronymi nomine laudatur sententia quæ in Commentariis in Marcum ipsi adscriptis habetur. V, 1751. Hieronymi laudes et miracula a pseudo-Augustino et pseudo-Cyrillo scripta. II, 1121. Hieronymus propriis manibus Christum in altari multoties habuit. II, 1152. De Hieronymi Cardinalatu aliisque rebus fabulae. VI, 1274. Hieronymi corpus quando Romam delatum. II, 1152.

Hieroprepes. VII, 809.

Hilarion. VI, 1104.

Hilarius princeps. IX, 790.

Hilarius. *vide* Prosper.

Hilarius exceptor. IX, 816.

Hilberti Cenom. verba de querimonia carnis et spiritus. VI, 826.

Hinnicula. De hinnicula turpitudinem exercere. V, 2339.

Hippolytus Laurentii custos, et ab ipso ad fidem conversus. V, 2551.

Hipponensis Concilii anni cccxiii. decretum. IX, 806.

Hipponensis Zarithorum. VII, 859.

Hispantæ totæ sunt hoste diffuso infestæ. VII, 805.

Holoserica baptismi. V, 2211.

Homo quid sit. I, 1438; III, 2369, VI, 727, 811. Homo ab humo. III, 2525. Homo pulvis et cinis. VI, 818. Ut animal rationale et morale, divinum quid habet ac belluinum. VI, 800. In quo belluis præstet. VI, 727. Quid ei sit commune cum quatuor animalium generibus. VI, 729. Dæmones in iumenta mutare non valent homines. VI, 798. Quid præstent ut id facere videantur. VI, 798. Hominis altera pars est celi, terræ altera. VI, 833. Persona in homine una est carnis et animæ. VI, 819. In homine quomodo unita sint corpus et animus. VIII, 1168. Homini non est tertius in substantia spiritus. VI, 815. Homo sensu et intellectu donatus, foris egreditur ad jucunditatem, intus redit ad felicitatem. VI, 790.

Homini dignitas et præstantia. VI, 805, 1047, 1328; X, 1885. Homo microcosmus. VI, 1025. Magna portio creaturæ Dei. VI, 926. Cara et amica Dei possessio. V, 1843. A quo, quare, ad quid creatus, et quæ propter ipsum creata. VI, 819. Homini causa mundus est fabricatus. III, 2378. Cui servant omnia, et ipse serviat Creatori. VI, 881. Homo inter mundum et Deum positus. VI, 814, 850. Possidet Deum ad solatium, in errora omnia ad servitium. VI, 881. Homini bonum est, et quod Deo impendit, et quod a toto mundo accipit obsequium. VI, 850. Homo ad accusationem diaboli factus, ideoque eum sibi inimicum invenit. III, 2217. Creatus est ex superis et infernis. III, 2217. Ad cælum, non ad gehennam a Deo conditus. VI, 1199. Juxta gentilis responsum, factus ut cælum et cælorum lumina contempletur.

tur. VI, 1338. Hominis conjunctiones tres mirabiles. VI, 1339. Homines quosdam tantum a l'ornatum seculi et aliorum utilitatem creatos esse, non satis accurate dicitur. X, 1812. Homo Angelis unde nunc inferior, quando equalis, quatenus superior. VI, 870. Homo Deum valere videtur. VI, 835. Plus per Christum consecutus est, quam Adam obtinuerat. III, 2570. Hominem super Angelos extulit Christus. VI, 1152. Nolle habere locum angeli, si possem habere locum debitum homini. VI, 1133. Dei ad hominem variae habitudines. VI, 856.

Hominis ac Dei quam diversi affectus. VI, 866. Dei in hominem beneficia. VI, 792, 962. Qui Deus sese homini multipliciter det. VI, 962. Homo quam Deo carus, quanti valeat, et quantum Redemptori debeat. V, 2042, 2043, 2045, 2065. Naturae nostrae competit esse cum Deo. X, 1870. Unde Dei cum homine deficiat. VI, 886. Hominum sanctorum in terris, et Angelorum in caelis, idem officium eademque dignitas. V, 2017. Hominis ejusque portio in Christo jam resurrexit, regnat, glorificatur. VI, 912, 957.

Homo ad imaginem et similitudinem Dei quatenus factus. III, 2319; VI, 786, 893. Quomodo trinus fiat. III, 2370. Homo imago Dei in eo est, quod unus in terris fuerit, ex quo ceteri originem eandem haberent. III, 2244. Refelluntur, qui imaginem Dei in dominatione s'tam volunt. III, 2244. Homo secundum animam, non secundum carnem ad imaginem Dei factus. V, 2021; VIII, 1207. Animam velut dominam, carnem ut ancillam debet tractare. V, 2021. Homo interior ad imaginem Dei, exterior ad exemplar mundi quomodo formatus. VI, 1025. Similitudo Dei in eo refertur ad opus justitiae. VIII, 1207. Cur ad imaginem Dei factus, et quatenus illa abolita. VI, 964. Homo longe est a Deo, in quantum illi dissimilis. V, 2000. Quomodo diabolo similis fiat. X, 1871.

Homo carnalis et spiritalis. III, 2353. Qui totus spiritalis fiat contemplatione. VI, 1000. Totus sit spiritus, cum secundum legem; et totus caro, cum secundum mundum vivit. III, 2404. Hominis spiritalis exercitia. VI, 997.

Hominem fati violentia et peccandi necessitate devinctum gentiles putant. X, 1749. Homini non est iadita a Deo prava voluntas. X, 1845, 1846. Inter homines pravae ac daemones discernen. X, 1846. Hominum natura proptio arbitrio dimissa. III, 2215. Nul us ideo a Deo creatus est, ut periret. X, 1845. Nullus ut diaboli faceret voluntatem. X, 1845. Homines neque filii Dei nascuntur, neque filii diaboli. III, 2272. Hominem perfectum nasci et totum scire debuisse, frustra quidam dicunt. III, 2569. Nihil scit quam quod hic discit. III, 2569. Neque se scit. III, 2569. Natura nostra capax est ediscere veritatem. III, 2272. ut ipsi ad bonum et malum quodam modo auctores simus, et non indigne in nobis gloriemur. III, 2272. Hominis cujusque talis natura est, ut possit resistere malo. VI, 1126. Homines omnes totius, vel quae jubetur vel quae suadet, virtutis esse capaces. X, 1747, 1749. Hominis cor virtutibus, non vitiis naturaliter deputa. V, 1812. Cum vitiis expulsis virtutes succedunt, non tam alienas, quam proprias terras occupant. V, 1812. Naturae vitium ab auctore naturae discernendum. X, 1845. Homini usquam bene est, nisi in Deo. VI, 874, 914. Homo a quo habet ut sit, ab eo habet ut bene sit. X, 1879.

Hominis primi status. X, 1745. Status posterorum. X, 1745. Homines primos mortales creatos, et sibi solis peccando nocuisse, qui docuerint. X, 1681, 1682. Quibus arguementis. X, 1682, 1688. Homo primus mortalis et immortalis creatus. VI, 759. Ut non senesceret nec deficeret, per ligum vitae habebat. VI, 759. In beatitudine conditus, a quo nisi anisso suo bono non potuisset expelli. X, 1769. In hac beatitudine divinum suffragium nunquam legitur expetisse. X, 1769. Operabatur ad delectationem, non ad necessitatem. II, 744. Homini innocenti quid accidisset, Enoch translatum ostendit. III, 2154. Quomodo perdidisset bestiae, corvo Eliam pascente ostenditur. III, 2181. Homines etiam Deo proximi in hac vita ostendere non valent quales primum a Deo facti sint. X, 1747. Humana natura etiam integra, nisi Deo adjuvante se non servasset. X, 1788, 1836.

Hominis lapsi miseria. VI, 866, 1528; X, 1769. Homo quid peccato perdidit, et quid invenerit. VI, 984; X, 1812, 1813. Quot ei a diabolo bona erepta, quot evecta mala. VI, 1071; VIII, 1117. Homo lapsus paradisu inter et infernum inferiorem positus est. V, 1875. Dejectus est ab aeternis ad temporalia, a copiosis ad egena, a firmitate ad infirma. X, 1896. Totus per peccatum factus est deterior. X, 1775. Hominem primo peccante non naturae pars, sed natura tota deliquit. X, 1624. Hominem omnium in Adam praeformata natura, omnes in ipso damnati. X, 1848, 1851, 1853. Humanum genus per superbiam mortale vulnus accepit. V, 1845. Homines ea die sunt mortui, quia mortales suat effecti. X, 1767. Humana in his natura peccavit ac vitiosa facta est. X, 1767.

Homo primus diabolo cum prole sua quomodo obligatus sit. VIII, 1117. Homo omnis non redemptus diaboli est captivus. X, 1845. Haec servitus non instituta est Dei, sed iudicium. X, 1845. Nec homo naturali, sed captivo motu versatur in vitio. X, 1846. Deus non est auctor perditionis hominum. X, 1845, 1848. Hominem servus non potuit procreare nisi servus. X, 1775. Hominem iniquitas vendidit ac prohibet redimi. V, 1943. Invitum eum liberari, et malum fuisset, et injustum. V, 1943. Homo desertor boni iusto cruciatur. X, 1885. Conceptus in culpa, natus in peccato, vivit in miseria, moritur in angustia. VI, 1552. In luctu nascimur, in labore vivimus, in dolore morimur. VI, 1531, 1533. Homines sine capite oculis in pectore habentes. VI, 1504. Alii unum tantum oculum habentes in fronte. VI, 1504. Hominis in ortu lucebant, et in morte gaudebant quidam philosophi. VI, 1132.

Hominis damnati poena, et non instituti natura. X, 1885, 1896. Humanae miseriae non sunt ex institutione Creatoris, sed ex retributione iudicis. X, 1813. Humana natura etsi mala, non tamen malum. X, 1885. Vitata est, non extincta. X, 1814. Quid etiamnam ei maneat. X, 1817. Humanae naturae vires solet Pelagius ab initio commendare, et commendat. II, 1100, 1101. Docens eam sibi solam sufficere ut peccatum caveat. X, 1682, 1701. Frustra igitur queritur adiutorium, ut caveatur. X, 1682. Hominis insufficientia ad salutem sine Dei gratia. VI, 885. Homo per se lapsus, per se surgere non valuit. V, 1866; VIII, 1168. Quid sit sine Dei gratia. VI, 877. Hominis ad malum propositio ante gratiam. VI, 945. Neminem per se esse bonum. X, 1757. Nemo habet de suo nisi mendacium et peccatum. X, 1788, 1887. Hominis nihil est nisi malum. VI, 876. Humana natura ante gratiam in damnatione, in caecitate, in vulnere. X, 1829. Hominis omnes Adae peccato naturalem possibilitatem et innocentiam perdidisse, ac neminem per se posse consurgere. X, 1757. Hominis non est velle quod possit, aut posse quod velit, vel scire quod possit et velit, sed Dei. VI, 885. Homo naturae viribus nihil potest quod ad salutem pertineat. X, 1736. Non valet per solam liberum arbitrium ad baptismi gratiam pervenire. X, 1786. Hominis cor solius gratiae opere reformatur. V, 1812. Homo sine Deo nulla bona facit, sed in eo Deus multa agit sine ipso. X, 1788. Homini non est vita, libertas aut salus nisi in Christo. X, 1846. Accusatur Orosius, quasi dixerit, hominem nec cum adiutorio Dei posse esse sine peccato. X, 1700. Homines ex duabus massis ac duabus naturis ab Augustino dici conditos quidam calumniantur. X, 1794, 1800. Homo alter damnatur inculpabili Dei iustitia, alter justificatur ineffabili Dei gratia. X, 1843. Homo iuste damnatus, non potest nisi Dei misericordia et poenitentia sanari. V, 2202.

Homini perditio non debuit tam cito subveniri. III, 2278. Humani generis lapsus ac reparationis figura, securis ex fluvio ab Eliseo revocata. V, 1854. Quam cavendum ne iterum labamur. V, 1853. Humanum genus reparare nec sine maiestate poterat humilitas, nec sine humilitate maiestas. V, 2009. Totum genus humanum quodammodo sunt duo homines. X, 1885. Homines duos quisque in se habet. VI, 1540. Duo in nobis divinum similitudinem reparant. VI, 819. Lapsus per superbiam ac vana oblectamenta, surgit per obedientiam et quotidiana lamenta. V, 1866. Hominis felix culpa. VI, 835. Homini cum primis attendenda conditionis dignitas, et excellentia reformati mis. V, 1866. Humana natura divinitatis propitiationem in Maria recuperavit. VI, 1139. Homini Pater dedit Filium in pretium redemptionis, Spiritum sanctum in privilegium adoptionis, se totum servat in hereditatem adoptatis. VI, 784, 820. Homo se totum Deo debet ob creationem, plus quam se totum ob redemptionem. VI, 958, 945. Totum hoc, Domine, quod sum, tuum est conditione, fac tuum dilectione. VI, 945.

Homicidii sibi conscius quid agere debeat. V, 1979.

Homonyma et paronyma qui differant. I, 1422. Qui homonyma et synonyma. I, 1421. Homonymorum varia genera. I, 1421.

Homousion unum in duos divisum sonare. VIII, 1161. Homousion ut Scripturis non expressum respuunt Ariani. II, 1157. Qui et ipsi Patrem ingenitum et incapabilem praeter Scripturas praedicant. II, 1158. Homousion vindicatur et explicatur. II, 1158. Homousios est Patri Filius, homousios Patri et Filio Spiritus sanctus, homousios Deo et homini unus Filius. VIII, 1114.

Homousianus. II, 1157. De hoc nomine non erubescendum. II, 1161.

Honestas est antea iustitiae. V, 2005. Cum violatur, daemonebus sit suave sacrificium. V, 2003.

Honoris laus est humilitatis virtus. 2514.

Honorius an. cccxxvii. Consul. X, 1714. x. Consul. VII,

809. xi. Consul. VII, 832; X, 1721. xu. Consul. X, 1726, 1727, 1728. Honorii lex in eos qui in ecclesias irrumpunt. IX, 807. Adversus rebaptizantes. IX, 813. Alia lex lata in hæreticos constitutiones confirmans. IX, 814. Abrogans permissam eis religionis suæ libertatem. IX, 815. Honorii præceptum de habenda Carthagia. Collatione. IX, 816. Ac leges in Donatistas post Collationem datæ. IX, 842. Honorii et Theodosii sacrum rescriptum contra Pelagianum et Celestium. X, 1726. Honorius et Theodosius rursus ad Aurelium scripserunt contra eosdem. X, 1730. Eorum epistola. X, 1731.

Honorio Dalmatiæ episcopo duæ Gelasii epistolæ. X, 1763, 1764, 1765.

Honorii Augustodun. uti probatur. liber de Cognitione vite. VI, 1608. Titulus hic ipse signatur. VI, 1007.

Horatii de cura. X, 1708.

Horis sex de ecclesie conventu se se non subducens quid loqueretur. V, 2079. Tertia, Sexta, Nona conveniendum. V, 2019.

Hormisdæ ad Possessorem epistola. X, 1777. Revocatur in dubium a Joanne Maxentio. X, 1778. Laudatur ab Episcopis Africanis. X, 1784. Hormisdæ legatis data professio de gratia Dei. X, 1771.

Hortensii columina de verborum ambiguitate. I, 1413.

Hosius. IX, 777.

Hospitalitatis commendatio. V, 1747, 1748; VI, 1325. VIII, 1104. Hospitalitas non est sine mercede. V, 1714. Hospitio Deum suscepit Abraham. V, 1711, 1748. Hospitibus cibi latrores permittuntur. VI, 1101. Lavandi eis pedes. VI, 1212. v. Lotio. Hospes, gratia. V, 1911. Bona cogitatio. V, 1911. Christus. V, 1911.

In quâ Victorino asseritur Tractatus de Septem vitis, etc. VI, 1088. Admon. Illius liber de Substantia dilectionis. VI, 813. Magna pars libri de Archa anime. VI, 831. Ipsius verbis exponitur canticum *Magnificat*. VI, 1137.

Humilitatis medicamento eguit humanum genus. V, 1843. Non nisi humilitate redire potuimus ad Deum. V, 1996. Humilitatis commendatio. V, 2133. Ejus laus, et fructus. VI, 1058. Humilitatem Deus in omni creatura sua considerat et probat. V, 2313. Humilis factus Deus pudore afficit hominem superbum. V, 2314. Humilitatis consuetudo etiam inter homines honesta est. V, 2313. Veritas mentem fugit, quam non invenerit humilem. V, 2314. Nec potest in ea habitare gratia Spiritus sancti. V, 2314. Qui sine humilitate bona opera agit, in ventum pulverem portat. V, 2314. Humilitas caritatis filia est, nec potest esse sine matre. V, 2312. Humilitas necessaria est caritati. V, 1875. Humilitas infirma suavis Deo redolet, quam virtus elata. VI, 854. Sola accedit ad altitudinem Dei. X, 1866. Humilia altus Deus, magno miraculo, de proximo respicit, et alta de longe. V, 2083. Humilitate Deus excelsus attingitur. V, 2313. Humilitatem servans perire non potest. V, 1926. Humilitas homines sanctis Angelis similes facit. VI, 1053. Humilitatis multi sequuntur unam, pauci veritatem. II, 1113. Humilitas in servis Dei est interdum sine humiliatione, sed nunquam humiliatio sine humilitate. VI, 1140. Humilitatis vera ac falsæ discrimin. V, 2133. Humilitas vera. X, 1866. Humilis quis sit. VI, 1344. Humilis ipse est pauper spiritu. VI, 1084. Humilitatis primus gradus, veritatis sermonem humiliter audire, memoriter retinere, voluntarie perficere. V, 2311. In summo honore summa tibi sit humilitas. V, 2314. Humilitatis et superbiæ conflictus. VI, 1098. Humiles et superbi duas civitates ab initio mundi constituunt. V, 2311. Humilitate quid dixerit ac gesserit Christus, quid superbia diabolus. VI, 1035.

Humus. II, 1095.

Hyacinthus quos repræsentet. VI, 1230.

Hypocritæ nomen unde ductum. V, 1863. Hypocritæ maculam aut nullius, aut rarus non habet. V, 1863.

Hypodiacones. IX, 792.

Hypomnesticon. X, 1614.

Hypothesis et thesis quid distent. I, 1441.

I.

Jacob quomodo typum gessit Dei Patris. V, 1765, 1818. Quomodo Christi. V, 1760, 1761, 1763, 1764. Quomodo Judæorum. V, 1764. Verba quibus filiis benedixit, historice sunt de terræ promissæ divisione, allegorice de Christo et Ecclesia. III, 2199.

Jacobi majoris translatio. VI, 1277. Not. (a).

Jacobus cum a Judæis lapidaretur, flexis genibus pro suis supplicavit. V, 2256.

Jacobi Syri de duabus in uno homine animabus sententia. VIII, 1216.

Jactantia potentum retunditur. X, 1780. Jammonæ Judæi habitare non audent. VII, 822. Ibi nec visuntur lupi aut

vulpes. VII, 822. Colubri et scorpiones vim nocendi non habent. VII, 822.

Januarius Donat. IX, 821, 834.

Januarius Flumenpiscensis Donat. IX, 803.

Januarius cathol. episc. IX, 791.

Januarius item episcopus. X, 1731.

Januarius alter. X, 1731.

Januarius episc. in Sardinia exsul. X, 1772, 1770.

Januarius Augustini presbyter. VI, 1243.

Januarius subdiaconus. IX, 800.

Januarius notarius. IX, 816.

Januarius fossor. IX, 794.

Januariarum Kal. superstitiones. V, 2001, 2002, 2003; VI, 1172. Januarii Kal. jejunium publicum per omnes Ecclesias indictum. V, 2002, 2004.

Janus quis fuerit. V, 2001. Cur ei duæ facies. V, 2001. Sic dum cum deum facere cupiunt, monstrum fecerunt. V, 2001.

Jaspis quid significet. VI, 1229.

Idolatriæ fugam in adventu Dominicæ legis Dagon dorso colliso præfiguravit. III, 2174.

Jejunium publice indictum. V, 1865, 1872, 1918. Jejunium publicum in Kal. Jan. V, 2002, 2004. Jejunia ante Pascha. III, 2364. Cur et in nonnullis Sanctorum vigiliis instituta. VI, 1276. In jejniis quatuor temporum, in vigiliis Sanctorum, nec non feria quarta et sexta in quadragesimali cibo jejunetur. I, 1433. Jejunii necessitas. III, 2364. Virtus. I, 1456. Fructus. V, 1887. Jejunii utilitas pluribus exemplis ostenditur. V, 2023, 2026. Jejunium est animæ humiliatio. V, 2080. Conctorum membrorum est debita satisfactio. VI, 1274. Jejunium ac cibis duplex. VI, 1064. Jejunium siccis escis. VII, 811, 812. Jejunium præcipuum a vitis. V, 2023, 2079. Jejunium inutile esse ab iniquitate non recedentibus, aut piis exercitiis non vacantibus. V, 2029. Quidquid præter mandatum Dei feceris, quavis abstineas, non jejunas. V, 2030. Jejunia Deo accepta. V, 2080. Tunc accepta sunt Deo, si illi qui necessitate jejunant, reficiantur a nobis. V, 2026. Sic jejunia, ut in alio manducante, te prandisse gaudeas. V, 2027. Jejunia nostra ut plena sint et sufferta, eleemosynæ pinguedine saginentur. V, 2027. Jejunii refectio est oratio. V, 1887. Jejunii sit comes oratio cum misericordia. III, 2364. Quod prandendum erat, pauperibus erogandum. V, 1760; VI, 1178. Jejunium cum eleemosyna duplex bonum, sine eleemosyna nullum bonum. V, 2025. Sine eleemosyna tale est, qualis sine oleo lucerna. V, 2024. Jejunium sine eleemosyna, negotiationis est genus. V, 2029. Jejunii dies, dies sunt reconciliationis. V, 1906. Dies miserendi proximo. V, 1906. Jejunio instante accedendum ad mensam Domini. V, 1906. Vide Quadragesima.

Jephthæ persona, gesta ac votum prorsus vituperantur. III, 2239. Filia ejus lucrum fecit, innocens in malis patris mortua. III, 2239.

Jeremias propheta gentium. III, 2242.

Jericho interpretatur luna. X, 1623. Typum habuit mundi. V, 1814; X, 1628.

Jerusalem anno xlii. a passione Domini duobus annis obsessa. V, 1827. Quot Judæi tunc in ea congregati, quot perempti, quot captivi. III, 2141; V, 1827. Jerosolymam translate S. Stephani Reliquiæ narrantur. VII, 817. Jerusalem, visio pacis. X, 1628. Jerusalem cœlestis descriptio. VI, 919, 958. Hæc de pace muros habet constructos. V, 2233.

Jerosolymitani conventus an. ccccxv. in causa Pelagii gesta. X, 1698.

Jesu veri Jesu figura. V, 1815. Solus valet in terram promissam inducere. V, 1812.

Jesu nomen, peccatoris fiducia. VI, 939, 946. Nominis Jesu ubi prima mentio in Scripturis. V, 1797. Jesum quare vidit Isaias sendentem, et Stephanus stantem. III, 2281.

Ignis est in loco superiore. III, 2181. Nec inde potest descendere, nisi gravior materiæ immixtus. III, 2182. Incorporeæ naturæ intelligitur. III, 2190. In nulla nisi in aqua vel alicujus liquoris materia potest vivere. III, 2190. Ipsius vita in aere et humore consistit. III, 2190. Ignis incorporeus in Moysi rubo declaratur. III, 2165. Ignis duplex; alius exterior, interior alius. V, 2127, 2128. Ignis duo; caritatis aut cupiditatis. V, 1779, 2170.

Ignis transitorius atque purgatorius. V, 1946. Est veluti fluxus igneus. V, 2212. Durior erit, quam quidquid hic potest sentiri aut cogitari. V, 1947. Minuta tantum peccata purgabit. V, 1946, 2212. Quæ hic expiata non fuerint. V, 1947, 2212. Tam diu in illo moras habebimus, quam diu prædicta peccata consumantur. V, 1947, 2212. Mensibus forte, vel etiam annis. V, 1948. Longo tempore. V, 1949. Per ignem illum absque ulla violatione transibunt, qui a peccatis erunt mundi. V, 1948. Ignis ille vocatur ignis arbiter. V, 1772. Poma sapientis et sanctorum rationabilis

disciplina. V, 2212.

Ignorans. Non omnis ignorans immunis a poena est: sed excusari potest, qui a quo disceret non haberet. III, 2202. Ignorantia in eis qui intelligere noluerunt, peccatum; in eis qui non potuerunt, poena peccati X, 1896.

Ignoscere, alius qui differt non attendit quid ipse Deo debeat. V, 2162.

Illicita nullus magis vitare debet, quam qui respuit quod licebat. V, 2340. Illicitum quidquid feminis est, nec licet viris. V, 2290, 2340.

Imaginatio quid sit. VI, 802, 808. Quomodo in nobis formetur. VI, 802, 808. Imaginationis et sensus discrimen. VI, 786.

Imaginationis rebus rerum nomina saepe in Scripturis adseribuntur. III, 2179.

Ima inum duplex ratio. VIII, 1179. Imago perfecta coequalis est rei cuius est imago. VI, 783. Imago Dei quatenus in homine. VI, 1047; X, 1889. Imago Dei quando vere homo dicatur. VI, 739. Imitatur eam in muliere non esse. VI, 739. Imago Dei trini in anima. VI, 803, 827. Imaginem Adæ celestis quis portet. V, 1889. Imaginis Pieronymi percussæ fabula. II, 1138. Alterius imaginis ejusdem virtus. II, 1142, 1150.

Imitatio proclivior est malorum, quam bonorum XI, 769. Imitari Adam quid sit, quid imitari Christum. VI, 1031. Imitari Mariamque ipsam Christum qui possimus. V, 2161.

Immortalis proprie selus est Deus. VI, 1022. Immortales sunt naturæ intellectuales. cur. VIII, 1216. Immortalitatis poculum nobis confectum de infirmitate nostra et virtute divina. X, 1844.

Immunditia corporis ubi est, ibi diabolici spiritus habitatio est. V, 2296.

Immutabilis natura solus est Deus. VIII, 1218.

Immutatio fit tribus modis. I, 1439.

Impatientia in expectandis Dei promissis est laudabilis. VI, 861.

Imperatoris scripta accepta atque adorata IX, 778. Illius dicitur divina manus. IX, 817.

Imperium Romanum maxima ex parte jam destructum. VI, 1135. Non desit plane quam diu duraverint vages Francorum. VI, 1135. Ab uno ex his totum ex integro in fide mundi est obtinendum. VI, 1135.

Imperium non est, nisi ubi quid jubetur injustum. VI, 1219. Imperium iusti, servitus. X, 1875.

Imponentem Deus non potest sine iniustitia in pristinum gradum restituere. V, 2202.

Impius is est, qui Deum verum non agnoscit, aut negat III, 2336. Impiorum virtutes falsæ. X, 1818, 1819. opera omnia immunda. X, 1818. Sapientia diabolica. X, 1818. Impiorum nequitia quid prosit. V, 1804. Impii ad ornatum sæculi et sanctorum utilitatem quomodo conferant. X, 1839, 1842.

Imprecationes Prophetarum non sunt vota optantium, sed futura prædicentium. V, 1860.

Impunitas. Gravius in eum a Deo decernitur, cui correctio denegatur. X, 1866, 1870.

Inaures mulierum more Persæ habent. III, 2349. Eas etiam in naribus gerunt Maurorum feminæ. III, 2349.

Incarnati Verbi typum iris gerit. III, 2419. Incarnationem Dei de virgine nec superare fidem, nec Deum dedecere. VI, 1191. Incarnationis necessitas. X, 1880. Sine incarnatione Verbi potuit homo liberari, sed non leviit. V, 2062. Potuit aliter, sed non potuit nobis commodius antidorum procurari. V, 2201. Incarnatio Dei quam convenientis nostræ necessitati. V, 2009. Incarnationis Filii Dei causæ. VI, 962; X, 1887, 1888, 1889, 1894, 1896. Duplex præsertim, reparatio et instructio nostra. V, 1982. Incarnati Dei finis, ac fructus. V, 1988, 1997; VI, 1065. Incarnationis mysterium de longe adorando, iusti ante Christum salutis æternæ remedium perceperunt. X, 1770. Nullus ab Adam nisi in fide nominis Jesu salvatus. X, 1772. Incarnationis desiderio, utpote qui solo se salvari posse scirent, flagrant omnes Sancti. VI, 1153.

Incarnationis mysterium ad beneficia exponuntur. VI, 910. Hoc mysterium vocis similitudine illustratur. V, 2202. Incarnatum Verbum ministro Spiritu sancto. III, 2284. In utero virginali spirituales nuptiæ sunt celebratæ. VIII, 1122. Incarnatus est Filius communiter a tota Trinitate. VI, 891. Carnem assumpsit solus Filius, non Pater aut Spiritus sanctus. VI, 753, 770, 772; VIII, 1215. Qui ad solum Christum pertineat caro. V, 2196. Cum trium personarum una sit substantia. VI, 1015. Hominem qui tota Trinitas operata sit, sed sola suscepit Filii personæ, animæ et rationis exemplo illustratur. VI, 1195; VIII, 1196. Quare solus Filius incarnatus dicitur. VIII, 1175. Quare non dicitur Spiritus sancti filius. VIII, 1175. Utrum divinitas cum carne concepta, nata et passa sit. VIII, 1175. Filius Dei carnem assumendo, nec sibi imminuit quidquam, nec addi-

dit. V, 2300, 2201. Natura incomprehensibilis corporis substantiam sibi sic uniuit, ut nec minus in ea, nec minor in se esset. VI, 1140. Deus Verbum non accepit per se naturam hominis, sed naturam. VI, 772. Sic Deus mutata vi re factus est ad imaginem et similitudinem nostram. V, 1982. Incarnati Domini recordatio quantum juvet ad virtutes et contra vitia. V, 1979. Circa incarnationem variae hæreticorum opiniones. VIII, 1215.

Incoquinabilis substantia VIII, 1148.

Incontinentiæ fomenta. V, 2291, 2298.

Incorporeum nihil natura nisi Deus. VIII, 1215. Incorporei divisio esse non potest. VIII, 1189.

Inculpatus, quasi culpe obnoxius. V, 2203.

Indicula. V, 1780, 1788, 1825, 1873.

Induratio ex gratia sequitur absentia. V, 1787. Ex desperatione nascitur. V, 1786. Parvis peccatis primum neglectus. V, 1786. Non tunc Dei potentia quam patientia perficitur. V, 1786, 1788. Dum scilicet Deus flagella re-monet. V, 1787. Indurare Deus dicitur, quem collire noluerit. X, 1658. Seu cum iusta iudicio duritiam non aufert. VIII, 1203. Scilicet non ad iniquitatem impellendo, sed non eripiendo ab iniquitate. X, 1782.

Infantem in utero 16 diebus formari dicunt. VI, 742. Infantes absque peccato latere palam non audeat Pelagius, ne lapideatur. X, 1707. Infantes Sodomitarum a gehenna liberi sunt, in aliena causa occisi. III, 2224.

Infericitas nulla frangit, quem felicitas nulla corrumpit. X, 1879. Inferni duo. V, 1875. Inferis detinebantur veteres sancti de hoc sæculo exeuntes. III, 2316, 2371. Eisi in tranquillitatis sinu. V, 2059. Ibi eos Christi orum expectare necesse erat. III, 2276. Inferni morsus exstitit Christus, quomodo. X, 1617. Inde Christus rapuit, quos suos fide et operibus agnovit; reliquit alios. V, 2059. In inferno pro solo originali peccato detentos, Christus eo descendens liberavit. V, 1193, 1194. In eternum ministrorum voces ad descensum Christi in inferos. V, 2060. Iustorum in inferno captivorum ad Christum obsecratio. V, 2060.

Inferni poenæ. V, 2211, 2215: VI, 1064, 1280, 1335, 1356. Earum inæqualitas. VI, 1280. Inferni mala et regni Dei bona comparantur. VI, 991. Inferni dicuntur flammæ spirituales. III, 2258. Infernalis ignis incorporeus est, aut animæ damnatæ non sine corpore. VI, 1026.

Infidelitas credentium non est prædestinata, sed præscita. X, 1840. Non est nisi ex sola nominis voluntate. X, 1841, 1843. Infidelitatis pessimum exemplum, in Anania et Sapphira quasi in ipsa radice succisum. V, 2264. Infidelibus sapientia quadam est ex naturæ a Deo condita reliquis. X, 1814. Unde temporalem vitam ordinare, non unde justificari valeant. X, 1814. In his multa esse possunt, quæ habeant pietatis similitudinem, sed non veritatem. X, 1797. Infidelium iustitia falsa. X, 1796, 1818, 1819. Vita omnis peccatum est. X, 1868.

Infirmitates corporis, quæ dona Dei. XI, 1150. Caudenter sunt excipiendæ. VI, 1150. Remedia sacrilega contra morbos. V, 2272. Ab his caveant infirmi. V, 2238; VI, 1173. Salubrius est corpus et sanguinem Christi accipere, et oleo benedicto se et suos fideliter perungere. V, 2273. Infirmi corpus et sanguinem Christi accipiant: et inde corpusculum suum unguant. V, 2238. Oleo benedicto. VI, 1173. De infirmorum visitatione libri duo. VI, 1148.

Ingenium quid. VI, 787, 809.

Ingentius Scriba publicus. IX, 780. Scriba Augenti. IX, 782. Decurio Ziquensium. IX, 784. Subornatus venit cum litteris quasi Felcis. IX, 782. Per Mauritiam ex Numidiam legatus missus est ex adversa parte. IX, 782. Seditionem commovit Ecclesiæ catholice. IX, 794. Detrahitur in carcerem arbori interrogationi reservatus. IX, 784. Tortus confitetur quid in gratiam Mauri conflueret. IV, 783. Numidias a se paragratus negans mendacii arguitur. IX, 784.

Ingratus animus mala mortua excitat, viva interimit opera, fontem gratiæ obstruit. VI, 879.

Inimici nomine, Judæi spiritales diabolum intelligebant. V, 1860. Inimici hominis. VI, 946. Inimici cur permittantur, ei puid pro ipsis orandum. X, 1876. Orationis Christi pro inimicis quis fructus. V, 2032. Orandum pro inimicis ad exemplum Christi ac Stephani. V, 2052. Inimicos quomodo occidat oratio. V, 2251. Eorum mortem aliter optare non licet. V, 2251. In inimico duo distinguenda, homo et peccator. V, 2251. Homo proximus, et inimicus diabolus. V, 2254. Inimici diligendi, ut gentibus et bestis superiores simus. V, 2258. Inimicos amamus, amicus est ac filius Dei: non amamus, homicida. V, 2161. Inimicorum dilectio non est censilium, sed præceptum. V, 2255. Spes alia nobis non est nisi diuixerimus quidquid nos læsetur homines. V, 2252. Inimicus sibi pius est, qui non indulget amico. V, 1832. Eleemosynas largiens, sed inimicus non erit.

gens, substantiam terrenam Deo offert, et animam sub-
ugat diabolo V, 2261.

Inimicis indulgere, eleemosyna est a qua se nemo valeat
reusare. V, 2556. Ab inimicorum dilectione nullum se
esse excusare. V, 2161, 2252, 2253, 2256, 2260. Inimi-
corum injurias patienter ferri posse convincimur V, 2159.
Eos diligere tenemur, utpote dilecti a Deo cum essemus
inimici. V, 2250, 2251. Qui dicit se hostem non posse dili-
gere a quo quotidie leditur, non attendit quid debeat
Deo. V, 2159. Inimici diligendi precepto nihil in Scriptu-
ris adversum. V, 1860. Hoc observavit Joseph, Moyses,
Job. V, 2253. Preceptum hoc durum videtur, sed tra-
gum habet primum. V, 2159; VI, 1170, 1178. Nullum
est fortius ad sananda peccata medicamentum. VI, 1178.
Nulla actio David Deo familiaris conjunxit, quam dile-
ctio inimicorum. V, 2255. Inimici phrenetici sunt, qui ut
nos persequantur, majorem a diabolo persecutionem pa-
vuntur. V, 2257. Inimici converti possunt. V, 2252. Qua
ratione diligendi sint. V, 1859. Plus diligendi sunt quam
amici. V, 1852. Inimicitias aliorum benigne parum est non
excitare, nisi et exstinguat. X, 1874.

Iniquitas non leve peccatum est. III, 2353. Prius ledit
lacrimum, quam patientem. X, 1870. Iniquitatem melius est
pati, quam facere. X, 1884. Iniqua patientis melior tristi-
tia est, quam latitia iniqua facientis. X, 1876. Iniquitatis
faciem semper correctio aut damnatio facit. X, 1854. Iniquita-
tis profunditas. X, 1878. Iniquitas aliena tantum torquet
justum, quantum recedit a suo. X, 1869.

Injuriam qui infert, ipse majorem sustinet. V, 2152.
Injurie condonandae ante orationem. VI, 1057. Quae im-
perfecta, quae plena eorum condonatio. VI, 838. Injurias
Domini multi citius, tardius suas relaxant. VI, 1097. Ant in-
jurias Domini vindicandi occasione, suas vindicant. VI, 1097.

Innocentes Lix filii erant, non Rachelis. III, 2258. Inno-
centes nascenti Deo debentur victimae. V, 2151. Innocen-
tium adversus Herodem litigiale judicium. V, 2154. Iis
Herodes plus profuit obitu, quam profuisset obsequio. V,
2152. Martyrum flores. V, 2152. Martyrum primordia. V,
2155. A complexibus matrum redduntur gremiis Angelo-
rum. V, 2150. Aeterna vita sunt donati a Christo. III, 2258;
V, 2151, VIII, 1125. Quem confessi sunt testimonio mortis
suae. VIII, 1125. Non loquendo, sed moriendo. V, 2154,
2155. Jure honorantur. V, 2151. Plus caeteris Martyribus
exorant. V, 2154.

Innocentie commendatio. VI, 1040. Innocentia vera,
quae nec sibi, nec alteri nocet. X, 1859. Innocentiam
Deus non probat, quam non parit amor justitiae. X, 1869.
Innocentia simulata, duplex peccatum. X, 1877.

Innocentius urbis Romae episcopus. X, 1842, 1684.
Joanni Jerosolymit. exprobat negligentiam in reprimen-
dis impiorum facinoribus. X, 1710. Hieronymo ea de re
scribit. X, 1711. Ad Innocentium Papam a Joanne Jero-
solymit. remittitur causa Pelagii. X, 1700. Innocentius
Pelagianum et Coelestium damnat. X, 1682, 1685. Haeresim
Pelagianam primum damnavit. X, 1725, 1724. Ac nefandi er-
roris capita Apostolice mucrone percussit. X, 1850. Quae
ei damnavit Pelagii causa fuerit. X, 1687. Innocentio
contra Pelagii et Coelestii errores scribunt Synodi Cartha-
ginensis ac Milevitanae, necnon quinque Episcopi. X, 1711,
1712. Eisdem rescribit Innocentius. X, 1714, 1715. Inno-
centi citatur epistola ad Carthaginiensem Concilium. X, 1757,
1807. Item epistola ad Milevitana. X, 1757. Innocentius
decretum Occidentali et Orientali Ecclesiae adversus
Pelagianum latum scripsit. X, 1715. Innocentii sententia
pro gratia ad singulos actus necessitate nituntur Africani.
X, 1724. Innocentii Papae litterae, ut Episcopi ad transma-
rina pergere non facile debeant. X, 814.

Inobedientiae vani pretextus rejiciuntur. VI, 1034.

Inspicientem inter et stultum distantia. VI, 892.

Inspiravit Prophetas et Apostolos unus Spiritus. VIII,
1176, 1183. Inspirationis gratia. V, 1824. Inspiratur intus
a Deo omnis qui bene operatur. V, 1824.

Insubstantiale nomen. X, 1618.

Insularum origo, et unde in illis animalia. III, 2153.

Intellectus quid. VI, 787, 809; X, 1989. Intellectui fides
viem aperit, infidelitas claudit. X, 1869. Intellectum ho-
rum habet, qui quod faciendum recte intelligit, facit. X,
1869, 1861.

Intellectualis visio. VI, 752. Haec nunquam fallitur anima.
VI, 797.

Intelligibilia et intellectualia. VI, 729.

Intelligentia quid. VI, 787, 808, 809.

Intemperantia dissuadet. VI, 1059.

Intus non nisi ex operis fine dignoscitur. VI, 817.
Intus esse debet. VI, 819.

Interjectio quid et quidplex sit. I, 1408. Interjectionem
ab adverbio Graeci non sepeant. I, 1404.

Interioris vitae dulcedo. VI, 791. Ipsae commendatio.

VI, 801, 804, 814, 827, 891, 922.

Invidia similis est aerugini et viperis. V, 1769. Vitium
est diabolicum. IX, 825. Peccatum ad mortem. V, 1979.
Ortum a superbia habet. X, 1884. Quid sit. VI, 1089. In-
vidiae miseria. V, 1769, 2004; VI, 1085. Remedium. VI,
1095. Invidus resecandus veluti corporis tabes. V, 1950.
Aut velut membrum mortuum. V, 1950. De invidia sermo.
VI, 1261.

Invocatio Dei non arguit Deum extra nos. VI, 951, 970.
Invocatione humana non confertur gratia. X, 1785, 1786.
Adjutorium etiam renatis ac sanctis semper implorandum.
X, 1787. Invocatio sanctorum. V, 2146, 2147; VI, 916,
918, 958. Invocatur S. Stephanus quasi praesens adesset
oranti. VII, 844, 846. Invocatio Martyrum pro temporali-
bus beneficiis. V, 2161. Sancti debent aliquid de suis
virtutibus in nobis recognoscere, ut dignentur pro nobis
supplicare. V, 2159. Qua conditione sanctus Joannes
quidquid petierimus poterit obtinere. V, 2116.

Joannes Dei gratia interpretatur. III, 2117. Joannes
Baptista in se formam praetulit Legis. V, 2112, 2114. Qui
prophetas alios antecessit. V, 2112. Legis et gratiae fribula
est. V, 2117. Novi ac veteris Testamenti mediator. V,
2112. Lucerna Christo dictus est. V, 2017. Cur lucerna
dictus, et ante Christum praemissus. V, 2111, 2114. Dilatus
est, donec a parentibus fingeret cupiditatis sensus. V, 2117.
Sanctificatus ante quam natus. V, 2112. Ante accepit divi-
num Spiritum quam humanam. V, 2118. Tardante corpore,
solo spiritu implet evangelizantis officium. V, 2118. Patris,
matris, filii corda unus implet Spiritus sanctus. V, 2118.
Joannes primus agnovit humani generis Redemptorem.
V, 2017. Intellexit matrem Domini ad matrem seam ve-
nisse. VIII, 1123. Christum oriri, et conversatione pre-
signavit. V, 2115. Joannis ac Christi nativitas et passio
plene mysterio. V, 2114, 2119. Joannes ex anu ut vete-
ris legis filius, Christus ex puella ut novi Testamenti prin-
cipium. III, 2195. Joannes non dubitavit, sed discipulos
voluit in fide corroborare, cum eos ad Christum misit. III,
2394, 2396. Ante Christi baptismum sciebat eum, sed quia
per ipsum Abrahae fides implenda erat, nesciebat. III,
2254. Joannes castimonie fuit custos. III, 2584. Plena et
perfecta libertate voluit injusta sustinere, quam justa
non dicere. V, 2116. Joanne inferior est quisquis de mu-
liere natus est. V, 2115. Joannes humanorum fugit mon-
suram meritorum. V, 2115. Major est homine. V, 2117.
Quidquid petierimus, poterit nobis obtinere. V, 2115.

Joannis Baptistae nativitas apud fideles et infideles
vigilantiam habet. VI, 1276. Superstitiosi ritus in ejus solem-
nitate. VI, 1172. In hac festivitate lavandi mos a Paganis
certus prohibetur. V, 2258. In illa sacrilega lavatione fre-
quentissime etiam corpora moriebantur. V, 2258.

Joannes apost. virgo est electus: et speciale virginis
privilegium fuit, ut in pectore Christi recumberet. I, 1469.
Ilias est Apocalypsis. III, 2286. Scripta dum in insula
Pathmo a Domitiano esset relegatus. III, 2266, 2267. Joanni
quid praestitum a Christo in cruce. I, 1465.

Joannis Alexandrini apologia ad Gelasium. X, 1684.

Joannes Antiochenus arguitur Pelagianos episcopos de-
positos cum aliis suscepisse. X, 1760.

Joannis Chrys. commentariorum in Matthaeum translatio
ab Anniano quodam Pelagiano expetita. X, 1749. A Pela-
gianis laudantur ejus sententiae, ut quae sibi faveant. X,
1749. Conceditur tamen continuum commendare gratia
auxilium. X, 1749. Locus illius a Pelagianis laudatus. X,
1756. Joannem Chrysostomum Pelagianis adversari. X,
1755. Joannis Chrysostomi homilia de cruce. V, 2017
not. 6. Alii duo Sermones ejusdem (uti valde probabile
de consolatione mortuorum. VI, 1161).

Joannis, ut creditur, Fiscannensis Opus ad Agnetem
Henrici Imp. relicta. VI, 909.

Joannes Jerosolymit. VII, 809, 815, 812, 817. Pelag-
quomodo faveat. X, 1609. Ejus tamen causam ad Inno-
centium remittendam consentit. X, 1700. Orosium salutante
durus verbus excipit. X, 1700. Joanni Jerosolymit. expe-
dit Innocentius in tuendis piis et coercendis impiis negli-
gentiam. X, 1710, 1711.

Joannis Maxentii ac sociorum nomine datus libello
X, 1774. Rem epistola pro defensione Scytharum monacho
rem. X, 1778. Ipse capitula ex Fausti et Augustini libris
descripta, quorum oppositio ex collatione appareat. X,
1779. Joannes presbyter et archimandrita idem putatur
qui Maxentius. X, 1779. Not. (b).

Joannes monachus, et Joannes lector in causa fidei
Romani directi. X, 1772, 1776.

Joanni Papae adscribitur Psalterium. VI, 1154.

Job nullo digno nomine potest appellari. V, 1842. Job
talis dicitur. V, 1841. Ante Evangelica precepta Evange-
lizans. II, 1105. Aut Joannes Bapt. exemplum in operibus
suis ostendit. III, 2254. Ipsius elegium. III, 2251. Job cor

diabolo permissus. V, 1739. Ad minutum peccatum purgationem est affectus. V, 1844. Job patientia laudatur. V, 1815. In stercore melior fuit, quam Adam in paradiso. V, 1814. Uxor ei Eva erat, sed ille non Adam. V, 1815. 1844. Oblivisci uxorem in filiis didicerat. V, 1844. Job periclitantibus membris auctori vulnere pectus servat. V, 1811. Justitia incolam in naufrago corpore tuatur. V, 1844. Job in prosperis et in adversis diaboli victor. V, 1842. In se ostendit et divites esse posse bonos, et pauperes beatos. V, 1842. Job exemplo liberi arbitrii vigorem probare conatur Cassianus. X, 1820. Quam frestra. X, 1825. Versio Latina verbum Job ex Græco Septuaginta, et alia ex Hebræo. X, 1652.

Jonas ab Hebræis traditur esse filius Sareptæ ab Elia suscitatus. III, 2181.

Jordanis Christi baptismo consecra us. V, 1812, 1835. *Joseph* interpretatur augmentatio. V, 1786. *Joseph* figura Christi. V, 1924. Quot modis Christum figuraverit. V, 1765, 1775. Quod somno vidit, in solo Christo est impletum. V, 1766. Quo venditus sit pretio, non conveniunt translationes. V, 1765. Venditus, servile nescivit ingenium. V, 1768. *Joseph* cur patri notum non fecerit quid de se actum esset. V, 1770. *Joseph* benignitas. V, 1769. *Joseph* providens quod eum Ægypti adorare velient, inde ossa sua efferri jussit. III, 2163. Tamen bovis simulacrum juxta sepulcrum ejus statum eum coluerunt. III, 2163. Ea de causa vitulum sibi in deserto filii Israel conflagrant. III, 2163.

Joseph imperite dictus est habere duos pares. III, 2232. De genere regali est, et sacerdotali. V, 2110. Turbatio ejus cum sponsam gravilam vidit explicatur. V, 2108. *Joseph* post Christi resurrectionem superstes. V, 1766. *Not. (a).*

Joseph ab Arima non minus affectus erga Christum fuit, quam Mariz. V, 2204. *Joseph* in monumento cordis Dominum collocat. V, 2205.

Josue prius Ausus dicebatur. III, 2273.

Jovis dies, nec in Male, absque sanctis festivitatibus, nulli in otio transigendus. VI, 1172.

Jovinianus virginitati nuptias conepat. VIII, 1219. Abstinentibus a vino et carnibus nihil meriti accrescere credit. VIII, 1219. Nullam esse viam in futuro meritorum distantiam. V, 2185; X, 1718. Asserti hominem non posse peccare. V, 2185; X, 1719. Sed post baptismum. X, 1735. *Joviniani* secunda questio, Pelagianæ ingenii disciplina est. X, 1695, 1696, 1697, 1706.

Jphidamia. VIII, 1160.

Ira quid. VI, 1682. Ira sua nulli videtur ingesta. X, 1687. Ira van prætextus. VI, 1686. Gradus. VI, 1251. Effectus. VI, 1251. Iracundia prius nocivitas nocet, quam nocenditas. V, 2561. Iracundia flamme falsis suspicionibus succenduntur. V, 2543. Ira subitanea, palea; in veterata, trabes. V, 1872. Ira cordis oculum turbat, odium excreat. V, 1872. Iracundie non satisfecerunt sancti, quando de impiis penas sumpserunt. V, 2262, 2265. Ira Dei, quid. X, 1872.

Irenæus sperat post hanc vitam quod ad cibum ei potum pertinet. VIII, 1818.

Iris non solum a sole, sed et luna interdum fit. III, 2187. *Iris* incarnati Verbi typum gerit. III, 2143.

Irregularitas ad Clericatum. *Vide* Clericos.

Isaac typum gessit Dei Patris. V, 1760, 1818. Necnon Christi. V, 1738, 1818. Christi sponte patientis. V, 1934.

Isai typum gessit Dei Patris. V, 1819.

Isaia filius Kapsaces. III, 2187.

Isidorus Hisp. V, 2130.

Isera. X, 1792.

Ise. III, 2345.

Israelitis quo iure terram Chanaan obtinuerint. V, 1811. Eorum erga Dei beneficia ingratus animus. V, 1797.

Itinerantium superstitione observationes, quibus pie oppugnantur. V, 2001, 2003, 2009.

Juda confessio sive laus interpretatur. III, 2201. *Judæ* novissima benedictio conventi Christi. III, 2205.

Judam Giezi præsignavit. V, 1832. *Judæ* incestus tribuitur, et patri ejus ac matri sanctus miraculo reddidit. VI, 1285. *Judæ* obduratio. V, 2076. Dominus illi corpus suum dedit. III, 2311; VI, 1285; IX, 706. Ac pedes abluat. VI, 1283. *Judas* servitutis sui iudex. V, 1911. Spiritus sancti nuntium portare non potuit, ideo crepuit. VI, 1061. Quo die vel temere vitam haurit, improvidie est. III, 2253.

Judæi a Jutha Machabæo appellati. III, 2274. Legislatorum illi vocantur. VI, 974. *Judeorum* sunt ratiuitas, non circumcisio. III, 2274. *Judeorum* pater, Cain. III, 2292, 2298. *Judæi* in verbis Jacob ad Ruben novissimis præmonstrati. III, 2203. Necnon in Isai. V, 1758. Quot Christianis serviant. VI, 1758. *Judeorum* adversus Christum vocatus Jacob facta designat. V, 1758. *Judeorum* populus spinosus. V, 1779. Eorum infidelitas et infidelitatis figura. V,

1750. *Judeorum* reprobativus et electivus Christiani figura. V, 1821. *Judeorum* et Christianorum eorum figura. V, 1800. Alia. V, 1801, 1814. *Judæis* adhaerit Isai, quando ad nos transit gratia. V, 1875. *Judeorum* figura Gedeonis velus. V, 1817, 1818. *Judeorum* s. lemmates. III, 2279. Cur in tuo tantum loco vita reddere aut sacrificare sint jussi. V, 2018. *Judæi* ab infido nullus ex Gentibus veteris Legi se adungere prohibitus est. III, 2240.

Judæi parati ad legendum, caeci ad intelligendum, surdi ad credendum. V, 2003. Peccatum in Spiritum sanctum. III, 2507. Eorum insania in Christi passione. V, 1827. Per Titum et Vespasianum punita. V, 1827. Quot tunc perempti. quot captivi. V, 1837. *Judæi* per orbem dispersi, et locum legem tamquam crudeliter lignes Gentibus mittunt. VIII, 1123. *Judeorum* genus, scriptura Christianorum. VI, 751. In *Judeorum* auctoritate noster servatur. VIII, 1115. Leges contra *Judeos*. IX, 815. *Judæ* causas agendi animi militandi aut Christianos suo servitio habendi licentiam denegat Valentinus. X, 1751. Non est aditus ad Conitum dignitatem, ad senatum, ad praefecturam, ad militiam, ad meas divitum. VIII, 1155. In uno Minoris oppido impone habitare eis non licet. VII, 822. *Judæi* Deum unum, non etiam trinum volunt fateri. VI, 974. Multis testimoniis de Christi veritate ac divinitate convincuntur. VIII, 1125. Item de veritate Ecclesiae. VIII, 1132, 1155. *Judeorum* in oppido Magonsensi iura conversio. VII, 824.

Judex qui provincie praesidet. IX, 815. *Judex* principe loco Flavius tribunus in Carthaginiensi collatione sedet. IX, 817, 818. Inter eos, uti soletur, a quibus se *Judei* decuerat. IX, 816, 818. *Judices* Arianæ. IX, 808, 809, 810, 815.

Judices quid doceat. VI, 1207. In *Judice* misericordia et discretio non dissociantur. V, 2523. Hæc in *Judice* securitas filii est, ut de se non timeat *Judæi*. IX, 820. Absentes et inauditos damnandos non esse. X, 1735. Criminationes testium absentium in absentes non facie excipiende. X, 1720, 1721. Tolerabilis est innocentem quolibet tardius inveniri, quam cito pro nocente damari. V, 1772. *Judicium* in melius retinere nunquam pigrit. X, 1720. Optime mentis indicium, prava difficilius credenda. X, 1720. *Judiciorum* secularium moderatio docet quanta esse debent ecclesiastica. X, 1721. *Judicibus* in rem latam sententiam revocare non licet. III, 2532. *Judicium* latrocinia. VI, 1202, 1207. *Judices* injusti plurimi hinc eas reddiderunt penas, quibus alios injuste affecerunt. VI, 1693. *Judæi* cur clam in porta. VI, 1251. Causas dicere vel audire in festivitibus prohibetur. V, 2275.

Judicium aliud discretionis, aliud damnationis. V, 1693. *Judicanda* sunt aperta mala, non tacita aut dubia. V, 1871, 1875. *Judicari* debent aperta mala, sed cum caritate. V, 1871. *Judicare* satius est bene de malis, quam de bonis male. V, 1871. *Judicare* semper male de bonis naturaliter vulgo insitum. VI, 1251. *Judicare* tenere de oculis cordis aliud peccatum est. X, 1801. *Judicium* temerarium non parvum, et si commune peccatum. V, 1875. *Judicium* vulgare vie fortis prae conscientie luce contemnit. X, 1865. *Judicis* alienis moveri non debemus, qui de nobis non dico quid eras, sed quid in die sumus, *Judicare* non possumus. V, 2350.

Judicia Dei quam alta. VI, 687. Semper sunt justa. X, 1883. Plernaque sunt oculia, sed nunquam injusta. V, 1774, 1788, 2262. Nobis non sunt investiganda. X, 1698, 1860, 1863. Investigabiles sunt, et misericordia qua Deus gratis liberet, et veritas qua iuste iudicat. X, 1887. *Judicia* sua non nos jubet Deus discutere, sed credere. V, 2192.

Judicis terreni ac superni discrimen. V, 2030. Ad adorandum verum *Judicem* perducunt Angeli sanctorum animas. VI, 1661. Eorum tremendo *Judice* anima hinc extens ab Angelis sistitur. VI, 1185. *Judicatur* injuste peccatores, si non timere peccaverunt. VIII, 1142.

Judex dicitur quia ignoratur, vocatur media vox. V, 1892. *Judex* dicitur quomodo Christus dicat se ignorare. III, 2416. *Judex* vivorum et mortuorum Christus qui intelligitur. V, 1808. *Judex* dicitur qui vivi fuerint, simul cum mortuis suscitatos reponitur in iudicibus omnium Christo. VI, 1141. *Judicium* totius mundi esse, rationi consequentium est. III, 2249. *Judicium* una per aquam in diluvio, alterum erit per ignem in fine saeculi. III, 2412, 2422. *Judex* ignis dicitur. V, 1772. *Judex* extremi figura, cibus arcus Alacæ visus. V, 1746. *Judex* quam justa severitas. V, 1805. *Judicii* nosse ratio in potestate nostra. V, 2139, 2162, 2252, 2259, 2260, 2269. Unus erit *Judicium* vel corona nostra. X, 1883. *Judicis* fuit sententia præventiva. V, 2221. *Judex* dicitur qui prævertere debemus. V, 1846. *Judex* dicitur frequenter ostendenda. VI, 1189. Hanc frequenter prædicat Lazarus. V, 2291. Tertio Matth. xvi. in qua sermo est de patre, solo sufficit ad omne malum succedendum, et faciendum omne bonum. V, 1897. *Judex* fuit

oblivio, magna peccati poena. V, 2045. Iudicii extremi quantum erit terror, quam exacta examinatio. V, 1893. Quae erit ratio, et quam utilis sit quotidiana illius recordatio. V, 1963, 1964. Iudicii novissimi consideratio. VI, 1185.

Iudicium non statim ab Antichristi morte incipiet. VI, 1134. De peccatorum sorte in die iudicii, Pelagii, Origenis et Hieronymi diversae sententiae. X, 1704. Iudicandorum hominum triplex sortis. V, 1949. Iudicium quale erit circa impios, peccatores, et iustos. III, 2332, 2333. Domini vultum sustinere non poterunt peccatores. III, 2333. Civitas Jerusalem in adventu Domini descendit de caelo. III, 2355. Ad iudicium non veniunt Pagani, nec haeretici, nec Iudaei. V, 1896. Iudicio subjecti non erunt fideles ad sententiam excipiendam, sed ut fidei merito laudentur. III, 2376. Gloria coram videbunt perfidi, sicut et ipsi perditorum cruciatus. III, 2376. Ad Dei iudicium venturi etiam parvuli. X, 1632. Iudicii die qui diaboli reos sit accusaturus. VI, 1072. In iudicio bona et mala opera velut in statera ponenda. VI, 1202. Peccatoribus agendum, ut in die iudicii etsi coronam non mereantur accipere, vel peccatorum indulgentiam consequantur. V, 1833, 2340. De iudicio extremo Sermones tres. V, 2206.

Jugulos ponere, pro iugo subicere. VII, 846. Iugo Christi aut saeculi quisque subest. V, 1800. Iugum Christi leve. V, 2318. Iugum leve, caritas. X, 1631. Iugum grave, peccatum. X, 1630. Iugum avaritiae durissimum et amarissimum. V, 2317.

Juliana Alexandri Senatoris uxor. VII, 819.

Juliana, ejusque elogium. X, 1738.

Julianus Praet. praet. IX, 790.

Julianus Proconsul Africae. IX, 805, 841.

Julianus edicto viros suos dimittendi mulieribus potestatem fecit. III, 2349. In urbe Roma. III, 2349. Ubique se edictis suis apostatam est testatus. IX, 802. Ex famulo Dei minister factus inimici. IX, 802. Rogatus Donatistis permittit ab exilio reditum. IX, 805. Imperator prophanus et sacrilegus moritur. IX, 805. Rescriptum ejus per Donatistas impetratum. IX, 800.

Julianus Amariolus. X, 1799.

Julianus. X, 1681.

Julianus Campanus. X, 1857. Sanctis parentibus Memore et Juliana natus. X, 1738. Vir acer ingenio, in divinis Scripturis doctus, graeca et latina lingua scholasticus. X, 1738. Est rhetor permississimus. X, 1740. Prociacissimus. X, 1830. Vocatur a Mercatore exepiscopus Eclanensis. X, 1739. A Beda episcopus Celandensis a Romana. X, 1740. Scripsit in Cantica canticorum. X, 1740. Libellum composuit de amore. X, 1740. Item de bona constantia. X, 1743. Item ad Demetriadem de institutione Virginis. X, 1745. In solo ipsius est suavitas eloquentiae demulcentis. X, 1746. In libris esset quod nullum proficere virtutum studiosis, si gratiam fugitare in eis doceret. X, 1746.

Julianus ab Innocentio ordinatus, et in ejus commendatione quandoque vixit permansens. Constantium et Pelagium damnavit. X, 1689. Pelagii et Caelesii sectator factus. X, 1684, 1886. Zosini tractatoris subscribere recusans cum aliis deponitur. X, 1689. Monet ut nominatum designet, quoniam recte sententia confidit. X, 1690. Multi ab eo et sociis deficiunt. X, 1691. Juliani ab Occidente expulsi apud Imperatorem expositio. X, 1731. Juliani depositio confirmatur. X, 1700. Hic in episcopatum et Ecclesiae communionem intrare molitus, a Aysio Leonis hortatu rejectus. X, 1761. Duas sorores suis erroribus imbut, quod una earum illi obsecravit. X, 1738. Eleemosyna indigentibus tempora famis praeparata, multis haeresi sectaria. X, 1737. Pelagiana capitula defendit: unde libri Augustini adversus ipsam, et ipsius adversus Augustinum. X, 1737. Injuriis et contumeliis magis memorandis, quam alia fidei recta ratione complevit. X, 1737. Toto inepti illius laboris summa. X, 1737. Illi quoque subnotationibus respondit Marius Mercator. X, 1737. Julianus conventus ut cum universa Ecclesia Pelagius et Caelestius damnet, detrectat. X, 1738. Et epistolam ad Zosimum mittit, quam prius curat per totam Italiam circumferri. X, 1739. Quo doloso sensu omnes in Adam mori, omnes in Christo resurgere praedicet. X, 1738, 1739. Aut quomodo dicat Adae non soli soli, sed generi humano obisse. X, 1738. Quomodo intelligat infantes non in eo statu esse, in quo fuit Adam ante peccatum. X, 1738. Adam si peccaret, si non peccaret, morituro fuisse, latet nulla firma ratione dici. X, 1738. Quibus sophismatibus Romae usus est ad elevandam peccati ex Adam traductionem. X, 1739. In Ciliis errores suos spargit. X, 1739. Hinc pergit ad Theodorum Mopsuestanum. X, 1739. Inde rediens libros octo adversus Augustinum scribit. X, 1740. Theodorus, quem maxime laudat, in coeuvato Episcopo eum damnat. X, 1740. Juliani sententiae a Beda ex ejus opusculis expressae cum illarum

refutatione. X, 1740. Juliano, ut videtur, auctore scriptus libellus fidei. X, 1732.

Juliani Pomerii excerpta. VI, 1050.

Julius episcopus ad Innocentium ab Africanis Conciliis destitutus. X, 1714.

Junius quare Brutus cognominatus. III, 2357.

Junius Quartus Consul. X, 1711, 1715. V. Palladius.

Junius exceptor. IX, 794.

Juonis Carmentalis Sermo. V, 2200.

Jurare prohibuit Salvator. III, 2411. Jurandi formula. IX, 785. Alia. IX, 784. Bursum alia. IX, 818.

Jus animae et carnis. V, 1916. Jure fori, non jure caeli. V, 2293.

Justificationis gratia. III, 2370. Quae opera rejiciantur a justificatione. X, 1633. Justificari nemo potest per sola naturalis rationis subsidia, aut divinae legis scita. X, 1743. Quomodo hinc Catholicos haeretici calumniantur. X, 1745. Justificatio per fidem Jesu Christi data est, datur, dabitur creditibus. X, 1637. Voluntatem nostram non exspectat, sed praeparat Deus, ut a peccato purgemur. X, 1786. Justificat impius Deus non praeventus humana voluntate. X, 1639. Justificando Deus gratis praevent quos per justitiam glorificare disponit. VI, 765, 767. Justos veteris Testamenti per laborem proprium et Christi fidem fuisse justificatos. X, 1734.

Justitia pro juris dicendi potestate. II, 1138. Justitia a jure dicendo intra duas partes contrarias. V, 1916. Justitia hominum magistra et gubernatrix. III, 2327. Res Dei est. III, 2327. Justitia remota regna efficiuntur latrocinia. VI, 1292. Justitiae rigore, ut de virga terrea, corriguntur boni, contriunguntur mali. III, 2421. Justitia nimia incurrit peccatum, temperata vero perfectos facit. III, 2226. Justitia Dei iniquis, sicut agris oculis lux, odiosa. X, 1874.

Justitia pulebrando. VI, 894. Justitiae laus et qui ea tenenda. VI, 1238. Justitiae mandatum omnibus generale est. II, 1105, 1106. Justitia sola beatificare potest animam. VI, 850. Justitia pacem, et pax gaudium parit. V, 1917. Justitia Deum semper placitum, et injustitia offensum fuisse. VI, 1057. Justitia in nobis non rogante, dominatur iniquitas. X, 1818. Justitiam ecurit, qui discere optat justitiam. V, 2317. Justitia non aliud est quam non peccare. V, 1863. Justitia tota haec est, virginitas, sacerdotium et martyrium. III, 2154. Justitia est omnis veritas. III, 2232. Justitia vera et perfecta. V, 1915. Justitia nec per naturam, nec per Legem est. X, 1887. Justitia infidelium falsa. X, 1796. Justitia Legis terrena, justitia fidei divina. III, 2412. Justitia vera non est nisi per Christum. X, 1796. Peccatum factum est relicto Deo, justitia non fit sine Deo. X, 1880. Justitia princeps Abel, et secundus post eum Enoch. III, 2154. Justitia nostra hic qualis sit. X, 1873. Justitia vera, quomodo in aliquibus perfecta et imperfecta. X, 1886. Justitia duplex modis. VI, 1050; X, 1867. Justitiam a pluribus animi. X, 1854, 1855, 1848.

Justi in Scripturis unde appellati. X, 1695. Justus in alios esse nequit, qui in se ipsum est injustus. V, 1916. Justum unum plurimis peccatoribus Deo esse cariorem. VI, 1037. Justos et perfectos esse plurimos vult Pelagius. X, 1702, 1703, 1706. Quo id sensu dicere liceat. X, 1703. Justo coronant Christum, sed ab eo ornantur. V, 2038. Justus quomodo accusator sui, et tamen justus sit. III, 2252. Justi ut non sine peccatis minutis, ita indigent tribulatione purgari. V, 1771. Justorum minuta peccata tribulatione purgantur. V, 1771, 1814. Justorum afflictio non plena est criminis sed virtutis examen. X, 1863. Justorum praemia et labores. VI, 1065. Justorum labor magnus, mores tolerare contrarios. X, 1859. Juvenem facere. V, 2064.

K.

Kenyra. VII, 815.

Kalendae. Vide Januarius.

L.

Laban diaboli, typum gessit. V, 1763.

Labar hominum est lecturis. V, 2324.

Labore manuum quo datus Monachi plus solito occupetur. V, 2334. Labor pium est exercitatio, non damnatio. X, 1889. Labor hic nullus est comparandus spei nostrae. X, 1881. Aut laboribus Christi. X, 1882. Laboris finis non erit, nisi diligatur quod non possit auferri. X, 1870.

Lacryma unde falsa. III, 2161. Lacrymas laudans ob temporaria, et non fundens ob peccata, culpabiliter durus est. VI, 1122. Lacrymae amoris indices. VI, 930. Harum jugis gratia ardenter pestulatur. VI, 931, 935. Lacrymae

contemplantium quid eis praesent. VI, 1090. Lacrymae Domini, gaudia mundi sunt. V, 1928. Lacrymae passionis Christi vicaria. VI, 1254.

Lactantius post hanc vitam sperat quod ad cibum et potum pertinet. VIII, 1218.

Laetitia inopia unde comprimitur. VI, 1101. *Vide* Gaudium.

Laetus notarius. IX, 810.

Laicorum excusatio, dum excitantur ad Scripturarum studium, aut ad ecclesias frequenter adeundas. VI, 1060. *Laicis*, clericis, monachis aequaliter convenit fides, spes, caritatem, humilitatem servare, ac poenitentiam agere. VI, 1061.

Lamech non occidit Cain. VI, 2221.

Lampadius episc. IX, 787.

Lampadius Consul. X, 1792.

Lana et linum quid significant. V, 1854.

Laudatus Capuanus episcopus. VI, 817.

Lapides ex aqua. III, 2169. *Lapidum* acervus in testimonium planetus. VII, 815.

Lapidatus Diaconus, pro dogradatus. IX, 795, 796.

Larvati. *Vide* Personati.

Lascivia semper juncta est saturitati. V, 2026.

Latro qui ad dexteram Christi in cruce pendens paradisum meruerit, dicitur ipsum Christum dum in Aegyptum iugeret, a latronibus eripuisse. I, 1466. *Latro* et *latro*. V, 2049. *Latro* Christum de proprio blasphemavit, et de Dei Spiritu credidit. X, 1810. Ab Adam primas paradisum intravit. V, 2044, 2049. *Latronis* absolutio mundi spes est et consolatio. V, 2045. Hanc ille non sine causa meruit. V, 2044. *Latronis* fides extollitur. V, 2044, 2046, 2049, 2054. *Latro* confessor et martyr. V, 2044. *Doctor*. V, 2049, 2050. *Latronis* devotio imitanda. V, 2070. *Latronis* exemplum ne sit remissioris vitae occasio. V, 2046.

Latrocinia iniquorum iudicium. VI, 1292.

Latronianus corrector Siciliae. IX, 786.

Laurentius crucem Christi super caecorum oculos faciens, eos illuminabat. V, 2351. *Hippolytum* custodem suum ad fidem convertit. V, 2351. *Grano* synopsis comparatur. V, 1914. *Flammis* fidei calore non sentit. V, 1914. *Igne* ignis vim restinguit. V, 2127. *Coronam* martyri tempore pacis invenit. V, 2128. *Quam* ob causam cruciatus. V, 2128. *Laurentii* passio mundum illuminavit et inflamavit universum. V, 2127.

Laus hominis vera. VI, 872. *Laus* vana. VI, 876. *Laudis* humane cupidi opera perdant. V, 1893. *Sicut* vera laus ornatur, ita falsa castigatur. V, 2116. *Laudem* cupere, dum negatur, si cuiquam facile est; difficile est, ea non delectari, cum offerunt. X, 1887. *Non* valde gaudere debemus quando laudamur, nec contristari quando vituperamur. V, 2350. *Laudem* ac meritum virtutum, si haec a Deo donentur, auferri putant Pelagiani. X, 1825. *Quam* falso. X, 1825, 1827. *Laudare* se homini periculosum, non item Deo. X, 1835.

Laus uni Deo debetur. VI, 859. *Homini* ad laudandum Deum insufficientia. VI, 872. *Quis* eum recte laudet. VI, 872: X, 1865. *Laudandi* Dei cupidus, peti unde eum digne laudet. VI, 926, 927. *Laus* Dei qualis esse debeat. V, 1882. *Laudator* Dei non est, aut qui male vivit, aut qui quasi de suo bene vivit. V, 1847. *aut* qui cum hoc se a Deo accepisse sentit: sibi tantum vult divitem Deum. V, 1847. *Laudis* sacrificium nemo offert malus. V, 1847. *Laudandus* Deus vita et lingua. V, 1848. *Laudandus* in ultionibus ut in beneficiis illius. X, 1865. *Laudes* Dei cum Beatis celebrantur. VI, 921. *Non* est laboriosum, sed amabilis servitus in Dei laudibus perpetuo assistere. V, 2156.

Lazarus et *Neptus* seu *Heros* episcopi Gallicani. X, 1684, 1689. *Accusatores* Pelagii. X, 1708. *Foram* literae ad *Alios* adversus *Coelastium* misse. X, 1749. *Et* *Coelastium* delatit. X, 1741. *Lazarus* et *Heros* sacerdotum loco et omni commendatione *Zosimo* submoventur. X, 1720, 1721. *Eis* tamen datur, ut iura secundum mercedem veritatem, ne presentem *Coelastium* conviciant. X, 1722. *Hi* domitor inobservatis ordinationibus plebs cleroque re-trahente sacerdotia vindicasse, quibus se ipsi antea erant. X, 1720, 1721. *Vocantur* turbinae *Lazarus*. X, 1723. *Embrascenda* factis et damnationibus nomina. X, 1722. *Lazaro* dicitur vetus consuetudo criminatur innoxentiam, idque gestis probatur. X, 1721.

Lectio quid sit. VI, 987. *Quis* quis scopus. VI, 1069. *Lectionem* pro commendatione. V, 2049, 2050, 2052. *ad* *lectionem* Scripturae tractatorum sermo. VI, 1334. *Lectionibus* divinis anima pascenda. VI, 1178. *Ab* his nemo exasatur: nec qui legere non novit. V, 2324, 2325. *Lectionem* ordinam, quando noctes longiores sunt, potest quisque tribus horis legere vel audire. V, 2325. *Lectio* assidue fructus. V, 2324. *Lectio* sola *Matth.* xxi. in qua de iudicio sermo est, Christiano sufficere potest. V, 1891. *Lectio* sa-

era, etiam rerum quae non ignorantur, nobis utilis et necessaria. III, 2564. *Legentes* incongrua non in culpam veniunt, sed sequentes. X, 1777. *Nec* vitio dari potest, nosse quod fugias. X, 1777. *Lectio* divina ne utendum, ut sit speculatio vice. II, 1115. *Ut* immoderata jejunia, ita lectionis studium intemperans in reprehensionem cadit. II, 1115. *Lectio* canonica. VII, 853. *Lectio* in ecclesia stando audiebatur. V, 2319. *Lectio* pia refectionis tempore. IV, 2022.

Lector historiarum miraculorum pronuntiatur. VII, 842. *Lectores* habent Scripturas. IX, 794. *Multi* multos codices produunt. IX, 795. *Coddensis* uxor prodit codices sex. IX, 795.

Lectorius Comes. VII, 850.

Ledonis et *Malinae* visusitudo. III, 2159.

Legatus Carthaginiensis. IX, 816.

Lemellente castrum. IX, 803.

Lene corpus quid. I, 1451.

Lenitate salva poenas de peccatoribus a sanctis vitiis sumptas esse. V, 2265.

Leo episc. IX, 816, 827.

Leo Papa. VI, 950. *Ferventi* zelo contra Pelagianos depugnat. X, 1684. *Adhuc* diaconus irritos facit dolosos Juliani conatus. X, 1761. *Duae* ejus epistolae ad coercendos Pelagianos. X, 1761. *Item* sententia de Pelagianis conversis recipiendis. X, 1730. *Leonis* Sermo de Epiphania. V, 2008. *Alius* de Quadragesima. V, 2032.

Leo aegrotans simiam quaerit, qua devorata convalescit. VI, 1558. *Leonum* rugitus ceteris animantibus terribilis. VI, 1255.

Leontius. IX, 800, 801, 835.

Leontius Galliarum episc. X, 1755.

Leontius monachus in causa fidei Romam directus. X, 1772, 1776.

Leporius monachus, ac postea presbyter, Pelagii in Gallis praecipuus discipulus errorem magnifice condemnat. X, 1752.

Letaniarum tres dies regulariter in toto mundo celebrat Ecclesia. V, 2076. *Dies* sunt annuae medicinales. V, 2076. *Qualiter* sint celebrandi. V, 2077, 2078.

Leucii acta. VIII, 1141. *sub* nomine Apostolorum scripta. VII, 1150.

Levita interpretatur, assumptus. VI, 1216.

Lex a lectione dicta est. III, 2595. *Legis* tripartita intelligentia. III, 2595. *Legis* imago nunc est, in futuro iudicio erit veritas. III, 2534. *Lex* quia se ipsam molire non potest, a nobis intelligenda est ut possit prodesset. III, 2226. *Lex* Dei secundum naturam est. X, 1846. *Qui* naturaliter, non tamen sine gratia, quae legis sunt sunt. X, 1846. *Legis* divinae meditatio demonibus ad nos aditum non permittit. III, 2351, 2358. *Lege* Dei et lege diaboli repugnantibus medius homo est. III, 2109. *Lex* Dei, regalis via. VI, 1088. *Sine* lege esse, est esse sine Christo. VI, 1088. *Lex* naturalis ubi evadit, non poenitas obliterata, sed maxima carens auctoritate, scribenda est. III, 2219.

Lex Moysi arbore scientiae homi et nudi significata. III, 2320. *Item* *Elsae* baculo. V, 1999. *Data* est Dominico die. III, 2289. *Feria* quarta. III, 2289. *Lex* a tria Trinitate data. VI, 772. *Cur* data. X, 1857. *Quid* praestet. X, 1805. *Homines* ad suscipiendum Christum preparavit. III, 2554. *Lex* Christum non intelligentibus aqua, albis vinum. V, 1921. *Legis* et nudi comparatio. V, 1805. *Legis* littera aqua amara significavit. V, 1795. *Sapientia* huius vitae unde dulcescit. V, 1794. *Legis* littera quomodo occidat. X, 1880. *Per* *Legem* cognitio peccati, non de peccato victoria. X, 1642. *Legis* accessu peccatores plus sunt rei. III, 2226. *Lex* manifestior plus facit reum. III, 2367. *Lex* quomodo sanctorum et bonorum, si iram operatur. III, 2102. *Lex* etsi iubendo non iurat, sua tamen sanctorum et iustitia malum esse concupiscentiam ostendit. X, 1642. *Lex* data ut gratia quereretur: gratia data ut lex impleteretur. X, 1805. *Lex* vetus ad vindictam initio promissa, postea severitatem remissa: *Lex* nova initio claustra, postea etiam vindicavit. III, 2363. *Hae* vindicavit, ne contempni duceretur, illa ignoravit, ne videretur cruciari. III, 2365. *Legis* novae uberior gratia. III, 2365. *Legem* Evangelicam exarant *Coelastius* et *Pelagius*. X, 1699. *Legi* Evangelicam praeteri Pelagius indigne fecit. X, 1701. *Legem* ad regnum erigendum se imitare scilicet Evangelium *Coelastius* docuit. X, 1684, 1682, 1687, 1690. *Et* *Pelagius*. X, 1704. *Legis* consummator. VI, 1357. *Legem* mutam esse. V, 1999. *Lex* fructus, a danoque regno rationem: aeterna, populi alterius electionem significat. III, 2229. *Lex* usque ad mortem, sed et postea a Christo et discipulis ex observatione observatur. III, 2226. *Quatenus* cessavit. III, 2265. *Lex* per *Lazaro* adventum absoluta non perit, sed proficit. V, 1919.

Lex membrorum qui malos: qui malos. V, 1944. *Lex* est

peccati cui omnes homines absque ulla exceptione subijciuntur. V, 1944. Lex peccati stimulus, prohibendo et non auferendo. X, 1642.

Leges inter arma non silent. VIII, 1108.

Leges publicae, pro chartis publicis. IX, 831.

Libor vitae. VI, 1041. Tribus modis in eo quis scribitur. VI, 1041.

Liberi sacra inhonesta et furoris plena. III, 2344. Hic cum Priapo semper depictus. III, 2344.

Libertus. IX, 787.

Libertus praefectus et patricius in Arausica civitate basilicam construxit. X, 1786.

Libertas intellectualibus spiritibus cur a Deo concessa. VI, 765. Sic eis est data, ut et illam habere et perdere possent, sed non valerent resumere. VI, 765. Quod probant angeli lapsi. VI, 765. Libertas hominis. V, 1875, 1876, 1878. Evincitur ex praeceptis ei datis, et ex penis ob iussa neglecta eidem inflictis. VIII, 1142. Item ex futuro iudicio. VIII, 1142. Naturae necessitate, non voluntate qui aliquid facit, nec laudandus est, nec culpandus. III, 2217. Liberos non solum carnis, sed et animi motus nos non habere, Apostolus et experientia docent. X, 1743. Libertate illusa Deus omnia praescit. VI, 995. Nullam voluntati necessitatem infert Dei praescientia, adeoque nec praedestinatio. X, 1848. Possibilitatem boni non Deus peccatori, sed peccator ipse sibi aufert. X, 1848. Libertatem propriam ac nostram Adamus vendidit. V, 1944. Libertas propria per peccatum amissa. X, 1775. Libertatem, quam libertate perdidit homo, nisi Christo liberante non recipit. X, 1846. Libertas mala ex voluntatis est defectu, bona ex liberatoris auxilio. X, 1814. Libertas falsa, ut vera et Christiana fieret, indignit liberatore. X, 1774. Nec invitos ad ingentem libertatem revocare debuit conditor noster. V, 1943. Libertas per superbiam dejecta, instauratur per gratiam reparata. X, 1769. Libertatis pristinae statum nobis Christus reformavit. X, 1758. Libertatis reformatae subsequendus auctor. X, 1770. Libertas vera. VI, 752.

Libor. Bonus est liber etiam si serviat. X, 1865. Libera semper est apud Deum servitus, cui non necessitas servit, sed caritas. X, 1869. Voluntas delectatione affecta, fide mundata, spe erecta, caritate accensa, liberalem suscipit servitutem, et servilem abiecit libertatem. X, 1828.

Libenum arbitrium quid sit, et unde dictum sit. X, 1625. Est rei sibi placitae spontaneus appetitus. X, 1815. Liberi arbitrii facultas diversam facit Verbi Dei participationem. VIII, 1190. Liberam primi hominis arbitrium qui fabricatum. V, 2214. Quid poterat in eo ante lapsum. X, 1771, 1773. Solus protoplastus ante culpam sufficiens fuit per liberum arbitrium implere quod vellet. X, 1621. Possibilitatis bonum tunc habuit. X, 1621, 1623. Sed per culpam amisit. X, 1621, 1625, 1628, 1629. In primo homine patuit quid hominis arbitrium valeret ad mortem. X, 1880. Libenum arbitrium in Adam sanum, in nobis infirmum, maiore gratia sublevatur. X, 1785. Libenum arbitrium primi hominis peccato laesum. X, 1815. Vitiatum est et infirmatum. X, 1786. Nobis restat vulneratum et claudum. X, 1621, 1828. Quod gratiae gratuita medicamento egeat. X, 1622. Quantum fuerit inclinatum et attenuatum. X, 1789. Libero arbitrio vitiatum, nihil per se valet homo incipere aut perficere quod Deo placeat. X, 1625, 1631. Homo per se labi, per se non valet resurgere. X, 1622. Ad peccandum abundat propria facultas, ut ad agendum bonum non sibi sufficit, nisi a Deo iustificatur. X, 1869. Libero arbitrio solo carnis concupiscentias vincere homo non potest. X, 1615. Necessa est ut quo auxiliante vincimus, eo iterum non adjuvante vincamur. X, 1787. Libenum arbitrium nunc valet ad discernenda et desideranda quae secundum saeculum sunt, non quae secundum Deum. X, 1625, 1772. sine gratia nullo modo idoneum est ad eligendum aut concupiscendum bonum. X, 1812. Nihil Deo deserviente ad virtutem potest, ad peccandum sibi sufficit. X, 1671, 1672, 1673, 1675. Frustra obijciunt: Non credendus est Deus talem fecisse hominem, qui nec velit unquam nec possit bonum. X, 1815. Libero arbitrio non suppetit facultas per se recipiendi quod perdidit. X, 1840. In primo homine amissum uon potest reddi, nisi a quo potuit dari. X, 1787.

Libenum arbitrium quomodo tollant Manichaeus et Iovinianus. V, 2155. Quomodo confiteatur Pelagius. V, 2185. Liberi arbitrii extollentia. II, 1104. Non alia nobis causa beneficiendi difficultatem facit, quam longa consuetudo vitiorum. II, 1164. Libenum arbitrium frustra extollit Julianus. X, 1745. Qui ei subijcit omnes animi motus, sola genitali voluptate excepta. X, 1715. Cassianus libero arbitrio non solum voluntatem, sed et possibilitatem boni adscribit. X, 1815. Ac negat id ei solum adscribendum quod malum est. X, 1815. Liberi arbitrii vigorem Iobi exemplo quomodo statuere conetur idem Cassianus. X, 1821. Quam inaniter. X, 1823. Liberi arbitrii sine gratia

vires frustra exemplo Cornelii commendantur. X, 1796; Liberi arbitrii infirmitatem ac virtutem in quo ponat Genadius. VI, 814; VIII, 1216, 1218.

Libenum arbitrium nihil esse aut non esse perperam dicitur. X, 1836, 1841. Libenum arbitrium quisque negaverit, catholicus non est. X, 1631. Libero voluntatis arbitrio, et non quadam naturae necessitate, homo agere ostenditur ex data lege. III, 2347. Ex laude bonorum et vituperatione malorum. III, 2317. Ex eorumdem mercede et poena. III, 2318. Ex eo quod non est quisquam aut semper bonus aut semper malus. III, 2318. Item ex eo quod latibula quaerit, qui contra legem agit. III, 2318. Ex voluntatis iudicio, quo plurimi a vitis ad iustitiam conversi sunt. III, 2318. Ex subiectione daemonum, et ex orationis commendatione. III, 2358. Ex his quae Christus fidei hominum concessit. III, 2358. Libenum arbitrium ex concupiscentiae pugna adstruitur. III, 2409. Liberi arbitrii exemplum in Balaam. V, 1810. Libero arbitrio quisque se malo subijcit, nec ad id natura cogitur. VI, 1126. Libere quisque potest tenere gratiam, et ea retenta vitare culpam. VI, 1126. In potestate hominis est diabolo consentire. V, 2215. A dextris est praecipiens Deus, a sinistris seducens diabolus, homo in medio constitutus. V, 2215.

Libenum arbitrium manet in natura, sed qualitate et conditione per Christum mutatur. X, 1827. Quid sit ante quam illustretur ac liberetur, quid post. X, 1856. Ante gratiam in homine est, sed non bonum. X, 1780. Sic est sine gratia, sicut oculus sine lumine. X, 1780. Et sicut oculus semper indiget lumine ad videndum, ita et homo gratia ad bonum. X, 1780. Libenum arbitrium iumento, gratia sesseri comparatur. X, 1652. Ita et libenum arbitrium et gratia peragit iter fidei. X, 1652. Posse habere fidem aut caritatem, naturae est hominum; habere autem, gratiae fidelium. X, 1887. Libenum arbitrium cohortationi vocantis obedit, cum in illo gratia Dei affectum credendi obediendique generavit. X, 1796. Cum autem acceperit Spiritum Domini, erit in eo libertas ad capessenda praecepta. X, 1650. Quomodo credentis et non credentis alia causa sit. X, 1650. Libenum arbitrium ideo dicimus bonae voluntatis affectum fideique principium operante gratia concepisse, ut per haec quae illi nullo merito praecedente donata sunt, ea quae operaturae sunt promissa mereatur; ab illo semper potens posse aliquid boni facere qui ait, *sine me nihil poteris facere*. X, 1821. Liberi arbitrii quae opera ad justificationem probentur, quae rejiciantur. X, 1636. In libero arbitrio ita operatur Dominus, ut omnis bonae voluntatis motus ex Deo sit. X, 1738, 1739.

Libero arbitrio per gratiam nihil relinqui inepte dicunt. X, 1800. Libenum est arbitrium, etiam si divino egeat auxilio. X, 1709, 1710. Quomodo Dei donis non auferatur. X, 1801, 1827. Quomodo ei non officiat Dei adiutorium. X, 1751. Libenum arbitrium Dei munere non auferitur, sed liberatur. X, 1759, 1776, 1797. Gratia Dei vere fit liberum. X, 1712. Non auferitur voluntas, cum Spiritu Dei formatur, regitur, ordinatur, imbutur. X, 1809. Cur. X, 1811. Libenum arbitrium destruunt, qui eo abutuntur adversus beneficium largitoris, non qui ad eum semper recurrunt. X, 1694.

Liberi arbitrii quis rectus usus. VII, 752. Nemo eo bene utitur nisi per Christum. X, 1757. Libera voluntas nihil melius agere potest, quam ut illi se commendet, qui mala agere non potest. X, 1886. Libenum arbitrium nostrum Christi vulnere curatur ac reformatur. X, 1625. Quomodo. X, 1625. Ne quidem liberatum ipsum sibi sufficit ut in bono permanere possit. X, 1797, 1798. Neclum tam perfecta utitur sanitate, ut medici suo ope non egeat. X, 1800. Indiget ut Christi gratia agendo, spirando, auxiliando et usque in finem praecedendo illud servet. X, 1801. Ne libero arbitrio videretur stare Petrus qui de se magna promiserat, permissus est periclitari. X, 1798. Voluntatis humanae stabilimenta sunt epitulationes divinae gratiae. X, 1827.

Libido a libendo. X, 1640. Ita bonae libidinis libido dici non potest, sed tantum in mala. X, 1640. Libido Pelagianus est naturale bonum, et nihil in ea putandum. X, 1639. Ipsi publice laudatur. X, 1640, 1641, 1648. Quatenus naturale malum dici et credi debeat. X, 1641. Malum esse probatur ex verbis Apostoli. X, 1640. Libido si damnetur, aiunt Pelagiani, damnabuntur et nuptiae. X, 1644. Libido venialis est in conjugatis, malo bene mentibus. X, 1645, 1646. damnabilis est in adulteris et fornicatoribus, malo male utentibus. X, 1646. Libidinis auctor, non Deus, sed diabolus, precedente hominis peccato. X, 1648. Homo ex homine, si non peccasset, absque libidine, per concubium voluntarium procreatus fuisset. X, 1646. Libidinem parentes in posteros tamquam peccati sui testimonium hereditario jure transierunt. X, 1645. A libidine quid patiatur homo. X, 1641. Libido dici potest malleus universae terrae. V, 2302. Quomodo hominem ad mortem trahat, nisi succurrat gratiae antidotum. X, 1639. Libido dolorem concipit,

peccatum pertinet, generalis mortem X. 1644. Libidinem spe presentie implere quam sustinuit V. 2302.

Libidinis iuvenis qui resistendum. I. 1459. 4460. Illam refricare non valet voluntas singularis, nisi Christi gratia subvenerit. X. 1617. Contra libidinem pugnant omnes Sancti, de gratia confidentes, et corpus suum castigantes. X. 1641. Libido vincenda est fugiendo. V. 2501. Libidinosae cogitationes sine mora rejiciendae. V. 2545. Libido nihil nocere, si statim: at si post moras, non sine plaga exeat, carbonum ignis exemplo ostenditur. V. 2505. Inanis timor eorum qui ne carnis maceratione in languorem incidant, metuent. I. 1461. Libidinis nullum tam efficax medicamentum, quam mors Redemptoris. VI. 961.

Liburnicae naves. III. 2197.

Libros ducentarius. IX. 816, 827.

Libya centum urbes famoso terrae motu corruerunt. III. 2194.

Iacimus et **Constantinus** Caesares Christianam religionem coli volunt. IX. 784.

Lidda, quae est Diospolis. VII. 815.

Ligamina collo non appendere, etiamsi a clericis fiant, aut divinas lectiones continent. VI. 1172.

Linea corpus non est. VI. 751.

Lingua Hebraea aut prima fuit, aut ex multis aptata. III. 2524. Rationi consentaneum fuit, ut Moyses primum lingua uteretur. III. 2324. Linguae tot fuerunt, quot homines a constructione turris in varias regiones dispersi. III. 2324. Linguarum divisio, iuxta tumoris perna. III. 2160. Per hanc Scripturarum mysterium ad maturum tempus in uno populo mansit. III. 2160. Linguae in septuaginta duas divisi esse plurimi consentiunt. III. 2160. Apostolica humilitas Spiritus sancti munere collegit quod presumptio dispererat. III. 2160. Linguis omnibus modo loquuntur unitas Ecclesiae. V. 2091. Lingua dolosa est adulantis non minus quam detrahentis. VI. 1287. Linguae refricandae necessitas. VI. 1259. Linguae custodia. VI. 1062.

Lini similitudine, quomodo mores instituendi sint, declaratur. I. 1463. *Vide* Lana.

Lites in plateis vel in atris basilicarum. V. 2279. In ecclesiis. V. 2258, 2241. In festivitatibus sanctorum. V. 2275. Litigiosus homo, pestilentia. V. 1965. Lite cordens, tempus redimit. V. 1966. Hoc pauci agunt, pauci ferunt. V. 1966.

Littera quid sit. I. 1410. Litterae vocales, semivocales, mutae. I. 1588.

Littere ecclesiasticae communicatoriae. IX. 787.

Livania vidua. X. 1690.

Locus quid sit. VI. 1022. Locale omne, corpus est. VI. 745. Locus non facit sanctos. VI. 1282. Si aliud amas, aliud amas, non ibi es ubi eras. X. 1830. Locus Domini est, ubi apparet. III. 2555. Loca sancta. VII. 895. Loca tantum duo sunt post hanc vitam, nec est tertius. V. 2308; X. 1654.

Locusta una acie ordinatum ducit exercitum. V. 1782.

Logice opus. VI. 808.

Longinus aperuit latus Christi. VI. 961.

Loqui quid sit. I. 1410. Loquitur Deus omni homini bene operanti. V. 1824. Qui loquuntur alieno spiritu inflati, adhuc cum loquuntur, nesciunt quid loquuntur. III. 2172. Bene loqui, et male vivere, nihil aliud est, quam sua se voce damnare. X. 1839. Locutio asine Balaam. III. 2172. Loquitur mula. VII. 822.

Lotio superstitiosa in festivitate S. Joannis Baptistae. V. 2268. *Vide* Pes.

Lucernarii hora. VI. 1256.

Luciani epistolae de Reliquiis S. Stephani duplex versio. VII. 807.

Lucianus episc. Carthag. IX. 776.

Lucianus episc. Donatista. IX. 778, 790, 805.

Lucianus diaconus. IX. 797, 798.

Luciferiani animas cum corporibus per coitum seminat. VI. 814; VIII. 1216.

Lucille quadringenti folles, unde conjuratio et schisma. IX. 795. Nihil inde pauperes acceperunt. IX. 788.

Lucrum injustum nemo habet sine justo damno. V. 1783.

Luctus funebris. VI. 1159. Luctus mortuorum inutilis, nec iam lictus ostenditur. VI. 1159. Praeceptum eos non lugendi. VI. 1164. Luctus clericorum restringitur. VI. 1166. Luctus ergo vestes nigras deferre alienum est a Christiano. VI. 1166. Lugentes solandi modus per crapulam. VI. 1107. Lugeri nihil justius debet, quam animarum perditio. VI. 1068.

Lucus arboris. V. 1744.

Ludis addictorum terribilia exempla. II. 1143, 1144. Ludentibus luxuriose aliquam humanitatem impendens, peccati aorum fit particeps. V. 2092, 2094.

Lumen gloriae. VI. 895.

Luna quattuordecim in principio facta est. III. 2317, 2319. Facta est mense. III. 2522. Luna solo stante sub Josue, vel evertente sub Izababa, pariter stetit vel revertit. III. 2175, 2187. Circa unum supersticiosae observationes. VI. 1172. Luna si quando obscuratur, clamoribus velut a malefictis aliquid se defendere confidunt. V. 2259. Lunae cultores. III. 2278. Lunae dies computant, non illam excolunt Christiani. III. 2278.

Lunularia sanctis locis exhibere. VI. 1171.

Luperinus episc. X. 1790.

Lupus Trecentis. X. 1755.

Lux divina qui cogitanda. VI. 1912. Lux increta hic a nemine consueti valet: a quibus quodam modo cernitur. VI. 922. Lucis invisibilis praesentia et necessitas. VI. 867, 878. Ejus augmentum postulatur. VI. 895. Lux interior hominis quantum pendet a Dei praesentia. X. 1885.

Luxuria quid. VI. 1089. Luxuriantis animae frenum quoddam est corpus exhaustum. V. 2930.

Lysias (Rhetor). I. 1448.

M.

Macarius. IX. 800, 801, 805, 838. Adversus Donatistarum violentiam se mature cogitur. IX. 800.

Macedonius in Trinitate admittit quid extraneum aut officiale alteri. VIII. 1214.

Macedoniani. X. 1755.

Machabaeorum libri in divinum canonem non recepti. III. 2192. Machabaeorum II liber Scripturis accensetur. X. 1755.

Macharius mon. VI. 1164.

Macrobius, episcopus Donatista. IX. 805.

Magistrum unum esse. VI. 1624. Magistros nostros vocat Constantinus Papa sanctos Patres. X. 1757. Necnon omnes episcopos. X. 1756.

Magistratus. IX. 780, 807. Magistratus suppleto anno omnes actus suos domum suam tulit. IX. 781.

Magnificare dicitur duobus modis. V. 2151. Cantici *Magnificat* expositio. VI. 1157.

Magona, Minoricae oppidum. VII. 825. Ibi Reliquiae S. Stephani ab Orosio collocatae. VII. 825.

Magi majores suos in avium substantia saecula pervolasse fabulantes. III. 2164. Magica miracula. VI. 725.

Magi primitiae Gentium. V. 2005, 2008. De extrema Aethiopae parte. V. 2150. Dicuntur reges. VI. 1518. Tres reges. V. 2018. Magi astrorum cursum non malevolentia speculabantur. III. 2258. Traditione a Balaam accepta regem Judaeorum natum intellexerunt. III. 2258. Magos de terra sua usque Jerusalem stella duce perrexisse qui existunt, Evangelio id firmare non possunt. III. 2194. Quid haec stella, an stella simpliciter, an Angelus, an Spiritus sanctus. III. 2194. Sidus illud novum et singulare fuit. V. 2008. Biennio ante Christum natum apparuit. V. 2006, 2007. Magi Deum esse cognoverunt cui astra serviebant. V. 2015. Magis alia revelatione indicatum est, quod sideris luce tacite signabatur. V. 2003, 2008. Magorum manera quid significant. V. 2007, 2012, 2014, 2015, 2018. Eos in numeribus unitari quomodo debeamus. V. 2007, 2015, 2014, 2015, 2018.

Magorum conjuratione factus episcopus. IX. 795. Quis fuerit, et a quibus ordinatus. IX. 775, 776. Ordinatus est a Silvano traditore. IX. 795. Illius ordinatorum fuerunt schismatis auctores. IX. 775. Majorini pars finellum duplicem criminum Caeiliani Anulino tradit. IX. 778.

Malagma. V. 1759, 1768, 2219, 2548.

Malaxatio emplastri. V. 2202, 2205.

Malédictiones in Scripturis non optantis, sed praedicantis animo proferuntur. V. 2310.

Maleficia varia carpuntur. V. 2238, 2268.

Malina et **Ledo**. III. 2159.

Malum non est natura aut substantia. VI. 1018; VIII. 1112; X. 1874, 1875. Sed vel peccatum, vel poena. VIII. 1112. Mali naturaliter dictimus, quia masculinum in peccato. VIII. 1112. Diabolus non est natura malus. III. 2217. Nihil in opere Dei malum. III. 2215. Malum abusive dicitur venenum, etc. III. 2215. Mala nullae res ex natura, sed ex malo usu. V. 1757. Malum non est qui amat, nec quod amat, nec amor quo amat, sed quod male amat. VI. 845. Malum omnia natura non est, sed accidens defectu boni. X. 1659. Est privatio boni. VI. 775, 868. Privatio Verbi. VI. 868. Nihil est. VI. 868. Nihil aliud est nisi praevicatio boni, dum aut in concessa praesentatur, aut concessa inordinate fuit. III. 2215. Duplex est. VI. 775. Mali auctor et inventor diabolus. VIII. 1218. Malum natura non est, nec potest esse sine bono. VI. 758. Quomodo odicitur. VI. 1018. Mali experimento evidentior sit cognitio boni. VI. 759, 752. Malum pati quid sit. VI. 1020. Quidquid hic patitur, si potest vinci, tolerabile est; si non potest, prohiat premio citius cor-

sequendo. X, 1882. Malum pati, et Malum esse malum distat. V, 2133. Malum cavere non sufficit, nisi fiat et bonum. VI, 1040. Maia hic superare possumus, non fugere. V, 2272. Ab omni malo liberamur, cum a diabolo et angelis ejus separamur. VI, 1079. Malum sumamus. X, 1872.

Malis sunt amici et mallei, flagella et satellites diaboli. V, 1775. Malorum prosperitas quam timenda. V, 2322. Malos a bonis discedere non est mirum. IX, 792. Malorum cum bonis in omni professione est permixtio. VI, 777. Quatenus illi utiliter tolerantur. VI, 777. Malorum tolerantia an Ecclesia semper usitata. IX, 825. A malis secedendum mente, non carne; operibus, non corporibus. IX, 769. Non homines, sed hominum fugienda iniquitas. X, 1868. Malorum interitum optare quam iniquum sit. V, 2251. Agit Deus ut nec mali sint inordinati. X, 1860. Hi bonis quomodo serviant. V, 1759. Certius sibi nocent quam bonis. V, 1759. Sunt velut locustaria quibus boni tanquam uvæ et olivæ premuntur. V, 2249.

Manuarius, presbyter. IX, 790.

Manichæus. III, 2152.

Mandata Dei scrutari nisi quieta mens non potest. X, 1861. Alia sunt communia, alia specialia. VI, 1216. Alia prohibent mala, alia imperant bona. II, 1109. Mandati ejusque contemptus, præcipientis injuria est. II, 1109. Ut universa generaliter compleantur, non ea in se, sed in his majestas imperantis adspicienda est. II, 1109. Mandatis suis Deus ex benignitate et præmia et minis adjecit. V, 2244. Mandatum Dei si timore sit poenæ, non amore justitiæ, serviliter fit, non liberaliter; et ideo nec fit. X, 1880. Mandata Dei facilia et possibilia quo sensu Pelagiani dicant, quo sensu Paulus. X, 1694, 1703, 1704.

Mandatum vocatur lotio pedum. VI, 1212.

Manichæus foris Ecclesiam exortus. IX, 766. Se genium Spiritus sancti esse jactitat. VIII, 1146. Ejus liber Thesauri. VIII, 1141, 1145. Thesaurus est omnium turpitudinum. VIII, 1149. Epistola fundamenti. VIII, 1141, 1147. Caput est omnium venarum fabularum. Manichæus dicit duas esse naturas, unam bonam quæ fecit mundum, alteram malam de qua mundus factus est. VIII, 1157. Inducit principem gentis tenebrarum adversarium Deo pariterque ingentium. VIII, 1141. Si ingentius est, natura mali in multis convenit cum Deo. VIII, 1141. Manichæus ait regna Dei non posse concuti, et tamen inducit Deum timentem ne concutiantur. VIII, 1145. Partem substantiæ suæ a Deo datam dicit, quæ per omnia corpora permixta, revocari tota nequeat. VIII, 1143, 1144. Quam turpes et infames excogitat hujus parvis liberandæ modos. VIII, 1144. Hæc pars est in calamitatibus, in captivitate, in subiectione. VIII, 1144, 1147. Deus est in lucis. VIII, 1143, 1144. Ipsius Deus ex necessitate et in sua substantia devoratus atque commixtus est, ubi ex parte tenetur, et ex parte in globo semper tenebitur. VIII, 1148. Quod refellitur. VIII, 1155. Manichæus Christum in carne venisse nescit. III, 2287. Ait, si care erat Christo, virgo non fuit; si virgo peperit, phantasma fuit. V, 2197. Refellitur. V, 2197. Dicit principem tenebrarum cum sociis suis a Judæis passum ac cruciatum esse. VIII, 1147. Dicit Christum quotidie nasci, pati, mori, in cucurbitis, in porris, etc. VIII, 1148. Sic modo passionibus demonum, nunc passionibus olerum videt homines a gentibus liberari. VIII, 1148. Partem Dei in fructibus et herbis terræ principium, acobietatem ac finem suum nosse dicit, in carne autem esse stultum; ideoque hominibus minus esse magistrum, non melioribus. VIII, 1149. Discipuli episcopi tales dicunt esse animas porcorum, quales hominum. VIII, 1149. Manichæus docuit carnem nostram ex bono et malo compactam. VIII, 1220. Dantur primas nuptias. V, 2187. Nuptiarum aditus intercludit, et promiscue convenire horatur. III, 2236, 2267. Deum hominem non posse peccatum vitare. V, 2183. Dicit Electos suos, nec si velint, posse peccare. X, 1905. Illius de libero arbitrio sententia reficitur. X, 1875.

Manichæorum duo principia. X, 1735. Manichæus non potest non interi animas propria voluntate peccasse. VIII, 1141.

Manichæus Hibernicus. III, 2176.

Manichæi hoc nomine patient vocari. III, 2581. Pro exstantibus non exstantia, pro principibus consecuta, pro contrariis videnda affirmare communia. VIII, 1170. Deum faciunt corruptibilem, timidum, incognitum plenum, crudeliter malum, temerarium, etc. VIII, 1152. Hinc concessa fides catholica. VIII, 1152. Manichæi dicunt Deum non potuisse mundum condere nisi necessitate, ut nisi a materia ingessit adiutum. VIII, 1151. Duo asserunt principia, et ex bono animam, ex malo carnem esse. X, 4735. Manichæi volunt animam esse de substantia Dei. VIII, 1207. Sese Deum omnipotentem dicunt, cum animas suas adimant partes Dei. VIII, 1146, 1153. Dicunt a Sefara hominem factum, non mundum istum. III, 2218. Negant liberam animæ voluntatem. VIII, 1142. Ut gentem tenebrarum pec-

cata regerunt. V, 2213, 2214. Quam absurde dicant, *Non peccamus nos, hoc est animæ lucis*. VIII, 1154. Quam absurde doceant animas peccatrices damnari ad custodiam globi, ut divinis regni securitas comparetur. VIII, 1131, 1154. Soli isti genui decidunt. VIII, 1146. Cum astutiam esse Christum. VIII, 1120. Christum tantum Deum non tamen minem esse volunt. V, 1835. Cur. VIII, 1101. Dicunt sic Christo fuisse corpus, sicut Angelis cum apparuerunt. VIII, 1145. Timor eorum, ne in Virginis utero coinquatus fuisset, refellitur. VIII, 1146. Manichæi resurrectionem carnis negant. VIII, 1151. Animarum liberationem quomodo explicant. III, 2581. Eis demonstratur, carnem esse opus Dei, non diaboli. V, 1937. Manichæi nuptias damnant, ac cibos malos aut mali causam credunt. VIII, 1219. Nuptias condemnantes, latenter inmunditiæ student. III, 2581. Hoc proditum est edictis Imperatorum. III, 2581. Nuptiæ contra ipsos defendantur. III, 2579. Manichæi negant stipem inquis, cur. VI, 1237. Mendacio auctoritatem quomodo præstent. VIII, 1150. Abutuntur oculis, quibus Deus dicitur nescire. V, 1749. Scripturas, ut ipsis libet, recipiant aut respuant. VIII, 1145. Novum, non velis accipiant Testamentum. VIII, 1106. Frustra. VIII, 1106. Testamentum novum, non vetus, figuratè accipi posse affirmant. VIII, 1150. Velus Testamentum, quasi crudelitati faveat, blasphemant. V, 1826. Manichæorum argumenta contra legem. V, 1788, 1811, 1826. Forma qua debeat hanc hæresim, qui corriguntur, anathemare. VIII, 1155. Qua cautela postea probandi, prius quam aut baptismus aut reconciliatio eis impertiat. VIII, 1155. Forma epistolæ quam episcopus dat conversis, sive Auditoribus, sive Electis. VIII, 1156. Leges publicæ contra ipsos. VIII, 1134. Manichæorum nomine Pelagiani Catholicos infamant. X, 1743.

Manna qui Angelorum panis. III, 2108. Cuique sapuit quod voluit. V, 1795, 1798. Dominica die dari cepit. V, 1794. Quid significet duplum sexto die colligendi præceptum. V, 1794. Quid vermes in eo ebullientes. V, 1793. Manna proprietates. V, 1794.

Manuone ordis Augusti. VII, 817.

Manna. VI, 1056.

Manuale. VI, 981.

Manus quis bene levet. V, 1797. Manuum impositione redintegrandi qui ab hæreticis sunt baptizati. VIII, 1217.

Marcellini gesta. IX, 772. Marcellini edictum quo locus et modus conferendi declaratur. IX, 819. Multa in eo commovent Donatistas. IX, 821. Nihil non placet Catholicis. IX, 821. *Vide* Flavianus.

Marcellini depositio confirmatur. X, 1700.

Marcellinus subdiaconus. X, 1723.

Marcellus Christi deitatem initium tribuit. VIII, 1214.

Marcellus vir libristis. X, 1730.

Marcellus in Christo vult esset tantum carnem ex carne. VIII, 1214.

Marciani Donatistæ sententia de traditoribus, thurificationis et schismaticis. IX, 774.

Marcion Deum facit moribus aut voluntate diversum. VIII, 1214. Duo inducit principia sibi ignota. VIII, 1217. Carnem Christi denegat. III, 2264, 2267. Eam dicit e celo allatam. VIII, 1214. Ægyptiorum sapientia de mundi origine secutus est. III, 2218. Corpus a diabolo fabricatum, et animam errore quodam in bas mundi partes lapsam esse putat. III, 2381. Post hanc vitam sperat nuptiarum copulam. VIII, 1218.

Marcus subdiaconus. IX, 794.

Marcus Donatista. IX, 801.

Marcus. IX, 778.

Maria extra terminos antiquos crescere, senes adhuc viventes testes adhibentur. III, 2156. Maris ætus. III, 2156. *Maria* cur mulier dicta. VIII, 1143. Et mulieris nomen non convenire. V, 1925. Mariæ laudanda multa sufficit, et tanti communis membra vertenter in laudes. V, 2130. Quid omni laude major est. V, 2159. Maria, terra reproductionis. V, 1790. Pemmia illa prophetica, quæ circumstantia erat virgini. V, 1985. Pemmia est clausa. V, 2107. Tenebra et sola creli. V, 1391. Resurrexerit feminarum. V, 1991. Restauratrix damnorum quæ Eva induit. V, 2104. Totius humani generis decus, oris domus, colli regina, etc. I, 1465. Opere ac fide fientis aut ministrantis. I, 1465; VI, 1149. Typum gessit Ecclesie. V, 1990. Apostolus inquit, per genus nostrum genus oportuisse liberari. VIII, 1146. Mariam mundus sine filio quidem Dominum fecit. V, 1986, 2103. Per quam ergo peccata extincta. V, 1987. Mariam de templo conceptam Joseph. V, 2105. Maria dom desponsæ retur facta, cum accepit Architecto. V, 1987, 1985. Virginem potuisse parere negans Judæus, refellitur. V, 2197. De virginali conceptione prophetia. V, 2199. Non potest aliunde quam de Deo concipere, quæ meruit Deum procreare. V, 2199.

Maria mater Domini. III, 2290. Nurus Domini et sponsa

Fili Dei. V. 2108. **Virgo Dei,** sponsa Dei. **Gl'ia Dei,** mater Dei. V. 2108. Ejus quem peperit, fuit mater et sponsa. V. 1988. Mater est Dei. VI, 758, 771. Ipsas aliarumque matrum discrimen. VI, 758. **Maria Filium Dei** quomodo genuerit, et non genuerit. VIII, 1167. **Marice** ex carne Christus suam traxit. VIII, 1214. **Maria** atque Dei naturam habet unus idemque communis illius. VI, 1192. Qui potuit omnia de nihilo facere, noluit ea violata sine Maria reficere. VI, 1192. **Pia meditatio** de tempore, quo Verbum Angelo nuntiante concepit. I, 1465. **Mariam** viri nesciam sermo Dei maritat. V. 1997. **Maria** matrimonium in fide: **Gabriel** sponsatum ipse nuntiavit. V. 1985. Ipse illam impregnauit, qui ex ea natus est. V. 1988, 2110. In Maria virginis salutatione impregnata est. V. 2110. **Ambus** impregnata est. V. 1988. **Maria** fides eorum nobis aperuit. V. 1986. **Mariae** fides a terra in caelum erecta est, ut Christus insedit, et in ipsum per eam intravit. V. 1988. **Mariae** humilitas facta est scala caelestis. V. 2133. **Tantum** se ad caeli fastigia eleuauit, ut Verbum inde suscipere. V. 2131.

Maria nec concipiendi libidinem, nec pariendo passam est dolorem. VIII, 1107. **Christus** eam sicut inuenti clausam reliquit. VIII, 1107. **Illius pudor** solus est integer. VIII, 1107. **Maria** incorrupto pudore Christum peperit. VIII, 1146, 1206. **Nedum** violata partu, magis est sanctificata conceptu. V. 2177. **Mariae** partu non est ablata, sed consecrata virginitas. V. 1992. Et creuit potius, quam decreuit, corporis integritas. V. 1991. **Maria** virginitatem dum pariret duplicauit. V. 1988. **Virgo** concepit, et virgo peperit. V. 1981, 1985. **Virgo** ante partum, in partu, et post partum. V. 1988, 1995. **Virgo** concepit, virgo gravida, virgo cum parit, et virgo post partum. V. 1989, 2107; VIII, 1219. **Ante** et post partum virgo semper fuit, et absque contagione vel macula peccati perdurauit. V. 2194. **Virgo** perpetua. V. 1986, 1994. **Semper** virgo, utpote semper sponsa. V. 1991. **Mariae** ante et post partum virginitas fide credenda. V. 2190, 2195.

Mariae in corpore quantum valuerit sanctificationis gratia, soli Deo notum. VI, 1143. **Hanc** qui concipiendus praebuit, conceptus et natus non absulit. VI, 1142. **Naturam** de sanctificato sumens sanctam, et immaculatam de immaculato. VI, 1142. **Quantum** Christo potestas possit, mundi ostendit universitas: quantum gratia, **Mariae** monstrat integritas. VI, 1145. **Maria** Filio suo famulanti Angeliorem vidit adesse frequentiam. VI, 1146. In Christi morte dubitatura significatur. III, 2267. **Maria** Filium rogauit et in suo transitu maligni spiritus non adesset. VI, 990. **Mariam** mortem subisse temporalem. VI, 1144. **Corpus** illius in puluere non resolutum, sed in coelis assumptum esse pluribus approbatur. VI, 1144. **Idque** credendum, si non obuiaverit necdum perspecta auctoritas. VI, 1145. **Mariae** cum Christo unitas specialis. VI, 1145. **Mariae** meritum. V. 2104. **Mariam** posse plus omnibus sanctis nobis impendere suffragium, et quibus impendat. V. 2133, 2134. **Pretatio** ad ipsam B. Virginem. V. 2106, 2135. In honorem Virginis debitum solvere officium. I, 1466.

Mariae et **Marthae** negotia. I, 1464, 1468. **Maria** peccatrix. **Marthae** soror, Apostolorum facta est apostola. VI, 1298.

Mariae Magdalene ianitoris fornicationem soteribus inquinata. VI, 1998. **Prophetas** nesciens. V. 2205. **Amissa** fide venit ad sepulcrum Christi. V. 2957. **Qui** ab Angelo correpta. V. 2057. **Namque** amor de resurrectione Christi eam dubitare faciebat. III, 2401.

Martinus ab aquis Tiburtinis, traditor. IX, 763.

Martinus Arelatensis. IX, 779, 787.

Martinus episcopus Gall. X, 1755.

Martinus Mercator Theodori Mopsuesteni opus laque vertit. X, 1739. **Illius** Commemoratorium. X, 1650. **Alia.** X, 1085. **Item** subnotationes in libros Iuliani. X, 1737.

Maranatha, id est, donec Dominus redeat. II, 1161.

Mars diaconus. IX, 794.

Martis, Mercurii, Iouis nomine dies sacrilego cultu consecrati sunt. V. 2005. **Hic** mos vetator. V. 2005.

Marsorum iaculationes. VI, 747; X, 1639.

Martinus gemma sacerdotum. VI, 906. **Martinum** preces suas exaudisse, multi experti sunt. VI, 1026.

Martyrium quomodo incidatur ab impiis. III, 2367. **Martyrium** ab Abel dedicatum. V, 1740. **Baptismi** vires supplet. VI, 767, 775; X, 1871. **Martyrium** spiritale. V. 2127.

Martyrium aliud occasu, aliud conseruatu carnis. V. 2120.

Martyres, Christi scapulae. V. 1997. **Christus** in Martyribus peritur. V. 2162. In agone Martyris duo consideranda. V. 2153. **Martyrium** tyrocinium et progressus. V. 2158. **Martyres** ante Martyrium, Christi martyres fuisse necesse est. V. 2120. **Gloria** ipse quantum sibi accensit. V. 2158. **Martyrium** tumulus sub ara Dei congruenter constituit. V. 2154. **An** distet inter Martyres, ambigi videtur. V. 2133. **Quantum** illis debeamus. V. 2136. **Martyres** non cessant orare pro nobis. V. 2354. **De** nobis gaudent, quando eos quos

veniamur, imitemur. V. 2354. **Pro** nobis intercedunt, cum in nobis aliquid de suis virtutibus recognoscunt. V. 2297. **Martyrium** solemnitates, martyrium sunt exhortationes. V. 2160. **Eos** vere colunt, qui imitantur. V. 2160. **Martyrium** cultu laudatur. **Saluator.** V. 2154. **Non** solum Martyribus caelum datum. V. 2157, 2159. **Martyrii** palma etiam non potest aquiri. V. 2272. **Martyres** suos habet pax. V. 2301, 2302, 2307; VI, 1712. **Martyrii** gratia non fraudandos, qui in conditis hominum impetus patienter sustinent. IX, 791. **Martyres** esse omnes qui secundum Evangelium vivunt. V. 2129.

Massa candida. V. 2352. **ex** omni sexu et etate collecta. V. 2352.

Materia informis quid sit. I, 1410. **Creaturae** omnes etiam intellectuales ex informi materia, de nihilo prius conditae, in multiformes species diuisae. III, 2151. **Predicatur** tamen angelus spiritualis. III, 2152. **Et** ignis incorporeus. III, 2164.

Maternas ex Agrippina civitate. IX, 779, 787.

Matheseos ars est inventum diaboli. III, 2347. **Iis** faveat qui peccare amant. III, 2347, 2350. **Multis** argumentis refellitur. III, 2351. **Mathesi** dediti sine sollicitudine numquam sunt. III, 2359.

Mathematicis qui credunt, eveniunt illis quae ipsi dicunt, secus alius. cur. III, 2352. **Error,** quo dicunt Deum totius mundi ordinem semel statuisse, et ministris sideribus tradidisse. III, 2352. **Mathematici** spernendi. VI, 1174. **Hi** in stellas peccatum frustra regerunt. V. 2215. **Mathematici** diu Roma prohibiti. III, 2355. **Mathematicos** ab urbibus exterminari iubet Valentinianus. X, 1751. **vide** Fatum, et Liberum arbitrium.

Mathaeus novi Testamenti primus scriptor. VI, 856.

Matrimonia Patriarcharum ad puteos quid significarint. V, 1762. **Matrimoniales** tabulae. V. 2298. **Nuptialem** benedictionem cum sponsa accipere in civitate Romana non praesumit, qui se virginem non cognoscit. V. 2291, 2293.

Martina laudes a nocturnis vigiliis diuisae. I, 1456, 1457.

Matutinis laudibus Prima iungitur. I, 1456, 1457.

Mauritius. IX, 816, 827.

Mauritonia. IX, 735. **Mauritoniae** situs. IX, 734.

Maurorum feminae labores etiam in navibus gerunt. III, 2349.

Maurus ab Utica. IX, 763.

Maxentio auctore tempestas sedata. IX, 775.

Maxidus. IX, 801.

Maximianus Primitianum absentem damnarunt. IX, 841.

Erga Maximianistas quomodo se gesserint Donatistae. IX, 809, 811. **Maximianistas** Donatistae persecuti sunt. IX, 773. **Ad** damnarunt. IX, 820.

Maximianus protector domesticus. IX, 816, 827.

Maximilla Egellii uxor. VIII, 1150.

Maximus ab Usua. IX, 179.

Maximus episcopus. X, 700.

Maximus. IX, 782, 783.

Maximi Taurini Sermones. II, Natali Domini. V. 1989.

In Epiphania. V. 2019. **De** Passione Domini. V. 2042. **De** Juda et de agro in sepulchram peregrini. V. 1901. **De** Sepulchro Domini. V. 2294. **De** Pentecoste. V. 2093. **De** Petro et Paulo. V. 2120.

Medasibus. VIII, 1141.

Mediatoris ratio. VII, 1168.

Medicus contraria contrariis, vel similia similibus curat. V. 2205. **Medici** spirituales more medicorum carnis se gerunt. V. 2206. **His** illi in quo praecellant. V. 2322. **Medici** caelestis vires agis, odio habens morbum, et diligens aegrotum. V. 2254.

Medicinalis potio, nisi periculose aegrotantibus, non sumenda. **Leitaviarum** diuersae. V. 2077.

Meditatio, quasi mentis diutatio. VI, 967. **Quid** sit. VI, 802, 803, 816, 967. **Meditationis** officium. VI, 997. **Ultimas.** VI, 943. **Effectus.** VI, 816. **Quae** nobis sunt creditanda. VI, 816, 943. **Meditator** quae Dei sunt fidelis cum vacat. X, 1877. **Meditationem** lectio praecedere, oratio consequi debet. VI, 1004. **Meditatione** Christi mysteria percurruntur, quo plus in Deum excutitur affectus. I, 1465. **Meditationem** liber. VI, 961.

Meditatio in his, pro, in horum meditatione exercitatio. III, 2276.

Megallus Primas Ecclesiae Numidiae. IX, 834.

Megestae angularis aegritudo, et mirabilis curatio. VII, 843.

Melania, seu Melena, sancta mulier. X, 1730.

Melchisedech apocritus praecursor sancti futuri filii Dei. III, 2329. **Non** potuit esse sacerdos Dei, cum non esset potius qui serviret Deo illi, quam ejus Abraham fuit caput. III, 2328, 2329. **Non** potuitus est homo. III, 2325, 2327. **Abraham** nequit nisi sole natura praepari. III, 2326. **Quantum** ad rem pertinet a Deo Patre nihil differre innuitur. III, 2327. **Ingenitus** est. III, 2329. **In** carne appa-

ruit, ut Christus in habitu hominis frequenter apparuit. III, 2329. Spiritus sanctus est, tertia persona, unius cum Christo naturæ, unius dispensationis. III, 2329. Christus est sacerdos summus, Melchisedech secundus. III, 2329. Hæc mos improbat, quo in oblatione summus vocatur. III, 2329. Eum sine patre et sine matre quomodo interpretentur alii. III, 2328.

Meletiani sperant terrena et transitoria in repromissionibus Dei. VIII, 1218.

Melito corporeum omne a Deo non rejicit. VIII, 1214.

Memplonitanus locus. VII, 837, 831.

Memor sanctæ recordationis episcopus. X, 1738.

Memoria. VI, 786, 807. omnium rerum thesaurus et custos. VI, 805. Similis est ventri pecoris. V, 2530.

Memoria Patris auctoris. V, 2127. *Memorie* duorum Apostolorum Romæ. IX, 805. *Memorie* sanctorum communicare quid. IX, 805. Illic offerre. IX, 805. *Memorie* fenestella. VII, 840. Sen ostium. VII, 847.

Memorius presbyter. IX, 794.

Menalius. IX, 780. Quid finxerit, ne thurificasse probaretur. IX, 774.

Mendacium natura ipsa judicante odiosum. I, 1412. Non minimum est peccatum. VI, 1183. *Mendacium* non est negare sibi esse, ac non indicare quod obsit querenti. III, 2410. *Mendacium* est omne peccatum. X, 1871. Nemo habet de suo nisi mendacium et peccatum. X, 1788, 1887. *Mendax* omnis sive maligno spiritu esse non potest. V, 2348. *Mendacium* labor. X, 1863. *Mentientis* sive simplici verbo, sive artificioso ingenio, unum est crimen, eadem poena. VI, 1101.

Mens a patre. VI, 786. Qui omnia esse dicitur. VI, 786. *Mens* ab eo quod emineat. VI, 786, 804. Nulla interposita natura ab ipsa veritate formatur. VI, 786. *Mens* animæ speculum. VI, 1009. *Mens* speculum, quo se et Deum inspicit. VI, 818. *Mentis* dilatio, sublevari et alienari quid. VI, 818. *Mentis* alienatio doceri nequit. VI, 818.

Mensurus Felicem apud se latentem publice denegans, causam palatio dicere cogitur. IX, 775. Ornamenta ecclesiæ pretiosa senioribus fidelibus commendat. IX, 775. Jussus reverti, ad Carthaginem non pervenit. IX, 775.

Meractus fossor. IX, 784.

Mercantia in monacho, usura occulta. VI, 1239. *Mercimonium* Christi nobiscum. V, 1989.

Mercarius quis fuerit, et quo tempore natus. V, 2003.

Mereurius, cujus nomine dies dictus, quique inter deos cultus. VIII, 1193. Præclarum edidit Filius divinitati testimonium. VIII, 1102.

Merita ibi esse Pelagiani volunt, ubi dona Dei non fuerint. X, 1824. *Meritis* solis apud Deum discernimur. V, 1980, 1981. *Meretur* homo quod voluerit. V, 2244. *Meritum* malum, et meritum bonum quomodo habeat homo. X, 1636. *Meritum* ante gratiam nullum est nisi malum; quo fit ut nullus nisi iuste damnetur. X, 1627. *Merita* Sanctorum omnia non vult Cassianus ita ad Deum referri, ut eorum naturæ nihil adhibetur nisi quod gratiam est. X, 1813. *Meritum* propriè voluntatis tunc est, quando hanc præcedit gratiæ donum. X, 1638. *Meritis* ante gratiam locum facere impium est. X, 1803. *Merita* propria sine gratia lepram habere possunt, non sanitatem. V, 1855. *Merita* hominis omnia preventit Dei gratia. X, 1757, 1759, 1775, 1781, 1789, 1885. Nec meritis hominum datur ut Pelagiani volunt. X, 1625. Tales nos amat Deus, quales futuri sumus ipsius dono, non quales sumus nostre merito. X, 1787, 1864. *Merito* nullo præcedente accipit homo donum quo se purat et meritum. X, 1856. *Merita* omnia a fide incipiunt. X, 1830. *Merita* ex gratia, non ipsa ex meritis. X, 1826. *Merita* sanctorum omnia ad Dei gloriam referenda. X, 1757, 1775, 1808. *Meritum* omne sanctorum per totum sæculi vitam fuit gratia. X, 1657. *Meritum* meum, mors Christi, misericordia Domini. VI, 961. Deus ita bonus, ut nostra velit esse merita, quæ sunt ipsius merita; et pro his quæ largitus est, æterna sit præmia largitorus. X, 1759. *Mercies* debetur bonis operibus. X, 1788, 1885. Sen gratia, quæ non debetur, præcedit, ut fiat. X, 1865. *Meritorium* in futuro nullam esse distantiam, Jovinianus dicit. X, 1718. *Merita* eorundem operum in diversis sunt diversa. III, 9572.

Merodach a Melchisedech. IX, 774, 787.

Meum et tuum si tolleretur, quæta esset hominum vita. VI, 1258.

Miccus scriba. IX, 781.

Migatus monachus. VII, 815, 813.

Migues fossor. IX, 794.

Militæ nomina plures complentur. V, 1205. *Miles* terrenus et spiritualis comparantur. VI, 1014. *Militæ* mundanæ et Christianæ discernuntur. V, 2154. *Militem* quam defecerit incontinenti esse servum. V, 2214. *Militia* Christi non omnia honestatis esse debet. V, 1304. *Militæ* terreni ornamenta. VI, 1050, 1051. *Militum* in peccatis virgines exerce-

satio, sed quam vana. V, 1304. *Militia* justa. V, 1879. *Militem* licentiam Judæis ac Paganis Valentinianus denegat. X, 1751.

Miles carcer. IX, 773.

Milevra synodus an. ccccvi. Adversus Pelagii hæresim Innocentio scribit. X, 1712. Ad imitationem Ecclesiæ atque provincie Carthaginensis. X, 1712. Eadem rescribit Innocentius. X, 1714.

Mileniorum, et eorum qui ad ipsos prope accedunt, doctrina. VIII, 1218.

Milvades episcopus urbis Romæ. IX, 778, 779.

Ministri Dei sunt boni ad omne bonum, mali sunt ministri diaboli ad omne malum. V, 1775. *Ministrorum* Dei qui meritum necessarium putat, Dei dono facit injuriam. III, 2312.

Minoricensis Insulæ situs, magnitudo, oppida. VII, 821.

Minutum abusive pro parvo. I, 1412. *Minutus* pepus. IX, 799.

Miracula non sunt contra naturam. X, 1885. *Miraculorum* vororum ac magicorum discrimen. VI, 726. *Miracula* alia visibilia, alia invisibilia. X, 1879. *Miracula* Dei tantum videant quibus present. X, 1868. *Miracula* clara, non sanctam faciunt. VIII, 1221. facta sunt etiam a peccatoribus. VIII, 1221. Prodigia ut fierent per Apostolos, temporis gratia est, non personarum. III, 2288. Hæc fidei semina fuerunt. III, 2288. Ad miracula non exemplum aut ratio, sed fides exigitur. V, 2072. *Miraculum* de Eucharistia canibus projecta. IX, 804. Et de ampulla Chrismatis per fenestram facta. IX, 804. *Miraculum* maximum, peccatoris conversio. V, 1919.

Miseri sunt, qui vel non habent quod volunt, vel id habent quod non recte volunt. X, 1864. *Miseria* hominum communis est, et quatenus ab ea nos liberet regeneratio. V, 1965. *Miseria* hominis a Deo recedentis. VI, 809. *Miseria* hominis magna est, cura illo non esse, sine quo non potest esse. X, 1864, 1869. *Miseria* summa, non sperare in Deo, et de se sibi secunda promittere. X, 1866. *Miseris* multis Deus Israelitas affligi voluit, ut misereri discereat. VI, 1057.

Misericordia Dei nulla opera vacant, quando indulgentia consili et flagello. X, 1859. *Misericordia* Dei prevenimur, ut de quacunque miseria liberemur. X, 1787, 1876. *Misericordia* Dei injustitia esset, nisi Dei esset. VI, 1150. *Misericordia* Dei proluxa, patientia est, non negligentia. V, 1802. Qui nunc nos roget, qui postea judicaturus. V, 1803. *Misericordiam* hic prærogat Deus, in futuro exercet justitiam. V, 2273. *Misericordia* Dei inique ostenditur, ut in peccatis permaneat. VI, 766. *Misericordie* Dei sinus semper patet penitentibus. VI, 1187. At justitiam Dei nequit unquam aufere. VI, 1187. *Misericordia* maxime eget homo. V, 2528. *Misericordie* Dei imploratio. VI, 946, 949. *Misericordie* commendatio. VI, 1246. Ad Dei misericordiam fugiendi necessitas ac modus. V, 2265.

Misericordiam sibi primo debet homo. V, 2528. *Misericordie* spes non est nisi misericordibus. V, 1982. *Misericordie* divine contra se jamjam claudit, qui alius non dimittit. V, 2242. *Misericordie* pontem ubi nobis extendit Deus, iniquum est aliis velle subducere. V, 2261. *Misericordie* divine artificium est, quod egent alii, ubi abundant. V, 2536. *Misericordiam* impendens, divini operis est executor et minister. V, 2036. Cautionis Christi vinculum tenet. V, 2531. *Misericordiam* aliis exhibendo, sibi quisque eam apud Deum commendat. V, 2528. *Misericordia* est in ordo, ad eam per terrenas misericordias pervenitur. V, 2530. *Misericordia* misericordie præste est. V, 2006. *Misericordia* iram Dei avertit, a peccatis solvit, ignes futuros extinguit. V, 2541. *Misericordia* sola liberabit, aut eus delectus damnabit. V, 1898. *Misericordie* operibus indesinenter insistendum. VI, 798. His nolitas post hanc vitam locus. V, 2250. *Misericordia* oleo significatur. V, 1828. *Misericordie*, clementie et pietatis discrimen. VI, 1275. *Misericordia* et veritas ne disjungantur. X, 1898. *Misericordia* nulli claudenda, nec ubi peccatori peccata impunita relaxanda. VI, 1250. *Misericordia* in iudice non debet esse sine disciplina. V, 2528. *Misericordiam* præstet etiam qui corripit ac plectit. V, 2529.

Missa in Dominica solemniter celebrata bona circiter septima. VII, 829. In Missis unius vel duarum horarum spatium standum. V, 2277, 2278, 2279. *Miss* rum celebrationem interis quisque die Dominico. V, 2275. Potentes cogunt. *Prestigeum* ut Missam abbreviet. V, 2275. *Missæ* tunc sunt, quando manera offeruntur, et corpus vel sanguis Domini consecratur. V, 2274. Neque hoc fit nisi in domo Dei. V, 2277. Reprehenduntur qui ab ecclesia ante discedunt, quam mysteria complectantur. V, 2077. In die Dominico aut aliis propriis festivitatis ordinibus vel diebus officiis, dantur omnia mysteria mandantur. V, 2276, 2278. Hoc est usque quo oratio Dominica datur, et benedictio

populo datur. V, 2276. 2279. Pene omnes auditis lectionibus discedunt. V, 2276, 2277. Quam hoc iniquo animo tulerit Cæsarius. V, 2276, 2278. Vere ignorat quantum boni in celebrandis Missis agitur, qui testinus egreditur. V, 2276. Quodnam hoc bonum. V, 2279. Lectio ad Missas. V, 1793. Oratio sacri altaris, a B. Basilio edita quam pene universus Oriens frequentat. X, 1775. In mysteriorum celebratione recitantur lectiones propheticae, apostolicae, evangelicae. V, 2276. Item Sursum corda, Sanctus, oratio Dominica. V, 2277. Item datur benedictio. V, 2277, 2279.

Missio non eum ostendit minorem qui mittitur, sed illius unitatem indicat atque concordiam. V, 2188. Pater solus nusquam legitur missus. VIII, 1197. Missio Verbi quid. X, 1890. Missio Filii aut Spiritus sancti non dicitur secundum substantiam divinitatis. VI, 757. Missio Christi, totius opus Trinitatis. VI, 910.

Mitra, a qua episcopus pater vocatur. IX, 801.

Monas monadem genuit. VIII, 1165.

Monachorum vitam in propria domo Protasius et Gervasius egerunt. VI, 1104. Monachorum tria genera in Ægypto. VI, 1268. Monachi propositum mutari nefas esse. VI, 1314. Qui monachus factus sum, aut monachus salvis ero, aut non salvabor. VI, 1243. Monacho superbo melius erat, si uxorem duceret. VI, 1224. Monachus qui ordinis sui regulam impugnatur, antichristus est. VI, 1131. Monacho nihil tam mortale, quam vicos, civitates et gentium multitudinem circumire. II, 1147. Monachum in patria sua perfectum esse posse. VI, 1101. Monachi in eremum secedentes, fratrum synaxim non debent spernere. VI, 1224. Recto coguntur fratres in cœnobiiis visitare. VI, 1224. Nec arguendi qui hoc sponte præstant. VI, 1224. Certum est fratres nihil habere, possidere, dare vel accipere sine superioris licentia. I, 1449. Monachorum munuscula. I, 1453. Munera qua conditione accipiantur. I, 1449. Nemo poterit sibi retinere, quod per pactum ad omnes pertinet, et Deo est consecratum. I, 1450. Monasticae professioni contrarium est cellulam variis picturis et imaginibus ornare. I, 1462. Sufficiat imago crucifixi cui assistat hinc inde Joannes et Maria. I, 1463. Monachi cujusdam inaudita tentatio in vestibus. VI, 1104. Tempus lectioni aut labori assignatum. I, 1450. In silentio operentur, nisi necessitas operis aliud exigat. I, 1450. Monachis id operatur silentium, quod aqua piscibus. II, 1146. Extra monasterium nemo manducet aut bibat sine præcepto. I, 1450. Vinum Sabbato et Dominica qui volunt accipiant. I, 1450. Claustrales non debent pauperum et hospitum cura distendi. I, 1464. Contra cœnobitas, qui alios videntes circa temporalia occupatos, invident, detrahunt. I, 1464. Monachi si non fidelium elemosinis juventur, necesse est eos opere terreno, quanto fidelium damno, plus solito occupari. V, 2534.

Monacha non est, quæ præter necessarium victum et vestitum aliquid habet. I, 1453. Moniali reclusæ præscripta Regula. I, 1452. *vide* Reclusa.

Monasteria habent et adjuutores Christi, et ministros diaboli. V, 1893.

Monaxius Præfectus prætorio. X, 1727. Consul. X, 1731, 1732.

Montanus Donat. IX, 839.

Montanus presbyter. IX, 794.

Montanica duo principia sibi contraria introducunt. VIII, 1218.

Montare in aera. III, 2173.

Montenses unde dicti sint Donatistæ. IX, 805.

Morbus regius aliquæ variè nominatur. VII, 815, 816.

Mores. Optimi sunt ad institutionem morum primi qui-que aul. II, 1108.

Morionem finxit quidam xxx annis. III, 2537.

Mors a morsu nomen accepit. X, 1617. Quare somnus vocetur. V, 2063. Quid sit. VIII, 1771. Mors privatio est, nomen tantum habens, non essentiam. X, 1616. Si nihil est, quomodo videre, tenere, insultare, vinci et damari possit. X, 1618. Morituum fuisse Adam, sive peccasset, sive non peccasset, Pelagiani docent. X, 1615, 1614. Mortem a Deo non esse, sed ex invidia diaboli per peccatum accidisse. X, 1613. Mors non ex Deo, sed ex divini mandati contemptu. V, 1759. Non nature conditio, sed pœna peccati est. X, 1667. In arbore facta non fuit, sed inventa per hominem. V, 1757. Mors est vere denitum. VI, 1139. Mortis auctor dici nequit Deus, nisi dicatur et peccati. X, 1619. Mors et vita a Deo esse, et tamen mortem a Deo non fecisse qui dicatur. III, 2254; X, 1886. Mortis auctor aliter diabolus, aliter Deus. X, 1680. Ut moriantur homines, pœna peccati est; ut revertantur ad vitam, Domini miserantis est. X, 1616.

Mortes rerum mutabilitatem plores. VI, 732. Mortes quatuor secundum Scripturam. VI, 741. Mors et vita tripliciter dicuntur. X, 1679. Mortes sunt duri, et prima nomen duæ partes. V, 2074. Mors prima animam nolentem pelat

e corpore, secunda nolentem tenet in corpore. X, 1875. Mors justis prima, non secunda debetur. X, 1614. Mors prima dici potest bona, non secunda. X, 1871. Bona dicitur piis, quamvis etiam pœna peccati. X, 1871. Mors secunda. III, 2554, 2248. Mors unde propera bonis, unde malis. VI, 1036. Mortis incertum nobis repræsentat oratio Dominica. V, 1870. Moriturne sint, an non, quos iudicii dies vivos repererit; utrumvis in fide liberum est. VIII, 1215. Morituros non esse, qui novissimo Christi adventu superstites fuerint. VI, 1161.

Mortis præveniendus dies, qui prævenire consuevit. V, 2046. Mors coguanda quoties lecto decumbamus. VI, 1061. Mortis cogitatio cupiditatem coercet. V, 2152. Mortis consideratio. VI, 987. Percutitur hac animadversione peccator, ut moriens obliviscatur sui, qui dum viveret, oblitus est Dei. V, 2135, 2221. Morituro dicenda oratio. VI, 1152. Morienti delectabile est et salutare de Christi humanitate loqui et satari. VI, 1133. Mortem communem non lugere, philosophicum; in morte animæ consolationem recipere, irreligiosum. VI, 1199. Mortem ob serenitatem conscientie non timere, omnibus mundi deliciis præstat. I, 1471. Mors metuit etiam servos ejus a quo victa est. III, 2268. Mors nostra morte Christi devicta. III, 2539. Mors quomodo moriatur. V, 2063. Mori non potuit nisi in vita. V, 2349. Quomodo Christus mortis mors exsisterit. X, 1617. Morte injusta justam mortem Christus devicit. V, 1898. Mors Christi simpla duplam nostram solvit. VI, 1193. Mors nunc magis optanda quam lugenda, nec tamen sibi inferenda. VI, 1162. Præsentis vitæ est præterenda. VI, 1131. Bonis est janua quæ eos repræsentet, non auferat vitam. V, 1957. Reptitudo principium est, laborum nullo, peremptoria vitorum. I, 1171. Morti justorum assistunt Angeli et auxilium præbet: impiis pessimi spiritus de corpore extractos ignibus tradunt. I, 1472. Morte mala non perire qui piis operibus dediti sint. VI, 1519, 1320, 1321. Mortem malam non facit, nisi quod sequitur mortem. X, 1863. Latius mortui multi ambulant, et viventes portant funera sua. V, 1783.

Mors spiritalis credenti necessaria. V, 1824.

Mortuus peccato. VI, 1052. Mortuos lugere alias licuit, post Christum jam non licet. VI, 1160. Mortuum filium unicum nuntianti, patris ethnicæ responsum. VI, 1166. Mortuos aliter Christus, aliter Apostoli suscitavit. V, 1927. Mortuus excitatus narrat quid viderit. VII, 838. Mortui qua ratione appareant. VI, 799. Nesciunt quid hie agatur, dum agitur. VI, 799. Quibus modis discere id valeant. VI, 799. Ipsi est cura de nobis, sicut nobis de illis. VI, 799. *vide* Defunctus.

Mortificandæ carnis necessitas et utilitas. VI, 1073.

Motus tres sunt species. I, 1439. Mover Deus se ipsum sine tempore et loco, creatum spiritum sine loco temporaliter, corporalem creaturam temporaliter et localiter. VI, 746. Qui id intelligatur. VI, 746.

Moysi nomen mysticum. V, 1789. Moyses ut Christi, ita et Legis typum gessit. V, 1815. Ipse intelligitur Lex. V, 1781. Injuriam Dei vindicat; non iracundiae satisfaciit. V, 2262. Dominum vidit. V, 2026. Moysi faciem sustinere non valentibus Judæis, ostensum est quia peccatores gloriam Dei non merentur adspicere. III, 2222. Moysi uxor Æthiopissa unde et quando accepta. III, 2171. Moysi ætas in tres quadragenarias dividitur, 1° in domo Pharaonis, 2° que exsul ex Ægypto, 3° qua dux populi per desertum. III, 2174. Moysi infidelitas in Cades. III, 2172. Ejus mortis et sepulcri cur nemo conscius. III, 2174. Virgam in qua multa signa fecerat, ne adoraretur, secum eum abstulisse multi putant. III, 2174. Moysi filii sacerdotio ejus quare non successerint. III, 2170. Moysen cum suo vero corpore, sed quod postea iterum sepulture mandatum sit, in transfiguratione Christi visum esse auctores consentiunt. III, 2198.

Mulier a mollitie nomen habet. V, 2292. Portio est viri. III, 2403. Mulier non est imago Dei, sed viri. III, 2228, 2229, 2244, 2519; VI, 759. Mulier malorum omnium causa est. V, 2052. Adam inter paradisi delicias potuerat inconcussus stare, si ibi Eva non fuisset. V, 2052. Mulier quantum conferat diabolo ad vincendum. V, 2052. Nullo tot animas diabolus capit, quot loqueo mulierum. II, 1141, 1142, 1147. Mulierum familiaritas omnibus fugienda, maxime monachis et clericis. V, 2501. Nec solum extranearum, sed et ancillarum, vicinarum, filiarum, alumnarum. V, 2502. Quanto vilior earum consilio, tanto facilius ruina est. V, 2502. Mulierum opprobrium quomodo Christus nascendo et resurgendo absterserit. V, 1993. In nativitate mundi uxor ducit virum ad mortem, in passione Christi uxor provocat ad salutem. V, 2058. Per mulierem mors mundata, per mulierem vita hominibus reparatur. V, 2046. Mulier deus cunctos suos dimittendi potestas Joban. edicto tota est. III, 2548. In urbe Roma. III, 2548. Mulieribus Romanorum vinum usus incognitus. III, 2550. Mulier quædam in urbe Roma ex-

cum maritos habuit, et vir duodecim uxores. III, 2357. Mulier alia quæ quinquæ peperit. III, 2356. Mulier quæ fecerit ut non possit concipere, tot homicidiorum rea est, quot poterat parere. V, 2298. Mulierum in ecclesia garrulentium importunitas. V, 2278.

Multicolæ. VIII, 1101.

Munatius. IX, 794.

Mundiles cordis prærequiritur visioni Dei. V, 2085.

Mundus nunc dictus. VI, 893. In Scripturis dicitur aliquando in bono, aliquando in malo. IX, 859. Mundi bipartita significatio. X, 1891. De mundi origine variae opiniones. III, 2316. Mundum ab æterno esse aut æternum fore dicere valde inconueniens est. III, 2231. Mundum coepisse. VI, 1011. Coepisse, ac solvendum esse, certum est: quid ante fuerit, aut quid post futurum sit, non ita certum. VIII, 1177. Mundum nisi necessitate ac nisi materia adjuvante potuisse a Deo condi Manichæi negant. VIII, 1131. Mundus conditus est a vero Deo. V, 2176. Ex nihilo, et quasi non ex nihilo. VI, 1019. In æquinotio verno. III, 2517. Kal. Aprilis. III, 2252. Cur factus sit, et quod in Deo sit factus. III, 2216. Mundus inter regnum Dei et infernum medius, de utroque non nihil habet. VI, 894. Mundi exordium cur nullus ante Moysen exposuit, cur Moyses id cepit. III, 2218. Munde leges præscripsit Deus, non sibi. III, 2355.

Mundi ætas. V, 2048. Tribus millibus ann. et supra a constitutione mundi data est Lex. III, 2340. Mundus jam sexto millesimo agitur. III, 2357. Mundi annorum sex millium figuram habent opera sex dierum. III, 2320. Mundi sexto millenario venit Christus. III, 2329. Millesario septimo erit requies. III, 2320. Mundi sex ætates. V, 1920; VI, 742, 749. Mundi finem instare. VI, 1187. Mundi huius proximus erit, cum in toto mundo receptum fuerit Evangelium. X, 1836. Mundi transitura est figura, non substantia. VIII, 1219.

Mundus iste nobis carcer et exilium. VI, 1530. Mare quod multiplici ratione transitur. VI, 1509. Quasi diluvium est, cui supernat fides. VI, 847. An in mundo aliquid amari ab homine debeat. VI, 1083. Tria in hoc mundo pessima, ac tria optima. VI, 1065. Mundi typum habuit Jericho. VI, 1290. Mundi fallacia. V, 1814. Pericula quibus plenus est. V, 2033. Mundi arma, terrena prædia. VI, 1216. Mundus aut ridet et calcit nos, aut videtur et calcatur a nobis. V, 2020. Amarus est, et diligitur; putas si dulcis esset, qualiter diligeretur? V, 2313. Mundus amare nescit; artifex est odii. VI, 1223. Necesso est oderit, quos videt odisse quod diligit. X, 1891. Mundi amor, mala regio. V, 1891. Mundi amor ac timor ad omne peccatum ducit. X, 1879. Mundi amatores tempus velut mola conterit, ac gyrat. III, 2446. Horum infelix occupatio semper incipit. III, 2446. Mundi peregrinus est, qui ad superiorem pertinet civitatem. X, 1860. De mundi contemptu ad Clericos Sermo. VI, 1215. Mundus totus, ipsius meritum supergrediente pretio, redemptus. V, 2042.

Munera Deo grata. V, 1919. Munus Deo placitum, quo fit ut habeat causas minnerandi. V, 2015. Omnia sibi præstari a nobis putat, si illa egerimus, ut nobis ab illo cuncta præstentur. V, 2015. Nos ipsos plus diligit Deus quam nostram substantiam. V, 2017.

Murmuratio nasci solet, aut quod iniqua jumentur, aut quod minus digna sit jumentis persona. II, 1110. Murmurantibus displicat Deus. V, 1916.

Murorum dies. VI, 1172.

Mustela serpenti inimica. VI, 1241.

Mutis harenarius. IX, 798, 799.

N.

Nauman mundatio. V, 1830.

Nabor a Centurion. IX, 775.

Nabuchodonosor Christum in camino vidit. III, 2391.

Nagurba. III, 9189.

Namarius vir illustris. X, 1790.

Nampius scriba. IX, 816.

Nasoon. VII, 816.

Nassutius episc. Donat. IX, 778, 790.

Natalis. IX, 787.

Nativitas sic est quasi arbor quæ inseritur. III, 2382. Frustra accusatur a Manichæis. III, 2382, 2384. Nascendi tres species mirabiles in Adam, Eva, Christo. V, 1989. Nativitas Ariana definitio. VIII, 1166. Natalis hominis merito celebrandus. III, 2381. Qua solemnitate celebratur a potentibus. V, 1973. Natalis sui die festo solent divites exquisita dare apophoreta. III, 2371. Nativitates hominum duæ. X, 1868.

Nativitas nullius celebratur, nisi Joannis et Domini. V, 2111, 2113. Natalis Christi appropinquante solemnitate

quid præstandum. V, 1973, 1975. Nascendo Christo lux crescit, minuitur caligo. V, 1989, 1993. Diei huius prærogativa. V, 1994. Quæve dulcedo et gratia. V, 1977. Natalis Christi, ipse est nuptialis dies. V, 1975. Natali Christi quæ præsertim virtutes commendentur. V, 1990. Nascendi Domino aliquid vovendum. V, 1978.

Navigius adjutor numerorum. IX, 816.

Nazareth archiepiscopus. II, 1155.

Natura quid sit. VI, 810. Natura est omne quod Deus fecit. X, 1859, 1865. Ideo nihil in miraculis contra naturam. X, 1885. Natura potest esse atque est sine ullo malo, at non potest esse sine omni bono. X, 1872. Natura nihil non bonum. VI, 775. Naturæ mutatio, opus diaboli. V, 1888. Natura non semper opponitur gratiæ. X, 1880. Natura impletur dicitur, quod per fidem intelligitur observatum. V, 1743. Naturæ acule insunt justitiæ semina. III, 2361. Legis principia. III, 2362. Natura sordet sine gratia. X, 1796. Necessitas quando excuset a legis observatione. III, 2257.

Negligentia in sacris rebus sacrilegium. VI, 1207.

Negotia sæculi saltem intermittenda, ut vacetur orationi et lectioni. V, 2293.

Neporus. Vide Lazarus.

Nepos filium filii et luxuriosum significat. I, 1418.

Nepolis absurda doctrina de regno Christi et sanctorum per mille annos. VIII, 1218.

Nestorius impius et vani sensus vir. X, 1883. A Theodoro Mopsuesteno deceptus. X, 1759. Christum aut hominem cum Deo, aut præter Deum esse blasphemavit. VIII, 1213. Negat Verbum ex Maria editum, sed qui ex ea genitus est Verbum habere concomitans. X, 1684. Sic in synodo Ephesina inhibitus est, quasi volens Pelagii dogma renovare. X, 1685. Nestorio adherent Coelestiani. X, 1761. Nestoriani et Pelagiani cognati confuderantur erroribus. X, 1851. Nestoriana et Pelagiana hæresis eadem. X, 1683, 1686. Ad Nestorianam impietatem exsecandam Cyrillo Coelestinus apostolice auxilatus est gladio. X, 1851. Nestorii ad Coelestinum duæ epistolæ de episcopis Pelagianis qui Constantinopolim se receperant. X, 1735. Coelestinus inquit eum pejus aliquid sentire quam illos. X, 1754. Rectam tamen illius esse de peccato originali sententiam. X, 1755.

Nicasius. IX, 785.

Nicodemus Judæorum sacerdos. V, 2148. Ejus Reliquiæ. VII, 807, 809, 811, 815.

Nicolus Cretensis archiepiscopus. II, 1143.

Nigras vestes lucus ergo deferre alienum est a Christiano. VI, 1163.

Nihilum. Ex rebus creatis nullam in nihilum redire. VI, 728.

Ningit. III, 2396.

Ninus primus dicitur bella finitimis intulisse. III, 2353.

Ninus. IX, 805.

Niventis. IX, 806.

Nobilitas mala, quæ per superbiam apud Deum reddit ignobilem. V, 2033.

Noceri nulli nisi a se ipso posse, falsum est. X, 1743.

Noe vox prædicantis exordium mundi. V, 2029. Noe caritatis omnia tolerantis exemplum. V, 1952, 1953. Noc requiem Dei in sanctis significat. V, 2068.

Nominum variae terminationes. I, 1383. Nomina numerorum quæ ætate, aut quæ declinabilia sint. I, 1408.

Notarius idem sonat quod exceptor. IX, 820. Notarii Ecclesiæ catholice, et notarii Donatistarum. IX, 816. Flavius Tribunus et Notarius. IX, 816.

Notoriæ Apperiturum. IX, 807. Notoria Donatistarum. IX, 821. Item alla. IX, 828.

Novatianus. VIII, 1221. Fornicatorem sacrilegum putat, ut qui in Christi membra peccet. III, 2408. Fingit agendam penitentiam, quam negare non audeat dandam. III, 2304. Abutitur verbis Domini, Qui me negaverit, et ego negabo ipsum. III, 2304. Unum sensum esse vult, et negantis Dominum, et peccantis in Spiritum sanctum. III, 2304. Fornicationi non ignoscendum sentit. III, 2305. Cum adulterio et homicidio veniam Deus dederit, ac promiserit idololatriis penitentibus. III, 2305, 2308. Imo peccatis omnibus, uno excepto in Spiritum sanctum. III, 2307. Novatiani duplex error, idololatriæ penitentiae fructum negare, et prædicare bonas a malis contaminari. III, 2309. Negat in una Ecclesia esse bonos et malos. III, 2310. Quo abscissionem suam excuset. III, 2310. Idololatriæ crimen a solo Deo, in quem admissus est non a se remitti posse dicit. III, 2310. Hujus rei sic se penitentiam suadere dicit, quomodo Petrus suavit Simonem mago. III, 2310. Quod corpus Domini peccatoribus tradatur, reprehendit. III, 2310. Christianos negat, qui non sunt suæ societatis. III, 2311. Super Christi nomen suum suis posuit. III, 2312. Novatianorum error refellitur. VI, 1197.

Novatius. IX, 816, 827.

Novitate quacumque Ecclesia universalis pulsatur. X, 1756.

Nova creatura trifarie dicitur. VI, 1027.

Novissimorum consideratio multis suadet. VI, 930.

Nox mater iniquorum. VI, 126. *v. Dies.*

Numeri senarii perfectio. VI, 741. Mysterium numeri septenarii et octonarii. VI, 749, 750. Ad quinquagesimi. III, 2338; V, 1822.

Nunidia. IX, 784, 785.

Nundinarius diaconus. IX, 774. Apud Consularem inlat et Silvanus traditor probetur. IX, 795. Ipsius cum Silvano dissensionem componere conantur plures Episcopi. IX, 795.

Nuptias etiam primas Marichæus, secundas Cataphryges damnant. V, 2185; X, 1718. Nuptias ne quidem secundas amittas, etc., damnat Hieronymus X, 1696. Nuptie secundæ ac tertie absque peccato ineuntur. VI, 768, 777.

Nuptias ut sordidum et contaminatum opus asserentes, refelluntur. III, 2579. Huius rei traditio et in Synagoga mansit, et nunc in Ecclesia celebratur, ut Dei creatura sub Dei benedictione jungatur. III, 2579. Nuptiis cur interfuerit Christus. V, 1922. Nuptiarum auctor Deus. X, 1753. Nuptie quateus bona. VIII, 1219. Hæ nos damnantur, ut Pelagiani volunt, cum libido damnatur. X, 1645. Nuptiarum licitus usus non in luxuria libidinis institutus. X, 1645. Prolem non libidini, sed nature sue bono debet. X, 1646. Nuptiarum licentia bona valde, mala concupiscencia in conjugatis damnatibus. X, 1646. Mulieres quando maritos accipiunt, per xxx dies intrare in ecclesiam non præsumant. V, 2299. Nuptiarum copulam post hanc vitam sperant Cerinthus et Marcion. VIII, 1218. Nuptiale convivium quo invitati sumus. V, 1976.

Nucis et Legis comparatio. V, 1803.

O

Obdurato corde quis vivat. VI, 766. *vide Induratio.*

Obedientie commendatio. VI, 1212, 1218. Obedientie, etiam caræ, magna utilitas. X, 1885. Obedientia, quantum bonum. X, 1879. Cur melior sit quam victitue. VI, 1243. Obedientia una plus valet, quam omnes alie virtutes. VI, 1221. Ubi inobedientia, ibi superbia. VI, 1221. Obedientia disciplinarum omnium mater. VI, 1881. Magna exercitatio indiget. VI, 1881. Normam studii sui a Christo sumpsit. VI, 1881. Christus carnem suscepit, ut obedientiam doceret eos, qui non aliter, nisi per obedientiam, salutem consequi poterant. VIII, 1186. Obedientie pede surgat necesse est, qui lapsus est pede superbiæ. V, 1866. Obedientie merito iugum Christi suave. V, 1866. Obedientia patribus quam sit Deo grata. VI, 1221. Obediet Deus nostris orationibus, pro modo quo obediunt ipsi patribus. VI, 1544. Obedientia qualis esse debeat. VI, 1345. Ad obedientie disciplinam tenendam quis aptus aut ineptus. VI, 1544. Obedientia esse debet honesta et discreta. VI, 1249. Prospera mundi ex sola jussione suscipit, et adversa ex devotione complectitur. VI, 1245. Obedientie initium est, quid præcipiatur velle cognoscere, et pars est obsequii didicisse quid facias. II, 1105. Obidere quisque propria voluntate, non cogente Deo, desistit. X, 1859, 1812.

Oblatio voluntaria Deo debet offerre quæ potiora sunt. III, 2513. Inique agentes ubi indigna Deo offerunt, duplicis iniquitatis rei sunt. III, 2513. Oblatio bona est, si servetur iustitia, et non negligatur misericordia. III, 2513. Oblationes quæ in altario consecrantur, offerendæ; ut qui potest, de aliena oblatione non communique. V, 2238, 2241. Offerre dicitur, cuius nomine agit sacerdos. III, 2246. Oblationis nomine nuncupatur liturgia sacra, et ea oratio indicatur, in qua post consecrationem memoratur summus sacerdos Melchisedec. III, 2335. *vide Sacrificium.*

Obscuri et ambigui discrimina. I, 1414. Obscurorum tria genera. I, 1414. Qui hæc omnia vitentur. I, 1415.

Obsidionis dira calamitas, et infesta depopulatio. V, 2515.

Obtrectatores, canes marini. V, 1885.

Ocidere quemquam gladio nulli licet nisi iudici. III, 2514.

Octavensis locus. IX, 801.

Oculus janua et munus cordis. VI, 1991.

Odium, venenum mortiferum. V, 1977. Venenum diaboli. V, 1977. Odio vel unius hominis inane sit quicquid boni agimus. V, 2159; VI, 1178, 1180, 1188. Odii vani prætextus. VI, 1093. Odire hominem quis potest, cuius naturam videt in Dei humanitate? VI, 962. Odium peccatoris reconciliandum curi amore hominis. VI, 1229. Ordo solus diabolus prosequendus. V, 1860. Tonitruum adversus eos qui odium aut iracundiam servant. V, 1975. Odium perfectum. X, 1865.

Odor Christi quid. X, 1891.

Offero. *vide Ostendo.*

Officiales publici. IX, 782.

Officium cuius est questione torquere. IX, 783. *vide Exceptor.* Officium pro judiciali loco. IX, 781.

Offitium divini ratio. I, 1449. Ad Vigiles. Tertiam, Sextam, Nonam populus excitatur. V, 1760. Offitium in honorem Virginis. I, 1456.

Olei vis triplex. VI, 1312. Oleum misericordia vel caritas intelligitur. V, 1862. Oleum iusti, Spiritus est Dei. IX, 767. Oleum benedictum, quo corpus infirmi unguatur in nomine Christi, non solum corporis, sed et animæ sanitatem præstat. VI, 1773. *vide Inbrutus.* Oleum sanctificatum a Memoria S. Martyris delatum. VII, 814, 818. Unde ægrotantis membra perunguntur. VII, 845. Et in quo tincta bacella quotidie ante alios cibos sumitur. VII, 848.

Olivæ mons. Antichristum in eo occidendum tradunt. VI, 1154.

Olympius episcopus. IX, 779.

Olympiidae. I, 1416.

Onus. Si præventus fuerit in aliquo frater tons. portetur a te; et si tu præventus fueris, sustineat te. V, 2262.

Opilio vir illustris. X, 1790.

Oppositorum quatuor species. I, 1137.

Operis initio quid superstitiose, quid Christiane fiat. VI, 1772. Operum omnium honorum aut malorum duæ radices, caritas et cupiditas. V, 2512. Opera mala, seræ et vices quibus janua regni celestis clauditur; bona, claves quibus aperitur. V, 2166. Opera bona per breves angustias parantur delectas, mala per transitoriam dulcedinem parant sempiternam amaritudinem. V, 2019. Operum bonorum commendatio. VI, 1347. Forum sola nos sterilitas damnabit. V, 1895. Christiano fides sine operibus nihil prodest. V, 1896. Operum bonorum necessitas. VI, 768. Illa sola ad celos nobiscum portabuntur, immo nos portabunt. VI, 1183. Operibus misericordie deditos mala morte non perire. VI, 1519. Opera bona agenda sunt, nec sufficit mala non agere. V, 2531, 2236. Opus bonum fiduciam præstat, ubi non tantum futurum sed factum est. V, 1834. Omni homini bene operanti Deus loquitur. V, 1824. Opera quo a justificatione non reiciantur. X, 1634. In iis quæ ad corporis langorem pertinent, nullus Christianorum invitus cogitur; ipsa sibi sufficit caritas. V, 2246.

Opera sua bona post dorsum, mala sibi ante faciem proponenda. V, 1846. Opus bonum occultum qui publice fiat, et qui publicum occulte. V, 1864. Opera bona clauso ostio facit, etiam si publice faciat, qui propter Deum facit. V, 1829. Opus bonum fit de te magis, quam facis, si tristis feceris. X, 1868. Opera bona non sunt, nisi quæ per fidem et dilectionem fiunt. X, 1878. Operis boni nihil unquam perficitur aut inchoatur sine fide. V, 2234. Operibus bonis debetur merces; sed gratia, quæ non debetur, ea præcedit. X, 1788. Opera bona et dedit Deus, et præparavit. X, 1781. Opus Dei est opera iustorum. X, 1865. Opera impiorum omnia humanda. X, 1813.

Opibulum malum vult esse carnem nostram. VIII, 1220.

Optati Milevitani excerptum. IX, 773.

Optatus. IX, 807.

Oraculum quid. VI, 793. Oraculum pro Lege. IX, 815, 817.

Orarium sacris Reliquiis applicandi mos. VII, 840. Ad deinde ægrotanti amplexandum traditur. VII, 844.

Orationis laus. VI, 1228. Plura ad orandum Deum incivamenta. V, 1909. Oratio quid sit. V, 1887; VI, 816, 997. Orationis fructus. V, 1887; VI, 1057. Oratione debellatur et vincitur diabolus. V, 1797. Oratio iusti, clavis cæli. V, 1858. Orare qui recte novit, vere novit recte vivere. V, 1849. Orandum ante et post quodlibet opus. VI, 1057. Qualiter ante orationem et in oratione affecti esse debeamus. VI, 1057. Orandum non voce sonante, sed conscientia ad Deum clamante. V, 2281. Rugitus tantum et suspiria vel gemitus audiantur. V, 2281. Deus flatus citius audit quam voces. V, 1858. Utilius est sæpius orare breviter, quam semel nimis prolixè, nisi orationi devotio inspirata, ipso nesciente qui orat, prolongaverit. I, 1456. Qualiter Deus in oratione cogitandus. VI, 1012. Qualiter Sancti. VI, 1012.

Oratio qualis esse debeat. VI, 1316. Non est facienda læso nec placato proximo. VI, 1096. Orantis fiduciam qui minuit prava conscientia. VI, 905. Hanc excitat Christi passio. VI, 907. Oranti humilitas necessaria. X, 1865. Oratione indicta, diacono clamante *Flectamus genua*, genua flectenda, vel præ infirmitate dorsum incurvandum, aut cervix humilianda. V, 2284, 2283, 2286. Hæc diaconi vox non ad clerum, sed ad populum specialiter dirigitur. V, 2286. Increpantur qui tum stant erecti. V, 2284, 2285. Cur ad orientem orantes convertamur. V, 1867. Orationis tempore diabolus nos maxime impugnare consuevit. V, 2287. Mentis evagationes in oratione vocantur captivitates anime. V, 2282, 2287. Quante sit Dei offensæ. V, 2281, VI, 964. Quæ quis tempore orationis attentius cogitavit hoc sita pro Deo constituit. V, 2281. Si terum cogitat, fo-

rum adorat. V, 2281. Oratio sit perseverans. V, 1909. Oratienis alia elemosyna et jejundum. V, 1864. Quam efficax Patris invocatio per Filium. VI, 904. Illi passio Christi representatur. VI, 905. Quid rogent filii, quid mercenarii, et quid accipiant. VI, 1090.

Orandum pro omnibus, et quod ipse Deus novit animæ nostræ expedire. V, 2282. Toto corde, tota mente peccatorum indulgentia et Dei gratia expetenda. V, 2281. Orandum esse corpore humiliato pluribus ostenditur. V, 2283. Petitur quod Deum audire delectet et nobis expediat. VI, 939. Ut Deus perficiat quod incepit, ac det quod nos facit velle, et cum amemus quantum jubet. VI, 940. Oratio clauso ostio quæ æterna petit, aperto quæ temporalia. V, 1865. Quo loco temporalia recte petantur. V, 1865. Preces nostræ unde sint inefficaces. II, 1128. Quorum preces Deus exaudiat aut respiciat. VI, 1041. Precibus Saul veniam negat Deus, quam David deprecanti concedit, quia non idem utrique cordis affectus. III, 2225. Oratio pro necessitatibus hujus vite misericorditer auditur, et misericorditer non auditur. X, 1876. Qui postulat quod Deus præcipit et promittit, accipiet quod poscit. X, 1877. Cum aliquid male pascitur, aut quo quis male est usus, Deus dando irascitur, non dando misereatur. X, 1880, 1892. Exauditur in orationem suam magis decatus. VI, 728. Orationis meditationem sequentis exemplum. VI, 1000. Oratio animæ virtutes a vitiis liberas deprecantis. VI, 1076. Oratio qua vitia rescari, et virtutes concedi, rogatur. VI, 901, 938. Preces in quibus de Deo dicitur, qui capit omnia, quem capit æquo. II, 1139, 1161. Orationis formula ad Deum per merita omnium Sanctorum pro se et universis. VI, 939. Preces in toto mundo uniformiter celebratæ pro idololâtris, Judeis, etc. X, 1739. In Oriente pene universo rogatur Deus ut nos bonus faciat. X, 1775. Orationibus aliorum nos commendandi usus. VI, 939.

Oratio Dominica ante omnia oranti dicenda, quia eam libenter exaudiat, qui ipsam instituit. V, 2282. Oratio Dominica omnes species orationis comprehendit. V, 1867. Quam multa primis illius verbis Christiani doceantur. V, 1867. Orationis Dominicæ expositio. V, 1907. Orationis Dominicæ pactum sacratissimum. V, 2053.

Oratorium a Christo factus est omnis locus. V, 2048. Orationi locus aptus, interiora munda. X, 1889.

Orationis partes solæ sunt nomen et verbum, ceteræ dicendæ sunt ejus compagine potius quam partes. I, 1419.

Oratoris officium. I, 1439. Oratoris officii finis. I, 1440.

vide Dialecticus.

Orca. IX, 794, 797, 799.

Ordinatis per traditionem gratia infunditur. III, 2287. Disciplina hujus regula et forma Apostolis a Domino traditur. III, 2287. Apostoli a Christo manuum impositione ordinati episcopi. III, 2296. Presbyteri alique gradus signo crucis initiantur. VI, 1192. Ordinationis benedictio non est, nisi sacerdos ordinatus ministerium exhibeat. III, 2225. Ad eam voluntas sacerdotis nec obesse potest, nec prodesse. III, 2225. Episcopis lapsis se manum impositione Donatus confessus est, rem ab Ecclesia alienam. IX, 779. Ordinationum vitia notantur. X, 1720. Ordinandum clericum quænam prohibeant. VIII, 1219. Episcopis alienum ordinare per canones non licet. X, 1771. Ordinari non possunt de penitentia sauciati. IX, 804. Ordinati ab hæreticis, sicut et ordinantes mutantur. IX, 805, 812. An ordinare eos liceat, qui parvuli a Donatistis fuerant baptizati. IX, 807, 808. Fides viginti a Victore fullone dati ut fieret presbyter. IX, 795, 798, 799. Pecuniam hanc diviserunt episcopi. IX, 798. Ordo major intra se habet minorem, ejusque officio potestungi. III, 2302.

Ordines, Magistratus. IX, 807. Ordinis viri. IX, 818, 841.

Ordo rectus rationalis creaturæ et qui ab eo excedat. VI, 1018. Ordinem imperii Dei nihil perturbat. VI, 972. Ordinem non servans divinæ institutionis, ordinem non effugiet divinæ ultionis. VI, 773.

Orestes Consul. X, 1792.

Orosius episc. Africanus in Sardinia exsul. X, 1772, 1779.

Orosius episc. Pelagianus. X, 1749, 1751. Deposito ejus confirmatur. X, 1760.

Orosius in Bethleem Hieronymo ab Augustino traditus, ut timorem Domini disceret. X, 1698. Ad conventum Jerosolymit. vocatus adversus Pelagium fortiter decertat. X, 1698. Male apud Joannem Jerosolymit. audit. X, 1706. Ab Africanis episcopis missus ad loca sancta venit. VII, 806. Reliquias de corpore S. Stephani defert Bracharam. VII, 806. Orosius Reliquias S. Stephani deferens, nec trajicere in Hispanias valens, in Africam remeare statuit. VII, 825. Orientalis. IX, 787.

Origines sentit, in Deo aliquid esse sibi invisibile. VIII, 1214. In Trinitate esse aliquid officio singulare, nec alteri communicabile. VIII, 1214. Dicit carnem Christi e caro alata. VIII, 1214. Animas hominum simul creatas flagit.

VI, 814; VIII, 1216. Sentit aliud novum corpus pro carne in resurrectione dandum. VIII, 1214. Aliud illius delirium de restitutione demonum vel impiorum post diem judicii. VIII, 1215. Omnes rationabiles creaturas perdendas negat, et diabolo tribuit penitentiam. X, 1704. Origenis ramusculus est doctrina Pelagii. X, 1693, 1696, 1697, 1699. Origenis homilia. V, 1733. Meris illius laciniis constant libri duo de Incarnatione. VIII, 1175.

Ortygometa nova avium creatura, nuper utique ostensa, non super creata. III, 2170.

Osculum corporale quando adhibendum. VI, 855. Osculum spiritale quid. VI, 855. Osculamur Deum quoties in ejus amore coniungimur. VI, 961.

Ostris vir Isis. III, 2515.

Otiositatem cavendum. VI, 1262. Pravi ejus effectus. I, 1435. Otium vivi hominis sepultura. VI, 1263. Nec solum non acquirit nova, sed parva consumit. II, 1118. Otiosos sollicitat concupiscentia, quæ nobis occupatis conquiescit. III, 2551. Otium sanctum querit dilectio veritatis; negotium justum suscipiat necessitas dilectionis. X, 1875.

Oxyrinchus. VI, 1104.

Oza ob peccatum præcedens punitus. III, 2180

P.

Pactum Dei nobiscum. V, 2159. Pactum baptismo cum Christo conscriptum. V, 2253, 2245; VI, 1170, 1209. Pactum, Christo repudiato, cum diabolo facit, qui supersititiosa observat. V, 2272.

Pænitere est penam tenere. VI, 1128. Pænitere Dei. VIII, 1206; IX, 1872.

Pænitentiæ prædicatio quomodo videatur pluribus ad religiosam seu monasticam vitam adhortatio. V, 2208, 2222. Pænitentiæ et fidei sacramentum, baptisma. VI, 773. Pænitentia omnibus majoribus cum baptismo necessaria. VI, 773. Pænitentiam tantum ante baptismum utilem, post cassam asserentes, refelluntur. VI, 1114. Pænitentiam post baptismum dari. X, 1733. Hanc negant lapsi Novatiani. X, 1733. Pænitentiæ et per pænitentiam veniæ locus esse. VI, 1198. Pænitentes si recipit lex vetus, quanto magis nova. III, 2505, 2506, 2508. Pænitentia si denegetur, nemo poterit salvus fieri. III, 2507, 2508.

Pænitentia, secundus baptismus. VI, 1036. Prodest, si in Ecclesia catholica geratur. VI, 1123. Extra Ecclesiam non valet. VI, 766. Pænitentiæ fundamentum, fides. VI, 1113. Pænitentia omnis est de male usa libertate. VI, 1120.

Pænitentia omnibus est necessaria. V, 2035, 2220, 2223. Utpote sine qua solum originis peccatum remittitur. VI, 1119. Assidue peccantibus est assidue necessaria. VI, 1119. Quia sine pænitentia spontanea non est reditus ad pristinum statum. V, 2202. Quandiu vivimus, est agenda. V, 2020, 2221, 2223. Sine pænitentia nec una die esse debent etiam sacerdotes. III, 2120. Pænitentia dolor tantum cum vita finitius. VI, 1124, 1128. Pænitendi et dolendi quæ nobis sit materia. VI, 1120. Pænitentiæ quotidianæ fructus. V, 2224. Quid distet inter pænitentiam quæ semper agitur, et illam quæ in fine vitæ accipitur. V, 2217. Quid inter dolorem, et pænitentiam. VI, 1120. Quid inter pænitentem versum, et conversum. VI, 1127.

Pænitentia vera non annis, sed cordis contritione censetur. V, 2216. Ea vera est, quæ pænitenda non admittit, et admissa deflet. VIII, 1218. Seu quando sic convertitur quis, ut ad peccatum non revertatur. V, 1977. Pænitentibus in extremis positus quid in satisfactionem imponendum. VI, 1157. Error sacerdotum, qui eos etiam post mortem ligabant. VI, 1157. Absolvendi sunt in extremis positi, si rogent. VI, 1158. Sed canonum censuram debent subire, si convalescerint. VI, 1158. Quæ tum eis recte injungitur. VI, 1157. Pænitentiam in Ecclesia agentes discant docte plangere. V, 1980. Et de timore ad dilectionem transire. V, 1980. Pænitentiam certam non facit, nisi odium peccati et amor Dei. V, 1977. Pænitentia non ex fide procedens nec caritate, sterilis manet, nec lavat crimina. VI, 1121. Sine amore Dei nemo invenit gratiam. VI, 1421, 1128. Pænitentiæ gemitus, et non gratis, peccatorum post acceptam gratiam misericordiam obtinenda venia. III, 2505. Pænitentis pii affectus. V, 1977, 1979; VI, 949. Pænitentia de omnibus omnino peccatis debet dolere. VI, 1121, 1128. Culpa biliter durus est, qui lacrymis ostendit dolorem temporarium, et non ostendit dolorem peccati. VI, 1121. Pænitentia est vindicta puniens in se quod doli commisit. VI, 1120.

Pænitentiæ effectus. V, 2229; VI, 1113. Pænitentiam veram agenti cito dimittuntur peccata. VI, 1325. Ante pænitentiam nullum poterit remanere peccatum. VI, 1114, 1116. Pænitentia defectos revocat ad perfectum. X, 1651. Donum est Dei. X, 1650. Pænitentia et veniam meretur, et reformationem. III, 2504, 2505. Pænitenti non solum

culpas remittit Deus, sed et prœmia promittit. VI, 1330.

Pœnitentiam actam corrumpere quam periculosum. VI, 1201. Hanc tamen nec sine tractu fuisse actam. VI, 1201. Pœnitentiam tantum semel post baptismum, et non iteratam prodesse contententes, refelluntur. VI, 1116. Primos Patres usque septuagies-septies, id est semper peccata dimisisse. VI, 1117. Pœnitentibus semper patet misericordie sinus. VI, 1187. Peccatorum qui prompta pœnitentia veniam meruerunt, exempla. V, 2222.

Pœnitentia sub spe misericordie Dei non procrastinanda. V, 1802, 1969, 2208, 2218, 2219, 2226; VI, 766, 1189. Pœnitentiæ medicamenta adhibeantur, dum adhuc calent peccatorum vulnera. V, 1805, 1974, 2219; VI, 1177. Pœnitentiam differentis stultitia et impietas. VI, 1091. Pœnitentiam in senectutem reservare, quam periculosum, quam stultum, quam injustum, quam Deo odibile. V, 2046, 2220, 2221. Pœnitentia sera cur raro vera et utilis. VI, 1127. Igni purgationis obnoxia est. VI, 1128. Pœnitentia in infirmitate prodesse potest, quibus. V, 2220. Hic quicumque tempore et a quolibet acta veniam obtinet. VI, 766. Etiam in ultimo vite spiritu. VIII, 1220. In extremis denegari non potest, sed quam incertus ejus fructus. V, 2217. Pœnitentiam infirmo dare possum, non securitatem. V, 2218. Pœnitentia in inferno erit, sed infructuosa. V, 2211, 2215; VI, 765, 1189, 1200. Pœnitentiam infructuosam fructuosa prœvenire. V, 1963.

Pœnitentiæ qui digni fructus. V, 2215; VI, 1125. Pœnitentia delictis commensuranda. V, 2229. Eadem eidem culpe imponenda. IX, 805. Hujus regule rationem non habuerunt Donatistæ. IX, 805. In satisfactione ingentium peccatorum non verba tantum, sed opera quærentur. V, 2217. Peccatorum munera non requirit Deus, sed animas. VI, 1067. Peccatoris animus ipse pro se debet satisfacere, non se de foris redimere. III, 2339. Tribulari debet in pœnitentia, qui oblectatus est in peccatis. III, 2339. Peccator omni consolationi debet valedicere. VI, 949. Pœnitens aut seculum derelinquat, aut quæ non sine peccato administravit. VI, 1125. Abstineat se a multis licitis, qui sponte commisit illicita. VI, 1125. Ex sacerdotis judicio totus pendeat. VI, 1125. Prius mentem, ac deinde quod potest de possessione offerat. VI, 1125. Ad corpus Domini ante non accedat, quam bona confortet conscientia. VI, 1126. A ludis et spectaculis se cohibeat. VI, 1126. Ne præ verecundia apud diversos confessionem dividat. VI, 1126.

Pœnitentia a sacerdotibus donata, perficienda. V, 2209. Pœnitentiam suscipit Deus, quamvis omnem satisfaciendi ordinem quis explere non potuerit. VI, 1199. Pœnitentia sit ocula pro occultis peccatis, et publica pro publicis. VI, 1125. Pœnitentia publica diluenda sunt peccata mortalia post baptismum commissa. VIII, 1217. Licet solvi possint secreta satisfactione. VIII, 1218. Pœnitentia publica. V, 1948. Non est erubescenda. VI, 1187. De pœnitentia erubescere quam miscrum sit. V, 2219, 2225. Pœnitentia juvenibus non facile committenda. V, 2218. *Not. (a).* Pœnitentia sunt sauciati a Donatistis pueri, ne ordinari possent. IX, 804. Pœnitentiæ publicæ obnoxia crimina. V, 2229. Pœnitentia dura et proflua opus est iis qui superstitione observant. V, 2240, 2269. Pœnitentiæ causa magis in speculca inclusus. II, 1142. Pœnitentia publice petitur, ut qui cum multorum destructione se perdidit, cum multorum ædificatione se redimat. V, 2226. Et cum posset secretius agi, publice petitur, ut a multis adjuvetur. V, 2227, 2228. Nam pœnitentes publice lacrymis adjuvandi sunt Ecclesiæ. VI, 1123. Et si cilicium, quo pœnitens operitur, per se efficax est ad populum supplicatio. V, 2227. Pœnitentiam ex animo petenti non condolere, nimis inhumanum. V, 2228. Nec dubitandum quin Deus totius populi pro pœnitente preces exaudiat. V, 2228.

Pœnitens de totius populi precibus non ita confidat, ut ipse non quiescat a bonis operibus. V, 2228. Si stant infirmitas, vinum non accipiat. V, 2228. Pœnitentiam non satis compuncte accipit, qui nulla infirmitate cogente carnes aut desiderat aut præsument accipere. V, 2229. Sunt qui cito reconciliari petunt, ut carnes accipiant. V, 2229. Pœnitens etiam reconciliatus, ubi vel in suo vel in alieno, convivio olera aut pisciculos invenire potuerit, aliam carnem non debet accipere. V, 2229. Pœnitentes lugendi, qui carnes et vinum etiam usque ad ebrietatem sumunt. V, 2229. Pœnitentiam qui petit, excommunicari se supplicat. V, 2228. Qui eam accepit, coopertus cilicio foris ejicitur. V, 2228. Pœnitentiam quamdiu agunt fornicarii, non est illis communicandum. III, 2308. In pœnitentiæ impositione raduntur capita, et velamina super caput prætenduntur. IX, 804.

Pagani Christianos stultos vocitant. III, 2312. Fidem eorum accusant, sed in præceptis eorum reprehendi nihil posse non negant. III, 2314. Cyrenæos habent religionis suæ ministros, de viris feminas factos. III, 2342. Horum turpitudine. III, 2343. Occultantur ob reverentiam Christianæ rati-

jestatis. III, 2343. Quia in tenebris turpia patiuntur, putant posse nesciri. III, 2343. Inventis hominum turpium diabolus addidit præstigia. III, 2344. Per consuetudinem, quod turpe erat, cepit non videri. III, 2344. Sed hoc a sancta fide Christiana proditum est. III, 2345. Paganis mensis primo sua mysteria celebranda diabolus instituit. III, 2279. Paganorum consuetudinum reliquæ, in Kalendis Januariis. V, 2001, 2003. In festo Cathedræ S. Petri circa defunctorum sepulcra. V, 2101, 2102. In Natali S. Joannis Baptiste. V, 2238. In quibuslibet Sanctorum festivitatibus. V, 2259. In feria quinta. V, 2259. Aut quando obscuratur luna. V, 2259. Aliæ iter suscipientium. V, 2004, 2259. Sternutantium. V, 2260. Simul convivantium. V, 2308. Eorum quibus aliquid furto ablatum. V, 2273. Aut qui aliquam infirmitatem in se aut suis patiuntur. V, 2238, 2273. Paganorum argumenta adversus fidem Trinitatis. VIII, 1101. Deo filium esse posse, aut resurrectionem negantes, confutantur. III, 2343. Leges contra Paganos. IX, 815. Paganis causas agere, aut militare, aut Christianos suo servitio habere Valentianus interdictit. X, 1751. Leges iniquæ de idolis contrahendis. IX, 814.

Palæstina synodus in qua Pelagius absolutus. X, 1384, 1685, 1703. Commendatur. X, 1808, 1812, 1831. Sententiæ xii, quas in ea Pelagius anathematizavit. X, 1709.

Paladini. V, 2087.

Palatinus episcopus. X, 1751.

Palchonijs papa Bracharensis. VII, 805.

Palla. V, 1978 Palla gestantur sacramenta. VII, 838.

Palla super Reliquias. VII, 836.

Palladius præfectus prætorio. X, 1720, 1727.

Polladius diaconus. X, 1755.

Palloris causa. I, 1433.

Palmitibus vitis prodest, non viti palmites. X, 1785.

Panes tres in Scriptura legimus, qui illi sint. VI, 1310.

Panum multiplicatio exponitur. V, 1905.

Pannonia erasa. III, 2353.

Pantagathus vir illustris. X, 1730.

Pantius. IX, 791.

Papa majores diœceses tenet. IX, 787. Papa Silvester. IX, 786.

Papirus auctor est pluribus spei carnalis. VIII, 1218.

Paradisus pro horto. V, 2041. Paradisus Dei nobis promissus, non is in quo Adam jussus est corporaliter operari. III, 2381. A passione Christi omnibus justis est reseratus. V, 2018, 2034, 2039. Eo ab Adam prius intravit latro. V, 2043, 2045, 2049.

παράδοξον quid I, 1446.

Parasceves dies est festus. V, 2047. Paulo ipso auctore. V, 2047. Ut nullus in Parasceve de ecclesia se subtrahat. V, 2056.

Parco. Nolle ut pareat Deus iniquis, quasi proprium est omnium iniquorum. V, 2231.

Pardus. IX, 787.

Parentibus semper honor et amor, et in necessitatibus subsidium debetur. V, 2264. Parentibus pauperibus prius quam extraneis elemosyna largienda. V, 2264. Parentes pauperes qui dedignantur, carpuntur. V, 2264. Parentes terrenos propter Deum negandos Christus exemplo suo docuit. VIII, 1146. His nec sepultura debetur, si a Dei servitio prohibeant. VI, 1055.

Parmentiani cathedra. IX, 775.

Paronyma. I, 1422. Quæ ab homonymis differant. I, 1422.

Parsimonie in cibis regule. VI, 1101.

Participium vocatur, quod partem nominis capiat partemque verbi. I, 1403.

Parvuli ab uno Chrysostomo dicuntur in confusione peccati et non coinquinati peccatis. X, 1756. Parvulos baptizandos negans, aut dicens nihil ex Adam trahere originalis peccati, damnatur. X, 1728, 1750. Parvulis si non est peccatum, iniquus est Deus, qui vitam eis auferat. X, 1649, 1652. Aut cum eos variis doloribus ac passionibus cruciari sinit. X, 1651. Aut cum ad judicium coram se venire facit. X, 1652. Parvulis non baptizatis Pelagiani promittunt vitam æternam. X, 1653. Non permittit fides Catholicorum nisi gehennam. X, 1654. Parvuli sine baptismo morientes damnantur; nec dicendi sunt Dei beneficio futura impietati prærepti. X, 1781. Æterni ignis supplicio puniuntur. VI, 774. Nec est locus medius in quo beate vivant. X, 1654, 1728, 1750, 1769. Sed eorum mitissima erit poena vel damnatio. X, 1748.

Pascha a passione. III, 2339. Ejus ratio mystica. III, 2359. Pascha semel tantum gestum esse. VI, 725. Paschalis agni comedendi singuli ritus paucis explicantur. VI, 725. Pascha a Judæis actum vespere diei quo mortuus est Christus. III, 2288. Pascha per orbem totum una die celebrandum decernit Arelat. synodus. IX, 785. Quando celebrandum. VIII, 1221. Tempus quo celebratur, et temporis hujus mysterium. V, 2058. Paschali solemnitati debita præparatio.

(Vingt-cinq.)

V. 1801. Paschæ vigiliis reservatur historia immolationis Isaac. V, 1749, 1750. Paschate imminente ingravescere solent tentationes. V, 1775. Paschalis dei laus. III, 2368. Pascha solemnitas solemnitas. V, 2068. Paschæ spiritualiter celebrandi ratio. V, 2087, 2098. Paschalis Agnus in una Ecclesia comeditur. VI, 1196, 1201. Paschalis solemnitatis conclusione Neophytorum habitus commutatur. V, 2073. Paschales dies sunt indulgentiæ ac remissionis. V, 2073.

Passerius presbyter. X, 1699.

Passiones et passivæ qualitates qui distent. I, 1433.

Passio Christi quam utiliter cogitur. VI, 960. Expositum I, 1468, 1469. Ejus mysteria pluribus Sermonibus explicata. V, 3056. Passiois Christi sacramenta qui diabolus annuletur. III, 2279.

Passiones etiam prodixæ in ecclesia stando audiri solitæ. V, 2320.

Pastor velut præco iudicis jussu nuntiat. V, 2077. Periculum ejus, si vitia amputare prædicando negligat. V, 2216. Non sufficit ei bonitas sine disciplina aut scientia. V, 1849. Pastor noster Christus portat et reficit, regit et custodit. VI, 1070.

Pastoris liber laudatus a Cassiano. X, 1817. Nullius auctoritatis reputatur a Prospero. X, 1810.

Pater quatuor modis in Scripturis dicitur. VI, 1080. Alterutri eorum honor semper debetur. VI, 1080. Pater alius honoris causa vocatur, alius ad fidem aut salutem deputandus. IX, 835. Patrem saluus non teneo nisi Deum. IX, 832.

Pater celestis solius Christi specialis est pater, noster autem est in commune. V, 1967. Patris eterni figura, Abraham. V, 1733. Isaac. V, 1760. Jacob. V, 1765. Isai. V, 1818. Pater vocatur monas. VIII, 1163. Principalis bonitas. VIII, 1183. Totius deitatis principium. VI, 976. Cujus peculiare est, ne missus dicatur. III, 2295. Numquam sine Filio existit. VI, 1014. Non ante Deum quam pater. V, 2192; VI, 1191. Esse sapientia melius dicitur, quam non habere sapientiam nisi in Filio. VIII, 1174. Per Filium est omnipotens. VIII, 1181. Per sapientiam, quæ est Christus, tenet omnium potentatum. VIII, 1182. Male incapabilis et solus invisibilis prædicatur. II, 1159. Pater verbo suo se declarat. V, 1890. Se ipsum talem qualis est cogitans, Filium gignit. VI, 1014. Et eadem cogitatione totam mundi formam dicit. VI, 1015. Pater et Filius opera inseparabilia. X, 1867, 1893. *vide* Deus, Filius, Trinitas De generatioris diviniæ modo sufficiat scire quod genuit lux splendorem. VI, 1091.

Pater patrum ab Judæis dictus quidam. VII, 893. Patrius in Angelis, rubo etc. visus est Filius Dei. III, 2270. Pater Abrahæ, non quia ex eo nascantur, sed quia fidem imitantur. V, 1748. Pater noster diabolus, non natura, sed imitatione. V, 1742.

Paterni et Torquati consularis. III, 2176.

nas, de mentibus exstirpari posse docent cum Philosophis Pelagiani. X, 1692.

Patientia Dei eruditio est prenitudo et oblatio correctionis. X, 1839. Illa abuti, et non intelligere Dei benignitatem, jam magna damnatio. X, 1870. Patientiam Dei erga iniquos reprehendere, iniquorum est proprium. V, 2251. Patientiæ Christi imitatio suadetur. V, 1956. Deus diligentes se pati aliquid vult, ut juste eos promovere videatur. III, 2239. Patienter adversa ferre. VI, 1183. Patienti non compatiens præcisus est ab Ecclesia. V, 1931. Patientia domandi sunt hæretici et schismatici. IX, 791-792. Patientia etiam si tolerare amat, non amat quod tolerat. X, 1874. Tolerantiæ fortitudo ex Deo est. X, 1823. Oratio ad petendam patientiam. VI, 936.

Patria nostra cælum: quam stultum illud non anhelare. VI, 1331. Patriam perfectionis ergo necessario deserendam esse existimantes, refelluntur. VI, 1104. Patriam affectibus deserere præstat quam gressibus. VI, 1104.

Patricianus malum vult esse carnem nostram. VIII, 1290.

Patrimonia ex auribus suspendere. II, 1116. Patrimonium augere cupiens, si non rapina, saltem voto est malus. V, 2248.

Patriciani. VI, 735; VIII, 1101. *vide* Sabellius.

Patricius vicarius Prælectorum. IX, 777.

Petrochus Arelatensis. X, 1751.

Paulinus S. Ambrosii diaconus Cælestium Carthagine accusat. X, 1686, 1692. Cælestio in conventu sacerdotum resistit. X, 1688. Romam a Zosimo citatur. X, 1725. Ejus libellus contra Cælestium Zosimo oblat. X, 1724. Cælestius ex his quæ sibi ab eo objecta sunt, hæreticum eum posse approbari dicit. X, 1725. Ea tamen omnia damnare a Zosimo jubetur. X, 1724.

Paulinus Aëlius. IX, 789, 782.

Paulum Aquileiensis liber de sanctaribus documentis. VI, 1017.

Paulus Novi Testamenti Jonas. V, 2122. Lupus mane raplens, et ad vesperum divdens escas. V, 2098. Manibus omnium Stephanum lapidabat. V, 2251. Martyrum cruore totum se inficiens fit Apostolus. VI, 1099. Pauli conversio. V, 2098, 2123. Et raptus in tertium cælum. VI, 1023. Paulus Deum in hac vita vidit, sicut Sancti post hanc vitam vident. VI, 782. Passus est mala quæ Christiania inflixit. V, 2124. De Pauli cervice lac pro sanguine manavit, quam congruenter. V, 2120. Paulus tacto nomine proprio *Egregius prædicator* similiter appellatur. VI, 1095, 1100. *vide* Petrus. *Paulus Erem.* VI, 1101.

Paulo episcopo Crt. orta est persecutio. IX, 797. Quid quærentibus Scripturas responderit. IX, 794.

Paulus et Macarius. IX, 833. Operarii unitatis adversus Donatistas. IX, 800, 804. Ministri sancti operis. IX, 802.

Paulus Samosatenus. V, 2200.

Paulianista. VIII, 1217.

Pauperes passim in Scripturis benedicuntur. V, 2310. Illi non omnes paucos pauperes, sed humiles sunt intelligendi. V, 2310. Pauperes multos, ut pote vitii et malis moribus locupletes, inopia nil juvat. V, 2311. Paupere superbo nihil stolidius. VI, 1084. Pauperibus iis tactummodo cæli regna promittuntur, quibus divitiarum inopiam animorum comitatur humilitas. VI, 1085. Pauperis est spiritus, qui humilis. VI, 1084. Nobilis inopia, mentis humilitas. VI, 1084. Solis pauperibus spiritu cælum promittitur. VI, 1084. In egestate equitatem servare, perfecta iustitia. III, 2563. Pauperum virtutes vel vitia cum iisdem divitum virtutibus ac vitis comparata. III, 2372. Pauperes posse esse beatos. V, 1812. Pauperes non sunt contemnendi. V, 1842. Sed honorandi. VI, 1068. Cur eos Deus esse permiserit. V, 1980, 2230, 2336, 2341; VI, 1176. Scilicet ut illi per patientiam, divites per eleemosynam possent Dei gratiam promereri. V, 2350. Pauperes, negotiatores. V, 1892. Pauperes inter ac divites commercium. V, 2353. Pauperum miseria, medicamentum est divitum. V, 2331. Pauper sibi, te divitem facere potest. V, 1845, 2231. Pauperis manus, garophylacium Christi. V, 2024, 2335. Pauperibus data, nobis servantur in cælo. V, 1891. Cælestem thesaurum habere non potest nisi pauper, aut qui pauperibus solatia præstat. VI, 1081. Pauperes in die iudicii pro iis rogabunt, a quibus hic stipem acceperint. VI, 1076. Quid damnationis erit spoliasse pauperem, quem summum crimen est non pavisse. V, 2231, 2232. Pauperes ad convivium vocandi. VI, 1183. In sanctis solemnitatibus. V, 1976. Accusat se publice Cæsarius, quod interdum vestimenticula sua pauperibus dare neglexerit. V, 2024. Pauperum legationem agit Episcopus. V, 2170. Pauperes dimittendi mos per verba, *Vade in ante, dat tibi Deus.* V, 2393.

Paupertatis quinque genera. VI, 1313. Paupertatis Evangelicæ pretium. V, 1931, 1935. Paupertatis votum. VI, 1099. Cupiditatem habendi sub obtentu pauperibus erogandi subditi non permittit. VI, 1099. Crimen eorum quid illud violant. VI, 1081.

Pauperticula. V, 1898.

Pax Dei et pax mundi qua ratione differant. III, 2296. Pax domestica quid. X, 1872. Pax inter malos, res valde dolenda. VI, 1259. Pax non est dicenda, quæ de radice caritatis non consurgit. V, 1916. Pax et iustitia duæ amicæ carissimæ. VI, 1338. Pax de iustitia, de pace gaudium nascitur. V, 1917. Pax plena non est, quamdiu repugnatur vitii. X, 1873. Pax prima, ut cum Deo pacifici simus. V, 1038. Pax perfecta, quando et cum aliis, et nobiscum pacifici sumus. V, 1916. Pacis commendatio. V, 1858; VI, 1237. Pacis comoda et effectus. V, 1931, 1935. Pax hereditas Christi. V, 1932. Pacem non servare, Christum spernere est. V, 1858. Pax Christi omnis pæ intentionis actionisque est perfectio. X, 1894. Pacifici beatitudo. VI, 1894. Pacem qui non vult, nec vult filius Dei esse. V, 1955. Pax semper habenda cum bonis, et bellum cum vitii. V, 1933. Sine pace non est accepta oratio vel oblatio. V, 1955. Pax cui ex omni parte patent, et sine qua undique clausæ sunt cœlestis Jerusalem portæ. V, 2253. Pacis tempore quærenda adversitati presidia. X, 1875. Pacis observantia cum pacis inimicis. X, 1861. Pax temporum, pace cum proximis procuranda. V, 2078. Vocabulo *Pax*, unitas Trinitatis explicatur. VIII, 1210.

Peccator sibi potius inimicus, quam Deo. VIII, 1149. Peccans et 2 verbo se separans nihil fit. VI, 869. A Spiritu sancto deseritur, eumque occupant tenebræ. V, 1821. Peccatoris vincula, carcer, tenebræ, pondera. VI, 947. Triplex abyssus. VI, 948. Peccator est cæcus videns. VI, 948. Vivens portat funus suum. V, 1783. Quæ mala ei ubique imminant. VI, 947. Peccator omnem in se commovet creaturam. VI, 858. Quod contra Deo rebelles sese pariter universus orbis armat, Egypti plagis ostenditur. III, 2163. In peccatores cur non statim vindicet Deus. V, 1983. Cur aliquos hic non plectat. V, 2322. Duplex de causa eos Deus

non statim punit. VI, 1033. Ipsius nec negat patris pietatem ac filii nomen. VI, 1034. Multos peccatorum suorum cumulo completo jam ex hac vita perdidit. VI, 1034, 1035. Peccantium felicitate cur nihil infelicias. X, 1882. Peccatorum gaudium, plaga iræ Dei. III, 2439. Peccatorem non flere impossibile est vel hic vel in futuro. VI, 949. Peccatorem nascent aut continui dolores vitæ premuntis, aut æterni cruciatus. VI, 945. Omni peccandi anime dno sunt poenalia, ignorantia et difficultas. X, 1896. Peccator in se ipso consistere non sustinens, ad alia divertit, sed inquietudinem auget. V, 2224. Peccatorum minorum multitudinem hoc etiam efficitur. V, 2223. Qui se a Deo avertit, ipse et velle quod bonum, et posse sibi sustulit. X, 1818. Peccare est in maiorem potestate, sed non hoc vel hoc peccando facere, nisi Deus permittat. X, 1834. Quomodo Deus eorum tenebras ordinet. X, 1874. Provaricationem hominum disposita a sæculis creationis ordinem turbare non potuit. X, 1845. Peccatores surriunt nolentes Dei dispositioni, qui volentes subjecti non sunt ipsius precepto. VI, 1139. Non deserit Deus nisi meritis deserit. X, 1833. Neminem deserit prius quam deseratur. X, 1841, 1846, 1848. Deus delinquentes deserit, resistentes indurat, contemnentis condemnat. X, 1671.

Peccatorum omnia inexcusabilis. X, 1886. Nulla eum excusat conditio. V, 1904. Peccatorum variae excusationes. V, 2213; VI, 1136. Culpam suam in diabolum regerere jam non possunt. V, 1979. Infelix solatium tibi est peccatorum turba. V, 2321. Peccator in iudicio a diabolo accusatus. VI, 1072. Peccatores quomodo non palpaudi. V, 1814, 1913. Eos palpaus, peccati fomitem subministrat. V, 1872. Peccatores non spernendi, sed ut Christi pedes obo delinendi. V, 1907. Qui ad penitentiam adducuntur, qui suscipiendi penitentes. V, 1772. Peccatores inter et demones discrimen. X, 1846. Peccator et homo duo nomina sunt. V, 2231. Qui utrumque distinguendum. VI, 1229.

Peccatores se veraciter omnes sancti pronuntiant. VIII, 1221. Peccator est omnis homo. IX, 767, 799. Peccatum nullum sit, quod non possit tacere alter, si Deus ei desit. VI, 877. Quoi modis nos ab eo Deus servavit. VI, 877. Peccata nobis a Deo dimissa, quæ ipso protegente non commisimus. VI, 816, 836. Tribus modis nos Deus a peccatis conservat. VI, 836. Quam multis nos ab his revocet. VI, 837. Peccatorem se dicere nil juvat, si adhuc peccare delictat. V, 1977. In peccante Deus odit negligentiam revertendi, ac desperationem salutis. VI, 1049.

Peccatoribus contra deperationem consulti. VI, 1008. Peccatori nulli desperanda venia. V, 1960, 2216, 2322. Sub manu omnipotentis Medici nulli unquam peccatori expedit desperare. V, 2273. Peccatores ad emendationem adducere quam amet Deus. V, 1831. Ei veniam dare tardius Deo videtur, quam ipsi peccatori accipere. VI, 734. Peccatoribus cavenda desperatio, aut venia sine penitentia consequendæ fiducia. VI, 1118. Peccator sic timeat justitiam, ut quærat misericordiam; sic de hac confidat, ut illam contemnit. V, 2219. Peccator inter Deum et peccatum, velut agrotus inter medicum et morbum. V, 1876. Prima ejus medela, nosse quod languet, ac medici opem desiderare. X, 1836. Peccatoribus spem præbent, quæ Christus pro ipsis gessit ac passus est. VI, 907, 910, 936, 960. Peccatores scientes quæ promisit Deus bene vivantibus, et male viventes, mendacem illum iudicant. III, 2336. Deum iustificat, cum ad misericordiam ejus confugiant. III, 2336. Peccatoris ad misericordiam Dei confugientis oratio. VI, 946, 949. Ab irato ad placatum. VI, 949. Alia oratio mixta timore et fiducia. VI, 936. Alia ad Christum præ desiderio lacrymarum. VI, 936. Peccator animam sic debet plangere, quomodo mater unicum filium mortuum. V, 2226, 2250. Peccatoris conversio, miraculum maximum. V, 1919. Peccatoris speculum. VI, 985.

Peccatum omne mendacium est. X, 1871. Peccare est in veritatis præceptis vel in ipsa non stare veritate. VIII, 1142. Peccatur, dum aut inconcessa præsumuntur, aut concessa inordinate sunt. III, 2215. Peccatum naturale negant Pelagiani. X, 1754. Ac Manichæos vocant aliter sentientes. X, 1755. Sed peccatum naturale et originale idem et idem esse affirmant Pelagiani. X, 1773. Anathematizantur sunt qui naturale aut substantiam aliquam dicunt esse peccatum. X, 1772. Peccatum non natura, sed vitium naturale id appetentis quod non est ordinis sui. X, 1878. Contra naturam est. X, 1843. Peccatum originis defendi posse negant Pelagiani, quin ejus dicatur auctor Deus. X, 1767. Pluribus argumentis hoc refellitur. X, 1767. Peccati non est auctor Deus. X, 1833, 1835, 1836, 1841, 1842, 1846, 1848. Ne Manichæus quidem facere ausus est Deum peccati auctorem. X, 1759. Sunt qui mortem solam, non peccatum, in humanum genus transisse dixerunt. X, 1772, 1775. Peccati auctor est Deus, et auctor mortis. X, 1649. Si voluntas Dei peccarent homines, iudicium Dei non esset. X,

1847. Peccatum non sit sine hominis operatione. VI, 1177. Sed nec diabolus in totum adscribi potest, multo minus Deus. X, 1847. Deus non ordinavit peccatum, sed poenam amantibus culpam. VI, 1126. Peccatum esse propriæ voluntatis, ipse etiam Manichæus adactus est confiteri. VIII, 1144. Idque multis rationibus suadetur. VIII, 1142. Peccatum est, non quod rationi obligatur, sed quod meliori minus bonum præteratur. X, 1896. Peccatorum omnium duæ origines, error et superbia. V, 2003. Peccatum ab æterna corporat. III, 2382. Non desiderio corporati, sed spe defunctis Adam peccavit. III, 2382. Non peccata anima sed per carnem. VI, 1073. Quibus gradibus Adam et Eva in peccatum lapsi sint. VI, 1051. In illis duobus originatè totum damna unum est genus humanum. VI, 1031. Peccatum a diabolo mutuavit Eva, Adam consensu cautionem fecit, usura posteritati crevit. X, 1649. Christus debitum solvit. X, 1649.

Peccatum primum parentum solis filius obtinere docent Pelagiani. X, 1617. Peccatum originis negant primum a iugis Syri, et maxime Theodorus. X, 1630. Unde Rufino institutore Pelagius. X, 1681. Porphyrius Celestius. X, 1681. Purpureus Julianus sententiam, quæ peccati originis Adam labefactent. X, 1743, 1748. Peccati traditorem quibus argumentis hæretici cogunt. X, 1683, 1749. Peccato originali omnes mortuos Christus invenit. V, 2257. Peccatum originale contra Pelagianos demonstratur. X, 1947. Alii propter necessitatem regenerationis. X, 1812. Probat et auctor ordinem hominum. X, 1067. Ac miseria generis humani. X, 1832. Nam non transisset poena, nisi transisset culpa. X, 1617. Patet ergo culpa, ubi non latet poena. X, 1815. Faciles quippe fieri posset, ut peccatum non sequeretur poena, quam ut poenam non præcederet culpa. X, 1867. Peccatum originale negans, habet adversum se plurimos veteres catholicos doctores. X, 1725. Fides de peccato originali Zosimi verbis clare exponeitur. X, 1730.

Peccato Adam genus humanum obnoxium fecit. III, 2336, 2339. Hinc diabolus potestatem accepit carni ejus se immiscendi, et suggerendi oblectamenta debetorum. III, 2357. Peccatum originis inest omni homini qui per concubitum viri et mulieris concipitur. VI, 774. Christus solus absque peccato. V, 1977; X, 1650, 1773. Peccati legi omnes sine ulla exceptione subjecti. V, 1944. Solus sine peccato est natus, quem non concupiscentia carnis, sed obedientia genui mentis. V, 1907. Peccatum originis caro contrahit, et animæ refundit. VI, 810. Nec Deo tribui potest. VI, 810. Peccatum in parvulis non actione, sed uterina conceptione pertransit. X, 1650. Peccatum in filios non transiit propagatio, sed ludo. VI, 758. Ex ovibus Jacob ostenditur appetitus vis ad immunditiam naturam. X, 1768. Vitæ radicis macula per transiendam propagata est. X, 1667. Transit seminis effusione, nec tamen semen vitium est, sed vitium. X, 1619, 1623. Christus solus sine semine et experti debent natus est. X, 1619, 1620, 1623. Peccatum protoplasti omnes trahimus seminis conceptione, non morum imitatione. X, 1620. Hinc et malos imitatur. X, 1620. Homo primus cum peccavit, natura peccavit, sic effecta peccatrix ac vitata, non vitium aut peccatum. X, 1619. Tum Adam et Eva natura humani generis erant, ideoque in illis unis omnes eramus. X, 1619, 1621.

Peccatum nullum esse infantium negat Pelagius. X, 1707. Peccato originis frustra negantur carere debere, qui de duobus baptizatis nati sunt. X, 1683. Illius reatus etiam a baptizato traficitur. X, 1883. Peccatum originale ex Adam trahunt parvuli, qui adhuc nullum committere poterunt. X, 1728. Peccata parvulis non propria sed aliena dimittuntur. X, 1723. Ob solam originis peccatum parvuli sine baptismo morientes æterno igne puniuntur. VI, 774. Peccatum primum parentum ipsis plagam, nobis plagas fecit. X, 1628. Peccatum originale parentes quidam aggravant, quidam relevant. X, 1833. Peccatum primum per id emendatum, per quod admissum est. III, 2389. Peccati originalis reatus circumcisio delet. X, 1781. Peccati originalis merito justi ante Christum tenebantur in inferno, donec ab eo absoluti sint. V, 2030.

Peccatum originale aut actuale sine Christo dimitti non potuit. V, 1850. Contra vulgus originalis peccati, verum et potens ac singulare remedium mors Filius Dei. X, 1844. Peccati originalis reatus in universa Adæ propagine. VI, 764. Indebita liberatoris gratia absolvitur. VI, 764. Peccata originalia et propria omnia lapsum dimittit. VIII, 1129. Idque omnium fides tenet. VI, 1043.

Peccatorum distinctio in necessaria et spontanea. VI, 945. Peccatum nullum est necessarium. VI, 1120, 1126. Peccatum originis in Adam fuit spontaneum. VI, 1120. Peccandi triplex ratio. V, 1860. Peccat homo etiam cum nescit. III, 2390. Rei sunt etiam ad quos disciplina legis nunquam pervenit. VI, 1220. Nescit inter multos administrum, quasi imago sit innocentis. IX, 776. Sed peccat pe-

ritulosus, qui se graviter peccare non putat. V, 2283. Peccata tanto sunt graviora, quanto sublimior est qui peccat. III, 2304. Peccatum in illum redundat, qui prohibere non vult cum possit. V, 2004. Quibus nil noceant peccata aliena. VI, 777. Peccata cordis non negligenda. VI, 139. Peccata quæ sint capitalia, quæ minuta. V, 1946. Peccata lethalia. VI, 1121. Peccatum ad mortem. V, 1860. Peccata a capitalibus distincta quæ et quanto sint. V, 2220.

Peccata sine Dei gratia posse vitari Pelagiani negant. X, 1733. Quam illam velint gratiam. X, 1733. Posse hominem si velit, esse sine peccato, et aliquos re vera ante Christi adventum fuisse Cælestii doctrina est. X, 1681, 1687, 1692, 1693, 1694, 1699. Nullum adultum sine peccato hinc vivere. VI, 776. Impossibile est homini ut non peccet. III, 2306; V, 1895, 1898. Impossibile est ut nunquam peccet natura quæ potest peccare, alias Deo melior esset. III, 2326, 2333. Sanctos non tantum humiliter; sed et veraciter peccata confiteri, eorumque remissionem deprecari. X, 1729. Sine minutis peccatis nullus unquam fuit aut esse poterit; sine criminibus esse possumus et debemus. V, 1947, 1949, 2020, 2219, 2220. In minimis misericordiam consequetur, qui fidelis et sollicitus fuerit in magnis. III, 2333. Peccata minuta animam non occidunt, sed turpiter lødant. V, 1946. Si plura sint, mergunt. V, 1946, 1947. Peccata peccatis cumulare quam periculosum. V, 2221. Peccata parva neglecta qui obdurationem pariant. V, 1787. Peccati in uno qui fiat omnium reus. VI, 1124.

Peccati fœditas. VI, 945. Effectus. V, 1974, 2224, 2225. Peccatum crescit neglectum; nullum respectu Dei parvum. VI, 1119. Peccata nulla Deus inulta permittit. VI, 1390. Nulla impunita esset possunt. X, 1876. Peccato ab hominibus pareitur, quia multorum est; sed tunc tanto divino iudicio gravius vindicatur. V, 2290. Peccata quorundam cur Deus hic non plectat. V, 2522. Peccandi mensuram, donec cumuletur, interdum expectat Deus. V, 1811. Nullus post culpam impuniti locus, dum sit reatus ipse supplicium. II, 1101. Peccati supplicium aliquibus vertitur in reatum. X, 1839. Ut eis peccatum sit ipsa pœna peccati. X, 1842. Peccata Deus vindicat justus, quæ fieri non cogit præseus. X, 1893. Peccatum præcedens in Oza per hunc culpam, ob quam interit, punitionem quidam existimant, idque sæpe fieri, ut minores culpe præcedentium peccatorum vindictam incutiant. III, 2180. Id probat pœna, quam ob populum a David numeratum plebs sustinuit. III, 2180. Eadem conjectura est de quinquagenariis ad Eliæ verbum igne consumptis. III, 2182. Peccatum Achar quatenus aliis obfuerit. III, 2234. Peccatis cessantibus cessare flagella. V, 2077.

Peccati pœna est diaboli dominatio. X, 1845. Peccandi consuetudine facta, timendum ne quis etiamsi velit, a diabolo se liberare non possit. V, 2222. Peccatorum faciles aditus, difficiles exitus. VI, 944. Peccatum malum in culpa, amarum in pœna. VI, 986. Peccato pœna ipsius est præferenda. VI, 948. Peccare deberet nemo, etiamsi necesse esset perire quicquid Deus non est. VI, 930. Peccati quam gravis et quam dura sit conditio, proinde remedii magnitudo. V, 2014. Peccatorum crux Christo ea gravior, quia pro nobis suscepit. V, 2207. Juramus in baptismo nos abrenuntiare diabolo ac pompis ejus et peccatis omnibus. VI, 1066. Incerpantur qui ut liberius peccent, fidem suscipere differunt. III, 2376. Peccatorum quatuor gradus. VI, 1251. Peccata cum gaudio recogitare, Deo abominabile. VI, 1060.

Peccare humanum, Christianum a peccato desistere, perseverare diabolicum. VI, 1133. Peccatum nullum tam grande, quod penitendo non habeat veniam. VI, 1179, 1182, 1187, 1189, 1199. Peccatorum venia semper cogitanda, donec impetretur. VI, 1190. Hec etiam iustis sæpe necessaria. VI, 1117. Peccata quotidie a iustis contracta continuis operibus bonis explenda. VI, 768, 776. Peccata quotidie redimenda. V, 2221, 2224. Quoties subreunt, sine ulla mora his medicamentum provideatur. V, 1788. Peccati vulnus dum adhuc calidum est, curandum. V, 1805, 2219, 2348. Peccatis providit Deus medicamenta, quæ divites et pauperes possint adhibere. V, 2259. Et unde sine grandi labore peccata redimeremus. V, 2353. Ut unde redimeret se non habuisse, nullus dicere jam possit. V, 2252. Eorum in nobis est remedium. V, 2162. Peccatorum remedia. V, 1877; VI, 1518. Tria remedia. V, 1869. Peccata bonis operibus, ac præsertim eleemosynis necessario redimenda. V, 1895, 1898. Per caritatem redimere ea possumus. VI, 1066. Peccatorum veniam accelerat fratrum indulgentia. V, 1869. Amplectenda homini tam benigna conditio, ut dimittendo peccata aliena, diluat sua. X, 1892.

Peccata minuta qua ratione hic aut post hanc vitam purgentur. V, 1947. Redimantur operibus bonis ac præponderante Dei misericordia non poterunt. V, 2220. Quibus operibus redimantur. V, 1943. Per cerimonias veteris le-

gis remittebantur. VI, 1129. Peccata iustorum minuta tribulationis igne sunt consumenda. V, 1771. Peccata capitalia quibus operibus sint delenda. V, 1948. Peccata capitalia et mortalia post baptismum commissa, penitentia publica sunt diluenda. VIII, 1217. Nec negandum solvi posse secreta satisfactione. VIII, 1218. Per confessiones veraces ac dignos penitentiae fructus sunt expianda. VI, 1066. Peccata nostra iudices nos sentiant, non patronos. V, 1788. Ea defendere, quantum malum. X, 1878. Peccatum monstri serpentis instar monstratur. VII, 846. Confessione interimuntur. VII, 847. Peccata sua accusans Deo conjungitur. V, 2227. Peccatorum remissionem dux habent causa, una doni, altera penitentiae. III, 2377. Durum est ignosci eis qui votum habent peccandi. III, 2377. Christianus armare se debet contra peccata: sed quia impossibile est ut semper vincat, si se victum doleat, reparat se. III, 2376. Bene currit ad remissionem peccatorum, qui displicet sibi. X, 1875. Peccata præterita non nocent, si non placeant. V, 1891, 2208.

Peccata remittendi data Ecclesie potestas. VI, 766. Ad peccatorum remissionem quantum conferat Ecclesia. VI, 1119. Quod peccant homines in nos, indulgendum; quod in Deum, nisi punianus, eorum participes effeimus. V, 2162. Peccata qui redimere cœperit, capitalia non admittat. V, 2337. Peccata non deserentibus nihil prosunt eleemosynæ. V, 1846. Nihil Dei laudes. V, 1847. Vix ad veniam admittendus est, qui votum habet delinquendi. III, 2216. Peccata quædam ex se mortalia, in penitentia fiunt vitalia, sed non statim sanata. VI, 1128. Peccato mori, quid sit. VI, 1052. Peccati regnum qui destruat. V, 1861; VI, 822. Peccando templum Dei destruimus. V, 1835. Cavendum ne reparati iterum labamur. V, 1835. Quam hoc periculosum sit. VI, 1073.

Peccatum in Spiritum sanctum. VI, 766. Non remittitur. III, 2304, 2307. Qua ratione veniam non habeat. VI, 732. Peccant in Spiritum sanctum soli impenitentes. VI, 1119.

Peccata. sacrificia pro peccatis. VI, 774. Peccatum factus Christus dicitur duplici ratione. III, 2268.

Pectoris percussio. VI, 1148.

Pegasus. IX, 807.

Pelagius Brito. X, 1679, 1684. Albinus canis, Scoticæ gentis de Britannorum vicinia. X, 1696. Scotorum pultibus prægravatus. X, 1696. Grandis et corpulentus. X, 1696. Balneis epulisque nutritus, latos humeros gestabat robustamque cervicem. X, 1696. *Not. (a).* Fuit monachus. X, 1681, 1750. Læcus. X, 1699. Duobus adolescentibus relinquendi sæculi auctor. X, 1713. Veteri necessitudine Hieronymo devinctus. X, 1697. Prius nominat cum magna laude ab Augustino notus, quam hæresi. X, 1691. Ac semel et iterum facie ab eodem visus Carthagine. X, 1691. Scripsit, ante quam hæreticus proderetur, tres libros de fide Trinitatis, ac pro actuali conversatione Eulogiarum unum. X, 1679. Ob quem se Cypriani ad Quirinum operis imitatore et expletore dicebat. X, 1704. Deceptus et institutus a Rufino Syro. X, 1781. Commentarios in Paulum edit. X, 1683, 1781. Ante Romæ vastationem. X, 1687. Quos Hieronymus in eundem Apostolum scripserat, carpit. X, 1693, 1696. Pelagii epistola ad Demetriadem. II, 1099. Verba ex libro ipsius ad Livaniam viduam. X, 1690, 1707. Quam sint adulatoria. X, 1707. Hæc ille cum suis jurare solet sua non esse. X, 1707. Pelagii libris inerat stili splendor, ac Tulliani venustas eloquii. X, 1707. Hos ille unis discipulis describendos tradebat. X, 1707. Divinum in eo mirabantur discipuli ingenium. X, 1703.

Pelagius Joviniani heres. X, 1706. Antichristi discipulus. X, 1646. Cælestium discipulum nactus est. X, 1730. Jndaisum revocat. X, 1690. Dogmata tenet Manichæorum. X, 1683. Manichæos ipse vocat qui in Lege umbram, in Evangelio veritatem esse prædicant. X, 1704. Ferre non potuit verba Augustini, *Da quod jubes, et jube quod vis.* X, 1691. Contendit liberum arbitrium re tolli, si homo per se nihil possit. X, 1707. Deumque peccatorum nostrorum esse auctorem. X, 1706. Assertit omnes voluntate propria regi. X, 1691, 1703, 1708. Docet in his merito laudandam vitam, quæ nisi ex nobis et in nobis esse non possunt. II, 1107. Negavit ullum hominem læsum Adæ prævaricatione, sed tantum imitatione. X, 1681, 1688. Concilii plenarii adversus Pelagium et Cælestium an. cccxcix. subscriptiones ab episcopis quæsitæ. X, 1731.

Pelagius primum hominem qua ratione neget mortis auctorem. X, 1689. Vult infantes baptizari in regna celorum, non in remissionem peccatorum. X, 1708. Hoc non audet palam profiteri, ne lapidetur. X, 1708. Ipsius de in-peccantia opinio exponitur et ironice refutatur. X, 1705. Pelagius ubi ait, nos sine peccato esse posse, ceptiose addit, non absque Dei gratia. X, 1695, 1694, 1699, 1701, 1703. Gratia nomine præcepta legis et liberum arbitrium intelligens. X, 1693, 1701. Ideoque docet eos, qui absque

legis sententia sint, peccata vitare non posse X. 1693, 1703, 1708. Qui interpretetur quod dixit, *Non posse esse sine peccato, nisi qui scientiam legis habuerit* X. 1708. In eo quod ait, posse hominem esse sine peccato, et mandata Dei facile custodire, quatenus tolerabiliter fallatur. X. 1713. Plures ejus sententiæ carptim afferuntur. X. 1703. Ipsius doctrina exponitur ex Prosperi Carmine ac Chronico. X. 1684, 1691. Quibus in locis et a quibus viris rejecta ac refutata fuerit. X. 1683. Pelagii doctrinam tacitis nominibus refutarunt Aurelius, Augustinus, Hieronymus. X. 1697. Multa contra ipsam ediderunt Cyprianus, Hilarius, Ambrosius. X. 1697. Pelagii nomini parci Hieronymus. X. 1693, 1697. Inimicus erroris, non hominum. X. 1697. Non tamen sibi cavendum putans, ne veterem necessitudinem ledere videretur. X. 1697. Librum, quem Pelagius duobus adolescentibus tradidit, iisdem prodentibus ac petentibus Augustinus refellit. X. 1698, 1713. Et Innocentius ab omnibus damnandum et calcandum judicat. X. 1715.

Pelagius et Coelestius nec episcopi nec clerici fuerunt, nec omnino ex ordine sacro, sed velut monachi vagabantur. X. 1683. Pelagius Romæ diu vixit. X. 1713. Cum Hipponense litus Augustino absente appulisset, moram ibi non fecit. X. 1691. Post Romæ vastationem in Palæstina degebat. X. 1689. Tum libris ejus ad Africam missis a tribus Conciliis, ac subinde ab Innocentio communione ecclesiastica una cum Coelestio privatur. X. 1689. Jerosolymis nonnullos lalit. X. 1712. Multo plures ibi adversarios, ac nominatim Hieronymum, patitur. X. 1712. Pelagius laicus Jerosolymis in consessu presbyterorum sedet. X. 1699. Quomodo ei in hoc conventu Joannes episcopus patrocinetur. X. 1699. Ab eo tamen ad Innocentium remittitur. X. 1700. Pelagius a Neporo et Lazaro accusatus in Palæstina synodo absolviitur. X. 1684. Aliqua ex iis quæ ipsi objecta sunt. X. 1688. Pelagius dum Jerosolymis versatur, synodum Diospolitanam deludit, sed posteriore synodo a sanctis locis deturbatur. X. 1689. Qua arte deluserit Palæstinæ synodi Patres. X. 1708, 1709. Sententiæ xii. Quas in ea anathematizavit. X. 1709. Carthaginensis synodi ac Milevitane, necnon quinque episcoporum ad Innocentium epistolæ, et Innocentii rescripta, post absolutum prædicia synodo Pelagium X. 1711. Afri petunt, ut si Innocentio iuste visus sit absolutus, saltem serpentem impietatem coerceat. X. 1712. Purgatum eum et correctum optant ac pie credunt. X. 1712, 1713. De gestorum veritate, sed magis de Pelagii correctione dubitat Innocentius. X. 1714. Hunc ejusque assecras anathemate damnat. X. 1714. Pelagius ac Coelestius ab Innocentio sunt damnati. X. 1723, 1724. Atque ecclesiastica communione privati. X. 1689. Ad relationem omnium pene Afrorum episcoporum. X. 1682. Honori rescripto ad Concil. Afr. an. ccccvii. Urbe pelluntur. X. 1727, 1731. Aurelio auctore. X. 1731. Eorum sectatores cuius libet accusare, iisque exsilii pœna decernitur. X. 1727.

Pelagii ac Coelestii hæresis Concilio universali Africæ an. ccccvi. damnatur. X. 1728. In damnanda Pelagii doctrina Afrorum episcoporum erga ejus auctores moderatio. X. 1712, 1715. Decretum Occidentalium et Orientalium Ecclesiis adversus Pelagium datum Innocentius scripsit, et Zosimus latius promulgavit. X. 1715. Julianus conventus ut subscribat Pelagii et Coelestii damnationi, detrectat, et ad Apostolicam sedem scribit. X. 1738. Scilicet ad Zosimum. X. 1739. Epistola illius, nomine plurium qui ad plenarium synodum provocant. X. 1732, 1735. Qua ratione illi a subscriptione se excusent. X. 1735. Adversus Pelagium et Coelestium diversa Imperatorum et Pontificum scripta notantur. X. 1730. Ab universali Ecclesia damnati non desierunt errores tueri. X. 1730. Nullum tam amatorem erroris sui diabolus invenit, quam Pelagium. X. 1619. Pelagius litteras cum libello fidei ad Innocentium mittit, quæ Zosimo redduntur. X. 1715. Et inde ad Afros diriguntur. X. 1716. Quomodo in iis sedem Apostolicam circa baptismum parvulorum et liberum arbitrium fallere nisis sit. X. 1716. Pelagii prædictus fidei libellus. V. 2181: X. 1716. Pelagii litteris publice lectis Zosimus alique decipiuntur. X. 1721. Pelagii ac Coelestii fucata fide decepti, sive Zosimus et Palæstini episcopi, habentur tamen et honorantur ut catholici. X. 1723. Pelagius ideo in Oriente absolutus, quia dixit se Dei gratiam confiteri. X. 1713. At alibi respondit se gratiam non dicere, nisi naturam in qua nos Deus condidit. X. 1713. Orientalis synodi iudicium ex ipsius gestis probatur tergiversando declinasse. X. 1715. Postmodum professus est, quod Diospolitana synodo dixisse se denegavit. X. 1749. Quæ in iudicio Orientali damnavit, in sedis Apostolicæ cœtu (sub Zosimo) conatur adstruere. X. 1723. Innocentii sententiam quomodo secutus sit Zosimus. X. 1724. Pelagium ac Coelestium Zosimo præsentente Dei sacerdotes damnant. X. 1739. Ad eorum detractionem Zosimus omnium dexteris armavit Anti-

stitum X. 1731. Pelagius ex Commentarius ipsius in Paulum una cum Coelestio a Zosimo damnatus est. X. 1687. Pelagii dogmate sæpe damnato, Coelestini diebus catholica fides quietem habuit. X. 1734.

Pelagiana hæresis superbissima. X. 1761. Per simulatam humilitatem superbiam docet. X. 1692. Omnium hereticorum venena complectitur quæ de philosophorum fonta manarunt. X. 1692. Qui philosophi et heretici sint Pelagianorum parentes. X. 1692, 1693, 1696. In ipsis vivunt Origenes, Priscillianus, Jovinianus. X. 1697. Pelagianæ sectæ auctores facundi. X. 1767. Pelagii ac Coelestii, sive Theodori Mopsuesteni discipuli indifferenter dicuntur. X. 1772. Pelagianæ hæresis proles est Nestoriana X. 1686. Coelestiana ac Nestoriana dicitur eadem hæresis. X. 1684. Pelagiani et Nestoriani cognatis confoderantur erroribus. X. 1831. Quomodo cognatis. X. 1685. In illorum gratiam Nestorius ad Carlestinum duas scribit epistolas X. 1734. Velut eorum quæ gesta sunt nesciunt. X. 1733. Pelagiani dicuntur a Joanne Antioch. suscepti. X. 1760. Joannem Chrysostomum quasi sibi faventem laudant. X. 1736. Tamen Atticus a Coelestino laudatur tanquam dignus Joannis successor, quod Pelagianos persequatur. X. 1754. Pelagii et Coelestii sectatores infesti Scythis manachis. X. 1771. Eorum factione multa pertulit Constantius ex vicario Romæ habitans. X. 1724. Pelagii fautores, post iudicium Palæstinum, eos qui sub Hieronymi cura degebant, atrociter vexant. X. 1710. Pelagiani presbyteros habent et episcopos suos. X. 1682. Ecclesiam aliam non habent. X. 1682. Ideoque communionem non renuntiant, dicentes, *De questione, non de communione discernimur*. X. 1682. Simplices et indoctos decipiunt, non ecclesiasticos viros in lege Dei versatos. X. 1693. Publice erubescunt loqui, quod secreto docere non metuant. X. 1693, 1697. Secreto docent, publice negant. X. 1696. Per discipulos primum doctrinam suam astute proferunt. X. 1693. Sententias eorum prodidisse, refutasse est. X. 1693. Est et victoria Ecclesiæ. X. 1693.

Pelagianos inter et Catholicos quæstio versabatur de fidei et caritatis principiis, deque origine sanctarum voluntatum. X. 1808. Pelagiani dicunt Christum in carne venientem non dona nobis, sed exempla contulisse virtutis. X. 1741. Et unumquemque pro merito voluntatis suæ Spiritum sanctum et advocare et repellere. X. 1684. Adstruunt hominem naturaliter posse quod velit. X. 1622, 1624. Et consequenter Christum nihil nobis præstisse. X. 1623, 1624. Aequalitatem Dei et sibi vindicant. X. 1692. Et omnibus hominibus tribuunt. X. 1696. Dicunt hominem *sine peccato*, nec audent dicere *divinigenitus*. X. 1693. Quomodo interpretentur, *Non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens*. X. 1692. Dicentes naturam sibi solam sufficere ut sine peccato vivant, refelluntur ex opere adiutorium deprecandi. X. 1682. Docentes hominem per liberum arbitrium tanquam per se sibi sufficientem implere quod velit; vel etiam meritis operum a Deo gratiam uniusque dari, refelluntur. X. 1621. Quam fidei adversetur, quod volunt hominem per liberum arbitrium bono naturæ suffragante beatum effici. X. 1769. Pelagiani obscenitatis acerrimi laudatores, forsitan et factores. X. 1648. Libidinis morum procaci lingua laudant in publico. X. 1641. Quibus verbis eam defendant. X. 1644. Quomodo interpretentur, *Vide aliam legem*, etc. X. 1705. Aut, *Nemo mundus a sorde*, etc. X. 1705. Docentes libidinem in homine naturale esse bonum, nec in ea esse quod pudeat, re elluntur. X. 1639. Pelagiani peccatum per unum hominem in mundum intrasse dicunt morum imitatione, non seminis propagatione. X. 1619, 1681. Docentes peccatum Adæ neminem admisso nisi ipsorum solum, refelluntur. X. 1617. Præcipuum eorum adversus peccatum originis argumentum. X. 1767. Refellitur. X. 1767. Refellitur et quod aiunt parvulos pro solo originali peccato damnari non posse. X. 1768. Aut quod negant parvulos trahere originale peccatum, aut penitus a vita æterna, si sine baptismo hinc migraverint. X. 1647. Pelagiani respondere solent, *Jesus Christus in iudicando*. X. 1653. Item, Infantem incircumcismo periturum præscribi ob opera mala, quæ ætate perfecta facerent cum Deus præscribit. X. 1935. Baptizant etiam parvulos, quia fide. X. 1656. Duas habent fides et deo baptizata. X. 1656. Manichæorum nomine infamant originale peccati defensores. X. 1733, 1743, 1745. Eisque Manichæorum dogma de diversis materiis attribuant. X. 1694, 1706. Quasi originem nostram diabolo adscribant. X. 1733, 1741. Pelagianis convent Manichæorum nomen, quæ Catholicos infamare solent. X. 1630. Quam de prædestinatione sententiam Catholicis affligant. X. 1637, 1692.

Pelagianorum quinquæ sententiæ. X. 1614. Pelagianum pœne totum dogma: nullus esse laudis ac meriti, quod non ex proprio est, sed ex Dei dono X. 1824. Pelagiani dicunt gratiam secundum merita nostra dari. X. 1807. Ac

nil magis nituntur quam ut hoc obtineant. X, 1831. Pelagianorum errorum hic est nequissimus. X, 1793. Hanc sententiam anathematizare ab Orientalibus episcopis Pelagius compulsum est. X, 1808, 1812, 1831. Pelagiani gratiam Dei ad incipiendum, ad proficiendum, ad perseverandum in bono quo sensu professi sint. X, 1797. Quibus argumentis rejiciant gratiæ ad singula opera necessitatem. X, 1833, 1701. Quo sensu eam admittant. X, 1704. Eorum versutia in approbatione gratiæ. X, 1762. Secundum illos non latent exsilia Dei, si tam gratia, quam ira, de merito est. X, 1832. Liberum arbitrium ab illis qui Dei ope per singula nos egere asserunt, destrui frustra reclamant. X, 1894. Distinguant inter esse et posse. X, 1894, 1702, 1703. Frustra. X, 1804. Illorum fraudibus præcedit aditum, qui illam donatam credit. X, 1831.

Pelagianæ doctrinæ sectarii baptismi necessitatem fatentur. X, 1733. Et contrarias quasdam sententias Cælestio et Pelagio objectas, ipsorum libellis damnatas declarant. X, 1755. Gratiam agnoscunt, quæ omnibus bonis actibus adiutrix semper et comes sit. X, 1733. Tamen ut alter sit iustus, alter injustus, pariter volunt ab homine, non a Deo fieri. X, 1753. Hominem omnem, ac debide nuptias a Deo declarantes, negant exinde peccatum naturale. X, 1733. Detestantur qui dicunt homines sine Dei gratia vel adiutorio peccata posse vitare. X, 1733.

Pelagiana pestis quam subtilis. X, 1764. Si hujus hæresis aliquod germen permittatur, tota in exigua sui parte se poterit reparare. X, 1812. Scripta diversis in locis contra Pelagianos edita. X, 1776. Concilia et Pontifices Romani bidentur a quibus prostrati sunt. X, 1850, 1831. Contra inimicos gratiæ a ceteris episcopis an coexistit toto deinde orbe consentiente, gratiæ ad singulos actus necessitas decreta est. X, 1808, 1837. Innocentio Papa præeunte. X, 1808. Pelagianorum versutias Orientales episcopi, Apostolica sedes et Africana concilia deprehenderunt. X, 1794. Pelagiana hæresis in Oriente viguit, in Occidente propagata, Carthagine ab Aurelio et Augustino deprehensa, multis Conciliis damnata. X, 1684. Et ejus assertores a Romanis et Africanis ceterisque Occidentis episcopis extra Ecclesiam eieci. X, 1684. Post Augustini mortem a Cælestino, ac deinde Septimii cura a Leone reprimitur hæc hæresis. X, 1684. Nequen ab Ephesina synodo et Joanne Alexandrino damnatur. X, 1684, 1780. Ab Innocentio, Zosimo, Bonifacio, Cælestino, Sixto, Leone, ac Romanorum principum legibus prostrata est. X, 1764, 1767, 1776. Pelagianos Augustini ductu catholica acies vicit. X, 1802. Hinc pulsi pontificis et communione privati. X, 1807. Tempus inique damnatos suadent, qui gratiam ab Augustino non recte defensam volunt. X, 1801, 1803.

Pelagianis non tam disputatioribus, quam auctoritatibus iam resistendum. X, 1832. Pelagio nonnulli Romæ diversa rationa invent. X, 1715. Ignori Innocentio. X, 1715. Decretum Constanti imp. quod jubet Pelagianos ab Urbe pelli, nec permittit intra centesimum lapidem consistere. X, 1750. Alterum Valentiniani III. quo eos a sacerdotio deponi atque a Gallicanis regionibus expelli, nisi intra xx. dies errorem deposuerint. X, 1731. Pelagiana pestis cum totam fere Romanam occupasset, Lupi ac Germani cura ibi sanatur. X, 1733. Rursusque cum paucis auctoribus illuc revocata esset, Germano ac Severo agentibus pravitatis auctores ab insula sunt expulsi. X, 1731. Pelagiani ab Occidentalibus partibus eieci Constantiæ cum bovis imperatorem per singulos dies adeunt. X, 1734. Hoc Constantiæ non sinit Atticus. X, 1735. Pelagi doctrina in Oriente et Occidente, ac præcipue in Sicilia et Rhodi crevit. X, 1696. Damnata pervasisse Cælestio nuntiatur. X, 1784. Pelagiani diversorum ordinum clerici intra provinciam Aquileensem in communionem tenere recepti. X, 1731. Prohibentur recipi, nisi Ecclesie adversus eorum decreta plenè et aperte et propria manu subscribere protestationibus approbent. X, 1762. Per Piceni provincias Senex quidam Pelagiana dissimulans plecta. Hieronymusque et Augustinus facientes tolerat. X, 1770. Pelagiani multi ad Ecclesiam redeunt. X, 1691. Pelagianos redeunt quia conditiones recipi voluerit Leo Papa. X, 1750. Pelagiani sapiens Patris ad Filium irascens explicatio III, 2273. Item ratio qua exponitur hominum avaritas et ad bonum et ad malum potestas III, 2173. Pelagianos semel secuturus quædam hæresis dicit Cælestio scholam sine peccato vixisse, idque omnem hominem posse, neque ad redemptionem, sed ad exemplum Christum ad nos venire. X, 1751. Pelagiana hæresis in Gallis principis assertor Leporius emendatur. X, 1732.

Pelagiani erroris incipit plenam epistolam Cæsaribus ad Bonifacium Papam misit. X, 1792. Quod essent aliqui, qui de gratia et libero arbitrio per simplicitatem minus curant, et non secundum fidei regulam sentiant. X, 1783. Presbyteri, scilicet Galliarum, qui indisciplinatas quæstiones in

medium vocantes, docebant adversantia veritati. X, 1736. Et in damnatis hæreticorum sensibus seu pravitata seu imperitia demorabantur. X, 1757. Tamen Pelagium et Cælestium anathematizare non dubitabant. X, 1757. Ac profitebantur ea se præbare, quæ de gratia Petri sedes sanxit. X, 1757. Sed magistro nostro Augustino obloquuntur, ut qui necessarium modum excesserit, ejusque jam quiescentis intantur memoriam dissipare. X, 1736, 1757. Delati a Prospero et Hilario ad sedem Apostolicam, a Cælestio acriter coercentur. X, 1733. Hi in Pelagianis damnati. X, 1830. De damnatorum schola resumptis quæstionibus victoris Ecclesie pacem inquietabant. X, 1828. Iuliani adversus Augustinum convicia et calumnias renovant. X, 1830. Ut asseuer tantæ pietatis viro Paganorum et Manicheorum adscribatur impietas. X, 1794. Quid nominatim de eo clam divulgabatur. X, 1794. Adversus Dei gratiam elevare volebant humani arbitrii libertatem. X, 1779. Ex his Cassianus docet omni animæ naturaliter inesse virtutum semina, sed quibus perfectionis incrementum desit, nisi a Deo fuerint excitata. X, 1817. Ac licet alias et actuum et cogitationum bonarum principium a Deo esse fateatur. X, 1803, 1828. Dicit tamen hominem interdum suis motibus ad virtutum appetitus posse extendi, semper vero a Domino indigere adjuvari. X, 1806, 1811, 1828. Sicque has duas sententias simul suscipi vult. X, 1807. Ut in quibusdam gratiam bona voluntas, in aliis gratia bonam voluntatem præveniat. X, 1807, 1809, 1823. Adeo ut si antequam liberum arbitrium cum gratia prævenitur, auferatur gratia cum libero arbitrio prævenitur. X, 1829. Tota Cassiani doctrina in Definitionibus comprehensa. X, 1828. Ex hac sequitur, restaurari sententiam jam damnatam, quod scilicet gratia Dei secundum meritum datur. X, 1803, 1812. Ac divisione omnium facta, alios per gratiam salvari, alios per legem et naturam justificari. X, 1803. Adeo ut Christus aliorum susceptor, aliorum salvator sit. X, 1828. Errores alii ex Cassiani doctrina consecrati. X, 1830. Aliqui etiam episcopi Galliarum a Cæsario ad Bonifacium Papam delati, volebant fidem tantum nature esse, cetera vero bona gratia. X, 1790. Nominatim Faustos dicitur humano labori gratiæ adiutorium subungere. X, 1776. Et antiquos sanctos non ex gratiæ quæ et nos, sed nature possiditate salvatos imple proficere. X, 1776. Eandem doctrinam plura redolent. V, 2044, 2045, 2046, 2122. His solenne erat dicere: *Nisi ego prius uidero, gratia non venit ad me.* X, 1774. Iidem Deum facient patiente Job quasi spectatorem et testem, non quasi auxiliatorem. X, 1824, 1830. A confessione gratiæ Dei restant, ne postea certum prædestinatorum numerum cogantur confiteri. X, 1798. Hinc doctrinæ repugnare frustra putant, quod dicitur Deus omnes homines velie salvos fieri. X, 1772, 1798. Frustra utuntur exemplo Corneli, quasi solis nature viribus gratiam mereretur. X, 1796. Refutatur dictum eorum, quo justitiæ et caritatis initium nobis, Deo tantum augmentum attribuit. X, 1796. Responsum qui dicunt, nostrum est volere. Dei vero adjuvare aut perficere. X, 1772, 1774. Aut qui circa universalem generis humani salvandam vel vocandam sibi fingunt indifferentem per omnia secula Dei voluntatem. X, 1836. Africanorum episcoporum in Sardinia exsulum epistola Synodica. X, 1779. Concilium II. Arausiacum. X, 1795. Bonifacius Papa. X, 1790. Prosper multis libris. X, 1795. Adversus eosdem Valentini conveniunt Episcopi ultra Iberam consistentes. X, 1792. Eorum, dum adhuc non sunt inter se sponte divisi, toleranda magis est intolentia, quam desperanda correctio. X, 1832. Hac eo spectatur magis quod filis de virtutum studio exortum est periculum, et de merito probitate discrimen. X, 1763. Interim exhibenda eis exortas. X, 1784. Ac suadenda lectio liberum Augustini ad Prosperum et Hilarium. X, 1784. Augustini vero non recipiendum. X, 1777. Ejusque libros, cum Augustini libris contrarii sint, evidenter esse hæreticos. X, 1779. Pelagius faventibus tres classes, et qua ratione cum singulis agendum. X, 1832. Cavendum maxime ne de exciso dogmate aliquid mali germen oriatur. X, 1762. Quia ex sunt illius versutiae, ut si ei liceat, totam se possit in exigua sui parte reparare. X, 1832.

Pentaginta annis doctrina. VIII, 1213.

Pentecostes dies sunt duo præ cæteris solemnibus. V, 2091. Quotidie die semper agitur. III, 2350. A quibus non trinitas celebratur. V, 2095. Pentecostes die Christum ad celos ascendisse volui potant. X, 2093.

Peregrinationis, ut defunctis subveniatur. VI, 1521. Peregrinorum a sociis commendatur. V, 2023. Pedes eis abluuntur. V, 2033, 2219, 2224, 2211. Peregrini, devoti Christiani. V, 1802. Peregrinatio Christianorum. V, 1877, 1879.

Perfecta civitas creata, simul et imperfecta. III, 2370. Perfectum hominem nisi ad totum scire debuisse, frustra quidam dicunt. II, 2369. Perfectio non in annis. VI, 1862.

Perfectiōni quando quid desit VI, 1120. Perfectum esse in hac vita neminem posse, quomodo Hieronymus affirmet, Palagius negat. X, 1702. Numquam nos hic ad perfectum venisse credamus. II, 1118. Ubi experimus stare, descendimus: nostrumque non progredi, reverti est. II, 1118. Quotidie inchoare te puta. II, 1119. Perfectio hic nulla, cui non supersit ascensio. X, 1867. Cui non tolerandi laboris veteris hominis. V, 1869. Cui non incurant perturbationes vanitatis. X, 1869. Ad future patrie prœmia, ut quæ est perfectio nostris cursus, tunc tendant cognationes. VI, 1062.

Pericula quibus plenus est hic mundus. V, 2033.

Persecutio adversus sacros libros. IX, 781. Persecutiones Christiano non deesse. VI, 1342. Quas patiamur pœ pacis tempore. V, 1063. Persecutio quam in patiuntur, est vitiorum. VI, 1062. Persecutio malorum non deest bonis. V, 2249, 2272. Persecutionis huius milites. V, 2249, 2272. Persecutio malorum somnis comparatur. III, 2112. In persequente quid attendendum. V, 2518. Persequentes justos iniqui, maiorem a diabolo persecutionem patiuntur. V, 1862, 2257. Persecutionem in corde prius sustinet, qui alii infert in corpore. V, 2159. Persequi malos non est malum. IX, 772. Persecutio novissima erit in toto Orbe. III, 2426. Tunc Ecclesia omnis de loco recedet. III, 2426.

Perturbationes *Vide* *id.*

Perse multorum more inanes habent. III, 2549. Licetum habent cum filiabus suis convenire. III, 2549. Veteres eorum reges nec videbantur a populis. III, 2580.

Perseverandum in bono proposito. VI, 1189. Perseverantiae commendatio. VI, 1249. Monstruosa est vita bene incipientis, et aliter finientis. VI, 1250. Perseverantia non est, cui suus sibi progressus iam sufficit. X, 1878. Perseverantia, boni operis virtus. VI, 931. Quomodo quidam Augustini de perseverantia doctrinam perversè interpretati sint. X, 1856. Perseverantia in bono donum Dei est, quod misericorditer aliis dedit, aliis iuste non dedit. X, 1836. Cur illi detur, non illi, impossibile est comprehendere, nec licitum vestigare. X, 1843. Quod quidam non perseverent, Deus non in causa est. X, 1844. Perseverantia donum quomodo sperandum et impetrandum. X, 1857. Perseverantia bonæ conversationis per quotidianum Dei adiutorium accipienda. X, 1787.

Persidii depositio confirmatur. X, 1760. Persini colores. VI, 1110.

Personas in Trinitate appellantem, ne pudetis dicere personas hominum. V, 2174. *Vide* *Dens*, *Trinitas*.

Personatorum ars, in theatris. V, 1865. Notantur qui ferarum aut mulierum habitus induunt. V, 2031, 2003. Nec eorum aspectu oculi potuendi. V, 2003.

Pedus hospitibus et peregrinis lavandi. V, 1718, 1750, 2031, 2209, 2228, 2241: VI, 1046, 1171, 1212. Secundum promissionem nostram in baptismo. V, 2220. Secundum quod nobis in baptismo dictum est. V, 2071. Lavandi sunt et exosculandi. V, 2193. id cum per fidem et humilitatem complectimur, non adun minuta, sed et capitalia peccata purgantes. V, 2035. Quem Christus non lavit, non habebit partem cum eo. I, 1468.

Pessimior. VI, 1076.

Pestilentia. De pestilentia ab ostio arcendo proverbium Punicum. V, 1966.

Petilianus episcopus. IX, 828. Pro Donati parte loquitur. IX, 827, 832, 840.

Petronius P. P. IX, 790.

Petronius ducentarius. IX, 816.

Petrus fidei pietatisque signifer, et generis humane columna. V, 1909. Adificandis in domo Dei populus lapis ad fundamentum, columnæ ad sustentaculum, clavus ad regnum. V, 2125. Interpres Leges, asserit gratia, destruit Synagogæ, Ecclesiæ reparatur. V, 2125. Inter discipulos Domini præcipuus, ac primus iocundus qui ludens ad salutem vocaret. V, 2125. Inter Apostolos primus. III, 7249. In eorum capiti, in quo omnes potest subiacere commendatur. III, 2270. Primarius inter Apostolos interit. III, 2264. Ecclesiæ personam ac lironem gestabat. V, 1910. Petri piscatio et vocatio oratoria ante exponitur. V, 2123. Petrus super aquas gressus emittitur. V, 2102. Petrus Christi resurrectionis ante crucem consensit. V, 2087. Petrus nationum sustinet. V, 1393. Inter percussit sermone pontificis. III, 2314. Et permissos. III, 2514.

Petri ardentissima fides in venturorum defectu est, nisi præ et Dominus supplicasset. X, 1797. Cur etiam p. si homini rogationem contra bonum fuerit. X, 1107. Petri constantia peccatorum defectoris. Ant. V, 2035. Sed et hoc non potuit per hominem, quod sub divinitate pendebat. V, 2035. Quod est homo sine Dei gratia, nisi quod hic Petrus cum præfuit Christo? V, 1859. Petrum Dominum patulum adhibuerunt, ut in illo totum humanum genus agnosceret, nihil se sine Dei gratia pretulere. V, 1859. Et in Ecclesiæ rectore

future ignoscendi peccantibus quædam regula poneretur. V, 1899. Quo erga peccantes durorem sententiam proprii casus intuitu temperaret. V, 1899. Petri locus. V, 2037. Petri lapsus, ex qua culpa. V, 1909. Petrus Christum hominem negavit. V, 2051. Petrus errantibus suis præfuit. V, 2102. Petri fletus. V, 2037, 2039.

Petrus Ecclesiæ princeps, non negationis, sed penitentiae institutione sequendus. X, 1822. Petrus totius Ecclesiæ pastoralis cura commissus. VI, 833. Claves regni colationi et creditæ. V, 1870. Petri episcopatum venerunt, dum Cathedralis ejus Natalis colimus. V, 2190, 2101. Petrus a Domino in Ecclesiam collata potestas. X, 1725. Petrus illi qui sedis ipsius hereditatem nuntiavit. X, 1726. Petri simulatio a Paulo reprehensa, infirmæ erat. III, 2107. Petrus Ananiam et Sapphiram tur tam severe puniit. V, 2264. Simonem magum tam diu persecutus est, donec morte perimeret. IX, 772. Ideo maxime, quod magum illum prostrasset, morte percussus est. V, 2121. Capite deorsum, verso in ligno suspensus. V, 2126. Petrum modo provocatis gombus adorant Imperatores. V, 2125. Namque qui ad memorem ipsius genus fiunt. V, 2127. Petrus et Paulus duo potentissimi duces ad omnia populorum salutem elacti. V, 2122. Duo splendidissimi negotiatores. V, 2122. Pussimi animarum parentes, dis, ares partium studii operum meritis pares. V, 2121, 2122. Uno die, sed diversa passi. V, 2120. Non eodem temporis cursu, sed eodem anni revertentis occurso possunt. V, 2126. Petrus per signa, Paulus per epistolas ubique clarus. V, 2119. Optima Apostolorum nomina, petra et vas, necessaria domui Salvatoris. V, 2149.

Petrus Marcellinus Felix Liberius Præfectus prætorii Gall. X, 1790.

Petrus vir devotissimus. IX, 828.

Petrus protector domesticus. IX, 816.

Petri diaconi et sociorum ad Episcopos in Sardinia ersules epistola. X, 1772.

Petri Chrysologi Sermo. V, 2117, n. 2. a.

Petri Damiani rhythmus. VI, 930.

Pharaonis obduratio. X, 1660, 1675. Pharaonem obduratam non tam Dei potentia, quam patientia. V, 1726, 1788. Pharaonis sævitia et subversio. V, 1789.

Phileas episcopus. X, 1790.

Philippus Consul. IX, 813.

Philosophi patriarchæ hereticorum. X, 1692. Philosophus qui Christum nescierunt, nulla vera virtus. X, 1747. Philosophia divisio in tres partes, earumque subdivisio. VI, 728. Philosophari nihil aliud est quam mortem præmeditari. VII, 1274.

Phœneæ velus sine carnali olio. V, 2263.

Phœneis mors et resurrectio. VI, 1264.

Phoebus episcopus in Sardinia exsul. X, 1779.

Phoebus. III, 2266, 2267, 2407; V, 2200; VII, 1217. Vult in Christo solum ac nudum hominem esse. V, 1833, 2182; X, 1717. Et Christum ante Mariam negant quibus argumentis contradicendum. III, 2262.

Phoebium. III, 2229. Eorum baptisma nudum est. VIII, 1217.

Phoebus, de Pelagiana heresi. X, 1685.

Phylacteria diabolica. V, 2259; VI, 1171, 1173, 1174.

Physice opus. VI, 809.

Piceni episcopi arguuntur, quod contra disciplinam apostolicam passim cunctis misceant. X, 1771. Et quod tolerent errorem Pelagiani sententia. X, 1771.

Pictaria. VI, 726.

Pictatis exercitatio adversus vitia. X, 1884. Non fuisset in periculo. X, 1884. Pictatis varii gradus. VI, 1323. Pictos persequuntur omni vita et meritis. V, 1963.

Picti et Danielis comparatio. V, 2011.

Piscaria ars ad augendum liquorem medicum. III, 2184.

Piscaria vicinis. VII, 810.

Pisces primo benedicti nuntiunt. V, 2030. Representant fideles cui in aqua baptismatis vivunt. V, 2056. Pisces Re-Idem percutit Aethiops. I, 1458.

Piscet unum Deum, nisi ex eo quod donaverit. X, 1775.

Piscet eo in se operante. X, 1785.

Placidus. X, 1750.

Plagium Aegypti sensus mysticus. V, 1781. Eundem ac decem pro oportum comparatio. V, 1785.

Plangere doctus. V, 1980.

Plangit vultus hominis dolatus. V, 2061. Mars, Mercurius, Jovis, Venus in Saturnus alleantur, dum erant filii Isidis in Agypto. V, 1095.

Plangit. I, 1441.

Plangit. I, 1441, alius. VI, 1097.

Platoni concilio. X, 1751, 1752. Platoni concilio Beguines. IX, 810.

pluita Consil. X, 1731, 1732.

Pluvias nullas ante diluvium fuisse. III, 2137. Sicut nunc nullæ sunt in Ægypto. III, 2137. Qui pluvia et serenitas sunt reciproca. III, 2138.

Pœna quid. VI, 1128. Pœnam illic infligi injustum est, ubi non est culpa. X, 1768. Convenientius injustus dolet in supplicio, quam lætatur est in delicto. X, 1872. Pœnæ a Deo infliguntur quibus proficiant. V, 1947. Pœnæ æternæ erant animæ, quæ vel una hora vixit ab obligatione peccati non soluta. VI, 764. Culpa unius anni in populo Israël, anni unius pœna compensata, æternorum suppliciorum timorem ingerit. V, 1803. Pœnæ æternæ. V, 2167, 2210, 2211. Quam justæ sint. VI, 1123. Quam graves. VI, 821, 993, 1186, 1200. Præcipua pœna erit non videre Deum. VI, 821. Absentia Christi. VI, 993.

Pollutio voluntaria a regno Dei excludit. VI, 1102. Post pollutionem, quæ nobis nolentibus fieri solet, communicare non licet, nisi prius præcedat compunctio et eleemosyna, et si infirmitas non prohibet, etiam jejunium. V, 2299.

Pompæ diaboli. V, 2235.

Pontianus fictus præfectus. VI, 1330.

Pontius. IX, 807.

Pontius senator, factus catechumenus. VII, 843, 846.

Populum Dei qualem esse deceat. VI, 1038.

Posse homines Dei mandata servare. II, 1110; V, 2237.

Nemo quantum possumus melius novit, quam qui ipsum posse donavit. V, 2237. Possibilitatis bonum primum homo habuit. X, 1621. Peccando sibi et nobis perdidit. X, 1621, 1625, 1628, 1629.

Possessio nostra qui Deus fiat. VI, 1030.

Possessor episcopus Africanus, princeps eorum qui defendunt Fausti libros. X, 1779. Ipsius ea de re ad Hormisdam epistola, et rescriptum Hormisdæ. X, 1776, 1777. Rescriptum hoc ab Africanis episcopis laudatur. X, 1784.

Possessor Donati presbyter. IX, 796.

Possidius. IX, 816, 827. Legatus contra Donatistas. IX, 815.

Possidius adjutor commentariorum. IX, 816.

Potentia naturalis quid sit. I, 1435.

Potestatum eminentium ducentarios. IX, 816, 828. Apparitores. IX, 816. Potestatum illustrium iudicium. IX, 818. Potestate pollutum iniqua placita exponuntur. VI, 1067.

Præbendæ. VI, 989, 1302.

Præcepta Judaica cur legat Ecclesia. V, 1930. Præcepta decem, decem plagarum Ægypti medicamenta. V, 1783. Præcepta dupliciter observantur. V, 1862. Quod legibus prohibetur quia criminis, est semper illicitum; secus alia. III, 2257. Præcepta Dei non sunt impossibilia. V, 1860, 2183. Ad omnes Christianos æque pertinent. VI, 1063. Ea Christo auxiliante et cooperante possunt ac debent qui baptismo renati sunt adimplere. X, 1789. Præceptum dilectionis nullam recipit excusationem. V, 1860. Impossibile aliquid non potuit imperare qui justus est. II, 1110; V, 2237; X, 1746. Præceptum accipit homo, ut divinum quærat auxilium. X, 1807, 1815. Hoc ipso admonetur quid suo vitio perdidit. X, 1815. Præcepta legis non possunt impleri, nisi caritate, id est Spiritu sancto faciente. VI, 749. Spiritu tam docente quam juvante, non sola voluntate carnali possunt impleri. X, 1642. Jubeat Deus: immo faciat, ut fiat quod jubet. X, 1643. Ad implenda præcepta non est idoneum liberum arbitrium, nisi divinitus adjuvetur. X, 1783. Hanc gratiam Deus promisit fidelibus. X, 1783. Juben o Deus utile facit quicquid jubere voluerit. X, 1833. Præcepta Dei nolentibus gravia, levia volentibus. VI, 1049. Præceptorum Christi onus non premendo gravat, sed adimplendo per gratiam adjuvat. V, 1867. Præceptum Dei omne leve est amanti. V, 1877. Non est amicus recti, quando mallet, si fieri posset, id quod rectum est non juberi. X, 1877. In tantum fiunt mandata justitiæ, in quantum adjuvat spiritus gratiæ. X, 1877. Præcepta dat ideo Deus, ut exeat desiderium, et præstet auxilium. V, 2032. Si quid in his impossibile aut arduum quis experiat, non in se remaneat, sed ad adjuvantem recurrat. V, 2033.

V. Mandata.

Prædestinationis dogma quam antiquum. X, 1670. Prædestinationis adumbratio. V, 1816, 1817. Prædestinatio quid sit. VI, 773. Prædestinatio a prævidendo vel præordinando futurum. X, 1637. Præscit Deus tantum mala, bona vero præscit et prædestinat. X, 1637. Quod Deus Pharaonem indurasse dicitur, ad præscientiam, non ad operationem Dei pertinere. X, 1669. Prædestinatio Dei semper in bono est. X, 1840, 1841, 1847, 1848. Nullo modo iniquus facit. X, 1841. Non est ullis causa labendi. X, 1841. Prædestinata non est infidelitas. X, 1840, 1843. Sed fides, carnis opera, et perseverantia. X, 1840. Præscit Deus misericordiam, non meritis, quos electione gratiæ prædestinat ad vitam. X, 1666, 1662. Ceteros præscit proprio vitio perituros,

non ut perirent prædestinavit. X, 1663. Ut his pœnam prædestinatam rite fateamur. X, 1661. Prædestinatum nobis celum, non gehennam. V, 1895. Prædestinatos aliquos divina potestate ad malum qui credunt, anathematizantur. X, 1789. Peccatores in malis propriis ante quam essent in mundo, præscitos esse tantum, non prædestinatos; pœnam autem eis prædestinatam esse secundum quod præsciti sunt. X, 1662. Parvulos quoque non renatos, prædestinatæ pœnæ esse obnoxios. X, 1662.

Prædestinatio alia ad gloriam, alia ad pœnam. X, 1680. Prædestinati quidam a Deo ad supplicium. VI, 1069. Vasa misericordiæ aut contumeliæ quidam absurde intelligunt habita ratione ad dignitates hujus sæculi. X, 1783. E damnata massa alios gratuita Dei bonitas liberat, alios insolubili nexu æterna damnatio retinet. VI, 764. Ex massa damnata Deus quos misericordia sua præscit, præparat, id est prædestinat ad vitam æternam, ceteros pœna debita punit. X, 1638, 1660. Quomodo hoc præstet sine personarum acceptione. X, 1660, 1663. In electione Jacob bonitas Dei gratuita, in reprobatione Esau justa est severitas. X, 1780, 1781. Ad prædestinationem nihil referri potest, nisi quod aut ad debitam justitiæ retributionem, aut ad indebitam pertinet gratiæ largitatem. X, 1847. Quam de prædestinatione sententiam Catholicis affingant Pelagiani. X, 1637, 1663. Prædestinatione Dei homines veluti fatali necessitate ad peccata compulsos in mortem cogi Galli queruntur. X, 1833, 1636. Non prædestinatis peccati originalis per baptismum remissionem ab Augustino negari vulgatum est. X, 1834. Item non prædestinatis pereundi necessitatem imponi. X, 1834. Utrumque refellitur. X, 1834. Prædestinationis fides certa. X, 1833. Prædestinatio quandiu hic sumus, nobis incerta, apud Deum certa. X, 1847. Nullo modo facit ut ex filiis Dei fiant filii diaboli, sed contra. X, 1847. Multis est causa standi, nemini causa labendi. X, 1847. Non est fatalis necessitas. X, 1833. Ad bonum aut ad malum non impellit. X, 1836, 1840. Nullo modo fas est, quæ ab hominibus male agnuntur, ei adscribere. X, 1833. Non ideo quis inobediens, quia non prædestinatus; sed ideo non prædestinatus, quia præscitur inobediens futurus. X, 1839. Deus habet in creandis et eligendis hominibus, sicut in luto figulus, potestatem. X, 1668. Prædestinatio mortis etsi homini mala, tamen ut justa, ita et apud Deum bona. X, 1678.

Prædestinationem aliæ sunt alligacionis et potentiæ, aliæ conditionis et justitiæ. X, 1677. Prædestinationis ad mortem causa, peccatum. X, 1677. Quomodo. X, 1677. Salvati alios bonitate et gratia Dei, alios justo et occulto judicio derelinqui. X, 1774. Ex his quibus justa severitas pœnam decreverat, alios a ventura ira absolvit, alios dereliquit. X, 1673. Non habent electi unde gloriantur, nec derelicti unde querantur. X, 1673. Quod multi pereunt, pereuntium est meritum, quod multi salvantur, salvantis est donum. X, 1845, 1633. Prædestinatus vivit ex fide sibi donata, non prædestinatus perit infidelitate voluntaria. X, 1844. Prædestinati, qui a libro vite nunquam delentur. VI, 1141. Prædestinationem in solis Apostolis non esse, ut volunt Pelagiani. X, 1664. Prædestinatum Christum et sanctos ejus qui negat, Apostolicam fidem oppugnat. X, 1783.

Prædestinatio sanctorum quid. X, 1834. Est gratuita. VI, 767; X, 1886. Quod ex parvulis demonstratur. X, 1798. Stulte dicitur, ideo Apostolos ad loquendum quibusdam populis verbum ire non permissos, quia sciebat Deus eos non credituros. X, 1659. Prædestinatus est Jacob ex Dei misericordia, non ex meritis aut prævisis operibus. X, 1670. Prædestinati dicuntur vasa misericordiæ, utpote cui totum debent quicquid sunt. X, 1670. In prædestinatione homo de meritis non extollatur. X, 1662. Prædestinatis suis Deus gratiam et perseverantiam donat. X, 1783. Prædestinatis incumbendum maxime bonis operibus. X, 1662. Prædestinatio remunerationis fieri solet ex præscientia virtutis. X, 1678. Prædestinationem ex prævisis meritis quæ sequantur incommoda. X, 1835. Prædestinatorum certum esse apud Deum definitumque numerum. X, 1798. Prædestinatorum ac reproborum numerum ac nomina novit Deus. VI, 886. Prædestinatorum ad regnum nullum perire posse, nec salvari posse quemquam eorum qui non prædestinati sunt. VI, 778. Cur sancte moriantur, qui damnabiliter vixerint, et vice versa, consilium Dei occultum est, sed non injustum. X, 1663, 1664. Discretionis hujus causa supra facultatem humanæ cognitionis ingaritur, et sine fidei dilutione nescitur. X, 1798. Nec impatienter ferendum, quod quæ aut quanta sint electionis vasa nescimus. X, 1799. Prædestinationis ac prelectionis Dei altum mysterium. VI, 836. Hoc ita admiremur, ut pro certo sit non esse apud Deum iniquitatem. X, 1678. Si nullo præcedente peccato aliquos Deus ad æternum damnasset interitum, quis ei diceret, *Quare fecisti sic?* X, 1676. Creamus tantum reum mortis ex iudicis voluntate pendere.

x, 1664. Quod non omnes salvi fiant, non fit divino vitio. **X**, 1664. De Dei voluntate dicta sic interpretemur, ut Deum nec infirmum, nec injustum, nec personarum acceptorem intelligamus. **X**, 1665.

Prædestinati locus de Pelagio et Coelestio. **X**, 1682.

Prædicator, gemmarum spiritualium erogator. **V**, 2519. Ac veluti mater orandæ filiae studiosa. **V**, 2520. Prædicare cnetur sacerdos, ac vehementer clamare. **V**, 1814. Prædicationis sacerdotalis virtus ad expugnandam iniquitatem. **V**, 1815. Prædicare placita non querat sacerdos. **V**, 2206. Prædicatio aspera quam necessaria sit. **V**, 2520, 2525. Egrotis medicamenta providet, sanis ornamenta componit. **V**, 2521. Prædicatores timidi arguuntur exemplo Joannis. **V**, 2116. Iis licet aliquando a malorum increpatione cessare. **V**, 2116. Eosque indignis laudibus, caritatis artificio, ad pudorem vitæ suæ adducere. **V**, 2116. Prædicatores quando velut Angeli ascendentes, aut descendentes. **V**, 1761. Tutius auditur veritas quam prædicatur. **X**, 1891. Episcopi concionem quomodo populi debeant sibi invicem ad memoriam revocare. **V**, 2527. Prædicatorem sine operibus bonis, quæ sequantur incommoda. **VI**, 1079.

Prælatore indecenter appellantur. **X**, 1875. Præsul plebi sibi creditæ semper debet prædicationis officium. **VI**, 1169. Prælati molliores multam sæpe nutriunt pestilentiam. **X**, 1763.

Præpositorum custodia utilis est, cum Spiritus greges et ipsos custodit pastores. **X**, 1862.

Præpositiones aliæ ablativæ, aliæ accusativæ, aliæ utriusque. **I**, 1406.

Præscientiæ ac voluntatis Dei discrimen. **X**, 1839, 1840, 1843. Præscivit tantum Deus, non etiam prædestinavit, quæ nec ipse fecit, nec ut faceremus exegit. **X**, 1844. Peccatum novit Deus aut remittendum cum laude misericordie, aut plectendum cum laude justitiæ. **X**, 1844. Præscit Deus simul et prædestinat bona: at mala præscit tantum et non prædestinat. **X**, 1840, 1844. Præscivit Deus quibus daturus erat ut crederent, et quæ illis erat beneficia largiurus. **X**, 1855. Uno eodemque tempore apud Deum est et præscire, et facere, et eligere. **X**, 1668. Præscientia Dei neminem cogit. **X**, 1675. Nec necessitatem infert. **X**, 1840, 1848.

Præsentia judicis cuncta cernentis, magna nobis necessitas recte vivendi. **VI**, 876. Præsentia Dei effectus. **VI**, 651.

Præsides fideles quomodo communione donandi aut privandi. **IX**, 783.

Præsidius legatus contra Donatistas. **IX**, 813.

Præstaverat. **III**, 2178.

Præsumendum nihil sine Dei adjutorio ac voluntate. **V**, 2035.

Prætextatus episcopus. **X**, 1790.

Prætextatus exceptor. **IX**, 816.

Prætores ac palatini adventus regis nuntii. **V**, 2087.

Pragmatici. **IX**, 842.

Præxas Deum præsumit solitarium. **VIII**, 1215.

Præxius Jerosolymitanus episcopus. **X**, 1689, 1721.

Presbyteri episcopis dignitate subjecti. **X**, 1756. Non debent summam tenere prædicandi. **X**, 1756. Tertius eis intra Ecclesiam locus. **X**, 1756. Presbyteri in basilica baptisterii lectus. **VII**, 807, 808. Presbyter intelligitur episcopus. **III**, 2502.

Priapus cum Libero semper depictus. **III**, 2344.

Primates episcopi. **IX**, 820, 827, 854. Primates judicium. **IX**, 815.

Primianus. **IX**, 807, 821, 828. Ei absenti nocere non potuit Maximianistarum damnatio. **IX**, 841. Dictum ejus dum collationem recusaret. **IX**, 850.

Primianus catholicus episcopus. **X**, 1751.

Primitiæ fructuum Deo offerendæ. **V**, 2241. Fructus Deo offerre, nec ante de perceptis fructibus gustare. **VI**, 1171.

Primosus episcopus catholicus. **IX**, 803.

Principiare. **I**, 1448.

Principium quid. **III**, 2565. Principia introducunt Cerdon et Marcion duo sibi ignota, Manichæus duo contraria, Sethianus et Theodosius tria barbara, Valentinus multa. **VIII**, 1217.

Principius episc. **X**, 1790.

Priscillianus pars Manichæi. **X**, 1695. In Pelagianis redivivus. **X**, 1697. Priscillianistæ volunt animam esse de substantia Dei. **VIII**, 1207. Priscillianistæ legum severitate coercentur. **IX**, 815.

Priscus. **IX**, 816, 827.

Privilegia clericis et ecclesiis abrogata revocantur. **X**, 1751. Privilegio cadit qui abutitur. **V**, 1868.

Prus aliquid alio quinque modis dicitur. **I**, 1453.

Probatissimus. **IX**, 787.

Probatissimus proconsul Africae. **IX**, 784.

Processionis die nonnulla non licent quæ alias licent. **III**,

2560, 2580. Reliquæ cum hymnis ac psallentium choris delatæ. **VII**, 815, 816, 833, 839.

Proculus Constantinop. **X**, 1730.

Procliani. **VIII**, 1217.

Proconsulis adjutor commentariorum officii. **IX**, 816. Exceptores. **IX**, 816.

Proculus Massiliensis. **X**, 1721.

Procuratores. **IX**, 818, 843.

Profectum a nobis expetit Deus: nec prostantur qui in die mortis optant inveniri, quales de baptismo processerunt. **V**, 2232, 2235. Profricandam semper. **X**, 1878.

Professiones tres in Ecclesia. **V**, 2527. Professio omnis et bonos habet et malos. **V**, 1825.

Projectus lector. **IX**, 705.

Promissa Scripturæ. **V**, 1889, 1891. Promissa Dei quæ sint, et quod non possint nimium desiderari. **VI**, 861. Promissa Christi et diaboli. **V**, 1878. Promittit Deus quod ipse facit. **X**, 1863. Promissa, ac nominatim baptismi implenda. **V**, 2234.

Promontoriensis Ecclesia. **VII**, 858.

Pronomina aut finita sunt, aut infinita, aut plus quam finita. **I**, 1394.

Pronuntiatio, res inter prima vel sola oratoria officia. **I**, 1441.

Prophetæ Elisæi ævo in Judæa contempti. **V**, 1826. Prophetis frustra adversantur Manichæi, cum illis consentiant Apostoli. **VIII**, 1107.

Prophetiæ ad Christum ducentis figura, puella Naaman. **V**, 1852. Prophetici verbi typus, puer ab Abraham missus, ut quæreret Isaac uxorem. **V**, 1755, 1756. Prophetiæ jam completæ, fidem faciunt nondum impletis. **X**, 1877. Prophetia merita in melius non augentur, nisi adsint bona opera. **III**, 2178.

Proprietas quadruplex. **I**, 1426.

Proprium. Hoc solum nostrum est, quod nobis vel nostris rationabiliter sufficit. **V**, 2264, 2268.

Proprietas monachis prohibita. **I**, 1450.

Prosper et Hilarius quosdam Galliarum novatores ad Coelestinum deterunt. **X**, 1736. Prosper homo divinus Romæ dissipat quosdam Pelagianæ hæresis surculos. **X**, 1684. Prosperi carmen de ingratis. **X**, 1681. Hæresis Pelagianæ et Nestorianæ Epitaphium. **X**, 1686. Prosperi Aquitani ad Rufinum pro Augustino epistola. **X**, 1793. Contra Collatorem pro Augustino liber. **X**, 1801. Pro Augustino responsiones ad capitula calumniantium Gallorum. **X**, 1855. Ad capitula objectionum Vincentianarum. **X**, 1845. Ad excerpta de Genuensi civitate missa. **X**, 1849. In Augustini obtretractorem duo epigrammata. **X**, 1857. Sententiarum liber. **X**, 1859.

Prosperare in sæculo agenti quam sit metuendum. **V**, 1852.

Prospera periculosiora sunt animo, quam corpori adversa. **X**, 1876. Prosperitas malis quo Dei judicio contingat. **V**, 2522. Prosperitas malorum, ulcera sunt animarum. **III**, 2458.

Protectores domestici. **IX**, 816.

Proterius a Capua. **IX**, 779, 787.

Prothasius. **IX**, 828.

Protofer. **V**, 2085.

Providentia Dei semper operantis. **X**, 1882. Nihil est quod non complectatur. **X**, 1883. Providentia Dei quam sapienter alios egere, alios abundare permiserit. **V**, 2556, 2541. Deus ipse sit horreum tuum, ipse apotheca, ipse marsupium. Ipse divitiæ, ipse cuncta in omnibus. **I**, 1471. Providentiam negantium voces, eorumque refutatio. **III**, 2586. Providentiam qui non negant, unde interdum adversus eam concutiantur. **V**, 2033. Sic operari Deus assuevit, ut ubi deficit humanum consilium, illic intercedat divinum adjutorium. **V**, 1790.

Proximus, omnis homo. **V**, 1860, 1900.

Prudentia. **VI**, 786. De prudentia Sermo. **VI**, 1240.

Psallendi recta ratio. **X**, 1865. Psallendi quadam consuetudine recepta gratulatur Casarius. **V**, 2282. Psallentium consentiant voces et amores. **V**, 2285. Qui inter psallendum pii concipiendi sint affectus. **V**, 2285. Psalmorum cantui subjicienda oratio. **V**, 2281. Psalmus I. quantum ad historiam anterior est tertio. **III**, 2298, 2304, 2553. Remissionis et reformationis tempus describit. **III**, 2289. Psalmum I. vel X. canticorum turpium loco descendunt. **V**, 2525. Psalmum I. quotiens sermo futurus erat, Cæsarius maturius laciebat. **V**, 2281. De psalmodico numero, vel commemoratione ne legem sibi imponat, monetur Reclusa. **I**, 1456.

Psalterium, seu ex singulis versibus psalmorum selectis versibus contexta oratio. **VI**, 1125.

Psalmatus Philadelphus. **III**, 2161.

Publicani. **V**, 1892.

Pudicitia laus. **VI**, 1082. Pudicitia alia corporis, alia animi: utriusque descriptio. **VI**, 1082. Pudori semper ad-

versa monilium tela. V, 1810. Pudoris effectus naturalis. I, 1455.

Pueritia ad institutionem morum idonea. II, 1108.

Puella in masculinam immutata. III, 2337.

Pugna interioris et exterioris hominis. V, 1943. Pugnae contra vitia nimis prelas est. X, 1881. Quae in paradiso non fuisset. X, 1481.

Pulchritudo corporum quam fluxa. VI, 1036. Vir egregia forma faciem septem plagis vulnerosam, ut pulchritudinem quae ab omnibus desiderabatur, damnares. III, 2335. Pulchritudo iustitiae. VI, 1321.

Pulmo cordis ventilabrum. VI, 802.

Pulsatum unde lectiones canonicae recitantur. VII, 833.

Punicum proverbium. V, 1946.

Punire eum, qui quod naturae suae est agit, iniquum est. III, 2299. Puniri etiam Deus, cum voluntati suae dat potestatem efficiendi quod cupit. X, 1895.

Purgatorii locus quaedam inter Graecos secta negavit. II, 1127. Hic locus adstruitur. II, 1128. Quam graves illic poenae. II, 1129. Ab in erem poenis non differunt. nisi quod locum habitare sint. II, 1130. Purgatorii ignis gratias. VI, 1128. Ad purgatorium animae per Angelos deportantur, ibique ab eis saepe visitantur. VI, 1324. Qui us subvenientium. VI, 1329, 1328. Illarum gentium. VI, 1328. Quaedam animae in eisdem locis puniuntur, in quibus deliquerunt. VI, 800. Purgatorium non sentiunt, qui in fine vitae baptizantur. VI, 1127. Redimeodi se extra uxori aut marito aut propinquis frustra dicitur. V, 2268.

Puritatem hic nulli esse perfectam. V, 2034.

Purpurinus episcopus scribit in gratiam diaconi. IV, 790. Tullius a templo Serapis cupas. IX, 797, 798. A Lucia accepit centum folles. IX, 799. Purpuri scelerum pacificis Caeciliani dictis responsum. IX, 776.

Pythagorae superba doctrina. X, 1692, 1693.

Pythionissae praestigis verus Samuel Saul non est visensus. III, 2179, 2250.

Q.

Quadragesimae significatio. I, 1457. Quadragesimae statim incipiente baptizandi parvuli sunt offerendi. V, 1731. Quadragesimae jejuniis. VII, 812. Sanctorum exomolis atque abstinentia Domini consecrata. V, 2023, 2031. Non tantum regnera vis, sed et omnibus cunctis observandum. V, 2035. Divina austeritate omnium iudicium Christi datus. I, 1456. Institutio illius quam conveniens labitis nostrae reparationi. V, 2031. Quadragesimae dies corporibus salubres et animae medicinales. V, 2019. Quibus a iudicium pariant. V, 2019. Quadragesimae tempus nulli debere esse fastidiosum, et quoniam salubre sit sive iustis sive peccatoribus. V, 2027. Hanc in totum non observare sacrilegium est, ex parte violare peccatum. V, 2031. Quadragesima non jejunare peccatum est, nisi infirmitas excuset. V, 2022. Qui jejunare non valet, secretis sibi prandium parat. V, 2022. Et amplius pauperibus eroget. V, 2023. Pauperibus erogandum quod prandere solent. V, 2021, 2024, 2025, 2027, 2050. In cunctis nullis ciborum sumentis, vel summate abstinere. V, 2021. Alias nullus est jejuni fructus. V, 2023. His diebus vinum, ut cernis, abstineri indicat. V, 2023, 2029. Tunc cessent lavera, vicia, carnes. V, 2027. Occupationes saeculi saltem temperanda. V, 2020. Venatibus toto die immorantes, licet jejunent, Domino non jejunant. V, 2029. Per totam Quadragesimam etiam apertius uxoriis continentium. V, 2021. Specialis ratio est hoc tempore continentium. V, 2031. Ante omnia jejunium a vitiis. V, 2023. Quadragesimae diebus totum, una cibaria animae nostrae providenda. V, 2019, 2021. Damna spiritalia reparanda. V, 2019. Quadragesimae pia exercitia. V, 1730. Omnes his diebus ad Vigilias, Tertias, Sextas et Nonas conveniunt: quoniam excusantur. V, 2019. De jejuniis quadragesimalis observantia sermo. VI, 1314. Quadragesima velum apponitur inter nos et Sancta sanctiorum. I, 1457. Quadragesimae diebus non recitantur orationes suo historia immolationis laetiae, cur. V, 1740. Quadragesima quandoque celebratur festiva. Calixtus S. Pauli. V, 2111.

Quaerens Deum, gradum invenit: qui illi locum. X, 1899. Quaerens nate Dominum qualiter exeat. V, 2057.

Questionarius dolor. V, 1050.

Questio quibus angelis rectatur. I, 1111. Questiones legales quatuor. I, 1444. Quae ritibus dicuntur. I, 1444. Earum modi. I, 1441. Questiones rationum quatuor modi. I, 1445. Questionum ex veteri et novo Testamento liber. III, 2211. Scribitur annis mille et post exiitum Jerusalem sub Vespasiano. III, 2145.

Qualitatis categoria in ceteris omnes videtur incurrere. I, 1439. Qualitas species quatuor. I, 1132. Qualitates quae non suscipiunt magis et minus. I, 1435. Quaedam contra-

rietatem recipiant aut non recipiant. I, 1434.

Quanti primum quod in omni et in solo invenitur. I, 1450. Quatuor diversa genera. I, 1428. Quanto nihil esse contrarium. I, 1429, 1430.

Quies. Gradus quibus anima pervenit ad quietem. VI, 825, 826.

Quinquages. IX, 795.

Quadrages. IX, 787.

Quintus Sisenna. IX, 781.

Quodnulliens episcopus in Scythia exsol. X, 1770.

Quodnulliens adjutor conventuorum. IX, 818.

R.

Rabari Mauri Sermones. V, 1322, 1350, 2133, 2274, 2294, 2295, 2313, 2323, 2328.

Radices duae in cordibus hominum ab agricolis duobus plantatae. V, 1268.

Ranis hereticorum ac philosophorum expriment loquentiam. V, 1787. Ranis comparantur hypocritae et qui peccata non deponunt. III, 2439, 2440.

Raphidia interpretatur sacras iudicii. V, 1793.

Rapientes aliena quantum sunt puniendi. V, 1896, 1808. Si in ignem mittitur qui de proprio non erogavit, quante magis qui aliena rapuit, nec restituit? V, 2218. Rapere non licet quod habet dives et avarus, etiam ut inde eleemosynas faciat. V, 2288.

Rapazani Hebraei Isaac propheta filium dicunt. III, 2127.

Ratis quid sit. VI, 781, 786, 788, 804, 808, 809. Isti speculum speculandi Dei. VI, 812. Quatenus sapientia dicatur, aut prudentia. VI, 787. Quaedam sunt infra, quaedam juxta, quaedam supra rationem: et quae illa. VI, 788. Rationalis cogitatio o circuitus est mentis. VI, 732.

Ratichiano quid sit. VI, 781.

Rationalis natura trias. VI, 1003. Rationalium triplex status. VI, 812. Quadruplex conditio. VI, 813.

Rationalis. IX, 792.

Rebecca interpretatur patientia. V, 1737. Ecclesiae est agna. V, 1758.

Rebatha in terra Emath, nunc est Antiochia. III, 2126.

Reconciliatio nostra per solum Filium, sed non soli Filio. VI, 760.

Recti amans quis. X, 1877. Rectum cor cum Deo est, quando propter Deum queritur Deus. X, 1879.

Reclusi intra cellulam obstruso exitu. I, 1431. Reclusio solius corporis nil prodest. I, 1431.

Reclusorum vix aliena solo et igne fabulis non vacet. reperitur. I, 1431. Quae inde promittuntur. I, 1432, 1434. Reclusorum aliam arantia. I, 1432. Nec pauperum, nec hostium praeterit quidquam habeant. I, 1432. Reclusae excedunt. I, 1433. Reclusae duntaxat, quae cellam suam reuertit in scholam. I, 1433. Reclusa student silentio, et quoniam loquatur. I, 1433, 1434, 1435. Quibus loquatur. I, 1434. Quo tempore silentio teneantur, aut permittantur loqui. I, 1433. Virorum munuscula vel litteras ne suscipiat, nec ipsa eis digna. I, 1433. Super omnia tranquillitatem spiritus et pacem cordis debet recipere. I, 1433. Opera manuum necessaria sibi debet comparare. I, 1432, 1436. Reclusae vestimenta. I, 1438. Cibus. I, 1433, 1438. Et permittitur piscis, pulmentum ex butyro conditum, ac diebus jejuni in aestate maxime inter Matutinas et Primas. I, 1433. Quod si agendum ante somnum. I, 1439.

Redemptio nostra figura. V, 1816. Qui Christus et terre salvator, et iustitiae modum tenuit. V, 2033. Reparare nos Deus debet per poenitentiam, sed malum hoc praestare suadet. V, 2399. Ubi de hac mysterio per acciare duntaxat. Redemptio nostra beneficiata. V, 2035. Quantum sit. VI, 853, 870, 874. Redemptio nostra quale erogata sit, prout, quibus exigenda usura. V, 2042. Ob hoc nuncius noster magis dandus Deus. V, 2152. Redemptio nostra bene debet. Ios quoniam sit, quante magis vel qui se dedit pro ipsa. VI, 856, 744. Redemptio nostra cognitione contemplata meos qualiter affectum. V, 2152. Ubi de libertate.

Redemptor noster a deo ex virgine potuit nasci. V, 1938.

Redemptor tenens. V, 1968.

Refectio estis inerat. VI, 1101. Sic ad dapes quique debet, conferre, ut reger ad multitudine. VI, 1101.

Regni caritas. I, 1777.

Regni Dei iudicia. I, 1433; VI, 812. Regni Dei bona et infirmitas cor parant. VI, 812. Regni Dei gratia. V, 1408. Regnum Dei habet nos. Christus. V, 1917. Regnum nostrum Christus. V, 2111. Regnum Christi interius. III, 2327. Regnum nostrum in corpore non in terra. III, 2328. Regnum in hoc sepe nunc. III, 2349. Regnum sancti exiit in hoc saeculo, nam se et aeternum habet regnum. III, 2148, 2150. Hoc dicitur regnum in hoc saeculo.

rum. III, 2480. Regnum Christi in terra. *Vide* Millenerii.

Regnum eorum primum in Evangelio predicatur. X, 4704.

Regni eorum mansiones multae quid sint. X, 1632.

Regni eorum capiendi varii modi. V, 2112. Illius primum omnibus in promptu est. V, 2218. Tanti valet, quantum tu es; te da, et habebis. VI, 958. Regnum eorum omnis qui in peccatis suis, vel sine baptismo moritur, non potest possidere. X, 1610.

Regi, dirigi, corrigi, erigi, quid differant. VI, 1358.

Regularium institutum varia precepta. VI, 1235.

Relativa sunt, quae ad aliud dicuntur. VIII, 1175. Relationis, seu ad aliquid, definitio. I, 1451. Proprietas. I, 1450, 1458.

Religio stricta maxima republice importat discrimina, et contra. IX, 777. Religio simulata ac vere sententia. VI, 1091. Religio vera. VI, 823. Religiosus opponitur laico ac saeculari. V, 2168, 2221; VI, 959. Religiosis ingressus ubi altissima paupertas professio. VI, 930. Religiosis habitus. V, 2208. Non sufficit sine morum conversatione. V, 2204. Religiosis vitae integritas ac bonae laudis studium esse debere. VI, 1221.

Reliquiae. Martyrum velut species per totum mundum sparsae. V, 2164. Reliquiae Sanctorum, praecipue Martyrum, ut Christi membra honorandas. VIII, 1218. Alter sentiens, Vigilantius aut Etonnians est. VIII, 1219. Ad festivitatem martyris, cuius habetur reliquiae, de longinquo venitur. VII, 812. Ab ejus Memoria reportatur oleum benedictum. VII, 814, 918. Item crurum seu sudarium. VII, 814. Nequa aqua agrotis propinqua. VII, 814. Illuc vinum benedicendum deferatur. VII, 819. Reliquiarum loco sumpta terra cum pulvere ex tumulo S. Stephani. VII, 815, 816. Pulvis hinc ablatus sanat paralyticum. VII, 819. Partem corporis S. Stephani obtinet Aritas. VII, 806. Reliquiarum S. Stephani portionem in aliam ecclesiam deferre cogitans episcopus prohibetur. VII, 850. Reliquiae solemniter cum hyemis ac psalterium choris transferuntur. VII, 815, 816, 855, 858. Reliquiae in loco abside super cathedram velatum posita, ac palla tecta. VII, 858. Et intra capsellum argenteum. VII, 859. Ad veneranda loca sanctorum Reliquiarum patet aditus per fenestellam Memorem. VII, 810, 817. Ut oculis missis tangi valeant. VII, 810. Candela argentea voto oblata. VII, 810. Cartas precandi coram sacerdotibus reliquiis, ubique hactenus relictas, cum pes fractus restitutus est. VII, 857. Reliquiae Sanctorum collo defert S. Germanus Antiochia. X, 1755. Reliquiarum decussatio. VII, 815. Reliquiarum variis ac facile credens Dei famula, qui a scriptura sanctorum. VII, 854. Martyris necdum vindicatus es. IX, 778.

Remissiones peccatorum septem. V, 2189.

Renascimur, ut reddamur ad primum Adae statum. III, 2582.

Renovatione ac reparatione nemo non indiget. V, 2055.

Renovatae purities. IX, 790.

Reprobatorum mundando unum corpus est, sed principia diversa. V, 1890. Reprobatorum natura, non vult creator Deus. X, 1859. Quid hi ad ornatum ecclesiae et aliorum utilitatem conferant. X, 1853. Reprobatorum puritas. VI, 1186, 1201. Nam infamia sunt aeternae. VI, 1124. *Vide* Poeta.

Requies Dei. VI, 747; X, 1822. Requies animae actus in carne degentis. X, 1860. Requies ei via cordis nostri. VI, 791, 845, 863.

Res quid sit. I, 1110.

Resituere male ablatas res alienas nolens, gratiam Dei impudenter expectat. V, 2242.

Ristuta basilica. VII, 859; IX, 809, 809.

Restitutus episcopus. IX, 814, 815, 827.

Respectus Dei triplex. VI, 1159.

Resurrectionem mortuorum dolo negant Pagani. III, 2545. Hanc philosophi ex elementorum perdere impugnant. VI, 745. Resurrectionis spes a Gentilibus Chaldaeos secernit. V, 1961. In resurrectione omnis summa finis nostrae consistit. V, 2057. Resurrectionis fides. VI, 1210. Est certissima. V, 2071. Resurrectionem esse posse, ac reappe futuram esse comprobatur. VI, 727, 1164. Ideo tum ex promissis Dei, tum ex antiquam veritate. VI, 1027. Aliisque multis argumentis. V, 1964. Resurrectionis futurae exemplar Christus. V, 2070. Imago, hypostasis. V, 2070. Resurrectio Christi in Adam. Hoc et Jona praefigura. V, 2067, 2068. Illius fructus. V, 2070. Resurrectio mundi spes nostra. V, 2085. Pignus nostrae. V, 1552. Resurrectionis nostrae spiritualis atque corporalis semper quodam in anima et carne Christi. VIII, 1172. Resurrectionis Christi dies ceteris laudior. V, 2068. Diem omnium videri. V, 2068. Dies in qua Synagoga fallit, et Ecclesia nascitur. V, 2068. In quam tota subitu gratis transferuntur. V, 2068. De morte ad vitam indeclinam nullas ante resurrectionem diem nisi Dominus reveritur. III, 2200. Resurrectio Moysi ad tempus. III, 2188. Resurrectionis similitudo, in Sanctis

qui post resurrectionem Domini apparuerunt, non ipsa resurrectione ostendebatur. III, 2260.

Resurrectiones sunt duae. V, 1923, 2071. Quis prima quae est iustorum, et secunda impiorum. VIII, 1218. Resurrectio prima, quae est quae resurrectionis per baptismum. III, 2419, 2418, 2419. Resurrectiones duae, duae sunt sortis. VI, 1282. Resurrectio carnis iustis et iniustus erit communis, sed non gratis immutationis. VI, 765, 774. Resurrectio impiorum non erit ut reddant gestorum rationem, sed ut videant verum esse quod credere noluerunt. III, 2532. Ventigent impii ad perditionem, peccatores ad penam. III, 2535. Quales futuri sint qui resurrexerint. VI, 1161. Quo decet animas novis, in quibus antea non vivebant, corporibus induendis, rehellantur. V, 2065. Resurgemus omnes in propriis corporibus. V, 1263; VI, 1185. In eadem carne. V, 2178, 2181, 2182, 2181, 2193. Cum essentia, singulis, etc. VI, 759. Cum corporibus quae in materia ventibus accipiuntur. VI, 104. Unusquisque in forma seorsus sui. VI, 705; VIII, 1220. Non sexum, sed fragilitatem mutantem. V, 2191. Resurgent omnes in propriis corporibus ac sexu, et in ea aetate qua Christus surrexit. VI, 1185. Animabus reddenas corpora in materiam ventibus accepta. VI, 764. In eo sexu quo nati fuerunt, sed non sicut hic animalia. VI, 765. Resurgenti corpori quatuor praestantur. V, 1807. Resurrectionis voluntas. V, 1956. Resurrectio una et insomni, et scilicet, et in eadem carne erit omnium mortuorum. VIII, 1215. An prius nuntium sint, necne, qui iudicii die necdum animam posuerint, utrumvis liberum est credere. VIII, 1215.

Retributiones iustis, gratiae, iniquitatis. X, 1850, 1851.

Rex quasi vicarius Dei. III, 2234. Dei imago est sicut et episcopus Christi. III, 2234. Reges et, licet indigni, vel propter ordinem deferendas. III, 2234. Regni merito sapientie spiritum Salomon post peccatum habuit, et Nabuchodonosor in eumdem Christum edidit. III, 2501. Rex magis Dei, excepto Dei nomine, omnem potestatem eius habet. III, 2527. Ipse autem habet iustitiam, quam non licet illi contemneret. III, 2527. Deus iustitiam et a rege Dei auctoritas incipit et curat per amos. III, 2550. Regibus Judaeorum placuerunt ad sessum mores, Romanorum equi, Germanorum lauri, Persarum vecticula, Medianorum capite. Altorum esint. III, 2450. Regis opus est pro his quibus regant vitam opponere. V, 2051. Rex pudicus, maxime laude dignus. III, 2573. Rex iniquus, res abusivus. VI, 1082. Regis iustitia in quo sua sit. VI, 1085. Regis iusti boni. VI, 1085. Iniqui mali. VI, 1086. Rex uti nunc prius, in primatum in prius habiturus est, sit iniquus. VI, 1080. Saeculorum omnium ita in eum erit implebilis. VI, 1086. Rex est qui recte carnem regit. X, 1879. *Vide* Regnum.

Rhetorica Augustodun. IX, 779, 787.

Rhetoricae principia. I, 1159. Rhetoricae partium ordo. I, 1458.

Rhodi praecipue cresch Pelagii doctrina. X, 1696.

Romae Dominum, nunquam legimus. V, 2135.

Romanorum antiqua continentia. III, 2530. Romanorum equitatum. III, 2579. Romanis Hispani, Galli et Atri subiecti. III, 2524.

Roma Gallorum clamorem contemnit. II, 1120. Romanum Imperium. *Vide* Imperium. Roma Petri sedes prima, pastoralis honoris apex, religione tenet quicquid non possidet armis. X, 1835. Romae quorundam Apostolorum praesentia sunt memoriae. IX, 805. Romae se partem aliquam habere frustra petunt Donatistae. IX, 805. Quos et quales ibi habuerint episcopos. IX, 805. Romae quadraginta et quatuordecim laudice. IX, 805.

Romane sedis dignitas. IX, 787. Haec Petri est sedes. X, 1734, 1867. Romane sedis episcopatus ac tota auctoritas a Petro emerit. X, 1711. Haec cum consistant Synodi, et placita sua ad ipsam referunt iudicium, antiquae traditionis exempla servant. X, 1714. Sedes Apostolica totius orbis Domini cura locum habet. X, 1763. Quam mox mariorum cunctis per orbem Ecclesiae debet. X, 1765, 1771. Tunc sibi divinitus potestate. X, 1771. Romana Ecclesia curae et occupationes. X, 1711, 1763, 1765. Diversorum consulta tractat. X, 1714. Ad Romanum episcopum ut ad caput referendum, quoties agitur de salute membrorum. X, 1770. Romani Pontificis auctoritas in Pontifices abis. VI, 1129. Romanorum episcopus in latiorum primatus iura indicator. X, 1704. Romane sedem Ari vocat Apostolicam. IX, 809, 809. Haec maxime noverit fieri vult quod decreverint. IX, 809. Pro certe ponitur, non apud. Aliis relatum ad sedem Apostolicam fuisse referendum. X, 1722. Apostolica sedes in honorem beatissimi Petri Patris decreta peculiarem sanctorum reverentiam. X, 1719. Romane sedis Patrum tanta auctoritas semper fuit, ut de eius iudicio disceptare nullus audiret. X, 1725. Romanus pontifex glorio Petri armis auctoritates. X, 1851. Altorum ecclesiarum decretis sententia aux totur ad-

neceit. X, 185. Contra inimicos gratiæ regis utitur edictis. X, 185. Celestius in Arica damnatus ad Romanum episcopum appellat. X, 1687. Tria concilia Africana Pelagio et Celestio damnatis, gesta sua Romanum mittunt. X, 1689. Theodorus Antiochiæ gesta alia pariter ad Romanum episcopum misit. X, 1689. Tractoria Zosimi per totum orbem missa et subscriptionibus roborata. X, 1689. Conciliorum Africanorum decretis sententiæ suæ robur Zosimus adnecut. X, 1871. Romanus pontifex Scottis episcopum ordinat. X, 1851. Romane sedis episcopum Afri vocant fratrem et consacerdotem. IX, 807, 809.

Romani Concilii sub Miltiade gesta. IX, 779, 785, 786. Romane Ecclesiæ diaconi. *Vide* Diaconi.

Romanus. IX, 858.

Rompha a flammea. V, 2049, 2054.

Romulus diaconus. X, 1771.

Romulus exceptor. IX, 816.

Rufinanus scriba. IX, 816.

Rufinus consul. IX, 806.

Rufinus Donat. IX, 807.

Rufinus Syrus, Pelagii insututor, per hunc perversam de peccato origenis doctrinam publicavit. X, 1681.

Rufinus Aquileiensis vocatur Grunovis et Pelagii præcursor ac magister. X, 1693, 1696. Latine vertit Evagrii librum. X, 1693.

Rufino scripta a Prospero epistola. X, 1793.

Ruminatio. V, 250.

Rumoridus consul. IX, 810, 811.

Rustica nobilis femina. VII, 848.

Rusticus consul. X, 1777.

Rusticos posse memoriter retinere psalmos, antiphonas etc. V, 2325.

S.

Sabbati religio apud Judæos. V, 2058. Sabbatum quis vere observet. X, 1882, 1887. Sabbatum spiritale, rei qui illud violent. V, 1781.

Sabellus. III, 2266. Ipsum dicit Patrem quem et Filium. III, 2287. Unionem accipit Patrem et Filium. III, 2267. Personarum proprietatem confundit. X, 1753. In una persona confundit Trinitatem. VIII, 1213, 1214. Sabellio fides opposita. V, 2181. Sabellum in his. *Qui me vidit, vidit et Patrem* particulam et refutat. VIII, 1110. Refutat et quod sit Christus, *Peter misit me*. VII, 1112. Sabellus et Arii pugna Catholico militat. VIII, 1112.

Sabelliani ipsi nuntiant Patrem dicunt esse Filium, ne videantur multicolæ. V, 1101. Unam esse volunt Patris et Filii et Spiritus sancti personam. V, 2174; VI, 733. Dicuntur fingere parvulum a Maria sortum repertum esse. V, 2105.

Sabimannus. II, 1132.

Sacellum. IX, 790.

Sacra deus potestatis adversæ. III, 2316.

Sacerdotes in antiqua lege Deus nasci voluit, non fieri. III, 2213. In nova vero fieri. III, 2215. Sacerdotem fieri posse, qui uxorem habeat. III, 2324. Sacerdotibus non licet uxores habere, id est, jam ordinatis non licet convenire. III, 2585. Sacerdotibus opera manuum non licere. VI, 1302. Sacerdotes Dei ex delegatione dant benedictionem verbis solemnibus. III, 2525. Cur legati dicantur. III, 2329. Dispensant corpus et sanguinem Domini. V, 1975. Sacerdotibus solum licet in oratione sibi responderi velle. III, 2302. In Alexandria et per totam Ægyptum, si desit episcopus, consecrat (vel consignat) presbyter. III, 2302. Sacerdotis vicem gerere non potest diaconus, aut qui non est sacerdos. III, 2246. Sacerdotalis habitus. VII, 809, 810. Sacerdotem quid moveant amictus, alba, cingulum. VI, 1310. Sacerdotum judicium sic Constantinus dedit, ac si Dominus ipse residens iudicet. IX, 788.

Sacerdotum onera et pericula. V, 2287. Sacerdotum cervicibus quantum imponat pondus, et quantum teneant verbum Dei prædicare. V, 2317. Sacerdosne sit remissior in verbo Dei prædicando. V, 2520. Tacere ei non licet. V, 1814. Sacerdotes velut vacæ, populi veluti vituli, hoc verbi Dei præparent. V, 2518. Sacerdotum lingue arma sunt, quæ iniquitatem destruant. V, 1815. Sacerdotes medici sunt spiritales. V, 1322. Sacerdotum potestas ad remissionem peccatorum. VI, 1122. Sacerdoti velut Domini vicario necessario confitenda peccata. VI, 1154. Ille existimandus est ut angelus Dei. VI, 1155. *Vide* Confessio. Sacerdos timeat peccare, sed magis desperare. VI, 1116. Sacerdotibus capita radere in penitentia non licet. IX, 804. Sacerdotibus Dei nulla major infelicitas, quam vivere, nec esse quod fiant. IX, 804. Sacerdotum avaritia. VI, 1300. Licentia. VI, 1305.

Sacerdoti ac sacrificii veteris abolitio. V, 2096.

Sacra. VII, 819, 821. Sacra Imperatoris. V, 1740.

Sacramenta ex latere Christi protulerunt. X, 1888. Sacramenta Christi in Donatistis approbant Catholici, et in eis fratres eos agnoscunt. IX, 823. Sacramenta in malis Christianis patiuntur injuriam. V, 1833. Sacramentum quis vendat. VI, 1502. Sacramenta ab infirmo suscipienda. VI, 1154.

Sacrificium non intermitit ethnicis, annuntiata filii unici morte. VI, 1166. Sacrificia alia sunt voluntaria et libera, alia mandata. III, 2515. In his offerendum quod mandatum est, in illis potiora et electa. III, 2513. Sacrificia Christianorum oblationes Abel, Judæorum munera Cain adumbrabant. VI, 748. Sacrificia olim cur præcepit Deus, cum ipsi ea non placuerint. III, 2509. Sacrificiorum veterum abolitio revelata. V, 1816. Et aliud ab his in toto orbe celebrant. IX, 822.

Sacrificium quod Christus instituit, et offerri præcepit. VI, 936. Qualiter affectus esse debeat, qui illud offert. VI, 936. Sacrificium oblationis, in qua *summus sacerdos* Melchisedech nostri dicere præsumunt. III, 2529. Super altare quotidie Christi corpus offertur, et sanguis pro peccatoribus funditur. V, 2154. Ubi et hostia Christus est, et sacerdos. V, 2154. Sacrificia pro defunctis. V, 2101. Sacrificium panis et vini Ecclesia per orbem offerre non cessat. VI, 772. Hujus ac veterum sacrificiorum discrimen. VI, 775. Sacrificii veri extra catholicam Ecclesiam locus non est. X, 1860. Sacrificium qui offerant non sacerdotes. III, 2246. Sacrificiis non redimuntur iniqui acus, sed lamentatione et misericordia. III, 2312. Sacrificium duplex a nobis exigit Deus. V, 2160. Sacrificium vult Deus, non ex quo crescat, sed quod prosit homini. V, 2252. Sacrificium præ omnibus Deo acceptum. VI, 1039. Sacrificium maximum quod Deo debeamus, quidquid boni est etiam malis hominibus facere. V, 2252. Sacrificium nullum tam justum, quam cum nos Deo offerimus. III, 3339. Sacrificium cordis Deo oblatum nobis integrum permanet. V, 1935. Sacrificium laudis. *Vide* Laus.

Sæculum relinquentium spiritualis ebrietas. V, 2090.

Sæviens in peccatorem justus, miseretur. V, 2214.

Salis naturam in humano corpore esse. III, 2161.

Salutationes ante basilicas Sanctorum Paganos redolent. V, 2259.

Salus nostra nobis naturalis est, non fructus mortis Christi, secundum Pelagianos. X, 1625. Hi refelluntur. X, 1622, 1624. Salutem nec natura nostra integra sine gratia consequi potuisset. X, 1886. Salutis species nititur bonitate quæ creavit. VI, 872. Salus non est in Patre aut in Filio solo, sed in nomine totius Trinitatis. III, 2587. Quod plerumque salvari nec velint nec possint, non fit Dei voluntate. X, 1846, 1848. Deus vult omnes salvos fieri, et neminem perire. V, 2216. Quo sensu id dicatur. X, 1785, 1856, 1844. Qui dicit Deum non omnes salvos fieri velle, durius loquitur. X, 1841. Salvatur nemo sive Legis tempore, sive ante, alia fide aut gratia quam Christi. X, 1798, 1837. Quomodo Christus nos salvet. X, 1801. Ac totius mundi sit salvator. X, 1812, 1838, 1844. Salutis humanæ taxatio. V, 2069. Salutis æternæ remedia unde is qui ante Christum existerunt. X, 1770, 1772. Salutem nullam nisi per Filium Dei incarnatum, esse sciebant antiqui sancti. VI, 1155. Salus omni modo non est nisi ex fide. X, 1826. Salus nostra Dei donum, perditio nostrum meritum. X, 1845. Salus nostra pendet ex voluntate et gratia Dei. VI, 884. Quomodo nam in parvulis, quomodo in majoribus operetur. X, 1785. Salus parvulorum ex mera est Dei bonitatis effusione. X, 1798. Quia alios salvet Deus, alios non salvet, sine fidei diminutione nescitur. X, 1798. Salvat Deus dono bonitatis, et judicio severitatis obdurat. X, 1782. Nemo nisi iuste damnatur, nemo nisi misericorditer liberatur. X, 1835. Salus hominis quomodo in ejus voluntate sit. V, 2244. Hominem sola Dei misericordia, et tamen non nisi propria voluntate salvari quomodo recte dicatur. X, 1781. In opere salutis nostræ quid Dei, quid nostrum sit. VIII, 1217, 1218. Salutis desiderium. VI, 885. De salute nullus hic securus. V, 2035. In remedium salutis suæ semper tardus est, qui vite suæ incertus est. V, 2226. Salutis initium et progressus. X, 1806.

Salutatio. Non resalutandi præceptum in Scriptura pro-verbium est, quid significet. V, 1829.

Samaritanus. III, 2542.

Samaritanus, custos. X, 1628. Samaritæ vaccis sacrificabant. III, 2235. Eorum dogma. IX, 764. Ostenditur Donatistis convenire. IX, 764. Samaritanorum circumcisio non negabatur. IX, 764.

Samaritanus. III, 2557.

Samson a Jacob in benedictione Dan præcognitus. III, 2202. Samsonis fortitudo non ex capillis, sed ex mandato Domini observatione pendebat. III, 2177. Cum capillis redit ob penitentiae meritum. III, 2177.

Samuelem aut de Aaron natum, aut sacerdotem dicere, stultitiae aut ignorantiae est. III, 2244. Nec dicendum vicem egisse sacerdotis. III, 2246. Obiit quidem Deo sacrificium, sed per sacerdotes. III, 2246. Samuel non est ostensus Sauli. III, 2479, 2250.

Sancti multi honoris digni in terris. VII, 809, 810. Sanctitas quaedam naturalis in animis nostris. II, 1101. Sanctae vitae ratio processu gaudet et crescit, cessatione torpescit et deficit. II, 1118. Sanctis non deest unde hic iugiter gemant ac se peccatores pronuntiant. V, 1943. Sancti quomodo sancti esse non desinant, licet peccato nullus careat. VIII, 1221. Cur peccatoribus in sanctos potestas data. X, 1861.

Sanctis nunc stola una, post iudicium erit duplex. V, 2155, 2189. Sanctorum una vita, praemia diversa. V, 2182. Nullam in futuro meritum distantiam Iovinianus voluit. V, 2183. Sanctorum inter se post remunerationem distantia. III, 2516. Sanctorum communio quae sit, et quibus sit, exponitur. VI, 1197. Sancti hinc migrantes eorum petunt. VI, 918, 954, 981. Deum vident. VI, 918, 954, 981. Rogantur ut qui securi sunt de se, solliciti sint de nobis. VI, 918. De sua incolunitate sunt securi, et de nostra salute solliciti. V, 2137. De nostra bona vita in caelo gaudent, et tristantur de mala. V, 1877, 1878. Orant pro nobis. V, 1877. Sanctorum intercessio pro populi necessitatibus. VII, 811, 812. Eorum patrocinia expetere, et sollemnitates pie celebrare. VI, 1171. Sanctorum limina frequentare, et ipsorum contra peccata adiutorium postulare. V, 2225. Sanctorum invocatio. VI, 824. Sancti in oratione qualiter cogitandi. VI, 1012. Sanctorum omnium festivitas ac de ea sermo. V, 2133.

Sanctimonialis. V, 2165, 2166. Sanctimonialis habitus. VI, 1060. Sanctimonialium, quae Moniales non nisi pecunia accepta suscipiunt, simonia. II, 1139.

Sanguinis genera usque ad viginti tria physiologi dinumerant. III, 2163. Sanguis non minuendus, excepta infirmitate periculosa, letaniarum diebus. V, 2077. Sanguis effusus vindicari se postulat, sicut opus opificem laudat. III, 2262. Sanguinis iusti pretium pertimescit iniquitas possidere. V, 1901. Sanguinis Christi pretium Dei providentia impensum. V, 1901. Sanguis Agni candidare novit, non cruentare. V, 2551, 2552.

Sanitas omnis a Deo. VII, 846.

Sapientia aeterna quae creata, aut initium viarum Dei. VIII, 1178. Subsistentiam habet, non alibi nisi in eo ex quo nata est. VIII, 1178. Sapientiae creatae et increatae discrimen. VI, 915. Sapientia creata domus est Dei. VI, 915. Caelum coeli. VI, 915. Exordium non sumpsit temporis, sed conditionis. VI, 916. Numquam mutatur, licet sit mutabilis. VI, 916, 921. Sapientia, quasi sapida scientia. VI, 999. Est amor seu sapor boni. VI, 786. Lignum vitae, unde legis amaritudo dulcescit. V, 1794. Paucorum est. VI, 786. Sapientia infidelibus superest ex naturae a Deo condita reliquiis. X, 1814, 819. Sapientiae sedes in cerebro. VI, 1215. Sapientia liberat, conservat, coronat. VI, 1557. Sapiens sine operibus bonis, abusus. VI, 1079. Sapientia perfecta. V, 2325.

Sapphirus quos significet. VI, 1229

Sara, Ecclesiae figura. V, 1748.

Sarabaita. VI, 1270, 1304.

Saraca. II, 1037.

Sarcinae Christi et saeculi discrimen. V, 1800

Sardius quos significet. VI, 1230.

Sardonio qui ostendantur. VI, 1250.

Satanas, qui ipse sibi malitiae auctor. III, 2282, 2297. praesumpsit divinitatem. III, 2297.

Satisfactio humilis opponitur tumori. VI, 1097. Satisfactio est causas peccatorum excidere, nec earum suggestionibus aditum indulgere. VIII, 1218.

Saturitas castitatem prodigit, nutrit illecebram. V, 2031.

Saturninus Donat. IX, 807.

Saturninus diaconus. IX, 798.

Saturninus fossor. IX, 784, 794, 797

Savinus a Terracina. IX, 779.

Saul inter prophetas prophetabat. III, 2178. Non ut quidam aestimant, spiritu malo. III, 2178.

Saulus Stephanum omnium manibus lapidavit. V, 2099.

Sauli crimen et indulgetur et vindicatur. V, 2146

Scala Claustralium, seu paradisi. VI, 997.

Scemias ab Arimino. IX, 779.

Schismaticorum pater diabolus. IX, 792. Schismatici patientia sunt superandi. IX, 792.

Scholasticus auditorialis. X, 1681. Scholasticus lingua graeca et latina. X, 1737.

Scholastici opponuntur simplicibus et imperitis. V, 1758

Scholasticus episcopus in Sardinia exsul. X, 1779.

Scientia unde nobis. VI, 1009. Scientiae omnis fons Deus.

VI, 996. Scientia nostra ex parte. III, 2159. Scientia in malis est, non vera sapientia. VI, 999. Scientia vera. V, 2525. Scientia boni vera non est, nisi ad hoc sciatur, ut agatur. X, 1861. Scientia bonitati ac disciplinae modum praescribat necesse est. V, 1849, 1850. Scientia sui. VI, 816. Caeteris scientis est praeposenda. VI, 816. Parit humilitatem, caritatem. VI, 818. Ad scientiam sui duo necessaria. VI, 818. Ad scientiam sui ac Dei tres gradus seu ascensiones. VI, 817. Speculum cordis lupus rei gratia tergendum. VI, 818. Scientia Beatorum. VI, 993, 996.

Scythiphes. V, 1781, 1785

Scotis episcopus a Cretestino ordinatus. X, 1752, 1831.

Scriba Iudeorum de Simeone erant. III, 2205.

Scriba publicus. IX, 780. *Scriba* officii legati Carthaginis. IX, 816. *Scriba* curatoris Carthaginis. IX, 816.

Serinia ecclesiastica. X, 1778, 1784.

Scripturae divinitus inspiratae. VIII, 1173, 1185. Quasi litterae sunt nobis a Deo directae. VI, 1059. Quae nos ab exilio ad patriam revocent. VI, 1339. Scripturam veteris Testamenti, veluti crudelitati faventem Manichaei blasphemant. V, 1826. Scripturae si non integra recipiantur, aperiuntur januae omni errori vel sceleris. VIII, 1145. Nullae recipiendae praeter eas quas recipit Ecclesia. V, 2176, 2183. Scripturarum libri eo numero recipiuntur, quem Ecclesiae tradidit auctoritas. X, 1718, 1735. In Scripturis canonicis non recensentur quae habet Daniel de Beie, dracoe, etc. III, 2191. Nec libri Machabaeorum. III, 2192. Scripturis quanta debeatur reverentia. V, 1739. Scripturarum testimonia cui pauca non sufficiunt, plura non proderant. X, 1789. Arianis contendunt vacuum approbari si quid praeter auctoritatem divinatorum voluminum ponitur. II, 1159. Scriptura silet quae vera tamen ratione creduntur. VI, 1144. Scripturarum arcana illiteratis negat Iulianus aperiri posse. X, 1740. Scripturae lectio mulas suadet. VI, 1304. Hanc legere, aut si legere non novit, legentem audire quisque debet. V, 2525, 2528. Ab ea legenda vel audienda nec rusticus excusatur. V, 2525. Scripturarum lectio divinae est praecognitio non parva beatitudinis. V, 2524. Scripturae adherentes non obscurat mundana iniquitas. X, 1869.

Scripturae sensum inesse arcanum. VIII, 1177. Testamenti veteris litteram sine spiritu, modico fructu percipi. V, 1765. Scripturae littera ut Iudeos, ita et haereticos solet occidere. V, 1799. Quomodo. V, 1804. In Scripturis utriusque Testamenti sunt quae egent spirituali expositione. VIII, 1149. Quod Manichaeis de antiquo, hoc impiis de novo dicere licet. VIII, 1150. Scriptura nulli sapit, nisi cocta in corde. VI, 985. Scripturae sacrae, vinum. V, 1919. Aqua ex eis bibitur, quando Christus in illis non intelligitur. V, 1920, 1921. Scripturarum profunditates quam utiles. X, 1865. Scriptura aliquando in unum enuntiat quod sonat, aliquando et aliud. VI, 1143. Fecunditas ejus, dum descenditur. VI, 1145. Scripturarum sensus qua ratione indagandi. V, 1942. Scripturae sensus suos sollicitis et devotis aperiunt, negligentibus claudunt. III, 2289. Qui intelligendae sint. VI, 1203. Qui tractandae. VI, 1203. In Scripturis si quid diversum sonat, quid agendum. X, 1665. Scripturae tria rerum genera continent. V, 1806. Quaedam prohibent, quaedam praecipiant, nonnulla concedunt, alia suadent. II, 1105. Scripturas uri et domum in qua reperta fuerint dirui praecceptum est. IX, 781. Scripturae laudatur translatio antiqua. V, 1796.

Scorpionis carnes scorpionum morsibus medentur. V, 2201.

Scylliacus. IX, 816, 827

Scythia. II, 1097. In Scytharum oris militantes quid in aquis possint. II, 1139. Scythae monachi male audiant apud Hormisdam. X, 1777. Defenduntur a Joanne Maxentio. X, 1778. Ad Hormisdam missi quomodo anathematizem Pelagianos et contraria eis scripta suscipiant. X, 1776. Eorum de gratia Dei professio contra Pelagianos. X, 1771.

sebastianus protector domesticus. IX, 816, 827.

Securus in hac vita nemo sit. V, 1883. Unde tamen securus esse possit. V, 1885. Securitas duplex. X, 1866. Securitatem fovere non debet concessa latroni indulgentia. V, 2046. Quam haec stulta ac periculosa sit. V, 2046

secundianus. IX, 807.

secundus minor. IX, 774.

secundus a Praeneste. IX, 779.

secundi Tigisit. ad Cathaginem adventu alius loco Caeciliani episcopus ordinatus. IX, 795.

Sedere episcopos Tribunos rogat. IX, 827. In consessu presbyterorum sedet Pelagius laicus. X, 1639. Sedendi in ecclesia debilibus potestatem facit Caesarius, eaque mulieres abuti querunt. V, 2519

selemias. VII, 811, 812.

seleucus PF. P. IX, 843.

Sem obligit terra Chanaan deinde dicta. V, 1811.

senator. IX, 845, 844.

seneca carissimus Pauli amicus. VI, 1293.
seneca quidam senex imperius et in errore Pelagiano obstinatus. X, 1766. 1770. Puellarum sacrum cum servis Dei mixtarum congregationem instituit. X, 1770.
Senectutis bona. VI, 1251. Senex sine religione, qualis abusus. VI, 1079. Senes cavendum a corde et lingua, quae in carne nunquam veterascunt. VI, 1080. In senibus sobrietates et morum perfectio requiritur. VI, 1580. Senes in quibusdam, in aliis juvenes esse ducunt. VI, 1032.
Seniores locorum. IX, 796, 818, 841.
Senodius subdiaconus. VIII, 351.
Sensatio quomodo fiat. VI, 795.
Sensualitas quid. VI, 808.
Sensus quid sit. VI, 786, 808. Sensus in se unus et non corpus, unde corporeus et multiplex. VI, 782. Sensus et affectus naturalis id est, quod anima. VI, 781. Sensus hominis duplex. VI, 784, 819. Sensus sunt et la interiori homine. VI, 815. Sensus corporis et sensus animi discrimen. X, 1889. Sensus homines cur animalia quantum superent. VI, 788. Sensus quinque nobis cum brutis communes ad usum, non ad oblectamentum. VI, 1538. Quomodo tormentur. VI, 802. Quomodo corrumpantur. V, 2165. Sensus non juvat animam ad cognitionem invisibilium. VI, 781. His non invenitur Deus. VI, 887. His impeditur anima ne se noscat. VI, 800. At tantum adjuvatur ad corporeas formas sentiendas. VI, 802. Sensus quinque quasi quinque virgines. V, 2350. Per eos quasi per portas aut muros aut vasa ad animam inagreditur. V, 2168, 2350. Sensus corporei post resurrectionem vertentur in rationem. VI, 788.
Sensus auctor est littera. III, 2500.
Sententie quae simplices, quae conjunctae. I, 1409.
Sentinus proconsul. IX, 811.
Septimius Alpinus laudatur ob detectos Pelagianos. X, 1761, 1763. Reprimat nascentem Pelagii haesim. X, 1681.
Sepulera divitum visenti quid in mentem venire debeat. VI, 1552. Sepulcrum Christi. valva. V, 2204. Sepulcrum Christi, cor nostrum. V, 2205. Scriptura evangelica. V, 2205. Sepultus est Christus, ut sepultura sanctorum benediceret. VI, 1154. Sepultura infidelium segregata a sepultura fidelium. VII, 811, 812. Sepultura iuxta tumulum S. Stephani. VII, 819. Sepulci in basilicis Circumcellionum aliqui. IX, 801. Sepultura in domo Dei non concessa. IX, 801. Sepultura sumptuosa integris ad praest, ut sanctis nil nocet vilis aut nulla. X, 1967. Sepultura nostrae in baptismo gratia. V, 1992.
Serapis templum a quo ablatae cupae. IX, 797, 798, 799.
Serenianus. IX, 816, 827.
Sermo concionatus, speculum est. V, 2291. Sermo habebatur in Vigiliis. V, 2254, 2320. Sermones ad populum diebus non feratis habitos. V, 1772, 1783. Sermones graphio ceratae legati. V, 2147. Sermone Dei et pascit, et pascitur. V, 1757. In sermone copiosa est egestas humanae intelligentiae. X, 1874.
Serpens ponitur pro sapientia. V, 1778, 1781. Serpentes quadruplex astutia. VI, 1240. Serpentes corpus offerunt ut canit tueantur. X, 1638. Serpentes genus, quod evomit omnia venenum, ante quam veniat ad fontem. VI, 1037. Serpens statu quomodo infecta hominum natura. X, 1639. Serpens Eva non per se, sed per ipsum diabolus locutus est. VI, 717. Serpentem ex virga Moysi imaginarie esse productum. III, 2164. Serpens teneus Christi figura. V, 1807. Cur teneus, non aureus aut argenteus. V, 1805.
Servitus Dei quatuor modis variatur. VI, 1153. Servitus Dei semper libera. X, 1869. Servire Deo non possumus, nisi de Dei munere. VI, 913, 923. Servos esse liberos in non peccando. V, 1767. Servit iustis quibus imperat. X, 1875. Servus est malus, etsi regnet, non unius hominis, sed tot dominorum quot videtur. X, 1865. Bonus autem etiam si serviat, liber est. X, 1865. Servitutis nomen et conditionem culpa genuit, non natura. X, 1875. Melior epus status est, qui famulatur homini, quam qui suis servis cupiditati. X, 1875. Servorum origo ad Nini re erit. III, 2533. Servus heri frater, caribus tamen posthabetur. V, 2030. Servorum officium. V, 1980.
Servus publicus. IX, 795.
Sethianus malum vult esse carnem nostram. VIII, 1220.
Tria inducit barbara principia. VIII, 1217.
Severianus Pelagianus. X, 1755.
Severus et Macarius occisi. IX, 811.
Severus Treverensis episcopus. X, 1754.
Severus episcopus in Micaenensis insula. VII, 821. Scribit miracula in eadem insula coram reliquis S. Stephani edito. VII, 821. Ejus epistola laudatur. VII, 835.
Sextus Thaumagadensis. IX, 795.
Sextus par conditio spiritui Deo. V, 2299, 2292, 2310.
Sibylla testimonium de Dei filio Deo. VIII, 1153, 1156.

Sichina interpretatur humerus. V, 1763.
Sicilia Pelagii doctrinam excepit. X, 1696.
Silera, solida corpora. VI, 1028.
Sidon interpretatur venator vel venatrix. III, 2264.
Signum quid sit. I, 1410. Signum Christi, crux, ejusque virtus. VI, 1174, 1175. Signum salutis in fronte Christianorum ab episcopo in Judaeorum frontibus impictum. VII, 827. Signo salutari a S. Stephano signatur cor mortui, et statim solvus surgit. VII, 838. Signo Christi signari debet res magna et pretiosa. V, 2257. Quis ad perniciem aut ad profectum eo se signet. V, 2257. Signare se in nomine Christi initio humeris aut operis. VI, 1172. Signantes se, et post sacrificio cibo manentes, nihilo minus animam occidunt. V, 2271.
Silvanus armen. id est, Domine miserere. II, 1162.
Silentium commendatur. VI, 1239. Silentium ab ipsis etiam utilis verbis. VI, 1102. Silentium monachis id operatur, quod aqua piscibus. II, 1147. Silentium a Completorio ad Primam dictum servandum. I, 1453. Silentium Quadragesimo tempore. I, 1453.
Silvanus (Sampsonis). IX, 821. Primus Numidiae. IX, 822, 827.
Silvanus Cirtensis, traditor. IX, 758. Uti probatur gestis consilium. IX, 753. Traditor et hic rerum pauperum. IX, 795, 797. Sci. cum sub Paulo subdiaconus esset. IX, 794, 795, 797. A fino Serapis aetum init. IX, 707, 798, 799. Viginti folles a Victore accepit, ut eum presbyterum faceret. IX, 795, 797, 799. Ab Harenariis et Campensibus factus est episcopus. IX, 798, 799. Reluctante populo, et alium sibi episcopum civem suum quarente. IX, 797. Unde et de illo alunt, *Quando factus est episcopus, non illi commendatimus*. IX, 798. Silvano in gratiam diaconi scribit Porporias. IX, 795. Neron Fortis et Sabianus. IX, 795.
Silvanus Nazareth archiepiscopus. II, 1153.
Silvester Papa. IX, 787.
Silvester Coeas. IX, 801.
Simonis elogium. V, 1998.
Similitudinem ejus a quo nascitur, nihil in creatis perfectam exprimit. VI, 1918. Similitudinem Dei aliquam habet omnis creatura. VI, 1025.
Simplex est, quod unum quid significat. I, 1409.
Simplicitas solus Dei est. X, 1895.
Simplicianus Mediol. IX, 897; X, 1850.
Simul esse dicitur tribus modis. I, 1459.
Simulatio non vincit in bono malum. X, 1879. Duplex est peccatum. X, 1877.
Sin interpretatur tentatio. V, 1796.
Sinapis virtus. V, 1913, 1914. Sinapi cum curandum caput, demuntur capilli et omnia cutis impedimenta. V, 1913. Sinapi significatur fides Christiana. V, 1913, 1914. Item Christus. V, 1915. Martyres. V, 1915. Laurentius. V, 1914.
Sinus Patris. III, 2205.
Sipho i, qui ante Bonosant. VIII, 1217.
Sirachus. IX, 807.
Sisinnius Constantinop. X, 1755.
Sites sunt multae. V, 1796. Sitientis Deum pli affectus. VI, 954, 942, 944, 955, 981.
Sirtus Apostolicus senis presbyter, ac postea pontifex. X, 1831. Sixtus Papa. X, 1761. Vide Xystus.
Smaragdus quos representet. VI, 1229. Qui stat pretiosissimi. VI, 1229.
Sobrietatem verbo et exemplo Christus docuit. V, 1866.
Sobrietatis laus. VI, 1105. Peccat, qui plus manducat aut bibit quam expedit. VI, 1182.
Societas malorum difficile solvenda. X, 1761.
Socratis dictum. VI, 1292.
Sodomitarum in Lot violentia. VI, 1536. Sodomorum incendio cur infantes cum patribus cremati. III, 2221.
Sole stante sub Josue et Ezechia, temporum cursus non fuit perturbatus. III, 2175, 2167.
Soliloquiorum liber. VI, 864.
Solemnitatum gaudia nescit, cui nec cor purum, nec corpus castum. V, 2109.
Sollicitudo ordinata securitatem parit. X, 1886.
Solon et Lycurgus. III, 2550.
Solon Officialis publicus. IX, 780.
Somnia contempnda. VI, 1174. Somniorum quinguo genera. VI, 793. Somnia lasciva. VI, 795. Somniorum variae causae. VI, 1024.
Sonia. II, 1097.
Sorilegia quibus nocere valeant aut non valeant. VI, 1178. Vide Divini.
Sparsa, consul. III, 2176.
Species quid sit. I, 1424.
Spectacula, ad quae peregrinae ferae et ignota animalia adducebantur. II, 1109. Spectaculis renuntiavit Christianus. VIII, 1119.
Speculum in scriptis liber. VI, 967. Alius dicitur Specu-

lum peccatoris. VI, 983.

Speiuncta Arianorum ecclesia. VIII, 1113, 1130

Sperantius. IX, 791.

Speretius sacerdos Jovis. IX, 781, 782, 783.

Sperare ac desperare male quid. V, 2221, 2253, 2273.

Spei Christianae virtus. V, 1961. Spe minor fides, ut corpus cibo. VI, 1023. Spes animam in caelestia inserit, et cum his nutrit. V, 1960. Diabolo si posset sperare, quod non invenit in se, sumeret de Dei pietate. VI, 1118. Spes nunquam abicienda. V, 1960. Unde sa peccatoribus. VI, 1098. Quomodo iuvenda. X, 1867. Spem sublevant iam praestita Dei beneficia. VI, 881. Spes maxima nobis in Christo. VI, 907, 910, 912, 936, 961. Spem resurrectionis et aeternorum praemiorum si non habuissent sancti, mortem per tot cruciatus pro lucrò maximo non suscepissent. VI, 1164. Spes aeternae vitae stat in tribus ex parte nostri, et in tribus ex parte Dei. VI, 809. Spes sine timore negligens, timor sine spe est depressus. VI, 1263. Spe salutis excedit, ex eo ipso quod quis non querat Dei auxilium. X, 1866.

Spirituales in avibus ab Abraham oblati ac non divisi adumbrantur. V, 1743.

Spiritualia fide attingi, non ratione. VI, 1007.

Spiritus multimodis dicitur. VI, 783. Sex modis in Scriptura dicitur. VI, 1009. Spiritus est, quicquid aliquid est, et non est corpus. VI, 797. Spiritus diversi a Deo creati. VI, 763. Spiritus duo, unus Dei, alter mundi, seu quo animatur mundus. V, 2036. Spiritus qui ferebatur super aquas, non est intelligendus Spiritus sanctus. III, 2237. Res erat Dei, non Deus. V, 2036. Sed seminarius animandae conditionis. V, 2036. Spiritus omnis Dei est, non tamen Deus est nisi qui de ipso est. III, 2237. Coelestia omnia spiritus sunt. III, 2238. Spiritus mundi, spiritus diaboli, Spiritus Dei. VI, 963. Spiritus Dei, oleum justitiae. IX, 767. Spiritus, vis animae ubi corporum rerum imagines exprimitur. VI, 785. Spiritum non esse tertium in substantia hominis. VI, 815; VIII, 1216. Spiritus corporeus. VI, 863. Spiritus vocabulo ventus significatur. III, 2254.

Spiritus Dei, vel Spiritus Domini, vel Spiritus Christi ubi in Scripturis sine addimento invenitur; Spiritus sanctus hand dubie significatur, ubi additur malus, diabolus intelligitur. III, 2179. Spiritus sanctus indicatur, quoties in novo Testamento Spiritus omnis simpliciter ponitur. VIII, 1184. Hoc et de vetere dicere licet. VIII, 1184. Spiritum sanctum ipsum Patrem quidam dicunt. III, 2387. Spiritum sanctum in formatione corporis Christi pro semine fuisse, quidam opinantur. X, 1717. Eum Patre et Filio minorem esse Ariani vult. VIII, 1129. Et quasi subiectum Deo imperanti parere dicunt haeretici. V, 2002. Illam minorem aut ministerialem magis quam Deum dicentes, reuellunt. V, 2178. Spiritus sanctus Domini naturam scire ab Eusebio frustra negatur. III, 2373. Quippe qui divinitatis, substantiae ac scientiae ejusdem non negatur. III, 2373. Substantia ejus substantia Filii est, adeoque substantia Patris. III, 2374. Si non est ejusdem divinitatis, inepte in numero Patris et Filii positus est. III, 2373. Ignorantiam in eo non arguit quod Christus ait, *Nemo novit Patrem nisi Filius*. III, 2374. Aut quod Apostolus, *Spiritus omnia scrutatur*. III, 2374. Spiritus sanctus intelligi potest stella quae Magos ad Christum perduxit. III, 2193. Spiritus sanctus sacerdos Dei excelsi, non summus. III, 2329. *Vide Melchisedech*.

Spiritus sanctus secundus a Christo, tertius a Patre, in Trinitate est adorandus. III, 2280. Tertius est ordine, non natura; gradu, non divinitate; persona, non ignorantia. III, 2276. Super omnes potestates est. III, 2318. Spiritus hylicarum moderatur substantiarum. III, 2318. Spiritus sanctus, amor Patris et Filii. VI, 820, 939. Indissolubile vinculum Trinitatis et amoris. VI, 820. Trinitatis indissolubile mysterium colligit. V, 2017. Caritas est substantialis, consubstantialis Patri et Filio. X, 1894. Patri ac Filio natura et dignitate sociatus. VIII, 1173. Patri et Filio aequalis et ab utroque inseparabilis. VI, 976; VIII, 1128. De Patris et Filii unitate aut aequalitate quid dictum est, id et de Spiritu sancto dictum. VIII, 1116. Spiritus sanctus, ut Pater et Filius adorandus. V, 2176. Aequali reverentia colendus. V, 2088. Semper erat. VIII, 1183. Spiritum sanctum esse, multis Scripturis docetur. VIII, 1184. In nullis dicitur creatus. VIII, 1184. Ejus dignitas. VIII, 1184. Spiritus sanctus demonstratur Deus esse. III, 2294; V, 2087, 2089, 2187; VIII, 1194, 1207. De Patre est vere ac proprie. V, 2176. A Patre procedit. VIII, 1207, 1210. Ideoque de eius est substantia. VIII, 1210. Qui processit deo possit et contritissio debeat. VIII, 1210. Spiritus sanctus est a Patre et Filio. VIII, 1213. Unus est Patris et Filii Spiritus. VI, 734, 737, 770. Sic est de Patre et Filio, quomodo datus, non quomodo natus. VIII, 1106. Decequit filius. VI, 737. Neque genitus est, neque ingeneratus.

VI, 734, VIII, 1171, 1193. Sed a Patre et Filio procedens. II, 1160; V, 2173, 2180, 2193; VI, 734, 737, 976; VIII, 1193, 1196. Solus essentialiter de Patre Filioque procedit. VI, 733, 770. A Patre et Filio procedere quod ratione intelligatur. VI, 1016. Quia de Filio cui vita est accepta, minime vita est. III, 2237. De Deo est, et ei consubstantialis. III, 2378. Spiritus sanctus scire et audire. hoc est quod esse. X, 1804. Spiritus sanctus bonus magister, quia docet. V, 2043. Necessario est unius sit cum Christo substantiae, cum quo unius est doctrina. V, 2094.

Spiritus sanctus vocabulum appellativum, naturale et personale est, proprium vero, Deus. VIII, 1210. Spiritus sancti nomen est relationalum. VIII, 1173. Licet non relatione reciproca, ut sunt Patris et Filii nomina. VIII, 1175. Spiritus sanctus ubi Paracletus dicitur, operationis ejus proprietates exprimitur. V, 2183.

Spiritus sanctus non est separabilis a Filio. V, 2091. Cur venire nequibat, nisi abiret Christus. V, 2091. Passionis Christi est fructus. VI, 963. Effectus ejus in nobis. VI, 963. Quatenus in columbae aut ignis specie visus sit. VI, 1016. Spiritus sanctus non columbam aut ignem assumpsit. VI, 737. Non sic apparuit in specie columbae vel ignis, quomodo Verbum in homine. VIII, 1196. Propter has corporales formas dicitur missus, sed non minor Patre. VIII, 1197. Alius est, sed non minor Filio. V, 2098. Similis est naturae ejusdemque substantiae, et majestatis socius. V, 2088. Vicarius Redemptoris. V, 2088. Non jam visitator subitus, sed habitator aeternus. V, 2058. Per ipsam substantiam, non per solam operationem. V, 2088. Spiritu sancto apparente praesens erat Christus, et Christo cum Apostolis versante aderat Spiritus sanctus. III, 2287. Si non istud ad personam trahas, sed ad naturam. III, 2287. Quid Apostolorum adhaerit perfectioni. V, 2088. Spiritus sancti mysto non soli Apostoli inebriati. V, 2080.

Spiritus sanctus quasi proprius videtur nobis esse, ut Patris et Filii natus. VI, 793. Donum Dei proprie dicitur, et caritas. VIII, 1174. Pignus est immortalitatis. III, 2371, 2373. Praestat et Deum vocare patrem licet. III, 2372. Per ipsum habetur signum adoptionis: cum veteribus sanctis non his fuit, ut cum ab adventu Christi est in fidelibus. III, 2371. Fuit tamen in Prophetis propter dispensationem, et in iustis causa sanctitatis. III, 2371. Signum est in homine victoria Christi, et eum in quo fuerit, in inferis teneri non patitur. III, 2371. Quia hunc Adae datum putant, quale donum sit nesciunt. III, 2372. Spiritus sancti donum, Christi in cordis regnantis argumentum. V, 2093. Spiritum sanctum accipientes cur non nunc et olim linguis omnibus loquantur. V, 2091. Sic nec abeuntem Christum amittimus, quem fide retinamus, et venientem Spiritum possidemus. V, 2093. Spiritus unus, sed dona et officia habet multa. III, 2246. Spiritus sancti doni triplex officiorum forma Apostolis est. III, 2247; VIII, 1196. Spiritus sancti dona contra septem vitia. VI, 1261. Cum petriacibus orationis Dominicae et beatitudinis comparantur. V, 1868. Spiritus sancti dona tunc diversa in singulis, in aeternitate communia erant in universis. V, 2189. Spiritus sanctus dicitur generare, quod facit gementes. VI, 738. Regit, erudit, consolatur et perducit Ecclesiam ad Christum. VI, 783. Ipse et Prophetas et Apostolos inspiravit. VIII, 1176. Spiritus sancti verba non dicentium merito pensantur. III, 2178. Neque his augentur preferentium merita, si non habent bona opera. III, 2178. Spiritus sanctus integer videtur non esse, cum nos amittit. III, 2404. Quotidie ad nos est invitandus. V, 2090. Spiritus sancti invocatio. VI, 908.

Sponsus suis Deus saepe se subtrahit; cur. VI, 1001. Quam tunc ante se gerere debeant. VI, 1601.

Stabilitatis instabilitatis ne conflictus. VI, 1098.

Stationarius. IX, 780. *Vide apparitor*.

Stephanus, qui et Cefelel. VII, 816. Juvenis et pulcher. V, 2148. Sincerissima praeditus castitate. V, 2137. Mira caritate. V, 2138. Ecclesiae datus ad exemplum. V, 2137. Diaconus ex laico electus. V, 2138. Archidiaconus Christi. VII, 813, 814. Doctor apostolus. V, 2032. Primus adversus Judaeos bella Dominica bellavit. VII, 814. Mortem primus reddidit Salvatore. V, 2138. Stephanus Martyrum princeps. V, 2143. Primum ovem Christi pedissequa. V, 2143, 2144. Fidei clavibus coelum sibi aperuit. V, 2143. Humanam speciem non habet, sed angelicam, paucibus oculis. V, 2143. Videt Angelos, Christum, ac Deum. V, 2143. Hic adhuc positus ipsam meruit videre Trinitatem. V, 2147, 2149. Christi exemplo excitatus pro minoribus orat. V, 2146. Stephanus serviens et diligens. V, 2146. Cur pro se stans; et pro minoribus genu flexo oraverit. V, 2141, 2144. Stephanus orationi debetur conversio Sauli. V, 2124, 2144, 2146.

Stephanus sub forma decori juvenis sese visibilem praebet. VII, 838, 840, 844, 853. Diaconi habitum praeferebat. VII, 858, 846. Stephanus corpus presbytero Luciano revelatum. VII, 806. Repleta ejus septimo Kai. Jan. translat

VII, 815. Illis defectis LXXIII. animæ a variis morbis sanatae VII, 815, 816. Corporis pars Avito a Luciano tradita Bracharam per Orosium mittitur. VII, 807. Stephani Reliquiæ in Minoricensi Insula positæ miram Judæorum conversionem operantur. VII, 825, 833. In urbem Uzalensem cum hymnis et canticis Episcopo in gremio eas deferente portantur. VII, 833. Ita et in Ecclesiam Sion cum psalmis delata fuerant. VII, 815, 816. Scriptura de Translatione ejus a Jerusalem in urbem Bysantium. VII, 817. Stephani Reliquiæ in urbe Capuana. VII, 817. Stephani miracula duobus libris comprehensa. VII, 853. Stephani invocatio, et protectio. II, 1007. Stephani crucem propriis gestantis humeris pictura in velo exhibita. VII, 851.

Sterilitatis causa, duritia erga pauperes. V, 2511.

Sternutationes sacrilegæ et ridiculæ. V, 2269. Prohibentur. VI, 1172.

Stipendia consequens sibi publice decreta, si amplius quaerit, ut concussor damnatur. V, 1903.

Stilicho Consul. IX, 808, 811.

Stoici autamant nullum esse verbum, cujus non certa ratio explicari possit. I, 1412, 1413.

Stolæ duæ, resurrectiones duæ. VI, 1282.

Strenæ diabolicæ. V, 2002, 2004. Prohibentur. VI, 1172.

Subulensis locus. IX, 801.

Subdiacones resq. cadent, non sui, sed lectorum esse, co-dices habere. IX, 794. Ab iis exigitur supellex Ecclesiæ. IX, 795. Qui subdiacones, mox vocantur fossores. IX, 795.

Subjectione Filii ad Patrem perfecta universæ creaturæ restauratio declaratur. VIII, 1186. Subjectio inimicorum, quid. VIII, 1186.

Subscriptiones Concilii adversus Pelagium petitiæ. X, 1731.

Substantia id Græcis est, quod nobis persona. VI, 979. Quid sit proprie. I, 1426. Substantia superna et inferna initio condita. III, 2317. Substantiæ hylicæ. III, 2318. Substantiæ secundæ quæ dicantur. I, 1426, 1427. Substantia nihil malum, sed ex comparatione quadam et mala dicuntur et immunda. III, 2215, 2222.

Succinos collo non appendere. VI, 1172.

Superbia quid sit. VI, 1089; X, 1884. Ejus diversæ species. I, 1462. Arrogantiæ, insolentia, superbiæ et contumaciæ proprietates. VI, 1255. Superbiæ ingenium ac malum. VI, 1058. Superbia tumor, non magnitudo, non sanitas. V, 1996. Invidentiæ est parens. X, 1884. Ex Angelis dæmones facit. VI, 1033. Angelos de cælo dejecit, et homines de paradiso. VI, 1003. Superbia peccatorum omnium initium et fluis et causa. VI, 1055. Peccatum omnium pessimum. VI, 1223. Vitiis omnibus deditum esse præstat, quam superbum. VI, 1224. Sine cupiditate esse non potest. V, 2312. Sicut nec cupiditas sine illa. VI, 1055. Superbia et cupiditas duæ compedes, quibus elati deprimuntur. V, 2513.

Superbi omnes cervicati sunt. V, 2512. Superbi, peccatorum nomine, passim in Scripturis maledicuntur. V, 2510. Superbiæ et humilitatis conflictus. VI, 1093. Superbia diaboli et humilitas Christi opponuntur. VI, 1053. Superbia diaboli quid in homine effecerit, et quid vice versa humilitas Christi. X, 1864. Superbia Archangelum de cælo deposuit, et illum sperat terra et cinis cum ea condescendere? V, 2315. Superbiæ progressus quo aëos præcipitet. V, 2005. Superbia ex vitiis omnibus sola in recte factis cavenda, X, 1865. Superbo virtutis species esse potest, non res. VI, 1225. Superbus quam agere corrigatur. VI, 1223. Quo primum vitio superatus est homo, hoc ultimum vincit. X, 1869. Superbiæ radix exstirpanda, nec tantum rami per fictam humilitatem tollendi. V, 2512.

Superfluum quid sit, et quod nostrum non sit. V, 2263, 2268. Necessitatibus quod superest, non nobis proprie datum est. V, 2538. Superflua multa habere probabimur, si necessaria sola retineamus. X, 1866. Superflua in ornatus filiorum aut filiarum insuperantes, quo bono se privent, cui periculo se exponant. V, 2536. Superfluis tuis sibi non eget Deus, sed ea sibi vult conservare. V, 2536.

Superi pro iis qui hic degunt. III, 2515.

Superioribus tria præsertim necessaria. VI, 1082.

Superius presbyter. IX, 799.

Superius stationarius. IX, 780.

Superstitiosæ observationes. V, 2253, 2259, 2268, 2269, 2270; VI, 1172, 1174. Superstitiosa observans diabolo sacrificat. V, 2272. Ac repudiato Christo cum diabolo pactum facit. V, 2272. Ex parte paganus est. VI, 1174. Hujusmodi hominibus nihil prosunt quælibet bona opera. V, 2270. Eis perit baptismi sacramentum. V, 2259, 2269. His opus est dora ex prolixa poenitentia. V, 2210, 2269. Cum iisdem nullum habendum consortium. VI, 1174.

Supplicia in primis cogitanda, ubi homo vivet durante poena. VI, 1219.

Surgepius. IX, 787.

Sursum corda. V, 1891, 1912. Sursum cor ad se habere, superbiæ est; ad Deum, obedientiæ. X, 1872. Sursum cor ad Dominum, refugium; non ad Dominum, superbia. V, 2085.

Susanna castitate defensa. V, 2011.

Suscepti. X, 1634.

Suspendendus a fidelium communione poenitens nullus, cui mors timeretur. VI, 1158.

Suspicionibus locum non dandum. VI, 1220. Iniquum est enim ex suspitione reprehendere, cujus non videntur opera nisi bona. X, 1861. Suspiciosus amicitiae non est idoneus. VI, 858, 841.

Synagrus vir illustris. X, 1790.

Sylvanus Deum præsumit solitarium. VIII, 1218.

Symbolum, latine collatio. V, 2190. A sanctis Patribus institutum secundum Apostolicæ institutionis normam. V, 1959. Pro Apostolorum numero duodecim sententiis comprehensum. VI, 1189. Qua ratione institutum tradant. VI, 1190. Quam quisque Apostolus sententiam in Symbolo dixerit. V, 2188. Symbolum est simplex, breve, plenum. V, 2190. Breve verbis, quam magnum et diffusum sacramentis. V, 2191; VI, 1190. Ter repetitur, ut cura mysterio conveniat Trinitatis. V, 2190, 2192. Symboli verba, verba Dei sunt. X, 1636. Symbolum initio itineris aut operis dicere. VI, 1172. Symbolum et orationem Dominicam jussu reddit mortuus mox ad vitam revocandus. VI, 858. Symboli expositiones plures. V, 2185; VI, 1189.

Synagogæ typus in rubo Moysi viso. V, 1777, 1778. Synagogæ infidelitatem adumbrat Sara inortua. V, 1754. Synagogæ Ecclesiæ regnum rapit. V, 2113. Synagogæ cum Ecclesiæ altercatio. VIII, 1151.

Synodalia gesta amplectenda, quæ Apostolicæ sedis confirmavit auctoritas. X, 1762.

Synonyma et homonyma quid distent. I, 1421.

Syracusavorum episcopus Constantini epistola ad Synodum convocatur. IX, 786.

T.

T. Littera crucis mysterium exprimit. V, 1817.

Tabulæ lus. V, 2225. Ludus furiosus. V, 2021, 2050.

Not. (b).

Taciturnitas habetur pro consensu, sed non semper. V, 2040.

Tædiare. V, 1910.

Tarpeia Romanæ factum. VI, 1327.

Tatianus Præfectus præt. IX, 806.

Taurinus Comes. IX, 800, 858. An idem qui Sylvester. IX, 801. Not. (c).

Templum Dei melius est corpus nostrum, quam quod ex lapidis constructum est. III, 2581. Templis visibilibus Deo pretiosiora sunt spiritalia. V, 2169. Canes in templis introducens flagris dignus judicaretur. V, 2543.

Tempore paulo prior mundus. VI, 995. Tempus potius a creatura coepit, quam creatura a tempore. X, 1885. Temporum conditor sine tempore habet omnia. X, 1862. Ubi sine tempore simul sunt, quæ in tempore non simul fiunt. X, 1862, 1864, 1871. In sapientia Dei habentia efficaces causas. X, 1891. Tempora non sunt modo infeliciora superioribus. V, 1965. Temporum asperitas quantum prosit bonis. V, 2249.

Tenebræ a Deo factæ. III, 2520. Earum substantia. III, 2517. Ex substantia inferna. III, 2317. Tenebras ante lucem creatas ineptum est putare. III, 2522. Tenebræ, defectus luminis. III, 2522. In ipso sole deprehenduntur. III, 2522.

Tentationes variae hujus vitæ. V, 2033. Tentatio duplex, divina et humana, mortalis et salutaris. III, 2299. Tentatio aliquando fit ad probationem, aliquando ad subversionem. III, 2593. Diabolus plus sævit adversus eos qui ab illo ad Deum deficiunt. III, 2393; VI, 1173. Tentationes graviores esse solent imminente Paschate. V, 1775. His non inquietat diabolus nisi bonos. V, 1775. Cur Christus tentatus. V, 2594. Cur nos tentet Deus. V, 1871. Tentari nos Deus permittit, quia diligit. III, 2563. Tentationes utilitas. III, 2563. Quomodo prosit Dei servis, diabolo obsit. III, 2562. Sine tentatione non evenit fidelium profectus. X, 1877. In tentationem petimus non induci, quam ferre non possumus. V, 1908. Tentatio ea unicuique datur, cui cum laude resistere cum opprobrio cedere possit. V, 2297. Tentatio inaudita ejusdam monachi. VI, 1104. Tentationes non vincuntur, nisi Dei auxilio. X, 1757. Earum victoria non ex voluntate nostra, sed ex Dei victoria. X, 1709.

Tentator etsi modo deest publicus, non deest occultus. V, 2272. Tentatoris et artium ejus descriptio. VI, 877, 878, 879.

Terminatus. IX, 787.

Terra repromissionis, Maria. V, 1790. Item, homo ante

lapsum. V, 1811. Terra viventium et terra morientium. V, 1835. Terra nostra, caro nostra. V, 1741. Per baptismum illi terra viventium, quæ ante terra erat morientium. V, 1741. Terræ motus in Africa et Thracia. III, 2174.

Tertullianus corporeum omne a Deo non rejicit. VIII, 1214. Sentit aliquid ex Trinitatis essentia ad creaturarum naturam deductum. VIII, 1214. Post hanc vitam sperat quod ad cibum pertinet. VIII, 1218. *Tertulliani* liber adversus Judæos. III, 2245.

Testamenta duo duobus viris uvam gestantibus significata. V, 1799. Qui Christus in medio utrorumque. V, 1799. Veteris et novi typus in Joannis et Christi nativitate. V, Joannes. Testamenta duo, duæ mamillæ, adde sancti nutriuntur. III, 2417. Testamenti veteris ac novi unus est auctor Deus. III, 2581; V, 2006; VIII, 1175. Testamento veteri figurata, in novo videmus completa. V, 1762. Testamento veteris mutatio prædicta et completa. III, 2241. Testamento veteri novum, velut aquæ vicum successit. V, 1919, 1920, 1921. Testamenti novi præcepta summam collecta. VIII, 1150.

Testatoris voluntati ut in omnibus pareatur, leges habent. VIII, 1103.

Tethys. III, 2167.

Tetrare. X, 1623.

Theasius legatus ex concilio Carthag. IX, 812. *Episcopus* fuit et cæsus. IX, 814.

Theatrorum spectacula velut inquietæ conscientie solatia queruntur, sed frustra. V, 2225. Theatraci, quandiu agunt, a communione separantur. IX, 787.

Thebestina civitas. IX, 805.

Themistius eruditus philosophus. I, 1422.

Theodorus PF. P. IX, 807, 815.

Theodorus. IX, 787.

Theodorus Mopsuestenus Nestorum decepit. X, 1739. Dicitur Mansienti cum primis questionem adversus catholicam de peccato originalis fidem movisse. X, 1680. *Theodori* Mopsuesteni dicuntur qui Pelagii discipuli. X, 1772. Ille a Juliano conventus ac laudatus est, ut qui Pelagianam doctrinam confirmaret. X, 1739. Julianum ipsum damnavit. X, 1740. Ipsius Opus Mercator latine vertit. X, 1739.

Theodorus presbyter. X, 1819.

Theodorus, (rhetor). I, 1442, 1445, 1444.

Theodori Judæi præcipui mira conversio. VII, 824.

Theodosius hæc. VIII, 1217.

Theodosius lex in hæreticos ordinatorum et ordinatos. IX, 806, 812. Alia quæ hæreticos jure testandi aut aliquid ex hereditate capiendi privat. IX, 806. *Theodosius* quinques Consul. IX, 814. Consul sextus. VII, 809. Septimum Consul. X, 1714, 1715. Octavum Consul. X, 1727. *Theodosio* semper Augusto oblatum Marii Commemitorium. X, 1686.

Theodotus Antiochenus. X, 1689. Quod præsentem Pelagius damnatur. X, 1689.

Theophilus Alexandrinus. X, 1685.

Theophilus a Benevento. IX, 779.

Theriacæ. V, 2201, 2207.

Thesaurizantium in sæculo et thesaurizantium in futurum egregia figura. V, 1794. *Thesaurus* justi fides. V, 1842.

Thesis et hypothesis quid distent. I, 1441.

Thessalonica. X, 1687.

Thipasa Cæsariensis Mauritanie. IX, 805.

Thomæ fides mortua. V, 2072. *Thomæ* inquisitio, fuit universitatis instructio. V, 2063, 2064. In eo Dominus non dubitationis vitium, sed sollicitudinis iuxta affectum. V, 2063, 2064.

Thraciæ undecim urbes terræ motu subversæ. III, 2174.

Thurificati. IX, 774, 775.

Thuscus vir egregia forma natus. III, 2556.

Timastius et *Jacobus* adolescentes. X, 1722. Pelagii opera a sæculo conversi. IX, 1715. Augustini opera a Pelagii erroribus discedunt. X, 1715.

Timentis et amantis convententia et discrimen. X, 1879. Timenti Christum, sed non amanti, fides est dæmonis. VI, 1190. Timendus sic Deus est, ut ab ipso ad ipsum confugiatur. X, 1866. Timor alius filiorum, alius servorum. V, 2314. Timor Dei repellit peccata, adjicit virtutes. V, 2314. Ideoque timorem expellit gehennæ. V, 2314. Timor præni mandatum Dei quomodo non impleat. X, 1880. Timore qui non peccat, reus est voluntate. X, 1860.

Timotheus presb. de Pelagio et Crelestino. X, 1683.

Timotheum confusas in Christo naturas volunt. VIII, 1213.

Tiniarum dies. VI, 1172.

Tili et *Vespasiani* in Judæos expeditio. V, 1827.

Tobis et *Tobias*. V, 1838, 1839. *Tobie* elogium. III, 561.

Tolerare vitam. V, 2339. Tolerandos esse in Ecclesia males, exemplo Noc ostenditur. V, 1953. Tolerantiae necessitas et utilitas. X, 1867, 1869. Tolerantia malorum quantum utilis. VI, 777.

Tonitruum contra odium. V, 1975. Contra avaritiam. V, 2265.

Tonsura innuitur. V, 2208.

Topazius quos signet. VI, 1230.

Torporis verba. VI, 1098.

Torquatus. III, 2176.

Tractoria Zosuni. X, 1730. Per totum orbem missa, ac subscriptionibus roborata. X, 1689. *Tractoriæ* singule in singulis episcopis dantur. IX, 785.

Transitio majorum de terra Chanaan. V, 1811. Transitus et regula veritatis Donatistas respuit. IX, 787. Fides a traditione commendatur. IX, 806. Orandum ut sancta patrum traditio integra maneat. V, 2181.

Traditores in Ecclesia catholica a Donatistis non petuerunt ostendi. IX, 770. Illis in ipsorum parte ostenduntur. IX, 768, 773. Traditionis ut et schismatis crimen ad principes Donatistarum pertinet. IX, 777.

Traducianum peccatum. X, 1739. *Traducianus*. X, 1750.

Trahuntur quotquot ad Christum veniunt, et trahendi variae rationes. X, 1809, 1810.

Trecenti in Græcia T. similitudinem crucis ostendunt. V, 1817.

Tribulationis in justis et injustis quam diversus effectus. V, 1845. Tribulatio quomodo Dei adsit misericordia. X, 1878. Tribulationis utilitas. V, 2249. Tribulationis igne indigent minuta justorum peccata. V, 1771. Hæc inde purgantur. V, 1814. Tribulatio evacuat nequitia, et implet gratia. X, 1876.

Trinacria tellus. X, 1685.

Trinitas sola est quæ omnem sensum excedit. VIII, 1188.

Hoc mysterium non investigandum. VI, 1239. Nec Angeli investigare valent. VI, 1260. Aut scire possunt. V, 2173.

A sæculis incognitum fuit. III, 2370. Trinitas quare non ab initio prædicata. III, 2280. A principio prædicata est, sed erat quasi sub velamine intelligentia ejus. III, 2280.

Trina unitas, et una Trinitas Abraham visa. V, 1744. Abraham hoc mysterium intellexit. V, 1748, 1819, 1910. De eodem alii ante Christum et per paucos et parum quid senserunt. VI, 974. De Trinitate periculosa disputatio. V, 2173. Sabelliana ac judaica opinio. V, 2174. De Trinitate variae hæreses notantur et rejiciuntur. VIII, 1213. In hæc mysterio quot sint quæ homo non capiat. VI, 979. Trinitatem nobis credere sufficiat. V, 2174. Trinitatis fides paranda, ut ad baptismum perveniat. V, 1813.

Trinitatis unitas, et unitatis trinitas exponitur et probatur. VI, 974, 976. Trinitas in baptismo Christi se manifestam facit. V, 2011. Trinitatis expressio in verbis, *Ego rogabo Patrem*, etc. V, 2088. Explicatur fides de Trinitate. V, 2175, 2176, 2178, 2180, 2181; VI, 891, 892, 909, 925, 967 usque 984, X, 1716, 1752. Trinitas sola initium non habet. III, 2367. Trinitatis una et incorporea est natura. VIII, 1190. Trinitatis substantia una. II, 1158, 1160, 1161. Indiscreta unitas. III, 2376. Trinitatis unitas. X, 1891. Unitas individua. VIII, 1129. Trinitas unitatis, et unitas Trinitatis. V, 2017. Trinitatis unitas et inseparabilitas in personis. VI, 924, 977. Trinitatis coeternitas est et inseparabilitas unitas. VI, 1195. Personarum coeternitas et proprietates ignis, ex quo splendor et vapor, similitudine illustrantur. VIII, 1160. Trium divinarum personarum æqualitas probatur. VI, 1016. Christi et Spiritus sancti eadem substantia. III, 2193. Totius Trinitatis eadem voluntas. III, 2196.

Trinitatis unitas deitas non ex caritate concordie tantum, sed magis per hanc ipsam unitatem deitatem. V, 2179. Una eademque Patris et Filii natura. VIII, 1198. Qualis non potest esse in homine, in quo pater a filio separatur. VIII, 1198. In Trinitate divina tanta est substantiæ unitas, ut æqualitatem teneat, pluralitatem non recipiat. X, 1878. Trinitas unus est Deus. X, 1894. Unus Deus, non tres dii. V, 2194, 2196. Trinitatem totam unius Dei appellatione veneramus. VI, 1209. Deum unum in Trinitate et Trinitatem in unitate credamus. V, 2092. Tres in una deitate personas negare, judæi erroris est; tres Deos existimare, gentilis impietatis. V, 2188. Patrem et Filium et Spiritum sanctum Deos dicere, et non Deum propter unam divinitatem, unum regnum, unam voluntatem, anathema. V, 2176. Pater, Filius et Spiritus, tres sunt, una vita. III, 2257. Tres dies, et unus dies. V, 1791. Pater, Filius et Spiritus sanctus unus Deus credantur, tres personæ, non tres substantiæ. V, 2014.

Trinitatis unam eandemque substantiam fatemur contra Arium, ac tres personas expressas sui proprietate distinguimus contra Sabellium. V, 2181, 2182. Tres sunt personæ, una substantia; non tres essentie, aut tres dii. VIII, 1194. Trinitas unus solus verus et bonus est Deus. VI, 753, 769. Nec tamen idem est Pater, qui Filius et Spiritus.

(Vingt-six.)

ius sanctus. VI, 760. Patris et Filii et Spiritus sancti una substantia, non una persona. VI, 784. Personarum proprietate sunt distincti, sed non naturarum diversitate discreti. VI, 784. *tibi vide plura de hoc mysterio luculentia, necnon.* VI, 769. Trinitatis proprie tantum personæ distinctæ sunt. V, 2179. Maledictus qui secundum tres personas, tres in his vult esse divinas substantias, aut tria principia, aut tres Deos. V, 2179. Trinitatem in personis non distinguere, aut tres Deos colere Ecclesia impium iudicat. VI, 975. Trinitatis distinctio et unitas. X, 1732. Pater et Filius et Spiritus sanctus non dividuntur in divinitate, sed in personarum qualitate. V, 2174. Dividuntur proprietatibus; sed naturæ sociantur. V, 2174. Semper substantia de individuis in pluralitate consistentibus, persona autem de individua rationali creatura prædicatur. VI, 1014. Trinitas est ingignente, genito, procedente. VIII, 1209. Pater, Filius et Spiritus sanctus appellativa sunt ac relativa nomina. VIII, 1209. Unicuique proprium nomen est Deus. VIII, 1209. Trinitas personarum in relativis nominibus, unitas naturæ in singularitate nominis significatur. VIII, 1209. In singulis coniunguntur Pater et Deus, Filius et Deus, Spiritus sanctus et Deus. VIII, 1200. In Trinitate non nomina tantum, sed nominum proprietates, hoc est personas, vel ut Græci expriment *hæc rationes*, id est, substantias consilientur. VI, 979. Personarum proprietates quæ VIII, 1171, variis nominibus designantur. VI, 981. Ingenitus id ipsum est, quod genitus, sed non is ipse qui genitus. VIII, 1158. Idem communione substantiæ, alter proprietate personæ. VIII, 1159. Si substantiam quæris, ipsa Trinitas unus est Deus; si personam, alter est Filius. VIII, 1159. Pater et Filius non duo ingeniunt. VIII, 1159. Nec tamen Filius umquam initium habuit. VIII, 1159. Aut si initium habuit, tempus et locus fuere ante illum. VIII, 1159. Trium personarum in unitate tres gradus. III, 2369. Christus vicarius Patris est et antistes. Spiritus sanctus similiter quasi antistes, sacerdos appellatus est Dei excelsi. III, 2529.

Trinitas unum et idem summum bonum. VI, 827, 861. Quod est singulus quisque, hoc est tota Trinitas simul. VI, 861. Trinitatis singulæ quæque personæ plenus Deus, et totæ tres simul unus Deus. V, 1748. Persona unaquæque per se plenus est Deus. VIII, 1172. In Trinitate non unus aliquid aut majus. V, 2092. Et licet solus Pater non sit de alio, non est cogitanda aliqua disparitas. V, 1895.

Trinitas inseparabiliter operatur. VIII, 1175. Ut in operibus, ita in personis inseparabilis est dicenda. VIII, 1175. Trinitatis opera communia. VI, 770. Trinitatis operationes, quæ singulis personis attribuantur. VIII, 1185. Omnia ut sint habent ex Patre; ut rationabilia sint, ex Verbo; ut sancta, ex Spiritu sancto. VIII, 1185. Trinitatis opera inseparabilia, etsi Patri creatio, Filio redemptio, Spiritui sancto adscribitur sanctificatio. VI, 927. Trinitas tota filium viduæ suscitavit. V, 1825. Tota operata est hominem, quem non tota Trinitas, sed sola Filii persona assumpsit. VI, 1195; VIII, 1196. Quomodo. VI, 1195. Qui Pater et Filius et Spiritus sanctus unum sint, nec tamen omnes sunt incarnati. V, 2196. Sed Verbum singulariter sit inhumanatum. VI, 1013. Cur Pater non mater, cur Filius non filia dicatur. VI, 1014. Dictum, quod Christus unus sit ex sancta Trinitate. X, 1778.

Trinitatis nomina, nomina sunt pietatis. VI, 820. Trinitas in hominem beneficia. VI, 784. Trinitatis invocatio, qua de Deo digne credere ac sentire concedatur. VI, 967. Eiusdem explicatio et invocatio. VI, 820, 925, 927, 981. Trinitatis una et individua essentia illustratur exemplo lucis. VI, 1013. Solis et ignis. VI, 1521. Rursum solis, splendoris et caloris necnon venæ, fontis fluvii. VI, 1195. Item ignis et animæ. VI, 979. Trinitatis vestigia in anima. VI, 783, 819. In ipsa est Trinitatis imago ac similitudo. VI, 803, 827, 1025. Trinitatis unitas et personarum discretio vocabulo *Aux* explicatur. VIII, 1210.

Tristitia duplex. VI, 1007, 1199. Tristitia nimia cur mortem operetur. VI, 1160. Tristitia de rebus sæculi vetita. VI, 1252. Tristitia melior est iniqua patientis, quam lætitia læqua facientis. X, 1870.

Tripolitana. IX, 783.

Tubæ sonus quam rîpi habeat. V, 1815.

Tuentii scripta. X, 1756.

Tullius quid. I, 1417.

Tulla a verbo tolli. VI, 923, 967.

Turbantius. X, 1757.

Tysedi. IX, 801.

V.

Vacaramus. IX, 1244.

Vadianus Deum sensit corporaliter effigiatum. VIII, 214.

Valanensis episcopus. IX, 827.

Valentina Synodus de gratia. X, 792.

Valentiniani senioris constitutio laudatur. IX, 800.

Valentiniani minoris pater Constantius. X, 750.

Valentiniani III. constitutio adversus hæreticos, Judæos et Paganos. X, 750.

Valentinus. VIII, 1217 Christi carnem *sancti* et imaginariam tantum fuisse vult. VIII, 1214.

Valentinus Valanensis. IX, 827.

Valentinus fictus Carthaginensis episcopus. VI, 1536, 1539.

Valerius. IX, 797.

Valerius. X, 1757.

Vanitas, quædam species. I, 162.

Varanes Consul. IX, 815, 817, 827, 828, 842.

Vectigalia quando justa vel injusta. V, 1903.

Vectura deifica. V, 1988.

Venatio prohibetur die Dominico. V, 2275. Nec probandi qui ei per Quadragesimam dediti sunt. V, 2029. *Venationes* periculosæ. V, 2225.

Venator et auriga. II, 1109.

Venerius Mediolanensis. IX, 808

Venerius episcopus. X, 1755.

Venerius diaconus. X, 1779.

Venetia provincia. X, 1763.

Ventris ingluviæ quid suadeat. VI, 1101. Quo plene superetur. VI, 1101.

Ventus quid. VI, 1099.

Verbosari. V, 2258, 2275, 2281, 2287.

Verbum unde dictum. I, 1411. Verbum, quasi vere bonum. VI, 1015. Quid sit. VI, 842. Ipsa est cogitatio. V, 2112. Verbum tripliciter intelligitur. VI, 1015. Verba principaliter dicunt Romani, quibus loquimur: proprie dicta sunt qua per modos et tempora declinamus. I, 1418. Verbum omne sonat. I, 1410. Signum est rei, ut res esse non desinat. I, 1410.

Verbum quid sit. I, 1410. Verbi quæri potest origo, vis, declinatio, ordinatio. I, 1411. Verbi originem quærere, res nimis curiosa, et non nimis necessaria. I, 1411. Irridentur a Cicerone Stoici, quod nullum verbum putent, cuius non certa ratio explicari possit. I, 1412. Verbi vis quid sit, et quotplex. I, 1415. Alia est ad explicandum veritatem, alia ad servandum decorem. I, 1414. Verba alia simplicia, alia conjuncta. I, 1409. Verba quatuor modis accipimus. I, 1396. Verborum quinque modi. I, 1396, 1397. Verba neutralia cur dicta. I, 1397. Quædam ex abusu sic dicta. I, 1397. Sunt quasi semineutralia. I, 1401. Verba communia. I, 1399. Verba deponentia unde sic dicta. 1400. Verbi species neutro passiva dicta. I, 1401. Verba impersonalia. I, 1401. Inchoativa, frequentativa, desiderativa. I, 1402.

Verbi æterni generatio. VI, 812. Est ineffabilis. V, 2000. Ut eam cogitemus, omnia creata necesse est transcendamus. V, 2000. Verbo suo se Pater declarat. V, 1880. Verbum qui suum et non suum. VI, 975. Ex creandi virtute Deus ostenditur. VI, 975. Verbum Angelorum cibus. V, 2035. Verbum Dei cur diversis tam diversa agat, secretum est soli Deo notum. VIII, 1188. Quorundam conversionem quodam modo extorquet. VIII, 1187. Conservantur omnia per Verbum per quod facta sunt. VI, 869. Verbi participatio omnibus tanta præbetur, quanto ei inhaerent dilectionis affectu. VIII, 1190. Verbum Dei in Christo sicut ignis in ferro, in sanctis sicut calor ex eo prodians. VIII, 1192. In Christo sicut substantia unguenti in vase, in aliis sicut odor ex vasis propinquitate acceptus. VIII, 1192. Quid sit a Verbo separari. VI, 868. Verbum Dei qui ad nos descendit, et profundum Paterni pectoris non reliquit. V, 2112. Qui semper apud Patrem, semper de Patre, semper cum Patre, semper in Patre. VI, 975.

Verbi Dei præclara fames. V, 2317. Verbi Dei prædicationem, quasi rem sibi jure debitam exigit a sacerdote populus. V, 2317. Illud negligentes audire increpantur. V, 1753. Verbum Dei libenter audiens inanes animas de patria paradisi transmissas suscipit. V, 2320. Verbum Dei stando audiri solitum. V, 2319. Quando lectiones sunt prolixæ, rogat Cæsarius ut qui præ infirmitate stare non possunt, sedeant. V, 2319. Ac mulieres sanas arguit, quæ id etiam usurpant, maxime quæ in terra velut in lectulo jacent. V, 2319. Verbum Dei non minus est quam corpus Christi. V, 2319. Nec minus reus est qui negligenter illud audit, quam qui corpus Christi in terram cadere permittit. V, 2319. Verbum Dei pluvia et lumen est. V, 2284. Lumen et cibus est animæ. V, 2325. Verbum Dei manna. V, 1794. Sapit cuique prout vult. V, 1795. Peccanti fit vermis. V, 1795. Verbum Dei cordis fervore fovendum. V, 1853. Verbi Dei, meditatio cogitationes inutiles et lascivas excludit. I, 1461. Verbum quid quisque faciat aut patiat, demonstrat. I, 1419. Verba bona ex Deo, mala ex diabolo. V, 1777.

Vermes cupiditatis. V, 1795.

Veritas omnium artium lex. X, 1886. Nec verbo nec ingenio quenquam nisi sinit ad fallendum. VI, 1101. Fugit mentem quam non invenerit humilem. V, 2514. Veritatis cognitio quid. VI, 962. Veritatis, sicut lucis, omnibus est communis participatio. X, 1879. Veritates quasdam Scripturis non expressas, ratio detegit. VI, 1143. Veritatis nulla probatio maior, quam virtus. III, 2287. Veritatis odium qui puniatur. X, 1874. Veritas ad correptionem superet volentem; nam et ipsa invitum superabit. X, 1876. Veris vincit magis expedit, quam vincere vera per falsa. III, 2328. Verum melius falso, licet malum verum pejus sit falso. VI, 995. Vera bonis ac religiosis magis placeant etiam villosis verbis, quam falsa politis et ornatis. VII, 855.

Verus. IX, 787.

Vespasianus. III, 2245.

Vestimenticula. V, 2021.

Vestis candida clericorum in administratione sacrificiorum. X, 1704.

Vetus parere. V, 2001.

Via Christi decurrenda duplicis caritatis pedibus, humiliter comite. V, 1871. Via ad salutem, caput et corpus, Christus et Ecclesia. VIII, 1150. Viam vitæ inire metuentes excitantur. V, 1956. *Via* vitæ angusta simul et ampla. X, 1860. *Via* artæ aut latæ nobis datur optio. V, 1874, 1878. De utrisque non carnis, sed cordis oculis iudicandum. V, 1874. *Via* artæ Christus, latæ diabolus præest. V, 1874. *Via* latæ dulcedo brevis ac falsa et pena longa; secus artæ. V, 1874, 1876, 1878. *Via* lata ad infernum inferiorem, arcta ad paradysum ducit. V, 1875. *Via* lata qui incedant, qui arcta. V, 1876. *Via* regalis, lex Dei. VII, 1088.

Vicarius Africæ. IX, 789, 790. *Vicariam* præfecturam agens. IX, 780, 781, 789. *Vicarius* Præfectorum per Africam is dicitur. IX, 784. Qui Proconcul vocatur. IX, 780. *Vicarii* adiutor numerorum officii. IX, 816. *Vicarii* exceptor. IX, 816.

Victor qui interfuit Arelat. concilio. IX, 787.

Victor episc. IX, 791.

Victor episcopus, cæsus. IX, 814.

Victor Busiacadiensis, traditor. IX, 768.

Victor Garbiensis. IX, 775, 805.

Victor episc. Africanus in Sardinia exsul. X, 1779.

Victor alter item exsul. X, 1779.

Victor presbyter. IX, 795, 794.

Victor Samsurici fossor. IX, 794, 797. *Artifex*. IX, 797.

Victor Audii. IX, 794.

Victor fullo. IX, 795, 797, 798, 799.

Victor grammaticus. IX, 795, 797, 798. Ejus interrogatio de traditione a Silvano facta. IX, 795, 797.

Victor notarius. IX, 816.

Victorinus episcopus in Sardinia exsul. X, 1779.

Victorinus episc. IX, 791.

Victorinus episcopus. X, 1751.

Victorinus lector. IX, 795.

Viduarum tria genera. VI, 1045. Qualis debeat esse vidua Christi. VI, 1046.

Victus, incurvus senex. I, 1415. Rotarum lignum. I, 1415.

Vigilantius Sanctorum Reliquias negat honorandas. VIII, 1219.

Vigilandum semper, sed amplius in pace. V, 1852.

Vigilia quid. V, 1886. Vigiliæ enormes inordinatæque incontinentiæ arguntur. II, 1115. Vigiliæ tenebre. VI, 1009. Vigiliarum Christianarum fructus. VIII, 1117. Vigiliis frequentare. V, 1977, 2019, 2022, 2029. Ut ad vigilias ante lucem in ecclesiam conveniantur. V, 2275, 2280. Qui tardius veniunt, increpantur. V, 2284. Ad vigilias conveniant viri et mulieres, ac tum concio habeatur. V, 2320. Ad vigilias cum parvulis baptizandis, mulieres Quadragesima veniebant. V, 1751. Vigiliis pauperes et artifices diebus etiam non festis interesse inuitur. V, 2284.

Vigili Tapsensis fragmentum ex lib. vi. de Trinit. V, 2178. Liber de unitate Trinitatis contra Felicianum. VIII, 1137.

Villa Dei, et villa hominis. V, 2326.

Vincentius in variis tormentis invictus. V, 2095. A Deo sanatur, et Angelicis hymnis recreatur. V, 2097. In molli strato positus moritur. V, 2097. Corpus ejus feris obiectum corvus custodit. V, 2097. Lupus veneratur. V, 2097. Tum in mare projectum littori redditur. V, 2097.

Vincentius Consul. IX, 809.

Vincentius episc. IX, 816, 827.

Vincentianæ objectiones adversus doctrinam Augustini de prædestinatione. X, 1845.

Vinculorum Petri commendatio. V, 2125.

Vindemiis episc. X, 1790.

Vindictæ cupidus coercetur. V, 2140. Quam periculose orat. V, 2054. *Vindictam* in se Dei provocat. VI, 1557.

Dum vincere vult hominem, ab ira vincitur. VI, 1557. Qui recte illam vincat. VI, 1557. Si quis ad tempus vindictæ, non acerbe neque cum sanguine, non peccat. melius tamen dimittit iudici Deo. III, 2292, 2264. *Vindicta* cum Deo permittitur, acriter de inimicis supplicium sumitur. IX, 792. *Vindictam* quomodo expectant Sancti. V, 2155. *Vindictam* a sanctis viris in lege veteri de peccatoribus expectatam zelo et amore divino, non carnali odio. V, 2262. *Vindictam* regantes Martyres quid petant. V, 1831. *Vindicta* roganda ad correptionem, non ad damnationem. VI, 1252. Ulciscitur se Ecclesia de inimicis, occidendo in eis errorem, suscitando fidem. V, 2349. *Vindicta* quodam modo invitit Deus. V, 1895. *Vindicta* cessat divina, si conversio præcurrat humana. X, 1876.

Vinum et juvenus duplex incendum. VI, 1548. *Vini* usus Romanorum mulieribus incognitus. III, 2550. *Vinum* ad quid utile. VI, 1106. *Vinum*, medicamentum; plus justo sumptum, venenum. VI, 1104. *Vinum* Dominico die bibere liceat, senes compellantur. VI, 1258. *Vinum* quid mystice significet. V, 1919.

Violentia. Sine violentia fieri non posse ut quis recte vivat. V, 2112.

Vir a virtute nomen habet. V, 2292.

Virga est Principum. V, 1805. *Virga* Moysi qua rattone in serpentem versa. III, 2164.

Virgilius poeta. VI, 845. Nobilissimus poetarum. VI, 745.

Virgo sola potuit vulnere nostro medicinam parere. V, 1998. *Virginis* partus causa et miracula. V, 1983. *Virginitatem* Christus de Virgine nascens consecravit. VIII, 1146. *Virginitas* illum gestat in mente, quem Maria portavit in ventre. V, 1988. *Virginitatis* laus. I, 1458. Ejus præstantia. VIII, 1219. *Virginitas* nunquam est nulla. V, 1992. *Virginitas* carnis, et virginitas animæ. X, 1863, 1865. *Virginitas* corporis non prodest sine integritate cordis. V, 2165. *Virginitatis* quam pretiosum donum, et qua cura servandum. V, 1980. *Virginitas* aurum est, cella fornax, confiator diabolus, ignis tentatio, caro virginis vas luteum. I, 1459. *Virginitatis* thesaurus irrecuperabiliter amittitur. I, 1459. *Virginitas* absque alienæ carnis consortio plerumque violatur. I, 1459. *Virginitatis* votum. II, 1105. *Consecratio*. II, 1112.

Virginum sæcularium et *Virginum* Christi ornamenta. II, 1116. *Virginibus* quæ vitia cavenda, quæ virtutes sectandæ. V, 1895. *Virginis* prima cura, primumque studium. II, 1105. Quantum ei familiaris esse debeat verbi Dei meditatio. I, 1461. *Virgini* multa traduntur utilia præcepta. II, 1109. *Virgo* Dominica sacraque recte vivendi præceptis instituitur. VI, 1108. *Opponitur* feminis laicis. VI, 1108. *Virgo* et sponsa Christi qui dici possit etiam conjugata. V, 2166. *Virgines* in interiori homine aut per baptismum aut per poenitentiam effici possumus. III, 2457. Ex virgine antichristum nasciurum quidam fabulantur. VI, 1151. *Virgo* terra. V, 1995, 2051.

Vigilum est, quod ardendo non consumitur, sed purgatus redditur. III, 2165.

Virtus principaliter Deus. X, 1818. *Animus* non virtus, sed virtutis habitaculum. X, 1818. *Virtutes* civiles, purgatorie, et exemplares. VI, 729. *Virtutes* sacramentales. VI, 764. *Virtutes* animæ. VI, 794.

Virtutis ac disciplinæ discrimen. I, 1455. *Virtus* quid sit. VI, 782. *Virtutum* cœlestis quadriga. V, 2289. *Virtutes* quatuor cardinales. VI, 781. Qui anima his instruat contra vitia. VI, 794. *Virtutibus* nativa est cordis possessio. V, 1811. *Virtutes* habeat anima per exercitium, quarum facultates habet per naturam. VI, 782. *Virtutum* semina naturaliter inserta Cassianus docet. X, 1817. Quæ beneficio Creatoris inserta sunt, eversa sunt prævaricatione primi parentis. X, 1818. *Virtutum* catena. VI, 1031. *Bona*, quæ singula inveniuntur in singulis, hæc omnia in omnibus posse esse, falsum est. X, 1747. *Virtutes* nullus in hoc sæculo omnes habet. X, 1702. *Virtutes* medies esse Peripatetici dixerunt. I, 1458. *Virtutes* cum vitiis habitare non possunt. X, 1818. *Virtus* cum vitium suscipit, non a vitio, sed a virtute discedit. X, 1817. *Virtutes* peccato, quod non videatur oppositum, quæ ratione lædantur. VI, 1125.

Virtutum species in impiis est, non veritas. X, 1818, 1819. *Virtus* falsa etiam in optimis moribus infidelium. X, 1808. *Virtus* philosophorum bonitate caret. VI, 1256. *Vide* Gratia. *Gratiæ* munus est omnis vera virtus. X, 1747. *Virtutes* non tantum auget, sed ei donat gratia. X, 1819. *Virtutes* a vitiis liberis postulantis oratio. VI, 1076. *Virtutum* et vitiiorum conflictus. VI, 1092. *Virtutis* cognitione qui didicit quam longe sit a virtute, non parum profecit. VI, 855. *Virtuti* elatæ præstat apud Deum haminas infirmæ. VI, 856. *Virtutes* tres honeste vivere proponenti amplectendæ. VI, 1105.

Visa quædam usitata et humana. VI, 797, 798. *Visorum* corporum imagines mira celeritate anima in se format, non

visa corpora faciunt. VI, 798. Visa ex occasione Reliquiarum S. Stephani VII, 907, 834, 835, 836, 838, 841, 846. Alia conversionem Judaeorum praemonstrantia. VII, 824. Visionum tria genera. VI, 751, 796, 1028.

Visio Dei plena hominis beatitudo. VI, 895. Multa ejus nomina. VI, 1012. Visio beata Dei, ubicumque sit, ipsa est regnum caelorum. VI, 1113. Visionis Dei ineffabilis suavitas. VI, 994. Quid Beatis conferat. VI, 996. Qualis in eis erit. I, 1174. Visio Beatorum triplex, corporalis, spiritalis, intellectualis. VI, 997.

Vita insensibilis terrae. III, 2174. Vita animae. X, 1873. Vitae corporeae plures gradus, quibus vitam spiritalem imitatur. VI, 780. Vitam utramque nostram quam misericorditer dispensavit Deus. V, 2251. Vitae spiritalis quatuor gradus. V, 1807. Vivendi recte magna nobis indita necessitas. VI, 876. Vivendi regula duobus versibus tradita. VI, 986. Vivere recte vere novit, qui recte novit orare. V, 1849. Vitae matris origo. VI, 764. Studia. V, 2209. Vitae cognitio uno Honori Augustoduni, speciali libro tractatur. VI, 1003. Hic titulus ab ipso auctore signatur. VI, 1007.

Vita vera quis potatur. X, 1616. Vitae praesentis falsitas. VI, 1532. Vitae aeternae et praesentis discrimen. VIII, 1129. Utriusque comparatio. VI, 1380, 1383. Vitae hujus miseriae. VI, 947, 953, 981, 982. Ejus labores lenit vitae aeternae cogitatio. II, 1112, 1120. Quam utilis sit frequens illius cogitatio. VI, 917. Vitae futurae gaudia et supplicia nunquam non meditando. VI, 1061. Vitae aeternae felicitas. VI, 917; 954, 958, 981, 1184. *vide* Beati, Coelum, Regnum. Vita aeterna non in praeceptis difficilibus, sed in bona voluntate sita. V, 1913, 1920. Ad eam per eandem rectam et condignam fidei opera perveniendum. VI, 937. Vitam mutare aliud est, aliud tolerare vitam. V, 2359. Ad vitam aeternam permissa disponit, Christus ducit. VI, 1147. Hospes hic, ubique Deus, si exceptus sit a nobis, nos excipiet post mortem. VI, 1149.

Vitalis. IX, 787.

Vitalis presbyter. X, 1700.

Vitalis notarius. IX, 816.

Vitium esse nec in anima bono potest, nec nisi in aliquo bono. X, 1871, 1874, 1881, 1883, 1896. Vitia omnia inimica sunt Deo. V, 2083. Vitium quid et quod simplex sit, et quando culpa. VI, 1159. Vitium est contra naturam. X, 1870, 1896. Vitia nobiscum ex parte nascuntur, ac deinde nutriuntur. V, 1742. Vitium omne in voluntate ponitur. V, 1936. Vitiis fœdera majore ligantur glutino. X, 1761. Vitiis et virtutum conflictus. VI, 1191. Vitium per legem demonstrandum, per gratiam sanandum fuit. X, 1863. Vitia tria timenda. VI, 1334. Tria declinanda vitia sibi honestas proponendi. VI, 1108. Vitia nostra scalam facient, et elevabunt nos, si fuerint infra nos. V, 2082.

Vitulae nobilis feminae pietas. VII, 843.

Uncti non sunt apud Judaeos, nisi sacerdotes, prophetae, aut reges. VI, 1033. Unctio ex benedicto oleo infirmis obtinet sanitatem corporum et remissionem peccatorum. V, 2238, 2273.

Unionem accipit Sabellius Patrem et Filium. III, 2207.

Unitio personalis animae cum corpore et Dei cum animi, explicatur. VI, 789.

Vocationis gratitiae beneficium. VI, 833, 943. Quomodo non omnibus indultum. X, 1835, 1841, 1842. Vocantur saepe omnes, qui verbum Dei audiunt. X, 1835, 1841. Cur ex his alter credat, alter non credat, id in hoc voluntatis aversio, in illo divinae gratiae praestat operatio. X, 1835. Opera in causa esse cur Deus alium vocet, alium non vocet. V, 1882.

Vocius. IX, 787.

Voluntas quid sit. VI, 729. Voluntas bona nihil ditius. I, 1463. Voluntas bona quam sit dives. V, 2248. Ipsa dicitur caritas. V, 2348. Illius valor ac meritum. VI, 982. Voluntas Isaac, ut viri justi, bona; si bona, cur non in benedictione Esau impleat. III, 2225. Velle bonum aliquando dat Deus, quod prohibet exsequi. X, 1816. Voluntas perfecta facienda reputabitur pro opere facti. V, 2025. Voluntatis bonae omnis motus a Deo est. X, 1758, 1759. Voluntas Dei est prima et summa causa omnium corporalium spiritualiumque motionum. X, 1864.

Voluntatis humanae arbitrium gratiae in omnibus subiciendum. X, 1783. Voluntas bona sic propria hominis est, ut sit Deo inspirante concepta. X, 1817, 1827. Voluntas quando nostra, quando Dei dicenda. X, 1788. Voluntas in bonis est de gratia, in malis est intelligenda sine gratia. X, 1858. Labitur humano opere. Stat ex divino munere. X, 1836. An voluntas Dei sit, ut unus eorum qui dicant, *Fiat voluntas tua*, aliquid contra se petat. X, 1848. Voluntate Dei non fieri, ut homines excedant a salute, a sanctitate, etc. X, 1846, 1848. Aut ut faciat hominem voluntatem

diaboli. X, 1848. Voluntas ea facienda quae velat summa et intima veritas primum animae vitium est. X, 1896. Voluntas mala etiam populi, cum potestatem accipit efficiendi quod cupit. X, 1863. Voluntatem Dei qui spreverunt invitantem, sentient vindicantem. X, 1830.

Voluptates saeculi somnia hominum ad metalla damnatorum comparantur. VI, 1200. Voluptatem genitalem solum excipit Julianus, quae ad animam nostram non moveatur arbitrium. X, 1740. *vide* Libido.

Volsianus Urbis praefectus, Constantinopoli legatum agens a Proclo baptizatur. X, 1730. Et capitis intentatur discrimen, nisi Pelagianos urbe pellat. X, 1750. Edictum ipsius contra Coelestium. X, 1731.

Votum Deo debitum. X, 1860. Non prodest extra catholicam Ecclesiam. X, 1860. Recte voveret nemo, nisi a Deo acciperet quod voveret. X, 1787, 1854. Voveamus Domino: dabit ille reddendi possibilitatem. V, 1978. Vota nostra Angeli nostri custodes Deo offerunt. V, 1979. Votum virginittatis. II, 1106. Voti continentiae obligatio. VI, 768, 777. Vovet alius pallam, alius oleum aut ceram, alius abstinentiam a vino aut carnibus. V, 1978. Votum optimum morum, conversio. V, 1978. Voti laus fructus. V, 1879.

Vox, sonus est index cogitationis, et quasi quoddam vehiculum verbi. V, 2112, 2115.

U.

Urbanus Caris. IX, 774.

Urbanus Formensis. IX, 805.

Ursacius Dorastis contrarius. IX, 802, 838.

Ursus rationalis Africae. IX, 777.

Ursus ducentarius. IX, 816, 828.

Vulnere Christi quam utilis recordatio. VI, 960.

Uxores ducere sacerdoti non licet nec cum eis convivere. III, 2383. Nec solum ei, sed et ministro ejus concubitus non licet. III, 2386. Aliis etiam non licet die processionis. III, 2383.

Uxori patrata miracula meritis S. Stephani VII, 833.

X.

Xystus Juliani fraudulentus, conatibus omnem aditum excludit. X, 1761. *vide* Sixtus.

Z.

Zabulon interpretatur habitaculum fortitudinis, et Ecclesiam significat. III, 2204. Zabule in quinto casu I, 1469.

Zachaeus non proprio motu, sed Dei Spiritu ad Christum venit. X, 1810.

Zachariae patris Joannis poena mysterio congrua. III, 2191.

Zama. IX, 781.

Zelus sanctorum iracundiae expers ostenditur. V, 2263.

Zenonis superba doctrina. X, 1692, 1696. Modicum post corpus intervallum animam mori dicit. VIII, 1216.

Zenobius episcopus. IX, 791.

Ziquenses. IX, 784.

Zizani in Ecclesia qui sint. V, 1881.

Zosimo datae Pelagii ad Innocentium litterae. X, 1715.

Zosimus quam elementer cum Coelestio egerit. X, 1749.

Epistola ad Africanos, qua eum a se absolutum significat, nisi celatores illius eum intra mensem alterum falsi convincant. X, 1719. Altera ad eosdem, qua Coelestium ac Pelagium falso accusatos declarat. X, 1721. *Zosimus* a Coelestio illusus epistolam ei dat ad Afros benignitatis plenam. X, 1687. Mox ab Afris admonitus eum perdatnat. X, 1687.

Zosimi epistola ad Africanos episcopos anno cccxxviii. missa. X, 1723. *Zosimum* quomodo alloquantur africani episcopi de necessitate gratiae. X, 1723, 1808. An his ille admonitus, respondet se Coelestii causam in eo quo dudum erat statu reliquisse. X, 1726. *Zosimo* praesidente Pelagius et Coelestius a Dei sacerdotibus damnati. X, 1739. *Zosimus* idem catholicam de peccato originis perspicue explicat. X, 1750. Africanorum Conciliorum decretis robur attulit. X, 1731. Latius promulgavit decretum ab Innocentio adversus Pelagium scriptum. X, 1718. Ad detractionem impiorum gladio Petri omnium dexteris armavit antistitem. X, 1851. *Zosimi* tractoria per totum orbem missa. X, 1698. Laudatur, quod in ea omnia vult ad Deum referri. X, 1731, 1758, 1775. *Zosimus* quanto tempore Romae sedet. X, 1718.

Zoticus a Quotiano. IX, 779.

Zuvinus presbyter. VII, 838.

LECTORI PHILAUGUSTINO.

Divi Aurelii Augustini Scripta maximo semper in pretio fuere cunctis christianæ Fidei cultoribus, si eos excipias, qui suas in illis opiniones incassum quæsiere. Ea porro post Joan. Amerbachii, Joan. Frobenii, Theologorum Lovaniensium, et Monachorum florentissimæ quondam Congregationis S. Mauri amplissimas Editiones, post Jacob. Sirmondi, Joan. Bapt. Mari, Hier. Vignerii, Godefrid. Bessellii Συμβολά; atque adeo sub ipsum sæculi XVIII. finem novis accessibus auctum iri, haud facile quis existimasset, quod homines illi doctissimi juxta, ac solertissimi nulli operæ in lustrandis Europæ Bibliothecis pepercisse viderentur. At vero relictum mihi post uberem messem spicilegium, ut in divinis donis, ita in parte felicitatis meæ repono. Neque enim nihil me de Christi Ecclesia mereri arbitror, qui tanti Doctoris vocis, quibus ante mille trecentos, et quod excurrit, annos illa personuit, ab annis facile sexcentis pressas rursus excitem. Qua ratione istud evenerit paucis accipe.

Absolute priore Recensionum Volumine, quod Codices theologici argumenti pene mille Bibliothecæ Palatinæ Vindobonensi ad Caroli VI. Imperatoris tempora illatas complectitur, et modo sub prelo est, dum ad alterum Volumen Codices ab illis temporibus in hodiernam diem acquisitos complexurum aggredior, offertur mihi sub exitum Novembris anni proxime elapsi Codex ordine *Decimus*, in folii majoris membranæ per duas columnas sæculo XII. non eleganter minus, quam emendate scriptus: quidquid enim prima manus aliquando etiam necrasset, secunda doctior quidem, sed tamen συρροῶς solerter plerumque correxit. Inspicienti occurrit mox ad inferiorem oram primæ paginæ isthæc Nota: *Iste Liber est Congregationis S. Justini de Padua: deputatus in Monasterio S. Severini de Neapoli. Legisti fortasse L. I. Commentar. Lambecii, edit. Kollar. Supplem. col. 765. anno MDCCXVII. Codices manuscriptos haud zane paucos Carolo VI. Imp. utriusque tunc Siciliæ Regi dono fuisse oblatus a diversis æconobis Neapolitanis. Atque hic continuo venit mihi in mentem Cl. Bernardi Montefalconii, qui, dum Bodices ejus Parisiis in edendo Augustino desudarent, itinere literario in Italiam suscepto, anno MDCCXVIII. Octobri mense Neapolim appulerat. Consulo ejus *Diarium Italianum* Parisiæ an. MDCCII. excusum cap. XXI. p. 319. Antequam Neapoli discederemus, ait, Bibliothecæ Manuscriptorum Monasterii S. Severini sequentem notam excepinus. Recant mox Codices, et septimo loco: *Augustini Sermones quosdam, et Retractationes in Codice XII. sæculi. En ab eorum Codicem nostrum, cui et**

Retractationes insunt. Itaque vir ille celeberrimus aut solis Monachorum Severinatum indicibus usus, aut falso persuasus, nihil jam Augustini Sermonum auferesse, quod Fratres suos fugisset, ne aperto quidem Codice, et illos hoc Auctario, quod saltem *Tomo XI.* adjicere potuissent, destituit, et mihi lampada, quod aiebat, tradidit, quam lubens accepto.

Non vero tecum hoc loco inquiram, Lector, qui fieri potuerit, ut Codex hic singularis tandiu delitesceret, neque te tenebo ad maniculis illis, quibus ad delendam, et extra dulum ponendam *ὑποτιθέται*, et *Ἀναδοξίαν* eorum, quæ ex illo profero, adiri oportuit, et sedulo admissum est. Norunt illa Eruditi. Ad rem venio. Indicem Sermonum LVI, quem Codici Librarianus præposuit, primum tecum communico: Videbis in illo Sermones ineditos editis mixtos decurrere. Ad quemvis editorum locum nota, quo in operibus D. Doctoris habetur, atque hic semper de editione Mauriana Parisina ann. MDCLXXXIX -- DCC. intelligi cupio. Ineditos ut illico discernas, singulis numerum, quo se excipient, in margine astitui; quæ vero de his observanda duxi, ad singulorum initia distuli. Atque en indice.

- I. *Sermo de Laude Cerei*. Capitulum primum.
- II. *Item Ejusdem* (nempe Augustini) *in Vigiliis Paschæ*. Cap. II. *Alius Ejusdem in Die Paschæ*. Cap.
- III. *Tomo V. Edit. Maur. Sermo CCXXVIII.*
- III. *Alius de Sacramentis in eodem Die*. Cap. IV.
- IV. *Item Alius de eodem Die*. Cap. V.
- V. *Item Alius in eodem Die contra Arianos et Apollinaristas, maxime vero contra futuros Nestorianos et Eutychianos* Cap. VI. *Alius ejusdem Diei*. Cap. VII. *Tomo cit. Sermo CCXXVI.*
- VI. *Item Alius in eodem Die de Sacramentis Alteris ad Neophytos*. Cap. VIII. *Tomo cit. ejus Fragmentum instar Sermonis CCXXIX. Alius Ejusdem in eodem Die, de eo, quod Neophytis ante baptismum ex oleo sancto aures a Sacerdotibus et nares unctioni* Cap.
- IX. *Tomo VI. Append. col. 288* Secuti sunt Editores Jacob Sirmondam, qui primus protulit, et Augustino dextravit, licet in Cod. Floriac. unde protulit, Augustino ascriberetur, et ejus nomine etiam citarentur ab Ivone Carnot. et altero Cod. vetustiss. Bemigiano, et hic, et sequentes duo. Adde, quod Codex noster eos in medio Sermonum geminorum collect. *Ejusdem de Mystero et sanctitate Baptismatis*. Cap. X. *Tomo VI. Append. col. 289.* Vide qui mox notavi. *Item Ejusdem de unctione capitis, et pedibus lavandis*. Cap. XI. *Tomo VI. Append. col. 291.* Ut duo præcedentes.
- VII. *Alius Ejusdem habens in Festivitate paschali*

Cap. XII. *Alius Ejusdem secunda FERIA Paschæ.* Cap. XIII. Tomo V. Sermo CCXXXIX. *Alius Ejusdem quarta FERIA.* Cap. XIV. Tomo cit. Sermo CCXLVIII. *Item quinta FERIA.* Cap. XV. Tomo cit. Sermo CCXLV. *Item Ejusdem de eodem die ad Sacramenta Altaris.* Cap. XVI. Tomo cit. Sermo CLXXII.

VIII. *Item Sabbati die.* Cap. XVII. *Item Alius in eodem die.* Cap. XVIII. Tomo cit. Sermo CCXXX. *Item Ejusdem in die Octavarum.* Cap. XIX. Tomo cit. Sermo CCXLVII. Sermo *Ejusdem de Ascensione Domini.* Cap. XX. Tomo cit. Sermo CCLXI. *Item Ejusdem de Psalmo Confitemini Domino.* Cap. XXI. Tomo cit. Sermo XXIX.

IX. *Alius Ejusdem de versu Psalmi centesimi septimi decimi. Confitemini Domino, quoniam bonus est.* Cap. XXII. *Alius Ejusdem de duobus temporibus, id est, vitæ presentis et futuræ.* Cap. XXIII. Maurianis hic Sermo Enarratio est in Psalmum CXLVIII, adeoque legitur Tomo IV, col. 1672. sed productior; noster enim Sermo tantum illorum numeros 1.2.4.5. complectitur, neque id quidem sine multiplici discrepantia. Fieri potuit, ut S. Pater tardius totum Psalmum enarraret, postquam peculiarem jam Sermonem in ejus v. 1. habuisset.

X. *Alius Ejusdem de Alleluia principio Psalmi centesimi quadragesimi noni: Cantate Domino canticum novum. Laus ejus in Ecclesia sanctorum.* Cap. XXIV. *Item alius de versu Psalmi: Emendabit me Justus in misericordia, et de eo, quod Apostoli linguis omnium entium loquebantur. Contra Donatistas in Pentecoste.* Cap. XXV. Tomo cit. Sermo CCLXVI. *Alius Ejusdem de natali sancti Joannis Baptistæ. Contra Donatistas, et omnes rebaptizatores hæreticos.* Cap. XXVI. Tomo cit. Sermo CCXCII. *Item de eodem natali sancti Joannis, ubi disputat etiam de verbis Zachariæ non credentis, et Mariæ inquitrentis. Quomodo fiet istud? et de originali peccato pro quo parvulis Baptismum necessarium dicit.* Cap. XXVII. Tomo cit. Sermo CCXCIII.

XI. Sermo *Ejusdem de Responsorio Psalmi centesimi tricesimi primi: Paravi lucernam Christo meo, ubi multum etiam de Trinitate disputat.* Cap. XXVIII. *Loquimur Charitati Vestræ.*

XII. Sermo *Ejusdem in Vigilis Apostolorum. (Nempe Petri et Pauli).* Cap. XXIII. *Alius Ejusdem in natali Apostolorum, ubi contra memoratos hæreticos disputat de adjutorio gratiæ Dei.* Cap. XXX. Tomo cit. Sermo CCXCVII.

XIII. *Alius Ejusdem de natali sancti Laurentii, ubi per occasionem redarguit quosdam, qui seditionem commoverant a saltu prohibiti.* Cap. XXXI. Sermo *Ejusdem habitus Curthagine ad mensam beati Martyris Cypriani, de ejus Natali.* Cap. XXXII. Tomo cit. Sermo CCCIX. *Alius Ejusdem in eodem die.* Cap. XXXIII. Tomo cit. Sermo CCCXII.

XIV. *Item Ejusdem in eodem die.* Cap. XXXIV.

XV. *Alius Ejusdem in eodem die.* Cap. XXXV.

XVI. *Alius Ejusdem in Natali sanctorum Martyrum, Scillitanorum, Sperati, et sociorum ejus.* Cap. XXXVI.

XVII. *Alius Ejusdem in Natali sanctorum Mochabæorum, ubi docet, quid etiam significetur in Turri ædificanda, et sumptibus præparandis, vel in Rege, qui cum decem millibus occurrit illi, qui habet viginti millia.* Cap. XXXVII. — *Alius Ejusdem in Natali plurimorum Martyrum de eo, quod in Evangelio Dominus dicit: Si quis vult post me venire, neget se ipsum.* Cap. XXXVIII. Tomo cit. Sermo CCCXXX. — *Alius Ejusdem de versu Psalmi: Beatus vir, quem tu erudieris, Domine, et maxime de eo, quod dicit Apostolus: Cum enim essemus in carne, passiones peccatorum quæ per legem sunt, operabantur in membris nostris, ut fructum ferrent morti. Contra Manichæos, et Pelagianos.* Cap. XXXIX. Tomo cit. Sermo CLIII. In Codice nostro solum excidit, unde abruptum in verbis: Quia mortuum est, dixit, absconditum latet: non ap... — *Alius Ejusdem de originali Peccato, et de lectione Apostoli: Quid ergo dicemus? Lex peccatum est? Absit, etc. Contra Pelagianos.* Cap. XL. Tomo cit. Sermo CLIV. In Codice ob solum mox memoratum incipit ἀεπάδω; tuorum neque nubent, neque uxores ducent. Non enim incipient mori, etc. — *Alius Ejusdem de lectione Apostoli ad Romanos ab eo loco, ubi dicit: Igitur ego ipse mente servio legi Dei, carne autem legi peccati. Contra Pelagianos.* Cap. XLI. Tomo cit. Sermo CLV. — *Alius Ejusdem de lectione Apostoli, ubi dicit: Ergo, Fratres, debitores sumus non carni, ut secundum carnem vivamus. Contra Pelagianos et philosophos Stoicos, et Epicureos.* Cap. XLII. Tomo cit. Sermo CLVI. — Sermo *Ejusdem de lectione Apostoli: Humanus sermo et omni acceptione dignus, quia Christus Jesus venit in mundum, etc. Contra Pelagianos, Nestorianos, et Eutychianos.* Cap. XLIII. Tomo cit. Sermo CLXXIV.

XVIII. *Alius Ejusdem de eo, quod dicit Apostolus: Humanum dico propter infirmitatem carnis vestræ, etc.* Cap. XLIV. — *Alius Ejusdem de lectione Apostoli ad Philippenses: Nos sumus circumcisio, quia spiritu Dei servimus, et gloriamur in Christo Jesu, etc. Contra Pelagianos.* Cap. XLV. Tomo cit. Sermo CLXIX.

XIX. Sermo *Ejusdem de lectione Apostoli, ubi ait. Supereminentem viam vobis demonstro. Contra Donatistas.* Cap. XLVI.

XX. *Alius Ejusdem de Responsorio (Psalmi) tricesimi octavi: Exaudi, Deus, orationem meam, et precem meam Domine, et de Muliere in adulterio deprehensa.* Cap. XLVII.

XXI. *Item alius de Responsorio Psalmi tricesimi secundi: Exultate, justi, in Domino.* Cap. XLVIII.

XXII. *Alius Ejusdem de Responsorio Psalmi quinquagesimi primi: Speravi in misericordia Dei in æternum.* Cap. XLIX.

XXIII. *Item alius de versu Psalmi centesimi quadragesimi quinti: Laudabo Dominum in vita mea.* Cap. L. — *Alius Ejusdem, ubi Domini verba ad Nicodemum loquentis exponens de originali peccato.* Cap. LI. Tomo cit. Sermo CCXCIV.

XXIV. *Item alius de Evangelio, ubi de Divite et Lazaro mendico refert. Cap. LII. — Alius Ejusdem de Evangelio: Nisi manducaveritis carnem Filii hominis. Contra Pelagianos. Cap. LIII. Tomo cit. Sermo CXXXI. — Item alius, unde supra Cap. LIV. Tomo cit. Sermo CLXII. — Alius Ejusdem de Evangelio, ubi dicit: Si manseritis in verbo meo, vere discipuli mei eritis. Cap. LV. Tomo cit. Sermo CXXXIV.*

XXV. Sermo quinquagesimus sextus, et ultimus, quanquam eadem manu, qua præcedentes exaratus, omissus est in Indice, cui subscriptum. *Expliciant Capitula.*

Jam cætera, quæ præfari visum est, hæc sunt. Sive Sententias sacrorum Librorum expositas, sive rationum, et argumentorum momenta, sive ipsos loquenti modos species, multa reperies in his Sermionibus, quæ in aliis Augustini Scriptis diu notis occurrunt. Visa sunt illa nempe, S. præsul cum primis efficacia, et opportuna, quæ auditoribus, lectoribusve suis identidem inculcaret; atque ejusmodi iterationum exempla in ipsis jam olim impressis præsto sunt, neque in tanto Operum numero ab homine uberrimi etiam ingenii prorsus caveri possunt.

Emendandi licentia etiam cum pudenter mihi sumpta est, cum manifesta Librarii *καρποπάρα* invidabant. Optandum tamen mihi esse intelligo, ut excussis denuo Bibliothecis vetustiora Sermionum meorum reperiantur *Ἀντίγραφα*, e quibus vacillantia firmari, intrusa detegi, conjecturæ meæ, aut everti, aut ap-

probari queant. Et fortasse Tomus alter, Palatino nostro geminus, alicubi cum umbris luctatur, qui selectos Sermones per reliquum anni tempus, illisque pariter *ἀναδότες* quosdam admixtos complectatur.

Insunt in Codice præter Sermones, quorum Indicem exhibui. *Enarratio Augustini in Psalmum CXVIII.* constans Proœmio, et Sermionibus XXXII. quæ habetur Edit. *Maur. T. IV. col. 1277.* item *Libri II. Retractionum Ejusdem*, ut Edit. cit. *T. I. col. 1.* quarum vero membranæ a *L. II. c. 24.* excidere; demum *Commentaria in Evangelium Marci*, olim Hieronymi credita, hic *ἀντίγραφα*, a Cl. Vallarsio autem in *T. XI. Opp. Hieronymi ad col. 783.* rejecta. Atque hæc Opera ideo enumeranda censeo, quod ad perficiendum eorum contextum Codex iste a nemine hactenus, ut patet, consultus, aut adhibitus fuit.

Editionem hanc, quantum licuit, aptare *Maurianæ* conatus sum, ut S. Patris Operibus eo commodius in Bibliothecis adjungi queat.

Demum, dum *insanientis Sapientiæ Consul* quidam Scriptis suis nihil non agunt, ut veterum Ecclesiæ christianæ Doctorum fidem, et auctoritatem elevent, ego *Ἀετὶς* hæc Scriptoris, quo, teste Erasmo, *orbis christianus nihil habet vel magis aureum, vel augustius*, piorum et eruditorum sacræ Antiquitatis amatorum judicio commendo, meque ad repetendos, quorum in principio memini, labores in Bibliothecam Palatinam abdo.

SANCTI AURELII AUGUSTINI

HIPPONENSIS EPISCOPI

Sermones inediti.

SERMONES

ADMIXTIS QUIBUSDAM DUBIIS.

SERMO I.

De Cereŏ Paschali (a).

SYNOPSIS.

I. *Attentos reddit.* II. *Cercus imago Justī, et Christi.* III. *Avīs imago Justī, Favus Scripturarum.* IV. *Samson leonem trucidans Figura Christi.*

I. Deo et Domino nostro omnipotenti, visibilibus

(a) In Codice fol. 1. p. 2. Inscriptus: *Sermo sancti in-*

atque invisibilium creatori honorem deferens orationibus vestris juvandum me credo, ut, quod in laudem

quatinus ep. In sabato Sancto. Videant Eruditi. Ego minus fidenter Augustino tribuo, motus concisis illis comparationibus, ipsorumque stylo, quomvis non obstaret teniorum ratio; veteres enim Liturgi divulgati hujus Bitus Zosimum Papam anno 418. defunctum auctorem faciunt. Secuti, ut videtur, Librum Pontificalem, in quo legis: *Per Paraschias concessit licentiam benedicendi Cereŏm paschalem.* Addit Amalaricus *L. 1. de eccl. Offic. c. 18* *Romani ut agerent, noris quoque præceptum est a papa Zosimo benedicere Cereŏm.* Potuit igitur præceptum istud Ecclesiæ Gallicanæ datur

et gloriam indulgentissimi creatoris dicere suscepī, non tam meis viribus, quam ipsius Domini misericordia adjuvante explicare sufficiam. Adeste itaque hunc intenti, dilectissimi fratres, ut primo de cordibus vestris carnalibus cogitationibus, quasi nocturnis tenebris, discussis, et in cubiculis conscientiarum Christi lumine accenso ea, quæ vobis Dominus per nostrum famulatum ministrare dignabitur, non solum aure percipere, verum etiam mente possitis.

II. Cereus nocturnum lumen est, et homo iustus tenebrarum huius mundi lumen est. Dicit Dominus ad eos, quos ipse justificat: *Vos estis lumen mundi* (Matth. v. 14). Tria conspiciuntur in Cereo: Cera, Papyrus (a) et Flamma. Et in homine iusto tria sunt: Caro, Anima et Sapientia. Flamma illuminat, papyrus accenditur, cere tenacitas solvitur. Sapientia doctrina animum tenet, carnis duritia superatur. Flamma urit, papyrus uritur, guttas cera distillat. Sapientia docet, anima dolet, caro lacrymas fundit. Flamma fulget superius, papyrus commutatur inferius, cera currit exterius. Sapientia sublimiter prædicatur, anima latenter convertitur, caro visibiliter cooperatur. Cerei laudatur pulchritudo per diem, honoratur claritudo per noctem. Sic ostendit nobis columnæ illius imaginem, qua duce populus Israel ambulans per desertum non pernitebatur errare. Apparebat enim eis nobis columna per diem, ignis columna per noctem (Exod. xiii, 21. et Num. xiv, 14). Dies significat securitatem in hoc sæculo, et nox tribulationem in hoc sæculo. Ille est dies, de quo Propheta cantat et dicit: *Per diem mandavit Dominus misericordiam suam, et nocte declaravit* (Psal. xli, 9). In hac carnali vita Dominus Christus veniens non ostendit claritatem suam, sed mortali carne velatus, tanquam nobis columna, in eremo apparuit. Cum autem finis sæculi venerit, quo omnium visibilium gaudia subtrahentur, tunc ipse Dominus sine mortalitatis aliquo velamento clarus et splendidus, tanquam ignis columna, fulgebit. Columna ignis ardet, et lucet. Quod ardet, potestatis est: quod lucet, honoris. Quod ardet, iudicat; quod lucet, illuminat. Quod ardet, pœna est impiorum; quod lucet, beatitudo iustorum.

III. Sed nos proprie Cerei nomen oportet edicere, quod ad sacramentum tantæ huius celebritatis per-

etiam ad Africanam permanasse, cum Canon Concilii Tollet. IV. celebrati anno 633. Ratum hunc per multa terrarum loca in usu esse asserat. Accedit, quod Cerei Benedictio: *Exultet iam angelica turba*, etc. in Sacramentario Gothico et Gallicano Augustini tribuatur, cum adhuc *Diaconus esset*, et ipse S. Doctor L. XV. de Civ. Dei cap. 22. versiculos citet a se in laude quidam Cerei compositos. Verum an his paschalis? Cereus est, *Epistolam ad præsidium* de Cereo paschali olim Hieronymo tributam, et a Vallario in T. XI. p. 151. rejectam Augustini tempora propius contingere, cui deinceps Ennodii Ticini. *Benedictiones Cerei II.* Flori Drepani *Hymnus*, et alia successere monumenta, quæ ritus huius antiquitatem confirmant. Vide, quæ in hanc rem P. II. vet. Liturg. Alem. *Basq. VI. c. 1.* congesti cels. Mart. Gerbertus S. Blasii Abbas Princeps, quom honoris, doctrine, et amicitie causa nomino, cuique prædicem hanc Augustinianam imprints cupio commendatam. Si qui pro Augustino promittaverint, Sermone huius Editioni *Naur.* post *Sermone CCXXXIII.* inserere poterunt.

(b) Pro facis seu candelæ ellychnio. Confer Gloss. Dacongii v. *papyrus*.

tinet. Manu gerimus, oculis intuemur, corde conspiciamus, ore laudamus. Cereæ artifex apis est, de qua Scriptura sic dicit (a). Vade ad apem, o piger, et discce, quam operatrix sit. Opus autem quam sanctum habet, cuius labores reges et mediocres ad sanitatem assumunt sibi. Grata est illa omnibus, et gloriosa, et, cum sit viribus infirma, sapientiam honorans proverta est. Quid pos (b), Christe, memoras? Quid in ape jubes intueri? breve animal est, et volatilo. Quia humilitas exaltatur. Duabus lucidissimis pennis volat. Et quid luminosius charitate? Et duo sunt præcepta charitatis, ut diligamus Dominum, diligamus et proximum, per quæ, veluti duas alas, ad cœlum iustus attollitur. Operatur illa dulcedinem, habet iustus in ore veritatem, quoniam clamat Dominus: *Ego sum via, et veritas, et vita* (Joan. xiv, 6). Clamat et Propheta: *Gustate et videte, quoniam suavis est Dominus* (Psal. xxxiii, 9). Amant apes regem suum, amant iusti Christum suum. Apes fabricant favos, iusti operantur Ecclesias. De floribus illæ colligunt divitias suas, sic omnes iusti pulchritudines Scripturarum, per quas intelligitur et honoratur Deus; ipsa sunt florentia præta iustorum. Sine libidine apes generant filios, generant et iusti casta Evangelii prædicatione Christianos. Paulus enim filios suos alloquebatur, cum diceret: *Si decem millia pedagorum habeatis in Christo, sed non multos patres; nam in Christo Jesu per Evangelium ego vos genui* (1 Cor. iv, 13). In favo tria sunt: Cera, Mel, et Pullus. Et in Ecclesia tria sunt: Scriptura, Intellectus, Auditus. Sicut mel cera concludit, sic intellectum Scriptura custodit. Sicut pulli nidus in cera est, sic in Scriptura pectus auditoris. Sicut foramina favorum, qui adhuc pullos habent, mel nondum habent, sic secreta Scripturarum, prius quam intelligantur, fidem continent parvulorum. Sicut apis pullus, posteaquam volaverit, melle implet receptacula cereæ, in quibus nutritus est, sic fideles parvuli, cum in fide creverunt, et pennis charitatis se regere coeperint, munimenta Scripturarum, quarum veneratione custoditi sunt, pleniora efficiunt, et majori veneratione custodiunt. Sicut, favi dum exprimuntur, mella fluunt, vasa suscipiunt, sic Legis et Prophetarum scripta passio Domini expressit, cognitio manavit, corda spiritualium susceperunt. Sicut post mellis expressionem signis imprimendis aptior est cera sine sapore gustantis, sic populi Judaici regentes in lege et prophetis Sabbata et Circumcisionem, Neomenias et Azyma, et cætera horum similia, velut amissa legis dulcedine, sola signorum vestigia, tanquam ceram sine melle tenuerunt.

IV. Sed favus multo evidentior (c), cera, mel et examen Ecclesie sacramenta, fecunditatisque bona opera significant. Quapropter admonet me Scriptura, ex libro Iudicum, aliquid etiam de illo favo dicere, qui in ore leonis mortui inventus est. Cum enim Samson

(a) Lapsus videtur memoria Auctor apem formicæ. Prop. VI. th. substituitur. Paulo infra tamen ad Eccl. xi, 3. alludit.

(b) Error Librarii pro Nobis.

(c) Lege evidentiis.

ille fortissimus ad desponsandam iret uxorem, catulus leonis obviam illi factus est in itinere quem tanquam hœdum arreptum necavit, et in nihilum facta est in manibus ejus tantæ bestię fortitudo (*Judic. xiv*). Perrexit quo intenderat, desponsavit uxorem, discessit. Rediens diverſit cadaver leonis inspicere. Tunc invenit congregatas apes favum mellis in ore leonis mortui fabricasse. Sacramentum hoc magnum est; res autem breviter a nobis huc usque narrata pro qualitate temporis suffecerit. Jam nunc fratres, quantum potestis, attendite. Quid Samson, quid leo quid favus ille significat? Quantum Dominus suggererit, explicabo. Ipse namque Dominus Jesus Christus pulchritudine mirabilis, fortitudine potentissimus Ecclesiam scilicet ex gentibus convocatam tanquam alienigenarum filiam venit, et desponsaret uxorem. Cui Ecclesię loquebatur Apostolus, cum diceret: *Desponsavi vos uni viro, virginem castam exhibere Christo* (2 *Cor. xi, 2*). Catulus leonis hic mundus est, dilectiores hujus sæculi, filius diaboli, populus impiorum, ejus furor ausus est obviam ire et resistere Domino, quoad salutem credentium, evangelicam prædicationem præpediret. Fremebat enim gentilis furor per reges, et potentes hujus sæculi et veluti a patre diabolo inflammatus contra Evangelium Dei, quasi catulus leonis, ardebat, sed tam diu fremuit, donec ad manus viri fortis veniret. Perseverans autem Martyrum fides totam sævitiam gentium, et acerrimos persecutionis impetus fregit. Talibus enim vere fortissimis membris Dominus Christus sæculum vicit, ejus immanem superbiam cum per omnem orbem terrarum nunc videamus extinctam, quis non lætus aspiat jacere super terram catulum leonis occisum?

SERMO II.

In Sabbato sancto (a).

SYNOPSIS.

I. Deus creavit omnia per Filium. II. Manifestatio Filii per incarnationem. III. Trinitatis Mysterium. IV. Mentis humanæ existentia demonstrat existentiam Dei. V. Genuina Dei notio, et in ea spes immortalitatis nostrę.

I. Multas divinas lectiones audivimus, quarum proximitati parem sermonem nec nos valeamus (b), nec vos capitis, si valeamus. Quantum ergo Dominus donat, loqui volumus Charitati Vestrę de ipso capite Scripturarum, ubi cum legeretur, audivimus, quia *In principio fecit Deus cælum et terram* (*Gen. i, 1*). Attendite et cogitate, quis fecerit; sed scio non posse vos cogitare, quis fecerit. Cogitate, quid fecerit, et laudate, qui fecit. *In principio fecit Deus cælum et terram*. Ecce, quę facta sunt, in promptu sunt, cernun-

tur, delectant, Opus patet. Artifex laet, quia et unde videtur, patet, et unde amatur, laet. Quando ergo mundum videmus, et Deum amamus, melius est utique, unde amamus, quam unde videmus. Oculis videmus, mente amamus. Ergo mentem oculis præponamus, quia et melior est, quem de occulto amamus, quam opus eius, quod de aperto videmus. Quæramus ergo, si placeat, quando Deus tantam molem fecit, quibus machinis fecit? Machina facientis verbum est jubentis. Quid miraris? Opus est Omnipotentia. Si erge quæris, qui fecit? Deus fecit. Si quæris, quid fecit? Cælum et terram fecit. Si quæris, per quid fecit? Per verbum fecit, quod non fecit. Verbum, per quod factum est cælum et terra, ipsum verbum non est factum. Si enim factum est, per quid factum est? *Omnia per ipsum facta sunt* (*Joan. i, 3*). Si quæcumque facta sunt, per Verbum facta sunt, procul dubio Verbum factum non est, per quod omnia facta sunt. Denique narrator operum famulus Dei Moyses: *In principio*, inquit, *fecit Deus cælum et terram*. Per quid fecit? Per verbum. Numquid et verbum fecit? Non. Sed quid? *In principio erat Verbum* (*Ibid. 1*). Jam erat, per quod fecit; ideo, quod non erat, fecit. Possumus intelligere, et recte intelligimus in ipso unigenito Verbo factum esse cælum et terram. Per quod enim facta sunt, in ipso facta sunt. Potest hoc esse et intelligi principium, in quo fecit Deus cælum et terram. Ipsum enim verbum est et sapientia Dei, cui dicitur: *Omnia in sapientia fecisti* (*Psal. ciii, 24*). Si in sapientia Deus fecit omnia, et unigenitus ejus Filius procul dubio est Dei sapientia, non dubitemus in Filio facta esse, quę per Filium facta esse didicimus. Nam ipse Filius est profecto principium. Interrogantibus quippe Judæis, et dicentibus: *Tu quis es?* Respondit: *Principium* (*Joan. viii, 25*). Ecce *In principio fecit Deus cælum et terram*.

II. Jam vero cætera, sive cum digeruntur et disponuntur, sive cum ornantur, sive cum ea, quę facta non erant in cælo et in terra creantur, dicit Deus et fiunt. *Et dixit Deus: Fiat, et factum est* (*Gen. i, cæpius*). Et sic per singula opera: *Dixit et factum est; Ipse dixit et facta sunt* (*Pal. xxxii, 9*). Quæ lingua dixit? Ut quis audiret, dixit? Non semper lacte nutrimur. Erigite nobiscum mentes ad solidum cibum. Nemo Deum cogitet sicut corpus, nemo Deum cogitet sicut hominem, nemo Deum cogitet sicut Angelum, quamvis patribus sic apparere dignatus sit, non per ipsam substantiam suam, sed per subjectam sibi creaturam suam. non enim aliter humanis visibus invisibilis appareret. Quæramus, quid in nobis est melius, et inde conemur attingere, quod est melius omnibus. Quod est in nobis melius, mens est. Quod est omnibus melius, Deus est. Rom meliorem quid quæris re deteriore? In te corpus inferius est, quam mens: in rebus nihil melius, quam Deus. Erige, quod est in te melius, ut attingas, si potueris, ad eum, qui est omnibus melius. Nam et ego, cum loquor, mentibus loquor. Visibiles quidem facies et ipse corpore visibilis cerno; sed per id,

(a) In Codice Fol. 2. inscriptus: *Sermo sancti Augustini ep. in Vigiliis Paschæ*. Sublimis, et auctore suo dignissimus, Mundi creationem, Incarnationem et Trinitatis Mysterium, Existentiam et Naturam Dei, nostręque immortalitatis spem exequitur. Locandus in Editione post sermonem CCXIIII.

(b) Supplendum fortasse: *exhibere, proferre*.

quod video, alloquor, quod non video. Gero intus verbum corde conceptum, et volo in auribus tuis parere. Quod corde concepi, volo tibi dicere, quod intus est, proferre ad te. Quod latet, quero, quomodo pervenire ad mentem tuam possit. Convenio primum, quasi januam mentis tue, aures tuas, et quoniam invisibile verbum, quod corde concepi, trahere ad te non possum, provideo illi, quasi vehiculum, sonum. Ecce verbum latet, sonus patet. Impono latentem super patentem, et pervenio ad audientem, ac sic verbum exit a me, venit ad te, et non recessit a me. Si ergo licet magnis exigua comparare, infima summis, humana divinis, fecit hoc et Deus. Verbum latebat apud Patrem. Ut veniret ad nos, assumpsit quasi vehiculum, carnem suscepit, ad nos processit, et a Patre non recessit, sed ante incarnationem suam, ante ipsum Adam patrem generis humani, ante cælum et terram, et omnia, quæ in eis sunt, *In principio erat Verbum, et in principio fecit Deus cælum et terram.*

III. Terram autem fecit Deus adhuc antequam ornaretur, antequam ejus species nudaretur. *Invisibilis erat, et incomposita, et tenebræ erant super abyssum.* Tenebræ erant, ubi lex non erat; nondum enim lux facta erat. *Spiritus Dei superferebatur super aquas* (Gen. 1, 2), et ipse opifex, nec a Patre et unigenito Verbo sejunctus. Nam ecce, diligenter attendamus, Trinitas nobis insinuat. Ubi enim dicitur: *In principio fecit, Usia (a) intelligitur Patris et Filii, in principio Filio Deus Pater.* Restat Spiritus, ut Trinitas impleatur. *Spiritus Dei superferebatur super aquas. Et dixit Deus.* Cui dixit Deus? Antequam creatura fieret, erat, qui audiret? Erat, inquit. Quero, quis? Ipse Filius. Filio ergo dixit Deus. Quo verbo locutus est Verbo? Si enim jam erat Filius, ut dubitat nemo Christianus, utique hoc etiam erat. Filius Verbum erat, et Verbo Pater dicebat. Ergo inter Deum et Verbum verba currebant? Absit! Impedimenta, fratres, carnalis cogitationis auferite, invisibilia invisibiliter cogitate, non vobis versentur ante oculos mentis similitudines corporis. Transi, quidquid in te cernitur. Transcende, quidquid in te etiam non cernitur; corpus enim cernitur, anima non cernitur, sed tamen mutatur. Modo vult, modo non vult; modo scit, modo nescit; modo meminit, modo obliviscitur; modo proficit, modo deficit. Non est hoc Deus, non est Deus ista natura, non est anima portio de substantia Dei. Quidquid enim Deus est, immutabile Bonum est, incorruptibile Bonum est. *Etsi invisibilis Deus, invisibilis anima, sed tamen mutabilis anima, immutabilis Deus.* Transcende ergo non solum, quod cernitur in te, sed etiam illud, quod mutatur in te. Tolum transcende, te ipsum transcendende.

IV. Amator quidam invisibilis bonitatis, amator quidam invisibilis æternitatis sit in auspiciis suis, et gemitibus amoris sui *Factæ sunt mihi lacrymæ meæ*

panis die et nocte, dum dicitur mihi quotidie: Ubi est Deus tuus (Psal. xli, 4). Quomodo non fiant vere gemitus amanti lacrymæ suæ panis, ut eis quodam modo tanquam ex eibi voluptate vescatur, et libenter ploret, quandiu non videt quod amat, cum dicitur ei quotidie: *Ubi est Deus tuus?* Si dixerō Pagano: *Ubi est Deus tuus?* ostendet mihi idola. Si fregero idolum, ostendet montem, ostendet arborem, ostendet vilem de flumine lapidem. Quod enim de multis lapidibus tulerit, et in loco honoratiore collocaverit, et incurvatus adoraverit, hoc est Deus ipsius. Ecce, inquit digitum intendens: *Ecce Deus meus.* Cum irrisero lapidem, cum abstulero, cum fregero, cum projecero, cum contempsero, intendit digitum ad solem, ad lunam, intendit ad quamlibet stellam. Illam vocat Saturnum, illam Mercurium, illam Jovem, illam Venerem. Quero, quid voluerit, quocumque digitum intenderit. Respondet mihi: *Ecce est Deus meus.* Et quia video solem, et frangere non possum, sidera non possum dejicere, cælum non possum evertere, quasi superior sibi videtur visibilia demonstrando, et digitum extendendo, ad quod voluerit, et dicendo: *Ecce est Deus meus, et ad me se convertit dicens: Ubi est Deus tuus?* Cum audio: *Ubi est Deus tuus?* quid oculis ostendam, non habeo, mentes oblatrantes carcas invenio. Oculis, quos habet, unde videat, ego non habeo, quod ostendam. Cum vere habeo, quem ostendam, ille non habet oculos, unde videat. Libet flere, tanquam in lacrymis pane vesci. Invisibilis est enim Deus meus, ille, qui mihi loquitur, visibilia requirit, cum dicit: *Ubi est Deus tuus?* Ego autem, ut pervenirem ad Deum meum, sicut dicit in ipso Psalmo: *Hæc meditatus sum, et effudi super me animam meam* (Psal. xli, 5). Deus meus non est infra animam meam, sed est supra animam meam. Unde attingo ad id, quod est supra animam meam, nisi effundam super me animam meam? Et tamen huic protervo, visibilia requirenti, visibilia demonstranti, de visibilibus exultanti utcumque adjuvante Deo meo respondere conabor. Hoc certe mihi dicis: *Ubi est Deus tuus?* Respondeo tibi: *Ubi es ipse tu?* Respondeo, inquam; puto, quia non importune. Tu quæsis, ubi sit Deus (a); ego vero, ubi sit ipse interrogator meus. Diciturus est: *Ecce, ubi sum.* Vides me, tibi loquor. Et ego illi: *Interrogatorem meum quero.* Faciem ejus video, corpus ejus video, vocem ejus audio, linguam ejus inspicio. Ipsum quero, qui in me oculos intendit, qui linguam movet, qui vocem emittit, qui interrogando scire desiderat. Hoc totum, de quo loquor, anima est. Non ergo tecum diutius agam. Tu dicis: *Ostende mihi Deum tuum.* Ego dico: *Ostende mihi animam tuam.* Laboras, fatigaris, figeris, cum dico: *Ostende mihi animum tuum.* Scio, quia non potes. Quare non potes? Quia invisibilis est animus tuus. Et tamen melior est in te, quam corpus tuum. Deus autem meus melior est, quam animus tuus. Quomodo ergo ostendam Deum

(a) oīia. Essentia.

(a) Fortasse addendum meus.

meum, cum mihi non ostendas animum tuum, quo meliorem ostendo Deum meum? Ecce, si dicis mihi, ex opere agnosco animum meum. Quia oculos intendendo ad videndum, aures ad audiendum, linguam moveo ad loquendum, vocem promo ad sonandum, ex hoc intelligo et cognosce animum meum. Vides, quia ipsum non potes ostendere, sed me jubes eum ex operibus nosse. Ecce, et ego ex operibus ostendam tibi Deum meum. Nec pergo longius, nec mitto forte infidelitatem tuam ad ea, quæ non capis. Opera Dei mei non sic commemoro: Fecit invisibilia, fecit visibilia, id est, Cælum et terram, mare et omnia, quæ in eis sunt. Non te mitto per multa. Ad te ipsum redeo. Tu certe visis. Habes corpus, habes animum. Visibile est corpus, invisibilis est animus. Corpus habitaculum, animus habitator. Corpus vehiculum, animus utens vehiculo, corpus, quasi vehiculum, quod regatur, animus auriga corporis tui. Ecce manifesti sunt sensus tui, tanquam januæ in corpore tuo, per quas nuntiatur aliquid interius habitanti animo tuo: oculi, aures, olfactus, gustus, tactus, membra disposita. Quid illud intus, unde cogitas, unde ista vivificas? Hoc totum, quod miraris in te, qui hoc fecit, ipse est Deus meus.

V. Ergo, fratres mei, si mentes vestras, si interiores animos vestros aliqua, ut potui, congrua colloca-tione conveni, si ad eos, qui intus morantur in demi-bus luteis, id est, ad animos vestros habitantes in corporibus vestris loquendo perveni, nolite de eis, quæ nostis, Divina conficere. Superat omnia Deus, cælum et terram. Nolite vobis ante oculos ponere quasi fabrum aliquem magnum aliquid componentem, disponentem, machinantem, tornantem, vertentem, aut certe tanquam Imperatorem in sella regia, lucida, ornata sedentem, et jubendo creantem. Frangite idola in cordibus vestris. Attendite, quod dictum est ad Moysen, cum Dei nomen inquireret. *Ego sum, qui sum* (Exod. iii, 14). Quære, quid aliud *Est*. Illius comparatione nec *Est*. Nescit ulla ex parte mutari, quod veraciter *Est*. Omne, quidquid mutatur et flui-tat, et quodam tempore mutari non cessat, fuit, et erit. Non in eo comprehendis *Est*. Deus autem non habet fuit, et erit. Quod autem fuit, jam non est. Quod erit, nondum est. Et quod sic venit, ut transeat, ideo erit, ut non sit. Cogitate, si potestis: *Ego sum, qui sum*. Nolite voluntatibus volvi, nolite voluntariis et temporalibus cogitationibus agitari. State ad *Est*. State ad ipsum *Est*. Quo itis? State, ut et vos esse possitis. Sed quando tenemus volaticam cogitationem, et ad id, quod manet, affigere quando possumus? Ergo misertus est Deus, et ille, qui *Est*, et ille, qui dixit: *Hoc dices filiis Israel: Qui est, misit me ad vos*, dicto nomine substantiæ suæ, dixit postea nomen mi-sericordiæ suæ. Quod nomen substantiæ ejus? *Ego sum, qui sum, dices filiis Israel: Qui est, misit me ad vos* (Ibid.). Sed Moyses homo erat, et in his, quæ in illius comparatione non sunt, erat. In terra erat, in carne erat, et in ipsa carne anima erat, natura muta-bilis erat, sub sarcina fragilitatis humanæ erat. Nam

illud, quod dictum est: *Ego sum, qui sum*, quando capiebat? Etenim per id, quod videbatur oculis ejus, ad eum loquebatur, qui non videbatur, et illo, qui videbatur, tanquam instrumento latens Deus uteba-tur. Non enim, quod videbat Moyses, hoc erat totum Deus: quia nec tu (a), quod a me ipso, quod homo sim, sonat, hoc est totum verbum. Habeo in corde verbum quod non sonat. Sonus transit, verbum ma-net. Ergo cum diceret Deus ad hominem invisibilis, per id, quod apparere dignatus est, visibilis, loque-retur æternus temporalia, incommutabilis fragilia, cum diceret: *Ego sum, qui sum*, et *Dices filiis Israel: Qui est, misit me ad vos*, tanquam illo non valente comprehendere, quid sit: *Ego sum, qui sum*, et: *Qui est, misit me ad vos*, aut forte, si ipse comprehendebat, nobis legendum erat, qui comprehendere non vale-mus, continuo post nomen substantiæ dixit nomen misericordiæ. Tanquam diceret Moysi: Quod dixi: *Ego sum, qui sum*, non capis, non stat cor tuum, non es immutabilis mecum, nec incommutabilis mens tua. Audisti, quod sum. Audi, quod capias; audi, quod speres. Dixit iterum Deus ad Moysen: *Ego sum Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Jacob*. Non potes capere nomen substantiæ meæ, cape nomen miseri-cordiæ meæ. *Ego sum Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Jacob* (Ibid. 6). Sed quod sum, æternum est. Abraham, Isaac et Jacob quidem æterni, imo non dico æterni, sed ab illo facti æterni. Denique sic etiam calumniantes Sadduceos Dominus ipse convin-cit, qui cum resurrectionem negarent, hinc ille dedit testimonium sanctæ Scripturæ. *Legite quod dixit Do-minus in rubo ad Moysen. Ego sum Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Jacob. Non est Deus mortuorum, sed vivorum* (Matth. xxii, 32; et Marc. xii, 26, 27); omnes enim illi vivunt. Proinde et hic non addidit Deus, cum dixisset: *Ego sum, qui sum*, *Hoc mihi no-men est in æternum* (Exod. iii, 15). Ille enim nemo dubitat; quia id, quod est, ideo est, quia æternum est. Sed ubi ait: *Ego sum, Deus Abraham, et Deus Isaac, et Deus Jacob*, ibi addidit: *Hoc mihi nomen est in æternum*. Tanquam diceret: Quid times de mortalitate generis humani? Quid fortasse trepidas, ne, cum mortuus fueris ultra non sis? *Hoc mihi nomen est in æternum*. Æternum nomen esse non posset Deus Abraham et Deus Isaac, et Deus Jacob, nisi in æternum viverent Abraham, Isaac et Jacob. Conversi ad Dominum, etc. (b)

SERMO III.

De Sacramento altaris ad infantes (c).

SYNOPSIS.

I. Sacrificii novæ Legis Commendatio. II. Sacrificium istud Christus est. III. Vere et realiter in Eucharistia

(a) Vocula tu redundat.

(b) Formulam hanc Augustino familiarem, pluribus Ser-monibus subjunctam semel indicasse sufficiat. Integram exhibet Sirmoudus in not. ad XL. sermones Opp. suor. T. I. col. 357.

(c) In Codice fol. 4. p. 2. inscriptus: Incipit alius oi Sa-

præsens. IV. Eucharistia Effectus. V. Conditiones dignæ Sumptionis.

I. REDDENDI sermonis officium, et cura, qua vos parturivimus, ut Christus formaretur in vobis, compellit nos admonere infantiam vestram, qui ex aqua et Spiritu nunc renati cibum et potum istum super hanc dominicam mensam nova luce conspiciatis, et novella pietate percipitis, quid sibi velit tam magnum, divinumque Sacramentum, tam clarum et nobile medicamentum, tam mundum et facile sacrificium, quod nec in una civitate terrena Jerusalem, nec in tabernaculo illo quod per Moysen, nec in templo illo, quod per Salomonem fabricatum est, quæ fuerunt umbræ futurorum, sed a solis ortu usque ad occasum, sicut a Prophetis prædictum est, immolatur, et secundum Novi Testamenti gratiam Deo victima laudis offertur. Non adhuc de gregibus pecorum hostia cruenta conquiritur, non nunc ovis aut hircus divinis altaribus admovetur, sed sacrificium jam nostri temporis Corpus et Sanguis est ipsius Sacerdotis. De illo quippe tanto ante prædictum est in Psalmis: *Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech* (1 Psal. cix, 4) Quod autem panem et vinum Melchisedech sacerdos Dei excelsi protulerit, quando patrem nostrum Abraham benedixit, in libro Genesis legimus et tenemus (Gen. xiv, 18).

II. Christus ergo Dominus noster, qui obtulit patiēdo pro nobis, quod nascendo accepit ex nobis, princeps Sacerdotum factus in æternum sacrificandi dedit ordinem, quem videtis, Corporis utique et Sanguinis sui. Nam percussum lancea Corpus ejus aquam et sanguinem emisit, quo peccata nostra dimisit. Hujus gratiæ memores, vestram ipsorum salutem operantes, quoniam Deus est, qui operatur in vobis, cum timore et tremore ad participationem hujus altaris accedite. Hoc agnoscite in pane, quod pependit in cruce; hoc in calice, quod manavit ex latere. Nam et illa vetera sacrificia populi Dei hoc unum venturum multiplex varicate figurabant. Ipse enim Christus et ovis est propter innocentiam simplicis animi, et hircus propter similitudinem carnis peccati. Et quidquid aliud multis et diversis modis in sacrificiis Testamenti Veteris prænuntiaturum est, ad hoc unum pertinet, quod novo Testamento revelatum est.

III. Accipite itaque, et edite Corpus Christi, etiam ipsi in Corpore Christi facti jam membra Christi. Accipite, et potate Sanguinem Christi. Ne dissolvamini, manducate vinculum vestrum. Ne vobis viles videamini, bibite pretium vestrum. Sicut hoc in vos convertitur, cum id manducatis et bibitis, sic et vos in Corpus Christi convertimini, cum obedientes et pie vivitis. Ipse namque sua jam propinquantē passione, cum Pascha faceret cum Discipulis suis, acceptum

panem benedixit, et ait: *Hoc est Corpus meum, quod pro vobis tradetur* (Luc. xxii, 19). Similiter benedictum calicem dedit dicens: *Hic est Sanguis meus Novi Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum* (Matth. xxvi, 28). Hoc in Evangelio vel legebatis, vel audiebatis, sed hanc Eucharistiam esse Filium nesciebatis. Nunc vero aspersi (a) corde in conscientia pura, et loti corpore aqua munda *Accedite ad eum, et illuminamini, et vultus vestri non erubescunt* (Paul. xxxiii, 6). Hoc enim si digne accipitis, quod pertinet ad Testamentum Novum, per quod æternam hereditatem speratis, tenentes mandatum novum, ut vos invicem diligatis, habetis in vobis vitam. Illam enim carnem sumitis, de qua dicit ipsa Vita: *Panis, quem ego dedero, caro mea est pro sæculi vita, et: Nisi quis manducaverit carnem meam, et biberit sanguinem meum, non habebit in se vitam* (Joan. vi, 52-54).

IV. Habentes ergo vitam in illo in carne una eritis cum illo. Neque enim hoc Sacramentum Christi corpus ita commendat, ut nos inde sejungat. Hoc namque Apostolus in Scriptura sancta prædictum est et commemorat: *Erunt Duo in carne una. Sacramentum hoc, inquit, magnum est; ego autem dico in Christo et in Ecclesia* (Ephes. v, 32). Et alio loco de hac ipsa Eucharistia dicit: *Unus panis, unum corpus multi sumus* (1 Cor. x, 17). Accipere ergo incipitis, quod et esse accepistis, si non indigne accipialis, ne iudicium vobis manducetis, et bibatis. Sic enim dicit: *Quicumque manducaverit panem aut biberit calicem Domini indigne, reus erit Corporis et Sanguinis Domini. Probat autem se ipsum homo, et sic de pane illo edat, et de calice bibat. Qui enim manducat et bibit indigne, iudicium sibi manducat et bibit* (1 Cor. xi, 27-29).

V. Digne autem accipitis, si a male doctrinæ fermento caveatis, ut sitis Azymi sinceritatis, et veritatis (Id. v, 8). Aut si fermentum illud charitatis teneatis, *Quod abscondit mulier in farinæ mensuris tribus, donec fermentaretur totum* (Matth. xiii, 33). Hæc enim mulier est sapientia Dei, facta per Virginem in carne mortali, quæ in toto orbe terrarum, quem de tribus Noë filiis post diluvium reparavit, tanquam in mensuris tribus suum diseminat Evangelium, *Donec fermentaretur totum. Hoc est illud Totum, quod græce dicitur Holon* (b), ubi custodientes vinculum pacis eritis secundum totum, quod Catholon vocatur, et unde Catholica nominatur (c).

SERMO IV.

De Paschate (d)

SYNOPSIS.

Christus agnus et Leo.

Sicut veritas per Apostolos sonuit, et in omnem terram exivit sonus eorum, atque in fines orbis terræ verba

eruentis in eodem die. Sermonem hunc illum puto, de quo Augustinus Edit. Maur. T. V. Sermon. CCXXXIII. Sermonem ad altare Dei debemus hodie infantibus (novellis Christianis) de Sacramento Altaris. Et fortassis ille est quem Possidius in Inductio Opp. Augustini T. I. cap. 10 nominat: de Eucharistia. Pulchra est ad S. Communionem Præparatio, locanda in Edit. post Sermon. CCXXXIII.

(a) Lego abstergere.

(b) Græc. ὅλον.

(c) Videtur excidisse: Ecclesia.

(d) In Codice fol. 3. inscriptus: Incipit alius de eodem die Sermo sancti Augustini ep. Fortassis extemporale, et e

coram (Psal. xvin, 5); *Pascha nostrum immolatus est Christus* (Rom. x, 18). De quo ante Propheta prædixerat: *Sicut ovīs ad immolandum ductus est, et ut agnus coram, qui se tonderet, fuit sine voce, sic non aperuit os suum* (Isai. liii, 7). Quis est iste? Nempe ille, de quo sequitur, et dicit: *In humilitate iudicium ejus sublatum est. Generationem ipsius quis enarrabit* (Isai. Ibid. 7). Video exemplum tantæ humilitatis in Rege tantæ potestatis. Nam iste sicut agnus coram tondente non aperiens os suum ipse est *Leo de tribu Juda* (Apoc. v, 5). Quis est iste agnus et leo? Mortem pertulit, ut agnus; consumpsit, ut leo. Quis est iste agnus et leo? Mitis et fortis, amabilis et terribilis, innocens et potens, tacens iudicatus, fremens iudicaturus. Quis est iste agnus et leo? In passione agnus in resurrectione leo, an potius et in passione agnus, et leo, et in resurrectione agnus et leo? Agnum in passione videamus. Modo jam dictus est. *Sicut agnus coram tondente se fuit sine voce, sic non aperuit os suum*. Leonem in passione videamus. Jacob dixit: *Ascendisti recumbens, dormisti sicut leo* (Gen. xlix, 9). Agnum in resurrectione videamus. Apocalypsis, cum de gloria sempiterna virginum loqueretur: *Sequuntur, inquit, Agnum, quocumque ierit* (Apoc. xiv, 4). Leonem in resurrectione videamus. Eadem Apocalypsis dicit, quod supra jam posui. *Vicit leo de tribu Juda aperire librum* (Ibid. 5). Quare agnus in passione? Quia mortem sine iniquitate suscepit. Quare leo in passione? Quia mortem occisus occidit. Quare agnus in resurrectione? Quia sempiterna est illi innocentia. Quare leo in resurrectione? Quia sempiterna est illi potentia. Quis est iste agnus et leo? Quomodo queris, quisnam sit? Si autem, quid erat? *In principio erat Verbum*. Si, ubi erat? *Et verbum erat apud Deum*. Si, quale Verbum erat? *Et Deus erat Verbum*. Si, quantæ patientiæ sit? *Omnia per ipsam facta sunt*. Si, et ipse quid factus est? *Et Verbum caro factum est* (Joan. i, 1, 2 et 14). Si, quemadmodum vel de patre sine matre, vel de matre sine patre natus sit? *Generationem ejus quis enarrabit*? Ab altero genitus, gignenti, coæternus. Verbum permanens caro factum est. Omnium temporum creator, opportuno tempore creatus. Præda mortis, prædator mortis. Deformis positione præ filiis hominum, infirmitatem sciens, ferre, excelsus facere humilia, humilis excelsa. Deus homo, et homo Deus. Et primogenitus, et creator primogenitorum. Unicus, et frater cunctorum. De substantia patris natus, et particeps factus adoptatorum. Et Dominus omnium, et servus plurimorum. Ille est agnus, *Qui tollit peccata mundi* (Ibid. 29), hic est leo, qui vincit regna mundi. Quærebam, quis est iste. Quæramus, qui sunt, pro quibus mortuus est iste. Forte pro justis et sanctis? Non hoc dicit Apostolus, sed potius, quia *Christus pro impiis mortuus est* (Rom. v, 6). Non utique, ut impii permanerent, sed ut morte justi impius justificaretur, et effuso sanguine sine peccato peccati chirographum deleteretur.

repentinis, quales 8. Doctorem subinde habuisse narrat Possidius *Vite* cap. 7. sed dignus ejus ingenio. Editioni inferendus post *Sermonem CCXXIX*

SERMO V

Iterum de Paschate (a).

SYNOPSIS.

I. Mors Christi Spes nostra II. Mors Christi voluntaria. III. Quomodo Christus tristis in morte. IV. Necessitas Incarnationis, ut redimeremur. V. Redemptoris ad Redemptos Verba. VI. Quomodo intelligatur Christus pro nobis mortuus. VII. Errores Apollinaris et Arii rejiciuntur VIII. Adhortatio.

I. AUDIVIMUS Evangelium. Lecta est Resurrectio Domini nostri Jesu Christi. Resurrexit Christus, ergo mortuus est Christus. Resurrectio testis est mortis; mors autem Christi peremptio timoris. Non timeamus mori. Mortuus est Christus pro nobis. Cum spe vitæ æternæ moriamur. Resurrexit Christus, ut resurgamus. Habemus in morte et resurrectione ejus opus indictum, præmium promissum. Opus indictum passio, præmium promissum resurrectio. Opus hoc Martyres impleverunt; non impleamus pietate, si non possumus passione. Non enim omnibus contingit pati pro Christo, et mori pro Christo. Tamen ipsum mori omnibus contingit. Felices, quibus pro Christo factum est, quod necesse erat, ut fieret! Necessitas enim erat mori, sed non erat necessitas pro Christo mori. Omnibus ventura est mors, sed non omnibus pro Christo mors. Quibus contigit pro Christo mori, quodam modo illud, quod eis erogatum fuerat, reddiderunt. Erogaverat eis Dominus, ut moreretur pro illis; reddiderunt illi moriendo pro illo. Sed unde redderet miser egenus, si non dedisset felix Dominus? Itaque quod erogaverat Martyribus Christus, dedit eis, unde redderent Christo. Vox enim Martyrum est: *Nisi quia Dominus erat in nobis, fortasse vivos absorbuissent nos* (Psal. cxliii, 1, 2). Persecutores, inquit, *Fortasse vivos absorbuissent nos*. Quid est, *Vivos*? Scientes, quia male faceremus, si Christum negaremus, tamen tam magnum malum *Vivi*, id est, scientes faceremus, et sic *Absorbuissent nos vivos*, non mortuos. Quid est, *Vivos*? Scientes, non nescientes. Et qua virtute non fecerunt, quod a persecutoribus facere cogebantur? Ipsi interrogentur, ipsi dicant. Ecce respondent: *Nisi quia dominus erat in nobis*. Ergo ipse dedit, quod ei redderetur. Gratias illi. Dives est. Et quod de illo scriptum est: *Panper factus est, ut nos divites faceret* (2 Cor. viii, 9), paupertate ejus ditati, vulneribus ejus sanati, humilitate ejus exaltati, morte ejus vivificati (b).

II. Dicebat Martyr: Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi (Psal. cxv, 12)? Audite, quod sequitur. Attendit enim et quæsit, quid retribueret Domino. Et quid ait? *Calicem salutaris accipiam* (Ibid. 13). Hoc retribuam Domino: *Calicem salutaris, calicem martyrii, calicem passionis, calicem*

(a) In Codice fol. 3. p. 2. inscriptus: *Item alius Sermo sancti Augustini ep. in eodem die. Præstans et ad motum comparatus, de Passione et morte Servatoris, collocandus in editione post Sermonem CCXXX.*

(b) Supple sanus.

Christi. Hoc est : *Calicem salutaris*, quia salutare nostrum Christus. Ergo, inquit, accipiam calicem ejus, et retribuam illi. De ipso calice dixit et ipse Patri ante passionem : *Pater, si fieri potest, transeat a me calix iste* (Matth. xxvi, 39). Pati venerat, mori venerat, in potestate habebat mortem, aut, si mentior, ipsum audite. *Potestatem, inquit, habeo ponendi animam meam, et potestatem habeo iterum sumendi eam. Nemo tollit eam a me, sed ego pono eam a me, et iterum sumo eam* (Joan. x, 18). Audistis potestatem? Nemo tollit, Sine causa gloriantur Judæi. Peccatum inde habent, non potentiam. Christus, quia voluit, mortuus est. Ipse dicit in Psalmo : *Ego dormivi, et somnum cepi* (Psalm. iii, 6). Clamaverunt : *Crucifige, crucifige* (Luc. xxiii, 21; et Joan. xix, 6), tenuerunt, suspenderunt. Sic illi juvant, quia aliquid potuerunt. *Ego dormivi. Et quid postea? Et somnum cepi. Vere somnus erat triduus. Quid ergo postea? Et resurrexi, quoniam Dominus suscepit me.* Secundum formam servi loquitur : *Dominus suscepit me* (Psalm. iii, 6). Sicut et alio loco : *Numquid qui dormit, non adjiciet, ut resurgat* (Id. xi, 9)? Gloriantur Judæi, quasi vicerint me. *Numquid qui dormit, non adjiciet, ut resurgat?* Illi, ut occiderent, suspenderunt, sed *Ego dormivi*, quia quando volui, animam posui, et quando volui, surrexi.

III. Ergo ipse est calix, quem volebat transire, ad quem bibendum venerat. Quid est ergo, Domine, quod dixisti : *Pater, si fieri potest, transeat a me calix iste*. Dixisti discipulis passurus et moriturus : *Tristis est anima mea usque ad mortem* (Matth. xxvi, 38). Quæro ergo in his verbis verba illa tua : *Potestatem habeo ponendi animam meam, et potestatem habeo iterum sumendi eam*. Unde audio : *Tristis est anima mea usque ad mortem*. Nemo tollit eam. Quare tristis est? Potestatem habes ponendi animam tuam. Quare dicis : *Pater, si fieri potest, transeat a me calix iste*. Respondet interroganti et dicit tibi : Homo, in carne mea te suscepi. Numquid ergo, si in carne mea te suscepi, in voce mea non te suscepi? Quando dico : *Potestatem habeo ponendi animam meam, et potestatem habeo iterum sumendi eam*, sicut factor, me loquor. Quando dico : *Tristis est anima mea usque ad mortem*, sicut factura, te loquor. Gaude de me in me, agnosce te in me. Quando dico : *Potestatem habeo ponendi animam meam*, adjutorium tuum sum. Quando dico : *Tristis est anima mea usque ad mortem*, speculum tuum sum.

IV. Non legistis, quia mortuus est? Numquid negamus? Si negaverimus mortem, negamus et resurrectionem. Inde mortuus est, unde homo esse dignatus est. Inde resurrexit, unde homo esse dignatus est quia et nos homines et morituri sumus, et resurrecturi sanus. Numquid Verbum in illo mortuum est? Numquid pati aliquid potuit, quod *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum* (Joan. 1, 2)? Quid potest pati tale Verbum? Et oportebat tamen, ut moreretur pro nobis Verbum, et mori non poterat, et, ut moreretur,

oportebat. *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum*. Ubi sanguis? Ubi mors? Numquid mors in Verbo? Numquid sanguis in Verbo? Si nec mors in Verbo, nec sanguis in Verbo, ubi pretium nostrum? Annon pretium nostrum sanguis est ejus? Unde ergo daret hoc pretium, si maneret solum Verbum? nisi carnem assumeret Verbum; carnem autem de anima humana viventem, ut, quoniam Verbum occidi non poterat, occideretur sola caro, quæ de sua anima vivebat? Neque enim vel anima occidi poterat, quæ anima Divinitati adherendo unus spiritus erat, ipso Domino duntaxat eam (a) se induente, non ipsa in illo credente, sicut de nobis scriptum est : *Qui adjungit se Domino, unus spiritus est* (1. Cor. vi, 17). Nos enim, cum infideles essemus, indigni eramus, et a Deo alieni; credendo autem adhesimus Deo. Illa autem anima adhesionem Dei digna creata est, cum in personæ divinæ unitatem nova, rudisque assumpta est. Qua unitate hac singularitate duorum spirituum inæqualium discedente caro mortua est, quæ de ipsa duorum spirituum unitate novo modo, novoque genere vivens, id est, geminam et admirabilem vitam habens, parvo tantummodo tempore derelicta est. Deus enim spiritus, et imago ejus, humanus spiritus immortales sunt.

V. Sic ergo nos alloquitur quodam modo Dominus noster, Salvator noster dicens : O Homines! feci hominem rectum, et fecit se ipse perversum. A me recessistis, in vobis peristis. Ego autem quæsiturus sum, quod perierat. A me recessistis, inquit, vitam perdidistis. *Et vita erat lux hominum* (Joan. 1, 4). Ecce quod reliquistis, quando in Adam omnes peristis *Vita erat lux hominum*. Quæ vita? *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum* (Ibid. 1) Vita erat, vos in morte vestra jacebatis. Verbum, unde morerer, non habebam; Homo, unde viveres, non habebas. (Quia dignatur Dominus Christus, suscepi verba ejus. Si ipse mea, quanto magis ego ejus). Quodam modo in silentio, rebus ipsis loquens Dominus noster Christus dicit : Unde morerer, non habebam : Homo, unde viveres, non habebas. Assumpsi de te, unde morerer pro te. Assume de me, unde vivas mecum. Commercia celebremus. Do tibi, da mihi. Accipio a te mortem, accipe a me vitam. Expergiscere, vide quid dem, quid accipiam. Excelsus in cælo accepi a te super terram humilitatem. Dominus tuus accepi a te formam servi. Sanitas tua accepi a te vulnera. Vita tua accepi a te mortem. Verbum caro factum sum, ut mori possem. Carnem apud patrem non habebam, de massa tua sumpsi, unde tibi erogarem. (Virgo Maria de massa nostra erat; ibi assumpsit Christus carnem a nobis, id est, a genere humano). Accepi a te carnem, unde morerer pro te, accipe a me Spiritum vivificantem, unde vivas mecum. Postremo mortuus sum de tuo, vive de meo.

(a) Lege et.

VI. Ergo, fratres, quando auditis : Natus est de Spiritu ex Virgine Maria, passus est, vapulavit, alapas accepit, quando auditis : Passus est hæc Christus, nolite putare Verbum illud in principio apud Deum in sua natura, atque in sua substantia aliquid tale potuisse. Sed numquid possumus dicere, quia Verbum Dei, Deus unigenitus non est passus pro nobis ? Passus est, sed secundum animam et carnem suam passibilem. Accepit enim formam servi, ut tanquam homo pateretur. Habebat enim et animam et carnem, quia totum hominem liberare venerat, non amittendo vitam, sed donando vitam. Ut autem similitudinem demus, unde ceterius, quod dicimus, advertatis ; sicut verbi gratia quando Stephanus martyr, et Phocas (a), vel aliquis alius passus est, et occisus, et sepultus, caro eorum sola occisa et sepulta est ; animæ autem eorum neque occidi, neque sepeliri potuerunt, et tamen rectissime dicimus : Mortuus est Stephanus, vel Phocas, vel quicumque alius pro nomine Christi, ita, quando passus, et occisus, et sepultus est Dei Unigenitus, caro utique ejus sola occisa et sepulta est ; anima autem, et multo magis Divinitas ejus occidi non potuit, et ideo securi dicimus, mortuum pro nobis esse et sepultum unicum Dei Filium, id est, Deum Dei unigenitum. Unde nique veraciter, non mendaciter dixit ipse Christus Dominus, qui est sine mendacio veritas : Sic enim dilexit Deus mundum, ut Unigenitum suum daret, ut omnis, qui credit in illum, non pereat, sed habeat vitam æternam (Joan. iii, 16). Et Apostolus similiter de Deo Patre dicit : Qui Filio proprio non percipit, sed pro nobis omnibus tradidit eum (Rom. viii, 32). Vultis autem noscere, quid est Christus ? Nolite attendere carnem solam, quæ jacuit in sepulcro, nolite attendere animam solam, de qua dixit : Tristis est anima mea usque ad mortem, nolite attendere Verbum solum, quia, Deus erat Verbum, sed attendite, quia Christus totus Verbum, et anima, et caro est.

VII. Nihil autem animæ Christi subtrahatis. Hæretici enim Apollinaristæ dixerunt, quia mentem non habuit, id est, intelligentiam non habuit anima illa, sed Verbum illi pro mente, et pro intelligentia erat. Hoc ait Apollinaris. Ariani autem dicunt : Nec qualemcumque animam habuit. Vos ergo fideliter tenete, quia prorsus Verbum, et anima, et caro est totus Christus. Et quando auditis : Tristis est anima mea, animam humanam intelligite, non belluinam. Anima enim sine intellectu anima pecoris est, non anima humana. Si non venit liberare mentem, non habuit mentem. Ergo unus Christus, Verbum, et anima, et caro. Quid homo ? Anima et caro. Quid Christus ? Verbum et homo, ac per hoc, Verbum, et anima, et

caro, Christus unus. Hominem quando cædis pugnis, quid ejus percutis ? Animam, an carnem ? Confliteris, quia carnem. Et tamen clamat anima : quid me percutis, quid me cædis ? Numquid, si dicas animæ : Quis te tetigit ? Ego carnem serio, non te : nunc, quicumque te audierint hæc dicentem, irridebunt, et insipientem vel insanum te judicabunt ? Sic ergo, qui carnem Verbi Dei flagellaverunt, vel alapis cæciderunt, non possunt dicere : nos carnem flagellavimus, vel exalapavimus (a), non Verbum, vel animam Christi. Totum enim Christum, id est, Verbum, et animam, et carnem flagellaverunt, vel alapis cæciderunt. Et cum utique neque animam, neque ipsam Divinitatem ejus, quæ vera vita est, in cruce occidere potuerunt, totum tamen Christum in corde suo, et in mala voluntate sua inficere delectati sunt. Quicumque enim persequitur aliquem, ut eum occidat, sic eum vult extinguere totum, sicut extinguitur totum lumen lucernæ in terram collisæ, ut penitus non luceat, cum eam sibi quisque malefactor viderit impedire (b). Quod in homine fieri nullo modo potest, id est, ut totus extingatur, qui unam utique substantiam habet mortalem, alteram immortalem. Nulla enim in illo mortalis est, nisi caro. Unigenitus autem Dei Christus multo magis totus extingui non potuit, cum eum se Judæi extinguere putaverunt, qui in tribus substantiis suis, id est, una, æterna, atque divina, et in duabus temporalibus, id est, humanis unam solam habuit mortalem, id est, carnem suam. Animam autem et maxime Divinitatem suam sine dubio immortalem habuit. Et ideo sua parvi temporis morte nos de nostra morte æterna redimere solus potuit, qui non tantummodo caro, et anima humana fuit, sed Deus et anima, et caro, unus Dei Unigenitus fuit. Qui enim Descendit usque in inferiores partes terræ, ipse est, et qui ascendit super omnes cælos (Ephes. iv, 10), quod homo solus facere non posset.

VIII. Securi ergo exultemus, et lætemur, charissimi fratres, quia ille nos sua morte redemit, qui etiam occisus de hostibus triumphavit. Occisus enim mortem occidit, et in æternum nos de manu ejus liberavit, Ascendensque in altum captivum duxit captivitatem (Ibid.), atque hominibus misso Spiritu sancto dona sua dedit, qui etiam jacens in sepulcro credentem latronem in paradysum introducere potuit.

SERMO VI.

Item de Sacramento altaris ad infantes (c).

SYNOPSIS.

I. Corpus dominicum et in altari est, et nos illud sumus. II. Eucharistia symbolum unitatis. III. Liturgiæ eucharisticæ expositio.

I. Hoc, quod videtis, charissimi, in mensa Domini,

(a) Ita apud Martene *Anecd. T. III, Col. 1616.* in pass. Cypriani et Justinæ : Exalapati fuisse.

(b) Lego : cum ea se quisque malefactor videret impediri.

(c) In Codice fol. 7. inscriptus : De Sacramento Altaris. sermo sancti Augustini ep. in eodem die. Brevis institutio ad sacram Syaxia primum accedentium, qualis supra

(a) Difficile dictu sit, quem e tribus Phocis, Antiocheno videlicet et duobus Sinopensibus, hic inquit Augustinus. Egere de iis, ut solent, accurate Hagiographi Belgæ ad diem 14. Julii. Neminem tamen eorum in Africa notum, aut cultum e Monumentis ibi allatis liquet. Interim Phocæ τοῦ θαλασσοδραγουμένου notitia ab Nautis Aricæ littora frequentantibus proficisci potuit, atque hunc Ohiorem Sinopensem fuisse, ex Encomio Asterii Amasæ Ep. a Fr. Combetio Paris. 1648. c. aliis edito discimus.

panis est, et vinum; sed iste panis, et hoc vinum accedente verbo fit corpus, et sanguis Verbi. Ille enim Dominus, qui *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum* (Joan. 1, 1), propter misericordiam suam, qua non contempsit, quod creavit ad imaginem suam, *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis* (Ibid. 14), sicut scitis, quia et ipsum Verbum assumpsit hominem, id est, animam et carnem hominis, et homo factus est, manens Deus. Propter hoc, (a) quia et passus est pro nobis, commendavit nobis in isto Sacramento corpus, et sanguinem suum, quod etiam fecit et nos ipsos. Nam et nos corpus ipsius facti sumus, et per misericordiam ipsius, quod accipimus, nos sumus (b). Recordamini, quod fuit aliquando creatura ista in agro, quomodo eam terra peperit, pluvia nutrit, ad spicam perduxit, deinde labor humanus ad aream comportavit, trituravit, ventilavit, recondidit, protulit, moluit, conpersit, coxit, et vix aliquando ad panem perduxit. Recordamini et vos (c). Non fuistis, et creati estis, ad aream dominicam comportati estis, laboribus boum, id est, annuntiantium Evangelium, trituri estis. Quando Catechumeni discebant, in horreo servabantur. Nomina vestra dodistis, coepistis moli jejunis (d), exorcismis. Postea ad aquam venistis, et conspersi estis, et unum facti estis. Accedente fervore Spiritus sancti coeti estis, et panis dominicus facti estis.

II. Ecce, quod accepistis. Quomodo ergo unum videtis esse, quod factum est, sic unum estote et vos (e), diligendo vos, tenendo unam fidem, unam spem, individuanam charitatem. Hæretici quando hoc accipiunt, testimonium contra se accipiunt, quia illi quærent divisionem, cum panis iste indicet unitatem. Sic et vinum in multis acinis (f) fuit, et modo in unum est. Unum est in suavitate calicis, sed (g) post pressuram torcularis. Et vos post illa jejunia, post labores, post humilitatem, et contritionem jam in nomine Christi tanquam ad calicem Domini venistis, et ibi vos estis ad mensam (h), ibi vos estis in calice. Nobiscum hoc (i) estis; simul enim hoc sumus (j), simul bibimus, quia simul vivimus (k). Audituri estis, quod etiam hesterno die audistis, sed hodie vobis exponitur, quod audistis, et quod respondistis, aut forte, cum responderetur, tacuistis, sed, quid respondendum esset, hodie didicistis.

III. Post salutationem, quam nostis, id est: *Domi-*

nus vobiscum, audistis: *Sursum cor*. Tota vita Christianorum verorum sursum cor, non Christianorum nomine solo, sed Christianorum re ipsa, et veritate tota vita sursum cor. Quid est *Sursum cor*? Spes in Deo, non in te. Tu enim deorsum, Deus sursum est. Si spem habes in te, cor deorsum est, non est sursum. Ideo, cum audieritis (a) a Sacerdote: *Sursum cor*? respondetis: *Habemus ad Dominum*. Laborate, ut verum respondeatis. Quia apud acta (b) Dei respondetis, sic sit, quomodo dicitis. Non lingua sonet, et conscientia neget, et, quia hoc ipsum, ut sursum habeatis cor, Deus vobis donat, non vires vestræ, ideo sequitur, cum dixeritis, habere vos sursum cor ad Dominum, sequitur Sacerdos et dicit: *Domino Deo nostro gratias agamus*. Unde gratias agamus? Quia sursum cor habemus, et nisi ille illud levasset, in terra jaceremus. Et inde jam (c), quæ aguntur in precibus sanctis, quas audituri estis, ut accedente verbo fiat corpus et sanguis Christi. Nam tolle verbum, panis est, et vinum. Adde verbum, et jam aliud est. Et ipsum aliud quid est? Corpus Christi et sanguis Christi. Tolle ergo verbum, panis est, et vinum. Adde verbum, et fiet Sacramentum. Ad hoc dicitis: *Amen*. Amen dicere subscribere est. Amen latine interpretatur Verum. Deinde dicitur dominica Oratio, quam jam accepistis, et reddidistis (d). Quare autem dicitur, quam accipiat Corpus et Sanguis Christi? Quia, sicut est humana fragilitas, si forte aliquid, quod non decebat, cogitatio nostra concepit; si aliquid lingua, quod non oportebat, effudit; si aliquid oculus, quod non decebat, aspexit; si aliquid auris blandius, quod non oportebat, audivit; si forte aliqua talia contracta sunt de hujus mundi tentatione, et vitæ humanæ fragilitate, tergitur dominica Oratione, ubi dicitur: *Dimitte nobis debita nostra* (Matth. vi, 12); ut securi accedamus, ne, quod accipimus, in iudicium nobis manducemus, et bibamus. Post hoc dicitur: *Pax vobiscum*. Magnum sacramentum osculum pacis. Sic osculare, ut diligas. Ne sis Judas. Judas traditor Christum ore osculabatur, corde insidiabatur. Sed forte inimicum animum habet contra te aliquis, et non potes eum convincere, cogeris tolerare. Noli ei malum pro malo in corde tuo reddere. Ille odit, tu ama, et securus oscularis. Audistis pauca, sed magna. Non vilescant paucitate, sed clara sint pondere. Simul etiam onerandi non estis, ut ea, quæ dicta sunt, teneatis.

SERMO VII.

De Paschate.

SYNOPSIS.

I. Quis agat Pascha, et quomodo agendum II. Adeliua

(a) Aut hic legendum censeo: *auditis*, aut mox: *respondetis* pro *respondetis*.

(b) Alias in *Actione*. *Indepan* Canonis, Secretorum Sacrificii Missæ, ut mox infra: *quæ aguntur*.

(c) Supple: *succedunt, sequuntur*, vel quid simile.

(d) Id est: Sacerdoti memoriter recitastis. Itaque non Symbolum solum reddebant. Vide Nosiri *Sermonem LVIII*. T. I. col. 537.

(e) In Codice fol. 10. p. 2. inscriptus: *Item Sermo sancti*

Sermo noster III. et in Editis CCXXVII et CCLXXII. Fragmentum ejus e *Bedæ* et *Flori* Collectione sermonis CCXXIX. loco edidere Mauriani. Hic integrum damus.

(a) Hic incipit Fragmentum editum, de quo supra.

(b) Sequens *peracta* usque ad verba: *Recordamini et vos, etc.* deest in Fragmento edito.

(c) *To* vos in accusandi casu. Itaque male interpunctum in *Fragn.* edito.

(d) Fragmentum editum interponit: *et*

(e) *Fragn.* edit. *estote* vos.

(f) Id. *racinis*.

(g) Id. omittunt: *sed*.

(h) Id. in *mensa*, et.

(i) Id. *vos* pro *hoc*.

(j) Id. rectius: *summus*.

(k) Finit hic Fragmentum editum T. I. col. 976.

aitum; pauperum, afflictorum. III. Deus agit, ut Pater, Diabolus, ut Mango.

I. Dies Paschæ nos celebrare omnibus notum est, quibus diebus Alleluia cantamus. Quapropter, fratres, sollicite attendendum est, ut, quod visibiliter celebramus, in animo teneamus. Pascha enim nos celebrare dicimus. Pascha hebraeus sermo est, quod interpretatur Transitus; græce autem *Paschin* pati (a). latine Pascha pascere, ut dici solet: *Pascam amicos*. Pascha qui celebrant, nisi qui a morte peccatorum suorum transeunt ad vitam justorum? Sicut Apostolus dicit: *Transivimus de morte ad vitam, quia diligimus fratres* (1 Joan. iii. 14). Pascha quis agit, nisi qui credit Christo passo in terra, ut cum illo regnet in cælo? Pascha quis agit, nisi qui pascit in pauperibus Christum? Ipse enim de pauperibus ait: *Quicumque uni ex minimis meis aliquid boni fecerit, mihi fecit* (Matth. xxv, 40). Christus sciet in cælo, et indiget in terra. Patrem interpellat pro nobis, et hic panem petit a nobis. Ergo, Domini fratres, si volumus agere Pascha salubriter, transeamus, patiamur, pascamus. Transeamus a peccatis ad iustitiam, patiamur pro Christo, pascamus in pauperibus Christum. Convivia honeste celebremus, ut cum Abraham in regno Dei celesti convivio perfruamur. Cantemus ergo Deo alleluia, quod latine sonat: *Laudemus* (b) *eum, qui est*. Laudemus eum et in prosperis, et in adversis. In prosperitatibus divitiarum non extollamur, et in flagello damnorum non infirmemur. Dicamus alleluia cum Job, qui dixit: *Dominus dedit, Dominus abstulit. Sicut Domino placuit, sic et factum est. Sit nomen Domini benedictum* (Job i, 21). Benedicamus ergo Dominum in omni tempore. Semper alleluia cantamus, si ad sonum lingue nostræ moventur ad operationem iustitiæ membra nostra, si hoc, quod sonat in ore cantantis, luceat in moribus viventis.

II. Audite, quomodo cantare jassi sunt alleluia divites et parperes. Præcipe, ait Apostolus, divitibus huius sæculi, non superbe sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo, qui dat nobis omnia abundanter ad fruendum. Divites sint in operibus bonis, facile tribuant, communicent, thesaurizent sibi in futurum, ut apprehendant veram vitam (1 Tim. vi, 17, 18). Quod pauperes contenti, Tobias docet: *Fili, ne timeas, quoniam pauperem vitam gerimus. Exuberabunt tibi multa bona, si timueris Dominum Deum tuum, et quæ placent in conspectu ejus, feceris* (Tob. iv, 3). Dilectissima membra Corporis Christi, expectemus Cæpit nostrum venturum de cælo, cui coherentes immobiles permanebimus, ut, cujus passionem celebramus in terra, cum ipso regnemus in cælo. Disciplinam ejus sustineamus, ut corrigamur, quia, sicut filios, ita nos aggreditur Deus. Quis est enim, ait

Apostolus, cui non dei disciplinam pater ejus (Hebr. xii, 7). Si separatis vos a disciplina Dei, ergo nolui, et non filii estis. Toleremus flagellum patris, ne incurramus severitatem iudicis.

III. Deus et diabolus pater et mango (a) Deus ut pater, flagellat, et corrigit, et assumit; mango blanditur, seducit, et vendit. Pater fert flagellum, et mango fert saccellum (b). Si concurreris sub alas flagellantis, liberaberis ab iniquitate vendentis. Vido, a quo, ubi reponaris, in regno cælorum, an in saccello gehennarum. Si regnum Dei concupiscis, in solutione libertatis lataberis; si vero saccellum, colligationem servitutis accipies, et ligatus manibus pedibusque dicetur de te: *Tollite et mitte illum in tenebras exteriores. Ibi erit fletus et stridor dentium* (Matth. xxii, 13). Clamatur ad nos fortiter. Qui habet aures audiendi, audiat, quid Spiritus dicat ecclesiis (Apoc. iii, 22).

SERMO VIII.

In octava Paschatis ad infantes (c).

SYNOPSIS.

- I. Vis, et effectus Baptismi, et Spes in eo reposita.
- II. Baptismus extra unitatem Ecclesiæ non prodest.
- III. Contra Schismaticos Baptismo gloriantes.
- IV. Cohortatio ad recens baptizatos.

I. Sermo mihi est ad vos, modo nati Infantes, parvuli in Christo, nova proles Ecclesiæ, gratia Patris, fecunditas Matris, germen pium, examen novellum flos nostri honoris, et fructus laboris, gaudium et corona mea, omnes, qui statis in Domino, Apostolicis verbis vos alloquer. Ecce nati præcessit; dies autem appropinquavit. Abjicite opera tenebrarum, et induite vos arma lucis. Sicut in die, honeste ambulate. Non in comensationibus et ebrietatibus, non in cubilibus et impudiciis, non in contentione et æmulatione, sed induite Dominum Jesum Christum, et carnis providentiam ne feceritis in concupiscentiis (Rom. xiii, 12-14), ut et vitam induatis, quam Sacramento induistis, (d). Quotquot enim in Christo baptizati estis, Christum induistis. Non est Judæus, et Græcus; non est servus, neque liber; non est masculus, aut femina; omnes enim vos unum estis in Christo Jesu (Galat. iii, 27, 28). Hoc habet ipsa vis Sacramenti. Sacramentum enim est vitæ novæ, quæ in hoc tempore incipit a remissione præteritarum omnium peccatorum, perficietur autem in resurrectione mortuorum. Consepulti enim estis Christo per baptismum in morte, ut, quomodo surrexit Christus a mortuis, sic et vos in novitate vitæ ambuletis (Rom. vi, 4). Ambulatis autem nunc per

(a) Similia infra Serm. XXI. n. 4.

(b) Pro Sacralo. Libani Petronio, Celsi, etc. Nullibi tamen in impressis Augustini. Recurre infra Serm. XI. n. 12.

(c) In Codice fol. 14. inscriptus: Sermo sancti Augustini episcopi Sobhato Paschæ. Dignus Auctore de Sacramento Baptismi egregie pertractat. Quædam N. I. locis leguntur T. V. append. serm. CXXVII. col. 296. male conscripto. Noster inserendus est post sermonem CCLX. qui fortasse his verbis eum imitatur: negaveritis in baptismo, qui hodie miscendi sunt populo, brevis, sed gravis sermo reddendus est.

(d) Lego: ita induatis, quem sacramento induistis, nempe Christum.

Augustini ep. de Festivitate paschali. Sed mihi Augustinum non sapit, saltem integer. Expendant, qui S. Doctari meo familiariores sunt. Ego enim ei subtrahere mallet, quam apponere. In Editione locum haberet post Serm. CCLXI.

(a) COD. N. I. Frivola hæc intrusa videntur.

(b) Imo: Laudate D. N.

fidem, quandiu in hoc mortali corpore peregrinamini a Domino, sed via vobis certa ipse, ad quem tenditis, factus est Christus Jesus secundum hominem, quod pro nobis fieri dignatus est. Servavit enim multam dulcedinem timentibus se, aperturus et perfecturus eam sperantibus in se, cum id, quod nunc in spe accepimus etiam in re acceperimus. *Filii enim Dei sumus, et nondum apparuit, quod erimus. Scimus, quia, cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est* (1 *Joan.* iii, 2). Hoc etiam in Evangelio ipse promisit. *Qui diligit me, inquit, mandata mea custodit. Et qui diligit me, diligetur a Patre meo, et ego diligam illum, et ostendam me ipsum illi* (*Joan.* xiv, 21). Utique videbant eum, quibus loquebatur, sed in forma servi, qua major est Pater, non in forma Dei, qua æqualis est Patri. Hanc ostendebat timentibus, illam servabat sperantibus. In hac peregrinantibus apparebat, ad illam cohabituros vocabat. Hanc eis ambulanti substernebat, illam perveniendis promittebat.

II. *Hæc ergo promissiones habentes, charissimi, mitemus nos ab omni coinquinatione carnis, et spiritus perficientes sanctificationem in timore Dei* (2 *Cor.* vii, 1). Obsecro vos, ut dignè ambuletis vocatione, qua vocati estis, cum omni humilitate animi, et mansuetudine, sufferentes invicem in dilectione, studentes observare unitatem spiritus in vinculo pacis (*Ephes.* iv, 1-3). Qualis enim res est, unde tale pignus accepimus. Sed sunt quidam, qui Christum solo Sacramento induerunt, quo in fide vel moribus nudi sunt. Nam et multi hæretici ipsum habent Sacramentum baptismatis, sed non ipsum fructum salutis, nec vinculum pacis: *Habentes, sicut ait Apostolus, formam pietatis, virtutem autem ejus negantes* (2 *Tim.* iii, 5), vel signati a desertoribus, vel ipsi etiam desertores signum boni regis in damnabili carne portantes, qui nobis dicunt: Si fideles non sumus, baptismum nobis quare non datis? Si autem jam fideles sumus, quid nos queritis? Quasi non legant, Simonem magum et accepisse baptismum, et tamen a Petro audisse: *Non est tibi pars neque sors in hac fide* (*Act.* viii, 21). Ecce quia fieri potest, ut aliquis habeat baptismum Christi, et non habeat fidem, vel dilectionem Christi; habeat sanctitatis Sacramentum, nec computetur in sorte sanctorum. Neque interest, quantum ad ipsum solum pertinet Sacramentum, si ibi quisque accipiat baptismum Christi, ubi non est unitas Christi. Nam et baptizatus in Ecclesia, si fuerit desertor Ecclesiæ, sanctitate vitæ carebit, Sacramenti signaculo non carebit. Nam utique exeuntem non potuisse amittere demonstratur, quod redeunti non redditur. Sicut desertor militiæ caret legitima societate, non caret regio caractere. Qui, si et alterum eodem signo ipse signaverit, non faciet consortium vitæ, sed comitem pœnæ. Si autem ad legitimam ordinatamque militiam et ille redeat, et ille veniat, placata regia severitate et illi ignoscitur, quod recessit, et ipse suscipitur, qui accessit. In ambobus culpa corrigitur, ambobus pœna remittitur, am-

bobus pax datur, in nullo, quod signatum est, iteratur.

III. Jam ergo nobis non dicant: Quid nobis dabitis, si jam baptismum habemus? Sic enim nesciunt, quid loquantur, ut nec saltem legere velint, quod sancta Scriptura testatur, in ipsa intus Ecclesia, hoc est, in communione membrorum Christi, multos in Samaria baptizatos non accepisse Spiritum sanctum, sed in solo baptismo fuisse, donec ad eos de derusalem venirent Apostoli (*Act.* viii); contra autem Cornelium, et eos, qui cum illo erant, meruisse accipere Spiritum sanctum, antequam acciperent baptismi Sacramentum (*Id.* x). Ita Deus docuit, aliud esse signum salutis, aliud ipsam salutem, aliud formam pietatis, aliud virtutem pietatis. Quid nobis, inquit, dabitis, si jam baptismum habemus? O sacrilegam vanitatem, ita nihil putare esse Christi Ecclesiam, quam non habent, ut nihil se accipere arbitrentur, si ejus communioni socientur! Dicat eis Amos propheta: *Væ eis, qui nihil faciunt Sion* (a) (*Amos.* vi, 1)! Quid accepturus sum, inquit, si jam baptismum habeo? Accepturus es Ecclesiam, quam non habes; accepturus es unitatem, quam non habes; accepturus es pacem, quam non habes. Aut si ista nihil tibi videntur, pugna, desertor, contra Imperatorem tuum dicentem: *Qui mecum non colligit, spargit* (*Luc.* xi, 23). Pugna contra Apostolum ejus, imovero et ibi contra ipsum, qui per eum loquebatur, dicentem: *Sustinentes invicem in dilectione, studentes servare unitatem spiritus in vinculo pacis* (*Ephes.* iv, 3). Numera, quæ dixit: Sustinentiam, dilectionem, unitatem, spiritum, pacem. Spiritus illie operator omnium, qui nominatus est, quem tu non habes. Numquid sustinuisti, qui de Ecclesia recessisti? Quem dilexisti, quando membra Christi deseruisti? Quæ tibi est unitas in sacrilega præcisione? Quæ pax in nefaria dissensione? Absit a nobis, ut nihil sint ista, sed nihil es tu ipse sine istis. Hæc si accipere in Ecclesia contemnis, baptismum quidem potes habere, sed ad majus supplicium habes, quidquid non cum istis habes. Baptismus enim Christi, qui cum istis suffragator esset salutis tuæ, sine istis testis est iniquitatis tuæ.

IV. Vos autem, filii sancti, membra catholicæ, baptismum non alium, sed aliud accepistis. Accepistis enim non ad pœnam, sed ad vitam, non ad perniciem, sed ad salutem, non ad damnationem, sed ad honorem. Simul enim accepistis et unitatem spiritus in vinculo pacis, si tamen et vos, quod opto, quod spero, quod exhortor ac deprecor, et, quod accepistis, integram custodiatis, et proficiendo ad majora veniatis. Hodie dies octavus est nativitatis vestræ. Hodie completur in vobis signaculum fidei, quod apud antiquos patres in circumcisione carnis fiebat octavo die carnalis nativitatis. Figurabatur enim expoliatio mortalitatis in eo membro humano, per quod moriturus nascitur homo. Unde et ipse

(a) *Τὴν ἑβδόμητον οὐκ ἔσται.* Cum LXX. Vulg. habet: *Qui operentur in Sion.*

Dominus mortalitate carnis resurgendo se expoliens, et non quidem aliud, sed tamen ultra non mortuorum corpus exsuscitans dominium diem in sua resurrectione signavit, qui post diem passionis ejus tertius, in numero autem dierum post sabbatum octavus est, idemque primus. Unde et vos nunc dum re, sed certa jam ana, quia et hujus rei sacramentum habebitis, et pignus Spiritus accepistis, Si consurrexistis cum Christo, nunc cursum eunti sequite, ubi Christus est in dextera Dei sedens, quam cursum nunc querite, non, quae super terram. Martiri enim estis, et vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Cum Christus apparueris vita nostra, tunc et nos apparebitis cum ipso in gloria (Coloss. iii, 1-4).

SERMO IX.

De Psalmi cxvii. vers. I. Confitemini Domino, etc. (a).

SYNOPSIS.

I. Quid sit confiteri Domino. II. Quando, et quare confitendum Dominum dicimus. III. Quantum differat Confessio facienda homini iudici, et facienda Deo. IV. Exhortatio ad confitendum Deo peccata.

I. Confitemini Domino quoniam bonus; quoniam in saeculum misericordia ejus (Psal. cxvii, 1). Quid nos vixit Psalmi Spiritus sanctus hortatus est, cui ore uno, et corde uno respondebamus: Alleluia, quod latine interpretatur: Laudate Dominum, hoc vos et per nostram vocem idem Spiritus sanctus exhortatur. Confitemini, inquit, Domino, quoniam bonus est; quoniam in saeculum misericordia ejus. Sive dona illius laudando canitis, sive peccata vestra gemendo lugeatis, Confitemini Domino, quoniam bonus est; quoniam in saeculum misericordia ejus. Neque enim sola commemoratio peccatorum nostrorum, sed etiam Domini nostri laudatio confessio dicitur, quia et si unum horum faciamus, non sine altero facimus. Nam et iniquitatem nostram cum spe misericordiae ipsius accusamus, et ipsius misericordiam cum iniquitatis nostrae recordatione laudamus. Confitemur ergo Domino. Quoniam bonus est, quoniam in saeculum misericordia ejus. Videtur nonnullis male esse quaedam creatura, quia imperitorum sensus offendit, sed salutare est. Fecit enim Deus omnia bona valde, Quoniam bonus est. Videtur nonnullis injustus Deus, quia plerumque fideles ejus multa dura et aspera in hac temporali vita patientur; sed, quibus hoc videtur, falluntur. Flagellat enim omnem filium, non quem rejicit, sed. Quia recipit, quoniam in saeculum misericordia ejus (Hebr. xii, 6).

II. Confitemur ergo Domino, Quoniam bonus est, quoniam in saeculum misericordia ejus. Dicamus Domino Deo nostro: Admiranda sunt opera tua; omnia enim in sapientia fecisti (Psal. cxi, 24). Iusta sunt iudicia tua; propter iniquitatem enim erudisti hominem (Tob. iii, 2). Priusquam humiliarer, ego deliqui (Psal. cxviii, 67). Dicamus haec in confessione, quia,

si quaedam supplicio nostrae mortalitatis adversa sunt, ille tamen bonum facit, Quoniam bonus est. Et si temporalibus doloribus et laboribus emendamur, Non in finem trahetur, neque in aeternum indignabitur, quoniam in saeculum misericordia ejus (Psal. cxi, 9). Quid tam bonum, quam Deus noster? Blasphemant homines, haec solum non humiliantur, sed etiam superbiunt in sceleribus suis, et Facit ille solem annis oriri super bonos et malos, et pluit super justos et injustos (Matth. v, 45). Quid tam misericors, quam Deus noster? Perseverant homines in flagitiis et flagitiis suis, et ille eos ad conversionem vocare non cessat. Quid tam bonum, quam Deus noster, a quo et in pressura solatia tanta percipimus? Quid tam misericors quam Deus noster, ejus et futuram sententiam mutati mutamus? Confiteamur Domino, Quoniam bonus, quoniam in saeculum misericordia ejus. Non omnium rerum laudes confessiones sunt, sed laudes Domini Dei nostri. Si enim verissime dictum est: Quam bonus Deus Israel rectis corde (Psal. lxxii, 1), malus nullique videtur perversis corde. Quis autem hominum nisi ex perverso sit rectus, ut tanquam convictus laudare incipiat, quod antea reprehendebat, et mirari, quod antea contemnebat, confitens Domino, quoniam sibi jam recto bonus est, qui perverso videbatur malus? Et quoniam sua malitia perversus erat, ipsius autem gratia correctus est, simul oportet confiteatur, Quoniam in saeculum misericordia ejus. Nos mali, bonus ille. Nos ab ipso boni, a nobis mali. Bonus ille nobis bonus, bonus ille nobis malus. Nos servientes in nos, ille misericors erga nos. Vocat, ut convertamur; expectat, donec convertamur; ignoscit, si convertamur; corruat, si non avertamur.

III. Confiteamur ergo Domino, Quoniam bonus est, quoniam in saeculum misericordia ejus. Confessio etiam peccatorum vivenda semper hominibus via est, sed apud hominem iudicem. Non saepissime flagellis et quibusdam verberibus, ungulis quoque et ignibus agitur, ut eruasur ore confessio, et aliquando prius cedunt membra tormentis, ut corporis compago solvatur, quam doloribus animis, ut secretum facinoris prodeat instant carnifices, crebrescant omnia genera tormentorum; sed frustra laniando puniuntur viscera, cum clauduntur negando conscientia. Cur autem in tantis cruciatibus homo metuit confiteri, nisi quia confessi solent puniri? Qui confessus fuerit homini, puniuntur. Deo qui confessus fuerit, liberatur. Nec mirum. Querit homo ab homine, quod ille, qui querit, ignorat; Deus autem, qui movet ut confitemur, novit quod confiteri volebamus, nec tunc discit, quando confessi fuerimus. Quanto ergo magis confitentes a sempiterna morte liberat, qui nostris iniquitatibus, quas et antequam confiteremur, noverat, a temporali morte parcebat.

IV. Dicis fortasse: Quid a me querit Deus, ut confitear, quod ipse jam novit? Nam homo, ab homine cum hoc querit, ignorat. Quid putas, nisi quia Deus vult, a te ut peccatum tuum cognoscendo pu-

(a) In Codice fol. 17. p. 2. inscriptus: Sermo sancti Augustini ep. Agit de peccatorum Confessione, et memoria a Possidio in Indiculo app. c. 9. Inserendus post sermonem XXIX.

natur, et ab illo ignoscendo solvatur? Nam quomodo illum cupis ignoscere, quod tu non vis agnoscere? Audi Psalmum, et, si evigilas, adverte vocem tuam, ubi est. *Peccatum*, inquit, *meum cognovi, et facinoratum meum non operui. Dixi: Proloquar adversum me delictum meum Domino, et tu dimisisti impietatem cordis mei* (Psal. xxxi, 5). Audi in alio Psalmo: *Quoniam iniquitatem meam ego agnosco, et delictum meum ante me est semper* (Id. i, 5). Non itaque huiusmodi impudenter dicebat Deo: *Averte faciem tuam a peccatis meis* (Id. ii, 11). Tunc enim ab hominis peccato faciem Deus dignatur avertere, cum homo ipse a peccato suo faciem suam minime curat avertere, ut in Dei auribus dicat: *Peccatum meum ante me est semper*. Nec ideo dicitur Deo: *Averte faciem tuam*, quia non cognoscit, sed quia ignoscit. Si ergo propterea times, homo, consilieri homini iudici, quia malus est, aut quia severitatem legis implere compellitur, securus consilire Domino, *Quoniam bonus est, quoniam in saeculum misericordia ejus*.

SERMO X.

De Psalmi cxlix. vers. i. *Cantate Domino canticum novum, etc.* (a).

SYNOPSIS.

I. *Canticum duplex: vetus et novum.* II. *Quae sanctorum Ecclesia in terris.* III. *Quae vera Sion, et quae ejus conditio.* IV. *In Christo fides et spes felicitatis nostrae.*

I. Venerunt dies, ut cantemus Alleluia. Adesce animo, fratres, ad percipiendum quae Dominus suggerit ad exhortationem nostram, et nutriendam charitatem, qua nobis inherere Deo bonum est. Adesce animo, Cantatores boni, illi laudis et gloriae sempiternae veri et incorrupti Dei; adesce intenti, et laudate Deum; hoc est enim Alleluia (b). Sed laudate Deum non solum in voce, sed et in intellectu, et in opere bono, et sicut nos exhortatus est Psalmus, cantemus Domino canticum novum. Sic enim coepit: *Cantate Domino canticum novum* (Psal. cxlix, 1). Vetus homo vetus canticum. Novus homo novum canticum. Vetus Testamentum vetus canticum. Novum Testamentum novum canticum. In Veteri Testamento promissiones sunt terrena, in Novo Testamento promissiones sunt caelestes. Quisquis terrena diligit, et terrenis incubat delectationibus, vetus canticum cantat. Qui vult cantare canticum novum, diligat aeterna. Ipsa dilectio nova est, quia nunquam veterascit, et innovat amantem. Itaque, fratres, commendamus vobis, ut Deum diligatis; imo ipse commendat omnibus nobis. Bono enim nostro illum diligimus, non bono ipsius, quia malo nostro eum non diligimus, non malo ipsius. Non enim minus habebit

Deus Divinitatem, si homo in illo (a) non habuerit Charitatem. Nos crescimus ex Deo, non ille ex nobis, et tamen tantum nos dilexit prior, antequam eum diligeremus, ut Filium suum unicum mitteret mori pro nobis. Qui fecit nos, factus est inter nos. Quomodo nos ipse fecit? Omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil (Joan. i, 3). Quomodo factus est inter nos? *Et Verbum caro factum est, et habitavit in nobis* (Psal. cxlix, 14).

II. Ergo, fratres, si ante amare pigebat, saltem nunc redamare non pigeat. Feros nos amavit, quia peccatores amavit. Etenim Christus, ait Apostolus, pro impiis mortuus est (Rom. v, 10). Qui donavit impiis mortem suam, quid servat justis, nisi vitam suam? Videte denique, ubi, vel a quibus canticum istud novum Domino cantetur. Cum diceret enim: *Cantate Domino canticum novum*, subnequit, et ait: *Laus ejus in Ecclesia Sanctorum* (Psal. cxlix, 11, et potest esse in terra Ecclesia Sanctorum? Dicit enim Propheta: *Quia contaminata est terra in sanguine, et adulteria, et homicidia effusa sunt super terram* (Ezech. ix; et Usee. iv, 2). Quomodo ergo videbitur Ecclesia Sanctorum haberi posse in terris? Apostolus docet dicens, quia in terris ambulantes conversationem habemus in caelis (Philipp. iii, 20). Sic ergo efficitur, ut in terris positi caelestem Ecclesiam faciant Sancti. Latetur, inquit, *Israel in eo, qui fecit eum* (Psal. cxlix, 2). Israel, id est, justi et sancti latentur in Domino, injusti autem latentur in saeculo. Finito saeculo finitur injustorum exultatio, quia permanente Domino permanebit justorum exultatio. Ergo si pertinemus ad Israel, et si volumus esse Israel, non latentur in his, quae facta sunt, sed in eo, qui fecit. Sit spes nostra Deus noster. Qui fecit haec omnia, melior est omnibus. Quid est Israel? *Vident Deum* (b). Quomodo sumus Israel, si nondum videmus? Est quaedam visio huius temporis, erit alia visio futuri temporis. Visio, quae modo est, per fidem est; visio, quae futura est, per speciem erit. Si credimus, videmus; si amamus, videmus. Quid videmus? Deum. Ubi est ipse Deus? Interroga apostolum Joannem. *Deus, inquit, charitas est* (1. Joan. iv, 8 et 16). Quisquis habet charitatem, ut quid illum mittamus longe, ut videat Deum? Conscientiam suam attendat, et ibi videt Deum. Si charitas ibi non habitat, non ibi habitat Deus. Si autem charitas ibi inhabitat, Deus ibi inhabitat. Vult illum videre sedentem in caelo, habeat charitatem, et in illo habitat.

III. Sed *Et filii Sion exultent in Rege suo* (Psal. cxlix, 2). Qui illi sint, operae pretium est noscere. Sion Specula interpretatur (c); specula vero est locus excelsus et editus, de quo longe prospicitur, quod venturum est. Si ergo et nos vitam nostram

(a) In Cantice fol. 19. inscriptus: sermo sancti Augustini ep. Ad Tempus paschale pertinet, amorem et desiderium sanctorum bonorum inspirans, et Editioni post sermonem xxviii. inserendus.

(b) A hoc sequenti usque ad verba: quia nunquam veterascit, perit et iterum se repetit Augustinus in Enarrat. dicti Psalmi Edit. T. IV. col. 165.

(c) Fortassis. in illum.

(d) Rectius Hieronymus Quæst. Hebr. ad Genes. c. 32. v. 28 interpretatur: Princeps, seu prevalens cum Deo ad hebraicam fidem. Quo loco vide annu. Nostrum etiam oblique notet.

(e) Etiam Hieronymo in Nominibus Hebr. et aliis, licet magis potius locum aridum innuat.

altius a terra, et longe sublimius ab humanis vitiis collocaverimus per virtutem fidei, recte Sion Filii appellabimur. Rex autem Sion sine dubio ille est, qui dicit: *Ego autem constitutus sum rex ab eo, super Sion montem sanctum ejus* (Psal. ii, 6). Quæ Sion, ipsa et Jerusalem, sed Sion vera, et Jerusalem vera, non illa quæ bello cecidit, quæ nobis in mysterio posita est, sed illa, quæ est in cælis: *Jerusalem, quæ est mater nostra* (Galat. iv, 26). Ipsa nos genuit, ipsa nos nutrit, ex parte peregrina in sæculo, ex magna parte commanens in cælo. Ex parte, qua commanet in cælo, beatitudo est Angelorum; ex parte, qua peregrinatur in hoc sæculo, spes est iustorum. De illa dictum est: *Gloria in excelsis Deo*; de hac dictum est: *Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis* (Luc. ii, 14). Qui ergo in hac vita gemunt, et desiderant illam patriam, currant, non pedibus corporis, sed affectibus cordis. Non querant naves, sed pennas charitatis apprehendant. Quæ sunt duæ alæ charitatis? Dilectio Dei, et dilectio proximi. Peregrinamur enim, dicit Apostolus: *Quandiu sumus in corpore, peregrinamur a Domino* (2 Cor. v, 6). Sed venerunt ad nos litteræ de patria nostra admonentes reversionem nostram. Ipsæ nobis leguntur, eum divinæ Scripturæ nobis recitantur. Beati, qui ibi sunt! Nullis jam cupiditatibus sauciantur, nullis iniquitatibus vel propriis, vel alienis cruciantur, quorum non est negotium, nisi laudare Deum. Non arant, non seminant. Opera enim sunt ista necessitatis; ibi necessitas non est. Non furantur, non deprædantur. Opera enim sunt ista iniquitatis, ibi iniquitas non est. Non frangunt panem esurienti, non vestiunt nudum, non suscipiunt peregrinum, non sepeliunt mortuum. Opera enim sunt ista misericordiæ; ibi nulla miseria est, in qua fiat misericordia.

IV. O beati! Putamus, erimus et nos sic? Eia suspiremus, de suspirio gemamus, et quid sumus, et illud, ubi sumus. Et ubi sumus? In sæculo vano et transitorio. Et quid sumus? Mortales, projecti, abjecti, et sicut quidam dixit Sanctus: *Terra et cinis* (Gen. xviii, 27). Sed qui promisit nobis immortalitatem, et æternitatem, omnipotens est. Si ad nos attendamus, quid sumus? Si ad illum, Deus est, omnipotens est. Non est facturum Angelum ex homine, qui fecit hominem ex nihilo? Aut vere pro minimo habet Deus hominem, propter quem mori voluit Unicum suum? Attendamus indicium dilectionis, et promissionis, unde tales arrhas accepimus. Tenemus mortem Christi, tenemus sanguinem Christi. Erigat se ergo et humana fragilitas, non desperet, non se avertiat. Qui promisit, Deus est, et venit, ut promitteret. Apparuit hominibus, venit suscipere mortem nostram, promittere vitam suam. Ita enim voluit Deus infirmitatem humanam de sua premissione esse securam, ut non solum diceret, sed et scriberet. Credentibus dixit, dubitantibus cavit, et ecce omnia tenentur in quodam Chirographo, in sancta Scriptura. Venit ergo ad regionem peregrinationis nostræ accipere, quod hic abundat: opprobria, flagella,

contumelias, spineam coronam, crucem, mortem. Hæc abundant in regione nostra. Attulit commercia, venit, attulit nobis de illa regione bona, et in regione nostra pertulit mala. Promisit nobis tamen, quod ibi futuri sumus, unde venit, et ait: *Pater, volo, ut ubi ego sum, et ipsi sint mecum* (Joan. xvii, 24). Tanta processit dilectio, quia, ubi nos eramus, fuit nobiscum; ubi ipse est, erimus cum illo. Tenete ergo Christum, fratres, tenete fidem, tenete viam. Ipsa vos perducet ad id, quod videre modo non potestis. In illo enim capite apparuit, quod speretur in membris. In illo fundamento demonstratum est, quod in nostra ædificetur fide, ut postea perficiatur in spe.

SERMO XI.

In Natali Joannis Baptistæ (a).

SYNOPSIS.

- I. Quis, et cui, et quam lucernam paraverit. II. Joannis Baptistæ modestia. III. Joannis Baptistæ dignitas. IV. Mysterium Trinitatis, et Patris, Filiique coæternitas. V. In Christi Baptismo manifestata Trinitas. VI. Quinam sint occulti inimici Christi. VII. Quinam sint aperti inimici Christi. VIII. Anacephalosis et Adhortatio.

I. Loquimur Charitati Vestræ in domo Dei, quod præsens Psalmus admonuit (b). Quis est, qui dicat: *Paravi lucernam Christo meo. Inimicos ejus induam confusione; super ipsum autem florebit sanctificatio mea* (Psal. cxxxi, 17, 18); et quæ illa lucerna sit, quam paravit Christo suo, et qui sint inimici Christi ejus, quos per illam lucernam induit confusione, et quæ sanctificatio ejus, qui paravit lucernam Christo suo, quæ florebit super Christum ejus. In his enim omnibus verbis illud tantum videtur plantum, et apertum, quod hic ait: *Christo meo*. Non enim aliud intelligendum est, quam Christus Dominus et Salvator noster. Perscrutantes itaque, quantum largitur Deus, altitudinem sensus hujus, invenimus hoc Deum Patrem dicere. Deus ergo Pater, id est, persona Dei Patris per Prophetam loquitur: *Paravi lucernam Christo meo. Filium autem Dei eundem esse et Christum Dei, non est exponendum Christianis. Inventa itaque loquentis persona videamus, quæ sit lucerna a Deo Patre Christo Filio præparata. Dominus ipse dicit de Joanne Baptista: Ille erat lucerna ardens et lucens, et vos voluistis exultare ad horam in lumine ejus* (Joan. v, 35). Lucernam ergo dixit Joannem accensam de fonte luminis, ut testimonium perhiberet veritati. In hac enim cæcitate jacebant homines, et in hac oculi interioris infirmitate, ut Sol justitiæ per lucernam quæreretur. Nam si quis haberet mundum oculum cordis, eum ipsum prius intueretur, nec ad ejus testimonium lucernam quæreret. Cum enim de illa

(a) In Cod. fol. 26. inscriptus: *Sermo sancti Augustini ep. De Festo beati Joannis Bapt. Præstans et sublimis etiam de Trinitatis mysterio Tractatus, notatus a Possidio in indiculo Opp. c. 8. De responsorio Psalmi centesimi trigiesimi primi: Paravi lucernam Christo meo, etc. Locutus post Sermonem CCXCIII.*

(b) Nempe mox citandus. v. 3. *Introbimus in tabernaculum ejus, etc.*

lucerna dixisset : *Voluistis exultare ad horam in lumine ejus ; ego autem, inquit, habeo testimonium majus, quam Joannem (Joan. v, 36).* Lucerna ergo infirma in nocte accensa est. Et quomodo illam accendit ? Pater Christo Filio suo de Joanne dicit : *Ecce mitto Angelum meum ante te, qui preparabit viam ante faciem tuam (Malach. iii, 1, et Matth. xi, 10).* Paravit lucernam Christo suo (*Psal. cxxxii, 17*).

II. Quomodo inimicus ejus per ipsam lucernam induit confusione ? Ac prius videte, quod diximus, de fonte luminis accensam lucernam. Ipse Joannes testatur : *Nos autem, inquit, de plenitudine ejus accepimus (Joan. i, 16).* Erat autem Joannes tanta excellentia præcellens, ut non ante Christum missus, sed ipse Christus putaretur. Ille autem, si lucerna esset extincta, et nidore superbiæ fumida, quando ad eum missum est a Judæis, dictumque illi : *Tu quis es (Ibid. 19) ? Tu es Christus ? An Elias ? An Propheta ?* diceret : *Ego sum.* Invenerat enim occasionem jactantiæ suæ, ultro honorem falsum errore hominum deferente. Numquid hoc persuadere laborabat, quod priores dicebant, qui interrogabant ? Sed missus est humilis ad parandam viam excelso. Inde amicus Sponsi, quia servus cognitor Domini. Et ait : *Ego sum vox clamantis in deserto : Parate viam Domino, Rectas facite semitas ejus (Matth. iii, 3).* Ego non sum Christus, nec Elias, nec Propheta. Et illi : *Quis ergo es ?* Et quid dixit ? *Ego sum vox clamantis in deserto : Parate viam Domino.* Jam enim ista prædixerat Isaias (*Isai. xl, 3*). De quo autem prædixerit, ibi intelligitur. Legistis, inquit, hoc in Isaiâ, et forte lectum ignorastis, unde sit dictum. Ego sum, de quo est dictum. Quantum autem se abiecit, qui tantum erigebatur, ut Christus putaretur, quantum se abiecit, videte. *Ego quidem, inquit, baptizo vos in aqua ; qui autem post me venit, major me est (Luc. iii, 16).* Et uliquanto posset me major dici (a). Majorem se illum dicit. Dic, quanto majorem ? *Cujus non sum, inquit, dignus corrigiam calceamenti solvere (Ibid.).*

III. Jam hinc intelligite dispensationem, quare Joannes ante Christum præmissus est. Videtis, quanto sit minor, quantoque illum fateatur esse majorem, ut dicat indignum se solvere corrigiam calceamenti ejus. Quantus est iste, qui se dicit indignum solvere corrigiam calceamenti hujus ? Quantus est ? Ubi querimus ? Si ab ipso Joanne queramus, quantus sit Joannes, non invenimus ; humiliat enim se, et nihil de se, vel veraciter, jactanter loquitur. Quantus ergo sit Joannes, qui non est dignus corrigiam calceamenti solvere ejus, qui homo putabatur, a quo audiri sumus ? Ipsum Dominum interrogemus, et dicamus ei : Domine, perhibuit de te Joannes magnum testimonium, et cum ejus magna excellentia inter homines appareret, ut Christus esse putaretur, quasitumque ab eo esset, quis esset, dixit non se esse Christum, dixit venturum esse majorem se, et tanto majorem, ut non sit dignus corrigiam solvere

calceamenti ejus. Tanquam lucerna fidelis locuta est de excellenti lumine tuo. Hoc de te Joannes. Videamus, quis sit, qui de te ista, quantus sit ille, qui se ita humiliavit tibi, teque tanto ampliorem se confessus est. Quis est ? Ille de te ista. Tu de illo dic nobis aliquid. Audi vocem Domini de Joanne. *In natis mulierum nemo exurrexit major Joanne Baptista (Matth. xi, 11).* Sed quid ait ? *Qui autem minor est, in regno caelorum major est illo (a).* Se ipsum dicit ; non enim arrogans est Deus, cum commendat magnitudinem suam. Quid est : *Qui minor est ?* Qui posterior ætate, major majestate. Posterior enim natus Joanne est Dominus Christus, sed in eo, quod factus est propter nos, non in eo, per quod facti sumus. Ille, qui post Joannem natus est, audi a Patre : non ante Joannem, non ante David, non ante Abraham, sed *Ante luciferum genui te (Psal. cix, 3)* Si ergo accommodatum est aliquid infirmitati nostræ, ut diem lucerna præcederet, et creditum est lucernæ de die, quanto magis credendum est dici de lucerna, quia *In natis mulierum nemo exurrexit major Joanne Baptista.* Homo igitur, quo nemo major natus erat, cum dicit se indignum solvere corrigiam calceamenti cujusdam, quid est ille, ejus non est dignus solvere corrigiam calceamenti hominis, quo nemo major erat ? Si jam Joannes tantus homo, ut amplior non possit esse homo, quidquid illo majus, amplius est, quam homo. Si jam Joannes tantus homo, ut major illo nullus sit homo, qui major illo est, amplius est, quam homo. Et qui amplius est, quam homo, tamen propter hominem hominis, merito super eum floret sanctificatio Patris.

IV. Super eum enim Spiritus sanctus in specie columbæ descendit. Flos sanctians in specie columbæ, in forma simplici atque innocenti tunc demonstratus est plenius ipsi Joanni, ut impleretur : *Et super ipsum florebit sanctificatio mea.* Ego, inquit, non noveram eum, sed qui me misit baptizare in aqua, ipse mihi dixit : *Super quem videris Spiritum descendentem sicut columbam, et manentem super eum, ipse est, qui baptizat in Spiritu sancto.* Et ego, inquit, quod vidi, testimonium perhibeo, quia ipse est electus Dei (*Joan. i, 33, 34*). De quo testimonium perhibet ? Super quem vidit florere sanctificationem Patris. Unde vidit descendentem Spiritum sanctum ? Non enim a Filio aliquando recessit Spiritus sanctus, aut aliquando Filius a Spiritu, aut aliquando Filius a Patre, aut Pater a Filio, aut Spiritus a Filio et Patre. Sed aliter ista intelliguntur mente purgata, aliter oculis demonstrantur. Nullo tempore præcedit Pater Filium, nullo tempore sequitur Filius Patrem, nullo tempore, quia ibi nullum tempus. Pater et Filius et Spiritus sanctus, creator temporum, unus Deus. Ibi ergo non est, ut dicas : Prior est Pater, posterior Filius. Ex quo Pater, ex illo Filius. Quære : Ex quo

(a) Vacillet hic sensus, nec modelam video,

(a) Rectius, et quid video, interpungit S. Pater, quam plurima Exemplaria græca et latina, quæ hic, et Luc. vii, 23. legunt : *Qui autem minor est in regno caelorum, major est illo.* Quis enim esset ille minor in regno caelorum, qui Joanne major foret ?

Pater? Superas cogitatione terram, cælum, Angelos, visibilia, invisibilia, universam creaturam, et quæris: Ex quo coepit Pater? Non sic quærentur æterna. Noli querere ex quo, nisi quod incipit. Noli quæ-
rere ex quo, a quo incipit, quidquid coepit, et quod a nullo incipit, quia non incipit. Sicut autem non incipit Pater, non incipit Filius, sed est Filius splendor Patris. Sic splendor ignis, ex quo ignis, et splendor Patris, ex quo Pater. Ex quo autem Pater? Ab æterno in æternum. Ergo et splendor Patris ab æterno in æternum, et tamen, quia splendor illius, Filius illius, et sic non coepit tempore, ut genitus sit a Patre? Quis hoc videat? Lima cor, exente pulverem, dilue maculam. Quidquid interiorem perturbat intuitum, curetur, et sanetur, et apparebit, quod dicitur, et creditur, antequam videatur.

V. Modo tamen credimus, fratres. Quid credimus? Patrem et Filium et Spiritum sanctum nullo tempore se præcedere. Cum ergo Pater et Filius et Spiritus sanctus nullo tempore se præcedant, non tamen potui nominare Patrem et Filium et Spiritum sanctum, nisi ista nomina tempora tenerent et temporibus suis tenerentur. Non est prior Pater, et posterior Filius, et tamen ego non potui dicere, nisi unum prius, et alium posterius, et sua tempora omnes syllabæ tenuerunt, et secunda syllaba in verbis meis sonare non potuit, nisi cum prima transisset. Peracta sunt tempora in syllabis meis, cum ea dicerem, quæ non habent tempora. Sic ergo fratres mei, cum illa Trinitas sensibiliter ostenderetur huic carni, in fluvio apparuit omnis Trinitas, ubi baptizatus est Dominus a Joanne. Baptizatus est enim, ascendit a baptismo, descendit columba, et sonuit vox de cælo: *Hic est Filius meus dilectus, in quo bene complacui* (Matth. iii, 17). Filius in homine, Spiritus in columba, Pater in voce. Res indiscreta discrete monstrata est: si tamen dicenda est res, sed potius rerum omnium causa, si tamen causa. Quid enim dicimus, cum de Deo dicimus? Et tamen dicimus, et dici se sinit qui non est, velut cogitatur; dici autem non potest, nec quo modo cogitatur. Sed quantum ad homines, fratres, ecce per columbam apparuit, et impletum est: *Super ipsum autem florebit sanctificatio mea. Florebit enim dictum est, clare apparebit. Nihil enim in arbore flore clarius, nihil lucidius. Age iam. Pervenimes ad ultima verba Hypopsalmatis (a): Super ipsum autem florebit sanctificatio mea* (Psal. cxxxii, 18). Recordor me prætermisisse, qui sint inimici, qui confusi sunt per lucernam.

VI. *Paravi lucernam Christo meo, Pater divit de Filio suo. Quam lucernam? Joannem. Interroga ipsum Filium. Ille erat lucerna ardens et lucens. Inimicos ejus induam confusione.* Inimici Christi aperti qui, nisi Judæi? Habet enim occultos inimicos Christus. Omnes inique atque impie viventes inimici sunt

Christi, etsi signentur nomine ejus, etsi vocentur Christiani. Quibus enim dicturus est: *Non novi vos, et dicunt illi: Domine, in nomine tuo manducavimus et bibimus, in nomine tuo virtutes multas fecimus* (Luc. xiii, 26, et Matth. vii, 22, 23). Quid manducavimus et bibimus in nomine tuo? Non enim escas suas pro magno jactabant, et inde se ad Christum pertinere dicebant. Est esca quædam, quæ manducatur et bibitur, et Christus est. Et ab inimicis Christus manducatur et bibitur. Norunt Fideles Agnum immaculatum, quo vescuntur, atque utinam sic vescantur, ut non sint poenæ debitores! Sicut enim dicit Apostolus: *Quicumque manducat et bibit indigne, judicium sibi manducat et bibit* (1 Cor. xi, 29). Ergo inimici Christi sunt, qui malunt inique vivere, quam illi obtemperare, et cum dicitur venturus judicare vivos et mortuos, timent ne veniat. Si illis liceret, facerent ne veniret. Quia non potuerunt facere ut non veniret, facerent ne rediret. Jam Judæi hoc voluerunt facere, ne rediret. Missus est enim filius ad malos illos colonos, ad malos conductores nolentes reddere mercedem, et lapidantes servos missos ad se. Tunc dixit paterfamilias, dominus vineæ: *Mittam filium meum* (Luc. xx, 13). Forsitan vel ipsum reverebuntur, Illi autem cogitaverunt dicentes: *Hic est hæres. Venite, occidamus eum, et nostra erit hæreditas* (Ibid. 14)! Non potuerunt facere, ne veniret a patre, et conati sunt facere, ne rediret ad patrem. Sed cui hoc? Videbant quidem et contemnebant mortalem, sed in eo non potuerunt occidere nisi mortem. In morte Christi mors mortua est. Ille resurgens ascendit ad Patrem et venturus est. Quid timetis? Amate, et securi eritis. Nonne nos oramus: *Adveniat regnum tuum* (Matth. vi, 10). Ergo, fratres, oramus, et timeamus, ne exaudiamur?

VII. Sed isti, ut dicere cœperam, occulti sunt inimici. De illis apertis loquamur, qui aperte inviderunt, sævierunt, tenuerunt, flagellaverunt, illuserunt, crucifixerunt, occiderunt, sepultum custodierunt. Videamus, quomodo induti sunt confusione per illam lucernam. Cum miracula viderent in Domino lidem inimici: *Dic nobis, inquit, in qua potestate ista facis* (Luc. 20, 2)? Inimico animo interrogaverunt, ut, si ille fateretur potestatem suam, quasi blasphemandi reum tenerent. Sed, quomodo ille fecit de nummo, quando volebant calumniari ei, si diceret: *Reddatur tributum Cæsari, quasi maledixisset genti Judæorum, quam fecisset subditam et tributariam; si autem dixisset: Non reddatur, criminarentur eum apud Cæsaris amicos et ministros, quod prohiberet reddi; ille autem: Ostendite, ait, mihi nummum; cujus habet imaginem, et superscriptionem?* Responderunt: *Cæsaris. Reddite ergo Cæsari, quæ Cæsaris sunt, et quæ Dei sunt, Deo* (Matth. xxii, 19-21). Hoc est dicere: Si Cæsar quærit imaginem suam in nummo, Deus non quærit imaginem suam in homine? Sic et hic inimici calumniatores *In corde et corde locuti sunt mala* (Psal. xi, 3). Semel enim dixissent in corde, nisi, qui talis loquerentur, duplex cor haberent, et, unde paulo

(a) Hæc voce Augustinus etiam L. I. *Retract.* c. 20 utitur ad significandam Psalmi particulam, quæ a succinentibus frequentius repetitur.

ante dictum est, cor combinatum, non simplex. Videte enim, quantum interest. De servis Dei multis dictum est, qui habebant unum cor: *Erat, inquit, illa anima una, et cor unum* (Act. iv, 32) in Deum. Multi simplices habent unum cor, unus dolosus duo corda. Ergo, quia illi loquebantur in corde et corde: *Dic nobis, in qua potestate ista facis?* id est, si dixeris, honoramus; si dixeris, veneramur; si dixeris, exoramus, videtur hoc sonare de alio corde; de alio autem (nam duplex ibi erat) si dixeris, calumniatur; si dixeris, inveniemus, quod teneamus; si dixeris, inveniemus, quod accusemus. Tales inimici. Sed confundantur de lucerna. Modo illos videbitis confundi. Et bene, quia tempus agnitus lucernarium (a), confundantur inimici Christi per lucernam, quam paravit Christo suo Pater. Ille enim lucerna erat ardens, ipse Dominus ait. Quid ergo istis respondit dicentibus: *Dic nobis, in qua potestate ista facis?* interrogabo et ego annum sermonem. *Dicite mihi: Joannis baptismus unde est? De caelo, an ex hominibus?* Illi autem perturbati apud se: *Si dixerimus: De caelo, dicturus est nobis: Quare non credidistis ei?* Id est, ut quid me interrogatis, in qua potestate ista facio, quando de me ille perhibuit testimonium, quem vos interrogastis? *Ergo si dixerimus: De caelo, dicet nobis: Quare non credidistis ei?* Si dixerimus: *Ex hominibus, timemus populum; omnes enim Joannem tanquam prophetam habebant* (Matth. xxi, 24-27), hac timentes populum, hac timentes veritatem, hinc timidi, hinc invidi, ubique cæci responderunt: *Nescimus.* Pro lata est lucerna, fugerunt tenebræ. Etenim, quanvis præsentibus essent corpore, fugerunt corde dicendo se nescire quod sciebant. Indicium fugæ cordis timor. Timebant a populo lapidari, si dicerent ex hominibus baptismum Joannis; timebant a Christo convinci, si dicerent de caelo baptismum Joannis. Fugerunt confusi. Nominato ergo Joanne timuerunt, conturbati tacuerunt. Et ille: *Nec ego dicam vobis, in qua potestate ista facio.*

VIII. Parata est ergo lucerna Christo Domino nostro Joannes Baptista. Inimici ejus calumniosi interrogatores prolato lucernæ lumine confusi recesserunt. Impletum est: *Inimicos ejus induam confusione.* Nos autem, fratres, et per Joannem Baptistam præcursorum agnoscimus Dominum, imo et per ipsius Domini testimonium, de quo ait: *Habeo testimonium majus Joanne, credentes in Christum efficiamur corpus capitis ipsius, ut unus Christus sit caput et corpus, et in omnibus nobis unum factis implebitur: Super ipsum autem florebit sanctificatio mea.*

SERMO XII.

In vigiliis Apostolorum Petri et Pauli (b).

SYNOPSIS.

- I. Petrus a Domino de dilectione ter interrogatus.
- II. Contra eos, qui gregem Domini dividunt.
- III. Contra Donatistas gregem Domini Africa concludentes.

(a) Hinc Sermo videtur habitus sub vespere. Confer. *Præf. gloss. v. lucernarium.*

(b) In Codice 60. 28. inscriptus. *Sermo sancti Augustini*

IV. Donatista magis cæci quam Judæi. V. Dehortatio a Schismate.

I. OMNIA, quæ modo leguntur de sancto Evangelio, post resurrectionem Domini gesta et dicta sunt. Audivimus ergo Dominum Jesum Christum interrogantem Apostolum Petrum, interrogantem autem utrum diligeret eum (Joan. xxi). Interrogabat ergo Dominus servum, magister discipulum, creator hominem, redemptor liberatum, firmitas trepidum, præsciens ignarum, et ubi se faciebat interrogantem, ipi ostendebat docentem. Non enim aliquid Christus nesciret, quod Petrus in corde gestaret. Interrogat semel. Respondet ille; nec sufficit. Interrogat iterum; nec aliud, sed hoc, quod interrogaverat, hoc idem etiam ille respondet. Tertio repetitur interrogatio, tertio respondet dilectio. Ille enim ter interrogabatur propter amorem, qui ter negaverat per timorem. Cum Dominus moreretur, timuit, timuit, et negavit; resurgens autem Dominus amorem inseruit, timorem fugavit. Quid enim jam timeret Petrus? Nam, quando negavit, utique ideo negavit, quia morti timuit. Resurgente Domino quid timeret, in quo mortem mortuam reperiret? Certe ille nempe ipse interrogabat vivus, qui sepultus est mortuus. Ille aderat, qui in ligno penderat. Quando judicabatur Dominus noster Jesus Christus a Judæis, tunc Petrus interrogatus, et, quod pejus est, a muliere, et, quod est dedecorosius, ab ancilla, timuit, et negavit. Sub ancilla trepidavit, sub Domino fortiter stetit. Confitenti autem amorem suum semel, et iterum, et tertio oves suas commendavit. *Diligis me?* inquit. *Domine, tu scis quia amo te.* Et ille: *Pasce agnos meos* (Ibid. 16). Hoc semel, hoc iterum, hoc tertio; tanquam non esset, ubi ostenderet Petrus autorem suum in Christum, nisi esset pastor fidelis sub Principe omnium pastorum. *Amas me?* *Amo* (Ibid. 17). Et quid mihi præstiturus es amans me? Quid mihi collaturus es homo creatori tuo? Quid collaturus es de amore tuo redemptus redemptori tuo, ut multum, miles regi tuo? Quid es collaturus? Hoc nolum exigo. *Pasce oves meas* (Ibid.).

II. Videte tamen, fratres, propter homines servos malos, qui de grege Domini peculia sibi fecerunt, et quod non emerant, diviserunt. Extiterunt enim quidam servi infideles, diviserunt gregem Christi, et de grege ipsius quodam modo furis suis peculia sibi fecerunt, et audis eos dicere: *Oves meæ sunt illæ.* Quid queris ad oves meas? Non te inveniam ad oves meas. Si et nos dicamus meas, et illi dicant suas, perdidit Christus oves suas. Ponite vobis ante oculos Principem pastorum, Dominum gregis sui stantem, et discernentem, et dijudicantem inter servos suos. Tu quid dicis? *Oves meæ sunt istæ.* Et tu quid dicis? *Istæ sunt oves meæ.* Quas ego emi, ubi sunt? Servi mali! oves vestras dicitis, et, quod emi, vobis vindicatis, cum vos, si non emerem, periretis? Nos, absit ut dicamus vos oves nostras! Non est ista vox

ep. in Vigiliis Apostolorum. Elegans et gravis contra schisma Donatistarum. Inserendus Editioni post *Sermonum CCXCIV.*

catholica, non est germana, non est Petri, quia est contra Petram. Oves estis, sed illius, qui emit et vos, et vos. Unum Dominum habemus. Pastor est, sed non conductus. Suas pascit, et, quod nemo facit de ovibus, et pretium dedit, et instrumentum consecit. Quære pretium. Sanguis ipsius est. Quære instrumentum. Evangelium est, quod modo, cum recitaretur, audistis. Quid dixit Petro? *Amas me? Amo. Pisce oves meas.* Numquid tuas? Vultis noscere, cui dicat tuas? Audite in Libro sancto, qui vocatur Canticum Canticorum. Leguntur ibi sancta Amatoria: Sponsus et Sponsa, Christus et Ecclesia. Et ille totus Liber quasi Carmen est Nuptiarum, quomodo dicunt Epithalamium, sed cubilis sancti, cubilis casti. *In sole enim posuit tabernaculum suum, hoc est, in luce, in publico, ubi pateret, et non lateret, Et ipse tanquam sponsus processit de thalamo suo* (Psal. xviii, 6). Accepit enim conjugem, humanam carnem. Thalamus ejus erat uterus virginis. Illic sibi conjunxit Ecclesiam, ut impleretur, quod ante prædictum est: *Et erunt duo in carne una* (Gen. ii, 24, et Matth. xix, 5).

III. Loquebantur ergo inter se amantes isti, Christus et Ecclesia. Ait illi Ecclesia: *Annuntia mihi, quem dilexit anima mea, ubi pascis, ubi cubas in meridie?* Quare volo, et annunties mihi, *Ubi pascis, ubi cubas in meridie?* Ne forte fiam sicut operta super greges sodalium tuorum. Ideo, inquit, volo, ut annunties mihi, *Ubi pascis, ubi cubas in meridie*, ut quando ad te venio, non errem, *Ne forte quasi operta fiam super greges sodalium tuorum* (Cant. i, 6), id est, irruam in greges non tuos, sed sodalium tuorum, *Velut operta*. Quid est aliud *Operta* (a), nisi quasi latens et ignorata? Solent Donatistæ in his verbis dicere sensum suum, non sensum Scripturarum. Hoc enim solent dicere: Africa meridies est, meridies mundi Africa est; ideo Ecclesia interrogat Dominum, *Ubi pascis, ubi cubas?* et respondet ille, *In meridie*; quasi: Noli me querere, nisi in Africa. Lege, et intellige, Mens hæretica, Speculum tibi proponitur modo. Hic te inveni. Intellige, quia adhuc Sponsa interrogat. Quare facis jam respondentem Sponsum? Vel sceminum genus agnosce. *Ubi pascis, ubi cubas in meridie?* Ne forte fiam sicut operta. *Operta*, puto, femina est, non masculus. Ergo, o Domine, sit meridies Africa. Sic intelligatur, quomodo ipsi intelligunt. Africa est meridies. Hic facta est pars Donatistæ (b). Hic magna divisio, et terra dissonionis duota est per gregem Christi. Ideo interrogat velut Ecclesia transmarina, ubi non est facta ista divisio: *Annuntia mihi, quem dilexit anima mea, ubi pascis, ubi cubas in meridie?* Audio enim ibi dici partem Donati, alios Catholicos, alios Donatistas. Mihi annuntia, ubi pascis, ne veniam, et errem ibi. Quæro nuntium, ubi timeo incertum. *Annuntia mihi, ubi pascis, ubi cubas in meridie?* Quare volo ut annunties mihi? *Ne forte fiam sicut operta*, quia parti Donati

quasi operta sum, quasi ignorata sum. Ibi prædicor, et illos latet.

IV. Hæc dicunt Scripturæ: *Erit in novissimis temporibus manifestus mons Domini paratus in cacumine montium, et exultabit super colles, et venient ad eum universæ gentes* (Isai. ii, 2). Mons dicitur et parti Donati opertus est mons. Qui offendit in lapidem, ignoscendum est illi. Qui offendit in montem, quales oculos habet? Fratres mei! Excusabiliores sunt Judæi. Judæi enim in lapidem offenderunt. Hæretici in montem offendunt. Quomodo offenderunt Judæi in lapidem? Quia adhuc Christus, quando patiebatur, parvulus erat, et dictum est: *Offenderunt in lapidem offensionis* (Rom. ix, 32). Daniel autem sanctus vidit visum, et scripsit, quod vidit, et ait vidisse se lapidem præcisum *De monte sine manibus* (Dan. ii, 34). Christus est de gente Judæorum veniens. Erat enim et ille (a) mons, quia regnum habet. Quid est *Sine manibus*? Sine opere humano lapis præcisus, quia masculinum opus non accessit ad Virginem, ut nasceretur sine opere humano. Lapis præcisus *De monte sine manibus* et confregit statuum, in qua significabantur regna terrarum. Et quid dictum est? Iste est lapis, in quem offenderunt Judæi, *Offenderunt in lapidem offensionis*. Quis est mons, in quem offenderunt hæretici? Audi ipsum Danielelem. *Et crevit lapis ille*, ait, *et factus est mons magnus, ita ut impleret universam faciem terræ* (Ibid. 35). Merito Psalmus Christo Domino resurgenti ait: *Exaltare super caelos, Deus, et super omnem terram gloria tua*. Quid est *Super omnem terram gloria tua*? *Super omnem terram Ecclesia tua, super omnem terram sponsa tua*. Et tamen dicit: *Annuntia mihi, quem dilexit anima mea!* Jam ubique sum, jam omnes terras teneo, et Afris *Operta sum*. Ergo annuntia mihi, *ne forte fiam sicut operta super greges, non ovium tuorum, sed sodalium tuorum*. Sodales enim fecerunt schismata. Qui sunt sodales? Qui ad mensam Domini accesserunt, de quibus dicit alio loco Psalmus: *Qui edebat panem meos* (Psalm. cvn, 6); de quibus dicit: *Si inimicus exprobrasset mihi, sustinuissem utique, et, si is, qui oderat me, super me magna locutus fuisset, absconderem me utique ab eo* (Id. xl, 10). Tu vero, homo unanimis, dux meus, et notus meus, qui simul mecum dulces capiebas cibos, in domo Domini ambulavimus cum consensu (Id. liv, 15-16). Aliquando cum consensu, modo cum dissensu quia siue sensu. Hi sunt sodales, quos timebat illa, ne in illos incideret. Timeo, inquit, ne errem; timeo, ne quasi *Operta* irruam in greges sodalium tuorum, ne errando peream, ne baptismum, quem accepi, iterando totum perdam.

V. Audistis sollicitudinem Sponsæ, audite responsum Sponsi. Cum hoc dictum esset a Sponsa, continuo Sponsus: *Nisi cognoveris temetipsam, o pulchra inter mulieres* (Cant. i, 7). Catholica, pulchra inter hæreses! *Nisi cognoveris temetipsam*, nisi attenderis ibi te nosse, ubi me didicisti, nisi Scripturas meas præposueris humanis rumoribus, nisi te cognoveris,

(a) Lego, illa, nempe Judæa gens.

(a) Ita Hebr. *תָּהָא*, Græc. *ταυτα*, Vulg. vero *vogans*, quod *תָּהָא*.

(b) Ita membranz; sed puto, Donati.

quia ubique es; nisi te cognoveris, quia tu designata es, ubi dictum est: *Postula a me, et dabo tibi gentes hereditatem tuam* (Psal. II, 8); nisi ergo cognoveris *temetipsam*, quid? *Exi tu! Nisi cognoveris, exi!* Malum verbum, luctuosum verbum: *Exi!* Avertat Deus a nobis! Videte, de quibus dictum est: *Ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis* (I Joan. II, 19). Malo servo dicitur: *Exi*, quia *Servus non manet in domo in æternum, filius manet in æternum* (Joan. VIII, 35). Vultis videre, quia malo servo dicitur: *Exi?* Bono servo quid dicitur? *Intra in gaudium Domini tui* (Matth. XXV, 21). Ergo unusquisque, qui audit, unusquisque, qui membrum est Sponsæ ejus, timeat quod dicitur: *Nisi cognoveris temetipsam, o pulchra inter mulieres, exi tu in vestigiis gregum* (Cant. I, 7). Quid est *In vestigiis gregum*. Per errores hominum, non in voce Pastoris. Nos, fratres, non exeamus *In vestigiis gregum?* Habemus vestigia Pastoris, quæ sequendo non erramus. *Christus pro nobis passus est relinquens nobis exemplum, ut sequamur vestigia ejus* (I Petr. II, 21). Ergo, nisi cognoveris *temetipsam, exi tu in vestigiis gregum, et pasce hædos tuos* (Cant. I, 7). Et *Hædos, et tuos*. Nostis oves ad dexteram, hædos ad sinistram. *Et pasce hædos tuos*. Quare *Hædos tuos?* Quia exis, pascis, sicut Donatus *Hædos tuos*. Si autem non exis, pascis, sicut Petrus, *Oves meas* (Joan. XXI, 17).

SERMO XIII.

In Natali Laurentii martyris (a).

SYNOPSIS

Laus S. Laurentii et quomodo agenda Festa martyrum. II. Martyrum exemplum stimulus ad bene vivendum, et vigilandum contra diabolum. III. Nos potius Abrahamæ filii, quam Judæi. IV. Contra eos, qui Martyrum Memorias intempe cilia profanant. V. Afflictis Pauli exemplum proponitur. VI. Caritas materna in Paulo, et magis in divina Sapiertia. VII. Bona opera parit necessitas. VIII. Vita isthæc perpetua pugna est cum morte. X. Bona vitæ æternæ captum nostrum excedunt. X. Mutuum Orationis suffragium commendatur.

I. PROPTER fastidium auditoris sermo subtrahendus fuit, sed propter obsequium Martyris exhibendus. Ita ergo adjuvante Domino moderabitur, ut nec onerosus sit, nec forte diminutus, (b) quantum sufficientiæ satis est. Illuxit dies Romæ solemnissimus, qui magna frequentia populi celebratur. Adjungimur nos, quamvis absentes corpore, præsentis tamen spiritu fratribus nostris in uno corpore sub uno capite. Neque enim, ubi sepulcrum corporis ejus est, ibi tantum memoria meriti ejus. Devotio ubique debetur. Caro uno loco ponitur, sed spiritus victor cum illo est, qui ubique est. Erat beatus Laurentius in corpore, sicut

accepimus, adolescens, vir gravis in animo, quem multum commendabat ætas viridior, corona immarcescibilior. Erat autem diaconus, officio inferior episcopo, corona æquatus Apostolo. Hæc autem solemnitas omnium Martyrum gloriosorum ad hoc instituta est in Ecclesia, ut ad imitationem, qui non viderunt patientes, adducantur fide, commemorentur (a) solemnitate. Excideret enim fortasse de cordibus hominum, quod non anniversarius ordo repeteret. Et non omnium martyrum ubique possunt esse ferventes solemnitates, nam quotidie non deessent. Non enim vel unus dies inveniri in anni cursu potest, quo non per diversa Martyres coronati sunt. Sed ferventiores solemnitates, si continuæ essent, afferrent fastidium; intervalla autem renovant affectum. Nos tantum audiamus quod jussum est, attendamus quod promissum est. In cujushbet Martyris solemnitate ita præparemus cor nostrum festivitati ejus, ut non separemur ab imitatione ejus.

II. Homo enim erat, et nos homines sumus. A quo ille factus est, ab ipso et nos. Quo pretio emptus est, ipso et nos. Non debet itaque homo Christianus dicere: Quare ergo? Imo non debet dicere: Ego non. Sed: Quare et ego non? Audistis beatum Cyprianum martyrum et exemplum et tubam: *In persecutione, inquit, militia, in pace conscientia coronatur* (b). Nemo ergo sibi putet deesse tempus. Non semper adest tempus passionis, semper autem est devotionis. Nec se quisquam infirmum putet, ubi Deus vires operatur, ne, cum sibi timet, de ipso operatore desperet. Propterea id exemplis Martyrum omnes ætates Deus esse voluit, et utrumque sexum. Coronati sunt senes, coronati sunt juvenes, coronati adolescentes, coronati pueri, coronati viri, coronatæ fœminæ. Et in fœminis omnis ætas coronata est, nec dixit fœmina: Impar sum sexu ad devincendum diabolum. Attendit magis hostem deiciendum, a quo dejecta est, et expugnandum fide, cui consenserat seductione. Numquid et fœminæ de suis viribus præsumpserunt? Omni enim homini dictum est: *Quid enim habes, quod non accepisti* (I Cor. IV, 7)? Gloria ergo Martyrum gloria Christi præcedentis Martyres, implentis Martyres, coronantis Martyres. Verumtamen, quamvis alio sit tempore pax, alia persecutio, deest alicui tempori occulta? Nunquam deest. Leo ille draco, nec semper sævit, nec semper insidiatur, sed semper persequitur. Quando sævitia est aperta, non sunt occultæ insidiæ. Quando occultæ sunt insidiæ, non est aperta sævitia. Id est, quando ut leo rugit, non ut draco serpit. Quando ut draco serpit, non ut leo rugit; tamen quia aut leo est, aut draco, semper persequitur. Quando tacet fremitus, insidias cave. Quando insidiæ produntur, in fremitu leonem devita. Et leo autem, et draco devitatur, si semper cor in Christo servetur. Quidquid in hac vita metuendum est, transiturum est. In alia vero vita, et

(a) In Codice fol. 31. pag. 2. inscriptus: *Sermo sancti Augustini ep. in Natali sancti Laurentii*. Initium innuit, tunc aliquid fuisse a quibusdam, qui Martyrum festos dies intempestivis tripudiis profanabant, quo etiam infra n. 4. perinet. Cætera varii argumenti Sermo in Editione collocandus post sermonem CCCV.

(b) Excidit fortasse: sed.

(a) Putem commoneantur.

(b) Ita sanctus Pugil terminat Tractatum suum de Exhortatione Martyris, qui in Africæ Ecclesiis publice legi solius ex hoc loco Augustini videtur.

quod amandum est, non transit, et quod timendum est, non transit.

III. Certe modo in Evangelio Dominus alloquebatur Judæos, et dicebat eis: *Vae vobis, Scribæ, et Pharisei! quia extrultis monumenta Prophetarum, et dicitis: Si essemus tempore patrum nostrorum, non consentiremus eis in necem Prophetarum. Certe testimonium perhibetis, quia filii estis eorum, qui occiderunt Prophetas. Et vos implebitis mensuram patrum vestrorum.* Cum enim dixissent: *Si essemus tempore patrum nostrorum, non consentiremus eis in necem Prophetarum* (Matth. xxiii, 29-32), confirmaverunt se filios esse illorum. Nos autem, si rectum iter tenemus, non dicimus patres nostros, qui occiderunt Prophetas, sed patres nostros dicimus, qui occisi sunt a patribus illorum. Sicut enim degenerat quisque moribus, sic filius sit moribus. Quia utique, fratres, filii Abrahæ dicti sumus, Abrahæ nec faciem novimus, nec de genere ejus stirpem carnis ducimus. Quomodo ergo ejus filii? Non in carne, sed in fide. *Credidit enim Abraham Deo, et deputatum est illi ad justitiam* (Gen. xv, 6). Si ergo iustus Abraham, quia credidit, omnes post Abraham imitantes fidem Abraham facti sunt filii Abraham. Judæi ex carne nati degeneraverunt, nos ex alienigenis orti imitando assecuti sumus, quod illi degenerando perdidit. Absit ergo, ut pater illorum Abraham, quamvis de carne venerunt Abraham. Patres illorum illi fuerunt, de quibus et ipsi confessi sunt. *Si essemus, inquit, tempore patrum nostrorum, non eis consentiremus in necem Prophetarum.* Quomodo dicis, te non fuisse consensurum eis, quos patres tui dicis? Si patres erant, filius es. Si filius es, consensurus eras. Si autem consensurus non eras, filius non es. Si filius non es, non sunt illi patres. Dominus ergo ex hoc eos convincit facturos, quod illi fecerunt, quia patres suos eos esse nominaverunt. Certe, inquit, *testimonium ipsi perhibetis vobis, quia filii estis eorum, qui occiderunt Prophetas, quia dixistis eos patres vestros. Et vos implebitis mensuram patrum vestrorum.*

IV. Et nunc consideremus, qui sint filii occisorum, et qui sint filii occidentium. Et videtis multos currere ad Memorias Martyrum, benedicere calices suos de Memoriis Martyrum, redire saturatos de Memoriis Martyrum, et tamen discute illos, et invenies inter persecutores Martyrum. Per ipsos enim tumultus, seditiones, saltationes omnis luxuriæ, quas odit Deus, et modo, quia illos jam coronatos lapidibus non possunt, calicibus persequuntur. Qui erant, et quorum filii erant, quorum saltationes recenti, et prope hesternæ Memoria de loco sancti Martyris Cypriani prohibita sunt (a)? Certe saltabant ibi, et gaudebant ibi, et solemnitate ipsam, quasi gauderent, magnis votis expectabant, et ad eum diem semper venire cupiebant. Inter quos numerandi sunt? Inter persecutores Martyrum, an inter filios Martyrum? Apparuerunt, quando prohibiti in seditionem tumuerunt. Filii lau-

dant, persecutores saltant. Filii hymnos dicunt, illi convivia producunt. Non ergo interest, quomodo honorare videantur. Tales enim sunt, qui honorant, quales illi fuerunt, qui dixerunt: *Si essemus illis temporibus, non consentiremus patribus nostris in necem Martyrum, aut in necem Prophetarum.* Consentite modo fidei Martyrum, et credimus, qui non eratis consensuri interfectoribus Martyrum. Martyres unde coronati sunt? Credo, viam Dei ambulando tolerando, inimicos etiam suos diligendo, pro eis obsecrando. Hæc est corona Martyrum, hoc meritum Martyrum. Amas, imitaris, landas, filius es Martyris. Vitam fers contrariam, referes et tunc manum contrariam (a).

V. Proinde, dilectissimi, quoniam persecutio, sicut dixi, nunquam deest, et diabolus aut insidiatur, aut sævit, semper parati esse debemus corde fixo in Domino, et, quantum possumus, inter istas molestias, tribulationes, tentationes orare nos fortitudinem a Domino, quoniam per nos ipsi parvi et nulli sumus. Quid de nobis dicamus? Paulum Apostolum, cum legeretur, audistis. *Sicut abundant, inquit, passionibus Christi in nobis, sic abundat per Christum et consolatio nostra* (2 Cor. i, 5). Sicut in Psalmo dicitur: *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, exhortationes tuæ, Domine, jucundaverunt animam meam* (Psal. xciii, 19). Quomodo hoc dictum est in Psalmo: *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, ita exhortationes tuæ jucundant animam meam*, sic dictum est ab Apostolo: *Sicut abundant passionibus Christi in nobis, sic abundat per Christum consolatio nostra.* Deficeremus, cum adesset persecutio, si deesset consolator. Et quia vires ipsæ vel tolerandi, vel quædam relaxatio vivendi ad tempus propter necessarium ministerium non erant ab ipsis, videte quid dixerit. *Notum vobis facio, fratres, de tribulatione nostra, quæ facta est in Asia, quia supra modum et ultra vires gravati sumus* (1 Cor. i, 8). Tribulatio illa transcendit vires humanas, numquid et auxilia divina? *Supra modum, inquit, et ultra vires gravi sumus.* Quantum ultra vires? Vide, quia de animi viribus dicit: *Ita, ut tæderet nos etiam vivere.* Quomodo affectus erat Apostolus multitudine pressuram, ut, quem charitas vivere instigabat, tedium a vita prohiberet? Quomodo eum charitas vivere cogebat, charitas illa, de qua alio loco dicit: *Permanere autem in carne necessarium propter vos* (Philipp. i, 24). Ecce tanta increverat persecutio, et tanta tribulatio, ut tæderet eum etiam vivere. Ecce timor et tremor venerunt super eum, et contexerunt eum tenebræ; sicut audistis, cum diceretur in Psalmo: *Vox enim corporis Christi est, vox membrorum Christi. Vis ibi agnoscere vocem tuam? Esto membrum Christi. Timor, inquit, et tremor cecidit super me, et contexerunt me tenebræ. Et dixi: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, et volabo, et requiescam* (Psal. lxxv, 6, 7)! Nonne hoc videtur dixisse Apostolus, eum ait: *Ita, ut tæderet nos etiam vivere?*

(a) Confer. Serm. CCCXI. in Nat. Cypriani Edit. Maur. T. V. col. 1252. n. 5. ubi restem illam ope episcopi sublatam ait.

(a) Sinistram puto in extremo Judicio.

Quodam modo tædium passus est a visco carnis, quando volare volebat ad Christum. Abundantia tribulationum infestabat viam, sed non intercludebat. Tædebat vivere, sed hoc non in illa æterna vita, de qua dicit: *Mihi vivere Christus est, et mori lucrum* (Philipp. i, 21). Sed quia ex charitate hic tenebatur, quid sequitur? *Si autem vivere in carne hic mihi fructus operis est, et quid eligam, igroro. Compellor autem e duobus concupiscentiam habens dissolvi, et cum Christo esse. Quis dabit mihi pennas sicut columbæ? Manere autem in carne necessarium propter vos* (Ibid. 22-24). Cesserat susurrantibus pullis suis, tegebat passis alis, fovebat pullos, sicut ipse ait: *Factus sum parvulus in medio vestrum, tanquam nutrix fovens filios suos* (I Thess. ii, 7).

VI. Et videte, fratres; modo lectum est in Evangelio: *Quoties volui congregare filios tuos, tanquam gallina pullos suos, et noluisti* (Matth. xxiii, 37). Attendite gallinam, attendite et alias aves, quæ in nostris oculis nidificant. Ova fovant, pullos nutriunt. Nullam videbitis infirmari cum filiis. Videte gallinæ habitum, quando pullos alit, quemadmodum mutatur vox ejus, et in quamdam raucedinem frangitur. Pennæ ipsæ non collectæ et alacres, sed hispidae et languidæ, ita ut si videas avem allam, cujus nidum ignores, non agnoscas, an ova habeat, vel pullos. Gallinam autem cum videris, etiamsi ova ejus non videas, nec pullos ejus videas, ex ipsa voce et habitu corporis intelligas matrem. Quid ergo fecit mater nostris Sapientia? In carne infirmata est, ut pullos colligeret, ut generaret, ut foveret: sed infirmum Dei fortius est hominibus. Sub has alas infirmitatis carnis suæ, sed sub occultam potentiam Divinitatis suæ colligere volebat filios Jerusalem. Hoc Apostolum suum docuerat, quia hoc in illo ipse faciebat. Hoc enim ait ipse Apostolus: *Vultis experimentum accipere ejus, qui in me loquitur. Christi* (2 Cor. xiii, 3)? Et passiones Christi dicit in se abundasse, non passiones suas, sed passiones Christi. Erat enim in corpore Christi, et erat membrum Christi, et quidquid cum pullis fovendis agebatur in Apostolo, et in membro suo, caput agebat. Hic ergo Apostolus attendens infirmitatem pullorum suorum affectu et desiderio, ut columba, volare cupiebat, sed charitate filiorum, ut gallina, remanebat. *Ipsi, inquit, in nobis metipsis responsum mortis habuimus, ut non fidentes in nobis simus, sed in Deo, qui suscitavit mortuos, qui de tantis mortibus eruit nos, et eruet in quem speramus, quoniam et adhuc eruet* (Id. i, 9, 10). *Erui, et eruet* quid ait? Servat vitam istam nostram vobis. De multis enim mortibus eruit ne opprimeretur a persecutoribus, ne citius quam pullis opus erat, coronaretur, secundum illud, quod ait: *Manere autem in carne necessarium propter vos. Sed hoc confidens, novi, quia manebo, et permanebo omnibus vobis ad profectum vestrum, et gaudium fidei* (Philipp. i, 24, 25). Cupiditas ad alium rapiebat, necessitas alibi retinebat. *Dissolvi, inquit, et esse cum Christo multo magis optimum* (Ibid. 23). Istud non dixit *Necessarium*, sed *optimum*. Quod

est enim optimum, per se appetitur, quod necessarium, ex necessitate assumitur; inde necessarium nominatur.

VII. *Necessariæ rei necessitas nomen imposuit* Proinde nunc nobis necessarius cibus est iste, quo utimur; ad sustentandam temporalem vitam necessarius cibus est; ille autem optimus cibus virtutis, et sapientiæ, panis vivus, semper efficiens, nunquam deficiens (a). Ille optimus est, iste necessarius est. Proinde cum transierit ista necessitas famis, et sustentandi mortalis corporis, non erit iste cibus jam necessarius. Quid enim ait Apostolus? *Esca ventri, et venter escis; Deus autem et hunc et has evacuabit* (1 Cor. vi, 13). Quando autem evacuabit? Quando corpus hoc animale resurgens fit spirituale. Ibi enim nulla erit indigentia, et non ibi erunt opera necessitatis. Omnia enim ista, fratres, et bona, quæ hic dicuntur, opera, et ea ipsa opera, quæ monemur ut faciamus quotidie, necessitatis opera sunt. Quid tam bonum, quid tam præclarum, quid tam laudabile Christiano, quam frangere panem esurienti? Egenum sine tecto inducere in domum? Videre nudum, et vestire? Videre mortuum, et sepelire? Videre litigantem, et concordare? Videre infirmum, et visitare, aut curare? Omnia hæc laudabilia opera sunt. Attendite et videte, quia necessitas ea peperit. Frangis enim panem, quia vides esurientem. Si nemo esuriret, cui frangeres panem? Tolle necessitatem aliterius miseriæ, non erit opus tuae misericordiæ. Sed tamen per hæc opera, quæ necessitas venit, pervenimus ad illam vitam ubi necessitas non erit, quomodo per navem ad patriam. In patria semper mansuro, nunquam peregrinatio navis opus non erit; sed illa navis, quæ ibi opus non erit, illuc ipsa perducit. Cum perventum fuerit, ista non erunt, sed nisi hic adimpleantur, illuc perveniri non potest. Estote itaque alacres in bonis operibus necessitatis, ut sitis boati in perfruitione illius æternitatis, ubi jam necessitas moritur, quia mater omnium necessitatum mors ipsa morietur. *Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem, et mortale hoc induere immortalitatem*. Quando dicetur morti: *Ubi est, mors, victoria tua? ubi est, mors, aculeus tuus* (1 Cor. xv, 53-55)? absumptæ morti, et devictæ dicetur: *Quia novissima inimica destruetur mors* (Ibid. 26).

VIII. Modo autem omnibus necessitatis operibus cum morte pugnatur. Defectus enim omnis ad mortem trahit, et sustentatio omnis a morte revocat, et ita motabile est corpus, ut quodam modo aliæ mortes aliis mortibus pellantur. Quidquid assumitur, ubi diu perseverari non potest, quodam modo inchoatio mortis est. Jam videte istam vitam. Si quidquid assumitur, ubi permaneri diutius non potest; ubi, si diutius permanseris, moreris, inchoatio mortis est, et tamen, nisi assumatur, alia mors non pellitur. Verbi gratia, non manducat. Si manducaverit, et digerit, reficitur. Cum non manducat, assumit jejunium, ut mortem, quam factura erat crapula, repellat a se. Nisi

(a) Ισθιζες περιποιήσῃ fortasse paulo aliter interpungenda foret.

assumpserit abstinentiam et jejunium, non a se illud repellat. Rursus in hoc jejunio, quod assumpsit, ut mortem crapulae repelleret, si perseverare in illo voluerit, aliam mortem famis timebit. Sicut ergo assumpsit jejunium, ut mortem crapulae devitaret, sic assumpturus est cibum, ut mortem jejunii devitet. Quidquid enim horum assumpseris, si in eo perseveras, deficies. Ambulando fatigatus eras, si permanseris in ambulando, fatigatione ipsa deficies, et morieris. Ut ergo non deficias ambulando, requiescis sedendo. Perdura in sedendo, et inde morieris. Somnus te gravis oppresserat; evigilandum est, ne moriaris. Vigilando morieris, nisi rursus dormieris. Da mihi, quod assumas in adjutorium in malum, quod gravabat, pellendum, ubi securus ita sis, ut in eo perseverare vellis. Quidquid assumpseris, hoc ipsum timendum erit. Ergo in omni mobilitate et mutabilitate defectionum, et adjutoriorum cum morte pugnatur. Cum autem corruptibile hoc induerit incorruptionem, et mortale hoc induerit immortalitatem, dicetur morti: *Ubi est, mors, contentio tua? ubi est, mors, aculeus tuus?* Videbimus, laudabimus, permanebimus. Nulla erit ibi indigentia, nullum adjutorium requiretur. Non invenis mendicum, cui panem frangas; aut peregrinum, quem in domum recipias. Non invenis sitientem, cui calicem porrigas; nec nudum, quem cooperias; nec aegrotum, quem visites; nec litigantem, quem concordes; nec mortuum, quem sepelias. Omnes cibo justitiae et potu sapientiae saginantur, omnes immortalitate vestiti sunt, omnes in patria sua aeterna vivunt. Omnium sanitas ipsa aeternitas est, aeterna sanitas, aeterna concordia. Nemo litigat, nemo judicem querit, nemo arbitrum compositionis, nemo sententiam ultionis. Nulla aegritudo, nulla mors.

IX. Haec dicere potuimus, quae ibi non erunt; quae vero ibi erunt, quis dicat? Quod nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit (1 Cor. ii, 9). Recte ergo Apostolus: *Non sunt condignae passionibus hujus temporis ad supervepturam gloriam, quae revelabitur in nobis* (Rom. viii, 18). Quidquid passus fueris, o Christiane, scito nihil esse ad id, quod accepturus es. Certe hoc fide retinemus, de corde tuo hoc non recedat. Non potes hoc capere, et videre, quid eris, quale ergo erit quod ab eo, qui capturus est, capi non potest? Utique nos erimus, quod erimus, et capere non possumus, quod erimus. Supergreditur omnem infirmitatem nostram, supergreditur omnem cogitationem nostram, supergreditur omnem intellectum nostrum, et tamen nos erimus. *Dilectissimi*, ait Joannes, *filius Dei sumus*; utique jam adoptione, fide, pignore. Pignus accepimus, fratres, Spiritum sanctum. Quando fallit, qui tale pignus dedit? *Filius Dei*, inquit, *sumus, et nondum apparuit, quid erimus*. Scimus, inquit, quia cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum, sicuti est. Dixit: *Nondum apparuit, et id, quod Nondum apparuit, non dixit. Nondum apparuit, quod erimus*. Diceret: *Illud erimus, et tales erimus*! Quidquid diceret, cui diceret? Non audeo dicere: Quia

liceret? sed certe: Cui diceret? Et forte enim erat, qui diceret, quia ipse est, qui in Christi pectore recumbat, et de ejus pectore in illo convivio sapientiam bibebat, quae sapientia saginatus eructavit: *In principio erat Verbum* (Joan. i, 1). Ergo hoc dixit: *Scimus, quia, cum apparuerit, quod erimus, similes ei erimus, quoniam videbimus eum, sicuti est*. Cui similes? Utique ei, cujus filii sumus. *Dilectissimi*, ait, *filius Dei sumus, et nondum apparuit, quod erimus*. Scimus, quia, cum apparuerit, similes ei erimus, cujus filii sumus, *Quoniam videbimus eum, sicuti est* (1 Joan. iii, 2). Jam modo, si vis esse, cui similis eris, si vis nosse, cui similis eris, attende ipsum, si potes. Nondum potes. Ergo nescis, cui similis eris, propterea nescis, quantum similis eris. Nesciendo ergo adhuc, quod est ille, nescis, quod eris et tu.

X. Hoc ergo meditanes, charissimi, semper expectemus gaudium nostrum sempiternum, et semper oremus fortitudinem in laboribus et tentationibus temporalibus, sive nos pro vobis, sive vos pro nobis. Ne putetis enim, fratres, nostras orationes esse vobis necessarias, et vestras orationes nobis non esse necessarias. Invicem nobis necessariae sunt orationes pro invicem, quia ipsae orationes pro invicem charitate constantur, et hoc sacrificium tanquam de ara pietatis suavissime fragrat Domino. Si enim Apostoli dicebant, ut oraretur pro illis, quanto magis nos longe impares, sed utcumque vestigia eorum sequi cupientes, et quantum assequamur, nec scire valentes, nec dicere audentes. Illi ergo tales Viri orari pro se volebant ab Ecclesia, et dicebant: *Quia gloria vestra sumus, sicut et vos nostra in diem Domini nostri Jesu Christi* (11 Cor. i, 14). invicem pro se orabant ante diem Domini nostri Jesu Christi, gloria in die, infirmitas ante diem. Oretur in infirmitate, ut gaudeatur in gloria. Etenim diversis temporibus illuc tamen uno tempore omnes perventuri sumus. Hinc exeundi diversa sunt tempora; illuc accipiendi unum tempus est. Semel enim et simul congregabimur, ut accipiamus, quod diversis temporibus et credidimus, et desideramus. Quemadmodum operarii illi in vinea alii ducti sunt hora prima, alii hora tertia, alii sexta, alii nona, alii decima (Matth. xx). Diversis temporibus vocati sunt, sed uno tempore merces omnibus persolvitur. Conversi ad Dominum, etc.

SERMO XIV.

In Natali Cypriani Martyris (a).

SYNOPSIS.

I. S. Cypriani Laus in Domino. II. Quibuscum conflegendum Christiano. III. Contra Spectacula Paganorum. IV. Contra Superbiam. V. Cypriani laus repetita.

I. SANCTA solemnitas beatissimi Martyris, quae nos in nomine Domini congregavit, de meritis et gloria tanti Martyris exigit aliquid digne dici. Virtutibus enim ejus

(b) In Codice fol. 36. p. 2. inscriptus: *Item sermo sancti Augustini ep. De triplici Christianorum pugna, et graviter contra Paganorum Spectacula. Editioni inserendus post sermonem CCCXIII.*

et gloriæ posset forte humana lingua sufficere, si se voimisset ipse laudare. Verumtamen et nos devotione magis quam facultate laudemus eum, in eo Dominum laudemus in eo, Dominum in illo, et illum in Domino. Quid enim esset in Domino, vox Martyrum de Psalmo modo, cum legeretur, audita est: *Auxilium nostrum in nomine Domini* (Psal. cxxiii, 8). Si auxilium omnium nostrum in nomine Domini, quanto magis Martyrum. Ubi major pugna, ibi majus auxilium necessarium est. Duo sunt enim, quæ faciunt Christianorum angustam viam: voluptatis abjectio, et tolerantia passionis. Vincis, quicumque confligis, si viceris, quod libet, et terret. Vincis, inquam, Christiano, quicumque confligis, si viceris, quod libet, et terret. Aliud, quod libet; aliud, quod terret. Sed nunc de Martyrum agitur gloria. Facile est Martyrum sollemnia celebrare; difficile est Martyrum passiones imitari.

II. Angustam, ut dicere coeperam, et arctam Christianorum viam duæ res faciunt: contemptus voluptatis, et tolerantia passionis. Quisquis ergo configit, sciat se cum toto mundo confingere, et conficiens cum toto mundo, hoc duo vincat, et vincit mundum. Vincat, quidquid blanditur; vincat, quidquid militatur. Voluptas enim falsa est, pona transitoria. Si vis intrare per angustam portam, claudere portas cupiditatis et timoris. His enim tentat ille tentator ad erudiendam animam. Janua cupiditatis promittendo tentat; janua timoris minando tentat. Est, quod cupias, ut ista non cupias. Est, quod timeas, ut ista non timeas. Non auferatur cupiditas, sed muletur. Timor non extinguatur, sed in aliud transferatur. Quid cupiebas? Quid mundo blandienti cedebas? Quid cupiebas? Voluptatem carnis, concupiscentiam oculorum, ambitionem sæculi. Nescio, quis istorum trium capitum est carnis infernus. Sed audi apostolum Joannem, qui super pecus Domini discumbebatur, et hoc in Evangelio eructabat, quod in convivio Christi bibebatur, audi eum dicentem: *Nolite diligere mundum, neque ea, quæ sunt in mundo. Si quis dilexerit mundum, non est charitas Patris in illo, quoniam omnia, quæ in mundo sunt, concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et ambitio sæculi* (1 Joan. ii, 15, 16). Dicitur ergo mundus hoc coelum et terra. Non ipsum mundum vituperat, qui dicit: *Nolite diligere mundum*. Qui enim istum vituperat, artificem mundi vituperat. Audiat mundum his uno loco nominatum sub diversis significationibus. De Domino Christo dictum est: *In hoc mundo erat, et mundus per eum factus est, et mundus eum non cognovit. Mundus per eum factus est* (Joan. i, 10). *Auxilium nostrum in nomine Domini, qui fecit coelum et terram* (Psal. cxxiii, 8). *Mundus per eum factus est. Levavi oculos meos in montes, unde ventet auxilium mihi* (Id. cxv, 1, 2). *Auxilium meum a Domino, qui fecit coelum et terram*. Iste mundus a Deo factus est: Et mundus eum non cognovit. Dilectus mundi, amator operis, contemptor artificis, amator migræ. Rumpo funes a creatura, alliga ad creatorem. Muta amorem, muta timorem. Non enim sa-

clunt bonos et malos mores, nisi boni vel mali amores. Magnus iste vir, dicit aliquis, bonus est, magnus est. Unde? quæso. Multa novit. Quid diligat quæro, non quid sciat. *Nolite ergo diligere mundum, neque ea, quæ sunt in mundo. Si quis dilexerit mundum, non est charitas Patris in illo, quoniam omnia, quæ in mundo sunt, (nunc in dilectoribus mundi; ea, quæ sunt in dilectoribus mundi) concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum, et ambitio sæculi*. In concupiscentia carnis voluptas est. In concupiscentia oculorum curiositas est. In ambitione sæculi superbia est. Qui tria ista vincit, non ei remanet omnino in empenditate, quod vincat. Multi rami, sed triplex radix. Quanta mala habet, quanta mala facit carnalis voluptatis appetitio! Inde adulterii, fornicationes, inde luxurie, inde ebrietas. Quidquid trahit sensus illiciti, et mentem penetrat suavitate pestifera, addit carni mentem, deturbat exercitorem, subit servienti imperantem. Et quid poterit homo lacere rectum in se ipso perversus?

III. Quæ mala facit turpis curiositas, concupiscentia vena oculorum, ariditas iniquorum spectaculorum, insania stadiorum, nullo premio consequente conciliatus certaminum! Certant aurigæ aliquo premio, litigant pro aurigis populi aliquo premio (a). Sed delectat auriga, delectat venator, delectat scenitor. Hanc honestum delectat turpitudine? Mula etiam cupiditatem spectaculorum. Exhibet Ecclesia meriti tunc honorabilia et veneranda spectacula. Modo legebatur Passio beati Cypriani. Aure audiebamus, mentis spectabamus, certantem videbamus, periclitanti quodam modo timebamus, sed Dei adiutorium sperabamus. Denique vultis nosse cito, quid intersit inter spectacula nostra et theatrica? Nos, quantum in nobis viget sana mens, Martyres, quos spectamus, cupimus imitari. Nos, inquam, sanctos Martyres, quos certantes spectamus, cupimus imitari. Honestè spectator! in theatris cum spectas. Insanis, si apud imitari quem diligis. Ecce ego specto Cyprianum, amo Cyprianum. Si irascaris, maledicere mihi, et dic: Talis sis! specto, delector, quantum valeo, lacertis mentis amplexor. Video certatorem, audio victorem. Irascere, si dixi, et dic mihi: Talis sis! Vide, si non amplector; ride, si non opto; ride, si non cupio; ride, si non indigno me possum dicere; refrigere tamen avertique non possum. Specta tu, delectare tu, ama tu. Noli irasci, si dixerò: Talis sis! Sed parco, non dico. Agnosce amicum. Spectacula muta inactum. Tales amemus, quos imitari, quantum valeamus, optemus. Sed infamis est ille, qui spectatur; qui spectat, honestus est. Cesset cupiditas emptoris, et nulla erit turpitudine venalis. Infamiam spectando confirmas. Quid provocas, quod accensas? Miror, si amati tui non te aspergit infamia. Sed non te aspergat, immaculata maneat honestas, si potest, spectatrix libidinum, emptrix turpium voluptatum. Audeo prohibere spectacula? Audeo prohibere? Audeo plane. Dat mihi fidu-

(a) De ejusmodi contentionibus varia in Martialis Epigram. et in Scripturibus Hist. Aug.

ciam locus iste, et qui me constituit in isto loco. Potuit sanctus Martyr sævientes sustinere Paganos, ego non audeam audientes instruere Christianos? Ego metuam tacitas offensiones, cum ille contempserit apertos furores? Dicam prorsus. Certe redarguar in cordibus audientium, si falsa dico. Optime facit, omnino optime facit antiqua disciplina Romana, quæ omne genus Histrionum infami loco deputavit. Non illis ullus honor in Curia, non saltem in plebeia (a) tribuitur. Undique ab honestis remoti, et honesti venales (b) præpositi. Quid a te propter dignitatem Decurii (c) removisti, et propter voluptatem tibi in theatro posuisti? Consonet dignitati tuæ voluptas tua. Et ipsi miseri addicti sunt spectantium cupiditatibus, spectantium insanientibus voluptatibus. Remove ista omnia, et liberantur. Misericordiam in illos facit, qui spectare noluerit.

IV. Dicta sint hæc de concupiscentia oculorum. Ambitio sæculi quantum mali habet! Ibi omnis superbia. Et quid est pejus superbia? Sententiam Domini audi. *Deus superbis resistit; humilibus autem dat gratiam* (Jacobi iv, 6). Ergo et ambitio sæculi maligna est. Dicet aliquis: Sine illa non possunt esse sæculi Potestates. Prorsus possunt. Nescio, quis auctor ipsorum ait: Suam quisque culpam auctores ad negotia transferunt (d). Prorsus possunt. Rector est in potestate constitutus. Erigat, et rexit. Sed humana mens pergit in elationem. Frenetur elatio. Hominem se esse cognoscat, qui de homine judicat. Dispar est dignitas, sed communis est ipsa fragilitas. Hoc qui pie, sancteque cogitat, et habet potestatem, et non pergit in elationem. Vicit ista omnia Cyprianus. Quid enim non vicit, qui vitam ipsam omnibus tentationibus redundantem contempsit. Mortem illi minatus est iudex; ille confessus est Christum, paratus mori pro Christo. Ubi mors venerit, nulla remanebit ambitio, nulla curiositas oculorum, nulla appetitio sordidarum et carnalium voluptatum. Una vita contempta omnia superantur.

V. Beatus ergo Cyprianus laudetur in Domino, quia omnia ista vicit. Quando hoc posset, si non adjuvisset Dominus? Quando vinceret, si non spectator, qui coronam parabat vincenti, subministraret vires laboranti? Gaudet plane et ipse, gaudet pro nobis, non pro se, quando in Domino laudatur. Mitis enim est valde, et scriptum est: *In Domino laudabitur anima mea. Audiant mites, et lætentur* (Psal. xxxi, 3). Mitis erat. In Domino vult animam suam laudari. *In Domino laudetur anima ejus. Honoretur etiam corpus ejus. Quia Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus* (Id. lxxii, 1). Sancte celebretur, tanquam a Christianis celebretur. Non enim aram

constituimus, tanquam Deo, Cypriano, sed Deo vero aram fecimus Cyprianum (a).

SERMO XV

Item in Natali Cypriani Martyris (b).

SYNOPSIS.

I. Gaudium de religiosa populi frequentia, et victoria Martyrum. II. Delusa Persecutorum a Martyribus consilia. III. Ecclesia Persecutorum victrix. IV. Persecutorum, ut Christi, ita Cypriani multi conversi.

I. PSALMUM cantavimus: *Benedictus Dominus, qui non dedit nos in venationem dentibus eorum* (Psal. cxxiii, 6). Donis Dei debita gratulatio. *Benedictus Dominus, qui non dedit in venationem dentibus eorum.* Vox est certe gratulationis, et digna gratulatio. Et quando tantis donis divinis humana sufficit gratulatio? Quando in isto loco beatissimus Martyr sacrum sanguinem fudit, nescio utrum tanta hic fuerit turba furentium, quanta nunc est multitudo laudantium. Iterum dico; delectat enim me, populum videre in domo Domini religiosissime in hunc locum convenientem, et tempora temporibus comparare. Unde iterum dico, et repeto, et vestris sensibus, quanta possum, devotione commendo: Quando in isto loco beatissimus Martyr sacrum sanguinem fudit, nescio utrum tanta hic fuerit turba furentium, quanta nunc est multitudo laudantium. Sed, etsi fuit, fuit *Benedictus Dominus, qui non dedit nos in venationem dentibus eorum.* Quando occidebant, se vicisse credebant. Vincebantur a morientibus, et gaudebant, si vincebantur. Utique furebant. Abscessit ergo turba furentium, successit multitudo laudantium: Dicat, dicat multitudo laudantium: *Benedictus Dominus, qui non dedit nos in venationem dentibus eorum.* Dentibus quorum? Dentibus inimicorum, dentibus impiorum, dentibus persecutorum Jerusalem, dentibus Babylonix, dentibus civitatis inimicæ, dentibus turbæ in sceleribus insanientis, dentibus turbæ Dominum persequentis, creatorem deserentis, ad creaturam se convertentis, manu facta colentis, eum a quo facta est, contemnentis. *Benedictus Dominus, qui non dedit nos in venationem dentibus eorum.*

II. Vox Martyrum est. Eorum profecto vox est qui pro Christi nomine occidi, quam negando Christum vivere maluerunt. Si ergo illi occidere voluerunt, isti occisi sunt. fecerunt, quod voluerunt illi, passi sunt isti, quomodo: *Benedictus Dominus, qui non dedit nos in venationem dentibus eorum?* Qualis gratulatio est: *Benedictus Dominus, qui non dedit*

(a) Confer finem Sermonem CCCXIII. et Serm. CCCX. n. 2. T. V. edit. Maur.

(b) In Codice fol. 37. p. 2. inscriptus: *Item Sermo sancti Augustini ep. De Martyrum, et Ecclesie in illis victoria. Sermo fortasse notatus a Possidio in Indiculo Opp. c. 8. De Venatoribus Dei et sæculi.* Psalmi enim versiculus, qui supra citatur, exponitur de dentibus persecutorum, et de dentibus Ecclesie, ut in decursu liquet. Locandus in Editione post præcedentem XIII.

(a) In Conventu plebis aliquo

(b) Logo: *venales*, i. e. Servi domi, et in familia nati.

(c) Seu Decurionatus, quod munus in Colonis et Municipiis Senatorii instar erat.

(d) An Seneca *epist.* 50 ad Lucil. *Ut intelligas tua vitia esse, quæ putas rerum?*

nos in venationem dentibus eorum? Quid persecutores non occidere, sed devorare voluerunt, id est, in corpus suum transferre. Pagani erant, impii erant, daemonum et idolorum cultores erant. Hoc nos facere volebant, quando devorare cupiebant. Intendite, quid cibo faciamus, quando manducamus. Quid utique facimus, nisi in corpus nostrum transferimus? Erat torpore impiorum, devoraverunt eos, qui eis ad impiam consenserunt. In eorum corpus procul dubio transierunt. Martyres ergo illi instantibus, ut Christus negaretur, et idolam adoraretur, resisterunt constanter, idolum spreverunt, Christum confessi sunt, in corpus eorum consentiendo non transierunt. Dicant, dicant, gloriose dicant, feliciter dicant, veraciter dicant: *Benedictus Dominus, qui non dedit nos in venationem dentibus eorum.* Retia perfidia est, retia impietas est, retia Christi negatio est. Extenta sunt retia. Audis venantes. Si vis cavere venantes, contenne terrentes. Nostis, quid faciant venatores. Ex alia parte tendunt retia, ab alia parte terrent feras, quas cogunt in retia. Malum times, quo terreris? Pejor est, quo fugis. Ergo Martyres sancti videntes, ubi venatores tetenderunt retia (ad hoc enim mortem persecutor minabatur, ut Salvator negaretur) passi sunt, sed patiando non sunt capti. Quali sagina praeda, quali pinguedine venationis Babylon impia pasceretur, si a Cypriano episcopo Dominus negaretur. Quali sagina, quali venatione, quam optima praeda Babylon impia pasceretur, si a Cypriano episcopo, doctore gentium, frustratore idolorum, proditore daemoniorum, lueratore Paganorum, confirmatore Christianorum, inflammatore Martyrum. Si ergo a tali et tanto Viro Dominus negaretur, quali venatione Babylon impia letaretur? *Benedictus Dominus, qui non dedit nos in venationem dentibus eorum.* Scieverunt, persecuti fuerunt, torserunt, incluserunt, alligaverunt, percusserunt, incenderunt, hestis subreperunt (a). Non est Christus negatus, Confessor Domini est coronatus. Illi sevitiā perdidderunt, gloriam Martyres invenerunt. *Benedictus Dominus, dicat populus christianos, dicat omnino, decet, ut dicat: Benedictus Dominus, qui non dedit nos in venationem dentibus eorum.* Modo, dicat, hic locus impletur populo confitentium, impletur populo unum verum Deum adorantium. Dicat: hic locus; tunc enim seges ista seminabatur, quando ille locus sanguine Martyris rigabatur. Noli mirari, Terra, fertilitatem tuam, si rigata es, ut hoc pulchrum.

III. Ergo *Benedictus Dominus qui non dedit nos in venationem dentibus eorum* Quibus enim viribus nos erepti sumus de dentibus impiorum? Nihil nobis arrogamus, non hoc nostrae potestati tribuimus. *Benedictus Dominus, qui non dedit nos in venationem dentibus eorum.* Quid enim eramus, quando terrebamus infirmi a fortibus, humiles a sublimibus, egeutes a divitibus, indigentes ab abundantibus? Quid

eramus, nisi Auxilium nostrum esset in nomine Patris eius, qui fecit caelum et terram (Psalm. cxxiii, 8)? Exulta, exulta, Jerusalem, exulta et tu non data in dentes venantium. Exulta et tu. Habes et tu dentes. *Dentes tui, sicut grex detonsarum.* Habes et tu dentes, o sancta Jerusalem, Civitas Dei, Ecclesia Christi, habes et tu dentes. Tibi dicitur in Cantico Canticorum: *Dentes tui, sicut grex detonsarum ascendens de lavacro, quae omnes geminos creant, et sterilis non est in illis* (Cant. iv, 2, et vi, 5). Bene, bene, quod non timuisti dentes Babyloniae. Dentes Babyloniae potestates saeculi fuerunt, dentes Babyloniae doctores illicitorum sacrorum fuerunt. His dentibus data non es. Agnosce dentes tuos. Fac tu, quod illi facere voluerunt. Convertite te. Et tu habes dentes. *Dentes tui, sicut grex detonsarum.* Quid est *Detonsarum*? Sarcinas saeculares ponentium. Quid est *Detonsarum*? Ponentium vellera, tanquam onera sarcinae saecularis. Illi erant dentes tui, de quibus scriptum est in Actibus Apostolorum, quia vendiderunt omnia sua, et pretia rerum suarum ante pedes Apostolorum posuerunt, ut distribueretur unicuique, sicut opus erat (Act. iv, 35). Percepisti vellera detonsarum tuarum. Ascendit grex ille de lavacro Baptismatis sancti. Omnes pepererunt, quia duo praecepta charitatis impleverunt. Meministis, recordati estis, tanquam instructi acclamastis, cum duo praecepta charitatis commemorarem; quae autem essent, non dixi, et tamen indicium cordis vestri voce suscepi. Agnovistis. Dicam tamen propter eos, qui ad Ecclesiam rarius accedunt. Dominus dicit, Magister veracissimus dicit, Princeps Martyrum dicit: *Diliges Dominum Deum tuum in toto corde tuo, et in tota anima tua, et in tota mente tua, et diliges proximum tuum tanquam te ipsum. In his duobus praeceptis tota Lex pendet et Propheta* (Matth. xxii, 37 - 40). Dentes ergo tui in Deo vicerunt, quia tales geminos pepererunt. Tibi dicitur habenti tales dentes, tibi dicitur, o Ecclesia, in figura beatissimi Petri: *Surge, macta et manduca* (Act. x, 13). Surge. Petro dictum est, quando vas submissum de caelo in figura animalium omnis generis portabat esurienti Petro, id est, avidae Ecclesiae, Surge, quid esuris? Surge, cibus tibi paratus est. Dentes habes; *Macta et manduca.* Occide, quod sunt; fac, quod es. Occide quod sunt, verte in quod es. Bene audisti tales dentes habens, bene mactasti, bene manducasti. Ipsos iudices, quos non timuisti, ad te attraxisti; ipsas saeculi potestates, quas non timuisti, in te convertisti; sevientem sprevisisti; honorantes fecisti. Impletum est, quod Domino tuo promissum est: *Et adorabunt eum omnes reges terrae, omnes gentes servient illi* (Psalm. lxxi, 11).

IV. Haec persecutores non credabant, quando seviebant. Quam multi ex ipsis persecutoribus, qui viderunt beatissimum Cyprianum fundentem sanguinem, genus flectentem, cervicem percussori praebentem, hic viderunt, hic speciaverunt, hic de tanto spectaculo exultaverunt, hic, hic morienti insultave-

(a) Ita membranae. Fortasse: Subjecerunt, subtraverunt.

runt. Quam multi ex eis, quod non dubito, postea crediderunt. Non dubitandum, sine dubitatione credendum est. Judæi Christi interfectores, qui pendente illo caput agitarunt insultantes, et in illo verba quæ voluerunt, dixerunt exultantes, postea in ipsum Dominum, quem crucifixerunt, crediderunt. Hæc enim poterat vacare vox Medici in cruce pendentis, et medicamentum sanitatis phreniticis de suo sanguine facientis? Non poterat ergo vacare, et inanis esse vox illa: *Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt* (Luc. xxiii. 34). Non plane vacavit. Erat ibi multitudo eorum, propter quos hæc vox de ore resonuit Veritatis. Nam postea facto miraculo, adveniente de cælo Spiritu sancto, cum linguis omnium gentium Apostoli loquerentur, stupentes repentinum miraculum, subito compuncti, ad eum, quem occiderunt, conversi sanguinem, quem sævientes fuderunt, credentes biberunt. Hoc plane et de beato Cypriano Christi sancto Martyre nullo modo est dubitandum, quod plurimi eorum, qui occisum impie spectaverunt, in ejus Dominum crediderunt, et forte etiam ipsi imitando pro Christi nomine sanguinem fuderunt. Postremo de illis incertum sit. De illis, qui tunc huic loco affuerunt, qui percussum in isto loco sanctum Cyprianum viderunt, incertum sit, utrum crediderint. Certe isti omnes, aut pene omnes, quorum voces audio exultantium, filii sunt insultantium.

SERMO XVI.

In Natali Martyrum Scillitanorum (a).

SYNOPSIS.

I. *Exemplo Martyrum Christus nec propter superflua, nec propter necessaria mundi bona negandus. II.* *Amor proximi unde, et qualis. III.* *Salus et Amicus, duo necessaria, quomodo respicienda. IV.* *Certamen Martyris cum Persecutore de superfluis. V.* *Certamen Martyris cum Persecutore de necessariis. VI.* *Quibus modis negetur Christus. VII.* *Constantiæ merces in cælo.*

I. MARTYRES sancti, testes Dei, ne vivendo morentur, moriendo vivere maluerunt, ne timendo

(a) In Codice fol. 39. inscriptus: *Sermo sancti Augustini ep. in Natali sanctorum Martyrum Scillitanorum.* Passi sunt hi Carthagine circa A. C. 200. numero, ut videtur, duodecim, oriundi ex oppido Scilla, aut Scillite Provinciæ Proconsularis Africæ. Acta eorum alia extant apud Baronium ad A. C. 202. alia e Bibliotheca Eccl. Tolet apud Bollandistas T. IV. Julii ad diem XVII quo illorum memoria agitur. In illorum Basilica Carthagine Augustinus sermonem habuit in Editione CLV. Cum vero Possidius in *Indiculo Opp. c. 9. Tractatus duos* notet, de altero ita Guil. Cuperus in *Act. SS. T. cit. p. 206.* Cum is sermo nusquam inter Augustini Opera ne quidem novissime edita compareat, existimo eum aut excidisse, aut etiamnum alicubi cum pulvere luctari. En jam non amplius indecoro pulvere sordidum Martyrum ipsorum cultus, et Reliquiæ Hispaniam, Galliam et Italiam pervaserunt, partimque Romæ in SS. Joannis et Pauli Aede in monte Cælio quiescunt, quem Titulum, dum hæc commentarer, ornavat Joseph Card. Garampius, vir pietate, doctrina, hominum literarum amore, sacraque dignitate vere eminentissimus, ubique ab illo jam tempore, quo summi Pontificis ad Aulam Cæsaream legatione fungebatur, faventissimus, qui has Mentis Augustinianæ Reliquias avidissime præstolabatur. Verum, antequam typis absolverentur, ipsius, ut pie speramus, Augustini consortio propius admotus est Romæ IV. Non. Majas. — Sermo hic porro in Editione post præcedentem XIII, collocari posset.

martem negarent vitam, amando vitam contempserunt vitam. Ut negaretur Christus, vitam promittebat inimicus, sed non qualem Christus. Credentes ergo, quod a Salvatore promittebatur, riserunt, quod persecutor comminabatur. Fratres, quando Solemni Martyrum celebramus, exempla nobis proposita novimus, quæ imitando assequamur. Non enim istam faciendo frequentiam, augemus Martyrum gloriam. Illorum corona populis nota est Angelorum. Nos, quod passi sunt, cum legeretur, audire potuimus. Quod autem acceperunt, *Nec oculus vidit, nec auris audivit* (1 Cor. II, 9). Bona mundi hujus alia sunt superflua, alia necessaria. Hinc paululum, ut loquamur, attendite, et distinguamus, si possumus, quæ sint bona hujus mundi superflua, quæ necessaria, ut videatis, non esse negandum Christum nec propter superflua, nec propter necessaria. Superflua mundi hujus quis enumerat? Si ea commemorare voluerimus, magnas moras faciemus. Dicamus ergo necessaria. Quæcumque alia erunt, hæc erunt superflua. Necessaria sunt in hoc mundo duo ista: Salus et Amicus. Ista sunt, quæ magni pendere, quæ non debemus contemnere. Salus, et Amicus naturalia bona sunt. Fecit Deus hominem, ut esset et viveret. Salus est. Sed, ne solus esset, Amicitia quæsitæ est. Incipit ergo Amicitia a conjuge et filiis, et progreditur usque ad alienos. Sed, si consideremus, unum nos habuisse patrem, et unam matrem, quis erit alienus? Omni homini proximus est omnis homo. Interroga naturam. Ignotus est? Homo est. Inimicus est? Homo est. Hostis est? Homo est. Amicus est? Maneat amicus. Inimicus est? Fiat amicus.

II. Ad hæc duo in hoc mundo necessaria, Salutem, et Amicum, veni peregrina sapientia. Invenit omnes stultos, errantes, superflua colentes, temporalia diligentes, æterna nescientes. Hæc Sapientia stultis amica non fuit. Cum ergo stultis amica non esset, et a stultis longe esset; assumpsit proximum nostrum, et facta est proxima nostra. Hoc mysterium Christi est. Quid tam longe, quam stultitia a sapientia? Quid tam proximum, quam homo, et homo? Quid tam longinquum, inquam, quam a stultitia sapientia? Ergo suscepit hominem sapientia, et facta est homini proxima per id, quod erat proximum. Et ecce, quoniam dixit homini ipsa sapientia: Ecce pietas est sapientia; ad sapientiam vero hominis pertinet colere Deum, quia hoc est pietas, data sunt nobis duo præcepta: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota mente tua.* Alterum: *Diliges proximum tuum tanquam te ipsum* (Luc. x. 27). Et ille, qui hoc audivit, ait: *Et quis est mihi proximus* (Ibid. 29). Putabat dicturum Dominum: Pater tuus, et mater tua, conjux tua, filii tui, fratres tui, sorores tuæ. Non hoc respondit, sed qui volebat commendare omnem hominem omni homini proximum, instituit narrationem. Homo, inquit, quidam. Quis quidam? Tamen homo. Homo quidam. Quis ergo homo? Quidam, sed tamen homo. Descendebat de Jerusalem in Jericho, et incidit in (Vingt-huit.)

latrones (Luc. i, 30). Ipsi dicuntur in latrones, qui et insequuntur nos. Vulneratus, spoliatus, semivivus, in via relictus a transeuntibus, a sacerdote, a levita contemptus est, a Samaritano autem transeunte animadversus est. Accessum est ad eum, inspecta cura, leralus est in jumentum, perductus ad stabulum, iussum est curam ei adhiberi, sumptus impensus est. Interrogatur, qui interrogaverat: Quis erat huic semivivo proximus? Quia duo contempserant, et contempserant proximi, accessit extraneus. Iste enim homo Ierosolymitanus proximos habebat sacerdotes, et levitas, Samaritanos alienigenas. Transierunt proximi, et extraneus factus est proximus. Quis ergo erat huic homini proximus? Dic tu, qui interrogaveras dicens: Quis est mihi proximus? Jam responde, quod verum est. Interrogaverat superbia. Loquatur natura. Quid ergo ait? *Credo, qui cum illo fecit misericordiam. Et Dominus ad illum: Vade, et tu fac similiter (Ibid. 37).*

III. Redeamus ad causam. Jam tria videmus: Salutem, Amicum, Sapientiam. Sed Salus et Amicus etiam de hoc mundo; aliunde Sapientia. Propter Salutem victus et tegumentum, et, si mala valetudo occurrerit, medicina. Salvis autem salvus loquens Apostolus ait: *Est autem quæstus magnus pietas cum sufficientia. Nihil, inquit, intulimus in hunc mundum, sed neque auferre aliquid possumus. Victum et tegumentum habentes his contenti simus. Ista sunt necessaria propter salutem. Quæ autem propter superflua. Nam qui volunt, inquit, divites fieri (propter superflua utique) incidunt in tentationem, et laqueum, et desideria multa stulta et noxia, quæ mergunt hominem in interitum et perditionem. Ubi ergo Salus? Ergo propter Salutem Victum, et tegumentum habentes his contenti simus (1 Tim. vi, 6, 9). Propter Amicum quid? Quid tibi amplius potuit dici, quam: Diliges proximum tuum tanquam te ipsum? Ergo Salus tibi, Salus sit et amico tuo. Propter tegumentum amici: Qui habet duas tunicas communicet cum non habente. Propter victum amici: Et, qui habet escas, similiter faciat (Luc. iii, 11). Pascaris, pascis; vestiris, vestis. Ista de hoc mundo; aliunde autem, quod est sapientia, discis et doces.*

IV. Constituite jam vobis ante oculos agonem Martyrum. Venit inimicus, cogit Christum negare. Sed adhuc blandientem inducamus, non sævientem. Promittit divitias et honores. Superflua sunt. Qui talibus donis tentantur, ut Christum negent, nondum accesserunt ad agonem, nondum certamen invenerunt (a), nondum hostem antiquissimum vera pugna provocaverunt. Contempsit autem, cui talia promittebantur, Vir fidelis, et ait: Ego propter divitias negabo Christum? Ego propter divitias negabo divitias? Ego propter aurum negabo thesaurum? Nempe ille est: Qui propter nos pauper factus est, cum dives esset, ut ejus paupertate nos ditaremur (2 Cor. viii, 9)? Nempe ille est, de quo item ait Apostolus: In quo

sunt omnes thesauri sapientiæ et scientiæ absconditi (Coloss. ii, 3)? Attendis, quod promittis, quia non potes videre, quod tollere conaris. Ego fide video, quod mihi vis auferre, tu oculis carnis, quod vis dare. Meliora sunt quæ cordis oculos intuetur, quam quæ oculus carnis videt. Quæ enim videntur, temporalia sunt, quæ autem non videntur, æterna. Contemno ergo dona tua, inquit fidelis anima, quia temporalia sunt, superflua sunt, caduca sunt, volatilia sunt, plena sunt periculis, plena tentationibus. Nemo hæc habet, quando vult, perdit et quando non vult. Contemptus est promissor; accedit alius, id est, persecutor. Contemptus est blandiens; esse incipit sæviens. Contemptus est coluber; in leonem conversus est. Non vis, inquit, accipere a me divitias ampliores? Si Christum non negaveris, auferam, quas habes. Adhuc in superflua mea sævis. Sicut novacula acuta fecisti dolum (Psalm. li, 4). Capillos radis, cutem non præcidis. Aufer etiam ista mihi. Imo, quoniam videbas, quod pauperibus exinde dābam, hospites suscepiebam, quod monuerat Paulus, faciebam. Præcipe, inquit, divitibus hujus sæculi, præcipe, non superbe sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo, qui præstat nobis omnia abundanter ad fruendum. Bene faciant, divites sint in operibus bonis, facile tribuant, communicent, thesaurizent sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram vitam (1 Tim. vi, 17-19). Hæc mihi auferens, ista opera facturum non sum. Numquid apud Deum ideo minor ero, quia volo, et non possum? An usque adeo surdus sum adversus vocem Angelorum: Pax in terra hominibus bonæ voluntatis (Luc. ii, 14)? Tolle ergo superflua mea. Nihil intulimus in hunc mundum, sed neque auferre aliquid possumus. Victum et tegumentum habentes eo contenti simus (1 Tim. vi, 8).

V. Sed ait persecutor: Tollo victum, tollo tegumentum. Accessum est ad certamen. Ferventius sæviebat inimicus. Transita sunt superflua, perventum est ad necessaria. Ne discedas a me, quoniam tribulatio proxima est (Psalm. xxi, 11, 12)! Nihil tam proximum animæ suæ, quam caro sua. Fames, et sitis, et æstus in carne sentis. Ibi te volo videre, Martyr bone! Testis Dei! Vide, inquit, vide! Quis nos separabit a charitate Christi? Quid est, quod minaris? Tollo victum, tollo tegumentum. Tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas (Rom. viii, 35)? Minetur ex altera parte: Tollo amicum, occido charissimos tuos ante oculos tuos, conjugem et filios trucidabo! Occidis, occidis? Non negent, et non occidis. Quid est, quia non me terres de me, terres me de meis? Si non negaverint, meos non occidis; si negaverint, alienos occidis. Adhuc addat persecutor, et sæviat, et dicat: Si tuos non curas, te ipsum huic luci auferam. Huic luci? Numquid æternæ luci? Cui luci me auferes? Quam munem habeo et tecum? Non est magna, quam vides et tu. Ego pro hoc lumine non negabo lumen. Erat lumen rerum (Joan. i, 9). Novi, cui dicam: Quoniam apud te fons vitæ, et in lumine tuo videbimus lumen

(a) Mala: interunt.

(Psal. xxxv, 10). Tolle vitam, tolle lumen. Habebo vitam, habebo lumen. Habebo vitam, ubi te non patiar interfectorem, habebo lumen, quod mihi, non illeam tu, sed nec ulla nox possit auferre. Vicit Martyr, an aliquid aliud est, ubi majus certamen spectare debeamus? Non minatur mortem, sævit in salutem, exarat ungulis, excruciat tormentis, urit flammis, admovet bestias; et hic vincitur. Quare vincitur? Quia in his omnibus supervincimus per eum, qui dilexit nos (Rom. vii, 37).

VI. Ergo, fratres mei, non negetur Christus propter superflua, non negetur propter necessaria. Nullus ipso est magis necessarius. Necessaria dicebam: Salutem et Amicum Peccas propter Salutem, et negas Christum. Amando Salutem non habebis Salutem. Peccas propter Amicum tuum, et, ne illum offendas, negas Christum. Heu me miserum! Aliquando erubescendo negatur. Non sævit persecutor, non expoliat deprædator, non incumbit tortor; tantum ne displiceas amico tuo, negas Dominum tuum. Video, quid tibi abstulerit amicus, ostende, quid dabit. Quid dabit? Ipsas amicitias, per quas pecces, per quas involvaris, per quas inimicus Dei efficiaris. Iste tibi amicus non esset, si tu tibi esses. Sed quoniam ipse inimicus es tibi, amicum putas inimicum tibi. Unde autem ipso inimicus es tibi? Quia amas iniquitatem. Qui autem amat iniquitatem, odit animam suam (Psal. x, 6). Sed non negatur Christus ut amico impio et perverso placeatur, non negatur, sed ab impio vituperatur, ab impio accusatur, et, a fidei erubescendo non defenditur. deseritur, tacetur, non prædicatur. Sævit lingua blasphemantis, et nulla est laudantis. Quanta mala committuntur quasi pro necessariis, pro victu, pro togumento, pro salute, pro amico, et omnia ista, quæ appetuntur, magis pereunt! Si vero præsentia contempseris, dabit tibi Deus æterna. Contemne salutem, habebis immortalitatem. Contemne mortem, habebis vitam. Contemne honorem, habebis coronam. Contemne amicum hominem, habebis amicum Deum. Sed illic, ubi amicum habebis Deum, sine amico proximo non eris. Ibi tecum amici erunt, quorum facta et confessiones paulo ante legebantur (a).

VII. Audivimus Viros fortiter agentes, viriliter confidentes. Audivimus et Fœminas (b) non tanquam fœminas tenentes Christum, oblitæ sexum. Ibi erit cum istis illa amicitia, ubi nulla erit carnis concupiscentia, et sola erit cum amicis ad fruendum sapientia. Ecce quid perdimus, si ea hic amaverimus, et Christum negaverimus! Proximus ibi nos non terret, si moriatur. Nullus ibi luctus, ubi æterna vita erit, nec illud necessarium est; Victum et tegumentum habentes his contenti sumus. Vestis nostra immortalitas erit, cibus iste charitas erit, vita æterna erit, nec opera ibi ludæ, quæ ab his appellantur, faciemus. Ad ea non pervenimus, si hic ea non

fecerimus. Non tibi dicetur *Frangere esurienti panem tuum* (Isai. lvm, 7), ubi fames non erit. Non tibi dicetur: Suscipe hospitio, ubi nullum invenies peregrinum. Non tibi dicetur: Libera oppressum, ubi nullus inimicus erit. Non tibi dicetur: Concorda litigiosum, ubi pax æterna erit. Videte, fratres mei, quomodo hic toleretur quærendo. Ibi eam habebimus, ubi perire non possumus. Salutem quæris? Contemne, et habebis. Negas Christum timendo offendere amicitias hominum. Confltere Christum, et amica tibi erit civitas Angelorum, civitas Patriarcharum, civitas Prophetarum, civitas Apostolorum, civitas omnium Martyrum, civitas omnium bonorum Fidelium. Christus ipse *Fundavit eum in æternum* (Psal. xlvii, 9).

SERMO XVII

In solemnitate SS. Machabeorum (a).

SYNOPSIS.

I. Effata Evangelica ad omnes ætates pertinent. II. Expositio Parabolæ de Turris fabrica, et de duobus Regibus. III. Adolescens dives cum Christo congressus. IV. Post Apostolos et Judæi conversi, et deinceps multi Christiani rebus suis renuntiarunt. V. Quomodo probanda Christo fides vel in quotidianis. VI. Ad probandam fidem excitare debent Promissa. VII. Machabeorum. Certamen collutum profanis Spectaculis. VIII. Dehortatio a profanis Spectaculis. IX. Dehortatio continuata.

I. Evangelium, et verbum Dei vivum, medullas animæ penetrans, et cardinem cordis inquirens salubriter profertur omnibus nobis, nec quemquam palpat, si se homo non palpet. Ecce propositum est nobis velut speculum, in quo nos omnes aspiciamus, et, si quid de facie nostra forsitan maculosum occurrerit aspectibus nostris, cura sollicita detergamus, ne rursus inspecto speculo erubescamus. Turba enim Dominum sequebatur, sicut, Evangelium cum legeretur, audivimus, et conversus locutus est ad eos, qui eum sequebantur. Nam, si ea, quæ dixit, solis illis duodecim Apostolis loqueretur, poterat unusquisque nostrum dicere: Illis dixit, non nobis. Aliud videtur pertinere ad pastores, aliud ad greges. Sequentibus turbis dixit, ergo et nobis omnibus, et vobis omnibus dixit. Non, quia tunc nondum eramus, ideo nobis non esse dictum putare debemus. In illum enim et nos credimus, quem illi viderunt, illum nos fide tenemus, quem illi oculis conspexerunt. Neque enim oculis carnalibus videre Christum, magnum fuit. Si hoc magnum fulset, Judæorum gens prima salutem invenisset. Certe enim et illi viderunt, et ta-

(a) In Codice fol. 40, p. 2. inscriptus Sermo sancti Augustini ep. In Natale sanctorum Machabeorum. Illustris Sermo post commentationem in Luc. xiv, 28, et Matth. xix, 16. animatisque ad perseverantiam Fidelibus in profana Spectacula invehitur. Habitus est ab Augustino Bullæ Regiæ rogatu Episcopi Civitatis. Prædicabat enim Noster, ut ait Possidius Pitæ c. 8. non in una tantum regione, sed ubicumque rogatus venisset. Inserendus Editioni post Sermonem CCCI.

(a) Martyrum nempe Scillitanorum.

(b) In utrisque locis supra cit. loquentes inducuntur.

men contempserunt, et tamen visum et contemptum insuper occiderunt. Nos autem certe non vidimus, et tamen credimus, et tamen, quem oculis non conspeximus, corde suscepimus. Unde dixit cuidam suo, qui tunc erat inter duodecim: *Quia vidisti, credidisti. Beati, qui non vident, et credunt (Joan. xx, 29)*. Si enim modo præsens esset in carne Dominus et Salvator noster Jesus Christus, et stans taceret, quid nobis prodesset? Si autem loquendo profuit, et modo loquitur, cum Evangelium recitatur. Verumtamen et præsentia sua multa præstat, ut Deus. Ubi autem non est Deus, aut quando absens est Deus? Tu noli esse absens a Deo, et tecum est Deus. Maxime, quia ipse promisit, et promissum ejus conscriptum quodam modo chirographum detinemus. *Ecce ego vobiscum sum usque in consummationem sæculi (Matth. xxvii, 20)*. Sed nos prævidebat, nobis promittebat.

II. Redeamus ergo, et audiamus quid dixit, et, sicut dixi, inspiciamus nos, et, quidquid nobis deesse invenerimus, ad formam pulchritudinis, quæ placet oculis ejus, tota diligentia excolamus. Et, quia nos non sufficimus, illum in adiutorium invocemus. Reformet, qui formavit, recreet, qui creavit, ut perfectos recondat, qui condidit. Hoc ergo dixit: *Quis est homo, qui vult turrim ædificare, et non sedens primum computat, si habet sumptus, unde perficiat? Ne forte incipiat ædificare, et non impleat, et transeuntes homines dicant: Ecce homo, qui cepit ædificare, et non potuit perficere. Aut quis est iterum Rex, qui vadit gerere contra alium Regem bellum, et non prius considerat, utrum sit idoneus cum decem millibus occurrere illi, qui habet viginti millia? Alioquin, cum adhuc ille longe est, mittit legatos quærens pacem. Et ad istas duas similitudines conclusit ita: Sic, qui non renuntiat omnibus, quæ sunt ejus, non potest esse meus discipulus (Luc. xiv, 28-33)*. Si soli illi Discipuli vocarentur, nobis non esset dictum. Quia vero, sicut Scriptura testatur, omnes Christiani discipuli Christi sunt: *Unus est enim, inquit, vester magister Christus (Matth. xxiii, 10)*, ille solus Christi se neget esse discipulum, qui Christum negat magistrum. Neque enim, quia de superiore isto loco loquimur vobis, ideo magistri vestri sumus. Ille est enim omnium magister, cujus cathedra est super omnes cælos, sub illo in unam scholam convenimus, et vos et nos discipuli sumus; sed monemus vos, quomodo solent majores scholæ. Turris, et sumptus, fides, et patientia. Turris fides, patientia sumptus sunt. Si quis impatiens fuerit ad toleranda mala mundi hujus, defecit sumptibus. Rex malus cum viginti millibus diabolus est, rex cum decem millibus Christianus est. Simplicum contra duplum, veritas contra falsitatem, quia simplicitas contra duplicitalum. Esto simplici corde. Noli esse hypocrita, aliud ostentans, aliud agens, et vincis eum duplicem, qui transfiguratur se velut Angelum lucis. Unde isti, ubi illi sumptus? Ubi perfecta illa simplicitas, et omnino stabilis, atque inconcussissime perseverans? In eo, quod sequitur, quod durum videtur. Hoc est, quod dixi, quia sermo Dei ne-

minem palpat. *Sic, inquit, qui non renuntiat omnibus, quæ sunt ejus, non potest meus esse discipulus*. Multi hoc fecerunt, et se ipsos examinaverunt (a), antequam tempus persecutionis urgeret, et renuntiaverunt omnibus, quæ sunt mundi, et secuti sunt Christum. Inde fuerunt Apostoli, qui dixerunt: *Ecce nos dimisimus omnia, et secuti sumus te (Luc. xviii, 28)*. Nec ipsi magnum aliquid dimiserunt, quia omnes pauperes fuerunt, sed magnas prorsus dimisisse judicantur facultates, qui vicerunt omnes cupiditates.

III. Denique Discipuli tunc dixerunt hoc Domino, quando dives ille tristis abscessit, qui consilium vite æternæ, sicut petierat a Magistro veracissimo, audivit Ipse enim venit ad Dominum dives quidam adolescens, et ait illi: *Magister bone. Quid boni faciam, ut vitam æternam consequar (Matth. xix, 16)*? Credo inter delicias affluentissimas divitiarum suarum pungebatur stimulo futuræ mortis, et contabescebat, et, quia nihil eorum, quæ possidebat, ad inferos secum portare poterat, sciebat, et inter magnas carnis copias inops anima gemebat. Dicebat, ut existimandum est, apud semetipsum circumfusus affluentia divitiarum suarum: *Bona sunt, pulchra sunt, deliciosa sunt, dulcia sunt; sed una hora illa novissima quando venerit, cuncta relinquenda sunt. Nihil eorum hinc auferendum est. Restat vita et sola conscientia, restat post corpus animæ vita, et sola conscientia. Quæ, si erit (b), non jam vita, sed mors altera, pejorque dicenda est. Nihil enim pejus illa morte, ubi mors non moritur. Hoc ille quia inter suas delicias cogitabat, habens tanta bona venit ad Dominum. Dicebat enim sibi: Post ista tanta bona si habuero et vitam æternam, quid me felicius? Unde ergo sollicitus erat, interrogavit, et ait: *Magister bone, quid faciam, ut vitam æternam consequar?* Respondit ei Dominus primo: *Quid me interrogas de bono? Nemo bonus, nisi unus Deus (Matth. xix, 17)*. Hoc est dicere: Non te facit beatum, nisi unus Deus. Quæ habent divites, bona sunt enim; sed illa bona non faciunt bonos. Nam, si illa bona fecissent bonos, tanto esset quisque melior, quanto esset his abundantior. Cum vero videamus multos quanto copiosiores, tanto peiores, sine dubio alia sunt quærenda bona, quæ faciunt bonos. Ipsa enim sunt, quæ non possunt haberi a malis: justitia, pietas, temperantia, religio, charitas, Dei cultus, ipse postremo Deus. Ad illum bonum concurrere debemus. Illum, nisi his contemptis, non assequemur.*

IV. Ego vos palpem, quando Evangelium nec vos, nec nos palpat? Exhortor ergo Charitatem Vestram, fratres, sicut dicit Apostolus: *Tempus breve est. Reliquum est, inquit, ut, et qui habent uxores, tanquam non habentes sint, et, qui fleunt, tanquam non flentes, et, qui gaudent, tanquam non gaudentes, et, qui emunt, tanquam non ementes, et, qui utuntur hoc mundo, tanquam non utentes (1 Cor. vii, 29-31)*. Dimiserunt ergo Apostoli tunc ea, quæ habebant, et ideo Petrus dixit:

(a) Ut puto. Librarii lapsus pro: *exinaniverunt*.

(b) Omissum videtur: *mala*.

Ecce nos dimisimus omnia. Quid dimisisti, Petre? Unam naviculam, et unum rete? Responderet mihi: Totum mundum dimisi, qui mihi nihil dimisi. Omnium paupertas, id est, omnium pauperum, parvas habet facultates, sed magnas habet cupiditates. Non attendit Deus, quid habeat, sed quid velit. Voluntas judicatur, quæ ab illo, qui non videtur, invisibiliter perscrutatur. Ergo omnia dimiserunt, et prorsus totum mundum dimiserunt, quia quidquid sperabant in hoc mundo amputaverunt; et eum, a quo factus est mundus, secuti sunt, ejus promissis crediderunt, et postea multi hoc fecerunt. Et mirum est, fratres mei, qui hoc fecit? Ipsi hoc fecerunt, qui Dominum occiderunt. Ibi in Jerusalem, cum Dominus ascendisset in cælum, et post decem dies misso Spiritu sancto impleret promissum, impleti Spiritu sancto Discipuli linguis omnium gentium locuti sunt (Act. ii). Tunc audientes multi Judæi, qui erant in Jerosolymis, et expavescentes donum gratiæ Salvatoris, cum mirarentur, et stupentes ambigerent inter se, unde illud esset, acceperunt responsum ab Apostolis, quod ille hoc præstiterit Spiritu suo, quem ipsi occiderunt, et consilium salutis quæsierunt. Desperaverant enim et non arbitrabantur posse sibi donari tantum scelus, qui Dominum universæ creaturæ occiderunt. Et acceperunt consolationem ab Apostolis. Promissa venia, promissa impunitate crediderunt, et omnia, quæ habebant, vendentes, pretia rerum suarum ad pedes Apostolorum posuerunt, quanto plus territi, tanto magis boni. Major timor extorsit delicias. Fecerunt hoc illi, qui Dominum occiderunt; fecerunt postea multi, et faciunt multi. Novimus, exempla conspiciamus, in multis consolamur, in multis delectamur, quia verbum Dei non vacat in eis, qui fideliter audiunt. Sed aliqui non fecerunt, et veniente persecutione probati sunt? Quia utebantur mundo *Tanquam non utentes.* Non plebei solum, non quicumque opifices, non pauperes, non egeni, non mediocres, sed multi etiam magni divites, senatores, clarissimæ etiam fœminæ veniente persecutione omnibus suis renuntiaverunt, ut turrim perficerent, et simplicitate fortitudinis atque pietatis duplicem ac fallacem diabolum vincerent.

V. Exhortans ergo ad martyrium Dominus Christus omnibus dixit: *Sic, qui non renuntiat omnibus, quæ sunt ejus, non potest esse meus discipulus.* Interrogo ergo te, o anima christiana! Si tibi dicam, quod dictum est diviti: *Vade, vende et tu omnia tua, et habebis thesaurum in cælo, et veni, sequere Christum* (Matth. xix, 2), forte et tu tristis abscedes? Sic enim et ille juvenis tristis abscessit. Tamen ista verba non potest audire nisi Christianus. Numquid, quando lectum est Evangelium, potuisti tibi contra salutem tuam aures claudere? Audisti: *Qui non renuntiat omnibus, quæ sunt ejus, non potest meus esse discipulus.* Cogita apud te ipsum: Fidelis factus es, baptizatus es, credidisti. Facultates tuas non dimisisti, sed fidem tuam interrogo. Quomodo credidisti? Ecce venit periculum fidei. Dicitur tibi: Si persistis,

tollo, quod habes. Animum tuum interrogo. Si dicis in animo tuo: Tollat, quod habeo, fidem non dimittito! et tenes, et renuntiasti. Quia tenes, non teneris. Non est enim malum tenere. Teneri est malum. Sed deest persecutio, et non est, quomodo probes, quod Domino promisisti? Negotia quotidiana probant homines. Quid si enim aliquando, nescio, quis te ad falsum testimonium vocet, et sit potens, qui possit timeri pro tempore, et, si fuerit comminatus, pro tempore possit nocere, et persuadeat tibi dicere falsum testimonium? Non tibi dicit: Nega Christum: ad hoc te enim tu præparabas. Alio modo subrepsit duplex ille, ad quod non meditabar, quod tibi non proponebas. Dic, inquit, falsum testimonium. Si non dixeris, faciam hoc, et illud. Minatur proscriptionem, minatur mortem. Ibi te proba, ibi te attende. Dicis falsum testimonium? Dimisisti Christum, quia ipse dixit: *Ego sum veritas* (Joan. xiv, 6). Falsum testimonium dixisti, contra veritatem fecisti, ergo Christum dimisisti. Et quid tibi ille facturus erat minando proscriptionem? Inopem redditurum? Quid tibi deesset, cum quo Deus esset? Sed plus minabatur. Quid est ipsum plus? Occisurum te minabatur. Carnem. Numquid animam? Quid ille minabatur, attendis. Quid tu facias, non attendis? Ille carnem occidere comminatur. *Os autem, quod mentitur, occidit animam* (Sap. i, 11). Duo estis, inimicus, et tu; tamen et ille homo, ut tu. Ambo corruptibiles secundum carnem, ambo immortales secundum animam, ambo pro tempore transituri, et in hac terra hospites et peregrini. Minatur ille mortem, nesciens, utrum ante moriatur, quam impleat, quod minatur: sed tamen puta, quia et, quod minatur, impleat; discutio vos, videamus, quis sit tibi pejor inimicus, utrum ille, an tu. Profert ille machæram ad occidendam carnem tuam, profers tu falsam linguam ad trucidandam animam tuam. Quis gladius (a) percussit? Quis pejus occidit? Quis interius penetravit? Ille u quo ad ossa, ille usque ad viscera, tu usque ad cor. Nihil tibi integrum dimisisti, quando cor tuum perdidisti. *Os, quod mentitur, occidit*, dixit, non carnem, sed Animam.

VI. Talia sunt quotidiana tentamenta hominum. Quando ventum fuerit ad iniquitatem, ut aut facias iniquitatem, aut patiaris ea, quæ voluerit Deus pati pro tempore, ibi jam attende duplicem illum, ibi jam attende sumptus turris illius. Sed cogitando deficiis. Invoca eum, qui jussit. Adjuvet jussa sua in te, et reddet tibi promissa sua ex se. Quid enim nobis promittit Deus? Fratres mei! Quid dicam, ut desideremus illud? Quid dicam? Aurum est? Argentum est? Prædia sunt? Honores sunt? Quidquid novimus in terra, est? Vile est. *Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus diligentibus se* (1 Cor. ii, 9). Breviter dico, non promissa sua, sed se. Major est omnibus, qui fecit omnia. Pulchrior est omnibus, qui formavit

(a) Videtur excidisse: fortius.

omnia. Potentior est omnibus, qui virtutem dedit omnibus. Quidquid ergo amamus in terra, in comparatione Dei nihil est. Parum est: Nihil est, quod amamus, et nos ipsi nihil sumus. Ipse amator in comparatione rei, quæ amanda est, vilesceat sibi debet. Ipsa est illa charitas, quæ jubetur, *Ex toto corde, ex tota anima, et ex tota mente*. Sed adjunxit, et ait: *Diliges proximum tuum, tanquam te ipsum*. In his duobus præceptis tota Lex pendet et Prophetæ (Matth. xxii, 37-40), ut, cum tu dilexeris Dominum, scias quia tunc te diligis, si diligis Dominum. Si vero Deum non diligis, nec te ipsum diligis. Cum ergo te didiceris diligere diligendo Deum, rape proximum ad Deum, ut simul fruaris bono, et tanto bono, quod Deus est.

VII. Modo spectavimus magnum certamen septem Fratrum et Matris illorum. Quale certamen, fratres mei, si noverunt mentes nostræ spectare? Comparete huic sancto spectaculo voluptates et delicias theatrorum. Ibi oculi inquinantur, hic corda mundantur. Hic laudabilis est spectator, si fuerit imitator; ibi autem et spectator turpis est, et imitator infamis. Denique æquæ Martyres, specto Martyres. Quando leguntur Passiones Martyrum, specto. Dic mihi: Talis sis, et laudasti. Tu specta Mimum, specta Pantomimum; dicam tibi: Talis sis, et noli irasci. Si autem dico tibi: Talis sis, et irasceris, faciunt te reum non verba mea, sed iracundia tua. Irascendo judicas de te ipso. Ecce quod amas, quod esse formidas. Opportune de spectaculo sanctorum Machabæorum, quorum victoriæ memoriam hodie celebramus, de spectaculis theatricis admonenda visa est Charitas Vestra. O fratres Bullenses (a), circumquaque prope omnibus civitatibus vicinis vestri lascivia pietas obmutuit. Non erubescitis, quia apud vos solos remansit turpitudine venalis? An delectat vos, inter frumentum, vinum, oleum, animalia, pecora, et quæcumque in Romanis (b), vel nundinis venundantur, etiam turpitudinem emere, et vendere? Et fortassis ad talia commercia huc veniant peregrini, et dicitur: Quid quæris? Mimos, Meretrices? Bullæ habes. Gloriam putatis? Nescio, an sit major infamia. Omnino, fratres mei, ex dolore dico, vicinitas aliarum civitatum condemnat vos in conspectu hominum, et in iudicio Dei. Quisquis vult malum imitari, vos proponit. Ad Hipponem nostram, ubi jam talia pene defecerunt, turpes istæ Personæ de vestra Civitate ducuntur. Sed forte dicitis: Nos Carthagini similes sumus. Quomodo apud Carthaginem est plebs sancta et religiosa, sic tanta turba est in magna civitate, ut se excusent omnes de aliis. Pagani faciunt, Judæi faciunt, potest dici Carthagine. Hic, quicumque faciunt, Christiani faciunt. Cum ma-

gno dolore vobis hæc dicimus. Utinam aliquando vestra correctione vulnus cordis nostri sanetur! Dicimus Charitati Vestræ: Novimus in nomine Dei Civitatem et vestram, et vicinas vobis, quanta est hic multitudo, quantus populus. Potestis nisi noti (a) omnes ei, qui vobis dispensator est constitutus Verbi, et Sacramenti? Quis excusat ab hac turpitudine? Ecce Ludi sunt. Non eant Christiani, et videamus, si non tanta erit solitudo, ut sibi erubescat ipsa turpitudine. Videamus, si non ipsæ personæ turpes aut ad Dominum convertentur, et liberabuntur, aut, si in sua turpitudine permanebunt, de ista Civitate migrabunt. Hoc vobis præstate vos, Christiani. Theatra nolite intrare.

VIII. Sed paucos vos video. Ecce veniet dies Passionis Christi, ecce veniet Pascha, et ista spatia multitudinem vestram non capient. Ergo ipsi hæc loca implebunt, qui modo Theatra implestis? Vel comparete loca, et contundite pectora? Dicitis fortasse: Bene vos ab istis abstinete, qui Clerici estis, qui Episcopi estis, non autem nos Laici. Itane vero hæc vox justa vobis videtur? Quid enim sumus nos, si peritis vos? Aliud est, quod sumus propter nos; aliud, quod sumus propter vos. Christiani sumus propter nos, Clerici et Episcopi non nisi propter vos. Apostolus non Clericis, non Episcopis et Presbyteris loquebatur, quando dicebat: *Vos autem estis membra Christi*. Plebibus dicebat, Fidelibus dicebat, Christianis dicebat: *Vos autem estis membra Christi*. Attendite, in quo corpore membra estis; attendite, sub quo capite in una corporis compage vivatis. Videte unum Spiritum, quem ab illo accepistis. Ipsa replico verba Apostoli: *Tollens ergo membra Christi faciam membra meretricis* (1 Cor. vi, 15)? Et Christiani nostri non solum diligunt, sed etiam instituunt meretrices? Non solum diligunt eas, quæ erant, sed instituunt eas, quæ non erant, quasi non et ipsæ animas habeant, quasi non et pro ipsis effusus est sanguis Christi, quasi non dictum sit: *Meretrices et Publicani præcedunt vos in regnum cælorum* (Matth. xxi, 31)? Cum ergo debeamus ipsas lucrari, cum illis perire eligatur, et hoc a Christianis sit! Nolo dicere, et a Fidelibus. Catechumenus forte contemnit se. Catechumenus, inquit, sum. Catechumenus es? Catechumenus. Alia frons tua accepit Christi signum, et aliam tollis ad Theatrum. Ire vis? Muta frontem, et vade? Ergo frontem, quam non potes mutare, noli perdere? Nomen Dei super te invocatur, Christus super te invocatur, Deus super te invocatur, signum crucis Christi tibi in fronte depingitur, atque fingitur. Omnes exhortor, omnes alloquor. Videbitis, quam honestiores eritis in nomine Domini nostri Jesu Christi.

IX. Audeo dicere: Vicinam civitatem vestram imitami? Vicinam civitatem Similitu (b) imitami? Nihil aliud vobis dico. Apertius vobis dico in nomine

(a) Fortasse supplendum: esse.

(b) Similituense oppidum Plinio. L. V. c. 4. Ptolemæo Συμιττου 6 mill. pass. a Bulla Regia. Inter Episcoporum Nomina apud Vict. vii supra cit. occurrit Deuterius Similituensis, et Florentius Seminensis, quorum alterutrum huc pertinere arbitror. Confer Baluz. collect. conc. in notis ad Collat. Carthag. et Baudrandi Lex. geogr. et Antiquit. Itiner. supra cit.

(a) Bulla dicta Regia urbs Africæ inter Hipponem, et Carthaginem, Plin. L. V. c. 3. Ptolemæo Βουλδαρία, Augustino memorata L. VII. de Bapt. contra Donat. c. 24. et in Conc. Carthag. II, ad. 390 et III, an. 397, et in Notit. Provinc. et civit. Afr. a quibusdam Victori VII. tributa T. I. Opp. Simondit. et T. VIII. Bibl. PP. Lugd. Putatur hodie urbs dicta Beje inter Tunetum et Constantinam. Confer Baudrand Lexicon geogr. et Itiner. Antonini edit. Wesseling, p. 43.

(b) Similituense: foris

Domini Jesu Christi. Nemo ibi intrat in Theatrum. Nullus ibi turpis remansit. Legatus ibi voluit agere hujusmodi turpitudines. Nullus principalis, nullus plebeius intravit. Nullus Judæus intravit. Ipsi honesti non sunt? Illa Civitas non est? illa Colonia non est tanto honestior, quanto istis rebus inerior? Hæc vobis non dicemus, si bona de vobis audiremus. Si autem tacuerimus, timeo, ne pariter judicemur. Voluit ergo Deus, fratres mei, ut transirem hæc. Frater meus (a) tenuit me, jussit, rogavit, compulit, ut verbum vobis facerem. Unde facerem, nisi unde plus timeo? Unde facerem, nisi unde plus doleo? Nescitis me et nos omnes gravissimam rationem reddituros Deo de laudibus vestris (b)? Putatis, quod istæ laudes honorent nos? Onerant, non honorant. Valde gravis de illis laudibus ratio redditur. Valde timeo, ne dicat nobis Christus in judicio suo: Mali servi, laudes populi mei libenter accipiebatis, et mortem ipsorum eis tacebatis. Præstabit autem Dominus Deus noster, ut de cætero bona de vobis audiamus, et in illius miseratione consolemur de vestra correptione. Tanto enim erit majus gaudium, quanto magna modo tristitia.

SERMO XVIII

In Natali Quadrati Martyris (a).

SYNOPSIS.

Triplex ambulantium ad Deum genus. II. Pauli exemplum ambulantes propositum. III. Aliud perfectus viator, aliud perfectus perventor, in Exemplo S. Quadrati. IV. Justitiæ nunc saltem tantum dandum, quantum antea immunditiæ. V. Insuper plus dandum justitiæ, quam immunditiæ. VI. Idque deposito omni respectu humano. VII. Et præcipue erga Paganos Christianis insultantes.

I. PRÆSTITIT Dominus Deus noster, cui gratias simul agimus, ut videremus vos, et videremur a vobis. Et si hoc est, unde Impletum est gaudio os nostrum, et lingua nostra exultatione (Psal. cxxv, 2), quia vidimus invicem in carne mortali, quale erit gaudium nostrum, quando ibi nos videbimus, ubi nihil de nobis invicem timeamus? Apostolus dicit: Spe gaudentes (Rom. xii, 12). Gaudium ergo nostrum, quod nunc est, in spe est, nondum in re, Spes autem, quæ videtur, non est, ait Spes. Quod enim videt quis, quid sperat? Si autem, quod non videmus, speramus, per patientiam expectamus (Rom. viii, 24, 25). Si autem peregrinantes comites ad invicem gaudent in via, quale gaudium consequentur in patria? In hac via Martyres certaverunt, et certando ambulaverunt, ambulando non hæserunt. Ambulant enim, qui amant. Non enim ad Deum passibus, sed affectibus currimus.

(a) Loci Episcopus.

(b) Quibus Augustinum advenientem excepisse videntur.

(c) In Codice fol. 57. inscriptus: Sermo sancti Augustini ep. De emendatione vitæ, et profectu ad Deum, cum laude S. Quadrati Mart. Ex ipso ingressu patet, hunc etiam Sermonem non Hippone, sed peregre habitum fuisse, ubi vero Quadrati Memoria posita fuerit, ego saltem dicere non possum. Sermonis inemini Possidius in *indiculo Opp.* c. 9. qui Editioni post præcedentem inseri possit.

Via ergo nostra ambulantes quærit (a). Tria sunt hominum genera, quæ odit Deus: Remanentem, retro redeuntem, aberrantem. A. his tribus generibus malis Domino adjuvante vindicetur, et descedatur gressus noster. Jam vero, sum ambulantes sumus, alius tardius ambulat, alius celerius; ambo tamen ambulant. Excitandi sunt ergo remanentes, retro redeuntes revocandi sunt, errantes in viam ducendi, tardi exhortandi, ceteres imitandi. Qui non proficit, remansit in via. Qui forte a meliore proposito declinat ad id, quod deterius reliquerat, reversus est retro. Qui fidem desedit, a via aberravit. Cum tardus sit nobis, sed a celerioribus ratio, cum ambulantes tamen.

II. Quis est, qui non proficit? Qui se putaverit esse sapientem, qui dixerit: Sufficit mihi, quod sum; qui non attendit eum, qui dixit: Quæ retro oblitus, in ea quæ ante sunt extensus, secundum intentionem sequor a palmam supernæ vocationis Dei in Christo Jesu (Philipp. iii, 13-14). Currentem se dixit; se quentem se dixit. Non remansit, non retro respexit, absit ut erraverit, quæ viam ipsam docebat, qui et lenebat, et ostendebat. Celeritatem autem ejus ut imitaremur, ait: Imitatore mei esto, sicut et ego Christi (1 Cor. iv, 6). Arbitramur ergo nos, fratres charissimi, in via vobiscum ambulare. Si tardi sumus, prævenite nos. Non invidemus, quærimus quos sequamur. Si autem nos existimalis celeriter ingredi, currite nobiscum. Unum est ad quod omnes festinamus, et qui tardius, et qui celerius ambulamus. Hoc ait ipse Apostolus. Unum autem, quæ retro oblitus, in ea quæ ante sunt extensus, secundum intentionem sequor ad palmam supernæ vocationis Dei in Christo Jesu. Ordo verborum est: Unum autem sequor. Ut autem hoc diceret, supra quid dixit? Fratres, ego me ipsum non arbitror apprehendisse (Philipp. iii, 13). Ecce, qui non remanet, qui non se arbitratur apprehendisse. Ecce, qui non vult (b) peregrinari; ecce, qui non hæret in via, ecce, qui gaudebit in patria. Ego, inquit, Quis ego? Qui plus omnibus illis laboravi (1 Cor. xv, 10); Et tamen, ubi ait: Plus omnibus illis laboravi, non dixit: Ego me non arbitror apprehendisse. Bene ibi Ego, ubi humilitatis locus est, non elationis. Ego, inquit, quantum ad me attinet, non me arbitror apprehendisse. Hoc ipse. Ubi autem ait: Plus omnibus illis laboravi, sequitur: Non ego autem, sed gratia Dei mecum. Numquid Dei gratia non apprehendit? Merito ibi Ego. Non apprehendere enim nostræ infirmitatis est, apprehendere adjutorii est gratiæ divini, non infirmitatis humanæ. Quis ergo est, qui ostendat nobis? quis est, qui doceat nos? quis est, qui digne insinuet nobis, quomodo verum sit, quod tamen sine dubitatione verum est, non esse in nobis nostrum, nisi peccatum? Hoc noverit pietas, hoc in se accuset infirmitas: hoc sanari appetit charitas. Non, quia

(a) Sequens Sementia ad verbum legitur Cod. Bibl. Palat. theol. XIX. Inter Sermones spurios ad fratres in Eremo Serm. 19 a Maurianis non edito. Itaque Sermo præsens notus fuit impostori, qui spurios illos conserebat.

(b) Excidit fortasse: lente, aut dit.

jam acceperim, ait, aut jam perfectus sim (Philipp. iii. 12). Et tunc subiecit : *Fratres, ego me ipsum non arbitror apprehendisse, et cum exhortaretur ad currendum, et, Ad ea, quæ ante sunt, cor extendendum, Quotquot autem perfecti, ait, hoc sapiamus (Philipp. iii. 15). Supradixerat : Non quia jam acceperim, aut jam perfectus sim; et postea dicit : Quotquot autem perfecti, hoc sapiamus. Et ipsum tam magnum Apostolum dixerat esse imperfectum; modo jam plures perfectos invenis, et dicis : Quotquot autem perfecti, hoc sapiamus. Est ergo perfectio et perfectio.*

III. Est perfectus viator, qui nondum perfectus est perventor. Perfectus viator bene accedit, bene ambulat, viam tenet, sed tamen viator, nondum apprehendit. Nam utique, si ambulat, et in via ambulat, alioque ambulat, et ad aliquid pervenire conatur. Quo ergo pervenire conabatur Apostolus, nondum apprehenderat. Et hortatur perfectos, ut sciant se nondum esse perfectos, scirent imperfectionem suam. Perfectio viatoris est, scire nondum se pervenisse ad id, quo tendit. Novit enim, quantum transgressus est, quantum illi remaneat. Sciamus ergo nos non esse perfectos, quotquot sumus perfecti, ne remaneamus imperfecti. Quid dicemus, fratres? Nonne perfectus Martyr Quadratus (a)? Quid quadrato perfectius? Patria sunt latera, undique æqualis est forina, quacumque verterit, statio est, non ruina. O nomen pulchrum demonstrans figuram, et indicans rem futuram. Jam Quadratus et antea vocabatur, et nondum coronabatur. Nondum in tentatione apparuerat, per quam esset ille quadratus, et tamen, quando vocabatur, prænnuntiabatur prædestinatus ante mundi constitutionem, et ut hoc vocaretur, hoc in illo compatitur, ut impleretur, et tamen ambulabat, et tamen adhuc in via erat, et quandiu erat in hoc corpore, totum timebatur, et ne remaneret, et ne retro rediret, et ne exorbitaret. Nunc vero eueurrit, viam finivit, in solido stetit, coedificatus est ab artifice aræ dominicæ, quæ in figura jussa est ædificari de lignis quadratis (Exod. xxvii. 1). Modo jam nullam tentationem timet. Audivit vocatorem, audivit illum et ille invocatorem, secutus est salvatorem, portat habitatorem (b). Contempsit mundum blandientem, vicit terrentem, evasit furentem. Magna est, fratres, Martyrum gloria, prima in Ecclesia. Quicumque sunt alix, sequentes sunt. Non enim frustra dictum est quibusdam : *Nondum usque ad sanguinem adversus peccatum certastis (Hebr. xii. 4)*. Quando tolerat, quando sustinet mundum servientem, qui spernere non potest blandientem?

IV. Ait idem Apostolus : *Humanum dico propter*

infirmiorem carnis vestræ. Sicut exhibuistis membra vestra deservire immunditiæ ad iniquitatem, sic nunc exhibete membra vestra deservire justitiæ in sanctificationem (Rom. vi. 19). Magnum est valde, quod videtur hortatus. Metiatur se unusquisque in his verbis Apostoli. Non adulatorie palpet se, appendat se, et dicat sibi verum. Quid a me expectat audire? Ipse sibi dicat. Ego disposui speculum proponere, ubi se quisque attendat. Non sum ego speculi fulgor, qui faciem suam intuenti renuntiet. Facies enim illas dico modo, quas habemus intus. Ipsas per aurem convenire possum, videre non possum. Speculum sane propono. Attendat se unusquisque, et renuntiet sibi. Ipsa verba Apostoli, quæ commemoravi, indicem speculi accipite. *Humanum dico propter infirmitatem carnis vestræ. Sicut exhibuistis membra vestra deservire immunditiæ ad iniquitatem, sic nunc exhibete membra vestra deservire justitiæ in sanctificationem. Quid est Sic? Sicut illud, ita et istud. Quando exhibebas membra tua arma iniquitatis peccato ad immunditiam, delectabat te? Interrogo. Attende, responde. Delectabat te? Audio respondentem, etiam tacentem. Non enim faceres, nisi delectaret. Sicut ergo exhibuisti membra tua deservire immunditiæ ad iniquitatem, et cum delectatione ista fecisti, ita delectet te aliquando justitia. Nolo, timore facias, dicit tibi Deus. Numquid enim illud timore faciebas? Sic, inquit, sic. Sicut exhibuistis membra vestra deservire immunditiæ ad iniquitatem, sic nunc exhibete membra vestra deservire justitiæ ad sanctificationem. Ad justitiam timore compelleris, ad immunditiam amore currebas. Quid pulchrius sapientia? Rogo vos. Digna est vel sic amari, quomodo amata est immunditia. Quando currebas ad immunditiam, prohibebaris, et ibas. Patrem offendebas, et currebas. Paratus eras exhæredari, et ab illius pravitate non separari. Quid dicturus es? Hoc a te exigit justitia, quod de te habuit immunditia. Audistis Evangelium : *Non veni pacem mittere in terram, sed gladium (Matth. x. 34)*. Dixit se separatorum filios a parentibus. Ergo attende illam machæram. Forte vis Deo servire, et pater prohibet? Quando immunditiam diligebas, etiam patre prohibente currebas. Modo te prohibet justitia amatorem suum. Invenisti et hic patrem prohibentem. Exere libertatem tuam, qui exeruisti tunc cupiditatem tuam. Paratus eras tunc exhæredari, et ab illius immunditiæ pravitate non separari. Paratus esto exhæredari, et a justitia pulchritudine non separari. Magnum est, sed justum est. Quis est, qui audeat dicere : Sed plus debuit amari immunditia, quam justitia? Interim justitia gradum tibi facit. Certe, inquit, dissimilis sum; certe plurimum distat inter illius immunditiæ tenebras, et lucem meam, inter illam pravitatem et pulchritudinem meam, inter illius decus et decus meum. Certe plurimum distat. Interim gradum pono. Sic volo. Nam plus debeo, plus omnino debeo. Quantum disto, tantum debeo. Sed *Humanum dico*, humanum differo quare divinum differo? *Humanum dico propter**

(a) S. Quadrati Memoria. verba sunt God. Henschenii Act. SS. T. VI. Maii ad diem 26. p. 369. post *Usuardum adonem, Notkerum, aliosque recentiores ita inserta est Martyrologio Romano* : In Africa S. Quadrati Martyris, in cuius sollemnitate S. Augustinus sermonem habuit. *Addit Baronius ejus sermonis mentionem fieri in Indiculo Possidii. Utinam hic prodeat aliquando!* Et en impletum optimi Senæ votum.

(b) A Græcis acceptum, quibus varii Sancti, Pique præcipue, Χρηστίται. Vide Cotelærii notas ad Epist. S. Ignatii Martyris.

infirmi- tatem carnis vestræ. Ideo Sic; quia parco ad- huc infirmitati. Ideo Sicut exhibuistis membra vestra deservire immunditiæ ad iniquitatem, sic nunc plus quidem debetis, sed saltem sic ambulate, ad hoc pervenite, sed et hinc transite. Interim Humanum dico, sed sicut illud, ita et hoc.

V. Numquid Quadratus sic? Non plane sic, sed plus, et digne plus. Attendite enim illas immundi- tias, et videte, quid de vobis plus exigit pietas et charitas, et justitiæ pulchritudo, et sanctificationis dulcedo. Quid de vobis plus exigit, attendite. Ama- tor immunditiæ facta sua mala sciri non vult: timet, ne inde damnetur, timet inde carcerem, timet iudi- cem, timet carnificem. Uxoris alienæ pudicitiam ap- petit, maritum fallit, tenebras quærit, conscius per- horrescit, iudicem metuit, timet sciri, quia timet inde puniri. Jam vero illud, quod sibi exigit plus pulchritudo iustitiæ quod interim distulit Apostolus, cum diceret: *Humanum dico propter infirmitatem carnis vestræ*, audi hoc a Domino: *Quod dico vobis in tenebris, hoc est, in occulto. Dicite in luce, et quod in aure auditis, super tecta prædicote* (Matth. x, 27). Numquid prædicat super tectum adulter fla- gitium suum? Sed quare ille non solum non prædi- cat super tectum, sed quærit occultari tecto? Quare hoc ille? Quia tunc (a) usque potuit amor immundi- tiæ; timet enim detegi, timet puniri. Hi vero amatores illius invisibilis pulchritudinis, amatores illius decoris, ubi est ille *Speciosus forma præ filiis hominum* (Psal. xlv, 5), amatores ergo illius pulchritudinis unde non timent prædicare super tecta, quod in aure au- dierunt? Quære, unde timeat ille, ne cognescatur et puniatur; quære, unde iste non timeat. Ipse Do- minus secutus adjunxit. Cum enim dixisset: *Quæ dico vobis in tenebris, dicite in lumine, et quod in aure auditis, super tecta prædicote. Nolite, inquit, timere eos, qui corpus occidunt* (Matth. x, 28). *Ut, quæ au- ditis in tenebris, in lumine dicatis; ut, quod in aure auditis, super tecta prædicetis. Nolite timere eos, qui corpus occidunt. Timeat adulter eos, qui corpus occi- dunt. Cum enim adulter ille perdidit corpus, vo- luptatum perdit officinam. Ille timeat perdere cor- pus, qui vivit ex corpore. Totum enim, quod concu- piscit, per corpus operatur; ideo in illo voluptas (b) non sufficit, inardescit cupiditate, quoadusque per- veniat ad corporis immundissimam voluptatem. Tu autem, Homo Dei! si habes oculos cordis, unde vi- deas pulchritudinem charitatis, unde videas pulchri- tudinem pietatis; si habes oculos cordis, vide, unde fruaris amata tua. Ut enim ea fruaris, non membra corporis quæris. Timeat perimi corpus amator sor- didæ voluptatis, sed *Pax in terra in hominibus bonæ voluntatis* (Luc. ii, 14)!*

VI. Quam longe es ab hoc amore, o Christiane! Utinam usque ad illum humanum pervenias, et cum delectatione bene facias, sicut ante cum delectatione

peccabas. Si enim cum delectatione bene facis, si cum delectatione in Christum credis, si cum delecta- tione sapientia ejus pro tuacapacitateperfruaris, si cum delectatione præceptum audis et facis, cœpit in te esse illud *Humanum propter infirmitatem tuam*. Jam cœpisti habere bonum datum, sed necdum im- plecti Quadratum. Sed sicut dixi, si pervenisti, ac- cede; adhuc via est. Noli remanere. Est adhuc, quod facias. Noli timere, et abscondere facta tua bona ti- mendo. Reprehensores, exagitatores quid tibi dicunt? Magnus tu Apostolus! de cœlo tibi pendent pedes. Unde venis? Et times dicere: De Ecclesia; ne dica- tor tibi: Non te pudet, Barbate, ire, quo eunt viduæ, et aniculæ? Ne audias, times dicere: In Ecclesia fui. Quomodo ferus persecutorem, qui horrescis in- sultatorem? Et certe tempus est pacis; illi erube- scere debuerunt. Erubescunt tam multi, qui acces- serunt, et non erubescunt tam pauci, qui remanse- runt. Et hi accesserunt, quo? Illi autem remanse- runt, tibi? Accesserunt hi ad lucem pacis; remanse- runt illi in tenebris confusionis. Non erubescitis glorianda erubescere? Non erubescunt illi pudeuda, et vos erubescitis glorianda? Et ubi est, quod audi- stis: *Accedite ad eum, et illuminamini et vultus vestri non erubescunt* (Psal. xxxiii, 6).

VII. Hæc dixi, fratres mei, quoniam scio, et plu- rimum doleo, timeri linguas paucorum paganorum non sævientium, sed tantum insultantium, et teneri animos credere volentium, cum non acquiescunt in exhortationibus Christianorum. Et quid plura? Aut quid ego dicturus sum? Vides exagitari, neseio, quem paganum, ne fiat Christianus, et tu Christianus ta- ces. pro magno habes, quia tibi parcat, id est, quia tibi non insultat. Quando illum deterret, dicis in corde tuo: Deo gratias! Nihil mihi dixit. Fugis non carne, sed mente. Ibi stas, et fugis. Times, ne in te lingua maledica convertatur, et non subvenis ei, quem debes Christo lucrifacere. Non subvenis, taces, ut dixi, non carne, sed mente fugis, mercenarius es, vides lupum venientem, et fugis (Joan. x, 12) Et quid plus ego dicturus sum? Modo audivimus omnes. Dominus terreat. Qui amandus est, ipse metuendus. Qui me, inquit, confessus fuerit coram hominibus. (Et videte, quando ista dicebat? Quando mundus non credebat, sed fremebat). Qui me confusus fuerit coram hominibus, confundam eum coram Patre meo, qui in cœlis est. Qui autem me confessus fuerit coram homi- nibus, confitebor illum et ego coram Patre meo, qui in cœlis est (Matth. x, 32, 33). Vis negari a Christo, an vis confiteri a Christo? Longe habebis insultatorem, quando tui Christum inveneris negatorem. Veniet, quod pollicetur. Qui tanta exhibuit, de solo die ju- dicii fallax invenietur? Absit. Habeant illi perfidiam suam, imo vero et ipsi careant perfidia sua, sed pro- ponite vos illis ad confessionem imitandos, non ad silentium superandos. Illi enim, si invenerint Chri- stianos fortiores infirmorum defensores assertionem fidei, libertate confitendi, prudentia docendi, chari- tate instruendi, silebunt, credite. Quod enim dicant,

(a) Fortasse: *huc*.

(b) Putem: *voluntas*.

non habent. Vox inanis est. Cymbalum timlens (1 Cor. xiii, 1). quod destitit in templis ipsorum, remansit in ore ipsorum.

SERMO XIX

De verbis Apostoli 1 Cor. xii, vers. 31. Supereminentem vobis viam demonstro, etc. (a).

SYNOPSIS.

I. Charitas major omnibus donis, quæ etiam haberi possunt absque ea. II. Prophetia sine Charitate in Saül, et ejus Satellitio. III. Prophetia sine Charitate in Gaiapha. IV. Fides sine Charitate in demonibus. V. Charitatis mutue exemplum in membris corporis humani. VI. In membris dignitas diversa, sed magis respicienda sanitas. VII. Donatistæ, membra ægra, præcisi. VIII. Damnatio Crispini, et anterior Donatistarum in causa Cæciliani et Majorini. IX. Ab Ecclesia præcisi patet reditus. X. Ecclesia toto orbe diffusa catholica est, vera est. XI. Donum linguarum primis credentibus datum significabat, Ecclesiam futuram *καθολικὴν*. XII. Hortatur Donatistas ad reditum.

I. Bonum est loqui de Charitate eis, qui diligunt eam, qua bene diligitur, quidam diligitur. Est enim secundum Apostolum in Charitate supereminetissima via. Modo legebatur. Audivimus *Supereminentem*, inquit, vobis viam demonstro (1 Cor. xii, 31). Deinde narravit multa dona, et ea quidem præclara, nec parvi facienda, nihil tamen ea dixit prodesse hominibus, qui non habuerint Charitatem. In quibus donis commemoravit. Linguis loqui hominum et Angelorum, habere omnem Prophetiam, omnem scientiam, omnem fidem, ita ut montes transferat, distribuere omnia sua pauperibus, tradere corpus suum, ut ardeat (1 Cor. xiii, 1-3). Hæc omnia magna atque divina sunt; sed si in fundamento Charitatis collocentur, et de radice Charitatis exurgant. Fuisse autem ex his donis multa in multis, qui non habuerunt Charitatem, non guderemus dicere, nisi doceremur exemplis non quorumlibet hominum, et undecumque petitorum, sed de ipsis sanctis Scripturis, quibus quisquis non habuerit fidem, non potest habere Charitatem. Sed inter præcipua, quæ dicta sunt, magnum ibi apparere vel Prophetiam, vel Fidem. Quid ergo de cæteris? Si Prophetiam quisquis habens nihil ei prodest, si non habuerit Charitatem, et Fidem quisquis habens non potest pervenire ad regnum Dei, nisi habuerit Charitatem, quid de cæteris loquamur? Vel linguis loqui, quid est ad Prophetiam, et Fidem? Vel distribuere omnia sua pauperibus, quid est ad Prophetiam, et tradere corpus suum, ut ardeat? Plerumque hoc faciunt temerarii præceptiles. Ergo illa ibi duo magna sunt, de quibus vere miran-

dum est, si invenire potuerimus aliquem hominem habere Prophetiam, et non habere Charitatem, aut habere Fidem, et non habere Charitatem.

II. De Prophetia exemplum nobis dat Regnorum liber. Saül persecutor erat sancti David (1 Reg. xix). Cum eum persequeretur, et mitteret satellites, qui eum arriperent ad pœnas, illi, qui missi erant, ut adducerent David occidendum, invenerunt cum inter Prophetas, ubi erat et Samuel sanctus Annæ sterilis filius, quem concipiendum a Domino petierat, a Domino acceperat, et natum Domino dederat. Eo ergo tempore erat Samuel, quo tempore erat David, præstantissimus ille Prophetarum, nam ab ipso unctus est David. Cum itaque persecutionem a Saüle pateretur, confugit ad Samuelem, sicut modo verbi gratia, qui forte foris aliquam persecutionem patitur, confugit ad Ecclesiam. Ergo eo confugerat, ubi erat non solus Samuel præstantissimus omnium Prophetarum, sed etiam multi cæteri Prophetæ. Inter illos, cum essent prophetantes, venerunt missi a Saüle, qui eum, sicut dixi, ad mortem arriperent. Insiluit in illos Spiritus Dei, et cœperunt prophetare, qui venerant hominem sanctum et justum Dei ad gladium adducere, et eruere de medio Prophetarum. Repente impleti Spiritu Dei Prophetæ facti sunt. Fuerit hoc fortasse istorum innocentia: non enim sponte ad illum arripiendum venerant, sed a Rege suo missi erant. Et forte venerant quidem ad eum locum, ubi erat David, sed non erant facturi, quod jusserat Saül. Forte et ipsi remansuri erant. Nam et hodie contingunt hæc. Mittitur aliquando apparitor a magna Potestate rapere aliquem de Ecclesia. Non audet facere contra Deum, et ne et ipse incurrat gladium, remanet ibi, ubi missus erat ut raperet. Dixerit ergo aliquis admirans, quod Prophetæ isti repente facti sunt, quia innocentes fuerunt, testimonium illis innocentiae ipsa Prophetia perhibuit. Venerunt missi, sed facturi non erant, quod jusserat malus ille. Credamus hoc de istis. Missi sunt alii. Et in ipsos insiluit Spiritus Dei, et ipsi prophetare cœperunt. Et hos cum illis innocentiae merito numeremus. Missi sunt tertii. Hoc et ipsis factum est. Fuerint omnes innocentes. Cum tardarent, et non fieret, quod Saül præceperat, venit et ipse. Numquid et ipse innocens? Numquid et ipse missus ab aliqua potestate, et non perversus propria voluntate? Et in illo (a) tamen insiluit Spiritus Dei, et prophetare cœpit. Ecce Saül prophetat habens Prophetiam, sed non habens Charitatem. Factum est Vas quoddam quod ab Spiritu tangeretur, non quod ab Spiritu mundaretur.

III. Tangit enim aliqua corda ad prophetandum Spiritus Dei, nec tamen mundat. Et si tangit, et non mundat, forte inquinatur ipse Spiritus? Divine enim substantiæ est, omnia contingere, nusquam inquinari. Nec miremini, si lux ista, quæ de cælo funditur, omnia ubique sparsa immunda contingit, nusquam de immundo fuscatur. Nec ista sola, quæ de cælo, sed

(a) Lego: illum, ut paulo ante: in ipsos.

(a) In Codice fol. 64. inscriptus: *Sermo sancti Augustini ep. de Charitate*. Tractatus egregius præcipue directus contra schismaticos Donatistas, cuius pars posterior historica est. Memorat Possidius in *Indiculo Opp. c. 9. de Charitate Tractatus duos*. Præsens Editioni inserendus post sermonem CLXII.

etiam illa, quæ de lucerna mittitur, contingit, quacumque duxeris lumen, et fortasse, quisquis per cloacam transeat, ipse, si tetigerit, polluitur; si autem fert lucernam, splendor lucernæ supra omnia transit, nusquam maculam contrahit. Si hoc potuit Deus donare corporalibus luminibus, ipse lumen verum, et æternum, et incommutabile potest alicubi coinquinari? Aut potest alicubi deesse lux Dei, de qua dictum est: *Attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter* (1 Sap. viii, 1)? Tangit ergo quod vult, et mundat quod vult. Non quodcumque tetigerit, mundat, sed, quod mundaverit, tangit. Saullem itaque persecutorem Dei Spiritus non mundavit, sed tamen ad prophetandum tetigit. Caïphas princeps Sacerdotum Christi persecutor erat, et tamen Prophetiam locutus est, quando ait: *Expedit ut unus homo moriatur, et non tota gens pereat* (Joan. xi, 50). Secutus Evangelista exposuit Prophetiam, et ait: *Hoc autem non a se dixit, sed, cum esset Pontifex, prophetavit* (Ibid. 51). Prophetavit Caïphas, prophetavit Saul. Habebant Prophetiam, sed Charitatem non habebant. Numquid Charitatem habuit Caïphas, qui persequabatur Filium Dei, quem ad nos Charitas duxit? Numquid Charitatem habebat Saul, qui persequabatur eum, per cujus manum fuerat ab hostibus liberatus? Non solum invidus, sed et ingratus. Ergo probavimus posse esse in aliquo Prophetiam, et non esse Charitatem. Istis autem Prophetia prodesse non potest, secundum Apostolum. *Si Charitatem, inquit, non habeam, nihil sum* (1 Cor. xiii, 2). Non ait: Nihil est Prophetia, aut nihil est Fides; sed nihil sum ego, si non habuero Charitatem. Habens magna nihil est, quamvis magna habeat, nihil est. Ipsa enim magna, quæ habet, non habet ad adiutorium, sed habet ad iudicium. Non magna habere magnum est, sed bene uti magnis magnum est. Non autem utitur bene, qui non habet Charitatem. Etenim non utitur bene aliqua re, nisi voluntas bona. Voluntas bona esse non potest, ubi Caritas non est.

IV. Quid de Fide? Invenimus aliquem habere et Fidem, et non habere Charitatem? Multi sunt, qui credunt, et non amant. Nec enumerandi sunt homines. Dæmones invenimus credidisse quod credimus, et non amare quod amamus. Nam, cum argueret apostolus Jacobus eos, qui sibi putabant sufficere, ut crederent, et volebant bene vivere, quod non sit, nisi de Charitate; bona enim vita ad Charitatem pertinet, nec potest habens Charitatem male vivere, quia hoc ipsum bene vivere nihil est aliud, quam impleri Charitate. Cum ergo quidam jactarent se, quod credidissent in Deum, et nollent bene vivere, atque congruenter tantæ Fidei, quam perceperant, dæmonibus eos comparavit dicens: *Tu, inquit, dicis, quia unus est Deus. Bene credis; sed et dæmones credunt et contremiscunt* (Jacob. ii, 19). Si ergo tantummodo credis, et non diligis, adhuc cum dæmonibus tibi commune est. Petrus dixit: *Tu es Filius Dei; et dictum est illi: Beatus es, Simon Bar Jona, quia non revelavit tibi caro et sanguis, sed Pater meus, qui in cælis est* (Matth.

xvi, 16, 17). Invenimus et dæmones dixisse: *Quid nobis et tibi est, Fili Dei* (Id. viii, 29)? Filium Dei confitentur Apostoli, Filium Dei confitentur et dæmones. Confessio videtur par, dilectio dispar. Illi credunt, et amant, illi credunt et timent. Amor expectat præmium, timor pœnam. Ergo invenimus posse quemquam habere etiam Fidem, et non habere Charitatem. Nemo ergo se jactet de quocumque Ecclesiæ dono, si forte eminet in Ecclesia aliquo attributo sibi dono, sed videat utrum habeat Charitatem. Nam locutus est idem apostolus Paulus, et enumeravit multa dona Dei (1 Cor. xii), in membris Christi, quæ est Ecclesia, et ait dona propria quibusque Membris esse attributa, nec posse fieri ut omnes habeant unum donum. Nec quisquam tamen sine dono remanebit. Apostolus ait Prophetas, Doctores, Interpretatores, linguis locutores, habentes virtutes sanitatum, habentes adiutoria, gubernationes, genera linguarum. Dicta sunt hæc, et alia videmus in aliis, alia in aliis. Non ergo doleat aliquis, non sibi esse concessum quod videt alii concessum. Habeat Charitatem, non invideat habenti, et cum illo habet, quod non habet. Quidquid enim habuerit frater meus, si non invidero, et amavero, meum est. In me non habeo, sed in illo habeo. Non esset meum, si in uno corpore, et sub uno Capite non essemus.

V. Sinistra manus verbi gratia in corpore habet anulum, et dextra non habet. Numquid illa sine ornamento remansit? Respice singulas manus, et videbis unam habere, aliam non habere. Respice compagem corporis, cui hærent ambæ manus, et vide eam, quæ non habet, in illa habere, quæ habet. Oculi vident, quæ eatur; pedes eunt, quo oculi prospiciunt. Nec pedes possunt videre, nec oculi ambulare. Sed respondet tibi pes: *Habeo et ego lumen, sed non in me, sed in oculo. Non enim oculus sibi videt, et mihi non videt. Dicunt et oculi: Et nos ambulamus, non in nobis, sed in pedibus. Non enim pedes se ipsos portant, et nos non portant. Singula ergo membra singulis et propriis officiis distributa peragunt, quod imperat animus. Omnia tamen in uno corpore constituta et unitatem tenentia nec arrogant sibi, quod altera membra habent, si forte illa membra non habent, nec putant esse a se alienum, quod in uno corpore similiter habent. Denique, fratres, si alicui membro corporis molestiarum aliquid accidat, quæ membra suum auxilium denegabunt? Quid tam extremum videtur in homine, quam pes? Et in ipso pede quid tam extremum, quam planta? Et in ipsa planta quid tam extremum, quam ipsa cutis, unde terra calcatur? Ita tamen hoc extremum universi corporis compage detinetur, ut, si in ipso loco spina calcatur, ad auxilium spinæ eruendæ omnia membra concurrant. Continuo complicantur poplites, curvatur spina, non illa, quæ hæsit, sed quæ totum dorsum continet, sedetur, ut spina eruatur; jam sedere, ut hoc fiat, totius corporis est. Quam exiguus locus in molestia est! Tantillus locus est, quantum spina pungere potuit, et tamen illius extremi, et exigui loci molestia o*

toto corpore non relinquitur. Cætera membra nihil dolent, et in illo uno loco omnia dolent. Ipse inde Apostolus dedit Charitatis exemplum, exhortans nos, ut ita nos diligamus invicem, quemadmodum se in corpore diligunt membra. Si *patiatur*, inquit, *unum membrum, compatiuntur et alia membra, et si glorificatur unum membrum, congraudent omnia membra. Vos estis corpus Christi et membra* (1 Cor. xii, 26). Si se diligunt membra, quæ habent caput in terra, quomodo se debent membra diligere, quorum caput in cælo est. Certe nec ipsa se diligunt, si a suo capite deseruntur. Cum vero illud caput ita sit caput, et ita exaltatum sit, et ita in cælo ad dextram Patris collocatum, ut tamen laboret in terra, non in se, sed in membris suis, ita ut dicat in fine: *Esurivi, siti, hospes fui*; quando ei dicetur: *Quando te vidimus esurientem, et sitientem?* et tanquam respondeat: *Ego caput in cælo eram, sed in terra membra sitiebant, denique ait: Cum uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis, rursusque non facientibus: Cum uni ex minimis meis non fecistis, neque mihi fecistis* (Math. xxv, 35-45), huic capiti non nisi per Charitatem connectimur.

VI. Sic enim, fratres, singula membra in officiis suis videmus agere opus proprium, ut oculus videat, non autem operetur; manus autem operetur, non tamen videat; auris audiat, nec videat, nec operetur; lingua loquatur, nec audiat, nec videat, et cum sint singula suis officiis distincta atque discreta, una tamen compage corporis colligata habent aliquid commune in omnibus. Officia diversa sunt, sanitas una est. Hoc est ergo in membris Christi Charitas, quod est in membris corporis sanitas. Meliori loco positus est oculus, in eminenti, et tanquam ad consilium in arce constitutus, unde prospiciat, unde videat, unde ostendat. Honor magnus in oculis, et loco, et sensu ardentiore, et agilitate, et vi quadam, quam cætera membra non habent. Proinde plerumque homines per oculos suos jurant, quam per quodlibet alterum membrum. Nemo alicui dixit: Sic te diligo quomodo aures meas, et est aurium sensus oculis suppar, et proximus. Quid de cæteris dicam? Quotidie dicunt homines: Sic te diligo tanquam oculos meos. Et Apostolus significans majorem in oculis habere (a) dilectionem, quam in cæteris membris, cum se dilectum ab Ecclesia Dei diceret, ait: *Testimonium enim vobis perhibeo, quia, si fieri posset, oculos vestros eruissetis, et dedissetis mihi* (Galat. iv, 15). Nihil ergo in corpore sublimius oculis et honoratius, et nihil in corpore extremius fortasse, quam digitus minimus pedis. Cum ita sint, expedit tamen in corpore digitum esse, et sanum esse, quam oculum esse, et in perturbatione lippire. Sanitas enim, quæ communis est omnibus membris, pretiosior est officiis singulorum. Ita vides in Ecclesia hominem parvum aliquod donum habentem, et tamen habentem Charitatem; alterum eminentem forte in Ecclesia aliquo majore dono, et tamen non habentem Charitatem. Ille sit extremus di-

gitus, ille sit oculus. Ille magis pertinet ad corporis compaginem (a), qui potuit obtinere sanitatem. Denique molestum est corpori cætero, quidquid ægrotarit in corpore, et datur quidem ab omnibus membris opera, ut sanetur, quod ægrotum est, et plerumque sanatur. Si autem sanatum non fuerit, et tantam putredinem conceperit, quæ sanari non possit, ita consultur omnibus membris, ut de corporis compago perdatur.

VII. Fuerit ergo, nescio quis, Donatus, quasi oculus in corpore, fuerit; ita non scimus, qualis fuerit, sed prorsus talis fuerit, qualis dicitur, quid illi profuit excellentia honoris et gloriæ? Tenere non potuit sanitatem, quia non habuit Charitatem. Denique isti putrefacti sunt, ut necessario præciderentur, et quod se habere aliquos dicunt, vermes putredinis sunt. Præcisi vermes sunt, nec sanitatem possunt admittere. Etenim tandiu membrum admittit sanitatem, quandiu est de corpore non præcisum. De cæteris enim sanis manat sanitas ad vulneris locum; cum autem fuerit præcisum membrum, ubi vulnus est, qua, et unde ad illud sanitas veniat, non invenitur. Ideo et sarmentis præcisis comparantur, et concurrunt cum apostolica lectione evangelica lectio. Et ibi enim Dominus, ut maneamus in illo, non nobis maxime commendavit nisi Charitatem: *Ego sum*, inquit, *vitis, vos estis sarmenta, Pater meus est agricola. Sarmentum omne, quod in me dat fructum, purgat illud, ut magis fructum afferat; quod autem in me non dat fructum, præcidet illud* (Joan. xv, 1, 2). Fructus de ipsa Charitate, quia non venit fructus nisi de radice. Dicit autem Apostolus: *Ut in Charitate radicati et fundati* (Ephes. iii, 17). Ibi est ergo radix, unde omnis fructus exurgit. Qui cœpit dissentire a radice, quamvis videatur aliquantum manere, aut præcisus est latenter, aut aperte etiam præcidendus; fructum enim afferre nullo pacto potest. Illi erant aliquando in unitate. Præcisi sunt. Unde præcisi sunt? Ab unitate. Sed vos estis, inquiunt, præcisi. Quid facimus? Ego dico: Vos estis præcisi. Vos dicitis: Vos estis præcisi. Judicet Deus. Distulimus itaque quæstionem, et ad iudicium Dei misimus? Non plane. In multis rebus facimus hoc, ubi nondum apparet sententia Dei. Ubi autem apparet, utamur, non differamus. Scripturam profero, et video, quis unde præcisus sit. Si enim Scriptura testimonium perhibuit Parti Donati, alicui Ecclesiæ in terrarum aliqua parte constitutæ, sicut in parte Africæ constituta est Pars Donati, dicant nos præcisos, et dicant se esse radicos. Si autem Scriptura testimonium non perhibet nisi Ecclesiæ, toto orbe diffusæ, quid quærimus litis nostræ iudicem hominem? Deum habemus. Nondum præsidet in iudicio, jam præsidet in Evangelio.

VIII. Judicatus est modo Crispinus hæreticus (b). Sed quid ait? Numquid evangelica sententia superatus sum? Inde se asserens victum non esse, quia

(a) Pro compagem, ut Ovid. Cels. Seneca, Plin. etc.

(b) Anno 404. Vide Augustini vitæ L. V. c. 41. T. XI. edit. Maur. col. 229. ipsiunque Augustinum variis locis.

Proconsul contra illum judicavit, non Christus. Si ergo iudicium hominis parvi pendit, quare a Proconsule ad Imperatorem appellavit? Ipsius Proconsulis iudicium ipse flagitavit, ipse dixit: Audi me. Non sum hæreticus. Cujus iudicium flagitasti ejus iudicium displicet tibi? Quare? Quia contra te judicavit? Si pro te judicaret, bene judicaret. Quia contra te judicavit, male judicavit. Antequam judicaret, bonus iudex erat, cui dixisti: Non sum hæreticus. Audi me. Sed judicavit Proconsul, inquit, secundum leges Imperatorum, non secundum leges Evangelii. Ita fecerit, secundum leges Imperatorum Proconsul judicaverit. Si ergo male contra te judicant Imperatores, quare a Proconsule ad eorum iudicium provocasti? Jam erant leges Imperatorum contra te, an nondum erant? Si nondum erant, non secundum ipsas Proconsul judicavit. Si jam erant, numquid pro te Imperatores contra leges suas judicaturi sunt? Deinde quero abs te: Ipsæ leges Imperatorum quæ sunt contra te? Quid factum est? doce me! Manifestum est enim, et non negatur, multas Imperatorum leges esse adversus ipsos. Unde hoc contigit? Unde hoc factum est? Nos forte persecuti sumus, et multa mala Imperatoribus de vobis diximus? Hoc quidem dicunt his, quos miseros decipiunt imperitos. Causam enim, quemadmodum illo tempore gesta est, penitus occultant eis, quos decipere volunt. Sed, quantumlibet occultent, eruitur, patescit, publicatur, in notitiam profertur etiam invitorum, et recusantium. Claudentes oculos, ac nolentes lucem videre ipsa lux feriat. Non eis liceat dissimulare manifesta! Non eis liceat averti a patentibus! Non eis liceat aperta operire! Urgeam eos manifesta veritate. Vos Imperatoris iudicium flagitastis. Mentimini! inquit. Extant chartæ publicæ (a). Ipsi Donatistæ de Parte Majorini, qui prior ordinatus est, contra Cæcilianum adierunt Proconsulem tunc Anullinum (b), et detulerunt libellos accusatorios de nomine Cæciliani, et in aluta (c) signatos dicentes, sed adversus Cæcilianum crimina (d) quæ illo libello scripsissent, et rogantes, ut ipsam accusationem eorum mitteret ad comitatum (e) Imperatori. Extat relatio Anullini Proconsulis scribentis ad Imperatorem Constantinum: quod homines de Parte Majorini venerint ad illum cum libellis de accusatione Cæciliani, rogantes ut eosdem libellos mitteret Imperatori, et se dicit fecisse, quod illi rogaverunt. Scripsit Imperator ad Meltiadem (f) epi-

scopum et Marcum, transferens ad illos causam ecclesiasticam, et removens a se. In eisdem litteris scribit Imperator: misisse se chartas missas ab Anullino, et in ipsis litteris ignorat (a), quæ illæ chartæ sint, sed in relatione Anullini cognoscitur, quæ hodie publicis codicibus continentur. Deinde scribit idem Constantinus ad Anullinum, ut partes Romani dirigat ad episcopale iudicium. Refert etiam Anullinus in extremo: misisse se partes. Vos ergo istis ad Imperatorem, vos causam Ecclesiæ ad humanam potestatem detulistis. Ille melior, quam vos. Vos enim ad Imperatorem deferbatis, ille ad Episcopos. Dicta est causa in episcopali iudicio illis primo accusantibus. Prolata est sententia pro Cæciliano. Illi non contenti iudicio ecclesiastico murmurare cœperunt, rursus eundem Imperatorem adierunt, post episcopale iudicium quærentes imperiale iudicium. Dedit alterum ecclesiasticum apud Arelatum (b). Ab ipso etiam iudicio illi ad ipsum Imperatorem appellaverunt. Victus importunitate eorum voluit et ipse causam suscipere, atque cognoscere. Suscepit, cognovit, Cæcilianum innocentissimum judicavit, etiam omnes jussiones Imperatorum contra illos. Quid mirum? Cujus iudicium flagitasti, ejus sententiam recusare audes? Quare ad illum voluisti deferre iudicium? Habebas Ecclesiam in Africa, non habebas in toto orbe terrarum? Sed quo ibant, unde se jam ipsi præciderant? Illi jam in Ecclesia non hærebant, sed Imperator ibi hærebat, ad quem iudicium referebatur. Proinde ille mansuetissime Episcopos voluit judicare, et illis postea cessit, ut etiam ipse judicaret. Inde sunt leges adversus vos; videte, si non contra vos. Primo vos ipsi fuistis, vos primi accusatores, vos extremi appellatores, vos novissimi murmuratores. Numquid tamen, inquit, ex Evangelio superatus sum? Ex eo iudicio superatus es, quod tu ipse delegisti.

IX Sed non recusamus evangelicam sententiam. Plane, etsi non diceret, nos legeremus, nos eruemus, nos ostenderemus. Recitetur Evangelium? Videamus, ubi esse dicit Ecclesiam Dominus Jesus Christus. Illi certe et aures nostræ, et corda patere debent. Ipsum audiamus. Dicat nobis, Ecclesia ubi sit. Si in Africa esse dixerit Ecclesiam suam, omnes cōfluamus in Partem Donati. Si in toto terrarum orbe dixerit Ecclesiam suam, redeant ad corpus membra præcisa, non enim sic fracti sunt rami, ut denuo inseri non possint. Habes apostolum Paulum dicentem. Sed dicis: Fracti sunt rami, ut ego inserar. Bene. Propter incredulitatem fracti sunt; tu autem fide stas. Noli altum sapere, sed time. Nam, si Deus naturalibus ramis non pepercit, neque tibi parcat (Rom. xi, 19-21). Fracti enim erant Judæi, tanquam rami naturales, et insertæ erant Gentes, tanquam oleaster in olivam. Ex his insertis ramis, et ex hoc inserto oleastro omnes sumus participes olivæ. Sed, sicut minatus erat Apostolus superbientibus ramis oleastri,

(a) Putem: ignoratur, et paulo post: continetur.

(b) Anno 311. altero post damnationem Remauium.

(a) Anterioris videlicet causæ sub Constantino M. inter Majorinum et Cæcilianum. Vide *Epist. Cleri Hippon.* inter Augustinianas LXXXVIII. edit. Maur. T. II. col. 213 ipsumque S. Patrem non uno loco.

(b) Anulinum scribunt Mauriani, et rectius fortasse, quamvis in Aut. Pagii *Dissert. Hypot.* ad an. Chr. 190. P. Corr. *Anulinum*, ad an. vero 216. sex. Coru. *Anulinum* habeamus Coss.

(c) Tenuior pellicula, membranæ instar, ut videtur, qua obvolvebantur Libelli supplices. Occurrit etiam in *Epistola Cleri supracit.*

(d) Videtur omissum: habere.

(e) Id est, ad *Palatium*. Ad *Ducang. Gloss.* h. v.

(f) Melchiadem, Mihiadem Pont. Rom. Quis vero *Marcus* additus? An ille qui deinceps a Melchiade secundus Pontificatus gessit? An unus e tribus Episcopis Gallicis iudicio illi adiunctis?

tales isti facti sunt superbiendo, ut cum illis naturalibus ante amputatis, et ipsi superbia præcidi mererentur. Sed quid ait Apostolus? *Et illi, inquit, si non permanserint in infidelitate, inserentur (Rom. xi. 23), et in, si non permanseris in fide, exideris. Nemo ergo in vite superbiat nemo præter vitem desperet. Si superbis in vite, observa, ne præcideris. Si præter vitem positi sunt, non desperent, audeant inseri. Non enim manu sua inserendi sunt. Ait enim: Potens est Deus iterum inserere illos (Ibid.). Non dicant; Unde fieri potest, res præcisa, ramus fractus ut denuo inseratur? Recte dicis fieri non posse, si interrogas humanam facultatem, non, si interrogas divinam majestatem. Quid enim? Quod jam factum est a Domino, facere potest aliquis agricolarum? Oleastrum tulit, et in olivam inseruit, et oleaster in olivam insertus non baccas amaras, sed olivam dedit. Faciat hoc modo aliquis, inserat oleastrum in olivam, videbit nihil procedere, nisi baccas oleastri. Potens ergo fuit Deus non olivam in oleastro, sed oleastrum inserere in oliva, et oleastrum facere partem pinguedinis olivæ, ut exuta amaritudine pinguedine indueretur, et non erit potens te præcisum per superbiam inserere per humilitatem? Bene, inquit, hortaris me, sed prius meo ostende præcium, ne forte te ipsum hortari debeas, ut ad me venias, non me, ut in te inserar. Audeo dicere: Audi me, et tamen timeo dicere: Audi me. Timeo enim, ne contemnat hominem. Ino hortor, ut contemnat hominem. Si enim contemneret hominem, non esset de Parte Donati. Homo enim fuit Donatus. Ergo, si nostra verba dicimus, contemnatur; si Christi verba dicimus, ille audiat, qui non gratis auditur, et non gratis contemnitur. Auditur enim ad præmium, non auditur ad supplicium. Ipsum audiamus. Ipse Dominus dicat nobis.*

X. Ecclesiam innumerabilibus locis ostendit, sed tamen commemorem unum aliquod. Post resurrectionem, nostis, fratres, ostendit se Discipulis suis, cicatrices demonstravit, palpandum præbuit, non solum videndum. Illi autem tenentes, et palpantes, et agnoscetes, adhuc tamen præ gaudio hæsitabant, sicut Evangelium nos docet, cui oportet credere, cui nefas est non credere. Dominus autem adhuc hæsitantibus præ gaudio, et dubitantibus intulit firmitatem de Scripturis, et ait: *Hæc dicebam vobis, cum adhuc essem vobiscum, quia oportet impleri omnia, quæ scripta sunt in Lege, et Prophetis, et Psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum, ut intelligerent Scripturas, et dixit eis: Quia sic oportebat Christum pati, et resurgere tertia die, et prædicari in nomine ejus pœnitentiam, et remissionem peccatorum per omnes gentes incipientibus ab Jerusalem (Luc. xxiv. 44, 47) Ibi tu non es. Ibi ego sum. Quid expectas hominem, qui de te judicet de tribunali? Audi Christum de Evangelio. Per omnes gentes, inquit, incipientibus ab Jerusalem. Tu ibi es? Communicas omnibus gentibus? Communicas ei Ecclesiæ, quæ diffusa est per omnes gentes incipiens ab Jerusalem? Si communicas, ibi es, in vite es, præcisus non es. Ipsa est enim vitis, quæ crevit, et*

implevit totum orbem terrarum. corpus Christi, Ecclesia Christi, cujus caput in cælo. Si autem non communicas, nisi Afris, et de Africa, quo potueris, clanculo mittis, qui consolentur peregrinos, non te invenis in Parte remansisse, a Toto præcisum esse? Quid dixisti in judicio Proconsulis? Catholicus sum. Vox est ipsius. De Gestis recitatur. Catholicus Totum tene. *Holon (a) enim Totum est, et inde appellata est Ecclesia catholica, quia per Totum est. Numquid Catamerica dicta est, et non Catholica? Meros enim pars est, Holon totum est.* De græco verbo dicta est Catholica, secundum totum. Ergo communicas Universo? Non, inquit. Ergo in parte es, quomodo Catholicus es? Multum interest inter Totum, et Partem. Unde accipit nomen Catholica? Tu enim accepisti nomen de Parte Donati, Catholica nomen accepit ab universo orbe terrarum. Sed nos dicimus in universo esse, et Deus forte non dicit? Evangelium commemoravi, ex Evangelio recitavi. *Per omnes gentes, inquit, incipientibus ab Jerusalem.* Non inde venit ad Africam? Si enim cœpit ab Jerusalem, implendo omnia venit ad te, non siccando. Quis est, qui dicat: Ductus est rivus de fonte, ut veniret ad me, siccavit (b) in via, et pervenit ad me? Si in via siccavit, ad te qua pervenit? Utique implendo omnia pervenit ad te. Ingrate rive, quare fontem blasphemias? Nisi manaret, non implereris. Sed timeo, ne tu siccaveris. Etenim omnis rivus a fonte præcisus siccet, necesse est. De siccitate aspera loquuntur adversus Ecclesiam; lenia loquerentur, si rigarentur. Catholicus sum. Quid est Catholicus? Homo de Numidia? Interroga saltem Græcos. Non est utique Catholicus verbum Punicum, sed verbum Græcum. Interpretem quære. Merito erras in lingua, qui non consentis omnibus linguis.

XI. Spiritus quando venit de cælo, et implevit eos, qui in Christum crediderant, omnibus linguis locuti sunt, et hoc erat signum illo tempore accepisse Spiritum sanctum, si quis linguis omnium loqueretur (Act. ii, x et xix). Numquid modo fidelibus non datur Spiritus sanctus? Absit ut hoc credamus, alioquin spem non habebimus. Et illi utique sciuntur dari fidelibus Spiritum sanctum, et nos hoc dicimus, hoc credimus, hoc maxime, et in sola Ecclesia catholica fieri assequamur (c). Sed illi sint Catholici, ille datur Spiritus sanctus. Nos simus Catholici, hic datur Spiritus sanctus; modo, quid intersit, non quæramus, qui sint Catholici; manifestum est, quia datur Spiritus sanctus. Quare modo linguis omnium non loquuntur, qui Spiritum sanctum accipiant, nisi, quia tunc in paucis figurabatur, quod postea in omnibus ostenderetur? Quid enim pronuntiavit Spiritus sanctus commonens (d) corda eorum, quos tunc impleverat, et docens eos linguas omnes? Vix discit homo duas aut tres, aut per magistros, aut per regiones, in quibus

(a) ὅλον. Et mox. μέρος. Inde, ut ἡ καθολική, formatum κατὰ οὐκὸν.

(b) Nentrum verbum, ut apud Caton. de Re rust. ubi pluerit, et siccaverit.

(c) Ita membranae, sed rescribo attesumur.

(d) Puto: commovens.

versatur aliqua consuetudine, ut multo a tres, aut quatuor linguas. Omnibus linguis loquebantur, qui impleti a sancto Spiritu erant, verum et locuti repente, non paulatim discentes. Quid ergo tunc ostendebat Spiritus? Dic mihi, quare modo hoc non facit, nisi quia aliquid significando faciebat? Quid significabat, nisi Evangelium per omnes linguas futurum? Audeo dicere. Et modo loquitur Ecclesia omnibus linguis. In omnibus enim linguis clamat Evangelium, et quod modo dicebam de membris, hoc dico et de linguis. Et quomodo dicit oculus: Mihi ambulat pes, sic et pes dicit: Mihi videt oculus, sic et ego dico: Lingua mea est græca, lingua mea est hebræa, lingua mea est syra. Omnes enim una fides tenet, omnes enim una charitatis compago concludit. Quod per Dominum demonstratum est, hoc per Prophetas ante prædictum est. *In omnem terram exivit sonus eorum, et in fines orbis terræ verba eorum* (Psal. xviii, 5). Ecce quousque crevit Ecclesia, quæ appellatur a Toto, Catholica. Et vido, quia omnes lingue ierunt per omnes terras. *Non sunt loquelæ, neque sermones, quorum non audiantur voces eorum* (Ibid. 4).

XII. Hanc ergo Ecclesiam teneo, tu illam non tenes. Si ergo præcisus es, agnosce, unde præcisus es. Redi, et inserere, ne arescas, et in ignem mittaris. Loquuntur Prophetæ, loquuntur Apostoli, loquitur Dominus de Ecclesia toto orbe diffusa. Contra te dicunt omnes isti sententiam. A Proconsule ad imperiale iudicium. Ab Evangelio quo? An forte ad Donatum? Donatus iudicabit contra Christum? An Donatum iudicat Christus? Quid tibi dicturus est Donatus? Ego Christum meum prædicavi de Africa. Quid dicturus? An: Me pro Christo opposui, et: Ego Christo successi? Hoc restat, ut dicat, quia a corpore præcidere ausus est homines, quia Christo successit. Ecce Christi sententia ecce Evangelia. *Per omnes gentes, inquit, incipiens ab Jerusalem. Cæpit ab Jerusalem. Ibi venit Spiritus sanctus, ibi erant Apostoli, quando in illos supervenit, inde cæpit Evangelium prædicari, inde diffundi per omnes gentes, inde postea venit in Africam. Quo postea venit? ipsos deseruit? imo non deseruit, si nolint. Nam et nos Afri sumus. Utique Evangelium, quod venit in Africam, manet hic in Catholicis Afria, quo modo in omnibus gentibus manet. Nam et per omnes gentes sicut Hæretici, alii ibi, alii hic, et non sunt nati* (a) *Afri, qui sunt in illis gentibus. De vite præcisus sunt. Catholica enim novit omnes, ipsi se non noverunt. Et enim vitis, unde sarmenta præcisus sunt, novit omnia sarmenta, et, quæ in se manent, et quæ de se præcisus sunt. Etenim ubique diffusa est Ecclesia catholica. Illa sarmenta, ubi præcisus sunt, ibi remanserunt, ad alias partes, et alias partes pervenire non potuerunt. Illa autem ubique diffusa ubique tenet suos, ubique plangit præcisos. Clamat ad omnes, ut revertantur, et inserantur. Clamor ejus non auditur, sed tamen ubera Charitatis manare exhor-*

(a) Membranzæ prave: *noti*. Fortasse, quia sequitur: *novit, noverunt*.

tatione non quiescunt. Sollicita est pro præcisus clamat in Africa ad Donatistas, clamat in Oriente adversus Arrianos, adversus Photinianos, adversus alios, atque alios. Quia enim ubique diffusa est, ubique invenit, contra quos clamet, quia in illa erant, et de illa præcisus sunt. Sarmenta creperunt instructiosa esse, et præcisus sunt. Si non permaneant in infidelitate rursus inserentur. Hæc audite, fratres, cum timore, ne superbiatis; cum Charitate, ut etiam pro illis oretis. Conversi ad Dominum, etc.

SERMO XX.

De verbis Psalmi xxxviii, vers. 1-5. Dixi: Custodiam vias meas, etc. (a).

SYNOPSIS.

I. Sollicitudo de profectu quotidiano, et inde divini auxilii imploratio. II. Usus Linguz tam necessarius, quam periculosus. III. Lingua regitur ab animo. IV. Lingua dolosa Judæorum confusa. V. Linguz bonus usus in muliere adultera. VI. Adulteræ confessio nobis instructio. VII. Quomodo agendum cum conviciatore. VIII. Conviciatoribus ignoscendum, et pro eis orandum. IX. Inquiritur in finem hominis. X. Finis hominis Christus est. XI. Fide et operibus hic finis attingitur. XII. Scopus tentationum, et quomodo in iis versandum. XIII. Dictorum repetitio.

I. CHRISTIANORUM est, quotidie in Deum proficere, et de Deo, vel de donis ejus semper gaudere. Peregrinationis enim nostræ tempus brevissimum est, et patria nostra sine tempore est. Inter æternitatem enim et tempus multum distat. Hic conquiritur pietas, illic requiescit. Inde quotidianis diebus, quasi boni negotiatores, noverimus, quid profecerimus. Non tantum enim studiosi esse debemus in audiendo, sed vigilantes in operando. Hæc schola, in qua Deus solus magister est, bonos quærit discipulos, non fugitivos, sed studiosos. Apostolus dicit: *Studio non pigri, spiritu ferventes, spe gaudentes* (Rom. xii, 11). In hac ergo schola, fratres, quotidie discimus. Aliud discimus in præceptis, aliud in exemplis, aliud in sacramentis. Sunt ista medicamenta vulnorum nostrorum, et fomenta studiorum nostrorum. Modo respondimus: *Exaudi orationem meam, et precem meam, Domine! Inaurire* (b), hoc est: *Auribus percipe lacrymas meas* (Psal. xxxviii, 13). Quid putas, iste petiturus est, qui primo sibi met Deum cupit propitium esse? Quid ab illo expetiturus est? Videamus, discamus. Forte divitias petiturus, forte in hac vita aliquam felicitatem? Dicat ergo nobis, quid petiturus est, qui primo Deum deprecatur. Vidit enim, quod

(a) In Codice fol. 68. inscriptus: *Sermo sancti Augustini ep. Agit præcipue de usu Linguz, et de fine Hominis. Ut nihil dissimulem, quædam mihi minus coherere videntur, quædam esse infra Augustini dignitatem, verba etiam Psalmi non semel inopportune repeti, et intrudi, atque adeo interpolatorem suspicor. Expendant, qui lectioni D. Doctoris me magis innutriti sunt. Locus in Editione esset post Sermonem XVI.*

(b) Insolens fictio verbi *manrire* ad græc. ἐμάνειν quasi, quod LXX, hoc loco.

ex se habere non potuit, sed a Deo habere potuit. Audierat enim: *Petite, et accipietis* (Joan. xvi, 24). Noverat ergo, quid esset petiturus, qui primo Deum rogavit. Ergo *Exaudi, Deus orationem meam!* Et quasi interrogatus: Quid vis. quid pulsas, quid clamas, quid interpellas? Audiam. Quid vis? Quid volo? ait. Audi voluntatem meam, et perfice opera tua. Quæ est voluntas mea? *Dixi: Custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea* (Psal. xxxviii, 1). Arduam rem iste disponit, sed non dubitat, quoniam primo Dominum deprecatus est. Noverat enim ministerium Pauli: *Non ego, sed gratia Dei mecum* (1 Cor. xv, 10).

II. *Dixi ergo: Custodiam vias meas.* Quas vias? Terrenas. Numquid per linguam ambulamus in terra? Aut pedibus nostris in terra ambulamus, aut pedibus alienis. Aut animalibus vehimur, aut pedibus nostris imus. Quid est ergo? Quam iste viam querit? Ne delinquat in lingua sua. Magna doctrina, videte, fratres. Numquid enim, quomodo una hora possumus cibum accipere, et refectione recedere, sic possumus momento uno loqui etiam, et silere? Quemadmodum enim habemus oculos ad vivendum, aures ad audiendum, cæterosque sensus ad percipiendum, sic iterum linguam ad loquendum. Est nobis magna necessitas linguæ. Aut aliquid auditurus es, ut respondeas, aut aliquid dicturus es, ut doceas. Numquid oculo dicturus, et non lingua? Et si aure auditurus es, lingua responsurus es. Quid facimus de tam utili membro? Inde Deum rogamus, inde satisfacimus, inde laudes dicimus, inde una voce concinentes Deo cantamus, inde quotidianis diebus aut misericordes efficimur, cum aliis loquimur, aut consiliadamus. Quid facimus nunc? Ipsa lingua nostra vobis ministerium exhibet. Quid facimus, ut non delinquamus in lingua, maxime cum dictum sit: *Mors et vita in manibus linguæ* (Prov. xviii, 21). Et iterum dictum sit: *Multos vidi cadentes per casum gladii, sed non sic, quomodo qui ceciderunt per linguam* (Eccli. xxviii, 22)? Iterum dictum est: *Et lingua in membris nostris constituitur, quæ maculat totum corpus nostrum* (Jacob. iii, 6). Inde iterum idem Dominus *Docuerunt linguam suam loqui mendacium* (Jerem. ix, 5). *O docuerunt!* Facit enim consuetudinem loqui mendacium. Etiam, si non vis, illa loquitur mendacium. Quemadmodum enim, si rotam volvas semel (Jacob. iii, 6), jam, ut manu impuleris, illa ipsa figura et rotunditate, vel ipso instabili, et quasi naturali cursu currit, sic et lingua nostra, opus est (a) ut non doceatur loqui mendacium; jam enim ultro sponte currit ad id, ad quod facilius potest moveri. Aliud habes in corde, aliud illa aliquando volvit ex more. Quid facturus es? Quæ, videtis, fratres! quæ statim cordis facienda est, ut lingua aliquid proferat! Neque enim sponte movetur. Intus est, qui movet.

III. Est enim quædam vis, quæ se, et cætera ministeria sua movet. Opus est, ut bonus sit ille, qui

(a) Traiecit voces Librarius. Lege: *Opus non est, ut doceatur, etc.*

regit, et quamlibet malam consuetudinem adjutus per gratiam vincit. Bonus sit minister, et quiescit ministerium. Miles habet arma, sed si non ferierit (a), nihil faciunt arma. Sic et lingua in membris nostris arma animæ nostræ sunt. De ipsa dictum est: *Inquietum malum* (Jacob. iii, 8). *O inquietum!* Quis fecit istud malum, nisi inquietus? Tu noli esse inquietus, et non est hoc malum. Tu noli agitare (b), et non est, quæ se agitet. Neque enim animus est, ut moveatur; Corpus est enim. Jacet. Noli movere, et non movetur. Vide autem, quomodo moves (c). Ipsa est illa, de qua multi fraudibus studentes, et avaritiæ servientes, cum cœperint de negotiis aliquid agere, ejiciunt membrum factum ad laudem Dei, et ibi blasphemant Deum, et dicunt: Per Christum! tantum emi, tantum vendo. Quando (d) interrogavi te: Jura mihi, quantum vendis? Ego te interrogavi: quantum vendis? Decem follibus vendo, viginti follibus (e) Per Christum juras? Per oculos tuos jura, per filios tuos jura, et ipsa hora contremiscit conscientia. O impietas linguæ! Creatorem contempsisti, creaturam custodisti. *O inquietum malum, plena veneni mortiferi!* In ipsa benedicimus Deum, et Patrem. Deum propter naturam, Patrem propter gratiam. Et in ipsa maledicimus hominem, qui factus est ad imaginem Dei (Jacob. iii, 8, 9). Attendite, fratres, quid portetis! Ecce dico, quid portemus. Et ego enim vobiscum homo sum. Sed recurramus.

IV. *Exaudi, Deus, orationem meam.* Inde sunt illi Judæi, quos modo in Evangelio legimus. Utiq; lingua illos perduxit ad mortem. Modo enim in Evangelio audivimus. Adduxerunt, inquit, Judæi quandam mulierem licet meretricem ad Dominum, tentantes illum, et dicentes: *Magister, hæc mulier modo comprehensa est in adulterio* (Joan. viii, 4). In lege Moysis scriptum est, ut quæcumque fuerit in adulterio comprehensa, lapidetur. Tu quid dicis? Hoc lingua dicebat, sed creatorem non agnoscebat. Nolebant isti orare, ut dicerent: *Eripe animam meam a lingua dolosa* (Psal. cxix, 2). Dolose enim accesserant, hoc enim volebant agere. Venerat enim Dominus: *Non legem solvere, sed implere* (Matth. v, 17), et peccata dimittere. Dixerunt ergo apud se Judæi: Si dixerit: Lapidetur! dicemus ei: Ubi est, quod peccata dimittis? Non tu es, qui dicis: *Donata sunt tibi peccata tua* (Id. ix, 5; Marc. ii, 5-9; Luc. v, 23)? Si dixerit: Dimittatur! dicemus: Ubi est, quod legem venisti adimplere, non solvere? Videte linguam dolosam ad Deum. Ille, qui venerat redemptor, non damnator (venerat enim *redimere, quod perierat* (Matth. xiii, 41) aversus est ab ipsis, quasi conspiceret eos nolens. Non vacat aversio ista ab ipsis. Intelligitur aliquid

(a) Ita scripti pro: *fecerit*, quod habent membranæ.

(b) Rectius fortasse: *agitari*.

(c) Videtur excidisse: *linguam*.

(d) Codex habet: *Quare*.

(e) Aut pro Marsupiiis certam pecuniæ summam continentibus, ut est apud Juvenal. et *Peget*. aut pro ipsa quadam Nummorum specie, de qua vide *Sirmondum in not. ad Sermones August. Opp. T. I. Paris. 1696. col. 544*. Ipse S. Doctor *Folles* memorat T. V. col. 219. et 1499.

in hac aversione. Quasi diceret : Peccatricem mihi adducitis, Peccatores! Si putatis, quia damnare de-
leo peccata, a vobis incipio. Et ipse, qui venerat donare peccata, ait : *Qui se scit vestrum sine peccato esse, prior in illam lapidem mittat* (Joan. viii, 7). O responsio, vel propositio! Si mittere voluissent lapidem in peccatricem, ipsa hora iterum recitaretur : *In quo iudicio judicaveritis, judicabitur de vobis* (Matth. vii, 2). Damnastis, damnabimini. Illi tamen, etsi creatorem non agnoscebant, conscientiam suam sciebant. Ponentes invicem faciem post faciem, ut nec ipsi se propter confusionem videre vellent, a senioribus (hoc dixit Evangelista) usque ad minores omnes egressi sunt. Dixerat enim Spiritus sanctus : *Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt. Non est, qui faciat bonum, non est usque ad unum* (Psal. xiii, 3).

V. Et exierunt omnes. Remansit solus, et sola. Remansit creator, et creatura; remansit misera (a), et misericordia; remansit, qui suum reatum agnoscebat, et qui peccatum dimittebat. Nam ipsum est, quod conversus scribebat in terra. Scripsit enim in terra. Quando enim peccavit homo, dictum est ei : *Terra es* (Gen. iii, 19). Peccatrici ergo cum daret indulgentiam, dans scribebat in terra. Indulgentiam dabat, sed, cum daret indulgentiam, erigens faciem suam ad illam : *Nemo, ait, te condemnavit* (b)? Et illa non dixit : Quare? quid feci? Domine! Numquid enim rea sum? Non hoc dicit; sed ait : *Nemo, Domine!* Semetipsam accusavit. Probare illi non potuerunt, subduxerunt se. Sed illa confessa est cujus Dominus non reatum nesciebat, sed ejus fidem atque confessionem querebat. *Nemo te condemnavit?* At illa. *Nemo, Domine!* Et *Nemo* propter confessionem peccatorum, et *Domine!* propter indulgentiam meritorum. *Nemo, Domine!* Utrumque agnosco. Qui sis, novi. Quæ sim, novi. Tibi enim confiteor. Audivi enim : *Confitemini Domino, quoniam bonus est* (Psal. cv, 1). Novi confessionem meam, novi misericordiam tuam. Ista dixit : *Custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea*. Illi deliquerunt dolose agendo; ista magis se absolvit confitendo. *Nemo te condemnavit?* Illa inquit *Nemo*. Et tacens ille iterum scribit. Bis scripsit. Hoc audiamus! Bis scripsit : semel indulgentiam dando, iterum præcepta renovando. Utrumque enim fit, cum indulgentiam accipimus. Subscripsit Imperator. Cum iterum Forma (c) procedit, quasi iterum alia præcepta dantur. Ipsa sunt, per quæ primo in Apostolo audivimus charitatem illam imperatam (d). Primo enim ipsam lectionem audivimus; inde hoc ipse Dominus dixit : *Diliges Dominum Deum tuum de toto corde tuo, et de tota anima tua, et de tota virtute tua, et diliges proximum tibi*

(a) Numquid rectius : *miseria*?

(b) Ridiculo hic, et his infra pro *condemnavit* Librarius scripsit : *lapidavit*.

(c) Id est, Rescriptum, Decretum Principis, unde etiam *Formulae, Litteræ Formatae*.

(d) Lecta fuerit ante Sermonem *Epistola Jacobi C. H.* ubi v. 8. Legem Charitatis appellat *Καλον βασίλειον*, quo alludit *imperatam*, et tota de Imperatore similitudo.

tanquam te ipsum. In his duobus præceptis tota Lex pendet, et Prophetæ (Matth. xxi, 37-40).

VI. Ne aliquis nostram laboraret, duo quædam sunt dicta : Deus et Proximus, qui te fecit, et, cum quo te fecit. Nemo tibi dixit : Dilige solem, dilige lunam, dilige terram, et quæcumque facta sunt. In his laudandus est Deus, benedicendus est Factor. *Quam magnificata sunt opera tua!* dicimus. *Omnia in sapientia fecisti* (Psal. ciii, 24). Tua sunt. Tu fecisti omnia. Gratias tibi! Sed nos fecisti super omnia. Gratias tibi! Sumus enim imago et similitudo tua. Gratias tibi! Peccavimus. Quæsitum sumus! Gratias tibi! Negleximus. Non sumus neglecti. Gratias tibi! Cum nos te contemneremus, non sumus contempti. Ne Divinitatem tuam obliti fuissetis, et te amitteremus, tu etiam nostram humanitatem suscepisti. Gratias tibi! Ubi non gratias? *Dixi ergo : Custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea*. Illa enim mulier, cum offerretur causa adulterii, accepit indulgentiam, liberata est, onerosum nobis est, quoniam per baptismum, per confessionem, per gratiam accipiunt omnes omnium peccatorum suorum indulgentiam? Sed nemo nunc dicat : Illa accepit indulgentiam; ego adhuc Catechumenus sum. Faciam adulteria, quoniam accepturus sum indulgentiam. Pone et me unum esse, quemadmodum illa mulier (a) confessa est, et liberata est. Deus noster bonus est, et, si peccavero, confiteor illi, et dimittet mihi. Bonitatem ipsius attendis, sed justitiam ejus considera. Quomodo bonitatem ad indulgentiam, sic justitiam ad pœnam. *Dixi ergo : Custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea*. Vellem scire, si in hoc tempore, quo sermonem Vestræ Charitati ministramus, nemo delinquit in lingua sua. In hoc tempore, quo hic sumus, forte nemo nostrum aliquid locutus est mali, sed forte cogitavit aliquid mali. Attendite. *Dixi : Custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea*. Dic vere : *Posui ori meo custodiam, dum consistit peccator adversus me* (Psal. xxxviii, 2).

VII. Attendite *Posui ori meo custodiam, dum consistit peccator adversus me*. Stat adversus te aliquis improbus, conviciatur tibi, dicit, quæ nescis. Tu pone ori tuo custodiam. *Dixi : Custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea*. Dicat ille, tu audi, et tace. Duæ enim res sunt, aut verum dicit, aut falsum. Si verum dicit, tu fecisti, ut diceret, et forte hoc misericordia est. Cum enim tu non vis audire, quod fecisti, Deus, qui curam tui gerit, per aliquem tibi dicit, quod fecisti, ut vel ipso pudore confusus aliquando ad medicinam recurras. Noli ergo rependere malum pro malo; nescis enim, qui tibi per ipsum loquatur. Ergo, si aliquid dicit, quod fecisti, agnosce te misericordiam consecutum, ut aut oblitum te putes, aut ad confusionem tuam hoc dictum esse iudices. Si non fecisti, libera est conscientia. Quid quæris? Quid irasceris de eo, quod non fecisti? Quid enim ait tibi : Fur! Ebriose? Cito tu te

(a) Hic intersero : *quæ*.

curre intus ad secreta conscientiae. Vide te intus. Judex esto, discussor tui esto. Quære ibi. Ubi putas, posui peccata mea, quæ feci? Aut, si non sunt, dic: Non feci. Si: Non feci, dicit tibi conscientia tua, dic: *Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiae nostræ* (2 Cor. 1, 12). Dixit tibi hæc conscientia tua, tace, dole illum dicentem tibi. Dic etiam tu Deo: Pater, ignosce illi, quia nescit quid dicat. Roga pro ille Deum. Dixi: *Custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea. Posui ori meo custodiam, dum consistit peccator adversus me.* Noli enim putare, quia tunc videris sanctus, si nemo te tentet. Tunc es sanctus, quando aliquo convicio non moveris, quando doles dicentem, quando non curas quod pateris, sed tamen doles eum, a quo pateris. Ibi est omnis misericordia. Doles, quoniam et ille frater tuus est, membrum tuum est. Insanit adversum te, phreneticus est, ægrotat. Dole illum. Noli gaudere; tantummodo de conscientiae tuæ securitate gaude; inde dole. Homo es enim; vide, ne et tu tenteris. Dictum est enim: *Onera vestra portate, et sic adimplebitis legem Christi* (Galat. vi, 2). Modo, cum dicit, tace; postea, cum quieverit, dic ei: Frater, per salutem tuam, quare mihi dixisti, quod non feci? Peccasti in me, rogo Deum pro te. Ego tibi quidem veniam do, et rogo pro te Deum meum, cui fecisti injuriam, cum in me peccasti. Noli ulterius facere, noli superbire! Non dico: Redde illi, Deus, qui dixit mihi, quod non feci. Nolo hoc dicere. *Posui ori meo custodiam, dum consistit peccator adversus me.*

VIII. *Obsurdui et humiliatus sum* (hoc sequitur) *et tacui a bonis* (Psal. xxxviii, 5). *Obsurdui.* Non illum audiui dicentem. Iste animus quantum profecit, qui etiam intus in fratris errore, et conscientiae suæ securitate gaudens, quod foris latretur, nescit! Qualis ista anima est, quam secunda, quam gaudens! Ista est, quæ dicit Deo: *Ambulabam in innocentia cordis mei, in medio domus tuæ* (a) (Id. c, 2). Fores effractores pulsabant, sed idonea erat domus. *Obsurdui et humiliatus sum*, non adversus illum superbus extiti. *Et humiliatus silui a bonis*; nec enim temporis erat, ut aliquid boni dixissem. Tempus est enim, ut taceas modo, posteaquam ille sinceraverit (b), loquere, tunc intelliget. Plerumque filii ægrotantes patres suos ceciderunt, tamen illi propter infirmitatem filiorum et vapulabant, et plorabant. Quem affectum adhibent filiis homines, ne moriantur, expectantes salutem filiorum! Sed: Non est filius meus, ais? Sed est opus Dei, imago Dei, filius Dei. Si contempnis, quia non est filius tuus, noli contemnere, quia filius Dei est, frater tuus est. Ergo *Obsurdui, et humiliatus sum*: Non superbivi, sed *Silui a bonis, et dolor meus renovatus est*, non de me, sed de ipso, quia non feci, quod dixit. Habui dolorem, sed, quia ita dixit, habui dolorem. Fratris enim mei curam gerens renovatus est in me dolor. Ista est via. Hoc

enim fecit ipse Dominus Pater noster, qui etiam ipse Spensus dictus est. *Non jejunabunt filii Sponsi, ait, quousque cum ipsis est Sponsus* (Luc. v, 34). Vapulavit a phreneticis filiis, occiderunt illum phrenetici filii. Rogavit pro illis. Postea sinceraverunt, agnoverunt et crediderunt, et, qui noluerunt curari per medicum, curati sunt per discipulum medici; per Petrum enim curati sunt. Cum enim illos Petrus increparet, aiunt: *Quid faciemus?* Ait tunc Petrus: *Pœnitentini, et baptizetur unusquisque vestrum in nomine Domini Jesu Christi* (Act. ii, 38). Modo furebant, modo credebant. Videtis, quid facit infirmitas, et sanitas. Quando infirmi fuerunt, tolerati sunt, quando salvi facti sunt, redempti sunt. Inde et nos, fratres quotiescumque talia patimur, taceamus, quo illa teneamus: Aut verum dicit, aut falsum. Etsi non dixerit, et feci, quid? Quia non dicit, et ego feci, optandum est, ut dicat, ut ego confundar, quia feci. Ista misericordia Dei est. Si autem hoc dicit, quod non feci, gaudeam de mea securitate, doleam de fratris infirmitate. *Caluit cor meum intra me* (Psal. xxxviii, 4), *ferbuit cor meum intra me ex dilectione, quam habeo in fratrem, ad tempus loquendi non potui modo facere.* Inde ipse Paulus dicit: *Non potui loqui vobis quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus* (1 Cor. iii, 4). Locutus est tamen. Quomodo locutus est? Ergo *Caluit cor meum intra me, et in meditatione mea exardescit ignis.* Ignis est in me charitatis. Non habeo, cui dicam, quia infirmus est. Humiliem ergo me. Erit forte aliquando tempus, ut possim aliquid loqui. Tamen *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris* (Matth. vi, 12). Dimittam illi, quod non habeo in conscientia. Parum est, quia nihil habeo in conscientia, sed rogem illum propter conscientiam.

IX. Jam iste percurrerat: *Dixi: Custodiam vias meas. Ponam ori meo custodiam. Humiliatus sum, et: In meditatione mea exardescit ignis.* Nescio quid, subito educit hic aliud majus, et post tot certamina, magnosque labores, audite quid dicat. *Locutus sum in lingua mea* (Psal. xxxviii, 5). Est enim lingua animæ motus ipsius voluntatis. Quemadmodum enim lingua motus est in corpore, sic voluntas motus est in anima. Ibi est prima lingua. Inde est, inde loquitur Deo. Hæc enim lingua ministerium exhibet extra positis hominibus; illa autem lingua, quæ est in motu voluntatis, ministerium exhibet intus manenti in templo suo. Ipsa est vera lingua. Unde dixit Dominus, eos, qui adorant eum, *In spiritu et veritate* (Joan. iv, 23) adorare debere. Ipsa est vera lingua. *Dixi in lingua mea: Notum mihi fac, Domine, finem meum, et numerum dierum meorum, qui sit, ut sciam, quid desit mihi* (Psal. xxxviii, 5, 6). Si attendat Sanctitas Vestra, intelligat primo sententiam, et sic Dominus misericordia sua, qua sæpe consuevit, dabit nobis orationibus vestris, ut possimus hanc discutere, quia satis est ardua. *Locutus sum in lingua mea. Notum mihi fac, Domine, finem meum, et numerum dierum meorum, qui sit, ut sciam, quid desit mihi.* Vi-

(a) Emendo: *meæ*.

(b) Et paulo inferius: *sinceraverunt*. Non reperio in Glossariis, nisi participium *sinceratus*.

dele, quid oret. *Notum mihi fac, Domine, finem meum.* Finis est, fratres, ubi tendimus, ubi perman- suri sumus. Quod exivimus de domibus nostris, finis nobis fuit ad Ecclesiam veniendi. Ergo iter nostrum hic finitum est. Hinc iterum unusquisque ad domum suam finem habet redeundi. Ibi finit, ubi tendebat. Modo ergo in hac peregrinatione constituti finem ha- bemus, ubi tendimus. Ubi ergo tendimus? Ad pa- triam nostram. Quæ est patria nostra? Jerusalem mater piorum, mater vivorum. Illic tendimus. Finis noster ipse est. Et quia viam nesciebamus. Ipse civis civitatis ipsius fecit se viam. Nesciebamus, qua ire. Anfractus, nescio qui, spinosi, lapidosi, omnino gra- ves erant in via. Descendit huc ipse primus, qui est ibi principalis, descendit quærens cives civitatis il- lius. Aberravimus enim, et, cum simus cives Jerusa- lem, facti sumus cives Babylonix, facti sumus filii confusionis; Babylonia enim confusio est. Descendit huc quærens cives suos, et factus est civis noster. Non noveramus civitatem istam, provinciam istam non noveramus. Sed, quia nos ad illam non venimus, descendit hac ad cives suos, et factus est ipse civis, non consentiendo, sed suscipiendo. Descendit huc. Quomodo descendit? In forma servi. Ambulavit hic inter nos Deus Homo. Si enim tantummodo Homo fuisset, ad Deum non perduxisset. Si tantummodo Deus fuisset, hominibus conjunctus non fuisset. Sus- cepit nobiscum conditionis æqualitatem, habens cum Patre Divinitatem. Suscepit nobiscum temporalita- tem, habens cum Patre æternitatem. Hic nobiscum æqualis, ibi Patri æqualis. Descendit huc civis no- ster, et ait: Quid hic facitis? Cives Jerusalem! Imago et similitudo Dei non est erecta, nisi in Jeru- salem. Statuæ Dei in hac vita non ponuntur. Labo- remus, redeamus! Qua redimus? Ecce substerno me vobis, fio vobis via, ero vobis finis. Imitemini me! *Notum mihi fac, Domine, finem meum!* Ipsum credi- mus, qui est finis noster.

X. Deus Pater nunc loquitur. Ego dico tibi, o Anima, quam ego feci, o Homo, quem ego feci, ego dico tibi: Finieras. Quid finieras? Perieras. Misi tibi, qui te quæsisset; misi tibi, qui tecum ambula- ret; misi tibi, qui ignovisset. Inde ambulavit pedibus, ignovit manibus. Inde, quando post resurrectionem ascendit, manus, latus, et pedes ostendit: manus, unde indulgentiam dedit peccatorum; pedes, quibus pacem annuntiavit desertorum; latus, unde cucurrit pretium redemptorum. *Finis ergo legis Christus ad justitiam omni credenti* (Rom. x, 4). *Notum mihi fac, Domine, finem meum.* Jam factus est tibi notus finis tuus. Quomodo tibi notus factus est? Finis tuus pau- per fuit, finis tuus humilis fuit, finis tuus alapis cæ- sus est, finis tuus sputis oblitus est, adversus finem tuum falsum testimonium dictum est. *Posui ori meo custodiam, dum consistit peccator adversum me.* Ipse factus est tibi via. *Qui dicit se in Christo manere, de- bet, quomodo ille ambulavit, et ipse ambulare* (I Joan. ii, 6). Est via. Modo ambulemus, non timeamus, ne aberremus. Foris a via non ambulemus; dictum est

enim: *Circa viam scandala posuerunt mihi, et circa viam muscipulam (a) posuerunt mihi* (Paol. cxxxix, 6). Et ecce illam misericordiam. Ne in muscipulam inci- disses, ipsam misericordiam habes viam. *Notum mihi fac, Domine, finem meum.* Ecce habes finem. Christum redemptorem imitamini. *Imitatores mei estote, sicut et ego Christi* (Philipp. iii, 17). Paulus quomodo imitatus est Christum? Attendite, quid dixit. *In fame, et siti, in frigore et nuditate, et cætera usque: Quis scandalizatur, et ego non uror* (2 Cor. xi, 27-29)? *Factus sum omnia omnibus, ut omnes lucrifa- cerem* (I Cor. ix, 22). *Posui ori meo custodiam, dum consistit peccator adversum me.* Quæ sunt verba Pauli, fratres. *Quis nos separabit a charitate Christi?* Finem attende. *Quis me separabit a charitate Christi?* Tribu- latio, an pressura, an persecutio, an nuditas, an peri- culum? (Rom. viii, 35.) O amantem, o ferventem, o currentem, o pervenientem Virum! Quid patieba- tur hæc anima, quomodo servebat, quomodo doce- bat. *Quis me separabit a charitate Christi?* Angustia? et cætera usque: *An gladius?* Quid passus est iste. Et ne aliquis putaret, quia inde superbiebat, ait: *Fratres, arbitror me non apprehendisse* (Phi- lipp. iii, 15).

XI. Hoc ut quid: *Notum mihi fac, Domine, finem meum, et numerum dierum meorum, qui sit: Quantum hic habeo vivere.* Ut quid tibi, scire diem? *Ut sciam, quid desit mihi: Quid desit, sed ad æternitatem.* Modo attende Paulum. Post tantos labores dinumera- tos adhuc *Me, ait, non arbitror apprehendisse.* Audi dicentem: *Quid desit mihi.* Nemo ergo dicat: Jam multum jejunavi, multum laboravi, multum donavi. Jam omnia præcepta Dei feci. Heri feci, hodie feci, et adhuc hodie erit, si aliquando fecisti. Heri semper hodie habet. Ad crastinum si veneris, hodie habe- bit, et ad annos decem si veneris, hodie erit. Sem- per tu hodie dic: *Quid desit mihi.* Si enim Paulus in tantis laboribus miles cœlestis, si enim ille post tan- tam exercitationem, et post tantas revelationes, rap- tus usque in tertium cœlum, et audivit ineffabilia verba, et tamen, ne in revelationibus extolleretur, accepit stimulum carnis, qui illum humiliaret, quis est, qui dicere valeat: Sufficit? Inde ergo *Notum fac mihi, Domine, finem meum.* Et ecce habes ante te Christum finem. Non habes jam, quod quæras. Cum jam credidisti, jam agnovisti. Sed non in fide tantum res est, sed in fide, et opere. Utrumque necessarium est. Nam et *Dæmones credunt* (audistis Apostolum) *et contremiscunt* (Jacob. ii, 19); non autem prodest illis, quia credunt. Parum est fides sola, nisi et opera conjungantur. *Fides, quæ per dilectionem operatur* (Galat. v, 6), ait Apostolus. *Notum fac mihi, Domine, finem meum, et numerum dierum meorum, qui sit.* Istud non dicitur, quia, si unusquisque nostrum sci- ret, quando moreretur, decerneret sibi verbi gratia, ut bene viveret. Inde ipse Magister volens nos solli- citos fieri interrogatur de die, et hora, et dicit: *De*

(a) Quod Hebræo מִשְׁכִּיטָה et Græco μαγίς, Augustino et hic et Ennarat. II. in Ps. xix. v. 5. Muscipula est.

die illa, et hora nemo scit. Nolebat enim, ut illi sci-
rent. Inde dixit : *Neque Filius (Marc. xiii, 32). Hoc*
est : non vobis expedit ut sciatis ; eritis enim negli-
gentes, non solliciti. Eo magis bene vivetis, cum
solliciti fueritis, non, quia nescio diem, nam Omnia,
quæ habet Pater, mea sunt (Joan. xvi, 15). Notum
mihî fac, Domine, finem meum, et numerum dierum
meorum, qui sit. Notum fac mihî istud, ut semper sim
sollicitus, quia nescio, quando veniet fur ut nove-
rim, Quid desit mihî.

XII. Ibi ergo, fratres, simus cauti, ut noverimus,
quid desit nobis. Tentatio Christianorum probatio
Christianorum est. Nam qui tentatur, ostenditur illi,
quid illi desit. Dux res sunt. Aut ostenditur illi,
quid habeat, aut ostenditur illi, quid desit. Tentatus
est Abraham, non, ut ostenderetur illi, quid ille ha-
buisset, sed, ut ostenderetur nobis, quid imitaremur.
Tentatus est autem in filio. Quæ illa tentatio fuit?
Optavit filium in ætate provecia, de quo jam despe-
rabatur. Tamen, dum promissionem Dei audivit,
non hæsitavit omnino, credidit, accepit; meruit,
suscepit. Notus est, nutritus est, in ætatem perductus
est, lactatus (a) est, et dictum est ei : *In semine*
tuo benedicentur omnes gentes (Gen. xxii, 18). Noverat
ille, in quo semine. Habemus enim testimonium in
Evangelio. Abrahami concupivit diem meum, ait, vi-
dere; et vidit, et gavisus est (Joan. viii, 56). Noverat
ergo. Post illa autem omnia, quæ crediderat, audivit
a Deo : Abraham, offer mihi filiam tuam sacrificium.
Tentatus est (Gen. xxi). Quare? Non noverat Deus
fidem ipsius? Sed propter nos hæc ostendere digna-
tus est. Nobis enim dicitur : Offer mihi sacrificium
saccelli (b) tui; et dubitamus. Quod sacrificium?
Date eleemosynam, et ecce vobis munda sunt omnia
(Luc. xi, 41). Et iterum : Misericordiam volo, quam
sacrificium (Matth. ix, 13 et xii, 7). Da aliquid de
sacculo tuo, dicitur tibi, et ligas. Quid si tibi jubere-
tur de filio tuo? Ecce de sacculo tuo sic dubitas, de
filio tuo quid fecisses? Ut sciam, quid desit mihî. Di-
citurus sum non sine dolore et pudore. Pleræque fœ-
minæ forte volunt Deo servire, et si audaces fuerint,
dicunt parentibus : Dimitte me. Virgo Dei volo esse,
aut servus Dei volo esse; et audiunt : Nec salva sis,
nec salvus sis. Vere non facies, quod vis. Quod ego
volo, hoc facies. Quid si diceretur tibi : Occide?
Vivis, vita æterna promittitur tibi, ante te est, et re-
sistis, et dubitas, et oppugnas. Certe Christianus es.
Quare? domine (c)? Quia Christianus sum, ideo non
debeo habere nepotes? Debes habere nepotes? Scis,
quantum tibi deest. Quod heri jejunasti? Cantâ, quod
iste dixit : Notum fac mihî, Domine, finem meum, et
numerum dierum meorum, qui sit, ut sciam, quid de-
sit mihî. Præstet enim Deus, et misericordia ipsius,
ut quotidie agitemur, aut tentemur, aut probemur,
aut exerceamur, aut (d) proficiamus. Tribulatio pa-

tientiam operatur, patientia probationem, probatio
spem, spes vero non confundit (Rom. v, 5).

XIII. Ergo, fratres mei, optemus quotidie scire,
qui simus, ne, cum securi sumus, postea veniat
dies, et nihil inveniat de eo, quod putabamus, et
dicatur nobis : *In inferno quis confitebitur tibi?*
(Psal. vi, 6). Ergo, fratres mei, demus operam quo-
tidie proficiendi in Deum, non parcendo rebus cadu-
cis, quas hic sumus dimissuri. Attendamus Abrahæ
fidem, quia et ipse pater noster fuit, imitemur devo-
tionem, imitemur fidem. Si in filiis nostris tentati
fuerimus, non timeamus; si in sacculo, non terreamur;
si infirmitatibus corporis nostri aliquid fuerit
ingestum, spem nostram in Deum collocemus. Chri-
stiani sumus, peregrini sumus. Nemo terreatur, pa-
tria hic non est. Qui hic vult habere patriam, et
istam perdet, et ad illam non veniet. Ut boni filii ad
patriam tendamus, ut cursus noster approbetur, et
perducatur. Conversi ad Dominum, etc.

SERMO XXI

De verbis Psalmi xxxii, vers. 1, *Exultate, Justi, in Domino, etc. (a).*

SYNOPSIS.

I. Quos deceat Laus Dei. II. Non judicandum de Deo
e temporali Impiorum felicitate. III. Deus a rectis
corde etiam in adversis laudatur. IV. Castigatio di-
vina paterna est. V. Usus facit divitias bonas, aut
malas. VI. Exemplum Job Christianis proponitur.
VII. Rectitudo cordis Job in omni tentatione. VIII.
Dei consilia adoranda, non discutienda. IX. Implor-
andus tamen in adversis.

I. In Dei laude gaudere, et laudi Dei vivendo con-
gruere, admonet nos, quod modo cantavimus. *Exul-*
tate, justi, in Domino. Rectos decet laudatio (Psal. xxxii,
1). Si enim rectos decet, pravos non decet. Qui au-
tem recti, ipsi etiam justi sunt, quibus dicitur, ut
exultent in Domino; ipsos enim decet laudatio. Qui
autem pravi, nisi peccatores et iniqui, qui in Domino
exultare non possunt, quoniam non eos decet lauda-
tio. Merito dicitur in alio Psalmo : Peccatori autem
dixit Deus : Ut quid tu enarras justitias meas, et assumis
testamentum meum per os tuum (Id. xlix, 16)?
Quoniam rectos decet laudatio, et utique justificationes
Domini, et testamentum Domini ibi est, ubi laus Do-
mini. Merito et alibi dicitur : Non est speciosa laus
in ore peccatoris (Eccli. xv, 9). Ubi enim non decet,
speciosa non est, et ubi speciosa est, ibi decet.

II. Qui sint tamen recti viri proprie, ut quisque
agnoscat, utrum in ore suo speciosa sit laus Dei, quæ-
rentes Scripturas invenimus hoc modo. Psalmus qui-

(a) Rescribo fidenter : *ablactatus.*

(b) Ut supra *Serm. VII, n. 5.* ubi vide *notam 6, p. 169.*

(c) Non inusitata S. Doctori compellatio.

(d) Fortassis : *ut.*

(a) In Codice fol. 71, p. 2. inscriptus : *Sermo sancti Au-*
gustini ep. De Divite, et Lazaro. Ex hac, et Jobi Historia
contendit Noster, Virum rectum nec propter Impiorum fe-
licitatem, nec propter calamitates Justorum a laudando
Deo desistere debere. Locus hujus Sermonis in Editione
post Sermonem XV.

dam dicit: *Quam bonus Deus Israël rectis corde*. Et sequitur: *Mei autem pene commoti sunt pedes, quia zelavi in peccatoribus, pacem peccatorum intuens* (Psalm. lxxii, 1-5). Confitetur iste non quidem aversionem, et casum suum, sed tamen periculum. Non enim se cecidisse dicit, sed pedes suos nutasse, ut caderet. Hoc enim ait: *Quam bonus Deus Israël rectis corde. Mei autem pene commoti sunt pedes*. Cum autem se per hoc, quod est aversus, discernit a rectis corde, confitetur se aliquando non fuisse rectum corde, et ideo pene commotos pedes suos. Bonus ergo, inquit, Deus Israël rectis corde; mihi autem aliquando bonus non est visus, quia non eram rectus corde. Non est autem ausus dicere: Non est mihi Deus visus bonus; sed tamen hoc dixit. Cum enim ait: *Bonus Deus Israël rectis corde; mei autem pene commoti sunt pedes*, ostendit, quia propterea moti sunt pedes, quia non ei videbatur bonus. Unde autem non ei visus est bonus Deus? Paulominus effusi sunt gressus mei. Paulominus quid est? Pene effusi sunt. Unde? Quia zelavi in peccatoribus pacem peccatorum intuens. Attendi, inquit, peccatores non colentes Deum, blasphemantes Deum, irritantes Deum. Vidi, quod abundant pace, abundant felicitate, et visum est mihi, quod non recte iudicet Deus blasphematoribus suis donans felicitatem. Hoc ergo cum intueretur, id est, felicitatem malorum, dixit nutasse pedes suos, ut non ei videretur bonus Deus. Sed, quia postea cognovit, sicut in ipso Psalmo dicit: *Suscepi, ut cognoscerem*, et addidit: *Hoc labor est ante me*; quare sint iniqui felices, *Hoc labor est ante me*, ait, donec introeam in sanctuarium Dei, et intelligam in novissima eorum (Ibid. 16, 17); quia, quibus modo iniquis ad tempus datur felicitas, servatur in novissimo poena sempiterna. Hoc cum cognovisset, factus est rectus corde, et cœpit laudare Deum in omnibus, et in laboribus piorum, et in ipsis felicitatibus impiorum, attendens Deum iustum esse retributorem in novissimis, nunc vero dare quibusdam temporalem felicitatem, quibus servat in extremo sempiternam infelicitatem, et quosdam pios exercere in præsenti infelicitate, quibus rursus servat æternam felicitatem, et oportere, ut mutantur vices, tamquam Divitis illius, *Qui epulabatur quotidie splendide* (Luc. xvi, 19), et Pauperis illius ulcerosi jacentis ad januam Divitis, et de micis, quæ cadebant de mensa Divitis, saturari concupiscentis. Cum autem mortui essent ambo, ille in poena in inferno esse cœpit; ille in sinu Abraham requievit, et cum indignum videretur Diviti, et vellet sibi de modico digito Lazari stillari guttam aquæ, vicissim de digito ipsius desiderans guttam, de cujus mensa ille desideravit micam, audivit ab Abraham sententiam recti Dei. *Fili, inquit, memento, quia recepisti bona in vita tua, Lazarus autem mala. Nunc vero hic requiescit, tu autem torqueris* (Luc. xvi, 25). In hæc novissima intendit aspectum intrans in sanctuarium Dei ille, cui non videbatur bonus Deus, quia zelavit in peccatoribus pacem peccatorum intuens, et agnoscens iudicium Dei verum, et iustum, quod quidem modo agitur, sed occulte, fu-

turum in fine in manifestatione, et tanquam correcto corde ex privitate propria, admoia velut regula justitiæ Dei, qua cor tortum corrigeretur, erupit in hanc vocem, et ait: *Quam bonus Deus Israël rectis corde!* Modo intelligo bonum, quia factus sum rectus corde; antea vero non mihi videbatur bonus, quia nutabant pedes mei. *Zelavi enim in peccatoribus pacem peccatorum intuens*.

III. Si ergo jam tibi videtur bonus Deus, et quando malis dat felicitatem, unde solebas murmurare adversus Deum, factus es rectus corde, decet te laudatio; Rectos enim decet laudatio. Si autem sis pravus, non te decet laudatio. Quare non te decet? Non erit perseverans laus, qua laudas Deum. Laudas enim Deum, quando tibi bene est; blasphemias Deum, quando tibi male est. Etenim tunc tibi placet, quando dat felicitatem; displicet autem, quando castigat. Non es rectus corde, non poteris dicere canticum illud alterius Psalmi: *Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo* (Psalm. xxxiii, 2). Quomodo enim Semper, si tunc, quando tibi bene est, laudas, non et quando tibi male est? Quia et ipsum; quod dicitur male tibi esse, bene est, si castigatorem patrem esse intelligas. Puer insensatus amat plerumque magistrum blandientem, odit cædentem; puer vero intelligens intelligit magistrum bonum et blandientem et cædentem. Blanditur enim, ne puer deficiat; cædit, ne pereat. Tale itaque cor cum quisquam habuerit, id est, rectum, ut non ei displiceat Deus, et quando facit quod forte illi ad tempus adversari videatur, securus laudet Deum, quia Semper laudabit, et vere illum decet laudatio, et vere fideliter cantat: *Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo. Flagellat autem omnem filium, quem recipit* (Hebr. xii, 6). Quid ergo eigis? Flagellari, et recipi, an non tangi, et non recipi? Vide, qualis sis filius. Si hæreditatem paternam appetis, flagellum non recuses. Si flagellum respuis, nega hæreditatem. Quo enim te erudit, nisi ut det hæreditatem? Hæres patris tui ut esses, non te increpavit, non objurgavit, non castigavit, non verberavit? Ut quid hoc? Ut ei succederes in domum quandoque ruituram, et fundum quandoque transitorium, et aurum non diutius in hoc sæculo mansurum, quam tu ipse, qui aurum possides. Etenim aut vivens amissurus es, quod habes, aut moriens relicturus. Propter istam tamen temporalem hæreditatem pertulisti flagella patris tui, et murmuras ad Deum erudiantem, ut det tibi regnum cælorum?

IV. Cum ergo talis es, ut placeat tibi Deus, et castigans placeat tibi; aut enim est in te aliquid, quod flagello corrigatur, aut ipsa rectitudo tua in flagello probatur; cum ergo talis es, lauda; securus enim laudas. Quare securus laudas? Quia decenter laudas, quia perseveranter laudas. Non enim timeo, ne modo laudes, post paululum blasphemies. Non timeo, ne sanus laudes, et ægrotus blasphemies. Non timeo, ne de sani ore procedat laus Dei, de ægroti lingua queratur Mathematicus, aut Sortilogus, quærat Præcantia.

tor, et remediorum diabolicorum Alligator (a). Non timeo, quia jam intellexisti bonum Deum esse, et cum castigat, et scis, quia ille, qui percutit filium, novit et quando parcat. Decebit te laudare, quia semper perseveranter laudabis, et erit semper laus Dei in ore tuo. Accipis libenter blandientem patrem, accipis libenter et flagellantem patrem. Non ad illum curris, cum blanditur, et fugis ab eo, cum flagellat. Si enim hoc feceris, eris tanquam puer, qui, cum fugeret a flagellante patre, incurrit in blandientem matronam (b), et putavit eum bonum, patrem vero suum malum, et prætulit dolos blandimentorum veritati flagellorum, præferendo autem amisit hæreditatem, incurrit in conditionem (c). Muta tu consilium, et fac cor tuum rectum. Non enim mutatus est Deus, quia flagellat te, sed tu mutabilis es. Agit ille aliquid per commutationem, ut tu in melius commutatus percipias hæreditatem. Nam si relinquat te, et negligat te, quando tibi videtur bonus, tunc multum irascitur. Intendat Charitas Vestra, quid dicat in alio Psalmo Scriptura Dei. *Irritavit Dominum peccator*, ait. Quare irritavit? Videte, ubi exclamaverit de irritato Deo. Utique ad iracundiam majorem irritavit Dominum peccator. *Præ magnitudine*, inquit, *iræ suæ, non exquiret* (Psal. x, 4).

V. Contra Job sanctus benedicens Dominum in omni tempore, in cuius ore semper erat laus ejus, cum esset dives, benedixit Dominum in divitiis suis, faciens de illis omnia opera bona, quæ in Libro ejus enumerantur, frangens panem esurienti, vestiens nudum, suscipiens peregrinum, et cætera, quæ sola divites de divitiis suis percipiunt, quæ divites sola lucrantur. Neque enim lucrantur, aut præsumunt de lucris, quæ filiis suis relinquunt. Nesciunt enim, quis post eorum mortem sit possessor laborum ipsorum. Et hanc vanitatem Scriptura dixit: *Verumtatem universa vanitas omnis homo vivens. Thesaurizat et nescit cui congreget ea* (Psal. xxxviii, 6, 7). Ergo locrum totum, quod sit de divitiis, thesaurus est regni cælorum. Unde Dominus dedit consilium, non ut perdas, sed ut mutes locum auro tuo. Non enim ait tibi: Cum dederis, perdes, sed male habens in terra, in cælo ego tibi servabo. Quid times, ne perdas? In cælo ponis, custode Christo. Si locus te sollicitat, cælum erit; si custos, Christus erit. Quid times, ne perdas? Ergo cum hæc de talibus faceret Job, utique operabatur, et in ipsis operibus ejus Deus laudabatur, et benedicebat Dominum in his, quæ acceperat. Non enim vere, fratres, divitiæ accusantur. Putatis, quando videtis divites malos, divitiæ esse malas? Divitiæ non sunt malæ, sed illi; divitiæ autem dona Dei sunt. Da illas justo, et vide, quæ bona

inde faciat. Numquid ideo malum vinum, quia nescio quis se enebriat? Da sobrio bene utenti, et vide munus Dei. Sic da aurum homini avaro. Ut amplius faciat hoc, quod habet, quaerit committere omnia facinora. Da aurum homini justo, et vide, quemadmodum distribuat, quemadmodum impertiatur, quemadmodum, quibus potuerit, necessitatibus hominum subveniat. Non ergo divitiæ, sed utens male divitiis ipse est malus. Job ergo bene usus est divitiis, sicut bene usus est Abraham. Certe enim, fratres, ille mendicus ulcerosus jacens ante januam divitis ita egens erat, ut canes lingerent ulcera ejus. Sic certe legitima, sic scriptura est, et tamen quo ablatus est? *In sinum Abraham* (Luc. xvi, 22). Recense Scripturas, vide, si pauper hic fuit Abraham. Invenies illum habuisse hic multum auri, multum argenti, multum pecorum, multum mancipiorum, et prædiorum. Ergo pauper levatur in sinum divitis. Si meritum illi paupertas faceret, non eum ad requiem Abraham ipse præcederet, et eum succedentem susciperet, sed quia hoc in paupere Lazaro erat, quod erat in divite Abraham, id est, humilitas, pietas, Dei cultus, Dei observantia, nec illi obfuerunt divitiæ, nec huic paupertas, sed illius meritum pietas fuit. Inde in illo divite, qui male mutavit vices, non reprehenduntur divitiæ ipsius, sed animus ipsius. *Induebatur enim purpura et bysso, et epulabatur quotidie splendide* (Luc. xvi, 22). Et patiebatur ulcerosum mendicum jacere ante januam suam? et eum superbe contemnebat non satiabatur ejus inopiam. Quid putatis dixisse divitem fastidientem mendicum? Quid hic jacet iste! Sed merito illa lingua, quæ contempsit pauperem, guttam de digito ejus desiderabat.

VI. Cum ergo Job sanctus, ut dixi, haberet multas divitias, laudavit Deum, tentatus, ut probaretur; probatus, ut ostenderetur. Latebat enim non solum homines, sed et ipsum diabolum latebat, qui diligentius inspicit, quam quisquam hominum. Latebat ergo eum, quis esset Job, sed Dominum non latebat. Permisit tentatorem probator; probator autem non sibi, sed nobis, ut nobis manifestaret, quid imitari debeamus. Non enim ipsi diabolo voluit ostendere Job, sed per diabolum nobis, ut diabolo victo nos haberemus, quod imitemur. Ergo amissis omnibus, non paulatim, sed repente, ait: *Dominus dedit, Dominus abstulit. Sicut Domino placuit, ita factum est. Sit nomen Domini benedictum. Sicut Domino placuit, ita factum est* (Job. i, 21). Non potest pravum esse, quod recto placuit. Non potest malum esse, quod bono placuit. *Bonus enim Deus Israel rectis corde*. Rectus corde erat Job, ideo decebat eum laudatio. *Dominus dedit, Dominus abstulit. Sicut Domino placuit, ita factum est*. Confessus est laudans: *Sit nomen Domini benedictum. Dominus dedit, et Dominus abstulit*. Erat copia, nunc est inopia. Apud me res mutatae sunt, ille non est mutatus. Ego aliquando dives, aliquando pauper. Ille semper dives, semper rectus, semper pater. *Sit nomen Domini benedictum!* Non enim benedictum erat nomen Domini in copia mea, et male dictum erit in inopia mea. Absit hoc a me. Hoc dica-

(a) Mathematicus, i. e. Astrologus, Divinator, ut sæpe in Opp. S. Doctoris. Pro sortilogo malo sortilegum, ut T. III. P. II. in Evang. Journ. c. Tract. 7. col. 344. ubi etiam Præcantores. Remedia, quæ memorat, alibi pluries Ligaturas, i. e. Amuleta vocat.

(b) Similia supra Serm. VII. n. 3.

(c) In servitutem. Quo pertinet sensus vocis obscenus apud suet. Jul. Capitol. et Lamprid.

bat Job divitiis interioribus ditatus. Totam domum amiserat, sed pectus plenum erat. Amiserat domum, aurum, impleverat pectus. Deus pro his omnibus, quæ dederat, ipse aderat. *Dominus dedit, Dominus abstulit*. Videte, quemadmodum intelligat supereminentiſſimam potestatem. Ne forte Deum velis colere, o Christiane! propter regnum cælorum, et diabolum timeas propter bona terrena. Omnino penes illum est tota potestas et summa. Diabolus nocere tantum voluit, non permissus non potuit. Apud illum ergo potestas est. Cæterum, si tantum liceret diabolo, quantum vult, quis Christianorum remaneret? Quis Dei cultor in terra relinqueretur? Non videtis templa ejus cadere, simulacra confringi, sacerdotes ejus ad Deum converti? Non putatis hinc dolere, et torqueri diabolus? Si ergo pro dolore suo et potestas ei esset, quæ Ecclesia in terra remaneret? Proinde cum Job sanctus per diaboli insidias omnia perdidisset, non dat ei aliquam potestatem. Cum laudat Deum, non ait: *Dominus dedit, diabolus abstulit*; sed ait: *Dominus dedit, Dominus abstulit*. Nihil sibi arroget diabolus. Et quod dives eram, Dei erat, et quod pauper sum, Dei est. Et si permissus est ut tentaret, non est permissus ut suffocaret. Suffocaret autem non gulam tenens et confringens, sed spiritum intercludens. Si forte ille tribulationis passus angustias unum verbum blasphemum ex ore emitteret, tunc exhalaret extremum suffocatus excluso a se spiritu vitæ. Hoc nec in illa repentina paupertate fecit, nec in illo ultimo vulnere.

VII. Nam, cum parum fuisset diabolo abstulisse omnia, quæ ille possidebat, abstulit et filios, quibus ille possidebat, sola relicta uxore. Solam enim illam non abstulit, et hoc utique sciens, quid faceret. Noverat Adam per Evam deceptum. Servabat ergo suam potius adjutricem, quam mariti consolatricem. Cum ergo abstulisset illa omnia, et reliquisset unam, per quam rursus tentaret, parum ei fuit; petit etiam auferre sanitatem corporis. Et ipsam permissus est auferre, ut et in illo vulnere positus Job laudaret Deum rectus corde, in nullo varians, quem decebat laudatio. Accessit ad eum illa ad hoc relicta, et persuasit, imo suasit blasphemiam. Ait enim: *Quanta mala patimur! Dic aliquid in Deum, et morere* (Job II, 9): Primo Eva a diabolo quasi ad vitam invitata seducta est, et invenit mortem. Etenim diabolus ait: *Non morte morieris* (Gen. III, 4). Et putans se habituram vitam, mortem invenit, quia contra præceptum Dei fecit, et contra præceptum Dei viro persuasit. Modo contra: *Dic aliquid in Deum, et morere!* Sufficiat Eva, quia persuasit facere contra præceptum Dei. Illa adhuc Eva. Ille jam non Adam. Illa a diabolo impleta, ille exemplo correctus. Melior Job in stercore, quam Adam in Paradiso. Ut noveritis quantum sit rectum cor habere, Job quomodo prostravit diabolus in illa inopia, in illo vulnere? Respondit enim mulieri, et ait: *Tanquam una ex insipientibus mulieribus locuta es. Si bona percepimus de manu Domini, mala non sustinebimus* (Job. II, 10)? Benedixit Dominum

in omni tempore, semper laus ejus in ore illius. Rectus enim erat corde, propterea illum decebat laudatio. Estote recti corde. Si vultis autem esse recti corde, non vobis displiceat in aliquo Deus. Aut enim vides causam, quare faciat, quod facit, et causam intuens non reprehendis, aut, si te causa latet, scito, quia ille facit, qui in nullo poterit displicere.

VIII. Dejicit, nescio, quis domum suam, reprehenditur. Si causam noveris, fors non reprehendis hominem facientem. Utique in hac modo Basilica sumus, et angusta est, et habet aliquid parvum, et placuit Domino alteram fieri, et destruenda erit hæc. Quicumque forte viderit dejicientes, cum cœperit deijci, dicet: Illic non oratum est? Hic nomen Dei non invocatum est? Quid patiuntur isti, ut deijciant? Displicet opus, quia latet consilium. Sic ergo et Deus aliquid facit. Quare faciat, aut scis, et laudas, aut nescis, et credis, si rectus es corde. Ipse est enim rectus corde, qui et in ipsis causis, quas novit, laudat Deum, et in his, quas nescit, non dat insipientiam Deo. Injuste, et stulte reprehenderis, Homo gubernator domus tuæ! ab ignaro causarum, et ignaro consiliorum tuorum, et tu audes Gubernatorem totius mundi, et Creatorem cœli et terræ reprehendere, quia flavit ventus, et aruerunt vites, aut surrexit nubes, et fudit grandinem? Noli reprehendere. Novit ille omnia opera sua et gubernare, et numerare. Tu certe non potuisti fabricare cœlum et terram, et tamen, si tibi liceret, diceres Deo: O si ego gubernarem, non facerem quod facis. Quando enim tibi displicet, nescio quid, factum a Deo, nonne velles te esse gubernatorem? Erubescere Cui velis succedere, vide. Moriturus immortalis, homo Deo. Melius est te illi cedere, quam quærere succedere. Cede Deo, quia Deus est, etsi forte contra voluntatem tuam fecit, non est forte contra utilitatem tuam. Quanta faciunt medici contra ægrotorum voluntatem, et tamen non faciunt contra sanitatem. Et errat medicus aliquando, Deus nunquam. Si ergo committis te medico aliquando erranti, committis te humano consilio, non ut adhibeat cataplasma, quod leve est, aut emplastrum, unde tibi dolorem non faciat, sed plerumque ut urat, ut secet, ut auferat membrum tibi, et tecum natum, committis te illi, non dicis: Hic forte errat, et ego minus habeo unum digitum; permittis ut tollat unum digitum, ne forte inde totum corpus putrescat, et non permittis Deum secare, ut tollat aliquid de fructibus tuis, si forte in ipsa moderatione habeas disciplinam?

IX. Ergo, fratres, estote recti corde, id est, ut in nullo vobis Deus displiceat. Non dico, ut eum non rogetis. Rogate, quantum potestis, in afflictione. Suspendit imbrem; rogandus est, sed et, si pluerit, laudandus, sed et, si non pluerit, laudandus, tamen rogandus. Non enim dicimus, ut non rogetis. Aliquando enim flectitur, et concedit rogantibus, et non vult concedere non rogantibus. Arrogans est Deus, ut non concedat, nisi roganti. Sed tunc anima parvula ad magnitudinem Dei proficiet, si ei in tribula-

tione subveniat, ut nobis rogantibus et tribulatis det consolationem. Dulcescere nobis vult bono nostro, non suo. Videte enim, quid mali est, ut tibi dulcis factus sit mundus, et amarus sit Deus, qui fecit mundum. Nonne mutandus es, nonne corrigendus es, ut habeas rectum cor? Imo sit amarus mundus, et dulcis sit Deus. Misceat itaque Dominus Deus noster amaritudines mundo huic. Misceat plane! Hic fruiere (a), circumfluere, abundare deliciis, oblivisci Deum delectat. Si habet aliquid amplius pecuniæ, nugari inde vult, non vult inde aliquid utile facere, aliquid cœlesti comparare; perdere vult et pecuniam, et se, et cæteros, in quos impendit pecuniam. Non vultis ergo, ut receset Deus superflua, ne de putredine totum putrescat? Novit ergo, quid agat. Dimittamus illum, tantum nos curandos demus, non medico consilium præbeamus. Conversi ad Dominum, etc.

SERMO XXII.

De verbis Psalmi LI. vers. 10. Speravi in misericordia Dei (b).

SYNOPSIS.

I. Quamdiu debeat durare Spes nostra. II. Spes humanæ longæ, inanes, fallaces. III. Quænam vera Spes nostra.

I. Primo respondeam Fratri et Collegæ meo. Ego mane inquietam dixi debere esse charitatem, non pigram, sed quia hoc voluit, nos obaudiamus et illi, et Deo per illum, et vobis, et dei (c) in vobis obedientiam. Cantavimus: *Speravi in misericordia Dei* (Psal. LI, 10). De spe nostra pauca dicamus. Et verba quidem sermonis nostri competentem tempori finem habebunt, Spes autem ipsa, de qua sermo est, perdurare debet, et non cum sermone nostro cessare. Nos loquamur, et desinamus, illa semper clamat ad Deum. Sed et ipsa Spes (durum enim fortasse, quod dico, sed non offendet, si ostendero, quare dico, et credo, quia non offendet) sed et ipsa spes non erit sempiterna. Cum enim res venerit, Spes non erit. Tandiu quippe dicitur Spes, quamdiu nondum tenetur res, dicente Apostolo: *Spes autem, quæ videtur, non est Spes* Quod enim videt quis, quid sperat? Si autem quod non videmus, speramus, per patientiam expectamus (Rom. VIII, 24. 25). Si ergo Spes, quæ videtur, non est Spes, quia quod videt quis, quid sperat, et ideo vocatur Spes, quia, quod non videmus, speramus, cum venerit, quod videamus, Spes non erit,

(a) Mendum Librarii pro *frui*. Sequens *περιουσία*: Si habet — impendit pecuniam, intrusa videtur.

(b) In Cod. fol. 74. inscriptus: *sermo sancti Augustini ep.* De Spe humana et divina præclare disserit. Habitum fuisse in Officio vespertino docet Exordium. Quis fuit Episcopus ille, qui Charitatem quietam inquietæ prætulit, ignoro. Sermonem Augustini de Charitate inquieta notat Possidius in *Indiculo Opp.* c. 8. reperiendum fortasse, si Bibliothecarum scrutatores non contenti fuerint Elenchos Mss. percurrere, aut sola Codicum terga lustrare. Eodem C. Possidius et præsentem memorat, qui Editioni post Sermonem XX inseri possit.

(c) Fortassis excidit: *Deus*.

quia res erit. Nec tunc maledictum erit, esse sine Spe; modo vero cuicumque sine Spe esse, maledictum est, et opprobrium. Et vae illi, qui sine Spe modo est! Male est enim sine Spe esse, quia nondum est cum re. Tunc esse desinat Spes, quando tenebitur res.

II. Res autem ipsa, quæ est, quæ tenebitur? Quid est, quod succedet Spei? Videmus enim modo homines multa terrena sperare, et secundum sæculum. Ipsa vita nullius hominis est sine Spe, et, donec moriatur, quisque non est sine Spe. Spes in pueris, ut crescant, ut erudiantur, ut aliquid noverint. Spes in adolescentibus, ut uxores ducant, ut filios generent. Spes in parentibus filiorum, ut nutrant, ut erudiant, ut grandes videant, quibus parvulis blandiebantur. Ut ipsam vitam Spei humanæ potissimum (a) nominem, quæ quasi naturalior, et excusabilior, et tristior (b) est. Sunt enim multæ Spes vulgares, multum reprehensibiles; sed hanc teneamus, quæ civilis et naturalis est. Ad hoc enim quisque nascitur, ut crescat, ut conjugetur, ut filios procreet, ut erudiat, etiam ut pater dicatur filiorum. Quid amplius quærit? Et nondum est finita spes. Optat conjungere filiis suis uxores, et adhuc sperat. Et cum et hoc adeptus fuerit, optat nepotes. Et cum hos habuerit, jam ecce tertia successio est, et piger est senex dare locum pueris. Adhuc quærit sibi quid optet, quærit quid speret, et benevolus videtur. Utinam, inquit, vocet me puer ille avum, et audiam hoc de ore ipsius. et moriar! Crescit puer, vocat avum, et ille nondum se cognoscit avum. Utique enim, si avus est, si senex est, quare non agnoscit, migrare jam debere, ut succedant, qui nati sunt? Et cum audierit a voce parvuli honoris nomen, vult illum ipse erudire. Numquid deest, ut speret et pronepotem? Sic moritur, et sperat, et sperat aliud atque aliud, cum illud, quod sperabat, acceperit. Sed accipiendo, quod sperabat, non satiatur, inhiat in aliis. Quare venerat, quod sperabas? Certe jam, ut finias, quo pergis. Non finis extenditur. Et quantos fallit hæc Spes, Spes trita! Primo non satiat, cum venerit, et quantis non venit! Quanti speraverunt uxores, et ducere non potuerunt! Quanti speraverunt, cum quibus eis bene esset, et duxerunt, a quibus cruciarentur! Quam multi optaverunt filios, et suscipere nequiverunt! Quam multi de susceptis malis gemuerunt! Sic omnia. Speravit aliquis divitias; non adeptis cruciatus est cupiditate, aut adeptis tortus timore. Et nemo est, qui sperare desinat, nullus satiatur. Tam multi falluntur, et ab spe sæculi non quiescunt.

III. Sit aliquando et Spes nostra non fallax, sed satians, et aliquid tam bonum, ut amplius esse non possit. Quæ est ergo res, quam speramus, quæ cum venerit, cessabit Spes, quia succedet res. Quid est illud? Terra est? Non. Aliquid, quod in terra nascitur, sicut aurum, argentum, arbor, seges, aqua? Ni-

(a) Lego: *Ut ipsam spem vitæ humanæ potissimam*.

(b) Potius: *tristior*, ut paulo infra: *Spes trita*.

hil horum. Aliquid, quod in aere volitet? Abhorret anima. Numquid forte cœlum est, tam speciosum, ornatumque luminibus? Quid enim in his rebus visibilibus delectabilius, quid pulchrius? Neque hoc est. Et quid est? Delectant ista, pulchra sunt ista, bona sunt ista. Quære, qui fecit. Ipse est Spes tua. Ipse est modo Spes tua, ipse erit postea res tua. Spes est credentis, res erit videntis. Dic ei: *Spes mea es tu*. Bene enim modo dicis: *Spes mea es tu*. Credis enim, nondum vides. Promittitur tibi, nondum tenes. Quandiu es in corpore, peregrinarius a Domino, in via es, nondum in patria. Ipse rector, et conditor patriæ via factus est, ut te perducatur. Dic ergo illi modo: *Spes mea es tu*. Quid postea? *Portio mea in terra viventium* (Psal. cxiii, 6). Quæ modo Spes tua est, postea erit portio tua. Sit Spes tua in terra morientium, et erit portio tua in terra viventium. Conversi ad Dominum, etc.

SERMO XXIII.

De verbis Psalmi cxlvi, vers. 1. Laudabo Dominum in vita mea, etc. (a).

SYNOPSIS.

I. Dei laus producenda ultra hanc vitam. II. Nihil in hac vita diu. III. Christiano non imponat felicitas transitoria. IV. Extrema Divitis et Lazari nos erudiant.

I. De verbis istius Psalmi, quem modo cantavimus, donet Dominus, ut vobis loqui valeamus. Diximus enim: *Laudabo Dominum in vita mea. Psallam Deo meo, quandiu vivo*. (Psal. cxlvi, 1). Quibus verbis hoc primo admoneamus Charitatem Vestram, ne, cum auditis, vel dicitis: *Quandiu vivo, psallam Deo meo*; existimetis, cum hæc vita finita fuerit, finiri nobis laudem Dei. Magis enim tunc laudabimus, quando sine fine vivemus. Si enim laudamus in peregrinatione, unde transimus, quomodo laudabimus in domo, unde nunquam migrabimus? Sicut dicitur, et legitur, et canitur in alio Psalmo: *Beati qui habitant in domo tua. In sæcula sæculorum laudabunt te* (Id. lxxxiii, 5). Ubi audis: *In sæcula sæculorum*, finis nullus est, et vivere beata vita, ubi Deus sine dubitatione conspicitur, sine offensione amatur, sine fine laudatur. Prorsus hoc erit nostrum vivere, Deum videre, amare, laudare. Si ergo laudamus, quando credimus, quomodo laudabimus, cum viderimus. Quomodo laudabitur species, si sic laudatur fides. Dicit enim Apostolus: *Quandiu enim sumus in corpore, peregrinamur a Domino. Per fidem enim ambulamus, et non per speciem* (2 Cor. v, 6, 7). Modo ergo per fidem, tunc per speciem. Modo credimus, quod non videmus, tunc videbimus, quod credebamus. Non confunditur, qui credit, quia verum est, quod videbit; Dominus autem noster prius in nobis ædificavit fidem,

ubi (a), si merces fidei reddatur, non præpostere ante quaeratur.

II. Dicit aliquis: Cur ergo Psalmus dixit: *Psallam Deo meo, quandiu vivo*, et non dixit: *Psallam Deo meo semper*? Ubi enim dicitur: *Quandiu vivo*, quasi finis significatur, sed si (b) non intelligatur. Si putas de hac vita dictum: *Quandiu vivo*, discute vitam istam, utrum sit diu. Quantumcumque hic vixeris, diu non est. Quomodo est diu, quod te non satiat? Dicit puer diu vixisse hominem, quem videt senem, sed cum pervenerit, quo ille pervenit, tunc videt, quam non fuerit diu. Prorsus sic volat ætas, ita in se momenta transeunt, ut videamus, nudiustertius fuisse nos pueros, heri juvenes, hodie senes. Ubi ergo putas de hac vita esse dictum: *Quandiu vivo, psallam Deo meo*, ideo, quia dixit: *Quandiu vivo*, ibi verax intellectus est, de hac vita non esse dictum, quia dixit: *Quandiu*. Nunquam enim diceret Veritas: *Quandiu*, de ista vita, ubi nihil est diu. Potuerunt hoc videre Sapientes hujus mundi, et non hoc possunt videre Christiani? Quidam Sapientum mundi eloquentissimus homo dixit: *Quid est enim hoc omnino ipsum diu, in quo est aliquid extremum* (Cicero, Orat. pro M. Marcello n. 28)? Omnino negavit diu esse, quod ad finem quodcumque potuerit pervenire. Prorsus quodcumque, non quousque tu vixisti, si forte ad senectutem ultimam pervenisti. Unius enim hominis vita, præsertim hoc tempore, *Vapor est ad modicum apparens*. Hoc, quod dixi, Scriptura dixit exultantibus hominibus, et per superbiam multam pollentibus, et, an continuo moriantur, nescientibus, Scriptura divina dixit, et eos ita superbientes, et in vanis confidentes suæ transitorie fragilitatis admonuit. *Quæ est enim, inquit, vita vestra? Vapor est ad modicum apparens, deinceps exterminabitur* (Jacob. iv, 15). Qui ergo se erigit in elatione, confidit in vapore, extollitur in honore, et perit cum vapore. Reprimenda est ergo superbia, et quanta possumus, intentione calcanda, et intelligendum nos in hac terra mortaliter vivere, et cogitandum esse de fine, ubi non erit finis. Homo enim, si tu, ut dicere cœperam, quicumque sensisti, valde extolleris, si putas te diu vixisse, qui aliquando finiturus es, sed ipse Adam, si adhuc viveret, et non modo, sed in fine sæculi moreretur, nihil haberet diu, in quo aliquid esset extremum (c). Et verissime dictum est, et prudenter intellectum est, et verum esse non tantum prædicatur, sed etiam ab auditoribus agnoscitur.

III. Referamus animum ad Psalmum, quem cantavimus, et inveniamus, quia ille non diceret: *Psallam Deo meo, quandiu vivo*, nisi de illa vita, ubi diu est. Si enim in ista vita ideo nihil diu, quia est aliquid extremum, non ad istam vitam desiderandam vocamur, quando Christiani efficiamur. Non enim pro-

(a) In codice fol. 74. p. 2. inscriptus: *Sermo sancti Augustini ep. De vitæ brevitate, et felicitate transitoria egregie rursus exemplo Divitis et Lazari illustratus. In Editione locandus post sermonem XXXIII.*

(a) Pro ubi videtur reponendum: *ut, q. d. non debere quaeri mercedem fidei ante ipsam fidem.*

(b) Videtur legendum: *etsi.*

(c) Ineptum *Empyrum*, quod sequitur, a margine irrepsisse putem.

pterea Christiani efflicimur, ut bene nobis sit in hac vita. Si enim propterea putaverimus nos fieri Christianos, ut hic nobis bene sit secundum vitam istam temporalem, secundum felicitatem volaticam, et vaporem, valde erramus, et nutabunt pedes nostri, videntes aliquem tanta dignitate pollere, ut emineat cæteris, cum quibus vivit, sanum esse corpore, ad senectutem decrepitam pervenire. Videt hoc Christianus pauper, ignobilis, in gemitibus quotidiano labore suspirans, et dicit forte apud semetipsum: Quid mihi prodest, quia Christianus sum factus. Numquid ideo melior sum, quam ille, qui non est? Quam ille, qui in Christum non credit? Quam ille, qui Deum meum blasphematur? Admonet eum Psalmus. *Nolite fidere in principes. Quid te delectat flos fœni? Omnis caro fœnum*, Propheta loquitur, non solum loquitur, sed exclamat. Exclamavit illi Dominus. *Exclama*, inquit. Et respondit: *Quid exclamabo? Omnis caro fœnum, et omnis honor carnis, ut flos fœni. Fœnum aruit. Flos decidit. Ergo totum periit? Absit. Verbum autem Domini manet in æternum* (Isai. xl, 6-8). Quid te delectat fœnum? Ecce periit fœnum. Vis non perire? Tene te ad verbum. Sic et in isto Psalmo. Attendebat enim forte Christianus pauper, humilis in Pagano forte divite ac potenti, attendebat florem fœni, et eligebat eum fortasse patronum habere magis, quam Deum. Hunc alloquitur Psalmus: *Nolite fidere in principes, et in filios hominum, quibus non est salus* (Psal. cxlv, 3). Ille continuo respondet: Numquid de isto dicit, cui est salus? Ecce sanus est. Hodie illum vegetum video. Ego magis assidue miser ægroto. Quid attendis ista, quæ tibi placent, et quæ te delectant? Non est salus. *Exiet spiritus ejus, et revertetur in terram suam. Ecce tota salus, Vapor ad modicum apparens. Exiet spiritus ejus, et revertetur in terram suam. Transeant aliquot anni. Moveatur fluvius, sicut fieri solet. Per diversa transcurrentes aliqua sepulcra mortuorum discerne ossa divitis ab ossibus pauperis. Exeunte spiritu suo revertitur in terram suam. Optime de spiritu ejus nihil dixit, quia et ille, cum viveret, nihil spiritualiter cogitavit. Revertetur in terram suam, secundum carnem utique, secundum corpus, ubi pollebat, ubi efferebatur, ubi te decipiebat, in cujus te carnis felicitate fallebat. Exiet spiritus ejus, et revertetur in terram suam. In illa die peribunt omnes cogitationes eorum* (Ibid. 4). Cogitationes illæ, quæ terrenæ erant: Ecce facio, ecce impleo, ecce pervenio. Ecce illud emo, ecce illud acquirō, ecce ad talem et talem honorem pervenio. *In illa die peribunt omnes cogitationes ejus*. Si autem, quoniam *Verbum Dei manet in æternum*, teneas te ad verbum, ut det tibi vitam æternam, non solum cogitatio tua tunc non peribit, sed tunc venit. Quando illius perit, tua tunc venit. Ille enim cogitabat temporalia atque terrena, opes opibus addere, pecuniarias facultates exaggerare, nitere honoribus, tumere potentia. Ergo, quia talia cogitabat, *In illa die peribunt omnes cogitationes ejus*. Tu autem, si cogitabas, quia Christianus factus es, non temporalem felicitatem, sed requiem sempi-

ternam, quando corpus tuum redierit ad terram suam, tunc invenit anima tua requiem suam.

IV. Attende Evangelium, et vide, atque inspicie cogitationes duorum hominum. *Erat quidem Dives, qui induebatur purpura et bysso, et epulabatur quotidie splendide* (Luc. xvi, 19). Quotidie fœnum, et flos fœni. Non te seducat illius felicitas, qui *Induebatur purpura et bysso, et epulabatur quotidie splendide*. Superbus erat, impius erat, vana cogitabat, vana concupiscebatur. Quando mortuus est, in illa die perierunt cogitationes ejus. Erat autem ante januam ipsius quidam Pauper, nomine Lazarus. Tacuit nomen Divitis, et dixit nomen Pauperis. Cujus nomen ventilabatur, ipsius tacuit Deus. De cujus nomine silebatur, ipsum dixit Deus. Nolo, mireris. Deus, quod in Libro suo scriptum invenit, hoc recitavit. De impiis enim dictum est: *Et in libro tuo non scribentur* (Psal. lxxviii, 29); itemque Apostolis, cum gloriarentur, quia in nomine Domini dæmonia illis subjecta fuerant, ne de hac re sicut homines extollerentur, seseque jactarent, quamvis de re magna, quamvis de virtute præclara: *Nolite*, inquit, *in hoc gaudere, quia dæmonia vobis subjecta sunt; sed gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in cælo* (Luc. x, 20). Deus enim inhabitator cœli tacuit nomen Divitis, quia scriptum non invenit in cælo; dixit tamen Pauperis, quia ibi scriptum invenit, imo ibi scribi jussit. Sed videte illum Pauperem. Diximus enim de cogitationibus impii Divitis, præclari, induentis purpuram et byssum, et epulantis quotidie splendide, quia, cum mortuus esset, perierunt omnes cogitationes ejus. Pauper autem Lazarus erat ante januam Divitis, *Ulceribus plenus, et cupiebat saturari de micis, quæ dejiciebantur de mensa Divitis, et nemo illi dabat. Sed et canes veniebant, et lingeant ulcera ejus* (Id. xvi, 21). Ibi te volo videre, Christiane. Dicuntur enim exitus duorum istorum. Potens est quidem Deus, et in hac vita salutem dare, et egestatem auferre, et sufficientiam donare Christiano. Et tamen, si etiam hoc non esset, quid eligeres? Ut ille pauper esse, an, ut ille, dives esse? Non te fallat. Audi finem, et observa malam electionem. Sine dubio enim Pauper ille, quoniam pius erat, in æternis temporalibus constitutus finiendam quandoque illam vitam, et adipiscendam æternam requiem cogitabat. Mortui sunt ambo, sed illius Pauperis non illa die perierunt cogitationes. Contigit enim mori inopem illum, et auferri ab Angelis in sinum Abraham. In illa die sanatae sunt omnes cogitationes ejus. Et, quoniam Lazarus in latina lingua interpretatur *Adjutus* (a), qui in hebræa Lazarus, bene admonuit Psalmus: *Beatus, cujus Deus Jacob adjutor ejus* (Psal. cxlv, 5). Quando spiritus ejus exhibit, et caro ejus revertetur in terram suam, non peribunt cogitationes ejus, *Quia spes ejus in Domino Deo ejus. Hoc discitur in schola Christi doctoris, hoc speratur ab animo fidelis auditoris, hæc est merces verissima Salvatoris.*

(a) Ita et Hieronymus, in *Interpret. Nom. Hebr.* Videlicet a Deo adjutus ab אָזַר et לָאָזַר, Idem quod אָזַר לָאָזַר, אוֹזֵר.

SERMO XXIV.

De verbis Evangelii Luc. xvi. vers. 19-34, Homo quidam erat dives, etc. (a).

SYNOPSIS.

I. Oraculis Prophetis de Christo, et ejus Ecclesie Judæi nondum credunt. II. Judæorum incredulitas coarguitur exemplo divitis Epulonis. III. Dives Epulo salubre nobis exemplum. IV. Satis de futuris præmoniti nullam excusationem habemus. V. Fides nostra confirmanda ex jam impletis, et ex promissis a Deo. VI. Dei promissa in Gente Judæorum ex Abraham, cujus fides commendatur. VII. Dei in exolvendis promissis fidelitas, et insania Idololatrarum. VIII. Deus quærit imaginem suam in anima, ut Cæsar in nummo. IX. Quanta promissa Dei jam exoluta sint. X. Abrahamæ fides nobis exemplum. XI. De tolerandis adversis duplex similitudo. XII. Dei patientia nobis utendum est, et illa imitanda. XIII. Committere nos debemus Deo in adversis absque querela. XIV. Exhortatio ad patientiam.

I. CHRISTIANORUM fides, quæ ab impiis et infidelibus irridetur, hæc est, quia nos dicimus, esse aliam vitam post istam vitam, et esse a mortuis resurrectionem, et esse post transactum sæculum in fine judicium. Hoc cum in rebus humanis non crederetur, prædicaretur autem, et annuntiaretur a Prophetis servis Dei, et a Lege, quæ per Moysen data est, et adhuc incredibile hominibus videretur, venit Dominus et Salvator noster Jesus Christus, qui hæc hominibus persuaderet. Qui cum sit Filius Dei natus de Patre invisibiliter, et ineffabiliter, coæternus Patri, et æqualis Patri, et cum Patre unus Deus, cum sit Verbum Patris, per quod facta sunt omnia, et Consilium Patris, per quod reguntur omnia, tantam magnitudinem suam, et incomprehensibilem majestatem, ac potestatem, quæ non poterat cognosci ab hominibus, deposuit ad terras (b) accipiendo carnem, et apparendo oculis hominum. Cum ergo Deus, id est, ipsa Divinitas, in Christo non videretur, caro visa contemnebatur; ille autem interiorum suam Divinitatem miraculis approbabat (c). Et cum talis videretur, qui humanis oculis posset sperni, tantum faciebat, ut in ipsis operibus appareret Filius Dei. Cum ergo magna faceret, utilia præciperet, corrigeret vitia, castigaret, virtutes doceret, sanitates etiam corporum operaretur, ut sanaret mentes infidelium, iratus populus, ubi est natus, et nutritus, et tanta ista fecit, occidit eum. Ille autem, qui nasei venerat, utique et mori venerat. Nec mortem carnis suæ, quam propter exemplum demonstrandæ resurrectionis acceperat, voluit esse infructuosam, sed permisit

(a) In Codice fol. 80. inscriptus: *Sermo sancti Augustini episcopi, De Divo et Lazaro. Veritas potius Religionis christianæ comprobata ex hactenus impletis, et deinceps implendis Dei Promissis cum Exhortatione ad Patientiam. Meminit insignis Sermonis Possidius in Indiculo Opp. c. 8. Collocandus in Editione post Sermonem CXIII.*

(b) Rescribendum puto: *ad tempus.*

(c) In membranis: *approbat.*

eam magis manibus impiorum, ut, cum illi nolent facere, quod jubebat pateretur ille, quod volebat. Factum est. Occisus est Christus, sepultus, resurrexit, ut novimus, ut testatur Evangelium, ut jam toto orbe prædicavit (a), et adhuc Judæi, videtis, quia nolunt credere in Christum, jam posteaquam resurrexit a mortuis, et glorificatus in oculis Discipulorum suorum ascendit in cælum, cum jam impleantur per totum orbem terrarum præconia Prophetarum. Etenim omnes Prophetæ, qui prænuntiaverunt Christum nasciturum, et moriturum, et resurrecturum, et in cælum ascensurum, prænuntiaverunt etiam Ecclesiam ejus per omnes gentes futuram. Judæi autem, si non viderunt Christum resurgentem, et ad cælum euntem, viderent saltem Ecclesiam toto orbe diffusam, quod utique cum impleretur, prædicta Prophetarum dicta impleantur.

II. Fit in illis, quod modo audivimus ex Evangelio. Ideo enim non audiunt Christum, qui a mortuis resurrexit, quia Christum in terra positum non audierunt. Hoc enim dixit Abraham illi Diviti, qui apud inferos torquebatur, et volebat aliquem mitti ad superos, ut fratribus ejus nuntiaret, quid agatur apud inferos, et antequam venirent ad loca illa tormentorum, viverent bene, agentes poenitentiam de peccatis suis, ut mererentur ire potius in sinum Abraham, non ad illa tormenta, quo Dives ille pervenit. Cum ergo hoc ageret ille Dives sero misericors, qui Pauperem jacentem ante januam suam contempserat, et propterea forte (b) superbus in illum erat, ipsa lingua ardebat, et ibi stillam aquæ desiderabat, cum ergo non egisset apud superos, quod agendum illi erat, ne illuc veniret, sero exenit esse misericors pro aliis. Sed quid ait Abraham? *Si Moysen et Prophetas non audiunt, neque, si quis a mortuis resurrexerit, persuadebit eis* (Luc. xvi, 31). Omnino verum est, fratres. Ideo Judæis hodie non persuadetur, ut credant in eum, qui resurrexit a mortuis, quia Moysen et Prophetas non audierunt (c). Nam si illos audire vellent, ibi invenirent prædictum esse, quod modo impletum est, et nolunt adhuc credere. Quod ergo de Judæis diximus, de nobis agamus, ne cum alios attendimus, et nos in ipsam impietatem incidamus. Evangelium, charissimi, Judæis non legitur, Moyses et Prophetæ leguntur, quos nolunt audire. Quod si audire vellent, crederent in Christum, quia Moyses et Prophetæ Christum venturum prædicaverunt. Non ergo nos tales simus, quando nobis legitur Evangelium, quales sunt illi, quando illis leguntur Prophetæ. Apud ipsos enim, ut dixi, Evangelium non recitatur, apud nos recitatur.

III. Ecce audistis modo ex Evangelio duas vitas: unam præsentem, alteram futuram. Præsentem habemus, futuram credimus. In præsentem sumus, ad futuram nondum pervenimus. Cum in præsentem sumus,

(a) Nempe Evangelium. Fortasse autem legendum: *prædicatur.*

(b) Intersero: *quia, quod excedisse videtur.*

(c) Numquid potius: *audiunt.*

futuræ meritum comparemus; nondum enim mortui sumus. Numquid Evangelium apud inferos recitatur? Quod utique si recitaretur, frustra illud Dives audiret, quia jam fructuosa pœnitentia esse non posset. Nobis ibi legitur, et ibi a nobis auditur, ubi dum vivimus corrigi possumus, ne ad illa tormenta veniamus. Credimus quod legitur, an non credimus? Absit ut hoc opinemur de Charitate Vestra, quia non creditis! Christiani enim estis, nec Christiani ullo modo essetis, si Evangelio Dei non crederetis. Quia ergo Christiani estis, manifestum est vos Evangelio credere. Audivimus. Modo recitatum est. Erat utique Dives superbus, utique extollens se in divitiis, qui *Induebatur purpura et bysso, et epulabatur quotidie splendide* (Luc. xvi, 19). Jacebat autem ad januam ejus ulcerosus pauper quidam nomine Lazarus, cujus etiam ulcera canes lingebant, et cupiebat *Saturari de micis, quæ cadebant de mensa Divitis* (Ibid. 21), et non poterat. Ecce crimen Divitis, quia utique de micis saturari cupiebat, et non poterat, cui participanda humanitas erat. Ille ergo Dives, si compateretur Pauperi ante januam suam jacenti, et vellet esse de divitiis illis misericors, illuc veniret et ipse, quo venit et ille Pauper. Non enim illum Lazarum paupertas duxit ad requiem et non humilitas, aut vero illum Divitem ab illa tanta requie divitiæ retraxerunt, et non superbia et infidelitas. Nam, ut noveritis, fratres, quia apud superos Dives iste infidelis fuit, de verbis ipsius approbemus, quæ dixit apud inferos. Intendite. Voluit aliquem a mortuis ire, ut nuntiaret fratribus ipsius, quid agatur apud inferos, et cum illi hoc non concederetur dicente Abraham: *Habent Moysen, et Prophetas. Audiant illos. Non, pater Abraham, inquit, sed, si quis hinc ab inferis ierit, persuadebuntur*; ostendit, quia et ipse, cum esset apud superos, non credebatur Moysi et Prophetis; sed aliquem surgere sibi a mortuis cupiebat. Attendite tales modo, et videte, ubi ex exemplo hujus Divitis admonemur, si fidem habetis. Quanti sunt, qui modo dicunt: Bene nobis sit, cum vivimus! Manducemus, et bibamus, et deliciis istis perfruamur! Quid est, quod nobis dicitur, quia erit postea? Quis huc inde rediit? Quis huc inde surrexit? Dicuntur hæc. Hoc dicebat Dives ille, et, quod non credebatur vivus, expertus est mortuus. Melius vivus fructuose corrigeretur, quam mortuus infructuose torqueretur!

IV. Nunc ergo mutemus verba ipsa, si quis forte in nobis est, qui hæc solet dicere. Non enim ostendit Deus modo, quod nos jubet credere. Ideo illud non ostendit, ut merces sit fidei. Si enim ostendat tibi, quod meritum habes, quia credis! Non est jam credere, sed videre. Magis tibi hoc non ostendit Deus, ut credas. Imperat tibi, quod credas, servat tibi, quod videas. Sed si non credas, cum imperat fidem, speciem suam non tibi servat, sed illud tibi servatur, unde Dives ille apud inferos torquebatur. Et, cum venerit Dominus noster et Salvator Jesus Christus, qui sic annuntiatur modo venisse, ut speretur etiam esse venturus, veniet cum retributionibus fidelium,

et infidelium: fidelibus præmia daturus, infideles in ignem æternum missurus. Et dixit hoc in Evangelio, quomodo sit in fine judicaturus. Positurum se alios ad dexteram, alios ad sinistram, et discreturum omnes gentes, sicut pastor separat oves ab hœdis; justos ad dexteram futuros, impios ad sinistram; justis se dicturum: *Venite, benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab initio mundi*. Impiis autem et infidelibus: *Ite in ignem æternum, qui paratus est diabolo et angelis ejus* (Matth. xxv, 34-41)! Quid tibi amplius potuit prodesse Judex, quam ut definitivam sententiam suam tibi diceret, ne in illam possis incurrere? Fratres, omnis qui minatur, non vult ferire. Nam, si subitaret (a), et feriret. Qui dicit: *Observa*; non vult invenire, quem feriat. Homines sibi plagas conciliant, homines sibi pœnas comparant, qui tandiu dicenti Deo: *Observate*; nolunt credere. Et quidem errantis pœna, quæ hic est forte aliqua afflictio, et aliquod flagellum, aut emendatorium, aut probatorium est. Aut enim emendatur quisque pro peccatis suis, ne incidat in majores pœnas non emendatus, aut probatur uniuscujusque fides, qua tolerantia, aut qua patientia sub flagello patris permaneat, non murmurans de patre castigante, et gaudens ad blandientem, sed ita gaudens ad blandientem, ut gratias agat et castiganti, quia *Flagellat omnem filium, quem recipit* (Hebr. xii, 6). Quanta Martyres passi sunt, quanta toleraverunt! Quas catenas, quos squallores, quos carceres, quos cruciatus, quas flammæ, quas bestias, quæ genera mortis! Calcaverunt omnia. Videbant enim aliquid spiritu, ut, quod videbant corpore, non curarent. Erat in illis oculus fidei, tendebatur oculus in futura, contemnebant præsentia. Cujus autem oculus de futuris extinctus est, expavescit ad præsentia, et non pervenit ad futura.

V. Est ergo fides, quæ ædificatur in nobis. Modo, quicumque non vult credere, quia natus est Christus de Maria Virgine, quia passus est, quia crucifixus est, credat Judæis, quia fuit, et occisus est, credat Evangelio, quia de Virgine natus est, et resurrexit. Est enim, unde credat. Et inimici Judæi non audent dicere: Non fuit Christus in gente nostra, aut: Non fuit iste homo, nescio quis, quem colunt Christiani. Fuit, dicunt, et parentes nostri occiderunt illum, et mortuus est, ut homo. Si ea, quæ consecuta sunt mortem ipsius, invenimus dicta (b) a Prophetis, quia in nomine ejus cursurus (c) erat totus mundus, quia adoraturæ illum erant omnes gentes, et omnes patriæ gentium, quia omnes etiam reges sub jugum ipsius mittendi erant, et videmus impleta post mortem Christi, quæ prædicta erant ante nativitatem Christi, quomodo nos fallimus, si cætera credere nolumus, cum videamus in nobis multa impleta? Nos enim ipsi, fratres, non soli nos, qui hic sumus Christiani,

(a) Id est: obrueret illico. Vox Afris familiaris, qua usus S. Cyprianus Epist. 57. et Pontius Diac. in ejus *Vita*. Tardius et alii.

(b) Puto: prædicta.

(c) Fortassis: in nomen ejus cursurus, vel crediturus pro cursurus.

nos totus mundus sumus modo. Ante paucos annos non eramus, et mirum est, quomodo factum sit, ut, quod per tot sæcula non erant, modo sint. Legimus illud in Prophetis. Ne putemus casu evenisse, invenimus prædictum esse. Hinc enim augetur fides nostra, hinc ædificatur, hinc confortatur. Nemo est, qui dicat: Subito accidit. Unde? Ecce hoc, quod nunquam fuit in terra. Nonaunquam in Scripturis debitor in illis (a) Deus tenebatur, sed tempore suo debitum redditurus. Unde autem debebat Deus? An ab aliquo mutuum acceperat, qui omnibus omnia insuper donat? Qui fecit, quibus donaret? Non enim vel ipsi homines, quibus aliqua donarentur, erant. Potest aliquis dicere: Meritis meis Deus concessit hæc bona? Puta, concessit meritis tuis bona ista. Ut esses, cui concessit? Qui non eras, quid tibi donavit? Ut esses gratis. Non enim promerueras illud, antequam esses. Crede ei, quia et cætera gratis tibi donare dignatus est. Habemus ergo gratiam Dei, et tenebat Deum quodam modo debitorem mundus totus. Immo non tenebat, quia cautionem, quam fecerat, nesciebat. Promittendo se fecit debitorem, non mutuum accipiendo. Nam duobus modis dicitur debitor: Redde, quod accepisti, aut quod promisisti. Quia, quod promisit Deus, non potest dici: Redde; nihil enim ab homine accepit, qui totum homini dedit; restat ut debitor non sit, nisi quia polliceri dignatus est.

VI. Hæc pollicitatio in Scripturis erat, hæc Scripturæ in una gente Judæa, quam elegit nasci de carne servi sui, fidelis sui, qui in illum credidit. Et quomodo gens illa nata est? De Abraham sene, et de Sara sterili. Ut parturiretur, ut nasceretur ipse Isaac, unde venit gens Judæorum, miraculum fuit (*Gen. xvii et xxi*). Nihil de membris suis senex sperabat, nihil de sterilitate conjugis suæ optare audebat. Quod omnino non computabat, Deus illi obtulit, et offerenti Deo credidit, qui a Deo optare non ausus est. Et cum credidisset, et natus ei esset filius, de quo credidit, nascituram innumeram prolem, petiit Deus ipsum filium immolari sibi (*Id. xxii*). Tantæ autem fidei fuit Abraham, ut non dubitaret immolare unicum, de quo acceperat promissum. Numquid hæsitavit, et dixit Deo: Domine, pro magno mihi concessisti Filium in senectute, pro magnis votis, pro magna lætitia, insperato mihi natus est filius. Hunc exigis, ut occidam? Nonne melius erat, ut non dares, quam ut datum auferres? Non hæc dixit, sed credidit utile esse, quidquid Deum videbat velle. Hæc est fides, fratres. Certe Pauper ille in sinum Abraham sublatu est, et Dives ille ad tormenta inferorum. Ut sciatis non in culpa esse divitias, Abraham dives erat, in cuius sinu Lazarus requiescebat. Dives hic erat in terra: sicut habemus docentem Scripturam. Habebat multum auri, argenti, pecorum, familiæ. Dives erat, sed superbus non erat. Ut noveritis, quia in divite sola torquebatur superbia, sola torquebantur vitia. Ipsa meruerant pœnam, non substantia Dei. Substan-

tia enim Dei bona cuicumque datum (a) fuerit. Sed bene utenti merces acquiritur, male utenti pœna retribuitur. Attendite autem, quomodo habebat Abraham divitias. Numquid filiis suis servabat? Si ipsum filium iubente Deo obtulit, divitias quomodo contempsit?

VII. Ergo hæc Scriptura, ubi se Deus promittendo fecerat debitorem, latebat apud Judæos. Venit Dominus noster Jesus Christus, secundum ipsam Scripturam natus, quia secundum ipsam redditus (b). Secundum ipsam Scripturam passus, quia in ipsa prænuntiatus passurus. Secundum ipsam Scripturam resurgens, quia in ipsa prænuntiatus resurrecturus. Secundum ipsam Scripturam ascendens in cœlum, quia in ipsa prænuntiatus ascensurus. Posteaquam ascendit ignoratus a Judæis, cœpit mittere Apostolos suos ad gentes, et quodam modo excitare dormientes, et dicere? Surgite, recipite debitum, quod olim vobis promissum est! Quis est, qui excitat creditorem suum, et offert illi quod debet? Non enim gentes, quia debitorem habebant Deum, surrexerunt. Vocatæ sunt, in Scripturam intendere cœperunt, et ibi invenire, quia, quod accipiebant, jam olim ipsis promissum erat. Acceperunt Christum promissum, et exhibitum, acceperunt gratiam Dei, Spiritum sanctum promissum, et exhibitum, acceperunt ipsam Ecclesiam per omnes gentes, dispersam, promissam, et exhibitam. Idola, quæ colebant gentes, promiserat Deus se eversurum. Legitur in Scripturis; ibi illud invenis (*Isai. ii, 18; Ezech. vi, 6; et Mich. i, 7*). Videtis quemadmodum hoc temporibus nostris fecit Deus, quod ante tot millia annorum promisit. Etenim converterant se homines ab eo, a quo facti erant, ad illud, quod ipsi fecerant. Et cum sit semper melior, qui facit, quam illud, quod facit, ideo melior est Deus non solum homine, quem fecit, sed omnibus Angelis, Virtutibus, Potestatibus, Sedibus, Thronis, Dominationibus, quia omnia ipse condidit (*Ephes. i, 21; et Coloss. i, 16*), ut sit inferius, quidquid facit homo, quam est ipse homo. Ad tantam dementiam ducti erant homines, ut adorarent idolum, qui damnare deberent. Si adorarent fabrum, qui fecerat idolum, manifestum est, fratres, quia faber melior, quam idolum, quod fecit. Et cum detestandi essent homines, si fabrum adorarent, ipsum idolum adorant, quod factum est a fabro. Detestandi essent adorando fabrum, sed meliores essent, quam qui adorant idolum. Si ergo damnantur meliores, quomodo plango pejores? Si vero adorantem fabrum damnandum esse dixi, qui dimittit fabrum, et adorat idolum, qui utique meliorem dimisit, ad inferiorem se contulit, quomodo damnandus est? Sed quem meliorem primo dimisit? Deum a quo ipse factus est. Imaginem Dei quærit. In se habet. Non enim potuit facere faber imaginem Dei, sed Deus potuit facere imaginem sibi. Non fecit autem aliud tibi, sed te ipsum fecit ad imaginem suam. Adorando autem imaginem hominis, quam fecit fa-

(a) Aut redundat: in illis, aut subintelliguntur prædicta, vel promissa.

(a) Lego: data.

(b) Fortasse legendum: promissus.

her, conteris imaginem Dei, quam tibi impressit Deus. Ideo, cum te vocat, ut redeas, reddere tibi vult illam imaginem, qua tu ipse cupiditate terrena quodam modo confricando perdidisti, et obsoletasti (a).

VIII. Inde est, fratres, quod imaginem suam a nobis quaerit Deus. Hoc commemorat Judæos illos, quando illi obtulerunt nummum. Primo enim tentare illum voluerunt, cum dicerent: *Domine, licet tributum dare Cæsari (Matth. xii, 17)?* ut, si diceret ille: Licet; calumniarentur illi, quia in maledicto vellet esse Israel, quem volebat esse tributarium, ut subjugatus esset Regi, ut daret tributa. Si autem diceret: Non licet reddere tributa; calumniarentur illi, quia contra Cæsarem præciperet, et auctor esset, ut non redderent tributum suum, quod debebant, quia subjugati erant. Vidit tentantes, tanquam veritas falsitatem, et convicit breviter mendacium ex ore mentientium. Non enim dixit in illos sententiam, ex ore suo, sed fecit, ut illi in se dicerent sententiam, quia scriptum est: *Ex ore tuo justificaberis, et ex ore tuo damnaberis (Id. xii, 37).* Quid me, inquit, tentatis? *Hypocritæ, ostendite mihi nummum.* Ostenderunt. *Cujus ait, habet imaginem, et inscriptionem?* Responderunt: *Cæsaris.* Et ille: *Reddite ergo Cæsari, quod Cæsaris est, et Deo, quod Dei est (Id. xii, 18-21).* Sicut Cæsar quaerit imaginem suam in nummo tuo, sic quaerit Deus imaginem suam in animo tuo. Redde Cæsari, ait, quæ Cæsaris sunt. Quid a te quaerit Cæsar? Imaginem suam. Quid a te quaerit Deus? Imaginem suam. Sed Cæsaris in nummo est, Dei imago in te est. Si quando nummum perdis, plangis quia imaginem Cæsaris perdidisti. Quando adoras idolum, non plangis, quia injuriam facis in te imagini Dei?

IX. Tenete ergo, fratres, pollicitationem Domini Dei nostri, et numerate jam ex illo numero pollicitationum suarum, quanta reddidit. Christus nondum erat natus. In Scriptura erat promissus. Reddidit illum. Natus est. Nondum erat passus, nondum resurrexerat. Et hoc reddidit. Passus, crucifixus, resurrexit. Passio ipsius præmium nostrum est. Sanguis ipsius redemptio nostra est. Ascendit in cælum, sicut promiserat. Et hoc reddidit. Misit Evangelium per omnes terras. Ideo quatuor Evangelia esse voluit, ut significaretur quaternario numero totus orbis terrarum, ab Oriente et Occidente, ab Aquilone et Meridiano. Ideo duodecim Discipulos habere voluit, ut terni quodam modo per quatuor distributi videantur, quia in Trinitate vocatus est mundus, in Patre, et Filio, et Spiritu sancto. Reddidit hoc. Misit Evangelium, sicut prædixit. *Quam speciosi pedes evangelizantium eorum, qui annuntiant pacem, evangelizantium bona (Rom. x, 15)!* Sicut prædixit: *Non sunt sermones, neque verba, quorum non audiantur voces eorum. Per omnem terram exiit sonus eorum, et in fines orbis terræ verba eorum (Psalm. lxxxviii, 4, 5).* Quomodo dixit, sic misit. Evangelium per omnes terras scribitur. Etiam Ecclesia persecutionem primo passa est. Red-

didit, quia et Martyres promiserat. Recita cautionem: *Pretiosa in conspectu Domini mors justorum ejus (Psalm. cxv, 15).* Reddidit etiam Martyres, quia et ipsos promiserat. Quid postea reddendum erat? *Adorabunt in conspectu ejus omnes reges terræ (Id. lxxi, 11).* Crediderunt et reges, qui primo persequendo Martyres fecerant. Videmus ergo et modo reges credidisse. Reddidit etiam, quod promiserat, ut jubentibus regibus idola frangerentur, quibus primo jubentibus Christiani occidebantur. Abstulit etiam idola, quia promiserat: *Et in idolis nationum non erit respectus (Sap. xiv, 1).* Cum tanta ergo reddiderit, fratres, quare non illi credimus? Minus idoneus debitor est Deus? Si omnino nihil adhuc nobis reddidisset, idoneum debitorem tenebamus, qui fecit cælum et terram. Non enim pauper futurus erat, ut non haberet, unde redderet, aut fallit, cum ipse sit Veritas, aut tanta potestas est Deus, cui possit succedi, ut non habeat tempus reddendi?

X. Justum est, fratres, ut credatur Deo, antequam aliquid reddat, quia utilibet mentiri non potest, fallere non potest. Deus est. Sic illi crediderunt Patres nostri. Abraham sic illi credidit. Ecce vere laudanda fides, et prædicanda. Nihil ab illo acceperat, et credidit promittenti. Nos nondum credimus, qui tanta jam accepimus. Numquid poterat illi dicere Abraham: Credam, quia illud mihi promisisti, et reddidisti? A primo jussu credidit, nihil tale aliud acceperat. *Exi de terra tua, dictum est illi, et de cognatione tua, et vade in terram, quam tibi dabo (Gen. xii, 1).* Et credidit statim, et non dedit illi ipsam terram, sed semini illius illam servavit, et semini ipsius promisit quid? *In semine tuo benedicentur omnes gentes (Gen. xxii, 18).* Semen ipsius Christus, quia de Abraham Isaac, de Isaac Jacob, de Jacob duodecim, de duodecim populus Judæorum, de populo Judæorum Virgo Maria, de Virgine Maria Dominus noster Jesus Christus. Et factus est semen Abraham Dominus noster Jesus Christus, et quod promissum erat Abraham, invenimus impletum in nobis. *In semine tuo, inquit, benedicentur omnes gentes.* Credidit hoc, antequam aliquid vidisset. Credidit, et non vidit quod promittebatur. Nos autem videmus quod illi promissum est. Et quidquid illi promittebatur, futurum erat. Quid enim nondum reddidit Deus? Labores in sæculo isto futuros denunciavit, et sanctos suos, et fideles suos futuros in laboribus, et fructum allaturos cum tolerantia (*Luc. viii, 15*). Prænuntiavit, et videmus. Ipsi laboribus atterimur. Qui nondum labores prænuntiati sunt? Neque enim putatis, fratres, quia, quod videtis atteri res humanas modo, non est scriptum in Scriptura Dei. Totum scriptum est, et tolerantia indicta est Christianis, et magis futura bona, quia venerunt mala, quæ prædicta ventura erant. Nam si non venirent, quæ dicta (a) erant, etiam de bonis nobis fidem auferrent, sed ideo venerunt ante mala, ut credamus futura bona.

(a) Ita Tertullianus Augustini *παρρησιας* Apolog. c. 5. obsoleant. Scorp. c. 6. obsoleassent.

(a) Certe: prædicta.

XI. Modo mundus sic est, quomodo et torcular in pressuris est. Sed si amurca (a) es, per cloacas vadis; si oleum, in gemellario (b) manes. Nam necesse est, pressuræ sint. Attendite amurcam, attendite oleum. Pressura fit aliquando in mundo, verbi gratia: fames, bellum, inopia, egestas, mortalitas, rapina, avaritia, pressuræ pauperum, labores civitatum. Sunt ista. Videmus. Et prædicta sunt futura, et videmus, quia sunt. Invenimus homines inter istas pressuras murmurare, et dicere: Ecce temporibus christianis quanta mala sunt! Ante tempora christiana quanta bona abundabant! Non erant tanta mala ista. De pressura amurca exit. Per cloacas currit. Os ipsius propterea nigrum est, quia blasphematur. Non splendet. Oleum relucet. Invenis autem alium hominem de pressura ipsa, et de ipsa tritura, quæ illum trivit. Numquid non ipsa tritura est, quæ illum trivit? Audistis vocem amurcæ, audite vocem olei. Deo gratias! Benedictum nomen tuum! Ista omnia mala, quibus nos conteris, prædicta erant. Securi sumus, quia ventura sunt et bona. Quando nos, et mali simul emendamus, fit voluntas tua. Te novimus Patrem promittentem, te novimus Patrem flagellantem. Erudi nos, et redde hæreditatem, quam in fine promisisti. Benedicimus sanctum nomen tuum, quia nusquam fuisti mendax. Omnia, quemadmodum prædixisti, sic exhibuisti. In his laudibus de ipsa pressura emanantibus oleum currit in gemellario. Tamen quia torcular est totus iste mundus, unde etiam dicitur alia similitudo (c). Sicut in fornace probatur aurum et argentum, sic probat justos tentatio tribulationis; et de fornace aurificis similitudo ponitur. In angusto cacabo tres res sunt: Ignis, aurum, et palea. Et ibi vides imaginem totius mundi. Est ibi palea, est ibi aurum, est ibi ignis. Palea comburitur, ignis ardet, aurum probatur. Sic et in isto toto mundo sunt justi, sunt impii, est tribulatio. Mundus tanquam fornax est aurificis, justi tanquam aurum, impii tanquam palea, tribulatio sicut ignis. Numquid aurum purgaretur, nisi palea ureretur? Fit, quod impii ad cineres rediguntur. Cum enim blasphemant, et murmurant contra Deum, cinis efficiuntur. Ibi aurum purgatum justi, qui tolerabiliter ferunt omnes molestias mundi, et in suis tribulationibus laudant Deum, ut aurum purgatum, rediguntur in thesauros Dei. Habet enim Deus thesauros, quo mittat aurum purgatum; habet etiam loca sordida, quo mittat cinerem paleæ. De isto mundo totum exigit. Tu vide, quid sis. Nam necesse est, ut veniat ignis. Si aurum te invenerit, sordes tollet; si paleam te invenerit, comburet, et ad cinerem perducet. Elige tibi, quid sis. Nam non potes dicere: Sine igne ero. Jam in fornace es aurificis,

(a) ἀμύρρα ab ἀμύρρον, prima fæx olivarum premi incipientium. Vide *Plin. L. X⁷. c. 18.* Memorat Noster et alibi.

(b) Columellæ *Gemellar. L. XII. c. 50.* Noster in *Psal. CXXXVI. T. IV. col. 1518.* *Oleum in Gemellaria non videas.* An igitur rectius *Gemellarium*, aa *Gemellaria*? Vas fortasse duplex a *Gemellis*.

(c) Locus turbatus: Quid si legas: *Tamen, quamvis — inde etiam ducitur alia similitudo.* Subolet pariter in mox sequentibus aliqua interpolatio.

quo necesse est, veniat ignis. Magis te ibi esse necesse est, quia sine igne esse non poteris.

XII. Quare ergo non credimus, fratres, et venturum finem sæculi, et diem judicii, ut ibi recipiat unusquisque nostrum ea, quæ gessit in corpore, sive bonum, sive malum? Quando videmus tot res promissas, exhibitas, et datas, quare non nobis eligimus, cum vivimus, illud, ubi semper vivamus? Puta, quia negligentes fuimus, hodie simus diligentes. Negligentes non debemus semper (a) esse. Crastinus dies, nescis, quid sit. Dei patientia id agere nos admonet, ut et nos, et vitam nostram, si mala fuerit, corrigamus, et, cum tempus est, meliora eligamus. An putatis, quia Deus dormit, et non videt facientes mala? Sed forte patientiam nos docet, et patientiam prior exhibet. Invenit autem hominem forte profecisse, et non facere, quod faciebat, id est, malum. Patitur iste aliquem inbalitosum, et vult, ut tollat illum Deus, et murmurat adversus Deum, quia retinet inimicum ipsius fortem, et male facientem, et non illum tollit. Oblitus est, quia in ipsum patienter egit, et si prius agere vellet severiter, non esset qui loqueretur. Severitatem exigit Dei? Quia tu transisti, transeat et alter. Non enim, quia tu jam transisti, præcidisti pontem misericordie Dei. Adhuc est, qui transeat. Fecit te bonum, cum esses malus, vult et alium, ut sit et ipse bonus ex malo, sicut tu ex malo factus es bonus. Sic omnes veniunt ordinibus suis. Sed alii nolunt venire, alii veniunt. Talibus enim dicit Apostolus: *Tu autem secundum duritiam cordis tui, et cor impænitens thesaurizas tibi iram in die iræ, et revelationis justi judicii Dei, qui reddet unicuique secundum opera sua (Rom. II, 5).* Deinde si malus vult perseverare in malo, non est socius tuus, sed erit probator tuus. Etenim, si malus est, et tu bonus, tolerando malum probaris bonus. Tu accipies coronam probationis tuæ; ille autem habebit pœnam in malo perseverationis suæ. Deus autem, quid agat, patienter expectemus bonam ejus patientiam, paternam ejus disciplinam. Pater est, benignus est, misericors est. Magis si dimiserit nos fluere, tunc male irascitur nobis.

XIII. Attendite enim, fratres, et videte Amphitheatra ista, quæ modo cadunt. Luxuria illa ædificavit. Putatis, quia illa pietas ædificavit? Non illa ædificavit nisi luxuria hominum impiorum. Non vultis, ut aliquando cadat, quod luxuria ædificavit, et surgat, quod pietas ædificat? Permisit enim Deus, quando ista ædificabantur, ut quandoque cognoscerent homines mala sua, quæ faciebant. Sed quia noluerunt cognoscere, venit Dominus Jesus Christus, cœpit illis mala sua prædicare, cœpit evertere, quod pro magno habebant, et dicunt: Mala sunt tempora christiana. Quare? Quia evertitur tibi, ubi moriebaris. Sed Abundabant, inquit, omnia bona, quando ista fiebant. Utique sic, ut bona de illis fierent. Si ergo nosti, quia dedit tibi Deus aliquando abundantiam,

(a) Non semper pro nunquam.

et male usus es, et ad perditionem usus es, vide, quia abundantia illa fecit te fluere, et perdere animam tuam. Nonne venit severus pater, et cœpit dicere: Indisciplinatus est puer iste. Commisi illi hoc, aut illud. Quomodo illud perdidit, et illud. Si nos semen terræ, nisi bona fuerit, non damus, ne semen intereat, quomodo vultis, ut Deus nobis indisciplinatis, et negligentibus vitam nostram det abundantiam suam ad male utendum, et non vultis, ut præcidat Deus defluxus hominum? Fratres mei, medicus est, et membrum putre novit præcidere, ne putrescant inde et alia loca. Unus, inquit, digitus inde præciditur; quia melius est, ut unus digitus minus sit, quam totum corpus putrescat. Si hoc homo medicus per artem suam facit, si ars medicinæ aliquam partem membrorum tollit, ne omnia putrescant, quare Deus, quidquid novit putre esse, non secet in hominibus, ut perveniant ad salutem?

XIV. Nolite ergo, fratres, tædiari (a) ad Deum flagellantem, ne dimittat vos, et in æternum pereatis, sed magis rogemus illum, ut moderetur ipsas plagas, et sic temperet, ne sub ipsis deficiamus, et rogemus, ut emendet cum salute, metiatur, et reddat postea, quod promisit sanctis suis. Videte, quid dixit Scriptura: Irritavit Dominum peccator. Secundum magnitudinem iræ suæ non exquiret (Psal. x, 4). Quid est: Pro magnitudine iræ suæ non exquiret? Quia multum irascitur, Non exquiret, id est, dimittet illos perire. Si ergo multum irascitur, quando non exquirat, etiam multum misericors est, quando exercet. Tunc autem exercet, quando flagellat, quando cor nostrum affligit ad se. Teneamus ergo salutare ejus, et non fugiamus flagellum ipsius. Hoc nos docet, hoc monet, in hoc nos ædificat. Ipse filius ipsius, qui ad hoc venit, ut consoletur nos, quid boni hic pertulit? Dicite mihi. Certe Filius Dei est, Verbum Dei est, per quod facta sunt omnia. Quid boni hic pertulit? Non ipse est, qui, cum dæmonia ejiceret, tales contumelias audiebat, ut diceretur illi: Dæmonium habes (Joan. vii, 20)? Filio Dei, qui dæmones ejiciebat, Judæi dicebant: Dæmonium habes. Jam meliores dæmones, qui confitebantur Filium Dei, quam illi (Luc. iv, 41). Nam et illi confitebantur, et illi non confitebantur. Tanta autem erat potentia illius, et tanta magnitudo, et tanta patientia, ut omnia toleraret. Flagellatus est, contumelias audivit, alapas accepit, consputus est in faciem, spinis coronatus est, irrisus est, delusus est, ad extremum ligno suspensus interfectus est, postea sepultus est. Filius Dei tanta hic pertulit. Si Magister, quanto magis Discipulus. Si ille, qui nos creavit, quanto magis nos creatura illius. Qui, ut nobis exemplum daret, patientiam nobis dimisit. Quare nos deficiamus in ipsa patientia, quasi caput nostrum perdiderimus, quod nos præcessit ad cælum? Ideo enim caput nostrum præcessit ad cælum, tanquam dicens: Ecce qua. Venite, per molestias, per patientiam. Hæc est via,

quam vobis tradidi. Sed quo ducit via, qua me viuetis ascendere? In cælum. Qui non vult hac ire, non vult illuc pervenire. Qui vult ad me pervenire, per viam veniat, quam monstravi. Et non potestis pervenire, nisi per viam molestiarum, dolorum, tribulationum, angustiarum. Sic pervenies ad requiem, quæ tibi non tollitur. Si autem vis istam requiem, quæ est ad tempus, et recedere a via Christi, observa tormenta Divitis illius, qui apud inferos torquebatur, quia et ipse requiem præsentem desideravit, et pœnas sempiternas invenit. Fratres charissimi, eligite potius duriora, quæ sine fine requiem habebunt in æternum. Conversi ad Dominum, etc.

SERMO XXV.

De verbis Evangelii Matth. xii, vers 41-50. Ecce plus quam Jonas hic, etc. (a).

SYNOPSIS.

I. Judæi deteriores Ninivitis, et Regina Saba. II. Quomodo hominis a spiritu immundo liberati novissima fiant pejora prioribus. III. Parentes a Christo docentur, non impedire filios in bono opere. IV. Cum Christus nascendo utrumque sexum honoraverit docetur officium Prolium. V. Refelluntur Manichæi asserentes Christum non habuisse Matrem. VI. Concluditur contra Manichæos Christum habuisse matrem. VII. Unde Mariæ Virginis excellentia. VIII. Quomodo Christianus fieri possit mater Christi.

I. EA, quæ de sancto Evangelio recitata sunt, fratres charissimi, si omnia pertractare cupiamus, vix tempus sufficit singulis, quanto magis non sufficit omnibus. Jonam prophetam, qui dejectus in mare belluæ marinæ utero exceptus est, et die tertia vivus evomitus, figuram gessisse Salvatoris, qui passus est, et die tertia resurrexit, ipse Salvator ostendit. Accusatus est populus Judæorum in comparatione Ninivitarum, quoniam Ninivitæ, ad quos missus est redarguendos (b) Jonas propheta, agendo pœnitentiam iram Dei placaverunt, et misericordiam meruerunt. Et ecce, inquit, plus quam Jonas hic (Matth. xii, 41), volens intelligi se ipsum Dominus Christus. Audierunt illi servum, et vias suas correxerunt; audierunt isti Dominum, et non solum se non correxerunt, sed insuper illum occiderunt. Regina Austri exurget, inquit, in judicio cum generatione hac, et condemnabit eam. Venit enim a finibus terræ audire sapientiam Salomonis, et ecce plus quam Salomon hic (Ibid. 42). Non fuit magnum Christo plus esse quam Jonas, plus esse quam Salomon. Ille enim Dominus, illi servi erant. Sed tamen quales sunt, qui præsentem Dominum contempserunt, quando alienigenæ servos ejus audierunt?

II. Deinde sequitur: Cum autem spiritus immundus exierit ab homine, ambulat per loca arida quærens requiem, et non invenit. Tunc dicit: Revertar in domum

(a) In Codice fol. 89. inscriptus: FERIA quarta Hebdomadæ primæ de Quadragesima. Sermo sancti Augustini ep. contra Manichæos. Contra hos posteriori parte subtiliter disputatur. Priora de Judæorum cæcitate, Peccatorum recidivis, Parentum, Proliumque officiis agunt. Tractatus inserendus post Sermonem LXXII.

(b) Membræ mendose: sed arguendos.

(a) Tædiare apud Veget. Lamprid. Tertull. etc.

meam, unde exivi. Et veniens invenit eam vacantem, scopis mundatam, et ornatam. Tunc vadit, et assumit secum alios septem spiritus nequiores se, et inhabitantes habitant in ea, et sunt novissima hominis illius pejora prioribus. Sic erit generationi huic pessimæ (Matth. x. 1. 45 45). Hoc ut intelligatur, si congruenter exponatur, multum sermo immorabitur. Breviter tamen attingam, quantum Dominus donat, ne vos ab hujus rei intellectu jejunos dimittam. Quando sit in Sacramentis remissio peccatorum, mundatur domus, sed habitator est necessarius Spiritus sanctus. Spiritus autem sanctus non habitat nisi humiles corde. Deus enim dicit: *Super quem requiescet Spiritus meus?* et respondet proposito: *Super humilem, et quietum, et trementem verba mea* (Isai. LXVI, 2). Ille ergo cum fuerit habitator, implet, regit, agit, frenat a malis, ad bona excitat, suavem facit justitiam, ut homo bene faciat amore recti, non timore supplicii. Hoc, quod dixi, agere per semetipsum homo minus idoneus est; sanctum autem Spiritum si habuerit habitatorem, ipsum in omnibus bonis etiam invenit et adiutorem. Superbi autem quidam, peccatis sibi remissis, si præsumpserunt ad bene vivendum de solo libero humanæ voluntatis arbitrio, ipsa superbia a se excludunt Spiritum sanctum, et remanet domus quasi mundata a peccatis, sed inanis omnibus bonis. Dimissa sunt peccata tua, caruisti malis, sed non te nisi Spiritus sanctus implebit bonis. Hunc repellit superbia. Præsumis de te, dimittit te. Confidis tibi, donaris tibi. Sed illa cupiditas, qua malus eras, repulsa ab homine, hoc est, a mente tua, quando remissa sunt peccata tua, vagatur per deserta quærens requiem, et non inveniens requiem redit ad domum illa cupiditas, invenit mundatam, *Adducit secum alios spiritus septem nequiores se, et erunt pejora hominis illius novissima, quam erant prima. Septem alios adducit secum.* Quid est, *Alios septem?* Ergo et ipse immundus spiritus septenarius est? Quid est hoc? Per septem universitas significatur. Totus ierat, totus venit, et utinam solus veniret. Quid est: *Adducit secum alios septem?* Quos non habebat, quando erat malus, habebit alios falso bonus. Intendite, ut, si possum, quantum adjuvor, explanem quod dico. Spiritus sanctus operatione septenaria commendatur, ut sit in nobis *Spiritus sapientiæ et intellectus, consilii, et fortitudinis, scientiæ, et pietatis, et timoris Dei* (Isai. XLII, 2, 5). Huic septenario bono constitutæ a contrario septenarium malum: spiritum stultitiæ et erroris, spiritum temeritatis, et ignaviæ, spiritum ignorantie, et impietatis, et spiritum superbiæ contra timorem Dei. Isti sunt septem nequam. Qui sunt *Alii septem nequiores?* Alii septem nequiores in hypocrisi inveniuntur. Unus malus spiritus stultitiæ, alter pejor simulatio sapientiæ. Spiritus malus spiritus erroris, alter pejor simulatio veritatis. Spiritus malus spiritus temeritatis, alter pejor simulatio consilii. Spiritus malus spiritus ignaviæ, alter pejor simulatio fortitudinis. Spiritus malus spiritus ignorantie, alter pejor simulatio scientiæ. Spiritus malus spiritus impietatis, alter pejor simulatio pietatis. Spiritus malus spiritus

clationis, alter pejor simulatio timoris. Septem non ferebantur, quis ferat quatuordecim? Necessæ est ergo, ut, cum malitiæ fuerit addita simulatio veritatis, sint pejora hominis novissima, quam erant prima.

III. *Hæc eo loquente ad turbas* (Evangelium sequor) *mater ejus, et fratres ejus stabant foris volentes loqui cum illo. Nuntiavit ei quidam dicens: Ecce mater tua et fratres tui foris sunt, loqui tecum volunt. Et ille: Quæ mihi mater est, aut qui fratres? et extendens manum super Discipulos suos ait: Hi sunt mater mea, et fratres mei. Et quicumque fecerit voluntatem Patris mei, qui in cælis est, ipse mihi frater, soror, et mater est* (Matth. XII, 46 50). Illic solum vellem loqui, sed, quia superiora nolui præterire, non parvam partem temporis, quantum sentio, consumpsi. Hoc enim, quod modo proposui, multos habet sinus, nodosque quæstionis, quomodo pie Dominus Christus contempserit matrem, non qualemcumque matrem, sed quanto magis Virginem matrem, tanto magis talem matrem, cui sic attulit fecunditatem, ut non adimeret integritatem, matrem Virginem concipientem, Virginem parientem, Virginem perpetuo permanentem. Talem matrem ille contempsit, ne operi, quod agebat, maternus se insereret, cumque impediret affectus. Quid enim agebat? Populis loquebatur, veteres homines destruebat, novos ædificabat, animas liberabat, vinctos solvebat, cæcas mentes illuminabat, bonum opus faciebat, in bono opere actu et sermone fervebat. Inter hæc nuntiatus illi est carnalis affectus. Audistis quid responderit, ut quid ego repetam? Audiant matres, ne impediant carnali affectu bona opera filiorum. Si enim voluerint impedire, et agentibus sic irruerint, ut saltem interpolent, quod differri non oportet, contemnentur a filiis. Audeo dicere: Contemnentur, pietate contemnentur. Et quando erit filio suo bono operi mente intento, et ideo matrem venientem contemnenti, quando erit irata mulier, sive maritata, sive vidua, quando contempta est Virgo Maria? Sed dictura es mihi: Ergo filium meum Christo comparas? Nec illum Christo comparo, nec te Mariæ. Non ergo Dominus Christus maternum damnavit affectum, sed contemnendæ matris pro opere Dei magnum in se ipso demonstravit exemplum. Et in loquendo doctor erat, et in contemnendo doctor erat, et ideo dignatus est contemnere matrem, ut pro Dei opere te contemnere doceret et patrem.

IV. Non enim poterat Dominus Christus homo fieri sine matre, qui potuit sine patre. Si oportebat, imo quia oportebat, ut homo fieret propter hominem, qui fecit hominem, considerate et recolite, unde ipsum primum hominem fecit. Primus homo factus est siue patre, sine matre. Quod potuit primo humanis instruendis rebus aptare, non potuit postea tale aliquid ad reparandas res humanas sibi coaptare? Difficile erat Sapientiæ Dei, Verbo Dei, Virtuti Dei, unigenito Filio Dei, difficile erat, quem sibi coaptaret, facere hominem, undecumque voluisset? Angeli se homines hominibus præbuerunt. Abraham sanctos Angelos pavit, et tanquam homines invitavit, nec tantum vidit;

sed et religit; nam pedes lavit (Gen. xviii). Numquid illa, quasi per phantasmata ludicra, ab Angelis facta sunt? Si ergo potuit Angelus humanam speciem, cum voluit, veram exhibere, non potuit Dominus Angelorum, undecumque vellet, quem susceperet, verum hominem facere? Sed noluit hominem habere patrem, ne per concupiscentiam carnalem veniret ad homines, voluit tamen matrem, ut matrem haberet inter homines, quam pro Dei opere contemnendo doceret homines. Voluit sexum virilem suscipere in se, et muliebrem sexum honorare dignatus est in matre. Etenim antiquitus et femina peccaverat, et viro peccatum propinaverat (Id. iii). Utrumque confugium diaboli fraude deceptum est. Si veniret Christus vir non cum feminei sexus commendatione, desperarent de se feminae, maxime, quia per illam lapsus est homo. Utrumque honoravit, utrumque commendavit, utrumque suscepit. De femina natus est (a). Nolite desperare, viri. Vir esse dignatus est Christus. Nolite desperare, feminae. De femina nasci dignatus est Christus. Ad salutem Christi sexus uterque concurrat. Veniat masculus, veniat femina. In fide nec masculus est, nec femina (Galat. iii, 28). Docet ergo te Christus contempnere parentes tuos, amare parentes tuos. Tunc enim ordinate et pie amas parentes, quando Deo non praeponis parentes. Qui amat (Domini verba sunt) qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus (Matth. x, 37). His verbis quasi videtur admonuisse, ne amares. Imo, si attendas, admonuit, ut amares. Potuit enim dicere: Qui amat patrem aut matrem, non est me dignus. Non hoc dixit, ne loqueretur contra legem, quam dedit ipse enim legem illam per Moysen famulum suum dedit, ubi scriptum est: Honora patrem tuum, et matrem tuam (Exod. xx, 12; et Deut. v, 16). Non contrariam legem promulgavit, sed illam commendavit, et ordinem te docuit, non pietatem subvertit. Qui amat patrem aut matrem, sed plus quam me. Amat ergo, sed non plus quam me. Deus Deus est, homo homo est. Ama parentes, obsequere parentibus, honora parentes; sed, si te Deus ad aliquid amplius vocat, tibi possit impedimento esse parental affectus, serva ordinem, noli evertere charitatem.

V. In tanta veritate doctrinae Domini et Salvatoris nostri Jesu Christi quis credat calumniam quaesivisse Mariolenses, qui conarantur asserere Dominum Jesum Christum non habuisse ullam matrem? Hoc enim sapient, imo desiquunt, quod Dominus Jesus non haberet hominem matrem, contra Evangelium, contra lucem ipsius veritatis. Et, unde argumententur, attendite. Ecce, loquuntur, ipse dicit. Quid dicit? *Quæ est mater mea, aut qui sunt fratres mei* (Matth. xii, 48)? I se, inquit, negat, et in ei vis imponere, quod negat. Ipse dicit: *Quæ est mater mea, aut qui sunt fratres mei?* et tu dicis: Habet matrem. O stulte, o contentionose, o merno odiose! responde mihi, unde scias dixisse Dominum: *Quæ est mater mea, aut qui sunt fratres mei?* Tu negas Christum habuisse matrem, et

quod intendis, per hoc docere conaris, quia dixit: *Quæ est mater mea, aut qui sunt fratres mei?* Si alius existat, et dicat hoc Dominum Christum non omnino dixisse, unde convinces? Responde, si potes, ad hominem negantem, quod hoc dixerit Christus. Unde convinces, iude convinceris. Numquid enim, hoc se dixisse, in aurem tibi Christus ipse indicavit? Responde, ut ore tuo convincaris. Responde ut, hoc Christum dixisse, convincas. Novi, quod dicturus est Codicem sumam, Evangelium aperiā, verba ejus recitabo scripta in sancto Evangelio. Bene, bene. Ipso Evangelio tenebo te cum ipso, Evangelio alligabo te, de ipso Evangelio suffocabo te. In ipso Evangelio recita, quod pro te, putas. Aperi, lege *Quæ est mater mea?* Quare hoc dixit, supra leges. Nuntiavit ei quidam: *Ecce mater tua, et fratres tui foris stant* (Matth. xii, 47). Nondum premo, nondum teneo, nondum suffoco, Adhuc potes dicere: Ille quidem falsus nuntius fuit, non verum dixit, mendacia suggestit. Propterea Dominus falsum nuntium refutavit. Post nuntium quippe ejus respondit: *Quæ est mater mea?* Quasi diceret: Tu dicis: Foris stat mater tua. Ego dico: *Quæ est mater mea?* Cui vis, inquit, credamus? Nuntio suggerenti, an, quod nuntiaverat, Christo respuenti. Audi ergo. Adhuc interrogo te. Tantum Evangelium tene. Noli mihi codicem projicere post te. Tene, da auctoritatem Evangelio, quam nisi dederis, non erit unde probes Dominum dixisse: *Quæ est mater mea?* Cum vero auctoritatem dignam tribueris Evangelio, vide quid interrogem. Paulo ante interrogaveram, unde scires utrum dixerit Christus: *Quæ est mater mea?* Quid præcesserat? Nuntius quidam dixerat Christo: Mater tua foris stat. An equam hoc diceret nuntius, vel, ut hoc diceret nuntius, quid præcessit? Cogo (a), ut legas. Video te jam timere, ne legas. Respondit Dominus, et dixit. Quis dixit? Non dico, quis dixit: *Quæ est mater mea?* respondebis enim: Dominus dixit. Respondit Dominus, quis dixit? Responsurus es: Evangelista dixit. Evangelista iste verum dixit, an falsum? Dicturus es, quod verum dixit, aut (b) falsum. Respondit Dominus, et ait illi, quod Evangelista dixit, verum dixit, an falsum? Si dicturus es falsum dixisse Evangelistam, Dominum respondisse, unde scis: *Quæ est mater mea?* Dominum dixisse? Si autem propterea convincis: *Quæ est mater mea?* Dominum dixisse, quia hoc eum dixit Evangelista dixisse, non convincis hoc Dominum dixisse, nisi credideris Evangelistæ. Jam si credis Evangelistæ, quia nihil dicis si non credideris Evangelistæ, lege superius quid dixerit ipse Evangelista.

VI. Quandiu tibi moras facio! Quandiu te suspendo! Beneficium est, ut cito vincaris. Attende, inspicie, lege. Video te nolle. Da conicem. Ego lego: *Hæc eo loquente ad turbas.* Quis hoc dicit? Evangelista, cui si non credis, nihil Christus dixit. Si nihil Christus dixit, *Quæ est mater mea?* Christus non dixit. Si autem, *Quæ est mater mea?* Christus dixit, verum est

(a) Fortasse: *Rogo.*

(b) In membranis: *an, quod dico, videtur*

(a) Adde: *vir.* Ita videtur exigere.

quod Evangelista scripsit. Vide, quid ante dixit. *Hæc eo loquente ad turbas, mater ejus et fratres ejus foris stabant, volentes loqui cum eo.* Nondum aliquid nuntius ille nuntiavit, quem potes dicere fuisse mentitum. Quid nuntiaverit vide, quid Evangelista præmiserit attende. *Hæc Domino loquente ad turbas, mater ejus, et fratres ejus foris stabant.* Quis hoc dicit? Evangelista, cui credis, Dominum dixisse: *Quæ est mater mea?* Sed si hæc dicta non credis, ut illa, Dominus ergo non dixit: *Quæ est mater mea?* Sed vere Dominus dixit: *Quæ est mater mea?* Crede ergo ei qui dixit, Dominum dixisse: *Quæ est mater mea?* Qui enim dixit, Dominum dixisse: *Quæ est mater mea?* ipse dixit: *Hæc eo loquente, foris stabat mater ejus.* Quare ergo negavit matrem suam? Absit! Intellige. Non negavit, sed aliquid, quod faciebat, matri præposuit. Postrema sola (a) causa est quærere, quare Dominus dixerit: *Quæ est mater mea?* Prima causa est videre, quod habuerit, de quo diceret: *Quæ est mater mea?* Habuit, foris stabat, loqui cum eo volebat. Dic mihi, unde scis? Evangelista dicit, cui si non credidero, nihil Dominus dicit. Ergo habuit matrem; sed quid est: *Quæ est mater mea?* Ad ista, quæ ego facio, *Quæ est mater mea?* Si dicas alicui periclitanti, et patrem habenti: Liberet te pater tuus; quem scit ille non esse idoneum liberando filio suo, nonne respondet tibi summa pietate, integra veritate: Quid est pater meus? Ad hoc quod volo, ad hoc quod mihi nunc opus esse sentio, quid est pater meus? Ad illud ergo, quod agebat Christus, quod vinctos solvebat, cæcas mentes illuminabat, interiores homines ædificabat, templum spirituale sibi fabricabat, quæ est mater ejus? Sed si putas ideo Christum non habuisse matrem in terra, quia dixit: *Quæ est mater mea?* nec Discipuli ejus habuerunt patres in terra, quia dixit eis ipse Dominus: *Ne vobis dicatis patrem in terra.* Domini verba sunt: *Ne vobis dicatis patrem; unus est enim Pater vester Deus (Id. xiii, 9).* Non patres non habebant, sed ubi venturum est ad regenerationem, quæratur pater regenerationis, non damnetur pater generationis, sed ei præponatur pater regenerationis.

VII. Ecce illud magis attendite, charissimi fratres mei, illud magis attendite, obsecro vos, quod ait Dominus Christus extendens manum super Discipulos suos: *Hæc est mater mea, et fratres mei. Et qui fecerit voluntatem Patris mei, qui me misit, ipse mihi et frater, et soror, et mater est.* Numquid non fecit voluntatem Patris Virgo Maria, quæ fide credidit, fide concepit, electa est, de qua nobis salus inter homines nasceretur, creata est a Christo, antequam in illa Christus crearetur? Fecit, fecit plane voluntatem Patris sancta Maria, et ideo plus est Mariæ, discipulam fuisse Christi, quam matrem fuisse Christi. Plus est felicius discipulam fuisse Christi, quam matrem fuisse Christi. Ideo Maria beata erat, quia, et antequam pareret, magistrum in utero portavit. Vide, si non est, quod dico. Transcunte Domino cum turbis sequentibus, et

miracula faciente divina, ait quædam mulier: *Felix venter, qui te partavit (a).* Beatus venter, qui te portavit. Et Dominus, ut non felicitas in carne quæreretur, quid respondit? Imo beati, qui audiunt verbum Dei, et custodiunt (Luc. xi, 27, 28). Inde ergo et Maria beata, quia audivit verbum Dei, et custodivit. Plus mente custodivit veritatem, quam utero carnem. Veritas Christus, caro Christus. Veritas Christus in mente Mariæ, caro Christus in ventre Mariæ. Plus est, quod est in mente, quam quod portatur in ventre. Sancta Maria, beata Maria, sed melior est Ecclesia, quam Virgo Maria. Quare? Quia Maria portio est Ecclesiæ, sanctum membrum, excellens membrum, supereminens membrum, sed tamen totius corporis membrum. Si totius corporis, plus est profecto corpus, quam membrum. Caput Dominus, et totus Christus caput et corpus. Quid dicam? Divinum caput habemus, Deum caput habemus.

VIII. Ergo, charissimi, vos attendite. Et vos membra Christi estis, et vos corpus Christi estis. Attendite, quomodo sitis, quod ait: *Ecce mater mea, et fratres mei.* Quomodo eritis mater Christi? Et *Quicumque audit, et quicumque facit voluntatem Patris mei, qui in cælis est, ipse meus frater, et soror, et mater est (Matth. xii, 49, 50).* Puta, Fratres intelligo, Sorores intelligo; una est enim hæreditas, et ideo Christi misericordia, qui, cum esset unicus, noluit esse solus, voluit nos esse Patri hæredes, sibi cohæredes. Talis est enim illa hæreditas, quæ cohæredum multitudine angusta esse non possit. Intelligo ergo fratres nos esse Christi, sorores Christi esse sanctas et fideles scæminas; matres Christi quomodo possumus intelligere? Quid igitur? Audemus nos dicere matres Christi? Imo audemus nos dicere matres Christi. Dixi enim vos fratres ejus omnes, et matrem suam non auderem? Sed multo minus audeo, quod Christus dixit, negare. Eia, charissimi, intendite, quomodo sit Ecclesia, quod manifestum est, conjux Christi, quod difficilins intelligitur, sed tamen verum est, mater Christi. Ia ipsius typo Maria Virgo præcessit. Uude, rogo vos, Maria mater est Christi, nisi quia peperit membra Christi? Vos, quibus loquor, membra estis Christi. Quis vos peperit? Audio vocem cordis vestri: Mater Ecclesia. Mater ista sancta, honorata, Mariæ similis et parit, et virgo est. Quia parit, par vos probo. Ex illa nati estis, et Christum parit; nam membra Christi estis. Probavi parientem, probabo virginem. Non me deserit divinum testimonium, non me deserit. Procede ad populum, beate Paulè. Esto testis assertionis meæ. Exclama, et dic, quod volo dicere. *Sponsavi vos uni viro virginem castam exhibere Christo (2 Cor. xi, 2).* Ubi est ista virginitas? Ubi limetur corruptio? Ipse dicat, qui virginem dixit. *Sponsavi vos uni viro virginem castam exhibere Christo.* Timeo autem, inquit, ne sicut serpens Evam seduxit versutia sua, sic et vestrae mentes, inquit, corrumpantur a castitate, quæ est in Christo. Tenete in mentibus virginitatem mentis. Virginitas fidei catholice integri-

(a) Numquid: solum?

(a) Videtur redundare hæc sententia.

tas. Ubi corrupta est Eva sermone serpentis, ibi debet esse virgo Ecclesia dono Omnipotentis. Ergo in mente pariant membra Christi, sicut Maria in ventre Virgo peperit Christum, et sic eritis matres Christi. Non est longe a vobis, non est præter vos, non abhorret a

vobis. Fuistis filii, estote et matres. Filii matris, quando baptizati estis, tunc membra Christi nata estis. Adducite ad lavacrum baptismatis, quos potestis, ut sicut filii fuistis, quando nati estis sic etiam ducendo ad nascendum matres Christi esse possitis.

SANCTISSIMO DOMINO NOSTRO PIO PAPÆ VII.

BEATISSIME PATER,

QUANDOQUIDEM gratulandum mihi plane video quod illud fuerit sorte datum, ut novos quosdam Divi Aurelii Augustini Sermones in Codicibus Mss. Cassinensis hujus Archicœnobii delitescerent, omniumque oculis hactenus impervios nunc primum e blattis eruerem, lucisque usura donarem, patiare, quæso, BEATISSIME PATER, ut illorum Tibi specimen sistam, quod quidem, nec temere, in antecessum procudendum curavi. Istud, inquam, sermonum specimen BEATITUDINI TUE jure, meritoque sistendum putabam, tum quod monumenta exhibet pretiosissima Magni illius Ecclesiæ Doctoris, et Magistri, cujus doctrinæ præstantia, ac divina quædam celsitudo in Apostolica Sedis Tuae culmine potissimum sibi semper propugnaculum vindicavit, tum quod illinc Sermones isti sunt deprompti, unde Benedictina Scholes est propagata, cui SANCTITAS TUA olim in minoribus emanipabatur, cujusque nunc et Parens existis, et Decus,

et Præsidium. Renidentiori igitur fronte quam quisquam alius illos excipias ac benigniori veluti sinu foveas, præsentissimum iis columen præstans; ne quis pateat obtreptioni, invidiæque locus: eo vel magis quod Benedictina Familia illud fere privilegium non immerito sibi arroget, ut per suos præcipue Alumnos tanti Doctoris opera recognoscantur, illustrentur, edantur. Tu igitur votis, cœntisque annue, BEATISSIME PATER, quem dum Christianus Orbis Parentem publicum jamdiu colit, ac veneratur, simul et scientiarum, et Artium Mæcenatem, Patronumque beneficentissimum suspicit, ac miratur: Cujus demum Sanctissimis provolutus pedibus paternæ Benedictionis pignus in me, meumque Archicœnobium istud, Congregationemque universam quam humillime depono.

SANCTITATIS TUE

Humillimus, atque Obsequentissimus Filius
D. OCTAVIUS FRAJA FRANGIPANE MONACHUS CASSINAS.

Præloquium editoris.

Codices manuscriptos Bibliothecæ hujus Cassinensis in novum catalogum digerere aggredienti, tum ad rerum materias, tum ad characterum formam, tum ad ætates ipsas æquiore qua possem lance expendendas, nihil mihi optatius, nec auspicius contigisset unquam, quam ut in plerosque incidere magni Doctoris Augustini sermones, quos in editis Exemplaribus, iisque probatissimis vel desiderari prorsus, vel pluribus intercipi lacunis perspexi. Horum antiquos licet enuntiatos invenerim in Bibliotheca Medicea cum Laurentiana Leopoldina, in illa S. Marci Venetiarum, aliisque, quarum exstant Catalogi Codicum Mss. typis impressi; de iis tamen singulis ibidem annotatum legi ab Editione exulare. Nonnullos vero ad numerum viginti quinque nuper reperi in lucem editos apud Germanos anno 1792 per Virum clarissimum Michaellem Denis Præfectum Bibliothecæ Vindobonensis; cæteros in tenebris adhuc delitescere dolui. Quibus lucem amplius invideri ægrius ferens nil potius habui, quam ut investigandis, si quæ forent, laciniis adlaborarem, ex qui-

bus nimirum unus et alter videretur assutus pannus: neque enim me fugiebat mos ille præposterus, qui apud sequiores præcipue ætates invaluerat, concinnandi videlicet ex Patrum Excerptis unum aliquem veluti nothum partum, quem temere cui vellent adjudicarent. Verebar scilicet ne operam luderem, neve quid audacius molirer supra sedulam hoc in genere, vixque sanè æquiparandam curam doctissimorum Monachorum Congregationis S. Mauri in sua Parisiensi Editione: meritoque etiam suspicabar ne cæterarum longe præclariorum Bibliothecarum dignitati, spectatæque præcellentiae derogatum a me vel aliquantulum videretur.

Ad locupletiores proinde rei evidentiam ipsos consulendos duxi præstantes doctrina Viros, et quavis fere exceptione majores, nec non alios egregios rerum hujusmodi æstimatores in variis Italiæ urbibus degentes, mihi que litterarum familiaritate conjunctos, inter quos principem profecto locum tenet doctissimus Aloysius Vincentius Cassinus ex Prædicatorum Familia, cujus sagacitati solertæque hac in

re plurimum et honorem testor, et gratiam; qui quidem omnes sermones istos (quot nempe præ oculis habuere) unanimi prope judicio novos pronuntiarent, necnon et Augustinianam redolere dicendi formam: quin et ab iis additos mihi stimulos fateor, ad illos quam citius publici juris faciendos. Quorum mehercule gravissimorum hominum et stimulis, et votis amplius oblectari non valens, deque litterarum Republica præclare me meriturum confidens, iis morem gessi; illudque unum mihi cavendum statui, quod cautum cuique optimo novimus, ut ne quid falsi auderem, ne quid veri non auderem.

Et sane non inconsultum quoddam aucupandæ celebritatis studium, non præceps quædam judicandi libido, non ipsum denique in magnum Doctorem obsequium me illos Augustino vindicare jusserunt; at eum cæteris probatæ Criticæ præsidii suffultus, tum una potissimum fretus fide Codicum, quos in reliquis omnibus ad unguem conspirare cum excusis Exemplaribus animadverti, quidni illorum auctoritati acquiescerem? Quod si qui forte vel dissonantia styli, qui dicitur, vel argumentorum levitate, vel alia quavis de causa non satis digni tanti Doctoris nomine inveniantur, quique proinde vel ut apocryphi expungendi, vel inter dubios videantur amandandi, prudentiorum judicium non moror; eosque peroptem lineis oculis instructos, quibus et Verlinus ipse, et Vindingus invident.

Num vero ex stylo præcipue satis certum argumentum eliciatur ad auctorem definiendum hæret aqua. Perarduum sane, ac perdifficile dixerim, cæteris tamen paribus; illudque sit exemplo. In Homiliario Patris Combefisii sermo habetur: *Hodie verus sol*: (T. I, pag. 519) quem Ipse Origeni adjudicatum refert, quem contra P. Bruni Divo Maximo vindicat, f. 415; Vallarsius putat inter Hieronymi apocrypha amandandum; Bibliotheca vero Laurentiana apud Bandinium Divo Ambrosio accenset. Anne Patrum stylus novus veluti Proteus in novas, et varias sese fingit species?

Ipse etiam Augustini stylus quantopere, quamque multis de causis varius sit, et multiplex, graphice exponunt ipsi Editores Monachi in Præfatione ad Tomum quintum: qui simul doctissime, ut assolent, persuadent unum in omnibus, eundemque existere Augustini spiritum, quo veluti animatur illius stylus. *Ubique enim, inquit, agnoscitur Augustinus proprio quodam eloquentiæ gravis, ac seriæ genere, quod sibi lectorum animos subjicit, non lepore comptæ, et affectatæ elocutionis, sed efficacia quadam judicii, prudentiæ, pietatis.*

Neque illud hic prætereundum putem; dictiones ipsas, ac sententias, ipsasque fere periodos, quæ alicubi in Augustino occurrunt, in novis etiam istis sermonibus passim iterari. Cave tamen ex hoc facinorosos dixeris, dubiæque fidei: id ipsum enim præfati Editores sæpenumero deprehenderunt vel in ipsis authenticis Augustini partibus, et Augustinum legentibus ubique patet, in libris præsertim *De Questio-*

nibus. Nonnulla autem in nonnullis sermonibus adesse, quæ et alibi adsunt, longe secus est ac sermones verbis ejus consarcinari. Equis autem neget S. Doctorem innumeros prope sermones aut ex tempore fundentem, aut scriptis consignantem facillime potuisse iisdem verbis nonnunquam easdem reddere sententias?

Quod si quis curiosius seiscitetur quid factum sit ut doctissimi illi Monachi nullibi sermones istos meminerint, percontari et mihi liceat, quid fieri unquam potuerit, ut meminissent, cum nec ipsos Cassinenses Codices in exornanda Augustini Editione vel a limine salutarini? idque ex eo vel maxime patet quod inter Manuscriptos omnes ab iis singillatim recensitos, et naviter collatos nostri prorsus silentio prætereantur. Nec tamen arguas eos idcirco fuisse posthabitos, quod vel ut minus probatæ fidei, vel ut apocryphi omnino in nullo habiti sint numero: namque apocryphis saltem contentas Homilias accensuissent, uti pronum est colligere ex trina apud ipsos instituta sermonum classe; quos nempe integerrimis illis Editoribus libuit dispescere in authenticos, dubios, et apocryphos.

Si quem porro cupido incesserit dignoscendi penitus, qua potissimum de causa ea in Editione nulla Bibliothecæ Cassinensis habita sit ratio, fieri hoc potuit seu quod ipsa fuerit minus celebratæ famæ apud Gallos priusquam Mabillonius, Montfauconius, alique hujusce subselli homines suum illi te tarentur honorem, seu quod ingruentia undique bella, quæ tunc temporis, ætate nimirum Ludovici Magni Regis Christianissimi Europam pene totam fatigabant, communicandi libertatem adimebant, ipsaque fortasse litterarum diribitoria præpedirent. *Si hæc naso suspenderis adunco, nullo plane negotio evincerem ex syllabo Codicum quos contulere, hoc iis fuisse propositum, ut ex Bibliothecis Italis omnibus Vaticanam tantum, necnon et S. Crucis in Jerusalem de Urbe consulerent, reliquis universis posthabitis, vel ipsa nobilissima Medicea.*

Ipsam autem Mabillonium, Montfauconium, cæterosque apud nos diversatos sæpe sæpius ad expiscanda litterarum, et vetustatis monumenta, quoad Homilias istas excurrere pene visos esse, neque iverim inficias, neque mirari subit. Cum enim post adornatam jam Parisiensem Editionem eruditissimi illi hospites huc perrexerint, nullum putarunt pretium operæ ad Sermones istos attendere impensius, quos facile censebant cum reliquis omnibus luce donatos. Quin et suspicari merito licet Codices ipsos utpote sequioris ævi præ aliis longe remotiorum ætatum minime fuisse iis exhibitos; vel demum, quod multo verosimilius, tempus eos defecisse Codices nostros singulos trutinandi numero quidem supra quingentos. Idque Montfauconii ipsius exemplo liquido patet, qui cum cæterarum Bibliothecarum, tum et Cassinensis Codices omnes recensendo enumerat, quavis seclusa peculiari analysi. Quid quod et ab ipso in Bibliotheca Monasterii SS. Severini, et Sosii Neapoli Ordinis

S. Benedicti Codex inter cæteros recensetur, et describitur Num. 7, quin de thesauro illo nec nova proferat, nec vetera? Codex, inquam, tunc temporis Monasterio illi deputatus, nunc Bibliothecæ Vindobonensi plurimis ab hinc annis addictus, unde scilicet præfatus perspicacissimus Denisius novos Augustini sermones auspiciatissimo elieuit; in quo hercule hanc nobis gloriam invidit non ita multis annis ante, viam tamen monire visus est ad confirmandam Codicum nostrorum authenticam.

Sed ad rem universam secundis curis recognoscendam, utque ex Horatiano præcepto *nonum prematur in annum*, certum mihi est decem duntaxat ex sermonibus hisce (quos complures datum est detegere) in præsens typis mandare Speciminis instar; atque eo vel magis quod frustrari ulterius spem publicam non liceret, neu quis illud in nos merito obganniret: *Fortunati sua si bona norint*. Modicis vero, hisque pernecessariis annotationibus, animadversionibusque illos communire ad rem duxi, uti et in antecessum annotatu dignum est illos e Codicibus Membranaceis prodire, et quidem sæculi ut plurimum X, et XI, characteres Longobardos præ se ferentibus, ad typum porro eorum, quos exhibet Mabillonius de Re Diplom. Tom. I, Num. 4, ex Codice Chisiano sign. Num. 1521, et Num. 5, ex Codice Mediceo Laurentiano; quosque et idem P. Bruni annotat in Editione Rom. S. Maximi; quos et Trombellius refert in sua Arte internoscendæ ætatis Codicum Latinorum, et Italicorum pag. 79, quos denique et P. Blasi meminit in serie Principum, qui Longobardorum ævo Salerni imperarunt. Tab. III. Num. III. Quibus Codicibus omnibus licet solertissimi isti promatice Magistri nullam præscripserint ætatem, cum characteres Longobardi diu obtinuerint, comparati illi tamen cum Cassinensibus, cum eo imprimis, qui signatur exterius Num. 148, interius vero annum refert decimum supra millesimum, vix alter ab altero videtur internosci. Quod satis superque innuit, quotquot eosdem præ se ferunt characteres nonnisi ad sæculum X, sive XI, referri oportere.

In hisce autem Cassinensibus Codicibus ut bene multa insunt Augustini opera, sic et duplicem licuit dignoscere sermonum classem. Prima suæ integritati restituit mutilos, et imperfectos jam typis vulgatos, sarcitque fragmenta, et lacunas, quibus restaurandis Maurini Editores locupletiora expetissent Exemplaria. Sic enim ad sermonem in Natali Domini, qui et hic prodit quarto loco, annotantes dolent: *Sunt et alii quidam loci forte minus integri; sed lis sanandis necessaria Exemplaria nos deficiunt*. Se-

cunda e tenebris evocat sermones quos tum Possidius in *Indiculo*, tum et alia arque certa indicia e regulis sanæ Critices hausta fidem faciunt fuisse illos ab Augustino elucubratos, attamen deperditos nonnisi vota supererant assequendi.

Harum Classium specimen in decem istis Homiliis deprehendere est; quarum priores quatuor ad priorem classem, posteriores sex ad secundam revocantur. Quod superest, præmonere juvat, Codices istos eosdem plane esse ac qui exarati leguntur jussu Theobaldi, et Desiderii Abbatum Cassinensium, quorum posterior ascito dein nomine Victoris III clavum tenuit Ecclesiæ, meruitque in Sanctorum Album cooptari: cujus quidem rei testis est locuples Leo Ostiensis (Lib. 2. Chron. c. 51, et libi 3. c. 63.) qui apud Baronium dicitur *integerrimæ fidei*, quique Codices singulos enuntiat, quamvis plures temporum injuria deperierint, non semel expilata Bibliotheca Cassinensi. Characterum forma, ipsaque ætas nonnullis per eandem manum apposita rem videntur conficere.

Il vero Codices, licet elegantissima characterum forma, et splendidissimo maximarum Litterarum ornatu præoptandum nil habeant, tamen non satis accurate conscripti sunt. Quamvis enim librarius ipse, vel quivis alius ferme ejus æqualis qua inter scribendo, qua ad marginem notando, qua eradendo litteras correxerit errata, non raro tamen vel neglectu verborum intercipitur dictionis sensus, vel maculatur mendo, vel solæcismo. In quibus emendandis eo usque mihi licuit, quod ex collatione Codicum inter se germanam lectionem successerit adipisci. Ut autem in sermonibus jam a Parisiensibus vulgatis, sed nostrorum Codicum fide instauratis, facilius internoscatur, quid nunc primum publici juris fiat, visum est idipsum litteris, quas Italicas dicunt, mōnere (1); seduloque opportunis animadversionibus annotare quæcumque Editio Parisiensis aut varie legit, aut lectioni nostrorum Codicum supplet: quæ vero annotanda occurrunt, ut diximus, ea vel sermonum initio præfiguntur, vel ad oram paginæ differuntur. Permagnum quippe intererat sermonum istorum perspicuitati, dignitati pro viribus consulere; nec mediocris in eo collata diligentia est.

Num vero cæptis e sententia successerit, severioris Censuræ judicium esto: quæ nūquam nec veret *Columbas*, dicam cum Juvenali, *nec veniam aet Corvis*!

¹ In præsentī vero nostra Editione inter uncinos posuimus loca deprompta.

NOS D. STEPHANUS ALESSANDRI

ABBAS S. BENEDICTI SUBLACI, PROCURATOR GENERALIS, ET DELEGATUS APOSTOLICUS
CONGREGATIONIS CASINENSIS.

Cum D. Octavius Fraja Frangipane Congregationis
Nostræ Monachus, et in Archicænobio S. Benedicti

Montis Casini Tabularii, et Bibliothecæ Custos, Nobis
constare fecerit sequentes decem Sermones in Codicibus

MSS. qui in præfato Tabulario asservantur, consecratos reperiisse Sancto Doctori Augustino attributos, juris faciendi facultatem eidem in Domino concessimus.

Dat. Romæ ex Æd. S. Calliati die 6. Decembris 1819.

D. STEPHANUS ALESSANDRI Ab. Proc. Gen. et Delegatus Apost.

L + S

D. ALOYSIUS BELMONTE PRO-CANC.

**SANCTI AURELII
AUGUSTINI,
HIPPONENSIS EPISCOPI
SERMONES X
EX COD. CASSINEN. RECENS EDITI.**

SERMO I.

(a) *De decem plagis, et decem præceptis, quæ per Mo-
sen data sunt Populo Judæorum.*

Sermonem hunc ediderunt Maurini (Tom. V. Column. 41), uti fragmentum ex Eugipio, et in manuscriptis Regio, et Victorino repertum. Eundem integritati quidem restituit Codex Casinensis n. 17., cui titulus Augustini Sermones de verbis Domini, et de aliis, sed incuriosius exscriptum emendat Codex num. 43 inscriptus Eugipii sententiæ excerptæ ex libris Augustini, in quo tamen nonnisi vulgatum fragmentum adest, paucis variantibus. Si quæ supersunt menda, intemerata servavi, quippe qui unicum illum Codicem nactus fuerim ex tot MSS. Casinensibus Sermonem hunc integrum exhibentem. Sunt autem in illo Codice 26 Sermones de verbis Domini eodem ordine dispositi, quo ediderunt Lovanienses; hos excipiunt 58 alii quorum 27 in Editione Maurina, 23 in nupera appendice Denisii, 8 denique vel ex parte, vel ex toto adhuc sub cinere latebant.

I. [Domino Deo nostro, ejus cultores sumus, in laude dictum est quodam Scripturarum loco: *Omnia in mensura, et numero, et pondere disposuisti* (Sap. xi, 21). Deinde Apostolica doctrina edocemur *Ea quæ facta sunt intellecta conspicerere, et ea, quæ latent per manifesta investigare* (Rom. i, 20). Unde interrogata quodam modo ubique creatura, Dominum Deum se

(a) Maurini hunc enuntiant *de decem plagis, et decem præceptis*. Codex Eugipii habet: *Expositio decem præceptorum, salva firmitate sui ad litteram fundamenti, ex Decalogi expositione ad Populum*. Augustinus in Psal. 77. num. 27. hunc memorat, et ibi compendiose explicat decem plagas.

artificem habere, ipsa speciei suæ voce respondet. Deinde Apostolus Paulus ea quæ scripta sunt in libris Veteris Testamenti in figura contigisse commemorat: *Scripta autem sunt, inquit, ad correptionem nostram, in quos (a) finis sæculorum obvenit* (1 Cor. x, 11). Proinde, charissimi, ea quæ videntur in rerum natura fortuito provenire interrogata diligenter, atque discussa, et prudenter vestigata, et inventa laudem intimant Creatoris, divinamque Providentiam per cuncta diffusam, et disponentem suaviter omnia, ut dictum est, cum *Attingit a fine usque in finem fortiter* (Sap. viii, 1). Quanto magis ea, quæ non solum (b) foverunt, sed etiam divinis Litteris commendata recitantur? Unde propositam nobis a fratribus questionem, imo inquisitionem, et disputationem, quid sibi velit quod decem plagis percutiuntur Ægyptii, et decem præceptis instituitur populus Dei, suscipimus in nomine Domini Dei nostri, adjuvante ipso, et donante, adveniente nobiscum pia intentione cordis vestri, quantum possumus explicare. Arbitramur enim ipsum adjutorium etsi non propter nos, certe propter vos, ut ea dicamus certe, quæ (c) didici, et audiri ut ille est, ut in via veritatis ejus pariter ambulantes, et ad patriam pariter festinantes, insidiatores itineris nostri, agnoscendo voluntatem legis, evitare merea-

(a) Juxta versionem antiquam, seu Italam Scripturæ Textus recitat Augustinus, qui versionem illam L. 2. Doct. Chr. c. 15. cæteris præferendam dicit. Utinam id advertisset clarissimus Denisius! Qui non sic temere censuisset in Sermone de Laude Cerei nota (b): *lapsus videtur memoria auctor apem fornicis proverb. 5, 6. substituens*; advenisset enim apud Italam post LXX. proferri exempla tum apis, tum fornicæ.

(b) Sic in Codice.

(c) Locus intricatus, profecto irrepsit mendum librarii.

mur. Decem sunt plagæ, quibus Pharaonis percussus est populus; decem sunt præcepta, quibus populus Dei instructus est. Videamus ergo, fratres, quomodo corporaliter facta, spiritualiter intelligenda sunt. Non enim negamus esse facta, ut putemus tantum dicta, atque conscripta, non facta; sed facta credimus quemadmodum facta legimus, et tamen ipsa facta umbram fuisse futurorum Apostolica Doctrina cognoscimus. Putamus ergo spiritualiter esse investiganda, quæ facta sunt, facta tamen esse. Nemo ergo dicat: Scriptum est quidem aquam conversam in sanguinem in plaga Ægyptiorum; sed significat aliquid; non enim revera fieri potuit. Hoc qui dicit, ita quærit voluntatem Dei, ut injuriam faciat potentiae Dei. Qui enim, si dicendo significare potuit, etiam faciendo non potuit? An non? Non est natus Isaac, aut non Ismael? Nati erant, homines erant, ex Abraham nati erant, et *Unus ex ancilla, alter de libera* (Galat. iv, 22). Quamvis ergo homines fuissent, quamvis nati essent, figurarunt tamen duo Testamenta, Vetus, et Novum. Ita (a) prius in fundamento posita rerum gestarum firmitate (1) significantia debemus inquirere, ne subtractio fundamento in aere velle edificare videamur. Arbitror enim omnes qui decem legis præcepta contemnunt, et non observant, spiritualiter pati ea, quæ Ægyptii corporaliter passi sunt. Hoc propositum donec adiutorio Dei explicem, intentos vos volo, et orantes pro nobis, ut dicamus vobis. Quod enim ad nos pertinet fortasse cogitamus, quod autem loquimur vobis servimus. Illud ergo prius accipite ne in numero fallamini (2) ad plagas istas] decem non pertinere quod primo factum est signi causa, ut virga in serpentem converteretur. Aditus enim (3) erat iste ad Pharaonem, quo commendabatur (4) Moses educiturus ex Ægypto populum Dei (Exod. vii, 10); nondum autem contumaces seriebantur, sed divino signo iam terrebantur. [Neque opus est, neque propositum nobis est de ipsa virga in serpentem conversa aliquid dicere. Verumtamen quia ejus mentionem necessitate fecimus, ne quis in numero erraret, nec debet in cuiusquam auditoris animo tanquam non intellectæ rei scrupulus remanere (b), breviter dicimus (5),] virgas significare regnum Dei, idemque regnum esse utique populum Dei, serpentem autem tempus mortalitatis hujus; mors enim a serpente propinata est. Tanquam ergo cadentes de manu Domini in terram mortales effecti sunt; unde projecta virga ex manu Mosi serpens effecta est. Fecerunt et Magi (6) similiter: vir-

gis eorum projectis, serpentes facti sunt. Sed prius serpens Mosi, id est, virga Mosi, devoravit omnes serpentes Magorum; tunc demum cauda comprehensa identidem virga facta est, et (1) regnum remeavit ad manum. Sunt enim virgæ Magorum populi impiorum. Qui autem populi impiorum? Victi Christi nomine; cum in ejus corpus transferuntur, tanquam a serpente Mosi devorantur: donec (2) redeamus ad regnum Dei, sed in finem mortalis sæculi, quod significant cauda serpentis, magnum signum fiat. Audistis quæ debeat desiderare, audite quæ debeat vitare.

II. Primum præceptum in Lege de colendo uno Deo: *Non erunt, inquit, tibi Dei alii præter me* (Exod. xx, 3). Prima plaga Ægyptiorum aqua conversa in sanguinem (Id. vii, 20).

III. Compara primum præceptum primæ plagæ. Deum unum ex quo sunt omnia (3) in similitudinem intellige aquæ, ex qua generantur omnia. Quo autem pertinet sanguis, nisi ad carnem mortalem (4)? Quid ergo conversio aquæ in sanguinem? nisi quia *Obscuratum est insipiens cor* (5) ipsorum? dicentes enim (6) *se sapientes, stulti facti sunt, et commutaverunt gloriam* (7) *in corruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis*. Gloria incorruptibilis Dei (a) sicut aqua, similitudo imaginis corruptibilis hominis sicut sanguis. Et hoc quidem sit in corde impiorum, nam Deus incommutabilis manet; neque enim (8) quia Apostolus dixit: *Commutaverunt*, ideo mutatus est Deus.

IV. Secundum præceptum: *Non accipies nomen Domini Dei tui in vanum, qui enim* (9) *accepit nomen Domini Dei in vanum, non mundabitur* (Id. xx, 7). Nomen Domini Dei nostri Jesu Christi veritas est, ipse enim dixit: *Ego sum veritas* (Joan. xiv, 6). Veritas ergo mundat, vanitas autem inquinat. Et quoniam qui loquitur veritatem (10) *De Dei veritate loquitur; qui enim loquitur mendacium, de suo loquitur* (Id. viii, 44): veritatem loqui est rationabiliter loqui; vanitatem (11) loqui est strepere potius quam loqui: merito, quia secundum præceptum est dilectio veritatis, cui contraria est dilectio vanitatis. Loquitur autem veritas (12), est per strepitum vanitas. Huic præcepto secundo contrariam (13) vide esse secundam plagam. Quæ est illa secunda plaga? Ranarum abun-

(a) *Gloria incorruptibilis Dei sicut aqua, similitudo imaginis corruptibilis hominis* supplevi ex Codice Excerptorum; vix enim putes non aberrasse oculum a voce priori ad eandem posterius redditam, animo a sensu verborum abstracto et ad exemplandum unice intento.

(a) Ab his verbis exordiuatur Maurini, et Codex Excerptorum Eugipii, qui quidem sæpissime concordant. (b) Prolixius enim dixerat in Sermone sexto n. 7., et in Psal. 75. n. 5.

(1) Edit. habet significantiam.

(2) Edit. Sed ad plagas decem non pertinet quod primum.

(3) Edit. ipse erat.

(4) Codex Casinensis continuo legit *Moses pro Moyses* uti legitur in Editione. Sufficiat semel hoc annotasse.

(5) Edit. virga significat regnum Dei, idemque regnum Dei esse utique populum Dei, Serpens autem.

(6) Edit. Magi Pharaonis.

(1) Edit. ergo.

(2) Edit. redeat regnum Dei ad manum Dei, sed in fine.

(3) Edit. in similitudine.

(4) Edit. quid est ergo.

(5) Edit. eorum.

(6) Edit. Se esse sapientes.

(7) Edit. incorruptibilis. Ad Rom. I. 21.

(8) Edit. quia et Apostolus.

(9) Edit. accipit nomen Domini Dei sui.

(10) Edit. de Deo loquitur.

(11) Vanitatem autem loqui.

(12) Edit. perstrepat vanitas.

(13) Edit. videte secundum.

dantia. Habes (a) expressam (1) significatamque vanitatem, si attendas ranarum loquacitatem. Vide amatores veritatis, non (2) accipientes nomen Domini Dei sui in vanum, loqui sapientiam inter perfectos, etiam inter imperfectos; non quidem loqui quod capere non possunt, non tamen recedere a veritate, et pergere in vanitatem. Quamvis (3) imperfecti non capiant si quid paulo excelsius fuerit disputatum de Verbo Dei *Deo apud Deum, per quod facta sunt omnia*; possintque capere quod inter eos loquitur Paulus tanquam inter parvulos Christi. *Jesum Christum, et hunc crucifixum*; non tamen illa est Veritas, et ista vanitas. Vanitas autem esset (4) si Christus mortem non implevisset, sed finxisse diceremus. Si vulnera illa in phantasmate fuissent, si sanguis non verus, sed simulatus de vulneribus emanasset, si falsas cicatrices, tanquam post falsa vulnera demonstrasset. Cum vero ista omnia (5) dicimus facta, dicimus certa, expressa, impleta credimus, et prædicamus. Quamvis de sublimi illius, et incommutabili veritate non loquamur, non tamen imus in vanitatem. Qui autem illa omnia in Christo falsa, et simulata dicunt, ranae sunt clamantes in palude. Strepitum vocis habere possunt, doctrinam sapientiae insinuare non possunt. Denique in Ecclesia loquuntur hærentes veritati veritatem (b), per quem facta sunt omnia, veritatem Verbum carnem factum, et habitantem in nobis, Veritatem Christum natum Deum de Deo, unum de uno, Unigenitum et Coæternum, Veritatem accepta forma servi natum ex Virgine Maria, passum, crucifixum, resurgentem, ascendentem, ubique veritatem, et (6) quam parvulus capere non potest, veritatem (c) et in pane, et in lacte, in pane magnorum, in lacte parvulorum. Idem quippe panis, ut lac fiat, per carnem traicitur. Qui autem huic veritati contradicunt (d), et in sua vanitate decepti decipiunt, ranae sunt, lædium (7) offerentes auribus, non cibum mentibus. Audi denique homines rationabiliter loquentes: *Non sunt*, inquit, *loquelæ, neque sermones, quorum non audiantur voces eorum*: sed voces non inanes, quia *In omnem terram exiit (e) sonus eorum, et in fines orbis terræ verba eorum* (Psal. xviii, 4, 5). Si autem et ranas vis e contrario intelligere, illum versum Psalmi recale: *Vana*

(a) Codex Excerptorum Eugipii habet: *expressius significatam vanitatem*.

(b) *Per quem facta sunt omnia, veritatem Verbum carnem factum, et habitantem in nobis* supplevi ex Cod. Excerptorum Eugipii; hæc enim lacuna etiam a verbis similibus his positis inducta est.

(c) Codex Excerptorum legit: *veritatem, quæ in pane*.

(d) Bedæ ad Corinth. c. 1. comm. c. 2. legit: *et sua vanitate*.

(e) Codex Excerpt. *exiit*.

(1) Edit. significatam.

(2) Non accipientes in vanum nomen Domini Dei sui.

(3) Edit. quamvis enim imperfecti non capiunt.

(4) Edit. Si Christum mortem non implevisse, sed finxisse diceremus, si vulnera illa in phantasmate finxisse sanguinem non verum, sed simulatum de vulneribus emanasse, si falsas eum cicatrices.... demonstrasse.

(5) Edit. vera dicimus, facta dicimus certa.

(6) Edit. *adit* et quam perfecti capiunt.

(7) Edit. inferentes.

locuti sunt unusquisque ad proximum suum (Psal. xi, 3).

V. Tertium præceptum: *Memento diem Sabbati sanctificare eum* (Exod. xx, 8). In tertio isto præcepto insinuatur quædam vacationis indictio, quæ est cordis tranquillitas, et mentis, quam facit bona conscientia. Ibi sanctificatio, quia ibi Spiritus Dei. Denique videte vacationem, hoc est quietem: *Super quem, inquit, requiescit Spiritus meus, nisi super humilem, et quietum, et tremantem verba mea* (1) (Isai. lxi, 2). Inquieti ergo resiliunt ab Spiritu sancto, rixarum amatores, calumniarum seminatores, contentionis quam veritatis cupidiores inquietudine sua (2) non admittunt quietem (a) Sabbati spiritalem. Contra istorum inquietudinem dicitur, tanquam ut Sabbatum habeant in corde, sanctificationem Spiritus Dei (3): *Esto mansuetus ad audiendum verbum, ut intelligas*. Quid intellecturus sum? Deum dicentem: *Cessa ab inquietudine tua, non sit tumultus quidam in corde tuo, per corruptionem volitantibus (4) phantasmatis, et compungentibus te; non sit ita (b)*. Deum enim intellecturus es dicentem tibi (5): *Vacate et cognoscite, quia ego sum Deus* (Ps. xlv, 14). Tu per inquietudinem vacare non vis (6), contentionumque tuarum corruptione cæcatis exigis videre quod non potes.

VI. Attende enim, et contrariam tertiam plagam huic præcepto tertio, *Ciniphe natae sunt in terra Ægypti de limo*, muscæ (7) quædam minutissimæ, inquietissimæ, inordinate volitantes, in oculos irruentes, non permittentes hominem quiescere, dum abiguntur et irruunt, dum abactæ rursus redeunt, sicut omnino vana phantasmata cordis contentiosorum (8). Tene præceptum, cave plagam.

VII. Quartum præceptum est: *Honora patrem tuum, et matrem tuam* (Exod. xx, 12). Huic contraria quarta Ægyptiorum plaga (9) Cynomia (c). Quid est Cynomia? Cynomia est canina musca; græcum vocabulum est. Caninum est parentes non agnoscere; nihil tamen caninum quam cum illi, qui genuerunt, non agnoscuntur: merito ergo et catuli canum cæci nascuntur.

VIII. Quintum præceptum est: *Non Mœchaberis* (Ibid. 14). Quinta plaga est *Mors in pecora Ægyptiorum* (Id. ix, 6). Comparemus. Da non inem (10) mœchantem, conjugio non contentum suo; appetitum

(a) Codex Excerpt. : *id est sabbatum spiritale*.

(b) Editio diverse interpungit; sed Codex Excerpt. conformis est lectioni nostræ.

(c) Quid est cynomia? Supplevi ex Cod. Excerpt. Hieronymus epist. ad Sun. et Fret. omne muscarum genus designatum contendit, et exscribendam vocem illam Κυνωμία per διφθογγον οί, non Κυνωμία per ο.

(1) In Edit. interrogatio præponitur tibi super.

(2) Edit. non ad se admittunt.

(3) Ecclesiast. 5, 13.

(4) Edit. phantasmatibus.

(5) Edit. vacate, et videte quoniam.

(6) Edit. contentionum.

(7) Edit. quædam sunt. Exod. 8. 18.

(8) Edit. tenebunt.... cavete.

(9) Edit. Κυνωμία... Κυνωμία.

(10) Edit. mœchari meditantem, conjugio non contentum suo.

quemdam carnis in se domare non vult, qui est nobis pecoribusque communis. Etenim concumbere, et generare etiam (1) porcinum est; et intelligere, hominum est. Ideo ratio, quæ præsidet in mente motus inferiores carnis, tanquam regnans, et dominans frenare debet; non immoderate et illicite, passim vageque laxare. Ideoque ipsis pecoribus natura datum est, instituyente Creatore, ut non moveantur ad fœminas, et ad concubitum, nisi certis temporibus; neque enim se ratione cohibet alio tempore pecus, sed omnino motu ipso frigescente torpescit. Homo autem ideo semper moveri potest, quia et (2) frenare motum potest. Tibi domina ionem rationis Creator dedit, tibi præcepta continentiae, tanquam in bestias inferiores iora, concessit. Tenes tu quod necus non (3) habet et ideo speras tu quod pecus non potest. Labores aliquantum (4) continendo, quod non laborat pecus; sed gaudeis in æternum, ad quod non pervenit pecus. Si opus fatigat, merces consoletur, et ipsa enim patientia est interiorum motum frenare, et quod habes commune cum pecore, non tanquam pecus in omnia (5) relaxare. Quod si contempseris te (6) in te, et imaginem Dei, in qua fecit te neglexeris victus cupiditate (7) bestiarum, tanquam amisso homine eris pecus; non quasi conuersus in naturam pecoris, sed in hominis forma habens similitudinem pecoris, qui non audis dicentem. *Nolite esse sicut equus, et mulus* (8) quibus non est intellectus (*Psal. xxxi. 9*). Et forte eligis tibi esse pecus, et (9) liber vagari libidine, nulla lege appetitum carnis ad continentiam refrenando: attende plagam (a); si pecus esse non times, saltem mori sicut pecus time.

IX. Sextum præceptum. *Non occides* (*Exod. xx, 13*); Sexta plaga: *Pustulæ in corpore, et vesicæ bullientes, et* (10) *scatentes, et incendia vulnerum ex favilla fornacis* (*Id. ix, 10*). Tales sunt animæ homicidales, ardent ira, quia per iram homicidii fraternitas deperit. Ardent homines (11) iracundia, ardent et gratia. Sed alius est fervor sanitatis, alius fervor ulceris. Ardentes papulæ per totum corpus concepta homicidia sentent, et sanum non est, quod fervet. Fervet, sed non de Spiritu Dei. Nam et qui vult subvenire fervet, et qui vult occidere fervet; Ille præcepto (12), ille morbo, ille bonis operibus (13). Ille saniosis ulceribus. Nam si possemus animas videre homicida-

(a) Codex Excerpt. Eug. legit: *Si pecus es, et non times.*

(1) Edit. pecorum est, ratiocinari, intelligere humanum est.

(2) Edit. refrenare.

(3) Edit. potest pro habet.

(4) Edit. in continendo, non laborat pecus, sed gaudebis semper in æternitate, ad quam.

(5) Laxare.

(6) Edit. et in te imaginem.

(7) Edit. insinuatorum rerum pro bestiarum.

(8) Edit. non habentes intellectum. Sed forte.

(9) Edit. libera

(10) Edit. scaturlentes.

(11) Edit. ira.

(12) Edit. iste.

(13) Edit. iste famosus. Eugyp. legit cum nostro Cod.

rum, plus plangeremus, quam putrescentia corpora ulceratorum.

X. Septimum (1) præceptum sequitur: *Non furaberis* (*Exod. xx, 15*). Plaga septima *Grando in fructibus* (*Id. ix, 23*). Quod contra præceptum subducis, de cælo perdis; nemo enim habet injustum lucrum sine justo damno. (2) Furatur verbi gratia; qui furatur acquirit vestem sed cælesti iudicio amittit fidem. Ubi lucrum, ibi damnum. Visibiliter lucrum, invisibiliter damnum. Lucrum de sua cæcitate, damnum de Domini nube. Neque enim aliquid sine providentia, charissimi. Aut vere putatis ea, quæ patiuntur homines, Deo dormiente pati? Passim videntur fieri hæc, nubes colligi, imbres infundi, grandinem jaci, (3) tonitru terram concuti, coruscatione terreri; passim putantur fieri, et quasi ad divinam Providentiam non pertinere. Contra tales cogitationes vigilat ille Psalmus: *Laudate Dominum de terra* (cum laudes dictæ essent de cælo) *dracones et omnes abissi, ignis, grando, nix, glacies, spiritus tempestatis, quæ faciunt verbum ejus* (*Psal. cxlviii, 7, 8*). Ergo qui malo desiderio suo forinsecus furantur, justo Dei iudicio intrinsecus grandinantur. Oh! si (4) possint inspicere agrum cordis sui, profecto lugerent, dum ibi non invenirent quod in os mentis mitterent, (a) etsi in furto suo invenirent, quod in aviditatem ventris mitterent. Major fames (5) est hominis interioris, major fames est, et periculosior plaga, et gravior mors, multi mortui ambulant, et multi (6) famelici de vanis divitiis exultant. Denique Servum Dei Scriptura intus dicit locupletem; inquit: *Absconditus cordis vestri homo, qui est ante Deum dives*. Non ante homines dives (7), sed ante Deum, dives ubi Deus. Vide tibi dives, quid ergo tibi prodest (8)? Ubi homo non videt furaris, et ubi Deus videt grandinaris.

XI. Octavum præceptum: *Falsum testimonium non dices* (*Exod. xx, 16*). Octava plaga: *Locusta, animal dente noxium* (*Id. x, 13*). Quid autem vult falsus testis, nisi nocere mordendo, et consumere mentiendo? Denique admonens homines Dei Apostolus, ne se falsis criminationibus appetant: *Si mordetis, inquit, et comeditis invicem, videte ne ab invicem consumamini* (*Ad Galat v, 15*).

XII. Nonum præceptum: *Non concupisces uxorem proximi tui* (*Exod. xx, 17*). Nona plaga: *Densæ tenebræ* (*Id. x, 22*). Etenim est quædam mœchia contra quam supra (9) præceptum datum est, etiam in non appetenda castitate uxoris alienæ. Mœchus

(a) Etsi in furto suo invenirent, quod in aviditatem ventris mitterent. Supplevi ex Cod. Exc. patebat enim lacuna non dissimilis a præcedentibus.

(1) Edit. præponit vocem Sequitur.

(2) Edit. verbi gratia qui furatur, acquirit vestem.

(3) Edit. tonitruis.

(4) Edit. possent.

(5) Edit. caset hominis interioris, major fames, et periculosior.

(6) Edit. facinorosi.

(7) Edit. homines dives. sed ante Deum dives, et ubi Deus videt, ibi dives.

(8) Edit. Si ubi.

(9) Edit. præceptum est.

est enim et qui non ita ad uxorem alienam; tantum quia non contentus est eua. Jam vero non solum post suam peccare, sed etiam alienam attentare veræ densæ sunt tenebræ. Nihil enim sic dolet in corde patientis, et qui hoc facit alteri nihil sic (1) vollet pati. Ad alia paratior est omnis homo, hoc autem nescio (2) utrum inventus est qui tolerabiliter ferat. O densas tenebras ista facientium, talia concupiscentium! vere excæcantur furore (3) terribili, furor enim indomitus est (4) commaculare viri uxorem.

XIII. Decimum præceptum est: *Non concupisces ullam rem proximi tui, non pecus, non possessionem, non subjugium, non aliquid omnino proximi tui concupisces* (Exod. xx, 17). Huic malo plaga contraria est decima: *Mors primogenitorum* (Id. xii, 29). In qua plaga (5) cum comparatione quædam quæro; nihil mihi interim occurrit, fortassis occurrat melius, ac diligentius inquirentibus (6), nisi quia omnes res (a) quas homines habent hæredibus servant. Reprehenditur hic autem concupiscens rem proximi; concupiscit enim et qui furto aufert: et qui furatur aliquid proximi non potest nisi concupiscendo rem proximi furari. Sed de furto jam superius præceptum est (7), ut ibi intelligas et rapinam. Non enim de furto præciperet, et de rapina taceret Scriptura, nisi te intelligere voluisset, quia si pœnale est clanculo auferre, multo majoris pœnæ est violenter eripere (8). Auferre nolenti sive occulte sive palam habet præceptum suum. Concupiscere autem rem proximi, quod notat Deus in corde, etiamsi justam ibi successionem quæras, non licet. Denique qui volunt res alienas tanquam juste possidere, hæredes se quærunt fieri a morientibus. Quid enim tam justum videtur, quam rem sibi derelictam possidere, habere jure communi? Quid apud te facit homo? Dimissum est mihi (9); hæreditatem consecutus sum; testamentum lego. Nihil videtur justius ista voce avaritiæ (10). Tu: juste tenes; et laudas quasi jure possidentem. Deus damnat injuste concupiscentem. Vide qualis es, qui optas te ab aliquo hæredem fieri: non vis ut habeat hæredes (11). In hæredibus nihil clarius primogenito, proinde in primogenitis tuis (12) puniris qui concupiscendo res alienas, id, quod tibi jure non debebatur (b) quasi

(a) In Excerpt. Eugip. habetur: *quas habet hæredibus servare deprehenditur. Hic autem clamat.*

(b) In iisdem Excerpt. legitur: *juris sub umbra.*

(1) Edit. vollet pati. Ad alienam. Codex Excerpt. conformis lectioni nostræ.

(2) Edit. utrum-ne est.

(3) Edit. horribili.

(4) Edit. conculcare.

(5) Edit. cum comparationem quandam.

(6) Edit. nisi qui omnes res quas habet hæredibus servat. reprehenditur. Hic autem clamat qui rem proximi concupiscit, et qui furto aufert, et qui furatur aliquid proximi, non potest nisi rem proximi furari.

(7) Edit. ubi intelligas

(8) Edit. auferre ergo nolens.

(9) Edit. hæreditate.

(10) Edit. tu laudas quasi jure.

(11) Edit. in hæredibus autem.

(12) Edit. punieris. Eugipius confirmat lectionem nostram.

juris umbra perquiris. Et facile est quidem, fratres, corporaliter amittere primogenitos; moriuntur enim homines sive ante parentes suos, sive post parentes suos; morituri moriuntur. Illud molestum est, ne per hanc occultam, et injustam concupiscentiam primogenita cordis tui perdas. Primogenitus enim in nobis imaginem habet gratiæ Dei: novus natus, prior natus, inter omnes tanquam natos cordis nostri primogenita fides est. Nemo enim bene operatur, nisi fides præcesserit, sicut dicit Apostolus: *Sine fide, inquit, impossibile est placere Deo* (Hebr. ix, 6). Omnia opera tua bona filii tui sunt spirituales, sed inter hos tibi (1) primo nata est fides. Quisquis ergo rem alienam occulte concupiscis (2), internam fidem perdis. Eris enim primo sine dubio simulator, obsequens non charitate, sed fraude; veluti amans eum, a quo te cupis fieri hæredem: amando, eum mori quæris (a), et ut in re ejus te videas possessorem, illi invides successorem.

XIV. Eja (b), fratres decursis decem præceptis, et decem plagis, comparantes contemptores præceptorum contumaciæ Ægyptiorum, cautos vos fecimus, ut habeatis securi res vestras in præceptis Dei, res vestras, inquam, res vestras (3) interiores arcæ vestræ, interiores thesauri vestri; res vestras, quas vobis nec fur, nec latro, nec vicinus potens possit auferre, ubi nec tineæ, nec rubigo metuenda est, cum quibus (4) extitit naufragus. Sic enim eritis et populus Dei inter iniquos Ægyptios (c) illis hæc in corde patientibus, vobis autem incolumibus in ipsis interioribus vestris hominibus, donec educatur populus de Ægypto quodam (5) Exodo, quod et sit, nam illud semel factum est, hoc non cessat fieri.

XV. [Nam (d) si attendamus etiam expoliamus Ægyptios. Neque enim illud præter mysterium factum est, quomodo homines minus intelligentes accusari hic audent Deum, quia jussit peti ab Ægyptiis aurum, et argentum, et vestes; data sunt hæc, et ablata (Exod. xii, 35). Fures isti essent, nisi Deo jubente fecissent. Intendat Charitas Vestra, fures, inquam, isti essent nisi Deo jubente fecissent; quia vero Deo jubente fecerunt, fures non fuerunt. Hos jam non accusas, ipsum Deum accusare paratus es. Ad illos obtemperare pertinuit (e); apud Deum fuit jubentis consilium, qui novit quid quis pati debeat;

(a) In Editione deest conjunctio, quæ tamen habetur in Eugipio.

(b) Noster Codex habet: *Hæc, fratres, decursa decem præcepta, et decem plagas, comparatos contemptores præceptorum contumaciæ Ægyptiorum, cautos vos faciemus.* Huic lectioni fortasse minus integræ alteram præposui desumptam ex Codice Excerpt. Eugipii.

(c) Illis hæc in corde patientibus, vobis autem incolumibus in ipsis interioribus vestris hominibus, donec educatur populus de Ægypto. Supplevi ex Cod. Exc. Eug. ex voce enim Ægyptios ad illam Ægypto manifeste aberravit oculus, ut jam vidimus in præcedentibus.

(d) Vide lib. 22. cont. Faust., 71. et seqq.

(e) Vide lib. 2. Questionum in Exodo questione sexta

(1) Edit. primogenita.

(2) Edit. interioris.

(3) Edit. interioris... interioris.

(4) Edit. exit et naufragus.

(5) Edit. Exodo suo.

quis, quid, quo merito patitur. Parricidium apertissimum et funestum esset Abrahæ, si ultro filium percussisset, hoc tantum secus, laudabiliter faciebat, quia Deo iubenti obediebat, et quod esset in spontanea voluntate crudelitas, sub Dei præcepto facta est pietas (*Gen. xxi*).]

XVI. [De Actibus Apostolorum volo aliquid dicere. Petrus cum esset inclusus in carcere, venit ad eum Angelus salutis, qui (a) catenis de manibus ejus jussit exire (*Act. xii*). Egressus ille secutus est Angelum; de carcere liberatus est Domini imperio, Dei auctoritate. Postero die judex eum quæsit ad audiendum; abcessisse cognovit, custodes carceris duci jussit; *Milites*, inquam, *interrogatos duci jussit*; dedit in illos sententiam, legem, quam sibi (b) videbatur, nisi invenirent Petrum. Quid dicis? Petrus auctor fuit mortis illorum? Nonne esset perverse pius, si voluntati Dei contradiceret, diceretque Angelo iubenti, ut exiret: Non exeam, ne propter me miseri homines, custodes carceris moriantur? Responderetur ei: Dimitte ista Creatori; quia non es artifex ut homo nascatur, non esse judex potes quomodo moriatur: nemo enim moritur, nisi quem vult Deus. Mori consilium judici Deo dimittitur, sed tamen concupiscentia homicidæ damnatur. Neque enim hic attendendum est quid Deus judicaverit, sed quid mala gens cogitaverit (c). Judas quippe tradidit ad passionem Filium Dei, et per passionem Filii Dei omnes gentes redemptæ sunt ad salutem; nec tamen pro salute gentium merces reddita est Judæ, sed pro ejus malitia debitum supplicium retributum est. Nam si traditio Christi, et non tradentis animus considerandus est, hoc fecit Judas, quod fecit Deus Pater, de quo scriptum est: *Qui Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum* (*Rom. viii, 32*). Hoc fecit Judas, quod fecit ipse Dominus noster Christus, de quo scriptum est: *Qui se ipsum tradidit pro nobis oblationem, et hostiam Deo in odorem suavitatis*; et iterum: *Sic Christus*, inquit, *dilexit Ecclesiam, et se ipsum tradidit pro ea, ut eam sanctificaret* (*Ephes. v, 2 et 25*). Et tamen gratias agimus Deo Patri, qui *Unico Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum*. Gratias agimus ipsi Filio Dei, *Qui se ipsum tradidit pro nobis, et in eo voluntatem Patris implevit*. Et de testamur Judam, de cujus facto tantum beneficium præstitit Deus, et recte dicimus: *Reddidit ei Dominus secundum iniquitatem ejus, et secundum malitiam ejus disperdidit eum* (*Psal. xcii, 25*). Non enim pro nobis tradidit Christum, sed pro argento, quo vendidit eum, quamvis Christi venditio sit nostra redemptio.]

XVII. [Nemo ergo, fratres, nemo discutiat Deum. Superbum est, impium est, stultum est. Tu concupiscentias tuas frena, nihil facias animo malo, obtemperare paratus esto, non nocere. Itaque fecerunt illi, fecit Deus. Si illi furtum fecissent, etiam sic voluerat

forte Deus Christus pati qui paterentur, quando permisit eos, qui fecerunt, facere: servaret tamen (a) furibus pœnam, exigeret aliquam temporalem vindictam de iis, qui passi sunt furtum. Nunc vero illi ultro non fecerunt, Deus justo judicio fieri voluit. Cum si appendas causam, forte non aurum alienum tulerunt, sed debitam mercedem exegerunt. Injuste oppressi dum in Ægypto lateres fecerunt, pro duris operibus servitutis sine mercede non exierunt, et tamen Deus certa aliqua causa fecit hoc (b). Si sumus, tanquam populus Israel in Ægypto, in hoc mundo, certe audeo vobis dicere, puto enim quia Spiritu Dei loquor ad vos, tollite aurum, argentum, vestes Ægyptiis. Aurum ipsorum sapientes, ipsorum argentum eloquentes ipsorum, vestes ipsorum varietas linguarum ipsorum. Nonne hæc omnia videmus in Ecclesia? Nonne quotidie hoc facit Ecclesia? Quanti sapientes in sæculo credunt Christo? Ablatum est aurum Ægyptiis (c). Sanctus, cujus mensa ista vocatur, fuit aliquando vel aurum, vel argentum Ægyptiorum. Vestes autem Ægyptiorum, quibus quodam modo sensus induuntur: linguæ sunt variae. Videtis eas ex Ægypto ad populum Dei migrare: *Non sunt enim loquelæ, neque sermones, quorum non audientur voces eorum* (*Id. xviii, 4*). Illic aurum, hic argentum Ægyptiorum, et videntes eximus, et mercedem nostram ferimus; non enim sine causa in luto Ægypti laboravimus. Sic omnia, fratres, sive quæ exponi a nobis possunt, sive quæ nondum possunt, sive quæ potestis intelligere, sive quæ nondum potestis, sive hoc modo, quo a nobis dicta sunt, sive alio meliori modo, credite omnino, quia *Omnia tunc in figura contingebant eis, scripta autem sunt ad correctionem nostram, in quos (d) fines sæculorum devenerunt* (*Cor. x*). Itaque ego non fierem intentus ad ea? Et tu quilibet, Christiane spiritualis, non essemus intenti, et sine causa factum diceremus, quod in tertiam plagam Magi Pharaonis defecerunt? Nihil hic quærerem, frustra factum vel scriptum putarem? Faciunt Magi Pharaonis (e) contra Moysen de virgis serpentes, de aqua sanguinem, faciunt ranas, faciunt hæc. Veniunt ad tertiam plagam, id est, ad illas muscas, quæ appellantur Ciniphes, et ibi deficiunt qui fecerunt serpentes, qui fecerunt ranas deficiunt, deficiunt ad muscas. Non est prorsus, non est sine causa. Pulsate mecum (f). Tertia plaga hæc cui contraria est? Præcepto Dei tertio, ubi de Sabbato præcipitur populo, ubi quies prædicatur, ubi sanctificatio commendatur,

(a) Vide in *Psal. 104. num. 28.*

(b) Libro sec. de Doctrina christiana dicitur dicuntur Ægyptiorum divitiis. Cyprianus, Hilarius, Victorinus, Optatus alique.

(c) Fortasse ad mensam Cypriani loquebatur, qui rhetoricam docuerat priusquam a Cæcilio converteretur.

(d) In orationibus pro tempore, et data occasione habitis Augustinum sua, ut ita dicam, facere aliquoties Scripturæ verba annotavit doctiss. Sabatier in Præfat. ad veterem Bibliorum versionem. Hinc apud eundem S. Doctorem enatæ sunt tot ejusdem textus variantes lectiones, quarum hic vides exemplum.

(e) Vide resp. ad Epist. Januar. c. 11. 15. 16.

(f) Vide Sermone 9. num. 6., et Serm. 251. num. 5., necnon lib. 4. de Genesi ad litteram a cap. 13. ad 20., ubi de sanctificatione diei septimi.

(a) Aliquid profecto omissum est, forte adjunctum vocis *catenis*.

(b) Sic in Codice; forte deest aliquid.

(c) Quæ sequuntur verba, iterata inveniuntur in *Psal. 93. usque ad illa nostra redemptio*

ibi enim dicitur: *Memento diem Sabbati sanctificare eum*. Denique et in primis operibus mundi fecit Deus diem, fecit cœlum, terram, mare, luminaria, stellas, animalia ex aquis, ex terra hominem ad imaginem suam. Facit hæc omnia, nusquam sonat aliquid sanctificatum. Peraguntur ista sex diebus, sanctificatur dies septimus vacationis Dei: opera non sanctificat, vacationem sanctificat (*Gen. ii, 3*). Quid dicturi sumus? Quomodo nobis laborantibus plerumque dulcius est otium, quam opus, ita putamus et Deum? Non hoc putare debemus, nec sic laborando fecisse, et non jubendo creavisse, *Dixit Deus: Fiat, et factum est*. Hoc modo faciendo, nec ipse homo laboraret. Sed in illo die commendata nobis quedam requies ab omnibus operibus nostris, ut post bona opera nostra intelligeremus nos requieturos sine termino. Nam omnes dies ibi habent vesperum, septimus non habet; operamur enim cum fine, requiescimus sine fine. Ibi sanctificatio sonat magno quodam mysterio, pertinens ad Spiritum sanctum. At eum me dicentem, fratres: Accipite cum venia, obsecro vos, magis inquirentes quid coner, quam quid explicem: novi quis loquar, et quid vobis loquar; Divina hominibus homo (*Isai. lxxvi, 28*). Ecce annitimini mecum, laborate mecum, ut quiescat is mecum, quantum Dominus donat, quantum aperit, quantum significat, quantum innuit ipsa sapientia ostendens se amatoribus suis in viis hilariter, et in omni providentia occurrens eis. Sanctificatur dies Sabbati, quies Dei. Ibi primum sonat sanctificatio, quantum mihi videtur, quantum et vos cognoscitis, quantumque credimus (a).] Sanctificatio nulla divina et vera est, nisi ab Spiritu sancto. Non enim frustra dictus est proprie Spiritus sanctus; cum sit et Pater sanctus, cum sit et Filius sanctus, nomen tamen hoc proprium Spiritus accepit, ut tertia in Trinitate Persona Spiritus sanctus diceretur. Ipse *Requiescit super humilem, et quietum* tanquam in Sabbato suo. Ad hoc septenarius numerus etiam sancto Spiritui deputatur. Hoc Scripturæ nostræ satis indicant; viderint meliora meliores, et majora majores, et de isto septenario numero subtilius aliquid, et divinius dicant, et explicent. Ego tamen, quod in præsentī sat est, illud video, illud vos ad videndum commemoro, septenariam istam rationem (1) numeri proprie sancto Spiritui deputatam, quia (2) septenario die sonat sanctificatio. Et unde probamus sancto Spiritui deputari septenariam (3) numerationem? Dicit Isaias spiritum Dei venire super fidelem, super Christianum, super Christi membrum *Spiritum sapientiæ, et intellectus, consilii, et fortitudinis, scientiæ, et pietatis, Spiritum timoris Dei* [*Isai. xi, 2*]. (b) Si secuti estis septem res percucurri, tanquam descendente ad nos Spiritum

Dei a sapientia, usque ad timorem, ut nos ascendamus a timore ad sapientiam. *Initium enim sapientiæ timor* (1) *Domini* (*Prov. i, 7*). Ita ergo et septenarius spiritus et unus spiritus septenaria ratione unus. An aliquid evidentius vultis? Pentecosten diem festum Scriptura sancta de septimanis factum commemorat. Habetis in Scriptura Tobiae (2), ubi etiam evidenter dicitur istum diem festum de septimanis. Septies enim septem quadraginta et novem in summa redeunt; sed tanquam ut redeatur ad caput; Spiritu enim sancto ad unitatem colligimur, non ab unitate dispergimur; ideo ad quadraginta et novem additur unum honor unitatis, et fiunt quinquaginta. Non ergo jam sine causa quinquagesimo die per Ascensionem Domini venit Spiritus sanctus (3). Resurgit Dominus, ascendit ab inferis, nondum in cœlum. Ab illa resurrectione, ab illa ab inferis assumptione numerantur quinquaginta dies, et venit Spiritus sanctus in quinquagenario numero, tanquam natalem sibi apud nos faciens. Quadraginta enim diebus hic conversatus est Dominus cum Discipulis suis, quadragesima die ascendit in cœlum, et peractis ibi decem diebus, tanquam (4) decem præceptorum signa, venit Spiritus sanctus, quia nemo implet legem nisi per gratiam Spiritus sancti. Itaque, fratres, manifestum est septenarium istum numerum ad Spiritum sanctum pertinere. Quisquis autem non cohæret unitati Christi (a) et oblateral adversus unitatem Christi, intelligendus est non habere Spiritum sanctum. Contentiones enim, et dissensiones, et divisiones non faciunt nisi animales, de quibus Apostolus ait: *Animalis autem homo non percipit quæ sunt Spiritus Dei* (*Cor. ii, 14*). Deinde scriptum est et in Epistola Judæ apostoli: *Hi sunt, qui segregant semetipsos* (5) *animales spiritum non habentes*. Quid manifestius, quid evidentius? Merito veniant etsi eadem credentes, quæ nos, tamen accepturi Spiritum sanctum, quem habere non possunt quamdiu sunt hostes unitatis. Hos autem comparat Apostolus Magis Pharaonis: *Habentes, inquit, formam pietatis, sed virtutem ejus abnegantes* (2 *Tim. iii, 5, et seqq.*). *Habendo formam pietatis similia fecerunt, sed virtutem ejus abnegantes* (6) *in signo tertio defecerunt*.

XVIII. [Sed adhuc quærite mecum quare in tertio signo? Defecissent enim in secundo, defecissent in quarto, quid interest ubi deficerent defecturi? Quare ergo in tertio (b)? Sed prius videte quod promiseram, utrum illis Magis hæreticos comparaverit apostolus Paulus. *Habentes, inquit, formam pietatis, virtutem autem ejus abnegantes, et hos evita. Ex his sunt qui*

(a) Et oblateral adversus unitatem Christi supplevi ex Cod. Excerpt.

(b) Hæc explanatione frequenter abrupta, fortasse etiam longiore, genuinitatem Sermōnis non hebetari Augustini familiares noverunt, aut saltem præfationem Erasmi ad Augustini opera legentes

(1) Edit. Dei.

(2) Tob. 2. 1. juxta Italiam post septuaginta Interpretes.

(3) Edit. resurrexit.

(4) Edit. decimo præceptorum signa.

(5) Edit. addit (reprehendens loquebatur) hi sunt qui segregant semetipsos. Judæ 1. 19.

(6) Edit. qui pro in.

(a) Hic resumitur lectio editionis.

(b) Si secuti estis septem res percucurri tanquam descendente ad nos Spiritum Dei supplevi ex Codice Excerpt. Erg. manifesta enim erat lacuna.

(1) Edit. inveniri proprie.

(2) Edit. septimo die.

(3) Edit. numeri rationem.

penetrantes domos, et captivas ducunt mulierculas oneratas peccatis, quæ ducuntur a variis desideriis, semper discentes et ad veritatis scientiam nunquam pervenientes. Testimonium quippe de Ecclesia catholica semper audiunt, et ad Ecclesiam catholicam venire nolunt. Semper dicentes, neque enim non semper audiunt: *In semine tuo benedicentur omnes gentes* (Gen. i, 2): non semper audiunt: *Postula a me, et dabo tibi gentes hereditatem tuam, et possessionem tuam terminos terræ* (Psalm. ii, 8); non semper audiunt: *Commemorabatur, et convertebatur ad Dominum universæ Patriæ gentium* (Id. xxi, 53); non semper audiunt: *Dominebitur usque ad mare, et a flumine usque ad fines orbis terræ* (Id. lxxi, 18). Semper ista audiunt, semper discentes, et ad veritatis scientiam nunquam pervenientes. Videte jam quod promisi. Quid Apostolus sequitur? *Sicut autem Jamnes, et Mambres resistenterunt Moysi, sic et isti resistenterunt veritati; homines mente corrupti, reprobi circa fidem.* Quid deinde? *Sed ultra non proficient, dementia enim eorum manifesta erit omnibus hominibus, sicut et illorum fuit* (2 Tim. iii, 8, et seqq.). Jam videte quare in tertio signo defecerunt. Memenote eos, qui adversantur unitati, non habere Spiritum sanctum. Tria vero illa præcepta prima in Decalogo ad Dei dilectionem pertinere intelliguntur, ut septem cætera intelligantur ad dilectionem pertinere proximi; ut duabus tabulis legis, et decem præceptis, duo illa tanquam summaria præcepta teneantur. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota virtute tua; et diliges proximum tuum* (1) *sicut te ipsum.* In his duobus præceptis totæ Lex pendet, et Prophetæ (Matth. xxii, 57, 58). Referamus ergo tria prima præcepta ad dilectionem Dei. Quæ tria prima? Primum: *Non erunt tibi dii alii præter me;* Cui contraria plaga est aquæ conversæ (2) in sanguinem, propter quod summum principium Creatoris ad simulationem (3) humanæ carnis adductum. Secundum præceptum: *Ne accipias in vanum nomen Domini Dei tui.* Pertinet, quantum arbitror ad verbum (4) Dei quod est Filius Dei. Unus enim Deus, et unus Dominus noster Jesus Christus, per quem omnia (Rom. xi, 36). Contra verbum ranæ. Vide (5) contra verbum ranas, contra rationem strepitus, contra veritatem vanitatem. Tertium præceptum de Sabbato, pertinens ad Spiritum propter sanctificationem, quæ prima in Sabbato sonuit, quod vobis paulo ante vehementer, quantum potuimus, commendavimus. Huic præcepto contraria plaga inquietudo in muscis de corruptione nascentibus, in oculos irruentibus. Ideo in hoc tertio signo defecerunt, qui unitatis inimici Spiritum sanctum non habuerunt, facit enim hoc Spiritus sanctus pœna: aliud enim facit gratia, aliud pœna: aliud enim facit implendo, aliud deserendo. Denique ut jam evidenter ipsis contentibus Pharaonis

Magis agnoscere valeamus, quomodo appellatus est in Evangelio Spiritus Dei videamus, quod nomen (1) accipit. Objicientes Domino convicium Judæi, cum dixissent: *Hic non ejicit dæmonia, nisi in Beelzebub principe dæmoniorum,* respondit ille. *Si ego in Spiritu Dei ejicio dæmonia, certe supervenit in vos regnum Dei* (Matth. xii, 24); quod alius Evangelista sic enarrat: *Si ego (2) digito Dei ejicio dæmonia.* Quod alius Evangelista dixit, *Spiritus Dei* (Luc. x, 20). Alius dixit *Digitus Dei;* ergo Spiritus Dei digitus Dei. Ideo lex data, scripta digito Dei; quæ lex data est in monte Sina quinquagesimo die post occisionem ovis, celebrato Pascha a populo Judæorum. Implentur quinquaginta dies post occisionem ovis, et datur lex scripta digito Dei; implentur quinquaginta dies post occisionem Christi, et Venit Spiritus sanctus. Gratias Domino occultanti providenter, aperienti suaviter. Jam videte hoc etiam (3) Pharaonis Magos evidentissime confiteri; deficientes in tertio signo dixerunt: *Digitus Dei est hic* (Exod. viii, 10). *Laudemus Dominum Datorem intellectus, Datorem verbi.* Hæc si non mysteriis gererentur, non studiose quærerentur; si autem non studiose quærerentur, non tam suaviter invenirentur.]

SERMO II.

(a) De proprio Natali.

Codex MS. num. 17, de quo supra, disceptos ex hoc uno indicat Sermones 339 et 40. Editionis Maurinæ. Conjectanti mihi qui factum quod in Gallia præsertim distractum, et mancum habeant hunc Codices, juxta quos Amerbachius, Erasmus, Parisienses, Lovanienses, et Maurini editiones suas concinnarunt, hæc subit cogitatio fortasse minus absonas fidei; quoniam scilicet, iisdem Maurinis fultentibus (præf. tom. V.), Cæsarius Arelatensis jam gravis ætate jubere solitus erat a Sacerdotibus, et Diaconis recitari non modo Sermones proprios, verum etiam Augustini, aliquando mutilos, quandoque etiam novo exordio, et peroratione donatos, potuit quispiam illorum disjungere præcipua Sermonis argumenta, prout opportunitas ipsi erat, his posthabitis, quæ partem redditam ex omissa necebant. Id autem cum non fuerit, quæ decebat sagacitate præstitum, supersunt adhuc indicia, quibus firmatur auctoritas nostri Codicis copulantis in unum partita illa membra. Interea Sermo Arelate concisus, et ita perlatus in publicum, Codices primum Gallos pervasit, deinde regiones dissitas, ad quas Cæsarius, ut lib. 1 ejus vitæ legitur, trans mittebat per eosdem Sacerdotes quid in Ecclesiis suis prædicare facerent. Operæ pretium hinc

(a) Editio inscribit: *in die Ordinationis suæ: Natalem dici Anniversarium Consecrationis Episcopi, eumque solemnem diem esse testantur S. Paulinus epist. 20 ad Delphin. Sixtus PP. epist. ad Cyrill. anno 430. Leo M. Ser. 1. et 5. Hilarius PP. epist. 2 ad Episc. Terracon. Et Augustinus ipse epist. 255, et alibi.*

(1) Edit. accepit.

(2) Edit. in digno.

(3) Edit. addit fratres

(1) Edit. tanquam.

(2) Edit. aqua conversa.

(3) Edit. simulationem, et in animadversionibus, simulationem. Euzip. conformis est nostro codici.

(4) Edit. regnum Dei.

(5) Edit. Videte.

erit pristinam integritatem vindicare Sermoni in editis hactenus Bibliothecis desiderato.

I. HODIERNUS dies (1), fratres, me admonet attentius cogitare sarcinam meam, de cuius pondere etiam mihi dies, noctesque cogitandum sit, nescio quo tamen modo anniversarius dies iste impingit eam sensibus meis, ut ab ea cogitanda omnino dissimulare non possim, et (2) quantum anni accedunt, imo decedunt, nosque propinquiores faciunt diei ultimo, utique quandoque sine dubitatione venturo, tanto mihi est acrior cogitatio, et stimulis plenior, qualem Domino Deo nostro rationem possim reddere pro vobis. Hoc enim interest inter unumquemque vestrum et nos, quod vos, pene de vobis (3) solliciti estis reddituri rationem, nos autem et de nobis, et de omnibus vobis. Ideo major est sarcina, sed bene portata maiorem comparat gloriam, infideliter autem (4) gestata ad immanissimam præcipitat poenam. Quid ergo mihi hodie maxime faciendum est, nisi ut commendem vobis periculum meum, ut sitis gaudium meum? Periculum autem meum est, si attendam quomodo laudatis, et dissimulem quomodo (5) viviatis. Ille autem novit, sub cuius oculis loquor, imo sub cuius oculis cogito, non me tam delectari laudibus popularibus, quam stimulari, et augi quomodo vivant qui laudant. Laudari autem a male viventibus nolo, abhorreo, detestor, dolori mihi est, non voluptati; laudari autem a bene viventibus, si dicam nolo, mentior, si dicam volo, timeo ne sim inanitatis appetentior, quam soliditatis. Ergo quid dicam? Nec plene volo, nec plene nolo. Non plene volo, ne in laude humana periclitor; nec plene nolo, ne ingrati sint quibus prædico. Sarcina autem mea est, quam modo audistis cum Ezechiel propheta legeretur. Parum est enim quia dies ipse admonet nos eandem sarcinam cogitare; insuper talis lectio (6) recitatur, quæ nobis incutiat magnam timorem, ut quid portemus cogitemus; quia nisi nobiscum, qui imposuit, portet, deficiamus. Ecce audistis: *Terra, inquit, super quam (a) induxero gladium, et posuerit sibi exploratorem, qui videat gladium supervenientem, et dicat, et denuntiet (7) Veniente autem gladio taceat ille explorator; superveniens (8) gladius super peccatorem occidat; peccator quidem pro sua iniquitate morietur, sanguinem autem ejus de manu exploratoris inquiram. Si autem viderit gladium supervenientem, et tuba cecinerit, et (9) nuntiaverit, et ille, cui (10) nuntiatur, non observaverit, ille quidem in sua iniquitate morietur, explorator autem animam suam (11) liberaverit. Et tu, fili hominis, ex-*

(a) Ita septuaginta Interpretes Εἰς τὴν ἐκείνου quibuscum sæpissime Italia.

- (1) Edit. dies iste.
- (2) Edit. quanto.
- (3) Edit. Solis pro Solliciti.
- (4) Edit. gesta.
- (5) Edit. vivatis.
- (6) Edit. recitata est.
- (7) Edit. Si veniente.
- (8) Edit. et superveniens.
- (9) Edit. annuntiaverit.
- (10) Edit. annuntiat.
- (11) Edit. liberavit.

ploratorem posui te filius Israel (Ezech. xxxiii, 2, et seqq.). Exposuit quid dixerit gladium, exposuit quid dixerit exploratorem, exposuit quam (1) dixerat mortem: non nos permisit in obscuritate lectionis excusare negligentiam nostram. *Posui ergo te, inquit, exploratorem. Si dixeris peccatori: Morte morieris, et tu taceris, et ille in peccato suo mortuus fuerit, ille quidem in peccato suo morietur digne et iuste, Sanguinem autem ejus de manu tua (2) inquiram. Si autem tu dixeris peccatori: Morte morieris, et ille si non observaverit, ille in iniquitate sua morietur, tu vero animam tuam liberasti.* [Et addit verbo, quæ voluerit dici populo Israel. *Dices itaque filiis Israel: Quid est quod dicitis apud vosmetipsos: iniquitates nostræ super nos sunt, in peccatis nostris contabescimus, quomodo vivere possumus? Hæc dicit Dominus, quoniam nolo mortem impli, quantum reverti impium a via sua perversa, et vivere. Hoc voluit, ut nuntiemos vobis. Hoc si non annuntiamus, malam rationem hujus speculationis reddiuri sumus. Hoc autem si nuntiamus, egimus quod ad nos pertinet. Vos videte; nos jam securi sumus. Sed quomodo securi? vos periclitantes, et morituri. Nolumus sit nostra gloria cum vestra poena. Data est quidem securitas, sed facit sollicitos charitas. Ecce dicimus, et scitis me semper dixisse, scitis me numquam tacuisse: Hæc dicit Deus, nolo mortem impli, quantum reverti impium a via sua pessima, et vivere. Quid est quod dicebat impius? Dixit verba impiorum, et iniquorum: iniquitates nostræ super nos sunt, in peccatis nostris contabescimus, quomodo vivere possumus? Aeger desperat, sed medicus spei promittit. Homo sibi dixit: Quomodo possum vivere? (Rom. iii, 4). Deus dicit, potes vivere. Si omnis homo mendax, Deus solus verax deleat quod dixit homo, et scribat quod dixit Deus. Noli desperare, potes vivere, non de præteritis malis tuis, sed de futuris bonis tuis: delebis mala, si recedis a malo. Omnia sive bona, sine mala mutatione delentur. De vita bona inclinasti te ad malam, delesti bonam; de vita mala profecisti ad bonam, delesti malam. Vide quid attendas quid percipias, thesauri duo sunt tibi præparati; quod miseris, hoc invenies; fidelis custos est Deus, reddet tibi quod feceris. Sunt autem alii, qui non desperatione pereunt, non sibi dicunt: Iniquitates nostræ super nos sunt, in peccatis nostris contabescimus, quomodo vivere poterimus? Sed alio modo se fallunt. De nimia misericordia Dei blandiuntur sibi, ut nanquam corriganter; hoc enim dicunt: Elsi laemus mala etiam si iniquitates committimus, etiam si luxuriose, et facinorose vivimus, etiam si pauperem, et egentem contemnimus; etiam si superbia nos extollimus, etiam si nullum dolorem cordis de nostris malis habemus, perditurus est Deus tantam multitudinem, et paucos liberaturus (a)? Deo sunt ergo pericula, unum quod modo audivimus ex Propheta, alterum quod non tacuit Apostolus; nam*

(a) Vide Serm. 20. N. 3. 4. ubi similia occurrunt.

- (1) Edit. dixerit.
- (2) Edit. requiram.

contra eos, qui desperando moriuntur, quomodo gladiatores quasi destinati ad ferrum, inhiando voluptatibus, et vivendo nequiter, quasi addictas jam animas suas contemnunt (a), ait quod dicunt sibi: *Iniquitates nostræ super nos sunt, et in peccatis nostris contabescimus, quomodo vivere poterimus?* Aliud autem unde Apostolus dicit: *An divitias bonitatis, et misericordiæ, et longanimitatis ejus contemnis* (Rom. II, 4)? Contra eos qui dicunt: Bonus est Deus, misericors est Deus, non perdet tantam multitudinem peccatorum, et liberat paucos, nam utique si nollet illos esse, nec viverent; quando faciunt tanta mala, et vivunt, utique si Deo displiceret, de terra eos statim auferret (b). Contra hos Apostolos ignoras, inquit, quia patientia Dei ad poenitentiam te adducit? *Tu autem secundum duritiam cordis tui, et cor impænitens thesaurizas tibi iram in die iræ, et revelationis justi judicii Dei, qui reddet unicuique secundum opera ejus.* Quibus hoc dicit? qui dicunt: Bonus est Deus, non reddet. Reddet prorsus unicuique secundum opera ejus. Tu quid facis? Thesaurizas, quid? Iram. Appone iram super iram, auge thesaurum; reddetur tibi quod thesaurizas, non defraudat cui commendas. Si autem in alium thesaurum mittas bona opera fructus justitiæ, vel continentiam, vel virginitatem, vel pudicitiam conjugalem; a fraude, ab homicidio, ab scelere alienus sis; memineris egentis quia et tu eges; memineris pauperis, quia et tu pauper es; quantumlibet abundes divitiis, pannis carnis indutus es. Si hæc cogitans, et hæc agens mittis in thesaurum bonum per diem judicii, ille qui neminem fraudat, et reddet unicuique secundum opera sua, dicet tibi: Tolle quod misisti, quia abundat: Quando mittebas, non videbas, sed ego servabam quomodo redditurus eram. Quia et revera, fratres, unusquisque quod mittit in thesaurum quia mittit scit, nec videt cum miserit. Pone thesaurum in terra obrutum habentem unum aditum, vel rimulam, qua mittas; paulatim quidquid acquisieris mittis, et non vides; si quod miseris et non videris servat tibi terra. Non tibi servabit qui fecit cælum, et terram?]

II. Relevate ergo, fratres, relevate sarcinam meam, et portate mecum, bene vivite (c) pascendos habe-

(a) Forte aliquid deest.

(b) Vide Serm. 18. n. 3. et in Psal. 101. Serm. 1. n. 40. et in Psal. 144. n. 41. Vide etiam lib. 1. cont. advers. leg. et Proph. c. 17. n. 34.

(c) Editio addit *natalis Domini imminet*. Dandum ne incuriæ Librarii, quod verba: *natalis Domini imminet* prætereantur in MS.? An invecta fuerunt in tot Codicibus Gallis a quopiam Cæsarii Ministro, vel alio nescio quo de Episcopi ordinatione dicente circa Nativitatis festum? Dicam quod sentio, conjectura sequens probabilis. A Maurinis tom. V in appendicem rejicitur Sermo 116 Cæsario inscriptus a Codice Corbeiensi, cujus n. 6 legitur: *Natalis Domini imminet..... ad convivia vestra frequentius pauperes evocate et num. 3. Pauperes ante omnia ad convivium frequentem vocemus*: Cæsarium vero mense Decembri renuntiatum Episcopum conjicere haud prohibet ejus vitæ scriptor, qui Aonio e vivis sublato XVI Kal. Septembris non longo tempore post Cæsarium Arelatensi Ecclesiæ præpositum dicit: Quibus verbis maluerim designari intervallum paucorum mensium, potiusquam dierum nonnullorum spatium opmatum a Bollandianis. Quidam ergo ex Diaconis, vel Sacerdotibus Cæsarii, de ejusdem Ordinatione, adven-

mus hodie compauperes nostros, et cum eis communicanda est humanitas. Vobis autem fercula mea verba ista sunt. Pascere omnes pane tractabili, et visibili, non sufficio, inde pascio unde pascor: minister sum, paterfamilias non sum; inde vobis appono, unde et ego vivo de thesauro Dominico, de epulis inius patrisfamilias *Qui propter nos pauper factus est, cum dives esset, ut ejus paupertate nos ditaremur* (2 Cor. viii, 9). Si panem vobis ponerem, fracto pane singuli frustra ablaturi eratis; et si ego multum ponerem, perparum ad singulos perveniret. Modo autem quod dico et omne totum habent, et singuli quique totum habent. Numquid enim verbi mei inter vos syllabas divisistis? Numquid ipsius (a) producti sermonis singula verba abstulistis? Unusquisque vestrum totum audivit. Sed videat quomodo audivit, quia erogator sum, non exactor. Si non erogem, et pecuniam servem, terret me Evangelium. Possem enim dicere: Quid mihi est tædio esse hominibus? dicere iniquis: Inique agere nolite? sic vivite? Sic agite? Sic agere desistite? Quid mihi est, oneri esse hominibus? Accepi quomodo vivam. Vivam quomodo jussus sum, quomodo præceptus sum. Assignem (1) quod accepi, de aliis (2) reddere rationem quo mihi? Evangelium me terret. Nam ad istam securitatem otiosissimam nemo me vinceret: nihil est melius, nihil dulcius, quam Divinum scrutari nullo strepente thesaurum;

tante Natali verba faciens, illius Episcopi Sententiam cum Augustini sermone consult, immutando vocem *hodie* in illas: *Natalis Domini imminet*, ut de conviviis pauperum diceret, arrepta occasione a metaphorâ spiritualis alimonie, in quam perhumaniter luserat Augustinus. Sed quæres cur ea denegem Episcopi Hipponensi? Nullibi, quod sciam, S. Doctor de peculiari hac præparatione ad Domini Natalem locutus est, hic proinde unus esset locus, in quo pro illa institisset. Equis autem in Augustini lectione vel minimum versatus dixerit, potuisse Eum hujusmodi præparationis necessitatem furtim, raptimque, simplici comitate urgere, ne dum prolixius in ea immorari? Siquidem ejus Scripta legentem non fallit, eundem ipsam qui in speculativis auditores acutos requirit, in practicis, et moralibus exposcere homines laboris patientes, dicam cum Erasmo (præfat. ad Oper. Aug.), ut eis æque semper ardeant Sententiæ, quibus instandam ipse duxerit. Præterea difficile suasu credam, S. Doctorem præoptasse illo die onus spiritualiter pascendi fideles a futura Solemnitate mutuari, potius quam a Pastoris ministerio, de quo tanta præmiserat. Sed Pagium, Bollandianos, Maurinos, Tillemontium, ceterosque primi subsellii criticos insciens offendo, qui omnes textui Editionis lubentissime adstipulantur, ut inde Ordinationem Episcopi Hipponensis peractam concludat mense Decembri. Porro ad hanc Epocham definiendam nullam de penu meo, sed Dico Prosperi sententiam recito, quam Cassiodorus in Cronico, et Hermannus Contractus apud Canisium secuti sunt, quamque ipse Tillemontius auctoritate Domini Pontac certam latetur (Mémoires pour servir à l'histoire Ecclésiast. tom. 13. not. 24. §. 85). Dignus autem ille Augustini discipulus testatur (Chronici parte Secunda) imperante adhuc Theodosio cum filiis Arcadio, et Honorio, Coss. autem Olybrio, et Probino, anno scilicet 393 ad Hipponensem Cathedram evectum fuisse indictum illud Ecclesiæ decus: At cum Socrates dicat hist. Ecclesiast. l. 6, c. 1. Theodosium vita functum XVI Kal. Februar. ejusdem anni, omnesque chronographi ad unum consentiant; profecto Augustinus mense Januario renuntiatus est Episcopus Hipponensis. His omnibus ergo positis, firmatur veritas Codicis Cassinensis *hodie pro natalis Domini imminet* legentis.

(a) Quomodo productus dicitur Sermo, si vix dimidiam Editionis paginam excrevit. Ablata ergo fuerant, quæ a MS. Cassinensi restituntur.

(1) Edit. quomodo.

(2) Edit. de aliis me reddere.

dulce est, bonum est, predicare autem, arguere, corripere, edificare, pro unoquoque satagere, magnum onus, magnum pondus, magnus labor. Quis non refugiat istum laborem. Sed terret me Evangelium. Processit servus quidam, et ait Domino suo: *Sciebam te hominem molestum metere ubi non seminasti servavi pecuniam tuam, nolui eam erogare; tolle quod tuum est; si aliquid minus est (1) judica; si integrum est, noli mihi molestus esse.* Ait autem ille: *Serve nequam, ex ore tuo te (2) condemno (Luc. xix, 21, et seq.).* Quare hoc? quia avarum me dixisti, luera mea quare neglexisti? Sed timui dare, ne perderem. Hoc dicis? plerumque enim dicitur: Quid corripis? perit ad illum quod dicis; non te audit; et ego, inquit ille, nolui dare, ne perderem pecuniam tuam. Ait illi: Si tu dares pecuniam meam et ego veniens cum usuris exigerem; erogatorem, inquit, posueram te, non exactorem; si tu exerces erogationem, mihi relinqueres exactionem. Hoc timens ergo, unusquisque videat quomodo accipiat. Si ego erogans timeo, qui accipit securus esse debet? Qui malus fuit heri, bonus sit hodie. Hæc est erogatio mea: qui malus fuit heri, bonus sit hodie. Malus fuit heri et non est mortuus; si mortuus esset (3) malus, isset, unde non rediisset. Malus fuit heri, vivit hodie; prosit illi quod vivit, non male vivat. Quare ergo diei hesterno hodiernum vult addere malum? Longam vitam vis habere, bonam non vis? Quis longum ferat malum, vel prandium? Usque adeo cecitas mentis obcaecavit, usque adeo surdus est homo interior, ut omnia bona velit habere, præter se ipsum? Vis habere villam? nego te habere velle malam villam. Uxorem vis habere (4) nonnisi bonam; domum nonnisi bonam. Quid curram per singula? Caligam non vis habere malam, et vis habere vitam malam? quasi plus tibi noceat mala caliga, quam vita mala. Cum tibi caliga mala, et constricta nocuerit, sedes (5) dedecalceas te, abjicis, aut corrigis, aut mutas ne digitum lædas, et caleas te (6). Malam vitam, qua animam perdit, corrigere non curas. Sed hoc plane video unde falleris. Caliga nocens dolorem facit, vita nocens voluptatem facit; illud necet, illud libet, sed quod ad tempus libet, postea pejus dolet; quod autem ad tempus dolet salubriter, postea infinita voluptate et abundantia gaudio lætificat (7). « Videte (a) libentem, et dolentem, divitem illum libentem, et pauperem illum dolentem; ille epulabatur, ille cruciabatur; ille

circumdatus familia honestabatur, ille a canibus lingebatur; ille epulis crudior reddebatur, ille nec micis saturabatur (a). Transiit voluptas, transiit necessitas; præterierunt bona divitis, mala pauperis; successerunt mala diviti, bona pauperi. Quæ præterierunt, non revocabantur; quæ successerunt, non minuebantur. Ardebat dives apud inferos, latabatur pauper in gremio Abraham. Desideraverat prius pauper de mensa divitis micam, desideravit postea dives de digito pauperis guttam. Illius egestas satietatis sine terminata est, illius voluptas succedente dolore sine fine peracta est. Epulis successit sitis, voluptati dolor, purpuræ ignis (b). Hoc est prandium, quod Lazarus visus est habere in gremio Abraham, hoc volumus, ut omnes habeatis; hoc volumus, ut simul habeamus. Numquid esset prandium, quod vobis exhiberem, si omnes vos invitarem, et ista Ecclesia plena esset mensis epulantium? Transitoria ista sunt. Ista cogitate, quæ dico ut ad illas epulas veniatis, quas nunquam finiatis. Ibi enim nemo est indigestus epulando, nec ipsæ epulæ tales sunt, ut sua corruptione nos pascant, et sua defectione reliciant. Et illæ integræ erunt, et nos ab eis reficiemur. Si oculus noster pascitur luce, nec deficit lux, quales erunt illæ epulæ in contemplatione veritatis, in conspectu æternitatis, in laudibus Dei, securitate felicitatis, mente stabili, corpore immortalis, nullo senio tabescente carne nostra, nulla fame laxante animam nostram? Ibi nemo crescit, nemo decrescit; ibi nemo nascitur, quia nemo moritur; ubi nec ulla opera vos cogimini facere, quæ modo hortamur, ut faciatis. Modo enim audistis (c) Dominum dicentem. omnibus nobis dixit: *Quando facis epulum, noli vocare amicos tuos.* Ostendit ubi esses largus: *Noli parentes, qui habent unde tibi retribuunt; sed voca pauperes, debiles, cæcos, claudos, egentes, qui non habent unde tibi reddant (Luc. xiv, 12).* Et numquid perdes? *Retribuatur tibi in retributione justorum (Id. v. 14)* Tu ergo, inquit, ego accipio, annoto, reddo: Deus hoc dixit, et hoc nos hortatus est, ut faciamus ista, et reddet nobis. Quando nobis reddiderit, quis nobis auferet? Si Deus pro nobis, quis contra nos (Rom. viii, 31)? Peccabamus, et mortem Christi nobis donavit; juste vivimus, et nos decipiet? *Non enim Christus pro justis, sed pro impiis mortuus est (Ibid. 5, 6).* Si donavit iniquis mortem Filii sui, justis quid servat? quid illis servat, non habet melius quod illis servet, quam quod pro illis dedit. Quid pro illis dedit? *Filio proprio non pepercit (Ibid. 32).* Quid illis servat? Ipsum Filium. Sed Deum ad fruendum, non hominem ad moriendum. Ecce quod vos vocat Deus; sed quomodo attendis? quo dignare attendere, (d) et qua dignare attendere, et quomodo? sed plane cum veneris,

(a) Editio subnectit insuper clausulam Augustino a Mauriniis denegatam, ibique desinit sermo 339. Natalis Alexander (hist. Eccles. Sæc. V, c. 4.) opinatur rejiciendam esse integram ultimam periodum, et perorationem ab illis verbis: *postea pejus dolet*: Verum nullus dubito quin nostræ adhæsisset lectioni, si novisset.

(1) Edit. indica.

(2) Edit. condemnabo.

(3) Edit. Si mortuus esset, et malus esset, isset,

(4) Edit. non vis pro nonnisi.

(5) Edit. discalceas.

(6) Edit. mala vita est.

(7) Edit. addit: Secundum illud quod Scriptum est: Qui seminant in lacrymis, in gaudio metent. Et illud: Beati qui lugent, quoniam ipsi saturabuntur

(a) Vide in Psal. 48. Serm. 1. n. 10, et Serm. 36, num. 6.

(b) Forte aliquid deest, nullum enim antecedens, cui referantur voces illæ *Hoc est prandium*.

(c) Lectum fuerat eo die de Evang. Lucæ c. 14., quod frequenter assignatum in antiquis Lectionariis videmus.

(d) Sic in Cod.

numquid hoc dicetur tibi : *Frangere panem tuum eruri-
renti* ; si vides nudam, vesti : numquid recitatur tibi
hoc capitulum ? Cum facis opulum, voca claudos, cæ-
cos, egentes, inopes (Isaï. lviii, 7). Ibi inops nullus,
ibi erit nullus claudus, cæcus nullus, nullus debilis,
nullus hospes, nullus nudus, omnes sani, omnes ve-
geti, omnes abundantes, omnes aeterna luce vestiti.
Quem ibi vides peregrinum ? Patria nostra ipsa est ;
hic sumus peregrini. Illam desideremus, iussa facia-
mus, ut promissa exigamus. Iam non bene dixi ;
emendo quod dixi : absit, ut promissa exigamus,
ultra data sumemus. Si enim exigimus, quasi Deus
nolit dare ; prorsus dabit, neminem fraudabit. Hoc
considerate, fratres mei, videte Dominus Deus noster
quanta bona det malis, lucem, vitam, salutem,
fontes, fructus, generationes, plerumque honores,
celsitudines, potestates, hæc omnia dat bona et
bonis et malis. Putamus-ne nihil est quod servat
bonis, qui tanta bona dat et malis ? Nemo hoc in-
ducat in cor suum. Fratres mei, magna bona ser-
vat Deus bonis, sed *Quod oculus non vidit, nec auris
audivit, nec in cor hominis ascendit* (Cor. i, 2-9).
Non potes cogitare antequam accipias, videre potes
cum acceperis : cogitare antequam accipias non
potes. Quid est quod vis videre (a) ? Non est ci-
thara, non est tibia, non est sonus, qui facit in au-
ribus voluptatem. Quid vis cogitare ? In cor hominis
non ascendit. Et quid facio ? Nec video, nec audio,
nec cogito. Quid facio ? Crede magnum compendium.
Vas magnum, ubi possis accipere magnum donum,
fides est. Para tibi vas, quia ad magnum fontem ha-
bes accedere : para tibi vas. Quid est para ? Crescat
fides tua, augeatur fides tua, firmetur fides tua, non
sit lubrica, et lutea fides tua, tribulationibus hujus
mundi non frangatur, sed coquatur fides tua. Cum
autem feceris, et habueris fidem, tanquam vas ido-
neum, rapax, firmum, implebit illum Deus. Non enim
dicet tibi quomodo dicunt homines deprecanti, et
dicenti : Da mihi aliquid vini, rogo te : et ille : Do,
veni, et facio. Ille unam attulit, et dicit : Ut jusse-
ras veni ; et ille : Ego putabam te allaturum unam
lanceolam, quid attulisti, aut quo venisti ? Ego non
sufficio tantum dare, revoca vas majus, quod attulisti,
et affer aliquid breve ; affer mihi, cui possit paupertas
mea sufficere. Non hoc dicit Deus ; plenus est, ple-
nus eris, et cum te impleverit, ipse tantum habebit
quantum habebat antequam te impleret : copiosa sunt
 dona Dei, nulla talia invenis in terra ; crede et pre-
habis. Sed non modo ; et quando inquis ? sustine
Dominum, viriliter age, et confortetur cor tuum,
ut cum acceperis dicas : Dedisti lætitiā in cor
meum (4). Sustine (1) Dominum, viriliter age, et

confortetur cor tuum, et sustine Dominum. Quid est :
Sustine Dominum ? ut tunc accipias, quando dabit,
non tunc exigas quando vis. Tempus dandi nondum
est ; sustinuit te, sustine illum. Quid est quod dixi,
sustinuit te, sustine illum ? si jam juste vivis, si jam
ad illum conversus es. si tibi displicent facta tua
præterita, si jam placuit tibi eligere vitam bonam
novam, noli festinare exigere, sustinuit te, ut muta-
res vitam malam, sustine illum, ut coronet vitam
bonam. Si te ille non sustineret, non esset cui
daret ; sustine ergo quia sustentatus es (a). Tu vero,
qui non vis corrigi ; o quisquis hies es, qui adhuc non
vis corrigi ; quasi unus sit ; magis dicere debui qui-
cumque hic estis. Tu tamen qui hic es, si tamen hic
es, qui non statuisti corrigi ; sic loquar quasi ad
unum. Quisquis non vis corrigi, quid tibi promittis ?
Desperando peris, an sperando ? Quisquis desperando
peris hoc dicis in animo tuo : *Iniquitas mea super me
est, in Peccatis meis contabesco, quæ mihi spes est vi-
vendi* ? Audi Prophetam dicentem : *Nolo mortem im-
pii, quantum (1) revertatur impius a via sua pessima,
et vivat* (Ezech. xxxiii, 11). Sperando (2) peris ? quid
est, sperando peris ? Hoc dicis in animo tuo : Bonus
est Deus, misericors est Deus, ignoscit omnia, non
reddet mala pro malis. Audi Apostolum dicentem :
*Ignoras (3) quoniam patientia Dei ad penitentiam te
adducit* ? Quid ergo restat (4) ? Quasi fecisti aliquid,
si intravit in cor quod dixi. Video quid mihi (5) re-
spondeatur : verum est, nec despero ut desperando
peream, nec male spero, ut sperando paream ; non
mihi dico : *Iniquitas mea super me est*, jam nullam
spem habeo ; nec illud mihi dico : Bonus est Deus.
nemini (6) reddet mala, nec illud dico, nec illud
dico ; premit me Propheta, premit (7) Apostolus. Et
quid dicis ? Adhuc modicum tempus vivam quomodo
volo. Isti sunt qui nos fatigant ; plurimi sunt, mole-
sti sunt. Adhuc modicum tempus vivam quomodo
volo, postea, quando me correxero ; utique verum
est quod dixit Propheta ; *Nolo mortem impii (8),
quantum revertatur impius a via pessima, et vivat* :
quando conversus fuero, delebit omnia mala mea,
quare non addo aliquid voluptatibus meis, et vivo
quantum volo, quomodo volo, postea me conversurus
ad Deum ? Quare hoc dicis, frater ? quare ? Quia

(a) Emendatæ naris iudices legant, perlegant, mediten-
tur, nexum denique edisserant inter hanc primam perio-
dum, uti jacet in Editione, exordii vice fungentem, et
Sermonis partes reliquas. Quod si nullo conatu præstite-
rint, fateantur Sermonem Editionis integritate destitui,
periodum hanc primam præcedentibus colligari, et disqui-
sitionem de vincta fiducia et desperatione hic de novo urgeri,
tum quia moralis locus erat, tum quia in illa annuntianda
universam rationem suæ Pastoralis sollicitudinis sitam esse
jam dixerit.

tres cum Psalmista cantavimus : Sustine.

(1) Edit. tantum.

(2) Edit. Qui sperando peris hoc dicis in animo tuo et
omissis interrogationibus.

(3) Edit. quia.

(4) Edit. quia si obtinuerimus apud te aliquid.

(5) Edit. respondeas

(6) Edit. reddit.

(7) Edit. premit me Apostolus.

(8) Edit. tantum.

(a) Aliquid omisum, uti patet ex his verbis Serm. 351.
n. 7. Oculis non videt, quia non est color ; Auris non audit,
quia non est sonus : etc.

(4) Hic incipit Sermo 40 Editionis sic inscriptus : *De
eodem loco Ecclesiastici c. 8. Ne tardes converti ad Deum,
etc. in eos qui conversionem de die in diem differunt,
quædam alii male sperando, alii desperando perierunt* : Qui
Sermo ab eisdem codicibus pro fertur, a quibus ille 339.
incipit exordium.

(1) Editio sic exorditur sermonem 40. Frequenter, fra-

promisit Deus indulgentiam, si me mutavero. Video, scio (1) promisit indulgentiam per sanctum Prophetam. Hanc promittit (2) per me minimum servum suum. Promittit? verum est quod promittit, hanc promisit per unicum Filium suum. Sed quid vis addere dies malos diebus malis? sufficiat diei malitia sua: malus dies hesternus, malus et hodiernus, malus et crastinus. An putas bonos dies esse, quando facis satis voluptatibus tuis? quando in luxuriis enutris cor tuum? quando insidiaris alienæ pudicitie? quando fraude contristas proximum tuum? quando commendata negas? quando falsum pro nummo iuras? quando exhibes tibi bonum prandium, ideo putas quia bonum diem ducis? Unde fieri potest, ut dies bonus sit, cum malus sit homo? malos dies addere vis malis diebus? rogo aliquantum, inquit, dimittatur mihi; quare? quia promisit mihi Deus indulgentiam, sed crastino die te victurum nemo tibi promisit, aut lege mihi. Quomodo mihi legis Prophetam, Evangelium, Apostolum; quia cum te converteris delet Deus omnes iniquitates tuas: lege mihi, ubi tibi promissus est crastinus dies, et vive crastino die male. Quanquam, frater meus, non tibi hoc debui dicere. Longa erit forte vita tua: si longa erit, bona sit. Quare vis habere vitam longam, et malam? aut longa non erit: et illa longa te debet delectare, quæ non habet finem. Aut longa erit, et quid mali erit quia diu bene vixisti? Tu male vis diu vivere, bene non vis, et tamen crastinum diem nemo tibi promisit. Corrige te (a), audi (3) de Scriptura. Ne me quasi hominem natalitium contempnas. De Scriptura tibi loquor: *Ne tardes converti ad Dominum*: Verba ista mea non sunt, sed et mea sunt; si amo, mea sunt; amate et vestra sunt. Sermo iste, quem modo dico, Scriptura sancta est, si contempnis illum, adversarius tuus est. Sed audi Dominum dicentem: *Concorda cum adversario tuo cito* (b) (Matth. v, 25). [Quis est iste sermo terribilis? Ad lætitiā venistis: natalis hodie Episcopus dicitur: numquid aliquid ponere debeo, unde vos contristem? imo hoc pono, unde gaudeat dilector, irascatur contemptor: melius est mihi contemptorem contristare, quam fidelem fraudare.]

III Audiant omnes, verba recito (4) de Scriptura, o male dilator, o crastini male appetitor, audi Dominum dicentem, audi Scripturam sanctam prædicentem; de isto loco speculator sum. *Ne tardes converti ad Deum, neque differas de die in diem*. Vide, si non vidit illos, vide si non inspexit illos, qui dicunt: Crastino bene vivo, hodie male vivam. Et cum cras ve-

nerit, hoc dicturus es. *Ne tardes converti ad Deum, neque differas de die in diem*; subito enim veniet ira ejus, et in tempore vindictæ disperdet te (Eccle. v, 8, 9). (1) Quid ego feci? delere illud possum? timeo deleri. Tacere illud possum? timeo taceri (2). Prædicare cogor, territus terreo. Timete mecum, ut gaudeatis mecum. *Ne tardes converti ad Deum*. Domine, vide, quia dico, Domine, tu scis quia terruisti me, cum tuus Propheta legeretur; Domine, nosti in illa cathedra (3) tremorem meum (a) cum tuus Propheta legeretur. Ecce dico: *Ne tardes converti ad Deum, neque differas de die in diem*; subito veniet ira ejus, et in tempore vindictæ disperdet te, sed nolo perdat te; nolo mihi dicas: Perire volo; quia ego nolo: melius (4) est nolo meum, quam volo tuum. Si lethargicus pater tuus ægrotaret inter manus tuas, at adesses juvenis ægrotanti seni, et diceret medicus: Periclitatur pater tuus, somnus iste grævedo est quædam lethalis, observa eum, noli eum permittere dormire. Si videris eum dormire (5) excita; si parum est excitare, vellica; si et hoc parum, stimula eum, ne moriatur pater tuus. Adesses (6) et esses juvenis seni onerosus. Ille in dulcem morbum resolutus iret, oculos gravedine illa premente clauderet. Tu contra (7): Noli dormire; at ille: Dimitte me, dormire volo; et tu: Sed medicus dixit: Si voluerit dormire, non dormiat; at ille: Rogo, dimitte me, mori volo; sed ego nolo, dicis (8) filiis patri. Cui? utique optanti se mori. Et tamen vis differre mortem patris tui, et aliquanto diutius vivere cum morituro sene patre tuo. Dominus tibi clamat: Noli dormire, ne in æternum dormias; evigila ut mecum vivas, et Patrem habeas, quem nunquam efferas; et tu surdus es. Quid ergo feci speculator? liber sum, non vos gravo. Scio dicturos quosdam, quid nobis voluit dicere? terruit, gravavit nos, reos nos fecit. Imo a reatu volui liberare. Fædum est, turpe est, nolo dicere malum, nolo dicere periculosum, nolo dicere exitiosum; turpe est, ut vos fallam, si Deus me non fallit. Dominus minatur mortem impiis, nequissimis, fraudatoribus, acceleratis, adulteris, voluptatum inquisitoribus, suis contemptoribus, de temporibus inmutantibus, et mores suos non mutantibus; Dominus illis mortem minatur, gehennas minatur, interitum sempiternum minatur. Quid volunt, ut ego promittam, quod illi non promittit? Ecce (9) dabit tibi securitatem proci-

(a) En verba de industria ommissa ab eo, qui orationem mutilam fecit, ut de sola conversione loqueretur. Vox Natalitarius deest in Glossariis.

(b) En rursus verba consulto ommissa, vide interina Natalis diei Anniversarium Ordinationis. Sententiam vero hic terribilem non illam Matthæi, sed Ecclesiastici dixisse ex sequentibus patet.

(1) Edit. promisit Deus.

(2) Edit. Sic legit verba quæ sequuntur. Promisit Deus indulgentiam per sanctum Prophetam. Hanc promittit ei per me minimum servum suum promittit. Verum est, etc.

(3) Edit. audi Scripturam.

(4) Edit. Scripturæ divinæ.

(a) Vide Augustinum dicentem se esse speculatorem, se fuisse territum, et a Propheta territum cum legeretur. At de speculatione, et de illa Ezechielis lectione nihil dictum in hoc Sermo 40 Editionis, sed tantum in Sermo 539; ergo illi duo coniungendi; ergo certa est fides nostri Codicis illos copulantis.

(1) Edit. Sic legit verba quæ sequuntur: Numquid ego hoc scripsi? Numquid ego delere illud possum? Si delere, timeo deleri, etc.

(2) Edit. tacere.

(3) Edit. timorem.

(4) Edit. melius est ergo.

(5) Edit. excita eum.

(6) Edit. adesses juvenis seni.

(7) Edit. Tu contra clamares patri.

(8) Edit. dicis.

(9) Edit. dat.

vator; quid tibi prodest, si Paterfamilias non accipiet? Procurator sum, servus sum. Vis dicam tibi: Vive quomodo vis. Dominus te non perdet? securitatem tibi procurator dedit; nihil valet securitas Procuratoris. Utinam Dominus tibi daret, et ego te sollicitum facerem! Domini enim securitas valet, etiamsi nolim; mea vero nihil valet, si ille noluerit. Quæ est autem securitas, fratres, vel mea, vel vestra, nisi ut Domini jussa intente, et diligenter audiamus, et promissa fideliter expectemus? In his, quibus fatigamur, quia homines sumus, ipsius adiutorium imploremus, ad illum ingemiscamus; preces nostræ non sint pro rebus sæcularibus, præteritis, tran- sitoriis, et vice vaporis evanescentibus; sed sint preces nostræ pro ipsa implenda justitia, et sanctificatione pro nomine Dei; non pro vincendis vicinis, sed pro vincenda libidine; non pro (1) satianda, sed pro domanda avaritia. Hinc sint preces nostræ; intus nos adjuvent luctantes, ut coronent vineen- tes.

SERMO III.

(a) De contemptu temporalium rerum.

Codex MS. num. 173, cui titulus Augustini Operum Tom. 12. Tractatus, et sermones continet, quorum potior pars cum editis ad unam congruit, reliqui vero præter lectiones variantes exhibent periodos ab editis exulantes. Ex his postremis unum selegi variantibus prope innumeris refertum. Cui enim dijudicare non auiam utrum a Notariis præpropere exscribentibus, scriptaque postea instaurantibus eadem profuserint, an illas intulerit Augustinus, qui forte sermonem ex tempore prius dictum postea conscripsit, ut lib. 15 de Trinitate aliis a se factum professus est, salius esse duxi, ut id iudicent eruditi, et ex hoc uno statuunt quid de aliis in eodem Codice exaratis sentiendum sit. Sed et Codex num. 219, inscriptus, Didymus de Spiritu Sancto, et alia, habet sermonem hunc, nihilo quidem a priori codice discrepantem. Maurini Tom. 5, num. 345, hunc ediderunt a Colbertinis, et Sirmondianis exemplatum, quem sua integritate destitui nul- limode suspicati sunt.

Admonet (b) nos et solemnitas Martyrum, et Do- minicus dies hoc (2) loqui Charitati Vestræ, quod pertineat ad contemptum præsentis sæculi (3), et ad spem futuri (4). Si quid contempnas (5) quaris? Omnis (6) sanctus, et pius Martyr etiam vitam præsentem contempnit. Si quid speres quaris (7)? Hodie Domi-

(a) Inscriptur a Maurinis, de Contemptu mundi, et habi- tus est diebus Paschalibus, et in Solemnitate SS. Tur- binatarum, quæ ex Sirmondo dicitur, Felicitas, et Perpetua; ex Henrico Valesio tres, Maxima, Donatilla, et Secunda, testantibus iisdem Maurinis Patribus.

(b) Exordium ab adjuncto temporis evidentius hic aperit- ur quam ed. editione.

(1) Edit. Satianda carne.

(2) In Edit. Exordium est: loquar hoc Charitati Vestræ, fratres, quod pertineat, etc.

(3) In Edit. derst, etc.

(4) In Edit. additur sæculi.

(5) In Edit. præponitur et quæris.

(6) In Edit. omnis Martyr.

(7) In Edit. additur resurrectionem dico, quia hodie, etc.

nus resurrexit (1). Si titubas in re, esto (2) fortis in spe. Si (3) te opus turbat, erigat (4) merces (a). Prima Apostolica lectio in Epistola, quam scribit ad Timotheum (5) nos quoque admonet, quod ei præ- cepit dicens: *Præcipe divitibus mundi hujas non su- perbe sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed (6) in Deo vivo, qui præstat nobis omnia abundan- ter ad fruendum. Divites sint in operibus bonis, facile tribuant, communicent, thesaurizent sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram vitam* (1 Tim. vi, 17, et seqq.) [Et ista lectio non nobis videatur minus congrua solemnitati Martyrum beatorum; ha- bet enim contemptum sæculi. Nam cum divitibus præcipitur, ut thesaurizent sibi fundamentum bonum in futurum, et apprehendant veram vitam (b), sine dubio ista falsa vita est.] Et maxime hoc divites au- dire debent (7) quos quando pauperes intuentur, murmurant, gemunt, laudant, invident, (8) æquari optant (9), impares se esse dolent, et inter laudes divitum hoc plerumque dicunt: soli isti sunt (10), isti soli vivunt (11). Propter hæc ergo verba, quibus homines tenues divitibus adulantur (12) [Quia ipsi vivunt, et soli vivunt, ne his adulantium inflati ver- bis putent se vivere, *Præcipe, inquit, divitibus hujus mundi, non superbe sapere, neque sperare in incerto divitiarum, sed in Deo vivo, qui præstat nobis omnia abundanter ad fruendum* (c). *Divites sint* sed ubi? *In operibus bonis: facile tribuant* quia non perdunt quod tribuunt: *communicent* cum eis, qui non habent. Et quid ex hoc? *Thesaurizent sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram justitiam, non assen- tientes adulantibus, qui eos dicunt vivere, et solos vivere.*] Vita ista (13) somnium est; divitiæ istæ velut in somnis fluunt (14). Audi (15) Psalmum? *O dives pauperrime* (16) *Dormierunt somnum suum, et*

(a) Primæ lectionis nomine venit Epistola Pauli, quam sequebantur Psalmi et Evangelium, aperte hoc innuit Au- gustinus Ser. 177, ubi tria illa indiscriminatim lectionum nomine donavit. In præsentī Liturgia etiamsi idem servetur ordo, sola tamen Epistola nomen lectionis retinet.

(b) Frequenter Augustinus hunc Pauli textum commen- tans reputat falsitatem præsentis vitæ. Aptissime autem hoc in loco, ut nulla suspicio sit de genuinitate istius pe- riodi. Vide præ cæteris Sermon. 59. n. 5.

(c) Non dissimilis sententiam, et ordo verborum in Sermon. 59. n. 5.

(1) In Edit. o tu homo si, etc.

(2) In Edit. firmus pro fortis.

(3) In Edit. Si autem.

(4) In Edit. ipsa merces.

(5) In Edit. nos quoque admonet Apostolus cum præci- pit Timotheo, dicens.

(6) Edit. in Deum vivum.

(7) Edit. addit audite divites qui aurum, et argentum habetis, et tamen cupiditate ardetis, quos quando, etc.

(8) Edit. legit. et invident.

(9) Edit. addit, etc.

(10) Edit. ipsi pro isti.

(11) Edit. pro his verbis, quibus.

(12) Edit. cum dicunt isti soli vivunt; ne in superbiam erigamini. o vos divites; sed potius Apostolum audite morbi curatorem, et non verbi adulatorem, Vita ista, etc.

(13) Edit. vita ista somnus vester est.

(14) Edit. addit. Paulus dicit: Ut apprehendant vitam veram. Paulum audite et superbiere nolite.

(15) Edit. Audi et Psalmum.

(16) O tu dives pauperrime, quid habes, si Deum non habes? vel quid non habes, si Deum habes? De divitibus dicit Psalmus; Dormierunt, etc.

nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis (Psal. LXXV, 6). Aliquando et mendicus in terra jacens (1), frigore tremens, occupatus (2) tamen somno thesauros somniat, et gaudet (3) et superbit in somnis, et patrem suum pannosum (4) non dignatur agnoscere, et donec evigilet dives est. Cum ergo dormierit invenit quod falsum gaudeat? cum evigilaverit invenit quod verum doleat. Dives ergo moriens, similis est (5) pauperi vigilanti, qui thesauros videbat in somnis. Nam et (6) ille induebatur purpura, et bysso. Quidam dives nec nominatus, nec nominandus, contemptor pauperis jacentis ante januam suam, induebatur purpura, et bysso, sicut Evangelicum testimonium est, et epulabatur quotidie splendide (7); mortuus est (8), sepultus est: evigilavit et se in (9) flammis invenit (Luc. XVI, 19). Dormivit ergo somnum suum et (10) nihil invenit ille vir divitiarum in manibus suis, quia nihil boni egit (11) manibus suis (12). Propter vitam ergo quaeruntur divitiæ, non vita propter divitias. Quam multi cum suis hostibus pacti sunt, ut (13) totum tollerent, et vitam relinquerent (14): quantumcumque habuerunt (15) tanti vitam emerunt. Quanti comparanda est vita æterna, si tam pretiosa est vita peritura (16)? Da Christo aliquid, ut vivas beatus, si totum das hosti, ut vivas mendicus. A vita tua temporali, quam tanto pretio redimis, appende quanti valeat æterna quam negligis, ut (17) vivas diebus paucis, etsi ad senectutem perventurus sis. Omnes enim dies hominis ab infantia usque ad (18) senectam pauci dies sunt (a). Et si ipse Adam hodie moreretur, paucos dies vixerat, quia omnes finierat (19). Paucos ergo dies, et hos laboriosos in tanta inopia; in tanta (20) tentatione

redimis? Quanti? nihil habere vis, ut habeas te. Vis nosse quanti valeat vita æterna? adde et te. Ecce inimicus qui te captivaverat (1) dixit tibi: Si vis vivere quidquid habes da mihi, et ut viveres dedisti totum, hodie redemptus, cras forte moriturus; ab isto (2) dimissus, forte ab illo tradendus. Erudiant nos (3) pericula, fratres mei. Quid tam indocti, et intor Dei verba, et inter humana experimenta? Ecce totum dedisti, et (4) abiisti gaudens quia vivis (5) etsi pauper, etsi nudus, etsi egens, etsi mendicus (6), gaudes tamen quia vivis, et dulcis est lux. Appareat Christus, paciscatur et ipse (7), non qui te (8) captivavit, sed qui pro te captus est, non qui te quaerit occidere, sed qui pro te occidi dignatus est (9), qui dedit se pro te. Quantum pretium? Qui te fecit (10) dicit tibi. Mecum paciscere (11). te vis habere, et totum perdere? Si habere vis te (12), me habere oportet, ut oderis te (13), ut diligas me et vitam tuam perdendo (14) invenias, ne tenendo perdas (15). De divitiis istis tuis, quas amas possidere, et quas tamen pro vita tua præsentem paratur es dare (16), jam dedi salubre consilium (b). Si (17) amas et ipsas, noli (18) et illas perdere (19): sed ubi eas amas, tecum perituræ sunt. Consilium et de ipsis do (20): Amas eas? Mitte (21) eas quo sequaris eas, ne cum eas amas in terra aut vivus (22) amittas, aut mortuus dimittas. Et hinc, inquit (23), consilium dedi: non dixi: Perde, sed serva (24): thesaurizare vis, non dico noli, sed dico ubi, Consultorem (25) accipe, non (26) prohibitorum. Ubi ergo dico thesaurizare (27)? *Thesaurizate vobis thesaurum in cælo, quo fur non accedit, nec tineæ, nec rubigo exterminat* (Matth. VI, 20). Sed (28) non video, inquis (29), quod pono in cælo (30). Vides enim quod obruis in terra. Securus es obruendo

(a) Vide sermonem 38 a n. 7 usque ad firmam. Ibi omnes hujus Sermonis Sententiæ iteratæ leguntur.

(1) Edit. dicit.

(2) Edit. redemptus ab alio trucidandus. Ecce quanta a barbaris patiuntur homines propter vitam temporalem, et nos piget aliquid pati pro vita æterna.

(3) Edit. ista pericula.

(4) Edit. et subiecisti; et gaudes.

(5) Edit. et hoc dicis etsi.

(6) Edit. gaudeo quia vivo, et istam lucem dulcem non, perdidisti.

(7) Edit. ipse tecum: non barbarus.

(8) Edit. captivaverat.

(9) Edit. ille qui se dedit pro te, ipse tibi dicit.

(10) Edit. ipse tibi dicit mecum.

(11) Edit. cum interrogatione legit.

(12) Edit. habet et me. Oportet.

(13) Edit. et pro ut.

(14) Edit. punctum præponit voci vitam, sique legit vitam tuam perdendo invenies.

(15) Edit. addit eam.

(16) Edit. do consilium quid facias.

(17) Edit. si et ipsas amas.

(18) Edit. noli eas.

(19) Edit. quod si hic eas amas.

(20) Edit. si eas amas absque interrogatione

(21) Edit. præmitte eas.

(22) Edit. vivus eas amittas.

(23) Edit. jam dedit consilium.

(24) Edit. jam dixi: Thesaurizare vis? bene non dicit

(25) Edit. me accipe.

(26) Edit. non perditorem.

(27) Edit. scriptum est: Thesaurizate.

(28) Edit. sed forte dicis.

(29) Edit. non video locum in cælo, ubi ponam.

(30) Edit. addit quam scalam, quam machinam quaesiturus sum, quæ ad cælum attingat ut videam ubi ponam pecuniam

(a) Hac ipsa lectio in serm. 301, n. 9.

(1) Edit. et frigore.

(2) Edit. occupatus a somno.

(3) Edit. gaudet, exultat, superbit.

(4) Edit. pannosum videre indignatur. In somnis est quod vides o tu mendice, qui dormis, et gaudes. Tamen donec evigilet dives est: cum dormierit invenit quod certum doleat.

(5) Edit. illi pauperi dormienti et thesauros somnianti.

(6) Edit. Nam ille dives qui induebatur

(7) Edit. postea mortuus est.

(8) Edit. et sepultus.

(9) Edit. in flamma.

(10) Edit. post somnum nihil.

(11) Edit. nihil operatus est de manibus.

(12) Edit. addit id est. de divitiis suis.

(13) Edit. vitam solam redimerent.

(14) Edit. habet interrogationem, quam silet Codex

(15) Edit. addit totum dederunt tantum ne vitam amitterent. Totum dedisti barbaris quod habuisti, frater? totum, inquit, dedi, nudus remansi; et si nudus vivam. Et quare? totus occidendus eram, ideo totum dedi. Et quare hoc tibi contigit? Vis dico tibi? quia antequam barbarus superveniret, pauperi non subveniebas, ut per pauperem eleemosyna ad Christum perveniret? Christo modicum non dedisti, et barbaris totum quod habuisti dedisti, et hoc cum Sacramento dedisti. Christus rogat et non accipit: ille torquet, et totum aufert. Si tanti redemisti vitam perituram, quanti comparanda, etc.

(16) Edit. transponit commata hujus hypotheticæ sententiæ, et habet qui pro si.

(17) Edit. ut vivas paucis diebus. quod hostis exigit, facis, et quod Christus exigit, contemnitis?

(18) Edit. ad senectutem.

(19) Edit. addit qui utique sex millia annos vixerat et tamen pauci erant, quia cunctos finierat.

(20) Edit. tentationibus plevas redimis, ut modicam terram habeas, id est, villam.

in terra (1) et sollicitus et (2) ei dando, qui fecit cœlum, et terram (3)? Serva (4) ubi vis, si inveneris meliorem (5) Christo, (6) custodi, commenda (7). Commendo, (8) inquis, servo meo (9). Quanto melius Domino tuo (10)? Servus (11) fortassis (12) aufert (13), atque fugit; et inter tanta mala, quæ jam acciderunt, hoc optandum fuit, ut servus auferret, et fugeret, non ad Dominum suum hostes duceret (14). Multi (15) servi dominis suis repente inimici extiterunt, et eos cum (16) illo quod habebant, hostibus (17) prodiderunt. Cui ergo commendas? Interim, inquis, servo (18) meo (19) commendo aurum meum (20). Aurum tuum (21) servo: animam tuam cui (22)? Commendo, inquis, Deo animam meam. Quanto melius (23) illi et aurum tuum, cui et animam tuam? An forte fidelis est in custodiendo animam tuam, et infidelis est in custodiendo pecuniam tuam? Non servat tibi, qui servat te? Fac ergo fidem. Servus agit ne tollat: numquid agit ne perdat? Tota fides ejus est ne te fraudet; fidem ejus attendis (24), et infirmitatem non attendis? Posuit, non tulit (25). venit alius (26), abstulit. Numquid hoc Christo quisquam facturus est? Pigritiam excute, consilium accipe: thesauriza in cœlo. Et quid dixi, pigritiam excute? quasi labor sit in cœlo thesaurizare: etsi labor esset, faciendum erat (27) et suscipiendus labor erat, et reponenda ea, quæ pro magno habemus in loco munito unde (28) ea nemo posset auferre. Non tamen dicit tibi Christus, in cœlo thesauriza (29), scalas quære (30), pennas apta (31), sed mihi in terra da, et ibi (32) servabo. In terra, inquit, mihi da, ideo

meam? Quid dicis? Vides in terra locum ubi obruis? Vides inquit. Bene satis: si securus.

- (1) Edit. quare pro et.
- (2) Edit. de Deo.
- (3) Edit. addit da securus Deo. Ipsi te commenda, qui tibi pecuniam in cœlo servat; quia ipse et te in terra, quandiu vivis, gubernat. Pecuniam servare vis? serva
- (4) Edit. quomodo vis.
- (5) Edit. custodem quam Christum.
- (6) Edit. commenda ei pecuniam tuam.
- (7) Edit. inquit.
- (8) Edit. addit bene.
- (9) Edit. addit o Christianum virum!
- (10) Edit. servus tuus.
- (11) Edit. auferet.
- (12) Edit. et fugiet.
- (13) Edit. numquid Christus hoc facturus est? Multi
- (14) Edit. Multi ad dominos suos servi repente.
- (15) Edit. cum ipso auro hostibus tradiderunt.
- (16) Edit. tradiderunt pro prodiderunt.
- (17) Edit. servo inquit meo.
- (18) Edit. addit novi fidem servi mei, ideoque commendo servo meo aurum.
- (19) Edit. addit bene satis, præfers servum tuum.
- (20) Edit. tuum commendas servo tuo.
- (21) Edit. animam meam commendo Deo meo.
- (22) Edit. o homo, illi.
- (23) Edit. et te? Laudas fidem servi tui? Etiam ego novi fidem servi mei. Tota fides ejus est, ne fraudet, ne tollat.
- (24) Edit. ecce posuit, et.
- (25) Edit. invenit alius, et tulit.
- (26) Edit. da Christo esurienti, thesauriza in cœlo. Numquid labor est in cœlo thesaurizare?
- (27) Edit. ad ponendum pecuniam tuam in loco munito
- (28) Edit. nemo eam possit auferre. Cum tamen.
- (29) Edit. dicit tibi.
- (30) Edit. machinas liga, pennas.
- (31) Edit. Hoc dicit mihi
- (32) Edit. et tibi in cœlo servo.

veni (1) pauper hic esse, ut (2) tu ibi dives sis. Fac trajectitium (3). Times fraudatorem ne perdas (4). Quæris qui portet (5) quo migras? Christus tibi in utroque adest. Non (6) facit imposturam, sed facit (7) laturam. Sed Christum, inquis, ubi invenio (8)? Cum habeat fides mea, quod (9) audiavi in Ecclesia; hoc didici, sic credidi, hoc Sacramento imbutus sum (10): sepultus est, resurrexit tertia die, post quadraginta dies ascendit (11) in Cœlum coram oculis Discipulorum suorum, sedet (12) in dextera Patris, in fine venturus est; quando hic enim invenio? cui dabo (13)? Noli satagere, totum audi, aut si totum audisti, totum dic. Scio quia hoc accepisti, suspensus est Christus in cruce, depositus est de ligno, positus est in sepulcro, resurrexit, ascendit in Cœlum (14); sed et illud legisti (15) quia cum ejus Ecclesiam Saulus persequeretur (16) superbiens, crudelis, anhelans cædes, et Christianorum sanguinem sitiens, cum sæviret, cum persequeretur litteras portans Damascum, ut quos inveniret hujus disciplinæ viros ac mulieres vinctos ad pœnas adduceret (Act. vi, 2) (17). Audisti quid declamavit, quem sedentem confiteris in cœlo? Recole (18) ergo quid dixit, quid audisti, quid legisti: *Saule, Saule, quid me persequeris* (19)? Paulus enim nec eum videbat, nec tangebatur (20) et tamen dicebat ille: *Quid me persequeris?* Non ait: *Quid persequeris familiam meam, servos meos, sanctos meos, adde honorem* (21), *fratres meos, nihil horum; sed quid ait? Quid me persequeris* (22)? id est, membra mea, pro quibus in terra calcatis caput de cœlo clamabat; quia (23) et pro pede tuo, si calcetur in terra, clamat lingua tua; non calcas pedem meum, sed calcas me (24). Quid ergo dubitas cui des (25)? Qui dixit: *Saule, Saule, quid me persequeris?* ipse tibi dicit: *Pasce me in terra* (26): Saulus sæviebat, et (27) tamen Christum persequabatur. Sic et tu in terra eroga, et Christum (28) pasceis. Nam istam questionem, qua moveris, prædixit ipse Dominus. Com-

- (1) Edit. ideo veni egere ego in terra.
- (2) Edit. ut sis tu.
- (3) Edit. Forte times.
- (4) Edit. aufert interrogationem, et addit et quæris
- (5) Edit. qui migret.
- (6) Edit. faciet.
- (7) Edit. faciet insuper et laturam.
- (8) Edit. invenio, inquit, in terra? Eum ibi invenio, ut dem illi? Cum.
- (9) Edit. audio:
- (10) Edit. passus est, mortuus, et sepultus.
- (11) Edit. in cœlos.
- (12) Edit. ad dexteram.
- (13) Edit. addit ut ad eum deferat?
- (14) Edit. vel legisti.
- (15) Edit. addit an istud nunquam audisti.
- (16) Edit. superbus.
- (17) Edit. Non audisti quid ei clamaverit.
- (18) Edit. Recole. Quid ergo dixit?
- (19) Edit. Quem Paulus nec videbat.
- (20) Edit. In cœlo clamat.
- (21) Edit. vel fratres? nihil eorum dixit. Et quid ait?
- (22) Edit. ait, id est, membra mea. Pro.
- (23) Edit. et si pedem tuum in terra calcet aliquis, lingua tua de capite clamat.
- (24) Edit. dicis: Quid ergo?
- (25) Edit. Qui dicis? Qui dixit Saulo: Quid me.
- (26) Edit. in terra Saulus sæviebat.
- (27) Edit. et Christum in cœlo tangebatur.
- (28) Edit. Christum in cœlo pasceis.

movebuntur, et illi qui ad dexteram poneantur, et cum dixerit: Esurivi, et dedistis mihi manducare; respondebunt: Domine, quando te vidimus esurientem? et audient continuo: Cum uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis (Matth. LXXV, 35) (1). Si ergo non vis dare, habes quod in te accuses, nam non habes quod excuses. De divitiis ergo (2) istis dicit tibi Dominus tuus: dedi consilium (3) Saluberrimum: amas (4) eas? migra eas; et cum migraveris (5) sequeris, sequere eas interim corde (6) Ubi enim est thesaurus tuus (7), illic erit et cor tuum (8). Si terræ commendas thesaurum, in terra obruis et cor: cum autem in terra obrueris cor, erubescas (9) cum respondes, (quando audis Sursum cor.) habemus ad Dominum. Dedi ego, inquit, salubre consilium (10) de divitiis tuis, si feceris, si audieris, si talis dives fueris, qualem describit Apostolus, ut non superbe sanias, neque speres in incerto divitiarum, facile tribuas, communices (11). Thesaurizes tibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendas veram vitam. Jam interroga (12) me, inquit Dominus tuus; ecce obmigravi in cælum quod habeo, sive totum erogando, sive quod remansit sic habendo tanquam non habens, utens hoc mundo tanquam non utens. Tanti valet regnum cælorum (1 Cor. vii) (13)? Ecce si feci hoc, tanti valet. Chare est? Charius valet. Non enim vere tale est ut tanti (14) valere debeat; in æternum vives. Qui omnes thesauros istos pro vita paucorum dierum dares, ibi verus dives eris, quia non egebis. Sed hoc agis cum esse dives vis, ne in terra egeas. Et ideo tibi exaggeras, et congeris densum lutum, quo graveris, quo premaris, quo siccato arctius concludaris (15). Ideo itaque ne egeas, queris ad ventionem multa animalia, ad victum epulas copiosas, ad indumentum (16) pretiosissimas vestes. Ne vero multa habendo tu dives (17) et Angelus pauper, qui nec equo utitur, nec rheda

vehitur, nec (1) implet apparatus mensam, nec ei vestis textitur, quia luce (2) vestitur (3), disce veras divitias. Tu istas (4) habere vis, ut habeas unde (5) fauces mulceas, et ventrem impleas: ille te vere divitem facit, qui tibi donat ne (6) esurias. Hoc est non egere omnino, non esurire: Nam quantumvis habeas, cum venerit hora (7) qua prandeas, vel antequam ad mensam accedas, cum esuris (8) egenus es. Postremo (9) remotis epulis anhelas superbus. Non est expletio ista indigentiarum, sed fumus curarum (10). Vide quid cogitas de divitiis istis tuis augendis. Vide si facile dormis (11) cum cogitas vel ne perdas ubi servasti, vel ut augeas quod servasti. Divitias ergo invenisti, qui requiem invenisti. Cum vigilas, augmentum divitiarum cogitas; cum dormis, latroneas somnias: in die sollicitus (12), in nocte pavidus, semper mendicans (13). Verum divitem te vult facere, qui tibi promittit regnum Cælorum. Et (14) quanti putas empturus es illas veras divitias, illam veram (15) vitam, eamque æternam? Quid? Ideo veram putas quod tanti eam empturus es, quanti paratus fuisse emere paucos istos laboriosos, et miseros dies? Aliquid (16) plus valere debet quod (17) longe majus est. Et quid faciam, inquis (18)? Totum quod habui pauperibus dedi, et quod habeo cum indigentibus communico, quid plus possum (19)? Habes (20) plus, te ipsum; te habes plus; tu es de rebus tuis; tu addendus es. Attende consilium Domini tui (21) quod dedit diviti: Vade, vende omnia quæ habes, et da pauperibus. Et numquid dimisit eum posteaquam dixit hoc? Et ne se ille quod amabat perdere putaret (22), primo eum securum fecit, quia non perdidit, sed condidit: Habebis, inquit, thesaurum in celo (23). Sufficit hoc? Non. Et quid? Veni, sequere me (Matth. xix, 21) (24). Ama-

(1) Edit. si audieras hoc aperte dic: Nolo dare et non habes unde te excusare, sed voce tua te damnare.

(2) Edit. ergo tuis dicit.

(3) Edit. quid facias.

(4) Edit. amas divitias. Amo, inquit. Ergo migra.

(5) Edit. migraveris eas, sequere eas.

(6) Edit. addit cum vivis: quia ubi fuerit thesaurus.

(7) Edit. ibi pro illic.

(8) Edit. Si autem in terra obruis cor tuum, erubescas.

(9) Edit. erubescas quia mentiris cum respondes quando audis sursum cor. Nam dicitur: Sursum cor, et continuo respondes: Habemus ad Dominum. Deo mentiris. Una hora in Ecclesia verum non dicis, Deo mentiris, quod semper hominibus facis. Dicis: Habemus ad Dominum, et in terra obrutum habes cor, quia ubi fuerit thesaurus tuus, ibi erit et cor tuum.

(10) Edit. si feceris de divitiis tuis, quod audisti, si talis dives fueris qualem Apostolus dicit, non superbe.

(11) Edit. ut thesaurizes.

(12) Edit. interroga Deum, et Dominum tuum, et dic illic: Ecce jam migravi, Domine, in cælum quod habeo sic habeo, tanquam si non habeam. Tanti valet.

(13) Edit. quantum patrimonium meum? Charius valeat.

(14) Edit. tanti valeat. Hoc dicit Dominus tuus, quem interrogasti de patrimonio tuo: ad tempus victuras es et postea moriturus, in regno meo nunquam moriturus, sed in æternum victurus es. Verus ibi dives eris ubi nunquam egebis.

(15) Edit. Nam ideo ad subvectionem multa animalia queris, ne deficias; ad victum, etc.

(16) Edit. pretiosas.

(17) Edit. Re vera tu multa habendo dives es, et Angelus meus pauper est, nihil habet, nec equo, etc.

(1) Edit. nec mensam honestis implet apparatus.

(2) Edit. addit æterna.

(3) Edit. Disce o homo dives, veras divitias appetere.

(4) Edit. addit divitias.

(5) Edit. unde multum manduces, quia deficiis.

(6) Edit. addit in æternum.

(7) Edit. hora quinta, antequam.

(8) Edit. esuris et deficiis, quia miser es. Numquid Angelus sustinet? Absit, nec esuriem, nec defectionem habet Angelus.

(9) Edit. his epulis.

(10) Edit. cum cogitas de divitiis augendis, vide.

(11) Edit. Ni faller, ubi divitias invenisti, requiem perdidisti.

(12) Edit. et in nocte.

(13) In editione adest transpositio verborum in hoc commate.

(14) Edit. et putas quia tanti empturus.

(15) Edit. veram et beatam vitam, quanti paratus es redimere istos miseros et laboriosos dies?

(16) Edit. multo plus.

(17) Edit. quod multo plus est, quia regnum cælorum est.

(18) Edit. addit ecce sancte. Episcopo, monita tua audi, consilio tuo parui, jussu Domini non sprevi, quod habui.

(19) Edit. addit facere?

(20) Edit. habes, adhuc temetipsum habes, tu ipse plus es, tu dees rebus tuis.

(21) Edit. tui fecisti? Feci, inquit. Quid mentiris? Non totum fecisti: ex una parte fecisti, ex alia nihil tenuisti. Audi quod jubet, vade, etc.

(22) Edit. quod pauperibus erogavit, securum eum reddidit dicens: Et habebis.

(23) Edit. numquid sufficit.

(24) Edit. dic. Amas et sequi vis eum; quis eum?

sti? sequi vis? Cucurrit, volavit; quære quæ? nescio qua. O Christianum? nescis qua iuit Dominus tuus? Vis dico tibi qua eum sequaris? per pressuras, per opprobria, per falsa crimina, per sputa in faciem, per (1) alaparum, et flagellorum verbera, per coronam spineam, per crucem, per mortem. Quid piger es (2)? Sequi volebas, demonstrata est via. Et tu: quis illum sequitur? Erubescere, barbate (3). Fœminæ secutæ sunt, quarum hodie natalitia celebramus. Fœminarum Martyrum (4), Tuburbitanarum solemnitate hodie celebramus. Dominus vester, Dominus noster, Dominus illarum, Dominus omnium, Redemptor vitæ nostræ, de via angusta, et aspera præcedendo stratum (5) fecit, stratum regalem, munitam (a), [et puram, in qua delectaret et fœminas ambulare, et adhuc piger es? Non vis fundere sanguinem pro tanto sanguine? hoc dicit tibi Dominus tuus: prior pro te passus sum, da quod accepisti, redde quod bibisti. Non potes tu? Potuerunt pueri, et puellæ: potuerunt delicati, et delicatæ; potuerunt divites, et magni divites, qui subito irruente tentatione passionis non repleti sunt copia divitiarum, nec capti huius vitæ dulcedine, cogitantes illum divitem finientem divitias, et invenientem tormenta et non suas divitias præmiserunt, sed eas potius in martyrio præcesserunt. Tantis exemplis præcedentibus piger es? Et tamen festa Martyrum celebras. Natalis est hodie Martyrum; præcedam, dicis et forte cum meliore tunica. Vide qua conscientia, ama quod agis; imitare quod celebras; fac quod laudas. Sed ego non possum. Dominus in proximo est, nihil solliciti fueritis (Philip. iv. 6). Ego, inquis, non possum; tu fontem ipsum noli timere: unde impletæ sunt illæ potes et tu impleri, si avidus accedas, si non quasi collis tumescas, sed quasi vallis humilieris, ut impleri merearis. Non ergo nobis dura sint, fratres, maxime his temporibus abundante (b) pressura. Contemptus est a Martyribus mundus cum floret. Vere magna laude contemptus est florens, et amatur periens. Contempserunt illi flores ejus, et tu amplecteris spinas ejus. Si migrare piger es, vel domus ruinosa te terreat. Sed insultat tibi Paganus. Unde tibi insultat Paganus? Re vera tempus est ut insultet tibi Paganus, quia implentur prædicta Domini tui. Rectius tibi insultaret, si non implerentur quæ ille prædixit. Ille Deum negat, quem colis, tu ex his quæ patitur mundus, ostende veracem, et non contristatus prædictis, gaudeas promissis. Venit enim eo tempore, quo jam mundus, ætate vergen-

te, quasi ita factus, ut finiendus, abundaturus erat cladibus, et calamitatibus, et angustiis, et molestiis. Ad solatium tuum venit qui tunc venit; ne deficeres in pressuris vitæ pereuntis, atque transeuntis, promisit alteram vitam. Antequam mundus his afflictionibus, et calamitatibus laboraret, missi sunt Prophetæ; missi sunt servi ad ægrotum istum grandem, ad genus humanum, quasi unum hominem languidum ab Oriente usque ad Occidentem distentum, et jacentem, misit Medicus potens servos suos. Ventum est ut tales accessiones venirent ægroto huic, in quibus multum laboraturus erat. Et ait Medicus: Multum laboraturus est iste ægrotus, ego sum necessarius. Jam stultus ægrotus dicat Medico: Domine, laboro ex quo venisti: Stulte non laboras de eo, quia veni, sed, quia eras laboraturus, veni. Compendio igitur, fratres, quid multa dicimus? *Verbum consummans brevavit Dominus super terram* (Rom. ix. 28). Bene vivamus, et pro bona vita nostra bona terræ transeuntia non speremus (a) Vilis merces est bonæ vitæ terrena felicitas; non tanti valet quod hic bene vivis, quanti valet quod hic concupiscis; quamvis talia concupiscendo nec bene vivis, si vis mutare vitam, muta concupiscentiam. Servas fidem Deo, et ideo ut in terra sis felix; et hoc tibi est totum. Quare servas fidem Deo? fides tua tanti valet? tanti illam æstimas? sic illam adducis? si aliquid venale habeas in terra, et cum emptore paciscaris, tu charius pretium dicis, ille vilius; tanti valet, inquis, quoniam quod vendis exaggeras; et ille: Non valet tanti, sed tanti; et dat sibi minus pretium, volens vilius emere. Dominus Christus corrigit te. Dicis tu Domino tuo Christo: Domine, servo tibi fidem, et tu da mihi in terra. Stulte, non tanti valet quod vendis; erras, nescis quod habes. Servas fidem, et quæris terram? Plus valet fides tua, quam terra, nescis illam appretiare. Ego novi quanti valeat, qui tibi donavi; tanti valet quantum est tota terra; adde terræ et cælum: plus valet. Et quid est plusquam terra, et cælum? Ille qui et terram fecit, et cælum. Conversi ad Dominum (b).]

SERMO IV.

De Natali Domini.

Sermonem num. 189 Tom. V. Maurini dolent nusquam vidisse in MS. ut loca minus integra, vel male sarta reficerent. Eundem in integritatem suam restitutum exemplari a septem Codicibus, quorum tres sunt antiqua lectionaria, quibus in officii recitatione solenni Monachi utebantur in choro, quos inter præstat Codex num. 106. elegantissime exscriptus manu propria Leonis Ostiensis, qui epocham, et nomen suum apposuit, et Codicem figuris ornavit. Duo alii Codices sunt Breviaria characteribus latinis sæculi XIV. ante ætatem

(a) Vide Serm. 235, n. 1 et mutilam periodum restauratam agnosces.

(b) Inguente prima persecutione Vandalica, sermonem habitum duco post annum 427. Vide Serm. 296 a n. 6 ad 11. Sed ibi de urbis Romæ vastatione, hic Africam ipsam vexatam dicit.

(1) Edit. per alapas, et flagellorum.

(2) Edit. ecce demonstrata est tibi via. Sed dura est, inquis, via; quis per istam illam sequatur?

(3) Edit. addit erubescere: a virtute vir diceris.

(4) Edit. Suburbitanarum, in animadversione autem Suburbitanarum ex Sirmondo.

(5) Edit. stratum eam vobis fecit, stratum, securam, munitam. Christus Dominus noster, qui regnat in sæcula sæculorum. Amen Sicque explicit sermo.

(a) In Epilogum arctissime cum reliquo Sermonem conexum, ejusque perfectent integritatem.

(b) Sermones editi variis post hæc verba *Conversi ad Dominum* subijciunt clausulas; anceps ergo est, qua potius usus fuerit Augustinus, quoties nihil insuper additur. Vide Serm. 67, 100, 141, etc.

Urbani V. nam Psalmos ex editione Romana legunt, non ex Gallicana, quam ille Pontifex Cassinensibus præscripserat. Reliqui duo continent sermones diversorum, sicque etiam inscribuntur. In his vero septem Codicibus una et constans est sermonis lectio, unaque inscriptio, quæ cum Maurina editione concordat. Bibliotheca Medicea Laurentiana monet extare in Cod. 1. Plut. XIV. hunc eundem sermonem integrum, ut in nostris Codicibus.

SANCTIFICAVIT nobis (1) istum diem dies, qui fecit omnem diem, de quo Psalmus (2) cantat (a) *Cantate Domino canticum novum, cantate Domino omnis terra; cantate Domino, et benedicite* (3) *nomen ejus* (Psalm. xov, 1, 2). (4) bene nuntiate de die in diem salutare ejus. Quis est iste dies de die, nisi Filius de Patre, lumen de lumine. Sed dies ille (5) qui genuit diem, qui de Virgine nasceretur hoc die. Dies ergo ille non habet ortum, non habet occasum. Diem dico Patrem Deum. [Non enim esset Jesus dies de die, nisi esset et Pater Lites.] Quid est dies nisi lumen? non oculorum carnalium, non lumen, non lumen commune hominibus (6), et pecoribus, sed lumen quod Angelis lucet, lumen cui videndo corda purgantur. Transit enim ista nox in qua modo vivimus, in qua nobis accenduntur lucernæ Scripturarum, et venit illud, quod in alio Psalmo canitur (b) : *Mane astabo tibi, et contemplabor te* (Id. v, 5). Dies ergo ille Verbum Dei, dies, qui lucet Angelis, dies, qui lucet in illa Patria, unde peregrinamur, vestivit se carne, et natus est de Maria Virgine. Mirabiliter natus est. Quid mirabilius Virginis partu (7)? Conceptit et virgo est? parit et virgo est. Creatus est enim (8) de illa quam creavit, et attulit ei fecunditatem, non corripuit (9) integritatem, Maria unde? ex Adam. Adam unde? de terra (10). Si Adam de terra, et Maria de Adam, ergo et Maria terra. Si (11) Maria terra, agnoscamus quod cantamus : *Veritas de terra orta est*. Quale nobis beneficium præstitit (c), *Veritas de terra orta est? et justitia de cælo prospexit* (Id. lxxxiv, 12). Judæi enim, sicut dicit Apostolus, *ignorantes Dei justitiam, et suam volentes constituere, justitiæ Dei non*

sunt subjecti (Rom. x, 3). Unde potest homo esse justus? a semetipso? Quis pauper sibi dat panem? quis nudus cooperitur, nisi acceperit vestem? [Justitiam non habebamus; peccata hic sola erant.] Unde justitia? quæ justitia sine fide? *Justus enim ex fide vivit* (Id. i, 17). Qui sine fide se dicit justum, mentitur (1). Quomodo non mentitur in quo non est fides? si vult verum dicere convertat se ad veritatem. Sed (2) longe erat. *Veritas de terra orta est*. Dormiebas, venit ad te; stertebas, excitavit te; viam tibi fecit per se, ne perderet te. Ergo (3) quia veritas de terra orta est, Dominus noster Jesus Christus de Virgine natus est; *Justitia de cælo prospexit* (4), ut haberent homines justitiam non suam, sed Dei. Quantam dignationem! Qualis præcessit indignatio! Indignatio quæ præcessit? Mortales eramus, peccatis (5) premebamur, poenas nostras portabamus. Omnis homo, quando nascitur, inchoat a miseria. Noli quærere prophetantem; interroga nascentem, et vide flentem. Cum (6) ergo ista esset in terra magna Dei indignatio, qualis subito facta est dignatio? *Veritas de terra orta est*. Creavit omnia, creatus est inter omnia, fecit diem, venit in diem; erat ante tempora, signavit tempora. Dominus Christus in æternum sine initio apud Patrem (7); [et tamen hodie quære quid est. Natalis est. Cujus? Domini. Habet Natalem? Habet. In principio Verbum, Deus apud Deum, habet natalem? Habet.] Nisi haberet ille humanam generationem, nos non perveniremus ad divinam regenerationem: natus est, ut renasceremur. Nemo dubitet renasci, Christus natus est; generatus est, non regenerandus. Cui enim necessaria erat regeneratio, nisi ejus est damnata generatio? Fiat itaque in cordibus nostris misericordia ejus. Portavit eum Mater in utero, portemus (8) in corde; gravidata est Virgo incarnatione Christi, gravidentur pectora nostra fide Christi; peperit (9) Salvatorem, pariamus laudem. Non simus steriles, animæ nostræ fecundæ sint Deo. Generatio Christi a Patre sine Matre (10); generatio Christi a Matre sine Patre: ambæ generationes mirabiles. Prima generatio æterna, secunda temporalis. [Quando natus est de Patre? Quid est quando? Quæris ibi quando, ibi, ubi non invenies tempus? Noli ibi quærere quando. Illic quære quando: Quando de Matre bene quæris. Quando de Patre non bene quæris; natus est, et non habet tempus;] natus est æternus de æterno, coæternus. Quid miraris? Deus est. Fit consideratio Divinitatis, et perit causa admirationis, [Et quando

(a) Versio Itala habet: *Cantate Domino, benedicite nomen ejus, bene nuntiate diem de die salutare ejus*. Idcirco Maurini opinati sunt hunc Psalmi versum a Mss. ad hanc lectionem restitui posse. At Codices nostri conjecturæ illi stabilientiæ non sufficiunt. Sed annotat Cl. Sabatier in sua veteri versione Bibliorum, semel tantum usum fuisse Augustinum lectione illa, cæteris autem in locis semper scripsisse *de die in diem, vel de die ex die*.

(b) Singularis prorsus hic locus. Licet enim in Psalm. 56, 58, 148, et in Tract. 34 in Joan. legatur: *Mane astabo tibi, et contemplabor*; hic tamen solum additur pronomen *te*.

(c) Diverse interpungitur in editis: præcedit enim interrogatio.

(1) Edit. addit Fratres.

(2) Edit. canit.

(3) Edit. benedici.

(4) Edit. benedicite.

(5) Edit. hunc genuit diem, qui de Virgine natus est hodie.

(6) Edit. cum pro et.

(7) Edit. concepit.

(8) Edit. de ea.

(9) Edit. addit ejus.

(10) Edit. legitur: Si Maria de Adam, et Adam de terra, ergo, etc.

(11) Edit. si autem.

(1) Edit. ait sine interrogatione quoniam mentitur.

(2) Edit. Longe enim veritas est. Dormiebas, venit ad te, gravi opprimebaris somno, excitavit te.

(3) Edit. Ergo veritas de terra orta est, quia Christus de Virgine natus, etc.

(4) Edit. ut per justitiam homines resipiscerent qui per injustitiam desipuérunt. Mortales, etc.

(5) Edit. opprimebamur.

(6) Edit. hæc esset.

(7) Hæc omnia desunt in editione pro quibus hoc solum legitur: habet et natalem in principio Verbum, qui nati, etc.

(8) Edit. et nos in corde.

(9) Edit. addit Virgo

(10) In editione pro verbis Generatio Christi habetur, etc.

dicimus, natus est de Virgine; magna res! miraris? Deus est; noli mirari:] transeat admiratio, (1), accedat laudatio. Fides adsit; crede (2) quia factum est. [Si non credideris illud factum est, tu remanes infidelis. Dignatus est homo fieri, quid quæris amplius?] Parumne pro te humiliatus est Deus? Qui Deus erat, homo factus est; angustum erat diversorium, involutus pannis in præsepe positus (3): audistis cum Evangelium legeretur. Quis non (4) miretur. Ille, qui mundum (5) implebat, in diversorio locum non (6) inveniebat; in præsepe positus (7) cibaria nostra factus est. Accedant ad præsepe duo animalia, duo populi (8): agnovit enim hos possessorem suum, et asinus præsepe Domini sui. Attende ad præsepium; noli erubescere (9) esse jumentum Domini. Christum portabis, non errabis (10); ambulans per viam, [sedet supra te via. Meministis asellum illum adductum ad Dominum? Nemo erubescat, nos simus.] Sedeat supra nos Dominus, et quo vult nos (11) vocet. Jumentum ipsius (12) sumus, ad Jerusalem (13) imus. Ipso (14) sedente non (15) premimur, sed elevamur; ipso ducente non (16) erramus, ad illum imus, per illum imus, non perimus.

SERMO V.

Habitus Carthagine ad (a) Mensam B. Cypriani sexto Idus Septembris de eo, quod Apostolus ad Galatas dicit: Fratres, si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales, etc.

Non adhuc vulgati sequentes sermones classem alteram constituentes nunc primum lucem aspiciunt; habituri, ut opinor, vindices quotquot in Augustini lectione tantisper versati fuerint. Primum hunc exscripsi ex cod. 17, de quo supra, eundemque signavi titulum quem in cod. præfert. In bibliothecis editis non reperi, eumque si adamaveris inserere sermonibus Editionis Maurinæ, præpones serm. 164. Ex hoc fonte hausisse Florum sententias ad priores versiculos capit. 6. epistolæ ad Galatas explanandos ipsius commentarium legentibus patet. Maurini sermonem hunc ignorantes ex laudato serm. 164 eandem transtulisse Florum censuerunt; sed ibi de proprio et alieno onere ferendo tantum agitur, hic autem sex priores versiculi exponuntur, et Flori commentarium ab hac expositione non abhorret.

I. RECOLITE commemorantem Epistolæ apostolicæ

(a) Quæ fuerit Carthagine B. Cypriani mensa videsis in serm. 310. n. 2.

lectionem: *Fratres, inquit, si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, intendens te ipsum, ne et tu tenteris. Alter alterius onera portate, et sic adimplebitis Legem Christi. Qui enim putat se esse aliquid, cum nihil sit, se ipsum seducit. Opus autem suum probet unusquisque, et tunc in semetipso tantum habebit gloriam, et non in altero. Communicet autem qui catechizatur verbum ei, qui se catechizat in omnibus bonis. Nolite errare, Deus non subsannatur; quod enim seminavit homo, hoc et metet; quia qui seminaverit in carne, ex carne metet corruptionem; qui autem seminaverit in spiritu, de spiritu metet et vitam æternam. Bonum autem facientes non infirmemur; tempore enim suo metemus insatigabiles. Itaque dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei (Galat. vi, 1, et seqq. juxta Italiam versionem). Huc usque recitatum est de Epistola Pauli: huc usque vobis tanquam lector fui. Sed, fratres mei, si intellectus est lector, cui rei necessarius est disputator? Ecce audivimus, intelleximus, faciamus et vivamus. Et quid opus est vestram onerare memoriam? tenete ista et inde cogitate. An forte movet aliquem vestrum quomodo intelligendum sit quod ait: *Invicem onera vestra portate*, et paulo post ait: *Unusquisque proprium onus portabit*? Dicitis enim in cordibus vestris qui tamen hoc advertistis: Quomodo invicem onera nostra portamus, si unusquisque proprium onus portabit (b)? si invicem onera nostra portamus? Fateor, quæstio est. Pulsate, et aperietur vobis: pulsate intendendo, pulsate studendo, pulsate etiam pro nobis, ut aliquid dignum vobis dicamus, orando: ita pulsantes adjuvatis nos, et cito ista quæstio soluta erit. Utinam quam cito solvetur, tam efficaciter quisque quod intellexerit operetur? In pondere infirmitatis *Invicem onera nostra portamus*: in ratione pietatis unusquisque proprium onus portabit. Quid est quod dixi? Omnes homines quid sumus nisi homines, ac per hoc infirmi, et qui omnino sine peccato non sumus? In hoc enim *Invicem onera nostra portamus*. Si enim tedium pagus fueris ad peccatum fratris tui, et ille ad tuum, negligitis invicem, et facitis vere grande peccatum. Si autem quod ille non potest toleras tu, et quod tu non potest toleret ille, invicem onera vestra portatis, et quia invicem onera vestra portatis, impletis legem sacratissimam charitatis. Ipsa est enim Lex Christi, lex charitatis est Lex Christi. Ideo venit quia nos amavit, et non erat quod amaret, sed amando amabiles fecit. Audistis quid sit, *Invicem onera vestra portate, et sic adimplebitis Legem Christi*. Quid est ergo *Unusquisque proprium onus portabit*? Unusquisque pro peccato suo rationem reddet; de peccato alieno nemo redditurus est rationem. Habet quisque causam suam; Deo redditurus est rationem suam. Sed et ipsi Præpositi, qui rationem reddunt de regibus Christi, de peccato suo rationem reddunt, si*

(1) Edit. ascendat.

(2) Edit. quod pro quia.

(3) Edit. positus est.

(4) Edit. admiretur.

(5) Edit. implet.

(6) Edit. invenit.

(7) Edit. cibus noster.

(8) Edit. cognovit.

(9) Edit. Dei esse jumentum

(10) Edit. ambulans per viam, sedet super te.

(11) Edit. dirigat pro vocet.

(12) Edit. simus.

(13) Edit. eamus.

(14) Edit. insipiente.

(15) Edit. opprimemur.

(16) Edit. errabimus, per ipsum ad ipsum eamus. ut cum nato hodie puero in perpetuum gaudeamus.

(b) Fortasse abundat in Codice hæc altera interrogatio.

neglexerint de gregibus Christi. Ergo, fratres, Si *præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui spirituales estis, quicumque estis qui spirituales estis, instruite huiusmodi in spiritu lenitatis*. Et si clamas, intus ama; hortaris, blandiris, corripis, sarvis; dilige et quidquid vis fac. Non enim pater odit filium; et tamen pater, si opus est, verberat filium, incutit dolorem ut tueatur salutem. Hoc est ergo *In spiritu lenitatis*: si enim *Præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto* et dixeris: Non ad me pertinet; et dixeris tibi: Quare ad te non pertinet? et responderis mihi: *Quia unusquisque proprium onus portabit*: respondebo tibi: Certe libenter audistis, et intellexistis: *Invicem onera vestra portate*. Ergo si *præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto*, tu qui spiritualis es, instrue huiusmodi in spiritu lenitatis. De peccato quidem suo ipse redditurus est rationem, quia *Unusquisque proprium onus portabit*: sed tu vulnus illius si neglexeris, de peccato negligentiae tuae malam redditurus es rationem: ac per hoc si invicem onera vestra non portaveritis, malam rationem habebitis in eo quod *Unusquisque proprium onus portabit*. Facite illud ut invicem onera vestra portetis, et parcat vobis Deus quod unusquisque proprium onus portabit. Si enim portabis onus alterius, quando *præoccupatur in aliquo delicto*, ut in spiritu lenitatis instruas eum, venies ad eum locum ubi audisti: *Unusquisque proprium onus portabit*: et bona conscientia dicis Deo: *Dimitte nobis debita nostra*. Ergo, fratres, mementote Si *præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto*, non transeantes accipias, homo: potuit enim dicere: Si *præoccupatus fuerit quispiam, si præoccupatus fuerit quicumque*. Non hoc dixit, sed dixit, homo. Valde autem difficile est, ut non in aliquo delicto *præoccupetur homo*; quia quid est homo? Sed spirituales isti, quos admonuit, ut in lenitate instruant eum hominem, qui delicto fuerit *præoccupatus*, forte dicebant in cordibus suis: Portemus onera eorum qui *præoccupantur delictis*, quia nos non habemus quid in nobis ipsi portare possint. Audi, quia non debes esse securus, sequentia verba: *Vide, intendens te ipsum, ne et tu tenteris*. Ne superbirent spirituales, ne se extollerent; quamquam si sunt spirituales non se extollent; timeo ne propterea se extollant, quia carnales sunt; tamen attendat et spiritualis, ne et ipse tentetur. Numquid enim quia spiritualis est, homo non est? numquid quia spiritualis est, non portat corruptibile corpus quod aggravat animam (Sap. ix, 15)? Numquid quia spiritualis est, finivit hanc vitam, quæ *Tota tentatio est super terram* (Job, vii, 1, juxta Italiam)? Ergo bene illi dictum est, omnino bene: *Intendens te ipsum, ne et tu tenteris*. Et cum admonuisset illos, id est, spirituales, intulit continuo generalem illam sententiam: *Alter alterius onera portate, et sic adimplebitis Legem Christi*. Quid est alter alterius? Carnalis portet onus alterius carnalis; Spiritualis portet alterius spiritualis: *Invicem onera vestra portate*; peccata vestra invicem nolite negligere: apud quos fiducia est

vobis, arguite; apud quos arguendi fiducia non fuerit, admonete (2 Cor. vii, 4); et si hoc necesse est, ne quisquam peccet, orate, rogate. An forte humiliavi vos, quia dixi, rogate? Apostolum audite: *Præcipientes autem, inquit, et rogamus, ne in vacuum gratiam Dei suscipia is* (Id. vi, 1, ex Italia). Medicus si vires invenerit in agrote, corripit; si autem vires non invenerit, et timet ne sub amaritudine correctionis forte deficiat, supplicat, rogat ut audiat, faciat, et vivat. Constat ergo propter hoc dixisse Apostolum, *Invicem onera vestra portate*; quia spiritualement admonuerat, et dixerat: *Intendens te ipsum, ne et tu tenteris*; ne tantum sibi arrogaret iste spiritualis, ut putaret se non habere onus, quod debeat ab altero supportari. Audi ipsum rursus propter typhum, propter tumorem, propter inflationem, audi ipsum iterum: *Qui enim putat se esse aliquid, cum nihil sit, se ipsum seducit*. Non potuit dici melius, *Se ipsum seducit*. Non in omnibus diabolus est accendendus; aliquando enim ipse homo diabolus suus est. Cur enim cavendus est diabolus? Nempe ideo ne te seducat. Nonne ergo tu ipse es diabolus tuus, quando te ipsum seducis? Quid deinde? *Opus autem suum probet unusquisque, et tunc in semetipso tantum habebit gloriam, et non in altero*. Quando facis aliquid boni, si propterea tibi placet, quia laudat te alter; si autem alter te hinc non laudaret, in faciendo opere bono deficeres destitutus vocibus laudatoris: in altero habes gloriam, non in te ipso. Si laudat, facis; si forte bonum opus tuum displicuerit homini stulto, non facis. Nonne vides homines res suas effundentes histrionibus, et nihil pauperi porrigentes, quam multorum ore laudantur? Numquid ideo bonum est quod faciunt quia laudantur? Expergiscere tandem: *Laudatur peccator in desideriis animæ suæ*. Omnes acclamastis, quia Scripturam sanctam, unde testimonium commemoramus, nostis. Audiant et qui nesciunt. Scriptura sancta dixit, Scriptura sancta prædixit, quoniam *Laudatur peccator in desideriis animæ suæ, et qui inique gerit, benedicitur* (Psal. ix, 24). Modo jam si laudatur peccator in desideriis animæ suæ, et qui inique gerit benedicitur, quære laudatores. Dilanient te desideria mala? fac iniquitates quotidie ad explenda desideria tua, et quære laudatores. Mihi crede, non invenis, nisi adulatores, aut seductores. Quomodo seductores, quomodo adulatores? Debeo verborum meorum reddere rationem. Adulatores sunt qui sciunt te male facere, et tamen laudant; qui vero ideo te laudant malum facientem, quia bonum putant esse quod facis, non sunt adulatores, quia ex animo laudant, sed sunt seductores, quia ad illa mala facienda te suarum laudum frequentatione seducunt, et respirare non sinunt: is enim in auras inanes, putas bonum esse quod facis: præcipitas bona tua; exinanis domum tuam; nudos relinquis filios tuos: laudes illæ insanum fecerunt; curris, manus moves, favores accipis, ad os ponis, fundis domum, et colligis ventum. Quomodo, inquis, sunt isti seductores mei qui me ex animo laudant? Ideo sunt seductores tui, quia

prius errando fuerunt et sui. Itane vero scales ad te ponere laborabit, ut non te seducat, qui se ipsum seducit? Ergo *Laudatur peccator in desideriis animæ suæ, et qui iniqua gerit, benedicitur*. Cave talem laudatorem, vita huiusmodi benedictorem. Imo tu bonum fac. Sed inquires, displicebo tali illi, si fecero: et displice illi, et place Deo. Si enim illi displicueris et Deo placueris, in te ipso habebis gloriam, et non in altero. Sed detrahunt mali bonis, et amatores huius sæculi maledicunt contemptoribus sæculi, dicunt opprobria, quærunt quid reprehendant; mox ut aliquid mali dictum fuerit, continuo credunt, si aliquid boni dictum fuerit, credere nolunt, et turbatur cor tuum, ut deficias in bono, faciendo, quia non est inventus laudator, vel adulator, vel deceptor. Et non tibi sufficit testimonium conscientiae tuæ? in theatro pectoris tui, sub oculis Dei quare turbaris: obsecro te, quare turbaris? Quia multa dicuntur de me mala. Hoc dicis? non turbaberis in navi cordis tui, nisi Christus dormiret (a). Audisti eum Evangelium legeretur: *Irruit magna tempestas, et navis turbabatur, et operiebatur fluctibus*; quare? quia Christus dormiebat (Matth. viii, 24). Quando dormit Christus in corde tuo, nisi quando oblivisceris fidem tuam? Fides Christi in corde tuo tanquam in navi Christus est. Audis opprobria, fatigaris, turbaris: dormit Christus. Excita Christum, excita fidem tuam. Habes quid facias vel turbatus: excita fidem tuam, evigilet Christus, et loquatur tibi: turbant te opprobria? quare non ego prior audivi pro te? Hoc tibi dicit Christus, sic te alloquitur ades tua. Audi illam, et vide quia si te alloquitur an forte oblitus es, quia *Pro nobis passus est Christus* (1 Petr. ii, 21)? et antequam pro nobis tanta mala pateretur, audivit opprobria? Dæmonia ejiciebat, et dicebatur ei: *Dæmontum habes* (Joan. viii, 48). De illo per Prophetam dictum est: *Opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me* (Psal. lxxviii, 42). Excita ergo Christum, et dicet tibi in corde tuo: *Cum vobis detraxerint homines et dixerint omne malum adversum vos propter me, gaudete et exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis* (Matth. v, 11, ex Itala). [Credere quod dictum est, et sit in corde tuo tranquillitas magna.] Si ergo *Putat se esse aliquid homo, cum sit nihil, se ipsum seducit*; opus autem suum probet unusquisque, et tunc in semetipso gloriam habebit, et non in altero. Sive laudet, sive reprehendat, tu in temetipso habes gloriam, quia gloria tua Deus tuus est in conscientia tua, et eris similis virginibus sapientibus, quæ tulerunt oleum secum in vasis, ut non in altero haberent gloriam, sed in se ipsis (Matth. xxv, 8). Nam illæ, quæ non tulerunt oleum secum, mendicaverunt ab ipsis, et extinctæ sunt lampades earum et dixerunt: *Date nobis de oleo vestro*. Quid est, *Date nobis de oleo vestro* (b) nisi, laudate opera nostra, quia non nobis

sufficit conscientia nostra? Quod obscurum videbatur in apostolica lectione, sicut Dominus donavit, exposui. Cætera plana sunt, non quærunt expositionem, sed factorem. Ut autem quod audivimus facimus, ipsum rogemus, sine cuius adiutorio facere nihil boni poterimus, quoniam ipse dixit suis Discipulis: *Sine me nihil potestis facere* (Joan. xv, 15). Conversi ad Dominum, etc.

(a) Et post Sermonem.

Quia plebs postulavit ut ante diem Natalis beati Cypriani non proficisceretur, adjecit: Vere dice Charitati Vestræ, quia nostrum desiderium, et querelas etiam per litteras ferre non possumus; sed quia hoc, quod petitis, jam jussit et sanctus Senex, sic concludo sermonem: Natalis beati Cypriani jam propinquat, propter eam solemnitatem in me retinendo violenti esse voluistis; ergo qui verbo studeamus, bonum est ut etiam corpore jejunemus.

SERMO VI.

(b) De pluribus Martyribus.

Ex Cod. n. 12, cui titulus Sermones Augustini et aliorum, prodit hic Sermo Augustini quidem nomine insignitus, et genuinis ejusdem sæculis permixtus. In bibliothecis editis, quas adire licuit, nulla occurrit sermonis istius memoria. In Maurina editione collocabis post sermonem 326. Exordium, et sententia in eo posita iterantur serm. 286, et fere eiusdem verbis. Vide etiam serm. 328, n. 2, post medium.

MARTYRUM nomen græcum est, latine testes dicun-

(a) Huiusmodi additiones frequentes sunt in sermonibus editis. Prima autem verba sunt alicujus notarii, vel exceptoris. Porro ex hoc loco confirmatur, quod Possidius in Augustini vita testatus est, sæpe Episcopos, et populum, apud quos S. Doctor diversabatur, non solum fuisse deprecatos, sed eum insuper ad sermocinandum adegisse quod eximium argumentum est probatissimæ scientiæ, florentisque famæ illius inclyti.

(b) Licet sermonis inscriptio sit indiscriminatim de Pluribus Martyribus, certos tamen hic laudari Martyres constat ex actorum lectione, quæ præcessisse dicitur his verbis: « Quando sanctorum passio legebatur. » Arbitror autem hic locutum fuisse Augustinum de Martyribus Carthaginensibus, quorum meminit in Breviculo Collationis diei tertiæ c. 17 ubi hæc leguntur: « Confitebantur in passionibus suis se collectam, et Dominicum egisse, » Eos XLVIII. fuisse narrat Optatus Milevitanus, Balutius, et Ruinartus, et martyrium subisse pridie Idus Februarii an. 304. Et revera collectæ hic exprobrantur a iudice veluti unica reatus causa, easque Martyres cum gratiarum actione se peregissee fatentur. Vix autem credibile est nullum sermonem habuisse Augustinum de his Martyribus tota Africa celebratissimis. cum Carthaginense Calendarium recensent quinque distinctas istorum solemnitates, quibus deinceps et sexta accessit postquam Justinianus Imperator in suis ædibus templum extruxit inclytæ Virginis Primæ, ut refert Procopius (de ædific. a Justiniano, extruct. 6), quam inclytam Baronius ex his Martyribus unam fuisse tenet. In editis autem huc usque collectionibus desiderabatur aliquis sermo de his Martyribus, quem duo Codices Casanenses 12 et 17 servabant, Carthagine fortassis habitum, ubi celebris eorum memoria compulsi Augustinum, ut peculiari coercionem moneret fideles, ne in ebrietates, et comessationes diffunderent nimia gestientes lætitia. Sic enim dicendi finem fecit: « Celebremus Martyrum dies, honorando Mariæ tyrum passionem, non amando potiones; » quod etiam fere similibus verbis in solemnitatibus Divi Cypriani Carthagine monuit, et in festivitate viginti Martyrum Hypone Regio celeberrima. Porro ubi res ista se habeat, falsitatis arguendus erit Collector Donatista apud Orlatum.

(a) Ad cognoscendam liturgiam Carthaginensem vide eo die lectum fuisse de capite 6. Epistolæ ad Galat., et de cap. 8. Evang. Matth.

(b) Hunc eundem Matthæi locum sæpe de inani gloria interpretatus est S. Doctor. Vid. enarr. in Psal. 140. n. 15.

tur : si ergo testes sunt , pro testimonii sui veritate tanta perpassi sunt. Serviebat veritas Deo , mentiebatur iniquitas sibi. Sic enim scriptum est ; corpus Christi loquitur in Psalmo , quod est Ecclesia *Et surrexerunt mihi testes iniqui , et mentita est iniquitas sibi* (*Psalm. xxvi, 12*). Testes et testes ; testes iniqui , et testes justi ; testes diaboli , et testes Christi. Utriusque testis genus vidimus , expectavimus , audivimus cum beatorum Martyrum , quorum dies solemnitatis agitur , passio legebatur. Interrogati , responderunt collecta se egisse , quia Christiani essent. Hoc est testimonium veritatis. Iudex dicebat : Quoniam de scelere confessi estis. Hoc est testimonium iniquitatis. Prædicabatur Deus , et vocabatur scelus. In prædicatione Dei obediebat veritas Deo ; in appellatione sceleris mentiebatur iniquitas sibi. In ipsos enim quod dicebat , revertebatur , et falsum scelus vero scelere damnabatur. Non faciebant scelus Martyres nostri ; non faciebant scelus Christi Martyres congregando se in collecta ad laudandum Deum , ad audiendam veritatem , ad sperandum Regnum Cœlorum , et contemnendum præsens nequissimum sæculum. Non faciebant isti scelus. Hæc pietas vocatur. Hujus rei nomen religio est. Hujus rei nomen devotio est. Hujus rei nomen verum testimonium est. Quod ergo scelus faciebant qui de pietate confessos insuper occidebant ? Illum et illum , ait iudex iniquitatis , testis falsitatis , illum et illum et illum gladio animadverti placet. Ecce scelus. Audi et vocem pietatis : Deo gratias ; dixit testimonium primus (a). Primus clausit testimonium victoria perpetua. Credo quod advertit Charitas Vestra , quando Sanctorum passio legebatur , qui primus confessus est ; primus vocabatur ante novissimum ; victoria in fine perpetua. O victoria sine labe ! o finis sine fine ! Quid est enim victoria perpetua , nisi victoria sine fine ? Hoc est vincere carnis illecebras , vincere perversi iudicis minas , vincere corporis dolorem , vincere vitæ amorem. Dicam si potuero , Domino adjuvante , fratres mei , quod sentio : in sanctis Martyribus amor vitæ amore victus est vitæ. Qui acclamastis , intellexistis , sed propter eos qui non intellexerunt , patimini me qui intellexistis ,

et Balutium (tom. 1. Miscell. p. 14 edit. 1761.), qui in suis additamentis refert , Martyres sanctos famis atrocitate adhuc in custodia detentos occubuisse ; siquidem iudex nonnullos saltem eorum gladio hic jubet animadverti. Baronius , et Ruinartus jam additamenta illa rejecerant Mensurii , et Cæciliani historiam improbant ; non igitur abs re si auctor Donatista in uno falsus , etiam in cæteris falsus extiterit. Denique Codices Colbertinus , Compendiensis , et Pratellensis quibus Ruinartus usus est , et additamentis illis destituuntur , at in actorum titulo inscribunt sanctos illos Martyres diebus locisque diversis sanguinem suum fudisse. Ex quo titulo etiam illud cognoscere datur , cur discretis anni diebus Sanctorum illorum memoria sigillatim ageretur Carthagine. Cassinensibus ergo codicibus acceptam referamus veridicam martyrii historiam , quæ et illorum codicum fidem astruit.

(a) Aliquid hic positum per figuram , quam rethores notationem nominis dicunt , verba illa vincere , et victoria toties iterata forsitan evincunt. In sermone enim 325 de Fidentio et Victoria per eandem figuram dixit S. Doctor : Initium a Fide , finis ad Victoriam. » Certum est autem unam ex his Martyribus Carthaginensibus nominari Victoriam , cui nisi mea me fallat opinio , animum hoc loco intendit Augustinus.

paulisper aperire quod dixi. Hoc dixi : in sanctis Martyribus amor vitæ amore victus est vitæ. Amando vitam contempserunt vitam. Quis amando argentum contemnit argentum ? Quis amando aurum contemnit aurum ? Quis amando prædia contemnit prædia ? Nemo contemnit quod amat. Invenimus Martyres , qui amaverunt vitam , et contempserunt vitam. Non pervenirent ad illam , ei non calcarent illam. Noverant quod agebant , qui erogando acquirebant. Ne putetis eos , charissimi , consilium perdidisse , quando vitam amabant , et vitam contemnebant ; non consilium perdiderunt. Semina spargebant , et messem quærebant. Video agricolæ consilium , et cognosco in Martyribus sapientiam. Agricola amando triticum spargit triticum (a). Qui nescis quid faciat seminator , forte corripies illum , et dicis : Quid agis insane ? quod tanto cum labore collegisti , profers , spargis , ab oculis tuis auferis , in terram projicis , insuper obruis ? Respondet tibi : Amo triticum , ideo projicio triticum ; si non amarem , non projicerem ; crescat volo , non pereat. Ecce quod fecerunt Martyres nostri incomparabiliter sapientiores agricolis. Pauca enim grana spargunt seminatores , et colligunt multa messorum. Sed et quod spargunt , et quod colligunt habet finem. Quod spargitur non est multum , multum est quod colligitur , tamen utrumque finitur. Et nolebatis ut Martyres nostri spargerent vitam quandoque mortem finiendam , ut acciperent vitam , quæ non habet mortem ? Boni fœneratores , boni seminatores , qui multiplicat Deus est. Ipse multiplicat et in agro fruges ; ipse quidquid de terra gignitur nutrit. Grana multiplicare Deus potest , Martyres suos servare non potest ? Ecce dico vobis , audite quod audierant. Audistis et vos modo cum Evangelium legebatur ; quid eis promissum sit , accepistis : (b) *Tradent , inquit , vos in conciliis , et in synagogis suis ; flagellabunt vos , et occubis vobis ; dico autem vobis : Capillus de capite vestro non peribit , et in vestra patientia possidebitis animas vestras* (*Matth. x, 19 ; et Luc. xxi, 18, 19*). Possidebitis , et non perditis (c). Nemo enim ibi persequitur inimicus ; nemo moritur amicus. Ibi eritis ubi perpetuus dies non habet hesternum præcedentem , nec crastinum consequentem. Ibi eritis boni fœneratores , quo vos diabolus sequi non potest. Ferte ad tempus ; gaudete in æternum. Dura sunt quæ toleratis , sed magnum fructum habet quod seminatis. Legite quid de vobis , cum seminaretis , dictum est : *Euntes ibant et flebant mittentes semina sua* (*Psalm. cxxv, 6, 7*). Quo fructu ? quo fine ? qua consolatione. *Venientes autem venient in exultatione por-*

(a) Eandem hanc similitudinem reperies serm. 331. n. 1.

(b) Duo Scripturæ testimonia hoc loco permixta sunt , quævis de Evangelio eo die in liturgia posito se dicere permitteat Augustinus. Scilicet hoc illud est , quod cum Cl. Sabatier (præfat. ad vers. Antiq. Biblior.) annotavi in primo sermone SS. Patres non semper recte Scripturæ textus ex libris , sed quandoque solum retinuisse verborum sensum , quandoque compendium exhibuisse , quandoque prout suggerebat memoria protulisse , quandoque etiam textus similes confudisse , quod factum hic vides.

(c) Hanc sententiam sexcentis in locis iterantur reperies , præsertim in sermonibus de Martyribus.

lantes manipulos suos. De manipulis istis coronæ fiunt. Celebremus ergo Martyrum dies honorando Martyrum passiones, non amando potiones. Conversi ad Dominum, etc.

SERMO VII.

De Sancto Joanne Baptista.

Extat hic Sermo in quatuor codicibus MS. Cassinensibus, in Cod. videlicet n. 12, et in tribus lectionariis sæculi XII. constanter Augustino nuncupatus. In bibliotheca vero Leopoldina Blandinii tribuitur auctori anonymo. Sermonis exordium exscripsi ex cod. 12, brevium enim legitur in Leopoldina, et lectionariis forsitan ex eo, quod alienum tantisper visum fuerit ab hac festivitate. At clausulam a lectionariis positam retinui, ne mutilus prodiret sermo; Codex enim 12. clausulæ loco subdit quæstionem de verbo et voce, quæ et lacunis intercepta, et insoluta omnino ab in-curioso librario relicta fuit. Cæterum hujusmodi immutationum in lectionariis frequentium exempla passim afferunt Editores Maurini, qui in serm. 41. de verbis Isaïæ. c. 53. hæc scite annotant: « Nam qui in Ecclesia legendi essent Augustini tractatus, necessario plerumque decurtabantur, iisque exordium aptabatur, et idonea conclusio. » Possidii Indiculus plures enumerat (c. 8. 9. 10.) de hac festivitate sermones, quos inter accensendos esse hunc, et sequentem confirmant jam edita Maurinis Tom. V. n. 288, 293. et seqq.; nam cum iis sæpe coherent horum sermonum verba, et sententiæ. In illa autem editione hunc inseres post Serm. 293, eritque VIII. de Nativitate S. Joannis Baptistæ.

QUONIAM (a). Voluit Dominus hodierno die reddere Charitati Vestræ vocem et præsentiam nostram, et hoc fecit ipse non secundum dispositionem nostram, sed secundum voluntatem suam, agimus ei gratias vobiscum, et reddimus vobis sermonis obsequium, quod est ministerium nostrum, in quo nos servire vobis et oportet, et decet. Vestrum est autem, charissimi, dispensationem qualemcumque servorum Dei accipere cum charitate et illi gratias agere nobiscum (b), qui nobis donavit hunc diem simul agere vobiscum. Unde ergo loquimur hodie, nisi de illo cujus natalis est hodie? Joannes ergo sanctus natus de sterili, Præcursor Domini nati de Virgine, factus est Domini aut saluator, ex utero annuntiator. Huic Joanni mater sterilis, quæ parere non noverat, Salvatoris autem mater virgo unde pareret non habebat. genuit sterili præconem, virgo peperit judicem. Sed multos præcones Dominus ipse Jesus Christus ex utero virginis venturus ad homines præmiserat ante se. Omnes Prophetæ ab ipse præmissi sunt, sed ipse in illis loquebatur; qui venit post illos erat

ante illos. Cum ergo multos præcones ante se miserit Dominus, quid tantum iste meruit? quid tantæ excellentiæ amplius habuit, cujus natalis hodie commendatur? Nam neque hoc sine signo cujusdam magnitudinis est ut non lateat dies natalis ejus, sicut non latet dies natalis Domini ejus. Alii Prophetæ quando nati fuerint ignoramus, de Joanne nescire non licuit quando natus sit. Etiam hinc magnum ipsius meritum apparuit, quia cæteri prænuntiaverunt Dominum, et videre desideraverunt, et non viderunt, et si viderunt in spiritu, futurum viderunt; præsentem autem non hic fuerunt ut viderent. Dicit autem ipse Dominus de illis ad Discipulos suos, quia *Multi prophetæ, et justi voluerunt videre quæ videtis, et non viderunt, et audire quæ auditis, et non audierunt (Matth. xiii, 27)*. Numquid non ipse illos mittebat? Sed erat in omnibus desiderium, si fieri posset, videre hic in carne Christum. Sed quia præcesserunt moriendo, sicut præcesserant nascendo, non hic eos Christus invenit, sed tamen eos in æternam vitam Christus redemit. Et ut noveritis quale circa omnes desiderium erat videre hic Christum, recordamini senem illum Simeonem, cui non pro parvo bono nuntiavit Spiritus Dei, quod non esset exiturus de hoc sæculo, nisi vidisset Christum. Natus est Christus; cognovit illum infantem in manibus matris, accepit, tenuit in manibus, cujus Divinitate ipse portabatur; et tenens in manibus infantem Verbum, benedixit Deum dicens: *Nunc dimittis, Domine, servum tuum in pace, quoniam viderunt oculi mei salutare tuum (Luc. ii, 29)*. Prophetæ ergo alii non hic viderunt Christum, Simeon infantem vidit; Joannes conceptum agnovit, et salutavit: Joannes annuntiavit et vidit, digito demonstravit, et dixit: *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi (Joan. i, 29)*. Excellentior ergo iste omnibus cæteris. Audi de illo testimonium Domini, ubi se illi prætulit, neminem alium. Valde magnus erat cui qui se præferretur, præter Christum, non erat. Proinde ipse Dominus ita dicit: *In natis mulierum nemo exurrexit major Joanne Baptista (Matth. xi, 11)*. Et ut se illi præponeret, sæculus adjunxit: *Qui autem minor est in regno cælorum major illo est*. Se dixit minorem, et majorem; minorem nascendo, majorem dominando; minorem ætate, majorem vero majestate. Post Joannem natus est Dominus. Sed in carne, sed de Virgine, ante illum autem *In principio erat verbum*. Magna res post Joannem Christus, et tamen Joannes per Christum: *Omnia enim per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil (Joan. i, 1)*. Quare ergo venit Joannes? Ostendere viam humilitatis, ut præsumptio hominis minueretur, gloria Dei augeretur. Venit ergo Joannes magnus commendans magnum; venit Joannes mensura hominis. Quid est mensura hominis? Plusquam Joannes nullus homo esse poterat: quidquid Joanne plus erat, jam plusquam homo erat. Si enim mensura magnitudinis humane fuerat, terminata in Joanne, non inveniebas jam hominem majorem, et tamen invenisti majorem, confitere Deum, quem profecto homine potuisti invenire majorem.

(a) In Leopoldina et lectionariis exordium sic se habet: « Solemnis dies hodie, fratres charissimi, de Nativitate S. Joannis Baptistæ, et præcursoris Domini illuxit. Quid, inquam, et primum admirer o charissimi, nativitatem Salvatoris, an Præcursoris? Huic Joanni mater sterilis, quæ parere non noverat, etc. »
(b) Fortasse hæc verba indicant se loqui ex tempore, et extra suam Ecclesiam: nimis enim officiose diceret, si suos alloqueretur.

Joannes homo, et Christus homo; sed Joannes solum homo, Christus Deus et homo. Secundum quod Deus est, ipse fecit Joannem; secundum quod homo, natus est post Joannem. Sed tamen ille præcursor Domini sui Dei et hominis quantum se humiliat videte: quo nemo exurrexit major inter natos mulierum interrogatur, utrum ipse esset Christus? Tam magnus erat, ut possint falli homines: dubitatum est de illo, utrum ipse esset Christus, et ita dubitatum est ut interrogaretur. Jam si esset filius superbie, non doctor humilitatis, apponeret se hominibus errantibus, et non ageret ut id putarent, sed jam quod putabant, acciperet. Forte nimium illi erat velle persuadere hominibus, quod ipse esset Christus? Si conaretur persuadere, ei non crederetur: remansisset abjectus et dejectus, et inter homines contemptus, et apud Deum damnatus. Sed non illi opus erat persuadere hominibus, jam videbat eos hoc putare: acciperet errorem illorum, et augetet honorem suum. Sed absit hoc a fideli amico Sponsi, ut se pro illo ab sponsa diligi vellet. Confessus est se non esse quod non erat, ne perderet quod erat. Non enim erat ille Joannes sponsus; nam cum interrogaretur, ait: *Qui habet sponsam, sponsus est: amicus autem sponsi stat, et audit eum, et gaudio gaudet propter vocem sponsi. Ego quidem baptizo vos in aqua in penitentiam: qui autem venit post me, major me est* (Joan. iii, 29). Quantum major? *Cujus non sum dignus corrigiam calceamenti solvere.* Videte quantum minor esset, si dignus esset; quantum se humiliaret, si hoc diceret: Major me ille, cujus ego dignus sum corrigiam calceamenti solvere; dignum enim se curvare ad pedes ejus dixerat. Nunc autem quam multum commendavit humilitatem, quando et ipsis pedibus, imo calceamenti ejus indignum se dixit! Venit ergo Joannes docere superbos humilitatem, annuntiare viam penitentiae. Venit vox ante Verbum. Quomodo vox ante Verbum? De Christo enim dicitur: *In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum; hoc erat in principio apud Deum* (Id. i, 1). Sed ut veniret ad nos, Verbum caro factum est, ut habitaret in nobis. Ergo quia Christum Verbum audivimus, quia vox Joannes est audiamus. Nam dum diceretur illi: *Tu quis es?* respondit: *Ego sum vox clamantis in eremo: parate viam Domino, rectas facite semitas ejus.* Audiamus Joannem clamantem, et paremus viam Domino, veniat ad nos Verbum (a), quo-

niam *Omnis caro sænum, et claritas hominum, ut flos sæni. Fœnum aruit, flos decidit; Verbum autem Domini manet in æternum* (Isai xl, 7, 8).

SERMO VIII.

De Sancto Joanne Baptista.

Appellationem hanc, Fratres charissimi, initio sermonis positam Maurini Editores annotarunt (serm. 243. Append. T. 3.) in spuris Sermonibus solemnem, et consuetam esse. At cum hic manifeste sese prodatur Augustinus, dicere præoptarem exordium in lectionariis n. 115 et 123, a quibus exscripsi immutatum fuisse ea ipsa ex causa, quam a Maurinis Patribus in præcedenti mutuam sumpsit. Quod si ibi sorte datum, ut germanum principium delgerem, de clausula autem ambigerem, hic e contrario anceps mihi exordium est, clausula vero certissima. Permagnum autem faciendum sermonem hunc ea docent, quæ sub finem posita sunt; nam superstitionem in pervigilio festivitatis hujus a plebe servari solitam monent, quam nullus huc usque ejusdem S. Doctoris sermo indicaverat. Incassum hunc quæsi in Bibliothecis editis, quem in Maurinam editionem transferre poteris sub num. 293, et bonus erit de Nativitate S. Joannis Baptistæ.

I. Fratres charissimi, natalem hodie magni hominis celebramus; et vultis nosse quam magni? Nemo, inquit Scriptura, *surrexit major inter mulierum natos Joanne Baptista* (Matth. xi, 11). Hoc de illo dixit Virginis natus; hoc testimonium perhibuit testi suo; hanc sententiam protulit Jurlex de præcone suo; sic voluit Verbum honorare vocem suam; sicut nostis, et audistis hodie etiam in Sermone (a) matutino.

II. Verbum Christus est; vox Joannes. Quoniam de Christo scriptum est, quia *In principio erat Verbum* (Joan. i, 1). Joannes autem cum de se ipso loqueretur: *Ego sum*, inquit, *vox clamantis in deserto* (Ibid. 23). Verbum ad cor pertinet; vox ad aurem. Quando vox fuerit ad aurem, et verbum non perducit ad mentem, habet inanem usum, sed non habet utilem fructum. Ut autem nascatur in corde meo Verbum, voce non indiget; ut autem perferatur ad tuum cor, quod in corde meo jam natum est, ministerium vocis assumit. Potest ergo verbum vox (forte vocem. Sed in Codicibus vox) præcedere, sed non potest Verbum sine voce procedere. Ad hoc vox creatur, non ut Verbum, quod noverat, gignat; sed ut quod erat emittat. Hoc ergo quod de Verbo, et voce diximus, id est, Christo, et Joanne, videamus quale Christus Verbum, qualis sit et Joannes vox. *In principio erat Verbum. Ubi erat? Et Verbum erat apud Deum.* Quantum ante nos! Quantum supra nos! *Et Verbum caro*

« credendo videre mereamur. » Quis porro non videt tot lapides hic sine calce positos, et confusim in aggerem re-dactos, ne imaginem quidem tugurii memis oculis exhibere?

(a) Patet sermonem fuisse habitum in Officio vespertino; quisnam vero sermo fuerit mane habitus barolarii non auferem, nullus enim sermo est de Joannis nativitate, in quo Augustinus illud Evangelii testimonium non protulerit, et nominibus testis, præconis, et vocis Joannem non decoraverit.

(a) Quæ sequuntur ex lectionariis, et ex Leopoldino Codice exscripta fuerunt. Codex enim n. 12 loco hujus clausulæ hæc subdit: « Paululum ergo, charissimi, paululum, quantum dat Dominus, de verbo et voce tractemus. » Christus verbum est. Verbum quod non sonat et transit, vox est, non verbum: Verbum ergo Dei, per quod facta sunt omnia, Dominus noster Jesus Christus est. Vox clamantis in eremo, Joannes est. Quid est prius, vox, an verbum? Videamus quid est verbum, et quid est vox, et ibi videmus quid sit prius. Quid putatis esse verbum. « fratres? Omittamus illud verbum Dei, per quod facta sunt omnia; de verbis nostris aliquantum loquamur, si possumus de his ad summa capere gradus aliquos similitudinibus. Verbum Dei, per quod facta sunt omnia, quis comprehendit? quis dignus, qui vel cogitare possit, nedum eloqui paululum? Ergo illius Majestatem ineffabilem, æternitatem, et cum patre coæternitatem ponamus, ut

factum est, ut habitaret in nobis (Joan. i, 1 et 14). Et hoc unde sciremus, si vocem non audiremus? Ambulabat enim inter homines Christus mortali jam carne vestitus, et tamen veniebant homines ad Joannem, et dicebant ei: Tu es Christus? respondebat Joannes: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi (Ibid. 29). Audite illum, agnoscite illum; ipsum praecedo, ipsum annuntio. Mementote quid dixerit: Ego sum vox clamantis in deserto: parate viam Domino; Non mihi, sed Domino. Quando enim ego clamo, illum annuntio; quoniam vox praconis, adventus est Judicis. Quando autem venerit ille, quem ego annuntio et in vestro corde requieverit, Illum oportet crescere, me autem minui (Id. iii, 30). Nostis enim? (a) Dixerunt novimus. Quoniam Verbum quando adjumento vocis arrepto per semitas acrius in regionem cordis influxerit, verbum illud in corde crescit, in aure vox deficit. Non enim permanet sonus, qui percussit aurem; quia non permanet infinitus, quia descendit ad mentem. Hoc quare? quia Illum oportet crescere, me autem minui. Baptizat Joannes, baptizat et Christus. Dictum est Joanni: Super quem videris Spiritum descendentem sicut Columbam, et manentem super eum, ipse est, qui baptizat in Spiritu sancto, et igne (Matth. iii, 15). Nostis hoc, fratres. Factum est quando baptizatus est Christus. Ecce jam toto orbe terrarum, ipse est, qui baptizat. Crevit ubique baptismum Christi; baptismum vero Joannis quamvis habeat mysterium in recordatione praeteriti, non tamen habet mysterium in celebratione praesenti. Cessavit baptismum Joannis, et crevit baptismum Christi: Unde et dicit: Illum oportet crescere, me autem minui. Hanc sententiam et in nativitatibus amborum, et in passionibus invenimus. Quamvis enim de Joanne dixerit Joannes, hoc est, Joannes Evangelista de Joanne Baptista; quamvis dixerit de eo: Fuit homo missus a Deo, cui nomen erat Joannes; hic venit in testimonium, ut testimonium perhiberet de lumine (Joan. i, 6); hodie tamen natus est, fratres, quando nox crevit, et minui incipit dies. Christus vero hyemali solstitio, sicut nostis, natus est, quando in luctum lucis noctis incipiunt damna transferri: Quoniam fuimus aliquando tenebrae, nunc autem lux in Domino (Ephes. iii, 8). Quare sic nati sunt? Quia illum oportet crescere, hunc autem minui. In passionibus etiam: Joannes decollatur gladio; Christus autem exaltatur in ligno. Ille vero erigitur, iste vero prosternitur. Iste ut minuatur est capite truncatus; ille vero ut crescat, in crucis patibulo est exaltatus. Hi vero duo, Dominus, et servus. Dominus in patibulo crucis, servus in decollatione mortis; unde et dicimus: Illum oportet crescere, hunc autem minui. Non immerito, quantum arbitror, etiam aetates in Parentibus eliguntur. Parit enim Joannem mulier grandaeva, Christum Virgo juvenula. In utero portabatur Virginis, et in caelis adorabatur ab Angelis. Istum desperata edit sterilitas, illum intacta virginitas. Postremo illum Juven-

cula crescens, istum senecta deficiens. Illud autem, quale est, fratres mei? quanta est hujus hominis dignitas quod nasciturum, sicut Dominum Christum, Angelus parentibus nuntiavit? Quare hoc meruit? Quia nemo surrexit major inter mulierum natos Joanne Baptista (Matth. xi, 11). Sicut enim vos scitis, Gabriel angelus et ad Virginem Mariam mittitur, promittitur utrique filius, accepit ab utraque responsum. Respondit Zacharias ad Angelum filium promittentem: Unde hoc sciam? Ego enim sum senex, et uxor mea sterilis, et propecta in diebus suis (Luc. i, 18). Respondit et Maria: Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco (Ibid. 34)? Ambo de naturae lege desperant, adhuc, credo, nesciebant. [accedente dono gratiae Dei, legem cessare Naturae.] Ergo ambo (a) de dubitatione respondent, et tamen ille punitur, ista benedicitur. Illi dicitur: Ecce eris tacens. Mariae dicitur: Benedicta tu inter mulieres (Ibid. 42). Zacharias amittit vocem; Maria concipit Verbum. Post haec vero quid? Verbum caro fit in Virgine, et vox nascitur de tacente. Joannes natus reddit patri vocem; pater loquens dat filio nomen. Mirantur omnes, stupescunt omnes, et inter se murmurant alterna miscentes. Dicunt sibi: Quid putas erit puer iste (Ibid. 66)? De Evangelio loquamur (b), Etenim manus Domini erat cum illo. Quid putas erit qui sic coepit adhuc tantillus est, et jam magnus est, et si iste qui modo coepit, magnus erit, qui semper erat, quid erit? Ille, quem Joannes adhuc in secreta materni ventris inclusus etiam ipsum jacentem in thalamo uteri virginis agnovit, et quia nondum poterat verbis motibus salutavit. Ille ergo quid erit? Volui scire quid erit? breviter dicam, audite Prophetam: Ipse inquit, Dominus universae terrae vocabitur (Isai. liv, 6). Beati ergo Joannis Domini praeursoris, hominis magni natalem diem festi coelestibus celebrantes orationum ejus auxilia postulemus. Quia enim sponsi amicus est, potest etiam et nobis praestare, ut ad sponsum pertinere possimus, ut ejus gratiam invenire mereamur.

III. Sed si volumus invenire ejus gratiam, non faciamus natali ejus injuriam. Cessent religiones sacrilegiorum, cessent studia, atque joca vanitatum; non fiant illa, quae fieri solent, non quaedam jam in demonum honorem. Sed adhuc tamen secundum demonum morem. Hesterno die post vesperam putrescentibus flammis antiquitus more daemoniorum tota civitas flagrabat, atque putrescebat, et universum aerem fumus obduxerat. Si parum attenditis Religionem, saltem injuriam cogitate communem. Scimus, fratres, haec a pauperibus fieri, sed a majoribus fieri prohiberi debuerant. Ait enim quidam: Qui non vetat peccare, cum potest, jubet quidem. Fratres, in nomine Domini, et Dei nostri Jesu Christi, quia proficit Ecclesia per annos singulos, ista utique, et om-

(a) Vide Serm. 291. n. 3. ubi distincte exponitur haec sententia; orte in matutino sermone fusius de ea pertraxerant, quam breviter inuere hic tantum voluit.

(b) Liturgia illius Ecclesiae idem Evangelium praescribebat, quod hodie in Missa legitur.

(a) Fortasse haec duo verba ab exceptoribus notata sunt. *Leterunt Novimus*

nis diminutio tendit ad nihilum, sed nondum ita consumpta sent, ut securi tacere possimus. Nihil est vetustas et novitas, nisi pervenerit ad debitos fines, et velus superstitio consumatur et nova religio perficiatur; Per Dominum nostrum Jesum Christum, cui est honor et gloria, et potestas, una cum Deo Patre omnipotente, et cum Spiritu sancto, nunc, et semper, et per omnia sæcula sæculorum. Amen.

SERMO IX.

De Evangelio Luc. xvii, 4. Dimitte, et dimittetur tibi.

Ex Codice Ms. n. 170, cui titulus: S. Augustini Operum T. IX; hunc exscripsi tractatum (sic enim inscribitur in Codice) aliis jam editis permixtum in Codice illo contentis. Augustinus de hoc ipso Lucæ capitulo alias locutus fuerat ad mensam S. Cypriani, præsentem Comite Bonifacio, ut testatur sermo 114. Editionis Maurinæ, post quem locandus hic noster erit. Collatis autem in se his duobus, una eademque manus recognoscitur. Hunc in Bibliothecis editis non reperi. Elucubratum vero fuisse opinor post annum 429, postquam divus Prosper ad Augustinum scripserat de hæresi Semipelagianorum jam in Gallia gliscente, qua gratiam ad initium fidei necessarium inficiabantur presbyteri Massilienses; nam, occasione arcepta a laudibus Dei, sibi ipsi questionem movet, num primitiæ fidei sint a Deo? quam ex Apostolo ad Philipp. confirmat. Cæterum egregius sane sermo est, continetque maximi momenti doctrinæ ad fidem, et mores spectantes.

PRÆCEPTUM saluberrimum audivimus de sancto Evangelio ut dimittamus fratri, qui in nos peccaverit. Ne sufficiat hoc semel fecisse, sed quotiescumque peccaverit dimittendum esse, si veniam postulabit; hoc ergo ait: Si septies in die peccaverit in te, et septies in die conversus fuerit ad te dicens: Pœnitet me; dimitte illi (Luc. xvii, 4). Si septies in die intelligas, ergo quotiescumque; solet enim numerus septenarius pro universitate poni. Unde est illud: Septies cadet justus, et resurget (Prov. xxiv, 16); id est, quotiescumque fuerit aliqua tribulatione humiliatus, non deseritur, sed ab omnibus suis tribulationibus liberatur. Inde etiam est illud: Septies in die laudabo te (Psal. cxviii, 164). Hoc est enim Septies tu die quod est semper. Hoc ergo Septies in die quod alibi dicitur: Semper laus ejus in ore meo (Id. xxxiii, 2). Non enim laudes Domini lingua tantummodo personamus, et quando tacemus non laudamus. Plane in omnibus bonis cogitationibus nostris, in omnibus actibus, et bonis moribus nostris illum laudamus, a quo hæc nos accepisse gaudemus. Videmus enim etiam Apostolos petere, ut augeatur eis fides (Luc. xvii, 5). Numquid primitias fidei ipsi sibi dederunt, et augmentum a Domino petiverunt? Absit. Hoc ergo petierunt, ut qui inchoavit ipse perficiat, secundum Apostolum: Quoniam qui in vobis opus bonum cepit, perficiet usque in finem (Philipp. i, 6). Et quod cantavimus modo (a) quid aliud demonstrat, charissimi: Deduc me, Domine, inquit, in via tua, et ambulabo in veritate tua (Psal. lxxxv, 11). Non ait: Adduc me ad viam tuam; nam et hoc ipse facit; sed non, cum adfluxerit, dimittat. Parum ergo est ad viam adduxisse, nisi sequatur, in via deduxisse, et ad patriam perduxisse. Cum ergo bona omnia habeamus a Deo,

in bonis omnibus operibus nostris quando datorem bonorum omnium cogitamus, Deum sine fide laudamus; cum autem Deum, si bene vivimus, sine fide laudamus, Benedicamus Dominum in omni tempore, et semper laus ejus propter hoc in ore sit nostro (Psal. xxxiii, 2). Septies, inquit, in die laudabo te, septenario numero universitatem significans. Ergo si septies in die frater tuus peccaverit in te, et veniens dixerit: Pœnitet me; dimitte illi. Non tibi sit tedium semper ignoscere pœnitenti. Si non es debitor, impune cases molestus exactor; cum vero debitor habeas debitorem, et tu ejus sis debitor, qui non habet debitum, vide quid facias cum debitore tuo; hoc enim Deus facturus est cum suo. Audi, et time: Latetur, inquit, cor meum, ut timeam nomen tuum (Id. lxxxv, 11). Si letaris quando tibi dimittitur, time ut dimittas. Quantum enim timere debeas, idem ipse Salvator ostendit proponens servum illum in Evangelio, cum quo rationem Dominus fecit, et invenit eum debitorem centum millium talentorum; Jussit eum remitti, et omnia quæ habebat, et reddi (Matth. xviii, 32). Ille provolutus ad pedes Domini sui orare cepit, ut acciperet dilationem, et meruit remissionem. Ille autem exiens a facie Domini sui, omni sibi debito relaxato, invenit etiam ipse debitorem suum conservum suum, qui ei debebat centum denarios, et oborto collo cepit trahere ad solutionem. Quando ei dimissum est, letatum est cor ejus; sed non sic ut timeret nomen Domini Dei sui. Servus dicebat conservo quod servus dixerat Domino: Patientiam habe in me, et reddam tibi. At ille: Non: hodie reddis. Renuntiatum est patrifamilias; et quod nostis, non solum minatus est ei quod deinceps non esset remissurus (a), si debitorem inveniret, sed totum quod relaxaverat, in caput ejus replicavit, et reddere eum quidquid donaverat jussit. Quomodo ergo timendum est, fratres mei, si est in nobis fides, si credimus Evangelio, si mendacem Dominum non putamus? Timeamus, observemus, caveamus, dimittamus. Quid enim perdis ex eo, quod dimittis? Veniam das, non pecuniam; quanquam et in ipsa eroganda pecunia, aridæ arbores non esse debetis. In eroganda pecunia, indigenti tribuis; in danda venia, peccanti ignoscis; utrumque Dominus videt, utrumque remunerat, utrumque uno loco commendavit: Dimitte, et dimittetur vobis, date et dabitur vobis (Luc. vi, 37). Tu autem nec ignoscis, nec erogas; lenes iram, servas pecuniam. Observa iram, ubi non possis liberari per pecuniam: (b) Non proderunt thesauri iniquis: non est ista mea, sed divina sententia. Noverunt qui legerunt. Legi ut dicerem, credidi ut loquerer: Non proderunt thesauri iniquis (Prov. x, 2). Valentur prodesse, sed non proderunt. Forte in presenti? forte; si tamen aliquid prosunt; sed in die illo non proderunt. Teneantur et non proderunt; contemnuntur et proderunt. Justitia tunc bene uteris si amaveris, quia si non amaveris, non habebis fortitudinem, temperantiam, castitatem, charitatem. Aliis animi bonis bene uteris si amaveris; pecunia tunc bene uteris, si non amaveris. Postremo pecunia

(a) Quamvis in Evangelio id non legatur, Augustinus tamen ad inoralem locum insinuandum deducit illatione legitima, et tanquam in Evangelio positum reputat; unde etiam in Ser. 5. n. 2. Editionis ex eadem deductione loquens dixit: « Caveant ne si quis in illos peccaverit, et noluerint ipsi dimittere, non solum deinceps non illis dimittatur, sed etiam omnia, quæ dimissa fuerant, repellentur. »

(b) Vide juxta Sixti Senensis criticem Augustini genus dicendi mixtum quam plurima secum ratiocinans, quod lectorum, et familiarum, et acutum, et attentum, et bene memorem requirit. (Bibliot. Sanc. Voc. Aug.) Etenim cum docuisset iram temperare quem eleemosynæ liberare non possent, occasione data prius de usu divitiarum loqui autumavit, ut postea a contrariis primam illam sententiam firmaret. resumens ab his verbis periodum, quam producta quidem digressionem abruperat: hæc dicit cum vis pecuniam servare, etc.

(a) Ex tribus lectionibus in Liturgia positis eo die duas solum commemorat, secundam de Psal. 83. v. 11., tertiam de capite 17. Luc., de quo sermocinatur; primam vero omisit, nisi forte illis verbis: videmus etiam Apostolos petere ut augeatur eis fides, innuere voluerit lectum fuisse de Ep. ad Philipp., cujus attulit testimonium.

si amatur, in cœlo servetur. Si timendum est ne amittatur, loco tutiore custodiatur. Neque enim in conservanda pecunia fidem tibi servat servus tuus, et fallit te Dominus tuus. Non cum dicentem audis: *Thesaurizate vobis thesaurum in cœlo*? Ecce non tibi præcepit perdere, sed migrare: *Thesaurizate vobis thesaurum in cœlo, quo tunc non accedit, neque tunc corrumpit; ubi enim est thesaurus tuus, ibi et cor tuum* (Matth. vi, 20, 21). In terra thesaurizas, in terra cor ponis. Quid futurum est in terra cordi tuo? Tabescit, putrescit, cinerescit. Sursum leva quod amas, et ibi ama, et noli putare hoc te recepturum esse quod ponis. Ponis enim mortalia, recipies immortalia; ponis temporalia, recipies æterna; ponis terrena, recipies cœlestia; postremo erogas quod tibi dedit Dominus tuus, et mercedem accipies ab ipso Domino tuo. Sed dices: Quomodo sum in cœlo positurus, per quas machinas cum auro, et argento meo sum ascensurus in cœlum? Quid quæris machinas? Migra (a). Laturarii tui pauperes sunt, et per contritionem mundi facti sunt laturarii. Postremo trajectitium facis: hic das, et ibi accipis. Prorsus si hic dederis, ibi accipies, et cui dederis, ab illo accipies. Non tibi modo veniat in mentem pannosus quisque mendicans; sed veniat in mentem, *Quando uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis* (Id. xxv, 40). In paupere accipit, qui pauperem fecit; a divite accipit, qui divitem fecit; quod enim dedit inde accipit; de suo das Christo, non de tuo. Quid enim te iactas, quia hic multa invenisti? Recole qualis venisti. Cuncta hic invenisti, et multis inventis si male uteris, superbia tumuisti. Nonne de ventre matris nudus existi? Da ergo, da, ne perdas quod habes. Si dederis, ibi invenitur es; si non dederis, hic relicturus es: tamen dederis non dederis, migraturus es. Sed aliquando, etsi nugatoriam et improbandam et respuendam ab auribus fidelium, tamen habet aliquam excusationem avaritia nolens erogare pauperi ex eo quod abundat. Dicit enim sibi: Si dederò, non habebò: et multum dando, egebo; et postea requiram a quo et ipse accipiam; debet mihi abundare non solum ad victum, et tegumentum, et domum meam, et familiam meam, sed etiam propter bonos casus, ut habeam quid calumniatori impendam, ut habeam unde redimam; casibus plenæ sunt res humanæ, debeo mihi servare unde me possim liberare. Hæc dices cum vis pecuniam servare. Quid dicturus es quando peccanti non vis dare veniam? Si pecuniam piget erogare indigenti, eroga veniam poenitenti. Quid perdis si dederis? Novi quid perdas, novi quid amittas; video, sed bono tuo amittis. Amittis iram, amittis indignationem, amittis de corde odium fratris. Maneant illie ista? ubi eris? Ira, indignatio, odium permanent; quid de te facit? Quid mali de te non facit? Audi Scripturam: *Qui odit fratrem suum, homicida est* (Joan. v, 15). Ergo et si septies in die peccaverit in me, dimittam illi? Dimitte, Christus hoc dixit, veritas dixit cui cantasti: *Deduc me, Domine, in viam tuam, et ambulabo in veritate tua*. Noli timere, non te decipit. Sed nulla, inquires, erit disciplina; impunita erunt semper quæcumque peccata; delectat enim semper peccare, quando te ille qui peccat cogitat semper peccare. Non est ita. Et disciplina vigilet, et benevolentia non dormitet. Quid enim putas malum pro malo te reddere, cum peccanti dederis disciplinam? Absit. Bonum pro malo reddis, et tunc non bene facis si non dederis. Aliquando quidem etiam ipsa disciplina mansuetudine temperatur, data tamen est. Sed non aliud est eam negligentia extirguere, aliud mansuetudine temperare? Vigilet disciplina, ignosce et corde (b). Videte ipsum Dominum,

audite ipsum Dominum, cogitate cui quotidiani mendici dicimus: *Dimitte nobis debita nostra* (Matth. vi, 12). Et tædia pateris quando tibi frater assidue dicit: Ignosce mihi poenitenti. Tu quoties hoc dicis Deo? taces ab hac supplicatione in omni oratione. Numquid vis ut dicat tibi Deus: Ecce heri ignovi, nudius tertius ignovi, per tot dies ignovi, quoties adhuc ignosco? Non vis ut dicat tibi: Semper cum illis verbis venis, semper dicis: *Dimitte nobis debita nostra*: semper pectus tundis, et tanquam ferrum durum non corrigis? Sed quia egebamus de disciplina, numquid non dimittit nobis Dominus Deus noster, quia ex fide dicimus: *Dimitte nobis debita nostra*? Et tamen quamvis dimittat nobis, quid de illo dictum est? quid de illo scriptum est? *Quem enim diligit Deus corrigit: sed forte verbis? Flagellat autem omnem filium, quem recipit* (Hebr. xii, 6). Ne indigetur peccator filius flagellatus corripi, et ipse unicus sine peccato dignatus est flagellari. Ergo da disciplinam, sed ex corde dimitte iram. Sic enim ait et ipse Dominus, cum de illo ageret debitore, cui replicavit omne debitum, quod inhumanus fuerit in conservum: *Sic et vobis, inquit, faciet Pater vester cœlestis, si non dimiseritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris* (Matth. xviii, 35). Ubi Deus videt, ibi dimitte; inde noli perdere charitatem; exerce salubrem severitatem; dilige et cæde; dilige et verbera. Aliquando enim blandiris et sævis. Quomodo blandiris et sævis? quia peccata non arguis, et illa peccata interfectura sunt eum, quem perverse parcendo diligis. Verbum tuum aliquando asperum, aliquando durum; quod est læsurum, attende, quid est facturum. Peccatum eor vastat, interiora demolitur, animam suffocat, animam perdit: miserere, cæde. Constituite vobis, charissimi, ante oculos, ut planius intelligatis, quod loquor, homines duos (a). Puerulus quilibet incantus volebat sedere ubi noverant in gramine latere serpentem. Si sederet, morderetur, et moreretur. Noverant hoc homines duo. Ait unus: Noli ibi sedere; contemptus est. Ivit sedere, ivit perire. Ait alter: Non vult iste nos audire, corripendus, tenendus, avellendus, colapho est percutiendus, quidquid possumus faciamus ne hominem perdamus. Ait alius: Dimitte, noli ferire, noli offendere, noli ledere. Quis horum misericors? Parcens, ut homo a serpente moriatur; an sæviens, ut homo liberetur? Et sic intelligite, eos qui sunt vobis subditi corrigitis, moribus imponite disciplinam. Servate benevolentiam, de corde dimittite, intus non sit ira, quia ira illa recens festuca est, tenuis, et quasi contemptibilis. Ira recens turbat oculum tanquam festuca in oculo: *Turbatus est in ira oculus meus* (Psal. vi, 8). Sed festuca illa suspicionibus nutritur, productione temporis roboratur, ad trabem perventura est ista festuca. Inveterata ira odium erit; jam ubi odium homicidium erit: *Qui odit fratrem suum, homicida est*, inquit (b). Et aliquando homines habentes in corde odium, reprehendunt irascentes: odium tenes, irascentem reprehendis? *Festucam in oculo fratris tui vides, trabem in tuo non vides* (Matth. vii, 3)? sermo concludatur. Dominus invocetur, ut quod præcipit, donare dignetur: *Dimittite, et dimittetur vobis; date, et dabitur vobis* (c) (Luc. vi, 37, 38).

SERMO X.

In Dedicatione Ecclesie

Ex codicibus Ms. n. 98, 115, 123 et 543, quorum duo inscribuntur collectiones sermonum Augustini, duo

(a) Eandem fere similitudinem posuit serm. 82. n. 2. Edit.

(b) Brevis quidem digressio, stylum tamen indicans Augustini. Vide Pope Blount Censura Auctor. pag. 271. edit. 1710. Sententiam autem eandem iterat Augustinus sæpius: præcipue serm. 5. 42. 82.

(c) In fine sermonis legitur in Codice, *explicit de Evangelio Luc. 17. Tractatus.*

(a) Vocem hanc *laturarii*, et aliam *trajectitium* solemnes Augustino fuisse demonstrant Maurini. Vide Ser. 18. n. 4. serm. 38. n. 9. serm. 60. n. 8, etc.

(b) En excursu alio abruptam periodum, ad quam redit per illa verba: *sed quia egebamus de disciplina.*

vero sunt lectionaria variorum sermones complectentia; sermonem hunc exemplavi, nomine Augustini insignitum, et tanto Doctore dignum. Sed et in Codice n. 2. Biblioth. Pomposianæ Monasterii S. Benedicti Carthusiæ Ferrariensis, cuius index completus in Archivio Casinensi inter Miscellanea asservatur, extat fol. 77 a ter. Hic idem sermo Augustino poriter nuncupatus, et in tres lectiones divisus. VI, VII, VIII. Codex vero ille est membranaceus in folio characteribus Latinis sæculo XI, exaratus, 79 habens paginas, et ad oram primi folii legitur recentiori manu annotatum. Iste liber est Monachorum Congregationis S. Justine de Padova, deputatus usui Conventus S. Mariæ de Pomposa, signalus n. 5. In editis Bibliothecis non reperi. In editione Mourina inseres post serm. 338, eritque IV, in Dedicatione Ecclesiæ. Familiares autem in Augustini lectione, inspectis sententiis simul cadentibus; aliisque figuris, quas in deliciis habuit S. Doctor, non secus ac transitionibus, umbragibus, argutiis, quibus Auditores recreare solebat, germanum Augustini partum recognoscent.

I. ADMONEO vos, dilectissimi, ut demus operam, ut simus domus Dei, ut habeamus in nobis habitantem Dominum; nam si habeamus in nobis Deum habitantem, semper eum habebimus adiutorem. Congratulemur istis bonis operibus, quæ in suis fidelibus operatus est Christus, et unusquisque in quantum divinitus adjuvatur bonorum operum profectus jugiter imitetur. Hoc est autem necessarium, fratres, ut omnis ædificet domum Deo. Ædificet autem dives, ædificet pauper; ædificet sublimis, ædificet humilis; ædificet dominus, ædificet servus. Sed quomodo simul hæc dicimus et diviti, pauperi, et sublimi et humili, et domino et servo? Quandoquidem nec facultas illis æqualis, nec dignitas, nec potestas? Potest denique fiducialiter respondere dives, et dicere: Ædifico domum Deo, quia copiosam possideo facultatem. Respondet sublimis: Ædifico domum Deo, quia excelsam adeptus sum in sæculo dignitatem. Respondet dominus: Ædifico domum Deo, quia magnam habeo in subditis potestatem. Quam bene gaudemus in istis, qui nos letificant, et sermonibus, et operibus bonis! Sed ut isti nobis talia responderent, securus est dives de abundantia facultatum, attendit sublimis excellentiam honorum, considerat Dominus multitudinem subditorum. Audivimus ergo responsum divitis, audiamus et pauperis; audivimus responsum sublimis, audiamus et humilis; postremo audivimus responsum domini, audiamus et servi. Illi enim habuerunt quod promitterent, habent isti forsitan quod excusent. Dicit enim nobis sine dubio pauper: Quomodo possum domum Deo ædificare, qui sum inopia paupertatis astrictus? Dicit nobis humilis: Quando possum fabricare domum Deo, qui sum ignobilitate dejectionis comprehensus? Deinde dicit servus: Quomodo possum fabricare domum Deo, qui teneor iugo servitutis obnoxius, et cum a domino meo vix diurni panis mihi prorogetur annona, ad ædificandum domum Deo unde mihi sufficiens potest esse substantia? Quasi videntur rationabiliter respondisse. Sed si responsionem nostram velint libenter accipere, nullatenus se ab ædificatione domus Dei poterunt excusare. Respondemus ergo primitus pauperi quod donaverit Dominus, ut ipse potius ædificetur dum ad ædificandum domum Deo salubriter admonetur. Audi quisquis de paupertate conquereris, et ideo ad ædificandum domum Dei te invalidum protestaris. Quare solam attendis paupertatem tuam, et despicias interiorem substantiam? Ibi enim domum Deo construere, ibi oportet te spiritualibus divitiis abundare: Proinde si pauper es inopia terrenæ facultatis, esto dives abundantia charitatis; non possides villam, possides sapientiam; non est nummus in sacco, sit Deus in animo. Esto nitidus paupertate mentis, quod multo melius est, quam si preliosis splendeas indumentis; non habes deliciosos

cibus, quibus corpus pascitur, sint tibi boni mores, quibus anima saginatur: delictiosi enim cibi quod aliud noverunt, quam in corpore nutrire libidinem? boni autem mores sanctam in corde enutriunt charitatem. Noli ergo pro magno quærere divitias, quæ hic remanebunt; spirituales enim divitias si habueris, pauper non eris; imo si iustus fueris, ut per corporales divitias spirituales inquires, in eo vere dives eris, quia pauper laudabilis eris: Sic vere domum Deo ædificabis, quia ipsa domus Dei in eris. Ædificando quippe domum Dei non necesse est abundantia nummorum, quia non placet Deo numerositas solidorum, sed puritas animorum. Veram ergo domum Dei charitas ædificat, non facultas. Quod nobis donavit Deus respondimus pauperi; tempus est ut respondeamus et humili. Opponit enim nobis excusatione, quia nullum habuit in sæculo celsitudinis dignitatem.

II. Audi, et esto, charissime, humilis in corde, ut ob hoc existimes domum Dei ædificare te posse. Humilitas tua plus sit in voluntate, quam in necessitate. Esto humilis in corde, et incipies in te domum Deo ædificare. Ipse enim dicit: *Super quem requiescit Spiritus meus, nisi super humilem, et quietum, et tremulentem verba mea* (Isai. LXVI, 2). Quanto ergo te fecit voluntas humilem, tanto te cognosce esse in sublimem; et in quantum servabis humilitatem cordis, in tantum Deo sanctissima fabricabis.

III. Jam nunc servis respondeamus, qui dum nobis opponunt servitutis conditionem, putant sibi ad fabricandum domum Deo nullam suppetere facultatem. Audi quisquis es temporaliter servus, quisquis teneris quocumque jure dominationis obstrictus, quisquis conditione qualibet obnoxius, ut ædifices domum Deo esto servus, esto et liber. Esto servus humiliter obediendo, esto liber fideliter serviendo, esto servus Domini tui, et noli esse servus peccati. Cum servieris homini, Deum cogita, Dei præcepta conserva, Dei voluntati semper obtempera, a Deo mercedem bonæ servitutis expecta; custodi fidem, fuge fraudem, cognosce Deo te reddere rationem de omni opere tuo: non te faciat pigritia contemptorem, non segnitia negligenterem, ista fiet, ut dum bonam exhibes servitutem, a Deo recipies perpetuam libertatem. Sit ergo in tuo corpore libertas, quæ in se habet veras magnasque divitias, non quibus homo mortalitatis inflatur, sed ex quibus Deo domus delectabilis fabricatur. *Apud Deum enim, ubi non est servus neque liber* (Galat. III, 23), ille veram domum Deo ædificat, qui bonam conversationem in Dei timore conservat. Quantum existimo, fratres, donante Domino, pauperibus, humilibus, servisque respondimus, ut agnoscant ædificare se debere domum Deo non extra se, sed in se. Verumtamen quia et divitum et pauperum, et sublimium et humilium, et dominorum et servorum servi sumus in Christo, quia ipse hoc præcepit, qui primum hoc fecit, *Qui cum sit verus dives, pro nobis pauper factus est, ut illius paupertate nos divites essemus* (2 Cor. VIII, 9); cum sit verus Altissimus, *Humiliavit semetipsum pro nobis factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis* (Philip. II, 8); cumque sit verus rerum omnium Dominus, semetipsum servus fecit, quando formam servi non solum pro nobis, verum ex nobis accepit. Ergo quia in Christo servi omnium sumus, sicut pauperibus, humilibus, et servis, ita divitibus, et sublimibus, et dominis debemus servitutem nostri reddere sermonis. Facilius enim solet et divites facultas inflare, et sublimes dignitas ventilare, et dominos potestas extollere. Proinde ipsi sunt sollicitius instruendi, ut studium quod habent in construendis Ecclesiis adhibeant semper operibus bonis, domum que veram Deo in semetipsis ædificent, cuius sancta ædificatio nulla venustate concidat, nulla reprehensione succumbat. Vos ergo nunc alloquimur, vos in charitate ipsius nostri ædicatoris hortamur, qui divitiis abundantis, qui honoribus excellitis, qui dominatione potestatis gaudetis. Curam gerite, ut domum

Dei ædificetis in vobis non lapidibus, et lignis, sed moribus sanctis. Talis autem erit ædificatio vestra, qualis fuerit operatio vestra. Principaliter itaque estote stabiles in fundamento, et permanete in Christo. Deinde contra ipsam copiam, et abundantiam vestram custodite congruam in corde cautelam. Tunc enim ædificatis Deo veram domum, si nullum patiamini vestrae anime detrimentum. Fugite superbiam, si non vultis pati ruinam. *Nolite sperare in incerto dititiarum* (1 Tim. vi, 17), et stabile semper habetis ædificii firmamentum. Divites estote semper in operibus bonis, ut non destructioni, sed ædificationi vestrae proficiant. Estote prout ad misericordiam, et nolite esse faciles ad rapinam. Facultas vestra non sit violenta; dignitas vestra non sit superba; potestas vestra non sit injusta. Omnes ergo fideles ædificate domum Deo bene vivendo. Attendamus, fratres, quid nos beatus Petrus admoneat, et quomodo nobis curam hujus ædificationis injungat. Dicit enim: *Et vos tanquam lapides vivi superædificamini domus spirituales* (1 Petr. ii, 5). Ecce, fratres, in ista Ecclesia, quam cernimus, quomodo nobis placet lux, novitas, et firmitas. Proinde et nos, qui domus Dei sumus, bonis operibus luceamus. *Veterem hominem deponamus* (Ephes. iv, 22), et novum laudabiliter induamus; firmitatem quoque sanctæ charitatis indefessam jugiter habeamus. Ecce videmus columnas, quibus sunt superpositi parietes, videmus etiam lapides in ædificio sibi invicem coherentes. Qui sunt in domo Dei

columnæ, a quibus lapidum multitudo portatur, nisi viri spirituales, per quos multitudo fidelium gubernatur? Qui sunt lapides mutua sibi connexionem conjuncti, nisi omnes fideles, qui sunt unitatis vinculo colligati, qui habentes animam unam et cor unum in Deum, ædificant in semetipsis Deo habitaculum sempiternum? Conjungantur ergo lapides vivi lapidibus vivis in ædificio domus Dei; adhæreant sibi invicem sancti lapides, et insolubiliter socientur non admixtione calcis, sed dulcedine charitatis. Quisquis ergo intras in domum Dei, esto domus Dei; custodi fidem, tene unitatis Ecclesiæ charitatem, *Declina a malo, et fac bonum* (Psalm. cxxxvi, 28). fuge avaritiam, dilige misericordiam, fuge fornicationem, dilige castitatem; et si nondum potes esse in domo Dei columna, ut onus multorum lapidum portes, esto lapis adhærens lapidibus, ut in ædificio perseveres. Bonum est quidem, ut ædifices Deo etiam visibilem domum in jure tuo, in solo tuo, in prædio tuo; sed multum melius est ut ædifices Deo domum invisibilem in animo tuo. Extra te est domus orationis humanæ, intra te sit domus orationis tuæ. Illic frequenter habeto illam, et in te jugiter porta: ibi te Deus tanto exaudiet libentius, quanto in ea dignatur licentius habitare. In corde ergo tuo domum Deo semper ædifica, ipsam munda, illam Deo præpara, ubi et in Deum semper possis habere præsentem, et illic te salubriter audiat orantem. Cui est honor, et regnum, et summa potestas in sæcula sæculorum. Amen.

INDEX SUPPLEMENTI.

SERMONES RECENS EDITI A MICHAELE DIONYSIO,

CUI INDICI JUNGIMUS INITIA SERMONUM.

PRÆFATIO.	813-814
SERMO I. De Coræ paschali. Deo et Domino nostro.	817
SERMO II. In Sabbato sancto. Multas divinas lectiones	821
SERMO III. De Sacramento altaris ad infantes. Reddendi sermonis officium.	828
SERMO IV. De Paschate. Sicut veritas per Apostolos.	828
SERMO V. Iterum de Paschate. Audivimus Evangelium. Lecta est.	830
SERMO VI. Iterum de Sacramento altaris ad infantes. Hoc quod videtis.	834
SERMO VII. De Paschate. Dies Paschæ nos celebrare.	838
SERMO VIII. In octava Paschatis ad infantes. Sermo mihi est ad vos, modo nati.	838
SERMO IX. De Psalmi cxvii, vers. i. Confitemini Domino. Quod nos voce, etc.	841
SERMO X. De Psalmi cxlix, vers. i. Cantate Domino canticum novum. Venerunt dies ut cantemus.	843
SERMO XI. In Natali Joannis Baptistæ. Loquimur charitati vestrae.	846
SERMO XII. In vigiliis apostolorum Petri et Pauli. Omnia, quæ modo leguntur.	851
SERMO XIII. In Natali Laurentii martyris. Propter fastidium auditoris.	853

SERMO XIV. In Natali Cypriani martyris. Sancta sollemnitas beatissimi Martyris.	863
SERMO XV. Item in Natali Cypriani martyris. Psalmum cantabimus: Benedictus.	868
SERMO XVI. In Natali Martyrum Scillitanorum. Martyres sancti, testes Dei.	869
SERMO XVII. In sollemnitate sanctorum Machabæorum. Evangelium et verbum Dei vivum.	874
SERMO XVIII. In Natali Quadrati martyris. Præstitit Dominus Deus noster.	881
SERMO XIX. De verbis Apostoli 1 Cor. xii, 31. Supereminentem vobis tiam demonstro. Longum est loqui.	887
SERMO XX. De verbis Psalmi xxxviii, 1-3: Dixi: Custodiam vias meas, etc. Christianorum est, quotidie.	898
SERMO XXI. De verbis Psalmi xxxiii, 1: Exultate, justi, Domino. In Dei laude gaudere.	908
SERMO XXII. De verbis Psalmi li, 18: Sperari in misericordia Dei. Primo respondeam fratri	915
SERMO XXIII. De verbis Psalmi cxlv, 1: Laudabo Dominum in vita mea. De verbis istius Psalmi.	917
SERMO XXIV. De verbis Evangelii Luc. xvi, 19-31: Homo quidam erat dives, etc. Christianorum fides.	921
SERMO XXV. De verbis Evangelii Matth. xii, 41-51: Ecce plus quam Jonas hic. Ea quæ de sancto Evangelio.	933

SERMONES X RECENS EDITI AB OCTAVIO FRAJA FRANGIPANE.

DEDICATIO PIO PAPÆ VII.	939-940
PRÆLOQUIUM EDITORIS.	Ibid.
SERMO I. De decem plagis, et decem præceptis, quæ per Moysen data sunt populo Judæorum. Domino Deo nostro.	945
SERMO II. De proprio Natali. Hodiernus dies, fratres.	960
SERMO III. De contemptu temporalium rerum. Admonet nos et sollemnitas.	971
SERMO IV. De Natali Domini. Sanctificavit nobis istum diem dies.	980
SERMO V. De verbis Apostoli ad Galatas vi, 1. Si præoccupatus fuero. Recolite commemorantem.	983

SERMO VI. De pluribus Martyribus Martyrum græcum nomen est.	988
SERMO VII. De sancto Joanne Baptista. Quoniam voluit Dominus.	991
SERMO VIII. Iterum de sancto Joanne Baptista. Fratres charissimi, natalem hodie	994
SERMO IX. De Evangelio Luc. xvii. Dimitte, et dimittitur tui. Præceptum saluberrimum.	997
SERMO X. In Dedicatione Ecclesiæ. Admoneo vos, dilectissimi, ut denique.	1000

FINIS TOMI UNDECIMI.

Parisiis. — Ex Typis J.-P. MIGNE.

Algeria

BQ	310	.M35
4/11/73	16 III 28	24 III 26
10-11-66	21	31
21/5/73	JUL	JUL
6/7/73		
7 Jul. 73	JUL	

THE INSTITUTE OF MEDIAEVAL STUDIES
10 ELMSLEY PLACE
TORONTO 5, CANADA.

2046.

